

Nordiska rådet

33:e sessionen

1985

Reykjavík

Del 1

Redaktion: Redaktör Åke Edwall
Byråsekreterare Ingegerd Wahrgren

ISBN 91-38-08815-0

Norstedts Tryckeri Stockholm 1985

Innehållsöversikt

Del 1

Inledning	5
Kallelse till sessionen	7
Medlemslista	9
Regeringsrepresentanter och valda medlemmar efter länder och partier	12
Saklista jämte förteckning över övriga i rådet anhängiga saker	23
Sakernas fördelning på utskott	37
Översikt över sessionen	49
Protokoll	51
Saker m. m.	415
Medlemsförslag (A-saker)	417
Ministerrådsförslag (B-saker)	633
Berättelser (C-saker) (t. o. m. C 1)	906

Del 2

Berättelser (C-saker)	1403
Meddelanden (D-saker)	2172
Frågor (E-saker)	2376
Dokument 1 (Rapport från Nordiska rådets presidium)	2429
Dokument 2 (Verksamhetsberättelse från Nordiska rådets budgetkommitté)	2509
Dokument 3 (Förslag angående försöksordning om budgetproceduren)	2515
Beslut	
Rekommendationer	2521
Yttranden	2571
Övriga beslut	2583
Presidium, arbetsutskott, sekretariat, sakkunniga	2591
Supplement: Utdelning av Nordiska rådets litteraturpris	2599
Register	2607
Översikt över sakernas behandling	2609
Personregister	2630
Ämnesregister	2645
Plan över sessionssalen	2654

INLEDNING

Kallelse till sessionen

Sedan Nordiska rådet den 2 mars 1984 fattat beslut om tidpunkten för rådets trettiotredje session, får presidiet härmed meddela, att rådets trettiotredje session kommer att inledas i Reykjavík måndagen den 4 mars 1985 och avslutas fredagen den 8 mars 1985.

Stockholm den 23 maj 1984

Karin Söder

President

Ilkka-Christian Björklund

Presidiesekreterare

Medlemslista

(Upprättad enligt 4 § arbetsordningen och godkänd vid mötet den 4 mars 1985 med ändringar vid möten 5, 6, 7 och 8 mars 1985)

Regeringsrepresentanter m. fl.

<i>Asgrímsson, Halldór</i>	<i>Johansen, Lars Emil</i>
<i>Bjarnason, Matthías</i>	<i>Klein, Lasse</i>
<i>Björkstrand, Gustav</i>	<i>Laine, Jermu (närv. 5–6/3)</i>
<i>Bodström, Lennart (närv. 4–6/3)</i>	<i>Langslet, Lars Roar (närv. 5–8/3)</i>
<i>Bondevik, Kjell Magne (närv. 4–6/3)</i>	<i>Leijon, Anna-Greta</i>
<i>Boström, Curt (närv. 6–7/3)</i>	<i>Leppänen, Urpo (närv. 5–8/3)</i>
<i>Christensen, Christian</i>	<i>Lundkvist, Svante</i>
<i>Dahl, Birgitta (närv. 5–7/3)</i>	<i>Mathiesen, Matthías Á.</i>
<i>Dam, Atli</i>	<i>Melchior, Arne (närv. 5–6/3)</i>
<i>Danielsen, Niels Pauli</i>	<i>Motzfeldt, Jonathan</i>
<i>Enggaard, Knud (närv. 4–6/3)</i>	<i>Nordman, Gunnevi</i>
<i>Flodin, May</i>	<i>Olsen, Moses</i>
<i>Gradin, Anita</i>	<i>Palme, Olof (närv. 4–5/3)</i>
<i>Guðmundsson, Albert</i>	<i>Presthus, Rolf (närv. 4–6/3)</i>
<i>Gustafsson, Hans (närv. 4–7/3)</i>	<i>Puhakka, Matti (närv. 7–8/3)</i>
<i>Göransson, Bengt (närv. 5–8/3)</i>	<i>Purkhús, Jóngerð</i>
<i>Hallgrímsson, Geir</i>	<i>Raatikainen, Kaisa (närv. 4–5/3)</i>
<i>Haugstvedt, Asbjørn</i>	<i>Røkke, Mona (närv. 4/3)</i>
<i>Heilmann, Stephen</i>	<i>Salmén, Olof</i>
<i>Helgadóttir, Ragnhildur</i>	<i>Schlüter, Poul (närv. 5/3)</i>
<i>Helgason, Jón</i>	<i>Sigurdson, Gertrud (närv. 6–8/3)</i>
<i>Hellström, Mats (närv. 4–6/3)</i>	<i>Simonsen, Palle (närv. 5–6/3)</i>
<i>Heløe, Leif Arne (närv. 7–8/3)</i>	<i>Sorsa, Kalevi (närv. 4–5/3)</i>
<i>Hermannsson, Steingrímur</i>	<i>Stefánsson, Alexander</i>
<i>Hermannsson, Sverrir</i>	<i>Stray, Svenn (närv. 4–5/3)</i>
<i>Hjelm-Wallén, Lena (närv. 6–8/3)</i>	<i>Surlien, Rakel (närv. 6–8/3)</i>
<i>Haarder, Bertel (närv. 6–8/3)</i>	<i>Syse, Jan P. (närv. 4–6/3)</i>
<i>Høyem, Tom (närv. 8/3)</i>	<i>Vennamo, Pekka (närv. 4–5/3)</i>
<i>Isaksen, Finn T. (närv. 4–6/3)</i>	<i>Wiklöf, Lasse</i>
<i>Jakobsen, Johan J. (närv. 4–6/3)</i>	<i>Willoch, Kåre (närv. 4–5/3)</i>

Valda medlemmar

<i>Aho, Esko</i>	<i>Lipponen, Paavo</i>
<i>Andersson, Arne</i>	<i>Lundblad, Grethe</i>
<i>Andersson, Lennart</i>	<i>Martinsen, Astrid Murberg</i>
<i>Auken, Margrete</i>	<i>Muurman, Peter</i>
<i>Benediktsson, Stefán</i>	<i>Møller, Helge Adam</i>
<i>Benkow, Jo</i>	<i>Nielsen, Bente Mousten</i>
<i>Bennedsen, Dorte</i>	<i>Nilsson, Gunnar</i>
<i>Berge, Gunnar</i>	<i>Nyhage, Hans</i>
<i>Brundtland, Gro Harlem</i>	<i>Olesen, Aase</i>
<i>Buttedahl, Johan</i>	<i>Palm, Sture</i>
<i>Bärlund, Kaj</i>	<i>Patursson, Erlendur</i>
<i>Eidem, Bjarne Mørk</i>	<i>Pedersen, Robert</i>
<i>Einarsson, Ólafur G.</i>	<i>Petersen, Jan</i>
<i>Elo, Mikko</i>	<i>Petersson, Per</i>
<i>Exner, Lahja</i>	<i>Pettersen, Oddrunn</i>
<i>Gadd, Arne</i>	<i>Pétursson, Páll</i>
<i>Grøndahl, Kirsti Kolle</i>	<i>Petäjaniemi, Tuulikki</i>
<i>Guðnason, Eiður</i>	<i>Poulsen, Kaj</i>
<i>Gustavsson, Rune</i>	<i>Randal, Håkon</i>
<i>Gyldenkilde, Lilli</i>	<i>Riihijärvi, Heikki</i>
<i>Hagen, Carl I.</i>	<i>Schnitler, Gunvor</i>
<i>Hansen, Flemming</i>	<i>Sigurðsson, Pétur</i>
<i>Hansen, Guttorm</i>	<i>Steen, Reiulf</i>
<i>Hansen, Ivar</i>	<i>Steenholdt, Otto</i>
<i>Hansen, Karen, Thurøe</i>	<i>Steffensen, Jens</i>
<i>Hansen-Krone Margit</i>	<i>Stenbäck, Pär</i>
<i>Helgadóttir, Guðrún</i>	<i>Sundberg, Ingrid</i>
<i>Hetemäki-Olander, Elsi</i>	<i>Sundstein, Jógvan</i>
<i>Håkansson, Per-Olof</i>	<i>Suominen, Ilkka</i>
<i>Häll, Karl-Erik</i>	<i>Svensson, Sten</i>
<i>Isohookana-Asunmaa, Tytti</i>	<i>Söder, Karin</i>
<i>Jansson, Olof</i>	<i>Tastesen, Bernhardt</i>
<i>Jensen, Jens Peter</i>	<i>Thomassen, Petter</i>
<i>Jensen, Karen Højte</i>	<i>Tungesvik, Hans Olav</i>
<i>Johansson, Tyra</i>	<i>Tuominen, Pekka</i>
<i>Jonäng, Gunnel</i>	<i>Turpeinen, Pirkko</i>
<i>Jørgensen, Anker</i>	<i>Ueland, Ole Gabriel</i>
<i>Kanerva, Ilkka</i>	<i>Werner, Lars</i>
<i>Kemppainen, Arvo</i>	<i>Westerberg, Bengt</i>
<i>Kemppainen, Hannu</i>	<i>Wiklund, Bengt</i>
<i>Knuuttila, Sakari</i>	<i>With, Odd</i>
<i>Kristensen, Finn</i>	<i>Väänänen, Marjatta</i>
<i>Lange, Preben</i>	<i>Þórðarson, Friðjón</i>
<i>Liikanen, Erkki</i>	

Ändringar den 5 mars

Bland de valda medlemmarna ersattes för del av denna dag och del av nästa dag Ólafur G. Einarsson av *Þorsteinn Pálsson* och Ilkka Kanerva av *Helena Pesola* samt för del av denna dag och nästa dag Tuulikki Petäjämäki av *Liisa Hilpelä* och Pekka Tuominen av *Karl-Gunnar Fagerholm*.

Ändringar den 6 mars

Bland de valda medlemmarna ersattes för del av denna dag Rune Gustavsson av *Bertil Jonasson*, Ingrid Sundberg av *Filip Fridolfsson* och Lars Werner av *Eva Hjelmström* samt för del av denna dag och del av nästa dag Esko Aho av *Seppo Pelttari*, Arvo Kempainen av *Anna-Liisa Jokinen* och Hannu Kempainen av *Esko Almgren* och för resten av sessionen Bengt Westerberg av *Elver Jonsson*.

Ändringar den 7 mars

Bland de valda medlemmarna ersattes för del av denna dag Per Petersson av *Filip Fridolfsson*, Pétur Sigurðsson av *Árni Johnsen* och Karin Söder av *Bertil Jonasson* samt för denna dag Gunnar Nilsson av *Berit Oscarsson* och för resten av sessionen Robert Pedersen av *Jimmy Stahr*.

Ändring den 8 mars

Bland de valda medlemmarna ersattes för del av denna dag Gunnel Jonäng av *Bertil Jonasson*.

Regeringsrepresentanter och valda medlemmar jämte suppleanter efter länder och partier

(Vid sessionens början)

Danmarks Riges delegation

Regeringsrepresentanter m. fl.

(Utsedda av regeringen den 13 februari 1985)

Schlüter, Poul, f. 29. Statsminister (KF)
Simonsen, Palle, f. 33. Finansminister (KF)
Enggaard, Knud, f. 29. Energiminister (V)
Christensen, Christian, f. 25. Miljöminister
 og minister for nordiske anliggender (KrF)

Haarder, Bertel, f. 44. Undervisningsminister (V)
Melchior, Arne, f. 24. Minister for offentlige arbejder (CD)
Høyem, Tom, f. 41. Minister for Grønland (CD)

(Utsedda av Føroya landsstyre den 7 februari 1985)

Dam, Atli, f. 32. Lagmand (Jvfl)
Danielsen, Niels Pauli, f. 38. Landsstyremedlem (Frfl)

Klein, Lasse, f. 50. Landsstyremedlem (Sjfl)
Purkhús, Jóngerð, f. 37. Landsstyremedlem (Tvfl)

(Utsedda av Grønlands landsstyre den 7 februari 1985)

Motzfeldt, Jonathan, f. 38. Landsstyrefor-
 mand (Si)
Johansen, Lars Emil, f. 46. Landsstyremed-
 lem (Si)

Heilmann, Stephen, f. 41. Landsstyremed-
 lem (Si)
Olsen, Moses, f. 38. Landsstyremedlem (Si)

Valda medlemmar

(Utsedda av folketinget den 3 oktober 1984 med senare ändringar)

Socialdemokratiet (S)

Medlemmer

Bennedsen, Dorte, f. 38. Fhv. minister
Jørgensen, Anker, f. 22. Fhv. statsminister
Pedersen, Robert, f. 21. Fhv. højskolefor-
 stander

*(Förfall vid 33:e session 7/3–8/3; ersatt
 av Jimmy Stahr; se under stedfor-
 trädere)*

Poulsen, Kaj, f. 45. Maskinarbejder
Tastesen, Bernhardt, f. 26. Assurandør

Stedforträdere

Jakobsen, Svend, f. 35. Fhv. minister
Jensen, Henning, f. 38. Cigarsorterer
Stahr, Jimmy, f. 35. Programsekretær

Hansen, J. K., f. 34. Fhv. minister, major
Hjortnæs, Karl, f. 34. Fhv. minister, cand.
 jur.

Det konservative Folkeparti (KF)*Medlemmer*

Hansen, Flemming, f. 39. Skohandler
Hansen, Karen Thurøe, f. 18.
Jensen, Karen Højte, f. 38. Lærer
Møller, Helge Adam, f. 42. Major

Stedfortrædere

Krog, Elisabeth, f. 22. Gårdejer
Fischer, Viggø, f. 43. Cand. phil.
Kirkegaard, Knud E., f. 42. Skolekonsulent
Houe, Poul Henrik, f. 38. Gårdejer

Venstre (V)*Medlemmer*

Hansen, Ivar, f. 38. Fhv. minister, statsrevisor
Jensen, Jens Peter, f. 22. Redaktør
Sønderby, Peder, f. 32. Gårdejer
 (Förfall vid 33:e sessionen; ersatt av
Bente Moustén Nielsen; se under stedfortrædere)

Stedfortrædere

Brøndsted, Povl, f. 24. Gårdejer
Tørnæs, Laurits, f. 36. Fiskeskipper
Nielsen, Bente Moustén, f. 56. Cand. agro.

Socialistisk Folkeparti (SF)*Medlemmer*

Auken, Margrete, f. 45. Præst
Gyldenkilde, Lilli, f. 36. Pensionist

Stedfortrædere

Harms, Inger, f. 42. Kontorassistent
Jacobsen, Hanne Thanning, f. 36. Lærer

Det radikale Venstre (RV)*Medlem*

Olesen, Aase, f. 34. Tegnestuesekretær

Stedfortræder

Bilgrav-Nielsen, Jens, f. 36. Højskolelærer

Kristeligt Folkeparti (KrF)*Medlem*

Steffensen, Jens, f. 29. Forstander

Stedfortræder

Pedersen, Inger Stilling, f. 29. Overlærer

(Valda av Føroya lagting den 14 januari 1985)

Folkeflokkurin (Fkfl)*Medlem*

Sundstein, Jógvan, f. 23. Statsaut. revisor

Stedfortræder

Kallsberg, Anfinn, f. 47. Regnskabskonsulent

Tjóðveldisflokkurin (Det republikanske parti) (Tvfl)*Medlem**Patursson, Erlendur, f. 13. Hagfrøðingur
(cand. polit.)**Stedfortræder**Kjølbro, Karin, f. 44. Socialrådgiver**(Valda av Grønlands landsting den 26 juni 1984)***Siumut (Si)***Lange, Preben, f. 48. Lærer**(Rasmussen, Henriette [IA])***Atassut (At)***Medlem**Steenholdt, Otto, f. 36. Lærer**Stedfortræder**Ostermann, Peter, f. 39***Inuit Ataqatigiit (IA)***Stedfortræder**Rasmussen, Henriette, f. 50 (Stedfortræder
for Preben Lange [Si])***Finlands delegation****Regeringsrepresentanter m. fl.***(Utsedda av Finlands regering den 15 februari 1985)**Sorsa, Kalevi, f. 30. Statsminister (Sdp)
Lindblom, Seppo, f. 35. Handels- och indu-
striminister (Sdp)
Laine, Jermu, f. 31. Utrikeshandelsminister
(Sdp)
Puhakka, Matti, f. 45. Andre social- och häl-
sovårdsminister (Sdp)**Leppänen, Urpo, f. 44. Arbetskraftminister
(Smp)
Vennamo, Pekka, f. 44. Andre finansminister
(Smp)
Björkstrand, Gustav, f. 41. Kulturminister
och nordisk samarbetsminister (Sfp)
Raatikainen, Kaisa, f. 28. Inrikesminister
(Sdp)**(Utsedda av Ålands landskapsstyrelse den 17 januari 1985)**Nordman, Gunnevi, f. 35. Vicelantråd (lib)
Flodin, May, f. 34. Landskapsstyrelseleda-
mot (FS)**Salmén, Olof, f. 27. Landsskapsstyrelseleda-
mot (c)
Wiklöf, Lars, f. 44. Landsskapsstyrelseleda-
mot (ÅSD)*

Riksdagen

(Valda av riksdagen den 12 februari 1985)

Suomen Sosialdemokraattinen Puolue (Finlands Socialdemokratiska parti) (Sdp)

Medlemmar

Bärlund, Kaj, f. 45. Ekonomie magister
Elo, Mikko, f. 43. Filosofie licentiat
Knuutila, Sakari, f. 30. Ingenjör
Lükanen, Erkki, f. 50. Partisekreterare
Lipponen, Paavo, f. 41. Pol. kand.
Muurman, Peter, f. 44. Magister i samhälls-
 vetenskaper

Suppleanter

Nyby, Mats, f. 46. Studiehandledare
Järvisalo-Kanerva, Riitta, f. 45. Ekonom
Paakkinen, Saara-Maria, f. 41. Redaktör
Kalliomäki, Antti, f. 47. Gymnastiklärare
Starast, Pekka, f. 56. Studerande
Lähdesmäki, Martti, f. 31. Medicine licentiat

Kansallinen Kokoomus (Nationella samlingspartiet) (Kok)

Medlemmar

Hetemäki-Olander, Elsi, f. 27. Lektor
Kanerva, Ilkka, f. 48. Politices magister
 (Förfall vid 33:e sessionen 5/3–6/3; ersatt av *Helena Pesola*; se under suppleanter)
Petäjaniemi, Tuulikki, f. 42. Justitierådman
 (Förfall vid 33:e sessionen 5/3–6/3; ersatt av *Liisa Hilpelä*; se under suppleanter)
Suominen, Ilkka, f. 39. Politices magister

Suppleanter

Louvo, Anna-Kaarina, f. 37. Tandläkare
Pesola, Helena, f. 47. Magister i samhälls-
 vetenskaper
Hilpelä, Liisa, f. 28. Filosofie magister, lektor
Järvenpää, Heikki, f. 48. Informationschef

Centerpartiet (Keskustapuolue) (K)

Medlemmar

Aho, Esko, f. 54. Näringsombudsman
 (Förfall vid 33:e sessionen 6/3–7/3; ersatt av *Seppo Pelttari*; se under suppleanter)
Isohookana-Asunmaa, Tytti, f. 47. Politices doktor
Kempainen, Hannu, f. 51. Läkare
 (Förfall vid 33:e sessionen 6/3–7/3; ersatt av *Esko Almgren*; se under Finlands kristliga förbund, suppleant)
Väänänen, Marjatta, f. 23. Avdelningsdirektör

Suppleanter

Pelttari, Seppo, f. 41. Vicehäradshövding, länsman
Kietäväinen, Timo, f. 57. Planeringssekreterare
 (*Almgren, Esko [Sk]*)
Alaranta, Juhani, f. 48. Pastor, distriktsredaktör

Suomen Kansan Demokraattinen Liitto (Demokratiska förbundet för Finlands folk) (Skdl)*Medlemmar*

Kempainen, Arvo, f. 46. Medicine licentiat
(Förfall vid 33:e sessionen 6/3–7/3; ersatt av *Anna-Liisa Jokinen*; se under *suppleanter*)

Turpeinen, Pirkko, f. 40. Bitr. överläkare

Suppleanter

Jokinen, Anna-Liisa, f. 23. Redaktör

Söderström, Sten, f. 48. Medicine licentiat

Svenska folkpartiet (Sfp)*Medlem*

Stenbäck, Pär, f. 41. Direktör

Suppleant

Westerlund, Henrik, f. 26. Agrológ, jordbrukare

Finlands landsbygdsparti (Suomen Maaseudun Puolue) (Smp)*Medlem*

Riihijärvi, Heikki, f. 37. Kyrkoherde

Suppleant

Ratu, Martti, f. 17. Teknologie licentiat

Finlands kristliga förbund (Suomen Kristillinen Liito) (SkI)*Suppleant*

Almgren, Esko, f. 32. Filosofie magister, lektor (Suppleant för *Hannu Kempainen* [K])

(Valda av Ålands landsting den 7 november 1984)

Åländsk samling (ÅS)*Medlemmar*

Jansson, Olof, Landstingsman (c)

Tuominen, Pekka, f. 43. Informationssekreterare (ÅSD)

(Förfall vid 33:e sessionen 5/3–6/3; ersatt av *Karl-Gunnar Fagerholm*; se under *suppleanter*)

Suppleanter

Jansson, Roger, f. 43. Diplomekonom (FS)

Fagerholm, Karl-Gunnar, f. 30. Lektor, landstingets förste vicesamling (lib.)

Íslands delectation

Regeringsrepresentanter m. fl.

(Utsedda den 19 februari 1985)

Steingrímur Hermannsson, f. 28. Forsætisráðherra (statsminister) (F.)
Geir Hallgrímsson, f. 25. Utanríkisráðherra (utríkesminister) (Sj.)
Albert Guðmundsson, f. 23. Fjármálaráðherra (finansminister) (Sj.)
Alexander Stefánsson, f. 22. Félagsmálaráðherra (socialminister) (F.)
Halldór Ásgrímsson, f. 47. Sjávarútvegsráðherra (fiskeriminister) (F.)
Jón Helgason, f. 31. Dóms- og landbúnaðarráðherra (justitie- og lantbruksminister) (F.)

Matthías Bjarnason, f. 21. Heilbrigðis- og samgönguráðherra (hälso- och samfärdselsminister) (Sj.)
Matthías Á. Mathiesen, f. 31. Viðskiptaráðherra (handelsminister) (Sj.)
Ragnhildur Helgadóttir, f. 30. Menntamálaráðherra (utbildningsminister) (Sj.)
Sverrir Hermannsson, f. 30. Iðnaðarráðherra (industriminister) (Sj.)

Alþingi (altinget)

(Valda den 21 december 1984)

Efri deild (överste afdeling) E: neðri deild (nederste afdeling) (N)

Sjálfstæðisflokkurinn (Selvstændighedspartiet) (Sj.)

Fulltrúar (medlemmer)

Pétur Sigurðsson, f. 28. Framkvæmdastjóri (direktör), N.

(Förfall vid 33:e sessionen 7/3; ersatt av *Árni Johnsen*; se under *Varafultrúar*)

Friðjón Þórðarson, f. 23. Fyrrv. ráðherra (fhv. minister), N.

Ólafur G. Einarsson, f. 32. Héraðsdómslögmaður, formaður þingflokks Sjálfstæðisflokksins (advokat, Selvstændighedspartiets gruppeleder), N.

(Förfall vid 33:e sessionen 5/3–6/3; ersatt av *Þorsteinn Pálsson*; se under *Varafultrúar*)

Varafultrúar (stedfortrædere)

Salome Þorkeldsdóttir, f. 27. Húsmóðir, forseti Ed. (husmor, formand i altingets överste afdeling), E.

Árni Johnsen, f. 44. Blaðmaður, skrifari í sameinuðu Alþingi (journalist, sekretær i det forenede Alting), E.

Þorsteinn Pálsson, f. 47. Héraðsdómslögmaður, formaður Sjálfstæðisflokksins (advokat, Selvstændighedspartiets formand), N.

Framsóknarflokkurinn (Fremskridtspartiet) (F.)

Fulltrúi (medlem)

Páll Pétursson, f. 37. Bóndi, formaður þingflokks Framsóknarflokksins (bonde, Fremskridtspartiets gruppeleder), N.

Varamaður (stedfortræder)

Davíð Aðalsteinsson, f. 46. Bóndi (bonde), E.

Alþýðubandalagið (Folkeforbundet) (Ab.)*Fulltrúi (medlem)**Guðrún Helgadóttir*, f. 35. Rithöfundur (förfater), N.*Varamaður (stedfortræder)**Hjörleifur Guttormsson*, f. 35. Fyrirv. ráðherra (fhv. minister), N.**Alþýðuflokkurinn (Det socialdemokratiske parti) (A.)***Fulltrúi (medlem)**Eiður Guðnason*, f. 39. Fréttamaður (redaktör), E.*Varamaður (stedfortræder)**Jóhanna Sigurðardóttir*, f. 42. Fyrsti varaforseti Nd. (første stedfortrædende formand i altingets nederste afdeling), N.**Bandalag jafnaðarmanna (Det socialdemokratiske forbund) (Bj.)***Fulltrúi (medlem)**Stéfan Benediktsson*, f. 41. Arkitekt (arkitekt), E.*Varamaður (stedfortræder)**Sigríður Dúna Kristmundsdóttir* [SK.]**Samtök um kvennalista (Kvinneliste forbund) (SK)***Varamaður (stedfortræder)**Sigríður Dúna Kristmundsdóttir*, f. 52. Mannfræðingur (antropolog), E. (Suppleant for Stéfan Benediktsson [Bj.]**Norges delegation****Regeringsrepresentanter***(Utsedda av regeringen den 15 februar 1985)**Willoch, Kåre*, f. 28. Statsminister (H)*Stray, Svinn*, f. 22. Utenriksminister (H)*Jakobsen, Johan J.*, f. 37. Statsråd og sjef for Samferdselsdepartementet (Sp)*Bondevik, Kjell Magne*, f. 47. Statsråd og sjef for Kirke- og undervisningsdepartementet (Kr. F.)*Haugstvedt, Asbjørn*, f. 26. Statsråd og sjef for Handelsdepartementet (Kr. F.)*Heløe, Leif Arne*, f. 32. Statsråd og sjef for Sosialdepartementet (H)*Langslet, Lars Roar*, f. 36. Statsråd og sjef for Kultur- og vitenskapsdepartementet (H)*Røkke, Mona*, f. 40. Statsråd og sjef for Justis- og politidepartementet (H)*Isaksen, Finn T.*, f. 24. Statsråd og sjef for Landbruksdepartementet (Sp)*Presthus, Rolf*, f. 36. Statsråd og sjef for Finansdepartementet (H)*Surlien, Rakel*, f. 44. Statsråd og sjef for Miljøverndepartementet (Sp)*Syse, Jan P.*, f. 30. Statsråd og sjef for Industridepartementet (H)

Valda medlemmar*(Utsedda av Stortinget den 5 december 1984)***Det norske arbeiderparti (A)***Medlemmer*

Brundtland, Gro Harlem, f. 38. Lege
Hansen, Guttorm, f. 20. Journalist
Berge, Gunnar, f. 40. Studieinstruktør
Steen, Reiulf, f. 33, journalist
Martinsen, Astrid Murberg, f. 32. Lærer-hus-
 mor
Eidem, Bjarne Mørk, f. 36. Lærer
Kristensen, Finn, f. 36. Fylkessekretær
Grøndahl, Kirsti Kolle, f. 43. Adjunkt, hus-
 mor

Varamedlemmer

Nordli, Odvar, f. 27. Fylkesmann
Pettersen, Oddrunn, f. 37. Rektor
Faremo, Osmund, f. 21. Tiltakssjef
Bakke, Hallvard, f. 43. Økonomisjef
Jørgensen, Ragna Berget, f. 41. Forbruker-
 konsulent
Rotnes, Marit, f. 28. Sosialsjef
Blankenborg, Haakon, f. 55. Student
Stubberud, Liv, f. 30. Husmor

Verdal, Sigurd, f. 27. Skolesjef

Høyre (H)*Medlemmer*

Benkow, Jo, f. 24. Fotografmester
Thomassen, Petter, f. 41. Fylkesråd
Schnitler, Gunvor, f. 30. Lærer
Randal, Håkon, f. 30. Skolebestyrer
Hansen-Krone, Margit, f. 25. Husstellærer

Petersen, Jan, f. 46. Førstekonsulent

Varamedlemmer

Løvvig, Marit, f. 38. Spesialpedagog
Apenes, Georg, f. 40. Redaksjonssekretær
Lowzow, Wenche, f. 26. Rektor
Lowzow, Carl Fr., f. 27. Overingeniør
Koppernæs, Inger, f. 28. Administrerende di-
 rektør
Lefdal, Lars, f. 39. Overingeniør
Talleraas, Anders, f. 46. Sivilingeniør

Kristelig folkeparti (Kr. F.)*Medlemmer*

With, Odd, f. 21. Finansrådmann
Tungesvik, Hans Olav, f. 36. Lege

Varamedlemmer

Synnes, Harald, f. 31. Lektor
Haus, Knut, f. 15. Driftsleder, sivilagronom

Senterpartiet (Sp)*Medlemmer*

Buttedahl, Johan, f. 35. Distriktstannlege
Ueland, Ole Gabriel, f. 31. Fylkesagronom

Varamedlemmer

Velsand, Lars, f. 41. Bonde
(Rossbach, Hans Hammond [V])

Fremskrittspartiet (Fr. p.)*Medlem**Hagen, Carl I.*, f. 44. Næringspolitisk konsulent*Varamedlem*

(Varamedlem fra H)

Sosialistisk venstreparti (SV)*Medlem**Kvanmo, Hanna*, f. 26. Husmor*Varamedlem*

(Varamedlem fra A)

Venstre (V)*Varamedlem**Rosbach, Hans Hammond*, f. 31. Lektor
(Varamedlem for Sp)**Sveriges delegation****Regeringsrepresentanter***(Utsedda av regeringen den 21 februari 1985)**Palme, Olof*, f. 27. Statsminister (s)*Bodström, Lennart*, f. 28. Utrikesminister (s)*Lundkvist, Svante*, f. 19. Statsråd och chef
för jordbruksdepartementet, nordisk
samarbetsminister (s)*Sigurdson, Gertrud*, f. 23. Statsråd (s)*Gustafsson, Hans*, f. 23. Statsråd och chef
för bostadsdepartementet (s)*Leijon, Anna-Greta*, f. 39. Statsråd och chef
för arbetsmarknadsdepartementet (s)*Hjelm-Wallén, Lena*, f. 43. Statsråd och chef
för utbildningsdepartementet (s)*Boström, Curt*, f. 26. Statsråd och chef
för kommunikationsdepartementet (s)*Göransson, Bengt*, f. 32. Statsråd (s)*Dahl, Birgitta*, f. 37. Statsråd (s)*Gradin, Anita*, f. 33. Statsråd (s)*Carlsson, Roine*, f. 37. Statsråd (s)*Hellström, Mats*, f. 42. Statsråd (s)*Wickbom, Sten*, f. 31. Statsråd och chef
för justiedepartementet (s)

Valda medlemmar*(Utsedda av riksdagen den 4 oktober 1985)***Sveriges socialdemokratiska parti (s)***Medlemmar*

Nilsson, Gunnar, f. 22. Riksdagsledamot
(Förfall vid 33:e sessionen 7/3; ersatt av Berit Oscarsson; se under suppleanter)

Palm, Sture, f. 19. Redaktör

Jansson, Paul, f. 24. Elektriker
(Förfall vid 33:e sessionen; ersatt av Lahja Exner; se under suppleanter)

Lundblad, Grethe, f. 25. Socialinspektör

Andersson, Lennart, f. 27. Studieombudsman

Gadd, Arne, f. 32. Revisionsdirektör

Häll, Karl-Erik, f. 29. Ombudsman

Wiklund, Bengt, f. 29. Journalist

Johansson, Tyra, f. 28. Kontorist

Andersson, Georg, f. 36. Rektor
(Förfall vid 33:e sessionen; ersatt av Per-Olof Håkansson; se under suppleanter)

Suppleanter

Flodström, Karin, f. 32. Lågstadielärare

Exner, Lahja, f. 39. Textilarbetare

Håkansson, Per-Olof, f. 41. Byggnadsingenjör

Öhrsvik, Lena, f. 44. Kurator

Johansson, Kurt Ove, f. 34. Ombudsman

Östrand, Olle, f. 29. Mättningsföreståndare

Bergander, Lilly, f. 25. Riksdagsledamot

Nilsson, Barbro, f. 31. Ämneslärare

Ulander, Lars, f. 34. Ombudsman

Oscarsson, Berit, f. 40. Studiesekreterare

Moderata samlingspartiet (m)*Medlemmar*

Sundberg, Ingrid, f. 25. Fil. kand.
(Förfall vid 33:e sessionen 6/3; ersatt av Filip Fridolfsson; se under suppleanter)

Petersson, Per, f. 19. Hemmansägare
(Förfall vid 33:e sessionen 7/3; ersatt av Filip Fridolfsson; se under suppleanter)

Nyhage, Hans, f. 24. Rektor

Andersson, Arne, f. 28. Lantbrukare

Svensson, Sten, f. 37. Informationschef

Suppleanter

Adelsohn, Ulf, f. 42. Partiordförande och gruppleddare

Nilsson, Tore, f. 29. Predikant

Hägemark, Siri, f. 20. Riksdagsledamot

Fridolfsson, Filip, f. 23. Fabrikör

Rydle, Birgitta, f. 28. Ämneslärare

Centerpartiet (c)*Medlemmar*

- Söder, Karin*, f. 28. Yrkesvalslärare
(Förfall vid 33:e sessionen 7/3; ersatt av
Bertil Jonasson; se under *suppleanter*)
- Gustavsson, Rune*, f. 20. Socionom
(Förfall vid 33:e sessionen 6/3; ersatt av
Bertil Jonasson; se under *suppleanter*)
- Jonäng, Gunnel*, f. 21. Studieinstruktör
(Förfall vid 33:e sessionen 8/3; ersatt av
Bertil Jonasson; se under *suppleanter*)

Suppleanter

- Fälldin, Thorbjörn*, f. 26. Partiordförande
och gruppleadare
- Jonasson, Bertil*, f. 18. Lantbrukare
- Björk, Gunnar*, f. 44. Bankkonsulent

Folkpartiet (fp)*Medlem*

- Westerberg, Bengt*, f. 43. Partiordförande
(Förfall vid 33:e sessionen 6/3–8/3; er
satt av *Elver Jonsson*; se under *supple-*
ant)

Suppleant

- Jonsson, Elver*, f. 36. Postiljon

Vänsterpartiet kommunisterna (vpk)*Medlemmar*

- Werner, Lars*, f. 35. Ombudsman
(Förfall vid 33:e sessionen 6/3; ersatt av
Eva Hjelmström; se under *suppleant*)

Suppleant

- Hjelmström, Eva*, f. 45. Tjänsteman

Saklista

för 33:e sessionen jämte förteckning över i Nordiska rådet anhängiga saker

*(Nedan upptages i nummerföljd alla den 4 mars 1985 i rådet anhängiga saker. På förslag av presidiet har enligt rådets beslut den 4 mars 1985 saklistan för sessionen av dessa saker uppförts alla utom dem, som här nedan försetts med *)*

A. Medlemsförslag

- A 658/k Medlemsförslag om framtidsforskning rörande Norden (väckt av Esko Aho, Halldór Ásgrímsson, Lone Dybkjær, Rune Gustavsson, Gunnel Jonäng, Páll Pétursson, Ambjørg Sælthun och Karin Söder)
- A 660/k Medlemsförslag om stöd för regional nordisk informationsverksamhet (väckt av Elsi Hetemäki-Olander, Anker Jørgensen, Peter Muurman, Páll Pétursson, Per Stenbäck och Bernhardt Tastesen)
- A 674/k Medlemsförslag om det nordiska stoffet i läromedel och läroplaner (väckt av Arne Gadd, Kirsti Kolle Grøndahl, Eiður Guðnason, Sture Palm, Robert Pedersen, Reiulf Steen och Bengt Wiklund)
- A 675/j Medlemsförslag om ändring av "Trafikutskottet" till "Kommunikations- och teknologiutskottet" (väckt av Bjarne Mørk Eidem, Ole Henriksen, Guðrún Helgadóttir, Karl-Erik Häll, Olof Jansson, Egon Jensen, Paavo Lipponen, Per Petersson, Peder Sønderby, Petter Thomassen, Ole Gabriel Ueland, Bengt Wiklund och Marjatta Väänänen)
- A 678/k Medlemsförslag om ett fredscentrum i Norden (väckt av Lennart Andersson, Arne Gadd, Paul Jansson, Tyra Johansson, Grethe Lundblad, Gunnar Nilsson, Sture Palm och Bengt Wiklund)
- A 679/k Medlemsförslag om stöd till Nordiska konstskolan i Karleby (väckt av Esko Aho, Elsi Hetemäki-Olander, Tytti Isohokana-Asunmaa, Arvo Kempainen, Sakari Knuuttila, Peter Muurman, Mats Nyby, Tuulikki Petäjaniemi, Heikki Riihijärvi, Pär Stenbäck, Sten Söderström och Marjatta Väänänen)
- A 680/s Medlemsförslag om åtgärder mot drogmissbruk i trafiken (väckt av Bjarne Mørk Eidem och Elver Jonsson)
- A 681/e Medlemsförslag om gemensam nordisk konjunkturbedömning (väckt av Gunnar Berge, Arne Gadd, Eiður Guðnason, Anker Jørgensen, Erkki Liikanen, Peter Muurman, Gunnar Nilsson, Bernhardt Tastesen och Pekka Tuominen)
- A 682/s Medlemsförslag om nordiskt program för stöd och hjälp till utförsäkrade arbetslösa (väckt av Gunnar Berge, Kaj Bärnlund, Eiður Guðnason, Paul Jansson, Grethe Lundblad och Bernhardt Tastesen)

- A 683/s Medlemsförslag om harmonisering av miljöskyddslagstiftningen i Norden (väckt av Lennart Andersson, Gunnar Berge, Kaj Bärlund, Eidiur Guðnason, Tyra Johansson, Inge Fischer Møller, Bernhardt Tastesen och Pekka Tuominen)
- A 684/j Medlemsförslag om krigs- och våldsleksaker (väckt av Kirsti Kolle Grøndahl, Arvo Kempainen, Inge Fischer Møller, Berit Oscarsson, Saara-Maria Paakkinen, Sture Palm, Jimmy Stahr och Pirkko Turpeinen)
- A 685/t Medlemsförslag om nordiskt samarbete beträffande handelssjöfarten (väckt av Rune Gustavsson, Guðrún Helgadóttir, Ole Henriksen, Elsi Hetemäki-Olander, Olof Jansson, Gunnel Jonäng, Peter Muurman, Páll Pétursson, Jens Steffensen, Pär Stenbäck, Karin Söder, Petter Thomassen, Hans Olav Tungesvik, Pekka Tuominen, Odd With och Marjatta Väänänen)
- A 686/j Medlemsförslag om stöd till rehabilitering av tortyroffer (väckt av Stefán Benediktsson, Gunnar Berge, Eidiur Guðnason, Anker Jørgensen, Erkki Liikanen, Grethe Lundblad, Reiulf Steen, Bernhardt Tastesen och Lars Werner)
- A 687/j Medlemsförslag om samarbete för de mänskliga rättigheterna (väckt av Stefán Benediktsson, Gunnar Berge, Eidiur Guðnason, Gunnel Jonäng, Anker Jørgensen, Grethe Lundblad, Reiulf Steen, Bernhardt Tastesen och Lars Werner)
- *A 688/k Medlemsförslag om ett nordiskt kultur- och informationscentrum för östra och mellersta Finland (väckt av Esko Aho, Tytti Isohookana-Asunmaa, Elver Jonsson, Sakari Knuuttila, Erkki Liikanen, Paavo Lipponen, Páll Pétursson, Heikki Riihijärvi, Jens Steffensen, Pär Stenbäck, Ingrid Sundberg, Petter Thomassen och Marjatta Väänänen)
- A 689/j Medlemsförslag om införande av partistöd i Nordiska rådet (väckt av Margrete Auken, Gunnar Berge, Eidiur Guðnason, Ole Henriksen, Arvo Kempainen, Hanna Kvanmo, Preben Lange, Erkki Liikanen, Gunnar Nilsson, Erlendur Patursson, Bernhardt Tastesen, Pekka Tuominen, Pirkko Turpeinen och Lars Werner)
- A 690/e Medlemsförslag om nordiskt datasamarbete (väckt av Karl-Erik Häll och Bengt Wiklund)
- *A 691/t Medlemsförslag om skattefri försäljning för flygpassagerare vid inresa inom Norden (väckt av Pär Stenbäck samt Guðrún Helgadóttir, Tuulikki Petäjaniemi och Marjatta Väänänen)
- A 692/j Medlemsförslag om arbetsformerna i det nordiska samarbetet (väckt av Jo Benkow, Elsi Hetemäki-Olander, Anker Jørgensen, Páll Pétursson och Karin Söder)
- A 693/k Medlemsförslag om Norden som hemmamarknad för fonogram med nordisk musik (väckt av Sten Svensson samt Eidiur Guðnason, Guðrún Helgadóttir, Elsi Hetemäki-Olander, Håkon Randal, Gunvor Schnitler och Jens Steffensen)
- *A 694/j Medlemsförslag om enhetliga rättsregler angående födsel efter insemination (väckt av Tuulikki Petäjaniemi samt Mikko Elo, Hans Nyhage, Heikki Riihijärvi och Bernhardt Tastesen)

- A 695/s Medlemsförslag om minskande av rollbundenhet inom utbildning och yrkesval (väckt av Tuulikki Petäjaniemi samt Kaj Bärlund, Mikko Elo, Elsi Hetemäki-Olander, Tytti Isohookana-Asunmaa, Pär Stenbäck, Pekka Tuominen och Pirkko Turpeinen)
- *A 696/k Medlemsförslag om harmonisering av utbildningen inom byggnadsbranschen i de nordiska länderna (väckt av Elsi Hetemäki-Olander, Peter Muurman, Heikki Riihijärvi, Henrik Westerlund, Marjatta Väänänen samt Olof Jansson, Karin Söder och Pekka Tuominen)
- *A 697/k Medlemsförslag om upprättande av en fond till stöd för samisk, färöisk och grönländsk litteratur (väckt av Erlendur Patursson samt Jógvan Sundstein och Pekka Tuominen)
- *A 698/s Medlemsförslag om gemensam nordisk arbetsmarknad för fria näringsidkare (väckt av Karin Söder samt Rune Gustavsson, Elver Jonsson, Gunnel Jonäng, Jens Steffensen, Pär Stenbäck, Peder Sønderby, Hans Olav Tungesvik, Ole Gabriel Ueland, Odd With och Marjatta Väänänen)
- *A 699/s Medlemsförslag om utvidgade rättigheter för nordiska medborgare vid flyttning eller resa inom Norden (väckt av Rune Gustavsson, Elver Jonsson, Gunnel Jonäng, Páll Pétursson, Pär Stenbäck, Karin Söder, Peder Sønderby, Hans Olav Tungesvik, Ole Gabriel Ueland, Odd With och Marjatta Väänänen)
- A 700/e Medlemsförslag om höjda och harmoniserade beloppsgränser vid införsel av varor för eget bruk vid resa (väckt av Rune Gustavsson, Elver Jonsson, Gunnel Jonäng, Páll Pétursson, Jens Steffensen, Pär Stenbäck, Karin Söder, Peder Sønderby, Hans Olav Tungesvik, Ole Gabriel Ueland, Odd With och Marjatta Väänänen)
- *A 701/s Medlemsförslag om familjepolitiska insatser (väckt av Hans Olav Tungesvik samt Johan Buttedal, Rune Gustavsson, Olof Jansson, Bente Juncker, Jens Steffensen, Ole Gabriel Ueland, Odd With och Marjatta Väänänen)
- A 702/e Medlemsförslag om utredning av den offentliga sektorns roll i ekonomin (väckt av Margrete Auken, Eidiur Guðnason, Guðrún Helgadóttir, Arvo Kempainen, Hanna Kvanmo, Peter Muurman, Gunnar Nilsson, Reiulf Steen, Bernhardt Tastesen och Lars Werner)
- *A 703/k Medlemsförslag om alternativa former för stöd till den nordiska tonkonsten (väckt av Georg Andersson samt Kirsti Kolle Grøndahl, Eidiur Guðnason, Sture Palm och Pekka Tuominen)
- *A 704/s Medlemsförslag om samarbete på länsnivå om sysselsättningsåtgärder för ungdom inom kultursektorn (väckt av Margrete Auken, Guðrún Helgadóttir, Arvo Kempainen, Lars Werner samt Kirsti Kolle Grøndahl, Hanna Kvanmo och Astrid Murberg Martinsen)
- A 705/k Medlemsförslag om nordiskt samarbete om framtidsforskning (väckt av Margrete Auken, Lilli Gyldenkilde, Guðrún Helgadóttir, Hanna Kvanmo, Erlendur Patursson och Lars Werner)

- *A 706/k Medlemsförslag om stöd till utställningen "Norden år 2030" (väckt av Gunnel Jonäng samt Pirkko Turpeinen)
- *A 707/s Medlemsförslag om inrättande av en internationell luftvårdsfond (väckt av Esko Aho, Johan Buttedahl och Karin Söder)
- *A 708/s Medlemsförslag om försöksordning med införande av sex timmars normalarbetsdag (väckt av Margrete Auken, Lilli Gyldenkilde, Guðrún Helgadóttir, Arvo Kempainen, Hanna Kvanmo, Erlendur Patursson och Lars Werner)

B. Ministerrådsförslag

- B 54/e Ministerrådsförslag om ett nordiskt handlingsprogram på jordbruks- och skogsbruksområdet (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- B 55/j Ministerrådsförslag om samarbetsformerna i det nordiska samarbetet (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- B 56/s Ministerrådsförslag om reviderat samarbetsprogram på arbetsmarknadsområdet (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- B 57/s Ministerrådsförslag om nordisk handlingsplan mot narkotika (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- B 58/e Ministerrådsförslag om handlingsprogram för förstärkning av Västnordensamarbetet (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- B 59/e Ministerrådsförslag om handlingsplan för ekonomisk utveckling och full sysselsättning (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- B 60/e Ministerrådsförslag om upprättande av en nordisk utvecklingsfond för Västnorden (överlämnat av Nordiska ministerrådet)

C. 1985 Berättelser

- C 1 Berättelse rörande det nordiska samarbetet (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- C 2 Nordiska ministerrådets budgetredogörelse och -förslag
- C 3/e Berättelse från Nordiska investeringsbanken 1984
- C 4/e Berättelse från Nordiska projektexportfonden
- C 5/k Berättelse om Nordiska kulturfonden inkl. revisionsberättelse (1983)
- C 11/j: 1 Berättelse från Nordiska samarbetsorganet för samespörsmål och renskötsel frågor
- 2 Berättelse från Nordiska utlänningsutskottet
- 3 Berättelse från Nordiska samarbetsrådet för kriminologi (NSfK)
- 4 Berättelse från Nordiska straffrättskommittén
- C 12/k: 1 Berättelse från Nordens folkliga akademi
- 2 Berättelse från Nordiskt samarbete inom skolområdet
- 3 Berättelse från Nordiska journalistkursen
- 4 Berättelse från Nordiska högskolan för hushållsvetenskap (NHH)
- 5 Berättelse från Nordiska institutet för samhällsplanering (NORDPLAN)
- 6 Berättelse från Nordiska språk- och informationscentret

- 7 Berättelse från Nordkalottmuséet
- 8 Berättelse från Nordiskt kollegium för marinbiologi
- 9 Berättelse från institutet för teoretisk atomfysik (NORDITA)
- 10 Berättelse från Nordiska institutet för folkdiktning (NIF)
- 11 Berättelse från Nordiska institutet för sjörätt
- 12 Berättelse från Nordiska geoexkursioner till Island
- 13 Berättelse från Nordiskt kollegium för ekologi
- 14 Berättelse från Centralinstitutet för nordisk asienforskning (CINA)
- 15 Berättelse från Nordiskt kollegium för fysisk oceanografi
- 16 Berättelse från Nordiska samarbetskommittén för arktisk medicinsk forskning (NoSAMF)
- 17 Berättelse från Nordiska samarbetskommittén för internationell politik, inklusive konflikt- och fredsforskning
- 18 Berättelse från Nordiska samarbetsorganet för vetenskaplig information (NORDINFO)
- 19 Berättelse från Nordiska forskarkurser
- 20 Berättelse från Nordiskt vulkanologiskt institut
- 21 Berättelse från Nordiska samarbetskommittén för acceleratorbaserad forskning
- 22 Berättelse från Nordiskt samarbete inom massmediaforskning (NORDICOM)
- 23 Berättelse från Nordiska språkcentret och de nordiska språknämndernas samarbete
- 24 Berättelse från Nordens Hus i Reykjavík
- 25 Berättelse från Nordens Hus på Färöarna
- 26 Berättelse från Nordiska teaterkommittén
- 27 Berättelse från Nämnderna för nordiskt musiksamarbete (NOMUS)
- 28 Berättelse från Nordiskt samiskt institut
- 29 Berättelse från Nordiska amatörteaterrådet
- 30 Berättelse från Nordiska konstförbundet (NKF)
- 31 Berättelse från Nordiskt konstcentrum
- 32 Berättelse från Nordiska sommaruniversitetet
- 33 Berättelse från Nordisk federation för medicinsk undervisning
- 34 Berättelse från Nordiska samarbetsnämnden för medicinsk forskning (NOS-M)
- 35 Berättelse från Nordiska kommittén för öststatsforskning
- 36 Berättelse från Nordiska samfundet för Latinamerikaforskning (NOSALF)
- 37 Berättelse från Skandinavisk förening i Rom
- 38 Berättelse från Nordisk etnologisk-folkloristisk arbetsgrupp (NEFA-Norden)
- 39 Berättelse från Nordiskt kollegium för viltforskning (NKV)
- 40 Berättelse från Nordiska afrikainstitutet
- C 13/s: 1 Berättelse från Nordiska läkemedelsnämnden
- 2 Berättelse från Nordiska hälsovårdshögskolan
- 3 Berättelse från Nordiska nämnden för alkohol- och drogforskning (NAD)
- 4 Berättelse från Nordiska institutionen för vidareutbildning inom arbetsmiljöområdet (NIVA) (Nordisk arbetsmiljöutbildning)

- 5 Berättelse från Nordiska nämnden för handikappfrågor
 6 Berättelse från Nordiska institutet för odontologisk materialprovning
 7 Berättelse från Nordkalottens arbetsmarknadsutbildningscenter
 8 Berättelse från Kommittén för Bottniska viken
 C 14/t: 1 Berättelse från NORDTEL – Nordiskt samarbete på telekommunikationsområdet
 2 Berättelse från Nordiska postföreningen
 3 Berättelse från Nordiska vägtekniska förbundet
 C 15/e: 1 Berättelse från Nordiska ekonomiska forskningsrådet
 2 Berättelse från Nordisk statistisk sekretariat
 3 Berättelse från Nordiska skattevetenskapliga forskningsrådet
 4 Berättelse från Fonden för teknologi och industriell utveckling
 5 Berättelse från Fonden för svenskt-norskt industriellt samarbete (SNIF)
 6 Berättelse från NORDTEST
 7 Berättelse från Nordel
 8 Berättelse från Nordiska kontaktorganet för atomenergifrågor
 9 Berättelse från Nordiska kommittén för byggbestämmelser (NKB)
 10 Berättelse från Nordiska tulladministrativa rådet (NTR)
 11 Berättelse från Nordiska institutet för regionalpolitisk forskning (NordREFO)
 12 Berättelse från Nordiska kontaktorganet för fiskerifrågor
 13 Berättelse från Nordiska jordbruksforskarens förening
 14 Berättelse från Samarbetsnämnden för nordisk skogsforskning (SNS)
 15 Berättelse från Nordiska genbanken för jordbruks- och trädgårdsväxter

D. 1985 Meddelanden i anledning av tidigare rekommendationer

- *20/1971/k Meddelanden om rekommendation nr 20/1971 angående utbyggt TV-samarbete mellan Finland och Sverige (överlämnade av Finlands och Sveriges regeringar)
 * 9/1972/t Meddelande om rekommendation nr 9/1972 angående flygtrafiken mellan Åland och Stockholmsområdet (överlämnat av Finlands regering)
 15/1973/k Meddelande om rekommendation nr 15/1973 angående ökat nordiskt TV-samarbete (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
 *24/1973/t Meddelande om rekommendation nr 24/1973 angående förrarskydd vid trafikförsäkring (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
 *28/1973/t Meddelande om rekommendation nr 28/1973 angående flygtrafiken mellan de nordliga delarna av Finland, Norge och Sverige (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
 *24/1974/j Meddelande om rekommendation nr 24/1974 angående samnordisk insats för skydd av miljön i samernas kärnområde (överlämnat av Nordiska ministerrådet)

- *14/1975/k Meddelande om rekommendation nr 14/1975 angående språkundervisning för finska barn i Sverige m. m. (överlämnat av Sveriges regering)
- * 3/1976/t Meddelande om rekommendation nr 3/1976 angående inter-nordisk giltighet för körkort (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- * 7/1976/k Meddelande om rekommendation nr 7/1976 angående distribution av AV-material (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- 8/1976/k Meddelande om rekommendation nr 8/1976 angående TV-program för sjöfolk (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- * 6/1977/s Meddelande om rekommendation nr 6/1977 angående förkortning av arbetstiden (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- 12/1977/k Meddelande om rekommendation nr 12/1977 angående handlingsprogram för förbättrad språkförståelse i Norden (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- 16/1977/k Meddelande om rekommendation nr 16/1977 angående undersökning av utvecklingen av kulturkonsumtionen i de nordiska länderna (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- 7/1978/s Meddelande om rekommendation nr 7/1978 angående europeisk miljöskyddskonvention (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- * 9/1978/s Meddelande om rekommendation nr 9/1978 angående konvention till skydd för ozonskiktet (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- 13/1978/s Meddelande om rekommendation nr 13/1978 angående åtgärder mot uppkomsten av handikapp (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- 1/1979/e Meddelande om rekommendation nr 1/1979 angående program för nordiskt regionalpolitiskt samarbete (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- *17/1979/k Meddelande om rekommendation nr 17/1979 angående medicinsk genetik (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- *21/1979/k Meddelande om rekommendation nr 21/1979 angående en nordisk folkhögskola i Västnorge (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- 4/1980/k Meddelande om rekommendation nr 4/1980 angående samarbete på videogramområdet (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- * 5/1980/k Meddelande om rekommendation nr 5/1980 angående gemensam nordisk bokmarknad (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- 11/1980/t Meddelande om rekommendation nr 11/1980 angående uppdatering av NORDTRANS-statistiken och produktion av löpande nordisk transportstatistik (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- 13/1980/j Meddelande om rekommendation nr 13/1980 angående upplysning och forskning om de mänskliga rättigheterna (överlämnat av Danmarks, Finlands, Islands, Norges och Sveriges regeringar)

- *18/1980/s Meddelande om rekommendation nr 18/1980 angående arbetsmiljörisiker i samband med graviditet m. m. (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- 23/1980/e Meddelande om rekommendation nr 23/1980 angående gemensamma industriella projekt (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- 24/1980/e Meddelande om rekommendation nr 24/1980 angående glasindustrin i Norden (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- 27/1980/e Meddelande om rekommendation nr 27/1980 angående gemensamma åtgärder beträffande stadsforskning (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- 2/1981/e Meddelande om rekommendation nr 2/1981 angående samordning av FoU-insatser och kartläggning av miljökonsekvenser vid framställning och bruk av alternativa drivmedel (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- 5/1981/e Meddelande om rekommendation nr 5/1981 angående initiativ för att avhjälpa tynande gruvsamhällens svårigheter (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- 6/1981/e Meddelande om rekommendation nr 6/1981 angående utveckling av samarbetsåtgärder rörande fiskodling (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- 9/1981/k Meddelande om rekommendation nr 9/1981 angående de nordiska författarstipendierna (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- *10/1981/k Meddelande om rekommendation nr 10/1981 angående nordisk litteraturantologi för gymnasietadiet (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- 11/1981/k Meddelande om rekommendation nr 11/1981 angående utbytes- och stipendieordning för bildkonstnärer (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- 13/1981/t Meddelande om rekommendation nr 13/1981 angående turistens skadeverkningar på naturen och de traditionella näringarna (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- *14/1981/t Meddelande om rekommendation nr 14/1981 angående åtgärdsprogram för miljösäkra sjötransporter (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- *15/1981/t Meddelande om rekommendation nr 15/1981 angående internationella åtgärder för miljösäkra sjötransporter (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- *16/1981/t Meddelande om rekommendation nr 16/1981 angående internationell harmonisering av bestämmelser för transport av farligt gods (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- *17/1981/t Meddelande om rekommendation nr 17/1981 angående nordisk harmonisering av bestämmelser för transport av farligt gods (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- *18/1981/t Meddelande om rekommendation nr 18/1981 angående vägbeläggning och trafiksäkerhet (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- 19/1981/s Meddelande om rekommendation nr 19/1981 angående reviderat samarbetsprogram på arbetsmiljöområdet (överlämnat av Nordiska ministerrådet)

- *22/1981/s Meddelande om rekommendation nr 22/1981 angående intensifierat samarbete för att bekämpa rusmedelsmissbruket (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- 24/1981/s Meddelande om rekommendation nr 24/1981 angående internationellt samarbete på rusmedelsområdet (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- *25/1981/s Meddelande om rekommendation nr 25/1981 angående förebyggande fritidsverksamhet för barn och unga (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- *26/1981/s Meddelande om rekommendation nr 26/1981 angående internationella begränsningar beträffande skattefria alkoholförsel (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- 28/1981/s Meddelande om rekommendation nr 28/1981 angående åtgärder för att minska ungdomsarbetslösheten (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- 29/1981/s Meddelande om rekommendation nr 29/1981 angående forskning om fordonsavgasernas inverkan på hälsa och miljö (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- 30/1981/s Meddelande om rekommendation nr 30/1981 angående internationellt forskningssamarbete beträffande fordonsavgaser (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- *32/1981/j Meddelande om rekommendation nr 32/1981 angående antagande av nordisk språkkonvention (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- 2/1982/j Meddelande om rekommendation nr 2/1982 angående lagstiftningsarbetet på arbetsrättens område (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- 3/1982/k Meddelanden om rekommendation nr 3/1982 angående ökat radio- och TV-samarbete i Norden (överlämnade av Nordiska ministerrådet)
- * 5/1982/k Meddelande om rekommendation nr 5/1982 angående ett gemensamt program för den acceleratorbaserade forskningen i Norden (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- * 7/1982/k Meddelande om rekommendation nr 7/1982 angående produktion och distribution av talböcker och punktskriftsböcker i Norden (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- * 8/1982/k Meddelande om rekommendation nr 8/1982 angående stöd till regionalt kultursamarbete i Norden (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- *10/1982/s Meddelande om rekommendation nr 10/1982 angående barns miljö (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- *11/1982/s Meddelande om rekommendation nr 11/1982 angående internationell konvention om barnens rättigheter (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- 12/1982/s Meddelande om rekommendation nr 12/1982 angående färdtjänstservice för handikappade (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- 14/1982/s Meddelande om rekommendation nr 14/1982 angående effektivare insatser mot narkotikamissbrukare (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- *15/1982/s Meddelande om rekommendation nr 15/1982 angående epidemiologiskt bevakningssystem (överlämnat av Nordiska ministerrådet)

- 17/1982/e Meddelande om rekommendation nr 17/1982 angående nordisk utbildning för exportmarknadsföring (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- 18/1982/e Meddelande om rekommendation nr 18/1982 angående samarbete inom nordisk möbelindustri (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- * 1/1983/t Meddelande om rekommendation nr 1/1983 angående enhetliga villkor för reserabatter (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- * 2/1983/t Meddelande om rekommendation nr 2/1983 angående bilbälte i bilens baksäte (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- * 3/1983/t Meddelande om rekommendation nr 3/1983 angående viltolyckor i vägtrafiken (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- * 4/1983/t Meddelande om rekommendation nr 4/1983 angående räknecenter för väderprognoser (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- *11/1983/k Meddelande om rekommendation nr 11/1983 angående ökat domicillandsstöd till institutioner på den nordiska kulturbudgeten (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- 12/1983/k Meddelande om rekommendation nr 12/1983 angående Nordens institut på Åland (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- 13/1983/k Meddelande om rekommendation nr 13/1983 angående videogram med nordiska TV-program och filmer (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- *14/1983/k Meddelande om rekommendation nr 14/1983 angående erfarenhetsutbyte om konsekvenserna av en ökad videogramdistribution (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- *15/1983/k Meddelande om rekommendation nr 15/1983 angående arktisk forskning (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- *17/1983/s Meddelande om rekommendation nr 17/1983 angående intensifierat nordiskt forskningssamarbete på energi- och miljövårdsområdet (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- 18/1983/s Meddelande om rekommendation nr 18/1983 angående data och statistik på energi- och miljöområdet (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- *19/1983/s Meddelande om rekommendation nr 19/1983 angående gemensamma nordiska normer för svavelutsläpp (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- *20/1983/s Meddelande om rekommendation nr 20/1983 angående intensifierat arbete på internationellt plan för begränsning av svavelutsläpp (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- *21/1983/s Meddelande om rekommendation nr 21/1983 angående program för mätning och evaluering av olika energislags miljöskadliga effekter samt förutsättningarna för förebyggande av miljöskadlig verksamhet i annat nordiskt land (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- *22/1983/s Meddelande om rekommendation nr 22/1983 angående miljövårdsaspekternas beaktande i internationella sammanhang vid utformningen av energipolitiken (överlämnat av Nordiska ministerrådet)

- *23/1983/s Meddelande om rekommendation nr 23/1983 angående bevarande av naturmiljön i de arktiska farvattnen (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- *24/1983/s Meddelande om rekommendation nr 24/1983 angående klimatologisk vård av psoriasispatienter samt likartade principer för ersättning av kostnader för vården (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- *25/1983/s Meddelande om rekommendation nr 25/1983 angående samarbetsprojekt för små och mindre kända grupper av funktionshämjade (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- 26/1983/s Meddelande om rekommendation nr 26/1983 angående samarbete på sjömansservicens område (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- 31/1983/e Meddelande om rekommendation nr 31/1983 angående kartläggning och samordning av utbudet och behovet av utlandsutbildning (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- 32/1983/e Meddelande om rekommendation nr 32/1983 angående samarbete om energi- och miljörelaterad industri- och regionalpolitik (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- 33/1983/e Meddelande om rekommendation nr 33/1983 angående åtgärder för att stimulera innovationer inom näringslivet i Norden (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- 34/1983/e Meddelande om rekommendation nr 34/1983 angående stärkandet av det regionalpolitiska samarbetet i Norden (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- 1/1984/e Meddelande om rekommendation nr 1/1984 angående handlingsplan för ekonomisk utveckling och full sysselsättning (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- 2/1984/e Meddelande om rekommendation nr 2/1984 angående handlingsplan på datateknologiområdet (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- 3/1984/e Meddelande om rekommendation nr 3/1984 angående en friare kapitalmarknad (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- 4/1984/e Meddelande om rekommendation nr 4/1984 angående nordiska mjuka projektinvesteringsslån (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- 5/1984/e Meddelande om rekommendation nr 5/1984 angående vidareutveckling av Nordiska investeringsbankens regionallåneordning (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- 6/1984/e Meddelande om rekommendation nr 6/1984 angående Nordkalottsamarbetet (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- 7/1984/e Meddelande om rekommendation nr 7/1984 angående kontroll av nordiska projekt (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- 8/1984/s Meddelande om rekommendation nr 8/1984 angående förbättrade förhållanden för de genom trafikolyckor hjärnskadades ställning (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- 9/1984/s Meddelande om rekommendation nr 9/1984 angående handlingsprogram mot narkotika (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- *10/1984/s Meddelande om rekommendation nr 10/1984 angående beräkning av naturresurser (överlämnat av Nordiska ministerrådet)

- *11/1984/s Meddelande om rekommendation nr 11/1984 angående förstärkt socialmedicinsk insats (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- *12/1984/s Meddelande om rekommendation nr 12/1984 angående handlingsprogram för läkemedelsregistrering (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- 13/1984/s Meddelande om rekommendation nr 13/1984 angående samarbetsprogram på arbetsmiljöområdet (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- 14/1984/s Meddelande om rekommendation nr 14/1984 angående reviderad överenskommelse om förmåner vid arbetslöshet (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- 15/1984/j Meddelande om rekommendation nr 15/1984 angående arbetsformerna i det nordiska samarbetet (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- 16/1984/j Meddelande om rekommendation nr 16/1984 angående reviderat samarbetsprogram på konsumentområdet (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- *17/1984/j Meddelande om rekommendation nr 17/1984 angående genomförande av forsknings-, utrednings- och upplysningsarbete inom gällande lagar rörande homosexuella (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- *18/1984/j Meddelande om rekommendation nr 18/1984 angående samarbete inom FN och andra internationella organ rörande homosexuellas mänskliga rättigheter (överlämnat av Danmarks, Finlands, Islands, Norges och Sveriges regeringar)
- *19/1984/t Meddelande om rekommendation nr 19/1984 angående ökad harmonisering av transportpolitiken i Norden (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- *20/1984/t Meddelande om rekommendation nr 20/1984 angående samarbete rörande turistguider (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- *21/1984/k Meddelande om rekommendation nr 21/1984 angående reklamerna i de elektroniska massmedierna (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- *22/1984/k Meddelande om rekommendation nr 22/1984 angående stöd till nordiskt utställningsutbyte (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- *23/1984/k Meddelande om rekommendation nr 23/1984 angående vidareutbildning av lärare i Montessori-pedagogik (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- *24/1984/k Meddelande om rekommendation nr 24/1984 angående ökat stöd till nordiskt idrottsutbyte (överlämnat av Nordiska ministerrådet)

E. Frågor

- 1 Fråga till Nordiska ministerrådet angående effektiverandet av det praktiska nordiska samarbetet vid oljekatastrofer (ställd av Kaj Bärlund)
- 2 Fråga till Nordiska ministerrådet angående domicillandets stöd till kulturinstitutioner på den nordiska kulturbudgeten (ställd av Elsi Hetemäki-Olander) (D 1985/11/1983/k)

- 3 Fråga till Nordiska ministerrådet angående regelsamling om nordiska medborgares rättigheter i annat nordiskt land (ställd av Marjatta Väänänen)
- 4 Fråga till Nordiska ministerrådet angående Gyllenhammargruppen (ställd av Guðrún Helgadóttir)
- 5 Fråga till Danmarks regering angående oljeborrningar utanför östra Grönland och deras miljömässiga konsekvenser (ställd av Guðrún Helgadóttir)
- 6 Fråga till Danmarks, Norges och Sveriges regeringar angående direkta flygförbindelser till Johannesburg (ställd av Johan Buttedahl)
- 7 Fråga till Nordiska ministerrådet angående nordiskt samarbete på videogramområdet (ställd av Eiður Guðnason) (D 1985/4/1980/k och D 1985/13/1983/k)
- 8 Fråga till Nordiska ministerrådet angående genomförandet av handlingsprogrammet för förbättrad språkförståelse i Norden (ställd av Eiður Guðnason) (D 1985/12/1977/k)
- 9 Fråga till Nordiska ministerrådet angående färdtjänstservice för handikappade (ställd av Rune Gustavsson)
- 10 Fråga till Nordiska ministerrådet angående privata skolors och utbildningsinstitutioners fortbestånd och utbyggnad (ställd av Hans Olav Tunesvik)
- 11 Fråga till Nordiska ministerrådet angående minskat stöd till Nordiska sommaruniversitetet (ställd av Pirkko Turpeinen)
- 12 Fråga till Nordiska ministerrådet angående detektivromansens ställning inom den nordiska litteraturen (ställd av Paavo Lipponen)
- 13 Fråga till Nordiska ministerrådet angående organiserat samarbete mellan Nordiska unionen för arbetsledare, tekniska funktionärer och andra chefer (NAU) och Nordiska ministerrådet samt Nordiska akademikerrådet (NAR) och Nordiska ministerrådet (ställd av Pär Stenbäck)
- 14 Fråga till Finlands och Sveriges regeringar angående vidare-sändning av Finlands TV-program i Sverige (ställd av Paavo Lipponen)
- 15 Fråga till Nordiska ministerrådet angående den nordiska demokratins läge och speciellt de nordiska företagens odemokratiska förhållande till länder i utveckling (ställd av Pirkko Turpeinen)
- 16 Fråga till Nordiska ministerrådet angående att fästa uppmärksamhet vid missbruket av psykiatrin i Norden (ställd av Pirkko Turpeinen)
- 17 Fråga till Nordiska ministerrådet angående verkställande av överenskommelsen om folkregistrering (ställd av Guðrún Helgadóttir)
- 18 Fråga till Nordiska ministerrådet angående handel med fast egendom samt regler för fastighetsmäklare (ställd av Guðrún Helgadóttir)
- 19 Fråga till Nordiska ministerrådet angående permanent boende utlänningars rättssäkerhet (ställd av Guðrún Helgadóttir)
- 20 Fråga till Norges regering angående kommersiell valfångst (ställd av Margrete Auken)

- 21 Fråga till Norges regering angående förorening från titandioxidindustri (ställd av Margrete Auken)
- 22 Fråga till Norges regering angående avfall från deponering av förorenat stenslam (ställd av Margrete Auken)
- 23 Fråga till Nordiska ministerrådet angående översyn av regler för studiestöd till nordiska medborgare (ställd av Gunvor Schnitler)
- 24 Fråga till Nordiska ministerrådet angående enhetligt uppträdande som värdland för Vinter-OS 1992 (ställd av Sture Palm)
- 25 Fråga till Nordiska ministerrådet angående förbättrade förhållanden för de genom trafikolyckor hjärnskadades ställning (ställd av Arne Andersson) (D 1985/8/1984/s)
- 26 Fråga till Sveriges regering angående upprätthållandet av finskspråkiga radiosändningar i Sverige (ställd av Paavo Lipponen)
- 27 Fråga till Nordiska ministerrådet angående uppföljning av verksamhetsprogrammet för slutkonferensen under FN:s kvinnodecennium (ställd av Tuulikki Petäjämäki)
- 28 Fråga till Nordiska ministerrådet angående intensifierad bekämpning av narkotikamissbruket (ställd av Rune Gustavsson)
- 29 Fråga till Nordiska ministerrådet angående ungdomsrabatt för tågresor i Norden (ställd av Dorte Bennedsen)
- 30 Fråga till Norges regering angående nordiskt industriellt samarbete (ställd av Arne Gadd)
- 31 Fråga till Nordiska ministerrådet angående deponering av mikroorganismer i samband med patentärenden (ställd av Tuulikki Petäjämäki)
- 32 Fråga till Nordiska ministerrådet angående fortsatt resultatrik fortbildningsverksamhet (ställd av Marjatta Väänänen)
- 33 Fråga till Nordiska ministerrådet angående regional nordisk informationsverksamhet (ställd av Esko Aho)
- 34 Fråga till Nordiska ministerrådet angående Nordiska rådets litteraturpris och i anslutning till detta de fördelar de författare har som skriver på danska, norska eller svenska (ställd av Árni Johnsen)
- 35 Fråga till Nordiska ministerrådet angående betalning av kostnader för behandling av alkoholister (ställd av Stefan Benediktsson)

Utanför saklistan förelägges för rådet:

- Dokument 1 Rapport från Nordiska rådets presidium
- Dokument 2 Verksamhetsberättelse från Nordiska rådets budgetkommitté
- Dokument 3 Förslag angående försöksordning om budgetproceduren

Sakernas fördelning på utskott

Juridiska utskottet

A. Medlemsförslag

- A 675/j Medlemsförslag om ändring av "Trafikutskottet" till "Kommunikations- och teknologiutskottet"
- A 684/j Medlemsförslag om krigs- och våldsleksaker
- A 686/j Medlemsförslag om stöd till rehabilitering av tortyroffer
- A 687/j Medlemsförslag om samarbete för de mänskliga rättigheterna
- A 689/j Medlemsförslag om införande av partistöd i Nordiska rådet
- A 692/j Medlemsförslag om arbetsformerna i det nordiska samarbetet
- *A 694/j Medlemsförslag om enhetliga rättsregler angående födsel efter insemination

B. Ministerrådsförslag

- B 55/j Ministerrådsförslag om arbetsformerna i det nordiska samarbetet

C. 1985 Berättelser

- C 1 Berättelse rörande det nordiska samarbetet
- C 2 Nordiska ministerrådets budgetredogörelse och -förslag
- C 11/j: 1 Berättelse från Nordiska arbetsorganet för samespörsmål och renskötselåtgärder
- 2 Berättelse från Nordiska utlänningsutskottet
- 3 Berättelse från Nordiska arbetsrådet för kriminologi (NSfK)
- 4 Berättelse från Nordiska straffrättskommittén

D. 1985 Meddelanden i anledning av tidigare rekommendationer

- *24/1974/j Meddelande om rekommendation nr 24/1974 angående samnordisk insats för skydd av miljön i samernas kärnområde
- 13/1980/j Meddelande om rekommendation nr 13/1980 angående upplysning och forskning om de mänskliga rättigheterna
- *32/1981/j Meddelande om rekommendation nr 32/1981 angående antagande av nordisk språkkonvention
- 2/1982/j Meddelande om rekommendation nr 2/1982 angående lagstiftningssamarbetet på arbetsrättens område
- 15/1984/j Meddelande om rekommendation nr 15/1984 angående arbetsformerna i det nordiska samarbetet
- 16/1984/j Meddelande om rekommendation nr 16/1984 angående reviderat arbetsprogram på konsumentområdet
- *17/1984/j Meddelande om rekommendation nr 17/1984 angående genomförande av forsknings-, utrednings- och upplysningsarbete inom gällande lagar rörande homosexuella
- *18/1984/j Meddelande om rekommendation nr 18/1984 angående samarbete inom FN och andra internationella organ rörande homosexuellas mänskliga rättigheter

E. Frågor

- 17 Fråga till Nordiska ministerrådet angående verkställande av överenskommelsen om folkregistrering (ställd av Guðrún Helgadóttir)
- 19 Fråga till Nordiska ministerrådet angående permanent boende utlänningars rättssäkerhet (ställd av Guðrún Helgadóttir)
- 31 Fråga till Nordiska ministerrådet angående deponering av mikroorganismer i samband med patentärenden (ställd av Tuulikki Petäjaniemi)

Kulturutskottet*A. Medlemsförslag*

- A 658/k Medlemsförslag om framtidsforskning rörande Norden
- A 660/k Medlemsförslag om stöd för regional nordisk informationsverksamhet
- A 674/k Medlemsförslag om det nordiska stoffet i läromedel och läroplaner
- A 678/k Medlemsförslag om ett fredscentrum i Norden
- A 679/k Medlemsförslag om stöd till Nordiska konstskolan i Karleby
- *A 688/k Medlemsförslag om ett nordiskt kultur- och informationscentrum för östra och mellersta Finland
- A 693/k Medlemsförslag om Norden som hemmamarknad för fonogram med nordisk musik
- *A 696/k Medlemsförslag om harmonisering av utbildningen inom byggnadsbranschen i de nordiska länderna
- *A 697/k Medlemsförslag om upprättande av en fond till stöd för samisk, färöisk och grönländsk litteratur
- *A 703/k Medlemsförslag om alternativa former för stöd till den nordiska tonkonsten
- A 705/k Medlemsförslag om nordiskt samarbete om framtidsforskning
- *A 706/k Medlemsförslag om stöd till utställningen "Norden år 2030"

C. 1985 Berättelser

- C 1 Berättelse rörande det nordiska samarbetet
- C 2 Nordiska ministerrådets budgetredogörelse och -förslag
- C 5/k Berättelse om Nordiska kulturfonden inkl. revisionsberättelse (1983)
- C 12/k: 1 Berättelse från Nordens folkliga akademi
- 2 Berättelse från Nordiskt samarbete inom skolområdet
- 3 Berättelse från Nordiska journalistkursen
- 4 Berättelse från Nordiska högskolan för hushållsvetenskap (NHH)
- 5 Berättelse från Nordiska institutet för samhällsplanering (NORDPLAN)
- 6 Berättelse från Nordiska språk- och informationscentret
- 7 Berättelse från Nordkalottmuséet
- 8 Berättelse från Nordiskt kollegium för marinbiologi

- 9 Berättelse från institutet för teoretisk atomfysik (NORDITA)
- 10 Berättelse från Nordiska institutet för folkdiktning (NIF)
- 11 Berättelse från Nordiska institutet för sjörätt
- 12 Berättelse från Nordiska geoexkursioner till Island
- 13 Berättelse från Nordiskt kollegium för ekologi
- 14 Berättelse från Centralinstitutet för nordisk asienforskning (CINA)
- 15 Berättelse från Nordiskt kollegium för fysisk oceanografi
- 16 Berättelse från Nordiska samarbetskommittén för arktisk medicinsk forskning (NoSAMF)
- 17 Berättelse från Nordiska samarbetskommittén för internationell politik, inklusive konflikt- och fredsforskning
- 18 Berättelse från Nordiska samarbetsorganet för vetenskaplig information (NORDINFO)
- 19 Berättelse från Nordiska forskarkurser
- 20 Berättelse från Nordiskt vulkanologiskt institut
- 21 Berättelse från Nordiska samarbetskommittén för acceleratorbaserad forskning
- 22 Berättelse från Nordiskt samarbete inom massmediaforskning (NORDICOM)
- 23 Berättelse från Nordiska språkcentret och de nordiska språknämndernas samarbete
- 24 Berättelse från Nordens Hus i Reykjavik
- 25 Berättelse från Nordens Hus på Färöarna
- 26 Berättelse från Nordiska teaterkommittén
- 27 Berättelse från Nämnderna för nordiskt musiksamarbete (NOMUS)
- 28 Berättelse från Nordiskt samiskt institut
- 29 Berättelse från Nordiska amatörteaterrådet
- 30 Berättelse från Nordiska konstförbundet (NKF)
- 31 Berättelse från Nordiskt konstcentrum
- 32 Berättelse från Nordiska sommaruniversitetet
- 33 Berättelse från Nordisk federation för medicinsk undervisning
- 34 Berättelse från Nordiska samarbetsnämnden för medicinsk forskning (NOS-M)
- 35 Berättelse från Nordiska kommittén för öststatsforskning
- 36 Berättelse från Nordiska samfundet för Latinamerikaforskning (NOSALF)
- 37 Berättelse från Skandinavisk förening i Rom
- 38 Berättelse från Nordisk etnologisk-folkloristisk arbetsgrupp (NEFA-Norden)
- 39 Berättelse från Nordiskt kollegium för viltforskning (NKV)
- 40 Berättelse från Nordiska afrikainstitutet

D. 1985 Meddelanden i anledning av tidigare rekommendationer

- *20/1971/k Meddelanden om rekommendation nr 20/1971 angående utbyggt TV-samarbete mellan Finland och Sverige
- 15/1973/k Meddelande om rekommendation nr 15/1973 angående ökat nordiskt TV-samarbete
- *14/1975/k Meddelande om rekommendation nr 14/1975 angående språkundervisning för finska barn i Sverige m. m.

- * 7/1976/k Meddelande om rekommendation nr 7/1976 angående distribution av AV-material
- 8/1976/k Meddelande om rekommendation nr 8/1976 angående TV-program för sjöfolk
- 12/1977/k Meddelande om rekommendation nr 12/1977 angående handlingsprogram för förbättrad språkförståelse i Norden
- 16/1977/k Meddelande om rekommendation nr 16/1977 angående undersökning av utvecklingen av kulturkonsumtionen i de nordiska länderna
- *17/1979/k Meddelande om rekommendation nr 17/1979 angående medicinsk genetik
- *21/1979/k Meddelande om rekommendation nr 21/1979 angående en nordisk folkhögskola i Västnorge
- 4/1980/k Meddelande om rekommendation nr 4/1980 angående samarbete på videogramområdet
- * 5/1980/k Meddelande om rekommendation nr 5/1980 angående gemensam nordisk bokmarknad
- 9/1981/k Meddelande om rekommendation nr 9/1981 angående de nordiska författarstipendierna
- *10/1981/k Meddelande om rekommendation nr 10/1981 angående nordisk litteraturantologi för gymnasietadiet
- 11/1981/k Meddelande om rekommendation nr 11/1981 angående utbytes- och stipendieordning för bildkonstnärer
- 3/1982/k Meddelanden om rekommendation nr 3/1982 angående ökat radio- och TV-samarbete i Norden
- * 5/1982/k Meddelande om rekommendation nr 5/1982 angående ett gemensamt program för den acceleratorbaserade forskningen i Norden
- * 7/1982/k Meddelande om rekommendation nr 7/1982 angående produktion och distribution av talböcker och punktskriftsböcker i Norden
- * 8/1982/k Meddelande om rekommendation nr 8/1982 angående stöd till regionalt kultursamarbete i Norden
- *11/1983/k Meddelande om rekommendation nr 11/1983 angående ökat domicillandsstöd till institutioner på den nordiska kulturbudgeten
- 12/1983/k Meddelande om rekommendation nr 12/1983 angående Nordens institut på Åland
- 13/1983/k Meddelande om rekommendation nr 13/1983 angående videogram med nordiska TV-program och filmer
- *14/1983/k Meddelande om rekommendation nr 14/1983 angående erfarenhetsutbyte om konsekvenserna av en ökad videogramdistribution
- *15/1983/k Meddelande om rekommendation nr 15/1983 angående arktisk forskning
- *21/1984/k Meddelande om rekommendation nr 21/1984 angående reklamen i de elektroniska massmedierna
- *22/1984/k Meddelande om rekommendation nr 22/1984 angående stöd till nordiskt utställningsutbyte
- *23/1984/k Meddelande om rekommendation nr 23/1984 angående vidareutbildning av lärare i Montessori-pedagogik
- *24/1984/k Meddelande om rekommendation nr 24/1984 angående ökat stöd till nordiskt idrottsutbyte

E. Frågor

- 2 Fråga till Nordiska ministerrådet angående domicillandets stöd till kulturinstitutioner på den nordiska kulturbudgeten (ställd av Elsi Hetemäki-Olander)
- 7 Fråga till Nordiska ministerrådet angående nordiskt samarbete på videogramområdet (ställd av Eiður Guðnason)
- 8 Fråga till Nordiska ministerrådet angående genomförandet av handlingsprogrammet för förbättrad språkförståelse i Norden (ställd av Eiður Guðnason)
- 10 Fråga till Nordiska ministerrådet angående privata skolors och utbildningsinstitutioners fortbestånd och utbyggnad (ställd av Hans Olav Tunesvik)
- 11 Fråga till Nordiska ministerrådet angående minskat stöd till Nordiska sommaruniversitetet (ställd av Pirkko Turpeinen)
- 12 Fråga till Nordiska ministerrådet angående detektivromansens ställning inom den nordiska litteraturen (ställd av Paavo Lipponen)
- 14 Fråga till Finlands och Sveriges regeringar angående vidare-sändning av Finlands TV-program i Sverige (ställd av Paavo Lipponen)
- 23 Fråga till Nordiska ministerrådet angående översyn av regler för studiestöd till nordiska medborgare (ställd av Gunvor Schnitler)
- 24 Fråga till Nordiska ministerrådet angående enhetligt uppträdande som värdland för Vinter-OS 1992 (ställd av Sture Palm)
- 26 Fråga till Sveriges regering angående upprätthållandet av finskspråkiga radiosändningar i Sverige (ställd av Paavo Lipponen)
- 32 Fråga till Nordiska ministerrådet angående fortsatt resultatrik fortbildningsverksamhet (ställd av Marjatta Väänänen)
- 33 Fråga till Nordiska ministerrådet angående regional nordisk informationsverksamhet (ställd av Esko Aho)
- 34 Fråga till Nordiska ministerrådet angående Nordiska rådets litteraturpris och i anslutning till detta de fördelar de författare har som skriver på danska, norska eller svenska (ställd av Árni Johnsen)

Social- och miljöutskottet*A. Medlemsförslag*

- A 680/s Medlemsförslag om åtgärder mot drogmisshandling i trafiken
- A 682/s Medlemsförslag om nordiskt program för stöd och hjälp till utförsäkrade arbetslösa
- A 683/s Medlemsförslag om harmonisering av miljöskyddslagstiftningen i Norden
- A 695/s Medlemsförslag om minskande av rollbundenhet inom utbildning och yrkesval
- *A 698/s Medlemsförslag om gemensam nordisk arbetsmarknad för fria näringsidkare

- *A 699/s Medlemsförslag om utvidgade rättigheter för nordiska medborgare vid flyttning eller resa inom Norden
- *A 701/s Medlemsförslag om familjepolitiska insatser
- *A 704/s Medlemsförslag om samarbete på länsnivå om sysselsättningsåtgärder för ungdom inom kultursektorn
- *A 707/s Medlemsförslag om inrättande av en internationell luftvårdsfond
- *A 708/s Medlemsförslag om försöksordning med införande av sex timmars normalarbetsdag

B. Ministerrådsförslag

- B 56/s Ministerrådsförslag om reviderat samarbetsprogram på arbetsmarknadsområdet
- B 57/s Ministerrådsförslag om nordisk handlingsplan mot narkotika

C. 1985 Berättelser

- C 1 Berättelse rörande det nordiska samarbetet
- C 2 Nordiska ministerrådets budgetredogörelse och -förslag
- C 13/s: 1 Berättelse från Nordiska läkemedelsnämnden
- 2 Berättelse från Nordiska hälsovårdshögskolan
- 3 Berättelse från Nordiska nämnden för alkohol- och drogforskning (NAD)
- 4 Berättelse från Nordiska institutionen för vidareutbildning inom arbetsmiljöområdet (NIVA) (Nordisk arbetsmiljöutbildning)
- 5 Berättelse från Nordiska nämnden för handikappfrågor
- 6 Berättelse från Nordiska institutet för odontologisk materialprovning
- 7 Berättelse från Nordkalottens arbetsmarknadsutbildningscenter
- 8 Berättelse från Kommittén för Bottniska viken

D. 1985 Meddelanden i anledning av tidigare rekommendationer

- * 6/1977/s Meddelande om rekommendation nr 6/1977 angående förkortning av arbetstiden
- 7/1978/s Meddelande om rekommendation nr 7/1978 angående europeisk miljöskyddskonvention
- * 9/1978/s Meddelande om rekommendation nr 9/1978 angående konvention till skydd för ozonskiktet
- 13/1978/s Meddelande om rekommendation nr 13/1978 angående åtgärder mot uppkomsten av handikapp
- *18/1980/s Meddelande om rekommendation nr 18/1980 angående arbetsmiljörisker i samband med graviditet m. m.
- 19/1981/s Meddelande om rekommendation nr 19/1981 angående reviderat samarbetsprogram på arbetsmiljöområdet
- *22/1981/s Meddelande om rekommendation nr 22/1981 angående intensifierat samarbete för att bekämpa rusmedelsmissbruket
- 24/1981/s Meddelande om rekommendation nr 24/1981 angående internationellt samarbete på rusmedelsområdet
- *25/1981/s Meddelande om rekommendation nr 25/1981 angående förebyggande fritidsverksamhet för barn och unga

- *26/1981/s Meddelande om rekommendation nr 26/1981 angående internationella begränsningar beträffande skattefria alkoholin-försel
- 28/1981/s Meddelande om rekommendation nr 28/1981 angående åtgärder för att minska ungdomsarbetslösheten
- 29/1981/s Meddelande om rekommendation nr 29/1981 angående forskning om fordonsavgasernas inverkan på hälsa och miljö
- 30/1981/s Meddelande om rekommendation nr 30/1981 angående internationellt forskningssamarbete beträffande fordonsavgaser
- *10/1982/s Meddelande om rekommendation nr 10/1982 angående barns miljö
- *11/1982/s Meddelande om rekommendation nr 11/1982 angående internationell konvention om barnens rättigheter
- 12/1982/s Meddelande om rekommendation nr 12/1982 angående färdtjänstservice för handikappade
- 14/1982/s Meddelande om rekommendation nr 14/1982 angående effektivare insatser mot narkotikamissbrukare
- *15/1982/s Meddelande om rekommendation nr 15/1982 angående epidemiologiskt bevakningssystem
- *17/1983/s Meddelande om rekommendation nr 17/1983 angående intensifierat nordiskt forskningssamarbete på energi- och miljövårdsområdet
- 18/1983/s Meddelande om rekommendation nr 18/1983 angående data och statistik på energi- och miljöområdet
- *19/1983/s Meddelande om rekommendation nr 19/1983 angående gemensamma nordiska normer för svavelutsläpp
- *20/1983/s Meddelande om rekommendation nr 20/1983 angående intensifierat arbete på internationellt plan för begränsning av svavelutsläpp
- *21/1983/s Meddelande om rekommendation nr 21/1983 angående program för mätning och evaluering av olika energislags miljöskadliga effekter samt förutsättningarna för förebyggande av miljöskadlig verksamhet i annat nordiskt land
- *22/1983/s Meddelande om rekommendation nr 22/1983 angående miljövårdsaspekternas beaktande i internationella sammanhang vid utformningen av energipolitiken
- *23/1983/s Meddelande om rekommendation nr 23/1983 angående bevarande av naturmiljön i de arktiska farvattnen
- *24/1983/s Meddelande om rekommendation nr 24/1983 angående klimatologisk vård av psoriasispatienter samt likartade principer för ersättning av kostnader för vården
- *25/1983/s Meddelande om rekommendation nr 25/1983 angående samarbetsprojekt för små och mindre kända grupper av funktionshämjade
- 26/1983/s Meddelande om rekommendation nr 26/1983 angående samarbete på sjömansservicens område
- 8/1984/s Meddelande om rekommendation nr 8/1984 angående förbättrade förhållanden för de genom trafikolyckor hjärnskadades ställning
- 9/1984/s Meddelande om rekommendation nr 9/1984 angående handlingsprogram mot narkotika

- *10/1984/s Meddelande om rekommendation nr 10/1984 angående beräkning av naturresurser
- *11/1984/s Meddelande om rekommendation nr 11/1984 angående förstärkt socialmedicinsk insats
- *12/1984/s Meddelande om rekommendation nr 12/1984 angående handlingsprogram för läkemedelsregistrering
- 13/1984/s Meddelande om rekommendation nr 13/1984 angående samarbetsprogram på arbetsmiljöområdet
- 14/1984/s Meddelande om rekommendation nr 14/1984 angående reviderad överenskommelse om förmåner vid arbetslöshet

E. Frågor

- 1 Fråga till Nordiska ministerrådet angående effektiverandet av det praktiska nordiska samarbetet vid oljekatastrofer (ställd av Kaj Bärlund)
- 3 Fråga till Nordiska ministerrådet angående regelsamling om nordiska medborgares rättigheter i annat nordiskt land (ställd av Marjatta Väänänen)
- 5 Fråga till Danmarks regering angående oljeborringar utanför östra Grönland och deras miljömässiga konsekvenser (ställd av Guðrún Helgadóttir)
- 9 Fråga till Nordiska ministerrådet angående färdtjänstservice för handikappade (ställd av Rune Gustavsson)
- 13 Fråga till Nordiska ministerrådet angående organiserat samarbete mellan Nordiska unionen för arbetsledare, tekniska funktionärer och andra chefer (NAU) och Nordiska ministerrådet samt Nordiska akademikerådet (NAR) och Nordiska ministerrådet (ställd av Pär Stenbäck)
- 16 Fråga till Nordiska ministerrådet angående att fästa uppmärksamhet vid missbruket av psykiatri i Norden (ställd av Pirkko Turpeinen)
- 20 Fråga till Norges regering angående kommersiell valfångst (ställd av Margrete Auken)
- 21 Fråga till Norges regering angående förorening från titandioxidindustri (ställd av Margrete Auken)
- 22 Fråga till Norges regering angående avfall från deponering av förorenat stenslam (ställd av Margrete Auken)
- 25 Fråga till Nordiska ministerrådet angående förbättrade förhållanden för de genom trafikolyckor hjärnskadades ställning (ställd av Arne Andersson)
- 27 Fråga till Nordiska ministerrådet angående uppföljning av verksamhetsprogrammet för slutkonferensen under FN:s kvinnodecennium (ställd av Tuulikki Petäjänemi)
- 28 Fråga till Nordiska ministerrådet angående intensifierad bekämpning av narkotikamissbruket (ställd av Rune Gustavsson)
- 35 Fråga till Nordiska ministerrådet angående betalning av kostnader för behandling av alkoholister (ställd av Stefán Benediktsson)

Trafikutskottet

A. Medlemsförslag

- A 685/t Medlemsförslag om nordiskt samarbete beträffande handelssjöfarten
- *A 691/t Medlemsförslag om skattefri försäljning för flygpassagerare vid inresa inom Norden

C. 1985 Berättelser

- C 1 Berättelse rörande det nordiska samarbetet
- C 2 Nordiska ministerrådets budgetredogörelse och -förslag
- C 14/t: 1 Berättelse från NORDTEL – Nordiskt samarbete på telekommunikationsområdet
- 2 Berättelse från Nordiska postföreningen
- 3 Berättelse från Nordiska vägtekniska förbundet

D. 1985 Meddelanden i anledning av tidigare rekommendationer

- * 9/1972/t Meddelande om rekommendation nr 9/1972 angående flygtrafiken mellan Åland och Stockholmsområdet
- *24/1973/t Meddelande om rekommendation nr 24/1973 angående förarskydd vid trafikförsäkring
- *28/1973/t Meddelande om rekommendation nr 28/1973 angående flygtrafiken mellan de nordliga delarna av Finland, Norge och Sverige
- * 3/1976/t Meddelande om rekommendation nr 3/1976 angående internordisk giltighet för körkort
- 11/1980/t Meddelande om rekommendation nr 11/1980 angående uppdatering av NORDTRANS-statistiken och produktion av löpande nordisk transportstatistik
- 13/1981/t Meddelande om rekommendation nr 13/1981 angående turismens skadeverkningar på naturen och de traditionella näringarna
- *14/1981/t Meddelande om rekommendation nr 14/1981 angående åtgärdsprogram för miljösäkra sjötransporter
- *15/1981/t Meddelande om rekommendation nr 15/1981 angående internationella åtgärder för miljösäkra sjötransporter
- *16/1981/t Meddelande om rekommendation nr 16/1981 angående internationell harmonisering av bestämmelser för transport av farligt gods
- *17/1981/t Meddelande om rekommendation nr 17/1981 angående nordisk harmonisering av bestämmelser för transport av farligt gods
- *18/1981/t Meddelande om rekommendation nr 18/1981 angående vägbeläggning och trafiksäkerhet
- * 1/1983/t Meddelande om rekommendation nr 1/1983 angående enhetliga villkor för reserabatter
- * 2/1983/t Meddelande om rekommendation nr 2/1983 angående bilbälte i bilens baksäte
- * 3/1983/t Meddelande om rekommendation nr 3/1983 angående viltolyckor i vägtrafiken
- * 4/1983/t Meddelande om rekommendation nr 4/1983 angående räknecenter för väderprognoser
- *19/1984/t Meddelande om rekommendation nr 19/1984 angående ökad harmonisering av transportpolitiken i Norden

*20/1984/t Meddelande om rekommendation nr 20/1984 angående samarbete rörande turistguider

E. Frågor

- 6 Fråga till Danmarks, Norges och Sveriges regeringar angående direkta flygförbindelser till Johannesburg (ställd av Johan Buttedahl)
- 29 Fråga till Nordiska ministerrådet angående ungdomsrabatt för tågresor i Norden (ställd av Dorte Bennedsen)

Ekonomiska utskottet

A. Medlemsförslag

- A 681/e Medlemsförslag om gemensam nordisk konjunkturbedömning
- A 690/e Medlemsförslag om nordiskt datasamarbete
- A 700/e Medlemsförslag om höjda och harmoniserade beloppsgränser vid införsel av varor för eget bruk vid resa
- A 702/e Medlemsförslag om utredning av den offentliga sektorns roll i ekonomin

B. Ministerrådsförslag

- B 54/e Ministerrådsförslag om ett nordiskt handlingsprogram på jordbruks- och skogsbruksområdet
- B 58/e Ministerrådsförslag om handlingsprogram för förstärkning av Västnordensamarbetet
- B 59/e Ministerrådsförslag om handlingsplan för ekonomisk utveckling och full sysselsättning
- B 60/e Ministerrådsförslag om upprättande av en nordisk utvecklingsfond för Västnorden

C. 1985 Berättelser

- C 1 Berättelse rörande det nordiska samarbetet
- C 2 Nordiska ministerrådets budgetredogörelse och -förslag
- C 3/e Berättelse från Nordiska investeringsbanken 1984
- C 4/e Berättelse från Nordiska projektexportfonden
- C 15/e: 1 Berättelse från Nordiska ekonomiska forskningsrådet
- 2 Berättelse från Nordisk statistisk sekretariat
- 3 Berättelse från Nordiska skattevetenskapliga forskningsrådet
- 4 Berättelse från Fonden för teknologi och industriell utveckling
- 5 Berättelse från Fonden för svenskt-norskt industriellt samarbete (SNIF)
- 6 Berättelse från NORDTEST
- 7 Berättelse från Nordel
- 8 Berättelse från Nordiska kontaktorganet för atomenergifrågor
- 9 Berättelse från Nordiska kommittén för byggbestämmelser (NKB)
- 10 Berättelse från Nordiska tulladministrativa rådet (NTR)
- 11 Berättelse från Nordiska institutet för regionalpolitisk forskning (NordREFO)

- 12 Berättelse från Nordiska kontaktorganet för fiskerifrågor
- 13 Berättelse från Nordiska jordbruksforskarens förening
- 14 Berättelse från Samarbetsnämnden för nordisk skogsforskning (SNS)
- 15 Berättelse från Nordiska genbanken för jordbruks- och trädgårdsväxter

D. 1985 Meddelanden i anledning av tidigare rekommendationer

- 1/1979/e Meddelande om rekommendation nr 1/1979 angående program för nordiskt regionalpolitiskt samarbete
- 23/1980/e Meddelande om rekommendation nr 23/1980 angående gemensamma industriella projekt
- 24/1980/e Meddelande om rekommendation nr 24/1980 angående glasindustrin i Norden
- 27/1980/e Meddelande om rekommendation nr 27/1980 angående gemensamma åtgärder beträffande stadsforskning
- 2/1981/e Meddelande om rekommendation nr 2/1981 angående samordning av FoU-insatser och kartläggning av miljökonsekvenser vid framställning och bruk av alternativa drivmedel
- 5/1981/e Meddelande om rekommendation nr 5/1981 angående initiativ för att avhjälpa tynande gruvsamhällets svårigheter
- 6/1981/e Meddelande om rekommendation nr 6/1981 angående utveckling av samarbetsåtgärder rörande fiskodling
- 17/1982/e Meddelande om rekommendation nr 17/1982 angående nordisk utbildning för exportmarknadsföring
- 18/1982/e Meddelande om rekommendation nr 18/1982 angående samarbete inom nordisk möbelindustri
- 31/1983/e Meddelande om rekommendation nr 31/1983 angående kartläggning och samordning av utbudet och behovet av utlandsutbildning
- 32/1983/e Meddelande om rekommendation nr 32/1983 angående samarbete om energi- och miljörelaterad industri- och regionalpolitik
- 33/1983/e Meddelande om rekommendation nr 33/1983 angående åtgärder för att stimulera innovationer inom näringslivet i Norden
- 34/1983/e Meddelande om rekommendation nr 34/1983 angående stärkandet av det regionalpolitiska samarbetet i Norden
- 1/1984/e Meddelande om rekommendation nr 1/1984 angående handlingsplan för ekonomisk utveckling och full sysselsättning
- 2/1984/e Meddelande om rekommendation nr 2/1984 angående handlingsplan på datateknologiområdet
- 3/1984/e Meddelande om rekommendation nr 3/1984 angående en friare kapitalmarknad
- 4/1984/e Meddelande om rekommendation nr 4/1984 angående nordiska mjuka projektinvesteringsslån
- 5/1984/e Meddelande om rekommendation nr 5/1984 angående vidareutveckling av Nordiska investeringsbankens regionallåneordning
- 6/1984/e Meddelande om rekommendation nr 6/1984 angående Nordkalottsamarbetet
- 7/1984/e Meddelande om rekommendation nr 7/1984 angående kontroll av nordiska projekt

E. Frågor

- 4 Fråga till Nordiska ministerrådet angående Gyllenhammargruppen (ställd av Guðrún Helgadóttir)
- 15 Fråga till Nordiska ministerrådet angående den nordiska demokratins läge och speciellt de nordiska företagens demokratiska förhållande till länder i utveckling (ställd av Pirkko Turpeinen)
- 18 Fråga till Nordiska ministerrådet angående handel med fast egendom samt regler för fastighetsmäklare (ställd av Guðrún Helgadóttir)
- 30 Fråga till Norges regering angående nordiskt industriellt samarbete (ställd av Arne Gadd)

Översikt över sessionen

Rådets plenarmöten hölls i Nationalteatern. Platsfördelningen i salen framgår av planen sist i bandet. För utskottens, delegationernas, ministerrådets och presidietts sammanträden, för sekretariatens och pressens arbete, m. m. disponerades olika lokaler i Altingshuset, Borgartún och Nationalteatern.

Plenarmöten

Måndagen den 4 mars kl. 12.00–16.45

Tisdagen den 5 mars kl. 09.00–11.35 och 14.00–17.05

Onsdagen den 6 mars kl. 09.00–12.05 och 13.30–20.05

Torsdagen den 7 mars kl. 09.00–12.35, 15.00–17.00 och 17.00–19.55

Fredagen den 8 mars kl. 09.00–14.30

Utskottsmöten

Juridiska utskottet

Tisdagen den 5 mars kl. 08.30–09.00

Kulturutskottet

Söndagen den 3 mars kl. 18.30–19.00

Måndagen den 4 mars kl. 09.40–10.30

Tisdagen den 5 mars kl. 08.30–09.00

Social- och miljöutskottet

Måndagen den 4 mars kl. 09.30–11.00

Tisdagen den 5 mars kl. 08.30–09.30

Trafikutskottet

Söndagen den 3 mars kl. 18.00–20.00

Måndagen den 4 mars kl. 09.30–10.20

Tisdagen den 5 mars kl. 08.30–09.00

Ekonomiska utskottet

Måndagen den 4 mars kl. 09.30–10.00

Tisdagen den 5 mars kl. 08.30–09.00

Särskilda arrangemang

- Måndagen den 4 mars: Kvällen reserverad för sammankomster i partiernas regi
- Tisdagen den 5 mars: Utdelning av Nordiska rådets litteraturpris (Háskólabíó)
Mottagning i Kjarvalsstaðir (värd: Reykjavíks kommun)
- Onsdagen den 6 mars: Mottagning på Hótel Saga (värd: Íslands regering)

PROTOKOLL

Protokoll

1:a mötet

Måndagen den 4 mars 1985 kl. 12.00

Presidenter: Karin Söder (1–4), Páll Pétursson (5–19) och Anker Jørgensen (19)

Dagordning

1. Åpningsinnlegg av Nordiska rådets president

2. Navneopprop og godkjennelse av medlemslisten

3. Valg av presidium

4. Valg av suppleanter for presidiemedlemene

5. Innlegg av den nyvalgte presidenten

6. Utsendingen av materiale til sesjonen

7. Fastsettelse av sakliste for sesjonen

8. Meddelelse om avstemningsordning

9. Valg av Budsjettkomite

10. Valg av Informasjonskomite

11. Valg av medlemmer til Den nordiske investeringsbanks kontrollkomité for perioden 1. mai 1985 til den 30. april 1987

12. Valg av revisorer og revisorssuppleanter for Nordisk Kulturfond for årene 1985–1986

13. Valg av særskilt utvalg for granskning av Nordisk kulturfonds forvaltning frem til neste sesjon

14. Forslag angående forsøksordning om budsjettprosedyren (Dokument 3)

15. Bemyndigelse for utvalgene å ta til etterretning slike meddelelser som ikke er satt opp på saklisten for sesjonen eller som ikke sluttbehandles på sesjonen

16. Forslag om taletidens begrensning i generaldebatten

17. Meddelelse om replikkordningen

18. Meddelelse om spørsmålsordningen

19. Generaldebatten. C 1: Nordisk Ministerråds beretning om det nordiske samarbeidet samt Dokument 1: Rapport fra Nordisk Råds presidium.

1. **Åpningsanförande av Nordiska rådets president**

Årade rådsmedlemmar! Mina damer och herrar! Jag ber att få hälsa alla deltagare i Nordiska rådets 33:e session – parlamentariker, regeringsledamöter, särskilt inbjudna, tjänstemän och representanter för massmedierna – varmt välkomna. Det är sjätte gången som rådets plenarförsamling möts i Reykjavík, där vi alltid mottagits med stor värme och gästfrihet. Det är alltid med särskild förväntan vi beger oss till denna sagoomspunna ö där landskapets karghet kombineras med en strålände färgrikedom, där sagorna skapar relief till realism och klarsyn i vardagen. Här får vi också erfara hur den isländska kulturtraditionen vårdas och utvecklas på ett enastående sätt. Vi tackar på förhand den isländska delegationen och dess sekretariat för den möda som nedlagts på de praktiska arrangemangen. Vi vet ju alla vilket omfattande arbete som ligger bakom genomförandet av en session. Jag vill personligen ta detta tillfälle i akt att tacka mina kollegor i presidiet för ett mycket gott och förtroendefullt samarbete under det gångna året.

Sedan rådets föregående session har sex

personer i vår krets för alltid lämnat oss, nämligen K. B. Andersen, Egon Jensen och Inge Fischer Møller från Danmark, K. A. Fagerholm från Finland, Ólafur Jóhannesen från Island och Trygve Bratteli från Norge.

K. B. Andersen var under drygt tjugo år medlem av Folketinget och slutade som dess "formand". Han skolades i socialdemokratiet under Hans Hedtoft och H. C. Hansen och blev senare en av Jens Otto Krag's närmaste medarbetare, bl. a. som partisekreterare. K. B. Andersen anfördes också regeringsuppdrag under 1960- och 1970-talen och var undervisningsminister och två gånger utrikesminister. Han var också under många år en aktad medlem i Nordiska rådet, bl. a. som briljant och konstruktiv ordförande i Nordiska rådets arbetsgrupp för budget- och kontrollfrågor som han ledde med stor energi åren 1974–1975. Han var också ordförande i juridiska utskottet under några år.

Egon Jensen, som plötsligt och oväntat gick bort för en månad sedan, var liksom K. B. Andersen fostrad inom "socialdemokratiet", och engagerade sig tidigt i kommunalpolitiken, vilket kom att prägla hans politiska gärning. Han tillhörde folketinget i nästan ett kvarts sekel och var också en uppskattad medlem i Nordiska rådet. Egon Jensen bekläddes i olika repriser under 1970-talet som inrikes- respektive kirkeminister.

Inge Fischer Møller hade trots sin ungdom lång parlamentarisk erfarenhet både av arbetet i folketinget och i Nordiska rådet. Hon utbildade sig till "socialrådgiver" och blev senare en respekterad och avhållen ordförande i folketingets socialutvalg. Under 1980–83 var Inge Fischer Møller socialdemokratiets organisatoriske næstformand. En betydelsefull politisk gärning avbröts i förtid vid hennes död. Vi minns henne särskilt för hennes brinnande engagemang i jämställdhetsfrågor.

K. A. Fagerholm hörde till den handfull nordiska politiker, som tog initiativet till och lade grunden för Nordiska rådet. Det blev honom förunnat att under lång tid följa och påverka det politiska skeendet både i Norden och i Finland. Han bekläddes statsministerposten i tre repriser under 1940- och 50-talen och var självskrivnen som riksdagens talman när han inte var bunden av regeringsvärv. K. A. Fagerholm gjorde en stor insats när det

nordiska samarbetet visade sig vara i behov av en reformering vid 60-talets slut.

Ólafur Jóhannesson kom också att göra en mycket betydande karriär. Professor i juridik vid blott trettiofyra års ålder, medlem i altinget i tjugofem år, partiordförande för framskridtspartiet och minister i flera omgångar under 1970- och början av 1980-talet, bl. a. utrikesminister och två gånger statsminister. Nordiska rådet har särskild anledning att med tacksamhet minnas hans insatser som kulturutskottets ordförande under många år.

Trygve Bratteli hörde också till giganterna i nordisk politik: Stortingsrepresentant i mer än trettio år, ordförande i arbeiderpartiet, finansminister, samferdselminister och två gånger statsminister. Hans starka nordiska engagemang framkom på många olika sätt under det mångåriga medlemskapet i Nordiska rådet, där han ledde den norska delegationen i flera omgångar och blev rådets president.

Sex av våra kamrater har för alltid lämnat oss.

Ett hade de gemensamt: en okuvlig tro på värdet av nordiskt samarbete. Deras viktiga insatser spänner över en lång tidsperiod, från rådets tillkomst till i dag. Vi hyllar deras gärning och lyser frid över deras minne med en stunds tystnad och eftertanke.

— — —

Det nordiska samarbete som våra bortgångna med sådan framgång inledde är för närvarande inne i en dynamisk och expansiv period. Vid denna session kommer med all sannolikhet en rad beslut att fattas, vilka innebär ett stort steg framåt för det nordiska samarbetet. Bl. a. föreslås en rad åtgärder för att effektivisera rådets arbete. Ett annat utomordentligt viktigt förslag är ministerrådets handlingsplan för ekonomisk utveckling och full sysselsättning. Eftersom jag under generaldebatten får tillfälle att som presidiets talesman mer i detalj kommentera dessa och andra frågor nöjer jag mig med att vid sessionens öppnande konstatera att detta möte har alla förutsättningar att bli ett av de viktigare i rådets historia.

1985 har av FN proklamerats som ett internationellt ungdomsår. Därför vill jag rikta en speciell välkomsthälsning till de många ungdomar som deltar i Ungdomens Nordiska råd, vilket äger rum här i Reykjavik i anslutning till vår session. Det är ni ungdomar som

skall lägga grunden för vår gemensamma framtid och därför tillmåter vi er närvaro särskilt stor betydelse.

Hur denna framtid kommer att gestalta sig, därom vet vi intet. Vad vi däremot vet är att vi i Norden hör till de gynnade i världen. Vi är förskonade från svält och förtryck och vi lever i demokratier där vi har frihet att hävda vår mening. Det är den bästa tänkbara utgångspunkten för framtiden och något som vi med tacksam ödmjukhet aldrig får glömma. Detta är också en uppfordran till att i kraft av vårt samarbete solidariskt ställa upp för den majoritet i världen som lever i nöd och ofrihet.

Med dessa ord förklarar jag Nordiska rådets 33:e session för öppnad.

2

Namnupprop: godkännande av medlemslistan

Namnupprop företogs enligt följande medlemslista, upprättad enligt § 4 i arbetsordningen:

Regeringsrepresentanter

Ásgrímsson, Halldór¹
 Bjarnason, Matthías¹
 Björkstrand, Gustav
 Bodström, Lennart¹
 Bondevik, Kjell Magne
 Boström, Curt
 Christensen, Christian
 Dahl, Birgitta¹
 Dam, Atli
 Danielsen, Niels Pauli
 Enggaard, Knud
 Flodin, May
 Gradin, Anita
 Guðmundsson, Albert
 Gustafsson, Hans
 Göransson, Bengt¹
 Hallgrímsson, Geir¹
 Haugstvedt, Asbjørn
 Heilmann, Stephen
 Helgadóttir, Ragnhildur
 Helgason, Jón
 Hellström, Mats
 Heløe, Leif Arne¹
 Hermannsson, Steingrímur
 Hermannsson, Sverrir
 Hjelm-Wallén, Lena¹

Haarder, Bertel¹
 Høyem, Tom¹
 Isaksen, Finn T.
 Jakobsen, Johan J.
 Johansen, Lars Emil
 Klein, Lasse
 Laine, Jermu¹
 Langslet, Lars Roar¹
 Leijon, Anna-Greta
 Leppänen, Urpo¹
 Lundkvist, Svante
 Mathiesen, Matthías Á.
 Melchior, Arne¹
 Motzfeldt, Jonathan
 Nordman, Gunnevi
 Olsen, Moses
 Palme, Olof
 Presthus, Rolf
 Puhakka, Matti¹
 Purkhus, Jongerød
 Raatikainen, Kaisa
 Røkke, Mona
 Salmén, Olof
 Schlüter, Poul¹
 Sigurdson, Gertrud¹
 Simonsen, Palle¹
 Sorsa, Kalevi
 Stefánsson, Alexander
 Stray, Svenn
 Surlien, Rakel¹
 Syse, Jan P.
 Vennamo, Pekka
 Wiklöf, Lasse
 Willoch, Kåre

Valda medlemmar

Aho, Esko
 Andersson, Arne
 Andersson, Lennart
 Auken, Margrete
 Benediktsson, Stefán
 Benkow, Jo
 Bennedsen, Dorte
 Berge, Gunnar
 Brundtland, Gro Harlem
 Buttedahl, Johan
 Bärlund, Kaj
 Eidem, Bjarne Mørk
 Einarsson, Ólafur G.
 Elo, Mikko
 Exner, Lahja¹

¹ Ej närvarande vid namnuppropet.

Gadd, Arne
 Grøndahl, Kirsti Kolle
 Guðnason, Eiður
 Gustavsson, Rune
 Gyldenkilde, Lilli
 Hagen, Carl I.¹
 Hansen, Flemming¹
 Hansen, Guttorm
 Hansen, Ivar
 Hansen, Karen Thurøe
 Hansen-Krone, Margit
 Helgadóttir, Guðrún
 Hetemäki-Olander, Elsi
 Håkansson, Per-Olof
 Häll, Karl-Erik
 Isohookana-Asunmaa, Tytti
 Jansson, Olof
 Jensen, Jens Peter
 Jensen, Karen Højte
 Johansson, Tyra
 Jonäng, Gunnel
 Jørgensen, Anker
 Kanerva, Ilkka¹
 Kemppainen, Arvo
 Kemppainen, Hannu
 Knuutila, Sakari
 Kristensen, Finn
 Lange, Preben
 Liikanen, Erkki
 Lipponen, Paavo
 Lundblad, Grethe
 Martinsen, Astrid Murberg
 Muurman, Peter
 Møller, Helge Adam
 Nielsen, Bente Mousten
 Nilsson, Gunnar
 Nyhage, Hans
 Olesen, Aase
 Palm, Sture
 Patursson, Erlendur
 Pedersen, Robert
 Petersen, Jan
 Petersson, Per
 Pettersen, Oddrunn
 Pétursson, Páll
 Petäjaniemi, Tuulikki
 Poulsen, Kaj
 Randal, Håkon
 Riihijärvi, Heikki
 Schnitler, Gunvor
 Sigurðsson, Pétur
 Steen, Reulf
 Steenholdt, Otto

Steffensen, Jens
 Stenbäck, Pär
 Sundberg, Ingrid
 Sundstein, Jógvan
 Suominen, Ilkka
 Svensson, Sten
 Söder, Karin
 Tastesen, Bernhardt
 Thomassen, Petter
 Þórðarson, Friðjón
 Tungesvik, Hans Olav
 Tuominen, Pekka
 Turpeinen, Pirkko
 Ueland, Ole Gabriel
 Werner, Lars
 Westerberg, Bengt
 Wiklund, Bengt
 With, Odd
 Väänänen, Marjatta

Medlemslistan godkändes.

Ändring i medlemslistan

Det anmäldes att Helena Pesola för denna och del av nästa dag intar Ilkka Kanervas plats.

Rådet beslöt att ändra medlemslistan i enlighet därmed.

3

Val av presidium

Arbetsutskottet hade föreslagit att till president skulle väljas Páll Pétursson, Island, och till vicepresidenterna Anker Jørgensen, Danmark, Elsi Hetemäki-Olander, Finland, Gunnar Berge, Norge, och Karin Söder, Sverige.

Arbetsutskottets förslag bifölls.

4

Val av suppleanter för presidiemedlemmarna

Arbetsutskottet hade föreslagit att till suppleanter för presidiemedlemmarna skulle väljas Margrete Auken, Danmark, Peter Muurman, Finland, Ólafur G. Einarsson, Island, Jo Benkow, Norge och Gunnar Nilsson, Sverige.

Arbetsutskottets förslag bifölls.

¹ Ej närvarande vid namnuppropet.

Páll Pétursson övertog härefter ledningen av förhandlingarna.

5

Anförande av den nyvalde presidenten:

Ærede rådsmedlemmer, mine damer og herrer!

På det nyvalgte præsidiiums vegne vil jeg takke for den tillid, man har vist os. Vi vil gøre vores bedste for at udføre den opgave, som er blevet betroet os.

På det forhenværende præsidiiums vegne og på hele rådets vegne vil jeg rette en varm tak til den afgående præsident, fru Karin Söder, som har ledet vort arbejde det sidste år med charme og dygtighed.

Idet jeg byder alle deltagerne hjertelig velkommen til Reykjavík vil jeg udtrykke håbet om, at alle vil befinde sig godt her, og at vi i fællesskab vil danne en session med saglige resultater, men også finde tid til samvær med gamle og nye venner.

Vi står over for en travl session denne gang og kan se frem til behandling af mange vigtige sager af stor interesse og betydning for de nordiske lande, både økonomisk og kulturelt. Vi skal træffe beslutninger her om ændringer i arbejdsformerne i det nordiske samarbejde som følge af et mangeårigt forarbejde og vurderinger.

Den islandske delegation har gjort visse bemærkninger om de forslag, som er fremsat, men vi synes, at de nu har fået en tilfredsstillende form, og håber, at de vil bidrage til et forstærket nordisk samarbejde med endnu større effektivitet. Jeg kan dog ikke undlade at advare imod for stor centralisering. Det nordiske samarbejde må være lettilgængeligt for alle de nordiske nationer, og derfor må virksomhederne divideres til en vis grad.

Vi islændinge vil præsentere et medlemsforslag, som forhåbentlig vil resultere i en forøget fællesnordisk virksomhed i Island. Vi foreslår oprettelse af et fællesnordisk center for bioteknisk forskning her i landet. Vi håber på de respektive andre landes støtte til det forslag, som vi vil præsentere, og vi er overbeviste om, at vi i Norden har store ting at satse på på det biotekniske felt.

Nu har vi til slutbehandling et af de største, vigtigste og mest tidkrævende emner, som vi har haft under behandling i de sidste

år, nemlig "Ministerrådsforslag om en handlingsplan for økonomisk udvikling og fuld sysselsætning". Jeg tror, at dette ministerrådsforslag nu har fået den form, som vi alle kan enes om, og at det ser ud til at blive et godt grundlag for en vej ud af de vanskeligheder, man har at bekæmpe. Her i Island har vi den store lykke, at vi trods alt endnu har kunnet opretholde fuld sysselsætning, og at arbejdsløsheden i det hele taget ikke har været noget problem. Jeg tror, at befolkningen i Island ikke værdsætter denne gunstige situation nok, men på den anden side har den økonomiske udvikling ikke været så heldig. Vore anstrengelser og til tider alvorlige forsøg på at bekæmpe den farlige inflation er ikke lykkedes godt nok. Jeg vil dog påpege, at det er lykkedes os at bringe inflationen ned fra 130 % i maj 1983 till ca 12 % på 14 måneder, men siden er den steget urovækkende igen som følge af uheldige lønforhandlinger, valutakursændringer og renteforhøjelser.

Vi her i Island har et ensidigt erhvervsliv. Fiskeprodukter udgør over 70 % af eksporten. Vi må leve her i landet af det, som vi kan hente fra havet. Vi har ingen mulighed for at erstatte vort fiskeri, vi kan ikke flytte penge fra andre sektorer til fiskeriet, derfor må vi få gode priser for vore fiskeprodukter. Det er en stor ulykke for os i Island, hvis vi må konkurrere på vore vigtigste markeder med et subsidiert fiskeri i nabolande. Jeg forstår, at man må opretholde en stærk regionalpolitik, men jeg er sikker på, at det ville være til stor gavn for det nordiske samarbejde, hvis man forsøgte at gøre det på den måde, at det ikke skader erhvervslivet hos naboerne.

Derfor nærer jeg den største tillid til den retningslinje for det nordiske samarbejdstiltag i Ministerrådsforslaget, som specielt lægger vægt på "Hensyntagen til de øvrige nordiske landes interesser ved utformningen af den nasjonale politikken".

Regional- og distriktpolitikken er i Ministerrådsforslaget højt prioriteret. Nordkalot-samarbejdet og Vestnordens samarbejde er af speciel interesse for os islændinge, og jeg er overbevist om, at oprettelsen af Vestnorden-fonden vil være et værdifuldt bidrag.

Det kulturelle samarbejde har haft en høj værdi i Nordisk Råd. Vi må lægge stor vægt på, at kulturens stilling ikke svækkes efter foreningen af sekretariatene, men føres vi-

dere med den samme kraft og entusiasme som hidtil.

Jeg må erkende, at jeg er blevet lidt utålmodig af at vente på udvidelsen af det nordiske samarbejde på radio- og TV-området via satellit, og mine forhåbninger svækkes lidt efter lidt. Det har været en lang ventetid.

I dette år håber jeg, at det vil lykkes for Nordisk Råd at træffe bestemmelser, som vil føre til en mere præcis og fremgangsrig bekæmpelse af forureningen. Vi må også fortsat prøve at modvirke den grænseoverskridende luftforurening og påvirke regeringer uden for Norden til at gøre konkrete forsøg.

Bekæmpelsen af narkotikamisbruget er også en meget vigtig opgave som vi må give den største opmærksomhed.

Her i Nordisk Råd diskuterer man som sædvanlig ikke spørgsmål af udenrigspolitisk karakter, men selv om vi i Norden har diverse udenrigspolitiske og sikkerhedspolitiske aspekter, så lever vi jo i den samme farlige verden, og det er af største interesse for os alle, at stormagterne ikke ødelægger vor klode med deres vanvittige våbenkapløb. Man må i Norden som i andre dele af verden arbejde for fred og nedrustning. Vort liv kan være afhængigt af, at man enes om det.

Jeg vil ikke foreslå, at man tager en sikkerhedspolitisk diskussion op her i Nordisk Råds regie, men jeg vil foreslå, at de nordiske parlamenters udenrigsudvalg optager et langt nærmere samarbejde, og jeg er af den overbevisning, at det kunne være af den største betydning.

Mine damer og herrer! Vi skal ikke vente eller forlange, at man på denne session løser alle problemer, men vi kan med optimisme se frem til nogle vigtige beslutninger, som vil føre Norden frem på vejen. Store opgaver venter, og lange arbejdsdage ligger foran os, men ikke længere eller mere krævende end at vi også får tid til at glæde os sammen og styrke vore venskabsbånd.

Jeg ønsker vore nordiske venner velkommen til Island.

6

Utsändning av handlingar till sessionen

Arbetsordningen stadgar att allt dokumentationsmaterial som skall behandlas vid sessionen skall ha utsänts senast två veckor före

sessionens början. Den stadgar också, att utsändande kan ske senare om särskilda skäl föreligger.

Presidiet föreslår att även de förslag som utsänts senare än två veckor före sessionens början kan behandlas vid sessionen. Beslutet kräver 2/3 flertal.

Presidiets förslag bifölls.

7

Fastställande av saklista för sessionen

Presidiet föreslår att plenarförsamlingen fastställer saklistan för sessionen i enlighet med den utdelade tryckta förteckningen med tillägg av ministerrådsförslag om upprättande av en nordisk utvecklingsfond för Västnorden (B 60/e) samt tilläggsmeddelande om rek. nr 3/1982/k angående ökat radio- och TV-samarbete i Norden.

Dessutom anmäls att eventuella ytterligare frågor (E-saker) kan komma att ställas med hänvisning till arbetsordningens § 15.

Saklistan för sessionen fastställdes i enlighet med presidiets förslag.

8

Meddelande om voteringsordningen

Voteringen sker med hjälp av voteringsapparat. I enlighet med § 11 i rådets arbetsordning kan medlem rösta "ja" eller "nej" eller avstå från att rösta. På varje plats har medlemmarna tre voteringsknappar märkta med "yes" (ja), "no" (nej) och "abstain" (avstår). Presidenten meddelar när voteringen börjar respektive avslutas.

Presidenten kan inte använda voteringsanläggningen från podiet och måste således muntligt avge sin röst.

9

Val av budgetkommitté

Arbetsutskotten hade föreslagit, att Nordiska rådet till medlemmar i budgetkommittén för tiden intill nästa ordinarie session väljer:

från *juridiska utskottet*: Bernhardt Tastesen och Hans Nyhage

från *kulturutskottet*: Eiður Guðnason och Jens Peter Jensen

från *social- och miljöutskottet*: Jo Benkow och Kaj Bärlund

från *trafikutskottet*: Marjatta Väänänen och Bjarne Mørk Eidem

från *ekonomiska utskottet*: Gunnar Nilsson och Ólafur G. Einarsson

Arbetsutskottens förslag bifölles.

10

Val av informationskommitté

Arbetsutskotten hade föreslagit, att Nordiska rådet till medlemmar i informationskommittén för tiden intill nästa ordinarie session väljer:

från *Danmark*: Karen Thurøe Hansen och Robert Pedersen

från *Finland*: Paavo Lipponen och Marjatta Väänänen

från *Island*: Stefán Benediktsson och Guðrún Helgadóttir

från *Norge*: Håkon Randal och Reulf Steen

från *Sverige*: Rune Gustavsson och Sture Palm

Arbetsutskottens förslag bifölles.

11

Val av medlemmar till Nordiska investeringsbankens kontrollkommitté för tiden 1 maj 1985 till 30 april 1987

Arbetsutskotten hade föreslagit att Nordiska rådet till medlemmar i Nordiska investeringsbankens kontrollkommitté väljer:

från *Danmark*: Jens Steffensen

från *Finland*: Peter Muurman

från *Island*: Ólafur G. Einarsson

från *Norge*: Håkon Kyllingmark

från *Sverige*: Paul Jansson

Arbetsutskottens förslag bifölles.

12

Val av revisorer och revisorssuppleanter för Nordiska kulturfonden för åren 1985–1986

Arbetsutskotten hade föreslagit att Nordiska rådet till revisorer och revisorssuppleanter väljer:

Jimmy Stahr med Aase Olesen som suppleant samt Jørgen Bredsdorff med Ib Gerner Hansen som suppleant.

Arbetsutskottens förslag bifölles.

13

Val av särskilt utskott för granskning av Nordiska kulturfondens förvaltning

Arbetsutskotten hade föreslagit, att ett särskilt utskott för granskning av Nordiska kulturfondens förvaltning tillsättes.

Arbetsutskotten hade föreslagit att Nordiska rådet till medlemmar och suppleanter i utskottet för tiden intill nästa ordinarie session väljer:

från *Danmark*: Robert Pedersen med Karen Højte Jensen som suppleant

från *Finland*: Pekka Tuominen med Tuulikki Petäjäniemi som suppleant

från *Island*: Eiður Guðnason med Páll Pétursson som suppleant

från *Norge*: Reulf Steen med Jan Petersen som suppleant

från *Sverige*: Gunnel Jonäng med Arne Gadd som suppleant

Arbetsutskottens förslag bifölles.

14

Förslag angående försöksordning om budgetproceduren (Dokument 3)

Presidenten: Presidiet föreslår att Nordiska rådet vid denna session beslutar som en försöksordning att budgetkommittén får lägga fram ett betänkande med motiverat förslag till uttalande över Nordiska ministerrådets förslag till budget för 1986 (C 2).

Bakgrunden till detta förslag är att våren 1984 kom presidiet och Nordiska ministerrådet överens om att den budgetprocedur som användes i samband med utarbetandet av budgeten för 1985 också skulle tillämpas för budgeten 1986.

I Dokument 3 är förslaget närmare preciserat.

Ett sådant beslut kräver enligt arbetsordningens § 50 2/3 flertal.

Presidiets förslag bifölles.

15

Bemyndigande för de fasta utskotten att lägga sådana meddelanden till handlingarna, vilka ej upptagits på saklistan för sessionen eller vilka icke slutbehandlats på sessionen

Presidiet föreslår att utskotten bemyndigas att lägga till handlingarna sådana meddelan-

den, vilka ej upptagits på saklistan för sessionen eller vilka icke slutbehandlats på sessionen.

Presidiets förslag bifölles.

16

Förslag om talartidens begränsning i generaldebatten

Presidiet föreslår att plenarförsamlingen beslutar om tidsbegränsning av inläggen i generaldebatten till femton minuter för presidiet första anförande samt anförandena av ministerrådets ordförande och statsministrarna samt en företrädare för vart och ett av de självstyrande områdena. Presidiet föreslår vidare att var och en av de nordiska partigruppernas talesmän får tio minuter till sitt förfogande för ett huvudinlägg. För alla övriga medlemmar föreslås en tidsbegränsning av sju minuter.

Presidiets förslag bifölles.

17

Meddelande om replikordningen

Presidenten hänvisar till arbetsordningens § 9, där det bl. a. heter att `` . . . medlem, som önskar avgiva replik, (skall) beredas tillfälle därtill i anslutning till det inlägg repliken gäller``.

Samma paragraf ger dessutom presidenten möjlighet att föreslå för plenarförsamlingen att för en bestämd debatt begränsa inläggens tid.

I överensstämmelse härmed föreslår presidenten en tidsbegränsning på två minuter per replik. Presidenten kommer i regel att ge samma medlem högst två repliker i ett och samma replikskifte samt försöka begränsa hela replikskiftets längd till högst 10–15 minuter.

Presidentens förslag bifölles.

18

Meddelande om frågestitutet

Presidenten hänvisar till arbetsordningens § 15, där det bl. a. heter att ``Fråga kan ställas muntligt av frågeställaren under högst tre minuter``.

Presidiet föreslår att plenarförsamlingen beslutar att endast frågan framförs och att det i övrigt hänvisas till det skriftliga materialet.

Presidiets förslag bifölles.

19

C 1: Berättelse rörande det nordiska samarbetet och Dokument 1: Rapport från Nordiska rådets presidium (generaldebatt)

Handelsminister, nordisk samarbetsminister **Matthias Á. Mathiesen:** Hr. præsident! Ærede forsamling! 1984 blev i flere henseender et skelsættende år for det nordiske samarbejde. Der er udarbejdet forslag, som vil indebære gennembrud for det fremtidige samarbejde, der bliver uddybet og intensiveret.

Der har især været arbejdet intensivt med en konkretiseret handlingsplan for økonomisk udvikling og fuld beskæftigelse, og planen repræsenterer en mere overordnet og tværgående indsats mellem og inden for vore lande, end vi før har kendt. Baggrunden for planens udarbejdelse er i sig selv et eksempel på, hvordan det nordiske samarbejde har udviklet sig i samspillet og dialogen mellem parlamentarikerne og Ministerrådet.

Ministerrådet har gennem oplægningen af handlingsplanen og gennem de foreslåede organisatoriske forandringer, som jeg senere skal vende tilbage til, villet tilføre det nordiske samarbejde nye dimensioner, der mere direkte og konkret kobler den nationale politik til det nordiske politiske samarbejde.

Finansministrene vil under debatten om økonomisk udvalgs sager redegøre nærmere for handlingsplanen, og jeg skal derfor blot fremhæve nogle hovedpunkter:

Et problem, der kendes i alle vore lande, er arbejdsløsheden, som især rammer hårdt blandt unge og langtidsledige. Ministerrådet lægger her den største vægt på bevarelsen af den såkaldte arbejdslinje i sin politik, det vil sige, at beskæftigelse prioriteres højere end kontant støtte til arbejdsløse.

For de unge iværksætter Ministerrådet forsøgsprojekter for at få identificeret vellykkede projekter, der kan etableres permanent som beskæftigelsesfremmende foranstaltninger som led i de enkelte landes arbejds-markedspolitik.

Desuden gennemføres et nordisk projekt, der skal udvikle og afprøve forskellige former for samordning af de foranstaltninger, der gøres for de langtidsløse.

Begge projekter finansieres med cirka halvdelen over det nationale og halvdelen over det nordiske budget.

Et andet væsentligt element i handlingsplanen er infrastrukturinvesteringer.

Ministerrådet har for første gang udarbejdet en helt konkret og afbalanceret pakke vedrørende investeringer i vej- og jernbanenetene i Danmark, Finland, Norge og Sverige, som vil afkorte rejsetiderne i og imellem disse lande. Herved skabes desuden bedre betingelser for person- og godstransporten og en større trafikssikkerhed.

Dette er et eksempel på nordisk samordning af, hvad der normalt er nationale foranstaltninger. Det samlede beløb udgør godt 21/2 milliarder NOK frem til 1990. Regeringerne har herved også lagt vægt på den beskæftigelsesfremmende virkning af disse investeringer og muligheden for derigennem at mindske arbejdsløsheden i de berørte områder.

Det er desuden en bærende idé i planen, at man så vidt det overhovedet er muligt skal søge afskaffet de tilbageværende tekniske handelshindringer og andre konkurrenceforvridende foranstaltninger mellem vore lande, i overensstemmelse med udenrigshandelsministrenes beslutning fra efteråret 1983. Dette arbejde er et vigtigt led i virkeliggørelsen af det, vi kender som Norden som hjemmemarked.

Endelig skal jeg nævne, at planen medfører yderligere en væsentlig styrkelse af samarbejdet inden for industriel forskning og udvikling.

For at tilvejebringe en så afbalanceret finansiering som muligt er det ligeledes besluttet, at dele af de investeringer, som gennemføres, skal kunne finansieres gennem en særlig låneordning via Nordisk Investeringsbank.

Med planen er der lagt op til et samarbejde mellem de nordiske lande, som i omfang og betydning overstiger, hvad man hidtil har kendt. Som eksempel herpå vil en præsentation af handlingsplanen påkalde sig international opmærksomhed, når OECDs ministermøde holdes i begyndelsen af april.

De stadig øgede krav til samarbejdet medførte som bekendt en rekommandation til Ministerrådet og en samtidig anmodning til præsidenten om – hver for sit område – at fremkomme med de forslag, som den såkaldte Benkowbetænkning giver anledning til.

Ministerrådet har for sit vedkommende i november fremlagt et forslag om samarbejdsformerne i det nordiske samarbejde.

Desuden har regeringerne meddelt rådet, hvorledes man nationalt har styrket organiseringen af det nordiske samarbejde for tillige at opnå en bedre behandling af nordiske sager i de nationale administrationer.

Af Ministerrådets forslag til ændringer i aftalerne – jeg tænker både på Helsingforsaftalen og på aftalen om kulturelt samarbejde – har interessen forståeligt nok samlet sig mest omkring forslaget om en sammenlægning af de to ministerrådsbudgetter til et fælles budget for Ministerrådet som helhed og omkring beslutningen om, at de nuværende to sekretariater skal afløses af et fælles ministerrådssekretariat i København.

Denne beslutning er også truffet i erkendelse af, at der på adskillige områder er et ganske betydeligt og voksende samspil mellem de emner, der falder inden for det såkaldt almene samarbejdsfelt, og dem, der hører hjemme på kultur- og undervisningsområdet. Herigennem gøres det muligt også på andre områder at tage større kultur-, undervisnings- og forskningsmæssige hensyn, end det er tilfældet med den opbygning, vi kender i dag.

Ved en budget- og sekretariatssammenlægning opnås en bedre behandling af tværsektorielle spørgsmål og en smidigere administration. Dette giver bedre forudsætninger for at iværksætte og gennemføre et samarbejde, hvis ambitionsniveau ligger langt højere, end det vi hidtil har kendt. Dette gælder eksempelvis handlingsplanen for økonomisk udvikling og fuld beskæftigelse, som jeg indledningsvis redegjorde for.

Det er en integreret del af billedet, at Ministerrådet samtidig med beslutningen om sammenlægning af budgetter og af sekretariater med placering af det fælles sekretariat i København har vedtaget, at der skal skabes et industripolitisk centrum med sæde i Oslo. I tilknytning hertil flyttes Nordisk Industrifond og Nordforsks hovedkontor til Oslo, og fondens aktiviteter øges ganske betydeligt.

I det foregående har jeg givet nogle generelle bemærkninger til handlingsplanen for økonomisk udvikling og fuld beskæftigelse. Planen finansieres som sagt både nationalt og via Ministerrådets budget. Jeg vil om Ministerrådets budget blot nævne, at forslaget til det almene budget indebærer en realtilvækst på 17,8 procent. Uden for dette falder forskellige engangsudgifter, f.eks. til sekretariatssammenlægningen. For kulturbudgettet er foreslået en stigning svarende til 55 procent.

Her vil jeg betone, at det har været muligt at finansiere handlingsplanen trods en stram national budgetpolitik, og uden at det behøver ske på bekostning af det øvrige samarbejde.

Ministerrådet har i årets løb arbejdet med opfølgning af de initiativer, de nordiske lande har taget inden for konventionen om grænseoverskridende luftforening, bl. a. til bekæmpelse af skovdøden. Der er nu hele 20 lande, som frem til 1993 vil sænke indholdet af svovl i udslippet fra kraftværker og industrivirksomheder med 30 procent.

Under deres møde i Reykjavik i midten af december 1984 rettede de nordiske statsministre endvidere en henvendelse til den britiske regering, hvor man stærkt opfordrede denne til at tilslutte sig dette samarbejde. Man var ved samme lejlighed enig om betydningen af, at også andre lande tilslutter sig dette oprindeligt nordiske initiativ.

Fælles nordisk optræden i internationale fora er et væsentligt element i vort samarbejde, og som sådant også omtalt i Ministerrådets årsberetning. Vi søger ofte i videst muligt omfang at koordinere vores optræden og får derved en langt større gennemslagskraft, end de enkelte lande ville kunne få, hvis de optrådte alene.

Jeg vil gerne, hr. præsident, ved denne lejlighed specielt nævne, at samarbejdsministrene i midten af december på basis af rapporten fra en særskilt arbejdsgruppe besluttede sig for at åbne muligheden af et udvidet økonomisk samarbejde med ni af de lande, der ligger i det sydlige Afrika, og som udgør fattige naboer til Den sydafrikanske Republik.

Ministerrådet vedtog ved den lejlighed en politisk erklæring, som under Ministerrådets møde med statsministrene fik disses tilslutning. Denne erklæring er blevet præsenteret

for de berørte lande i slutningen af januar, hvor den blev positivt modtaget. Rapporten vurderes nu af SADCC's ministerråd, og der planlægges en ny kontakt mellem de nordiske lande og SADCC i april med henblik på en drøftelse af den videre behandling af dette initiativ.

Også inden for det kultur- og undervisningspolitiske område er arbejdet i det forgangne år blevet yderligere udbygget. Blandt de områder, som påkalder sig særlig interesse, er en større udredning om de kulturelle forbindelser mellem Grønland og Norden. Det er Ministerrådets håb, at det arbejde, der her er igangsat, kan bidrage til et nærmere samarbejde, baseret ikke mindst på de grønlandske ønsker og forudsætninger.

1985 er af FN udset til internationalt ungdomsår. Som følge heraf er der i de nordiske lande igangsat en del aktiviteter for at forbedre de unges muligheder for en harmonisk opvækst og hermed øge deres muligheder for at tage aktiv del i samfundet.

Blandt de aktiviteter, der er sat i gang i Norden, skal jeg nævne, at kulturministrene har bevilget særlige midler til lokale og regionale ungdomsarbejder.

De nordiske fagforeninger og foreningen Norden har til stadighed på mindet om betydningen af, at Norden samarbejder, og har stillet forslag om, hvordan dette kunne gøres. Mange af disse forslag er senere blevet accepteret og er siden indgået som et naturligt led i det nordiske samarbejde.

Derimod sigtede industrien i tresserne og halvferdsjerne snarere imod Europa og den øvrige del af verden. I firserne har forståelsen for Nordens betydning som hjemmemarked nu vundet frem inden for erhvervslivet i alle vore lande.

Det var derfor et positivt træk, at en række erhvervsledere i Norden dannede en gruppe sammen med repræsentanter for fagorganisationerne, kommunerne og kooperationen for senere i fællesskab at komme med deres syn på hvorledes samarbejdet mellem vore fem lande kan udbygges.

Ministerrådet har til sessionen i alt fremlagt 7 ministerrådsforslag. Af disse har jeg allerede omtalt 2, nemlig handlingsplanen og forslaget om samarbejdsformerne. Hvad angår de øvrige forslag vil jeg gerne knytte et par kommentarer til nogle af dem.

Der er fremlagt forslag til et 10-årigt handlingsprogram på jord- og skovbrugsområdet. Det sigter bl. a. til styrkelse og udvikling af primærproduktionen og til udvidet kontrol med hensyn til plantebeskyttelse, anvendelse af bekæmpelsesmidler, kampen mod skadedyr m. m. Desuden sigtes mod systematisk forskeruddannelse og øget forskningsindsats i det hele taget.

Ligeledes er fremlagt forslag til en fælles nordisk handlingsplan for bekæmpelse af narkotika. Det er her tanken gennem en 2 års periode at få igangsat sådanne udbyggede fællesnordiske foranstaltninger, som gør det sværere at erhverve narkotika og samtidig reducere efterspørgslen efter disse.

Der tilstræbes fortsat tæt samarbejde mellem politi- og toldmyndigheder i vore lande og en bedre og udbygget informationsmetodik. Der er allerede iværksat udvekslingsordninger for plejepersonale med henblik på udveksling af erfaringer på området. Det er tanken, at dette arbejde efter igangsætningsfasen i det store og hele skal kunne finansieres via de nationale budgetter.

For Vestnordområdet, der arealmæssigt er Nordens største – samtidig med at det befolkningsmæssigt er det mindste – har ministerrådet fremlagt to betydningsfulde forslag.

Det ene drejer sig om at udbygge og forstærke samarbejdet inden for regionen, således at der ikke kun satses på de traditionelle erhverv, såsom fiskeriet og udnyttelse af havressourcer i øvrigt, men samtidig også søges fremmet en mere differentieret erhvervsstruktur gennem støtte til transport og anden kommunikation, til turisme, handel og industri m. m. Der sigtes her mod en tilfredsstillende regional udvikling samtidig med, at området som sådant ønskes knyttet nærmere til det øvrige Norden.

Det andet forslag vedrører oprettelsen af en særlig fond for Vestnorden. Der er som følge af en stor befolkningsstilvækst og omfattende strukturændringer i området et relativt større behov for nye arbejdspladser end i resten af Norden. Vestnordens investeringsbehov er så store, at de overstiger de berørte samfunds opsparingsformåen.

Dette principforslag vil efter sessionen blive fulgt op af et specifikt forslag til vedtægter for fonden. Forslagene herom tænkes

forelagt rådets økonomiske udvalg i løbet af 1985, således at en nordisk udviklingsfond for Vestnorden kan være operativ fra et tidspunkt i begyndelsen af 1986.

Det er mit håb, at jeg hermed har givet et hovedindtryk af de forstærkede og intensiverede bestræbelser, som Ministerrådet har besluttet sig for i almindelighed vedrørende hele samarbejdsområdet i det nordiske samarbejde og specielt de ganske betydningsfulde foranstaltninger, der sættes i gang for at værne om vor nordiske kulturarv og vort derfra kommende fællesskab og for at sikre den fulde beskæftigelse med en økonomisk og social tryk tilværelse.

Karin Söder: Herr president! I ministerrådets s.k. frontal, som nyss framfördes av ministerrådets ordförande, framhölls att det under det gångna året utarbetats förslag som innebär något av ett genombrott framför allt för det framtida ekonomiska nordiska samarbetet.

Som talesman för presidiet kan jag säga att vi i huvudsak delar den uppfattningen. Samtidigt måste dock understrykas att betydelsefulla milstolpar passerats tidigare i det nordiska samarbetet.

Väntade beslut vid denna session kommer att innebära att vår egen organisation effektiviseras. Det gäller både rådet och ministerrådet.

För rådets del medför den föreslagna utökningen av presidiets medlemsantal att den i Helsingforsavtalet uttalade, men i praktiken sällan uppnådda, strävan efter partipolitisk balans i presidiets sammansättning lättare kan uppnås. Det här anser vi vara mycket viktigt. Plenarförsamlingen är och förblir självklart rådets beslutande församling. Det är dock väsentligt att presidiet, som har att handlägga rådets löpande angelägenheter, fr. o. m. 1986 kan uppträda med en större tyngd än tidigare.

Ett budgetutskott inrättas som skapar förutsättningar för att rådet på ett mer tillfredsställande sätt än hittills kan tillvarata såväl sina ekonomiska som sina kontrollerande förpliktelser. Det blir sammansatt dels av oberoende medlemmar, dels av rådets utskottsordförande. Med oberoende medlemmar förstås medlemmar som inte är valda till andra ut-

skott och därför inte anser sig ha särskilda förpliktelser mot dem.

Det faktum att vi föreslår att rådets informationskommitté skall läggas ner innebär inte att vi vill släppa den parlamentariska kontrollen över informationsverksamheten. Vi anser att det parlamentariska inflytandet bör tillvaratas av presidiet. Informationen om det nordiska samarbetet är ett gemensamt intresse, varför samarbetet med ministerrådet på detta område bör utvecklas för att undvika dubbelarbete och resurserna tillvaratas effektivare.

Det är ytterst glädjande att de förslag till rationaliseringar på rådssidan som nu presenteras kan behandlas samtidigt som ministerrådet genomför en rad viktiga reformer. Av dessa kan särskilt nämnas sammanslagningen av de bägge budgetarna och sekretariaten i Oslo och Köpenhamn, etableringen av ett industripolitiskt centrum i Oslo och rationaliseringen av regeringsadministrationen vad avser handläggningen av nordiska frågor.

Med tanke på att det endast är drygt två år sedan den s.k. Benkowkommittén konstituerades måste man väl anse att detta arbete bedrivits både effektivt och skyndsamt i alla dess led, vilket inte alltid brukar sägas om vårt nordiska samarbete.

Under senare år har vi kunnat konstatera att ministerrådet i högre grad än tidigare presenterat övergripande handlingsprogram på viktiga samarbetsområden. Det är en utmärkt utveckling, som skapar en önskvärd systematik i vårt samarbete. Tillsammans med de nordiska partigrupperna och de enskilda medlemmarnas initiativ blir det nordiska samarbetet därmed alltmer heltäckande. Men det räcker inte med initiativ och förslag. De måste också förverkligas. Det ansvaret åvilar ytterst ministerrådet. Vår uppgift som parlamentariker är att tillse att ministerrådet lever upp till dessa sina förpliktelser. Inte minst viktig är den nationella uppföljningens bevakning i de olika parlamenten. Denna bevakning är ju också viktig för att andra parlamentariker skall engagera sig i den nordiska samarbetsdebatten.

Vid denna session presenteras sex viktiga ministerrådsförslag, vilka tillsammans med rådets egna medlemsförslag kommer att bli föremål för ingående behandling senare i denna vecka. Jag vill därför i detta sammanhang

nöja mig med att något kommentera ett av de viktigaste förslagen, nämligen handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full samsättning, för vilken ministerrådets ordförande nyss redogjorde.

Vi minns alla hur parlamentarikerna vid sessionen i Stockholm för ett år sedan enhälligt avvisade förslaget. Skälet härtill var att vi fann det substanslöst och att vi ville slå vakt om det som kännetecknar nordiskt samarbete: konkreta åtgärder, inte innehållslösa deklamationer.

Det som skett under det gångna året tycker jag är ett fint exempel på hur samarbetet under senare år utvecklats mellan rådet och ministerrådet. Ministerrådet tog intryck och kan nu efter ett mycket omfattande och energiskt utredningsarbete presentera en handlingsplan värd arbetet, vilken måste betecknas som ett stort framsteg för nordiskt ekonomiskt samarbete.

Det finns kritiker som hävdar att planen inte löser problemet med arbetslösheten i Norden och att den till en del endast innebär tidigareläggning av redan beslutade nationella investeringar i infrastruktur. Det är sant, i varje fall till viss del, men trots detta tycker jag att det är snåla omdömen. Vi parlamentariker har en benägenhet att spara på berömmet till våra regeringar. I detta fallet tycker jag dock att vi skall vara erkännssamma. Det återstår mycket att göra, och vi ser fram mot flera planer av detta slag. Samarbetsministrarna har självfallet huvudansvaret för att planen rullar vidare samt för att finansministrarnas under det gångna året visade engagemang fortsätter också i framtiden. Planens förverkligande blir nästa prov på viljan i det nordiska samarbetet. Det förslag som nu ligger på bordet bildar en god utgångspunkt för våra gemensamma ansträngningar att utveckla och fördjupa vårt samarbete. Det är ju för övrigt inte vid varje session som ministerrådet presenterar förslag för flera miljarder kronor! Men låt det inte bli en engångsföreteelse!

Herr president! Om det nordiska ekonomiska samarbetet är på uppåtgående, förefaller det som om missmod och handlingsförlamning präglar radio- och TV-samarbetet. Efter mer än ett årtionde av mödosamt arbete tycks man på regeringshåll vara oense om det som, sett i ett större sammanhang, finansiellt är en liten summa.

Enligt vad vi vet föreligger enighet mellan Finland, Norge och Sverige om hur programförmedlingen via Tele-X-satelliten skulle kunna ordnas. Det har även på sistone förljudits att Danmark skulle vara intresserat av att delta i detta programarbete. Byggklossmetoden tycks fungera.

Däremot föreligger ännu oenighet om hur kostnaderna för driften av satelliten skall fördelas.

Det är min förhoppning att hela rådet, precis som skedde vid förra rådssessionen beträffande den ekonomiska handlingsplanen, ställer sig bakom en vädjan till berörda regeringar att snarast återuppta förhandlingarna och föra dem till ett framgångsrikt slut.

Det gäller inte bara pengar, det gäller vårt nordiska samarbets trovärdighet. Som nordiska parlamentariker kan vi inte acceptera att prestige och kortsiktigt ekonomiskt tänkande skall avgöra en fråga som berör miljoner människor i våra länder. Men om Tele-X finns dess värre inget i ministerrådets trontal.

Glädjande nog har däremot våra nordiska länder inte haft någon svårighet att ena sig när det gäller kraven på att utsläppen av luftföroreningarna från Storbritannien kraftigt reduceras. Presidiet tog i höstas upp denna problematik med samarbetsministrarna och statsministrarna. Resultatet blev en kraftfull nordisk protest riktad till den brittiska regeringen. Av det svar som statsministrarna erhållit framgår att vår vädjan förklingat ohörd. Presidiet har därför begärt att statsministrarna skall ta upp frågan på nytt. Detta är en fråga av internationell räckvidd. Presidiet anser att det nordiska samarbetet måste stärkas i kampen mot luftföroreningarna. Ett enhetligt nordiskt uppträdande i internationella fora ger styrka. Jag vill i detta sammanhang nämna att ett medlemsförslag nyligen väckts i rådet och skickats ut på remiss, i vilket föreslås upprättandet av en internationell luftvårdsfond vars syfte bl. a. skulle vara att hjälpa ekonomiskt sämre lottade länder att minska miljöskadliga utsläpp.

Ett av vår tids största problem, som årligen skördar tiotusentals offer i hela världen, är narkotika. Denna vedervärdiga hantering måste bekämpas med alla medel. Den ministerrådets handlingsplan som nu presenteras för rådet utgör ett första steg i arbetet för ett

narkotikafritt Norden. Det har sagts att planen inte ger uttryck för en tillräckligt stark politisk viljeyttring. Det är min förhoppning att den uppfattningen är felaktig. På detta område kan vi inte acceptera några kompromisser.

Det kan vi inte heller när det gäller att kämpa för de människor som i stora delar av världen utsätts för förföljelse och tortyr. Jag förutsätter att ministerrådet positivt kommer att behandla den rekommendation i denna fråga, som rådet med all sannolikhet kommer att anta under denna session.

Till sist, herr president: det nordiska samarbetet får inte förbehållas politikerna och tjänstemännen i Nordiska rådet, utan det är ytterst väsentligt att det ges en bred förankring i våra samhällen. Presidiet lägger därför stor vikt vid att utvidga rådets kontakter med olika folkrörelse- och intresseorganisationer såsom Föreningen Norden, arbetsmarknadens parter osv. Inte minst viktig är kontakten med ungdomen, vilket jag nämnde redan i mitt anförande vid sessionens öppning.

När vi lägger grunden för morgondagens samhälle måste vi vara lyhörda för de nordiska medborgarnas önskemål och krav. Som politiker har vi ju till uppgift att tillvarata människornas intressen och om möjligt förverkliga deras drömmar. För det behövs både visioner och hårt, tålmodigt arbete. Det arbetet, som under året manifesterats i en symbol som vi alla bär, måste vi bedriva tillsammans. Med *vi* avser jag parlamentarikerna i Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet, dvs. de nordiska ländernas regeringar. Låt oss fortsätta på den väg som vi slagit in på för att gemensamt lägga grunden för en bättre framtid i Norden!

Berge: Hr. president! I de senaste år har sysselsettingsproblemen och det økonomisk-politiska samarbeid i Norden fått en mye mer fremtredende plass.

Motivene for dette er velkjente. Under denne sesjonen blir Handlingsplan for økonomisk utvikling og full sysselsetting den viktigste saken. En samlet sosialdemokratisk gruppe i Nordisk Råd mener forslaget i sin helhet representerer et nytt og betydningsfullt skritt framover i det nordiske samarbeidet.

Handlingsplanen innebærer en høyning av

ambisjonsnivået og er uttrykk for økt handlekraft. Handlingsplanen kan føre til et radikalt gjennombrudd i hele det økonomisk-politiske samarbeidet. Vi har fått en ny plattform å stå på, og vi har anlagt en strategi for hvordan vi sammen skal angripe sysselsettingsproblemet mer effektivt.

Handlingsplanen har størst betydning i kraft av de konkrete forslag den inneholder. Men vi skal heller ikke undervurdere den rent psykologiske betydning av at vi nå gjør konkrete fremskritt. Det vil medføre økt interesse for og tro på samarbeidet blant menneskene i våre land generelt.

Vi må ikke glemme at den største faren for det nordiske samarbeid på sikt er fravær av konkrete resultater.

Nordisk fagbevegelse skal ha en stor del av æren for den handlingsplanen som nå er lagt fram. Et målbevisst og konstruktivt arbeid fra NFSs side har direkte bidratt til det resultat som nå ligger på bordet. Det er et faktum at det var NFS som for alvor gjorde Nordisk Råd og Ministerrådet oppmerksom på problemene med og konsekvensene av den raskt økende arbeidsledighet, sett i et nordisk perspektiv. Den smule bedring som har funnet sted det siste året, endrer ikke dette bildet. Fremdeles er omlag 630 000 mennesker i Norden åpent arbeidsledige.

Det var med utgangspunkt i den alvorlige økonomiske situasjon og den raske økningen i arbeidsledigheten at den sosialdemokratiske partigruppen for 2 1/2 år siden tok initiativ med sitt medlemsforslag om en nordisk handlingsplan for full sysselsetting og økonomisk vekst. Dette utløste initiativ også fra de øvrige partigruppene. Den partipolitiske enighet som det var mulig å oppnå om disse oppgavene har vært helt avgjørende, og blir fortsatt en styrke når handlingsplanen nå skal omsettes i praktisk politikk.

Handlingsplanen bygger helt klart på prinsipper som innebærer at den nordiske velferdsmodell skal utvikles videre, ikke avvikles.

For det første erkjenner nå samtlige regjeringer seg til den såkalte arbeidslinjen i arbeidsmarkedspolitikken. Det innebærer at de arbeidsledige i første omgang skal tilbys arbeid eller utdanning framfor arbeidsledighetstrygd – arbeidsledighetsunderstøttelse.

Arbeidslinjen medfører ytterligere forplik-

telser for regjeringene til å føre en aktiv sysselsettingsfremmende politikk. Samtidig representerer dette prinsipp et klart og entydig alternativ til budskapet om økt fleksibilitet og tilpasning, som ofte innebærer at lønnstakerne skal gjøre ensidige innrømmelser og at fagbevegelsen skulle oppgi flere av sine grunnleggende prinsipper. Det gjelder f. eks. den solidariske lønnspolitikken, dårligere økonomiske vilkår ved arbeidsledighet og andre forslag som til sammen kunne bidra til å undergrave den sosiale tryggheten.

Det særskilte problem som arbeidsledigheten blant ungdom utgjør, må ha høyeste prioritet blant de tiltak som regjeringene forutsettes å sette i verk. Tilsvarende gjelder de langtidsledige. Handlingsplanen har viet disse spørsmål stor oppmerksomhet, men sysselsettingsmulighetene for kvinner må også på en helt annen måte få plass i det fortsatte arbeid om arbeidslinjen skal kunne betraktes som reell også av de mange kvinner som er uten arbeid i de nordiske land.

For det andre representerer handlingsplanen også en næringspolitisk nyorientering i hvert enkelt land og i det nordiske samarbeidet. Gjennom felles innsatser skal den industrielle basis og slagkraft i nordisk næringsliv styrkes. Konkurransenevnen skal forbedres og investeringene i infrastruktur økes. Handelshindringer skal avvikles, og det økonomisk-politiske samarbeidet i internasjonale fora skal videreutvikles. Det råder bred enighet så vel om mål som oppgaver som følge av dette. Vi ligger i startgropene for en felles investerings- og utviklingspolitikk i Norden.

Innenfor dette arbeidet er det helt åpenbart at den offentlige sektors rolle som drivkraft for industriell utvikling og fornyelse har vunnet bred politisk forankring i handlingsplanen. Det gjelder direkte gjennom satsing på investeringer innenfor kommunikasjonssektoren, regionalpolitikken og teknisk forskning og utvikling, indirekte ved å fjerne hindringer, slik at Norden fungerer bedre som et hjemmemarked for næringslivet og for samarbeid mellom offentlig og privat sektor.

Omvendt betyr dette at angrepene på den offentlige sektors mulighet til å spille en betydningsfull rolle for industriutvikling og sysselsetting har fått minsket troverdighet. Dette burde innsiktsfulle parlamentarikere og partier i Norden ta lærdom av. I stedet for å

skape unødig motsetningsforhold, bør en konstruktivt bidra til å forsterke samspillet og samvirket mellom samfunn, næringsliv og fagbevegelse omkring insatser som fremmer målet om full sysselsetting og økonomisk tilvekst.

Handlingsplanen har selvfølgelig også sine mangler. Derfor har bl. a. Økonomisk utskott sterkt understreket at planen bør suppleres og gjøres til en rullerende handlingsplan. Dessuten bør en søke å trekke inn konkrete samarbeidsprosjekter som bedre dekker Midt-Norden og Midt-Skandinavia. I denne sammenheng vil jeg bl. a. vise til det samarbeid som er etablert på norsk og svensk side i regi av de sosialdemokratiske distriktsorganisasjonene.

Jeg synes ellers det er interessant å konstatere at det nå er klargjort at ensidige tiltak for å liberalisere kapitalbevegelsen i Norden ikke er forenlig med våre internasjonale forpliktelser. Det fortsatte arbeidet med disse spørsmål bør derfor preges av pragmatiske, politiske initiativ mer enn dogmatisk eller prestisjebundet handling.

I Norden pågår økt integrasjon innenfor næringslivet. Bl. a. som følge av handlingsplanen vil denne prosessen fortsette. Vi er klar over at denne utviklingen bidrar til strukturendringer innenfor ulike bransjer og foretak. Omstillingsproblemene som følger av dette, må følges nøye. Samtidig er det viktig at forandringene gjennomføres på en måte og med et innhold som er akseptabelt for de ansatte og andre som berøres. I denne sammenheng er det viktig at fagbevegelsen trekkes aktivt med. Gjennom avtaler må en søke å finne praktiske forutsetninger for å utvikle nordisk faglig samarbeid på foretaksnivå, i takt med den industrielle integrasjon som finner sted. Fra sosialdemokratisk side anser vi den positive uttalelse om det som finnes i planen som et viktig ledd i det industripolitiske samarbeidet i Norden, og vi legger stor vekt på at samtlige regjeringer har sluttet seg til denne oppfatning. Derfor er det vårt håp og vårt ønske at de nordiske arbeidsgiverforeningene etter hvert inntar samme holdning, slik at vi får ryddet av veien de hindringer som fins for et slikt faglig samarbeid på foretaksnivå i Norden.

Marjatta Väänänen: Herr president! Under det år som förflutit sedan Nordiska rådets session i Stockholm har det nordiska samarbetet utvecklats på ett i huvudsak positivt sätt. Rådsmedlemmarnas bestämda krav vid den förra rådsessionen gällde inte lama riktlinjer, utan en konkret nordisk handlingsplan för ekonomisk utveckling och full sysselsättning. Dessa krav vann gehör inom Nordiska ministerrådet, som till årets session framlagt handlingsplanen "*Norden i vekst*". Detta ministerrådsförslag utgör en seger för de parlamentariska medlemmarna i Nordiska rådet, som, om uttrycket tillåtes, stått fadder för förslaget. Inom den nordiska mittengruppen ser vi detta som ett framsteg.

Som ofta sker i vardagslivet får man emellertid aldrig vara riktigt glad. Sammanbrottet i förhandlingarna om *Tele-X-satelliten* den 20 februari i Stockholm var en stor nordisk motgång. Ett drygt decenniums förhandlingar om utvidgat nordiskt radio- och TV-samarbete riskerar därigenom att gå till spillo, trots att en slutlig uppgörelse tycktes vara nära förestående.

Mittenpartigruppen förutsätter att *Tele-X-förhandlingarna* eller bättre sagt den ursprungliga idén om att hjälpa nordborna att se och lyssna till de nordiska grannländernas TV-program måste förverkligas och förhandlingarna därom föras till ett positivt resultat. Det vore verkligt illa för det nordiska samarbetet om *Tele-X-samarbetet* skulle knäckas på grund av oenighet om belopp i storleksordningen något hundratal miljoner kronor. Det är aldrig bra att avbryta förhandlingar, smälla i dörrarna och gå skilda vägar i en viktig nordisk samarbetsfråga.

Glädjen över den relativa djärvheten i ministerrådets ekonomiska handlingsplan och bedrövelsen över *Tele-X-sammanbrottet* blandas med tillfredsställelse över att den *organisatoriska reformeringen av Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet* kunnat behandlas i snabb takt. Vi hoppas, att sammanläggningen av två nordiska budgetar och integreringen av de båda ministerrädssekretariaterna erbjuder många fördelar. Särskilt från finländsk sida har dock inskräppts att detta inte får leda till att det nordiska samarbetet ges en inriktning som är till förfång för kultursamarbetet i Norden. Vi utgår ifrån att parlamentariska inflytandet över det nordiska

samarbetet förstärkes genom Benkow-kommitténs förslag.

De nordiska *samarbetsministrarna* skall ges ett förstärkt inflytande över det nordiska samarbetet i budgethänseende. Erfarenheterna från arbetet med den ekonomiska handlingsplanen reser dock frågor om samarbetsministrarnas ställning i den nordiska samarbetsprocessen. Det är givetvis inget fel att finansministrarna, om än åtminstone till en början motvilligt, börjat uppträda i skepnad av nordiskt ministerråd. Men har vi inte därmed fått ett slags nordiska över- eller superministrar som ställer samarbetsministrarna i skuggan? Från den nordiska mittengruppens sida vill vi gärna att detta organisatoriska problem tas upp till övervägande inom ministerrådet i syfte att trygga samarbetsministrarnas nordiska suveränitet.

Ekonomiskt samarbete och TV-tittande på nordisk basis är viktigt, men låt oss ändå slå fast att grundläggande för det nordiska samarbetet måste vara de enskilda människornas problem. Den nordiska mittengruppen anser, att arbetet med vad vi ännu en tid i brist på bättre benämning kallar "*Nordiskt medborgarskap*" inte fortskridit med önskvärd snabbhet inom ministerrådets organ. Mittengruppens ordförande *Karin Söder* har därför i en artikel i tidskriften *Nordisk Kontakt* efterlyst litet större energi från ministerrådets sida på denna punkt. För egen del har jag ställt fråga till ministerrådet beträffande en aspekt av det nordiska medborgarskapet nämligen "*Codex Nordicus*". Med intresse har vi inom mittengruppen tagit del av den norske samarbetsministerns svar till *Karin Söder* i ett av *Nordisk Kontakts* första nummer för året. Vår grupps önskan är att ministerrådet i rådets 34:e session i Köpenhamn lägger fram ett genomarbetat ministerrådsförslag på temat "*Nordiskt medborgarskap*".

Samarbetet inom rådets partigrupper fortskrider. Därmed fördjupas samarbetet på ideologisk basis samtidigt som respekten för viktiga nationella intressen kvarstår. För mittengruppens del har vi under det gångna året arbetat intensivt med ett gemensamt program, som vi räknar med skall kunna föreligga inom kort. Vårt mittenprogram bär titeln "*Gemensam nordisk handling – ett program för mittenpartierna i Nordiska rådet*". Vi blir inte först med att framlägga ett dylikt nor-

diskt partiprogram, men inte heller sist i raden. Vår förhoppning är att mittenprogrammet skall utgöra ett konstruktivt bidrag till den nordiska debatten. Under programresans gång har för övrigt två av mittengruppens medlemspartier, Radikale Venstre i Danmark och Svenska folkpartiet i Finland offentliggjort egna nordiska program.

Det senare visar på en annan dimension av partisamarbetet i Norden. Förutom att samarbetet i partigrupper gör det nordiska samarbetet mera ideologiskt betonat så är det betydelsefullt att partiarbetet på hemmaplan blir mera nordiskt.

Herr president! Låt mig till slut i några punkter summera vad vi inom den nordiska mittengruppen särskilt vill lägga vikt vid:

- Ett nordiskt handlingsprogram på temat nordiskt medborgarskap bör läggas fram vid Nordiska rådets 34:e session i form av ett ministerrådsförslag.
- Den gemensamma nordiska arbetsmarknaden bör utvidgas till att omfatta även fria näringsidkare.
- En nordisk anställningsförmånskonvention bör ingås länderna emellan i syfte att likställa arbete utfört i ett nordiskt grannland med arbete som utförts i hemlandet.
- I olika internationella fora bör de nordiska länderna samverka för att förbättra vår miljö. Förenta Nationernas ekonomiska kommission för Europa bör fatta beslut om en avsevärd, ytterligare reduktion av utsläppen av svaveldioxid och av kväveoxider.
- De nordiska länderna bör också samarbeta i syfte att få till stånd goda och trygga uppväxtvillkor för barn och ungdom, vilket är en central uppgift.
- Undervisning på finska på grundskolans *alla* stadier för finskspråkiga barn bör anordnas i Sverige. På gymnasienivå skall undervisning på finska kunna ske om tillräckligt elevunderlag finnes.
- Trafikföretagen i de nordiska länderna bör uppmanas att så snart som möjligt införa ett förmånligt ungdomsreserabattsystem. Härvid kan internationella erfarenheter av ungdomsresandet, interrailsystemet, tjäna som vägledning.
- Postgången de nordiska länderna emellan bör förbättras.
- Tullprocedurerna vid gränspassager och

vid varuinförsel i Norden bör kunna för-
enklas. Den från svensk sida aviserade av-
giften vid förtullning utanför ordinarie ar-
bets tid bör inte förverkligas.

- Arbetet med att liberalisera kapitalrörel-
sena i Norden bör fortsätta. Etablering av
banker i nordiska grannländer bör under-
lättas.
- Tekniska handelshinder bör avskaffas i
Norden. Arbetsplanen "Norden som hem-
mamarknad" ges ett reellt och konkret in-
nehåll.

Herr president! Med detta som riktpunkt
önskar mittengruppen i Nordiska rådet på ett
positivt sätt stärka och vidareutveckla samar-
betet mellan Nordens länder.

Benkow: Hr. president! Det nordiske sam-
arbeidet skyter ny fart og utvider sitt virke-
felt. Nå er det nordiske samarbeid igjen på
offensiven. Hvem skulle trodd det for et år
siden? Det er nok nokså mange av oss som
svært godt husker Ministerrådets smålatne og
resignerte musepip under behandlingen av
den økonomiske handlingsplanen under fjor-
årets sesjon i Stockholm. Det var den gang da
Ministerrådet anså det for helt umulig å gjen-
nomføre det man nå er i full gang med å
realisere, både med entusiasme og pågangs-
mot.

Ett eller annet har nok skjedd siden sist.
Den handlingsplan for økonomisk utvikling
og full sysselsetting som nå foreligger, har
både dimensjoner og perspektiver.

Jeg for min del tror at den nye positive
utviklingen rett og slett skyldes at det eksis-
terer en sterk nordisk bevissthet både blant
parlamentarikere og blant regjeringsmedlem-
mer, og at det til syvende og sist er denne
bevissthet som har brakt oss ut av de siste års
stillstand, passivitet og frustrasjon. Det har
funnet sted en kraftig revitalisering som mot-
beviser påstanden om at det ikke er mulig å
dra seg selv opp etter hårene. Vi har lyktes.

Det er denne positive utvikling som nå er i
gang, som den konservative nordiske parti-
gruppe både gjennom sitt konservative nord-
iske program og engasjement ønsker å bidra
til.

Det er grunn til å gratulere de nordiske
regjeringer med at man til tross for ulike par-
tipolitiske forankringer har maktet å finne

frem til fremstøt og tiltak som ikke bare alle
ulike nordiske partier med regjeringsansvar
kan slutte seg til, men som også store deler av
en ansvarlig nordisk opposisjon kan godta og
leve med.

Man har forstått samarbeidets muligheter
og vært oppmerksom på dets begrensninger.
Man har innsett nødvendigheten av å konsen-
trere seg om det som samler, og unngå det
som skiller. Man har vist det nødvendige
minstemål av vilje til å komme hverandre i
møte og i stor grad avstått fra å ri de nasjo-
nale og partipolitiske kjepphester mot de
uoverstigelige hindre.

Man har avstått fra partipolitiske kraft-
satser. Sammenstøtene og dramatikken er i
dag kanskje i ferd med å bli borte, i stedet får
vi resultater – så valget er greit. Vi burde vel
for lengst ha erkjent at det ikke er mulig å
oppnå et eneste resultat uten enighet. I nor-
disk sammenheng i hvertfall må vi nok være
villig til å ofre det glitrende solospill på sam-
spilletts alter uansett hvor solid forankret vi
måtte være i vår egen fortrefelighet. Dersom
partigruppene skal bli den nordiske kraftkilde
som vi alle håper på, må vi som representerer
partigruppene, hver på vår kant vise partipo-
litisk måtehold og tilpasningsdyktighet. Men
selvsagt må ingen forlange av andre at man
gjennom en 5-dagers sesjon med møter og
sosialt samvær skal frigjøre seg fra eller av-
skrive sin partipolitiske forankring. Det er
ikke slik det er ment. Det er ikke for den slags
overtalelseskunster vi kommer. Vi vedkjen-
ner oss at det er holdepunktet i vår politiske
tilværelse. Vi møtes for å bringe på det rene
hva vi til tross for forskjellene kan bli enige
om til Nordens beste, og det er altså, når det
kommer til stykket, ikke så rent lite.

Dersom partigruppene er seg bevisst sin
samordnende og samlende rolle, vil vi få re-
sultater. Men da må vi også sørge for, som
nevnt av den avtroppende president, at alle
partigrupper er representert i alle saksforbe-
redende organer og deltar på alle nivåer. Det
er et av siktepunktene med en del av de en-
dringsforslag som blir forelagt sesjonen. Sær-
lig er det viktig, som nevnt av Karin Söder, at
presidiet i sin nye og utvidede skikkelse,
både når det gjelder fullmakter, plikt til større
aktivitet og tallmessige utvidelse, blir i stand
til å fange opp alle politiske intensjoner i det
nordisk-politiske miljø. Men dersom parti-

gruppene insisterer på å gå sin egen vei og søke striden over hele registeret, vil de langt fra bli den fornyende kraft vi håper på – snarere en ødeleggende sprengkraft.

Ved sesjonen skal vi behandle presidiets og Ministerrådets forslag om arbeidsformene i det nordiske samarbeidet. Alle de store tingene som hittil er nevnt under generaldebatten, vil komme opp under de respektive utvalg, men også noen ord hører hjemme her. Så når det gjelder disse to forslag om samarbeidsformene som kommer fra Presidiets og Ministerrådets hånd har man vel følt at på samme måte som den politiske fremdrift var i ferd med å forsvinne, meldte det seg også et behov for gjennomsyn, effektivisering og modernisering av hele vårt mangeartede nordiske organisasjonssystem.

Vi ønsket et apparat som kunne tjene som et enda bedre nordisk redskap – mindre papir, færre møter, bedre møter, raskere beslutninger, konsentrasjon om hovedoppgavene og framfor alt større forpliktelser til initiativ både på parlamentariker- og på regjeringssiden.

Allerede nå, før de er vedtatt, har reformforslagene begynt å virke. For første gang i Rådets historie legger nå Ministerrådet frem en skisse til en plan som peker fremover, i tillegg til det tradisjonelt tilbakeskuende, C 1.

Men det vil aldri komme noe ut av systemet – om aldri så velsmurt – dersom vi ikke også putter noe inn i det – til ettertanke.

En nordisk handlingsplan for økonomisk utvikling og sysselsetting som har fått så god mottakelse fra så ulike politiske hold, er ikke hverdagskost. Derfor kan det vel tenkes at noen faller for fristelsen til å tildele seg selv ene- og opphavsrett til planen. Hr. Berge gjorde noen spedte forsøk. Det er tilgivelse for slikt i et valgår, hr. Berge. Et skår i gleden er det kanskje at i hvert fall i Norge var det den konservative regjering som fikk gleden av å gi det største bidrag, men la nå det fare. Den konservative partigruppen vil for øvrig avstå fra en slags partipolitisk skjønnskonsurransse av den art. Vi må stå sammen, og jeg føler at vi gjør det.

Men nå jeg som konservativ talsmann tar det opp, finner jeg det, også på bakgrunn av det hr. Berge sa, nødvendig å understreke at mange av hovedlinjene i planen er bygd på solid konservativ grunn. Og det er ganske

klart at det samme vil både Mitten-partiene og sosialdemokratene også finne. Når jeg nevner noen av dem, er det selvfølgelig fordi de konservative partigrupper føler et ansvar for å bidra til å gjennomføre planen, og for det andre for å gi en begrunnelse for hvorfor vi støtter den. Og da vil jeg tillate meg å sitere enkelte elementer i teksten som er verd å dvele ved.

“En forbedring av konkurranseevnen forutsetter at pris- og kostnadsutviklingen dempes. Redusert inflasjon og trygging av konkurranseevnen er nå de viktigste virkemidler for å skape høyere vekst og sysselsetting.”

Dette er utsagn som vi kan gi vår fulle og hele tilslutning fra de konservative partiers side. Det er en økonomisk politikk vi lenge har gått god for.

La meg også nevne at det står:

“En styrking av etterspørselen må skje “med tonvikt” på den konkurranseutsatte sektoren. For at dette skal skje, må konkurranseevnen forsterkes.”

Også dette er klare uttrykk for synspunkter som kan påregne solid konservativ støtte.

Jeg har tatt med noen flere sitater i mitt manuskript. Jeg kan la dem være, men holder dem i reserve for påkomne tilfeller.

Det er vel først når vi nærmer oss debatten om Tele-X og nordiske satellitter at årets idylliske harmonimodell kan få noen riper i lakken, og det kan være ting som tyder på at det ikke vil være mangel på gjensidige bebreidelser. Men før vi begynner med det – viktigere er det vel at talspersonene for de innflytelsesrike partipolitiske grupperinger her i Rådet gjør sin innflytelse gjeldende, og sier til de impliserte regjeringene: Forsøk en gang til, forsøk nå, forsøk i 12. time, og så kanskje vi også unngår disse riper i lakken. For en triumf for de impliserte regjeringer og hvilken enorm fordel for Rådets anseelse og fremfor alt hvilken fordel for befolkningen i de nordiske land!

Guðrún Helgadóttir: Hr. præsident! Nordisk handlingsplan for økonomisk utvikling og full sysselsetting, som vi nu har fået præsenteret, er et bedre udarbejdet og mere konkret dokument end det, vi fik til behandling sidste år. Man må håbe, at nogle af forslagene til udvidelse af igangværende aktiviteter og til

nye samarbejdsområder og samarbejdsprojekter vil medvirke til at føre os nærmere handlingsplanens målsætning: at blive et betydningsfuldt bidrag til øget vækst og forbedret sysselsætningsudvikling i de nordiske lande. Men vi har mange felter at tage vare på, og man kan ane en vis fare for, at projekterne vil blive gennemført på bekostning af andre opgaver. Det må ikke ske. Sammenlutningen af sekretariatene i Oslo og København og ét samlet budget vil muligvis være medvirkende til, at andre opgaver forringes.

Som helhed forekommer handlingsplanen os temmelig urealistisk, ikke mindst med hensyn til, at den fuldstændig bygger på kendte programmer. Der er ingen nytænkning i denne plan. Det siges, at sysselsætningsudviklingen i Norden er afhængig af de enkelte landes økonomiske politik, og det er jo ikke noget nyt. Det siges også, at handlefriheden i vore lande begrænses af den internationale økonomiske udvikling, og det er så sandt, som det er sagt. Olieprischokets følger har vi ikke glemt: økonomisk krise i Norden med stadig voksende arbejdsløshed.

Men er vi inde i en økonomisk krise? Det kan man tvivle på. Man kan lige så godt påstå, at vor krise er kulturel, og med ordet kulturel mener jeg ikke finkulturel, men vores måde at leve på.

Samfundsforandringerne i vore lande i de sidste årtier er voldsomme. Vor måde at leve på har ændret sig totalt. Familiemønsteret er fuldstændig vendt om med begge forældres deltagelse i arbejdslivet med en alt for lang arbejdsdag på børnenes og de ældres bekostning. De er blevet institutionaliserede, og lønmodtagernes månedsløn er blevet halveret, så der skal findes to lønmodtagere i hver familie. Det øgede pres har bragt os ind i en *circulus vitiosus*, hvor stadig flere familier bliver opløst, og hvor det viser sig, at de enlige forældres og deres børns vilkår er elendige. Det, vi kalder velfærd, er ikke velfærd.

Vi har kun fået lov til fortsat at være fattige, men nu er vi fattige hver for sig. Det menneskelige fællesskab i Norden er ikke blevet stimuleret af velfærdssamfundets struktur. Vor kultur er i opløsning, vor økonomi er i krise. Det er kapitalen, som styrer vores liv, det styres ikke af verdens politikere.

De traditionelle nationale interesseorganisationer er også i krise. Holdningsmæssigt som idépolitisk vil der ikke kunne forventes noget kvalitativt herfra til løsning af firsernes problemer. Interesseorganisationerne konkluderer, som økonomerne, at vor krise skyldes strukturforandringer; dybtgående kulturforandringer tænker ingen på.

Der er heller ingenting om kultur i den nye handlingsplan. Naturværn og miljøspørgsmål kommer i anden række. Vore splittede efterkommere har al udsigt til at få ødelagte skove, døde søer og uddøde dyrearter som deres fædrene arv. Handlingsplanen koncentrerer sig om én ting: penge. Den handler ikke om vor fremtids kultur. Dens svage side er, at den søger udveje for en bedre tilpasning til de samfund, vi har, i stedet for at gå nye veje og gennem nye kundskaber, kreativitet og kvalitet at bringe ny dynamik ind i folks måde at leve deres liv på socialt og uddannelsesmæssigt. Det enkelte menneskes begrænsning af eget initiativ indebærer stagnation i sig selv, og vore industrisamfund er på mange måder stagnerede.

Vi, som tilhører den socialistiske parti-gruppe inden for Nordisk Råd, er blevet enige om nogle forslag, som vi har lagt frem til behandling på denne session, forslag om en alternativt samfundsudvikling i Norden. Vi tror ikke på infrastrukturforandringer, men på nye eksistensvilkår for det nordiske menneske. Hvis det overhovedet får lov til at eksistere, hvilket stormagternes oprustningsvanvid jo gør stadig mere tvivlsomt. Det er nu ikke usandsynligt, at 17 nationer vil være i besiddelse af kernevåben inden for det næste årti. Alle verdensdele vil muligvis være i besiddelse af atomvåben – på himmel og jord. Kravet om Norden som atomvåbenfri zone bliver stadig mere enstemmigt, og der er grund til at glæde sig over konferencen i København sidste efterår og over det ventede parlamentarikermøde nu i oktober. Man kan være enig med Anker Jørgensen i, at de møder bare er begyndelsen. Det mål må og skal vi nå. Aldrig har Nordisk Råds ansvar været så stort. Det er derfor uhyggeligt at høre vor norske kollega, minister Sjaastads svar på Stein Ørnhojs forespørgsel angående amerikanske planer om placering af atombomber på norsk territorium, fremsat på grundlag af oplysninger, der gjaldt Island. Anders C.

Sjaastad sagde: "Norske forsvarsplaner er utformet innen for rammen af NATOs strategi. Forsvarsplanerne er ikke basert på, at kjernvåben vil bli tatt i bruk i forsvar av vårt land, men utelukker ikke bruk av atomvåben, dersom den norske regjering anser dette nødvendig."

Brug af atomvåben kræver adskillige installationer og udstyr. Skal det svar betyde, at man vil bygge det nødvendige udstyr i Norge, eller findes det allerede dér? Det spørgsmål synes vi kræver et svar her på sessionen. I det islandske Alting har vi fremlagt et forslag om erklæring af et forbud mod brug og oplagring af atomvåben samt et forbud mod stationering af specialuddannede militærfolk i behandlingen af kernevåben og mod al placering af nødvendigt udstyr. 80 pct. af det islandske folk støtter forslaget.

Vi står her i det internationale ungdommens år, og vi i Nordisk Råd har lanceret en informationskampagne om vor virksomhed. Den bærer præg af vor stolthed af og tro på vort samarbejde. Vi må og skal have tillid til hinanden. Den tillid fik for mit vedkommende et skår på sidste session med statsministrenes svar på min forespørgsel angående Gyllenhammargruppen og dens opgave. De givne oplysninger viste sig at være ukorrekte. Jeg vil komme nærmere ind på det, når min fremlagte forespørgsel bliver behandlet, og jeg vil fremlægge bevis for, at vi rådsmedlemmer er blevet ført bag lyset.

Hr. præsident! Jeg har påstået, at vor krise er af såvel kulturel som økonomisk art. Answeret for dens løsning hviler på politikernes skuldre. Lad os bruge vore ressourcer og Den nordiske Investeringsbank til det formål at gøre Norden til et bedre sted at leve i. Vejen til et bedre liv for Nordens folk går kun delvis gennem Göteborg og Uddevalla.

Miljøminister og minister for nordiske anliggender **Christian Christensen**: Hr. præsident! Et af de vigtigste punkter under denne session er slutbehandlingen af det store arbejde, der hviler på Benkow-rapporten. Det er betydningsfuldt, at regeringerne er enedes om at foreslå sammenlægningen af Ministerrådsbudgetterne og de to ministerrådssekretariater.

Denne enighed, der i sig selv ikke var helt let at nå frem til, rejste imidlertid straks et nyt

og meget betydningsfuldt spørgsmål.

Hvor skulle sekretariatet placeres geografisk? I Oslo eller i København?

Når jeg specielt trækker dette punkt frem nu, skyldes det, dels at spørgsmålet har en ganske særlig betydning for Danmark, dels at løsningen af problemet er et klart eksempel på, hvor fint nordisk samarbejde kan fungere.

For Danmark var det af indlysende grunde politisk umuligt at give slip på vor eneste større nordiske institution.

Det krævede stor forståelse og opofrelse for Norge at give afkald på et af de største nordiske organer. At Norge til gengæld ønskede kompensation gennem oprettelse af et industrielt kraftcenter i Oslo er naturligt, men det forudsatte så til gengæld også forståelse fra Sverige. At alle lande honorerede disse krav er beundringsværdigt, og herfor er den danske regering oprigtigt taknemmelig.

Til gengæld kan jeg forsikre, at den danske regering vil gøre alt, hvad der står i dens magt, for at skabe de bedst mulige rammer for en tilfredsstillende arbejdsplads. Det er da også lykkedes os at finde et velegnet hus i Københavns centrum, som jeg tror vil kunne danne en god ramme om det nye fællessekretariat.

En anden vigtig sag her på sessionen er handlingsplanen for økonomisk udvikling og fuld beskæftigelse. Det, der blev lagt frem af de nordiske regeringer på den forrige session, fik jo unægtelig en hård medfart af Rådets parlamentarikere, og personlig må jeg indrømme, at substansen nok også var for tynd, så kritikken var forståelig.

Siden da har der været arbejdet intenst – navnlig i finans- og arbejdsministrenes regie – på et mere substantielt handlingsprogram, som forhåbentlig vil blive fundet værdigt til en positiv modtagelse fra Rådet.

Finansministrene vil senere komme nærmere ind på handlingsplanens indhold og virkninger. Jeg vil derfor sige, at jeg personlig finder, at planen er noget af det mest vægtige og perspektivrige, Nordisk Råd har fået forelagt i mange år.

Dernæst vil jeg gerne vende blikket mod Vestnorden. Mens Island som suveræn stat hele tiden har været fuldgyldigt medlem af Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd, så har der navnlig på Færøerne været utilfredshed med, at de selvstyreende områder ikke kunne

opnå selvstændig repræsentation.

Det har desværre ikke vist sig muligt at skabe enighed herom blandt alle de nordiske lande, selv om det var det, man helst havde set fra dansk side. Men der blev da gjort et godt skridt frem med de ændringer i samarbejdsoverenskomsten og andre nordiske aftaler, der undertegnedes her i Reykjavik i 1983.

Disse fremskridt kom naturligvis også Grønland til gode, efter at hjemmestyreordningens gennemførelse var en realitet. Grønland har siden med interesse engageret sig positivt i samarbejdet.

Men Vestnorden har desværre det fælles med Nordkalotten, at erhvervsmulighederne er små og afstandene store. Næringsgrundlaget er vel endda mere ensidigt i Vestnorden, hvor fisken hidtil stort set har været den eneste mulighed.

Fra dansk side hilser vi derfor med den største glæde de bestræbelser, der nu er i gang for at ophjælpe erhvervslivet og forbedre samfærdelseslinjerne i dette vidtstrakte område, især igennem Vestnordenfonden.

Jeg vil også gerne benytte denne lejlighed til at sige et par ord i min egenskab af fagminister på miljøområdet. Det vedrører et højaktuelt emne, der optager et stigende antal lande også uden for Norden – nemlig forsureningen af vore skove.

Personlig tror jeg, at det initiativ, der er taget fra nordisk side, har givet gode resultater.

Jeg ved, at der er nogle her i salen, der finder, at de langt fra er gode nok, hverken i relation til den procentvise begrænsning af svovlindholdet eller til de deltagende landes antal. Jeg kunne også godt ønske mig endnu bedre resultater, og jeg er især meget skuffet over den britiske afvisning, men jeg håber, vi når videre inden alt for længe.

De emner, jeg her har berørt, er eksempler på konstruktivt og perspektivrigt nordisk samarbejde.

Inden jeg slutter, føler jeg trang til også at sige noget om de mindre håndgribelige emner, især om det kulturelle samarbejde.

For mig at se er den kulturelle dimension så fundamental, så selvfølgelig, at vi ikke altid behøver at sige så meget om den.

Vi vil på denne session i høj grad – og med rette – rette søgelyset mod de mere håndgri-

belige sider: økonomien, beskæftigelsen osv., så der kan måske være behov for, at jeg præciserer, at jeg finder det rigtigt, at de bemærkelsesværdige resultater, samarbejdsministrene her kan lægge frem for Nordisk Råd, ikke tænkes gennemført – og det er meget væsentligt – på bekostning af de mere traditionelle samarbejdsområder. Blandt disse er kultursamarbejdet vel det centrale, men miljøsamarbejdet er også særdeles betydningsfuldt.

På baggrund af, at vi i forvejen har så meget og føler så stort et fællesskab på det kulturelle område – også når vi ikke taler så meget om det – synes jeg, det er ganske betydningsfulde tiltag der i denne tid sættes i gang både af Nordisk Råd og af Ministerrådet for at bevare og udbygge vor nordiske kulturarv og de værdier, der gør livet rigere at leve.

Men dette skylder vi også vore nordiske folk – ikke mindst vore børn og unge.

Statsminister Palme: Herr president! I december förra året beslöt de nordiska statsministrarna här i Reykjavik att de nordiska länderna gemensamt skall gå in i ett närmare samarbete med de s. k. frontstaterna i Södra Afrika, de som också kallas SADCC-länderna. Grunden för detta samarbete är det bistånd som våra länder sedan länge bedrivit. Från detta skall vi steg för steg bygga vidare på ett mer omfattande samarbete. Därmed har vi börjat förverkliga det förslag som Finlands statsminister Kalevi Sorsa lade fram för drygt två år sedan.

Man kan se detta samarbete som ett försvant nordiskt och afrikanskt inlägg i det som för tio år sedan tänktes som en stor dialog mellan nord och syd, ett samtal mellan fattiga och rika. Dess svaga röster drunknar i dag i larmet mellan öst och väst. Denna nord-sydialog måste likväl fortsätta, om tredje världens länder skall kunna häva sig ur nöd och fattigdom, om de rika industriländerna skall kunna häva sin stagnation, och om vi skall kunna undvika akuta kriser i världsekonomin.

De nordiska ländernas uppgörelse med SADCC-staterna har också en klar politisk innebörd. Det är ett uttryck för samhörighet i kampen mot apartheid-systemet.

I en situation när förtrycket skärps och utvecklingen obönhörligen tycks gå mot kris,

tvekar fortfarande flera av de stora demokratierna att ge praktiska uttryck för sitt ställningstagande mot apartheid-regimen.

Det är min förhoppning att de nordiska länderna med egna åtgärder och gemensamt i Förenta nationerna skall medverka till att driva fram klarare ställningstaganden och konkreta åtgärder mot det avskyvärda system för att undertrycka människor som kallas apartheid.

Miljöpolitiken får en alltmer central ställning i det nordiska samarbetet. De nordiska länderna har i praktisk handling visat att det går att angripa miljöproblemen gemensamt, och nå resultat.

Bara sedan föregående års stora debatt här i rådet har omfattande åtgärder satts in i våra länder. Överst på dagordningen står kampen mot försurningen.

Men det räcker inte med aldrig så framsynta och genomgripande insatser här hemma. Större delen av de föroreningar som åstadkommer försurningen kommer utifrån. Avgörande är därför att vi kan få till stånd ett samarbete med övriga länder i Europa för drastiska nedskärningar av utsläppen i luften.

Det är glädjande att vi nu kan se fram emot ett avtal baserat på de nordiska ländernas förslag om en 30-procentig nedskärning av svavelutsläppen fram till 1993. Men det är bara ett första steg. Föroreningarna kommer att fortsätta att välla ut, att döda skogarna, förgifta sjöarna. Det mesta återstår att göra. Därför är det också djupt allvarligt att inte alla Europas länder är med.

En stor del av den försurning som drabbar oss i Norden kommer från Storbritannien. Vi har därför gjort upprepade hänvändelser till den brittiska regeringen, senast i samband med statsministermötet här i Reykjavik i december.

Den brittiska regeringens negativa svar är otillfredsställande.

Ingen hävdar längre att luftföroreningarna är ofarliga. Ingen påstår att utvecklingen kan fortsätta som hittills. Varje försummelse nu betyder nya skador, nya risker. Ett uppskjutande betyder bara att mer plågsamma och dramatiska ingripanden kommer att framtvingas senare.

Därför måste vi, enligt min mening, upprepa vår maning till Storbritannien och de övriga stater som inte anslutit sig, att i stället med

full kraft ställa upp i den kamp mot försurningen som det överväldigande flertalet av Europas folk nu är i färd med att samlas kring.

De två frågor som vid sidan av miljöfrågorna var mest framträdande vid förra årets session i Nordiska rådet var det ekonomiska samarbetet och frågan om det nordiska samarbetets framtida organisation. Förberedelserna för beslut har slutförts och redovisas nu för rådet.

Vi hade hoppats att också kunna redovisa ett färdigt förslag till radio- och TV-samarbete.

På den punkten har betydande enighet uppnåtts om den konkreta utformningen av samarbetet. Däremot har vi inte kommit överens om finansieringen. Det har väckt betydande uppmärksamhet, och man har talat om ett nytt nederlag för det nordiska samarbetet. Det är att vara för tidigt ute. Det vore däremot ett nederlag att låta processen stanna upp. Tvärtom bör det resultat som uppnåtts redovisas för rådet, vars behandling bör vara vägledande för de fortsatta förhandlingarna.

President! Jag vill bedyra för Marjatta Väänänen att vår avsikt alls icke är att smälla i några dörrar. Jag hälsar med tillfredsställelse det varma stöd för grundtanken bakom Tele-X och Nordsat som uttrycktes av Jo Benkow. Jag hoppas att detta också är ett uttryck för konservatismens grundinställning på det här området och att vi gemensamt skall kunna föra detta gemensamma radio- och TV-samarbete till en triumf.

Det är som gått sedan vi senast var församlade till råds-session har varit ett år av särdeles intensiv verksamhet i det nordiska ekonomiska samarbetet. Under de fem nordiska finansministrarna har ett mycket omfattande arbete lagts ned på att åstadkomma den konkreta handlingsplan för ekonomisk utveckling och full sysselsättning som denna församling beställde för ett år sedan. Ett förslag till en sådan handlingsplan föreligger nu. Vi får anledning att i närmare detalj diskutera dess innehåll på onsdag när det ekonomiska utskottets ärenden behandlas.

Huvudsyftet har varit att föreslå konkreta åtgärder som skulle kunna genomföras relativt snabbt och få positiva återverkningar på sysselsättning och tillväxt i Norden. Att vi inom kort kommer att kunna peka på att män-

niskor fått arbete som en direkt följd av nordiskt samarbete är i sig viktigt, men planen syftar längre. Infrastrukturprogrammet – med sin tyngdpunkt i utbyggnaden av kommunikationerna – för folken närmare varandra och ökar näringslivets effektivitet.

Den nya finansieringsordningen inom Nordiska investeringsbanken pekar också framåt, mot ökad samordning av stora investeringsprojekt. Energiområdet står närmast på dagordningen.

Industrisamarbetet byggs ut. Vi skall skapa ett nordiskt industriellt centrum.

Satsningen på gemensam forskning och utveckling kommer under de närmaste åren att tredubblas. Datasamarbetet byggs ut.

Vi skall fortsätta att utveckla Norden som hemmamarknad och satsa vidare på gemensam nordisk projektexport. En nyhet är en förhållandevis stor nordisk turistsatsning i Västtyskland.

Även regionalpolitiken har en framträdande plats. De viktigaste inslagen är vidareutveckling på Nordkalotten och skapandet av en Västnordenfond, som skall stödja den ekonomiska utvecklingen dels i Island, dels på Färöarna och Grönland.

President! Om den föreslagna handlingsplanen möter denna församlings gillande och omsätts i verkligheten tror jag att den kan få stor betydelse i framförallt tre avseenden:

- den bör kunna få gynnsamma effekter – direkta och indirekta – på tillväxten och sysselsättningen i de nordiska länderna;
- den kommer att innebära en i sig välkommen förstärkning av det nordiska samarbetet;
- den kan utgöra ett i internationella sammanhang efterföljansvärt exempel på gemensamma aktioner till förmån för en mer tillväxtbefrämjande ekonomisk politik.

Sammantaget representerar förslagen en väsentlig ambitionshöjning för det nordiska samarbetet.

Låt mig passa på att i detta sammanhang säga att denna församling förtjänar ett rejält erkännande för att ha varit starkt pådrivande till förmån för en sådan ambitionshöjning. Den samlade parlamentariska kretsens kraftfulla viljeytring vid förra årets session har utan tvivel starkt bidragit till att skapa de nödvändiga politiska förutsättningarna för detta. Genom det opinionstryck som skapats

från parlamentarikerna och allmänheten har det denna gång visat sig möjligt att aktivt engagera samtliga nordiska regeringar i ett resultatriktat arbete.

Låt mig också få erinra om fackföreningsrörelsens betydelse. Trygve Bratteli understök vid återkommande tillfällen de nordiska fackliga organisationernas på en gång stabiliserande och pådrivande roll i det nordiska samarbetet. Så är det också nu. Det förslag till handlingsplan som nu ligger på rådets bord är inte minst ett resultat av de fackliga organisationernas envetna påtryckningar. Jag vill tillägga att det praktiska resultatet av planen i hög grad blir beroende av fackföreningsrörelsens och näringslivets vilja att medverka i genomförandet.

Det nordiska samarbetets framtid bestäms av dess förankring hos de nordiska folken, vad människorna i Norden väntar sig och kräver av det nordiska samarbetet. Om samhörigheten med grannfolken ter sig likgiltig eller meningslös, eller om samarbetet på en viss nivå uppfattas som tillräckligt eller självklart, då kommer vår uppgift att begränsas till att bevara vad som uppnåtts. Det skulle i längden betyda att det nordiska samarbetet vittrade sönder. Men om människorna ställer höga krav på de samarbetande ländernas regeringar, krav som bl. a. formuleras här i rådet, kvarstår visserligen den rätt som tillkommer varje regering att säga nej, men ökar samtidigt trycket på varje regering att delta i samarbetet och att försöka bidra positivt till dess utveckling. Under trycket av en stark, folklig opinion får därför den samarbetsform som kräver enighet mellan länderna en dynamik, starkare än vad överstatlighetens majoritetsprincip kan åstadkomma.

Den nordiska handlingsplanen innebär på viktiga avsnitt ett genombrott för det nordiska samarbetet. Den vittnar om stark politisk vilja. Och den ansluter till de grundläggande idéer som burit det nordiska samarbetet, liksom utvecklingen i våra länder.

Inför en omvärld präglad av låg tillväxt och förvärrad arbetslöshet med tilltagande protektionism har de nordiska länderna visat att det går att ena sig om ett program, som syftar till att främja sysselsättning, tillväxt och ökad integration. Våra röster genljuder inte med någon överväldigande styrka i världen. Men tillsammans kanske vi hörs. Tillsammans kan

vi tala för samverkan och framsteg. Det är viktigt, ty alternativet heter uppgivenhet och tillbakagång.

I Sverige har det smugit sig in ett ord, som numera allt oftare förekommer i den konservativa, eller snarare nyliberala, debatten, nämligen "systemskifte". Denna debatt hämtar näring ur den internationella, inte minst den, som handlar om Europas framtid.

Det har blivit på modet att beskriva vår världsdel som hopplöst föråldrad, oförmögen till utveckling. Man talar om eurosklerosen, det åderförkalkade Europa, starkt rörelsehindrat av traditioner, trångbröstad nationalism, ängslig trygghetslängtan, missunnsamt jämlikhetskrävande. I en artikelserie i Dagens Nyheter för några månader sedan framträdde ett antal ledare för Europas större företag. Deras budskap var ensartat. Europas folk måste göra sig av med stora delar av den sociala välfärden. Ekonomisk utjämning måste uppges. I stället skulle vi acceptera större ekonomiska skillnader och ökad otrygghet. Eftersom fackföreningsrörelsen visat sig inte förstå dessa realiteter måste dess inflytande kraftigt begränsas. En tid av djupgående tekniska och ekonomiska förändringar förestår i våra industrisamhällen, sade man, och under denna tid måste man acceptera ökad arbetslöshet.

Det finns goda skäl för oss att uppmärksamma detta dystra budskap, även om vi aldrig skulle ha en tanke på att genomföra ett sådant systemskifte. De nordiska länderna erbjuder nämligen en utmärkt möjlighet att studera giltigheten i dessa tankar om en möjlig framtid. De nordiska länderna borde vara själva krisens centrum, eftersom de alla har dessa inslag som man förkastar, förstelnad i oförmåga till utveckling och förändring.

Verkligheten talar ett annat språk. Den ekonomiska återhämtningen i våra länder har varit påfallande. När OECD:s nye generalsekreterare, Jean-Claude Paye, var på nordiskt besök härförleden uttryckte han sin stora beundran för den ekonomiska återhämtning som ägt rum i alla nordiska länder.

I jämförelse med Europa i övrigt har utvecklingen i de nordiska länderna varit gynnsam. Under 1984 uppgick den genomsnittliga tillväxten till 3 1/4 %. Den översteg därmed väsentligt den genomsnittliga tillväxten i Europa. Medan arbetslösheten fortsatte att stiga

på kontinenten gick den ned i flertalet nordiska länder. De underskott- och balansproblem som våra ekonomier alla brottats med på senare år har mildrats.

Kanske är det så att förmågan att ta utvecklingens nya möjligheter till vara och anpassningen till nya förutsättningar ökar i samhällen med utbyggd välfärd, en tradition av samarbete och solidaritet och en medveten demokratisk kontroll över produktionens basresurser.

Utvecklingen i Norden tycks i varje fall bära syn för sägen.

Låt oss då bejaka insikten om att de stora förändringar som vi upplevt de senaste 10-15 åren bara är en början och att de kommer att bli dramatiska fram till sekelskiftet och kanske ännu längre.

Jag tror att människorna i Norden ständigt lockas fånga upp förändringens impulser från omvärlden och omskapa dem till vårt sätt att leva. Det som vi i dag betraktar som hörnstenarna i välfärdssamhället bygger ju i hög grad på idéer som vi hämtat utifrån, men som vi förverkligat efter vårt eget huvud och våra egna traditioner.

Så bär vi med oss något som skapats under de gångna hundra åren, nämligen det demokratiska välfärdssamhället med dess humanistiska värden. Idén att nu ägna krafterna åt vad man kallar systemförändring, dvs. att avskaffa välfärdssamhällets grundläggande trygghet och jämlikhet, blir i detta perspektiv djupt ohistorisk och för mig också omänsklig.

I stället kan vi inrikta vår energi och vår fantasi på att i detta samhälle med sin historiska strävan till social trygghet, rättvisa och jämlikhet öppna dörren för förändringen, ekonomiskt, tekniskt och kulturellt. Det är vår stora, lockande möjlighet.

Møller: Ærede præsident! Jeg synes, det på mange måder var en spændende og interessant tale, statsminister Olof Palme holdt. Men jeg synes, at noget af det sidste, der blev sagt, kræver modsigelse.

Det blev sagt, at der var kræfter, liberale og konservative, der ønskede et systemskifte. Jeg synes ikke, det er så galt, hvis man visse steder i Norden måske ønsker et systemskifte. Lad mig nævne et par eksempler fra statsministerens eget land.

I Sverige havde man i 1984 en inflation på

8,2 pct. Det var dubbelt så högt som regeringen sagde. Kunne det ikke her være godt med et konservativt/liberalt systemskifte?

Man har i de første 2 måneder af 1985 en inflation, der er halvdelen af det, som regeringen har sagt man vil have i hele 1985. Kunne det ikke være godt med et systemskifte?

Man har den største arbejdsløshed, man nogen sinde har haft. Var det galt med et systemskifte? Man har en statsgæld, der nu er 560 mia kr., og hvor renterne pr. år er større end den samlede skatteudskrivning. Var det så galt med et konservativt/liberalt systemskifte? Og man har endelig et skattetryk, som siden 1982, da man skiftede regeringsmagt, nu er øget med 30 mia kr.

Var det virkelig så galt, om der også i Sverige kom et systemskifte? Jeg synes det ikke.

Statsminister Palme: Herr president! På sätt och vis hade vi ett systemskifte i Sverige. Vi hade tyvärr en konservativ regering. Vi har nu en ganska hög inflation, men den är bara hälften av vad den var på den konservativa tiden. Vi har en arbetslöshet på 3%. Det är jämfört med herr Møllers hemland kanske inte så dåligt. Vi har en stor statskuld, vilket helt beror på de enorma underskott som de konservativa regeringarna drog på oss.

Utvecklingen i Sverige visar att det går dåligt med ett konservativt systemskifte och att en socialdemokratisk regering får ta i hårt för att ställa till rätta. Jag tror inte att svenska folket vill ha tillbaka detta ganska besvärliga tillstånd.

Vidare tror jag att herr Møller inte begrep riktigt vad jag menade. Vad jag menade var detta: Att lösa den akuta ekonomiska krisen genom att tillåta en stor arbetslöshet, genom att skära ned den sociala välfärden, genom att öka klyftorna mellan människorna är en mycket dålig väg att gå. Det kommer bara att förvärra krisen. I stället bör man följa den väg som har en mycket stark förankring i Norden – även om arbetarrörelsen har varit den främste företrädaren för den har den anhängare djupt in i de borgerliga lägren – nämligen att man skall arbeta sig ur den ekonomiska krisen via tillväxt, att man skall göra detta tillsammans på grundval av rättvisa och ekonomisk utjämning.

Den aspekten förstod tydligen herr Møller inte, och det beklagar jag.

Elsi Hetemäki-Olander: Herr president! Rådets årliga session har sin betydelse. Det nordiska samarbetets hjul, som ofta rullar rätt sakta, går före sessionen till och med på övervarv, och det uppstår förslag från ministerrådet, dvs. från regeringarna, och ibland blir sådana också begravna, hoppas inte i år. Utan sessionen skulle risk för ett nordiskt stiltje uppstå.

I fjol samlade sig rådet till ett djupt och omfattande grepp. Så skedde när man rakt igenom parti- och nationsgränser krävde ett mera långtgående ekonomiskt samarbete. Krafter i det parlamentariska trycket avspeglades i tillkomsten av ministerrådets ekonomiska handlingsplan. Märken av samma tryck har vi sett också i år inte minst i statsminister Palmes tal.

I den ekonomiska handlingsplanen finns ett nytt element som är värt alldeles särskild uppmärksamhet vid denna session. Det är just faktum att man knutit in nationella planer i ett nordiskt sammanhang. Visst har man nationellt på sina håll, åtminstone i något av de rika industriföretagen, planerat samma stora vägprojekt som nu omtalas i planen. Det nya är emellertid att det nu får en prioritering som är nordisk, inte nationell, att ordningsföljden i vilken de realiseras är nordisk, och att nordiska synpunkter påverkar den nationella ordningsföljden.

En sådan prioritering förutsätter egentligen en nordisk diskussion i de nationella parlamenten. Nya perspektiv öppnas, åtminstone det finska parlamentet har hittills varit alldeles för sparsamt i sina inlägg då det har varit fråga om gemensamma nordiska åtgärder.

Ett ypperligt exempel på sin debattförmåga även i nordiska frågor gavs dock av Finlands riksdag i fredags, dagen för 150-årsfestligheterna för vårt nationalepos Kalevala. Finska riksdagen behandlade då den finska delegationens berättelse och gav goda råd åt oss, som var på väg till Reykjavík. I riksdagen konstaterades bl. a. att de i Sverige bosatta finnarna firade Kalevaladagen genom att demonstrera på grund av den minskade modersmålsundervisningen. Den största förvåningen väcktes dock av svenska regeringens krav på

förverkligandet av Tele-X-samarbetet. Illa till mods kan jag bara beklaga saknaden av den nordiska synvinkeln hos svenska regeringen. Men idag har förslag vid den fortsatta diskussionen utarbetats, så det är bra.

Finlands delegation hoppas att förhandlingarna skall kunna fortsätta. I sitt ställningstagande konstaterar den enhälliga finländska delegationen betydelsen av Tele-X beträffande nyttan för tekniken och industrin, men jag för min del anser att Tele-X framför allt är ett samnordiskt kulturforum och ett bevis på nordisk samarbetsvilja. I projektet ingår också irreala värden. Vi på finsk sida har varit rädda att Sveriges socialdemokratiska regering i kölvattnet av den svenska storindustrins krav har riktat sin kurs mot farleder fulla med grund. Det nordiska samarbetet får inte lida skeppsbrott i dessa vatten hoppas vi på finsk sida. Nu är det fråga om trovärdigheten av detta vårt arbete; om regeringarna är tvekan, så måste vi parlamentariker tro på vår sak.

Ännu en sorg. C 1 – ministerrådsberättelsen tillställdes oss i början av december. I dess inledning utlovas en presentation av framtidsperspektiv i en särskild s.k. C 2 eller budgetboken. I Finland fick vi den på svenska ett par dagar före sessionen. Dock heter det i artikel 65 i Helsingforsavtalet som följer: "Ministerrådet skall före varje ordinarie session med Nordiska rådets plenarförsamling avgiva berättelse till rådet rörande det nordiska samarbetet. Däri skall ministerrådet särskilt redogöra för det gångna årets samarbete och planera för det fortsatta samarbetet."

Vi borde kunna behandla planerna som en helhet. Nu har vi inte möjlighet till det. Vi emotser framsteg i detta hänseende.

Finlands delegation – med undantag av den socialdemokratiska gruppen – har intagit en till en början mycket kritisk ställning till förslaget att flytta över ministerrådets sekretariat från Oslo till Köpenhamn, där det och kultursekretariatet kommer att bildas till ett stort sekretariat i överensstämmelse med OECD:s modell. Den föreslagna förändringen medför troligen vissa rationaliseringsfördelar som samsamarbetsministrarna uppskattar och kanske även parlamentarikerna. Samtidigt står vi inför en stor risk för ett general-sekreterardominerat förvaltningscentrum, som har sådana labyrinth att risken är över-

hängande att många goda förslag strandar där och att speciellt finländare eller islänningar mer sällan än tidigare syns i dess korridorer.

Då Oslo avstår från ministerrådets sekretariat får den i stället den Nordiska industrifonden och Nordforsks huvudkontor.

Man har också utlovat Norge generalsekretariatjänsten för två perioder, dvs. för åtta år! Norge har nu fått ett stort ansvar.

Vi i Finland önskar, att man lyckas bra och att islänningarna och vi finner som bor på ytterkanten av Norden inte blir bortglömda i den nya labyrinthmodellen. Norden behöver oss likaväl som vi behöver Norden.

Handelsminister og nordisk samarbeidsminister **Haugstvedt**: Hr. president! Det er mange forhold som bidrar til å binde de nordiske land og folk sammen. Det kulturelle fellesskap vi har, er vel kjent, sosiale systemer er også bygd ut etter samme modell og også våre utdanningssystemer er i stor grad harmonisert. Dette skaper i utgangspunktet likhet i forutsetninger og muligheter for unge mennesker i Norden. Dette er imidlertid bare en liten del av det jeg vil kalle vårt kulturelle fellesskap.

Nå står vi ved inngangen til den såkalte informasjonens tidsalder, hvor vi nok kan få oppleve en utfordring med sterkere ikke-nordisk påvirkning enn tidligere. Jeg tenker da i første rekke på den situasjon som TV-overføringer via satellitt skaper. Når det gjelder satellitteknikken, kan jeg ikke la være å gi uttrykk for at det er synd at vi i Norden som var de første til å tenke i nye baner på dette området, nå kanskje er de siste som kommer i mål. Nå gav imidlertid statsminister Palmes innlegg i dag et nytt håp om at vi i hvert fall skal komme i mål.

Jeg er overbevist om at det nordiske samarbeid virker stabiliserende i vår del av verden, og det kan på mange måter være forbillig for fredsskapende og internasjonalt samarbeid mellom selvstendige nasjoner.

Det er gledelig at Nordisk Råd denne gang får til behandling en omfattende og gjennomarbeidet handlingsplan når det gjelder økonomisk vekst og full sysselsetting. De forslag om styrking av samarbeidsformene som er foreslått med bakgrunn i Benkow-komiteéns innstilling, vil etter min oppfatning kunne bidra til å gi nordiske saker en bedre forber-

delse og behandling både nasjonalt og i våre nordiske organer. Det er Ministerrådets ønske at disse omlegginger skal føre til en effektivisering og forbedring av Nordisk Råds og også Ministerrådets innflytelse i det nordiske samarbeidet.

Jeg har tidligere vært inne på den betydning som fellesskapet i vårt utdanningssystem har. I et program som midten-partiene har lagt fram, er også sysselsettings- og familiepolitiske spørsmål sterkt fremhevet. Det understrekes at man må stå vakt om et felles arbeidsmarked og en balansert regional utvikling. Det er på mange måter naturlig å knytte sysselsetting og familiepolitikk sammen, fordi arbeidsløshet – og spesielt langtidsledighet – som oftest ikke bare rammer en person, men skaper sosiale problemer for hele familien. En god sysselsettingspolitikk er derfor også en god familiepolitikk.

Jeg vil videre berøre et spesielt felt av vårt økonomiske fellesskap, som jeg som handelsminister er spesielt interessert i, nemlig Norden som hjemmemarked. Arbeidet med Norden som hjemmemarked har pågått en tid, først med en kartlegging av de hindringer for handelen mellom våre land og for bedriftsamarbeid over landegrensene som har vært til stede. Dette arbeid er nå kommet over i en fase hvor vi søker å løse de konkrete problemer som nordiske bedrifter har ansett som vanskelige for sin virksomhet og sitt samarbeid. Jeg legger stor vekt på at dette arbeid ytterligere kan forsterkes og at vi kan gi det økte ressurser. Det er ikke tvil om at det er betydelige treghetsmomenter når vi skal forsøke å avvikle eller harmonisere tekniske forskrifter og bestemmelser som bevisst eller ubevisst legger vanskeligheter i veien for et friere og bedre samkvem mellom landene. Det er i alle de nordiske lands interesse i handelspolitikken å søke å verne om frihandelsprinsippet og stadig være på vakt mot proteksjonistiske tendenser. Vi opplever stadig eksempler på manglende vilje til avvikle objektivt sett unødige reguleringer, ja, endog at man innfører nye hindringer for samhandelen, selv om motivet ikke alltid er ønsket om å bremse import eller eksport. Jeg vil videre understreke at nedbygging av handelshindringer også må omfatte uheldig byråkratisk praksis i de respektive land. Slik praksis kan bremse samarbeidet reelt sett like meget som

det formaliserte regelverk, og det bør derfor vies tilsvarende oppmerksomhet. Vi er jo ikke her i Norden fri for fristelser til å søke å verne om vårt eget næringsliv, og det er ofte nærliggende å tenke på beskyttelse mot konkurranse fra andre land når egne bedrifter har store problemer. Selv om vi nå har oversikt over et betydelig antall tekniske handelshindringer, tror jeg det fortsatt er flere som vi ennå ikke har identifisert.

Samarbeid om markedsføring både innen Norden og i tredjeland er et viktig ledd i utviklingen. Jeg tror det på dette området er betydelig upløyd mark, selv om våre land nok ikke er kommet like langt på disse områder. De ordninger som vi har på nordisk plan – prosjektexportfondet, prosjektinvesteringslånordning og nå også under arbeid en ordning med nordiske innovasjons- og markedsføringslån, de såkalte NIM-lån – vil gi oss et godt grunnlag for samarbeid på tredjelands markeder. Jeg vil også nevne de nordiske eksportfremmende organer som jeg håper vil bidra aktivt i internasjonaliseringssamarbeidet.

Jeg har i mitt innlegg konsentrert meg om en del problemstillinger som har med økonomi og handel å gjøre. Jeg har dermed ikke glemt andre viktige og vesentlige sider ved det nordiske samarbeidet.

Jeg vil til slutt gjerne nevne sosialektoren og andre områder som tar sikte på å lette forholdene for menneskene i Norden. Jeg er glad for at det har vært mulig å opprettholde den høye prioritering av disse områder. Jeg tror den undersøkelse om nordisk medborgerskap som forutsettes ferdig til neste sesjon, vil vise hvor omfattende det nordiske samarbeidet er også på de såkalte myke sektorer og den betydning det har for hver enkelt av oss. Som et gledelig eksempel på dette vil jeg trekke fram det meget høyt prioriterte prosjekt på handicapområdet, nemlig døvblindprosjektet, der den fellesnordiske skole nå starter sin virksomhet i Danmark etter denne sesjonen. Jeg synes det er verdifullt at vi i Nordisk Råd også har syn og hjertelag for enkeltmennesker i Norden som må leve sitt liv i en slik nesten total isolasjon som det de døvblinde opplever. At Nordisk Råd aktivt går inn for å finne løsninger som kan lette hverdagen for disse menneskene, ser jeg på som meget prisverdig.

Bernhardt Tastesen: Hr. præsident! Jeg vil først gøre en bemærkning til fru Elsi Hetemäki-Olanders indlæg for lidt siden.

Det er rigtigt, at Finland og Island er yderområder i det nordiske samarbejde. Ikke desto mindre er det en rigtig beslutning, man har taget ved at sige, at Ministerrådssekretariatet skal placeres i København. Som det land, der ligger direkte på det europæiske kontinent, og med presset, der kommer syd-fra, betyder Danmarks rolle og vor stilling i det nordiske samarbejde uhyre meget. Af den grund må vi sige, at beslutningen er rigtig.

Vort nordiske samarbejde er under bestandig udvikling. På denne session træffes vigtige beslutninger, der skal gøre de nordiske samarbejdsformer mere tidssvarende, og der træffes også vigtige beslutninger vedrørende den økonomiske vækst og den fulde beskæftigelse.

Et spørgsmål, som burde optage os meget, er, hvordan vi kan udvikle den nordiske identitet. Vi føler i alle vore lande, at vi er med i et nordisk fællesskab, og de resultater, vi opnår, har da også befolkningens tilslutning. Men hvordan kommer vi videre? Kan vi gøre det nordiske samarbejde mere konkret? Kan vi skaffe en direkte forbindelse ud til folket i vore lande, f. eks. ved at indføre direkte valg til Nordisk Råd? Det er måske for ambitiøs en tanke, men jeg vil alligevel gerne have synspunktet prøvet i debatten.

Danmark er som medlem af EF med i det europæiske samarbejde. Vi er også gået med til, at Det europæiske Parlament vælges ved direkte valg, og det skal ikke skjules, at sigtet hermed er at fremme en europæisk identitet, dels gennem den debat, der skabes forud for et valg, dels ved en løbende debat mellem valgene.

Nordisk Råd vælges ikke i dag på grundlag af en forudgående folkelig debat om målsætningen for samarbejdet mellem de nordiske lande og om indholdet af dette samarbejde. Dette ville derimod være tilfældet, hvis man indførte direkte valg.

Nogle vil indvende, at Nordisk Råd jo ikke har nogen lovgivende status. Vi kan jo kun vedtage rekommandationer, som Ministerrådet afgør, om det vil følge eller ej. Ja, det er rigtigt, men således er det også med Europa-Parlamentet. Parlamentet kan også kun vedtage henstillinger til Ministerrådet. Parlamen-

tet presser på, men Ministerrådet bestemmer udviklingstempoet. Man har dog én beføjelse, som er mere vidtgående, end det er tilfældet i Nordisk Råd. Ja, Parlamentet kan forkaste budgettet, men en sådan bestemmelse kunne vi så passende indføre i Nordisk Råd.

Vi har her i Norden værdier, der knytter os sammen midt i en verden, der er præget af krige, økonomisk krise og sociale spændinger med megen nød og fattigdom. Lad os være lidt dristige, ikke for at vende ryggen til den verden, hvis udvikling vi også er ansvarlige for, men for at styrke Nordens identitet, lad befolkningen ved direkte valg vælge Nordisk Råd, og jeg tør godt love, at vi ikke i Danmark får en folkebevægelse mod Norden, sådan som vi har fået en folkebevægelse mod EF.

Det direkte valg kunne foretages på samme dag over hele Norden og ske efter valglove, vedtaget af de enkelte landes parlamenter. Det bør være muligt at vælge både parlamentarikere fra de enkelte lande og personer, der ikke er medlemmer af deres nationale parlament. Begrundelsen for, at det må være muligt med et dobbeltmandat, er, at det skal være muligt både at vælge partiledere, der understreger den betydning, Nordisk Råd har, og vælge politikere, der vil ofre væsentligt med tid og kræfter på det nordiske samarbejde.

Hr. præsident! Vi kan give det nordiske samarbejde nye dimensioner, hvis vi vil. Dette er foreløbig mit eget synspunkt, men får forslaget tilstrækkelig opbakning, bør der udarbejdes et medlemsforslag med opfordring til Ministerrådet om indførelse af direkte valg til Nordisk Råd.

Elsi Hetemäki-Olander: Jag tackar Bernhardt Tastesen för bekräftelsen att vi via gemensamma sekretariatet i Köpenhamn kan binda Danmark närmare med det övriga Norden – om jag förstod honom rätt. Vi är alltså bara glada för det. Det är bara det, att vi också skulle kunna lära oss att idka lite mera språklig förståelse. Det skulle också vara glädjande om danskarna ville anstränga sig och tala lite saktare och stillsammare både här och sedan i det nya sekretariatet så att vi finnar hittar vägen dit.

Ingrid Sundberg: Herr president! Huvudrapporten om nordiskt radio- och TV-samarbete över satellit för fem år sedan inleddes med orden: "Tanken om å kringkaste nasjonale radio og fjernsynsprogram til samtlige nordiske land springer ut av ett ønske om å fremme kulturelt samarbeid i Norden".

Den viljan kanske fortfarande finns. Vad som däremot inte tycks finnas är viljan att lösa de ekonomiska problem som är förknippade därmed.

I svensk press rönt resultatet av ministerrådets sammanträde den 20 februari stor uppmärksamhet. "Tele-X spricker, man kan inte enas om kostnadsfördelningen, de andra nordiska länderna vill inte vara med att betala". Så löd rubrikerna i Sverige. Den svenske kulturministern gav i intervjuer uttryck för att frågan spruckit för gott. Felet skulle – det uttrycket gav svenska massmedia – vara de övriga nordiska ländernas ovilja att stå för sin del av driftkostnaderna. Detta är icke en korrekt bild av vad som har hänt.

Det är bra med Nordiska rådets sessioner. För två år sedan, när de svenska socialdemokraterna återfått regeringsmakten, gavs deras tidigare motstånd mot nordiskt radio- och TV-samarbete upp med hänsyn till att detta projekt hade ett industri- och forskningspolitiskt värde. Sverige anslöt sig därför vid sessionen till beslutet om fortsatta förhandlingar, syftande till en treårig försöksverksamhet med ett eventuellt permanentande av samarbetet.

Frågan om ett nordiskt samarbete för sändning av radio och TV per satellit, i första hand Tele-X-projektet och senare ett mer permanent samarbete, delades därför upp i två delar. En del utgjordes av det industriteknologiska samarbetet, vilket Danmark deklarerade sig icke vilja delta i. Den andra delen gällde programsamarbetet och lösandet av uppkommande juridiska problem. I denna del har förhandlingarna varit lyckosamma och resulterat i färdiga förslag.

Sverige förklarade sig villigt att stå för huvuddelen av det industriella utvecklingsarbetet, inkluderande uppsändandet av satelliterna. Detta var utmärkt och en förutsättning för att projektet över huvudtaget skulle löpa vidare. Den totala kostnaden för utvecklingsarbetet rör sig om ca 2 miljarder, varav Sverige betalat och betalar hälften och övriga

länder utom Danmark tillsammans med olika industrier svarar för resten.

Det tekniska utvecklingsarbetet har också fungerat väl. I december förra året började man på allvar diskutera den försöksmässiga användningen av satelliten under en period om tre år.

Vad som tycks omintetgöra denna användning är att den svenska regeringen nu begär att få sina överskottskostnader för industriprojektet täckta av de övriga länderna under den treåriga försöksperioden i form av orealistiska hyresavgifter.

Detta, herr president, är någonting helt annat än att deklarerat att de övriga länderna inte är villiga att stå för sin andel av beräknade driftkostnader.

Allt fler är medvetna om den internationella utvecklingen på satellitområdet. I dag tror ingen längre att man av ideologiska skäl kan stänga ute inflödet av program från andra länder.

Vi har redan i många av våra nordiska länder tillgång till bl. a. Sky Channel och Music Box. Den ökade satellitåtheten gör att man kan hyra transpondrar för mellan 10 och 20 miljoner kronor per kanal.

I denna situation har den svenska regeringen givit de övriga nordiska länderna ett bud på 450 miljoner att betala under tre år med den vanliga fördelningsprincipen som grund. Detta inkluderar hyra för driften och kravet på att svenskarnas industripolitiska överkostnader skall vara betalda inom försöksperioden. Norge och Finland vill emellertid utsträcka återbetalningstiden tills ett mer permanent satellitsamarbete realiserats. Den norska regeringen har gått ut med ett bud på 120 miljoner under en treårsperiod, alltså 40 miljoner per år, vilket Danmark enligt uppgift är villigt att diskutera. Under det tredje året skulle beslut om permanentande av samarbetet fattas och nya ekonomiska förhandlingar föras. Nej, säger den svenska regeringen och är därmed den som stoppar hela projektet.

Inte heller hindrar att enskilda nordiska länder går ut på världsmarknaden och hyr satelliter eller kanaler till världsmarknadspris för att sända sina program. Men i Tele-X finns grunden för ett kultursamarbete som är unikt och som mer än något annat skulle föra de nordiska länderna närmare varandra.

Låt mig säga en sak: den svenska regering-

ens beräkningar är inteorealistiska. Vad som ärorealistiskt är dess krav på att andra nordiska länder skall göra återbetalningen inom en treårsperiod.

Samtidigt blir det fortsatta svenska agerandet ändå ytterst problematiskt. Genom koncession är redan Norge och Finland så att säga ägare till två kanaler, och Sverige torde inte påräkna mer än världsmarknadspris vid uthyrning. Egna sändningar måste finansieras genom reklam eller betal-TV.

Det var den svenska socialdemokratiska regeringen som lade den industritekniska utvecklingen och forskningsverksamheten som grund till att acceptera tidigare gjorda avtal. Nu har tydligen, att döma av herr Palmes anförande i dag, frossan drabbat också regeringen. Den är märkbar också i Sverige genom att vår kulturminister något har mjukat upp sitt tidigare ställningstagande.

Olof Palme talade i dag om triumf. Låt mig då säga, herr president, att vi inte ger upp tron på att ridån skall gå upp för den största nordiska kultursatsningen genom tiderna. Jag tror inte att det blir ett triumfatoriskt gladiatörspel, men jag tror att det kan bli ett långvarigt samarbete, bakom vilket jag vet finns en djup önskan hos alla nordiska länder. Det gäller bara att få samtliga våra regeringar att acceptera detta.

Landsstyremedlem **Heilmann:** Hr. præsident! Det er mig en stor glæde, at jeg har fået tildelt en taletid i denne forsamling, hvor vi gang på gang gensidigt har pointeret det ønskelige i et kulturelt samarbejde på tværs af kultur, sprog og forudsætninger – ja, på tværs af Atlanterhavet.

Kulturelt har vi samarbejdet længe. Jeg kan som eksempel nævne vor flere hundrede år gamle tradition omkring sameksistens både med Danmark og med andre lande i Norden. Vi er blevet påvirket af jeres kultur på godt og ondt.

I Nordisk Råd sammenhæng har vi samarbejdet under kultursekretariatet, især vedrørende nabolandslitteraturstøtten. Jeg har således den glæde her på stedet at meddele netop i dag, at vi udgiver en af Islands store digtere, nemlig Haldór Laxness' bog: "År og dage i Graateskåd" på grønlandsk i april med støtte fra nabolandslitteraturkomiteen.

Vores kulturelle samarbejde nu og fremover er udmøntet i udredningen "Norden/Grønland", som alle interesserede kan læse i forbindelse med denne session. I udredningen er påpeget mange forskellige muligheder for kulturelt samarbejde mellem de nordiske lande og Grønland, og jeg håber, at det kommende samarbejde vil blive skattet af alle lande i Norden.

Som konkret eksempel på vort samarbejde og sameksistens, kulturelt og menneskeligt, vil jeg her nævne Sorlak, Grønlands Ungdoms Fællesråd, som blev etableret i efteråret 1984 med stor tilslutning fra de grønlandske børne- og ungdomsorganisationer. Fra Grønlands Ungdoms Fællesråds side har man allerede etableret samarbejde med de øvrige nordiske lande, og der afholdes en nordisk ungdomskonference i Grønland til foråret 1985, hvor der forventes deltagelse af samtlige nordiske landes ungdomsrepræsentantskaber. Det er fællesrådets ønske at blive repræsenteret som faste medlemmer af de udvalg og komiteer, der arbejder med ungdomsspørgsmål og tilskud til aktiviteter for ungdommen på nordisk plan.

Endvidere er det mit ønske, at Grønlands medlemskab af nordisk samarbejde vil berige Norden endnu mere for på den måde at få mere udbytte af samarbejdet samt opnå gensidig inspiration. Dette indebærer i høj grad information til hinanden og herefter tæt kulturelt samarbejde til bevarelse af den nordiske idé.

Hr. præsident! Endnu en gang tak for en god modtagelse og fortsat godt samarbejde kulturelt og menneskeligt!

Anker Jørgensen overtog herefter ledningen av förhandlingarna.

Muurman: Herr president! Handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning lägger en bra grund för samarbetets utveckling i framtiden. Denna plan avgör förstås inte ekonomiska och sysselsättningsproblem, men positivt är att den upptar även vissa konkreta samarbetsprojekt, som syns ha en riktig tidpunkt med tanke på konjunkturpolitiken.

De över landsgränserna fattade besluten

om projekten syns inte heller strida mot nationella beslut och prioriteringar. Dessas förverkligande har bara tidigarelags i det samnordiska beslutsfattandet.

Ekonomiska utskottet betonar kraftigt i sitt betänkande, att ministerrådet skall uppfölja planens förverkligande kontinuerligt. Även utskottet och rådet bör regelbundet få uppgifter om detta arbete. Processen bör således vara kontinuerlig, vilket också bäst garanterar, att den blir ett bestående element, som också skapar nya projekt i det nordiska samarbetet.

I handlingsplanen berörs också den nordiska kapitalmarknadens liberalisering. Detta tema torde ha en central plats även i fortsättningen, trots att OECD:s ställning till bildandet av en gemensam nordisk kapitalmarknad är negativ. Kapitalet har kraftigt internationaliserats även under de nuvarande stadgandena. Bl. a. har Finlands utländska investeringar på 1980-talet fördubblats varje år. Direkta investeringar från Finland till utlandet uppgick år 1984 till 2,5 miljarder mark, vilket innebär 20 % av de egentliga industriinvesteringarnas värde. Under innevarande år beräknas investeringarna till utlandet uppgå till fyra miljarder mark. I Sverige har internationaliseringstrenden varit synnerligen stark. Nästan hälften av de svenska industriföretagens produktion sker för tillfället utomlands.

Från finländsk synvinkel har vi inte råd till sådan investering utomlands som har en ännu snabbare takt. I Finland pågår diskussioner om investeringarnas låga nivå och om nödvändigheten att påskynda dem. Mot bakgrund av statistiken har investeringsverksamheten dock varit relativt livlig, men den har inte inriktats på Finland, vilket förstås inte är fördelaktigt med tanke på vår egen sysselsättningsutveckling.

Då man ser på investeringarnas internationalisering, bör man också lägga märke till att de medför ett krav på att fackföreningsrörelsens internationella samarbete skall effektiviseras och förutsättningar för detta skapas. Då den nordiska kapitalmarknaden liberaliseras, måste Nordiska rådet troligen också sätta sig in i denna fråga.

I princip bör man förstås utgå ifrån att kapitalets rörlighet är ett bättre alternativ än förflyttandet av människor efter kapitalets rörelser. Därför borde man kunna styra det

nordiska kapitalets rörelser på så sätt, att det inbringar största möjliga resultat med tanke på sysselsättning och stabil samhällspolitik.

Statistiken samt den utveckling som har skett visar, att kapitalet redan inom ramen för de nuvarande stadgandena i ökande grad rör sig över gränserna rätt fritt. De gällande stadgandena varken har utgjort eller utgör något hinder för en rationell internationell investeringsverksamhet.

Förslagen om en liberalisering av kapitalmarknaden är intressanta, men de behöver grundligt övervägande och utredningsarbete som stöd. Det tycks dock vara uppenbart, att denna fråga inte är bland de första i prioritetsordningen, inom ramen för nordiskt samarbete i dag.

Statsminister Steingrímur Hermannsson:
Hr. præsident, ærede sessionsrepræsentanter! Som indledning vil jeg gerne byde Dem alle hjertelig velkommen til Island.

I denne vinter har Island ikke levet op til navnet, kan man sige. Her har man haft en mild vinter, mens der i Skandinavien har været streng frost. Det plejer at være på den måde, at der er mildt vejr dernede og koldt heroppe, eller omvendt. De tre nordiske lande, som ligger ude i Atlanten, ligner nemlig, geografisk set, nok så lidt dem, som tilhører kontinentet.

Det er først og fremmest fælles oprindelse og kultur, som forener Nordens nationer, og nationernes samarbejde har da også i mange år været på det kulturelle niveau. Det samarbejde er vigtigt. Disse grundlæggende faktorer må aldrig glemmes.

Det er på den anden side min mening, at det for hvert år bliver vigtigere, at de nordiske nationer nu styrker deres samarbejde på økonomiske og erhvervs-mæssige områder. Med mine få ord her vil jeg begrunde denne overbevisning.

I vore lande er det lykkedes at skabe en levestandard, som er blandt det bedste som kendes i verden. Det har man opnået på grundlag af de traditionelle erhverv. Disse har visselig udviklet sig hurtigt og ført til større produktivitet og perfektion end i de fleste andre lande. I de fleste af disse erhverv er mulighederne for vækst nu udnyttet. Det gælder for landbrug, fiskeri og mange

brancher af den traditionelle industri som for eksempel inden for skibsbyggeriet, stålindustrien og så videre.

Det gælder slet ikke for Norden alene. Det samme er tilfældet for hele den vestlige verden og endda overalt, hvor nationalproduktionen har været højest i de sidste år. Derfor søger nationerne nye muligheder for vækst, og på grundlag af en ny, højt udviklet teknik er nye industribrancher kommet op en efter anden og endda vigtigere, end nogen kunne drømme om.

På det industriområde, som omfatter den nye højteknik og information, står to nationer i spidsen, nemlig Japan og USA. I en nylig artikel i det kendte tidsskrift "Economist" blev det påstået, at Europa allerede var så langt tilbage på disse områder, at kontinentet nærmede sig udviklingslandene. Dette blev begrundet med mange tal, og man påstod, at afstanden ville blive større, hvis man ikke med det samme gjorde en målbevidst, godt organiseret indsats.

I Norden er der efter min mening på mange måder et meget godt grundlag for den nye industri. Det generelle uddannelsesmæssige og kulturelle niveau er højt, ja, et af de højeste i verden. Menneskene anses for at være dygtige og praktisk anlagte. Det er lykkedes at skabe almen velstand, således at armod og fattigdom ikke er et generelt problem. Det er blevet anerkendt og bekræftet, at de nye industribrancher bedst når at blive udviklet og blomstre under disse forhold og ofte i små enheder. Det volder dog nogle vanskeligheder, at hjemmemarkedet ikke er så stort.

Selv om samarbejde på de forskellige områder inden for erhvervslivet kan være vigtigt, vil jeg lægge vægt på de nye områder inden for højteknik, information og kundskab og understrege betydningen af, at Nordisk Råd bidrager til forøget samarbejde på det område.

I henhold til dette er jeg enig i finansministrens forslag om "en nordisk handlingsplan för ekonomisk tillväxt och full sysselsättning". Jeg vil specielt nævne de nordiske lande som ét marked. Det hjælper på den markedssvagthed, som jeg før har nævnt.

Vi støtter også de ideer, som bliver drøftet på denne session, angående en særlig lånekategori hos Nordisk Investeringsbank, som skal finansiere samfærdselsreformer inden

for Norden og andre infrastrukturelle projekter til forening af landene. Det er af vigtighed for det førnævnte mål om større samarbejde. Selv om man i Island ikke endnu har vedtaget noget projekt inden for det her område, lægger vi stor vægt på at have adgang til sådanne lån, når passende projekter bliver aktuelle. Vi er ganske vist af den mening, at alle tre lande i Nordatlanten har denne ret. Vi har store forhåbninger angående dette tillæg til Nordisk Investeringsbanks virkefelt, som allerede har vist gode resultater i de otte år, siden den blev oprettet.

Islændingene lægger stor vægt på de erklæringer, som er blevet givet i handlingsplanen angående en fællesindsats hos alle fem nationer for at nedskære – eller nedlægge – enhver form for eksporttilskud, som forskyder konkurrencesituationen på eksportmarkederne. I virkeligheden må dette være af fælles interesse for alle lande. Denne tilskudspolitik har i for høj grad været afhængig af kortsynethed.

Da islændingene blev deltagere i EFTA, finansierede de øvrige nordiske lande udlån for tilpasning af den islandske industri. For dette er vi taknemmelige. Denne formue, på i alt 13,5 millioner dollars, vil blive tilbagebetalt på de næste ti år. Selvfølgelig har de lande, som finansierede dette beløb, frit valg med hensyn til disposition over det. Vi modtager med glæde den idé, som skal drøftes her på sessionen, at formuen skal anvendes til nationerne i den nordvestlige del af området, nemlig Færøerne, Grønland og Island.

Den beslutning, hvis den bliver taget, kan dog på ingen måde erstatte den førnævnte adgang for alle landene til UNI-lån fra Nordisk Investeringsbank. På samme måde føler jeg pligt til at gøre opmærksom på, at denne formue ikke rækker langt, når ikke mindst grønlændernes enorme behov for adskillige fundamentale investeringer tages i betragtning. Ganske vist er det min opfattelse, at de snarere behøver understøttelser end lån.

Med henblik på det jeg har sagt, anser vi det for uundgåeligt at tage med forbehold de regler, som sættes om udlån og tilskud fra fondet og om dets ordning. Dette lille fond må ikke blive til et nyt bureaukrati.

Skønt det erhvervssamarbejde, som jeg har nævnt som vigtigt, allerede er begyndt eller under forberedelse, behøver det dog at blive

endnu mere omfattende, hvis man skal opnå betydelige resultater ved en fælles indsats i de nye industribrancher.

Jeg vil i den forbindelse lægge særlig vægt på forskning og udvikling. Jeg er sikker på, at man med en fælles indsats fra de nordiske nationers side kan opnå store resultater på forskellige videnskabelige områder.

For det andet vil jeg nævne markedspolitikken. Når det drejer sig om nyheder, bliver de ofte ikke gennemprøvet på hjemmemarkedet i forholdsvis små nationer. Det er nødvendigt hurtigt at forsøge sig med større markeder, og det er ofte meget risikabelt.

Her er der to områder, hvor det offentlige må og skal deltage fuldt ud.

Selve produktionen skal efter min mening varetages af individer og deres sammenslutninger. På den anden side indebærer det ofte en stor risiko. En offentlig deltagelse med kautions og risikokapital er i mange tilfælde nødvendig, men man kæmper med begynder-vanskelighederne. Det er nok en sag for hver enkelt nation at løse. Dog er det at foretrække, at individer og virksomheder i højere grad investerer i nye industribrancher inden for Norden, end det hidtil har været tilfældet. Jeg synes derfor, det er nødvendigt at revidere love og regler, som i dag står i vejen for en sådan opbygning.

Selvfølgelig er det nødvendigt, at et omfattende samarbejde, såvel erhvervsmæssigt som økonomisk, efterhånden får lov til at udvikle sig, både på Nordisk Råds foranstaltning og udenfor, umiddelbart mellem regeringer og erhvervslivets parter. Men Nordisk Råd kan bane vejen på forskellig vis, som det gør i dag, ved at bidrage til fælles undersøgelser og bearbejdning af forslag.

Hr. præsident! På den korte tid, som jeg har at disponere over, kan jeg ikke, som jeg gerne ville, diskutere den enorme opgave, som beskæftiger alle udviklede nationer i dag, og som undertiden er blevet kaldt for erhvervslivets nydannelse eller "den anden industrielle revolution". Med disse ord har jeg villet lægge vægt på min overbevisning om, at et forenet Norden har meget større chancer i dette kapløb end et splittet Norden.

Nordens beboere er blevet vant til en høj levestandard og kultur. De finder sig ikke i i denne henseende at stå tilbage for andre nationer. Der er heller ingen grund til sådanne

bekymringer, for grundlaget er godt, hvis vi står sammen. Det skal man lægge vægt på, samtidig med at vi står på vagt om velstand, retfærdighed og høj kultur – de nordiske nationers adelsmærker.

Gro Harlem Brundtland: Nordisk optimisme og selvtillit vil sette sitt preg på dette møtet i Reykjavík. Vi føler at vi har slått ned en ny milepæl gjennom utarbeidelsen av handlingsprogrammet. Vi må sørge for at den også blir det gjennombrudd for det nordiske økonomiske samarbeid som det faktisk ligger an til. Dessuten gir forslagene fra Benkow-komiteen utsikter til en vitalisering og ny driv i vårt arbeid.

Det var på tide, for vi har i virkeligheten store forpliktelser – ikke bare overfor våre egne nordiske befolkninger, men også i en større sammenheng. Greier ikke vi å samarbeide, greier ikke vi å få noe til, hvordan blir det da med troen på at det nytter å se utover den nasjonale rammen?

De nordiske land har en ganske enestående mulighet til både å demonstrere og å eksportere felles verdier, fellesskap og samarbeid. Slike ressurser er den største mangelvare i verden i dag – vilje til å stå sammen, vilje til å se utover dagen og morgendagen, vilje til felles løft og perspektiv som gir mening og retning.

De nordiske land kan ha en nøkkelrolle i internasjonalt samarbeid. Fordi vi kan, ser jeg det også som en klar forpliktelse for våre land. Intet er da bedre som grunnlag enn at vi greier å skape orden i vårt eget hus og stå som eksempel for andre. Her må vi nå satse på at de kulturpolitiske perspektiver ligger oss så sterkt på hjertet at vi klart kan bekrefte at TV- og satellittsamarbeidet nå befinner seg på rett kurs og på vei mot framsynte løsninger. Vi kan heldigvis i dag konstatere at det likevel er bred nordisk enighet, slik at vi må ha grunn til å vente et positivt resultat innen sommeren. Dette er viktig av kulturpolitiske grunner, og også som en demonstrasjon av de perspektiver og den vilje som vårt nordiske fellesskap er bygd på.

Mitt hovedansvar her i dag vil nettopp være Nordens rolle og ansvar i det internasjonale samfunn. Det ventes mye av oss fra

mange. Har vi mulighet til å yte bidrag, skal vi også bruke den tilliten vi faktisk har til å hjelpe frem en livsviktig prosess – noen nye skritt. Her står det om felles sikkerhet, felles miljø, felles utvikling, felles framtid. For det vi har, er en felles krise. Jeg vil så sterkt jeg kan understreke betydningen av at de nordiske land arbeider seg fram til en felles plattform og dermed til økt troverdighet og gjennomslagskraft i alle internasjonale organer, både i og utenfor FN, der hvor dette er mulig.

Vi har erfart at dette har vært viktig, det har vært mulig, og det har vært naturlig. Over tid har den felles nordiske profil i globale spørsmål gitt de nordiske land stor tillit og langt større innflytelse enn det antall land, enn si det antall mennesker i Norden skulle tilsi.

Av Ministerrådets beretning ser vi bredden i disse aktivitetene, fra arbeidet med Menneskerettighetene, kampen mot apartheid, når det gjelder FNs kvinnekonferanse, handelspolitikk, via EFTA, GATT, OECD og UNC-TAD.

De globale utfordringene er blitt trent helt uforsvarlig sterkt i bakgrunnen gjennom de siste ti år, særlig sett i forhold til de foreliggende og fremtidige behov. Reaksjonære strømninger og tilbakevenden til isolasjonisme og sterke, men kortsiktige egeninteresser har betydd en alvorlig trussel mot fremsynte og nødvendige samarbeidsløsninger. Derfor blir det en av våre viktigste oppgaver å gå foran i kampen for fred og sikkerhet, i kampen for arbeid, helse og miljø. Det er et rimelig krav til oss at vi virker som en sterk politisk kraft og veiviser i Europa og i det internasjonale samfunn.

Og nå haster det. De nordiske land har stått sammen – og har hatt innflytelse – på et av de mest påtrengende feltene i 1980- og 1990-årene: miljø og utvikling. Vi har fått de felles nordiske utredninger "Miljø og Bistand" og "Norden og globale miljø". Vi har gitt vårt bidrag også til et nytt initiativ innenfor FN. De nordiske land arbeidet aktivt for vedtak i FNs generalforsamling om en uavhengig kommisjon for de globale miljø- og utviklingsproblemene.

Det er en viktig støtte i det arbeidet å ha de nordiske regjeringer og de nordiske parlamentarikere i ryggen for å drive fram den bevisstgjøring i opinionen og den bevisstgjø-

ring blant politiske beslutningstakere som er helt nødvendig for å nå virkelige resultater.

Jeg er derfor glad for det arbeid som miljøvernministrene har satt i gang for å gi oss nordiske impulser til vårt arbeid gjennom en egen rapport til kommisjonsmøtet i Oslo i juni i år.

I dag er det ikke bare vår del av verden som er truet av miljøødeleggelse.

De nordiske landenes korstog mot sur nedbør og dens virkninger på natur og ressurser ble i lang tid møtt med smil og skuldertrekninger, og sett på nærmest som et slags overklasseproblem i verdenssamfunnet. I dag berører slike skader alle kontinenter, ikke bare Europa og Nord-Amerika. Det er skogdøden som nå har bråkket Europa. I 1980 var 1 pst. av Vest-Tysklands skoger skadd. I dag er det minst 50 pst. av vesttysk skog som er det. Og da er det ikke lenger bare befolkningen som reagerer. Da reagerer også alle de som regner i økonomiske termer. Og Ruhr-distriktet ble i januar erklært som katastrofeområde. Der gikk det ganske enkelt på livet løs.

Internasjonale, forpliktende tiltak en en absolutt nødvendighet. Store forurensningsproduserende land nekter å erkjenne sitt ansvar. Svaret fra Storbritannia på de nordiske statsministrenes brev var i virkeligheten en kontant avvisning av Storbritannias utvilsomme forpliktelser. Dette kan og må vi ikke akseptere. Igjen kan en opplyst offentlig opinion vise seg å bli avgjørende. Vi vet at også i Storbritannia er holdningsendringene på rask vei iallfall inn i parlamentet, men dessverre altfor lite ennå inn i regjeringkontorene. Den britiske regjering bør nå få et nytt og utvetydig krav om felles og forpliktende handling fra de nordiske land i fellesskap.

Jordbruksminister, nordisk samarbeidsminister **Lundkvist:** Herr president! Rådets session för tre år sedan präglades av en utbredd oro för vår ekonomiska framtid. Det var särskilt den ökande arbetslösheten som ingav svåra bekymmer.

Nedgången i den svenska ekonomin fick också allvarliga konsekvenser för det övriga Norden. Vårt ömsesidiga beroende hade gått därhän att beslutsamma åtgärder mot krisen i Sverige framstod som nödvändiga även ur allmän nordisk synpunkt.

I den serie åtgärder varmed den nya svenska regeringen inledde kampen mot krisen in gick även en kraftig devalvering. Det var förstaeligt att denna åtgärd utlöste reaktioner i våra broderländer. Allvarlig oro yppades t. o. m. för det nordiska samarbetets framtid.

Vi kan idag – tre år senare – konstatera att återhämtningen av den svenska ekonomin snabbt återverkat på den nordiska samhandeln, som visar en glädjande uppgång. Företagen har kraftigt ökat sitt samarbete över gränserna. De nordiska länderna har dessutom visat en utomordentlig förmåga att utnyttja den internationella konjunkturuppgången.

Det nordiska samarbetet har under dessa år gjort påtagliga framsteg.

Inför årets session är det berättigat att tala om ett genombrott. Den handlingsplan, som nu läggs fram för rådet visar, att den nationella självbestämmanderätten inte behöver vara ett allvarligt hinder för samarbete om det finns en politisk vilja till gemensamma insatser.

Handlingsplanen skall behandlas i rådet om några dagar och jag skall därför nu inskränka mig till några principiella betraktelser.

Att de samnordiska satsningarna på teknisk forskning och utveckling tredubblas under de närmaste åren kommer att bidra till en ökad slagkraft och förnyelse i nordisk industri.

Det gemensamma investeringsprogrammet för landsvägs- och järnvägsbyggandet ökar den ekonomiska integrationen i Norden. Jag påpekade för några år sedan i ministerrådet att ett ökat samarbete på infrastrukturens uppbyggnad måste vara av stor betydelse för utvecklingen av Norden som hemmamarknad. Samtidigt får människor jobb tack vare det nordiska samarbetet.

Den nya utlåningsordningen för nordiska investeringsprojekt (UNI), ger oss ett instrument för gemensamma investeringar i de stora projekt som ingår i handlingsplanen. Den kan också ses som ett uttryck för att vi i Norden inte är beredda att acceptera arbetslösheten som ett medel i den ekonomiska politiken utan istället vidtar åtgärder för att komma till rätta med detta allvarliga samhällsproblem.

Vi har nu gett en särskild utredning i uppdrag att lägga förslag till det nordiska samar-

betets framtida finansiering. Vi har på svensk sida föreslagit att man skulle överväga att en del av moms resp. oms skulle avsättas för det nordiska samarbetet. Vi är självfallet öppna för andra förslag.

Även på den sektor som omfattas av kulturavtalet innebär handlingsplanen stora ambitionshöjningar på viktiga områden.

Utbildningssamarbetet får en allt större betydelse i kampen mot arbetslösheten.

Ett ökat forskningsarbete på viktiga framtidsområden är en annan fråga som aktualiseras. Den datateknologiska handlingsplanen blir tillsammans med de åtgärder som nu föreslås en viktig nordisk framstöt på ett av teknologins mest dynamiska områden.

Det har i debatten uttryckts oro för att den starka betoningen av det ekonomiska samarbetet skulle medföra att s. k. mjuka värden kommer i skymundan. Låt mig därför säga, att det är svårt att finna ett viktigare mål för vår gemensamma omsorg om människors välbefinnande än att hävda deras rätt till arbete.

Kampen mot luftföroreningar och försurning har sedan länge utgjort en hörnsten i det nordiska samarbetet på miljöområdet. Gemensamt har vi utvecklat forsknings- och övervakningsprogram som successivt kunnat föras ut i det bredare europeiska samarbetet. Gemensamt har vi fört fram kraven på åtgärder för att minska utsläppen av luftföroreningar särskilt svavel- och kväveoxider. Det skedde vid förhandlingarna som ledde fram till undertecknandet av ECE-konventionen om långväga gränsöverskridande luftföroreningar. Det har skett i arbetet med att omsätta de allmänna åtagandena i konventionen i konkreta åtgärder. Att vi gått fram gemensamt har givit tyngd åt våra förslag. Ett avtal kommer sannolikt att kunna uppnås i enlighet med det förslag som vi förde fram i juni 1983 om en 30-procentig minskning av svavelutsläppen i alla Europas länder fram till 1993. Ett möte i detta syfte på miljöministernivå inom konventionens ram avses äga rum i Helsingfors i början av juli 1985.

Denna framgång för nordiskt samarbete är naturligtvis glädjande. Men jag vill samtidigt understryka att detta bara är, som statsminister Palme sade, ett första steg. Om vi skall bryta trenden mot allt allvarligare skador på naturen och allt större risker för människors

hälsa måste luftföroreningarna reduceras i betydligt större omfattning.

I det här sammanhanget står just nu bilavgasproblemen i förgrunden för debatten. Här är vår uppgift att söka hålla samman största möjliga antal länder i Europa kring de effektivaste metoderna för rening. Här spelar vårt arbete inom den s.k. 10-ländergruppen en betydelsefull roll.

Vid de nordiska miljöministrarnas möte senare i denna vecka kommer vi att diskutera hur arbetet skall gå vidare, vilka förslag som vi gemensamt bör lägga fram. Vad som enligt min uppfattning behövs är en "Aktionsplan för Europa" som tar sikte på en lösning av de allvarliga problem som orsakas av luftföroreningar och försurning. Det är naturligt att de nordiska länderna ställer sig i spetsen för en sådan plan.

Den starka utvidgning av det nordiska samarbetet som ägt rum under de senaste åren kräver en förnyad organisation. De förslag som nu ligger på rådets bord syftar till att stärka våra gemensamma organ. Det sker genom upprättandet av den gemensamma budgeten, det nya ministerrädssekretariatet och förstärkning av presidiet sekretariat.

Vi stärker också samordningen. Samarbetsministrarnas och presidiet sammanhållande roll förstärks.

Vi markerar starkare det nordiska samarbetets ställning i vår nationella förvaltning, framför allt på regeringsnivå.

Omorganisationen kommer att ställa stora krav på dem som verkar i våra gemensamma organ. Jag vill därför i detta sammanhang understryka betydelsen av att vi alla hjälps åt att underlätta deras arbete så att omorganisationen kan genomföras på ett smidigt sätt och med den fulla slagkraften i behåll i våra samarbetsorgan.

Arvo Kempainen: Arvoisa presidentti! Alun pitäen aion puhua suomeksi, mutta ilmeisesti pohjoismaisen yhteistyön nimissä minun tekstini on toimitettu tänne ruotsinkielisenä.

Herr president! Ursprungligen tänkte jag tala på finska, men uppenbarligen har min text, i det nordiska samarbetets namn, levererats hit på svenska och därför håller jag mitt tal på svenska.

Ministerrädsförslaget om ett program för ekonomisk utveckling och full sysselsättning i Norden är intressant. Det är inte intressant för att det skulle säkerställa någon full sysselsättning i Norden. Det intressanta ligger just däri, att det dock lovar sådant. Det innehåller en tidigareläggning av några projekt som ingått i nationella utvecklingsplaner och en finansieringsmodell av ny typ för dessa projekt. Det är lämpligt att fråga sig, hur man kan nå full sysselsättning genom byggandet av ett par vägvagnar – då programmet inte omfattar en enda åtgärd för att förbättra sysselsättningen på de svåraste arbetslöshetsområden, vare sig i Finland eller i de övriga nordiska länderna. Regeringarna tycks ha lyft händerna upp och försökt föra allmänheten bakom ljuset genom ett sådant program om trygghet av "full sysselsättning" i Norden.

Men det lyckas inte. Regeringarna kommer inte så billigt ifrån det. I kapitalismen, vars marknadsmekanismers funktionsduglighet även detta program enbart är avsett att smörja, kan full sysselsättning aldrig uppnås. Därför borde författarna av ett dylikt program förbli realistiska och inte tala om något program för full sysselsättning. Det förefaller som om Volvokoncernen – med alla bakomliggande bank- och andra kapitalkretsar – får allt fastare grepp om Sveriges ävensom om hela Nordens ekonomiska och samhällsliv. Kan inte ens socialdemokraterna i Sverige och i andra nordiska länder inse vart man är på väg? Eller är det verkligen så, att de inser det och verkligen önskar detta? Det lönar sig verkligen inte för varje nordbo att köra en Volvo – nyttan därav tillkommer bara en liten krets – inte oss alla. Alla sitter vi ju i samma båt, men bara den enas roll är att ro medan de andra bara sitter – det är fallet även med detta nordiska samarbete.

De nordiska länderna har ingen generell utvecklingsynpunkt som skulle avvika från kapitalismens utveckling – inklusive detta program: tvärtom stärker det bara thatcherismens ankomst till Norden. Regeringarna vill inte befatta sig med kapitalrörelserna, vill inte reglera dessa, utan tvärtom göra dem ännu friare. Däremot erbjuder man kapitalets fria rörelse och kapitalkoncentrationen allt bättre möjligheter. Detta kan visserligen stå i linje med Volvo-Gyllenhammars och det bakomliggande bankkapitalets intressen, men

inte med de 700 000 nordiska arbetslösa intressen. Nu vill jag enbart efterlysa: Är det verkligen så, att fackföreningen i Norden och hela den socialdemokratiska rörelsen i Norden godkänner detta? Är det verkligen så, att det är bara vi vänstersocialister och kommunister som försöker försvara de arbetslösa? Är det faktiskt så, att man ingenting ämnar göra t. ex. för att förkorta arbetstiden, varigenom man skulle kunna minska arbetslösheten?

Vi har lämnat in ett medlemsförslag om genomförandet av 6 timmars arbetsdag som en del av den allmänna förkortningen av arbetstiden. Vi hoppas att initiativet skall få ett positivt mottagande. Det samnordiska programmet om förkortning av arbetstiden kan genomföras – om hela fackföreningsrörelsen börjar driva det igenom.

Herr president! Till slut vill jag ännu med tillfredsställelse konstatera att president Kekkonens initiativ om kärnvapenfri zon i Norden har tagit framsteg. En vid medborgaropinion har mognat och blivit positiv till projektet. Regeringarna borde nu börja förbereda en gemensam deklaration och inleda konkreta avtalsförhandlingar. Detta skulle vara en, kanske den mest förtroendeskapande åtgärd som de nordiska länderna gemensamt kan vidta vid säkerhetskonferensen i Stockholm.

Lagmand Dam: Hr. præsident! Ministerrådet har fremlagt en handlingsplan for økonomisk udvikling og fuld beskæftigelse i Norden, som vi jo har hørt alle omtale i dag.

Handlingsplanen må tages som udtryk for en politik, der lægger vægt på at støtte og fremskynde udviklingen i Norden, sådan at der kan genskabes fuld beskæftigelse. Jeg er enig i denne opprioritering af beskæftigelseshensynet og i, at vejen ud af den økonomiske krise går gennem en ekspansiv økonomisk politik.

De strukturelle ændringer i 1970'erne – ikke mindst olieprisstigningerne – skabte balanceproblemer for alle de nordiske lande, og for Færøernes vedkommende forstærkedes disse problemer af de ændringer af fiskerimulighederne, der fulgte det nye havretsmønstret.

Ubalancen har vist sig ved inflation, beta-

lingsbalanceunderskud og arbejdsløshed i varierende omfang fra land til land.

Hvad Færøerne angår vil det være forkert at påstå, at vi har fuld beskæftigelse. Efter vanlig nordisk målestok har vi både sæsonarbejdsløshed og strukturarbejdsløshed, men efter vor egen målestok, der tager hensyn til historien og vore egne naturgivne forhold, må vi dog sige, at vi har haft en rimeligt god beskæftigelsessituation i de sidste 10 år.

Den krisebekæmpende politik har sigtet mod at opretholde beskæftigelsen ved at investere i nye arbejdspladser i stedet for at bruge ressourcer til arbejdsløshedsunderstøttelse, men disse investeringer har ført til betalingsbalanceunderskud og en meget stor gældsætning over for omverdenen, en gæld, der nogle år fremover vil give os store styringsmæssige problemer. Disse er vi imidlertid opsatte på at klare, og i den forbindelse er det en stor fordel, at vi i dag står med et kapitalapparat, der er meget større, mere moderne og mere effektivt end for 10–15 år siden.

Da vor egen kapitaldannelseformåen har været begrænset, er en meget betydelig del af kapitalapparatet finansieret ved låntagning på det internationale private kommercielle kapitalmarked. Dette udviser som bekendt ikke større stabilitet. Derfor er den politik, vi har fundet nødvendig, så risikofyldt, at vi nu må reducere udbygningstempoet noget.

Det har været en fordel for os ud over på det private kapitalmarked at kunne trække på institutionelle lånemuligheder både i Danmark og i Norden. Jeg tænker her bl. a. på Nordisk Investeringsbank og dens regional-låneordning.

I handlingsprogrammet satses der på en sammenknytning af Norden for at udbygge Norden som hjemmemarked.

Fra et nordisk politisk synspunkt håber vi på, at disse bestræbelser lykkes.

Tager vi derimod udgangspunkt i Færøernes økonomi, må vi erkende, at vi ligesom de andre fiskeproducerende økonomier i Vestnorden kun i meget begrænset omfang har vores marked i det øvrige Norden.

En økonomisk ekspansion i de centrale dele af Norden vil derfor kun i meget begrænset omfang udbrede sine ringvirkninger til os.

Vi noterer med tilfredshed, at man i det øvrige Norden er klar over denne sammen-

hæng, og at man derfor lægger vægt på at iværksætte tiltag, der kan gavne Vestnorden specielt.

Jeg tænker bl. a. på regionalministrenes forslag til en styrkelse af det allerede etablerede Vestnordensamarbejde. Vi ønsker denne udbygning af Vestnordensamarbejdet velkommen og håber, at forslaget herom vinder tilslutning i Rådet.

Herudover har man foreslået en interessant nydannelse, nemlig en særlig udviklingsfond for Vestnorden. Vi har læst udredningen herom med interesse. Vi finder det nyttigt med en sådan fremstilling af de økonomiske udviklingsproblemer i Vestnordenregionen som helhed.

Det påpeges i ekspertgruppens rapport, at de tre lande i Vestnorden; Færøerne, Island og Grønland, har mange økonomiske fælles-træk, der bunder i deres afhængighed af naturens levende ressourcer og den deraf følgende ustabilitet. Det påvises også, at Vestnorden har et stort investeringsbehov, bl. a. fordi det er den del af Norden, der har den største naturlige befolkningstilvækst for øjeblikket.

Det er klart, at finansieringen af dette investeringsbehov først og fremmest må ske ved hjælp af disse samfunds egen opsparing suppleret med låntagning på det private internationale kapitalmarked. Tilkomsten af en ny nordisk institutionel finansieringskilde vil derfor være velkommen, dens nærmere udformning og virkefelt vil være afhængig af, hvor store midler der er politisk vilje til at stille til rådighed.

Fra færøsk side går man fuldt ud ind for forslaget om oprettelse af en sådan udviklingsfond for Vestnorden. På den anden side må man notere sig, at den politiske vilje til at afsætte midler til en sådan fond synes at have været særdeles begrænset.

Hvis fondens eneste finansieringskilde skal være tilbagebetalingerne fra Nordisk Investeringsfond for Island, vil dens virkning være meget beskeden, i hvert fald til at begynde med.

Fra færøsk side vil ethvert forslag om en styrkelse af denne fond derfor være velkomment.

Færøernes landsstyre vil gerne stå som medejer af fonden. Hvis dens grundkapital bliver på ca. 14 mill. USD, vil vi indskyde 0,1

mill. USD, og hvis det skulle vise sig muligt at forhøje grundkapitalen, vil vi naturligvis også øge vores bidrag tilsvarende.

Vi håber, at det vil lykkes at skabe en fond, der kan få betydning for den økonomiske udvikling i hele Vestnorden.

Hr. præsident! Jeg er mig fuldt bevidst, at dette råd ikke giver sig af med at drøfte sikkerhedspolitiske spørgsmål, men som min landsmand Erlendur Patursson engang fremførte, må det være rigtigt at notere sig de fredspolitiske bestræbelser, der rører sig i Norden. Her ønsker jeg at pege på den beslutning, som Færøernes Lagting tog i fjor, om, at de atomvåbenbesiddende lande bør afgive sådanne garantier til Færøerne, at vi kan betragte vort land- og søterritorium som atomvåbenfrit område.

Skal denne beslutning ikke være helt værdiløs, må vi appellere til andre lande, herunder de nordiske, om at støtte disse tanker, således at vi kan opnå aftaler, der reelt sikrer en gennemførelse af tankerne om atomvåbenfrie zoner.

Guðrun Helgadóttir: Hr. præsident! Til den danske regering og den nye færøske regering vil jeg sige dette: under sidste session mindede jeg i en replik til Pauli Ellefsens tale nødvendigheden af et islandsk, grønlandsk og færøsk samarbejde, når det gælder vore fælles fiskestammer og havressourcer samt retten til vore territorialfarvande, hvor kravet til Hatton Rockall-højsletten syd for Island og Færøerne er højst aktuelt og behøver snarlige forhandlinger med England og Irland. Ellefsen bekræftede viljen dertil. Jeg vil bare sige, at jeg håber, den nye regering og Danmarks regering nu snarest vil deltage i et fælles initiativ til forhandlinger.

Eiður Guðnason: Herr president! Det är ett faktum att inom kort, förmodligen under hösten, börjar utsändningar i en sameuropeisk TV-kanal, som fem timmar om dagen kommer att sända ett urval av program från Västtyskland, Holland, Irland och Italien. Sannolikt kommer vi islänningar att få TV-program från den europeiska kontinenten innan vi får TV-program från Norden via satellit.

Det är också ett faktum att våra planer på

ett nordiskt TV-samarbete ännu en gång har strandat, åtminstone för tillfället. Om situationen hade varit som den borde, skulle ett förslag ha framlagts för denna session, efter de diskussioner som har pågått nästan ett decennium. Men detta är inte fallet. Det förefaller mig som om industripolitiska synpunkter har överspelat de kulturpolitiska. Men även om det är så, måste vi fortsätta arbetet och försöka komma fram till en kompromiss. Vi måste också se till att Västnorden, Island, Färöarna och Grönland aktivt kommer med i detta samarbete. Som det nu är står Västnorden utanför de kommunikationsmöjligheter som de andra länderna har på detta område.

Den ursprungliga Nordsat-idén var god, och den är god. Vi måste dock bestämt ha konkreta resultat före nästa session. Nordiska rådets sessioner i Reykjavík får inte innebära slutet, vara kyrkogård, för alla goda idéer inom nordiskt samarbete. Trots att idén om nordiskt TV-samarbete via satellit nu har hamnat i svårigheter finns det ingen orsak att ge upp kampen för det nordiska kultursamarbetet – tvärtom.

Vi har nu fått en nordisk ekonomisk handlingsplan. Är det inte hög tid att vi får en handlingsplan också för det nordiska kultursamarbetet? Jag hemställer nu att kulturministrarna till nästa session lägger fram en handlingsplan för hur det nordiska kultursamarbetet skall utvecklas, t. ex. under de därefter kommande fem åren. Handlingsplanen bör utvecklas på hög nivå. Man kunde tänka sig att rådet och ministerrådet startade en parlamentarisk ledningsgrupp. Den kulturella handlingsplanen bör vara konkret och innehålla förslag om finansiering.

Men varför skall man göra detta nu? Kultursamarbetet har hamnat i stagnation. Under de senaste åren har budgetökningarna varit närmast marginella. Realtillväxten i kulturbudgeten för 1986 var 2,7 procent, och det ger en reell aktivitetsökning om 0,6 procent. Nu skall man slå ihop ministerrådet och kultursekretariatets kontor. Kultursektorn har varit kritisk mot sammanslagningen, som organisatoriskt kan försvaga samarbetet. Nu gäller det att visa i handling att dessa förändringar kan gagna kultursamarbetet.

För några år sedan diskuterade vi här ministerrådets förslag om kultursamarbete un-

der 1980-talet. Det var ganska allmänt utformat. Nu behövs en konkret handlingsplan – det är nu kulturens tur. Målsättningen för planen bör vara att konkreta framsteg skall kunna uppnås på de traditionella områdena och på nya områden och att man skall kunna se resultat inom en bestämd tidrymd. För detta krävs en kraftig ekonomisk satsning på kultursamarbetet. Det är brist på pengar, inte på idéer eller samarbetsområden.

I ett kort tal är det omöjligt att nämna allt som en sådan plan på kulturområdet borde innehålla. Jag vill dock nämna några nyckelord.

En betydande ökning av den Nordiska kulturfondens resurser – minst ett trefaldigande av fondens kapital till slutet av femårs-perioden.

Nya ansträngningar och åtgärder för folk rörelsesamarbetet och ungdomssamarbetet.

Starka satsningar på mediasamarbetet. Ökat samarbete inte endast om teknik utan även beträffande distribution och programämnena.

I en handlingsplan för kulturområdet måste man också diskutera distribution av nordisk film i och utanför Norden, ökat samarbete beträffande filmproduktion och ökade bidrag till filmproduktion.

Man bör öka vikten av kultursamarbetet i Västnorden och på Nordkalotten samt förstärka kontakterna mellan Grönland och de övriga nordiska länderna.

Forskningssamarbetet har fått en stor uppmärksamhet genom inrättandet av Forskningspolitiska rådet, som snabbt bör ryckas upp. Större anslag bör ges till stipendier för forskare.

På utbildningssidan kan man nämna gemensam arbetsmarknad för lärare samt tentamens- och examensgiltighet och ett nordiskt samarbete beträffande läromedel och läroplaner.

Ökad språkförståelse är oerhört viktig, och ett system för hela utbytet i Norden bör skapas. Jag kan tillägga att kulturutskottet skall hålla en konferens om detta ämne under hösten.

Då det gäller att skapa sysselsättning för alla bör kultursektorn ses som ett viktigt tillväxtområde. På datateknologifältet gäller det att utveckla för nordiska förhållanden anpassade system för datateknologi som hjälpme-

del i undervisningen. Satsningarna på att utveckla ett nordiskt kultursamarbete bör följas av åtgärder på nationellt, regionalt och lokalt plan.

Jag tvingas i detta sammanhang också ta upp två frågor som upprört känslor i det nordiska samarbetet. Som bekant utgörs 75 procent av exporten från Island av fiskprodukter. Vår existens som nation är faktiskt beroende av fisket. Därför är vi ängsliga över att en av våra samarbetsnationer här i Norden, visserligen i likhet med många andra länder, bedriver fiske med ett stort och växande statligt stöd. Det är Norge som jag syftar på. Jag vet att man i Norge säger att det endast är fråga om distrikts- och regionalpolitik, men folket inom vår fiskenäring har stora bekymmer inför denna utveckling. Konkurrens är bra, men den måste bedrivas på likartad basis. Vi kommer aldrig att kunna subventionera vårt fiske, men om ni gör det, kommer ni härmed att sänka vår levnadsstandard.

Det andra som jag vill nämna gäller val och sälfångsten. Denna har under flera århundraden varit en viktig faktor i Norges, Grönlands, Färöarnas och Islands närings- och kulturliv. I dessa sammanhang har nya åsikter trätt i förgrunden under senare år. Folk som litet eller inget känner till om livet eller kulturen i nordliga trakter, men som tycks ha pengar i överflöd, har gått till angrepp på dessa grenar av näringslivet och använder bl. a. något som skulle kunna kallas ett slags ekonomisk terrorism.

Vi lever i kärva landområden men försöker upprätthålla full sysselsättning. Under skenet av miljövård arbetar man upp arbetslöshet i regioner hos oss i Norden, där vi inte kan vänta oss något annat än att kunna utnyttja befintliga naturresurser. Miljö- och naturvårdens goda sak har katastrofalt missbrukats. Vi har låtit detta ske nästan utan att säga ett ord. Nu är det sannerligen hög tid för norrmän, färöingar, grönlänningar och islänningar att börja samarbeta för att försvara våra vitala intressen och vårt kulturarv mot extremisternas attacker. Vi skall gemensamt förklara vår sak och lägga fram argument byggda på förnuft och med stöd av vetenskapliga fakta. Vi skall inte låta extremister monopolisera debatten. Om vi inte får utnyttja de resurser som finns blir det inte möjligt

att upprätthålla bebyggelse i Nordens nordligaste delar.

Margrete Auken: Hr. præsident! Det, der kalder mig herop, er anvendelsen af ordene terrorisme, ekstremister osv. Det er altså denne forsamling, hvoraf flertallet kommer fra lande, hvor man har støttet hvalmoratoriet, hvor man har samarbejdet om dette, hvor man har bygget på videnskabelige fakta, hvor der ikke er blevet brugt vold i nogen situation. Jeg vil godt bede om, at vi får begrundet så grove udtryk som terrorisme og ekstremister. Det er den ene ting.

Den anden ting er, at jeg godt vil have økonomiske tal på, hvad hvalfangsten betyder. Nu har Island faktisk opført sig pænt, men jeg kan forstå uden ordentlig opbakning. Island har ikke protesteret mod moratoriet. Jeg vil gerne vide, hvad det økonomisk betyder, siden der skal så stærke ord til og man nærmest har indtryk af, at de berørte lande økonomisk går nedenunder og hjem, hvis de opfører sig som det, jeg kalder ansvarligt over for fremtidens muligheder for også at have hvaler i verden.

Eiður Guðnason: Herr president! Det som jag kallade för inslag av ekonomisk terrorism är uttalanden från dessa grupper om att de, om islänningarna icke uppför sig på ett visst sätt, skall se till att folk i USA inte köper isländsk fisk och inte flyger med isländska flygbolag. Jag kallar detta för en slags ekonomisk terrorism. Margrete Auken kan ha en annan uppfattning, om hon så vill.

Margrete Auken: Tror Eiður Guðnason, at man kan få USAs befolkning til at støtte en sådan aktion, hvis der ikke i forvejen er opbakning, og hvis ikke der i forvejen er stor, lad mig kalde det forargelse over den måde, hvorpå Island indtil nu har omgåedes de meget truede hvalbestande? Det kan da ikke lade sig gøre, hvis ikke opbakningen er stærk.

Her kommer jeg så igen med spørgsmålet: flertallet her er altså en samling terrorister? Lad os nu anholde ordet. Det er ikke nok bare at dæmpe sig ned, når man bruger et sådant udtryk. Der er fuld støtte til det i Dan-

mark. Der er fuld støtte til det i Sverige, i Finland, og det er der jo altså også i USA, selv om det er lykkedes Japan at komme ind med en speciel aftale. Jeg vil godt spørge, om det er fordi alle er blevet vildført, at det kun er Island, der sidder tilbage med sandheden.

Jeg fik stadig væk ikke de tal, som jeg kender. Jeg synes, at det var meget godt, om Eíður Guðnason også kunne vise, at han kendte dem. Så ville jeg tro, at man ændrede de voldsomme konklusioner om, hvad det ville betyde.

Lagmand Dam: Vi bekender os jo alle sammen til demokratiet og også et flertalsdemokrati. Vi mener, at flertallet har ret. Men det er nu ikke altid. Og i denne sag har flertallet i hvert tilfælde ikke ret. Folk snakker om disse hvalmord, disse lystmord, som om det havde noget med realiteterne at gøre. Vi, der undertiden tvinges til at tage noget ud af de fødekæder, vi har adgang til, gør det på en så hensynsfuld måde som overhovedet muligt. Det er en del af vores livsgrundlag, men det er altså muligt for nogle folk, som overhovedet ikke har forstand på, hvad det drejer sig om, at vildføre et meget stort flertal.

Landsstyreformand **Motzfeldt:** Hr. præsident! Jeg vil gerne understrege, at det er et meget alvorligt emne, vi snakker om her. Jeg synes, at Nordisk Råd selvfølgelig også skal beskæftige sig med det spørgsmål.

I Grønland har vi oplevet, at vores eksistensgrundlag er blevet formindsket, ikke mindst sælfangsten, hvor 25 pct. af Grønlands befolkning i øjeblikket intet valg har med hensyn til at overleve, fordi Brigitte Bardot og mange "missionærer" i Europa har ødelagt sælfangsterhvervet og dets fremtid.

Nu er der gang i hvalerne. Vi lever med disse dyr ligesom færingerne gør, og vi laver i hvert fald ikke så mange attacks imod disse dyr, at de er truet. Grønlandshvalen er totalt fredet, og vi har 8 hvaler af de store at fange på årsbasis. Vi har en kvota inden for vågehvaler.

Vi har en bevaringspolitik, og vi lever sammen med dyrene. I Danmark lever "missionærer" sammen med grise, køer og burhøns. Vi vil selvfølgelig gerne støtte de mennesker, der vil skåne burhøns, grise og hvad ved jeg,

men man skal forstå vor situation: vi har intet valg. Vi spiser hvalkød, vi spiser sælkød. Det, vi fanger, spiser vi selv for at overleve.

Fri os for missionærer, der gerne vil fortælle os, hvordan vi skal klare det! Vi passer vore egne dyr deroppe.

Margrete Auken: Jeg takker for lejligheden – der er jo kommet to ekstra indlæg til – til at gøre opmærksom på, hvis man ikke ved det, at Grønland har en subsistenskvota, som vi støtter i Danmark. Derfor er der ikke nogen konflikter i forhold til den grønlandske hvalfangst.

Jeg er enig med Jonathan Motzfeldt i det, han siger om sælfangstens betydning for Grønland. Derfor har bl. a. jeg og de andre, Jonathan Motzfeldt kaldte "missionærerne", gjort er meget aktivt arbejde for at støtte Grønland, også dets eksport af sælskind.

Vi kan ikke gøre det bedre, end vi gør det. Vi prøver at opretholde den samme moral hele vejen igennem. Derfor vil vi også bekæmpe den dyremishandling, der finder sted f. eks. i dansk landbrug. Her er jeg enig med Jonathan Motzfeldt. Vi burde kunne snakke sammen om dette. Grønland opfører sig godt på dette felt. Der er ingen grund til at klage så meget.

Karen Thurøe Hansen: Hr. præsident! I rapporten om "grå virksomhed", som er afleveret til remisbehandling i begyndelsen af dette år – jeg henviser til Nordisk Udredningsserie 1983, nr. 7 – er der klart tale om forsøg på at skabe fælles regler og procedurer, som måske forekommer fornuftige i ét land, men i et andet land forekommer inderlig overflødige og direkte uhensigtsmæssige på grund af forskellige lovregler og forskellige holdninger i samfundet. Jeg mener, rapporten "grå virksomhed" er uacceptabel.

Problemet synes at være stort i Norge og Sverige, ikke mindst på grund af særlige regler om sociale afgifter og regler om kriminalisering af manglende betaling af afgifter. For Danmarks vedkommende har problemerne ikke været nævneværdige. Det forekommer os alene at være et nationalt kontrol-anliggende.

Hvad værre er: det kan for en uvenlig tilskuer se ud som om andre nordiske landes

regler har en vis protektionistisk islæt, og at der således er et vist sammenfald imellem det, de pågældende opfatter som "grå virksomhed", og det, vi i Danmark ville kalde udenlandsk virksomhed. Dette kommer tydeligt til udtryk ved den meget firkantede holdning, at det nordiske arbejdsmarked alene gælder for arbejdstagere, hvorimod der ikke ligger nogen særlig frihed for så vidt angår virksomhederne.

Vender vi os til selve rapporten, springer det i øjnene, at selve det begreb, "grå virksomhed", man opererer med, er særdeles upræcist, og at rapporten ikke har kunnet opstille en ensartet definition på dette begreb. Det er derfor besynderligt, at man alligevel fastholder ønsket om om ikke nødvendigvis fællesnordiske, så dog nationale initiativer med et fælles formål, der kan sikre større information og kontrol med "grå virksomhed", uden at det dog er helt klart, hvad man mener hermed. Fra dansk side er det en klar forudsætning for al regulering og kontrol, at man ved, hvad det er, man vil forhindre.

I rapporten synes der at være en mistænkeliggørelse af entreprenørvirksomhed og udløjning af arbejdskraft. Fra dansk side er der ingen tvivl om, at det er nødvendigt at anvende underentreprenører til effektivt og hensigtsmæssigt at løse en lang række opgaver.

Det forekommer os utroligt, at man i rapporten er så mistroisk over for denne arbejdsform. Der nævnes nogle særdeles uheldige eksempler på arbejdskraftudløjning, som nærmest har karakter af slavehandel.

Rapporten går også på andre områder ind med forslag, der støder retsbevidstheden i hvert fald i Danmark. Eksempelvis er der omfattende forslag til registrering af virksomheder og arbejdstagere og underentreprenører og deres arbejdstagere. Ud over at det rent praktisk forekommer at være en urimelig byrde at pålægge virksomhederne, er der væsentlige retspolitiske hensyn.

Det er stødende, når rapporten taler om forhånds anmeldelse af virksomheder med en forhånds vurdering af, hvorvidt virksomheden kan anses for at være seriøs med hensyn til at kunne betale skatter, afgifter og sociale bidrag. Vi ønsker ikke hypotetiske vurderinger, der kan få afgørende indflydelse på en virksomheds fremtid. Vi er fra dansk side

stærke modstandere af at overlade dette til en administrativ bedømmelse. I øvrigt er skyld og ansvar hos en virksomhed noget, der skal bevises og ikke formodes.

Vi er også betænkelige ved rapportens forslag om at registrere arbejdstagere. Vi synes i det hele taget, at der er en overhåndtagende lyst til at registrere alt og alle og alt for meget.

For at hindre misbrug af samfundet og samfundsmidlerne kan det være fornuftigt at få samordnede regler. Men der er ingen fornuft i at indføre samordning og harmonisering på områder, hvor man knap ved, hvad det er, man vil forhindre.

I rapporten om "grå virksomhed" er dette begreb ikke nærmere defineret.

Gunnar Nilsson: Herr president! Vi är många som gläder oss åt den förändrade konjunkturbilden i Norden och inom det övriga OECD-området. Otvivelaktigt har också den ekonomiska utvecklingen under de senaste två åren medfört en försiktig återhämtning, och i dag har vi reducerat några av de problemen som utmärkte ekonomierna i våra länder för bara två år sedan. Vi har här under eftermiddagen redan hört flera positiva omdömen om den handlingsplan för ekonomi och sysselsättning som skall få sin realbehandling först på onsdag.

Men ett faktum kvarstår: mer än 630 000 människor i Norden är arbetslösa. Den hittills förda politiken har inte på något radikalt sätt förändrat den bilden. Visserligen har en viss ökning av sysselsättningen ägt rum, men den framstår ändå som marginell med hänsyn till problemets omfattning. Arbetslösheten har icke övervunnits. Den är fortfarande en kraftsvulst, som måste få förtursbehandling.

Ty bakom den officiella statistiken döljer sig en annan och mycket mer skrämmande bild av verkligheten. Nästan 1,8 miljoner löntagare var någon gång under 1984 arbetslösa och mottog ersättning från arbetslöshetskassa. I klartext betyder det att mer än 15% av arbetskraften, alltså nästan var sjunde löntagare, har fått vidkännas vad det innebär att vara arbetslös. Den verkligheten kastar en mörk skugga över Norden och understryker det verkliga behovet av kraftfulla insatser i kampen mot arbetslösheten. Det innebär också att vi står inför betydligt större utma-

ningar än vad statistiken visar och kanske även vad vi själva någonsin har anat.

Inför dessa fakta är det stötande att ledande politiker också här i Norden nu vill försämma villkoren och den ekonomiska tryggheten för dem som drabbas av arbetslöshet. Det blir ännu mer motbjudande när vi vet att dessa politiker är beredda att även i övrigt försämma levnads- och arbetsvillkoren för löntagarna och samtidigt arbeta för att förbättra situationen för de redan välbeställda.

Bakom de krav som vi nu hör på ökad flexibilitet och anpassningsförmåga döljer sig en systemförändring som tidigare har berörts här under eftermiddagen och som på ett mycket allvarligt sätt skadar grundvalarna i den nordiska välfärdsmodellen. På något annat sätt går det inte att tolka kraven på drastiska nedskärningar i den sociala tryggheten eller att avrusta arbetsmarknadspolitiken, försämma arbetslöshetsersättningen eller andra försök att urholka tryggheten för de anställda i arbetslivet. Detta är klasspolitik – en politik med ett omänskligt ansikte.

Ett sådant alternativ får inte vägleda utvecklingen i vart och ett av våra länder eller i det framtida samarbetet i Norden. Ett orättvist och orättfärdigt samhälle får inte bli ett alternativ för Norden. Men risken finns, om vi inte är observanta, att en sådan systemförändring kan bli en realitet.

I Norden har vi inte heller råd med de kostnader som en hög arbetslöshet för med sig. Kostnaderna för arbetslösheten har vidare blivit en växande utgiftspost i vart och ett av våra länder. Mer än 25 miljarder svenska kronor tar de i anspråk. Ett synnerligen allvarligt förhållande är att 20–30% av de arbetslösa inte är berättigade till arbetslöshetsersättning – det visar de analyser som ministerrådet låtit utföra.

Statistiken talar ändå sitt tydliga språk. De rapporter som nu föreligger understryker bara ytterligare behovet av sysselsättningskapande åtgärder och är ett stöd för den s. k. arbetslinjen i en politik för att återskapa full sysselsättning.

Det går att göra mycket mer för att bryta den höga arbetslösheten. Det går att undanröja de skadliga effekter som denna för med sig i första hand för enskilda människor men också för samhällsekonomin. Resurser måste användas mer offensivt, bli strukturinriktade

och bidra till att skapa varaktiga arbetstillfällen i stället för passiva och kortsiktiga insatser. I det nordiska samarbetet ger den nu föreslagna handlingsplanen utrymme för sådana initiativ.

Alternativet är att vi riskerar att problemen i Europa biter sig fast också här i Norden. En successiv anpassning till en hög arbetslöshet kan vi aldrig acceptera. Det vore synnerligen illavarslande. Uppemot 10% av arbetsvilliga män och kvinnor ställs utanför arbetsmarknaden. Detta är huvudproblemet och innebär kanske den största utmaningen någonsin för oss. Solidariteten kommer som en följd av detta att utsättas för hårda prov och ställer nya och stora krav på utformningen av den ekonomiska politiken.

”Halvera arbetslösheten fram till 1988” är budskapet i en rapport som Nordisk fackföreningsrörelse har utarbetat. NFS påvisar att detta är fullt möjligt att åstadkomma. Medlen handlar om att öka aktiviteten i den ekonomiska politiken. Tonvikten ligger på ökade investeringar. Norden skulle kunna ta ett nytt viktigt steg på vägen mot full sysselsättning inom loppet av några år.

Vägvalet är klart. Skall vi forma en samarbetspolitik för full sysselsättning, eller skall vi tvingas leva med en fortsatt hög arbetslöshet? Frågan blir om regeringarna är beredda att anta utmaningen i budskapet från den samlade fackföreningsrörelsen.

Inför det faktum att nästan var sjunde löntagare i Norden var arbetslös någon gång under förra året bör inte detta vägval vara svårt, och därmed bör det ges ett svar på de fackliga signalerna. Detta bör komma till konkret uttryck på onsdag när vi skall behandla handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning.

Knuutila: Herr president! Det redan år 1962 träffade Helsingforsavtalet ställer det som ett gemensamt mål för de nordiska länderna att sträva till gemensam lagstiftning. Jag förstår att vi genom enhetlighet önskar bygga ett framstegsvänligt samhälle, där resurserna på bästa möjliga sätt används för människornas väl. Detta innebär ett socialskydd på hög nivå, full sysselsättning, trivsam bostadsmiljö och så vidare. I hög grad har man också kunnat nå dessa mål, men

alldeles berättigat har fackföreningsrörelsen i Norden framfört sina bekymmer om arbetslöshet, som ännu mot slutet av detta årtionde anses hållas på den nuvarande höga nivån om cirka 5%, om man inte väljer en solidarisk strategi, med vars hjälp man har ansett sig kunna minska arbetslösheten till nästan hälften av det nuvarande. Det är skäl att minnas, att arbetslöshetsproblemet mycket långtgående är ett problem om inkomstfördelning. Bevis på detta utgörs bland annat av den i Finland genomförda försöksordningen med den så kallade Rinne-modellen för avskaffandet av långtidsarbetslösheten eller den svenska ungdomslagens sysselsättningsresultat.

Den röda tråden i de senaste av OECD rekommenderade ekonomiskpolitiska åtgärderna har mycket långtgående varit integration och internationellt samarbete över de nationella gränserna, och härigenom har man onekligen nått några goda ekonomiska resultat. Men vid sidan härom har det fackliga samarbetet över nationella gränser inte utvecklats i tillräcklig grad, och sålunda har man, för att förbättra konkurrenskraften på kort sikt, också kunnat konkurrera med hjälp av låga löner och dåliga arbetsförhållanden och till och med genom att underlåta arbetarskyddsåtgärder. Det bör dock ingå i kännetecknen på ett framstegsvänligt Norden, att man inte heller på detta område undergräver grunden för det skapade välfärdssamhällets ideal. Detta förutsätter att alla intressegrupper i Norden, så också storarbetsgivarna som opererar i flera stater, respekterar fackföreningsrörelsens handlingsrättigheter och att fackföreningsrörelsen också får tillräckliga uppgifter om företagen även när det gäller koncerner.

Liksom de övriga västländerna förfogar även de nordiska länderna över resurser i stor skala. Därför har vi också ett stort ansvar för deras användning. Av dessa resurser slösar man dock bort en stor del genom upprustning; i hela världen varje år mer än de nordiska ländernas sammanlagda bruttonationalprodukt, som år 1984 var 2100 miljarder svenska kronor. Ju mindre medel används för upprustning, desto mer ambitiösa mål kan vi sätta såväl för utvecklandet av våra samhällen som för utvecklingssamarbetet. Vi behöver hela tiden ett nytänkande för att kunna skapa ett exempel på en progressiv

samhällsmodell – och för att kunna ge människan en möjlighet att leva ett bättre och rikare liv. Ett gott exempel på det nya tänkesättets genombrott är den antikärnvapenrörelse, som uppstått i Norge och Island. Den öppnar nya utsikter för att upprätta en kärnvapenfri zon i Norden.

De nordiska länderna är åtminstone formellt sett kristliga samhällen, där man kan förutsätta att de kristliga principerna iakttas även i samhälleliga frågor. Detta innebär att man drar försorg om alla människor samt iakttar rättvisa över de nationella och internationella gränserna. Även det år 1975 godkända Europeiska säkerhets- och samarbetskonferensens slutdokument förutsätter samarbete mellan alla nationer i världen. Ekonomiskt samarbete och turism anses främja nationernas kännedom om varandra och minska fördomar även mellan de nationer som har olika slags ideologier och därigenom främja den för oss alla viktiga fredens sak. Vi nordbor kan beakta även dessa omständigheter då vi sköter våra ekonomiska ärenden och våra internationella förbindelser såväl på det nordiska som det nationella planet.

För att lära våra ungdomar först känna de nordiska länderna och vår miljö, har vi framhävt, att Nordrail-kortet bör förverkligas. Jag hoppas att också ministerrådet anser saken vara viktig och medverkar till att detta kort kan förverkligas under detta ungdomsår.

Oddrunn Pettersen: Hr. president! I Nordisk Rådssammenheng i den tiden som kommer, hvor det videre arbeid med handlingsplanen skal foregå, er det ett område som bør vies spesiell oppmerksomhet. Det gjelder Nordkalotten.

Nordkalotten er et stort og vidstrakt område. I landareal utgjør den et område som kan sammenliknes med Frankrikes landareal. I dette veldige området lever og bor det rundt 930000 mennesker. Nordkalotten er et paradoksens land. Det er rikt på ressurser, malm og mineraler, vannkraft og elektrisk energi, skogsråvarer, tremasse og treprodukter, og fisk og vilt. En ny ressurs er under kartlegging på den nordnorske kontinentalsokkel, gass og olje. Til tross for sine store ressurser har Nordkalotten store problemer med å sysselsette sin befolkning på knapt en million

mennesker. Arbeidsløsheten i dette området er da også langt større enn landsgjennomsnittet i de tre respektive land.

På mange måter kan en si at befolkningen på Nordkalotten lever i et skjebnefellesskap med hverandre. Hvorvidt fremgang og vekst skal prege utviklingen i området, avhenger også av hvilket samarbeid vi får til over grensene. Til tross for at området strekker seg inn i tre selvstendige land og det brukes fire språk, at man har to kongedømmer og en republikk, er det mer som forener enn skiller. Generelt kan det hevdes at de politiske, økonomiske og kulturelle erfaringene er likeartede for alle innbyggerne på Nordkalotten. Samarbeidet mellom befolkningen på tvers av landegrensene har dype røtter. Det finnes knapt noe annet geografisk område i Norden hvor man i den grad som her kan påvise historisk fellesskap mellom folk og land. I lang tid etter at de formelle nasjonale grensene var dratt opp mellom Nordkalottens folk, pleide folkene de naturlige forbindelsene som fantes på det mellommenneskelige og næringsmessige plan som om grensene ikke fantes. De naturlige kommunikasjonsveiene den gang gikk da også mer øst-vest enn nord-sør i dette området. I dag går i all vesentlig grad kommunikasjonen nord-sør i de respektive land.

Når man i dette området er sterkt opptatt av å få til samarbeidstiltak basert på olje og gassprodukter, har det sammenheng bl.a. med de dimensjoner petroleumsvirksomheten har, og de sysselsettingsmulighetene denne kan gi, men også det faktum at de tradisjonelle handels- og næringspolitiske tiltak på Nordkalott-plan hittil ikke har gitt de store sysselsettings- og handelspolitiske resultater som mange hadde forventet. Det siste har sammenheng med bl.a. det faktum at områdene i de respektive land fortsatt i stor grad er råvareleverandører innad i sine egne land og med liten høyforedling innen sine egne områder eller regioner.

Vi kjøper og selger lite av varer og tjenester tvers over landegrensene i nord. Det er snarere slik at handelshindringer gjennom lovverket er den direkte medvirkende årsak til at handelen på tvers av grensene er så lite utviklet. Nordisk Råd bør vurdere om det er ønskelig å etablere et organ som spesielt har samarbeid på Nordkalotten som sitt ansvarsområde.

I handlingsplanen for økonomisk utvikling og full sysselsetting er det fremmet en del prosjekter som angår Nordkalotten. Det er positivt. Skal handels- og industrisamarbeid i dette området ha utviklingsmuligheter, er en utbygging av infrastrukturen en forutsetning. Viljen til å drive fram en slik utbygging er til stede både når det gjelder flernasjonale og rene nasjonale prosjekter.

Prosjektene i handlingsplanen som angår Nordkalotten, er i første rekke å finne på samferdselsområdet og energiområdet. På den aller nordligste delen av Nordkalotten er mellomriksveien over Pasvik mot Kirkenes fra finsk Lappland, veien Kamanen–Neiden og bro over Tana-elven ved Utsjåk viktige prosjekter i en slik infrastrukturopbygging. Derfor bør de prioriteres ved rullering av handlingsplanen, slik at de kan settes ut i livet så snart det er mulig. Tiden fram til en slik rullering skal skje, bør benyttes til å få fram de nødvendige konsekvensanalyser.

Nordisk Råd bør, ved siden av å engasjere seg i disse større prosjektene, også medvirke til at den tradisjonelle grensehandel i nord ikke bygges ned, og at det ikke innføres ordninger som hindrer samkvemmet mellom Nordkalottens folk. Dette samkvemmet er en forutsetning for å kunne beholde bosetting og sysselsetting i grenseområdene, og for at en skal kunne bygge ut samarbeidet mellom de tre land både når det gjelder handels- og industripolitikk og kulturelt og mellommenneskelig samkvem.

Werner: Herr president! På rådets dagordning finns som vanligt en mängd viktiga frågor. En mycket viktig fråga för alla människor i Norden och för alla medlemsländer i Nordiska rådet, nämligen frågan om det säkerhetspolitiska läget och inrättandet av en kärnvapenfri zon, saknas dock – som vanligt är man böjd att säga.

Allt fler har med tiden kommit att se detta som ett problem i rådets arbete. Dels därför att de säkerhetspolitiska frågorna intar en allt viktigare roll och borde vara föremål för en samlad nordisk debatt. Dels därför att de säkerhetspolitiska frågorna kommer upp till debatt. Trots att rådets statuter formellt utesluter behandling av sådana frågor.

Det finns som jag ser det två sätt, kanske

fler, att komma till rätta med detta problem. Det ena är att vi söker finna former för en säkerhetspolitisk debatt inom Nordiska rådets ram, vilket jag menar vore den bästa lösningen ehuru den i dagsläget är förenad med stora svårigheter. Eller också – och det är ett enklare alternativ – försöker rådet finna andra former för en samnordisk debatt i de säkerhetspolitiska frågorna. Ett sådant alternativ kan vara det som den tillträdande presidenten i dag nämnde, att de olika nationella utrikesutskotten i de parlamentariska församlingarna söker former för en sådan debatt.

Vi här i rådet som representerar de kommunistiska och socialistiska partierna har vid flera tillfällen tagit upp frågan till debatt och presenterat olika konkreta förslag. I samband med rådets session i Köpenhamn 1981 tillställde vi rådets presidium ett förslag att arrangera ett seminarium om ett kärnvapenfritt Norden.

Presidiet biföll inte vårt förslag. Man höll två sammanträden, och sedan hänvisade man i sitt svar till tidigare praxis och hävdade att ett beslut om att anordna ett sådant seminarium i rådets regi skulle innebära behandling av utrikespolitiska frågor och således strida mot rådets bestämmelser. Det är en bedömning som jag har lite svårt att förstå. Men vi finner det å andra sidan rätt meningslöst att strida om detta.

Naturligtvis är vi också glada över att människor som den gången var med om att på formella grunder avslå vårt förslag nu i andra sammanhang finns med och söker andra former för att lösa denna fråga och få till stånd en nordisk säkerhetspolitisk debatt.

Vi menar att rådet måste söka finna andra former för en sådan debatt, former som inte bryter mot praxis och formella bestämmelser. Det borde med lite god vilja vara möjligt. I längden blir det naturligtvis ohållbart att använda formella skäl för att skjuta denna viktiga fråga framför sig. Det är till förfång för rådets anseende. Och generaldebatten är i dag enda forum för ett sådant meningsutbyte i de säkerhetspolitiska frågorna.

Grundfrågan tränger sig på: Norden har blivit allt mer indraget i stormakternas och militäralliansernas militär- och kärnvapenstrategier. Den ökade militära aktiviteten i det nordiska området, olika incidenter och den fortgående militariseringen och militära

upprustningen i och kring Norden inger oro. I Norge och Danmark pågår en kontinuerlig förhandslagring av krigsmateriel, och länderna har en formell men synnerligen oklar vetorätt mot införandet av kärnvapen.

Olika amerikanska uttalanden om Islands roll i NATO och de senaste uppgifterna om stationeringen av kärnvapenladdade sjunkbomber här i Island understryker allvaret ännu mer. Samtidigt aktualiserar det senare frågan om Islands medverkan i ett nordiskt zonarangemang.

I november 1984 genomfördes i Köpenhamn en nordisk konferens i zon-frågan med parlamentariker, statsråd, säkerhetspolitiska experter och företrädare för fredsrörelsen. Erfarenheterna av denna konferens manar till efterföljd och framförallt till ett mer systematiserat samnordiskt arbete. Och eftersom alla nordiska länder i princip stöder tanken på en nordisk kärnvapenfri zon borde vi också kunna vara överens om att söka finna former för att främja detta gemensamma mål.

I det sammanhanget tror jag det är viktigt att vi på olika sätt stöder kampanjen "Traktat nu", som är ett arrangemang i detta syfte.

Herr president! Jag tror det vore önskvärt att vi med litet mindre skyggglappar än hittills äntligen försökte finna former för att skapa ett forum eller ett organ för en nordisk dialog i de säkerhetspolitiska frågorna – och då i synnerhet den om hur Norden kan dras ur kärnvapenstrategierna och bli en kärnvapenfri zon.

Ivar Hansen: Hvis man skal bedømme den økonomiske plan – den meget omtalte – alene ud fra de begejstrede taler, der er holdt bl. a. her i dag, så er der ingen tvivl om, at denne plan vil blive en bragende succes. Imidlertid må vi nok erkende, at de smukke taler gør det ikke alene, og vi må selvfølgelig også erkende, at denne plan ikke i sig selv vil føre til fuld beskæftigelse, men den kan være et udmærket led i en positiv udvikling.

De konkrete tiltag, der ligger i denne plan, betyder først og fremmest en øgning af de offentlige udgifter. Det er i første række de offentlige investeringer, der peges på i denne plan. Vi må også erkende, at for nogle forslags vedkommende er realiseringen op til de enkelte regeringer. Det er altså forholdsvis

uforpligtende. Vi må vel også erkende, at der for nogle forslags vedkommende i realiteten er tale om projekter, planer, der under alle omstændigheder vil blive gennemført.

Jeg er overhovedet ikke ude på at ødelægge den gode stemning. På ingen måde. Jeg har selv været med til at udarbejde den plan, og jeg synes, der er udmærkede elementer i den. Det, jeg imidlertid tror er det afgørende, er viljen, og den siger man jo også, at Vorherre ser på. Det er viljen, og det er holdningen.

Jeg vil gøre opmærksom på to forhold i forbindelse med denne økonomiske plan. For det første det punkt, hvor det understreges, at pris- og omkostningsudviklingen holdes under meget stærk kontrol og inden for en meget snæver vækstrate. Jeg vil godt også gøre opmærksom på opfordringen til parterne på arbejdsmarkedet, lønmodtagernes organisationer og arbejdsgivernes organisationer, til at sikre en fortsat forbedring af konkurrenceevnen. Jeg vil gerne understrege den sætning, som siger, at netop dette er det vigtigste middel til at skabe en højere økonomisk vækst og fuld sysselsætning i de nordiske lande, ja, det er i virkeligheden efter min opfattelse her, vi finder den vigtigste betragtning, det vigtigste punkt i denne plan.

Det andet jeg gerne vil nævne, er forslagene om en liberalisering af kapitalmarkedet, om en liberalisering og afskaffelse af de

mange handelshindringer i de nordiske lande. Hvis vi ser tilbage, kan vi da godt, tror jeg, i fællesskab undre os over de mange handelsindringer, vi hidtil har haft. Det har også været diskuteret på sessioner her i Nordisk Råd. Men nu skal der ske noget, og det er ikke mindst her, jeg tror, viljen og holdningen vil være den afgørende faktor.

Den slags økonomiske planer har en tendens til at gå i stå, løbe ud i sandet, siger vi i Danmark, hvis ikke der ustandselig bliver drevet på, hvis ikke der ustandselig er nogen, der sørger for at holde regeringerne til ilden. Derfor mener jeg, at det vil være en vigtig sag for Nordisk Råd, først og fremmest økonomisk udvalg, i de kommende år at holde møder med først og fremmest finansministrene for at gøre opmærksom på, om der er nået nogle mål, for at gøre opmærksom på, om realiseringen af denne plan nu skrider frem i den ånd, hvori talerne har været holdt, bl. a. her i dag.

Hvis det er muligt at følge de smukke tanker og de konkrete forslag op, som er indeholdt i planen, er jeg overbevist om, at denne økonomiske handlingsplan i høj grad vil vise sig at blive et positivt element i en fortsat økonomisk vækst i de nordiske lande.

Sedan generaldebatten avbrutits, avslutades mötet kl. 16.45.

Protokoll

2:a mötet

Tisdagen den 5 mars 1985 kl. 09.00

Presidenter: Páll Pétursson och Peter Muurman

Dagordning

Fortsatt generaldebatt. C 1: Nordisk Ministerråds beretning om det nordiske samarbeidet samt Dokument 1: Rapport fra Nordisk Råds presidium.

Meddelanden

Det meddelades, att statsrådet Birgitta Dahl, statsrådet Bengt Göransson, Carl I. Hagen och statsråd Lars Roar Langslet intagit sina platser i rådet.

C 1: Berättelse rörande det nordiska samarbetet och Dokument 1: Rapport från Nordiska rådets presidium (fortsatt generaldebatt)

Landsstyreformand **Motzfeldt**: Hr. præsident! Ærede regeringsrepræsenter! Mine damer og herrer! Jeg vil gerne på Grønlands vegne sige, at vi nu har været medlemmer af Nordisk Råd et års tid. Det har været et meget travlt år, siden vi har været sammen i Stockholm, fordi vi har haft forhandlinger med EF om udmeldelsen.

Det har været en meget langsommelig og meget tidkrævende proces at nå til vejs ende med udmeldelsen af EF, hvor vi i, om jeg så må sige slutspurten har haft en meget nervepirrende situation omkring årsskiftet, fordi EF har haft nogle problemer med den økonomiske kompensation for fiskeriaftalen med os, som foreløbig i en 5-årig periode giver EF ret til at fiske i vore farvande.

Som jeg sagde før, har udmeldelsen af EF været opslidende og lagt beslag på tid og

kræfter, som ellers kunne have været anvendt på en mere positiv måde. Her tænker jeg først og fremmest på det nordiske samarbejde. Men nu er slaget endt, og det er med stor lettelse og tilfredshed, vi kan tage udfordringen om et Grønland uden for EF op og bedre dyrke andre former for samarbejde med de andre nordiske lande.

Grundlaget for udmeldelsen af EF har ikke blot været en følelsesbestemt selvstændighedstrang, men først og fremmest et ønske om bestemmelsesret inden for fiskeriet, som vi stadig må betragte som vores vigtigste erhverv.

Hovedvægten i vort samarbejde med de nordiske lande har hidtil ligget på det kulturelle område, men der åbnes nu muligheder for et samarbejde af mere konkret karakter også inden for andre områder.

Hjemmestyret har fra dette års begyndelse overtaget Den kgl. grønlandske Handels produktions- og salgssektor, og de resterende dele af Den kgl. grønlandske Handel planlægges at skulle overgå til det grønlandske hjemmestyre 1. januar 1986. Der er hermed også skabt nye handelspolitiske muligheder inden for vores samarbejde i Norden.

Inden for det nordiske samarbejde har naturligt nok særlig Vestnordensamarbejdet haft vores store interesse. Island, Færøerne og Grønland har jo et fælles erhvervsmæssigt grundlag i fiskeriet og den tilknyttede industri, og der er stadig store, uopfyldte investeringsbehov, bl.a. inden for infrastrukturen, og på en række områder findes behov for finansiering på ekstraordinært lempelige vilkår. Jeg vil gerne tilføje, at vi har en økono-

misk forpligtelse i Vestnorden, og den vil vi gerne være med til at betale.

Vi har derfor stærk interesse i dannelsen af en udviklingsfond for Vestnorden, som der foreligger Ministerrådsforslag om.

Også udviklingen af samarbejdet med de andre selvstyrende områder, Åland og Færøerne, tillægger vi megen betydning. De tre autonomier har et særligt behov for at kunne udveksle erfaringer om de politiske og administrative systemer, som er særegne for hjemmestyrede områder. Derfor har de tre autonomier Åland, Færøerne og Grønland en selvfølgelig fælles interesse i at få noget reelt ud af det nordiske samarbejde.

Med hensyn til samarbejdsformerne i Nordisk Råds regie er det for os fra Grønland af væsentlig betydning, at der sikres reelle muligheder for autonomierne for at få indflydelse på de beslutninger, der træffes. Under hvilke former dette foregår, forekommer os ikke i sig selv at være af afgørende betydning, men det er væsentligt for os, at Ålands, Færøernes og Grønlands rolle grundfæstes og styrkes i det praktiske nordiske samarbejde.

Jeg vil lige nævne et punkt, der er nyt i det nordiske samarbejde.

Som så mange har hørt, og som så mange har vist stor interesse for, har Grønland fået nyt flag. Grønlands landsting har i sidste måned besluttet sig for et flag med de samme rød-hvide farver som det danske. Vort flag viser den livgivende røde sol stige op i horisonten med sneens og isens arktiske hvide farver som baggrund, mens solens stråler farver forgrunden rød.

Vort flag bliver altså ikke et korsflag, og jeg føler derfor trang til at understrege, at der ikke heri på nogen måde ligger en afstandtagen fra det nordiske samarbejde.

Det har været meget vanskeligt for landstinget at træffe beslutning om flaget, for vi kan jo ikke konkurrere med Dannebrog. Dannebrog er måske det smukkeste flag, også i Grønland. Det har været meget vanskeligt for landstinget at tage denne beslutning, fordi vi har været bange for, at der skulle opstå misforståelser, når man valgte et flag med en særlig grønlandsk symbolik, som fremhæver vor grønlandske egenart.

Jeg håber og tror, at forsamlingen vil forstå og respektere vor beslutning om et særligt grønlandsk flag. Vi håber, at flaget kan få

officiel status den 21. juni i år, når vi skal fejre Grønlands nationaldag.

Jeg vil gerne tilføje, at det vil være fuldstændig frivilligt i Grønland at flage med Dannebrog. Hvis man får mulighed for at bruge det, skal det være frit og selvfølgelig også et nationalt flag for vore danske venner, som gerne vil bruge Dannebrog.

Steenholdt: Jeg har bemærket, at halvdelen af Jonathan Motzfeldts tale handlede om bestræbelserne for at melde sig ud af EF. Det er korrekt, at det har været en nervepirrende og meget opslidende periode, hvor man har kappet eller overskåret forbindelserne til samarbejdspartnerne. Hermed tænker jeg på EF.

Jeg har været medlem af Nordisk Råd i 5-6 år, og jeg har været med til at bane vejen for Grønlands nuværende status inden for Nordisk Råd. Må jeg benytte lejligheden til at byde Jonathan Motzfeldt velkommen til en virkelig samarbejdsorganisation, Nordisk Råd, med følgende ord:

Husk, at samarbejdet med de nordiske lande også betyder at yde noget, ikke bare at kræve noget af dem. Det er på den måde, Jonathan Motzfeldt og hans samarbejdspartnere i Grønland har ødelagt samarbejdet, i hvert fald medlemskabet af EF. Jeg håber sandelig ikke, at Jonathan Motzfeldt og hans samarbejdspartnere vil gøre på samme måde med Nordisk Råd. Det er nyttigt at holde fast ved medlemskabet og samarbejdet.

Hvad flaget angår, vil jeg opfordre Jonathan Motzfeldt til at tage mere hensyn til de mange utilfredse i hele Grønland. De er i gang med indsamling af underskrifter imod dette i hvert fald unordiske, som man vil hejse den 21. juni 1985. Husk, at de gerne vil have tid til at sige imod.

Landsstyreformand **Motzfeldt:** Det er en ganske kort replik til det, Otto Steenholdt sagde. Vi skal jo ikke lave valgkamp her i Nordisk Råd mellem atassut og siumut.

Jeg vil gerne understrege, at forskellen mellem Otto Steenholdt og os andre i Grønland er, at vi gerne vil have vores frihed og vores selvbestemmelse i Grønland. Det er årsagen til, at vi gerne vil være fri for det europæiske samarbejde, som EF-modellen

er. Vi har lavet en samarbejdsaftale, som er bedre for Grønland, og det synes jeg, vi skal være glade for.

Det virkelige samarbejde med de nordiske lande, som vi nu har åbnet for, efter at vi er kommet ud af EF, synes jeg er meget mere spændende. Det er for små nationer som Færøerne og Grønland en spændende situation, at vi selv kan snakke med vore venner her i Norden, i stedet for at vi er bundet til EF i Bruxelles.

Statsminister **Sorsa**: Herr president! Det förefaller som om massarbetslöshet och en långsam ekonomisk tillväxt håller på att bli ett permanent grundproblem i industriländernas ekonomier. Speciellt i Västeuropa, den industriella utvecklingens vagg, börjar situationen redan bli ohållbar när arbetslösheten stiger till i medeltal 11,5%. Trots denna nödsituation har de europeiska ländernas regeringar inte förmått strama upp sig och ingjuta en gemensam politisk vilja och verksamhet för att besegra förtviningen.

Mot denna bredare och beklagliga internationella och politiska bakgrund får finansministrarnas förslag till nordiskt handlingsprogram för ekonomin och sysselsättningen en ny dimension och betydelse. En av våra viktigaste uppgifter nu är att stärka återhämtningen på ett sätt som inte sätter fart på inflationen igen.

I handlingsplanen har man på ett förtjänstfullt sätt också tagit fram de riskfaktorer som kan hota en fortsättning och ett förstärkande av återhämtningen. De hänför sig närmast till kursutvecklingen för dollarn, till ett starkt protektionistiskt tryck och till ett flertal länders likviditetsproblem. Till dessa kunde man ytterligare tillägga den fortsatta spänningen i stormaktsrelationerna som förefaller att återspegla sig negativt speciellt i den västeuropeiska ekonomiska utvecklingen. Det håller på att gå så att världshandeln, i en situation som denna, inte blir samma dynamiska element som tidigare i den ekonomiska tillväxten.

Mot denna ekonomiska bakgrund blir det ekonomiska samarbetet mellan de nordiska länderna viktigare än någonsin. Vi kan med tillfredsställelse konstatera att det i finansministrarnas förslag finns ett stort antal konkreta åtgärdsförslag för att främja detta samarbe-

te. De rör såväl igångsättandet av betydande investeringsprojekt som utvecklandet av verksamhetsförutsättningarna för våra gemensamma institutioner. En framträdande roll har man också gett avskaffandet och förminskandet av de handelshinder som fortfarande finns. De här åtgärderna har, vid sidan av den direkta sysselsättningsbetydelsen, ett positivt inflytande på lång sikt i takt med den ekonomiska integrationen som framskrider i Norden. Det är viktigt, att handlingsplanen används av de nordiska ländernas representanter i olika internationella sammanhang som referensram för gemensamt agerande.

Utvecklingen av valutakurserna under den senaste tiden, uttryckligen dollarns fortsatta höga värde, har i den internationella diskussionen lett till frågan, om de stora ländernas regeringar och centralbanker borde inskrida för att vända kursutvecklingen i en sundare riktning. Tills vidare har inte USA:s regering visat någon vilja i denna riktning och de övriga stora ekonomier har ansett sina egna påverkningsmöjligheter begränsade. De små ländernas möjligheter är ännu mindre åtminstone om var och en försöker agera på egen hand.

Då vi för ett par år sedan diskuterade valutafrågor och andra internationella ekonomiska problem kunde vi tillsammans konstatera, att de nordiska länderna ännu behöver en viss tid för att få sin ekonomi i balans och speciellt en lägre inflationsnivå. Först efter detta, med en större inre styrka, skulle vi vara mogna för ett mera samordnat uppträdande.

Resultaten av inflationsbekämpningen har under den senaste tiden varit goda och målsättningarna är ambitiösa. Den rätta tiden att undersöka möjligheterna för ett fördjupat valutapolitiskt samarbete har, enligt min åsikt, nu inträtt. På ämbetsmannanivå har man kommit överens om ett intensivare informationsutbyte rörande valutapolitiken. Tiden är nu mogen för att ta ytterligare ett steg i riktning mot ett utvidgat valutapolitiskt samarbete genom bl. a. ett gemensamt agerande i internationella valutafonden.

Det nordiska samarbetet börjar i alla avseenden bli allt mera medvetet om de utifrån kommande utmaningarna. Personligen anser jag öppnandet av nya kanaler, för dialog och samarbete, till tredje världen speciellt viktiga.

De afrikanska ländernas allvarliga ekonomiska problem, katastrofhjälpen till de länder som lider av torka och möjligheterna att utvidga samarbetet mellan de nordiska länderna och SADCC-länderna behandlades här i Reykjavik i december senaste år vid samarbetsministrarnas och statsministrarnas möte. Det politiska uttalande som mötet godkände, innebär en ny öppning och nya möjligheter att intensifiera de redan nu nära förbindelserna mellan SADCC-länderna och Norden.

Då initiativet presenterades för SADCC-länderna i Mbabane i Swasiland för en månad sedan fick det ett mycket positivt mottagande. Från SADCC-ländernas sida underströks att initiativet verkligen öppnar nya perspektiv för samarbetet SADCC – Norden. När frågan har behandlats av SADCC's ministerråd kan vi, mera i detalj, granska det praktiska förverkligandet av initiativet.

Initiativet bör ses som en process på lång sikt inom vars ram samarbetet, utöver u-hjälpen, bör kunna utvidgas till andra sektorer på den ekonomiska sidan och inom kulturen. Ett genomförande av initiativet kommer att kräva ansträngningar av de nordiska länderna men det är värt besväret eftersom det representerar ett nytänkande i de nordiska ländernas relationer med utvecklingsländerna. Det förefaller mig som det vore på sin plats att i ett lämpligt skede av förberedelserna till SADCC-länderna sända en politisk delegation från rådet för att föra initiativet vidare och samtidigt markera rådets politiska intresse för samarbetet.

Detta är bara några av de utmaningar som vi står inför nationellt och på det nordiska samarbetsplanet. För att vi skall kunna möta dessa utmaningar krävs det i första hand att vi ser problemen och att det finns politisk vilja att lösa dem. Organisatoriskt har vi förbättrat möjligheterna, då vi nu efter många års strävanden har lyckats komma överens om att slå samman ministerrådets båda sekretariat. Från finländsk sida ser vi inte sammanslagningen som en formalitet utan vi väntar oss att den skall leda till en fördjupning och en högre effektivitet i samarbetet. Detta innebär inte bara krav på sekretariatet utan också på de regeringar som skall ställa resurser till sekretariatets förfogande. Det är min förhoppning att regeringarna skall kunna ställa den högt kvalificerade personal till det

nya sekretariatets förfogande som krävs för att bereda det arbete som vi på politisk nivå önskar få utfört.

Det har blivit ett slagord i Norden att vi ersätter vår litenhet med att sammanslå våra resurser. Jag är inte så övertygad om att så har skett på kulturens område. Kulturarbetarna ställs ofta inför det faktum att marknaden för deras arbete är för liten eftersom vi inte har en effektivt fungerande gemensam nordisk kulturmarknad som kunde erbjuda livsrum då den nationella arenan är för liten.

Det är inte utan att vi i Finland känner oss stolta över att det i år är en finsk författare, Antti Tuuri, som för sin roman Pohjanmaa – En dag i Österbotten – har fått äran att ta emot det nordiska litteraturpriset. Prisets värde som ett erkännande är viktigt, men ännu viktigare är att det öppnar dörrarna till Norden för konstnären.

Det system man har utvecklat inom ministerrådet för stöd till översättningsverksamhet är i och för sig en aktningvärd prestation, men det har på en del håll gjorts gällande att det favoriserar en översättningsverksamhet mellan de skandinaviska språken. Detta kan ha sin naturliga förklaring i att den litteraturen är lättare att "hitta" än de nordiska randspråkens litteratur. Jag vågar inte säga om denna misstanke håller streck, men frågan borde utredas. Om misstanken visar sig vara verklighet bör vi göra något åt det – antingen genom att omfördela resurserna eller om så är nödvändigt ställa större resurser till förfogande.

Herr president! Jag nämner litteraturen här bara som ett exempel på vad vi kan göra för att skapa en gemensam kulturmarknad. Bildkonst och musik är andra områden där det fortfarande finns mycket att göra och där hindren kanske är mindre. De nordiska länderna är små, tillsammans är vi 22 miljoner vilket till folkmängden motsvarar en mellan-europeisk stat. Vår styrka ligger i ett högt utvecklat samarbete. På det sättet kan vi mera än kompensera vår litenhet.

Statsminister **Willoch**: Ærede president! På sesjonen i fjor gav jeg uttrykk for det gledelige i den omfattende aktivitet som Ministerrådets rapport også da viste. Denne karakteristikk kan forsterkes i år. Ved siden av en

videreføring av den etablerte virksomheten er det til denne sesjonen lagt frem et omfattende forslag vedrørende samarbeidet på det økonomiske og sysselsettingspolitiske området, samtidig som det foreligger forslag til effektivisering av det nordiske samarbeidsapparatet både på parlamentarikersiden og på regjeringssiden.

Vi opplevde allerede i fjor det positive og bemerkelsesverdige at de nordiske regjeringer, uavhengig av politisk farge, hadde samlet seg om felles retningslinjer for den økonomiske politikk, og vi opplevde at det stort sett var sammenfallende oppfatninger mellom dem om hvorledes man best kan styrke sysselsettingen. Det er gledelig å oppleve rådets tilfredshet med den nærmere konkretisering av retningslinjene for økt økonomisk samarbeid og økt sysselsetting som finansministrene har lagt frem til denne sesjonen.

Etter mitt skjønn bør man legge vekt på både årets forslag og de retningslinjer som finansministrene formulerte i fjor. Det er således viktig ikke å glemme Feldt-rapportens ord om de begrensede muligheter for å motvirke arbeidsløsheten gjennom økt innenlandsk etterspørsel. Finansministrene under ledelse av Feldt påpekte, som man kanskje vil huske, at slik økt etterspørsel kan få negative virkninger på den relative inflasjonstakten i Norden, og derfor alt i alt få negative virkninger også på sysselsettingen. Man må med andre ord motstå fristelsen til å gå lenger enn hensynet til inflasjonsbekjempelsen tillater.

De tiltak som er foreslått i år når det gjelder infrastruktur, vil bedre kommunikasjonene mellom våre land og bidra til å forbedre vilkårene for vårt næringsliv, og dermed gi positive virkninger for sysselsettingen. Satsingen på utdanning og faglig kompetanse, samordning av kapasiteten på spesialiserte områder, ekstra store tilleggsressurser til forskning og utvikling og økte ressurser til Nordisk Industrifond er tiltak som vil gi nordisk industri økte muligheter til å delta i utviklingen av ny teknologi og øke vår konkurransevne på avanserte tekniske områder. Datateknologi-programmet som ble vedtatt i fjor, er også et viktig element i disse bestrebelsene. Dette programmet utmerker seg også ved samarbeidet mellom næringsliv og myndigheter, en modell

som jeg tror er av største viktighet for å få mest mulig effekt av ressursene.

La meg også understreke betydningen av arbeidet for å utvikle "Norden som hjemmemarked." Man er her kommet over på det konkrete plan etter at man har klarlagt en rekke hindringer for handelen mellom de nordiske land. Men avviklingen av slike hindringer går ofte tregt. Vi må gi samarbeidet den nødvendige politiske støtte.

Jeg vil i denne sammenheng også gjerne minne om de nordiske initiativ til ytterligere frigjøring av kapitalbevegelser. Danmark og Norge har her gjennomført betydelige liberaliseringer overfor alle OECD-land. Vi håper at de andre nordiske land vil følge etter. I den forbindelse bør man ikke bare spørre om hvilke begrensninger OECDs regler legger på spesiell liberalisering mellom de nordiske land, men man bør også prøve å påvirke fortolkningen av disse reglene, og eventuelt ta initiativ til å endre dem, slik at vi kan få større liberalitet mellom våre land.

Denne økte satsingen på nordisk samarbeid understreker også betydningen av de forslag som er lagt frem av Presidiet og Ministerrådet når det gjelder effektivisering og rasjonalisering av samarbeidet. Jeg håper sammenslåingen av de nordiske budsjetter og Ministerrådets sekretariater vil gi de ønskede resultater, og bidra til en bedre ressursutnyttelse og prioritering innen det nordiske samarbeidet. Jeg håper også at disse rasjonaliseringstiltakene vil gi en raskere gjennomføring av prosjekter og større muligheter for å sette inn ressursene på nye felter når behovene endrer seg. Den norske regjering har også sterkt håp om at oppbyggingen av et industrisenter i Oslo vil gi muligheter for økt forsknings- og utviklingsinnsats med derav følgende økt kompetanse. Jeg ønsker på denne bakgrunn Nordisk Industrifond og Nordforsk hjertelig velkommen til Oslo etter at ministerrådssekretariatet forlater oss.

Det har vært uttrykt en viss skepsis til sammenslåingen av sekretariater og budsjetter fra kultursidens representanter. Jeg ser det imidlertid slik at det ikke bør finnes klare skillelinjer mellom kultursamarbeidet og annet nordisk samarbeid. Sammenslåingen bør etter min mening gi impulser begge veier og gi et miljø som kan stimulere alle sektorer.

I forbindelse med det økonomiske samar-

beid mellom våre land vil jeg også gjerne få knytte noen få bemerkninger til grensehandelen. Det er vel slik at vi i Norge har vært av de mer tilbakeholdne når det gjelder å lempe ytterligere på restriksjonene på grensehandelen. Vi har likevel et betydelig underskudd i grensehandelen, og det har ført til store problemer for deler av vårt næringsliv i grenseregionene. Siden dette spørsmål blir tatt opp ganske jevnlig, vil jeg ikke unnlate å minne om at hovedårsaken til de norske grensehandelsproblemene ligger i den brutale endring av kursen mellom svenske og norske kroner. Målt i norske kroner gikk kursen eller prisen på svenske kroner ned med 25 pst. fra 1976 til 1983. De mange og til sammen bemerkelsesverdige store svenske devalueringer har ført til en konkurransemessig forverring for nesten alle norske bransjer og produkter. Men i den senere tid har bl. a. høyere prisstigning i Sverige enn i Norge og en svak justering av kursforholdet tilbake i retning av det som burde være det normale, forbedret konkurranseforholdene noe. En slik utvikling kan med tiden gi mulighet for å gjennomgå disse reglene på nytt.

Til årets sesjon er det også foreslått et Vest-Norden-fond som skal bidra til en utbygging av næringslivet i våre vestlige naboland. Jeg vil gjerne få gi uttrykk for vår store glede over dette tiltaket, og håper at det sammen med den særlige regional-låneordning vil bidra til et allsidig og livskraftig næringsliv i Vest-Norden.

Jeg må også få nevne at vi i Norge setter stor pris på de ordninger som er vedtatt for handelen med Grønland etter at Grønland er gått ut av EF.

La meg så et øyeblikk få vende tilbake til samarbeidet innen kulturområdet. Etter min oppfatning bærer dette samarbeidet preg av aktivitet og ekspansjon, og det er meget gledelig.

Dette gjelder ikke minst på medieområdet, hvor de nordiske institusjoner har trukket sammen og har hatt utbytte av kontakter og hverandres erfaringer i den eksplosjonsartede medieutvikling som vi er inne i.

Men på ett viktig felt har samarbeidsbestrebelsene møtt så store vanskeligheter at det kan se ut som man risikerer å mislykkes. De nordiske forhandlingene om bruk av Tele-X-satellitten til TV-formål for en treårig for-

søksperiode førte ikke frem på grunn av den svenske regjerings krav når det gjelder betalingen.

Den norske holdningen er antagelig vel kjent: Vi er sterkt interessert i å nå frem til et permanent system, med størst mulig utveksling av nabolandsprogrammer. Etter norsk skjønn var det derfor lite rimelig å kreve en pris for en tidsbegrenset bruk av Tele-X som ville ligge himmelhøyt over det man behøver å betale for satellittkapasitet på det åpne marked.

Fra norsk og finsk side ble det under forhandlingene signalisert vilje til å drøfte et mer permanent prosjekt, dersom forsøkene med Tele-X viste seg vellykket. Men heller ikke det har hittill gitt grunnlag for løsning. Nå ser det ut til at denne sesjon bidrar til ny forhandlingsvilje på et realistisk grunnlag, og vi vil hilse det med tilfredshet. Jeg vil gjerne legge til at vi legger avgjørende vekt på at man finner en løsning som fører til at også Danmark vil delta i dette TV-samarbeidet.

La meg til slutt berøre et saksområde som Nordisk Råds presidium så vel som regjeringene har vært sterkt opptatt av i tiden siden forrige sesjon, nemlig kampen mot sur nedbør.

Arbeidet med å få til bindende internasjonale avtaler om reduksjon av utslipp som bidrar til sur nedbør, har nå utviklet seg i positiv retning. Dette skyldes ikke minst samarbeidet mellom de nordiske land. De nordiske statsministrene kom, som vi allerede er blitt minnet om i denne debatten, i desember her i Reykjavik med en felles uttalelse spesielt rettet til den britiske regjering for å få Storbritannia til å slutte seg til avtalen om 30 pst. reduksjon av svovelutslippene mellom 1980 og 1983. Svaret fra den britiske statsminister gav dessverre intet løfte i den retning. Men i det arbeidet som etter dette har pågått i Genève for å få utarbeidet en bindende protokoll under ECE-konvensjonen om sur nedbør, har britene likevel vist samarbeidsvilje. Dette er viktig fordi beslutningene innen ECE fattes på grunnlag av consensus. Den britiske opptreden i Genève må oppfattes som uttrykk for britisk erkjennelse av behovet for at man når frem til en bindende avtale. Vi kan bare beklage at britene ikke ser seg i stand til å tiltre avtalen nå, men vi må arbeide for at det i hvert fall vil skje senere.

Til slutt vil jeg få gjenta håpet om og uttrykke troen på at denne sesjon vil bli husket med rette som en markering av verdifulle skritt fremover i det stadig viktigere nordiske samarbeid.

Arbetsmarknadsminister **Anna-Greta Leijon**: Herr president! Sysselsättningen har øket i samtlige nordiske länder under det gångna året. Men samtidigt ligger arbetslösheten på en oacceptabelt hög nivå: totalt är mer än 600 000 personer arbetslösa i våra länder. Av dessa personer är en tredjedel eller cirka 200 000 ungdomar. Vi vet också att ungdomarna drabbas av allt fler och allt längre arbetslöshetsperioder.

Ser vi oss omkring i världen utanför Norden finner vi att bilden är ännu mörkare. Det är viktigt att det finns länder där man bestämt hävdar att människans rätt till arbete är och måste vara en grundläggande rättighet och att det är samhällets skyldighet att tillgodose och se till att rätten till arbete blir verklig. Det borde vara en utmaning värd att anta för de nordiska länderna att visa att stater med olika politiska styrkeförhållanden kan genom målmedvetet samarbeide utforma gemensamma mål och program för att främja sysselsättningen. Handlingsplanen är ett bra steg på väg – konkreta, handfasta, gemensamma arbetsuppgifter som vi omedelbart kan genomföra.

Det är bra att vi nu på nordiskt plan tillsammans kan ta oss an t. ex. utbildningsfrågorna. Vi brukar tala om flaskhalsproblemet – obalanser mellan tillgång och efterfrågan på arbetskraft med speciella kvalifikationer, nu framförallt tekniker. För att vi skall kunna ta till vara alla möjligheter att öka sysselsättningen är det viktigt att de här obalanserna försvinner. Om det handlar ett av våra gemensamma projekt.

Två av de föreslagna projekten har karaktären av pilotprojekt. Det ena handlar om att utveckla nya metoder för att bekämpa ungdomsarbetslösheten, det andra om våra möjligheter att lösa det alltmer allvarliga problemet om de långtidsarbetslösas situation. Jag avser att senare under sessionen närmare gå in på de här frågorna.

Vi anser det från svensk sida också viktigt att ta upp frågan om fackligt samarbeide i de internordiska företagen. Vi tycker det är tid

att man på allvar tar sig an den diskussionen. Utgångspunkten är självfallet att ett sådant arbete kan få arbetstagarna att medverka i en för hela Norden positiv utveckling vad gäller sysselsättning och arbetstagare i andra nordiska länder. Vi måste finna lämpliga former att i praktiken möjliggöra ett sådant fackligt samarbeide. Vi kan ta OECD:s riktlinjer och ILO:s trepartssamverkan som utgångspunkter. Men jag anser att det är möjligt för oss i Norden att ha en högre ambition, att nå längre än så och att vara mera konkreta. Nordiska rådet bör ha som en angelägen uppgift att medverka till att hinder undanröjs för ett ökat fackligt samarbeide i internordiska företag.

Ett av handlingsplanens viktigaste resultat är att de nordiska länderna nu enats om att arbetsmarknads- och sysselsättningspolitiken i första hand skall syfta till att människor får arbete och inte begränsas till utbetalning av kontant arbetsmarknadsstöd. Vi hävdar att den största obalansen på marknaden är arbetslösheten.

Även om vi har en gemensam nordisk arbetsmarknad är det uppenbart – och det har framgått av diskussionerna här tidigare – att återerövringen av den fulla sysselsättningen i huvudsak måste ske med nationella insatser. Men det är lika uppenbart att inriktningen av de nordiska ländernas arbetsmarknadspolitik i längden måste bli gemensam. De som en gång skapade Nordiska rådet uppställde som mål att de nordiska ländernas inbyggare fritt skulle kunna välja var de vill arbeta och bo i de nordiska länderna. Skall vi nå dit, måste vi ha en full sysselsättning – det måste vara det gemensamma målet.

Handlingsplanen innebär att den ökade sysselsättningen skall uppnås genom en kombination av nationella och nordiska insatser. Uppföljningen av handlingsplanen när det gäller sysselsättningen blir därför särskilt viktig. Jag föreställer mig Nordiska rådets medlemmar kommer att vilja ha en redovisning av utfallet inte bara av våra gemensamma projekt i handlingsplanen, utan också av de nationella insatserna.

Uppföljningen kommer att diskuteras senare under sessionen. Jag menar dock när det gäller sysselsättningen att det behövs särskilda insatser för att redovisa effekten av vidtagna åtgärder.

Det är inget nytt att medlemsländer i internationella organisationer undersöker resultatet av varandras politik. Vi har erfarenhet av detta från OECD, EFTA, GATT och Internationella valutafonden. För de nordiska länderna, som sätter full sysselsättning som sitt främsta mål, är det naturligt att som ett led i en ekonomisk handlingsplan särskilt uppmärksamma effekten av sysselsättningspolitiken. Jag har därför för avsikt i dag att föreslå att arbetsmarknadsministrarna skall ta initiativ till en gemensam nordisk examination av sysselsättningskapande åtgärder i de nordiska ländernas politik.

En sådan examination bör enligt förslaget ske med jämna mellanrum och omfatta alla de nordiska länderna. Arbetsmarknadsministrarna bör komma överens om hur åtgärderna skall redovisas och granskas, både de nationella och de nordiska. Redovisningen bör enligt min mening vara utformad på ett enhetligt sätt och underkastas granskning också av organisationer som står utanför parlamenten – av fackliga organisationer, av arbetsgivarorganisationer och av industriförbund. Jag är övertygad om att en sådan examination av vår verksamhet skulle följas med intresse inte bara av parlamentarikerna i de nordiska länderna utan också via massmedia av de arbetslösa. Jag är också övertygad om att en sådan examination skulle kunna vara ett led i arbetet på att ytterligare vidga samarbetet och bidra till att vi gemensamt når målet full sysselsättning och arbete åt alla.

Ändring i medlemslistan

Det anmäldes, att Ólafur G. Einarson lämnat sessionen för resten av denna och del av nästa dag och ersatts av Þorsteinn Pálsson.

Rådet beslöt att ändra medlemslistan i enlighet härmed.

Meddelanden

Det meddelades, att Flemming Hansen, utrikeshandelsminister Jermu Laine, arbetskraftsminister Urpo Leppänen, minister Arne Melchior, statsminister Poul Schlüter och finansminister Palle Simonsen intagit sina platser i rådet.

Stenbäck: Herr president! Hæstvært Norderlandaråd! Under årens lopp har många symbolbilder kring nordiskt samarbete passerat revy under sessionens generaldebatt. Låt mig teckna en: vårt samarbete kan förliknas vid en pajazzo, en enarmad bandit. Varje land satsar en slant i form av arbetsinsats, intresse och resurser men sällan blir det full utdelning eller jackpot. Sällan visar resultatavslaget att alla nordiska länders nationella intressen råkar sammanfalla, att vår spelautomat faktiskt kan registrera likadana symboler hela raden ut. Ty visst är det fortsättningsvis nationella intressen som faller utslaget och ofta är det slumpen som avgör om någon lägger in veto.

När länderna tagit ställning till Nordsat och Tele-X är det nationella intresset som bestämmer. Danmark drog sig ur, orsak ekonomisk sades det. Sverige satsade på Tele-X och ställde ultimatum till oss andra. Orsak: industripolitisk sades det. När Sverige nu mer eller mindre i efterskott vill skriva ut en räkning för sin egen industripolitiska satsning till Norge och Finland, ligger det knappast någon vacker nordisk tanke bakom det draget.

Därför sitter vi nu här, som man brukar säga i Finland, med vår tvättade hals och vår fina nordiska samarbetsapparat som förmår producera enbart oförargliga projekt som definitivt inte strider mot något lands nationella intresse. Ingen kan väl göra gällande att planen "Norden i vekst" skulle basera sig på någon som helst uppoffring från ett eller flera länders sida. Trots att planen naturligtvis är välkommen i dess egenskap av ett nordiskt sammelvärk, är det knappast fråga om nya fräscha pengar som öronmärks för projekt som annars skulle bli oförverkligade. När finansministrarna skrivit ihop sig, all heder åt deras arbete, har de inte behövt avstå från något viktigt ur nationell synpunkt.

Vi har uppfostrats till respekt för nationella värderingar och intressen. Det verkar därför nästan förmätet att i denna församling efterlysa en ny nordisk idealism och vilja att uppoffra, uppoffra något av det som i nationell politisk debatt betraktas som värdefullt. Kan det vara så att idealismen, den kanhända blåögda tron på nordismen som ett egenvärde, men också på det rationella i samnordiska lösningar, i själva verket är starkare bland

dem som inte sitter med i de många officiella organen? Måste det egentligen vara så? Har det officiella samarbetet blivit en förstelnad rutin som det allt större antalet tjänstemän håller vid liv med hjälp av en ansenlig dokumentfabrikation?

Kanske jag som avgående medlem målar en alltför dystert bild av situationen. Men det kan inte förnekas att man kan registrera en smygande frustration bland rådsmedlemmar vilka deltar i utskottsmöten av plikt känsla men utan större entusiasm och väl medvetna om att de beslut som eventuellt fattas kunde tas effektivare i mindre grupper, till mindre kostnader och utan att demokratin skulle bli nämnvärt lidande. Vi får väl hoppas att apparaten i alla fall skapar kontinuitet och garanterar vissa minimireultat. Den officiella samarbetsdoktrinen förutsätter ju "de små stegens politik" och så har det också blivit i praktiken. Visioner är inte riktigt passande i dagens nordiska samarbetsklimat trots att vi verkligen skulle behöva visionärer för att ge det vi sysslar med en idéram anpassad till både de faktiska nordiska behoven och det som händer i världen omkring oss.

Tele-X har vid denna session fått tjäna som exempel på tingens ordning. För den som trott och hoppats att TV-tekniken skulle leda till ökat nordiskt samförstånd genom direktöverföring av grannlandsbilderna in i våra egna vardagsrum, är den svenska regeringens agerande oförståeligt. Alltså; vi fann oss i svensk diktamen år 1983 för att komma vidare i satellitfrågan, men varken Finland eller Norge förband sig då att bekosta denna svenska industrisatsning. Nu presenterar Sveriges regering i alla fall räkningen och begär ansenliga tröskelpengar för att göra Tele-X till det vi trodde den redan var, en nordisk förmedlar-satellit.

Det vore frestande att säga åt Sverige: Behåll er dyra satellit men glöm inte bort era högtidliga kultur- och invandrapolitiska deklamationer när ni försöker finna användning för den här satelliten. Finland och Norge, eventuellt också Island, kunde hyra en eller flera TV-kanaler i t.ex. Intersat-satelliten och utforma en programpolitik som kulturpolitiskt i någon mån skulle uppväga det allt starkare flödet av den s.k. euro-underhållning, som redan nu når några hundra tusen finländare via satellit.

Vad beträffar den svenska och finländska statsministerns löfte att verka för återsändning av Finlands TV i Stockholmsregionen, är det välkommet, men som företrädare för ett regeringsparti finner jag det naturligt att kräva reciprocitet, huvudstad mot huvudstad, så att Sveriges TV via länk förmedlas också till Helsingforsområdet.

Trots allt hoppas den finländska delegationen i Nordiska rådet att förhandlingarna skall återupptas och den svenska regeringen inse sitt nordiska ansvar. Men det är svårt att tro på svensk förhandlingsvilja innan man klart deklarerat att man inte i efterskott vill att grannarna skall finansiera det som främst svensk industri dragit nytta av. Förhandlingsporten står öppen redan vid denna session och det som kan rädda vår tilltro till att förhandlingsviljan består också efter sessionen vore ett rejält bud från de svenska industri- och kulturministrarna.

Mycket står på spel, som det har sagts, framför allt trovärdigheten till vår förmåga att åstadkomma resultat också i stora samarbetsfrågor.

Trots en del pessimistiska tongångar i detta avskedstal förblir jag obotligt nordist. Om exempelvis denna session skulle kunna tjäna som katalysator i Tele-X-frågan, dvs. få den svenska regeringen att göra ett slags cost-benefit-kalkyl, då har den ju inte alls varit förgäves. Många av de ritualer vi utför i det nordiska samarbetets namn kanske ger resultat först långt senare. Kanhända vore det på sin plats att göra också ett slags cost-benefit-kalkyl för hela det nordiska samarbetets del, något i stil med det Gyllenhammargruppen gör på den ekonomiska sidan. Alltså; kanske vi borde tillsätta en evalueringsgrupp av utomstående tyckare som får ge sin syn på lyckat och mindre lyckat, kalla den fastän NORDFRAMTID. Knappast kan någon av oss här närvarande ensamma prestera en tillräckligt övergripande, analytisk och konstruktiv syn på vår egen arbetsuppgift. Visionen är förborgad men uppgiften består.

Anker Jørgensen: Samarbejde mellem mange lande er i virkeligheden mange ting. Det er ikke blot et spørgsmål om fred, så vigtigt det end er. Det er også et spørgsmål om samarbejde på alle andre områder, som

kan sikre vort samfundssystems udvikling på en så harmonisk og sund måde som overhovedet muligt.

Det er bl. a. derfor, man i Europa forsøger at opbygge samarbejde mellem så mange lande som muligt. Et stort antal lande samarbejder i EF, et samarbejde mellem 10 lande, som har udviklet sig, og som bestemt ikke har nået den sidste fase. EF vil trods alle besværligheder blive udvidet til et større antal lande, og her i Norden tror vi også på, at det samarbejde, som vi allerede har så lang tradition for yderligere vil udvikle sig. Verden hænger som bekendt sammen. Det er derfor man samarbejder i en række organisationer.

Der foregår en parallel udvikling, og somme tider går samarbejdsformerne ind over hinanden. Danmark er et eksempel. Vi er medlem af Nordisk Råd, vi er medlem af EF, vi er medlem af OECD, og vi er medlem af Europarådet, men jeg vil påstå, at meget af det, vi arbejder sammen om i disse organisationer, har det samme mål: det gælder ikke mindst på det økonomiske område. Det, vi kalder de internationale økonomiske konjunkturer kender som bekendt ingen grænser. Skal vi redde menneskene, og det er jo det, det hele drejer sig om, skal vi også redde mennesket gennem de økonomiske kriser.

Den samfundsform, vi har, og som i stor udstrækning er baseret på privat ejendomsret for erhvervslivet, har mange fordele. Produktiviteten er høj, og vareudbuddet er fantastisk stort, men svagheden ved dette system er, at det med alt for korte mellemrum løber ind i økonomiske kriser, som kaldes depression, inflation og fremfor alt arbejdsløshed. Får sådanne kriser lov til at udvikle sig, kan de blive til de helt store katastrofer, som ikke alene øger modsætningerne mellem befolkningsgrupperne, men også mellem nationerne, og de kan i værste fald ende i verdensomfattende krige. Derfor er det så glædeligt, hvis også det nordiske samarbejde kan komme til at spille en større og mere afgørende rolle, f. eks. i den europæiske udvikling.

Vi føler alle, at det var skuffende, at vi ikke i slutningen af 1960'erne havde mulighed for at etablere Nordek, ikke fordi Nordek havde været sig selv nok, men fordi det havde været et godt udgangspunkt. Jeg håber nu, at den nordiske handlingsplan for økonomisk udvikling og fuld beskæftigelse vil blive en positiv

begyndelse til noget i retning af det, der lå i tankerne omkring Nordek.

Men det drejer sig selvfølgelig ikke alene om at sige samarbejde, det drejer sig også om indholdet af dette samarbejde, og her er meningene jo delte. Vi er delt efter anskuelser, siger vi i Danmark. Vore forskellige ideer og forskellige interesser, som også kan være intersemodsætninger – og det må ikke skjules, at der er sådanne – må og skal brydes, men ikke med en sådan voldsomhed, at samarbejdet kan blive en parodi. At undgå dette er den svære kunst, som vi hidtil har mestret i de nordiske lande. Strid og samarbejde er derfor nok løsenet. Det fik vi også et godt indtryk af, da vi hørte de indlæg, som f. eks. statsminister Kåre Willoch og statsminister Olof Palme i går kom med.

Vi siger bl. a., at samarbejdet skal bruges til at samordne og koordinere den økonomiske politik. Det kan næsten alle være enige om, men socialdemokraterne mener, at den samordnede økonomiske politik samtidig skal indeholde en socialt retfærdig fordeling både af byrder under krisen og også af positive resultater af den økonomiske udvikling.

Den offentlige sektor skal i almindelighed ikke reduceres. Der er endda områder, hvor det ville være rigtigt og fornuftigt at udvide den offentlige sektor. Programmet tyder også på, at der er forståelse for dette. Velfærds-samfundet er et direkte resultat af en nordisk bevidst politik og en bevidst politisk indsats i det meste af dette århundrede. Stærke folkelige bevægelser har stået bag. Den offentlige sektor, altså fællesskabet, har været et vigtigt værktøj i denne udvikling frem mod det, der kaldes den nordiske velfærdsmodel, men den offentlige sektor skal ikke være det eneste udtryk for fællesskabet, for fællesskabets sociale og fordelingsmæssige interesser. Det vil være nødvendigt i den fremtidige økonomiske udvikling også at organisere de brede befolkningsgruppers interesser i andre former for fællesskab – vi kan kalde det økonomisk demokrati, overskudsdeling, andel i overskuddet, "löntagarfonder", medbestemmelse og medejendomsret. Hvad vi end kalder det, og hvad vi i de enkelte partier end lægger i disse tanker, indeholder tendensen i dem en absolut nødvendighed. Tanker og ideer om en højere grad af fælles ejendomsret er også nødvendige for at sikre for-

ståelsen for stadig øgede investeringer. Det er nødvendigt for at skabe større lighed i formuedannelsen, og det vil også øge stabiliteten i vort erhvervsliv og sikre arbejdspladser, når økonomiske kriser sætter ind.

I den økonomiske handlingsplan taler vi om dæmpning af omkostningerne, og Jo Benkow jubledede ligefrem over, at der stod dette. "Det er, ligesom de konservative vil det", sagde han. Jeg vil ikke tage glæden fra Jo Benkow og andre borgerlige politikere, som lægger så megen vægt på disse formuleringer, tværtimod. Socialdemokratiet er enig, men venligt sagt: vi lægger nok ikke helt det samme i det med omkostningerne, som de borgerlige politikere gør. De konservative kan kun se lønnen som omkostning. I den forbindelse vil jeg gerne sige til Jo Benkow og hans politiske venner, at de åbenbart helt har glemt, at nok har Nordens lønmodtagere måske de højeste lønninger og højeste løn niveauer i verden, men samtidig har de også den højeste produktivitet, og man bør vel ikke være så enøjet, at man ikke kan se, at der meget vel kan være en sammenhæng netop her. Omkostningspolitik er altså et mangesidigt komplekst problem. At stirre ensidigt på lønnen er netop enøjet.

I en dansk revyviser hedder det følgende: Det er ikke det, at man gør det, men det er måden, man gør det på. Måden – men selvfølgelig også indholdet i en omkostningspolitik – er afgørende. Jeg ønsker held og lykke for den nordiske handlingsplan. Det er en god begyndelse, men der skal politisk vilje bagved. Lige nu har store dele af verden et økonomisk opsving, og det kan vi være tilfredse med, men det kan vise sig at være skrøbeligt. Derfor er det så vigtigt, at samarbejdet fastholdes og udbygges også i Norden.

Benkow: Hr. president! I sin vanlige meget venlige form fant hr. Anker Jørgensen det passende å gi en kort, sammentrykt forelesning over hva man legger i lønnsomkostninger. La meg da bare legge til at det i grunnen ikke er noe særlig poeng i å prøve å skape et motsetningsforhold mellom sammenfallende synspunkter.

Det konservative anliggende når det gjelder lønnsomkostninger, har hele tiden vært – hvilket jeg faktisk forutsetter at

Anker Jørgensen har forstått – å opprettholde kjøpekraft og realinntekt av en nominell lønn som ikke skal stige ukontrollert på grunn av inflasjon og progresjon. Det ligger ikke mer i det.

Det man kan bidra til på den offentlige sektor når man skal prøve å styre rammevilkårene, er en utvikling som kan begrense prisstigningen og ikke gjøre det nødvendig for lønnstakernes forhandlere å be om skyhøye nominelle tillegg som ikke slår ut i realinntektsøkning. Poenget er at dette er en av flere mulige strategier for å styrke konkurransevnen, som hele det økonomiske utvalg har påpekt er en absolutt nødvendighet dersom man ønsker økonomisk vekst i Norden – og det ønsker vi.

Dersom dette mitt innlegg har kunnet bidra til å oppklare misforståelser som egentlig ikke eksisterer, men som ble skapt av den siste taler, har jeg greid å løse min oppgave.

Anker Jørgensen: Jeg vil gerne sige tak til Jo Benkow for dette indlæg. Det var jo betydelig mere moderat, mere imødekommende, mere forstående over for mangesidigheden i en omkostningspolitik.

Jeg er ikke helt enig i det, Jo Benkow sagde på alle områder, men det, der gav mig anledning til mine kommentarer før, var jo, at Jo Benkow i sit første og mere officielle indlæg var nok så skarp i udlægningen af, hvad der mentes med omkostningspolitik. Han fik jo også beejstret tilslutning fra Ivar Hansen. Danmark, og derfor fandt jeg anledning til at komme med et par bemærkninger. Men tak til Jo Benkow for den mere moderate linje, der blev lagt i det sidste indlæg.

Benkow: Hr. president! Jeg setter som vanlig usedvanlig pris på den myke og tiltalende form som er Anker Jørgensens kjennemerke, men jeg vet faktisk ikke hvilket innlegg jeg skulle ha holdt som han refererer til. Det var ingen skarpe kanter i det innlegg jeg holdt i går, og heller ikke noen spesiell jubel. Det var bare et forsøk på å begrunne hvorfor den konservative gruppe føler ansvar for og ønsker å støtte den handlingsplan som de sosialdemokratiske partier, mitten-partiene og de konservative er innstilt på å være med på i fellesskap – og takk for det!

Westerberg: Herr president! Att fullfölja planerna på ett nordiskt satellitsamarbete och att befria det fjättrade nordiska kapitalet framstår som de strategiskt viktigaste åtgärderna för att utveckla det nordiska samarbetet under de kommande åren.

Vi har de senaste dagarna – också i den här debatten – fått erfara att Tele-X-samarbetet är i gungning genom ett ensidigt agerande från den svenska regeringens sida. Den svenske kultur- och utbildningsministern Göransson har uppenbarligen ensidigt brutit förhandlingarna med sina nordiska parter trots – som vi också hört från denna talarstol – att övriga deltagare i förhandlingarna har varit villiga att fortsätta. Vi som har följt den svenska debatten om satellitsamarbete under de senaste tio åren har blivit påmind om ett gammalt socialdemokratiskt motstånd mot tanken på ett samarbete av det här slaget. Kulturminister Göransson var på 1970-talet en inflytelserik styrelseledamot i ABF – Arbetsarnas bildningsförbund – som ingick i den socialdemokratiska fronten mot det samarbete som då kallades för Nordsat. Vi har tyckt oss höra ett eko från de dagarna när vi har läst kulturministerns uttalanden efter det senaste ministerrådsmötet.

Det gamla socialdemokratiska motståndet mot Nordsat förbyttes i en mer positiv inställning när det inte var de kulturpolitiska argumenten som dominerade utan när industripolitiken kom att betyda alltmer. Det är kanske symptomatiskt att den som uppenbarligen har känt den största oron inför kulturminister Göranssons uttalanden är industriminister Thage Peterson, som bara några dagar senare sade att han hoppades att förhandlingarna skulle fortsätta i en positiv anda.

Under den tid då min partivän Jan-Erik Wikström var Sveriges kulturminister rådde aldrig någon oklarhet om var Sverige stod i satellitfrågan, men i dag vet vi inte vilken som är den svenska regeringens position.

Jag vill gärna instämma i de uppmaningar som Pär Stenbäck och andra har riktat till den svenska regeringen att med en öppen inställning fortsätta förhandlingarna. Jag har hört berättas att statsminister Olof Palme vid kontakter med massmedia och i andra sammanhang här i Island har sagt att han är beredd att medverka till att ge ett sådant förhandlingsuppdrag till någon av de svenska ministrarna.

Jag hoppas det är en inställning som skall överleva Nordiska rådets session och att det inte bara är uttalanden som man gör för att dämpa kritiken när Nordiska rådet är samlat här i Reykjavík.

Herr president! Det har sagts mycket positivt om den nordiska handlingsplanen i Norden i väst. Jag vill gärna instämma i att det som de nordiska finansministrarna har gjort är värt allt beröm, men samtidigt tycker jag det känns angeläget, sedan planen har prisats av så många statsministrar och delegater på Nordiska rådets session, att ge planen något rimligare proportioner.

De konkreta åtgärder som föreslås är utomordentliga men kommer naturligtvis bara att ge ett marginellt bidrag till att skapa tillväxt och full sysselsättning här i Norden.

Kanske kan ett sådant påstående uppfattas som något av en utmaning mot Nordiska rådet, man jag har svårt att tro att ett nordiskt samarbete verkligen gynnas av att man ägnar sig alltför mycket åt illusionsmakeri.

Det är bra att man tar tillvara de möjligheter som finns till ett bättre samarbete på forsknings- och utvecklingsområdet och på många andra områden mellan de nordiska länderna. men det viktigaste är trots allt att ta bort valutaregleringen, som i dag försvårar ett närmare samarbete mellan företag i de nordiska länderna. Det är särskilt Sverige och Finland som fortfarande har en mycket långtgående valutareglering medan Norge såsom vi har hört har lättat något på sina regler under senare år.

Norden som hemmamarknad är en utomordentligt bra tanke. Vi har kommit långt när det gäller att skapa en hemmamarknad i Norden. Arbetskraften fick full rörlighet inom Norden redan på 1950-talet, och produkterna har kunnat röra sig fritt utan särskilda tullar sedan slutet på 1960-talet. Det pågår också ett ambitiöst arbete i Nordiska ministerrådet, enkannerligen mellan handelsministrarna, för att undanröja icke-tariffära hinder, och detta är utomordentligt bra. Men det återstår att avreglera kapitalmarknaden. Vi kommer att få anledning att diskutera mer om detta i morgon, men det finns ändå anledning att kort beröra vikten av detta redan i den allmänna debatten.

Vi har i de nordiska länderna – jag tänker då framför allt på Sverige, Danmark och Fin-

land – en industriell kompetens som är nästan unik och väl kan mäta sig med de stora giganterna på området i USA, Japan och Västtyskland. Jag tror inte man gör sig skyldig till någon större överdrift om man säger att den större kompetens som finns samlad i Norden i stort sett är bättre än vad något annat land eller någon annan ländergrupp kan visa upp. Till detta kommer ett omfattande norskt kapital.

Den stora utmaningen för Norden under åren framöver är att kunna kombinera den industriella kompetens som finns framför allt i Sverige, Danmark och Finland med det kapital som finns i Norge för att man skall kunna bilda ett slagkraftigt lag på den internationella marknaden. Det handlar naturligtvis inte bara om att skapa en hemmamarknad i den meningen att försäljningen på de nordiska länderna skall dominera, utan det handlar om att skapa ett lag som kan bli slagkraftigt på de internationella marknaderna, där alla större företag som kan komma ut av ett sådant samarbete ändå måste ha sin huvudsakliga marknad.

Det är viktigt att vi tar tillvara de unika möjligheter som den nordiska marknaden erbjuder, men skall det bli möjligt räcker det inte med de åtgärder som redan har vidtagits – då återstår en avgörande åtgärd, nämligen att befria kapitalet.

Buttedahl: Hr. president! De dokumenter som ligger til behandling for Nordisk Råd under denne sesjonen, vitner om et virksomt år for nordisk samarbeid, og at samarbeidet fører til konkrete resultater.

Et eksempel på dette er nettopp handlingsplanen for økonomisk utvikling og full sysselsetting. Denne planen representerer et viktig bidrag til løsning av sentrale problemer, som alle de nordiske land er opptatt av. Personlig legger jeg stor vekt på de mange konkrete utbyggingsplaner som foreligger. Det dreier seg om synlige strukturer som veier, jernbane, elektrisitetsoverføringer, eventuelle gassledninger osv. Mange av disse prosjektene har ligget i nasjonale planer i påvente av nasjonale prioriteringer – ikke minst når det gjelder finansiering.

Handlingsplanen omfatter også viktige prosjekter som telekommunikasjoner, data-

teknologi og andre deler av den moderne teknologiske utvikling. Dette er prosjekter som vil være med og bestemme fart og retning i utviklingen av industri, handel, forskning og kommunikasjon. Og det haster faktisk å få etablert et slikt samarbeidsnett dersom det enkelte nordiske land skal kunne klare å utnytte de vekstmuligheter som har meldt seg. Denne handlingsplanen bør ajourføres med jevne mellomrom og tilføres nye aktuelle prosjekter. Derfor bør denne planen betraktes som starten på en rullende handlingsplan.

Det er satt store forventninger til gjennomføringen av planen. Jeg tror likevel vi skal ha en nøktern holdning til den. Fortsatt er det mange skjær i sjøen før planen er gjennomført. Det viktigste er imidlertid at denne handlingsplanen representerer et konstruktivt bidrag til at de nordiske land i fellesskap er med og løser et vanskelig problem – arbeidsledigheten.

Jeg vil i denne generaldebatten knytte noen merknader til de nordiske lands innsats i u-hjelpssammenheng. En stor del av nordisk utviklingshjelp går i dag til de 9 SADCC-landene i det sørlige Afrika. Ved siden av handlingsplanen for økonomisk vekst og full sysselsetting, som jeg nettopp har nevnt, er rapporten fra embetsmannskomiteen, som har vurdert et nærmere samarbeid mellom de nordiske land og SADCC-landene, en av de mest positive saker som skal opp på denne sesjonen.

Embetsmannskomiteen har foreslått en rekke samarbeidsområder og samarbeidsformer. Sorsa-planen eller Mini-NØV er et nordisk forsøk på å komme videre i arbeidet med en ny økonomisk verdensordning – et arbeid som har stått i stampe i flere år.

Flere av SADCC-landene har et sterkt økonomisk avhengighetsforhold til Sør-Afrika – et avhengighetsforhold som er bekymringsfullt. Mini-NØV-planen kan dermed bidra til å bedre situasjonen for disse 9 landene og styrke kampen mot det hvite mindretallsstyret i Sør-Afrika.

Apartheid-styret i Sør-Afrika møter stadig større internasjonal motstand. I de ulike land settes det i verk aksjoner for å legge restriksjoner på forbindelsene med Sør-Afrika. I Norge arbeides det aktivt med slike forslag.

Jeg synes det ville være naturlig at de nor-

diske land kunne enes om felles opplegg på en rekke områder for å stoppe samkvemet med apartheid-regimet i Sør-Afrika. De nordiske land burde i fellesskap ta initiativ for å få vedtatt bindende internasjonale økonomiske sanksjoner mot Sør-Afrika. Det burde være en oppgave å få de vestlige land til å iverksette frivillig handelsboikott, stanse investeringer i og lån til dette landet og få til en bred internasjonal transportboikott av olje til Sør-Afrika.

Som et helt konkret tiltak synes jeg det vil være riktig at de skandinaviske land la ned SAS-ruten på Johannesburg – en flyrute som verken politisk eller økonomisk er fornuftig. Jeg har derfor tillatt meg å stille et spørsmål til den danske, norske og svenske regjering om de har til hensikt å avvikle SAS' direkte flyforbindelser til og fra Johannesburg i Sør-Afrika. Jeg håper på et positivt svar på dette spørsmål.

Embetsmannskomiteen for jord- og skogbruk har latt utarbeide et handlingsprogram for utvidet nordisk samarbeid på dette området. Programmet tar utgangspunkt i den landbruks- og utenrikspolitikk det enkelte land bygger på.

Selv om Danmark er medlem av EF og landbrukspolitikken er forskjellig i de nordiske land, viser dette handlingsprogrammet klart at det er mulig å utvide det nordiske samarbeidet betydelig også på landbruksområdet.

Jeg vil fremheve den økonomiske realisme som legges til grunn for handlingsprogrammet. Det legges opp til å nå målet skrittvis gjennom en 10-årsperiode, og gjennomføringen er delt opp i 3 prioriterte faser.

Når det gjelder forskning- og utviklingsprosjekter, skal den nordiske finansiering bare utgjøre et tillegg til den nasjonale finansiering. Det stilles samme kvalitetskrav til nordisk prosjekt som til nasjonale prosjekter.

Det bør videre understrekes at flere av forslagene i dette jord- og skogbruksprogrammet er lite ressurskrevende. Dette gjelder også forslagene om å finne frem til en rasjonell arbeidsdeling mellom institusjonene, samordning av kontrollordninger og standardisering på ulike felt.

Videre vil jeg trekke frem betydningen av at dette samarbeidet vil kunne danne grunnlag for et felles nordisk marked for ulike pro-

dukter og innsatsvarer. I det hele vil en realisering av handlingsprogrammet for jord- og skogbruk etter de skisserte linjer således være en fin stimulans til næringslivet i Norden.

Det er en rekke store oppgaver som de nordiske land skal løse i tiden fremover. Jeg har tro på at Reykjavík-sesjonen vil bli en nyttig sesjon, og at det nordiske samarbeid vil ta et langt steg fremover.

Statsminister Schlüter: Hr. præsident! Nordisk Råds sessioner er også en lejlighed til at gøre status over situationen i vor del af verden. Hvordan bedømmer vi udviklingen? Hvad er det for problemer, vi står over for, og hvor kan vi finde fælles løsninger på disse problemer?

På forrige session i Stockholm kunne vi glæde os over nok så sikre tegn på, at nedgangskonjunkturen omsider var ved at blive afløst af et økonomisk opsving. En række af de økonomiske indikatorer, som i årevis havde givet et næsten entydigt negativt billede, indeholdt nu klare positive signaler. Hvor inflationen allerede var bragt under kontrol, begyndte investeringerne at tage fart, og herved skabtes grundlag for en ny vækst og for en holdbar bedring af beskæftigelsen.

Jeg mener, vi i dag kan glæde os over, at denne fremgangslinje er fortsat. Generelt set er det nordiske område nu præget af en vækst, endog en vækst, der er kraftigere end i de lande, vi normalt sammenligner os med, og jeg synes egentlig godt, vi i den sammenhæng kan rose os selv af, at vi mere seriøst end tidligere har formået at angribe ubalanceproblemerne i vore økonomier. På den måde har vi skabt forudsætningerne for, at de gunstigere konjunkturer kan slå igennem. Årene med stagnation har vel lært os alle noget. Vi kan ikke leve af blot at skyde skylden på udlandet eller passivt vente på, at hjælpen skal komme derfra. Vi har selv et ansvar.

Situationen i dag er altså generelt noget gunstigere, men det er for tidligt at ånde lettet op. Holdbare resultater forudsætter en indsats i flere faser, hvoraf den første består i, at vi genvinder noget af vor økonomiske handlefrihed, som vi har pantsat i de senere år. I takt med at vi får løst de strukturelle ubalan-

ceproblemer i vore økonomier, skaber vi så selv forudsætningerne for en ny økonomisk udvikling. Uden at vi hver for sig gør en kraftanstrengelse, går det altså ikke. Men skal det virkelig nytte, så må der også være en vis parallelitet internationalt set. Lige så vel som vi tidligere har set, at landene ved at ignorere det internationale perspektiv så at sige eksporterede problemerne til hinanden og til skade for alle, er det omvendt klart, at konvergens i den økonomiske politik har en selvforstærkende positiv virkning, en positiv kædereaktion.

Den nordiske handlingsplan for økonomisk udvikling og fuld beskæftigelse, som jo bliver livligt debatteret her på sessionen, er efter min mening netop båret af den grundlæggende idé, at vi i Norden skal handle i samklang med hinanden i økonomisk henseende. Denne appel til os alle kommer på et vigtigt tidspunkt. Ved siden af de kraftige konjunkturbevægelser, vi har set i det sidste par årtier, står vi samtidig ved begyndelsen til nogle langt mere strukturelle forandringer, som er helt grundlæggende. Opbruddet fra industrisamfundet og overgangen til informationsamfundet, er det ofte blevet kaldt. Selv om vi ikke i dag præcist kan forudsige retningen og hastigheden af denne nye udvikling, så ved vi dog med sikkerhed, at de normer, vi kender nu for økonomisk og industriel udvikling, ikke vil være gyldige blot om nogle få årtier. Der er nogle indikationer, vist så. Der er ingen tvivl om, de kommende års vækst i overvejende grad vil finde sted i små og mellemstore virksomheder, og det er måske en chance for Norden.

Jeg synes, det er tankevækkende, at i USA, der jo har kunnet glæde sig over god fremgang, også i beskæftigelsen de sidste år, har man oplevet, at 2/3 af alle nye job blev skabt i virksomheder med under 20 ansatte, i de små virksomheder. Dem har vi mange af i de nordiske lande. Fremtidens virksomheder i vore lande skal producere helt andre varer, end vi gør i dag, og derfor har vi meget at forberede os på. Jeg siger, de skal, for til den tid vil mange andre lande kunne producere de varer, vi fremstiller i dag, lige så godt og i altfald langt billigere. Valget, som altså ikke rigtig er noget valg, hedder derfor hurtig overgang til højteknologi, eller vi får velfærdstab for vore befolkninger. Beskrevet i

andre termer kunne man nok sige: Norden er et højt lønsområde, og det ønsker vi, det skal blive ved med at være. Det er udfordringen.

Hvad angår denne omstillingsproces, som vi altså nu er ved at tage fat på i Norden, så vil jeg gøre et par bemærkninger om to aspekter. Det ene er forskning og udvikling. Det andet er afsætning. Begge aspekter spiller en væsentlig rolle i den handlingsplan. ministerrådet har lagt op til Nordisk Råd. Morgendagens produkter vil i forhold til de industriprodukter, vi kender i dag, i langt mindre grad være resultatet af gammelkendte store og synbare produktionsprocesser. De vil tværtimod blive skabt efter sofistikerede forsknings- og udviklingsprocesser på forskningsinstitutter, i videnskabsparker, i højt specialiserede virksomheder. Omkostningerne vil selvsagt blive af en helt anden størrelsesorden end i den industri, som er grundlaget i dag i de nordiske lande, og som overvejende er baseret på videreudvikling og forbedring af gammelkendte teknikker. Vi står over for lidt af en revolution. Hvis vi skal løfte disse store byrder, så tror jeg, vejen i stigende grad går over internationalt samarbejde, og her kommer Nordisk Råd og de mange nordiske samarbejdsinstrumenter ind i billedet, og vi må lære at bruge dem nutidigt. Jeg betragter derfor også handlingsplanens afsnit om nordisk forskningssamarbejde som særdeles perspektivrigt, og jeg tror, vi skal udbygge det i årene foran os.

Men de store grundomkostninger ved disse nye højteknologiproduktioner stiller nok også ganske andre krav til afsætning. Eksport er da en nødvendig forudsætning, men gør det ikke alene. Al erfaring viser, at der må et hjemmemarked til som basis. Her er vore landes situation jo den, at vore hjemmemarkeder hver for sig er små. Selv når vi lægger dem sammen, vil resultatet være lidt utilstrækkeligt, men så er det dog noget, og vi har ikke råd til at lade være, hvis vi vil beskytte vor velstand.

Situationen i Norden som i resten af Europa er desværre fortsat den, at uanset at toldrestriktionerne er faldet bort, og uanset alle kønne ord om betydningen af et stort fælles marked for industrivarer, så trives handelshindringerne fortsat. Handlingsplanens tanker og forslag, som sigter mod etablering af et reelt nordisk hjemmemarked, mener jeg

derfor er særdeles vigtige.

Men det må ikke blive ved tankerne og de gode hensigter. Vi har mange, mange former for skjult protektionisme i Norden, og alt det må vi have fjernet, både den protektionisme, der består i direkte statsstøtteordninger, og hele den frodige underskov af handelshindringer, som er begrundet på mangfoldig og fantasirig måde, men som har samme virkning som statsstøtten, nemlig at konkurrenceforholdene bliver forvredne.

Men handlingsplanen kan opremse en række andre snærende bånd på den økonomiske virkestrang i det nordiske område. Kapitalbevægelserne må yderligere liberaliseres, og vi må nå frem til, at der gælder en egentlig fri etableringsret overalt i Norden. Vi har jo snakket længe om disse ting. Lad nu handlingsplanen blive anledning til, at fremskridtene sker i et langt hastigere tempo. Det, det drejer sig om, er jo at få skabt et klima af åbenhed og samarbejde, så virksomhederne og enkeltpersoner i vore lande ikke længere afskrækkes fra at gå "den nordiske vej", men i stedet opmuntres dertil.

Jeg skal afslutningsvis gøre et par bemærkninger om karakteren af og rammerne om vort nordiske samarbejde. Også her vil jeg tage udgangspunkt i handlingsplanen. Vi kender alle forhistorien. Det oplæg, Ministerrådet præsenterede på sidste års session, fik en – jeg kan vist roligt sige noget ublid modtagelse. Parlamentarikerne i Nordisk Råd fandt kort sagt ikke, at planen var tilstrækkeligt vidtgående eller ambitiøs. Denne holdning gik på tværs af parti- og landegrænser. Ministerrådet gjorde så, hvad der måtte gøres: underkastede planen en gennemarbejdning i lyset af den fremførte kritik.

Jeg synes, det er værd at hæfte sig et øjeblik ved, hvad det var, vi oplevede for et år siden i Stockholm. Jeg tror, det vi oplevede, var et klart signal fra brede kredse i de nordiske lande, en besked om, at nu ønskede man mere konkrete anvisninger – eller sagt med andre ord: man ønskede mere handling og mindre program. Som politikere er vi vant til at lytte til signaler, og når vi opfanger klare signaler, så ved vi, at nu er tiden inde, nu må der ageres, og jeg er overbevist om, at vi hørte rigtigt i Stockholm. Vore befolkninger forventer, at de samarbejdsmuligheder, som ligger lige for vore fødder, også bliver samlet

op og bliver brugt fornuftigt og klogt.

Hr. præsident! Benkow-rapporten om forbedring af rammerne for det nordiske samarbejde vil også blive genstand for mange indlæg under debatten. Jeg føler blot anledning til i dag at takke for den politiske vilje, som har fundet udtryk i, at det samlede sekretariat nu kan placeres i København. Jeg vil kvittere ved at give tilsagn om, at vi vil gøre vort bedste for at leve op til værftsforpligtelserne.

Kulturminister Björkstrand: Herr president! I internationella sammanhang har de nordiska länderna ställt höga krav på organisationsapparaten effektivitet och verksamhetsförutsättningar. Inte minst för bevarandet av trovärdigheten i dessa internationella ageranden är det högst betydelsefullt, att vårt eget nordiska samarbetsmaskineri fungerar effektivt och klanderfritt.

Med detta som mål har redan många reformåtgärder vidtagits, senast i enlighet med Benkow-kommitténs förslag. Det är av vikt, att vi nu efter denna både tids- och resurskrävande arbetsinsats för omorganisationens väl ser till att samarbetet ges ett fördjupat innehåll och garanteras tillräckliga medel. Regeringarnas framtida samarbete kräver kontinuerlig dynamik. Större uppmärksamhet bör också fästas vid förverkligandet av samarbetsresultaten.

Det övergångsskede vi nu är inne i måste snabbt avvecklas så att den nya organisationsmodellen kan tillämpas. För att reformen skall kunna leda till för samarbetet betydelsefulla resultat krävs politisk vilja. Det gångna året har visat, att en sådan vilja finns. Den ekonomiska handlingsplanen utgör ett utmärkt exempel på att det nordiska samarbetet kan utvecklas och anpassas till föränderliga och stora utmaningar. Nordiska rådets insats har haft avgörande betydelse för denna process.

Handlingsplanen om ekonomisk utveckling och full sysselsättning är en pådrivande faktor även för det nordiska samarbetet i sin helhet. Handlingsplanens förverkligande innebär en stor utmaning såväl för samarbetsapparaten som de nordiska regeringarna. Den avsedda förstärkningen av samarbetsministeriets ställning erbjuder goda möjligheter till en effektiv koordinering av ministerrådets ar-

bete i allmänhet och i synnerhet för genomförandet av denna handlingsplan.

I detta sammanhang vill jag framhäva betydelsen av att också de traditionella samarbetsområdena, vilka inte berörs i den ekonomiska handlingsplanen tillförsäkras ökade resurser, så att samarbetet kan fortsätta och utvecklas i normal takt. Det finns en risk för att de så kallade mjuka värdena och sektorerna blir förfördelade i det framtida nordiska samarbetet.

Vid sammanslagningen av ministerrådssekretariatet och budgetarna måste speciell uppmärksamhet fästas vid värnandet av kultursidans integritet och resursbehov. Jag tänker i synnerhet på det fria kulturarbetet i alla dess mångfasetterade former samt på de i nordiska sammanhang mindre språken, finska, isländska, grönländska, färiska och samiska.

De begränsningar som språken ställer får inte utgöra hinder för medverkan i kulturell och annan växelverkan mellan våra länder.

Kultursamarbetet är nordismens ryggrad och erbjuder en aldrig sinande inspirationskälla. Speciellt angeläget är det att erinra sig detta när vi nu befinner oss i kulturmakten Islands huvudstad. Island har mycket att ge det övriga Norden. Alla kanaler måste hållas öppna för kulturströmmarna i Norden.

På sessionens dagordning finns en betydelsefull fråga, som innebär en utmaning för oss alla, nämligen utvecklandet av det ekonomiska samarbetet i Västnorden. Vi välkomnar dessa strävanden, men vore det inte lika viktigt att göra en specialsatsning också på kulturens område. En sådan satsning kunde och borde ske inom ramen för radio- och TV-samarbetet. Det finns orsak att återkomma till frågan om det nordiska TV-samarbetet i samband med kulturdebatten på torsdag. Låt mig i detta skede endast kommentera statsministrarna Olof Palmes och Kalevi Sorsas initiativ från igår.

Bilaterala överenskommelser mellan Sverige och Finland med sikte på att trygga sverigefinländarnas TV-utbud är under alla omständigheter välkommet. Initiativet måste dock enligt min uppfattning utbyggas med en liknande utökning av Sveriges TV:s sebarhet i Finland. Men inte ens denna komplettering kan ersätta ett brett Nordiskt TV-samarbete. I planerna för ett nordiskt TV-samarbete har

man utgått från övergripande kulturpolitiska målsättningar som inte ens behjälpligt kan uppnås med bilaterala arrangemang. Det är därför av största vikt att man nu inte bara i ord betonar viljan att fortsätta förhandlingarna utan framför allt visar konkret vilja i handling att förverkliga projektet.

De nordiska ländernas framtid beror på den kompetens och det kunnande vi kan utveckla. Forskning och utbildning hör därför till våra mest angelägna samarbetsområden. Det potentiellt allra fruktbaraste samarbetsområdet tror jag är forskarutbildningen. Ett samarbete mellan nordiska universitet och högskolor när det gäller forskarutbildning på nya och snabbt växande forskningsområden, såsom datateknologi och bioteknologi, skulle stärka de nordiska ländernas konkurrenskraft och ställning internationellt.

De begränsade personella resurser som står till förfogande för vårt samarbete, både samnordiskt och internationellt, utgör ett svårlöst problem. Vid genomförandet av ministerrådssekretariatets sammanslagning måste personalpolitiken ges hög prioritet, så att målet, ett väl fungerande, effektivt och samnordiskt sammansvetsat sekretariat, kan uppnås.

Vid beslut om personalfrågor bör man sträva till en balanserad helhetslösning. Speciell hänsyn må tas till de nordiska utkantsspråk-områdenas behov. Naturligtvis skall personalen först och främst vara nordister och ha förmåga att verka samnordiskt, men samtidigt måste en tillräcklig representation för de språkliga utkantsområdena säkerställas.

Det gångna nordiska samarbetsåret har varit framgångsrikt och lett till många konkreta resultat. Som ett exempel på detta vill jag nämna ministerrådets första handlingsprogram på jord- och skogsbruksområdet. Ett flerårigt förberedelsearbete har nu med framgång slutförts och jord- och skogsbruks-samarbetet har erkänts som en med andra programområden jämbördig samarbetssektor inom Nordiska ministerrådet.

I handlingsprogrammet betonas starkt den praktiska tillämpningen och de konkreta resultaten av samarbetet. Detta sedan länge av olika skäl eftersatta samarbetsområde behöver ökade resurser för att den fulla nyttan av nordisk samordning skall kunna dras. I Finland fäster vi stora förhoppningar på vidare

utveckling av genbankssamarbetet, skogsforsknings-samarbetet och planerna på en omfattande kartläggning av naturresurserna i Norden.

Island har under det gångna året haft en central ställning i ministerrådsarbetet. De tunga och ansvarsfulla uppdragen som ordförande för ministerrådet samt ställföreträdarkommittén och andra ämbetsmannakommittéer har med den äran burits av våra isländska kolleger.

Hjartans þakkir fyrir þetta!

Kirsti Kolle Grøndahl: President: Sett på bakgrunn av den raske og aksellererende internasjonalisering av medieområdet, er det i Norge en bred politisk enighet om å forsterke den nasjonale innsatsen. Vi ønsker å bli i stand til å framstille program som kan være alternativ til det økende programtilbud særlig fra de engelsktalende landene. Dette betyr imidlertid ikke at vi tar avstand fra internasjonaliseringen. Tvert imot – den har mange positive trekk. Men til tross for de mange positive trekk er det utvilsomt også slik at den representerer et forsterket press på den nasjonale kulturarv, den nasjonale identitet og det nasjonale språk.

Alle de nordiske landene er små språkssamfunn, og vi mener at vi har felles nordiske verdier som vi ønsker å ta vare på. Det gjelder vår holdning til demokratiet og vårt syn på rettssikkerheten, det har sammenheng med vår felles historie, litteraturen som i stor grad har sammenfallende trekk, og sist, men ikke minst, gjelder det vårt syn på mennesket og menneskeverdet.

Sett på denne kulturpolitiske bakgrunn er det at vi i Norge har lagt forsterket vekt på det nordiske TV-samarbeidet. I Norge er det bred politisk enighet om dette.

Jeg synes det er grunn til å peke på at man i forhandlingene om Tele-X allerede har nådd fram til store resultater. Det er enighet om at Tele-X-satelitten er godt egnet for et TV-samarbeid og at man burde gå inn i en 3-års forsøksperiode som starter i midten av 1987. Det er enighet om målsettingene for program-samarbeidet, fordeling av sendetid, oversettelser til nabolandsspråkene og de rettslige prinsippene som samarbeidet skal bygge på. Videre er det klart at de tekniske spørsmål

ikke er et hinder for at TV-samarbeidet skal kunne omfatte hele Norden.

I den anledning er det grunn til å peke på at et viktig formål med prøveperioden er å integrere hele Norden i dette fortsatte samarbeidet. Tele-X vil således bare være det første skritt på vei mot et TV-samarbeid som også skal kunne omfatte Danmark og Island.

Man er altså blitt enige om en rekke av de viktigste spørsmålene. Ja, faktisk er det slik at vi aldri har vært nærmere enn nå når det gjelder å finne løsningen på en rekke praktiske problemer i forbindelse med et omfattende nordisk TV-samarbeid.

Det eneste store spørsmålet som gjenstår, er dermed å oppnå enighet om prinsippene for hvordan omkostningene ved prosjektet skal fordeles. Vi opplevde derfor en stor skuffelse da vi en uke før sesjonen her i Reykjavik fikk melding om at det ikke hadde lyktes regjeringene å nå fram til et resultat i forhandlingene om hvordan Tele-X skulle kunne utnyttes for det nordiske TV-samarbeid. Bruddet i forhandlingene var desto mer skuffende fordi kulturminister Bengt Göransson på januarmøtet i kulturutskottet gav et optimistisk uttrykk for at det denne gangen skulle lykkes å nå fram til et konkret samarbeid.

I de sosialdemokratiske grupper i Nordisk Råd så vi det manglende forhandlingsresultat som så alvorlig at vi med deltakelse fra den svenske regjeringen allerede ved innledningen til denne sesjonen ble enige om å gjøre vårt til at saken i løpet av kort tid skulle kunne finne en lykkelig løsning. Det var også viktig for oss å søke å forhindre at denne sesjonen i for stor grad skulle preges av jakten på syndebukker istedenfor å bli båret fram av det meget oppløftende og positive resultatet i handlingsplanen for økonomisk utvikling og full sysselsetting.

Jeg har registrert en allmenn tilfredshet over det initiativ som den sosialdemokratiske gruppe har tatt. Noen synes imidlertid å ha vanskeligheter med å akseptere at et nytt politisk initiativ er tatt. Jeg tenker bl. a. på innlegget till den norske statsministeren i formiddag, der han bare svært forbeholdent synes å ha registrert den positive utvikling som har funnet sted i saken i løpet av sesjonens første dag. Dessuten var det bemerkelsesverdig at Willoch i sitt innlegg sa at den norske

regjeringen ville legge avgjørende vekt på at Danmark måtte komme med i Tele-X-samarbeidet. Dette er, så vidt jeg forstår, en helt ny forutsetning fra norsk side. Til tross for statsminister Willochs forbehold og nye forutsetning går jeg ut fra at den norske regjering nå går inn i en gjenopptatt forhandling, og at det ville komme til uttrykk i løpet av sesjonen.

Jeg går ut fra at innholdet i pressemeldingen om Tele-X som er kommet fra den sosialdemokratiske gruppe, er kjent. Vi har ut fra en kulturpolitisk begrunnelse forutsatt at de berørte regjeringene fortsetter forhandlingene og vi forventer at regjeringene allerede før sommeren blir enige om en måte å fordele utgiftene på.

Statsminister Palmes optimistiske uttalelse om Tele-X-prosjektet i går gir grunn til å tro at forhandlingsspørsmålet lar seg løse.

Til slutt: Den pågåenhet som Nordisk Råd i fjor viste, da Rådet samstemmig og med styrke etterlyste en forpliktende plan fra ministrene om økonomisk utvikling og sysselsetting og årets utålmodige press for å få ministrene til å komme fram til et positivt utspill om TV-samarbeidet i Norden, gir grunn til optimisme. Jeg synes det viser at Nordisk Råd igjen er vitalisert, at Nordisk Råd vil noe og tar konsekvensen av det. Det lover godt for fremtiden.

Erlendur Patursson: Hr. president! De fem selvstendige folk her i Nordisk Råd har overfor oss færøyinger og andre ennå ufrie folk praktisert en ny utgave av den gamle jantelov: "Du må gjerne forsøke å innbille deg at du er noe, men du må bare ikke tro at du likevel er noe."

En skikkelig stilling her i Nordisk Råd ville ha vært en veldig løftestang for færøyinger i den strid som dette nordiske folk kjemper for sin eksistens, sin trivsel, sin identitet, sin frihet. Denne støtte må vi unnvære. Vel. Likevel er vi her, for vi sier som Þórir á Jökli:

"Køld er sjávardrifa,
en upp skal á kjøl klifa".

Tillat meg å nevne noen få av de ting vi færøyinger har å slåss med. Lagtinget har fattet vedtak om Færøyene som atomvåpenfrie sone, men dette vedtak har vært godt gjemt i det danske utenriksdepartementets skuffer i København. Lagtinget har likeledes – allerede for 10 år siden – fattet vedtak om

at eiendomsretten till landets ressurser skal tilhøre det færøyske folk. Ennå har vi ikke vunnet denne selvkclare rett. Men vinnes skal den, vær sikker på det.

Trass i forannevnte jantelov vil vi forsøke å styrke vår deltakelse i det nordiske samarbeid – det er derfor dere ser så mange færøyinger i denne sesjon – og vi er fast besluttet på å få et nært samarbeid med grønlandinger og islendinger. Vi vil med fornyet kraft stride vår strid for vår eksistens, vår trivsel, vår identitet, vår frihet. Denne holdning skulle være i samklang med god nordisk tradisjon, og nettop derfor mener vi å ha rett til en verdig plass blant dere.

Til EF's kritikk av grindefangsten på Færøyene og krav om å få denne forbudt har jeg først den bemerkning at det er denne fangst som i flere hundre år i det hele tatt har gjort det mulig for det færøyske folk å overleve på disse øyer. Uten grindefangsten er det høyst tvilsomt om det hadde eksistert noe færøysk folk i dag. Så kan man diskutere om det er et pluss eller et minus.

I regelen er grindedrap humant – likeså humant som f. eks. slaktning av svin i et moderne svineslakteri. Det skal dog innrømmes at det ikke alltid foregår etter det fastsatte mønster. Men dette er ikke annet enn hva man ser ved all fangst, og man gjør seg vitterlig umake for å unngå slike tilfeller. Grind kan nå ikke fanges på annen måte enn den man har brukt i århundreder. Og er det noe som truer hvalen med en pinefull død, er det de store industrilands utslipp av kjemikalier i havene.

De som forarges over den færøyske grindefangst, burde heller vende seg mot det metodiske og ganske unødvendige dyreplageri som foregår i deres eget land – med "tremmekalver", "burhøns" og andre etablerte dyreplageri-ghettoer, for ikke å tale om det metodiske og bestialske dyreplageri – kun til fornøyelse – som foregår i de land som man om kort tid vil ønske velkommen som likeverdige medlemmer i det samme fellesskap som har fått moralsk oppstøt over det humane færøyske grindedrap.

Alle taler om fred, men ingen gjør noe for det. Nå vet vi at freds- og nedrustningspolitikk ligger utenfor Nordisk Råds virkefelt. Dette må tas til etterretning. Men når denne veien er lukket, må vi søke andre. Og nettopp

nå har vi fått et eksempel på at Nordens menn i denne saks tjeneste ikke er redd for å gå utenom dette nordiske elfenbenstårn.

Jeg tenker her på den svenske statsminister Olof Palmes deltakelse i møtet i New Dehli den 28. januar i år. I dette møte deltok ledere fra seks land. Disse seks statsledere krevde forbud mot all utvikling av romvåpen og umiddelbar stopp for alle typer av kjernevåpenforsøk. De gjentok også tidligere krav om nedfrysing av alle kjernevåpenarsenaler, og forlangte at stormaktene forhandlet seg frem til nedskjæringer. På møtet sa statsminister Olof Palme:

Vårt budskap er at vi aldri kan godta en ordening som likner et kolonialt system, hvor andre lands skjebne bestemmes av et fåtall dominerende kjernevåpenmakter.

Kjernevåpen angår alle land, ikke bare de fem stormaktene. Vi har over oss trusselen om en "kjernevåpenvinter", som kan forvandle jorden til en mørk og frossen planet.

Vi kan ikke la menn som Caspar Weinberger i USA og Sokolov i Sovjet passe hele verdens anliggender.

Jeg vil her fra denne talerstol få lov til å rette en takk til Olof Palme for denne innsats. Og i forlengelsen av denne takk må jeg også komme med en henstilling til den svenske statsminister, og det er at han tar initiativ til et møte mellom stats- og landsledere i Norden med det formål å få vedtatt samme eller liknende uttalelser som fremkom på møtet i New Dehli, og for øvrig få i gang realistiske drøftelser mellom de nordiske land om hvilke initiativ man kan ta i fredens tjeneste. Disse drøftelser kan holdes helt utenfor Nordisk Råds regi.

Såfremt dette lykkes, vil denne nordiske sesjon få historisk perspektiv, ikke for hva man fikk utrettet innenfor Rådets møtesaler, men for hva man fikk utrettet utenfor Rådets møtesaler.

Palm: Herr president! På torsdag formiddag skall sessionen enligt dagordningen ta stillning til de kulturelle samarbeidsfrågora.

Eftersom en del talare redan i den nu pågående generaldebatten behandlat de nordiska radio- och TV-frågora vill jag säga några ord i denna fråga. Jag avstår dock från polemik mot en del märkliga yttranden som både i

går och i dag gjorts i frågan från denna talerstol.

De många överläggningarna inleddes med det s.k. Nordsat-projektet. Detta mycket kostnadskrävande projekt möttes på många håll med stor skepsis. Jag tillhörde då de kritiska som stödde sig på en mycket bred kulturopinion.

Denna skepsis har förstärkts många gånger när vi har diskuterat dessa frågor i Nordiska rådets kulturutskott. Det har nämligen under alla dessa år visats en ovilja att diskutera hur projektet skulle finansieras, inte bara tekniken utan framförallt programinnehållet i de många kanaler som skulle bli ett resultat av ett sådant beslut.

Jag tillhörde dem som alltid underströk att notan till slut måste betalas. Från kulturell synpunkt måste vi på lång sikt orka konkurrera med de stora internationella satsningar som sker och som kommer att ske på detta område. Det krävs framförallt en acceptabel kvalitet på utbudet i en nordisk satellit om satsningen skall bli kulturellt meningsfull. En del drömde om att för att klara finansieringen skulle kanalerna fyllas med reklam.

När ett utvecklat radio- och TV-samarbete nu kan möjliggöras genom det aktuella Tele-X-projektet tillhör jag dem som har hälsat detta med största tillfredsställelse.

Projektet ligger på en realistisk och gripbar nivå och vi hoppas att de nu presenterade planerna skall lyckas. Om allt går i lås blir detta projekt av den största betydelse för att främja det kulturella utbytet i Norden. Språkförståelsen är här av avgörande betydelse. Radio- och TV-samarbetet kan också bereda vägen för en fördjupad förståelse för våra länders kulturella egenart, som är en del av vår nationella identitet.

När det under de senaste dagarna har uttryckts stora farhågor för att inte heller Tele-X-projektet skulle kunna förverkligas har detta framstått som illavarslande. De deklamationer som under dessa dagar i Reykjavík har gjorts av regeringarna uppfattar vi som ett löfte om att de nordiska regeringarna med kraft kommer att eftersträva en rationell lösning av denna fråga, som har diskuterats i så många år.

Även vid dessa överläggningar spelar naturligtvis finansieringsfrågora en mycket stor roll. Enligt min mening vore det en stor

besvikelse om en överenskommelse inte skulle kunna träffas. Detta skulle vara än mer överraskande mot bakgrunden av den ohejdade optimism som på sina håll kom till uttryck när vi diskuterade Nordsat. Den gången handlade det om betydligt större belopp – som långt ifrån hade preciserats – jämfört med det ekonomiskt mycket begränsade Tele-X-projektet som nu är aktuellt.

Enligt min mening har vi aldrig varit så nära en lösning av det nordiska radio-TV-samarbetet som nu. De nordiska länderna borde därför gå från ord till handling.

Mot denna bakgrund vill jag instämma i den deklaration som Kirsti Kalle Grøndahl har gjort på den nordiska socialdemokratiska gruppens vägnar, som också innebär att alla bör vara beredda att ta de kostnader som projektet medför.

Herr president! Vi har nu chansen att visa att vi vill nå resultat i denna segslitna fråga.

Olof Jansson: Det nya samarbetsavtalet, som kunde tillämpas fr. o. m. förra sessionen i Stockholm, innebär för Färöarna, Grönland och Åland en effektivare plattform inom det nordiska samarbetet. Den glädjande grunden i detta var att dessa autonomiers självstyrelsekompetens fick ett större rättmätigt beaktande inom samarbetsformerna, dvs. beaktandet av att en betydande del av behandlade sakområden kan för dessa autonomiers del avgöras endast av deras egna myndigheter. Oberoende av Färöarnas, Grönlands och Ålands befolkningsmässiga andel är detta beaktande av grundbetydelse för ett helgjutet nordiskt samarbete. Det är även gott om minoritetens erkända folkrättsliga ställning inom Norden kan exporteras som en förebild för övriga delar av världen.

Jag kan intyga att det nya samarbetsavtalet från -83 för Ålands del har varit stimulerande och haft en god effekt för ökat nordiskt intresse.

Under det gångna året har åter beredningen av ändrade och effektiviserade samarbetsformer varit en av de stora frågorna. I samband med beredningen av denna nyordning har från åländsk sida liksom även från färöisk och grönländsk framställts vissa önskemål av särskild betydelse för dessa autonomier. Detta synes ha uppfattats på en del håll som en

ändring av de fastslagna principerna i 1983 års samarbetsavtal, berett av den s. k. Petri-kommittén. Detta har inte varit meningen. Petri-kommittén drog upp riktlinjerna för Färöarnas, Grönlands och Ålands ställning i förhållande till samarbetsavtalet så som det var utformat under beredningstiden 1981–82. Vi måste rimligtvis utgå ifrån att om samarbetsformerna därefter förändras, breddas och effektivteras, måste denna utveckling få tillkomma i erforderligt avseende även självstyrelseautonomierna, beaktande deras särskilda förhållanden inom samarbetet, utan att frågorna låses till någon äldre beredning.

Vad som av de framställda önskemålen inte blivit beaktat i klar utskrivning hoppas vi dock med den goda viljans effekt skall kunna ordnas i tillämpning på det praktiska planet.

I den ekonomiska handlingsplanen betonas starkt betydelsen av vår nordiska konkurrenskraft på världsmarknaden. Planens resultatativa genomförande är i hög grad beroende därav. Särskilt betonas åtgärder för förstärkande av vår ekonomiska konkurrenskraft inom den konkurrensutsatta sektorn. Men – har man under beredningen av åtgärdsförslagen glömt – de nämnda – att den nordiska handelssjöfarten strukturellt sett varit bland de allra svårast drabbade inom våra nordiska ekonomier, främst p. g. a. starkt försämrad konkurrenskraft på världsmarknaden? Handlingsplanens grund för ekonomisk tillväxt och full sysselsättning är ökad produktion och ökad handel såväl mellan våra nordiska länder som på världsmarknaden. Tillika med denna lovvärda deklaration kan vi dock konstatera att den ekonomiska sektorn, som i första hand är naturlig att transportera dessa ökade varuströmmar länderna emellan, dvs. vår nordiska handelsflotta, i allvarligt tilltagande grad uppvisar konkursfall efter konkursfall, utslagna i den internationella konkurrensen.

Det medlemsförslag om åtgärder på handelssjöfartens område, vilket föreligger till antagande vid denna session och vars innehåll mycket väl överensstämmer med handlingsplanens intentioner, borde av ministerrådet i åtgärder integreras med handlingsplanen.

Beräffande Tele-X har Finlands delegation gjort ett särskilt uttalande med förhoppningen att de nordiska ländernas regeringar

fortsätter överläggningarna om genomförandet av Tele-X-planen på för de i projektet deltagande länderna skäligen villkor. Detta uttalande stöder vi helt från åländsk sida.

Och slutligen, herr president, uttryckte jag vid förra årets generaldebatt att vi från åländsk sida förväntar oss att Norden-institutet på Åland förverkligas planenligt enligt de intentioner, som från början varit rådande i beredningen. Vi kan anse att detta nu har skett. Jag tackar ministerrådet och alla övriga medverkande.

Finansminister Presthus: Hr. president! Norden er nå inne i en god periode sammenlignet med gjennomsnittet for resten av verden. Den økonomiske utviklingen i Norden har vært gunstig gjennom 1984. Jeg vil særlig feste oppmerksomheten ved at det i 1984 skjedde en merkbar forbedring i sysselsettingssituasjonen i Norden betraktet som helhet. Selv om dette må ses i lys av det internasjonale økonomiske oppsving, er det grunn til å notere seg at alle nordiske land, bortsett fra Island, som har særegne problemer, har de fire øvrige nordiske land gjennom 1984 hatt en gunstigere sysselsettingsutvikling enn gjennomsnittet for de europeiske OECD-landene. Også i 1983 var sysselsettingen stigende i Norden, selv om den dette året ikke var tilstrekkelig til å nøytralisere virkningene av fortsatt betydelig vekst i arbeidsstyrken. For 1984 har imidlertid sysselsettingsøkningen vært sterkere enn tilgangen til markedet. Vi kan derfor ved denne sesjonen notere at arbeidsledigheten fra 1983 til 1984 er fallende for Norden som helhet.

Ved vurderingen av de økonomiske utsiktene for resten av 1985 bygger en på at veksten fortsatt kan tilta noe i Europa. Også i Danmark, Finland, Sverige og Norge regner en med relativt sterk økonomisk vekst gjennom 1985. Veksttakten i Vest-Europa under ett antas imidlertid å bli lavere enn både i USA og Japan.

Selv om sysselsettingen har utviklet seg i riktig retning det siste året, og til tross for at Norden er i en særklasse i Europa når det gjelder lav arbeidsledighet, er det nødvendig med så vel nasjonal som koordinert nordisk og internasjonal innsats for å bringe ledighetstallene ytterligere nedover. Det vil først

og fremst være gjennom den økonomiske politikken i det enkelte land at arbeidsmarkeds-situasjonen må forbedres.

Imidlertid er den handlingsplan for økonomisk vekst og full sysselsetting, som skal behandles i morgen, et håndfast bevis på at det også gjennom konkrete samarbeidstiltak kan skapes grunnlag for økt sysselsetting både på kort og lang sikt.

Dette konkrete samarbeidsprosjektet er utformet med sikte på å være et forsterkende tillegg til den økonomiske politikk som føres i det enkelte land.

Arbeidsledighetsproblemene løses ikke alene ved høyere offentlige bevilgninger. Økt offentlig innsats må suppleres med tilrettelegging for økonomisk vekst i næringslivet. I et noe mer langsiktig perspektiv er også en koordinert innsats innenfor forskning og utvikling og på utdannelsessektoren viktige deler av en strategi for forsterket økonomisk vekst i Norden. På alle disse områdene inneholder planen viktige og konkrete bidrag.

Den økte økonomiske avhengigheten mellom landene stiller også større krav til samarbeid i internasjonale organer. Det vil være et viktig utgangspunkt for de nordiske landene å bidra til å sikre at den næværende konjunkturoppgangen kan bli mer varig. Handlingsplanen tar opp det nordiske samarbeidet både innenfor OECD og i andre internasjonale fora. Dette gjøres for å gi større slagkraft til de synspunkter de nordiske land her står sammen om.

I denne sammenheng vil jeg også peke på de fellesnordiske konjunkturrapporter som nå vil bli utarbeidet hver høst. Disse vil bidra til å legge forholdene til rette for felles nordiske opptredener i internasjonale økonomisk-politiske diskusjoner.

Friere kapitalbevegelser mellom de nordiske land kan gi viktige bidrag til den økonomiske og industrielle utvikling i Norden. Det er i de senere år foretatt betydelige skritt for å liberalisere eksisterende bestemmelser om kapitalbevegelser. Det ville imidlertid være av meget stor betydning for den økonomiske utvikling i Norden at man gikk videre i denne retning. På bakgrunn av de drøftinger som har funnet sted vis-à-vis OECD, synes det nå klarlagt at det ikke er grunnlag for fellesnordiske særordninger. De videre liberaliseringer vil således måtte skje på nasjonal ba-

sis. Dermed er det opp til det enkelte nordiske land å bestemme tempoet i den videre liberalisering av reglene om kapitalbevegelser.

Arbeidsledighetssituasjonen i Norden krever også tiltak på noe kortere sikt. Det omfattende samarbeidsprogrammet om investeringer i infrastrukturprosjektene står her sentralt. Gjennom å koordinere investeringene her både i tid og omfang vil effekten av tiltakene både på kort og lang sikt bli vesentlig større enn om ensidige nasjonale prioriterings hensyn var lagt til grunn.

I forbindelse med investeringene i infrastrukturprosjektene er det grunn til å peke på at den foreslåtte investeringsordning er gitt en utforming som gjør det mulig for de enkelte land i Norden å tilpasse dette til den finansieringsmodell en anser mest hensiktsmessig nasjonalt. Den nye finansieringsmodellen vil således ikke endre prinsippene for den nasjonale behandling av de enkelte investeringsprosjekter.

Det har vært en forståelig utålmodighet de senere år i det nordiske samarbeid. Konkrete samarbeidstiltak har vært etterlyst. Stigende arbeidsledighet gjennom flere år har naturlig nok forsterket ønsket om og behovet for en samordnet innsats for å bidra til den økonomiske veksten. Den fremlagte handlingsplanen burde være et konkret svar på dette.

Til slutt: Handlingsplanen er utarbeidet av de nordiske lands finansministre. Men jeg vil ikke legge skjul på at denne handlingsplanen aldri hadde sett dagens lys i den form den nå foreligger, dersom ikke Nordisk Råd hadde tatt opp saken, dersom ikke Nordisk Råd hadde vært pådriver og dersom ikke Nordisk Råd hadde kommet med fruktbar kritikk underveis.

Derfor er planen ikke bare et produkt av det nordiske samarbeid. Den er et produkt av Nordisk Råd.

Ändring i medlemslisten

Det anmeldes, att Ilkka Kanerva intagit sin plats i rådet och att Helena Pesola lämnat sessionen.

Rådet beslöt att ändra medlemslisten i enlighet härmed.

Peter Muurman övertog därefter ledningen av förhandlingarna.

Lipponen: Herr president! En amerikansk ekonom har konstaterat, att det finns i Europa två sätt att säga att ingenting kan göras åt den ekonomiska krisen. Å ena sidan säger de konservativa, att man ingenting kan göra, att tiden löser våra problem, synd att så många måste bli arbetslösa. Å andra sidan säger vänstern, att man ingenting annat kan göra än att bara fördela arbetslösheten jämnare t. ex. genom att förkorta arbetstiden.

Det är den aktiva ekonomiska politiken som skiljer Norden från den rådande rådlösheten i Västeuropa. Vi känner ingen nordpessimism eller nordsklerosis. Vi anser, att Norden har stora komparativa fördelar i dagens värld och borde agera som en ekonomisk enhet på global basis. Det råder en bred konsensus, att den nordiska välfärdsstaten bör bevaras.

Det gångna året har medfört en viss höjning av ambitionsnivån i förberedelserna för det ekonomiska handlingsprogrammet. Finansdepartementen har tagit frågan med fullt allvar. Efter det att fackföreningsrörelsen med sin kritik hade fått fart i arbetet har också tillkomsten av den s.k. Gyllenhammargruppen spelat en stimulerande roll. Gruppen återspeglar ett visst mognande av "affärsmännens nordism", vilket kan ge bättre utgångspunkter för den politiska nordismen.

Pär Stenbäcks förslag om tillsättande av en utvärderingsgrupp av utomstående experter är baserat på en missuppfattning av Gyllenhammargruppens roll. Gyllenhammargruppen har inte tagit politikernas roll utan inskränkt sig till samarbetet inom företagssektorn och därtill relevanta infrastrukturprojekt. En allmän utvärderingsgrupp skulle ha en helt annan funktion, att göra någonting som politikerna själva skulle kunna göra. Det är inte helt logiskt att avgående nordiska parlamentariker här gör allmänna konkursförklaringar utan att samtidigt inse, att de själva har burit ansvaret för bristen på resultat i nordiskt samarbete.

Trots att handlingsplanen inte innehåller några förslag till ändringar i det nordiska samarbetets institutionella ramar har man i

förberedelserna diskuterat t. ex. kapitalrörelsernas liberalisering. Det lönar sig inte att partipolitiserar denna fråga genom konstgjorda voteringar eftersom vi alla vet att OECD:s ställningstagande gör det nödvändigt att välja en alternativ strategi. Samtidigt kan man konstatera, att vi så småningom närmar oss en vändpunkt där också de institutionella ramarna bör övervägas.

Framsteg i det ekonomiska samarbetet innebär inga risker för kultursamarbetet. Det är tvärtom en fördel för kulturen, särskilt forskning och utbildning, att den sätts i ett större sammanhang. Även kulturen bör ta sitt ansvar i den väldiga satsningen vi måste göra för att kunna klara oss i den globala konkurrensen. Detta betyder att man också på kultursidan bör bli mera medveten om kostnadsansvaret. Våra universitet, för att ta upp ett viktigt exempel, behöver en översyn från denna synpunkt.

Vi har i det nordiska kulturella samarbetet kultiverat en trädgård av många olika, även små växter, som vi inte måste glömma då vi planerar större projekt. I större projekt som satellitsamarbete borde vi mer än hittills ta hänsyn till kulturella mål.

Jag vill här påpeka för Pär Stenbäck, att det knappast lönar sig att utnyttja Tele-X-frågan för allmänna utfall mot en nordisk regering. Det gäller helt enkelt pengar. Det är en vanlig normal förhandlingssituation, där först och främst samarbetsministrarna har burit ansvaret. Förhandlingarna kommer att fortsätta efter den klara markering vi har fått här under sessionen från de finska och svenska statsministrarna, från kulturutskottet och från den socialdemokratiska gruppen i rådet.

Efter lösningen av de återstående problemen kring Tele-X är det dags att ordentligt börja utveckla ett nordiskt programsamarbete. Det kunde utvidgas till en allmän strategi för media- och kulturpolitiken, koordinerad med den ekonomiska strategin.

Från denna synvinkel borde man också betrakta sammanslagningen av sekretariaten och budgeterna.

Jag påpekade redan att kulturen kan dra nytta av framsteg i det ekonomiska samarbetet. Kulturens företrädare har även under denna session uppträtt alltför defensivt i debatten om organisationsreformen. Det fattas faktiskt dynamik på kultursidan och jag vågar

tro att sekretariatsammanslagningen innebär att man kan sätta större effektivitetskrav på planering av kultursamarbetet. I budgetfrågorna får samtliga ansvariga ministrar och parlamentariker också ett större ansvar för kulturens utveckling.

Kulturminister Bengt Göransson: Herr President! Jag har valt att begära ordet redan under generaldebatten, mot bakgrund av de resonemang som har förts beträffande Tele-X-frågan. Jag hade i och för sig räknat med att avvakta med att göra ett inlägg till torsdagens debatt på kulturområdet.

I den diskussion som har förts har mina uttalanden uppmärksammats. Jag vill därför inledningsvis understryka att det som jag gjorde när förhandlingarna avstannade den 20 februari var att konstatera ett faktum, och det gjorde jag med en djup och uppriktig besvikelse. Jag hade, vilket jag hade möjlighet att redovisa för kulturutskottets ledamöter i januari, anledning att se med stor optimism på Tele-X-förhandlingarna. Jag har inte den 20 februari liksom inte heller därefter funnit några skäl att förebrå mina förhandlingsparter deras ställningstaganden – under årens lopp har jag lärt mig att respektera också den motpart som står långt från den position som jag har intagit.

Förhandlingarna har varit svåra. De rör verkliga frågor och reella problem – för ett par av talarna här, en Pär Stenbäck och en Bengt Westerberg, som alltid tycks ha svar på alla frågor innan de ställts, tycks det mera vara fråga om ett spel, som schack, eller i Pär Stenbäcks fall en enklare variant: spel på enarmade banditer. Detta är alldeles för enkelt med tanke på de svårigheter som vi diskuterar.

Diskussionen om ett nordiskt TV-samarbete har tagit lång tid, och det har tagit så lång tid därför att frågan är komplicerad och svår – inte därför att Sverige skulle ha lust att uppträda som en elak storebror. Vi kan naturligtvis från svensk sida beklaga att Tele-X-projektet har en så stor svensk andel – låt mig påminna om att den andelen blivit så stor som ett uttryck för en svensk vilja att medverka till att projektet blir av, inte för en vilja från vår sida att skaffa oss ett stort ägande.

Några av de sakuppgifter som lämnats i

debatten, bl. a. av Ingrid Sundberg, är inte korrekta, och jag vill därför göra några tillrättalägganden.

Utvecklingen inom rymdteknologin går snabbt, och det kan vara svårt att skilja mellan satellit och satellit. Tele-X kommer att vara en direktsändande satellit, vars sändningar kommer att tas emot av enskilda hushåll med en förhållandevis enkel och billig utrustning. Publiken för Tele-X-sändningar kommer i princip att vara alla invånare i de nordiska länderna.

Det som kännetecknar direktsändande satelliter är hög sändareffekt, som bl. a. för med sig höga kostnader för varje projekt. I debatten om priset för användning av Tele-X har man från norsk och finsk sida gjort jämförelser med priset för TV-kanaler i s. k. kommunikationssatelliter. Dessa satelliter sänder med låg effekt, och för att kunna ta emot sändningarna måste man vara ansluten till ett kabelnät i vilket satellitsändningarna sänds vidare.

Ett programsamarbete som bygger på användning av kommunikationssatellit blir därför ett ojämnt nordiskt samarbete. Programmen förbehålls de människor som bor i de stora tätorterna, och de som bor i de små tätorterna eller i glesbygd kan inte ges tillgång till dem.

Det kan knappast vara möjligt att, som Ingrid Sundberg gjorde gällande, gå ut på världsmarknaden med nya direktsändande satelliter eller TV-kanaler till de priser som har gjorts gällande. Man kan faktiskt ifrågasätta om det finns en marknad, där direktsändande satelliter erbjuder överskottskanaler.

Slutsatsen blir att Tele-X är ett viktigt nordiskt projekt och som sådant måste ses långsiktigt. Med någon överraskning har jag därför noterat av de inlägg som gjorts att Sverige här skulle ha en kortsiktig ambition eller ett kortsiktigt perspektiv, men på den punkten avstår jag från att polemisera – i förhoppning om att därmed kunna medverka till att frågan

löses. De som primärt ser som sina – och sina partiers – intressen att inför omvärlden markera att de är utan skuld till förhandlingsavbrottet den 20 februari, eller, som gäller några av talarna, markera att de skulle ha tänkt och handlat annorlunda, om de haft tillfälle att vara med, må göra sina uttalanden. För den svenska regeringens del nöjer jag mig med att uttala beredskap att medverka till att frågan löses, och det tänker vi försöka göra inte genom att göra Tele-X-frågan och det nordiska TV-samarbetet enklare än vad som är fallet, utan genom att ta den på allvar.

Jag ansluter mig därför självfallet till det uttalande som den nordiska socialdemokratiska gruppen gjort och som Kirsti Kalle Grøndahl föredragit här.

Ingrid Sundberg: Herr president! Efter Bengt Göransson's anförande vill jag gärna göra ett förtydligande.

Jag har i mitt anförande i går inte påstått att man skulle kunna hyra sändningstid och kanaler i direktsändande satelliter. Vi känner till den utbyggnad som i dag sker på satellitfronten. Det vanligaste och mest förekommande är kommunikationssatelliter. Vad jag erinrade om var att vi i alla de nordiska länderna håller på att bygga ut våra kanaler för mottagning av sändningar bl. a. från kommunikationssatelliter.

Vad jag sade var helt enkelt att de nordiska länder som i händelse av att Tele-X inte skulle bli en realitet skulle vilja vidarebefordra sina egna program till andra nordiska länder kunde hyra tid i kommunikationssatelliter. Jag vill instämma i vad Bengt Göransson sade, att det vore olyckligt ur den synpunkten att programmen i så fall aldrig skulle nå samtliga i Norden på det sätt som vi har en gemensam önskan om.

Sedan generaldebatten avbrutits, avslutades mötet kl 11.35.

Protokoll

3:e mötet

Tisdagen den 5 mars 1985 kl. 14.00

Presidenter: Peter Muurman (1–2), Karin Söder (2) och Gunnar Berge (2–3)

Dagordning

1. Meddelelse om utvalgenes sammensetning og valg av formann og nestformann samt meddelelse om valg av formann og nestformann i Budsjettkomiteen

2. Fortsatt generaldebatt. C 1: Nordisk Ministerråds beretning om det nordiske samarbeidet samt Dokument 1: Rapport fra Nordisk Råds presidium

3. Dokument 2: Virksomhetsberetning fra Nordisk Råds budsjettkomite

Ändring i medlemslistan

Det anmäldes, att Pekka Tuominen för resten av denna dag och nästa dag ersatts av Karl-Gunnar Fagerholm.

Rådet beslöt att ändra medlemslistan i enlighet härmed.

I

Anmälan om utskottens sammansättning och val av ordförande och vice ordförande samt val av förman och vice förman i budgetkommittén

Anmäldes att delegationerna till medlemmar av de fem utskotten utsett följande medlemmar:

Juridiska utskottet

Danmark:

Flemming Hansen (KF)

Jens Steffensen (KrF)

Bernhardt Tastesen (S)

Finland:

Mikko Elo (Sdp)

Tuulikki Petäjämäki (Kok)

Heikki Riihijärvi (Smp)

Island:

Friðjón Þórðarson (Sj.)

Norge:

Guttorm Hansen (A)

Finn Kristensen (A)

Jan Petersen (H)

Sverige:

Lennart Andersson (s)

Hans Nyhage (m)

Lars Werner (vpk)

Kulturutskottet

Danmark:

Jens Peter Jensen (V)

Karen Højte Jensen (KF)

Erlendur Patursson (Tvfl)

Robert Pedersen (S)

Otto Steenholdt (At)

Finland:

Elsi Hetemäki-Olander (Kok)

Tytti Isohookana-Asunmaa (K)

Paavo Lipponen (Sdp)

Pekka Tuominen (ASD)

Pirkko Turpeinen (Skdl)

Island:

Eiður Guðnason

Stefán Benediktsson (Bj.)

Norge:

Kirsti Kolle Grøndahl (A)

Hanna Kvanmo (SV)

Håkon Randal (H)

Gunvor Schnitler (H)

Reiulf Steen (A)

Sverige:

Georg Andersson (s)
 Tyra Johansson (s)
 Gunnel Jonäng (c)
 Sture Palm (s)
 Ingrid Sundberg (m)

*Social- och miljöutskottet**Danmark:*

Margrete Auken (SF)
 Dorte Bennedsen (S)
 Helge Adam Møller (KF)

Finland:

Kaj Bärlund (Sdp)
 Ilkka Kanerva (Kok)
 Hannu Kemppainen (K)

Island:

Pétur Sigurðsson (Sj.)

Norge:

Jo Benkow (H)
 Astrid Murberg Martinsen (A)
 Odd With (Kr.F.)

Sverige:

Arne Andersson (m)
 Rune Gustavsson (c)
 Grethe Lundblad (s)

*Trafikutskottet**Danmark:*

Lilli Gyldenkilde (SF)
 Kaj Poulsen (S)
 Peder Sønderby (V)

Finland

Olof Jansson (ÅC)
 Sakari Knuutila (Sdp)
 Marjatta Väänänen (K)

Island:

Guðrún Helgadóttir (Ab.)

Norge:

Bjarne Mørk Eidem (A)
 Margit Hansen-Krone (H)
 Ole Gabriel Ueland (Sp)

Sverige:

Karl-Erik Häll (s)
 Per Petersson (m)
 Bengt Wiklund (s)

*Ekonomiska utskottet**Danmark:*

Ivar Hansen (V)
 Karen Thurøe Hansen (KF)
 Anker Jørgensen (S)
 Aase Olesen (RV)
 Preben Lange (Si)
 Jógvan Sundstein (Fkfl)

Finland:

Esko Aho (K)
 Arvo Kemppainen (Skdl)
 Erkki Liikanen (Sdp)
 Peter Muurman (Sdp)
 Ilkka Suominen (Kok)
 Pär Stenbäck (Sfp)

Island:

Ólafur G. Einarsson (Sj.)
 Páll Pétursson (F.)

Norge:

Gunnar Berge (A)
 Gro Harlem Brundtland (A)
 Johan Buttedahl (Sp)
 Carl I. Hagen (Fr.p.)
 Petter Thomassen (H)
 Hans Olav Tungesvik (Kr.F.)

Sverige:

Arne Gadd (s)
 Paul Jansson (s)
 Gunnar Nilsson (s)
 Sten Svensson (m)
 Karin Söder (c)
 Bengt Westerberg (fp)

Utskotten hade vid konstituerande möten samma dag till förmån och vice förmån valt följande:

Juridiska utskottet:

Förman: Bernhardt Tastesen
 Vice förman: Friðjón Þórðarson

Kulturutskottet:

Förman: Eiður Guðnason
 Vice förman: Ingrid Sundberg

Social- och miljöutskottet:

Förman: Jo Benkow
 Vice förman: Kaj Bärlund

Trafikutskottet:

Förman: Marjatta Väänänen
 Vice förman: Bjarne Mørk Eidem

Ekonomiska utskottet:

Förman: Gunnar Nilsson
 Vice förman: Ivar Hansen

Det anmäldes, att *budgetkommittén* vid möte den 4 mars valt Bjarne Mørk Eidem till förman och Jens Peter Jensen till vice förman.

2

C 1: Berättelse rörande det nordiska samarbetet och Dokument 1: Rapport från Nordiska rådets presidium (fortsatt generaldebatt)

Sundstein: Hr. præsident! Det ser ud til, at hovedtemaet ved denne Nordisk Råds session er økonomi. Der er denne gang ikke eller bør i hvert fald ikke være tale om økonomiske dommedagsprædikener; det er tværtimod mere optimistiske synspunkter, der fremføres.

De nordiske landes økonomi er for en stor del bedre, end den var bare for et eller to år siden. Dette skyldes selvfølgelig delvis en gunstigere konjunkturudvikling, men det skyldes også den førte økonomiske politik i de respektive lande. I den henseende bør der lægges mærke til, at borgerlige regeringer i flere nordiske lande har været meget effektive.

Et af lyspunkterne inden for den økonomiske politik i Norden er det handlingsprogram for økonomisk udvikling og fuld syssel-sætning som kommer til endelig vedtagelse på denne session, og som siden skal stå sin prøve ved udførelse inden for det nordiske samarbejde.

Handlingsplanens værdi ligger først og fremmest i, at det er et politisk dokument, der er fremlagt i bred enighed og skal gennemføres i et samarbejde mellem flere lande, som på trods af mange lighedspunkter også udviser store forskelle.

Hvis vi ser på forskellene, konstaterer vi først, at Danmark i kraft af sit medlemskab af EF har visse forpligtelser over for dette fællesskab, der ikke kan samordnes inden for et tæt nordisk samarbejde. Finland har af historiske og geografiske årsager visse hensyn at tage til den store nabo i øst. Sverige og Norge er ved at udvikle sig til "stormagterne" i Norden.

Det er først og fremmest denne store og centrale del af Norden, der får glæde af handlingsplanens punkter om Norden som hjemmemarked, eksportfremmende tiltag, industripolitik osv.

Tilbage bliver så den atlantiske del af Norden, Færøerne, Island og Grønland, det, som nu bliver kaldt Vestnorden. I forbindelse med handlingsplanen er der fremlagt forslag om en Vestnordenfond, der finansielt skal hjælpe til yderligere udvikling og udbygning af erhvervslivet i disse tre lande.

Fra færøsk side er vi af den opfattelse, at fondens egenkapital ikke er stor nok, men vi har besluttet at gå ind for forslaget og at bidrage relativt med en færøsk andel af egenkapitalen, foreløbig med 0,1 mill. US dollars, men som sagt vil vi også bidrage til en forøgelse af denne egenkapital.

Det regionale Vestnordenprojekt har også omfattet Færøerne, og vi støtter selvfølgelig en udvidelse af dette projekt.

Den økonomiske situation på Færøerne har været en del omtalt i udenlandsk presse i den senere tid.

I flere år har vi foretaget meget store investeringer i færøsk erhvervsliv, ganske særlig i nye virksomheder. Desuden er der investeret betydelige beløb i styrkelsen af infrastrukturen. Disse investeringer har betydet, at vores udlandsgæld er steget betydeligt og nu har en størrelse på omkring 60% af bruttonationalproduktet. Det skal understreges, at størstedelen af disse lån kan identificeres direkte til erhvervsinvesteringer.

Men samtidigt er produktionen også forøget, og i årspriser er stigningerne pr. år mellem 10 og 20%. Med en faldende inflation har realtlvæksten ligget på mellem 5 og 10% i 1983 og 1984.

Problemet med arbejdsløshed kendes ikke på Færøerne på samme måde som i mange andre lande. Vi har valgt at bruge vore ressourcer til investeringer og til støtte for produktionen hellere end til direkte arbejdsløshedsunderstøttelse.

Der er nu forløbet to år, siden Nordisk Råds daværende præsident, Jo Benkow, åbnede Nordens Hus på Færøerne. Jeg tror, at jeg er i overensstemmelse med størstedelen af den færøske befolkning, når jeg siger, at denne institution har vist sig at være en succes. Huset er blevet benyttet til mange slags arrangementer, og der er hele tiden liv i og uden om huset.

I går var den islandske repræsentant Eidur Gudnason inde på spørgsmålet om hvalfangst i vore lande. Jeg vil give hr. Gudnason ret i, at det er forkasteligt, at store industrilande, hvis befolkning og politiske ledere påvirkes af massemediernes til at true med økonomiske og handelsmæssige sanktioner mod befolkninger, som ikke gør andet end at passe deres arbejde og forsøge at klare til livets ophold.

Det sidste nye på dette område er, at EF-Parlamentets miljøudvalg har behandlet disse

sager og forelægger dem for Parlamentet. I denne forbindelse er færøsk fangst af grindehvaler også omtalt. Om dette skal jeg oplyse:

1. At grindefangst ikke er erhvervsmæssig, idet fangsten ikke bliver solgt, men fordelt ligeligt mellem befolkningen det pågældende sted.

2. Bestanden er ikke truet.

3. I almindelighed foregår aflivningen på en human og hurtig måde.

4. Grindefangst er foregået i flere hundrede år. Tidligere betød fangsten uhyre meget for den færøske husholdning, og stadig væk kommer en tredjedel af kødforbruget på Færøerne fra grindehvalkød og -spæk.

Jeg vil derfor henstille til de nordiske lande om at vise forståelse for denne del af vort livsgrundlag.

Til sidst, hr. præsident, lagmand Atli Dam nævnte den vedtagelse, som det færøske lagting har gjort med hensyn til at erklære det færøske land-, sø- og luftområde for atomvåbenfrit. Lagtinget har gjort denne vedtagelse med ret stort flertal, men der skal også lægges vægt på, at vedtagelsen kun kan få indhold, hvis alle atomvåbenmagter afgiver garantier for at ville respektere den.

I øvrigt er det mest interessante i dette spørgsmål for tiden udsigten til et møde i København til efteråret mellem alle de nordiske partier om spørgsmålet: Norden som atomvåbenfri zone.

With: Hr. president! La meg på vegne av Kristelig Folkeparti få gi uttrykk for tilfredshet med at det nordiske samarbeid nå begynner å finne sin form, og at Nordisk Råd er i ferd med å bli et mer aktivt og pådrivende organ enn det har vært tidligere.

Nordisk Råd er gjerne beskyldt for å stå for de store ord om nordisk forbrødring, gode naboforhold og forvaltning av en kulturell fellesarv. Ut over slike deklamatoriske utsagn har en sjelden kommet, sies det. Men dette er nok en mild overdrivelse. Det står likevel opp til Nordisk Råd selv til enhver tid å avkrefte eller bekrefte slike inntrykk.

At 1984 er blitt et år med gjennombrudd for nordisk samarbeid, og at dette på mange måter er blitt skjellsettende, kan det neppe herske tvil om. Et slags antiklimaks var likevel budskapet fra Stockholm om at det nor-

diske TV-samarbeid hadde lidd skibbrudd, skjønt dette er det kanskje i tidligste laget å fastslå. Selv gullet kan likevel bli kjøpt for dyrt.

Noe av det mest positive som har skjedd i løpet av det siste året – sett med Nordisk Råds øyne – er den enighet en er kommet fram til når det gjelder samarbeidsforholdene i det nordiske samarbeid, med bakgrunn i Benkowutredningen. Det må være riktig å slå sammen ministerrådssekretariatene i Oslo og København. Den tradisjonelle sektortenkning, som ikke minst har særpreget mange fagmiljøer, har etter hvert måttet vike for et stadig voksende behov for å se tingene i sammenheng, for å kunne koordinere og samordne innsatsene og for en mer rasjonell utnyttelse av ressursene.

De samme hensyn ligger bak sammenslåingen av de to budsjettene til et felles budsjett for Ministerrådet.

Selvfølgelig skulle jeg som nordmann helst ha sett at Oslo hadde blitt sete for det felles ministerrådssekretariatet slik det alt lenge har vært det bortsett fra for kultur- og undervisningsområdet, men jeg godtar likevel det resultat man er kommet fram til om at sekretariatet skal ligge i København. Den uttrykkelige forutsetning må da være at det skapes et industripolitisk sentrum med sete i Oslo, der Nordisk Industriforbund og Nordforsks hovedkontor skal inngå.

Det andre punkt som må karakteriseres som skjellsettende, er at det omsider lyktes de nordiske finansministre og regjeringene å komme fram til en handlingsplan for økonomisk vekst og full sysselsetting som er ikledd kjøtt og blod, og ikke bare er velmente verbale talemåter.

Over 4 milliarder kr. har de nordiske regjeringer ment å satse de kommende fire år til gjennomføring av planen. Det er spesielt utbyggingsoppgaver innen veg- og jernbanenetet som det satses på, og sentralt står turisme, Norden som hjemmemarked og kampen mot arbeidsledigheten. Kanskje kunne likevel problemene på Nordkalotten ha vært viet noe større oppmerksomhet, all den stund det er der sysselsettingsproblemene og utflyttingen er størst. Det kunne ellers være ønskelig at Norden som enhet kunne gå inn i økonomisk samarbeid med grupper av u-land. Frontlinjestatene i det sørlige Afrika er særlig ak-

tuelle. De kunne på denne måten bli frigjort fra avhengigheten av Sør-Afrika.

Nordisk handlingsplan mot narkotika er en annen sak som det skal tas stilling til. Det er ikke første gang at narkotikaproblemet står på dagsordenen. Dette viser ikke bare hvor viktig det er å få gjort noe med dette problem, men også hvor lite en tidligere har vært villig til å satse her. Ellers hadde det ikke vært nødvendig å legge den fram på nytt nå.

Det hjelper lite at en alt lenge har hatt et narkotikafritt Norden som målsetting dersom en ikke er villig til å følge dette opp i praktisk politikk. Det er derfor positivt at en denne gang iallfall har forsøkt å gjøre noe mer effektivt bl. a. ved at det nå følger penger med.

Det er likevel grunn til å undre seg over at det desidert største problem i Norden ved siden av arbeidsledigheten, nemlig alkoholmisbruket, har fått så liten plass, og at det er så liten vilje i Nordisk Råd til å gjøre noe effektivt med dette gigantproblem.

En fersk norsk forskningsrapport viser f. eks. at bruk av alkohol har langt større betydning for den totale kriminalitet enn narkotikamisbruk. Tall fra 1981 viser bl. a. at av vel 17 000 siktelsler var gjerningsmennene i 42 pst. av tilfellene påvirket av alkohol, mens 5 pst. var påvirket av andre rusmidler. For voldskriminaliteten var ca. 80 pst. av gjerningsmennene beruset av alkohol, mens 1,5 pst. var påvirket av andre rusmidler. Alkoholen er imidlertid sosialt akseptert, noe som vel bare helt unntaksvis er tilfellet med narkotika.

Det kan derfor være grunn til å spørre: Nar vil Nordisk Råd ta vårt største sosiale problem – alkoholproblemet – på alvor?

Men kriminaliteten kan også angripes fra en annen innfallsvinkel. Det har med noe så elementært og samtidig fundamentalt som barns oppvekstkår å gjøre.

Det har vært alminnelig erkjent at ekte-skaps- og familiesituasjonen, hvor gammel-dags den enn måtte være i noens øyne, er nødvendig for å gi samfunnet stabilitet og orden for at barna skal kunne få en best mulig start i livet, og for at også de voksne skal ha bevisstheten om å høre hjemme et sted. Intet kan fullt ut erstatte hjem og familie når det gjelder trygghet, fellesskap og samhörighet.

Vi vet fra eldre tider hvilken betydning slektskapsbåndene hadde for stabilitet og or-

den i samfunnet. Det skal villig innrømmes at ekteskapet de senere år er kommet i krise som institusjon. Likevel viser en undersøkelse at antallet samboere som går fra hverandre, og som har barn sammen, prosentvis er mangedobbelte større.

Dette er noe av bakgrunnen for at Kristelig Folkeparti har tatt initiativ til et medlemsforslag som tar sikte på å styrke hjem og familie og dermed også barns oppvekstkår.

Statsrådet **Hellström**: Herr president! Norden som hemmamarknad är ett centralt område för handlingsplanen. Arbetet på att undanröja s. k. icke-tariffära handelshinder de nordiska länderna emellan ges hög prioritet där. Det råder ett klart samband mellan handlingsplanens mål och det pågående, för övrigt ganska mödosamma arbete som nu har inlettts av de nordiska utrikeshandelsministrarna.

För mindre och medelstora företag kan olika slags handelshinder verka så, att planerna på att bearbeta grannlandets marknad uppges – kostnden för att administrativt behärska situationen kan helt enkelt bli för hög. Men också för stora, redan internationaliserade företag är kostnadsaspekten viktig. Större kostnads- och logistikmedvetande har lett till krav på snabba administrativa rutiner. Detta gäller såväl dokumenthantering som den rent fysiska kontrollen vid gränspassage och förtullning. För konsumenten blir slutresultatet av handelshindren i båda fallen en fördyring. Kan det inte vara på tiden att lyfta fram den vanliga konsumenten när man talar om Norden som hemmamarknad?

Debatten i dag, både i Norden och i Väst-europa i övrigt, gäller i hög grad hur man skall komma tillrätta med de icke-tariffära handelshindren. Erfarenheterna av den lyckosamt genomförda tullavvecklingen hjälper oss inte langt. Inte heller kan vi i det nordiska samarbetet kopiera de metoder man använder i EG. Vi arbetar inte inom samma legala ramar, vi har inte en överstatlig domstol som i sista instans försvarar gemenskapsintresset mot det nationella intresset. Vi är i hög grad hänvisade till att finna våra egna vägar. Det säger sig självt att Danmarks traditionella roll som förmedlare mellan Norden och EG har ett nytt praktiskt innehåll.

Det nordiska näringslivet har pekat på en stor mängd bestämmelser som verkar hind-

rande eller försvårande på handeln över våra gränser. Några kan vi angripa bara i ett vidare internationellt sammanhang, t. ex. de krångliga ursprungsreglerna i våra frihandelsavtal med EG. Andra kan lösas samnordiskt eller kanske efter förhandlingar mellan två nordiska länder.

Varför måste vi t. ex. ha olika bestämmelser om tillsatsämnen i livsmedel eller olika bestämmelser om hur dessa livsmedel skall märkas? De första analyser som har gjorts på detta område i nordiskt sammanhang pekar på att några tyngre skäl än skilda nationella traditioner inte kan påvisas. Eller varför måste bredden på en campingvagn vara högst 260 centimeter i Sverige, högst 230 i Danmark och Norge och i praktiken högst 220 i Finland? Varför är det så tungrott och tidsödande att tulldeklarera varuprover och reservdelar som transporteras över gränserna i Norden? Just sådana försändelser måste i en modern värld gå mycket snabbt.

I den nordiska handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning läggs stor vikt vid utbyggnaden av vägnätet i våra länder. Detta är viktigt. Landsvägstrafiken är den mest dynamiska delen av den internationella transportmarknaden och spelar en dominerande roll för den internordiska handeln. Ändå har vi inte en fritt fungerande nordisk landsvägstransportmarknad. Hindren är ganska betydande. Vi har olika krav på fordonens mått och vikt, vi har skiljaktigt uppbyggda system för att beskatta fordonen. S. k. tredjelandstrafik med lastbil är kvoterad i Danmark, Norge och Sverige och förbjuden i Finland. Exemplet kunde mångfaldigas.

Jag sade nyss att vi i rätt stor utsträckning är hänvisade till att finna egna metoder att komma tillrätta med handelshindren i Norden. Enhetliga nordiska bestämmelser är givetvis ett förstahandsmål. Men om nu en harmonisering inte går att genomföra på kort sikt, borde en produkt som godkänts i ett nordiskt land kunna få säljas i de övriga. Vi har ju i så stor utsträckning en gemensam syn på kvalitetskontroll och på hälso- och miljöfrågor. Bevisbördan borde kunna vändas i förhållande till nuläget så att denna marknadsföring tilläts om inte den nationella tillsynsmyndigheten kan förete starka skäl för att förbjuda den. Naturligtvis för en idé som denna vissa problem med sig. Nordiska mi-

nisterrådet har därför uppdragit åt en särskild arbetsgrupp att analysera frågan. Arbetet på att undanröja handelshinder på den nordiska marknaden har kommit i gång. Det är viktigt att momentum hålls uppe. När ämbetsmannarapporten föreligger i höst blir det anledning att fundera över om och hur det arbetet bör ges en fastare institutionell ram.

Herr president! Någon kommenterade i går den svenska tullens planer på att öka avgiftsuttaget för förtullning på obekvämtid och plats.

Det slagets avgifter är ingenting nytt vare sig i Sverige eller i andra länder. I de flesta europeiska länder – också nordiska – är det en etablerad praxis att av trafiken ta ut en avgift för att täcka tullverkets kostnader, när förrättningen sker på obekvämtid och plats, så att man kan hålla en hög servicenivå. Avgiften skall självfallet inte gå utöver tullverkets självkostnader, och det gäller också för Sverige. Den svenska regeringen har i sin senaste budgetproposition också uttalat att uttaget av ökade avgifter skall ske med fullt iakttagande av våra handelspolitiska åtaganden. Detta skall vara vägledande när de nya bestämmelserna skall utformas av tullverket. Det är viktigt att bestämmelserna utformas så att de inte motverkar strävandena att utveckla den nordiska samhandeln.

Så något om vårt nordiska exportsamarbete.

De nordiska fackliga samorganisationerna kunde vid sin industripolitiska konferens nyligen påvisa påtagliga sysselsättningsknapande effekter av en ökad projekt- och systemexport i Norden. Det lades fram intressanta förslag till konkreta åtgärder för samnordiskt uppträdande på u-landsmarknaderna och för att förbättra vår konkurrenssituation gentemot övriga industriländer. Dessa förslag borde följas upp i det nordiska samarbetet. Jag tänker bl. a. på möjligheterna att göra Norden till ett gemensamt upphandlingsområde för projektexport och biståndsinsatser och på nordiska ramöverenskommelser liknande det samarbete som nu etableras med SADCC-länderna.

Möjligheterna till utökad finansiering av samnordiska projekt borde tillvaratas och reglerna för internordiska lånefinansieringspaket harmoniseras.

Ytterligare ett uppslag som framkom vid

NFS-konferensen rörde samarbeidet mellom nordiskt näringsliv och våra biståndsinstitutioner.

Några av dessa förslag skulle kunna bearbetas vidare inom den arbetsgrupp som studerar införandet av s. k. mjuka projektinvesteringsslån i Nordiska investeringsbanken. Förslagen borde även kunna studeras inom ämbetsmannakommittén för handelsfrågor inför nästa möte med utrikeshandelsministrarna nästa höst.

Herr president! Det är nu hög tid att med en nordisk hemmamarknad som grund stärka våra gemensamma exportansträngningar. Detta är viktigt för vår konkurrenskraft, välfärd och sysselsättning.

Hagen: Arbeidsledigheten i Norden er klart noe som opptar oss alle, og det er fremlagt en såkalt handlingsplan for utvikling og full sysselsetting. Den situasjon de nordiske land er oppe i, minner meg om forholdene i Frankrike for noen hundre år siden. Da var det meget store økonomiske problemer og mangel på vekst og omstilling i næringslivet. Når de styrende til slutt måtte innrømme at de ikke maktet å løse problemene, fant man på det helt geniale, nemlig å spørre næringslivets egne folk om hva som burde gjøres. De fikk følgende klare, greie og entydige svar: *Laissez nous faire*, som oversatt betyr: La oss være i fred. Dessverre er ordet i midten, nemlig ordet "oss", blitt borte, og det snakkes i dag ofte om en "laissez faire"-politikk. Hemmeligheten var imidlertid at det var næringslivets frihet som var det avgjørende for at det skulle kunne skapes nye arbeidsplasser og økonomisk utvikling.

Denne lærdommen er dessverre glemt bort også i Norden. I denne debatt snakkes det som om det er myndighetene, representert ved politikere og byråkrater, som kan og skal løse alle sysselsettingsproblemer. Dette er et fundamentalt galt utgangspunkt.

Det fornuftige ville være å stille spørsmålet om hva myndighetene bør gjøre for at næringslivet selv kan makte å sysselsette flere folk? Hvilke hindringer er lagt i veien for nyetableringer og vekst i næringslivet? Dette spørsmål var til en viss grad berørt i de retningslinjer som ble drøftet i Stockholm i fjor, noe statsminister Kåre Willoch også berørte i sitt innlegg. Jeg synes at Nordisk Råd burde

befatte seg mer med den grunnleggende måten de nordiske land og deres næringsliv nå er organisert på, for å finne frem til tiltak som vil gjøre det lettere for næringslivet å ekspandere.

Personlig vil jeg legge vekt på to hovedområder som klart er hovedårsaken til at sysselsetting er blitt et problem i de nordiske land:

For det første gjelder det den ene avgjørende faktor for bedriftene, nemlig tilgangen på kvalifisert arbeidskraft, prisen på den og mulighetene for bruken av den. Det som kjennetegner vårt arbeidsmarked, er at det er gjennomregulert, og at prisdannelsen for bruk av arbeidskraft er regulert gjennom monopollignende avtaler mellom arbeidstagerorganisasjoner og arbeidsgiverorganisasjoner. Denne regulering har medført liten fleksibilitet og en pris som har ført til at mange er priset ut av jobbene av sine egne fagorganisasjoner. Hadde fagforeningslederne i Norden hatt den holdning at mange heller vil ha en jobb til 30 kr timen fremfor ingen jobb til 50 kr timen og ikke fastsatt noen form for minstetariffer, ville mange konkurser og nedleggelse vært unngått. Da ville hver enkelt arbeidstager selv fått avgjørende innflytelse på sine egne jobbmuligheter. Ved at arbeidsmarkedet med frivillig tilbud og etterspørsel får fastsette prisen på arbeidskraft, ville dette gitt seg utslag i høy lønn for noen yrker og lavere lønn for andre. Det ville gitt automatiske signaler om for hvilke yrker folk burde skaffe seg kvalifikasjoner, og sikret tilgang på den type arbeidskraft næringslivet har behov for.

Et fritt arbeidsmarked i Norden ville vært det beste virkemiddel for å skaffe nye jobber. Fagforeningsbossene har hovedansvaret for arbeidsledigheten, og deres mulighet for maktutfoldelse burde derfor begrenses sterkt gjennom et lignende lovverk som det som hindrer bedrifter fra å danne kartellavtaler. Beklageligvis er det liten debatt om dette hovedspørsmål for sysselsettingen også i Nordisk Råd.

Den andre hovedfaktor som skal til for å få til nyetableringer, er tilgang på kapital samt mulighetene for å gjøre nytte av arbeidskraft og kapital. De personer og organisasjoner som kan skaffe jobber – noe myndighetene har liten mulighet for – nemlig arbeidsgiverne, må hjelpes i gang. Det betyr at myn-

dighetene må legge forholdene til rette for arbeidsgiverne som gruppe. Uten arbeidsgivere, ingen arbeidsplasser. Derfor bør tilgangen på kapital i Norden bedres gjennom nye bestrebelser for å skape et fritt kapitalmarked. Man bør fortsette arbeidet med valutaliberaliseringen, og all beskatning av aksjeutbytte på bedriftens og mottagerens hånd bør oppheves. Det vil sikre kapitaltilgangen til næringslivet.

I tillegg må myndighetene på bred nordisk basis gi bedriftene langt større frihet på de fleste områder. Arbeidsmiljølovgivningen må liberaliseres sterkt. Mange arbeidstagere vil faktisk heller ha en jobb med skiftordninger i dårlig arbeidsmiljø enn å gå ledige. Ved at forholdene mellom arbeidstagere og arbeidsgivere ble avtalt innenfor den enkelte bedrift basert på arbeidsmarkeds situasjonen i nærmiljøet og bedriftenes økonomiske bæreevne ville mange bedriftsnedleggelse vært unngått og nyetableringer ville sett dagens lys.

Myndighetene og fagforeningsbossene har ganske enkelt forfulgt alle arbeidsgivere ved å behandle gruppen som uønsket, kalt arbeidsgivere ved stygge navn som snyltere, utsugere, spekulanter og kupongklippere, samt belagt dem med store restriksjoner på bruk av kapital, maskiner og arbeidskraft og veltet stadig stigende skatter og avgifter over på dem.

Og resultatet viser seg. Det er ikke noen kø av folk som ønsker å bli arbeidsgivere. Det er ikke noe attraktivt å være arbeidsgiver. Det er ikke populært å være arbeidsgiver. Det er komplisert å skape arbeidsplasser.

Enhver som ser på Nordens behandling av arbeidsgivere, må få det inntrykk at arbeidsgivere er en gruppe man ønsker å avskaffe snarest mulig. Særlig fagforeningsbossene er aktive for å bli kvitt denne gruppe med alle sine krav overfor bedriftene som det ikke er dekning for i deres økonomi. Der er mitt håp at en gang skal ordet arbeidsgiver bli et hedersord som inngir respekt, beundring og takknemlighet. Særlig alle arbeidstagere og arbeidssøkere burde jo være fornøyd med at arbeidsgivere eksisterer. Uten dem vil nemlig de mange andre ikke ha noen arbeidsplasser å gå til.

Jeg håper at på senere sesjoner i Nordisk Råd vil ikke jeg være den eneste som er opptatt av arbeidsgivernes situasjon i den hensikt

å gjøre forholdene enklere for dem, slik at de kan bli i stand til å fremskaffe flere arbeidsplasser og føle at de gjør noe nyttig og respektabelt. Skal det skje, er det nødvendig at vi igjen husker på den gamle læresetning om at myndighetene representert ved politikere og byråkrater må la næringslivet være mest mulig i fred. Da vil det greie seg best.

Tuulikki Petäjaniemi: Herr president! Inte sällan hör man misstankar om att man i det nordiska samarbetet knappt får till stånd något. Flera människor ute på fältet tycker att enda nyttan synes vara riksdagsmännens möjlighet att företa resor till möten.

Sådana uppfattningar innebär en allvarlig utmaning för samarbetet. Man måste uppvisa sådana konkreta resultat, som inverkar på människornas vardag. Ett televisionssamarbete, möjligheten att förmedla program från ett nordiskt land till ett annat, skulle vara ett exempel på samarbetets resultat i praktiken och skulle i synnerhet tjäna de språkliga minoriteterna.

Vid förverkligandet av Tele-X-samarbetet eller ett annat slags televisionssamarbete når kultursamarbetets och även det övriga samarbetets framgång sin kulmen. Risken för att projektet skulle stranda och bristen på alternativa lösningar syntes visa, att vi inte duger till något annat än att ge högtidliga yttranden. Till all lycka förefaller det nu som om dörren inte skulle vara helt stängd och en förhandlingsvilja ännu finns.

I ministerrådets förslag till rådet om det ekonomiska samarbetsprogrammet har man nu efter returneringen kunnat inskriva specificerade vinningar. Vid sidan av väginvesteringarna, som kräver relativt mycket pengar, finns det sådana projekt, som underlättar företagens verksamhet och därigenom medverkar till ökad sysselsättning.

Inför denna session har en ny arbetsordning blivit färdig. Det centrala är att sekretariaten i Oslo och Köpenhamn sammanslås, vilket också Finland har svårt. Accepterandet grundar sig i synnerhet på att man lovat ge samtliga fackutskott möjligheten att inom de utsatta ramarna inverka på budgeten på samma sätt som kulturutskottet.

Man bör noggrant se till att maktkoncentrationen på generalsekreteraren för minister-

rådets sammanslagna sekretariat inte blir ett problem. Allt som allt kan den eftersträlvade effektiviteten leda till en alltför stor maktkoncentration och till en minskning i parlamentariskernas inflytandemöjligheter. Man har också uttryckt farhågor om ökad byråkrati.

När sekretariaten sammanslagits har Norge som kompensation fått ett industripolitiskt centrum. I detta skede tycks Finland ha blivit utan andel. Den tidigare lokaliseringen av Nordiska investeringsbanken i Finland ersätter inte detta. Som randområde blir Finland mycket lätt nedtrampat, när verksamhetens tyngdpunkt förflyttas till Danmark. Rådets juridiska utskott har fäst speciell uppmärksamhet vid rekryteringen av yrkeskunlig personal från olika länder. För Finlands del bör även språkproblemen lösas.

Ministerrådets berättelser indelas i två delar, en beskrivning av det förflutna och en del med en framtidsplan. C 2-delen framlades för denna session först just före sessionen, alltså för sent. I rapporten koncentrerar man sig nästan enbart på budgetssiffror. Från parlamentariskernas och hela verksamhetens synpunkt är det viktigt att fastslå verksamhetens riktlinjer och att beskriva innehållet. Jag ser en risk för att rådet hamnar i en ställning av en gummistämpel.

De politiska grupperingarna har stärkt sin verksamhet inom rådets ram. Ministerrådets förslag om införande av partistöd främjar samarbetsmöjligheterna inom detta fält och, för sin del, klargör politikernas beslutsfattande inom detta forum. De nationella delegationernas roll i förhållandet till de politiska grupperingarna börjar emellertid bli ett problem. I arbetsordningen har de nationella delegationernas betydelse betonats genom att åt delegationernas generalsekreterare fortfarande beviljas en stark ställning i sekreterarkollegiet med rösträtt.

Herr president! Jag litat på att vi finner en ny verksamhetsmodell, där riksdagsmännens erfarenhet och kunskaper samt sakkunnigas insats och tjänstemännens arbete kan förenas till ett fruktbart samarbete, genom vilket vi åstadkommer konkreta resultat.

Karin Söder övertog därefter ledningen av förhandlingarna.

Grethe Lundblad: Herr president! I det fredliga Norden synes kampen för vår över-

levnad och en bättre folkhälsa höra historien till. Men det gäller i dag i högsta grad vår framtid. Fienden heter miljöhot.

Från denna talarstol ställdes i går många förhoppningar till teknisk utveckling och tillväxt i nordiskt samarbete.

Jag vill här påminna om att vi jämsides med vår utveckling på många områden får en ökande ström av rapporter från forskare om hot och risker i vår vardag – risker som berör våra viktigaste livsvillkor, luften vi andas, vattnet vi dricker, maten vi äter.

Det är bra att man diskuterar föroreningen, men man gör det ofta i termer av skogsdöd, risk för stora ekonomiska värden, för hus och för installationer. Människan, hennes liv och hälsa, kommer ofta bort i sammanhangen.

Alla ställer upp mot föroreningen. Men ställer alla lika självklart upp när det gäller några arbetares hälsa eller en regions dricksvatten, en stads luft som förorenas av tungmetaller?

Föroreningarna kan vara stora kemiska industrier, kraftverk, sopstationer. Men de kan också vara det lilla jordbruket på slätten, den lilla korvfabriken eller bageriet eller åkerägaren som kör fort med dålig avgasrening.

Vi hoppas nu att en samlad lösning på föroreningsfrågan från nordiskt till europeiskt plan är på väg.

Vi måste redan nu skissera upp hur man i nordiskt samarbete kan börja minska eller fjärma de andra miljöfaror som hotar oss i Norden.

Det miljöministermöte som äger rum här i Reykjavik i morgon bör enligt min uppfattning göra en bred analys av de kommande tio årens miljösamarbete. Vi vet redan i dag så mycket om sambanden mellan olika produktionsprocesser – deras utsläpp och avfall – att man kan förutse den påverkan de har på vår livsmiljö.

I den handlingsplan för ekonomi och samsättning som nu har utmynnat i förslag till samnordiska arbeten och deras finansiering saknas projekt inom miljövärdssområdet – en brist som social- och miljöutskottet har uppmärksammat.

Det är också viktigt att man vid all teknisk utveckling och planering i Norden satsar på en biologiskt försvarbar teknik som inte skapar nya miljöproblem för oss. Utvecklingen mot en nordisk hemmamarknad måste också ske med miljöaspekter. Över huvud taget

måste man åter och åter slå fast att en god miljö lönar sig. Den ger nämligen också möjligheter till export av miljövänlig teknik, och den ger goda, hälsosamma arbetstillfällen.

Jag vill föreslå miljöministrarna att göra en rullande tioårsplan, som praktiskt kan börja rulla igång som en ny nordisk handlingsplan som kan föreläggas 1986 års session med Nordiska rådet.

Vi nordiska politiker måste ställa oss frågorna:

1. Kan och vill vi i Norden lära av varandra när det gäller miljökador?

2. Kan och vill vi i Norden söka kunskap tillsammans när det gäller att analysera konsekvenserna i produktion och teknik och bedöma riskerna?

3. Kan och vill vi i Norden öppet tala om de risker som ett högteknologiskt samhälle ger?

4. Kan och vill vi i Norden stoppa hälso- och miljöfarliga processer?

5. Kan och vill vi i Norden skapa framtids-samhällen där medborgarna icke skall oroas av hot mot hälsa och utveckling på grund av miljöfarlig verksamhet?

Nordens regeringar har en fin möjlighet att möta förtroende, förståelse och uppskattning hos stora medborgargrupper om de fortsatt visar framåtanda och handlingskraft på miljöområdet. Det kommer också att ge eko långt utanför Norden.

Om inte vi som politiker går till handling kommer olika utomparlamentariska grupper att skapa den folkopinion som till slut kan tvinga politikerna att handla.

Vi får inte vänta för länge på att få andra europeiska stater med oss. Det kan ge miljöarbetet ett onödigt långsamt tempo här i Norden.

Nordiska rådet kan genom att stimulera till ett offensivt miljövårdssamarbete medverka till att bevara folkhälsa, välfärd och fin natur i Norden.

Fru president! Låt oss antaga den utmaningen!

Utrikesminister Geir Hallgrímsson: Fru præsident! Jeg vil gerne give udtryk for min glæde over, at Nordisk Råds session afholdes her i Reykjavik. Det var naturligt og hensigtsmæssigt, da man i begyndelsen besluttede, at

sessionerne skulle afholdes skiftevis i landene. Derigennem får deltagerne bedre kendskab til hinandens lande og folkeslag. Vi kommer i direkte kontakt med hinandens samfund, og de andres samfundsproblemers hovedtræk bliver os tydeligere. Vi ser bedre de ting, der forener de nordiske brødrefolk, men også dem der er egnede til at skille os, hvis vi ikke er på vagt.

Det nordiske samarbejde har gennem årene givet os mange gode resultater. Problemer er blevet løst, og en række mulige uoverensstemmelser har ikke nået at vokse op til at blive virkelige problemer, fordi vore forgængere og nogle af dem, der er her til stede, har reageret i tide og har kunnet afværge en ugunstig udvikling.

Hvis det skal lykkes, må vi bl. a. benytte os af Nordisk Råds sessioner til at overskue situationen. På en ærlig måde må vi i tide tage op til overvejelse og eventuelt til diskussion de sider af det nordiske samarbejde, som vi anser for at være vigtige for fremtiden.

Med baggrund i disse generelle bemærkninger vil jeg gerne have lov til at komme ganske kort ind på et par emner og henlede opmærksomheden på ting, jeg anser for at være særlig vigtige.

Havretsspørgsmålene har i de sidste årtier befundet sig i en kraftig udvikling. Det, som stærkest betegner denne udvikling, er det faktum, at alle vore lande nu har fået ret til en økonomisk zone på 200 sømil med begrænsninger kun, hvor distancen landene imellem er kortere, end at dette kan realiseres.

I Nordatlantens nordligste del er det kun et forholdsvis ringe område, som står uden for de nordiske landes økonomiske zoner. FNs nye havretskonvention danner som bekendt på visse præmisser grundlag for sokkelrettigheder uden for den økonomiske zones 200 sømils grænse. Denne nye situation har pålagt vore lande den opgave at finde frem løsning af grænseproblemer og problemer vedrørende regulering af udnyttelsen af vandrende fiskestammer. En del af disse problemer er allerede blevet løst. Jeg tænker her ikke mindst på de to aftaler, Island og Norge indgik i 1980 og 1982 vedrørende fiskeri og sokkelrettigheder i Jan Mayen-området. Island havde allerede i 1927 for sit vedkommende reserveret sig ligeberettigelse med hvilken som helst anden statsborger. Ved indgåelse

af de to aftaler lykkedes det at forhindre en krisesituation mellem de to nordiske brødre-folk, der kunne have haft de alvorligste følger. De resultater, der blev opnået, har måske allerede og vil i tiden fremover efter manges mening have en direkte indflydelse på folkerettens udvikling. Der er i denne forbindelse blevet talt om dannelsen af en ny folkeretsregel, som hedder: udnyttelse af rettigheder.

På den anden side er det desværre endnu ikke lykkedes at finde frem til løsning af problemet vedrørende trepartskvoter for deling af den islandske loddestamme, der også vandrer i Jan Mayen- og Grønlandsområderne. Det drejer sig her om en stamme, der i en række år har været af meget stor vigtighed for Islands økonomi.

Det er fortsat vores linje at tage fuldt hensyn til norske og grønlandske krav, som vi mener burde imødekommes, således at alle tre lande får tildelt en retmæssig andel. Her bør man søge en løsning på grundlag af videnskabelige oplysninger om loddens udbredelse i de tre landes områder. Da sagen nu efter Grønlands udtræden af EF er blevet et rent nordisk anliggende, er det endnu vigtigere for nordisk samarbejde og dets rygte, at en løsning bliver fundet hurtigt.

I denne forbindelse vil jeg understrege betydningen af et nært og godt alsidigt samarbejde mellem de nordiske lande, der driver fiskeri i Nordatlanten.

Lad mig tilføje nogle ord om en anden meget vigtig sag, også på havretsområdet. På basis af havretskonventionens bestemmelser om kyststaters rettigheder til et sokkelområde uden for 200 sømils grænsen har Island og Danmark på Færøernes vegne forberedt krav til rettigheder på Hatton Rockall-banken syd for Island, sydvest for Færøerne. Som bekendt gør også Storbritannien og Irland krav på området. Ifølge havretskonventionen bør en løsning søges ved forhandlinger mellem vedkommende parter. Island har allerede givet udtryk for sit ønske om, at repræsentanter for de ovennævnte lande forsøger i fællesskab at finde en løsning, der enten skal gå ud på en fællesudnyttelse eller fordeling af det omtvistede område. Dette er fortsat vores standpunkt.

Under altingets behandling af sagen er der gentagne gange blevet givet særligt udtryk for

hensyntagen til Færøernes interesser samtidig med, at altinget også har vedtaget en stærk opmuntring til et nært samarbejde i denne vigtige sag mellem de berørte nordiske lande.

Jeg vil benytte denne anledning til at udtrykke vores ønske om, at Island og Færøerne og Danmark vil kunne stå tæt sammen om sine fælles interesser i sagen, samt at de kan stole på en stærk støtte fra de øvrige nordiske lande.

Minister Laine: Fru president! Under rubriken Norden som hemmamarknad har redan ett viktigt arbete påbörjats. Statsrådet Hellström har redan behandlat den här frågan och jag känner mig övertygad om att jag kan skriva under allt det som han sade i frågan. Detta arbete innebär två väsentliga målsättningar som klart måste hållas i tankarna också för att bättre kunna definiera dels det som bör och som kan göras på nordisk basis och dels för att undvika sådant arbete som bättre kan genomföras på en bredare internationell basis. Den nordiska hemmamarknaden behöver inte nödvändigtvis innebära att fem länder enas om ett beslut som gäller på rikspanet, utan lösningen på ett givet problem kan tänkas ligga på ett tvärregionalt plan i två eller tre länder, på ett bilateralt plan eller t. o. m. på ett nordiskt plan. Lösningar inom vidare ramar än de nordiska, t. ex. inom EFTA, kan vara att föredra där sådana effektivast tjänar den nordiska industrins intressen. En annan omständighet som medför behov att anlägga ett strategiskt synsätt på arbetet för att trygga den fungerande nordiska hemmamarknaden är att många aktuella samarbetsområden behandlas även i ett vidare internationellt sammanhang. Ifall man skall nå framsteg i strävandena att undanröja handelshinder tror jag det är viktigt att man tämligen fördomsfritt överväger vilken strategi som verkar mest lovande. Avskaffandet av tekniska handelshinder är ett av prioritetssområdena för EFTA-EG-samarbetet ur EFTA-ländernas synpunkt. Trots att ett tekniskt hinder påvisats i den nordiska samhandeln kan en isolerad nordisk lösning inte visa sig motiverad på sikt. Lösningen får då sökas inom ramen för västeuropeiskt eller globalt samarbete på området. Samma konstellation återkommer även på andra områden som förenklandet av

tull- och gränsformaliteter. Handlingsplanen visar på ett ganska klart sätt möjligheterna och samtidigt begränsningarna för vad som kan göras på ett nordiskt plan. Arbetet med Norden som hemmamarknad mister inte för den skull sin betydelse utan förblir centralt både som sådant och som plattform för ett vidare samarbete främst inom Västeuropa. I dagens värld bör vi betrakta det nordiska samarbetet i ännu större utsträckning i ljuset av de utmaningar som länderna utanför Europa ställer oss inför. Ett ännu intensivare samarbete mellan de nordiska länderna är en nödvändighet, om vi vill att våra nationalekonomier expanderar på internationella marknader, i synnerhet sådana som också är expanderande internationella marknader, och om man vill att sysselsättningen också därigenom förbättras.

De nordiska ländernas utrikeshandel har varit mycket koncentrerad i Europa och de nordiska länderna har liten betydelse för exporten från utvecklingsländerna. De andra, motsvarande industriländernas handel med utvecklingsländerna är minst proportionellt sett två-trefaldig och de nordiska länderna har lyckats bra med att få bara små rester av internationella projektanskaffningar. Främjandet av projektexporten och handeln med utvecklingsländerna erbjuder både de nordiska länderna och utvecklingsländerna nya möjligheter att utveckla det ekonomiska samspellet. En ökad projektexport främjar också de nordiska ländernas möjligheter att genomföra strukturella ändringar i ekonomin och förbättra sysselsättningen. Projektexportens sysselsättningseffekter är klart större än den traditionella exportens och den inrymmer bl. a. en betydande andel teknisk planering, engineering, utbildning, omorganisering av serviceverksamhet, marknadsföring och t. o. m. offentlig service.

I fråga om tillämpningen av nya utvecklingslinjer har vi redan vissa modeller, i synnerhet när vi talar om utvecklingslinjer i gemensamt samspel med u-länderna. De nordiska länderna kunde starta en systematisk ekonomisk dialog med några grupperingar av u-länder. Den s.k. Sorsa-planen med SADCC-länderna utgör redan ett gott exempel. Nordiska ekonomiska dialoger kunde startas med bl. a. de s.k. gulf-länderna och med ASEAN-gruppen.

De nordiska länderna som en gruppering

saknar enligt min mening bl. a. i ASEAN-gruppen image, ett gemensamt diskussionsforum och ett gemensamt uppträdande. Norden noteras som sådant inte som ett upphandlingsområde som uppfyller kraven på anbuds konkurrensen.

De nordiska länderna borde ha samarbetsmodeller för genomförandet av stora projekt även med enstaka länder – projekt som är överstora för ett enskilt nordiskt land. Som exempel kan nämnas en indonesisk-nordisk "steering committee." Det är på sin plats att överväga om ett motsvarande organ borde etableras på kinesisk-nordisk basis med tanke på det stora antalet omfattande projekt i Kina. De nordiska länderna, kanske bortsett från Sverige, har i mycket liten utsträckning kunnat utnyttja de internationella finansieringsinstitutens miljardprojekt. Jag tänker närmast på världsbankens och SIDA:s och de regionala utvecklingsbankernas projekt. Ett konkret förslag är avlöning av nordiska projektjägare för projektanskaffning på olika håll i världen. Informationen till firmorna kunde ske t. ex. inom ramen för Nordiska investeringsbanken och projektexportfonden.

I mars 1984 startade Nordiska rådet ett utredningsarbete om ett s.k. mjukt fönster som går ut på att utreda hur det samnordiska ekonomiska stödet till u-länderna bör utvecklas och kunde administreras via Nordiska investeringsbanken. Möjligheterna till uppmykning av krediterna via NIB borde utredas och den tidigare framkastade tanken om en nordisk utvecklingsfond begrundas.

Stärkningen av Nordiska investeringsbankens ställning som internationellt finansieringsinstitut är också en viktig uppgift, som möjliggörs genom NIB:s samarbetsavtal med Världsbanken. För att minska Nordiska investeringsbankens riskandel i export- och investeringskrediter, borde banken erhålla en med Världsbanken, de regionala utvecklingsbankerna och den europeiska investeringsbanken jämförbar preferensställning.

Det är viktigt att fortsätta Nordiska rådets utredningsarbete om hur det samnordiska ekonomiska stödet till u-länderna kunde utvecklas via Nordiska investeringsbanken, t. ex. med hjälp av utvecklingssamarbetsfonden i anslutning till den. I varje fall borde enligt min mening det s.k. mjuka fönstret anpassas på något sätt till NIB-fasaden.

Vicelanträdet **Gunnevi Nordman**: Fru president! Det gångna sessionsåret har varit något av ett märkesår i Nordiska rådets historia. De självstyrande autonomierna Färöarna, Grönland och Åland har på en ny och mera rättmätig bas kunnat ta del i det samnordiska arbetet. *Från åländsk sida har vi försökt intensifiera deltagandet i ministerrådets arbete.* Till vår glädje har vi noterat att kunskapen om de nordiska autonomierna har ökat.

De tre autonomierna kan ha olika intressen och ambitioner men vi har alla den målsättningen att samverka i så stor utsträckning som möjligt. Gemensamt har vi diskuterat en programförklaring, där vi strävar till att få inflytande i vissa centrala styrelser och andra samnordiska organ, exempelvis kulturfondens styrelse. Beträffande ämbetsmannakommittéerna har vi redan möjlighet att delta i mötena med yttrande- och initiativrätt.

Nordens institut på Åland är snart ett faktum. Det har fått kontorsutrymmen i landskapsstyrelsens kanslihus och en engagerad nordisk styrelse, som siktar på att det nya kulturinstitutet skall tända gnistor på Åland och förmedla impulser också ut från Åland till den nordiska familjen. I oktober börjar vi se, hur den institutsledare, som ministerrådet förhoppningsvis utser här i Reykjavík denna vecka kommer att lägga upp sitt arbete. En ensam entusiast kan förstås inte uträtta underverk, men det är meningen att institutet skall arbeta i nära samverkan med det åländska kulturlivet och på det sättet öka resurserna. Den här nordiska satsningen kommer att bli en verklig kraftkälla för kulturutbytet mellan Åland och övriga Norden – det vågar vi tro.

Det, att Nordiska rådet på det här sättet är med och vidgar kunskaperna om vårt lilla landskap, manar oss på Åland att försöka dra vårt strå till stacken med insatser för vår gemensamma utveckling i Norden. Vi är små på jorden men vi tror ändå att Åland har något att ge, inte minst genom Ålands särskilda status som ett neutralt och demilitariserat område. Visserligen ser det inte just nu ljus ut för en andra nordisk institution på Åland eftersom kulturutskottet vänligt men bestämt avstyrker medlemsförslaget om ett fredsmuseum eller fredsinstitut på Åland. Projektet har dock redan haft det goda med sig att man

såväl ute i Norden som på hemmaplan uppfattar Ålands demilitarisering som en verklig tillgång. Den är ett led i ett nordiskt fredswerk.

Planerna på nordiskt samarbete med kommunikationssatelliter vågar vi trots allt hoppas skall fortsätta och på lite sikt ge oss ett utbyte genom TV-mediet som bidrar till att utveckla och befästa den nordiska identitet, som känns så stark och så riktig inte minst här i Island.

Liksom i övriga Norden pågår på Åland stora ekonomiska omställningar. Den internationella sjöfartskrisen har nu pågått så länge att jag vågar påstå att det självstyrda landskapet är allvarligt skakat. Under decennier har vi på Åland vant oss vid att internationell "crosstrade" gett oss en särskild och positiv konjunkturvåg. Samtidigt som den åländska handelsflottan dragit in betydande värden i valuta till Finland så har den ekonomiska utvecklingen haft en slags extra motor i penningströmmen kring vår handelsflotta i utrikesfart.

Nu kan man säga att Åland inte skulle ha råd med att vår traditionellt expansiva näring, som hittills ersatt både lätt och tung industri på Åland, förlorar så mycket mer på överbudet av tonnage på den internationella fraktmarknaden. Och den åländska handelsflottan har kvar en viktig del, som samtidigt stöder vår likaledes viktiga turistnäring nämligen en framstående bilfärjetrafik, som vad gäller pris och effektivitet väl tål internationell jämförelse.

Jag vågar hävda att färjetrafiken Finland–Åland–Sverige är en verksam resurs i det nordiska samarbetet, en pulsåder i det nordiska förbindelsenätet som möjliggör både billiga varutransporter och en livlig turism.

Men också färjetrafiken jagar kostnader och fartygen blir allt större och mer rationella och påkostade för att motsvara resenärernas förväntningar. De jätteinvesteringar som görs är så enorma att det är synnerligen viktigt att samhällsplaneringen och det nordiska samarbetet uppmärksammar utvecklingen.

Låt mig bara här, fru president, ha sagt att färjetrafiken Sverige–Åland–Finland inte bara behöver en uppföljning i arbetet på Europaväg 3, utan också omtanke på andra plan, så att man inte övervärderar färjetrafikens förmåga att bära bördor i form av sam-

hållseliga avgifter och restriktioner. Men givetvis måste även denna näring ta hänsyn till miljö och människor där den drar fram.

Den kanske viktigaste frågan för hela det framtida nordiska samarbetet är hur handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning förverkligas. Ett område i handlingsplanen som vi på Åland fäst särskild uppmärksamhet vid är Norden som hemmamarknad.

Handlingsplanen avser att ge ett verkligt innehåll åt begreppet hemmamarknad. På Åland som ligger mitt emellan två nordiska länder, med täta förbindelser i bägge riktningar, har vi redan länge praktiserat idén. Men ibland stöter vi på helt oförståeliga hinder. Inte får vi ta en blomma med till moster i Stockholm. Inte heller får skärgårdsbönderna sälja sina biologiskt rena produkter till storstaden, sådana produkter som det är så stor efterfrågan på just där. Tekniska apparater kan inte heller hur som helst användas över gränserna på grund av tekniska, arbets- skydds- och andra hänsyn. Ett exempel ur det praktiska livet: en bonde i Roslagen kör tryggt med sin tröska: samma tröska anses livsfarlig på andra sidan Ålands hav. Ja, ibland kan man nästan misstänka att handels- hinder döljer sig bakom någon täckmantel. Här finns verkligen mycket att göra i samband med harmonisering och standardisering mellan länderna vilket dessutom inte bör kosta oss något.

När det gäller det gränsregionala samarbetet kan jag speciellt nämna Skärgårdsprojektet, ett gränsregionalt samarbete mellan Stockholmsregionen, Åboland och Åland, som ett gott exempel. Det projektet har konkret berört människors vardag och fått betydelse för framtidstron. Erfarenheter från exempelvis Nordkalottsamarbetet kunde med fördel tillämpas också inom Skärgårdsprojektet och naturligtvis viceversa. För närvarande är budgetbeviljningen något restriktiv och från åländsk sida hoppas vi att Skärgårdsprojektet kan få utökade medel bl. a. för att stimulera de traditionella skärgårdsnäringarna t. ex. i kombination med turism och hantverk.

Turismen utgör en integrerad del av näringslivet i Norden, varför intresset för gemensamma nordiska marknadsföringsinsatser bör vara stor. Ett dylikt projekt kunde

eventuellt kombineras med samnordiska kulturaktiviteter där för vår del just Nordens institut på Åland kunde ha en viktig roll. I samband med uppföljningen av handlingsplanen avser vi att särskilt följa med arbetet i Turistutvalget och ämbetsmannakommittén för kulturellt samarbete.

Det nordiska samarbetet på energiområdet skulle möjliggöra stora nationella besparingar. I den ekonomiska handlingsplanen finns bl. a. planer på en elströmskabel under Ålands hav och en naturgasledning mellan Sverige och Finland vilka torde kunna planeras på ett sådant sätt att såväl miljöhänsyn som behovet av energi beaktas.

Det här var, fru president, några punkter ur handlingsplanen, punkter som är särskilt väsentliga ur åländsk synvinkel. Samtidigt som handlingsplanen förverkligas är det vår förhoppning att andra samarbetsområden inte eftersätts. Det är oerhört viktigt att det finns en balans mellan krassa ekonomiska och mjuka kulturella värden.

Statsråd Johan J. Jakobsen: Fru president! De internasjonale nedgangskonjunktorene har i varierende grad også rammet de nordiske land. I den vanskelige perioden vi har hatt bak oss, har de enkelte land først og fremst vært på leiting etter nasjonale løsninger på sine problemer. Det internasjonale perspektivet snevres inn, og det blir erfaringsmessig vanskeligere å kjempe for nordiske helhetsløsninger når vekstkraften tapes og arbeidsledigheten øker. De disposisjoner som er truffet under nedgangsårene, har derfor i beskjeden grad hatt sitt utgangspunkt i en klar koordinert nordisk strategi.

Når kravet om vitalisering av det nordiske samarbeidet nå reises med voksende styrke, skyldes det flere forhold: Mange frykter at mangelen på konkrete resultater skal føre til passifisering og svekket nordisk engasjement. En medvirkende årsak ligger nok også i det faktum at flere av landene i Norden i dag har større økonomisk handlefrihet enn for noen år tilbake.

Den tendens til økonomisk oppsving vi ser i dag, gir imidlertid ikke noe grunnlag for å redusere anstrengelsene for å styrke de nordiske økonomier ytterligere. Selv om ledighetstallene er på veg nedover, ligger de fort-

satt på et nivå som ikke kan aksepteres som en varig situasjon. Den nordiske handlingsplanen for økonomisk utvikling og full sysselsetting er først og fremst et varsel om at de nordiske land nå er beredt til å satse på en nordisk strategi som et supplement til de nasjonale bestrebelser.

Men samtidig ligger det i den nordiske handlingsplanen en erkjennelse av at det er først og fremst gjennom en bedre økonomisk utvikling i Norden vi kan skape grunnlag for en varig bedring av sysselsettingen i vår del av verden.

Som jeg nevnte under generaldebatten ved fjorårets sesjon, må vi spille på et bredt spekter av virkemidler for å skape forventninger om en ny nordisk giv. I handlingsplanen ser vi for alvor konturene av en helhetlig nordisk politikk konsentrert om følgende hovedelementer:

- styrking av Norden som heimemarked,
- eksportfremmende tiltak,
- styrking av FoU-samarbeidet,
- distrikts- og regionalpolitiske tiltak og
- tiltak på utdannings- og arbeidsmarkedssektoren.

Det som imidlertid representerer nytenkingen og det offensive element i handlingsplanen, er viljen til å satse på en raskere utbygging av den delen av infrastrukturen som kan bidra til å styrke kontakter, samhandelen og samarbeidet mellom de nordiske land i vid forstand.

Satsing på bedre kommunikasjoner og en høyere transportstandard hører naturlig med i en strategi for vekst og utvikling i Norden. Bedre kommunikasjoner gir økt produktivitet og reduserte transportkostnader, og skaper dermed også grunnlag for en bedre ressursutnyttelse i hele Norden.

Økte investeringer i veg- og jernbaneprosjekter av felles nordisk interesse utfyller det eksisterende samarbeid som skjer på transportsektoren. Ministerrådet har bl. a. iverksatt en utredning for å klargjøre hvordan transportkostnadene kan reduseres. I regi av Nordisk embetsmannskomite for transportspørsmål er det videre satt i gang et prosjekt om "Telekommunikasjoner og EDB til effektivisering av transporter". Dette er initiativ som tar sikte på å redusere de høye transportkostnadene vi har i Norden, som et ledd i arbeidet for å styrke vår konkurransekraft.

Et interessant trekk ved utviklingen er utbyggingen av tverrforbindelsene innen lufttrafikken. "Nordkalott-ruten", "Midt-Norden-ruten" og den nye ruten Torp-København varsler en oppmyking av det tradisjonelle rutemønster i Norden – til beste for det nordiske samarbeidet.

Under Stockholm-sesjonen i fjor ble det sterk fokusering på de felles nordiske initiativ for å bekjempe den sure nedbøren og de betydelige miljøforstyrrelser som denne forurensningen skaper.

Arbeidet for bindende internasjonale avtaler som kan sikre en reduksjon av utslipp som forsurer nedbør og natur, er en viktig del av en strategi for et bedre miljø. Skal vi imidlertid få internasjonalt gjennomslag for en slik linje, er det viktig at de nordiske land hver for seg vier forurensningstrusselen stor oppmerksomhet. Bare når vi selv viser vilje til å ta problemet alvorlig, kan vi med frimodighet henvende oss til andre land med krav om å begrense forurensningene.

De senere år har store skogarealer i Sentral-Europa vært i ferd med å dø ut. Også i Sverige og i Sør-Norge kan det registreres skogskader som kan skyldes forurensninger. Dette er et så illevarslende trekk ved utviklingen at vi tvinges til å ta saken alvorlig. I den stortingsmelding om forurensningspolitikken som den norske regjeringen la fram i forrige uke, varsles en opptrapping av innsatsen på denne sektoren.

Forurensningsskadene i andre land er et alvorlig varsku til alle som ønsker å ta vare på de miljøkvaliteter vi fortsatt har i Norden. Å utsette tiltakene til såkalt "bedre tider" vil være en kortsynt politikk. All erfaring viser nemlig at det krever en større ressursinnsats å bekjempe forurensningene når skadevirkningene har fått et stort og alvorlig omfang.

Gunnel Jonäng: Fru president! Nordiska sommaruniversitetet kan i år fira 35-årsjubileum. Sommaruniversitetet samlar studenter, universitetsanställda, forskare och andra intresserade från de nordiska länderna.

Sommaruniversitetets verksamhet är av utomordentligt stor betydelse i det nordiska arbetet. Dess kritiska och nyskapande funktion i förhållande till de etablerade universitets- och forskningsmiljöerna i Norden är viktig.

Sommaruniversitetet arbetar på ett fördömligt decentraliserat sätt; kärnan i Sommaruniversitetet är de lokala kretsarna i de nordiska universitetsstäderna. 1984 fanns 160 kretsar, fördelade på 12 olika ämnesområden och med ca 1 200 deltagare.

Verksamheten vid universitetet har utvärderats flera gånger. Jag ingick 1983 i den grupp som kulturutskottet utsett för att under några dagar följa sommarverksamheten i Lövånger. Arbetsgruppen bedömde verksamheten som utomordentligt positiv. Verksamheten är ett uttryck för verklig nordism. Det nordiska samarbetet måste – främst av allt – ha en förankring i samhället bland olika organisationer.

Att skära ner anslaget till Sommaruniversitetet med så mycket som ca 20 %, som ministerrådet tänkt sig, är en orimlighet och skulle kunna spoliера något av det bästa nordiska samarbete som vi har i dag. Jag hoppas att ministerrådet mot bakgrund av bl. a. kulturutskottets enhälliga positiva yrkande om oförändrat anslag till Sommaruniversitetet omprövar detta anslag i enlighet med kulturutskottets önskemål.

I Sverige har vi i den gångna veckan sett program i TV om den norske porrleverantören Leif Hagen och hans verksamhet. Många, både kvinnor och män, har reagerat starkt på programmet, och de svenska kvinnoorganisationerna är oroadе av Leif Hagens verksamhet.

De smakprov som gavs i TV visade våld av olika slag och erotisk tortyr. Kedjor, piskor, nålar var olika attribut som användes. Hela denna verksamhet är uttryck för en kvinnoförnedring vars like man aldrig sett. Denna förråande verksamhet och denna kvinnoförnedring kan givetvis få allvarliga effekter, inte minst för unga människor, och försvåra deras möjligheter till ett harmoniskt samliv byggt på ömhet, gemenskap och ömsesidig varsamhet om varandra.

Jag vill gärna ge en eloge till de norska kvinnorna, med centerkvinnorna i spetsen, som engagerat sig aktivt mot Leif Hagens verksamhet och mer eller mindre drivit honom bort från Norge. Han har nu utmanat de svenska kvinnoorganisationerna. Han tror oss inte om att vilja eller kunna sätt käppar i hjulet för honom och hans verksamhet. De svenska kvinnoorganisationerna måste anta

den utmaningen.

Jag har som ordförande i Centerns kvinnoförbund tagit kontakt med ordföranden i Sveriges socialdemokratiska kvinnoförbund.

Det är viktigt att få till stånd ett samarbete i dessa frågor mellan de svenska kvinnoorganisationerna, för att se vilka åtgärder vi kan vidta mot den här verksamheten. Centerkvinnorna är beredda att ta sitt ansvar och inbjuda till samtal mellan de svenska kvinnoorganisationerna.

Men det här är en uppgift för alla våra kvinnoorganisationer i Norden. Vi måste med alla krafter motarbeta och fortsätta att motarbeta denna växande porrindustri, se till att vi har en adekvat lagstiftning i våra länder, hjälpas åt att skapa opinion, att påtala allt det värdefulla som ett normalt samliv har att ge två människor av glädje och gemenskap. Jag tror att jag kan räkna med att medlemmarna i Nordiska rådet – båda män och kvinnor – tar aktiv del i det arbetet.

När jag har funderat över de här frågorna har jag blivit medveten om att det saknas ett nordiskt forum att diskutera dessa frågor i. Vi har inget kvinnoforum inom de nordiska länderna. Det förekommer regelbundet samarbete mellan t. ex. centerkvinnorna i Norden, men vi har inget organ för diskussion om kvinnofrågor över gränserna och mellan alla de politiska kvinnoorganisationerna i Norden, och det ser jag som en brist.

Vi är oftast, och med rätta, rädda för nya organisationer och därmed ökande byråkrati. Men likaväl som ungdomarna har sin organisation borde kvinnorna kunna ha det. Jag upplever att det skulle verkligen ha varit en styrka, om kvinnorna från alla de nordiska länderna, hade kunnat sätta sig ner tillsammans och diskutera åtgärder mot t. ex. just den här verksamheten och hämta styrka och impulser av varandra. Det här kanske är något som kvinnoorganisationerna i våra nordiska länder borde ta sig en funderare på.

Vi i de nordiska länderna har en gemensam syn på frågor som rör mänskliga rättigheter, och vi samarbetar i olika internationella fora. Det är viktigt att det arbetet fortgår och förstärks. Nordiska rådet kommer också att under den här sessionen ta upp frågor om mänskliga rättigheter och om stöd till rehabilitering av tortyroffer.

Inför den internationella kvinnodagen nu

på fredag finns det anledning erinra om hur kvinnor förtrycks och torteras runt om i världen. De mest flagranta brotten i dag står Khomeini-regimen i Iran för.

Jag har nyligen träffat torterade iranska kvinnor. Deras brott bestod i att de tillhörde den iranska befrielse rörelsen Mojahedin. De hade lyckats fly ur fångelserna, men de bär för evigt sina ärr efter det grymma våld de utsatts för. Deras ärr var synliga på deras kroppar, skothål, brännmärken, brutna näsben, skärsår, men de hade också andra sår och ärr – inom sig. Som t. ex. kvinnan vars femte barn jämte en sonhustru hade dödats av regimen. Hon hade ytterligare tre barn, varav en 15-årig dotter. Om dessa barn visste hon inget, visste inte om de levde eller ej. Hur kan en människa överleva på sådana villkor? Men hon arbetar intensivt i sin kamp för frihet och demokrati i sitt hemland.

Kära vänner i Nordiska rådet! Vi måste med all kraft fördöma de grymma våldsdåd som sker i världen och som inte minst Khomeini gör sig skyldig till. Våra nordiska röster får aldrig tystna när det gäller kampen mot tortyr och för mänskliga rättigheter i världen. Våra röster behövs och vår solidaritet behövs.

Margrete Auken: Fru präsidant! Der er stor entusiasme for handlingsplanen – vi i venstregruppen har haft lidt vanskeligt ved at dele den, men med en god portion anstrenge lader noget sig vel gøre. Først af alt: lov og tak og pris for, at alle de skrækkelige ting om privatisering o. lign., der kunne være kommet med, næsten ikke er der. Jeg opfatter NFS' og for den sags skyld også socialdemokraternes begejstring som udtryk for taknemlighed over, hvad de er sluppet for.

Men det er jo meget nøjsomt, ja, muligvis værre end det. Olof Palme talte i går engageret og engagerende om det nordiske menneskesyn som den egentlige værdi i de nordiske samfund, også den økonomiske værdi.

Hvor er imidlertid alt dette henne i handlingsplanen? Væk, fuldstændig væk! Jeg kan ikke trøstes med hurtige bemærkninger om, at man ikke kan have det hele med, og at dette jo bare er en lille begyndelse osv. For hvad er det, vi begynder på? Har I prøvet at læse Ministerrådets budgetredegørelse? Her

står det klarere, end jeg har set det andre steder:

''På baggrund af behovet for fortsatte begrænsninger i den offentlige økonomi nationalt, og deraf også kravet om en streng prioritering af fælles udgifter, vil det være nødvendigt at koncentrere samarbejdet på nogle centrale og betydningsfulde områder i tiden fremover. Ministerrådets handlingsplan for økonomisk udvikling og fuld sysselsætning vil pege sådanne hovedområder ud''.

Med andre ord: planen anbefaler en prioritering af visse områder, og det betyder nødvendigvis nedprioritering af andre. Og hvad er det så, vi skal i Norden?

Planen siger, at vi skal konkurrere og sælge. Ja, selvkært. Men på hvilke præmisser? Forestiller man sig, at vi skal blive lige så dygtige som USA og Japan til det, som de er specielt dygtige til? Man får mistanke om det. Kære nordiske venner, det går galt. Kig op et øjeblik fra besparelseslisterne, OECDs strategipapirer og handlingsplanen og ud i virkeligheden i stedet for, så ser I, at vi er midt i en overgang fra industrisamfundet til tjenestesamfundet. Og hvad er det, både vi og andre nu sælger, når vi sælger med held? Det er ikke specielt avanceret teknologi. Den kan alle få fat i, når de skal bruge den og ved, hvad de skal bruge den til. Nej, det som er afgørende, og som står og falder med de menneskelige ressourcer, vi kan sætte ind, er markedsføring, design, kvalitet og brugbarhed. Og brugbarheden har noget at gøre med, hvilket samfund man ønsker at have.

Når vi sælger systemer til produktionsstyring, planlægning, information, hospitalsdrift, undervisning, trafikikkerhed og transport, har vi bygget noget af os selv ind i det. Det er vor kultur, vi sælger – uden selv at miste den. Den præger de tjenester, vi yder, og den er bygget ind i de varer, vi leverer. Og ser vi os om med åbne øjne, opdager vi, at mere og mere af international handel drejer sig om dette.

De, der siger, at vi må tilpasse os en konsument- og konkurrencekultur, er på vildspor, ikke bare når det gælder kultur, men så sandelig også når det gælder økonomi. Det er de nordiske samfunds egenart, som har gjort det muligt for dem at hævde sig i en hård international konkurrence, og det vil i stigende grad blive tilfældet i fremtiden.

I den övergångsfase fra industrisamfund til tjenestesamfund, vi er i nu, er det klart, at vi får en magtkamp: hvilke interesser skal dominere det samfund, vi går ind i? Den arbejdsløshed, vi har nu, kan delvis ses som en virkning af denne magtkamp, bl. a. på grund af rædslen for at lade tjenestesektoren vokse, især dens offentlige del.

Men kernen i denne magtkamp er en kulturkamp, en åndskamp, som kommer til at bestemme karakteren af det samfund, vi går ind i. I den kamp forekommer det mig sært, om ikke vi på venstresiden skulle kunne forenes med socialdemokrater, med dele af midtergruppen, ja, selv med de konservative, som har hjerte i livet – og sådanne findes.

Vi skal nu til at sammenlægge de to sekretariater. Her begynder kampen helt konkret. Nogle tror vist – og handlingsplanen er grim her – at sammenlægningen skal gøre kultursamarbejdet mere økonomisk orienteret, men vi må da ønske, at resultatet bliver det modsatte, at sammenlægningen kommer til at bidrage til at hjælpe den økonomiske tænkning ud af den blindgyde, den er inde i nu, og som handlingsplanen langt hen ad vejen afspejler.

Man kunne drømme om, at det nordiske samarbejde ikke bør koncentrere sig om at finde frem til det minimum, som vi i tryghed kan enes om. Det er muligt at tænke sig et samarbejde, som ikke alene legitimerer det, vi gør, men som dristigt udforsker de problemer og muligheder, fremtidssamfundet stiller os over for, den fremtid, som så småt er her allerede nu.

Meget af dette er godt beskrevet i adskillige af de udredninger, der er lavet i Norden. Der findes klare tegn i f. eks. rapporten om arbejdsløshedens omkostninger, der er fortrinlige ansatser i NFS' plan fra november, og jeg har da også kunnet høre lidt af det både i Palmes, i Anker Jørgensens og i Anna-Greta Leijons taler f. eks. Små ansatser, ja vel, men de små skridt kan i hvert fald bevæge sig i den rigtige retning. Om vore socialdemokratiske venner ville lytte lidt ud over deres egen kreds, ville de høre om det ikke alene i det folkelige arbejde uden for parlamenter og departementer, men også adskillige steder inden for det etablerede samarbejde. Og det må under ingen omstændigheder nedprioriteres.

Andre finansminister **Vennamo**: Fru president! Vart nordiskt land är för sig en liten enhet, men med en ändamålsenlig sammanlagning av resurserna kan nackdelarna härav avsevärt inskränkas. Därför har vi på finländskt håll fäst stor vikt vid beredningen av ett handlingsprogram för ekonomisk utveckling och full sysselsättning. Finlands regering har med tillfredsställelse noterat att Åsbrinkgruppen har kunnat åstadkomma ett mycket utförligt dokument om de möjligheter som finns att vidareutveckla det nordiska ekonomiska samarbetet till förmån för alla våra länder. Speciellt viktigt är detta för de små och medelstora företagen, som i allmänhet har endast mycket begränsade resurser till marknadsetableringar eller andra avancerade handlingsalternativ i sin verksamhet.

Mot denna bakgrund har man från finländsk sida under arbetets gång framhållit, att avskaffandet av de kvardröjande hindren för den internordiska handeln bör spela en central roll i handlingsplanen med syfte på att skapa Norden till en verklig hemmamarknad. Minskandet av konkurrensförvridande offentligt näringsstöd och administrativa handelshinder samt ökandet av samarbete på standardiseringsområdet är alla strävanden, som ger också de små och mindre företagen möjligheter att dra nytta av de köpkraftiga grannländernas marknader.

Samarbete inom forskning och utveckling är ett område, där man med måttliga insatser kan nå avsevärda resultat på samnordisk nivå. Vi är särskilt nöjda över att handlingsplanen innehåller ganska ansevärda kvantitativa tilläggsåtgärder inom industriell forsknings- och utvecklingsverksamhet i Norden, ty vår konkurrensförmåga kan på längre sikt bevaras bara med ett ständigt förnyande av produktionen och omstrukturering av näringslivet.

Stor vikt och förhoppningar fästes i Finland även på en utveckling av Nordiska investeringsbankens arbetsfält. Särskilt gäller detta innovationslån till små och medelstora företag. Dessa har i och för sig stor omställningsförmåga och betydande potential för sysselsättning, vilkas utnyttjande ändå ofta begränsas av en otillräcklig tillgång till kapital. Tillsvidare har en lämplig finansieringsordning till detta ändamål saknats i några länder och särskilt på samnordisk nivå. Den

nya NIM-låneordningen kan i detta hänseende bli ett värdefullt komplement till de redan befintliga finansieringsmuligheterna.

Finland har i flera sammanhang deklarerat sin ståndpunkt att gränshandeln och beskattningen i resandetraffiken mellan de nordiska länderna bör fungera så liberalt som möjligt och att bestämmelserna i olika länder borde harmoniseras i största möjliga utsträckning. Dessa åtgärder vore speciellt viktiga för de glest befolkade gränsbygderna i nordkalottområdet med dess speciella ekonomiska och demografiska förhållanden.

Jag vill inte förneka att den nordiska expertgruppens två rapporter av december 1983 och oktober 1984 vållade besvikelse i Finland då gruppen inte kunde formulera några gemensamma rekommendationer beträffande vidareliberalisering av gränshandeln. Finland hade hoppats att framsteg kunde göras åtminstone i fråga om nordkalottområdet. På finsk sida har vi med ett visst beklagande konstaterat att det politiska klimatet i alla nordiska länder inte är moget för en liberalisering i större omfattning av gränshandeln, men Finland noterar med tillfredsställelse att expertgruppens rapport från oktober 1984 visar beredskap att undersöka nordkalottområdets speciella önskemål och behov.

Den nordiska handlingsplanen omfattar bland annat ett tredje mandat för den ovan nämnda expertgruppen. Detta mandat innehåller ett nytt element i jämförelse med tidigare mandat såtillvida att varje land på förhand bör överväga vilka möjligheter man ser att vidta harmoniserings- och liberaliseringsåtgärder, samt rapportera till expertgruppen före utgången av april månad.

Jag vill uppmana samtliga länder att göra sin "hemlåxa" grundligt och utan förutfattade synpunkter. Även liberaliserings- och harmoniseringsåtgärder av begränsad omfattning, som kan avhjälpa lokala svårigheter är viktiga i detta läge där åtgärder av mera omfattande betydelse har berett svårigheter. På finsk sida önskar vi expertgruppen all framgång och hoppas på "tredje gången gillt".

Främjandet av ekonomisk utveckling och full sysselsättning har i handlingsplanen betraktats också i vidare sammanhang är bara som internordisk aktivitet. Det finns redan nu omfattande samarbete mellan de nordiska länderna på internationella ekonomiska fora.

Ett gemensamt och samordnat uppträdande ger vikt och genomslagskraft på våra synpunkter, vilket har bevisats väl bland annat i OECD. Detta arbete bör fortsättas och intensifieras enligt de principer, som har utformats i handlingsplanen.

Fru president! Till slut vill jag betona handlingsplanens viktighet som politisk viljeyttring av de nordiska regeringarnas beslutsamhet att bekämpa svag ekonomisk utveckling och hög arbetslöshet på samnordisk basis. Med detta är vi dock ännu inte färdiga. Det krävs ännu mycket arbete på nationell och nordisk nivå att förverkliga de olika och på några ställen rätt ambitiösa projekt, utan vilket handlingsplanen inte kan nå de önskade effekterna. Vi måste också slå vakt om dess tillräckliga uppföljning och möjliga revidering i ett senare skede.

Petter Thomassen: Ærede president! Økt nordisk samhandel har det i mange år vært snakket varmt om i Nordisk Råd. Visse resultater er oppnådd, men fortsatt er det slik at altfor mange handelshindringer finnes mellom de nordiske land – unødvendige handelshindringer om viljen til å oppnå bedre resultat var sterk nok. Kanskje kan vi håpe på at når Norden som hjemmemarked står så sentralt i Handlingsplanen for økonomisk utvikling og sysselsetting, vil dette bidra til bedre resultater i årene fremover.

På grunn av bl. a. ulikt kostnadsnivå er samhandelen, og da særlig grensehandelen, mellom på den ene side Finland og Sverige og på den annen side Norge, meget skjev. Nordmenn kjøper langt mer i Finland og Sverige enn finner og svensker kjøper i Norge. Når dette er situasjonen, skulle man tro at aktive, seriøse eksportfremstøt fra norsk side med konkurransedyktige produkter ikke skulle møte hindringer fra finske og svenske myndigheter. Men slik synes det ikke å være.

Til tross for at den finske statsråden for utenrikshandel, Jermu Laine, nylig i norske massedia har slått kraftig til lyd for å fjerne restriksjonene på grensehandelen mellom de tre landene, først på Nordkalotten og deretter for resten av de tre land, får vi stadig bevis for at dette er mer prat enn realiteter.

La meg nevne et ferskt konkret eksempel. Bedriften Skandinavisk Allianse med hovedkontor i Bodø og datterselskap i Göteborg er i

dag betydelig eksportør av norsk margarin til Sverige og søker nå å komme inn på det finske marked, hvor norsk margarin både kvalitets- og prismessig antas å være meget konkurransedyktig. Den nevnte bedrift har oppnådd eneretten til eksport av norsk margarin til Sverige og Finland. Det hører til de absolute sjeldenheter at bedrifter på Nordkalotten – i alle fall på den norske siden – oppnår en slik betydningsfull nasjonal posisjon.

Men hva opplever man? Jo, bedriften har fått underhåndsbekjendelse om at det ikke vil bli gitt dispensasjon fra importforbudet for margarin til Finland. Slik søknad er likevel sendt de finske myndigheter.

Om den finske handelsministeren skal bli tatt alvorlig, bør han i fellesskap med den norske handelsministeren benytte anledningen her i Reykjavik til å få brakt i alle fall denne ene saken i orden uten å skjule seg bak det tradisjonelle og sendrektige byråkrati.

I denne saken burde alle forutsetninger for medvirkning fra handelsministrene være til stede: Det er tale om en bedrift som skaffer flere arbeidsplasser på Nordkalotten, en bedrift som har et konkurransedyktig produkt som det er behov for.

Det bør ikke bli slik at alt snakk om økt samhandel selv på Nordkalotten koker ned til et spørsmål om å fjerne handelshindringene bare for de varer som ikke er konkurransedyktige med nasjonale produkter i importlandet. Lempninger for slike varer er som man vil forstå, nokså uinteressante om det er økt samhandel man tilstreber.

Representantene for den konservative gruppen og midtengruppen står også ved denne sesjon sammen om viktige forslag med sikte på å virkeliggjøre idéen om Norden som hjemmemarked. Dessverre møter arbeidet med å skape friere kapitalbevegelser i Norden nok en gang motstand fra sosialdemokraterne. Jeg understreker at vi fra vår side ikke foreslår at vi skal be om noe unntak fra OECD-reglene. OECD-reglene er på ingen måte til hinder for at vi arbeider videre for et friere aksje- og kapitalmarked med sikte på en liberalisering i hele OECD-området.

Konkret må arbeidet for et friere marked i Norden f.eks. kunne følges opp med samarbeid om bedre muligheter for verdipapirhandel og investeringer mellom landene. Norge

og Danmark har nå liberale regler og fører en liberal politikk, mens den svenske sosialdemokratiske regjering har valgt en helt annen og mer restriktiv linje. Det er således Olof Palmes Sverige som i dag fremstår som det største hinder for et friere aksje- og kapitalmarked.

Det finns nok av eksempler på at en restriktiv svensk politikk skaper vanskeligheter for den internasjonalisering vi ellers finner ønskelig, og som også virker som effektive bremsere på ideen om Norden som hjemmemarked. Ett eksempel er den svenske totale avvisningspolitikk når det gjelder utenlandske eierandeler i banker, som nylig har satt bom for flere konkrete fremstøt for et bedre samarbeid mellom banker i Norge og Sverige.

La meg til slutt bare få lov til å si et par ord om Tele-X-saken. Fra sosialdemokratisk hold er det under generaldebatten søkt skapt det inntrykk at forhandlingene om Tele-X kan gjenopptas uten store problemer fra svensk side. Dette gjøres nok for å skjerme den svenske regjering mot Rådets kritikk for den steile holdning som den viste under de forhandlingene som brøt sammen for to uker siden. Men noen beskjed om at den svenske regjering er villig til å senke sine krav til det landene skulle betale for å leie TV-kapasitet i satelliten, har vi ikke fått. Det er derfor altfor tidlig å slå fast at nye forhandlinger vil gi resultater. Den svenske regjeringens skyggebokning i denne saken bør etter min mening nå opphøre. Bare et endret forhandlingsgrunnlag fra svensk side kan bringe saken videre. Jeg synes ærlig talt at den svenske regjering skylder Nordisk Råd et slikt signal under denne sesjonen.

Aho: Fru president! De ekonomiska problemen och massarbetslösheten gav på 1970-talet upphov till frågan: hur skulle man genom det nordiska samarbetet stöda nationella åtgärder för att stabilisera ekonomin? Handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning som nu är under behandling är tillsvidare det mest konkreta resultatet för de nordiska ländernas gemensamma intresse att befrämja det ekonomiska samarbetet.

Men arbetslösheten och de ekonomiska problemen är inte sådana balansstörningar som kan korrigeras med traditionella medel.

Den nya teknikens genombrott och trycket av den ekonomiska integration som detta för med sig, förändrar vårt samhälle med accelererande hastighet. Också i de nordiska länderna är den långvariga stabila utvecklingens tid förbi.

Strukturförändringens häftighet skådliggörs av den uppfattning, som gjorts i OECD. Enligt detta kommer man under senare hälften av 1980-talet att behöva 20 000 nya jobb per dag för att hålla arbetslösheten ens på nuvarande nivå. Denna ökning är nästan dubbelt så stor som man faktiskt kunnat åstadkomma under 1970-talets högkonjunktur.

Nya utmaningar följer också genom andra än ekonomiska och tekniska förändringar. De brännande miljöproblemen och den tillspetsade krisen i tredje världen kräver aktiva insatser av de nordiska länderna.

Vi går mot osäkrare tider.

Granskad mot denna bakgrund är ett närmare och mera omfattande ekonomiskt samarbete så som det förekommer i handlingsplanen inte en speciellt stor prestation. Man bör inte se det som en ändpunkt utan som en ny början.

Fru president! Handlingsplanen kan bedömas från flera håll: från politisk eller nationell synvinkel. Också ett tredje sätt att närma sig är motiverat: vilka är programmets regionala verkningar? Arbetslösheten och de ekonomiska problemen har klart en regional karaktär och känner inga mellannationella gränser. I alla de nordiska länderna finns framgångsrika områden, som med mycket små skador klarar sig genom strukturförändringarna. På samma sätt finns i alla de nordiska länderna områden, som klart lider mera av massarbetslöshet och ekonomiska svårigheter.

Arbetslösheten t. ex. i det svagaste området i Danmark och Island är dubbelt större än i det starkaste. I Norge är skillnaden trefaldig, i Sverige fyrfaldig och i Finland t. o. m. ättafaldig. Åtgärderna i handlingsplanen beaktar inte tillräckligt den regionala karaktären i arbetslösheten.

De traditionella regionalpolitiska medlen håller i alla de nordiska länderna på att förlora i effektivitet. Fastän det i den nya tekniken finns element som möjliggör decentralisering, har den tills vidare tillämpats på ett sätt som befrämjar produktionens och befolkningens centralisering.

Fru president! Utvecklandet av det ekonomiska samarbetet är för tillfället den största uppgiften i det nordiska samarbetet. Intresset för de ekonomiska frågorna får dock inte leda till att andra sektorer blir lidande. I det nordiska samarbetet är det inte speciellt sällsynt att nya projekt inleds på bekostnad av traditionella, fortfarande aktuella uppgifter.

I denna session har t. ex. ministerrådsförslaget om ett nordiskt handlingsprogram på jordbruks- och skogsbruksområdet hamnat i skuggan av den ekonomiska handlingsplanen. Ändå har jord- och skogsbruket stor betydelse för ekonomin och sysselsättningen i alla de nordiska länderna. Man bör dessutom komma ihåg att samarbete på detta område speciellt gagnar glesbygden, där sysselsättningsproblemen och de ekonomiska svårigheterna är störst.

Handlingsplanen omfattar tiotals konkreta åtgärder som enligt min uppfattning förstärker våra utvecklingsområdets näringsstruktur. Speciellt de konkreta delarna av planen, som berör växtförädling, samarbete för utveckling av jordbruksmaskiner och byggnader, plantering av skog i norr och alldeles speciellt akvakultur kan i framtiden få en alldeles avgörande betydelse. På grund av sin karaktär måste jord- och skogsbrukssamarbetet vara långsiktigt och stabilt och enligt min uppfattning är den plan som presenterats för rådet sådan. Nu gäller det framför allt att slå vakt om att planen fullföljs enligt det uppgjorda tidsschemat och att finansieringen till alla delar tryggas.

Ändring i medlemslistan

Det anmäldes, att Tuulikki Petäjaniemi lämnat sessionen för resten av denna dag och nästa dag ersatts av Liisa Hilpelä.

Rådet beslöt att ändra medlemslistan i enlighet härmed.

Flemming Hansen: Fru præsident! Efter 14 måneders medlemskab af Nordisk Råd er det min opfattelse, at Nordisk Råd fungerer godt. Mange store mål er nået gennem tiderne inden for Nordisk Råd, men jeg finder det vigtigt at understrege, hvor betydeligt det er, at vi i fremtiden sætter os nye mål for ideens skyld og ikke for administrationens skyld.

Dermed forsøger jeg at nå ind til spørgsmålet: hvem styrer Nordisk Råd? Er det politikerne, der er valgt til det, eller er det embedsmændene? Svaret burde helt naturligt være, at det er politikerne, men er det det? Følgende to eksempler leder mine tanker i den retning.

I juridisk udvalg har vi gennem flere år haft tilknyttet landsdommer Peter Lilholt, der på fortræffelig vis har udført sekretærjobbet som et deltidsjob ved siden af sit arbejde som landsdommer i Viborg.

Det er imidlertid nu besluttet i stedet at ansætte en heltidsjurist til at udføre dette arbejde, og det er besluttet, at denne jurist skal have bopæl i Stockholm. Man opnår dermed mere end en tredobling af udgifterne i forbindelse med arbejdet, og jeg har meget svært ved at se, at der umiddelbart vil være mere arbejde i juridisk udvalg end til et deltidsjob, men administrationen har altså overbevist politikerne om, at der bør anvendes en fuldtidsmedarbejder, og at denne bør have bopæl i Stockholm. Efter min opfattelse en forkert beslutning.

Nordisk Råds blad "Nordisk Kontakt" har hidtil været redigeret af en deltidsredaktør i forbindelse med free lance-tilknyttede redaktører i hvert af de nordiske lande. Nu har Nordisk Råd besluttet, at man skal ansætte en heltidsansat redaktør til bladet, og at man skal bibeholde free lance-redaktørerne i de enkelte nordiske lande, og at man yderligere skal have en redaktionskomité på 10 mennesker til at styre selve redaktionen. Det forekommer mig i den grad at være et tungt administrativt apparat, man stabler på benene, og jeg har meget vanskeligt ved at forstå, hvad man skal bruge alle disse ressourcer til.

Jeg har tilladt mig at tage spørgsmålene op, fordi det er min opfattelse, at politikerne i en vis udstrækning lader sig styre af systemet i stedet for at styre systemet. En betydelig del af arbejdet i rådets udvalg går med at overvåge, at der ikke sniger sig nye tiltag ind ad bagdøren, som kun få fra politisk hold i virkeligheden ønsker.

Doktor Parkinsons lov gælder nok i de fleste administrationer, men jeg har en fornemmelse af, at hans lov i Nordisk Råd i stadig højere grad præger rådets arbejde, og det kan ikke være rigtigt.

Det er synd, fru præsident, for Nordisk

Råd er en enestående parlamentarisk forsamling, som det konservative folkeparti i Danmark giver sin fulde opbakning, og når disse bemærkninger er fremsat, er det for at medvirke til en yderligere styrkelse af arbejdet i Nordisk Råd.

Finn Kristensen: Først et par ord om Tele-X. Mange har i løbet af disse to dage været innom det temaet. Jeg for min del vil kort si det på den måten: Dersom hele dette problem består i at svenskene har forlangt en for høj pris, må det kunne gå an på enlige om en rigtig pris. Vi sliter jo med langt verre og mer kompliserte problemer enn akkurat dette, og det må kunne gå an på objektivt vis å få fastsatt hva som er en riktig pris.

Det jeg imidlertid har lyst til å legge til, med utgangspunkt i den pressemelding som er kommet fra den sosialdemokratiske gruppe, er at hvis vi skal få dette prosjektet i land, er jeg ikke helt sikker på om det bare står på Sverige og deres vilje. Det må f. eks. også være et oppriktig ønske på norsk side om å gå inn i dette prosjektet, med de kulturelle perspektiver som ligger i det. Fra tid til annen må jeg innrømme at jeg får et visst inntrykk av at det kan være en del vikarierende argumenter ute og går når man ensidig retter oppmerksomheten på dette prisspørsmålet. Jeg har lyst til å si dette, fordi jeg altså til daglig fungerer i det politiske miljø i Norge, og synes det er greit at Nordisk Råd også får en aldri så liten stemningsrapport derfra i denne sammenheng, og jeg tror den er litt mer nyansert enn det en har fått inntrykk av. Jeg skal ikke gå lenger i første omgang enn dette, men jeg håper det vil vise seg å være langt nok.

Ellers har også jeg lyst til å si noe om arbeidsledigheten og de utfordringene vi står overfor i den forbindelse. Det er av talere tidligere i denne debatten sagt at det i Norden i dag er ca. 630 000 registrerte ledige. Det tror jeg nok er riktig, det er de registrerte arbeidsledige. Det reelle, det virkelige ledighetstallet ligger vesentlig over det. Det synes jeg også vi skal ha med, så slipper vi i alle fall å lure oss sjøl, og slipper framfor alt å lure andre. Jeg bruker Norge som et eksempel på det: Her har vi for tiden registrert noe i underkant av 70 000 ledige, men samtidig vet vi at Regje-

ringen bevilger ganske mange penger hvert år til å holde mennesker – ca. 40 000 – på kurs av kortere og lengre varighet, hvis man da ikke har noe alternativ. Men det som er virkeligheten, er at når flesteparten av dem som er på kurs av kortere og lengre varighet, kommer derfra, bytter de ofte plass på ledighetsstatistikken, slik at andre får sjansen. De kommer ikke fra kurs av ulike typer og ut i det ordinære arbeidsliv fordi jobbene ikke er der. Jeg vet ikke om det er slik i Sverige, Danmark og Finland også, men jeg tror ikke jeg tar feil når jeg sier at vi har noe av det samme overalt. Det er en av grunnene til at jeg synes denne utfordringen er så kolossalt mye større enn det vi later som når vi møtes som nå og andre steder. Det er ledigheten i dag. Hadde utfordringene stoppet med det, hadde det vært håndterbart. Men vi vet at det er slik i alle land at det for hvert år som går, kommer nye arbeidsplassbehov.

I Norge med 4 mill. mennesker regner vi forsiktig med et jobbehov på 15 000 pr. år. I løpet av en tiårsperiode har vi et jobbehov på 150 000, og da er vi i sum, sammen med dem som er ledige i dag, oppe i godt og vel 250 000. Det er arbeidsplasser vi må skaffe i en tiårsperiode. Felles for alle disse arbeidsplassene er at de kommer alle andre steder enn i industrien, og enda er det noen som snakker om at vi ikke skal ha noe særlig offentlig engasjement.

Skal vi greie sysselsettingsproblemene, er det nettopp i offentlige og private tjenesteytende virksomheter at størsteparten av de jobbene vi har behov for å skaffe, må komme. For på toppen av de 250 000 – igjen med Norge som eksempel – har vi et stort fornyelsesbehov i norsk industri som følge av det omstillingsbehov vi har. Hvor mange det dreier seg om, vet ikke jeg, men jeg tror ikke jeg tar feil når jeg sier at en fjerdedel av de industriarbeidsplassene vi har i Norge i dag, vil måtte bli erstattet av andre i løpet av de kommende 10 år dersom vi ønsker å opprettholde antallet industriarbeidsplasser i Norge på omtrent det nivået det er i dag. Hvis dette er noenlunde representativt for hele Norden – jeg tror kanskje det – står vi overfor en utfordring som er langt, langt større enn vi til vanlig har lyst til å tenke reelt på.

Jeg lyttet til innlegget til Høyres Jo Benkow i går, hvor han bl. a. sa:

”Et eller annet har nok skjedd siden sist. Den handlingsplan for økonomisk utvikling og full sysselsetting som nå foreligger, har både dimensjoner og perspektiver. . . . Det har funnet sted en kraftig revitalisering som motbeviser påstanden om at det ikke er mulig å dra seg selv opp etter hårene.”

Da må jeg spørre: Hva er det som plutselig har skjedd med hr. Benkow? Hva er det som gjør at det er så mye lettere å løse problemene når man er i Nordisk Råd enn når man er i Norge? Hva er grunnen til at det nå er så kolossal tro på at en første beskjeden, men dog viktig økonomisk handlingsplan for Norden skal gi så enormt mye bedre resultater, når man ikke er villig til aktivt og offensivt å legge to pinner i kors der hvor man sjøl fungerer til daglig? Er det bare i Nordisk Råd enkelte ser lyset? Jeg må si jeg forundrer meg over det hver eneste gang.

Denne debatten har iallfall til nå virket oppmuntrende, positiv, men samtidig litt deprimerende – og siden tida nå er ute, skal jeg slutte med det – deprimerende i den forstand at jeg ikke er sikker på om det er tilstrekkelig politisk saft og kraft i de enkelte regjeringene – jeg kjenner først og fremst min egen, dvs. den som er i Norge. Jeg har spurt meg sjøl, og jeg tillater meg å svare: Dersom man ikke har den politiske saft og kraft for å gjøre de ting som åpenbart må gjøres i hjemlandet, er det da noen grunn til å tro at det plutselig kan gjøres på tvers av landegrensene?

Ja, man kan jo leve i håpet, det er jeg villig til så lenge det bærer. Men jeg må dessverre si at jeg foretrekker å være tilstrekkelig ”nede på bakken”, slik at jeg ikke sier noe til velgerfolket som jeg siden må gå fra. Og det sier jeg altså i trygg forvisning om at vi skal ha valg til høsten.

Kanerva: Rouva puheenjohtaja! Pohjoismaiden neuvoston alkuperäinen tarkoitus on ollut pyrkimyksessä sovittaa yhteen kansallisia näkökohtia pohjoismaiseen yhteistyöhön osallistuvien maiden yleisen yhteistyön edistämiseksi samoin kuin ihmisten keskinäisen kanssakäymisen edistämiseksi, sen kaikinpuoliseksi helpottamiseksi, taloudellisen toiminnan esteiden raivaamiseksi ja lainsäädännön saattamiseksi mahdollisimman suuressa määrin harmoniseksi pohjoismaisella tasolla.

Tämän kehityksen rinnalle on uudeksi piirteeksi 1970-luvun myötä noussut puoluepolitisoituminen, joka on pohjoismaista keskustelua ja käytännön hankkeita elävöittävällä tavalla antanut siihen ajatuksia, virikkeitä ja näköaloja, joita parhaimmillaankin virkamiestapainen, rutiininomainen toimintalinja ei voi pohjoismaiselle yhteistyölle antaa. Puoluepolitiikasta riippumatta tulee käytännön kysymyksissä eteneminen tulevaisuudessa kuitenkin edellyttämään kunkin Pohjoismaan hallitukselta käytännön ehdotuksia ja sen jälkeisiä kansallisia toimeenpanopäätöksiä maittemme välisten suhteiden edelleen kehittämiseksi.

Rouva puhenjohtaja! Yhteistyö ulkopoliitiikan alalla on eräs keskeinen Pohjolan maiden yhteistoiminnan muoto. Varsinkin Yhdistyneissä Kansakunnissa mutta myös muutoin yleismaailmallisesti tunnetaan Pohjolan maat saman tyyppisiin kansainvälisiin tavoitteisiin pyrkivänä maaryhmittymänä. On katsottu – ja aivan oikeutetusti – että Pohjoismaiden neuvoston ei ole syytä käsitellä ulkoja turvallisuuspoliittisia kysymyksiä. Toisaalta kansanedustajan on tunnettava vastuunsa Pohjolan turvallisuuspoliittisesta kehityksestä. Toisaalta ajatellen Pohjoismaiden neuvoston luonnetta, jona se on säilytettävä vastaisuudessakin, ja ajatellen toisaalta Pohjolan ajankohtaista turvallisuuspoliittista tilannetta on nähtävä kaikin tavoin soveliaaksi se, että pohjoismaisella tasolla voidaan parlamentaarikkojen välillä myös keskustella Pohjolan ydinaseettomasta vyöhykkeestä tulevan syksyn kuluessa Kööpenhaminassa.

Pohjoismaiselta yhteistyöltä odotetaan käytännön tuloksia. Onkin niin, että ilman jatkuvia hedelmällisiä tuloksia alkaa luottamus ja kiinnostus laskea. Niin kuin tiedämme, ovat sängen monet Pohjolan keskipakoiset voimat tulleet häiritsemään Pohjoismaiden yhteistyön tulevaisuutta. Koko pohjoismaisen yhteistyön ideale on varsin tärkeää, etteivät eri Pohjoismaat edes omien turvallisuuspoliittisten ratkaisujensa myötä ajautu poliittisesti toisistaan erilleen. Nyt tulee paneutua rajoittavien tekijöiden vastapainona etsimään tuoreita ja yhdistäviä tekijöitä pohjoismaiselle yhteistyölle.

Mitä sitten tulee tehdä? Pohjoismaiselle yhteistyölle on viime vuosina ollut ominaista hyvin käytännöllinen suhtautuminen

keskinäiseen yhteistyöhön. Tästä ei ole sanottavissa muuta kuin myönteistä. Samalla realistisesti on kuitenkin todettava se tosiasia, että yhteistyön painopiste on ja tulee enenevässä määrin olemaan ei kansakuntien, vaan yritystasolla tapahtuvassa yhteistyössä. Yritystoiminta on taloudellisen yhteistyön ensisijainen käyttövoima myös Pohjolan alueella. Lukuisilla pohjoismaisilla markkinoilla toimivilla yrityksillä ja laajemmilla kansainvälisillä vesillä toimivilla yrityksillä onkin varsin paljon yhteistyön edellytyksiä käytettävänä.

Pohjolan alueen valtioiden voimavarat ja kansalliset markkinat ovat yhteenkin lasketuina aivan liian pienet. Voimavarojen ja markkinoiden yhdistämisellä kyetään luomaan yritystoiminnalle vahvempaa ja vankempaa taloudellista pohjaa. Tämä edellyttää Pohjoismailta yhteisiä tutkimus- ja teknologiahankkeita, ja meidän poliittisten päättäjien tehtävänä on luoda edellytykset tämän tyyppisen yhteistyön tasoittamiselle, mahdollisuuksia tämän asian edistämiseksi. Yhteispohjoismaiset pääoma- ja osakemarkkinat ovat käytännöllisiä esimerkkejä niistä tulevaisuuden tarpeista, joihin ei yllätä pelkästään vain yritysten omiin voimavaroihin luottaen. Tämän vuoksi pohjoismaisten yhteistyöelinten rooli onkin siinä, että ne kykenevät poistamaan esteitä laajenevalta talous- ja teollisuusyhteistyöltä ja luovat edellytyksiä sillä sektorilla, jolla nyt välittömimmin on myönteisiä tuloksia saavutettavissa.

Kanervas anförande i svensk översättning:

Fru president! Nordiska rådets ursprungliga avsikt var att förena nationella synpunkter för att främja det nordiska samarbetet och för att underlätta umgänget mellan människorna, undanröja hinder i ekonomin och harmonisera lagstiftningen.

Partipolitiseringsen har under 1970-talet såsom ett nytt drag fört in nya idéer och impulser i diskussionerna som ett tjänstemannamässigt, rutinmässigt förfarande många gånger inte kan ge. För att främja de praktiska frågorna krävs det också i framtiden förslag från regeringarna och därpå nationella beslut om utvecklande av de nordiska relationerna.

Fru president! Samarbetet på utrikespolitikens område är en central samarbetsform

mellan de nordiska länderna. Speciellt i För-
enta Nationerna, men även för övrigt i vär-
lden är de nordiska länderna kända som en
landgrupp som eftersträvar likartade interna-
tionella mål.

Det har ansetts – alldeles riktigt – att det
för Nordiska rådet inte är skäl att behandla
utrikes- och säkerhetspolitiska frågor. Å andra
sidan måste parlamentarikerna känna sitt
ansvar för den säkerhetspolitiska utveckling-
en i Norden. Å andra sidan, dels med tanke
på Nordiska rådets karaktär, som rådet bör
bevara även i framtiden, och dels med tanke
på det aktuella säkerhetspolitiska läget i Nor-
den, bör det ses som på alla sätt lämpligt, att
man på nordisk nivå mellan parlamentariker
kan diskutera Nordens kärnvapenfria zon un-
der nästa höst i Köpenhamn.

Man väntar sig praktiska resultat av det
nordiska samarbetet. Utan kontinuerligt me-
ningsfulla resultat minskar förtroendet och
intresset. Som vi vet har rätt många centri-
fuga krafter i Norden kommit att störa det
nordiska samarbetets framtid. För hela idén
med nordiskt samarbete är det speciellt vik-
tigt att de nordiska länderna åtminstone ge-
nom sina egna säkerhetspolitiska lösningar
inte politiskt driver ifrån varandra. Nu måste
man också, som motvikt till begränsande fak-
torer, söka nya färsk och förenande faktorer
för nordiskt samarbete.

Vad bör man sedan göra? Det nordiska
samarbetet har under de senaste åren känne-
tecknats av en mycket praktisk inriktning.
Detta är bara positivt. Ett faktum torde vara
att samarbetets tonvikt är och kommer att
vara i samarbetet – inte på nationsnivå –
utan på företagsnivå. Företagsverksamheten
är det ekonomiska samarbetets främsta driv-
kraft även i Norden. De nordiska företagen
har också speciellt stora förutsättningar för
samarbetet.

De nordiska nationernas kraftresurser och
nationella marknader är alldeles för små. Ge-
nom att förena kraftresurserna och markna-
derna får vi en starkare grund för affärsverk-
samheten. Detta förutsätter ett gemensamt
forsknings- och teknologiprojekt, och för oss
politiska beslutsfattare gäller det att skapa
förutsättningar för utvecklandet av dylikt
samarbete, möjligheter att främja saken.
Samnordiska kapital – och aktiemarknader
är exempel på framtida behov, som inte kan

klaras av bara på företagshåll. Därför är ock-
så de nordiska samarbetsorganens roll att un-
danröja hinder för det alltmer omfattande
ekonomi- och industrisamarbetet och att ska-
pa förutsättningar inom den sektor där det nu
är möjligt att nå de mest omedelbara resulta-
ten.

Pirkko Turpeinen: Fru president! Då Nor-
diska rådets samarbete inleddes, låg huvud-
vikten på kulturgemenskap och växelverkan.
Den nordiska demokratins mål vid sidan av
ekonomisk välfärd var även andligt välstånd.

I och med att behovet av internationellt
kapital ställer hårdare villkor och den cen-
traliserade internationella ekonomiska makt-
utövningen har ökat har situationen föränd-
rats. Det andliga välståndet, som grundar sig
på människornas ömsesidiga jämlikhet, syns
ha kommit i bakgrunden. De nordiska län-
derna försöker öka sin internationella ekono-
miska konkurrenskraft utgående från själv-
viska målsättningar på bekostnad av utveck-
lingsländerna.

Också i Nordiska rådets verksamhet i sig
har sådana drag ökat som förefaller odemo-
kratiska. Dokumentet om organisationsre-
form visade sig inte vara ett förslag till änd-
ringar. Däremot företrädde den mycket långt
ett slutresultat, som man genom hårdhänt
marknadsföring strävade göra acceptabelt.
Under hela processen kunde man se, att sam-
tal inom delegationerna eller utskotten förde
fram andra slags synpunkter, men dessa spe-
lade ingen roll då beslutet fattades på hög
nivå så, att den medförde särskild nytta en-
dast för några länder.

Finlands delegation förhöll sig från första
början kritiskt till organisationsreformen.
Ännu mera kritiskt har man vid diskussioner-
na förhållit sig till det sätt, på vilket minister-
rådet åfärligen fattar beslut utan att höra par-
lamentarikerna.

Finländarna kan inte heller säga att Fin-
lands intressen skulle ha nämnvärt beaktats
då besluten fattades.

Ett annat exempel på odemokratiska för-
faringsätt är det minskade anslaget för Nor-
diska sommaruniversitetet. Till kulturutskot-
tets stora förvåning berörde nedskärningen i
kulturbudgeten en sådan institution, som fått
kulturutskottets enhälliga stöd. Hur kan mi-

nisterrådets kulturministrar handla så odemokratiskt och mot utskottets vilja.

Såvitt ömsesidig respekt inte inryms i förfaringssätten, försvinner parlamentariskens vilja att delta. Man kunde ju tänka sig, att det nordiska samarbetet skulle inskränka sig till minister- och tjänstemannanivå, varvid parlamentarikerna kunde koncentrera sig på arrangerandet av verksamhet på bostadsområdet och på arbetsplatser.

Medborgarna bör alltid få veta, vem som ansvarar för besluten. På så sätt är uppfattningen om parlamentariskens inflytande på nuvarande beslut inte sanningsenlig. Det är viktigt att medborgarna får veta hur Nordiska rådets verksamhet allt mera tjänar det internationella kapitalets intressen. Medan denna linje, som stöder hårda värden, fortgår, ter sig nämligen den utsikten att konkurrensen blir hårdare och internationella fördomar ökar i stället för att den nordiska demokratin och internationella vänskapsförhållanden utvidgas. Invånarna i de nordiska länderna vill säkert inte ha detta.

I ärlighetens namn måste man också konstatera, att Nordiska rådets parlamentariker själva gärna underkastar sig sin roll som gummistämpel.

I dag på morgonen beslöt kulturutskottet vara initiativtagare i Tele-X-ärendet. Initiativets innehåll var att kulturutskottet rekommenderar Nordiska rådet att frivilligt vara en gummistämpel. Kulturutskottet fattade nämligen ett beslut i ett sådant ärende som det inte känner till och rekommenderade att rådet i sin helhet skulle handla på samma sätt. Fru president! Efter allt detta, får jag säga, låt oss arbeta för att förbättra vårt nuvarande arbetssätt.

Suominen: Fru president! Det nordiska samarbetet består av otaliga funktioner, som överskrider de fem nordiska ländernas gränser och av vilka endast en del förmedlas genom Nordiska rådet eller organisationerna i anslutning till rådet. De statliga samsamarbeten kan således inte och bör inte heller vara heltäckande organisationer, utan de borde ha till särskild uppgift att erbjuda positiva exempel och minska de hinder som står i vägen för samarbetet. Den verksamhet som länder våra medborgare till fördel förutsätter

våra gemensamma åtgärder för främjande av såväl välskött ekonomi som humanism.

I flera förhandsvärderingar har konstaterats, att ministerrådets förslag om en handlingsplan för ekonomisk utveckling och full sysselsättning blir vår sessions viktigaste sak.

Programförslaget skall anses som en positiv vinning i och för sig. Dock kan man fråga, om det är helt motiverat att fästa så betnad uppmärksamhet vid förbättrandet av den traditionella infrastrukturen; är det inte så, att villkoren för framgång i framtiden är bundna inte vid den fysiska kommunikationen, utan speciellt vid den ickemateriella reserven? För det första måste man konstatera, att regeringarna har bristfälliga och mycket optimistiska synpunkter på programförslagets finansiering.

För det andra, huvudmålet för handlingsplanen är full sysselsättning.

Arbetslösheten kan dock minskas endast genom att varaktiga arbetsplatser skapas, som på lång sikt skall vara ekonomiskt lönande. Vid sidan av att man skapar arbetsplatser bör man också vidta åtgärder för att minska ojämlikheten mellan de sysselsatta och de icke-sysselsatta; annars blir denna ojämlikhet ännu större i framtiden.

Initiativ har tagits av de moderata och konservativa grupperingarna. Samarbetet på detta område är så viktigt att Nordiska rådet bör fästa betnad vikt vid frågan även under kommande år, men låt mig återkomma till det här temat i sakk Diskussionen.

Den kulturpolitiska diskussionen mellan de nordiska länderna har under de senaste åren fokuserats på frågan om ökat televisionssamarbete. Satellitalternativ, vilkas förverkligande tagit smärtsamma två steg framåt, tre steg bakåt, syns vara ännu svårare mot bakgrunden av händelserna under de senaste veckorna. Uppriktigt sagt har den svenska regeringens agerande vid överläggningarna om Tele-X-planens finansiering förefallit som egendomligt. Jag frågar mig om den svenska regeringen inte har tagit alltför allvarligt ett av K. A. Fagerholms visa ord eller ordspråk, som han tillämpade då det gällde hans ena fack, en alkohol- eller snapspolitisk vishet. Han sade ju alltid, att för mycket är alltid för mycket men lagom är också för litet. Jag tror att svenska regeringen just har tillämpat den

regeln: lagom är för litet. Det är det här lagom som andra länder önskar sig och ganska riktigt, såsom Ingrid Sundberg sade, den summan är möjligtvis inte så viktig, men tidtabellen vid återbetalandet av andelarna av de extra industriella kostnaderna är alltför kort. Vi är naturligtvis alla glada att den svenska regeringen här har betonat att man ämnar återkomma i diskussionen. Vi hoppas, att det betyder att den måttlighet som vi kräver kommer fram i diskussionen om finansieringen. Bekant är att förverkligandet av en televisionssatellit skulle tjäna i synnerhet de språkgrupper, som utgör minoriteten. Då den svenska regeringens verksamhet mot sverigefinnarna också i övrigt varit föga smickrande, såsom Elsi Hetemäki-Olander i går påpekade, bland annat på mediaområdet är öppen förvåning speciellt på finskt håll inte att förundra sig över. Jag anser att rådet vid denna session kraftigt bör vädja för det samnordiska förverkligandet av televisionssatelliten.

Pågående strävanden till en reform av Nordiska rådets organisation grundar sig på Benkow-kommitténs betänkande, som i och för sig förtjänar att stödas. I detta reformarbete kan man dock se vissa drag, som måste kritiseras. Ännu syns risken överhängande att omställningarna leder till att dels det samnordiska sekretariatets och dels regeringarnas makt och vikt ökar på bekostnad av de parlamentariska förtroendeorganen. Samtidigt som man anser att rådets verksamhet fördjupas och stimuleras genom ett intimare samarbete och till och med genom en institutionalisering av de partier, som är ideologiskt likriktiga, bör man dock hålla i minnet att de nationella delegationerna även i framtiden lägger grunden för vårt samarbete.

Bästa kolleger! Som ett organ av parlamentstyp har Nordiska rådet en viktig roll inte bara utåt utan också innanför vårt samarbetsystem. Rådets uppgift är att företräda demokrati, det vill säga utöva kontroll över byråkratin och regeringarna. För att möjliggöra denna uppgift bör man slå vakt om och stärka rådets roll. Men rådet måste också i framtiden vara en källa för nya idéer och nya samarbetsformer inom Norden. Sådana idéer uppstår bara om vi alla fäster ännu mera uppmärksamhet på arbetet inom rådet och gör det för hela Norden.

Gunnar Berge övertog härefter ledningen av förhandlingarna.

Landskapsstyrelseledamot **Wiklöf**: Herr president! Inom de nordiska länderna finns förhållandevis många arter av djur som i ett större sammanhang bör anses sällsynta, sårbara ja, t. o. m. direkt utrotningshotade. Dessa arters existens kan förhoppningsvis tryggas under förutsättning att trycket mot arterna inte ytterligare ökas.

Under senare år har emellertid vissa arter blivit utsatta för ett nytt hot, nämligen den tilltagande olagliga internationella handeln som bedrivs av professionella insamlare.

Insamlingen och handeln bedrivs av allt att döma av kvalificerade ligor med ett välför-grenat nät av agenter, som omfattar stora delar av Västeuropa ända ner till Orienten och länderna runt Persiska viken.

I första hand är det fråga om rovfåglar och deras ägg och ungar av arter som falkar, örnar, hökar, vråkar, fiskgjuse och ugglor, men även vissa däggdjur som fladdermöss och vesslor samt olika kräldjur och groddjur.

I de nordiska länderna finns var för sig lagstiftning och bestämmelser till skydd för de fridlysta arterna och dessutom görs betydande insatser även inom ramen för internationella projekt för tryggande av bestånden, det må gälla vinterutfodring av havs- och kungsörn, uppfödning och utplantering av berguv och pilgrimsfalk samt skydd av häckningsbiotoper och även övervakning av häckningen.

Men den växande turistströmmen och den frikostiga nordiska allemansrätten i vissa av våra nordiska länder gör det enkelt för insamlarna att arbeta i skydd av en förhållandevis god anonymitet.

Övervakningen av handeln med utrotningshotade arter försvaras i de flesta fallen på grund av personalbrist och olikartade arbetsrutiner samt bristfälliga straffbestämmelser. Praxis och erfarenheter har ännu inte hunnit utarbetas i tillräcklig omfattning och handeln med utrotningshotade arter har av allt att döma hittills kunnat fortgå med framgång.

Hotet mot vissa särskilt åtråvärda arter anses numera på grund av den olagliga handeln vara så starkt, att vissa regioner i de nordiska länderna har stora svårigheter att

värja sig, varför en gemensam samordning av skyddet inom Norden är utomordentligt angeläget.

Mellan de nordiska länderna finns skillnader i bestämmelser och lagstiftning som t. o. m. kan utnyttjas av professionella insamlare och av dem som handlar med utrotningshotade arter.

Även beträffande straffbestämmelserna för brott mot de i respektive land fridlysta arterna råder olikheter och detsamma torde vara fallet beträffande in- och utförsel av fridlysta och utrotningshotade arter mellan våra länder.

På grund av att såväl enskilda samlare som ligor ofta reser från det ena nordiska landet till det andra, skulle också ett rapportsystem mellan ländernas myndigheter avsevärt underlätta övervakningen. Också genom information i massmedierna kunde allmänheten hållas informerad om när insamlare är på kommande.

Även polisens, tullens och gränsbevakningens möjligheter att ingripa, skulle på ett betydande sätt underlättas om ett gemensamt nordiskt rapportsystem och likartade arbetsrutiner fanns. Dessutom borde lagstiftningen och övriga bestämmelser angående skyddet av och handeln med dessa utrotningshotade arter göras likartade i hela Norden. På det sättet skulle också brott behandlas lika men då skulle också myndigheternas möjligheter att ingripa förbättras.

I vetenskapen om att nordisk socialdemokrati mycket aktivt vill värna vår miljö och däribland även våra omistliga värden i vår fauna, och i förvisningen om att även övriga politiska partier skall ställa upp bakom nämnda strävanden vill jag i dag hoppas på förståelse och uppslutning bakom ett medlemsförslag som den åländska delegationen enhälligt lägger fram på detta område inom kort.

Vi lägger fram tre punkter till skydd för våra utrotningshotade djurarter i Norden:

1. Samordning av lagstiftningen så att samtliga utrotningshotade arter åtnjuter enhetligt skydd i hela Norden samt att straffbestämmelserna vad gäller olagligt innehav av fridlysta arter förenhetligas och görs så stränga att de blir avskräckande.

2. Utvecklandet av ett gemensamt rapportsystem och likartade arbetsrutiner mellan polis-, tull- och i viss mån även gränsbe-

vakningsmyndigheterna så att misstänkta fall kan rapporteras i förväg och förövarna samtidigt förhindras att fly från ett nordiskt land till ett annat.

3. En gemensam översyn och komplettering av den s. k. Washington-konventionens förteckningar över utrotningshotade arter samt i övrigt åstadkommande av enhetliga bestämmelser som hindrar ut- och införsel av utrotningshotade arter mellan de nordiska länderna.

Här har Nordiska rådet en stor gemensam uppgift. Dessa hänsynslösa människor som är benägna att för några silverpenningar utarma vår fauna, de bör stoppas.

Jens Steffensen: Hr. præsident! Få lande i verden er privilegerede som de nordiske. Fællesskabstanken vokser sig stadig stærkere, og i fred og frihed kan vi samles for at styrke hinanden til at løse opgaver i fællesskab, så vore demokratiske styreformer får ny inspiration til at tage tidens mange udfordringer op – ikke mindst denne session er et godt eksempel herpå. Den handlingsplan, som parlamentarikerne her i Nordisk Råd er den egentlige årsag til, er et bevis på nytten af det nordiske samarbejde.

Mange ordførere har beskæftiget sig med handlingsplanens indhold, og man kan vel sige, at handlingsplanen er et gennembrud, der kan sammenlignes med de største og bedste i Nordisk Råds historie. Det er der grund til at glædes over.

Det er vigtigt at bemærke sig, hvad det er, der kendetegner vor tid. På mange måder har samfundsudviklingen bragt såvel positive som negative elementer ind i den opvoksende slægts og børnenes hverdag. – Det er vor opgave som ansvarlige politikere at skabe de bedst mulige rammer for den opvoksende slægt. Derfor er familiepolitikken den vigtigste af alle.

Flere og flere forskere peger på de negative konsekvenser for samfundet af den krise, familien befinder sig i i dag. – Bristende voksenkontakt har medført, at mange børn henter deres idealer og referencerammer fra den kommercielle reklames og videoens verden, der præges af klicheer og uvirkelighed – for ikke at sige vold og brutalitet. Angst, utryghed og rodløshed med psykosomatiske

symptomer præger alt for mange børn. Man kan sige, at børnene er et barometer for, hvordan det lykkes samfundet at løse de grundlæggende problemer.

At der her er et problem, der kræver en ganske særlig indsats af de nordiske politikere, tror jeg står klart for os alle. For vi er sikkert alle enige om, at familiens livskvalitet er vigtig for såvel børn som voksne.

Kristeligt folkeparti vil derfor gerne pege på denne opgave. For hvad nytter det, vi når at få løst alle de andre store og små problemer, hvis samfundets inderste kerne og rod, familien, opløses?

Vi må planlægge vore samfund sådan, at der tages mere hensyn til børnenes og familiens behov, så vi værdsætter arbejdet i hjem og familie på en sådan måde, at skatte- og afgiftspolitik giver de enkelte familier økonomisk frihed til at indrette sig på den måde, som den enkelte familie finder bedst for at have de bedste forudsætninger for at fungere i det moderne samfund.

Vi må virke for, at såvel deltid som flekstid på arbejdsmarkedet ikke hindrer, at man kan bevare sit job og sin anciennitet.

Når vi anser familiepolitikken for at være så vigtig, så er det, fordi just kærlighed med tryghed og rodfæstethed er helt nødvendige forudsætninger for en harmonisk opvækst og livsudfoldelse. Ved at lægge større vægt på formidling af etik og normer i opdragelsen styrker vi såvel ægteskabet som familierne.

Vil vi derfor styrke vore samfund i Norden, må vi styrke og forbedre familiernes udfoldelsesmuligheder.

I den sammenhæng bør man også se regionalpolitikken. Her gives der mulighed for, at de små og mellemstore virksomheder får nye muligheder for oprettelse af nye arbejdspladser med beskæftigelse til få eller mange.

Det er den skabte verden, vi er sat til at være forvaltere af. Vi kan være med til at skabe rammer, hvor tryghed erstatter angst, og livskvalitet erstatter rodløshed.

Lad os tage fat – hellere i dag end i morgen – både for menneskets og Nordens skyld.

Marjatta Väänänen: Herr president! Till detta inlägg har jag fått material från den stora festen i Finlandiahuset i Helsingfors, som för några dagar sedan utgjorde början för de

officiella 150-års-festligheterna på riksplanet för vårt nationalepos Kalevala.

Denna storfest för finländsk kultur och finländsk litteratur saknade inte nordiska beståndsdelar heller. Bland de utländska Kalevala-översättarna och -forskarna var som inbjuden gäst också med en uppskattad nordisk representant. Detta fick en åter en gång att tänka på hur värdefulla, långvariga och fasta vänskapsrelationer Finland har med Norden och att vi i det nordiska samarbetet, så också i samarbetet mellan de nordiska parlamenten och regeringarna, med kraft och styrka borde betona kulturvårderna och arbetet i den gemensamma samnordiska kulturens namn.

Till denna humanismens aspekt hänvisade vid festen också republikens president. Han konstaterade att, om man vill bevara den egenartade nationella kulturen och främja dess utveckling, då bör man i tillräcklig grad stöda de institutioner och organisationer som bär ansvaret för den.

Och sedan fortsatte han: "I den allt högre grad tekniska och kommersiella världen är det viktigt att såväl högkulturen som folkkulturen understöds och att även humanistisk forskning och andlig odling får hålla sina traditionellt starka ställningar bland de ärenden som är viktiga för en nation." Denna aspekt kan utvidgas att gälla hela Norden, anser jag.

I dag är vi särskilt glada över att Nordiska ministerrådets förslag om att främja ekonomisk utveckling och full sysselsättning i Norden nu är aktuellt och innebär t. ex. på mitt eget utskotts, trafikutskottets område, verkliga betydelsefulla och stora samfärdselprojekt, som främjar både nordiska och inhemska förbindelser samt det ekonomiska livet.

Det är skäl att också vara belåten med att exempelvis i mitt eget utskott betyder samarbetet på det ekonomiska området fortfarande bl. a. ett större utnyttjande av datatekniken och därigenom t. ex. en positiv utveckling inom den regionalpolitiska sektorn. Detta allsidiga ekonomiska samarbete hör till tidens anda och målsättningar. På motsvarande sätt är TV-satellitprojektet, med vilket man förbättrar tillgången till nordisk information samt kulturförbindelserna mellan de nordiska länderna, ett positivt projekt och vårt understöd. Det ger en motvikt till det globala TV-utbudet och såsom vi hoppas, det skyddar det egna landets och de nordiska broderlän-

dernas centrala kulturarv och utvecklar det. Det är därför nödvändigt, att man kan rädda Tele-X-projektet, eller att man kan nå den ursprungliga målsättningen på något annat sätt.

Detta televisionssamarbete, om det förverkligas, är ett ypperligt bevis på att hur modern teknik och nordisk och nationell kultur kan gå hand i hand. Denna tekniska och kulturutveckling i de industrialiserade välfärdssamhällena borde som en omfattande princip förverkligas vidare i nordiskt samarbete.

Kultursamarbetet är Nordiska rådets flaggskepp, vars betydelse syns bl. a. då man sänder skeppet ut på internationella vatten för att förbereda t. ex. den nordiska industrins inmarsch. Så skedde bl. a. i samband med Scandinavia Today-projektet i USA.

Därför vill jag tillämpa vår presidents centrala budskap även för det nordiska samarbetet, även högkultur och populärkultur måste understödjas i tillräcklig mån. Kulturens andel får inte försämrats, då Benkow-kommitténs förslag förverkligas.

Herr president! Den här gången, vid denna session, synes det vara särskilt uppenbart att de hårda värdena övervinner de mjuka, kulturen. Jag vill slå i en nödklocka: försumma inte den nordiska kulturen, det är ett grundvärde i Nordiska rådets arbete!

Landsstyremedlem Niels Pauli Danielsen:
Hr. præsident! Det har været interessant og idérigt at kunne være med her i Reykjavik til Nordisk Råds 33. session. Vi fra Færøerne er særlig taknemmelige for, at vi er i den heldige situation at kunne påvise konkrete resultater af det nordiske samarbejde. Jeg tænker her på opførelsen og indvielsen af Nordens Hus på Færøerne for 2 år siden.

Vi er også glade for samarbejdet på det økonomiske område og ser med interesse frem til den foreslåede oprettelse af en særlig udviklingsfond for Vestnorden.

Hr. præsident! De nordiske lande er kendte for at yde borgerne udtalt tryghed såvel i social som anden henseende. Jeg er glad for som landsstyremand på det sociale område at kunne meddele, at det nuværende landsstyre på Færøerne har sat sig som målsætning at gøre den sociale lovgivning fuldt på højde

med lovgivningen i de øvrige nordiske lande.

Ganske på samme måde har vi trygheden for barnet og sammenholdet i familien for øje, og det er derfor glædeligt at konstatere udtalelsen fra den nordiske socialpolitiske komité om:

”Målen på familjepolitikens område är likartade och går ut på ekonomisk trygghet för barnfamiljerna och bästa möjliga uppväxtmiljö för barnen, och det råder enighet i Norden kring synsättet att socialpolitiken och hälso- och sjukvården måste arbeta utifrån en syn på individen, som utgår från människans hela livssituation.”

Hr. præsident! Jag repræsenterer det kristelige folkeparti på Færøerne, og vi noterer med tilfredshed udtalelsen fra de øvrige kristelige folkepartier i Norden om nødvendigheden af målrettede økonomiske sanktioner mod apartheidstyret i Sydafrika. Hvad er mere naturligt, end at de nordiske lande går foran også på dette så vitale område for menneskeværdigheden?

Sedan debatten förklarats avslutad anmäldes att behandlingen av Nordiska ministerrådets berättelse C 1, fortsätter i rådets fem utskott.

Rådet beslöt att lägga Rapport från Nordiska rådets presidium till handlingarna.

3

Dokument 2: Verksamhetsberättelse från Nordiska rådets budgetkommitté

Mørk Eidem: Budsjettkomiteen avgav under vintermøtet i Stockholm i januar beretning om virksomheten i 1984, og i denne sammenheng noen korte kommentarer:

Den nå etablerte prosedyre for de nordiske budsjetter synes å bære frukter. Samspillet mellom Rådets organer og Nordisk Ministerråd gjør at begge parter må tenke i mer realistiske termer enn tidligere. Parlamentarikerne har fått bedre innsyn og innflytelse i budsjettarbeidet. Jeg tror jeg vil være så ubeskjeden som å si at også ministerrådssiden har god nytte av de idéer og tanker som kommer fra Rådets utvalg og budsjettkomite. Jeg kan her vise til det møtet som ble holdt høsten 1984 mellom budsjettkomiteen og samarbeidsministrene, hvor samarbeidsmini-

strene konstaterte at den nye budsjettprosedyre har bestått sin prøve. De gav også uttrykk for at det er nyttig å bli kjent med komiteens ønsker og prioriteringer på et tidlig tidspunkt.

Budsjettkomiteen er tilfreds med prosedyren, men anser at Ministerrådet ikke godt nok tar hensyn til hva komiteen – og dermed parlamentarikerne – foreslår. Her vil jeg imidlertid tilføye at det fremlagte budsjettforslag for 1986, som vi skal behandle på fredag, bedre enn noen gang tidligere samsvarer med de parlamentariske prioriteringer. Men det er fortsatt et stykke vei å gå.

I budsjettarbeidet er det nå etablert tre faste møter mellom budsjettkomiteen og samarbeidsministrene. I november blir prioriteringer og retningslinjer for budsjettene drøftet, og i januar blir budsjettforslaget presentert fra Ministerrådets side. På møtet i mai blir oppfølgingen av Rådets rekommandasjoner og uttalelser for så vidt som budsjettet blir berørt, debattert.

I kommende arbeidsår vil prosedyren nok en gang bli drøftet med sikte på en bedre effektivitet. Dette er imidlertid snarere en forfining av den eksisterende prosedyre enn

noe nytt. Om Nordisk Råd skal få en sterkere stilling i budsjettarbeidet, må rådsforsamlingen få en reell innflytelse, f. eks. i likhet med hva EFs parlamentariske forsamling har – bl. a. retten til å kunne forkaste budsjettforslaget.

Komiteen har i løpet av 1984 uttalt seg om de fremlagte forslag om arbeidsformene i det nordiske samarbeidet. Når det gjelder Ministerrådets forslag om at disponeringsforslagene, som berører prosjekter for tilsammen 100 mill. NOK, skal avskaffes, uttalte komiteen at det også er over denne budsjetttdel de parlamentariske organer kan utøve en særskilt innflytelse for å nå de mål plenarforsamlingen har satt. Komiteen ønsker derfor at disponeringsforslagene fortsatt blir fremmet for Rådet.

Budsjettkomiteen vil på fredag legge fram sitt syn på budsjettforslaget for 1986.

Jeg vil med dette anbefale at Budsjettkomiteens beretning for 1984 tas til etterretning.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, *beslöt rådet att lägga Dokument 2 till handlingarna.*

Mötet avslutades här efter kl. 17.05.

Protokoll

4:e mötet

Onsdagen den 6 mars 1985 kl. 09.00–12.05 och 13.30–20.05 samt torsdagen den 7 mars kl. 09.00–09.45

Presidenter: Anker Jørgensen (1), Elsi Hetemäki-Olander (1–4), Páll Pétursson (4–6), Gunnar Berge (6–21) och Karin Söder (22–25)

Dagordning

1. C 1: Nordisk Ministerråds beretning om det nordiske samarbeidet inkl. bilagene 2, 3 og 4 (*Økonomisk utvalgs betenkning*) samt meldinger om følgende rekommandasjoner:

1/1979 Program för nordisk regionalpolitisk samarbeid

23/1980 Felles industrielle prosjekt

27/1980 Felles tiltak vedrørende byforskning

5/1981 Initiativ for å avhjelpe nedleggings-
truede gruvesamfunns vanskeligheter

6/1981 Utvikling av samarbeidstiltak ved-
rørende fiskeoppdrett

17/1982 Nordisk utdanning for eksportmar-
kedsføring

18/1982 Nordisk møbelindustri

31/1983 Kartlegging og samordning av til-
bud og behov for utviklingslandsutdanning

32/1983 Samarbeid om energi- og miljørela-
tert industri- og regionalpolitikk

33/1983 Tiltak for å stimulere innovasjoner
innen næringslivet i Norden

34/1983 Styrking av det regionalpolitiske
samarbeidet i Norden

2/1984 En handlingsplan på datateknolo-
giområdet

4/1984 Nordiske myke prosjektinveste-
ringslån

6/1984 Nordkalottsamarbeidet

7/1984 Kontroll av nordiske prosjekt

2. Melding om rek. nr. 3/1984/e om et friere
kapitalmarked

3. Melding om rek. nr. 24/1980/e om glass-
industrien i Norden

4. B 59/e Ministerrådsforslag om en hand-
lingsplan for økonomisk utvikling og full sys-
setsetting

5. A 681/e: Medlemsforslag om felles nor-
disk konjunkturvurdering

6. A 690/e: Medlemsforslag om nordisk da-
tasamarbeide

7. A 700/e: Medlemsforslag om høyere og
harmoniserte beløpsgrenser ved innførsel av
varer for eget bruk ved reise

8. A 702/e: Medlemsforslag om utredning
av den offentlige sektorens rolle i økonomien

9. B 54/e: Ministerrådsforslag om et nor-
disk handlingsprogram på jordbruks- og
skogbruksområdet

10. B 58/e: Ministerrådsforslag om et hand-
lingsprogram for forsterkning og utvikling av
Vestnordensamarbeidet

11. B 60/e: Ministerrådsforslag om et Vest-
nordenfond

12. C 3/e: Beretning fra Nordisk Investe-
ringsbank

C 4/e: Beretning fra Nordisk prosjekt-
eksportfond

13. C 15/e: Beretninger vedrørende Økono-
misk utvalgs saksområde 1983 (*Økonomisk
utvalgs betenkning*)

14. Avskrivning av följande rekommendationer:

2/1981/e Samordning av FoU-innsatser och kartläggning av miljökonsekvenser ved fremsättning och bruk av alternative drivmiddel

1/1984/e Retningslinjer for økonomisk utvikling og full sysselsetting

5/1984/e Videreutvikling av Nordisk Investeringsbanks regionallåneordning

15. C 1: Nordisk Ministerrådsberetning om det nordiske samarbeid (*Trafikkutvalgets betenkning*)

16. A 685/t: Medlemsforslag om nordisk samarbeid vedrørende handelssjøfarten

17. C 14/t: Beretninger vedrørende Trafikkutvalgets saksområde 1983 (*Trafikkutvalgets betenkning*)

18. Melding om rek.nr. 13/1981/t Turismens skadevirkninger

19. E 6: Spørsmål til Nordisk Ministerråd vedrørende direkte flyforbindelse til Johannesburg

20. E 29: Spørsmål til Nordisk Ministerråd vedrørende ungdomsrabatt for togreise i Norden

21. 11/1980/t Oppdatering av NORD-TRANS-statistikken og produksjon av løpende nordisk transportstatistikk

22. E 4: Spørsmål til Nordisk Ministerråd vedrørende Gyllenhammargruppen

23. E 15: Spørsmål til Nordisk Ministerråd vedrørende det nordiske demokratiets situasjon og spesielt de nordiske foretags udemokratiske forhold til land i utvikling

24. E 18: Spørsmål til Nordisk Ministerråd vedrørende handel med fast eiendom, samt regler for eiendomsmeklere

25. E 30: Spørsmål til Norges regjering vedrørende nordisk industrielt samarbeid

Meddelanden

Det meddelades, att minister Bertel Haarder och statsrådet Rakel Surlien intagit sina platser.

Ändring i medlemslistan

Det anmäldes, att Ingrid Sundberg för del av 4:e mötet ersatts av Filip Fridolfsson

Rådet beslöt att ändra medlemslistan i enlighet härmed.

I

C 1: Berättelse rörande det nordiska samarbetet inklusive bilagorna 2, 3 och 4 (ekonomiska utskottets betänkande), D 1985/1/1979/e: Meddelande om rekommendation nr 1/1979 angående program för nordiskt regionalpolitiskt samarbete, D 1985/23/1980/e: Meddelande om rekommendation nr 23/1980 angående gemensamma industriella projekt, D 1985/27/1980/e: Meddelande om rekommendation nr 27/1980 angående gemensamma åtgärder beträffande stadsforskning, D 1985/5/1981/e: Meddelande om rekommendation nr 5/1981 angående initiativ för att avhjälpa tynande gruvsamhällets svårigheter, D 1985/6/1981/e: Meddelande om rekommendation nr 6/1981 angående utveckling av samarbetsåtgärder rörande fiskodling, D 1985/17/1982/e: Meddelande om rekommendation nr 17/1982 angående nordisk utbildning för exportmarknadsföring, D 1985/18/1982/e: Meddelande om rekommendation nr 18/1982 angående samarbete inom nordisk möbelindustri, D 1985/31/1983/e: Meddelande om rekommendation nr 31/1983 angående kartläggning och samordning av utbudet och behovet av u-landsutbildning, D 1985/32/1983/e: Meddelande om rekommendation nr 32/1983 angående samarbete om energi- och miljörelaterad industri- och regionalpolitik, D 1985/33/1983/e: Meddelande om rekommendation nr 33/1983 angående åtgärder för att stimulera innovationer inom näringslivet i Norden, D 1985/34/1983/e: Meddelande om rekommendation nr 34/1983 angående stärkandet av det regionalpolitiska samarbetet i Norden, D 1985/2/1984/e: Meddelande om rekommendation nr 2/1984 angående handlingsplan på datateknologiområdet, D 1985/4/1984/e: Meddelande om rekommendation nr 4/1984 angående nordiska mjuka projektinvesteringsslån, D 1985/6/1984/e: Meddelande om rekommendation nr 6/1984 angående Nordkalottsamarbetet och D 1985/7/1984/e: Meddelande om rekommendation nr 7/1984 angående kontroll av nordiska projekt.

Rådet foretog ovanstående saker i ett sammanhang.

Ekonomiska utskottet hade föreslagit:

I. at Nordisk Råd i anledning av de til utvalget henviste avsnitt i beretning C 1/1984 og vedlegg til denne vedtar følgende uttalelse:

1. Nordisk Råd henstiller til Nordisk Ministerråd å undersøke mulighetene for økt fellesnordisk representasjon i internasjonale fora
2. Nordisk Råd henstiller til Nordisk Ministerråd å bedre det valutapolitiske samarbeidet i Norden
3. Nordisk Råd henstiller til Nordisk Ministerråd å foreta en gjennomgang av de nordiske lands skattelovgivning for å fremme industrielle samarbeidsprosjekter i Norden
4. Nordisk Råd henstiller til Nordisk Ministerråd å utbygge det nordiske energiforsknings samarbeidet
5. Nordisk Råd henstiller til Nordisk Ministerråd å vurdere en utvidelse av det nordiske olje- og gassamarbeidet til også å omfatte Vestnorden
6. Nordisk Råd henstiller til Nordisk Ministerråd å framlegge ministerrådsforslag om det nordiske energisamarbeidet til Nordisk Råds sesjon i 1986
7. Nordisk Råd henstiller til Nordisk Ministerråd å vurdere å sette igang et regionalt samarbeid i Skagerak/Oslofjordområdet
8. Nordisk Råd henstiller til Nordisk Ministerråd å legge fram et ministerrådsforslag som trykker et fortsatt konkret prosjektsamarbeid i u-landene mellom de nordiske land innenfor rammen av en arbeidsplan på det bistandspolitiske området.
9. Nordisk Råd henstiller til Nordisk Ministerråd å endre Nordisk økonomisk forskningsråds formålsparagraf i samsvar med følgende forslag: Forskningsrådet har til oppgave å fremme nordisk økonomisk samarbeid ved å gi støtte til analyser og utredninger om emner som står sentralt i nordisk økonomisk debatt og framlegge materiale på de viktigste økonomiske områder med konsekvensvurderinger. Konsekvensvurderingene og eventuelle forslag kan inneholde alternative bidrag.

II. at Nordisk Råd tar til etterretning de til Økonomisk utvalg henviste deler av kapittel

I: Innledning og kapitlene XIV: Finans- og valutapolitikk m. m., XV: Industripolitikk, XVI: Energipolitikk, XVII: Handelspolitikk, XVIII: Regionalpolitikk, XIX: Bistand til utviklingslandene, XX: Jord- og skogbruk og XXI: Bolig- og byggsektoren

III. at Nordisk Råd tar meldingene om rek.nr. 1/1979 om program for nordisk regionalpolitisk samarbeid, rek. nr. 23/1980 om felles industriprosjekt, rek. nr. 27/1980 om felles tiltak vedrørende byforskning, rek. nr. 5/1981 om initiativ for å avhjelpe nedleggings-truede gruvesamfunns vanskeligheter, rek. nr. 6/1981 om utvikling av samarbeidstiltak vedrørende fiskeoppdrett, rek. nr. 17/1982 om nordisk utdanning vedrørende eksportmarkedsføring, rek. nr. 18/1982 om nordisk møbelindustri, rek. nr. 31/1983 om kartlegging og samordning av tilbud og behov for u-landsutdanning, rek. nr. 32/1983 om samarbeid om energi- og miljørelatert industri- og regionalpolitikk, rek. nr. 33/1983 om tiltak for å stimulere innovasjoner innen næringslivet i Norden, rek. nr. 34/1983 om styrking av det regionalpolitiske samarbeidet i Norden, rek. nr. 2/1984 om en handlingsplan på data-teknologiområdet, rek. nr. 4/1984 om nordiske myke prosjektinvesteringsslån, rek. nr. 6/1984 om Nordkalottsamarbeidet og rek. nr. 7/1984 om kontroll av nordiske prosjekt til etterretning og imøteser nye meldinger til neste sesjon.

Gunnar Nilsson (ekonomiska utskottets første talesman): Herr president! Tre områden har stått i förgrunden för arbetet i ekonomiska utskottet sedan rådssessionen i fjol. Det har gällt

ekonomi och sysselsättningspolitik.

Norden som hemmamarknad, tekniken och framtiden.

Områdena går in i varandra. Förslaget till handlingsplan för ekonomisk utveckling och full sysselsättning täcker in dem och andra delar av utskottets ansvarsområden.

Det är inte utan anledning som intresset och förväntningarna inom utskottet och hela Nordiska rådet har koncentrerat sig till finansministrarnas handlingsplan. Vi återkommer till utskottets synpunkter under punkt 4 på dagordningen. Men låt mig ändå redan nu förmedla utskottets positiva grundsyn till förslaget.

Ljuschglimtar i de nordiska ländernas ekonomier har redan framhållits under generaldebatten. Det är ett ofrånkomligt faktum att den tidigare mycket snabba ökningen av arbetslösheten har bromsats upp. Men för den skull anser inte utskottet att situationen kan karaktäriseras som tillfredsställande. Den förbättrade konjunkturutvecklingen har ännu inte varit tillräckligt stark för att reducera arbetslösheten.

Vi kan förutse vissa förbättringar under 1985. Men de framstår ändå som begränsade. Prognoser är vidare alltid osäkra, och den fortsatta konjunkturutvecklingen ger inte anledning till någon överdriven optimism. Ännu har inga påtagliga steg tagits i Europa som kommer att förstärka och öka spridningseffekterna av tillväxten i den europeiska ekonomin eller hindra en fortsatt ökning av arbetslösheten. Våra ambitioner i sysselsättningspolitiken kringgärdas alltjämt av enyster verklighet och utsätts för ständiga påfrestningar.

Emellertid har nu ytterligare initiativ tagits i det nordiska samarbetet som på nytt sätt skapar en ny och bättre grund för länderna att stå på i samarbetet kring sysselsättningspolitiken och nödvändiga satsningar på industriell utveckling och förnyelse. Handlingsplanen är det viktigaste bidraget i detta sammanhang.

Men på ett centralt samarbetsområde finner utskottet bristen på nya initiativ vara anmärkningsvärd. Samarbetet inom bostads- och byggsektorn kring uppgifter som har betydelse för produktion och sysselsättning inom byggbranschen har utskottet tidigare efterlyst. Vi tvingas nu konstatera att utvecklingen inom detta område går för sakta. Samtidigt står den praktiska verksamheten inte i överensstämmelse med intentionerna i ministerrådets samarbetsprogram.

Handlingsplanen kan kanske delvis nyansera utskottets bedömning. Men faktum kvarstår: Utrymmet för gemensamma projekt och samarbete om investeringar är stort inom denna sektor. Detta kan tillföra samarbetet nya impulser och förstärka de sysselsättningsskapande inslagen i den ekonomiska politiken i respektive land.

På delvis motsvarande sätt förhåller det sig med energisamarbetet i Norden. När nu utskottet efterlyser ett ministerrådsförslag om

det framtida energisamarbetet till nästa års session är det uttryck för en vilja att ytterligare höja ambitionsnivån.

Investeringsbehoven är mycket stora och kan beräknas uppgå till 35–40 miljarder per år. Ett målinriktat samarbetsprogram kan utan tvivel lämna viktiga bidrag till en nödvändig sysselsättningspolitik som vägleds av våra behov inom energisektorn. Formerna för samarbetet behöver vidare utvecklas.

Samtidigt innebär sådana satsningar ett oerhört viktigt stöd åt energi- och miljöindustrin. Det är därför bekymmersamt att ministerrådet ignorerat rekommendation nr 32/1983 om samarbete om energi- och miljörelaterad industri- och regionalpolitik.

Samarbetet på det industripolitiska området kommer nu att utvecklas ytterligare. Det blir också en nödvändig konsekvens av den föreslagna handlingsplanen.

Ett industriellt kraftcentrum i Norden skall upprättas. Anslagen till Nordiska industrifonden ökar, och Investeringsbankens roll växer i betydelse. Utskottet ansluter sig till dessa förslag och betraktar dem som viktiga element i satsningarna på ett fördjupat industripolitiskt samarbete i Norden.

Programmet för ökat tekniskt forsknings- och utvecklingsarbete i Norden har utskottet redan tidigare anslutit sig till. Nu tillförs programmet erforderliga resurser, och enligt utskottets uppfattning öppnar detta nya perspektiv på det industriella samarbetet i framtiden.

Det bör också medföra ett nytt och viktigt stöd åt innovationsverksamheten i nordiskt näringsliv. En särskild nordisk anordning med innovations- och marknadsföringslån bör vidare kunna ge ytterligare impulser för industrins utvecklingskraft. Det planerade projektet eller satsningen "systeminnovation 1987" bör i detta sammanhang uppmärksammas.

En nordisk databaserad underleverantörsbör bör på motsvarande sätt bidra till att samarbetet mellan i första hand små och medelstora företag underlättas. Utskottet har även på den här punkten tidigare intagit en positiv grundinställning och anser följaktligen nu att anslagen till den planerade förstudien kring detta projekt är värdefulla.

Låt mig uttrycka utskottets förhoppning om att förslagen skall medföra att rådets krav

på att bygga upp en utvidgad kompetens på det industriella området nu kan tillgodoses. Förslagen vittnar om detta. Samtidigt tycker vi att ministerrådet på bl. a. den här punkten även varit lyhört för fackföreningsrörelsens krav.

Företrädare för fackföreningsrörelsen och näringslivet måste vidare bli mer direkt delaktiga i det fortsatta arbetet, och ministerrådet bör nu lägga vikt på att pröva nya initiativ i detta syfte.

En upprustning av det regionalpolitiska samarbetet föreslås inför denna session. Av handlingsplanen framgår de ytterligare resursförstärkningar som är aktuella, varvid den särskilda Västnordenfonden är det mest omfattande. Inför nästkommande session avser ministerrådet vidare att lägga fram en värdering och revision av programmet för det regionalpolitiska samarbetet. Detta överensstämmer väl med utskottets tidigare ställningstaganden.

Det finns också utrymme att utveckla samarbetet inom olika regioner ytterligare. Områdena kring Skagerack och Oslofjorden redovisar utskottet som exempel på detta.

Utskottet konstaterar vidare att Nordiska investeringsbankens regionalläneordning har utvecklats i överensstämmelse med rådets intentioner. Vi vill också understryka vikten av att stimulera tillkomsten av nya företagsprojekt i utbyggnadsområden i Norden.

Ytterligare ett inslag i satsningarna på det industripolitiska området är handlingsplanen för datateknologiskt samarbete. Ett särskilt program för stöd till dataindustriell forskning och utveckling har utarbetats och motsvarar rådets synpunkter och prioriteringar.

De insatser som här förordas har en direkt anknytning till rådets yttrande från i fjol om åtgärder för offensiva satsningar på kapital- och teknikintensiva branscher. Industriministrarna gjorde redan inför sessionen 1982 ett motsvarande uttalande.

Dessvärre konstaterar utskottet även i ar att insatserna hittills har varit begränsade. Det gäller också för insatser inom branscher som utmärks av omställningsproblem och osäkra ekonomiska utsikter för framtiden. Visserligen medför nu satsningarna på ett ökat tekniskt forsknings- och utvecklings-samarbete att dörren öppnas för att i delvis nya former främja offensiva satsningar av be-

tydelse för utvecklingen inom olika branscher. Men utskottet vill ändå upprepa sin anmodan till ministerrådet att utveckla detta arbete i nära samarbete med berörda parter.

Strukturomvandlingen inom näringslivet kommer att fortgå. Och många av de förslag som vi skall behandla på denna session kommer att påverka villkoren för näringslivet – både i enskilda företag och i hela branscher. Även om uppgifterna inrymmer flera svåra sakliga överväganden borde arbetet intensifieras i syfte att klara förutsättningarna för ett ökat produktions-, export- och annat samarbete mellan företagen i olika branscher. Utskottet förväntar sig att initiativ tas med en sådan innebörd.

I fråga om arbetet med s. k. nordiska mjuka projektinvesteringsslån, industristöd i Norden och samarbete kring offentlig upphandling skall vi återkomma härtill. Utskottet ser fram emot att förslag inom respektive område kommer att föreläggas utskottet i god tid före nästa session.

Låt mig återknyta till det ekonomisk-politiska samarbetet. Utskottet sätter ett mycket stort värde på de insatser som sker i internationella fora i syfte att påverka utformningen av den internationella ekonomiska politiken i en mera expansiv riktning. Det är ett vitalt intresse för Norden att dessa ansträngningar fortsätter och har en hög prioritet i regerings-samarbetet. Förutsättningarna för detta är enligt utskottets uppfattning goda. Det är också ett motiv för att Norden bör försöka bli representerat vid de årliga mötena mellan de sju stora industrinationerna inom OECD.

Verksamheten inom Nordiska ekonomiska forskningsrådet har tilldragit sig stor uppmärksamhet från utskottets sida. I perspektivet av ett fördjupat ekonomiskt samarbete är det viktigt att stärka rådets ställning och låta verksamheten få en starkare anknytning till uppgifterna i rådet och ministerrådet. Diskussionerna inom utskottet har medfört att vi nu förordar en förändring av ändamålsparagrafen för rådet.

I Norden förväntar sig utskottet vidare att det valutapolitiska samarbetet intensifieras. Arbetet med att utveckla Norden som hemmamarknad konkretiseras. I förslaget till handlingsplan preciseras uppgifterna.

Ett omfattande arbete har utförts om åtgärder för att undanröja hinder för ett ökat indu-

striellt samarbete i Norden. Vidare har åtgärder för att undanröja kvarvarande handels hinder fått förstärkt aktualitet. Samtidigt är strävan efter ökad nordisk samhandel stark, och satsningarna på nordiskt exportsamarbete tilldrar sig ett ökat intresse. Utskottet erinrar om arbetet inom dessa områden och ansluter sig till de förslag som ministerrådet redovisar.

Skattelagstiftningens inverkan på industriella samarbetsprojekt bör också belysas, framhåller utskottet vidare, som även önskar att olikheter i statistiken över kapitalrörelserna undanröjs och att arbetsmarknadsstatistiken skall kunna bli jämförbar i framtiden.

Olika initiativ har tagits för att liberalisera kapitalrörelserna. Dessa uppgifter kommer fortlöpande att behandlas inom ministerrådet.

Inom utskottet är vi överens om att det nu inte föreligger förutsättningar för att göra undantag i syfte att åstadkomma nordiska lösningar för kapitalrörelserna. Detta förhållande är värt att uppmärksammas.

Därför anser en minoritet av utskottet att den berörda rekommendationen kan anses färdigbehandlad för rådets del. Andra vill upprepa de gamla kraven, trots att ministerrådet har förklarat sig berett att fortsätta det arbetet men ta erforderliga hänsyn till respektive lands betalningsbalans och penningpolitik samt det förhållandet att de lösningar man kan komma fram till får en mera generell karaktär.

Personligen kan jag inte anse annat än att det vore olyckligt om prestige eller andra för mig dunkla motiv skulle vägleda rådets ställningstaganden på denna punkt. Risker är nämligen stora för att rådet endast bidrar till ett onödigt underkännande av de insatser som samtliga partier i regeringsställning är överens om och de slutsatser och bedömningar som följer av detta.

Dessutom är jag tveksam om huruvida vårt anseende tål att överspelade medlemsförslag skall ligga kvar. Dåligt underbyggda förslag skall föras bort från dagordningen så snart som möjligt och inte belasta verksamheten och göra den till ett narrspel. Den risken finns kvar så länge regeringarna inte tar de konkreta initiativ, exempelvis när det gäller att få OECD-stadgan ändrad, som det i generaldebatten gjordes ospecificerade uttalanden om även från regeringssidan.

Stenbäck (ekonomiska utskottets andre talesman): Herr president! Min uppgift är något mera begränsad, att fungera som talesman för ekonomiska utskottet beträffande biståndspolitiken och jag kan därför fatta mig något kortare.

Den huvudsakliga anmärkning som utskottet här kommer med beträffande biståndet till utvecklingsländerna framgår av utskottets betänkande på sidan 22. Den gäller naturligtvis det faktum att ministerrådet inte har följt Nordiska rådets rekommendation beträffande en arbetsplan på biståndspolitikens område. Vi tycker i utskottet att det hade varit skäl att komma med en dylik arbetsplan på grund av att biståndsfrågorna spelar en stor roll också i Nordiska rådets arbete. Jag skall nämna några huvudpunkter om vad en sådan arbetsplan på biståndsområdet skulle kunna innehålla.

Vi känner till den finske statsministern Kalevi Sorsa förslag om koordinering av samarbetet mellan de nordiska länderna och södra Afrika. Statsminister Sorsa tog här initiativet redan den 30 november 1982. Vi har fått vissa riktlinjer för hur detta samarbete skulle kunna se ut. Det har dock inte hittills konkretiserats kanske på grund av att den nordiska biståndsadministrationen och utrikesministerier ännu inte riktigt vet hur man skall utforma en sådan här traktat eller doktrin beträffande samarbetet mellan Norden och södra Afrika. Men vi följer fortsättningsvis det här arbetet med intresse och hoppas att det skall komma något ur det i form av konkret koordinering. Jag ser personligen med beklagande att sådana här alldeles konkreta fältåtgärder kommer först i det avsnitt som går ut på en koordinering på längre sikt, t. ex. ett nordiskt handelskontor i södra Afrika. Men Sorsa-initiativet är värt att föra vidare. Det kan utvecklas till något nytt i de nordiska ländernas biståndssamarbete, eftersom det övriga konkreta fältarbetet håller på att sina.

Det här är en annan punkt, som ekonomiska utskottet mycket skarpt vill framhålla och som också ingår i vår hemställningskläm nr. 8, nämligen att vi förväntar oss att ministerrådet lägger fram ett förslag som tryggar ett fortsatt konkret projektsamarbete i u-länderna mellan de nordiska länderna innanför ramen för den omtalade arbetsplanen. Det

här baserar sig på flera tidigare uttalanden i Nordiska rådet, som inte har uppföljts av ministerrådet, nämligen det faktum att detta projektsamarbete håller på att ta slut. Här i vårt betänkande refereras situationen i dag. Flera sådana projekt där vi har en gemensam administration har bilateraliserats eller helt enkelt slutförts, vilket naturligtvis är meningen med alla biståndsprojekt. Därför vore det skäl att om man så anser initiera nya projekt för att det finns vissa fördelar med en gemensam nordisk administration framför allt ur mottagarlandets synpunkt. Det kan inte vara meningsfullt, och vi refererar till ett exempel, Bangladesh, där de nordiska länderna gör likadana avtal med ett utvecklingsland, men ändå upprätthåller tre till fyra biståndskontor på nationell bas trots att man sysslar med ungefär samma sak. Det här är en belastning också för mottagarlandets administration, som skall förhandla årligen och månatligen med kanske fyra olika biståndskontor, som kanske kommer med samma önskemål och har en relativt likartad syn på biståndsspörsmålen och på hur detta lands biståndsarbete borde bedrivas. Därför hade man kanske väntat sig mera konkreta förslag och en fortsättning på det vad jag uppfattar framgångsrika projektsamarbetet framför allt i Öst-Afrika. Det har visserligen angetts att Namibia skall bli det stora nordiska experimentlandet den dag då landet får sin länge efterlängtnade självständighet, men som vi vet så kan det dessvärre dröja en tid. Där är det meningen att en koordinering skall ske av alla de nordiska ländernas insatser, där Finland har utpekats som det koordinerande landet, men som sagt, det kan dessvärre ta ännu en tid.

Jag vill också hänvisa till att ett ministerrådsförslag hade varit på sin plats utgående från opinionsklimatet i de nordiska länderna beträffande den omfattande torkan och svältkatastrofen, som har drabbat stora delar av Afrika, speciellt Etiopien och det s. k. Sahelområdet. Jag tror att det skulle uppfattas som en behövlig markering från de nordiska regeringarnas sida om man här skulle ha framlagt vissa riktlinjer för hur de nordiska länderna avser att på längre sikt och mera grundläggande bekämpa orsakerna till denna torkkatastrof och svältkatastrof. Jag är nämligen medveten om att alla nordiska länder sysslar

med att initiera projekt som just går ut på att, så att säga, angripa roten till det onda. Det är fråga om beskogning, det är fråga om bevattningsprojekt osv. i Sahel-området. Därför skulle det ha varit mycket intressant att få en principdeklaration i form av detta ministerrådsförslag, en arbetsplan för biståndsområdet.

Det här är, herr president, några synpunkter från det ekonomiska utskottet och vi kommer alltså med ett konkret uttalande, en hemställan, som går ut på att vi fortsättningsvis väntar på denna arbetsplan, och där bör ingå också förslag om fortsatt konkret projektsamarbete i u-länderna mellan de nordiska länderna.

Jag begränsar mig till detta och hoppas att vi nästa år vid Nordiska rådets session i Köpenhamn skall kunna ta del av det här ministerrådsförslaget. Det kan vara en viktig övning för de nordiska länderna att försöka skriva ihop sig kring en sådan samarbetsplan. Vi har ett stort internationellt ansvar. Vi har gått i spetsen när det gäller utvecklingssamarbetet. Vi borde också utåt, gentemot den övriga världen kunna presentera en samordnad syn och det forum där de nordiska regeringarna bör göra detta är naturligtvis Nordiska rådet.

Minister Enggaard: Hr. præsident! Tak til udvalget for beretningen og til udvalgets talsmænd for de interessante synspunkter og vurderinger.

Fra energiafnsnittet, som jeg særlig vil gå ind på, er der en lille overlapning til handlingsplanen, som behandles senere på dagsordenen. Energisamarbejdet, f. eks. det betydningsfulde samarbejde på elområdet og på naturgasområdet, er jo også her væsentlige bestanddele af handlingsplanen.

Udvalget har udtalt, at man gerne ser et forslag til en handlingsplan fremlagt af Ministerrådet i 1986 for energispørgsmålene. Jeg kan sige, at det vil vi naturligvis vurdere i Ministerrådet i det kommende år samt se på fordele og ulemper og på sammenhængen med den økonomiske handlingsplan i øvrigt.

Generelt har jeg lyst til at sige, at der nok i de senere år i drøftelserne på energiområdet har været en tendens til, at opmærksomheden

i særlig grad har været hæftet ved de store, fjerne mål, f. eks. ved en udvikling af olie- og gasforekomsterne ved Nordnorge og de tilknyttede konsekvenser for vore lande. Men de nærmere mål, hvor et stærkere samarbejde på energiområdet er muligt, hvis vi indretter os rigtigt, bør nok tillægges mere vægt i den kommende tid. Perspektiverne for industriens produktion og beskæftigelse i vore lande er jo meget vigtige, og tanken om Norden som hjemmemarked gælder udpræget også her. Der er en nær sammenhæng imellem de energipolitiske mål og landenes vilkår i øvrigt. Heri er Ministerrådet enig.

Som formand for det kommende års energisamarbejde er det naturligt for mig at pege på nogle områder, som efter min mening især har interesse.

Med hensyn til det nordiske samarbejde inden for energiforskningen fremgår det af beretningen, at det ved det nordiske energiministermøde i Island i august 1984 blev besluttet at undersøge, om der var mulighed for at gå videre med det nordiske energiforsknings-samarbejde. Energiministrene besluttede at nedsætte et nordisk energiforskningsudvalg, og som medlemmer af udvalget blev der peget på fremtrædende personer på energiområdet i de enkelte lande. Udvalget fik til opgave at udarbejde et program for at udbygge samarbejdet på uddannelsesområdet og for at styrke en række forskningsmiljøer på udvalgte energifelter.

Det er derfor også en glæde for mig, at jeg kan meddele, at vi på det seneste energiministermøde i København i januar 1985 gav principiel godkendelse af et program, som er ganske omfattende, og som må forventes at ville betyde en øget interesse, også for projektsamarbejde mellem energiforskere i Norden. Der er i programmet skitseret et samarbejds-mønster og udvalgt en række faglige områder. For hvert valgt udviklingsområde vil der blive nedsat fagkompetente styregrupper, og jeg skal nævne de enkelte områder: det er oliegeologi, olieteknologi, kul-teknologi, fjernvarme og bioenergi. Samarbejds-mønstret tager udgangspunkt i energiforskningen ved de nordiske landes universiteter og højskoler. Aktiviteterne vil blive fordelt således, at nogle institutioner bliver basis-centre, mens andre vil deltage som referencinstitutioner.

Netop fordi vi ikke alle kan vide alt om alting, vil vi på den måde drage praktisk nytte af hinanden. Der vil blive ansat en række gæsteforskere og oprettet en række stipendiestillinger. Ligeledes vil laboratorierne samarbejde om afholdelse af kurser og seminarer. Gennemførelse af programmet vil betyde, at fælles problemstillinger og forudsætninger, f. eks. inden for geologien, vil kunne udnyttes. Der bliver også skabt et godt udgangspunkt for, at forskerne på eget initiativ vil samarbejde om fælles projekter.

Dette samarbejdsprogram er, så vidt jeg har forstået, Nordisk Ministerråds hidtil største i egen regie. Beløbsmæssigt vil det andrage over 75 mill. kr. over 5 år, som finansieres over de nationale budgetter efter den sædvanlige fordelingsnøgle.

Det er mit indtryk, at vi her har formået at etablere en struktur, som også kan bruges som model for andet nordisk samarbejde på forskningsområder, hvor der også er store økonomiske og kommercielle interesser på spil.

På energisamarbejdet er der med rette peget på elsamarbejdet i Nordel og muligheden af, at flere elforbindelser mellem vore lande kan give fælles fordele i form af reduceret kapacitetskrav og større forsyningssikkerhed. Elområdet er et fornemt eksempel på en arbejdsdeling og en samarbejdsmodel i en ubureaukratisk organisationsform.

Et helt nyt felt for energileverancer over grænserne i Norden er naturgassen, hvor Sydsverige som bekendt allerede i denne sommer forsynes med dansk naturgas fra Nordsøen via det danske gaslednings-system. Hvorvidt der viser sig basis for en yderligere naturgasforsyning af områder på den svenske vestkyst, vil vise sig i årets løb.

På det seneste har der fra norsk side været vist interesse for, at norsk gas fra Nordsøen kan finde anvendelse i Norge. Det er en forståelig tankegang, som lettest kan realiseres i et samarbejde med nabolandene Danmark og Sverige om transmissionen. Det er formentlig overvejelser på et indledende stadium, så det er nok alt for tidligt at sætte økonomiske og tekniske dimensioner på et sådant udvidet samarbejde om naturgasforsyningen mellem Danmark, Sverige og Norge. Men det er dog værd at pege på, at der findes en række gode forudsætninger. Både Danmark og Norge har

naturgasressourcer til at kunne sikre forsyningen i en lang årrække. I den danske undergrund er der særlig gunstige muligheder for at etablere lagringsfaciliteter i form af kaverner i saltforekomster. Når hertil lægges, at de 3 lande allerede er forbundet med det europæiske ledningsnet, så findes der videregående perspektiver for, at Nordens lande kan opnå de tekniske, økonomiske og miljømæssige fordele, som de fleste andre industrialiserede lande længe har haft.

Lad mig understrege, at i et samarbejde af denne art er producenter og forbrugere af lige stor betydning for det samlede resultat. Det er også af flere påpeget, at der er en nær sammenhæng mellem de nødvendige energi-beslutninger, f. eks. erstatning af olie med naturgas og løsning af de store miljøproblemer omkring forsyningen, og det er nærliggende at påpege, at en større anvendelse af naturgas, hvor det er økonomisk og teknisk fordelagtigt, også er et vigtigt led i kampen mod forsyningen.

Hr. præsident! Jeg har noteret mig, at flere af talerne under generaldebatten de foregående dage har beskæftiget sig indgående med emnet protektionisme og handelshindringer i Norden. Inden for offshore-området, altså virksomheden til søs, først og fremmest i Nordsøen, debatteres det, om der i praksis er lige konkurrence, eller om der her findes de skjulte handelshindringer, som står i vejen for at praktisere begrebet "Norden som hjemmemarked". De formelle vilkår for leverancer er ens i vore lande. De lægger vægt på konkurrencedygtighed. Danske, norske og andre nordiske virksomheder bør kunne arbejde under vilkår, hvor begrebet protektionisme er udelukket, og vi bør stræbe mod en nordisk arbejdsdeling, også for dette beskæftigelsesmæssigt og økonomisk meget vigtige område.

Må jeg til afslutning sige, at den energi-mæssige situationen i Norden efter min opfattelse har forbedret sig betydeligt i de senere år. Det er sket gennem bevidste omlægninger fra et stort olieforbrug til forbrug af egne energiressourcer, det være sig primære, alternative eller vedvarende energiformer. Det er også sket gennem et nordisk samarbejde omkring energibesparelser og energiforskning. Det nye initiativ på forskningsområdet, som

jeg har nævnt, er meget vigtigt, for det danner udgangspunktet for, at vi kan anvende nye teknikker for os selv og for andre.

Jeg har forstået, at min kollega, statsråd Birgitta Dahl, vil komme mere ind på, hvordan vi får afsat og eventuelt eksporteret vor viden om forbedrede teknikker på energiområdet, men lad mig slå fast, at en forbedret energisituation, baseret på forskning og udvikling er basis for en forbedret økonomi og dermed basis for en bedre tilværelse for os nordboer.

Statsrådet **Birgitta Dahl**: Herr president! Vi vet alla att Norden inte bara står som ett samlingsnamn för fem länder. Det står också för ett länderområde med många gemensamma drag vad gäller den historiska, kulturella och industriella utvecklingen. Vi har på ett praktiskt sätt blivit varse att begreppet Norden som gemensam arbetsmarknad och en kvalificerad hemmamarknad för vår industriproduktion och serviceverksamhet haft utomordentligt stor betydelse inte minst som en stabil bas för gemensamma exportsatningar. Man kan nästan dagligen i våra tidningar läsa om praktiska exempel på detta.

Jag kan här nämna ett exempel, som jag tycker är särskilt glädjande eftersom det rör den yngre generationen. I sommar kommer ett stort antal ungdomar från hela Norden till Sverige för att under några månader praktisera på den svenska arbetsmarknaden. Det tycker jag är ett ovanligt fint initiativ, och jag vill gärna säga att ungdomarna skall känna sig varmt välkomna till Sverige. Ibland har jag en känsla av att den nordiska samhörigheten utvecklas snabbare på områden som vi politiker inte direkt styr eller lägger oss i.

Vid det här tillfället skulle jag, herr president, vilja uppehålla mig just vid begreppen Norden som hemmamarknad och Norden som bas för gemensamma exportsatningar med särskild inriktning på energiområdet och med särskild hänsyftning på några viktiga frågor som har diskuterats av energiministrarna under det gångna året och, som vi hörde, även av ekonomiska utskottet.

Norden som hemmamarknad har ju uppmärksamats alldeles särskilt i den handlingsplan som skall diskuteras senare i dag och vars framläggande vi i Sverige betraktar

som ett mycket glädjande exempel på framsteg i samarbetet. Jag tycker det finns anledning att framhålla att energiområdet hör till de områden som lämpar sig särskilt väl för gemensamma exportansträngningar.

Jag skulle vilja börja med ett viktigt område som berör oss alla, både producenter och konsumenter som Knud Enggaard sade, nämligen utrustning för utvinning av olja och naturgas, huvudsakligen offshore, och produkter från den petroleumbaserade industrin. När det gäller offshoresektorn finns det en naturlig samlingsbas i oljeutvinningen inom Norden. Jag är övertygad om att vi har mycket stora möjligheter att öka konkurrenskraften genom gemensamma satsningar både här hemma och i omvärlden. Vi har också på nordisk bas satt igång ett arbete för att analysera marknader och aktörer. Det är viktigt att det arbetet förs vidare med inriktning på att nå konkreta resultat.

Beträffande raffinaderiindustrin har ministerrådssekretariatet nu redovisat en studie, som också har diskuterats av ministerrådet vid flera tillfällen. Nästa steg blir att ordna seminarier med representanter för fack, företag och myndigheter med avsikten att grundligt undersöka bl. a. möjligheterna till ökad avsättning på marknaden *utanför* Norden. Naturligtvis kommer man även att penetrera lämpliga åtgärder för att förbättra konkurrenskraften *inom* Norden.

Som denna studie visar och som alla väl vet dras raffinaderiindustrin med betydande strukturproblem, överkapacitet och annat. Jag tror dock att vi alla inser att vi har likartade problem och att vi har ett gemensamt intresse av att undersöka vad vi kan göra tillsammans för att reducera de negativa effekterna.

Om vi är realistiska måste vi räkna med en betydande strukturomvandling på raffinaderiområdet. Frågan blir då hur vi kan finna en strategi för att väga ihop våra olika intressen till lösningar som långsiktigt ger oss ett bättre utnyttjande av våra samlade resurser. Vi har ett ansvar att medverka till att strukturomvandlingen kan ske på ett för branschen och de anställda acceptabelt sätt samtidigt som vi kan tillvarata nationella intressen.

Vi vet att om raffinaderierna skall kunna överleva måste de styra över produktionen

från tjockare eldningsolja till lättare produkter, främst bensin, och de måste satsa på export. Det kräver betydande investeringar i framför allt krackningsanläggningar. Det är samtidigt ett faktum att dessa investeringar görs i en tid när det redan finns en betydande överkapacitet både i Norden och i Europa och i övriga världen.

Utgångspunkten för vårt arbete måste då enligt vår uppfattning vara att vi respekterar de motiv varje land har för att upprätthålla en kapacitet för att vidareförädla råolja. Det kan t. ex. vara fråga om försörjnings- och säkerhetspolitiskt betingade motiv, men det kan också vara fråga om behovet att utnyttja de egna råvarutillgångarna optimalt.

Med detta som utgångspunkt borde det vara naturligt att vår gemensamma strategi är att med en välutrustad raffinaderiindustri, som utnyttjar bästa möjliga teknik – inklusive teknik för att klara sådana miljökrav som blyfri bensin – erövra nya marknader utanför Norden.

När det gäller utvecklingen i Sverige är det ett faktum att oljans betydelse i vår energiförsörjning har minskat och kommer att minska genom en medveten oljeersättningspolitik. Jag tror att alla förstår att det är nödvändigt för oss ur försörjningssynpunkt och ur ekonomisk synpunkt men också med hänsyn till miljön.

Men det betyder inte att oljan försvinner som energikälla för Sveriges del. Tvärtom kommer den även fortsättningsvis att svara för den största andelen i energiförsörjningen.

Det gäller då att finna rätt användningsområde för oljan i framtiden och att trygga vår försörjning med råolja och petroleumprodukter. Det kräver framför allt två ting, dels en stark egen organisation för alla led av oljeförsörjningen, från prospektering och utvinning via raffinering och distribution till beredskapslagring, dels – det vill jag understryka – goda och nära kontakter med viktiga producentländer. Vi har därför ett mycket starkt intresse av ett vidgat samarbete, framför allt med Norge och Danmark.

Naturligtvis har Norge som bas för framtida leveranser av olja en helt unik position – Sverige importerar ju redan nu ca 40 procent av vår olja därifrån. Norge är Västeuropas enda verkligt stora nettoexportör av olja och

gas. Den ställningen blir än starkare på sikt. Närheten ökar självfallet vår försörjnings-trygghet.

Också Danmarks betydelse kommer att växa. Danmark är det land som skall försörja Syd-gassystemet. Vi hoppas snart vara inne i prospekterings- och utvinningsverksamhet också i Danmark.

Vi bedömer att vår försörjningstrygghet kan ökas om vi engagerar oss aktivt i prospektering och utvinning i Nordsjön. Ett sådant deltagande ökar också möjligheterna till industriellt samarbete mellan våra länder. Vi har därmed ett långsiktigt intresse av att medverka i denna verksamhet.

Det är mot den bakgrunden man skall se det engagemang i denna verksamhet som de helstatliga bolagen Svenska Petroleum AB och Svenska Petroleum Exploration AB liksom det kooperativa OK visar och det engagemang som en rad svenska industriföretag har i offshoreverksamheten. Vi hoppas på ett fortsatt och ökat samarbete.

Låt mig så, herr president, vidga perspektivet på frågan om nordiskt samarbete på energiområdet som en möjlighet att utveckla vår industri och främja sysselsättning och export.

Den energikrävande och exportinriktade industrin förutsätter en säker och trygg energiförsörjning, effektiva, energisnåla processer och en bra infrastruktur. Infrastrukturfrågorna är ju ett viktigt inslag i det nordiska handlingsprogrammet, och här finns möjligheter till en vidareutveckling. I samband med utarbetandet av förslaget till nordiskt handlingsprogram har därför de behov som finns av ytterligare överföringsförbindelser mellan de nordiska länderna granskats särskilt. Jag vill här redovisa några punkter där samarbetet nu utvecklas snabbt.

Först vill jag liksom Knud Enggaard erinra om att Sydgasprojektet i sommar invigs. Därmed markeras ett betydelsefullt nordiskt samarbetsprojekt. Samtal pågår mellan Sverige, Norge och Danmark om ytterligare samarbete.

När det gäller elområdet kan jag rapportera att det är fråga om att bygga en överföringsledning mellan östra Svealand och södra Finland, där det i dag inte finns någon sådan möjlighet. Svenska statens vattenfallsverk och det finska Imatran Voima har nu startat

vissa preliminära bedömningar av behovet av en sådan förbindelse.

Jag kan vidare notera att ledningsförbindelserna mellan Själland och Sydsverige förstärks under år 1985 med en andra kabel för 400 kV.

Den befintliga överföringsförbindelsen mellan Jylland och Västsverige, den s.k. Kontiskankabeln, är nu 20 år gammal och kan behöva tas ur drift om ca tio år. Om ersättningsinvesteringen tidigareläggs, kan vi få en fördubblad överföringskapacitet under några år. Statens vattenfallsverk och det danska kraftföretaget ELSAM har träffat en preliminär överenskommelse om en ersättningsanläggning med planerad idrifttagning år 1989. Ersättningskostnaderna delas mellan ELSAM och vattenfallsverket på samma sätt som har gjorts för den befintliga ledningen. I den energipolitiska proposition som den svenska regeringen för ett par veckor sedan lade på riksdagens bord ingår i vattenfallsverkets investeringsanslag medel för utbyggnad av en sådan överföringsförbindelse.

Det är således med tillfredsställelse jag som svensk energiminister konstaterar att vi genom att gå vidare i det redan framgångsrika samarbetet på elförsörjningens område kan ge viktiga bidrag till ansträngningarna att i handlingsplanens anda skapa investeringar och sysselsättning i Norden.

Det är, som jag sade inledningsvis, rimligt att med det samarbetet som i dag finns på energiområdet se hela Norden som en hemmamarknad och att också se de industripolitiska fördelarna ur en för de nordiska länderna gemensam synpunkt. Det är också så lyckosamt att vi genom den kunskap och industriella kapacitet vi har i de olika länderna snarare kompletterar varandra än konkurrerar.

De behov vi samfällt har skulle därför kunna utnyttjas mer medvetet för en samordnad teknikutveckling och exportsatsning. Vi skulle t. ex. genom en starkt samhällelig beställarfunktion kunna ge industrin bättre och långsiktiga planeringsförutsättningar genom standardisering och samordnad upphandling, typgodkännande av hela system och information till de många beställarna om lämpliga systemlösningar. Utan tvivel har sambandet mellan starka offentliga beställare och större företag

redan haft en avgörande betydelse för utvecklingen av många av våra viktigaste exportprodukter.

Det finns också en rad exempel på hur tillverkare, entreprenörer och banker från flera nordiska länder liksom Nordiska investeringsbanken har kunnat samverka för att med gemensamma insatser ta hem stora internationella projekt och ta sig in på nya marknader.

Jag bedömer att vi har goda exportchanser utanför Norden på en rad viktiga områden, t. ex. vattenkraft och kraftöverföring, högeffektiva, miljövänliga fastbränslepannor, värmepumpsanläggningar, torvutvinning och torvförädling, avsvavlingsutrustning, metoder för energihushållning i befintlig bebyggelse, lokal och regional energiplanering, fjärrvärmesystem och fjärrvärmeutrustning, energieffektiva industriella processer.

Allt detta är komponenter och tekniker som i skiftande omfattning återfinns såväl i de nordiska ländernas som i de flesta andra industriländers planer för det framtida energisystemet. Vi bör därför verkligen se till att ta vara på de möjligheter som här erbjuds.

Låt mig till sist, herr president, understryka hur väl dessa strävanden kan förenas med vårt gemensamma arbete för en bättre miljö. Vi kan nu antligen notera en större medvetenhet om att vi måste ta hänsyn till energiproduktionens miljöpåverkan. Det är en utveckling som vi kan se som ytterligare ett framsteg i vårt mångåriga arbete för att samla Europas och världens folk till en gemensam kamp mot luft- och vattenföroreningar som sprider sig över mycket stora områden och hotar hälsa och miljö i allt fler länder. Vi bör därför se våra ansträngningar att utveckla och erbjuda hushållningsteknik och avancerad förbrännings- och reningsteknik vad gäller utsläpp av svavel, kväveoxider, dioxiner, tungmetaller och andra farliga ämnen som en praktisk insats i kampen för en bättre miljö.

Herr president! Jag instämmer med ekonomiska utskottet och dess ordförande i ekonomiska målet att vi skulle ha en mer konkret gemensam handlingsplan på det här området. Arbetet i Sverige har i hög grad varit inriktat på att systematiskt utveckla den energi- och miljörelaterade industrins framtidsmöjligheter. Det vore utomordentligt värdefullt om vi

kunde utveckla ett vidare nordiskt energi-, miljö- och energipolitiskt samarbete. Det är naturligtvis alldeles särskilt glädjande att vi på detta område, som ju från början gäller tryggheten av vår energiförsörjning, kan förena våra ansträngningar att främja sysselsättning, industriutveckling och export med vår gemensamma kamp för att värna om miljön.

Jag avser därför, herr president, att ta initiativ till att vi i ministerrådet på energiområdet försöker samla oss till att ta fram en konkret handlingsplan.

Arvo Kempainen: Herra presidentti! Aion nyt toteuttaa sen uhkauksen, jossa maanantaina epäonnistuin, pitää puheenvuoroni suomen kielellä, ja aion käsitellä vain yhtä aluetta tässä ministerineuvoston kertomuksessa.

Ministerineuvoston kertomuksessa kohdassa 8 käsitellään yhteistyötä maa- ja metsätalouden alalla. Vuonna 1981 neuvosto hyväksyi suosituksen n:o 6 yhteistyöstä kalankasvatuksen alalla suurin toivein odottaen pikaisia toimenpiteitä. Ministerineuvosto on asettanut tätä varten työryhmän, jonka työn tulokset ovat nyt käsillä. Sen työryhmän työn tulokset ovat luvattoman laihat, vaikka kymmeniätuhansia Norjan kruunuja onkin työryhmän kuluihin uponnut. Talousvaliokunta, jossa asian käsittely on myös ollut varsin pinnallista, on mietinnössään kuitenkin korostanut yhteistyötä kalankasvatuksen alalla ja esittänyt siihen myönnettäväksi lisää rahoitusta. Varsinkin kehitysalueilla, joissa työttömyys on jatkuvasti vakava ongelma, kuten se on erityisesti Pohjois- ja Itä-Suomessa, kalankasvatus ja kalanjalostus on merkittävä uusien työpaikkojen luoja ja hyvä sivuelinkeino maa- ja metsätalouden harjoittajille. Uuden biotekniikan käyttöönoton avulla on arvioitu akvakulttuurin alalla voitavan luoda jopa 200 000 uutta työpaikkaa Pohjoislaan. Tämä ei ole ollenkaan vähäpätöinen asia. Voimavarat tällä alueella ovat kuitenkin kussakin jäsenmaassa varsin rajalliset, ja siksi yhteistyötä ja yhteisiä pohjoismaisia investointeja ja panostusta tarvitaan.

Tuon neuvoston suosituksen n:o 6 vuodelta 1981 toteuttamisessa ei ole todellakaan pidetty kiirettä, ja kuten jo kerran tuli sanottuakin, lopputuloskin on luvattoman laiha.

Tästä on vastuussa Pohjoismaiden kalastuskysymysten kontaktielin. Työryhmän raporttissahan kerrotaan vain parista pidetystä kokouksesta, eikä mihinkään varsinaisiin konkreettisiin toimenpiteisiin ole edes ryhdytty. Mielestäni talousvaliokunnan tulee saada pikaisesti maatalouskysymyksiä käsittelevältä virkamieskomitealta arvio ja ehdotukset konkreettisista toimenpiteistä. Mikäli reviiiristiiriidat, joita kuulemma on saattanut esiintyä, ovat esteenä tämän virkamiestyöryhmän työlle, perustettakoon uusi virkamieskomitea käsittelemään kalastuskysymyksiä. Se saataisi hyvinkin auttaa tässä asiassa eteenpäin.

Kalankasvatus, erityisesti merilohen ja kirjolohen kasvatus, on jo nyt huomattavaa niin työllisyysvaikutuksiltaan kuin näiden elintarvikehuollonkin kannalta. Vesien saastumisongelmat ovat nyt kuitenkin tulleet esille ja ne tulevat entisestään vaikeutumaan. Tähänkin on kuitenkin jo löydetty teknisiä ratkaisuja. Esimerkiksi Suomessa on kehitetty kalankasvatusallas, joka on täysin vesistöystävällinen. Kalatautien torjuminen vaatii myös nopeita toimenpiteitä. Rokotuksethan on kalojenkin kohdalla havaittu hyväksi ennaltaehkäiseväksi terveydenhuollon muodoksi. Tutkimus- ja kehitystyötä kalatautien torjunnan alalla tarvitaan kuitenkin huomattavasti nykyistä enemmän. Kalanjalostuksen ja kalan markkinoinnin alalla on huomattavat kehitysnäkymät niin Pohjoismaissa kotimarkkina-alueena kuin ja erityisesti Keski-Euroopassa. Kalavalkuainen olisi myös erittäin sopiva ravinnon muoto kehitysmaiden ravitsemusongelmien ratkaisemiseksi. Yhteispohjoismaisin projektein voitaisiin auttaa myös kehitysmaita kehittämällä niin kalastusmenetelmiä kuin kalan kasvatusta ja kalan jalostustakin, luomalla tuotantoa, joka sopii hyvin myös kehitysmaihin.

Herra presidentti! Arvostelin yleiskeskustelussa ministerineuvoston ohjelmaa taloudellisen kehityksen ja täystyöllisyyden turvaamisesta Pohjolassa. Haluan tässä yhteydessä vain toistaa vielä sen, minkä useat puhujat ovat täällä jo aikaisemminkin sanoneet, että Pohjolan ammattijärjestöjen yhteistyöelimen solidaarisen kehityksen vaihtoehdosta on monelta osin hyvä vaihtoehto myös sille, mitä ministerineuvosto on esittänyt. Se kannattaa todella ottaa vakavasti käsittelemään

pohjaksi ministerineuvostossakin. Ammattiyhdistysliikkeen kannattaa myös itse toimia ponnella oman solidaarisen kehitysohjelmansa puolesta.

Vielä lopuksi, herra presidentti, haluaisin todeta Carl I. Hagenille, että ei pidä sotkea toisiinsa käsitteitä työnantaja ja kapitalisti. Ne ovat kokonaan eri kategorioita. Työnantajia kyllä tarvitaan. Kapitalisteista en ole ollekaan niin varma.

Arvo Kempainen anförande i svensk översättning:

Herr president! Jag ämnar nu fullfölja det hot, i vilket jag misslyckades på måndag, och hålla mitt inlägg på finska, och jag kommer att behandla bara ett område av ministerrådets berättelse.

I punkt 8 i ministerrådets berättelse behandlas samarbetet på jord- och skogsbruksområdet. År 1981 godkände rådet med stora förhoppningar rekommendation nr 6 om samarbete på fiskodlingens område och väntade sig snabba åtgärder. Ministerrådet har för detta ändamål tillsatt en arbetsgrupp, vars arbete nu är för handen. Gruppens arbetsresultat är otillbörligt magra, fastän tiotusentals norska kronor har satts ner på gruppen. Ekonomiska utskottet, där behandlingen av frågan också varit mycket ytlig, har dock i sitt betänkande betonat betydelsen av fiskodlingsarbetet och föreslagit att mera pengar beviljas för ändamålet. Speciellt i utvecklingsområden, där arbetslösheten fortsatt är ett allvarligt problem, så som det är speciellt i norra och östra Finland, skapar fiskodling och fiskförädling ett betydande antal arbetsplatser samtidigt som det ger en god binäring för idkare av jord- och skogsbruk. Genom ibruktagande av ny bioteknik har man ju beräknat att man inom akvakulturens område kan skapa t. o. m. 200 000 nya arbetsplatser i Norden. Detta är inte en obetydlig sak. Kraftresurserna på detta område är dock i de enskilda medlemsländerna mycket begränsade, och därför behövs samarbete och gemensamma nordiska investeringar och insatser.

Man har verkligen inte varit skyndsamt vid förverkligandet av ifrågavarande rekommendation nr 6 från 1981, och som jag redan en gång sagt, är slutresultatet hopplöst magert. För detta står Nordiska kontaktorganet för

fiskerifrågor till svare. I arbetsgruppens rapport berättas ju bara om ett par gjorda försök, och några egentliga konkreta åtgärder har inte inletts. Enligt min uppfattning borde ekonomiska utskottet av ämbetsmannakommittén för jordbruksfrågor skyndsamt få en värdering och konkreta förslag till åtgärder. Om revirstridigheter som enligt hörsågen kan ha förekommit, är ett hinder för denna tjänstemannaarbetsgrupps arbete bör en ny ämbetsmannakommitté tillsättas för att behandla fiskefrågor. Det kunde alldeles väl hjälpa att föra frågan framåt.

Fiskeodling, speciellt odling av lax och regnbågsforell är redan nu betydande såväl ur sysselsättningssynpunkt som för livsmedelsförsörjningen i dessa länder. Föreningen av vatten har nu uppdragats och den kommer ytterligare att förvärras. Också i detta hänseende har man funnit tekniska lösningar. I Finland har man t. ex. utvecklat en fiskodlingsdam, som är fullständigt "vattenvänlig". Värjandet av fisksjukdomar kräver också snabba åtgärder. Vaccinering av fisk har befunnits vara en bra preventiv form av hälsovård. Forsknings- och utvecklingsarbete för värjandet av fisksjukdomar behövs dock betydligt mera än hittills. I fråga om fiskförädling och marknadsföring av fisk finns avsevärda utvecklingsutsikter såväl i Norden som hemmamarknad och speciellt i Mellaneuropa.

Fiskprotein är också en mycket lämplig näringsform då det gäller att lösa näringsproblemen i utvecklingsländerna. Genom samnordiska projekt kunde man också hjälpa utvecklingsländerna att utveckla både fiskeförärandet som odling av fisk och även förädling av fisk genom att skapa produktion, som passar bra också i utvecklingsländer.

Herr president! I generaldebatten kritiserade jag ministerrådets program för ekonomisk utveckling och full sysselsättning i Norden. Jag vill i detta sammanhang bara ännu upprepa vad flera talare redan tidigare sagt här, att Nordens fackliga organisations program om ett alternativ av solidarisk utveckling för många delar är ett bra alternativ även för vad ministerrådet föreslagit. Det lönar sig att verkligen på allvar ta det till grundval för behandlingen även i ministerrådet. Det lönar sig också för fackföreningsrörelsen själv att

kraftigt verka för sitt eget solidariska utvecklingsprogram.

Ännu till slut, herr president, skulle jag önska konstatera åt Carl I. Hagen, att man inte bör sammanblanda begreppen arbetsgivare och kapitalist. Dessa är helt olika kategorier. Det behövs nog arbetsgivare. Om kapitalisterna är jag inte alls så säker.

Statsråd **Sverrir Hermannsson**: Til fjorårets sesjon presenterte Ministerrådet en fyldig rapport om samarbeidet på det industripolitiske området. Rapporten konkluderte med en rekke vurderinger og forslag basert på Ministerrådets – i dette tilfellet industriministrenes – tidligere beslutning om nordisk industripolitisk samarbeid. Arbeidet på det industripolitiske området har i 1984 vært videreført etter de vedtatte retningslinjer.

I alle de nordiske land blir det satset på å øke forsknings- og utviklingsvirksomheten. Dette er av viktighet for samfunnsøkonomisk vekst og økt sysselsetting i fremtiden. Industrien i de nordiske land kan oppnå betydelige fordeler, både økonomiske og tekniske, ved et nærmere samarbeid om forskning og utvikling. Nordisk Ministerråd har tidligere fremhevet viktigheten av et nærmere samarbeid på dette området og vedtok i oktober 1983 et prinsippprogram om økt nordisk teknisk FoU-samarbeid. Rapporten ble positivt mottatt på Nordisk Råds sesjon i 1984, men det fantes ikke nødvendige midler til realisering av programmet over de nordiske budsjetter. Ministerrådet konstaterer nå med tilfredshet at finansiering av det tekniske FoU-programmet utgjør en viktig del av handlingsplanen for økonomisk utvikling og full sysselsetting, og ser frem til realisering av programmet. Det samarbeid som på sikt kan utvikles gjennom de økte satsinger, bør føre til en bedre utnyttelse av den tekniske FoU-virksomheten i de nordiske land.

Nordisk Industrifond er en viktig organisasjon for fremme av nordisk industrielt samarbeid. Fondets andel av total nordisk støtte til FoU-virksomhet har avtatt de senere år. Budsjettbegrensninger har dessuten gitt små muligheter til å fremme samarbeid mellom større bedrifter. Det er derfor tilfredsstillende at handlingsplanen innebærer en styrking av Industrifondets budsjett. Økte budsjetter

sammen med realisering av det tekniske FoU-programmet og midler stilt til disposisjon gjennom datahandlingsplanen vil gi Industrifondet mulighet til å spille en viktigere rolle i nordisk industripolitisk samarbeid.

Etter initiativ fra Nordisk Råd ble det innen Ministerrådets ramme utarbeidet et FoU-samarbeidsprogram på datateknologiområdet. Ministerrådet har fra et industripolitisk synspunkt støttet dette arbeidet og godkjente i oktober 1984 retningslinjer for et nordisk program for industriell forskning og utvikling på dataområdet under denne handlingsplanen. Programmet skal administreres av Nordisk Industrifond og omfatter økonomisk støtte til datateknologiske forsknings- og utviklingsprosjekter i de nordiske land. De midler som Ministerrådet har til hensikt å bevilge, utgjør årlig ca. 3 pst. av samlet offentlig nasjonal satsing på dette området. Den nordiske innsatsen er i denne sammenheng beskjedne, men vil ha positiv effekt utover det økonomiske ved bl. a. å bidra til større samordning og effektivitet i nasjonale programmer og felles deltakelse i internasjonale programmer.

Utviklingen i internasjonal økonomi styrker behovet for en videre intergrasjon av markedene i de nordiske land. Ministerrådet har tidligere understreket viktigheten av det industripolitiske samarbeid for "det nordiske hjemmemarked". En hovedoppgave i dette samarbeidet er å bidra til at gjenværende hindringer for en slik utvikling fjernes, og at den felles målsettingen følges opp i praktisk politikk i de ulike landene.

I oppfølgingen av Nordisk Råds rekommandasjon nr. 23/1980 har Ministerrådet dekjort for liberalisering og forenklinger i nasjonale etableringsregler som kan bidra til å fremme det industrielle samarbeidet i Norden. Disse spørsmål er under oppfølging nasjonalt. I Danmark er regelverket liberalisert. Det er planlagt å gjennomføre en rekke loendringer i 1985 i Finland, Norge og Sverige. Island deltar også i dette samarbeidet, men det vil ta noe lengre tid å gjennomføre nødvendige endringer. Planlagte og gjennomførte endringer i praksis og lovgivningen på det etableringsrettslige området vil også i fremtiden bli meddelt til Rådet. En øket satsing på det nordiske marked i den nasjonale politik-

ken innebærer også bl. a. en fortsatt liberal praksis ved nyetableringer og sammenslåing av bedrifter over grensene i Norden.

Arbeidet med sikte på å øke mulighetene for introduksjon på de nordiske lands børser av selskaper fra andre nordiske land vil fortsette i 1985.

Arbeidet pågår også for å styrke underleverandørsamarbeidet mellom de nordiske land. Det er også satt i gang forprosjekter for nærmere å belyse mulighetene for etablering av nordisk database for formidling av slik informasjon.

Med henblikk på "Norden som hjemmemarked" har Ministerrådet tatt initiativ til å analysere eventuelle konkurranseforvridende effekter ved nasjonale støttetiltak til industrien. Analysen omfatter hovedsaklig driftsstøtte med industripolitisk siktemål og som kan ha vesentlig forvridende effekt på samhandelen og det industrielle samarbeid i Norden. Det er nedsatt en arbeidsgruppe for å vurdere disse spørsmålene. Saken vil bl. a. i lys av arbeidsgruppens konklusjoner føres videre ved embetsmannskomiteens møte i juni dette år.

En viktig oppgave i utviklingen av det nordiske marked er å fjerne tekniske og ikke-tollmessige hindringer i samhandelen. I NORDTESTs regi har det i underkant av et år vært arbeidet med mulighetene for å fjerne slike handelshindre ved å harmonisere ulike testkrav og godkjenningsbestemmelser. En nærmere redegjørelse for dette arbeidet vil bli gitt til neste rådssesjon.

På vegne av industriministrene vil jeg til slutt understreke at målsettingen "Norden som hjemmemarked" berører en rekke sentrale politiske samarbeidsområder. For å nå denne målsettingen vil det være nødvendig å heve ambisjonsnivået når det gjelder det nordiske økonomisk/politiske samarbeid. Handlingsplanen for økonomisk vekst og full sysselsetting utgjør et viktig skritt i denne retning.

Margrete Auken: Hr. præsident! Den sag, jeg vil tage op, er en af de mest mystiske i det nordiske samarbejde. Det er tredje session, jeg bringer den frem på, og – nej, jeg ved jo ikke, hvilket svar jeg får nu, men de to fore-

gående gange har jeg fået meget mumlende svar.

Det drejer sig om det nordiske atomenergisamarbejde. Af budgettet fremgår det, at det er en kæmpepost – så vidt jeg kan se en af de største, måske den største. Der bliver brugt mere end tre gange så meget af nordiske midler, som der bruges til hele det øvrige energisamarbejde, der omtales. Den store, tunge post ligger på atomenergisamarbejdet, nemlig op imod 9 mill. kr.

Nu er der vedtaget et nyt 4-årigt program, et program til 26 mill., og det sættes i gang i oktober 1985. Jeg spekulerer på, hvorfor det ikke er med i udvalgets betænkning. Jeg kan have læst forkert, jeg kan have læst for hurtigt, men så vidt jeg kan se, har udvalget slet ikke beskæftiget sig med den største post i budgettet – og ikke bare den største, men altså også den underligste. Hvad er dette for noget?

Man spekulerer på, om det er tegn på noget af det dårligste i bureaukratisk arbejde, nemlig at når man først er i gang med noget, kan man ikke holde op igen, så får det bare lov til at fortsætte. Er det, vi er ude for her, en almindelig bureaukratisk inkompetence i beslutningsfasen: at man ikke kan få stoppet det, som er i gang, fordi institutionen nu engang er der? Eller ligger der andet under? Og hvad er så det? Er der andre interesser på spil? Hvilke interesser? Må vi ikke få det klart frem? Det er nemlig ikke til at komme uden for Nordisk Råd og fortælle om dette her. Det er åbenlyst meningsløst, at så mange nordiske midler bruges til noget, som kun to lande udnytter, nemlig Finland og Sverige. Og Sverige har endda en vedtagelse om, at atomkraften er under afvikling.

Jeg mener naturligvis, at vi skal tage det op hjemme i vore parlamenter, rigsdage, folketing og alting. I Norge, Island og Danmark må det vække forundring.

I Danmark har nu et klart flertal markeret, at der skal planlægges uden atomkraft, og så må det vække undren, at vi betaler så mange midler til det, men jeg kan da heller ikke forestille mig andet, end at Sverige anstændigvis må sige, at nu må Sverige selv betale sin sikkerhedsforskning. Det er da i forvejen belastende nok for Danmark, at vi pålægges den ene udredning efter den anden om Barse-

bäck og Sigyn, og hvad vi har af andre fornøjeligheder på grund af Sveriges atomproduktion. De kan da i det mindste betale for det selv. Hvorfor skal der bruges nordiske midler til det?

Det var bedst, om vi kunne få svaret her på sessionen. Jeg har ikke stillet det som spørgsmål, men jeg har haft det oppe tre gange, og det er den største post. Der må kunne springe fem ministre op og aflevere færdige svar. Udvalgsformanden for økonomisk udvalg må kunne springe op og komme med en lang udredning om, hvad dette er for noget.

Statsrådet **Birgitta Dahl**: Herr president! Det var inget mumlende svar som gavs förra året, men möjligen hade Margrete Auken inte kopplat på hörlurarna.

Det är bäst att reda ut hur det förhåller sig på den här punkten. Det program det gäller har inte ett dyft att göra med den forskning som Sverige behöver bedriva för att klara ut säkerhets- och avfallshanteringsproblemen i samband med det svenska kärnkraftsprogrammet. Detta finansieras helt och hållet i Sverige, inte ens över statsbudgeten utan genom en särskild avgift, som tas ut på den el som produceras i våra kärnkraftverk.

Det är fråga om ett mycket omfattande program, och ägarerna till våra kärnkraftverk är tvungna att förlöpande redovisa detta. En tillfredsställande verksamhet på detta område är en förutsättning för driftstillstånden för våra kärnkraftverk.

Vi behöver alltså inte det här samarbetet för vårt kärnkraftsprogram. Vad behövs det då för, och hur kom det till? Det kom till på 50-talet, när man i alla nordiska länder såg kärnforskning som ett av de viktiga framtidsområdena och faktiskt var överens över parti- och nationsgränserna om att bygga ut samarbetet. Det kan sägas att situationen i dag är en annan, men faktum är att det i alla nordiska länder, även i Danmark och i Norge, finns vetenskapliga institutioner och forskare som sysslar med dessa frågor. Från svensk sida ser vi det som mycket viktigt att vi har en öppen information i dessa frågor, inte minst i förtroendeskapande syfte, och det gäller beträffande all information som vi kan ge om det arbete som vi bedriver med egna medel.

Det är vidare bra att Norden ligger långt framme i forskningen på detta område för det internationella arbetet mot kärnvapenspridning och för att få till stånd mycket strikta regler beträffande kärnkraftens fredliga användning och säkerheten på kärnkraftsområdet. Vi har i nedrustningsfrågor och i miljöfrågor – för att ta några bra, näraliggande exempel – generellt arbetet så att vi genom avancerad forskning sett till att vi kunnat verka pådrivande internationellt.

Det vore naturligtvis från dessa utgångspunkter beklagligt om det samarbete det gäller skulle upphöra. Detta skulle dock bli följden om programmet i fråga lades ned. Sverige kommer självfallet inte att ta på sig kostnaden ensamt för detta program eller för verksamhet som bedrivs vid de andra nordiska ländernas vetenskapliga institutioner.

Gunnar Nilsson: Herr president! Jag tror att denna debatt skulle tjäna på att Margrete Auken beskrev verkligheten och inte låtsades som om det är något mystiskt som försiggår.

Det är riktigt att ekonomiska utskottet denna gång inte upprepar vad vi mycket utförligt beskrev i förra årets betänkande. Eftersom Margrete Auken redan har uppmanats att lyssna på vad som sägs vill jag också rekommendera henne att läsa vad som sades föregående år. Där framgår nämligen klart var ekonomiska utskottet står i denna fråga.

Margrete Auken: Hr. præsident! Jeg lytter skam meget interesseret, og jeg læser også, så meget jeg kan nå. Det var kun, fordi der i Ministerrådets beretning blev afspejlet diskussioner om et nyt program. Jeg troede, jeg kunne nøjes med at læse betænkningen til det, der står i årets C 1'er, men jeg skal gerne tage Gunnar Nilssons irettesættelse til mig og vide, at det er, fordi jeg ikke har læst på lektion.

Jeg vil sige til Birgitta Dahl, at jeg altså ikke er ude på at fornærme nogen. Jeg blev ked af den lidt fornærmede tone, der blev svaret i. Jeg hørte faktisk meget godt efter sidste år, og da fik jeg en forklaring, der sagde, at dette var jo netop sikkerhed, og det måtte vi alle sammen være interesserede i. Vi

har i Danmark ikke råd til – det er en af grundene til, at vi siger nej til atomkraft – de enorme udgifter, atomkraften pålægger os, med alle de afledte virkninger. Det har vi altså flertal for i Danmark. Jeg ved godt, at regeringen har lidt problemer med at leve op til Folketingets flertal, men det er der.

Jeg spurgte den danske energiminister forleden dag. Han var blank, så der er ikke noget at sige til, at jeg var lidt forbløffet. Han anede intet om dette, så meget tyder på at der er grænser for, hvor klart det hele er.

Så får jeg at vide, at det har eksisteret siden femtitallet, og at der i alle de nordiske lande findes forskere, der vil arbejde videre med dette. Ja, det tror jeg. Det kender vi godt. Det er dem, der hedder camarillaen hjemme hos os, og de er smadderdygtige til at få penge og indflydelse alle steder. Men lad os få det frem. Er det dem, er det Risødrengene, der skal have disse penge?

Endelig vil jeg meget gerne se i programmet, hvilken rolle dette spiller for atomspredningen. Hvis det står i budgettet, at her har vi Nordens store indsats i det udenrigs- og sikkerhedspolitiske arbejde, hvor vi modarbejder atomspredningen, så skal det klart fremgå. Det ses ikke af programmet, og jeg kan altså ikke gætte mig til det hele.

Jeg må bede om, at det kommer til at stå meget klart næste år, hvordan vi her i Norden gør en indsats for freden, og hvordan vi undgår, at svensk plutonium havner i bomberne og spredes ud over verden. Vi vil også gerne se, hvordan vi andre kan bidrage til freden gennem denne den største post. Det vil sige, at denne store post altså er en fredspolitisk post. Lad os få det klart, så vi kan fortælle om det hjemme, og så også vores minister kan svare, når vi spørger ham.

Statsrådet **Hans Gustafsson:** Herr president! I sitt betänkande över ministerrådets berättelse efterlyser det ekonomiska utskottet ett ökat samarbete om bostadspolitiska frågor och sådana frågor som har stor betydelse för produktion och sysselsättning inom byggbranschen. Utskottet konstaterar vidare att utvecklingen av samarbetet inom byggsektorn har gått för sakta.

Det nordiska samarbetet på det bebyggel-

sepolitiska fältet täcker redan i dag många områden. På flera av dessa är kontakterna så naturliga och vardagliga att de kanske inte syns utåt. Jag tänker bl. a. på samarbetet inom byggforskningens, byggnormeringens och byggstandardiseringens områden.

Det hindrar inte att utskottet har rätt. Samordnar vi våra insatser kan det få stor betydelse för den ekonomiska utvecklingen. Vi kan genom en arbetsfördelning bättre utnyttja våra samlade resurser. Vi kan öka utbytet av teknik och kunnsande så att vi tillsammans står starkare mot vår omvärld. Och vi kan därmed också stärka våra möjligheter på exportmarknaden.

Ett väsentligt inslag i förslaget till den handlingsplan som skall behandlas senare i dag är att utveckla Norden som hemmamarknad. Samarbetet med harmonisering av byggbestämmelser pågår sedan länge på myndighetsnivå. Det kompletterades för ett år sedan med ett avtal om ömsesidigt accepterad provning och kontroll. Det är angeläget att ytterligare intensifiera detta samarbete.

Mest konkret av alla de förslag på detta område som vi har framför oss vid denna session är emellertid handlingsplanens förslag om gemensamma investeringar på anläggningsområdet för en förbättrad samfärdsel och stärkt infrastruktur om sammanlagt mer än 2 1/2 miljarder kronor. Utöver den praktiska betydelse dessa har i sig, ser jag dem som ett viktigt genombrott för ett kommande utökat samarbete om gemensamma investeringar. Det är en markering av att byggsektorn har en väsentlig roll i den fortsatta utvecklingen av våra samhällen.

Den samhällsomvandling som har skett i våra länder under efterkrigstiden hade inte varit möjligt utan tillgång till en framgångsrik byggnadsindustri, öppen för förändringar. En väl utvecklad byggsektor behövs även för framtiden, och vi kommer i den socialdemokratiska regeringen i Sverige att slå vakt om den. Vi avvisar det synsätt som tar en vikande efterfrågan på nya bostäder till intäkt för att samhället nu i stort sett skulle vara färdigbyggt. Vi avvisar anspråken på att det nu är dags för andra krafter – de krafter som styrs av efterfrågan – att ensamma få makten över hur mark används och för vilka behov vi bygger. Marknadsekonomin är en bra metod

för att generera resurser, men den är ingen bra metod för att fördela bostäder.

Kärnan i den välfärdspolitik som vi har fört i våra länder är att alla – oberoende av egen ekonomisk styrka – har rätt till utbildning, bostad, omsorg och vård. Det är medborgarnas behov vi skall tillgodose – inte bara efterfrågan från dem som kan betala. Det är genom att vi konsekvent har följt denna linje som länderna här i Norden har kunnat byggas upp till välfärdsländer. Och det är härigenom som vi har kunnat fördela välfärden till alla grupper i samhället.

Självfallet förändras behoven av byggande över åren. Men det förhållandet att vi har hunnit bygga bort bostadsbristen betyder bara att de mest omedelbara kvantitativa behoven har tillgodosetts.

Det är uppenbart att det fortfarande finns stora uppdämda behov, som kräver fortsatta ansträngningar från samhällets sida. Vi kan inte slå oss till ro med att passivt förvalta det vi har. Vi kan än mindre acceptera en uppgiven nedrustning av det som vi tillsammans har byggt upp.

Det behövs stora investeringar i det som kallas infrastruktur. Det gäller energiområdet, där vi måste effektivisera energihushållningen och trygga energiförsörjningen. Det gäller kommunikationerna, där vi måste investera för framtiden i vägar, broar och kraftfullare nät för tele- och datakommunikation. Det gäller kommunala anläggningar för fjärrvärme, vatten och avlopp, där mer än fördubblade underhållsinsatser kan väl försvaras redan av de minskade driftkostnaderna. Det gäller byggnader för vård och service, som måste byggas om till en ny tids krav, så att gamla och handikappade kan leva ett fullvärdigt liv i vanliga bostäder och i vanliga bostadsområden.

Det finns även anledning att utveckla åtgärderna på bostadsområdet. Vi måste bygga om, förbättra och reparera den väldiga stock av bostäder som vi redan har. Vi måste förbättra ofullständiga och försummade bostadsmiljöer. Vi måste kunna garantera våra unga bostäder för deras behov.

Grundförutsättningen för att en fortsatt reformpolitik skall vara möjlig är att vi för en ekonomisk politik som är inriktad inte på krympning utan på långsiktig balans. En så-

dan økonomisk politik måste avse inte bara att hålla inflationen under kontroll och nå balans i de utrikes betalningarna utan också att skapa ett produktivt klimat som ger full sysselsättning och gör investeringar mer intressanta än passiva placeringar. Ett samhälle där en sådan politik förs ger också plats för en livskraftig byggnadsindustri.

Men det fortsatta reformarbetet kommer inte att kunna finansieras genom att expandera den offentliga sektorns andel av den samlade økonomin. Och även med en framgångsrik økonomisk politik kommer tillväxten i økonomin sannolikt att vara lägre än vad vi tidigare har varit vana vid. Utrymmet för fortsatta reformer måste vi till stor del skaffa oss på annat sätt. Vi måste ta hem de minskningar i driftkostnaderna som vi kan nå genom att effektivare utnyttja det vi redan har. Och vi måste också på allvar söka finna vägar för hur effekterna av inflationen skall fördelas mellan dem som sedan länge har bostäder och dem som just har gått in på eller i framtiden kommer att gå in på bostadsmarknaden. Det handlar om solidaritet mellan generasjoner.

Förhållandena i våra nordiska länder tycks påfallande lika. Vi har alla en högst kompetent byggnadsindustri, en skicklig och välutbildad byggnadsarbetarkår, en konkurrenskraftig byggmaterialindustri och utomlands respekterade byggkonsulter.

Vi har alla en byggsektor som svarar för nära en sjättedel av det samlade produktionsvärdet och för nära en sjättedel av sysselsättningen. I alla våra länder svarar byggsektorn för en betydande export.

Inte bara våra tillgångar utan också våra problem är sannolikt i stor utsträckning desamma. Vi har därför mycket att vinna på att öka vårt utbyte av erfarenheter. Jag vill här som ett eksempel peka på den nytta som vi i den svenska debatten har haft av de danske insatserna för boendedemokrati, stadsförnyelse och äldreboende – även om vi sedan i enskildheter har valt andra løsninger.

Herr president! Vi bör också ha meget att vinna på att intensifera vårt direkte samarbeide inom de nordiska organen på denna sektor. Jag har redan uttalt mig for et øket samarbeide på byggbestemmelseområdet i syfte att styrke den internasjonella konkurrenskraften

och øke det nordiske handelsutbyttet. De nordiske bostadsministrarna har vidare for något år sedan besluttet att utvide samarbeidet også på det bostadspolitiske området.

Jag tror slutligen att det som er uppe till debatt i dag ger oss anledning att prøve nye grepp for det bygginriktede samarbeidet. Jag avser att vid de nordiske bostadsministrarnas møte om någon vecka ta opp en diskusjon om hur vi inom denna sektor kan utvikle vidare det initiativ som har tagits gjennom handlingsplanens forslag om gemensamme investeringar i kommunikationer og andre infrastrukturanlæggninger. Vi har føge att forløra men meget att vinna på et øket samarbeide inom dette område.

Elsi Hetemäki-Olander overtok härefter ledningen av förhandlingarna.

Buttedahl: Pär Stenbäck har i et tidligere innlegg i denne C 1-debatten tatt for seg viktige sider ved de nordiske lands u-landsengasjement. La meg bare kort ta fram en utvikling som bekymrer oss alle, nemlig den store tørkekatastrofen i store deler av Afrika. Krisen i Afrika kommer til å øke i omfang. Nye millioner mennesker er i ferd med å dø av sult. Det er bare langsiktige tiltak for å øke matproduksjonen som kan forhindre en utvikelse av denne menneskelige tragedie.

De nordiske land burde samordne sin innsats for å hindre att slike store katastrofer kan oppstå. Jeg tenker bl. a. på tiltak mot ørken-spredning gjennom irrigasjonsprosjekter, utbygging av vanningsanlegg der dette er mulig, skaffe til veie værvarslings-tjenester som kan gi bedre prognoser for hvordan nedbørsforholdene vil bli osv. Dette er noen tiltak som kan være aktuelle for fellesnordiske områder.

Jeg synes videre att det også burde være mulig å kunne samordne tiltak for å opparbeide beredskapslagre eller kriselagre for matvarer som kan brukes raskt i slike katastrofesituasjoner som vi nå opplever. Norske og svenske bondeorganisasjoner har kommet langt med sine planer om dette. I Sverige har man etter de opplysninger jeg har, allerede en avtale med Etiopia og Sudan om levering av over 1 mill. kg kjøttvarer. Melkeprodukter kunne også være aktuelle produkter som kunne brukes, og som Norges Bondelag er

beredt til å la gå til kriselagre for matvarer i katastrofetruede områder.

Jeg synes det burde være en prioritert oppgave å bygge opp en slik beredskapsplan mot slike katastrofer, slik at en kan komme inn med matvarer på et tidligst mulig tidspunkt. Slik som det virker i dag, begynner forsendelsene når katastrofen er kommet for langt.

Jeg håper derfor at Nordisk Råd kunne gi en stimulans til de tiltak som allerede er satt i verk bl. a. av Nordens bondeorganisasjoner, og som mange frivillige organisasjoner i de nordiske land har god erfaring med.

Sedan diskussionen forklarats avslutad, skedde votering medelst voteringsapparat beträffande ekonomiska utskottets förslag till yttrande till Nordiska ministerrådet.

För ekonomiska utskottets förslag till yttrande röstade:

Arne Andersson, Lennart Andersson, Jo Benkow, Dorte Bennedsen, Gunnar Berge, Gro Harlem Brundtland, Johan Buttedahl, Kaj Bärlund, Bjarne Mørk Eidem, Mikko Elo, Lahja Exner, Karl-Gunnar Fagerholm, Filip Fridolfsson, Rune Gustavsson, Flemming Hansen, Guttorm Hansen, Ivar Hansen, Karen Thurøe Hansen, Margit Hansen-Krone, Guðrún Helgadóttir, Elsi Hetemäki-Olander, Liisa Hilpelä, Per-Olof Håkansson, Karl-Erik Häll, Tytti Isohookana-Asunmaa, Karen Højte Jensen, Tyra Johansson, Gunnel Jonäng, Ilkka Kanerva, Arvo Kempainen, Sakari Knuutila, Grethe Lundblad, Astrid Murberg Martinsen, Peter Muurman, Helge Adam Møller, Bente Moustén Nielsen, Gunnar Nilsson, Hans Nyhage, Sture Palm, Páll Pétursson, Håkon Randal, Gunvor Schnitler, Pär Stenbäck, Jógvan Sundstein, Ilkka Suominen, Sten Svensson, Karin Söder, Hans Olav Tunesvik, Bengt Westberg, Bengt Wiklund och Marjatta Väänänen.

Frånvarande var:

Esko Aho, Margrete Auken, Stefán Benediktsson, Arne Gadd, Kirsti Kolte Grøndahl, Eiður Guðnason, Lilli Gyldenkilde, Carl I. Hagen, Olof Jansson, Jens Peter Jensen, Anker Jørgensen, Hannu Kempainen, Finn Kristensen, Preben Lange, Erkki Liikanen, Paavo Lipponen, Aase Olesen, Erlendur Patursson, Robert Pedersen, Jan Petersen, Per

Petersson, Oddrunn Pettersen, Kaj Poulsen, Heikki Riihijärvi, Pétur Sigurðsson, Reulf Steen, Otto Steenholdt, Jens Steffensen, Bernhardt Tastesen, Petter Thomassen, Friðjón Þórðarson, Þorstein Pálsson, Pirkko Turpeinen, Ole Gabriel Ueland, Lars Werner och Odd With.

Yttrandet hade sålunda antagits med 51 röster.

Utskottets förslag, punkterna II–III, bifölls.

2

D 1985/3/1984/e: Meddelande om rekommendation nr 3/1984 angående en friare kapitalmarknad

Ekonomiska utskottet hade föreslagit, att Nordiska rådet måtte lägga meddelandet till handlingarna i avvaktan på nytt meddelande till nästa ordinarie session.

Gunnar Berge, Arne Gadd, Paul Jansson, Anker Jørgensen, Arvo Kempainen, Peter Muurman och Gunnar Nilsson hade i en reservation fogad till utskottets betänkande föreslagit att rådet måtte lägga meddelandet till handlingarna och anse rekommendationen för rådets del slutbehandlad.

Suominen (ekonomiska utskottets talesman): Fru president! Då vi talar om ökat ekonomiskt och industriellt samarbete i de nordiska länderna och förutsätter åtgärder, som syftar till att liberalisera kapitalströmmarna, att effektivisera det valutapolitiska samarbetet samt att skapa en samnordisk aktiemarknad, bör vi hålla i minnet att vi då talar om ett skede i en lång utvecklingsprocess. De nu föreslagna åtgärderna utgör en viktig länk i en lång kedja.

Ekonomiska utskottets borgerliga majoritet anser att det är oriktigt att försöka bromsa de nuvarande utvecklingsskedena i det nordiska ekonomiska samarbetet närmast genom att vädja till formella hinder, såsom OECD:s regler, som begränsar möjligheterna att liberalisera kapitalströmmarna i sådana grupperingar, som inte utgör en tullunion. I stället för att vi skulle vara nöjda med sådana regler, vilka accepterades redan för ett par decennier sedan och som planerades för annorlun-

da förhållanden, borde vi samarbeta för att undanröja sådana hinder. Där kan man vara helt ense med statsminister Kåre Willochs inlägg i går.

Vårt samarbete har fortgått redan länge. Den gemensamma nordiska arbetsmarknaden har redan blivit ett begrepp. Lagstiftningen i våra länder har blivit likartad och lagt grunden för samarbetet mellan företag. Då man nu borde fortsätta denna utveckling genom att utveckla kapitalmarknaden, genom att harmonisera valutapolitiken samt genom att skapa en gemensam aktiemarknad, anser man på vissa håll det motiverat att slå till bromsarna.

Jag frågar varför.

Man skulle tro att man på alla håll förstår, att ökat samarbete ligger i alla de nordiska ländernas intressen. För ökat samarbete talar uttryckligen internationella ändringstryck, åtstramad konkurrens samt den teknologiska utvecklingen och det väsentligt förstärkta forsknings- och utvecklingsarbete, som denna utveckling förutsätter.

Finland torde vara ett bra exempel på de fördelar som denna utvecklingstrend erbjuder. Tidigare kunde inte speciellt många samarbetsavtal uppnås.

De senaste åren har situationen ändrats. Vid förra årets slut uppgick antalet finländska företag i utlandet till sammanlagt 1462. Så sent som sex år tidigare, det vill säga vid utgången av år 1978, var antalet sådana företag 861. Detta innebär en avsevärd ökning, det vill säga omkring 70%. Av dessa finländska företag i utlandet var nästan en tredjedel i de övriga nordiska länderna.

På motsvarande sätt kan man konstatera, att 1809 utländska företag opererade i Finland vid förra årets utgång. Av dessa i Finland etablerade utländska företag hade nästan 2/3 kommit från de övriga nordiska länderna.

Det är svårt att förstå, att man nu vill fjättra denna utvecklingstrend och att detta rentav görs av sådana, som så gärna talar om industrialiseringens nödvändighet.

Alltför lätt har man som ett centralt medel för främjandet av det nordiska samarbetandet sett skapandet av olika slags samsamarbetsorganisationer. Även dessa har förstås sin egen roll i detta samarbete, men det kan inte ha en

nyckelställning. Vår egentligen enda möjlighet att på ett varaktigt sätt positivt påverka den ytterst viktiga sysselsättningen ligger i ett fritt umgänge mellan företag, dvs. fri rörlighet för alla produktionsresurser. Man bör försöka främja detta genom att undanröja hinder som står i vägen för samarbetet. En liberalare kapital- och aktiemarknad är ett viktigt steg i ett sådant samarbete. I dessa frågor har vi långt utarbetade förslag. Således behöver man endast en gemensam politisk vilja för att föra fram dessa reformförslag.

Till slut vill jag betona den betydelse som den allmänna ekonomiska utvecklingen har som försäkrare av produktiva investeringar och industriell utveckling. Samtidigt som vi genom att reformera den samnordiska lagstiftningen samt genom att liberalisera kapitalmarknaden skapar förutsättningar för produktionsverksamheten, bör vi slå vakt om en sådan atmosfär, som är gynnsam för ekonomisk tillväxt och företagerverksamhet, eftersom endast därigenom en solid grogrund uppstår för investeringar och för framgångsrik företagsverksamhet. Detta kräver harmoniserad ekonomisk politik i de nordiska länderna samt frigörandet av den produktiva företagsamheten som i och för sig sitter djupt i den nordiska individen. I detta hänseende har vi ännu ett behov att förbättra vårt samarbete.

Berge (reservanternas talesman): Fru president! Mindretallet i Økonomisk utvalg har basert sin motstand overfor dette medlemsforslaget på hovedsakelig to grunner:

Den første er at vi har vurdert det slik at en ytterligere liberalisering av valutareguleringene mellom de nordiske land ville forutsette tilsvarende liberalisering også i forhold til tredje land. Men det har vært en viss usikkerhet knyttet til dette. For å klarlegge dette forholdet har den svenske finansministeren på oppdrag fra de øvrige finansministrene i de nordiske land tatt opp dette spørsmålet med OECD. Det kan i dag konstateres at all usikkerhet omkring dette spørsmålet er brakt til opphør, og bl. a. den norske finansministeren har i generaldebatten i denne sesjonen klart gitt uttrykk for at en ytterligere liberalisering av valutareguleringene mellom de nordiske

land ikke vil være i samsvar med OECDs regler. Jeg har forstått det slik at også flertallet i Økonomisk utvalg bygde på den forutsetning at det var en liberalisering som kun skulle gjelde mellom de nordiske land. Når denne forutsetning ikke lenger er til stede, mener vi at rekommandasjonen bør avskrives. Men hvis det skulle være slik at vi har tatt feil på dette området, og at det flertallet nå egentlig ønsker, er en alminnelig liberalisering, kan saken komme i et annet lys. For å bringe klarhet i dette må jeg få lov til å stille et direkte spørsmål, og jeg retter det til vedkommende som var talsmann for flertallet når medlemsforslaget var oppe til behandling på Stockholm-sesjonen i fjor, nemlig Johan Buttedahl fra Senterpartiet i Norge: Er det slik at flertallet ønsker å gå videre med ytterligere liberalisering også i forhold til tredje land?

Det andre argumentet fra vår side for ikke å betrakte dette som noe særlig vesentlig spørsmål er at de eksisterende valutareguleringer i praksis neppe representerer noen hindring for det nordiske industrielle samarbeidet. Dette var også utvalgets talsmanns oppfatning da saken var oppe på vårsesjonen i fjor. Den gang uttalte representanten Buttedahl bl. a. i et inlegg i generaldebatten følgende:

“Når det gjelder valutareguleringene, tror jeg det er grunn til å understreke at reguleringer på dette område i seg selv ikke utgjør noen vesentlig hindring for industrielt samarbeid i Norden.” Og det er altså en vurdering som vi er enige i.

For øvrig baserer den sosialdemokratiske motstand og skepsis på dette område seg på at vi er engstelige for å gi fra oss et viktig markedsøkonomisk styringsmiddel som kunne gjøre det vanskelig å føre en nasjonal kredittpolitikk, herunder en nasjonal rentepolitikk. En fullstendig liberalisering av kapitalbevegelsen vil også vanskeliggjøre skattekontrollen, og det kunne gjøre det vanskelig å føre en nasjonal sysselsettingspolitikk, noe som det i aller høyeste grad har vist seg å være behov for, fordi det har vært vanskelig å få tilslutning til og gjennomslag for samordnede internasjonale stimuleringsiltak.

Sten Svensson: Fru president! En friare nordisk aktie- og kapitalmarknad är ett cen-

tralt mål för det nordiska samarbetet. En mer liberal och öppen ekonomi i varje enskilt nordiskt land, där den fria konkurrensen befrämjas, liksom ett fritt konsumtionsval och fri etableringsrätt, kommer att verka som en viktig stimulans för ytterligare handel och industrietableringar över landsgränserna, för Norden som hemmamarknad och därmed också för det nordiska samarbetet.

En friare marknad bör följas upp med samarbete om bättre möjligheter för handel med värdepapper och investeringar mellan länderna. Det bör inom det nordiska samarbetets ram utarbetas regelverk som möjliggör en klar liberalisering av gällande praxis för registrering av aktiebolag och aktieköp i samtliga nordiska länder, vad gäller att avlägsna lagmässiga hinder, harmonisera börslagstiftningen och dämpa restriktioner mot utländskt ägarintresse. Ett utvidgat samarbete beträffande beskattning och skattekontroll kan också ge den nordiska aktiemarknaden ett större värde, utan att man därvid kommer i konflikt med OECD:s princip om likabehandling.

Det kan emellertid konstateras – som Ilkka Suominen påpekade – att utvecklingen tenderar att de facto nalkas en form av friare nordisk aktie- och kapitalmarknad. Vad som i praktiken håller på att ske bör därför noga uppmärksammas för att få en klar bild av dessa tendenser. I sammanhanget bör påpekas att Nordiska investeringsbanken (NIB) är ett i praktiken existerande och mycket gott exempel på internordiskt samarbete. Andra områden där utveckling pågår är energisektorn. Consafe börjar flagga norskt, och detta svenska offshore-företag börjar nu noteras på Oslo-börsen. Också de planer som innefattas i förslaget till handlingsprogram för ekonomi och sysselsättning i Norden kan generera ökat samarbete.

En närmare studie av händelseutvecklingen bör sålunda åstadkommas, varvid bl. a. följande problemställningar bör tas upp:

- förslag till olika former av samarbete mellan organisationer från näringslivet i de olika nordiska länderna (dvs. *icke-statliga* samarbetsformer)
- en diskussion av vilka områden inom de enskilda nordiska ländernas ekonomi som *ej* är lämpade för samarbete (exempelvis strategiska institutioner)

- en undersökning av de större nordiska företagen om inställningen till en gemensam nordisk aktie- och kapitalmarknad
- en diskussion av möjligheterna att minska arbetslösheten i Norden via en välkoordinerad gemensam aktie- och kapitalmarknad som ett led på vägen till ökade industrietableringar.

Från dessa utgångspunkter bör man således ta fasta på och vidareföra de tendenser till – och möjligheter för – en friare nordisk aktie- och kapitalmarknad som existerar redan i dag.

Fru president! Sammanfattningsvis bör en friare nordisk aktie- och kapitalmarknad vara ett centralt mål för det nordiska samarbetet.

Dessa ambitioner bör ju ligga väl i samskling med vad ministerrådet anför i sitt förslag till handlingsplan för ekonomisk utveckling och full sysselsättning, där det heter: "Friare kapitalrörelser mellan de nordiska länderna kan lämna ett betydelsefullt bidrag till den ekonomiska och industriella utvecklingen i Norden. Åtskilliga steg har också tagits på senare år i riktning mot en liberalisering av kapitalrörelser till och från de nordiska länderna. I Danmark är det 1983–84 genomfört ett vittgående avskaffande av restriktioner på kapitalrörelser till och från utlandet. I Finland, Island och Sverige pågår en omfattande översyn av valutalagstiftningen."

Norge har redan, som statsminister Willoch påpekade i går, följt det danska exemplet. Nu hänger det på Sverige. Jag vill därför ansluta mig till den bedömning och den strategi som herr Willoch gav uttryck för under gårdagens generaldebatt.

Det är nödvändigt att nu ta nationella initiativ för att uppnå sådana ändringar i lagstiftningen som skulle möjliggöra ett nordiskt samarbete för att uppnå en friare kapitalmarknad.

Sådana initiativ kan också bestå av att utreda möjligheterna att öppna en ny företagsform, som skulle erbjudas företag i de nordiska länderna som instrument för ett nordiskt industriellt samarbete. De goda erfarenheterna från SAS skulle här kunna tjäna som modell. Ett konkret initiativ härvidlag omedelbart skulle följas av ett aktivt utvecklande av en nordisk företagsform.

En sådan företagsform skulle kunna utgöra

instrument för ett nordiskt samarbete inom t. ex. rederinäringen, vilket nu förefaller vara den enda möjligheten att på sikt rädda nordisk linjesjöfart. Etablerandet av en nordisk företagsform skulle också kunna tjäna som grund för etableringar av en nordisk aktiebörs.

De nordiska ländernas regeringar bör därför föranstalta om en utredning om lämplig nordisk företagsform och ta initiativ till samarbete mellan länderna som skulle kunna möjliggöra etableringar av en nordisk kapitalmarknad på icke diskriminerande basis.

Inom Norden har vi sedan länge en fri arbetsmarknad. Samma frihet råder emellertid inte för den andra produktionsfaktorn – kapitalet. Från näringslivets sida vill man mjuka upp reglerna så, att det blir lättare att flytta kapital över gränserna. I dag är sådana transaktioner omgärdade med mycket stränga regler. Med en friare aktiemarknad skulle det bli lättare för företagen att t. ex. förvärva utländska företag med eget kapital.

Ett viktigt mål för en friare aktie- och kapitalmarknad är att utveckla industrin och samarbetet inom Norden och därmed de nordiska ländernas ekonomier.

När jag alldeles nyss lyssnade på Gunnar Berge undrade jag verkligen vad socialdemokraterna själva vill åstadkomma. Man säger ju bara nej. Har socialdemokratin ingen egen målsättning, eller sitter man fast i dogmatiken och stirrar sig blind på OECD-stadgan från 1961, som alltså är mer än 20 år gammal. Jag har gett klara besked om att vi vill arbeta vidare på en icke diskriminerande basis, men vad socialdemokraterna själva vill åstadkomma på det här området har vi inte hört ett enda ord om.

Jag ber, fru president, att med det anförda få yrka bifall till utskottets hemställan.

Westerberg: Fru president! För ungefär sex år sedan sprack den s.k. Volvo-Norge-affären dvs. planerna på att den norska staten skulle köpa in sig med en ansenlig andel i Sveriges största industriföretag. Det har runnit en hel del sand genom timglasen sedan den händelsen, men den är fortfarande mycket lärorik för oss när vi försöker att bedöma möjligheterna till samarbete i Norden i fram-

tiden. Vi kan alltså lära oss en hel del av de erfarenheter som vi gjorde under Volvo-Norge-affären 1978–1979.

Det första som vi kan konstatera, även om det inte har så mycket med nordiskt samarbete att göra, är att aktieägarnas bedömning när den här affären inte blev av var mera korrekt än den bedömning som både företagsledningen och de olika politiska representanter som var inblandade gjorde. Volvos framtid var betydligt ljusare än vad man kunde tro 1978–1979.

Men den här affären gav oss också en lektion i den byråkrati som krävs när man skall försöka gifta ihop t. ex. norskt kapital med svensk industriell kompetens. Det var en omfattande politisk inblandning som krävdes – inte bara på den norska sidan, där det kanske var mera naturligt, eftersom det var den norska staten som förfogade över kapitalet, utan också på den svenska sidan, där detta samarbete skulle ha krävt en serie lagändringar och politiska beslut.

Det allvarliga med detta krav på en omfattande politisk inblandning är att det är vi som politiker som sist tvingas göra en affärsmässig bedömning som vi inte har någon kompetens för.

Sedan den här affären hade spruckit följde en febril aktivitet i relationerna mellan Sverige och Norge. Man skall erinra sig att sprickan uppstod 1979, alltså när vi stod mitt uppe i eller hade mycket färsk erfarenheter av den andra oljekrisen, och det framstod som angeläget från svensk sida att man skulle kunna få del av den norska oljan. Detta utlöste en stark aktivitet från den svenska regeringens sida för att försöka skaffa fram det som norrmännen efterfrågade, nämligen industriell kompetens som kunde användas för att ge god räntabilitet åt de norska oljekomsterna.

Jag var själv inblandad i den här affären som tjänsteman på regeringskansliet och har därför ganska levande erfarenheter från det som då hände.

Vi försökte i administrativ ordning att hitta företag som kunde ha något att erbjuda norrmännen, erkannerligen norska företag. Man kan sammanfattningsvis säga att de här försöken misslyckades. Jag tror i grunden att det berodde på att hela den process som den

spruckna Volvo-Norge-affären utlöste byggde på en felsyn från den svenska regeringens sida. I detta ligger också ett betydande mått av självkritik, eftersom den regering som vi då hade enbart bestod av partivänner till mig.

En regering kan helt enkelt inte köpa industriell kompetens, i den mening som jag nu lägger in i detta begrepp, av en annan regering. Självfallet kan en regering köpa produkter, rent av hela fabriker, från företag eller från en annan regering. Men man kan inte köpa kompetensen att utveckla nya produkter och affärsidéer, att kombinera företagsledningskunnande med kapital- och affärsidéer på ett unikt sätt, vilket är nödvändigt för att man skall nå framgång på den internationella marknaden. Detta är en utomordentligt svår konststart.

Vi kan naturligtvis i ganska schablonmässiga termer karakterisera framgångsrika företag. Det finns t. ex. en färsk svensk studie som visar att de företag som under de senaste 10–15 åren haft stora framgångar kännetecknas av att de har ett mycket stort inslag av forskning och utveckling med betoning på produktutveckling och av att de har gjort mycket stora marknadsföringsinsatser i de länder där de har sålt produkterna, huvudsakligen utanför Norden. Men det förhållandet att vi kan göra sådana schablonmässiga konstateranden om hur företagen ser ut innebär inte att vi har kompetens att fatta de nödvändiga företags- eller affärsbesluten.

Vi är helt enkelt oförmögna som politiker att närmare förstå den process där produktionsfaktorerna kombineras på ett sätt som kan leda till framgång för företagen. Detta är en brist på förmåga inte bara hos politiker utan också i hög grad hos ekonomiska analytiker som försöker att förstå hur företag fungerar. Mot denna bakgrund är det också en ganska självklar slutsats att vi inte som politiker eller som regeringar i administrativ ordning kan klara att kombinera produktionsfaktorer på ett framgångsrikt sätt. Därmed kan vi inte heller förhandla om utbytet av sådana produktionsfaktorer mellan länderna. Slutsatsen är att vi måste visa en större tillit till och ge ett större svängrum åt dem som verkligen klarar denna utomordentligt svåra uppgift, nämligen de framgångsrika företagen.

Skall vi skapa förutsättningar för ett närmare samarbete mellan företag i Norden är det oerhört viktigt att vi ökar kapitalets rörlighet. Det är aktiemarknadens viktigaste uppgift att se till att kapital kan användas för utveckling av industriell kompetens på ett sätt som kan komma alla till godo och som inte minst kan leda till att man löser besvärande arbetslöshetsproblem i de nordiska länderna.

Gunnar Berge sade nyss från denna talarstol att det egentligen inte på grundval av gällande valutaregleringar finns några väsentliga hinder för samarbete mellan företag i Norden. Jag vill hävda att den uppfattningen är felaktig och grundar detta på många kontakter och samtal med ledande svenska företagare som haft eller försökt att inleda samarbete med företag i andra nordiska länder.

Vi vet att de finansiella riskerna för företagen är ovanligt stora nu och sannolikt kommer att växa framöver. Det krävs ett mycket stort kapital och ett betydande finansiellt risktagande för att man skall kunna utveckla nya produkter. Den tid som det tar att utveckla produkterna har blivit väsentligt längre, samtidigt som produkternas överlevnadstid har blivit betydligt kortare. Därför är det viktigt att man får en bred finansiell bas, något som ofta kräver samarbete mellan företag, och gärna mellan företag placerade i olika länder.

Jag sade i går i generaldebatten att det finns en unik industriell kompetens i Norden, att de nordiska länderna – särskilt Sverige, Danmark och Finland – inte står långt efter de industriella giganterna på världsmarknaden och sannolikt ligger före alla andra länder än U S A, Västtyskland och Japan. Problemet är att den industriella kompetensen är koncentrerad till de tre länder som jag nämner, samtidigt som det stora kaptitalet finns framför allt i Norge. Därför är det viktigt att möjligheterna att gifta ihop denna kompetens och detta kapital ökar.

Det är naturligtvis ett problem att det i Norge är statsmakten som förfogar över kapitalet. Det gör att det ofta blir en part, som saknar affärsmässig kompetens – och det gäller oavsett vilken partifärg som den råkar ha – som skall förhandla med företag. Det vore angeläget att man i Norge kunde finna former för att slussa ut det norska oljekapita-

let till företag, för att därmed skapa större möjligheter till ett samarbete mellan företag i de olika nordiska länderna.

Gunnar Berge ställde frågan om vi som tillhör mittengrupperingen tycker att man skall begränsa liberaliseringen till de nordiska länderna och ta avstånd från en vidare liberalisering, som också omfattar länder utanför Norden.

Jag kan i varje fall för folkpartiets i Sverige räkning säga att vi menar att en generell liberalisering inte bara är en eftergift för vad som är nödvändigt för att öka samarbetet i Norden utan något i sig önskvärt. Det är ju inte i Norden som den stora marknaden finns för de företag som vi talar om, utan det är ute i världen, och många gånger krävs det omfattande samarbete med företag också i andra länder än de nordiska för att de nordiska företagen skall nå verklig framgång.

Jag tycker inte att den makroekonomiska invändning som Gunnar Berge gjorde, nämligen att man behöver valutaregleringar för att föra en självständig räntepolitik, längre håller. Våra ekonomier är i så hög grad sammanvävda med ekonomier utanför Norden att självständigheten på det här området i praktiken redan är uppgiven. Vi är beroende av den internationella räntenivån i Sverige och i de andra nordiska länderna. Därför håller inte detta argument för att upprätthålla en valutastiftning som har spelat ut sin roll. Dessutom har de övriga länderna redan liberaliserat sina valutaregleringar, och det förhållandet att vi här uppe i Norden har den kanske strängaste valutaregleringen i i-världen bidrar därför ytterligare till att snedfördriva förhållandena.

Det framstår t. ex. för många svenska företag som enklare att göra affärer med amerikanska eller västtyska företag än att göra det med nordiska företag, och detta är naturligtvis inte befrämjande för utvecklingen i det nordiska samarbetet. Därför är en generell liberalisering av valutaregleringen angelägen både för ett ökat samarbete mellan nordiska företag och för att dessa företag skall nå framgångar på världsmarknaden.

Jag vill upprepa att ett fältrop i det nordiska samarbetets tecken för sysselsättningen och samarbetet under de kommande åren måste bli: Befria kapitalet!

Meddelanden

Det meddelades att statsråden Curt Boström och Lena Hjelm-Wallén intagit sina platser i rådet.

Buttedahl: Under Stockholm-sesjonen i fjor vedtok flertallet i Nordisk Råd at Ministerrådet skulle undersøke mulighetene for å unnta de nordiske land fra prinsippet om ikke-diskriminerende kapitalliberaliserings tiltak. Finansministrene har fulgt opp dette vedtaket gjennom samtaler med OECD. Møtet med OECD ble negativt. Et isolert nordisk aksje- og kapitalmarked ville være i strid med OECDs gjeldende kapitalliberaliseringskoder, og OECDs krav om likebehandling av landene i OECD-området.

Økonomisk utvalg har tatt dette til etterretning og har konkludert med at tiden ikke er inne til å fremme dette videre i OECD. De internasjonale forpliktelser vi har påtatt oss, tillater ikke ensidig liberalisering innen den nordiske region. Dette må i tilfelle, som det står i meddelendet, ha virkning for alle OECD-land.

Flertallet i Økonomisk utvalg understreker at friere kapitalbevegelse mellom de nordiske land kan gi betydningsfulle bidrag til en økonomisk og industriell utvikling i Norden. Danmark og Norge har gått langt i retning av å bygge ned restriksjonene og forenkle regelverket for kapitalbevegelser. Flertallet i Økonomisk utvalg finner det derfor rimelig at det arbeides videre med disse spørsmål, og viser i den sammenheng til de endringer som allerede er foretatt i Norge og Danmark, og som bør være et egnet utgangspunkt for de øvrige nordiske land.

Det er foretatt visse endringer i påvente av en mer omfattende revisjon av valutalogvgivningen i de øvrige nordiske land. De endringer som allerede er gjennomført i Danmark og Norge, og som er under overveielse i de andre land er av ikke-diskriminerende karakter overfor OECD-området. Det er i så henseende en liberalisering overfor tredjeland – dette også som et svar til Gunnar Berge.

Det er imidlertid et godt stykke igjen til de nordiske land er på linje med hverandre. Dette er mye av bakgrunnen for at flertallet

ville ha en ny meddelelse om utviklingen og foreslår at rekommandasjonen blir stående på Rådets sakliste og forblir på finansministerens arbeidsbord.

Finansministrene har for sin del bekreftet at den nordiske embetsmannskomite for valuta- og finansielle spørsmål fortsatt skal ha liberaliseringstiltak på sin arbeidsliste. Hensikten er fra Ministerrådets side at så snart situasjonen hva angår betalingsbalanse, og pengepolitikk, blir lettere i de land som i dag er kommet kortest, skal nye overveielser om generelle liberaliseringer kunne innledes uten forsinkelser. Også av denne grunn er det viktig at saken fortsatt står på dagsorden, slik at Nordisk Råd blir holdt løpende orientert om utviklingen.

Hagen: Fru president! Jeg går ut fra at Johan Buttedahl i hovedsak snakker på vegne av midtengruppen i tillegg til å snakke på vegne av Senterpartiet fra Norge. Nå har jeg også hørt Bengt Westerberg fra det svenske Folkpartiet, og i hans uttalelse finner jeg for så vidt støtte for en rekke synspunkter som jeg har hevdet i Norge, bl. a. at vi skal oppheve all valutaregulering i Norge fordi vi er i den spesielle situasjon å ha nok kapital. Det er ikke lenger slike problemer som det var da valutareguleringene ble innført etter krigen.

Jeg vil gjerne få lov til å spørre Johan Buttedahl om han i hovedsak deler de synspunkter som Bengt Westerberg gjorde seg til talsmann for, nemlig at man også bør vurdere en åpning ikke bare i Norden, og heller ikke begrense det innenfor OECD-området, men at man ganske enkelt åpner for langt større frihet overfor det internasjonale samfunn. Når man først har fordeler av større frihet når det gjelder kapitalrørelsene, er det ingen grunn til at det i utgangspunktet bare skal begrenses til Norden hvis det totalt sett er en fordel med større kapitalfrihet når det gjelder det nordiske næringslivs behov for kapital og internasjonalisering.

Mitt spørsmål til Johan Buttedahl er: Deler han i hovedsak synspunktene til Bengt Westerberg om et åpnere internasjonalt kapitalmarked også for de nordiske land – og da særlig Norge, hvor mulighetene absolutt er til stede?

Muurman: Fru president! Det stämmer som det sades här, att det många gånger är svårare för nordiska företag att operera i Norden än att operera i andra länder, och det känner vi socialdemokrater också bra till. Det är klart att på den punkten kan vi på nationell basis koordinera vår lagstiftning och på det sättet underlätta den nordiska företagsoperationsfriheten inom Norden. Jag tror det är den viktigaste frågan för tillfället. Men statistiken påvisar också klart att internationaliseringen inom Norden och också från Norden utomlands har varit mycket stark på senaste tid, som också framgick av Ilkka Suominens inlägg här. Det har sedan inverkan också på så sätt, att om vi vill liberalisera kapitalmarknaden inom Norden i strid med OECD:s reglemente måste vi också vara beredda på att de verkligt kapitalstarka länderna ute i världen också får större grepp om de nordiska ekonomierna, och jag tror, att vi i detta skede inte är beredda på en sådan risk.

Men, fru president, jag vill konstatera, att det finns mycket att göra genom att harmonisera och rationalisera den nationella lagstiftningen som berör företagets operationsfrihet och verksamhetsmöjligheter inom Norden – och det borde vi koncentrera oss på.

Buttedahl: Disse to replikker skal jeg ganske kort kommentere slik:

Hr. Hagens ønske om opphevelse av valutareguleringene i Norge vil vanskelig kunne aksepteres slik som Hagen fremlegger det her. Jeg henviser til det som vår egen regjering har gjort i så henseende. Det er bygd ned restriksjoner og foretatt betydelige forenklinger av regelverket. Det er neppe til hr. Hagens overraskelse at det kan være nyanser i midtengruppen, som består av 16 partier, i visse valuta- og kredittpolitiske spørsmål.

Hr. Muurmans innlegg tar jeg til inntekt for det syn jeg selv gav uttrykk for.

Berge: President! Etter å ha hørt innlegget fra Bengt Westerberg og holdt dette opp mot hva representanten Buttedahl gav uttrykk for, synes jeg nok det var noe forsiktig uttrykt av Buttedahl å si at det var visse

nyanser innenfor midtengruppen. Man kan etter denne debatten konstatere at det er ikke bare nyanser innenfor flertallet i utskottet, men sterkt delte oppfatninger om hvor langt man skal gå når det gjelder å liberalisere valutareguleringene. Jeg konstaterer med tilfredshet at Buttedahl i hvert fall ikke ville gå så langt som til å oppheve enhver regulering. Dermed er det vel også klart at det heller ikke ligger noen oppfordring fra flertallet i Nordisk Råd til Ministerrådet om å gå videre så langt som til å tenke seg en fullstendig liberalisering.

Her er det egentlig òg litt misvisende å snakke om de liberaliseringer som er gjennomført i Norge og Danmark. En skal være klar over at Danmark nær på har gjennomført en fullstendig liberalisering, men det har selvfølgelig ikke Norge gjort. Så hvis en anbefaler å gå så langt som i vårt land, er betenkelighetene etter min oppfatning også mindre.

På samme måte som Peter Muurman vil jeg også understreke behovet for ytterligere harmonisering av de regler og bestemmelser som gjelder for valutatransaksjoner, men det gjelder også en rekke andre områder.

For øvrig vil jeg gjerne få replisere til representanten Bengt Westerberg at det i hvert fall ikke kan være korrekt historiefremstilling å antyde at det var byråkratiske hindringer som veltet Volvo-avtalen. Det er heller ikke slik at avtalen ble initiert av svenske regjeringspolitikere, men derimot av foretaksledelsen i Volvo. Det var de som var pådrivere i den saken, og ikke den daværende svenske regjering. Hr. Westerberg hadde hatt muligheter fra sin sentrale posisjon som statssekretær i det daværende budsjettdepartement. Men det var ikke der påtrykket for å få i stand denne avtalen kom. Når den mislyktes, var det av helt andre årsaker. Det skyldtes aksjeeierne i Volvokonsernet, og det skyldtes også betydelig lunkenhet i Norge, men da ikke i den daværende norske regjering.

Helt til slutt vil jeg gjerne understreke igjen at vi ikke skal undervurdere de problemer som kan oppstå for de nordiske land, dersom vi i fortsettelsen ser behov for og har ønske om å føre en annen økonomisk politikk enn den landene på kontinentet fører. Det er i generaldebatten under denne sesjonen gang på gang blitt uttrykt at vi har lykkes bedre i

Norden med å håndtere eksempelvis sysselsettingsproblemene, og det er jo et resultat av at det har vært vilje i våre land til å føre en annen økonomisk politikk. Hvis vi gir fra oss alle makroøkonomiske styringsmidler, blir det vanskeligere å føre en slik alternativ politikk i de nordiske land, som altså har gitt bedre resultater enn det vi ser eksempelvis på kontinentet. *Det* er – når det komme til stykket – det viktigste poenget i denne saken.

Benkow: Fru president! Hr. Berge mente å kunne påpeke at det var noe delte oppfatninger i midtengruppen om graden av liberalisering. Den kan nok være riktig, men det er i hvert fall én ting hele midtengruppen er samlet om: ønsket om å gå lenger enn hr. Berge. Hr. Berge røpet også at det er en viss uenighet innen sosialdemokratiet, ja faktisk virket det nesten som om hr. Berge var litt uenig med seg selv, idet han i sitt annet innlegg innrømmet at det var grunnlag for å gå lenger.

Jeg tror ikke det er fare for at man spiller fra seg noen betydelige makroøkonomiske kort dersom man går inn for en mer gjennomført større liberalisering. Jeg er enig i at det å gå inn for en særskilt nordisk liberalisering ville være å fyre opp under de tendenser til proteksjonisme som man ser i vanskelige tider. Men en alminnelig liberalisering vil også tjene Norden som hjemmemarked fordi det er helt åpenbart at både foretak, det nære naboskap og de meget omfattende handelsforbindelsene mellom de nordiske land vil ha en spesiell fordel, i tillegg til den generelle, som jeg er overbevist om at heller ikke sosialdemokratiet vil overse.

Berge: Det er vel nå på det rene at beslutninger om ytterligere skritt i retning av liberaliseringer må fattes på det nasjonale plan. Hr. Benkow og jeg vil få rikelig anledning til å diskutere hvor langt det er hensiktsmessig og fornuftig å gå for Norges vedkommende, og vi behøver kanskje ikke å trette Rådet med en slik debatt nå.

For øvrig gir dette meg anledning til å komme tilbake til hva hr. Westerberg sa i sitt innlegg. Han tilla meg den oppfatning og utta-

lelse at de nåværende valutareguleringer i Norden i praksis ikke representerer noe hinder for et utvidet foretakssamarbeid. Det er en uttalelse som jeg er enig i, men uttalelsen var jo hr. Buttedahls fra hans hovedinnlegg under Stockholm-sesjonen i fjor, da han på vegne av flertallet la fram økonomisk utskotts merknader til medlemsforslaget. Det var altså en representant for flertallet, hr. Buttedahl, som kategorisk konstaterte at de nåværende valutareguleringer i praksis ikke var noen hindring for det nordiske foretakssamarbeidet. Det syns jeg er en interessant konstatering, i og med at den kom fra sakens daværende ordfører.

Westerberg: Fru president! Bara några korta anmärkningar. För det första var jag vid tiden för Volvosamarbetet, som Gunnar Berge säger, tjänstgörande som statssekreterare och försökte bidra till att undanröja alla de byråkratiska hinder som fanns, men det hindrade inte att affären uppmärksammade oss på vilken omfattande inblandning som en regering tvingas till när man försöker att få till stånd ett samarbete av det slag som var aktuellt i slutet på 70-talet mellan Volvo och den norska regeringen.

Men därtill kan man konstatera att även vi som försökte undanröja de här byråkratiska hindren till sist tvingades till en affärsmässig bedömning, och vi vet i dag att den affärsmässiga bedömning som vi, liksom Volvos företagsledning, gjorde var felaktig. Volvo var inte ett företag som inte kunde klara sig självt vid den här tiden, utan stod tvärt om inför en mycket expansiv period. Man kan möjligen säga att den norska regeringen hade genomfört en mycket skicklig förhandling. Om det byggde på att man hade särskilda insikter i Volvos affärsutveckling eller på något annat undandrar sig mitt bedömande. Men från svensk sida och från Volvos aktieägares sida hade det naturligtvis, om denna affär hade kommit till stånd på de villkor som gällde, varit en utomordentligt dålig ekonomisk uppgörelse.

För det andra tycker jag att Gunnar Berges inställning när det gäller valutareglerna är något förvirrande. A ena sidan säger han att det inte finns något hinder. Praxis har gjort

att det inte är några problem för företagen med gällande valutaregleringar. Å andra sidan har man under detta år varit inställd på att försöka undanröja valutaregleringarnas effekter för företag i Norden.

Om Gunnar Berge och de socialdemokratiska representanterna i övrigt hade accepterat uppfattningen att det inte är något hinder, verkar hela den aktivitet som förekommit under året, med resor till OECD osv., helt meningslös.

För det tredje vill jag säga att jag, liksom mittenpartierna tillsammans, inte accepterar utgångspunkten att det inte skulle finnas något som helst hinder. Vi menar att det är viktigt att man fortsätter att liberalisera valutastiftningen i de nordiska länderna. Norge har tagit vissa steg i rätt riktning, men fortfarande har både Sverige och Finland de kanske mest omfattande reglerna på det här området i den industrialiserade världen. Det är viktigt att vi följer Norges exempel vad gäller färdriktningen men också att vi är beredda att gå längre.

Därför kommer mittengruppen att rösta för utskottets hemställan.

Anker Jørgensen: Da der også har været henvist til Danmark og danske synspunkter, vil jeg gerne sige, at også danske socialdemokrater principielt går ind for en liberalisering af kapitalreglerne, men vi mener, det skal ske i en virkelig helhed og i en sammenhæng. Når nu OECD tilkendegiver, at en sådan liberalisering er en hindring for et særskilt nordisk kapitalmarked, er det et synspunkt, som jeg mener vi er nødt til, også i Nordisk Råd, at lytte til, og jeg mener, det er letsindigt, når hr. Westerberg siger noget om, at det jo bare er en gammel bestemmelse fra engang i 1960'erne, for den gamle bestemmelse er altså stadig væk gældende, og den bør der tages rimeligt hensyn til.

Vi vil gerne gå ind for en liberalisering af kapitalregler, men vi vil ikke gøre det i et for hurtigt tempo og uden tilstrækkelig sammenhæng, for det kan bringe betalingsbalancen og de enkelte landes, også Nordens, pengepolitik i fare. Det er det, der er synspunktet.

Med andre ord, vi går gerne ind for en liberalisering, men det skal ske i en noget større helhed. Måske kan udviklingen om-

kring en nordisk handlingsplan føre udviklingen i retning af også en liberalisering af kapital, men jeg synes, at i øjeblikket er der tale om et så ensidigt højreorienteret kapitalbevægelsessynspunkt, at man bør afstå fra at vedtage det, som der er tilløb til at man nu vil vedtage i Nordisk Råd.

Berge: Jeg har ikke behov for å svare på Anker Jørgensens replikk.

For øvrig har Bengt Westerberg selvfølgelig rett i at Volvo-forhandlingene avdekket en del handelshindringer, hindringer bl. a. på det skattepolitiske området, som det har vært arbeidet videre med. Men det var ikke strenge valutareguleringer i de nordiske land som hindret at den avtalen kom i stand. Å påstå det ville være historieforfalskning.

For øvrig er det blitt meg fortalt – jeg tilstår det – at det i de seks år man hadde en borgerlig regjering i Sverige, overhodet ikke ble gjennomført noen liberalisering når det gjaldt valutareguleringene. Jeg vet ikke om det var en forsømmelse, som man nå innrømmer, eller om det rett og slett var slik at man ikke så noe påtrengende behov for en liberalisering ettersom slikt initiativ ikke ble tatt.

Når det gjelder påstanden, som hr. Westerberg kalte det, om at eksisterende valutaregler ikke utgjør noe hinder, har jeg sagt at de ikke utgjør noe avgjørende hinder, og det er altså en oppfatning som deles av bl. a. hr. Buttedahl, og som dessuten en rekke foretaksledere har gitt uttrykk for når bl. a. Økonomisk utvalg har diskutert disse spørsmålene.

Ändringar i medlemslistan

Det anmäldes, att Ólafur G. Einarsson återtagit sin plats i rådet och att Þorsteinn Pálsson lämnat sessionen, att Lars Werner lämnat sessionen för resten av denna dag och ersatts av Eva Hjelmström.

Rådet beslöt att ändra medlemslistan i enlighet härmed.

Sedan diskussionen förklarats avslutad företogs votering medelst voteringsapparat, varvid utskottets förslag ställdes mot reservanternas.

För utskottets förslag röstade: Arne An-

dersson, Stefán Benediktsson, Jo Benkow, Ólafur G. Einarsson, Filip Fridolfsson, Rune Gustavsson, Carl I. Hagen, Flemming Hansen, Ivar Hansen, Karen Thurøe Hansen, Margit Hansen-Krone, Guðrún Helgadóttir, Elsi Hetemäki-Olander, Liisa Hilpelä, Tytti Isohookana-Asunmaa, Olof Jansson, Karen Højte Jensen, Gunnel Jonäng, Ilkka Kanerva, Hannu Kemppainen, Helge Adam Møller, Bente Moustén Nielsen, Hans Nyhage, Aase Olesen, Jan Petersen, Per Petersson, Páll Pétursson, Håkon Randal, Gunvor Schnitler, Otto Steenholdt, Jens Steffensen, Pär Stenbäck, Jógvan Sundstein, Ilkka Suominen, Petter Thomassen, Friðjón Þórðarson, Ole Gabriel Ueland, Bengt Westerberg och Marjatta Väänänen.

För reservanternas förslag röstade: Lenart Andersson, Margrete Auken, Dorte Bennedsen, Gunnar Berge, Gro Harlem Brundtland, Kaj Bärlund, Bjarne Mørk Eidem, Mikko Elo, Lahja Exner, Arne Gadd, Kirsti Kalle Grøndahl, Eidiur Guðnason, Gutorm Hansen, Eva Hjelmström, Per-Olof Häkansson, Karl-Erik Häll, Tyra Johansson, Anker Jørgensen, Arvo Kemppainen, Sakari Knuutila, Finn Kristensen, Erkki Liikanen, Grethe Lundblad, Astrid Murberg Martinsen, Peter Muurman, Gunnar Nilsson, Sture Palm, Oddrun Pettersen, Kaj Poulsen och Bernhard Tastesen.

Frånvarande var: Esko Aho, Johan Buttedahl, Karl-Gunnar Fagerholm, Lilli Gyldenkilde, Jens Peter Jensen, Preben Lange, Paavo Lipponen, Erlendur Patursson, Robert Pedersen, Heikki Riihijärvi, Pétur Sigurðsson, Reulf Steen, Sten Svensson, Karin Söder, Hans Olav Tungesvik, Pirkko Turpeinen, Bengt Wiklund och Odd With.

Utskottets förslag hade sålunda antagits med 39 röster mot 30.

3

D 1985/24/1980/e: Meddelande om rekommendation nr 24/1980 angående glasindustrin i Norden

Ekonomiska utskottet hade föreslagit, att Nordiska rådet måtte lägga meddelandet till

handlingarna i avvaktan på nytt meddelande till nästa ordinarie session.

Utskottets förslag bifölls.

4

B 59/e: Ministerrådsförslag om handlingsplan för ekonomisk utveckling och full sysselsättning

Ekonomiska utskottet hade föreslagit, att Nordiska rådet i anledning av ministerrådsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordisk Råd rekommenderer Nordisk Ministerråd å vedta og gjennomføre en handlingsplan for økonomisk utvikling og full sysselsetting i samsvar med Nordisk Råds synspunkter og ministerrådsforslag B 59/e.

Aase Olesen och Carl I. Hagen hade till utskottets betänkande fogat var sitt särskilt yttrande.

Gunnar Nilsson (ekonomiska utskottets förste talesman): Fru president! Det har redan under generaldebatten fällt många positiva omdömen om förslaget till handlingsplan för ekonomisk utveckling och full sysselsättning. Ekonomiska utskottet bekräftar i allt väsentligt detta i sitt betänkande över förslaget.

Förväntningarna som utskottet ställt upp för en sådan handlingsplan har i många avseenden blivit tillgodosedda. Handlingsplanen är konkret, täcker ett flertal områden och medför en väsentlig ökning av ambitionsnivån i det nordiska samarbetet. Det är en viktig satsning inom ramen för det ekonomiska samarbetet i Norden som nu kommer att äga rum. Generaldebatten befäster detta intryck.

Emellertid har utskottet hela tiden ansett att en nordisk handlingsplan bara kan bli *ett bidrag* till lösningen av våra länders ekonomiska problem. Huvudansvaret ligger på det nationella planet. Planen kan således inte ersätta nödvändiga insatser i respektive land. Därutöver är ett vidare internationellt samarbete i den ekonomiska politiken särskilt betydelsefullt för små länder med öppna ekonomier såsom de nordiska.

Det måste också sägas att handlingsplanen kan ge intryck av att vara mera expansiv än den egentligen är. Flera av förslagen har varit kända sedan tidigare, och satsningarna på förbättrade kommunikationer innebär i första hand att redan planerade investeringar tidigare läggs. Detta reducerar dock inte värdet av handlingsplanen.

Vi har påskyndat genomförandet av flera angelägna nordiska samarbetsprojekt, och slutsatsen är för utskottets del klar: Ett nytt första och viktigt steg på vägen till ett ökat ekonomiskt samarbete har tagits men handlingsplanen måste fortsättningsvis regelbundet revideras, och 1989 utgör ingalunda någon slutstation. Uppföljningen av handlingsplanen kommer därför att inta en framträdande plats i Nordiska rådet under de kommande åren.

Statsrådet Anna-Greta Leijon förklarade i går att den svenska regeringen för sin del är beredd att medverka till detta. Vi ser fram emot en första examination vid rådssessionen i Köpenhamn nästa år.

Kultur-, trafik- samt social- och miljöutskotten har var för sig yttrat sig över handlingsplanen. Enigheten om den positiva grundsyn som jag har givit uttryck för är utbredd bland rådsmedlemmarna. Dock föreligger det två särskilda yttranden i utskottets betänkande, varav det ena behandlar vissa principiella frågor som inte återfinns i handlingsplanen. Bortsett från detta förhållande föreslår utskottet att förslaget till handlingsplan nu skall godkännas av rådssessionen med de synpunkter som finns redovisade i handlingarna. Några kommentarer är dock nödvändiga.

Bland redan tidigare kända uppgifter redovisas nu konkreta förslag till åtgärder. Det gäller det vidare arbetet med Norden som hemmamarknad, exportfrämjande åtgärder, satsningar på ökat tekniskt forsknings- och utbildningssamarbete i Norden och en upprustning av det industri- och regionalpolitiska samarbetet – för att sammanfatta inriktningen på de olika åtgärderna.

Delar av handlingsplanen präglas av ett viktigt nytänkande. Det gäller särskilt i fråga om investeringarna inom kommunikationssektorn. Dessa förslag utgör också tyngdpunkten i handlingsplanen.

Den nya utlåningsanordningen vid Nordiska investeringsbanken måste också tillmätas stor betydelse. En gemensam satsning i Västtyskland på att marknadsföra Norden som ett turistområde är ett annat viktigt förslag.

Uppbyggnaden av ett "industriellt kraftcentrum" i Oslo och nya områden för forskningssamarbete samt samordning av de nationella systemen för datakommunikation mellan universitet och forskningsinstitutioner är andra exempel på ett positivt nytänkande.

Vissa förslag har karaktären av utredningsuppdrag. Ett utvidgat el-samarbete, ett nordiskt naturgasnät och en nordisk ordning med innovations- och marknadsföringslån med anknytning till verksamheten vid Nordiska investeringsbanken är några sådana exempel. En helt ny och mera ändamålsenlig finansiering av det nordiska samarbetet skall också utredas.

Handlingsplanen medför också att resurserna för det nordiska samarbetet utökas väsentligt

Under rådets behandling av handlingsplanen har ytterligare behov av insatser och nya initiativ inom ramen för handlingsplanen aktualiserats. Rådet fäster bl. a. vikt vid ytterligare resurser för projekt rörande ungdomsarbetslösheten och de problem som följer av ett stadigt ökande antal långtidsarbetslösa.

Samtidigt måste kvinnornas sysselsättningsmöjligheter ägnas större uppmärksamhet. Kultursektorns och miljöpolitikens roll för sysselsättningen borde vidare ha erhållit en mera framträdande plats i handlingsplanen än vad som nu är fallet.

I handlingsplanen sker vidare en värdefull viljeyttring om vikten av att undanröja hinder för ett ökat fackligt samarbete i Norden. Det sker mot bakgrund av bl. a. integrationen inom näringslivet i Norden. Detta är positivt, men inom utskottet anser vi inte detta vara tillräckligt. Ministerrådet måste vara berett att vidta konkreta åtgärder som främjar ett sådant samarbete.

Vid ett möte med arbetsgivarföreningarna i de nordiska länderna i januari diskuterades särskilt de problem som sammanhänger med utthyrning av arbetskraft. Ett intensifierat samarbete inom ministerrådet i dessa frågor bör äga rum. Det kan med fördel ske med

utgångspunkt från rapporten om grå arbetskraft, som utkom i höstas. En rapport om ekonomisk brottslighet har också utarbetats, och det finns flera beröringspunkter mellan de båda rapporterna. Ministerrådet borde nu göra ytterligare ansträngningar för att klargöra samarbetets inriktning och främja konkreta förslag inom detta arbetsfält.

Fru president! Låt mig därutöver göra några personliga reflexioner över den nu framlagda handlingsplanen.

Styrkan i den ligger i de många olika och konkreta förslagen – både i fråga om deras karaktär och omfattning. Ambitionsnivån kommer vi dock alltid att kunna diskutera. Men värdet av handlingsplanen ökar, om vi ser mera till dess principiella innebörd. Där vill jag särskilt betona följande aspekter.

Arbetslinjen i arbetsmarknads- och sysselsättningspolitiken har nu bekräftats av samtliga nordiska länder. Det har redan påpekats, och det är en framgång och styrka för de sysselsättningspolitiska åtgärder som måste vidtas för att arbetslösheten på allvar skall kunna reduceras i Norden. Arbetslöshetens kostnader riskerar annars att undergräva våra ekonomier. Probleemens omfattning riskerar också att medföra en uppgivenhet – ett sätt att kringgå ansträngningarna i kampen mot arbetslösheten. Detta är också ett par av budskapen i den tredje rapporten från projektet om arbetslöshetens kostnader som nu föreligger.

De industripolitiska insatserna och investeringsprogrammet i vägar och järnvägar bidrar i sig till att positivt påverka förutsättningarna för näringslivet att expandera. Åtgärderna skapar bättre villkor för företagen, om de förmår att ta vara på utvecklingsmöjligheterna som återfinns i handlingsplanen.

Viktiga steg har tagits för en nordisk samarbetspolitik, som skall befrämja industriell tillväxt och förnyelse. Insatser inom andra områden, som t. ex. energi- och miljösektorerna, bör kunna förstärka detta intryck.

Sambandet mellan offentlig och privat sektor bekräftas på nytt. Den offentliga sektorn är en oerhört viktig drivkraft för näringslivets utveckling i allmänhet. Handlingsplanen bekräftar detta förhållande, vilket står i direkt kontrast till dem – också i Nordiska rådet – som hävdar motsatsen.

Regeringarnas uppslutning till detta synsätt är betydelsefull och skapar nya perspektiv. Handlingsplanen innebär ett genombrott för regeringarnas möjligheter att både samarbeta och samordna delar av investeringspolitiken. Utrymme finns också för att ta nya initiativ i framtiden.

Det finns en och annan som tillskriver den s. k. Gyllenhammargruppen "äran" av förslaget till handlingsplan. Låt mig helt enkelt erinra om att hela programmet för utbyggnaden av kommunikationer vore omöjligt utan statsmakternas medverkan och övergripande ansvar.

Jag vill också påminna om hur Volvo på egen hand misslyckades när man försökte att realisera ett renodlat näringslivsprojekt för nordiskt, främst norsk-svenskt, samarbete 1979.

Nordiska investeringsbankens och Nordiska industrifondens roll i det nordiska ekonomiska samarbetet ökar i betydelse. Anslagsökningarna och den särskilda utlåningsanordningen för att finansiera investeringsprogrammet stärker deras centrala och operativa roll i nordiskt näringspolitiskt samarbete. Nya perspektiv öppnar sig, och kan vi dessutom forma nya riktlinjer för finansieringen av det nordiska samarbetet i framtiden, kan ytterligare steg tas för att tillföra handlingsplanen nya inslag i framtiden.

Viktigt är vidare att de fem nordiska länderna nu inför omvärlden kan påvisa att samarbete kring investeringspolitiken är möjligt att genomföra och att detta lönar sig.

I internationella fora bör nu därför ansträngningarna öka för att främja en samordnad och väl avvägd och koordinerad stimulanspolitik, som bygger på ökade investeringar. Handlingsplanen bör kunna ge ny näring åt dessa strävanden och nordiska initiativ bör kunna få ökad genomslagskraft.

Intentionerna i budskapen från nordisk och europeisk fackföreningsrörelse börjar nu också få en ökad politisk förankring. Det nordiska samarbetet har under åren tillförts nya impulser från Nordens fackliga samorganisation.

Handlingsplanen är ett exempel på detta. Det var i augusti 1982 som styrelsen för NFS för sin del redovisade ramar om innehåll i en nordisk handlingsplan för full sysselsättning

och ekonomisk tillväxt. Socialdemokraterna förde idén om en sådan plan vidare, och andra partigrupper följde efter precis som Gunnar Berge påpekade i generaldebatten. En bred partipolitisk enighet uppnåddes kring de nya uppgifterna vid rådssessionen 1983.

Jag vill påminna om detta för att undvika eventuella oklarheter i historieskrivningen. Som ordförande i utskottet har jag varit med om alla turerna. Några efterhandskonstruktioner kommer därför aldrig att bli trovärdiga.

Nu ger fackföreningsrörelsen ny näring åt industri- och exportsamarbetet. För en månad sedan anordnade NFS en konferens om projektexport. Statsrådet Mats Hellström berörde detta i går under generaldebatten. I en facklig rapport redovisas nu återigen nya idéer och förslag till samsarbetsuppgifter, som är till gagn för både sysselsättningen och näringslivets utveckling. Uppgifterna fordrar politiska initiativ och torde få större praktisk betydelse för företagen och de anställda än begränsade ändringar i valutalagstiftningen. Erfarenheterna visar att nuvarande regler inte är principiella hinder för ett direkt och konkret företagssamarbete. Omfattningen av direktinvesteringarna vittnar om detta. Men för dem som hellre slår vakt om kapitalintressen än arbetslösa människor blir kravet på att frigöra kapitalet ett slagord.

Vid denna session har finansministrarna delvis gett ett svar på den fråga de ställde i fjol, och rådet ansluter sig till förslagen i handlingsplanen. Den nationella politiken är inte mer tänjbar än att samarbetets omfattning och inriktning ytterst bestäms av den politiska viljan i våra respektive regeringar och parlament. Jag tror detta är ett viktigt påpekande inför det fortsatta arbetet med en "rullande handlingsplan".

I den mån detta fordrar några "särskilda bindningar" beror det ytterst på förslagens konkreta innebörd och vår förmåga att genomföra dem med de förutsättningar som erfordras.

Rådsmedlemmar! En svan har blivit en gemensam symbol för det nordiska samarbetet. Den har nu fått luft under vingarna. Den för med sig ett tungt och viktigt bagage, som måste vårdas ömt. Det får inte lämnas något utrymme åt kraschlandningar. I stället skall

svanen landa mjukt och inhämta nya impulser för ett ännu högre lyft vid kommande rådssessioner.

Mötet avbröts härefter kl 12.05 och återupptogs kl 13.30.

Karin Söder (ekonomiska utskottets andra talesman): Fru president! För femton år sedan vid Nordiska rådets session i Reykjavik stod också en plan för utvidgat nordiskt ekonomiskt samarbete på dagordningen. Inte fullt två månader efter det att Nordiska rådet givit sin anslutning till Nordek-planen rann hela projektet ut i sanden. Att gå närmare in på detta för det nordiska samarbetet så dystra nederlag vore att strö salt i kanske ännu öppna sår.

Den ekonomiska handlingsplan som vi nu har att ta ställning till har ibland betecknats som ett slags mini-Nordek. Det kan ligga en del i den karakteristiken. Men Nordeks yttersta syften var inte desamma som vi kan skönja bakom dagens "Norden i vekst". Nordek var visserligen en helhetsplan, men det bärande elementet var tullunionen. "Norden i vekst" har inte samma långtgående mål som Nordek. Kanske kan det underlätta dess genomförande. "Norden i vekst" har framsprungit ur det parlamentariska tryck som ett helt enigt nordiskt råd riktade mot ministerrådet vid förra rådssessionen och för den delen också ett år dessförinnan. Man kan samtidigt säga att det trycket var väl förankrat i partigrupperna genom de förslag som partigrupperna lade fram och där det fanns ett omfattande förslag från mittengruppen.

Nordek var en helhetsplan. "Norden i vekst" återigen är närmast att likna vid ett mellanting mellan ett ekonomiskt sektorprogram och en helhetsplan.

Fru president! Den frihandel som infördes i Norden på 1960-talet skall avbyråkratiseras under fältropet "Norden som hemmamarknad", som vi enades om redan för några år sedan. De varuströmmar som vi trodde flöt fritt i EFTA:s efterföljd över Öresund, Kölen, Bottniska viken och det hav som ligger mellan Island och oss övriga skall nu fås att göra det också i realiteten. Samhandeln skall, hoppas vi, åter skjuta i höjden efter att ha

befunnit sig i en vågdal. Att tekniska och andra handelshinder i Norden utmönstras är bra. I längden tjänar ingen på den dolda protektionism som de facto ligger i många av dessa hinder. Det är också utmärkt att ömse-sidiga godkännanden av t. ex. livsmedel kommer till stånd. Nog skall en norrman kunna äta samma mat som en svensk, en dansk eller en finländare utan att maten undergår någon speciell kontroll, och samma sak bör gälla i motsatt riktning.

Det blir en viktig uppgift för Nordiska rådets medlemmar att kontinuerligt följa upp arbetet med "Norden i vekst". Tidsintervallen i det arbetet kräver bevakning, inte minst från parlamentarikerna.

Den nordiska mittengruppen vill, som det har nämnts och som vi har röstat för tidigare i dag, att arbetet med att befrämja fria kapitalrörelser i Norden fortsätter. För mitt eget vidkommande är OECD:s avoga inställning till en norsk-svensk eller nordisk aktiemarknad en misräkning. Att EFTA:s generalsekreterare Per Kleppe, enligt vad Arbejderbladet rapporterar från en konferens i Hamar för några veckor sedan, finner i varje fall en norsk-svensk aktiemarknad möjlig, förutsatt att den på sikt kan innefatta övriga OECD-länder, är ytterst intressant i detta sammanhang.

Bankerna i Norden bör kunna etablera sig i grannländerna. Detta tillåts redan i Danmark och Finland och är omedelbart förestående i Norge. Som en ståndaktig tennsoldat har dock vår svenska regering in i det längsta skyggat för att låta utländska banker få möjlighet att bedriva bankverksamhet i vårt land. Det förslag som framlagts i Sverige har rönt kritik för sin restriktivitet t. o. m. från riksbanksfullmäktiges sida. Att tre svenska banker som önskat öppna kontor i Norge fått avslag på sin begäran är förestäligt, eftersom våra norska vänner tillämpar reciprocitetsprincipen.

Den minst sagt konstiga tullavgift som övervägs av den svenska regeringen att införas för dem som visar oskicket att passera in över vara gränser före klockan 7 om morgonen och efter 4 på eftermiddagen skulle kunna bli ett allvarligt hinder i avbyråkratiseringsprocessen och skulle skada Sveriges trovärdighet. "Välkommen till Sverige, men

under kontorstid" skrev en stor svensk dags-tidning.

Det är inte så vi vill främja nordisk turism. Det är absolut inte i samklang med idéer som framförts av Nordiska rådet och inte i samklang med de idéer våra ungdomar för fram i syfte att främja ett nordiskt ungdomsutbyte under ljusa sommarmånader, någonting som vi verkligen vill understödja. Förslaget är en onordisk pålaga. Den tål förmodligen inte GATT:s argusöga. Liksom OECD borde väl också GATT få säga sitt.

För övrigt blev jag förvånad över att statsrådet Hellström tidigare uttalat här att han håller fast vid förslaget om avgiften. Det rimmar illa med vad statsrådet sagt i andra sammanhang där han varit progressiv till en minskning av handelshindren. Jag upprepar att om man inte bättre bevakar frågan om tullavgiften kan man få ett riktigt bakslag i arbetet med att avlägsna också övriga handelshinder inom Norden.

Fru president! Vi har något som kallas Gyllenhammar-Sundqvist-gruppen. Den tillkom för ett år sedan och hälsades med tillfredsställelse av statsministrarna. På sätt och vis kan man säga att Gyllenhammar-Sundqvist-gruppen är att betrakta som en näringslivets och fackföreningsrörelsens egna nordiska skuggutredning. I vad mån den dristige Volvo-chefens planer kan tänkas sammanfalla med den handlingsplan som vi nu tar ställning till i Nordiska rådet vet vi inte. Det är uppenbart att Pehr Gyllenhammar redan fått med sin skandinaviska drömlänk från Oslo, Göteborg, Helsingborg via Danmark till kontinenten i ministerrådets handlingsplan. Självfallet skall alla goda förslag prövas förutsättningslöst även framgent. Det är med intresse vi ser fram mot ytterligare förslag från den gruppen liksom från andra grupper. Alla goda nordiska krafter är välkomna i arbetet.

Gyllenhammargruppens agerande föranleder dock många frågor, inte minst av formell natur. Nordiska investeringsbankens handräckning i miljonklassen har föranlett kritiska kommentarer. Jag vill nu säga att resultatet av dessa pengars användning i utvecklingsarbetet för att ta fram nya utvecklingsbara initiativ måste få komma Nordiska rådets arbete i dess helhet till godo. Det är det minsta man kan kräva av en sådan utredning.

Det är viktigt att vi samtidigt som vi diskuterar den gruppens arbete tar aktiv del av och positivt analyserar de förslag som kommer från andra grupper. Jag vill då särskilt nämna ungdomsorganisationerna, som till presidiet har lagt fram ett intressant material om sin syn på framtiden och de önskemål de har om Nordiska rådets arbete. Vi har också fått ett omfattande material från de fackliga organisationerna, som jag tror kan vara till god nytta i arbetet, även om vi inte kan förverkliga alla förslag.

Det är viktigt att många röster finns med i den nordiska debatten. Det breddar intresset för Nordiskt samarbete och gör att allt fler människor kommer att tänka nordiskt. Det har vi bara att hälsa med tillfredsställelse. Det berikar också vårt arbete, som har glädjen att vara rådsmedlemmar.

Jag vill också understryka vad Gunnar Nilsson sade i debatten om att "Norden i vekst" är ett program som tar fasta på arbetslinjen, människors rätt till arbete. Ingenting är viktigare för framtiden än att slå vakt om att det är produktivt arbete, i näringslivet och inom den offentliga sektorn, som människor vill ha.

Fru president! I mittengruppen är vi positiva till att ministerrådets handlingsplan "Norden i vekst" sätts i verket. Den utgör en betydande samarbetsyttring från de nordiska ländernas sida. Sammankomsten mellan nationella insatser och nordiska insatser är ett nytt drag. Vi får anledning att återkomma vid nästa års råds-session till planens realisering. Under tiden är jag övertygad om att dess tillämpning kommer att bevakas noga i de nationella parlamenten, någonting som ligger i linje med den nya dynamiken i Nordiska rådets arbete.

Planen skall och bör vara rullande. De förslag som nu är för handen löser inte de stora långsiktiga problemen kring ekonomi och sysselsättning men är ett värdefullt bidrag. Många strukturella och andra problem lägger hinder i vägen för att komma alla dem till mötes som i dag inte har ett arbete och som upplever att arbetsmarknadens framtid är osäker. Speciellt drabbar detta kvinnor och ungdomar. Arbetet med gemensamma nordiska tag måste gå vidare som viktiga komplement till de nationella ansträngningarna.

Vi blir självfallet ständigt påmind om att vi är kraftigt beroende av den internationella miljö som vi lever i. I den miljön är Norden litet också tillsammans. Därför måste den typ av samarbete som nu påbörjas bli förverkligat och utvecklat i alla dess delar till fromma för de nordiska folken.

Petter Thomassen (ekonomiska utskottets tredje talesman): Fru president! Selv om det er noe av en milepæl som settes her i Reykjavik ved fremleggelsen av en konkret handlingsplan for økonomisk utvikling og sysselsetting, må vi hverken i denne debatten eller senere glemme at det er de enkelte lands nasjonale økonomiske politikk som er avgjørende for så vel den økonomiske utviklingen som for sysselsettingen i de nordiske land.

Handlingsplanen er da heller ikke ment som mer enn et supplement til den nasjonale økonomiske politikk. Men den er et viktig supplement, som gjennom sitt konkrete innhold og sin målrettethet vil kunne få stor betydning for samarbeidet og utviklingen fremover i Norden.

Den norske finansminister har betegnet handlingsplanen som det mest omfattende konkrete tiltak i det nordiske samarbeidet siden inngåelsen av SAS-avtalen. Jeg er langt på vei enig i det, særlig fordi at når fem regjeringer og finansministre står bak planen, er det grunn til å regne med at den blir gjennomført ved at de nødvendige bevilgninger vil bli innpasset i de nasjonale budsjetter. Dette er nødvendig om vi skal oppnå de tellende resultater som vi sikter mot.

I handlingsplanen legges hovedvekten på Norden som hjemmemarked og på investeringer på infrastrukturområdet. Dessuten legges det stor vekt på eksportfremmende tiltak og generell økonomisk politikk og nordisk samarbeid i internasjonale fora.

Det er viktige politiske og økonomiske erkjennelser som er nedfelt i planen. Fra konservativ side finner vi all grunn til å hilse velkommen de erkjennelser som planen inneholder i retning av en nøktern økonomisk politikk fra de nordiske regjeringers side.

Det er viktig når samtlige nordiske regjeringer slår fast at om vekstmulighetene i Norden skal kunne forbedres, må sparingens og

investeringenes andel av produksjonen i de nordiske økonomier økes. Samtidig legges det vekt på at en styrking av etterspørselen må skje med vekt på den konkurranseutsatte sektoren. For at dette skal kunne skje, må konkurranseevnen forbedres.

Jeg er glad for at man i handlingsplanen ikke har villet lukke øynene for at skal vi kunne forbedre konkurranseevnen, må pris- og kostnadsutviklingen dempes. Ja, i planen sies det rett ut: Redusert inflasjon og trygging av konkurranseevnen er nå de viktigste virkemidler for å skape høyere vekst og høyere sysselsetting.

Jeg skal vekte meg vel for å ta med meg en ren innenrikspolitisk debatt hit til Nordisk Råds sesjon i Reykjavik, men dette er erkjennelser som bør leses og legges merke til også i vår hjemlige opposisjon i Norge. Dette er nemlig erkjennelser som er helt i pakt med den politikk regjeringen Willoch har ført, og som jevnlig hudflettes av Arbeiderpartiet hjemme i Norge. Her i nordisk sammenheng er det gledelig samstemmighet om de realiteter som Arbeiderpartiet hjemme i Norge benekter.

Det er en fremtidsrettet hovedlinje som er valgt, når det legges så stor vekt på utbygging av kommunikasjoner og satsing på infrastruktur i vid forstand. Samlet dreier det seg om investeringer i veier og jernbaner i størrelsesorden 2,5 milliarder norske kr.

Den fremlagte handlingsplanen representerer på mange måter en ny høyning av ambisjonsnivået i det nordiske samarbeid. Det tror jeg på mange måter det kan være behov for. Jeg tenker ikke bare på de betydelige investeringer som foreslås på samferdselsområdet, men kanskje like meget på de signaler som gis om økte ambisjoner på de mer tradisjonelle områder, som Norden som hjemmemarked, økt eksportsamarbeid, satsing på industriell forskning og utvikling, bedring av samarbeidet om arbeidsmarkeds- og utdanningspolitikk, turisme og regionalpolitikk.

På bakgrunn av den reaksjon fjorårets plan under ledelse av Sveriges Kjell-Olof Feldt møtte, er det bemerkelsesverdig når Økonomisk utvalg nå enstemmig gir uttrykk for ros for at Ministerrådet dels har vært nytenkende, dels åpent for gjennomføring av forslag det tidligere har vært vanskelig å finne

fianansielle ressurser til. Oppmuntrende for Nordisk Råd og for dets funksjon er det også når finansminister Rolf Presthus i gårsdagens generaldebatt slo fast at om det ikke hadde vært for Nordisk Råds reaksjoner på fjorårets plan, hadde dagens plan ikke sett dagens lys. Nordisk Råd kan knapt få større anerkjennelse fra en finansminister enn nettopp en slik konstatering.

Jeg finner også grunn til å trekke frem den understreking som ligger i Økonomisk utvalgs uttalelse om at forslaget må ses som et viktig bidrag til å forenkle og forsterke den naturlige integrasjonsprosessen i Norden. Utvalget ser denne integrasjonsprosess som ønskelig, fordi den styrker økonomi og sysselsetting gjennom en mer effektiv nordisk næringsstruktur. Ikke minst gjelder dette for små og mellomstore bedrifter. Et stort hjemmemarked kan være av avgjørende betydning for at disse bedrifter skal kunne hevde seg i konkurranse med store og utenomnordiske foretak.

Men for at alt dette ikke bare skal bli vakre ord, er oppfølgingen viktig. Det er ofte lettere sagt enn gjort. Jeg nevnte i gårsdagens generaldebatt konkrete eksempler på at en slik prosess direkte hindres av enkelte regjeringers politikk. I dag har vi behandlet forslaget om et friere aksje- og kapitalmarked, der sosialdemokratene nok en gang stiller seg hindrende for en naturlig utvikling av et slikt samarbeid. Uten å fortsette denne diskusjonen må det være tillatt å peke på den bemerkelsesverdige mangel på sammenheng mellom liv og lære i disse spørsmål.

Men slik mangel på konsekvens og fasthet må ikke få lov til å svekke den positive verdien av handlingsplanen. Nå må alle krefter derimot settes inn på å sette planen ut i livet. Og de konservative vil bidra med sitt for at dette skal bli vellykket.

Hagen: Jeg tror de fleste av oss kan være med på å slå fast at i Norden er det nok av arbeidsoppgaver, men likevel arbeidsledighet. Det er min påstand at dette bl.a. skyldes at arbeidskraften er blitt for dyr for dem som har arbeidsoppgaver de ønsker å få utført, altså er det noe galt med systemet for prisfastsettelse på arbeidskraft. Jeg vil gjerne

få lov til å stille Gunnar Nilsson noen spørsmål i tilknytning til mitt særskilt ytrande i innstillingen fra Økonomisk utskott som han ikke berørte i sitt innlegg.

Er Gunnar Nilsson enig i at arbeidsgivere er en nødvendig gruppe for at man skal ha arbeidstakere, og vil Gunnar Nilsson være med og legge forholdene bedre til rette for arbeidsgivere? Vil Gunnar Nilsson være enig i at et system med bedriftsvise tariffavtaler automatisk vil medføre et arbeidsmarkedstilpasset lønnsystem? Det er soleklart at den nordiske fagbevegelse i realiteten har priset særlig ungdommen ut av jobbene i bedriftslivet. Vil Gunnar Nilsson være med på at det vil være fornuftig å fjerne enhver minstetarifflønn i alle tariffier, slik at hver enkelt ungdom selv får anledning til å foreta et valg om han ønsker en begynnerjobb til 25 eller 30 kr timen fremfor å gå arbeidsledig når han kommer ut av skolen?

Gunnar Nilsson: Fru president! Min oppgift var att redovisa ekonomiska utskottets synpunkter på den handlingsplan som vi har haft att behandla och inte att försöka kommenterar det säregna särskilda utlåtandet från Carl I. Hagen, vilket han så småningom kommer att presentera här.

Hagen: Fru president! Jeg forstår at jeg har stilt den tidligere LO-formannen i Sverige noen vanskelige spørsmål som han ikke ønsker å forsøke å svare på. Men jeg la også merke til at Gunnar Nilsson i sitt innlegg, etter å ha redegjort for selve handlingsplanen, sa at han ønsket å komme med noen personlige synpunkter på innholdet i den og dermed også innholdet i saken, og da hadde han selvsagt full anledning til å kommentere de forskjellige spørsmålene som var reist. Men jeg setter stor pris på at Gunnar Nilsson ikke hadde tenkt å gjøre det, fordi han mente det var viktigere å gi sine synpunkter på selve handlingsplanen som Ministerradet har fremlagt, og som utskottet har behandlet.

Det var derfor jeg gjerne ville gi Gunnar Nilsson anledning til med tilleggstaletid å kommentere de helt avgjørende spørsmål, nemlig hvorledes det kan ha seg at det i Nor-

den er så mange arbeidsoppgaver som venter på å bli utført, og at man samtidig har en betydelig arbeidsledighet. Når vi nå ser det i sammenheng med de regulerings- og kartellavtaler som finnes på arbeidsmarkedet, kan kanskje også Gunnar Nilsson med sin bakgrunn komme med visse synspunkter på hele dette viktige spørsmål, som jeg også vet at OECD er svært opptatt av. Nå har Gunnar Nilsson anledning til, hvis han har noen synpunkter, å fremkomme med dem. Hvis ikke, regner jeg med at spørsmålene er for vanskelige til at han vil prøve å besvare dem.

Minister Palle Simonsen: Fru præsident! Jeg vil gerne på Nordisk Ministerråds vegne takke for den brede opslutning omkring handlingsplanen for økonomisk vækst og fuld beskæftigelse. Det er unægtelig lettere at deltage som finansminister på dette års session, end det var for et år siden på sessionen i Stockholm.

Det er mit indtryk fra debatten her i de foregående dage, at der i alle de nordiske lande er en generel tilslutning til den opfattelse, at handlingsplanen har bragt ny dynamik og nye elementer ind i det nordiske samarbejde, elementer, som kan være vigtige drivkræfter for, at de nordiske lande hvert især og i samarbejde kan udnytte og stimulere det internationale konjunkturopsving mest muligt og derigennem forbedre beskæftigelsen.

Gennem de seneste dages debat er handlingsplanen blevet belyst og behandlet fra mange forskellige synsvinkler, og det er efterhånden svært at føje nyt til. Jeg vil derfor her ganske kort koncentrere mig om nogle enkelte hovedpunkter.

Norden som hjemmemarked er jo en – kan man kalde det – samlebetegnelse for en række aktiviteter iværksat af Nordisk Ministerråd på baggrund af rekommandationer fra Nordisk Råd. Der er dog et klart behov for at styrke samarbejdet om afskaffelse af tekniske og administrative handelshindringer i Norden, og skal Norden udvikle sig til et egentligt hjemmemarked for store og små virksomheder i vore lande, så forudsætter det også en afskaffelse af konkurrenceforvridende statsstøtteordninger samt en yderligere liberalisering på de nordiske kapitalmarkeder.

De nordiske finansministre har da også drøftet en yderligere liberalisering af de langfristede og stabile kapitalbevægelser, som vil være af særlig betydning for samarbejdet mellem virksomhederne i Norden. Et smidigt, sikkert og velfungerende internationalt finansiel system med så få restriktioner som muligt er en helt afgørende forudsætning for, at man kan høste fordelene ved den frie bevægelighed for varer og tjenester, som jo er formålet med arbejdet for Norden som hjemmemarked. Skrappe restriktioner på de internationale kapitalbevægelser svækker den internationale markedøkonomi, som vi som små lande i Norden er så afhængige af.

Der har jo under debatten i formiddags også været røster fremme om et fællesnordisk kapitalmarked, og jeg vil gerne sige meget klart, at det ville være i strid med OECDs forpligtelser. Jeg tror, at jeg på samtlige nordiske finansministres vegne kan sige, at lande som de nordiske, hvad enten de er hvert for sig eller sammen, skal undgå at sætte sig ud over de internationale spilleregler på dette område.

Handlingsplanen taler jo også om et nordisk samarbejde i bl. a. OECD. Det er vigtigt, at vi intensiverer samarbejdet og kommer til at tale så kraftigt sammen som muligt i internationale organer som OECD. Om halvanden måned skal den økonomiske politik drøftes ved ministermødet i OECD, og her har vi i virkeligheden vor første chance for at tegne dette billede. Vi må jo erkende, at selv om konjunkturforløbet – og det har været nævnt flere gange under debatten – i mange henseender er ganske tilfredsstillende i Norden, så er der også betydelige risici. Ikke mindst den stærke stigning og også udsvingene i dollarkursen understreger dette. Det er jo tankevækkende, at den usædvanlig kraftige konjunkturopgang i USA ikke er slået igennem i Vesteuropa i højere grad, end det er sket, og vi kommer nok ikke uden om at erkende, at der fremover i Vesteuropa, og måske specielt i de nordiske lande skal drøftes problemer af strukturel art, for at vi ikke skal blive tabere i kapløbet med Japan og USA. Her ligger en betydelig udfordring for de nordiske lande.

På en række områder tager handlingsplanen fat på netop de strukturelle problemer, og på en række områder er der udstuk-

ket nogle betydningsfulde rammer. Der er her en udfordring at tage op i det fortsatte nordiske samarbejde, som jeg vil vende tilbage til om et øjeblik.

Fleere af Nordisk Råds udvalg har jo gennemgået Handlingsplanen, og som debatten her under sessionen også har vist, så har der været generel tilfredshed med planen, og vi er naturligvis glade for at høre de mange positive bemærkninger, ikke mindst fra den økonomiske komité. Taletiden tillader ikke, at jeg kommenterer hvert enkelt af indlæggene fra komiteerne, men det er vel kendetegnende for udvalgsbetænkningerne som for visse dele af debatten på denne session, at der peges på områder, der ikke er med i handlingsplanen, men som man ønsker skal indgå i de kommende års nordiske samarbejde, og som man egentlig finder burde være indgået i planen.

Hertil kan man for det første sige, at der intet ligger i handlingsplanen om, at de eksisterende nordiske samarbejdsområder skal nedprioriteres, og hvad der er endnu vigtigere, det er for det andet et meget væsentligt karakteristikum, ved handlingsplanen, at den skaber nogle nye muligheder i det nordiske samarbejde. Den giver nogle rammer, også økonomiske, som det er op til de nordiske institutioner, til borgere, til erhvervslivet at fylde ud. Handlingsplanen fastlægger på ingen måde i detaljer, hvordan det nordiske samarbejde på det økonomiske område skal udvikle sig videre i de kommende år. Med handlingsplanen stiller vi derimod så at sige det nordiske samarbejdes bærekraft på en prøve. Der stilles nye finansieringsmuligheder til rådighed. Den nye låneordning i Nordisk Investeringsbanks regie er den, der har vakt størst opmærksomhed, fordi den skaber nye finansieringskilder for store infrastrukturprojekter med en nordisk dimension.

Oprettelsen af en Vestnordenfond bygger på samme princip. Hvis der er basis for nordisk samarbejde om erhvervsudviklingen på Island, Grønland og Færøerne skabes der hermed nye muligheder for økonomisk vækst og beskæftigelse i disse egne af Norden. Det samme gælder de merbevillinger, der er indeholdt i handlingsplanen, f. eks. til Industriefonden og til Nordisk Projekteksporthold. Der stilles midler til disposition, hvis der

fremkommer nordiske samarbejdsprojekter af tilstrækkelig lødighed. Det er altså igen op til grupperne at udmønte de muligheder, der nu er stillet til rådighed.

Som hovedregel kan der ske en medfinansiering over de nordiske budgetter af initiativer og projekter med en nordisk dimension, og det finder jeg er et meget vigtigt princip i handlingsplanen. Det nordiske samarbejde har jo ofte været kritiseret for at være en skal uden noget konkret indhold.

Med handlingsplanen har vi på mange områder fået skabt nogle retningslinjer og nogle muligheder for de kommende års nordiske samarbejde, som, når vi er færdige med talerne her i Nordisk Råd, skal fyldes ud. Jeg synes, debatten her i det sidste par dage har vist, at der blandt parlamentarikere i Norden er mange ideer og ønsker om, at det nordiske samarbejde skal videreudvikles. Nu kommer vi til handlingens fase.

Med de muligheder, der er skabt med handlingsplanen for økonomisk vækst og fuld beskæftigelse, beror udviklingen i det fremtidige nordiske samarbejde på kreativiteten, på fantasien og på den konkrete nordiske samarbejdsvilje hos politikere, embedsmænd, borgere og måske ikke mindst virksomheder i de enkelte lande. Jeg håber, det nordiske samarbejde må vise sin bærekraft, således at de muligheder, der her er lagt op til, også vil blive udnyttet fuldt ud.

Statsrådet **Lundkvist**: Fru president! Det var egentligen meningen att finansminister Kjell-Olof Feldt skulle ha varit här i dag och fört den svenska regeringens talan i den här debatten. Den uppgiften har jag fått ta på mig därför att han dessvärre har blivit sjuk. Kjell-Olof Feldt fick som företrädare för sina kolleger klä skott för mycket av den kritik som vid förra årets session riktades mot det förslag till handlingsplan som finansministrarna då presenterade. Han hade varit väl förtjänt att få ta emot de många positiva omdömen som har fällts om det förslag som nu föreligger och som han i hög grad har bidragit till att utarbeta.

Omkring 20 miljoner människor går idag arbetslösa i Europa. I jämförelse med Europa i övrigt har utvecklingen i de nordiska län-

derna varit bättre. Tillväxten i våra länder har varit och är högre än i övriga Europa. Medan arbetslösheten stiger på kontinenten hålls den tillbaka eller går ned i flertalet nordiska länder. Men fortfarande är arbetslösheten, det vill jag starkt understryka, oacceptabelt hög i Norden.

För Sveriges del kan vi nu se tillbaka på två år av snabb industriell återhämtning. Under 1984 steg industriproduktionen med 7% och sysselsättningen ökade med mer än 30000 personer. Industrins investeringar ökade förra året med närmare 20% och förutses öka ungefär lika mycket i år. Våra underskotts- och balansproblem har undergått en radikal förbättring. Underskottet i bytesbalansen som 1982 uppgick till närmare 23 miljarder kronor har eliminerats. Budgetunderskottet som andel av BNP har under samma period nästan halverats: från 13 till 7%. Även inflationen har nedbringats men ännu inte i den takt som hade varit önskvärd.

Med den strategi vi valt har vi försökt att undvika de förenklade recepten på allmän efterfrågeexpansion respektive ensidig åtstramning. Målet för vår del har varit att försöka gå en tredje väg, varigenom det skall vara möjligt att öka produktion, investeringar och sysselsättning *samtidigt som* underskotten i utrikesbetalningarna och statsbudgeten nedbringas och inflationen bekämpas. Vi har sökt ta oss ur krisen genom arbete och en stramare hushållning.

Vi avser att fortsätta på denna väg. Den har också gynnat våra grannar och handelspartners. Svenskt näringsliv har stimulerats till expansion och tillväxt. Det har betytt växande marknader och växande import. Den nordiska samhandeln har visat en glädjande ökning.

Jag har varit på ett miljöministermöte och kom därför tyvärr litet sent hit. Jag har emellertid blivit upplyst om att Karin Söder lär ha sagt något om våra tullavgifter som tyvärr vittnade om att hon inte hade lyssnat på Mats Hellström, när han härom dagen talade om samma ämne. Karin Söder lär ha sagt att förmodligen kommer tullavgifterna att strida mot GATT-överenskommelser och att de överhuvudtaget skulle vara en ovänlig handling mot vår omvärld.

Jag vill på nytt slå fast vad Mats Hellström

sade: Regeringen har ännu inte fattat beslut beträffande dessa avgifter. När vi fastställer våra avgifter skall de självfallet täcka kostnaderna för våra utgifter men på intet sätt strida mot de överenskommelser och avtal som vi träffat och alltid respekterar.

Statsminister Willoch gjorde i sitt anförande i generaldebatten några anmärkningar om gränshandeln. Jag måste för min del tyvärr konstatera att gränshandeln är ett olöst problem i handlingsplanen. Det är beklagligt, eftersom en liberalisering och harmonisering av gränshandelsreglerna är av stor betydelse för människorna och inte minst för de små företagen i våra gränsregioner.

Jag blev förvånad när statsminister Willoch hänvisade till vad han kallade "den brutala ändringen" i kursen mellan den norska och svenska kronan under åren 1976–83 som skäl till att Norge inte kan gå vidare mot en mer liberaliserad gränshandel. I Norge talar man numera inte om devalveringar då man förändrar kursen på den egna valutan. Istället talar man om "tekniska korrigeringar", "omviktningar" och "övergång till geometriska medelvärden" m. m. Men oavsett vilken terminologi som används, så kvarstår faktum att med de upprepade kurskorrigeringar som Norge gjort sedan sommaren 1982 har Norge kompenserat sig för den svenska devalveringen samma höst.

Därför borde det finnas goda förutsättningar för Norges regering att i handling visa att man är för liberalisering och frihandel genom att tillsammans med Sverige och Finland vidta konkreta liberaliseringar i gränshandeln mellan våra länder, vilket skulle vara av stor betydelse för Nordkalott-området.

Fru president! När det gäller handlingsplanen har den ju redan utförligt kommenterats både här idag och i generaldebatten i måndags.

Jag vill ansluta mig till den positiva värdering som många talare gett uttryck för. Handlingsplanen kommer att få stor betydelse på flera sätt. Den får direkt positiva effekter på tillväxt och sysselsättning i våra länder såväl på kort som på längre sikt. Somliga förslag skapar konkreta arbetstillfällen under de närmaste åren. Det gäller framför allt de infrastrukturinvesteringar i vägar och järnvägsprojekt som föreslås.

Men kanske ännu viktigare är att planens många samarbetsprojekt förbättrar betingelserna för tillväxt och sysselsättning på sikt.

En utbyggd infrastruktur underlättar person- och varutransporter mellan våra länder. Ett intensifierat industrisamarbete ger oss ett effektivare näringsliv. Undanröjanden av olika byråkratiska hinder för vår samhandel underlättar framväxten av en nordisk hemmamarknad. Sammantaget kommer den ekonomiska integrationen mellan våra länder att öka – en integration som i sig blir en motor för ökad tillväxt och sysselsättning.

Handlingsplanens uppgift är att komplettera åtgärder på det nationella planet. Det har hela tiden varit en utgångspunkt för arbetet. Vi har naturligtvis inte löst våra sysselsättningsproblem med denna handlingsplan men vi har börjat med att effektivare utnyttja det nordiska samarbetet i uppgiften att hävda arbetslinjen i vår sysselsättningspolitik.

De gemensamma investeringsprojekten och deras finansiering med hjälp av NIB innebär en direkt nydanande utvidgning av vårt samarbete. Men handlingsplanen innehåller också en lång rad förslag om en utbyggnad av det samarbete som äger rum på traditionella områden. På arbetsmarknadsområdet har t. ex. en viss samsyn uppnåtts när det gäller att hävda arbetslinjen. I det gemensamma arbetsmarknadspolitiska programmet intar åtgärder mot ungdoms- och långtidsarbetslösheten en framskjuten plats. Sammantaget är det fråga om en väsentlig ambitionshöjning för det nordiska ekonomiska samarbetet.

Handlingsplanen har redan rönt viss internationell uppmärksamhet som ett exempel på hur regeringen går till en samordnad aktion mot arbetslöshet och stagnation.

De nordiska länderna har länge i olika internationella fora krävt en samordning av den ekonomiska politiken i större skala. I en situation där arbetslösheten i Västeuropa trots konjunkturuppgången fortsätter att stiga, måste vi från nordisk sida göra vad vi kan för att ställa detta problem i centrum för den internationella diskussionen. Finansministrarna bör därför enligt min mening presentera handlingsplanen vid OECD:s ministermöte i april i år.

Nu gäller det handlingsplanens genomförande och uppföljning. Beredskapen är hög

från ministerrådets sida och finans- och samarbetsministrarna får gemensamt axla ett särskilt ansvar för denna uppföljning. Men uppföljningsansvaret måste fördelas vidare än så. De fackliga organisationernas aktivitet har spelat en stor roll för handlingsplanens tillkomst. Dess genomförande är i hög grad beroende av deras fortsatta aktiva medverkan. Näringslivets beredvillighet att ta sitt ansvar är givetvis också en förutsättning för ett framgångsrikt genomförande. En treparts-samverkan mellan stat, näringsliv och fack är vad vi måste eftersträva för att fullt ut kunna realisera handlingsplanens förslag.

Karin Söder: Fru president! Jag vill i likhet med statsrådet Lundkvist beklaga att finansminister Feldt inte kan vara här i år. Han är faktiskt värd mer ros än ris i år – förra året var det tvärtom. Också jag hade unnat honom att få ta emot lovorden. Jag hoppas att han kryar på sig.

Den svenska regeringen har faktiskt skapat stor oklarhet om tullavgifterna, annars skulle det inte i Sveriges riksdag ha väckts en lång rad motioner. Vi har fått ta emot en mängd uppvaktningar, vi har fått brev från näringslivet och från olika andra håll där man beklagar att den svenska regeringen har för avsikt att införa dessa tullar. De facto håller denna fråga på att behandlas i näringsutskottet.

Jag skulle inte önska något högre än att statsrådet Lundkvist nu effektivt dementerar att det kommer att införas tullavgifter som kommer att gälla före kl. 7 och efter kl. 16. Då skulle statsrådet Lundkvist göra en god nordisk gärning. Jag skall själv så gott jag kan medverka till att det blir känt över vårt lands gränser. Kan vi enas om detta vore det bra.

Vad jag sade om GATT var att detta förmodligen inte tål GATT:s argusögon. Men om förslaget aldrig genomförs är detta ju högst ointressant. Nu talar vi om de nordiska frågorna. Och i nordisk anda låt oss slippa dessa avgifter!

Statsrådet Lundkvist: Fru president! Som Karin Söder mycket väl vet försöker den svenska regeringen också att täcka kostnaderna för de utgifter som vi har för olika

verksamheter, och på samma sätt som andra länder försöker vi att täcka kostnaderna också för de utgifter som vi har i det här sammanhanget. Men, som jag har betonat och som Mats Hellström tidigare har sagt, har den svenska regeringen inte tagit ställning till vilka avgifter som man skulle behöva införa den 1 juli och hur de skall vara konstruerade.

Nu säger Karin Söder att man sprider oro genom att över huvud taget ta upp diskussionen om detta hemmavid. Jag beklagar bara att Karin Söder sprider ut det vidare till hela Norden. Låt oss nu i lugn och ro få resonera färdigt om detta på hemmaplan.

Vår avsikt är alltså, som Mats Hellström har sagt och som jag har understrukt i dag, att täcka våra kostnader på samma sätt som alla andra länder gör när det gäller utgifter av den här karaktären. Men vi skall självfallet inte göra det på ett sätt som strider mot överenskommelser som vi i olika sammanhang har träffat. Vi kommer att hantera den här frågan på ett sådant sätt att det inte motiverar att man från Nordiska rådet för ut detta som om det skulle vara fråga om att Sverige skulle komma att begå ovänliga handlingar mot sina grannar.

Karin Söder: Fru president! Jag kan då konstatera att den oro som flera med mig har känt har fått effekt. Den svenska regeringen har inte för avsikt att införa i varje fall en sådan form av avgifter att dessa kommer att verka hämmande på det sätt som den aviserade tullavgiften skulle ha gjort, både vad gäller turism och vad gäller relationerna mellan våra länder, och som kunde uppfattas som en ovänlig handling av våra grannländer.

Demokratin har alltså fungerat, och diskussionen om en aviserad handling har lett till resultat. Låt också detta bli en del av den verklighet som skall ligga till grund för "Norden i vekst".

Petter Thomassen: Ærede president! Etter min oppfatning kan det være vanskelig nok å diskutere med hverandre i Norden om meninger og reell uenighet om vi ikke skal gå til det skritt å tillegge hverandre meninger som ikke finnes.

När Svante Lundkvist i sitt inlägg refererte till hva statsminister Willoch hadde sagt, skjedde ikke det på korrekt måte. Statsminister Willoch har ikke sagt at den store svenske devalueringen er grunnen til at Norge ikke kan gå lenger i liberaliseringen av sin grensehandelspolitikk. Men det statsminister Willoch helt riktig har slått fast, er at når man får en devaluering på 16 pst. over natten, vil nabolandene selvfølgelig ikke bli uberørt av dette forhold. Og det ble da også en sterk forverring i grensehandelsforholdene på grunn av devalueringen. At det senere har blitt visse kompensasjoner, var også statsminister Willoch inne på.

Det som er situasjonen i dag, er at vi har altfor lett for å snakke om regelendringer, mens man glemmer å gjennomføre de reelle handlinger. Jeg har i inlegg tidligere i dag og i går nevnt at til tross for at det finnes muligheter for økt eksport og import mellom landene, bli ikke disse fulgt opp i praksis. Vi må etter mitt syn bli mer handlingsorientert etter hvert.

Men la oss nå til slutt slå fast at hvis man blir for nasjonalistisk i sin politikk, enten det gjelder devaluering eller handelsregulering, kan vi ikke lenger snakke om et nordisk samarbeid etter de intensjoner som har kommet til uttrykk her i dag og på mange rådsmøter tidligere. Det er handlingene som kommer til å avgjøre hva det nordiske samarbeidet egentlig skal bestå av.

Statsrådet Lundkvist: Fru president! Vi har nu av Petter Thomassen fått en opprepad bekkänneelse till angelägenheten av att handeln harmoniseras och liberaliseras. Han har också konstaterat att statsminister Willoch inte alls menade att den svenska devalueringen, i dag lägger hinder i vägen för liberaliseringen och harmoniseringen av gränshandeln. Det kunde då vara värdefullt om Petter Thomassen ville upplysa mig om vad det är som nu lägger hinder i vägen för denna liberalisering vilken – jag upprepar det – skulle vara av stor betydelse exempelvis för Nordkalottområdet. Jag delar nämligen den uppfattning som Petter Thomassen gav uttryck för, att det inte hjälper att bara prata – man måste också handla.

Petter Thomassen: President! Jeg skjønner jo at Svante Lundkvist har særlig talent for ikke å ville forstå hva som blir sagt. Det som er forholdet – det var det jeg prøvde å si, og det var det statsminister Willoch også sa – er at når man foretar en slik devaluering, skaper det en ubalanse landene imellom når det gjelder grensehandel – ubalansen ble ytterligere fordypet ved denne devalueringen. At det fortsatt er effekter av den våre to land imellom, er det ingen som helst tvil om. Men jeg er enig med Svante Lundkvist i at vi i større grad kunne bestrebe oss på å sørge for å handle mer med hverandre, også når f. eks. norske produkter som eksporteres til Sverige, kommer i reell konkurranse med svenske produkter. Man må ikke bare liberalisere for produkter i land hvor det ikke er så farlig med importen fra nabolandet, rett og slett fordi den ikke er konkurransedyktig. En slik liberalisering har ingen verdi.

Statsrådet Lundkvist: Fru president! Jag konstaterar att Petter Thomassen här såsom den norska ståndpunkten har lyckats anförä två olika uppfattningar i frågan om gränshandeln. För det första sade han inledningsvis att det inte är så att statsministern anför devalueringen som ett hinder för närvarande för en lättnad när det gäller gränshandeln. För det andra konstaterade han att det är effekterna av devalueringen som är ett hinder för gränshandeln.

Det skulle vara värdefullt om man på norsk sida kunde bestämma sig för vilka argument man skall använda sig av. Det skulle vara ännu värdefullare om man nu gemensamt kunde skrida till handling med Finland och Sverige så att man fick den här frågan uppklarad. Det skulle vara värdefullt för Nordkalotten.

Ändringar i medlemslistan

Det anmäldes, att Rune Gustavsson för resten av denna dag ersatts av Bertil Jonasson, att Arvo Kempainen för resten av denna och del av nästa dag ersatts av Anna-Liisa Jokinen, att Bengt Westerberg lämnat sessionen och ersatts av Elver Jonsson samt att Filip Fridolfsson lämnat sessionen och Ingrid Sundberg återtagit sin plats i rådet.

Rådet beslöt att ändra medlemslistan i enlighet härmed.

Aase Olesen: Fru præsident! Økonomisk udvalg har – i lighed med trafikudvalget – udtrykt sin tilslutning til handlingsplanens afsnit om de faste forbindelser over Øresund og Store Bælt. Man har henvist til trafikudvalgets betænkning, hvori de to farvande betegnes som en stor hindring for hurtige og dermed effektive transporter fra Skandinavien sydpå til Europa.

Efter den netop overståede debat om en eventuel ny sundtold kunne jeg måske som boende i Helsingør spørge de implicerede, hvorfor det er så vigtigt at have en effektiv og hurtig transport, hvis vi alligevel skal generes i vores grænsehandel og vores trafik mellem landene. Men jeg vender tilbage til betænkningen.

Man fremhæver betydningen af en fast forbindelse over Øresund, fordi en fast forbindelse vil styrke og effektivisere samarbejdet mellem Danmark og det øvrige Norden, og man fremhæver samtidig vigtigheden af, at der også træffes beslutning om en fast forbindelse over Store Bælt.

Når jeg i økonomisk udvalg har taget forbehold over for afsnittet om Øresunds- og Storebæltsforbindelserne, skyldes det ikke, at jeg er uenig i de her nævnte vurderinger. Meget ville helt afgjort blive lettere med broer eller tunneler fremfor færgefart, men jeg mener ikke, at vi bør træffe beslutning om meget store trafikinvesteringer, før vi nøje, ikke bare i dansk, men også i nordisk regie, har vurderet de mangeartede omkostninger og konsekvenser heraf. Medaljen har en bagside, som vi ikke må se bort fra.

Vi må med andre ord spørge os selv: hvilke omkostninger vil vi acceptere af hensyn til en lettere kommunikation og øget vækst i erhvervslivet og beskæftigelsen?

For det første må vi spørge os selv, om vi magter så store investeringer i trafik anlæg netop nu. Hvilke andre samfundsområder skal holde for og vise tilbageholdenhed, for at vi kan få disse broer, dæmninger og tunneler? Handlingsplanen giver ikke svar på det.

For det andet må vi sætte spørgsmålstegn ved beskæftigelsesargumentet. Dels ved vi

ikke, om vi kan sikre os, at det bliver danskere og svenskere, der kommer til at udføre arbejderne, på grund af EFs udbudsregler, dels – og det er det væsentlige – vil de store faste trafik anlæg på længere sigt medføre stor arbejdsløshed i de berørte færgebyer, Helsingør–Helsingborg og Nyborg–Korsør. Jeg siger ikke, at man skal opretholde færgeforbindelser af beskæftigelsesgrunde, men man kan ikke nedlægge færgefarten med henvisning til, at det øger beskæftigelsen.

Beskæftigelsesargumentet er altså ikke holdbart, og det er da også helt andre argumenter, der tæller for os i Danmark, som er meget skeptiske over for planerne om de faste forbindelser. Set under en dansk synsvinkel er det afgørende, at faste forbindelser over Øresund og Store Bælt vil føre til en centralisering og koncentration af al øst-vesttrafik omkring denne trafikakse. Det vil forringe færdselssikkerheden i Danmark, det vil føre til nedlæggelse af så godt som alle færgeruter, herunder Kattegatruterne, til ubødelig skade for erhvervslivet i Nordjylland, og det er i denne forbindelse alt fra Århusegnens og nordpå. I det hele taget er den regionalpolitiske skævvridning af Danmark en af de alvorligste indvendinger mod planerne om de store trafik anlæg.

Dertil kommer sårbarheden, en sårbarhed over for dårligt vejr, afspærring ved demonstration og sabotage – og en risiko for påsejling. Man må huske, at vi har at gøre med tæt trafikerede internationale farvande, der endog har interesse for stormagterne i såvel freds- som krisetider.

På mange andre områder må vi i disse år erkende, at store, centrale anlæg indebærer risiko for, at samfundets sårbarhed øges, og at følgen bliver øget kontrol med mennesker og deres aktiviteter. Det er også i dette lys, vi skal se modstanden mod faste forbindelser over de danske sunde og bæltet.

Den sidste og mest afgørende betænkning, jeg har, angår de miljømæssige konsekvenser. Alt efter om man vælger broer, dæmninger eller tunneler i eller på havbunden, påvirkes miljøet forskelligt, og al erfaring viser, at det er vanskeligt på forhånd at overskue, hvilke virkninger på vandkvalitet og materialevandring vi får af en given løsning. Under alle omstændigheder vil ændrin-

ger i Øresund og Store Bælt få konsekvenser for miljøet og dermed også for fiskerierhvervet i hele Østersøområdet.

I Danmark er der for kort tid siden fremlagt rapporter, der belyser de økonomiske konsekvenser ved opførelse af en Storebæltsbro, til offentlig debat, og mange hævder, at tiden er moden til beslutning. Ifølge pressen findes ligeledes en rapport om de miljømæssige konsekvenser af en fast forbindelse, men denne rapport er ikke offentliggjort, og det var ikke muligt for mig i sidste uge i folketinget at få fat i denne rapport. Vi er derfor henvist til pressens omtale, og ifølge denne forudsiger rapporten katastrofale følger for fiskebestanden i Østersøen. Man forudsiger således, at torskebestanden vil blive mindsket med 100 000 t! Jeg vil gerne spørge, om svenske fiskere er opmærksomme på det. Jeg ved naturligvis ikke, om der er hold i disse forlydender, men når jeg bringer spørgsmålet op her, er det for at påpege, at vi ikke alene i Danmark, men også her i Nordisk Råd må forlange alle oplysninger om de miljømæssige konsekvenser lagt på bordet.

At den nordiske handlingsplan indeholder planer om en fast forbindelse over Øresund og Store Bælt er ikke i sig selv afgørende for, om disse planer skal føres ud i livet, men det forpligter Nordisk Råd til at søge alle konsekvenser for Danmark og for Norden belyst objektivt – så langt som det er muligt – og i rette tid!

Fru præsident! "Norden i vækst" fik i sidste uge en meget positiv modtagelse i det danske folketing fra næsten alle politiske partier. Skal den nordiske handlingsplan vinde tiltro og troværdighed i de nordiske befolkninger og ikke mindst blandt ungdommen, må vi her i Nordisk Råd sikre, at væksten ikke kun bliver kvantitativ, men også kvalitativ.

Anker Jørgensen: Jeg mener, det er rigtigt som led i denne debat og til forståelse for Nordisk Råds medlemmer at gøre opmærksom på, at vi igen står i en debat i det danske folketing om mulighederne for en fast forbindelse over Store Bælt og senere en fast forbindelse over Øresund, og jeg tror, jeg tør sige, at der er en stærk interesse i det danske folketing for faste forbindelser i den her nævnte rækkefølge. Det, diskussionen står

om i Danmark, er nok mere formen for fast forbindelse. Skal det være en bro, skal det være en tunnel, skal det være en kombination, eller skal det være en tunnel, der f. eks. alene søger for jernbanetrafikken?

Alle disse problemer er uafklarede, men jeg tror, jeg tør sige, at det tenderer imod at vi skal finde en løsning på de faste forbindelser over Store Bælt og Øresund ud fra de principielle betragtninger, der ligger i den nordiske handlingsplan. Jeg udelukker ikke, at selv det parti, som fru Aase Olesen repræsenterer, kan blive interesseret i en fast forbindelse, f. eks. hvis det er den type, som de danske socialdemokrater har foreslået, men det er selvfølgelig en strid, vi kan tage derhjemme. Jeg tror imidlertid, man skal være klar over, at der ikke er et stort flertal, der går ind for det, som fru Aase Olesen siger. Der er tværtimod et ønske om at skabe faste forbindelser over de to farvande, sundet og bællet.

Minister Melchior: Fru præsident! Fru Aase Olesen forsøger her at bringe en meget teknisk dansk debat ind i Nordisk Råd, og det er der selvfølgelig adgang til.

Efter at fru Aase Olesen først havde udtalt som sin opfattelse, at en fast forbindelse over Store Bælt vil være af meget stor værdi, kom hun med en hel mængde indvendinger, så mange, at jeg ikke under en repliks tid kan nå at besvare dem alle.

Jeg skal til orientering for Nordisk Råd blot give en række oplysninger i telegramstil.

For det første er der ikke tale om, at nogle andre områder – som fru Aase Olesen sagde – skal holde for, altså at andre arbejder ikke skal udføres, hvis det danske folketing i foråret beslutter sig for disse faste forbindelser. Jeg siger hvis, for beslutningsprocessen er inde i en slutfase, og jeg skal ikke foregribe resultatet, men er der en positiv beslutning i våren 1985 om dette, er der ikke andre projekter, hverken andre trafikantlæg, husbyggeri eller noget som helst andet, som vil lide derunder. Det er sort snak at påstå noget sådant. Den faste forbindelse er planlagt forrentet og afdraget af brugerne. Alt andet er simpelt hen bare forkert.

Om arbejdskraften bliver dansk og svensk, som fru Aase Olesen sagde, eller irsk eller

italiensk, som hun ligesom antydede, på grund af EF-udbudsreglerne er absolut ikke noget problem. Vi har endnu ikke set noget større projekt, som også var genstand for udbudsregler gennem EF, blive udført af andet end netop lokal arbejdskraft, og selv om der skulle komme 16 europæiske ingeniører til Danmark, tænker jeg, at den danske befolkning klarer også denne udfordring.

Så var der tale om, at det ikke skulle være et beskæftigelsesprojekt, og det er jeg helt enig i. Selvfølgelig skal vi ikke bygge store trafik anlæg af den art primært for at skabe en kunstig beskæftigelse. Vi skal kun bygge dem, hvis det er hensigtsmæssigt, men som alle, der har fordybet sig i den slags ting, ved, er der intetsteds i verden bygget et stort trafik anlæg af denne art – bro eller tunnel – uden at det netop for de nærmestliggende byer og oplande har haft kæmpestore beskæftigelsesmæssige fordele. Også på dette område kan jeg derfor berolige fru Aase Olesen.

De internationale aspekter, herunder stormagtsinteresser, er jo allerede blevet afklaret i 1973, og der er intet fremkommet siden, som tyder på, at det ligger anderledes i 1985 eller 1995.

Til sidst skal jeg sige, at den danske regering naturligvis ikke giver sig i lag med at foreslå folketinget at bygge en fast forbindelse, som kan være miljøskadelig. Det er klart, at vi har styr på disse ting og undersøger dem, og det gør mig ondt, at fru Aase Olesen i forrige uge i sin søgen efter en rapport ikke fandt på at ringe til mig eller mit ministerium, for så havde hun 10 minutter senere haft det materiale, hun måtte behøve. Der er intet materiale i vort ministerium, som ikke er offentliggjort, men der findes en oversættelse af en rapport fra dansk til engelsk, og den engelske oversættelse fik jeg også først i sidste uge. Den kan fru Aase Olesen få i morgen.

Aase Olesen: Jeg tror, at både hr. Anker Jørgensen og trafikministeren må læse min tale, når den engang er blevet trykt.

Jeg har ikke på forhånd taget afstand fra, at vi på et eller andet tidspunkt kommer til at gennemføre en fast forbindelse. Jeg synes bare, at når vi ikke kan få alle oplysninger frem, når vi ønsker det, og når vi diskuterer

tingene, og når regeringen bestiller både en økonomisk rapport og en miljørapport, men kun lægger den økonomiske frem til diskussion, er det rimeligt, da den nordiske handlingsplan indeholder ønsker om disse faste forbindelser, her i Nordisk Råd at gøre opmærksom på, at der findes et sådant materiale. Da det også vil blive brugt som argument for gennemførelse af faste forbindelser, at Nordisk Råd ønsker det, må Nordisk Råds forskellige udvalg også gøres bekendt med materialet, og jeg glæder mig så til at modtage det, enten i Nordisk Råds økonomiske udvalg eller i folketinget; det har som sagt ikke hidtil været muligt.

Grethe Lundblad: Fru president! Som boende vid Sundet kan jeg inte låta bli att kommentera Arne Melchior's upplysning att det skulle vara enkelt att finansiera en fast Öresundsförbindelse.

Dagen innan jag reste hit såg jag en expertkalkyl som visade att inte ens ränteutgifterna för lånen till uppförandet av en fast förbindelse skulle kunna täckas av de nuvarande färjeavgifterna från linjen Helsingborg–Helsingør. Ändå transporteras på denna färjelinje varje år 17 miljoner personer och ett stort antal tunga lastbilar. Jag är alltså inte helt säker på att man med svepande formuleringar kan lösa detta problem.

Jag ställer mig också i likhet med Aase Olesen tveksam till att de fasta förbindelserna på sikt skulle ge någon ökad sysselsättning. Att de skulle ge sysselsättning under byggnadstiden är riktigt, men de kommer att medföra en sysselsättningsminskning när färjelinjer läggs ned och när sjöfolk och restaurangpersonal blir arbetslös.

Det är alltså inte så helt säkert att man i folketinget eller i den svenska riksdagen kommer att kunna nå enighet i brofrågan.

Hagen: Ærede president! Det er litt problematisk når det ikke er noen klokke her oppe. Men la meg, i og med at det er så stor samstemmighet om å lovprise handlingsplanen, få lov til å helle litt kaldt vann i blodet.

Tittelen på handlingsplanen er "Nordisk handlingsplan for økonomisk utvikling og full

sysselsetting." Hittill i debatten har de aller fleste snakket om "Planen". Veldig få har egentlig gått inn på innholdet i denne planen, og det synes jeg man ærlig talt burde gjøre, for hvis vi skreller av de helt vanlige nasjonale infrastrukturinvesteringer som skal betales av de nasjonale budsjetter, og som lite har med Nordisk Råd å gjøre, bortsett fra at man gjerne vil ha med de store tallene for å gi inntrykk av at man driver med noe stort, er det ikke de helt store ting handlingsplanen inneholder hva tall angår.

Men en del politiske uttalelser er helt klart av interesse. Når det gjelder Norden som hjemmemarked, har det vært snakket veldig mye om det. Jeg tror Norden som hjemmemarked er det man bør satse på. Det man kan gjøre, er særlig å fjerne lover, regler, handelshindringer, kapitalhindringer, arbeidsplassrørelshindringer etc. Men når Ministerrådet vil stille den enorme sum av 300 000 kr for hvert av årene 1985, 1986, 1987 og 1988 til disposisjon for arbeidet med å bygge ned og fjerne ikke-tariffære handelshindringer i Norden, synes jeg det mangler litt på oppfølgingen av de mange ord. Det samme gjelder andre konkrete ting i forbindelse med Norden som hjemmemarked.

Personlig vil jeg få lov til å slutte meg til en taler som i går sa at noe av det viktigste som kunne gjøres, var å etablere et system hvor hvert enkelt produkt som var godkjent i et land, automatisk også skulle være godkjent i et annet land. Jeg synes at nordisk ministerråd her burde vurdere å lage regler som tilsier at dersom et produkt rent teknisk, sammensetningsmessig og innholdsmessig er godkjent av et lands myndigheter, skal det godkjennes av alle de andre nordiske lands myndigheter, og man kunne eventuelt etablere en felles nordisk domstol for produktgodkjenning som sikrer at ikke noe enkelt land vil kunne bruke innholdsmessige ting i produkter som en ikke-tariffær handelsbarriere.

Når det gjelder de eksportfremmende tiltak, er det selvsagt gledelig at man kommer litt lenger i samarbeidet. Jeg har merket meg den betydningsfulle økningen som Ministerrådet vil foreta av Nordisk prosjektexportfonds budsjett fra 1985-86 på nesten 3 mill. kr, en brøkdel av hva et middelstort firma i Norden bruker. Fra 1986-87 skal det foretas

en ytterligere økning, med det fantastiske beløp av 1 mill. kr.

Turismen er vel noe av det mest konkrete i handlingsplanen. Her skal det brukes 10 mill. kr for å markedsføre Norden som turistmål i 1986, 1987 og 1988, men man forutsetter at halvparten skal betales av private. Dette er vel heller ikke noe å hoppe i taket for.

Jeg kunne også ramse opp tall når det gjelder industripolitikken, hvor man får en tilsagnsramme for teknisk-industrielle FoU-program på hele 16,17 mill. kr i 1986 og hele 17,08 mill. kr i 1987, styrkingen av Industrifondet med en økning av budsjettet på 7,76 mill. kr og med knapt 10 mill. kr for de påfølgende år. Jeg nevner dette bare fordi det vitner om at det er en del både i salen og på galleriet som ikke har lest innholdet i handlingsplanen.

Når det gjelder arbeidsmarked og utdanningspolitikk, burde arbeidsmarkedet være det viktigste i og med at det er flere sysselsatte vi egentlig ønsker. Jeg hadde ventet meg at man gikk inn på organiseringen av arbeidsmarkedet nettopp for å sette søkelyset på hvordan det kan ha seg at det er nok av arbeidsoppgaver og nok av arbeidskraft, uten at disse to områder som trenger hverandre, kan møtes. Selvsagt er det noe galt med selve beslutningsprosessen som fastsetter prisen på arbeidskraft, ellers ville ikke dette anomali ha eksistert i det hele tatt. Årsaken har jeg pekt på i mitt særskilte uttrende, nemlig kartelldannelse på arbeidsmarkedet hvor vi alltid vet at når vi får monopollignende avtaler, vil de markedskraftene som alltid sørger for automatisk balanse, være satt ut av kraft. Det beste eksemplet på planøkonomi, hvor folk på toppen skal sitte og styre et marked og bestemme prisen, og at det så ikke virker, er arbeidsmarkedet i Norden og for øvrig også i andre vesteuropeiske land.

Når det gjelder å sikre ungdommen arbeidsmuligheter, vil Ministerrådet sette av 2,3 mill. kr til pilotprosjekter vedrørende nye samarbeidsformer mellom arbeidsmarkedets parter og utdannings- og arbeidsmarkedsmyndighetene på ulike nivåer. Det er ikke slik man løser problemet. Spør man en del ungdommer om de heller vil ha jobb til 30 kr timen istedenfor å gå arbeidsledige fordi det er ulovlig for arbeidsgivere å betale mindre

enn 50 kr timen, er det mange 16-, 17- og 18-åringer som sier at de er fornøyd med å begynne på en lønn på 30 kr timen for å lære seg noe og komme inn i yrkeslivet. Men det er det fagforeningsrørelsene har hindret dem i å gjøre.

De andre tingene som er nevnt under arbeidsmarkeds- og utdanningspolitikk, er like bagatellmessige som det jeg har skisserte.

Til slutt vil jeg nevne de store sakene, nemlig investeringene på samferdselsområdet. Her snakkes det om at man har sikret finansieringen. Hvis man med det mener at man har sikret tilgang på lånemidler, er det riktig, men det er de nasjonale budsjetter som skal belastes med renter og avdrag på disse lån, med andre ord er det de nasjonale budsjetter som må finne rom for utbygging av E4 på Sjælland, utbyggingen av E3 ved Åbo, E18 og riksvei 2 i Norge i retning Värmland og Finland etc. Her har man ganske enkelt tatt eksisterende planlagte prosjekter og puttet dem i denne planen, basert på at jo flere ting man kan få med seg, dess mer fornøyd vil Nordisk Råd bli. Jeg vil gjerne understreke at det eneste som er kommet ut av denne satsingen, er en forsering av disse utbyggingsplanene. Men det er likevel de nasjonale parlamenter, de nasjonale regjeringer som må skaffe midlene til veie, og da må man veie investeringene i disse vei- og jernbaneprosjekter mot sykehusutbygging, skoleutbygging og andre ting. Jeg synes derfor det er på tide at flere talere begynner å se på selve innholdet i denne planen og ikke bare på størrelsesordenen, på hvor mange milliarder det dreier seg om.

Det hadde ikke vært noen sak for Ministerrådet å plukke frem flere prosjekter av samme type, og så hadde hatt 10 milliarder i ramme. Selv det er bagatellmessig, når vi ser på de totale nasjonale budsjetter i hele Norden. Så la oss si "ja", denne handlingsplanen er ett ledd i riktig retning. Den inneholder politiske signaler om oppbygging av regelverk og lovverk og forståelse for at arbeidsledighet er blitt et problem som man må forholde seg til. Men la oss i hvert fall ikke tro at dette er noe annet enn av ren marginal betydning, og ikke det store sesam-sesam for arbeidsledigheten i Norden. Det er et steg i riktig retning. Bortsett fra at man ikke har villet gå inn på de virkelig store problemene,

vil jeg slutte meg til rekommandasjonen, men jeg synes etter alt som har vært sagt, at det er på tide å anbefale en del som har uttalt seg, å lese innholdet i planen og ikke ta alle de store ordene som er kommet fra en del politikere, for god fisk.

Gunnar Nilsson: Fru president! Så har då Carl I. Hagen presenterat sitt yttrande till ekonomiska utskottets utlåtande. Det är klart och entydigt, men för att säga det utan omskrivningar: det är mer än enfaldigt.

Tariffavtalen skall avskaffas. Låt oss återgå till de idealiska förhållanden som rådde på arbetsmarknaden för 50–75 år sedan. Carl I. Hagen har läst historien och funnit att den är tilltalande för hans vidkommande. Han behöver inte elementära kunskaper om vare sig löneförhandlingar eller lönebildning – han vet lösningen under alla förhållanden.

Även om det finns sådana tankar bland mindre anvarskännande arbetsgivare vågar de inte framföra dem i sådana seriösa sammanhang som Nordiska rådet, men det är inget problem för Carl I. Hagen.

Jag utgår från att han står lika ensam här i rådet som han gör i utskottet. Han får söka sina supportrar i andra kretsar än i detta forum. Han ville tidigare räkna Bengt Westerberg som sin supporter när det gällde strävandena att liberalisera kapitalrörelserna. Jag vet inte om Bengt Westerberg känner sig smickrad – det får han uttala själv. För mitt vidkommande har jag sagt vad jag och jag tror hela utskottet tycker, och jag har således inte mer att tillägga.

Hagen: Fru president! Jeg synes det var hyggelig at Gunnar Nilsson nå grep ordet i forbindelse med mitt særskilte yttrande. Det er de vanlige klisjeene som er blitt hengende i luften, om at så ansvarsløse arbeidsgivere eksisterer ikke, som våger å fremholde de samme synspunkter som jeg. Nei, de fleste arbeidsgiverne er skremt av fagforeningskampene, som i en årrekke har skviset dem, slik at mange av dem etter hvert er blitt borte, og arbeidsledigheten har steget. Men vi har i hvert fall en administrerende direktør i Norsk Arbeidsgiverforening som også har tatt til orde for bedriftsvise lønnsavtaler fremfor sentrale tariffavtaler, så helt alene står jeg da

ikke. Jeg tror det er mange som vil være enige, selv om det foreløpig er bare jeg som våger å tale den nordiske fagbevegelsen midt imot. Men det blir nok flere. Særlig tror jeg det blir flere som også i arbeidslivet finner ut at hvis man er arbeidsledig, og er interessert i å få en jobb, og vet at det er en arbeidsgiver som kan produsere en vare og betale 30 kr timen, for da får han solgt varen, men ikke greier å få solgt den hvis han må betale 50 kr timen, ja, så er det bedre å ha en slik jobb.

Det som mitt standpunkt går ut på, er at det ikke er LO-sjefene som skal bestemme. Det er hver enkelt arbeidstaker som skal få valget mellom å ha en jobb eller ikke å ha en jobb, og der er den valgmuligheten de øvrige altså ikke ønsker at den enkelte skal ha. De mener det er mye bedre at man er solidarisk med de arbeidsføre og de som er i arbeid, og så glemmer man altså all solidaritet med de arbeidsledige.

Kirsti Kolle Grøndahl (kulturutskottets talsman): Fru president! På fjorårets sesjon ble det reagert kraftig på at de nordiske land ikke klarte å engasjere seg sterkere i en felles aksjonsplan om tiltak for økt sysselsetting. Det er derfor gledelig at vi til denne sesjonen har fått et forslag om økonomisk handlingsplan som jeg tror vil føre til at vi realiserer ytterligere noen målsettinger i det nordiske samarbeid. Planen bør, hvis den utnyttes i et noe videre perspektiv innen sysselsettingsfeltet, også kunne oppfylle andre samarbeidsoppgaver utover de rent økonomisk-politiske.

I kulturutvalget så vi fram til konkretiseringen av handlingsplanen med forventning. Dessverre er det vanskelig å se at planen inneholder forslag som kan føre kultursamarbeidet videre. Finansministrene har i stedet satset på de arbeidsmarkedstiltak som vanligvis benyttes nasjonalt, og som naturligvis er vesentlige i denne sammenheng, nemlig veibygging, utbygging av jernbanenettet, industriinvesteringer osv.

I kulturutskottet hadde vi håpet at finansministrene også hadde vist økt interesse for allmennkultursektoren ut fra et sysselsettingspolitisk perspektiv. I kulturutskottet har vi den oppfatning at man her kan få i gang

nydannende prosjekt som spesielt kan føre til at ungdom sysselsettes i interessante og meningsfulle arbeidsoppgaver, som samtidig er en god og samfunnsnyttig innsats.

Riktignok er det nevnt i planen at det skal avsettes noen midler – 1,5 mill. norske kr – til sysselsettingstiltak for ungdom, og at kultursektoren kan være aktuell i denne forbindelse. Imidlertid skal tiltakene for ungdom dekke et vidt spekter innenfor arbeids- og næringslivet. Det er derfor grunn til å anta at det vesentligste av sysselsettingsmidlene for ungdom vil bli brukt til andre tiltak enn i kultursektoren. De avsatte midler vil i så fall ikke få noen positiv virkning for kultursektoren.

For klart å markere behovet for å utnytte kultursektoren i sysselsettingspolitikken vil jeg på utskottets vegne foreslå at det tas inn et eget avsnitt om dette i handlingsplanen. Vi mener også at det bør avsettes et eget beløp til formålet.

Økonomisk utskott har foreslått at handlingsplanen gjøres rullerende. Rent praktisk kan derfor kultursektoren føres inn som et innsatsområde i neste års oppdatering av planen.

Som bakgrunn for utskottets forslag vil jeg nevne følgende:

Kultursektoren har fått økende betydning som sysselsettingsområde i alle de nordiske land. Den nasjonale kulturpolitikk i de nordiske landene har søkt å fremme denne positive utvikling. Det bør også i de nærmeste år være muligheter for ytterligere utvikling av kunst- og kultursektoren. La meg i denne sammenheng nevne at kultursektoren er en arbeidsintensiv sektor, dvs. at det oftest ikke kreves dekning av andre utgifter enn lønnsutgiftene. Kultursektoren karakteriseres også av en sterk såkalt infrastruktur, som gjør det mulig å initiere og komplettere prosjekter.

Siden det nordiske TV-samarbeidet har hatt en så sentral plass i rådets debatt til nå, vil jeg særlig understreke at en økt nordisk og nasjonal programproduksjon også vil ha en sysselsettingseffekt, ikke bare arbeidsplasser knyttet direkte til TV-selskapene, men en økt programskaping forutsetter at landene opprettholder og stimulerer til å viderutvikle et bredt spekter av kunst og kultur i landene.

Ved dialog med kunstnere og kulturarbei-

dere kan man øke sysselsettingen av disse grupper. I Norge har f. eks. Arbeidsformidlingen utarbeidet en programkatalog over aktive kunstnere med sikte på slike tiltak.

De gode erfaringer man har med det nordiske kultursamarbeid bør tilsi at tiltakene også kan få et bredt nordisk omfang. Det bør være mulig på kort sikt å sette i gang nordiske prosjekter innen kultursektoren etter drøftinger med de impliserte institusjoner/organisasjoner i det nordiske samarbeid. På bakgrunn av det brede institusjons- og organisasjonsmønster i det nordiske kultursamarbeidet bør en også kunne utvikle interessante tverrkulturelle prosjekter i sysselsettingsøyemed.

Erfaringsmateriale fra de forskjellige nasjonale og nordiske tiltak for sysselsetting innen kultursektoren bør dermed utarbeides og formidles. I den forbindelse vil jeg nevne noen eksempler på aktuelle prosjekter:

Samarbeidsprosjekt mellom hovedstadsregionene om å utnytte kultursektoren for å sysselsette ungdom. I Århus kommune er det i gang et arbeid for å utgi en idékatalog med sikte på å utveksle ungdom i sysselsettingsøyemed mellom vennskapsbyene.

I Norge har folkeopplysningsorganisasjonene tatt opp spørsmålet om jobbskaping i lokalmiljøet. I nordisk sammenheng har ABF (AOF) og Förbundet Nordisk Vuxenupplysning tatt opp spørsmålene om ungdomssysselsetting og turismesysselsetting på sine seminarer. Utskottet har forøvrig merket seg forslaget om å utnytte turismen innenfor rammen av handlingsplanen.

Som eksempel vil jeg også nevne den store konferanse som ble holdt i Oslo i desember 1984 under betegnelsen "Kultur mot arbeidsløshet", der det deltok ca 400 representanter fra kulturliv, organisasjoner og myndigheter. Selv om konferansen var rettet inn mot norske forhold, har drøftingene på konferansen meget stor interesse også for de øvrige nordiske land.

Det er uten tvil et meget godt utgangspunkt for å sette i gang et aktivt arbeid nasjonalt og nordisk for å utnytte kultursektoren i sysselsettingspolitikken. Jeg vil på utskottets vegne igjen anbefale at ved den videre behandling av handlingsplanen tas inn et eget avsnitt om kultursektorens rolle, og at det avsettes eks-

tra økonomiske midler til tiltak innenfor kultursektoren.

Med dette anbefaler jeg kulturutskottets innstilling.

Astrid Murberg Martinsen (social- og miljøutvalgets talesman): Fru president! Sosial- og miljøutvalget var ikke tilfreds med det forslag til økonomiskpolitisk samarbeid, B 47/e, som Ministerrådet la fram ved forrige sesjon. Utvalget etterlyste bl. a. konkrete tiltak for å øke sysselsettingen.

Utvalget konstaterer med tilfredshet at det forslag vi nå har fått, har et helt annet ambisjonsnivå, og at det et stykke på vei tilfredsstiller utvalgets ønsker om konkretisering. Planen vil være et nyttig bidrag til en bedre sysselsettingsutvikling i Norden, på kort sikt ved de foreslåtte samarbeidsprosjektene, og på lengre sikt ved nedbygging av handelshindringer, fornying av industrien osv.

Det er verdifullt at Ministerrådet i denne planen slår fast at varig og full sysselsetting er et grunnleggende økonomiskpolitisk mål i de nordiske land, og da både økonomisk og sosialt begrunnet. Denne erklæring stadfester det høyere ambisjonsnivået denne planen har, sammenliknet med det forslaget som ble lagt fram til Stockholm-sesjonen.

Sosial- og miljøutvalget har i sin uttalelse til de deler av handlingsplanen som vedrører utvalgets arbeid, understreket de positive sider ved planen, men har også noen kritiske merknader. Utvalget mener fortsatt at det finnes visse deler av sysselsettingsproblematikken der mer konkrete forslag burde vært lagt fram. Jeg vil her nå bare trekke fram noen av utvalgets merknader.

Under avsnittet om forskning berører ministerrådsforslaget forskningssamarbeidet i polarområdene. Utvalget har merket seg at det her ligger et stort samarbeidsområde både kommersielt og når det gjelder miljø, arktisk teknikk og økonomi. Utvalget vil i denne sammenheng minne spesielt om miljøaspektene, og at de arktiske naturmiljøer er spesielt ømfintlige.

Miljøaspektene er også berørt i andre deler av planen, bl. a. i forbindelse med arbeidet for å redusere svovelutslippene. Utvalget vil peke på at det innen miljøområdet finnes en

lang rekke aktuelle samarbeidsprosjekt som både er arbeidskraftintensive, og som ville kunne bli et spesielt nordisk bidrag i debatten om den globale miljøsituasjonen. Utvalget skulle gjerne sett at denne type prosjekt ble innarbeidet i planen. Å utvikle Nordens kompetanse i å finne fram til en miljøvennlig teknikk vil ikke bare kunne gi arbeidsplasser på kort sikt, men vil også kunne gi eksportmuligheter og være et nyttig bidrag i den internasjonale debatten om disse spørsmålene. Jeg vil i den forbindelse også vise til Grethe Lundblads innlegg i gårsdagens debatt.

Sosial- og miljøutvalget har vært spesielt opptatt av ministerrådsfor slagets innhold på arbeidsmarkedsområdet. Utvalget ser positivt på de konkrete prosjekter en har funnet fram til både i forhold til arbeidsmarkedsutdanningen, i forhold til arbeidsmarkedets parter, i forsøket på å finne nye veier i bekjempelse av ungdomsarbeidsledigheten og tiltakene for de langtidsarbeidsledige. Utvalget vil understreke hvor viktig det er å utveksle gode erfaringer mellom landene, f. eks. når det gjelder ungdomsarbeidsledigheten. Forskjellige prosjekter i de enkelte land kan samlet gi nyttige erfaringer i arbeidet med å finne fram til permanente aktiviteter for denne utsatte gruppen.

Utvalget finner derfor denne satsningen meget positiv, selv om de avsatte midler er forholdsvis begrensede sammenliknet med problemets omfang.

På samme måte ser utvalget det som positivt at en prioriterer arbeidet med å bedre tiltakene for de langtidsarbeidsledige. Hovedmålet er å få disse tilbake i arbeid, og det er viktig og positivt at nye modeller blir prøvd.

På ett felt innen arbeidsmarkedsområdet er utvalget likevel ikke tilfreds med det som er lagt fram, og det gjelder likestillingsaspektet, dvs. kvinners mulighet på arbeidsmarkedet. På dette viktige feltet burde planen inneholdt spesielle tiltak. Ny teknikk og økt fleksibilitet er viktige stikkord i planen, og i denne sammenheng er det viktig ikke å overse likestillingsspørsmålene. Selv om utvalget mener at tiltakene i planen fører til økt sysselsetting, vil en minne om den urovekkende tendens, at til tross for fallende ledighet generelt, kan vi registrere at kvinnearbeidsledigheten øker.

Utvalget kan ikke se at den foreliggende plan tar hensyn til dette. En del av sysselsettings-effektene retter seg både mot menn og kvinner, noen mot bare menn, men ingen forslag spesielt mot kvinnearbeidsledigheten. Dette er en skjevhet ved planen som må rettes opp. Utdanningspolitikken er et viktig område hvor slike tiltak kan settes inn. Utvalget viser i denne forbindelse til sin innstilling til medlemsforslag A 695/s, om "minskande av rollbundenhet inom utbildning och yrkesval", hvor det er pekt på en del konkrete forslag.

Utvalget vil konkludere med at handlingsplanen representerer et klart fremskritt for samarbeidet innen sosial- og miljøutvalgets områder. Viktige initiativ blir tatt innen arbeidsmarkeds- og utdanningspolitikken, og utvalget støtter de planlagte prosjekt.

Mangler ved planen finner utvalget spesielt innenfor likestillingsområdet og, som jeg nevnte, også miljøsektoren. Utvalget forutsetter at Ministerrådet legger vekt på disse synpunktene når planen skal følges opp. Det forutsetter videre at planen skal revideres og suppleres og at den på den måten ikke blir et engangstilfelle, men en rullerende plan.

Helt til slutt vil jeg gjerne få understreke, i iikkhet med hva statsråd Anna-Greta Leijon gjorde i gårsdagens debatt: Et av handlingsplanens viktigste resultat er at de nordiske land nå er enige om at arbeidsmarkeds- og sysselsettingspolitikken i første rekke skal sørge for at mennesker får arbeid og utdanning – og ikke begrenses til å utbetale arbeidsledighetstrygd.

Dermed har de nordiske land klart sagt nei til å bruke arbeidsledigheten som et middel for å oppnå andre mål i den økonomiske politikken.

Jeg merket meg også med stor interesse statsråd Leijons forslag til oppfølging av handlingsplanen og spesielt dens effekt på sysselsettingsområdet. Jeg vil uttrykke håp om at forslaget om en felles nordisk eksaminasjon av sysselsettingsskapende tiltak i de nordiske lands økonomiske politik får tilslutning i Ministerrådet. Dette vil være av stor betydning og av stor interesse, ikke bare for parlamentarikerne i Nordisk Råd.

Marjatta Väänänen: Rouva puheenjohtaja! Fru president! Trafikutskottet har som vi hört avgivit ett yttrande till ekonomiska utskottet om ministerrådets handlingsplan för ekonomisk utveckling och full sysselsättning. Då planen är så betydelsefull för trafikutskottet, vill jag i egenskap av trafikutskottets ordförande kommentera den närmare.

Trafikutskottet hälsar planen med tillfredsställelse och anser att det är ett framsteg för det ekonomiska samarbetet och sysselsättningen i Norden. Utskottet yttrar sig om följande frågor i planen: turism, tele- och datakommunikation, väg- och järnvägsinvesteringar samt meteorologi.

Utskottet har alltid lagt stor vikt vid turismens betydelse i Norden och anser att en sådan förenkling och harmonisering av regler gällande resetraffiken samt harmonisering och liberalisering av gränshandelsreglerna som föreslås är ett bra sätt att öka den internationiska turismen. Beträffande marknadsföringsinsatsen på den västtyska marknaden, föreslår utskottet att ministerrådet tar upp till behandling en eventuell anpassning av denna, så att den även inkluderar Benelux-länderna. I detta sammanhang bör värderas i vilken mån turistnäringens infrastruktur kan tåla en utökad turistström. Hänsyn bör härvid tagas till Nordens särpräglade natur. Utskottet påpekar vidare betydelsen av att utveckla åretrunt-turismen. På så sätt uppnås bl. a. ett bättre kapacitetsutnyttjande inom hotellnäringen samt bättre sysselsättningsmässiga effekter.

Utskottet delar ministerrådets uppfattning om behovet av ökade insatser på data- och telekommunikationsområdet. Utskottet prioriterar detta område högt och utskottets intresse i området utmynnar i medlemsförslag om ändring av "Trafikutskottet" till "Kommunikations- och teknologiutskottet". Utskottet påpekar bl. a. betydelsen av datorisering och ny teleteknik för effektivisering och besparing inom kommunikationssektorn. Utskottet betonar vidare datateknikens betydelse inom regionalpolitiken och de effekter som datatekniken och ett väl utbyggt datanät kan ha på sysselsättningen i glesbygder.

Trafikutskottet noterar med tillfredsställelse de betydande resurser som nu föreslås till förbättring av vägar och järnvägar i Norden.

Ett effektivt kommunikationsnät är grunden för ett modernt samhälle och dess ekonomiska och kulturella utveckling. Utskottet betonar vidare starkt de säkerhetsmässiga aspekterna av en förbättrad infrastruktur. Då det gäller väginvesteringar på Nordkalotten, anser utskottet att också andra, mera direkt sysselsättningsskapande åtgärder bör övervägas på detta område.

Utskottet påpekar att ett väderradarsystem av det slag som föreslås av ministerrådet skulle underlätta uppsamlingen av meteorologiska data och resultera i bättre väderleksprognoser samtidigt som det borde ha stora effekter på trafiksäkerheten på land, till sjöss och i luften. Utskottet påminner i detta sammanhang om rekommendation 4/1983 angående räknecenter för väderprognoser, och utgår från att detta beaktas i det fortsatta arbetet.

Slutligen förutsätter utskottet, att handlingsplanen inte blir en engångsföreteelse, utan att den kontinuerligt följs upp i form av rullande planer. Utskottet anser det vidare viktigt att få möjlighet att diskutera planen och enskilda projekt vid utskottets och ministerrådets dvs. trafikministrarnas årliga möte samt att handlingsplanen redogörs för i ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet.

Bärlund: Värderade president! Jag tänkte ta fasta på närmast en principiell synpunkt på den här handlingsplanen som har diskuterats här i rådet rätt mycket redan.

Jag tror att den ekonomiska handlingsplanen som godtas idag innehåller kanske till och med mera djupliggande samsarbetsfrön än vad man allmänt noterat. Ifall man ser planen i ett längre perspektiv, såg tio år in i framtiden, kan vi notera synpunkter som redan nu klart bör inses. Det har ju inte bara från alla de viktigaste politiska gruppernas sida utan också från utskottets sida konstaterats att det nu initierade samarbetet bara är en inledning att bygga på.

Särskilt intressanta implikationer har de konkreta infrastrukturprojekt som ingår i planen. Med dem har man för första gången i den här formen gått in för ett slags ekonomisk-politisk överstatlighet i det nordiska

samarbetet. Överstatligheten behöver inte i det här skedet nya organ eller avtal, men den finns dock där.

Finansministrarna har tagit det första steget på en väg där man säkert kommer att stöta på konflikter mellan nordiska och nationella projektprioriteringar. Enligt planens finansieringsmodell för de nordiska projekten dvs. främst med fördelaktiga lån från investeringsbanken kommer den ekonomiska tröskeln för förverkligande av nordiska projekt att ofta bli lägre än för eventuella konkurrerande nationella projekt. I den här modellen ingår alltså en faktisk övernationalitet, fastän besluten formellt fattas nationellt. Frågan analyseras delvis av ministerrådets betänkande, sidorna 23–24, och man har tillsatt en arbetsgrupp för att närmare studera problematiken. De här principiella fakta som jag har konstaterat ändras emellertid inte av ministerrådets åtgärder och bedömningar av frågan.

För egen del vill jag understryka vikten av att man i god tid på nationell nivå bereder sig på de friktionssituationer som fortsatt utbyggnad av det nordiska samarbetet i handlingsplanens riktning onekligen medför. Det är svårt att tänka sig att finansministrarna i sin egen krets i sak beslutar om de nordiska projektprioriteringarna medan parlamenten bestämmer om de nationella projekten. En sådan procedur skulle i längden riskera det nordiska samarbetet. Tecken på den här risken har man redan sett här idag, tycker jag, och jag avser här det närmast interna danska meningsutbytet om den fasta förbindelsen över Stora Bält.

Jag tycker att det är viktigt att redan nu inse att en effektiv fortsättning av den här typen av nordiskt samarbete förutsätter att de nationella parlamenten i god tid ordentligt kopplas in. För finländsk del kunde det här ske exempelvis så att regeringen i sin ekonomiska redogörelse på våren varje år skulle inta ett uttryckligt avsnitt om det nordiska ekonomiska samarbetet med bedömning av vilka nordiska projekt som är avsedda att förverkligas under det kommande budgetåret och hur de här finansieras. Samtidigt borde bifogas en analys av de nordiska projekten i relation till jämförbara nationella projekt. På så sätt skulle man få en demokratisk förank-

ring av projekten i det nationella beslutsfattandet.

Jag vill till slut ytterligare betona ovan nämnda synpunkter med att hänvisa till hur ambitiösa tankar – och den här ambitionsnivån är, tycker jag, befogad – om det nordiska samarbetet på det ekonomiska planet, som redan nu har presenterats på seriösa håll. Arbetarrörelsens nordiska samarbetskommitté, alltså de nordiska socialdemokraterna, har i den så kallade Auken-rapporten stannat för att kräva ett sjufaldigande av resurserna för det nordiska ekonomiska samarbetet fram till år 1990. En sådan kraftig effektivisering av samarbetet förutsätter också en utbyggnad av det nationella beslutsfattandet i nordiska frågor, särskilt som det knappast finns politiskt intresse för att bygga upp formellt överstatliga beslutsorgan.

Tungesvik: Vyrde president! Då Ministerrådets framlegg til handlingsplan for økonomisk utvikling og full sysselsetjing vart framlagd i Helsingfors 23. januar i år, uttala den norske finansminister, Rolf Presthus, at denne planen var det største konkrete tiltaket i nordisk samarbeid sidan SAS-avtalen i 1949. Dette er då òg alt minna om av Petter Thomassen. Seinare har eg høyrte at også Anker Jørgensen har gitt planen betydelege dimensjonar ved å uttala i Folketinget at det er den største sak sidan Nordisk Råd vart etablert.

Begge desse utsegnene er interessante og klare og samstundes retningsgjevande for dei ulike organ som har ansvaret for gjennomføring av planen. Etter all positiv omtale av planen, må han setjest ut i livet i si fulle breidd. Det er skapt forventningar som ikkje alle lesarar ved isolert gjennomlesing av planen utan vidare ville gjera seg. Men når personar i sentrale posisjonar som dei eg her har referert til, uttalar seg så gledeleg klart om si vurdering av realiteten bak orda, då ligg det i dette ei utfordring til konkret oppfølging som me alle må ta på alvor, og det vil me i dei kristelege folkepartia i Norden gjera vårt til.

I fjor var det dei negative reaksjonane på dei mindre forpliktande retningslinjer for økonomisk utvikling og full sysselsetjing som kom til å setja sitt preg på Nordisk Råds sesjon. Den gongen festna det seg eit inntrykk

av vonbrot og desillusjonerte haldningar på det nordiske samarbeidets vegner blant mange delegatar. Mange spurde om me likevel ikkje skulle koma vidare i konkret realisering av nordiske samarbeidstiltak på det økonomiske feltet. Det kunne sporast ein indignasjon blant mange som hadde år bak seg i Nordisk Råd, over at ikkje meir hadde skjedd frå Ministerrådet side med den etterspurde planen.

Den indignasjonen har tydelegvis vore fruktbar. I dag ligg det langt meir konkrete framlegg på bordet, og me kan konstatere at det er gjenskaft ei tru og ein optimisme når det gjeld verdien av parlamentarisk samarbeid i Norden. For det er – som fleire har peikt på – det parlamentariske påtrykk gjennom Nordisk Råd som er bakgrunnen for at me i dag har ein konkret og omfattande handlingsplan på bordet, der me veit kva som skal skje i store drag, og kor mange pengar som skal brukast til ulike fellesnordiske tiltak i dei komande tre-fire år. Det er til å ta og kjenna på at det rår ein heilt annan optimistisk stemning på denne sesjonen i det heile enn det gjorde i fjor, trass i det skår i gleda som Tele-X-saka til no har skapt.

Det har vore sagt av fleire at det neppe er grunn til å tru at planen vil løysa problema for særleg mange av dei over 600 000 som stadig er arbeidslause i Norden. Det kan så vera. Det er ein realitet at planen vil få i gang ei rekkje sysselsetjingsskapande prosjekt som utan planen ville ha kome først om mange år. Planen vil vidare setja i gang prosessar med langsiktige verknader også for sysselsetjinga. Eg tenkjer her særleg på tiltak innan samferdsel og andre infrastrukturtiltak. Økonomisk utval peikar på at dette er sjølve kjernen i framlegget til handlingsplan.

Det som no er viktig, er – sjølv om desse samferdselstiltaka er store og særleg vil gje tilbod til store verksemdar – at det vert lagt særleg vekt på også å engasjera små og mellomstore verksemdar i delprosjekt også innanfor samferdssektoren.

Blant dei særlege tiltak som eg elles vil framheva under planen, noko som ikkje minst er viktig når me i år er samla her i Island, er det planlagte Vestnordenfondet og konsekvensane av det. Dette er ei svært viktig sak. Det er ei utfordring til heile Norden

om å vera med og styrkje breidda i næringslivet i desse område som til no har hatt eit nokså ein-sidig grunnlag, først og fremst i fiske og jordbruk.

Om ein oppnår å få eit fond med ein storleik på 125 mill. kr., skulle dette kunne skapa grunnlag for ei rekkje nye tiltak og ei styrking av eksisterande tiltak både i Island, på Færøyane og på Grønland. Her kan det bli tale om ny utnytting av havressursar, utvikling av turisme, handel og industri. Får ein så ein konkret handlingsplan for utvikling av Vestnorden-samarbeidet, som me veit er under emning, og dertil fondet til å leggja til rette kapital til realisering av planen, skulle me koma viktige steg vidare.

Elles ser underskrivne avsnittet om arbeidsmarknads- og utdanningspolitikk som eitt av dei viktigaste i planen. Økonomisk utval har fleire gonger peikt på faren for alvorlege skadeverknader av arbeidsløysa blant unge og blant langtidsløyslause. Dette må vera ei topp prioritert oppgåve for nordiske samarbeidstiltak, der me legg den største vekt på å henta idéar – dei beste idéar – frå kvarandre, for dette er blant dei vanskelegaste oppgåvene innanfor sysselsetjningsfeltet.

No ser me av planen at det ikkje er dei store summar som i første omgang er sette av til dette føremålet, om lag 13–14 mill. kr. på nordisk plan. Det er tale om pilotprosjekt for nye samarbeidsformer mellom partane i arbeidslivet og utdannings- og arbeidsmarknadsstyresmaktene, og det er også pilotprosjekt til å finne nye veger ut av ungdomsarbeidsløysa. Det er klårt at dei summene som er tatt med i denne omgang, berre må vera starten, og planen må, slik også Økonomisk utval har gjort framlegg om og peika på i si vurdering, på dette og på andre felt gjerast rullerande og fornyast for nye årsperiodar framover.

Dette er i sanning spørsmål som har med Nordens framtid å gjera. Maktar me ikkje å gi dei unge framtidsvon og tru på at der er bruk for dei i våre samfunn, då vil det kunna gi negative utslag på heile vår samfunnsutvikling i åra framover. Dette er verdispørsmål av aller fremste rang. Og det er spørsmål som Kristeleg Folkeparti òg legg den største verkt på. Eg har med glede notert meg at Kristen

demokratisk ungdom i Norden som har vore samla her i Reykjavik i desse dagane, også peikar sterkt på verdien av ein særleg innsats for å koma ungdomsarbeidsløysa til livs. Dei peikar på at næringslivet må innrettast etter menneskelege behov – og ikkje motsett. Dei tilrår i den samanheng fleire konkrete tiltak for å betra situasjonen for dei unge. La dette vera ei av dei oppgåvene me i Nordisk Råd ser som dei aller fremste i komande år.

Páll Pétursson övertog härefter ledningen av förhandlingarna.

Minister Leppänen: Herra puheenjohtaja! Työvoimaministeriöiden näkökulmasta tässä kokonaisuudessa on käsiteltävänä kaksi hyvin merkittävää asiakirjaa: perjantaina esitellään työvoimapolitiittinen yhteistyöohjelma tämän tänään käsiteltävän lisäksi. Näissä molemmissa asiakirjoissa on lähdetty siitä, että täystyöllisyys on kaikissa Pohjoismaissa edelleenkin yhteiskuntapolitiikan keskeinen tavoite. Tämä on erittäin olennainen lähtökohta. Tämä nyt käsiteltävä talous- ja työllisyysohjelma yksin olisikin varsin vaatimaton asiakirja työmarkkinayhteistyön näkökulmasta ilman tätä perjantaina käsiteltävää asiakirjaa.

Voinemme olla kaikki yksimielisiä siitä, että talous- ja työllisyyspoliittinen ohjelma on nyt vuoden aikana läpikäynyt ratkaisevan muutoksen. Kyseessä on ollut todellinen toimintalinjojen täsmentäminen. Ohjelma on jaettu selkeisiin kokonaisuuksiin ja konkreettisiin yhteistyöhankkeisiin. Myös kustannukset on osoitettu ja tehty ehdotukset rahoituksen järjestämiseksi. Tätä seikkaa tuskin koskaan voidaan liikaa korostaa, koska monesti rahoitusongelmiin myös hyvät ehdotukset ovat kompastuneet. Ohjelma valmistellelle työryhmälle on tästä annettava kiitos.

Työministerit ovat tehneet ohjelmaan omat ehdotuksensa kolmen vuoden aikana toteutettavista erityishankkeista, joilla varsinaisen työvoimapolitiittisen ohjelman täydentäjinä pyritään kaikille maille yhteisten, erityisesti vaikeitten työllisyysongelmien ratkaisemiseen.

Työttömyyden koko problemaattisuus ko-

rostuu erityisesti nuorten kohdalla samoin kuin pitkäaikaistyöttömyyteen eri syistä ajautuneiden kohdalla. Näiden ongelmien ratkaisemiseksi tehdään jokaisessa maassa mittavaa työtä samoin kuin yhteispohjoismaisen työvoimapolitiittisen yhteistyön puitteissa jo nyt. Suomen osalta mainitsen esimerkkinä erityisesti ns. Rinteen kokeilun, josta voi olla hyötyä myös muille Pohjoismaille. Ensi vuoden alusta käynnistyvillä kokeiluprojekteilla pyritään ongelmia lähestymään uusin ja ennakkoluulottomin kokeiluin, ja saadut tulokset on tarkoitus soveltaa kotimaan käytäntöihin sitä mukaa kuin ne osoittautuvat onnistuneiksi. Juuri tällaiseen konkreettiseen, uutta kokeilevaan, innovatiiviseen suuntaan on Pohjoismaiden työvoimapolitiittista yhteistyötä yleensäkin rohkaistava suuntautumaan.

Yhdessä opetushallinnon kanssa toteutettavalla ns. pullonkaulaprojektilla halutaan päästä käsiksi yhteiskuntiamme vaivaavaan ilmiöön, että samalla kun maissamme on huolestuttava työttömyys, saattaa eräillä alueilla ja tietyillä aloilla esiintyä työvoimapulaa, vaikkakin tämä työvoimapula joillakin aloilla on yhteiskunnallisesti paljon pienempi ongelma kuin avoin työttömyys niin laajana kuin se esiintyy.

Projektin avulla halutaan kartoittaa työvoiman koulutuksen uudistamis- ja lisäämistarpeet sekä pyrkiä yhteensovittamaan ja uudistamaan koulutuskapasiteettia tarvittavilla aloilla. Tällöin on tärkeää selvittää voimassa olevien sopimusten toimivuus. Ajattelen mm. pari vuotta sitten solmittua sopimusta ammatillisesta kuntoutuksesta ja työllisyyskoulutuksesta. Järkevältä tuntuisi myös harvinaisten ammattien yhteiskoulutus. Samalla tavalla voitaisiin yhteisesti panostaa teknologian kehityksen myötä syntyvään opettajien täydennyskoulutustarpeeseen.

Mielestäni tässä yhteydessä olisi aiheellista selvittää myös Ylitorniolla olevan Norjan, Ruotsin ja Suomen pohjoiskalotin ammattikurssikeskuksen asema ja tehtävät. Tämä Ylitornion ammattikurssikeskushan on sillä tavoin tienhaarassa, että Ruotsin työllisyyskoulutusuudistuksen seurauksena sitä koskevaa sopimusta joudutaan joka tapauksessa tarkistamaan. Tuntuisi järkevältä selvittää kysymystä laajemminkin tavoitteena yhteispohjoismaisen varoin rahoitetun ammatti-

kurssikeskuksen aikaansaaminen, jossa koulutuksen ohella voitaisiin tehdä kehittämis- ja kokeilutyötä sellaisilla alueilla, joissa on löydettävissä yhteispohjoismaiset nimittäjät. Ensi vuoden alussahan käynnistyvä kokeilu-projekti tarjoaisi tähän hyvät lähtökohdat.

Talous- ja työllisyyspoliittinen toimintaohjelma vaikuttaa välillisesti muutoinkin työllisyyttä kohentavasti. Muun muassa kansantaloutemme tehokkuutta ja joustavuutta lisäävät toimet, kilpailukykyisten tuotteiden ja vientimahdollisuuksien lisääminen sekä luonnollisesti perusrakennelinvestoinnit auttavat työllisyyden turvaamista.

Poliittisilla päättäjillä on nyt suuri vastuu siitä, että kunnianhimoisen talous- ja työllisyyspoliittisen toimintaohjelman toteutus onnistuu. Toteutuessaan ohjelma edesauttaa maittemme vakaata kehitystä ja hyvinvointia ja tuottaa nopeasti takaisin siihen sijoitetut varat.

Olen vakuuttunut siitä, että työvoimaministerit ottavat kaikissa maissa omalta osaltaan aloitteen nyt sovittujen tavoitteiden käytännön toimeenpanosta. Haluan tukea ministeri Leijonin täällä tekemää aloitetta eri maiden kokeilujen hyödyntämisestä kaikissa maissa.

Lopuksi totean heikkouksista ja siitä, mihin suuntaan tällaista ohjelmaa, sen jatko-työskentelyä, pitäisi viedä. Tämäkään ohjelma ei oikeastaan käsittele avoimen työttömyyden problematiikkaa siitä lähtökohdasta, että avoin työttömyys nopeasti poistetaan, vaan se kuitenkin lähtee enemmän talous- ja muista toimenpiteistä. Tämäkin ohjelma on kuitenkin enemmän investointipainotteinen ja kokonaissuunnittelun lähtökohdista lähtevä.

Voisin lähteä siitä, että ohjelman tärkeimmät heikkoudet ovat juuri siinä, että ohjelma ei lähde riittävästi yksilön näkökulmasta eikä vielä näe sitä, mihin suuntaan oikeastaan maailma on menossa, kuinka voimakas tulee olemaan yksilöiden merkitys tulevaisuudessa. Tähän liittyen tässä ohjelmassa ei ole oikeastaan paljонkaan käsitelty uusyrityäjyyden vaihtoehtoa. On kuitenkin pääasiassa nähty, että työllisyysproblemaan, työttömyyden probleemaan vastataan lisäämällä palkkatyötä. Se on sinänsä aivan oikein, mutta luulen, että tulevaisuus on kuitenkin

aika tavalla toinen, niin että uusyrityjäisyys, omatoimisuus on tulevaisuudessa hyvin keskeinen.

Toisaalta tässä ohjelmassa ei ole vielä oikeastaan päästy oikein syvälle huipputeknologian, tietotekniikan vaikutuksiin ja nähty, mitä kaikkea se tänä päivänä ja tulevaisuudessa vaikuttaa.

Kolmantena heikkoutena näkisin sen, että ns. kolmannen työllisyyssektorin ja erityisesti siihen liittyen palvelujen kysynnän kasvun tulevaisuudessa ja sen, miten nämä palvelujen kysynnän tarpeet tulevaisuudessa tyydytetään ja mikä on sen vaikutus työllisyyteen. Näihin ongelmiin ei vielä tässä ohjelmassa ole oikeastaan yritetty etsiä ratkaisuja.

Huolimatta näistä esille ottamistani tulevaisuuteen liittyvistä heikkouksista tämä ohjelma kokonaisuudessaan merkitsee mielestäni hyvin tärkeätä uutta lähtökohtaa pohjoismaiselle yhteistyölle. Toivon, että ohjelma todella toteutuu ja sen kehittäminen onnistuu.

Minister **Leppänen** anförande i svensk översättning: Herr president! Ur arbetskraftsministeriernas synvinkel behandlar man i denna helhet två dokument, som är av stor vikt: På fredagen presenteras det nordiska arbetsmarknadsplitiska samarbetsprogrammet i tillägg till det som behandlas idag.

Dessa båda dokument utgår från att full sysselsättning är fortfarande den centrala målsättningen för de nordiska ländernas samhällspolitik. Denna är en mycket väsentlig utgångspunkt. Detta ekonomiska och sysselsättningsprogram som nu behandlas skulle ensamt, utan det dokument som behandlas på fredagen, vara ett mycket anspråklöst dokument ur arbetsmarknadssamarbetets synvinkel.

Vi torde alla kunna enas om att handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning har under det gångna året genomgått en avgörande förändring. Det har varit fråga om en verklig precisering av handlingslinjerna. Den har indelats i klara helheter och konkreta samarbetsprojekt. Man har även framlagt kostnaderna och gjort förslag rörande finansieringen. Vikten av detta kan knap-

past någonsin betonas för mycket då goda förslag ofta har fallit just på finansieringsproblemen. Arbetsgruppen, som förberedde programmet, förtjänar ett tack för detta.

Arbetsministrarna har gjort sina egna förslag till handlingsplanen om de specialprojekt, som skall genomföras under en tre års period och med vilka man som komplement till det egentliga arbetsmarknadspolitiska samarbetsprogrammet strävar till att lösa speciellt svåra sysselsättningsproblem, vilka är gemensamma för alla länderna.

Arbetslöshetens hela problematik framträder speciellt i fråga om unga människor samt i fråga om personer, som av olika skäl hamnat i långtidsarbetslöshet. I varje land arbetar man på ett brett område för att lösa dessa problem, likaså gör man det även redan nu inom ramen för det nordiska arbetsmarknadspolitiska samarbetet. För Finlands del nämner jag som ett exempel speciellt det s. k. Rinne-experimentet, som även de övriga nordiska länderna kan dra nytta av. Genom de försöksprojekt, som startar i början av nästa år strävar man till att närma sig problemen med nya, fördomsfria experiment och det är meningen att tillämpa de erhållna resultaten i hemlandets praxis allt efter de visar sig vara lyckade.

Det är till denna konkreta, innovativa och med nya idéer experimenterande riktning som man i allmänhet bör uppmuntra de nordiska ländernas arbetsmarknadspolitiska samarbete.

Genom det så kallade flaskhalsprojektet, som genomförs tillsammans med utbildningsmyndigheterna, vill man få grepp om det fenomen som besvärar våra samhällen, dvs. att samtidigt som det förekommer oroväckande arbetslöshet i vissa länder, kan det på vissa områden och inom vissa branscher förekomma brist på arbetskraft.

Med projektets hjälp vill man kartlägga behoven för förnyelse och ökning av utbildning samt försöka sammanjämka och förnya utbildningskapaciteten inom de branscher det är behövt. I detta sammanhang är det viktigt att redogöra hur de ikraftvarande avtalen fungerar. Jag tänker här bl. a. på det för ett par år sedan slutna avtalet om yrkesmässig rehabilitering och arbetsmarknadsutbildning. Gemensam utbildning inom sällsynta yrken

verkar även klokt. På samma sätt kunde man tillsammans satsa på behovet att vidareutbilda lärare, vilket uppstår i och med den teknologiska utvecklingen.

I detta sammanhang, anser jag, vore det klokt att utreda den i Övertorneå belägna Norges, Sveriges och Finlands Nordkalotts AMU-centers ställning och uppgifter. AMU-centret i Övertorneå står på sätt och vis vid ett vägskil, då man på grund av förnyelsen av Sveriges arbetsmarknadsutbildning i varje fall måste revidera avtalet om kurscentret. Det vore klokt att utreda denna fråga i en bredare skala och ha som målsättning, att få till stånd ett med samnordiska medel finansierat AMU-center. Vid detta AMU-center kunde man vid sidan av omskolning även utföra utvecklings- och experimentarbete på sådana områden, till vilka man kan finna en gemensam nordisk nämnare. Försöksprojektet, som startar i början av nästa år, skulle erbjuda en god utgångspunkt för detta.

Den nordiska handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning har dock även i övrigt en indirekt höjande inverkan på sysselsättningen. Bland annat åtgärderna, som ökar våra nationalhushållningars flexibilitet och effektivitet, ökningen av konkurrenskraftiga produkter och exportmöjligheterna samt naturligtvis infrastrukturinvesteringarna ökar konkurrenskraften och sysselsättningen.

De politiska beslutsfattarna har nu ett stort ansvar för att den ambitiösa handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning lyckas. Handlingsplanen främjar våra länders utveckling och välfärd och ger snabbt tillbaka de pengar, som investerats i dem.

Jag är övertygad om att arbetskraftsministrarna i alla länder för sin egen del tar initiativet till genomförandet av de nu överenskomna målsättningarna. Jag vill understöda det initiativ som statsrådet Leijon gjorde här beträffande utnyttjandet i samtliga länder av de experiment som gjorts i olika länder.

Till slut konstaterar jag svagheter och i vilken riktning man borde föra ett sådant program, ett fortsatt arbete med det, att inte heller detta program handlar om problematiken kring öppen arbetslöshet från den utgångspunkten att den öppna arbetslösheten snabbt avskaffas, utan programmet mer utgår

från ekonomiska och andra åtgärder. Även detta program är mer investeringsbetonat och utgår från helhetsplaneringen.

Jag kunde utgå ifrån, att programmets viktigaste svagheter ligger just i att programmet inte tillräckligt tar som utgångspunkt individens synpunkt och inte ännu ser, i vilken riktning världen egentligen håller på att gå, hur stor individernas betydelse kommer att vara i framtiden. I anslutning till detta behandlar detta program egentligen inte mycket nyföretagsamhetens alternativ. I huvudsak har man dock sett, att man tacklar sysselsättningsproblemet, arbetslöshetsproblemet, genom att öka lönearbetet. Detta är i och för sig alldeles riktigt, men jag tror, att framtiden är dock ganska annorlunda, så att nyföretagsamhet, egenverksamhet är mycket central i framtiden.

Å andra sidan har man i detta program egentligen inte kunnat gå speciellt långt in i högteknologins, datateknikens inverkningar och inte sett, vad allt det i dag och i framtiden får till stånd.

Som tredje svaghet skulle jag se, att man i detta program egentligen inte ännu försökt leta efter lösningar till de problem som ansluter sig dels till den s. k. tredje sysselsättningssektorns och i synnerhet i samband därmed, serviceefterfrågans framtida ökning och dels till hur denna serviceefterfrågan skall kunna tillgodoses i framtiden och vilken som är dess inverkan på sysselsättningen.

Trots dessa svagheter som ansluter sig till framtiden och vilka jag tagit fram innebär detta program i sin helhet enligt min uppfattning en mycket viktig ny utgångspunkt för det nordiska samarbetet. Jag hoppas att programmet verkligen förverkligas och dess utvecklande lyckas.

Statsrådet **Anna-Greta Leijon**: Herr president! Jag tänkte bara säga ett par ord om AMU-centret i Övertorneå som minister Läppänen tog upp. Det är riktigt att vi i Sverige håller på med en genomgripande omorganisation av vår arbetsmarknadsutbildning och dess organisation samt huvudmannskapet för den. Det kommer att påverka det nordiska AMU-centret i Övertorneå. Minister Läppänen efterlyste en bredare översyn av

hur detta center och den nordiska gemensamma utbildningen skall fungera.

Jag kan berätta att samtidigt som Nordiska rådet nu har sin session i Island befinner sig den grupp som vi från svensk sida har tillsatt för att titta på hur AMU-centret i Övertorneå skall fungera också i Island för att tillsammans med nordiska kolleger diskutera just dessa frågor. Jag är övertygad om att vi tillsammans kommer att finna en lösning.

Grethe Lundblad: Herr president! Det är mycket värdefullt att ministerrådets handlingsplan för ekonomisk utveckling och full sysselsättning på ett brett och ändå konkret sätt tar itu med de gemensamma problem som vi upplever i de nordiska länderna vad gäller brister i sysselsättningen och behov av tillväxt och stabilitet i ekonomin.

Som social- och miljökottet framhåller finns det dock sett ur jämställdhetssynpunkt en slagsida i handlingsplanen.

Vi vet att arbetslösheten bland kvinnor på arbetsmarknaden i Norden är större än bland män, även om varken Nordisk statistisk årsbok eller utredningen om arbetslöshetens kostnader, del 2, har funnit det besväret värt att delge oss siffrorna på arbetslösheten specifikt bland kvinnor.

Planen föreslår speciella insatser för långtidsarbetslösa och ungdomar utan jobb, och man får då uttala den förhoppningen att många kvinnliga arbetslösa kan få sysselsättning eller utbildning därigenom. Men det finns stora skillnader mellan de insatsområden som anges i projektbeskrivningen och de yrken och branscher där flest kvinnor i dag finner sin sysselsättning.

De största sysselsättningsskapande projekten i handlingsplanen finns inom väg- och järnvägsbyggande samt andra trafikområden. Inom området byggande och konstruktion utgör kvinnorna endast 1/10 av de sysselsatta, enligt Nordisk statistisk årsbok. Däremot utgör kvinnorna 2/3–3/4 av de anställda inom hotell- och restaurangbranschen, och därför kan den marknadsföringsinsats som görs på området turism bli av positivt värde för den kvinnliga delen av arbetskraften. Men denna satsning har inte alls samma omfattning som de tidigare nämnda investeringarna.

Naturligvis kan de satsningar som görs på en bättre ekonomisk infrastruktur i Norden kanske få betydelse i andra hand för de många kvinnor i Norden som får sysselsättning inom den offentliga sektorn på det sociala och det administrativa området, ty på dessa områden har kvinnor i alla Nordens länder ca 2/3 av arbetstillfällena.

Störst förhoppningar för de arbetslösa kvinnorna i Norden – eller för dem som hotas av arbetslöshet, och de är många i datoriserings tidevarv – skall kanske knytas till satsningen på samarbete i arbetsmarknadsutbildning, vidareutbildning samt branschvis efterutbildning. Vi har i Sverige sett hur nya produktionsmetoder och utbildning i anknytning till moderniseringen har givit många tryggare sysselsättning.

Men om man vill åstadkomma en jämställdhetsprofil i de samnordiska insatserna enligt handlingsplanen, är det nödvändigt att man i den praktiska uppföljningen också väljer insatser i branscher med stor kvinnlig arbetslöshet och att man vid utbildning inom datakommunikation får en jämn könsfördelning.

Om kvinnorna i Norden skall uppleva den nordiska handlingsplanen som ett lyft i nordiskt samarbete för full sysselsättning, behövs det en medveten uppföljning och fortsättning som tar in jämställdhetsaspekter i bedömningen på ett mera påtagligt sätt än som nu redovisas i planen.

Ueland: Det er alt sagt mykje om den nordiske handlingsplanen for økonomisk vekst og sysselsetting. Reaksjonane har til no hovudsakeleg vore positive, men ein har også kunne registrera kritiske merknader og skepsis til om handlingsplanen vil få nokon særleg verdi. Kva som endeleg kjem ut av denne etter måten ambisjuse planen, vil berre framtida kunna gje endeleg svar på. Men med den prestisje som alt er innebygd i planen og med det påtrykk som ein kan rekna med at denne forsamlinga vil fortsetja med, kan eg vanskeleg tenkja meg anna enn i hovudsak positive resultat.

Som medlem av trafikuttvalet, som no skal bli kommunikasjonsutvalet, er det særleg dei delane av planen som har tilknytning til kom-

munikasjon eg vil knyta nokre få merknader til.

Det synest å vera stor enighet om at turistnæringa kan utviklast betydeleg når det gjeld å utnytta Norden som feriemål både for egne nordiske innbyggjarar og for turistar frå andre land.

Norden har mykje å tilby turistane både frå naturen si side og når det gjeld nordisk levemåte og nordisk kultur. Ein meir målretta turistpolitikk der vi i fellesskap arbeider for å framstilla Norden som turistmål, meiner eg skulle ha store sjansar for å lukkast langt betre enn om kvart enkelt land for seg skulle driva med det same. Særleg positivt vil det vera om ein kunne auka innsatsen på turistsektoren og gje viktige nye vekstimpulsar til våre mest utsette og tynt befolka område, som t. d. Nordkalotten.

Men skal vi ut på marknaden og selja Norden som ferie- og turistmål, er det viktig at vi også byggjer opp eit mottakarapparat som har både ein slik kapasitet og kvalitet at det harmonerer med ein auka turiststraum. Eg vil òg nytta dette høvet til å støtta opp om tanken om eit nordisk Interrail-system for ungdom. Trass i praktiske vanskar vil eg tru at ideen er for god til å kastast i papirkorga.

På førehand er nok tiltakspakka på samferdslesektoren mykje omdiskutert – ja, kanskje mest omdiskutert. Dei framlagte veg- og jernbaneprosjekta har både direkte sysselsettingseffekt i anleggstida og positiv verknad for økonomien gjennom kortare reisetider og mindre transportkostnader på noko lengre sikt. Både turistnæringa og alt anna næringsliv vil sikkert ønskje desse tiltake velkomne.

Ein kan innvenda at dette ikkje er slik stor satsing som det kan sjå ut til i første omgang. Det er ikkje nye tiltak det her er tale om, men ei prioritering av prosjekt som alt er på planstadiet. Når føresetnaden likevel er at dette skal vera prosjekt som ikkje er finansierte på annan måte tidlegare, og elles ikkje ville koma til realisering før etter 1990, er det likevel ei klar og gledeleg opprusting av det nordiske samarbeidet på dette området.

Eit kjenneteikn ved tiltake innafør vegsektoren er at ein får gjort ferdig enkelte prosjekt. Dette gjeld m. a. E 6 frå Oslo til svenskegrensa. Vi veit at trafikkulykker ofte er knytte til strekningar som anten er under ar-

beid, eller som har sterkt varierende standard. Ut frå tidlegare erfaringar med nordiske vegprosjekt er den framdriftsplanen som det er rekna med, også uvanleg optimistisk.

Det vil vera ein styrke for planen om ein ved seinare revidering kunne få inn fleire prosjekt i dei spesielt næringssvake regionane. Ofte vil forholdsvis små prosjekt kunna få stor lokal sysselsettingseffekt.

Ved vurderinga av planen trur eg det er viktig å sjå dette utspelet som det første steget og ikkje som det siste. Nye prosjekt må vurderast når planen skal reviderast, og Nordisk Råd sine organ bør få drøfta framdrifta og realiseringa med ministrane på årlege fellesmøte.

Det er vidare etter mi vurdering også heilt sentralt at tiltaka blir finansierte med pengar som ikkje er låste opp i andre aktuelle planar. Slik at resultatet blir ein reell aktivitetsauke. Vi må ikkje ende opp i ein debatt om omprioritering slik at desse nye tiltaka skal gå på bekostning av nasjonale planar som alt er vedtekne. Då vil det heile ende opp i interne nasjonale prioriteringsdebatter, og dei gode tankane om felles nordisk innsats kan fort koma i miskreditt.

Hannu Kempainen: Herra puheenjohtaja! Herr president! Tämän Pohjoismaiden neuvoston istunnon yleiskeskustelun keskusteluaiheena on ollut nyt käsiteltävänä oleva toimenpideohjelma taloudellisen kehityksen edistämiseksi ja täystyöllisyyden aikaansaamiseksi. Aihe on tärkeä siksi, että ehkä Islantia lukuunottamatta työttömyys nähdään Pohjoismaissa huolestuttavimpana yhteiskunnallisena ongelmana. Suomessa talouselämän kehitys on ollut tyydyttävää maltillisesta ja vakaasta talouspolitiikasta johtuen, ja uusia työpaikkoja on voitu luoda jatkuvasti lisää. Suomessa ei viime vuosina ole ollut tarvetta hoitaa talousongelmiamme suurilla devalvaatioilla, joilla aina on epäoikeudenmukainen vaikutus etenkin naapurimaiden talouselämään. Kuitenkaan Suomessakaan emme ole päässeet työttömyydestä irti, ja itse asiassa alueelliset työttömyyserot ovat hälyttävästi kärjistyneet. Kun tilanne on tällainen, voidaan kaikkiin toimenpiteisiin työllisyysongelman ratkaisemiseksi tai edes

lievittämiseksi kohdistaa suuria odotuksia ja pitää niistä innokkaita puheita. Vaikka meillä on kaikilla myönteinen asenne pohjoismaiseen yhteistyöhön, on meidän kuitenkin syytä kriittisesti tarkastella, miten ohjelma käytännössä vastaa tavoitteitaan.

Suomen kohdalla ohjelman vaikutukset eivät näytä kovin lupaavilta. Meidän työllisyysdenhoitomme suurimmat ongelmat ovat suurissa alueellisissa työttömyyzeroissa. Nuorisotyöttömyyden ja pitkäaikaistyöttömyyden ongelmat tulevat seurannaisvaikutuksineen paljon vakavampina esille alueilla, joissa työttömyys on pysyvästi 15–20%:n luokkaa. Tähän ongelmaan nyt esitettävällä työllisyysohjelmalla ei ole annettavissa juuri minkäänlaista helpotusta. Hieman kärjistäen ja kun tarkastelemme ohjelman investointiosaa, voidaan jopa katsoa, että ohjelma toimii päinvastaiseen suuntaan. Suomessa työllisyyden hoidon kannalta vaikeimmat alueet ovat Itä- ja Pohjois-Suomessa. Nyt käsiteltävän ohjelman investoinneista suurin osa menee kuitenkin Etelä-Suomeen muutamia pieniä Lapin kohteita lukuunottamatta. Pääosa investoinneista tapahtuu alueilla, joissa on jopa työvoimapula. Kun nyt yhteisiä verovaroja ollaan sijoittamassa julkisiin investointeihin yhteisen pohjoismaisen budjetin kautta, ei tämän lisäyksen saa antaa tapahtua Suomessa eikä missään muussakaan massa alueellisesti epäoikeudenmukaisesti. Päinvastoin tällä ohjelmalla tulisi luoda lisää investointimahdollisuuksia kansallisen tarpeen mukaan ja erityisesti työllisyyden hoidon oikealla tavalla kansallisissa budjeteissa. Kehitys ei tässä suhteessa kuitenkaan ole itsestäänselvästi myönteinen. Jo vuosia on Suomessa vähennetty normaali budjetoinnissa julkisia investointeja kehitysalueilla ajatellen, että ne kuitenkin hoidetaan erillisillä työllisyysbudjeteilla.

Herr president! Jag fortsätter nu mitt anförande på svenska. I debatten som förts i samband med det ekonomiska programets förberedande behandling har det betonats, att målsättningsnivån bör hållas så hög som möjligt. Men det är emellertid inte så speciellt förnuftigt att bara målsättningsnivån hålls hög för att man skall kunna hålla tal, och att de resultat som man kan vänta sig, får vara

hur knappa som helst. Till följd av detta program förblir målsättningen om full sysselsättning i de tidigare startgroparna på de svåraste arbetslöshetsområdena i Finland.

I programmet föreslås 3,4 miljoner norska kronor för att ta hand om långtids- och ungdomsarbetslösheten genom olika projekt. När dessa program genomförs, borde man framför allt beakta de allra svåraste utvecklingsområdena, emedan, som sagt, dessa problem är värst just i utvecklingsområdena.

Under generaldebatten har grupptalesmännen för socialdemokraterna och konservativa ansett programmet som rentav epokgörande och konkurrerat om äran av vem som har åstadkommit programmet. Då målsättningsnivån är hög, men de resultat som kan väntas är ganska knappa, borde den partipolitiska profilen inte vara speciellt hög. Det är min mening. Samförståndet beträffande programmet ypperlighet var emellertid synbar mellan dessa partigrupper. I den finländska inrikespolitiken har ett dylikt samförstånd och en dylik politisk koalition betytt en försvagning av utvecklingsområdenas och de svåraste arbetslöshetsområdenas ställning.

Herr president! Jag tror att vi, här närvarande rådsmedlemmar, anser utbyggnaden av det nordiska samarbetet som en positiv sak. Man bör inte motsätta sig det nordiska ekonomiska samarbetet. Genom utbyte av erfarenheter finner vi säkert användbara lösningar för att ta hand om våra sysselsättningsproblem. Man bör dock inte klä det nordiska samarbetet i en alltför högtidlig kostym. Annars kan det gå på samma sätt som det gick i sagan om kejsarens nya kläder. Man bör konstatera, att kejsaren inte har så fina nya kläder som man borde – och skulle – beundra. Kejsaren har bara en vanlig vardagskostym, men kläder i alla fall.

Hannu Kempainens finskspråkiga del av anförandet i svensk översättning: Herr president! Ett ämne under generaldebatten vid denna session av Nordiska rådet har varit den nu föreliggande handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning. Ämnet är viktigt därför att, kanske med undantag av Island, arbetslösheten ses som det mest oroväckande samhälleliga problemet i

de nordiska länderna. I Finland har det ekonomiska livets utveckling varit tillfredsställande – vilket beror på den moderata och stabila ekonomiska politiken – och man har ständigt kunnat skapa nya arbetsplatser. I Finland har vi de senaste åren inte haft behov att sköta våra ekonomiska problem genom stora devalveringar, vilka alltid har en orättvis inverkan i synnerhet på grannländernas ekonomiska liv. Arbetslösheten har vi emellertid inte lyckats slippa i Finland heller, och i själva verket har de regionala skillnaderna i arbetslösheten tillspetsats i oroväckande grad. När situationen är sådan, kan man av alla åtgärder som vidtas för att lösa eller åtminstone minska arbetslöshetsproblemet skapa sig stora förväntningar och hålla ivriga tal därom. Även om vi alla har en positiv inställning till nordiskt samarbete, har vi dock anledning att kritiskt granska hur ett program i praktiken kan motsvara målsättningarna.

För Finlands del ser programmets verkningar inte speciellt lovande ut. Våra största problem i anslutning till arbetslösheten ligger i de stora regionala skillnaderna i arbetslösheten. Ungdomsarbetslöshetens och långtidsarbetslöshetens problem med sina följdverkningar framstår som mycket allvarigare på de områden där arbetslösheten stadigt är av en storleksordning om 15 till 20 procent. Detta problem kan inte underlättas av det sysselsättningsprogram som nu framläggs i någon som helst utsträckning. Något tillspetsat, och när vi granskar programmets investeringsdel, kan man till och med anse, att programmet verkar i den motsatta riktningen. I Finland är de från arbetslöshetssynpunkt svåraste områdena i östra och norra Finland. Största delen av investeringarna som ingår i föreliggande program är dock avsedda för södra Finland, med undantag av några mindre projekt i Lappland. Huvuddelen av investeringarna sker på områden där det till och med råder brist på arbetskraft. När man håller på att placera gemensamma skattepengar i offentliga investeringar genom den samnordiska budgeten, får man varken i Finland eller i något annat land tillåta, att denna ökning sker från regional synvinkel orättvist. Tvärtom borde man genom detta program skapa ytterligare investeringsmöjligheter allt efter

det nationella behovet, och framför allt på rätt sätt i de nationella budgeterna med tanke på att sköta sysselsättningen. Utvecklingen är ändå inte självklart positiv i detta avseende. Redan i flera år har man i Finland i den normala budgeteringen dragit av offentliga investeringar från utvecklingsområdet, då man tänkt sig att dessa investeringar ändå sköts med sysselsättningsmedel.

Knuutila: Herra presidentti! Edellinen puhuja viittasi siihen, että m. m. sosialidemokraatit ovat olleet tätä toimintaohjelmaa aikaansaamassa, mikä suurelta osin pitääkin paikkansa. Haluan kuitenkin nimenomaan Suomen osalta huomauttaa, että ohjelmaa ovat olleet tekemässä valtiovarainministerit ja Suomessa valtiovarainministerinä istuu keskustapuolueen edustaja.

Mitä puhuja muuten toi äsken esille myös kritiikkiä myönteisellä tavalla, niin Suomen kehitysalueen edustajana on tietysti todettava nämä samat seikat, joita hänkin toi esille, ja haluaisin vielä lisätä sen huomion, että investointiohjelmalla ei voida kovin tehokkaasti työllistää. Muun muassa Tanskassa vuonna 1978 pidetty täystyöllisysseminaari raportissaan totesi, että nämä vaikutukset usein menevät rajojen yli eivätkä jää parantamaan asianomaisen maan työllisyyttä. Lisäksi haluan huomauttaa, että aika suuressa määrin täystyöllisyyden toteuttamisessa on kysymys tulonjaosta kansallisesti kunkin valtion sisällä, ja vain tältä pohjalta valikoivilla toimenpiteillä voidaan täystyöllisyys tulevaisuudessa toteuttaa. Olen tästä melko vakuuttunut ja toivon tämäntapaisia toimenpiteitä asianomaisilta ministereiltä myös pohjoismaisessa yhteistyössä ja myös, että kun tätä ohjelmaa kehitetään, se tapahtuisi tältä pohjalta.

Knuutilas anförande i svensk översättning:

Herr president! Föregående talare hänvisade till att bl. a. socialdemokraterna varit med om att åstadkomma detta handlingsprogram, vilket ju till stor del stämmer. Jag önskar dock uttryckligen för Finlands vidkommande påpeka, att det är finansministrarna som varit

med om att författa programmet, och i Finland är det en representant för Centerpartiet som sitter som finansminister.

Det som talaren nyss också framförde som kritik på ett positivt sätt, måste man som representant för ett utvecklingsområde i Finland förstås konstatera dessa samma omständigheter som han också framförde, och jag skulle ännu önska tillägga den iakttagelse, att man inte kan så effektivt sysselsätta folk genom investeringsprogrammet. Bland annat det i Danmark år 1978 anordnade seminarier om full sysselsättning konstaterade i sin rapport, att dessa verkningar ofta går över gränserna och inte förblir i vederbörande land för att förbättra sysselsättningen där. Dessutom vill jag påpeka, att det i ganska stor utsträckning, när det gäller att förverkliga full sysselsättning, är fråga om inkomstfördelning på nationellt plan inom varje stat, och det är enbart genom åtgärder som är selektiva på denna grundval som man i framtiden kan förverkliga full sysselsättning. Jag är ganska övertygad om detta, och jag önskar liknande åtgärder från vederbörande ministrar även i det nordiska samarbetet, och jag hoppas också att, när detta program utvecklas, utvecklandet måtte ske på denna grundval.

Statsråd Haugstvedt: Ærede president! Selv om det i generaldebatten er gitt uttrykk for svært positive vurderinger av den fremlagte handlingsplanen for økonomisk utvikling og full sysselsetting, vil jeg benytte anledningen til å fremheve noen særlig viktige elementer i planen.

I handlingsplanen har man lyktes i å kombinere kortsiktige og langsiktige sysselsettingstiltak på hva jeg vil kalle en god måte. Dermed er planen et svar på den foruroligende arbeidsledigheten vi har i dag, samtidig som en viktig del av handlingsplanen nettopp består i å legge forholdene til rette for høyere økonomisk vekst på noe lengre sikt.

Når vi har lyktes i et så omfattende samarbeid på det økonomiske området, har det utvilsomt sammenheng med at alle de nordiske land fører en forholdsvis aktiv økonomisk politikk for å bekjempe arbeidsledigheten. Dette felles utgangspunktet har gjort det mulig å utforme disse samarbeidstiltakene slik at

de blir et forsterkende tillegg til den økonomiske politikken som føres i det enkelte land.

Vi har forsterket innsatsen innenfor områdene forskning og utdanning, og disse er jo viktige elementer i planens mer langsiktige del. I det videre samarbeidet på utdanningsområdet bør vi, slik det gjøres i handlingsplanen, legge økende vekt på å se de samlede nordiske ressursene i sammenheng.

Den norske statsminister har allerede ønsket Nordisk Industrifond velkommen til Oslo. Med de utfordringer vi står overfor når det gjelder å forsterke vekstkraften i industrien, vil Industrifondet måtte spille en nøkkelrolle i det nordiske industrisamarbeidet. På denne bakgrunn er det meget positivt at handlingsplanen innebærer en klar prioritering av Industrifondets budsjett i de nærmeste årene.

En gunstig utvikling i Norden vil være avhengig av at den nåværende internasjonale konjunkturoppgangen kan bli av en mer varig natur. Fra norsk side er vi derfor glad for at handlingsplanen legger opp til forsterket nordisk samarbeid også i internasjonale fora.

Liberalisering av grensehandelen har vært et sentralt tema i flere innlegg i generaldebatten. På dette område er det ingen grunn til å legge skjul på at nasjonale forhold setter grenser for tempo og omfang i det videre liberaliseringsarbeid. Konklusjonen i handlingsplanen innebærer like fullt at arbeidet fortsetter med sikte på å klarlegge grunnlaget for også her å ta nye skritt.

De omfattende infrastrukturinvesteringene som foreslås, fortjener betydelig oppmerksomhet. Disse investeringsprosjektene er viktige ikke bare fordi de er svært omfattende og vil gi betydelig sysselsettingseffekt på relativt kort sikt. Forslagene er også et klart bevis på at gjennom å koordinere nasjonale investeringer i tid og omfang, vil effektene av tiltakene både på kortere og lengre sikt bli større enn om ensidige nasjonale prioriterings hensyn ble lagt til grunn.

Med et forsterket Nordkalott-samarbeid, Vest-Nordenfondet og NIBs regionallåneordning har vi et særledes godt grunnlag for videre utvikling i utsatte områder. Handlingsplanen gir økte ressurser til konkrete regionalpolitiske tiltak, og det forutsettes nå at bevilgningene går opp til den målsetting som regionalministrene har gått in for.

Alt i alt representerer denne handlingsplanen et betydelig skritt fremover i det nordiske samarbeid. På bakgrunn av den sterke kritikk som ministerrådet fikk i fjor, og som vi tok inn over oss, er det gledelig å kunne registrere den positive mottakelse planen har fått her i Reykjavik.

Jeg vil imidlertid advare både Nordisk Råd og Ministerrådet mot å tro at våre sysselsettingsproblemer hermed er løst. Handlingsplanen er riktignok et godt grunnlag å arbeide videre på, men både våre økonomiske problemer og våre sysselsettingsproblemer er så store at det må atskillig mer til for å løse dem på lengre sikt. Men det reduserer ikke verdien av det viktige skrittet vi nå tar i fellesskap i Nordisk Råd.

La meg til slutt si at det tidligere i dag har vært en del meningsutvekslinger om grensehandelen, og da spesielt om det den norske statsminister har sagt om dette i sitt innlegg. Jeg må jo si at den norske statsminister var meget behersket i sitt innlegg. Jeg skal få lov til å sitere hva han sa:

''Det er vel slik at vi i Norge har vært av de mer tilbakeholdne når det gjelder å lempe ytterligere på restriksjonene på grensehandelen.''

Det er klar tale. Så heter det videre:

''Siden dette spørsmål blir tatt opp ganske jevnlig, vil jeg ikke unnlate å minne om at hovedårsaken til de norske grensehandelsproblemene ligger i den brutale endring av kursen mellom svenske og norske kroner. Målt i norske kroner gikk kursen eller prisen på svenske kroner ned med 25 pst. fra 1976 til 1983. De mange og tilsammen bemerkelsesverdige store svenske devalueringer har ført til en konkurransemessig forverring for nesten alle norske bransjer og produkter.''

Det har vi i Handelsdepartementet måttet konstatere – det er bare slik. Dersom vi i Norge nå gikk hen og devaluerte med 16 eller 18 eller skal vi si 14 pst., ville vi umiddelbart ha fått sterke reaksjoner fra den andre siden av grensen – dette systemet ville da ha virket begge veier. Det er dette den norske statsminister har påtalt. Men han sa også til slutt:

''Men i den senere tid har bl.a. høyere prisstigning i Sverige enn i Norge og en svak justering av kursforholdet tilbake i retning av det som burde være det normale, forbedret konkurranseforholdene noe. En slik utvikling

kan med tiden gi mulighet for å gjennomgå reglene på nytt.”

I det ligger det jo et håp om at vi i fremtiden skal komme noe lenger på dette området. Men det er klart at hvis noen av landene i Norden går til dramatiske endringer når det gjelder devalueringer, vil vi på nytt komme ut i de vanskelighetene som vi nå ikke lenger har så uttalt som tidligere.

Statsrådet Lundkvist: Herr president! Det norske finansutskottets ordförande Petter Thomassen konstaterade förut att statsminister Kåre Willoch *inte* hade sagt att det är den svenska devalueringen som skulle hindra lättnader i gränshandeln och därmed minska möjligheterna för Sverige, Norge och Finland att få bättre förhållanden i det avseendet på Nordkalotten.

Nu säger samarbetsministern, handelsminister Haugstvedt, att devalueringen fortfarande skulle lägga hinder i vägen för ett genomförande av liberaliseringen.

Nu vill jag ha ett klart besked om hur den norska regeringen egentligen ser på detta. Jag har påvisat att det har företagits en rad korrigeringar också av den norska valutan – visserligen av annan karaktär – som har gjort att Norge har kompensert sig för den devaluering som tidigare gjorts på svensk sida. Nu är det viktigt att vi vet på vilken grundval den norska regeringen agerar när den motsätter sig denna liberalisering uppe i detta område där Sverige, Norge och Finland möts.

Statsrådet Haugstvedt: Jeg vet ikke om statsråd Svante Lundkvist registrerte at jeg refererte statsminister Willochs uttalelse in extenso. Det er svært viktig når man gir seg ut i vurderinger av hva andre har sagt og ment, at man siterer nøyte. Jeg beflittet meg på det. Norsk språk er forholdsvis enkelt på dette området, og det skulle være mulig også for Svante Lundkvist å skjønne hva statsministeren her har sagt. Det er det som er det sentrale i dette spørsmålet. Når Svante Lundkvist nevner at vi har kompensert, er det helt feil – selvfølgelig. Det vet Svante Lundkvist veldig godt. Det har vært foretatt noen få små justeringer på den norske valuta,

som kanskje betyr 4 pst., men det dreier seg ikke om 16 pst. eller 25 pst. i priser, som har vært antydnet her. Det er vidt forskjellige størrelsesbeløp det her er tale om. Vi må nok innrømme at den svenske devalueringen for de norske sosialdemokrater på samme måte som for de andre norske kom som en stor overraskelse. Devalueringen var nemlig meget stor, og nå er det jevnet ut, bl. a. har vi fått lavere prisstigning i Norge i den senere tid. Svenskene har økt sine avgifter på en del produkter, noe vi har satt pris på at de har gjort. Dermed har statsministeren åpnet for muligheten til at man nå nærmer seg det tidspunkt ved å si at en slik utvikling kan med tiden gi mulighet for å gjennomgå disse reglene på nytt. Jeg synes Svante Lundkvist skulle se på det som positivt, for dermed har vi muligheten for en nordisk dialog om disse spørsmål om kort tid.

Statsrådet Lundkvist: Herr president! Om Asbjørn Haugstvedt og jeg talar om samma tidsperiode – jeg talar om tiden frå sommaren 1982 og fram till nu – skall Asbjørn Haugstvedt når han råkner ihop vad de olika korrigeringar som gjorts på den norska sidan uppgår till i relation till den devaluering som Sverige gjorde hösten 1982, finna att de i stort sett har tagit ut varandra. Om den svenska devalueringen dessutom inneburit att vi fått en förbättring av de ekonomiska förhållandena, vilken bl. a. gör att Norge i dag kan exportera till Sverige i högre grad än vad länderna i övrigt i allmänhet gör, tror jag att vi kan konstatera att detta inneburit en stor fördel.

Jag har fortfarande inte fått något besked om vad som är den norska ståndpunkten i dag – det är *nu* det gäller. Jag väntar på besked från Asbjørn Haugstvedt, där han tar ställning mellan de två ståndpunkter som Petter Thomassen företrädde när han yttrade sig tidigare. Då kan det bli klart vad det är som gör att Norge inte nu vill harmonisera och liberalisera förhållanden i vår gränshandel och på Nordkalotten. Det vore värdefullt att få ett sådant besked.

Minister Björkstrand: Herr president! Jag vill inte blanda mig i den här diskussionen mellan Sverige och Norge om devalveringen, men jag vill understryka att vi på finländsk sida uppfattar det som mycket angeläget att vi får igång reella åtgärder när det gäller liberaliseringen av Nordkalottens handel. Det finner vi på finsk sida mycket viktigt och vi hoppas att det löfte som fanns i den norska statsministerns tal också i en snar framtid skall leda till konkreta åtgärder.

Statsråd Haugstvedt: Ærede president! Det er vel ingen tvil om hva som er den norske regjeringens standpunkt i denne saken. Det har vår statsminister på vanlig klar måte gitt uttrykk for. Det er ingen grunn for at Svante Lundkvist skulle være i noen form for tvil i en slik sammenheng. Det som er viktig å konstatere, er at statsministeren har gitt uttrykk for at fra 1976 til 1983 gikk prisen på svenske kroner ned med 25 pst. – målt i norske kroner. Det er en realitet som det ikke går an å snakke seg bort fra.

Statsråd Bondevik: Hr. president! Et godt utdanningsnivå er avgjørende for økonomisk vekst og full sysselsetting.

Først og fremst må vi ha en god grunnutdanning som danner basis for det enkelte menneskes mulighet for videre utdanning eller arbeid. Her må det enkelte land stadig arbeide med å forbedre skolen. I internasjonalt perspektiv tror jeg vi trygt kan si at de nordiske land i så måte ligger bra an. I tillegg til det rent faglige nivå har vi også i våre land lagt vekt på at skolen skal oppleves som et trygt sted for elevene, slik at det blir et godt læringsmiljø.

Men der vi mest direkte kan gjøre mer for å tilpasse utdanningen til kravet om vekst og full sysselsetting er i den videregående og høyere utdanning, spesielt yrkesutdanningen. Her har det i stor grad sviktet. Dels har vi lagt for liten vekt på den rene yrkesutdanning, dels har vi ikke greid å innrette yrkesutdanningen godt nok mot de behov som har vokst fram.

Derfor er det gledelig at det i Ministerrådets forslag til handlingsplan også er konkre-

te forslag til felles nordiske tiltak på dette området.

For samfunn i så rask endring som det vi opplever i våre nordiske land, er det et problem å forutse den framtidige utvikling på arbeidsmarkedet. Vi risikerer å ikke ha den arbeidskraft vi trenger. Sammen må vi derfor forsterke arbeidet med å styrke vår evne til å forutse og motvirke "flaskehals" på arbeidsmarkedet.

Arbeidsmarkedsutdanningen må moderniseres. Sammen kan vi lettere kartlegge behovene, og vi bør utnytte hverandres kurs, eller arrangere felles kurs, innenfor videregående yrkesopplæring, ved høyskoler og i voksenopplæring.

Særlig viktig i så måte er etterutdanningen, fordi endringene i arbeidslivet øker behovet for ajourføring av kunnskaper. Samarbeidet mellom utdanningsinstitusjonene og arbeidsmarkedsetaten må styrkes, bl. a. for å "fange opp" unge som ikke får skole- eller studie-plass. Det er noe vi er igang med f. eks. i Norge.

Utdanning kan dessuten i perioder brukes direkte som et sysselsettingstiltak. I Norge har vi f. eks. de tre siste år økt antall elevplasser i videregående skole med 27000. Uten denne ekstra innsats ville vi hatt en dramatisk høyere ungdomsledighet.

Men viktigere enn dette er at bedre utdanning styrker den enkeltes mulighet til å få seg eget arbeid. Yrkesutdanningen må bygges mer ut, spesielt videregående og mer "avanserte" kurs. Et problem her er de store kostnader til teknisk utstyr, som jo bør være å jour med utstyret i arbeidslivet. Vi prøver i vårt land å fastlegge økonomiske ordninger som stimulerer videregående kurs generelt, og innkjøp av nødvendig utstyr spesielt.

Men både utstyr og lærekrefter kan utnyttes mer rasjonelt dersom vi får et bedre samarbeid mellom skole og bedrift, og dersom mer av opplæringen foregår ute i bedriftslivet. Her er det mye å hente, og land utenfor Norden har mye å lære oss.

For øvrig bør også den tradisjonelle fagopplæring i arbeidslivet, som vi ofte kaller "lærlingordningen", få en renessanse. Den viser seg å være verdifull og konkret rettet inn mot de behov arbeidslivet har. I det hele er det behov for en kraftig opprusting av vår

utdanning både kvalitativt og kvantitativt for på den måten å være med på å legge grunnlaget for vekst og full sysselsetting. Jeg tror ikke det er mulig på lengre sikt å skape en sunn vekst og full sysselsetting uten at vi har lagt grunnlaget gjennom utdanning, både grunnutdanning, videregående utdanning, spesielt yrkesutdanning, og høyere utdanning.

Representanten Kolle Grøndahl var i sitt innlegg under denne sak inne på viktigheten av at også kultursektoren i større grad burde trekkes inn i det sysselsettingsprogram vi forsøker å etablere både nasjonalt og i fellesskap i Norden. Jeg er for min del enig i det. En viktig del av kulturlivet i de nordiske land er de frivillige organisasjoner av ulike slag – humanitære, religiøse, faglige, opplysningsorganisasjoner osv. I Norge etablerer vi nå en ordning hvor vi åpner for at slike organisasjoner kan få sin del av sysselsettingsmidlene, og jeg ville også tro det var en idé vi kunne utvikle videre i det nordiske samarbeid.

Representanten Johan Buttedahl har i et par innlegg i Nordisk Råd denne gang vært inne på Nordens ansvar og forhold til utviklingsland. Jeg tror i så måte – og vil gjerne understreke det han har sagt, som jeg er fullt ut enig i – at Norden også kan spille en rolle ved å la en del av vår erfaring fra vårt utdanningssystem og vår utdanningspolitikk mer inngå i vår utviklingshjelp. Det har vi fra norsk side tatt opp i en prinsippmelding om utviklingshjelp som skal behandles i Stortinget i denne vårsesjon, og jeg tror vi også i fellesskap i Norden kan gjøre mer på dette felt.

Pirkko Turpeinen: Herr president! Jag kan inte acceptera den principen att ett centralt samnordiskt mål skulle vara att inom OECD främja industriländernas expansivare ekonomiska politik och de viktigaste industriländernas ekonomisk-politiska samarbete.

Sådant mål brukar leda till att det privata kapitalets självständighet, egoism och människornas ojämlikhet tillspetsas.

Inför ett sådant mer expansivt program, som tjänar privatföretag och internationellt kapital, frågar man hur stor expansion är tillräckligt expansiv, hur stor egoism är tillräck-

ligt egoistisk, hur långt behöver man handla i strid mot utvecklingsländer att det är nog. Då grundlinjen för ett sådant nordiskt samarbete är egoistisk är utvecklingsbiståndet också bara egoism bemanlad med välgörenhet. En behaglig bild av den nordiska demokratin är en mask eller make-up som täcker det kapitalistiska samhällssystemets trötta, ovänliga, hårdnande anlete.

Den outhärdliga arbetslösheten i våra länder har inte lindrats. I Finland har sex riksdagsledamöter instämt regeringen till riksrätten för ett brott mot grundlagen, eftersom det i Finlands grundlag heter, att arbetet är en rätt som grundlagen garanterar.

I de socialistiska länderna finns ingen arbetslöshet. Varför föredrar man i de nordiska länderna bevarandet av privatföretagens ekonomiska makt samt en ökning i det internationella kapitalets inflytande framom utvecklandet av den ekonomiska demokratin?

I det ekonomisk-politiska programmet påstås att en av de centralaste målsättningarna skulle vara ett sådant samarbete, genom vilket man skulle förbättra utvecklingsländernas finansieringsposition bland annat genom att dessas export till industriländer ökas.

Här avslöjas vår dubbelmoral. Huvudlinjen för det ekonomisk-politiska programmet strider ju i sin helhet mot detta ändamål, då programmet uttryckligen försöker öka det internationella kapitalets fördelar.

Som ett litet exempel på att ord och handling strider mot varandra kunde man nämna fartyg under bekvämlighetsflagg. Systemet med bekvämlighetsflagg står i strid med utvecklingsländernas intressen. Inom UNCTAD har man förhandlat om att avskaffa hela systemet. Systemet gör det möjligt för övernationella företag att utnyttja konjunkturen och spekulera. Nordiska ministerrådet har dock rekommenderat att ifrågavarande system skall utvidgas till andra länder då t. ex. finländska fartyg har hittills seglat under Finlands flagga. På en nordisk rekommendation ändrades Finlands lag i förra månaden, om också riksdagen stadgade en lag med mycket mindre rättigheter än vad regeringens proposition ursprungligen syftade till.

I handlingsplanen föreslås, att friare kapitalrörelser mellan de nordiska länderna kan väsentligen understöda den ekonomiska och

industriella utvecklingen i Norden. Så kallad liberalisering av kapitalrörelserna gäller inte endast de nordiska länderna då man i Danmark och Norge redan i stor utsträckning minskat begränsningarna för de utländska kapitalrörelserna.

Jag har en helt motsatt åsikt om den ekonomisk- och samhällspolitiska linje som framförs i handlingsplanen. En ökning i det övernationella kapitalets makt i den nordiska företagsvärlden utvidgar inte demokratin och möjligheterna till människornas mänskliga tillväxt. I handlingsplanen har jag inte sett ett enda tecken på en äkta vilja att lösa arbetslösheten och sträva till ett mänskligare Norden.

Minister Laine: Herr president! Jag vill återvända till de inlägg som gjorts idag och igår gällande gränshandeln. Man har på ett förtjänstfullt sätt fäst uppmärksamhet vid gränshandeln mellan våra länder och alldeles riktigt konstaterat att den omfattar problem, som vi alla hoppas kan bli lösta. Också enligt vår uppfattning är det onödigt att irritera medborgare som reser över våra öppna gränser med onödigt byråkratiska gränshandelsstadganden. Om vi är måttligt beredda att komma varandra till mötes i de förhandlingar som pågår, torde problemen kunna avvecklas i snabb takt.

Medlemmen Thomassen hänvisade i går i detta sammanhang till ett margarintillverkande företags strävanden att påbörja export av näringsfett till de andra nordiska ländernas marknader. För Finlands vidkommande är situationen i fråga om margarinimporten exakt densamma som i Norge, det vill säga att näringsfettämnen importeras till våra länder bara om det råder brist på dem. Jag tror att rådsmedlemmen Thomassen måste veta att situationen är lite annorlunda i Sverige i den här frågan. Finland har dock tillåtit en betydande import av sillolja trots att den konkurrerar med inhemska växtoljor. Importen omfattar tusentals ton per år. Någon motsvarande export från Finland till Norge sker inte – även om man inte borde ha någon anledning att vara rädd för den finska margarinindustrins konkurrenskraft på den norska mark-

naden på grund av att avtalet om handeln med jordbruksprodukter som ingåtts mellan Finland och Norge år 1974 inte omfattar näringsfettämnen.

Herr president! Handeln med jordbruksprodukter mellan våra länder regleras genom bilaterala avtal som har gjorts inom ramen av EFTA.

Finland är öppet för nya förslag från norsk sida angående omfattningen av detta avtal om så önskas. Självfallet bör en eventuell utvidgning basera sig på ömsesidiga fördelar samt motsvara importbehov i respektive länder. Jag vill också uppge vår beredskap att underlätta gränshandeln för att nedbygga byråkratiska ordningar som försvårar den gränsöverskridande trafiken speciellt på kalottområdet.

Såsom minister Vennamo redan framförde här i går, har vi i Finland varit besvikna över att gränshandelsgruppen inte har kunnat komma överens om gemensamma rekommendationer. Vi hade hoppats på konkreta resultat speciellt i fråga om nordkalottområdet. Vi har dock noterat med tillfredsställelse att experternas rapport visar en beredskap att undersöka just problem på detta område. Det är vår önskan att den positiva öppningen som kunde noteras i statsminister Willochs inlägg om gränshandeln skulle göra det möjligt för expertgruppen att framgångsrikt slutföra sitt arbete under det tredje mandat som nu givits till gruppen i handlingsplanen om ekonomisk tillväxt och full sysselsättning.

Jag vill inte heller blanda mig i den här devalveringsproblematiken eller diskussionen. Kanske kan jag konstatera så mycket som att om vi jämför kursutvecklingen i Norge med den i Finland så är det nästan likadant jämfört med Sverige. I det avseendet är Norge och Finland på samma nivå eller i samma bat. Men på grund av devalveringen i Sverige vidtog Finland inga hindrande åtgärder mot Sverige gällande gränshandeln. Vi tänkte att vi kan överleva den här perioden och som sagt, vi är fortfarande villiga till gemensamma åtgärder för en så fri gränshandel som möjligt i synnerhet inom Kalottområdet.

Dorte Bennedsen: Hr. præsident! Den foreliggende handlingsplan må betegnes som et stort skridt i det nordiske samarbejde, men det er vigtigt, at vi ikke slår os til ro med denne plan. Den er ikke den fulde løsning på arbejdsløsheden, men kun et første skridt på vejen, et synspunkt, som i øvrigt også NFS, Nordens Facklige Samorganisation, har givet udtryk for. Det er helt nødvendigt, at planen følges op, og at den justeres årligt. I den forbindelse vil jeg godt pege på et par områder, som jeg savner i den nuværende handlingsplan.

Ser man på typen af arbejdspladser i planen, må man desværre konstatere, at den stort set ikke indeholder kvindearbejdspladser, og i en tid hvor kvindernes arbejdsløshed er kraftigt stigende – det gælder også i de perioder og i de områder, hvor den generelle arbejdsløshed falder – er det en alvorlig fejl ved planen, at den ikke gør en indsats for kvindernes sysselsætning. Det er aldeles nødvendigt, at der fremover lægges vægt på projekter, som i langt højere grad sigter mod netop kvindernes sysselsætning, og derigennem kan planen i øvrigt også modvirke de kræfter, som vil løse arbejdsløsheden ved at få kvinderne ud af arbejdsmarkedet.

Det andet spørgsmål, jeg godt vil nævne, er inden for miljøområdet. Handlingsplanen har nogle få miljøprojekter med, men ikke ret mange. I høsten 1984 udsendte Nordisk Råd rapporten: Norden og det Globale Miljø, og såvel i selve rapporten som i forarbejderne findes der en række projekter, som på den ene side er meget arbejdskraftintensive, det vil sige, at de lever op til handlingsplanens krav, og på den anden side har, hvad man kan kalde fremadrettede perspektiver i miljøspørgsmål. Netop med hensyn til forureningen – men det gælder også en lang række andre områder – er de nordiske lande langt fremme, her kan vi noget, og ved at inddrage sådanne projekter i handlingsplanen kan vi ud over at bidrage til sysselsætningen også give et vigtigt nordisk bidrag til den globale miljødebat.

Jeg finder, det er nødvendigt, at der når vi mødes i København, foreligger en revision af planen, som så også indeholder en række af de ting, som jeg har nævnt her i dag.

Bernhardt Tastesen: Hr. præsident! Dette ministerrådsforslag kan være begyndelsen til, at fælles økonomiske kræfter i Norden sættes ind for at sikre de nordiske landes placering som samfund med en høj grad af velstand, men det er lige så vigtigt, at vi fastholder vore lande som solidariske velfærdssamfund. Derfor drejer det sig ikke kun om økonomisk vækst for enhver pris, men også om, at vi lægger rammerne for en udvikling, der sikrer livskvaliteten i fremtidens nordiske samfund.

Det ligger i sagens natur, at økonomisk vækst også er teknologisk vækst. Vi ved, at teknologisk udvikling kan skaffe nye arbejdspladser, men vi ved også, at teknologiu udviklingen gør andre arbejdspladser overflødige.

Jeg synes, at ministerrådsforslaget har glemte at beskæftige sig med den udstødning af arbejdskraften, vi har oplevet i de seneste år, og som tungt rammer de svageste grupper i samfundet. I et program, hvis sigte er fuld beskæftigelse, bør man sætte langt kraftigere ind for at afskaffe ledigheden, især blandt de unge, der ellers skaber deres egen livsform, en livsform, der vil være på trods af samfundet.

Det er derfor skuffende, at man ikke har taget spørgsmålet om en generel nedsættelse af arbejdstiden med i Ministerrådets forslag på nuværende tidspunkt. Det er givet, at en nedsættelse af arbejdstiden vil give beskæftigelse til mange tusinde, som nu er udelukket fra arbejdsmarkedet, og det er også givet, at det vil give en bedre livskvalitet, et bedre familieliv og i øvrigt et bedre fritidsliv for de millioner af mennesker i Norden, der i øjeblikket har en alt for lang arbejdsdag. Vi skal huske på, at de fleste mennesker i øjeblikket er borte fra deres hjem i op til 10–11 timer i døgnet på grund af de lange transportafstande.

På det danske arbejdsmarked sker der denne gang – det kan der næppe være tvivl om – en nedsættelse af den generelle arbejdstid i forbindelse med de forhandlinger, som i øjeblikket pågår om nye overenskomster, og det må efter min logik føre til, at man også i Nordisk Ministerråd tager fat på det mest effektive middel til at skabe fuld beskæftigelse.

Det ministerrådsforslag, som nu sættes i

gang, betragter vi derfor fra socialdemokratisk side som en rullende plan, der kan justeres fra år til år, og derfor kan man ikke komme uden om også at skulle beskæftige sig med en nedsættelse af arbejdstiden i fremtiden.

Jeg lyttede med interesse til den finske arbejdsminister, Urpo Leppänen, der kom ind på spørgsmålet om en udvidelse af arbejdsbegrebet. I et samfund præget af en stærk teknologiudvikling og et stærkt behov for livskvalitet i fritiden, vil det være nødvendigt at indføre en række nye arbejdsområder af konsulentmæssig art f. eks. på sportsområdet, kulturområdet og ikke mindst i forbindelse med den udvikling, der vil ske inden for de elektroniske medier i nærmiljøet. Jeg mener, at Ministerrådet passende også kunne tage spørgsmålet om en udvidelse af arbejdsbegrebet op i forbindelse med de fremtidige rullende handlingsplaner på dette vigtige område.

Lilli Gyldenkilde: Hr. præsident! Jeg har lyst til at sige, hvilke fælles træk det er, der kendetegner de nordiske lande, hvorved vi adskiller os fra andre lande og derved kan danne et grundlag for en fællesnordisk handlingsplan.

Vi har fælles sprog, vi kan forstå hinanden, hvis vi anstrenger os lidt. Vi har opbygget samfund, som godt nok er kapitalistiske, og det er jeg jo ikke så glad for, så jeg arbejder på at få lavet det om, men disse kapitalistiske samfund bygger på gode, solidariske principper. Vi har taget et kollektivt ansvar på os med hensyn til sygdomsbekæmpelse og sociale sikringsordninger, og vi har en nogenlunde sikring af arbejdsløse. Vi har opbygget gode uddannelsesmuligheder, vort uddannelsesniveau er højt, og vi er kommet et stykke vej med hensyn til ligestilling mellem kvinder og mænd. Vi er kommet dertil via et demokratisk pres nedefra. Mange, synes jeg, har haft julelys i øjnene, når de har stået på denne talerstol og talt smukt og varmt om det nordiske samarbejde. Lad os ikke glemme, at den demokratiske udvikling altid kommer nedefra.

Spørgsmålet er så, om vi er kommet langt nok. Det mener vi ikke at vi er, og hvis vi ser lidt på handlingsplanen, viser den det jo klart.

Planen er ganske traditionel. Den bygger først og fremmest på tanker om en økonomisk vækst, som andre vestlige lande kunne gøre lige så godt eller bedre, uden at grundtankerne bag det for den sags skyld bliver bedre. Vi bygger ikke på de ting, som jeg startede med at tale om. Hvad er det, der kendetegner os, hvad er det, vi kan, og hvad er det, vi kan udvikle?

I første omgang afsættes der ca. 4 1/2 mia kr. til planen, og det er ikke særlig ambitiøst, mine damer og herrer. Arbejdsløshed koster Norden 46 mia kr. i 1982-kroner; så er 4 1/2 mia kr. til fuld sysselsætning ikke ambitiøst. Af de 4 1/2 mia kr. skal de ca. 2 1/2 mia kr. ifølge planen bruges til infrastrukturer på trafikområdet, til veje, jernbaner og kommunikationsteknologi, og det sidste er jo vigtigt, for det er vor tids nye Messias.

Vi skal ikke i SF direkte modsætte os disse tiltag, men det skal siges her, at vi ikke mener, at planen bygger på de grundtanker, som vi har fælles her i det nordiske. En alt for stor arbejdsløshed er og bliver det store hovedproblem i de kommende mange år, det viser alle undersøgelser og statistikker, og som bekendt er arbejdsløsheden katastrofalt høj i Danmark. Kvindeledigheden i Danmark er på over 50 pct. Vi står over for eller rettere sagt midt i en teknologisk revolution i disse år, som vil reducere antallet af job, vi kender i dag, det ved vi. Selv om der opstår nye job, vil der ikke være nok. Det, alle så er mest optaget af i den forbindelse, er, hvordan vi konkurrerer bedst og mest udbytterigt med USA og Japan på disse områder, mens vi glemmer, hvad denne udvikling bringer os af ændringer i vor kultur, i hverdagslivet, og det faktum, om vi har arbejde eller ikke, der kan betrygge vor hverdag, og ikke mindst, hvad det er for et arbejdsliv, nogle af os får. Skal vi lade stå til og finde os i ændringer, som vi måske ikke ønsker, eller skal vi udvikle nye strukturer byggende på de gode ting, som Norden er fælles om? Det er det, vi synes vi skulle bruge Nordens tid og penge på at undersøge, tage stilling til og handle efter.

Jeg skal sige lidt mere om arbejdsmarkedsområdet. Vi ved alle, at en bedre fordeling af arbejdet kommer vi ikke uden om. Vi må have nedsat arbejdstid. Der bliver ikke arbejde nok til alle fremover. Vi bør kunne

afskaffe overarbejde, og vi bør kunne indføre tiltag som sabbatår, hvor folk af deres liv kunne tage ud et år for at bruge det til, hvad de vil, sådan at andre kunne komme ind på pladserne på arbejdsmarkedet. Vi burde have betalt frihed til uddannelse, og jeg mærker mig i handlingsplanen, at dette ikke kom ind som en forbedring af det, vi gerne så på området, men selve grundtanken er man begyndt at arbejde med, og det skal ingen have utak for.

Men der er nogle områder, hvor jeg synes, vi kunne blive førende i Norden, og det ville have været godt, om vi tog de ting op. F. eks. på arbejdsmiljøområdet ville vi kunne blive førende, såfremt politikere kunne finde ud af, at det er vigtigt at lave gode arbejdsmiljølove, der bygger på beskyttelse af lønmodtagernes sikkerhed og sundhed på arbejdspladserne. Og med det hjemmemarked, vi har, havde vi en god chance, hvis sådan nogle krav kunne føre til at hjælpe erhvervsvirksomheder, også offentlige virksomheder, i gang med udvikling af produktion og eksport af miljøværn af forskellig slags.

Det samme kan siges om andre miljøområder, og her vil jeg da ikke undlade at nævne det danske initiativ, som nu er ved at være nogle år gammelt. Gamle Kommunekemi i Nyborg er jo et godt eksempel herpå.

På arbejdspladسدemokratiområdet vil vi givetvis kunne komme videre i Norden, et udredningsarbejde om, hvor vi står i Norden med hensyn til arbejdspladسدemokrati og medbestemmelse, og hvilken betydning det har for trivsel og forbundne fordele for både ansatte og virksomhederne ville være en god ting at kaste sig ud i at undersøge og finde ud af, hvordan får man det tastet ind, får spredt viden om det, det ville udvide ikke alene demokratiet, men det ville være til gavn for både virksomheder og alle andre parter.

Jeg skal tillade mig at sige et par ord om ligestillingsområdet. Jeg synes som allerede sagt, vi var kommet et stykke i Norden, og det betragtes åbenbart ikke som et aktiv på nogen som helst måde. Kvinderne er rent faktisk ikke nævnt i handlingsplanen undtagen på ét punkt, nemlig på det punkt, der hedder: hvor mange af dem er kommet ind på statistikken på arbejdsmarkedet, og den statistik kan fint bruges til at sige, ja men den

store arbejdsløshed har vi jo, fordi kvinderne er kommet ud i stort tal på arbejdsmarkedet. Og det vil jeg advare imod, at det nogen sinde kan blive en konklusion af, at de er rent faktisk kommet derud. De er kommet for at blive. Selvstændighed hører nu en gang sammen med, at man har en løn at leve af. Det er egentlig det første fornødne for selvstændighed i vores slags samfund. Kvindernes job er i fare i de her år, vi ved det alle, ingen bekymrer sig om det. Det er, fordi kvinderne har de traditionelle områder at arbejde i, hvor man ingen uddannelse har eller kun en kort uddannelse. Så arbejder de fleste i lavtlønsområder. Det er de områder, der i disse år automatiseres. Det er samtidig de områder, hvor jobbene vil blive færre i den offentlige sektor, fordi man nu har fundet ud af, at alle private udgifter er gode, og alle offentlige udgifter er dårlige. Jeg vil bede om, at sådan noget fik man kigget lidt på et udredningsarbejde om: hvordan er det, det ser ud, hvordan stopper vi den udvikling, hvordan sørger vi for, at kvinderne får uddannelse på lige fod og job på lige fod med mænd, sådan at de kan komme ind på deres plads på arbejdsmarkedet, hvor de hører hjemme. Og jeg tror, at sådan en udveksling af ideer ville kunne føre til nytænkning. Jeg har i alt fald et håb om det.

Til sidst vil jeg gerne have lov at sige, de unge har heller ikke været omtalt så meget. Vi har få ord om dem i handlingsplanen. Der er nogle projekter, som jeg synes er en god idé at prøve at sætte i gang, og lad os så se på dem samlet, hvad der er godt i dem, og hvad der er mindre godt, og se, hvad vi kan få ud af det.

Men jeg vil advare stærkt. Der har været røster her fra talerstolen i dag, som har givet udtryk for, at de mener, at bare man får sat lønnen ned til de unge, så skal der sandelig nok være job til dem. Det passer ikke. Jeg må gøre opmærksom på, at OECD har lavet undersøgelser, som viser, at i Holland, hvor man mente, ungdomsarbejdsløsheden kunne løses ved, at man satte lønnen ned, dér er man nu nået dertil, at man kan se, der blev ikke skabt et eneste job mere, selv om man satte lønnen ned til de unge mennesker. Jeg vil bede om, at man ikke tænker videre i de gammelmandsliberale baner.

Minister **Haarder**: Hr. præsident! Jeg er bestemt ikke enig med fru Lilli Gyldenkilde i, at der ikke bliver arbejde til alle i fremtiden. Vi lever i Danmark i et samfund, som på ét år har skabt næsten 50.000 nye arbejdspladser, og f.eks. i De Forenede Stater er arbejdsløsheden på to år faldet fra 11 pct. til 7 pct., og tager vi Danmark igen som eksempel, så har der aldrig nogen sinde været så mange job, som der er i øjeblikket. Heller ikke i den private sektor har der nogen sinde været så mange job som nu.

Så jeg mener, det er et meget uheldigt udgangspunkt for denne debat, hvis vi bygger på en falsk teori om, at teknologien tager arbejdet fra menneskene. Det er der intet, der tyder på. Teknologien er neutral i forhold til arbejdsmængden. Den hverken skaber eller fjerner job på længere sigt. Man skal blot ikke tro, at vi er forudbestemte til permanent arbejdsløshed, hvis ikke vi f.eks. sætter arbejdstiden ned. Der er intet, der tyder på, at en kollektiv nedsættelse af arbejdstiden i den private sektor vil føre til flere job. Den vil føre til omkostningsstigninger og derved måske til færre job. Vi kan ikke dér hente bidrag til løsning af arbejdsløshedsproblemet. Det kan godt være behageligt, men det løser ikke arbejdsløshedsproblemet.

Hr. præsident! Når jeg bad om ordet, var det for at sige nogle få ord om behovet for internationalt samarbejde. Det er helt oplagt, at forskning og teknologisk udvikling kræver internationalt samarbejde og derfor er det også oplagt, at vi i de nordiske lande samarbejder og samarbejder mere, end vi gør. Men det er tillige nødvendigt, at vi i de store internationale organisationer bliver bedre til at koordinere de europæiske landes politik. Vi har lige set et oplagt eksempel på, hvad vi kan opnå, hvis vi lægger kræfterne sammen, og hvis vi forbereder os ordentligt og taler sammen på forhånd om, hvad vi vil gøre i den ene og den anden sag. Jeg tænker på UNESCO, hvor vi for et par uger siden har fået vedtaget et nordisk forslag. Dette forslag blev til igennem lange og trange forhandlinger imellem de nordiske lande. Da vi nåede kompromiset, havde vi et fælles forslag, som var så stærkt, at det blev vedtaget.

Jeg tror, vi kunne opnå det samme i mange andre situationer. Nogle af de nordiske lande

er f.eks. med i den europæiske videnskabsorganisation ESF. Der har været et vist samarbejde mellem Danmark og Sverige, og det takker jeg for, men hvis vi i højere grad havde været med, alle de nordiske lande, og havde haft det samme standpunkt til placeringen af den meget omtalte synkrotronfacilitet, så gad jeg vide, om ikke vi havde haft større muligheder for at få den til et nordisk land. I dette tilfælde svigtede det nordiske samarbejde, og det synes jeg var synd.

Vi er også medlemmer af ESA, det europæiske rum samarbejde. Her er Sverige og Danmark medlemmer, Norge er associeret. Jeg tror, vi kunne have stor glæde af i højere grad at have det samme forhold til organisationerne, det vil sige være medlemmer alle sammen og at lægge vore kræfter sammen, at drøfte tingene, før vi møder op på disse ofte meget uoverskuelige konferencer, sådan at vi ikke sidder på de bageste bænke som en lille flok små, oversete lande, men så vi fremtræder samlet som en fælles nordisk blok, hvis stemme derved kan få den maksimale vægt i forsamlingerne. For vi må jo indrømme, at ofte er det sådan, når der skal placeres forskningsinstitutioner, når der skal forhandles med amerikanerne f.eks. om rumfartsprojekter, så gælder i nogen grad den stærkeres ret desværre, og derfor må små lande prøve at lade være at fægte så meget hvert for sig og prøve at lægge deres kræfter sammen. Så kan de få en betydelig større indflydelse, end de har i dag. Det er min overbevisning efter nu i 2 1/2 år at have arbejdet i en række af disse internationale forsknings- og teknologioorganisationer.

Lilli Gyldenkilde: Hr. præsident! Jeg skal sige til vores danske undervisningsminister – ja, nu skal jeg prøve at sige det pænt – at det at sige, at teknologi er neutral, er så selvfølgelig, at det kan man jo få alle til at sige ja til. Men man kan da ikke afvise, at de, der står bag den, ikke er neutrale. De vil da sælge deres nye teknik. Ellers var de dårlige kapitalister, og jeg har stor respekt for kapitalister. De er dygtige, de ved, hvad de gør. Så derfor er jeg også vågen over for, hvad der sker. Teknikken er neutral, ja vel, men de, der styrer den, er ikke.

Det andet, der får mig til at komme herop, er: når ministeren siger, at der er intet belæg for, at vi får flere i arbejde ved en arbejdstidsnedsættelse, så passer det ikke. Den danske regering ved arbejdsminister Grethe Fenger Møller er selv fremkommet med en arbejdstidsrapport, som godt nok var forlangt af et andet flertal i folketinget end det, regeringen tilhører – sådan har vi jo så kunstige vilkår hjemme i Danmark. Af den rapport fremgår det klart talmæssigt selvfølgelig afhængigt af, hvor meget arbejdstiden bliver sat ned, at der vil komme flere i beskæftigelse, men ingen har nogen sinde efter rapportens fremkomst sagt, at der ikke var arbejdspladser i den. Det er klart bevist, hr. undervisningsminister.

Minister Haarder: I den offentlige sektor er der ingen tvivl om, at en arbejdstidsnedsættelse kan udløse proportionale meransættelser, men i den private sektor vil der være en tendens til, at en arbejdstidsnedsættelse kollektivt – ikke individuelt men kollektivt – vil føre til omkostningsstigninger og dermed til færre job. Det afhænger helt af, hvilke forudsætninger man stiller op, om det giver flere job eller færre job. Jeg siger blot, hvis det sker kollektivt, så vil der være en tendens til, at man vil forlange lønkompensation kollektivt, og det vil give omkostningsforøgelser, som har en tendens til at reducere antallet af job. Det var blot disse elementære kendsgerninger, jeg pegede på.

Sten Svensson: Herr president! Den foreslåede handlingsplan kommer selvfølgelig til at innebära mycket positivt, men det är naivt att tro att den kan leda till att vi löser våra tillväxt- och sysselsättningsproblem. Många investeringar som innefattas i planen kan sannolikt komma till stånd även planen förutan. Det nya är dock att åtgärderna kommer att förverkligas i ett mer samordnat sammanhang, och det är här som det stora värdet ligger.

Jag vill – liksom Petter Thomassen gjorde tidigare i debatten – slå fast att det avgörande är vilken generellt verkande ekonomisk politik som bedrivs i varje enskilt land. Detta faktum är och förblir den avgörande förut-

sättningen för ekonomisk tillväxt och full sysselsättning!

Vår välfärd skall betalas av vår produktion. Det är ytterst den ekonomiska tillväxten som avgör såväl hushållens som det offentliga ekonomien. Politiska beslut kan omfördela den välfärd som redan är skapad. Kloka beslut kan, genom att söka göra arbete, sparande och risktagande lönsamt, skapa förutsättningar för ekonomisk tillväxt. Men dåliga politiska beslut kan rasera incitamenten för enskilda och företag och därmed skapa hinder för tillväxten.

Vi kan därför inte bygga ut den offentliga sektorn mera – allra minst i Sverige. Då kommer framtidsinvesteringar att fortsätta trängas ut av statsskuldsväxlar på kapitalmarknaden, och den privata tjänstesektorn, som står för den största delen av tillväxten i ledande industrinationer, kommer att fortsätta blockeras av monopol och reglering.

Planen kan endast ses som en liten del av en nödvändig helhetsstrategi. Vi får ingalunda hemfalla till att förtränga och förneka sådana viktiga samband som:

- sambandet mellan offentliga utgifter och dessas finansiering, dvs. skatterna
- sambandet mellan skatter och inflation
- sambandet mellan inflation och konkurrenskraft
- och: sambandet mellan konkurrenskraft och ekonomiskt framåtskridande.

Nordens näringsliv måste kunna hävda sig i en värld som blir allt större genom att antalet industrinationer växer. Men näringslivet skall också ha kraft att kunna utvecklas i en värld som blir allt mindre genom att kommunikationerna förbättras och transportkostnaderna sänks. Båda dessa tendenser skärper kraven och konkurrensen.

Den utmaning vårt näringsliv och därmed hela vår ekonomi står inför gör det nödvändigt att gå vidare med att avveckla politiska ingrepp, regleringar, påbud, pålagor, byråkrati, utredningar, subventioner och interventioner. Inte minst måste det svenska löntagarfondssystemet avvecklas, som lägger en hämsko på näringslivets utveckling. Dess bättre har inget annat nordiskt land givit sig på ett dylikt socialistiskt experiment.

En vittförgrenad selektiv politik, utformad av politiker med ringa erfarenhet av den

verklighet de vill dirigera, måste ersättas av att privat äganderätt och fri företagsamhet garanteras. Detta möjliggör en angelägen decentralisering av ansvarstagandet i våra samhällen.

Skall vårt höga välstånd kunna bevaras måste näringslivet kunna möta konkurrens från såväl etablerade som nya industriländer. Detta kräver villkor som kan ge ett mer flexibelt näringsliv.

Det behövs, kort sagt, näringsfrihet i stället för näringspolitik!

Mot den här bakgrunden skall jag något kommentera finansieringsfrågan.

När vi behandlade ärendet i utskottet fann vi redovisningen ofullständig. Vi noterade emellertid att en arbetsgrupp skulle tillsättas för att lägga fram mer konkreta förslag. Vi har fått signaler om att alternativa finansieringsformer är tänkbara, men vi fick det inte bekräftat under utskottets arbete. Därför påpekade vi i betänkandet att vi saknade information om arbetsgruppens mandat.

Detta är beklagligt. Vårt beslut hade vilat på fastare grund om utskottet hade fått en sådan redovisning.

Vi måste ställa oss frågorna: Hur stor blir budgetbelastningen på sikt i de enskilda länderna? I vilken utsträckning kan den privata kapitalmarknaden medverka till finansieringen? I vilken utsträckning kan man utnyttja avgiftsfinansiering? Det hade varit värdefullt om ministerrådet hade redovisat vilka direktiv gruppen kommer att få. Åtgärderna måste enligt min bestämda uppfattning stå i samklang med våra ansträngningar att hålla balans i våra ekonomier. Inte minst måste den svenska delen av ministerrådet ta sig en rejäl funderare på detta.

Till sist vill jag, herr president, vända mig till Pirkko Turpeinen, som lovordade de socialistiska ekonomierna. Hon sade att där finns ingen arbetslöshet. Ja, självfallet har man skapat sysselsättning på politisk väg – där bestämmer politikerna allt. Men det har skett till priset av att mycket av friheten – friheten att välja – har gått förlorad för de enskilda människorna. Jag vill rekommendera Pirkko Turpeinen en studieresa till Jugoslavien för att se hur många som är i arbete i det landet.

Berge: Jeg merket meg at Sten Svensson uttalte at lønnskakerfondet i Sverige må utvikles dersom svensk næringsliv skal kunne fungere bedre. Vårt inntrykk er at svensk næringsliv fungerer aldeles utmerket for tiden, kanskje endog bedre enn i de fleste andre land. Men det var en sidebemerkning.

Den konservative gruppes talsmann, Petter Thomassen, karakteriserte den handlingsplanen vi nå behandler, som gammeldags god konservativ politikk, der man la hovedvekten på å styrke konkurranseevnen og bedre de eksportorienterte næringer. Han gav dermed det inntrykk at de sosialdemokratiske medlemmer i Nordisk Råd skulle være mindre opptatt av å styrke de konkurranseutsatte næringer og bedre konkurranseevnen. Det er en fullstendig misforståelse. Vi er selvfølgelig minst like opptatt av å styrke disse næringers konkurranseevne som andre partier, og vi har kanskje enda mer offensive virkemidler og alternativer for det formål. Det var det ene.

Det andre er at det ikke kan underslås at de mest konkrete forslag som denne planen inneholder, innebærer en økning av de offentlige utgiftene, og jeg viser i den sammenheng til det innlegg som Ivar Hansen holdt i generaldebatten i går, hvor han uttalte følgende:

”De konkrete tiltag, der ligger i denne plan, betyder først og fremmest en øgning af de offentlige udgifter. Det er i første række de offentlige investeringer, der peges på i denne plan.”

Mitt spørsmål til Sten Svensson blir: Er det Petter Thomassens karakteristikk av planen som er korrekt, eller er det den karakteristikk som Ivar Hansen har gitt av planen? Eller er kanskje bildet noe mer nyansert enn det de konservative talsmenn har søkt å gi inntrykk av i denne debatten?

Sten Svensson: Herr president! Jag kan konstatera att löntagarfondssystemet inte har skapat ett enda nytt jobb mer än de välavlönade funktionärsposterna på fondkanslierna.

Det är viktigt att vi stärker oss inför en konjunkturförändring. Det är ingen konst för svenskt näringsliv att ha en god produktion när vi har högkonjunktur och när vi dessutom har en kraftig devalvering bakom oss. Det

vore katastrof om inte kurvorna då skulle vända uppåt. Men, Gunnar Berge, vad händer när kurvorna vänder? Vilka möjligheter har vi då att klara oss i konkurrensen från omvärlden?

Som påpekades i går har vi stark inflation i Sverige. Vi ligger nu efter Italien. Resultatet blev 8.2 procent för 1984. Snart är alltså devalveringens fördelar uppåt i den svenska politiken. Därför är det viktigt att vi långsiktigt stärker vår konkurrenskraft.

Det står i handlingsplanen: "En central uppgift för regeringarnas stabiliseringspolitik och för agerandet hos arbetsmarknadens parter bör därför vara att samtidigt nedbringa inflationen och trygga en tillfredsställande internationell konkurrenskraft. Detta torde för närvarande vara de viktigaste medlen att skapa högre tillväxt och sysselsättning".

Det var detta som Petter Thomassen ville understryka, och det var det nya i arbetarpartiets synsätt, eftersom socialdemokrater har medverkat till att skriva detta i förslaget. Jag ville med mitt inlägg instämma i Petter Thomassens synpunkter och understryka hur viktigt det är att vi långsiktigt, även inför en annalkande lågkonjunktur, stärker näringslivets konkurrenskraft.

Berge: Jeg må gjenta: Det er selvfølgelig ingen ny oppdagelse at sosialdemokrater, inkludert Det norske Arbeiderparti, skulle være opptatt av å styrke næringslivets konkurransevne. Det har Arbeiderpartiet vært opptatt av – jeg tror nesten så lenge partiet har eksistert. Og vi har lansert en rekke konkrete forslag for det formål.

Når det for øvrig gjelder hva som skjer når de internasjonale konjunkturer nå snur, spør Sten Svensson: Har vi forberedt oss godt nok til å møte den situasjonen? Det er selvfølgelig relevant å stille det spørsmålet, men man kan ikke oppfatte de internasjonale konjunkturer som et naturfenomen. Når de internasjonale konjunkturer snur, er det et resultat av summen av den økonomiske politikk som legges opp i de vestlige industriland. Derfor er det gledelig at ett av punktene i denne planen er at de nordiske land i fellesskap i større grad skal søke å påvirke den internasjonale utvikling gjennom de organer hvor vi har mulighe-

ter til å øve innflytelse. Jeg aksepterer kort og godt ikke at det ikke er mulig å påvirke de internasjonale konjunkturer og legge opp til en økonomisk politikk og i Vest-Europa som skaper forutsetningene for full sysselsetting. Jeg syns et av de positive elementer i planen er at man har også dette perspektivet for øye.

Sten Svensson: Herr president! Vad det här handlar om är den långsiktiga konkurrenskraften. Vad Arbeiderpartiet ägnar sig åt är, som jag uppfattat det, överbud på överbud. Detta är att bedriva en politik som leder till ännu större offentliga utgifter, och det gagnar sannerligen inte den strategi i handlingsprogrammet vilken jag nyss refererade.

Sett på lång sikt gäller det ytterst en moralisk fråga. Det handlar om att ta ställning till 80-talets två stora fördelningspolitiska konflikter. Det första är avvägningen mellan hur mycket den offentliga sektorn skall ta i anspråk och hur mycket medborgarna och företagen skall få behålla själva. Härvidlag är våra konservativa partiers uppfattning klar: den politiskt kontrollerade delen av ekonomin måste bli mindre, och den del som styrs av människorna och de enskilda företagen måste bli större.

Den andra konflikten, Gunnar Berge, gäller hur mycket vår generation skall betala själv och hur mycket vi skall överlåta åt våra barn och barnbarn att betala. Också här tar vi klar ställning: vår generation skall betala för sin egen välfärd. Vi har inte, såsom vi är i färd med att göra i Sverige, någon rätt att skyffla över räkningarna på våra barn och barnbarn. Det – om något – är osolidariskt!

Ändring i medlemslistan

Hannu Kempainen ersattes för resten av denna och del av nästa dag av Esko Almgren.

Rådet beslöt att ändra medlemslistan i enkelighet härmed.

Mørk Eidem: Sten Svensson snakket om at Arbeiderpartiet i Norge skulle ha kommet med overbud bl.a. for å øke de offentlige utgifter. Ja, vi har foreslått visse økte offentlige utgifter bl. a. til jernbane- og veibyggning

– nøyaktig det samme som hele Rådet skal gå inn for i samband med det vi behandler. Er det slik å forstå de økte vei- og jernbaneinvesteringene som denne planen inneholder, er uttrykk for overbud? Eller skal det uttrykket bare brukes når det er sosialdemokrater som fremmer slike forslag?

Sten Svensson: Herr president! En mycket kort replik.

Jag har konstaterat att den budget som Arbejderpartiet står för sammanlagt ligger flera miljarder högre än den borgerliga regeringens. Det är slutresultatet som jag har bedömt. Det kan rimligtvis inte leda till att man stärker konkurrenskraften när den offentliga sektorn tillåts ha så stor del av de samlade tillgångarna.

Kaj Poulsen: Hr. præsident! Først vil jeg godt tage fat på den danske undervisningsministers imødekommenhed over for fru Lilli Gyldenkilde, da der blev talt om, hvad en arbejdstidsforkortelse vil give af arbejdspladser.

Det var en imødekommenhed, som fortalte, at det vil give flere offentlige arbejdspladser, men i det private erhvervsliv ville der, hvis det var kollektive aftaler, og der blev givet nogen compensation, ikke blive flere arbejdspladser.

Jeg synes, at Rådet skal vide, at den danske regering har lavet en rapport, som klart fortæller, at der på det private og det offentlige arbejdsmarked tilsammen vil komme 30000 nye arbejdspladser, hvis nogle forudsætninger er opfyldt, ved en times nedsættelse af arbejdstiden. Den samme minister må jo have godkendt den handlingsplan, vi diskuterer her, hvori det også konstateres, at en arbejdstidsnedsættelse vil give flere arbejdspladser.

Spørgsmålet er, om det er den danske arbejdsminister eller den danske undervisningsminister, vi skal lytte til. Jeg tror, at det dokumentationsmateriale, der ligger i Danmark, er det rigtige.

Jeg synes, det er godt, at vi på nordisk plan har fået udarbejdet et sådant handlingsprogram, der har et overordentlig højt ambitions-

niveau, specielt når det drejer sig om ordene, men jeg synes, der er gode tanker, og jeg synes, der er gode ideer til handlinger for Nordisk Råd. Det er blot skuffende, hvis vi ser på, hvad der er sat af penge til de enkelte områder til realisering af mange af de gode tanker, der ligger i planen.

Jeg vil godt tage fat på arbejdsmarkedsuddannelserne, hvor jeg synes, at de tanker, der er lagt ned i planen om en fællesnordisk indsats, vil kunne give os et løft. De flaskehalproblemer og de paradoksproblemer, der tales om i handlingsplanen, skal vi naturligvis have løst. Jeg synes, det er spændende ting, men igen: ordene er utrolig flotte, og der er givetvis alt, alt for få penge sat af til disse områder.

Vi skal uddanne arbejdskraften til de fremtidige industrier. Det er selvfølgelig en debat, som foregår i alle vore lande, men har vi nogen sinde taget fat på en fremtidsforskning eller en undersøgelse af, hvad industrien skal bruge af arbejdskraft, eller famler vi i de andre nordiske lande lige så meget, som vi gør i Danmark på dette område?

Det er nødvendigt, at vi modtager dette handlingsprogram meget positivt, men at vi samtidig siger, at det ikke bare kan stå som et program, der nu er lagt frem og vedtaget nærmest med begejstring af Rådet, men at vi arbejder videre med det, at vi justerer målene med det, så at vi kommer frem til de ting, der skal til for at klare de forskellige punkter i handlingsplanen.

Jeg tror, at vi i Nordisk Råd skal sætte penge af til fremtidsforskning for ikke at famle for meget i blinde vedrørende arbejdsmarkedsuddannelserne, for at hjælpe på beskæftigelsen. Jeg synes, der er gode ting i det. Jeg tror, det er rigtigt, at vi indretter vores arbejdsmarkedsuddannelser således, at vi giver også de dårligst uddannede muligheder. Vi må blot passe på, hvad vi desværre har set en tendens til i Danmark, at vi ikke indretter disse uddannelser til menneskelig frasortering.

Jeg tror, at hvis vi følger dette handlingsprogram og sætter økonomi bag det, så har vi mulighed for at lave et godt fællesnordisk arbejdsmarked, således at vi kan blive fri for den alt for store arbejdsløshed.

Infrastrukturproblemerne har også været

diskuteret i dag. Jeg synes, det er rigtigt, vi fra hele Norden kan komme til kontinentet så nemt og så hurtigt som muligt. De ting, der er peget på i handlingsprogrammet, er rigtige, vi skal have bygget forbindelser både over Øresund og over Store Bælt. Jeg tror, der må være smuttet noget, for af egnsudviklingsmæssige og regionalpolitiske grunde bør man også satse på en vejforbindelse til kontinentet igennem Jylland, således at Göteborg-Osloområdet får betydelig lettere adgang til kontinentet end i dag. Når vi skal justere dette handlingsprogram, må vi få disse ting puttet ind, således at vore udviklingsmuligheder fremmes mest muligt.

Jeg håber, at vi vedrørende de ting, der står i handlingsplanen, kan blive enige om noget fremadrettet, og så må vi håbe, at de forhandlinger, der foregår i øjeblikket mellem Danmarks og Norges skatteministre, slutter med et godt resultat, således at vi kan blive fri for det slagsmål, de har om afgifter på transport igennem vore lande.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde votering beträffande ekonomiska utskottets förslag till rekommendation.

För rekommendationen röstade: Esko Aho, Esko Almgren, Arne Andersson, Lennart Andersson, Margrete Auken, Stefan Benediktsson, Gunnar Berge, Johan Buttedahl, Kaj Bärlund, Bjarne Mørk Eidem, Ólafur G. Einarsson, Mikko Elo, Lahja Exner, Karl-Gunnar Fagerholm, Arne Gadd, Kirsti Kolle Grøndahl, Eidur Guðnason, Lilli Gyldekilde, Carl I. Hagen, Ivar Hansen, Margit Hansen-Krone, Guðrun Helgadóttir, Elsi Heitemäki-Olander, Liisa Hilpelä, Per-Olof Håkansson, Karl-Erik Häll, Tytti Isohookana-Asunmaa, Olof Jansson, Karen Højte Jensen, Tyra Johansson, Anna-Liisa Jokinen, Bertil Jonasson, Elver Jonsson, Gunnel Jonäng, Ilkka Kanerva, Sakari Knuuttila, Erkki Liikanen, Paavo Lipponen, Grethe Lundblad, Astrid Murberg Martinsen, Peter Muurman, Helge Adam Møller, Bente Moustén Nielsen, Gunnar Nilsson, Hans Nyhage, Aase Olesen, Sture Palm, Jan Petersen, Per Petersson, Oddrunn Pettersen, Páll Pétursson, Kaj Poulsen, Håkon Randal, Heikki Riihijärvi, Gunvor Schmitler, Jens Steffensen,

Ingrid Sundberg, Jógvan Sundstein, Ilkka Suominen, Sten Svensson, Karin Söder, Bernhardt Tastesen, Petter Thomassen, Ole Gabriel Ueland, Bengt Wiklund och Marjatta Väänänen.

Mot rekommendationen röstade: Eva Hjelmström och Pirkko Turpeinen.

Frånvarande var: Jo Benkow, Dorte Benneisen, Gro Harlem Brundtland, Flemming Hansen, Guttorm Hansen, Karen Thurøe Hansen, Jens Peter Jensen, Anker Jørgensen, Finn Kristensen, Preben Lange, Erlendur Patursson, Robert Pedersen, Pétur Sigurðsson, Reulf Steen, Otto Steenholdt, Pär Stenbäck, Friðjón Þórðarson, Hans Olav Tungesvik och Odd With.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 66 röster mot 2.

5

A 681/e Medlemsförslag om en gemensam nordisk konjunkturbedömning

Ekonomiska utskottet hade föreslagit, att Nordiska rådet i anledning av medlemsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordisk Råd rekommenderer Nordisk Ministerråd successivt å utvide det nåværende samarbeid med informasjon og samråd om konjunkturbedømninger med sikte på at regjeringene regelmessig presenterer en felles nordisk konjunkturbedømning.

Berge (ekonomiska utskottets talesman): Hr. president! Jeg kan bare nå konstatere at det er bred enighet om dette spørsmålet mellom det økonomiske utskott, forslagsstillerne og Ministerrådet. Det vil gå fram av handlingsplanen for økonomisk vekst og full sysselsetting at dette medlemsforslaget er så godt som identisk med forslag som reises i selve handlingsplanen, og finansministrene har under denne rådssesjonen bekreftet at en ordning med fellesnordiske konjunkturbedømninger vil bli gjennomført. Derfor kan jeg bare kort med disse ord anbefale utvalgets forslag.

Sedan diskussionen förklarats avslutad skedde votering medelst voteringsapparat rörande ekonomiska utskottets förslag till rekommendation.

För rekommendationen röstade: Esko Aho, Esko Almgren, Arne Andersson, Lennart Andersson, Margrete Auken, Stefán Benediktsson, Gunnar Berge, Johan Buttedahl, Kaj Bärlund, Bjarne Mørk Eidem, Ólafur G. Einarsson, Mikko Elo, Lahja Exner, Karl-Gunnar Fagerholm, Arne Gadd, Kirsti Kolle Grøndahl, Eidur Guðnason, Lilli Gyldenkilde, Carl I. Hagen, Ivar Hansen, Margit Hansen-Krone, Guðrún Helgadóttir, Elsi Hentemäki-Olander, Liisa Hilpelä, Per-Olof Håkansson, Karl-Erik Häll, Tytti Isohookana-Asunmaa, Olof Jansson, Karen Højte Jensen, Tyra Johansson, Anna-Liisa Jokinen, Bertil Jonasson, Elver Jonsson, Gunnel Jonäng, Ilkka Kanerva, Sakari Knuuttila, Erkki Liikanen, Paavo Lipponen, Grethe Lundblad, Astrid Murberg Martinsen, Peter Muurman, Helge Adam Møller, Bente Mousten Nielsen, Gunnar Nilsson, Hans Nyhage, Aase Olesen, Jan Petersen, Per Petersson, Oddrunn Pettersen, Páll Pétursson, Kaj Poulsen, Håkon Randal, Heikki Riihijärvi, Gunvor Schnitler, Jens Steffensen, Ingrid Sundberg, Jógvan Sundstein, Ilkka Suominen, Bernhardt Tastesen, Petter Thomassen, Friðjón Þórðarson, Ole Gabriel Ueland och Marjatta Väänänen.

Mot rekommendationen röstade Eva Hjelmström.

Frånvarande var: Jo Benkow, Dorte Bennedsen, Gro Harlem Brundtland, Flemming Hansen, Guttorm Hansen, Karen Thurøe Hansen, Jens Peter Jensen, Anker Jørgensen, Finn Kristensen, Preben Lange, Sture Palm, Erlendur Patursson, Robert Pedersen, Pétur Sigurðsson, Reiulf Steen, Otto Steenholdt, Pär Stenbäck, Sten Svensson, Karin Söder, Hans Olav Tungesvik, Pirkko Turpeinen, Bengt Wiklund och Odd With.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 63 röster mot 1.

6

A 690/e: Medlemsförslag om nordiskt datasamarbete

Ekonomiska utskottet hade föreslagit att Nordiska rådet i anledning av medlemsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordisk Råd rekommenderer Nordisk Ministerråd i sitt vidare arbete med sin handlingsplan på datateknologiområdet

a) å styrke arbeidet med utvikling av nordisk programvare

b) å virke for standardisering av datainformasjon

c) å utvikle sikkerhetssystemer for å muliggjøre økt datakommunikasjon i Norden

d) etter behov å utarbeide oversikter over nordiske ressurser på datateknologiområdet.

Petter Thomassen (ekonomiska utskottets talesman): Hr. president! Handlingsplanen på datateknologiområdet som Nordisk Råd behandlet på forrige sesjon, var et langt skritt i riktig og mer fremtidsrettet retning enn på meget lenge. (I parentes bemerket burde kanskje denne planen også omfatte voterings-systemene etter de problemene vi nettopp har gjennomlevd!)

Selv om datateknologiplanen har sine svakheter, bl. a. gjennom utilstrekkelig konkretisering på visse punkter bærer den klart bud om høye ambisjoner for samarbeidet i Norden på datateknologiområdet.

Det medlemsforslag om nordisk datasamarbeid som vi i dag behandler, oppfatter økonomisk utvalg som en delvis konkretisering, og delvis utvidelse av de spørsmål som er tatt opp i handlingsplanen på datateknologiområdet. Og Økonomisk utvalg støtter for sin del langt på vei de intensjoner og tiltak som ligger i forslaget. Også kulturutvalget, sosial- og miljøutvalget og trafikktutvalget, som har hatt medlemsforslaget til uttalelse, stiller seg i prinsippet positive.

Medlemsforslaget og økonomisk utvalgs betenkning slår til lyd for sterkere innsats for å utvikle nordisk programvare. Selv om man bør ha klart for seg at det finnes både politisk, praktisk og økonomisk klare begrensninger for hvor langt man bør gå på dette området, finnes det i dag store uløste oppgaver i Nor-

den. Økonomisk utvalg peker spesielt på samarbeidsoppgaver på utdannings- og forskningsområdet og slår til lyd for mer aktiv bruk av offentlige utviklingskontakter. Den arbeidsgruppe som Ministerrådet har nedsatt med oppgave å etablere et nordisk samarbeid om datateknologisk programvareproduksjon på undervisningsområdet, er etter Økonomisk utvalgs oppfatning et meget viktig tiltak. Det er Økonomisk utvalgs oppfatning at arbeidsgruppens arbeid med fordel kan utvides i pakt med intensjonene i det medlemsforslag vi i dag behandler.

Et annet viktig spørsmål som er reist i medlemsforslaget, er behovet for økt standardisering av datainformasjon, særlig med sikte på å lette utvekslingen av informasjon mellom landene, bedriftene og institusjonene. Om de nordiske land står sammen, kan de oppnå meget på dette området – også i det europeiske standardiseringsarbeidet. Men Økonomisk utvalg understreker at det er utveksling og samkjøring av forretningsdata man taler om. Når det gjelder persondata, slår Økonomisk utvalg derimot fast at av hensynet til personvernet, er det viktigere å begrense enn å utvide samkjøringsmulighetene. Etter min oppfatning er det viktig også i det nordiske samarbeidet løpende å vie integritetsspørsmålene tilstrekkelig oppmerksomhet.

Også når det gjelder spørsmålet om å utvikle bedre sikkerhetssystemer i datateknologi- og telekommunikasjonssammenheng gir Økonomisk utvalg sin støtte til medlemsforslaget. Disse spørsmålene bør gis høyere prioritet innenfor handlingsplanen på datateknologiområdet.

Derimot ønsker ikke Økonomisk utvalg å gå så langt som medlemsforslaget når det foreslås å utarbeide en total oversikt over Nordens samlede muligheter for utvikling på dataområdet. På grunn av den raske utvikling og den store mangfoldighet ville slike oversikter være foreldet før de kunne publiseres, og dessuten ville de være helt umulig å holde ajour. Derfor mener Økonomisk utvalg at man bør vurdere hensiktsmessigheten av slike oversikter innenfor enkelte mer begrensede sektorer.

På denne bakgrunn anbefaler jeg Økonomisk utvalgs betenkning og forslag.

Gunnar Berge overtok herefter ledningen av förhandlingarna.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde votering medelst voteringsapparat rörande ekonomiska utskottets förslag till rekommendation.

För rekommendationen röstade: Esko Aho, Esko Almgren, Arne Andersson, Lennart Andersson, Margrete Auku, Stefan Benediktsson, Dorte Bennedsen, Gunnar Berge, Johan Buttedahl, Kaj Bärlund, Bjarne Mørk Eidem, Ólafur G. Einarsson, Lahja Exner, Karl-Gunnar Fagerholm, Kirsti Kolle Grøndahl, Eíður Guðnason, Lilli Gyldenkilde, Carl I. Hagen, Guttorm Hansen, Ivar Hansen, Margit Hansen-Krone, Guðrún Helgadóttir, Elsi Hetemäki-Olander, Liisa Hilpelä, Karl-Erik Häll, Tytti Isohookana-Asunmaa, Olof Jansson, Karen Højte Jensen, Tyra Johansson, Anna-Liisa Jokinen, Elver Jonsson, Gunnel Jonäng, Anker Jørgensen, Ilkka Kanerva, Sakari Knuuttila, Preben Lange, Peter Muurman, Helge Adam Møller, Bente Mousten Nielsen, Gunnar Nilsson, Hans Nyhage, Jan Petersen, Per Petersson, Páll Pétursson, Kaj Poulsen, Håkon Randal, Heikki Riihijärvi, Jens Steffensen, Jógvan Sundstein, Ilkka Suominen, Sten Svensson, Karin Söder, Bernhardt Tastesen, Petter Thomassen, Friðjón Þórðarson, Ole Gabriel Ueland, Bengt Wiklund och Marjatta Väänänen.

Frånvarande var: Jo Benkow, Gro Harlem Brundtland, Mikko Elo, Arne Gadd, Flemming Hansen, Karen Thurøe Hansen, Eva Hjelmström, Per-Olof Håkansson, Jens Peter Jensen, Elver Jonsson, Finn Kristensen, Erkki Liikanen, Paavo Lipponen, Grethe Lundblad, Astrid Murberg Martinsen, Aase Olesen, Sture Palm, Erlendur Patursson, Robert Pedersen, Oddrunn Pettersen, Gunvor Schnitler, Pétur Sigurðsson, Reiulf Steen, Otto Steenholdt, Pär Stenbäck, Ingrid Sundberg, Hans Olav Tunesvik, Pirkko Turpeinen och Odd With.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 58 röster.

7

A 700/e: Medlemsförslag om höjda och harmoniserade beloppsgränser vid införsel av varor för eget bruk vid resa

Ekonomiska utskottet hade föreslagit, att Nordiska rådet i anledning av medlemsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordisk Råd rekommenderer de nordiske lands regeringer å innføre økte og harmoniserte beløpsgrenser ved innførsel av varer for eget bruk i forbindelse med reiser.

Aho (ekonomiska utskottets talesman): Herr president! I medlemsförslaget konstateras att de beloppsgränser som gäller för varor för eget bruk i förbindelse med resor i Norden varierar från 375 DKK till 1200 NOK. Förslagsställarna påminner om att det under senare år gjorts betydande ansträngningar att befrämja turismen i Norden samtidigt som tanken på ett handlingsprogram för nordiskt medborgarskap väckts. Dess innebörd är att underlätta resor i Norden samt så långt som möjligt avlägsna administrativa hinder. Under hänvisning till detta hemställer förslagsställarna om en höjning och harmonisering av ifrågavarande beloppsgränser.

Ekonomiska utskottet konstaterar att "Norden som hemmamarknad" är en av de viktigaste uppgifter i det nordiska samarbetet och ser det aktuella medlemsförslaget som ett bidrag till detta arbete. Utskottet noterar att ministerrådet i flera år arbetat med att liberalisera och harmonisera regler som gäller för gränshandeln men finner att resultaten varit små.

Utskottet konstaterar att medlemsförslaget gäller generella beloppsgränser och att särbestämmelser av olika slag alltså lämnats utanför. Utskottet finner att detta är en ändamålsenlig utgångspunkt i detta skede men betonar att man på längre sikt också bör sträva att liberalisera och harmonisera sådana bestämmelser.

Utskottet stöder däremot det ifrågavarande medlemsförslaget speciellt hänvisande till att förslaget skulle stärka de nordiska konsumenternas möjligheter att utnyttja Norden som hemmamarknad.

Herr president! Mot denna bakgrund vill jag yrka att rådet måtte antaga utskottets förslag till rekommendation.

Hagen: Hr. president! I utskottets instilling er det ikke nevnt noen beløpsgrenser. Men jeg vil gjerne på egne vegne få lov til å si at dersom vi virkelig skal få de vanlige borgere i de nordiske land til å føle at Norden er et hjemmemarked, og at de ønsker at det skal være en begynnelse og oppmuntre til besøk og handel i hverandres land, synes jeg at Nordisk Ministerråd snarest mulig bør følge denne rekommendasjonen, og at det på veien opp til et naturlig beløp på 5000 norske kr, i hvert fall bør fastsettes et minimumsbeløp på 2000 kr. Personlig legger jeg også vekt på uttrykket "*høyere beløpsgrenser*" i rekommendasjonen. Vi har dessverre, også fra vårt lands side, opplevd at beløpsgrensene har gått nedover. Jeg tolker det slik, når det er en enstemmig innstilling, at det er en direkte oppfordring om å øke grensene, og jeg personlig vil i hvert fall anbefale å gå opp til 2000 kr med en eneste gang. *Da* tror jeg Nordisk Råd vil vekke respekt hos de vanlige borgere som vil se praktiske konsekvenser av rådets arbeid.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde votering medelst voteringsapparat rörande ekonomiska utskottets förslag till rekommendation.

För rekommendationen röstade: Esko Aho, Esko Almgren, Arne Andersson, Lennart Andersson, Margrete Auken, Stefán Benediktsson, Dorte Bennedsen, Gunnar Berge, Johan Buttedahl, Kaj Bärlund, Ólafur G. Einarsson, Mikko Elo, Lahja Exner, Arne Gadd, Kristi Kolle Grøndahl, Eiður Guðnason, Lilli Gyldenkilde, Carl I. Hagen, Gutorm Hansen, Ivar Hansen, Elsi Hetemäki-Olander, Liisa Hilpelä, Per-Olof Håkansson, Karl-Erik Häll, Tytti Isohookana-Asunmaa, Olof Jansson, Karen Højte Jensen, Tyra Johansson, Anna-Liisa Jokinen, Bertil Jonasson, Gunnel Jonäng, Anker Jørgensen, Ilkka Kanerva, Sakari Knuutila, Erkki Liikanen, Grethe Lundblad, Peter Muurman, Helge Adam Møller, Bente Moustén Nielsen, Gun-

nar Nilsson, Hans Nyhage, Aase Olesen, Jan Petersen, Kaj Poulsen, Heikki Riihijärvi, Gunvor Schnitler, Jens Steffensen, Ingrid Sundberg, Jógvan Sundstein, Ilkka Suominen, Sten Svensson, Karin Söder, Bernhard Tastesen, Friðjón Þórðarson, Ole Gabriel Ueland, Bengt Wiklund och Marjatta Väänänen.

Frånvarande var: Jo Benkow, Gro Harlem Brundtland, Bjarne Mørk Eidem, Karl-Gunnar Fagerholm, Flemming Hansen, Karen Thurøe Hansen, Margit Hansen-Krone, Guðrún Helgadóttir, Eva Hjelmström, Jens Peter Jensen, Elver Jonsson, Finn Kristensen, Preben Lange, Paavo Lipponen, Astrid Murberg Martinsen, Sture Palm, Erlendur Patursson, Robert Pedersen, Per Petersson, Oddrunn Pettersen, Páll Pétursson, Hákon Randal, Pétur Sigurðsson, Reulf Steen, Otto Steenholdt, Pär Stenbäck, Petter Thomassen, Hans Olav Tunesvik, Pirkko Turpeinen och Odd With.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 57 röster.

8

A 702/e: Medlemsförslag om utredning av den offentliga sektorns roll i ekonomin

Ekonomiska utskottet hade föreslagit, att Nordiska rådet i anledning av medlemsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordisk Råd rekommenderer Nordisk Ministerråd å stimulere en bred meningsutveksling om den offentlige sektors rolle i de nordiske lands økonomier ved å ta initiativ til forskning, utredning og konferanser om emnet.

Ólafur G. Einarsson (ekonomiska utskottets talesman): I medlemsförslaget tar man utgångspunkt i den ökta interesse for den offentlige sektors betydning i den økonomisk-politiske debatt og konstaterer at denne betydning tolkes på ulike måter. Forslagsstillerne mener at Nordisk Råd aktivt kan og bør bidra for å få til en seriøs meningsutveksling om emnet.

I medlemsförslaget nevnes en rekke spesielle emner som forslagsstillerne mener det kunne være interessant å studere, bl. a.

- overføringer over det offentlige budsjetter
- den offentlige sektors betydning for den øvrige økonomiske virksomhet og
- effektene av privatisering av den offentlige virksomhet.

Økonomisk utvalg er enig med forslagsstillerne i at manglende faktaunderlag og analyser kan være en årsak til uenighet om den offentlige sektors rolle i økonomien. Av denne årsak vil utvalget gi sin prinsipielle tilslutning til medlemsförslagens intensjoner. Man påpeker likevel at uenigheten om den offentlige sektors rolle i økonomien også skyldes ulikheter i de ulike politiske retningers grunnsyn. Disse grunnsyn kan være av en slik art at det ikke ved hjelp av forskningsresultater er mulig å bygge bro mellom synspunktene. Imidlertid er det viktig å redusere unødige misforståelser og oppfatninger om den offentlige sektor som strider mot anerkjente forskningsresultater. Forskning om den offentlige sektor på nordisk basis vil derfor være fordelaktig.

Økonomisk utvalg peker på at Nordisk økonomisk forskningsråd her kan spille en viktig rolle ved å gjøre det behandlede tema til et prioritert emne ved tildeling av støtte til analyser og utredninger.

Det foreslås i medlemsförslaget at forskningsresultatene skal legges fram for Nordisk Råds sesjoner for der å danne utgangspunkt for debatter om den offentlige sektor. Men dersom Nordisk Råds sesjoner er svært saksorienterte, kan man stille spørsmålsteget ved muligheten for å fokusere tilstrekkelig på generelle emner av denne type. Utvalget mener imidlertid at emnet Den offentlige sektors rolle i økonomien vil være interessant som tema for en bredt anlagt nordisk konferanse, bygd på forskningsresultater frambrakt på grunnlag av det initiativ som det behandlede medlemsförslag er. Utvalget mener også at rapportering av særlig viktige forskningsresultater med fordel kan gjøres i eller i tilknytning til Ministerrådets beretning om sin virksomhet.

Med henvisning til det framførte henstiller Økonomisk utvalg om at Nordisk Råd anbe-

faler Nordisk Ministerråd å stimulere til en bred meningsutveksling om den offentlige sektors rolle i de nordiske lands økonomier ved å ta initiativ til forskning, utredning og konferanser om emnet.

Hagen: Hr. president! Det er nevnt i innstillingen at det er partipolitisk uenighet om den offentlige sektors rolle i økonomien. Årsaken til at også jeg slutter meg til at man tar initiativ til forskning, utredninger og konferanser om emnet, er at jeg i temaet selvsagt inkluderer at den offentlige sektor er finansiert gjennom skatter og avgifter, og at man derfor i en slik vurdering og undersøkelse også må medta hvilke virkninger skattene og avgiftene har på bedrifter og private borgeres økonomi – at man altså ikke utelukkende ser på hvorledes det offentlige bruker penger, men også på virkningene for den sektor hvor det offentlige innhenter sine penger. Jeg mener at dette er en integrert del av temaet, og under den forutsetningen er det jeg slutter meg til rekommandasjonen.

Sedan diskussionen forklarats avslutad, skedde votering medelst voteringsapparat rörande ekonomiska utskottets förslag till rekommandation.

För rekommandationen röstade: Esko Aho, Esko Almgren, Arne Andersson, Lennart Andersson, Margrete Auken, Stefán Benediktsson, Gunnar Berge, Johan Buttedahl, Kaj Bärlund, Bjarne Mørk Eidem, Ólafur G. Einarsson, Mikko Elo, Lahja Exner, Karl-Gunnar Fagerholm, Arne Gadd, Kirsti Kolle Grøndahl, Eidur Guðnason, Lilli Gyldekenilde, Carl I. Hagen, Guttorm Hansen, Ivar Hansen, Margit Hansen-Krone, Guðrún Helgadóttir, Elsi Hetemäki-Olander, Liisa Hilpelä, Per-Olof Håkansson, Karl-Erik Häll, Tytti Isohookana-Asunmaa, Karen Højte Jensen, Tyra Johansson, Anna-Liisa Jokinen, Bertil Jonasson, Elver Jonsson, Gunnel Jonäng, Ilkka Kanerva, Sakari Knuuttila, Finn Kristensen, Erkki Liikanen, Grethe Lundblad, Peter Muurman, Helge Adam Møller, Bente Moustén Nielsen, Gunnar Nilsson, Hans Nyhage, Aase Olesen,

Sture Palm, Jan Petersen, Kaj Poulsen, Jens Steffensen, Ingrid Sundberg, Ilkka Suominen, Sten Svensson, Karin Söder, Bernhard Tastesen, Petter Thomassen, Friðjón Þórðarson, Ole Gabriel Ueland, Bengt Wiklund och Marjatta Väänänen.

Jógvan Sundstein avstod från att rösta.

Frånvarande var: Jo Benkow, Dorte Bennedsen, Gro Harlem Brundtland, Flemming Hansen, Karen Thurøe Hansen, Eva Hjelmström, Olof Jansson, Jens Peter Jensen, Anker Jørgensen, Preben Lange, Paavo Lipponen, Astrid Murberg Martinsen, Erlendur Patursson, Robert Pedersen, Per Petersson, Oddrunn Pettersen, Páll Pétursson, Håkon Randal, Heikki Riihijärvi, Gunvor Schnitler, Pétur Sigurðsson, Reulf Steen, Otto Steenholdt, Pär Stenbäck, Hans Olav Tunesvik, Pirkko Turpeinen och Odd With.

Rekommandationen hade sålunda antagits med 59 röster. 1 medlem avstod från att rösta.

9

B 54/e: Ministerrådsförslag om ett nordiskt handlingsprogram på jordbruks- och skogsbruksområdet

Ekonomiska utskottet hade föreslagit att Nordiska rådet i anledning av ministerrådsförslaget måtte antaga följande rekommandation:

Nordisk Råd rekommenderer Nordisk Ministerråd å utarbeide et handlingsprogram på jordbruks- og skogsbruksområdet i samsvar med ministerrådsforslag B 54/e og Økonomisk utvalgs synspunkter.

Sten Svensson (ekonomiska utskottets talesman): Herr president! Ekonomiska utskottet har diskuterat förslaget till handlingsprogram vid ett flertal möten och understryker den stora betydelsen av ett dylikt program inom jord- och skogsbruksområdet.

I sitt betänkande noterar utskottet inledningsvis att det hade varit önskvärt att handlingsprogrammet även hade omfattat delar av de jord- och skogsbrukspolitiska områden

som ännu inte blivit föremål för ett nordiskt samarbete.

Som talesman för ekonomiska utskottet vill jag understryka vikten av ett väl fungerande samarbete. Vi stöder därför förslaget om att utvidga mandatet för nordiska kontaktorganet för jordbruksfrågor till att också omfatta angränsande industrier. Samarbetet mellan myndigheter som kontrollerar olika jordbruksprodukter m. m. bör enligt vår mening vidareutvecklas. Vi vill också tillstyrka förslaget om att utreda behov och former för genbankssamarbete på det skogliga området.

Utskottet stöder också förslaget om ett ökat forsknings- och utvecklingssamarbete, men vi menar att ministerrådet här hade kunnat föreslå ett mera omfattande forsknings-samarbete och samarbete på framtidsinriktade områden.

Utskottet framhåller att utvecklingen av aquakulturer kommer radikalt att förändra fiskerinäringens villkor. Ett permanent forum för samarbete på aquakulturområdet bör därför upprättas snarast. Utskottet efterlyser åtgärder inom området bioteknik och framhåller att djurs och växters egenskaper kan förändras i mycket raskare takt på grund av bioteknik än genom traditionella förädlingsmetoder. Vi pekar också på biologiska produkters möjligheter som energikällor. Detta är framtidsinriktade frågor som ministerrådet bör arbeta med. Även om Norden inte är en hemmamarknad för lantbruksprodukter, kan inte utskottet bortse från att det är möjligt att öka denna handel samtidigt som de centrala målsättningarna för lantbrukspolitiken behålles. Därför uppmanar vi ministerrådet att utreda detta. Utskottet föreslår också ministerrådet att undersöka möjligheterna för nordiskt samarbete mellan befintliga institutioner som arbetar med naturresurssituationen i Norden och övriga världen.

Vi har redan i dag ett visst nordiskt samarbete på jord- och skogsbruksområdet, men det bör kunna utökas. Förslaget till det nya handlingsprogrammet bör kunna bilda en god utgångspunkt för detta. Enligt min mening är förslagen rörande genbank, växtförädling, växtskydd, djurhälsovård och aquakulturer de mest angelägna punkterna liksom de åtgärder som kan innebära ett vidgat exportsamarbete.

Harmoniseringen av standards, framför allt på produktmedelssidan är också av väsentlig betydelse. Harmoniseringen av t. ex. miljölagstiftningen ger likartade betingelser för livsmedelsproduktionen.

Ett exportsamarbete, förslagsvis under namnet "Nordic countries food promotion" har säkert möjlighet att slå an. Vi bör inte utesluta möjligheten att lösa avsättningsproblemen med export såväl till USA som till tredje världen.

Tekniska handelshinder förekommer dessvärre i stor omfattning inom livsmedelssektorn och utgör en betydande exporthämmande faktor. Det framstår därför som synnerligen angeläget att de nordiska staterna – i avvaktan på att en internationell harmonisering av livsmedelslagstiftningen m. m. kommer till stånd – genom förhandlingar med i första rummet EG söker få till stånd avtal som innebär ett ömsesidigt accepterande av exportlandets bestämmelser även i det importerande landet.

Den betydelse som livsmedelslagstiftningen – såväl i Norden som i andra länder – har för exporten bör övervägas. De nordiska livsmedlens höga kvalité kan utgöra ett gott försäljningsargument vid export till många länder. I vissa fall kan emellertid svårigheter uppstå till följd av att mottagarländerna har en i förhållande till nordisk livsmedelslagstiftning motstridig lagstiftning. Den bristande harmoniseringen länderna emellan och möjligheterna till förbättringar på detta område utgör en aspekt som således bör beaktas vid de överväganden som bör komma till stånd. Överenskommelser har träffats mellan Schweiz och Österrike resp. Västtyskland och Storbritannien om att acceptera varandras livsmedelslagstiftning. Arbetet på att åstadkomma ett liknande samarbete i Norden bör därför påskyndas.

Herr president! Med det anförda ber jag att få yrka bifall till ekonomiska utskottets hemställan.

Minister Jón Helgason: Hr. præsident! Ærede forsamling! Jordbrugsnæringen har mange fællestræk, der går på tværs af de nationale grænser i Norden. Til fællestrækkene hører de naturgivne og klimatiske forhold

samt det forhold, at hovednæringerne i alle vore lande har direkte forbindelse til jordbrug, skovbrug, fiskeri og jagt.

Det organiserede samarbejde på området indledtes allerede for ca. 70 år siden. De nordiske landbrugsministre har siden begyndelsen af 1960'erne regelmæssigt holdt møder, og i juni 1984 mødtes de for første gang i egen skab af Nordisk Ministerråd. Anledningen var vedtagelsen af det ministerrådsforslag, der nu er til behandling på denne session af Nordisk Råd.

Det foreliggende handlingsprogram markerer resultatet af det indledende arbejde, som blev igangsat med etableringen af en særskilt embedsmandskomité for jord- og skovbrugsspørgsmål i 1979.

Forslaget til handlingsprogrammet er udarbejdet på baggrund af den erfaring, der allerede var opnået gennem et bredt eksisterende samarbejde, og et omfattende udredningsarbejde, som blev afsluttet i 1983.

På Ministerrådets og de nordiske landbrugsministres vegne kan jeg udtale

- at der med relativt begrænsede midler kan etableres et udvidet samarbejde, som vi alle kan få nytte af, og som forventes at give varige resultater,
- at en række nye områder tænkes inddraget i det mere forpligtende samarbejde,
- at gennemførelsen af handlingsprogrammet tillægges stor betydning.

På det centrale jord- og skovbrugspolitiske område kunne man måske fra visse sider ønske sig et videregående samarbejde. Dette skal ikke udelukkes på længere sigt, men tyngdepunkterne er lagt på de områder, hvor der på kortere sigt er realistiske muligheder for at opnå konkrete resultater.

Den centrale jordbrugspolitik i de nordiske lande er økonomisk og samfundsmæssigt underlagt specielle målsætninger, som ikke uden dybtgående indgreb og et videregående nordisk økonomisk samarbejde lader sig ændre.

Handlingsprogrammets første målsætning, der sigter til at udvide mandatet for Nordisk Kontaktorgan for Jordbrugsspørgsmål, er allerede gennemført. Kontaktorganet er udvidet til at omfatte jord- og skovbrugsspørgsmål samt tilgrænsende industrier.

Kontaktorganets arbejdsformer søges nu

udviklet til i større grad at behandle og drøfte centrale jord- og skovbrugspolitiske forhold. Sådanne drøftelser af de politiske forhold og forståelsen heraf vil være en forudsætning for, at der i fremtiden kan afdækkes et mønster for mulige fælles politiske målsætninger.

Med handlingsprogrammet foreslår Ministerrådet, at en række officielle kontrolmyndigheder indleder et videregående samarbejde, hvad angår regulering og kontrol af en række produkter, der anvendes i eller kommer fra de nordiske landes jord- og skovbrug. Det er således Ministerrådets opfattelse, at der gennem fælles anstrengelser kan opnås miljømæssige gevinster. Samtidig ligger der en forpligtelse til at gennemføre tekniske harmoniseringer inden for myndighedsområder, hvor dette er muligt til gavn for større samhandel mellem de nordiske lande.

De tekniske hjælpemidler til jord- og skovbrugssektoren bliver mere og mere afgørende for næringens økonomiske udbytte og konkurrenceevne. I forlængelse af forskningsindsatsen kan der også være gode grunde til at stimulere den tekniske udvikling på en række specielle områder.

En målbevidst fælles nordisk indsats eller koordinering af nationale satsninger kan hæve udbyttet væsentligt. I handlingsprogrammet er der peget på, at visse dele af jord- og skovbruget samt visse nye næringsområder, f. eks. akvakultur, kan nyde stor fremgang af sådanne fælles udviklingsbestrebelse.

Et særligt område, som kan fremhæves, er samnordisk planteforædling eller vækstforædling. Siden 1981 har der været gennemført nordisk koordineret planteforædlingssamarbejde på projektbasis. Resultaterne har været så gode, at der i handlingsprogrammet lægges forslag frem om at sikre dette forsknings- og udviklingsområde på et mere fast grundlag.

For mit lands vedkommende ser man frem til et stort udbytte heraf og støtter en bedst mulig sikring af samarbejdet omkring planteforædlingen.

Da handlingsprogrammet er centreret omkring mere langsigtede målsætninger har Ministerrådet i øvrigt ikke på udviklings- og forskningsområdet villet fokusere på bestemte aktuelle emner. Det, som er væsentligt, er, at de nordiske organer og institutio-

ner, der tillægges forsknings- og udviklingsopgaver, får en styring og kompetence, der til enhver tid kan sikre den bedst mulige prioritering og koordinering af de nordiske midler og deres anvendelse.

Ved handlingsprogrammets udformning er der lagt afgørende vægt på at udvikle en harmonisk sammenhæng mellem de eksisterende nordiske organer. Kun på denne måde mener man, at store tværgående emner som f. eks. bioteknik kan håndteres på den mest forsvarlige måde.

Til de mere fremtidsrettede satsninger hører f. eks. de generelle og indgribende anvendelser af naturressourcerne. Anvendelsen af naturressourcerne må ske i en balance mellem fortsat teknisk udvikling og hensynet til en forsvarlig beskyttelse og bevaring af naturen og dens ressourcer for eftertiden.

Hr. præsident! Det foreliggende forslag til et nordisk handlingsprogram på jord- og skovbrugsområdet opfatter Ministerrådet som en ramme, der inden for de næste 10 år kan rumme de fleste fremskridt, som der politisk kan opnås enighed om.

Handlingsprogrammet vil blive gjort til genstand for en helhedsvurdering, der fremlægges på Nordisk Råds session i 1990.

Inden denne forelæggelse er der forhåbninger om, at en række konkrete samarbejdsområder har givet mærkbare resultater. Ministerrådet ser gerne, at sådanne resultater kan mærkes af brede dele af den nordiske befolkning, herunder også befolkningen i de nordlige og vestlige marginalområder, hvor jordbruget og skovbruget er særlig følsomt.

Knuutila: Herr president! Herra puheenjohtaja! On tärkeää ymmärtää, että edistysaskeleita pohjoismaisessa yhteistyössä otetaan laajalla rintamalla ja että tärkeätkin askeleet saattavat olla pituudeltaan lyhyitä. Eräs meille kehitysalueiden kansanedustajille läheinen rintamalahko on maa- ja metsätalous kaikkine sivuelinkeinoineen. Erityisesti pohjoisissa pohjoismaissa on peruselinkeinojen sisäisellä rakennemuutoksella ollut dramaattisia vaikutuksia kokonaisten maakuntien kehitykseen. Sinänsä myönteinen automaatio ja tuotannon tehostuminen on tuonut

mukanaan autoitumista, työttömyyttä ja sosiaalista hajaannusta. On aivan välttämätöntä, että nyt edessä oleva peruselinkeinojen toinen rakennemuutosaalto kyetään hallitsemaan ja Pohjolan syrjäkylät säilyttämään elinkelpoisina ja asuttuina peruspalveluineen. Tähän käsittääkseni tarvitaan tehokasta pohjoismaista yhteistyötä.

Käsitykseni nyt esillä olevasta toimintaohjelmasta on se, että se edistää sekä maa- ja metsätalouteen liittyvää teollista yhteistyötä että ko. elinkeinojen panostekijöillä käytävää kauppaa. Erityisesti haluan nostaa esiin sen toimintaohjelman kohdan, jossa puhutaan kone- ja rakennusteknisestä yhteistyöstä. Tarvitaan voimallista yhteistyötä, jotta voitaisiin turvata oman pohjoismaisen maatalouskonetuotannon edellytykset. On tärkeää, että ministerineuvosto asettaa ensimmäiseksi etusijalle yhteistyön kehittämisen tällä alueella niin, että maatalouskoneiden osalta päästään samantasoiseen vuorovaikutukseen, mihin on ylletty metsäteknologisen kehittelytyön kohdalla pohjoismaisen metsätyötutkimusneuvoston kautta. Tarvittaessa on kehotettava Pohjoismaista teollisuusrahastoa ryhtymään yhteistyöhön maa- ja metsätalouskysymysten virkamieskomitean kanssa rahoitusongelmien ratkaisemiseksi.

Herr president! Herra puheenjohtaja! Puheenvuoroni alussa viittasin edessä olevaan maatalouselinkeinon toiseen rakennemuutokseen. Mielestäni se edellyttää pohjoismaiden välistä yhteistyötä myös maatalouspolitiikan suunnittelussa. Ainakin yhteistyön pitäisi olla mahdollista riippumattonta maatalouspolitiikkaa harjoittavien maiden kesken. Pohjoismaiden on kansainvälisissä maatalouskauppaneuvotteluissa GATT-järjestön piirissä yhteistyössä toimittava kohtuullisen tuontisuojaan säilyttämiseksi. Tähän kiteästi liittyen olisi vaihdettava jatkuvasti kokemuksia siitä, kuinka onnistutaan sopeuttamaan maatalous muuttuneisiin kansainvälisiin toimintaedellytyksiin. Näitä kysymyksiä olisi pohdittava jatkuvasti pohjoismaisessa maa- ja metsätalouskysymysten kontaktielimessä, jonka toimintapiiriin aivan oikein on päätetty liittää myös elinkeinoja sivuavat teollisuudenalat. Ministerineuvoston esityksen heikkoutena on kuitenkin se, että siinä ei puhuta mitään alan työntekijäjärjestöjen osuudesta

toiminnassa. Esittäisinkin, että tämä puute korjattaisiin lopullisesta versiosta päätetäessä.

Knuutilas anförande i svensk översättning:

Herr president! Det är viktigt att förstå, att man i det nordiska samarbetet gör framsteg på en bred front – och att även viktiga steg kan vara korta. Ett frontavsnitt, som är nära oss, utvecklingsområdenas riksdagsmän, är jord- och skogsbruket och dess alla binäringsar. I synnerhet i de nordliga delarna av Norden har basnäringarnas inre strukturförändring haft dramatiska inverkningsar på utvecklingen i hela landskap. Automatiserad och effektiviserad produktion som är positiv i och för sig, har medfört ödeläggelse, arbetslöshet och social försörjning. Det är alldeles nödvändigt att man nu kan behärska den förestående andra vågen av basnäringarnas strukturförändring och att man kan bevara Nordens avsides belägna byar som livsduktiga och bebodda samt försedda med grundtjänster. För detta ändamål, tycker jag, behövs effektivt nordiskt samarbete.

Min uppfattning om den nu föreliggande handlingsplanen är att den främjar industriellt samarbete i anslutning till jord- och skogsbruket samt handeln med ifrågavarande näringsars alster. I synnerhet vill jag framlyfta den punkt i handlingsplanen, där man talar om maskin- och byggtknologiskt utvecklings-samarbete. Man behöver intensivt samarbete för att man skall kunna garantera förutsättningar för egen, nordisk produktion av jordbruksmaskiner. Viktigt är att ministerrådet prioriterar samarbetets utveckling på detta område så, att man för jordbruksmaskinernas del kan få till stånd växelverkan på samma nivå som har uppnåtts i fråga om skogsteknologiskt utvecklingsarbete genom nordiska skogsarbetsstudiernas råd. Vid behov bör man uppmana Nordiska industrifonden att inleda samarbete med nordiska ämbetsmannakommittén för jord- och skogsbruksfrågor för att lösa finansieringsproblemen.

Herr president! I början av mitt inlägg hänvisade jag till jordbruksnäringens andra strukturförändring. Jag tycker att den förutsätter samarbete mellan de nordiska länderna även då jordbrukspolitik planeras. Samarbe-

tet borde vara möjligt åtminstone mellan de länder som bedriver en oavhängig jordbrukspolitik. De nordiska länderna bör vid internationella förhandlingar om jordbrukshandelspolitik inom GATT-organisationen samarbeta för att bevara ett rimligt importskydd. I nära anslutning till detta borde man kontinuerligt utbyta erfarenheter om hur man lyckas anpassa jordbruket till förändrade internationella verksamhetsbetingelser. Man borde kontinuerligt dryfta dessa frågor inom nordiska kontaktorganet för jord- och skogsbruksfrågor. Man har alldeles riktigt beslutat anknyta till detta organs verksamhetsområde även de industrigrenar som tangerar dessa näringar. Ministerrådets förslag har dock den svagheten att man där inte alls talar om arbetstagarorganisationernas del i verksamheten. Jag ville därför föreslå, att man borde avhjälpa denna brist då man fattar beslut om den slutliga versionen.

Margit Hansen-Krone: Hr. president! At ministerrådet fremmer forslag til eget handlingsprogram på jord- og skogbruksområdet, må tolkes som en anerkjennelse av samarbeidet på dette området hittil. Videre viser det at det ikke bare er mulig, men også nødvendig å utvide det nordiske samarbeid på disse områder.

Deler av dette handlingsprogram må gå inn i de totale planer for økonomisk utvikling og full sysselsetting i Norden og følges opp i samme tempo.

Uten forskning og utvikling også innen primærnæringene vil det neppe være mulig å oppnå en harmonisk og trygg utvikling. Vi har for første gang fått et nordisk ministerrådsforslag som gir mulighet til å samle innsatsen på disse områder.

Forslaget om at mandatet for Nordisk kontaktorgan for jordbruksspørsmål skal utvides til å omfatte både jordbruks- og skogsektoren og tilgrensende industrier, vil kunne ha gunstig innvirkning på balanseforholdet mellom produksjon, foredling og marked.

Hagebruk og akvakultur, som hittil har falt utenfor det offisielle landbruks-samarbeidet, er nå tatt med i handlingsplanen.

At hagebruket offisielt sidestilles med jord- og skogbruk, er vel mottatt i vide kretser i

Norden. Det eksisterer allerede et omfattende samarbeid innen hagebruket, både gjennom de nordiske gartnerforeninger og gjennom hageselskapene som organiserer alle småhageeiere, kolonihager m.v.

Nå har hageselskapene i de nordiske land gått sammen og dannet samarbeidsorganet De nordiske hageselskaper. Det foreligger nå interessant tallmateriale som viser hvor omfattende småhagebruket er i Norden, en fritidsaktivitet som angår millioner av mennesker, og hvor alle aldersgrupper er med, fra barn til pensjonister. Bare i Danmark og Norge viser statistikk at det dyrkes frukt, bær, poteter og grønnsaker i hjemnehager og kolonihager til en førstehåndsverdi av ca. 3,5 milliarder kr. Den kostholds- og ernæringsmessige verdi kan ikke vurderes høyt nok. Småhagene representerer et imponerende jordareal, minst 2,5 mill. dekar. Dette er i seg selv en ressurs og beredskap.

De nordiske hageselskaper som har tatt initiativ til samarbeid om et Nordisk hagekultursenter, har i dag ubetydelige offentlige midler til disposisjon for sitt meget samfunnsgagnlige inspirasjons- og informasjonsarbeid. Derfor bør det helt konkrete samarbeidstiltak om Nordisk hagekultursenter følges med stor interesse og støttes av Nordisk Råd. Nordisk ministerråd bør komme aktivt med i en videre utvikling av planene. Dette er et konkret og praktisk tiltak av meget stor allmenn interesse.

Det er med tilfredshet jeg konstaterer at handlingsprogrammet legger stor vekt på å videreutvikle nordkalottsamarbeidet. Handlingsplanen kan bli et meget viktig instrument for utviklingen på Nordkalotten både innenfor landbruket og nærings- og samfunnslivet for øvrig.

Samarbeidet for å styrke grasproduksjonen gjennom nye sorter, forbedre produksjonsmetoder m. v. er særlig viktig, og er allerede kommet langt. Dette arbeid må videreføres. Det er også enkelte gode forskningsresultater når det gjelder forbedring av bl. a. hagebruksvekster. På dette området er det behov for å videreutvikle bedre sortsmaterialer for bær, grønnsaker og poteter. Behovet er også stort for å utvikle treslag og prydblanser som er tilpasset de spesielle klimatiske forhold og lysforhold i Norden.

Det er viktig at nye forskningsresultater kommer til praktisk anvendelse. Derfor er det nødvendig med et målrettet arbeid innen Nordkalotten for at nye arter kan tas i bruk.

Til slutt: Med den sentrale betydning reindriften har for Nordkalotten generelt og for den samiske befolkning spesielt, bør nordkalottsamarbeidet utvides til også å omfatte reinforskning og andre reindriftsspørsmål, slik handlingsplanen legger opp til. Det er meget viktig at dette samarbeidet prioriteres, og jeg er forundret over at reindriften ikke for lengst er inngått i det organiserte samarbeid på Nordkalotten i regi av Nordisk Råd.

Som politiker har jeg lyst til å peke på aktuelle konkrete forskningsprosjekter innen reinforskning. Jeg finner imidlertid at det ikke er riktig å gjøre det, og regner med at Ministerrådets embetsmannskomite snarest vurderer de ulike prosjektforslag og tar de nødvendige skritt til å iverksette de mest presserende forskningsoppgaver på rein og reindrift.

Aho: Herr president! För att vara kort vill jag endast beröra två frågor som i detta program fått för liten uppmärksamhet.

På bioteknikens område går utvecklingen framåt med stora steg. Den nya tekniken inverkar på ett avgörande sätt på jord- och skogsbrukets framtida utveckling och produktionsmöjligheter. Detta borde i högre grad beaktas då programmet förverkligas och följs upp.

Också vid denna session har man varit inne på den ekonomiska krisen och svälten i Afrika och förutsatt att de nordiska länderna skulle förena sina krafter för att lindra problemen. Rötterna till den afrikanska krisen ligger långt i att utvecklandet av landsbygden och näringsproduktionen försumrats. Under de senaste åren har den egna livsmedelsproduktionen per capita fortsatt att minska i Afrika. Då Afrika ännu år 1970 kunde producera 150 kg spannmål per capita var produktionen år 1984 bara 100 kg.

Samma tendens syns också i den statistik som gäller hela livsmedelsproduktionen. Den nuvarande livsmedelproduktionen per capita i Afrika har sedan början av 60-talet sjunkit

med 20 %, samtidigt som produksjonen t. ex. i Asien økade med over 15 %.

Enligt min oppfatning har de nordiska länderna utmärkta förutsättningar att delta i korrigering av basen i det afrikanska jord- og skogsbruket. För detta behövs att krafterna förenas och en effektiv koordinering.

Herr president! Det förslag om samarbeite på jord- og skogsbruksområdet som nu finns framför oss utgör en god grund för ett meningsfullt och fördypat samarbeite, och vår oppgift är nu att slå vakt om att planen följs opp på bästa sätt.

Statsråd **Finn T. Isaksen:** Hr. president! Samarbeidet innenfor jord- og skogbruk, slik det ble understreket i landbruksminister Jon Helgasons tale, har lange tradisjoner i Norden.

Samarbeidet i ministerrådssammenheng er av nyere dato. Nordisk embetsmannskomite for jord- og skogbruksspørsmål ble opprettet i 1979, og virksomheten har hittil stort sett vært konsentrert om forskning og utdanning. Nordisk embetsmannskomite for jord- og skogbruksspørsmål besluttet i møte 10. november 1982 å få utredet nærmere et utvidet nordisk samarbeid på jord- og skogsbruksområdet.

Utredningsarbeidet ble besluttet delt i to områder. Et område for jord- og veterinærmedisin og et for skogbruk. Utredningsoppdraget på jordbrukssiden ble gitt til fylkeslandbrukssjef, tidligere landbruksminister Oskar Øksnes fra Norge, og på skogsiden til tidligere øverdirektør Jon Erik Arnkil fra Finland. Utredningene ble lagt fram på embetsmannskomiteens møte i september 1983. Med bakgrunn i utredningene lot embetsmannskomiteen utarbeide et handlingsprogram for nærmere nordisk samarbeid på jord- og skogsbruksområdet.

Nordisk ministerråds landbruksministre møttes første gang 25. juni 1984 for å behandle programmet, og Ministerrådet godkjente handlingsprogrammet. Selv om den nasjonale landbrukspolitik er forskjellig i de ulike nordiske landene, er det innenfor landbrukssektoren et betydelig potential for økt nordisk samarbeid.

La meg i denne forbindelse få stanse litt ved økonomien i programmet. Jeg vil da først få betone den økonomiske realisme som er lagt til grunn. Hensikten er skrittvis å oppnå målsettingene gjennom en forholdsvis lang periode, nemlig 10 år, og gjennomføringen er delt opp i tre prioriterte steg. Det foreligger ingen forhåndsbidrag av økonomien til konkrete prosjekt. Prinsippene for finansiering er angitt i programmet basert på at den samnordiske finansieringen stort sett bare skal utgjøre et tillegg til totalfinansieringen. Det stilles samme kvalitetskrav til nordiske prosjekt som til nasjonale prosjekt, og tidspunktene for evaluering er angitt i programmet.

Jeg vil dernest få understreke at en rekke av de samarbeidsforslag som foreslås, ikke vil være ressurskrevende. Det gjelder således forslagene om å finne fram til rasjonell arbeidsdeling mellom institusjoner, samordning av kontrollordninger på ulike felter innen landbruket, som f. eks. godkjenning av plantevernmidler, sunnhets- og kvalitetskontroll av vegetabiliske produkter og levende planter, kontroll med import og omsetning av såvarer, settepoteter m. v.

På en rekke områder er det enkelte nordiske land for lite, og våre ressurser for begrensete til å oppnå tilfredsstillende resultater. Dette gjelder ikke minst utviklingen av jordbruk og skogbruk på Nordkalotten og i de nordlige vestnordiske områder. Innen plante- og foredling og flere andre felter vil et nordisk samarbeid kunne gi gode resultater.

Et nordisk samarbeid på disse skisserte feltene muliggjør en reduksjon i de tilsvarende nasjonale tiltak. Nordisk samarbeid som kan redusere kostnadene i det enkelte land, vil være en viktig og en riktig politikk i en tid der alle de nordiske land må vurdere kritisk den offentlige innsats for å se hva som får størst effekt. Videre vil vi på en rekke områder lettere kunne opprettholde og sikre en bred fagkompetanse gjennom nordisk samarbeid.

I en tid med lav økonomisk vekst og relativt høy arbeidsløshet vil jeg peke på noen områder innen handlingsprogrammet som kan være med på å stimulere den økonomiske utvikling. Det gjelder bl. a. forslagene om økt nordisk samarbeid på maskinsektoren.

Naturforholdene som i høy grad bestemmer driftsteknikken, er stort sett den samme

over store deler av Norden. Det gjør at krav som stilles i form av standarder, forskrifter og anbefalinger kan harmoniseres. En harmonisering her kan gjøre Norden til et felles teknisk marked. Det vil være en fin stimulans til den store nasjonale produksjon av maskiner og redskap til jord- og skogbruk i Norden.

Dessuten kan det danne grunnlag for et nærmere produksjonsmessig samarbeid innen maskinsektoren i Norden. Et nærmere produksjonsmessig samarbeid innen maskinsektoren kan styrke Nordens konkurranseevne internasjonalt i denne bransjen, og bane vei for større eksport.

De samarbeidsforslag handlingsprogrammet foreslår på dette området, kan således gi positiv ringvirkning til det øvrige samfunn i form av økt sysselsetting og vekst. Handlingsprogrammet foreslår også en styrking og utvidelse av Nordisk kontaktorgan for jordbruksspørsmål til også omfatte skogbruks-spørsmål. Jeg ser det som en vesentlig oppgave at den siden av programmet blir fulgt opp. Samarbeidet og samspeillet mellom myndighetene og organisasjonene er en sentral del av landbrukspolitikken i alle nordiske land. Det vil derfor være en betydelig styrke for det nordiske samarbeidet at alle organisasjonene på jord- og skogbrukssektoren tar større del i og føler større ansvar for å utvikle det nordiske samarbeidet.

Som jeg har nevnt tidligere, vil de nordiske landenes nasjonale landbrukspolitikk og den omstendighet at Danmarks landbrukspolitikk inngår som en del av det europeiske fellesskaps landbrukspolitikk, begrense mulighetene for nordisk samarbeid. Dette må vi ta til etterretning, og jeg ser det som viktig at samarbeidet også i forhold til disse spørsmål bygger på et realistisk grunnlag. Handlingsprogrammet har således tatt som utgangspunkt den utenrikspolitikk og landbrukspolitikk som de enkelte land har fastlagt. Det er lagt til grunn at de forslag som fremmes om utvidelse av det nordiske samarbeid, skal være i samsvar med nasjonale interesser og prioriteringer. Til tross for disse begrensninger vil jeg igjen uttale min tilfredshet med at det har vært mulig å fremme forslag til nye tiltak innen et så bredt spekter. Det er mitt håp at den handlingsplan som nå er lagt fram, vil kunne gi et viktig bidrag til en økning av det

nordiske samarbeid innenfor jord- og skogbruksområdet både i bredden og dybden.

Til tross for at man har lange tradisjoner for samarbeid innen landbrukssektoren i Norden, kan man si at det i Ministerrådssammenheng befinner seg i en oppbyggingfase. Jeg vil derfor når det gjelder midler overfor Nordisk Råds budsjett, understreke behovet for at man må bringe bevilgningene opp på et nivå som samsvarer med de reelle samarbeidsmuligheter som foreligger.

Når det gjelder Sten Svenssons merknad vedrørende næringsmiddelovgivningen, er jeg enig i ønsket om å se denne i sammenheng med handlingsprogrammet. Disse spørsmål er imidlertid underlagt en egen embetsmannskomite.

Ändring av medlemslistan

Esko Aho ersattes för resten av dagen av Seppo Pelttari.

Rådet beslöt att ändra medlemslistan i enlighet härmed.

Bertil Jonasson: Herr president! Det är positivt att ministerrådet nu har lagt fram ett handlingsprogram för nordiskt samarbete i högre grad inom jordbruket och skogsbruket. Jag hoppas att samarbetet skall bli fruktbart och att det skall ta upp verkligt konkreta frågor.

I förslaget tas många frågor upp. Det är bra. Jag skall inte gå in på alla dessa som har nämnts förut i debatten. Flera andra kan också bli aktuella. Vad jag speciellt vill peka på är att jord- och skogsbruk har varit de nordiska ländernas huvudnäringar.

I takt med industrins framväxande har jord- och skogsbruket trängts tillbaka, och ett allt mindre antal människor sysselsätts däri. Till detta har den tekniska utvecklingen givetvis bidragit. Men jord- och skogsbruket är viktigt för framtiden. Som det har påpekats vid flera tillfällen såväl i generaldebatten som i dag råder det brist på sysselsättning åt vårt folk i Norden. Vi måste sträva efter att ungdomarna får ett meningsfullt arbete. Det är dyrt att låta människor gå arbetslösa.

Vad är då naturligare än att vi söker ut-

veckla våra basnäringar? Åkermark och skogsmark är resurser som vi på allt sätt måste värna och utveckla. Vi bör bibehålla dessa produktresurser men söka nya vägar för användning av de produkter som kan utvinnas. Jag vill bara som ett exempel peka på energiutvinning. Här skulle Nordiska rådet genom samarbete kunna finna nya vägar till nya, effektiva produkter. Detsamma gäller vidareförädling av andra råvaror på både jordbrukets och skogsbrukets område.

De areella näringarna är en tillgång för vår livsmedelsförsörjning. De är en stor tillgång för många fler i en värld där många svälter.

Ett starkt jordbruk är en stor tillgång ur beredskapssynpunkt vid såväl krig och avspänning som vid risk för missväxt.

Ur miljö- och naturvårdssynpunkt har jordbruket stor betydelse. Vi har inte råd att avveckla det.

I nuvarande situation talas det mycket om en överproduktion av jordbruksprodukter. Att ondgöra sig över en för hög jordbruksproduktion är fel. Det kan aldrig vara fel att producera, men vi måste producera sådant som vi finner avsättning för. Här behövs en vidare utveckling.

Jag vill sluta detta inlägg med att uttala förhoppningen att vi genom Nordiska rådets starkare grepp om frågan får en hävstång för utveckling och avsättning av det som jorden kan producera. Det gäller nu att få ekonomiska resurser för dem som skall arbeta härför, om man skall få ett bra resultat. Här har vi en av Nordiska rådets viktigaste uppgifter.

Herr president! Jag yrkar bifall till utskottets betänkande.

Liikanen: Herr president! På presidentens begäran är detta förkortat. Nordiska ministerrådet överlämnar sitt förslag om ett nordiskt handlingsprogram på jordbruks- och skogsbruksområdet till Nordiska rådet vid en tidpunkt som är viktigt och avgörande från jordbrukets synpunkt. De yttre villkoren för jordbruket håller på att förändras kanske till och med på avgörande sätt till följd av de ökade spänningarna inom världshandeln. Som bekant, understöds vårt jordbruk av omfattande subventioner och importskydd i samtliga nordiska länder. Nu har det närmast

av USA:s regering krävts kraftiga åtgärder för avvecklandet av hindren för handeln med jordbruksprodukter och för avskaffandet av det stöd som jordbruket får från samhället. Genom förmedling av den internationella handels- och tullorganisationen GATT avser USA att i så hög grad som möjligt få detta gälla samtliga länder, också EEC samt de nordiska länderna, som för en oavhängig jordbrukspolitik.

Det är onekligen så, att vi inte kan förbise dessa utmaningar som om de inte alls skulle beröra oss. Våra länder är rätt sårbara ifall maktfaktorerna inom handeln – för att få sin vilja genomförd – beslutar ty sig till påtryckningsmedel. Därför skulle jag tro att det ligger i samtliga nordiska länders gemensamma intresse att överväga vårt jordbruks inre utvecklingsbehov i förhållande till de för oss bekanta yttre utmaningarna. Detta kan enligt min uppfattning åter innebära, att det nordiska samarbetet inom jordbruksbranschen i högre grad än förut bör omfatta direkta jordbrukspolitiska beståndsdelar.

Handlingsprogrammet som berör det jordbrukspolitiska samarbetet ges ett konkret och fungerande innehåll, så att de jordbrukspolitiska planeringsmekanismernas växelverkan blir kontinuerlig och regelbunden.

Minister Christian Christensen: Hr. præsident! Det er glædeligt, at de nordiske landbrugsministre har fremlagt et ministerrådsforslag til et nordisk handlingsprogram på jord- og skovbruksområdet, der rækker ti år frem i tiden.

Handlingsprogrammet er udformet som en grundig sektorgennemgang, der afdækker alle aktuelle samarbejdsmuligheder.

Programmet respekterer de eksisterende samarbejdsorganisationer og -institutioner og foreslår disse udbygget, hvor det er nødvendigt for at skabe et mere integreret nordisk samarbejde.

Som altid, når et så omfattende handlingsprogram bliver til, indgår der områder, som har større interesse for nogle af deltagerne end for andre, men hvor slutproduktet accepteres af alle i god samnordisk ånd.

Ud fra en sådan indstilling støtter den danske regering handlingsprogrammet i dets helhed som et fornuftigt kompromis.

Vi konstaterer med glæde, at vi her for første gang har et formaliseret samarbejdsprogram såvel på jordbrugsområdet som – som det helt nye – på skovbrugsområdet og for tilgrænsende industrier.

Programmet ikke blot videreudvikler igangværende samarbejdsområder, men inddrager helt nye opgaver. Vi vil fra vor side gøre en helhjertet indsats for virkeliggørelsen af dette omfattende program.

Dog vil det være rigtigt i samme åndedrag at holde sig for øje de realistiske bemærkninger, der indeholdes i programmet, og som lyder således:

”De i handlingsprogrammet nævnte nye nordiske initiativer skal ikke opfattes som en forhåndsgodkendelse af nye udgifter. De knappe økonomiske og personalemæssige ressourcer nødvendiggør prioriteringer, og nye aktiviteter må sættes i gang, efterhånden som det er muligt inden for de nationale og de nordiske fastsatte økonomiske rammer.”

Hr. præsident! Når jeg nu er ved de realistiske betragtninger, føler jeg grund til at komplimentere økonomisk udvalg for det klarsyn, hvormed det i sin betænkning behandler det vanskelige spørgsmål om en friere handel med landbrugsprodukter inden for Norden. Dette er jo et område, hvor den statslige suverænitæt af og til fejrer lidt triste triumfer.

Vi er enige med økonomisk udvalg i, at hvor handelen med landbrugsprodukter inden for Norden er mulig, bør den foregå let og ubesværet af ikke-tarifære hindringer.

Pelttari: Herr president! Det är glädjande att Nordens nordliga områdens problem på ett synligt sätt beaktats i det till Nordiska rådet nu framlagda förslaget om ett nordiskt handlingsprogram på jordbrugs- och skogsbruksområdet. I Finlands Lappland anses det, att det hittillsvarande jord- och skogsbrukssamarbetet inom Kalottområdet redan varit mycket fruktbart. Vi är belåtna över att detta samarbete utvidgas för att också täcka Island samt självstyrelseområdena Grönland och Färöarna.

Herr president! Vid denna session har det talats vackra ord om nordiskt samarbete såsom ett medel som kan påverka både periferi-

områdenas problem och ett sådant omfattande problemkomplex som arbetslösheten. Enligt min åsikt borde rådet emellertid klart inse, att samarbetsviljan bör förverkligas på noggrant valda praktiska områden. Jord- och skogsbruket framstår härvid som kanske den viktigaste medelhelheten. Dessutom är det så, att just det nordliga jord- och skogsbruket i högre grad är i behov av samarbete än de flesta övriga sektorer.

Såsom konkreta frågor kring vilka samarbete bör utföras önskar jag ta upp följande:

- förädling av nordliga odlings-, gräs- och trädgårdsväxter,
- proveniensförsök med marginalområdets skogsväxter,
- byggnadstekniskt utvecklingssamarbete, och
- samarbete inom utbildning av personal för praktisk rådgivning.

Herr president! Inom dessa områden kan man inte nå framsteg gratis. Därför bör man rikta medel till att snabbt genomföra handlingsprogrammets delelement som berör de nordliga områdena. Det är speciellt viktigt att en del av de medel, som i handlingsprogrammet om ekonomisk utveckling och full sysselsättning riktats på regionalpolitiskt samarbete, används för detta ändamål. Sålunda, såsom det också förutsattes i handlingsprogrammet på jordbrugs- och skogsbruksområdet, bör ämbetsmannakommittén för regionalpolitiska frågor säkerställa verksamhetsförutsättningarna för Kalottens jord- och skogsbruksgrupper. I fortsättningen bör man även för övrigt utveckla växelverkan mellan de för jord- och skogsbrukssamarbetet ansvariga samsarbetsorganen och de regionalpolitiska samsarbetsorganen.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde votering medelst voteringsapparat rörande ekonomiska utskottets förslag till rekommendation.

För rekommendationen röstade: Esko Almgren, Lennart Andersson, Margrete Aukén, Stefán Benediktsson, Dorte Bennedsen, Gunnar Berge, Johan Buttedahl, Kaj Bärnlund, Bjarne Mørk Eidem, Ólafur G. Einarsson, Mikko Elo, Karl-Gunnar Fagerholm,

Kirsti Kalle Grøndahl, Eíður Guðnason, Lilli Gyldenkilde, Carl I. Hagen, Flemming Hansen, Ivar Hansen, Guðrún Helgadóttir, Elsi Hetemäki-Olander, Liisa Hilpelä, Per-Olof Håkansson, Karl-Erik Häll, Tytti Isohökkanen-Asunmaa, Olof Jansson, Karen Højte Jensen, Bertil Jonasson, Anker Jørgensen, Sakari Knuutila, Finn Kristensen, Paavo Lipponen, Astrid Murberg Martinsen, Helge Adam Møller, Bente Mousten Nielsen, Gunnar Nilsson, Aase Olesen, Sture Palm, Seppo Peltari, Jan Petersen, Per Petersson, Oddrun Pettersen, Kaj Poulsen, Heikki Riihijärvi, Gunvor Schnitler, Jens Steffensen, Ingrid Sundberg, Jógvan Sundstein, Ilkka Suominen, Karin Söder, Bernhardt Tastesen, Petter Thomassen, Friðjón Þórðarson, Pirkko Turpeinen, Ole Gabriel Ueland och Bengt Wiklund.

Frånvarande var: Arne Andersson, Jo Benkow, Gro Harlem Brundtland, Lahja Exner, Arne Gadd, Guttorm Hansen, Karen Thurøe Hansen, Margit Hansen-Krone, Eva Hjelmström, Jens Peter Jensen, Tyra Johansson, Anna-Liisa Jokinen, Elver Jonsson, Gunnel Jonäng, Ilkka Kanerva, Preben Lange, Erkki Liikanen, Grethe Lundblad, Peter Muurman, Hans Nyhage, Erlendur Patursson, Robert Pedersen, Páll Pétursson, Håkon Randal, Pétur Sigurðsson, Reulf Steen, Otto Steenholdt, Pär Stenbäck, Sten Svensson, Hans Olav Tungesvik, Odd With och Marjatta Väänänen.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 55 röster.

10

B 58/e: Ministerrådsförslag om handlingsprogram för förstärkning av Västnordensamarbetet

Ekonomiska utskottet hade föreslagit, att Nordiska rådet måtte antaga följande rekommendation:

Nordisk Råd rekommenderer Nordisk Ministerråd å vedta et handlingsprogram for en forsterking og utvikling av Vestnordensamarbeidet, vesentlig i samsvar med ministerrådsforslag B 58/e samt Nordisk Råds synspunkter.

Sundstein (ekonomiska utskottets talesman): Hr. præsident! Vestnorden omfatter Færøerne, Island og Grønland. I 1979 begyndte det såkaldte Vestnordensamarbejde, og der blev nedsat en styringsgruppe med medlemmer fra Færøerne og to fra Island. Siden er der også kommet nogle medlemmer fra Grønland.

Siden 1981 har en konsulent været beskæftiget med dette arbejde, og man har arbejdet på forskellige områder, ganske særligt inden for udviklingen af fiskerierhvervene i disse lande. Man har også været optaget af andre projekter, bl. a. kortlægning af laksebestanden i Nordatlanten og skibsforbindelser mellem Island og Færøerne og Norge.

Det forslag, der skal behandles her, kommer fra Ministerrådet og går ud på en videreudvikling af Vestnordensamarbejdet. Havressourcerne er selvfølgelig det punkt, man lægger hovedvægten på, men man lægger også vægt på transport, turisme, handel, industrien, forvaltning, jordbrug, energi og minedrift og olieudvinding.

Økonomisk udvalg går i det store og hele ind for forslaget, men i visse tilfælde ønsker man en mere konkret planlægning fra Ministerrådets side. Den økonomiske ramme for Vestnordensamarbejdet har været delvis nationale midler, delvis midler fra Nordisk Ministerråd. Økonomisk udvalg går ind for, at man forøger den finansielle støtte til denne udvidelse af Vestnordensamarbejdet. Jeg kan oplyse, at konsulenten har lavet et budget, der udviser et forventet forbrug i 1985-priser på mellem 4 og 5 mill. norske kroner, og det skal ses på baggrund af det sidste budget på ca. 1,5 mill. kr. I øvrigt tager udvalget til efterretning, at man tager budgettet op til drøftelse hvert år.

Jeg vil anbefale, at man vedtager økonomisk udvalgs udtalelse i denne sag.

Minister Christian Christensen: Hr. præsident! Nordisk Ministerråd har med det forelagte forslag ønsket gennem et forstærket samarbejde i Vestnorden at skabe forudsætninger for en gunstig udvikling i området, ligesom Rådet ønsker, at der skabes tættere og bedre kontakter mellem Vestnorden og det øvrige Norden.

I det samarbejde, der siden 1980 har været om Vestnorden, har det, når man tager områdets erhvervsstruktur i dens helhed i betragtning, været naturligt primært at lade samarbejdet sigte mod udvikling af fiskerierhvervet.

Sigtet med det foreliggende forslag er foruden fiskerierhvervet også at udvikle andre erhvervsområder, så der kan opnås en mere differentieret erhvervsstruktur i området som helhed. Med forslaget har Rådet således ønsket at styrke arbejdet med at forbedre transport- og kommunikationsstrukturen, turismen samt at styrke handelen og udviklingen af industrielt samarbejde.

Med forslaget har Ministerrådet også ønsket at betone betydningen af, at der udveksles informationer og skabes kontakter såvel inden for Vestnordenområdet som i forhold til det øvrige Norden.

Med det øgede ambitionsniveau for området er det klart, at behovet for ekstra tilførsel af økonomiske midler øges. Ministerrådet har i denne forbindelse påpeget den høje prioritet, som tillægges det grænseregionale samarbejde i almindelighed og Vestnordensamarbejdet i særdeleshed.

Ministerrådet har i handlingsplanen for økonomisk udvikling og fuld beskæftigelse foreslået en betydelig realvækst til finansiering af konkrete projekter inden for det nordiske regionalpolitiske samarbejde. Finansieringsrammen for denne virksomhed foreslås udvidet til 10 mill. kr. norske kroner for hvert af årene 1986, 1987 og 1988. Vestnordensamarbejdet er i den forbindelse højt prioriteret. Samtidig har Ministerrådet foreslået en realvækst af de budgetter, som vedrører grundadministrationen i de grænseregionale områder, herunder ikke mindst Vestnorden.

På Rådets vegne skal jeg betone, at en vigtig forudsætning for at udvikle et frugtbart samarbejde er, at dette bygger på ideer, som vokser frem gennem et stærkt lokalt engagement i Vestnorden.

Lad mig slutte med at nævne, at den overordnede målsætning for udformningen af det fremtidige samarbejde i Vestnorden er udtrykt på følgende måde:

”Der skal samarbejdes over grænserne, ikke kun på centralt niveau, men også direkte mellem foretagender og mennesker”.

Landsstyremedlem Lars Emil Johansen:
Det er med glæde, at vi fra grønlandsk side kan konstatere, at der i Nordisk Ministerråd er en positiv indstilling til at støtte udviklingen i Vestnordenregionen.

Vestnordensamarbejdet er et konkret eksempel på, at vi inden for det nordiske samarbejde kan støtte og inspirere hinanden til at løse problemer, vi står over for, i en udvikling og udbygning af erhvervssektoren.

Grønland har kun været med i Vestnordensamarbejdet siden 1983, men vi har allerede med støtte gennem bevillingerne til Vestnordensamarbejdet kunnet gennemføre et par projekter, hvor fiskeri- og produktionsekspertise fra Færøerne og Island har kunnet overføres til os.

Men det skal også bemærkes, at dette handlingsprogram inden for Vestnordenregionen, ligesom den samlede handlingsplan for økonomisk udvikling og fuld beskæftigelse i Norden, også nødvendiggør en del økonomiske midler.

En støtte til konkrete projekter, der reelt kan sætte en udvikling i gang inden for erhvervssektoren, er imidlertid også det vigtigste element i en styrkelse af den økonomiske udvikling og en udvikling henimod fuld beskæftigelse.

Der kommer efterfølgende et forslag senere på mødet i dag om oprettelse af en Vestnordenfond til behandling, og jeg skal understrege, at vi ser disse 2 forslag som to lige uundværlige muligheder for økonomisk støtte.

Vestnordensamarbejdet har, inden for de projekter, det har været muligt at iværksætte, haft sin styrke i at kunne igangsætte undersøgelser for afprøvning af f. eks. fiskeriteknologi og støtte til uddannelsesophold for faglig oplæring.

Målet kan derfor bredt beskrives som undersøgelse af grundlaget for en forhåbentlig senere igangsætning af nye produktioner, virksomheder og serviceydelser, som vi ellers må importere udefra. Og den forhåbentlig kommende udvidelse af rammerne vil ydermere give muligheder for at undersøge betingelserne for et bredere erhvervsgrundlag.

Men i den trængte økonomiske situation, som Grønland og det øvrige Vestnorden står

i, sættes der desværre også store begrænsninger for igangsætning af nye ting, hvor der er behov for risikovillig kapital. Dette skal jeg vende tilbage til under forslaget om en Vestnordenfond.

Med disse bemærkninger skal jeg på Grønlands vegne udtrykke håb om fortsat positiv behandling af forslaget.

Sedan diskussionen forklarats avslutad, skedde votering medelst voteringsapparat rörande ekonomiska utskottets förslag till rekommendation.

För rekommendationen röstade: Esko Almgren, Lennart Andersson, Margrete Auker, Stefán Benediktsson, Dorte Bennedsen, Gunnar Berge, Johan Buttedahl, Kaj Bärlund, Bjarne Mørk Eidem, Ólafur G. Einarsson, Lahja Exner, Karl-Gunnar Fagerholm, Arne Gadd, Kirsti Kolle Grøndahl, Eiður Guðnason, Lilli Gyldenkilde, Carl I. Hagen, Ivar Hansen, Margit Hansen-Krone, Elsi Hentemäki-Olander, Liisa Hilpelä, Per-Olof Håkansson, Karl-Erik Häll, Tytti Isohookana-Asunmaa, Karen Højte Jensen, Tyra Johansson, Anna-Liisa Jokinen, Bertil Jonasson, Anker Jørgensen, Ilkka Kanerva, Erkki Liikanen, Paavo Lipponen, Astrid Murberg Martinsen, Helge Adam Møller, Bente Moustsen Nielsen, Gunnar Nilsson, Aase Olesen, Seppo Pelttari, Jan Petersen, Kaj Poulsen, Heikki Riihijärvi, Gunvor Schmitler, Jens Steffensen, Ingrid Sundberg, Jógvan Sundstein, Ilkka Suominen, Sten Svensson, Karin Söder, Bernhard Tastesen, Petter Thomassen, Friðjón Þórðarson, Pirkko Turpeinen, Ole Gabriel Ueland, Bengt Wiklund och Marjatta Väänänen.

Frånvarande var: Arne Andersson, Jo Benkow, Gro Harlem Brundtland, Mikko Elo, Flemming Hansen, Guttorm Hansen, Karen Thurøe Hansen, Guðrún Helgadóttir, Eva Hjelmström, Olof Jansson, Jens Peter Jensen, Elver Jonsson, Gunnel Jonäng, Sakari Knuutila, Finn Kristensen, Preben Lange, Grethe Lundblad, Peter Muurman, Hans Nyhage, Sture Palm, Erlendur Patursson, Robert Pedersen, Per Petersson, Oddrun Pettersen, Páll Pétursson, Hákon Randal, Pétur Sigurðsson, Reulf Steen, Otto

Steenholdt, Pär Stenbäck, Hans Olav Tunesvik och Odd With.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 55 röster.

11

B 60/e: Ministerrådsförslag om upprättande av en nordisk utvecklingsfond för Västnorden

Ekonomiska utskottet hade föreslagit.

1. att Nordiska rådet i anledning av ministerrådsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordisk Råd rekommenderer Nordisk Ministerråd å opprette et nordisk utviklingsfond for Vestnorden i samsvar med ministerrådsfor­slag B 60/e samt Nordisk Råds synspunkter på dette forslag og på det kommende forslag om Fondets statutter.

2. at Nordisk Råd bemyndiger Presidiet til på Rådets vegne, og på grunnlag av forslag fra Økonomisk utvalg, å avgi uttalelse til Ministerrådet om Vestnordenfondets statutter.

Ólafur G. Einarsson (ekonomiska utskottets talesman): Ærede president! Vest-Norden har på grunn av sin spesielle geografiske beliggenhet og næringsstruktur behov for tilførsel av kapital på varierende vilkår. Fordele­lene ved å etablere en nordisk låneinstitusjon i Vest-Norden er bl. a. at institusjonen får oppbygd et særlig kjennskap til denne utkantregion og at den vil være lettere tilgjengelig for potensielle låntakere. Et Vest-Nordenfond vil også kunne ta hensyn til f. eks. særlige behov for lån på fordelaktige vilkår til spesielle formål.

Ministerrådet foreslår derfor at et nordisk utviklingsfond for Vest-Norden opprettes. Det foreslås at fondet får en grunnkapital på 13,5 mill. US \$. Dette beløp framskaffes gjennom innskudd fra Danmarks, Finlands, Norges og Sveriges regeringer og svarer til tilbakebetalingene fra Nordisk industrialiseringsfond for Island (NIFI). I tillegg vil eventuelle kapitalinnskudd bli gitt fra Islands regering og fra Færøyenes og Grønlands landssty­rer.

Fondets formål skal være å bidra til en mer tilfredsstillende regional balanse i Norden ved å fremme Vest-Nordens økonomiske ut-

vikling. Dette skal skje ved å styrke utviklingen av et allsidig og reelt konkurransedyktig næringsliv i hele Vest-Norden.

Det skal kunne gi lån, risikokapital og tilskudd samt garantier både på kommersielle og lempelige vilkår. Små og mellomstore bedrifter skal prioriteres. Det er ingen *betingelse* at prosjekter involverer mer enn ett land i Vest-Norden eller innebærer samarbeid med det øvrige Norden, men slike prosjekter bør prioriteres.

Ministerrådet har til hensikt å utarbeide forslag til statutter etter Nordisk Råds 33. sesjon og framlegge dem for Nordisk Råds Økonomisk utvalg i 1985. Hensikten er at fondet kan bli operativt fra begynnelsen av 1986.

Det eksisterer allerede en nordisk finansieringsordning som retter seg mot Vest-Norden. Dette gjelder Nordisk investeringsbanks regionallåneordning. Da Økonomisk utvalg i fjor behandlet ministerrådsforslag B 48/e om videreutvikling av Nordisk investeringsbanks regionallåneordning, sluttet utvalget seg til forslaget om å utvide Vest-Nordens andel av lånemidlene til 40 pst. av den totale lånerammen samt at Grønland ble omfattet av låneordningen.

Det finnes altså nordiske ordninger som allerede særlig tilgodeser Vest-Nordens behov for kapitaltilførsel. Likevel mener utvalget at forslaget om å opprette et vestnordenfond, har sin berettigelse. For det første må det kunne sies at den kapitalmengde som kan tilføres via NIBs regionallåneordning, er relativt beskjeden. For det andre gis lån fra NIB utelukkende på kommersielle vilkår. Vestnordenfondet kan i tillegg til å gi lån på kommersielle vilkår også gi lån på lempeligere vilkår. Det kan gi støtte samt garantier. Dette er en betydelig fordel sett på bakgrunn av variasjonen i de økonomiske forutsetninger mellom de ulike områder i Vest-Norden. Det foreligger behov for fleksible ordninger i et geografisk område som både dekker Færøene, Grønland og Island.

Det vil være et fremskritt at finansieringsinstitusjonen blir plassert i Vest-Norden. Som det sies i ministerrådsforslaget, vil dette gi fondet bedre kjennskap til regionen, og fondet vil være lettere tilgjengelig for potensielle låntakere. Dette vil særlig ha betydning

for små og mellomstore bedrifter, og det er nettopp denne type bedrifter som bør og skal være fondets målgruppe.

Med henvisning til dette foreslår Økonomisk utvalg at Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd å opprette et nordisk utviklingsfond for Vest-Norden i samsvar med ministerrådsforslag B 60/e samt Nordisk Råds synspunkter på dette forslag og på det kommende forslag om fondets statutter.

Økonomisk utvalg henstiller videre om at Nordisk Råd bemyndiger Presidiet til på rådets vegne og på grunnlag av forslag fra Økonomisk utvalg å avgi uttalelse til Ministerrådet om Vest-Norden-fondets statutter.

Minister Christian Christensen: Hr. præsident! På vegne af Nordisk Ministerråd, regionalministrene, vil jeg gerne sige et par ord om det foreliggende principforslag om oprettelse af en udviklingsfond for Vestnorden.

I det regionalpolitiske samarbejde har vi lagt hovedvægten på at styrke indsatsen i de to nordiske udkantregioner Vestnorden og Nordkalotten. Grønlands tilkomst i det nordiske samarbejde har yderligere øget Vestnordenregionens betydning.

Regionalministrene vedtog i slutningen af 1983 at lade spørgsmålet om etablering af en særlig udviklingsfond for Vestnorden undersøge af en ekspertgruppe.

I den udredning: "Økonomisk udvikling i Vestnorden" påvises det, at de tre samfund i Vestnorden: Island, Færøerne og Grønland, har såvel økonomiske fællestræk som forskelle. Tilfælles har de bl. a. en stor naturlig befolkningstilvækst og et ønske om en mere differentieret erhvervsstruktur. Begge dele medfører et stort behov for investeringer og dermed et finansieringsbehov. En del af dette behov dækkes allerede af NIB og navnlig NIBs regionallåneordning.

Herudover vil det være ønskeligt med en særlig nordisk udviklingsfond med det formål gennem nordisk samarbejde at bidrage til at styrke udviklingen af et alsidigt og reelt konkurrencedygtigt erhvervsliv i hele Vestnorden.

Værdien af en nordisk fond på stedet vil ikke blot ligge i overførslen af finansielle resourcer, men også i dens mulighed for at ud-

bygge kontakten imellem Vestnorden og resten af Norden.

Den handlingsplan, som vi i andre sammenhænge beskæftiger os med på denne session, består fortrinsvis af elementer, der vil gavne de centrale og kontinentale dele af Norden. Vestnorden, der ved store havområder er adskilt fra den kontinentale del af Norden, er netto-importør fra resten af det nordiske område og vil derfor ikke i fuld udstrækning få del i ringvirkningerne fra en økonomisk fremgang i Nordens centrale dele.

Som det også forudsættes i handlingsplanen, skylder vi Nordens randområder og herunder ikke mindst Vestnorden at iværksætte særlige tiltag, der kan gavne disse områder.

Den foreslåede Vestnordenfond er et sådant tiltag.

Ifølge forslaget skal fonden stort set finansieres af tilbagebetalingerne til den danske, norske, svenske og finske statskasse af disse staters indskud i 1969 i grundfonden for Den nordiske industrialiseringsfond for Island. Disse tilbagebetalinger på ialt 13,5 mill. \$ forfalder kun langsomt. Hovedparten vil først indgå efter 1990.

Man kan udtrykke det håb, at det på et senere tidspunkt kan vise sig muligt at tilføre fonden yderligere midler i et hurtigere tempo.

Jeg håber, at Rådet indtager en positiv holdning til det fremsatte principforslag.

Jeg har noteret mig, at økonomisk udvalg i sin betænkning kritiserer, at dette forslag først fremkom til udvalget på et meget sent tidspunkt.

På Ministerrådets vegne vil jeg gerne bede om tilgivelse for forslaget sine sene fremkomst, der skyldtes et sammentræf af uheldige omstændigheder. Det glæder mig, at udvalget har vist os overbærenhed og alligevel har givet forslaget en velvillig behandling og er gået med på, at forslaget viderebehandles i økonomisk udvalg efter sessionen, således at fondens igangsætning ikke skal afvente en ny session.

Landsstyremedlem **Lars Emil Johansen:** Oprettelsen af en Vestnordenfond har været berørt af flere talere under generaldebatten og det skal, tilsvarende de positive indlæg,

der har været, stærkt understreges, at vi fra grønlandsk side håber, at denne nyordning vil blive en realitet.

Vi har været spændte på hvilket forslag det har været muligt at nå frem til, efter at regionalministrene i december 1983 besluttede at sætte et udredningsarbejde i gang, hvor en ekspertgruppe skulle afdække behovet for en Vestnordenfond og afklare, hvilken rolle en fond ville kunne spille.

I redegørelsen fra ekspertgruppen konkluderes det klart, at der er et meget stort behov for investeringer både i infrastruktur og i erhverv, et investeringsbehov, som Vestnordenlandene ikke har mulighed for at finansiere selv.

Det fremgår også klart af udredningen, at der er behov for en finansieringskilde, der kan stille midler til rådighed på favorable vilkår.

I den forbindelse har vi specielt fra grønlandsk side påpeget, at vi har et stort og udækket behov for finansiering bl.a. af en kommerciel igangsætningsperiode for projekter. Selv om grundlaget er undersøgt og udforsket, eksempelvis gennem det igangværende Vestnordensamarbejde, vil mange projekter i Grønland være forbundne med en ikke ubetydelig risiko.

Vi har da også noteret os, at "Ministerrådet konstaterer, at Vestnorden på grund af sin specielle geografiske beliggenhed og erhvervsstruktur har behov for yderligere tilførsel af kapital på varierende vilkår", hvilket resulterer i forslaget om oprettelse af en Vestnordenfond.

Vi har også bemærket, at Ministerrådet konstaterer, at der er behov for en omstilling og nyskabelse i erhvervslivet i Vestnorden, som gør, at der er et særligt behov for en supplerende finansieringskilde, der både vil kunne supplere Nordisk Finansieringsbanks (NIB) låneordning og interne finansieringsmuligheder.

På ét punkt har det dog tilsyneladende været svært at følge det udmærkede udredningsarbejde op, hvor der peges på forskellige fondsstørrelser og de begrænsninger, en fond vil være underlagt, desto mindre grundkapitalen er.

Vi skal derfor henstille, at rådet fortsat positivt overvejer, hvordan grundkapitalen

eventuelt ville kunne udvides, hvor udredningsarbejdet peger på forskellige muligheder.

Afslutningsvis skal jeg på landsstyrets vegne give tilsagn om, at Grønland vil bidrage til fondens opbygning med et indskud tilsvarende Færøernes på ca. 1,2 mill. danske kroner, som vi vil være indstillet på at forhøje forholdsmæssigt i takt med en udvidelse af fondens grundkapital.

Med disse bemærkninger skal jeg udtrykke Grønlands forhåbninger om, at fonden vil blive operativ med virkning fra begyndelsen af 1986.

Sundstein: Hr. præsident! Kun nogle ganske få bemærkninger.

I forarbejderne til forslaget om oprettelse af en nordisk udviklingsfond for Vestnorden har man bl. a. peget på, at en af de særlige opgaver ud fra et nordisk synspunkt må være at bidrage til skabelse af kontakter og udveksling af viden og ideer inden for Vestnorden og mellem Vestnorden og resten af Norden.

Denne funktion vil stille krav om personressourcer og penge og vil derfor lægge beslag på et vist beløb af fondens indtægter, hvad enten de er store eller små. Jo mindre fond, jo mindre indtægter, og jo mindre vil der blive til disposition såvel til basisadministration som til ydelse af tilskud til erhvervs-mæssige tiltag i Vestnorden.

Man må derfor beklage, at de gode nordiske intentioner bag fonden svækkes ved, at dens grundkapital bliver af en så beskeden størrelse som foreslået af Ministerrådet. Jeg vil derfor håbe, at der senere må vise sig en anledning til at styrke fonden, så den bedre kan blive i stand til at leve op til de gode nordiske hensigter.

Disse bemærkninger er ikke udtryk for, at vi på nogen måde er negative over for fonden, tværtimod er vi meget positive, men vi vil bare gøre opmærksom på, at sådan som forslaget foreligger, skaber det ikke store reaktioner på én gang.

Sedan diskussionen forklarats afslutad, skedde votering medelst voteringsapparat rörande ekonomiska utskottets förslag till rekommendation.

För rekommendationen röstade: Esko Almgren, Arne Andersson, Lennart Andersson, Margrete Auken, Stefán Benediktsson, Dorte Bennedsen, Gunnar Berge, Johan Buttedahl, Kaj Bärlund, Bjarne Mørk Eidem, Ólafur G. Einarsson, Karl-Gunnar Fagerholm, Arne Gadd, Kirsti Kolle Grøndahl, Eiður Guðnason, Lilli Gyldenkilde, Carl I. Hagen, Ivar Hansen, Guðrún Helgadóttir, Elsi Hetemäki-Olander, Liisa Hilpelä, Per-Olof Håkansson, Tytti Isohookana-Asunmaa, Olof Jansson, Karen Højte Jensen, Bertil Jonasson, Elver Jonsson, Anker Jørgensen, Ilkka Kanerva, Sakari Knuuttila, Grethe Lundblad, Astrid Murberg Martinsen, Bente Mousten Nielsen, Gunnar Nilsson, Seppo Pelttari, Jan Petersen, Oddrunn Pettersen, Páll Pétursson, Kaj Poulsen, Heikki Riihijärvi, Gunvor Schnitler, Jens Steffensen, Ingrid Sundberg, Jógvan Sundstein, Ilkka Suominen, Sten Svensson, Karin Söder, Bernhard Tastesen, Petter Thomassen, Friðjón Þórðarson, Pirkko Turpeinen, Ole Gabriel Ueland, Bengt Wiklund och Marjatta Väänänen.

Frånvarande var: Jo Benkow, Gro Harlem Brundtland, Mikko Elo, Lahja Exner, Flemming Hansen, Guttorm Hansen, Karen Thurøe Hansen, Margit Hansen-Krone, Eva Hjelmström, Karl-Erik Häll, Jens Peter Jensen, Tyra Johansson, Anna-Liisa Jokinen, Gunnel Jonäng, Finn Kristensen, Preben Lange, Erkki Liikanen, Paavo Lipponen, Peter Muurman, Helge Adam Møller, Hans Nyhage, Aase Olesen, Sture Palm, Erlendur Patursson, Robert Pedersen, Per Petersson, Håkon Randal, Pétur Sigurðsson, Reulf Steen, Otto Steenholdt, Pär Stenbäck, Hans Olav Tungesvik och Odd With.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 54 röster.

Härefter företogs votering rörande rådets bemyndigande till presidiet.

För bemyndigandet röstade: Esko Almgren, Arne Andersson, Lennart Andersson, Margrete Auken, Stefán Benediktsson, Dorte Bennedsen, Gunnar Berge, Johan Buttedahl, Kaj Bärlund, Bjarne Mørk Eidem, Ólafur G.

Einarsson, Karl-Gunnar Fagerholm, Arne Gadd, Kirsti Kolle Grøndahl, Eišur Guðnason, Lilli Gyldenkilde, Carl I. Hagen, Ivar Hansen, Guðrún Helgadóttir, Elsi Hetemäki-Olander, Liisa Hilpelä, Per-Olof Håkansson, Tytti Isohookana-Asunmaa, Olof Jansson, Karen Højte Jensen, Bertil Jonasson, Elver Jonsson, Anker Jørgensen, Ilkka Kanerva, Sakari Knuutila, Grethe Lundblad, Astrid Murberg Martinsen, Bente Mousten Nielsen, Gunnar Nilsson, Seppo Pelttari, Jan Petersen, Oddrunn Pettersen, Páll Pétursson, Kaj Poulsen, Heikki Riihijärvi, Gunvor Schnitler, Jens Steffensen, Ingrid Sundberg, Jógvan Sundstein, Ilkka Suominen, Sten Svensson, Karin Söder, Bernhardt Tastesen, Petter Thomassen, Friðjón Þórðarson, Pirkko Turpeinen, Ole Gabriel Ueland, Bengt Wiklund och Marjatta Väänänen.

Frånvarande var: Jo Benkow, Gro Harlem Brundtland, Mikko Elo, Lahja Exner, Flemming Hansen, Guttorm Hansen, Karen Thurøe Hansen, Margit Hansen-Krone, Eva Hjelmsström, Karl-Erik Häll, Jens Peter Jensen, Tyra Johansson, Anna-Liisa Jokinen, Gunnel Jonäng, Finn Kristensen, Preben Lange, Erkki Liikanen, Paavo Lipponen, Peter Muurman, Helge Adam Møller, Hans Nyhage, Aase Olesen, Sture Palm, Erlendur Patursson, Robert Pedersen, Per Petersson, Håkon Randal, Pétur Sigurðsson, Reiulf Steen, Otto Steenholdt, Pär Stenbäck, Hans Olav Tungesvik och Odd With.

Bemyndigandet hade sålunda antagits med 54 röster.

12

C 3/e: Berättelse från Nordiska investeringsbanken 1984 och C 4/e: Berättelse från Nordiska projektexportfonden

Nordiska rådet beslöt och företaga ovanstående två saker i ett sammanhang.

Ekonomiska utskottet hade föreslagit, att Nordiska rådet måtte lägga berättelserna till handlingarna.

Utskottets förslag bifölls.

13

C 15/e: Berättelser tillhörande ekonomiska utskottets sakområde

Ekonomiska utskottet hade föreslagit att Nordiska rådet måtte lägga berättelserna till handlingarna.

Utskottets förslag bifölls.

14

D 1985/2/1981/e: Meddelande om rekommendation nr 2/1981 angående samordning av FoU-insatser och kartläggning av miljökonsekvenser vid framställning och bruk av alternativa drivmedel, D1985/1/1984/e: Meddelande om rekommendation nr 1/1984 angående handlingsplan för ekonomisk utveckling och full sysselsättning och D1985/5/1984/e: Meddelande om rekommendation nr 5/1984 angående vidareutveckling av Nordiska investeringsbankens regionallåneordning

Nordiska rådet beslöt att företaga ovanstående tre saker i ett sammanhang.

Ekonomiska utskottet hade föreslagit, att Nordiska rådet måtte lägga meddelandena till handlingarna och anse spörsmålen för rådets del slutbehandlade.

Utskottets förslag bifölls.

15

C 1: Nordiska ministerrådets berättelse om det nordiska samarbetet (trafikutskottets betänkande)

Trafikutskottet hade föreslagit,

A. att rådet med anledning av de avsnitt i ministerrådets berättelse som trafikutskottet behandlat antar följande yttrande:

1. Nordiska rådet hemställer till Nordiska ministerrådet att se över transportöverenskommelsen i syfte att få fram helhetsrapportering om samarbetet inom transportområdet och dess finansiering.

2. Nordiska rådet hemställer till Nordiska ministerrådet att prioritera projekt som handlar om datakommunikation och modern telekommunikation.

3. Nordiska rådet hemställer till Nordiska ministerrådet att ytterligare intensifiera arbe-

tet för att öka trafiksäkerheten i Norden. Den negativa inverkan som narkotikan och vissa läkemedel har på trafiksäkerheten bör särskilt beaktas.

4. Nordiska rådet hemställer till de nordiska ländernas regeringar att genomföra en effektiv uppföljning av slutförda utredningar.

5. Nordiska rådet hemställer till Nordiska ministerrådet att verka för att nordisk ungdom får möjlighet att resa inom Norden så billigt att ungdomen motiveras att välja Norden som sitt resmål.

6. Nordiska rådet hemställer till Nordiska ministerrådet att vidta åtgärder för att öka turistnäringens utvecklingsmöjligheter i Norden och därvid särskilt beakta behovet av överensstämmelse mellan marknadsföring och den miljö och de rekreativsmöjligheter som turisterna möter.

B. att rådet lägger kapitel XII och kapitel XIII i ministerrådets berättelse till handlingarna.

Marjatta Väänänen (trafikutskottets talesman): Herr ordförande! Jag beklagar omständigheterna att trafikutskottet än en gång får fungera som ett slags dragspel här i Nordiska rådet.

Trafikutskottet har under det år som gått liksom tidigare haft ett gott och förtroendefullt samarbete med ministerrådet och de andra nordiska samarbetsorganen. Vid det årliga mötet med trafikministrarna i november 1984 hade utskottet möjlighet att föra en öppen och informativ diskussion om de viktigaste frågorna på kommunikationssektorn för närvarande.

Beträffande ministerrådets verksamhetsberättelse vill jag inleda med att uttrycka utskottets fortsatta tillfredsställelse över att få ta del av utkastet till de avsnitt av berättelsen som hör till utskottets sektor redan i god tid i förväg. Utskottet önskar att denna ordning fortsätter.

Utskottet har noterat, att C 1 upptar åtgärder och initiativ som redan genomförts eller beslutats, medan planerna för framtiden huvudsakligen behandlas i dokument C 2, där också budgetförslagen presenteras. Sistnämnda nya dokument, som upptar den viktiga framåtriktade delen av ministerrådets rapportering, har icke förelegat vid tidpunkten

för avgivandet av detta betänkande. Utskottet konstaterar att sakunderlaget för dess behandling av ministerrådets rapportering i C 1 har undergått en väsentlig förändring och blivit snävare än hittills. Betydelsen av utskottets betänkande över C 1 har därför i motsvarande mån reducerats.

Utskottet förutsätter att det skall bli möjligt för utskottet att i samband med behandlingen av dokument C 2 ägna inte enbart budgetförslagen utan även den framåtriktade sakrapporteringen en så grundlig behandling att utskottet förmår fullgöra sin viktiga uppgift att för hela det samlade sakmaterialets vidkommande företa behövliga disponeringar och prioriteringar inom sitt eget verksamhetsområde.

Utskottet noterar med tillfredsställelse att ministerrådet framlagt ett förslag om en handlingsplan för ekonomisk utveckling och full sysselsättning och att planen innehåller många för utskottet centrala och positiva frågor. Utskottet avstår dock i detta sammanhang från ytterligare kommentarer. Utskottets synpunkter i denna fråga finns i det yttrande som utskottet avgivit till ekonomiska utskottet.

Inledningsvis kan det konstateras att den förbättring av berättelsens formulering av kapitlet inom utskottets sakområde som utskottet noterade i fjolårets betänkande fortsätter samt att de nya riktlinjerna bidrar till en mera givande redogörelse för verksamhetsåret.

Utskottet noterar med tillfredsställelse att ministerrådet har fortsatt förbättrat berättelsens formulering och lämnat en kommentar till samtliga de punkter i yttrandet som rådet i fjol antog på basis av trafikutskottets betänkande och önskar att så skall ske också i fortsättningen.

Utskottet konstaterar att en stor del av NÄT:s verksamhet hittills har präglats av tekniska projekt och ser med tillfredsställelse att tyngdpunkten i projektverksamheten nu målmedvetet flyttas till mera transportekonomiska och datateknologiska frågor. Data- och telekommunikation är också centrala i NÄT:s framtidsplaner. Utskottet erinrar om utskottets intensiva diskussioner på sista tiden om utskottets roll när det gäller det nordiska samarbetet på dessa områden. Det erin-

ras också om att data- och telekommunikationer var huvudtemat vid utskottets överläggningar med ministrarna i november 83. Utskottet hemställer i en yttrandepunkt att Nordiska ministerrådet prioriterar projekt som handlar om datakommunikation och modern telekommunikation.

Det noteras att berättelsen icke innehåller en redogörelse för flygförbindelserna i norr och för mellanriksvägarna. I fjolårets betänkande konstaterades visserligen att en årlig rapportering om dessa områden ej var nödvändig och att det var tillräckligt med en översikt t. ex. vartannat eller vart tredje år, men eftersom vissa problem i flygförbindelserna diskuterades vid ett möte mellan president/samarbetsministrarna och en betydande vägförbindelse mellan Norge och Sverige öppnades under hösten 1984, torde det ha varit på sin plats att kommentera detta i berättelsen.

Trafikutskottet har i sitt betänkande satt stort värde på Nordisk kommitté för transportforskning (NKTF) verksamhet. Nu som tidigare kommenteras detta icke av ministerrådet, men det kan möjligen tolkas som en positiv reaktion att ministerrådet nu beskriver kommitténs verksamhet under rubriken "Samarbetsorgan" i stället för "Projektverksamhet".

Utskottet har framställt önskemål om kontinuerlig och utförlig rapportering inom transportområdet och om dess finansiering. Om transportavtalet ställer hinder i vägen i detta avseende, anser utskottet att man bör kunna se över detta, något som också är motiverat redan av det skälet att samarbetet under avtalet nu har pågått i 11 år och att utvecklingen varit snabb speciellt på data- och telekommunikationsområdet. Utskottet föreslår i en yttrandepunkt att Nordiska ministerrådet ser över transportöverenskommelsen i syfte att få fram en helhetsrapportering beträffande samarbetet inom transportområdet och dess finansiering.

Trafikutskottet noterar att Nordiska trafiksäkerhetsrådet nu har slutfört sin diskussion om målsättningar för trafiksäkerhetsarbetet samt rollfördelningen mellan NTR och Nordiska kommittén för vägtrafiklagstiftning, men utskottet finner det värdefullt att diskussionerna fortsätter och planeras med jämna

mellanrum. Avsikten bör vara att finna de mest effektiva och ändamålsenliga samarbetsformerna för det nordiska trafiksäkerhetsarbetet.

Utskottet understryker liksom tidigare betydelsen av att den nationella uppföljningen av genomförda undersökningar genomförs och att ministerrådets beslut effektueras och hemställer till Nordiska ministerrådet om en effektiv uppföljning av slutförda utredningar.

Utskottet har noterat de överordnade redogörelser för trafiksäkerhetsarbetet som har publicerats i Finland, Danmark, Norge och Sverige och konstaterar att det därmed föreligger nationella målsättningar som kan bilda grunden för en gemensam nordisk målsättningsdiskussion om trafiksäkerhetsarbetet. Utskottet hemställer till ministerrådet att ytterligare intensifiera arbetet för ökad trafiksäkerhet i Norden med särskilt beaktande av den negativa inverkan som narkotika och vissa läkemedel har på trafiksäkerheten.

I ministerrådets betänkande framkommer att turistutskottet – mot bakgrund av trafikutskottets yttrande (nr 5 1984) – i sin framtida verksamhet kommer att lägga ökad vikt vid området kultur och turism. Utskottet noterar detta med tillfredsställelse.

Ett annat område som turistutskottet vill lägga vikt vid är området turismen/konsumenten. Utskottet hemställer att beakta behovet av överensstämmelse mellan marknadsföring och den miljö och de rekreativomöjligheter som turisterna möter i Norden.

Utskottet har noterat att ingen utveckling har skett i frågan om billiga ungdomsresor inom Norden trots att ministerrådet (trafikministrarna) ställt sig positivt till saken. Utskottet hemställer till Nordiska ministerrådet att verka för att nordisk ungdom får möjlighet att resa inom Norden så att ungdomen motiveras att välja Norden som sitt resmål.

Herr president! Med dessa ord vill jag yrka bifall till trafikutskottets förslag till yttrande om sak C 1.

Minister **Melchior**: Hr. præsident! I erkendelse af at transport jo er vigtigere end mad, skal jeg oplyse, at Ministerrådet med glæde har konstateret, at trafikudvalget stort set synes at være tilfreds med det arbejde, som

embedsmandskomiteen og de øvrige samarbejdsorganer har udført.

Trafikudvalget har gentaget sidste års henstilling om gennemgang af samarbejdsoverenskomsten på transport- og kommunikationsområdet med henblik på en helhedsrapportering om samarbejdet og dets finansiering. I dette års beretning har vi derfor medtaget rapportering om samarbejdet inden for NORDPOST og NORDTEL efter trafikudvalgets ønske ved 32. session. I betænkningen efterlyser trafikudvalget nu, at også samarbejdet inden for Nordisk Vejteknisk Forbund medtages i årsberetningen. Vi vil sørge for, at dette sker i næste års beretning.

Vi vil også gerne undersøge, om der i øvrigt findes områder, hvor der samarbejdes på nordisk plan om transport- og kommunikationsspørgsmål, men vi er efter Ministerrådets opfattelse nødt til at begrænse opgaven til samarbejde, der foregår i offentlig eller halvoffentlig regie. Det er derfor Ministerrådets opfattelse, at samarbejdsoverenskomsten i sin nuværende skikkelse angiver det samarbejdsniveau, som der er faktisk enighed om mellem de nordiske lande.

Ministerrådet har noteret, at trafikudvalget specielt har ønsket et bedre overblik over samarbejdsområdets finansiering, inklusive den finansiering, der sker på de nationale budgetter. Vi vil fra Ministerrådets side gerne undersøge, om det er muligt uden for store administrative vanskeligheder at skabe et sådant overblik. Jeg vil dog samtidig gerne advare imod, at der ændres ved de praktiske og fleksible finansieringsordninger, som i dag er etableret på de forskellige samarbejdsområder f. eks. inden for NORDTEL.

Trafikudvalget har som ytringsforslag nr. 2 en henstilling til Ministerrådet om at prioritere projekter, som handler om data-kommunikation og moderne telekommunikation. Dette er vi fra Ministerrådets side enige i. hvilket også fremgår af beretningens afsnit 4 om fremtidsplanerne for det projektarbejde, der styres af nordisk embedsmandskomite for transportspørgsmål.

Ministerrådet føler sig imidlertid forpligtet til at anvende projektmidlerne på en måde, så der opnås størst mulige resultater i henseende til forbedringer af effektivitet, sikkerhed og økonomi inden for hele transport-

og kommunikationsområdet. Betingelsen for at foretrække projekter på data- og telekommunikationsområdet må derfor være, at disse projekter kan føre til resultater, som kan måle sig med dem, der kunne opnås ved at iværksætte projekter på andre dele af området.

Vi har bemærket, at trafikudvalget har efterlyst en redegørelse for flyforbindelserne i nord- og mellemrigsvejene. Jeg vil gerne hermed på Ministerrådets vegne give tilsagn om, at udvalget snarest vil få tilsendt en skriftlig orientering om status på disse områder.

På trafiksikkerhedsområdet har trafikudvalget i sin beretning taget årsberetningerne fra Nordisk Trafiksikkerhedsråd og dets permanente samarbejdsorganer til efterretning. Jeg har bemærket mig, at udvalget i denne forbindelse særlig har noteret sig de overordnede redegørelser for trafiksikkerhedsarbejdet, som de er offentliggjort i Finland, Norge, Sverige og Danmark. Disse nationale målsætninger vil kunne danne grundlag for en fælles nordisk målsætningsdiskussion om trafiksikkerhedsarbejdet.

Der er grund til at antage, at forslaget om en yderligere intensivering af arbejdet for at øge færdselssikkerheden i Norden vil kunne følges op.

I programmet for Nordisk Trafiksikkerhedsråds virksomhed inden for færdselssikkerhedsforskningen i de kommende år er der navnlig lagt vægt på tre hovedområder: tunge køretøjer, motorcykler og cyklister. Hermed er der sket en prioritering af initiativer med hensyn til de trafikantgrupper, der i dag har de højeste ulykkestal i samtlige nordiske lande. Det er ikke på nuværende tidspunkt muligt at udtale sig om, hvilke initiativer de nævnte projekter vil kunne give anledning til. Set i sammenhæng med de nationale målsætninger, jeg tidligere har nævnt, finder jeg, der er grund til at forvente, at der i de kommende år vil blive mulighed for at udbygge det nordiske færdselssikkerhedsarbejde.

Med hensyn til forslaget om særligt at inddrage narkotikas og visse lægemidlers negative effekt på færdselssikkerheden skal jeg bemærke, at dette emne i 1984 indgik i et medlemsforslag, A/680. Nordisk Trafiksikkerhedsråd har i sin udtalelse om forslaget

anført, at der efter de foreliggende statistiske oplysninger er tale om et meget begrænset antal tilfælde, hvor der sker kørsel i narkotika- eller medicinpåvirket tilstand. Af mange årsager er det ikke muligt at fastsætte praktisk anvendelige koncentrationsgrænser, således som det er tilfældet med hensyn til alkohol.

På denne baggrund har jeg den opfattelse, at der formentlig ikke for tiden er basis for nye initiativer på dette område. Når dette er sagt, skal det naturligvis tilføjes, at det er vigtigt at følge allerede gennemførte initiativer, f. eks. med hensyn til mærkning af trafikfarlig medicin.

Nordisk Råds henstilling til de nordiske landes regeringer om at gennemføre en effektiv opfølgning af afsluttede udredninger kan vi fra Ministerrådets side fuldt ud tilslutte os. I denne forbindelse skal det nævnes, at det er besluttet at foretage en samlet vurdering af de resultater, som er kommet ud af NORDKOLT-projektet om trafikken i de nordiske byer. Denne vurdering vil blive omtalt i C 1 næste år. På trafikikkerhedsområdet forventes indgået en ny nordisk overenskomst i år med hensyn til kørekort og registrering, som skal afløse de bilaterale overenskomster fra 1956. Også Island vil – efter nogle ændringer i den nationale lovgivning – kunne tilslutte sig den nye overenskomst.

Med hensyn til henstillingen i ytringsfor-slag nr. 5 om billiggørelse af ungdomsrejserne i Norden skal jeg henvise til det svar, som min norske kollega om en lille stund vil afgive på et herom stillet spørgsmål.

Sluttelig skal jeg nævne en ting, der ikke har direkte tilknytning til C 1's transportdel, men som alligevel har væsentlig betydning for samarbejdet på transportområdet. Det drejer sig om den nordiske handlingsplan for økonomisk udvikling og fuld beskæftigelse, som vi har drøftet det meste af dagen i dag. Denne handlingsplan omfatter bl. a. en række investeringsinitiativer på trafikområdet. Der er hovedsagelig tale om fremskyndelse af planlagte projekter på jernbane- og vejområdet. Disse investeringer har stor betydning med hensyn til at mindske rejsetiderne og transportomkostningerne, ligesom de bidrager til at forbedre trafikikkerheden. De projekter, som er fremdraget, er koncentreret

om dels vej- og jernbaneforbindelserne fra Norge via den svenske vestkyst til Danmark og videre til kontinentet, dels veje i Finland, som har tilslutning til færgeforbindelserne til Sverige. Videre har Ministerrådet prioriteret visse andre vej- og jernbaneinvesteringer mellem Norge og Sverige samt udbygning af to mellemrigsveje i det nordlige Finland og Norge. Ud over beskæftigelseeffekten er der lagt vægt på at medtage projekter, som har en klar nordisk dimension.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde votering medelst voteringsapparat rörande trafikutskottets förslag till yttrande till Nordiska ministerrådet.

För trafikutskottets förslag till yttrande röstade: Esko Almgren, Arne Andersson, Lennart Andersson, Margrete Auken, Stefán Benediktsson, Dorte Bennedsen, Gunnar Berge, Kaj Bärlund, Bjarne Mørk Eidem, Olafur G. Einarsson, Karl-Gunnar Fagerholm, Arne Gadd, Kirsti Kolle Grøndahl, Eidur Guðnason, Lilli Gyldenkilde, Carl I. Hagen, Ivar Hansen, Margit Hansen-Krone, Elsi Hetemäki-Olander, Karl-Erik Hall, Tytti Isohookana-Asunmaa, Karen Højte Jensen, Tyra Johansson, Anna-Liisa Jokinen, Bertil Jonasson, Anker Jørgensen, Sakari Knuutila, Erkki Liikanen, Paavo Lipponen, Astrid Murberg Martinsen, Peter Muurman, Bente Mousten Nielsen, Gunnar Nilsson, Hans Nyhage, Aase Olesen, Seppo Pelttari, Jan Petersen, Páll Pétursson, Kaj Poulsen, Heikki Riihijärvi, Gunvor Schnitler, Jens Steffensen, Ingrid Sundberg, Jógvan Sundstein, Sten Svensson, Bernhardt Tastesen, Petter Thomassen, Pirkko Turpeinen, Bengt Wiklund och Marjatta Väänänen.

Frånvarande var: Jo Benkow, Gro Harlem Brundtland, Johan Buttedahl, Mikko Elo, Lahja Exner, Flemming Hansen, Guttorm Hansen, Karen Thurøe Hansen, Guðrún Helgadóttir, Liisa Hilpelä, Eva Hjelmström, Per-Olof Håkansson, Olof Jansson, Jens Peter Jensen, Elver Jonsson, Gunnel Jonäng, Ilkka Kanerva, Finn Kristensen, Preben Lange, Grethe Lundblad, Helge Adam Møller, Sture Palm, Erlendur Patursson, Robert Pedersen, Per Petersen, Oddrun Pettersen, Håkon

Randal, Pétur Sigurðsson, Reiulf Steen, Otto Steenholdt, Pär Stenbäck, Ilkka Suominen, Karin Söder, Friðjón Þórðarson, Hans Olav Tungesvik, Ole Gabriel Ueland och Odd With.

Yttrandet hade sålunda antagits med 50 röster.

Utskottets förslag, punkt B, bifölles.

16

A 685/t: Medlemsförslag om nordiskt samarbete beträffande handelssjöfarten

Trafikutskottet hade föreslagit, att Nordiska rådet i anledning av medlemsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

1) att inom Norden samordna och stimulera forskning och utveckling av sjöfartsteknologiska och övriga driftsekonomiska vinningar för utvecklandet av en konkurrenskraftig nordisk handelssjöfart.

2) att verka för ett enhetligt nordiskt uppträdande internationellt i frågor av gemensamt nordiskt intresse inom handelssjöfarten.

3) att utreda behovet av ett gemensamt nordiskt forum för samordning och utveckling av sjöfartspolitiska frågor.

Olof Jansson (trafikutskottets talesman): Herr president! Jag skall förkorta, men några ord i alla fall! Som vi vet har den nordiska handelssjöfarten, som i tidigare skeden haft en ledande ställning inom världshandelsflottan, under de senaste 5–6 åren drabbats av en krisartad olönsamhet och tillbakagång. Orsaken står främst att söka i ändrade, försämrade konkurrensförhållanden på den internationella marknaden. Det föreliggande medlemsförslagens syftemål är att genom samverkan mellan våra nordiska länder befrämja och förstärka denna konkurrenskraft för vår nordiska handelsflotta. Här kan jag säga att en glädjande enighet har rått både hos remissinstanserna och också inom utskotten, i synnerhet beträffande punkterna 1 och 2, men även i fråga om punkt 3 har enighet rått inom utskottet i samförståndslinje även med ekonomiska utskottet, som har avgivit yttrande. Tiden brådskar här för åtgär-

der. Larmklockan ringer redan starkt på detta område – liksom här i afton – då vi noterar att sedan detta medlemsförslag väcktes för ett år sedan i Stockholm, antalet rederikonkurser *enbart i Finland* närmar sig tiotalet.

Herr president! Rekommendationen förordas.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde votering medelst voteringsapparat rörande trafikutskottets förslag till rekommendation.

För rekommendationen röstade: Esko Almgren, Margrete Auken, Stefán Benediktsson, Dorte Bennedsen, Gunnar Berge, Johan Buttedahl, Kaj Bärlund, Bjarne Mørk Eidem, Ólafur G. Einarsson, Lahja Exner, Karl-Gunnar Fagerholm, Arne Gadd, Kirsti Kolle Grøndahl, Eidur Guðnason, Ivar Hansen, Margit Hansen-Krone, Elsi Hetemäki-Olander, Karl-Erik Häll, Tytti Isohookana-Asunmaa, Olof Jansson, Karen Højte Jensen, Tyra Johansson, Anna-Liisa Jokinen, Bertil Jonasson, Anker Jørgensen, Sakari Knuuttila, Paavo Lipponen, Grethe Lundblad, Astrid Murberg Martinsen, Peter Muurman, Bente Moustén Nielsen, Gunnar Nilsson, Aase Olesen, Sture Palm, Seppo Peltari, Jan Petersen, Per Petersson, Oddrun Pettersen, Páll Pétursson, Kaj Poulsen, Heikki Riihijärvi, Gunvor Schnitler, Jens Steffensen, Ingrid Sundberg, Jógvan Sundstein, Sten Svensson, Karin Söder, Bernhard Tastesen, Petter Thomassen, Pirkko Turpeinen, Ole Gabriel Ueland, Bengt Wiklund och Marjatta Väänänen.

Carl I. Hagen *avstod från att rösta.*

Frånvarande var: Arne Andersson, Lenart Andersson, Jo Benkow, Gro Harlem Brundtland, Mikko Elo, Lilli Gyldenkilde, Flemming Hansen, Guttorm Hansen, Karen Thurøe Hansen, Guðrún Helgadóttir, Liisa Hilpelä, Eva Hjelmström, Per-Olof Håkansson, Jens Peter Jensen, Elver Jonsson, Gunnel Jonäng, Ilkka Kanerva, Finn Kristensen, Preben Lange, Erkki Liikanen, Helge Adam Møller, Hans Nyhage, Erlendur Patursson, Robert Pedersen, Håkon Randal, Pétur Si-

gurdsson, Reiulf Steen, Otto Steenholdt, Pär Stenbäck, Ilkka Suominen, Friðjón Þórðarson, Hans Olav Tungesvik och Odd With.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 53 röster. 1 medlem avstod från att rösta.

17

C 14/t: Berättelser tillhörande trafikutskottets sakområde

Trafikutskottet hade föreslagit, att Nordiska rådet måtte lägga berättelserna till handlingarna.

Utskottets förslag bifölls.

18

D 1985/13/1981/t: Meddelande om rekommendation nr 13/1981 angående turismens skadeverkningar på naturen och de traditionella näringarna

Trafikutskottet hade föreslagit, att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna i avvaktan på nytt meddelande till nästa ordinarie session.

Marjatta Väänänen: Herr president! Ministerrådet konstaterar att projektet om "Toleransnivå for reiseliv i lokalsamfunn" inarbetats i en handbok gällande planering av turism. Handboken är avsedd som ett verktyg för samhällsplanerare. I handboken har inarbetats ett särskilt kapitel om de miljömässiga sidorna av turistutvecklingen. Ministerrådet anser i och med detta att avsikten med rekommendationen är uppfylld.

Trafikutskottet finner dock att rekommendationens avsikter inte är helt uppfyllda. Utskottet noterar att man kan vänta sig en stor ökning av turistströmmen till Norden som ett resultat av ökade nordiska insatser på turistområdet och betonar att hänsyn härvid måste tas till de speciella förhållanden som råder i den nordiska naturen. Utskottet påminner om Nordens ömtåliga natur och anser att man för att förhindra oersättliga skador särskilt bör studera hur en ökad turism skall kunna

utvecklas utan att detta sker i strid med behovet att bevara skyddsvärda eller miljömässigt känsliga områden.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, *bifölls utskottets förslag.*

19

E 6: Fråga till Nordiska ministerrådet angående direkt flygförbindelse till Johannesburg¹

Buttedahl: Hr. president! Jeg tillater meg i denne sene kveldstid å stille følgende spørsmål:

"Har Danmarks, Norges og Sveriges regjeringer til hensikt å medvirke til at SAS's direkte flyforbindelser til og fra Johannesburg avvikes?"

Minister **Melchior:** Af en eller anden mystisk grund er dette spørgsmål havnet i trafikministerregie, selv om det jo, som hr. Buttedahl klart har sagt i sit spørgsmål, er et egentligt regeringsspørgsmål, altså et overordnet samlet regeringsspørgsmål.

Jeg skal på Ministerrådets vegne oplyse, at SAS fortsætter sin beflyvning af Johannesburg, så længe selskabet ikke af de tre SAS-landes regeringer får besked om noget andet. Der er kontakt imellem de tre regeringer om dette spørgsmål. Det har der været i en række år. Kontakten er fortsat og genopfrisket, og jeg er ikke i stand til at give hr. Buttedahl nogen idé om, præcist på hvilket tidspunkt kontakten vil føre til enten det ene eller det andet resultat.

Buttedahl: Hr. president! Vanlig høflighed tilsier at man takker statsrådene for svaret, men jeg må ærlig innrømme at dette var uhyre tynt. Jeg forstår at Ministerrådet har hatt vanskeligheter med å utpeke den som skal svare, og også hva som skal svares. Statsråd Melchior sier vel egentlig at dette ikke er hans bord.

Mitt spørsmål ble innlevert for snart fem uker siden, og det burde vel vært tid til å kunne få avklart i Ministerrådet hvem som skulle svare, og hvordan det skulle svares. Men kanskje er det det politiske problemet

som har tårnet seg noe opp. Jeg må imidlertid få anledning til å komme med et par korte merknader til mitt spørsmål og til det svar som dog er gitt.

Det ble av flere under generaldebatten hevdet at apartheidregimet i Sør-Afrika stadig møter større internasjonal motstand, og i mange land settes det i verk aksjoner for å legge restriksjoner på forbindelsen med Sør-Afrika. Som et helt konkret tiltak synes jeg derfor det måtte være riktig at de skandinaviske land kunne legge ned SAS-ruten på Johannesburg, en flyrute som verken politisk eller økonomisk er fornuftig. De nordiske utenriksministre vedtok i 1978 en felles nordisk handlingsplan for Sør-Afrika. Denne handlingsplanen bør videreføres gjennom nye konkrete tiltak, og som grunnlag for fellesaksjoner.

Under generaldebatten kom det fram at de nordiske land ser positivt på at Norden bør øke hjelpetiltakene overfor SADCC-landene i det sørlige Afrika. Disse landene har et sterkt økonomisk avhengighetsforhold til Sør-Afrika, et avhengighetsforhold som er bekymringsfullt. Derfor er det viktig at de nordiske land på forskjellige måter påvirker apartheidregimet.

Det spørsmål jeg har reist vedrørende flygforbindelse til Johannesburg, er kanskje et heller lite element i helheten, men det kan være et viktig bidrag i kampen mot apartheidregimet. En aktiv handling fra Sverige, Danmark og Norge gjennom SAS-samarbeidet kan gi en betydelig effekt i den internasjonale flyverden, og kan bli et viktig signal for ytterligere opptrapping av sanksjoner overfor Sør-Afrika.

Jeg må derfor si at jeg er skuffet over statsrådens diffuse svar her i kveld, og tør spørre om ikke Melchior er enig i at dette spørsmål burde hatt en annen behandling. Jeg vil også spørre om hvordan saken vil bli fulgt opp av Ministerrådet. Jeg tror at det for Nordisk Råd vil være av interesse å kunne følge utviklingen når det gjelder felles nordiske tiltak overfor Sør-Afrika.

Margrete Auken: Det er bare, fordi jeg er så forbløffet. Spørsmålet var ikke stillet til SAS. Det var stillet til de nordiske regerin-

ger, og så er det SAS' direktør, der kommer op og svarer.

Må vi bede om, at det er en regeringsrepresentant, der kommer op og svarer på, hvad regeringen gør.

Minister Melchior: Det sidste indlæg synes jeg mere hører til i en revyforestilling end i seriøse forhandlinger i en parlamentarisk forsamling.

Til hr. Buttedahl vil jeg gerne sige, at jeg er enig med ham i, at svaret måske var tyndt. Jeg er ikke enig med ham i, at det var diffust, for det var ganske klart.

Så bliver det sagt, at jeg skulle have sagt: det er ikke mit bord. Det stemmer ikke. Eftersom jeg er medlem af en af de tre berørte regeringer, er det selvfølgelig mit bord, og jeg udtalte udtrykkeligt, at svaret blev afgivet på de nordiske regeringers vegne.

Må jeg så sige, at jeg for mit vedkommende på ganske samme måde som de tre berørte regeringer og de tre landes parlamenter med afsky tager afstand fra apartheidbegrebet og apartheidpraktiseringen, men når regeringerne trods indbyrdes konsultationer ind til dette øjeblik ikke er kommet til noget for hr. Buttedahl tilfredsstillende resultat, kan det jo muligvis skyldes, at disse samme regeringer ikke er overbevist om, at de med held vil bekæmpe apartheid gennem at træffe den beslutning, som hr. Buttedahl har spurgt efter.

Det kan vel ikke forlanges, at regeringer skal træffe beslutninger, de ikke er klar til at træffe, fordi der stilles et spørgsmål i det ene eller det andet parlament eller råd. Sådan foregår det vel ikke, så der er ikke noget diffust, der er ikke noget nyt, der er ikke noget, hr. Buttedahl.

Det er ikke sådan, at hr. Buttedahl her har peget på et problem, som andre ikke har været opmærksomme på, men hvornår regeringerne tager deres standpunkt, må vi overlade til regeringerne og de parlamenter, som er disse regeringers parlamentariske basis.

Buttedahl: Hr. president! Jeg forstår at statsråd Melchior er litt oppbrakt over den formulering som er brukt. Jeg har ikke større

innsikt i Sør-Afrikaproblemet enn noen som helst annen i denne sal. Jeg stiller et spørsmål som jeg ber om at Ministerrådet besvarer, og den statsråd som besvarer det, unnskylder seg med at det ikke har vært mulig å finne en annen til å svare på spørsmålet.

Minister Melchior: Min opbragthed skyldes bestemt ikke indlægget fra hr. Buttedahls side.

Med hensyn til at undskylde sig, må jeg beklage, hvis jeg har udtrykt mig så dårligt, at hr. Buttedahl har forstået, jeg har haft noget at undskylde. Jeg har ikke undskyldt noget. Jeg har oplyst, jeg har svaret, jeg har meddelt, hvordan den aktuelle situation er. Jeg er jo ikke tryllekunstner. Jeg kan kun sige, hvad der faktisk foreligger.

Diskussionen förklarades härefter avslutad.

20

E 29: Fråga till Nordiska ministerrådet angående ungdomsrabatt vid tågresa i Norden¹

Dorte Bennedsen: Hr. præsident! Jeg vil gerne stille Ministerrådet det spørgsmål, hvorvidt det har besluttet at tage skridt til gennemførelse af et ungdomsrejserabatkort for togrejser med virkning fra sommeren 1985 for derigennem at bidrage til øget forståelse for det nordiske samarbejde.

Statsråd Johan J. Jakobsen: På sitt møte med samferdselsministrene i Helsingør den 14. november 1984 reiste Trafikkutvalget spørsmål om en forsøksordning med et særskilt nordisk ungdomsreisekort som en markering av at FN har proklamert 1985 som særskilt ungdomsår.

Jernbaneforvaltningene i Danmark, Finland, Norge og Sverige er nå blitt enige om at det som en forsøksordning i 1985 skal tilbys et ungdomsreisekort for reiser i Norden.

Diskusjonen omkring utforming av detaljene i denne rabattformen er ennå ikke sluttført. Ett alternativ som imidlertid diskuteres, innebærer følgende ordning:

Det lages og markedsføres en billett for ungdom under 26 år med 30 dagers gyldighet. For denne gruppen gis 33 pst. rabatt på Nordturbillettens takster, avrundet til f. eks. NOK 800,-. I likhet med Inter-Rail-rabatten forutsettes det at man skal betale 50 pst. av full billett for reise i eget land.

Det er vårt håp at nordisk ungdom vil benytte seg av den rabattordning som jernbaneforvaltningene nå vil tilby.

Dorte Bennedsen: Hr. præsident! Jeg vil gerne takke Ministerrådet for det svar, jeg her har fået. Det var nok væsentlig mere tilfredsstillende end det forrige svar, der blev givet.

I mere end 10 år har Nordenforeningerne kæmpet for denne sag, og i de senere år har politikerne bakket dem op, og så må man sige, at det faktisk også er på tide, at beslutningen er blevet taget. Faktisk er det – hvis jeg må dryppe lidt malurt i bægeret – nok lidt flovt, at det har taget så mange år at gennemføre en så selvfølgelig sag.

Der har løbet mange rygter om indholdet af dette kort, men det er glædeligt at konstatere, at pres fra Foreningen Norden og pres fra Nordisk Råds politikere nu har ført til rabatkort, hvor vilkårene er væsentlig bedre end det, rygterne tydede på.

Jeg vil gerne spørge ministeren, om han kan give tilsagn om, at kortet træder i kraft senest 1. maj 1985 – det, der bekymrer mig i svaret, er, at der bliver sagt, at man ikke er færdig endnu, men stadig forhandler om vilkårene – og at det allerede nu bekendtgøres, at dette kort kommer, og at det får de og de vilkår, som ministeren her skitserede, således at det kan indgå i de unges planlægning.

Endelig vil jeg tillade mig at gå ud fra, at når der bliver svaret, at det skal være en forsøgsordning i 1985, så er det, fordi man skal gøre nogle erfaringer og så eventuelt justere det og gøre det bedre. Det er forhåbentlig ikke et forsøg, der bliver kvalt, når det internationale ungdomsår er overstået.

Anker Jørgensen: Jeg vil ikke gå ind i enkelthederne om, hvordan dette forslag endeligt gennemføres, men mere generelt sige, at

¹ Frågan tryckt s. 2420.

jeg er meget glad for, at vi har fået det svar i dag.

Da Præsidiets havde møde med statsministrene for et par dage siden, var det ikke muligt at få et svar. Det skal jeg ikke kritisere statsministrene for, men jeg er glad for, at statsministrene er gået hjem og har forhandlet – eller hvordan det nu foregår, måske pr. telefon – tingene igennem med trafikministrene, og at man er kommet til dette resultat. Jeg synes, det er et fint resultat, og der er grund til at sige tak til Ministerrådet, fordi man har besluttet sig og har besluttet sig, i hvert fald i sidste runde her, meget hurtigt.

Statsråd Johan J. Jakobsen: Jeg er ikke helt klar over hva som lå i den bemærkning som repræsentanten Bennedsen kom med, om at dette svar var mer tilfredsstillende enn det som tidligere var gitt. Dette er det eneste svar som er gitt, og det er det endelige svar.

Når det gjelder den detaljerte utformningen av denne rabattordningen, er det mer praktiske grunner for at denne ikke er utformet. Dette har sammenheng med den ulike praksis en har i de nordiske land når det gjelder adgangen til å instruere sine jernbaneforvaltninger i spørsmål som har med takstpolitikk og rabattordninger å gjøre. Det som imidlertid er klart, er at vi fra de fire lands jernbaneforvaltninger har fått klarlagt at en slik ordning vil bli satt i gang.

Når det gjelder det konkrete spørsmål om iverksettelse, er det også like vanskelig for oss her å gi en garanti for at denne ordningen kommer i gang pr. 1. mai, i og med at det nå skal føres forhandlinger mellom de ulike lands jernbaneforvaltninger. Men jeg vil bli meget overrasket hvis ikke ordningen vil være operativ fra 1. mai 1985, og jeg skal for min del bidra til at så skal skje.

Jeg synes også det var betimelig å understreke behovet for en snarlig bekjentgjørelse av ordningen, som repræsentanten sa, slik at ungdom kan bygge dette inn i sine planer. Jeg skal sørge for at også det blir gjort.

Når det gjelder spørsmålet om en forsøksordning, ligger det i dette begrep at en i første omgang vil etablere ordningen for året 1985, og det vil bli de erfaringer en høster på det grunnlag, som vil avgjøre hvilken utforming

ordningen vil få etterpå. Jeg vil tro at hvis nordisk ungdom virkelig bruker denne ordningen, skulle det ikke være noen særlig fare for at dette blir en isolert ordning knyttet til ungdomsåret 1985.

Når det gjelder Anker Jørgensens kommentar, har jeg ikke så mye å legge til. Som jeg sa, er det egentlig den ulike praksis en har i de nordiske land med hensyn til instruksjonsadgang overfor sine forvaltninger, som gjør at dette ikke kunne klareres så raskt som en kanskje ville kunne gjøre hvis dette hadde vært ensartet og lik praksis på dette området.

Dorte Bennedsen: Hr. præsident! Jeg vil først give statsråden en undskyldning, hvis jeg har uttrykt mig uklart.

Jeg er helt klar over, at der kun er givet eet svar fra Ministerrådets side, men vi, som lever i Foreningerne Norden, har igennem, jeg havde nær sagt mange år, og ikke mindst her i den sidste vinter hørt mange rygter om, hvordan dette kort blev, men jeg kunne altså kun glæde mig over, at svaret faktisk var væsentlig mere positivt og bedre end rygterne.

Når ministeren ikke kan give en garanti for 1. maj 1985, bekymrer det mig, fordi jeg har modtaget i min egenskab af ordførende for dansk Foreningen Norden et brev fra den norske jernbanedirektør. Det struttede ikke just af velvilje, og derfor bekymrer det mig, hvis ikrafttrædelsesdatoen beror på forhandling mellem jernbanedirektørerne, fordi vi ved, at flere af dem ikke er videre begejstrede. Jeg synes godt, det kunne være en politisk beslutning, at dette kort skal træde i kraft 1. maj 1985.

Det har noget at gøre med det sidste, ministeren sagde, nemlig at hvis de unge bruger ordningen, så skulle det være sikkert, at den kunne fortsætte. De unge har i 10 år hørt om dette kort, men det kom stadig væk ikke. Nu skal man passe på, at man ikke siger her den første sommer: ja men der var ikke så mange, der brugte det, som vi havde troet. Det tager altså nogen tid, før det bliver kendt at kortet rent faktisk er kommet. Derfor er det vigtigt, at det kommer tidligt, det er vigtigt, at det annonceres allerede nu, så de unge i videst muligt omfang får information om det, men jeg mener ikke, at én første sommers brug af

kortet skal være grundlaget for, om det skal videreføres eller ej. Det bør være en længere forsøgsperiode.

Marjatta Väänänen: Herr president! Jag är säker på, att medlemmarna av trafikutskottet, i alla fall trafikutskottets ordförande, konstaterar med tillfredsställelse, att ministerrådet nu har gjort detta beslut. Vi är mycket glada däröver. Men ni förstår alla om vi ännu inte tackar för det här, ty vi vet tillsvidare inte, hurudant det slutliga innehållet av det här beslutet skall vara.

Statsråd Johan J. Jakobsen: Av det representanten Bennedsen sa först, kan vi vel utlede den gode moral at en heller bør høre på de utsagn som kommer fra Rådets talerstol og mindre på rykter.

Når det så gjelder iverksettelsesdatoen, har denne usikkerheten sammenheng med den ulike praksis som eksisterer. Men jeg kan si så mye som at i Norge har samferdselsministeren instruksjonsmyndighet overfor sin jernbaneadministrasjon, men i andre land fungerer ikke systemet på denne måten. Så sant det står opp til oss, skal ordningen komme i gang fra 1. mai, men jeg kan som sagt ikke gi garantier på vegne av andre lands samferdselsministre.

Diskussionen forklarades härefter avslutad.

21

D 1985/11/1980/t: Meddelande om rekommendation nr 11/1980 angående uppdatering av NORDTRANS-statistiken och produktion av löpande nordisk transportstatistik

Trafikutskottet hade föreslagit, att Nordiska rådet måtte lägga meddelandet till handlingarna och anse spörsmålet för rådets del slutbehandlat.

Utskottets förslag bifölls.

Mötet avbröts härefter kl. 20.05 och återupptogs nästa dag kl. 09.00

Karin Söder övertog härefter ledningen av förhandlingarna.

Meddelande

Det meddelades, att statsrådet Gertrud Sigurdson intagit sin plats i rådet.

Ändringar i medlemslistan

Det anmäldes, att Rune Gustavsson återtagit sin plats i rådet och att Bertil Jonasson lämnat sessionen, att Tuulikki Petäjaniemi återtagit sin plats i rådet och att Liisa Hilpelä lämnat sessionen, att Lars Werner återtagit sin plats i rådet och att Eva Hjelmström lämnat sessionen och att Gunnar Nilsson för denna dag lämnat sessionen och ersatts av Berit Oscarsson, att Robert Pedersen lämnat sessionen och ersatts av Jimmy Stahr, att Pétur Sigurðsson del av denna dag lämnat sessionen och ersatts av Árni Johnsen samt att Gro Harlem Brundtland och Ivar Hansen lämnat sessionen.

Rådet beslöt att ändra medlemslistan i enlighet härmed.

22

E 4: Fråga till Nordiska ministerrådet angående Gyllenhammargruppen¹

Guðrún Helgadóttir: Fru præsident! Jeg har stillet følgende spörsmål til Ministerrådet:

For det første hvem tog initiativet til Gyllenhammargruppens oprettelse?

Nr. 2: hvilke opgaver skulle gruppens virksomhed omfatte?

Og nr. 3: hvilke kriterier lagde Den Nordiske Investeringsbanks bestyrelse til grundlag for bevillingerne?

Statsrådet Lundkvist: Fru president! Ministerrådet finner det positivt att också krafter utanför regeringar och parlament engagerar sig i att försöka driva det nordiska samarbetet framåt. Den fackliga rörelsen, företagsledare, företrädare för kommuner och organisationer kan alla på sitt sätt bidra till vårt gemensamma arbete.

Därmed har jag angett utgångspunkten för

¹ *Frågan tryckt s. 2380.*

ministerrådets syn på det initiativ som Pehr G. Gyllenhammar och Ulf Sundqvist för ungefär ett år sedan tog till att bilda en fristående nordisk arbetsgrupp med företrädare för näringslivet i vid mening och i syfte att tillföra det nordiska ekonomiska samarbetet viktiga erfarenheter och impulser.

Tanken väcktes ursprungligen av Pehr G. Gyllenhammar, som i samband med Nordiska rådets session i Oslo 1983 informellt tog upp saken med de nordiska statsministrarna. Statsministrarna diskuterade vid sitt informella möte i augusti 1983 de tankar, som Gyllenhammar hade framfört. Statsminister Palme fick sina kollegers uppdrag att förmedla statsministrarnas synpunkter till Gyllenhammar och Ulf Sundqvist.

Statsministrarna välkomnade om en arbetsgrupp av det slag, som man avsåg att bilda, kunde tillföra det nordiska ekonomiska samarbetet viktiga erfarenheter och impulser. Det förutsattes att gruppen skulle verka fristående från de officiella samarbetsorganen och att någon finansiering av dess verksamhet med nationella statliga eller nordiska medel inte var aktuell.

Det har självfallet varit gruppens sak att själv ange ramarna för sin verksamhet. De nordiska regeringarna har varken kunnat eller velat lägga några begränsningar för de frågor som gruppen har arbetat med. Erfarenheter och impulser är självfallet välkomna inom alla de samhällsområden som det nordiska samarbetet omfattar.

Guðrún Helgadóttir frågar också om de kriterier, som Nordiska investeringsbanken har lagt till grund för att bevilja medel för tre undersökningar i Gyllenhammargruppens regi.

Enligt bankens bedömning utgör dessa tre undersökningar – som för övrigt kompletterar varandra – ett bra sätt för banken att till rimliga kostnader göra utredningar, som den ändå har behov av.

Guðrún Helgadóttir: Fru præsident! Jeg takker for svaret, men som enhver kan høre, er det jo ikke noget svar.

I et brev til Olof Palme fra Pehr G. Gyllenhammar dateret den 15. marts 1983 kan man læse:

”Först vill jag framföra mitt tack för en stimulerande och intressant diskussion om möjligheten till ett vidgat nordiskt samarbete. Jag lovade att återkomma med förslag om hur ett nytt initiativ skulle kunna utformas.”

Om man kan läse vidare – med præsidentens tilladelse:

”För att arbetsgruppen skall få genomslagskraft bör den utses af statsministrarna i de fem nordiska länderna. Statsministrarna är i princip arbetsgruppens ”styrelse”.”

Den 15 februar 1984 sendtes et telex til Pehr G. Gyllenhammar og Ulf Sundqvist og kopier til de fem nordiske statsministre samt den islandske ambassadør i Stockholm, og det er jo 2 uger før sessionen sidste år. De begynder på denne måde:

”På uppdrag av statsminister Olof Palme får jag härmed översända et förslag till uttalande som utformats efter samråd med de nordiska statsministrarna.”

Så kommer teksten, vi fik på vores bord. Der bliver sluttet på denne måde:

”Jag har till statsministrarna fört fram tanken på att ett offentliggörande skulle kunna äga rum i anslutning till Nordiska rådets session, som äger rum i Stockholm den 27 februari–2 mars, förslagsvis onsdagen den 29 februari.

Med vänlig hälsning

Jan O. Karlsson”

Hvorfor vi ikke fik noget at vide om dette 2 uger før sessionen, kan jeg altså ikke forstå, og jeg forstår ikke, hvorfor vores samarbejdsministre ikke kunne oplyse os om det. Og ud over dette har man efter min mening grund til at sætte spørgsmålstegn ved den omtalte initiativtagningen og ikke mindst til at undre sig over det hemmelighedskræmmeri, man behandlede sagen med.

I Gyllenhammars brev fra den 15. marts 1983 kan man læse videre:

”Arbeitsgruppen bör ges vissa – begränsade – resurser för att täcka sekretariat, konsultkostnader, resor m. m., storleksordningen 1,5–2 miljoner svenska kronor.”

Med hensyn til dette brev fra marts 1983, næsten 1 år før sessionen i fjor, må det have været helt klart, at gruppen ville kræve nordisk finansiering. I svaret, som minister Svante Lundkvist gav på mit spørgsmål på sidste session, sagde han – med præsidentens tilladelse:

... Någon finansiering av denna grups verksamhet från nationella statliga eller nordiska medel är inte förutsatt. ..."

Jeg tillader mig at påstå, at Den Nordiske Investeringsbank forvalter nordiske midler, og det kan måske være af interesse at vide, at Ulf Sundqvist sidder i kontrolkomiteen for Den Nordiske Investeringsbank.

Derfor, fru præsident, kan jeg ikke anse, at det skal være et svar. Jeg synes næsten, det er en undervurdering af vores intelligens.

Jeg vil gerne høre fra vore samarbejdsmindre, som begge årene var de samme, om Asbjørn Haugstvedt, Svante Lundkvist – ja, han vidste det jo – Matthías A. Mathiesen, Christian Christensen og Gustav Björkstrand kendte til denne brevskrivning. Præsidenterne på Nordisk Råd, Jo Benkow og fru Söder, præsidenter sidste år, vidste de dette?

Jeg synes faktisk, vi alle sammen er ført bag lyset, og jeg insisterer på at få mere nøjagtige svar, fordi ingen kan få bevilling fra Den Nordiske Investeringsbank, uden som det siges her:

"Beslutning om bevillinger ved tilskud fra fonden må dog ikke træffes, når mindst ét af landene gennem begge sine repræsentanter modsætter sig dette."

Statsrådet **Lundkvist**: Fru president! Jeg vill till att börja med säga att det första brev som Guðrún Helgadóttir áberopade och som skulle ha varit sånt till Olof Palme gick ut till alla de fem statsministrarna. De övriga brev som Guðrún Helgadóttir áberopar innehöll synpunkter från P. G. Gyllenhammar på hur det här arbetet skulle kunna läggas upp. Han framhöll där att gruppen skulle kunna utses av statsministrarna och att det skulle ställas vissa medel till dess förfogande. Detta avvisades av statsministrarna, eftersom de ansåg att förutsättningen för att denna grupp skulle kunna sanktioneras av statsministrarna var att gruppen skulle vara fristående och med egna medel skulle bedriva den typ av verksamhet som P. G. Gyllenhammar och Ulf Sundqvist hade tagit initiativet till.

Jag tror därför att Guðrún Helgadóttir blandar ihop å ena sidan de önskemål som Pehr G. Gyllenhammar har framfört om hur gruppen borde se ut och å andra sidan den

ståndpunkt som statsministrarna intog vad gäller gruppens sätt att fungera. De ansåg alltså att den skulle vara fristående från de nordiska samarbetsorganen.

När det sedan gäller Nordiska investeringsbankens beslut att ställa till förfogande medel för vissa undersökningar som den här gruppen genomför vill jag säga, att detta bygger på en bedömning som banken har gjort att den kan ha intresse av de synpunkter den på den här vägen kan få för den kontaktverksamhet som den bedriver gentemot sina kunder. Bankens verksamhet bedrivs under insyn och kontroll från Nordiska rådets sida. Inget har i detta sammanhang framkommit som tyder på att det arrangemang som vi här diskuterar inte skulle vara lämpligt ur bankens synpunkt.

Guðrún Helgadóttir: Fru præsident! Jeg synes stadig væk ikke, det er et svar. Jeg vil gerne have det helt klarlagt her, om de nordiske samarbejdsmindre kendte til dette her, og hvorfor de – i bekræftende fald – ikke informerede de nationale delegationer om det, som forestod.

Hvis ingen her vil deltage i denne diskussion, konkluderer jeg én ting: man tør ikke sige, at vi er blevet ført bag lyset. Det er en farlig politik. Selvfølgelig blev vi alle ført bag lyset, og selvfølgelig får gruppen det, den ønskede. Gyllenhammargruppen har naturligvis fået de penge, så de oplysninger, jeg fik på sessionen sidste år, var fuldstændig ukorrekte. Det kan jo ikke være en tilfældighed, at pengene er i havn.

Minister Lundkvists svar er, at "enligt bankens bedömning utgör dessa tre undersökningar ... ett bra sätt för banken att till rimliga kostnader göra utredningar ...". Men det er ikke det, sagen drejer sig om. Vi har fået at vide på Island, at den islandske regering ville være med til at give bevillingen til Gyllenhammar-gruppen, og selvfølgelig gælder det samme for de andre landes regeringer. Skal vi så alle stå her og tro, at vi har noget med *storp*politik at gøre? Hvis Ministerrådet vil arbejde på den måde, med en sådan foragt for de folkevalgte medlemmer af Rådet, synes jeg, vi måske skulle begynde at tænke lidt over, hvordan vores rolle her i Rådet virkelig er.

Statsrådet **Lundkvist**: Fru president! Får jag ännu en gång upprepa att den uppgift jag lämnade vid förra årets session på statsministrarnas vägnar – jag tror det var sista sammanträdesdagen – var korrekt och fortfarande gäller. Några nordiska medel ställs alltså inte till förfogande för gruppens verksamhet. Om banken sedan för sin del har funnit det lämpligt att utnyttja vissa undersökningar som gruppen genomför, är det banken som tar ställning till detta.

Som jag tidigare sade har Nordiska rådet kontroll och insyn över bankens verksamhet, och i det sammanhanget har icke förekommit någonting som säger att det skulle vara olämpligt att banken i sina syften och i sitt utredningsarbete använder de undersökningar som görs.

Det är hela saken. Jag tror att Guðrún Helgadóttir ser spöken på ljusa dagen.

Diskussionen förklarades härefter avslutad.

23

E 15: Fråga till Nordiska ministerrådet angående den nordiska demokratis läge och speciellt de nordiska företagens odemokratiska förhållande till länder i utveckling¹

Pirkko Turpeinen: Fru president! Med hänsyn till vad jag har skrivit i frågan, frågar jag, vilka åtgärder ministerrådet ämnar vidta för att utveckla och utvidga den nordiska demokratin till att gälla också vår inställning till invånarna i andra länder, med särskild hänsyn till att privata företag undertrycker invånarna i utvecklingsländer i syfte att få ekonomiska vinster?

Statsråd **Haugstvedt**: Ærede president! Pirkko Turpeinen har stilt et interessant spørsmål med mange innfallsvinkler. Den filosofisk-ideologiske grunntonen i spørsmålet gjør det naturligvis ikke helt lett å besvare i korthet. La meg innledningsvis få gi noen generelle kommentarer.

Vi lever i dag i demokratiske samfunn i Norden. Innbyggerne i Norden var blant de første som fikk allmenn stemmerett. De første parlamentene ble opprettet på Island og Færøyene omkring år 1000.

Selv om vi altså har gamle tradisjoner å bygge på, har ikke demokratiet i Norden alltid vært et forbilde. Demokratiet må vernes, pleies og utvikles. Egentlig er det vel det vi nå driver med her i Reykjavik.

Men den demokratiske utvikling i et stadig mer komplisert samfunn har sin pris. Vi tvinges til en mer eller mindre vidtrekkende regulering av samfunnet, for å beskytte viktige demokratiske verdier.

Dette gjelder ikke minst både det private og det offentlige eide næringslivet. Våre industrier og bedrifter er underlagt en rekke regler, bl. a. for at de ansatte skal garanteres et godt arbeidsmiljø og en noenlunde riktig og rettferdig inntekt. Samtidig er vi avhengige av en positiv økonomisk utvikling i våre land. Økonomisk tilbakegang, arbeidsløshet, uro og dyster framtidstro er kanskje demokratiets verste fiender.

Vårt næringsliv må, som andre foretak i den utviklede del av verden, ta hensyn til de eksisterende økonomiske realiteter. Lønnsnivået i Norden er i dag så høyt at visse typer produksjon vanskelig kan foregå i våre land. På denne bakgrunn er det naturlig at mange av våre nordiske bedrifter søker en ny lokalisering.

Dette skal vi ikke se på som negativt eller som et uttrykk for utnyttning av andre lands materielt sett lavere standard enn Nordens, tvert imot. Nordiske bedrifter er ofte foregangsbedrifter når det gjelder sosial trygghet, arbeidsmiljø, medbestemmelse osv. i mange av de landene hvor de har etablert seg.

Mange utviklingsland arbeider aktivt for å tiltrekke seg utenlandske etableringer for på den måte å få nye arbeidsplasser, tilgang på ny teknologi osv.

Pirkko Turpeinen tar i spørsmålet opp Portugal som et eksempel. Jeg vil da minne om at Portugal er medlem av EFTA, og at de har søkt medlemskap i EF. Dette er jo et tydelig tegn på at Portugal selv ikke har noe imot et bredt anlagt økonomisk samarbeid med verden omkring.

De nordiske regjeringene forsøker å bidra

¹ Frågan tryckt s. 2396

til at bedrifter som representerer de nordiske land, lever opp til de forventninger man kan ha rett til å ha. Som eksempel kan nevnes at Ministerrådet søker å bidra til å skape en felles holdning når det gjelder boikottaksjoner mot diskriminerende regjeringer, de nordiske regjeringene arbeider innenfor ulike internasjonale organer for å bedre forholdene for befolkningen i utviklingslandene m. v. Norden forsøker også å skape et bredere økonomisk samarbeid med de såkalte SADCC-landene, et samarbeid som vi vet kommer til å omfatte både industripolitiske, handelspolitiske og bistandspolitiske innsatser.

Det var det svaret jeg kunne gi i dag. Det er klart at dette spørsmålet har en bredde som gjør at en også kunne finne andre innfallsvinkler, men med den begrensede tid jeg har til disposisjon, får dette være svaret.

Pirkko Turpeinen: Fru president! I parlamentet i Finland finns det många riksdagsmän som tänker att den nordiska demokratin ännu inte är färdig, då den inte innebär ekonomisk demokrati. Jag skulle gärna fråga om ministerrådet inte har vidtagit några åtgärder för att studera möjligheterna att utviga demokratin också till ekonomi- och företagsvärlden, vilket skulle utveckla samhället i mänskligare riktning och ge makt åt invånarna i Norden istället för åt företagsägarna, en makt som gäller bara några få människor.

Statsråd Haugstvedt: Ærede president! Det spørsmålet som nå ble stilt, behandles kanskje noe ulikt i de ulike land i Norden, men generelt kan man vel si at i de senere år har de ansatte i langt større grad enn tidligere fått medbestemmelsesrett i de ulike bedriftene hvor de er ansatt. For Norges vedkommende har vi en arbeidsmiljølov som klart skisserer opp de rettigheter som de ansatte i bedriftene har.

Vi har i mange sammenhenger sett at de ansatte også kjøper aksjer i bedriftene, og på den måten både blir medeiere og medinteressert i den økonomiske utvikling bedriftene har. Jeg føler at vi her i Norden er inne i en riktig utvikling på dette området, og at man

sett fra arbeidstakernes side i Norden har langt større mulighet til å gjøre seg gjeldende enn det man har i de fleste andre deler av verden.

Diskussionen forklarades härefter avslutad.

24

E 18: Fråga till Nordiska ministerrådet angående handel med fast egendom samt regler för fastighetsmäklare¹

Guðrún Helgadóttir: Fru præsident! Jeg har stillet følgende spørsmål til Ministerrådet:

1) I hvilken udstrækning har de enkelte nordiske lande lovgivet specielt med hensyn til:

a) handel med fast ejendom, særlig boliger heri indbefattet minimumsaftalevilkår?

b) ejendomsmægleres uddannelse, betingelserne for at kunne nedsætte sig som sådan, foruden ejendomsmæglerens ansvar og erstatningspligt over for køber og sælger af fast ejendom?

2) I hvilken udstrækning er i de enkelte nordiske lande ejendomsmæglerens respektive brancheorganisationer forpligtet til at have en garantifond eller enkelte ejendomsmægleres, som betingelse for deres erhvervsudøvelse, forpligtet til at være behørigt forsikret til dækning af fejl, skader og tab, som deres kunder kan udsættes for på grund af deres dispositioner?

3) Vil Nordisk Ministerråd gå skridtet videre end internordiske departementsdrøftelser og foranledige en sammenfatning af det nu og i nærmeste fremtid foreliggende udredningsmateriale fra de respektive lande omkring de i spørgsmål 1-2 nævnte aspekter med henblik på at finde et fællesnordisk grundlag for lovgivning på området?

Statsråd Haugstvedt: Ærede president! Jeg beklager at tiden ikke gir meg anledning til å gå i detalj når det gjelder de nokså omfattende spørsmål Guðrún Helgadóttir her

¹ Frågan tryckt s. 2401

stiller. Jeg skal imidlertid prøve å gi et oversiktsbilde av rettstilstanden, slik den er i Norden i dag.

Generelt kan det sies at handelen med fast eiendom og eiendomsmegling er underlagt en nøye regulering i de fleste nordiske land. En hovedhensikt med dette er å gi forbrukerne beskyttelse mot mindre seriøse yrkesutøvere, usaklige avtalevilkår og økonomisk tap. Lovteknisk har man løst dette noe forskjellig i de ulike nordiske land.

I alle de nordiske land finnes en spesiell offentlig rettslig lovgivning om eiendoms- megling, der det kreves en form for autorisasjon, utdanning og yrkeserfaring for den som vil etablere seg som megler. Til dels er denne lovgivning for tiden under revisjon.

I dag finnes det ikke regler av privatrettslig art som spesielt regulerer kjøp av eiendom og boliger. Den generelle lovgivning om kjøp og avtaler dekker også dette området. De ulike regelverk vil imidlertid alle ha forbrukernes interesser i fokus.

I dag inneholder lovgivningen generelt sett heller ikke regler om slike "minimumskrav" som Guðrún Helgadóttir tenker på. I alle de nordiske land finnes likevel ulike former for beskyttelse for forbrukerne mot utilbørlig markedsføring eller villedende framgangsmåter. Eiendomsmeplerne vil i alle land også kunne komme i erstatningsansvar overfor forbrukerne, noen steder som følge av spesielle erstatningsregler for eiendomsmeplere, andre steder som følge av de generelle erstatningsregler som gjelder.

Det finnes ulikheter når det gjelder plikten til å stille garantibeløp eller til å være forsikret. I de fleste nordiske land er det krav om enten ulike former for garantibeløp eller forsikring. Finland og Island mangler tvingende regler om dette. På den største finske bransjeorganisasjonens oppfordring har de fleste medlemmene tegnet frivillig forsikring.

Som nevnt er det altså visse ulikheter i lovgivning og regelverk for øvrig. I de fleste nordiske land er man imidlertid i gang med eller overveier å igangsette et utredningsarbeid om forbrukernes beskyttelse ved kjøp og oppføring av boliger/småhus. Reformarbeidet skjer og vil skje i samarbeid mellom representanter for berørte departementer i de nordiske land.

Flere drøftelser er allerede holdt på dette felt, og nye drøftelser planlegges. Kontakten man på denne måten får, vil så vise om det er hensiktsmessig å foreta en særskilt sammenstilling av utredningsresultatene, og om det på denne bakgrunn er grunnlag for enhetlige nordiske regler.

Det er det jeg kunne svare på representantens spørsmål.

Guðrún Helgadóttir: Fru præsident! Jeg vil takke for svaret, og jeg vil også takke for en redegørelse fra Gustav Björkstrand. Alle, som kober f. eks. bolig, må have tilforladelige opplysninger om den pågældende ejendoms bygningsmæssige kvaliteter, fejl og mangler. Ligeledes er der brug for at fremskaffe alle relevante oplysninger fra myndigheder og sælger, som vil vise den pågældende ejendoms retsstilling og de rettigheder og forpligtelser, som følger af det. Desuden er der brug for at rådgive særligt køber med hensyn til gældende finansierings- og låneforhold samt den kommende konkrete økonomiske byrde ved et eventuelt køb.

Jeg har den opfattelse, at handel med fast ejendom, men dog særligt boliger, mere end nogen anden form for handel i vort samfund fortjener opmærksomhed. Utallige familiers sociale og psykiske velfærd afhænger af, at bolighandelen foregår efter klare, veldefinerede juridiske retningslinjer, og at oplysninger og rådgivning er fyldestgørende.

Jeg er også helt sikker på, at i Island er vi måske mindst forbrugervenlige, og jeg tror, at både Island og Finland behøver en bedre lovgivning om disse sager. Jeg vil gerne bede Ministerrådet om at fortsætte med det arbejde, som er blevet gjort inden for rådet angående disse sager, og ikke standse det nu. Jeg synes, det ville være af stor nytte, hvis den nordiske lovgivning om disse sager blev samorganiseret.

Diskussionen förklarades härefter avslutad.

25

E 30: Fråga till Norges regering angående nordiskt industriellt samarbete¹

Gadd: Fru president! Den fråga som jag har ställt lyder: Norsk Data och Ericsson Information Systems A/S har ingått ett samarbete för att bli i stånd till att leverera dataterminal och dylikt för en modernisering av det norska postverket.

Vilket värde i dag och för framtiden ser Norges regering i att ett samarbete mellan företag i våra nordiska länder blir framgångsrikt?

Statsråd Haugstvedt: Jeg viser til representantens spørsmål som han selv nå har fremmet, om hvilken verdi den norske regjering i dag og i fremtiden tillegger industrielt samarbeid mellom ulike foretak i Norden. Dette er et spørsmål som er lett for meg å besvare, og det kan besvares meget enkelt. Den norske regjering legger meget stor vekt på og ser det som meget positivt at det utvikler seg samarbeid mellom nordiske bedrifter med det siktemål å styrke den teknologiske og økonomiske konkurranseevne. Svaret er sett fra norsk side meget enkelt å utforme.

Bakgrunnen for spørsmålet er det samarbeid som er etablert mellom Norsk Data og Ericsson Information. Etter min oppfatning og etter den norske regjeringens oppfatning er dette et godt eksempel på meningsfylt nordisk samarbeid innenfor høyteknologi. Men la det være helt klart at jeg dermed ikke har sagt at denne bedriftskonstellasjonen skal levere utstyr m. v. til det norske postverket. Slike leveranser må selvsagt skje på basis av vanlige anbuds- og konkurranseregler. Men konstellasjonen ser vi på med stor tilfredshet.

Gadd: Fru president! Jag tackar statsrådet för svaret, som var mycket bra. Det är glädjande att den norska regeringen ser positivt på samarbete i dessa sammanhang.

Jag är den förste att erkänna att en regeringsledamot i ett land där en sådan här affär kan bli aktuell måste inta den attityden att

han därmed inte har yttrat någonting i det konkreta fallet. Jag tackar också för detta.

I sammanhanget vill jag kort framföra ett par synpunkter.

Här gäller det inte bara leveransen av terminaler och datorer; det gäller också att de skall fungera. Och den norska regeringen vet mycket väl av erfarenhet att där man enbart lägger det billigaste alternativet till grund för sina uppköp kan det bli tråkigheter, vilket hände det norska postverket vid leverans från ett utomnordiskt land.

Här gäller det att få till stånd en utbildning av personal, en utveckling av mjukvaran – och då måste man kunna sakområdet, dvs. känna Norge – och att också på sikt göra nordiska företag skickade att hävda sig internationellt.

Försitt alltså inte chansen att se detta i ett större perspektiv, och se inte bara till den enklaste och billigaste offerten! Då kan det gå som i Philipsaffären för några år sedan i Norge.

Mycken tack emellertid för ett fint svar! Skulle uppföljningen inte bli lika fin får vi väl återkomma, herr statsråd.

Diskussionen förklarades härefter avslutad.

Mötet avslutades kl. 09.45.

¹ Frågan tryckt s. 2421

Protokoll

5:e mötet

Torsdagen den 7 mars 1985 kl. 09.45–12.35 och kl. 15.00–17.00

Presidenter: Karin Söder (1–4), Gunnar Berge (4–11), Páll Pétursson (11–25).

Dagordning

1. Meddelelse om valg av formann og nest-formann i Informasjonskomitéen

2. C 1: Nordisk Ministerråds beretning om det nordiske samarbeid (*Kulturutvalgets betenkning*)

3. C 5/k: Beretning fra Nordisk kulturfond (betenkning fra Utvalget for granskning av Nordisk kulturfonds forvaltning)

4. Melding og tilleggs melding om rek. nr. 3/1982/k om økt radio- og TV-samarbeid

Melding om rek. nr. 15/1973/k om økt nordisk TV-samarbeid

5. A 658/k: Medlemsforslag om fremtidsforskning vedrørende Norden

A 705/k: Medlemsforslag om et nordisk samarbeid om fremtidsforskning

6. A 660/k: Medlemsforslag om støtte for regional informasjonsvirksomhet

7. A 674/k: Medlemsforslag om det nordiske stoffet i læremidler og læreplaner

8. A 679/k: Medlemsforslag om støtte til Nordiske kunstsolen i Karleby

9. A 693/k: Medlemsforslag om Norden som hjemmemarked for fonogram med nordisk musikk

10. A 678/k: Medlemsforslag om et fredsentrum i Norden

11. C 12/k: Beretninger vedrørende Kulturutvalgets saksområde 1983

12. E 2: Spørsmål til Nordisk Ministerråd om domisillandets støtte til kulturinstitusjoner på den nordiske kulturbudsjettet

13. E 7: Spørsmål til Nordisk Ministerråd vedrørende nordisk samarbeid på videogramområdet

14. E 8: Spørsmål til Nordisk Ministerråd vedrørende gjennomføringen av handlingsprogrammet for bedre språkforståelse i Norden

15. E 10: Spørsmål til Nordisk Ministerråd vedrørende private skolers og utdanningsinstitusjoners fortsatte eksistens og utbygning

16. E 11: Spørsmål til Nordisk Ministerråd vedrørende minsket støtte til Nordisk sommeruniversitet

17. E 12: Spørsmål til Nordisk Ministerråd vedrørende detektivromanens stilling i den nordiske litteraturen

18. E 14: Spørsmål til Finlands og Sveriges regjeringer vedrørende videresending av Finlands TV-program i Sverige

19. E 23: Spørsmål til Nordisk Ministerråd om de felles reglene som finnes for studie-støtte til nordiske medborgere

20. E 24: Spørsmål til Nordisk Ministerråd om felles holdning om arrangørland for vinter OL 1992

21. E 26: Spørsmål til Sveriges regjering vedrørende opprettholdelse av finskspråklige radiosendinger i Sveriges lokalradio

22. E 32: Spørsmål til Nordisk Ministerråd om fortsatt resultatrik fellesnordisk videreutdanning

23. E 33: Spørsmål til Nordisk Ministerråd om nordisk regional informasjonsvirksomhet

24. E 34: Spørsmål til Nordisk Ministerråd om Nordisk Råds litteraturpris og fordeler for dansk, norsk og svensk språk

25. 13. Avskrivning av følgende rekommandasjoner:

8/1976/k TV-program for sjöfolk

16/1977/k Undersökning av utviklingen av kulturforbruket i de nordiske land

9/1981/k Nordiske forfatterstipendier

11/1981/k Utvekslings- og stipendieordninger for bildkunstnere

12/1983/k Nordens institutt på Åland

Meddelande

Det meddelades, att statsråd Leif Arne Heløe intagit sin plats i rådet.

Ändring i medlemslistan

Det anmäldes, att Pekka Tuominen återtagit sin plats i rådet och att Karl-Gunnar Fagerholm lämnat sessionen.

Rådet beslöt att ändra medlemslistan i enlighet härmed.

1

Anmälan av informationskommitténs val av förman och vice förman

Det anmäldes, att vid möte den 6 mars 1985 valts:

förman: Guðrún Helgadóttir (Ab.), Island

vice förman: Rune Gustavsson (c), Sverige

2

C 1: Nordiska ministerrådets berättelse om det nordiska samarbetet (kulturutskottets betänkande)

Kulturutskottet hade föreslagit.

A. att Nordiska rådet med anledning av de avsnitt av Nordiska ministerrådets berättelse

som hänvisats till kulturutskottet (*kapitel I Inledning, kapitel II Sammanfattningar av fackkapitlen, kapitel V Kulturellt samarbete, och vissa delar av andra kapitel*) antar följande yttrande:

Nordiska rådet anser att

1. en analys av möjliga åtgärder bör genomföras på såväl det allmänkulturella området som inom utbildning och forskning i syfte att öka sysselsättningen och utveckla det ekonomiska samarbetet och att ett förslag till handlingsplan på detta område bör läggas fram till 34:e sessionen 1986

2. produktionen och distributionen av nordiska filmer såväl nordiskt som nationellt bör ges större uppmärksamhet

3. arbetet för ökad språkförståelse i Norden bör intensifieras på alla utbildningsnivåer och att särskilt undervisningen i nordiska språk vid universitet och högskolor i Norden bör ges större uppmärksamhet

4. arbetet för att möjliggöra ökad rörlighet för studerande och lärare i de nordiska länderna bör ges större uppmärksamhet

5. behandlingen av Nordiska ministerrådets utredning om utvecklingen av kulturförbindelserna mellan Grönland och det övriga Norden bör föras vidare så att ministerrådet kan lägga fram förslag till 34:e sessionen 1986.

B. att rådet lägger dessa avsnitt till handlingarna.

Eiður Guðnason (kulturutskottets talesman): Kulturutskottets arbete har under året i hög grad präglats av frågan om det nordiska samarbetets framtida organisation. Jag kommer senare under denna session att närmare redogöra för kulturutskottets syn på denna fråga. Med tanke på frågans vikt vill jag emellertid också i detta sammanhang kort beröra den.

Kulturutskottet har vid behandlingen av organisationsfrågan uttalat tillfredsställelse över de nuvarande arbetsformerna inom det nordiska kultursamarbetet och över det arbete Sekretariatet för nordiskt kulturellt samarbete har utfört. Utskottet har därför på många centrala punkter haft en kritisk inställning till de förslag som har lagts fram. Enligt utskottet är det största problemet inom kul-

tursamarbetet och över huvud taget inom det nordiska samarbetet bristen på resurser, medan svårigheter av organisatorisk art inte har gjort sig lika starkt gällande.

En annan fråga som utskottet har följt under året är frågan om det nordiska radio- och TV-samarbetet via satellit.

Det sägs att de deltagande länderna aldrig har varit så nära en lösning på TV-samarbetet som under de förhandlingar som har förts inför denna session. Man har kunnat enas om riktlinjer för programverksamhet och programutbud, om tekniska frågor och juridiska frågor, med fortfarande har man inte kunnat visa tillräcklig vilja för att lösa de ekonomiska frågorna.

Kulturutskottet har för sin del under året genom olika initiativ försökt påskynda beredningen av frågan och riktade bl. a. genom Nordiska rådets presidium en vädjan till de nordiska ländernas statsministrar. Inför de avgörande förhandlingarna hörde utskottet även representanter för Nordiska ministerrådet/TV.

I generaldebatten på tisdagen ansåg en medlem av kulturutskottet att Nordiska rådet frivilligt blir en gummistämpel i TV-frågan och att utskottet fattade beslut i ett ärende som det inte känner till. Jag vill mycket klart ta avstånd från det uttalandet. Alla, som ens på något sätt har bemödat sig om att följa med behandlingen av TV-samarbetet i Nordiska rådet, inser detta. Tvärtom har denna fråga utretts mycket grundligt, och utskottet har diskuterat den många gånger och under många år. Utskottets förslag innebär även nu att kulturutskottet kommer att få all behövlig information och att beslut kommer att fattas först efter det att kulturutskottet yttrat sig i ärendet. Man kan fråga sig vad motståndet här beror på, men konsekvensen blir att vi får flera multinationella eller, som jag hellre vill säga, nationslösa program i TV i stället för nordiska program. Om man är mot TV som medium, så tycker jag att man bör säga det klart ut.

Kulturutskottets syn på den fortsatta behandlingen av denna fråga kommer närmare att presenteras senare i dag, i anslutning till behandlingen av meddelandet om rekommendation nr 3/1982 om ökat radio- och TV-samarbete.

Jag tror emellertid att ännu större frågor än själva TV-samarbetet nu bör diktera ett avgörande i denna sak. Ett misslyckande kan bli en belastning för trovärdigheten i hela vårt samarbete.

Jag vill därför rikta en vädjan till de nordiska ländernas regeringar att i detta avgörande skede, när det föreligger långtgående enighet om hur ett satellitsamarbete under en experimentperiod skall genomföras i brådskande ordning slutföra förhandlingar om finansieringen av radio- och TV-samarbetet via Tele-X.

Vid sidan av TV-samarbetet har mediefrågorna även i övrigt varit aktuella inom utskottet. Utskottet har upprepade gånger understrukit betydelsen av att de nordiska länderna stärker sin beredskap i det samarbete som gäller etermedia för att ge länderna de nödvändiga förutsättningarna för att möta den nya mediesituation som den snabba tekniska utvecklingen på området leder till. Kulturutskottet anser att samarbetet bör intensifieras såväl när det gäller att utforma tekniska lösningar som beträffande programproduktion och distribution.

Utskottet betonar särskilt att åtgärder såväl nationellt som nordiskt bör vidtas för att i högre grad stödja filmproduktionen i Norden. Åtgärder bör framför allt vidtas för att underlätta olika mindre filmgruppers verksamhet och stimulera till ökad samproduktion av nordisk film. En förutsättning för denna produktionsverksamhet är även att filmerna kan nå ut till den nordiska publiken, att filmen får en nordisk hemmamarknad.

De nordiska filminstitutionerna anser det vara synnerligen viktigt att vi så mycket som möjligt samarbetar över gränserna i Norden. Genom olika former av samproduktion kan vi såväl stärka den nordiska kulturgemenskapen som bredda den publika basen för våra filmer. Kulturutskottet stöder dessa strävanden och anser att produktionen och distributionen av nordiska filmer såväl nordiskt som nationellt bör ges större uppmärksamhet.

Ökad språkförståelse i Norden är ett av utskottet högt prioriterat samarbetsområde. Undervisningen i grannspråk vid universiteten i Norden har under senaste tid varit föremål för undersökningar. Enligt Nordiska språksekretariatet är studiemöjligheterna i

nordiska språk klart otillräckliga vid ett antal universitet i Norden. Undervisningsutbudet har dessutom under senare år i många fall gradvis reducerats. Utskottet finner denna utveckling inom grannspråkundervisningen vid universiteten i Norden beklaglig. Utskottet hemställer om att ministerrådet i skyndsamt ordning vidtar behövliga åtgärder för att studiemöjligheterna i nordiska språk på universitetsnivå skall förbättras. Samtidigt finner utskottet det angeläget att arbetet för ökad språkförståelse även förs vidare på andra utbildningsnivåer. En förutsättning för detta är att tillräckliga anslag ställs till förfogande för genomföringen av handlingsprogrammet för ökad språkförståelse.

Kulturutskottet har noterat att det första steget nu har tagits till en kartläggning av nordbornas rättigheter vid bosättning eller vistelse i annat nordiskt land. Utskottet påminner om att det även på de områden kulturavtalet berör finns många hinder i regelsystemen i de enskilda länderna, detta gäller inte minst utbildningsområdet. Utskottet betonar därför att en så fullständig kartläggning som möjligt bör genomföras. En kartläggning är även av stor betydelse för möjligheterna att förbättra informationen i läroböckerna om de rättigheter nordiska medborgare har i de andra nordiska länderna.

Vid behandlingen av ministerrådsberättelsen har utskottet ansett att arbetet för att möjliggöra ökad rörlighet för studerande och lärare i de nordiska länderna bör ges större uppmärksamhet. Att studera i annat nordiskt land är fortfarande, trots befintliga regler och avtal, förknippat med många svårigheter. Universitets- och högskolelärares möjligheter att undervisa i andra nordiska länder än hemlandet är även begränsade. Överenskomsten om gemensam arbetsmarknad för klasslärare i grundskolan, som godkändes av ministerrådet 1981, trädde i kraft senaste sommar. Syftet med den gemensamma arbetsmarknaden för lärare är emellertid vidsträcktare. Utskottet finner det därför väsentligt att det utredningsarbete som gäller en utvidgad gemensam arbetsmarknad även för ämneslärare kan påskyndas.

Avslutningsvis vill jag beröra kulturförbindelserna mellan Grönland och det övriga Norden. Nordiska rådet har redan länge ef-

terlyst konkreta förslag om utvecklingen av dessa förbindelser. En utredning om utvecklingen av kulturförbindelserna har nyligen genomförts, och utredningen kommer att genomgå remissbehandling. Kulturutskottet har förutsatt att behandlingen av utredningens förslag förs vidare på ett sådant sätt att ministerrådet kan lägga fram förslag i god tid före sessionen 1986. I ministerrådets berättelse påpekas att en huvudförutsättning för önskemålen om förbättrade insatser i detta sammanhang är att medel kan ställas till förfogande. Kulturutskottet kan naturligtvis hålla med om detta, men understryker att det här är frågan om en ny verksamhet och att åtgärder för att utveckla förbindelserna mellan Grönland och det övriga Norden bör finansieras med tillskott av nya medel till budgeten. Med tanke på den nordiska gemenskapen är det synnerligen viktigt att utbytet med Grönland kan intensifieras. Regeringarna bör här visa den vilja som behövs för att dessa kulturförbindelser skall kunna byggas ut. Det kan inte vara så att ett projekt, som syftar till att bygga ut förbindelserna till denna del av Norden, i budgetbehandlingen skall konkurrera med den verksamhet som sedan länge kontinuerligt bedrivs på andra områden.

Fru president! Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Minister Ragnhildur Helgadóttir: Fru præsident! I løbet af de snart 14 år, det nordiske kultursamarbejde har fungeret i sine nuværende former, har stadig flere grupper fået mulighed for støtte og stimulans til at udvikle nordiske kontakter. Jeg tænker på de forskellige nordiske støtteordninger, der er opført på det nordiske kulturbudget.

Støtten til de folkelige bevægelseres virksomhed udgøres af tre poster på det nordiske kulturbudget: nordisk ungdomssamarbejde, nordisk folkeoplysningsamarbejde og nordisk idrætssamarbejde. Samlet er der i 1984 fordelt godt 5 mill. danske kroner til disse formål, en forøgelse med over 700 000 kr. fra foregående år. Hertil skal lægges bidrag til amatørteatervirksomhed og amatørmusik-samarbejde. Fra Nordisk Kulturfond gives endvidere tilskud til projekter, der bliver gen-

nemført i regie af forskellige folkebevægelser.

Nordisk ungdomskomiteé, der har ansvaret for fordelingen af midlerne til ungdomsarbejdet, har i årets løb drøftet samarbejdsformerne for det ungdomspolitiske arbejde i Norden med repræsentanter for nationalkomiteerne og de nationale ungdomsråd eller tilsvarende organer.

I anledning af FN's internationale ungdomsår har Ministerrådet bevilget 926000 danske kr. til specielle nordiske aktiviteter. Midlerne skal dels finansiere lokalt og regionalt nordisk samarbejde på ungdomsområdet, dels bidrage til finansieringen af den nordiske ungdomskonference, der lige er blevet afholdt her i Reykjavik i tilknytning til Nordisk Råds session.

På forskningsområdet har på lignende måde finansiering af forskerkurser, forskersymposier og forskerstipendier givet et stort antal nordiske forskere mulighed for kontakt, videreuddannelse og videnskabeligt udbytte. Ligeledes kan der på undervisningsområdet henvises til en række gode eksempler på denne vigtige del af det nordiske kultursamarbejde, der går ud på at stimulere professionelle og ideelle kredse til kontakt og udveksling.

Til denne session fremlægger Ministerrådet et forslag om forandring af arbejdsformerne i det nordiske samarbejde. Det samlede ministerrådsforslag bliver behandlet i en anden sammenhæng under sessionen. Men da det fremlagte forslag i særdeles høj grad indebærer forandringer i forudsætningerne for det fremtidige kultursamarbejde, skal jeg her i min egenskab af formand for Ministerrådet af kultur- og undervisningsministrene blot nævne nogle aspekter af special betydning for det arbejde, vi har ansvaret for.

Ministerrådsforslaget indeholder forslag til ændringer, der vil medføre, at det hidtidige nordiske kulturbudget sammenføres med det hidtidige almene budget under ét. Ligeledes vil forslaget medføre, at sekretariatsorganisationen bag Nordisk Ministerråd lægges sammen i ét sekretariat i København.

Men til trods for disse væsentlige forandringer, der også vil føre til forandringer i den nordiske kulturaftale, står det fast, at kultur- og undervisningsministrene fortsat skal have

den afgørende indflydelse på det fremtidige kultursamarbejde og derved fortsat kunne sætte sit nordiske ansvarsområde ind i en national sammenhæng og sit nationale ansvarsområde ind i en nordisk sammenhæng.

Ministerrådsforslaget fastslår, at det er Ministerrådet i sammensætningen kultur- og undervisningsministre, der træffer de fornødne beslutninger for at opfylde kulturaftalens intentioner. Endvidere fremgår det af forslagene til forandringer, at det ligeledes er dette Ministerråd, der får udarbejdet budgetforslag og træffer beslutning om disponeringen af midlerne til de fælles institutioner, programmer og virksomheder på kulturaftalens område.

Et af de fænomener, der berører flere – måske snart de fleste – af samfundets sektorer, er den datateknologiske udvikling. Det fremvoksende informationsfund synes at give spændende muligheder for nordisk samarbejde. Det gælder blandt andet teknologien som emne i de brede forsknings- og undervisningssystemer, i nye specialuddannelser på alle niveauer og som "værktøj" i undervisning og kulturvirksomhed, og det gælder Nordens uddannelses- og kulturaktiviteter som behovsgrundlag for produktion og salg af både programvarer og apparatur. Dette vil alt samlet kunne bidrage til at bevare og videreudvikle fælles træk i de nordiske landes kulturbillede, træk der er af fundamental betydning for det nordiske samarbejde.

Den nordiske handlingsplan for datateknologiområdet blev godkendt af Ministerrådet i juni 1984. Her er nu igangsat og planlagt en række tiltag inden for undervisning, blandt andet er der inden for grund- og videreuddannelse af lærere arbejde i gang for at klargøre skolens og især lærernes rolle, når det gælder udviklingen mod det såkaldte informationsfund og hvordan grund- og videreuddannelse af lærere må ændres i lyset heraf.

Et andet felt hvor det nordiske samarbejde er blevet intensiveret i de senere år er forskningsområdet. Det langsigtede og mere grundlæggende forskningssamarbejde har en bred plads i kultursamarbejdet. Det centrale motiv for samarbejdet er at forbedre forskningens vilkår i Norden. Samarbejdssystemet skal give muligheder for fælles brug af personaleressourcer og økonomiske og finan-

sielle ressourcer til forskning og udviklingsarbejde, og det skal fremme fælles udnyttelse af specialkundskaber i forskellige forskningsmiljøer.

Forudsætningen for udvikling af et dynamisk forskningssamarbejde er således gode kontakter mellem forskere og forskningsmiljøer, fleksibilitet i ressourcernes indretning og mulighed for støtte på nye samarbejdsområder.

Den bedømmelse har der været bred enighed om mellem Ministerrådet og Nordisk Råds kulturudvalg. Det er også lykkedes at udvide mulighederne for fælles kurser, symposier og stipendier i det nordiske forsknings-samarbejde.

Nordisk Forskningspolitisk Råd (FPR), der blev udpeget i 1983, skal være Ministerrådets rådgivere vedrørende den overordnede forskningspolitiske bedømmelse. Nordisk Forskningspolitisk Råd finder også, at det er en væsentlig opgave at fremme nordisk samarbejde omkring forskeruddannelse. For nærværende undersøges derfor mulighederne for at få en udvidet forsøgsvirksomhed med systematiserede nordiske forskerkurser i stand.

På kulturområdet har en del af udviklingen af det nordiske samarbejde i de senere år knyttet sig til forbindelserne med de selvstyrende områder. Nordens Hus i Tórshavn blev indviet i 1983. Virksomheden er nu i gang, og huset svarer i høj grad til de opstillede intentioner. Ministerrådet har desuden i det forløbne år besluttet at oprette og drive et Nordens Institut på Åland i samarbejde med Ålands landskapsstyrelse. Efter undersøgelser af forskellige ønsker og behov inden for kulturområdet er planlægningen nu i gang. Institutet vil blive indviet i efteråret 1985.

Ministerrådet har ladet foretage en udredning om kulturforbindelserne mellem Grønland og det øvrige Norden. Udredningen, der er sendt til høring hos forskellige instanser, indeholder ikke blot forskellige forslag til udvikling af kultursamarbejdet, men giver derudover et værdifuldt grundlæggende rids af situationen for det grønlandske kulturliv.

Interessen i udlandet for forskellige fælles-nordiske arrangementer på kulturområdet er et andet felt i vækst. Nordisk kulturliv har derved fået øgede muligheder for at blive præsenteret uden for Norden.

På baggrund af successen med Scandinavia Today studeres nu forskellige muligheder for yderligere fælles kulturprojekter. Blandt andet undersøges for nærværende forudsætninger for et nordisk kulturprojekt i Japan. Nordisk Ministerråd regner også med at afsætte midler til udstilling af nordisk kunst fra århundredskiftet i London, Düsseldorf og Paris 1986-1987.

Mindre fremgang har man haft med planerne om et nordisk TV-samarbejde. Nordisk Ministerråd i sammensætningen industri-, trafik- og kulturministre har siden foråret 1982 gennemført en studiefase som et led i udviklingen af et nordisk radio- og TV- samt telesamarbejde via satellit. Studiefasens resultater har været genstand for en række drøftelser. Nogen principiel aftale om at indlede et satellitsamarbejde er dog endnu ikke opnået.

Med disse betragtninger vedrørende den udvikling, vi har haft inden for kultursamarbejdet, vil jeg gå over til kort at redegøre for det foreliggende udkast til nordisk kulturbudget for 1986. Dette vil sandsynligvis blive det sidste i rækken af nordiske kulturbudgetter, der bliver fremlagt til separat behandling ved Nordisk Råds session. Fra 1987 vil budgetposterne blive inkorporeret i det fælles nordiske samarbejdsbudget.

Budgetforslaget har en ramme på 159,5 mill. danske kroner. Rammen repræsenterer en vækst på ca. 11,3 mill. danske kroner fra 1985 til 1986. Af dette udgør ca. 7,4 mill. kr. justeringer for løn- og valutaændringer og prisstigninger.

Til bundne forandringer, indsatser for at sikre visse institutioners aktivitet og videre udbygning af visse institutioner i retning af det fra starten forudsatte aktivitetsniveau, er der indlagt en yderligere vækst i forhold til 1985-budgettet på 2,1 mill. kr.

Resten af den foreslåede vækst fra 1985 til 1986 dækker de egentlige aktivitetsændringer, der ikke følger af tidligere bindinger eller forudsætninger. Den egentlige aktivitetsforøgelse i budgettet opvejes til dels af nedskæringer på nogle områder. Det går ud over kursusvirksomheden og bidraget til det nordiske sommeruniversitet. Den samlede reelle vækst ligger således på ca. 2,7 pct.

Der kan være god grund til at give nogle

kommentarer også til hvert af budgettets hovedområder.

For kursusvirksomheden på undervisningsområdet indebærer forslaget en nedskæring på ca. 0,5 mill. danske kroner. Besparelsen opnås ved at nogle kurser ikke bliver holdt i 1986.

For Nordens folkelige akademi vil forslaget betyde et skridt på vej mod en kursusvirksomhed af det omfang, man havde i perioden 1978-80. For Nordisk sprog- og informationscentrum vil det sige en forhøjelse af aktivitetsniveauet i retning af det, der er forudsat i handlingsprogrammet for øget sprogforståelse.

Budgetforslaget for Nordisk Forskningspolitisk Råd (FPR) tager sigte på at bringe rådet et skridt videre i retning af det forudsatte aktivitetsniveau. Rådet er i sit arbejde blandt andet begyndt med at gennemføre en analyse af de forskningsindsatser, der nu finansieres over ministerrådsbudgetterne.

Forslag om forhøjet bidrag til Nordisk vulknologisk Institut bygger på anbefaling fra Nordisk Forskningspolitisk Råd, efter at en international vurdering af virksomheden blev foretaget i 1984. Vurderingsgruppen mente, at instituttets virksomhed ligger på et højt internationalt niveau og foreslog betydelige ressourceforstærkninger.

Omkostningsrammen for Nordisk Sommeruniversitet foreslås begrænset til 1,6 mill. danske kroner, og en vurdering af virksomheden forudsættes iværksat.

I budgetforslaget er opført en kraftig forøgelse af bevillingen til Nordisk Kunstcentrum. Det er i overensstemmelse med tidligere års udtalelser om at søge at nå op på det forudsatte virksomhedsniveau. Til en fremtidig vurdering hører spørgsmålet om eventuelle yderligere arbejdsopgaver for centret i forbindelse med et udvidet udstillingssamarbejde i Norden.

Også for Nordens Hus i Reykjavik er der foreslået en forhøjelse af bevillingen på grundlag af de særlige vurderinger, der har været gennemført af de nordiske institutioner i Island.

Dispositionsmidlerne er Ministerrådets vigtigste instrument for nye initiativer, forsøg og udviklingstiltag. Gennem en mangesidig eksperimentel virksomhed samles vigtige bi-

drag til fremtidig udformning og indretning af kultursamarbejdet.

I samspillet med Nordisk Råd er ligeledes denne bevilling af betydning. Den giver det finansielle grundlag for at kunne reagere hurtigt og kraftigt på rekommandationer og udtalelser.

I tillæg til de mange igangværende projekter finansieret over dispositionsmidlerne er, særlig på det almenkulturelle område, nye ideer og et nyt syn vokset frem. Der findes f. eks. gode grunde til at klarlægge, hvorvidt og på hvilke måder og under hvilke betingelser samarbejdet på det almenkulturelle område og kultursektoren i det hele taget kan bidrage til at skabe vækst i samfundsøkonomien og give øget beskæftigelse.

På undervisningsområdet er den største post i planen for brug af dispositionsmidler i 1986 700 000 danske kroner til realiseringen af planen for øget sprogforståelse.

Blandt forslagen i handlingsplanen for økonomisk udvikling og fuld beskæftigelse findes samarbejdsaktiviteter også på uddannelses- og forskningsområderne.

Med hensyn til uddannelsesområdets muligheder for at yde bidrag til den økonomiske udvikling er især problemstillingen vedrørende tilpasningen af uddannelserne til behovene på et arbejdsmarked, som er under stadig forandring og udvikling, blevet betragtet som den centrale. Ministerrådet har til hensigt at kortlægge behovet for en styrket og moderniseret arbejdsmarkedsuddannelse og samordne og modernisere uddannelseskapa- citeten på andre områder.

Inden for handlingsplanens ramme vil der blive givet økonomisk støtte til det såkaldte NORDUNET-projekt. Dette projekt antages at blive påbegyndt i 1985 og indebærer, at man kobler de nationale systemer for datakommunikation mellem universiteter og forskningsinstitutioner sammen i et nordisk net.

Det samlede forslag til disse formål er opført som en særskilt post i kulturbudgettet efter den ordinære årsbevilling. Midlerne vil efter hensigten blive anvist særskilt.

Det er de økonomiske spørgsmål, der er kommet til at spille hovedrollen i debatten i denne session. Men af sådanne grunde må man ikke tage fejl af den betydning, det kul-

turelle samarbejde spiller i den nordiske borgers dagligdag ligesom i den nordiske politiske virkelighed, der beror på bevidstheden om, at vi er sammen om en historisk udvikling, en kultur og en samfundsstruktur, man ikke finder andre steder i verden.

Med disse ord, fru præsident, vil jeg sige tak for den rummelige tid, jeg fik til denne tale.

Statsrådet Lena Hjelm-Wallén: Fru president! Liksom ministerrådets ordförande gjorde vill jag notera att de ekonomiska frågorna har dominerat debatten hittills på råds-mötet. Vi kan kanske tycka att det finns en risk att de ekonomiska frågorna, som ju är mycket mer påtagliga, överflyglar andra delar av vårt nordiska samarbete. Därför kan det finnas särskild anledning att nu framhålla värdet av det nordiska kultursamarbetet, inte minst med tanke på dess bredd och förankring bland många människor i Norden.

Betydelsen av kultursamarbetet kommer särskilt fram vad gäller debatten i satellitfrågan, men det har en mycket större bredd än så.

Att kultursamarbetet är betydelsefullt illustreras också tydligt genom de kommentarer och synpunkter som kulturutskottet ger på ministerrådets förslag till kulturbudget. Vi kommer att noga beakta dessa synpunkter när vi senare fastställer budgeten för 1986.

Fru president! Eftersom detta rimligen är sista gången som ministerrådet genom kultur- och utbildningsministrarna presenterar ett särskilt förslag till kulturbudget, vill jag uppehålla mig litet grand vid denna.

Kulturbudgeten ger bidrag till eller finansierar mer än 40 institutioner eller liknande. De motiv som vi arbetat med för att verksamheten skall finansieras över budgeten har varit att vi gemensamt kan åstadkomma något där vi var för sig är för små – det kan gälla utbildning, forskning eller allmänskultur, t. ex. Nordplan, vidareutbildningsinsatser för skilda kategorier och Scandinavia Today. Ett annat självklart motiv för att en verksamhet förs upp på kulturbudgeten är att vi därigenom främjar det nordiska; insatser för språkförståelsen, stöd till översättning av grannlandslitteratur är sådana exempel.

Det kan finnas anledning till viss självprövning: Har de motiv som en gång anfördes för att en viss verksamhet skulle finansieras gemensamt nordiskt fortfarande full tyngd? Finns det områden som kan förändras eller utvecklas? Finns det verksamheter som kanske bör begränsas eller helt utgå? Jag ställer dessa frågor inte så mycket mot bakgrund av den hårda budgetbehandling som vi förvisso haft i ministerrådet, utan mera därför att det handlar om att genom omprioriteringar ge möjlighet till nya initiativ, så att arbetet hela tiden vitaliseras och utvecklas. Det finns ett behov av kontinuerlig förnyelse i det kulturella samarbetet.

Det finns en fara att budgeten blir alltför låst, att budgetdiskussionerna mer handlar om fördelning av medel till givna ändamål än om prioriteringar. Vi måste bli än mer tydliga i att klargöra vilken profil det nordiska samarbetet bör ha, var vi skall lägga tyngdpunkten i verksamheten på det kulturella området. Detta måste ske i samverkan mellan parlamentarikerna och ministerrådet, varvid vi tillsammans och på ömse håll värderar och prioriterar bland de många önskemål som ställs till oss om samarbetet på kulturens, utbildningens och forskningens områden av väldigt många enskilda människor, grupper och organisationer i våra länder. Jag är övertygad om att kulturutskottet även i framtiden vill vara med i ett sådant konstruktivt samtal.

Ministerrådets budgetförslag har kommenterats, och vi skall ytterligare diskutera de synpunkter som kulturutskottet lagt fram när vi slutligt tar ställning till budgeten på fredag.

En anslagspost vill jag särskilt framhålla och samtidigt konstatera att vi är eniga om dess stora betydelse, nämligen dispositionsmedlen. Dispositionsmedlen är i dag vår enda egentliga möjlighet att initiera nya projekt, att fånga upp idéer och omvandla dem till konkreta förslag. Jag kan inte nog betona vikten av att vi även i framtida budgetar har möjlighet att disponera en oreserverad summa, ett anslag som inte i detalj är utnyttjat på förhand.

Dispositionsmedlen har genom åren använts till flera verksamheter som redan satts i sjön men som sedan blivit av stor betydelse. I år aktuella exempel är ungdomssamarbetet under Världsongdomsåret, det datateknologiska arbetet och filmsamarbetet.

Fru president! Eftersom det rimligen också är sista gången som vi som post i vår budget ser rubriken Kultursekretariatet, vill jag säga några ord om detta. Det arbete som görs på kultursekretariatet är – och har varit – av stor betydelse. Den planerade sammanslagningen av de två sekretariaten och tillskapandet av en ny organisation har förorsakat många diskussioner. Det finns på flera håll en oro att kultursamarbetet skulle förlora på att det skapas ett nytt sekretariat. Man fruktar att kultursamarbetet inte kommer att få samma tyngd som övriga frågor i ett nytt gemensamt sekretariat och att integreringen av det allmänna samarbetet och kultursamarbetet i ett och samma sekretariat skulle kunna innebära att t. ex. utbildningens kulturella dimension ges en svagare ställning än dess arbetsmarknadsmässiga inriktning.

Jag är mer optimistisk än vad de som förepräkar denna inställning är. Erfarenheten har lärt oss att allt framgångsrikt internationellt samarbete måste innehålla en kulturell dimension. Det kulturella folkliga samarbetet är i många fall en förutsättning för det verkliga samarbetet länderna emellan. Förståelsen för likheter och olikheter, gemenskapen i sakfrågor kan inte åstadkommas utan det kulturellt och folkligt förankrade samarbetet. Men det kulturella samarbetet är inte bara en resonanslåda för det övriga samarbetet, en grund på vilken övriga projekt vilar. Det kulturella samarbetet har ett egenvärde, eftersom det berikar oss och ger oss nya impulser. – Det för oss närmare varandra. Därför är det min fasta övertygelse att det nordiska kulturella samarbetet är så väl utvecklat och står på stadig grund att det inte finns någon risk att det skulle äventyras därför att vi skapar en ny organisatorisk lösning för administrationen.

Jag tror också att vi genom den nya organisationen kan skapa nya och bättre möjligheter att utveckla samarbetet. Jag hoppas att det skall leda till att vi tillför kultursamarbetet nya erfarenheter och ger det större möjligheter för impulser från den övriga verksamheten. Kultur- och utbildningssamarbetet skall självfallet påverka övriga sektorer av vårt nordiska samarbete. Forskningsarbetet har redan i dag fotfäste både inom kulturbudgeten och inom den allmänna budgeten

och markerar därmed ett samband över sektorsgränserna.

Genom den nya organisationen skapas större möjligheter att starta och driva projekt som är gemensamma för flera sektorer. Jag anser att detta är en naturlig utveckling, och jag hoppas att dessa projekt kommer att innebära något nytt och spännande.

I förslaget till ny organisation tas också upp den framtida behandlingen av budgeten. Jag är glad över att den modell som vi har utvecklat tillsammans med kulturutskottet kommer att bestå. Den nära kontakt som ministerrådet har med kulturutskottet är av stor betydelse för vårt arbete.

Och låt mig avslutningsvis tillägga: Jag utgår från att ministerrådet i sammansättningen kultur- och utbildningsministrarna kommer att se till att de frågor som det är satt att ansvara för skall ges minst lika hög prioritet som tidigare, så att det nordiska samarbetet på kulturens, utbildningens och forskningens områden kan utvecklas och ytterligare förstärkas.

Tyra Johansson: Fru president! Jag vill göra ett par kompletteringar när det gäller informationskontoren i Föreningarna Nordens regi.

För det första: Den försöksverksamhet som pågått under åren 1982–1985 har inneburit en omfattande regional/kommunal satsning som har gjorts av berörda landsting och kommuner för att komplettera ministerrådets anslag till informationskontoren.

För det andra: Den regional-/kommunala satsningen kan fortsätta endast under förutsättning att Nordiska ministerrådet tar sin del av det ekonomiska ansvaret för en fortsatt försöksverksamhet. Annars mister man också de pengarna – så fungerar det ju.

För det tredje: En av de uppgifter som informationskontoren har är att sprida information från de officiella informationsorganen, Nordiska ministerrådet och Nordiska rådet.

Kristian Slotte säger i sin utredning att man har lyckats mindre väl med att uppfylla målet. Det är säkert sant. En viktigt förklaring till det är att det officiella informationsarbetet under försöksperioden inte tillräckligt har

samordnats. Det har i sin tur försvårat informationskontorens möjligheter att uppfylla detta viktiga mål.

I och med den nya organisationen med det sammanslagna ministerrådskansliet i Köpenhamn kommer den här samordningen att bli bättre. Det kommer i sin tur att innebära att informationskontoren kan utföra sin uppgift bättre.

Fru president! Jag vill understryka att behovet av att kunna utnyttja de regionala informationskontoren kommer att öka med denna nya organisation av det officiella informationsarbetet.

Kirsti Kalle Grøndahl: President! Jeg tar ordet for kort å rette oppmerksomheten mot en sak som kan bli pinlig for Nordisk Råd om det ikke snart finnes en løsning.

Saken jeg sikter til, er gaven som tidligere stortingsrepresentant Oddleif Fagerheim for flere år siden tilbød Nordisk Råd, og som allerede i 1979 resulterte i en rekommandasjon til Rådet.

Det kjedelige er at Fagerheim ennå ikke har fått svar på om Rådet vil ta imot hans eiendom i Fjaler i Sogn og Fjordane. Arbeidsgruppen som er nedsatt av kultursekretariatet, og som skal vurdere en eventuell bruk av eiendommen, har fått forlenget fristen for å levere sin betenkning én gang. Nå er det planen at resultatet skal foreligge våren 1985. Jeg vil understreke så sterkt jeg kan at denne saken må ligge klar til neste sesjon. Saken må ikke få lov til å flyte lenger nå.

Det positive i saken er at arbeidsgruppen nå samarbeider med Nordens Hemsøydtsforbund om å utrede planene for et nordisk institutt for husflid og håndverk på denne eiendommen, og slik at de eksisterende bygninger kan inngå i planene. De foreløpige planer går ut på at senteret skal samle all informasjon om husflid- og håndverksteknikker i Norden og fungere som en databank for alle brukergrupper. Også på dette feltet vil altså datateknikken gjøre det mulig å knytte Norden tettere sammen uavhengig av geografiske avstander. En tenker seg også spesialistkurs der en kan videreutvikle disse viktige tradisjonene i våre land. Med eiendommens spesielle beliggenhet i Vest-Norge ligger forholdene

også godt til rette for å bygge ut kontakten til Vest-Norden.

Spesielt av hensyn til Fagerheim vil jeg altså med dette innlegget understreke at det nå er viktig at Nordisk Råd bestemmer seg for om det vil ta imot gaven. Jeg håper Rådet vil få seg forelagt et konkret forslag om det til neste sesjon.

Minister Haarder: Fru præsident! Jeg vil gerne have lov til at takke den afgående formand for Ministerrådet, Ragnhildur Helgadóttir, for hendes formandsperiode og den grundige og gode gennemgang, vi fik her i dag.

Sekretariatets samling kan uden tvivl blive til gavn for samarbejdet også på kulturområdet. Jeg tror, vi skal benytte lejligheden til at søge at modernisere arbejdsformerne, og det skulle vi måske også overveje i selve Ministerrådet. Måske skulle vi søge at klare lidt flere af de små ting før mødet, så vi får mere tid til de store spørgsmål på møderne og især mere tid til den gensidige inspiration, som vi kan hente hos hinanden ved at høre om hinandens glæder og sorger i de forskellige lande.

Vi står her på Nordisk Råds session med en slags finanslov for de nordiske lande, som rummer en vækst, og det synes jeg er godt, men jeg tror, at vi i de kommende år måske skulle tænke lidt mere på den usynlige vækst i det nordiske samarbejde, nemlig den vækst, der opstår, når vi åbner os for hinanden, når vi gør Norden til et netværk, hvor nordiske borgere kan trække på faciliteterne, ikke bare i hjemlandet, men også i de andre lande. Norden som et netværk for borgerne også på uddannelsesområdet mener jeg kunne være overskriften for en styrkelse af det nordiske samarbejde, som ganske vist ikke vil give sig udslag i et sekretariat og et budget og noget, vi kan måle i penge, men som på usynlig vis vil være til vældig stor gavn for det nordiske samarbejde.

Jeg vil gerne give et lille eksempel. Vi har i Danmark netop lagt sidste hånd på en ny politik på gymnasieområdet, hvor der nu bliver et friere valg af gymnasium på tværs af amtsgrænser, altså på tværs af lensgrænser, som man kalder det i de andre lande. Det er

sådan, at den enkelte kan vælge frit på tværs af lensgrænsen, men pengene følger med.

Tilsvarende kunne vi overveje, om vi skulle give større muligheder for at vælge frit på tværs af landegrænser i Norden, og hvis det giver problemer, så kunne vi overveje at lade pengene følge med, og det skulle vi så aftale spilleregler for.

Jeg har blot nævnt dette som et enkelt eksempel på, hvorledes vi kan gøre Norden til et fælles netværk for de nordiske borgere, og hvorledes vi ad den vej, uden at det giver sig udslag i flere sekretariater og større stabler papir, kan få det nordiske samarbejde givet et skub fremad.

Med det ønske vil jeg se frem til et godt år i Nordisk Ministerråd.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde votering medelst voteringsapparat be- träffande utskottets förslag till yttrande till Nordiska ministerrådet.

För kulturutskottets förslag till yttrande röstade:

Arne Andersson, Lennart Andersson, Jo Benkow, Dorte Bennedsen, Ólafur G. Einarsson, Mikko Elo, Lahja Exner, Arne Gadd, Kirsti Kolle Grøndahl, Eidiur Guðnason, Rune Gustavsson, Guttorm Hansen, Margit Hansen-Krone, Elsi Hetemäki-Olander, Per-Olof Håkansson, Karl-Erik Häll, Tytti Isohookana-Asunmaa, Karen Højte Jensen, Tyra Johansson, Anna-Liisa Jokinen, Gunnel Jonäng, Anker Jørgensen, Ilkka Kanerva, Sakari Knuutila, Paavo Lipponen, Grethe Lundblad, Astrid Murberg Martinsen, Bente Moustén Nielsen, Hans Nyhage, Aase Olesen, Berit Oscarsson, Sture Palm, Seppo Peltari, Per Petersson, Oddrunn Pettersen, Tuulikki Petäjaniemi, Kaj Poulsen, Håkon Randal, Heikki Riihijärvi, Gunvor Schnitler, Jimmy Stahr, Reiulf Steen, Jens Steffensen, Pär Stenbäck, Ingrid Sundberg, Jógvan Sundstein, Ilkka Suominen, Sten Svensson, Karin Söder, Bernhard Tastesen, Friðjón Þórðarson, Pekka Tuominen, Pirkko Turpeinen, Ole Gabriel Ueland, Bengt Wiklund, Odd With och Marjatta Väänänen.

Mot yttrandet röstade Karen Thurøe Hansen.

Frånvarande var:

Esko Almgren, Margrete Auken, Stefán Benediktsson, Gunnar Berge, Gro Harlem Brundtland, Johan Buttedahl, Kaj Bärlund, Bjarne Mørk Eidem, Lilli Gyldenkilde, Carl I. Hagen, Flemming Hansen, Ivar Hansen, Guðrún Helgadóttir, Olof Jansson, Jens Peter Jensen, Árni Johnsen, Elver Jonsson, Finn Kristensen, Preben Lange, Erkki Liikainen, Peter Muurman, Helge Adam Møller, Erlendur Patursson, Jan Petersen, Páll Pétursson, Otto Steenholdt, Petter Thomassen, Hans Olav Tungesvik och Lars Werner.

Yttrandet hade sålunda antagits med 57 röster mot 1.

Utskottets förslag, punkt B, bifölls.

3

C 5/k: Berättelse från Nordiska kulturfonden

Utskottet för granskning av Nordiska kulturfondens förvaltning hade föreslagit.

1. att Nordiska rådet godkänner Nordiska kulturfondens räkenskaper för år 1983 och beviljar fondens styrelse ansvarsfrihet för 1983 samt

2. att Nordiska rådet lägger berättelsen om Nordiska kulturfondens verksamhet 1983 till handlingarna.

Utskottets förslag bifölls.

4

D 1985/3/1982/k: Meddelanden om rekommendation nr 3/1982 angående ökat radio- och TV-samarbete och D 1985/15/1973/k meddelande om rekommendation nr 15/1973 angående ökat nordiskt TV-samarbete

Rådet företog ovannämnda två saker i ett sammanhang.

Kulturutskottet hade föreslagit.

A. att Nordiska rådet lägger meddelandet och tilläggsmeddelandet om rekommendationen nr 3/1982 till handlingarna i väntan på nytt meddelande till nästa ordinarie session, och

att Nordiska rådet bemyndigar presidiet att på rådets vägnar, och på grundval av förslag från kulturutskottet, avge yttrande till Nordiska ministerrådet om ett förslag om ökat

radio- och TV-samarbete i Norden genom användning av Tele-X satelliten.

B. att Nordiska rådet lägger meddelandet om rekommendation nr 15/1973 till handlingarna i avvaktan på nytt meddelande till nästa ordinarie session.

Pirkko Turpeinen hade i en reservation fogad till betänkandet om rekommendation nr 3/1982 förklarat sig ej kunna tillstyrka ett be- myndigande för presidiet.

Randal (kulturutskottets talesman): Vyrde president! Kulturutvalet presenterer ett förslag med *to* sentrale konklusjonar i Tele-X-saka:

1) Förhandlingane bør kome i gang igjen straks og slutførast innan 15. mai 1985.

2) Presidiet får fullmakt på vegner av rådet til å akseptere eit eventuelt forhandlingsresultat.

Sluttar rådet seg til forslaga frå Kulturutvalet, har Nordisk Råd sagt dette til nordiske regjeringar: Ta opp igjen forhandlingane om Tele-X og gjer det no!

Vidare har rådet igjen vist vilje og handlingsstyrke. Alle som har forstått stemninga etter forhandlingssambrotet i Stockholm, alle som fornemmar grunntonen i rådet, bør også forstå at Kulturutvalet løftar ein refsandefinger mot den svenske regjeringa. Den svenske regjeringa og i aller høgste grad den svenske kulturministeren bør merke seg at Kulturutvalet med styrke og all den kraft som ligg på utvalsplanet, igjen har aktualisert det kulturpolitiske aspektet i Tele-X-spørsmålet.

I generaldebatten opna den svenske statsministeren forhandlingsdøra på nytt. Kulturutvalet ber om nye forhandlingar. Eg vil håpe at den svenske regjeringa innser at nye forhandlingar også betyr eit nytt forslag – eit nytt tilbud – frå Sverige overfor sine forhandlingspartnarar. Det er sannsynlegvis absolutt nødvendig om nye forhandlingar skal kome i gang.

Den sosialdemokratiske gruppe i rådet har samla bedt om nye forhandlingar, altså alle dei sosialdemokratiske parti i Nordisk Råd har bedt om at forhandlingane kjem i gang. Eg synest det er vel verdt å merke seg. Går det galt endå ein gong, skal vi innrømme først

som sist at 10–12 års intenst arbeid for inter-nordisk kultursamvirke kanskje har slått feil.

Ein komedie kan gå 10 år på ein London-scene – eg trur ikkje ein tragedie kan pågå meir enn 12 år i Norden. Går det galt endå ein gong, må kvart enkelt nordisk land finne si løysing. For dei aller minste land kan dette bli ei kulturoppgåve av nesten umenneskeleg karakter.

Men samtidig som vi ikkje gir opp, kan vi heller ikkje akseptere at nytt prat og ende-lause samtalar skal gjere Norden til absolutt "back-bencher" i europeisk TV-sammenheng. Kvar dag utan handling er ein dag tapt, og tida går raskt.

Statsminister Palme opna altså for nye forhandlingar, døra er enno ikkje stengd, har statsministeren uttala. Det er bra, og no skal Sverige få ein ny sjanse til å vise sin gode vilje.

Gadd: Fru president! Jag skulle vilja ställa en fråga till kulturutskottets talesman.

Har kulturutskottets talesman den åsikten att förslaget om att ta upp nya förhandlingar enbart är riktat till den svenska regeringen? Är det enbart den svenska regeringen som skall komma med nya bidrag i förhandlingarna?

Randal: Vyrde president! I Dagens Nyheter 21. februar i år har den svenske kulturministeren uttalt:

"Jag tycker att det är mest korrekt att tala om hur det ligger till; projektet är begravt, och det finns ingen som helst anledning att fortsätta överläggningarna."

No seier den svenske statsministeren her at døra ikkje er stengd, det kan vere mogleg å få i gang nye forhandlingar. Då bør den svenske regjeringa vere med og ta det første initiativet.

Eiður Guðnason: Fru president! Det har sagt hær i debatten att kulturutskottet har riktat ett åhutande pekfinger mot den svenska regeringen. Det har kulturutskottet inte alls gjort. Om man läser vårt yttrande på det sättet, så läser man fel.

Vi skriver här: "Utskottet anser därför att ytterligare ansträngningar måste göras för att utarbeta ett förslag som kan accepteras av alla parter angående kostnaderna för och finansieringen av projektet. De deltagande ländernas regeringar bör visa den politiska vilja som behövs för att ett radio- och TV-samarbete via satellit skall bli verklighet."

Randal: Vyrde president! Eg skal repetere det eg sa, og det var altså følgjande:

"Alle som har forstått stemninga etter forhandlingssamanbrøtet i Stockholm, alle som fornemmar grunntonen i rådet, bør også forstå at Kulturutvalet løftar ein refsande finger mot den svenske regjeringa."

Dette meiner eg må vere ei riktig tolking, og eg står fast på den.

Gadd: Fru president! Med den ordningen som fru president fastlægger har jag bara att formulera mig så, att jag skulle ha önskat kunna tacka herr Randal för det svar han gav på samma sätt som jag har anledning att tacka kulturutskottets ordförande. Men det kan jag alls inte.

Steen: Ærede president! Som medlem av Kulturutvalget finner jeg også å måtte ta avstand fra den tolking av Kulturutvalgets innstilling som hr. Randal nettopp gav. Det kom ikke fram i utvalgets drøftinger, og det lå heller ikke i den atmosfære møtet ble holdt i, at utvalget ønsket å løfte en refsende finger mot noen av de impliserte regjeringer. Det utvalget ønsket, var å gi sitt bidrag til at forhandlingene kunne komme i gang, og at vi kunne oppnå et resultat ut fra en kulturpolitisk målsetting. Det var utvalgets ønske. Og jeg må sterkt beklage at den som av utvalget er utpekt som utvalgets talsmann, benytter den anledningen til ensidig å rette så skarpe angrep mot en av de impliserte regjeringer.

Det vil her bli stilt krav til forhandlingsvilje og politisk vilje til å oppnå et resultat fra alle de impliserte regjeringer. Jeg vil også minne om at når Kulturutvalget kunne uttale seg slik som det gjorde, hadde det sin bakgrunn i et initiativ som ble tatt av de sosialdemokra-

tiske partier, og en uttalelse som enstemmig ble vedtatt av de sosialdemokratiske partier med deltakelse av den svenske regjering. Etter min oppfatning er tiden nå inne til å hilse den vilje som bl. a. den svenske regjering har gitt uttrykk for, velkommen, og til å stimulere en forhandlingsatmosfære som kan gi et resultat. Det er dypt å beklage at utvalgets talsmann ikke har bidratt til å skape en slik atmosfære.

Randal: Vyrde president! Eg trur vi er einige i at det viktigste no er at det kulturpolitiske aspektet vert sett i forgrunnen, og at forhandlingane kjem i gang så snart som mogleg. Men eg har tolka dette litt annleis enn Reulf Steen, og så er det den forskjell på oss to at eg seier tinga akkurat slik som dei er, medan andre gjerne snakkar rundt dei.

Minister Bjørkstrand: Fru president! Frågan om ett utøkt radio- og TV-samarbete i Norden har i hög grad präglat denna session. Frågan berördes av ett flertal talare i den allmänpolitiska debatten och den inledande debatt vi redan har haft visar att frågan tveklöst hör till de svåraste och viktigaste vi har vid den här sessionen.

Låt mig först komma med en viktig positionsbestämning. Det finns ingen annan nordisk fråga som beretts lika ingående och sakkunnigt som TV-frågan. Utredningsarbetet, som är väl dokumenterat, har i själva verket pågått i över tio år. Det är också uppenbart, att frågan aldrig har stått så nära en lösning. I själva verket föreligger en långtgående enighet mellan de deltagande länderna om de flesta principiella frågor i anslutning till ett nordiskt TV-samarbete. Personligen tror jag att den knappa tidsfristen för överläggningarna kan ha bidragit till det faktum, att ministerrådet för TV-frågor inte vid sitt möte den 20 februari kunde nå enighet om den öppna frågan, kostnadsfrågan. Jag hoppas också att alla diskussioner av det slag som också har förts just nu om vem som är ansvarig – eller skyldig – för att överläggningarna avbröts kunde biläggas. Nu skulle det gälla att föra själva huvudfrågan, TV-samarbetet, närmare en lösning. Tolkar man rätt den opinion som

så starkt kommit till uttryck vid denna session både i enskilda talares uttalanden och i olika politiska grupperingars resolutioner bör det finnas goda förutsättningar att på nytt uppta överläggningarna inom ramen för ministerrådet.

Jag skall i det följande kort beröra det centrala innehållet i det arbete som redan föreligger och där vi alltså är överens:

Tele-X-satelliten beräknas tas i bruk för radio- och TV-sändningar under andra halvåret 1987. Satelliten medger överföring av program till det så kallade Östnordiska serviceområdet, det vill säga Danmark, Finland, Norge och Sverige, men inte Island. Därför avser man att söka åstadkomma en programservice till Island genom användning av kommunikationssatellit.

Tele-X är utrustad med två så kallade transpondrar för radio och TV samt med en reservtransponder. Ministerrådet har diskuterat en användning av de två transpondrarna utifrån målsättningen att programverksamheten skall utgöra ett attraktivt alternativ till andra satelliter.

Det har förutsatts att programsamarbetet skall planeras på sådant sätt att de kanaler vi får räkna med får olika profiler. Den ena kanalen skulle därvid kunna inriktas på i första hand nyhets- och aktualitetsprogram och den andra kanalen på kultur- och underhållningsprogram.

Det förutsatts att programmen skall översättas till grannlandspråk i första hand till och från finska och från isländska. Översättningsservicen förutsatts successivt uppbyggd. Inledningsvis skulle 40% av programmen översättas och textas.

För att få en precisering av formerna för ett programsamarbete har ministerrådet för avsikt att anmoda de nationella radioföretagen att utarbeta närmare riktlinjer. Kontakter med radioföretagen har redan förekommit.

Beträffande ljudradioprogram har omfattningen och inriktningen av sådana inte diskuterats närmare. Frågan kommer emellertid att tas upp i det fortsatta arbetet.

Programsamarbetet med sändningar över Tele-X-satelliten har förutsatts få karaktären av en försöksverksamhet under minst tre år under vilka erfarenheter skall inhämtas som underlag för ett nytt särskilt beslut om ett

eventuellt permanent radio- och TV-samarbete i Norden. Ett sådant beslut skall i så fall fattas senast två år efter att försöksverksamheten har inletts. Överläggningar om formerna för ett permanent samarbete efter försöksperioden har förutsatts inledda senast ett år efter det att verksamheten kommit i gång. Motsvarande förutsatts gälla för ett beslut om fortsatt användning av Tele-X-satelliten då ett permanent samarbete eventuellt realiseraras.

Ministerrådet har vidare diskuterat de juridiska principer som bör ligga till grund för samarbetet, bl. a. förutsatts den så kallade sändarlandsprincipen gälla enligt vilken varje lands radioföretag är ansvariga för sändningarna.

För fördelning av kostnaderna förutsatts en fördelning baserad på respektive lands andel av den samlade bruttonationalprodukten.

Ministerrådet har också i arbetet tagit sådana hänsyn betr. programplaneringen att Danmark skall om man så önskar kunna inträda på nytt i samarbetet.

Från finsk, isländsk, norsk och svensk sida har man uttalat en stark önskan om ett danskt deltagande i programsamarbetet.

Frågan om ett utökat nordiskt radio- och TV-samarbete är framför allt en kulturpolitisk fråga. Det är lätt att fastställa att det finns många övergripande mål om vilka det är lätt att uppnå enighet. För det första handlar det om att öka den kulturella integrationen i Norden. Nordisk samhörighet, kulturell utveckling och ökad förståelse är alla viktiga element i denna målsättning. Vidare kan man betona vikten av kulturskydd. Det bör vara ett gemensamt nordiskt intresse att höja den nordiska radio- och TV-profilen i en mediasituation som i framtiden i hög grad kommer att präglas av närmast anglosaxisk underhållning. För det tredje kan man tala om ett slags kulturexport. Det ligger i varje nordiskt lands intresse att sprida sina radio- och TV-program till större mottagargrupper i andra nordiska länder. Sist men inte minst bör man understryka betydelsen av solidaritet med de etniska och språkliga grupper i Norden, vilka idag inte har ett tillräckligt TV-utbud på sitt eget modersmål.

Fru president! Debatten om ett utökat nordiskt radio- och TV-samarbete vid Nordiska

rådets session här i Reykjavík har varit både intressant och nyttig. Ministerrådet kommer att sammanträda senare i dag för att ta ställning till det fortsatta arbetet och tidtabellen. Ministerrådet kommer därvid att beakta de synpunkter som framkommit i debatten. Min förhoppning är att TV-frågan tagit ett steg framåt vid denna session. Vi har alla mera att vinna än att förlora på ett gott resultat i denna fråga. Låt oss därför inrikta ansträngningarna på att uppnå konkreta resultat. Under vilka tekniska och ekonomiska former detta skall ske får de kommande veckornas överläggningar utvisa.

Statsrådet **Bengt Göransson**: Herr president! Den viktigaste frågan för det nordiska kultursamarbetet är frågan om det nordiska TV-samarbetet och dess framtid. Möjligheterna att starta det genom att utnyttja Tele-X-satelliten har – vilket jag knappast behöver upprepa – redan varit föremål för en rätt omfattande debatt vid den här sessionen. Från många håll har det gjorts uttalanden om hur nödvändigt det är att förhandlingarna kommer i gång på nytt och att vi tillvaratar chansen att få igång en nordisk programspridning.

Jag noterar på nytt att några tar chansen att gå till häftigt attack. Jag upprepar vad jag sade häromdagen under generaldebatten: jag avstår från att polemisera. Jag avstår från att söka föra förhandlingar via talarstolen. All erfarenhet tyder på att den är den allra sämsta av alla förhandlingslokaler.

Jag upprepar och vill med allvar understryka vad jag också nämnde: som förhandlare har jag lärt mig att, också i lägen när man kommer till skiljaktiga uppfattningar och står långt från varandra, respektera den motpart som står långt från min egen position.

På nationell nivå kan TV-samarbetet naturligtvis upplevas som en besvärlig och komplicerad fråga. Det nordiska TV-samarbetet har inte bara en nordisk dimension utan också – vilket vi bör komma ihåg – en integrerad del av ländernas nationella mediepolitik. Men från nordisk utgångspunkt är samarbetet så angeläget att vi svårligen kan acceptera ett misslyckande. Uppslutningen i den här sessionens debatter kring användandet av Tele-

X vittnar om det projektets styrka som ett nordiskt samarbetsprojekt. Efter kulturutskottets klara besked till de nordiska regeringarna hoppas jag att vi inom ministerrådet för TV-samarbetet skall kunna åstadkomma en konstruktiv lösning.

Hittills har debatten handlat om motsättningar och tillkortakommanden. Därför vill jag ta tillfället i akt att säga något om den enighet som faktiskt råder.

Det finns en enig uppfattning i de nordiska regeringarna om hur programsamarbetet skall gå till, och den uppfattningen delas av de nordiska radioföretagen. Därmed har vi kommit ett stycke på väg – ett långt stycke med hänsyn till att mediepolitiken i de nordiska länderna i dag förs från mycket skilda utgångspunkter. De grundläggande principerna för programsamarbetet har redovisats i ministerrådets tilläggsmeddelande till rådet. Det finns i dag av allt att döma också en mycket bred uppslutning i våra länder kring det nordiska TV-samarbetet. Den tidigare rädslan och negativismen har försvunnit.

Attitydförändringen kan förklaras med en allt djupare förståelse av vad vi har att vänta av den snabba utvecklingen på medieområdet. De nationella gränserna sprängs. Små länder utsätts för en kraftig kulturell påverkan utifrån. Den nationella kulturen i dessa små länder måste på alla sätt stödjas och främjas. I det perspektivet öppnar ett nordiskt samarbete på medieområdet spännande möjligheter. Det kan få styrka genom att de nordiska länderna förvaltar ett gemensamt kulturarv samtidigt som vart och ett av dem har en kultur med mycket klart avskiljbar nationell identitet.

Den utformning av programsamarbetet som regeringarna samlats kring i ministerrådet innebär en kraftsamling kring de nationellt producerade programmen för att härigenom skapa ett nordiskt alternativ i det ökande programutbudet från skilda satelliter. Ett mål för samarbetet måste vara att sändningarna skall vara ett attraktivt och konkurrenskraftigt alternativ samtidigt som den nordiska samhörigheten främjas och olika grupper i de nordiska länderna får tillgång till program på det egna språket. Jag är övertygad om att den uppläggningsen av samarbetet kan vara intressant också i ett längre perspektiv.

En företeelse som kan verka som en utmaning mot ett i egentlig mening nordiskt kultursamarbete är de nya möjligheterna att med satellitsteknikens hjälp öka spridningen av grannlandsprogram. Grannlandets TV-sig-naler kan t.ex. fångas upp vid gränsen och sändas vidare till en kommunikationssatellit för spridning i kabelnät runt om i det egna landet. Detta är en utveckling som ger dem som är anslutna till kabelnät tillgång till enstaka grannländers TV-kanaler, men sträcker sig våra ambitioner inte längre än till detta, har vi svikit den nordiska tanken. Ett grannlandstittande som bara för två och två av våra länder närmare varandra kan försvaga det nordiska intresset och den nordiska gemenskaps känslan.

Ingen framgångsrik nationell mediepolitik kan i våra dagar föras enbart inom mediernas eget område. En nationell programproduktion av bra kvalitet är otänkbar, utan ett levande kulturliv utanför medierna. Teater, musik, film, litteratur, folkbildningsarbete, bildkonst – allt detta behövs som en grund för programverksamheten i radio och television. Därför måste en aktiv mediepolitik gå hand i hand med en aktiv kulturpolitik.

Detta förhållande får betydelse också på nordiskt plan. TV-samarbetet i Norden behöver den stimulans som det mera reguljära kultursamarbetet kan ge. Kulturlivet i våra nordiska länder kan bli mångsidigare, originellare och därmed rikare genom samarbete i Norden. Vad vi inte har förmågan att klara enskilt har vi möjlighet att genomföra tillsammans. Det blir särskilt viktigt i en situation då möjligheterna att utvidga de nationella budgetarna är begränsade. Samlade insatser stärker då de enskilda ländernas kultur- och mediepolitik.

Det rymms alltså spännande möjligheter i nordiskt kultursamarbete – men också risker. Det är svårt att få till stånd de verkligt stora samlingsprojekten. TV-samarbetet via satellit är ju en illustration till det. Därför riskerar vi att i kultursamarbetet fastna för det som är lättadministrerat, kanske oförargligt. Jag vill inte påstå att det förhållandet råder i dag, men självkritik kan ändå vara på sin plats. Nog upplever vi emellanåt obegenheten att göra djärva prioriteringar t.ex. när vi skall fördela nordiska pengar. Detta

stärker det bestående och motverkar förnyelse.

Vi talar ofta om den nya mediesituationen, men det vi står inför är egentligen en ny kultursituation som ställer små länder inför svåra påfrestningar. Skall ett nordiskt kultursamarbete kunna vara till hjälp i detta nya läge, krävs det handlingsberedskap och möjligheter att ta nya initiativ. Avsikten med det sammanhållna nordiska sekretariatet får inte bara bli att tillvarata möjligheterna att göra vissa administrativa besparingar. Ytterst gäller det att ge nytt liv åt verksamheten. Jag hoppas att detta särskilt skall komma att gälla det nordiska kultursamarbetet.

Karen Højte Jensen: Fru præsident! I virkeligheden har vi jo ingen konkret substans at diskutere under dette dagsordenspunkt, idet der ikke foreligger et formuleret projekt. Et sådant er i øvrigt en forudsætning for at vide, hvad vi taler om. Det vigtige er, at så mange som muligt har tilbud om at se andre landes programmer. Det styrker den kulturelle indsigt, og det styrker den kulturelle forståelse og den kulturelle udvikling. En udvælgelse af programmer fra andre nordiske lande, som skal distribueres over satellit, synes at være en indsnævring af valgmulighederne. I realiteten betyder det, at nogle skal udvælge for andre, sætte sig til dommer over andre. Det er ikke en god kulturpolitisk målsætning.

I Danmark blev der taget principiel stilling til radio- og TV-samarbejdet på nordisk plan ved NORDSAT-projektet, og situationen har ikke ændret sig, selv om der økonomisk set er tale om et billigere projekt.

Statsråd Langslet: Det er godt at Nordisk Råd her i Reykjavik på ny har vist sin betydning som pådriver for å få gennemført de virkelige store nordiske sager, som satellit-samarbejdet.

Norge har konsekvent under skiftende regeringer støttet arbeidet for et TV-samarbeid over satellitt. Vi har ønsket et varig samarbeid og et så omfattende samarbeid som mulig. Men problemene underveis har vært meget store. Samarbeidet holdt på å bryte sammen da den sosialdemokratiske danske re-

gjering i 1981 trakk Danmark ut, og det videre arbeid måtte begrenses til fire land. Ministerrådets beslutning fra mars 1982 har så dannet rammen om det samarbeid som har pågått siden. Men også det kom i alvorlig fare. Sosialdemokratene i Sverige gikk som kjent massivt mot den vedtatte studiefasen våren 1982. Da de senere kom i regjering, gikk de nølende med, men bare under forutsetning av at det svenske industriprosjektet Tele-X fikk en hovedrolle i det tekniske samarbeid.

De andre landene aksepterte at Tele-X-satellitten kunne anvendes som et første ledd i samarbeidet, men vi forutsatte at et permanent system måtte realiseres fellesnordisk, og at Tele-X-modellen dermed måtte konkurrere på linje med andre mulige satellittprosjekter, både teknisk og økonomisk. Fra svensk side ble det lagt sterke begrensninger på utredningene omkring slike alternativer. Mens vi opprinnelig ønsket å utrede alternative løsninger gjennom industristudier, endte utredningen med langt mer overfladiske gjennomgåelser av mulige alternativer. Og da utredningen så omsider lå på bordet, viste det seg at det ikke lenger var noen vilje til å treffe beslutning om et permanent system.

Dermed hadde vi ingen planer utover en enkelt eksperimentsatellitt, som ikke kunne garantere seerne noe varig tilbud om nabolandsprogrammer, og som dermed neppe kan motivere dem til relativt store investeringer i utstyr for å ta imot slike programmer. Det er derfor her vi må ta fatt på ny dersom samarbeidet skal få perspektiv. Vi må rydde vei for et permanent system.

Den aktuelle Tele-X-diskusjonen dreier seg altså om en mini-løsning for forsøk. Fra norsk side så vi det slik at selv en mini-løsning ville være bedre enn helt å gi opp, for den bærer tross alt i seg et håp om at TV-samarbeidet kan føres videre i utvidet omfang og varighet etter forsøksperioden. Derfor tok man i fjor høst fatt på arbeidet med et opplegg for bruken av TV-kapasiteten i Tele-X i en treårsperiode, gjennom to sammensatte kanaler – den ene med nyhets- og aktualitetspreg, og den annen med underholdnings- og kulturprofil. Tanken vant gjenklang i de deltakende land, og arbeidet vakte også ny interesse i Danmark. De siste var særlig gledelig, for uten dansk deltakelse blir dette et beklagelig amputert nordisk prosjekt.

I løpet av januar kom vi så nærmere en avtale enn vi noen gang hadde vært under hele utredningsfasen. Det var derfor en stor skuffelse da den svenske regjering ultimativt forlangte at prisen for Tele-X-kanalene skulle beregnes som om de utgjorde et fullverdig system og gav seerne alle en direkte-sendende satellitts fordeler. De andre land kunne selvsagt ikke godta dette, av følgende grunner:

- Tele-X er hovedsakelig et *svensk* satellittprosjekt som gir svensk industri betydelige utviklingsoppdrag, og Sverige kan ikke vente nordisk finansiering av disse utviklingsarbeidene.

- Hele opplegget er dessuten et *eksperiment*. Markedet for TV-sendingene er usikkert. Vi må anta at det hovedsakelig blir kabelnett som kan ta imot sendingene, og relativt få individuelle seere.

Jeg må dessuten minne om at det i dag er god tilgang på TV-kapasitet i kommunikasjonssatellitter.

Alt dette tilsier etter vår mening at prisen må beregnes ut fra hva tilsvarende tjenester koster i en kommunikasjonssatellitt.

Ministerrådet må nå ta stilling til prosedyrer for å følge opp rekommandasjonen, og jeg håper det arbeidet vil føre frem. Men jeg må klargjøre at den jo ikke i seg selv fjerner de årsaker som førte til bruddet. Med mindre Sverige erklærer seg rede til å ta utgangspunkt i det prisnivå de andre land har gått inn for, er det dessverre lite grunnlag for optimisme. Det er urealistisk å regne med at problemet kan løses ved den klassiske forhandlingsmetode, der man møtes på halvveien.

Men jeg er for min del overbevist om at hva som enn skjer med Tele-X-prosjektet – og jeg håper inderlig at det kan føres frem – vil tanken om og interessen for økt nordisk fjernsynsutveksling ikke kunne dø. Behovet er til stede, og det er veier til å føre det frem, bl. a. gjennom kommunikasjonssatellitter. Selv om det ikke gir oss den fullgode løsning som Nordsat tok sikte på, bringer det oss i riktig retning, og det ville være kulturpolitisk ufor-svarlig ikke å ta disse muligheter i bruk. Seerne ønsker større valgfrihet, og det er sterke kulturpolitiske grunner for at nordiske sendinger under enhver omstendighet må være med blant valgmulighetene. Det ville være en kulturpolitisk tragedie om vi etter hvert kommer dit at vi kan velge mellom et

utall europeiske fjernsynssendinger, men det eneste vi ikke kan velge inn, er sendingene fra de land som ligger oss nærmest geografisk og står oss nærmest kulturelt. Det må vi ikke risikere.

Gunnar Berge overtok herefter ledningen av forhandlingarna.

Steen: Ærede president! Jeg er enig med dem som sier at en talerstol i Nordisk Råd sannsynligvis ikke er den beste plass å føre forhandlinger fra. Jeg skal derfor ikke fristes til å kommentere den aktuelle forhandlingssituasjon, men vil gjerne igjen understreke tyngden i den enstemmige uttalelse fra kulturutvalget – en uttalelse som meget sterkt og samstemmig uttrykker den politiske vilje til ut fra kulturpolitiske målsettinger å nå fram til et resultat når det gjelder radio- og TV-samarbeidet i denne omgang. Dette har også å gjøre med troen på og tilliten til at det nordiske samarbeidet på disse helt avgjørende områder og konfrontert med disse grunnleggende kulturpolitiske utfordringer kan nå resultater. Det er hva vi i Nordisk Råds kulturutvalg har gitt uttrykk for, og dermed kan de berørte regjeringer ta opp igjen forhandlingene i forvisning om at det står en bred politisk opinion bak kravet om at disse forhandlinger skal nå fram til et resultat.

Jeg vil gjerne gjenta at vi først og fremst har en kulturpolitisk begrunnelse. Den ble så godt formulert av den norske kulturministeren fra denne talerstolen nettopp at jeg – og det vil jeg gjerne kulturministeren skal vite – med stor glede gir min varme tilslutning til de kulturpolitiske betraktninger som han gav uttrykk for mot slutten av sitt innlegg. Dette er ikke først og fremst noe industripolitisk spørsmål eller noen industripolitisk utfordring. Det er ikke en gang først og fremst en teknologisk utfordring. Det er først og fremst en kulturpolitisk utfordring, fordi det er et faktum – som en svensk kulturpersonlighet har uttalt: "Skit er skit, også via satellit". Hvis vi ikke har kulturprogrammer og kvalitet å formidle ved hjelp av den nye teknologien, er kulturpolitisk sett den nye teknologien ganske verdiløs. Av dette følger at et

utvidet nordisk samarbeid på radio- og TV-området også må få følger for det bredere kulturelle samarbeidet i Norden.

Det har vært snakket mye om internasjonaliseringen på kulturområdet i lys av den nye medieteknologiske utviklingen. Mange har gitt uttrykk for stor frykt for denne internasjonaliseringen. Jeg tilhører ikke dem som først og fremst ser med frykt på den utvidede internasjonalisering av kulturlivet. Tvert imot kan vi gjennom denne internasjonalisering motta impulser til vårt eget kulturliv av meget stor verdi. Men denne optimisme på internasjonaliseringens vegne bygger på en uttrykkelig forutsetning – at vi nasjonalt og nordisk har forutsetninger, evner, vilje og ressurser til å være med og møte denne internasjonaliseringen med våre egne nasjonale og vårt eget nordiske bidrag. Det er på dette området vi etter min mening møter den aller sterkeste utfordring. Det er også en forpliktelse for de nordiske land med den kulturarv som vi forvalter, å formidle til det internasjonale kulturliv de elementer som for hele det internasjonale samfunn vil være til inspirasjon og av verdi, og som vi finner i den felles nordiske kulturarven.

Vi må med andre ord ruste opp vårt teater, vi må ruste opp vårt musikkliv og vår filmproduksjon, for at vi gjennom det skal få verdifull kultur å formidle i den nye teknologien. Det kan ikke være noen oppgave for det nordiske TV-samarbeidet å konkurrere på de premisser som er nedfelt i "Dynastiet" eller i "Dallas". Utfordringen ligger først og fremst i å oppleve Strindberg som viktig og vesentlig også for norske, for finske, for danske og for islandske TV-seere. Utfordringen er å formidle den rike litteratur som vi finner i den klassiske litteraturen, men som vi også stadig får demonstrert at vi finner i den moderne nordiske litteraturen, dramatisere den, omskape den for visning i de nye mediene. Men skal vi makte det, må vi også ha vilje til å satse ressurser.

Hvis vi mener – og det hevder de fleste av oss – at det finnes en nordisk identitet og en felles nordisk kultur, felles nordiske verdier, finner vi etter min oppfatning på dette området kanskje den største utfordring til det nordiske samarbeidet og de nordiske samfunn i slutten av dette århundre. Ja, kanskje er den-

ne udfordring større enn de udfordringer som møter oss på det økonomiske, det industrielle og det teknologiske område. For saktens kan vi overleve en stagnasjon i utviklingen av vårt brutto nasjonalprodukt og i utviklingen av disponibel realinntekt. Men vi vil aldri kunne overleve som kulturfolk dersom vi avgjørende skader våre språk, hvis vi ikke er i stand til å bringe vår litteratur og vår historie og dermed vår nasjonale og nordiske identitet videre til nye generasjoner.

Bernhardt Tastesen: Hr. præsident! Jeg skal først gøre den bemærkning i anledning af indlægget fra statsråd Langset, at der faktisk ikke er grund til at politisere ind i den danske politik, for mig bekendt er der den samme holdning hos den tidligere socialdemokratiske regering og hos den nuværende regering til, hvordan Danmark skal forholde sig til det nordiske TV-samarbejde. Der er grunde til, at vi ikke er med i den tekniske del, og der er stærke grunde til, at vi er med i den programmæssige del, og det opfatter jeg som en fælles holdning.

Derfor vil de danske deltagere, når der skal stemmes om lidt, give udtryk for, at vi ønsker lykke med på vejen i de forhandlinger, som nu er bebudet, for at man finder frem til en fælles holdning, så projektet kan komme op at stå. Jeg forstår, at den tekniske del interesserer de fleste lande, men der er gode grunde til, at Danmark ikke er med her.

Det, der for os er afgørende, er den grundholdning, som flere talere har været inde på, nu til sidst Reulf Steen, i forbindelse med den kulturpolitik, som skal udvikles over de elektroniske medier.

Det vil blive således, at vi efter dansk lovgivning, som vedtages inden folketinget sendes hjem i dette forår, vil have mulighed for at langdistancefremføre de svenske og de norske programmer til Danmark, enten gennem et radiokædesystem eller igennem et kabelsystem. Det vil sige, at den tekniske forudsætning for, at de svenske og norske programmer, vore nabolandes programmer, kan spredes til hele Danmark, meget hurtigt vil være til stede. Det er klart, at kommer satellitten, vil de to satellittilbud sammen med 20–30 andre satellittilbud selvfølgelig også kunne modtages i Danmark.

Det er vor opfattelse, at skal vi have nordisk gensidighed med kulturpolitiske påvirkninger og fremme af den nordiske identitet, så vil det, hvad modtageforhold i Danmark angår, bedst kunne ske ved, at programmerne kommer ind over de nationale kanaler, det vil sige Danmarks Radios TV og det landsdækkende, af Danmarks Radio uafhængige TV-2, som vi forhåbentlig om kort tid opnår politisk enighed om i Danmark. Dermed vil der blive mere plads til dem, og jeg mener, at samarbejdet må bestå i, at man udveksler hinandens programmer.

Jeg er sikker på, at for et dansk publikum, for danske seere der har et behov for at få nordisk påvirkning, vil de knapper, man trykker på, først og fremmest være et valg mellem de to danske programmer, og derigennem vil der komme væsentlige nordiske påvirkninger. Det er klart, at man dernæst også vil kunne stille ind på de svenske og norske programmer, som man direkte kan tage ved langdistancefremføring, og jeg tror først i tredje led vil at det være således, at man måske finder frem til også at vælge satellitprogrammerne.

Det er et programpolitisk ønske hos os at få en klar udvikling her, og jeg ved, at min kollega Jimmy Stahr vil komme med et eksempel på, hvordan man kan udvikle et sådant programpolitisk samarbejde.

Ändring i medlemslistan

Det anmäldes, att Esko Aho återtagit sin plats i rådet och att Seppo Pelttari lämnat sessionen.

Rådet beslöt att ändra medlemslistan i enlighet härmed.

Stahr: Hr. præsident! Jeg synes også, at det er vigtigere at se på de ting, der samler os, fremfor at se på de ting, der skiller os på dette område. Der er ingen tvivl om, at på programsiden er der utrolig meget, der samler os inden for Norden, og der er nogle helt tydelige og spændende muligheder, ikke mindst hvis vi ser på ungdoms-TV. Det vil være meget naturligt i et ungdomsår at presse på de områder – ungdommen er et mindretal i den sammenhæng – og sikre, at vi får det bedst mulige samarbejde.

Det samme er tilfældet, når vi taler om børne-TV, for også på dette område er der helt naturlige sammenhænge i Norden, bl. a. i vores børns livsmønster, og derfor er det meget vigtigt, at vi presser på på disse områder.

Jeg tror, der er spændende muligheder, og at der er points at hente, og hr. præsident, hvis man skal se langt, er det spørgsmålet, om ikke "Karlsson på Taget" og "Pippi Langstrømpe" i længden har gjort lige så meget for det nordiske samarbejde som SAS og Nordisk Råd.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde votering medelst voteringsapparat huruvida utskottets förslag till bemyndigande för presidiet eller reservantens förslag skulle antagas.

För utskottets förslag röstade:

Esko Aho, Arne Andersson, Lennart Andersson, Stefán Benediktsson, Jo Benkow, Dorte Bennedsen, Gunnar Berge, Johan Buttedahl, Kaj Bärlund, Ólafur G. Einarsson, Mikko Elo, Lahja Exner, Arne Gadd, Kirsti Kolle Grøndahl, Eidur Guðnason, Rune Gustavsson, Flemming Hansen, Guttorm Hansen, Karen Thurøe Hansen, Margit Hansen-Krone, Guðrún Helgadóttir, Elsi Hetemäki-Olander, Karl-Erik Häll, Tytti Isohookana-Asunmaa, Olof Jansson, Karen Højte Jensen, Tyra Johansson, Gunnel Jonäng, Anker Jørgensen, Ilkka Kanerva, Sakari Knuuttila, Erkki Liikanen, Grethe Lundblad, Astrid Murberg Martinsen, Helge Adam Møller, Bente Mousten Nielsen, Hans Nyhage, Aase Olesen, Jan Petersen, Oddrunn Pettersen, Tuulikki Petäjaniemi, Kaj Poulsen, Håkon Randal, Gunvor Schnitler, Jimmy Stahr, Reulf Steen, Otto Steenholdt, Jens Steffensen, Pär Stenbäck, Jógvan Sundstein, Ilkka Suominen, Sten Svensson, Karin Söder, Bernhardt Tastesen, Friðjón Þórðarson, Hans Olov Tungesvik, Pekka Tuominen, Ole Gabriel Ueland, Bengt Westerberg, Bengt Wiklund, Odd With och Marjatta Väänänen.

För reservantens förslag röstade Pirkko Turpeinen.

Margrete Auken och Lilli Gyldenkilde *avstod från att rösta.*

Frånvarande var:

Esko Almgren, Gro Harlem Brundtland, Bjarne Mørk Eidem, Lahja Exner, Carl I. Hagen, Ivar Hansen, Per-Olof Håkansson, Jens Peter Jensen, Árni Johnsen, Anna-Liisa Jokinen, Finn Kristensen, Preben Lange, Paavo Lipponen, Peter Muurman, Berit Oscarsson, Erlendur Patursson, Per Petersson, Páll Pétursson, Heikki Riihijärvi, Ingrid Sundberg, Petter Thomassen och Lars Werner.

Utskottets förslag hade sålunda antagits med 62 röster mot 1. 2 medlemmar avstod från att rösta.

Utskottets förslag att lägga meddelandena om rekommendationerna nr 3/1982 och nr 15/1973 till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden till nästa ordinarie session *bifölls.*

5

A 658/k: Medlemsförslag om framtidsforskning rörande Norden och A 705/k: Medlemsförslag om nordiskt samarbete om framtidsforskning

Rådet företog ovannämnda två saker i ett sammanhang.

Kulturutskottet hade föreslagit, att Nordiska rådet i anledning av medlemsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att följa det arbete med framtidsstudier som pågår i de nordiska länderna och presentera en översikt över aktuella projekt samt förslag till nordiskt erfarenhetsutbyte utgående från det arbete som bedrivs nationellt.

Margrete Auken: Hr. præsident! Under generaldebatten havde mange medlemmer både af min partigruppe og af den socialdemokratiske partigruppe meldinger og indslag, som pegede på de områder, der hentydes til i vore forskellige forslag om fremtidsforskning.

Nu sidder vi her med en rekommendation, som i og for sig tager højde for det, men som ikke har villet interessere sig for, hvordan

man kan styrke dette område, hvordan man kan støtte og fremme det. Det er som om det ligger henne i fritidsafdelingen, hvor det ikke rigtig skal tages alvorligt.

Når man holder det op imod de oplysninger, vi har fået dels om atomsamarbejdet, dels om Gyllenhammar – de får lette penge, deres fremtidsvisioner triller lige ind på motorvejen i det nordiske samarbejde, det går glat igennem, lidt parlamentarisk knas, men ellers ikke så meget vrøvl – så bliver man lidt bekymret over, at de meget relevante ting, der foregår både inden for systemet og udenfor, jeg kunne nævne Foreningen Nordens meget aktive indsats også i disse sager, ikke bliver taget alvorligt. Vi forsøgte med vores rekommandation at stramme det op, så at man fik et mere seriøst samarbejde med disse grupper.

Nu er vi blevet omklamret i retning af kvælning. Vi vil alligevel optage det positivt. Vi vil støtte forslaget. Vor noget vaklende tillid til ministerrådssekretariatet skal have en chance, så vi ser med spænding frem til næste års C'eren, hvor den beretning kommer, og hvor man kan se, hvor seriøst dette bliver taget. Jeg ved, at Foreningen Norden, i hvert fald den danske formand, har samme interesse i at se, om C'eren tager det arbejde, som bedrives i Foreningen Norden, alvorligt, så det kommer med i C'erens beretning næste år. Vi håber, at den omklamring ikke var en kvælning, men at det var et tegn på, at man vil tage generaldebatten i disse dage så seriøst, at det afspejler sig i C'eren.

Steen: Hr. president! Margrete Auker er ikke lykkelig over å bli tatt avstand fra, men hun er heller ikke lykkelig over å bli omfavnet.

Jeg kan forøvrig bekrefte at hennes oppfatning er riktig når hun har tolket kulturutvalgets uttalelse som en omfavning – den er forhåpentligvis ikke for kvelende. Men uttalelsen er faktisk en tilslutning til intensjonene i forslaget. Jeg fant å ville si dette for at ingen misforståelser skulle bli etterlatt på dette punkt etter Margrete Aukens litt skeptiske ytring.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde votering medelst voteringsapparat be-

träffande utskottets förslag till rekommendation.

För rekommendationen röstade:

Esko Aho, Arne Andersson, Lennart Andersson, Margrete Auker, Stefan Benediktsson, Jo Benkow, Dorte Bennedsen, Gunnar Berge, Johan Buttedahl, Kaj Bärlund, Ólafur G. Einarsson, Mikko Elo, Kirsti Kolle Grøndahl, Eidur Guðnason, Lilli Gyldenkilde, Flemming Hansen, Karen Thurøe Hansen, Margit Hansen-Krone, Elsi Hetemäki-Olander, Karl-Erik Häll, Tytti Isohookana-Asunmaa, Olof Jansson, Karen Højte Jensen, Tyra Johansson, Anker Jørgensen, Sakari Knuutila, Paavo Lipponen, Peter Muurman, Helge Adam Møller, Bente Moustsen Nielsen, Hans Nyhage, Aase Olesen, Berit Oscarsson, Jan Petersen, Per Petersson, Oddrunn Pettersen, Kaj Poulsen, Håkon Randal, Gunvor Schnitler, Reulf Steen, Otto Steenholdt, Jens Steffensen, Ilkka Suominen, Sten Svensson, Karin Söder, Bernhard Tastesen, Friðjón Þórðarson, Pekka Tuominen, Pirkko Turpeinen, Ole Gabriel Ueland, Lars Werner, Bengt Wiklund och Odd With.

Mot rekommendationen röstade Ingrid Sundberg.

Ilkka Kanerva avstod från att rösta.

Frånvarande var:

Esko Almgren, Gro Harlem Brundtland, Bjarne Mørk Eidem, Lahja Exner, Arne Gadd, Rune Gustavsson, Carl I. Hagen, Gutorm Hansen, Ivar Hansen, Guðrún Helgadóttir, Per-Olof Håkansson, Jens Peter Jensen, Anna-Liisa Jokinen, Árni Johnsen, Elver Jonsson, Gunnel Jonäng, Finn Kristensen, Preben Lange, Erkki Liikanen, Grethe Lundblad, Astrid Murberg Martinsen, Sture Palm, Erlendur Patursson, Páll Pétursson, Tuulikki Petäjaniemi, Heikki Riihijärvi, Jimmy Stahr, Pär Stenbäck, Jógvan Sundstein, Petter Thomassen, Hans Olav Tungesvik och Marjatta Väänänen.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 53 röster mot 1. 1 medlem avstod från att rösta.

Ändring i medlemslistan

Det anmäldes, att Hannu Kemppainen återtagit sin plats i rådet och att Esko Almgren lämnat sessionen.

Rådet beslöt att ändra medlemslistan i enlighet härmed.

6

A 660/k: Medlemsförslag om stöd för regional nordisk informationsverksamhet

Kulturutskottet hade föreslagit, att Nordiska rådet i anledning av medlemsförslaget måtte antaga följande två rekommendationer:

Nordiska rådet rekommenderar att Nordiska ministerrådet under en övergångsperiod på maximalt tre år från den 1 januari 1985 deltar i finansieringen av Föreningarna Nordens regionala informationskontor, och

Nordiska rådet rekommenderar att de nordiska ländernas regeringar skapar förutsättningar för Föreningarna Norden att efter övergångsperiodens utgång bedriva regional informationsverksamhet i därför lämpliga former och lämplig omfattning.

Elsi Hetemäki-Olander (kulturutskottets talesman): Herr president! Kulturutskottet har efter en återremittering från 32:a sessionen 1984 slutbehandlat medlemsförslaget om stöd för regional nordisk informationsverksamhet, som presidenten också hänvisade till.

Medlemsförslaget gjordes ursprungligen i syfte att ytterligare bredda den med folklig förankring utövade informationsverksamheten som är så betydelsefull för det nordiska samarbetet.

Efter att rådet under sessionen i Stockholm i fjol gett sitt breda stöd för tanken att informationskontorens verksamhet skall finansieras till en del med nordiska medel även efter försöksperiodens utgång vid årsskiftet 1984-85, behandlade kulturutskottet medlemsförslaget på nytt och avgav den 6 maj 1984 ett yttrande till Nordiska rådets presidium. I yttrandet framhöll utskottet att utskottet inte såg några möjligheter att finansiera kontoren över den nordiska kulturbudgetens dispositionsmedel för 1985. Vid dimensioneringen av dispositionsmedlen för 1985 hade det, i enlighet med tidigare beslut, helt följdriktigt

inte längre tagits hänsyn till informationskontorens behov. Utskottet ansåg att möjligheterna till finansiering över den allmänna budgeten i stället borde prövas.

I syfte att säkra informationskontorens fortsatta verksamhet under en förlängd försöksperiod har även Nordiska rådets budgetkommitté, i ett yttrande avgivet till Nordiska rådets presidium, understrukit att en snabb lösning av finansieringen av kontorens verksamhet för år 1985 bör finnas. Förslaget gick ut på att verksamheten bör finansieras över Nordiska ministerrådets allmänna budget.

Vid sitt möte i augusti 1984 beslöt samarbetsministrarna att finansiera informationskontorens verksamhet från årsskiftet 1984-85 fram till den 1 juli 1985. Samtidigt beslöt samarbetsministrarna att vidare ekonomiskt stöd inte kan utgå utan att en evaluering av försöksverksamheten har ägt rum. Denna utvärdering är för övrigt nu utförd och utdelad till medlemmarna.

Med hänvisning till utskottets uttalanden i det första betänkandet om medlemsförslaget och med hänvisning till att förutsättningen för att nordiska medel överhuvudtaget skulle utgå för Föreningarna Nordens regionala informationsverksamhet var att finansieringen efter försöksperiodens utgång skulle ske på nationell bas, vidhåller utskottet sin principiella uppfattning att finansieringen av Föreningarna Nordens regionala informationskontor är en nationell uppgift.

Utskottet önskar emellertid ta hänsyn till de svårigheter som finns när det gäller att omedelbart efter försöksperiodens utgång övergå till nationell finansiering av informationskontoren. Utskottet är därför berett att förorda en fortsatt nordisk delfinansiering av kontorens verksamhet för en förlängd övergångsperiod på maximalt tre år. Enligt utskottet bör finansieringen ske över ministerrådets allmänna budget.

Rekommendationen i utskottets förslag är tudelad. A ena sidan riktas den till Nordiska ministerrådet i syfte att det skall trygga finansieringen under en treårig övergångsperiod från och med början av år 1985 och å andra sidan till de nordiska ländernas regeringar i syfte att skapa förutsättningar för en nationell finansiering efter den förlängda försöksperiodens utgång.

Herr president! Med hänvisning till medlemsförslaget och till utskottets första betänkande om medlemsförslaget yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde votering beträffande utskottets första förslag till rekommendation.

För rekommendationen röstade:

Esko Aho, Arne Andersson, Lennart Andersson, Margrete Auken, Stefán Benediktsson, Jo Benkow, Gunnar Berge, Johan Buttedahl, Kaj Bärlund, Ólafur G. Einarsson, Mikko Elo, Arne Gadd, Kirsti Kolle Grøndahl, Eidur Guðnason, Lilli Gyldenkilde, Flemming Hansen, Karen Thurøe Hansen,

Margit Hansen-Krone, Elsi Hetemäki-Olander, Karl-Erik Häll, Tytti Isohookana-Asunmaa, Olof Jansson, Karen Højte Jensen, Anna-Liisa Jokinen, Ilkka Kanerva, Hannu Kempainen, Sakari Knuuttila, Erkki Liikanen, Grethe Lundblad, Peter Muurman, Helge Adam Møller, Bente Moustén Nielsen, Hans Nyhage, Aase Olesen, Jan Petersen, Tuulikki Petäjaniemi, Kaj Poulsen, Håkon Randal, Gunvor Schnitler, Jimmy Stahr, Otto Steenholdt, Jens Steffensen, Ingrid Sundberg, Ilkka Suominen, Sten Svensson, Karin Söder, Bernhardt Tastesen, Friðjón Þórðarson, Pekka Tuominen, Pirkko Turpeinen, Lars Werner, Bengt Wiklund och Odd With.

Mot rekommendationen röstade Elver Jonsson.

Frånvarande var:

Dorte Bennedsen, Gro Harlem Brundtland, Bjarne Mørk Eide, Lahja Exner, Rune Gustavsson, Carl I. Hagen, Guttorm Hansen, Ivar Hansen, Guðrún Helgadóttir, Per-Olof Håkansson, Jens Peter Jensen, Tyra Johansson, Árni Johnsen, Gunnel Jonäng, Anker Jørgensen, Finn Kristensen, Preben Lange, Paavo Lipponen, Astrid Murberg Martinsen, Berit Oscarsson, Sture Palm, Erlendur Patursson, Per Petersson, Oddrun Pettersen, Páll Pétursson, Heikki Riihijärvi, Reiulf Steen, Pär Stenbäck, Jógvan Sund-

stein, Petter Thomassen, Hans Olav Tunesvik, Ole Gabriel Ueland, och Marjatta Väänänen.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 53 röster mot 1.

Härefter skedde votering beträffande utskottets andra förslag till rekommendation.

För rekommendationen röstade:

Esko Aho, Arne Andersson, Lennart Andersson, Margrete Auken, Stefán Benediktsson, Jo Benkow, Dorte Bennedsen, Gunnar Berge, Johan Buttedahl, Kaj Bärlund, Ólafur G. Einarsson, Mikko Elo, Lahja Exner, Arne Gadd, Eidur Guðnason, Lilli Gyldenkilde, Flemming Hansen, Karen Thurøe Hansen, Margit Hansen-Krone, Elsi Hetemäki-Olander, Per-Olof Håkansson, Karl-Erik Häll, Tytti Isohookana-Asunmaa, Olof Jansson, Karen Højte Jensen, Tyra Johansson, Elver Jonsson, Anker Jørgensen, Ilkka Kanerva, Arvo Kempainen, Hannu Kempainen, Sakari Knuuttila, Erkki Liikanen, Astrid Murberg Martinsen, Peter Muurman, Helge Adam Møller, Bente Moustén Nielsen, Aase Olesen, Jan Petersen, Tuulikki Petäjaniemi, Kaj Poulsen, Håkon Randal, Gunvor Schnitler, Jimmy Stahr, Reiulf Steen, Jens Steffensen, Ingrid Sundberg, Jógvan Sundstein, Ilkka Suominen, Sten Svensson, Bernhardt Tastesen, Friðjón Þórðarson, Pekka Tuominen, Pirkko Turpeinen, Lars Werner, Bengt Wiklund, Odd With och Marjatta Väänänen.

Frånvarande var:

Gro Harlem Brundtland, Bjarne Mørk Eide, Kirsti Kolle Grøndahl, Rune Gustavsson, Carl I. Hagen, Guttorm Hansen, Ivar Hansen, Guðrún Helgadóttir, Jens Peter Jensen, Árni Johnsen, Gunnel Jonäng, Finn Kristensen, Preben Lange, Paavo Lipponen, Grethe Lundblad, Hans Nyhage, Berit Oscarsson, Sture Palm, Erlendur Patursson, Per Petersson, Oddrun Pettersen, Páll Pétursson, Heikki Riihijärvi, Otto Steenholdt, Pär Stenbäck, Karin Söder, Petter Thomassen, Hans Olov Tunesvik, och Ole Gabriel Ueland.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 58 röster.

Ändring i medlemslistan

Det anmäldes, att Karin Söder för del av detta möte lämnat sessionen och ersatts av Bertil Jonasson.

Rådet beslöt att ändra medlemslistan i enlighet härmed.

7

A 674/k: Medlemsförslag om det nordiska stoffet i läromedel och läroplaner

Kulturutskottet hade föreslagit, att Nordiska rådet i anledning av medlemsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att vidta åtgärder för att utöka och fördjupa det nordiska stoffet i läromedel och läroplaner.

Härefter skedde votering medelst voteringsapparat beträffande utskottets förslag till rekommendation.

För rekommendationen röstade:

Esko Aho, Esko Almgren, Arne Andersson, Lennart Andersson, Margrete Auken, Stefán Benediktsson, Jo Benkow, Dorte Bennedsen, Gunnar Berge, Johan Buttedahl, Kaj Bärlund, Ólafur G. Einarsson, Mikko Elo, Arne Gadd, Kirsti Kolle Grøndahl, Eidur Guðnason, Rune Gustavsson, Lilli Gyldenkilde, Flemming Hansen, Karen Thurø Hansen, Margit Hansen-Krone, Guðrún Helgadóttir, Elsi Hetemäki-Olander, Karl-Erik Häll, Tytti Isohookana-Asunmaa, Olof Jansson, Karen Højte Jensen, Tyra Johansson, Anna-Liisa Jokinen, Bertil Jonasson, Elver Jonsson, Gunnel Jonäng, Anker Jørgensen, Ilkka Kanerva, Sakari Knuuttila, Erkki Liikanen, Grethe Lundblad, Astrid Murberg Martinsen, Peter Muurman, Helge Adam Møller, Bente Moustén Nielsen, Aase Olesen, Jan Petersen, Per Petersson, Páll Pétursson, Tuulikki Petäjaniemi, Kaj Poulsen, Håkon Randal, Gunvor Schnitler, Jimmy Stahr, Reulf Steen, Otto Steenholdt, Jens Steffensen, Ingrid Sundberg, Jógvan Sundstein, Ilkka Suominen, Sten Svensson, Friðjón Þórðarson, Pekka Tuominen, Pirkko Turpeinen, Lars Werner, Bengt Wiklund, Odd With och Marjatta Väänänen.

Frånvarande var:

Gro Harlem Brundtland, Bjarne Mørk Eidem, Lahja Exner, Carl I. Hagen, Guttorm Hansen, Ivar Hansen, Per-Olof Håkansson, Jens Peter Jensen, Árni Johnsen, Finn Kristensen, Preben Lange, Paavo Lipponen, Hans Nyhage, Berit Oscarsson, Sture Palm, Erlendur Patursson, Oddrunn Pettersen, Heikki Riihijärvi, Pär Stenbäck, Bernhard Tastesen, Petter Thomassen, Hans Olav Tungesvik och Ole Gabriel Ueland.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 64 röster.

8

A 679/k: Medlemsförslag om stöd till Nordiska konstskolan i Karleby

Kulturutskottet hade föreslagit, att Nordiska rådet i anledning av medlemsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att utreda möjligheterna att utforma ett enhetligt system för ersättning till kommuner för specialutbildning av elever från annat nordiskt land.

Tytti Isohookana-Asunmaa (kulturutskottets talesman): Herr president! Kulturutskottet har slutbehandlat ett medlemsförslag om stöd till Nordiska konstskolan i Karleby. I medlemsförslagens motiveringar konstateras, att Karleby stad i mellersta Österbotten i Finland år 1980 fattade ett beslut om att utveckla och stimulera konstutbildningen i regionen. År 1982 företogs en utvärdering av behovet och möjligheterna till en tvåårig grundläggande konstutbildning med svenska som utbildningsspråk.

Utredningen gav vid handen att Karleby stad hade viljan att stå som ansvarig för konstskolan, konstaterades det i medlemsförslaget. Skolans verksamhet inleddes i januari 1984.

Kulturutskottet finner det mycket positivt att man på kommunal nivå har tagit detta initiativ för att utveckla konstutbildningen i området och att man har gått in för att ge utbildningen en nordisk prägel. Karleby stad,

som även har påtagit sig ett stort ekonomiskt ansvar för skolan, har gjort en betydelsefull insats för att på detta område utveckla kultursamarbetet i Norden.

Nordiska konstskolan är öppen för elever från hela Norden. Av de 20 elever som första gången antogs till skolan kommer 12 från Sverige, 5 från Finland och 3 från Norge. I medlemsförslaget understryks det väsentliga i att kommunen kunde få ersättning för de elever som kommer från annat nordiskt land på samma sätt som ersättning utgår för de elever som kommer från andra kommuner i Finland än Karleby.

De upplysningar utskottet har inhämtat visar att det inte finns någon enhetlig praxis ifråga om ersättningen för utbildningskostnaderna. I vissa fall betalar eleverna själva ersättning, i vissa fall är utbildningen avgiftsfri och i andra fall står elevernas hemkommuner för utbildningskostnaderna.

I medlemsförslaget föreslås även att frågan om stöd över den nordiska kulturbudgeten till nordiska konstskolan skulle utredas.

Utskottet konstaterar att Nordiska kulturfonden under 1984 har beviljat skolan ett anslag på 200 000 danska kronor. Utskottet anser att det även i fortsättningen bör vara möjligt för skolan att erhålla stöd ur nordiska medel för verksamheten och för enskilda projekt som skolan eventuellt tar initiativ till. Däremot kan utskottet inte, med hänsyn till den svåra budgetsituationen inom det nordiska kultursamarbetet och med hänsyn till de prioriteringar utskottet har slagit fast, förorda ett permanent anslag till Nordiska konstskolan på eget moment i den nordiska kulturbudgeten.

Rekommendationen i utskottets förslag är riktad till ministerrådet och jag väddar därför på utskottets vägnar att ministerrådet utreder möjligheterna att utforma ett enhetligt system för ersättning till kommuner för specialutbildning av elever från annat nordiskt land.

Herr president! Med hänvisning till medlemsförslaget yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde votering medelst voteringsapparat beträffande utskottets förslag till rekommendation.

För rekommendationen röstade:

Esko Aho, Arne Andersson, Lennart Andersson, Margrete Auken, Jo Benkow, Dorte Bennedsen, Gunnar Berge, Johan Buttedahl, Kaj Bärlund, Ólafur G. Einarsson, Mikko Elo, Arne Gadd, Kirsti Kolle Grøndahl, Eišur Guðnason, Lilli Gyldenkilde, Flemming Hansen, Karen Thurøe Hansen, Margit Hansen-Krone, Elsi Hetemäki-Olander, Per-Olof Håkansson, Karl-Erik Häll, Tytti Isohookana-Asunmaa, Olof Jansson, Karen Højte Jensen, Tyra Johansson, Gunnel Jonäng, Ilkka Kanerva, Sakari Knuuttila, Astrid Murberg Martinsen, Bente Mousten Nielsen, Jan Petersen, Per Petersson, Páll Pétursson, Tuulikki Petäjaniemi, Kaj Poulsen, Gunvor Schnitler, Reulf Steen, Otto Steenholdt, Jens Steffensen, Ingrid Sundberg, Ilkka Suominen, Sten Svensson, Karin Söder, Bernhard Tastesen, Friðjón Þórðarson, Lars Werner och Bengt Wiklund.

Frånvarande var:

Esko Almgren, Stefán Benediktsson, Gro Harlem Brundtland, Bjarne Mørk Eidem, Lahja Exner, Rune Gustavsson, Carl I. Hagen, Guttorm Hansen, Ivar Hansen, Guðrún Helgadóttir, Jens Peter Jensen, Árni Johnsen, Anna-Liisa Jokinen, Elver Jonsson, Anker Jørgensen, Finn Kristensen, Preben Lange, Erkki Liikanen, Paavo Lipponen, Grethe Lundblad, Peter Muurman, Helge Adam Møller, Hans Nyhage, Aase Olesen, Berit Oscarsson, Sture Palm, Erlendur Patursson, Oddrun Pettersen, Håkon Randal, Heikki Riihijärvi, Jimmy Stahr, Pär Stenbäck, Jógvan Sundstein, Petter Thomassen, Hans Olav Tungesvik, Pekka Tuominen, Pirkko Turpeinen, Ole Gabriel Ueland, Odd With och Marjatta Väänänen.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 47 röster.

9

A 693/k: Medlemsförslag om Norden som hemmamarknad för fonogram med nordisk musik

Kulturutskottet hade föreslagit, att Nordiska rådet i anledning av medlemsförslaget antar följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet,

1. att utge en katalog över nordisk musik,
2. att lägga fram förslag till åtgärder för att förbättra distributionen av nordisk musik inom och utom Norden, och
3. att utreda frågan om ökad samordning av produktionen av fonogram med nordisk musik.

Ingrid Sundberg (kulturutskottets talesman): Herr president! Den nordiska marknaden för fonogram med seriös musik är förhållandevis liten. Än mindre är emellertid marknaden för fonogram med nordisk musik. Den kvantitativt relativt obetydliga kvalitetsproduktion som finns tillgänglig i dag har till stor del byggts upp under tidigt 1970-tal när marknaden var mer expansiv.

Det finns en allmän önskan att sprida nordisk musik. Det medlemsförslag som har väckts i Nordiska rådet om Norden som hemmamarknad för fonogram med nordisk musik har rönt en översvallande positiv behandling av remissorganen. Dessa anser bl. a. att produktion och distribution av nordisk musik är en av förutsättningarna för att man skall kunna upprätthålla en kulturell identitet inom det nordiska området. Det är också min uppfattning.

Jag vill gärna tillägga att tillkomsten av Nordiska rådets musikpris kan ses som ett led i denna verksamhet. Det utgör en stimulans för musikaliskt nyskapande av högklassig musik i våra länder. Och det är min förhoppning att de verk som deltar i tävlingen om musikpriset i ökad grad kommer att spelas in och distribueras i våra länder. Här föreligger brister som kan minska genom Nordiska rådets godtagande av utskottets förslag.

Kulturutskottet har ställt sig positivt till medlemsförslaget. En förstärkning av insatserna för att utveckla produktionen och distributionen av grammofonskivor, kassetter

och laserskivor är av väsentlig betydelse för att hävda den nordiska musikens position – inte minst i ett läge där det internationella musikutbudet blir alltmer framträdande också i våra länder.

Utskottet anser det viktigt att marknadsföringen och distributionen av nordiska fonogram förbättras och ställer sig positivt till förslaget om en gemensam nordisk distributionsorganisation som skulle kunna förverkligas genom samarbete mellan olika distributörer i Norden.

Ett viktigt led för att sprida nordisk musik av hög kvalitet är att presumtiva köpare och lyssnare vet vad som finns på marknaden. Utskottet föreslår därför att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att utge en katalog över nordisk musik.

De övriga förslagen, att lägga fram förslag till åtgärder för att förbättra distributionen och att utreda frågan om en ökad samordning av produktionen, har redovisats av presidenten.

Sten Svensson: Herr president! I medlemsförslaget framförs tanken att en undersökning angående möjligheterna att främja samordnad inspelning och utgivning av fonogram med nordisk musik skall initieras. Vad som avses är den utgivning som i dag sker med någon form av statligt stöd. Vår mening är att offentliga medel endast skall användas för att fylla luckor i tillgängliga inspelningar. En nordisk samordning skulle ge en bredare bas härför och möjliggöra produktion som ej skulle kunna genomföras i ett enskilt land. Krav av denna innebörd växer sig dessutom allt starkare mot bakgrund av en allt kärvare samhällsekonomi.

Samhällsstödet borde kunna resultera i fler högklassiga fonogram om den i Finland använda modellen blev förebild för hela Norden, vilket skulle medföra t. ex. i Sverige att den statliga fonogramproducenten Caprice fick konkurrera om bidragen med övriga företag på marknaden. Sannolikt bör Caprice först brytas ut ur Rikskonserter och göras till ett självständigt fonogrambolag. Men i synnerhet bör möjligheterna för lönsammare produktion i större serier genom ett nordiskt samgående av motsvarande bolag undersökas.

En samnordisk arbetsgrupp borde tillsättas för att få till stånd en "clearing" varigenom man inom Norden kan bistå varandra att ge ut inspelningar av verk som annars aldrig skulle ges ut.

Den klassiska "standardrepertoaren" bör man kunna överlämna till de stora internationella bolagen. Bättre servicemöjligheter och möjligheter för gemensam exportmarknadsföring i utomnordiska länder skulle också bli följden av nordisk samordning. Det är också erforderligt att utarbeta en samnordisk katalog över tillgängliga fonogram med nordisk musik. Distributionen av fonogram fungerar på nationellt plan mycket bristfälligt. Det blir huvudsakligen de stora multinationella koncernernas produktion av standardrepertoaren som finns tillgänglig, i varje fall på smärre orter.

En samnordisk katalog över den seriösa repertoaren skulle utgöra ett väsentligt bidrag till att bryta detta dödläge i marknadsföringen. Ett första steg togs 1981, då en amerikansk specialist inom ramen för Nordiska rådets publikationer utgav en "selektiv diskografi" över 2000 inspelningar från de nordiska länderna som även omfattade populärmusik och de stora internationella bolagens utgivning. Denna diskografi, "Music from Scandinavia", bör ha främjat marknadsföringen av nordisk musik utom Norden. Detta arbete bör därför ej bli ensamt i sitt slag. En katalog kan även ge upplysning om vilka luckor som finns bland existerande inspelningar och ge anledning att rikta det offentliga stödet till bolag som är beredda att satsa på inspelningar av hittills oinspelad repertoar.

Nordisk insats för utgivning av inspelningar med nordisk musik bör sålunda gå ut på att samordna inspelning på fonogram av värdefull nordisk musik, att vidta åtgärder för gemensam marknadsföring inom och utom Norden samt att stödja export utom Norden av fonogram innehållande nordisk musik. Genom sådana åtgärder skulle Norden kunna bli en hemmamarknad även för musikutgivning. I dessa sammanhang borde man, som Ingrid Sundberg påpekade, även kunna beakta utgivningen av de musikverk som får Nordiska rådets musikpris.

Till sist, herr president! Att vi här i Norden har rika källor att ösa ur visar även tisdags-

kvällens utomordentliga musikprogram som sessionsdeltagarna fick njuta av. Reykjavíks blåskvintett och Hamraliðarkören har all heder av sina framträdanden med fina tolkningar av kompositioner på hög kvalitetsnivå.

För en tid sedan hade jag lyckan att lyssna på det symfoniska orkesterverket "Leidsla" av den isländske kompositören Jón Nordal. Detta verk, framfört i Stockholms Konsert hus, gjorde ett mycket starkt intryck på mig. Såvitt jag vet finns inte detta verk inspelat. Jag har letat förgäves, och detta konstaterande gav mig impulsen till att väcka det aktuella medlemsförslaget.

Det är en händelse som ser ut som en tanke, när tisdagens musikprogram avslutades med ett verk av samme kompositör – Jón Nordal! Cirkeln kändes sluten och jag känner mycket stor tacksamhet över de förslag till åtgärder som ett enhälligt kulturutskott lägger fram inför rådet. Jag är övertygad om att dessa blir till stor glädje för den nordiska tonkonsten och för den nordiska konstmusiken.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde votering medelst voteringsapparat beträffande utskottets förslag till rekommendation.

För rekommendationen röstade:

Esko Aho, Arne Andersson, Lennart Andersson, Margrete Auken, Stefán Benedikts-son, Jo Benkow, Dorte Bennedsen, Gunnar Berge, Johan Buttedahl, Kaj Bärlund, Bjarne Mørk Eidem, Ólafur G. Einarsson, Arne Gadd, Eidur Guðnason, Rune Gustavsson, Flemming Hansen, Karen Thurøe Hansen, Margit Hansen-Krone, Guðrún Helgadóttir, Elsi Hetemäki-Olander, Per-Olof Häkans-son, Karl-Erik Häll, Tytti Isohookana-Asun-maa, Olof Jansson, Jens Peter Jensen, Karen Højte Jensen, Tyra Johansson, Bertil Jonasson, Anna-Liisa Jokinen, Elver Jonsson, Gunnel Jonäng, Anker Jørgensen, Ilkka Kanner-va, Hannu Kempainen, Sakari Knuut-tila, Finn Kristensen, Erkki Liikanen, Astrid Murberg Martinsen, Bente Moustén Nielsen, Hans Nyhage, Berit Oscarsson, Sture Palm, Jan Petersen, Per Petersson, Oddrun Petter-

sen, Tuulikki Petäjaniemi, Kaj Poulsen, Håkon Randal, Gunvor Schnitler, Jimmy Stahr, Reilulf Steen, Otto Steenholdt, Jens Steffensen, Ingrid Sundberg, Ilkka Suominen, Sten Svensson, Friðjón Þórðarson, Hans Olav Tungesvik, Pirkko Turpeinen, Lars Werner, Bengt Wiklund och Marjatta Väänänen.

Lilli Gyldenkilde *avstod från att rösta.*

Frånvarande var:

Gro Harlem Brundtland, Mikko Elo, Lahja Exner, Kirsti Kolle Grøndahl, Carl I. Hagen, Guttorm Hansen, Ivar Hansen, Árni Johnsen, Preben Lange, Paavo Lipponen, Grethe Lundblad, Peter Muurman, Helge Adam Møller, Aase Olesen, Erlendur Patursson, Páll Pétursson, Heikki Riihijärvi, Pär Stenbäck, Jógvan Sundstein, Bernhardt Tastesen, Petter Thomassen, Pekka Tuominen, Ole Gabriel Ueland och Odd With.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 62 röster. 1 medlem avstod från att rösta.

10

A 678/k: Medlemsförslag om ett fredscentrum i Norden

Kulturutskottet hade föreslagit, att Nordiska rådet icke måtte företaga sig något i anledning av medlemsförslaget.

Sture Palm hade fogat ett särskilt yttrande till utskottets betänkande.

Palm: Herr president! Jag har till detta betänkande lämnat ett särskilt yttrande. Det gäller behandlingen av förslaget om ett fredscentrum på Åland.

Genom presidiets beslut har medlemsförslaget inte varit föremål för remissbehandling. Någon förklaring till detta beslut har inte givits.

Den utblivna remissbehandlingen har föranlett utskottet att på eget initiativ ordna en föredragning med representanter för Nordiska samarbetskommittén för internationell politik, inklusive konflikt- och fredsforskning. Denna kommitté, som inrättades av Nordiska

rådets organ redan år 1959, besitter särskilda kunskaper i detta ärende.

Av föredragningen som förekom inför utskottet framgick med stor tydlighet, att man fann flera skäl tala för de synpunkter som framförs i medlemsförslaget.

I en särskild promemoria, som också överlämnats till kulturutskottet, redovisas kommitténs synpunkter. Denna promemoria återfinns emellertid inte i utskottets tryckta material som sessionen nu skall ta ställning till. Det betyder att sessionens deltagare får nöja sig med ett utomordentligt magert material som underlag för sitt beslut.

Jag finner förfarandet mycket märkligt och anser det naturligt att frågan om ett fredscentrum på Åland bör få en förnyad aktualitet vid kommande session.

Många års erfarenhet av arbetet i Nordiska rådet har lärt mig att det oftast tar mycket lång tid för nya tankar att mogna och bli accepterade i vårt nordiska samarbete.

Herr president! Jag har i detta sammanhang inget yrkande men vill med denna bemärkning ge uttryck åt övertygelsen om att denna fråga måste återkomma vid en senare session och då få en grundligare behandling.

Tuominen: Herr president! Det har hävdats att Ålands socialdemokrati går på kryckor. Jag skall försöka klara av det här med att säga några ord fritt ur hjärtat om den här frågan.

Jag tänkte börja med en liten randanmärkning. Som vi alla vet har här i Reykjavík funnits en hel hop ungdomar församlade till ungdomens Nordiska råd. Man har där behandlat de teman, som har föreslagits skulle vara grunden för världsungdomsåret 1985. Under dess session har man också behandlat fredsfrågor och intressant i det sammanhanget är att man där noterade att rådet på sin agenda har haft ett sådant medlemsförslag som finns här på agendan nämligen frågan om ett fredscentrum på Åland och man stödde det helhjärtat. Den unge åländske ordföranden uttalade sig för vår lokalradio på följande sätt i går – jag råkade nämligen höra det: "Vi är framtidens folk osv.". Detta som en randanmärkning.

Sedan över till medlemsförslaget.

Ålands socialdemokrater har haft möjlighet att i begynnelsekedet diskutera medlemsförslaget med förslagsställarna och klämmen utformades då i enlighet med våra önskemål såsom medlemsförslaget säger "i anslutning till Nordens institut på Åland". Sedan har vi kanske haft en viss olik uppfattning om vad detta betyder. Sture Palm har väl närmast, om jag nu får lov att tolka honom, ansett, att det skulle vara inriktningen på det institut man har upprättat på Åland, medan vi kanske mera har ansett att det skulle vara en del av den verksamheten. Vi vidhåller kravet och behovet av ett kulturinstitut, men vid sidan av kulturinstitutet, som en del av den kulturella verksamheten, har vi ansett att detta skulle vara ett mycket gott ämnesområde att syssla med, enkannerligen på det internationellt demilitariserade Åland.

Sedan, herr president, stöder jag helhjärtat Sture Palm i hans beklagande av att medlemsförslaget inte sändes på en normal remissrunda utan har fått något legär behandling i utskottet av den orsaken att utskottet inte besuttit tillräcklig sakkunskap i alla avseenden. Jag stödde medlemsförslaget ändå in på slutrakan, men eftersom det inte fanns understöd för saken i utskottet, så var det bäst att ta skeden i vacker hand och försöka få ut så mycket som möjligt av det hela.

I utskottets betänkande finns tre saker som jag tycker är väsentliga. Den första är, att den existerande kommitténs verksamhet bör styrkas, den kommittén anordnar konferenser och där finns ett önskemål om att dessa konferenser kunde anordnas i samarbete med Nordens institut på Åland och ytterligare finns där en önskan om att kommittén skulle bredda sin verksamhet så att den skulle bli något folkligare än kommitténs arbete i dag är.

Herr president! Sedan några synpunkter om förhållandena i landskapet Åland. Efter sessionen i Stockholm hade vi en allmänpolitisk debatt och där sade jag bl. a. att det kan väl inte vara fel att i den här församlingen diskutera frågan om en kärnvapenfri zon i Norden. Det ansågs då ännu, att detta var att gå litet för långt. Det ansågs, att jag var ute och cyklade utanför parlamentets kompetens. Men utvecklingen har varit väldigt

snabb de senaste åren på Åland. Vi hade väl grävt ner oss i försvarspositionen för kulturinstitutet och nu har vi grävt igen de skyttegravarna och pricken över iet var väl en Röda korskonferens för fred med 105 länder, som fick upp ögonen för allmänheten på Åland om att det åländska territoriet har en framtida uppgift i sådana här sammanhang. Vår talman, landstingets talman, numera mycket aktiv i fredsfrågor och också den kulturansvariga i landskapsstyrelsen, har uttalat sig positivt för intentionerna i medlemsförslaget.

Slutligen, herr president, stöder jag alltså de tankar, som Sture Palm kom fram med. Måhända var medlemsförslaget för tidigt väckt och säkert bör vi återkomma till saken när den har vilat en tid. Då tror jag att föret är mycket bättre.

Gadd: Herr president! Jag känner ett behov av att instämma i Sture Palms inlägg. Han koncentrerade sig till den rent formellt mycket besynnerliga behandling som kulturutskottet har gett ärendet. Jag tycker att frågan trots allt är av så stor betydelse att vi i Nordiska rådet borde ha tagit vara på möjligheten att redan här i Reykjavík göra något fint av den. Ålandsfrågan är ju ett av de verkligt få exemplen där en allvarlig konfliktsituation kunnat sluta illa — sluta i krig — men som genom internationell skiljedom gick att lösa fredligt. Jag tycker att alla folken i Norden borde ha intresse av att göra något för att hugfästa det minnet.

Nu är situationen som den är, och vi som tycker att frågan borde ha kunnat klarats redan här i Reykjavík behöver inte driva den längre här och nu. Jag vill ändå säga att frågan bör komma tillbaka och att den då inte får bli en stridsfråga. Jag utgår också från att kulturutskottet när frågan återkommer skall behandla den på för Nordiska rådet sedvanligt sätt. Jag hoppas och tror att vi då kommer att vara eniga i ett positivt ställningstagande.

Eiður Guðnason: Herr president! Med anledning av det som den närmast föregående talaren sade om behandlingen av detta medlemsförslag i kulturutskottet vill jag understryka att detta förslag på alla sätt har fått en

helt normal behandling i utskottet. Det var bara så att det i utskottet inte fanns något stöd för medlemsförslaget i den form som det föreligger.

I det nordiska samarbetet har vi en nordisk samarbetskommitté för internationell politik och för konflikts- och fredsforskning, och den kan gärna göra mer i detta sammanhang. Det har visat sig i hela vårt samarbete på kulturfältet att det är svårt att få pengar till institutioner som redan finns och att det är ännu svårare att få pengar till nya institutioner, speciellt när det ute på fältet finns institutioner som redan sysslar med samma saker som de nytillkommande föreslås få till uppgift att sköta.

Olof Jansson: Nyligen uttalade sig Pekka Tuominen från åländsk sida i denna fråga. Jag skall i stort sett stöda honom. Han nämnde i början Ålands socialdemokrater, men vi är nog alla i stort på samma linje från åländsk sida och har också varit det från första början allmänpolitiskt sett, oberoende av partiförhållanden.

Tanken på ett fredscentrum är mycket god och att Åland stöder den i princip är helt klart. Men det var en litet olycklig sammankoppling i det skede när Nordens institut på Åland planlades. Detta ursprung och syftemål var av kulturell art i verksamheten, precis som Nordens hus här i Reykjavík och Nordens hus i Törshavn.

På denna grund kunde också Åland ställa lokaler till förfogande; det behövdes icke något kapital för byggnader såsom det har varit i övriga fall, vilket hade försvårat tillkomsten av Nordens institut på Åland. Vi var angelägna om att det skulle bli ett någorlunda snabbt genomförande med de resurser som fanns. Ett fredscentrum på Åland hade krävt större resurser och borde icke få inverka hämmande i verksamheten inom den kulturella sektorn. Tanken är god; men ett fredscentrum fördrar som sagt helt andra resurser. Därför bör saken kunna återkomma så småningom.

När det gäller placeringen just på Åland så är den saken klar, att Åland är en utmärkt internationell modell för hur konfliktnärvaro har lösts för fredens bevarande. Det var så tidigt som på 1920-talet, dels genom tillkoms-

ten av de nationella garantierna för Åland med bevarandet av språk och kultur och dels genom Genève-konventionen, som gjorde Åland helt neutraliserat och demilitariserat, dvs. totalt vapenfritt i alla avseenden. Detta har stått sig alltfört, också genom andra världskriget oförändrat. Härvid ställer vi upp från åländsk sida när det gäller att exportera denna modell för fredsarbetet till världen i övrigt. Men tillika, herr president, får vi minnas i detta att Ålands neutralitet inte bara är en lokal sak utan dess grund bygger på en mycket bred internationell samverkan långt ut över Norden. I dag står cirka 15 nationer formellt bakom Ålands neutralitet och när vi tar Åland som exempel som modell för fredens uppbyggnad är det gott om ett sådant arbete då också får en mycket bred internationell förankring.

Palm: Herr president! För att eventuella läsare av protokollet från denna session skall få en riktig beskrivning av vad som har skett vill jag till utskottets ordförande säga att vad jag framhöll i mitt inlägg var att presidiet inte har medgivit att medlemsförslaget skulle remissbehandlas.

Jag tillät mig också erinra om att vi har ett eget organ för det här området sedan 1959. Det har haft en föredragning för utskottet, som har lämnat en promemoria som vi har haft som utskottshandling men inte gått till trycket. Det är naturligtvis formellt riktigt, men det finns skäl att påpeka att underlaget är alltför knapphändigt för en rimlig debatt i plenum kring frågorna.

Jag kan inte förstå den mycket snäva behandlingen som förslaget redan i begynnelsen har fått av presidiet i begynnelsen.

Eiður Guðnason: Herr president! Jag vill bara understryka att det var presidiets beslut att medlemsförslaget icke skulle sändas på remiss.

Till våra möten i kulturutskottet kom representanter för SIPRI och för den nordiska samarbetskommittén för internationell politik. Vi fick all den information som vi begärde, men i rådet brukar man inte trycka sådana papper.

Jag upprepar att medlemsförslaget har fått en sedvanlig behandling i kulturutskottet.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, *biföljs utskottets förslag.*

11

C 12/k: Berättelser rörande kulturutskottets verksamhetsområde 1983

Kulturutskottet hade föreslagit, att Nordiska rådet måtte lägga berättelserna till handlingarna.

Utskottets förslag biföljs.

Mötet avbröts här efter kl. 12.35 och återupptogs kl. 15.00.

Påll Pétursson övertog här efter ledningen av förhandlingarna.

Ändring i medlemslistan

Det anmäldes, att Per Petersson för resten av detta och del av nästa möte lämnat sessionen och ersatts av Filip Fridolfsson.

Rådet beslöt att ändra medlemslistan i enlighet härmed.

12

E 2: Fråga till Nordiska ministerrådet angående domicillandets stöd till kulturinstitutioner på den nordiska kulturbudgeten¹

Elsi Hetemäki-Olander: Herr president! Med hänvisning till Nordiska ministerrådets meddelande i anledning av rekommendation nr 11/1983 angående ökat domicillandsstöd till de på den nordiska kulturbudgeten uppförda nordiska institutionerna ber jag att få ställa följande fråga:

Vad ämnar Nordiska ministerrådet göra för att domicillandets skall ta över de kostnader som direkt kan hänföras till upprätthållande av respektive institution på dess placeringsort?

Minister Ragnhildur Helgadóttir: Herr president! Frågeställaren hävdar att de nordiska kulturinstitutionernas verksamhet försvåras på grund av att en betydelsefull del av totalbudgeten går till hyreskostnader. Vidare påstås att de höga hyreskostnaderna kan leda till underskott om inte verksamheten skärs ned. Frågeställaren menar att ökad domicillandsfinansiering av fasta kostnader skulle medföra att resurserna för verksamheten skulle öka och att riskerna för underskott därmed skulle minska.

Låt mig, herr president, inledningsvis framhålla, att de nordiska kulturinstitutionernas fasta driftkostnader i budgeteringen inte påverkar bedömningen av själva verksamhetsanslaget. Hyreskostnaderna är bestämda i avtal. Det innebär att ministerrådet har tagit på sig ett förpliktigande att stå för sådana avtalade kostnader utan att det skall leda till budgetöverskridande för institutionerna. Om de fasta kostnaderna under ett budgetår leder till räkenskapsunderskott, beror det på avtalsenliga förändringar, som inte kunnat beaktas i budgeteringen. Denna avtalsenliga ökning kompenseras institutionerna för i efterhand och underskottet leder alltså inte till en reduktion av budgetanslaget för verksamheten.

Samnordiskt finansierade hyreskostnader påverkar således inte storleken på de medel som ställs till förfogande för verksamheten. På motsvarande sätt gäller att domicillandsfinansierade fasta kostnader inte omedelbart leder till ökad verksamhetsmedel för en institution. De samnordiska kulturaktiviteterna är många, och nya står i kö i väntan på finansiering. Medel som eventuellt friställs genom att kostnaderna överförs till nationell finansiering bör kanske placeras på andra, högt prioriterade ändamål. En annan möjlighet är att de, i synnerhet i kärva ekonomiska lägen, betraktas som en inbesparing på den nordiska budgeten.

Fördelningen av institutionernas fasta kostnader på nationell och nordisk finansiering är mer eller mindre historiskt betingad. Nationella erbjudanden om lokaler som kunnat ställas till förfogande för nordiska ändamål utan särskild kostnad har under tidernas lopp tacksamt tagits emot. Efter tillkomsten av de nordiska budgetarna har det blivit mer

¹ Frågan tryckt s. 2390.

naturligt att samnordiskt finansiera totalkostnaderna när en ny institution inrättas, både de fasta kostnaderna och verksamhetsdelen av anslaget.

Herr president! Vi är alla eniga om att de samnordiska institutionerna bör erbjudas så goda resurser som möjligt. Det kan vara svårt att tillgodose alla önskemål om förstärkingar, men vi skall naturligtvis fortsätta strävandena att förbättra villkoren för verksamheter som vi ger hög prioritet. Jag tror dock inte att överföring av kostnader från nordisk till nationell finansiering ger några nämnvärda resultat i det arbetet. Verksamheterna skall få det ekonomiska stöd vi vill och kan ge dem oberoende av hur de fasta kostnaderna finansieras.

Elsi Hetemäki-Olander: Herr president! Med hänvisning till minister Ragnhildur Helgadóttirs svar på min fråga ber jag få tacka för att man nu åtminstone medger att de domicillandsfinansierade fasta kostnaderna, *om inte omedelbart* – som hon säger – leder till ökade verksamhetsmedel för en institution, så gör de det *på lång sikt*.

Det har vi särskilt fått erfara i Finland vid uppbyggandet av Nordiskt konstcentrum där den finländska regeringen satsat betydliga summor på centrets utrymmen som gratis ställts till centrets förfogande.

Det är just detta dilemma som jag velat påvisa. Därför väddar jag till Nordiska ministerrådet att ta rekommendation nr 11/1983 på allvar och uppmanar de nationella regeringarna att i högre grad känna ansvar för de institutioner som är belägna i respektive land.

Diskussionen förklarades härefter avslutad.

13

E 7: Fråga till Nordiska ministerrådet angående nordiskt samarbete på videogramområdet¹

Eiður Guðnason: Herr president! Min fråga till ministerrådet lyder: Vilka nya åtgärder avser ministerrådet vidta för att intensifiera samarbetet på videogramområdet?

Statsrådet **Bengt Göransson:** Herr president! Arbetet med rekommendationerna om nordiskt samarbete på videogramområdet bereds av ministerrådets arbetsgrupp för kultur- och massmediefrågor.

I detta arbete har ministerrådet i samarbete med den finska videogramkommissionen arrangerat en konferens om nordiska videogramfrågor i april 1984. Syftet med denna konferens var att förbereda den vidare behandlingen av frågorna.

Bland de uppgifter ministerrådet har använt medel för inom ramen för kultur- och massmediegruppens arbete under 1985 är bl.a. frågan om att utreda förutsättningarna för en begränsad försöksverksamhet med videogramdistribution genom t.ex. Nordens hus i Reykjavík och Tórshavn samt några kommuner i Finland och Sverige.

Avsikten med denna begränsade försöksverksamhet är att undersöka intresset för ett samarbete och behovet av mer långsiktiga insatser.

I det fortsatta arbetet med ett eventuellt nordiskt samarbete på videogramområdet bör särskild uppmärksamhet ägnas videogram för döva, en verksamhet som i Sverige bedrivs med särskilt statligt stöd. En produktion av videogram på teckenspråk kunde vara ett lämpligt samarbetsområde.

Jag vill gärna understryka att all produktion av videogram torde kräva omfattande resurser. Frågan om ett nordiskt samarbete på produktionssidan måste därför ses i relation till de ekonomiska möjligheterna och vad som kan anses mest lämpat för nordiskt samarbete.

Eiður Guðnason: Herr president! Jag tackar statsrådet Göransson för hans svar, som jag hade hoppats möjligen skulle ha varit mer positivt.

Man kan samarbeta på flera områden inom detta fält än på produktionssidan. Man brukade förr säga att vi här i Reykjavík hade fler bokaffärer än någon annan stad i världen. Nu har vi fler ställen där man kan hyra videogram än vi har bokaffärer.

Jag säger ingenting emot det, men det jag vill nämna här är att man inte har några möjligheter att hyra nordiska filmer eller nordis-

¹ Frågan tryckt s. 2385.

ka TV-program på dessa ställen, och det tycker jag är fel. Därför vill jag framföra en vädjan till ministerrådet att påskynda arbetet på detta fält så att den nordiska publiken har möjlighet att hyra nordiska filmer och nordiska TV-program vid sidan av de amerikanska, engelska, franska och tyska filmer som finns i hundratal på dessa ställen.

Statsrådet **Bengt Göransson:** Herr president! Att videogram distribueras inte bara i Reykjavík kan vi vittna om, var och en från sitt land. Det som vi har markerat i det svar som lämnats på Eiður Guðnasons fråga är att vi har sett det som angeläget att pröva en försöksverksamhet. Man bör utgå från den bl. a. därför att en videogramdistribution i full skala på nordisk basis skulle kräva oerhört stora resurser, och man kunde ändå inte på förhand veta att man därmed skulle nå sitt syfte.

Jag tror alltså att den infallsvinkel som vi har valt är det mest konstruktiva, nämligen att bedriva försöksverksamhet med särskild uppmärksamhet på den verksamhet som gäller videogram för döva.

Diskussionen förklarades härefter avslutad.

Ändring i medlemslistan

Det anmäldes, att Arvo Kempainen återtagit sin plats i rådet och att Anna-Liisa Jokinen lämnat sessionen.

Rådet beslöt att ändra medlemslistan i enlighet härmed.

14

E 8: Fråga till Nordiska ministerrådet angående genomförandet av handlingsprogrammet för förbättrad språkförståelse i Norden¹

Eiður Guðnason: Herr president! Min fråga till Nordiska ministerrådet är: Inom vilken tidsram avser ministerrådet att genomföra de åtgärder som ingår i handlingsprogrammet för förbättrad språkförståelse i Norden, och på vilket sätt avser ministerrådet att trygga finansieringen av handlingsprogrammet?

¹ *Frågan tryckt s. 2386.*

Minister Björkstrand: Herr president! Många av de åtgärder som pekas på i ministerrådets handlingsprogram för ökad språkförståelse i Norden har redan genomförts sedan programmet antogs 1981. Ministerrådet har bl. a. målmedvetet försökt stärka de två nordiska institutioners på området, Nordiska språk- och informationscentret i Helsingfors och Nordiska språksekretariatet i Oslo, möjligheter till grannspråksatsningar.

Inom det gymnasiala stadiet arbetas för närvarande med att kartlägga behovet av lärarfortbildning och läromedelsproduktion. Inom vuxenutbildningen och folkbildningen pågår en motsvarande kartläggning av grannspråksundervisningen.

De närmast aktuella områdena i handlingsprogrammet är grundutbildningen av lärare, forskning på området och lärar- och elevutväxling.

Åtgärder inom grundutbildningen av lärare är beroende av de generella prioriteringarna av kultursamarbetet.

Forskning på området är en uppgift som ligger nära till hands att pålägga Nordiska språksekretariatet i Oslo till initiering och koordinering. Utbyggnaden av denna institution önskar ministerrådet göra etappvis. Fr. o. m. i år fick denna institution en förstärkning med en ny konsulenttjänst och motsvarande projektmedel och engagement i den direkta skolundervisning. I ministerrådets budgetförslag för 1986 ligger en ytterligare förstärkning av aktiviteterna med direkt hänvisning till handlingsprogrammet. Tidigast 1987 kan det bli aktuellt med ökade forskningsinsatser.

Vad gäller lärar- och elevutväxling håller ministerrådet för närvarande på med en handledning om lärar- och elevutbyte. Det är ministerrådets hopp att man nationellt vill följa upp denna sak. Den har i övrigt nära sammanhang med strävandena för att öka den nordiska ungdomsturismen.

Det har inte på någon tidpunkt fastsatts exakta ramar för handlingsplanens genomförande, varken ekonomiskt eller tidsmässigt. Jag kan därför inte på nuvarande tidpunkt anmäla något om sådana ramar för den resterande delen av programmet.

Arbetet har emellertid i och för sig framskridit planmässigt. Jag anser det också gläd-

jande att vi nu kan konstatera att den väsentliga delen av programmet är bakom oss eller under bearbetning. Slutligen önskar jag försäkra att ministerrådet naturligtvis kommer att fortsätta arbetet med att snarast möjligt realisera programmet. Att konkretisera denna försäkran ytterligare skulle innebära ett löfte om en isolerad förhandsprioritering av de resterande uppgifterna. Jag hoppas frågeställaren förstår att ministerrådet inte kan ge ett dylikt löfte.

Diskussionen förklarades härefter avslutad.

15

E 10: Fråga till Nordiska ministerrådet angående privata skolors och utbildningsinstitutioners fortbestånd och utbyggnad¹

Tungesvik: Hr. president! Eg skal få lov til å stilla følgjande spørsmål til Nordisk Ministerråd:

Vil Nordisk Ministerråd ta initiativ til ei utgreiing (utredning) vedrørende dei frie skulane sin rettslege og økonomiske situasjon i dei nordiske landa, med det føremål å arbeida for ei meir likeverdig og trygg stilling for dei frie skulane i Norden?

Statsrådet Lena Hjelm-Wallén: Herr president! Frågeställaren vill veta om ministerrådet kommer att ta initiativ till en likvärdig utredning rörande de fria skolorna med ändamålet att arbeta för en mer likvärdig och trygg ställning för de fria skolorna i Norden.

Först bör väl fastslås att begreppet fria skolor i detta sammanhang innebär skolor med en icke-offentlig huvudman.

Jag kan i princip vara enig med frågeställaren i den beskrivning han ger av den politiska situationen kring de privata skolorna, nämligen att villkoren är olika i de nordiska länderna, att de olika politiska partierna har mycket olika hållningar i saken och att även systerpartier i enskilda länder har en divergerande syn på frågan.

Beskrivningen är ju också i komprimerad form identisk med den som kulturutskottet använde i utlåtandet över det medlemsförslag

frågeställaren tar sin utgångspunkt i och som behandlades i rådet för 10 år sedan. Kulturutskottet drog emellertid den enligt min mening naturliga slutsatsen att det – just med hänsyn till de skiftande förutsättningarna – inte borde göras någonting i anledning av medlemsförslaget.

Vi kan konstatera att det i dag finns ett skolsystem som i stort sett följer samma principer i hela Norden: en 9-årig obligatorisk och odelad grundskola som följs av ett väl utbyggt och differentierat utbildningsutbud för de 16–19-åriga. Vi har emellertid också gjort erfarenheten att harmoniseringstanken inte är fruktbar om man försöker föra över den till detaljerade bestämmelser om skolans utformning och innehåll. Därför har vi istället valt att bygga ut den nordiska gemenskapen även på detta område genom indirekta metoder. Utgående från att det är i det pedagogiska forsknings- och utvecklingsarbetet som vi kan finna skolans utvecklingsmöjligheter, har vi under senare år i allt högre grad lagt vikten på ett samarbete på detta område. Arbetet härvid kommer att gagna såväl de privata som de offentliga skolorna.

Av de anförda skälen anser ministerrådet att det inte är lämpligt att söka harmonisera bestämmelserna för de privata skolorna.

Tungesvik: Hr. president! Eg takkar statsråden for svaret, sjølv om eg finn det lite imøtekomande i høve til mitt ønskemål i spørsmålet. Svaret tar ikkje opp den grunnleggjande problemstilling om kva som kan skapa ei meir likeverdig og trygg stilling for dei frie skulane i Norden. Det er nettopp det som er problemet for ein del slike skular at dei kjenner seg utrygge for si framtid og ser si stilling vanskelegare enn det den er for tilsvarende skular i andre nordiske land. Særleg er dette tilfellet, etter det inntrykk eg har fått, i statsråd Hjelm-Wallén sitt heimland, Sverige, og det er på direkte initiativ få frie skular i Sverige at dette spørsmålet er tatt opp.

Statsråd Hjelm-Wallén sa i sitt svar at det er på skuleutviklingsområdet ein bør satsa når det gjeld nordisk samarbeid. Det er eg heilt enig i. Nettopp derfor bør friskulane trekkjast inn i det nordiske samarbeidet. Det er vel kjent at friskulane har vare tidlegare og

¹ *Frågan tryckt s. 2388.*

i dag er langt framme, for ikkje å seia lenger framme når det gjeld utvikling av nye pedagogiske metodar, enn dei offentlege skulane. Det er nok å nemna Steiner-skulane og også folkehøgskulane, som kan seiast å høyra til same gruppe. Når statsråden understrekar at arbeidet med skuleutvikling vil gagna både private og offentlege skular, bør det etter mitt skjønn tilføyast at det banebrytande pedagogiske utviklingsarbeidet som mange friskular driv, også bør koma det offentlege skuleverket til gode. Det kan best skje ved ei viss harmonisering av dei nordiske land si haldning til og sitt arbeid for friskulane.

Til slutt: Det blir ofte sagt at dei frie skulane sine arbeidsvilkår er eit mål for den demokratiske viljen i eit samfunn. Friskule spørsmålet rører ved grunnleggjande menneskelege rettar som trusfridom, samvitsfridom, og retten til å velja skulegang for eigne barn. Det er mi von at me i alle nordiske land må kunna gå hand i hand framover for å sikra retten til å etablere og driva frie skular under trygge vilkår.

Elver Jonsson: Herr president! På frågan om privata skolors fortbestand og utbyggnad ger utdanningsminister Lena Hjelm-Wallén en korrekt beskrivning når det gæller några elementära fakta. Men den svala for att inte säga kyliga hållningen i svaret ger ändå anledning till en kort kommentar.

Jag menar att ministerrådets företrädare undviker att ta upp den del av frågan som avser hur man tryggar de fristående skolornas ställning i framtiden. Lena Hjelm-Wallén begränsar sitt svar till ett konstaterande av att vi har olikheter i de nordiska länderna. Vidare att det finns skillnader även när det gäller skolornas organisatoriska uppbyggnad. Om det är inte mycket att säga.

Vår utbildningsminister tar också upp frågan om en harmonisering. Hon konstaterar att det inte är möjligt att ge några noggranna och detaljerade anvisningar. Hon framhåller också att man skall ha ett samarbete beträffande pedagogisk forsknings- och utvecklingsverksamhet.

Herr president! Detta låter sig sägas. Men om de fristående skolornas verksamhet hindras eller försvinner, kommer det ju att finnas

ett begränsat forum att hämta pedagogisk inspiration och förnyelse från. Något som utbildningsministern tydligen ändå anser vara grunden för ett konstruktivt utvecklingsarbete.

Vi har ju i Sverige och Norden haft en debatt om hur stor andel skolor vid sidan av de offentliga, som man skall ha. Det kan skönjas en klar tendens att man på socialistiskt håll i mycket är försiktig för att inte säga många gånger negativ. Inom andra politiska partier, främst på liberalt håll, tycker vi att de fristående skolorna bör stödjas och ses som en tillgång.

Min uppfattning är att statsmakten skall ha en generös hållning till skolor med annan huvudman än det offentliga, både ekonomiskt och attitydmässigt. Jag menar att det är ett väsentligt pedagogiskt värde i att det finns skolor vid sidan av det offentliga skolsystemet. Detta är en viktig markering, som främjar det kulturella klimatet också inom skolans värld.

Det är viktigt i ett öppet och fritt samhälle!

Statsrådet Lena Hjelm-Wallén: Herr president! Det är alldeles tydligt att vi har olika åsikter om privatskolor. Vad jag har svarat är bara: Låt oss då diskutera detta i våra respektive parlament. Vi kommer då fram till olika politiska ställningstaganden beroende på hur majoriteten ser ut.

Vi har ju i alla våra länder privatskolor, av litet olika skäl och olika omfattning. Det pedagogiska utvecklingsarbete som kan förekomma i privatskolor som också nämndes här kan också vara av intresse för det allmänna utbildningsväsendet. I Sverige är det ett av skälen till att vi ger statsbidrag till sådana skolor.

Nordiskt samarbete går så ofta ut på att debatterna skall leda fram till att alla skall tycka lika. Det kan vara gott och väl, men jag tycker att det i nordiskt samarbete också bör finnas en respekt för att man faktiskt har olika åsikter, olika traditioner och värderingar inom länderna. Det kan finnas frågor som inte passar för harmoniseringssträvandena. Stråvan till harmonisering av lagstiftning av olika slag får ju inte bli ett självändamål.

Diskussionen förklarades härefter avslutad.

16

E 11: Fråga till Nordiska ministerrådet angående minskat stöd till Nordiska sommaruniversitetet¹

Pirkko Turpeinen: Med hänvisning till den tryckta motiveringen frågar jag Nordiska ministerrådet, hur ministerrådet begrundar sin åtgärd att minska stödet till Nordiska sommaruniversitetet. Denna åtgärd strider mot kulturutskottets enstämmiga vilja. Vilka åtgärder ämnar ministerrådet vidta för att avskaffa beslutet?

Statsråd Langslet: Hr. president! Et hovedproblem ved det nordiske kulturbudsjett er at så store deler av det er bundet opp til for lengst etablerte institusjoner, og at det derfor blir altfor liten plass til nye initiativer. Større bevegelighet i fordelingen av bevilgninger mellom institusjonene vil utvide mulighetene for å føre frem nye tiltak og nye aktiviteter. I den stramme budsjettssituasjon man har i de nordiske land i dag, er omprøving og om-disponering blitt en nødvendighet dersom man skal få lagt tilstrekkelig tyngde i fremstøtene for å videreutvikle det nordiske samarbeid gjennom nye og sterkt ønskelige prosjekter. Hvis alle etablerte virksomheter skal betraktes som urørlige størrelser, vil det nordiske samarbeid miste sin evne til fornyelse og omstilling etter nye behov og bli et gjennomført konservativt system. Dette har gang på gang vært understreket i de årlige budsjett-drøftelser, både av kulturutvalget og av Ministerrådet. Da påhviler det Ministerrådet å trekke visse konsekvenser av denne linje i sine budsjettprioriteringer.

I budsjettforslaget for 1986 har Ministerrådet funnet det absolutt nødvendig å rydde plass for betydelige økninger til enkelte høy-prioriterte formål, ikke minst på forsknings-området. Nordisk Forskningspolitisk råd er nå kommet godt i gang med sitt arbeid, og har krav på støtte til betydningsfulle initiativer. For å kunne gi disse den prioritet de fortjener, har vi måttet finne besparelser på andre punkter. Bl. a. er kursvirksomheten på ut-dannelsesområdet skåret ned med 0,5 mill.

DKK, og omkostningsrammen for Nordisk sommeruniversitet er foreslått begrenset til 1,6 mill. DKK, dvs. en reduksjon på 0,4 mill. kr.

Nordisk sommeruniversitet hører til de eldste fellesaktiviteter på forskningsdelen av kulturbudsjettet. Det ble opprettet like etter den annen verdenskrig for å gjenopprette de brutte kontaktene mellom yngre forskere og studenter ved de nordiske universiteter. I dag er det for lengst bygd ut et meget omfattende og differensiert kontaktnett mellom de vitenskapelige institusjoner i Norden, både gjennom institusjonenes egne fellesorganer, de faglige organisasjoner og studentorganisasjonene. Dermed har Nordisk sommeruniversitet fått en annen og mer beskjeden rolle enn man opprinnelig tilsiktet. Opplegg og arbeidsmåte er i det store og hele nokså likt det man finner i det frivillige opplysningsarbeidet.

Sommeruniversitetet hører til de såkalte bidragsinstitusjoner, som Ministerrådet ikke har påtatt seg noe formelt ansvar for. Ministerrådet har bedt Nordisk forskningspolitisk råd vurdere Sommeruniversitetets virksomhet, også med tanke på en eventuell samordning med virksomheten i andre nordiske institusjoner.

Representanten Turpeinen er sikkert kjent med prosedyren for Ministerrådets budsjett-behandling. Når vi har registrert synspunkter i Nordisk Råd og i de berørte utvalg, vil Ministerrådet fatte sitt endelige vedtak. Dersom parlamentarikerne kan anviser alternative besparelsesforslag av samme omfang, vil det selvsagt lette en omprøving av de prioriteringer Ministerrådet har lagt til grunn.

Turpeinen: Herr president! Kulturutskottet tar enhellig og entydigt mycket positiv inställning till nordiska sommaruniversitetets verksamhet och har själv granskat den år 1983. Också Nordiska rådets budgetkommitté har vid sitt möte i dag uttalat att man borde upprätthålla aktiviteten vid institutionen under den tid eventuell utvärdering av dess verksamhet göres. Kulturutskottet betraktar universitetets verksamhet som bästa möjliga nordiskt kultursamarbete, såsom leddamot Gunnel Jonäng i sitt inlägg under gene-

¹ Frågan tryckt s. 2389.

raldebatten konstaterade. Sommaruniversitetet, liksom hela kulturbudgeten, borde få en aktivitetsökning, vars belopp skulle vara rättvist.

Har man inom ministerrådet fört diskussioner om att det i kulturbudgeten för tillfället finns flera funktioner, som i själva verket skulle höra till den allmänna budgeten. Trycket på kulturbudgeten skulle minska, om man företog en sådan nyvärdering och om de funktioner som inte hör till kulturbudgeten avlägsnades från den. Då skulle man inte behöva äventyra de funktioner som kulturutskottet varmt understöder.

Statsråd Langslet: Hr. president! Det vil være kjent at Ministerrådet skal tre sammen senere her i Reykjavik for sammen å vurdere de synspunkter som er fremmet.

Jeg forstod representanten Turpeinen slik at hun har forslag til utgifter av vesentlig omfang som kan tas ut av kulturbudsjettet. Det vil selvfølgelig være et meget velkomment bidrag til våre diskusjoner om hun kan anvisa slike muligheter.

Jeg må for min del minne om at det er Ministerrådet som har ansvaret for de faglige og budsjettmessige prioriteringer som legges til grunn for det endelige budsjettvedtak, som da etter vanlig fordelingsnøkkel blir presentert for avgjørelse i de enkelte lands nasjonalforsamlinger.

Diskussionen forklarades härefter avslutad.

17

E 12: Fråga till Nordiska ministerrådet angående detektivromanens ställning inom den nordiska litteraturen¹

Lipponen: Jag önskar ställa ministerrådet följande fråga:

Vilka möjligheter till ökat översättningsstöd o. a. åtgärder står till buds för främjandet av kännedomen om den nordiska detektivromanen med tanke på denna genres betydelse för den nordiska identiteten och vilka

utsikter har denna litteraturart att bli beaktad vid utdelandet av nordiska pris?

Statsråd Langslet: Hr. president! Jeg kan forstå at de lange debattene her har intensivert hr. Lipponens behov for detektivromaner – en interesse som jeg meget gjerne støtter opp om. Derimot er jeg noe i tvil om den støtten også bør ta form av nye støtteordninger. Det er nemlig helt klart at kriminalromanen som genre *ikke* er ekskludert fra de nordiske litteraturstøtteordninger vi har i dag.

Etter Nabolandslitteraturkomiteens vedtekter kan man i prinsippet gi støtte til oversettelse av alle kategorier litteratur. Selv om den klassiske og moderne skjønnlitteratur skal prioriteres, er ingen litterær genre utelukket.

Oversettelsesordningen gjør det altså fullt mulig å søke om tilskudd også til oversettelse av kriminalromaner, men komiteen må naturligvis vurdere slike søknader på linje med andre. I 1977 og 1978 gav således komiteen tilskudd til oversettelse til islandsk av to kriminalromaner av de kjente svenske forfattere Maj Sjöwall og Per Wahllöo. "Roseanna" og "Mannen som gick upp i rök".

Jeg nevner også at det med tilskudd fra Nordisk kulturfond ble holdt en konferanse på Hanaholmen i april 1984 om kriminalromanen i Norden.

Jeg har liten tro på at det bør etableres nye særlige støtteordninger. Det er neppe noen annen litterær genre som har så bred appell og så gode muligheter for å hevde seg på markedet uten særlig støtte. Og poenget med litteraturstøtte kan umulig være å støtte absolutt alt, men å støtte det som ikke greier seg uten støtte.

Jeg er optimistisk i min tro på at gode kriminalromaner fra nordiske land fortsatt vil bli oversatt og utgitt i naboland. Noen Sherlock Holmes trenger man ikke være for å finne mange eksempler på det.

Når det gjelder utdelingen av Nordisk Råds litteraturpris, er situasjonen også her at ingen litterær genre er utelukket. Jeg vil for min del tro at dersom vi hadde hatt en nordisk Graham Greene, som bevisst har dyrket krimi-

¹ Frågan tryckt s. 2390.

nalromanen som litterært medium, hadde han for lengst fått Nordisk Råds litteraturpris. Det avgjørende er selvsagt kvalitetsbedømmelsen.

Det er de nasjonale bedømmelseskomiteene og forfatterforeningene i de såkalte små språkområder som innstiller de enkelte lands bokverk, og det er den samlede bedømmelseskomite som peker ut det verk som skal tildeles prisen.

Lipponen: Herr president! Jag tackar statsrådet för detta svar, som jag tolkar som positivt. Jag har själv inte läst någon deckarroman under denna diskussion men jag har observerat att någon kollega har en kvalitetsdeckare och jag förlåter om han eller hon håller på att läsa den nu och inte lyssnar på mig.

Statsrådet har en optimistisk syn på marknadskrafternas positiva roll i spridningen av litteraturen. Vi vet ju att den norska litterära produkten Morgan Kane, skulle man kunna säga, har kunnat hävda sig på den internationella marknaden, men Gerd Nyquist finns knappast på något annat nordiskt språk.

Statsrådet har också en höglitterär inställning till deckarlitteraturen. Han säger att om en Graham Greene skriver kriminalromaner så kan det vara fin litteratur. Jag tycker att man i den nordiska litteraturprisordningen borde undersöka hur man bättre än hittills kunde trygga olika litterära genres möjligheter att ha en realistisk chans att kunna få nordiska litteraturpriser. Detta gäller naturligtvis också både statliga och privata prisordningar.

A andra sidan så borde också deckarkretsar bli mera aktiva, öka nordiskt samarbete och ansöka nordiska pengar från Nabolandslitteraturkommittén och Nordiska kulturfonden.

Man har i Finland nyligen grundat en deckarförening som också har börjat ge ut en tidskrift med ett mindre lyckat namn Ruumiin kulttuuri (Likets/kroppens kultur). Den mest aktiva gruppen finns i Sverige kring kvalitets-tidskriften Jury och i Norge finns det också en deckarförening som heter Stein Rivertonföreningen.

Det nordiska deckarsamarbetet kommer att fortsättas efter fjolårets lyckade seminarium i Hanaholmen. Under litteraturmässan i Stockholm i augusti kommer det att ordnas ett deckarseminarium där information om nordiska stödordningar kan spridas.

Herr president! Jag önskar ställa statsrådet en tilläggsfråga:

Vilka möjligheter ser ministerrådet att få nordiskt stöd till utgivandet i Norden av en bibliografi av nordiska detektivromaner, en bok, som också kunde innehålla biografier av de viktigaste nordiska deckarförfattarna?

Guðrun Helgadóttir: Hr. præsident! Man kan skrive bøger om hvad som helst. Spørgsmålet er, hvordan man gør det. Derfor synes jeg, Lipponens spørgsmål er interessant, for naturligvis kan en detektivroman være lige så god en bog som andre bøger.

Jeg vil bare påpege, at man grupperer bøger efter det, som de handler om, ikke efter, hvordan de er skrevet. Eksempler: hvorfor i alverden er aldrig Ann Cath. Vestley, Tove Jansson, Astrid Lindgren, Cecil Bødker, Thorbjørn Egner blevet indstillet til Nordisk Råds litteraturpris for deres børnebøger? Cecil Bødker blev indstillet, men ikke for en børnebog. Svaret er selvfølgelig: fordomme. De er ikke indstillet, fordi de bøger er skrevet for børn.

Jeg vil derfor bruge denne lejlighed til at bede dem, som uddeler Nordisk Råds litteraturpris, om at komme over de fordomme og tage alle bøger ind og derfor også detektivromaner, hvis de er gode nok.

Stahr: Det er næsten overflødigt nu at sige det, men da vi nu er kommet ind på at pege på nogle andre ting, så synes jeg også, det er vigtigt, at de, der indstiller til Nordisk Råds pris, prøver at komme lidt ud over den meget konservative holdning, de har til, hvad det er, der skal støttes, og bl. a. er det utroligt, at det i de skandinaviske lande, som har en så rig tradition for børne- og ungdomsbøger, endnu ikke er lykkedes at finde en eneste børne- eller ungdomsbogsforfatter. Nu må de se at komme op på mærkerne.

Statsråd **Langslet**: Hr. president! Gjennom replikkene kom vi vel noe bort fra det spørsmål som ble stilt. Men jeg kan bare erklære meg hjertelig enig i Gudrun Helgadóttirs poeng: Bøker skrevet for barn og ungdom er meget viktige deler av vår litteratur. Vi har store forfattere der som godt kunne fortjene en utmerkelse, akkurat som jeg gjerne skulle vært med på å gi Nobelprisen til Graham Greene om jeg hadde hatt noe med det å gjøre, men jeg har ikke vært konsultert i disse forbindelser.

Jeg skal også få lov å si at det ikke var min mening å kaste noen mistanke over hr. Lipponens personlige lesevaner. Jeg har selv hatt en omfangsrik kriminalroman med det velkjente navnet "Rosens navn" liggende på mitt nattbord her i Reykjavik, men har dessverre ikke fått lest en side av den hittil. Det lå altså ingen nedlatende holdning til temaet bak denne uttalelse.

Det som er mitt poeng, er – for å si det enkelt – at de som er i stand til å bevege seg uten krykker, ikke bør pådyttes krykker verken av statlige eller fellesnordiske myndigheter. Jeg tror at om det er noen litterær genre som i sin alminnelighet må kunne greie seg godt på markedene også i de nordiske land, må det være slike romaner – og jeg ønsker dem alt godt.

Jeg synes også det ville være meget nyttig om vi fikk en fellesnordisk bibliografi. Så vidt jeg vet, er det av de tanker som ble tatt opp under den nevnte konferanse på Hanaholmen. Jeg vil anta at det er et prosjekt som man kunne ha interesse for i Nordisk Kulturfond, og som man med fordel kunne føre videre der.

Diskusjonen forklarades herefter avsluttad.

18

E 14: Fråga till Finlands och Sveriges regeringar angående vidareändring av Finlands TV-program i Sverige¹.

Lipponen: Herr president! Jag vill ställa regeringarna i Finland och Sverige följande fråga: Vilka åtgärder avser regeringarna i Fin-

land och Sverige vidta för att möjliggöra vidareändring av Finlands TV-program i Stockholmsområdet via en länkförbindelse?

Minister Björkstrand: Herr president! Finlands trafikminister föreslog i juli 1984 för Sveriges kommunikationsminister, att myndigheterna i Finland och Sverige måtte undersöka möjligheten att sända TV-program från Finland till i exempelvis storstockholmsområdet bosatta finländare genom användning av länkförbindelser. Förslaget har dock tillsvidare inte lett till konkreta åtgärder. Statsminister Sorsa har i Reykjavik meddelat att han med statsminister Palme kommit till att det skulle etableras sändare för finska program i stockholmsregionen. Jag tror att det dessutom är skäl att utreda möjligheten att använda länkförbindelser för ömsesidig distribution av TV-program.

I Finland har man börjat utreda de tekniska och juridiska förutsättningarna för vidare distribution av svenska TV-program till Finland. Kulturpolitiska och mediapolitiska skäl talar för att en vidaredistribution av TV-program mellan Finland och Sverige bör ske i bägge riktningarna och att en eventuell utbyggnad av länkförbindelserna bör ske balanserat. I ett första skede kunde denna verksamhet ske i försökssyfte.

Behov för ett bilateralt arrangemang av detta slag finns både i Sverige och Finland. Det ersätter dock inte ett eventuellt utökat radio- och TV-samarbete genom satellit av det slag man nu skall fortsätta att förhandla om.

Statsrådet **Bengt Göransson**: Paavo Lipponen har frågat regeringarna i Finland och Sverige vilka åtgärder de avser att vidta för att möjliggöra vidareändring av Finlands TV-program i Stockholmsområdet via en länkförbindelse. Frågan har, som nämndes av min kollega i ministerrådet Gustav Björkstrand tagits upp bl. a. i samtal mellan statsministrarna. För den svenska regeringens räkning får jag redovisa följande.

Möjligheten för den som har flyttat till ett nordiskt grannland att se hemlandets TV är ett väsentligt argument för ett nordiskt TV-samarbete via direktsändande satellit. Den

¹ Frågan tryckt s. 2394.

största grupp som berörs av det här är sverigefinnarna.

I andra delar av Norden har ett omfattande tittande på grannlands-TV utvecklats. Östersjöns existens har omöjliggjort det mellan Finland och Sverige. Särskilda distributions-tekniska åtgärder måste till. Vid sidan av direktsänd TV via satellit framstår länköverföring och vidaresändning via etersändare som den bästa lösningen.

Etablerandet av en sändare för finska program i Stockholm innebär att en del av för Sverige tillgängligt frekvensutrymme sätts av för detta ändamål. Naturligtvis måste därvid hänsyn tas även till andra önskemål om användning av tillgängliga frekvenser. Därtill kommer att juridiska frågor av bl. a. radiorättslig och upphovsrättslig art måste lösas.

Med en sändare i Stockholm skulle endast en del av de i Sverige boende finländarna nås av finska TV-program. Såväl Finlands som Sveriges regering har ett ansvar för att insatser av det här slaget sker för sverigefinnarna i så rättvisa former som möjligt. Det är därför angeläget att även värdera hur de som bor i andra områden kan nås. Vi kan konstatera att sändningar från direktsändande satellit kommer att kunna tas emot i hela landet.

Den svenska regeringen har för avsikt att pröva hur etersändningar av finska TV-program i Sverige kan arrangeras vad gäller bl. a. tekniska och juridiska lösningar. Med hänsyn till tillgängligt frekvensutrymme och de olika önskemål om utnyttjande som reses måste emellertid eventuella sändningar begränsas till en TV-kanal.

För att alla sverigefinnar, alltså inte bara de som bor i Stockholmsområdet, skall kunna nås av TV-program på finska är det som framhållits viktigt att programsamarbetet via Tele-X kommer till stånd. Ett beslut i den frågan har därför ett naturligt samband med åtgärder i Sverige i form av särskilda etersändare.

Lipponen: Jag tackar för statsrådets svar och vill uttrycka min tillfredsställelse att de svenska och finska regeringarna på allvar fortsätter strävandena att trygga vidaresändningen av finska TV-program till Sverige enligt den principöverenskommelse som statsministrarna nådde här i Reykjavík.

Jag vill samtidigt understryka, att det först och främst gäller tillfredsställelsen av sverigefinnarnas behov. Både i Stockholmsområdet och i södra Sverige behöver sverigefinnarna en permanent och från programsynpunkt tillfredsställande lösning i denna fråga. Jag fruktar, att en sådan lösning kan omöjliggöras om man försöker knyta ihop för tunga och mångfaldiga paketalösningar.

Till sist vill jag instämma med statsrådet Göranssons uttalande i dagens kulturdebatt, att vi inte borde föra förhandlingar från talarstolen och det vill jag inte heller göra. Den engelska diplomaten Harold Nicholson har i sin bok om utvecklingen av den diplomatiska metoden med rätta kritiserat den s. k. öppna diplomatin för det att den gör det svårare att få resultat då hela publiken hela tiden sitter vid förhandlingsbordet.

Utan något hemlighetsmakeri behövs det nu förtroendefulla och tryckbeständiga förhandlingar efter den här sessionens litet överhettade diskussioner.

Diskussionen förklarades härefter avslutad.

19

E 23: Fråga till Nordiska ministerrådet angående översyn av regler för studiestöd till nordiska medborgare¹

Gunvor Schnitler: Jeg vil stille følgende spørgsmål til Ministerrådet:

Hvilke tiltak tenker Ministerrådet å iverksette for å forbedre mulighetene for de nordiske borgere til å få studiestøtte og for å forbedre det felles regelverk som nå gjelder?

Minister Haarder: Spørsmålet angår to forhold, nemlig hvad vil ministerrådet gøre for at forbedre de fælles regler, der nu gælder, og hvad vil vi gøre for at forbedre studiestøtten til nordiske borgere.

Hvad angår det første må jeg understrege, at der ikke findes fællesnordiske regler om studiestøtte. Den Ministerrådsvedtagelse, der henvises til, angik en rekommandation af principper for udformningen af den nationale lovgivning om studiestøtte.

¹ *Frågan tryckt s. 2411.*

Landene har søgt at leve op til denne re-kommandation, og efter min mening har de gjort det ganske fint i de 10 år, der er forløbet. Der er nogle grænsetilfælde, og der har været problemer – det er dem, spørgeren henviser til – men sådanne grænsetilfælde kendes fra al lovgivning.

Det er min vurdering, at sådanne problemer ikke løses ved nye Ministerrådsvedtagelser. Det er min vurdering, at konkrete, individuelle problemer må løses ved kontakt og samarbejde mellem de nationale ansvarlige studiestøtteadministrationer. Sådant har man hidtil løst problemerne, og sådan synes jeg, man skal blive ved med at løse dem.

Selvfølgelig kan der ske ændringer i de uddannelsesmæssige forhold, i de nationale studiestøtteregler, der gør, at Ministerrådet tager det op igen, men jeg synes ikke, at en sådan situation er opstået nu. I øvrigt opretholder Ministerrådet kontakt med det samarbejde, som foregår mellem studiestøtteadministrationerne i samtlige nordiske lande. Inden for denne samarbejdsramme er der nedsat en særlig gruppe, der beskæftiger sig med studiestøtte i Norden – den kaldes ASIN – og den har sekretariat ved Statens lånekasse for uddanning i Oslo.

Denne gruppe beskæftiger sig både med generelle forhold og med konkrete problemer vedrørende studiestøttens funktion i praksis inden for Norden. Administrationerne holder hinanden orienteret gensidigt om ændringer i de nationale regler og om praksis. Fra denne gruppe er der ikke tilgået Ministerrådet meddelelse om, at der skulle være særlige problemer eller særlige grunde til, at Ministerrådet skal tage sagen op igen.

Jeg håber, at jeg hermed har forklaret spørgeren, at der findes et apparat, som sikrer, at vi har mulighed for at løse konkrete problemer, og som også sikrer, at Ministerrådet får besked, hvis problemerne bliver uløselige.

Hvad angår spørgsmålets anden del, altså spørgsmålet om forbedring af studiestøtten til nordiske borgere, må jeg desværre konstatere, at der ikke findes samnordiske midler til forbedring af denne. Skal den forbedres, skal det ske i de enkelte lande, og det er jeg sikker på at samtlige tilstedeværende undervisningsministre har stærke ønsker om, men det er noget, der er uendelig kostbart, og som

selvfølgelig må ske i takt med, at de enkelte lande får råd til det.

Endelig til slut, hr. præsident, vil jeg oplyse, at den oversigt over reglerne om studiestøtte, som spørgeren efterlyser, findes i studiehåndbogen, som hedder "Att studera i Norden". Deri kan man finde oplysningerne, men det er da muligt, at vi i de enkelte lande bør blive bedre til at oplyse både om studiemuligheder og om studiestøttmuligheder i de andre lande. På dette punkt vil jeg gerne give en åbning over for spørgeren.

Gunvor Schmitler: President! Jeg vil gjerne komme med en liten tilleggsbemerkning, og vil først takke minister Haarder for svaret. Jeg er likevel noe forbauset over at undervisningsministeren har funnet ordningene tilfredsstillende. I så måte er det bare å konstatere at svaret ikke gir særlig grunn for optimisme. Ministerrådets hovedbegrunnelse for å avvise nye tiltak er at reglene fungerer tilfredsstillende. Dette må bety at Ministerrådet har liten kjennskap til de praktiske problemene som studentene og deres familier har, og som vi i Nordisk Råd blir konfrontert med. Nå vil jeg velge å se positivt på denne saken allikevel, og vil understreke at Ministerrådet selv sier at reglene for studiestøtte i de nordiske land stadig endres. I den forbindelse vil jeg få uttrykke ønske om at dette likevel vil føre til nye initiativ for å gjennomgå og forbedre reglene på dette området og at man inntil så skjer, praktiserer regelverket på en mer fleksibel måte. Det er lite tilfredsstillende, i hvert fall for de studerende, å vente på initiativ fra ASIN, som det vises til i svaret.

Minister Haarder: Hr. præsident! Jeg har ikke benægtet, at der kan være konkrete problemer, det sagde jeg netop i mit svar. Spørgsmålet er, om vi har et apparat, som evner at løse disse konkrete problemer, og det mener jeg at vi har i den gruppe, ASIN, som jeg nævnte før.

Diskussionen förklarades härefter avslutad.

20

E 24: Fråga till Nordiska ministerrådet angående enhetligt uppträdande om värdland för Vinter-OS 1992¹

Palm: Herr president! Min fråga lyder i korthet: Är något initiativ att vänta från ministerrådet för att söka åstadkomma ett enhetligt uppträdande av de berörda nordiska länderna när det slutgiltiga beslutet skall fattas om värdland för vinter-OS 1992?

Minister Björkstrand: Som svar på Sture Palms fråga, vill jag framhålla följande: Om olympiska spelens förläggningsort besluter resp. internationella organ med företrädare för idrottsorganisationer, de nationella olympiakommittéerna m. fl. I flertalet fall torde det vara fråga om att olika kommuner själva tar initiativ till att söka värdskapet. Det står självfallet dessa kommuner fritt att utan inblandning från ministerrådets sida söka sådant värdskap.

Av detta framgår att något initiativ inte är att vänta från ministerrådets sida när det gäller värdland för vinter-OS 1992. Jag utgår dock ifrån att företrädare för de olika nordiska länderna kommer att diskutera frågan i det sista skedet och att man naturligtvis kommer att använda sunt förnuft i detta sammanhang – liksom i andra internationella sammanhang.

Palm: Herr president! Först ett tack till statsrådet för svaret, som tyvärr präglas av stor passivitet. Det är också litet luddigt formulerat.

Ministern varnar för inblandning i detta sammanhang. För egen del anser jag det inte vara någon otillbörlig inblandning om berörda ministrar skulle föra samman tvistande parter i nordiska länder till avspända samtal, framför allt när de tvistande tenderar att bli alltmer högljudda. Många tecken tyder på det.

Min fråga är av starkt principiell karaktär. Det gäller ytterst hur nordiska länder borde uppträda i internationella sammanhang. Bakgrunden är i detta fall en olycklig konkurrens-

situation som uppstått mellan Sverige och Norge om vem som borde stå som värdland för vinter-OS 1992.

Bakgrunden är att Sverige för tredje gången i följd nu söker värdskapet för dessa spel. Inför denna tredje ansökan har svenska regeringen den 27 januari 1984 – alltså för över ett år sedan – beslutat ge sitt stöd för denna ansökan. Det slutliga avgörandet skall träffas vid den olympiska kommitténs sammankomst i Lausanne hösten 1986.

Frågan har nu fått en ökad aktualitet genom att den norska regeringens utbildningsminister Lars Roar Langset helt överraskande i en uppmärksam intervju bl. a. i Aftenposten så sent som den 1 februari i år förklarar: "Det er en høyt prioritert oppgave å slå svenskerne i den fredelige kappestrid om OL i 1992".

Detta agerande – som tydligen understöds av den norska regeringen – har naturligtvis väckt stort uppseende i den internationella idrottsvärlden, som får bevittna hur ett par mycket små nationer och grannar som Sverige och Norge råkat i luven på varandra.

Nu går det rykten om att den norska regeringen i dagarna inbjudit till vinterspel i Lillehammer. Vi har så dåligt med tidningar här i Reykjavík att jag inte har kunnat kontrollera det, men Lars Roar Langset sitter här i sin bänk och kanske kan kommentera uppgiften.

Denna "kappestrid" har väckt stor förvåning. För egen del tror jag att den är olycklig, då ett sådant uppträdande bara kan gynna dem som är negativa till alla former av nordiskt samarbete. Den måste också uppfattas som ett utslag av en oklok internordisk diplomatisk verksamhet. Kan man inte "snacke sig sammen" i så enkla, praktiska frågor, hur skall det då vara möjligt att bli överens om betydligt större problem, frågar det nordiska samarbetets kritiker.

Därför, herr president, finner jag det inte opåkallat om ministerrådet skulle söka åstadkomma ett samordnat nordiskt uppträdande inför avgörandet i Lausanne i oktober 1986, speciellt nu när frågan uppenbarligen förts upp på norsk ministernivå. Enligt min uppfattning är frågan knappast av sådan dignitet att den borde föranleda ett brödralfolken's gräl.

¹ Frågan tryckt s. 2413.

Elo: Herr president! Som ordförande i Finlands statliga idrottsråd och medlem i Finlands OS-kommitté har jag med stort intresse följt hur två nordiska städer konkurrerar om värdskapet för vinter-OS. Det skulle bara fattas att också den välkända finska sportstaden Lahtis skulle vara med i konkurrensen. Jag tycker denna konkurrens är beklaglig, för det finns ju den möjligheten att båda städernas möjligheter att få värdskapet på så sätt spolieas. Jag tycker också det är fråga om en betonad gemensam nordisk sak och därför tycker jag vi borde kunna inta en gemensam nordisk ståndpunkt. Jag tycker också Sture Palm är ute i ett viktigt ärende, fastän jag naturligtvis förstår att det är mycket svårt för Nordiska ministerrådet att fatta något slags beslut i saken. Enligt min personliga åsikt, och jag betonar personliga, borde någondera staden avstå från att konkurrera, och när Falun redan figurerat två gånger tidigare i detta sammanhang tycker jag att Falun också borde stå som nordisk kandidat för värdskapet 1992.

Statsråd Langslet: Hr. president! Siden hr. Palm siterte meg, vil jeg si at jeg tror det er en god vane at en kan uttale seg med glimt i øyet og et lite smil om munnen også om de høyst seriøse spørsmål som hr. Palm reiser.

Jeg er for min del overbevist om at det på ingen måte vil tilføye det utmerkete samarbeid mellom Norge og Sverige noen som helst form for skade at de to land opptre i en fredelig kappestrid om akkurat dette. Det må tvert imot være særdeles naturlig at to land med så sterke tradisjoner for vintersport begge er interessert i å fremme sitt kandidatur som vertskap for slike leker.

Mens Nordisk Råd har pågått her, har Lillehammer kommune besluttet å fremme sin ansøknings overfor Den internasjonale olympiske komite. Det er selvfølgelig meget vennlig av hr. Palm å antyde i denne noe omsvøpfulle form at Sverige kunne tenke seg å trekke tilbake sin ansøknings for å styrke den norske, men jeg synes at det ville være svært meget forlangt fra vår side. Jeg tror vi skal være like gode venner senere uansett hvilket resultat dette spørsmålet får på den internasjonale arena.

Palm: Herr president! Jag skulle vara överraskad om inte statsrådet Langslet tycker situationen är litet pinsam och om han inte finner att vi har rationella argument för att eftersträva ett gemensamt nordiskt uppträdande i sådana här sammanhang.

Skall denna "kappestrid" pågå ända fram till mötet i Lausanne 1986, eller kan man tänka sig att få slut på den genom samtal innan man möts i den olympiska kommittén?

Det här uppfattar folk som uttryck för vardagssamarbete över Nordens gränser. Man bör inte nonchalera det. Det är ett uttryck för vår vilja och förmåga att "snakke oss sammen" om ett hyggligt uppträdande.

En gång för några år sedan hade de nordiska landslagen gemensamma idrottstävlingar mot USA. Det upplevdes som mycket positivt av de idrottsintresserade att de nordiska ländernas idrottsmän tillsammans kunde uppträda i en idrottskamp mot ett stort land med betydligt större resurser. Jag tycker vi kunde lära av den erfarenheten och undvika att få en "kappestrid", som kommer att verka allt löjligare ju närmare vi kommer oktober 1986.

Diskussionen förklarades härefter avslutad.

21

E 26: Fråga till Sveriges regering angående upprätthållandet av finskspråkiga radiosändningar i Sverige¹.

Lipponen: Herr president! Jag vill ställa den svenska regeringen följande fråga:

Vilka åtgärder ämnar den svenska regeringen vidtaga för att upprätthålla den nuvarande verksamheten med finskspråkiga radiosändningar i Sveriges lokalradio?

Statsrådet Bengt Göransson: Herr president! Riksdagen har angivit de allmänna riktlinjerna för radio- och TV-verksamheten genom lagar och avtal. Utformningen av verksamheten och avvägningen mellan olika ändamål görs inom Sveriges Radio-koncernen.

Av lokalradions 24 stationer sänder 20 program på finska. Utbudet per station varierar mellan en timme per vecka och tre timmar

¹ Frågan tryckt s. 2415.

och 40 minuter per vecka. De flesta stationer sänder ett dagligt nyhetsprogram och ett magasinprogram varje vecka. För jämförelsens skull kan nämnas att en genomsnittlig lokalradiostation totalt sänder 19,5 timmar per vecka.

I radiopropositionen 1978 och i avtalet mellan staten och Sveriges Radiokoncernens programbolag betonas ansvaret för språkliga minoriteter. Detta har omsatts i en ambitiös programpolitik på minoritetsspråk, där finskan intar en särställning. De besparingar som i dag genomförs på alla samhällsområden i Sverige kan givetvis få vissa återverkningar även på detta område. Det är då utomordentligt viktigt att värna om minoritetsgruppernas behov, så att dessa inte på något sätt drabbas mer än andra. Den allmänna ambitionen på detta område bör vara att som i andra sammanhang särskilt värna om de eftersatta gruppernas behov. Under den löpande avtalsperioden skall regeringen dock inte ingripa i programplaneringen eller medelsfördelningen mellan de olika programbolagen. I den mån det kan befaras att programbolagen inte utför vad som ålagts dem i avtalen med staten, är det radionämndens sak att – efter anmälan eller på eget initiativ – undersöka detta.

Frågan om lokalradios finskspråkiga sändningar är just nu aktuell med anledning av att riksdagen för ett år sedan beslutat om en besparing för Sveriges Radiokoncernen om 50 miljoner kronor. Denna besparing kommer att beröra alla bolag inom koncernen och all slags programverksamhet. Vilka ambitioner som på längre sikt skall gälla för program till minoritetsgrupperna i Sverige kommer att tas upp till diskussion i den parlamentariska beredning som nyss börjat sitt arbete med sikte på ett nytt avtal mellan staten och Sveriges Radio den 1 juli 1986.

Låt mig, herr president, avslutningsvis understryka att det i den programverksamhet som bedrivs både inom lokalradioföretaget och i de andra bolagen inom Sveriges Radio finns en stark ambition att värna om språkliga minoriteter – en ambition som dessutom omsätts i praktisk handling.

Lipponen: Herr president! Jag tackar statsrådet för svaret och vill samtidigt försäkra att

jag har full respekt för den svenska regeringens strävan att åstadkomma bättre balans i statsbudgeten. Vi kan bara hoppas att man i behandlingen av finskspråkiga radio- och TV-program tar hänsyn till de brister som råder i utbudet i Sverige.

Då det gäller lokalradioservice så vill jag påpeka att det i TV-bolaget och Riksradiion inte föreslagits några nedskärningar av finskt programutbud och att samma principer följes i lokalradion.

Diskussionen förklarades härefter avslutad.

Ändring i medlemslistan

Det anmäldes, att Karin Söder återtagit sin plats i rådet och att Bertil Jonasson lämnat sessionen.

Rådet beslöt att ändra medlemslistan i enlighet härmed.

22

E 32: Fråga till Nordiska ministerrådet angående fortsatt resultatrik samnordisk fortbildningsverksamhet¹

Marjatta Väänänen: Herr president! Vilka åtgärder ämnar Nordiska ministerrådet vidta för att undvika, att en önskvärd och resultatrik samnordisk fortbildningsverksamhet för studerande och lärare i bl. a. historisk metodik, etnologi, arkeologi och samhällsvetenskap samt journalistik stryps på grund av en ur kulturell synvinkel illa uppbyggd budget?

Minister Ragnhildur Helgadóttir: Hr. præsident! Nedskæringen af kursusvirksomheden med en halv million kroner på 1986-budgetten, repræsenterende 6 kurser, må ses på baggrund af den stramme budgetsituation, som tvinger til, at nye aktiviteter og aktivitetsudvidelser i et vist omfang må finansieres ved omprioriteringer inden for den bestående virksomhed. Dette synspunkt er kommet til udtryk i kulturudvalgets drøftelse med Ministerrådet, og det deles af Ministerrådet.

¹ *Frågan tryckt s. 2423.*

Kulturudvalget har yderligere konkretiseret problemstillingen til visse virksomhedsområder, herunder kursusvirksomheden. Ministerrådet har med budgetforslaget fulgt tanken op i et forsøg på at skaffe plads for den afprøvning af kursusvirksomheden, som har været efterlyst.

Jeg vil imidlertid benytte lejligheden til at understrege, at den konkrete reduktion gælder 1986-budgettet. Der er altså ikke taget endelig stilling til de 6 kurser, som ikke findes på dette budget. Jeg kan love, at vi omhyggeligt vil vurdere, om der er andre områder, der bør tilgodeses, om alle 6 kurser eller blot nogle af dem stadig opfylder vigtige behov og derfor skal leve videre.

Marjatta Väänänen: Herr president! Jag tackar fru ministern för detta vänliga svar. Jag förstår saken så, att kulturutskottet har beslutat ta upp dessa kurser för en kritisk granskning men att ministerrådet gick ännu längre, verkställde domen direkt och slopade anslagen för kurserna.

Ministern har nu konstaterat att det bara är fråga om slopandet av anslagen för ett år. Kanske är det verkligen skäl att justera kursernas arrangemang och innehåll.

Kanske finns där verkligen bristfällig organisation och arrangemang i frågan om de genomförda kurserna.

Jag vill dock kraftigt betona, att det vid de nordiska kurserna i historieforskning, etnologi, arkeologi, samhällsvetenskap och även i journalistik är, eller borde vara, fråga om behandling och vidareförmedling av centrala nordiska kulturvärden till studerande och lärare.

Om alltså dessa kurser är dåligt organiserade så är det allt skäl för justering.

Dessa beredskaper och den gemensamma nordiska synvinkeln undervisas inte vare sig i Paris eller i USA, och inte heller i Mexiko eller London, utan uttryckligen i Norden. Jag hoppas alltså, att de nödiga justeringarna utförs, att kurser kanske anordnas turvis i de olika nordiska länderna. Men kurserna bör även fortsättningsvis ingå i programmet, och då framför allt andelarna av historia, etnologi och journalistik.

Minister Ragnhildur Helgadóttir: Hr. præsident! Det er kun i anledning af Marjatta Väänänen's ord, da hun nævnte, at muligvis var nogle af disse kurser dårligt arrangerede eller ikke helt så gode som de skulle være.

Jeg vil gerne understrege, at i Ministerrådets vurdering indgår ikke nødvendigvis en vurdering af, om det er dårligt arrangeret eller ikke. Vi har begrænsede midler, og det er ikke sikkert, at et kursus, som bliver afholdt hvert eneste år over lang tid, er lige så nødvendigt som det var i begyndelsen. Vi må have plads til noget nyt, og der er mange af de nye ideer, som ifølge vor anskuelse er ganske nødvendige, og de bør kunne tilgodeses inden for vort rammebudget. Den eneste mulighed, vi har, er at sætte os ned en gang imellem og prøve at omprioritere lidt af det, vi gør, at se, om det stadig er lige nødvendigt at gøre et kursus til en slags fast virksomhed hvert eneste år.

Marjatta Väänänen: Herr president! Jag har ingenting emot att man organiserar kurser i olika ämnen och också i nya ämnen. Det är skäl att följa med sin tid. Fru minister hade rätt. Men jag vill ändå betona att det finns sådana grundläggande saker eller kombinationer som vi alltid måste ta hand om och vårda. Till dem hör bl. a. nordisk historia, nordisk etnologi och också journalistik. Jag hoppas att man inte lämnar bort dessa ämnen.

Diskussionen förklarades härefter avslutad.

23

E 33: Fråga till Nordiska ministerrådet angående nordisk regional informationsverksamhet¹

Aho: Herr president! Hur ämnar Nordiska ministerrådet och dess sekretariat för sin del bidra till att trygga de regionala nordiska informationskontorens verksamhet så att ej något avbrott uppstår efter den 30 juni 1985?

¹ Frågan tryckt s. 2425.

Statsråd Haugstvedt: Initiativet til opprettelsen av de nordiske informasjonskontorene ble tatt av foreningene Norden. De henvendte seg til kulturministrene med en anmodning om økonomisk støtte for denne virksomheten. Kulturministrene bevilget midler for en forsøksperiode på tre år over budsjettet for kulturelt samarbeid. Perioden utløp ved utgangen av 1984. Finansieringen av kontorene skulle gradvis overtas av regionale og lokale organer med sikte på å nå frem til en total finansiering uten støtte fra kulturministrenes budsjett ved forsøksperiodens slutt.

Finansieringen over kulturbudsjettet opphørte altså 31. desember 1984. De nordiske kulturministrene fant ikke å kunne forlenge forsøksordningen med nordisk finansiering.

Etter drøftelser med Nordisk Råds presidium høsten 1984 bad samarbeidsministrene foreningene Norden om en evaluering av forsøksvirksomheten. En slik evalueringsrapport skulle bl. a. danne grunnlag for Ministerrådets stillingtagen om fortsatt nordisk finansiering.

For at kontorenes virksomhet skulle kunne fortsette i påvente av denne evalueringsrapporten bevilget samarbeidsministrene midler for ytterligere seks måneder. Rapporten ble ferdig for ca. en uke siden. Ministerrådet har derfor ikke sett denne rapporten, og har heller ikke hatt mulighet til å bedømme innholdet i den.

Tidligere i dag har rådet behandlet et medlemsforslag om bl. a. å forlenge forsøksperioden med ytterligere maksimum tre år, fram til 1988. Den rekommendasjon som rådet har vedtatt på grunnlag av forslaget, blir selvsagt gjenstand for oppfølging snarest mulig etter sesjonen.

Ministerrådet er oppmerksom på de sterke ønsker om fortsatt støtte som er kommet til uttrykk fra parlamentarisk side, også under diskusjonene her i dag. I det oppfølgingsarbeid som vi nå skal foreta, vil Ministerrådet behandle denne saken ut fra de vurderinger som er fremkommet i rådet, og ut fra den positive holdning til disse kontorenes virksomhet.

Aho: Herr president! Jag tackar för statsrådets svar, som var tillfredsställande för oss

som förespråkar fortsatt nordisk finansiering av de nordiska regionala informationskontoren.

Det är dock en sak som bekymrar oss och det är tidtabellen för ministerrådets behandling. Den nordiska finansieringen tar ju slut den 30 juni i år, och det innebär stor brådska med beslutet för att kunna behålla informationskontorens personal.

Därför vill jag ställa följande tillägsfråga:

Vilken skall tidtabellen för ministerrådets fortsatta behandling vara?

Statsråd Haugstvedt: Det er vanskelig for meg å uttale meg om tid og sted for vår nye behandling av denne saken. Det som imidlertid er helt klart, er at Ministerrådet skal ha to møter før den 30. juni, da en eventuell finansieringsstopp vil inntre, og jeg regner da med at saken vil komme opp på et av disse møtene.

Diskussionen förklarades härefter avslutad.

24

E 34: Fråga till Nordiska ministerrådet angående Nordiska rådets litteraturpris och i anslutning till detta de fördelar de författare har, som skriver på danska, norska eller svenska¹

Arni Johnsen: Hr. præsident! Jeg har stillet en forespørgsel til Nordisk Ministerråd vedrørende Nordisk Råds litteraturpris, og i den forbindelse vedrørende de forrettigheder, de forfattere har, som skriver på dansk, norsk eller svensk:

Ville det ikke være muligt at komme til enighed om, at det tillades at indsende litterære værker til bedømmelse på islandsk, eller alternativt på engelsk, fransk eller tysk, på lige fod med værker på dansk, norsk eller svensk?

Minister Björkstrand: Herr president! Enligt bestämmelserna för nordiska litteraturpriset kan originalverk på samtliga åtta nordiska språk nomineras, dvs. på danska, finska, färöiska, grönländska, isländska, de

¹ Frågan tryckt s. 2426.

båda norska skriftspråken, samiska och svenska. För verk på finska, färöiska, grönländska, isländska och samiska skall originalverket åtföljas av översättning på danska, norska eller svenska.

Genom att våra nordiska författare skriver på så många olika språk är det en svårighet att skapa ett gemensamt bedömningsunderlag som ger full rättvisa åt samtliga nominerade verk. Genom översättningarna skapas dock de bästa möjliga förutsättningar för att bedöma verken inom den språkkrets som är gemensam för flertalet av oss, dvs. den nordiska. Att inkludera översättningar även på andra språk förutsätter att man i bedömningskommittén också kan granska verk på dessa språk.

Jag tror att man i bedömningskommittén gör stora ansträngningar att så långt som möjligt bedöma *samtliga* nominerade verk utifrån deras litterära kvaliteter. Genom kommitténs sammansättning tror jag också att verken bedöms på ett likvärdigt sätt oavsett deras ursprung. Jag tror också att det är viktigt att påpeka att många i denna bedömningskommitté också behärskar isländska. Att introducera nya bedömningsunderlag i form av översättningar på utomnordiska språk skulle kunna innebära att man inför ett ytterligare osäkerhetsmoment snarare än att man minskar dessa.

Arni Johnsen: Hr. præsident! I det islandske alting er blevet forelagt et forslag til altingsbeslutning om dette spørgsmål, hvorved den islandske regering opfordres til at gøre en indsats for, at de regler, der gælder om tildelingen af Nordisk Råds litteraturpris, ændres således, at islandske forfattere og digtere kan nyde samme rettigheder som andre nordiske forfattere på dette forum.

I nævnte forslag, som er fremsat af altingsmand Halldor Blöndal og flere andre altingsmedlemmer, hedder det bl. a.:

''Nordisk Råds litteraturpris tildeles en gang om året, og hvert af landene skal indstille to litterære værker på de sprog, der tales i Danmark, Norge eller Sverige. Finland indtager den særstilling, at landet har to rigsmål, svensk og finsk. Mange finner behersker begge sprog lige godt, og landet har da også

en rig litterær tradition bag sig. På Færøerne skriver man endnu på såvel dansk som færøsk. Af disse grunde kan finske eller færøske forfattere uden vanskeligheder lade deres værker oversætte til svensk eller dansk og rette og udbedre oversættelserne i det omfang, det gøres nødigt.

For os islændinge er forholdet et andet. Dansk har aldrig slået rødder her, og der er intet, der tilkendegiver, at vi er mere fortrolige med dette sprog end f. eks. med engelsk, fransk eller tysk, om vi så også har delt konge med danskerne i flere århundreder.

Fra islandsk side vil vi erindre om, at det islandske sprog, sådan som det endnu tales, gemmer de nordiske folks ældste litterære værker i poesi og prosa. Alle de nordiske nationer burde derfor sætte en ære i, at islandsk ligestilles med de andre nordiske sprog ved tildelingen af Nordisk Råds litteraturpris. Befolkningstallet bør ikke være relevant i denne sammenhæng.

En forfatters særkende svækkes uvægerlig eller går endog tabt ved, at en anden person oversætter hans værker, om end der findes eksempler på det modsatte, at et litterært værk vinder ved at blive oversat. I det oprindelige forslag til litteraturprisen tales der ikke om at prisbelønne oversættelser, men værker på originalsproget.

Islandsk er et nordisk grundprog, og for en islænding er det at tale skandinavisk som at blande cognac med cola. Det islandske sprog er den dag i dag grundpillen i det nordiske sprogsamfund og udgør en væsentlig faktor i den kultur, som vi har pligt til at værne om på samme måde som den natur, der omgiver os.

Det islandske sprog er roden til vores identitet.

Jeg er overbevist om, at mine landsmænd i Rådet er enige i, at islandsk bør nyde samme ret som de andre nordiske sprog, dansk, norsk, svensk, særlig præsidenten, hvis navn oversat til skandinavisk ville være ''Poul Pedersen fra Hallested''.

Det er ikke nogen tilfældighed, at islandsk nævnes sammen med engelsk, fransk og tysk, for islandsk er et verdenssprog. De største litterære værker i Norden er skrevet på islandsk. De gamle sagaer er jo også islandske.

Nordens største nulevende forfatter, Hall-

dór Laxness, er islænding og har aldrig skrevet på andre sprog end islandsk. De bedste oversættelser af hans bøger er på engelsk, tysk og fransk. Andre nordiske lande har naturligvis også haft store forfattere og digtere, men hvad ville man sige, hvis Hamsun, H. C. Andersen, Ibsen, Strindberg og Heinesen skulle bedømmes efter oversættelser af deres værker?

Guðrún Helgadóttir: Hr. præsident! Jeg er nødt til at understrege, at jeg ikke er enig med min kære landsmand Árni Johnsen.

Der ligger en misforståelse bag dette spørgsmål. Jeg kan være enig i, at det var en beklagelig fejltagelse af vore skandinaviske frænder, at de glemte at bruge det gamle sprog. Men det siges jo også, at de mest begavede rejste herop.

Muligheden for at sammensætte et bedømmelsesudvalg, hvor medlemmerne behersker islandsk, færøsk, finsk, grønlandsk og samisk, er desværre urealistisk. Jeg vil påpege, at den nuværende bedømmelseskomité for fire ud af ti's vedkommende behersker islandsk.

Jeg synes ikke, vi behøver at klage over, at islandske forfattere ikke har fået litteraturprisen ofte nok. Litterære genier er også en mangelvare her.

En islandsk bog bliver nu fremlagt på islandsk. Jeg mener derfor ikke, det er klogt at være imod, at den bliver oversat til et andet nordisk sprog.

Det er fuldstændig forkert at sige, at dansk aldrig har slået rødder her. Hvis spørgeren dermed mener, at islændingene behersker engelsk, fransk og tysk bedre end dansk, så er det helt ukorrekt information.

Et skandinavisk sprog, oftest dansk, er obligatorisk fra 10 års alderen i den islandske grundskole.

At oversætte islandske bøger til engelsk, fransk eller tysk for at deltage i en nordisk konkurrence, synes jeg er en temmelig misforstået idé, fordi der så i bedømmelseskomiteen skal være engelske, franske og tyske litteraturfolk til at bedømme bøgerne.

Eiður Guðnason: Herr president! Jag vill som islänning klart ta avstånd från den tanke som Árni Johnsen framförde tidigare, alltså att isländska böcker skall framläggas i fransk, engelsk eller tysk översättning till bedömning för Nordiska rådets litteraturpris. Den tanken har jag inte hört förut, och den har inte alls diskuterats i Island. Den är helt ny och helt felaktig. Jag vill klart ta avstånd från den. Jag tror dess värre också att det förslag som enligt vad Árni Johnsen nämnde har framlagts i altinget på det hela taget inte är genomtänkt.

Árni Johnsen: Hr. præsident! Det islandske sprog er roden til vores identitet.

Det er blevet sagt på islandsk, at hvis en islænding kan snakke dansk udmærket, så må han være enten gal i hovedet eller socialdemokrat.

Man skal ikke gå over åen efter vand. En islandsk vise efter Vatnsenda-Rósu lyder således i oversættelse:

„Mine øjne og dine øjne
oh de smukke stene,
mit er dit og dit er mit,
du ved hvad jeg mener.“

Men visen har i oversættelse tabt stil, som er nøglen til al litteratur.

Anker Jørgensen sagde i går på hotel Saga, at Nordens mænd skulle tro på fremtiden. Kære nordiske venner! Hvis I lytter til den vise, jeg har nævnt, og som handler om mine øjne og dine øjne, så er jeg sikker på, at I forstår visen på islandsk:

Augun mín og augun þín
ó þá fögru steina
Mitt er þitt og þitt er mitt
þú veist hvað ég meina.

Eiður Guðnason: Herr president! Jag skall inte svara direkt på det som Árni Johnsen nu har sagt. Min granne här i salen framhöll dock för mig att man i Sverige har många sådana människor, men att man aldrig tager dem med till Nordiska rådet!

Diskussionen förklarades härefter avslutad.

25

D 1985/8/1976/k: Meddelande om rekommendation nr 8/1976 angående TV-program för sjöfolk

D 1985/16/1977/k: Meddelande om rekommendation nr 16/1977 angående undersökning av utvecklingen av kulturkonsumtionen i de nordiska länderna

D 1985/9/1981/k: Meddelande om rekommendation nr 9/1981 angående nordiska författarstipendier

D 1985/11/1981/k: Meddelande om rekommendation nr 11/1981 angående utbytes- och stipendieordning för bildkonstnärer

D 1985/12/1983/k: Meddelande om rekommendation nr 12/1983 angående Nordens institut på Åland

Rådet företog ovannämnda saker i ett sammanhang.

Kulturutskottet hade föreslagit, att Nordiska rådet måste lägga meddelandena till handlingarna och anse spörsmålen för rådets del slutbehandlade.

Utskottets förslag bifölls.

Mötet avslutades kl. 17.00.

Protokoll

6:e mötet

Torsdagen den 7 mars 1985 kl. 17.00–19.55

Presidenter: Páll Pétursson (1), Elsi Hetemäki-Olander (1–4) och Anker Jørgensen (5–13)

Dagordning

1. C 1: Nordisk Ministerråds beretning om det nordiske samarbeid (*Juridisk utvalgs betenkning*)

2. A 675/j: Medlemsforslag om endring av "Trafikkutvalget"

3. A 692/j: Medlemsforslag om arbeidsformene i det nordiske samarbeid

B 55/j: Ministerrådsforslag om samarbeidsformene i det nordiske samarbeid

4. A 689/j: Medlemsforslag om innføring av partistøtte i Nordisk Råd

5. A 686/j: Medlemsforslag om støtte til rehabilitering av torturoffer

6. A 687/j: Medlemsforslag om samarbeid for de menneskelige rettigheter

7. A 684/j: Medlemsforslag om krigs- og voldslekesaker

8. Melding om rek. nr. 2/1982/j om lovgivnings-samarbeid på arbeidsrettens område

9. C 11/j: Beretninger vedrørende Juridisk utvalgs saksområde 1983

10. E 17: Spørsmål til Nordisk Ministerråd om ikrafttredelse av overenskomsten om folkeregistrering

11. E 19: Spørsmål til Nordisk Ministerråd vedrørende permanent boende utlendingers rettssikkerhet

12. E 31: Spørsmål til Nordisk Ministerråd vedrørende deponering av mikroorganismer i forbindelse med patentsaker

13. Avskrivning av følgende rekommandasjoner:

13/1980/j Opplysning og forskning om de menneskelige rettigheter

15/1984/j Arbeidsformene i det nordiske samarbeid

16/1984/j Revidert samarbeidsprogram på konsumentområdet

1

C 1: Nordiska ministerrådets berättelse om det nordiska samarbetet (juridiska utskottets betänkande)

Juridiska utskottet hade föreslagit.

1. *at* Nordisk Råd i anledning af Nordisk Ministerråds beretning om det nordiske samarbejde, C 1/1985, vedtager følgende udtalelse:

1) Nordisk Råd udtrykker tilfredshed med oplysningerne om gennembruddet i forhandlingerne om nye harmoniserede lovregler om ægteskabets økonomiske retsvirkninger og tilskynder til, at disse regler søges gennemført så vidt muligt samtidigt i de nordiske lande og udtrykker endvidere forventning om, at arbejdet vil fortsætte med henblik på at nå en ensartet retstilstand om de økonomiske retsvirkninger for personer, der samlever under de nye familiestrukturer, som gennem en årrække er blevet mere udbredte.

2) Nordisk Råd tager oplysningerne om samarbejdet vedrørende ensartede regler om produktansvar til efterretning men betoner vigtigheden af, at det nordiske samarbejde må genoptages, så snart muligheden for en bredere international løsning er afklaret.

3) Nordisk Råd opfordrer Nordisk Ministerråd til at fortsætte de nordiske bestræbelser for at opnå fælles regler om erstatning for miljøskader og anmoder Nordisk Ministerråd om til næste session at afgive en mere fylldig redegørelse for mulighederne og vanskelighederne i de nordiske forhandlinger.

4) Nordisk Råd opfordrer Nordisk Ministerråd til på grundlag af det omfattende udrædningmateriale, der foreligger, snarest muligt at iværksætte konkrete samarbejdsprojekter vedrørende bekæmpelsen af økonomisk kriminalitet.

5) Nordisk Råd gentager sin opfordring til Nordisk Ministerråd om at udvide det nordiske lovgivningsprogram katalog af samarbejdsprojekter med lovgivning på arbejdsrettens område og redegøre for samarbejdet herom i ministerrådets årlige beretning.

II. af Nordisk Råd tager til efterretning:

1) Kapitel III, Lagstiftningssamarbejdet, og kapitel IV, Konsumentpolitik, i Nordisk Ministerråds beretning C 1/1985, og

2) de dele af kapitlerne I (Indledning) og II (Sammanfattningar), som er behandlet i juridisk udvalgs betænkning over beretningen.

Bernhardt Tastesen (juridiska utskottets talesman): Hr. præsident! En sammenfattende og fuldt dækkende redegørelse for arbejdet i juridisk udvalg siden sessionen i 1984 måtte i meget høj grad bære præg af den indsats, der i juridisk udvalg er gjort i forbindelse med behandlingen af de to vigtige forslag – dels præsidiemedlemmernes, dels Ministerrådets – om en styrkelse af arbejdsformerne i det nordiske samarbejde. Jeg skal imidlertid her blot nævne disse sager, som senere på dagsordenen vil blive udførligt præsenteret for plenarforsamlingen af kolleger i juridisk udvalg; men jeg vil gerne pointere, at jeg tror, perspektiverne i den seriøse arbejdsindsats, der fra alle sider i det nordiske samarbejde er lagt i behandlingen af disse sager, lover godt for en fortsat fremgangsrig udvikling af det nordiske samarbejde.

Lad mig sige det forholdsvis kort: Jeg tror, at vi gennem virkeliggørelsen af de forslag, som nu er lagt frem, imødekommer de skeptiske røster, der advarer mod en bureaukratisering af det nordiske samarbejde. Samtidig tilfredsstilles de kræfter, som i et tillidsfuldt samarbejde med vore loyale embedsmænd og -kvinder ønsker at fremme det nordiske samarbejds indflydelse og anseelse gennem en mere central og klart præciseret placering af vor – de nordiske parlamentarikeres – initiativtagende, pådrivende og opfølgende funk-

tioner og pligter i det nordiske samarbejde. Vel, jeg skal ikke yderligere foregribe den debat, men vi har i juridisk udvalg virkelig lagt meget arbejde i behandlingen af disse sager.

At der også har været tid til seriøst at beskæftige sig med det ikke ubetydelige antal sager, som det i øvrigt har været juridisk udvalg forundt at forberede for plenarforsamlingens afsluttede behandling, vidner både de resterende dagsordenspunkter og udvalgets betænkning over Ministerrådets redegørelse for det nordiske samarbejde om.

Jeg skal fra juridisk udvalgs behandling af denne beretning i det følgende fremhæve nogle enkelte punkter, som vi i udvalget tillægger særlig betydning, men i øvrigt anbefale forsamlingen læsning af udvalgets betænkning, som sammenholdt med Ministerrådets beretning giver et fortrinligt overblik over en mangfoldighed af samarbejdsopgaver, og som præsenterer det traditionsrige nordiske samarbejde på det lovgivningsmæssige område på en måde, så enhver kan se, at de mange smukke ord om det nordiske samarbejds betydning, som vi også under denne session har hørt, ikke er fløskler, men dækker over dybtliggende realiteter, der – måske desværre – ikke har det sensationspræg, som efter en journalistisk vurdering berettiger til forsideomtale eller hovedindslag i radio og TV's nyhedsdækning.

Jeg tænker her bl. a. på oplysningerne om det gennembrud, der er sket i forhandlingerne om det fortsatte lovgivningssamarbejde vedrørende ægteskabets økonomiske retsvirkninger. Det er ingen hemmelighed, at udsigterne for dette samarbejde i en årrække ikke har været særlig lyse, og selv om både de nordiske justitsministre og juridisk udvalg har udtrykt helhjertet tilslutning til bestræbelserne for at harmonisere resultaterne af de forskellige nationale udvalgs arbejder, har det til tider været svært at bevare optimismen.

Så meget desto mere glædeligt var det for juridisk udvalg, da de nordiske justitsministre på et møde med juridisk udvalg sidste efterår kunne berette, at man på dette område står for at nå frem til enighed om spørgsmål, så den nordiske retsenhed ikke blot bevares, men på visse punkter endog udvides. Dette

kan kun hilses med tilfredshed, hvilket juridisk udvalg da også gør i sin betænkning, samtidig med at udvalget lægger op til, at Nordisk Råd fortsat stiller sig bag ønsket om, at arbejdet vil fortsætte med henblik på at nå en ensartet retstilstand om de økonomiske retsvirkninger også for de personer, der samlever under de nye familiestrukturer, som gennem en årrække er blevet mere udbredte.

Ensartede nordiske regler om produktansvar har i en årrække været et af de mål, juridisk udvalg har stilet mod. Denne indstilling hersker fortsat, men juridisk udvalg har efter flere gange at have haft dette emne på dagsordenen for drøftelser med de nordiske justitsministre måttet tage til efterretning, at en realisering af denne målsætning ikke kan ske inden for et så kort åremål, som juridisk udvalg oprindeligt havde forestillet sig. De internationale perspektiver, denne sag har, til siger, at der må ske en afklaring, der involverer flere lande end de nordiske, før det er muligt at genoptage forhandlingerne om snævrere nordiske løsninger inden for sådanne i bredere international sammenhæng fastlagte rammer.

Heller ikke det nordiske samarbejde om etablering af fælles regler om erstatning for miljøskader skrider frem i det tempo, juridisk udvalg finder ønskeligt. Juridisk udvalg giver i sin betænkning udtryk for en vis forbauselse over, at fremskridtene synes så små, når det af Ministerrådets beretning samtidig fremgår, at det er en sag, det i flere nordiske lande seriøst overvejes at lovgive om. Juridisk udvalg vil i det kommende år fortsat forfølge denne sag.

Juridisk udvalg har med interesse fulgt de senere års initiativer fra Ministerrådet på det strafferetlige område. Forsøgsordninger med alternativer til frihedsstraf er ikke længere nyheder, men den igangsatte udvikling fortsætter, og juridisk udvalg har så sent som sidste efterår med de nordiske justitsministre drøftet bl. a. samfundstjeneste som et blandt flere alternativer til den traditionelle fængselsstraf. Disse meningsudvekslinger vil blive fortsat.

Også samarbejdet om bekæmpelse af økonomisk kriminalitet følger juridisk udvalg med opmærksomhed, og det har i udvalget vakt forundring, at arbejdet, efter at en ar-

bejdsgruppe i 1983 afgav en fyldig rapport om behovet for samarbejde, tilsyneladende er havnet i et dødvande. Det er juridisk udvalgs opfattelse, at de internationale perspektiver i økonomisk kriminalitet gør et nordisk samarbejde særlig påkrævet, og opfordrer derfor til, at der snarest fremmes konkrete samarbejdsprojekter omkring bekæmpelsen af økonomisk kriminalitet.

Arbejdsretlige spørgsmål har endnu langtfra den placering i det nordiske lovgivnings-samarbejde, som efter Nordisk Råds rekommandation nr. 2 fra 1982 er ønskelig. Juridisk udvalg udtrykker dette synspunkt i sine betænkninger såvel over Ministerrådets meddelelse om den nævnte rekommandation som i sin betænkning over C 1.

Det er juridisk udvalgs håb, at denne sag snarest må kunne afklares med Ministerrådet, og juridisk udvalg vil i det kommende år søge dette mål nået ved at optage forhandlinger direkte med de ministre, som er ansvarlige for arbejdsretsspørgsmål. Det kan dog være på sin plads at præcisere, at juridisk udvalg ikke ønsker de arbejdsretlige spørgsmål indarbejdet i selve lovgivningsprogrammet, således som det præsenteres i C 1. Vi er fuldt tilfredse med den form, justitsministrene har fundet for rapporteringen herom. Det, vi ønsker, er, at der årligt et eller andet sted i C 1 gives en sammenfattende redegørelse for samarbejdet ved lovgivningen om de arbejdsretlige spørgsmål, således at dialogen mellem Nordisk Ministerråd og Nordisk Råd kommer til at foregå ud fra et mere fast udgangspunkt, end tilfældet er i dag.

Det konsumentpolitiske samarbejde går med Ministerrådets vedtagelse i 1984 af et nyt nordisk samarbejdsprogram fremtiden styrket i møde. Et samarbejde om en mere effektiv konsumentpolitik med bedre ressourceudnyttelse og afskaffelse af handelshindringer til gavn for samtlige indbyggere i de nordiske lande, men med særlig opmærksomhed rettet mod udsatte grupper, f. eks. børn, handicappede, indvandrere og ældre personer, er samarbejdsopgaver, som juridisk udvalg stiller sig bag, og som udvalget gennem bl. a. budgetproceduren vil søge fremmet i det forudsatte tempo.

Jeg vil afslutningsvis omtale en af de større opgaver, som for juridisk udvalg er nært fore-

stående, og som vi venter os en del af. Udvalget afvikler om godt en måneds tid i samarbejde med Nordisk Samarbejdsråd for Kriminologi et seminar med titlen "Narkotika og kontrolpolitik". Vi vil her behandle dette alvorlige samfundsproblem fra forskellige synsvinkler, og vi håber, seminaret vil give inspiration til yderligere fællesnordiske initiativer.

Narkotikamisbruget er en menneskelig tragedie, som vi i de nordiske lande endnu ikke effektivt har formået at befri os for, til trods for mange og intensive samarbejdsprojekter. Juridisk udvalg har hovedsagelig fulgt samarbejdet mellem told- og polititaterne og støttet den udbygning af samarbejdet, der i de senere år har fundet sted på dette område.

Den bredere handlingsplan mod narkotika, Nordisk Ministerråd har præsenteret i sit forslag herom til denne session, har juridisk udvalg tilsluttet sig, men jeg vil her nævne et punkt, som udvalget netop i denne sammenhæng har berørt og som i øvrigt vil blive genstand for uddybende drøftelser på det omtalte seminar nemlig spørgsmålet om anvendelse af særlige efterforskningsmetoder i form af telefon- og rumaflytning og anvendelse af politiagenter, de såkaldte agents provocateurs. Juridisk udvalg har herom tilkendegivet, at anvendelsen af disse efterforskningsmetoder må vurderes såvel ud fra efterforskningsmæssige hensyn og sagens alvorlige karakter som ud fra hensynet til at undgå krænkelse af den personlige integritet hos udenforstående, og at anvendelsen til stadighed må være undergivet fuld juridisk kontrol.

Til allersidst vil jeg pointere, som det også klart fremgår af juridisk udvalgs betænkning, at de samarbejdsprojekter, jeg i min tale har omtalt som værende på et mindre tilfredsstillende stade, ikke er udtryk for juridisk udvalgs generelle indstilling til Ministerrådets arbejde med de juridiske spørgsmål. Tværtimod tror jeg vi kan konstatere, at vi med Ministerrådet er på bølgelængde i flere spørgsmål, end det har været tilfældet i adskillige år. Der udføres et stort og påskønnelsesværdigt arbejde, som der er grund til at være taknemmelig for, og antallet af fremskridtene er heldigvis betydelig flere end de tilbageskridt, jeg i min tale har draget frem.

Med disse ord skal jeg anbefale plenarforsamlingen at stemme ja til juridisk udvalgs forslag til udtalelse over Ministerrådets beretning om det nordiske samarbejde til Nordisk Råds 33. session 1985.

Elsi Hetemäki-Olander overtog herefter ledningen af forhandlingarna.

Tuulikki Petäjaniemi: Fru president! Av ministerrådets berättelse framgår att arbetet på många centrala projekt befinner sig i ett avgörande skede. Jag vill särskilt framhålla två av dessa projekt, nämligen förmögenhetsförhållandena i äktenskap och arbetet på nya köplagar.

Juridiska utskottet har under en lång tid starkt framhävt önskvärdheten av enhetliga regler i de nordiska länderna om makars förmögenhetsförhållanden. Det önskemålet ser ut att bli uppfyllt, åtminstone till en stor del. Jag tror emellertid att man skulle ha kunnat uppnå en ännu större rättslighet om arbetet kunde ha bedrivits parallellt i de olika länderna och inte, såsom nu har skett, så att man i Sverige är klar att lägga fram en proposition i ämnet medan kommittéarbetet ännu pågår i Norge.

Beträffande köplagarna ser jag med tillfredsställelse att de nya förslagen äntligen är klara. I Finland fyllde ju den köprättsliga lagstiftningen senaste år 250 år. Ur den synvinkeln sett har ministerrådet inte sett ärendet som särskilt brådskande. Men så är ju köplagarna i de övriga nordiska länderna knappt 80 år gamla. — Med tanke på det nordiska lagstiftningsarbetet skulle det vara viktigt att det här arbetet kan avslutas snabbt. Ännu viktigare är det att resultatet är enhetliga köplagar. Det svarar illa mot ministerrådets framhävande av Norden som hemmamarknad om man inte kan eliminera ett sådant relativt ringa handelshinder som köplagar av olika innehåll innebär.

Om man ser på ministerrådets berättelse om samarbetet på lagstiftningens område ur en mera generell synvinkel, fäster man sig vid att tyngdpunkten i den ligger i en tillbakablick snarare än i framtidsperspektiven. Ur Nordiska rådets perspektiv skulle det vara av intresse att inte bara registrera framgångar

och motgångar i det här arbetet, utan att också få en bild av hur man ser på samarbetet i framtiden.

Särskilt finner jag skäl att ställa frågan om man i samarbetet väster tillräcklig vikt vid att i tid analysera den tekniska utvecklingen på olika områden och vid att lösa de rättsliga problem som denna utveckling skapar eller att tillgodogöra sig de nya möjligheter som den öppnar. Trots att insemination och annan konstbefruktning redan länge varit känd, har man inte i de olika nordiska länderna kunnat skapa en enhetlig lagstiftning för att lösa de problem som den medför. Det förefaller också som om användningen av automatisk databehandling på lagstiftningens område släpar efter. Det gäller i fråga om lagberedningen. Automatisk databehandling borde kunna användas för att höja lagförslagets tekniska kvalitet. Men man kunde också försöka utnyttja ADB för att förenkla de enskilda medborgarnas och företagets verksamhet. Det kunde ske genom att kommunicera uppgifter inom förvaltningen där denna kommunikation i dag består i att en enskild person skall skaffa ett papper hos en myndighet för att lämna in det hos en annan.

Fru president! Jag ser fram emot att ministerrådet i framtiden inte bara presenterar det förgångna, även om detta idag är en mera glädjande lösning än för tio år sedan, utan också drar upp perspektiv på framtiden.

Stahr: I en längre årrække, nämligen i åren från 1973 till 1982, arbetade Nordisk Råd med den nordiska utlänningepolitik på grundlag av en rekommendation från 1973 om samordnad utlänningelovgivning och utlänningepolitik. Da rekommendationen i 1982 blev afskrevet, var det ikke, fordi alt var samordnet, men fordi Nordisk Råd fandt, at rekommendationen havde præget udviklingen i de nordiske landes fremmedlovgivning i en sådan grad, at sigtet måtte anses for opfyldt.

Ved flere lejligheder er det imidlertid fra Radets talerstol udtalt, at Nordisk Råd nøje ville følge udviklingen på dette område og forbeholde sig at vende tilbage til sagen i forbindelse med forhandlingerne mellem Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd, dels i relation til juridisk udvalgs behandling af

Nordisk Ministerråds årlige beretninger om det nordiske samarbejde, dels i relation til de årlige beretninger fra Nordisk udlændigeudvalg. Dette, fru præsident, er baggrunden for, at jeg på dette tidspunkt af debatten tager ordet for, selv om det hverken er omtalt i Nordisk Ministerråds beretning til denne session eller i juridisk udvalgs betænkning over beretningen, at opfordre Nordisk Råd til at tage følgende problem op til behandling:

Vi har betragtet flygtningeproblemet som et overvejende nationalt problem, men selv om ikke alle nordiske lande modtager lige mange flygtninge, så burde man ud fra en fælles kulturel og humanitær holdning og tradition arbejde for en fælles nordisk flygtningepolitik. Man burde kunne nå frem til en holdning, så ingen flygtning banker forgæves på døren, men er sikker på at få sin sag prøvet.

Jeg vil godt opfordre Nordisk Råd til at arbejde videre med disse ting og prøve på at nå frem til en afklaring, og ellers vil vi prøve at tage det op i et forslag til næste session.

Bernhardt Tastesen: Fru præsident! Det forhold, at ingen fra Ministerrådet har følt anledning til at tage ordet i denne debat, vil jeg tage som udtryk for, at Ministerrådet er enig med juridisk utskott i den pådrivende virksomhed på disse vigtige områder vi har sat i gang, og som vi fortsat vil samarbejde med Ministerrådet om.

Jeg må så derudover sige, at en del af de problemer, som blev rejst af min finske kollega, vil vi også beskæftige os med, bl. a. er der allerede fremsat nogle forslag, som vi kommer til at behandle i næste session, ikke mindst i forbindelse med de retsvirkninger, der er på det nye biologiske område, som blev fremhævet i talen.

Jeg skal som svar til min danske kollega, hr. Jimmy Stahr, sige, at også det forhold, at vi har et flygtningeproblem, som synes at være blevet aktualiseret igen, efter at den tidligere betænkning er blevet afskrevet, er en ting, som vi bør tage op, og hvis der kommer initiativer, vil vi selvfølgelig give det en seriøs behandling i juridisk utskott. Det er meget vigtigt, at vi beskæftiger os med den

humanitære indsats i forbindelse med sikring af almindelige menneskerettigheder, og hvor Norden jo har gode traditioner, at det bliver fastslået i formen for det samarbejde, som vi skal have fremover. Så kommer der et initiativ, må vi se, om vi kan få fælles nordisk fodslag i denne meget vigtige humanitære sag.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde votering medelst voteringsapparat beträffande juridiska utskottets förslag till yttrande till Nordiska ministerrådet.

För juridiska utskottets förslag till yttrande röstade:

Esko Aho, Arne Andersson, Lennart Andersson, Margrete Auken, Jo Benkow, Dorte Bennedsen, Gunnar Berge, Johan Buttedahl, Kaj Bärlund, Bjarne Mørk Eidem, Ólafur G. Einarsson, Mikko Elo, Lahja Exner, Filip Fridolfsson, Arne Gadd, Kirsti Kolle Grøndahl, Eiður Guðnason, Rune Gustavsson, Lilli Gyldenkilde, Carl I. Hagen, Flemming Hansen, Guttorm Hansen, Karen Thurøe Hansen, Margit Hansen-Krone, Guðrún Helgadóttir, Elsi Hetemäki-Olander, Per-Olof Håkansson, Karl-Erik Häll, Tytti Isohokkanen-Asunmaa, Olof Jansson, Jens Peter Jensen, Karen Højte Jensen, Tyra Johansson, Elver Jonsson, Gunnel Jonäng, Anker Jørgensen, Ilkka Kanerva, Arvo Kempainen, Hannu Kempainen, Sakari Knuutila, Finn Kristensen, Preben Lange, Erkki Liikanen, Paavo Lipponen, Grethe Lundblad, Astrid Murberg Martinsen, Helge Adam Møller, Bente Mousten Nielsen, Hans Nyhage, Aase Olesen, Berit Oscarsson, Sture Palm, Robert Pedersen, Jan Petersen, Oddrunn Pettersen, Páll Pétursson, Tuulikki Petäjäniemi, Kaj Poulsen, Håkon Randal, Heikki Riihijärvi, Gunvor Schnitler, Reiulf Steen, Otto Steenholdt, Jens Steffensen, Ingrid Sundberg, Jógvan Sundstein, Ilkka Suominen, Sten Svensson, Karin Söder, Bernhard Tastesen, Hans Olav Tungesvik, Pekka Tuominen, Pirkko Turpeinen, Ole Gabriel Ueland, Lars Werner, Bengt Wiklund, Odd With och Marjatta Väänänen.

Peter Muurman *avstod från att rösta.*

Frånvarande var:

Stefán Benediktsson, Gro Harlem Brundtland, Ivar Hansen, Árni Johnsen, Erlendur Patursson, Pär Stenbäck, Petter Thomassen och Fri)jón [ór)arson.

Yttrandet hade sålunda antagits med 78 röster. 1 medlem avstod från att rösta.

Utskottets förslag, punkt II, bifölles.

2

A 675/j: Medlemsförslag om ändring av "Trafikutskottet" till "Kommunikations- och teknologikutskottet"

Juridiska utskottet hade föreslagit, att Nordiska rådet i anledning av medlemsförslaget måtte besluta, att

Nordisk Råds arbetsordning ändres således, at

1) i § 24, *stk. 1*, ändres "et trafikudvalg" til: "et kommunikationsudvalg", og

2) i § 24, *stk. 5*, ändres "Trafikudvalget" til: "Kommunikationsudvalget".

Werner (juridiska utskottets talesman): Fru president! Bakgrunden till medlemsförslaget och det betänkande som vi skall behandla är den snabba tekniska utveckling som har ägt rum under de senaste åren, framför allt på det datatekniska området, någonting som inte har återspeglats i rådets utskottsorganisation. Inget av rådets utskott har för närvarande den nya teknologin som sitt naturliga ansvarsområde. Datateknologin har behandlats i juridiska utskottet när det gällt säkerhets- och integritetsaspekter, i social- och miljöutskottet har man behandlat teknologins konsekvenser för arbetsmarknaden, miljön och arbetsmiljön, och i kulturutskottet har behandlats teknologins inverkan på utbildningen.

Nu har frågan under rätt lång tid i anledning av medlemsförslaget diskuterats i juridiska utskottet och andra organ i rådet. Som framgår av det paper vi har framför oss har juridiska utskottet efter förhandlingar mellan rådets presidium och de nationella delegationserna enhälligt funnit att det finns anledning att ändra ärendefördelningen mellan utskotten. Ärenden på teknologiområdet, särskilt

telekommunikationer och den tekniska utvecklingen rörande datateknologin, skickas till trafikutskottet, som nu föreslås få ett nytt namn. Frågor om livsmedel och jämställdhet flyttas till juridiska utskottet från social- och miljöutskottet.

Under hänvisning till den brevväxling som har skett beträffande trafikutskottets förslag mellan presidiesekretariatet och Nordiska språksekretariatet har vi beslutat föreslå att trafikutskottets namn ändras till kommunikationsutskottet.

Utskottet hemställer om denna ändring och de ändringar i rådets arbetsordning som presidenten läst upp.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde votering medelst voteringsapparat beträffande utskottets förslag till ändring i rådets arbetsordning.

För utskottets förslag röstade:

Margrete Auken, Jo Benkow, Johan Buttedahl, Kaj Bärlund, Bjarne Mørk Eidem, Ólafur G. Einarsson, Arne Gadd, Kirsti Kalle Grøndahl, Eidur Guðnason, Rune Gustavsson, Carl I. Hagen, Flemming Hansen, Filip Fridolfsson, Karen Thurøe Hansen, Margit Hansen-Krone, Guðrún Helgadóttir, Elsi Hetemäki-Olander, Per-Olof Håkansson, Karl-Erik Häll, Olof Jansson, Jens Peter Jensen, Karen Højte Jensen, Tyra Johansson, Elver Jonsson, Anker Jørgensen, Ilkka Kanerva, Hannu Kempainen, Sakari Knuutila, Finn Kristensen, Erkki Liikanen, Peter Muurman, Helge Adam Møller, Bente Mousten Nielsen, Hans Nyhage, Aase Olesen, Berit Oscarsson, Robert Pedersen, Jan Petersen, Oddrunn Pettersen, Páll Pétursson, Tuulikki Petäjäniemi, Kaj Poulsen, Håkon Randal, Heikki Riihijärvi, Gunvor Schnitler, Reiufl Steen, Otto Steenholdt, Jens Steffensen, Ingrid Sundberg, Jógvan Sundstein, Ilkka Suominen, Sten Svensson, Karin Söder, Bernhard Tastesen, Friðjón Þórðarson, Pirkko Turpeinen, Ole Gabriel Ueland, Odd With och Marjatta Väänänen.

Frånvarande var:

Esko Aho, Arne Andersson, Lennart Andersson, Stefán Benediktsson, Dorte Bennesen, Gunnar Berge, Gro Harlem Brundtland, Mikko Elo, Lahja Exner, Lilli Gylden-

kilde, Guttorm Hansen, Ivar Hansen, Tytti Isohookana-Asunmaa, Arni Johnsen, Gunnel Jonäng, Arvo Kempainen, Preben Lange, Paavo Lipponen, Grethe Lundblad, Astrid Murberg Martinsen, Sture Palm, Erlendur Patursson, Pär Stenbäck, Petter Thomassen, Hans Olav Tunesvik, Pekka Tuominen, Lars Werner och Bengt Wiklund.

Utskottets förslag hade sålunda antagits med 59 röster.

3

A 692/j: Medlemsförslag om arbetsformerna i det nordiska samarbetet och B 55/j: Ministerrådsförslag om samarbetsformerna i det nordiska samarbetet

Rådet företog ovannämnda två saker i ett sammanhang.

Juridiska utskottet hade föreslagit.

I. *at* Nordisk Råd vedtager følgende rekommandation:

Nordisk Råd rekommanderer regeringerne i Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige at ændre Helsingforsaftalen i overensstemmelse med forslagene i bilag 1 til medlemsforslag A 692/j om arbejdsformerne i det nordiske samarbejde.

II. *at* Nordisk Råd træffer følgende beslutning:

A. Nordisk Råds arbejdsordning ændres i overensstemmelse med forslagene i bilag 2 til medlemsforslag A 692/j om arbejdsformerne i det nordiske samarbejde med følgende ændringer:

1) I § 15, stk. 3, indsættes før 3. punktum som et *nyt* 3. punktum følgende:

“Plenarforsamlingen beslutter på forslag af præsidenten, om andre rådsmedlemmer kan få ordet for korte tillægsspørgsmål”.

1. a) i § 24, stk. 1, ændres “et trafikudvalg” til: “et kommunikationsudvalg”.

1. b) i § 24, stk. 5, ændres “Trafikudvalget” til: “Kommunikationsudvalget”.

2) § 24, stk. 7, sidste punktum, ophæves og i stedet tilføjes som et *nyt* stk. 8:

“Præsidiets kan fastsætte regler for udvalgenes arbejde”.

3) § 31 affattes således:

“§ 31. For udgivelsen af Nordisk Kontakt vælger plenarforsamlingen en redaktionskomite bestående af ti medlemmer, to fra hvert

lands delegation. Præsidiets kan fastsætte regler for redaktionskomiteens arbejde.

Præsidiets udpeger en chefredaktør for Nordisk Kontakt".

4) § 34 affattes således:

"§ 34. Præsidiets kan fastsætte regler for arbejdet i præsidiensekretariatet og sekretærkollegiet".

5) I § 41, stk 1, ændres "sekretariatet" til "præsidiets".

6) I § 43 ændres "sekretariatet" til "præsidiets".

B. Ændringerne i Nordisk Råds arbejdsordning træder i kraft samtidig med ratifikation og ikrafttrædelse af de under I rekommanderede ændringer af Helsingforsaftalen".

III. at Nordisk Råd vedtager følgende rekommandation:

Nordisk Råd rekommanderer regeringerne i Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige at ændre Helsingforsaftalen og Kulturaftalen i overensstemmelse med forslagene i bilag A til ministerrådsforslag B 55/j om arbejdsformerne i det nordiske samarbejde.

Guttorm Hansen (juridiska utskottets talesman): Fru president! Da komiteen som fikk i oppdrag å utrede arbeidsformene for det nordiske samarbeid, den såkalte Benkow-komiteen, ble nedsatt i 1982, hadde det sine bestemte årsaker. I løpet av 1970-åra ble det bygd opp en ny organisasjonsstruktur i det nordiske samarbeidet. Vi fikk præsidiensekretariatet, vi fikk ministerrådene, vi fikk ministerrådssekretariatet, kultursekretariatet, investeringsbanken, de selvstyrte områdenes utvidede representasjon og en ny budsjettprosedyre. Denne nye struktur skapte i virkeligheten et behov for å se over de arbeidsformene som var skapt gjennom de 33 år rådet hadde eksistert.

Rådet ble skapt i en tid og i en situasjon som er ulik den vi i dag lever i. Det var i en sterk følelse av nordisk samhörighet det ble skapt. Sårerne etter den store tragedien som vi kaller den andre verdenskrig, var ennå åpne, landenes ulike skjebne under krigen og senere den sikkerhetspolitiske deling var alle faktorer som skapte det nordiske rådet. Det var en løst, ja, bortimot ustrukturert organisasjon vi hadde, men det var i Norden på den tid sterke politiske personligheter i alle land,

personligheter som satt i ledende stillinger, og som var meget nordiske i sine holdninger, ja, som ville et nordisk samarbeid.

Det er nesten utrolig at så mange saker kunne løses i det nordiske samarbeidets første tiår. Det ble i virkeligheten skapt en lettere hverdag for det nordiske mennesket gjennom en rekke tiltak: Passfriheten, det frie arbeidsmarkedet og den fellesnordiske sosialordning var de store saker, og en rekke andre små, men viktige steg ble tatt.

Det er slik at mange har vært mer oppmerksom på de store sakene som ikke lot seg gjennomføre i det nordiske samarbeid, illustrert ved det nordiske forsvarsforbundets historie før Nordisk Råd ble skapt, så tollunionen i 1950-åra og så Nordøks skibbrudd. I ettertid er det lett å se at alle disse saker har et særpreg, de har kollidert på en eller flere måter med de internasjonale rammer, eller den internasjonale virkelighet som Norden som helhet eller de enkelte nordiske land må leve innenfor. Virkeligheten er slik at om fellesnordiske saker ikke lar seg innpasse i denne internasjonale virkelighet, må de vike. Forsvarsforbundet kolliderte med de enkelte lands sikkerhetspolitiske vurderinger nasjonalt. Tollunionen strandet på de forskjellige økonomiske nivå landene befant seg på på dette tidspunkt, Nordøk strandet på de forskjellige lands holdninger til verdenshandel og markedsordningen. Så kan vi spørre: Hva ble så resultatet av disse skibbrudd? Sikkerhetspolitikken etter at forsvarsforbundsforhandlingene strandet, ble den nordiske balanse, en balanse som har gjort Norden til et lavspent og atomfritt område, tollfriheten i Norden ble gjennomført ved vår EFTA-tilslutning og mange av Nordøk-planens elementer er løst hver for seg, sist nå gjennom den handlingsplan vi har behandlet på denne sesjonen.

Jeg har tillatt meg å nevne disse glimt fra rådets historie fordi det kan være nyttig som en statusoppstilling når vi nå sluttbehandler Benkow-komiteens innstilling. Jeg vil gjerne nytte anledningen til å gi honnør til komiteen for den hurtige måte som det ble arbeidet på, og likeså den positive reaksjon som både Nordisk Råds presidium og Ministerrådet har gitt juridiske utvalgs rekommandasjon fra Stockholm-sesjonen i fjor, og som nå har resultert i at vi i full enstemmighet kan legge

fram forslagene til endringer i arbeidsordning og avtaler.

Jeg vil ikke gå i detalj når det gjelder de forslag som nå foreligger; de er behandlet i de respektive delegasjoner og bør være vel kjent av sesjonens deltakere. Jeg vil heller søke å gi et bilde av hvordan jeg tror Nordisk Råds arbeidsform nå vil bli gjennom de endringer vi foretar. Den oppbygging av fellesnordiske institusjoner vi gjennomførte i 1970-åra, får nå sin formelle utforming i arbeidsformene.

Mens Nordisk Råd har vært sterkt preget av et parlamentarisk initiativ som tidligere fant sine uttrykk gjennom rekommandasjonen på grunnlag av medlemsforslag og deretter overlatt til regjeringenes gode eller dårlige vilje, vil mye nå forandre seg – ja, mye er allerede forandret. Handlingsplanen for økonomisk samarbeid og sysselsetting er en god illustrasjon på den forandring som er inntrådt. Sesjonen i fjor reagerte sterkt på det som ble lagt fram som en plan, og gav beskjed om at man ville ha noe bedre, noe som var konkret. Ministerrådet tok dette alvorlig, og vi fikk den plan som nå er behandlet, og som er mottatt med stor tilfredshet av denne sesjonen.

Jeg ser denne sak som et godt bilde på det som skjer med arbeidsformene. Jeg tror Nordisk Råd mer og mer vil komme til å fungere i et slags parlamentarisk system der vi får Ministerrådet som "regjeringspart" og der parlamentarikerne i råds-sesjonen vil opptre som et parlament. Mer og mer vil medlemsforslag og andre initiativ fra parlamentarikerne kunne ut i krav fra sesjonene og fra utskottene om forslag fra ministrene, og dermed en forpliktende form for forslag fra de nordiske regjeringer. Dette tror jeg vil komme til å skape en sikrere politisk plattform for det nordiske samarbeidet. Som en naturlig følge av et slikt system, som jeg nå ser bygge seg opp, vil partigruppene i Nordisk Råd komme til å spille en stadig større rolle.

En annen viktig side ved rådets nye arbeidsform er den forsterkede budsjettbehandling og budsjettkontroll som finner sted gjennom opprettelsen av eget utskott for dette arbeidet. Også dette peker mot en slik nordisk form for parlamentarisme. Det vil være et stort framskritt for nordisk samarbeid at den løser form for saksbehandling blir avløst av et system der det skapes et forhold

mellom regjeringsside og parlamentarikere som mer motsvarer det vi kjenner fra vår politiske hverdag. Jeg unntar da sjølsagt mistillitsforslagene.

Jeg tror det vil bety en vinning at det blir slike arbeidsformer i det framtidige samarbeid. Men jeg tror også jeg må si – med bakgrunn i denne sesjon – at Nordisk Råds presidium sjøl må ta meget alvorlig spørsmålet om formene for møteledelse av sesjonene. Det må kunne skapes et regelverk her som gjør at møtene får en fastere styring enn det vi har opplevd i denne sesjonen og på tidligere sesjoner. Jeg vil også gjerne si at statsrådenes deltakelse i sesjonene kommer også til å kreve noe mer. Jeg unntar de meget entusiastiske samarbeidsministre bl. a. fra Sverige og Norge som i denne sesjonen har fulgt disse forhandlingene meget interessert. Men det er en feil at fagstatsrådene for de enkelte områder neppe har tid til å være her på sesjonen. Vi må begynne å ta Nordisk Råd på alvor – også regjeringene.

Jeg har med tilfredshet registrert at vi har fått en "trontale" som innledning til generaldebatten fra Ministerrådets formann på de to siste sesjoner, og en nyskaping i år er de fire første sidene i det framlagte budsjettforslag for 1986 som har fått overskriften "Planer for det nordiske samarbeidet". Disse fire sidene er ikke noen sak i vanlig forstand, men jeg tror presidiet bør finne en form for at man kan drøfte planene ved avslutningen av sesjonene. Ja, kanskje kunne det bli en sak for partigruppene som kunne gi sine synspunkter på disse planer gjennom sine talsmenn.

Den sak vi nå sluttbehandler, er et uttrykk for at det nordiske samarbeidet ikke har stivnet i gamle former, men at Nordisk Råd finner nye arbeidsformer for å effektivisere det nordiske samarbeidet i en tid som krever andre former. Jeg er glad for at jeg på denne min 15. og siste sesjon i Nordisk Råd kan slutte med å konstatere at samarbeidet i Norden vil være "liv laga" – for å snakke norsk – også i framtida. Det fortjener faktisk Norden og Nordens folk.

Friðjón Þórdarson: Fru president! Nordisk Råds årlige sesjoner er viktige begivenheter i det nordiske samarbeid. Her møtes parlamentarikere og ministre fra alle nordiske land, konfererer, vurderer resultatene av sitt

arbeid, drøfter saker inngående og lanserer nye idéer.

Det ligger i sakens natur at det er helt nødvendig at organiseringen av et så mangesidig samarbeid blir tatt opp til revisjon fra tid til annen, slik at man finner greie fremgangsmåter for å oppnå gode resultater så fort som mulig. Det er alltid til stede fare for at det brukes for lang tid taler, og at papirflommen blir bortimot uoverkommelig. Dette har man vært meget klar over i årene som er gått. Derfor har det mer enn en gang i løpet av de siste 30 år funnet sted revisjon av de regler som gjelder for samarbeidet. Nå foregår det en revurdering av denne art, bygd på den erfaring som er høstet, og på arbeidet til den såkalte Benkow-komiteen, som ble opprettet høsten 1982, og som har utført et stort og godt arbeid på dette felt.

Det juridiske utvalg har behandlet ministerutvalgets forslag B 55/j, som det fikk oversendt, og som angår organisasjonen og arbeidsmetodene i det nordiske samarbeid. Det er neppe nødvendig å gå igjennom innholdet i dette forslaget i detalj, så velkjent det må være for de fleste delegerte i Nordisk Råd etter lang behandling. Men de tre hovedpunktene forslaget inneholder, skal likevel enda en gang rekapituleres; det er disse:

1. At det i stedet for de nåværende to ministerrådsbudsjetter fremtidig bare skal være ett felles budsjett for Nordisk Ministerråd.

2. At ministerrådssekretariatet i Oslo og kultursekretariatet i København skal avløses av ett felles sekretariat for Ministerrådet med hjemsted i København.

3. At et nordisk senter for industriell forskning og utvikling skal etableres i Oslo.

Man forestiller seg at disse endringer skal tre i kraft når og hvis Nordisk Råd gir dem sin velsignelse. Og formålet med denne nyordning er at det nordiske samarbeid skal bli effektivisert og vitalisert, uten at det av den grunn anses nødvendig å foreta grunnleggende forandringer i ministerrådssystemet.

Forslagets to sentrale hovedpunkter er forslagene om sammenslåing av kulturbudsjettet og det allmenne budsjett til ett felles budsjett, og organiseringen av de nordiske regjeringers samarbeid i Ministerrådet med ett felles sekretariat. Begge disse forslag krever endring av Helsingfors-avtalen og av kulturavtalen.

Under Nordisk Råds sesjon i fjor ble det i vedtakene lagt særlig vekt på at det skulle arbeides med de omtalte organisasjonsmessige endringer "af Nordisk Råds præsidium i tæt samarbejde med juridisk udvalg og rådets delegerationer". Dette er blitt gjort. Først skal nevnes at den danske, den finske, den norske, den svenske og den islandske delegasjon har avgitt uttalelser om ministerrådsforslaget.

Delegasjonsuttalelsene uttrykker stort sett sammenfallende positive synspunkter på det foreliggende forslag.

Kulturutvalget, økonomisk utvalg og budsjettkomiteen har også avgitt uttalelser om ministerrådsforslaget.

Kulturutvalget finner ikke grunn til å motsette seg gjennomføringen av den foreslåtte organisasjonsreform.

Budsjettkomiteen konstaterer at forslaget om å forene kulturbudsjettet og det allmenne budsjett til ett budsjett faller sammen med det syn budsjettkomiteen i lang tid har hevdet.

Økonomisk utvalg fester seg særlig ved forslaget om å opprette et nordisk senter for industriell forskning, som utvalget håper vil kunne innebære et betydelig fremskritt for det nordiske økonomiske samarbeid.

Det juridiske utvalg sier bl. a.

"Det foreliggende ministerrådsforslag må ses som uttrykk for et sterkt ønske og en stor vilje hos de nordiske landes regeringer til at styrke og videreutvikle det nordiske samarbeid."

Det er derfor stort sett bare grunn til å være tilfreds med det forslag som nå foreligger, og vi forventer at det er gode grunner for å tro at det nordiske samarbeid blir utvidet og styrket i de kommende år.

Utvalget finner det positivt at ønsket om en nasjonal balanse i plasseringen av institusjoner i de nordiske land søkes imøtekommet med forslaget om, samtidig med flyttingen av ministerrådssekretariatet fra Oslo til København, å flytte Nordisk Industrifond til Oslo og utbygge dette med et særskilt senter for industriell forskning og utvikling.

Juridisk utvalg vil også ytterligere uttale at ønsket om likelig å tilgodese de nordiske land ved fremtidige plasseringer og omflyttinger av institusjoner må holdes i klar erindring i Ministerrådet.

Under henvisning til det anførte skal juri-

disk utvalg innstille:

At Nordisk Råd rekkommenderer regjeringene i Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige å endre Helsingfors-avtalen og kulturavtalen i overensstemmelse med forslagene i ministerrådsforslaget om arbeidsformene i det nordiske samarbeid.

Statsråd Haugstvedt: Ærede president! Ministerrådet har med tilfredshet konstatert at ministerrådsforslaget om samarbeidsformene har fått en positiv mottakelse, slik det også er kommet til uttrykk i betenkningen fra juridisk utvalg og i tidligere innlegg her i dag og under generaldebatten.

På bakgrunn av den støtte forslagene generelt sett har fått, vil jeg bare nøye meg med noen få utdypende kommentarer om noen av de spørsmål som er blitt behandlet.

Som også fremført av Ministerrådets formann under hans redegjørelse i generaldebatten, må forslagene ses i sammenheng med Ministerrådets beslutning om generelt å høyne ambisjonsnivået for det nordiske samarbeidet. Ikke minst vil gjennomføringen av handlingsplanen for økonomisk utvikling og full sysselsetting kreve at et velfungerende sekretariat står til rådighet for Ministerrådet.

De sentrale elementer i forslaget er at man i fremtiden skal ha ett ministerrådsbudsjett, og at Ministerrådets sekretariatsressurser skal samles i ett felles sekretariat lagt til København. Det er samtidig fattet beslutning om at det skal etableres et nordisk senter for industriell forskning og utvikling i Oslo. Det er videre av stor betydning at kulturministrene beholder sin adgang til å utarbeide et budsjettforslag og – innenfor en gitt ramme – disponere og administrere dette budsjettet.

Fra rådsiden er det ikke blitt reist innvendinger mot disse beslutningene – tvert imot er det blitt fremhevet at det er viktig at disse blir gjennomført.

Ministerrådet har derimot notert at det fra visse hold er kommet ønsker om at man bevarer adgangen til å uttale seg om Ministerrådets første disponeringsforslag. Dette må imidlertid basere seg på en misforståelse, da ministerrådsforslaget jo nettopp går ut på at man i fremtiden skal sløyfe de disponeringsforslag vi i dag har for det allmenne budsjett. Det blir derfor intet å uttale seg om. Det blir

overlatt til fagministerrådene å treffe beslutninger om disponeringen, som et ledd i bestrebelsene for å styrke deres ansvar for sitt eget område.

Til gjengjeld er det foreslått at Rådets organer skal komme tidligere inn i budsjettprosessen.

Når det er sagt, la meg også tilføye at Ministerrådet alltid vil være lydhørt overfor de synspunkter som måtte komme frem i debatten her i Nordisk Råd.

Når Ministerrådet, på basis av så vel medlemsforslaget om endringer i avtalene som vårt eget ministerrådsforslag, fastsetter endringene, vil vi selvsagt vurdere de innvendinger som er kommet, og ta disse med i overveielene før vi fatter våre endelige vedtak som Ministerråd.

Det er mitt håp og min tro at de forslagene som Nordisk Råd vil vedta i dag på basis av Benkow-komiteens innstilling, vil være vedtak som er til nytte og til fordel for Nordisk Råds arbeid i de årene som ligger foran.

Buttedahl: Fru president! Nordisk Råd setter i dag sluttstrek for det sett av reformer som Benkow-komiteen la opptil for ca. 15 måneder siden. Jeg vil i likhet med tidligere talere uttrykke tilfredshet med det store arbeid som er utført av Benkow-komiteen, og den raske behandling forslagene har fått i de ulike fora i Nordisk Råd. Jeg vil komme med noen få kommentarer til et par av disse forslagene.

Forslagene fremhever spesielt Presidiet og samarbeidsministrenes særlige ansvar for at arbeidet i Nordisk Råd og innen Ministerrådet drives på en forsvarlig og effektiv måte. Presidiet vil etter det nye opplegget bli utvidet og sammensatt slik at det blir mer representativt for de politiske grupperinger i Nordisk Råd. Dermed blir Presidiet satt bedre i stand til å utøve samordnende funksjoner. Fra norsk side har vi i mange år pekt på nødvendigheten av at partigrupperingene blir rimelig representert i Presidiet og har bedt om reformer som kunne gjøre dette mulig.

Det bør videre kunne stilles forventninger til det nye budsjett- og kontrollutvalget som nå blir etablert. Dette er en utvikling som imøtekommer de krav som er satt om økt parlamentarisk medvirkning i beslutnings-

prosessen – særlig i budsjettssammenheng, men også i en kontrollerende funksjon.

Det er sjelden at det er debatter om nordiske saker i de enkelte lands nasjonalforsamlinger. Det synes bare å være Det norske storting som krever en rapport fra Regjeringen om dens innsats i nordisk sammenheng. Stortinget har for få dager siden debattert stortingsmeldingen om nordisk samarbeid, som inneholder rapporter både fra Regjeringens og fra delegasjonens side. Jeg ser det som meget nyttig at vi har disse debattene i Det norske storting. De er med på å øke forståelsen og nødvendigheten av et effektivt og aktivt engasjement i nordiske saker.

I Benkow-komiteens rapport foreslås det at kultursekretariatet i København og det allmenne ministerrådssekretariatet i Oslo slås sammen, og at dette fellessekretariatet legges til København. I Norge har det vært nyanser i synet på nødvendigheten av å foreta denne sammenslåingen. Det har spesielt vært gjort gjeldende en viss frykt for at kultursamarbeidet skulle komme til å lide.

Personlig har jeg hatt visse betenkeligheter med at det etablerte ministerrådssekretariat i Oslo skal flyttes ut. Dette sekretariat har fungert tilfredsstillende. Vi har følt en stor grad av tilfredshet med å være vertsland for dette viktige instrument i nordisk samarbeid. Jeg har vondt for å se at en oppvurdering og effektivisering av det nordiske samarbeidet betinger at Norge skal gi fra seg den eneste "tunge" institusjon vi har. Det er mulig det er en viss rasjonaliseringsgevinst å hente ved sammenslåing av sekretariater. Men det er ikke gitt at det er gevinst å hente ved bare å slå sammen to sekretariater når antall ansatte beregnes å være det samme.

Det er derfor med en viss ulyst jeg er med på å flytte Ministerrådssekretariatet fra Oslo, men jeg har allikevel tatt den norske regjeringens tilslutning til denne disposisjon til etterretning.

Jeg forutsetter imidlertid at det blir etablert et industri- og forskningssenter i Oslo. Slik dette senter er tenkt organisert, er det grunn til å regne med at det vil få stor betydning for arbeidet på felter som blir stadig viktigere i årene som kommer. Forutsetningen er imidlertid at Nordisk Industrifond får en videre budsjettmessig ramme, og at det blir et effektivt samarbeid med de organer som står for teknisk-industriell forskning og utvikling.

Eiður Guðnason: Årade president! Kulturutskottet har beretts mulighet att behandla rapporten om arbeidsformerna i det nordiska samarbetet samt de förslag som Nordiska ministerrådet och Nordiska rådets presidium har avgivit. Utskottet har granskat förslagen uttryckligen med hänsyn till det nordiska kultursamarbetet och strävandena att utveckla detta i enlighet med syftemålen i det nordiska kulturavtalet.

Utskottet har noterat att ministerrådet i motiveringarna till ministerrådsförslaget om samarbetsformerna i det nordiska samarbetet uttalar sitt stöd för en effektivisering och vitalisering av det nordiska samarbetet, och att ministerrådet fäster vikt vid en förbättrad nationell uppföljning av de beslut som fattas inom de nordiska samarbetsorganen. Utskottet har även med tillfredsställelse noterat att ministerrådet särskilt fäster vikt vid kultursamarbetets betydelse för en utveckling av det nordiska samarbetet. Juridiska utskottet har i sitt betänkande över nu föreliggande förslag även uttalat att förslaget inte är uttryck för någon nedprioritering av det nordiska kultursamarbetet. Vi hoppas att dessa uttalanden även följs upp i det fortsatta arbetet.

Jag vill i det följande kort framföra kulturutskottets synpunkter på några centrala frågor i de förslag som nu behandlas.

Kulturutskottet anser att det nuvarande systemet med en särskild nordisk kulturbudget har fungerat på ett tillfredsställande sätt och att detta system har utgjort en garanti för den centrala ställning som kultursamarbetet har inom det nordiska samarbetet som helhet. Även det förslag som ministerrådet nu lägger fram ger kulturministrarna ansvaret för att utarbeta budgetförslag och företa dispositioner inom den fastställda totalramen på deras område. Ministerrådsförslaget utgår även från att kulturutskottet även i fortsättningen bereds möjligheter till direkta överläggningar med Nordiska ministerrådet om utformningen av och prioriteringen inom det nordiska kultursamarbetet. Detta har kulturutskottet även förutsatt i sin behandling av förslaget. Med dessa utgångspunkter har utskottet därför accepterat att ett nytt organ inrättas inom Nordiska rådet för behandling av budget- och kontrollfrågor.

Utskottet har med tillfredsställelse konstaterat att det nya budgetutskottet får en sådan sammansättning att kopplingen till de nuva-

rande rådsutskottet bibehålls och att avsikten är att begränsa verksamheten till behandlingen av frågor som är av enbart budgetmässig karaktär.

Kulturutskottet har tidigare understrukit den betydelse inrättandet av ett särskilt sekretariat för nordiskt kulturellt samarbete har haft för utvecklingen av det nordiska kultursamarbetet. Vi kan därför inte se förslaget om en sammanslagning av de nuvarande två ministerrådssekretariaten som någon förstärkning av det nordiska kultursamarbetet. Kulturutskottet har därför förutsatt att en sådan organisationsplan för det nya sammanslagna sekretariatet görs upp, som ger sekretariatet den slagkraft som är nödvändig för att intentionerna i det nordiska kulturavtalet skall kunna uppfyllas. Detta innebär enligt utskottet att man bör *sträva* till att ytterligare stärka de sekretariatsresurser som tilldelas kultursamarbetet.

Enligt vad jag har erfarit har emellertid en majoritet i den arbetsgrupp som har haft till uppgift att bereda sammanslagningen av sekretariaten lagt fram förslag som innebär att den nuvarande utbildningssektionen inom kultursekretariatet skulle splittras upp på andra avdelningar. Detta förslag uppfyller inte enligt min uppfattning de krav utskottet ställer på det nya sekretariatets organisation. De av utskottet uttalade förutsättningarna innebär att kulturavtalets nuvarande struktur också bör komma till uttryck såväl i uppläggningsen av den nordiska budgeten som i det nya sekretariatets organisation, så att vi även i framtiden har en organisation som ger oss goda möjligheter att samarbeta på utbildningsområdet, forskningsområdet och det allmänskulturella området. Detta är en grundförutsättning för ett aktivt arbete på alla områden inom kultursamarbetet och i enlighet med det nordiska kulturavtalets förpliktelser.

Jag vill avslutningsvis uppmana ministerrådet att fästa stor uppmärksamhet vid frågor som gäller personalens villkor i det nya sekretariatet. Dessa frågor bör lösas på ett för alla parter tillfredsställande sätt och på ett sätt som garanterar att sekretariatet kan rekrytera högt kvalificerad personal från alla nordiska länder. Särskilt viktigt är det att den nuvarande personalen så fort som möjligt informeras om alla de frågor som är av betydelse i anslutning till sekretariatssammanslag-

ningen och för anställning vid det nya sekretariatet. Under övergångsperioden bör sådana arrangemang fås till stånd som garanterar kontinuitet i det fortsatta arbetet och därmed ger en god grund för sekretariatets framtida verksamhet.

Såsom av mitt anförande tidigare har framgått har kulturutskottet på många punkter haft en kritisk inställning till de förslag som har lagts fram. Med hänsyn till att förslagen har ansetts vara av stor betydelse för en utveckling och effektivisering av det nordiska samarbetet som helhet har kulturutskottet emellertid inte funnit anledning att för sin del motsätta sig ett genomförande av den föreslagna organisationsreformen. Nu väntar vi oss att ministerrådet också i handling skall visa att det finns en vilja till fortsatt uppbyggnad av det nordiska kultursamarbetet.

Gunnel Jonäng: Fru president! Det är en stor omorganisation som sker när de två ministerrådssekretariaten, i Köpenhamn och i Oslo, slås samman och när kulturbudgeten och den allmänna budgeten läggs samman. Jag vill i det sammanhanget göra några markeringar.

Det är mycket väsentligt, vilket också framhållits här av kulturutskottets ordförande, att kultursamarbetet, som är en av de viktigaste verksamheterna i Nordiska rådet, garanteras sin rättmätiga och självklara plats i det fortsatta nordiska samarbetet.

Det nordiska kulturavtalet ligger fast, och det krävs satsning på utbildning, forskning och allmänskulturell verksamhet. Det är nödvändigt att den nya organisationen uppfyller intentionerna i kulturavtalet. I kulturutskottet har vi också uttalat att vi förutsätter att det görs upp en organisationsplan som ger sekretariatet slagkraft för att uppfylla dessa intentioner. Särskilt bör man i organisationen av sekretariatet beakta det budgetansvar som kulturministrarna enligt förslaget har.

En sådan här omorganisation bör kunna ge rationaliseringsvinster. Som ledamot av kulturutskottet kommer jag att noga följa denna fråga och verka för att de vinsterna tillförs det kulturella arbetet, dvs. att nya resurser går till nya aktiviteter.

De nordiska kulturinstitutionerna har som bekant stora svårigheter att upprätthålla den

aktivitetsnivå som är förutsatt, och det har p. g. a. bristande ekonomiska resurser varit svårt att initiera nya samarbetsprojekt. Kulturutskottet har också uttalat behovet av att ytterligare sekretariatsresurser tilldelas kultursamarbetet. Vid en sådan här omorganisation bör man självfallet också ta till vara de impulser till förnyelse som en omorganisation kan innebära.

Till sist vill jag påpeka – och det tycker jag är mycket viktigt – att de anställda både i Köpenhamn och i Oslo kommer att få förändrade arbetsförhållanden. Särskilt de anställda i Oslo kan komma i svårigheter, och jag förväntar att Nordiska ministerrådet gör allt vad som står i dess makt för att underlätta för de anställda – att information ges, att hänsyn tas, att man undersöker möjligheter till och medverkar till nya anställningar inom eller utom Nordiska rådet. Det är ett ansvar som Nordiska ministerrådet har, och jag förväntar mig att det uppfylls.

Så hoppas jag till sist att den nya organisationen skall leda till vitalisering och förnyelse och att den skall svara mot de krav som nya tider ställer, till gagn för alla oss som bygger och bor i de nordiska länderna.

Steen: Ærede president! Jeg oppfattet som et sentralt element i Guttorm Hansens innledning hans påpekning av den økte betydning Rådet som et politisk organ hadde fått i forhold til regjeringene og Ministerrådet. I den forbindelse og parallelt med den utviklingen har også partigruppene fått en stadig økende betydning på bekostning av de nasjonale delegasjoners betydning i Nordisk Råd. Jeg oppfatter dette som en meget gunstig utvikling i en parlamentarisk forsamling – en utvikling selvfølgelig helt i pakt med parlamentariske grunnprinsipper.

Det er imidlertid én side ved dette som vi har behov for å følge opp i samme forbindelse, og det er kontakten mellom partigruppene i Nordisk Råd og partiorganisasjonene. I altfor liten utstrekning er det nordiske samarbeidet, slik det finner sted i Nordisk Råd, og slik det finner sted i Ministerrådet, plassert på partiorganisasjonenes dagsorden, og i altfor liten utstrekning utøver partiorganisasjonene aktivitet med tilknytning til Nordisk Råds virksomhet. De sentrale organer har sine

samarbeidsorganer og sine kontaktorganer – det er så. Men bare i liten utstrekning – om i noen utstrekning i det hele tatt – inngår det nordiske samarbeidet som et naturlig ledd i partiorganisasjonenes arbeid. Da vi for to år siden hadde en nordisk konferanse for partisekretærer på Færøyene, gjorde vi mange interessante observasjoner. En av dem var at det blant sekretærene i partiorganisasjonene i hvert fall for manges vedkommende, bare var begrensete kunnskaper om det arbeidet som foregår i Nordisk Råd. Det ble uttalt meget sterke ønsker fra partisekretærene om å bygge ut kontakten mellom Rådet og partiorganisasjonene.

Jeg vil gjerne be om at man følger opp det initiativ som utkrystalliserte seg i partisekretærkonferansen på Færøyene for to år siden, sannsynligvis ikke ved at det innledes et mer intenst samarbeid mellom Rådets organer og partiorganisasjonene, men slik at man finner utveier til å trekke partiorganisasjonen nærmere aktiviteten i Nordisk Råd. Jeg vil i den forbindelse henvise til det forslag som foreligger, og som kommer opp til votering senere i dag, om å gi partigruppene mer ressurser, bl. a. for at vi skal ha denne mulighet til å få partiorganisasjonene mer aktivt med i vårt arbeid.

Benkow: Ærede president! Det har til kjedsommelighet gjennom alle de år jeg har hatt gleden av å være med på sesjoner, fra de aller fleste hold vært ytret kritiske synspunkter på vår omstendelighet, vår tungroddhet og overorganiserte måte å arbeide på. Man har gått til angrep på ritualene og savnet realitetene. Gjennom årene er det ikke så ganske få forsøk som er blitt gjort på modernisering, et oversyn på forskjellige sektorer. Men til tross for at alle har ønsket endringer, ble alt ved det gamle. Så på sett og vis har nå tyngden av samtlige års erkjennelse endelig gitt et gjennomslag, og det er tilfredsstillende.

På den annen side skal en ikke overvurdere betydningen av det vi nå gjør. Det er i virkeligheten bare et spørsmål om å få større effektivitet, mer hensiktsmessige arbeidsmetoder, raskere saksbehandling. Og ikke minst det siste er av avgjørende betydning. For selv om det kan være politisk vilje til stede, har det fra tid til annen vært nødvendig å ha en nesten

overjordisk politisk evne fordi det hele har gått så sent, og fordi kontinuiteten har kunnet gå tapt. Og dersom det nå er slik at vi er avhengig av et bedre redskap, tror jeg at vi har fått det.

Når det gjelder det som i dag foreligger, er det åpenbart at det gjennom det arbeid som er gjort i Juridisk utvalg, har skjedd betydelige forbedringer i forhold til det den opprinnelige rapport foreslo. Det er også blitt utvist en utrolig grad av selvdisiplin og måtehold, for de som har representert sektorinteresser, har disiplinert seg og hatt en sjelden sans for helheten, som vi må være takknemlig for. Det var – det skal jeg ikke legge skjul på – med betydelig glede og tilfredshet jeg hørte en stor nordists nordiske svanesang, sunget i tilknytning til en sak som for rådet ville være så viktig. Og jeg vil ikke her – jeg tillater meg å være så fri å si det – tilbakeholde det synspunktet at det gode resultat ikke minst skyldes det ordførerskap innen Juridisk utvalg, som Guttorm Hansen så mesterlig har skjettet.

Sedan diskussionen forklarats avslutad, skedde votering medelst voteringsapparat beträffande utskottets förslag till rekommendation rörande medlemsförslag A 692/j.

För rekommendationen röstade:

Esko Aho, Arne Andersson, Lennart Andersson, Margrete Auken, Stefán Benediktsson, Jo Benkow, Dorte Bennedsen, Gunnar Berge, Johan Buttedahl, Kaj Bärlund, Bjarne Mørk Eidem, Ólafur G. Einarson, Mikko Elo, Lahja Exner, Filip Fridolfsson, Arne Gadd, Kirsti Kolle Grøndahl, Eidur Guðnason, Rune Gustavsson, Lilli Gyldenkilde, Carl I. Hagen, Flemming Hansen, Guttorm Hansen, Karen Thurøe Hansen, Margit Hansen-Krone, Guðrún Helgadóttir, Elsi Hetemäki-Olander, Per-Olof Håkansson, Karl-Erik Häll, Tytti Isohookana-Asunmaa, Olof Jansson, Jens Peter Jensen, Karen Højte Jensen, Tyra Johansson, Elver Jonsson, Gunnel Jonäng, Anker Jørgensen, Ilkka Kanerva, Arvo Kempainen, Hannu Kempainen, Sakari Knuutila, Finn Kristensen, Preben Lange, Erkki Liikanen, Paavo Lipponen, Grethe Lundblad, Astrid Murberg Martinsen, Peter Muurman, Helge Adam Møller, Bente Moustén Nielsen, Hans Nyhage, Aase Olesen, Berit Oscarsson, Sture Palm, Robert

Pedersen, Jan Petersen, Oddrunn Pettersen, Páll Pétursson, Tuulikki Petäjaniemi, Kaj Poulsen, Håkon Randal, Heikki Riihijärvi, Gunvor Schnitler, Reulf Steen, Otto Steenholdt, Jens Steffensen, Ingrid Sundberg, Jógvan Sundstein, Ilkka Suominen, Sten Svensson, Karin Söder, Bernhardt Tastesen, Petter Thomassen, Friðjón Þórðarson, Hans Olav Tungesvik, Pekka Tuominen, Pirkko Turpeinen, Ole Gabriel Ueland, Lars Werner, Bengt Wiklund, Odd With och Marjatta Väänänen.

Frånvarande var:

Gro Harlem Brundtland, Ivar Hansen, Árni Johnsen, Erlendur Patursson och Pär Stenbäck.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 82 röster.

Härefter skedde votering medelst voteringsapparat beträffande utskottets förslag, punkt II. A., till ändringar i rådets arbetsordning.

För utskottets förslag röstade:

Esko Aho, Arne Andersson, Lennart Andersson, Margrete Auken, Stefán Benediktsson, Jo Benkow, Dorte Bennedsen, Gunnar Berge, Johan Buttedahl, Kaj Bärlund, Bjarne Mørk Eidem, Ólafur G. Einarsson, Mikko Elo, Lahja Exner, Filip Fridolfsson, Arne Gadd, Kirsti Kolle Grøndahl, Eidur Guðnason, Rune Gustavsson, Lilli Gyldenkilde, Carl I. Hagen, Flemming Hansen, Guttorm Hansen, Karen Thurøe Hansen, Margit Hansen-Krone, Guðrún Helgadóttir, Elsi Hetemäki-Olander, Per-Olof Håkansson, Karl-Erik Häll, Tytti Isohookana-Asunmaa, Olof Jansson, Jens Peter Jensen, Karen Højte Jensen, Tyra Johansson, Árni Johnsen, Elver Jonsson, Gunnel Jonäng, Anker Jørgensen, Ilkka Kanerva, Arvo Kempainen, Hannu Kempainen, Sakari Knuutila, Finn Kristensen, Preben Lange, Erkki Liikanen, Paavo Lipponen, Grethe Lundblad, Astrid Murberg Martinsen, Peter Muurman, Helge Adam Møller, Bente Moustén Nielsen, Hans Nyhage, Aase Olesen, Berit Oscarsson, Sture Palm, Robert Pedersen, Jan Petersen, Oddrunn Pettersen, Páll Pétursson, Tuulikki Petäjaniemi, Kaj Poulsen, Håkon Randal, Heikki Riihijärvi, Gunvor Schnitler, Otto

Steenholdt, Jens Steffensen, Ingrid Sundberg, Jógvan Sundstein, Ilkka Suominen, Sten Svensson, Karin Söder, Bernhardt Tastesen, Petter Thomassen, Friðjón Þórðarson, Hans Olav Tungesvik, Pekka Tuominen, Pirkko Turpeinen, Ole Gabriel Ueland, Lars Werner, Bengt Wiklund, Odd With och Marjatta Väänänen.

Frånvarande var:

Gro Harlem Brundtland, Ivar Hansen, Erlendur Patursson, Reiulf Steen och Pär Stenbäck.

Utskottets förslag, punkt II. A. hade sålunda antagits med 82 röster.

Utskottets förslag, punkt II. B. bifölls.

Ändring i medlemslistan

Det anmäldes, att Per Petersson återtagit sin plats i rådet och att Filip Fridolfsson lämnat sessionen.

Rådet beslöt att ändra medlemslistan i enlighet härmed.

Härefter skedde votering medelst voteringsapparat beträffande utskottets förslag till rekommendation rörande ministerrådsförslag B 55/j.

För rekommendationen röstade:

Esko Aho, Arne Andersson, Lennart Andersson, Margrete Auken, Stefán Benediktsson, Jo Benkow, Dorte Bennedsen, Gunnar Berge, Johan Buttedahl, Kaj Bärlund, Bjarne Mørk Eidem, Olafur G. Einarsson, Mikko Elo, Lahja Exner, Arne Gadd, Kirsti Kolle Grøndahl, Eiður Guðnason, Rune Gustavsson, Lilli Gyldenkilde, Carl I. Hagen, Flemming Hansen, Guttorm Hansen, Karen Thurøe Hansen, Margit Hansen-Krone, Guðrún Helgadóttir, Elsi Hetemäki-Olander, Per-Olof Håkansson, Karl-Erik Häll, Tytti Isohookana-Asunmaa, Olof Jansson, Jens Peter Jensen, Karen Højte Jensen, Tyra Johansson, Árni Johnsen, Elver Jonsson, Gunnel Jonäng, Anker Jørgensen, Ilkka Kanerva, Arvo Kempainen, Hannu Kempainen, Sakari Knuutila, Finn Kristensen, Preben Lange, Erkki Liikanen, Paavo Lipponen,

Grethe Lundblad, Astrid Murberg Martinsen, Peter Muurman, Helge Adam Møller, Bente Mousten Nielsen, Hans Nyhage, Aase Olesen, Berit Oscarsson, Sture Palm, Robert Pedersen, Jan Petersen, Per Petersson, Oddrunn Pettersen, Páll Pétursson, Tuulikki Petäjaniemi, Kaj Poulsen, Håkon Randal, Heikki Riihijärvi, Gunvor Schnitler, Reiulf Steen, Otto Steenholdt, Jens Steffensen, Ingrid Sundberg, Jógvan Sundstein, Ilkka Suominen, Sten Svensson, Karin Söder, Bernhardt Tastesen, Petter Thomassen, Friðjón Þórðarson, Hans Olav Tungesvik, Pekka Tuominen, Pirkko Turpeinen, Ole Gabriel Ueland, Lars Werner, Bengt Wiklund, Odd With och Marjatta Väänänen.

Frånvarande var:

Gro Harlem Brundtland, Ivar Hansen, Erlendur Patursson och Pär Stenbäck.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 83 röster.

4

A 689/j: Medlemsförslag om införande av partistöd i Nordiska rådet

Juridiska utskottet hade föreslagit,

at Nordisk Råd i anledning af medlemsförslag A 689/j om indførelse af partistøtte i Nordisk Råd pålægger Nordisk Råds præsidium at etablere en ordning for økonomisk støtte til Nordisk Råds valgte medlemmer under hensyntagen til de synspunkter, som er kommet frem under Rådets 33. session, med sigte på ikrafttræden den 1. januar 1986.

Georg Apenes, Flemming Hansen, Heikki Riihijärvi, Birgitta Rydle och Friðjón Þórðarson hade i en reservation, fogad till utskottets betänkande, föreslagit, att Nordiska rådet icke måtte företaga sig någonting i anledning av medlemsförslaget.

Lennart Andersson (juridiska utskottets talesman): Fru president! Jag vill allra först klargöra att frågan om införande av partistöd i Nordiska rådet på intet sätt är någon ny tanke. Debatten har under ett antal år förts internt i de olika partigrupperna.

Mot den bakgrunden är det naturligt att de tidigare diskussionerna nu har konkretiserats

i ett medlemsförslag som under föregående år fördes fram till Nordiska rådet i samband med det mycket omfattande översynsarbete som då pågick av rådets arbetsformer.

Medlemsförslaget är väl motiverat. Motiven kan sammanfattas i två huvudpunkter.

I den första huvudpunkten återoppar undertecknarna av medlemsförslaget vad femmannakommittén – den s. k. Benkowkommittén – har skrivit i sitt utredningsbetänkande. Den kommittén föreslår att partigrupperna inom Nordiska rådet skall ges bättre och rimligare villkor och att detta också må omfatta de medarbetare som partigrupperna engagerar.

I den andra huvudpunkten i medlemsförslaget motivering hävdar undertecknarna att en partipolitiserings skulle vara ägnad att vitalisera rådet och dess verksamhet. Ur ett åsiktsutbyte med sådana förtecken kan också nya och fruktbara initiativ tänkas växa fram till fördel för ett på sikt fördjupat och vidgat nordiskt samarbete.

Inom juridiska utskottet har vi behandlat medlemsförslaget mycket noggrant. Bl. a. har det varit föremål för remiss till de olika ländernas delegationer för yttrande till juridiska utskottet. Genom denna remissomgång har varje delegation och varje enskild medlem i rådet haft tillfälle att yttra sig i denna viktiga fråga.

När man så summerar delegationernas uppfattningar kan de formas i några få punkter.

I själva principfrågan – partistöd eller ej – anser en mycket stor majoritet att partistöd bör införas i Nordiska rådet.

När det därefter gäller formerna för ett partistöd finns det en mycket klar majoritet för att partistödet bör utformas dels som ett grundbidrag och dels som ett tilläggsbidrag.

I den tredje punkten, som gäller ändamålet med partistödet, säger majoriteten inom delegationerna att det bör vara renodlade sekretariatsresurser, till personal inom sekretariatet och till resor för personal och parlamentarer.

Remissvaren visar att delegationerna verkligen ägnat både tid och engagemang åt att diskutera frågan. Det klara utslag som remissvaren visar i principfrågan är inte på något sätt märkligt med hänsyn till att det redan finns partistöd i både Europarådet och Euro-

parlamentet.

Jag skall till sist mycket kort ange ärendets fortsatta behandling i juridiska utskottet och vad juridiska utskottet skriver.

Vi konstaterar först att det nordiska samarbetet även kan vara baserat på och försiggå med utgångspunkt i partipolitiska grupperingar. Detta arbete är ett komplement till det samarbete som är baserat på de nationella delegationerna. Det utvidgade och aktiverade partipolitiska arbetet skall komplettera – inte ersätta – det arbete som utförs inom de nationella delegationerna. Utskottet anser att erfarenheterna hittills av det mer aktiva partipolitiska arbetet är sådana att det nu är naturligt att till viss grad formalisera det partipolitiska samarbetet.

Utskottets majoritet instämmer i Benkowkommitténs förslag om att partigrupperna efter hand må ges rimligare arbetsvillkor och att detta även bör omfatta de medarbetare som partigrupperna engagerar.

Utskottets majoritet anser vidare att i syfte att nå ett större allmänt intresse för Nordiska rådets arbete behövs en vitalisering av arbetet. Ett sätt att nå detta mål är att stödja partigruppernas arbete och därmed stimulera en något mer betonad ideologisk debatt.

Utskottets majoritet anser att det numera är väl motiverat att Nordiska rådet tar ställning i principfrågan och inför ett system med partistöd.

Utskottet föreslår vidare att presidiet får i uppdrag att utarbeta detaljbestämmelserna, men utskottet framför vissa uppfattningar som presidiet får väga in i sina fortsatta bedömningar. Bl. a. skriver utskottet att bidragsberättigad partigrupp bör bestå av minst fyra medlemmar från minst två länder och att partistödet bör utformas som ett grundbidrag och ett tilläggsbidrag.

Till de ledamöter av rådet som är knutna till en partigrupp som är mindre än fyra ledamöter från minst två länder bör utgå ett bidrag till sekreterarhjälp som svarar mot tilläggsbidraget till varje enskild medlem i de större partigrupperna. Partistödet bör uteslutande få användas till egentliga sekretariatsuppgifter på det sätt som utskottet närmare föreskriver.

Fru president! Utskottet föreslår rådet i dag för det första att rådet gör ett principiellt ställningstagande i frågan till förmån för ett

partistöd, för det andra att rådet beslutar att ge presidet i uppdrag att under året utforma mer detaljerade bestämmelser och för det tredje att presidet arbetar i sådan takt och anvisar de nödvändiga medlen att partistödet kan börja utbetalas från den 1 januari 1986.

Fru president! Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Nyhage (reservanternas talesman): Fru president! Benkow-kommittén har som sin uppfattning uttalat att partigrupperna kommer att spela en allt större roll i det nordiska samarbetet. Jag delar den uppfattningen och tror att vi alla här gör det.

Mina erfarenheter av verksamheten i den konservativa partigruppen är enbart positiva. Det är värdefullt att meningsfränder från de skilda ländernas delegationer träffas till gemensamma överläggningar under organiserade former. Härigenom ökar kunskapen om och vidgas förståelsen för hur man i respektive land bedömer de olika frågorna och vilka förutsättningar som föreligger. Detta är självfallet av värde för arbetet i rådet – inte minst när det gäller helt nya aktiviteter.

Det finns därför anledning att instämma i Benkow-kommitténs synpunkter på att partigrupperna bör ges rimliga arbetsvillkor. Detta leder emellertid inte med nödvändighet till att Nordiska rådet skall införa ett partistöd av det slag som föreslås i medlemförslaget och som majoriteten i juridiska utskottet i princip ställt sig bakom. Med begreppet "rimliga arbetsvillkor" måste snarare förstås åtgärder av praktisk karaktär för att underlätta arbetet. Hit hör t. ex. att ändamålsenliga lokaler står till förfogande vid sammanträdena, att tillgången till tekniska hjälpmedel är god samt att servicen när det gäller rådets och utskottets handlingar fungerar väl.

Någon anledning att införa ett rent penningstöd föreligger rimligen inte. Juridiska utskottet anser att medlen bl. a. skall användas till utgifter för resor och möten mellan partigruppernas parlamentariker. Partigrupperna träffas numera regelbundet tre gånger om året i samband med råds- och utskottssammanträdena, vartill kommer de ytterligare utskottssammanträden som äger rum under året och då partigrupperna inom respektive utskott naturligen träffas. Det förefaller inte

höra till det mest angelägna att bidragsvägen stimulera fram ytterligare sammanträden.

Det bör också i detta sammanhang erinras om att vi alla är ledamöter av respektive lands parlament och att det utgår partistöd i samtliga länder med undantag av Island. Rimligen måste dessa partistöd också innefatta det nordiska samarbetet. Påpekas bör att den isländska delegationen går emot förslaget.

Ett bifall till det föreliggande förslaget innebär att vi tar på oss en ny kostnad om vars utveckling vi ingenting vet. Man kan emellertid ha sina aningar med anledning av vad som hänt i Sverige. Där höjdes partistödet i december 1984 med 16 miljoner kronor till 95,5 miljoner kronor. Detta innebär en höjning med 20 procent i en tid då det är helt nödvändigt med största återhållsamhet med samhällets kostnader. Risken är påtaglig att en likartad utveckling av ett partistöd inom Nordiska rådet kan äga rum. Aptiten växer under resans gång, brukar man säga. Det föreliggande förslaget bäddar onekligen för många resor med växande aptit.

Fru president! Till juridiska utskottets betänkande finns fogad en reservation i vilken partistödet betecknas som en onödig kostnad för rådsarbetet. Till fullo vill jag instämma med detta. Verkligheten är inte sådan att vi skall dra på oss en helt ny onödig kostnad. Tvärtom är det ju så att vi t. o. m. tvingas säga nej till utgifter inom områden av klart angelägen karaktär.

Nog är det väl att underskatta kraften och viljan hos partierna och de enskilda ledamöterna om man hävdar att arbetet med de nordiska frågorna är beroende av ett särskilt partistöd. Man skapar ett behov som inte finns.

Med det anförda yrkar jag bifall till reservationen.

Eiður Guðnason: Fru president! Hans Nyhage sade att den isländska delegationen går emot förslaget. Det är inte riktigt. Jag är medlem av den isländska delegationen, och jag stöder förslaget om partistöd och reserverade mig i min delegation.

Jag säger detta för att uppgifterna i protokollet skall vara riktiga.

Nyhage: Fru president! Vad Eiður Guðnason sade är alldeles riktigt, och jag är helt

medveten om det. I sådana här sammanhang brukar man emellertid säga att majoritetens ställningstagande är delegationens ställningstagande.

Riihijärvi: Fru president! Jag motsätter mig ett partistöd som skulle betalas åt nordiska partigrupperingar, och jag gör detta av följande skäl:

1) Ett partistöd ökar byråkratin, men inte demokratin.

2) Ett partistöd som skulle betalas åt partigrupperingar ökar visserligen parlamentarikernas resor och sammanträden, men det ökar inte deras påverkningsmöjligheter.

3) Genom partigrupperingarna kommer de nordiska ländernas inrikespolitiska frågor att utgöra förtret för Nordiska rådet.

4) Varje nordiskt lands delegation borde i första hand representera sitt eget land, och inte partierna.

5) Norden utvecklas bäst, då de nationella synpunkterna beaktas i det nordiska samarbetet.

På grundval av det ovan anförda föreslår jag, att medlemsförslaget om införandet av partistöd i Nordiska rådet måtte förkastas.

Hagen: Ärede president! Jeg vil slutte meg til mindretallet i juridisk utvalg, som avviser forslaget om å innføre partistøtte i Nordisk Råd. Jeg slutter meg også til den begrunnelsen som ble gitt av talsmannen for mindretallet.

Jeg mener rent prinsipielt at det er galt at skattebetalerne gjennom sin skattesedel skal finansiere partipolitisk virksomhet. Det bør man gjøre gjennom bidrag til det parti man støtter, gjennom medlemskapskontingent, slik at støtten blir frivillig. Man kan ikke tvinge folk til å betale for politisk aktivitet som man muligens er uenig i. Det er altså den rent prinsipielle holdningen jeg står for.

Når det gjelder det konkrete innhold i forslaget, der man definerer partigrupper i Nordisk Råd som flere enn fire medlemmer og fra til sammen to land, synes jeg det er en fornuftig begrensning, som jeg helt slutter meg til – selv om jeg som partipolitiker i Nordisk Råd er alene.

Når det gjelder det andre, grunntilskudd til

partigruppene og tilleggstilskudd pr. medlem, høres det også i utgangspunktet fornuftig ut hvis man først skal innføre en slik ordning. At dette også begrenses slik at det må være medlemmer fra to forskjellige land for å få tilskudd, stiller jeg et lite spørsmålstegn ved med hensyn til det rent prinsipielle. Men jeg vil få lov til å komme med en påpekning av hva konsekvensen kan bli dersom selve grunntilskuddet til partigruppene settes altfor høyt i forhold til tilskuddet pr. enkeltrepresentant. Resultatet kan da nemlig bli en radikal utvidelse av partigruppene i Nordisk Råd. Hvis nemlig grunntilskuddet blir høyt, må vi forvente at det som i dag omtales som midtengruppen, raskt kan bli splittet opp i tre grupperinger fordi partiene dermed vil få grunntilskuddet, noe man ikke får så lenge midtengruppen består slik som nå.

Dersom dette forslaget mot min forhåpning blir vedtatt, vil jeg anmode om at man lar enkelttilskuddet være hovedbestanddelen og grunntilskuddet være lavt. Hvis ikke vil det være en direkte oppfordring om å få mange forskjellige grupperinger. Jeg har selv personlig erfaring fra virkninger av det, som jeg har prøvd å la være å overføre for mye hit.

Med flere partigrupper vil man i de aller fleste debatter få minst en talsman for hver partigruppering, som vi f. eks. hadde når det gjaldt handlingsplanen, hvor det i utgangspunktet var tre talsmenn for økonomisk utvalg, en fra hver gruppering. Det kan få uheldige konsekvenser hvis dette skal være vanlig i alle saker, og hvis Nordisk Råd blir utvidet til syv eller åtte offisielle partigrupperinger.

Men jeg vil – som sagt – slutte meg til mindretallet, og selvsagt stemme imot at det innføres noen partistøtte i det hele tatt.

Lennart Andersson: Fru president! Heikki Riihijärvi hävdade bl. a. i sitt inlägg att de nationella delegationernas inflytande över rådets verksamhet skulle försvagas om vi biföll juridiska utskottets förslag. Det har han också anført under utskottets behandling av detta ärende.

Redan av min inledning har framgått att jag för min del inte känner någon oro på denna punkt. Men om man nu som Heikki Riihijärvi är bekymrad över delegationernas roll borde oron gälla existensen av partigrupper och inte

tillkomsten av en ekonomisk stödordning. Jag finner hans argumentering på denna punkt ologisk.

När det gäller Hans Nyhages inlägg måste jag tillstå att jag blev rätt besviken. Nordiska rådet har nu under den senaste timmen fattat mycket långtgående beslut om hur rådet skall arbeta i fortsättningen, allt med målsättningen att nå ännu bättre resultat än hittills. Vi har enats om att effektivisera rådets arbetsformer, och under debatten tidigare i veckan har framgått att företrädare för samtliga partigrupper i rådet ställer krav på att rådet skall nå ännu längre gående resultat vad gäller ekonomisk utveckling, kulturell utveckling och mycket annat. I den situationen är det nödvändigt att också ge partigrupperna och de enskilda ledamöterna i rådet bättre arbetsmöjligheter, så att ledamöterna i större utsträckning får sätta sig in i de olika frågorna och även får möjlighet att diskutera rådets uppgifter i ett något längre perspektiv än vi hittills har haft möjlighet att göra.

Det är en mycket välmotiverad investering från rådets sida att i den situationen ge ut ett mycket rimligt belopp i form av partistöd för att sedan kunna få tillbaka så mycket mer i form av ytterligare konstruktivt arbete i rådet.

Till allt detta säger då Hans Nyhage som talesman för reservanternas nej och hänvisar endast till ekonomiska synpunkter. Han säger att detta är en onödig kostnad. Det argumentet har många av oss också fått höra i våra nationella parlament när partistödet infördes. Men när det väl hade fattats beslut om partistöd har även de konservativa partierna tackat ja och tagit emot de pengar som de har fått.

Om jag går till den partigrupp där jag själv hör hemma är det faktiskt så att vi känner bristen på resurser som en stark begränsning för vår verksamhet. Det gäller möjligheterna till resor, till överläggningar, till kontakter med nordiska organ och institutioner osv. Jag skulle tro att andra partigrupper känner dessa hinder väl så starkt som vi socialdemokrater.

Partistödet är, och det bör understrykas även om det är självklart, avsett att öka medlemmarnas möjligheter att göra ännu effektivare insatser i Nordiska rådets arbete.

Nyhage: Fru president! Jag vill till att börja med säga att det hör till demokratins spelregler att man accepterar de beslut som majoriteten har fattat, även om man inte själv gillar de besluten. Därefter kan man, om man så önskar, i vanlig demokratisk ordning arbeta för att besluten upphävs.

Lennart Anderssons inlägg vittnade, tycker jag, ganska påtagligt om att sammanträdena och resandet kommer att öka i betydande omfattning. Jag är alltså stärkt i min uppfattning att vi nu står i begrepp att fatta ett beslut om vars utveckling man ingenting vet annat än att det kommer att innebära betydande ekonomiska kostnader för Nordiska rådet, i en tid när vi alla är eller borde vara överens om att undvika dylika åtaganden.

Jag vill upprepa att vi regelbundet träffas tre gånger om året i samband med utskottssammanträdena och att vi därtill har ett icke oväsentligt antal utskottssammanträden då vi också träffas inom de partigrupper som finns inom resp. utskott. Jag ser inget behov av att vi nu skall göra ett åtagande som rimligen kan komma att innebära betydande ekonomiska och organisatoriska kostnader för Nordiska rådet.

Lennart Andersson: Fru president! Hans Nyhage slår så kategoriskt fast att resor och överläggningar nu kommer att öka i sådan utsträckning att det blir mycket stora utgifter för Nordiska rådet. Hur kan Hans Nyhage så absolut bestämt slå fast det redan i dag och på alla partigrupperns vägnar? Jag litar för min del fullkomligt på det ansvar som finns hos varje partigrupp som är representerad i rådet.

Tuulikki Petäjaniemi: Fru president! Jag vill i detta sammanhang bara påminna om Finlands delegations ståndpunkt att medlemsförslaget kan antas bara med den precisionen att bidragen till partigrupperna endast användes till kansli- och resekostnader. Juridiska utskottet har godkänt denna Finlands delegations ståndpunkt.

Karin Söder: Fru president! Bara några få ord med anledning av den debatt som har förts här.

Jag tycker att den diskussion som förs från minoritetens sida är något märklig. Jag respektar en diskussion om partistöd som ett ekonomiskt problem. Jag håller med om att vi skall vara sparsamma, men vi skall samtidigt slå vakt om de möjligheter som vi har att arbeta i den demokratiska församling som Nordiska rådet är och att förbättra dessa möjligheter. Ser man på vad det egentligen är fråga om – och jag kan då också tala som presidieledamot som vidare skall behandla detta – finner man att det rör sig om blygsamma belopp. Kan hända blir det en och annan resa till, men jag tycker, mina vänner, att vi skall läsa igenom handboken över den här sessionen och se efter hur många personer som i olika ärenden deltar vid sessionen. Om också tre eller fyra sekreterare för partigrupperna deltar i detta arbete, innebär det ett mycket litet tillskott till allt det resande som hänger ihop med Nordiska rådets session.

Här finns många sakkunniga, och inget ont om dem – de gör säkert ett gott arbete – men jag tycker att man skall ge sakerna rimliga proportioner. Det är angeläget att partierna får ett stöd på det sätt det här gäller.

Det är min erfarenhet att det arbete som gruppsekreterarna utför också mellan sessionerna och mellan kommittéernas sammanträden är av väldigt stort värde för arbetet i Nordiska rådet. Jag kan garantera att beslutet icke kommer att bidra till en byråkratisering, kanhända kan det bli ett bidrag till en avbyråkratisering. Kanske kan följden bli att andra resurser inte behöver bli så stora, så att vi får en effektiv ordning också för partigruppernas sätt att arbeta.

Benkow: Fru president! Det er jo enkelte ting som tyder på at flertallets syn – her vil få et flertall i plenum. Personlig tilhører jeg reservantene, i full tillit til at partigruppene allikevel vil øse av sin politiske kreativitet til beste for det nordiske. Men hvis det går slik som mye tyder på – at det er et flertall for en slik partistøtte her i Rådet – vil jeg nå be om at man merker seg hva et av Presidiets medlemmer sa, nemlig at "det rör sig om blygsamma belopp". Om jeg "inte misstar" meg, var det rett sitat. Det vil da angjeldende presidiemedlem ha meget stor mulighet til å in-

fluere på, og jeg håper også at vi i så fall oppfatter begrepet "blygsamt belopp" på noenlunde sammenfallende måte.

Karin Söder: Fru president! Jag vill påminna om att jag använde ordet "blygsam" i förhållande till alla de kostnader som vi i övrigt lägger ned på Nordiska rådets arbete.

Jo Benkow och jag har tidigare blivit överens, och jag tror också att vi, för den händelse att han kommer in i presidiet när det utvidgas, skall komma överens igen. Jag uppfattar honom som i grunden lika angelägen som jag om att partilivet skall fungera också i Nordiska rådets sammanhang. Vi har faktiskt båda skrivit under på att vi önskar att det skall ha rimliga villkor.

Bernhardt Tastesen: Fru præsident! Det er en bemærkning til hr. Benkow og hr. Nyhage.

Jeg synes, at vi med udgangspunkt i det, som først Nyhage og senere Benkow sagde, må sige, at det ikke drejer sig om de store økonomiske beløb, som der i debatten er givet udtryk for. Det er rigtigt, som hr. Nyhage sagde, at vi samles tre gange om året, men for at vi kan være velforberejede, for at det tre gange om året kan fungere også i partimæssig sammenhæng som en vigtig del af det nordiske demokrati, må vi have de sekretariatsressourcer på partipolitisk plan, som gør, at dette arbejde kommer til at foregå på en rimelig måde. Alle grupper er jo ikke lige vel stillet med hensyn til ressourcer. Der kan være forskel her, og det synes jeg man bør tage i betragtning.

Det er vigtigt, at vi får det nordiske samarbejde, det nordiske demokrati, til at fungere bedst muligt, og der er, som det er blevet sagt, ikke tale om, at de nationale ressourcer i denne forbindelse skal nedprioriteres.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde votering medelst voteringsapparat beträffande utskottets förslag mot reservanternas förslag.

För utskottets förslag röstade:

Esko Aho, Lennart Andersson, Margrete Auken, Stefán Benediktsson, Dorte Benned-

sen, Gunnar Berge, Johan Buttedahl, Kaj Bärlund, Bjarne Mørk Eidem, Mikko Elo, Lahja Exner, Arne Gadd, Kirsti Kalle Grøndahl, Eiður Guðnason, Rune Gustavsson, Lilli Gyldenkilde, Guttorm Hansen, Elsi Hetemäki-Olander, Per-Olof Håkansson, Karl-Erik Häll, Tytti Isohookana-Asunmaa, Olof Jansson, Tyra Johansson, Elver Jonsson, Gunnell Jonäng, Anker Jørgensen, Ilkka Kannerua, Arvo Kempainen, Hannu Kempainen, Sakari Knuutila, Finn Kristensen, Preben Lange, Erkki Liikanen, Paavo Lipponen, Grethe Lundblad, Astrid Murberg Martinsen, Peter Muurman, Aase Olesen, Berit Oscarsson, Robert Pedersen, Per Petersson, Oddrunn Pettersen, Tuulikki Petäjaniemi, Kaj Poulsen, Reulf Steen, Jens Stefensen, Ilkka Suominen, Karin Söder, Bernhard Tastesen, Hans Olav Tungesvik, Pekka Tuominen, Pirkko Turpeinen, Ole Gabriel Ueland, Lars Werner, Bengt Wiklund, Odd With och Marjatta Väänänen.

Mot utskottets förslag röstade:

Arne Andersson, Jo Benkow, Ólafur G. Einarsson, Carl I. Hagen, Flemming Hansen, Karen Thurøe Hansen, Margit Hansen-Krone, Jens Peter Jensen, Karen Højte Jensen, Helge Adam Møller, Bente Mousten Nielsen, Hans Nyhage, Jan Petersen, Páll Pétursson, Håkon Randal, Heikki Riihijärvi, Otto Steenholdt, Ingrid Sundberg, Jógvan Sundstein, Sten Svensson, Petter Thomassen och Friðjón Þórðarson.

Guðrún Helgadóttir och Gunvor Schnitler *avstod från att rösta*.

Frånvarande var:

Gro Harlem Brundtland, Ivar Hansen, Árni Johnsen, Sture Palm, Erlendur Patursson och Pär Stenbäck.

Utskottets förslag hade sålunda antagits med 57 röster mot 22. 2 medlemmar avstod från att rösta.

Anker Jørgensen övertog härefter ledningen av förhandlingarna.

5

A 686/j: Medlemsförslag om stöd till rehabilitering av tortyroffer

Juridiska utskottet hade föreslagit, att Nordiska rådet i anledning av medlemsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordisk Råd rekommenderer Nordisk Ministerråd att ge økonomisk støtte over det nordiske budget til Internationalt Rehabiliterings- og Forskningscenter for Torturofre (RCT) i København.

Tuulikki Petäjaniemi (juridiska utskottets talesman): Herr president: I Danmark inrättades i oktober 1982 ett internationellt rehabiliteringscenter för tortyroffer. Före det hade en grupp av danska läkare systematiskt undersökt tortyroffer och hos så gott som alla konstaterat psykiska och fysiska skador. Läkarna utvecklade metoder för specialvård, emedan vården, på grund av de av patienterna upplevda lidanden och tortyrbehandlingen, kräver speciella kunskaper, taktfullhet och rätt val av vårdformer.

Med anledning av medlemsförslaget rekommenderar juridiska utskottet att ministerrådet måtte ge ekonomiskt stöd över den nordiska budgeten till centret, vars budget för år 1984 var 4,7 miljoner danska kronor.

Centret har två bäddplatser i anslutning till Rigshospitalet i Köpenhamn, men övervägande delen av patienterna behandlas i öppen vård. Vården delas in i fysisk, psykisk och social rehabilitering. Förutom offret vårdas även maken och barnen. Jämsides med fysikalisk vård utgörs en väsentlig del av vården av samtal. Den genomsnittliga vårdtiden med flera sessioner per vecka utgör 6 månader.

Åren 1983–84 vårdades vid centret sammanlagt 175 personer från nio olika länder. Som följer av tortyr led de bl. a. av huvudvärk, muskelskador, depression, sömn- och sexuella störningar, minnesförlust samt koncentrationsstörningar.

Ministerrådet har hittills inte ansett det vara motiverat att delta i centrets finansiering, emedan ett motsvarande center håller på att planeras i Sverige och emedan samtliga vårdade patienter har haft flyktingrättigheter i Danmark.

Saken bör dock ses i vitt perspektiv. En

samnordisk finansiering motiveras framför allt av allmänna mänskliga skäl och av solidaritet i fråga om avskaffandet av skador förorsakade av kränkningar av mänskliga rättigheter.

Av särskilt stor betydelse är utbildningsarbetet vid centret. På anordnade kurser har läkare från olika länder haft möjlighet att bekanta sig med specialistvården av tortyroffer och med vårdmetoderna. Sålunda har det varit möjligt att på ett omfattande plan utnyttja den erfarenhet och den forskningskunskap som varit tillgängliga vid det danska centret. Allt sedan våren 1983 har 354 personer deltagit i seminarier.

Läkarna vid centret har också företagit föreläsningsresor till olika länder. Även annan konsultation har centret beredvilligt meddelat.

Vid centret har också inlett projektundersökningar bl. a. av psykoterapi för tortyroffer, undersökningar av våld samt undersökningar angående tortyroffrens barn.

Det danska centret är också berett att ta emot patienter från övriga nordiska länder.

Herr president! Med detta yrkar jag bifall till utskottets betänkande.

Statsrådet **Gertrud Sigurdson:** Herr president! Det medlemsförslag som nu är under behandling utmynnar i en begäran om ekonomiskt stöd till Internationalt Rehabiliterings- och forskningscenter for Torturofre (RCT) i Köpenhamn. Enligt de uppgifter som vi har till förfogande är centrets verksamhet inriktad på patienter (tortyroffer och deras familjer) som har flyktingstatus i Danmark. Verksamheten är således inte nordisk i den meningen att patienter med hemvist i övriga nordiska länder tas emot för behandling.

En gemensam nordisk verksamhet inom detta område får också betraktas som mindre lämplig – inte minst av praktiska skäl. Det är snarare en nationell uppgift för de länder, som tar emot flyktingar med behov av rehabilitering av det slag som nu diskuteras, att bygga upp en egen verksamhet.

Svenska röda korset har i samverkan med Stockholms läns landsting tagit initiativ till att starta ett svenskt rehabiliteringscenter motsvarande RCT i Köpenhamn. Stockholms läns landsting har anvisat medel till en

försöksverksamhet under två år med start år 1985.

Utbildning av personal för tjänstgöring vid nationella rehabiliteringscentra skulle där- emot kunna utgöra ett område, som bättre lämpar sig för gemensamma nordiska insatser. Underlag för ett konkret förslag om detta saknas dock ännu.

Mot den bakgrunden anser jag inte att den verksamhet, som förslaget avser, lämpar sig för nordiskt samarbete.

Bernhardt Tastesen: Hr. præsident! Jeg kan straks sige, at vi i juridisk udvalg ikke er tilfredse med den tilbagemelding, vi her har fået fra Ministerrådet.

Det ligger i sagens natur, at hvis der skal bruges fælles nordiske midler til dette formål, så skal der selvfølgelig være mulighed for alle, der har flygtningestatus i de nordiske lande, for at blive behandlet. Det er helt i overensstemmelse med den grundholdning til de menneskelige rettigheder og det humanitære syn, vi har, at vi i fællesskab søger at løse nogle opgaver. Man har indvundet erfaringer, og nordiske læger rejser dertil for at bidrage med kundskaber, de kan bruge i deres hjemlande.

Det er helt klart opfattelsen i juridisk udvalg, som grundigt har behandlet denne sag, at det er en fælles nordisk sag, og når det formentlig viser sig om lidt, at der er et klart flertal i plenum for, at denne opgave skal løftes, så forventer jeg, at Ministerrådet modtager den henstilling i den rette ånd, nemlig en fælles nordisk ånd, at vi skal løfte det i fællesskab. Jeg forventer, at Ministerrådet tager sin holdning op til fornyet overvejelse på baggrund af de synspunkter, der er kommet her. Jeg synes, at talsmanden for juridisk utskott på ganske udmærket måde redegjorde for tingenes sammenhæng.

Dorte Bennedsen: Hr. præsident! Som den, der var ansvarlig minister på dette område i 1982, da centeret blev startet, vil jeg gerne sige, at det for det første fuldt ud har levet op til de forventninger, vi havde til det, og at det for det andet klart vil kunne indrettes til at tage imod flygtninge fra hele Norden. Det forekommer mig ikke rimeligt på et sådant

specialområde at sprede kræfterne. Tværtom er det fornuftigt både på behandlings- og på uddannelsessiden at samle dem. Jeg har hilst forslaget med megen glæde, og jeg mener klart, at det bør støttes, og at Ministerrådet må revurdere den stilling, ministeren her gav udtryk for.

Statsrådet **Gertrud Sigurdson**: Herr president! Jeg tycker först och främst att det är naturligt och rimligt att flyktingarna får rehabilitering i det land där de har status som flyktingar. Jag vill sedan bara hänvisa till det program för nordisk verksamhet på social- och hälsovårdsområdet som antogs av ministerrådet i augusti 1982. Där anges kriterier för nordisk verksamhet, och det heter bl. a.:

”En viktig förutsättning för samnordiska aktiviteter bör vara att dessa även har hög nationell prioritet. Detta innebär däremot inte att alla frågor av hög nationell prioritet har nordiska aspekter som motiverar samnordiska aktiviteter.”

Detta har alltså fastställts som kriterier hösten 1982.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde votering medelst voteringsapparat beträffande utskottets förslag till rekommendation.

För rekommendationen röstade: Esko Aho, Arne Andersson, Lennart Andersson, Margrete Auken, Stefán Benediktsson, Jo Benkow, Dorte Bennedsen, Gunnar Berge, Ólafur G. Einarsson, Mikko Elo, Lahja Exner, Arne Gadd, Kirsti Kolle Grøndahl, Eiður Guðnason, Rune Gustavsson, Lilli Gyldenkilde, Flemming Hansen, Karen Thurøe Hansen, Margit Hansen-Krone, Guðrún Helgadóttir, Per-Olof Håkansson, Karl-Erik Häll, Tytti Isohookana-Asunmaa, Karen Højte Jensen, Tyra Johansson, Anker Jørgensen, Ilkka Kanerva, Arvo Kempainen, Hannu Kempainen, Sakari Knuutila, Finn Kristensen, Preben Lange, Paavo Lipponen, Grethe Lundblad, Astrid Murberg Martinsen, Peter Muurman, Bente Moustsen Nielsen, Hans Nyhage, Aase Olesen, Berit Oscarsson, Sture Palm, Robert Pedersen, Jan Petersen, Per Petersson, Oddrunn Pettersen, Páll Pétursson, Tuulikki Petäjaniemi, Kaj Poulsen, Håkon Randal, Gunvor Schnitler,

Reiulf Steen, Otto Steenholdt, Jens Steffensen, Ingrid Sundberg, Sten Svensson, Karin Söder, Bernhardt Tastesen, Petter Thomasen, Friðjón Þórðarson, Hans Olav Tungesvik, Pirkko Turpeinen, Ole Gabriel Ueland, Lars Werner, Bengt Wiklund och Odd With.

Carl I Hagen *avstod från att rösta.*

Frånvarande var:

Gro Harlem Brundtland, Johan Buttedahl, Kaj Bärlund, Bjarne Mørk Eidem, Guttorm Hansen, Ivar Hansen, Elsi Hetemäki-Olander, Olof Jansson, Jens Peter Jensen, Árni Johnsen, Elver Jonsson, Gunnel Jonäng, Erkki Liikanen, Helge Adam Møller, Erlendur Patursson, Heikki Riihijärvi, Pär Stenbäck, Jógvan Sundstein, Ilkka Suominen, Pekka Tuominen och Marjatta Väänänen.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 65 röster.

1 medlem avstod från att rösta.

6

A 687/j: Medlemsförslag om samarbete för de mänskliga rättigheterna

Juridiska utskottet hade föreslagit, att Nordiska rådet i anledning av medlemsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordisk Råd rekommenderer Nordisk Ministerråd

1. närmere at prøve mulighederne for at gøre det i Oslo planlagte forskningsinstitut for menneskelige rettigheder til et samnordisk institut, samt

2. inden for rammerne af C1 at redegøre for de nordiske regeringers indsatser for at hævde de menneskelige fri- og rettigheder.

Elo (juridiska utskottets talesman): Herr president! Först vill jag påminna om att vid rådets 28:e session 1980 godkändes en rekommendation om koordinering och intensifiering rörande upplysning och forskning om de mänskliga rättigheterna. Förslagsställarna konstaterar nu att denna rekommendation nr 13/1980 ännu inte lett till någon bestående åtgärd från ministerrådets sida.

Det är juridiska utskottets uppfattning, att behov för en ökad insats på det undervis-

ningsmässiga, upplysande och forskningsmässiga området rörande de mänskliga rättigheterna, som juridiska utskottet registrerade under behandlingen av medlemsförslaget A 555/j, fortsatt existerar, och att saken för tjänar mera uppmärksamhet från ministerrådets sida.

Enligt juridiska utskottets uppfattning är en bred folklig förankring av arbetet för att värna och hävda de mänskliga rättigheterna ett ovärderligt stöd. Betydelsefulla insatser görs också av folkrörelser, fackliga samman slutningar, ideella organisationer, vetenskapliga institutioner m. fl. Det nu föreliggande medlemsförslaget betonar också deras roll.

Juridiska utskottet ställer sig emellertid ytterst tveksamt till möjligheterna att sammanföra alla dessa parter i ett fast organiserat arbete med den inrättning förslagsställarna skisserar. Mångfalden av intressen kan lätt medföra, att fast organiserat samarbete mera blir till hinder än fördel för ett framgångsrikt arbete på informationsspridningens och opinionsbildningens område. Det sagda utesluter självfallet inte deras medverkan i aktiviteter initierade av nordiska organ och institutioner. Inte heller bör stödet av nordiska medel uteslutas. Frågan härom bör på sedvanligt sätt undersökas från fall till fall och med beaktande av tillgängliga resurser.

Juridiska utskottet vill i detta sammanhang erinra om planerna om att i Oslo upprätta ett forskningsinstitut med sikte på de mänskliga rättigheterna. Utskottet finner det motiverat att undersöka möjligheterna att giva detta en nordisk basis. Det bör åvila ministerrådet att undersöka förutsättningarna härför och komma tillbaka till Nordiska rådet med förslag i saken.

Ministerrådet bör vidare inom ramen för C 1 redogöra för de nordiska regeringarnas insatser för att hävda de mänskliga rättigheterna. Behandlingen av denna rapportering bör förberedas i juridiska utskottet.

Vad juridiska utskottet i detta betänkande har anfört, faller i väsentlig grad samman med de tankar och förslag, som var med i rekommendation nr 13/1980. Under förutsättningen av att plenarförsamlingen ansluter sig till den efterföljande rekommendationen, bör rekommendation nr 13/1980 avskrivas.

Herr president, juridiska utskottet hemställer härefter, att Nordiska rådet med an-

ledning av medlemsförslag om samarbete för de mänskliga rättigheterna godkänner följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1. att närmare undersöka möjligheterna för att göra det i Oslo planlagda forskningsinstitutet för de mänskliga rättigheterna till ett samnordiskt institut, samt

2. innanför ramen för C 1 att redogöra för de nordiska regeringarnas insatser för att hävda de mänskliga fri- och rättigheterna.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde votering medelst voteringsapparat beträffande utskottets förslag till rekommendation.

För rekommendationen röstade: Esko Aho, Arne Andersson, Lennart Andersson, Margrete Auken, Stefán Benediktsson, Jo Benkow, Dorte Bennedsen, Gunnar Berge, Mikko Elo, Arne Gadd, Eidur Guðnason, Lilli Gyldenkilde, Carl J. Hagen, Flemming Hansen, Margit Hansen-Krone, Guðrún Helgadóttir, Elsi Hetemäki-Olander, Per-Olof Håkansson, Karl-Erik Häll, Tytti Isohokkanen-Asunmaa, Olof Jansson, Karen Højte Jensen, Tyra Johansson, Anker Jørgensen, Ilkka Kanerva, Hannu, Kemppainen, Sakari Knuutila, Finn Kristensen, Astrid Murberg Martinsen, Peter Muurman, Bente Moustén Nielsen, Hans Nyhage, Aase Olesen, Berit Oscarsson, Oddrunn Pettersen, Páll Pétursson, Tuulikki Petäjäniemi, Kaj Poulsen, Håkon Randal, Gunvor Schnitler, Reulf Steen, Jens Steffensen, Ingrid Sundberg, Sten Svensson, Karin Söder, Bernhard Tastesen, Friðjón Þórðarson, Hans Olav Tungesvik, Pirkko Turpeinen, Ole Gabriel Ueland, Lars Werner, Bengt Wiklund och Odd With.

Frånvarande var:

Gro Harlem Brundtland, Johan Buttedahl, Kaj Bärlund, Bjarne Mørk Eidem, Olafur G. Einarsson, Lahja Exner, Kirsti Kolle Grøndahl, Rune Gustavsson, Guttorm Hansen, Ivar Hansen, Karen Thuroe Hansen, Jens Peter Jensen, Árni Johnsen, Elver Jonsson, Gunnel Jonäng, Preben Lange, Erkki Liikanen, Paavo Lipponen, Grethe Lundblad, Helge Adam Møller, Sture Palm, Erlendur Patursson, Robert Pedersen, Jan Petersen,

Per Petersson, Heikki Riihijärvi, Otto Steenholdt, Pär Stenbäck, Jógvan Sundstein, Ilkka Suominen, Petter Thomassen, Pekka Tuominen och Marjatta Väänänen.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 53 röster.

7

A 684/j: Medlemsförslag om krigs- och våldssaker

Juridiska utskottet hade föreslagit, att Nordiska rådet icke måtte företaga sig något i anledning av medlemsförslaget.

Jens Steffensen (juridiska utskottets talesman): Hr. præsident! Juridisk udvalg har behandlet et medlemsforslag om gennemførelse af passende forholdsregler for at forhindre salg af legetøj, der kan medvirke til at fremme voldelig optræden og krigeriske attituder, der jo er helt i modstrid med de fredsbestræbelser på forskellige områder og de mange initiativer netop med henblik på at sikre den opvoksende slægts fredelige holdning til verden, der kendetegner de nordiske lande.

Forslaget har været udsendt til mange remisinansers, der alle har været enige i det ønskelige i at undgå krigs- og voldslegetøj i børnemiljøet. Der har været bred tilslutning til tanken om at afskaffe krigs- og voldslegetøj, og juridisk udvalg er naturligvis helt enig heri. For udvalget er der ingen tvivl om, at afskaffelsen af krigs- og voldslegetøj vil være et skridt i retning mod et fredeligere samfund, og vi har glædet os over at konstatere, at det i Norge og Sverige er lykkedes frivilligt at indføre restriktioner.

Vi så gerne en yderligere begrænsning gennem lovgivning. Imidlertid støder vi på definitionsvanskeligheder, uklarhed vedrørende handelsaftaler og manglende tilslutning i Europarådet til et forbud mod krigslegetøj. Udvalget må derfor nære en betydelig skepsis over for en isoleret nordisk indsats på et område, hvor det må være afgørende, at der tilvejebringes bredere europæiske løsninger.

Vi støtter de bestræbelser, der er i gang, men finder ikke, at der er tilstrækkelig basis i øjeblikket for et nordisk initiativ, og henstiller derfor, at Nordisk Råd ikke foretager sig videre i anledning af medlemsforslaget.

Sedan diskussionen förklarats avslutad *bifölls utskottets förslag.*

8

D 1985/2/1982/j: Meddelande om rekommendation nr 2/1982 angående lagstiftningsamarbetet på arbetsrättens område

Juridiska utskottet hade föreslagit, att Nordiska rådet måtte lägga meddelandet till handlingar i avvaktan på nytt meddelande till nästa ordinarie session.

Utskottets förslag bifölls.

9

C 11/j: Berättelser på juridiska utskottets verksamhetsområde 1983

Juridiska utskottet hade föreslagit, att Nordiska rådet måtte lägga berättelserna till handlingarna.

Utskottets förslag bifölls.

10

E 17: Fråga till Nordiska ministerrådet angående verkställande av överenskommelsen om folkregistrering¹

Guðrún Helgadóttir: Hr. præsident! Jeg har stillet Nordisk Ministerråd følgende spørgsmål:

1. Nyder alle nordiske statsborgere de samme rettigheder ved flytning til et af de nordiske lande fra et andet?

2. Hvis ikke, anser så de nordiske landes regeringer det nødvendigt at sikre nordiske statsborgere de samme rettigheder ved lovgivning i de respektive lande?

Minister Björkstrand: Herr president! Jag har uppfattat Guðrún Helgadóttirs fråga som om hon önskar en redogörelse för hur de nordiska länderna tillämpar den nordiska överenskommelsen om folkbokföring. Jag skall försöka ge en bild av läget.

Tillämpningen är inte helt enhetlig. Det beror i grunden på konstruktionen i överenskommelsen. Redan när den träffades fanns det skillnader i synen på vilka förhållanden som borde motivera folkbokföring. Man kun-

¹ *Frågan tryckt s. 2399.*

de inte enas om enhetliga regler i det här avseendet, utan beslöt att låta *inflyttningslandets regler* vara avgörande för vem som skall registreras. När så skett måste utflyttningslandet avregistrera vederbörnade, vilket leder till att en del rättigheter och skyldigheter, som automatiskt följer med bosättningen, faller bort. Vilka dessa är beror på lagstiftningen i resp. land.

De exempel som Guðrún Helgadóttir tar upp i sin fråga är alltså effekter av att länderna har en något varierande syn på vad som skall krävas, för att folkbokföring skall ske. I Danmark räknar man t.ex. inflyttade som bosatta tidigare än vad övriga länders folkbokföringsmyndigheter gör.

Det finns i överenskommelsen en klausul som stadgar att de *centrala* folkbokföringsmyndigheterna skall kopplas in, om man lokalt inte kommer överens i enskilda fall. Tillämpningsfrågor av mer övergripande natur – som t.ex. den som har föranlett Guðrún Helgadóttirs fråga – diskuteras i direkta kontakter de berörda centrala myndigheterna emellan. Det sker regelbundet en à två gånger om året.

Den allmänna uppfattningen är att överenskommelsen fungerar tämligen tillfredsställande. Det är dock troligt att överenskommelsen i vissa avseenden behöver moderniseras. Några konkreta planer på initiativ i den riktningen finns emellertid inte för dagen.

Guðrún Helgadóttir: Hr. præsident! Jeg er ikke helt enig med minister Björkstrand i, at det hele fungerer så godt. I Island fungerer det aldeles ikke.

Ordningen med nordiske flytteattester, som kræves f. eks. ved flytning til Danmark, har nu fungeret i adskillige år. For islandske statsborgere har det i hvert fald vist sig, at definitionen af folkeregistrering i artikel 3 i konventionen fra 1968 skaber problemer. Deri står jo, at hvert enkelt land skal have lov til at have sine regler, og konventionen kan derfor ikke træde i kraft på samme måde i alle landene.

Som eksempel kan man påpege, at en islænding, som opholder sig i Danmark, selv om det er for kortere tid eller som gæst, bliver afkrævet internordisk flytteattest. Herhjemme fungerer det så således, at ved-

kommendes navn derved falder ud af det islandske folkeregister, og som følge heraf mister vedkommende adskillige borgerlige rettigheder, f. eks. valgret. Der findes eksempler på folk, som i mange år, ikke har haft valgret noget sted.

Jeg skal prøve at forkorte min replik, men der er en grund til, at jeg ikke tror, det går så godt på dette område i alle de andre lande.

I en udmærket artikel i Nordisk Tidsskrift har fil.kand. Claes Wiklund påpeget adskillige problemer, som folk møder ved flytning til et andet land, dels under selve rejsen, dels ved ankomsten, dels i forbindelse med flytningen tilbage, og han påpeger et punkt, som jeg synes er interessant, nemlig det, at det internordiske flyttebevis og de adskillige papirer, man behøver, er blevet til med myndighedernes interesser for øje.

Vi har nu i mange år snakket om nordisk medborgerskab, og vi må derfor ikke glemme de såkaldte små problemer i de nordiske borgers daglige liv. Vi gør det ofte vanskeligt for folk, og jeg vil på det stærkeste anmode om, at man sørger for, at den meget varierende lovgivning i de diverse lande bliver samordnet.

Minister Björkstrand: Herr president! Jeg sade inte i mitt inlägg att läget är gott, jag sade att det är tillfredsställande och att de nuvarande bestämmelserna i viss utsträckning behöver moderniseras. Det är tydligt att det finns vissa problem närmast mellan två länder i det här fallet och det är frågor som skulle kunna tas upp mellan vederbörande centrala myndigheter som regelbundet sammanträder och kan diskutera frågorna.

Diskussionen förklarades herefter avslutad.

11
E 19: Fråga till Nordiska ministerrådet angående permanent boende utlänningars rätts-säkerhet

Guðrún Helgadóttir: Hr. præsident! For at forebygge en misforståelse vil jeg tillade mig indledningsvis at fremhæve at jeg med denne

¹ *Fragan tryckt s. 2403.*

forespörgsel ikke ønsker at berøre flygtningeproblematikken, som for tiden er specielt aktuell i de skandinaviske lande. Men jeg har stillet følgende spørgsmål til Nordisk Ministerråd:

1. I hvilken udstrækning er i de enkelte nordiske lande udlændinge, dvs. nordiske henholdsvis ikke-nordiske statsborgere, med lovligt ophold og fast bopæl i vedkommende land, underlagt administrative beslutninger fra myndighedernes side, som enten ikke er lovregulerede eller bliver foretaget på grundlag af summariske fuldmagter i loven, hvor på den anden side indenlandske statsborgere i tilsvarende eller lignende sager nyder anden behandling på grundlag af almindelige retningslinjer i loven og dermed retsbeskyttelse med mulighed for at få sagen prøvet ved domstolene?

2. Vil de enkelte nordiske landes regeringer forøge de i spørgsmål 1 nævnte udlændinges retssikkerhed ved systematisk at fjerne den forskelsbehandling, som de i ovennævnte sammenhæng evt. måtte være udsat for?

3. Vil de enkelte nordiske landes regeringer ved lovgivning sikre, at udlændinge med lovligt ophold og fast bopæl i vedkommende land ikke kan udvises, medmindre for det første at vedkommendes skyld i grov kriminalitet er bevist ved almindelig retssag, og for det andet at udvisningskendelsen kan indankes for domstolene og prøves ved flere retsinstanser?

4. Hvornår forventer de enkelte nordiske regeringer, at deres lande tiltræder og ratificerer den nyeste tillægsprotokol til Den europæiske Menneskerettighedskonvention, som bl. a. handler om øget retssikkerhed for udlændinge med lovlig bopæl m. h. t. udvisning?

Minister Björkstrand: Herr president! Guðrún Helgadóttirs fræga er delvis som ni hörde och som hon också själv medgav mycket vittgående och är tyvärr inte möjlig att besvara utan närmare preciseringar och ingående utredningsarbete, som skulle ta mycket lång tid i anspråk. Jag kan därför bara ge allmänna kommentarer.

Likheten inför lagen är en självklar grundprincip i alla de nordiska länderna. Osaklig särbehandling är inte tillåten. Särbehandling i någon riktning – positiv eller negativ – före-

kommer dock med olika motiv, när det finns sakliga skäl till det.

Det finns emellertid ingenstans i Norden lagregler som generellt berövar en fast bosatt utlänning möjligheterna att få det rättsskydd som samhället erbjuder sina medborgare.

Som väl är bekant, håller ministerrådet på med en kartläggning av nordiska medborgares rättigheter vid bosättning och vistelse i annat nordiskt land. Den är ett resultat av initiativ som har tagits i Nordiska rådet.

Kartläggningen avses utgå från en analys av vilka centrala rättigheter som följer av det nationella medborgarskapet. Mot bakgrund av en sådan analys, skall vi undersöka i vilken utsträckning det förekommer avvikelser för medborgare från andra nordiska länder.

Tanken är att arbetet skall ge en samlad bild över sådana avvikelser. I viss mån kan också skillnader i rättsläget mellan nordiska medborgare å ena sidan och andra utlänningar å den andra komma att framgå, även om detta inte är det primära syftet med kartläggningen.

Sedan till Guðrún Helgadóttirs övriga frågeställningar.

När det gäller frågan om utvisning från nordiska länder på grund av brott, är rättsläget i praxis i stort sett sådant som frågeställaren efterlyser, även om det här kan ställas något olika krav på brottets grovhet.

Utvisning av den som lagligen bor i ett nordiskt land sker nästan enbart som en påföljd på grov kriminalitet.

I *Danmark* har man nyligen infört en ny utlänningslag, som bl. a. manar domstolarna till att ta särskild hänsyn till den dömdes anknytning till Danmark vid val av påföljd i form av utvisning. Motsvarande tillämpning förekommer i *Sverige*. När det gäller *Finland* har en ny utlänningslag trätt i kraft från och med början av 1984. Utvisning betraktas i Finland som en administrativ åtgärd, som domstolarna inte förfogar över som påföljd i samband med brott. När utvisning övervägs, skall man, också enligt finsk lag, beakta vederbörandes anknytning till landet t. ex. vistelsens längd. I *Norge* bereds just nu ett förslag till ny utlänningslag. Nuvarande praxis är densamma som i övriga länder – anknytningen till landet skall vägas mot det offentliga intresse av att brottet beivras.

I alla de nordiska länderna finns här be-

stämmelser som tillgodoser möjligheten till prövning i flera instanser.

Vid sidan av dessa regler finns vissa möjligheter att utvisa utlänningar av säkerhetsskäl och på grund av allvarlig asocialitet, men dessa används ytterligt sällan. Ministerrådet bedömer att nu gällande lagstiftning och praxis sammanfattningsvis ger ett tillfredsställande skydd för den enskilde.

När det gäller frågan om huruvida vi över huvud taget skall utvisa varandras medborgare vid grov asocialitet, när vederbörande har fast bosättning i annat nordiskt land än det egna, har vid flera tillfällen diskuterats mellan Finland och Sverige.

Såvitt gäller frågan om ratifikation av det senaste tilläggsprotokollet till den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna, utgår jag ifrån att Guðrún Helgadóttir avser tilläggsprotokoll nr 7. Här kan först konstateras att Finland inte är medlem av Europarådet. För de övriga nordiska länderna gäller att såväl Danmark som Norge och Sverige har undertecknat protokollet. I Sverige har ratifikationsförfarandet redan inletts med proposition till riksdagen, och i Norge förbereder man en proposition till Stortinget under våren 1985. I Danmark övervägs f. n. frågan om ratifikation. I Island har frågan om att underteckna och ratificera protokollet ännu inte aktualiserats.

Guðrún Helgadóttir: Hr. præsident! Jeg vil takke minister Björkstrand for hans svar. Vi har set en stadig stigende kontakt og bevægelighed over landegrænserne i de sidste år. I internordisk og vesteuropæisk sammenhæng har vi da også påskønnet denne udvikling på forskellig vis. Vi har prøvet at lære de nordiske borgere at flytte til og opholde sig i de andre nordiske lande, og det er en udvikling, som vi netop i denne forsamling har arbejdet for og støttet helhjeret.

I de nordiske lande kender vi heldigvis ikke til at udvise vores egne borgere. Vi kritiserer også kraftigt de lande, som har den praksis. Udvisning af en udlænding med lovligt pas og fast bopæl i et nordisk land kan dog i de fleste, om ikke i alle, tilfælde ske på grundlag af rent administrativ beslutning.

For ganske nylig havde vi et tilfælde, hvor man virkelig alvorligt drøftede at udvise en

englænder, som havde boet i landet i 17 år, kun fordi han havde fået forskellige problemer, hans hjem var opløst osv. Det er selvfølgelig en helt utålelig forskelsbehandling af medborgere med et andet statsborgerskab, og det er en helt uholdbar situation i et folkestyre.

Der kan være mange grunde til, at folk ikke ønsker at opgive deres statsborgerskab, og der kan være mange grunde til, at folk ikke opnår nyt statsborgerskab i det land, hvor de måske har haft et mængearigt ophold og har slået rod.

Udvisningen bliver ikke mere menneskelig, fordi den rammer nogle, der har et andet statsborgerskab indskrevet i deres pas end flertallet. Jeg mener derfor, der skal være fuld tryghed for, at alle, som opholder sig lovligt i et land, og som ikke har begået noget kriminelt, skal kunne få deres sag for en domstol; de skal ikke kunne udvises af en såkaldt administrativ domstol.

Minister Björkstrand: Jag vill bara ännu en gång upprepa vad jag tidigare sade att utvisning av den som lagligen bor i ett nordiskt land sker nästan enbart som en påföljd av grov kriminalitet.

Diskussionen förklarades härefter avslutad.

12

E 31: Fråga till Nordiska ministerrådet angående deponering av mikroorganismer i samband med patentärenden¹

Tuulikki Petäjaniemi: Herr president: Jag vill ställa följande fråga till ministerrådet:

Vilka åtgärder ämnar de nordiska regeringarna vidta för att bygga ut samarbetet på patentlagstiftningens område så att Norden skulle få en institution för deposition av mikroorganismer i samband med patentärenden?

Minister Sverrir Hermannsson: Hr. Præsident! Budapestkonventionen fra 1977 har til formål at lette den praktiske gennemførelse af retten til at søge patentbeskyttelse for levende mikroorganismer. Som en del af patenteringsproceduren skal mikroorganismer de-

¹ Frågan tryckt s. 2422.

poneres i en mikrobiologisk stamkollektion, som opfylder krav og kriterier fastsat i konventionen. International tilpasning af konventionen muliggør, at den pågældende mikroorganisme kan deponeres i kun én stamkollektion, uanset hvor mange lande patentbeskyttelse indgives i.

Den nationale lovgivning i visse lande tillader ikke patentering af levende organismer, idet disse lande ikke har tilsluttet sig konventionen. Der foregår dog arbejde for at undersøge denne mulighed.

På det nordiske plan har man på et tidligt stadium erkendt behovet for at indlede et samarbejde mellem vore fornemste mikrobiologiske institutioner – bl. a. på baggrund af den omtalte Budapestkonvention. I efteråret 1983 nedsatte Ministerrådet under en 3-årig forsøgsperiode en nordisk mikrobiologisk styringsgruppe med den primære opgave at medvirke til oprettelse af et databaseret centralregister for mikroorganismekollektioner inden for jord- og skovbrugsområdet. Dette register vil blive oprettet under medvirken af Nordisk Genbank.

På nuværende tidspunkt har landene endnu ikke behandlet spørgsmålet i dybden med hensyn til at oprette en fælles stamkollektion for landene. Dette spørgsmål vil imidlertid komme til at indgå i styringsgruppens fortsatte arbejde.

Ministerrådet vil indgå i nærmere overvejelser om en bredere anvendelse, når det nødvendige grundlag herfor foreligger.

Diskussionen forklarades herefter avslutad.

13

D 1985/13/1980/j: Meddelande om rekommendation nr 13/1980 angående upplysning och forskning om de mänskliga rättigheterna, D 1985/15/1984/j: Meddelande om rekommendation nr 15/1984 angående arbetsformerna i det nordiska samarbetet och D 1985/16/1984/j: Meddelande om rekommendation nr 16/1984 angående reviderat samarbetsprogram på konsumentområdet

Rådet företog ovannämnda saker i ett sammanhang.

Juridiska utskottet hade föreslagit, att Nordiska rådet måtte lägga meddelandena till handlingarna och anse frågorna för rådets del slutbehandlade.

Utskottets förslag bifölls.

Mötet avslutades kl. 19.55.

Protokoll

7:e mötet

Fredagen den 8 mars 1985 kl. 09.00

Presidenter: Gunnar Berge (1–3), Karin Söder (3–13), Anker Jørgensen (14–23) och Páll Péturs-son (23–27)

Dagordning

1. C 1: Nordisk Ministerråds beretning om det nordiske samarbeid inkl. bilag 1 (*Sosial- og miljøutvalgets betenkning*)

2. B 56/s: Ministerrådsforslag om revidert samarbeidsprogram på arbeidsmarkedsområdet

Melding om rek. nr 28/1981/s om tiltak for å minske ungdomsarbeidsløsheten

3. A 682/s: Medlemsforslag om nordisk program for støtte og hjelp til arbeidsledige som ikke får arbeidsledighetstrygd

4. A 680/s: Medlemsforslag om tiltak mot rusmiddelmissbruk i trafikken

5. B 57/s: Ministerrådsforslag om nordisk handlingsplan mot narkotika

6. A 683/s: Medlemsforslag om harmonisering av miljøvernlovgivningen i Norden

7. A 695/s: Medlemsforslag om minskende rollebundenhet innen utdannelse og yrkesvalg

8. C 13/s: Beretninger vedrørende Social- og miljøutvalgets saksområde 1983

9. E 1: Spørsmål til Nordisk Ministerråd om effektivisering av det praktiske nordiske samarbeid ved oljekatastrofer

10. E 3: Spørsmål til Nordisk Ministerråd om en samling om nordiske medborgeres rettigheter i et annet nordisk land

11. E 5: Spørsmål til Danmarks regjering

om oljeboringer utenfor øst Grønland og deres miljømessige konsekvenser

12. E 9: Spørsmål til Nordisk Ministerråd om transportservice for handikappede

13. E 13: Spørsmål til Nordisk Ministerråd om organisert samarbeid mellom Nordiska unionen för arbetsledere, tekniska funktionärer och andra chefer og Nordisk Ministerråd samt Nordiska akademikerrådet og Nordisk Ministerråd

14. E 16: Spørsmål til Nordisk Ministerråd om å gjøre oppmerksom på misbruken i psykiatrien i Norden

15. E 20: Spørsmål til Norges regjering vedrørende kommersiell hvalfangst

16. E 21: Spørsmål til Norges regjering vedrørende forurening fra titandioxidindustri

17. E 22: Spørsmål til Norges regjering vedrørende avfall fra deponering av forurennet stenslam

18. E 25: Spørsmål til Nordisk Ministerråd om å bedre forholdene for de gjennom trafikkulykker hjerneskadedes stilling

19. E 27: Spørsmål til Nordisk Ministerråd om oppfølging av virksomhetsprogrammet for avslutningskonferansen under FN's kvinnedecennium

20. E 28: Spørsmål til Nordisk Ministerråd om økt bekjempning av narkotikamisbruket i Norden

21. E 35: Spørsmål til Nordisk Ministerråd angående betaling av kostnader for behandling av alkoholister

22. Avskrivning av følgende rekommendasjoner:

7/1978/s Europeisk miljøkonvensjon

13/1978/s Tiltak mot oppståelse av handikapp

19/1981/s Revidert samarbeidsprogram på arbeidsmiljøområdet

24/1981/s Internasjonalt samarbeid på rusmiddelområdet

29/1981/s Forskning om bilavgassenes innvirkning på helse og miljø

30/1981/s Internasjonalt forskningssamarbeid om bilavgasser

14/1982/s Mer effektiv innsats mot narkotikamisbruket

18/1983/s Data og statistikk på energi- og miljøområdet

26/1983/s Samarbeid på sjømannsservisens område

9/1984/s Handlingsprogram mot narkotika

13/1984/s Samarbeidsprogram på arbeidsmiljøområdet

14/1984/s Revidert overenskommelse om godtgjørelse ved arbeidsløshet

23. C 2: Nordisk Ministerråds budsjettforslag for 1986 (*Budsjettkomiteens betenkning*)

24. Bemyndigelse for presidiet til å oppnevne komiteer

25. Bemyndigelse for presidiet til å beslutte om fordelingen av felles utgiftene mellom delegasjonene for 1986

26. Fastsettelse av tid og sted for neste sesjon

27. Sesjonens avslutning

Meddelanden

Det meddelades, att minister Tom Høyem och minister Matti Puhakka intagit sina platser i rådet.

Ändringar i medlemslistan

Det anmäldes, att Gunnar Nilsson återtagit sin plats i rådet och att Berit Oscarsson lämnat sessionen, att Pétur Sigurðsson återtagit sin plats i rådet och att Árni Johnsen lämnat rådet samt att Gunnel Jonäng för del av detta möte lämnat sessionen och ersatts av Bertil Jonasson.

Rådet beslöt att ändra medlemslistan i enlighet härmed.

I

C 1: Nordiska ministerrådets berättelse om det nordiska samarbetet (social- och miljöutskottets betänkande)

Social- och miljöutskottet hade föreslagit,

A. att Nordiska rådet med anledning av de avsnitt av Nordiska ministerrådets berättelse som hänvisats till social- och miljöutskottet, Kapitel I: Inledning (i berörda delar), kapitel VI: Arbetsmarknad, kapitel VII: Arbetsmiljö, kapitel VIII: Socialpolitik, kapitel IX: Miljövård, kapitel X: Jämställdhet och kapitel XI: Livsmedel antar följande yttrande (ordningsföljden mellan punkterna innebär ingen prioritering):

1. Arbetsmarknadssamarbetet bör intensifieras bl. a. genom utökad användning av datateknik i arbetsförmedlingen. Förslaget om en nordisk databank för lediga platser bör tas upp till prövning.

2. Arbete för en nordisk arbetsmiljökonvention bör inledas.

3. En tvärfacklig undersökning om allergifrågor bör inledas i samarbete mellan miljö-, hälsovårds- och livsmedelsområdena.

4. De nordiska länderna bör förverkliga de uttalade intentionerna om blyfri bensin.

5. Möjligheten att engagera fler ämbetsmannakommittéer än jämställdhetskommittén i aktivt jämställdhetsarbete bör tas till vara. Rapportering härom skall ske regelbundet till jämställdhetskommittén.

6. Ministerrådet bör rikta en uppmaning till regeringarna att medverka till en jämnare

könsmässig fördelning i nordiska ämbetsmannakommittéer m. fl. organ.

7. Samarbetet för att kartlägga befolkningens kostvanor i Norden bör fullföljas genom projekt om friskvård, hälsokost m. m.

8. Arbetet med att kartlägga bestämmelser m. m. på livsmedelsområdet som kan innebära handelshinder bör intensifieras.

B. Att Nordiska rådet lägger dessa avsnitt av berättelsen till handlingarna.

Benkow (social- och miljöutskottets förste talesman): Ärede president! Det materiella innehåll i social- och miljöutvalgets betenkning ble faktisk nå nettopp referert av den ärede president. La meg likevel for det første få lov til kort å komme inn på noen konkrete punkter, deretter gjøre et forsøk på risse opp hva jeg fornemmer de samlede sosial- og miljøutvalg for tiden er særdeles sterkt opptatt av.

Når det gjelder hele grunntonen, vil utvalget for sin del ikke bare gjenta, men også forsterke betydningen av å prioritere og å synliggjøre de såkalte myke verdier som mål og de hårde verdier som virkemidler.

I år som tidligere vil utvalget understreke betydningen av "Nordisk medborgerskap". For at menneskene i Norden skal bli i stand til å nyttiggjøre seg de nordiske avtaler, må informasjonen om dem styrkes og de nasjonale bestemmelsene tilpasses den nordiske utvikling.

Sosial- og arbeidsmarkedskonvensjonene var de første skritt mot nordisk borgerskap. Na venter vi på det neste skritt, den såkalte rettighetskatalogen "Codex Nordicus".

Utvalget vil for øvrig feste rådets oppmerksomhet ved sitt synspunkt om at de nordiske land bør gi sterk støtte til det arbeid som utføres av FN-kommisjonen for globale miljøproblem, en kommisjon som kjent ledes av Gro Harlem Brundtland. Utvalget er også opptatt av å utvikle en nordisk strategi med sikte på en sterk og betydningsfull innsats ved FNs kvinnekonferanse som vil finne sted i Nairobi i juli i år, og vi vil meget sterkt understreke at likestillingsbestrebelsene i Norden må drives videre med fornyet kraft.

Ifølge de foreliggende planer skal nå likestillingspørsmål overføres fra sosial- og miljøvalget til juridisk utvalg. På utvalgets vegne kan jeg forsikre de ærede medlemmer av juri-

disk utvalg at vi vil følge likestillingsarbeidet med årvåkne og meget kritiske argusøyne, og ønsker forøvrig juridisk utvalg lykke til med sin nye meget krevende oppgave.

"Norden som hjemmemarked" er blitt et av målene for det økonomiske samarbeidet. Men etter utvalgets oppfatning har ikke næringsmiddelsspørsmål blitt tilstrekkelig påaktet i denne sammenheng. Både de nasjonale hygieniske krav og de tekniske bestemmelser er i virkeligheten blitt betydelige handelshindringer. Utvalget mener det må være en nordisk oppgave å kartlegge de regler som innebærer handelshindringer som kan ramme naboland, og at vi samlet må gjøre en innsats for å få fjernet slike.

En rekke andre spørsmål er nevnt i vår betenkning. På grunn av den knappe tid som står til rådighet, må jeg for min del henviser Rådets medlemmer til selvstudium av det utvalget forøvrig sier i sin meget omfattende skriftlige fremstilling.

Så til noe vi i utvalget anser som selve hovedsaken. Selv om sosial- og miljøutvalget har sitt virkefelt i velferdssamfunnets kjerneområder, er sosial- og miljøpolitikken så overgripende og altomfattende at den i virkeligheten angår alt og alle.

A bevare og videreutvikle den nordiske velferdsstaten er et felles ansvar og en felles ambisjon på tross av de barrierer som ellers skilner både utvalg og partigrupper og nasjoner for den del. Velferdsstaten er og skal fortsette å være en nordisk bærebjelke, et felles fundament vi kan stå på.

Men en slik bred ideologisk enighet må ikke hindre oss i å delta i en fordomsfri debatt, om på hvilken måte vi best mulig kan tilpasse velferdsstatens virkemidler til endrede vilkår og nordiske utviklingslinjer som vi allerede nå kan ane konturene av. Dersom vi nekter å justere oss etter virkeligheten, kan vi faktisk i grov, godviljens uforstand risikere å bli stående igjen med et stivt, statisk og mistilpasset velferdssystem som fant sin form i en epoke som er forbi. Vi er opptatt av det i utvalget. Nei, vi må ikke bli så stivnet. Norden må fortsatt være sosialpolitisk pioner og fornyer – og det kan vi ikke bli gjennom å sementere fortidens løsninger for fremtidens behov.

Når det gjelder malene, behøver vi ikke tenke om igjen – bare når det gjelder virke-

midlene. Vekst er virkemidlet, velferd er målet. Slik henger vekst og velferd sammen.

Individ og samfunn er ikke motparter som skal kjempe om makten. Nei, det er heller gjennom det fruktbare samspill mellom individ og samfunn vi kan komme det nordiske velferdsideal mye nærmere. Men en slik økt fruktbarhet kan vi bare oppnå dersom vi er villige til å spa-vende det gamle åkerland og nydyrke på jomfruelig mark.

Ingen sosialpolitiske tiltak har så stor betydning som et vellykket samlet korstog mot arbeidsledigheten. Det er og blir her vi må gjøre vår største og mest grunnleggende forebyggende sosialpolitiske kraftinnsats.

Det vil vise seg at dersom vi lykkes i våre arbeidsmarkedsbestrebelse, ja da vil mange andre plagsomme problemer fordampe, problemer som nå rir våre samfunn som en mare.

Arbeidslinjen, slik den har kommet til uttrykk, skal være et symbol på sosialt klarsyn og samfunnskvalitet.

Utvalget vil sette velferdsstaten under debatt. Våre forpliktelser til sosial bevissthet og fordelingspolitikk skal sikre alle like rettigheter, men også garantere retten for den enkelte til å være annerledes og til å velge fritt. Vi i utvalget har med andre ord store ambisjoner, en slags nordisk syntese av det beste våre partigrupper har å by på.

Jeg anbefaler sosial- og miljøutvalgets skrivning.

Bärlund (social- og miljøutskottets andre talesman): Herr president! Det är tillfredsställande från social- och miljöutskottets synpunkt att sysselsättningen på ett så centralt sätt har varit tema för många av inläggen och många av de dokument som har förelagts den här sessionen. I utskottet har vi diskuterat sysselsättningen bl. a. i samband med revisionen av arbetsmarknadsöverenskommelsen som kommer att presenteras och diskuteras senare. Jag vill bara i det här sammanhanget understryka att vi som mål för våra insatser måste ha den fulla sysselsättningen och alla de insatser som görs måste sträva till att åstadkomma full sysselsättning. Det här är en mycket viktig principiell utgångspunkt för allt det vi gör.

På arbetsmarknaden så innebär det här bl. a. eftersom den här fulla sysselsättningen inte kan åstadkommas med ekonomisk till-

växt, låt vara att den ekonomiska tillväxten är viktig, att man bör vidta åtgärder för att åstadkomma effektivitet och flexibilitet i arbetsmarknadsåtgärderna och på det här sättet dämpa de ogynnsamma följderna av ökade omställningskrav på arbetsmarknaden som vi har kunnat konstatera. Vid utskottets möte med social- och arbetsmarknadsministrarna den 13 november 1984 fick vi från ministerrådets sida en redogörelse för de projektområden som skulle bli arbetsmarknadsministrarnas bidrag till handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning. Utskottet hälsade dessa insatser välkomna och noterade att arbetsmarknadspolitikerna i växande grad ingår i ett samspel med den ekonomiska politiken och det här är ju viktigt, eftersom inte enbart ekonomisk tillväxt räcker till för full sysselsättning. Arbetsmarknadspolitikerna och den ekonomiska politiken är nära sammanlänkade och arbetsmarknadspolitikerna har därför sin plats i handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning.

Inom den så att säga ordinarie projektverksamheten utanför handlingsplanen noterar vi med tillfredsställelse att prioritet ges åt åtgärder för att öka arbetsförmedlingens effektivitet. Samarbetet avser bl. a. arbetsförmedling, vägledning och yrkesmässig rehabilitering, arbetsmarknadsutbildning och individinriktade sysselsättningsåtgärder.

Vi har med särskilt intresse noterat att ett seminarium hållits under fjolåret avseende ADB inom arbetsmarknadsorganen i Norden. Vi hoppas att det skall bli möjligt att förverkliga tanken på en heltäckande databank för lediga platser i Norden, ursprungligen framförd i ett medlemsförslag för 9 år sedan. Då ansågs det ogenomförbart, men med tanke på datateknikens snabba utveckling under senare år kan det vara motiverat att åter aktualisera frågan om en databank för lediga arbetsplatser i Norden. En sak som vi noterar med tillfredsställelse är det samarbete som inlett mellan NAUT och Nordisk statistisk sekretariat om utgivande av en nordisk halvårsstatistik om utvecklingen på arbetsmarknaden i fyra nordiska länder. En första utgåva utkom i december 1984 och avser utvecklingen under första halvåret 1984. Vi följer också med intresse ett nytt projekt för att närmare analysera arbetsgivar-sidans medverkan i strävandena att upprätt-

hålla balans på viktiga delar av arbetsmarknaden.

En viktig fråga som kommer att diskuteras, tror jag, under kommande sessioner är frågan om de samhällsekonomiska och sociala konsekvenserna av en betydande arbetstidsförkortning. Det studiearbete som kommer att utföras kommer att bedrivas tvärsektorielt och berör sektorerna arbetsmiljö, arbetsmarknad, social- och hälsovård samt jämställdhet. Vi noterar detta med tillfredsställelse och hoppas att frågorna därigenom blir allsidigt belysta. De här frågorna har redan varit föremål för livlig debatt inom utskottet.

Vid mötet med arbetskraftsministrarna i november tog utskottet upp migrationsfrågorna och vi noterar i ministerrådets berättelse att en arbetsgrupp värderat behoven av nordiskt samarbete på migrationsområdet och att den här arbetsgruppen lagt fram förslag till prioriteringar m. m. Det föreslås att man prioriterar migrationsforskning, migrationsstatistik, tolk- och översättarfrågor samt jämställdhetsfrågor. Vidare föreslår gruppen bl. a. att det införs en ordning med regelbundna nordiska ministermöten för migrationsfrågor samt att en kontaktgrupp för migrationsfrågor inrättas. Vi hade som utskottet just efterlyst en klarare viljeyttring om migrationsproblemen och hälsar detta med tillfredsställelse.

I detta sammanhang vill jag påminna om att ministerrådet för ett antal år sedan gjorde en utredning om entreprenadföretagens verksamhet inklusive den icke önskvärda förmedlingsverksamhet som pågår under beteckningen "grå arbetskraft". Vid sessionen för tre år sedan ställdes en fråga till ministerrådet om man var beredd att skärpa övervakningen av firmor som hyrde ut arbetskraft i andra nordiska länder. Ministerrådet hänvisade till en sittande arbetsgrupp som arbetade med praktiska förslag och rådet uttalade året därpå att konkreta åtgärder borde vidtagas. Det finns fortfarande anledning att påminna om vikten av att bedriva en aktiv verksamhet för att stävja problemen i fråga om den grå arbetskraften.

Vi noterar med intresse att man nu börjat studera arbetsmarknadspolitikens roll vid etablering av nya företag i överensstämmelse med yrkandet i Nordiska rådets yttrande till förra årets berättelse. Även i ett projekt om

beredningsarbete och sysselsättningsskapande behandlas möjligheterna att ta upp ny produktion, något som vi anser betydelsefullt.

Ungdomsarbetslösheten är också i Norden ett mycket stort problem och det är viktigt att man där fortsättningsvis undersöker nya möjligheter att nå bättre sysselsättningsresultat. Utskottet har med intresse tagit del av rapporten om ungdomsgaranti och det s. k. SKOLARB. Vi noterar ytterligare med tillfredsställelse att ministerrådet numera i berättelsen ger redogörelser för åtgärder och synpunkter med anledning av Nordiska rådets yttrande till den föregående sessionen. Man har efterkommit rådets uppmaning att redovisa de hinder som ministerrådet anser föreligga för att en nordisk arbetsmiljökonvention skall kunna ingås, rapporten om ungdomsgaranti och det s. k. SKOLARB-projektet i samarbete med ämbetsmannakommittén för kulturfrågor för en fördjupad analys av de grundläggande problem som försvårar de ungas övergång från utbildning till arbetsliv. Det internationella ungdomsåret som vi har i år sätter dessa problem i fokus.

Den här konventionen har utskottet krävt och också rådet. Dels anser ministerrådet, att samarbetet trots avsaknaden av en konvention drivs med goda resultat, dels anser man att en konvention med hänsyn till olika bestämmelser som är resultatet av intresseavvägningar och ländernas suveränitet skulle få utformas så allmänt att den inte skulle bidra till ett bredare praktiskt samarbete.

Utskottet vill i alla fall vidhålla sin uppfattning att en konvention vore lämplig som en ram för det nordiska samarbetet på arbetsmarknadsområdet och de sociala trygghetsområdet. Grundidén i en konvention skulle t. ex. kunna vara att nordiska medborgare vid flyttning och tagande av anställning i annat nordiskt land bör möta samma arbetsmiljöregler och har rätt att ställa samma krav på arbetsmiljön som i sitt hemland. Ekonomiskt sett borde man utgå ifrån att sämre arbetsmiljö inte får vara ett konkurrensmedel inom Norden och mellan nordiska företag. En harmonisering av arbetsmiljöreglerna bör eftersträvas. Och jag tror också att det är anledning att understryka att det är skäl att fortsätta diskussionen om skapandet av en nordisk konvention på arbetsmiljöområdet.

Statsrådet **Anita Gradin**: Herr president! Det var 1974 som Nordiska ministerrådet beslöt att jämställdhetsfrågorna skulle utgöra ett eget nordiskt samarbetsområde. Därmed inledde ministerrådet sitt jämställdhetsarbete, ett år innan FN:s kvinnodekad proklamerades. Vid FN:s kvinnokonferens i Mexico 1975 antogs en världsaktionsplan för den kommande tioårsperioden, med mottot jämställdhet, utveckling och fred. Av handlingsplanen framgick klart att jämställdhet inte bara handlar om lagstiftning. Det handlar också om att kvinnor skall ha samma rättigheter, skyldigheter och möjligheter som män – i alla avseenden.

Inom Nordiska rådets ram har det skett en fokusering på många av de frågor som återfinns i världsaktionsplanen. Det rör sig om väsentliga områden även för kvinnorna i Norden.

År 1978 godkändes här i Nordiska rådet ett förslag till nordiskt handlingsprogram för samarbete i jämställdhetsfrågor. Ett eget ministerråd för jämställdhetsfrågor, med jämställdhetsutskottet som beredande organ fick vi 1980. En första åtgärd det nya ministerrådet vidtog var att 1982 förelägga Nordiska rådet ett reviderat samarbetsprogram, som därefter utgjort ramen för det nordiska jämställdhetsarbetet. I programmet anges fem huvudområden för det fortsatta arbetet: arbetslivet, familje- och socialpolitiska åtgärder, utbildning, boende och samhällsplanering samt deltagande i det politiska livet och samhällslivet i övrigt.

1982 års samarbetsprogram var en politisk markering av jämställdhetsfrågornas betydelse. Konkret kan Nordiska ministerrådet bedriva jämställdhetsarbete på i huvudsak tre olika vägar. För det första genom att se till att jämställdhetsaspekterna beaktas i alla samarbetsprojekt där det är relevant, och det är det, vill jag påstå, i de allra flesta fall. För det andra genom att bedriva särskilda jämställdhetsprojekt under ledning av eller i samarbete med jämställdhetsutskottet. För det tredje genom att ministerrådet i sin egen personalpolitik strävar efter jämställdhet mellan kvinnor och män.

För att påminna de övriga ämbetsmannakommittéerna om ministerrådets åtaganden genom samarbetsprogrammet och för att informera sig om deras aktiviteter av betydelse

för jämställdhetsarbetet, begärde utskottet i augusti i följd en redogörelse om i vilken mån jämställdhetsaspekterna beaktats och kommer att beaktas inom resp. område. Kommittéernas svar, som återges i en bilaga till årets C I, visar glädjande att ett antal projekt pågår av särskild betydelse för kvinnorna, i synnerhet inom nordiska arbetsmarknadsutskottet, socialpolitiska kommittén och kommittéerna för arbetsmiljöfrågor, konsumentfrågor, lagstiftningsfrågor och kulturellt samarbete. De nordiska jämställdhetsministrarna finner att denna redovisning är mycket nyttig för det fortsatta arbetet och att en regelbunden sådan rapportering bör ske framöver.

Handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning är ett kraftfullt instrument, men jag förutsätter självfallet att kvinnorna blir synliga i den konkreta uppföljningen av planen.

Det reviderade samarbetsprogrammet på arbetsmarknadsområdet, som behandlas i dag innehåller en förtjänstfull uppmärksamhet på jämställdhetsaspekterna.

En förutsättning för att jämställdhet skall kunna uppnås är att kvinnor och män har samma möjligheter till egen försörjning och till förvärsarbete på lika villkor. Vi är eniga om att den starkt könsuppdelade arbetsmarknaden i Norden är ett stort problem. Den nya tekniken kommer att innebära att många traditionella kvinnojobb försvinner. Kvinnorna måste för att inte råka riktigt illa ut på morgondagens arbetsmarknad, vidga sina utbildnings- och yrkesval. Att nordiska rådets social- och miljöutskott är inne på samma tankegångar framgår av det medlemsförslag om minskad rollbundenhet som står på dagordningen litet senare i dag.

Jämställdhetsutskottet har nyligen avslutat en jämförande kartläggning av den tudelade arbetsmarknaden i Norden. Under de närmaste tre åren kommer en stor del av utskottets resurser att koncentreras på ett försöksprojekt, som mot bakgrund av erfarenheter från den svenska kampanjen "Fler kvinnor till industrin", skall pröva olika modeller för att bryta den könssegregerade arbetsmarknaden i en region eller kommun i vart och ett av de nordiska länderna.

Denna satsning på arbetslivet utesluter dock inte aktiviteter på samarbetsprogram-

mets övriga huvudområden. Jämställdhetsutskottet har under året slutfört en undersökning om omfattning av och orsakerna till våld i parförhållanden. I en studie. Det nya vardagslivet, har modeller utvecklats för ett nytt sätt att organisera vardagslivets viktigaste områden – boendet, omsorgen, arbetet. Den uppmärksammade rapporten, Det uferdige demokratiet, bekräftar att kvinnorna i Norden än i dag har ett mycket litet inflytande i politiken.

En rad temaseminarier har hållits under åren, men jag anser att det har brutit när det gäller att föra ut resultaten till dem som inte redan varit engagerade. Här skulle jag önska att en ändring vore möjlig.

Ett område som jag saknar hittills, även om det omfattas av samarbetsprogrammet, är invandrarkvinnornas situation. Det bedrivs t. ex. inte ett enda projekt som direkt berör invandrarkvinnor. Min bedömning är att detta i allt högre utsträckning kommer att vara en angelägen fråga för nordiskt samarbete.

Efter de nordiska jämställdhetsministrarnas möte i Göteborg i fjol och i Köpenhamn förra månaden, vill jag uttrycka förhoppningen att våra överläggningar skall leda till mer än det sedvanliga informationsutbytet när vi i juli deltar i FN:s kvinnokonferens i Nairobi. Vi är helt eniga i de övergripande frågorna. Konferensen får inte innebära att jämställdhetsfrågorna därefter läggs åt sidan – de måste ständigt återfinnas också på FN:s dagordning. Vi skall arbeta för att konferensen verkligen kommer att handla om kvinnofrågor, inte utrikespolitik. Mellanstatliga frågor bör avhandlas i andra fora. Konferensen bör särskilt inriktas på u-landskvinnornas situation. Ministerrådet förbereder till FN-konferensen en gemensam nordisk presentation av jämställdhetsarbetet och kvinnornas situation i de nordiska länderna: "Kvinnor i Norden".

Så några ord om ministerrådets personalpolitik och representationen i de nordiska ämbetsmannakommittéerna och de fasta institutionerna. I samarbetsprogrammet har ministerrådet markerat sin vilja att aktivt främja jämställdheten i samband med rekrytering till ministerrådsskretariatet och de nordiska institutionerna. En granskning, som jämställdhetsutskottet nyligen företagit, ger vid handen att vid de två sekretariatet är

fördelningen mellan kvinnor och män bland handläggarna nu mycket jämn. Men på chefsplanet och bland kontorspersonalen ser det ut som vi är vana vid – nästan bara män bland de förra och enbart kvinnor bland de senare. När det gäller ämbetsmannakommittéerna är det bara att konstatera att de med mycket få undantag helt domineras av män. Institutionerna inom kulturavtalets ram visar upp en betydligt jämnare könsfördelning än de övriga. Vi anser att social- och miljöutskottets uppmaning till ministerrådet och regeringarna att medverka till en jämnare könsfördelning i ämbetsmannakommittéer m. fl. organ bör följas.

Vid det gemensamma mötet mellan jämställdhetsministrarna och social- och miljöutskottet, som ägde rum i Köpenhamn nyligen, meddelades att ansvaret för jämställdhetsfrågorna i rådet efter denna session överflyttas till juridiska utskottet. Jag vill därför på ministerrådets vägnar passa på att tacka social- och miljöutskottet för det intresse utskottet ägnat jämställdhetsfrågorna genom åren, för det stöd jämställdhetsutskottets äskanden fått inom ramen för den nordiska budgeten och för utskottets krav på en högre status för jämställdhetsfrågorna i det nordiska samarbetet. Jag gläder mig åt löftet att social- och miljöutskottet på sina ansvarsområden kommer att fortsätta att tillvarata jämställdhetsaspekterna och hoppas på ett gott samarbete med juridiska utskottet.

Jag hoppas också att de för jämställdhet i Norden ansvariga skall kunna träffas oftare i framtiden.

Nu tänker jag övergå till att tala enbart som svensk jämställdhetsminister.

I dag, på internationella kvinnodagen, lägger den svenska regeringen fram en proposition om kvinnans villkor på arbetsmarknaden.

Vi har i Sverige en hög förvärvsfrekvens bland kvinnor. Samtidigt har vi en påtagligt delad arbetsmarknad mellan kvinnor och män. Detta tar sig uttryck i att kvinnor och män har skilda arbetstider, arbetar i skilda branscher och inom skilda yrken. Detta faktum, tillsammans med en omdaning av arbetsmarknaden, gör att vi måste vidta skärpta åtgärder för att kvinnorna inte skall löpa risken att förlora den starka position de i dag har på arbetsmarknaden.

I propositionen föreslår vi tre olika vägar att nå fram:

För det första anslår vi 15 milj. kr. till projekt som riktar sig till flickor och kvinnor. Vi kommer att rikta oss till flickor i skolan, till kvinnor som riskerar arbetslöshet och i särskilda projekt till invandrarkvinnor.

För det andra redovisar vi för riksdagen vilka åtgärder jag har kommit överens med mina kollegor om – alltifrån hur vi skall bevaka att kvinnornas intressen tas till vara i samband med industrins förnyelse till insatser i regionalpolitik, hos utvecklingsfonder och genom ett omfattande arbete inom skolan.

Den tredje delen är en diger sammanställning av fakta om arbetsmarknaden ur jämställdhetssynpunkt. Vi hoppas att den delen skall kunna fungera som ett slags uppslagsbok och öka medvetenheten om problemen.

Vi har i Sverige gjort den erfarenheten att kvinnorna nu ändrat så mycket på sig att det är nödvändigt att också mannen gör något åt sin könsroll om vi verkligen skall kunna få jämställdhet.

Jag tillsatte därför hösten 1983 en särskild idégrupp som skulle lägga fram förslag om mannens roll i jämställdhetsarbetet. Gruppen har haft flera intressanta seminarier, där man sökt belysa mansrollen ur olika aspekter. Vid det första seminariet tog man upp papparollens betydelse, vid det andra mäns känslor, och vid det tredje ägnade man sig åt mannens roll i arbetslivet. Alla seminarier har dokumenterats i skrifter. Arbetsgruppen kommer senare under våren att lägga fram sina förslag till hur man kan underlätta för männen att nå ett jämställt liv i praktiken. Här är det naturligtvis av stor vikt att männen får ökade möjligheter att utnyttja föräldraförsäkringen.

En annan fråga som vi ägnar stor uppmärksamhet gäller kvinnorepresentationen på olika nivåer i samhället. Vår erfarenhet är att det går att öka kvinnorepresentationen hyggligt när det gäller direkta val. Betydligt sämre ser det ut när politikerna utser ledamöter i utredningar och kommittéer. Vi kommer i Sverige att senare under våren tillsätta en utredning om kvinnorepresentationen. Och vi har sneglat en del på Norge, som ju redan 1973 införde systemet med att det till statliga kommittéer och utredningar skall nomineras både en kvinna och en man till varje post.

Där har det lett till en ökning av kvinnornas andel till omkring 27% år 1983.

Kanske skulle vi kunna finna en gemensam strategi inom Norden, kanske så djärv att vi följer den norska modellen, som ju nu också är föremål för ett lagförslag i Danmark.

Detta är ett tänkbart ämne för det fortsatta arbetet i ministerrådet.

Statsråd Rakel Surlien: Ærede president! La meg slå fast: Jeg er dypt uenig med den som avfeier det nordiske samarbeidet som likegyldig – eller som en norsk avis uttrykte det denne uke: at det er å sammenligne med berget som fødte en mus!

Min oppfatning er klar: Nordisk samarbeid nytter. Det nytter både internt i Norden, og det har sin klare betydning i internasjonal sammenheng. Når vi samler våre krefter og står sammen, vet vi at vi har stor påvirkningskraft.

For meg er det i dag naturlig å fremheve det nordiske samarbeidet på miljøvernområdet og forsøke å se litt framover i tiden.

Vi har nådd langt når det gjelder samordning av regelverk og miljøvernpolitikk innen Norden, og vi har betydelige resultater å vise til i det løpende nordiske samarbeid under Nordisk Råd. De nordiske land har i mange år samordnet sine synspunkter før internasjonale møter. Jeg kan her spesielt vise til de resultatene vi har nådd på feltene havforurensning og sur nedbør. Hadde ikke de nordiske land samarbeidet og vist en sterk felles vilje, ville det antakelig ikke i dag ha vært utsikt til en protokoll om reduksjon av svovelutslipp i Europa.

Men til nå har mye av vårt arbeid vært konsentrert om å rette opp de skader på vårt naturmiljø som allerede har skjedd. Det er selvsagt viktig å fortsette med dette i årene framover også. Vi må stå på for å få flest mulig land til å slutte seg til protokollen om reduksjon av svovelutslipp under ECE, og vi må forsøke å oppnå tilslutning til ytterligere reduksjon.

Dette er et skritt på veien, men ikke et skritt som er langt nok. De nordiske land bør derfor nå foreslå en europeisk handlingsplan mot sur nedbør, hvor vi må få fram hvilke virkemidler vi i Europa bør bruke for å stoppe denne skremmende utvikling, som i

verste fall kan føre til en forøkning av våre skogområder.

En ting er å reparere miljøskader, like viktig er det å være framtidorientert og å se virkninger og mulige skader *før* de skjer, og således kunne forebygge dem. Dette innebærer at forholdet mellom miljøvernpolitikk, økonomisk politikk og politikk på ulike samsfunnsområder må bli et helt annet enn i dag. Miljøvernenssyn må innarbeides i de sentrale beslutningsprosesser. Langsiktig forvaltning av jordens naturressurser innebærer en miljøvernpolitikk som inngår som et naturlig ledd i den nasjonale utviklingspolitikk.

Betydningen av å samordne miljøvernpolitikk og økonomisk politikk har de siste årene fått økt oppmerksomhet i internasjonale fora. Særlig i OECD har dette tema stått sentralt, og vil bl. a. være et hovedtema på det forestående miljøvernministermøte i OECD i juni i år. Det vil der bli lagt stor vekt på å vise konkret *hvordan* dette kan skje.

Å innarbeide miljøvern i den økonomiske politikk er ikke bare viktig i de nordiske land eller de vestlige land. Krisen i Afrika, som ikke bare er økonomisk, men også klart en økologisk krise, har vist oss med styrke at langsiktig forvaltning av naturressurser og en forebyggende miljøvernpolitikk er en helt nødvendig forutsetning for økonomisk utvikling i alle land, både i-land og u-land.

Det er derfor grunn til å være tilfreds med at det både innenfor det nordiske samarbeidet, innenfor OECD, ECE, UNEP og i andre fora nå legges betydelig større vekt enn tidligere på de industrialiserte lands ansvar for å bidra til bedre naturressursforvaltning – også i u-land. I de nordiske land har dette særlig kommet til uttrykk i et styrket samarbeid mellom våre miljøvernmyndigheter og våre bistandsmyndigheter. I OECD forberedes det også et større naturressursforvaltningsprogram, og det er innledet et samarbeid mellom miljøvern- og bistandskomiteene. I FN-systemet blir det lagt stadig større vekt på å bidra til løsning av alvorlige miljøvernproblemer i u-land.

I denne sammenheng er det naturlig å framheve betydningen av Verdenskommisjonen for miljøvern og utvikling som skal overlevere sin rapport til FNs generalforsamling høsten 1987. Jeg er enig med sosial- og miljøutskottet i at de nordiske land bør gi kom-

misjonen all mulig støtte. På denne bakgrunn er jeg glad for at de nordiske miljøvernministrene onsdag ble enige om å holde et felles innlegg på sommerens møte i Verdenskommisjonen i Oslo. De nordiske landene vil også legge fram sine synspunkter i en felles skriftlig rapport til kommisjonen, hvor vi både vil legge fram våre egne erfaringer fra miljøvernarbeid og gi uttrykk for hvordan miljø- og naturressurshensyn kan ivaretas i utviklings-samarbeidet.

Som bakgrunn for dette utspillet foreligger bl. a. to felles utredninger i Nordisk Ministerråds regi: Miljø og bistand, samt Norden og det Globale Miljø.

Avslutningsvis vil jeg bare understreke at jeg betrakter dette felt, miljøvern og utvikling, på nasjonalt, nordisk og internasjonalt plan som svært viktig. De nordiske land bør etter min oppfatning øke innsatsen betydelig for å dyktiggjøre seg på dette felt, og for i større grad i årene framover å kunne bidra til en bedre, mer langsiktig og mer forebyggende miljøvern- og naturressursforvaltningspolitikk både i våre egne nordiske land, og også i våre samarbeidsland i den tredje verden som i dag har et enormt behov for hjelp på dette felt. Jeg vil si som min partifelle Karin Söder har sagt det: "Vi har bråttom – barnen, som är framtiden, kan inte vänta!"

Statsrådet **Lundkvist**: Herr president! Miljöfrågorna har med växande styrka kommit i förgrunden för den politiska debatten i Väst-europa. Döda sjöar, svårt skadade skogar, risker för människans hälsa är skrämmande företeelser som återkommer allt oftare i larm-rapporterna.

Detta har skett jämsides med att den ekonomiska utvecklingen i industriländerna har gått i baklås och ställt många miljoner människor utanför möjligheten att försörja sig med eget arbete.

Målet att trygga alla människors rätt till en god livsmiljö kräver därför av oss en helhets-syn, där utmaningen är att förena ekonomi och ekologi i samhällsutvecklingen.

Vi får inte försöka köpa oss en gynnsam ekonomisk utveckling till priset av rovdrift på naturressurser eller allvarliga risker för människors hälsa. Våra insatser för att häva den ekonomiska krisen och trygga människors

rätt till arbete måste gå hand i hand med omsorgen om natur och miljö. Det är vårt ansvar både mot nuet och mot framtiden.

Men vi måste också skärpa uppmärksamheten på arbetsmiljöfrågorna och de risker som bl. a. kemikaliehanteringen utgör i sammanhanget. Vi har i Sverige genom en speciell kemikkommission bearbetat dessa frågor och kommer inom kort att förelägga riksdagen förslag till bl. a. en skärpt produktkontroll.

Det nordiska samarbetet på miljöområdet har under de senaste åren utvecklats starkt. Ministerrådets rapport till årets session visar på både bredden och djupet i vårt samarbete. För svenskt vidkommande vill jag i detta sammanhang understryka den vikt som vi fäster vid att Nordens länder kan agera sida vid sida i dessa frågor. Vi har stora och oersättliga värden att försvara i vår natur.

Under den gångna veckan har vi tagit ytterligare viktiga steg för att utveckla det nordiska samarbetet på miljöområdet. Vid ett möte i onsdags beslöt de nordiska miljöministrarna, såsom Rakel Surlien återopade, att intensifiera ansträngningarna särskilt inom tre huvudområden, nämligen luftföroreningar och försurning, rörande skyddet av den marina miljön, samt vad beträffar flygbuller. Vi beslöt också att uppträda gemensamt inför den FN-kommission om miljö och utveckling, som med Gro Harlem-Brundtland som ordförande har sitt möte i Oslo i slutet av juni. Det centrala ämnet i vår gemensamma rapport inför detta möte blir miljö- och naturresursaspekter i biståndssamarbetet, som Rakel Surlien nämnde.

Luftförorenings- och försurningsproblemen berörde jag redan i mitt anförande i generaldebatten i måndags. Vårt samarbete har i denna fråga, som jag då redovisade, i hög grad medverkat till att många länder nu är beredda till konkreta åtgärder i samverkan med varandra för att bekämpa denna allvarliga miljöfara. Det är nu med stor glädje som jag konstaterar att vi i onsdags blev eniga om att gå vidare på nordisk basis med en uppläggnings av kravet på reduktion av andra luftföroreningar på samma sätt som ledde till framgång när det gäller svavlet.

Vi var också överens om att det kommer att behövas ytterligare reduktioner av svaveldioxidutsläppen utöver vad vi krävt, som ett

första steg – de 30 procenten fram till 1993. Vi har i Sverige vetenskapligt underlag, som visar oss att nedfallet av svaveldioxider skulle behöva minska åtskilligt mera om alla känsliga vattenområden skall kunna räddas undan försurningens härjningar. Från svensk sida har vi redan tagit konsekvensen av dessa undersökningar och av den oro vi känner för luftföroreningarnas roll i samband med de skogsskador vi nu kan inregistrera. I den proposition med förslag till handlingsprogram mot luftföroreningar och försurning, som den svenska regeringen nyligen lagt fram för riksdagen, föreslås åtgärder som bedöms komma att minska de svenska utsläppen av svaveldioxid med 65 procent räknat från 1980 års nivå och fram till 1995.

Nu är det kvävedioxidutsläppet och därmed bl. a. bilavgaserna som står i förtur för våra åtgärder. Redan vid förra årets session uttalade de nordiska miljöministrarna sig för att vi gemensamt och tillsammans med andra länder i Europa måste komma fram till snara och effektiva åtgärder på detta område. Det samarbete som vi bedriver tillsammans med Västtyskland, Nederländerna, Schweiz, Österrike, Liechtenstein och Canada i den s. k. tioländergruppen är vår bästa möjlighet att nå fram till snara och effektiva åtgärder när det gäller blyfri bensin och en effektiv avgasrening.

Vi är i den här gruppen ense om metoderna, och i land efter land preciseras nu möjliga tidpunkter för en övergång till en miljövänligare bilism.

Låt mig på nytt få understryka att den viktigaste uppgiften just nu är att hålla samman den här gruppen kring ett utnyttjande av den ur miljösynpunkt effektivaste tekniken. Det ökar våra möjligheter att få genomslag för denna teknik i vår omvärld. Eftersom merparten av de luftföroreningar som drabbar de nordiska länderna kommer utifrån, är framgång på den punkten av stor betydelse för våra möjligheter att bryta trenden i en hotande utveckling.

Jag sade i mitt tal i måndags att vi för det mera långsiktiga arbetet i dessa sammanhang skulle behöva något av en aktionsplan för Europa, en mera samordnad och målmedveten insats över ett bredare fält, eftersom det är många faktorer som påverkar utvecklingen i försurningsprocessen. Energiminister Birgit-

ta Dahl redovisade i samband med energidebatten de möjligheter som står oss till buds när det gäller att spara energi och att utveckla och utnyttja ny reningsteknik. Men även jord- och skogsbruksfrågorna kommer in i bilden, naturligtvis också forskning och teknisk utveckling i vidare mening. Den proposition med förslag till åtgärder i kampen mot luftföroreningar och försurning som nyligen redovisats i Sverige bygger på en aktionsplan med denna breda uppläggning.

Jag är glad åt att kunna konstatera att de nordiska miljöministrarna kunnat enas om att påbörja ett arbete med sikte på att på motsvarande sätt föra fram dessa frågor inom ECE-konvention, genom vilken Europas länder gemensamt söker tackla luftförorenings- och försurningsproblemen.

Vi är också överens om vad som utgör de verkligt stora hoten mot vår gemensamma miljö när vi ser utvecklingen i ett globalt perspektiv. Det är därför naturligt för oss att lägga tonviken i den gemensamma rapport, som vi skall lägga fram inför Brundtlandkommissionens möte i Oslo på de enorma miljö- och naturresursproblemen i u-världen och sambandet mellan den utbredda fattigdomen, den ojämlika fördelningen av resurserna och de risker detta för med sig för hela mänskligheten, en utveckling som på lång sikt hotar möjligheterna till mänskligt liv i stora delar av världen och som i hög grad kan bidra till ökande spänning och konflikter mellan befolkningsgrupper och länder i takt med att konkurrensen om knappa resurser ökar.

Skyddet av den marina miljön har ända sedan början av 70-talet varit ett viktigt samarbetsområde för de nordiska länderna. Till sammans drev vi fram de konventioner till skydd för den marina miljön som i dag täcker våra gemensamma havsområden. Det är därför logiskt att vi också går i spetsen när det gäller att successivt fylla de ingångna avtalen med konkret innehåll. Våra gemensamma strävanden, som vi lade fram vid onsdagens miljöministermöte, visar klart denna vilja såväl vad beträffar landbaserade föroreningskällor som när det gäller dumpning och förbränning av avfall till havs.

Våra havsområden är en alltför värdefull resurs för att det i längden skall vara acceptabelt att de utnyttjas som soptipp för avfall

som kan tas omhand i landbaserade behandlingsanläggningar.

Sammanfattningsvis kan jag således konstatera att vi står inför ett omfattande, men stimulerande arbete under de kommande åren. Med gemensamma ansträngningar kan vi åstadkomma en bättre miljö för oss alla samtidigt som vi skapar en tryggare gemensam framtid för kommande generationer.

Minister Puhakka: Herra puhemies, arvoisat neuvoston jäsenet! Yhteiskunnissamme tapahtunut kehitys on heijastunut sosiaali- ja terveydenhuollossa monessa suhteessa uudella tavalla. Yhtenä piirteenä on ollut se, ettei sosiaalisektorin ja terveydenhuoltosektorin välillä ole enää niin selvää rajaa kuin aiemmin. Tällaisessa kokonaisvaltaisessa lähestymistavassa on nähty myös huonoja piirteitä. On väitetty, että tämä on johtanut ns. holhousyhteiskuntaan, joka säätelee jo liiaksi kansalaisten elämäntapoja. Minusta asia on kuitenkin päinvastoin. On erinomaisen tärkeää, että nopeasti muuttuvassa yhteiskunnassa meillä on kokonaiskuva kansalaisten tarvitsemista palveluista ja tukimuodoista. Sosiaaliturvan kokonaisvaltaisuus ei kahlitse yksittäistä ihmistä, jos hän kokee sen oikeutena eikä pakkona. Minusta on ollut erinomainen asia, että sosiaalisektori on omaksunut yhä selvemmin palveluperiaatetta terveyssektorin tapaan.

Sosiaalisektori, jota hallituksessamme edustan, on käsittäakseni määrätietoisesti niin meillä Suomessa kuin muualla Pohjoismaissa valmistaumassa uuteen aikaan. Sosiaalihuoltolainsäädäntömme kokonaisuudistus on suurelta osin valmistunut. Samalla rahoitusjärjestelmämme on yhdenmukaistettu sosiaali- ja terveyssektorilla. Voimme sanoa, että uuden vaiheen puitteet ovat jo paikalla. Nyt nämä puitteet tulee täyttää uuden sosiaalityön hengellä, ideoilla ja toiminnalla eri tasoilla. Nopea taloudellinen kehitys on helpottanut lisävoimavarojen ohjausta ennaltaehkäisyyn, yksilö- ja perhekeskeiseen hoitotyöhön sekä yhteistyöhön vapaaehtoisten järjestöjen kanssa. Tulevaisuus osoittaa, tulemeko onnistumaan. Selvää on, että tässä tilanteessa pohjoismainen yhteistyö on ratkaisevan tärkeää. En enää ajattele yhteistyötä

yksin lainsäädäntötasolla, vaan aivan konkreettista ideoitten ja kokemusten vaihtoa sosiaalihuollon kenttätyössä.

Onko pohjoismainen yhteistyömme valmistautunut tähän haasteeseen? – Voidaan todeta, että pohjoismainen yhteistyö sosiaalisektorilla on viimeisten viiden vuoden aikana lisääntynyt selvästi nopeammin terveydenhuoltoyhteistyöhön verrattuna. Yhteinen työskentely ministerineuvoston puitteissa on ollut projektiluontoista kohdistuen pääasiassa lapsi- ja vanhuskysymyksiin. Vammaissektorin yhteistyö on ollut hyvinkin dynaamista. Pidän kehitystä periaatteessa oikeasuuntaisena, mutta näen, että sosiaalisektorin tutkimus- ja kehittämistoimintaan ja erityisesti koulutukselliseen toimintaan tulisi panostaa nykyistä enemmän. Sama koskee nuorisoa koskevaa yhteistyötä.

Meidän tulisi edelleen lisätä yhteistyötä maittemme sosiaalihuoltoa koskevan lainsäädännön yhteen sovittamiseksi siten, että voisimme yksilön tarpeita huomioon ottavalla tavalla ratkaista tilanteet, joissa yksilö on kahden tai useamman hoitojärjestelmän piirissä siirtyessään maasta toiseen. Olemme toistuvasti törmänneet yhteistyön riittämättömyyteen hoitaessamme lapsia, nuoria, vanhuksia sekä pitkäaikaissairaita koskevia tapauksia ruotsalaisten ja norjalaisten viranomaisten kanssa. Esitänkin, että ministerineuvosto harkitsisi pohjoismaisen sosiaaliturvasopimuksen täydentämistä tai sosiaalihuoltoyhteistyötä koskevan sopimuksen valmistelusta sosiaalihuoltoa koskevan lainsäädännön yhteen sovittamista koskevista kysymyksistä. Tämä hanke olisi hyvin linjassa sen keskustelun kanssa, joka käydään ns. ”pohjoismaisesta kansalaisuudesta”. Meillä Suomessa on hyviä kokemuksia ministerineuvoston toiminnasta sosiaalisektorilla, ja uskomme tähän yhteistyöhön jatkossakin ja sen kehittymismahdollisuuksiin.

Pohjoismaat ovat jo pitkään pyrkineet yhteisesti löytämään ratkaisuja päihdeongelmiin. Alkoholikysymykset ovat olleet esillä Pohjoismaiden neuvoston koko olemassaolon ajan.

Edessämme oleva ehdotus toimintaohjelmaksi on valmistunut aikaan, jolloin huumausaineongelma on vaikeutunut sekä kansainvälisellä tasolla että kansallisella tasolla. Huumausaineongelma on mitä suurimmassa

määrin kansainvälinen kysymys, jossa tarvitaan yhteistyötä hyvinkin monilla alueilla. Kaksi viikkoa sitten päättyneessä Yhdistyneiden Kansakuntien huumausainetoimikunnan 31. istunnossa Wienissä todettiin mm., että huumausainetakavarikat ovat edelleen kasvaneet vuoden 1984 aikana.

Vaikka huumausaineongelma on kansainvälinen ongelma, on sillä myös alueellisia sekä kansallisia ominaispiirteitä. On tärkeää tietää, mitkä ovat ne perussytyt, jotka johtavat huumeitten alati lisääntyvään käyttöön, onko kyseessä huumeitten saatavuus, onko yhteisössä tarpeita, jotka johtavat elämän niin ankeaan tai toivottomaan tilaan, että pako huumeisiin nähdään ainoaksi vaihtoehdoksi.

Sosiaalipolitiikan tutkimuksen tulee jatkossa nykyistä määrätietoisemmin hakea syy – seuraus-yhteyksiä. Ihmisen hyvinvointi edellyttää perusturvallisuutta asumisen, terveyden, toimeentulon ja työn osalta: on kysyttävä, kuinka suuri syy – seuraus-suhde muodostuu huumeiden käyttöön, jos jokin ihmisen elämän perustekijöistä pettää.

Täällä tänään nyt käsiteltävänä oleva toimintaohjelma lähtee siitä, että huumausaineongelmia vastaan tulee taistella monella rintamalla vaikuttaen sekä huumeiden kysyntään että aineiden tarjontaan. Toisaalta meidän olisi mainitsemani kokonaisvaltaisen lähestymistavan mukaisesti lisättävä sosiaalista tuvallisuutta, jotta huumeiden kysyntä alenisi.

Suomen tavoite on osaltaan estää mahdollisimman tehokkaasti huumeitten maahantulo. Tässä onnistuaksemme tarvitsemme laajaa yhteistyötä Pohjoismaiden kesken, mutta yhtä tärkeää on löytää huumeitten kulkeutumisen estämismahdollisuudet koko Euroopassa ja viime kädessä koko maailmassa. On tärkeää, että Pohjoismaiden neuvosto ottaa aktiivisen roolin omaa aluettaan kuin koko maailmanyhteisöäkin ajatellen. Myös kunkin maan omaa lainsäädäntöä tulee kehittää niin, että se ennalta estää huumeiden välittämisen. Tapeellista on lisätä myös asiallista informaatiota huumeiden vaaroista kuin myös lääkkeitten väärinkäytön haitoista. On tärkeää opettaa kansalaiset jo lapsesta pitäen arvostamaan terveellisiä elämäntapoja. Tämä tarkoittaa mm. sitä, että meidän on tuettava ja kannustettava yksilöä pienestä pitäen, jotta

hän omaehtoisesti välittäisi itsestään ja terveydestään. Niissä tapauksissa, joissa hoidon tarve on jo syntynyt, on asianomaiselle tarjottava mahdollisuus tyydyttävään hoitoon ja huoltoon.

Lisäksi viranomaisille on suuri haaste se, että huumeitten väärinkäyttäjät hakeutuisivat ajoissa hoitoon ja kokisivat hoitomuodot palveluina eivätkä pakkona. Tärkeätä on näiden toimenpiteiden yhteen sovittaminen ja toimenpiteitten oikea priorisointi.

Minister **Puhakkas** anförande i svensk översättning: Herr president! Den utveckling som skett i våra samhällen kan i många avseenden registreras på ett nytt sätt inom social- och hälsovården. Ett drag som kan noteras är att det inte längre finns en klart dragen gräns mellan socialvården och hälsovården. I det helhetsbetonade sätt som man närmar sig dessa sektorer har man också kunnat peka på negativa drag. Man har hävdat att detta lett till ett s. k. förmyndarsamhälle, som alltför mycket i detalj reglerar medborgarnas levnadssätt. Enligt min mening är situationen dock i själva verket den motsatta. Det är av största vikt att vi i ett samhälle som präglas av ständig föränderlighet har en helhetsbild av den service och de stödformer som medborgarna behöver. Socialskyddet i sin totalitet är inte ägnad att begränsa individens möjligheter, ifall denne upplever socialskyddet som ett privilegium och inte som en tvångströja. Enligt min uppfattning är det av stor betydelse att socialsektorn i allt högre grad håller på att omfatta serviceprincipen i likhet med den som gäller inom hälsovårdssektorn.

Socialsektorn som jag representerar i den finska regeringen förbereder sig enligt min uppfattning målmedvetet för den nya tiden. Ett lagstiftningsarbete har blivit färdigt, vilket möjliggör en allt effektivare inriktning av resurser på socialarbetet. Vi kan säga att ramarna för det nya skedet redan är givna. Nu bör dessa ramar fyllas med det nya socialarbetets anda, idéer och verksamhet på olika nivåer. Vi vet att de ekonomiska konjunkturerna har hjälpt oss att tillägna oss ett allt större intresse för förebyggandet av sociala problem, individ- och familjeinriktat vårdarbete och samarbete med frivilliga organisationer. Framtiden utvisar om vi kommer att lyc-

kas med detta. Det är dock klart att det nordiska samarbetet kan vara av avgörande betydelse i detta avseende. Jag tänker inte enbart på samarbetet på lagstiftningsområdet, utan på ett alldeles konkret utbyte av idéer och erfarenheter inom socialvårdens fältarbete.

Är vårt nordiska samarbete berett att svara mot mot denna utmaning? Jag har konstaterat att det nordiska samarbetet inom socialsektorn under de fem senaste åren visat en tydlig tillväxt jämfört med samarbetet inom hälsovården. Vårt gemensamma arbete inom ramen för ministerrådet har varit projektbetonat och har i huvudsak inriktats på barnsektorn och äldreomsorgen. Samarbetet inom handikappområdet har varit förhållandevis dynamiskt. Jag anser att utvecklingen i princip gått i rätt riktning, men att man dock borde satsa mera resurser på forsknings- och utvecklingsarbete och särskilt på utbildningsverksamheten inom socialsektorn. Det samma gäller samarbetet i fråga om ungdomar.

Jag tror att vi dessutom borde sträva efter att tillsammans samordna vår lagstiftning rörande socialvården så, att vi på ett sätt som tar hänsyn till individens behov kan undvika att det uppstår situationer där en individ omfattas av två eller flera vårdssystem, då han/hon flyttar från ett land till ett annat. Vi har upprepade gånger konfronterats med brister i samarbetet, då vi t. ex. med de svenska och norska myndigheterna handhaft fall där det varit fråga om barn, unga, äldre och långtidssjuka. Jag föreslår att ministerrådet med tanke på de ovan beskrivna situationerna överväger möjligheten att komplettera den nordiska konventionen om social trygghet eller möjligheten att bereda en överenskommelse om samarbetet inom socialvården. Ett sådant projekt skulle ligga väl i linje med den debatt som förs angående det s. k. "nordiska medborgarskapet". Vi i Finland har goda erfarenheter av ministerrådets verksamhet inom socialsektorn och vi tror alltså på möjligheterna att utveckla detta samarbete.

De nordiska länderna har redan länge gemensamt strävat efter att finna lösningar på missbruksproblemen. Kring alkoholfrågorna har det redan länge förekommit ett nära samarbete inom ramen för Nordiska rådets arbete.

Det förslag till handlingsprogram mot narkotika som vi nu har framför oss har utarbetats under en tid då narkotikaproblemet tillspetsats såväl internationellt som nationellt. Narkotikafrågan är i högsta grad en internationell fråga och för att råda bot på problemen behövs samarbete inom flera olika områden och på flera olika plan. Vid Förenta Nationernas narkotikakommissions 31:a session i Wien för två veckor sedan, konstaterades bl. a. att narkotikabeslagen fortfarande ökat under år 1984. Det narkotiska ämne som mest smugglas och i de största kvantiteterna är fortfarande cannabis. Missbruket av narkotika förefaller att sprida sig inom de flesta områden samtidigt som blandbruket håller på att öka.

Även om narkotikaproblemet är internationellt till sin karaktär, har det också regionala och nationella särdrag. Det är viktigt att känna till vilka orsakerna är till att narkotika missbrukas i allt högre grad. Ligger måhända orsaken i de olika narkotiska ämnenas tillgänglighet, finns det behov eller tryck inom samhället, vilket i sin tur leder till att livet får en dyster och hopplös prägel som i sin tur gör att individen flyr in i ett narkotikamissbruk.

Den socialpolitiska forskningen bör i fortsättningen allt mera målmedvetet försöka komma underfund med relationen mellan orsak och verkan. Människans välfärd förutsätter grundtrygghet i fråga om boende, hälsa, utkomst och arbete. Man bör fråga sig hur förhållandet orsak och verkan uppstår i fråga om narkotikamissbruk ifall något av elementen i denna grundtrygghet vacklar.

Den verksamhetsplan som nu är föremål för vår behandling här idag utgår från att man borde bekämpa narkotikaproblemen på flera olika fronter genom att påverka faktorer som inverkar på efterfrågan på narkotika och på tillgången på narkotika, varvid huvudvikten fästs vid förebyggandet av illegal handel och övervakning av denna handel.

Syftet med Finlands åtgärder på narkotikaområdet är att möjligast effektivt förhindra att narkotika införs i vårt land. För att vi skall lyckas i dessa strävanden behövs omfattande samarbete mellan de olika nordiska länderna, men det är minst lika viktigt att förhindra att narkotikan över huvudtaget får en internationell spridning. Det är viktigt att Nordiska rådet intar en aktiv roll i detta arbete både

vad gäller vårt eget nordliga område som i fråga om hela världen. Även varje lands egen lagstiftning bör utvecklas så att narkotikahandeln förhindras. Det är också nödvändigt att utöka saklig information om de med narkotikamissbruket och läkemedelsmissbruket sammanhängande riskerna.

Det är viktigt att lära medborgarna att värdesätta en hälsosam livsstil. Detta innebär bl. a. att vi bör stöda och inspirera individerna att bry sig om sig själv och sin hälsa. Å andra sidan bör man i sådana fall då problem redan uppstått kunna ge vederbörande adekvat vård och service.

Det är vidare en stor utmaning för myndigheterna att man skulle få missbrukare att i tid uppsöka vård och att dessa upplever vården som en hjälp och inte som en tvångströja. Det är viktigt att koordinera åtgärderna och att på ett riktigt sätt prioritera åtgärderna.

Ueland: Hr. president! Av omsyn til den stramme planen for avviklinga av møtet skal eg nøya meg med å kommentera luftforurensingsproblematikken, som etter mi vurdering er eit veldig sentralt spørsmål, slik situasjonen no utviklar seg.

Alt frå vi for mange år sidan kunne registrera at stadig fleire elver og vatn i Sør-Norge vart fisketomme, på grunn av sur nedbør, har problemet med utslepp av svovel og nitrogenforbindelser til atmosfæren vakse i eit tempo som best kan samanliknast med ein eksplosjon. Dessverre ser det ut for at skadene og ulempene ved ein forurensa atmosfære veks i eit langt sterkare tempo enn dei praktiske tiltaka ein freistar å setja inn for å bremsa på den negative utviklinga. Særleg dei alvorlege skadene på skog, jordsmonn og grunnvatn i store delar av Europa har gitt langt større aktualitet og tyngde til dei praktiske mottiltaka som trengst, og som det no verkeleg hastar med. Samanlikna med skogen som visnar i sentrale delar av Europa, er det kanskje vanskeleg å hevda at livlause elver og vatn i Sør-Norge er nokon katastrofe, men det er alvorleg nok når det skjer. Men på same måten som nettopp fiskedøden varsla at noko alvorleg var i gang for fleire år sidan, viser det seg ikkje uventa at det området av Norge som er utsett for skade på ferskvassfisk, stadig breiar seg til nye geografiske

område. F. eks. er no ei god lakseelv i Ryfylke ved Stavanger i sterk fare for å verta fisketom på grunn av sur nedbør.

Etter mitt syn viser dette at skadene ein no kan sjå, venteleg er på veg til å forverra seg og breia seg ut til større område. Særleg med bakgrunn i kor vanskeleg det har vore og dels enno er å få aksept for at luftforureinsing er eit problem som berre kan løysast gjennom internasjonale tiltak, er det positivt at forhandlingane som no går føre seg i Genève, går framover. Men diverre trur eg ikkje motiltaka vil kunna setjast ut i livet i eit tempo som kan hindra at skadene reelt vil auka enno i fleire år, før vi maktar å snu utviklinga.

Eg finn grunn til å gje våre nordiske miljøvernministre ros for den pådrivarrolla dei spelar i å få fram ein internasjonal avtale som med tida kan bety effektive mottrekk mot luftforureinsingane. Det er også tydeleg at den vanlege folkeopinionen no vert meir og meir merksam på kva skader sur nedbør kan føra til, og det er vel kanskje no like viktig å arbeida for meir opplysning og for å få ut meir informasjon til folk flest som å nytta all energi til politisk påtrykk retta direkte mot ansvarlege styresmakter, for det er jo det ein til no har gjort, men desse styresmaktene er enno ikkje fullt merksame på alvor, eller så trur dei at dei enno har god tid på seg før skadene i eige land for alvor vert alvorlege.

Sedan diskussionen forklarats avslutad, skedde votering medelst voteringsapparat betræffande social- och miljöutskottets förslag till yttrande till Nordiska ministerrådet.

För social- och miljöutskottets förslag till yttrande röstade:

Esko Aho, Lennart Andersson, Margrete Auken, Stefán Benediktsson, Jo Benkow, Dorte Bennedsen, Gunnar Berge, Johan Buttedahl, Bjarne Mørk Eidem, Ólafur G. Einarsson, Lahja Exner, Arne Gadd, Kirsti Kolle Grøndahl, Eidur Guðnason, Lilli Gyldenkilde, Flemming Hansen, Karen Thurøe Hansen, Margit Hansen-Krone, Guðrún Helgadóttir, Elsi Hetemäki-Olander, Karl-Erik Häll, Tytti Isohookana-Asunmaa, Olof Jansson, Jens Peter Jensen, Karen Højte Jensen, Tyra Johansson, Bertil Jonasson, Elver Jonsen, Anker Jørgensen, Ilkka Kanerva, Arvo Kempainen, Sakari Knuutila, Finn Kris-

tensen, Erkki Liikanen, Paavo Lipponen, Grethe Lundblad, Astrid Murberg Martinson, Peter Muurman, Bente Moustén Nielsen, Gunnar Nilsson, Hans Nyhage, Aase Olesen, Sture Palm, Robert Pedersen, Jan Petersen, Oddrunn Pettersen, Páll Pétursson, Tuulikki Petäjäniemi, Kaj Poulsen, Heikki Riihijärvi, Pétur Sigurðsson, Otto Steenholdt, Jens Steffensen, Pär Stenbäck, Jógvan Sundstein, Ilkka Suominen, Sten Svensson, Karin Söder, Bernhard Tastesen, Friðjón Þórðarson, Hans Olav Tungesvik, Pirkko Turpeinen, Ole Gabriel Ueland, Lars Werner, Bengt Wiklund, Odd With och Marjatta Väänänen.

Carl I. Hagen *avstod från att rösta.*

Frånvarande var:

Arne Andersson, Gro Harlem Brundtland, Kaj Bärlund, Mikko Elo, Rune Gustavsson, Guttorm Hansen, Ivar Hansen, Per-Olof Håkansson, Hannu Kempainen, Preben Lange, Helge Adam Møller, Erlendur Patursson, Per Petersson, Håkon Randal, Gunvor Schnitler, Reulf Steen, Ingrid Sundberg, Peter Thomassen och Pekka Tuominen.

Yttrandet hade sålunda antagits med 67 röster. 1 medlem avstod från att rösta.

Utskottets förslag, punkt B, bifölls.

2

B 56/s: Ministerrådsförslag om reviderat samarbetsprogram på arbetsmarknadsområdet och D 1985/28/1981/s: Meddelande om rekommendation nr 28/1981 om åtgärder för att minska ungdomsarbetslösheten

Rådet företog ovannämnda två saker i ett sammanhang.

Social- och miljöutskottet hade föreslagit, att

A. Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1. att fastställa ett reviderat samarbetsprogram på arbetsmarknadsområdet med beaktande av de synpunkter som framförts av social- och miljöutskottet,

2. att ställa tillräckliga ekonomiska och personella resurser till förfogande för samarbetsprogrammets genomförande samt

3. att kontinuerligt och i fortlöpande samverkan med Nordiska rådets organ och berörda parter vidareutveckla och fördjupa det nordiska samarbetet på arbetsmarknadsområdet.

B. Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna i avvaktan på nytt meddelande till nästa ordinarie session.

Grethe Lundblad (social- och miljöutskottets talesman): Herr president! Ministerrådsförslaget om ett reviderat samarbetsprogram på arbetsmarknadsområdet är ett aktionsprogram som följer upp den principöverenskommelse om gemensam nordisk arbetsmarknad som trädde i kraft 1983 efter en revidering av den ursprungliga 54 års överenskommelse.

Precis som överenskommelsen bygger samarbetsprogrammet på rättigheten för nordiska medborgare att fritt kunna ta arbete och bosätta sig i annat nordiskt land. Det slås också fast att detta skall ske under på förhand kända och ur ekonomisk och social synpunkt trygga förhållanden.

Till programmet hör också förslag till ett 30-tal projekt som omformar programmet till praktiska åtgärder.

Vår tid är knapp och jag skall därför rapsodiskt nämna några av utskottets synpunkter på samarbetsprogrammet i 10 punkter.

1. Målsättningen är densamma som för den reviderade arbetsmarknadsöverenskommelsen.

Men utskottet noterar den synpunkten att från tidigare program har bortfallit ett uttalande om avtalet som ett värde i sig, både för individen och för samhället. Man bör enligt utskottet ha en vid definition av begreppet arbete. I dagens läge måste målsättningen vara att återskapa full sysselsättning.

2. Om den aktuella arbetsmarknadssituationen och problemen på 80-talet hälsar utskottet med tillfredsställelse uttalandet "att en reduktion av arbetslöshetens omfattning ges högsta prioritet i alla länderna".

Utskottet vill tolka krav på arbetskraftens omställningsförmåga ej blott som en benägenhet till flyttning utan som anpassning till ny teknik och ökade utbildningsinsatser. Datateknik kan t. ex. ge möjligheter till ny arbetsorganisation utan omflyttning. Även om det i utskottet finns olika bedömningar av den

offentliga sektorns omfång och roll är man medveten om den stora betydelse den har för sysselsättningen, speciellt för kvinnor.

3. Diskussionen om ändring av arbetstid och arbetsvillkor återspeglas i programmet. Effekten av en arbetstidsförkortning i sysselsättningspolitiken är omdiskuterad men utskottet är överens om att förändringar i arbetstiden främst bör beslutas utifrån hänsyn till välfärd, familjepolitik, arbetsmiljö och jämställdhet.

4. Liksom ministerrådet ser utskottet allvarligt på arbetslöshetens omfång, speciellt då långtidsarbetslösheten. Man är också överens med ministerrådet om allvaret i de stigande kostnaderna för att försörja de arbetslösa och att detta kan vara en broms på andra angelägna socialpolitiska insatser. Utskottet har fått stöd för sin uppfattning att de äldre på arbetsmarknaden är en resurs och inte en belastning.

5. Ministerrådet anser att främst nationella insatser behövs för att skapa full sysselsättning i de nordiska länderna. Utskottet anser att man härvid har något undervärderat vad nordiskt samarbete genom samordning av insatser, genom arbetsförmedling till bristområden och genom likartad ekonomisk politik kan innebära av stimulans till full sysselsättning. Också praktiska nordiska försök med att bredda yrkesvalet för flickor och kvinnor har kunnat medverka till att lösa flaskhalsproblem i sysselsättningen.

6. Utskottet kan däremot till fullo instämma i programmets bedömning av den fulla sysselsättningens stora betydelse för social gemenskap – även sett i ett nordiskt perspektiv.

7. Det är också tillfredsställande att arbetskraftens rörlighet mellan de nordiska länderna och de problem det kan skapa nu tas upp.

Det slås fast att myndigheterna skall samarbeta för att trygga möjligheter för återflyttning till hemlandet samt för att lösa migranternas och pendlarnas problem. Speciellt med den nya ekonomiska handlingsplanen i fokus bör myndigheterna i varje land beakta arbetskraftens och kapitalets rörlighet samt söka undvika att nationella åtgärder inte skapar problem på arbetsmarknaden i annat nordiskt land utan att tvärtom den gemensamma nordiska arbetsmarknaden upplevs som ett

värdefullt komplement till de nationella arbetsmarknaderna och deras organisationer.

8. *Medlen* i det nordiska arbetsmarknads-politiska samarbetet är bl. a.

att analysera utvecklingen på arbetsmarknaden

att anpassa tillgång och efterfrågan

att öka kunskapsunderlaget

att samarbeta om olika arbetsmarknadsåtgärder

att samordna lagstiftningen på området

att samarbeta internationellt

att samarbeta med arbetsmarknadens parter även nordiskt

att medverka till full sysselsättning.

9. Sett ur mera konkret praktisk synpunkt vilket sker genom NAUT:s, Nordiska arbetsmarknadsutskottet, budgetförslag varje år och de prioriteringar som där finns – så bör det nordiska samarbetet t. ex. utmynna i att man får en ökad medverkan av arbetsförmedlingen vid flyttning och återflyttning, bättre översikter över utvecklingsplaner – regionalt och nationellt och som nu vid handlingsplanen nordiskt. Det kan utmynna i ökat samarbete på migrationsområdet vad gäller t. ex. språksvårigheter, statistik och jämställdhetsfrågor – t. ex. invandrarkvinnors och invandrarbarns situation. Den av statsrådet Leijon omnämnda utredningen om AMU-centret i Övertorneå är viktig. Det kan bli ett mera direkt samarbete för att lösa flaskhalsproblem genom att anpassa utbildning till kommande behov.

För att skapa snabba nordiska åtgärder vid flaskhalsproblem vill utskottet att tanken på en nordisk databank för lediga platser återaktualiseras.

Om man tar hänsyn till de här nämnda speciella synpunkterna anser sig utskottet kunna rekommendera Nordiska rådet att ställa sig bakom den revidering av samarbetsprogrammet som finns i ministerrådets förslag.

Men det är viktigt att programmet inte bara blir ord och önskemål. Tillräckliga både ekonomiska och personella resurser måste sättas in för att göra programmet till verklighet för medborgare i Norden. Nya handlingsplanen kan här bli ett fint examensarbete.

Utskottet föreslår också att ministerrådet kontinuerligt tillsammans med Nordiska rådet vidareutvecklar det oerhört viktiga och för välfärdsstater i Norden så grundläggande

samarbetet. Nordiskt samarbete på arbetsmarknadsområdet är och bör förbli det nordiska samarbetets flaggskepp.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Minister Alexander Stefánsson: Hr. præsident! Forslag til revideret samarbejdsprogram på arbejdsmarkedsområdet er den 12. december 1984 oversendt til behandling på Nordisk Råds 33. session.

Det seneste samarbejdsprogram er fra 1975 og er gennemført over 2 etaper, hvor etape 2 blev udmøntet i en analyse af de arbejdsmarkedspolitiske udfordringer i 1980erne.

Den bærende idé i det foreliggende forslag til nyt samarbejdsprogram er, at det nordiske samarbejde på arbejdsmarkedsområdet skal understøtte og udvide de intentioner, der er nedfældet i overenskomsten om fælles nordisk arbejdsmarked og øvrige overenskomster på arbejdsmarkedsområdet.

Det siger sig selv, at indsatsen inden for den nordiske arbejdsmarkedssektor må spredes over et bredt felt. Dette er forklaringen på, at det generelle tiltagsprogram, der er bilagt samarbejdsprogrammet, har form af et katalog over potentielle tiltag, der hvert for sig vil kunne understøtte bestræbelserne for at genvinde den fulde beskæftigelse på arbejdsmarkedet i de nordiske lande.

Tiltagsprogrammet har derfor karakter af en handlingsplan, der angiver en ramme, inden for hvilken Ministerrådet og det nordiske arbejdsmarkedsudvalg, NAUT, kan prioritere konkrete projektforslag.

Forslaget til samarbejdsprogram har været til remiss ved nationale myndigheder og arbejdsmarkedets parter i sommeren 1984.

Senest har forslaget været drøftet på mødet mellem social- og miljøudvalget og Nordisk Ministerråd, arbejdsministrene, på et fællesmøde den 13. november 1984 i Helsingør.

Både parterne, myndighederne og social- og miljøudvalget har fremført konstruktive forslag til ændringer og justeringer, som i en række tilfælde er indarbejdet i det foreliggende forslag.

Anbefales vedtagelsen af samarbejdsprogrammet, vil Nordisk Ministerråd, arbejdsministrene, anmode det nordiske arbejdsmarkedsudvalg om at udforme årlige projektpro-

grammer ud fra samarbejdsprogrammets målbeskrivelse og inden for tiltagsprogrammets rammer.

Den årlige planlægning vil blive retningsgivende for det fortsatte nordiske samarbejde inden for arbejdsmarkedsområdet. I denne planlægningsproces vil både arbejdsmarkedets parter og social- og miljøudvalget kunne følge arbejdet og få medindflydelse på udformningen af den fremtidige projektvirksomhed, herunder en fremtidig justering af tiltagsprogrammet.

Med disse ord overgives forslaget til samarbejdsprogram på arbejdsmarkedsområdet til behandling i rådet.

Statsrådet Anna-Greta Leijon: Herr president! Det finns personer som anser att det egentligen är ganska naturligt att ungdomar då och då är arbetslösa, att det är ett naturligt och självklart led i sökprocessen att bli vuxen. Det finns de som påstår att en del av de undersökningar som har redovisats från NAUT, vårt nordiska samarbetsorgan på tjänstemannaområdet, skulle bekräfta en sådan tes. Det finns nu t. ex. inget direkt samband mellan ungdomsarbetslöshet och hård utslagning resp. missbruk av narkotika och alkohol.

Därför är det med en mycket stor tillfredsställelse jag konstaterar att vi både från ministerrådets och från utskottets sida anser att ungdomsarbetslösheten är den kanske allra viktigaste frågan för oss att angripa och att vi gemensamt måste försöka ta bättre tag mot ungdomsarbetslösheten, som är till skada för ungdomarna och för samhället som helhet.

Ett annat problem som återspeglas i utskottets och ministerrådets rapporter och promemorior till årets session med Nordiska rådet gäller de långtidsarbetslösa. Långtidsarbetslösheten är ett ökande problem i alla våra länder, och den ökar både bland ungdomar och bland äldre. Vad skall vi göra åt den? Ja, vi kan väl konstatera att vi har famlat litet grand i alla de nordiska länderna, liksom man har gjort överallt i världen i övrigt.

En del ser på problemet som ganska enkelt: många av de långtidsarbetslösa är ju äldre och borde kunna gå i pension. Det är, som Grethe Lundblad sade, en mycket dålig lösning, eftersom också de äldre faktiskt är

en resurs i samhället vilken vi borde ta till vara.

Det finns väldigt många förslag som vi nu i ministerrådet skall ta oss an, förslag som finns i det nya, reviderade samarbetsprogrammet på arbetsmarknadsområdet. Eftersom tiden är mycket knapp tänker jag inte gå in på dem. Jag vill bara markera att de båda frågorna om ungdomsarbetslösheten och långtidsarbetslösheten självfallet för oss kommer att vara de mest centrala. I det handlingsprogram som vi diskuterat tidigare under veckan finns också gemensamma, konkreta projekt, som vi nu skall genomföra.

Men för att vi skall kunna klara det här tror jag också att vi måste arbeta litet annorlunda än vi har gjort tidigare. Utskottets talesman Grethe Lundblad sade att det behövs ekonomiska och personella resurser. Jag skulle vilja påstå att det också egentligen behövs ett större engagemang från ministerrådets sida, ett engagemang som gör att vi finner det möjligt att ha mera tid för det nordiska samarbetet än vad vi har haft under det senaste året. Jag tycker att det finns anledning för oss att vara självkritiska på det här området.

Visst är det så att ministrar, också arbetsministrar, har väldigt mycket att göra på hemmaplan, men om det skall finnas någon förutsättning för oss att motsvara de krav som nu ställs på oss i det reviderade samarbetsprogrammet, måste vi se till att ministerrådet fungerar bättre än vad det har gjort under det gångna året.

Minister Leppänen: Herra puheenjohtaja! Tämä käsiteltävä ohjelma perustuu edelleenkin täystyöllisyyden periaatteelle. Se on tärkeää. Erityisesti tässä ohjelmassa korostetaan myös yksilön asemaa Pohjoismaiden työmarkkinoilla: muuttoturva ja todellisen tasa-arvon toteutumista maasta toiseen liikuttaessa. Pohjolassa liikkujaa ei ole nähtävä perinteisenä siirtolaisena, vaan yhteisillä alueillamme asuin- ja työpaikkaa vaihtavana kansalaisena, jonka aseman tulee säilyä samanlaisena, vaihtoiipa hän maata tai ei. Käytännössä tämän tulee tarkoittaa mm. eri puolille syntyvien suomenkielisten vähemmistön oikeutta omakielisiin palveluihin, omalla kielellä saatavaan koulutukseen ja mahdollisuutta oman kulttuurin säilyttämiseen.

Yhteistyömme tärkeyttä ei voi asettaa kyseenalaiseksi, kun tiedämme, että hyvinvoinnissa Pohjolassa korkeasuhdanteenkin aikana on työttömiä runsaat 650 000. Tämä luku ei olennaisesti laske, vaikka taloudellinen kasvu pysyisi hyvänä tai vaikkapa kiihtyisi, ellei ryhdytä avointa työttömyyttä alentaviin erityisiin työvoimapolitiittisiin toimenpiteisiin. Perinteinen lähestymistapa ei yksin riitä, vaan sen rinnalle on kehitettävä uusia työllistämisen vaihtoehtoja.

Ensiksikin Pohjoismaiden taloudellisen kasvun vetureina perinteisesti toimineiden teollisuudenalojen kehittyminen näyttää yhä suuremmassa määrin perustuvan muuhun kuin työvoiman lisäykseen. Suurissa teollisuusyrityksissä investoinnit ovat pikemminkin pääoma- ja teknologiaintensiivisiä kuin työvoimaintensiivisiä.

Työpaikat lisääntyvät pienissä yrityksissä, jotka usein edustavat uutta kokeilevaa tuotantoa, ja palvelualoilla – etenkin julkisella puolella. Kuitenkin julkisen sektorin rajaton kasvaminen ei ole mahdollista rahoitusyistä.

Toiseksi olemme kaikissa Pohjoismaissa siirtymässä kehitysvaiheeseen, jossa kansalaisten asenteet, tarpeet ja toiveet muuttuvat. Hyvinvointiyhteiskunnissamme kuluttajat hakevat entistä yksilöllisempiä ja korkealaatuisempia tavaroita ja palveluksia. Näitä eivät liikevoittoa maksimoivat suuret organisaatiot joko kykene tai halua tuottaa.

Samalla kun sähköinen viestintä ja liikenneyhteydet jatkuvasti avartavat maailmamme rajoja, näytämme kääntyvän uudelleen kohti sisäistä minuuttamme ja lähiympäristöämme. Yksilölliset arvot ja paikallisten sosiaalisten verkostojen merkitys korostuu. Liikkuvuus ja liikkuvuushalukkuus on vähentynyt. Pehmeät arvot asetetaan perinteisen taloudellisen kasvun ajattelun vaihtoehdoksi.

Toisaalta työajan lyheneminen ja elintason nousu mahdollistavat työn käsitteen avartamisen ja uusien vaihtoehtojen ja mielekkäiksi koettujen toimintojen etsimisen. Tietotekniikan kehittyminen puolestaan mahdollistaa suurten organisaatioiden hajauttamisen ja päätäntävällän delegoinnin.

Vaihtoehtoinen työvoimapolitiikka pyrkii ottamaan edellä esittämäni kehitystrendit huomioon. En väitä, että näillä vaihtoehtoisilla keinoilla on korvattava perinteiset työllis-

syiden hoitokeinot. Niitä tarvitaan edelleen ja niitä on jopa vahvistettava. Mutta vaihtoehtoisella työvoimapolitiikalla etsitään täydentäviä keinoja, joilla pyritään mobilisimaan jokaisessa yksilössä piilevät henkiset voimavarat ja oma-aloitteisuus. Esimerkiksi Suomessa viime syksynä käyttöön otettu starttiraha, jossa työttömille annetaan tukea oman yrityksen perustamiseen, tuotti jo parin kolmen ensimmäisen kuukauden aikana yli 2 000 hakemusta.

Uusia työllistämisvaihtoehtoja voidaan kutsua "kolmanneksi sektoriksi", "paikalliseksi aloitteellisuudeksi", "toiseksi työmarkkinoiksi" tai "uusyrityttäjäydeksi". Oleellista on se, että hankkeet ovat työvaltaisia, pitkällä aikavälillä itse kannattavia, perustuvat paikalliseen aloitteellisuuteen ja paikallisten olosuhteiden hyväksikäyttöön.

Koska uutta työllisyyttä luodaan keskeisesti paikallisen toimeliaisuuden varaan, on myös paikallisten viranomaisten, nimenomaan kuntien rooli näiden hankkeiden tukemisessa keskeinen. Tämä on myös yksi syy siihen, miksi kuntien vastuuta työllistämisestä on korostettu paraikaa käsiteltävänä olevassa esityksessäni Suomen uudeksi työllisyyslaiksi.

Vaihtoehtojen työllistämishankkeiden organisaatiomuoto ja kohderyhmä voivat ja niiden tuleekin vaihdella. Kyseeseen voivat tulla esim. kuntien johtamat kyläprojektit, joista Suomessa on saatu hyviä kokemuksia. Kyseeseen voivat myös tulla erityisesti nuoria työelämään integroivat vanhojen tavaroiden korjaus- ja uudelleenkäyttöverstaat, jollainen on juuri käynnistymässä esim. Jyväskylässä. Maaseudulle antavat kaikissa Pohjoismaissa luontaistuotteet, uudenlaiset tuotantomenetelmät ja maatalouden sivuelinkeinojen tukeminen lähes rajattomia mahdollisuuksia.

Korkeakoulujen mukaantulo uusyrityttäjäyttä koskevaan koulutukseen ja asennekasvatukseen on ainakin Suomessa myötävaikuttanut tuhansien uusien työpaikkojen syntymiseen. Suomessa me olemme tehneet laajaa yhteistyötä Helsingin yliopiston Lahden koulutuskeskuksen kanssa näiden uusien työpaikkojen synnyttämiseksi. Uuden teknologian tuntemusta ja hyväksikäyttöä mahdollisimman laajoissa kansankerroksissa on kaikin tavoin edistettävä.

Uusien työllistävien hankkeiden edistämässä valtiovallan tehtävänä on sellaisten olosuhteiden aikaansaaminen, joissa työpaiikat syntyvät yksilöiden luovuuden ja omaaloitteisuuden turvin siten, että samalla toteutuvat sosiaalisen oikeudenmukaisuuden ja tasa-arvon periaatteet. Tämä on vaikea mutta haasteellinen tehtävä. Se edellyttää myös työvoimapolitiikalta joustavuutta ja työllistämisvaihtoehtojen monimuotoisuuden hyväksymistä.

Kuuluisalta islantilaiselta kuvanveistäjäältä Asmundur Sveinssonilta kysyttiin kerran, miksi modernia taidetta usein on niin vaikeata ymmärtää. "Miksi modernia taidetta pitäisi ymmärtää?" hän vastasi. "Itse elämäkin on niin monimuotoinen, ettemme sitäkään ymmärrä." Meidän on se vain hyväksyttävä eikä yritettävä valaa kaikkea samaan muottiin. Siinäpä jotain opittavaa myös meille politiikan tekijöille.

Minister Leppänens anförande i svensk översättning:

Herr president! Föreliggande program grundar sig fortfarande på principen om full sysselsättning. Detta är viktigt. Speciellt betonar man i detta program också individens ställning på den nordiska arbetsmarknaden: flyttningstrygghet och förverkligandet av verklig jämställdhet vid flyttning från land till land. Den som rör sig inom Norden bör inte ses som en traditionell invandrare, utan som en medborgare som byter bostadsort och arbetsplats i våra gemensamma områden och vars ställning bör förbli oförändrad oberoende av om han flyttar från ett land till annat eller inte. I praktiken bör detta bl. a. betyda en rätt för på olika håll uppstående finskspråkiga minoriteter till service på eget språk, till utbildning på eget språk och en möjlighet att bevara sin egen kultur.

Det viktiga i vårt samarbete kan inte ifrågasättas, då vi vet att det i det välmående Norden till och med under högkonjunktur finns drygt 650 000 arbetslösa. Denna siffra sjunker inte väsentligt även om den ekonomiska tillväxten skulle förbli god eller till och med om den skulle bli snabbare, om man inte inleder speciella arbetskraftspolitiska åtgärder som sänker den öppna arbetslösheten. Det traditionella närmandesättet är allena inte tillräck-

ligt, utan jämsides därmed bör man utveckla nya sysselsättningsalternativ.

För det första tycks utvecklingen inom de industriområden som traditionellt fungerat som drivande kraft för ekonomisk tillväxt i Norden i allt högre grad grunda sig på annat än en ökning av arbetskraften. Inom stora industriföretag är investeringarna snarare kapital- och teknologiintensiva i stället för att vara arbetskraftsintensiva.

Arbetsplatserna ökar i små företag, som ofta representerar ny, experimenterande produktion, och inom servicebranschen – speciellt inom den offentliga sektorn. Emellertid är en obegränsad ökning av den offentliga sektorn av finansieringsskäl inte möjlig.

För det andra håller vi på att i samtliga nordiska länder övergå till ett utvecklingskede, där medborgarnas attityder, behov och önskemål förändras. I våra välfärdssamhäl- len söker konsumenterna varor och tjänster som är alltmer individuella och av allt högre kvalitet. Sådana antingen kan eller vill stora organisationer, som försöker maximera affärsvinsten, inte alstra.

Samtidigt som den elektriska kommunikationen och trafikförbindelserna ständigt utvidgar gränserna i vår värld, tycks vi pånytt vända oss åt vårt inre jag och åt vår närmaste omgivning. Individuella värden och de lokala sociala nätssystemens betydelse blir accentuerade. Rörligheten och viljan att röra sig har minskat. Mjuka värden ställs som ett alternativ för det traditionella tillväxttänkandet.

Å andra sidan gör den kortare arbetstiden och den högre levnadsstandarden det möjligt att utvidga arbetets begrepp och att söka nya alternativa aktiviteter som upplevs som meningsfulla. Datateknikens utveckling åter möjliggör en decentralisering av stora organisationer och en delegering av beslutandemakten.

Den alternativa arbetskraftspolitiken försöker beakta de av mig ovan angivna utvecklingstrenderna. Jag påstår inte, att man genom dessa alternativa medel borde ersätta de traditionella medlen att ta hand om sysselsättningen. Dessa behövs fortfarande, och de bör till och med stärkas. Men genom alternativ arbetskraftspolitik söker man kompletterande medel, genom vilka man försöker mobilisera de i varje individ slumrande andliga resurserna och initiativrikedomen. T. ex. den

i Finland i höstas införda startpenningen, varmed arbetslösa ges stöd för inrättandet av ett eget företag, har redan under de första ett par, tre månaderna gett upphov till över 2000 ansökningar.

De nya sysselsättningsalternativen kan kallas "den tredje sektorn", "lokal initiativkraft", "den andra arbetsmarknaden" eller "nyföretagsamhet". Det väsentliga är att projekten är arbetskraftsintensiva, på lång sikt självlönande, grundar sig på lokal initiativkraft och utnyttjandet av de lokala förhållandena.

Emedan ny sysselsättning i det väsentliga skapas på grundvalen av lokal aktivitet, är även de lokala myndigheternas, framför allt kommunernas roll vid understödet för dessa projekt väsentlig. Detta är också en orsak varför kommunernas ansvar för sysselsättandet har betonats i mitt förslag till ny sysselsättningslag i Finland, vilket förslag för närvarande är under behandling.

De alternativa sysselsättningsprojektens organisationsform och målgrupp kan och bör variera. Det kan bli fråga t. ex. om av kommuner ledda byprojekt, av vilka man har fått goda erfarenheter i Finland. Det kan också bli fråga om verkstäder för reparation och återanvändning av gamla saker, vilka är speciellt avsedda att integrera ungdom i arbetslivet. En dylik verkstad håller just på att börja sin verksamhet t. ex. i Jyväskylä. För landsbygden ger naturprodukter, produktionsmetoder av ny art och stödet för jordbrukets binärningar nästan obegränsade möjligheter i samtliga nordiska länder.

Högskolornas medverkan vid undervisning i nyföretagsamhet och attityduppfostran har åtminstone i Finland bidragit till uppkomsten av tusentals nya arbetsplatser. I Finland har vi utfört omfattande samarbete med Helsingfors universitets utbildningscenter i Lahti för att åstadkomma dessa nya arbetsplatser. Kännedom om och utnyttjandet av ny teknologi inom så vida medborgarkretsar som möjligt bör på allt sätt främjas.

I främjandet av nya sysselsättande projekt är det statsmaktens uppgift att åstadkomma sådana förhållanden under vilka arbetsplatser uppstår på grundval av individens skaparkraft och initiativrikedom så att principerna av social rättvisa och jämställdhet samtidigt förverkligas. Detta är en svår men uppmanande

uppgift. Det förutsätter av arbetskraftspolitiken även smidighet och godkännande av sysselsättningsalternativens variabilitet.

Det frågades en gång den berömde isländske skulptören Asmundur Sveinsson varför det ofta är så svårt att förstå modern konst. "Varför borde man förstå modern konst?" svarade han. "Livet självt är så mångskiftande att vi inte förstår det heller." Vi bör bara acceptera det och inte försöka gjuta allt i samma form. Detta är också någonting att lära sig för oss som gör politik.

Knuutila: Herra presidentti! Sen jälkeen kun Pohjoismaissa on siirretty yhteisiin työmarkkinoihin, on erittäin tärkeää, että sovitaan myös yhteisesti työmarkkinoiden pelisäännöistä. Työmarkkinasopimus tehtiin alkujaan hyvin suuressa määrin – niin kuin olen täällä neuvotossa aikaisemmin tuonut esille – työnantajien ehdoilla. Myönteisenä seikkana on kuitenkin todettava, että jo ensimmäistä sopimusta tehtäessä vuonna 1954 siihen kirjattiin tavoitteeksi täystyöllisyyden toteuttaminen Pohjolassa. Ja yhdyin siihen toteutukseen, että myös nyt esillä olevan yhteistyöohjelman tärkein pääperiaate on, että täystyöllisyys edelleen tunnustetaan kaikkien Pohjoismaiden yhteiskuntapolitiikan keskeiseksi tavoitteeksi. Kielteisenä seikkana on todettava, että yhteisten pohjoismaisten työmarkkinain aikana olemme kuitenkin loitonneet yhä kauemmaksi tuosta yksityisen ihmisen kannalta tärkeimmästä tavoitteesta.

Nyt olisi konkreettisten toimenpiteiden aika. Helsingin sopimuksen kirjaimen ja hengen mukaisesti olisi yhteisillä pohjoismaisilla työmarkkinoilla pyrittävä myös täystyöllisyyden takaavaan yhtenäiseen työllisyyslainsäädäntöön. Suomessa on esimerkiksi täystyöllisyyden tavoite kirjattu perustuslakiin siinä muodossa, että "valtiovallan asiana on tarvittaessa järjestää Suomen kansalaiselle mahdollisuus tehdä työtä".

Haluan muistuttaa tässä kohden, että Euroopan sosialidemokraattiset ammattiyhdistysjohtajat ja puolueiden johtoa kokoontui vuonna 1977 Osloon. Tuon kokoontumisen julkilausumassa painotettiin sitä, että yhdessä tulee vaikuttaa OECD:hen toimintaohjelman aikaansaamiseksi täystyöllisyyden toteuttamiseksi.

Kun tärkeä täystyöllisyyden tavoite tunnustetaan, on myös keinot löydettävä, niin kuin Tage Erlanderin johtamat sosiaalidemokraatit nostivat Ruotsin työttömyyden yhteiskunnasta täystyöllisyyden yhteiskunnaksi. Nyt me olemme sekä varallisuus- että tulotasoltamme rikkaampia kuin aikaisemmin. Me Pohjolassa voimme taata kohtuullisen tulotason jokaiselle Pohjolan asukkaalle. Tämä on poliittisen tahdon asia.

Haluan vielä ottaa esille muutaman yksityiskohdan. Kun yhteistyöohjelman mukaan pyritään tasapainoiseen alueelliseen kehitykseen, niin keinoina tulee käyttää myös työpaikkojen sijainnin ohjausta ja hajasijoitusta. Pakkomuutot työpaikan saamiseksi eivät voi kuulua demokraattisen yhteiskunnan kuvaan.

Yhteistyöohjelmassa on otettu melko pessimistinen kanta julkisen sektorin työllistämismahdollisuuksiin lähivuosina. Näen kuitenkin – ja tämä on pitkälti myös sosialidemokraattinen näkökulma – että työllistämässä julkisella sektorilla on hyvin keskeinen sija.

Myös työajan lyhentäminen on nähtävä tärkeänä keinona. Sukupuolten välisen tasa-arvon korostaminen antaa aiheen myös päivittäisen ja viikoittaisen työajan lyhentämiseen. Haluan korostaa myös, että oikeus työhön kuuluu myös työrajoitteisille, muun muassa vammaisille, heidän omilla ehdoillaan.

Viime kädessä täystyöllisyyden takaavan järjestelmän rakentaminen on kunkin maan kansallinen tehtävä. Täystyöllisyys on yhtä helppo tai vaikea toteuttaa taloudellisen laman tai korkeasuhdanteen aikana, koska kysymys on suuressa määrin kansantulon oikeudenmukaisesta jakamisesta. Uudenlaista ajattelua onkin näkyvissä.

Lopuksi yksi käytännön ehdotus. Pohjoismaista työnvälitystä tulisi kehittää niin, että vapaiden työpaikkojen tietopankista kaikissa työnvälityspisteissä näkisi koko Pohjolan vapaat työpaikat, jotka ovat työntekijän käytävissä.

Knuutilas anförande i svensk översättning: Herr president! Efter införandet av den gemensamma arbetsmarknaden i Norden är det mycket viktigt, att man också gemensamt kommer överens om arbetsmarknadens spel-

regler. Arbetsmarknadsöverenskommelsen träffades ursprungligen i en mycket hög grad – såsom jag har också tidigare anført här i rådet – på arbetsgivarnas villkor. Såsom en positiv sak bör man dock konstatera, att full sysselsättning i Norden redan antogs som en målsättning när den första överenskommelsen träffades år 1954. Jag förenar mig om det konstaterande, att den viktigaste huvudprincipen även i föreliggande samarbetsprogram är att full sysselsättning fortfarande erkännes som den centrala målsättningen i samtliga nordiska länders samhällspolitik. Såsom en negativ sak bör man konstatera, att vi under den nordiska arbetsmarknaden kommit allt längre bort från detta från den enskilde människans synpunkt viktigaste mål.

Nu skulle det vara dags att vidta konkreta åtgärder. Enligt Helsingforsavtalets bokstav och anda borde man på den nordiska arbetsmarknaden också sträva till en enhetlig sysselsättningslagstiftning som garanterar full sysselsättning. I Finland har till exempel målsättningen om full sysselsättning intagits i grundlagen i den formen, att "det är statsmaktens sak att vid behov bereda finländsk medborgare möjlighet till arbete".

I detta sammanhang vill jag påminna om att de europeiska socialdemokratiska fackföreningsledarna samt partiledning år 1977 sammanträdde i Oslo. I deklARATIONEN från detta sammanträde betonades det att man gemensamt bör påverka OECD för att åstadkomma ett handlingsprogram för full sysselsättning.

Då man erkänner den viktiga målsättningen om full sysselsättning, så bör man också finna medlen, såsom de svenska socialdemokraterna under ledning av Tage Erlander reste Sverige från ett arbetslöshetens samhälle till ett samhälle med full sysselsättning. Nu är vi, beträffande både förmögenhetsnivån och inkomstnivån, rikare än förut. Vi i Norden kan garantera en skälig inkomstnivå för varje invånare i Norden. Detta är en sak av politisk vilja.

Jag vill ännu ta upp några detaljer. Då man enligt samarbetsprogrammet strävar till en balanserad regional utveckling, så måste man som medel också använda styrning av arbetsplatsernas lokalisering samt decentralisering. Tvångsflyttningar för att man skall kunna få en arbetsplats kan inte ingå i bilden av ett demokratiskt samhälle.

I samarbeidsprogrammet har man tagit en ganska pessimistisk ställning till den offentliga sektorns sysselsättningsmöjligheter de närmaste åren. Jag ser dock – och detta är långtgående också ur den socialdemokratiska synvinkeln – att sysselsättandet har en mycket central ställning inom den offentliga sektorn.

Även arbetstidens förkortning bör ses som ett viktigt medel. Framhävandet av könslikställdheten ger också en orsak till att förkorta den dagliga arbetstiden och arbetstiden per vecka. Jag vill också betona att rätten till arbete också tillkommer de delvis arbetsoförmögna, bland andra handikappade, på deras egna villkor.

I sista hand är det dock varje lands nationella uppgift att bygga ett system som garanterar full sysselsättning. Full sysselsättning är lika lätt eller lika svår att genomföra under ekonomisk lågkonjunktur som under högkonjunktur, emedan det i hög grad är fråga om rättvis fördelning av nationalinkomsten. Ett nytt slags tänkande är märkbart.

Till slut ett praktiskt förslag. Den nordiska arbetsförmedlingen borde utvecklas så, att man genom en databank för fria arbetsplatser skulle vid alla arbetsförmedlingspunkter se de fria arbetsplatserna som är tillgängliga för en arbetssökande i hela Norden.

Hagen: Hr. president! När jeg lytter til denne debatten, får jeg det klare inntrykk at det de fleste anser som full sysselsetting, er noe som kun kan sikres av politikere og byråkrater, altså myndighetene. Det virker også som om arbeidsplasser er noe som enkelt kan skapes ved politiske vedtak, og som deretter kan fordeles jevnlig som et nasjonalt gode rundt omkring i regionene.

La meg få lov til å slå fast at virkelighetens verden er annerledes. Virkelighetens verden viser at det er mangel på arbeidsplasser i Norden, ca. 650 000 går ledige. Da burde spørsmålet heller være: Hva skal til for at flere trygge arbeidsplasser kan bli skapt? Og der er et relativt enkelt svar: Man må sørge for et system som gjør det mulig for dem som er interessert i å sette i gang virksomhet, å skaffe seg ledig arbeidskraft som er interessert i å skaffe seg en jobb. Hvis begge parter blir enige, bør ingen andre komme og bryte

en ansettelsesavtale, men det er jo det som skjer.

Det står i utskottets innstilling at "det er en allmenn oppfatning at full sysselsetting innebærer at alle som kan og vil arbeide, skal få arbeid". Men hadde utvalget vært ærlig, burde man hatt med en setning til: "som skal få arbeid dersom noen er villig til å betale den minimumspris for arbeidskraft som er fastsatt i tariffavtalene". For hvis noen er villig til å betale noe mindre enn det, er det jo ikke mulig å få folk. Hele dette hovedfundament er ikke nevnt i innstillingen.

En arbeidsplass skapes stort sett av vanlige bedrifter og av enkeltpersoner som har en idé om et produkt som de vil produsere og selge. Det som da er det avgjørende for om en bedrift skal komme i gang eller utvide, er at omkostningene ved å produsere varen er mindre enn det potensielle kunder er villig til å betale for dem. Hvis kostnadene er høyere enn det folk er villig til å betale, da blir det ingen arbeidsplasser. Med andre ord, det er kostnadene ved fremstilling og produksjon til oppnåelig pris som er avgjørende. Dette er det ingen i Nordisk Råd som har villet snakke om.

Ser vi på kostnadene, er det klart at skatter og avgifter som legges på toppen av nettolønningene, er en vesentlig faktor i tillegg til også andre offentlige avgifter. Ser vi skatte- og avgiftspolitikken generelt i Norden, er den lagt opp slik at man ønsker å tvinge næringslivet til å bli kvitt folkene og erstatte dem med maskiner, fordi det aller meste av beskatningen legges på bruk av mennesker, og veldig lite på bruk av kapital og maskiner. Så det er jo politikerne som har lagt hindringer i veien for den fulle sysselsetting, gjort det vanskeligst mulig for bedrifter å ha folk ansatt. Da kan man ikke si fra denne talerstol at den fulle sysselsetting er et overordnet mål, det er et underordnet mål. Det overordnede mål må jo være ganske andre ting – det må det være, ellers hadde ikke dette vært situasjonen.

Når jeg lytter til denne debatten, får jeg det klare inntrykk at det de fleste anser som full sysselsetting, er noe som sikres av politikere og byråkrater, altså myndighetene. Det virker også som om arbeidsplasser er noe som enkelt kan skapes ved politiske vedtak, og som deretter kan fordeles jevnlig som et nasjonalt gode rundt omkring i regionene.

La meg få lov til å slå fast at virkelighetens verden er anderledes. Virkelighetens verden viser at det er mangel på arbeidsplasser i Norden, 650 000 ca. går ledige. Da burde spørsmålet heller være: Hva skal til for at flere trygge arbeidsplasser kan bli skapt? Og det er et relativt enkelt svar: Man må sørge for et system som gjør det mulig for dem som er interessert i å sette i gang virksomhet, å skaffe seg ledig arbeidskraft som er interessert i å skaffe seg en jobb. Hvis begge parter blir enige frivillig, bør ingen andre komme og bryte en ansettelsesavtale, men det er jo det som skjer.

Det står i utskottets innstilling at det er en allmenn oppfatning at full sysselsetting innebærer at alle som kan og vil arbeide, skal få arbeid. Men hadde utvalget vært ærlig, så burde man hatt med en setning til: "som skal få arbeid dersom noen er villig til å betale den minimumspris for arbeidskraft som er fastsatt i tariffavtalene". For hvis noen bare er villig til å betale noe mindre enn det, er det jo ikke mulig å få folk. Hele dette hovedfundament er ikke nevnt i innstillingen. En slik arbeidsplass skapes stort sett av vanlige bedrifter og av enkeltpersoner som har en idé om et produkt som de vil produsere og selge. Det som da er det avgjørende for om en bedrift skal komme i gang eller og utvide, er at omkostningene ved å produsere varen er mindre enn det potensielle kunder er villig til å betale for dem. Hvis kostnadene er høyere enn det en er villig til å betale, da blir det ingen arbeidsplasser. Med andre ord det er kostnadene ved framstilling og produksjon til oppnåelig pris som er avgjørende. Dette er det ingen i Nordisk Råd som har villet snakke om.

Ser vi på kostnadene, er det klart at skatter og avgifter som legges på toppen av nettolønninger er en vesentlig faktor i tillegg til også andre offentlige avgifter. Ser vi på skatte- og avgiftspolitikken generelt i Norden, er den lagt opp slik at man ønsker å tvinge næringslivet til å bli kvitt folkene og erstatte dem med maskiner, fordi det aller meste av beskatningen legges på bruk av mennesker, og veldig lite på bruk av kapital og maskiner. Så det er jo politikerne som har lagt hindringer i veien for den fulle sysselsetting, gjort det vanskeligst mulig for bedrifter å ha folk ansatt. Da kan man ikke si fra denne talerstol at den fulle sysselsetting er et overordnet mål, det er

et underordnet mål. Det overordnede mål var jo andre ting. Det må det jo være, ellers hadde ikke dette vært situasjonen.

Så noen få ord om den andre saken som nå debatteres, nemlig ungdomsarbeidsledigheten, hvor det jeg har sagt, gjelder enda mer. Jeg synes det er galt at man skal ta ut enkeltgrupper av arbeidsledige og behandle dem helt spesielt. Å dele inn befolkningen i aldersgrupper synes jeg er meget uheldig. Skulle man gjøre noe, måtte det være å stille spørsmålet om i hvilken grad lovgivning, forskrifter og avtaler legger spesielle hindringer i veien for ungdom som har lyst til å få seg et arbeid. Der har f. eks. arbeidsmiljølovgivningen gått altfor langt når det gjelder å overbeskytte 17–18-åringene. De er voksne i større grad enn det de fleste lover tilkjennegir.

Statsråd Anna-Greta Leijon mente at ungdomsarbeidsledigheten er det aller viktigste problemet, og at alt må gjøres for å bedre forholdene. Da vil jeg få lov til å oppfordre henne om i Ministerrådet å ta opp hvordan man kan se gjennom lovgivningen en gang til for å fjerne spesielle hindringer som er lagt for ungdommen. Samtidig kan man også drøfte i Ministerrådet de krav som bedriftene er pålagt å oppfylle når det gjelder å få ungdom til å ta ansettelse. Det viktigste må være å sette næringslivet i stand til å få behov for flere sysselsatte. Det er der innsatsen kan gjøres. De andre programmene som det snakkes om, har liten virkning for de 650 000 berørte.

Helt til slutt vil jeg få lov til å si at også de arbeidsledige selv må påta seg et visst ansvar. Det er ikke ukjent at enkelte arbeidsledige sier nei takk til jobber de blir tilbudt, fordi de lever bra på arbeidsledighets trygd. Det er ikke ukjent at ungdom som har fått jobb, raskt slutter fordi arbeidet ikke passer. Det var ikke det de hadde lyst til – ikke det de hadde forventet. Også ungdom må være klar over at hvis de skal ha betalt arbeid, må det være lønnsomt for arbeidsgiverne å ha dem ansatt. Det betyr at de må møte opp på jobben, gjøre det de får beskjed om og gjøre en skikkelig innsats. En arbeidsplass er ikke bare et sted hvor man skal gå og heve sin lønn, slik man av enkelte kan få inntrykk av at de mener. De to parter må ha gjensidig fordel av hverandre. Jeg synes det begynner å bli litt for mye på arbeidstakernes pre-

misser. Men glemmer fullstendig at også arbeidsgiverne som skal skaffe pengene til veie for å ha folk sysselsatt, fortjener en viss oppmerksomhet og å bli tatt hensyn til. At vi har 650 000 ledige viser at det er det siste det er noe galt med – ikke det første.

Statsrådet Anna-Greta Leijon: Herr president! Det fanns i och för sig mycket i det som Carl I. Hagen nu tagit upp som skulle förtjäna att bemötas, men jag vill bara beröra det sista han sade.

Jag trodde att vi i de nordiska länderna hade kommit så långt att vi slutat att kasta skulden för arbetslösheten på de arbetslösa själva. Vi vet att det inte är deras fel att de är arbetslösa.

Det är djupt beklagligt att vi fått höra uttalanden från denna talarstol av det slag som Carl I. Hagen står för. Jag hoppas att han är ensam i salen om uppfattningen att de arbetslösa kan skylla sig själva för sin arbetslöshet.

Hagen: Hr. president! Hadde jeg sagt det statsråd Anna-Greta Leijon påstår jeg har sagt, ville jeg vært helt enig med henne i å ta avstand fra det. Det jeg sa, var at vi ikke må se bort fra at *enkelte* kan ha seg selv å takke. Det gjelder et meget lite antall arbeidsledige, men vi må ikke se helt bort fra egenansvaret og automatisk ha som utgangspunkt at ingen av de arbeidsledige har hatt noe ansvar. Jeg må f. eks. få lov til å si at dersom noen arbeidstakere i en bedrift streiker og tvinger igjennom høyere lønninger enn det bedriften har dekning for, og bedriften går konkurs og blir nedlagt, ja, da har de et ansvar for det selv. Hvis man får seg tilbudt et arbeid, og man sier nei takk fordi man ikke synes det er noen særlig fordel, har man også et eget ansvar.

Hvis en ungdom oppfører seg slik på en arbeidsplass – den ene etter den andre – at man blir sagt opp, ja, da er det ungdommen selv som må tilpasse seg arbeidslivets virkelighet og ikke forlange å få all ting opp i hendene. Men dette gjelder en liten del av de arbeidsledige, og langt fra noe flertall – jeg ville tippe 5–10 pst. – Vi må imidlertid akseptere at vi også i Norden som i andre land har grupper som man kaller "unemployable."

Grethe Lundblad: Herr president! I likhet med statsrådet Leijon tror jeg at Carl I. Hagen är relativt ensam om sina synpunkter. I Sverige har man genom praktiska undersökningar kunnat visa att arbetslönekostnaden i primärproduktionen av många varor inte utgör så stor del av de samlade produktkostnaderna som Carl I. Hagen försöker ge ett intryck av. Ändå förekommer det många områden att man ger arbetslösnerna skulden för att produktion läggs ner.

Jag vill uttrycka min glädje över att alla i övrigt har varit så positiva till det samarbetsprogram som nu föreligger. Med anledning av de uppgifter som statsrådet Leijon lämnade om ministerrådets engagemang vill jag understryka nödvändigheten av att ministerrådet engagerar sig starkt på detta viktiga område av det nordiska samarbetet.

Guttorm Hansen knöt häromdagen några kommentarer till ministerrådets närvaro. Jag beklagar att inte alla arbetsmarknadsministrarna är närvarande i dag när ett så viktigt beslut skall fattas, men jag hoppas att den diskussion som har varit och det engagemang som utskottet har visat skall bli en stimulans för ministerrådet att verkligen ta itu med den praktiska uppföljningen av samarbetsprogrammet.

Vad gäller ungdomarna tror jag att många ofta hårt ekonomiskt trängda och deprimerade ungdomar som sitter i väntrummen hos våra arbetsförmedlingar kräver att vi tar bestämda och effektiva tag för att komma tillrätta med ungdomsarbetslösheten.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde votering medelst voteringsapparat beträffande social- och miljötutskottets förslag till rekommendation.

För rekommendationen röstade:

Esko Aho, Lennart Andersson, Margrete Auken, Stefán Benediktsson, Dorte Bennedsen, Gunnar Berge, Johan Buttedahl, Bjarne Mørk Eidem, Ólafur G. Einarsson, Kirsti Kolle Grøndahl, Eiður Guðnason, Lilli Gyldenkilde, Flemming Hansen, Guttorm Hansen, Karen Thurøe Hansen, Margit Hansen-Krone, Elsi Hetemäki-Olander, Karl-Erik Häll, Tytti Isohookana-Asunmaa, Olof Jansson, Karen Højte Jensen, Tyra Johansson, Bertil Jonasson, Anker Jørgensen, Ilkka

Kanerva, Sakari Knuutila, Erkki Liikanen, Paavo Lipponen, Grethe Lundblad, Astrid Murberg Martinsen, Peter Muurman, Aase Olesen, Robert Pedersen, Jan Petersen, Oddrunn Pettersen, Páll Pétursson, Tuulikki Pet-täjaniemi, Kaj Poulsen, Heikki Riihijärvi, Otto Steenholdt, Jens Steffensen, Jógvan Sundstein, Ilkka Suominen, Sten Svensson, Karin Söder, Bernhardt Tastesen, Friðjón Þórðarson, Hans Olav Tungesvik, Ole Gabriel Ueland, Bengt Wiklund, Odd With och Marjatta Väänänen.

Carl I. Hagen *avstod från att rösta.*

Frånvarande var:

Arne Andersson, Jo Benkow, Gro Harlem Brundtland, Kaj Bärlund, Mikko Elo, Lahja Exner, Arne Gadd, Rune Gustavsson, Ivar Hansen, Guðrún Helgadóttir, Per-Olof Håkansson, Jens Peter Jensen, Elver Jonsson, Arvo Kempainen, Hannu Kempainen, Finn Kristensen, Preben Lange, Helge Adam Møller, Bente Moustén Nielsen, Gunnar Nilsson, Hans Nyhage, Sture Palm, Erlendur Patursson, Per Petersson, Håkon Randal, Gunvor Schnitler, Pétur Sigurðsson, Reiulf Steen, Pär Stenbäck, Ingrid Sundberg, Petter Thomassen, Pekka Tuominen, Pirkko Turpeinen och Lars Werner.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 52 röster. 1 medlem avstod från att rösta.

Utskottets förslag, punkt B, bifölles.

3

A 682/s: Medlemsförslag om nordiskt program för stöd och hjälp till utförsäkrade arbetslösa.

Social- och miljöutskottet hade föreslagit, att Nordiska rådet i anledning av medlemsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att utreda hur stöd och hjälp till utförsäkrade arbetslösa bör kunna utformas på den nordiska arbetsmarknaden.

Dorte Bennedsen (social- och miljöutskottets talesman): Hr. præsident! Social- og miljøudvalget har behandlet dette medlemsfor-

slag, som er fremsat af medlemmer af den socialdemokratiske partigruppe.

Forslagsstillerne har bl. a. peget på, at det stigende antal arbejdsløse i Norden betyder, at stadig flere rammes af økonomiske vanskeligheder, som ofte fører til sociale problemer for de arbejdsløse og for deres familier. De sociale konsekvenser af arbejdsløsheden rammer dog nok allerværst den gruppe af arbejdsløse, der ikke længere kan få udbetalt arbejdsløshedsbidrag på grund af forskellige regler om følgerne af arbejdsløshedens varighedsperioder, og det er forhold, som vel især rammer unge samt kvinder og mænd over 55 år.

Forslaget har været sendt på remis til de faglige organisationer og til arbejdsmarkeds- og socialmyndigheder.

Remisinstanterne har været ret stærkt delte i opfattelsen af, om forslaget bør støttes eller ikke. Fra instanser, der ikke støtter forslaget, er der bl. a. peget på, at den store forskellighed i de nordiske lande med hensyn til betingelser, varighed, niveau og finansiering i de gældende regler om arbejdsløshedsforsikring og øvrige sociale forsikrings- og bistandsordninger vil gøre det mindre formålstjenligt at søge gennemført en udredning med henblik på at lave fællesnordiske regler.

Social- og miljøudvalget kan ikke være enig i denne vurdering. Den fulde beskæftigelse er som bekendt et grundlæggende mål for nordisk velfærds- og arbejdsmarkeds politik, og den bedste støtte til de arbejdsløse er naturligvis at skaffe dem mulighed for beskæftigelse. Det forfærdelige er, at vi for øjeblikket ikke har mulighed for at få fuld syssel-sætning. Denne situation må vi se i øjnene. Men når langtidsarbejdsløsheden øges, og arbejdsløsheden til og med gøres permanent for visse grupper, opstår der problemer, der ikke var forudsat, dengang forsikringsystemerne i vore lande blev opbygget. Vi må tage konsekvensen heraf og forsøge at finde frem til løsninger, som kan minimere risikoen for, at arbejdsløse falder ud af systemet og må overgå til ringere bistandsordninger.

På baggrund af det fællesnordiske arbejdsmarked er det naturligt, at denne problematik tages op på nordisk plan. Derfor er social- og miljøudvalget enig med forslagsstillerne, og jeg skal på udvalgets vegne – idet jeg i øvrigt henviser til udvalgsbetænkningen – hen-

stille, at Nordisk Råd i anledning af medlemsforslaget vedtager den rekommandation til Nordisk Ministerråd, som udvalget enstemmigt har foreslået.

Karin Söder övertog härefter ledningen av förhandlingarna.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde votering medelst voteringsapparat be- träffande utskottets förslag till rekommenda- tion.

För rekommendationen röstade:

Esko Aho, Arne Andersson, Lennart An- dersson, Margrete Auken, Stefán Benedikts- son, Jo Benkow, Dorte Bennedsen, Gunnar Berge, Kaj Bärlund, Bjarne Mørk Eidem, Ólafur G. Einarsson, Mikko Elo, Arne Gadd, Kirsti Kolle Grøndahl, Eiður Guðnason, Rune Gustavsson, Guttorm Hansen, Guðrún Helgadóttir, Elsi Hetemäki-Olander, Karl- Erik Häll, Tytti Isohookana-Asunmaa, Olof Jansson, Jens Peter Jensen, Tyra Johansson, Bertil Jonasson, Anker Jørgensen, Ilkka Kanerva, Arvo Kempainen, Sakari Knuut- tila, Finn Kristensen, Erkki Liikanen, Paavo Lipponen, Grethe Lundblad, Astrid Murberg Martinsen, Peter Muurman, Helge Adam Møller, Bente Moustén Nielsen, Gunnar Nilsson, Hans Nyhage, Aase Olesen, Sture Palm, Jan Petersen, Per Petersson, Oddrunn Pettersen, Páll Pétursson, Tuulikki Petäjänie- mi, Kaj Poulsen, Heikki Riihijärvi, Gunvor Schnitler, Pétur Sigurðsson, Otto Steenholdt, Jens Steffensen, Pär Stenbäck, Ingrid Sund- berg, Ilkka Suominen, Sten Svensson, Karin Söder, Bernhardt Tastesen, Friðjón Þórðar- son, Hans Olav Tungesvik, Pirkko Tur- peinen, Ole Gabriel Ueland, Bengt Wester- berg, Bengt Wiklund och Odd With.

Mot rekommendationen röstade Carl I. Hagen.

Jógvan Sundstein *avstod från att rösta.*

Frånvarande var:

Gro Harlem Brundtland, Johan Buttedahl, Lahja Exner, Lilli Gyldenkilde, Flemming Hansen, Ivar Hansen, Karen Thurøe Han- sen, Margit Hansen-Krone, Per-Olof Hå- kansson, Karen Højte Jensen, Hannu Kemp-

painen, Preben Lange, Erlendur Patursson, Robert Pedersen, Håkon Randal, Reiuulf Steen, Petter Thomassen, Pekka Tuominen, Lars Werner och Marjatta Väänänen.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 65 röster mot 1. 1 medlem avstod från att rösta.

4

A 680/s: Medlemsförslag om åtgärder mot drogmisshandling i trafiken

Social- och miljöutskottet hade föreslagit, att Nordiska rådet i anledning av medlems- förslaget måtte antaga följande rekommenda- tion:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att

- a) låta utreda omfattningen av drogproble- met i trafiken i de nordiska länderna, samt
- b) utveckla metoder som ger möjligheter för snabb och effektiv analys av förekomsten i organismen av narkotika såsom cannabis och andra medel som verkar på det centrala nervsystemet.

With (social- och miljöutskottets tales- man): Ærede president! Trygg trafikk forut- setter ikke bare at en har alle sanser åpne, men også at en ikke har nedsatt konsentra- sjonsevne som følge av tilførsel av kunstige stimuli.

Alkohol kan være livsfarlig i trafikken. De nordiske landene har derfor på forskjellig vis søkt å minske trafikkbaren ved å redusere forekomsten av alkohol i denne sammen- heng, og det med godt resultat. Det er også innført advarselsmerking av trafikkløse medisiner på foranledning av Nordisk Råd.

Forskning viser ellers at en person som tar en cannabisdose, med stor sannsynlighet er uskikket som bilfører de nærmeste timer, uten at en kjenner de nærmere omstendighe- ter i denne sammenheng.

Bjarne Mørk Eidem og Elver Jonsson har mot denne bakgrunn fremmet et medlems- forslag i tre punkter.

Det første er en oppfordring til Nordisk Råd om å få utredet omfanget av narkotika- og medikamentproblemet i trafikken i de nor- diske land.

Det andre punktet gjelder utvikling av metoder for rutinemessig analyse av forekomst i organismen av narkotika så som cannabis og andre middel som virker på det sentrale nervesystem.

Det tredje punkt tar sikte på i de nordiske lands lovgivning å få fastsatt en konsentrasjonsgrense også for andre rusgifter enn alkohol, først og fremst narkotika, som virker på det sentrale nervesystem.

Etter en omfattende høringsrunde i departementer og andre relevante instanser og organisasjoner har sosial- og miljøutvalget drøftet saken. Utvalget har merket seg at det hersker bred enighet blant høringsinstansene når det gjelder medlemsforslagets to første punkter, som altså angår omfanget av narkotikaproblemet i trafikken og utvikling av metoder for rutinemessig analyse av forekomsten av narkotika i kroppen.

Når det derimot gjelder det tredje punktet om å få fastsatt en konsentrasjonsgrense for narkotika, slik en har det for alkohol, er meningene delte blant høringsinstansene. Noen mener at en slik bestemmelse vil være en fordel for trafikksikkerheten, andre har mer prinsipielle betenkeligheter.

Det synes som om forslagsstillerne og enkelte av høringsinstansene har latt seg besnære av at når en for alkoholens vedkommende har funnet det formålstjenlig å ha en promillegrense for kjøring i trafikken, måtte en kunne gjøre det samme for narkotika og medikamenter. Hensikten har således vært den aller beste – det kan det ikke være tvil om.

Det knytter seg imidlertid den hake til forslaget at slike konsentrasjonsgrenser indirekte vil legalisere bruk av narkotiske stoffer dersom det gjelder mindre mengder. En skal huske på at mens det tross alt er lovlig å nyte alkohol i de nordiske land – det er det vel ingen tvil om, uansett mengde – er det i Finland og Norge forbudt å nyte narkotika. Det ville da virke nokså komisk og motstridende dersom en på dette grunnlag skulle fastsette konsentrasjonsgrenser for de mengder som det skal være tillatt å ta inn, når det generelt er forbudt. Så vel sosial- og helse- og sosialdepartementet i Finland som Sosialdepartementet i Norge går derfor *mot* det tredje punkt i forslaget.

Sosialstyrelsen i Sverige er redd for at en konsentrasjonsgrense for narkotiske stoffer

skulle innebære at samfunnet med dette aksepterer motorvognkjørere med narkotika i kroppen opp til et visst nivå. "Koncentrationsgränsen är given. Den är noll", fremholder socialstyrelsen.

Juridisk utvalg har – uvisst av hvilken grunn – ikke hatt noe å innvende mot forslaget, mens trafikktutvalget er kommet til at det tredje punkt ikke kan være aktuelt, med spesiell henvisning til at det i Finland er forbudt å anvende narkotika. Det er det for øvrig også i Norge.

Sosial- og miljøutvalget er, under henvisning til høringsuttalelsene og drøftingene i utvalget, kommet til at det kan være behov for en utredning av omfanget av narkotika- og medikamentproblemet i trafikken og for effektive og praktiske metoder for rutinemessig å kunne fastslå forekomst for narkotika og andre middel som virker på det sentrale nervesystemet.

Utvalget finner det derimot tvilsomt om det er mulig eller i det hele ønskelig å fastsette en konsentrasjonsgrense for andre rusmiddel etter samme modell som promillegrensen for alkohol, idet dette i tilfelle kunne gi inntrykk av at narkotika opp til en bestemt grense skulle være akseptabel. Utvalgets uttalelse er enstemmig.

Med dette vil jeg på utvalgets vegne anbefale Nordisk Råd bare å slutte seg til punktene a og b i det fremlagte forslag.

Elver Jonsson: Fru president! Drogmissbruket i trafiken är omfattande. Det kostar oerhört mycket i ekonomiska uppoffringar och mänskligt lidande. Varje år omkommer i trafiken i vår värld över 200 000 människor, dvs. lika många som hela Islands befolkning går – varje år – en för tidig död till mötes genom att bli trafikoffer. Ett annat allvarligt faktum är att trafikolyckorna är den vanligaste dödsorsaken för personer mellan 18 och 25 år. En stor del av dessa trafikolyckor har ett klart och nära samband med drogmissbruk. Det gäller såväl alkohol som narkotiska preparat.

Situationen i Norden är förhållandevis positiv vid en internationell jämförelse. Vi har en sträng lagstiftning i kombination med ett långt gående trafiksäkerhetsarbete. De nordiska länderna, inte minst Norge och Sveri-

ge, har för många andra länder utgjort förebild speciellt då det gäller de alkoholrelaterade olyckorna. Vi fick i dessa båda länder en särskild promillelagstiftning för mer än 40 år sedan. Intressant är att konstatera att andra länder både på den europeiska kontinenten men också i USA har använt sig av nordisk lagstiftning i sitt eget arbete att komma till rätta med de alltför höga trafikolyckstalen. T. o. m. särskilda folkrörelser har växt upp kring rattfylleriproblemen. Den mest kända är MADD, Mothers Against Drunken Driving. Norden har kunnat ge ett effektivt bidrag på trafiksäkerhetsområdet. Vi kan säga att vi har lyckats exportera en idé från Norden, och det finns anledning att slå vakt om den framgången.

En komplikation är att narkotika har förvärrat bilden. Vid förra årets session väcktes ett medlemsförslag som handlar om att både utreda omfattningen och utveckla metoder för att komma till rätta med narkotika i trafiken.

Social- och miljöutskottet har tagit fasta på de många positiva remissinstanser som har förordat att både utredningen och utvecklingsarbetet kommer i gång.

En tredje punkt var att fastställa en särskild koncentrationsgräns för andra droger än alkohol. Utskottet har redovisat vissa nackdelar som en sådan gräns skulle kunna ha. För dagen kan ändå den slutsats som utskottet har kommit till anses acceptabel. Noterbart är dock att utskottet har en sträng syn på narkotika i trafiken och menar att narkotika inte i någon form får förekomma i samband med trafik. Detta synsätt stämmer för övrigt med den nordiska handlingsplan vi snart skall anta.

Utskottet slår fast att narkotikamissbruket i de nordiska länderna ökat på ett skrämmande sätt under de tio år som gått sedan rådet antog rekommendationen om märkning av trafikfarliga medel. Utskottet pekar även på hur t. ex. cannabis nedsätter körförmågan på praktiskt taget alla områden. Det gäller längre reaktionstid, sämre uppmärksamhet, nedsatt förmåga att iakttaga ljus och ljud samt försämrade förmåga att följa föremål i rörelse.

Jag tror, fru president, att det finns ett starkt folkligt stöd för att ha både ett aktivt och positivt trafiksäkerhetsarbete men också

en restriktiv och sträng lagstiftning för att åstadkomma en god trafiksäkerhet. Därför är det oroande att det av och till i de nordiska länderna förs en debatt om att se mindre allvarligt på rattonykterhet och rattfylleri. Erfarenheter från de länder som gjort uppmjukningar i lagstiftningen beträffande rattfylleri är inte goda. I slutet av 1984 framlade den svenska regeringen en proposition som uppfattades som en uppmjukning av gällande restriktiva påföljd vid trafiknykterhetsbrott. Reaktionen i den allmänna debatten, men också i Sveriges riksdag, blev så kraftig att regeringen fann för gott att återkalla sitt eget förslag.

Det utrednings- och utvecklingsuppdrag som Nordiska ministerrådet kommer att få genom Nordiska rådets beslut måste snabbt leda till resultat. I det sammanhanget finns det anledning att påpeka att det redan finns en betydande forskning, och det handlar kanske också om att samordna redan kända erfarenheter. Jag tror det är nödvändigt att en sådan samordning av resurserna också på det här området kommer till stånd och att vi kan finna gemensamma lösningar på gemensamma problem.

Ett framgångsrikt trafiksäkerhetsarbete förutsätter ett brett folkligt engagemang. Detta gäller också på drogområdet. Det är därför viktigt att när fakta tas fram genom forskning och sammanställning av uppgifter allmänheten får del därav. Därmed får man en ökad förståelse och uppbackning av reglerna.

Det är viktigt för Nordiska rådet att långsiktigt främja folkrörelsernas engagemang också i trafiksäkerhetsarbetet. Det får inte stanna bara med ett enstaka trafiksäkerhetsår!

Vi har anledning att dra nytta av varandras erfarenheter för att kunna bli så framgångsrika som möjligt i arbetet att förhindra olycka och död i trafiken.

President! Jag vill tacka för den seriösa behandling som medlemsförslaget har rönt i utskottet och hoppas att Nordiska rådet i enighet måtte anta den rekommendation som utskottet föreslagit.

Jag yrkar bifall till utskottets betänkande.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde votering medelst voteringsapparat beträffande utskottets förslag till rekommendation.

För rekommendationen röstade:

Esko Aho, Arne Andersson, Lennart Andersson, Margrete Auken, Stefán Benediktsson, Jo Benkow, Dorte Bennedsen, Gunnar Berge, Kaj Bärlund, Bjarne Mørk Eidem, Ólafur G. Einarsson, Mikko Elo, Lahja Exner, Arne Gadd, Kirsti Kolle Grøndahl, Eidur Guðnason, Rune Gustavsson, Carl I. Hagen, Guttorm Hansen, Guðrún Helgadóttir, Elsi Hetemäki-Olander, Per-Olof Håkansson, Karl-Erik Häll, Tytti Isohookana-Asunmaa, Olof Jansson, Jens Peter Jensen, Tyra Johansson, Bertil Jonasson, Elver Jonsen, Anker Jørgensen, Ilkka Kanerva, Arvo Kempainen, Sakari Knuutila, Erkki Liikanen, Grethe Lundblad, Astrid Murberg Martinsen, Peter Muurman, Helge Adam Møller, Bente Mousten Nielsen, Gunnar Nilsson, Hans Nyhage, Aase Olesen, Jan Petersen, Per Petersson, Oddrunn Pettersen, Páll Pétursson, Tuulikki Petäjaniemi, Kaj Poulsen, Heikki Riihijärvi, Gunvor Schmitler, Pétur Sigurðsson, Jens Steffensen, Pär Stenbäck, Ingrid Sundberg, Jógvan Sundstein, Ilkka Suominen, Sten Svensson, Karin Söder, Bernhard Tastesen, Friðjón Þórðarson, Hans Olav Tungesvik, Pirkko Turpeinen, Lars Werner, Bengt Wiklund, Odd With och Marjatta Väänänen.

Frånvarande var:

Gro Harlem Brundtland, Johan Buttedahl, Lilli Gyldenkilde, Flemming Hansen, Ivar Hansen, Karen Thurøe Hansen, Margit Hansen-Krone, Karen Højte Jensen, Hannu Kempainen, Finn Kristensen, Preben Lange, Paavo Lipponen, Sture Palm, Erlendur Patursson, Robert Pedersen, Håkon Randal, Reiulf Steen, Otto Steenholdt, Petter Thomassen, Pekka Tuominen och Ole Gabriel Ueland.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 66 röster.

5

B 57/s: Ministerrådsförslag om nordisk handlingsplan mot narkotika

Social- och miljöutskottet hade föreslagit, att Nordiska rådet i anledning av ministerrådsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att fastställa en handlingsplan mot narkotika, i enlighet med ministerrådsförslag B 57/s och med beaktande av de synpunkter som framförts av social- och miljöutskottet.

Rune Gustavsson (social- och miljöutskottets talesman): Fru president! Social- och miljöutskottet ser med tillfredsställelse att ministerrådets förslag till handlingsplan tar sin utgångspunkt i målsättningen att göra Norden till ett narkotikafritt område. Denna målsättning fastslogs av social- och justitiedepartementen vid deras möte i Stockholm den 19 februari 1982, ett möte som innebar något av ett genombrott i strävandena att skapa en enhetlig nordisk front mot narkotika. Enligt utskottet skulle ett ministerrådsförslag om en handlingsplan mot narkotika varit att vänta redan efter detta möte. Den politiska viljetrytning som vi i viss mån efterlyste framträdde klarare i det pressmeddelande som ministrarna sände ut den 19 februari 1982, "Nordiska regeringar skärper kampen mot narkotikamissbruk", än i det nu framlagda ministerrådsförslaget. Just med tanke på opinionsbildningen borde vi ha haft en kraftfullare politisk viljetrytning i ministerrådets förslag.

Som exempel på en sådan opinionspåverkande deklARATION vill vi peka på det stycke om inställningen till cannabis som utgör en viktig del av ovannämnda pressmeddelande. Ministrarna uttalade här bl. a. ett klart avvisande av alla påståenden att cannabis skulle vara ofarligt och sin enighet att motverka alla försök att avkriminalisera cannabis. Det är inte uteslutet att dessa uttalanden redan haft en viss opinionsmässig effekt. Det är en styrka om en handlingsplan inleds med en gemensam deklARATION om politisk enighet i de grundläggande frågorna. Inte minst skulle en kraftig deklARATION härvidlag kunna bidra till att motverka de falska föreställningar om droger och den propaganda som fortfarande finns.

I detta sammanhanget vill vi erinra om den andra punkten i fjolårets rekommendation, nämligen att utreda förutsättningarna för ett gemensamt data- och informationssystem med sikte på att få ett bättre beslutsunderlag

för att bekämpa narkotikasituationen. Detta nämns inte i handlingsplanen men kan eventuellt anses ingå i de diskussioner som förs om tekniska hjälpmedel, om rutiner för utväxling av upplysningar mellan myndigheterna och nya metoder för systematisering av upplysningar i anslutning till narkotikakriminalitet. Vi är medvetna om de problem som kan finnas gentemot lagbestämmelser om integritetsskydd, om rätt att föra personregister, och om tystnadsplikt inom hälsovården men finner att ökad användning av datateknik i kampen mot narkotika medför sådana effektivitetsvinster, att den bör undersökas med prioritet.

Samma problemställning finns, som påpekas i förslaget till handlingsplan, beträffande otraditionella spaningsmetoder för att skaffa bevis mot huvudmännen i narkotikahandeln. Vi noterar med tillfredsställelse att utvecklingen av sådana metoder skall följas bl. a. för att tillse att berättigad hänsyn tas till rättssäkerheten.

Vad gäller lagstiftning och rättstillämpning måste vi dock konstatera, att ministerrådet anser, att det knappast är realistiskt att tro att lagstiftning och praxis skall bli likartad i Norden. Detta avviker från yrkandet i *rekommendation nr 14/1982*. Eftersom denna rekommendation nu avskrivs, vill jag kort erinra om dess innehåll.

Denna rekommendation togs med stor majoritet. Personligen anser jag att den representerar ett stort steg framåt i Nordiska rådets arbete mot narkotika. Den intar sin plats bland de framåtsyftande beslut vi vidtagit, där tonvikten lades vid förebyggande insatser, förbättrade vårdinsatser samt attitydpåverkan. Forskningens och utbildningens roll betonades.

Vi konstaterade, att narkotikamissbruket och narkotikasmugglingen var internationell till sin natur. Norden måste betraktas som en gemensam narkotikamarknad. Problemen kunde därför inte bekämpas med framgång av de nordiska länderna vart och ett för sig. Samordnade och koordinerade åtgärder borde vidtagas.

Ett gemensamt mål för de nordiska länderna måste vara att inte någon form för narkotika som inte var medicinskt betingad accepterades. Utifrån denna målsättning måste kampen mot narkotikan bedrivas.

Utskottets majoritet ansåg att narkotikalanterna måste tillämpas konsekvent och med stränghet i samtliga nordiska länder. All olaga narkotikahandling måste beivras. I de nordiska länderna borde man se lika strängt på försäljning, innehav och användning av alla narkotiska ämnen. Om en likartad tillämpning av lagstiftningen på narkotikaområdet ej sker, dras missbrukarna till det mest tillåtande landet. Med undantag för rättstillämpningen – en fråga som jag återkommer till i samband med frågesvaret – innebär det nu aktuella ministerrådsförslaget att vår rekommendation från 1982 i väsentlig grad uppfyllts.

Det är tillfredsställande att ministerrådet uppmärksammar skolans avgörande betydelse som ett område där information och kunskaper om missbruk och dess konsekvenser kan bibringas ungdomen. Ett samarbete med kulturavtalets organ kan härvid behöva övervägas. Detta kunde t. ex. vara en uppgift för det samarbetsorgan som bereder nordiskt samarbete inom skolområdet. Utskottet vill särskilt understryka vad som sägs om samverkan med frivilliga organisationer och föräldragrupper. I synnerhet folkrörelserna skulle kunna ge en värdefull medverkan.

Inom området behandling och rehabilitering vill utskottet särskilt understryka betydelsen av att nationella erfarenheter av olika behandlingsmetoder utväxlas och att man söker identifiera vilka metoder som passar bäst för olika grupper av missbrukare. Det finns flera olika behandlingsfilosofier och -skolor i Norden, och ett idé- och erfarenhetsutbyte skulle vara fruktbarande.

Vad slutligen gäller det internationella samarbetet konstaterar utskottet med beklagande, att de nordiska länderna enligt ministerrådsförslaget endast "i någon grad" har kunnat samordna sina ståndpunkter i internationella möten. Utskottet vill därför starkt understryka vikten av att de nordiska länderna samordnar sin politik inom internationella organ och att denna del av arbetet ges hög prioritet.

Enligt social- och miljöutskottet innehåller förslaget till handlingsplan många värdefulla konkreta insatser som har förutsättningar att medverka till en förbättring av narkotikasituationen. Dess genomslagskraft i opinionen skulle emellertid vinna på en mer uttalad poli-

tisk viljeinriktning, t. ex. formulerad som en allmän deklaration i inledningen.

Fru president! Med vad jag har anfört får jag yrka bifall till utskottets förslag.

Margrete Auken: Fru præsident! Hr. Rune Gustavsson var udvalgets talsmand, men så vidt jeg kunne høre, gjorde han ikke opmærksom på, at i forbindelse med den afskrivning af det tidligere medlemsforslag, som der i udvalget er enighed om at foretage, er der ikke tale om, at den uenighed, som der blev givet udtryk for i forslaget, er fjernet, og jeg havde egentlig sat pris på, om det lige var blevet meldt, at her talte Rune Gustavsson på egne vegne.

Dette blot for at ingen herinde skal tro, at vi i Danmark går ind for f. eks. 18 års fængsel. Den konflikt ligger der stadig væk, men nu er vi kommet videre. Jeg siger bare dette, for at vi kan komme fri af det som vi har skændtes med hinanden om i så mange år på sessionerne.

Rune Gustavsson: Fru president! Vad jag har sagt här finns i utskottets betänkande. Även Margrete Auken står för det uttalandet i utskottet. Att jag sedan inte nämnde reservationen 1982 berodde på att jag utgick från att Margrete Auken själv skulle ta upp den.

Statsrådet **Gertrud Sigurdson:** Fru president! Narkotikasituationen i världen har aldrig varit så allvarlig som den är i dag. Detta framkom bl. a. vid FN:s narkotikakommissionens möte i Wien i förra månaden, som den finske ministern redan har berört. Såväl produktion som missbruk av narkotika går upp dramatiskt. Särskilt allvarlig är situationen i Sydamerika, där kokainproduktionen har ökat kraftigt.

Även i våra nordiska länder är läget allvarligt, men kanske inte lika alarmerande som i andra delar av världen. Detta får dock inte innebära att vi minskar våra ansträngningar att stoppa narkotikan. Tvärtom. Många människor får utstå ett stort lidande för det missbruk vi har. Vi vet också att problemen snabbt kan bli större. Tillgången på narkotika kan öka och nya preparat, som kokain, kan få stor spridning.

För att vi skall få en effektiv narkotikabe-

kämpning i Norden måste vi ha ett nära och fortlöpande samarbete mellan våra länder.

Norden utgör i stor utsträckning en gemensam narkotikamarknad. Om vi skall kunna förhindra att narkotikan kommer in i Norden måste vi samarbeta. Likartade förutsättningar gör att erfarenheter av att förebygga, vårda och rehabilitera i stor utsträckning kan överföras mellan våra länder.

Det förslag till handlingsplan mot narkotika som Nordiska rådet nu skall behandla innebär för det första en vidareutveckling av det konkreta samarbete som förekommer redan i dag för att begränsa tillgången på narkotika. Bland annat skall frågan om tekniska hjälpmedel och samarbetsrutiner inom polis- och tullområdet ägnas särskild uppmärksamhet, liksom s. k. okonventionella arbetsmetoder och utbildning och fortbildning av personal. Vägarna för införsel och distribution av narkotika skall vidare kartläggas. Man skall också undersöka möjligheterna att bygga ut systemet med placering av nordiska poliser och tulltjänstemän som narkotikasambandsmän i andra länder. Fortsatta diskussioner skall äga rum om lagstiftning och rättspraxis. Samarbetet skall intensifieras vad gäller läkemedelskontrollen.

För det andra innebär planen att det allmänna utbytet av erfarenheter på olika områden intensifieras. Samarbetet skall vidareutvecklas inom informationsområdet och inom skolans område. Särskilda samarbetsprojekt skall initieras som syftar till att nå ungdomar i riskzonen och utveckla metoder inom vårdområdet. Frågan om narkotikamissbrukare inom kriminalvården skall ägnas särskild uppmärksamhet. Vidare kommer utbytet av personal som i sitt arbete kommer i kontakt med narkotikamissbrukare att utvecklas.

Planen innebär för det tredje att det nordiska forskningssamarbetet stärks. Nordiska nämnden för alkohol- och narkotikaforskning skall i sitt arbete uppmärksamma fyra områden, nämligen narkotikapolitiken, narkotikamissbrukets omfattning och utveckling, vårdsystemet och behandlingsmetoderna.

För det fjärde innebär planen att de nordiska länderna i högre grad skall samordna sina insatser i olika multilaterala organ. En sådan samordning har sedan flera år förekommit i FN. De nordiska länderna har vid flera tillfällen agerat gemensamt och kommer att göra

det för att öka FN:s engagemang i narkotikafrågan.

Rune Gustavsson hänvisade till de uttalanden som gjordes vid ministermötet i februari 1982. Han glömde att det också var ett ministermöte i februari 1984. De uttalanden som gjordes vid dessa ministermöten ligger naturligtvis fast, men handlingsplanen skall ses som ett sätt att konkretisera de allmänna uttalandena.

Fru president! Det nordiska samarbetet inom narkotikaområdet har utvecklats i en positiv riktning. Det är med glädje jag kan konstatera att det nu finns starka stämningar för att ytterligare stärka vårt nordiska samarbete på detta område.

Vi måste på alla sätt gemensamt tränga tillbaka narkotikan från våra länder. Vår målsättning är ett narkotikafritt Norden. Genom handlingsprogrammet får vi ett mer målinriktat och konkret samarbete – ett samarbete på olika nivåer som innebär att vi förhoppningsvis kommer ett steg närmare den målsättning som vi har antagit.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde votering medelst voteringsapparat beträffande utskottets förslag till rekommendation.

För rekommendationen röstade:

Arne Andersson, Lennart Andersson, Margrete Auken, Stefán Benediktsson, Dorte Bennedsen, Gunnar Berge, Kaj Bärlund, Bjarne Mørk Eidem, Mikko Elo, Lahja Exner, Kirsti Kolle Grøndahl, Eidiur Guðnason, Rune Gustavsson, Carl I. Hagen, Guðrún Helgadóttir, Elsi Hetemäki-Olander, Per-Olof Håkansson, Karl-Erik Häll, Tytti Isohookana-Asunmaa, Olof Jansson, Jens Peter Jensen, Tyra Johansson, Bertil Jonasson, Elver Jonsson, Arvo Kempainen, Sakari Knuuttila, Finn Kristensen, Erkki Liikanen, Paavo Lipponen, Grethe Lundblad, Astrid Murberg Martinsen, Helge Adam Møller, Gunnar Nilsson, Hans Nyhage, Per Petersson, Oddrunn Pettersen, Páll Pétursson, Tuulikki Petäjaniemi, Kaj Poulsen, Heikki Riihijärvi, Gunvor Schnitler, Pétur Sigurðsson, Otto Steenholdt, Jens Steffensen, Pär Stenbäck, Ingrid Sundberg, Jógvan Sundstein, Ilkka Suominen, Sten Svensson, Karin Söder, Bernhardt Tastesen, Friðjón Þórðar-

son, Pirkko Turpeinen, Lars Werner, Bengt Wiklund och Marjatta Väänänen.

Frånvarande var:

Esko Aho, Jo Benkow, Gro Harlem Brundtland, Johan Buttedahl, Ólafur G. Einarsson, Arne Gadd, Lilli Gyldenkilde, Flemming Hansen, Guttorm Hansen, Ivar Hansen, Karen Thurøe Hansen, Margit Hansen-Krone, Karen Højte Jensen, Anker Jørgensen, Ilkka Kanerva, Hannu Kempainen, Preben Lange, Peter Muurman, Bente Moustén Nielsen, Aase Olesen, Sture Palm, Erlendur Patursson, Robert Pedersen, Jan Petersen, Håkon Randal, Reulf Steen, Petter Thomassen, Hans Olav Tungesvik, Pekka Tuominen, Ole Gabriel Ueland och Odd With.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 56 röster.

6

A 683/s: Medlemsförslag om harmonisering av miljöskyddslagstiftningen i Norden

Social- och miljöutskottet hade föreslagit, att Nordiska rådet i anledning av medlemsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att genom en parlamentariskt förankrad kommitté utreda möjligheterna för en mer omfattande harmonisering av de nordiska ländernas lagstiftning på miljöskyddsområdet.

Bärlund (social- och miljöutskottets talesman): Fru president! Såsom det i medlemsförslaget framhålles är de nordiska länderna bland annat genom Helsingfors-avtalet förpliktade att eftersträva harmonisering av sina miljöskyddsregler i syfte att uppnå största möjliga överensstämmelse i fråga om normer och riktlinjer för utsläpp och föroreningar, användning av miljögifter och andra störningar av miljön. Ett exempel härpå är när de nordiska länderna inom ramen för ECE-konventionen om långväga gränsöverskridande luftföroreningar tog ett initiativ till ett avtal om minskning av svavelutsläppen som ett

första steg med minst 30% till 1993 jämfört med 1980.

I förarbetena till den nordiska miljöskyddskonventionen påpekades att miljöskyddsstandarden var förhållandevis lika i de nordiska länderna och att ländernas nationella miljöskyddslagstiftning i väsentliga avseenden var utformad som en koncessionslagstiftning, enligt vilken en fabrik eller annan inrättning som kunde medföra miljöstörning inte fick anläggas eller användas utan tillstånd av domstol eller administrativ myndighet. Enligt social- och miljöutskottets uppfattning kunde man i en nordisk konvention ge vissa riktlinjer för hur detta harmoniseringsarbete skulle bedrivas. Länderna kunde påtaga sig att följa bestämda normer i sitt fortsatta lagstiftningsarbete.

En samordning av de nordiska reglerna skulle tjäna som en förebild i strävandena på internationellt plan att få till stånd så långtgående ansvarstagande som möjligt på miljövärdsområdet och ett stöd för hävdande av nordiska ståndpunkter i sådana sammanhang. I det här sammanhanget kan man understryka två särskilda utgångspunkter för det fortsatta arbetet. För det första, utgångspunkten för en harmonisering bör enligt utskottets uppfattning inte vara att finna en "minsta gemensamma nämnare" utan rikt-punkten bör vara de bestämmelser som går längst i miljöskyddshänseende. För det andra, social- och miljöutskottet anser att en harmonisering av regelsystemen skulle ha ett stort värde också för att åstadkomma likartade konkurrensförutsättningar i Norden och därmed bidra till utvecklingen av Norden som hemmamarknad.

För att sådan översyn av miljöskyddslagstiftningen i Norden skall drivas med tillräcklig kraft och inte bara få karaktären av teknisk översyn av vissa detaljregler vill social- och miljöutskottet förorda att detta arbete företas i en kommitté under ledning av en parlamentarikergrupp med representanter för vart och ett av de nordiska länderna.

Fru president! Med det här vill jag yrka bifall till social- och miljöutskottets förslag.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde votering medelst voteringsapparat beträffande utskottets förslag till rekommendation.

För rekommendationen röstade:

Arne Andersson, Lennart Andersson, Margrete Auken, Dorte Bennedsen, Gunnar Berge, Johan Buttedahl, Kaj Bärlund, Bjarne Mørk Eidem, Mikko Elo, Lahja Exner, Arne Gadd, Kirsti Kolle Grøndahl, Eidiur Guðnason, Carl I. Hagen, Guðrún Helgadóttir, Elsi Hetemäki-Olander, Per-Olof Håkansson, Karl-Erik Häll, Tytti Isohookana-Asunmaa, Olof Jansson, Tyra Johansson, Bertil Jonasson, Elver Jonsson, Ilkka Kanerva, Arvo Kempainen, Sakari Knuuttila, Finn Kristensen, Erkki Liikanen, Paavo Lipponen, Grethe Lundblad, Astrid Murberg Martinsen, Helge Adam Møller, Gunnar Nilsson, Hans Nyhage, Sture Palm, Per Petersson, Oddrunn Pettersen, Tuulikki Petäjaniemi, Kaj Poulsen, Heikki Riihijärvi, Gunvor Schnitler, Pétur Sigurðsson, Otto Steenholdt, Pär Stenbäck, Ingrid Sundberg, Jógvan Sundstein, Ilkka Suominen, Sten Svensson, Karin Söder, Friðjón Þórðarson, Pirkko Turpeinen, Ole Gabriel Ueland, Lars Werner och Bengt Wiklund.

Frånvarande var:

Esko Aho, Stefán Benediktsson, Jo Benkow, Gro Harlem Brundtland, Ólafur G. Einarsson, Rune Gustavsson, Lilli Gyldenkilde, Flemming Hansen, Guttorm Hansen, Ivar Hansen, Karen Thurøe Hansen, Margit Hansen-Krone, Jens Peter Jensen, Karen Højte Jensen, Anker Jørgensen, Hannu Kempainen, Preben Lange, Peter Muurman, Bente Moustén Nielsen, Aase Olesen, Erlendur Patursson, Robert Pedersen, Jan Petersen, Páll Pétursson, Hákon Randal, Reulf Steen, Jens Steffensen, Bernhardt Tastesen, Petter Thomassen, Hans Olav Tungesvik, Pekka Tuominen, Odd With och Marjatta Väänänen.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 54 röster.

7

A 695/s: Medlemsförslag om minskande av rollbundenhet inom utbildning och yrkesval

Social- och miljöutskottet hade föreslagit, att Nordiska rådet i anledning av medlemsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att genomföra åtgärder för att minska rollbundenheten inom utbildning och yrkesval i de nordiska länderna.

Margrete Auken (social- och miljöutskottets talesman): Fru præsident! Otte medlemmer af den finske delegation, der dækker alle fire nordiske partigrupper, har fremsat medlemsforslag om, at Nordisk Ministerråd skal udvikle og fremme foranstaltninger, der kan nedbryde de traditionelle grænser i pigers og drenges valg af uddannelse og erhverv.

Forslagsstillerne har henvist til, at uddannelser og erhverv i alle nordiske lande tydeligt opdeles i enten kvinde- eller mandsdominerede områder, og til en uddannelsesstruktur, der ofte understøtter eksisterende opdelinger i arbejdslivet og i praksis modvirker de unges adgang til at vælge deres fremtidige erhverv ud fra individuelle anlæg og interesser.

Forslagsstillerne vil også have, at man søger at fremme et bredere uddannelses- og erhvervsvalg for piger og drenge på anden måde end ved kønskvotering.

Forslaget har været genstand for en omfattende remittering. I alt 37 instanser har udtalt sig, deriblandt arbejdsmarkedsorganisationerne og en række af de politiske partiers kvindeorganisationer i Danmark, Finland og Sverige.

Samtlige remissinstanser støtter medlemsforslagets hensigt.

Social- og miljøudvalget er enig i mange remissinstansers påpegning af nødvendigheden af, at der gøres en indsats langt tidligere end ved børnenes start i grundskolen, under hensyn til at holdninger i stor udstrækning grundlægges på et tidligt tidspunkt i vor tilværelse.

Kønsrolle- og ligestillingsspørgsmål må indgå i den obligatoriske grund- og videreuddannelse for lærere. Udvalget er ligesom flere af remissinstanserne opmærksomt på, at piger i højere grad vælger almindelige gymnasielinjer, mens drengene vælger de erhvervsforberedende linjer, og vi peger på, at undervisningsmaterialet må vurderes ud fra ønsket om at opnå en mere jævn fordeling til de forskellige linjer.

Udvalget tilslutter sig især en af remissin-

stansernes påpegning af at drengenes erhvervsvalg er lige så bundne, om ikke mere end pigernes. Det glemmes meget tit, at umodenhed i mindst lige så høj grad præger erhvervsvalget hos drenge.

Hvad angår spørgsmålet om kønskvotering, er der i udvalget forskellige opfattelser, men udvalget vil ikke modsætte sig en vis kvotering, og vi finder, at positiv særbehandling – i den udstrækning det er muligt – kan anvendes for begge køn på grundlag af erfaringerne fra forskellige fag, hvor det ene køn er tydeligt underrepræsenteret.

Det er gennem undervisnings- og oplysningsarbejde, vi har mulighed for at ændre den traditionelle bundethed til kønsrollerne. Udvalget lægger stor vægt på informationsvirksomhed over for de voksne, på uddannelsesprogrammer og praktik for kvinder i traditionelle job og på udgivelse af nordiske publikationer med tanker og ideer til påvirkning af den offentlige opinion i spørgsmål vedrørende ligestillings- og erhvervsvalg, som vi finder er centrale socialpolitiske spørgsmål.

Idet jeg i øvrigt henviser til udvalgets betænkning, skal jeg hermed på udvalgets vegne henstille, at Nordisk Råd i anledning af medlemsforslaget vedtager den rekommandation til Nordisk Ministerråd, som social- og miljøudvalget enstemmigt har foreslået.

Sedan diskussionen forklarats avslutad skedde votering medelst voteringsapparat betræffande utskottets förslag till rekommendation.

För rekommendationen röstade:

Arne Andersson, Lennart Andersson, Margrete Auken, Stefán Benediktsson, Dorte Bennedsen, Gunnar Berge, Johan Buttedahl, Kaj Bärlund, Bjarne Mørk Eidem, Ólafur G. Einarsson, Mikko Elo, Lahja Exner, Arne Gadd, Kirsti Kolle Grøndahl, Eidur Guðnason, Guðrún Helgadóttir, Elsi Hetemäki-Olander, Per-Olof Håkansson, Karl-Erik Häll, Tytti Isohookana-Asunmaa, Olof Jansson, Jens Peter Jensen, Tyra Johansson, Bertil Jonasson, Elver Jonsson, Ilkka Kanerva, Arvo Kempainen, Sakari Knuuttila, Finn Kristensen, Erkki Liikanen, Paavo Lipponen, Grethe Lundblad, Astrid Murberg Martinsen, Gunnar Nilsson, Hans Nyhage, Sture Palm, Per Petersson, Oddrunn Petter-

sen, Tuulikki Petäjaniemi, Kaj Poulsen, Gunvor Schnitler, Pétur Sigurðsson, Reiuulf Steen, Otto Steenholdt, Pär Stenbäck, Ingrid Sundberg, Jógvan Sundstein, Ilkka Suominen, Sten Svensson, Karin Söder, Pirkko Turpeinen, Ole Gabriel Ueland, Lars Werner och Bengt Wiklund.

Mot rekommendationen röstade Carl I. Hagen och Heikki Riihijärvi.

Helge Adam Møller *avstod från att rösta.*

Frånvarande var:

Esko Aho, Jo Benkow, Gro Harlem Brundtland, Rune Gustavsson, Lilli Gyldenkilde, Flemming Hansen, Guttorm Hansen, Ivar Hansen, Karen Thurøe Hansen, Margit Hansen-Krone, Karen Højte Jensen, Anker Jørgensen, Hannu Kemppainen, Preben Lange, Peter Muurman, Bente Moustén Nielsen, Aase Olesen, Erlendur Patursson, Robert Pedersen, Jan Petersen, Páll Pétursson, Håkon Randal, Jens Steffensen, Bernhardt Tastesen, Petter Thomassen, Friðjón Þórðarson, Hans Olav Tungesvik, Pekka Tuominen, Odd With och Marjatta Väänänen.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 54 röster mot 2. 1 medlem avstod från att rösta.

8

C 13/s: Berättelser på social- och miljöutskottets verksamhetsområde 1983

Social- och miljöutskottet hade föreslagit, att Nordiska rådet måtte lägga berättelserna till handlingarna.

Utskottets förslag bifölls.

9

E 1: Fråga till Nordiska ministerrådet angående effektiviserandet av det praktiska nordiska samarbetet vid oljekatastrofer¹

Bärlund: Fru president! Vad ämnar Nordiska ministerrådet göra för att effektivera det praktiska nordiska samarbetet vid oljeka-

tastrofer för att hindra en upprepning av misstagen i samband med Eirakatastrofen?

Minister Christian Christensen: Fru præsident! På oliebekæmpelsesområdet har det internationale samarbejde stor betydning. De nordiske lande har truffet overenskomster om gensidig hjælp i forbindelse med oliekatastrofer på havene. Grundstenen i det nordiske samarbejde på dette område er Københavnsaftalen fra 1971. For at samarbejdet skal kunne fungere effektivt i en akut situation, holdes regelmæssige møder inden for rammerne af overenskomsterne.

Landene har sammen udviklet og opnået aftaler om rutiner for rapportering af udslip og om operativt samvirke ved bekæmpelse af olieforurening. Den planlægning af fælles operationer, som er udarbejdet, prøves gennem øvelser. Samarbejdet indebærer også, at man udveksler erfaringer om bekæmpelse af forurening af havene, og at man får oplysninger om forskningsresultater i andre lande.

Vid oliebekæmpelsen i forbindelse med "Eiras" grundstødning den 31. august sidste år i Kvarken blev Københavnsaftalen anvendt. Erfaringerne fra dette ulykkestilfælde er blevet vurderet af de svenske og finske myndigheder, og vil også blive taget op inden for Københavnsaftalen. Ved det seneste møde inden for denne aftale besluttedes det at iværksætte et konkret forsknings- og udviklingssamarbejde for at få frem mere effektive bekæmpelsesmetoder til søs.

Der er sikkert behov for, at Ministerrådet fortsat følger udviklingen på havforureningsområdet og tager initiativer på sådanne områder, som aftaler ikke dækker, eller hvor andre hensyn taler for, at opgaverne løses gennem nordisk samarbejde.

Jeg kan i denne forbindelse oplyse, at Ministerrådet for nylig har taget initiativ til et øget nordisk samarbejde og koordinering mellem de nordiske lande inden for Oslo-, Paris- og London-konventionerne.

Bärlund: Fru president! Jag tycker att ministerrådets svar är allmänt välvilligt, och jag vill tacka för det, men dessvärre är det föga konkret. Vi vet ju att erfarenheterna från Eira-katastrofen, varvid bl.a. 2000 fåglar

¹ Frågan tryckt s. 2376.

dog, och andra tillbud visade på många praktiska problem. Vi borde få en situation, så småningom, där Norden så att säga blir en hemmamarknad också i oljebekämpningssituationer. Bekämpningsutrustningen borde placeras så att den från helhetens synpunkt ligger bäst till, exempelvis i Eira-fallet var så inte situationen. Den nyaste teknologin borde tas i bruk och förbättringar borde uppmuntras genom att de nordiska länderna tillsammans deltar i satsningarna, också via de nationella budgeterna.

I praktiska bekämpningssituationer har man stött på problem exempelvis i fråga om tillstånd för gränsöverskridning. Aterigen är Eira-fallet ett exempel. Här kommer jag på nytt in på "Norden som oljebekämpningsmarknad". Vidare har man haft problem med att snabbt utse en gemensam ledning för oljebekämpningsarbetet på ort och ställe, vilket varit ägnat att minska effekten i arbetet. Vidare frågar man sig om de nordiska myndigheterna tillräckligt förberett sig på gemensamma bekämpningsinsatser i svåra väderleksförhållanden. I sådana fall, som igen i Eira-fallet, är tiden särskilt knapp och om man missar i början, så blir resultaten ofta mycket besvärliga.

Jag beklagar mot den här bakgrunden att ministerrådets svar är så obestämt och litet konkret, om också, som jag sade, i princip välvilligt. Finns det inte på regeringshåll någon stark vilja att driva på i arbetet eller är det bara som vanligt i oljebekämpningen: när vi inte har några olyckor på gång så är intresset på politisk nivå förstrött. Jag vill gärna ha ministerrådets svar på de här synpunkterna.

För Finlands del får vi antagligen ett svar på frågan vid behandlingen av statsbudgeten för 1986, men man kan ytterligare fråga sig vad ministerrådet konkret har för tankar.

Minister Christian Christensen: Fru president! Jeg skal kort minde om mine udtalelser om de aftaler, hvorefter sådan noget behandles, specielt Københavsaftalen, som netop behandlede den ulykke deroppe. Derunder sagde jeg, at det har ført til, at man har besluttet at iværksætte et konkret forsknings- og udviklingsarbejde netop for at få mere effektive bekæmpelsesmetoder til søs. Det er et klart tilsagn.

For det andet gjorde jeg opmærksom på, at der sikkert er behov for, at Ministerrådet kan tage initiativer ud over konventionsområdet. Det er netop på baggrund af denne ulykke. Dermed vil jeg igen sige, at synspunktet vil indgå i det videre arbejde, og vi er stærkt pådrivende.

Per-Olof Håkansson: Fru president! Jag tog med mycket stort intresse del av frågan och följde givetvis också svaret. Jag finner dock en samstämmighet mellan frågan och svaret vilken jag något måste kommentera. Bägge går ut från en i och för sig självklar målsättning, att man måste ta upp och bortföra all utspild olja. Men om det är någonstans där teorin och verkligheten skiljer sig är det just vad gäller oljebekämpningen. Jag tror att många av de problem som förekommer har att göra med de förväntningar som vi skapar omkring resultaten av en oljebekämpningsorganisation. Jag skulle därför vilja att man något nyanserade den bild som man ger av vad man vill åstadkomma med oljebekämpningsorganisationen. Verkligheten visar att teorin är en sak, praktiskt arbete något helt annat.

Låt mig också kommentera ett par saker i frågan. Det står där att utrustningen kom först i efterhand ut till olycksplatsen. Det är klart att det ligger en kritik i detta. Men fundera igenom vad man egentligen begär genom att formulera sig på det här sättet! Inte är det väl så att vi ständigt skall ha all utrustning på plats kring fartyg som kan komma till skada? Detta är en typ av nyansering som man måste göra.

Med skrivbordsoperationer kan man vidare alltid åstadkomma lugnt, fint väder utan sjöhävning, och radiokommunikationerna fungerar alldeles perfekt. Men olyckorna sker ju oftast inte under sådana förhållanden. Därför är det nödvändigt att man ser till den faktiska situationen på en skadeplats. Det är mot den bakgrunden mycket bra att ministerrådet tar initiativ till fortsatta övningar och faktiskt genomför sådana, för det är därigenom som man kan åstadkomma förbättringar.

Jag skulle därför vilja be att ministerrådets talesman medverkar till att nyansera den bild som man försöker sprida av sådana övningar och klart säger ifrån att det är fråga om något av brandkårsoperationer. Ingen kritiserar ju

brandkåren för att det sker en skada, men mycken kritik drabbar de många som arbetar med oljebekämpning därför att de inte får bort all olja, och det är i de flesta fall en praktisk omöjlighet.

Bärlund: Fru president! Jag är glad över att vi har kommit in på de konkreta väsentligheterna i den här problematiken. Jag tror också att man skall akta sig för att kritisera vissa människor för problem som har att skaffa med den organisatoriska beredskapen, brist på utrustning och brist på tillräckligt god teknologi. Det som jag ville säga i fråga om den här utrustningens placering är det att t. ex. i läget mellan Finland och Sverige borde man kunna bestämma sig för att utrustning placeras längs kusterna så att hela området är täckt oberoende av på vilken sida, i vilket land den här utrustningen finns. Utrustningen borde kunna användas lika effektivt och man borde kunna komma till ett smidigt system med gränsöverskridningar, oberoende av på vilken sida olyckan eventuellt sker och oberoende av på vilken sida utrustningen finns. Det här tycker jag är idealmålsättningen, som också ministerrådet kunde ha som utgångspunkt i sitt fortsatta arbete.

Diskussionen förklarades härefter avslutad.

10

E 3: Fråga till Nordiska ministerrådet angående regelsamling om nordiska medborgares rättigheter i annat nordiskt land¹

Marjatta Väänänen: Vilka åtgärder ämnar Nordiska ministerrådet vidtaga för att få till stånd en samling, "Codex Nordicus", om nordiska medborgares rättigheter i ett annat nordiskt land och tänker ministerrådet få denna samling till stånd?

Statsrådet **Lundkvist:** Fru president! Ministerrådet anser att en kartläggning av nordiska medborgares rättigheter vid bosättning och vistelse i annat nordiskt land är en cen-

tral och viktig fråga. Det initiativ som Nordiska rådet tagit har stort ideologiskt värde för det nordiska samarbetet och praktisk betydelse för den som vistas eller bor i annat nordiskt land.

När vi på ministerrådssidan analyserat hur uppgiften bör angripas har vi upptäckt att den var mer komplicerad än vi trodde från början. Det har tagit tid att bl. a. utarbeta en lämplig och realistisk modell för arbetet.

Samarbetsministrarna tog i december förra året ställning till ett förslag om en preliminär ram för utredningsarbetet. Därefter har en expertgrupp tillsatts samt nationella utredare och en nordisk samordnare engagerats. Utredningsgruppen har redan sammanträtt två gånger i år. Så sent som i förra veckan fastställdes utredningsplanen.

De nationella kartläggningarna måste göras utifrån en enhetlig mall, så att resultaten kan jämföras. I sommar kommer de preliminära nationella rapporterna att föreligga. Därefter skall dessa sammanställas i en gemensam nordisk rapport.

Det blir som synes ett hårt uppdrivet utredningstempo, men vi räknar med att resultatet av arbetet skall kunna föreläggas Nordiska rådet till sessionen år 1986. Vi kommer då att ha en översikt över nuläget och ett underlag för fortsatt reformverksamhet. Denna har till syfte att uppnå den jämställdhet för nordiska medborgare vid vistelse i de andra nordiska länderna i de avseenden som har kommit att betecknas med begreppet "Nordiskt medborgarskap".

Marjatta Väänänen: Fru president! Jag tackar minister Lundkvist för hans svar. Jag är glad över att samarbetsministrarna äntligen har satt fart på saken. Jag förutsätter att en vacker inbunden bok med Codex Nordicus väntar på vårt arbetsbord i sessionssalen i Köpenhamn nästa år.

Statsrådet **Lundkvist:** Fru president! Jag hoppas att jag inte gör Marjatta Väänänen besviken om jag konstaterar, att vad vi nu får fram är ett underlag av vilket vi kan få en uppfattning om nuläget. Det skall vara ett

¹ Frågan tryckt s. 2378.

underlag för den reformverksamhet som vi skall bedriva för att komma fram till vad vi skall kunna redovisa för de nordiska medborgarna, "en vacker bok", som Marjatta Väänänen nyss uttryckte det, vilken vi skulle kunna ge den samlade rubriken "Nordiskt medborgarskap." Vi skall bedriva detta utredningsarbete så snabbt som det över huvud taget är möjligt. Vi skall ha resultatet av detta utredningsarbete, som nu måste bedrivas, klart för redovisning till nästa session.

Statsrådet **Anita Gradin**: Fru president! Jag vill föra fram några kompletterande tankar i anslutning till denna fråga, eftersom tusen och åter tusen nordbor möter problem i vardagen när de flyttar mellan våra länder. Därför blir den hinderkatalog som nu arbetas fram av stor praktisk betydelse. Jag har känt behov av att ge en liten orientering om läget och en tidsplan. Det ser ut som om vi skulle kunna ge en redovisning till sessionen 1986, en genomgång av 15–20 lagområden som kan ligga till grund för såväl politikerns som tjänstemäns arbete. Denna slutrapport från expertgruppen kan komma att bli en obehövlig läsning för många av oss, och den kommer sannolikt att innebära långtgående krav på att avvikelserna mellan och inom våra länder undanröjs.

När vi nu gör en ingående analys av nordbornas rättigheter i Norden är det naturligt att vi också ser över samarbetet på migrationsrådet både vad gäller de innehållsmässiga prioriteringarna och verksamhetsformerna.

Det nordiska samarbetet kring migrationsfrågor är av relativt gammalt datum. Samarbetet har främst gällt frågor som varit förknippade med flyttningar inom ramen för den gemensamma nordiska arbetsmarknaden. Men nordisk samverkan i migrationsfrågor har även, under decennierna, förekommit i internationella fora – inom Förenta nationernas olika organ, OECD och Europarådet. Under 1970-talet har det också vuxit fram ett samarbete kring exempelvis rösträttsfrågor och migrationsforskning.

I ministerrådets berättelse redogörs för bakgrunden till den översyn av migrations-samarbetet som gjordes under förra året av en särskilt tillsatt ad hoc-grupp. Jag delar ad

hoc-gruppens uppfattning att migrationsfrågorna bör ges ökad uppmärksamhet.

När vi diskuterar nordiskt medborgarskap så gör vi det inte utifrån juridiska utgångspunkter, utan från praktiska, vardagliga nordiska samarbetsskäl. När det gäller medborgarskap i den juridiska bemärkelsen har vi en fast tradition inom Norden att tillsammans utveckla våra länders medborgarskapslagstiftning, att nå största möjliga likställighet.

Jag skulle nu vilja lägga ett vidare perspektiv på medborgarskapsfrågan.

Jag menar att vi, utifrån vår nordiska tradition, måste ta upp en diskussion om invandrarpolitik och medborgarskapsfrågor utifrån ett europeiskt perspektiv. Vi måste konstatera att de gällande reglerna för medborgarskap är mycket restriktiva när det gäller dubbla medborgarskap.

Samtidigt ökar antalet dubbla medborgarskap kraftigt, och det beror dels på att antalet naturaliseringar ökat i flera västeuropeiska länder, dels på att barn numera kan följa moderns medborgarskap.

Just nu pågår inom Europarådet – i en arbetsgrupp där Sverige är representerat – ett arbete med att kartlägga problemen kring dubbla medborgarskap. Vid ett möte i Stockholm i höstas informerades vi berörda danska, norska och finska departement om det arbetet. Mycket skulle vara vunnet om vi i de nordiska länderna kunde utveckla en samlad syn till grund för ett gemensamt uppträdande i Europarådet.

Det här är en svår uppgift som kräver en långvarig process.

Det vore självfallet en styrka om vi nordbor kunde driva de här frågorna tillsammans på den europeiska arenan.

Marjatta Väänänen: Fru president! Det går ju att utvidga arbetet på det sätt som ministern skildrar här, men jag förväntar mig först och främst att ni får den ursprungliga Codex Nordicus till stånd.

Diskussionen förklarades härefter avslutad.

11

E5: Fråga till Danmarks regering angående oljeborrningar utanför östra Grönland och deras miljömässiga konsekvenser¹

Guðrun Helgadóttir: Fru præsident! Jeg har stillet forespørgsel til Danmarks regering om olieboringerne i Østgrønland og deres miljømæssige konsekvenser.

Den lyder sådan:

1) Er der foretaget alsidige konsekvensanalyser af de forestående aktiviteter på land, vand og hav ved Jameson Land og Scoresby Sund mht. plante- og dyreliv, forurening samt miljøforstyrrelse i almindelighed? I bekræftende fald ønskes oplyst, hvornår, af hvem og hvor disse konsekvensanalyser er tilgængelige.

2) Er der foretaget specielle konsekvensanalyser for de pågældende forestående aktiviteter mht. forskellige former for utilsigtet forurening, alt fra mindre olieudslip fra borer og tankskibe til rent "blow-out" og tankskibsforlis? I bekræftende fald ønskes ligeledes oplyst, hvornår og af hvem disse konsekvensanalyser er blevet foretaget, og hvor de er tilgængelige. Hvis nogle sådanne konsekvensanalyser ikke foreligger, ønskes oplyst, om de vil blive foretaget, og hvornår de da vil foreligge og være tilgængelige.

3) Vil Danmarks regering og Grønlands landsstyre foranledige, at alle relevante oplysninger i denne sag automatisk stilles til de islandske myndigheders rådighed som et første skridt til at etablere det forureningsberedskab, som omtales i art. 199 i FN's Havretskonvention?

Minister Høyem: Fru præsident! I anledning af Guðrún Helgadóttirs spørgsmål kan jeg oplyse, at Jameson Land-koncessionen, som blev meddelt den 6. december 1984, alene omfatter landområder jeg gentager de tre ord: alene omfatter landområder.

For de første 6 år af koncessionsperioden planlægges udført seismiske undersøgelser og fra 1987/88 et mindre antal efterforskningsboringer.

Transport af materiel og forsyninger til og fra Jameson Land-området i efterforskningsfasen vil blive foretaget med skib inden for den helt almindelige besejlingsperiode på Grønlands østkyst. Denne besejling vil blive foretaget med isforstærkede skibe og med mandskab, som har erfaring med sejlad i isfyldte farvande. Den vil i øvrigt være af samme karakter og foregå på samme måde som anden hidtidig besejling af Grønlands østkyst.

Der er ikke på nuværende tidspunkt taget stilling til en eventuel transport af kulbrinter fra Jameson Land-området. Sådant transport bliver naturligvis kun aktuel, hvis efterforskningen giver så positive resultater, at produktion kan iværksættes, og i givet fald vil det tidligst kunne finde sted i 2. halvdel af 1990'erne.

Koncessionshaverens aktiviteter reguleres og myndighedsbehandles på samme måde som andre aktiviteter vedrørende det, vi kalder ikke-levende ressourcer i Grønland, det vil sige behandles af råstofforvaltningen for Grønland med bistand i teknisk, biologisk og geologisk henseende af direktoraterne Grønlands tekniske Organisation, Grønlands Fiskeri- og Miljøundersøgelser og Grønlands Geologiske Undersøgelser.

Denne regulering og myndighedsbehandling i råstofforvaltningens regie omfatter bl.a. miljømæssige og sikkerhedsmæssige, men også andre hensyn i forbindelse med aktiviteterne.

Sideløbende med koncessionsforhandlingerne er der i 1982–84 i råstofforvaltningens regie udført en række baggrundsundersøgelser i Jameson Land-området.

Disse undersøgelser har været koncentreret om forholdene på land i Jameson Land med henblik på at danne grundlag for reguleringen og myndighedsbehandlingen af de seismiske undersøgelser og efterforskningsboringer i Jameson Land-området.

Undersøgelser af forholdene i de tilgrænsende havområder er samtidig påbegyndt i begrænset omfang og vil blive fortsat og gradvis udvidet i løbet af efterforskningsperioden.

Grønlands tekniske Organisations undersøgelser af jordtemperatur- og klimaforhold, geotekniske undersøgelser samt rekognoscering for kørselsruter ved tung vinterkørsel i området.

¹ Frågan tryckt s. 2382.

Grønlands Fiskeri- og Miljøundersøgelser undersøgelse i området har i 1984 omfattet vegetations- og snedækkeundersøgelser samt undersøgelser vedrørende moskusokser og fugle, det er især gæs og havpattedyr.

Som resultat heraf foreligger der et antal rapporter, udarbejdet af GTO og GFM, og yderligere rapporter er under udarbejdelse. Disse rapporter er offentligt tilgængelige og kan naturligvis stilles til rådighed for de islandske myndigheder samt for interesserede organisationer, enkeltpersoner m.v. Alle, der retter henvendelse til råstofforvaltningen, vil kunne få disse rapporter.

Hensigten med de nævnte baggrundsundersøgelser har været at sikre det offentlige en grundlæggende baggrundsviden om Jameson Land-området med hensyn til fysiske og biologiske forhold.

Undersøgelserarbejdet skal derfor videreføres i de kommende år, bl. a. finansieret af en del af de afgifter, som i henhold til koncessionen betales af koncessionshaveren i efterforskningsfasen.

Disse undersøgelser skal udføres inden for rammerne af et af råstofforvaltningen tidligere udarbejdet baggrundsundersøgelserprogram. Dette undersøgelsesprogram, som blev udarbejdet i januar 1983 i forbindelse med koncessionsforhandlingerne, er i øjeblikket under revision og opdatering.

Som jeg har nævnt, foretages der af råstofforvaltningen en regulering og myndighedsbehandling af koncessionshaverens planer, i første omgang vedrørende seismiske undersøgelser og etablering af en forsyningsbase.

Ved råstofforvaltningens godkendelse af planer om seismiske undersøgelser m. m. vil det indgå som et vilkår, at der af koncessionshaveren udarbejdes beredskabsplaner for mulige ulykkes- og faresituationer. Disse beredskabsplaner skal så godkendes af råstofforvaltningen.

På baggrund af det, jeg nu har sagt, kan jeg om de 3 konkrete spørgsmål sige:

1. Med hensyn til det første spørgsmål om undersøgelser vedrørende biologiske og fysiske forhold i Jameson Land-området og tilgrænsende havområder har jeg været udføreligt inde på det i svaret.

2. Om det andet spørgsmål kan jeg sige, at der på nuværende tidspunkt er udarbejdet konsekvensanalyser, som der blev spurgt

om, vedrørende de forskellige forhold, der nævnes i spørgsmålet, men dette vil indgå i de beredskabsplaner, som koncessionshaveren skal udarbejde vedrørende aktiviteter i senere faser.

3. Jeg kan endelig for det tredje sige, at Danmarks regering og Grønlands landsstyre vil foranledige alle relevante oplysninger stillet til de islandske myndigheders rådighed, og vi vil i øvrigt medvirke til et samarbejde om vurdering og løsning af de spørgsmål i forbindelse med aktiviteterne, som berører islandske forhold og interesser.

Jeg har kun i denne besvarelse kunnet redegøre i store træk for det hidtidige arbejde med bl. a. miljømæssige spørgsmål i forbindelse med Jameson Land-aktiviteterne. Derfor har jeg samtidig sørget for, at der er udarbejdet et fyldigere notat om emnet, og det vil være til rådighed for alle interesserede. Hovedpointen er altså de undersøgelser efter olie i Jameson Land af on-shore, altså på land.

Guðrún Helgadóttir: Fru præsident! Jeg takker ministeren for svaret, som jeg på mange måder synes er yderst acceptabelt og indebærer ret vigtige oplysninger for os islændinge, der som bekendt desværre ikke har et specielt miljøministerium.

Jeg vil ikke her gentage min begrundelse, den fremgår af spørgsmålet. Jeg har stillet forespørgslen for det første for at få konkrete fakta på bordet. For det andet vil jeg med denne forespørgsel forsøge at få fastslået en vis standard i behandlingen af miljø- og resourcesager, det være sig nationalt eller internordisk.

Det må i dag regnes for en selvfølge, at indgreb i ressourcer og naturmiljø kun må ske efter alsidige forudgående konsekvensanalyser, og specielle konsekvensanalyser alt efter aktiviteterne art, som er offentligt tilgængelige. Andet er fuldstændig uansvarligt.

Ministerens svar gør os nu roligere. Tilbage er alligevel den fare, som trafik af isbrydende supertankere med eventuel olie kan være for miljøet i de arktiske områder, men det glæder mig, at ministeren vil have god forbindelse med islandske myndigheder angående den sag, for det er helt klart, at den islandske regering ikke har fulgt meget med i

denne sag, men nu tror jeg, den virkelig har fået meget fyldestgørende oplysninger, og det vil jeg takke for.

At grønlændernes fangererhverv bør beskyttes kan vi ikke understrege ofte nok, så her har vi fælles interesser.

Minister Høyem: Det glæder mig, at nogle misforståelser er ryddet af vejen, men jeg bliver nødt til, for at der ikke skal danne sig myter, at sige, at der altså ikke er truffet beslutning om olieudvinding i Grønland. Derfor har der heller ikke på noget tidspunkt i de beslutninger, der er taget nu, været tale om, at isbrydende tankskibe skal sejle dér.

Diskussionen förklarades härefter avslutad.

12

E9: Fråga till Nordiska ministerrådet angående färdtjänstservice för handikappade¹

Rune Gustavsson: Fru president! Min fråga är följande: Vad är skälet till att ingenting gjorts med anledning av rekommendation nr 12/1982 angående färdtjänstservice för handikappade, och vilka åtgärder avser ministerrådet att vidta för att genomföra en sådan färdtjänstservice?

Ministeri Puhakka: Rouva presidentti! Kuten suosituista n:o 12/82 koskevasta ilmoituksesta käy ilmi, vaihtelee vammaisten kuljetuspalvelua koskevien järjestelyjen kehitysvaihe paljon eri Pohjoismaissa. Kehittynyt kansallinen vammaisten kuljetuspalvelu on eräänä perustavaa laatua olevana edellytyksenä yhtenäisen pohjoismaisen järjestelmän kehittämislle. Eri Pohjoismaiden järjestelmiin vaikuttaminen kysymyksissä, jotka koskevat eri maiden sosiaalisten etuuksien laajuutta, ei sen sijaan kuulu ministerineuvoston toiminnan piiriin. Ministerineuvosto tulee kuitenkin toimimaan siten, että eri pohjoismaat kehittäessään kansallisia kuljetuspalveluja suunnittelevat toimintansa niin, ettei vaikeuteta yhteispohjoismaisten

kuljetuspalveluiden kehittämistä. Tuntuu myös luonnolliselta, että pohjoismaista sosiaaliturvasopimusta tulevaisuudessa tarkastettaessa tarkemmin valotetaan myös vammaisten kuljetuspalveluita.

Minister Puhakkas anförande i svensk översättning: Fru president! Såsom det av meddelandet om rekommendation nr 12/1982 framgår, har arrangemangen beträffande färdtjänsten för de handikappade mycket olika utvecklingsskeden i olika nordiska länder. En utvecklad nationell färdtjänst för de handikappade utgör en grundläggande förutsättning för att man skall kunna utveckla ett enhetligt nordiskt system. Inflytande på systemen i olika nordiska länder i frågor beträffande omfattningen av de olika ländernas sociala förmåner hör däremot inte till ministerrådets verksamhet. Ministerrådet kommer likväl att förfara så, att de olika nordiska länderna, då de utvecklar sina nationella färdtjänster, planerar sin verksamhet så, att man inte försvårar utvecklandet av de samnordiska färdtjänsterna. Det förefaller också naturligt, att man vid en framtida revidering av den nordiska sociala trygghetskonventionen närmare belyser även färdtjänsterna för de handikappade.

Rune Gustavsson: Fru president! Jag tackar för svaret.

Det här aktuella medlemsförslaget väcktes i samband med det internationella handikappåret 1981. Det fick i stort sett positiva svar från remissinstanserna, och det gav anledning till att social- och miljöutskottet tillstyrkte förslaget. Det var tre punkter som man ansåg att ministerrådet borde arbeta för.

Jag har begävat med två svar. Jag fick i går kväll ett skriftligt svar som jag tyckte inte var så positivt utan litet motsägelsefullt. Sedan har jag i dag fått en nytt svar som jag tycker är litet svagare. Statsrådet säger att ministerrådet kommer att verka för att de enskilda länderna vid utbyggnad av den nationella färdtjänsten planerar verksamheten så att man inte försvårar en utveckling. I det svar jag fick i går sades det att man skulle medverka till att *underlätta* färdtjänstutvecklingen, och det tycker jag man bör göra.

Med en av de punkter som fanns i med-

¹ Frågan tryckt s. 2387.

lemsförslaget kan vi i stort sett vara tillfredsställda, men vad beträffar två av de punkter som fanns i medlemsförslaget har egentligen ingenting gjorts. Det förvånar mig att ministerrådet såväl 1983 som 1984 och 1985 har avgivit identiskt likalydande meddelanden om rekommendationen. Den här frågan ligger inte inom ministerrådets ram, enligt svaret. Jag anser dock att ministerrådet genom förhandlingar och diskussioner bör påverka och åstadkomma ett resultat. Jag hoppas att ministerrådet under innevarande år medverkar till att man kan följa upp de övriga två punkterna i medlemsförslaget så att vi får en litet mer positiv skrivning om att det har åstadkommits resultat när ministerrådet nästa år skall lämna sitt besked i frågan.

Ministeri Puhakka: Rouva presidentti! On tietenkkin syytä todeta se, että vammaisten kuljetuspalveluiden kehittämiseksi tulee jokaisessa maassa työskennellä hyvinkin voimakkaasti, mutta pohjoismaisesti asian hoitaminen edellyttää ensinnäkin sitä, että on kansallisesti ratkaistu, miten vammaisten kuljetuspalvelu rakennetaan. Tässä yhteydessä on syytä todeta, että kun esim. Suomessa olemme tätä kysymystä pohtineet, niin meillä on turvauduttu osittain kansanterveysjärjestelmän myötä järjestettyihin kuljetuspalveluihin, osittain vuokra-autojen, siis taksien, kautta järjestettyihin kuljetuspalveluihin, erityisesti invaliditakseilla, ja näiden kustannuksia yhteiskunta korvaa osittain sairausvakuutusjärjestelmän kautta ja osittain suoran valtion tuen avulla. Mutta jotta yhteispuhjoismainen vammaisten kuljetusjärjestelmä voitaisiin rakentaa, niin se mielestäni edellyttää juuri sitä, että kansallisesti on kuljetusjärjestelmät saatettu toimiviksi. Näin ollen ministerineuvosto voi tässä asiassa vain toivoa kultakin Pohjoismaalta aktiviteettia siihen suuntaan, että kuljetuspalvelujen osalta saavutetaan se taso, jota Pohjoismaiden neuvosto on päätösvaltaisuuudessaan toivonut.

Minister Puhakkas anförande i svensk översättning: Fru president! Det är förstas skäl att konstatera, att man i varje land bör arbeta mycket intensivt för utvecklande av de handikappades färdtjänster, men för att man skall kunna sköta ärendet på nordiskt

plan, förutsätts i främsta rummet, att man på nationellt plan avgjort, hur man ordnar en färdservice för de handikappade. I detta sammanhang är det skäl att konstatera, att då vi dryftat denna fråga, har man hos oss anlitat dels sådana färdtjänster som organiserats i anslutning till folkhälsosystemet, dels de genom hyrbilar, alltså taxibilar, speciellt invalidtaxibilar, arrangerade färdtjänsterna, och omkostnaderna för dessa ersätter samhället dels genom sjukförsäkringssystemet och dels genom statens direkta stöd. Men för att man skall kunna bygga upp ett samordiskt färdsystem för de handikappade, förutsätter detta enligt min uppfattning just det, att man på nationellt plan fått färdsystemen fungerande. Sålunda kan ministerrådet i detta ärende bara hoppas, att varje nordiskt land visar aktivitet i den riktningen att man för färdtjänsternas vidkommande uppnår den nivå som Nordiska rådet i dess beslutförhet önskat.

Rune Gustavsson: Fru president! Jag delar uppfattningen att varje land bör arbeta för att höja nivån så att vi kan få en ännu bättre service för de handikappade.

Den första punkten gäller att Nordiska rådet har rekommenderat ministerrådet att i samarbete med berörda kommunala organ verka för en samordning av principerna för färdtjänsten. Den andra punkten gäller en utredning av möjligheterna att etablera en internordisk färdtjänstservice med särskilt beaktande av behoven i gränstrakterna. Det tycker jag är viktigt.

Diskussionen förklarades härefter avslutad.

13

E 13: Fråga till Nordiska ministerrådet angående organiserat samarbete mellan Nordiska unionen för arbetsledare, tekniska funktionärer och andra chefer (NAU) och Nordiska ministerrådet samt Nordiska akademikerrådet (NAR) och Nordiska ministerrådet¹

Stenbäck: Vilka åtgärder ämnar Nordiska ministerrådet vidtaga för att etablera ett or-

¹ *Frågan tryckt s. 2392.*

ganiserat samarbete mellan Nordiska unionen för arbetsledare, tekniska funktionärer och andra chefer (NAU) och Nordiska ministerrådet samt mellan Nordiska akademikerrådet (NAR) och Nordiska ministerrådet?

Minister Alexander Stefánsson: Fru præsident! Som antydet af spørgeren gav Ministerrådet allerede på forrige session en redegørelse for, hvorledes man på forskellig vis har inddraget arbejdsmarkedets parter i det nordiske samarbejde.

Jeg skal derfor blot tage mit udgangspunkt i, hvad Ministerrådet dengang svarede Pär Stenbäck med hensyn til Nordiska Akademikerrådet, NAR. Vi sagde, at Ministerrådet ville bede de berørte embedsmandskomiteer undersøge, hvorledes NAR på en hensigtsmæssig måde kan deltage i det nordiske samarbejde i Ministerrådets regie.

Hr. Pär Stenbäck spørger nu igen, hvorledes Ministerrådet vil etablere et organiseret samarbejde med henholdsvis Nordiska unionen för arbetsledare, tekniska funktionärer och andra chefer, kaldet NAU og NAR.

Lad mig allerførst – som en generel bemærkning – nævne, at det fremgår af ministerrådsforlaget om arbejdsformerne i det nordiske samarbejde, at Ministerrådet bl. a. vil "videreudbygge den aktive, men forholdsvis frie, kontakt med de nordiske arbejdstager- og arbejdsgiverorganisationer". Det betyder, at man, uden at dette skal antage mere bundne former, ønsker at tage de nævnte grupperinger med på råd, hvor dette er hensigtsmæssigt og relevant.

Lad mig dernæst – som noget konkret – tilføje, at Ministerrådets sekretariat i slutningen af november 1984 besvarede en henvendelse fra NAU om opnåelse af officiel status. Man svarede da bl. a., at det var tanken at lade NAU sammen med andre opføre som mulig høringsinstans, men i øvrigt at overlade det til de enkelte Ministerråd/embedsmandskomiteer at træffe konkret høringsbeslutning.

Det skal endelig anføres, at spørgsmålet har været behandlet i såvel embedsmandskomiteen for arbejdsmiljøspørgsmål som inden for Nordiska Arbetsmarknadsutskottet,

NAUT. Ved revisionen i 1984 af samarbejdsprogrammet på arbejdsmiljøområdet blev eksempelvis NAR taget med som høringsinstans. Der er herudover enighed om, at såvel NAR som NAU ligeledes bør deltage i nordiske seminarer og symposier, der falder inden for deres område.

Stenbäck: Fru president! Det här svaret andas, kan man säga, litet irritation över att jag återkommer till samma tema som senaste år, nämligen frågan om det Nordiska akademikerrådets ställning som remissinstans och över huvudtaget som en fullvärdig instans när det gäller att behandla arbetsmarknadsfrågor och liknande frågor där fackliga organisationer kan anses ha kompetens. Nu har man återkommit, som jag säger i motiveringen, för att mig veterligen inte så mycket har skett i frågan. Jag vet att den här frågan tycks förorsaka en viss spänning inom ministerrådet och obeslutsamhet om huru man skall förhålla sig till de två andra fackliga organisationerna, NAU och NAR.

Jag ser det i ljuset också av det faktum, att en Nordisk facklig samarbetsorganisation har en stark ställning i ministerrådssammanhang och också i Nordiska rådssammanhang, nämligen i Nordens fackliga samorganisation (NFS). Skall jag tolka detta svar från ministerrådets sida som om det innebär, att NAU och NAR kommer att få samma ställning som remissinstans som NFS i ministerrådssammanhang och att de kommer att respekteras som en facklig nordisk samarbetsorganisation? Detta är kontentan av mitt spørgsmål detta år liksom föregående år.

Minister Alexander Stefánsson: Fru præsident! Det nordiske samarbejde på arbejdsmarkedsområdet er udviklet over en meget lang årrække. I dette samarbejde er der etableret et fast og konstruktivt samarbejds mønster mellem de nordiske organer på forskellige niveauer, med nordiske faglige samorganisationer, de nordiske arbejdsgiverforeninger og de nordiske industriforbund.

Dette samarbejds mønster vil i sagens natur ikke blive ændret ved at ændre organisationen. I voksende omfang inddrages de som

remisinstans på olika samarbetsområden. Det ligger således i svaret, att NAU och NAR samman med andra organisationer och instanser i det vidare nordiska samarbete vil bli inddraget som remisinstans i relevanta frågor. Alla synpunkter, som afgives med remisbehandling, ingår efter en afvejning i det opfølgende arbejde, som remisrunden giver anledning til. Dette sker i voksende omfang og bidrager til en kvalificering af det nordiske samarbejde.

Ministerrådet vil tage spørgsmålet op på sit næste møde til fortsat overvejelse.

Diskussionen forklarades herefter avslutad.

Anker Jørgensen overtog herefter ledningen av förhandlingarna.

14

E 16: Fråga till Nordiska ministerrådet angående uppmärksamhet vid missbruket av psykiatri i Norden¹

Pirkko Turpeinen: Min fråga är följande: Vilka åtgärder ämnar ministerrådet vidta för att ändra den psykiatriska vårdens karaktär från sådan vård, som förolämpar människorättigheter och människans infödda rättskänsla och som anpassar människor till ojämlikheter, till sådan vård, som hjälper människor till en mänsklig tillväxt, mänskligare rättigheter och till den verkliga demokratis praxis?

Statsrådet **Gertrud Sigurdson:** Herr president! Det är enligt min mening riktigt att den psykiatriska vården i våra länder under en längre tid varit en tillbakasatt del av sjukvårdssystemen. Alltför länge har vården inriktats på den tunga institutionsvården trots att man numera vet att många psykiska sjukdomstillstånd behandlas bäst i öppna vårdformer där den sjukes kontakter med samhällslivet inte bryts sönder och patienten inte passiviseras i ett konstgjort institutionsliv. Inte minst har utvecklingen av nya och bättre läkemedel lett till att även svårt sjuka numera

kan behandlas i öppen vård. Det sker också en glädjande och relativt snabb utveckling mot öppnare vårdformer i våra länder. Stor vikt har också lagts vid att avdramatisera frågor kring psykisk ohälsa och demokratisering av vården.

Fru Turpeinen är själv psykiater. Det är därför särskilt förvånande att från henne höra sådana generaliserande anklagelser mot den psykiatriska vården i Norden som att den "förolämpar människorättigheter och människans infödda rättskänsla" m. m. Utvecklingen av psykiatrisk vårdformer och av den psykiatriska vetenskapen sker naturligtvis främst bland psykiaterna själva och jag vet att mycket händer på detta område. Här liksom på andra områden finns olika skolor med delvis olika inriktning. Från regeringarnas sida utgår vi emellertid ifrån att de som arbetar inom psykiatri utövar sin verksamhet med yttersta respekt för de grundläggande mänskliga rättigheterna.

En annan sak är att även om de nordiska samhällena i ett större internationellt perspektiv är mycket bra samhällen för människorna att leva i är de inte perfekta. Psykiatri liksom den somatiska vården får ägna sin kraft åt sjukdomar som i ett bättre fungerande samhälle hade kunnat förebyggas. Det är min övertygelse att vi kommit en bit på vägen på detta område i Norden och vi tänker fortsätta detta arbete.

I Norge har regeringen tillsatt en kommitté som har till uppgift att lägga fram förslag till en ny lag om den psykiska hälsovården.

Jag kan för svensk del nämna att en statlig kommitté nyligen till mig har avgivit ett förslag till ny psykiatrilagstiftning. Förslaget präglas i hög grad av de tankar som Pirkko Turpeinen har givit uttryck för – minskning av den traditionella vården i institutioner till förmån för insatser i den sjukes hemmiljö samt respekt för patienterna och för deras självbestämmanderätt och integritet. Förslaget bereds för närvarande i det svenska regeringskansliet.

Pirkko Turpeinen: Herr president! Ärade minister har granskat frågan såsom ett inre problem i psykiatri och såsom en fråga som ansluter sig till utvecklandet av vården. Emellertid är det kulturen som alltid har be-

¹ Frågan tryckt s. 2397.

stämt vad som är sjukt och vad som är sunt i ett samhälle. Psykiatrin har fungerat såsom förverkligare av dess uppfattningar först i sista hand.

I min fråga försöker jag framföra att vår nuvarande kulturs värden är sådana, att känsloarmod och undertryckande av annan människa anses som ett uttrycksmedel för framgång och hälsa. En människa som har känslor och inlevelseförmåga hamnar ofta i en övermäktig situation under trycket av de värden som är dominerande i Norden. En individ, som har känslor och inlevelseförmåga, ifrågasätter rådande subordinationsförhållanden, men samhällets tryck kan lätt bryta ned hans eller hennes strävan till ett annorlunda umgänge.

En finsk läkare skickades mot sin vilja till sinnessjukhus när hon började undersöka olägenheterna som förorsakats hennes patienter av industrianläggningar i omgivningen. Man försöker stämpla personer som är obekväma för samhället och rentav driva dem till sinnessplittring. I läkarutlåtandet angående denna läkare konstaterades, att hon hade olika värderingar än den läkare som skrivit utlåtandet, varav det slöts att hon var paranoiker.

Även i Finland har en kommitté för mentalvård, vars medlem jag var, för ett år sedan kommit med sitt betänkande. På nationellt plan har jag framfört samma målsättningar som nu på Nordiska rådets plan. Jag anser, att åtgärder på nationellt plan inte är tillräckliga, och därför väntar jag mig, att ministerrådet med det snaraste kunde främja undersökning av missbruk av psykiatrin och möjligheter att avskaffa denna företeelse.

Minister Björkstrand: Herr president! Jag vill kort konstatera att det fall som Pirkko Turpeinen hänvisade till refererades i en ensidig belysning.

Diskussionen förklarades härefter avslutad.

15

E 20: Fråga till Norges regering angående kommersiell valfangst¹

Margrete Auken: Hr. præsident! Jeg vil spørge den norske regering, om den kan oplyse, om Norge, som et af verdens rigeste, højest teknologisk udviklede lande, stadig har intentioner om at ligestille sin kommercielle hvalfangst med fangst, der drives af urbefolkninger, for på den måde at omgå den internationale hvalfangstkommissions besluttede stop for al kommerciel hvalfangst fra og med 1986?

Statsråd Haugstvedt: La meg først få presisere at det fra norsk side ikke har vært frem satt noe forslag om at den norske hvalfangsten skal likestilles med den fangst som drives av urbefolkninger. Utgangspunktet for spørsmålet som representanten Auken har stilt, er derfor forkjørt.

Det vi fra norsk side har gjort, er å påpeke at den norske fangsten av småhval på en rekke punkter skiller seg fra det vi vanligvis oppfatter med begreppet "kommerciell hvalfangst", og samtidig har den særtrekk som ligger nærmere en del av den fangst som drives av såkalte urbefolkninger, og som er unntatt fra Hvalfangstkommissjonens moratorium for kommersiell fangst. Dette gjelder både med hensyn til fangstmetodene som benyttes, og de sosiale og økonomiske livsvilkår for dem som driver denne fangst.

Fra norsk side har vi på denne bakgrunn også hatt samtaler med myndighetene i enkelte av de øvrige av Hvalfangstkommissjonens medlemsland, og her har vi redegjort for den norske småhvalfangstens særtrekk med små fartøyer drevet av fiskere bosatt i de ytterste kystdistrikter. Vi har gjennom disse samtaler møtt betydelig forståelse for at den norske fangsten er annerledes enn det man vanligvis oppfatter som kommersiell fangst.

Norges prinsipielle holdning når det gjelder forvaltningen av hvalressursene, er imidlertid fortsatt den at ressurser som det er biologisk forsvarlig å beskatte, også bør bli gjenstand for slik beskatning. I den sammenheng ser vi

¹ *Frågan tryckt s. 2405.*

ingen prinsipiell forskjell mellom hval og de øvrige av havets levende ressurser.

Dette har også vært utgangspunktet for vår reservasjon mot Hvalfangstkommisjonens moratorievedtak, som ikke er vitenskapelig begrunnet eller tar hensyn til de forskjeller som eksisterer mellom de forskjellige hvalarter og bestander.

Man er selvfølgelig fra norsk side fullt oppmerksom på at visse hvalbestander i dag er sterkt desimert. Ikke minst gjelder dette grønlandshvalen, som i ly av amerikansk fangst fra urbefolkninger i Alaska synes å være alvorlig truet.

Når det gjelder fredning og bevaring av ressursene, synes jeg det er grunn til å minne om at Norge var blant de første land som tok til orde for fangstbegrensninger og fredningstiltak. Norge har også lojalt fulgt alle de vitenskapelig begrunnede frednings- og reguleringstiltak som har vært iverksatt av Hvalfangstkommisjonen. Dette er forhold som dessverre ofte blir glemt i den kampanje som visse grupperinger i senere år har forsøkt å rette mot den beskjedne norske småhvalfangsten.

I grunngivelsen til spørsmålet hevdes det at eksporten av hvalkjøtt til Japan i 1983 steg med over 50 pst. Det er for så vidt riktig, men jeg vil samtidig nevne at tallene for 1984 viser at eksporten til Japan sank med 64 pst, og eksporten av hvalkjøtt som sådan utgjorde for 1984 10 pst. av norsk produksjon.

Hvis det er denne lille eksporten som skal være å oppfatte som noe avgjørende kriterium for hvorvidt den norske småhvalfangsten er "kommersiell", ser ikke jeg for mitt vedkommende bort fra at vi kan vurdere denne lille eksporten på nytt.

Margrete Auken: Hr. præsident! Da vi sidste år på sessionen både fra Guðrún Helgadóttir og for den sags skyld også fra Hanna Kvanmo fik uttrykt bestyrtelse over, at Norge vil sammenligne sig med Grønland, vil jeg nu gå ind på nogle af de konkrete ting, for der er meget konkret mærkværdigt i det, der er blevet sagt.

Statsråd Haugstvedt har ret i, at Norge endnu ikke har fremlagt sine planer, men der er jo meget, der tyder på – jeg synes også det svar, jeg her har fået – at Norge vil gøre det

og vil benytte sig af den forvirring, som meget let kommer til at opstå på næste års IWC-møde i England, som er det sidste møde, inden moratoriet træder i kraft, og hvor mange prøver på at finde kompromiser, og således fremlægge planerne.

Det påstås i statsrådets svar, at Norges kommercielle kysthvalfangst af vågehvaler ligger nærmere den fangst, der drives af de såkaldte urbefolkninger. Der nævnes både fangstmetoder og – måske pinligst nok – sociale og økonomiske forhold. Ifølge Norges egen anerkendte havforsker Aage Jønsgård hedder det, jeg citerer:

"Den norske småhvalfangst startede i slutningen af 1920 hovedsagelig rettet mod vågehvalen."

Det er altså en meget ung tradition, og for bare 50 år siden ville man ikke ofre så meget som en kold harpun på vågehvalen. Det ville man først, efter at man systematisk og efter størrelse havde bragt de fleste af de store hvalarter på randen af udryddelse både ved Antarktis og i Nordatlanten.

Hvad de sociale og økonomiske forhold angår, er det værd at bemærke følgende:

1) Hvalfangst er først og fremmest sæsonarbejde.

2) En stor del af forarbejdningen af hvalkødet på land udføres – altså i stor udstrækning, ikke helt – men i stor udstrækning af halvvoxsne skolebørn, som skal tjene nogle lomme penge i sommerferien. Og det har jeg fået undersøgt. Ministeren behøver ikke at sidde og se rystet ud. Det er checket oppe fra Norge.

3) En meget stor del af de forarbejdningsanlæg, der ligger langs kysten er andelskøbe i Norges største fiskerieksporthold, det multinationale Frionor.

Jeg håber, ministeren hørte det.

De fleste andre hvalfangstlande såsom Japan, Brasilien, Peru, Chile og Island kan med lige så stor og flere af dem med større ret påstå, at deres kysthvalfangst ligger meget tæt på urbefolkningernes. I Peru og Brasilien har land- og kystbefolkningen en levestandard på et absolut minimum og i mange tilfælde under eksistensminimum, og dér er befolkningerne langt mere afhængige.

Hvis det lykkes Norge at finde flertal for en omdefinering, og det er en omdefinering, af den norske vågehvalfangst, vil det helt klart

åbne for de øvrige ovennævnte hvalfangst-lande, og så vil moratoriet være fuldstændig virkningsløst.

De lande, der har været positive over for Norge i denne sammenhæng, er jo også disse lande. Det var karakteristisk. Jeg kunne høre det i svaret. Det bliver ikke nævnt, hvem det er, så man bare har sådan en fornemmelse af, at det er sådan den almindelige stemning.

Jeg kan fortælle, at meget stærke IWC-medlemslande som Tyskland, Holland, Frankrig og England – det er et af de steder, hvor England er god her – på et arbejdsgruppemøde om IWCs fremtid, som blev holdt i februar i England, tog meget skarpt afstand fra de norske planer om en omdefinering.

Så siges det, at moratoriet ikke er videnskabeligt begrundet. Det er kun norske og japanske videnskabsmænd, der har den opfattelse.

Det er delvis rigtigt, når det fra Norges side påstås, at der ikke var konkrete anbefalinger om fredning af den nordøstatlantiske vågehvalbestand, hvorpå Norge driver sin fangst, da moratoriet blev vedtaget. Bagefter gik man i gang med at undersøge den norske hvalfangst, og da faldt, hr. Haugstvedt, kvoten med to tredjedel, og det var en enstemmig indstilling. Det viser sig, at også norske videnskabsmænd bekræfter det.

I næste omgang må jeg så tage fat på spørgsmålet om den kommercielle udnyttelse og handelen med det, for den er også meget, meget på randen af sandheden af det, der er blevet sagt.

Statsråd Haugstvedt: Hr. president! Jeg er klar over at tiden er begrenset. Man skulle hatt atskillig tid for å oppklare alle de misforståelser som Margrete Auken her forsøker å skape om norsk hvalfangst.

Det jeg gjerne vil understreke, er at Norge ikke i noen sammenheng akter å utnytte noen form for forvirring i noen av de organer hvor Norge deltar. Enten det gjelder internasjonale eller andre organer, er ikke det en metode som vi fra norsk side ønsker å bruke. Den norske småhvalfangsten er slik jeg har beskrevet den, uansett hva representanten Margrete Auken måtte si i den sammenheng.

Margrete Auken: Den fangst begyndte først i 1920, og den skal nu omdefineres, hvis det forslag, som jeg forstår hr. Haugstvedt ville fremsætte, bliver fremsat.

Og så lige den dér med eksporten. Norges eksport af vågehvalkød til Japan steg jævnt gennem syvtitallet og toppede i 1983. Da udgjorde den totalt 54 pct. Så kom den voldsomme nedskæring på to tredjedele. En af de få gange, hvor de norske forskere ikke har ligget i top, når der skulle stemmes i den videnskabelige komité, var der enstemmighed, og så faldt den så voldsomt. Derfra stammer de 10 pct. Ellers skulle man jo eksportere det hele til Japan. Så der er en klar sammenhæng i, at eksporten til Japan er blevet 10 pct., det er ikke, fordi man bare er på aftrapning. Det er fordi hvalerne ikke er der mere, og fordi Norge selv har været med til at definere den ned på den lave kvota.

Mørk Eidem: President! Det undrer meg at fru Auken er så voldsomt opptatt av å rive livsgrunlaget bort fra enkelte små nordnorske kystsamfunn. Det vises til at Norge er rikt, og det er riktig. En del av denne rikdom er vårt bosettingsmønster. 4 mill. mennesker spredt over et område som er så stort at fru Auken har vanskelig for å forstå det. En annen del av rikdommen skyldes at over 100 000 mennesker har flyttet fra Nord-Norge etter krigen til mer sentrale steder i landet, for der å tilby sin arbeidskraft når det var etterspørsel, og fra et Nord-Norge som på det tidspunkt hadde befolkningsøkning.

Nå er imidlertid situasjonen den at folketallet i Nord-Norge går ned, og den største nedgang har vi i de ytterste samfunn, der fiske og fangst er det folk lever av. I tillegg topper de nordnorske fylker arbeidsledighetsstatistikken i Norge, og arbeidsledigheten der oppe er nå 7 pst. Og går vi til de områder det her snakkes om, er ledigheten over 10 pst. I dag er derfor spørsmålet: Hvor lenge klarer disse områdene å bestå? Situasjonen for flere er slik at fortsetter befolkningsnedgangen ytterligere, vil samfunnene bli fraflyttet.

Det må derfor kunne bes om at fru Auken forstår at norsk hvalfangst i dag drives på en måte og fra samfunn som er i ytterste fare. Da syns jeg det er sterk kost at en person som er valgt for å ta seg av mennesker, i den grad

synes å glemme dette. Jeg vil derfor innstendig be Margrete Auken om å godta det svar statsråd Haugstvedt har gitt, og ikke fortsette sitt arbeid, som vil kunne ha som resultat at utkantsamfunn i Nord-Norge blir fraflyttet. Vi har allerede noen få. En spasertur i disse er ikke den mest behagelige opplevelse, og jeg vil – jeg hadde nær sagt – med alle midler slåss mot at det skal bli flere slike samfunn. I denne kampen trengs støtte, ikke spørsmål på hver sesjon som er med på å gjøre en ytterst vanskelig situasjon for dem det gjelder, enda vanskeligere. Tør jeg be om forståelse for dette fra fru Aukens side?

Margrete Auken: I kampen for at opretholde livsgrunlaget for de små samfund er jeg enig med Bjarne Mørk Eidem, men jevnlig nedlægges der langt større ting end dette her, uden at nogen løfter et øjenbryn, og uden at der overhovedet har været tid til at gøre noget som helst for at lave om på det.

At lukke den norske hvalfangst svarer til at lukke en mindre fiskefabrik. Det er hårdt for dem, det går ud over, men det er marginalt, og det er forfærdeligt, at Norge ikke har været i stand til at gå ind og hjælpe til, at man kunne udvide fiskeproduktionen på en måde deroppe, som det kunne lade sig gøre.

Og så vil jeg sige til Bjarne Mørk Eidem: nej, jeg vil ikke holde op. Jeg har samme moral i mit arbejde derhjemme, som jeg har her, og der er ikke tale om, at jeg vil acceptere et svar fra statsråden, der er sådan på kant med sandheden. Det ville være helt i strid med min måde at arbejde på.

Statsråd Haugstvedt: Dette er min 13. sesjon i Nordisk Råd. Det er første gang at noen har bestridt min integritet og sagt at det jeg har uttalt, er på kanten av sannheten. Det som jeg har sagt her i dag, er den hele og fulle sannhet i disse spørsmål.

Diskussionen förklarades härefter avslutad.

16

E 21: Fråga till Norges regering angående förorening från titandioxidindustri¹

Margrete Auken: Hr. præsident! Jeg skal spørge den norske regering, om den vil følge den vesttyske og den hollandske regering og stoppe forureningen fra norsk titandioxidindustri senest i 1989.

Statsråd Rakel Surlien: Titandioksydbedriften Kronos Titan A/S i Fredrikstad fikk utslippstillatelse i 1974 tilsvarende en årlig produksjon på 25 000 tonn titandioksyd. Teknologi for rensing av utslippene, som består av fast avfall og sterk syre, forelå ikke på dette tidspunktet. Statens forurensningstilsyn tok derfor forbehold i utslippstillatelsen om senere pålegg om rensing, og satte for øvrig vilkår om årlige fondsavsetninger til dette formålet.

Det gjenvinningsanlegget for avfallssyren som er utprøvd og nå vil bli bygd ved søsterbedriften i Nordenham i Vest-Tyskland, innebærer at de tekniske forutsetningene for fullrensing av avfallssyremengden nå foreligger. Statens forurensningstilsyn har på denne bakgrunn tatt opp med Kronos Titan spørsmålet om fullrensing også ved bedriften i Fredrikstad. Bedriften fikk pålegg om innen 10. desember i fjor å legge fram alle relevante opplysninger om et tilsvarende renseanlegg ved den norske bedriften. Disse opplysningene vurderes nå av Statens forurensningstilsyn.

Norsk institutt for vannforskning har nylig avsluttet en omfattende basisundersøkelse av sjøområdet rundt Glommas utløp. Det er nå i ferd med å kartlegge hvilke virkninger utslippene fra Kronos Titan har på forurensningssituasjonen i dette sjøområdet.

Med dette som grunnlag tar Statens forurensningstilsyn i løpet av sommeren i år sikte på å avgjøre hvilke rensekrav som skal pålegges Kronos Titan i Fredrikstad. En sammenlikning med de tiltakene som vil bli iverksatt i Vest-Tyskland, er det naturlig nok for tidlig for meg å ta stilling til. Jeg vil imidlertid legge til at krav som blir stilt til titandioksydindustrien ellers i Europa, selvsagt vil være

¹ Frågan tryckt s. 2407.

svært viktige momenter som norske miljøvernmyndigheter vil legge vekt på i denne saken.

Margrete Auken: Hr. præsident! Jeg takker for svaret. Pariskonventionen behandler landbaseret forurening via en konvention, der i 1984 havde 10 års jubilæum. Ved åbningen af jubilæumsmødet i juli 1984 i Oslo sagde miljøvernsministeren bl. a.: 10 års jubilæet for underskrivelsen af konventionen giver anledning til en vurdering af de resultater, der er opnået igennem de forløbne 10 år, og desværre er det nødvendigt at konstatere, at kun få konkrete resultater er opnået gennem Pariskonventionen.

Kommissionen skal i slutningen af marts behandle et forslag fra Holland og Vesttyskland om stop for udledning af fast affald inden nytår og stærk syre i 1989. Dette forslag har Norge foreløbig reserveret sig imod ved et møde i London i november 1984. De genanvendelsesanlæg, der bygges i Vesttyskland, kan udmærket sammenlignes med, hvad der kan indføres i Fredrikstad. Kronos Titan har patent på denne løsning og planlægger oven i købet at eksportere den, i takt med at tiltag vedtages i lande med titandioxidindustri.

Hvis det hollandske og det vesttyske forslag skal vedtages, og det skulle det meget gerne, så må Norge ud af busken nu inden mødet og tilkendegive tilslutning til de nævnte tidsgrænser.

I dette spørgsmål som i andre internationale miljøspørgsmål er det England, der er det største problem. Her har myndighederne i sidste uge pålagt bedriften Tiocide at forlænge udslipledningen efter at have erkendt, at tilladelsen er overtrådt og der er sket omfattende skader.

Noget tilsvarende er sket i Norge. Her har statens forureningstilsyn dog nøjedes med at forlænge udslipstilladelsen ved at lovliggøre overtrædelsen af koncessionen fra 1974 via en tilladelse til forurening, der svarer til produktionsmængden.

Statsråd Rakel Surlien: President! Bare en kort kommentar:

Jeg vil bare si at det er all grunn til å tro at

de nye krav om forurensningsbegrensende tiltak som vil bli stilt til bedriften, vil være i samsvar med dem som stilles ellers i Europa, og at vi ellers vil følge opp de internasjonale anbefalinger som vi vil få på dette området.

Diskussionen förklarades härefter avslutad.

17

E 22: Fråga till Norges regering angående avfall från deponering av förorenat stenslam¹

Margrete Auken: Jeg vil spørge den norske regering, om den vil trække udledningstilladelsen til Titania's udledninger i Dyngadypet tilbage, hvis Havforskningsinstituttets rapport viser, at affaldet spredtes til Siragrunnen eller Båen, og vil den norske regering informere Pariskommissionen om erfaringerne fra udledningen?

Statsråd Rakel Surlien: President! Titania A/S har tillatelse til å slippe ut avgang fra sitt oppredningsverk til Dyngadjupet utenfor Jøsingsfjorden. I tillatelsen er det lagt til grunn at hovedmassene av avgang skal avsettes på de dypeste partiene av Dyngadjupet, dvs. i det såkalte deponiområdet, mens det er regnet med at avgang i noen grad også vil avsettes i områdene mot tersklene som avgrenser Dyngadjupet i sydlig og sydvestlig retning. Det er også regnet med spredning av avgang i Knubedalsrenna i vestlig retning for Dyngadjupet. Men utslippstillatelsen forutsetter at fiskefeltene Siragrunnen og Båen, som ligger utenfor tersklene til Dyngadjupet, ikke skal skades av spredning av avgang fra bedriften.

Dette er en stor og vanskelig sak ut fra et forurensningssynspunkt. Det foretas derfor utvidet overvåking av utviklingen i dette området i henhold til et overvåkingsprogram fastsatt av Statens forurensningstilsyn. Overvåkingsprogrammet er vurdert og funnet faglig tilfredsstillende av Fiskeridirktoratets havforskningsinstitutt. Ved månedlige felt-rapporter skjer det en jevnlig vurdering av forurensningssituasjonen i området i forhold

¹ Frågan tryckt s. 2409.

til utslippstillatelsens bestemmelser og forutsetninger.

I tillegg til denne omfattende overvåkingen er det etter oppdrag fra Statens forurensningstilsyn utført en egen spredningsundersøkelse, utarbeidet og gjennomført av Fiskeridirektoratets havforskningsinstitutt. Rapporten foreligger i disse dager.

Havforskningsinstituttet har her foretatt en beregning som tyder på at det skjer en transport av ca. 100 000 masse pr. år ut av Dyngadjupet til Knubedalsrenna. Havforskningsinstituttet regner videre med at ca. 60 000 tonn pr. år av dette avsettes i Knubedalsrenna, mens ca. 40 000 tonn pr. år avsettes lenger vekk, bl. a. i området rundt fiskefeltet Båen. Knubedalsrenna ligger innenfor det område hvor man som nevnt har regnet med at utslippet vil gjøre seg mer eller mindre gjeldende.

Når det gjelder tungmetallene kvikksølv og kadmium, som er ført opp i vedlegg I i Paris-konvensjonen, uttaler Havforskningsinstituttet at konsentrasjonen av disse stoffene i utslippet ikke overstiger konsentrasjonen i naturlige sediment.

Norske miljøvernmyndigheter gjennomgår nå rapporten. Statens forurensningstilsyn mener etter en foreløpig vurdering at det ikke er grunnlag for å trekke i tvil rapportens konklusjoner om størrelsen på den del av utslippet som spres utover Dyngadjupet. Rapporten vil nå bli fulgt opp.

Det er foreløpig ikke foretatt noen vurdering av hvilke innvirkninger de aktuelle slammengdene kan ha for livet i havet og for fiskeriene utenfor Dyngadjupområdet. En vurdering av dette inngikk ikke i oppdraget til Havforskningsinstituttet. De opplysninger som nå foreligger, gir imidlertid grunn til uro, og rapporten har etter min mening klart aktualisert spørsmålet om mulige skadevirkninger. Dette vil snarest bli undersøkt og vurdert.

Det undersøkelsesprogram jeg så langt har redegjort for, knytter seg altså til de generelle forutsetninger for utslippstillatelsen. Dersom det konstateres at utslippene sprer seg på en måte som er i strid med disse generelle forutsetninger, vil tillatelsen bli vurdert.

Når det gjelder de mer spesielle og tekniske forutsetninger for utslippstillatelsen, kan jeg opplyse at det under Havforsknings-

instituttets undersøkelser i november ble påvist en lekkasje på grunn av hull på utslippsledningen. Dette førte til at store mengder slam ble sluppet ut på grunnere vann, og at utslippene har ført til en større spredning. Statens forurensningstilsyn anser at dette er et så alvorlig brudd på konsesjonsvilkårene at det 6. mars er inngitt politianmeldelse for dette forhold.

Når det så gjelder annen del av representanten Aukens spørsmål, kan jeg opplyse at Paris-kommisjonen ikke har vedtatt bestemte reguleringer eller rapporteringsordninger for den type utslipp det her gjelder.

Men de norske myndigheter vurderte likevel forholdet til Paris-kommisjonen ved behandlingen av utslippssaken og orienterte kommisjonen i 1982 og videre ved brev av 3. november 1983 om Titania-utslippet. Dersom gjennomgangen av nevnte rapport tilsier det, vil norske myndigheter orientere Pariskommisjonen om dette.

Margrete Auken: Hr. præsident! For to dage siden blev der på Nordisk Ministerråds møde enighed om at udtale, at dumpning af affald i havet er en uacceptabel bortskaffelsesmetode, bl. a. på baggrund af at enhver tvivl om miljøkonsekvenserne skal komme havet til gode.

Det svar, jeg har fået nu, er givet på en sag, som jeg bragte op i Oslo for to år siden, da udledningen endnu ikke var påbegyndt, og det tyder på, at man alligevel i Norge vil trække tiden ud med nye undersøgelser af miljøkonsekvenser, mens nedslamningen af en af de vigtigste fiske- og gydepladser fortsætter.

Allerede i august sidste år, efter 6 måneders udslip, var der vished om spredning af slammet, og Fiskeridirektoratets Havforskningsinstitut blev derfor bedt om at undersøge spredningens omfang. Nu oplyses det – det var jeg ikke klar over – at havforskerne ikke blev bedt om at undersøge skadevirkningerne på fiske- og havmiljø, samtidig med at det gøres til et kardinalpunkt for revurderingen af udledningstilladelsen. Hvorfor blev der ikke samtidig indledt undersøgelser af skadevirkningerne, hvis en spredning af 100 000 t slam over 18 km² ikke er tilstrækkelig til at lade tvivlen komme miljøet til gode?

Hr. præsident! Jeg vil godt sige på baggrund af disse sager og på baggrund af det, som statsråden sagde før om, at man ville følge de andre lande, at der er sket et eller andet i Norge. Wenche Froghn Sellæg skrev til mig i et svar i Aftenposten den 6. maj 1982, at Norge ville ligge i spidsen i forhold til de europæiske lande. Nu vil man bare være samtidig med. Man lader altså Holland og Vesttyskland komme langt foran. Der er noget, der tyder på, at den reaktion, der er kommet på Dyngadypsagen, kom først, da det hele var gået galt. Brecht har engang sagt noget helt forfærdeligt: vi har vores viden i katastrofalform. Norge lever forfærdelig op til dette her for øjeblikket, og jeg synes, at det er skrækkeligt, at et land med en af verdens bedste dyreværnslovgivninger — hvalerne holdes uden for dyreværn der — fremragende jagtlove osv., et land der har så god en tradition for et ordentligt miljø, nu er ved at udvikle sig til Nordens England.

Statsråd **Rakel Surlien**: Hr. President! Repræsentanten Auken gjorde seg innledningsvis skyldig i en misforståelse. Det er forskjell på dumping og utslipp uten at det i og for seg skal forsvareres her. Men det som miljøvernministrene behandlet på onsdag, var dumping.

Det vi i dag snakker om når det gjelder Titania-saken og Kronos Titan, er utslipp. Når det gjelder den undersøkelsen som er foretatt, var oppdraget i kartlegge de fysiske og oseanografiske forhold, og det var nødvendig å undersøke disse først. Det var bakgrunnen for det mandat Havforskningsinstituttet fikk. Som jeg sa i mitt innlegg, er det nå nettopp meningen å vurdere hvilke skadevirkninger fredningen av dette utslippet har, og det skal vi gjøre så snart som mulig.

Ellers vil jeg bare si at det ikke har skjedd noen holdningsendring i Norge når det gjelder å bekjempe havforurensninger, og jeg tar helt avstand fra den sammenligningen som nettopp ble gjort av representanten Auken.

Margrete Auken: Hr. præsident! Naturligvis ved jeg, hvad der er forskellen på udled-

ning og dumpning. Jeg brugte citatet til at citere, at enhver tvivl om miljøkonsekvenserne skal komme havet til gode det var blot for at vise, hvordan man sagde noget for to dage siden, som er fjernt fra det, der foregår, og som jeg nu får bekræftet, at nu skal der nye undersøgelser i gang, nu trækker man det igen i langdrag, det er jo det, vi skal bemærke her. Nordisk miljølovgivning er ikke så god endda, den er fuld af kønne ord, men vi skal hen og se på, hvad der sker. Det er i den sammenhæng, at Norge faktisk er ved at komme forfærdeligt i klemme i det internationale miljøarbejde. Jeg tager og sammenligner det citat fra Wenche Froghn Sellæg, hvor hun siger, at der skal stilles krav, der er fuldt på højde med de krav, der stilles ellers i Europa. Der var dengang en offensiv holdning i miljøarbejdet. Nu ligger Norge og stepper bagefter. Det bremser Titania-sagen, det bremser hvalsagen, det gør ikke noget ved Pariskommissionen, som ministeren selv har sagt, det var vigtigt at få strammet op, men det var ord.

Statsråd **Rakel Surlien**: Hr. president! Ganske kort: Repræsentanten Auken har en egen evne til å trekke meget raske konklusjoner. Jeg har i mitt svar gitt uttrykk for mitt syn når det gjelder Titania i Jøssingfjorden, hvor jeg også gjorde det klart at det er grunn til uro i denne forbindelse. Men jeg må få lov til på vegne av miljøvernmyndighetene å forbeholde meg retten til å foreta en forsvarlig saksbehandling i saker av denne typen.

Når det gjaldt det andre spørsmålet, svarte jeg allerede på det i mitt forrige innlegg om Kronos Titan.

Diskussionen förklarades härefter avslutad.

18

E 25: Fråga till Nordiska ministerrådet angående förbättrade förhållanden för de genom trafikolyckor hjärnskadades ställning¹

Arne Andersson: Herr president! För ett år sedan antog Nordiska rådet enhälligt en re-

¹ Frågan tryckt s. 2414.

kommendation angående förhållandena för dem som genom trafikolyckor blivit hjärnskadade. Något överraskande har vi sedan fått besked om att ministerrådet inte har för avsikt, i varje fall för närvarande, att vidta några åtgärder med anledning av rekommendationen. Detta besked har givit mig anledning att ställa frågan, om ministerrådet över huvud taget tänker företa sig något med anledning av denna Nordiska rådets rekommendation.

Statsråd **Heløe**: Hr. president! I sin melding til rådet vedrørende rekommandasjon nr. 8/1984 gav Ministerrådet sin begrunnelse for ikke å iverksette spesielle tiltak på det nåværende tidspunkt.

Men jeg vil på ny understreke at dette naturligvis ikke betyr at Ministerrådet underverdner de problemer som er knyttet til hjerne-skader forårsaket av trafikkulykker. Det er derimot et uttrykk for Ministerrådets syn på selve problemavgrænsningen og på hvilke saker som mest hensiktsmessig kan løses gjennom et nordisk samarbeid.

I det samarbeidsprogram for sosial- og helsesektoren som ble vedtatt av Ministerrådet i august 1982, angis bl. a. når det gjelder kriterier for felles nordiske aktiviteter:

“En viktig forutsetning for samnordiske aktiviteter bør vara att dessa även har hög nationell prioritet. Detta innebär däremot inte att alla frågor av hög nationell prioritet har nordiska aspekter som motiverar samnordiska aktiviteter.”

Rekommandasjon nr. 8/1984 tar etter Ministerrådets mening opp ett spørsmål som ikke har så betydelse nordiske aspekter at det motiverer samnordiske aktiviteter.

I et senere avsnitt av samarbeidsprogrammet uttales det at utveksling av informasjon, dokumentasjon og erfaringer bør kunne inngå i det ordinære samarbeid mellom berørte myndigheter, institusjoner og organisasjoner.

Ministerrådet vil derfor arbeide for at slik informasjonsutveksling kommer i stand på det aktuelle området.

Arne Andersson: Herr president! Jag ber att få tacka socialminister Heløe för svaret på min fråga. Jag är naturligt nog inte alldeles tillfreds med svaret, framför allt inte med den

sakliga delen, men jag har anledning att särskilt tacka för den vänliga tonen.

Det är en viktig angelägenhet som rådet genom sin rekommendation önskat föra fram. Men denna goda tanke har det med ministerrådets sätt att hantera frågan inte blivit mycket av. Det framgår alldeles klart att ministerrådet inte avser att just nu göra någonting, därför att problemet med de i trafiken hjärnskadade inte har – som det heter – så betydande nordiska aspekter att det motiverar samnordiska aktiviteter.

I fråga om vilka frågor som har samnordiskt intresse anser sig ministerrådet tydligen ha helt oinskränkt tolkningsföreträde. Att Nordiska rådet vid det tillfälle då rekommendationen enhälligt antogs hade en annan mening om vad som kunde vara av samnordiskt intresse torde det knappast råda delade meningar om.

Herr president! Min fråga har så här långt kommit att bli ett spørsmål om den tekniska behandlingen. Det är inte jag som frågeställare och inte ens Nordiska rådet som blir skadelidande part – det är självfallet de trafikskadade med hjärnskada. Det förhållandet att remissinstanserna – som för övrigt var ett betydande antal – med bred marginal ställde sig bakom medlemsförslagets intentioner har tydligen helt försumrats. Den som väckt medlemsförslaget liksom remissinstanserna och slutligen också Nordiska rådet har funnit det vara av avgörande intresse att de hjärnskadade i trafiken är den helt dominerande gruppen inom gruppen hjärnskadade. Detta har kommit bort i hanteringen.

Det är bara att beklaga att ministerrådet inte velat djupare engagera sig i detta problem än att man för närvarande önskar vara passiv och nöjer sig med att betrakta problemet som en till övervägande del nationell fråga.

Diskussionen förklarades härefter avslutad.

19

E 27: Fråga till Nordiska ministerrådet angående uppföljning av verksamhetsprogrammet för slutkonferensen under FN:s kvinnodecennium¹

Tuulikki Petäjaniemi: Herr president! I dag på den internationella kvinnodagen vill jag gärna ställa följande fråga till ministerrådet:

Vilka åtgärder avser Nordiska ministerrådet vidta för att inom FN anordna en uppföljning av verksamhetsprogrammet för FN:s kvinnodecenniums slutkonferens?

Statsrådet **Anita Gradin:** Herr president! Som framgick av mitt inlägg tidigare i dag diskuterades denna fråga på jämställdhetsministrarnas möte i Köpenhamn den 15 februari i år.

Ansvar för samordningen av de nordiska regeringarnas ageranden i FN ligger formellt hos utrikesdepartementet.

De nordiska jämställdhetsministrarna är överens om att processen med uppföljningen av handlingsprogrammet för andra hälften av FN's kvinnoårtionde, som antogs vid FN:s kvinnokonferens i Köpenhamn 1980, skall fortsätta efter FN's kvinnokonferens i Nairobi i år. Innan respektive regering tar ställning till i vilken form denna uppföljning skall ske avvaktar man utvecklingsländernas ställningstagande i frågan.

Saken diskuteras på det förberedande mötet inför FN's kvinnokonferens i Nairobi, som just nu pågår i Wien.

Diskussionen förklarades härefter avslutad.

20

E 28: Fråga till Nordiska ministerrådet angående intensifierad bekämpning av narkotikamissbruket²

Rune Gustavsson: Herr president! Mina frågor är följande:

1. Vilka åtgärder har ministerrådet vidtagit för att åstadkomma en enhetlig rättstillämp-

ning i de nordiska länderna vad gäller innehav av narkotika?

2. Anser ministerrådet att samarbetet mellan tull- och polismyndigheter intensifierats på det sätt som efterlystes i rekommendation nr 14/1982?

Ändring i medlemslistan

Det anmäldes, att Gunnel Jonäng återtagit sin plats i rådet och att Bertil Jonasson lämnat sessionen.

Rådet beslöt att ändra medlemslistan i enlighet härmed.

Minister Christian Christensen: Hr. præsident! De to spørgsmål, Rune Gustavsson har taget op, vedrører altså Ministerrådsforslaget om en nordisk handlingsplan mod narkotika. Ud over hvad der allerede er sagt under debatten om dette forslag, vil jeg sige følgende:

Hvad angår det første delspørgsmål må det altså konstateres, sådan som det også er sket i Ministerrådsforslaget, at der består forskelle i vore landes lovgivning og retsanvendelse på narkotikaområdet. Der er opnået visse resultater i retning af harmonisering som følge af det samarbejde, der finder sted mellem landenes øverste anklagemyndigheder. Der består dog stadig store forskelle. Disse emner har også været behandlet inden for den nordiske strafferetskomité, som har konstateret, at der ikke for tiden findes tilstrækkelige muligheder for at komme frem til en helt ensartet lovgivning og retspraksis i Norden.

Ministerrådet vil imidlertid på længere sigt arbejde for at mindske de eksisterende forskelle. Under alle omstændigheder skal de forskelle, som findes mellem de nordiske lande, ikke få lov til at overskygge den overordnede målsætning for det nordiske samarbejde mod narkotika – nemlig at gøre Norden narkotikafrit.

I det andet spørgsmål spørger Rune Gustavsson, om Ministerrådet anser, at samarbejdet mellem told- og politimyndighederne i Norden er blevet intensiveret, sådan som Nordisk Råd efterlyste det i en rekommendation fra 1982.

Efter spørgsmålets motivering at dømme

¹ Frågan tryckt s. 2416.

² Frågan tryckt s. 2418.

virker det, som om spørgeren bygger på delvis ukorrekte præmisser. De avisoplysninger om mindskning af politiets indsats, som er nævnt i motiveringen, giver et skævt billede af virkeligheden. Der er tværtimod truffet en række foranstaltninger for at øge samarbejdet på dette område. Lad mig blot nævne nogle eksempler:

- Der er på justitsministrenes foranledning nedsat en særlig nordisk styringsgruppe med repræsentanter for såvel told- som politimyndighederne, og denne har lagt grunden til et praktisk samarbejde med henblik på at lukke for adgangen til narkotika.
- Dette samarbejde har fået sit eget forum, hvor der kontinuerligt er kontakt mellem de berørte parter, og hvor man finder frem til fælles indsatser.
- Den direkte udveksling af oplysninger og erfaringer er blevet gjort lettere såvel mellem landene som sådan som mellem toldmyndighederne på den ene side og politimyndighederne på den anden side.
Jeg vil yderligere nævne, at,
- Import og distribution af narkotika til Norden kortlægges i fællesskab.
- Koordinerede kontrolaktioner er blevet lettere at gennemføre blandt andet som følge af den aftale, der i 1982 blev indgået om samarbejde mellem de nordiske toldadministrationer.
- Det svenske toldvæsen har i flere år haft en kontaktmand placeret i København, og denne arbejder ligeledes for de øvrige nordiske lande.
- Der planlægges netop nu foranstaltninger for i fællesskab at udbygge nettet af politiets kontaktpersoner uden for Norden.

Til alt dette skal lægges de planer, der er blevet redegjort for i forslaget til en nordisk handlingsplan, med henblik på at styrke samarbejdet omkring anvendelsen af tekniske hjælpemidler ved narkotikaefterforskning m. m. og med henblik på i fællesskab at forbedre uddannelsen af personalet inden for toldvæsenet og politiet.

Hr. præsident! Med henvisning til den redegørelse, jeg her har afgivet, kan Rune Gustavssons andet delspørgsmål ganske enkelt besvares med et ja!

Rune Gustavsson: Herr president! Jag tackar för svaret. Om svarets första del hade varit lika positiv som den andra, skulle jag ha varit mycket tillfredsställd.

Rådssessionen i Helsingfors antog med stor majoritet rekommendation nr 14/1982, som vi tidigare har diskuterat här. En betydelsefull punkt i denna rekommendation var att de nordiska länderna skulle verka för att en enhetlig rättstillämpning på narkotikalagstiftningens område skulle komma till stånd. Jag har under den tid som gått sedan 1982 försökt att följa utvecklingen och hur arbetet för att fullfölja rekommendationen har bedrivits. Tyvärr har jag inte under de åren kunnat se några påvisbara resultat, och svaret bekräftar att min iakttagelse är riktig.

I den handlingsplan som vi tidigare diskuterade ger ministerrådet uttryck för uppfattningen att det knappast är realistiskt att tro att lagstiftningen och praxis i Norden skall bli likartade. Jag måste säga att denna uppfattning som ministerrådet ger uttryck för är ett steg tillbaka i förhållande till den rekommendation som vi antog för tre år sedan. Om vi inte lyckas åstadkomma en samsyn i denna fråga i de nordiska länderna, hur skall vi då kunna uppnå målet ett narkotikafritt Norden?

Om ett land bedömer att exempelvis innehav av ett kilo hasch är en ringa förseelse, medan ett annat land bedömer det som ett ganska svårt brott, som man ser mycket allvarligt på, har vi inte kommit särskilt långt i samordning. Jag hoppas att ministerrådet med handlingsplanen som utgångspunkt med all kraft verkar för att vi får till stånd en samordning. Vi kan ju se hur situationen med trafiken över Sundet är.

Minister Christian Christensen: Hr. præsident! Det skal blive ganske kort, idet jeg blot skal meddele, at Nordisk Ministerråd har taget initiativer, som jeg nævnte før, og som der også står i forslaget, vil ministerrådet arbejde for at mindske forskellene på lang sigt. Af særlig interesse i denne sammenhæng er straffniveauet i sager, som drejer sig om cannabis.

Må jeg sige til spørgeren, at ministerrådet vil følge disse sager og gøre, hvad vi kan for at få en samordning så hurtigt, som det kan lade sig gøre.

Diskussionen förklarades härefter avslutad.

21

E 35: Fråga till Nordiska ministerrådet angående betalning av kostnader för behandling av alkoholister¹

Stefán Benediktsson: Herr president! Jag vill fråga ministerrådet:

Hur ställer sig ministerrådet till att andra nordiska länders försäkringskassor betalar kostnaden för behandlingen av alkoholister och narkomaner vid ett isländskt behandlingscentrum?

Statsråd **Heløe:** Hr. president! Ministerrådet anser at standpunkt om økonomisk dekning av slik behandling som omtales i spørsmålet, må tas av den aktuelle finansieringsinstans i hvert enkelt land uten medvirkning fra Nordisk Ministerråd.

Før man i det enkelte land kan vurdere eventuelle økonomisk dekning, vil det være nødvendig med en detaljert dokumentasjon av et slikt felles behandlingsopplegg. Dersom det er ønskelig fra den islandske behandlingsinstitusjons side, vil Ministerrådets sekretariat kunne formidle slik informasjon til berørte myndigheter i de nordiske land.

Stefán Benediktsson: Hr. president! Jeg takker statsråden for svaret. Jeg må dog si at det ikke gir grunn til store forventninger for de mennesker som lider av de nevnte sykdommer. Svaret er meget byråkratisk. Man spør seg: Representerer statsrådene kun institusjoner og ikke mennesker?

I Nordisk Råd har man snakket meget om problemer vedrørende narkotikamisbruk. Man synes å glemme at disse problemer ikke er regjeringsproblemer, men problemer for det enkelte menneske – for mange mennesker. Narkotikamisbruk er for regjeringer ikke et problem, men et spørsmål om å gjøre noe, om å arbeide. Man må gjøre det mulig for syke mennesker gjennom aktuelle finansieringsinstanser å søke helbredelse hvor de ønsker. Det gjelder for denne sykdom – al-

koholisme og narkomani – at det er av vital betydning at pasienten vil behandles.

Alkoholisme og narkomani er vanskelige sykdommer å behandle. Her i Ísland har man hatt bedre resultater i behandlingen av alkoholisme og narkomani enn i andre nordiske land. 60 pst. av dem som behandles, blir helbredet.

Behandlingen er billig, men koster likevel mer enn vanlige mennesker har råd til. Alkoholisme og narkomani medfører jo at man ikke har meget til overs av penger.

Jeg vet at helsesektoren i andre nordiske land ikke blir forvaltet av regjeringen, men av landets kommune- eller fylkesstyrer. Men det hindrer etter min mening ikke at Nordisk Råd eller Ministerrådet gir uttrykk for sin mening eller gir sin innstilling vedrørende spørsmålet om nordiske alkoholsyke mennesker og narkomane skal få mulighet til å søke den best mulige behandling for å bli helbredet.

Her snakker jeg ikke om en generell 360 graders handlingsplan som mer tjener valgkamppolitikere enn de berørte mennesker. Den behandling som blir omtalt her, er så suksessfull at alle, 100 pst. av alkoholiker- og narkomanipasientene som søker førstebehandling i Island, blir innlagt på SAAs behandling sinstitusjoner og kun der, hvor de har de beste behandlingsresultater man kjenner i verden.

Her er blitt spurt om nordiske levende politikere støtter idéen om at nordiske alkoholister og narkomane skal få den beste hjelp som er mulig i Norden i dag, men svaret var ikke klart nok.

Statsråd **Heløe:** Hr. president! Jeg må si meg enig med hr. Benediktsson i at selvsagt må narkomane og alkoholikere fra Skandinavia få den best mulige behandling. Men jeg tror nok at hr. Benediktsson også må vurdere at andre behandlingsformer enn den aktuelle som han kan tilby på Island, også av andre fagfolk i Skandinavia vurderes som svært så tilfredsstillende.

Det er heller ikke et spørsmål om bare forsikringskassers medvirkning til denne finansieringen. Vi har i de skandinaviske land svært forskjellige ordninger når det gjelder hvem som skal betale den aktuelle kostnad ved behandlingen. Dels skjer det i landsting-

¹ *Frågan tryckt s. 2428.*

enes regi, dels skjer det i fylkeskommunenes regi og dels skjer det direkte av forsikringsmidler. Jeg tror det bør være opp til det enkelte land å vurdere hvilken behandling det skal tilby sine pasienter. I enkelte miljøer skjer det en klar omlegging av driften av behandlingene ved en avinstitusjonalisering i enkelte miljøer og en overgang til åpen omsorg som spørgeren ikke tar hensyn til.

Jeg tror som sagt hvert land bør gjøre opp sitt eget bo, men Ministerrådet vil mer enn gjerne formidle kunnskap om det tilbud man har her på Island, slik at fylke eller land kan benytte seg av det om de så ønsker.

Diskussionen forklarades härefter avsluttad.

22

D 1985/7/1978/s: Meddelande om rekommendation nr 7/1978 angående europeisk miljøkonvention, D 1985/13/1978/s: Meddelande om rekommendation nr 13/1978 angående åtgärder mot uppkomsten av handikapp, D 1985/19/1981/s: Meddelande om rekommendation nr 19/1981 angående reviderat samarbetsprogram på arbetsmiljöområdet, D 1985/24/1981/s: Meddelande om rekommendation nr 24/1981 angående internationellt samarbete på rusmedelsområdet, D 1985/29/1981/s: Meddelande om rekommendation nr 29/1981 angående forskning om fordonsavgasernas inverkan på hälsa och miljö, D 1985/30/1981/s: Meddelande om rekommendation nr 30/1981 angående internationellt forskningssamarbete om bilavgaser, D 1985/14/1982/s: Meddelande om rekommendation nr 14/1982 angående effektivare insatser mot narkotikamissbruket, D 1985/18/1983/s: Meddelande om rekommendation nr 18/1983 angående data och statistik på energi- och miljöområdet, D 1985/26/1983/s: Meddelande om rekommendation nr 26/1983 angående samarbete på sjömansservicens område, D 1985/9/1984/s: Meddelande om rekommendation nr 9/1984 angående handlingsprogram mot narkotika, D 1985/13/1984/s: Meddelande om rekommendation nr 13/1984 angående samarbetsprogram på arbetsmiljöområdet och D 1985/14/1984/s: Meddelande om rekommendation nr 14/1984 angående reviderad överenskommelse om förmåner vid arbetslöshet.

Rådet företog ovannämnda saker i ett sammanhang.

Social- och miljöutskottet hade föreslagit, att Nordiska rådet måtte lägga meddelandena till handlingarna och anse spörsmålen för rådets del slutbehandlade.

Utskottets förslag bifölls.

23

C 2: Nordiska ministerrådets allmänna budget och kulturbudget 1986 (budgetkommitténs betänkande)

Budgetkommittén hade föreslagit,

A. att Nordiska rådet i anledning av det framlagda förslaget till budget 1986 måtte antaga följande yttrande:

1. Nordisk Råd henstiller til Nordisk Ministerråd å øke det fremlagte budsjett for det allmenne område for 1986 med 500 000 NOK i overensstemmelse med Budsjettkomiteens spesifisering samt vedta det justerte budsjett under hensynstaken av Budsjettkomiteens merknader.

2. Nordisk Råd henstiller til Nordisk Ministerråd å øke det fremlagte budsjett for kulturellt samarbeid for 1986 med 1 700 000 DKK i overensstemmelse med Budsjettkomiteens spesifisering samt vedta det justerte budsjett under hensynstaken av Budsjettkomiteens merknader.

B. at Nordisk Råd tar til etterretning beretning C 1/1985.

Mørk Eidem (budgetkommitténs første talesman): Hr. president! Ved denne sesjonen presenterer Ministerrådet gjennomførte aktiviteter i 1984 i beretningen C 1. mens budsjettforslaget for 1986 og kommende planer presenteres i beretningen C 2. Budsjettkomiteen har ikke sett det som sin oppgave alene å gi et opplegg til hvorledes kapitlet under Fremtidige planer skal behandles. Det er Presidiet i nær kontakt med Ministerrådet som best kan vurdere hvorledes dette nye innslag i plenarforsamlingens drøftelser best kan nyttes. Jeg vil likevel benytte anledningen til for egen regning og risiko å gi uttrykk for noen foreløpige synspunkter som muligens kan trekkes inn i Presidiets kommende vurderinger.

For det første konstaterer jeg at i overensstemmelse med det nye ledd i Helsingforsavtalens artikkel 64 skal Ministerrådets planer for fremtiden legges fram i det samme dokument som forslaget til budsjett, C 2, men gå utover det budsjettår som C 2 ellers omfatter. For rådets drøftelser vil det derfor være naturlig at budsjettet for kommende år og de planer som har et lengre perspektiv, blir drøftet atskilt.

For det annet vil planene formodentlig ha en klarere sammenheng med den innledningstale som Ministerrådets formann innleder generaldebatten med, men da som en utdyping og en forlengelse. Vi ser det altså slik at Ministerrådets politiske budskap til plenarforsamlingen heretter vil ha både et hode og en hale. Rådets drøftelser av åpningsstalen og planene bør innrettes deretter.

For det tredje kom en til at kapitlet om Fremtidige planer i C 2 ikke er en sak som oversendes et eller flere utvalg og drøftes i plenum på grunnlag av betenkning og vteringsforslag fra et utvalg. Jeg forutsetter f. eks. at den eneste konklusjon som kan tenkes er at vedkommende kapittel i C 2 tas til etterretning.

For det fjerde: En interessant tanke har vært nevnt når den norske delegasjonen helt foreløpig har drøftet behandlingen av planene. I stedet for vanlig saksforberedelse i de berørte utvalg – og det vil gjelde alle seks – kan man tenke seg at partigruppene koples inn, ikke for å produsere noen skriftlig framstilling, men for i åpningsinnlegget i debatten på rådets siste møte å initiere rådets drøftelser av sin egen situasjon, og gi en reaksjon på Ministerrådets planer for noen år framover. Det ville være å ta partipoliseringen på alvor, gi partigruppenes plassering og et ansvar på et felt hvor de så bestemt har sin store misjon, nemlig når det gjelder å ta initiativ. Personlig tror jeg at gruppene vil leve opp til et slikt ansvar, gi konsentrerte bidrag til fremtidsplanleggingen uten å overdrive markeringen av egne spesialordninger.

Og for det femte, et siste viktig punkt: Denne oppsummeringsdebatten bør selv oppsummeres både fra Ministerrådets side og Presidiets. Dermed blir linjene sluttet fra generaldebattens åpning til oppsummeringsdebattens avslutning.

Så over til det framlagte budsjett. Det

framlagte forslag til budsjett på kulturområdet og det allmenne området for 1986 utgjør samlet anslag 400 mill. NOK. Veksten i budsjettet fra 1985 til 1986 blir høyere enn den som finnes i nasjonale budsjett. Men budsjettkomiteen vil peke på at satsing på fellesprosjekt gir fordeler som kan forsvare en slik sterkere økning.

Budsjettkomiteen er tilfreds med at Ministerrådet i store deler har fulgt komiteens prioriteringsforslag. Komiteen vil bemerke at det er første gang siden den nye nordiske budsjettprosedyre ble forsøkt at komiteen og Ministerrådet har hatt så vidt sammenfallende prioriteringer.

Det mest fremtredende element i budsjettet for 1986 er den økonomiske handlingsplan. Planen dekker innsatser på en rekke forskjellige sektorer. Komiteen anser at den økonomiske handlingsplanen innebærer et skifte i det nordiske samarbeidet både på grunn av de betydelige beløp som foreslås bevilget over de nordiske og nasjonale budsjett, samt det faktum at de nordiske lands finansdepartement og rådets organer har innledet et nært samarbeid.

Innenfor den økonomiske handlingsplanen foreslår bevilget betydelige midler på arbeidsmarkedsområdet. Komiteen vil understreke at anslaget på dette området bør suppleres med betydelige nasjonale innsatser. Dette vil også være i overensstemmelse med arbeidsmarkedsministrenes uttalelse fra november i fjor. Komiteen finner det viktig at det i handlingsplanen foreslås tiltak mot ungdomsarbeidsledighet. Komiteen vil også peke på at i planen foreslås visse tiltak for å fremme kjennskap til nordisk næringsliv på utenlandske markeder.

Komiteen anser i denne sammenheng at en større satsing på kulturelle tiltak kan forsterke de rent markedsøkonomiske innsatser.

Budsjettkomiteen er i store trekk tilfreds med de foreslåtte anslag til sektoren sosialpolitikk, men anser at en personalmessig forsterkning av den Nordiska nämnden for handikappfrågor kan være nødvendig. Komiteen foreslår ytterligere bevilgning på 140 000 NOK til dette formål.

Komiteen stiller seg positivt til den foreslåtte økning på likestillingsområdet, men vil samtidig peke på at budsjettmessig er dette et meget beskjedent område. Komiteen vil der-

for stå fast ved den ramme komiteen foreslo overfor Ministerrådet i november 1984 og foreslår derfor en ytterligere bevilgning på 160 000 NOK til dette området.

Vedrørende områdene samferdsel og trafikkisikkerhet og turisme finner komiteen at innsatsen er lite tilfredsstillende. Den tidligere kritiserte tendens til minskning av denne delen av budsjettet fortsetter. Komiteen står derfor fast på sin henstilling om en reell vekst på dette området på 3 pst. i det tradisjonelle budsjettet, og vil anmode om ytterligere 200 000 NOK til områdene samferdsel, trafikkisikkerhet og turisme.

Komiteen er tilfreds med at Ministerrådet har foreslått bevilgninger for samekonferansen i 1986, men finner det uheldig at Ministerrådet ikke har fulgt opp komiteens anbefaling om å styrke den regnskapsmessige siden av Samerådets virksomhet med én stilling. Komiteen vil komme tilbake til denne saken i år.

Rådet har i denne sesjonen vedtatt en rekommandasjon om at Ministerrådet bør delfinansiere De! internasjonale rehabiliterings- og forskningssenter for torturofre i København. Ministerrådet har i februar i år, muligens noe hastig, opplyst at midler ikke kunne avsettes til dette. Komiteen vil følge opp denne saken ved kommende møter med Ministerrådet.

Vedrørende kulturbudsjettet vil jeg særlig understreke at veksten i den tradisjonelle delen av budsjettet bør være i tråd med komiteens anbefaling fra november 1984, dvs. en vekst på 3 pst. Komiteen foreslår derfor en ytterligere bevilgning på 1,7 mill. DKK til Nordisk sommeruniversitet, Nordisk ungdomssamarbeid og Nordisk kunstsentrum. Budsjettkomiteens talsmann for kulturbudsjettet vil komme nærmere inn på disse spørsmål.

Jeg vil imidlertid understreke de meget klare signaler som er kommet om å bevare Sommeruniversitet som nå, i det minste inntil vurdering er foretatt. Jeg minner også om viktigheten av at våre unge får de muligheter som er nødvendig, særlig sett med hensyn til at de som kommer fra utkantene i Norden, får økonomiske muligheter til å møtes i Sentral-Norden.

Komiteen vil videre bemerke at mens nye innsatsområder innenfor det allmenne budsjettområdet finansieres med såkalte friske

penger, finansieres de samme innsatsområder, jfr. datateknologi, på kulturbudsjettet innenfor de tradisjonelle rammer. Her skal dessuten særskilt nevnes at et helt nytt prosjekt, Ålandsinstituttet, foreslås finansiert innenfor de tradisjonelle rammer. Komiteen finner at denne praksis fører til at viktige kulturelle aktiviteter reduseres. Jeg vil her minne om statsministrenes uttalelse fra høsten 1981 om at nye samarbeidsprosjekt av mer betydelig omfang og institusjoner under oppbyggingsfasen bør finansieres ved tilskudd av friske penger til de nordiske budsjett.

Det hevdes med styrke, og jeg er enig i, at denne sesjon har vært en vitalisering av det nordiske samarbeid. Medisinen, virkemidlet, er handlingsplanen for økonomisk utvikling og full sysselsetting. Det viser at skal ord bli handling, skal plan bli virkelighet, så handler det til slutt om økonomi, om de ressurser som må settes inn. Det er derfor klart at skal denne utvikling fortsette, forutsetter det at vi er villige til å bevilge de penger som er nødvendig. I budsjettkomiteen har vi vært meget tilbakeholden med påplussinger. Ønskene fra utvalgene har også vært behersket. Men når vi ikke har funnet det riktig å gå lenger, er det fordi vi prioriterer de områder som er omtalt, sterkt. Vi forutsetter derfor at våre prioriteringer blir tatt hensyn til, og at Ministerrådet ved fastleggelse av budsjettet øker de to budsjetter med vel 2 mill. NOK. Det vil ha den største betydning for de områder det gjelder, og er i sum av så beskjeden karakter at det ikke skulle kunne avvises med økonomisk begrunnelse.

Eiður Guðnason (budgetkommitténs andre talesman): Herr president! Jag vill här som budgetkommitténs talesman presentera kommitténs syn på förslaget utöver de synpunkter som kommitténs förman har anfört på de förslag ministerrådet har lagt fram.

Budgetkommittén konstaterar inledningsvis att förslaget till kulturbudget ger möjligheter att på de flesta områden bibehålla en verksamhet av nuvarande omfattning.

Budgetkommittén anser emellertid inte att den föreslagna aktivitetsökningen på 2,7% ger möjlighet att utveckla det nordiska kultursamarbetet på ett tillfredsställande sätt. I den av ministerrådet föreslagna aktivitetsök-

ningen ingår dessutom anslag till såväl Nordiska forskningspolitiska rådet som till Nordens institut på Åland. Enligt budgetkommitténs principiella inställning, som även tidigare har uttalats, borde nya institutioner och institutioner under uppbyggnad finansieras med tillskott till budgeten utöver aktivitetsökningen för de traditionella områdena.

Av budgetförslaget framgår att bidraget till Nordiska sommaruniversitetet innebär en sänkning av aktivitetsnivån med 400 000 DKK. Samtidigt meddelas i förslaget att en evaluering av verksamheten kommer att genomföras. Budgetkommittén finner ministerrådets förslag inkonsekvent genom att man samtidigt föreslår såväl sänkt aktivitetsnivå som en evaluering av verksamheten vid institutionen. Budgetkommittén förutsätter därför att ministerrådet upprätthåller aktivitetsnivån vid institutionen under den tid utvärderingen genomförs.

Beträffande nivån på dispositionsmedlen konstaterar budgetkommittén att svårigheterna att initiera nya projekt fortsättningsvis kommer att vara stora. Situationen försvåras ytterligare av att det i planen över användningen av dispositionsmedlen även har förts upp 2 miljoner DKK för aktiviteter som syftar till att klarlägga hur man inom det nordiska samarbetet på det allmänkulturella området, och inom kultursektorn som helhet, kan bidra till ökad sysselsättning och tillväxt i samhällsekonomin. Budgetkommittén anser att dessa aktiviteter bör finansieras på samma sätt som den ekonomiska handlingsplanen i övrigt. I annat fall hotar samma situation att uppstå som beträffande finansieringen av datasamarbetet, det utrymme som eventuellt kan uppstå inom dispositionesmedlen för nya projekt går till finansieringen av kulturaktiviteter på den ekonomiska handlingsplanen.

Budgetkommittén anser därför att förslaget till kulturbudget bör öka med 1,7 miljoner danska kronor, vilket ger en aktivitetsökning på 3%.

Ökningen bör enligt budgetkommitténs uppfattning fördelas på följande sätt: Nordiska sommaruniversitetet 400 000, Nordiskt ungdomssamarbete 900 000, Nordiskt konstcentrum 400 000 kr.

Ett förverkligande av kommitténs förslag innebär att Nordiska sommaruniversitetet kan upprätthålla en verksamhet på nuvaran-

de nivå. Vidare innebär förslaget att det nordiska ungdomssamarbetet som ett resultat av det internationella ungdomsåret 1985 skulle föras upp på en högre nivå än tidigare. Kommittén anser att den ökning som kommer ungdomssamarbetet till del i första hand bör användas för att utveckla det lokala och regionala ungdomssamarbetet. Slutligen innebär kommitténs förslag att ett nordiskt utställningsutbyte kan inledas i enlighet med Nordiska rådets rekommendation från 1984.

Herr president! Det är budgetkommitténs uppfattning att förslaget till kulturbudget för 1986 bör ökas med sammanlagt 1,7 miljoner danska kronor med hänsyn till de synpunkter kommittén har anfört i sitt betänkande. I övrigt hänvisar jag till det yttrande om budgetförslaget som kulturutskottet har avgivit.

Minister Christian Christensen: På Ministerrådets vegne vil jeg gerne knytte et par bemærkninger til de synpunkter, som budgetkomiteen har fremsat vedrørende det almene budget.

Budgetforslaget omfatter væsentlige stigninger – først og fremmest i forbindelse med det af Rådet her forleden godkendte forslag til handlingsplan for økonomisk udvikling og fuld beskæftigelse. Her har komiteen udtrykt tilfredshed med, at der i handlingsplanen indgår et flerårigt finansieringsoplæg.

Hvad angår den øvrige del af budgettet – altså inden for det hidtidige, af komiteen kaldet traditionelle samarbejdsfelt – anbefaler budgetkomiteen en realvækst på 3 pct.

Lad mig i denne forbindelse minde om, at en stor del af ressourcetilvæksten inden for handlingsplanen vedrører aktiviteter, som også genfindes på det almene budget.

Det drejer sig her om eksempelvis Nordisk Industrifond, NORDTEST, regionalpolitikken og arbejdsmarkedspolitikken.

Budgetforslaget indebærer sammenfattet en realvækst for disse traditionelle områder, som overstiger de 3 pct., som komiteen har anbefalet.

Budgetkomiteens forslag om øgede beløb til en række konkrete sektorer vil nøje blive overvejet i Ministerrådet, inden budgettet endeligt vedtages.

Derimod kan Ministerrådet ikke allerede i dag give nærmere kommentarer hertil. Dog

finder vi anledning til at påpege, at hvad angår sektorer som trafik og turisme, ja, så indgår disse i handlingsplanens konkrete forslag. Det bør holdes i erindring, når man drøfter eventuelle yderligere midler til disse 2 sektorer.

Ministerrådet har med interesse noteret sig udtalelsen fra budgetkomiteen, og den vil sammen med debatten her i dag udgøre en vigtig del af det grundlag, på hvilket det endelige budget bliver vedtaget.

Hr. præsident! Må det være mig tilladt dernæst at komme med nogle bemærkninger som repræsentant for den danske regering.

For det første vil jeg gerne udtrykke min tilfredshed med den budgetprocedure, der nu er gennemført. Jeg tror, det er vigtigt, at parlamentarikerne helt anderledes end før er med til at forme det økonomiske grundlag for det nordiske samarbejde.

Herom to bemærkninger:

Den ene er, at man vel bør se den nuværende situation som en prøvetid, hvor samarbejdsformernes indhold gradvis konkretiseres.

Den anden er en påpegning af de økonomiske bindinger, som de forskellige regeringer har ansvaret for at holde sig for øje.

Derfor, på trods af sparetider, så er det meget glædeligt, at budgetforslaget for 1986 repræsenterer en uset stor vægt. Ikke så meget på de traditionelle samarbejdsområder, som det måske kunne være ønskeligt, men hovedsagelig på to specielle felter, der er overordentlig højt prioriteret af såvel parlamentarikerne som af regeringerne.

Jeg tænker her først og fremmest på den stigning, som hidrører fra de forslag, der indgår i handlingsplanen for økonomisk udvikling og fuld beskæftigelse.

Det er værd at lægge mærke til, at stigningen på de 38,1 mill. NOK dækkes af såkaldte "friske penge" og således ikke finansieres på bekostning af de øvrige aktiviteter.

Fra dansk side ser vi naturligvis med særlig tilfredshed på, at der har kunnet opnås enighed om at afsætte 5 mill. NOK til flytning og sammenlægning af sekretariatene. Jeg er sikker på, at disse penge vil bidrage til effektivisering af samarbejdet.

Med nordiske ministerrådsbudgetter i den størrelse, vi behandler for 1986, står der et stort opfølgingsarbejde for døren. Succes og

fremgang for det nordiske måles jo ikke kun i penge og procenter. Det er og bliver resultaterne, der tæller.

I betragtning af mængden af nye store projekter, der nu skal i gang, forekommer det mig væsentligt, at det arbejde med projektkontrol, som er i gang, ikke mindst på Nordisk Råds foranledning, i det omfang, det er muligt, suppleres med en evaluering af resultaterne.

Sagt med andre ord, vi må altså prøve at se på, om pengene og arbejdet har gjort den gevinst, vi forventede.

Bernhardt Tastesen: Hr. præsident! Som talesmand for juridisk udvalg har jeg kun et enkelt punkt, jeg vil kommentere. Til gengæld et brandaktuelt punkt. Jeg tænker her på konflikten mellem Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd vedrørende økonomisk støtte til rehabiliterings- og forskningscenteret København.

Allerede den 29. august sidste år vedtog juridisk udvalg enstemmigt at henstille den rekommandation, som vi vedtog her i plenum i går, og samtidig sendte vi et brev til Ministerrådet, hvor vi bad Ministerrådet om at være agtsom over for, at der på 1986-årets budget blev afsat penge til formålet. Den 4. februar i år kom svarbrevet, at man ikke havde afsat penge til dette formål, og at man mente, at det ikke var en fælles nordisk opgave, men en national opgave.

Med den enstemmige vedtagelse, der skete her i plenum i går, trods de argumenter der blev fremført Ministerrådets side, mener jeg, vi er i en situation, hvor man må være meget opmærksom over for det forslag, der blev vedtaget.

Jeg har bemærket mig, at der fra et møde i Ministerrådet i morges er udsendt en pressemeddelelse, hvor man fortsat er tøvende over for, om det her er en fælles nordisk opgave, men man siger dog, at det er selvkært, at forslaget vil få en sædvanlig behandling, og det håber vi også, at det vil få, ikke alene en sædvanlig behandling, men også en positiv behandling, og jeg skal i den anledning sige, at det internationale forskningscenter for torturofre i København er det eneste, der findes af den art i verden. Det har en høj forskningsmæssig standard, som der er fuld enighed

om, hvis der skulle være nogen, der er i tvivl herom.

Bestyrelsens formand, professor Bent Sørensen, som blev interviewet i den danske Radioavis i dag til middag, har klart bekræftet, at man med stor forventning ser hen til, at der her i Nordisk Råd bliver truffet positive beslutninger.

Der tales om i pressemeddelelsen, at man er betænkelig over for en centralisering, men netop en så vanskelig opgave som den her er vel som så mange andre fælles nordiske institutioner velegnet til at, det er en central opgave, man løser, men det forhindrer jo ikke, at mange af de læger, som sendes derned, og som allerede kommer i øjeblikket og får deres uddannelse her, bruger denne uddannelse i den lægelige hverdag de forskellige steder i Norden, hvor man er placeret. Jeg synes tværtimod, frem for at sige at det ville være en opgave, der bedre egner sig centralt, så er det en opgave, der vel egner sig centralt, med placering, om det skulle være i København eller et andet sted, kunne man så diskutere, men nu er placeringen jo startet op i København.

Jeg skal dernæst sige, at når det gælder flygtningestatus, så er det en selvfølge, at hvor det i øjeblikket er udlændinge eller flygtningestatus i Danmark, så vil der selvfølgelig fra det øjeblik, der kommer nordiske midler ind i det, være folk med flygtningestatus i alle de nordiske lande, som kommer ind i billedet.

Det vil være et smukt udtryk for den humane menneskelige indstilling, som vi mener er et nordisk særpræg, i modsætning til det som torturofrene jo har været genstand for ude i en verden, som er alt andet end menneskelig, så vil det være en passende opgave for os her i Norden at løfte det i fællesskab. Vi venter her i Nordisk Råd på Ministerrådet i denne sag.

Páll Pétursson overtog herefter ledningen av förhandlingarna.

Per Petersson: Herr president! Det är som ledamot av trafikutskottet jag nu tar till orda för att något kommentera budgetkommitténs förslag i den allmänna budgeten.

Kommittén framhåller att dess förslag till

stor del följs av ministerrådet men att insatsen inte är tillfredsställande, särskilt för områdena samfärdsel och trafiksäkerhet. Kommittén är enig med trafikutskottet om att det förhållandet kan göra ämbetsmannakommitteernas arbete mindre effektivt och verka hindrande på framkomsten av nya idéer.

Budgetkommittén påminner om sin hemställan om en realltillväxt på 3 procent i den traditionella budgeten och önskar ytterligare 95 000 norska kronor för samfärdsel, 75 000 för trafiksäkerhet och 30 000 för turism, eller sammanlagt 200 000 norska kronor. Genom detta stiger realökningen på trafikens område till de nämnda 3 procenten. Kommitténs höga prioritering av samarbetet på trafikens område belyses av att av den sammanlagda ökningen av budgeten på 500 000 norska kronor gäller 200 000 trafiken, såsom budgetkommitténs ordförande Bjarne Mørk Eidem framhöll.

Herr president! Den ekonomiska handlingsplanen, som vid flera olika tillfällen har diskuterats vid sessionen, berör trafiksamarbetet på många områden. Det är klart att vi i trafikutskottet hälsar den planen med tillfredsställelse. Men vi får inte glömma eller pruta på det traditionella samarbetet utan vi måste lika energiskt som hittills fortsätta och helst fördjupa det.

Minister Christian Christensen: På baggrund af den uklarhed, der har været vedrørende nordisk støtte til det internationale rehabiliterings- og forskningscenter for torturofre i København, føler jeg trang til som dansk samarbejdsminister at komme med et par bemærkninger.

Efter min opfattelse må dette spørgsmål vurderes ud fra humanitære betragtninger.

Hvorledes får disse stakkels mennesker, ofre for tortur, den bedst mulige behandling? Det er da helt naturligt, at man peger på det efter min opfattelse fornemme arbejde, der udføres på centeret i København, men det er et spørgsmål, om man hjælper også en svensk eller norsk bosat flygtning bedst ved at behandle ham eller hende i København.

Den psykiske rehabilitering, der er et led i behandlingen, sigter på at indpasse flygtningen i det land, der har givet asyl. I København er behandlingen derfor lagt til rette efter

danske forhold, herunder det danske sprog, de danske sociale vilkår osv. Mens Københavnscenteret således meget vel vil kunne behandle f. eks. en i Norge bosat flygtning fysiske skader, ville den sociale behandling i København måske i virkeligheden ramme en smule forkert. Det ville være bedre, om en sådan behandling blev givet i Norge.

Noget helt andet er, at man kunne forestille sig, at den ekspertise, der er opbygget i København, kunne nyttiggøres i form af et program for videreuddannelse af behandlingspersonale fra de øvrige nordiske lande. Allerede nu er centeret i København i stort omfang formidler af ekspertise – og det gælder både undervisning, forskning og information – til andre lande, herunder de nordiske.

Der er intet i den danske udlændingelov, der stiller sig i vejen for, at en person, der har opnået status som flygtning i et andet nordisk land, midlertidigt kan få opholdstilladelse i Danmark og blive behandlet på centeret, men det må da i sagens natur forudsætte, for det første at der er plads på centeret, og for det andet at der betales af det andet nordiske land for ophold og behandling.

Hele spørgsmålet må nu overvejes i lyset af den rekommandation, som Nordisk Råd enstemmigt vedtog i går. Det er regeringernes pligt at gøre dette og derefter give tilbagemelding på næste års session.

Bernhardt Tastesen: Hr. præsident! Jeg har en kort replik her, og det skal være, at i betragtning af den positive ånd, som sagen blev fremlagt i af Christian Christensen, er det klart, at vi vil arbejde videre med den i Nordisk Råds juridiske udvalg og i nær forståelse med samarbejdsministrene.

Men jeg må sige, at København er jo ikke hele Danmark. Vi har ifølge vores flygtningepolitik flygtninge spredt over hele landet, og der er faktisk også langt fra Ålborg til København. Fra Ålborg til København er der i virkeligheden med fly lige så langt som fra Stockholm til København, så de problemer, som den danske samarbejdsminister, Christian Christensen, her fremhævede, vil være der såvel i en dansk situation som i en nordisk.

Jeg synes, at vi undervejs skal lytte til de erfaringer, som de mennesker, der har arbejdet med dette, har gjort i forbindelse med

rehabiliterings- og forskningscenteret i København, og så derudfra træffe vores beslutning om, hvorvidt opgaven skal løses i et nordisk fællesskab.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde votering medelst voteringsapparat beträffande budgetkommitténs förslag till yttrande till Nordiska ministerrådet.

För budgetkommitténs förslag till yttrande röstade:

Esko Aho, Arne Andersson, Lennart Andersson, Margrete Auken, Stefán Benediktsson, Jo Benkow, Gunnar Berge, Johan Buttedahl, Kaj Bärlund, Bjarne Mørk Eidem, Ólafur G. Einarsson, Mikko Elo, Lahja Exner, Arne Gadd, Kirsti Kolle Grøndahl, Eidur Guðnason, Rune Gustavsson, Lilli Gyldenkilde, Flemming Hansen, Guttorm Hansen, Karen Thurøe Hansen, Margit Hansen-Krone, Guðrún Helgadóttir, Elsi Hetemäki-Olander, Per-Olof Håkansson, Karl-Erik Häll, Tytti Isohookana-Asunmaa, Jens Peter Jensen, Karen Højte Jensen, Tyra Johansson, Elver Jonsson, Gunnel Jonäng, Anker Jørgensen, Ilkka Kanerva, Arvo Kempainen, Sakari Knuuttila, Finn Kristensen, Erkki Liikanen, Paavo Lipponen, Grethe Lundblad, Astrid Murberg Martinsen, Peter Muurman, Helge Adam Møller, Bente Moustén Nielsen, Gunnar Nilsson, Hans Nyhage, Aase Olesen, Sture Palm, Robert Pedersen, Jan Petersen, Per Peterson, Oddrunn Pettersen, Páll Pétursson, Tuulikki Petäjäniemi, Kaj Poulsen, Håkon Randal, Heikki Riihijärvi, Gunvor Schnitler, Pétur Sigurðsson, Reiulf Steen, Jens Steffensen, Ingrid Sundberg, Ilkka Suominen, Sten Svensson, Karin Söder, Bernhardt Tastesen, Petter Tomassen, Pirkko Turpeinen, Ole Gabriel Ueland, Lars Werner, Bengt Wiklund och Odd With.

Mot yttrandet röstade Dorte Bennedsen.

Carl I. Hagen avstod från att rösta.

Frånvarande var: Gro Harlem Brundtland, Ivar Hansen, Olof Jansson, Hannu Kempainen, Preben Lange, Erlendur Patursson, Otto Steenholdt, Pär Stenbäck, Jógvan Sundstein, Friðjón Þórðarson, Hans Olav Tungesvik, Pekka Tuominen och Marjatta Väänänen.

Yttrandet hade sålunda antagits med 72 röster mot 1. 1 medlem avstod från att rösta.

Utskottets förslag, punkt B, bifölles.

24

Bemyndigande för presidiet att tillsätta kommittéer

Presidiet hade föreslagit, att plenarförsamlingen i överensstämmelse med § 49 i arbetsordningen ger presidiet fullmakt att tillsätta kommittéer för utredning av särskilda saker.

Presidiets förslag bifölles.

25

Bemyndigande för presidiet att besluta om fördelningen av gemensamma utgifter mellan delegationerna för 1986

Presidiet hade föreslagit, att plenarförsamlingen i överensstämmelse med artikel 58 i Helsingforsavtalet ger presidiet fullmakt att besluta om fördelningen av de gemensamma utgifterna mellan delegationerna för 1986.

Presidiets förslag bifölles.

26

Fastställande av tidpunkt och plats för nästa ordinarie session

Anker Jørgensen: Nordisk Råds 33. session afsluttes nu om et øjeblik, og her ved afslutningen vil jeg tillade mig på alle sessionsdeltagernes vegne at takke varmt for den meget store gæstfrihed, som vi har mødt her i Reykjavik.

Jeg vil takke den islandske delegation, den islandske regering og Reykjavik by for venlighed, varme og hjælpsomhed.

Jeg vil også takke rådspræsidenten for hans ledelse ikke alene af præsiets arbejde, men også af rådets arbejde.

Den store stab af medarbejdere, som har virket under sessionen, vil jeg også hermed takke hjerteligt. Det er jo en slags eksamen eller kulmination. Det er her, resultatet af årets arbejde kommer til at stå sin prøve.

Jeg vil også sige tak til pressefolkene for deres virksomhed. Jeg er sikker på, at de har sendt gode, fyldige og vægtige artikler hjem, og er også klar over, at hvis de ikke bliver

optaget i det omfang, vi godt kunne ønske det, så må det være redaktørernes skyld.

Vi har her på den 33. session behandlet og taget stilling til mange vigtige sager. Jeg skal ikke fremhæve nogen af dem, for egentlig er de jo vigtige, ja, meget vigtige næsten alle sammen, og det er også min opfattelse, at det nordiske samarbejde på denne session måske lidt tydeligere end på andre sessioner er gået nogle solide skridt fremad.

Så skal jeg endelig på den danske delegations vegne og i overensstemmelse med præsiets beslutning sige, at jeg har den ære at indbyde Nordisk Råd til at afholde sin næste ordinære session i København den 3.-7. marts 1986. Vi glæder os til at mødes med jer til næste år. Og så endnu en gang: tak for godt samarbejde!

Præsidenten: Præsidiets foreslår, at rådets 34. session holdes i København under perioden den 3.-7. marts 1986.

Rådet beslöt att förlägga nästa ordinarie session till København den 3-7 mars 1986.

27

Sessionen avslutas

Præsidenten: Ærede rådsmedlemmer! Jeg vil gerne på Nordisk Råds vegne takke den danske delegations formand Anker Jørgensen, for indbydelsen til at holde den 34. session i København næste år, et besøg, alle kan se frem til med glæde.

Inden sessionen sluttes, vil jeg takke de øvrige præsiemedlemmer for godt samarbejde. Præsiets sekretariat og generalsekretær vil jeg takke for deres arbejde i form af forberedelser til sessionen og for bidrag til at den har fungeret, som den skulle. Jeg retter en speciel tak til Islands delegations generalsekretær Snjólaug Ólafsdóttir, som har været utrættelig og energisk til at forberede sessionen og få den til at fungere.

Jeg takker også varmt de mange personer, som har hjulpet med gennemførelsen af sessionen her i Nationalteatret. Jeg vil takke pressens folk for deres værdifulde arbejde, som bidrog til at Nordisk Råds forhandlinger og resultater bliver kendt udadtil.

Vi forlader denne session fuldt overbeviste om, at vi har tjent det nordiske samarbejde på

en positiv og for vore samfund værdifuld måde.

Vi har haft en livlig og oplysende generaldebat med mange gode udtryk for den politiske vilje, som vi ved vil bære det nordiske samarbejde fremad. Vi har lært meget af hverandre, og vi har haft udbytterige diskussioner om mange konkrete opgaver, som vi vil løse i fællesskab.

Den 33. session har alle forudsætninger for at blive historisk i mange henseender. Handlingsplanen for økonomisk udvikling og fuld beskæftigelse, som blev behandlet under sessionen, er et gennembrud i det økonomiske samarbejde. Den er konkret og indeholder projekter for milliardbeløb for at forbedre infrastrukturen. Forslagene er prioriterede ud fra et samnordisk perspektiv. Handlingsplanen er desuden for en afgørende del et resultat af et parlamentarisk tryk fra de valgte medlemmer af Nordisk Råd. Den er også blevet antaget med stor enighed.

Handlingsplanen løser ikke de store beskæftigelsesproblemer. Men den er et vigtigt skridt i rigtig retning. Den udtrykker en samlet politisk vilje for, også samnordisk, at bekæmpe arbejdsløsheden.

Ved sessionen har man også behandlet forslag om et forbedret Vestnordensamarbejde, som bør kunne give positive effekter for Island og for de selvstyrende områder Færøerne og Grønland. FN's ungdomsår er blevet markeret ved at usædvanlig mange unge har deltaget i Ungdommens Nordiske Råd og desuden overværet plenarforsamlingens møder.

De unges ønske om muligheder for et billigt Nordrejsekort har også været et ønske fra parlamentarikernes side. Og så har en stærk parlamentarisk påvirkning fra de valgte medlemmer og Rådet kunnet få regeringerne til at forpligte sig til at indføre et særligt ungdomskort. Det er udmærket. Uden de unges tiltro til nordisk samarbejde får Nordisk Råd en begrænset fremtid.

Men alle spørgsmål har ikke fået deres løsning ved denne session. Jeg tænker først og fremmest på det nordiske TV-samarbejde, hvor man endnu ikke har kunnet opnå resultater. Jeg håber og tror dog, at debatten om dette spørgsmål under denne session har vist, at der findes et stærkt parlamentarisk ønske om en forhandlingsløsning. En af præsidiets

vigtigste opgaver i den nærmeste fremtid bliver at minde ministerrådet om dette.

Jeg håber også, at selve debatten ved sessionen har skabt et konstruktivt grundlag for fortsatte forhandlinger. Radio- og televisions-samarbejdet er en overordentlig betydningsfuld del af det langsigtede nordiske kultursamarbejde.

Rådets engagement i miljøspørgsmål, som i løbet af det forløbne år bl. a. er blevet rettet mod de grænseoverskridende luftforureninger, er kommet stærkt til udtryk i en rekommandation om en parlamentarisk forankret gennemgang af miljøbeskyttelseslovgivningen i Norden, som har til formål at skabe mere harmoniske og strenge regler. Miljøbeskyttelsen må man give den største opmærksomhed.

Jeg vil også nævne den nu godkendte langsigtede handlingsplan på jord- og skovbrugsområdet. Den indleder en ny, måske helt afgørende udvikling på et område, som hidtil ikke har spillet så væsentlig en rolle i vort samarbejde.

Rådet har haft usædvanlig mange konkrete og vidtrækkende forslag at tage stilling til ved årets session. Til trods for dette er også mange nye forslag og ideer fremført i debatten. Jeg skal ikke gøre noget forsøg på at opregne alle. Lad mig kun pege på nogle, som vil blive genstand for behandling i løbet af det kommende år.

Der er blevet foreslået en kulturpolitisk handlingsplan, som skulle gælde hele kultur-, uddannelses- og forskningsområdet. Der er foreslået yderligere fælles indsats på u-hjælpsområdet. Fra islandsk side og med støtte fra repræsentanter for de øvrige lande er det blevet foreslået, at Nordisk Råd skal oprette et bioteknik centrum med placering her i Island.

Sidst, men ikke mindst, har man taget vidtgående beslutninger om en ændring af Rådets og Ministerrådets organisation. Det er ønskeligt at give de valgte medlemmer større indblik i og større indflydelse på samarbejdet. Det er beslutninger, som skal gennemføres i løbet af det kommende år. Præsidiets kommer at deltage aktivt i dette arbejde.

Præsidiets vil nu vurdere resultaterne af den 33. session før mødet med udvalgenes formænd og med samarbejdsministrene i begyndelsen af maj.

Vi har haft en meget arbejdsfyldt uge. Det nordiske samarbejde er flyttet flere skridt fremad. Men vi må ikke slå os til ro med dette. Vi har meget at vinde gennem et udviklet samarbejde. Arbejdet i det nordiske samarbejdes tegn må fortsætte.

Jeg håber, at den 33. session skal blive en vigtig inspirationskilde i dette arbejde. Det behøves. Internationalt arbejde, også nordisk samarbejde, er et til tider tungt og møjsommeligt og ofte tålmodighedskrævende arbejde. Det viser både resultater som den økonomiske handlingsplan, og udeblevne resultater, som det endnu uløste spørgsmål om det fremtidige televisionssamarbejde.

Jeg takker jer alle varmt for besøget i Island. Jeg kan med tilfredshed konstatere, at befolkningen her har vist sessionen stor interesse. Islændinge viser det nordiske samarbejde stor opmærksomhed, og mange er som

bekendt godt oplyst om Nordisk Råd og nordisk samarbejde, og i de sidste dage har interessen selvfølgelig været meget stor. Vi er mange her, som føler stærkt, at vi hører hjemme sammen med de andre nordiske lande, langt mere end i den engelsk-amerikanske verden. Men desværre findes der også modsatte synspunkter, som I har lagt mærke til.

Jeg takker jer alle for overbærenhed med eventuelle mangler i arrangementet.

Til slut takker jeg alle rådsmedlemmer for deres bidrag til sessionen, hvad enten de har stået på talerstolen her eller har siddet på deres pladser i salen.

Jeg erklærer Nordisk Råds 33. session for afsluttet.

Sessionen afsluttedes kl. 14.30.

Godkännande av protokollen

Dessa protokoll, som omfattar stenografiska referat av förhandlingarna vid Nordiska rådets 33:e session i Reykjavík den 4–8 mars 1985, har förts av rådets fungerande sekreterare generalsekreteraren vid den isländska delegationen jur. kand. Snjólaug Ólafsdóttir.

I enlighet med § 16 i rådets arbetsordning godkännes protokollen härmed.

För Nordiska rådets presidium

Karin Söder

Ilkka-Christian Björklund

SAKER M. M.

Kulturutskottets betänkande 2

över medlemsförslag om framtidsforskning rörande Norden (A 658/k) samt medlemsförslag om nordiskt samarbete om framtidsforskning (A 705/k)

(Medlemsförslag A 658/k väckt av Esko Aho, Halldór Ásgrímsson, Lone Dybkjær, Rune Gustavsson, Gunnel Jonäng, Páll Pétursson, Ambjørg Sælthun och Karin Söder, se s. 420.

Remissyttranden, se supplement
Betänkande 1, se 32:a sessionen, s. 533)

Medlemsförslag A 705/k, se s. 630.

Kulturutskottet beslöt inför Nordiska rådets 32:a session 1984 att uppskjuta behandlingen av medlemsförslaget *A 658/k* och att avvakta utfallet av det nordiska förprojektet inom kampanjen "Alternativ Norden", för att få bättre möjligheter att ta ställning till frågan huruvida en särskild plan för nordiska framtidsstudier skall utarbetas, vilket medlemsförslaget syftar till, eller huruvida det är möjligt att utvidga nationella projekt i Norden till att omfatta alla nordiska länder, vilket några av remissorganen föreslagit.

Medan behandlingen av ovannämnda förslag har förts vidare i utskottet har även ett nytt medlemsförslag om ett nordiskt samarbete om framtidsforskning (*A 705/k*) hänvisats till kulturutskottet för behandling.

Medlemsförslaget *A 705/k* syftar till att Nordiska ministerrådet i kontakt med olika initiativ som nationellt och nordiskt gäller framtidsforskning skulle presentera en översikt över de projekt som pågår och de framtidsperspektiv som belyses. Vidare föreslås att man dels skall värdera hur Nordiska ministerrådet kan bidra till att stimulera denna forskning, dels värdera hur resultaten av forskningen kan användas inom det nordiska samarbetet i övrigt.

Utskottet beslöt vid sitt möte den 31 januari–1 februari 1985 att behandla medlemsförslagen *A 658/k* och *A 705/k* i ett sammanhang.

Medlemsförslaget *A 658/k* har av utskottet behandlats vid möten den 23–24 september 1984, den 13 november 1984 och den 31 januari–1 februari 1985. Medlemsförslaget *A 705/k* har behandlats vid utskottets möte den 31 januari–1 februari 1985.

Utskottet konstaterar att det norska förprojektet angående en alternativ
14–40-333 *Nordiska rådet*

framtidsutveckling under år 1984 har resulterat i rapporten "Å utrede en alternativ framtid". Rapporten innehåller ett förslag till utredningsprogram som föreslås sträcka sig över en period på tio år och innehålla ett antal olika projekt. Totalkostnaderna för projektet har beräknats till 99 miljoner NOK under perioden 1985–1994. Utskottet noterar att det norska stortinget har beviljat en miljon NOK för projektet under 1985.

Utskottet konstaterar vidare att ett stort antal organisationer i de nordiska länderna står bakom kampanjen "Alternativ Norden" och att det såväl i Finland som i Sverige har avsatts nationella medel för förprojekt som ett led i en nordiska kampanj för en alternativ framtid. Även i Danmark har ansökan inlämnats om stöd för en dansk utredning. Däremot har några kontakter till Island ännu inte etablerats inom ramen för projektet.

Med hänsyn till att det redan har inletts en viss utredningsverksamhet som syftar till att utveckla alternativa samhällsmodeller i flera av de nordiska länderna, är det enligt kulturutskottet ändamålsenligt att den verksamhet som har påbörjats förs vidare, och att någon särskild plan för framtidsstudier inte utarbetas.

Med hänvisning till de förslag som förs fram i medlemsförslag A 705/k om åtgärder av Nordiska ministerrådet på framtidsforskningens område konstaterar utskottet att Nordiska forskningspolitiska rådet (FPR) har diskuterat pågående framtidsstudier på nationell nivå, bl. a. projektet "Alternativ Norden". Härvid har FPR bl. a. uttalat att det nämnda framtidsstudieprogrammet endast i begränsad omfattning gäller forskning. FPR avser dock fortsatt bevaka detta område.

Utskottet betonar att de nationella projekten inom kampanjen "Alternativ Norden" bör genomföras i ett nära samarbete mellan länderna. Därigenom skulle det vara möjligt att uppnå ett konkret samarbete i utvecklingen av alternativa nordiska framtidsscenarier. Utskottet anser att kontakt även bör etableras med Island under det fortsatta arbetet med detta projekt. Utskottet noterar att den forskargrupp, som på uppdrag av det norska kultur- och vitenskapsdepartementet har värderat rapporten från det norska förprojektet, i sina konklusioner har uttalat att huvudprojektet som nordiskt samarbetsprojekt har stora och viktiga perspektiv och att det lämpar sig väl för en arbetsfördelning och koordinering mellan projekt i de nordiska länderna. Utskottet understryker att man vid den nordiska koordineringen av projekten bör upprätthålla nära kontakt med Nordiska forskningspolitiska rådet.

Med hänvisning till vad som ovan anförts föreslår utskottet,
att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att följa
det arbete med framtidsstudier som pågår i de nordiska länderna
och presentera en översikt över aktuella projekt samt förslag till
nordiskt erfarenhetsutbyte utgående från det arbete som bedrivs
nationellt.

Stockholm den 1 februari 1985

<i>Georg Andersson (s)</i>	<i>Stefán Benediktsson (Bj.)</i>
<i>Kirsti Kolle Grøndahl (A)</i>	<i>Eiður Guðnason (A.)</i> Förman
<i>Tytti Isohookana-Asunmaa (K)</i>	<i>Jens Peter Jensen (V)</i>
<i>Karen Højte Jensen (KF)</i>	<i>Tyra Johansson (s)</i>
<i>Gunnel Jonäng (c)</i>	<i>Hanna Kvanmo (SV)</i>
<i>Paavo Lipponen (Sdp)</i>	<i>Tore Nilsson (m)</i>
<i>Sture Palm (s)</i>	<i>Erlendur Patursson (Tvfl)</i>
<i>Robert Pedersen (S)</i>	<i>Håkon Randal (H)</i>
<i>Gunvor Schnitler (H)</i>	<i>Reiulf Steen (A)</i>
<i>Otto Steenholdt (At)</i>	<i>Pekka Tuominen (ÅSD)</i>
	<i>Pirkko Turpeinen (Skdl)</i>

Medlemsförslag om framtidsforskning rörande Norden

(Väckt av Esko Aho, Halldór Ásgrímsson, Lone Dybkjær, Rune Gustavs-son, Gunnel Jonäng, Páll Pétursson, Ambjørg Sælthun och Karin Söder)

Den accelererande tekniska utvecklingen och andra förändringar som gör samhället alltmer komplicerat upplevs av många som hotfulla. Både vanliga människor och beslutsfattare har fått det svårare att överblicka sammanhagen och se de sannolika konsekvenserna av olika beslutsalternativ. En naturlig strävan blir då att utarbeta framtidsstudier för att teckna tydliga helhetsbilder och ange vilka olika alternativ – risker, begränsningar och möjligheter – som beslutsfattare står inför. Med utgångspunkt i den verklighet som faktiskt föreligger utarbetas s. k. scenarier för den framtida utvecklingen under olika antaganden.

Frågor om framtidsforskning handhas i de nordiska länderna som regel av forskningsråd och motsvarande organ.

Nordiska rådet har vid två tillfällen antagit rekommendationer om framtidsforskning. I rekommendation *nr 14/1970* uppmanades de nordiska ländernas regeringar att utreda förutsättningarna för en nordisk samverkan på framtidsforskningens område, däri inbegripet frågan om upprättande av ett nordiskt institut, eventuellt med avdelningar förlagda till olika nordiska länder.

Sedan det framgått att tanken på ett särskilt nordiskt institut för framtidsforskning enligt regeringarnas mening inte kunde förverkligas, väcktes ett nytt medlemsförslag om ett nordiskt program för framtidsstudier. Resultatet blev en rekommendation (*nr 9/1976*) till ministerrådet att utreda förutsättningarna för ett utökat nordiskt samarbete på framtidsstudiernas område.

I ministerrådets utredning om ökat nordiskt forskningssamarbete (NU 1981: 1) anfördes att ett nordiskt framtidsstudiesamarbete bäst kunde främjas som en del av ett mera omfattande projektforskningssamarbete. Utredningen ville inte peka ut speciella prioritetsområden för framtidsstudiesamarbetet, utan ville hellre prioritera mera framtidsorienterade angreppssätt i projekt på redan högprioriterade områden. Vad gällde generella framtidsstudier ansåg utredningen det vara vanskligt och av begränsad nytta att i högre grad försöka samordna så svårdefinierade aktiviteter. Huvudmål-sättningen borde enligt utredningen i första hand ligga i förbättrad information om forskningen i grannländerna i kombination med förbättrade möjligheter för forskarna att träffas.

Ministerrådet ansåg liksom utredningen det för tillfället inte aktuellt att särskilt prioritera framtidsforskningen som ett eget forskningsområde men framhöll vikten av framtidsaspekten i de övergripande forskningspolitiska prioriteringarna inom det kommande nordiska forskningssamarbetet. Rekommendationen avskrevs av rådet 1982.

Vi vill hävda att man inom Norden mot bakgrund av den oroande utveckling som samhället genomgår bör fästa större vikt än som här angivits vid frågor som berör Nordens framtid.

Små länder med öppna ekonomier som de nordiska länderna äri stor utsträckning beroende av utvecklingen i västvärldens dominerande ekonomier. För att kunna bibehålla sin materiella välfärd är de nordiska länderna beroende av att ligga långt framme när det gäller teknologiutveckling och strukturrationaliseringar. Den omfattande integrationen med världsekonomin begränsar inte bara handlingsfriheten när det gäller att föra en självständig ekonomisk politik utan påverkar också möjligheterna att styra samhällsutvecklingen.

För att öka möjligheterna att påverka sin egen framtid borde de nordiska länderna förstärka sina resurser för handlingsberedskap inför den framtida utvecklingen. Om de nordiska medborgarnas önskemål om samhällsutvecklingen överenssämmer med västekonomins inriktning är problemen kanske inte så stora, men våra värderingar sammanfaller inte nödvändigtvis därmed. Den ökande sociala ohälsan och uppkomsten av s. k. alternativrörelser i de nordiska länderna är två uttryck för reaktioner mot den nuvarande samhällsutvecklingen. De brister i samhället som detta är uttryck för torde inte kunna lösas enbart med de resurser som en ny våg av ekonomisk tillväxt skulle kunna skapa. Tvärtom innebär tillväxtkraven många nya problem, bl. a. i form av ett ökat tryck på miljön och de ekologiska systemen.

Men uppgiften att komma fram till realistiska alternativ till det nuvarande systemet är inte lätt. Vi vet ännu alltför litet om konsekvenserna av de systemförändringar som skulle erfordras. Därför behövs i Norden en seriös och omfattande tvärvetenskaplig forskning och studieverksamhet för att skapa underlag för en politisk debatt om olika möjliga framtidsscenarier.

Varje nordiskt land är sannolikt för litet för att ensamt kunna öka sin handlingsfrihet i förhållande till världsekonomin. Därför bör studier om alternativa utvecklingsmöjligheter för framtidssamhället bedrivas utifrån samnordiskt perspektiv. De nordiska ländernas historia, kulturtradition, omfattande handelsutbyte och likartade politiska system talar också för en samnordisk framtidsstudieverksamhet. De nordiska länderna upplever i hög grad gemensamma problem, t. ex. när det gäller psykisk och social ohälsa, missbruksproblem, arbetslöshet, urbaniseringsproblem och miljöförstöring.

Det är möjligt, om än inte helt säkert, att dessa problem hade kunnat undgås eller åtminstone mildras om man tidigare haft utvecklade framtids-

studier som kunnat peka på de risker som fanns. Ett nordiskt samarbete rörande framtidsstudier bör inledas. Detta bör i första hand inriktas på en inventering av redan genomförda och pågående framtidsstudieprojekt samt av samarbetsmöjligheter mellan existerande forskningsorgan i Norden. Det arbete som utförts av de ovannämnda utredningen om ökat nordiskt forskningssamarbete (NU 1981: 1) kan utgöra ett underlag för denna inventering.

Vidare kan erinras om att Föreningen Nordens ungdomsrepresentantskap uppgjort ett förslag om ett gemensamt nordiskt framtidsstudieprojekt kallat "Ung i Norden år 2000". I projektet skall med hjälp av scenarioteknik skapas ett antal alternativa framtidsbilder kopplade till dagens beslut och vägval.

Målet för det samarbete vi här vill föreslå bör vara att utarbeta en övergripande plan för nordiska framtidsstudier inriktade på alternativa framtidsscenarier. Härvid bör bl. a. det nyligen upprättade nordiska forskningspolitiska rådet medverka. Därefter kan olika projektgrupper tillsättas med representanter för de olika nordiska länderna för att genomföra olika delstudier inom ramen för den övergripande planen. Studierna om alternativa framtidsscenarier bör ges en högprioriterad ställning inom det nordiska forskningssamarbetet. Synpunkter från folkrörelserna och från alternativrörelserna bör också inämtas och tas till vara vid utformningen av den övergripande planen och i arbetet med olika delstudier.

Under återopande av vad som ovan anförts får vi hemställa,
att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att låta utarbeta en plan för nordiska framtidsstudier inriktad på alternativa framtidsscenarier.

Helsingfors, Reykjavik, København och Stockholm den 18 april 1983

Esko Aho (K)

Halldór Ásgrímsson (F.)

Lone Dybkjær (RV)

Rune Gustavsson (c)

Gunnel Jonäng (c)

Páll Pétursson (F.)

Ambjørg Sælthun (Sp)

Karin Söder (c)

Kulturutskottets betänkande 2

över medlemsförslag om stöd för regional nordisk informationsverksamhet

Med skrivelse från Nordiska rådets presidium (*Bilaga*)

(Medlemsförslaget väckt av Elsi Hetemäki-Olander m. fl., se s. 427.

Betänkande 1, se 32: a sessionen, s. 550

Remissyttranden, se supplement)

Vid Nordiska rådets 32: a session 1984 beslöt rådet återremittera medlemsförslag A 660/k om stöd för regional informationsverksamhet till kulturutskottet. Utskottet tog upp medlemsförslaget till förnyad behandling vid möten den 5–6 maj 1984, den 23–24 september 1984 och den 13 november 1984.

Beträffande den principiella inställningen till den verksamhet Föreningarna Nordens informationskontor bedriver hänvisar kulturutskottet till det betänkande som utskottet avgav om medlemsförslaget inför 32: a session 1984. I betänkandet uttalade utskottet, att utskottet inte har någonting emot att de hittills upprättade informationskontoren kan fortsätta sin verksamhet. Vidare konstaterades att utskottet inte har någonting emot att fler informationskontor upprättas, såsom medlemsförslaget och vissa remissyttranden antyder, om ett tillräckligt starkt behov för sådana förefinns. Tvärtom fann utskottet det vara naturligt att stöda sådana strävanden hos den folkrörelse som gjort utvecklandet av det nordiska samarbetet till sin främsta uppgift.

Kulturutskottet avgav den 6 maj 1984 ett yttrande till Nordiska rådets presidium angående frågan om den nordiska finansieringen av informationskontoren efter försöksperiodens utgång vid årsskiftet 1984–85. I yttrandet framhöll utskottet att utskottet inte såg några möjligheter att finansiera kontoren över den nordiska kulturbudgetens dispositionsmedel för 1985. Vid dimensioneringen av dispositionsmedlen för 1985 hade det, i enlighet med tidigare beslut, helt följdriktigt inte längre tagits hänsyn till informationskontorens behov. Utskottet ansåg att möjligheterna till finansiering över den allmänna budgeten i stället borde prövas.

Utskottet konstaterar att Nordiska rådets budgetkommitté, i ett yttrande

som budgetkommittén avgav till Nordiska rådets presidium den 14 maj 1984, underströk att en snabb lösning av finansieringen av kontorets verksamhet för 1985 bör finnas. Kommittén föreslog att verksamheten för nämnda år finansieras över Nordiska ministerrådets allmänna budget. Denna lösningsmodell omfattades även av Nordiska rådets presidium i en skrivelse av den 25 juni 1984 från presidiet till Nordiska ministerrådet (samarbetsministrarna). Vid sitt möte den 20–21 augusti 1984 beslöt samarbetsministrarna att finansiera informationskontorens verksamhet från årsskiftet 1984–85 fram till den 1 juli 1985. Samtidigt beslöt samarbetsministrarna att vidare ekonomiskt stöd inte kan utgå utan att en evaluering av försöksverksamheten har ägt rum.

Utskottet noterar att Föreningarna Norden har fattat beslut om att genomföra en evaluering av den verksamhet informationskontoren har utfört, och att detta arbete redan har inletts. Utskottet noterar även att samarbetsministrarna har förutsatt att en sådan evaluering skall äga rum. Utskottet anser att en evaluering av det hittills utförda arbetet utgör ett nödvändigt underlag för framtida beslut inom Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet, Föreningarna Norden och berörda nationella organ angående informationskontorens verksamhetsförutsättningar och verksamhetsformer. Utskottet utgår härvid från att Föreningarna Norden även i fortsättningen, med beaktande av de resultat utvärderingen ger, skall kunna bedriva regional informationsverksamhet.

Med hänvisning till utskottets uttalanden i det första betänkandet om medlemsförslaget och med hänvisning till att förutsättningen för att nordiska medel överhuvudtaget skulle utgå för Föreningarna Nordens regionala informationsverksamhet var att finansieringen efter försöksperiodens utgång skulle ske på nationell bas, vidhåller utskottet sin principiella uppfattning att finansieringen av Föreningarna Nordens regionala informationskontor är en nationell uppgift.

Utskottet önskar emellertid ta hänsyn till de svårigheter som finns när det gäller att omedelbart efter försöksperiodens utgång övergå till nationell finansiering av informationskontoren. Utskottet är därför berett att förorda en fortsatt nordisk delfinansiering av kontorens verksamhet för en förlängd övergångsperiod på *maximalt* tre år. Finansieringen bör, enligt utskottet, ske över Nordiska ministerrådets allmänna budget. Utskottet understryker samtidigt att en plan för övergång till nationell finansiering i skyndsam ordning bör uppgöras i samarbete mellan Nordiska ministerrådet, Föreningarna Norden och berörda nationella organ.

Med hänvisning till medlemsförslaget, till utskottets första betänkande om medlemsförslaget och till vad som ovan anförts föreslår utskottet, att Nordiska rådet rekommenderar

att Nordiska ministerrådet under en övergångsperiod på maximalt tre år från den 1 januari 1985 deltar i finansieringen av Föreningarna Nordens regionala informationskontor, och

att de nordiska ländernas regeringar skapar förutsättningar för Föreningarna Norden att efter övergångsperiodens utgång bedriva regional informationsverksamhet i därför lämpliga former och lämplig omfattning.

Helsingør den 13 november 1984

<i>Georg Andersson (s)</i>	<i>Stefán Benediktsson (Bj.)</i>
<i>Kirsti Kolle Grøndahl (A)</i>	<i>Eiður Guðnason (A.)</i>
	Förman
<i>Elsi Hetemäki-Olander (Kok)</i>	<i>Karen Højte Jensen (KF)</i>
<i>Tyra Johansson (s)</i>	<i>Gunnel Jonäng (c)</i>
<i>Timo Kietäväinen (K)</i>	<i>Hanna Kvanmo (SV)</i>
<i>Sture Palm (s)</i>	<i>Erlendur Patursson (Tvfl)</i>
<i>Robert Pedersen (S)</i>	<i>Håkon Randal (H)</i>
<i>Gunvor Schnitler (H)</i>	<i>Reiulf Steen (A)</i>
<i>Ingrid Sundberg (m)</i>	<i>Pekka Tuominen (ÅS)</i>
	<i>Pirkko Turpeinen (Skdl)</i>

*BILAGA***Skrivelse från Nordiska rådets presidium till Nordiska ministerrådet rörande stöd till regional informationsverksamhet**

Presidiet har på sitt møte 25. juni 1984 drøftet ovennevnte medlemsforslag og vil i henhold til Helsingforsavtalens Artikkel 56 uttale følgende:

Presidiet finner det viktig at det verdifulle arbeid som Foreningene Nordens regionale informasjonskontorer har utført i forsøksperioden 1982–84, kan fortsette i ytterligere tre år. Presidiet vil peke på at det haster å finne en finansiell løsning for 1985, ikke minst for de ansatte ved kontorene.

Presidiet foreslår at virksomheten for 1985 finansieres over det allmenne budsjett, f. eks. ved en bevilgning av det beregnede overskudd for 1983. Presidiet er klar over at Ministerrådets andel av finansieringen for forsøksperioden 1982–84 ble bevilget over kulturbudsjettet, men i og med at informasjonskontorenes virksomhet ikke er knyttet til kulturelle aktiviteter er det ikke selvsagt at den fortsatte virksomhet skal dekkes av kulturmidlene.

I løpet av den forlengede forsøksperiode bør virksomheten ved informasjonskontorene evalueres og ulike former for finansiering, også nasjonal, av en eventuell fortsettelse av virksomheten drøftes.

Oslo, 25. juni 1984

Karin Söder

President for Nordisk Råd

Medlemsförslag

om stöd för regional nordisk informationsverksamhet

(Väckt av *Elsi Hetemäki-Olander, samt Anker Jørgensen, Peter Muurman, Páll Pétursson, Pär Stenbäck och Bernhardt Tastesen*)

För det nordiska samarbetets folkliga förankring är en breddad informationsverksamhet betydelsefull.

Insikten härom vägledde Nordiska ministerrådet att vid möte den 4 mars 1981 fatta beslut om att stöda regional informationsverksamhet i föreningarna Nordens regi under en försöksperiod t. o. m. år 1984, varefter verksamheten förutsattes helt finansieras med regionala medel eller lägges ned. Bakom initiativet låg uppfattningen att det nordiska informationsarbetet måste bedrivas i växelverkan mellan de tre huvudintressenter som bildar bas för det nordiska samarbetet, nämligen de officiella organen, det fria organisationslivet och föreningarna Norden och de med dessa samverkande organisationerna.

Ministerrådets beslut avsåg etablerandet av tio nordiska informationskontor, "två kontor per land". En förutsättning för beviljandet av bidrag var att självfinansieringen uppgick till minst 50%.

Föreningarna Nordens Förbund och de nationella Nordenföreningarna vidtog omedelbart åtgärder för att igångsätta den regionala informationsverksamheten och efter sonderingar beträffande självfinansieringsmöjligheterna kunde följande kontor etableras under hösten 1981:

Finland

Mellersta Finlands län	Jyväskylä
Vasa län	Vasa

Island

Östisland	Egilsstadir
-----------	-------------

Norge

Nordnorge (Finnmark, Troms och Nordland fylken)	Alta
--	------

Sverige

Västerbottens län	Umeå
Göteborgs och Bohus län	Göteborg

Åland	Eckerö
-------	--------

I Danmark hade föreningen Nordens sonderingar att uppbringa kommunala eller amtskommunala medel inte lett till resultat och på Färöarna såg man fram emot tillkomsten av Nordens Hus. Det åländska sekretariatet kom till genom ett ministerrådsbeslut i juni 1981 i Törshavn, varvid det andra isländska kontoret överfördes till Åland.

Sommaren 1982 hade den norska föreningen Norden haft möjlighet att få fram den önskade självfinansieringen för ett informationskontor i Trøndelag, men de återstående ministerrådsmedlen för denna försöksverksamhet hade redan omdisponerats, varför projektet måste avstyras.

Ministerrådsanslaget, som administreras av Nordiska kultursekretariatet i Köpenhamn, uppgick under inkörningsåret 1981 till 50 000 Dkr. per kontor. Under åren 1982–84 utbetalas som årligt bidrag 100 000 Dkr. per kontor. Varje informationskontor bör således av kommuner, organisationer, institutioner m. fl. intressenter i sin region för att erhålla detta bidrag insamla ett belopp som åtminstone är lika stort.

Beroende på geografisk position, den organisatoriska verksamhetsbasen m. m. har tyngdpunkten i de sju informationskontoren kommit att variera i betydande grad. Dock kan följande tre huvuduppgifter slås fast:

1. Spridning av information om det officiella nordiska samarbetet. Detta sker främst med tillhjälp av Nordiska rådets och Nordiska ministerrådets broschyrer och trycksaker. Också information om existerande fonder och stödordningar är en viktig uppgift.

2. Koordinering av regionens nordiska aktiviteter. Detta betyder att goda kontakter utvecklas till distriktsorganisationer inom olika sektorer, institutioner, kommuner, skolor etc.

3. Verksamhet som distriktsorgan för föreningarna Norden. Detta innefattar verkställandet av Föreningarna Nordens Förbunds och de nationella Nordenföreningarnas verksamhetsplaner: deltagande i aktioner av typen Nordiskt språkår, Res i Norden, Nordisk litteraturaktion o. d. ävensom anordnandet av turnéer för föreläsare och artister, genomförandet av vänortsprojekt m. m. Föreningarna Nordens lokalavdelningar i frågavarande region är främsta instrument i den utåtriktade verksamheten.

Erfarenheterna av försöksverksamheten hittills ger vid handen att förväntningarna har överträffats. Informationskontoren med sina heltidsanställda sekreterare har lika mycket blivit kanaler för officiell nordisk information, som eljest skulle ha svårt att leta sig fram, som katalysatorer för regionernas nordiska satsningar.

Inom informationskontoren och föreningarna Norden är man medveten om att en hundraprocentig självfinansiering anses önskvärd fr. o. m. den 1 januari 1985. Underhandlingar har med detta för ögonen bedrivits med de kretsar som för närvarande står bakom de bidrag som beviljas utöver ministerrådsanslaget, som inte undergått någon årlig förhöjning motiverad av kostnadsökningarna. Allt tyder på att de regionala krafterna även efter försöksperiodens slut är villiga att bevilja bidrag av samma storlek som

hittills, däremot förefaller hindren oöverstigliga när det gäller att skaffa fram en ersättning för ministerrådsanslaget, då detta faller bort.

Ur nordisk synpunkt måste det beklagas, om en så lovande inledd regional informationsverksamhet måste upphöra, trots att en betydande självfinansiering alltjämt skulle stå till buds. Förutsatt att alla nu verkande informationskontor förmår ordna sin självfinansiering enligt samma principer som hittills är det fråga om ett sammanlagt årligt belopp på 700 000 DKK, ett bidrag som går förlorat om inte ministerrådets finansiering av motsvarande storlek kan ordnas.

Med understrykande av de goda erfarenheterna av den regionala informationsverksamheten och den offervilja som framkommit i de ifrågavarande regionerna när det gäller fortsatta bidrag för upprätthållandet av de regionala informationskontoren föreslår undertecknade

att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att utreda förutsättningarna för att utverka nödiga budgetmedel för bestridande av den offentliga andelen av de medel som erfordras för upprätthållandet av de regionala nordiska informationskontoren även efter den nu pågående försöksverksamhetens utgång vid årsskiftet 1984–85.

Helsingfors den 19 maj 1983

Elsi Hetemäki-Olander (Kok)

Anker Jørgensen (S)

Peter Muurman (Sdp)

Páll Pétursson (F.)

Pär Stenbäck (Sfp)

Bernhardt Tastesen (S)

Kulturutskottets betänkande över medlemsförslag om det nordiska stoffet i läromedel och läroplaner

(Medlemsförslaget väckt av Sture Palm m. fl. se s. 441.
Remissyttranden, se supplement)

Till kulturutskottet har hänvisats medlemsförslag om det nordiska stoffet i läromedel och läroplaner. Förslaget har behandlats vid möten 27 februari–2 mars 1984, 23–24 september 1984 och 13 november 1984.

1. Medlemsförslaget

I medlemsförslaget föreslås att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att genom olika initiativ medverka till att det nordiska stoffet i läromedlen och läroplanen utökas och fördjupas. Enligt förslagsställarna kan det starkt ifrågasättas om dagens nordiska läroböcker ger en riktig bild av de nordiska folken och länderna.

I förslaget konstateras att Nordiska rådet redan år 1953 beslöt uppmana regeringarna tillse att en granskning av läroböckerna i historia och geografi kom till stånd så att de strävanden som genom Föreningarna Norden vidtagits för att avlägsna felaktiga och vilseledande uppgifter om andra folk beaktades. Vidare hänvisas till andra initiativ av rådet bl. a. en rekommendation om utgivande av en nordisk historia (*rek.nr 14/1972*). Rekommendationen har lett till att ett antal temahäften i Nordens historia utarbetats medan det ursprungliga syftet med rekommendationen om utgivande av en översiktsframställning av de nordiska ländernas historia inte givit något resultat.

Enligt förslagsställarnas mening borde det vara möjligt att i ämnen som historia, geografi och samhällskunskap såväl i grundskolan som på gymnasiet ge en mer samlad bild av Norden än vad som i dag förekommer. Dessutom borde i läroböckerna olika sidor av det nordiska samarbetet starkare betonas och bättre information lämnas om de rättigheter som medborgare i ett nordiskt land har i grannländerna.

Man anser det vara av stor vikt att Norden kan upplevas som ett centralt studieområde också i andra ämnen än samhällskunskap. Här avses särskilt historia och näringsgeografi. Likaså måste det vara betydelsefullt att Nor-

den vid studier av internationell politik behandlas som en helhet, konstateras det i medlemsförslaget.

Förslagsställarna betonar att läroboksförfattare och förlag i tid bör uppmärksammas på att det är nödvändigt med kunskaper om de närmaste grannländernas förhållanden och hur värdefullt det nordiska samarbetet är i den internationaliserade värld i vilken vi lever.

2. Remissyttrandena

Följande myndigheter, institutioner och organisationer har avgivit yttrande om medlemsförslaget:

Nordiska samrådet

Danmark

Udenrigsministeriet
Munksgaards Internationale Boghandel og Forlag
A/S Dansk Folkeoplysnings Samråd
Aschehoug Dansk Forlag
Danmarks Lærerforening
Grønlands Hjemmestyre

Finland

Skolstyrelsen
Förbundet för lärare i historia- och samhällslära
Biologi- och geografilärarnas förbund
Modersmåslärarnas förbund i Finland
Samverkande bildningsorganisationerna
Suomen tietokirjailijat ry
Ålands landskapsstyrelse

Island

Utbildningsministeriet
Statens läromedelsförlag
Islands lärarförbund
Islands universitets historiska institut

Norge

Kultur- og vitenskapsdepartementet
Kirke- og undervisningsdepartementet
Norsk lærerlag
Norsk lektorlag
Norsk faglitterær forfatterforening
Samnemnda for studiearbeid

Sverige

Skolöverstyrelsen

Historielärarnas förening

Föreningen lärare i samhälls- och socialkunskap

Geografilärarnas riksförening

Föreningen svenska läromedelsproducenter

Folkbildningsförbundet

Läromedelsförfattarnas förening

Medlemsförslaget får ett genomgående stöd i remissvaren. I vissa fall konstateras emellertid att det nordiska stoffet redan nu är relativt väl tillgodosett i läromedel och läroplaner. Några remissinstanser hänvisar till de begränsade timresurser som de berörda ämnena förfogar över, och anger detta som en svårighet när det gäller att ge Norden större utrymme i skolundervisningen.

I det följande redovisas de särskilda synpunkter som remissorganen lägger på medlemsförslaget.

2.1 Nordiska remissyttranden

Nordiska samrådet hänvisar i sitt yttrande till ett uttalande av *samelä-rarnas nordiska förening* som uttalar att riktig och grundlig information om samerna bör ges. Föreningen betonar att samerna själva måste få vara med och sprida information om sin egen situation.

2.2 Danska remissyttranden

Udenrigsministeriet hänvisar till skrivelse från *undervisningsministeri-et*. Undervisningsministeriet har inhämtat uttalanden från *Direktoratet for Folkeskolen og Seminarier m. v.* och från *Direktoratet for Gymnasiesko-lerne og Højere Forberedelseseksamen*. Direktoratet for Folkeskolen og Seminarier m. v. anför att de i medlemsförslaget framförda synpunkterna ingår i direktoratets arbete, vilket kommer att framgå av de vägledande läroplaner och undervisningsvägledningar i danska och i historia som utkommer under 1984. Direktoratet for Gymnasieskolerne og Højere Forberedelseseksamen hänvisar beträffande undervisningen i historia till det begränsade timantal som står till förfogande. Inom denna ram är det knappast möjligt att föreskriva att det skall användas ett större timantal till nordisk historia. Den föreslagna rekommendationen förordas emellertid, då den förväntas kunna bidra till bättre undervisningsmaterial i historia, och därmed till större intresse för att behandla Nordens historia. Beträf-fande undervisningen i samhällskunskap konstateras att de existerande bestämmelserna inte upptar det nordiska samarbetet eller de nordiska länderna som ett obligatoriskt ämne. Detta hänger samman med en värde-ring av de nordiska ländernas betydelse för det danska samhället, ekono-miskt, politiskt och socialt.

Munksgaard, International Boghandel og Forlag anser att Nordiska rådet i första hand bör inrikta sig på att få det nordiska stoffet i läroplanerna preciserat. Därefter kan förlagen producera läroböcker som beaktar det nordiska stoffet i samma omfång som läroplanerna förutsätter.

Dansk Folkeoplysnings Samråd uttalar sig för en högre prioritering av Norden och det nordiska samarbetet i folkskolan och gymnasiet. Man föreslår ett nordiskt team av författare som kunde utarbeta läroböcker i t. ex. historia, geografi, samhällskunskap osv. Samrådet föreslår även annan produktion av undervisningsmaterial.

Aschehoug Dansk Forlag, anser att tankarna bakom medlemsförslaget, och den utformning det har fått, verkar praktiskt användbara i anslutning till bokutgivningen. Vidare meddelas att förlaget överväger utgivningen av en Nordens historia för folkskolan.

Danmarks Lærereforening har i anslutning till behandlingen av sitt yttrande om medlemsförslaget inhämtat uttalanden av Dansk Lærereforening, folkeskolefraktionen, Landsforeningen af Læsepædagoger, Pædagogisk Landsforening for Orientering och Dansk Historielærereforening. Danmarks Lærereforening instämmer i den analys av problemen som ingår i medlemsförslaget. Föreningen hänvisar till att undervisningsministeriet utarbetar vägledande läroplaner för enskilda ämnen men att det står kommunerna fritt att utarbeta lokala läroplaner. Läromedel utarbetas också utan centralstyrning, vilket innebär att läroboksförfattare inte kan åläggas att ge nordiska förhållanden större vikt. Enligt föreningen är det i första hand endast möjligt att genom uttalanden och rekommendationer uppmana berörda parter att mera beakta detta område. Lärarföreningen föreslår att Nordiska rådet och Föreningarna Norden verkar för att det i högre grad utarbetas informations- och undervisningsmaterial. Detta skulle underlätta behandlingen av nordiska frågor i skolundervisningen.

Grønlands Hjemmestyre hänvisar i sitt yttrande till gällande läroplaner i folkskolan, samt till yttranden från Grønlands seminarium och Grønlands central for undervisningsmidler. Grønlands central for undervisningsmidler stöder i hög grad medlemsförslaget och föreslår att en nordisk katalog över läromedel som kan vara av gemensamt intresse för undervisningen i historia, geografi och samhällslära utarbetas.

2.3 *Finländska remissyttranden*

Skolstyrelsen anser att de nya lärokurserna och lärokursplanerna i svenska i Finlands grundskolor och gymnasier ger utmärkta möjligheter till att framhäva språk- och kulturförhållandena i Norden. Likaså ingår stoff rörande Norden i läroplanen i historia och geografi. Skolstyrelsen anser att Norden redan nu blir tämligen utförligt behandlat inom finskt skolväsen och att situationen, efter den revision av läroplanerna som för närvarande pågår, ytterligare kommer att förbättras.

Förbundet för lärare i historia och samhällslära framhåller i sitt yttrande att de nordiska läroplanerna i realämnen ansenligt skiljer sig från varandra. Viktiga världshändelser, aktuella globala problem och inhemsk historia har lämnat ganska litet utrymme för nordisk historia. Förbundet anser det vara tämligen svårt att ansenligt öka det nordiska stoffet i läroplanerna i Finland utan att samtidigt avlägsna annat stoff. I yttrandet hänvisas till det arbete Föreningarna Nordens historienämnder har utfört och utför för att övervaka det nordiska stoffets andel i undervisningen i historia och samhällslära. I remissvaret berörs även utgivningen av temahäftena i nordisk historia. Häftena antas kunna betjäna den akademiska undervisningen i universitetet, men knappast undervisningen i gymnasierna. Då förbundet finner det svårt att få in mera nordiskt stoff i undervisningen genom läroplanerna eller läroböckerna föreslår förbundet i stället att Nordiska rådet direkt vänder sig till lärarna. Lärarna kunde uppmuntras och stödas vid undervisningen i nordiska frågor genom att utgivningen av en årskatalog med information om läromedel, samt genom produktionen av nordiska filmer, videoband, diaserier och häften i historia och samhällslära. Som exempel på en användbar uppslagsbok nämns boken "Nordens samhällen i Nordens skolor" utgiven 1983 av Föreningarna Nordens historiska facknämnder. En motsvarande översikt i historia vore enligt förbundet i hög grad av behovet påkallat.

Biologi- och geografiläraryrkesförbundet håller med om de motiveringar som finns i medlemsförslaget. I yttrandet pekar förbundet på vissa hinder som försvårar möjligheterna att uppnå de mål som förslaget strävar till. Om skolstyrelsens plan angående geografin förverkligas, kommer undervisningen om Norden enligt förbundet att försämrats. Vidare anføres att aktuellt undervisningsmaterial som framställts av t.ex. utbildningsradion i Sverige inte får lånas över till Finland och att skolfolkets egen aktivitet försvåras av att Nordiska rådet, undervisningsministeriet och skolstyrelsen inte i tillräckligt hög grad ekonomiskt understöder nordiska kontakter.

Modersmålläraryrkesföreningen skulle gärna se att språkliga och litterära aspekter skulle beaktas i de nordiska läroplanerna och läromedlen.

Samverkande bildningsorganisationerna understryker behovet av att erhålla läromedel för vuxenstudier. Organisationen förenar sig om den rekommendation som ingår i medlemsförslaget.

Suomen tietokirjailijat intar en positiv inställning till medlemsförslaget.

Ålands landskapsstyrelse noterar med tillfredsställelse initiativet och konstaterar att det ligger i linje med åländska önskemål. Bristen på nordiskt stoff i läroplaner och läromedel äger, enligt landskapsstyrelsen, sin riktighet särskilt vad beträffar de små självstyrande områdena.

2.4 Isländska remissyttranden

Utbildningsministeriet ser arbetet med riktlinjer för det nordiska stoffet i läromedel och läroplaner som positivt men understryker att varje land för sig bör bestämma om utvecklingen inom ramen för dessa riktlinjer.

Läromedelsförlaget påpekar att utbildningsministeriet är det organ som gör upp läroplanerna för grundskolan och beslutar om det huvudsakliga innehållet i skolornas läromedel. Beslut om de läromedel som läromedelsförlaget producerar fattas med hänsyn till ministeriets beslut. Förlaget ställer sig tveksamt till möjligheten att behandla ländernas samarbete inom Nordiska rådet ingående i läroböckerna. I yttrandet betonas speciellt de svårigheter som är förknippade med möjligheterna att få tag på bra visuellt undervisningsmaterial. Det finns såväl upphovsrättsliga som tullmässiga skäl för detta. Distributionen mellan de nordiska länderna av utbildningsmaterial och annat kulturellt material på video bör därför underlättas.

Islands lärarförbund uttrycker tillfredsställelse över medlemsförslaget och ger förslaget sitt stöd.

Islands universitets historiska institut finner det självklart att man lägger vikt vid undervisning om Nordens historia i de nordiska skolorna men anser förslaget vara så allmänt utformat att institutet inte kan ta direkt ståndpunkt till det.

2.5 Norska remissyttranden

Kultur- og vitenskapsdepartementet instämmer i princip i de värderingar som ligger till grund för förslaget och antar att initiativ på nordiskt plan kan vara ändamålsenliga.

Kirke- og undervisningsdepartementet ger medlemsförslaget sitt stöd. Departementet meddelar att läroplanerna för grundskolan för närvarande revideras och att frågan om det nordiska stoffet kommer att tas upp vid arbetet på läroplanerna för de aktuella fackområdena. På samma sätt kommer behovet av att stärka de nordiska ämnena i yrkesutbildningen att värderas.

Norsk lærerlag stöder medlemsförslaget.

Norsk lektorlag anser att man särskilt i undervisningen i samhällslära borde ge en mera samlad bild av Norden. Organisationen anser det vara naturligt att Nordiska rådet skulle ta initiativ till eller stöda ett nordiskt seminarium för lärare, läroboksförfattare och "läroplansförfattare" inom historia, geografi och samhällslära.

Norsk faglitterær forfatterforening stöder medlemsförslaget och föreslår att Nordiska rådet stöder ett seminarium för nordiska läroboksförfattare i historia, geografi och samhällslära, att rådet delar ut ett antal stipendier till författare som arbetar med läromedel av gemensamt nordiskt intresse och att riktlinjer utarbetas för ämnen som särskilt önskas belysta i skolorna.

Samnemnda for studiearbeid uttalar sitt stöd för medlemsförslaget.

2.6 Svenska remissyttranden

Skolöverstyrelsen delar uppfattningen att de nordiska länderna och den nordiska gemenskapen vanligen intar en undanskymd plats i undervisningen. Förklaringen till detta ligger enligt skolöverstyrelsen främst i den vikt

läroplanerna kommit att lägga vid internationella frågor som u-landsproblemen och ambitionen att bryta ned den etnocentrism som förr präglade skolans undervisning. I yttrandet konstateras att såväl läroplanen för grundskolan från 1980 som det nya supplementet för gymnasiets historieundervisning avsätter tid för tematiska studier, som ger fördjupning inom olika områden. Dessa skall väljas utgående från elevernas erfarenheter och intressen samt aktuella händelser. Läroplanerna undviker alltmera att precisera vilka regioner eller länder som skall behandlas. För att mera fullständigt belysa de förhållanden som medlemsförslaget avser borde en systematisk temagranskning av läromedlen för grundskolan och gymnasieskolan göras.

Historielärarnas förening instämmer i motiveringarna till medlemsförslaget. I yttrandet hänvisas till de insatser Föreningarna Nordens historiska facknämnder har gjort för att främja de anförda syftena. Historielärarnas förening framhåller som sin uppfattning att det är av stor betydelse att det i kursplanerna i alla de nordiska länderna klart markeras att en nordisk helhetssyn skall anläggas i undervisningen. Föreningen anser det vara av stort värde att de olika ländernas ledande skolmyndigheter skulle behandla frågan om Norden i skolundervisningen vid gemensamma överläggningar och att det vore betydelsefullt om Nordiska rådet skulle ta initiativ till nordiska seminarier för författare, förläggare, lärarutbildare och lärare med uppgift att utarbeta former för behandlingen av det nordiska stoffet.

Föreningen lärare i samhälls- och socialkunskap föreslår att man som utgångspunkt för arbetet för att utöka och fördjupa det nordiska stoffet i läromedel och läroplaner tar den bok Föreningarna Nordens historiska facknämnder har utgivit, Nordens samhällen i Nordens skolor. Föreningen föreslår vidare att man i varje nordiskt land tillsätter lärargrupper som utarbetar förslag på punkter, där läroböckerna ger otillfredsställande stoff. Vid ett seminarium kunde därefter ett gemensamt förslag utarbetas.

Geografilärarnas riksförening stöder medlemsförslaget. Beträffande gymnasieskolan konstaterar föreningen i sitt yttrande att det inte finns något ämne som heter geografi, detta är nämligen splittrat på kulturgeografien som ingår i ämnet samhällskunskap och naturgeografien som förs till ämnet naturkunskap. Möjligheterna att ge en helhetsbild av Norden på gymnasial nivå försvåras därmed, enligt föreningen.

Föreningen svenska läromedelsproducenter har inga invändningar mot den hemställan som ingår i medlemsförslaget. Föreningen framhåller emellertid att det effektivaste tillvägagångssättet är att påverka de myndigheter och parlamentariska instanser som har inflytande över läroplansskrivningen. Föreningen konstaterar att det avgörande problemet i läromedel nästan alltid är ett urvalsproblem. En genomgående tendens för utvecklingen inom skolan under tiden efter andra världskriget har varit att vidga gränserna, och föreningen utgår från att denna strävan mot ett internationellt synsätt snarast kommer att förstärkas i framtiden. Det nordiska stoffet i

aktuell läromedelsutgivning förefaller enligt föreningen vara tämligen väl tillgodosett med hänsyn till den blygsamma roll det spelar i aktuella läroplaner.

Folkbildningsförbundet tillstyrker medlemsförslaget.

Läromedelsförfattarnas förening har en positiv inställning till förslaget men vill komplettera det med att också gälla litteratur och naturvård.

3. Utskottet

Enligt det nordiska kulturavtalet (artikel 3a) skall samarbetet på skolområdet inriktas på utbildningens mål, innehåll och medel.

Det officiella samarbetet på skolområdet leds av en av Nordiska ministerrådet (kultur- och undervisningsministrarna) tillsatt ledningsgrupp. Den fastslagna målsättningen för detta organ är att främja utbildningssamarbete rörande förskola, grundskola och gymnasiala utbildningar samt utbildning av lärare för dessa områden. Samarbetet skall främst ske med anknytning till det pedagogiska forsknings- och utvecklingsarbetet, t. ex. genom en samordning av för ändamålet avsatta nationella resurser och genom informationsutbyte och erfarenhetsutväxling beträffande reformer och utvecklingstendenser i de enskilda nordiska länderna.

Inom det officiella skolsamarbetet inriktades ursprungligen verksamheten på en närmare samordning av bl. a. läroplanerna för olika ämnen. Detta är emellertid en tanke som man under senare år i stor utsträckning har frångått.

Tyngdpunktsområdena inom skolsamarbetet är numera organisationsutveckling och arbetsmiljö i grundskolan, yrkespedagogiskt forsknings- och utvecklingsarbete, samarbete kring problematiken skola – arbetsliv och integreringen av specialundervisningens elever. Utöver de prioriterade tyngdpunktsområdena omfattar samarbetet även projekt beträffande smala områden inom yrkesutbildningen, läromedelssamarbete inom yrkesutbildning och specialundervisning samt invandrarundervisning.

Utöver samarbetet kring konkreta projekt förekommer det på skolområdet ett omfattande erfarenhets- och informationsutbyte mellan centrala och regionala skolmyndigheter, institutioner och organisationer på skolområdet. Ett bra exempel på denna verksamhet är, enligt utskottet, bulletinen "Information om skolan i Norden".

Kulturutskottet är medvetet om att arbetet med en harmonisering av nationella läroplaner är förenat med stora svårigheter. Utskottet anser emellertid att en grundläggande förutsättning för att skolorna i Norden skall kunna ge en riktig bild av Nordens samhällen av i dag och av bredden i det nordiska samarbetet är att det nordiska stoffet ges större utrymme i läroplanerna. Härvid bör man enligt utskottet särskilt sträva till att ge en mera samlad bild av Norden och till att i undervisningen i t. ex. samhällslära, historia och geografi behandla Norden som en regional helhet. Alla

tillbuds stående kanaler inom skolsamarbetet bör därför utnyttjas för att utformningen av läroplanerna skall kunna påverkas i högre grad än för närvarande. Här spelar inte minst informationsutbytet mellan representanter för skolmyndigheterna en viktig roll, och utskottet anser därför att det nordiska stoffet i läroplanerna bör vara en fråga som kontinuerligt bevakas inom det nordiska skolsamarbetet. Samtidigt betonar utskottet även det ansvar Nordiska rådet och rådets enskilda medlemmar har när det gäller att på nationellt plan bevaka utformningen av läroplanerna och det nordiska stoffet i dessa.

Vid sidan av den verksamhet som tar sikte på att påverka innehållet i läroplanerna behövs emellertid även andra åtgärder för att ge Norden och det nordiska samarbetet större utrymme i skolorna. Det finns även på det formella planet skillnader mellan länderna beträffande den ställning centralt fastställda läroplaner har.

I de utlåtanden som har inbegärts med anledning av medlemsförslaget framförs många konkreta förslag till åtgärder för att öka det nordiska stoffet i undervisningen. Som exempel kan nämnas bl. a. följande förslag:

- nordiska författargrupper och lärargrupper ges möjligheter att utarbeta läroböcker på centrala områden, t. ex. historia
- gemensam produktion av filmer, videoband och andra läromedel
- nordiska kataloger över läromedel
- olika seminarier för lärare, läroboksförfattare och representanter för läroplansmyndigheter.

Utskottet konstaterar att Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet hösten 1984 har inlett en nordisk ungdomskampanj som kommer att pågå till utgången av år 1985. Målgrupp för kampanjen är ungdomar i åldern 14–19 år i de nordiska länderna och kampanjen kommer att bedrivas i samarbete med skolor och olika organisationer. De nordiska samarbetsorganen har även haft en relativt omfattande seminarieverksamhet för lärare i de nordiska länderna. Remissmaterialet visar att det även i fortsättningen finns ett kontinuerligt behov av sammankomster för olika yrkesgrupper på skolområdet. Denna samarbetsform ger ofta kontaktmöjligheter och den inspiration lärare behöver för att ta upp nordiska aspekter i sin undervisning. Utskottet understryker därför betydelsen av denna verksamhetsform, särskilt mot bakgrund av att det i sista hand är den enskilda läraren som avgör vilket utrymme Norden får i skolan.

Beträffande produktionen av undervisningsmaterial hänvisar utskottet till det arbete som utförs inom den danska kampanjen "NORDPÅ". Detta projekt, som har igångsatts av Nordiska rådets danska delegation, genomförs i samarbete med sekretariatet för nordiskt kulturellt samarbete. Det är fråga om ett försöksprojekt som för skolåret 1984–85 omfattar fyra temahäften till elever i klasserna 8–10 inom ämnena samhällsorientering och historia. I häftena presenteras en rad centrala ämnen i Norden som underlag för det egentliga arbetet med dessa frågor i skolorna. Utskottet finner

detta projekt intressant med tanke på de värdefulla erfarenheter det kan ge för liknande verksamhet i de andra länderna.

Samarbetet på skolområdet har traditionellt varit en viktig fråga för Föreningarna Norden, och föreningarna har även bedrivit en omfattande verksamhet inom denna sektor. Många remissvar nämner särskilt den av Föreningarna Nordens historiska facknämnder utgivna boken "Nordens samhällen i Nordens skolor". Boken är en rapport om samhällslärens utveckling och framtida möjligheter på grundskolans högstadium och gymnasiestadiet i de nordiska länderna. I förordet till boken konstateras att boken har tillkommit som ett resultat av nordiskt samarbete och att dess yttersta syfte är att förbättra förutsättningarna för nordiskt samarbete i framtiden. Skriften är en redovisning av ett arbete som under de senaste åren bedrivits på uppdrag av Föreningarna Nordens historiska facknämnder. Önskemål om en liknande översikt i historia framställs av många remissorgan. Kulturutskottet konstaterar i detta sammanhang att Nordiska rådet vid sessionen 1984 slutbehandlade en rekommendation om en nordisk historia (*rek. nr 14/1972*). Rådet ansåg att rekommendationens syfte i någon mån hade uppnåtts genom att tre temahäften i Nordens historia hade utarbetats. Med hänsyn till de önskemål som förs fram om en översiktlig framställning av Nordens historia anser kulturutskottet emellertid att man även borde överväga möjligheterna att inom Nordiska rådets egen publikationsverksamhet utge en nordisk historiebok.

Kulturutskottet har i olika sammanhang understrukit att verksamheten vid det nordiska språk- och informationscentret så snabbt som möjligt bör föras upp på förutsatt nivå. Utskottet konstaterar att utvecklingen även har gått i en positiv riktning. Utskottet betonar att språk- och informationscentret, bland de officiella samarbetsorganen, har en central roll när det gäller att föra ut nordisk information till skolorna.

I medlemsförslaget läggs vikt främst vid det nordiska stoffet i historia, geografi och samhällslära. Enligt utskottet bör dessutom grannspråksundervisningen inom modersmålsundervisningen och undervisningen i svenska i finska skolor uppmärksammas.

Kulturutskottet betonar även att man i läroplaner och läromedel bör fästa vikt vid informationen om Färöarna, Grönland och Åland.

Bland de områden inom kultursamarbetet som är täckta av rekommendationer har utskottet givit arbetet för ökad språkförståelse hög prioritet. Utskottet konstaterar att arbetet på språkområdet även har intensifierats inom ramen för handlingsprogrammet för ökad språkförståelse i Norden (*rek. nr 12/1977*) som efter överläggningar mellan kulturutskottet och Nordiska ministerrådet (kultur- och undervisningsministrarna) antogs av ministerrådet 1981. Utskottet finner det viktigt att arbetet för att förverkliga programmet ges tillräckliga resurser.

Medlemsförslaget betonar även att bättre information borde lämnas i läroböckerna om de rättigheter nordiska medborgare har i de andra nordis-

ka länderna. Utskottet konstaterar att Nordiska ministerrådet (samarbetsministrarna) har för avsikt att under rubriken "Nordiskt medborgarskap" inleda en kartläggning av dessa frågor. Denna utredning är av stor betydelse även för informationen i skolorna och utskottet anser därför att arbetet bör påskyndas.

Med hänvisning till det som ovan anförts föreslår utskottet att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att vidta åtgärder för att utöka och fördjupa det nordiska stoffet i läromedel och läroplaner.

Helsingør den 13 november 1984

<i>Georg Andersson (s)</i>	<i>Stefán Benediktsson (Bj.)</i>
<i>Kirsti Kolle Grøndahl (A)</i>	<i>Eiður Guðnason (A.)</i>
	Förman
<i>Elsi Hetemäki-Olander (Kok)</i>	<i>Karen Højte Jensen (KF)</i>
<i>Tyra Johansson (s)</i>	<i>Gunnel Jonäng (c)</i>
<i>Timo Kietäväinen (K)</i>	<i>Hanna Kvanmo (SV)</i>
<i>Sture Palm (s)</i>	<i>Erlendur Patursson (Tvfl)</i>
<i>Robert Pedersen (S)</i>	<i>Håkon Randal (H)</i>
<i>Gunvor Schnitler (H)</i>	<i>Reiulf Steen (A)</i>
<i>Ingrid Sundberg (m)</i>	<i>Pekka Tuominen (ÅS)</i>
<i>Pirkko Turpeinen (Skdl)</i>	

Medlemsförslag om det nordiska stoffet i läromedel och läroplaner

(Väckt av Arne Gadd, Kirsti Kolle Grøndahl, Eidur Guðnason, Sture Palm, Robert Pedersen, Reiulf Steen och Bengt Wiklund)

Det är av stor betydelse att skolan ger en riktig och fyllig information om Norden. Inom såväl föreningarna Norden som på andra håll har dessa frågor ägnats uppmärksamhet. Trots dessa insatser måste den grundläggande kunskapskanalen alltid vara skolan.

Det kan starkt ifrågasättas om dagens nordiska läroböcker ger en riktig bild av de nordiska folken och länderna. Läroplanen för undervisning i historia, geografi och samhällskunskap är likartad i de nordiska länderna, men undervisningen i dessa ämnen saknar ofta nordiska inslag och eleverna får inte tillräcklig kännedom om sina nordiska grannländer vare sig historiskt eller i nuet. Kunskapen om grannländerna blir därför helt beroende av lärarnas intresseinriktning och egen aktivitet.

Redan år 1953 beslöt Nordiska rådet uppmana regeringarna tillse att en granskning av läroböckerna i historia och geografi kom till stånd så att de strävanden som genom föreningarna Norden vidtagits för att avlägsna felaktiga och vilseledande uppgifter om andra folk beaktades.

I olika sammanhang har också från rådets sida uppmärksamats att vissa läroböcker i samhällskunskap som används i den högre undervisningen innehåller otillfredsställande eller ofullständiga uppgifter om det nordiska samarbetet, om Nordiska rådet och dess verksamhet och om nordiska förhållanden över huvud taget.

År 1972 antog rådet en rekommendation om utgivande av en nordisk historia (*rek. nr 14/1972*). Rekommendationen, som ännu efter 11 år inte slutbehandlats, har dock lett till att ett antal temahäften i Nordens historia utarbetats medan det ursprungliga syftet med rekommendationen om utgivande av en översiktsframställning av de nordiska ländernas historia inte givit något resultat.

Enligt vår mening borde det vara möjligt att i ämnen som historia, geografi och samhällskunskap såväl i grundskolan som på gymnasiet ge en mer samlad bild av Norden än vad som i dag förekommer. Dessutom borde i läroböckerna olika sidor av det nordiska samarbetet starkare betonas och bättre information lämnas om de rättigheter som medborgare i ett nordiskt

land har i grannländerna. Även om varje nordiskt land får en någorlunda god behandling i grundskolans läroböcker gäller detta inte bilden av Norden som helhet.

I läroböckerna i samhällskunskap på gymnasiet saknas ofta den samnordiska helhetsbilden helt. I den allmänna världsöversikten nämns de olika nordiska länderna i regel var för sig och framstår för eleverna som mindre betydande i jämförelse med andra länder och produktionsområden. De nordiska länderna är varandra i mycket likartade beträffande den parlamentariska styrelseformen, gemensamt kulturarv och gemensam historisk utveckling, lika geografiska förhållanden m. m. Denna grupp av skilda men närstående stater borde därför i mycket stor utsträckning kunna behandlas som en regional helhet i dessa läroböcker.

Då det gäller undervisningen om vårt internationella samarbete är det naturligt att de olika formerna för samarbete inom Norden, institutionellt, ekonomiskt och kulturellt, ingående behandlas. Ett avsnitt om det nordiska samarbetet bör därför ingå i läroböckerna.

Ingen bör lämna gymnasieskolan utan en tillfredsställande kännedom om sådana samarbetsorgan som t. ex. Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet eller om en så viktig samarbetsöverenskommelse som Helsingforsavtalet och för övrigt alla de områden inom vilka förhållandena inom Norden harmoniserats.

Vi anser också att det är av stor vikt att Norden kan upplevas som ett centralt studieområde också i andra ämnen än samhällskunskap. Här avses särskilt historia och näringsgeografi. Likaså måste det vara betydelsefullt att Norden vid studier av internationell politik behandlas som en helhet.

Inget nordiskt land kan isoleras från relationerna till de övriga nordiska länderna och inte heller från de relationer dessa på olika sätt står i till olika politiska och ekonomiska grupperingar och block i världen i övrigt. Även komparativa studier av förhållandena i de nordiska länderna i ämnena historia, geografi och samhällskunskap bör vara av värde för elevens kunskaper om Norden.

Frågan om på vilket sätt inslagen om Norden i läroböckerna skall förbättras är betydelsefull och förutsätter att läroboksförfattare och förlag i tid uppmärksammas på att det är nödvändigt med kunskaper om de närmaste grannländernas förhållanden och hur värdefullt det nordiska samarbetet är i den internationaliserade värld i vilken vi lever.

Mot bakgrund av vad som ovan anförts föreslås,
att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att genom olika initiativ medverka till att det nordiska stoffet i läromedlen och läroplanen utökas och fördjupas.

Stockholm, Oslo, Reykjavík och København den 17 november 1983

Arne Gadd (s)

Kirsti Kolle Grøndahl (A)

Eiður Guðnason (A.)

Sture Palm (s)

Robert Pedersen (S)

Reiulf Steen (A)

Bengt Wiklund (s)

Juridiska utskottets betänkande 2

över Medlemsförslag om ändring av "Trafikutskottet" till "Kommunikations- och teknologiutskottet"

(Väckt av Bjarne Mørk Eidem, Guðrún Helgadóttir, Ole Henriksen, Karl-Erik Häll, Olof Jansson, Egon Jensen, Paavo Lipponen, Per Petersson, Peder Sønderby, Petter Thomassen, Ole Gabriel Ueland, Bengt Wiklund och Marjatta Väänänen)

(Betänkande 1, se 32:a sess., s. 677.
Medlemsförslaget med uttalanden från rådets utskott
(Bilaga) se s. 446 och 449.)

I overensstemmelse med forslaget i juridisk udvalgs betækning af 28. februar 1984 over medlemsforslag A 675/j udsatte Nordisk Råd under sessionen i 1984 behandlingen af medlemsforslaget, for at sagen, herunder spørgsmålet om sagsfordelingen mellem udvalgene, kunne blive drøftet i forbindelse med forslagene om ændring af arbejdsformerne i det nordiske samarbejde.

Sagen har herefter i juridisk udvalg været behandlet i denne sammenhæng, og der er ved forhandling mellem Nordisk Råds præsidium og de nationale delegationer opnået enighed om en ændret sagsfordeling mellem udvalgene. Præsidiet har herefter på et møde den 30. januar 1985 besluttet, at udviklingen på teknologiområdet, særlig telekommunikation og teknisk udvikling vedrørende datateknologi, tildeles trafikudvalget, og at levnedsmiddelsager og ligestillingsspørgsmål flyttes fra social- og miljøudvalget til juridisk udvalg.

Under henvisning hertil og til at juridisk udvalg kan tiltræde trafikudvalgets forslag om på baggrund af brevvekslingen mellem præsidiensekretariatet og Nordisk Sprogsekretariat at ændre trafikudvalgets navn til "Kommunikationsudvalget", indstiller juridisk udvalg, at Nordisk Råd træffer følgende beslutning:

Nordisk Råds arbejdsordning ændres således, at

1. i § 24, stk. 1, ændres "et trafikudvalg" til: "et kommunikationsudvalg", og
2. i § 24, stk. 5, ændres "Trafikudvalget" til: "Kommunikationsudvalget".

Reykjavík, den 4. marts 1985

Lennart Andersson (s)

Mikko Elo (Sdp)

Guttorm Hansen (A)

Finn Kristensen (A)

Hans Nyhage (m)

Jan Petersen (H)

Tuulikki Petäjaniemi (Kok)

Heikki Riihijärvi (Smp)

Jens Steffensen (KrF)

Bernhardt Tastesen (S)

Formand

Friðjon Þórðarson (Sj.)

Lars Werner (vpk)

Medlemsförslag

om ändring av "Trafikutskottet" till "Kommunikations- och teknologiutskottet"

(Väckt av Bjarne Mørk Eidem, Guðrún Helgadóttir, Ole Henriksen, Karl-Erik Häll, Olof Jansson, Egon Jensen, Paavo Lipponen, Per Petersson, Peder Sønderby, Petter Thomassen, Ole Gabriel Ueland, Bengt Wiklund och Marjatta Väänänen)

På uppdrag av Nordiska rådets presidium utredde sekreterarkollegiet 1972 frågan om fördelningen av olika sakområden mellan utskotten. Bakgrunden till utredningen var bl. a. att presidiet fann det motiverat att allmänt se över utskottens kompetensområden med tanke på de nya element som tillförts genom ministerrådets berättelse m. m. Utredningen utmynnade i en rapport till sessionen 1973 (*Dok. I Suppl. 3*) om utskottens antal och verksamhetsområden. I rapporten angavs att trafikutskottets verksamhetsområde nära borde överensstämma med de ämnesområden som omfattades av den nordiska transportöverenskommelsen. Därutöver nämndes trafiksäkerhet, flygfrågor, passfrågor, gräns- och tullkontroll, tullfri införsel, valuta m. m. i resandetrafik, turisttrafik och rymdsamarbete samt miljöfrågor med nära trafikanknytning, t. ex. flygbuller och avgasrening.

Utskottets traditionella namn för emellertid tanken till transporter i trängre mening, dvs. den rent fysiska förflyttningen av varor och personer. Transportöverenskommelsen kallas i sin slutliga form "överenskommelse och samarbete på transport- och kommunikationsområdet" och omfattar enligt sin preambel såväl transporter till lands, till sjöss och i luften som post- och telekommunikationer. Däremot omfattar den ej trafiksäkerhet och internationella sjöfartspolitiska och luftfartspolitiska förhållanden.

Beteckningen trafikutskottet kan sägas täcka de saker som under tidigare år behandlats av utskottet, dvs. under den period då uppbyggnad av de fysiska mellanriksförbindelserna stått främst på dagordningen. Begreppet "trafik" torde kunna innefatta även andra områden som telekommunikationer etc. men torde lätt kunna uppfattas så att utskottets uppgifter begränsas till transportfrågor. Detta är olyckligt då huvudinnehållet i utskottets arbetsområde inte är själva transporterna utan förbindelser och

kommunikationer, inklusive mellanriksförbindelser och teleförlbindelser. Begreppet "kommunikation" torde alltså vara en mer täckande benämning på utskottets arbetsområde. I synnerhet gäller detta mot bakgrund av den förskjutning som sker från traditionella transporter till alltmer tekniskt avancerade elektroniska metoder för överföring av information och data.

Trafikutskottet kom närmare i kontakt med den nya teknologin genom projektet Telemedel (telekommunikationsutrustning för handikappade i Norden). I detta sammanhang presenterades expertredogörelser för sådana tekniska innovationer som texttelefon, text-TV, talsyntetisering samt informationsöverföring från databas till TV-mottagare. Utskottet har vidare följt rapporteringen om det nordiska datanätet Scannet och vid rådets senaste session behandlades ett förslag om gemensamt räknecenter för väderprognoser i Norden. Knappast något område är så påverkat av den nya teknologin som kommunikationsområdet.

Datateknikens utveckling som ännu befinner sig i ett tidigt skede torde i en nära framtid komma att beröra individen mer direkt än någonsin hittills. Den kommer att få stora inverkningar på uppbyggnaden av kommunikationsnätet. Ny teknologi förändrar användningen av traditionella transportmedel genom datorisering av information kring transporter och kan även minska behovet av transporter genom effektivare samordning av produktionen. Den nya teknologin förbättrar det allmänna resursnyttjandet och möjligheterna för decentralisering av produktion och service ökar i hittills okänd grad. Datoriserade kommunikationssystem för sjö- och lufttrafik och väderlekstjänst, ofta med användning av satelliter och annan rymdteknologi, är andra exempel på den nya teknologin.

Det är nödvändigt att inom Nordiska rådet bygga upp en beredskap inför denna teknologiska utveckling och en arbetsgrupp inom trafikutskottet har därför bl. a. föreslagit en ökat kunskapsuppbyggnad hos utskottet inom data- och telekommunikationsområdena.

Inget av rådets utskott har för närvarande den nya teknologin som sitt naturliga arbetsområde. Datateknologin har behandlats i juridiska utskottet vad gäller säkerhets- och integritetsaspekter. I social- och miljöutskottet behandlas teknologins konsekvenser för arbetsmarknad, miljö och arbetsmiljö och i kulturutskottet teknologins inverkan på utbildning, forskning och mediapolitik. Ekonomiska utskottet behandlar de industripolitiska, regionalpolitiska och överordnade ekonomiskt-politiska aspekterna av den nya teknologin. — Vid årets session behandlades förslagen om en nordisk handlingsplan på datateknologiområdet (A 649/e och B 44/e) av ekonomiska utskottet.

Med tanke på att kommunikationsområdet är det område som mest torde påverkas av den nya teknologin förefaller det naturligt att trafikutskottet får det huvudsakliga ansvaret för saker i rådet som berör denna teknologi, i synnerhet datateknologin. Satellitteknologin (rymdteknologin) ligger redan inom trafikutskottets område.

En ändring av trafikutskottets beteckning så att denna bättre täcker innehållet i utskottets arbetsuppgifter och även innefattar den nya teknologin förutsätter ändringar i rådets arbetsordning. Förslag om ändring i Nordiska rådets arbetsordning kan lämpligen framläggas vid denna tidpunkt, innan den av presidiet och statsministrarna i november 1982 tillsatta kommittén för värdering av samarbetsformerna mellan Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet (den s. k. femmannakommittén) avslutat sitt arbete.

Mot bakgrund av vad som ovan anförts hemställas.

att Nordiska rådet beslutar att ändra sin arbetsordning så att

1. § 24 st. 1 kommer att lyda: "I rådet skall finnas ett juridiskt utskott, ett kommunikations- och teknologiutskott, ett kulturutskott, ett social- och miljöutskott och ett ekonomiskt utskott."
2. I § 24 st. 5 ändras "Trafikutskottet" till "Kommunikations- och teknologiutskottet".

Mariehamn den 15 november 1983

Bjarne Mørk Eidem (A)

Ole Henriksen (SF)

Guðrun Helgadóttir (Ab.)

Karl-Erik Häll (s)

Olof Jansson (ÅS)

Egon Jensen (S)

Paavo Lipponen (Sdp)

Per Petersson (m)

Peder Sønnerby (V)

Petter Thomassen (H)

Ole Gabriel Ueland (SP)

Bengt Wilund (s)

Marjatta Väänänen (K)

BILAGA**Uttalanden till Nordiska rådets presidium angående namnändringen****Nordiska rådet, kulturutskottet:**

Kulturutskottet anser att frågan om eventuell utvidgning av trafikutskottets kompetensområde och som en följd därav frågan om ändring av namnet på utskottet inte kan avgöras för sig, utan att den bör behandlas och avgöras i samband med behandlingen av de förslag som kan bli aktuella som ett resultat av femmannakommitténs arbete.

Nordiska rådet, social- och miljöutskottet:

Utskottet beslöt tillstyrka ändring av namnet som sådant men tog inte ställning till gränsdragningsfrågorna beträffande fördelningen mellan utskotten.

Nordisk Råd, Økonomisk utvalg:

Utvalget kan konstatere at det er 11 år siden det ble foretatt en totalvurdering av saksområdene til Nordisk Råds utvalg. I løpet av denne tid er tyngdepunktet av sakene som Rådet behandler forskjøvet, og de nordiske sekretariater er delevis omorganisert.

Økonomisk utvalg mener på denne bakgrunn at det er fornuftig å foreta en ny vurdering av utvalgenes saksområder. Det vil være hensiktsmessig å gjøre dette i samband med Rådets behandling av femmannakomitéens rapport (NU 1983:9) og gjennomføringen av medlemsforslaget A 676/j om arbeidsformene i det nordiske samarbeid.

Utvalget anser at spørsmålet om en endring av Trafikkutvalgets navn avgjøres etter at nyvurderingen av utvalgenes saksområder er foretatt.

Kulturutskottets betänkande

över medlemsförslag om ett fredscentrum i Norden

(Medlemsförslaget väckt av Lennart Andersson, Arne Gadd, Paul Jansson, Tyra Johansson, Grethe Lundblad, Gunnar Nilsson, Sture Palm och Bengt Wiklund, se s. 454)

Till kulturutskottet har hänvisats medlemsförslag om ett fredscentrum i Norden. Förslaget har behandlats vid möten den 27 februari–2 mars 1984, den 5–6 maj 1984, den 23–24 september 1984, den 13 november 1984 och den 31 januari–1 februari 1985.

1. Medlemsförslaget

I medlemsförslaget hemställs att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att framlägga förslag om ett nordiskt fredsmuseum/fredscentrum i anslutning till planeringen av ett Nordens institut på Åland.

I medlemsförslaget anförs att freds- och nedrustningsfrågorna tilldrar sig ett växande intresse på olika håll i världen. Mot denna bakgrund utgör, enligt förslagsställarna, det nordiska samarbetet ett gott exempel på hur folken i våra länder för länge sedan övergivit de väpnade konflikterna för att i stället lösa uppkommande mellanfolkliga problem i fredlig samverkan.

I förslaget redogörs för bakgrunden till tanken på ett nordiskt fredscentrum och för olika vägar att nå ut med de aktiviteter som skulle ingå i centrets verksamhet. Idéinnehållet sammanfattas i behovet av att bl. a. åskådliggöra fredens villkor, utvecklingen från konflikt till fred i Norden samt det internationella fredsarbetet i världen.

Den föreslagna institutionen har enligt förslagsställarna två ansikten. Det ena, själva muséet, skulle byggas upp kring en basutställning i en fast institution. Den skulle beskriva å ena sidan Norden från det fornnordiska arvet till våra dagars samverkan, å andra sidan fredsbegreppet och hotet mot freden. Detta skulle åskådliggöras med moderna museitekniska hjälpmedel i ord, ljud, bild och föremål. Kring basutställningen föreslås tematiska och temaöverskridande tillfälliga utställningar, bl. a. även för spridning inom och utom Norden.

Det andra ansiktet, Nordiska fredscentret, skulle komma till uttryck genom kurser, konferenser och symposier samt forskning i fredsfrågor.

Centret skulle enligt förslaget ha personal med lämplig vetenskaplig sammansättning och tillfälliga medarbetare som författare, journalister och konstnärer etc.

Med denna institution som utgångspunkt föreslås samarbete med andra institutioner genom fasta och ambulerande utställningar för att på detta sätt öka kunskapen om Norden som uttryck för fredlig samlevnad.

Med hänvisning till Nordiska rådets rekommendation om upprättande av ett Nordens institut på Åland (*rek. nr 12/1983*) föreslås att ett sådant fredscentrum placeras i Mariehamn på Åland.

För detta talar enligt medlemsförslaget i mycket hög grad bl. a. Ålandsöarnas status som demilitariserad zon och självstyrande region och det relativt centrala men ändå lugna och avskilda läget i Norden. Tanken förmodas få ett mycket positivt mottagande hos Ålands befolkning, då institutet dessutom kan medföra ett brett kulturutbyte mellan Åland och övriga Norden, närmast av samma typ som den i Nordens hus i Reykjavik och på Färöarna.

2. Remissbehandling

Enligt beslut av Nordiska rådets presidium den 26–27 februari 1984 har förslaget inte undergått remissbehandling.

3. Utskottet

I motiveringarna till medlemsförslaget hänvisar förslagsställarna till det stora intresset för fredsfrågor på olika håll i världen och konstaterar att det nordiska samarbetet även långt utanför våra gränser framstår som ett fredsverk. Kulturutskottet finner det, i likhet med förslagsställarna, angeläget att fredsfrågorna även inom det nordiska samarbetets ram ägnas uppmärksamhet. Utskottet konstaterar att ett samarbete kring dessa frågor som ett resultat av tidigare förslag på området även har utvecklats, särskilt inom forskningen.

En nordisk kommitté för internationell politik upprättades år 1959. Nordiska rådet antog 1962 en rekommendation angående ett nordiskt institut för konfliktforskning (*rek. nr 15/1962*). Vid 1966 års session antogs en ny rekommendation i samma fråga (*rek. nr 9/1966*). Med anledning av denna rekommendation tillsattes Nordiska samarbetskommittén för internationell politik, inklusive konflikt- och fredsforskning samma år. År 1974 antogs en rekommendation (*rek. nr 17/1974*) i syfte att stärka och utveckla freds- och konfliktforskningen i de nordiska länderna samt att ställa ökade medel till förfogande för Nordiska samarbetskommittén för internationell politik, inkl. konflikt- och fredsforskning.

Utskottet konstaterar att Nordiska samarbetskommittén har till ändamål att främja forskning inom området internationell politik inkl. konflikt- och

fredsforskning, genom koordinering av forskningsverksamhet vid de enskilda ländernas institutioner, anordnande av seminarier och konferenser samt genom forskarutbyte och publikationsverksamhet.

Enligt medlemsförslaget skall det fredscentrum som föreslås bli inrättat ordna kurser, konferenser och symposier samt bedriva forskning i fredsfrågor. Centret föreslås ha baspersonal med lämplig vetenskaplig sammansättning. Med hänsyn till att Nordiska samarbetskommittén för internationell politik, inkl. konflikt- och fredsforskning bedriver en verksamhet som är jämförbar med den som medlemsförslaget syftar till anser utskottet det emellertid vara ändamålsenligt att verksamhetsförutsättningarna för den redan befintliga nordiska institutionen på området förbättras. Utskottet kan därför inte förorda förslaget om att Nordiska ministerrådet skulle rekommenderas att framlägga förslag om ett nordiskt fredsmuseum/fredscentrum i anslutning till Nordens institut på Åland.

Nordens institut på Åland upprättades den 1 januari 1985. Institutets uppgift är att stärka det åländska kulturlivet och att upprätthålla och utveckla egna kontakter med de andra nordiska länderna samt med Färöarna och Grönland. Verksamheten bör, enligt av Nordiska ministerrådet fastställda stadgar, huvudsakligen omfatta aktiviteter inom det allmänskulturella området, samt vissa arrangemang med anknytning till undervisning och forskning. Enligt den utredning som ligger till grund för etableringen av institutet bör huvudsyftet vara att till ålänningarna förmedla kulturella intryck och impulser från det övriga Norden och att göra den åländska kulturens yttringar kända i det övriga Norden.

Trots att kulturutskottet inte kan förorda ett fredscentrum som en del av det nordiska institutet på Åland anser utskottet emellertid, i likhet med förslagsställarna, att det på Åland finns goda förutsättningar särskilt för den typ av konferensverksamhet som efterlyses i medlemsförslaget. Utskottet, som noterar att Nordiska samarbetskommittén för internationell politik, inkl. konflikt- och fredsforskning ger sin seminarieverksamhet hög prioritet, anser därför att kommittén i samarbete med Nordens institut på Åland även bör förlägga kommande konferenser och seminarier till Åland. Utskottet anser även att Nordiska samarbetskommittén särskilt bör sträva till att utveckla sin verksamhet i syfte att till vidare kretsar nå ut med information om fredsfrågor.

Med hänvisning till det ovan anförda föreslår utskottet,
att Nordiska rådet inte företar sig något med anledning av medlems-
förslaget

Stockholm den 1 februari 1985

<i>Georg Andersson (s)</i>	<i>Stefán Benediktsson (Bj.)</i>
<i>Kirsti Kalle Grøndahl (A)</i>	<i>Eiður Guðnason (A.)</i>
	Förman
<i>Ytti Isohookana-Asunmaa (K)</i>	<i>Jens Peter Jensen (V)</i>
<i>Karen Højte Jensen (KF)</i>	<i>Tyra Johansson (s)</i>
<i>Gunnel Jonäng (c)</i>	<i>Hanna Kvanmo (SV)</i>
<i>Paavo Lipponen (Sdp)</i>	<i>Tore Nilsson (m)</i>
<i>Erlendur Patursson (Tvfl)</i>	<i>Robert Pedersen (S)</i>
<i>Håkon Randal (H)</i>	<i>Gunvor Schnitler (H)</i>
<i>Reiulf Steen (A)</i>	<i>Otto Steenholdt (At)</i>
<i>Pekka Tuominen (ÅSD)</i>	<i>Pirkko Turpeinen (Skdl)</i>

Särskilt yttrande

Som en följd av presidiets beslut har någon remissbehandling av det föreliggande medlemsförslaget (A 678/k) inte kunnat genomföras. Presidiet har inte lämnat någon motivering för sitt beslut.

Redan på ett tidigt stadium framstod detta beslut som mycket otillfredsställande och därför tog utskottet ett eget initiativ för att bli bättre informerade i ämnet. Detta skedde genom föredragning av representanter från Nordiska samarbetskommittén för internationell politik inkl. konflikt- och fredsforskning vid utskottets möte den 31.1.1985.

De redogörelser som då lämnades visar att en betydande sakkunskap i stor utsträckning ansluter sig till de förslag som framföres i medlemsförslaget.

Som frågan nu behandlats anser jag det naturligt att den bör återkomma till förnyad överläggning. Detta förutsätter dock att utskottet inte förhindras att infordra remissuttalanden av berörda organ som kan förväntas ha särskilda insikter i ämnet.

Stockholm den 5 februari 1985

Sture Palm (s)

Medlemsförslag om ett fredscentrum i Norden

(Väckt av Lennart Andersson, Arne Gadd, Paul Jansson, Tyra Johansson, Grethe Lundblad, Gunnar Nilsson, Sture Palm och Bengt Wiklund)

Freds- och nedrustningsfrågorna tilldrar sig ett växande intresse på olika håll i världen. Ytterst handlar fredsanssträngningarna om mänsklighetens möjlighet till överlevnad.

Mot denna bakgrund utgör det nordiska samarbetet ett gott exempel på hur folken i våra länder för länge sedan övergivit de väpnade konflikterna för att i stället lösa uppkommande mellanfolkliga problem i fredlig samverkan.

Därför framstår det nordiska samarbetet även långt utanför våra gränser som ett fredswerk. Ett samarbete som vilar på gemensam kultur, gemensam rättsuppfattning, religion och en social struktur baserad på gemensamt omfattade idéer.

Det praktiska samarbetet utvecklades huvudsakligen under 1900-talet, men har en djup folklig förankring som går ännu längre tillbaka i tiden. Gemensamma grunddrag har varit att starka historiska motsättningar överbryggats och därför framstår det nordiska samarbetet som ett unikt uttryck för fredlig samverkan suveräna stater emellan.

Mot denna bakgrund har tanken på ett nordiskt fredscentrum, ett fredsmuseum i Norden, väckts vid överläggningar i en grupp av djupt nordiskt engagerade personer som ansett det vara en angelägen uppgift att göra det nordiska samarbetet mera känt även utanför Norden med förhoppningen om att det nordiska samarbetet även skulle kunna exponeras som en internationell förebild i anslutning till det ökade intresset för mellanfolkliga problem.

Olika vägar kan väljas för att nå ut till vida kretsar med ett sådant budskap. För vår del anser vi att ett modernt museum kan vara lämpligt som bas för en omfattande informationsverksamhet av detta slag. Museet – vilket vanligen uppfattas som enbart tillbakablickande – är i sin moderna utformning en källa till historisk kunskap, identifikation och begriplighet i nuet, en verkstad för framtiden och en samlingspunkt för idéer och verklighet. På detta område kan allmängiltiga lärdomar dras av utvecklingen i Norden. Det grundläggande budskapet kan sedan ges internationell giltighet genom utblickar bortom Nordens horisont.

Idéinnehållet kan sammanfattas i behovet av att bl. a. åskådliggöra fredens villkor, utvecklingen från konflikt till fred i Norden samt det internationella fredsarbetet i världen.

En sådan institution – som vi förslagsvis kallat Nordiska fredsmuseet – Nordiskt fredscentrum – har två ansikten. Det ena, själva museet, byggs upp kring en basutställning i en fast institution. Den beskriver å ena sidan Norden från det fornnordiska arvet till våra dagars samverkan, å andra sidan fredsbegreppet och hotet mot freden. Detta bör åskådliggöras med moderna museitekniska hjälpmedel i ord, ljud, bild och föremål. Kring basutställningen formas tematiska och temaöverskridande tillfälliga utställningar, bl. a. även för spridning inom och utom Norden.

Det andra ansiktet, Nordiska fredscentret, kommer till uttryck genom kurser, konferenser och symposier samt forskning i fredsfrågor. Baspersonal med lämplig vetenskaplig sammansättning kompletteras med tillfälliga medarbetare som författare, journalister och konstnärer etc.

Med denna institution som utgångspunkt skulle samarbete sökas med andra institutioner genom fasta och ambulerande utställningar för att på detta sätt öka kunskapen om Norden som uttryck för fredlig samlevnad.

Med hänvisning till beslutet vid Nordiska rådets session i Oslo den 21–25 februari 1983 att Nordiska rådet skulle "rekommendera Nordiska ministerrådet att upprätta ett Nordens institut på Åland" anser vi att mycket talar för att ett sådant fredscentrum placeras i Mariehamn på Åland.

För detta talar i mycket hög grad Ålandsöarnas status som demilitariserad zon och självstyrande region, det relativt centrala men ändå lugna och avskilda läget i Norden. Till detta kan läggas kommunikationer sjö- och luftledes, god tillgång till skolor samt många turistattraktiva anläggningar.

Mariehamn utgör en mycket eftertraktad samlingspunkt, vilket inte minst framgår av att Ålandsarkipelagen årligen besöks av ca en miljon turister, främst från de nordiska länderna.

Säkert kommer också denna tanke att få ett mycket positivt mottagande hos Ålands befolkning, då institutet dessutom kan medföra ett brett kulturutbyte mellan Åland och övriga Norden, närmast av samma typ som den i Nordens hus i Reykjavik och på Färöarna.

De besked som gavs vid sessionen i Oslo visade också att från åländskt och finskt håll skulle kunna förväntas ett mycket aktivt engagemang vid tillkomsten av en samnordisk institution på Åland.

Ett nordiskt fredsmuseum/fredscentrum skiljer sig från de Nordens hus som redan finns på Island och Färöarna med hänvisning till sitt avgränsade ändamål genom att museilokaler med publika möjligheter redan finns som utgångspunkt för en vidare planering. Det vore därför av största värde om ett sådant fredsmuseum/fredscentrum blev en del av det nordiska institutet på Åland som 1983 års session beslutade om.

Med hänvisning till vad ovan sagts hemställer vi,
att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att fram-
lägga förslag om ett nordiskt fredsmuseum/fredscentrum i anslut-
ning till planeringen av ett Nordens institut på Åland.

Stockholm den 27 januari 1984

Lennart Andersson (s)

Paul Jansson (s)

Grethe Lundblad (s)

Sture Palm (s)

Arne Gadd (s)

Tyra Johansson (s)

Gunnar Nilsson (s)

Bengt Wiklund (s)

Kulturutskottets betänkande över medlemsförslag om stöd till Nordiska konstskolan i Karleby

(Medlemsförslaget väckt av Esko Aho m. fl., se s. 461)

Till kulturutskottet har hänvisats medlemsförslag om stöd till Nordiska konstskolan i Karleby. Förslaget har behandlats vid möten 27 februari–2 mars 1984, 5–6 maj 1984, 23–24 september 1984 och 13 november 1984.

1. Medlemsförslaget

I medlemsförslaget föreslås att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att utreda frågan om kommuners möjligheter till ersättning för specialutbildning av elever från annat nordiskt land, och möjligheterna till stöd över den nordiska kulturbudgeten för Nordiska konstskolan i Karleby.

Ur motiveringarna till förslaget framgår att Karleby stad i mellersta Österbotten i Finland 1980 fattade beslut om att utveckla och stimulera konstutbildningen i regionen. I samarbete mellan Nordiskt konstcentrum, Sveaborg, och Vasa läns konstkommission företogs 1982 en utredning av behovet av och möjligheterna till en tvåårig grundläggande konstutbildning med svenska som utbildningsspråk. Utredningen gav vid handen att Karleby stad hade viljan och de ekonomiska förutsättningarna att stå som ansvarig för konstskolan, konstateras det i medlemsförslaget.

Vid planeringen av skolan befanns att det rådde stor brist, särskilt i Mittnorden och i Nordkalottområdet, på grundläggande målinriktad konstutbildning, förutbildning till högstskolestudier.

Verksamheten inleddes i januari 1984.

Nordiska konstskolan ger grundutbildning i bildkonst, beredskap att vinna inträde i nordiska konsthögskolor för eleverna och kompletterande utbildning för konstnärer.

Nordiska konstskolan har, enligt medlemsförslaget, fått starkt stöd av de nationella konstnärorganisationerna i Finland, Sverige, Norge och Island samt av Nordiska konstförbundet, Nordiskt konstcentrum och Vasa läns konstkommission.

Utbildningen är tvåårig och omfattar 40 elever (20 elever/år). Den är öppen för elever från hela Norden. Utbildningen ges av tre huvudlärare samt av ett stort antal gästlärare.

Ur förslaget framgår vidare att 115 personer ansökte om inträde hösten 1983, varav över hälften från Sverige, dock inga från Danmark och Island. Som elever antogs 20 personer, av vilka 9 från Sverige, 5 från Finland, 3 från Norge samt 1 från vardera Storbritannien, Schweiz och Förenta Staterna (de tre sistnämnda bosatta i Sverige).

Nordiska konstskolan upprätthålls av en stiftelse. Verksamheten övervakas och stöds av en delegation bestående av 9 medlemmar, av vilka 5 medlemmar utses av Karleby stad och 1 medlem av vardera Konstnärsgillet i Finland, Finlands konstakademi, Nordiska konstförbundet samt Konstindustriella högskolan.

Budgeten för 1984 uppgår till 1,1 milj. FIM. Av detta svarar Karleby stad för 750 000 FIM. Resten täcks av statliga och kommunala bidrag. Med hänsyn till den stora insatsen för nordiskt kulturellt samarbete som av de involverade gjorts genom grundadet av Nordiska konstskolan, framförallt av Karleby stad, finner förslagsställarna det rimligt att skolan skall kunna påräkna stöd även av de officiella nordiska samarbetorganen.

Förslagsställarna anser det vara väsentligt att det till Karleby stad kunde utgå ersättning för de elever som kommer från annat nordiskt land på samma sätt som ersättning utgår för de elever som kommer från andra kommuner i Finland än Karleby (4 000–5 000 FIM/elev/år), och hänvisar till att Nordiska rådets kulturutskott tidigare har riktat uppmärksamhet på frågan om ersättningar för kostnader i samband med specialutbildning i annat nordiskt land.

2. Utskottet

Kulturutskottet konstaterar att Karleby stad i Österbotten i Finland år 1980 fattade beslut om att stimulera konstutbildningen på regional nivå. Efter utredningar, bl. a. i samarbete med Nordiskt konstcentrum på Sveaborg, om en grundläggande konstutbildning med svenska som utbildningsspråk, kunde verksamheten vid Nordiska konstskolan inledas i januari 1984.

De utredningar som företogs visade att det rådde stor brist på en grundläggande konstutbildning särskilt i Mittnorden och på Nordkalotten.

Kulturutskottet finner det mycket positivt att man på kommunal nivå har tagit detta initiativ för att utveckla konstutbildningen i området och att man har gått in för att ge utbildningen en nordisk prägel. Karleby stad, som även har påtagit sig ett stort ekonomiskt ansvar för skolan, har gjort en betydelsefull insats för att på detta område utveckla kultursamarbetet i Norden.

Nordiska konstskolan är öppen för elever från hela Norden. Av de 20

elever som första gången antogs till skolan kommer 12 från Sverige, 5 från Finland och 3 från Norge. I medlemsförslaget understryks det väsentliga i att kommunen kunde få ersättning för de elever som kommer från annat nordiskt land på samma sätt som ersättning utgår för de elever som kommer från andra kommuner i Finland än Karleby (4 000–5 000 FIM pr år).

Kulturutskottet har tidigare riktat uppmärksamhet på frågan om ersättning för kostnader i samband med specialutbildning i annat nordiskt land. Utskottet har funnit det vara principiellt viktigt att sådana kommuner som erbjuder elever från andra nordiska länder utbildning skall kunna påräkna ersättning med hänsyn till att det i annat fall kan bli till hinder för strävandena att utveckla utbildningssamarbetet på smala områden (*C 1/1982, bilaga 14*).

De upplysningar utskottet har inhämtat visar att det inte finns någon enhetlig praxis i fråga om ersättningen för utbildningskostnaderna. I vissa fall betalar eleverna själva ersättning, i vissa fall är utbildningen avgiftsfri och i andra fall står elevernas hemkommuner för utbildningskostnaderna. Enligt danska regler avkrävs nordiska medborgare inte ersättning för utbildning på offentligt godkända utbildningslinjer. Utskottet anser därför att frågan om ersättningar för kostnader i samband med specialutbildning i annat nordiskt land närmare bör utredas i syfte att åstadkomma enhetliga ersättningsprinciper.

Nordiskt konstcentrum deltog, som ovan nämnts, i de utredningar som låg till grund för beslutet att inrätta Nordiska konstskolan. Skolan och konstcentret har därefter samarbetat på olika områden. Som konkreta exempel på samarbetet kan nämnas att skolan och konstcentret för närvarande planerar ett gemensamt seminarium om konstutbildningen i Norden våren 1985 och att de gästkonstnärer som vistas på Nordiskt konstcentrum i ett tidigt skede erbjuds möjligheter att undervisa vid skolan. Systemet med gästlärare, som även omfattar andra lärare än konstnärer från Nordiskt konstcentrum, anses vara mycket lyckat och bidrar i hög grad till att ge skolan dess nordiska profil. Utskottet anser det vara till stor fördel för verksamheten vid konstskolan att ett samarbete med konstcentret har kunnat etableras och anser att skolan och konstcentret bör sträva till att ytterligare utveckla och intensivifiera sitt samarbete kring konstutbildningen.

I medlemsförslaget föreslås även att frågan om stöd över den nordiska kulturbudgeten till nordiska konstskolan skulle utredas.

Utskottet konstaterar att Nordiska kulturfonden under 1984 har beviljat skolan ett anslag på 200.000 DKK. Utskottet anser att det även i fortsättningen bör vara möjligt för skolan att erhålla stöd ur nordiska medel för verksamheten och för enskilda projekt som skolan eventuellt tar initiativ till. Däremot kan utskottet inte, med hänsyn till den svåra budgetsituationen inom det nordiska kultursamarbetet och med hänsyn till de priorite-

ringar utskottet har slagit fast, förorda ett permanent anslag till Nordiska konstskolan på eget moment i den nordiska kulturbudgeten.

Med hänvisning till vad som ovan anförts föreslår utskottet, att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att utreda möjligheterna att utforma ett enhetligt system för ersättning till kommuner för specialutbildning av elever från annat nordiskt land.

Helsingør den 13 november 1984

Georg Andersson (s)

Kirsti Kolle Grøndahl (A)

Elsi Hetemäki-Olander (Kok)

Tyra Johansson (s)

Timo Kietäväinen (K)

Paavo Lipponen (Sdp)

Erlendur Patursson (Tvfl)

Håkon Randal (H)

Reiulf Steen (A)

Pekka Tuominen (ÅS)

Stefán Benediktsson (Bj.)

Eiður Guðnason (A.)

Förman

Karen Højte Jensen (KF)

Gunnel Jonäng (c)

Hanna Kvanmo (SV)

Sture Palm (s)

Robert Pedersen (S)

Gunvor Schnitler (H)

Ingrid Sundberg (m)

Pirkko Turpeinen (Skdl)

Medlemsförslag om stöd till Nordiska konstskolan i Karleby

(Väckt av Esko Aho, Elsi Hetemäki-Olander, Tytti Isohookana-Asunmaa, Arvo Kempainen, Sakari Knuuttila, Peter Muurman, Mats Nyby, Tuulikki Petäjaniemi, Heikki Riihijärvi, Pär Stenbäck, Sten Söderström och Marjatta Väänänen)

Karleby stad i mellersta Österbotten i Finland fattade 1980 beslut om att utveckla och stimulera konstutbildningen i regionen. I samarbete mellan Nordiskt konstcentrum, Sveaborg, och Vasa läns konstkommission företogs 1982 en utredning av behovet av och möjligheterna till en tvåårig grundläggande konstutbildning med svenska som utbildningsspråk. Utredningen gav vid handen att Karleby stad hade viljan och de ekonomiska förutsättningarna att stå som ansvarig för konstskolan.

Vid planeringen av skolan befanns att s. k. orienterande utbildningar och högskoleutbildning var relativt väl representerade i Norden, men att det rådde stor brist, särskilt i Mittnorden och i Nordkalottområdet, på grundläggande målinriktad konstutbildning, förutbildning till högskolestudier.

Verksamheten kunde inledas i januari 1984.

Nordiska konstskolan skall ge grundutbildning i bildkonst, ge eleverna beredskap att vinna inträde i nordiska konsthögskolor och ge yrkesverkssamma konstnärer kompletterande utbildning. Skolan skall också anordna konstutställningar, seminarier och föreläsningar i bildkonst samt idka samarbete med andra nordiska konstskolor och konstorganisationer.

Nordiska konstskolan har fått starkt stöd av de nationella konstnärsorganisationerna i Finland, Sverige, Norge och Island samt av Nordiska konstförbundet, Nordiskt konstcentrum och Vasa läns konstkommission.

Utbildningen är tvåårig och omfattar 40 elever (20 elever/år). Den är öppen för elever från hela Norden. Det ges grundutbildning i teckning och målning med orientering i skulptur, grafik, foto, konstteori. Utbildningen ges av tre huvudlärare (skolan fullt utbyggd 1985), av vilka en samtidigt är rektor och administrativ och konstnärlig ledare för skolan, samt av ett stort antal gästlärare (hittills engagerats 9 från Finland, 9 från Sverige, 4 från Norge samt 3 från vardera Danmark och Island). Gästlärarna svarar för största delen av undervisningen under perioder på 2–4 veckor var (systemet unikt för Norden). För våren 1984 har 9 lärare engagerats. Under utbildningstiden görs ett antal studieresor till museer och skolor runt om i Norden och det övriga Europa.

Målet är att förmedla sådan undervisning som hos eleverna skapar förutsättningar för högskolestudier, ger dem förmåga att efter avslutade studier verka som fria konstnärer, arbeta inom områden såsom design, scen och dekor, textilformgivning, undervisning etc.

Målgruppen består av bildbegåvade ungdomar över 18 år från hela Norden. Antagningen sker på basen av arbetsprover (högst 8 arbeten varav minst 5 teckningar) och beslut om antagning fattas av en särskilt tillsatt jury.

Hösten 1983 ansökte 115 personer om inträde, varav över hälften från Sverige, dock inga från Danmark och Island. Antalet ansökningar betecknas som stort med hänsyn till att ansökningsfristen av olika orsaker blev kort. Som elever antogs 20 personer, av vilka 9 från Sverige, 5 från Finland (av vilka 1 från Karleby), 3 från Norge samt 1 från vardera Storbritannien, Schweiz och Förenta staterna (de tre sistnämnda bosatta i Sverige). 12 är kvinnor och 8 män. Medelåldern är 23 år.

Staden har upplåtit den s. k. Renlundska skolan, ett 1907 uppfört skolhus i jugendstil. Staden har för istandsättning av huset beviljat 75.000 FIM för 1983 och 400.000 FIM för 1984.

Bostad kan erbjudas såväl elever som lärare.

Nordiska konstskolan upprätthålls av en stiftelse. Verksamheten övervakas och stöds av en delegation bestående av 9 medlemmar, av vilka 5 medlemmar utses av Karleby stad och 1 medlem av vardera Konstnärsgillet i Finland, Finlands konstakademi, Nordiska konstförbundet samt Konstindustriella högskolan.

Stiftelsen leds av en styrelse bestående av 4 medlemmar, vilka utses av Karleby stad.

Budgeten för 1984 uppgår till 1,1 milj. FIM. Av detta svarar Karleby stad för 750 000 FIM. Resten täcks av statliga och kommunala bidrag. Därtill har ansökan om stöd inlämnats bl. a. till Nordiska kulturfonden på 150 000 FIM.

I anslutning till konstskolan har grundats en kulturklubb, som förutom skolans lärare och elever rekryterar ett trettiotal konstnärer, kulturarbetare, journalister etc. från regionen.

Skolan skall ge konstintresserade i regionen möjlighet att se ett stort utbud av nordisk konst (lärarna bereds möjlighet att ställa ut) och att åhöra regelbundna offentliga föreläsningar i olika konstämnen. Verkstäder och ateljéer är två kvällar i veckan öppna för allmänheten.

Med hänsyn till den stora insats för nordiskt kulturellt samarbete som av de involverade gjorts genom grundandet av Nordiska konstskolan, framför allt av Karleby stad, finner undertecknade det rimligt att skolan skall kunna påräkna stöd även av de officiella nordiska samarbetsorganen.

Etableringen av Nordiska konstskolan innebär självfallet en ekonomisk börda för Karleby stad, som svarar för den största delen av kostnaderna. I en sådan situation skulle det t. ex. vara väsentligt att det kunde utgå

ersättning för de elever som kommer från annat nordiskt land (för närvarande 15 av 20) på samma sätt som ersättning utgår för de elever som kommer från andra kommuner i Finland än Karleby (4 000–5 000 FIM/elev/år).

Nordiska rådets kulturutskott har riktat uppmärksamhet på frågan om ersättningar för kostnader i samband med specialutbildning i annat nordiskt land. Det gäller viss utbildning, t. ex. glasutbildning som är så specialiserad att den kan ges blott på några få platser i Norden. Elever från övriga nordiska länder kommer då att utgöra en del av elevunderlaget. Praxis i fråga om ersättning för utbildningskostnaderna synes variera: i vissa fall betalar eleverna själva ersättning, i vissa fall är utbildningen däremot avgiftsfri på samma sätt som för elever från det egna landet. I andra fall åter har av sådana elevers hemkommuner krävts ersättning för utbildningskostnaderna. Kulturutskottet har funnit det vara principiellt viktigt att sådana kommuner som erbjuder elever från andra nordiska länder utbildning skall kunna påräkna ersättning med hänsyn till att det i annat fall kan bli till hinder för strävandena att utveckla utbildningssamarbetet på smala områden (*C 1/1982, bilaga 14*).

Undertecknade anser att frågan om ersättning borde utredas. Är det möjligt att etablera någon allmän modell med interkommunala ersättningar mellan de nordiska länderna? Är det möjligt för utbildningskommunen att ansöka om statsbidrag för elever från andra nordiska länder?

Det skulle vara väsentligt för Nordiska konstskolan att ersättningsfrågan kunde få en positiv lösning.

Därtill skulle det vara viktigt, inte minst från psykologisk synpunkt sett, att något stöd för själva verksamheten vid skolan kunde utgå över den nordiska kulturbudgeten.

Med hänvisning till vad som ovan anförts föreslår undertecknade att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att utreda frågan om

- 1) kommuners möjligheter till ersättning för specialutbildning av elever från annat nordiskt land och
- 2) stöd över den nordiska kulturbudgeten till Nordiska konstskolan i Karleby.

Helsingfors den 24 februari 1984

<i>Esko Aho (K)</i>	<i>Elsi Hetemäki-Olander (Kok)</i>
<i>Tytti Isohookana-Asunmaa (K)</i>	<i>Arvo Kempainen (Skdl)</i>
<i>Sakari Knuuttila (Sdp)</i>	<i>Peter Muurman (Sdp)</i>
<i>Mats Nyby (Sdp)</i>	<i>Tuulikki Petäjaniemi (Kok)</i>
<i>Heikki Riihijärvi (Smp)</i>	<i>Pär Stenbäck (Sfp)</i>
<i>Sten Söderström (Skdl)</i>	<i>Marjatta Väänänen (K)</i>

Social- och miljöutskottets betänkande

över medlemsförslag om åtgärder mot drogmisbruk i trafiken

(Medlemsförslaget, väckt av Bjarne Mørk Eidem och Elver Jonsson, se s. 476

Remissyttranden, se supplement)

Till Nordiska rådets social- och miljöutskott har hänvisats ett medlemsförslag om åtgärder mot drogmisbruk i trafiken. Förslaget har i vissa delar även behandlats av rådets juridiska utskott och trafikutskott. Social- och miljöutskottet har behandlat medlemsförslaget vid sina möten den 13 november 1984 och den 31 januari 1985.

1. Medlemsförslaget

I medlemsförslaget hemställs

att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att

- a) låta utreda omfattningen av drogproblemet i trafiken i de nordiska länderna, samt
- b) att utveckla metoder för rutinmässig analys av förekomsten i organismen av narkotika såsom cannabis och andra medel som verkar på det centrala nervsystemet samt
- c) att verka för att i de nordiska ländernas lagstiftning fastställa en koncentrationsgräns för även andra droger än alkohol, främst narkotika, som verkar på det centrala nervsystemet.

Förslagsställarna hänvisar till att de nordiska ländernas insatser för att minska alkoholens förekomst i trafiken gett goda resultat och placerat Norden i en ledande position i världen. Dessutom har man i Norden infört varningsmärkning av trafikfarliga mediciner. Vidare pekar förslagsställarna på en 1983 utgiven rapport om verkningar m. m. av cannabis, utarbetad av en expertgrupp tillsatt av Nordiska nämnden för alkohol- och drogforskning (NAD). Enligt rapporten finns en ganska omfattande forskning som direkt eller indirekt berör frågan om cannabispåverkade fordonsförare. En person som tar en cannabisdos är med stor sannolikhet olämplig som bilförare under de närmaste timmarna. Risken för olyckor eller olyckstillbud får anses förhöjd under samma period.

Förslagsställarna finner på grundval härav anledning att anta att narkotika på samma sätt som alkohol utgör en ökad olycksrisk i trafiken.

Emellertid har man för få uppgifter om omfattningen för att kunna säga något med säkerhet. En annan svårighet är att det endast för några narkotika, däribland för cannabis, amfetamin och vissa opiater, finns en bestämningsmetod med vilken de kan med säkerhet påvisas i kroppen. Vidare tar de mot bakgrund av en svensk undersökning upp betydelsen av att få en fastställd koncentrationsgräns för narkotika införd i lagstiftningen. Förslag om detta har också väckts i Norge. Trots de svårigheter som föreligger att konstatera förekomsten av narkotika i organismen borde denna fråga ändå tas upp på nordiskt plan inte minst med sikte på att eventuella gränser från början borde sättas lika i de nordiska länderna. I första hand bör man, enligt förslagsställarna, ställa till förfogande resurser för att utveckla analysmetoder och apparatur som gör det möjligt att rutinmässigt fastställa förekomsten av narkotiska preparat och andra aktiva substanser än alkohol.

2. Remissinstanser

Följande myndigheter, institutioner och organisationer har avgivit yttrande över medlemsförslaget:

Norden

Nordiska trafiksäkerhetsrådet (NTR)
Nordiska kontaktmannanorganet för narkotikafrågor
Nordisk union för alkoholfri trafik (NUAT)

Danmark

Socialministeriet
Rådet for Trafiksikkerhedsforskning
Rigspolitechefen
Københavns politi
Retslægerådet

Finland

Inrikesministeriet
Trafikministeriet
Social- och hälsovårdsministeriet
Ålands landskapsstyrelse

Island

Hälsovårds- och försäkringsministeriet
Polismästaren i Reykjavík

Norge

Justis- og politidepartementet

Samferdselsdepartementet
Sosialdepartementet
Statens vegvesen
Trafikksikkerhetsrådet
Trygg Trafikk
Norges Automobil-Forbund
Avholdsfolkets Landsnemnd
Motorførernes avholdsforbund

Sverige

Rikspolisstyrelsen
Socialstyrelsen
Trafiksäkerhetsverket
Nationalföreningen för trafiksäkerhetsfrämjande (NTF)
Motormännens riksförbund
Motorförarnas helnykterhetsförbund (MHF)
Riksförbundet för hjälp åt läkemedelsmissbrukare (RFHL)

2.1. Remissinstanser som stöder medlemsförslagets yrkande punkt a, dvs att utreda omfattningen av drogproblemet i trafiken i de nordiska länderna

Den helt övervägande delen (alla utom tre) av remissinstanserna stöder yrkandet om utredning av drogproblemets omfattning i trafiken, även om en del (t. ex. socialministeriet i Danmark) anser att det utgör ett begränsat problem med hänsyn till trafiksäkerheten. *Social- och hälsovårdsministeriet* i Finland anser att man tills vidare fäst förhållandevis litet uppmärksamhet vid forskning om drogfylleriet jämfört med satsningarna på forskning av alkoholens roll inom trafikfylleriet. Detta beror i sin tur huvudsakligen på svårigheten med provtagning. Denna omständighet kan ha medfört att man inte har en lika tydlig bild av drogproblemen i trafiken som av alkoholproblemen.

Beträffande forskningen på området konstaterar social- och hälsovårdsministeriet att utredningar kunde genomföras närmast på två nivåer, nämligen dels i form av screening i samband med polisens vanliga verksamhet på området, dels i form av epidemiologisk vetenskaplig forskning.

Nordiska trafiksäkerhetsrådet instämmer i förslagsställarnas bedömning, att påverkan av narkotika och medicin i likhet med alkoholpåverkan innebär en ökad olycksrisk i trafiken. Enligt tillgängliga statistiska upplysningar torde det dock vara fråga om ett mycket begränsat antal tillfällen. En närmare utredning av problemet kunde rekommenderas då man därigenom också kunde företa en bedömning av effekten av de genomförda bestämmelserna om märkning av trafikfarliga mediciner.

Polismästaren i Reykjavík anser att det är svårare att bevisa de bilförare oförmåga att föra bil som är drogpåverkade än vad gäller dem som är

alkoholpåverkade. Drogpåverkade bilförare är dock lika farliga i trafiken som de som är alkoholpåverkade. Det är därför värt allt beröm att det nu aktuella förslaget framlagts för Nordiska rådet och tiden är inne för att genomföra den undersökning som förslaget syftar till.

Justis- och politidepartementet i Norge och *Norges Automobil-Forbund* framhåller att man hittills koncentrerat uppmärksamheten på alkoholen i trafiken, men att problemet med körning under påverkan av andra rusmedel är stadigt ökande.

Nordisk union för alkoholfri trafik (NUAT) och *Motorförarnes avholdsforbund* hänvisar till en svensk undersökning enligt vilken andelen narkotikapåverkade bilister bland dem som var misstänkta för promillekörning i Sverige åren 1978–1982 ökat från 28 till över 60 %.

Nationalföreningen för trafiksäkerhetens främjande (NTF) finner att när det gäller användningen av olika rusgivande och bedövande ämnen i trafiken är kunskaperna varierande. Alkoholens roll som riskfaktor i trafiken och omfattningen av problemet är väl dokumenterad. Beträffande mediciner och narkotika vet man att flera negativt påverkar körförmågan men osäkerhet råder om vid vilka doser den effekten uppkommer. Vidare råder osäkerhet om betydelsen av droger på trafiksäkerheten som helhet.

Med hänsyn till den osäkerhet som råder om mediciner och narkotika som riskfaktor i trafiken anser NTF det vara motiverat att Nordiska rådet rekommenderar att en utredning görs. När resultatet av en sådan utredning föreligger får man ta ställning till behovet av rutinmässiga analysmetoder och behovet av en lagstiftad koncentrationsgräns för andra droger än alkohol.

Motorförarnas helnykterhetsförbund (MHF) instämmer i att förekomsten av narkotiska preparat hos bilförare inte är tillfredsställande kartlagd. Vissa undersökningar vid statens rättskemiska laboratorium i Linköping tyder på att man under senare år har haft en kraftig ökning av narkotiska preparat hos trafiknykterhetsbrottslingarna. Det är därför viktigt att kartlägga dessa preparats inverkan på körförmågan och också hitta metoder för att upptäcka dessa medels förekomst hos förarna.

Riksförbundet för hjälp åt läkemedelsmissbrukare (RFHL) anser att mycket talar för att drogmisbruk i trafiken är ett stort problem. Mycket talar dessutom för att "mörktalet" är stort, dvs de fall som uppdrag utifrån nuvarande selektionsregler i samband med kemisk analys, utgör troligen bara toppen på ett isberg. En undersökning menar att uppemot 3.500 personer per år, misstänkta för trafiknykterhetsbrott, men ej för drograttfylleri, har narkotika i kroppen. Ett stort antal undersökningar visar vidare, framhåller RFHL, att narkotikamissbrukare är överrepresenterade i olika brottskategorier. Två sådana kategorier är bilstöld och olovlig körning, aktiviteter som måste sättas i samband med drogmisbruk i trafiken. Också detta förhållande ger stöd åt antagandet att problemet är omfattande.

2.1.a. Remissinstanser som avvisar medlemsförslagets yrkande a.

Rådet for Trafiksikkerhedsforskning i Danmark anser det knappast möjligt att genomföra en omfattande utredning av narko- och medicinproblemet i trafiken i Norden, *Rigspolitichefen* och *Københavns politi* anser att problemet är av så ringa omfång att det inte finns behov av någon större utredning.

2.2. Remissinstanser som stöder medlemsförslagets yrkande b. dvs att utveckla metoder för rutinmässig analys av förekomsten av narkotika i organismen

Den helt övervägande delen av remissinstanserna stöder även detta delförslag, i synnerhet som det har nära samband med yrkandet under a. De tekniska och praktiska svårigheterna med provtagning noteras av de flesta remissinstanserna, även de som intar en klart positiv hållning till yrkandet.

Nordiska trafiksäkerhetsrådet påpekar att man med dagens kunskaper redan har möjlighet att fastställa narkotika och medikamenter i den mänskliga organismen, men att det inte från medicinsk sida anses möjligt att definiera praktiskt användbara koncentrationsgränser. Dock var det trafiksäkerhetsrådets uppfattning att det även i fortsättningen torde vara nödvändigt att företa en klinisk undersökning i varje enskilt fall för att konstatera påverkan och trafikfarlighet som följd av intag av narkotika eller medicin. Nuvarande analysmetoder borde därför vidareutvecklas.

Social- och hälsovårdsministeriet i Finland erinrar om att innan ett läkemedel godkänns för medicinskt bruk förutsätts grundliga kliniska undersökningar rörande ämnets verkningar och koncentrationer. Av denna anledning finns det för läkemedel acceptabla metoder för bestämning av ämnet. Situationen är avsevärt mera komplicerad i fråga om de klassiska narkotika, vilkas analytik och metabolism förutsätter fortlöpande metodutveckling. I synnerhet i fråga om narkotika som inte används i medicinskt syfte krävs fortfarande såväl metodisk utveckling som mera grundliga kunskaper om metabolism och kinetik.

Hälso- och försäkringsministeriet anser att det borde vara möjligt att ge Islands universitets farmakologiska laboratorium i uppdrag att utföra det utredningsarbete som avses i förslagets del b.

Justits- og politidepartementet i Norge menar att det redan finns metoder för påvisning av medicin i blodet, vilka används t ex i rättsliga undersökningar. Departementet finner det mycket viktigt att utveckla metoder för rutinmässig analys av narkotika och andra centralstimulerande stoffer i organismen.

Samferdselsdepartementet anser dessutom att forskningsinsatsen för detta syfte bör samordnas av Nordiska trafiksäkerhetsrådet. *Nordisk union for alkoholfri trafikk* (NUAT) och *Motorførernes avholdsforbund* påpekar att den process som skall genomföras för att bl. a. få fram analysme-

toder är svår och tidskrävande. Arbetet bör därför göras parallellt med utredningen av omfånget av narkotikaproblemet i trafiken enligt a.

Rikspolisstyrelsen i Sverige anför ett antal synpunkter på de svårigheter som föreligger beträffande uppdagande av fordonsförare som är straffbart drogpåverkade och att inför domstol prestera bevisning som kan leda till fällande dom mot den för rattfylleri misstänkta personen. Från trafiksäkerhets- och övervakningssynpunkt skulle det självfallet vara av stor betydelse om en lösning på de frågor som upptagits under b. och c. i medlemsförslaget kunde nås.

Motorförarnas helnykterhetsförbund (MHF) tillstyrker medlemsförslaget att man söker kartlägga omfattningen av drogproblemen i trafiken och att metoder utvecklas för att rutinmässigt kunna upptäcka förekomsten av dessa droger hos förare.

Riksförbundet för hjälp åt läkemedelsmissbrukare (RFHL) anser att de bestämmelser som finns mot körning under drogpåverkan i stor utsträckning satts ur spel genom nuvarande selektionsregler för den kemiska analysen. Det urval som görs beträffande misstänkt drograttfylleri, gäller fall i vilka blodalkoholkoncentrationen understiger 0,5 promille. I praktiken kan således endast förare med blodalkoholkoncentrationer understigande 0,5 promille bli misstänkta för drograttfylleri. En "lagom" mängd alkohol intagen i samband med narkotikakonsumtion innebär ett effektivt skydd mot avslöjande av brott belagt med högre straff. En första åtgärd måste därför vara en rekommendation om översyn av gällande selektionsgränser, så att förare med blodalkoholkoncentrationer högre än 0,5 promille kan bli föremål för analys beträffande förekomst av narkotiska medel.

Nordiska kontaktmannaorganet för narkotikafrågor anser, att när det gäller frågan om vilka preparat som skall undersökas och som skall underkastas rutinmässiga analyser borde utgångspunkten inte vara vilka preparat som är klassificerade som narkotika utan vilka preparat som kan påverka en bilförare så att han inte kan köra ett fordon på ett betryggande sätt.

Kontaktmannaorganet vill också peka på de tekniska svårigheter och de betydande kostnader som är förknippade med att göra rutinmässiga analyser av narkotika i blod och urin.

2.2.a. Remissinstanser som avvisar eller är tveksamma till medlemsförslagets yrkande b.

Socialministeriet i Danmark hänvisar till uttalande av Retslægerådet enligt vilket det redan idag finns möjlighet att fastställa narkotika och medikamenter i organismen om resp. laboratorium har erforderlig utrustning. Screening kan utföras på blod, urin och saliv även med billiga metoder men måste i så fall kompletteras med specifika metoder som kräver kostbar apparatur.

Indenrigsministeriet anser att rutinmässiga analyser skulle kräva så stora

ekonomiska resurser att en cost/benefit-analys bör företas innan åtgärder enligt punkt b. eller c. i medlemsförslaget sätts i verket.

Københavns politi anser inte att det finns behov att utveckla särskilda analysmetoder, medan *Rigspolitichefen* anser att problemet är av så ringa omfång att det i de fall som blir aktuella för polis och domstol räcker med existerande kliniska undersökningar och analyser.

2.3. Remissinstanser som stöder medlemsförslagets yrkande c. dvs att verka för att en koncentrationsgräns för narkotika införs i lagstiftningen

Remissinstanserna är i denna delfråga betydligt mer oeniga. *Justits- och politidepartementet* i Norge anför att så vitt bekant har inget annat land gått in för koncentrationsgränser för andra stoffer än alkohol. Ett internationellt samarbete i denna sak skulle därför vara av största betydelse, och ett nordiskt initiativ skulle vara ett intressant och troligen mycket fruktbart sätt att gå fram.

Statens vegvesen anser att erfarenheterna med promillegränser för alkohol varit odelat positiva och att man därför bör undersöka möjligheten för en motsvarande ordning för mediciner och narkotika.

Nordisk union för alkoholfri trafik (NUAT) och *Motorførernes avholdsforbund* stödjer med hänvisning till den stadigt ökande trafiken över landgränserna att lagstiftningen i de nordiska länderna förses med en koncentrationsgräns för narkotika.

Rikspolisstyrelsen påpekar, att från bevisningssynpunkt är här aktuella fall enligt nuvarande lagstiftning komplicerade, då några gränser för koncentrationen i blodet av annat berusningsmedel än alkohol inte finns angivna. För att en åklagares yrkande inför domstol om ansvar för rattfylleri till följd av drogpåverkan skall bifallas måste det genom vittnesbevisning styrkas att föraren var så påverkad av t ex narkotika att han på grund därav var olämplig som förare av fordonet. Rikspolisstyrelsen anser, att det torde vara förenat med stora svårigheter att fastställa de gränser för koncentration av olika droger som skulle ligga till grund för bedömning härvidlag. Hänsyn bör därvid tas bl a till den tillvänjning – toleransökning – som snabbt inträder vid bruk av vissa ämnen i berusningssyfte. Under längre eller kortare perioder av avhållsamhet, t ex i samband med vård på kriminalanstalt, kan en person omedelbart efter frigivningen bli klart olämplig som bilförare av en relativt liten dos av berusningsmedel. Efter det toleransökning inträtt kan samma dos endast obetydligt påverka denna persons beteende i negativ riktning. Styrelsen anser dock att en lösning av de problem som ovan antytts skulle ha stor betydelse från trafiksäkerhets- och övervakningssynpunkt.

Motorförarnas riksförbund tillstyrker förslaget även i denna del och understryker dessutom vikten av informationsåtgärder om trafikfarliga läkemedel. Vidare påpekas, att kunskapen om riskerna med olika bedö-

vande ämnen – såväl mediciner som narkotika – i trafiken är mycket varierande. Att både mediciner och narkotika negativt påverkar körförmågan vet nu flertalet, men däremot har man mindre kännedom om vid vilka doser denna negativa påverkan uppstår.

Motorförarnas helnykterhetsförbund (MHF) stödjer helt förslaget och anser att man bör eftersträva en likartad lagstiftning på området. Dock får inte ett enskilt lands tveksamhet att vidtaga lagstiftningsåtgärder hindra andra från att göra det därest man bevisligen kan nå trafiksäkerhetseffekter.

Riksförbundet för hjälp åt läkemedelsmissbrukare (RFHL) framhåller, att eftersom de psykiska effekterna av flertalet sömn- och lugnande medel i stort är desamma som för alkohol, är det självklart att dessa omfattas av bestämmelser mot drogmisbruk i trafiken. Begreppet narkotika i förslagsställarnas tredje att-sats bör sålunda innefatta narkotikaklassade läkemedel.

2.3.a. Remissinstanser som avvisar eller ställer sig tveksamma till medlemsförslagets yrkande c.

Nordiska trafiksäkerhetsrådet påpekar att fastställande av koncentrationsgränser för straffbar förekomst av narkotiska ämnen som påverkar centrala nervsystemet indirekt skulle legalisera intagande av mindre mängder narkotiska ämnen. En sådan effekt vore enligt trafiksäkerhetsrådet betänklig.

Socialministeriet i Danmark anser med stöd av *Retslægerådet*, som betecknar koncentrationsgränser för mediciner som en fiktion, att praktiskt användbara gränser inte kan fastställas, utan att man får lita till kliniska undersökningar för att bedöma individuella fall.

Københavns politi anser att en fast koncentrationsgräns i lagstiftningen vore orealistisk och opåkallad och hänvisar i sammanhanget till de olikheter som finns i Norden vad gäller promillegränserna för alkohol.

Rådet för Trafiksikkerhedsforskning är mindre kategoriskt men påpekar att en koncentrationsgräns skulle förutsätta noggrannare studier av påverkan på körförmågan och huruvida det överhuvudtaget var möjligt att bestämma gränsvärden härför.

Inrikesministeriet i Finland finner förslaget om en övre gräns betänkligt och anser, att först borde metoderna för påvisande av narkotika utvecklas. Innan lagstiftningsåtgärder vidtas bör man noggrant betänka vilka svårigheter som kan uppstå vid fastställandet av nämnda övre gräns, speciellt när det är fråga om samverkan mellan alkohol och annat berusningsmedel.

Trafikministeriet påpekar att det är helt förbjudet att använda narkotika i Finland och att det därför inte är tänkbart att fastställa någon koncentrationsgräns för de tillåtna doserna. Också i fråga om läkemedel torde ytterligare prövning av deras effekter behövas innan frågan om övre gränser kan tas i övervägande.

Social- och hälsovårdsministeriet påpekar att bruk av narkotika i Finland är kriminaliserat. Mot denna bakgrund anser ministeriet det vara även principiellt betänkligt att fastställa koncentrationsgränser för narkotika och läkemedel. I så fall skulle mindre koncentrationer av dessa ämnen än de eventuellt stipulerade gränserna vara tillåtna i trafiken. Vidare påpekar ministeriet, att det finns ett synnerligen stort antal narkotika och läkemedel som är trafikfarliga och när det individuella bruket av dessa ämnen är mera regelbundet leder detta till utvecklandet av tolerans, dvs att det inte föreligger ett entydigt förhållande mellan å ena sidan verkningarna och å andra sidan koncentrationer i biologiska prov. Ifall man med stöd av koncentrationsanalyser önskar uppskatta ämnets koncentration i organismen vid en tidpunkt som avviker från den då provet togs, kompliceras bilden ytterligare av det stora antalet verksamma ämnen och den allt mera mångfacetterade farmakokinetiken.

Även *Sosialdepartementet* i Norge tvekar om önskvärdheten och den praktiska möjligheten att fastställa koncentrationsgränser för alla stoffer som påverkar nervsystemet.

Socialstyrelsen i Sverige anser, att införande av en koncentrationsgräns för narkotika skulle innebära att samhället accepterade fordonsförare med narkotika i kroppen upp till en viss nivå. En sådan inställning förefaller styrelsen helt strida mot samhällets narkotikapolitik vars mål är att uppnå ett narkotikafritt samhälle. Dessutom torde en sådan gräns som förslagsställarna avser aldrig kunna anges eftersom också små mängder narkotika påverkar kördugligheten. Effekten av narkotika varierar hos en och samma person vid olika tillfällen. Koncentrationsgränsen är given. Den är noll, framhåller socialstyrelsen.

3. Utskottet

Utskottet noterar, att det råder relativt stor enighet bland remissinstanserna om medlemsförslagets två första yrkanden, dvs att utreda omfattningen av drogproblemet i trafiken och utveckla metoder för rutinemässig analys av förekomsten av narkotika i kroppen. Beträffande det tredje yrkandet, en koncentrationsgräns för narkotika av samma slag som för alkohol, är remissinstanserna delade mellan dem som framför allt ser till att detta skulle vara en fördel för trafiksäkerheten och de som har praktiska och mer principiella betänkligheter. De praktiska invändningarna avser möjligheten och meningsfullheten i att försöka fastställa en gräns, de mer principiella invändningarna avser önskvärdheten att överhuvudtaget dra någon legal gräns för narkotika någon annanstans än vid noll. *Nordiska rådets trafikutskott* anser, att bruk av droger och annan narkotika har stort inflytande på trafiksäkerheten samt på andra faktorer i samhället. Utskottet stödjer därför alla åtgärder som syftar till att minska de problem som uppkommer i samhället i anknytning till droger och annan narkotika.

Med hänsyn till att det i vissa nordiska länder, t. ex. i Finland, är helt förbjudet att använda narkotika, anser utskottet dock att punkten c) i förslaget icke är aktuell. Trafikutskottet tillstyrker därför punkterna a) och b) i medlemsförslaget.

Rådets juridiska utskott har inga invändningar mot förslaget men påpekar att missbruk av läkarordinerad medicin kan ge motsvarande problem som medlemsförslaget framhåller vad gäller trafikfara till följd av narkotikamissbruk.

Social- och miljöutskottet noterar, att det av juridiska utskottet nämnda problemet togs upp i rådets *rekommendation nr 9/1974* om märkning av mediciner och andra bedövande ämnen som kan utgöra trafikfara. Denna rekommendation har medverkat till att en gemensam och enhetlig märkning av trafikfarliga läkemedel genomförts i Norden. Redan vid förarbetet till denna rekommendation framfördes att det från trafiksäkerhetssynpunkt var angeläget att problemet med drogpåverkade förare uppmärksammades. Vid denna tidpunkt var de närmare verkningarna av olika preparat på de psykiska funktionerna, som bestämde körförmågan endast i begränsad omfattning kända. Det fanns anledning antaga att det i trafiken förekom ett betydande antal förare, som på ett trafikfarligt sätt var påverkade av olika slag av droger men som inte riskerade någon påföljd då man inte kunde komma åt dem med existerande undersökningsmetoder. Trafiksäkerheten krävde att personer som hade nedsatt körförmåga genom bruk av påverkande medel borde bli underkastade lagstiftningsregler och påföljder.

En svårighet vid fastställande av straffregler var att möjligheten att bestämma påverkandegraden var avsevärt mindre vid påverkan av annat medel än alkohol i blodet där man hade en promillegräns att tillgå. De trafiksäkerhetslagar som överhuvudtaget tog upp dessa problem var därför utformade på så sätt att de stadgade straffansvar för den förare, som var så påverkad av annat berusande eller bedövande medel än alkohol att det kunde antagas att han icke på betryggande sätt kunde föra fordonet.

Social- och miljöutskottet noterar på grundval av det remissmaterial som inkommit angående det nu aktuella medlemsförslaget, att någon avgörande förändring i kunskapsläget angående drogers inverkan i trafiken inte torde ha skett. Däremot har narkotikamissbruket i de nordiska länderna ökat på ett skrämmande sätt under de 10 år som gått sedan rådet antog rekommendationen om märkning av trafikfarliga läkemedel. Medvetenheten om narkotika och andra drogproblem har också ökat vilket gör det opinionsmässigt lättare att införa bestämmelser om t. ex. rutinundersökning för att fastställa om vederbörande är påverkad av droger.

De undersökningar som gjorts – bl. a. i Nordiska rådets regi – om inverkan av t. ex. cannabis på körförmågan anses bl. a. ha påvisat förlängd reaktionstid, störd uppmärksamhet, ändrade upplevelser av ljus- och ljudsignaler och försämrad förmåga att följa föremål i rörelse. Effekterna är sålunda i stort sett desamma som under alkoholpåverkan. Slutsatsen av

vad man för närvarande vet är alltså att cannabispåverkan är oförenlig med körning av motorfordon. Narkomani eller annat missbruk av på centrala nervsystemet verkande medel är också ofta hinder för att erhålla körkort.

Mot bakgrund av de inkomna remissvaren och ovanstående finner sålunda utskottet att behov kan anses föreligga av en utredning av omfattningen av drogproblemet i trafiken samt av effektiva och praktiska metoder för att rutinmässigt fastställa förekomsten av narkotika och andra medel som verkar på det centrala nervsystemet.

Däremot anser utskottet det mera tveksamt om det är möjligt eller ens önskvärt att fastställa en koncentrationsgräns för andra droger efter samma modell som promillegränserna för alkohol. En sådan regel kunde underlätta bevisning i trafiknykterhetsmål och ha ett värde från informations-synpunkt då den skulle understryka faran vid drogpåverkan. Dock torde bortsett från svårigheterna att fastslå en någorlunda rimlig koncentrationsgräns med hänsyn till tillvänjning etc. nackdelarna väga tyngre än fördelarna. Vad gäller det informativa syftet med en gräns skulle, som många remissinstanser påpekat, en indirekt verkan kunna bli att en viss mängd narkotika i kroppen som ligger under gränsvärdet, upplevas som acceptabel. Allmänheten skulle därigenom bibringas en uppfattning som i Finland och Norge stod i direkt strid med övrig lagstiftning om narkotika och inte heller i övriga länder torde stå i överensstämmelse med den officiella inställningen till narkotika. Frågan om kriminalisering av bruk av narkotika diskuterades i Sverige i december 1984 i samband med att riksdagen beslutade om en samnordnad och intensifierad narkotikapolitik. Beslutet kom ej att innefatta en sådan kriminalisering men det uttalades klart från det ansvariga riksdagsutskottet att det torde stå fullständigt klart att samhället inte tolererade narkotikamissbruket.

Social- och miljöutskottet anser därför att Nordiska rådet inte bör förorda någon koncentrationsgräns för narkotika och andra droger i trafiksammanhang som oavsiktligt och indirekt skulle ge intrycket att en mängd narkotika upp till en viss gräns skulle vara acceptabel.

Mot bakgrund av vad som ovan anförts hemställer social- och miljöutskottet att Nordiska rådet antar följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att

- a) låta utreda omfattningen av drogproblemet i trafiken i de nordiska länderna, samt
- b) utveckla metoder som ger möjligheter för snabb och effektiv analys av förekomsten i organismen av narkotika såsom cannabis och andra medel som verkar på det centrala nervsystemet.

Stockholm den 31 januari 1985

Arne Andersson (m)

Poul Henrik Houe (KF)

Margrete Auken (SF)

Timo Kietäväinen (K)

Dorte Bennedsen (S)

Grethe Lundblad (s)

Jo Benkow (H)

Astrid Murberg Martinsen (A)

Förman

Kaj Bärlund (Sdp)

Pétur Sigurdsson (Sj.)

Rune Gustavsson (c)

Odd With (Kr.F.)

Medlemsförslag om åtgärder mot drogmisbruk i trafiken

(Väckt av Bjarne Mørk Eidem och Elver Jonsson)

Tack vare politisk enighet över parti- och landgränserna om trafiksäkerhetsfrågorna har Norden en internationellt sett fördelaktig trafikolycksfallsfrekvens. 1983 genomfördes ett nordiskt trafiksäkerhetsår. Ett av dess (NTÅ 83) huvudteman var att komma till rätta med de problem alkoholen medför i trafiken.

Arbetet med att begränsa alkoholens förekomst i trafiken i de nordiska länderna har gett Norden en ledande roll i globala sammanhang. Andra länder har tagit efter både vad gäller lagstiftning och opinionsbildande åtgärder.

I Norden har vidare genomförts gemensam och enhetlig märkning av trafikfarliga läkemedel. Så har skett mot bakgrund av rekommendation från Nordiska rådet. För tio år sedan väcktes sålunda ett medlemsförslag om motverkande av användningen av rusgivande och bedövande ämnen i trafiken vari hemställes att rådet måtte rekommendera ministerrådet att skyndsamt införa ett enhetligt varningssystem för utmärkning av trafikfarliga mediciner och andra ämnen genom text och en lätt igenkännbar symbol, samt inleda en allsidig utredning om övriga erforderliga åtgärder i syfte att motverka användningen av olika rusgivande och bedövande ämnen i trafiken. Förslagsställarna hänvisade till en hänvändelse från Nordisk union för alkoholfri trafik (NUAT).

Rådets *rekommendation nr 9/1974* kom dock endast att innehålla en hemställan till Nordiska ministerrådet att snarast möjligt utreda frågan om märkning av mediciner och andra ämnen som nedsätter förmågan att uppträda som trafikant.

Redan 1967 utfärdade socialstyrelsen i Sverige ett cirkulär angående inverkan av narkotika och vissa andra läkemedel m. m. på förmågan att föra motorfordon. I cirkuläret framhölls bl. a. att läkemedel, som verkade på centrala nervsystemet kunde utgöra en ökad risk för trafiksäkerheten.

I konsekvens härmed har t. ex. i Sverige införts bestämmelser som inte bara upptar påverkan av starka drycker utan också påverkan av andra stimulerande och bedövande medel som kan inverka på förmågan att på betryggande sätt framföra fordon. Och enligt trafikbrottslagen kan den som varit så påverkad av annat berusningsmedel än alkohol, att det kan antas att han inte på betryggande sätt kunnat föra fordonet, dömas till fängelse i upp till ett år. Motsvarande bestämmelser finns också i de andra nordiska länderna.

Nyligen presenterades en rapport om verkningar m. m. av cannabis, utarbetad av en expertgrupp tillsatt av Nordiska nämnden för alkohol- och drogforskning (NAD). Enligt rapporten finns en ganska omfattande forskning som direkt eller indirekt berör frågan om cannabispåverkade fordonsförare. En person som tar en enstaka cannabidos (10–15 mg THC) är med stor sannolikhet olämplig som bilförare under de närmaste timmarna. Risken för olyckor eller olyckstillbud får anses förhöjd under samma period.

Det finns sålunda anledning att anta att narkotika på samma sätt som alkohol utgör en ökad olycksrisk i trafiken. Emellertid har man för få uppgifter om omfattningen för att kunna säga något med säkerhet. En annan svårighet är att det endast för några narkotika, däribland för cannabis, amfetamin och vissa opiater, finns en bestämningsmetod med vilken de kan med säkerhet påvisas i kroppen. Rutinanalyser kan idag göras för att undersöka förekomsten av cannabisämnen i blod och urin. Ett enstaka cannabisintag kan spåras i såväl blod- som urinprov. För att få reda på när cannabis togs in eller hur stor dosen var krävs däremot blodprov. Ett urinprov kan efter haschrökning ge utslag under flera veckor.

I en svensk undersökning har påpekats betydelsen av att få en fastställd koncentrationsgräns för narkotika införd i lagstiftningen. Förslag om detta har också väckts i Norge. Trots de svårigheter som föreligger att konstatera förekomsten av narkotika i organismen bör denna fråga nu tas upp på nordiskt plan inte minst med sikte på att de eventuella gränser som kan komma att fastställas från början borde sättas lika i de nordiska länderna. I första hand bör man ställa till förfogande resurser för att utveckla analysmetoder och apparatur som gör det möjligt att rutinmässigt fastställa förekomsten av narkotiska preparat och andra aktiva substanser än alkohol.

Mot bakgrund av vad som ovan anförts hemställes därför:

att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att

- a) låta utreda omfattningen av drogproblemet i trafiken i de nordiska länderna, samt
- b) utveckla metoder för rutinmässig analys av förekomsten i organismen av narkotika såsom cannabis och andra medel som verkar på det centrala nervsystemet samt
- c) verka för att i de nordiska ländernas lagstiftning fastställa en koncentrationsgräns för även andra droger än alkohol, främst narkotika, som verkar på det centrala nervsystemet.

Stockholm den 27 februari 1984

Bjarne Mørk Eidem (A) Elver Jonsson (fp)

Ekonomiska utskottets betänkande

över medlemsförslag om gemensam nordisk konjunkturbedömning

(Medlemsförslaget väckt av Gunnar Berge, Arne Gadd, Eišur Guðnason, Anker Jørgensen, Erkki Liikanen, Peter Muurman, Gunnar Nilsson, Bernhardt Tastesen och Pekka Tuominen, se s. 484
Remissyttranden, se supplement)

Økonomisk utvalg har fått ovennevnte medlemsforslag til behandling. Utvalget behandlet medlemsforslaget på sitt møte 8. og 9. august 1984 i Skövde og 13. november 1984 i Helsingør. Dessuten behandlet utvalgets 9.mannakomiteé medlemsforslaget på sitt møte 18. september 1984 i Esbo.

1. Sammendrag av medlemsforslaget

I medlemsforslaget begrunnes fordelene ved felles nordiske konjunkturbedømminger. Det vises til det samarbeid som allerede eksisterer på området, og man mener samarbeidet bør utvides ved å gjøre analysene samtidige og gjensidig integrerte. Dette forutsetter ikke noe nytt administrativt apparat av nevneverdig omfang.

I medlemsforslaget stilles visse krav på analysen. Blant disse er at:

1. Analysen skal være samtidig
2. Forutsetninger og prognoser for ytre faktorer skal være like
3. Den nordiske internhandelen skal holdes utenfor de særskilte bedømmingene av utenrikshandelen
4. Effekten av planlagte eller nylig innførte økonomisk-politiske tiltak på det øvrige Norden kommenteres
5. Den analytiske metodikken kan være ulik i de forskjellige land
6. Et utgangspunkt for konjunkturbedømmingen bør være at den eksisterende økonomiske politikk videreføres, dersom det ikke er besluttet å endre (elementer i) den.

Medlemsforslaget munner ut i en rekommendasjon om å utvide det nåværende samarbeidet om informasjon og samråd vedrørende konjunkturbedømminger med sikte på at regjeringene regelbundet – årlig – kan presentere en felles konjunkturbedømmning.

2. Sammendrag av remissvaren

Medlemsforslaget har vært sendt på en remissrunde. Remissvar er motatt fra følgende myndigheter og organisasjoner:

Nordiske

Nordisk utvalg for nasjonalregnskaper
Nordisk økonomisk forskningsråd
Nordens faglige samorganisasjon

Danske

Det økonomiske Sekretariat;
herunder Finansministeriet, Industriministeriet og Økonomiministeriet
Danmarks Statistik

Grønlandske

Grønlands Hjemmestyre

Finske

Finansministeriet

Islandske

Statens økonomiske institutt

Norske

Finans- og tolldepartementet
Statistisk sentralbyrå

Svenske

Statistiska centralbyrån

I det følgende omtales først remissuttalelser som i det vesentlige støtter medlemsforslaget. Deretter behandles uttalelser som går imot medlemsforslaget og til slutt uttalelser som ikke tar stilling til medlemsforslaget.

Remissinstanser som støtter medlemsforslaget

Nordiske

Nordisk økonomisk forskningsråd mener at samordnede nordiske konjunkturprognoser kan gi de allerede eksisterende prognoser økt informasjonsinnhold og forhåpentlig gjøre de mer pålitelige. Dette krever imidlertid økt arbeidsinnsats og konsensus om både den internasjonale økonomiske utvikling og utviklingen innen hvert enkelt nordisk land. Forskningsrådet viser til det seneste nordiske konjunkturovervåkningsmøtet, der man gikk inn for et forslag til ny arbeidsordning som delvis sammenfaller med det framlagte medlemsforslag. Forskningsrådet advarer mot at det stilles for store krav til konjunkturovervåkningsmøtet, da dette kan ta oppmerksomheten bort fra møtets vanlige saker.

Nordens faglige samorganisasjon mener at det finnes mange praktiske og politiske årsaker til at medlemsforslaget bør gjennomføres. Blant disse er at felles prognoser vil øke troverdigheten av bedømmingene, at større ressurser kan brukes til utvikling av avanserte modeller og at økt kontakt mellom nordiske lands politikere og tjenestemenn generelt er positivt.

Danske

Det *økonomiske Sekretariat* har innhentet en felles remissuttalelse fra Finansministeriet, Industriministeriet og Økonomiministeriet. Man viser til dagens uformelle samarbeid i Det nordiske konjunkturanalyseutvalg. Ministrene mener dette samarbeidet fungerer ytterst tilfredsstillende. Videre hevder man at det stort sett alltid er enighet mellom landene om vurderingen av den internasjonale økonomiske utviklingen. Ministeriene slutter opp om forslaget fra Det nordiske konjunkturanalyseutvalg om å videreutvikle deres samarbeid. Dette skal skje allerede høsten 1984 ved at man utarbeider en felles konjunkturrapport. Rapporten skal bestå av et consensusavsnitt om den internasjonale økonomi samt nasjonale bidrag om den økonomiske politikk og konjunkturutviklingen i hvert av de nordiske land. Ministeriene mener at en fullt ut integrert konjunkturvurdering neppe kan gjennomføres uten opprettelse av et felles nordisk konjunktursekretariat.

Grønlandske

Grønlands Hjemmestyre har innhentet Hjemmestyrets økonomidirektorats uttalelse. Direktoratet har med interesse sett på forslaget til felles nordisk konjunkturbedømming. P. g. a. manglende erfaring, utilstrekkelig statistikk, mangelfulle analyseredskaper og få ressurser, kan man ikke aktivt gå inn i et slikt felles prosjekt. I den grad man kan, er imidlertid hjemmestyret beredt til å delta.

Finske

Finansministeriet mener at medlemsforslaget i hovedsak er verdt å støtte. Medlemsforslagets intensjoner kan best tas til vare ved å effektivisere arbeidet i de halvårlige nordiske konjunkturovervåkningsmøtene. Det foreslås at møtet årlig rapporterer til det nordiske finansministermøtet. Rapporten bør inneholde avsnitt om internasjonale økonomiske utsikter, den økonomiske situasjonen i hvert av de nordiske land samt sammendrag om de enkelte nordiske lands sentrale prognoser. Det opplyses at Nordisk konjunkturoppfølgingsmøte vil utarbeide en rapport etter disse retningslinjer til høsten.

Islandske

Statens Økonomiske Institutt viser til dagens uformelle konjunktursamarbeide. Instituttet mener at det forslag til utvidet samarbeid som Det

nordiske konjunkturanalyseutvalg har tatt initiativ til er interessant og egnet til å øke forståelsen for den felles interesse de nordiske land har på det økonomiske området. Island planlegger regelbundet å delta i det utvidete konjunktursamarbeidet f. o. m. høsten 1984.

Remissinstanser som i det vesentlige går imot medlemsforslaget

Norske

Statistisk sentralbyrå mener det vil være nyttig med økt kontakt mellom nordiske konjunkturinstitutter for å utveksle synspunkter på metodiske spørsmål og konjunkturutviklingen. Imidlertid mener Byrået at det offentlige konjunkturbedømminger vil ha innslag av politiske vurderinger. Derfor kan man bare få til bedømmelser der det enkelte nordiske land kun er ansvarlig for bedømmelsen av det egne lands konjunkturutvikling. Byrået mener også at det ikke vil være hensiktsmessig å binde seg opp til at de nordiske landenes regjeringer skal enes om anslag for utviklingen i de nordiske lands økonomier.

Remissinstanser som ikke tar stilling til medlemsforslaget

Nordiske

Nordisk utvalg for nasjonalregnskaper mener medlemsforslaget berører utvalget såvidt perifert at det ønsker å avstå fra å uttale seg om det.

Danske

Danmarks Statistik ønsker ikke å ta stilling til medlemsforslaget da institusjonen ikke selv utarbeider konjunkturanalyser eller prognoser.

Norske

Finans- og tolldepartementet viser til at spørsmålet som reises i medlemsforslaget tas opp av arbeidsgruppen for økonomisk utvikling og full sysselsetting. Finansdepartementet finner det naturlig at denne gruppe drøfter nærmere og kommer med en felles tilråding om medlemsforslaget.

Svenske

Statistiska centralbyrån (SCB) mener at medlemsforslaget innebærer en kraftig økning av det nåværende nordiske samarbeid om konjunkturbedømminger. Det vil aktualisere vanskelige avveiningsspørsmål og kreve en betydelig innsats av sekretariatsressurser for å løse ulike tekniske problemer og for å sammenstille tilgjengelig underlag m. m. SCB mener man i første rekke bør forsøke å nå fram til felles konjunkturbedømminger ved suksessivt å øke ambisjonsnivået i det pågående konjunkturbedømningsarbeidet. Bare hvis dette ikke gir tilfredsstillende resultater kan mer kostbare løsninger forsøkes.

3. Utvalgets synspunkter

Økonomisk utvalg konstaterer at allerede på slutten av 1960-tallet var et forslag om felles nordiske konjunkturbedømminger til behandling i Nordisk Råd. Forslaget ble fremmet som en del av NORDØK-planen. Selv om NORDØK-planen ikke ble vedtatt, fikk man gjennomført en rekke av dens elementer. Blant annet ble det finanspolitiske samarbeidet utvidet. I dag innebærer det f. eks. at de nordiske lands finansministre møtes to ganger årlig. Til disse møtene utarbeides det sammenlignbare tall for den aktuelle økonomiske situasjon og det utarbeides også prognoser for utviklingen framover.

I forbindelse med Ministerrådets oppfølging av rek. nr. 28/1983 om en handlingsplan for økonomisk utvikling og full sysselsetting refererte Ministerrådet til et forslag framsatt av Nordens faglige samorganisasjon om felles nordiske konjunkturbedømminger. Ministerrådet mente forslaget for tiden var ugjennomførbart p. g. a. praktiske vansker.

Økonomisk utvalg uttalte til dette i sin betenkning til ministerrådsforslag B 47/e om retningslinjer for økonomisk politikk og nordisk økonomisk samarbeid at det virket noe underlig at et av de få "friske" forslag som ble nevnt i ministerrådsforslaget ble avvist. Videre skrev utvalget at det hadde vanskelig for å se hvorfor et slikt beskjedent, men positivt forslag ble avvist.

Økonomisk utvalg mener fortsatt at forslaget om felles nordiske konjunkturbedømminger er et positivt tiltak som er vel verdt å støtte.

Økonomisk utvalg konstaterer at de nordiske land hver for seg foretar nasjonale konjunkturbedømminger. Store økonomiske samarbeidsorganer, det tenkes i første rekke på OECD, foretar også konjunkturanalyser av de nordiske land. I disse analyser står enten det enkelte nordiske land i fokus, eventuelt er hovedvekten lagt på utviklingen i de store OECD-land. Særskilte nordiske bedømminger foretas av bl. a. De nordiske industriforbunds fellesorgan og Nordens faglige samorganisasjon. Dette antyder at det finnes en konkret interesse for å få utarbeidet nordiske konjunkturbedømminger. Denne antakelse styrkes av de reaksjoner som remissinstansene har gitt til medlemsforslaget. Økonomisk utvalg mener slike bedømminger vil være nyttig i dagens situasjon der de nordiske land blir stadig mer økonomisk avhengige av hverandre. Det er derfor ikke lenger tilstrekkelig med kun en sammenstilling av de enkelte nordiske lands konjunkturbedømminger.

I medlemsforslaget stilles det en rekke krav til hvordan nordiske konjunkturbedømminger bør utarbeides. Økonomisk utvalg konstaterer at flere remissinstanser mener disse krav er ambisiøse. Utvalget kan til en viss grad være enig i dette. Utvalget tror imidlertid at det er mulig å løse de fleste problemer som kravene vil føre til, uten uakseptable vansker. Dette gjelder f. eks. problemet med å komme fram til enighet om antagelser og prognoser for ytre faktorer som påvirker de nordiske lands økonomier.

Det skal imidlertid også påpekes at spørsmålet om integrerte konjunkturbedømminger er et spørsmål om ressurser. I medlemsforslaget går man ut fra at det ikke er nødvendig å opprette et eget sekretariat for å gjennomføre forslagens intensjoner. Økonomisk utvalg er enig i dette. Integrering av de nordiske lands konjunkturbedømminger bør komme som en suksessiv utbygging av dagens nordiske samarbeid om konjunkturbedømminger.

Utvalget er blitt gjort oppmerksom på at det finnes planer om en slik utviding av konjunktursamarbeidet. Dette går fram bl. a. av remissvaret fra Det økonomiska Sekretariat i Danmark. Utvalget mener at man der skisserer en løsning som ligger nær opp til medlemsforslagets intensjoner og slutter opp om denne løsningen som et første viktig skritt på veien mot integrerte analyser. I denne skissen savnes imidlertid eksplisitt uttrykt hensynstaken til et viktig krav i medlemsforslaget. Dette kravet, punkt 4 i medlemsforslaget, går ut på at man skal ta opp virkningene på det øvrige Norden av tiltak som planlegges eller nettopp er innført i et nordisk land. Utvalget mener at det i den nære framtid må bli mulig også å oppfylle dette krav. I denne forbindelse vil utvalget også gjøre oppmerksom på medlemsforslagets punkt 5 der man bl. a. påpeker at spredningseffektene mellom de nordiske land av ulike økonomiske endringer neppe er tilstrekkelig godt belyst. En utredning av dette forhold kan gi grunnlag for bedre nasjonale konjunkturanalyser og berede grunnen for å utarbeide ytterligere integrerte nordiske konjunkturbedømminger.

På bakgrunn av det ovenstående foreslår Økonomisk utvalg at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd suksessivt å utvide det nåværende samarbeid med informasjon og samråd om konjunkturbedømminger med sikte på at regjeringene regelmessig presenterer en felles nordisk konjunkturbedømmning.

Helsingør, 13. november 1984

Esko Aho (K)

Johan Buttedahl (Sp)

Arne Gadd (s)

Paul Jansson (s)

Anker Jørgensen (S)

Peter Muurman (Sdp)

Gunnar Nilsson (c)

Oddrunn Pettersen (A)

Pär Stenbäck (Sfp)

Ilkka Suominen (Kok)

Karin Söder (c)

Gunnar Berge (A)

Ólafur G. Einarsson (Sj.)

Ivar Hansen (V)

Elver Jonsson (fp)

Erkki Liikanen (Sdp)

Helge Adam Møller (KF)

Aase Olesen (RV)

Páll Pétursson (F.)

Jógvan Sundstein (Fkfl)

Sten Svensson (m)

Petter Thomassen (H)

Hans Olav Tunesvik (Kr.F.)

Medlemsförslag

om gemensam nordisk konjunkturbedömning

(Väckt av Gunnar Berge, Arne Gadd, Eiddur Guðnason, Anker Jørgensen, Erkki Liikanen, Peter Muurman, Gunnar Nilsson, Bernhardt Tastesen och Pekka Tuominen)

Den ekonomiska politiken är i hög grad beroende av prognoserna för den samtida ekonomiska utvecklingen. Osäkerhet och försummelser i konjunkturbedömningarna innebär en risk för att den ekonomiska politiken blir felaktig.

Den ekonomiska utvecklingen i samtliga nordiska länder är beroende av utvecklingen i världsekonomin. Samtidigt påverkar de nordiska länderna ömsesidigt varandras ekonomiska utveckling. Konsekvenserna av en ofullständig eller rent av felaktig konjunkturbedömning sprider sig därför från ett nordiskt land till de andra. En gemensam nordisk konjunkturbedömning innebär att fel i den ekonomiska politiken som följer av sådana brister i ett enskild nordiskt lands konjunkturbedömningar kan undvikas.

De nordiska regeringarna bedriver redan ett ekonomiskt politiskt samarbete, bl. a. inför mötena i OECD. Det pågår också ett kontinuerligt utbyte av information och erfarenheter inom ramen för ministerrådets arbete.

Det nya vi föreslår är att den gemensamma bedömningen skall vara samtidig och ömsesidigt integrerad. Detta innebär i själva verket extra krav på analysen, som i regel inte blir uppfyllda, om man enbart utgår från de traditionella nationella rapporterna eller skulle nöja sig med att sammanställa och redigera ihop sådana rapporter från de fem nordiska länderna.

Det innebär att den gemensamma nordiska konjunkturrapporten enligt de följande förslagen inte ersätter de nationella "nationalbudgetarna" o. d. Varje regering har behov av att i en nationell rapport dokumentera och motivera de resonemang om den ekonomiska politiken som kommer att föras.

Enligt vår mening bör arbetet med den gemensamma konjunkturbedömningen i allt väsentligt kunna knytas till sådana källor och institutioner som redan är etablerade. Någon ny administrativ apparat av nämnvärd omfattning bör således inte komma i fråga.

De viktigaste av de nya krav på analysen vi anser man bör ställa är följande:

1. Analysen skall vara samtidig, dvs. man skall ena sig om en gemensam presentationsdag, men skall ha en enhetlig prognosperiod. Vidare skall

underlagsdata för olika samhällsekonomiska data sträcka sig lika långt fram. Frånsett att tillgången på ekonomisk statistik kan skilja sig något mellan länderna förutsätts att analysen är samordnad och likartad samt har ungefär samma grad av detaljrikedom.

2. Antaganden och prognoser för yttre faktorer skall vara lika och enhetliga. Detta gäller framför allt den internationella ekonomiska utvecklingen utanför Norden. Här bör prognoserna för övriga världens produktion, inkomster, import, efterfrågan i stort, pris- och kostnadsutveckling m. m. vara enhetliga och lika.

I detta sammanhang bör uppmärksammas att det internationella relativa konkurrens- och efterfrågeläget kan utvecklas olikartat för skilda nordiska länder beroende på olikartad kostnads-, produktivets- eller växelkursutveckling. Kravet innebär att bedömningen skall vara sinsemellan konsistent på dessa punkter i fråga om prognoserna.

3. Handeln mellan de nordiska länderna inbördes – förutom på sedvanligt sätt – skall behandlas som internhandel och således hållas utanför de särskilda bedömningarna för utrikeshandel. Det är ändamålsenligt att göra den nordiska internhandeln till föremål för en särskild analys för att kunna fastslå vilka faktorer som bestämmer dess inriktning och omfattning.

4. Till de traditionella officiella konjunkturbedömningarna knyts vanligen analyser av vissa effekter av ekonomisk-politiska åtgärder. Det gäller då vanligen åtgärder som ännu inte beslutats utan som planeras eller övervägs. Det är tveksamt om sådana analyser bör tas med i en gemensam nordisk officiell konjunkturrapport. Däremot kräver logiken att man berör (kommenterar) verkningarna på övriga Norden av åtgärder som planeras eller nyss införts i ett nordiskt land.

5. Det är knappast ett rimligt krav att den analytiska metodiken skall vara lika mellan de olika länderna. Erfarenhetsmässigt kan t. ex. hushållens efterfrågan och sparande följa olika mönster i länderna. Också export, import, investeringar m. m. kan ha något varierande bestämningsgrunder. Utgångspunkten måste här vara resultaten av den ekonomiska forskningen i respektive land.

Detta utesluter inte att det är påkallat att starta viss ny forskning i samband med den föreslagna proceduren för integrerad, gemensam konjunkturbedömning. Speciellt torde spridningseffekter av olika slag mellan de nordiska länderna vara otillräckligt belysta hittills.

6. De konventionella konjunkturbedömningarna grundas på antaganden om rådande bibehållen ekonomisk politik med undantag av sådana nya åtgärder som beslutas träda i kraft och därmed få effekt på den kommande utvecklingen.

Samma utgångspunkt för prognosberäkningar bör tas för gemensamma nordiska konjunkturrapporter. En separat redovisning av varje lands försörjningsbalans, handels- och bytesbalans samt arbetsmarknadsutveckling bör ingå.

Med hänvisning till vad som anförts hemställer vi

att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att utvidga det nuvarande samarbetet i fråga om information och samråd på konjunkturbedömningens område med sikte på att regeringarna regelbundet – årligen – presenterar en gemensam konjunkturbedömning.

Stockholm den 29 februari 1984

Gunnar Berge (A)

Arne Gadd (s)

Eiður Guðnason (A.)

Anker Jørgensen (S)

Erkki Liikanen (Sdp)

Peter Muurman (Sdp)

Gunnar Nilsson (s)

Bernhardt Tastesen (S)

Pekka Tuominen (ÅS)

Social- och miljöutskottets betänkande

över medlemsförslag om nordiskt program för stöd och hjälp till utförsäkrade arbetslösa

(Medlemsförslaget väckt av Gunnar Berge, Kaj Bär-
lund, Eiður Guðnason, Paul Jansson, Grethe Lundblad
och Bernhardt Tastesen, se s. 494

Remissyttranden, se supplement)

Till Nordiska rådets social- och miljöutskott har hänvisats ett medlemsförslag om nordiskt program för stöd och hjälp till utförsäkrade arbetslösa.

1. Medlemsförslaget

I medlemsförslaget hemställs, att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att utreda hur stöd och hjälp till utförsäkrade arbetslösa bör kunna utformas på den gemensamma nordiska arbetsmarknaden.

Det ökande antalet arbetslösa i Norden innebar enligt förslagsställarna att allt fler medborgare drabbades av ekonomiska svårigheter, som ledde till sociala problem för såväl de arbetslösa själva som deras familjer. De sociala myndigheterna fick träda in när arbetslöshetsersättningen inte täckte ens de grundläggande kostnaderna för nödvändiga vardagsvaror och -behov. Därför var det glädjande att Nordiska ministerrådet presenterat förslaget "Nordisk överenskommelse om förmåner vid arbetslöshet", men denna angav inte hur de utförsäkrade skulle få sin försörjning ordnad. De utförsäkrade, dvs för vilka all arbetslöshetsersättning upphört – främst ungdomar och kvinnor samt män över 55 år – var värst drabbade av arbetslöshetens sociala konsekvenser. Socialhjälp innebär en mycket sämre ersättning, vilket bl. a. utretts i en delrapport om arbetslöshetens kostnader i Norden (NU 1983: 15).

De utförsäkrade måste ofta under en lång tid leva på en ekonomisk nivå nära eller under existensminimum. Det isolerade dem lätt från social gemenskap. Inte sällan gav sysslösheten och den ekonomiska misären psykiska problem, som skapade en känsla av utslagning.

Hur man skulle sätta in åtgärder och vilka resurser som var nödvändiga borde utredas i nordisk gemenskap och i samarbete med arbetsmarknadens parter. Det fanns såväl erfarenheter som försöksverksamhet som kunde utvärderas och läggas till grund för konkreta planer.

2. Remissinstanser

Följande myndigheter, institutioner och organisationer har avgivit yttrande över medlemsförslaget:

Norden

Nordens fackliga samorganisation (NFS)

Danmark

Arbejdsministeriet

Dansk Arbejdsgiverforening (DA)

Finland

Social- och hälsovårdsministeriet

Arbetskraftsministeriet

Ålands landskapsstyrelse

Island

Socialministeriet

Norge

Kommunal- og arbeidsdepartementet

Norsk arbeidsgiverforening (NAF)

Sverige

Socialstyrelsen

Arbetsmarknadsstyrelsen

Svenska arbetsgivareföreningen (SAF)

2.1. Remissinstanser som tillstyrker medlemsförslaget

Norden

Nordens fackliga samorganisation (NFS) stöder förslaget och dess målsättning. Utredningsarbetet borde bedrivas i nära samverkan med arbetslöshetskassornas samorganisationer i Danmark, Finland och Sverige, arbetslöshetsförsäkringsfonden i Island, berörda tillsynsmyndigheter i samtliga nordiska länder samt arbetsmarknadens parter. Vidare anser NFS att utredningsarbetet borde bedrivas med målsättningen att i första hand söka lösningar som eliminerar risken för arbetslösa att bli utförsäkrade. Som en sådan lösning nämner NFS i första hand skyldighet för arbetsförmedlingen att anvisa nytt arbete innan den maximala ersättningstiden överskridits.

NFS påpekar särskilt, att särlösningar enbart för gruppen utförsäkrade arbetslösa bör undvikas. Sådana särlösningar kan resultera i ett ökat accepterande av att människor ställs utanför arbetslivet under längre perioder. Arbetslöshetens konsekvenser med risk för social utslagning och ekonomisk misär gör det enligt NFS nödvändigt att i stället förstärka och

utvidga stödet till de arbetslösa via de redan etablerade formerna för arbetslöshetsersättning. Den mest verkningsfulla åtgärden för stöd åt arbetslösa anser NFS dock vara att regeringarna förstärker och utvidgar redan etablerade former för sysselsättningsskapande arbetsmarknadspolitiska åtgärder.

Finland

Social- och hälsovårdsministeriet förordar för sin del att man utreder möjligheterna för hur stöd och hjälp till utförsäkrade arbetslösa ytterligare kunde utvecklas. Ministeriet erinrar om att i Finland ett nytt system för utkomstskydd för arbetslösa träder i kraft från och med början av 1985. Ett omfattande utredningsarbete bedrivs redan inom det område som berörs i medlemsförslaget. Med stöd av existerande rapporter och pågående utredningar torde man kunna få en någorlunda tillfredsställande bild av situationen i Finland.

Vad gäller Norden som helhet konstaterar ministeriet att den nordiska arbetsgrupp som behandlat revideringen av 1976 års arbetslöshetsförsäkringsavtal ansett det vara av största betydelse att man lyckas förhindra att det uppstår situationer, där en person som flyttar från ett nordiskt land till ett annat skulle ställas helt och hållet utanför utkomstskyddet. Eftersom den period för vilken utkomstskyddet gäller varierar i de olika nordiska länderna, kan man inte helt undgå situationer, där personer ställs utanför utkomstskyddets ram.

Ålands landskapsstyrelse förordar att en utredning utförs enligt medlemsförslaget.

Island

Socialministeriet påpekar att uppgifter inte föreligger om antalet personer som i Island har utförsäkrats t. ex. under det gångna året. Den ökande efterfrågan efter finansiellt stöd från kommunerna på sistone tyder dock på att det rör sig om ett avsevärt antal personer. Kommunerna har försörjningsplikt gentemot personer utan inkomst och däribland dem som utförsäkrats. Representanter för Islands kommunförbund har uttryckt önskemålet, att de paragrafer i lagen om arbetslöshetsstöd som rör kommunerna revideras, inte minst med hänsyn till den tidsrymd under vilken stödet utbetalas.

Socialministeriet anser det vara en naturlig målsättning att samordna de regler om arbetslöshetsstöd som gäller på den gemensamma nordiska arbetsmarknaden. I praktiken föreligger dock vissa svårigheter på grund av de starkt varierande reglerna i de nordiska länderna. Något som förmodligen torde kunna ge resultat vore att länderna gemensamt strävade efter harmonisering av gällande lagar på detta område under någon bestämd tidsperiod. Medlemsförslaget skulle eventuellt kunna utgöra början till en sådan harmonisering.

Sverige

Socialstyrelsen tillstyrker medlemsförslaget och påpekar, att antalet utförsäkrade arbetslösa ökar. Dessa arbetslösa blir i regel hänvisade till socialbidrag för sin försörjning. Bidraget utgår först efter en individuell bedömning av behovet varvid hänsyn tas till om behovet kan tillgodoses på annat sätt, t. ex. genom att realisera kapitalvaror. Socialbidragets storlek varierar avsevärt mellan olika kommuner. Enligt socialstyrelsen bör en allmän strävan vara att införa generella stöd och bidrag.

Arbetsmarknadsstyrelsen erinrar om att det i Sverige finns en möjlighet för arbetslösa medlemmar i de erkända arbetslöshetskassorna att hos arbetsförmedlingen begära beredskapsarbete när de har mindre än 50 ersättningsdagar kvar av pågående ersättningsperiod. En brist är dock att de som ej tillhör arbetslöshetskassa och uppbär kontant arbetsmarknadsstöd och närmar sig ersättningsperiodens slut saknar denna möjlighet att begära ett beredskapsarbete.

I ett läge då långtidsarbetslöshet och utförsäkring ökar, är det enligt AMS av särskilt stor vikt att utveckla arbetsmarknadspolitiska insatser för att bryta långvarig arbetslöshet och att utnyttja de resurser samhället satsar på arbetsmarknadspolitiken på mer konstruktiva insatser än enbart kontantstöd. Ett erfarenhetsutbyte mellan de nordiska länderna kan härvidlag vara betydelsefullt. AMS tillstyrker därför medlemsförslaget.

2.2. Remissinstanser som avstyrker medlemsförslaget

Danmark

Arbetsministeriet anser det knappast ändamålsenligt att genomföra en utredning enligt förslaget med hänsyn bl. a. till att arbetslöshetsförsäkrings- och andra stödordningar är mycket olika i de nordiska länderna vad gäller nivå, villkor, varaktighet, finansiering m. m. Vidare anser ministeriet att de långtidsarbetslösa är en mindre grupp vars problem måste lösas nationellt under hänsyntagande till andra liknande grupper och landets ekonomiska resurser.

Dansk Arbejdsgiverforening (DA) anser att det problem medlemsförslaget tar sikte på är av mycket liten omfattning. Förslaget omnämner inte existerande lagstiftning i Danmark som just syftar till att ge långtidsarbetslösa tillgång till arbete. De 19% av de arbetslösa i Danmark som är hänvisade till det sociala bidragssystemet har enligt DA antingen inte gått med i en arbetslöshetsförsäkring eller varit medlemmar i en arbetslöshetskassa i tillräckligt lång tid för att få rätt till dagpenning.

I stället för särlösningar för speciella grupper av arbetslösa anser DA att det behövs en arbetsmarknadspolitisk insats som i högre grad inriktas på de problem som redan finns att skapa en rimlig balans mellan utbud och efterfrågan på arbetskraft. DA anser att de mycket gynnsamma ekonomiska villkor som gäller i det danska arbetslöshetsförsäkringssystemet kan ha

lett till en överskattning av den verkliga arbetslösheten, dels genom att öka tillströmningen till arbetsstyrkan, dels genom att hålla personer kvar i systemet.

Finland

Arbetsgivarnas i Finland centralförbund och Affärsarbetsgivarnas centralförbund anser att medlemsförslaget inte bör föranleda några som helst åtgärder, då man anser att understödet vid arbetslöshet, stödets storlek, villkoren för dess utbetalande och den tidsrymd under vilket stödet utbetalas typiskt är sådana frågor som bör behandlas på nationell nivå utgående från de enskilda ländernas behov och resurser. Det är inte ändamålsenligt att inom ramen för det nordiska samarbetet kringskära medlemsstaternas möjligheter att begränsa utbetalandet av arbetslöshetsunderstödet. De båda centralförbunden anser att det problem som beskrivs i medlemsförslaget inte existerar i Finland. Även om man ej vill förordna någon åtgärd med anledning av medlemsförslaget anser man det dock viktigt, att de problem som sammanhänger med utbetalningen av arbetslöshetsunderstödet då ett nordiskt land permitterar ett annat nordiskt lands medborgare, får en snabb lösning.

Norge

Kommunal- og arbeidsdepartementet anser det föga lämpligt att dessa frågor tas upp på nordiskt plan innan det är aktuellt att utreda dem nationellt.

Norsk arbeidsgiverforening (NA) anser, att det inte finns några skäl att utreda någon form av särskilt stöd för grupper av registrerade arbetslösa som inte erhåller arbetslöshetsunderstöd utöver det stöd som ges genom arbetsmarknadsåtgärder. Arbetsgivarförbundet anser att det krav angående intjänat belopp för att erhålla arbetslöshetsstöd som gäller i Norge är mycket lågt. Avsikten med arbetslöshetsförsäkringen är att den skall verka som en försäkring mot inkomstbortfall vid förlust av avlönat arbete. Flertalet av dem som inte erhåller stöd torde därför inte ha haft avlönat arbete innan de registrerat sig som arbetslösa eller har (i Norge) varit arbetslösa mer än 80 veckor.

Deras problem bör inte lösas genom inkomstbidrag utan genom en aktiv insats för att skaffa dem arbete. Om man inför någon form av stöd utöver de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna torde detta reducera dessa gruppens utbud av arbetskraft, något som arbetsgivarförbundet inte anser önskvärt.

Sverige

Svenska arbetsgivareföreningen (SAF) anser att förslagsställarna inte anfört några övertygande skäl. Särskilt kritiserar SAF uppgiften om att socialhjälpens innebär en väsentligt sämre ersättning i Sverige och Danmark, ca hälften av nivån för arbetslöshetsersättning. I vart fall vad gäller

Sverige torde detta påstående enligt SAF kunna ifrågasättas. Enligt socialtjänstlagen som trädde i kraft den 1 januari 1982 har envar rätt till en "skäligen levnadsnivå". Även om socialbidragsnormerna varierar mellan kommunerna har genom regeringens avgöranden under senare tid etablerats en praxis som innebär en väsentlig högre nivå än vad som anges i medlemsförslaget.

SAF erinrar vidare om en diskussion som nyligen förts inom Arbetslöshetskassornas samorganisation och Arbetsmarknadsstyrelsen att förkorta ersättningstiden vid arbetslöshet och i stället erbjuda den arbetslöse ett beredskapsarbete.

2.3. Remissinstanser som inte tar ställning till medlemsförslaget

Finland

Arbetskraftsministeriet gör en detaljerad genomgång av existerande system för arbetslöshetsersättning och bidrag i Finland, inklusive den nya arbetsskyddslag som träder i kraft i början av 1985. Som slutsats därav anser arbetskraftsministeriet att enligt den gällande lagstiftningen om arbetslöshetsskyddet i Finland blir ingen utan arbetslöshetsskydd på grund av långvarig arbetslöshet på det i medlemsförslaget framställda sättet.

3. Utskottet

Även om, som framhålles i ministerrådets berättelse, en viss förbättring av sysselsättningsläget ägt rum är arbetslösheten i Norden fortfarande oacceptabelt hög och i synnerhet långtidsarbetslösheten är även i fortsättningen ett svårt problem. Utvecklingen mot en allt hårdare indelning av arbetsmarknaden i ett A- och B-lag är en oroande tendens som gör stora grupper människor beroende av arbetslöshetsförsäkring eller socialbidrag. I medlemsförslaget och av flera av remissinstanserna framhålles att den svåra situationen på arbetsmarknaden ökar antalet långtidsarbetslösa och att de som utförsäkrats, dvs inte längre har rätt till arbetslöshetsförsäkring, får ett helt otillräckligt stöd om de uteslutande hänvisas till socialhjälp.

En viss del av de sakuppgifter som gavs i medlemsförslaget har under det gångna året blivit inaktuella som påpekats i remissyttrandena. Därav framgår att nivån hos de olika försäkrings- och bidragsformerna i de nordiska länderna liksom också kvalifikationstider och andra villkor uppvisar stora olikheter. Detta medför att det i sig är ett nordiskt intresse att göra en översyn av bidrags- och försäkringsformerna och förhållandet dem emellan, i synnerhet mot bakgrund av den nya arbetsmarknadsöverenskommelsen. Medan man i 1954 års överenskommelse synes ha betraktat arbetskraften som en produktionsfaktor, som med fördel borde vara fritt rörlig, uppmärksammar den nya överenskommelsen individens villkor. I det av ministerrådet framlagda förslaget till revidering av 1976 års överenskommelse om förmåner vid arbetslöshet anges inte hur utförsäkrade skall få sin försörjning, även om den arbetsgrupp som behandlat revisionen ansett det viktigt att förhindra att en person som flyttar från ett

nordiskt land till ett annat helt ställs utanför utkomstskyddet. Detta problem bör enligt utskottets mening lösas med prioritet.

Den fulla sysselsättningen är ett grundläggande mål för välfärdspolitiken där både den ekonomiska politiken och arbetsmarknadspolitiken medverkar.

Denna politik har under långa tider varit framgångsrik och placerat Norden i en tätposition i världen vad gäller sysselsättningsgraden. Även under den rådande besvärliga situationen är arbetslöshetssiffrorna i flera av de nordiska länderna mycket lägre än i de flesta andra jämförbara länder. Denna framgångsrika politik torde ha medfört att problemet långtidsarbetslöshet hittills inte behövt uppmärksammas i Norden. Arbetslösheten har under tiden efter kriget i Norden inte medfört den misär som var vanlig under krisåren på 1930-talet och även idag är en realitet i många industriländer. När långtidsarbetslösheten ökar och arbetslösheten t. o. m. permanentas för vissa grupper aktualiseras problem som inte torde ha förutsetts när försäkringssystemen i Norden byggdes upp. Det är därför motiverat att problemet med arbetslöshetsförsäkring-socialförsäkring och andra stödformer tas upp på politisk nivå. Mot bakgrund av den nordiska arbetsmarknadsöverenskommelsen bör detta ske på nordiskt plan. De olika nationella lösningarna antyder olika sätt att kombinera olika stödformer och andra åtgärder och ett utbyte av erfarenheter härvidlag vore värdefullt. Det kan försvåras av att de olika försäkrings- och bidragsformerna på nordisk nivå ligger inom olika sektorer. Utskottet anser självfallet fortfarande att det bästa stödet för arbetslösa är att bereda dem nya tillfällen till sysselsättning.

Mot bakgrund av vad som ovan anförts hemställer utskottet

att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att utreda hur stöd och hjälp till utförsäkrade arbetslösa bör kunna utföras på den nordiska arbetsmarknaden.

Stockholm den 31 januari 1985

Arne Andersson (m)

Poul Henrik Houe (KF)

Margrete Auken (SF)

Timo Kietäväinen (K)

Dorte Bennedsen (S)

Grethe Lundblad (s)

Jo Benkow (H)

Astrid Murberg Martinsen (A)

Förman

Kaj Bärlund (Sdp)

Pétur Sigurdsson (Sj.)

Rune Gustavsson (c)

Odd With (Kr.F.)

Medlemsförslag

om nordiskt program för stöd och hjälp till utförsäkrade arbetslösa

(Väckt av Gunnar Berge, Kaj Bärlund, Eiður Guðnason, Paul Jansson, Grethe Lundblad och Bernhardt Tastesen)

Nordiska rådets 31:a session år 1983 beslutade i stor enighet anta en rekommendation om ett handlingsprogram för ekonomisk utveckling och full sysselsättning.

Det ökande antalet arbetslösa i Norden innebär att allt fler medborgare drabbas av ekonomiska svårigheter, som lätt leder till sociala problem för såväl de arbetslösa själva som deras familjer. De sociala myndigheterna får ofta hjälpa till när arbetslöshetsersättningen inte täcker ens de grundläggande kostnaderna för nödvändiga vardagsvaror och -behov. Därför är det glädjande att Nordiska ministerrådet nu presenterar förslaget "Nordisk överenskommelse om förmåner vid arbetslöshet".

I diskussionsskissen till det reviderade nordiska samarbetsprogrammet på arbetsmarknadsområdet konstateras att långtidsarbetslösheten har ökat och att det finns nya och växande grupper av utslagna.

Värst drabbade av arbetslöshetens sociala konsekvenser är den grupp av arbetslösa – främst ungdomar och kvinnor samt män över 55 år – som utförsäkrats, dvs. för vilka all arbetslöshetsersättning har upphört. Såvitt kan utläsas av skissen till den nya överenskommelsen om förmåner vid arbetslöshet, anger den inte på vilket sätt de utförsäkrade skall få sin försörjning ordnad. Samlade antalet öppet arbetslösa uppges nu närma sig 800 000.

Nordiska ministerrådet har 1984 utgivit en delrapport från en undersökning om arbetslöshetens kostnader i Norden. Från denna rapport och dess bilagor har nedanstående fakta om nuvarande system för arbetslöshetsunderstöd hämtats. De flesta siffror är från 1982.

Enbart under första kvartalet 1983 förlorade 4 384 personer i Sverige rätten till ersättning på grund av för lång arbetslöshet.

Systemen för understöd vid arbetslöshet är mycket olika utformade i de nordiska länderna, och nivån på stödet varierar. Även den tidsrymd, under vilken stödet utbetalas, skiljer sig mycket. Den är t. ex. i Norge 40 veckor per år, i Sverige högst 300 dagar (dock 450 dagar över 55 års ålder), i Finland 200 dagar per år och i Island 180 dagar per år.

I Sverige finns utöver det ovan relaterade arbetslöshetsförsäkringsstö-

det också ett helt statligt kontantstöd till icke försäkrade som kan utgå under 150 dagar.

Sammanlagt var det i Norge 36% av de arbetslösa som inte hade rätt till arbetslöshetsersättning regelbundet, i Sverige ca 35%, i Danmark 19% och i Finland ca 20%.

Ofta blir de utförsäkrade hänvisade till socialhjälpförmåner. Enligt rapporten om arbetslöshetens kostnader innebär socialhjälp en mycket sämre ersättning. I Sverige och Danmark utgör den t. ex. endast cirka hälften av nivån för arbetslöshetsersättning.

De utförsäkrade måste ofta under en lång tid leva på en ekonomisk nivå som ligger nära eller under existensminimum. Det isolerar dem lätt från gemenskap med dem som har kvar sin arbetsinkomst. Inte sällan ger sysslösheten och den ekonomiska misären psykiska problem, som ytterligare förstärker vardagens tristess och skapar en känsla av utslagning.

Några årtionden med god sysselsättning har troligen haft till följd att stödordningar för utförsäkrade arbetslösa inte följt med i välfärdsutvecklingen. Att trots full arbetsförmåga ändå gå sysslös och få ekonomiska problem tenderar att skapa psykiska handikapp, som försvårar ett återinträde på arbetsmarknaden.

Naturligtvis är den bästa hjälpen till de utförsäkrade ett nytt arbete och försörjning genom arbetsinkomst. Men jämsides med strävandena att skapa flera nya arbetstillfällen bör insatser – även i det nordiska samarbetet – ske för att lindra de utförsäkrades svåra situation.

Hur man skall sätta in åtgärder och vilka resurser som är nödvändiga bör utredas i nordisk gemenskap och i samarbete med arbetsmarknadens parter. Det finns såväl erfarenheter som försöksverksamhet som kan utvärderas och läggas till grund för konkreta planer.

Med stöd av vad som anförts föreslår vi,

att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att utreda hur stöd och hjälp till utförsäkrade arbetslösa bör kunna utformas på den gemensamma nordiska arbetsmarknaden.

Stockholm den 27 februari 1984

Gunnar Berge (A)

Kaj Bärlund (Sdp)

Eiður Guðnason (A.)

Paul Jansson (s)

Grethe Lundblad (s)

Bernhardt Tastesen (S)

Social- och miljöutskottets betänkande

över medlemsförslag om harmonisering av miljöskyddslagstiftningen i Norden

(Medlemsförslaget, väckt av Lennart Andersson, Gunnar Berge, Kaj Bärlund, Eiður Guðnason, Tyra Johansson, Inge Fischer Møller, Bernhardt Tastesen och Pekka Tuominen, se s. 506

Remissyttranden, se supplement)

1 Medlemsförslaget

Till Nordiska rådets social- och miljöutskott har överlämnats ett medlemsförslag om harmonisering av miljöskyddslagstiftningen i Norden. Utskottet har behandlat förslaget på sina möten den 13 november 1984 och den 31 januari 1985. I förslaget hemställes

att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att till prövning ta upp frågan om en övergripande nordisk ramlagstiftning på miljöskyddsområdet.

Förslagsställarna erinrar dels om att den nordiska miljöskyddskonventionen som trädde i kraft 1976, dels om att Helsingforsavtalet sedan 1974 innehåller tre artiklar om samarbete på miljövärdens område. Den första av dessa, artikel 30, stipulerar i samma anda som den nordiska miljöskyddskonventionen att länderna i nationell lagstiftning och vid tillämpningen därav i största möjliga omfattning skall likställa övriga länders miljövärdensintressen med det egna landets. Enligt artikel 31 skall de nordiska länderna eftersträva harmonisering av sina miljöskyddsregler i syfte att uppnå största möjliga överensstämmelse i fråga om normer och riktlinjer för utsläpp av föroreningar, användning av miljögifter och andra störningar av miljön. Redan i ministerrådets första samarbetsprogram på miljövärdensområdet 1978 uttrycktes ministerrådets uppfattning att den nordiska miljöskyddskonventionen, liksom även samarbetsavtalet mellan alla de fem nordiska länderna, förutsatte materiellt tämligen likartade miljöskyddskrav.

I det nya samarbetsprogram som ministerrådet framlade till Nordiska rådets session 1983 erinras om artikel 31 i Helsingfors och konstateras att

de nordiska länderna är avtalsmässigt förpliktade att eftersträva koordinering och samordning av sina miljöpolitiska åtgärder. Harmoniserad lagstiftning nämns som möjlig typ av åtgärd (virkemiddel), men det konstateras att ministerrådet hittills huvudsakligen använt sig av gemensam projektverksamhet.

I samband med förberedelserna av konventionen uttalades från rådets sida att man borde eftersträva enhetliga bestämmelser i Norden på miljöskyddsområdet och att en nordisk konvention borde innehålla vissa riktlinjer för hur ett harmoniseringsarbete skulle bedrivas. Länderna borde därigenom påtaga sig att följa bestämda normer i sitt fortsatta lagstiftnings-samarbete. Några sådana riktlinjer kom ej att ingå i den slutliga miljöskyddskonventionen. I de av ministerrådet utgivna kommentarerna gjordes den bedömningen att miljöskyddsstandarden var förhållandevis lika i de nordiska länderna. Konventionen byggde på förutsättningen att miljöskyddslagstiftningen i de berörda länderna skulle komma att utvecklas något sånär parallellt även i framtiden.

Ambitionen från Nordiska rådets sida har alltsedan miljöskyddskonventionens tillkomst varit att uppnå så långt möjligt harmoniserad miljöskyddslagstiftning. Sålunda konstaterade social- och miljöutskottet 1979 att det, för att miljöskyddskonventionen skulle fungera på det sätt som varit avsikten, krävdes att miljövårdslagstiftningen i de nordiska länderna harmoniserades. Ministerrådet ansåg emellertid att en harmonisering av föreskrifter och riktlinjer, och på sikt av miljöskyddslagstiftningen, lämpligast växte fram genom praktiskt arbete på olika delområden. I detta sammanhang noterade utskottet att de lagar som gällde på miljövårdsområdet i de nordiska länderna var ramlagar. Riktlinjerna för miljövårdsarbetet i de enskilda länderna fastställdes ofta genom föreskrifter. Som en allmän princip borde enligt utskottet gälla att övergripande bestämmelser på miljövårdsområdet fastställdes genom lag och de av lägre dignitet i form av föreskrifter eller motsvarande.

Vidare hänvisar förslagsställarna till en nordisk utredning (*Nordisk miljö rätt, NU 1976:25*). I utredningen konstaterades, att det fanns avsevärda likheter mellan länderna i det materiella rättsläget på viktiga områden, även om lagstiftningen formellt sett gått olika vägar. Även om något gemensamt nordiskt lagstiftningsarbete av traditionell typ inte förkommit, hade man vanligen fått påtagliga impulser från grannländernas lagstiftning. En viktig skillnad i ländernas lagstiftning var att Finland, Norge och Sverige i varierande grad tillämpade strikt ansvar för miljöskador, medan detta endast i mycket få fall gällde i Danmark. Detta fick, påpekar förslagsställarna, betydelse i de fall skadestånd begärdes under återopande av miljöskyddskonventionens bestämmelser.

2 Remissyttranden

Förslaget har remissbehandlats i sedvanlig ordning och yttranden har avgivits av följande myndigheter och organisationer:

Nordiska

Nordiska rådets juridiska utskott
De nordiska industriförbundens miljöskyddskommitté (NIM)

Danmark

Justitsministeriet
Miljøministeriet

Finland

Justitieministeriet
Jord- och skogsbruksministeriet
Miljöministeriet
Ålands landskapsstyrelse

Island

Utbildningsministeriet
Naturvårdsrådet

Norge

Miljøverndepartementet

Sverige

Statens naturvårdsverk
Koncessionsnämnden för miljöskydd

2.1 Remissinstanser som helt tillstyrker medlemsförslaget

Justitieministeriet i Finland anser det vara en svårighet att kodifieringen av den finska miljölagstiftningen ligger klart efter de övriga nordiska länderna. I Finland har miljölagstiftningen hittills utvecklats närmast på basen av speciallagar, medan speciellt regleringen av utsläpp i de övriga nordiska länderna förverkligats med hjälp av enhetliga miljöskyddslag. Ministeriet uttalar, att den utredning av frågan om en övergripande nordisk ramlagstiftning inom miljöskyddet som föreslås i medlemsförslaget bör stödjas utgående från och med beaktande av Helsingforsavtalet. Det finns enligt ministeriet sålunda skäl att så snart som möjligt utreda, vilket slag av förenhetligande det finns behov av och möjligheter till. På basen av ett sådant utredningsarbete kunde man mer specificerat bedöma om det finns skäl att förenhetliga endast kraven på miljös tillstånd eller också regleringssystemen i sin helhet, däri inräknat medlen och förfaringssätten för förhandskontroll.

Miljöministeriet påpekar, att miljövårdslagstiftningen och förvaltningen på många sätt utvecklas i Finland sedan den i medlemsförslaget åberopade nordiska utredningen företogs. Dessutom pågår revision av bl. a. vattenlagen, byggnadslagen och oljeskyddslagen. Dock är lagstiftningen trots den senaste utvecklingen fortfarande bristfällig och delvis föråldrad. Lagarnas oenhetlighet yttrar sig som överlappande anmälnings-, tillstånds- och övervakningsförfaranden. Ett av de viktigaste medlen som används för uppnående av miljövårdsmålen är att göra all verksamhet, som förorsakar miljöförorening, beroende av anmälnings- och tillståndsförfaranden. Till detta ansluter sig övervakningen som i synnerhet inriktar sig på uppfyllandet av tillståndsvillkoren. Frågan om vilka myndigheter som tar emot anmälningar, beviljar tillstånd och utför övervakning, är således synnerligen central med avseende på både miljövården och verksamheten som påverkar miljön. För att uppnå ett enhetligt beslutsfattande- och övervakningssystem krävs enligt ministeriet, harmonisering av miljövårdens materiella normkomplex. Även de ekonomiska styrningsmedlen borde harmoniseras och effektiviseras. Sålunda kommer man även i Finland att ta i övervägande stiftandet av en allmän ramlag för miljövården. Mot bakgrund härav anser ministeriet, att en täckande och harmoniserad ramlagstiftning i Norden är ett mål värt att begrunda. Det finns sålunda skäl att fortsätta det konkreta samarbetet i miljörättsfrågan mellan de nordiska länderna. Artiklarna 30 och 31 i Helsingforsavtalet förutsätter samarbete inom miljövårdslagstiftningen. Enhetliga miljönormer skulle befrämja även tillämpningen av miljöskyddskonventionen mellan Danmark, Finland, Norge, och Sverige.

Ministeriet anser därför att man i den mån resurserna medger borde göra om den år 1976 utförda utredningen om miljöretten för att kunna dra upp riktlinjerna för eventuella konkreta samarbetsprojekt. Ett passande samarbetsprojekt kunde vara en utredning om möjligheterna att harmonisera systemen för ersättande av miljöskador. Även Nordiska ministerrådet borde uppenbarligen överväga frågan om harmonisering av miljöskyddslagstiftningen i Norden och om tillsättande av en expertgrupp för detta arbete.

Enligt *Ålands landskapsstyrelse* är det viktigt att inom de nordiska länderna så långt det är möjligt eftersträva likartade och överensstämmande regler och lagstiftning inom miljöskyddets verksamhetsområde. Särskilt angeläget är detta vad gäller normer och regler för sådan belastning av miljön som berör människans hälsa eller som genom luften och vattnet transporteras över gränserna eller belastar sådana ekosystem och naturtillgångar som anses vara gemensam egendom mellan staterna. Sådana problemställningar inom miljöskyddet som effektivare kan bearbetas med en enhetlig lagstiftning som grund är utsläppen av giftiga ämnen och föroreningar i luften och havet, hanteringen av tungmetaller och giftiga ämnen inom industrin, användningen av bekämpningsmedel inom jordbru-

ket och skogsbruket och transporten över gränserna av farligt gods och problemavfall.

Viktigt är även att det utarbetas likartade normer inom de nordiska länderna för bedömningen av olika slag av miljöbrott samt åstadkoms överenskommelse vad gäller verkningssgraden av straffbestämmelserna och skadeståndsreglerna vid miljöbrott.

Landskapsstyrelsen stödjer därför i princip medlemsförslaget men anser att det i förslaget inte tillräckligt tydligt framkommer om man med harmonisering av miljöskyddslagstiftningen syftar till att åstadkomma en övergripande, gemensamt av de nordiska länderna antagen lag om miljöskydd eller om avsikten är att åstadkomma enhetliga bestämmelser inom ramarna för den nationella miljöskyddslagstiftningen. Av medlemsförslaget framgår inte heller om t. ex. sådana till miljöskyddet hörande frågor som berör det gemensamma skyddet av olika nordiska ekosystem, floran och faunan även omfattas av diskussionen. Om så är fallet skulle ytterligare kunna anföras konkreta exempel på behovet av gemensamma nordiska insatser, såsom t. ex. vad gäller utformningen av bestämmelser för naturreservat, information till allmänheten etc.

Landskapsstyrelsen kan i detta skede inte ta ställning till efter vilka riktlinjer bästa möjliga harmonisering av miljöskyddsarbetet skall ske, men understryker att en likriktning av reglerna och lagstiftningen inte får ske i den omfattning och på ett sådant sätt att de olika länderna och de självständigt förvaldade områdena berövas självbestämmanderätten inom den aktuella lagstiftningen. Särskilt inom miljöskyddet är möjligheterna att anpassa regler och åtgärder till lokala förhållanden inom mycket begränsade regioner en värdefull tillgång och även en grundförutsättning för att nå ett tillfredsställande resultat.

Utbildningsministeriet och Naturvårdsrådet i Island tillstyrker medlemsförslaget.

2.2. Remissinstanser som till viss del stödjer medlemsförslaget

De nordiska industriförbundens miljöskyddskommitté anser att det för närvarande varken är nödvändigt eller önskvärt med omfattande ändringar av den allmänna nationella miljöskyddslagstiftningen. Grundlag för harmonisering finns dock genom att det nationella regelverket har i stort sett samma ambitionsnivå. Olika miljökrav medför normalt inte konkurrensnedvridning av betydelse för industrin. Däremot kan sådan snedvridning uppstå mellan Norden och utomnordiska länder. Därför bör de nordiska länderna arbeta för en *internationell* harmonisering av miljökraven.

I vissa fall anser dock industriförbunden att man bör arbeta för en nordisk harmonisering, nämligen i de fall lagstiftningen inte är fullt utvecklad, t. ex. vad gäller regler om ersättning för föroreningsskador, och i de fall olika lagstiftning får konsekvenser för handeln. Ett viktigt exempel på det sistnämnda är kemikaliesektorn, där industriförbunden, arbetsgivare-

föreningarna och kemiförbunden flera gånger med ministerrådet tagit upp behovet av harmonisering av regelverket om klassificering och märkning av kemikalier. Industriförbunden anser att Nordiska rådet och ministerrådet bör koncentrera sitt arbete på sådana praktiska uppgifter i stället för att sätta igång nya utredningar om den generella miljöskyddslagstiftningen i Norden.

Justisministeriet och Miljöministeriet i Danmark anser att förslaget i föreliggande form är alltför vittgående. Även om den danska miljöskyddslagstiftningen har karaktären av en ramlag har det flera gånger varit nödvändigt att genomföra lagändringar för att kunna följa med utvecklingen. Överordnade riktlinjer för de nationella lagarna skulle därför kunna få den oavsiktliga verkan att minska möjligheterna att få områden, där det visar sig nödvändigt, reglerade genom miljöskyddslagstiftning. Vidare påpekas att de materiella kraven inom miljöskyddsområdet fastställs på administrativ väg eller genom avgöranden i praxis på grundval av lagstiftning eller administrativa regler. Harmonisering på miljöskyddsområdet torde således mest ändamålsenligt kunna genomföras genom samarbete på enskilda delområden. Vidare påpekar de danska ministerierna att ersättningsansvaret för miljöskador i Danmark huvudsakligen bygger på culparegler, d. v. s. regler om vållande eller oaktsamhet, på vissa områden tillämpas regler om objektivt (strikt) ansvar och att domstolarna i vissa fall skärpt ansvaret t. ex. genom att lägga om bevisbördan till den skadelidandes fördel. Bl. a. mot bakgrund härav anser ministerierna inte att det för närvarande finns grundlag för en gemensam nordisk ramlagstiftning. Däremot bör de nordiska länderna fortsätta samarbetet på miljöskyddsområdet, hålla varandra underrättade om utvecklingen och hålla nordiska möten när behov föreligger.

2.3. Remissinstanser som avstyrker medlemsförslaget

Jord- och skogsbruksministeriet i Finland erinrar om att det trots vissa liknande utgångspunkter finns skillnader mellan länderna, som spelar en roll bland annat för miljöskyddslagstiftningen. Till dessa skillnader hänförs bland annat olikheterna i naturförhållandena, bosättningens och befolkningens lokalisering, näringsstrukturen, industrin och dess lokalisering ävensom i naturtillgångarna och vid deras exploatering. Jord- och skogsbruksministeriet anser att dessa skillnader ställer olika krav på lagstiftningens innehåll. Då stadgarna om miljöskyddet allt oftare ingår i den materiella lagstiftningen, bland annat vad beträffar exploateringen, skötseln och skyddet av naturtillgångarna, är det svårt att tänka sig att en samnordisk ramlag skulle ha något att erbjuda när det gäller att beakta och främja skyddssynpunkterna. Till exempel vid reformen av skogslagstiftningen i Finland undersöks om det är möjligt att i en större utsträckning än nu införa alternativa förfaringssätt vid behandlingen av skogarna i syfte att realisera mångsidigt utnyttjande och landskapsskydd.

Vid det egentliga utvecklandet av lagstiftningen om förebyggandet av miljöförorening samt om naturskydd och landskapsskydd har man i allmänhet haft mycket noggranna uppgifter om situationen och utvecklingsidéerna för motsvarande lagstiftnings del i de övriga nordiska länderna. Detta har i sak harmoniserat beredningen av lagstiftningen. Det är klart att i synnerhet vid beredningen av stadganden i anslutning till internationella miljöskyddsfrågor skall man stå i nära samarbete med grannländerna.

Ministeriet anser det sålunda ej bevisat att ett verkligt behov av en helhetsbetonad nordisk ramlagstiftning föreligger. Till beredningen av miljöskyddslagstiftningen ansluter sig allt oftare riktlinjer enligt internationella fördrag, och internationella synpunkter kan anses som harmoniserande faktorer, som beaktas vid författningsberedningen.

Statens naturvårdsverk i Sverige anser att erfarenhet bekräftat, att gemensamma tillämpningsföreskrifter, riktlinjer, råd och anvisningar m. m. är av större betydelse för en enhetlighet i miljöskyddsarbetet i Norden än en gemensam övergripande lagtext (ramlagstiftning). Utarbetande av sådana tillämpningsföreskrifter m. m. pågår i inte obetydlig omfattning, bl. a. inom ämbetsmannakommittén och dess arbetsgrupper och projektgrupper.

Naturvårdsverket framhåller vidare att miljövårdsfrågornas internationella karaktär ofta gör multilaterala, europeiska eller globala konventioner eller liknande mer betydelsefulla än enbart en till Norden begränsad ramlagstiftning, vilken likväl måste anpassas till en vidare krets av länder både inom och utom Europa.

Koncessionsnämnden för miljöskydd ifrågasätter om "en övergripande nordisk ramlagstiftning" erfordras på miljöskyddsområdet. Enligt vad nämnden under hand inhämtat från företrädare för naturvårdsverket sker ett fortlöpande samarbete mellan länderna i fråga om innehållet i riktlinjer m. m. Ett sådant samarbete utgör, enligt koncessionsnämndens mening, en lämplig form för att åstadkomma en någorlunda enhetlig tillämpning av tillåtlighetsreglerna.

Utskottet

Utskottet vill inledningsvis notera att *Nordiska rådets juridiska utskott* anbefaller medlemsförslaget och understyrker den stora betydelse som just detta område kan förväntas få fram till årtusendeskiftet. Juridiska utskottet stödjer strävandena att harmonisera de nordiska ländernas lagstiftning på området så långt det är möjligt.

Social- och miljöutskottet vill inledningsvis erinra om att, såsom förslagsställarna också framhåller, bl. a. genom Helsingforsavtalet är de nordiska länderna avtalsmässigt förpliktade att eftersträva harmonisering av sina miljöskyddsregler i syfte att uppnå största möjliga överensstämmelse i fråga om normer och riktlinjer för utsläpp och föroreningar, användning av miljögifter och andra störningar av miljön.

Ett exempel härpå är när de nordiska länderna inom ramen för ECE-konventionen om långväga gränsöverskridande luftföroreningar tog ett initiativ till ett avtal om en minskning av svavelutsläppen som ett första steg med minst 30 % till 1993. 20 länder har hittills ställt sig bakom det nordiska förslaget.

I sammanhanget kan erinras om att Nordforsk redan 1969 i en utredning (*NU 1969:3*) påpekade att man i Norden borde eftersträva likartade normer, riktlinjer och därmed jämförbara tillämpningsregler avseende utsläpp av föroreningar. Nordforsk fann det rimligt att koncessionsbehandlingen och fastställande av emissionsgränser för en anläggning som spred föroreningar över gränsen till ett grannland skedde i samråd mellan de berörda länderna med beaktande av i vardera land gällande riktlinjer. Detta kom att förverkligas genom den nordiska miljöskyddskonventionen. Däremot har någon harmonisering av ländernas miljöskyddslagstiftning inte företagits. I förarbetena till den nordiska miljöskyddskonventionen påpekades att miljöskyddsstandarden var förhållandevis lika i de nordiska länderna och att ländernas nationella miljöskyddslagstiftning i väsentliga avseenden var utformad som en koncessionslagstiftning enligt vilken en fabrik eller annan inrättning som kunde medföra miljöstörning inte fick anläggas eller användas utan tillstånd av domstol eller administrativ myndighet.

I samband med det medlemsförslag i Nordiska rådet som ledde till *rekommendation nr 4/1972* om en nordisk miljöskyddskonvention uttalade dåvarande socialpolitiska utskottet mot bakgrund bl. a. av Nordforsk's ovannämnda utredning att man ej kunde begränsa sig till det i medlemsförslaget om en miljökonvention eftersträvade nordiska hänsynstagandet vid en i övrigt nationell prövning av ett miljövårdsärende. Utskottet fann liksom då flertalet remissorgan angeläget att så enhetliga materiella nordiska bestämmelser som möjligt borde eftersträvas på miljövårdsområdet.

I en nordisk konvention kunde man enligt utskottets uppfattning ge vissa riktlinjer för hur detta harmoniseringsarbete skulle bedrivas. Länderna kunde påtaga sig att följa bestämda normer i sitt fortsatta lagstiftningsarbete.

I en utredning om nordisk miljö rätt (*NU 1976:25*) påpekades vilka likheter det materiella rättsläget i de nordiska länderna tycktes uppvisa på viktiga områden trots att lagstiftningen formellt sett gått olika vägar. Det allmänna betraktelsesättet stämde i stort sett överens i de skilda länderna. Även om något gemensamt nordiskt lagstiftningsarbete av traditionell typ inte förekommit – utom vad gällde miljöskyddskonventionen – hade man fått påtagliga impulser från grannländernas lagstiftning. I samband med det ovannämnda medlemsförslaget om en nordisk miljöskyddskonvention uttalade flera remissinstanser, att en konvention borde ingås i syfte att garantera likartade miljöskyddsregler för hela Norden, alltså sträva efter en harmonisering av de olika nationella reglerna. Sålunda pekades bl. a. på

föreliggande stora olikheter i de nationella lagstiftningarna särskilt vad gäller ekonomiskt stöd för genomförande av miljöskyddsanordningar. Industriförbunden påpekade det angelägna i att eftersträva materiella nordiska bestämmelser på miljövårdsområdet bl. a. mot bakgrund att därigenom undvika en snedvridning i konkurrensvillkoren mellan företag i de olika länderna. En konvention borde kunna formuleras som sammanfattade ländernas bestämmelser och gav dem en form som kunde tjäna som underlag för ett gemensamt nordiskt avtal.

Vad gäller remissyttrandena till det nu aktuella medlemsförslaget noterar utskottet, att flera av remissinstanserna gör samma bedömning som förslagsställarna, nämligen att de nordiska länderna genom Helsingforsavtalet och miljööverenskommelsen åtagit sig att verka för harmonisering av miljöskyddslagstiftningen. Likheterna i miljö och ambitionsnivå gör detta till en naturlig strävan. Många remissinstanser visar störst intresse för ett harmoniseringsarbete vad gäller detaljbestämmelser om ersättning för miljöskador, tillåtlighet för miljöskadlig verksamhet m. m. Behovet att ta hänsyn till de internationella aspekterna understryks, bl. a. av industriförbunden som denna gång uttalar mest oro för konkurrenssnedvridning mellan Norden och utomnordiska länder.

En samordning av de nordiska reglerna skulle tjäna som en förebild i strävandena på internationellt plan att få till stånd så långtgående ansvarstagande som möjligt på miljövårdsområdet och ett stöd för hävdande av nordiska ståndpunkter i sådana sammanhang. Utgångspunkten för en harmonisering bör enligt utskottets uppfattning inte vara att finna en "minsta gemensamma nämnare" utan riktpunkten bör vara de bestämmelser som går längst i miljöskyddshänseende. Även om utskottet är medvetet om de svårigheter som finns att uppnå en harmoniserad ramlagstiftning på miljöskyddsområdet i Norden anser utskottet att en harmonisering av regelsystemen skulle ha ett stort värde inte minst för att åstadkomma likartade konkurrensförutsättningar i Norden och därmed bidra till utvecklingen av Norden som hemmamarknad.

Utskottet vill för att en sådan översyn av miljöskyddslagstiftningen i Norden ej endast skall få karaktären av teknisk översyn av vissa detaljregler, förorda att detta arbete företas i en kommitté under ledning av en parlamentarikergrupp med representanter för vart och ett av de nordiska länderna.

Under hänvisning till vad som ovan anförts får social- och miljöutskottet föreslå att Nordiska rådet antar följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att genom en parlamentariskt förankrad kommitté utreda möjligheterna för en mer omfattande harmonisering av de nordiska ländernas lagstiftning på miljöskyddsområdet.

Stockholm den 31 januari 1985

Margrete Auken (SF)

Arne Andersson (m)

Jo Benkow (H)

Förman

Dorte Bennedsen (S)

Kaj Bärlund (Sdp)

Rune Gustavsson (c)

Poul Henrik Houe (KF)

Timo Kietäväinen (K)

Grethe Lundblad (s)

Astrid Murberg Martinsen (A)

Pétur Sigurdsson (Sj.)

Odd With (Kr.F.)

Medlemsförslag om harmonisering av miljöskyddslagstiftningen i Norden

(Väckt av Lennart Andersson, Gunnar Berge, Kaj Bärlund, Eidur Guðnason, Tyra Johansson, Inge Fischer Møller, Bernhardt Tastesen och Pekka Tuominen)

Den nordiska miljöskyddskonventionen trädde i kraft den 5 oktober 1976. Enligt konventionens grundläggande bestämmelse skall vid prövning av tillåtligheten av miljöskadlig verksamhet störning som sådan verksamhet kan medföra i annat fördragsslutande land likställas med störning i det egna landet.

Redan innan konventionen trätt i kraft hade det grundläggande nordiska samarbetsinstrumentet, Helsingforsavtalet, utvidgats 1974 med tre artiklar om samarbete på miljövärdens område. Den första av dessa, artikel 30, stipulerar i samma anda som den nordiska miljöskyddskonventionen att länderna i nationell lagstiftning och vid tillämpningen därav i största möjliga omfattning skall likställa övriga länders miljövärdssintressen med det egna landets.

Längre än miljöskyddskonventionen går artikel 31 i Helsingforsavtalet, enligt vilken de nordiska länderna skall eftersträva harmonisering av sina miljöskyddsregler i syfte att uppnå största möjliga överensstämmelse i fråga om normer och riktlinjer för utsläpp av föroreningar, användning av miljögifter och andra störningar av miljön.

I ministerrådets första samarbetsprogram på miljövärdssområdet 1978 uttrycktes ministerrådets uppfattning att den nordiska miljöskyddskonventionen, liksom även samarbetsavtalet mellan alla de fem nordiska länderna, förutsatte materiellt tämligen likartade miljöskyddskrav.

I det nya samarbetsprogram som ministerrådet framlade till Nordiska rådets session 1983 erinras om artikel 31 i Helsingforsavtalet och konstateras, att de nordiska länderna är avtalsmässigt förpliktade att eftersträva koordinering och samordning av sina miljöpolitiska åtgärder. Harmoniserad lagstiftning nämns som möjlig typ av åtgärd (virkemiddel), men det konstateras att ministerrådet hittills huvudsakligen använt sig av gemensam projektverksamhet.

I samband med förberedelserna av konventionen uttalades från rådets

sida att man borde eftersträva enhetliga bestämmelser i Norden på miljöskyddsområdet och att en nordisk konvention borde innehålla vissa riktlinjer för hur ett harmoniseringsarbete skulle bedrivas. Länderna borde därigenom påtaga sig att följa bestämda normer i sitt fortsatta lagstiftningsarbete.

Några sådana riktlinjer kom ej att ingå i den slutliga miljöskyddskonventionen. I de av ministerrådet utgivna kommentarerna gjordes den bedömningen att miljöskyddsstandarden var förhållandevis lika i de nordiska länderna. Konventionen byggde på förutsättningen att miljöskyddslagstiftningen i de berörda länderna skulle komma att utvecklas något så när parallellt även i framtiden.

I sitt betänkande över ministerrådets berättelse 1979 konstaterade social- och miljöutskottet att det, för att miljöskyddskonventionen skulle fungera på det sätt som varit avsikten, krävdes att miljövärdslagstiftningen i de nordiska länderna harmoniserades. Rådet antog därför ett yttrande med detta innehåll. Ministerrådet ansåg emellertid att en harmonisering av föreskrifter och riktlinjer, och på sikt av miljöskyddslagstiftningen, lämpligast växte fram genom praktiskt arbete på olika delområden.

Utskottet noterade att de lagar som gäller på miljövärdssområdet i de nordiska länderna var ramlagar. Riktlinjerna för miljövärdssarbetet i de enskilda länderna fastställdes ofta genom föreskrifter. Som en allmän princip borde enligt utskottet gälla att övergripande bestämmelser på miljövärdssområdet fastställdes genom lag och de av lägre dignitet i form av föreskrifter eller motsvarande. Oavsett vilken form som kom till användning borde en nordisk harmonisering ske.

På uppdrag av ministerrådet gjorde professor Bertil Bengtsson 1976 en översikt över miljöskyddslagstiftningen i de nordiska länderna (*Nordisk miljö rätt, NU 1976:25*). Däri konstaterades, att det fanns avsevärda likheter mellan länderna i det materiella rättsläget på viktiga områden, även om lagstiftningen formellt sett gått olika vägar. Även om något gemensamt nordiskt lagstiftningsarbete av traditionell typ inte förekommit, hade man vanligen fått påtagliga impulser från grannländernas lagstiftning. Skadeståndsreglerna vid miljöstörningar var i stora delar desamma i de nordiska länderna.

Även om sålunda de faktiska olikheterna i rättsläget på detta sätt ofta kunde synas alltför små för att man skulle söka åstadkomma helt enhetliga miljörättsliga regler i Norden, hade de nordiska länderna i sitt fortsatta lagstiftningsarbete mycket att lära av varandras erfarenheter – inte minst vad gällde olika rättstekniska metoder att komma till rätta med miljöproblemen.

Denna bedömning av den nationella lagstiftningen torde stå sig även efter att det sedermera införts nya miljöskyddsregler i Norge och Sverige.

Diskussionen i dessa frågor på nordiskt plan har fram till 1970-talets slut framför allt inriktats på förebyggande åtgärder på miljöskyddsområdet.

1979 tog ministerrådet upp en annan aspekt och hänvisade i samband med lagstiftningssamarbetet till tillsatta utredningar i Norge och Sverige om skadestånd vid miljöskador. Den norska utredningen samarbetade med kontaktpersoner i Danmark och Sverige. Nordiska rådet noterade detta med tillfredsställelse och uppmanade ministerrådet att etablera ett nordiskt samarbete om regler för ersättning vid miljöskador i syfte att snabbt åstadkomma en gemensam grundval för nationella bestämmelser härom.

Juridiska utskottet har därefter flera gånger efterlyst sådana samarbetsinitiativ och uttalade i samband med ministerrådets senaste berättelse att den nu föreliggande svenska utredningen skulle bilda grundval för nordiskt samarbete härvidlag.

En viktig skillnad i ländernas lagstiftning är att Finland, Norge och Sverige i varierande grad tillämpar strikt ansvar för miljöskador, medan detta endast i mycket få fall gäller i Danmark. Detta har betydelse i de fall skadestånd begärs under åberopande av miljöskyddskonventionens bestämmelser.

1982 framlades i *Norge* i ett betänkande förslag till nya lagregler om ersättning för föroreningsskador. Enligt utredningens majoritet föreslås utökat strikt ansvar för miljöskador.

I *Finland* har företagits en kartläggning av ersättningssystemet vid miljöskador.

Danmark följer arbetet i övriga länder.

I den ovannämnda *svenska* utredningen har föreslagits ändringar i miljöskyddslagens skadeståndsregler ('ersättning för miljöskador', SOU 1983:7). Förslaget innebär en skärpning av ansvarsreglerna och större svårigheter att undgå skadeståndsansvar för miljöskadlig verksamhet.

Från departementshåll har uppgivits att man efter remissbehandling av de norska och svenska utredningarna avser att ta upp överläggningar på departementsnivå om denna lagstiftning. Detta står således väl i överensstämmelse med juridiska utskottets uttalade önskemål.

I *Sverige* har också våren 1983 framlagts miljöskyddsutredningens slutbetänkande "Bättre miljöskydd II" (SOU 1983:20) som innehåller avslutande förslag om förbättringar av lagstiftningen om ingripande mot och kontroll av miljöfarlig verksamhet, bl. a. om sanering av skadade områden, miljöskyddsprovning av allmänna vägar och flygplatser m. m.

Ambitionen från Nordiska rådets sida har alltsedan miljöskyddskonventionens tillkomst varit att uppnå så långt möjligt harmoniserad miljöskyddslagstiftning. Med hänvisning härtill och vad som i övrigt anförts i förevarande medlemsförslag hemställs

att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att till prövning ta upp frågan om en övergripande nordisk ramlagstiftning på miljöskyddsområdet.

Stockholm den 27 februari 1984

Lennart Andersson (s)

Kaj Bärlund (Sdp)

Tyra Johansson (s)

Bernhardt Tastesen (S)

Gunnar Berge (A)

Eiður Guðnason (A.)

Inge Fischer Møller (S)

Pekka Tuominen (ÅSD)

Juridiska utskottets betänkande

över medlemsförslag om krigs- och våldsleksaker

(Medlemsförslaget väckt av Kirsti Kolle Grøndahl, Arvo Kemppainen, Inge Fischer Møller, Berit Oscarsson, Saara-Maria Paakkinen, Sture Palm, Jimmy Stahr och Pirkko Turpeinen, se s. 515)

Til juridisk udvalg er henvist medlemsforslag A 684/j om krigs- og voldslegetøj. Udvalget har behandlet forslaget på møder den 29. marts 1984 i Oslo, den 21. juni 1984 i Dragør, den 29. august 1984 i Stykkisjølmut, den 13. november 1984 i Helsingør og den 29. januar 1985 i Stockholm.

1. Medlemsforlaget

Medlemsforlaget er fremsat den 29. februar 1984.

I forslaget anbefales det, at Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd at vedtage passende forholdsregler for at forhindre et fortsat salg af krigs- og voldslegetøj.

Medlemsforlaget tager sit udgangspunkt i den kendsgerning, at de nordiske lande i de seneste år har været kendetegnet af fredsbestræbelser på forskellige områder, og at der er taget mange initiativer inden for uddannelse, den sociale forsyning, kulturpolitikken og ungdomspolitikken med henblik på at effektivisere den fredelige opvækst af den kommende slægt. En besværende faktor i denne sammenhæng er forekomsten af legetøj, herunder TV- eller videospil, der præmierer og/eller fostrer voldelig optræden og krigeriske attituder. Der har været forskellige forsøg på frivillig basis at begrænse krigslegetøj, men i intet tilfælde har det offentlige grebet ind. Krigslege og krigslegetøj kan – sammen med andre faktorer – spille en rolle i udviklingen af et aggressivt adfærdsmønster og have som effekt, at børn mere og mere accepterer vold i hverdagslivet. Det anføres, at fabrikation af krigslegetøj ikke forekommer i de nordiske lande, og at der såvel i Europaparlamentet som i Europarådet er aktioner i gang mod disse former for legetøj.

2. Remisudtalelser

Der er indkommet remisudtalelser fra følgende:

Danmark:

Justitsministeriet
Undervisningsministeriet
Industriministeriet
Arbejdsgruppen om børn og kultur (kulturministeriet)
Forbrugerrådet

Finland:

Justitieministeriet
Handels- og industriministeriet
Social- og Hälsovårdsministeriet
Skolstyrelsen
Delegationen för nordiskt kulturellt samarbete
Rädda Barnen r. y.
Finska befolkningsförbundet
Svenska befolkningsförbundet i Finland

Norge:

Sosialdepartementet
Kirke- og undervisningsdepartementet
Forbruker- og administrasjonsdepartementet
Forbrukerrådet

Sverige:

Kommerskollegium
Skolöverstyrelsen
Socialstyrelsen
Konsumentverket
Barnmiljörådet
Riksförbundet Hem och skola
IOGT – NTOs Juniorförbund

Åland:

Ålands landskapsstyrelse

De afgivne udtalelser kan sammenfattes således:

Flertallet af udtalelser anbefaler forslaget eller udtaler sig ikke imod det, mens kun et mindretal udtaler sig direkte imod.

For medlemsforslaget udtaler sig Forbrugerrådet, Social- och hälsovårdsministeriet, Rädda Barnen r. y., Svenska befolkningsförbundet i Fin-

land, *Socialdepartementet, Kirke- og undervisningsdepartementet, Forbruger- og administrasjonsdepartementet, Forbrukerrådet, Skolöverstyrelsen, Socialstyrelsen, Konsumentverket, Barnmiljörådet, IOGT – NTOs Juniorförbund og Ålands landskapsstyrelse.*

Imod medlemsforslaget udtaler sig Justitsministeriet, Industriministeriet, Undervisningsministeriet (direktoratet for folkeskolen og seminarier m. v.), Arbejdsgruppen om børn og kultur (kulturministeriet), Finska befolkningsförbundet og kommerskollegium.

En mere *neutral* holdning til selve medlemsforslaget indtager *Justitieministeriet, Handels- og industriministeriet, Delegationen för nordiskt kulturellt samarbete, Skolöverstyrelsen og Riksförbundet Hem och skola.*

Forskellen mellem synspunkterne skyldes ikke, at der er forskelle i vurderingen af det ønskelige i at undgå krigs- og voldslegetøj i børnemiljøet, men beror på indstillingen til, om et forbud er det rette middel.

Det fremgår af udtalelserne fra bl. a. *Forbrukerrådet og Konsumentverket*, at der i Norge siden 1980 og i Sverige siden 1979 har eksisteret frivilligt indgåede aftaler om begrænsning i salget af krigslegetøj, og at disse aftaler – vel navnlig for Sveriges vedkommende – har bevirket en betydelig sanering af legetøjsmarkedet. Noget tilsvarende er ikke sket i Danmark og Finland, men *Handels- og industriministeriet* oplyser for Finlands vedkommende, at mulighederne for at komme frem til en frivillig overenskomst bliver undersøgt i efteråret 1984, medens *Forbrugerrådet* vurderer situationen i Danmark således, at der ikke er udsigt til en løsning ad frivillighedens vej.

Det fremhæves i flere udtalelser, bl. a. fra *Undervisningsministeriet, Skolstyrelsen, Finska befolkningsförbundet og Skolöverstyrelsen*, at et forbud ikke vil være at gribe fat om ondets rod, men at der snarere er behov for en attitudepåvirkning ikke blot af børn fra før skolealderen, men snarere af deres forældre og opdragere, og at den daglige omtale i radio og TV af volds- og krigsbegivenheder ikke er befordrende i så henseende. *Undervisningsministeriet*, der kan tilslutte sig, at børns beskæftigelse med krigs- og voldshandlinger reduceres, kan ikke anbefale et forbud, der er fremmed for undervisnings- og opdragelsesprincipper, hvor målet er at få børn (og eventuelt forældre) til at foretrække andre lege og anden beskæftigelse ved at åbne nye muligheder. *Skolstyrelsen* udtaler, at legen med krigs- eller voldslegetøj kan lede til, at barnet godkender et aggressivt handlingsmønster og en aggressiv indstilling. Legetøjet skader ikke, men dets forbillede skader. Skolens opgave er at opdrage barnet blandt andet til medborger med fredsvilje, hvorfor det er vigtigt at gøre opdragerne krigs- og voldslegetøjets eventuelle indflydelse på barnets psyke bevidst. Gennem oplysning burde man rette forældrenes opmærksomhed på nyvurdering ved indkøb af legetøj.

Der udtales også frygt for, at et forbud kan føre til, at børn selv begynder at fremstille volds- og krigslegetøj, som måske er farligere for andre end det, der indtil nu har kunnet erhverves gennem butikshandelen.

Det svenske *Kommerskollegium*, der anbefaler, at man fortsætter ad frivillighedens vej og fraråder lovgivningsinitiativer bl. a. på grund af definitionsvanskelighederne, henleder endvidere opmærksomheden på, at det er usikkert, om et ved lov indført forbud mod indførsel eller salg af krigs- og voldslegetøj, vil være i overensstemmelse med de internationale forpligtelser, som lande, der er tilsluttet GATT, har handelsaftaler med EF eller er tilsluttet EFTA-konventionen, har påtaget sig over for deres handelspolitiske modparter, og at det er tvivlsomt, om disse i givet fald vil acceptere, at undtagelsesbestemmelser i aftalerne kan finde anvendelse på det foreliggende område. Også *Industriministeriet* i Danmark berører dette spørgsmål.

Justitsministeriet meddeler, at det er ministeriets generelle synspunkt, at en egentlig nykriminalisering må forudsætte at det er sandsynliggjort, at det, der ønskes forbudt, har en skadeværdi. Efter det for ministeriet foreliggende findes dette ikke at være tilstrækkeligt sandsynliggjort.

Justitieministeriet anser det for vigtigt, at man fæster opmærksomhed ved kvaliteten af børns legetøj og eventuelle men deraf, såvel ud fra en social synsvinkel som ud fra et sundhedsmæssigt synspunkt. Inden man begynder at overveje forholdsregler for at regulere udbuddet af krigs- og voldslegetøj, bør man imidlertid have adgang til tilstrækkelige grundoplysninger i sagen.

3. Juridisk udvalg

Juridisk udvalg deler den gennemgående brede tilslutning, der i de afgivne remisudtalelser gives til tanken om at afskaffe krigs- og voldslegetøj. Selv om den stigning i antallet af voldstilfælde, som har kunnet registreres i de senere år, næppe kan henføres til eksistensen af et næsten åbent marked for krigs- og voldslegetøj, og selv om der – som påpeget i remisudtalelserne – snarere kunne være anledning til at tage fat om dybere og bagved liggende problemer, er der næppe tvivl om, at afskaffelsen af krigs- og voldslegetøj ville være et skridt i retning af et fredeligere samfund. Det er derfor glædeligt at konstatere, at det i Norge og Sverige er lykkedes ad frivillighedens vej at indføre restriktioner, og at noget lignende overvejes i Finland. Gode grunde taler for gennem lovgivning at søge forekomsten af krigs- og voldslegetøj yderligere begrænset.

Juridisk udvalg har imidlertid nøje mærket sig de betænkeligheder, som i nogle remisudtalelser er kommet til udtryk imod en egentlig lovgivning. De definitionsvanskeligheder, som det af remisudtalelserne fremgår eksisterer, egner sig næppe til lovgivningsmæssige løsninger, og også uklarheden omkring rækkevidden af de enkelte nordiske landes internationale handelsaftaler rejser begrundet tvivl om, hvorvidt lovgivningsmæssige løsninger på fællesnordisk grundlag vil være gennemførlige i praksis.

Juridisk udvalg er bekendt med, at der i Europaparlamentet, uden at

dette har ført til yderligere vedtagelser, den 13. september 1982 er vedtaget en beslutning om krigslegetøj, og at sagen flere gange har været drøftet i Europarådet, uden at der har kunnet samles tilslutning til yderligere vedtagelser. Også på denne baggrund må juridisk udvalg nære skepsis over for, om et isoleret nordisk initiativ vil være gennemførligt på et område, hvor tilsyneladende bredere europæiske løsninger må være vejen frem, hvis der skal opnås resultater gennem lovgivning.

Juridisk udvalg kan imidlertid fuldt ud støtte de bestræbelser, der er i gang for både at indføre begrænsninger ad frivillighedens vej og at udbygge eksisterende frivillighedsordninger, og juridisk udvalg finder, at der i remisudtalelserne er fremkommet tankevækkende perspektiver vedrørende mulighederne for gennem undervisning og oplysning af både børn og voksne at skabe forståelse for nødvendigheden af at interessere ungdommen for aktiviteter, der ikke involverer brugen af krigs- og voldslegetøj. Også disse muligheder bør undersøges nøjere og støttes af myndighederne i de nordiske lande.

På det foreliggende grundlag må juridisk udvalg nære betænkelighed ved at søge krigs- og voldslegetøj afskaffet gennem egentlig lovgivning.

Juridisk udvalg skal derfor indstille,

at Nordisk Råd ikke foretager sig videre i anledning af medlemsforslag A 684/j om krigs- og voldslegetøj.

Stockholm, den 29. januar 1985

Lennart Andersson (S)

Mikko Elo (Sdp)

Flemming Hansen (KF)

Guttorm Hansen (A)

Finn Kristensen (A)

Hans Nyhage (m)

Jan Petersen (H)

Tuulikki Petäjäniemi (Kok)

Heikki Riihijärvi (Smp)

Jens Steffensen (KrF)

Bernhardt Tastesen (S)

Friðjón Þórðarson (Sj.)

Formand

Medlemsförslag om krigs- och våldsleksaker

(Väckt av Kirsti Kolle Grøndahl, Arvo Kemppainen, Inge Fischer Møller, Berit Oscarsson, Saara-Maria Paakkinen, Sture Palm, Jimmy Stahr och Pirkko Turpeinen)

De senaste åren har i de nordiska länderna bl. a. kännetecknats av fredssträvanden på olika områden. Fredsfostran har blivit ett mycket positivt värdeladdat ord. Många initiativ har tagits för att effektivisera den fredliga fostran av det uppväxande släktet. Det har skett inom områden som utbildning, social omvårdnad, kulturpolitik och ungdomspolitik.

Inte minst bland barn- och ungdomsorganisationerna har många aktiviteter startats och genomförts. Utan tvivel har det fria och frivilliga föreningslivets insatser en mycket stor betydelse även på detta område. Det finns all anledning för de samhällsliga organen att på olika sätt understödja dessa strävanden.

En besvärande faktor för barn- och ungdomsorganisationerna, men också för föräldrar och naturligtvis de yrkesverksamma fostrarna, är förekomsten av leksaker, som på olika sätt premierar och/eller fostrar till våldsbeteenden och krigiska attityder. Krigsleksaker har i alla de nordiska länderna varit föremål för aktioner från det frivilliga föreningslivet, men inte i något av våra nordiska länder har staten ingripit för att minska den krigsfostran som dessa leksaker utgör.

I Sverige finns en frivillig överenskommelse inom branschen. Den omfattar dock inte de största varugrupperna (pistoler och krigsbyggsatser). I Norge finns en liknande överenskommelse som tar sikte på en begränsning av reklamen för krigsleksaker. I Finland behandlas sedan ett antal år tillbaka en motion i riksdagen om begränsningar, dock än så länge utan några resultat. I Danmark fanns det nära nog inte några krigsleksaker för tio år sedan, men i mitten av 1970-talet ökade de mycket. Flera organisationer har propagerat emot, men utan resultat.

Det kan konstateras att barn- och ungdomsorganisationerna inte själva har någon som helst möjlighet att påverka utbudet av krigsleksaker. Under de senaste åren har också tillkommit ett flertal s. k. TV- eller videospel med krigiskt eller våldsamt innehåll. Därtill har marknadsföringen av filmer som Star-Wars etc. medfört att science-fiction-skjutvapen säljs i stor omfattning.

Leksakshandeln gör själv reklam på temat Leksak=Lärsak. All lek utgör inläring. Leker barn krig, lär de sig något om krig. Leker de att man dödar, skjuter och spränger, lär de sig en form av konfliktlösning, som vi inte vill att våra barn skall tillgripa.

Aggression sammanhänger med social inläring. Krigslekar och krigsleksaker kan – tillsammans med andra faktorer – spela en roll för att utveckla ett aggressivt beteendemönster.

Dagligt lekande med leksaksvapen kan också innebära att barnen utsätts för en avtrubbnings effekt, som innebär att de allt mer accepterar våld i vardagslivet.

Någon tillverkning av krigsleksaker förekommer inte inom de nordiska länderna. Samtliga produkter importeras.

Nyligen har Europaparlamentet behandlat krigsleksakerna. Trots att 10% av leksaksindustrin i Frankrike och den tyska förbundsrepubliken tillverkar krigsleksaker, beslutades där om en del begränsningar. Krigsleksakerna har också aktualiserats i Europarådet. Det är således inte enbart i de nordiska länderna som det förekommer aktiviteter emot dem. I hela Europa har intresset för barns fredliga fostran lett till olika former av aktioner emot dessa fördärvliga leksaker.

Med hänvisning till vad som anförts föreslår vi

att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att vidta lämpliga åtgärder för att förhindra en fortsatt försäljning av krigs- och våldsleksaker.

Stockholm den 29 februari 1984

Kirsti Kolle Grøndahl (A)

Arvo Kempainen (Skdl)

Inge Fischer Møller (S)

Berit Oscarsson (s)

Saara-Maria Paakkinen (Sdp)

Sture Palm (s)

Jimmy Stahr (S)

Pirkko Turpeinen (Skdl)

Trafikutskottets betänkande

över medlemsförslag om nordiskt samarbete beträffande handelssjöfarten

(Medlemsförslaget väckt av Rune Gustavsson, Guðrún Helgadóttir, Ole Henriksen, Elsi Hetemäki-Olander, Olof Jansson, Gunnel Jonäng, Peter Muurman, Páll Pétursson, Jens Steffensen, Pär Stenbäck, Karin Söder, Petter Thomassen, Hans Olav Tungesvik, Pekka Tuominen, Odd With och Marjatta Väänänen, se s. 524.

Remissyttranden, se supplement)

Till trafikutskottet har hänvisats medlemsförslag A 685/t om nordiskt samarbete beträffande handelssjöfarten. Trafikutskottet behandlade medlemsförslaget vid sitt möte i Reykjavík den 18–20 juni 1984, i Helsingør den 13 november 1984 och i Stockholm den 28–29 januari 1985.

1. Medlemsförslaget

I medlemsförslaget, som är väckt av Rune Gustavsson, Guðrún Helgadóttir, Ole Henriksen, Elsi Hetemäki-Olander, Olof Jansson, Gunnel Jonäng, Peter Muurman, Páll Pétursson, Jens Steffensen, Pär Stenbäck, Karin Söder, Petter Thomassen, Hans Olav Tungesvik, Pekka Tuominen, Odd With och Marjatta Väänänen, hemställs att ministerrådet rekommenderas

- 1) att inom Norden samordna och stimulera forskning och utveckling av sjöfartsteknologiska och övriga driftsekonomiska vinningar för utvecklandet av en konkurrenskraftig nordisk handelssjöfart
- 2) att verka för ett enhetligt nordiskt uppträdande internationellt i frågor av gemensamt nordiskt intresse inom handelssjöfarten
- 3) att upprätta ett gemensamt nordiskt forum för samordning och utveckling av sjöfartspolitiska frågor.

Förslagsställarna erinrar inledningsvis om den långvariga krisen inom den internationella sjöfarten och om de djupa spår som denna har satt även i de nordiska ländernas sjöfart. Det påpekas att i en uppgift från april 1983 noterades att summan av världens upplagda tonnage nådde 100 miljoner dwt, motsvarande 15 % av världshandelsflottan, för tankfartygens del 23 %

av allt tonnage. Samtidigt har de industrialiserade ländernas registrerade handelsflottor i andel av världshandelsflottan sjunkit och utgjorde under 1982 endast 49,7% jämfört med 65% 1970. Att många länder därtill i allt högre grad börjat tillämpa protektionism i sin handelssjöfart har ytterligare försvårat läget på den internationella marknaden. Dessa förhållande har i sin tur lett till en hård konkurrens inom sjöfartens internationella fraktmarknader, vilket har fått till följd pressade fraktnivåer. I den situationen blir det i sista hand fartygets driftskostnader som blir avgörande, om detta kan hållas i gång vid rådande fraktnivå. Eftersom fraktintäkterna är lika för alla i konkurrensen, klarar de sig bäst som har de lägsta driftskostnaderna.

Vidare påpekar förslagsställarna att våra nordiska länder tillhör de s. k. högkostnadsländerna på det sättet att det torde stå uppenbart att våra nordiska länder utan effektiva åtgärder i detta avseende kommer att ha en svag konkurrensberedskap för framtidens sjöfart. De flesta av våra nordiska länder har vidtagit en del åtgärder för att förbättra den nationella sjöfarten. I detta avseende understryker förslagsställarna betydelsen av en enhetlig bas i Norden inom vissa åtgärdsområden samt på det sjöfartspolitiska området. Samordnade resurser bör vara den bästa förutsättningen för den omfattande forskning, inte minst inom teknologiområdet, som alltmer torde bli nödvändig för utvecklandet av en driftsekonomiskt konkurrenskraftig nordisk sjöfart. Ett enhetligt nordiskt uppträdande internationellt i frågor rörande handelssjöfarten bör – enligt förslagsställarna – även vara en styrka.

2. Förslagets remissbehandling

Medlemsförslaget har remissbehandlats i vanlig ordning och Nordiska rådets ekonomiska utskott har haft förslaget på underremiss. Svar har inkommit från följande remissinstanser:

Nordiska

- Nordiska rådets ekonomiska utskott
- Nordiska kommittén för transportforskning
- Nordens fackliga samorganisation
- Nordiska transportarbetarfederationen
- Nordiska maskinbefälsfederationen

Danska

- Grosserer-Societetet
- Københavns Havn
- Sammenslutningen af danske Havne
- Danmarks Rederiforening
- Sammenslutningen af Havne- og Købmandsorganisationer i Danmark
- Rederiforeningen for mindre Skibe
- Industriministeriet

Finska

Handels- og industriministeriet
Finlands rederiförening
Centralhandelskammaren
Finlands hamnförbund
Ålands landskapsstyrelse
Ålands rederiförening

Isländska

Islands Dampskibsselskap
Islands Rederiförening

Norska

Handelsdepartementet
Norges rederiförbund

Svenska

Sjöfartsverket
Kommerskollegium
Sveriges redareförening
Svenska hamnförbundet

*2.1 Remissinstanser som stödjer medlemsförslaget**Nordiska*

Nordiska rådets ekonomiska utskott
Nordiska kommittén för transportforskning
Nordiska maskinbefälsfederationen
Nordens fackliga samorganisation
Nordiska transportarbetarfederationen

Danska

Københavns Havn
Sammenslutningen af Havne- og Købmandsorganisationer i Danmark

Finska

Finlands hamnförbund
Ålands landskapsstyrelse

Svenska

Kommerskollegium

Nordiska kommittén för transportforskning föreslår även att Nordiska rådet arrangerar ett seminarium där denna fråga behandlas.

Nordiska rådets ekonomiska utskott stödjer medlemsförslagets inten-

tioner men håller sig reserverat när det gäller punkten 3. Utskottet fäster uppmärksamheten på att det redan i dag finns ett väl fungerande nordiskt samarbete på det sjöfartspolitiska området men anser det fördelaktigt om Nordiska rådet i större grad fick information om utvecklingen på området. Vidare påpekar ekonomiska utskottet att man icke bara bör använda den resurs som finns på arbetsgivarnas sida utan även den som finns på arbetstagarnas. Utskottet går därför in för att skeppsfartens arbetstagare blir representerade vid nordiska sjöfartspolitiska möten.

2.2 Remissinstanser som delvis stödjer förslaget

Finska

Ålands rederiförening

Norska

Norges rederiforbund
Handelsdepartementet

Svenska

Svenska hamnförbundet
Sveriges redareförening

Både Norges rederiforbund och Svenska hamnförbundet verifierar punkterna 1. och 2. i förslaget men menar att punkten 3. redan finns i Norden. Detta får utslag i Svenska hamnförbundets remissyttrande, där följande framkommer:

”Förbundet anser dock att detta kan åstadkommas inom ramen för existerande samarbetsformer och att därför en ny organisation, ett nytt gemensamt forum för samordning och utveckling av sjöfartspolitiska frågor, är obehövligt.”

2.3 Remissinstanser som inte tar direkt ställning till förslaget

Nordiska

Nordiska kommittén för transportforskning

Danska

Grosserer-Societetet
Sammenslutningen af danske Havne
Rederiforeningen for mindre Skibe

Dessa ställer sig varken positiva eller negativa till medlemsförslaget, men Grosserer-Societetet framför följande i sitt yttrande:

”Grosserer-Societetet kan principiellt tilslutte sig ethvert tiltag, der modvirker protektionismen og bevarer den frie internationale konkurrence for skibsfarten.”

Vidare anføres i detta remissvar att även om det finns ett behov av samarbete på det skeppsfartspolitiska området, så finns det inget omedelbart behov av att genomföra förslaget.

2.4 Remissinstanser som ställer sig negativa till förslaget

Danska

Industriministeriet
Danmarks Rederiforening

Finska

Centralhandelskammaren
Finlands rederiförening
Handels- och industriministeriet

Isländska

Íslands rederiförening
Eimskipafélag Íslands h.f. (Íslands Dampskipsselskap)

Svenska

Sjöfartsverket

Sammanfattningsvis framgår av dessa svar att ett nordiskt forum, som förslaget handlar om, redan finns i Norden och att det möjligtvis är annat som saknas än en ny nordisk organisation inom detta område. Detta framkommer bl. a. i Centralhandelskammarens yttrande, där det sägs:

”Beträffande dessa förslag konstaterar Centralhandelskammaren, att redan för närvarande har de nordiska länderna intimt samarbete inbördes i olika sjöfartspolitiska frågor på många nivåer såväl inom stadgenliga och organiserade former som helt spontant efter behov. Samarbete, informationsutbyte och koordineringsverksamhet bedrivs av myndigheterna, rederiföreningarna och fackföreningarna emellan samt de privata rederierna emellan. Även vid de nordiska handelskamarinstitutionernas och industriförbundens gemensamma möten behandlas tidtals sjöfartspolitiska frågor. Ovannämnda samarbetsformer förefaller att fungera utmärkt, och inom alla olika intressekretsar i de nordiska länderna är man väl medveten om svårigheterna och problemen inom sjöfarten.

Med hänvisning till vad som ovan anförts är Centralhandelskammaren av den åsikten att något nytt forum inte behövs för att förbättra lönsamheten inom sjöfarten och för att lösa rådande problem inom denna.”

3. Utskottet

Utskottet har genomgått de inkomna remissvaren och diskuterat de olika resonemang som ligger bakom ställningstagandena.

I medlemsförslaget *punkt 1*, rekommenderas Nordiska ministerrådet:

”att inom Norden samordna och stimulera forskning och utveckling av sjöfartsteknologiska och övriga driftsekonomiska vinningar för utvecklandet av en konkurrenskraftig nordisk handelssjöfart.”

De flesta remissvaren ställer sig positiva till denna punkt. Utskottet ställer sig också enhälligt bakom punkten 1. och anser det viktigt att man inom Norden samordnar forskningen inom området, både för att undgå dubbelarbete och för att upp på mest rationella sätt komma fram till de sjöfartsteknologiska och driftsekonomiska konklusioner som styrker den nordiska handelssjöfarten.

Medlemsförslagets *punkt 2.* handlar om att Nordiska ministerrådet rekommenderas:

”att verka för ett enhetligt nordiskt uppträdande internationellt i frågor av gemensamt nordiskt intresse inom handelssjöfarten.”

Också här ställer ett flertal av remissvaren sig positiva till förslaget. Utskottet anser att man har erfarenhet från andra fora, där de nordiska länderna genom att gå fram mot en gemensam front har stått starkare i internationella frågor än de eljest hade gjort. Utskottet ställer sig därför enhälligt bakom punkten 2.

Medlemsförslagets *punkt 3.* handlar om att Nordiska ministerrådet rekommenderas:

”att upprätta ett gemensamt nordiskt forum för samordning och utveckling av sjöfartspolitiska frågor.”

Remissvaren är på denna punkt nog så kontroversiella. I många av dem menas att det redan finns ett effektivt samarbete inom Norden, särskilt på rederiernas och ämbetsmännens sida och att man därför inte behöver ytterligare ett forum för behandling av dessa saker. I andra påpekas att arbetstagarna inte representeras. Utskottet lägger särskilt vikt vid detta påpekande och anser att arbetstagarna skall representeras i detta samarbete.

Utskottet är medvetet om det existerande samarbetet, men anser mot bakgrund av det ovan anförda och den organiserade helhet som ett effektivt samarbete förutsätter att behovet av ett gemensamt nordiskt forum borde utredas.

Trafikutskottet hänvisar till det ovan anförda och föreslår att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet,

- 1) att inom Norden samordna och stimulera forskning och utveckling av sjöfartsteknologiska och övriga driftsekonomiska vinningar för utvecklandet av en konkurrenskraftig nordisk handelssjöfart.
- 2) att verka för ett enhetligt nordiskt uppträdande internationellt i frågor av gemensamt nordiskt intresse inom handelssjöfarten.

3) att utreda behovet av ett gemensamt nordiskt forum för samordning och utveckling av sjöfartspolitiska frågor.

Stockholm den 29 januari 1985

Lilli Gyldenkilde (SF)

J.K. Hansen (S)

Margit Hansen-Krone (H)

Guðrún Helgadóttir (Ab.)

Karl-Erik Häll (s)

Olof Jansson (ÅC)

Kurt Ove Johansson (s)

Sakari Knuuttila (Sdp)

Bjarne Mørk Eidem (A)

Per Petersson (m)

Peder Sønderby (V)

Ole Gabriel Ueland (Sp)

Marjatta Väänänen (K)

Förman

Medlemsförslag

om nordiskt samarbete beträffande handelssjöfarten

(Väckt av Rune Gustavsson, Guðdrún Helgadóttir, Ole Henriksen, Elsi Hetemäki-Olander, Olof Jansson, Gunnel Jonäng, Peter Muurman, Páll Pétursson, Jens Steffensen, Pär Stenbäck, Karin Söder, Petter Thomassen, Hans Olav Tungesvik, Pekka Tuominen, Odd With och Marjatta Väänänen)

Den långvariga krisen inom den internationella sjöfarten har satt djupa spår även i våra nordiska länders sjöfart. Under efterkrigstidens första decennier med den ekonomiska tillväxten och den starkt expanderande industriella utvecklingen var läget gynnsamt även för en intensiv utveckling inom den internationella handelssjöfarten, vilket medförde även en stark tillväxt av tonnaget. Detta gällde inte minst de nordiska ländernas sjöfart.

Vi har i dag en ny och annorlunda sjöfartssituation, vilken uppstått som en följd av stagnationen i världsekonomin. Den under en följd av år låga internationella industriproduktionen och världshandels stagnerade, ja t. o. m. sjunkande nivå ger inte längre en tillräcklig grund för handelsflottornas sysselsättning och lönsamhet. Svåra fraktmarknadsdepressioner har blivit följden – de värsta på 50 år. Ett dystert rekord noterades i april 1983, då summan av världens upplagda tonnage nådde 100 milj. dwt, motsvarande 15% av världshandelsflottan, för tankfartygens del 23% av allt tonnage. Samtidigt har de industrialiserade ländernas registrerade handelsflottor i andel av världshandelsflottan sjunkit och utgjorde under 1982 endast 49,7% jämfört med 65% 1970. Att många länder därtill i allt högre grad börjat tillämpa protektionism i sin handelssjöfart har ytterligare försvårat läget på den internationella marknaden. Dessa förhållanden har i sin tur lett till en hård konkurrens inom sjöfartens internationella fraktmarknader, vilket som följd pressat ned fraktnivåerna. I en sådan situation blir det i sista hand fartygets driftskostnader som blir avgörande, om detta kan hållas i gång vid rådande fraktnivå. Särskilt bemanningskostnaderna har därvid en central betydelse för verksamhetsförutsättningarna. De västliga industriländernas minskade andel i världshandelsflottan har sin orsak i överförandet till och registrering av tonnage i länder, som kan driva sjöfarten med avsevärt lägre kostnader. Eftersom fraktintäkterna är lika för alla i konkurrensen, klarar de sig bäst, som har de lägsta driftskostnaderna.

Våra nordiska länder tillhör de s. k. högkostnadsländerna. Det är därför knappast överraskande att våra länders handelsflottor drabbats hårt i den internationella konkurrensen och som en följd därav påtagligt reducerats under de sista 5–6 åren, i en del fall t. o. m. kraftigt. Detta har medfört negativa effekter nationalekonomiskt genom minskade intäkter och minskat antal arbetsplatser, inte enbart inom den direkta sjöfarten utan även för varvs- och utrustningsindustrin och det stora antal företag, som säljer varor och tjänster till sjöfartsnäringen. En sjöfart i kris har allvarligt negativa följder för näringsliv och sysselsättning i våra nordiska länder. Exempelvis i Finland var arbetslösheten inom sjöfartsbranschen i augusti 1983 omkring 10%.

Den negativa utvecklingen för vår nordiska handelssjöfart framgår klart av följande statistiska jämförelse under senaste 5-årsperiod. Tabell I anger jämförelseår, tab. II antalet registrerade handelsfartyg samt tab. III brutto registerton i 1 000-tal.

<i>Danmark</i>			<i>Finland</i>		<i>Norge</i>		<i>Sverige</i>	
I	II	III	II	III	II	III	II	III
1979	1 315	5 524	344	2 509	2 531	22 349	697	4 637
1983	1 112	5 115	339	2 358	2 340	19 300	674	3 433

För ytterligare jämförelse:

	<i>Panama</i>		<i>U.S.A</i>		<i>Världshandelsflottan</i>	
I	II	III	II	III	II	III
1979	3 803	22 324	5 088	17 542	71 129	413 021
1983	5 316	34 656	6 437	19 358	76 106	422 590

Man kan knappast utgå ifrån att den nuvarande sjöfartskrisen skulle vara enbart av tillfällig art. Oaktat världshandeln och sjötransporterna på sikt åter skulle öka, synes dock sjöfarten i många fall bli tvungen att rätta sig efter avsevärt ändrade betingelser, vilka kräver nya metoder och flexibel anpassning till utvecklingen. På samma sätt som den landbaserade produktionen ständigt måste utveckla rationalisering och effektivitet för lönsamheten, kommer detta att vara ett villkor även för sjöfartsnäringen. De effektivaste och kostnadsmässigt mest rationaliserade metoderna att driva sjöfarten kommer sannolikt att bestämma handelsflottans framtida utveckling. Det torde stå uppenbart att våra nordiska länder utan effektiva åtgärder i detta avseende kommer att ha en svag konkurrensberedskap för framtidens sjöfart.

Som redan i detta nu nödvändiga, för de nordiska länderna likartade åtgärder för sjöfarten framstår bl. a. följande:

- Satsning på forskning och utveckling av avancerad teknologi för bättre konkurrensförmåga.

- Ett utbildningssystem som är anpassat till framtidens avancerade driftmetoder.
- Moderna bemanningsregler med utnyttjande av tekniska möjligheter för rationell drift.
- Intensivare ansträngningar att motverka protektionismen och andra omständigheter, som försvårar den nordiska sjöfarten att fritt konkurrera internationellt.
- Åtgärder för en konkurrenskraftig nordisk skeppsbyggnadsindustri.
- Ökad internationell insats för motverkan av överproduktion av tonnage inom världens samlade skeppbyggnadsindustri.
- Förstärkning av sjöfartens kapitalbas.

De flesta av våra nordiska länder har vidtagit en del åtgärder för att förbättra den nationella sjöfarten. I detta avseende vore en länderna emellan enhetlig bas naturlig inom vissa åtgärdsområden. Så exempelvis kan fortfarande bemanningsbestämmelserna uppvisa väsentliga olikheter för ett och samma fartyg under olika nordiska flaggor, oaktat fartygets sjösäkerhet förblir oförändrad och kravet på besättningens sociala miljö och trygghet är likartad. Om vi därtill beaktar våra nordiska länders litenhet i den internationella konkurrensmiljö, i vilken deras handelsflotta måste arbeta, framstår mer än uppenbart behovet av samverkan på det sjöfartspolitiska området. Samordnade resurser bör vara den bästa förutsättningen för den omfattande forskning, inte minst inom teknologins område, som alltmer torde bli nödvändig för utvecklandet av en driftsekonomiskt konkurrenskraftig nordisk sjöfart. Även ett enhetligt nordiskt uppträdande internationellt i frågor rörande handelssjöfarten bör kunna vara en styrka.

Oaktat vårt nordiska samarbete på många områden utvecklats väl finnes inom handelssjöfartens område inget särskilt forum för sådan samverkan länderna emellan. Behovet därav – ett nordiskt sjöfartspolitiskt råd – framstår i detta nu som uppenbart.

Med hänvisning till vad som ovan anförts hemställes

att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

- 1) att inom Norden samordna och stimulera forskning och utveckling av sjöfartsteknologiska och övriga driftsekonomiska vinningar för utvecklandet av en konkurrenskraftig nordisk handelssjöfart.
- 2) att verka för ett enhetligt nordiskt uppträdande internationellt i frågor av gemensamt nordiskt intresse inom handelssjöfarten.

3) att upprätta ett gemensamt nordiskt forum för samordning och utveckling av sjöfartspolitiska frågor.

Stockholm den 2 mars 1984

Rune Gustavsson (c)

Ole Henriksen (SF)

Olof Jansson (ÅS)

Peter Muurman (Sdp)

Jens Steffensen (KrF)

Karin Söder (c)

Hans Olav Tungesvik (Kr.F.)

Odd With (Kr.F.)

Guðrún Helgadóttir (Ab.)

Elsi Hetemäki-Olander (Kok)

Gunnel Jonäng (c)

Páll Pétursson (F.)

Pär Stenbäck (Sfp)

Petter Thomassen (H)

Pekka Tuominen (ÅS)

Marjatta Väänänen (K)

Juridiska utskottets betänkande

över medlemsförslag om stöd till rehabilitering av tortyr- offer

(Medlemsförslaget väckt av Stefán Benediktsson, Gunnar Berge, Eíður Guðnason, Anker Jørgensen, Erkki Liikanen, Grethe Lundblad, Reulf Steen, Bernhardt Tastesen och Lars Werner, se s. 531)

Til juridisk udvalg er henvist medlemsforslag A 686/j om rehabilitering af torturofre.

Udvalget har behandlet medlemsforslaget på møder den 29. marts 1984 i Oslo, den 21. juni 1984 i Dragør og den 29. august 1984 i Stykkisholmur.

1. Medlemsforslaget

Medlemsforslaget er fremsat den 2. marts 1984 af rådsmedlemmer fra alle fem nordiske lande.

I forslaget anbefales det, at Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd at give økonomisk støtte over det nordiske budget til Internationalt Rehabiliterings- og Forskningscenter for Torturofre (RTC) i København.

Der henvises i medlemsforslaget til, at de nordiske lande er kendt for en generøs flygtningepolitik, hvilket har bevirket, at de er blevet tilflugtssted for et stort antal mennesker, som har været tvunget til at forlade deres land på grund af forfølgelser og tortur. Amnesty International har påvist, at mange af disse mennesker har varige men af den behandling, de har været udsat for. En gruppe danske læger har på denne baggrund indledt systematiske studier af torturofre fra hele verden og påvist, at næsten alle har både psykiske og fysiske men. De nødvendige hjælpeforanstaltninger er mangeartede og kræver sagkyndigt personale. Der er i København – som det første sted i verden – oprettet et specielt rehabiliteringscenter for torturofre, som ikke blot opfylder et stort medicinsk og humanitært behov, men også samler meget værdifuld kundskab og baggrundsmateriale for forskning om vold, mishandling og tortur samt om mulighederne for rehabilitering af ofre for disse forbrydelser. Centerets budget for 1984 er på 4,7 mill. DKK, der hidtil er finansieret ved frivillige bidrag. Den danske stat har for årene 1984–87 givet garanti for dækning af underskud op til 3 mill. DKK,

men det giver fortsat problemer, at man ikke ved, hvor store indtægter der kan påregnes.

Eftersom der er tale om en virksomhed, som ligger i samtlige nordiske landes interesse, mener forslagsstillerne, at driften bør sikres gennem støtte over det nordiske budget.

2. Juridisk udvalg

Det er deprimerende, at mange – og desværre et stigende antal – mennesker på grund af inhuman behandling i form af forfølgelse af politisk eller anden natur føler sig tvunget til at tage et så afgørende skridt, som det er at forlade sit hjemland, måske efterladende større eller mindre dele af sin familie, og mere eller mindre lade tilfældet råde for, i hvilket andet land man må søge at etablere en ny og mere menneskeværdig tilværelse. Mange af disse ulykkelige flygtningeskæbner søger mod de nordiske lande, og for adskillige lykkes det takket være den i de nordiske lande dybt forankrede respekt for de menneskelige rettigheder, som forslagsstillerne omtaler, at få permanent ophold. Rystende er det at erfare, at mange af disse flygtninge forud for opbruddet fra hjemlandet har været udsat for forskellige former for tortur, der har resulteret i alvorlige men, som kræver en ofte mangesidet medicinsk og humanitær behandling, før ofrene er rehabiliteret.

Initiativet til netop i Norden at indrette et specielt rehabiliteringscenter for torturofre fortjener på denne baggrund den største opbakning og opmærksomhed.

Centeret, der fra sin start i 1980 var en del af de medicinske sektioner på Rigshospitalet i København, blev den 5. maj 1984 indviet som et privatejet center, der nu har til huse på Rigshospitalets område i to ældre villaer, der er stillet vederlagsfrit til rådighed af det danske undervisningsministerium. Centeret, hvortil der er knyttet 15 læger, satser på at kunne behandle ca. 60 torturofre om året. Budgettet til dækning af omkostningerne herved er på ca. 5 millioner danske kroner om året, men centeret har ikke sikkerhed for på længere sigt at kunne skaffe de indtægter, der er nødvendige for, at centeret kan fungere i overensstemmelse med den angivne målsætning. Den garanti, der for det første år som selvejende institution er givet af den danske stat for dækning af indtil 3 mill. kr. af et påregnet underskud, er, som forslagsstillerne påpeger, bagudrettet og giver ikke samme muligheder for planlægning og udfoldelse, som sikre tilsagn om hel eller delvis dækning af løbende udgifter giver.

Juridisk udvalg deler på baggrund heraf forslagsstillernes opfattelse og finder, at det ligger i naturlig forlængelse af den stort set ensartede udlændingelovgivning og udlændingepolitik i de nordiske lande, at det internationale rehabiliterings- og forskningscenter for torturofre i København støttes økonomisk over Nordisk Ministerråds budget.

Det er på det foreliggende grundlag og under hensyn til centerets korte levetid som selvstændig institution ikke muligt for juridisk udvalg at danne sig et sådant overblik over, hvor stort et tilskud de nordiske lande i fællesskab bør støtte projektet med, at udvalget kan angive størrelsen af det beløb, som det fællesnordiske budget bør indeholde til projektet. Beløbet må, ud over en bedømmelse af behovet for økonomisk støtte, fremkomme gennem en afbalancering inden for de fællesnordiske økonomiske rammer og størrelsesmæssigt vurderes i sammenhæng med andre udgiftskrævende projekter.

Det er imidlertid for juridisk udvalg ikke afgørende, at denne analyse må vente. Det afgørende er, at der snarest gives tilslutning til tanken om at yde fællesnordisk støtte til centeret. Udvalget vil derfor, samtidig med allerede nu at afgive sin betænkning over medlemsforslaget med tilhørende forslag til rekommandation, der – udvalget bekendt – først kan konfirmeres af plenarforsamlingen under rådets 33. session 1985, gøre opmærksom på, at juridisk udvalg har anmodet Nordisk Råds præsidium om at underrette Nordisk Ministerråd om udvalgets betænkning og forslag til vedtagelse samt de budgetmæssige konsekvenser, dette kan få for budgettet for 1986. Herved er det blevet muligt for ministerrådet allerede inden sessionen i 1985 at indhente det yderligere baggrundsmateriale, det vil være nødvendigt at have for snarest muligt at kunne vurdere størrelsen af et tilskud i lyset af såvel det aktuelle behov som det fællesnordiske budgets rammer og prioriteringen inden for dette.

Under henvisning til det således anførte og i øvrigt med de af forslagsstillerne givne motiveringer skal juridisk udvalg indstille, at Nordisk Råd i anledning af medlemsforslag A 686/j om støtte til rehabilitering af torturofre vedtager følgende rekommandation:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd at give økonomisk støtte over det nordiske budget til Internationalt Rehabiliterings- og Forskningscenter for Torturofre (RCT) i København.

Stykkisholmur, den 29. august 1984

Lennart Andersson (s)

Georg Apenes (H)

Haakon Blankenborg (A)

Mikko Elo (Sdp)

Flemming Hansen (KF)

Ragna Berget Jørgensen (A)

Tuulikki Petäjaniemi (Kok)

Heikki Riihijärvi (Smp)

Birgitta Rydle (m)

Jens Steffensen (KrF)

Bernhardt Tastesen (S)

Friðjón Þórðarson (Sj)

Formand

Lars Werner (vpk)

Medlemsförslag

om stöd till rehabilitering av tortyroffer

(Väckt av Stefán Benediktsson, Gunnar Berge, Eiður Guðnason, Anker Jørgensen, Erkki Liikanen, Grethe Lundblad, Reiulf Steen, Bernhardt Tastesen och Lars Werner)

De nordiska länderna är inte bara kända för en djupt förankrad respekt för de mänskliga rättigheterna utan också för en generös flyktingpolitik. Detta gör att de blir tillflyktsort för ett stort antal människor som tvingas lämna sitt land på grund av förföljelser och tortyr. Många flyktingar har bestående men av den behandling de fått utstå. Därtill kommer att de tappat förtroendet för myndigheter och är rädda för att över huvud taget söka kontakt med människor, vilket ofta leder till att de inte får den hjälp och den vård som de skulle behöva.

Efter det att Amnesty International visat på dessa problem har en grupp danska läkare påbörjat systematiska studier av följderna av olika former av tortyr. De har utvecklat en djupgående undersökningsmetod och undersökt offer från olika delar av världen. Undersökningarna har visat att nästan alla som utsatts för tortyr har både psykiska och fysiska men. De vanligaste är omfattande depressioner, ångest, försämrat minne, trötthet, huvudvärk, sömnrubbingar och sexuella problem. Erfarenheterna visar att behandling på en enda sjukhusavdelning oftast inte räcker, utan det krävs insatser från såväl olika medicinska grenar som psykologer, tandläkare, socialarbetare m. m. Tolkhjälp kan också vara nödvändig.

En vanlig sjukhusvistelse kan också ge många smärtsamma associationer till upplevelser under tortyren. Enkla undersökningar som EKG och blodprov kan väcka minnen av elektrisk tortyr och stick med nålar. Det är därför viktigt att tortyroffer tas emot vid en särskild avdelning, där personalen har kunskaper om olika tortyrmetoder och deras effekter och kan inge förtroende hos patienten. Utöver behandlingen av den som utsatts för tortyr bör också hjälp kunna sättas in för familjemedlemmar som påverkats.

Mot bakgrund av dessa erfarenheter har ett speciellt rehabiliteringscenter för tortyroffer inrättats i Köpenhamn. Syftet är att det skall fungera som ett internationellt center. Men eftersom man hoppas att detta skall bli det första i en serie av liknande över hela världen, har det i första hand fått en nordisk ram.

Initiativet har väckt stor uppmärksamhet i massmedia och rönt mycken uppskattning både från myndigheter och allmänhet runt om i Norden.

Verksamheten fyller inte bara ett stort medicinskt och humanitärt behov, utan där samlas också mycket värdefull kunskap och underlagsmaterial för forskning om våld, misshandel och tortyr samt om möjligheterna till rehabilitering av offer för dessa brott. Där har redan genomförts internationella seminarier med stöd från FN:s fond för tortyroffer, och flera sådana planeras.

Centrets budget för 1984 omfattar 4 760 000 DKK. Rigshospitalet i Köpenhamn har ställt två sängplatser till förfogande. Efter att de första åren ha drivit verksamheten helt med frivilliga bidrag, har centret för 1984–1987 fått en garanti från danska staten om täckning av underskott upp till 3 milj. DKK. De omedelbara ekonomiska svårigheter som centret stod inför är därmed undanröjda. Men det medför alltid problem med likviditeten att bara ha garantier som utbetalas i efterskott och problem att planera verksamheten, när man inte vet hur stora intäkter man kan räkna med. Eftersom det här är fråga om en verksamhet som ligger i samtliga nordiska länders intresse, anser vi att driften bör säkras genom stöd över den nordiska budgeten.

Med hänvisning till ovanstående hemställer vi

att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att ge ekonomiskt stöd över den nordiska budgeten till Internationalt Rehabiliterings- och forskningscenter for tortyroffer (RCT) i Köpenhamn.

Stockholm den 2 mars 1984

Stefán Benediktsson (Bj.)

Gunnar Berge (A)

Eiður Guðnason (A.)

Anker Jørgensen (S)

Erkki Liikanen (Sdp)

Grethe Lundblad (s)

Reiulf Steen (A)

Bernhardt Tastesen (S)

Lars Werner (vpk)

Juridiska utskottets betänkande

över medlemsförslag om samarbete för de mänskliga rättigheterna

(Medlemsförslaget väckt av Stefán Benediktsson, Gunnar Berge, Eidur Gudnason, Gunnel Jonäng, Anker Jørgensen, Grethe Lundblad, Reiulf Steen, Bernhardt Tas-tesen och Lars Werner, se s. 537)

Til juridisk udvalg er henvist medlemsforslag A 687/j om samarbejde for de menneskelige rettigheder.

Udvalget har behandlet medlemsforslaget på møder den 29. marts 1984 i Oslo, den 21. juni 1984 i Dragør, den 29. august 1984 i Stykkisholmur og den 28. og 29. januar 1985 i Stockholm.

1. Medlemsforslaget

Medlemsforslaget er fremsat den 2. marts 1984 af rådsmedlemmer fra alle fem nordiske lande.

I forslaget anbefales det:

at Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd,

1. at – på nordisk basis og i samråd med folkebevægelser, faglige og ideelle organisationer, videnskabelige institutioner og myndigheder – vedtage forholdsregler med sigte på at intensivere og samordne information, dokumentation og optræden til forsvar for de menneskelige rettigheder.

2. at undersøge spørgsmålet om særlige sekretariatsressourcer til disse formål,

3. at til hver rådssession fremlægge en rapport over de nordiske regeringers indsatser for at hævde de menneskelige fri- og rettigheder; samt

at Nordisk Råd giver præsidiet i opdrag at give et af de faste udvalg i Nordisk Råd til opgave kontinuerligt at følge dette arbejde.

Der henvises i medlemsforslaget til, at man i Norden hvor de menneskelige fri- og rettigheder ikke bare er stadfæstede i grundlovene, men også dybt forankrede i bevidstheden hos de nordiske folk, oprøres over, at mange stater, til trods for at de har tilsluttet sig internationale FN-konventioner, ikke med kraft griber ind mod vold, tortur og forfølgelser af mennesker på grund af deres politiske, religiøse eller faglige arbejde. Ikke

mindre oprørende er det, at mange regeringer anvender vold og tortur som middel til at holde sig ved magten.

Forslagsstillerne finder det derfor beklageligt, at det initiativ, som Nordisk Råd tog i 1979 (*rekommendation nr. 13/1980*) endnu ikke har ført til nogen varig foranstaltning fra ministerrådets side.

Der findes i de nordiske lande stærke ønsker om at styrke samarbejdet for de menneskelige rettigheder. Forslagsstillerne finder, at en nordisk arbejdsgruppe, som kunne indsamle, udbyde og sprede erfaringer, dokumentation og forskningsresultater fra eksisterende institutioner og organisationer, både skulle kunne bidrage til en effektivere udnyttelse af eksisterende ressourcer og give et mere gedigent og velforankret grundlag for fælles optræden i internationale organer. En nordisk arbejdsgruppe skulle ikke bare blive et organ for samordning mellem de nordiske lande, men også et organ for kontakt mellem folkebevægelser og ideelle organisationer samt faglige sammenslutninger og institutioner og forskere. Dette forudsætter, at gruppen får adgang til visse sekretariatsressourcer.

En måde at markere den vægt, de nordiske lande lægger på respekten for de menneskelige fri- og rettigheder vil være, at Nordisk Ministerråd til hver rådssession fremlægger en rapport over, hvilke indsatser der er gjort i årets løb for at hævde de menneskelige rettigheder både enkeltvis og i fællesskab.

2. Juridisk udvalg

Da juridisk udvalg i 1980 afsluttede behandlingen af medlemsforslag A 555/j om koordinering og intensivering vedrørende oplysning og forskning om de menneskelige rettigheder med afgivelse af betænkning med forslag til den rekommendation, der ved rådets 28. session 1980 blev vedtaget som rekommendation nr. 13/1980, var det med forventning, udvalget så frem til ministerrådets initiativer på området. Udvalget havde på baggrund af en omfattende remittering af medlemsforslaget konstateret, at der var en voksende interesse for at beskæftige sig med menneskeretsspørgsmål, og at antallet af remisinstanser, som gennem deres udtalelser havde røbet en engageret og seriøs interesse for disse spørgsmål var stort og bekræftede, at menneskerettighedsspørgsmålene ikke kun interesserede en snæver kreds af forskere og andre med specialopgaver på dette felt, men optog mennesker og organisationer med ganske forskellige udgangspunkter.

Juridisk udvalg fandt, at en videreudvikling af den på politisk plan gennem lang tid eksisterende tradition for en fælles grundholdning til de fundamentale menneskerettigheder kunne ske gennem en koordinering og stimulering af den forskningsmæssige og undervisningsmæssige virksomhed på området. På baggrund af bl. a. indstillingen hos de nordiske udenrigsministre fandt udvalget det velbegrundet, at det nordiske politiske samarbejde blev udvidet med en fælles nordisk indsats på det forskningsmæssige og undervisningsmæssige område.

Som det fremgår af den debat, der i juridisk udvalg – og senere kulturudvalget – har været ført om ministerrådets indsats vedrørende rekommandation nr. 13/1980, har resultaterne af ministerrådets arbejde været skuffende og, som stillerne af det nu foreliggende medlemsforslag A 687/j påpeger, endnu ikke ført til nogen varig foranstaltning fra ministerrådets side.

Det er juridisk udvalgs opfattelse, at det behov for en øget indsats på det undervisningsmæssige, oplysende og forskningsmæssige område vedrørende menneskerettighederne, som juridisk udvalg registrerede under behandlingen af medlemsforslag A 555/j, fortsat eksisterer, og at sagen fortjener mere opmærksomhed fra ministerrådets side.

Det bør i denne sammenhæng nævnes, at ministerrådet i sommeren 1984 besluttede at flytte rekommandationen fra kulturaftalens organer til det organ, som har ansvaret for det juridiske område. I konsekvens heraf besluttede Nordisk Råds præsidium ved sit møde i Helsingør i november at overføre ansvaret for behandlingen af det berørte område fra kulturudvalget til juridisk udvalg.

En bred folkelig forankring af arbejdet for at værne og hævde de menneskelige rettigheder er, efter juridisk udvalgs opfattelse, en uvurderlig støtte. Betydningsfulde indsatser gøres også af folkebevægelser, faglige sammenslutninger, ideelle organisationer, videnskabelige institutioner m. fl. Det nu foreliggende medlemsforslag A 687/j betoner også deres engagement og rolle.

Juridisk udvalg stiller sig imidlertid yderst tvivlende over for mulighederne for at sammenføre alle disse parter i et fast organiseret arbejde med den indretning, forslagsstillerne skitserer. Mangfoldigheden og artsrigdommen af interesser kan let medføre, at samrådsforanstaltningen mere bliver til hinder end til fordel for et fremgangsrigt arbejde på informationsspredningens og opinionsdannelseens område. Det sagte udelukker selvfølgelig ikke deres medvirken i aktiviteter initierede af nordiske organer og institutioner. Ej heller bør støtte af nordiske midler udelukkes. Spørgsmålet herom bør på sædvanlig måde prøves fra tilfælde til tilfælde og under hensyntagen til tilgængelige ressourcer.

Juridisk udvalg vil i denne sammenhæng erindre om planerne om i Oslo at oprette et forskningsinstitut med sigte på de menneskelige rettigheder. Udvalget finder det motiveret at prøve mulighederne for at give dette en nordisk basis. Det bør påhvile ministerrådet at undersøge forudsætningerne herfor og vende tilbage til Nordisk Råd med forslag i sagen.

Ministerrådet bør endvidere inden for rammerne af C 1 redegøre for de nordiske regeringers indsatser for at hævde de menneskelige rettigheder. Behandlingen af denne rapportering bør forberedes i juridisk udvalg.

Hvad juridisk udvalg i denne betænkning har anført, falder i væsentlig grad sammen med de tanker og forslag, som er indeholdt i rekommandation nr. 13/1980. Under forudsætning af at plenarforsamlingen tilslutter sig

den efterfølgende rekommandation, bør rekommandation nr. 13/1980 derfor afskrives.

Juridisk udvalg indstiller herefter.

at Nordisk Råd i anledning af medlemsforslag A 687/j om samarbejde for de menneskelige rettigheder vedtager følgende rekommandation:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1. nærmere at prøve mulighederne for at gøre det i Oslo planlagte forskningsinstitut for menneskelige rettigheder til et samnordisk institut, samt
2. inden for rammerne af C I at redegøre for de nordiske regeringers indsatser for at hævde de menneskelige fri- og rettigheder.

Stockholm, den 29. januar 1985

Lennart Andersson (s)

Flemming Hansen (KF)

Finn Kristensen (A)

Jan Petersen (H)

Heikki Riihijärvi (Smp)

Bernhardt Tastesen (S)

Formand

Mikko Elo (Sdp)

Guttorm Hansen (A)

Hans Nyhage (m)

Tuulikki Petäjäniemi (Kok)

Jens Steffensen (KrF)

Friðjón Þórðarson (Sj.)

Medlemsförslag

om samarbete för de mänskliga rättigheterna

(Väckt av *Stefán Benediktsson, Gunnar Berge, Eiður Guðnason, Gunnel Jonäng, Anker Jørgensen, Grethe Lundblad, Reulf Steen, Bernhardt Tastesen och Lars Werner*)

Från alla världsdelar kommer med jämna mellanrum rapporter om övergrepp mot människor på grund av deras politiska övertygelse, religiösa tro eller deltagande i facklig aktivitet. Många skakande berättelser om frihetsberövande utan dom, tortyr och t. o. m. mord kommer från bl. a. Amnesty International, nationella kommissioner för mänskliga rättigheter och de fackliga organisationernas internationella arbete. Särskilt oroande är det att tortyr och mord blir mer och mer utbrett som medel för förtryck.

De mänskliga fri- och rättigheterna är inte bara stadfästa i de nordiska ländernas grundlagar utan också djupt förankrade i medvetandet hos de nordiska folken. I Norden upprörs man över att många stater, trots att de anslutit sig till internationella FN-konventioner, inte med kraft ingriper mot våld, tortyr och förföljelser av människor på grund av deras politiska, religiösa eller fackliga arbete. Inte mindre upprörande är det att många regeringar använder våld och tortyr som medel för att hålla sig vid makten.

Många frivilliga organisationer lägger ned ett omfattande arbete på att söka fram fakta, samla dokumentation och sprida information om dessa brott. Detta är ett arbete som har en stark förankring i så gott som alla samhällsgrupper i de nordiska länderna. Dokumentation och forskning förekommer också vid en rad institutioner runt om i Norden.

Det är därför beklagligt att det initiativ som togs i Nordiska rådet redan 1979 (*A 555/j*) och som ledde till *rekommendation nr 13/1980* ännu inte lett till någon bestående åtgärd från ministerrådets sida.

De nordiska länderna har i många internationella sammanhang vunnit i styrka och respekt genom ett gemensamt agerande. Att det finns starka önskemål om ytterligare samordning och intensifiering av arbetet för de mänskliga rättigheterna framgår klart av såväl remissyttrandena över medlemsförslaget som av rapporten från det seminarium som genomfördes i Åbo 1982 med stöd från Nordiska ministerrådet.

Remissinstanserna är samtliga positivt inställda till en samordning och intensifiering av arbetet för de mänskliga rättigheterna. I de fall där det finns tveksamhet rör det sig om önskemål om konkretisering av förslaget eller om avstyrkande av etablering av nya forskningsinstitutioner.

På seminariet i Åbo framfördes en rad förslag till konkretiseringar, och man enades om att en arbetsgrupp mellan redan befintliga institutioner och organisationer är att föredra framför en ny institution.

En nordisk arbetsgrupp, som kunde samla in, utbyta och sprida erfarenheter, dokumentation och forskningsresultat från befintliga institutioner och organisationer, skulle både kunna bidra till ett effektivare utnyttjande av redan befintliga resurser och ge ett mer gediget och väl förankrat underlag för gemensamt agerande i internationella organ. Det är i detta sammanhang viktigt att gruppen får en så bred sammansättning som möjligt utan att därför bli ohanterligt stor.

Folkrörelser och ideella organisationer, exempelvis Amnesty och de fackliga sammanslutningarna, har utomordentligt stor betydelse i arbetet för att hävda de mänskliga rättigheterna. Deras enträgna arbete har i många fall givit resultat. Också för information om och förankring i breda befolkningsgrupper av rättigheternas innebörd och tillämpning är deras arbete omistligt.

Institutioner och forskare har värdefulla kunskaper att bidra med, och myndigheter och offentliga organ har kanaler för att driva frågorna vidare.

En nordisk arbetsgrupp skulle inte bara bli ett organ för samordning mellan de nordiska länderna utan också ett organ för kontakt mellan dessa olika led i arbetet för de mänskliga rättigheterna. Detta förutsätter att gruppen får tillgång till vissa sekretariatsresurser.

Det absolut viktigaste arbetet måste till sist vara det som går ut på att förebygga brott mot de mänskliga rättigheterna. I detta arbete vilar det yttersta ansvaret på regeringarna. Ett sätt att markera den vikt de nordiska länderna fäster vid respekten för de mänskliga fri- och rättigheterna är att Nordiska ministerrådet till varje råds-session framlägger en rapport över vilka insatser som gjorts under året för att hävda de mänskliga rättigheterna både enskilt och gemensamt.

Med hänvisning till ovanstående hemställer vi

att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1. att – på nordisk basis och i samråd med folkrörelser, fackliga och ideella organisationer, vetenskapliga institutioner och myndigheter – vidta åtgärder syftande till att intensivt samordna information, dokumentation och agerande till försvar för de mänskliga rättigheterna;
2. att pröva frågan om särskilda sekretariatsresurser för nämnda ändamål;
3. att till varje råds-session framlägga en rapport över de nordiska regeringarnas insatser för att hävda de mänskliga fri- och rättigheterna; samt

att Nordiska rådet uppdrar åt presidiet att ge ett av de fasta utskotten i Nordiska rådet i uppdrag att kontinuerligt följa detta arbete.

Stockholm den 2 mars 1984

Stefán Benediktsson (Bj.)

Gunnar Berge (A)

Eiður Guðnason (A.)

Gunnel Jonäng (c)

Anker Jørgensen (S)

Grethe Lundblad (s)

Reiulf Steen (A)

Bernhardt Tastesen (S)

Lars Werner (vpk)

Juridiska utskottets betänkande

över medlemsförslag om införande av partistöd i Nordiska rådet

(Medlemsförslaget väckt av Margrete Auken, Gunnar Berge, Eiður Guðnason, Ole Henriksen, Arvo Kempainen, Hanna Kvanmo, Preben Lange, Erkki Liikanen, Gunnar Nilsson, Erlendur Patursson, Bernhardt Tastesen, Pekka Tuominen, Pirkko Turpeinen och Lars Werner, se s. 547

Remissyttranden, se supplement)

Til juridisk udvalg er henvist medlemsforslag A 689/j om indførelse af partistøtte i Nordisk Råd.

Udvalget har behandlet medlemsforslaget på møder den 29. marts 1984 i Oslo, den 21. juni 1984 i Dragør og den 29. august 1984 i Stykkisholmur.

1. Medlemsforslaget

Medlemsforslaget er fremsat den 2. marts 1984 af rådsmedlemmer fra alle fem nordiske lande.

Ifølge forslaget skal Nordisk Råd beslutte at give præsidiensekretariatet i opdrag at, med hensyntagen til, hvad der er anført i medlemsforslaget, udarbejde et forslag til økonomisk støtteordning for partigrupper i Nordisk Råd, som kan forelægges rådet til beslutning senest ved sessionen i 1985.

Der henvises i medlemsforslaget til, at femmandskomiteen i sin rapport (*NU 1983:9*, afsnit 8.2.) anbefaler, at der gives partigrupperne i Nordisk Råd rimelige vilkår, og at dette også må omfatte de medarbejdere, som partigrupperne engagerer. Der henvises endvidere til, at det i den almene debat oftere og oftere er blevet fremhævet, at en partipolitisering af Nordisk Råd skulle være egnet til at vitalisere rådet og dets virksomhed. Visse skridt i denne retning er taget med dannelsen af partigrupper og visse medlemsforslags partipolitisk-ideologiske profil m.v. En fuldt ud gennemført partipolitisering vil være et yderst dybtgående indgreb i det nordiske samarbejde som helhed, og forslagsstillerne slår fast, at den partipolitisering, de efterstræber, alene indebærer en modificering af den nu eksisterende model for samarbejde inden for Nordisk Råd. For forslagsstillerne er det en forudsætning for at tilføre rådsarbejdet nye impulser gennem parti-

politisering, at rådsmedlemmerne – alternativt de partier, som har sæde i rådsforsamlingen – får væsentligt øgede ressourcer til deres disposition, ikke mindst for udredende opgaver.

Berettigede til støtte bør være sådanne partigrupper, som består af mindst fem navngivne rådsmedlemmer, har delegater fra mindst to af de nordiske lande, har sædvanlige vedtægter for deres virksomhed og erklærer sig beredt til at opfylde vilkår om redegørelse for bevilgede midler.

Det foreslås, at præsidiasekretariatet fremlægger forslag i så god tid, at beslutning kan træffes ved sessionen i 1985. Efter forslagsstillernes mening bør forslaget behandles i nær tilknytning til femmandskomiteens rapport.

2. Partistøtteordninger i de nordiske parlamenter

2.1. Danmark

Til folketingsgrupperne udbetales et månedligt beløb pr. mandat. Herudover udbetales et månedligt beløb, der pr. gruppe udgør 7 gange det beløb, der udbetales pr. mandat. De udbetalte beløb kan anvendes til aflønning af kontormedhjælpere for gruppen eller dennes medlemmer, til betaling af sagkyndig bistand m. v.

Til aflønning af sekretærer for medlemmer af folketinget udbetales der til folketingsgrupperne til videre fordeling til medlemmerne et beløb, der pr. kalenderår højst kan udgøre 64.200 kroner, for gruppeformændenes vedkommende dog 141.200 kroner.

2.2. Finland

Til partigrupperne udbetales der et månedligt beløb på 2.600 FIM pr. mandat.

2.3. Norge

Støtten til gruppesekretariaterne har to elementer: et grundtilskud med tillæg for antal repræsentanter. Der er fastsat et mindstetilskud for de mindre partier. Endvidere praktiseres en tilskudsordning til sekretærhjælp med et fast beløb pr. repræsentant om året.

2.4. Sverige

Støtte til partigrupperne i riksdagen udbetales med et grundbidrag på 450.000 SEK og et mandatbidrag på 9.000 SEK til oppositionspartier og 4.500 SEK til regeringspartier. Endvidere udbetales til kontorhjælp til riksdagsmedlemmerne beløb svarende til en kontormedarbejder for hvert sjette mandat. Herudover findes der i Sverige regler om statslig og kommunal partistøtte.

3. Partistøtte i Europarådet og i Europaparlamentet

3.1. Europarådet

Støtten til partigrupper består af en grundsum på 13.000 FF pr. år samt et tilskud på 2.057 FF pr. gruppemedlem.

3.2. Europaparlamentet

Til udøvelsen af det daglige arbejde får hver gruppe et fast grundbeløb. Derudover får gruppen tilskud afhængigt af antallet af medlemmer – og antallet af sprog, som gruppen betjener sig af. (Der er 7 officielle sprog).

4. Remisudtalelser

4.1. Danmarks delegation

Delegationens flertal er enig med forslagsstillerne om behovet for en økonomisk støtteordning og enig i de forudsætninger, der foreslås som grundlag for tildeling af støtte. Flertallet er endvidere enig i, at det bør vurderes, i hvilket omfang nationale partisekretariater vil kunne stille ressourcer til rådighed. Det understreges, at ressourcerne til Nordisk Råds egne sekretariater ikke må indskrænkes. Der bør opstilles visse retningslinjer for partistøttemidlernes anvendelse.

Delegationens mindretal (Det konservative Folkeparti og Venstre) kan ikke anbefale medlemsforslaget.

4.2. Finlands delegation

Delegationens flertal har en i princippet positiv indstilling, dog under forudsætning af, at politiseringen ikke reducerer den nationale indflydelse. Medlemsforslaget anbefales med den præcisering, at delegationen er rede til at godkende kansli- og rejsetilskud for partigrupperingerne til anvendelse for deres fælles sekretariats virksomhed. Et medlem (Riihijärvi) modsætter sig forslaget.

4.3. Islands delegation

Den islandske delegation går imod forslaget. Et medlem – Eiður Guðnason (A) – anbefaler forslaget.

4.4. Norges delegation

Delegationens flertal (Arbejderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Socialistisk Venstreparti) støtter forslaget og anfører bl.a., at det med en støtteordning vil bidrage til vitaliseringen af rådsarbejdet, at partigrupperne kan arbejde kontinuerligt med gruppestyremøder mellem gruppemøderne og med den sekretariatsassistance, som er nødvendig. Ordningen bør baseres på en grundstøtte og en tillægsstøtte afhængig af antallet af gruppemedlemmer.

Delegationens medlemmer af Høyre anbefaler, at der i stedet for en støtteordning arbejdes videre med praktiske tiltag for at lette partigruppernes arbejde i rådet. Fremskrittspartiets medlem går imod forslaget.

4.5. Sveriges delegation

Delegationens flertal støtter medlemsforslaget. Medlemmerne af Moderaterne reserverer sig.

4.6. Nordisk Råds socialdemokratiske partigruppe

Partigruppen støtter forslaget.

5. Juridisk udvalg

De nationale delegationer er, og har siden Nordisk Råds start, været grundlaget for det samarbejde, der i Nordisk Råd finder sted mellem – som det udtales i Helsingforsaftalens artikel 44 – ”de nordiske landes folkevalgte forsamlinger og regeringer”. Helsingforsaftalen og Nordisk Råds arbejdsordnings bestemmelser om nationale delegationssekretærer og sekretariatshjælp giver yderligere rammer for dette samarbejde over landegrænserne og indeholder ikke antydning af, at et samarbejde mellem nordiske parlamentarikere kan etableres med udgangspunkt i andre grupperinger end de nationalt betingede.

Praksis har i en årrække i større og større udstrækning vist, at et samarbejde også kan foregå med udgangspunkt i de partipolitiske grupperinger, som kendes i hvert enkelt lands folkevalgte forsamling og dermed også i hvert enkelt lands delegation til Nordisk Råd. Et samarbejde baseret på gruppering dannet på grundlag af samfundspolitiske synspunkter og holdninger har i de senere år fra mange sider haft fortalere, der har fremhævet et sådant samarbejde som et nødvendigt og ønskeligt supplement til det traditionelle, nationalt baserede samarbejde – ikke som en erstatning for dette, men som en metode til at udvide det velkendte samarbejdsmonster og tilføre samarbejdet synspunkter fra nye indfaldsvinkler. Etableringen af partigrupper i Nordisk Råd og i et vist omfang tilknytningen af sekretariatspersonale hertil har vist, at disse nydannelser er kommet for at blive.

Det er på denne baggrund og med de hidtidige erfaringer rimeligt nu at vurdere, om betydningen heraf er så stor, at det er naturligt til en vis grad at formalisere det partipolitiske samarbejde ved optagelse af bestemmelser herom i rådets arbejdsordning.

Drøftelserne i de nationale delegationer og i juridisk udvalg har vist, at rådsmedlemmerne deler opfattelsen i Benkow-komiteen af, at partigrupperne i fremtiden vil komme til at spille en stadig større rolle i rådets samarbejde, og at der er overvejende tilslutning til Benkow-komiteens vurdering af, at partigrupperne efterhånden, som de udvikler sig, må gives rimelige arbejdsvilkår.

Benkow-komiteen går et skridt videre og anbefaler, at forbedrede arbejdsvilkår for partigrupperne også må omfatte de medarbejdere, som partigrupperne engagerer til deres arbejde. Det foreliggende medlemsforslag stiller i fortsættelse heraf forslag om, at der via det fælles budget stilles midler til rådighed for de nordiske partigrupper. Forslagsstillerne understreger, at forslaget ikke indebærer en opgivelse af det nationalt betingede samarbejde, men en modificering af den eksisterende samarbejdsmodel, som imidlertid også kan være virkningsfuld.

Delegationsudtalelserne og drøftelserne i juridisk udvalg viser, at tilslutningen til at drage også denne sidste konsekvens af den stedfundne partipolitiserings ikke er enstemmig.

Et flertal i juridisk udvalg deler imidlertid forslagsstillernes hovedsynspunkt, at der for bl.a. at skabe større almen interesse for rådsarbejdet er behov for en øget vitalisering af samarbejdet, og at en debat ud fra mere konsekvente ideologiske og/eller partimæssige udgangspunkter kan forventes at bidrage hertil. Disse medlemmer er endvidere enige i, at tilførselen af nye impulser til rådsarbejdet som forudsætning har, at der af de grunde, som forslagsstillerne anfører, stilles øgede ressourcer til rådighed for rådets medlemmer, men understreger samtidig, at der ikke som følge heraf må ske en begrænsning af den nationale indflydelse på rådsarbejdet eller nedskæring af de midler, der stilles til rådighed for de nationale sekretariater. Behovet for midler i de kommende år til løsning af de nationale sekretariaters opgave i henseende til navnlig information og opfølgning må forventes at blive større og ikke mindre, end det er i dag, og midlerne til de nationale sekretariater må derfor ikke berøres.

Det må endvidere indgå i vurderingen af behovet for økonomisk støtte, i hvilket omfang nationale partisekretariater bør og kan stille ressourcer til rådighed som et naturligt led i partiernes nordiske engagement.

Juridisk udvalg kan på denne baggrund tilslutte sig forslaget om, at det pålægges præsidiet at udarbejde forslag til en økonomisk støtteordning for partigrupperne inden for Nordisk Råd.

Udvalget kan tiltræde, at ordningen udformes således, at der udbetales bidrag til partigrupper, der består af mindst 4 medlemmer fra mindst 2 lande, og som har vedtægter for deres virksomhed indeholdende bl.a. bestemmelser om aflæggelse af regnskab for forbruget af bevilgede midler. Udvalget kan endvidere tiltræde, at støtten ydes dels som et grundbidrag, der er lige stort for hver bidragsberettiget gruppe, dels som et tillægsbidrag baseret på antallet af partigruppemedlemmer.

Det problem, der opstår for medlemmer, som af den ene eller anden grund ikke er tilknyttet nogen nordisk partigruppe i den ovenfor angivne betydning, finder udvalget bør løses ved, at der til sådanne medlemmer ydes tilskud i form af bidrag til sekretærhjælp m.v. svarende til tillægsbidraget til hvert enkelt medlem af en partigruppe.

Udvalget deler ikke forslagsstillernes opfattelse af, at det som generel regel bør gælde, at støtten skal gives uden begrænsende vilkår for anvendelsen. Det bør ved ordningens etablering bestemmes, at midlerne udelukkende må anvendes til egentlige sekretariatsopgaver, herunder aflønning af sekretariatspersonale, samt udgifter til nødvendige rejser og møder mellem sekretariatspersonale og partigruppens parlamentarikere.

Medlemsforslaget og den debat, dette har rejst, vidner om, at der blandt Nordisk Råds medlemmer er stor interesse for spørgsmålet om indførelse af partistøtte i Nordisk Råd. Det er juridisk udvalgs opfattelse, at sagen gennem de foreliggende oplysninger og udtalelser er så grundigt belyst, at den med de ledsagende og sammenfattende bemærkninger, der er udtrykt i denne betænkning, nu bør forelægges plenarforsamlingen til forhandling og principiel stillingtagen, og at plenarforsamlingen bør pålægge præsidiet – under hensyntagen til de synspunkter, der kommer frem under plenarforsamlingens drøftelser – at etablere en økonomisk støtteordning for Nordisk Råds valgte medlemmer med sigte på ikrafttræden den 1. januar 1986.

Juridisk udvalg skal på denne baggrund indstille:

at Nordisk Råd i anledning af medlemsforslag A 689/j om indførelse af partistøtte i Nordisk Råd pålægger Nordisk Råds præsidium at etablere en ordning for økonomisk støtte til Nordisk Råds valgte medlemmer under hensyntagen til de synspunkter, som er kommet frem under rådets 33. session, med sigte på ikrafttræden den 1. januar 1986.

Stykkisholmur, den 29. august 1984

Lennart Andersson (s)

Haakon Blankenborg (A)

Mikko Elo (Sdp)

Ragna Berget Jørgensen (A)

Tuulikki Petäjaniemi (Kok)

Jens Steffensen (KrF)

Bernhardt Tastesen (S)

Lars Werner (vpk)

Formand

Reservasjon

Undertegnede medlemmer konstaterer at samarbeid mellom søsterpartiene i Norden er verdifullt for det nordiske samarbeid, men at det foreliggende forslag om innføring av økonomisk partistøtte i Nordisk Råd medfører unødige kostnader for rådsarbeidet.

Medlemmet Friðjón Þórðarson viser dessuten til at et flertall av den islandske delegasjon går imot forslaget.

Medlemmet Riihijärvi peker også på at innføring av økonomisk parti-
støtte i Nordisk Råd svekker den nasjonale innflytelse i rådets virksomhet.

Undertegnede medlemmer foreslår derfor

at Rådet ikke foretar seg noe i anledning av medlemsforslaget

A 689/j.

Stykkisholmur, 29. august 1984

Georg Apenes (H)

Flemming Hansen (KF)

Heikki Riihijärvi (Smp)

Birgitta Rydler (m)

Friðjón Þórðarson (Sj.)

Medlemsförslag om införande av partistöd i Nordiska rådet

(Väckt av Margrete Auken, Gunnar Berge, Eiður Guðnason, Ole Henriksen, Arvo Kemppainen, Hanna Kvanmo, Preben Lange, Erkki Liikanen, Gunnar Nilsson, Erlendur Patursson, Bernhardt Tastesen, Pekka Tuominen, Pirkko Turpeinen och Lars Werner)

Femmannakommittén behandlar i sin rapport (NU 1983:9, avsnitt 8.2) det partipolitiska samarbetet i Nordiska rådet och anför bl. a.:

”Etter komiteens mening vil partigruppene komme til å spille en stadig større rolle i rådets arbeid. Etterhvert som dette utvikler seg, må gruppene gis rimelige arbeidsvilkår. Dette må også omfatte de medarbeidere som partigruppene engasjerer til sitt arbeid.”

Denna enhälliga och principiellt viktiga deklaration har inte i rapporten avsatt några spår i form av konkreta förslag om hur partigruppernas arbetsförutsättningar skall kunna förbättras.

Nordiska rådets arbete baseras såväl formellt som av tradition på de nationella delegationerna. De politiska partiernas ställning inom det nordiska samarbetets och institutionernas ram är föga klarlagd och preciserad. Begreppen ”parti” och ”partigrupp” saknas på det hela taget i såväl gällande avtal länderna emellan som i förarbetena till ifrågavarande överenskommelser.

I den allmänna debatten, inte minst inom rådet, har emellertid under senaste årtiondet allt oftare framhållits, att en partipolitiserings skulle vara ägnad att vitalisera rådet och dess verksamhet. Åsikter av den innebörden har redovisats av företrädare för vitt skilda politiska meningsriktningar och konfirmeras nu, som framgått av det nyss återgivna citatet, av femmannakommittén.

Vissa steg i riktning mot en nyorientering kan också noteras. Partigrupper har bildats, vissa medlemsförslag har givits politisk-ideologisk profil. Samråd på partimässig grund har blivit vanligt i anslutning till val inom rådet och dess organ, debatterna har vid ett par av sessionerna innehållit klara markeringar av politisk profilering; exemplen kan flerfaldigas. Någon avgörande förnyelse har emellertid inte dessa inslag inneburit hitintills.

En fullt ut genomförd partipolitiserings är ett ytterst djupgående ingrepp inte bara i Nordiska rådets arbete utan i det nordiska samarbetet som helhet. Det bör därför slås fast, att den partipolitiserings vi eftersträvar endast innebär en modifiering av den nu existerande modellen för samarbete inom Nordiska rådet.

Redan en partiell reformering kan emellertid vara verkningsfull. Om medlemsförslag, utskottsutlåtanden, debattinlägg etc. mera konsekvent än vad som nu sker formas och prövas från ideologiska och/eller partimässiga utgångspunkter, torde det kunna bidra till att vitalisera rådsarbetet och till att öka det allmänna intresset för detta. Ur ett åsiktsutbyte med sådana förtecken kan också nya och fruktbara initiativ tänkas växa fram till fördel för ett på sikt fördjupat och vidgat nordiskt samarbete.

En förutsättning för att rådsarbetet skall kunna få dessa nya impulser synes emellertid vara, att rådsmedlemmarna – alternativt de partier som finns företrädna i rådsförsamlingen – får väsentligt ökade resurser till sitt förfogande. Allt oftare konstateras att parlamentarikerna – inte minst som följd av arbetsbördan i de nationella parlamenten – har problem att hinna orientera sig och att tränga in i den mängd av ärenden som Nordiska rådet och dess organ har till behandling. I vid mening skulle en utbyggd service till rådsmedlemmarna, inte minst för utredande uppgifter, kunna bidra till att höja kvalitén i rådsarbetet. Också på nordiskt plan kan för övrigt tillämpas samma synsätt och motiveringar, som varit vägledande när de enskilda nordiska parlamenten under senare årtionden beslutat om ekonomiskt stöd till partikanslier, partigrupper etc.

Vid en utbyggnad av särskilda partisekretariat bör de nationella parlamenten kunna värdera i vilken utsträckning som resurserna till de nationella sekretariaten skall tas i beaktande.

Enligt vår mening är det välmotiverat, att rådet nu uttalar sig för en ekonomisk stödordning avsedd att främja en utveckling mot ökad partipolitisering av dess arbete. Stödet bör utgå till inom rådet etablerad partigrupp. Som generell regel bör gälla att stödet skall lämnas utan begränsande villkor vad beträffar användningen. Det måste förutsättas att respektive partigrupp själv bäst förmår bedöma hur de tilldelade resurserna skall brukas. Också efterhandsredovisningen förutsätts följa enkla och schablonmässiga regler.

Berättigad till stöd bör vara sådan partigrupp som

- består av minst fem namngivna rådsmedlemmar
- har delegater från minst två av de nordiska länderna
- har sedvanliga stadgar för sin verksamhet
- förklarar sig beredd att fullgöra den redovisningsskyldighet, som kan komma att fastställas för beviljade medel.

Stödet bör utgå dels i form av ett grundbidrag, som är lika stort för varje bidragsberättigad grupp, dels som ett rörligt bidrag, baserat på antalet partigrupsmedlemmar.

Till bestämmelserna hör självfallet också vissa allmänna regler om ansökan, utbetalningsordning, tider härför etc.

Stödordningens uppbyggnad och utformningen av detaljerna i denna bör på sedvanligt sätt bli en arbetsuppgift för presidieseekretariatet. Förslag i frågan bör framläggas i så god tid att beslut kan fattas vid 1985 års session

med rådet. Enligt vår mening bör förslaget behandlas i nära anslutning till femmannakommitténs rapport.

Med hänvisning till vad som anförts hemställer vi,

att Nordiska rådet beslutar uppdra åt presidiet att, med beaktande av vad som anförts i detta medlemsförslag, utarbeta ett förslag till ekonomisk stödordning för partigrupper inom Nordiska rådet att föreläggas rådet för beslut senast vid 1985 års session.

Stockholm den 2 mars 1984

Margrete Auken (SF)

Gunnar Berge (A)

Eiður Guðnason (A.)

Ole Henriksen (SF)

Arvo Kemppainen (Skdl)

Hanna Kvanmo (SV)

Preben Lange (Si)

Erkki Liikanen (Sdp)

Gunnar Nilsson (s)

Erlendur Patursson (Tvfl)

Bernhardt Tastesen (S)

Pekka Tuominen (ÅSD)

Pirkko Turpeinen (Skdl)

Lars Werner (vpk)

Ekonomiska utskottets betänkande

över medlemsförslag om nordiskt datasamarbete

(Medlemsförslaget, väckt av Karl-Erik Häll och Bengt Wiklund, se s. 555

Remissyttranden, se supplement)

Økonomisk utvalg har fått ovennevnte medlemsforslag til behandling. Utvalget behandlet medlemsforslaget på sine møter 8. til 9. august 1984 i Skövde, 13. november 1984 i Helsingør og 31. januar til 1. februar 1985 i Stockholm. Dessuten behandlet utvalgets 9-mannakomite medlemsforslaget på sitt møte 18. september 1984 i Esbo.

1 Sammendrag av medlemsforslaget

Medlemsforslaget gir en kort sammenfatning av allerede eksisterende datasamarbeide i offisiell nordisk regi. Man begrunner viktigheten av nordisk samarbeid på datateknologiområdet ved å vise til at databransjen er en ekspansiv bransje som får alt større betydning. Styrking av næringen betyr følgelig en styrking av næringslivets konkurranseevne. En forutsetning for en konkurransedyktig databransje er at det settes inn tilstrekkelig med ressurser til forskning og utdanning.

Forslagsstillerne mener at de nordiske land med fordel kunne konsentrere seg om å bygge opp teknisk kompetanse, systemkompetanse og kunnskap i programmering. Man bør forsøke å utvikle kundetilpassede komponenter og programmer som er "skreddersydde" til nordiske brukere.

I medlemsforslaget vises det til at ekspert Symposium der det framkom forslag om å utarbeide en nordisk standard for datakvalitet samt at spørsmålet om beskyttelse av integritet og industrisekretess var blitt diskutert.

Medlemsforslaget munner ut i et todelt forslag til rekommandasjon. Dels ønsker forslagsstillerne at Nordisk Ministerråd i sitt videre arbeid med sin handlingsplan på datateknologiområdet utarbeider et program for utvikling av nordisk "mykvarer", virker for en standardisering av datainformasjon og utvikler sikkerhetssystemer for å muliggjøre økt datakommunikasjon i Norden. Dels ønsker forslagsstillerne at Ministerrådet skal sette iverk tiltak for å inventere Nordens samlede forutsetninger for utvikling på dataområdet både hva gjelder "hårdvarer" og "mykvarer".

2. Remiss

Medlemsforslaget er sendt på intern remiss til Juridisk utvalg, Kulturutvalget, Sosial- og miljøutvalget og Trafikkutvalget. Alle utvalgene stiller seg i prinsipp positive til medlemsforslaget.

Juridisk utvalg ser medlemsforslaget som et bidrag til utviding av det eksisterende nordiske datasamarbeid. Det legges vekt på at økt bruk, samkjøring og overføring over landegrensene av dataregistrerte personopplysninger skal følges av styrkede forholdsregler mot risikoen for krenking av den personlige integritet.

Kulturutvalget ser økt satsing på utdanning og forskning som en forutsetning for å realisere intensjonene i medlemsforslaget. Utvalget understreker særlig betydningen av at programvare blir produsert på nordiske språk. Et interessant område for nordisk samarbeid er produksjon av programvare for dataundervisningen samt for yrkesutdanning. Man bør også feste oppmerksomheten på å unngå språklige hindringer som oppstår ved arbeid med datamaskiner.

Sosial- og miljøutvalget mener at utvikling av nordisk programvare vil gi brukere av datamaskiner i Norden større muligheter til å lære seg datateknikk, da de således kan kommunisere med datamaskinene på sitt eget språk. Dette vil videre være en klar fordel for arbeidsmiljøet. Mer standardiserte dataoppgaver antas å påvirke arbeidsmiljøet positivt fordi arbeidet forenkles. Utvikling av sikkerhetssystemer ved datakommunikasjon over landegrensene kan imidlertid medføre ulemper i arbeidsmiljøet p. g. a. mer kompliserte arbeidsprosesser. Dette må man ta hensyn til ved utarbeiding av sikkerhetssystemer.

Trafikkutvalget støtter opp om alle tiltak som har til hensikt å samordne de nordiske lands ressurser på datateknologiområdet, da denne teknikkens utvikling vil ha svært store effekter på de fleste samfunnssektorer.

3 Utvalgets synspunkter

Økonomisk utvalg behandlet i februar 1984 ministerrådsforslag B 53/e om en nordisk handlingsplan på datateknologiområdet m.m. Utvalget uttrykte i sin betenkning til ministerrådsforslaget en i hovedsak positiv innstilling til ministerrådsforslaget, men mente også at det hadde vært ønskelig med en høyere grad av konkretisering.

Utvalget ser det framlagte medlemsforslag som en delvis konkretisering og delvis utviding av det emnesområdet som ble tatt opp i ovennevnte ministerrådsforslag og ønsker å knytte visse bemerkninger til de enkelte deler av forslaget til rekommandasjon.

Til rekommandasjonsforslagets del I

Økonomisk utvalg mener at utarbeiding av et program for utvikling av nordisk programvare er et ambisiøst prosjekt. Utvalget kan likevel slutte

seg til forslaget intensjoner. Det vil være fordelaktig å bli mindre avhengig av utenlandske produsenter av programvare, og det vil være fordelaktig å kunne kommunisere med datamaskiner på sitt eget språk. Dette er også et forhold som både Nordisk Råds Kulturutvalg og Sosial- og miljøutvalget i sine remissvar har festet oppmerksomheten ved.

Utvalget tror det særlig er på to områder man i Norden kan bidra til å øke den nordiske produksjon av programvare. For det første kan man øke utdanningskapasiteten på området og gi utdannings- og forskningsinstitusjonene muligheter til et aktivt samarbeid over grensene i Norden. For det andre finnes det muligheter til samarbeid ved offentlige utviklingskontrakter. Økonomisk utvalg vil i likhet med Kulturutvalget særlig peke på betydningen av nordisk programvare til bruk i undervisningen på ulikt nivå.

Utvalget har derfor med tilfredshet konstatert at Ministerrådet i september 1984 har nedsatt en arbeidsgruppe med oppgave å etablere et nordisk samarbeide om datateknologisk programvareproduksjon på undervisningsområdet. Utvalget mener dette arbeidet med fordel kan utvides i samsvar med de synspunkter som er nevnt ovenfor.

En standardisering av datateknologiske produkter, enten dette er maskinell utrustning eller programvare er en viktig oppgave. Dette understrekes av alle de remissinstanser som tok opp spørsmålet i forbindelse med remissrunden til den nordiske datateknologiske gruppens sluttrapport "Datateknologi i Norden" (NU 1982:7).

I medlemsforslaget påpekes det at samkjøring av datainformasjon som er samlet inn av ulike personer/institusjoner på ulike tidspunkt er problematisk, blant annet fordi ulike innsamlere av informasjon setter opp informasjonen på ulike måter. Økonomisk utvalg tror det blir vanskelig å finne fram til nordiske standarder på området fordi opplysninger som samles inn for ett bestemt formål ofte må "skreddersys" til formålet. På den annen side mener utvalget at det finnes enkelte standardiseringstiltak som kan bidra til å forbedre samkjøringsmulighetene. I medlemsforslaget nevnes for eksempel signaturer, tidskoder og relevansområder. Dette er et område som Ministerrådet bør ta opp i forbindelse med sitt øvrige standardiseringsarbeid på datateknologiområdet. Dette arbeidet bør koordineres med det europeiske standardiseringsarbeidet.

Det er ønskelig å forenkle mulighetene for samkjøring av forretningsmessig data. Det er også sannsynlig at det i det alt vesentlige vil være denne type data som blir utvekslet over grensene i Norden.

Når det gjelder samkjøring av persondata ser utvalget det som viktigere å begrense slike muligheter enn å øke dem. Dette av hensyn til behovet for integritetsbeskyttelse. Dette er en sak som også Juridisk utvalg har lagt vekt på. Økonomisk utvalg går imidlertid ut fra at man i liten grad, i alle fall i den nærmeste framtid, vil utveksle persondata over landegrensene i Norden.

Utvalget mener at utvikling av sikkerhetssystemer for å muliggjøre økt datakommunikasjon i Norden er en viktig oppgave. Dette er en oppgave som kan kreve store ressurser og som både det offentlige, publikum og næringslivet har interesse av. En nylig publisert svensk undersøkelse om datasikkerhet, Uppringda datorer, Sårbarhetsutredningens publikasjon 1984:3, konkluderer med at det er vanskelig å gjøre datamaskiner som kommuniserer med omverdenen helt sikret mot inntrenging. Likevel er det selsagt mulig å forbedre sikkerheten utover dagens nivå. Flere tiltak for økt sikkerhet foreslås. Økonomisk utvalg mener dette er viktige spørsmål som Ministerrådet bør ta opp i handlingsplanen på datateknologiområdet.

Til rekommandasjonsforslagets del II

Økonomisk utvalg er usikker på hensiktsmessigheten av å utarbeide en oversikt over Nordens samlede muligheter for utvikling på dataområdet. "Dataområdet" kan presiseres til å omfatte grupper av en rekke personer, bedrifter og institusjoner, og på flere delområder må man regne med at endringene skjer såvidt raskt at opplysninger innsamlet på et gitt tidspunkt, vil være uaktuelle kort tid etter. På andre del-områder kan det imidlertid være en større grad av stabilitet. For å gjøre oversikter på disse del-områdene bør imidlertid målet med oversiktene være klargjort. Utvalget mener at slike presiseringer må gjøres før man setter igang store utredninger.

Utvalget vil forøvrig gjøre oppmerksom på at Nordforsk våren 1984 publiserte en oversikt over datateknologiske forskningsprosjekter ved forskningsråd og -institusjoner i Norden. Nordforsk opplyser at det har vært uvanlig stor interesse for denne oversikten, men har samtidig presisert at slike oversikter fort blir foreldete.

Økonomisk utvalg mener Ministerrådet bør undersøke om det finnes områder der det kan være hensiktsmessig å utarbeide oversikter og eventuelt sette disse iverk. Slike oversikter kan gjelde bransjeregistre, forskningsinstitusjoner, forskning innen næringslivet, utdanningskapasitet o. s. v.

- På bakgrunn av det oventående foreslår Økonomisk utvalg at Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd i sitt videre arbeid med sin handlingsplan på datateknologiområdet
- a) å styrke arbeidet med utvikling av nordisk programvare
 - b) å virke for standardisering av datainformasjon
 - c) å utvikle sikkerhetssystemer for å muliggjøre økt datakommunikasjon i Norden
 - d) etter behov å utarbeide oversikter over nordiske ressurser på datateknologiområdet.

Stockholm, 1. februar 1985

<i>Esko Aho (K)</i>	<i>Gunnar Berge (A)</i>
<i>Gro Harlem Brundtland (A)</i>	<i>Johan Buttedahl (Sp)</i>
<i>Ólafur G. Einarsson (Sj.)</i>	<i>Arne Gadd (s)</i>
<i>Carl I. Hagen (Fr.p.)</i>	<i>Karen Thurøe Hansen (KF)</i>
<i>Paul Jansson (s)</i>	<i>Jens Peter Jensen (V)</i>
<i>Elver Jonsson (fp)</i>	<i>Anker Jørgensen (S)</i>
<i>Arvo Kemppainen (Skdl)</i>	<i>Preben Lange (Si)</i>
<i>Erkki Liikanen (Sdp)</i>	<i>Martti Lähdesmäki (Sdp)</i>
<i>Gunnar Nilsson (s)</i>	<i>Aase Olesen (RV)</i>
Formann	
<i>Pär Stenbäck (Sfp)</i>	<i>Jógvan Sundstein (Fkfl)</i>
<i>Ilkka Suominen (Kok)</i>	<i>Sten Svensson (m)</i>
<i>Karin Söder (c)</i>	<i>Petter Thomassen (H)</i>
	<i>Hans Olav Tungesvik (Kr. F.)</i>

Medlemsförslag om nordiskt datasamarbete

(Väckt av Karl-Erik Häll och Bengt Wiklund)

Ett etablerat samarbete finns redan mellan vissa av de organ och myndigheter i de nordiska länderna, som arbetar med frågor av datapolitisk karaktär. Beträffande integritetsfrågor sker samarbetet på nordiskt plan främst i form av överläggningar mellan ländernas myndigheter (datainspektion, datatillsyn etc.). På telekommunikationsområdet har televerken sedan länge ett väletablerat samarbete och rationaliseringsorgan, arbetarskyddsmyndigheter etc. samarbetar inom sina områden.

Senast har datafrågor aktualiserats genom Nordiska ministerrådets förslag till nordisk handlingsplan på datateknologiområdet, som framlades till Nordiska rådets session i Stockholm. Rådet ställde sig bakom förslaget (*rek. nr 2/1984*) även om rådet av tidsskäl ej kunde ge det någon grundligare behandling. I förslaget framhölls att syftet var en nordisk samarbetspolitik på dataområdet, inte en gemensam nordisk datapolitik. Som prioriterade områden för åtgärder på gemensamt nordiskt plan angavs industriell utveckling, data- och telekommunikation, standardisering, handelsprocedurer, lagstiftning, arbetslivet, utbildning och grundläggande forskning, den sociala sektorn samt den offentliga förvaltningen. Dessa rubriker täcker som synes snart sagt alla områden där datateknik är av betydelse. Programmets verkan torde bli beroende av vilka konkreta projekt som utförs inom dessa områden.

Dataområdet domineras i dag av USA och Japan och mycket av hem-elektroniken, där datakomponenter ingår i allt fler produkter, som t. ex. radio, TV, stere oanläggningar, miniräknare, köksutrustningar, TV-spel m. m., tillverkas i låglöneländer som Singapore, Taiwan, Sydkorea och Malaysia. Konkurrens med sådana låglöneprodukter kan te sig utsiktslös, men en fördel kan vara att branschen, som förut varit "teknikstyrd" nu blivit alltmer "efterfrågestyrd" med ökade krav på kontinuitet och kundanpassning, vilket ställer inhemska producenter i ett bättre läge. En allt större del av utvecklingskostnaden inom databranschen ligger numera på mjukvaran, dvs. programmen, till skillnad från hårdvaran (maskiner, halvledare och andra komponenter).

Den helt övervägande delen av de datorer som används i Norden måste för närvarande importeras från utomnordiska länder. Det torde finnas en fara i att färdiga datasystem importeras i sin helhet, något som kan bidra

till att yrkeskunnandet i Norden försämras till förfång för näringslivets konkurrenskraft.

Enighet torde föreligga om behovet att i Norden så långt som möjligt samordna insatser på data- och elektronikområdet för att bevara Nordens konkurrensförmåga vad gäller både kvalitet och yrkeskunnande. Detta gäller såväl industriellt samarbete som forskning, utbildning och information. Norden skulle kunna utvecklas till en gemensam marknad för produktutveckling på datateknikens område. Därigenom kan man motverka att ett utlandsberoende blir ett försäljningsproblem för de nordiska länderna. Det måste vara ett högt prioriterat insatsområde för alla nordiska länder att stimulera utvecklingen på dataområdet. De stora resurser som krävs och områdets karaktär av pionjärområde och "teknologisk frontlinje" gör det till ett naturligt fält för samnordiska insatser.

En grund för utvecklingen inom dataområdet bör vara ökad utbildning för att bygga upp en bred kompetens. Intresset för detta nya stora tillväxtområde måste väckas hos ungdomar av båda könen i hela Norden. Elektronikbranschen ställer krav på nytänkande, utbildning inom data och elektronik och förmåga att snabbt ställa om sig till ett nytt sätt att fungera inom industrin. För att nordisk industri skall kunna hävda sig inom den mest avancerade tekniken måste den få stöd för utbildning och forskning inte minst för att följa den utomnordiska forskningen och ta vara på möjligheter att tillämpa dess resultat. De tekniska och vetenskapliga attackernas verksamhet är av stor vikt härvidlag.

Mikroelektronik får allt vidare tillämpning också inom områden där elektronik tidigare inte alls använts. En livskraftig komponentindustri och framför allt nära samverkan mellan konstruktör och tillverkare vore ett möjligt sätt att utveckla en "nisch" för nordisk elektronik. Bland framträdande nordiska företag på dataområdet kan nämnas Norsk data och Christian Rausing i Danmark. Som exempel på en samlad nordisk resurs kan pekas på samgåendet Nokia-Luxor Datorer. Vi anser det angeläget att undersöka huruvida samarbetsmöjligheter föreligger mellan företag i olika nordiska länder som kan stärka den samlade nordiska kapaciteten på detta område.

Vad gäller det industriella området konstaterades i ministerrådets programförslag att industrin själv satsar mycket stora belopp på utveckling av nya produkter och produktionsmetoder. Produktion av komponenter (halvledare) skall utredas i nordisk samverkan. Produktionen är dock mycket dyrbar och möjligheterna att få till stånd en lönsam nordisk produktion kan för närvarande knappast bedömas. Ministerrådets utredning avvaktas därför med intresse.

För Nordens del kunde ett lämpligt alternativ vara att koncentrera sig på uppbyggnad av teknisk kompetens samt systemkunnande och kunnande i programmering. Man bör även beakta möjligheten att ta fram kundanpassade komponenter och program som är "skräddarsydda" för nordiska

användare. Teknisk kompetens för detta samspel tillverkare-avsnämare bör utvecklas inom Norden, liksom även kompetens för marknadsföring på dataområdet. De stora internationella tillverkarna ligger redan långt framme på detta område och har utvecklat stor förmåga att "skräddarsy" både maskinkomponenter och program för olika avsnämare. En annan viktig tendens på marknaden är att programvaran i allt större utsträckning utvecklas av särskilda programvaruföretag och inte som tidigare av dator-tillverkare och användare.

Det vore givetvis önskvärt att industrin i Norden kunde utvecklas både vad gäller den maskinella utrustningen (hårdvaran) och programvaror (mjukvaran). Nästan alla moderna maskiner och apparater innehåller någon form av mikro- eller minidatorer som komponenter. Mest avgörande torde vara utvecklingen av "mjukvara" i Norden så att Norden ej blir helt beroende av utomnordiska producenter för alla de datasystem som kommer att behövas för att det framtida samhället skall fungera. Programvaran bör främst produceras inom Norden. Nordisk kompetens måste byggas upp både vad gäller mer övergripande ADB-kunskap och programmering för att bibehålla Nordens tekniska nivå jämfört med omvärlden och därmed dess ställning som ledande industriregion. Denna skulle ej kunna bibehållas om Norden blev helt beroende av programvara utifrån.

I den bakom ministerrådsförslaget liggande rapporten från den nordiska datateknologigruppen (DATEG) talas om samordnad lagring och/eller samordnad upphandling både inom och utom Norden dels som ett alternativ till nordisk produktion och dels som en stimulans till att bygga upp produktion i Norden. Samnordisk elektronikupphandling kan enligt DATEG-rapporten vara ett viktigt industripolitiskt instrument för att inom Norden få till stånd industriella utvecklingsprojekt med inriktning på speciella krav. Som exempel nämns utvecklingen på telekommunikationsområdet i Sverige. Där har stora offentliga beställningar utifrån specificerade krav gynnat den säljande partens konkurrensförmåga och därmed även exportmöjligheter på den öppna marknaden.

Vad gäller den offentliga sektorn sägs i ministerrådsförslaget att man avser att anmoda de myndigheter som svarar för rationaliseringsfrågor att undersöka möjligheterna till en gemensam nordisk kravspecifikation som grund för att utveckla s. k. användarnära hjälpmedel för system- och programutveckling. Ministerrådet avser även anmoda standardiseringsorganen att stärka samarbetet inom INSTA vad gäller standardisering för utbyte av data över gränserna med avancerad teknik. I detta sammanhang har vid ett expertsymposium nyligen lanserats tanken på en nordisk standard på datakvalitet, t. ex. normer för signatur och tidskod för respektive uppgifter, normer för relevansområde, sålunda ett slags VDN-märkning för datauppgifter. Data som insamlats och registrerats för ett visst ändamål är nämligen som regel endast tjänliga just för detta ändamål. Om uppgifter insamlade för olika ändamål, och kanske även föråldrade, samkörs, för-

sämras snabbt kvaliteten på den information databearbetning ger. Många av de i pressen omtalade "absurda" konsekvenser datasystem kan medföra, torde ha sin bakgrund i att föråldrade och till sitt ursprungliga syfte olikartade uppgifter samkörts för ett helt annat syfte.

Kraven på standard för data blir ännu mer aktuella när det blir fråga om att utvidga datakommunikationen över landgränserna. I diskussionen vid det ovannämnda symposiet nämndes att överföring av data på sätt som för närvarande skedde via telefonnätet eller radiolänk var mycket sårbar. Det var svårt att vid överföring skydda integritet och industrisekretess.

I det arbete som enligt ministerrådsförslaget skall igångsättas för att vidareutveckla de nordiska telefonförvaltningarnas datateknologiska samarbete inom Nordtel liksom även i det arbete med standardisering för utbyte av data över gränserna med avancerad teknik som förutskickas i förslaget bör man därför även ta in dessa säkerhetsaspekter och utveckla system för säkrare överföring av data, dvs. system för datasäkerhet inklusive program för kryptering och säkerhetsrutiner för att förhindra intrång. Tillfredsställande säkerhet torde vara en förutsättning för att datakommunikation skall kunna utvecklas i sådan omfattning att den blir av avgörande betydelse för näringsliv och offentlig förvaltning i Norden.

Som ovan antytts bör ett viktigt mål för det nordiska samarbetet vara att stimulera utvecklingen i Norden på datateknologins område, som är ett av de få expansiva ekonomiska områdena, där en stor utvecklingspotential finns att ta till vara. En inventering av Nordens samlade resurser på dataområdet bör företas som ett första steg härför.

Ökad satsning på datatekniken i Norden är ett nödvändigt led i att utveckla kommunikationerna mellan länderna både vad gäller traditionella transporter och mer avancerad datakommunikation. Detta har under föregående år varit ett högt prioriterat ämnesområde inom rådets trafikutskott.

Vi vill avslutningsvis med tillfredsställelse notera att ett förslag till handlingsplan på dataområdet kunde läggas fram till rådets senaste session och hemställs

att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att

I: i sitt vidare arbete med sin handlingsplan på datateknologiområdet

a) utarbeta ett program för utveckling av nordisk "mjukvara"

b) verka för standardisering av datauppgifter

c) utveckla säkerhetssystem för att möjliggöra ökad datakommunikation i Norden

II: vidta åtgärder för att inventera Nordens samlade förutsättningar för utveckling på dataområdet både vad gäller "hårdvara" och "mjukvara".

Reykjavík den 20 juni 1984

Karl-Erik Häll (s)

Bengt Wiklund (s)

Juridiska utskottets betänkande 1

över medlemsförslag om arbetsformerna i det nordiska samarbetet

Juridiska utskottets betänkande 2, se s. 573
(Medlemsförslaget väckt av Jo Benkow, Elsi Hetemäki-Olander, Anker Jørgensen, Páll Pétursson och Karin Söder, se s. 574)

Bilaga 1: Förslag till ändringar i Helsingforsavtalet, se s. 582

Bilaga 2: Förslag till ändringar i arbetsordningen för Nordiska rådet, se s. 583

Bilaga 3: Överväganden i anslutning till förslagen till ändringar i Helsingforsavtalet och arbetsordningen för Nordiska rådet, se s. 588

Remissyttranden, se supplement)

Til juridisk udvalg er henvist medlemsforslag A 692/j om arbejdsformerne i det nordiske samarbejde.

Udvalget har behandlet medlemsforslaget på møder den 13. og 14. november 1984 i Helsingør, den 10. januar 1985 i Helsingfors og den 28. og 29. januar 1985 i Stockholm.

1. Medlemsforslaget

Medlemmerne af Nordisk Råds præsidium har den 31. august 1984 med ændringsforslag af 12. november 1984 fremsat medlemsforslag A 692/j om arbejdsformerne i det nordiske samarbejde.

Forslaget skal ses i fortsættelse af rapporten fra Komiteen for vurdering af samarbejdsformerne i nordisk samarbejde ("Benkowkomiteen"), *NU 1983:9*, medlemsforslag A 676/j, Nordisk Råds beslutning af 1. marts 1984 (Beslutning nr. C 6/1984) og udtalelser og forhandlinger i delegationer, udvalg og komiteer m. v. efter den 32. session 1984.

Medlemsforslaget kan sammenfattes således:

Det foreslås, at

1. Nordisk Råd rekommanderer regeringerne i Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige at ændre Helsingforsaftalen som foreslået i bilag I til medlemsforslaget.

2. Nordisk Råd beslutter at ændre rådets arbejdsordning som foreslået i bilag 2 til medlemsforslaget, samt at ændringerne træder i kraft samtidig med ratifikation og ikrafttrædelse af de foreslåede ændringer i Helsingforsaftalen.

Forslagsstillerne anfører, at det nordiske samarbejde har en bredde og en dybde, som er usædvanlig i international sammenhæng, men at samarbejdet og dynamikken i samarbejdet til stadighed må udvikles.

Et hovedresultat af arbejdet i Komiteen for vurdering af samarbejdsformerne i nordisk samarbejde (Benkowkomiteen) – fremlagt i rapporten "Arbejdsformene i nordisk samarbejde", NU 1983:9 – er det, at parlamentarisk indflydelse må styrkes både nationalt og nordisk, og at krav om effektivitet i arbejdet og klar ansvarsfordeling samtidig må tilgodeses.

I drøftelser mellem præsidiet og samarbejdsministrene har der været enighed om, at det er nødvendigt at styrke både Nordisk Råds og Nordisk Ministerråds stilling i det nordiske samarbejde, og at præsidiet og samarbejdsministrene bør have et overordnet ansvar.

Forslagsstillerne anbefaler dels tiltag, som ikke kræver ændringer i aftaler og arbejdsordninger, dels tiltag, som nødvendiggør dette.

1.1 *Tiltag, som ikke kræver ændringer i aftaler og arbejdsordninger*

1.1.1 *Effektivisering af arbejdet*

Det er vigtigt, at sessionsdeltagerne får en bedre oversigt over sagsbehandlingen, og præsidiet vil fortsætte den allerede igangsatte diskussion med ministerrådet om at gøre ministerrådets beretning (C 1) mere overskuelig samt søge at lade den mere fremadrettede politik blive præsenteret i budgetforslaget (C 2).

Præsidiet vil udarbejde retningslinjer for såvel begrænsning af taletid som replikordskifte.

Præsidiet foreslår nærmere og ændrede regler for spørgsmålsordningen.

Præsidiet vil fortsætte sit arbejde med at forenkle dokumentationen og vil særskilt arbejde for at gøre udvalgenes indstillinger til plenarforsamlingen mere overskuelige.

Præsidiet vil i samråd med udvalgene udarbejde nærmere retningslinjer for disses arbejde.

1.1.2 *Sagsbehandling*

Arbejdet bør gøres mere effektivt, men præsidiets medlemmer finder det ikke hensigtsmæssigt at indføre nye detaljerede forordninger om, hvorledes medlemsforslag skal behandles eller om tidsfrister for fremsættelse af forslag eller gennemførelse/afskrivning af en rekommandation. Præsidiet vil i samarbejde med ministerrådet stræbe efter at rationalisere arbejdet.

1.1.3. Opfølgning

Rådet har et særskilt ansvar for kontrolfunktionen, og præsidiets medlemmer minder om kontaktmandsorganisationen og mener, at denne i nært samarbejde med rådets nationale sekretariater kan bidrage til at effektivisere gennemførelsen af rekommandationer og vedtagelser.

1.1.4. Samarbejdet med organisationerne

Der anbefales aktive men forholdsvis frie kontakter til organisationerne – dette gælder også Foreningerne Norden.

1.2. Tiltag, som kræver ændring af Helsingforsaftalen og/eller rådets arbejdsordning

1.2.1. Partipolitisk samarbejde

Præsidiets medlemmer mener, at fremvæksten af det partipolitiske samarbejde over grænserne vil vitalisere det nordiske samarbejde, og det foreslås, at arbejdsordningen udvides med en paragraf om forudsætningerne for at danne partigrupper i Nordisk Råd (§ 37).

Vedrørende de økonomiske forudsætninger for partiernes samarbejde inden for rådet peger præsidiets medlemmer på behovet for at finde hensigtsmæssige former for at sikre gruppernes virksomhed.

1.2.2. Præsidiet

Præsidiet må spille en mere aktiv rolle som et ledende og koordinerende organ i rådsarbejdet. For at præsidiet i videre omfang end hidtil kan udnytte de vide fuldmagter, som rådets arbejdsordning giver præsidiet, foreslås det, at antallet af medlemmer i præsidiet udvides fra 5 til 10 – to fra hvert land, uden faste suppleanter – og at præsidiets partipolitiske sammensætning i så stor grad som muligt bør svare til partigruppernes styrkeforhold i rådet (§ 18 og § 19).

Det foreslås endvidere, at de samlede arbejdsudvalg ophæves, således at det bliver præsidiet, som forbereder valgene i plenarforsamlingen, udvalg og komiteer (§ 32).

1.2.3. Udvalgene

Præsidiets medlemmer mener, at antallet af fagudvalg ikke bør øges, men henviser til det pågående arbejde vedrørende en eventuel justering af fordelingen af sagsområder mellem udvalgene, herunder behandlingen af medlemsforslag A 675/j om ændring af navnet på trafikudvalget.

Som konsekvens af forslaget om at oprette et budget- og kontroludvalg foreslås det, at antallet af medlemmer i kulturudvalget og økonomisk udvalg reduceres med henholdsvis 5 og 4, medens antallet af medlemmer i de øvrige udvalg foreslås uændret (§ 24).

1.2.4. Budgetkomiteen og Informationskomiteen

Det foreslås, at der oprettes et Budget- og kontroludvalg bestående af fjorten medlemmer, heraf ni uafhængige medlemmer og formændene fra Rådets fem udvalg (§ 24 og § 25).

Informationskomiteen foreslås nedlagt, og ansvaret for information lagt direkte under præsidiets (§ 20).

Det foreslås, at der etableres en redaktionskomite for "Nordisk Konkordant" bestående af fem af Rådets medlemmer, en fra hvert land. (§ 31).

1.2.5. Rådets sekretariatsfunktioner

Præsidiets medlemmer anser, at samtidig med at præsidiets rolle i det nordiske samarbejde styrkes, må også præsidiensekretariatet styrkes.

Det foreslås, at kandidater til præsidiensekretærposten fra tjenstgøringslandet ikke udelukkes fra at kunne besætte stillingen som præsidiensekretær (§ 35).

Alle udvalgssekretærer bør samles i præsidiensekretariatet.

Præsidiets medlemmer anser det nødvendigt at ændre Helsingforsaftalens artikel 54 for at præcisere, at Rådet i sit arbejde bistås af et præsidiensekretariat og et sekretærkollegium.

Præsidiets medlemmer foreslår, at den nuværende sekretariatsstruktur beholdes, hvilket indebærer, at præsidiets i det løbende arbejde bistås af præsidiensekretariatet. I andre sager bistås præsidiets af sekretærkollegiet. Det foreslås, at præsidiensekretærens stilling styrkes, bl. a. ved at kollegiet ledes af præsidiensekretæren, at præsidiensekretæren træffer beslutning vedrørende udnyttelsen af bevilgede midler inden for de rammer, som er angivet af præsidiets, samt at præsidiensekretæren får både en ret og en pligt til at forberede initiativer over for præsidiets til tiltag for fremme af det nordiske samarbejde.

2. Baggrund

Komiteen for vurdering af samarbejdsformerne i nordisk samarbejde ("Benkowkomiteen") fremlagde den 21. oktober 1983 resultatet af sit arbejde i udredningen "Arbejdsformerne i nordisk samarbejde" (NU 1983:9).

Medlemmerne af Nordisk Råds præsidium fremsatte den 9. december 1983 medlemsforslag A 676/j om arbejdsformerne i det nordiske samarbejde.

Juridisk udvalg afgav den 24. januar 1984 betænkning over medlemsforslaget.

Nordisk Råd vedtog på dette grundlag under Nordisk Råds 32. session 1984:

A) Rekommandation nr. 15/1984, hvorefter rådet opfordrer Nordisk Ministerråd til inden den 1. september 1984 at fremlægge de forslag vedrø-

rende ministerrådets virksomhed, som udredningen om samarbejdsformerne i nordisk samarbejde (NU 1983:9) giver anledning til,

B) Pålæg til Nordisk Råds præsidium om inden den 1. september 1984 efter et tæt samarbejde med juridisk udvalg og rådets delegationer at fremlægge de forslag vedrørende Nordisk Råds virksomhed, som udredningen om samarbejdsformerne i nordisk samarbejde (NU 1983:9) giver anledning til.

Der er i tiden indtil fremsættelsen af medlemsforslag A 692/j den 31. august 1984 afgivet en række udtalelser over Benkowkomiteens rapport. Det drejer sig om Danmarks delegations udtalelse af 22. marts 1984. Sveriges delegations udtalelse af 22. marts 1984. Norges delegations udtalelse af 5.–9. april 1984, Finlands delegations udtalelser af 24. maj og 1. juni 1984, kulturudvalgets udtalelse af 6. maj 1984, budgetkomiteens udtalelse af 15. maj 1984, Islands delegations udtalelse af 15. maj 1984 og trafikudvalgets udtalelse af 2. juli 1984. Sagen har endvidere bl. a. været drøftet på møder mellem nordiske partigrupperes sekretærer den 22. marts 1984, i juridisk udvalg den 29. marts og den 21. juni 1984, mellem præsidiets og formænd i udvalg og faste komiteer den 10. april 1984 og mellem præsidiets og samarbejdsministrene den 11. april 1984.

Om de herfra foreliggende udtalelser kan generelt siges, at de *gennemgående er positive* over for en gennemførelse af Benkowkomiteens forslag.

Følgende synspunkter, der *afviger* fra Benkowkomiteens forslag, kan fremhæves:

Indlæggene i **debatterne i Nordisk Råds 32. session 1984** var gennemgående meget positive over for Benkowkomiteens synspunkter og forslag. Dog var der om *sammenlægningen af ministerrådssekretariatene* og om *sammenlægning af det almene budget og kulturbudgettet* visse divergenser, og det blev tilkendegivet, at den islandske delegation var enig i *Mathias Mathiesens reservation* i Benkowkomiteen. Om *informationsvirksomheden* var synspunkterne heller ikke helt sammenfaldende, og i nogle indlæg blev der udtrykt betænkelighed ved nedprioritering af det nationale på bekostning af det *partipolitiske*.

Danmarks delegation foreslår i sin udtalelse af 22. marts 1984 en videregående ordning, når det gælder adgangen til at stille *spørgsmål* og genfremsetter forslaget om adgang til i tiden mellem to sessioner at få besvaret spørgsmål, der stilles skriftligt til ministerråd og regeringer.

Finlands delegation (flertallet) kan i sin udtalelse af 1. juni 1984 ikke gå ind for at tildele *budgetkomiteen* en så stor og på de forskellige fagudvalgs virksomhedsområder indvirkende budgetmagt, som Benkowkomiteens forslag om budgetkomiteens sammensætning indebærer og modsætter sig, at budgetkomiteen skulle bestå af medlemmer, som ikke repræsenterer udvalgene. *Sekretærkollegiets beføjelser* i deres nuværende form bør bevares – garanti for kontinuitet, nationale interesser, koordinerende organ – men formandskabet bør overgå til præsidietssekretæren.

På **juridisk udvalgs** møde den 29. marts 1984 oplyste Thordarson, at den islandske delegation stadig stod bag Matthias Mathiesens reservation i Benkowkomiteen. Nyhage, Petäjaniemi og Steffensen var skeptiske over for forslaget om udvidelse af *præsidiasekretariatets* beføjelser.

Kulturudvalget går i sin udtalelse af 6. maj 1984 *imod* oprettelsen af et budget- og kontroludvalg.

Islands delegation henviser i sin udtalelse af 15. juni 1984 vedrørende spørgsmålet om ansvarsfordelingen mellem sekretærkollegiet, præsidiasekretæren og præsidiets til handelsminister Matthías Á. Mathiesens reservation i Benkowkomiteen.

3. Udtalelser over medlemsforslag A 692/j

3.1. Delegationens udtalelser

Der er over medlemsforslaget afgivet udtalelser fra den danske delegation (den 12. december 1984), den finske delegation (den 19. december 1984), den norske delegation (den 18. december 1984), den ålandske delegation (den 18. oktober 1984) og den islandske delegation (den 4. januar 1985).

Samtlige delegationer tilslutter sig med enkelte modifikationer forslaget, og ingen delegation har synspunkter, der afviger fra noget hovedsigte i forslaget. Det fremhæves bl. a., at de foreslåede ændringer vil indebære en effektivisering af rådets arbejde gennem en styrkelse af præsidiets, af det partipolitiske arbejde og af budgetarbejdet med ministerrådet.

Delegationerne går ind for medlemsforslagets forslag om oprettelse af et *budget- og kontroludvalg* bestående af 14 medlemmer. Det understreges imidlertid, at oprettelsen af budget- og kontroludvalget ikke må indebære indskrænkning i de øvrige udvalgs muligheder for at disponere og prioritere inden for disse udvalgs arbejdsområder. Det påpeges endvidere, at det nye udvalgs opgave skal begrænses til at bedømme de budgetmæssige prioriteringer mellem fagudvalgene, mens fagudvalgene selv skal foretage prioriteringen inden for deres områder.

Det tiltrædes, at *informationskomiteen* nedlægges. Den finske delegation fremhæver, at informationsvirksomheden må tildeles større opmærksomhed end hidtil både fra præsidiets side og fra sekretariatsorganisationens. Den danske og den svenske delegation foreslår, at redaktionskomiteen for Nordisk Kontakt skal bestå af 10 medlemmer (Arbejdsordningens § 31).

Vedrørende bestemmelserne om *rådets sekretariatsfunktioner* fremhæver den danske delegation, at det fortsat er sekretærkollegiet med delegationernes generalsekretærer som præsidiemedlemmernes medarbejdere, der er det organ, som synes mest velegnet til at varetage ansvaret for forberedelsen af præsidiets forhandlinger og beslutninger, idet sekretærkollegiet har særlige forudsætninger for at koordinere rådets og delegatio-

ernes sekretariatsarbejde. Den finske delegation akcepterer forslagens udformning, hvorefter de nationale sekretariats position inden for organisationen bibeholdes samtidig med at præsidiasekretariatet forstærkes. Delegationen finder det betydningsfuldt, at sekretærkollegiets status og dermed dets muligheder for at virke som et centralt samordnende organ på sekretariatsplanet inden for rådsorganisationen bibeholdes. Den svenske delegation modsætter sig ikke (længere), at formandskabet i sekretærkollegiet overføres til præsidiasekretæren. Den islandske delegation lægger vægt på, at sekretærkollegiets status bibeholdes og har intet at erindre imod, at det tekniske formandskab i sekretærkollegiet vender tilbage til præsidiasekretæren.

Den danske delegation foreslår endvidere medlemsforslaget ændret på følgende punkter: *Arbejdsordningens § 15* bør ændres, så også andre medlemmer af rådet end spørgsmålsstillere kan deltage i en debat i anledning af et spørgsmål til en ministerrådsrepræsentant under en session. Delegationen fastholder sit forslag om, at der også mellem to sessioner bør være adgang til at få besvaret skriftlige spørgsmål til ministerråd og regeringer. *Arbejdsordningens § 19* bør overvejes ændret, så præsidentens stemme ikke kan være udslagsgivende ved stemmelighed i præsidiet. *Arbejdsordningens § 24*, sidste punktum, bør ændres, således at det af en generel bestemmelse fremgår, at præsidiet kan fastsætte arbejdsordninger for udvalgene i almindelighed – ikke blot for budget- og kontroludvalget. *Arbejdsordningens § 27* bør ændres, således at udvalgenes medlemmer vil kunne beslutte at holde møde uden tilstedeværelse af ikke-parlamentarikere.

Den finske delegation forudsætter, at gennemførelsen af de foreslåede foranstaltninger sker på en sådan måde, at en af Benkowkomiteens hovedintentioner virkeliggøres, at den parlamentariske indflydelse i samarbejdet forstærkes både nationalt og på det nordiske plan. De senere års udviklede former for samarbejde med organisationslivet må fortsætte under lignende former som hidtil. Vedrørende de selvstyrende områder udtales det, at i sammenhæng med de nu foreslåede omstillinger må der vedtages forholdsregler, så disse områder på bedste måde kan tage del i samarbejdet.

Den norske delegation bemærker, at den fortsat er af den opfattelse, at medlemsforslag ikke er det mest hensigtsmæssige instrument for intentionserklæringer. Behandlingen af medlemsforslag bør således i større grad tage sigte mod konkrete og realistiske tiltag fra regeringernes side, mens forslag og beretninger fra ministerrådet åbner for almenpolitiske udtalelser.

Den ålandske delegation konstaterer, at de selvstyrende områder i større udstrækning end hidtil bliver stillet uden for vigtige dele af det arbejde, som bedrives i rådet og nævner som konkret eksempel, at de selvstyrende områder ved nedlæggelsen af de samlede arbejdsudvalg ikke får indflydelse på valgforberedelsen. De selvstyrende områder har et klart behov for at have direkte kanaler til præsidiet, og det foreslås, at de selvstyrende

områder gives ret til at deltage i arbejdet i præsidiets efter samme model, som gælder for retten til at være til stede i de udvalg, hvor de ikke har egne medlemmer. Delegationen anser det for en konsekvens af ændringen af arbejdsordningens § 27, stk. 3, at de selvstyrende områders delegationssekretærer ikke længere frit kan være til stede og ytre sig i udvalgene. Delegationen foreslår dette ændret. Medlemmerne af delegationerne fra *Færøerne* og *Grønland* har tilsluttet sig forslagene fra den ålandske delegation. *Nordisk Råds præsidium* har i en efterfølgende udtalelse i anledning af den ålandske delegations udtalelse fastholdt, at præsidiets bør bestå af 10 medlemmer.

3.2. Udvalgs- og komitéudtalelser

Der er over medlemsforslaget afgivet udtalelser af social- og miljøudvalget (den 21. november 1984), trafikudvalget (den 26. november 1984), budgetkomiteen (den 27. november 1984), kulturudvalget (den 13. december 1984), økonomisk udvalg (den 18. december 1984) og informationskomiteen (den 22. oktober 1984).

Kulturudvalget, der har været meget skeptisk indstillet over for oprettelsen af et budget- og kontroludvalg, har i sin udtalelse af 13. december 1984 over ministerrådsforslag B 55/j om arbejdsformerne i det nordiske samarbejde konstateret, at ministerrådsforslaget, som hidtil, giver kulturministrene ansvaret for de økonomiske totalrammer på deres område, og at det forudsættes, at kulturudvalget, ligeledes som hidtil, gives mulighed for direkte forhandlinger med de nordiske kultur- og undervisningsministre om udformningen af og prioriteringen inden for det nordiske kultursamarbejde. På denne baggrund kan kulturudvalget med de synspunkter, som udvalget tidligere har fremført, acceptere forslaget om oprettelse af et nyt organ inden for Nordisk Råd til behandling af budget- og kontrolspørgsmål. Udvalgets tidligere synspunkter er indeholdt i udvalgets udtalelse af 27. september 1984, hvor udvalget konstaterer, at spørgsmålet om det foreslåede budget- og kontrolorgans planlagte kontrolfunktion ikke har været genstand for nogen nærmere udredning, og udvalget mener, at denne kontrolfunktion nærmere bør præciseres under den fortsatte behandling af medlemsforslaget. For at det klart kommer til at fremgå, at det foreslåede nye organ ikke er noget udvalg i egentlig forstand, foreslår kulturudvalget, at organet, hvis det bliver oprettet, skal hedde budget- og kontrolkomiteen. Udvalget har ikke indvendinger mod den foreslåede sammensætning men mener, at det nye organs virksomhed bør begrænses til behandlingen af spørgsmål, som er af udelukkende budgetmæssig karakter. Medlemsforslaget vil blot føre til dobbeltarbejde inden for rådet, til forsinkelser og til øget bureaukrati, og skaber dertil uklare ansvarsforhold for behandling af sager.

Om medlemsforslagets behandling af informationsspørgsmål konstaterer kulturudvalget, at der ikke er foretaget nogen nærmere analyse af informa-

tionsarbejdet inden for rådet og ministerrådet og henviser til sine udtalelser over de to seneste beretninger fra ministerrådet om det nordiske samarbejde. Udvalget betoner, at det forslag, som nu lægges frem, alene må ses som et første skridt i retning mod en forstærkning af informationsvirksomheden, og at præsidiets bør opfordres til i sine kontakter med ministerrådet at virke for, at en stærkere og i højere grad integreret organisation for rådets og ministerrådets informationsarbejde kan bygges op.

Social- og miljøudvalgets flertal har intet at erindre imod oprettelsen af et budget- og kontroludvalg. Udvalget finder det væsentligt, at det står klart, at de enkelte fagudvalgs ansvar for deres respektive sagsområder ikke indskrænkes gennem oprettelsen af et nyt udvalg og har ikke indvendinger imod, at udvalget får som opgave på præsidiets anmodning at forberede behandlingen af tværfaglige spørgsmål i udvalgene.

Trafikudvalget har tidligere tilsluttet sig budgetkomiteens synspunkter på Benkowkomiteens rapport og har ikke yderligere at tilføje.

Økonomisk udvalg er tilfreds med forslaget om oprettelse af et budget- og kontroludvalg og tilfreds med, at antallet af medlemmer i udvalget foreslås reduceret. Udvalget har endvidere i særlig grad hæftet sig ved planerne om at gøre rådets sagsdokumentation mere oversigtlig.

Budgetkomiteen tilslutter sig forslaget om oprettelse af et budget- og kontroludvalg med 14 medlemmer. Det ny udvalg skal se på den budgetmæssige prioritering mellem de forskellige sektorer, mens det er fagudvalgenes opgave at foretage prioriteringen inden for deres respektive sektorer. Komiteen er tilfreds med, at det nye organ betegnes som udvalg og dermed får de samme rettigheder og pligter som øvrige udvalg. Komiteen foreslår, at den sidste sætning i den foreslåede § 24 i rådets arbejdsordning erstattes af følgende nye led: "Præsidiets kan fastsætte arbejdsordninger for udvalgene". Komiteen deler forslagsstillernes opfattelse af, at det nye budgetorgan vil være et hensigtsmæssigt organ til at forberede tværfaglige spørgsmål i udvalgene. *Nordisk Råds præsidium* har i tilslutning til bemærkningerne om affattelsen af arbejdsordningens § 24 rejst spørgsmålet, om det er mere hensigtsmæssigt at benævne interne arbejdsordninger som "reglement" eller "instruks" og reservere udtrykket "arbejdsordning" for Nordisk Råds arbejdsordning.

Informationskomiteen støtter forslaget om nedlæggelse af informationskomiteen og anfører, at Redaktionskomiteen for Nordisk Kontakt fortsat bør bestå af 10 medlemmer.

4. Juridisk udvalg

Juridisk udvalg konstaterer med stor tilfredshed, at det store arbejde, som efterhånden samtlige rådsmedlemmer har været involveret i gennem et par år med henblik på at effektivisere, vitalisere og rationalisere det nordiske samarbejde, nu synes at bære frugt. Benkowkomiteens forslag

har efter en omfattende bearbejdning i rådets organer fået en udformning i medlemsforslag A 692/j, som synes at kunne samle bred tilslutning i Nordisk Råd. Juridisk udvalg er ikke i tvivl om, at medlemsforslaget ført ud i livet vil være et stort skridt mod det mål, det er, at placere samarbejdet i Nordisk Råd som en inspirerende og drivende kraft i det nordiske samarbejde og samtidig i de nordiske landes befolkninger befæste indtrykket af Nordisk Råd som et centrum for løsning af fællesnordiske opgaver og formidling af synspunkter og kontakter de nordiske lande imellem med det overordnede mål yderligere at forstærke de bånd, der binder de nordiske folk sammen.

Et vigtigt punkt i forslaget er institutionaliseringen af de nordiske partigrupper gennem forslaget til en ny bestemmelse i arbejdsordningens § 37. Juridisk udvalg støtter dette forslag, der uden tvivl vil bidrage til at skærpe interessen for arbejdet i Nordisk Råd. Udvalget understreger dog samtidig, at det er vigtigt, at de nationale parlamentarikers rolle i denne sammenhæng ikke formindskes, og at opprioriteringen af det partipolitiske samarbejde ikke må ske på bekostning af de nationale delegationers indflydelse.

Som det fremgår af de foregående afsnit, er der ikke i de afgivne udtalelser synspunkter, der væsentligt afviger fra medlemsforslagets centrale dele, og det er juridisk udvalgs håb, at den afvejning af de modstående forslag, som juridisk udvalg i det følgende vil komme med, må føre til, at udvalgets forslag til vedtagelser på Nordisk Råds 33. session i 1985 må kunne samle, om ikke enstemmig tilslutning, så tilslutning fra en overvejende del af rådets medlemmer.

Juridisk udvalg har samtidig med afgivelsen af betænkningen over medlemsforslag A 692/j afgivet betænkning over ministerrådsforslag B 55/j om arbejdsformerne i det nordiske samarbejde. Juridisk udvalg anbefaler i betænkningen over ministerrådsforslaget, at den foreslåede sammenlægning af Nordisk Ministerråds kulturbudget og almene budget tiltrædes af Nordisk Råd. Set i dette perspektiv må forslaget om oprettelse af et budget- og kontrolorgan i Nordisk Råd anses for meget centralt. Juridisk udvalg er ikke mindst på denne baggrund særdeles tilfreds med at kunne konstatere, at forslaget om oprettelse af et nyt egentligt udvalg med 14 medlemmer har fået tilslutning i alle delegationer. Juridisk udvalg er enig i, at udvalget bør sammensættes af 9 af andre udvalg uafhængige rådsmedlemmer samt de fem formænd for rådets nuværende udvalg. Juridisk udvalg kan tiltræde delegationernes understregning af, at oprettelsen af et budget- og kontroludvalg ikke må indebære en indskrænkning i de øvrige udvalgs muligheder for at disponere og prioritere inden for disse udvalgs arbejdsområder. Juridisk udvalg ønsker at tilføje, at den deltagelse i præsidiets planlægning af behandlingen af tværfaglige spørgsmål, som medlemsforslaget omtaler som et kommende arbejdsområde for budget- og kontroludvalget, ikke på nogen måde giver det nye udvalg en særlig kompetence i forhold til rådets øvrige udvalg, idet det fortsat er præsidiets og præsidiets

alene, som det påhviler at foretage en sådan planlægning med det deraf følgende ansvar. Det udkast til regler for arbejdet i budget- og kontroludvalget, som præsidiets har fremlagt den 13. december 1984, finder juridisk udvalg i så henseende tilfredsstillende.

Juridisk udvalg kan i denne sammenhæng tiltræde forslaget om, at præsidiets bemyndiges til at fastsætte regler for arbejdet i samtlige udvalg, og at udtrykket "arbejdsordning" samtidig reserveres som betegnelse for arbejdsreglerne i selve Nordisk Råd, medens reguleringen af arbejdet i udvalg, komiteer og sekretariat benævnes med et andet udtryk. Juridisk udvalg foreslår derfor den sidste sætning i medlemsforslagets forslag til affattelse af § 24 i Nordisk Råds arbejdsordning udformet således: "Præsidiets kan fastsætte regler for udvalgenes arbejde". På tilsvarende måde foreslås udtrykket "arbejdsordning" i § 31 og § 34 i forslaget til arbejdsordning for Nordisk Råd ændret.

Juridisk udvalg kan med de i medlemsforslaget og de afgivne udtalelser anførte motiveringer tiltræde, at informationskomiteen nedlægges – ikke som et udtryk for en fremtidig nedprioritering af informationsvirksomheden, men ud fra et ønske om at forstærke denne både på præsidienniveau og på nationalt plan. Juridisk udvalg finder det i så henseende betryggende, at præsidiets i sin interne arbejdsfordeling vil give to præsidiemedlemmer et særligt ansvar for rådets informationsvirksomhed. Netop informationsvirksomheden er et af de områder, hvor juridisk udvalg mener, der både bør og kan indsættes øgede ressourcer for at udbrede kendskabet til og forståelsen for både det nordiske samarbejdes langtfavnende rækkevidde og dets muligheder for løsning af fælles problemer, men også for dets begrænsninger i mål, muligheder og midler.

I Nordisk Råds informationsarbejde er Nordisk Kontakt en vigtig platform for udbredelse af information om de politiske forhold i de nordiske lande og om det nordiske samarbejde. Juridisk udvalg noterer sig, at der for Nordisk Kontakt ansættes en chefredaktør på heltid og understreger, at det alene er redaktionen, der har ansvaret for indhold og redigering af bladet. At der fortsat for organet bør findes en rådgivende komite sammensat af rådsmedlemmer finder juridisk udvalg imidlertid naturligt. Det må i så henseende betegnes som ønskeligt, at et bredere udsnit af Nordisk Råds medlemmer involveres mere direkte i informationsvirksomheden, og juridisk udvalg finder det på denne baggrund mest hensigtsmæssigt, at redaktionskomiteen sammensættes af 10 medlemmer. Juridisk udvalg foreslår derfor på dette punkt medlemsforslagets forslag til § 31 i rådets arbejdsordning ændret.

Juridisk udvalg kan tiltræde, at rådets sekretariatsfunktioner indrettes som foreslået i medlemsforslaget. Det er betydningsfuldt, at sekretærkollegiets status ikke ændres, og at sekretærkollegiet også i fremtiden skal være et rådgivende organ for præsidiets og forberede præsidiets møder.

Med det arbejdspres, der hviler over en session, er det vigtigt, at præsi-

diet gives de bedste muligheder for at sikre en smidig afvikling af sessionerne.

Et flertal i udvalget finder dog, at det foreliggende forslag til affattelse af arbejdsordningens § 15 om spørgsmål under sessionerne i for vid udstrækning afskærer andre rådsmedlemmer end spørgeren fra at få belyst en sag, der er rejst gennem et spørgsmål. Det foreslås derfor, at der i § 15, stk. 3, mellem anden og tredje sætning indsættes følgende sætning: "Plenarforsamlingen beslutter på forslag af præsidenten, om andre rådsmedlemmer kan få ordet for korte tillægsspørgsmål".

Et mindretal, der kan tiltræde arbejdsordningens bestemmelser om muligheden for bl. a. at indføre taletidsbegrænsning, kan ud fra samme synspunkt ligeledes tiltræde den i medlemsforslaget foreslåede affattelse af arbejdsordningens § 15. Dette mindretal har dog ikke ønsket at reservere sig på spørgsmålet.

Juridisk udvalg har ikke fundet, at de grunde, der er anført til støtte for en adgang til mellem sessionerne at stille spørgsmål til Nordisk Ministerråd kan føre til, at spørgeinstituttet bør udvides med en sådan spørgsmålsordning, der må påregnes at blive meget trægt fungerende som følge af den nødvendige koordinering på ministerniveau, inden et svar kan afgives. Juridisk udvalg vil i stedet anbefale, at rådsmedlemmer mellem sessionerne udnytter muligheden for i deres nationale parlamenter at stille sådanne spørgsmål til deres nationale nordiske samarbejdsminister.

Vedrørende spørgsmålet om de hjemmestyrede områders muligheder for at fremføre synspunkter i præsidiet vedrørende sager, som særlig vedrører de hjemmestyrede områder, bemærker juridisk udvalg, at den med virkning fra sessionen i 1984 gennemførte ændring af de hjemmestyrede områders repræsentation i Nordisk Råd var resultatet af et meget grundigt komite- og udvalgsarbejde. Præsidiets mulighed for at indbyde berørte parter til at udtale sig i præsidiet under en sags behandling foreslås ikke ændret. De hjemmestyrede områders delegationer har fremført synspunkter til støtte for adgang til at kunne deltage i præsidiets møder efter samme regler som efter arbejdsordningens § 27, stk. 2, gælder for adgangen til for rådsmedlemmer fra de hjemmestyrede områder at deltage i møder i udvalg, hvor de ikke er repræsenteret ved ordinære medlemmer. Juridisk udvalg har ikke fundet disse synspunkter så tungtvejende, at udvalget har fundet anledning til at foreslå den gældende ordning, som efter udvalgets opfattelse fungerer betryggende, ændret. Udvalget bemærker i denne sammenhæng, at der i præsidiet med den foreslåede sammensætning med 10 medlemmer vil være en så bred politisk og national repræsentation, at der ikke er noget grundlag for at antage, at ikke alle sager, inden der træffes afgørelse, skulle være blevet belyst på en for alle involverede tilfredsstillende måde. At præsidentens stemme ved voteringer i præsidiet, hvor stemmerne måtte stå lige, foreslås at skulle være

udslaggivende, er efter juridisk udvalgs mening den mest hensigtsmæssige måde at løse en sådan opstået situation på.

Den efter den foreslåede affattelse af arbejdsordningens § 27, stk. 3, gældende ret til for præsidiasekretæren og de nationale rådsmedlemmers sekretærer at overvære og ytre sig ved udvalgsmøder svarer fuldstændigt til den nugældende arbejdsordnings regler. Den mulighed, som udvalgene har for at imødekomme anmodninger fra andre end de i bestemmelsen udtrykkeligt nævnte personer om at være til stede under udvalgsmøder, finder juridisk udvalg set i sammenhæng med den forannævnte bestemmelse i den gældende arbejdsordnings § 27, stk. 2, sikrer de hjemmestyrede områder betryggende muligheder for at få deres synspunkter frem i de udvalg, hvor de ikke har medlemmer. Juridisk udvalg finder, at der af de hjemmestyrede områders delegationer ikke er anført grunde, som gør det påkrævet at ændre ved den gældende ordning.

Heller ikke det af den danske delegation stillede forslag om at ændre affattelsen af § 27, stk. 3, har juridisk udvalg fundet grundlag for at anbefale.

Af tekniske grunde, jfr. forslaget til ændring af Helsingforsaftalens artikel 54 og af arbejdsordningens § 33, foreslås udtrykket "sekretariatet" i arbejdsordningens § 41, stk. 1, og § 43, ændret til: "præsidium".

Under henvisning til det anførte skal juridisk udvalg herefter indstille:

I. *at* Nordisk Råd vedtager følgende rekommandation:

Nordisk Råd rekommanderer regeringerne i Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige at ændre Helsingforsaftalen i overensstemmelse med forslagene i bilag 1 til medlemsforslag A 692/j om arbejdsformerne i det nordiske samarbejde.

II. *at* Nordisk Råd træffer følgende beslutning:

A. Nordisk Råds arbejdsordning ændres i overensstemmelse med forslagene i bilag 2 til medlemsforslag A 692/j om arbejdsformerne i det nordiske samarbejde med følgende ændringer:

1) I § 15, stk. 3, indsættes før 3. punktum som et *nyt* 3. punktum følgende:

"Plenarforsamlingen beslutter på forslag af præsidenten, om andre rådsmedlemmer kan få ordet for korte tillægsspørgsmål".

2) § 24, stk. 7, sidste punktum, ophæves og i stedet tilføjes som et *nyt* stk. 8:

"Præsidium kan fastsætte regler for udvalgenes arbejde".

3) § 31 affattes således:

"§ 31. For udgivelsen af Nordisk Kontakt vælger plenarforsamlingen en redaktionskomite bestående af ti medlemmer, to fra hvert lands delegation. Præsidium kan fastsætte regler for redaktionskomiteens arbejde.

Præsidium udpeger en chefredaktør for Nordisk Kontakt".

4) § 34 affattes således:

''§ 34. Præsidiets kan fastsætte regler for arbejdet i præsidiensekretariatet og sekretærkollegiet.''

5) I § 41, stk. 1, ændres ''sekretariatet'' til ''præsidiets''.

6) I § 43 ændres ''sekretariatet'' til ''præsidiets''.

B. Ændringerne i Nordisk Råds arbejdsordning træder i kraft samtidig med ratifikation og ikrafttrædelse af de under I rekommanderede ændringer af Helsingforsaftalen.

Stockholm, den 29. januar 1985

Lennart Andersson (S)

Flemming Hansen (KF)

Finn Kristensen (A)

Jan Petersen (H)

Heikki Riihijärvi (Smp)

Bernhardt Tastesen (S)

Formand

Mikko Elo (Sdp)

Guttorm Hansen (A)

Hans Nyhage (m)

Tuulikki Petäjäniemi (Kok)

Jens Steffensen (KrF)

Friðjón Þórðarson (Sj.)

Juridiska utskottets betänkande 2

över medlemsförslag om arbetsformerna i det nordiska samarbetet

Juridisk udvalg har i sin betænkning af 4. marts 1985 over medlemsforslag A 675/j foreslået navnet "Trafikudvalget" ændret til "Kommunikationsudvalget".

I konsekvens heraf foreslår udvalget følgende tillæg til forslaget til beslutning (II, A) i juridisk udvalgs betænkning af 29. januar 1985 over medlemsforslag A 692/j om arbejdsformerne i det nordiske samarbejde:

Som nye punkter i forslaget til beslutning – II, A – indføjes:

1. a) i § 24, stk. 1, ændres "et trafikudvalg" til: "et kommunikationsudvalg",
1. b) i § 24, stk. 5, ændres "Trafikudvalget" til: "Kommunikationsudvalget".

Reykjavík, den 5. marts 1985

Lennart Andersson (s)

Eva Hjelmström (vpk)

Finn Kristensen (A)

Jan Petersen (H)

Heikki Riihijärvi (Smp)

Bernhardt Tastesen (S)

Formand

Guttorm Hansen (A)

Riitta Järvisalo-Kanerva (Sdp)

Hans Nyhage (m)

Tuulikki Petäjäniemi (Kok)

Jens Steffensen (KrF)

Friðjon Þorðarson (Sj.)

Medlemsförslag om arbetsformerna i det nordiska samarbeidet

(Väckt av Jo Benkow, Elsi Hetemäki-Olander, Anker Jørgensen, Páll Pétursson och Karin Söder)

Innledning

Det nordiske samarbeid har en bredde og dybde som er usedvanlig i internasjonal sammenheng. Samarbeidet må imidlertid utvikles og tilpasses de endringer som til enhver tid finner sted i de nordiske samfunn. Dynamikken i samarbeidet må utvikles. Derfor er det også naturlig at det fra tid til annen foretas en gjennomgåelse av samarbeidsformene med sikte på å bringe dem i best mulig samsvar med de krav utviklingen stiller. En kritisk vurdering av hele det nordiske samarbeids organisasjon er blitt foretatt i rapporten "Arbeidsformene i nordisk samarbeid", *NU 1983:9*, nedenfor kalt Benkowkomiteens rapport. Et hovedresultat av rapporten er at parlamentarikernes innflytelse må styrkes både nasjonalt og nordisk. Samtidig må krav om effektivitet i arbeidet og klar ansvarsfordeling tilgodeses.

Nordisk Råd besluttet ved den 32. sesjon 1984 å pålegge presidiet innen 1. september 1984 etter et tett samarbeid med Juridisk utvalg og Rådets delegasjoner å fremlegge de forslag vedrørende Nordisk Råds virksomhet, som Benkowkomiteens rapport og rapporten "Organisation och arbetsformer för Nordiska rådets presidiesekretariat", *NU 1983:8*, gir anledning til. Ministerrådet vil fremlegge forslag hva gjelder regjeringssamarbeidet, på grunnlag av Benkowkomiteens rapport og rapporten "Nordiska ministerrådets sekretariatsorganisation", *NU 1983:10*.

Presidiet og samarbeidsministrene drøftet oppfølgingen av Benkowkomiteens rapport på et møte 11. april 1984. Det var enighet om at det er nødvendig å styrke både Nordisk Råds og nordisk Ministerråds stilling i det nordiske samarbeidet. Presidiet og samarbeidsministrene bør derved ha et overordnet ansvar. Presidiet og samarbeidsministrene var dessuten enige om i fellesskap å strebe etter effektivitet i arbeidet, bl. a. gjennom en formålstjenlig arbeidsfordeling mellom politiske og administrative organ og en effektivisering av sekretariatsorganisasjonene.

For å forberede utarbeidelsen av et slikt forslag, har presidiet gjort det mulig for de nasjonale delegasjoner og Rådets utvalg og komiteer å fremføre foreløpige synspunkter på Benkowkomiteens rapport.

Juridisk utvalg har drøftet rapporten på sine møter 29. mars og 21. juni 1984 og utvalgets foreløpige synspunkter er tatt opp i referatene fra disse møter. Rådets president har etter oppdrag fra presidiet møtt Juridisk utvalgs formann for å drøfte de praktiske arrangement ved oppfølgingen av Benkowkomiteens rapport.

Tiltak som ikke krever endringer i avtaler og arbeidsordninger *Effektivisering av arbeidet*

I Benkowkomiteens rapport foreslås en rekke tiltak for å effektivisere arbeidet. De fleste av disse tiltak krever ingen endring av avtaler eller arbeidsordninger. Presidiet har til hensikt i det løpende arbeid å vurdere alle de foreslåtte effektiviseringsstiltak. I forslaget vil presidiets medlemmer begrense seg til å se på enkelte hovedsaker og konstaterer derfor følgende:

Presidiets medlemmer finner i likhet med komiteen det viktig at sesjonen gir deltakerne en bedre oversikt over saksbehandlingen. Presidiet vil fortsette den allerede igangsatte diskusjon med Ministerrådet om å gjøre Ministerrådets beretning (C 1) mer oversiktlig, samt å søke å la den mer fremadrettede politikk bli presentert i budsjettforslaget (C 2). Dermed vil man til generaldebatten klarere få fremlagt en årsberetning og en plan over det fremtidige samarbeid. Presidiets medlemmer anser at erfaringene fra den 32. sesjon med gjensvar fra presidiets side på Ministerrådets åpningserklæring ved generaldebatten og med tidlige innlegg i debatten fra talsmenn for de nordiske partigrupper, er så gode, at dette opplegg bør fortsette.

Komiteen foreslår at budsjettdebatten bør finne sted på slutten av sesjonen og samtidig bør konklusjonene fra sesjonens arbeid legges frem. Presidiets medlemmer vil vise til at ved de to sesjoner budsjettdebatt har funnet sted, har dette skjedd på sesjonens tredje eller fjerde dag. Presidiets medlemmer anser at foreløpig er det ingen avgjørende grunn til å endre på denne praksis, men vil vurdere dette spørsmål i det løpende arbeid med stadig å gjøre sesjonene både mer aktuelle og effektive.

I rapporten foreslås innført regler som gir adgang til en fastere regulering av taletiden samt at det enkelte replikkordskifte begrenses. Presidiets medlemmer anser at den nåværende arbeidsordning gir presidiet vide fullmakter til å foreslå overfor plenarforsamlingen begrensninger i taletid og replikkordskifte. Presidiets medlemmer vil minne om at ved 32. sesjon 1984 ble begge deler ytterligere begrenset i forhold til tidligere sesjon. Presidiet vil utarbeide retningslinjer for så vel begrensning av taletid som replikkordskifte.

Presidiets medlemmer anser i likhet med komiteen, at sakene til sesjonen bør presenteres oversiktlig. Presidiet gjennomførte allerede ved 32. sesjon 1984 forenklinger ved å plassere spørsmål samlet på dagsorden for hvert utvalg, samt gruppere avskrivningsbetenknninger. Vedrørende nær-

mere regler for spørsmålsordningen, vil presidiets medlemmer foreslå endring i arbeidsordningens § 15. Endringen er presentert i *Bilaga 2*. Presidiet vil fortsette sitt arbeid med å forenkle dokumentasjonen. Presidiets medlemmer vil imidlertid fremholde at omfanget av dokumentasjonen – tatt i betraktning av at det er tale om et års arbeid – ikke er stort. Det er mer tale om å gjøre dokumentasjonen mer oversiktlig og enhetlig. Presidiet vil særskilt arbeide for å gjøre utvalgenes innstillinger til plenarforsamlingen mer oversiktlige. Presidiet vil i samråd med utvalgene utarbeide nærmere retningslinjer for disses arbeid.

Saksbehandling

Komiteen peker på at Rådets saksbehandling er komplisert og ressurskrevende og foreslår visse effektiviseringstiltak. Presidiets medlemmer deler komiteens oppfatning om at arbeidet bør gjøres mer effektivt.

Rådets arbeidsordning gir rom for en vidtrekkende rasjonalisering ved at presidiet i samarbeid med de respektive utvalg kan forenkle behandlingsprosessen. Presidiets medlemmer finner det ikke hensiktsmessig å innføre nye detaljerte forordninger om hvorledes medlemsforslag skal behandles eller om tidsfrister for fremsettelse av forslag eller gjennomføring/avskrivning av en rekommandasjon. Presidiets medlemmer anser at dette er en kontinuerlig prosess, og vil i samarbeid med Ministerrådet strebe etter å rasjonalisere arbeidet. Dette gjelder også remitteringsordningen. Som styringsinstrument kan blant annet anvendes forannevnte retningslinjer for utvalgenes arbeid.

Oppfølging

Komiteen understreker at Rådets ansvar og oppgaver ikke er begrenset av praksis på regjeringssiden. De nordiske lands regjeringer har ikke lagt alt offentlig nordisk samarbeid under ministerrådet. Presidiets medlemmer deler komiteens oppfatning om at Rådet står fritt til å ta opp til granskning og diskusjon alle former for nordisk samarbeid som faller innenfor de grunnleggende avtalers fagområder. For Rådets del innebærer dette et særskilt ansvar for kontrollfunksjonen. Presidiets medlemmer vil minne om kontaktmannorganisasjonen og anser at denne i nært samarbeid med Rådets nasjonale sekretariat kan bidra til å effektivisere gjennomføringen av rekommandasjoner og vedtak.

Samarbeidet med organisasjonene

Presidiets medlemmer slutter seg til Benkowkomiteens synspunkter angående organisasjonenes betydning for det offisielle samarbeidet. Presidiets medlemmer anbefaler således aktive men forholdsvis frie kontakter til organisasjonene. Dette bør også gjelde for Foreningene Norden. Disse foreningene spiller en særlig rolle ved å være opinionsdannende om nordisk samarbeid, noe som også gavner det offisielle samarbeidet.

Tiltak som krever endring i Helsingforsavtalen og /eller Rådets arbeidsordning

Partipolitisk samarbeid

Komiteen fremhever at partigruppene har markert seg stadig sterkere i rådsarbeidet og at derfor bør gruppene gis rimelige arbeidsvilkår samt at de medarbeidere som gruppen engasjerer til sine sekretariat bør gis en naturlig plass innenfor samarbeidet.

Presidiets medlemmer anser at fremveksten av det partipolitiske samarbeid over grensene vil vitalisere det nordiske samarbeid.

Presidiets medlemmer vil imidlertid fremholde at det fortsatt i Rådets arbeid vil være saker hvor skillelinjene mer vil gå etter nasjonene enn etter partigruppene. For å markere betydningen av det partipolitiske samarbeid i Rådet, foreslår presidiets medlemmer at Rådets arbeidsordning utvides med en paragraf om forutsetningene for å danne partigrupper i Nordisk Råd, se *Bilaga 2*.

Presidiets medlemmer vil minne om at de fire sekretærer for de nå etablerte fire partigrupper, deltar i sesjonen under betegnelsen "Nordiske partigrupperes sekretærer". Presidiet vil i forbindelse med forberedelsene til 33. sesjon 1985, vurdere om også andre partisekretærer skal gis mulighet til å delta i sesjonen. Vedrørende de økonomiske forutsetninger for partienes samarbeid innen Rådet, vil presidiet peke på behovet for å finne hensiktsmessige former for å trygge gruppenes virksomhet.

Presidiet

Komiteen anser at presidiet må spille en mer aktiv rolle som et ledende og koordinerende organ i rådsarbeidet. Hovedmålet må være å gjøre arbeidet i rådets organer, ikke minst under sesjonene, så oversiktlig og målrettet som mulig. Presidiets medlemmer deler denne oppfatning.

Rådets arbeidsordning gir presidiet vide fullmakter til å fatte beslutninger mellom sesjonene. Presidiet har i liten grad benyttet denne rett. En årsak til dette er presidiets manglende representativitet i forhold til plenarforsamlingens politiske sammensetning. Presidiets medlemmer anser det vesentlig for fremdriften av det nordiske samarbeid at presidiets stilling styrkes.

Presidiets medlemmer foreslår derfor at antallet medlemmer i presidiet utvides fra 5 til 10; to fra hvert land. Presidiets medlemmer anser at det ikke bør utpekes faste suppleanter for derved ikke øke antallet medlemmer som i dag er knyttet til presidiets arbeid. Ved møteforfall skal vedkommende delegasjon kunne utpeke annet medlem. Presidiets partipolitiske sammensetning bør i så stor grad som mulig svare til partigruppenes styrkeforhold i Rådet.

Presidiets medlemmer har notert seg at i den nåværende arbeidsordning savnes regler for avgjørelse ved likt stemmetall ved avstemming i presi-
19-40-333 *Nordiska rådet*

diet. Presidietts medlemmer vil derfor foreslå, i likhet med hva som gjelder for avstemming i utvalg, at ved likt stemmetall i presidiet gjør presidentens stemme utslaget.

I forbindelse med Benkowkomiteens rapport, har presidiet drøftet de samlede arbeidsutvalgs rolle i Rådets virksomhet. I følge Rådets nåværende arbeidsordning skal de avgi innstilling om de valg som foretas av plenarforsamlingen og utvalg. Presidiet har de seneste år utgjort valgkomite foran sesjonen. På denne bakgrunn foreslår presidietts medlemmer at Rådets arbeidsordning endres slik at det blir presidiet som forbereder valgene i plenarforsamlingen, utvalg og komiteer. Dette innebærer at de samlede arbeidsutvalg som organ, oppheves.

Utvalgene

Presidiet har fortsatt den oppfatning at Rådet bør ha fem fagutvalg. Presidiet har latt gjøre en oversikt over fordelingen av sakområder mellom utvalgene og eventuell justering av denne. Utvalgene har fått oversikten til uttalelse, og nærmere beskjed vil senere bli gitt til Juridisk utvalg. Presidietts medlemmer vil i denne sammenheng vise til medlemsforslag A 675/j om endring av navnet på trafikkutvalget.

Som en konsekvens av Benkowkomiteens forslag om å opprette et Budsjett- og kontrollutvalg, foreslår presidietts medlemmer at antall medlemmer i Kulturutvalget og Økonomisk utvalg reduseres med henholdsvis 5 og 4. Antall medlemmer i øvrige utvalg forblir uendret.

Budsjettkomiteen og Informasjonskomiteen

Benkowkomiteen foreslår at Budsjettkomiteen avløses av et Budsjett- og kontrollutvalg bestående av ni uavhengige medlemmer. Dermed kan antallet medlemmer i Kulturutvalg og Økonomisk utvalg reduseres med henholdsvis 5 og 4, jfr. ovenfor. Komiteen foreslår videre at Informasjonskomiteen nedlegges og at ansvaret for informasjonsvirksomheten legges direkte på presidiet.

Budsjettkomiteen spiller en sentral rolle i Rådets budsjettbehandling og som bindeledd mellom råd og ministerråd. Benkowkomiteen uttrykker imidlertid tvil om komiteens evne til å prioritere mellom de enkelte faggrupper og foreslår derfor en svekkelse av bindingen mellom Budsjettkomiteen og de fem fagutvalg.

Presidietts medlemmer deler denne opfatning langt på vei, men anser at utover de ni uavhengige medlemmer bør det være en fast forbindelse til Rådets fem fagutvalg. Presidietts medlemmer foreslår derfor at det opprettes et Budsjett- og kontrollutvalg bestående av fjorten medlemmer herav ni uavhengige medlemmer og formennene fra Rådets fem utvalg. Alle medlemmer har stemmerett. Formann og nestformann velges blant de ni uavhengige medlemmer. Utvalget er beslutningsdyktig når 7 medlemmer er nærværende. De ni uavhengige medlemmer fordeles med to hver til

Danmark, Finland, Norge og Sverige samt en til Island. Disse medlemmer har faste nasjonale suppleanter. Suppleanter for utvalgsformennene er utvalgenes nestformenn eller den som utvalgene utpeker.

Presidiets medlemmer anser at utvalget særskilt skal se på den budsjettmessige prioritering mellom de ulike sektorer. Fagutvalgene bør foreta prioriteringen innen sine sektorer og ha adgang til å fremføre sine synspunkter overfor de respektive fagministrene.

Presidiets medlemmer anser dessuten at det nye utvalg bør kunne behandle medlems-, ministerråds- og regjeringsforslag, meldinger samt beretninger av budsjettmessig karakter, som presidiet har henvist til Budsjett- og kontrollutvalget for behandling.

Presidiets medlemmer anser videre at det nye Budsjett- og kontrollutvalg kan være et hensiktsmessig organ for å forberede behandlingen av tverrfaglige spørsmål – etter anmodning fra presidiet – i utvalgene.

Informasjonskomiteen er i dag et rådgivende organ for presidiet. Komiteen peker på at det er et klart behov for å øke kunnskapen om det nordiske samarbeid både blant politisk aktive og i allmenheten i de fem land. Rammen for virksomheten bør fastsettes av politiske organer, mens detaljutformingen bør skje i presidiesekretariatet.

Presidiets medlemmer deler komiteens oppfatning at det bør skje en forenkling av rådets informasjonsplanlegging. Presidiets medlemmer foreslår derfor at Informasjonskomiteen nedlegges. Ansvar for informasjonen legges direkte under presidiet som vil fastsette særlige retningslinjer for dette arbeid. To medlemmer av presidiet vil få som særskilt arbeidsoppgave å følge det praktiske informasjonsarbeid som utføres av presidiesekretariatet og de nasjonale sekretariat.

I likhet med etablert praksis bør presidiet og samarbeidsministrene også i fremtiden fastsette den felles informasjonsplan for Rådet og Ministerrådet. Presidiets medlemmer foreslår imidlertid at det bør etableres en redaksjonskomite for "Nordisk Kontakt" bestående av fem av Rådets medlemmer, en fra hvert land.

Rådets sekretariatsfunksjoner

Komiteen peker på at rådets sekretariatsfunksjoner er organisert på en måte som skaper uklare ansvarsforhold, uoversiktlige arbeidsformer og begrensede muligheter for koordinering av arbeid. Dette henger sammen med at man ved opprettelsen av presidiesekretariatet i 1971 etablerte et nordisk organ uten å ville svekke den nasjonale innflytelse på saksforberedelse og oppfølging. I følge Benkowkomiteen kan den nåværende kompetansefordeling risikere å lede til motsetninger mellom nordiske og nasjonale interesser i den nordiske samarbeidsorganisasjonen.

Presidiets medlemmer anser at samtidig med at presidiets rolle i det nordiske samarbeid styrkes, må også presidiesekretariatet utvikles og få

klarere retningslinjer å arbeide etter. Et styrket presidiesekretariat vil også bedre kunne ivareta Rådets interesser overfor Ministerrådets sekretariat.

Presidiesekretariatet ledes idag av en presidiesekretær. Komiteen foreslår at denne tittel endres til generalsekretær for klarere vise at det er tale om sekretariatets leder og for å oppnå overensstemmelse med tituleringen ved Ministerrådets sekretariat. Presidietts medlemmer anser imidlertid at tittelen presidiesekretær nå er så godt innarbeidet, at den bør beholdes.

I Rådets arbeidsordning er det fastsatt at presidiesekretæren ikke skal være borger i det land hvor sekretariatet befinner seg. For ministerrådssekretariatene finnes ikke denne bestemmelse. Komiteen anser at det er lite hensiktsmessig at kandidater fra tjenestegjøringslandet alltid må utelukkes ved besettelse av presidiesekretærstillingen. Presidietts medlemmer, som ikke har stilt spørsmål ved den eksisterende praksis, anser dog at det ikke finnes et behov av å nedfelle denne praksis i arbeidsordningen. Presidietts medlemmer foreslår således at arbeidsordningen endres på dette punkt.

Presidietts medlemmer deler komiteens oppfatning at alle utvalgssekretærer samles i presidiesekretariatet og at presidiesekretæren får mulighet til å utnytte den ressurs som utvalgssekretærene innen sitt saksområde innebærer for presidiesekretariatet i forberedelse av saker for presidiet. Presidietts medlemmer vil imidlertid understreke at utvalgssekretærene først og fremst skal arbeide for sine respektive utvalg og fortsatt ha et selvstendig og direkte ansvar for de saker deres respektive utvalg ønsker fremmet.

I dag er fire av Rådets fem utvalgssekretærer plassert i presidiesekretariatet. Presidiet har i juni 1984 besluttet å plassere sekretæren for Juridisk utvalg i presidiesekretariatet med virkning fra 1. april 1985. Sekretæren skal dels arbeide for Juridisk utvalg, dels tilføre sekretariatet almen juridisk ekspertise.

Presidietts medlemmer anser det nødvendig å endre artikkel 54 i Helsingforsavtalen for å presisere at Rådet i sitt arbeid bistås av et presidiesekretariat og et sekretærkollegium.

Presidietts medlemmer foreslår at den nåværende sekretariatsstruktur bør beholdes, hvilket innebærer at i det løpende arbeid bistås presidiet av presidiesekretariatet. I andre saker bistås presidiet av sekretærkollegiet. Presidietts medlemmer foreslår at presidiesekretærens stilling styrkes, bl. a. ved at kollegiet ledes av presidiesekretæren, at presidiesekretæren beslutter vedrørende utnyttelsen av bevilgede anslag innen de rammer som er angitt av presidiet samt at presidiesekretæren får både en rett og en plikt til å forberede initiativ overfor presidiet til tiltak for fremme av det nordiske samarbeid.

Presidiet vil i arbeidsordningen for Rådets sekretariat, som besluttes av presidiet, nærmere trekke opp arbeidsfordeling og ansvarsfordeling mellom presidiesekretariatet og kollegiet.

I henhold til ovenstående foreslår presidiets medlemmer at

1. Nordisk Råd rekommanderer regjeringene i Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige å endre Helsingforsavtalen som foreslått i *Bilaga 1*.
2. Nordisk Råd beslutter å endre Rådets arbeidsordning som foreslått i *Bilaga 2* samt at endringene trer i kraft samtidig med ratifikasjon og ikrafttredelse av de foreslåtte endringer av Helsingforsavtalen.

Oslo, Helsingfors, København, Reykjavík og Stockholm,

31. august 1984

Jo Benkow (H)

Elsi Hetemäki-Olander (Kok)

Anker Jørgensen (S)

Páll Pétursson (F)

Karin Söder (c)

BILAGA 1

Förslag till ändringar i Helsingforsavtalet

Nuvarande lydelse

Plenarförsamlingen utser vid ordinarie session ett presidium bestående av en president och fyra vice presidenter. För envar av dessa utses en suppleant. Alla delegationer skola vara företrädta i presidiet och bland suppleanterna. Såvitt möjligt böra olika politiska meningsriktningar bliva representerade i presidiet och bland suppleanterna.

Medlem av presidiet eller suppleant för sådan medlem skall vara vald medlem av rådet.

Blir befattning som medlem av presidiet eller suppleant ledig mellan två ordinarie sessioner, skall för tiden till nästa ordinarie session ny medlem eller suppleant utses av den delegation som den avgångne medlemmen eller suppleanten tillhört.

Presidiet handhar rådets löpande angelägenheter och företräder i övrigt rådet i den utsträckning som framgår av denna överenskommelse och rådets arbetsordning.

Föreslagen lydelse

Art. 52

Plenarförsamlingen utser vid ordinarie session ett presidium bestående av en president och nio andra medlemmar. Alla delegationer skall vara företrädta i presidiet med två medlemmar vardera. Såvitt möjligt bör olika politiska meningsriktningar bli representerade i presidiet.

Medlem av presidiet skall vara vald medlem av rådet.

Blir befattning som medlem av presidiet ledig mellan två ordinarie sessioner, skall för tiden till nästa ordinarie session ny medlem utses av den delegation som den avgångne medlemmen tillhört.

Art. 54

Rådet bistås i sin verksamhet av ett sekretariat bestående av en sekreterare utsedd av presidiet samt av fem sekreterare, av vilka varje delegation utser en.

Rådet bistås i sin verksamhet av ett presidiesekretariat som leds av en presidiesekreterare utsedd av presidiet samt av ett kollegium (sekreterarkollegiet) bestående av presidiesekreteraren och sekreteraren hos varje lands delegation.

Presidiet utser utskottens sekreterare samt den övriga personal som erfordras för fullgörande av rådets gemensamma sekretariatsuppgifter. Varje delegation anställer den sekretariatspersonal som skall bistå delegationen.

BILAGA 2

Förslag till ändringar i arbetsordningen för Nordiska rådet

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 §

Presidenten leder plenarförsamlingens förhandlingar.

Vid förfall för presidenten ledes förhandlingarna av en av rådet vice presidenter. Presidenten kan även överlåta på en av vice presidenterna att leda förhandlingarna.

Vid förfall för presidenten ledes förhandlingarna av en av presidiet övriga medlemmar. Presidenten kan även överlåta på en av presidiet övriga medlemmar att leda förhandlingarna.

15 §

Fråga, som vald medlem önskar ställa till regering eller till ministerrådet, skall skriftligen insändas till presidiet senast tre veckor före sessionens början. Frågan kan också inlämnas under pågående session, dock senast 24 timmar före tidpunkten för det möte under vilket plenarförsamlingen behandlar ärenden inom det för frågan aktuella ämnesområdet. Frågan bör vara försedd med en kort motivering.

Presidiet underrättar snarast berörd regering eller ministerrådet om frågan. Svaret lämnas muntligen vid det möte, där frågan är upptagen på dagordningen.

Frågan kan motiveras muntligen av frågeställaren under en tid av högst tre minuter. För besvarande av frågan förfogar varje regeringsrepresentant över fem minuter. Därefter kan frågeställaren och andra medlemmar av rådet få ordet envar under tre minuter. För ytterligare inlägg fordras plenarförsamlingens medgivande.

Efter att frågan är ställd förfogar varje regeringsrepresentant över fem minuter för besvarande av frågan. Därefter kan frågeställaren få ordet för korta tillägsfrågor. Den eller de som har svarat får envar avge ytterligare ett svar. Plenarförsamlingen beslutar på förslag av presidenten, om inläggets längd och om den tid som svar får avges under. På samma sätt beslutas om den samlade tiden för behandlingen av frågan. För ytterligare inlägg fordras plenarförsamlingens medgivande.

18 §

Presidiet bestämmer självt tid och plats för sina möten.

I presidie möte deltar de fem medlemmarna av presidiet. Vid förfall för medlem deltar i stället dennes suppleant.

Även om medlem är närvarande, kan presidiet medgiva hans suppleant att delta i presidiet överläggningar, dock utan rösträtt.

I presidie möte deltar de tio medlemmarna av presidiet.

Nuvarande lydelse

20 §

Vid *samtidigt* förfall för medlem av presidiet *och hans suppleant* skall det lands delegation som *de* tillhör såvitt möjligt utse annan medlem av delegationen att tillfälligt ingå i presidiet.

I fall då presidiet skall göra framställning eller *avgiva* yttrande är presidiet beslutfört, när *de fem medlemmarna eller suppleanter för dem* är närvarande. I sak, vari endast medlemmar från vissa länder har rösträtt, är presidiet beslutfört när dessa länder är företrädde.

I övriga frågor är presidiet beslutfört, när minst *fyra* medlemmar *eller suppleanter för dem* är närvarande.

Föreslagen lydelse

Vid förfall för medlem av presidiet skall det lands delegation som *medlemmen* tillhör såvitt möjligt utse annan medlem av delegationen att tillfälligt ingå i presidiet.

19 §

I fall då presidiet skall göra framställning eller *avge* yttrande är presidiet beslutfört, när *sex medlemmar* är närvarande *och alla länderna är företrädde i presidiet*. I sak, vari endast medlemmar från vissa länder har rösträtt, är presidiet beslutfört när dessa länder är företrädde.

I övriga frågor är presidiet beslutfört, när minst *sex* medlemmar är närvarande *och minst fyra länder är företrädde i presidiet*.

I presidiet fattas beslut med enkelt flertal bland de närvarande medlemmarna. Vid lika röstetal har presidenten utslagsröst.

20 §

Presidiet ansvarar för rådets informationsverksamhet och fastställer riktlinjer för verksamheten.

Presidiet fattar tillsammans med de regeringsmedlemmar som utsetts att svara för samordningen av nordiska samarbetsfrågor (samarbetsministrarna) beslut i frågor som gäller den gemensamma informationsverksamheten för rådet och ministerrådet.

24 §

I rådet skall finnas ett juridiskt utskott, ett kulturutskott, ett social- och miljöutskott, ett trafikutskott och ett ekonomiskt utskott.

Juridiska utskottet består av tretton medlemmar, av vilka Danmarks rikes, Finlands, Norges och Sveriges delegation utser envar tre och Islands delegation en.

I rådet skall finnas ett juridiskt utskott, ett kulturutskott ett social- och miljöutskott, ett trafikutskott, ett ekonomiskt utskott *och ett budget- och kontrollutskott.*

Nuvarande lydelse

Kulturutskottet består av *tjugotvå* medlemmar, av vilka Danmarks rikets, Finlands, Norges och Sveriges delegation utser envar *fem* och Islands delegation *två*.

Social- och miljöutskottet består av tretton medlemmar, av vilka Danmarks rikets, Finlands, Norges och Sveriges delegation utser envar tre och Islands delegation en.

Trafikutskottet består av tretton medlemmar, av vilka Danmarks rikets, Finlands, Norges och Sveriges delegation utser envar tre och Islands delegation en.

Ekonomiska utskottet består av *tjugosex* medlemmar, av vilka Danmarks rikets, Finlands, Norges och Sveriges delegation utser envar *sex* och Islands delegation två.

Föreslagen lydelse

Kulturutskottet består av *sjutton* medlemmar, av vilka Danmarks rikets, Finlands, Norges och Sveriges delegation utser envar *fyra* och Islands delegation *en*.

Ekonomiska utskottet består av *tjugotvå* medlemmar, av vilka Danmarks rikets, Finlands, Norges och Sveriges delegation utser envar *fem* och Islands delegation två.

Budget- och kontrollutskottet består av fjorton medlemmar. Av medlemmarna utser Danmarks rikets, Finlands, Norges och Sveriges delegation envar två och Islands delegation en. Övriga medlemmar utgörs av ordförandena i de andra utskotten eller de ersättare för ordföranden som respektive utskott utser. Presidiet fastställer arbetsordning för utskottet.

25 §

I samband med plenarförsamlingens ordinarie session väljer varje utskott bland sina medlemmar en ordförande och en vice ordförande. Valet försiggår under ledning av den utskottsmedlem som uppförts först på medlemslistan för sessionen.

Ordförande och vice ordförande i budget- och kontrollutskottet väljs bland de nio medlemmar som inte ingår i annat utskott.

27 §

Utskott bestämmer tid och plats för sina möten.

Utskottsmöte är icke offentligt. I utskott där det inte ingår någon vald medlem från Färöarna, Grönland eller Åland får sådan medlem delta i utskottets arbete. Medlemmarna av regeringarna samt av Färöarnas och Grönlands landsstyren och Ålands landskapsstyrelse bör beredas tillfälle att delta i utskottens arbete. Utskott kan också i övrigt inbjuda medlemmar av rådet, suppleanter samt sakkunniga eller andra personer, som inte är medlemmar eller suppleanter, att närvara och yttra sig vid utskottets överläggningar.

Nuvarande lydelse

Sekretariatets medlemmar och utskottssekreteraren har rätt att närvara och yttra sig vid utskottets överläggningar.

De fasta kommittéerna

Nordiska rådets budgetkommitté har till uppgift att tillvarata de budget- och kontrollfunktioner som framgår av särskild arbetsordning eller som åläggs kommittén av rådets plenarförsamling eller presidium.

Budgetkommittén består av tio medlemmar, ordföranden och en annan medlem från vardera av rådets fem utskott. Medlemmarna, två från varje lands delegation väljs av plenarförsamlingen på förslag av arbetsutskotten. Vid förfall för medlem av budgetkommittén kan det lands delegation som medlemmen tillhör utse suppleant för medlemmen att tillfälligt ingå i kommittén.

Presidiet fastställer arbetsordning för budgetkommittén.

32 §

Nordiska rådets informationskommitté har till uppgift att fungera som rådgivande organ för presidiet i informationsfrågor och som redaktionskommitté för tidskriften Nordisk Kontakt.

Informationskommittén består av tio medlemmar, två från varje lands delegation, vilka utses av plenarförsamlingen. Vid förfall för medlem av informationskommittén kan det lands delegation som medlemmen tillhör utse suppleant för medlemmen att tillfälligt ingå i kommittén.

34 §

Varje lands delegation väljer ett arbetsutskott, som rådslår med

Föreslagen lydelse

Presidiesekreteraren, sekreterarkollegiets övriga medlemmar och utskottssekreteraren har rätt att närvara och yttra sig vid utskottets överläggningar.

Redaktionskommittén

31 §

För utgivningen av tidskriften Nordisk Kontakt skall finnas en redaktionskommitté, bestående av fem medlemmar, en från varje lands delegation, vilka utses av plenarförsamlingen.

Presidiet fastställer arbetsordning för redaktionskommittén.

Valkommittén

32 §

Presidiet skall utgöra valkommitté beträffande de val som förrät-

Nuvarande lydelse

presidiet och övriga arbetsutskott i frågor som angår organisationen av rådets verksamhet.

Arbetsutskotten skall avgiva förslag beträffande de val som förrätas av plenarförsamlingen och utskotten.

Sekretariatet

35 §

I frågor av större räckvidd eller eljest av särskilt intresse för delegationerna bistås presidiet av sekretariatet.

I övriga frågor bistås presidiet av sin sekreterare (presidiesekreteraren).

36 §

Presidiet fastställer närmare bestämmelser om sekretariatets befogenheter och verksamhet

37 §

Presidiet fastställer presidiesekreterarens tjänstgöringsort samt utser till presidiesekreterare en medborgare i annat nordiskt land än det, vari tjänstgöringsorten är belägen.

Delegationerna

33 §

Varje lands delegation väljer ordförande och vice ordförande bland sina valda medlemmar.

Endast de valda medlemmarna har rösträtt inom delegationen.

Föreslagen lydelse

tas av plenarförsamlingen, utskotten och redaktionskommittén.

33 §

Plenarförsamlingen, presidiet och utskotten bistås i sitt löpande arbete av presidiesekretariatet. Plenarförsamlingen och presidiet bistås i andra frågor av sekreterarkollegiet. Sekreterarkollegiet leds av presidiesekreteraren.

34 §

Presidiet fastställer arbetsordning för presidiesekretariatet och sekreterarkollegiet.

35 §

Presidiet utser presidiesekreteraren och fastställer presidiesekretariatets placeringsort.

36 §

Nordiska partigrupper

37 §

Rådets valda medlemmar kan bilda nordiska partigrupper i rådet.

En nordisk partigrupp anses bildad när meddelande om gruppens medlemmar och uppgift om gruppens beteckning har givits till rådets presidium.

Gruppen måste omfatta minst fyra medlemmar. Dessa skall komma från minst två länder.

*BILAGA 3***Överväganden i anslutning till förslagen till ändringar i Helsingforsavtalet och arbetsordningen för Nordiska rådet***1. Förslaget till ändringar i Helsingforsavtalet***Art. 52**

I denna artikel anges bl. a. antalet medlemmar i presidiet. Förslaget innebär att medlemsantalet ökas från fem till tio. Förslaget syftar till att presidiets arbete såväl under sessionerna som mellan dessa skall kunna drivas så rationellt och effektivt som möjligt. Det förutsätter bl. a. en så bred politisk förankring i beslutsfattandet som möjligt.

Förslaget innebär vidare att vicepresidenter eller fasta suppleanter för medlem inte längre skall utses. Motivet härför är att det inte finns behov av att utse vicepresidenter och att antalet valda medlemmar i rådet som är knutna till presidiet inte skall öka (jfr. förslaget till ändringar i 5 § i arbetsordningen för Nordiska rådet).

Artikeln hänvisar i sin nuvarande lydelse till att olika politiska meningsriktningar såvitt möjligt bör bli representerade i presidiet. Däri får även anses ligga att nordiska partigrupper om möjligt bör vara representerade. Någon särskild bestämmelse i Helsingforsavtalet i detta hänseende behövs därför inte (jfr. förslaget till ändring i 37 § arbetsordningen för Nordiska rådet).

Art. 54

I denna artikel ges föreskrifter om att det ankommer på presidiesekreteraren som enligt artikeln utses av presidiet och de fem delegationssekreterarna att handha uppgiften som sekretariat åt rådet. Enligt förslaget skall sekretariatsuppgiften åvila både presidiesekretariatet som leds av presidiesekreteraren och sekreterarkollegiet.

Det ankommer på ländernas delegationer att utse den sekreterare som skall ingå i sekreterarkollegiet (jfr. bl. a. 6 § i arbetsordningen för Nordiska rådet). Förslaget innebär ett förtydligande i detta hänseende.

Art. 64

I artikeln regleras ministerrådets berättelse till Nordiska rådet rörande det nordiska samarbetet. Enligt förslag från ministerrådet skall fogas ett andra stycke till artikeln med bestämmelser om att berört organ inom Nordiska rådet skall beredas tillfälle till överläggningar innan ministerrådet låter utarbeta och besluta om budgetförslag för det nordiska samarbetets finansiering.

*2. Förslaget till ändringar i arbetsordningen för Nordiska rådet***5 §**

I paragrafen regleras presidentens uppgifter vid plenarförsamlingens förhandlingar. Vidare regleras förfall för presidenten och dennes möjligheter att överlåta på annan medlem att leda förhandlingar. De föreslagna ändringarna har föranletts av förslagen till ändringar i Art. 52 i Helsingforsavtalet.

15 §

I denna paragraf regleras bl. a. ordningen för behandling av frågor till regering eller till ministerrådet. Förslaget syftar till att begränsa debattinläggens längd för att uppnå en effektivisering i arbetet i plenarförsamlingen. Vid senaste rådssessionen beslutades på försök om en motsvarande begränsning (se protokollet från första mötet). Den föreslagna ordningen möjliggör dock endast debatt mellan frågeställaren och en eller flera svaranden. Enligt förslaget kan således inte andra medlemmar av rådet få ordet i debatten. Förslaget grundas på ett beslut av presidiet i april 1984.

18 §

I förevarande paragraf regleras presidiets möten. Förslagen till ändringar i första och andra styckena har föranletts av förslagen till ändringar i Art. 52 i Helsingforsavtalet, som innebär att antalet presidiemedlemmar ökas till tio och att suppleanter inte skall utses för dessa. Nuvarande regler i 20 § om förfall för medlem av presidiet och suppleant har enligt förslaget såvitt avser medlem förts över såsom ett tredje stycke i förevarande paragraf.

19 §

I denna paragraf regleras presidiets beslutförhet. De föreslagna ändringarna har i första hand föranletts av att antalet medlemmar i presidiet föreslås ökat till tio (se förslaget till ändringar i Art. 52 i Helsingforsavtalet). Enligt förslaget är presidiet beslutfört även om inte alla medlemmar är närvarande. Således räcker det enligt förslaget med att sex medlemmar är närvarande. I viktiga avgöranden krävs dock att samtliga länder är företrädna i presidiet. I mindre viktiga frågor är det enligt förslaget tillräckligt att fyra länder är representerade.

För närvarande finns det inte några uttryckliga bestämmelser om hur besluten fattas i presidiet. Förslaget att ändra antalet medlemmar i presidiet från fem till tio aktualiserar i och för sig inte den frågan. Frågan hur beslut fattas vid t. ex. lika röstetal är således inte särskilt reglerad (jfr. t. ex. 19 § andra stycket i rådets arbetsordning). Med förebild bl. a. i 29 § i arbetsordningen om beslutsfattandet i utskotten föreslås att regler införs om att beslut i presidiet skall fattas med enkelt flertal och att presidenten har utslagsröst vid lika röstetal.

20 §

I denna paragraf regleras för närvarande förfall för medlem av presidiet och hans suppleant. Som framgår av de föreslagna ändringarna i 18 § föreslås att dessa bestämmelser, dock inte vad gäller suppleant, förs över till sistnämnda paragraf. I 20 § förs i stället in regler om presidiets ansvar för rådets informationsverksamhet och om samordningen med ministerrådet av frågor som gäller den gemensamma informationsverksamheten för rådet och ministerrådet. Därmed skall presidiet överta de uppgifter som för närvarande åvilar informationskommittén (se nuvarande 32 § i arbetsordningen).

24 §

I förevarande paragraf regleras vilka utskott som skall finnas i rådet och hur platserna i utskottet skall fördelas mellan länderna. Enligt förslaget skall den nuvarande fasta budgetkommittén (se nuvarande 31 § i arbetsordningen) ersättas med ett budget- och kontrollutskott med 14 medlem-

mar. Det har föranlett förslag till ändringar i förevarande paragraf bl. a. med avseende på antalet utskott och med avseende på antalet medlemmar i kulturutskottet och ekonomiska utskottet. Fem av medlemmarna i budget- och kontrollutskottet skall enligt förslaget utgöras av ordförandena i de övriga utskotten eller ersättare för dessa. Presidiet skall fastställa en arbetsordning för utskottet. Någon motsvarande bestämmelse om arbetsordning för de övriga utskotten finns ej.

De regler i arbetsordningen som för närvarande gäller för de övriga utskotten skall även gälla beträffande budget- och kontrollutskottet i den mån annat inte är särskilt föreskrivet. Således skall t. ex. bestämmelserna i 28–30 §§ i arbetsordningen för Nordiska rådet fullt ut gälla även för budget- och kontrollutskottet.

25 §

I förevarande paragraf regleras valet av ordförande och vice ordförande i utskotten. Beträffande valet av ordförande och vice ordförande i budget- och kontrollutskottet föreslås att dessa skall väljas bland de nio medlemmar i utskottet som inte ingår som medlem i annat utskott.

27 §

I denna paragraf regleras utskottens möten. Den förslagna ändringen i paragrafens sista stycke har samband med de föreslagna ändringarna i Art. 54 i Helsingforsavtalet. Sistnämnda ändringar innebär att sekretariatsuppgifterna i rådet skall åvila både presidiesekretariatet och sekreterarkollegiet.

31 §

I förevarande paragraf ges för närvarande regler om rådets budgetkommitté. Som framgår av de föreslagna ändringarna i 24 § skall budgetkommittén ersättas av ett nytt utskott, budget- och kontrollutskottet. Det har föranlett att de nuvarande reglerna enligt förslaget skall utgå. De ersätts i stället av regler om utgivningen av tidskriften Nordisk Kontakt. Bestämmelser om Nordisk Kontakt finns för närvarande i 32 § i arbetsordningen. Enligt förslaget skall för utgivningen av Nordisk Kontakt finnas en redaktionskommitté, bestående av fem av rådets medlemmar, en från varje lands delegation. Medlemmarna utses av plenarförsamlingen. Presidiet skall enligt förslaget fastställa arbetsordning för redaktionskommittén.

Rubriken "De fasta kommittéerna" före 31 § föreslås ändrad till "Redaktionskommittén".

32 §

I förevarande paragraf ges för närvarande regler om informationskommittén. Som framgår av de föreslagna ändringarna i 20 § i arbetsordningen föreslås att presidiet övertar de uppgifter som för närvarande åvilar informationskommittén. Bestämmelserna om informationskommittén föreslås därför utgå. I stället upptas enligt förslaget i 32 § regler om att presidiet skall utgöra valkommitté beträffande de val som förrättas av plenarförsamlingen, utskotten (jfr. 25 § i arbetsordningen för Nordiska rådet) och redaktionskommittén (se förslaget till 31 § i arbetsordningen för Nordiska rådet).

Presidiet har ved de siste sesjoner utgjort valgkomite hva angår nominering av fortroendeposter, og har i dette henseende i realiteten overtatt de samlede arbeidsutvalgs oppgave. I tillegg til disse oppgaver, vil presidiet

som valgkomite, også måtte formelt innstille kandidater til presidiet. Det er ikke praksis at et organ gjør innstillinger til valg av medlemmer i det samme organ, men i dette tilfelle bør det aksepteres, da det gjennom årene er utviklet en praksis at det er de nasjonale delegasjoner som i realiteten gjør nomineringen. Videre vil presidiet som valgkomite måtte nominere kandidater til Kulturfondets styre, Kontrollkomiteen for NIB og enkelte andre organer. I og med dette forslaget vil de samlede arbeidsutvalg som organ bli nedlagt, og man vil derved ved sesjonen vinne betydelig tid samt at nødvendig dokumentasjon for plenarforsamlingens valg kan bli ferdiggjort tidligere.

33–35 §§

I förevarande 33 och 34 §§ ges regler om delegationerna. I 35–37 §§ ges för närvarande regler om sekretariatet (sekreterarkollegiet). Av redaktionella skäl skall enligt förslaget nuvarande 33 § utgöra 36 §. Såsom framgår av förslaget till 32 § skall bestämmelserna i 34 § utgå.

Enligt förslaget till ändringar i Art. 54 i Helsingforsavtalet skall sekretariatsuppgifterna i rådet i fortsättningen åvila både presidiesekretariatet och sekreterarkollegiet. De bestämmelser som erfordras i rådets arbetsordning i fråga om sekretariatsuppgifterna tas upp i 33–35 §§. Mera detaljerade bestämmelser skall ges i en särskild arbetsordning som fastställs av presidiet (34 §).

I 33 § första stycket ges enligt förslaget regler om att rådets organ – plenarforsamlingen, presidiet och utskotten – bistås i sitt löpande arbete av presidiesekretariatet. De primära och mera handgripliga sekretariatsuppgifterna skall således ankomma på presidiesekretariatet, däri inbegripet utskottssekreterarna. I andra frågor – som i den gällande arbetsordningen definierats såsom i första hand frågor av större räckvidd eller eljest av särskilt intresse för delegationerna – bistås plenarforsamlingen och presidiet av sekreterarkollegiet som leds av presidiesekreteraren (33 § andra stycket i förslaget). Bestämmelsen om fördelning av sekretariatsuppgifterna mellan presidiesekretariatet och sekreterarkollegiet i 33 § är generell. Den närmare fördelningen av uppgifterna får ges i den särskilda av presidiet fastställda arbetsordningen (se ovan).

I 35 § ges enligt förslaget regler om att presidiet utser presidiesekreteraren och att presidiet fastställer presidiesekretariatets placeringsort. Av Art. 54 i Helsingforsavtalet framgår att presidiet skall utse en presidiesekreterare. I och för sig synes det därför inte nödvändigt att ta in en särskild bestämmelse härom i rådets arbetsordning. Det kan emellertid vara lämpligt av systematiska skäl.

I nuvarande 37 § som svarar mot de föreslagna bestämmelserna i 35 § i förslaget ges regler om att presidiet till presidiesekreterare skall utse en medborgare i annat nordiskt land än det, vari tjänstgöringsorten är belägen. Utan att särskilda regler ges därom är det praxis i det nordiska samarbetet att sekretariatschefen inte är medborgare i den stat där sekretariatet ligger. Det gäller t. ex. ministerrådssekretariatets generalsekreterare. Några uttryckliga bestämmelser i detta hänseende behövs inte heller i Nordiska rådets arbetsordning.

36 §

I förevarande paragraf ges för närvarande regler om sekretariatet. Enligt förslaget förs av redaktionella skäl bestämmelserna i nuvarande 33 § om delegationerna över till 36 § (jfr. ovan under 33–35 §§).

37 §

I förevarande paragraf ges för närvarande regler om bl. a. presidiesekreterarens tjänstgöringsort. Dessa regler föreslås av redaktionella skäl överförda till 35 § (jfr. ovan under 33–35 §§). I 37 § ges enligt förslaget bestämmelser om nordiska partigrupper. Syftet med dessa bestämmelser är att markera betydelsen av det partipolitiska samarbetet i rådet över nationsgränserna. Enligt förslaget anses en nordisk partigrupp bildad när meddelande om gruppens medlemmar och uppgift om gruppens beteckning har givits in till rådets presidium. En nordisk partigrupp måste enligt förslaget omfatta minst fyra medlemmar. Dessa skall komma från minst två länder.

Kulturutskottets betänkande

över medlemsförslag om Norden som hemmamarknad för fonogram med nordisk musik

(Medlemsförslaget väckt av Sten Svensson m. fl., se s. 600

Remissyttranden, se supplement)

Till kulturutskottet har hänvisats medlemsförslag om Norden som hemmamarknad för fonogram med nordisk musik. Förslaget har behandlats vid möten den 13 november 1984, 31 januari–1 februari och 3 mars 1985.

1 Medlemsförslaget

I medlemsförslaget föreslås en undersökning angående möjligheterna att främja samordnad inspelning och utgivning av fonogram med nordisk musik.

Förslagsställarna konstaterar att musiklyssnandet i Norden, som tidigare byggde på levande musik, genom mediernas och inspelningsteknikens utveckling under de senaste årtiondena har revolutionerats. En allt större del av musikkonsumtionen äger rum i form av avlyssning av fonogram. Det beräknas att försäljningen av fonogram under 1970-talet ökade från 9 miljoner till 21 miljoner i Sverige. Fonogramproduktionen domineras av ett litet antal multinationella koncerner. De fem största av dessa svarar för cirka 60 procent av fonogramförsäljningen i västvärlden.

Vid sidan av de stora distributionsföretagen uppges ca 40 små fonogrambolag distribuera sina fonogram. Kundenservicen utanför storstäderna anses vara dålig. Delvis beror detta på avsaknad av en översiktlig katalog över tillgängliga inspelningar.

De små fonogrambolagen spelar enligt förslagsställarna en viktig roll i musikkulturen. Från kulturpolitisk synpunkt finner man det angeläget att fonogram används för att sprida kännedom om nordisk musikkultur i olika former.

I motiveringen till medlemsförslaget anförs vidare att de "små" sektorerna av musikutgivningen har en svårare situation än tidigare. De ekonomiskt svaga fonogrambolagens fortlevnad hotas i ett hårdnande marknads-läge i konkurrens med de resursstarka multinationella bolagen. För att rädda den "små" fonogramutgivningen har man använt sig av olika stödåtgärder i de enskilda länderna.

Enligt medlemsförslaget bör möjligheterna för lönsammare produktion i större serier genom ett nordiskt samgående av motsvarande bolag undersökas. Vidare föreslås en samnordisk arbetsgrupp för att få till stånd en "clearing" varigenom man inom Norden kan bistå varandra att ge ut inspelningar av verk som annars aldrig skulle ges ut. Nordisk samordning antas även resultera i bättre servicemöjligheter och möjligheter för gemensam exportmarknadsföring i utomnordiska länder. Vidare efterlyses en samnordisk katalog över tillgängliga fonogram med nordisk musik.

2 Remissyttrandena

Följande myndigheter, institutioner och organisationer har avgivit yttrande om medlemsförslaget:

Nordiska

Nämnden för nordiskt musiksamarbete (NOMUS)

Danmark

Udenrigsministeriet
 Danmarks Radio
 Danmarks Biblioteksforening
 Landssekretariatet for dansk Amatørmusik
 Samfundet til Udgivelse af dansk Musik
 Kassetteudvalget
 Nordisk Copyright Bureau

Finland

Statens AV-central
 MTV OY (Reklam-tv)
 Tonsättare och textförfattare ELVIS rf
 Finlands tonsättares internationella upphovsmannabyrå (TEOSTO)
 Skiv- och videoproducenternas förening (ÄKT)
 Informationscentralen för finsk musik
 Finlands musikerförbund
 Finlands tonsättare
 Ålands landskapsstyrelse

Island

Föreningen för kompositörer och ägare av musikverk (STEF)

Norge

Kultur- og vitenskapsdepartementet
 Norsk musikkbibliotekforening

Sverige

Statens kulturråd
Stiftelsen institutet för rikskonserter
Sveriges radio AB
Sveriges allmänna biblioteksforening
Konstnärliga och litterära yrkesutövares samarbetsnämnd (KLYS)
Grammofonleverantörernas förening

Medlemsförslagets syfte får ett nästan genomgående stöd i remissvaren, och inget remissorgan motsätter sig den undersökning som föreslås i medlemsförslaget. Remissvaren visar på ett särskilt stort intresse för frågan om distribution och gemensam marknadsföring av nordiska inspelningar inom och utom Norden.

I det följande redovisas de särskilda synpunkter som remissorganen lägger på medlemsförslaget.

2.1 Nordiska remissyttranden

Nämnden för nordiskt musikarbete (*NOMUS*) stöder helt förslaget om att lägga vikt vid gemensam marknadsföring både inom och utanför Norden, och förslaget om att ge exportstöd utanför Norden till fonogram med nordisk musik. I yttrandet är man emellertid tveksam till behovet av gemensam nordisk produktion av fonogram. Produktionskapaciteten verkar enligt *NOMUS* tillfredsställande på nordisk bas.

NOMUS stöder också förslaget om en samnordisk katalog, men påpekar att det även bör vidtas åtgärder som gör fonogram lättare tillgängliga. Som en möjlighet föreslås en gemensam nordisk distributionsapparat, där t. ex. flera mindre distributörer går samman och etablerar ett gemensamt kontor med ansvar för distribution.

2.2 Danska remissyttranden

Udenrigsministeriet hänvisar till skrivelse från *Ministeriet for kulturelle anliggender*. Ministeriet meddelar att man inte för närvarande har några kommentarer till förslaget.

Danmarks Radio stöder tanken på ett nordiskt fonogramsamarbete, men anser att samarbetet måste koncentreras på distributionen. Beträffande den primära musikproduktionen anser man musiklivet i de nordiska länderna vara tillräckligt omfattande för att ge grund för en mångsidig fonogramproduktion av rimlig omfattning.

Danmarks Biblioteksforening anser det vara en stor brist att det saknas en gemensam nordisk fonogramkatalog.

Landssekretariatet for dansk Amatørmusik anser att fonogram med nordisk musik har stor betydelse för utövare av amatörmusik, och stöder en samordning som kan ge möjligheter till att bredda kännedomen om nordisk musik.

Samfundet til Udgivelse af dansk Musik anser distributionen vara det största problemet i anslutning till fonogramproduktionen. I yttrandet hänvisas även till svårigheterna att ge ut orkestermusik, som exempel nämns att man ännu inte har kunnat ge ut Pelle Gudmundsen-Holmgreens "Symfoni – antifoni", som vann Nordiska rådets musikpris för ett antal år sedan. Utgivningen av orkestermusik anses vara av intresse med tanke på möjligheterna till en samordnad inspelning av nordisk musik.

Kassetteudvalget uttalar att medlemsförslaget pekar på allvarliga problem med hänsyn till möjligheten att bevara den nordiska produktionen av fonogram med kulturellt sett betydelsefulla verk framförda av nordiska konstnärer. Organisationen stöder därför den fortsatta beredningen av frågan, men understryker i likhet med några andra remissorgan, att de i medlemsförslaget anförda upplysningarna inte är tillräckliga och att en närmare undersökning av verksamheten på detta område i de enskilda nordiska länderna bör genomföras. *Kassetteudvalget* förordar ett samarbete mellan musikinformationscentren i de nordiska länderna. Inom detta samarbete bör man i första hand undersöka om det finns möjligheter för gemensam nordisk informationsverksamhet i utlandet.

Nordisk Copyright Bureau (NCB), som inte direkt tar ställning till förslaget, upplyser om att NCB i sina register har upplysningar om alla i Norden marknadsförda fonogram som innehåller nordisk musik av upphovsmän anslutna till NBC. NCB kan hjälpa till med att få fram upplysningar till en nordisk katalog.

2.3 Finländska remissyttranden

Statens audivisueella central anser att nordiskt stöd till inspelning och distribution av högklassig i Norden producerad musik skulle ge bättre tekniska och ekonomiska förutsättningar än för närvarande att göra musiken känd och därigenom förbättra produktionsförutsättningarna i de enskilda nordiska länderna.

MTV betraktar nordisk koordinering på ifrågavarande område som nödvändig, men anser att beslut om produktion bör fattas på grundval av diskussion i varje enskilt land.

Tonsättare och textförfattare (ELVIS) konstaterar att idén i medlemsförslaget är värd understöd, om finansieringen av förslaget kan ske med nordiska medel.

Finlands tonsättares internationella upphovsmannabyrå (TEOSTO) anser att tanken i förslaget i princip väl förtjänar undetstöd.

Skiv- och videoproducenternas förening (ÄKT) framför som sin uppfattning att fonogrammarknaden i Finland är mera inhemsk än vad medlemsförslaget ger uttryck för. Föreningen har i princip en positiv inställning till medlemsförslaget. I yttrandet betonas dock att beslut angående produktionsstöd till musik på kulturpolitiska grunder bör fattas nationellt. En nordisk koordinering bör genomföras i samarbete med nationella organ för

produktionsstöd. Nordiska marknadsförings- och distributionsåtgärder bör utformas som ett komplement för att förbättra den nordiska musikens ställning. Vid sidan av diskussionen om stödåtgärder fäster ÄKT särskild vikt vid möjligheterna att förstärka upphovsmännens skydd i den situation som råder med en snabb teknisk utveckling inom den elektroniska kommunikationen.

Informationscentralen för finsk musik stöder medlemsförslaget.

Finlands musikerförbund anser att den levande musiken är det primära och finner fonogramproduktionen mindre viktig. Förbundet understöder dock strävandena att stödja den nordiska fonogramproduktionen.

Finlands tonsättare stöder medlemsförslaget.

Ålands landskapsstyrelse finner initiativet angeläget och anser att produktion av musik med lokal prägel kan få en chans att nå en större allmänhet på i medlemsförslaget uppskisserat sätt.

2.4 Isländska remissyttranden

Föreningen för kompositörer och ägare av musikverk stöder den föreslagna utredningen.

2.5 Norska remissyttranden

Kultur- og vitenskapsdepartementet anser tanken om samarbete inom produktion, marknadsföring och export av nordisk musik mycket värdefull.

Norsk musikkbibliotekforening stöder initiativet som enligt föreningens uppfattning kan få stor betydelse för nordisk musikkultur.

2.6 Svenska remissyttranden

Statens kulturråd instämmer i sitt yttrande i att en ökad samordning inom Norden när det gäller marknadsföring och export av nordiska fonogram skulle vara av stort värde. Att samordna inspelningar av fonogram torde enligt kulturrådet vara svårare och möjligen inte heller lika angeläget. Kulturrådet tillstyrker dock den föreslagna utredningen.

Enligt *Rikskonserters* uppfattning borde ett nordiskt samarbete sättas i gång dels vid val av repertoar för inspelning och dels för distribution av utgivna fonogram. I yttrandet redogörs för en gemensam nordisk aktion i anslutning till den internationella mässan för klassisk musik som ordnades 1984 (Midem Classique i Cannes). Vid mässan uppträdde nio nordiska producentföretag gemensamt. Som en fortsättning på dessa samarbetssträvanden har ett förslag framförts om att satsa på ett gemensamt nordiskt projekt för fonogramlansering i London. Undersökningar pågår i de olika länderna om möjligheterna att finansiera detta projekt.

Sveriges radio finner att de huvudpunkter i medlemsförslaget som gäller marknadsföring och exportstöd utgör ett område där samordning kan ge bestämda fördelar. Sveriges radio tar inte ställning till förslaget om nordisk

produktion. I yttrandet betonas särskilt marknadsföringsåtgärder i form av t. ex. gemensam katalog för nordisk musik samt exportstöd i olika former.

Sveriges allmänna biblioteksörening tillstyrker förslaget.

Konstnärliga och litterära yrkesutövares samarbetsnämnd (KLYS) tillstyrker att den föreslagna undersökningen kommer till stånd. I yttrandet tas även problemen med såväl legal som illegal kopiering av fonogram upp. KLYS anser att denna kopieringsverksamhet måste beaktas i samband med en bedömning av behovet av samhällsinstser inom fonogramområdet och dess produktionsled.

Grammofonleverantörernas förening har inga synpunkter på medlemsförslaget.

3 Utskottet

I medlemsförslaget föreslås en rad åtgärder för att göra Norden till hemmamarknad även för musikutgivningen. Utskottet noterar att medlemsförslaget genomgående stöds av de remissorgan som har yttrat sig om förslaget. Särskild vikt ger remissorganen frågan om distribution och gemensam marknadsföring av nordiska inspelningar inom och utom Norden.

Utskottet finner det angeläget att man vid sidan av nationella stödåtgärder även inom det nordiska kultursamarbetet fäster ökad uppmärksamhet vid musikens ställning inom kulturlivet. En förstärkning av insatserna för att utveckla produktionen och distributionen av fonogram inom Norden är av väsentlig betydelse för att hävda den nordiska musikens position, inte minst i ett läge där det internationella musikutbudet blir alltmera framträdande i de nordiska länderna.

Utskottet anser att man på nordiskt plan framför allt bör vidta åtgärder för att göra nordiska fonogram lättare tillgängliga i Norden. Att skapa en ordning som bidrar till att underlätta marknadsföringen och distributionen av nordiska fonogram är därför en viktig uppgift. Utskottet hänvisar här särskilt till det förslag Nämnden för nordiskt musiksamarbete (NOMUS) för fram, om en gemensam nordisk distributionsorganisation som t. ex. skulle förverkligas genom ett samarbete mellan olika distributörer i Norden.

Vid sidan av direkta åtgärder för att förbättra distributionen kan man på nordiskt plan även bidra till förbättrad information av nordisk musik genom utgivningen av nordisk musikkatalog. En sådan katalog bör, enligt utskottet, med utnyttjande av den sakkunskap många av remissorganen på detta område besitter, kunna sammanställas relativt snabbt och utan att andra åtgärder för att förbättra distributionen behöver inväntas.

En nordisk musikkanal i radio skulle på ett avgörande sätt förbättra tillgängligheten till nordisk musik. Utskottet strävar till att en sådan kanal skulle kunna inrymmas i ett ökat nordiskt radio- och TV-samarbete via satellit.

Utskottet noterar att ett remissorgan även fäster uppmärksamhet vid distributionen av de musikverk som erhåller Nordiska rådets musikpris. Utskottet har tidigare uttalat att anslaget i högre grad borde kunna anvisas för att sprida musikpristagarnas verk. Utskottet behandlar för närvarande ett medlemsförslag om alternativa former för stöd till den nordiska tonkonsten (A 703/k). Utskottet avser att i sitt betänkande om detta medlemsförslag återkomma till frågan.

Utskottet noterar vidare att ett försök med gemensamt uppträdande av nordiska producentföretag för att lansera nordisk musik internationellt har gett goda egenskaper med tanke på framtida satsningar på export av nordisk musik. Utskottet anser att man bör uppmuntra de nordiska producenterna till ökat samarbete internationellt genom att på nordiskt plan vidta åtgärder för att underlätta ett sådant gemensamt uppträdande.

I medlemsförslaget framförs även förslag om ökad samordning av produktionen av nordiska fonogram. Utskottet har noterat den tveksamhet som många remissinstanser uttalat på denna punkt. Utskottet anser att det på basen av den information som nu föreligger inte är möjligt att ta ställning till förslaget men finner det däremot motiverat att föreslå att förutsättningarna och formerna för ett sådant samarbete närmare utreds.

Med hänvisning till vad som ovan anförts föreslår utskottet att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

3. att utge en katalog över nordisk musik,
2. att lägga fram förslag till åtgärder för att förbättra distributionen av nordisk musik inom och utom Norden, och
3. att utreda frågan om ökad samordning av produktionen av fonogram med nordisk musik.

Reykjavík den 3 mars 1985

Stefan Benediktsson (Bj.)

Kirsti Kalle Grøndahl (A)

Eiður Guðnason (A.)

Elsi Hetemäki-Olander (Kok)

Förman

Per Olof Håkansson (s)

Tytti Isohookana-Asunmaa (K)

Karen Højte Jensen (KF)

Jens Peter Jensen (V)

Tyra Johansson (s)

Gunnel Jonäng

Paavo Lipponen (Sdp)

Sture Palm (s)

Robert Pedersen (S)

Oddrunn Pettersen (A)

Håkon Randal (H)

Gunvor Schnitler (H)

Reiulf Steen (A)

Ingrid Sundberg (m)

Pirkko Turpeinen (Skdl)

Medlemsförslag

om Norden som hemmamarknad för fonogram med nordisk musik

(Väckt av Sten Svensson samt Eiður Guðnason, Guðrún Helgadóttir, Elsi Hetemäki-Olander, Håkon Randal, Gunvor Schnitler och Jens Steffensen)

Musiklyssnandet i Norden, som tidigare byggde på levande musik, har genom mediernas och inspelningsteknikens utveckling under de senaste årtiondena revolutionerats. Via ett stort antal radiostationer kan man numera erhålla musikunderhållning under alla dygnets timmar.

En allt större del av musikkonsumtionen äger rum i form av avlyssning av fonogram. Det beräknas att försäljningen av fonogram under 1970-talet ökade från 9 miljoner till 21 miljoner i Sverige. Utvecklingen torde ha varit parallell i övriga nordiska länder. Fonogramproduktionen domineras av ett litet antal multinationella koncerner. De fem största av dessa svarar för cirka 60 procent av fonogramförsäljningen i västvärlden. Det är CBS (USA), EMI (Storbritannien), Polygram (Västtyskland/Nederländerna), Warner Communications (USA) samt RCA (USA). Koncentrationen inom den internationella fonogrambranschen har gått än snabbare från 1970-talet.

Den traditionella spänningen mellan den seriösa konstmusiken och den traditionella folkmusiken å ena sidan och den lättare populärmusiken har accentuerats av den snabba utvecklingen på elektronik- och massmediaområdet. De starka kommersiella intressena gynnar populärmusiken men elektronikutvecklingen har också möjliggjort inspelningar av bättre kvalitet inom de "smala" sektorerna. Hos de stora bolagen brukar det framhållas att framgångsrika popgrupper "finansierar" de klassiska inspelningarna.

Tillgången på studios, inspelningsteknik och massproduktionsresurser av tekniskt tillfredsställande kvalitet är i dag relativt god. Vad gäller tekniken kan erinras om de nya möjligheterna att överföra och lagra ljud i digital form, vilket innebär att kvalitetsförluster i form av brus, sämre frekvensomfång etc. kan elimineras. Genom den snabba utvecklingen av mikroprocessorteknik och minidatorer är det i dag tekniskt möjligt att lagra stora mängder ljud i digital form på mycket liten volym. Försäljningen av s. k. kompaktskivor lär dock ej ha blivit någon större succé bl. a. därför att uppspelningsapparaturen är mycket dyrbar. Däremot är digitaltekniken synnerligen effektiv i själva inspelningsledet. Grammofonskivan är i princip av

samma tekniska konstruktion som när den uppfanns. Bandspelning med rullbandsspelare tillkom ganska tidigt men fick ej någon större spridning. Under 1970-talet har kassetterna tillkommit och bidragit till den stora försäljningen av fonogram. Inspelning på kassetter torde vara ett billigare alternativ för "smal" utgivning av musik än överföring till grammofonskivor men ger sämre trygghet vad beträffar lagringen. Digitalskivor är som nämnts utomordentligt dyrbara men torde erbjuda en mycket fördelaktig lagringsmöjlighet.

Fonogramförsäljningen i Norden domineras av ett fåtal stora distributionsföretag som EMI, CBS m. fl. Ett 40-tal små fonogrambolag distribuerar sina fonogram vid sidan av dessa. Bland smärre bolag som ägnar sig åt att ge ut mer sällsynt repertoar kan nämnas i Danmark Dansk Musik Antologi, Musikvidenskabelige Institut, Nanaimo och Samfundet til udgivelse af dansk musik, Finland Finnlevy Oy, Levy tuottojat Oy och Skandia Musiiki Oy, i Norge Bendiksen Records, Bergen International Festival, Poly Gram och Gunnar Skogen samt i Sverige Bluebell, Bis Grammophon, AB Nordiska Musikförlaget och Sterling. Dessvärre är kundservicen utanför storstäderna i allmänhet dålig. Att beställa fonogram som inte finns i lager hos detaljhandeln är i praktiken omöjligt utom hos ett fåtal specialbutiker. Delvis beror detta på bristen av en översiktlig katalog över tillgängliga inspelningar. Information härom är spridd på en rad småkataloger och reklamblad från enskilda bolag.

Den nordiska marknaden är relativt liten, vilket gör det svårt att med lönsamhetskrav producera och sprida fonogram med rötter i nordiska livsmönster och olika gruppers särskilda behov. Den kvantitativt relativt obetydliga nordiska kvalitetsproduktionen, som finns tillgänglig i dag, har i stor utsträckning byggts upp under förra hälften av 1970-talet, som var en gynnsam period med snabb expansion av marknaden. Situationen har dock blivit svårare sedan försäljningsökningen stagnerat. Små fonogrambolag spelar en viktig roll i musikkivet eftersom deras verksamhet är en betydelsefull länk mellan stora grupper av svenska artister och publiken. Från kulturpolitisk synpunkt är det angeläget att fonogram används för att sprida kännedom om nordisk musikkultur i olika former.

Det kan ej anses tillfredsställande att några få utomnordiska länders fonogramproduktion dominerar marknaden nästan totalt. Större delen av dessa utgåvor liksom en stor del av det som produceras inhemskt är utformade med strävan att träffa vad som kallats den största möjliga marknadens minsta gemensamma nämnare.

De "smala" sektorerna av musikutgivningen har sålunda en svårare situation än tidigare. De ekonomiskt svaga fonogrambolagens fortlevnad hotas i ett hårdnande marknadsläge i konkurrens med de resursstarka multinationella bolagen. För att rädda den "smala" fonogramutgivningen har man använt sig av olika stödåtgärder.

Sålunda ges i Danmark statligt stöd via statens musikråd till Dansk Musik Antologi och Den danske Jazzkreds. Stöd ges endast i konkreta projekt och inte som fasta anslag. Stöd ges främst till utgivning av dansk musik och danska utövare. Genom samordningen i statens musikråd undviks dubbelutgivning.

I Finland ges stöd dels från staten, dels från Stiftelsen för skapande tonkonst. Stöd ges för varje enskilt utgivningsprojekt efter ansökan. Ett stort antal både enskilda och större bolag har fått stöd på detta sätt för angelägna utgåvor.

Det statliga stödet till fonogramutgivning i Norge kanaliseras huvudsakligen genom tre fonder, Norges kulturfond, Norsk kasettavgiftsfond och Fond for utøvende kunstnere. Staten står ej som initiativtagare eller för marknadsföring men man överväger en inköpsordning för norskproducerade kvalitetsfonogram. Norsk kulturinstitut ger ut en egen serie med norsk klassisk musik och stöder dessutom enskilda utgivningsprojekt efter särskild ansökan.

I Sverige ges statligt stöd dels till Musica Sveciæ som är ett antologiprojekt för utgivning av svensk musik och som använder sig av entreprenad till flera små privata företag, dels ett mer fast bidrag till fonogramverksamhet vid Rikskonserter med dess skivmärke Caprice. Ett statligt engagemang i fonogramproduktionen har ansetts bidra till att sätta kvalitetsnormer för olika delar av verksamheten och ge stabilitet och kontinuitet inom ickekommersiell programproduktion som indirekt underlättar verksamheten även för andra inhemska fonogrambolag med ickekommersiell inriktning. Det ekonomiska stödet finansieras till viss del av de avgifter som uttas på tomkassetter. Det har ansetts att Rikskonserterns fonogramproduktion väsentligt breddat det svenska utbudet. Kulturrådet har dock i ett remissvar påpekat att många mindre fonogrambolag bedriver en verksamhet som ligger i linje med kulturpolitikens intentioner. Vidare har det hävdats att Rikskonserterns fonogramutgivning har getts konkurrensfördelar framför de enskilt ägda företagen genom sin tillgång till statliga subsidier. De senaste årens stagnation på området har medfört att många av dessa bolag råkat i ekonomiska svårigheter och därför nu behöver statligt stöd.

Samhällsstödet borde enligt vår uppfattning kunna resultera i fler högklassiga fonogram om den i Finland använda modellen blev förebild för hela Norden, vilket skulle medföra t. ex. i Sverige att Caprice fick konkurrera om bidragen med övriga företag på marknaden. Sannolikt bör Caprice först brytas ut ur Rikskonserter och göras till ett självständigt statligt fonogrambolag. Men i synnerhet bör möjligheterna för lönsammare produktion i större serier genom ett nordiskt samgående av motsvarande bolag undersökas. En samnordisk arbetsgrupp borde tillsättas för att få tillstånd en "clearing" varigenom man inom Norden kan bistå varandra att ge ut inspelningar av verk som annars aldrig skulle ges ut. Den klassiska

”standardrepertoaren” bör man kunna överlämna till de stora internationella bolagen. Bättre servicemöjligheter och möjligheter för gemensam exportmarknadsföring i utomnordiska länder skulle också bli följden av nordisk samordning. Det vore också erforderligt att utarbeta en samnordisk katalog över tillgängliga fonogram med nordisk musik. Distributionen av fonogram fungerar som ovan antytts på nationellt plan mycket bristfälligt. Det blir huvudsakligen de stora multinationella koncernernas produktion av standardrepertoaren som finns tillgänglig, i varje fall på smärre orter. En samnordisk katalog över den seriösa repertoaren skulle utgöra ett väsentligt bidrag till att bryta detta dödläge i marknadsföringen. Ett första steg togs 1981, då en amerikansk specialist inom ramen för Nordiska rådets publikationer utgav en ”sektiv diskografi” över 2.000 inspelningar från de nordiska länderna, ”Music from Scandinavia” som även omfattade populärmusik och de stora internationella bolagens utgivning. Denna diskografi bör ha främjat marknadsföringen av nordisk musik utom Norden. Detta arbete bör därför ej bli ensamt i sitt slag. En katalog kan även ge upplysning om vilka luckor som finns bland existerande inspelningar och ge anledning att gå in med offentligt stöd till bolag som är beredda att satsa på inspelningar av hittills oinspelad repertoar.

Offentliga medel bör sålunda endast användas för att fylla luckor i tillgängliga inspelningar. En nordisk samordning skulle ge en bredare bas härför och möjliggöra produktion som ej skulle kunna genomföras i ett enskilt land.

Nordisk insats för utgivning av inspelningar med nordisk musik bör sålunda gå ut på a) att samordna inspelning på fonogram av värdefull nordisk musik b) vidta åtgärder för gemensam marknadsföring inom och utom Norden samt c) stöd för export utom Norden av fonogram innehållande nordisk musik. Genom sådana åtgärder skulle Norden kunna bli en hemmamarknad även för musikutgivningen.

Vi får därför hemställa,

att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att undersöka möjligheterna att främja samordnad inspelning och utgivning av fonogram med nordisk musik.

Stockholm, Reykjavík, Helsingfors, København och Oslo den 18 september 1984

Sten Svensson (m)

Eiður Guðnason (A.)

Guðrún Helgadóttir (Ab.)

Elsi Hetemäki-Olander (Kok)

Håkon Randal (H)

Gunvor Schnitler (H)

Jens Steffensen (KrF)

Social- och miljöutskottets betänkande

över medlemsförslag om minskande av rollbundenhet inom utbildning och yrkesval

(Medlemsförslaget väckt av Tuulikki Petäjaniemi m. fl., se s. 619)

Remissyttranden, se supplement)

Till Nordiska rådets social- och miljöutskott har hänvisats ett medlemsförslag om minskande av rollbundenhet inom utbildning och yrkesval. Utskottet har behandlat medlemsförslaget vid sina möten i Stockholm den 31 januari och i Oslo den 8 februari 1985.

1. Medlemsförslaget

I medlemsförslaget hemställs, att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att för sin del utveckla och främja åtgärder för att minska rollbundenheten inom utbildning och yrkesval i de nordiska länderna.

I motiveringen till förslaget hänvisas till, att utbildningsområden och yrken i samtliga nordiska länder tydligt divergerats i kvinno- eller mansdominerade områden. Enligt den i förslaget refererade statistiken år 1980 är 70–80 % av kvinnorna verksamma i uppgifter inom humanistiska, handels-, vård- och utbildningsområden eller i serviceyrken. En ungefär lika stor del av männen arbetar i jord- och skogsbruksyrken, i yrken inom tekniken, handeln och trafiken samt i administrativa uppgifter.

Förslagsställarna konstaterar att utbildningsområden och yrken divergerats i kvinno- eller mansdominerade områden och detta syns redan i utbildningsskedet, då flickor och pojkar oftast väljer sina studieplatser enligt de traditionella könsrollerna. Vad utbildningen beträffar kan man även konstatera att flickorna för närvarande allt oftare söker sig till gymnasieutbildning, medan pojkar placeras i yrkesläroanstalter på mellanstadiet och gymnasiet ungefär i samma proportion som tidigare. Härav blir följden att flickornas antal i gymnasierna ökar, som i sin tur leder till att kvinnornas andel av högskolestuderandena är proportionellt större än männens. Resultatet är att majoriteten av de från högskolorna utexaminerade är kvinnor.

Utbildningsstrukturens divergering i kvinno- eller mansdominerade ut-

bildningsområden understöder arbetslivets tudelning och i praktiken hindrar den de unga från att välja sina yrken enligt individuella anlag. För att avskaffa sådan utbildningsstruktur skulle man behöva målmedvetet arbete, som kunde ha sin reflexverkan också på lönestrukturen, sågs det i medlemsförslaget.

Senast i grundskoleskedet borde man till exempel i samband med studievägledningen försöka göra eleverna så fria från rolltänkandet, att de skulle välja sina platser för fortsatta studier fördomsfritt och på sakliga grunder och inte enligt med vad som i traditionell mening känns vara kvinnligt eller manligt.

Förslagsställarna betonar ytterligare att man bör finna möjligheter att inverka på utvidgandet av yrkesvalet för flickor och pojkar på mjukare sätt än genom att ta i bruk kontingentprincipen, som ofta framkastas nästan som ett enda medel.

2. Remissinstanser

Följande myndigheter, institutioner och organisationer har avgivit yttrande över medlemsförslaget:

Norden

Nordens fackliga samorganisation (NFS)

Danmark

Undervisningsministeriet
Funktionærernes og Tjenestemændenes Fællesråd
Dansk Arbejdsgiverforening (DA)
Dansk Kvindesamfund
Danske Kvinders Nationalråd
Det radikale Venstre, Ligeretsudvalget
Socialdemokratiets Ligestillingsudvalg

Finland

Arbetskraftsministeriet
Arbetsgivarnas i Finland centralförbund
Affärsarbetsgivarnas centralförbund AAC
Ålands landskapsstyrelse
Skolstyrelsen
Yrkesutbildningsstyrelsen
Centerpartiets kvinnor
Finlands Demokratiska Kvinnoförbund r. y.
Finlands Kristliga Förbunds Kvinnor
Samlingspartiets kvinnoförbund
Socialdemokratiska kvinnor
Kvinnorganisationernas Centralförbund
Unionen Kvinnoaksförbundet r. f.

Island

Utbildningsministeriet
Jämställdhetsrådet
Islands kvinnoförening

Norge

Kirke- og undervisningsdepartementet
Norsk arbeidsgiverforening (NAF)
Akademikernes fellesorganisasjon
Norske Kvinners Nasjonalråd

Sverige

Universitets- och högskoleämbetet (UHÄ)
Skolöverstyrelsen (SÖ)
Delegationen för jämställdhetsforskning
Svenska arbetsgivareföreningen (SAF)
SACO/SR
Fredrika Bremer Förbundet
Centerns Kvinnoförbund
Folkpartiets Kvinnoförbund
Moderata kvinnoförbundet
Sveriges socialdemokratiska kvinnoförbund
Husmodersförbundet Hem och Samhälle

2.1. *Remissinstanser som stödjer medlemsförslaget och hänvisar till pågående verksamhet m. m.*

Undervisningsministeriet i Danmark stödjer medlemsförslaget och finner att det ligger i linje med ett aktuellt projekt inom ministeriet, "Piger i beskæftigelsesfag", som skall utmyнна i förslag hur hinder i skolornas ämnesindelning och undervisningsmaterial mot otraditionella utbildningsval hos flickor kan brytas, hur lärarna kan bidra till att intressera flickor härför, hur yrkesinriktad utbildning kan bidra till att stimulera flickor att skaffa sig otraditionell utbildning och hur man kan övervinna fördomar hos föräldrar, arbetsgivare och arbetstagare mot detta. Särskilt mot bakgrund av detta projekt anser ministeriet att det vore nyttigt att få ett erfarenhetsutbyte mellan de nordiska länderna genom Nordiska ministerrådet.

Funktionærernes og Tjenestemændenes Fællesråd hänvisar till pågående arbete i Danmark för att medvetandegöra ungdomar om konsekvenserna av traditionella, könsbestämda utbildnings- och yrkesval. Sålunda erinras om att Rådet for Uddannelses- og Erhvervsvejledning utgivit ett orienteringsmaterial för folkskolans högsta klasser och gymnasiet, och om yrkesvägledningsförsök, som utförs i folkskolorna under medverkan av arbetsförmedlingarnas jämställdhetskonsulenter samt om de tekniska skolornas särskilda ämnesorienterande kurser för flickor.

Dansk Arbejdsgiverforening ställer sig bakom tanken på att främja ett bredare utbildnings- och yrkesval för flickor, och stödjer initiativ för att uppnå detta på annat sätt än genom kvotering.

Ålands landskapsstyrelse instämmer i önskvärdheten av att olika metoder utarbetas för minskande av rollbundenheten inom utbildning och yrkesval. Härvid bör man eftersträva en sådan attitydförändring hos elever, lärare och föräldrar att de unga väljer sina platser för fortsatta studier enligt individuella anlag och intressen utan att styras av vad som traditionellt anses vara manligt eller kvinnligt.

Enligt *Jämställdhetsrådet* i Island verkar könsens traditionella val av utbildning och yrken som ett hinder mot deras jämställdhet. Rådet ser det som en viktig åtgärd att bryta upp den könsfördelade arbetsmarknaden i syfte att hindra individerna i att i förväg bindas till bestämda yrken. För detta krävs också att könsens traditionella val av utbildningslinjer bryts upp.

Utbildningsministeriet och *Islands Kvinnosaksförening* tillstyrker förslaget. Föreningen finner det vara en av förutsättningarna för jämställdhet att yrken och utbildning väljs efter individuell begåvning istället för kön.

Kirke- og undervisningsdepartementet i Norge ser positivt på de föreslagna åtgärderna som ligger i linje med en i Norge beslutad "handlingsplan for likestilling".

Norsk arbeidsgiverforening uttalar sitt stöd för syftet att utveckla och främja åtgärder i syfte att minska könsrollbundenheten i utbildning och yrkesval i de nordiska länderna och hänvisar till ett tilläggsavtal om jämställdhet mellan könen i arbetslivet mellan parterna på den norska arbetsmarknaden. Vidare påpekas, att invanda föreställningar om hur ett företag bör organiseras och vem som är lämpligast för olika arbetsuppgifter kan vara ett hinder för rationella beslut. Alla parter skulle dra nytta av att man i framtiden bryter det traditionella yrkesvalet som lett till den könsuppdelade arbetsmarknaden.

Norske Kvinners Nasjonalråd ger sitt fulla stöd för förslaget att ministerrådet aktivt går in för att utveckla och främja åtgärder för att minska rollbundenheten.

Universitets- och högskoleämbetet (UHÄ) påpekar att Sverige har en starkt könssegregerad arbetsmarknad. Den pågående snabba förändringen av denna med nedskärningar inom den offentliga sektorn och rationaliseringar genom datorisering med åtföljande minskning av arbetskraftsbehovet riskerar att särskilt hårt drabba kvinnorna, eftersom de befinner sig inom just de sektorer som förutses starkast komma att beröras av förändringarna. Kvinnor väljer också yrke inom en betydligt snävare ram än män. Val av utbildning och yrke påverkas av en rad faktorer, bland vilka ingår grundläggande attityder relaterade till könsuppfattning. Att förändra så fundamentala attityder är ett mycket svårt och långsiktigt arbete. Kunskaperna är också ofullständiga och ytterligare forskning krävs. UHÄ

hänvisar också till att i 1984 års forskningspolitiska proposition framhålls forskning om jämställdhet som ett prioriterat område. I den grundläggande högskoleutbildningen framstår utbildningarna till syo-konsulenter och till lärare som nyckelutbildningar.

Vidare erinrar UHÄ om att en rad kampanjbetonade åtgärder vidtagits över hela Sverige för att rekrytera fler kvinnor till industrin, varvid bl. a. de tekniska högskolorna involverats. Man har därvid till viss del anknutit till tidigare rekryteringsprojekt för flickor i gymnasieskolan men också initierat en rad nya aktiviteter i grundskolan.

Slutligen beklagas, att högskolan som alla andra sektorer får sina ekonomiska resurser beskurna. I ett sådant läge är det ofta svårt att hävda vikten av ämnesområden som är tvärvetenskapliga och inte direkt förankrade i en traditionell disciplin. Det är då väsentligt att centrala samhällseliga instanser understryker det angelägna i att dessa ämnesområden bereds plats i både utbildning och forskning och också aktivt stödjer åtgärder som främjar detta.

Arbetsmarknadsstyrelsen (AMS) anser att stora ansträngningar gjorts för att bryta den tudelade arbetsmarknaden genom åtgärder såväl inom det reguljära skolväsendet som inom vuxenutbildning och arbetsmarknadsutbildning.

Den svenska regeringens kampanj för att rekrytera fler kvinnor till industrin har syftat till att ge erfarenheter såväl till skola som arbetsliv om vikten av att bredda kvinnornas arbetsmarknad. Även mäns rollbundenhet har behandlats. AMS anser, att informationen om den i allt snabbare takt accelererande tekniska utvecklingen samt den könsuppdelade arbetsmarknaden måste spridas inom hela skolans värld.

I grundskolan har eleverna praktisk arbetslivsorientering, men flickornas utbildningsval på gymnasiet visar statistiskt traditionellt mönster. Framst bör därför teknikblocket göras mer levande för flickorna.

Delegationen för jämställdhetsforskning erinrar bl. a. om ovannämnda kampanjer och om det påverkansarbete som studievägledare och yrkesvals lärare inom skolväsendet fullgör samt om en utvärdering som gjorts av försöksverksamheten "Jämställd skola".

Svenska arbetsgivareföreningen påpekar, att liknande aktiviteter som enligt medlemsförslaget genomförts i Tammerfors praktiserats också i Sverige. Föreningen har bl. a. i sitt jämställdhetsprogram från 1972 framhållit att den skall verka för att "utbildningslinjer på olika nivåer väljs efter anlag och intressen och inte efter traditionella föreställningar om vilka yrken som passar för kvinnor respektive män" samt att "den som vill skaffa sig ett yrke, som av tradition ansetts vara mer lämpat för motsatt kön, får stöd och uppmuntran". I linje härmed har arbetsgivareföreningen initierat och medverkat i olika projekt, bl. a. olika aktiviteter för att intressera flickor för teknisk utbildning och arbete.

2.2. Remissinstanser som stödjer medlemsförslaget och dessutom framför förslag till konkreta åtgärder

Nordens fackliga samorganisation (NFS) understödjer medlemsförslaget och föreslår dessutom att ministerrådet i sitt arbete främjar en djupare forskning för att kartlägga de skäl som hindrar kvinnorna från att välja andra yrken än de traditionella. NFS vill också betona vikten av ett regelbundet erfarenhetsutbyte på detta område.

Dansk Kvindesamfund anser, att Nordiska rådet bör rekommendera Nordiska ministerrådet följande konkreta åtgärder för att främja jämställdhet i utbildningssystemet och på arbetsmarknaden:

- ämnet jämställdhet får en central plats i utbildningen av skol- och studievägledare
- jämställdhet blir en obligatorisk del av den undervisning som ges i samband med utbildnings- och yrkesorientering
- skol- och studievägledare som skall leda denna undervisning, skall få undervisningstid till förfogande härför (utöver den tid de nu disponerar)
- de ämnen som av tradition endast föga intresserar flickor revideras så att båda köns intressen och erfarenheter kan tillgodoses i undervisningen
- alla reformförslag inom undervisningen skall bedömas ur jämställdhets-synvinkel innan de förverkligas.

Det radikale Venstre, ligestillingsudvalget framför identiska förslag som Dansk Kvindesamfund och föreslår dessutom, att i alla länder, där en sådan ordning inte finns, inrättas jämställdhetskonsulenter och att existerande ordningar utbyggs.

Arbetskraftsministeriet i Finland erinrar om att man i de nordiska länderna gjort utredningar och undersökningar rörande utbildningslinjers och yrkens divergering i mansbranscher och kvinnobrancher samt åtgärder och försök för att minska fördelningen av studie- och yrkesbranscher. Arbetskraftsministeriet anser det vara viktigt, att man på basen av nordiskt samarbete effektiverar forskningen om dessa problem samt åtgärdsutvecklingen i samband med dem. Vidare erinras om att åtgärder som strävar till att minska rollbundenheten inom utbildning och yrkesval ingår i arbetskraftsministeriets program, som är uppgjort för Finlands program för FN:s kvinnoårionde. Det finns dock mycket få resultat att påvisa. Rollbundenheten är en djupt rotat hållning, vars utveckling man vetat mycket litet om. Det skulle vara ändamålsenligt att utreda vilken inverkan bl. a. utbildning och olika gallringssystem har på obalansen i vissa studiebranscher. Då t. ex. de flesta gymnasieeleverna i Finland är flickor får de förutom sitt naturliga utvecklingsförsprång även ett märkbart tidstillägg för val av yrke. Som resultat av detta är flickors val stabilare och mer motiverade än pojkars, som då de inriktar sig på yrkesstudier måste göra sitt val i ett betydligt tidigare utvecklingskede.

Arbetskraftsministeriet anser, att man genom åtgärder såsom ovan nämnda försöksprojekt och genom gemensamt forsknings- och utredningsarbete kan på nationell nivå bilda en grund för planering och genomförande av åtgärder som siktar på att minska rollbundenheten inom utbildningen och yrkesvalet.

Skolstyrelsen anser, att eftersom attityderna och de beteendemodeller dessa leder till i hög grad fås på annat sätt än genom utbildningen, borde mera information än för närvarande riktas till vuxenbefolkningen för att avlägsna föråldrade uppfattningar och fördomar. Skolstyrelsen hoppas, att rådet på basen av medlemsförslaget vidtar praktiska åtgärder för att få till stånd t. ex. ett samnordiskt informationsmaterial och en samnordisk informationskampanj genom att utnyttja bl. a. de offentliga informationsmedierna, temadagar och utställningar.

Arbetsgivarna i Finland Centralförbund och Affärsarbetsgivarnas Centralförbund AAC har redan länge varit bekymrade över gymnasieutbildningens ökade popularitet på bekostnad av yrkesutbildningen. Näringslivets organisationer har försökt påverka valet av utbildning och yrkesval bl. a. med att ta fram publikationer om yrken och produktionslivet och genom att arrangera utbildningstillfällen för lärare och företagsbesök för lärare och elever. Liknande försök har gjorts åtminstone i Sverige, och arbetsgivarna föreslår att Nordiska rådet först bekantar sig med resultaten av de olika försöken och deras metoder innan man fattar beslut om vidare åtgärder.

Det borde vara ett av försökens delmål att försöka påverka de yrkesval som baseras på traditionella könsroller och könsrollsuppfattningar. Det viktigaste vore att få besluten baserade på en realistisk prövning och kännedom om utbildningen, arbetet, sysselsättningsutsikterna och de egna möjligheterna. Därvid borde man försöka väcka intresse också för sådana utbildningslinjer som nu inte är populära.

Centerpartiets kvinnor r.f. anser att man i föräldrafostran i dess alla former borde inkludera bearbetning av attityder så, att barnet ända från födelsen leds och uppmuntras enligt sina anlag och benägenheter och inte enligt könet. Redan i ett tidigt skede borde man börja utdela till föräldrarna till barn som börjar gå i skola information om yrkesvalsmöjligheterna. Attitydbearbetning för minskande av könsrollbundenhet borde man också rikta till arbetsgivare och medlemmar av fackföreningar. Man har kunnat märka, att i synnerhet på tekniska områden har de kvinnor, som avlagt högskole- eller institutsexamen, haft svårigheter att få arbete som svarar mot utbildningen och motsvarande lön.

Socialdemokratiska kvinnor anser att man i det redan etablerade nordiska samarbetet inom utbildning kan understryka yrkesutbildningens andel och betydelse. Hittills har man i de övriga nordiska länderna, med undantag av Sverige, fäst kanske mest uppmärksamhet vid jämställdhetsfrågorna mellan könen inom allmänbildande utbildning och därför är det i medlems-

förslaget föreslagna utvecklandet av samarbetet beträffande yrkesutbildningen värt att understödjas. Socialdemokratiska kvinnor föreslår, att medlemsförslaget skulle leda till ett mera intimt samarbete på nordiskt plan, vilket gäller icke-rollbundna yrkesval samt icke-rollbunden yrkesutbildning. Ramar för nordiskt samarbete beträffande jämställdheten inom utbildning har man enligt förbundets uppfattning redan skapat i början av 1970-talet. Det inofficiella samarbetet mellan olika undervisningsmyndigheter borde också utvecklas.

Finlands Demokratiska Kvinnoförbund r. y. påpekar, att allmänna opinionen i Finland tillsvidare varit bekymrad nästan enbart för det större antalet flickor i gymnasiet. I verkligheten är gymnasiet i sin nuvarande form nästan det enda för flickor typiska utbildningsval på mellanstadiet, som möjliggör en meningsfull och välavlönad levnadsbana. Sämst lottade är de flickor, som inte övergår till gymnasier. Det vore därför en viktig reform, som inom utbildningssystemet kunde minska dessa snedvridningar, att skapa alternativa leder till allmänbildande och yrkesstudier efter grundstadiet. Vidare bör utbildning som hänför sig till mäns och kvinnors positioner inriktas till lärare, elever och deras föräldrar samt företrädare för de övriga verksamhetssektorerna inom kommuner. I lärarutbildningen och i den fortsatta utbildningen bör material i anslutning till jämlikhet liksom även i skolornas undervisningsinnehåll ingå. Vid förnyelse av skolornas arbetssätt bör man söka påverka pojkarnas låga skolgångsmotivation och flickornas minskande självkänsla. På detta område behöves forskning och försöksverksamhet.

Finlands Kristliga Förbunds Kvinnor anser att man måste ta i betraktande, att kvinnor och män är skapade olika och har därför olika egenskaper. Idealet är att alla får utveckla sina egenskaper så långt som möjligt. Följaktligen måste samhället skapa sådana förhållanden för de unga, att de kan välja sitt yrke fritt utan någon som helst påtryckning. Det är viktigt att de får vägledning i skolan och får veta om alla de möjligheter som finns, men det är lika viktigt att låta de unga växa och utveckla sig i frid. Ett känt förhållande är att flickorna i grundskolan får högre betyg och går över spärren till gymnasiet. En risk är, att pojkarna går till yrkesskolor vid ett alltför tidigt skede i sitt liv. Om de fick stanna längre i den allmänbildande skolan, skulle de kanske välja sitt yrke mer självständigt.

Samlingspartiets kvinnoförbund anser det vara mycket nödvändigt att i allt högre grad och i ett tidigare stadium ge information åt ungdomen. Samtidigt borde man också informera om de resultat av undersökningar som gjorts och annars också följa med vilka åtgärder som haft den största inflytelsen i saken. Vidare avvisas kvoteringsprincipen.

Kvinnoorganisationernas Centralförbund fäster speciell uppmärksamhet vid den könsfördelning som råder inom naturvetenskapernas och teknikens områden, där flickorna fortfarande utgör en minoritet. I synnerhet borde man stödja flickorna och försöka ägna dem en särskild uppmärksam-

het och därvid undersöka flickornas inlärningssätt, vad de tillägnar sig och vad de avvisar. Exempelvis naturvetenskaperna och tekniken blir meningsfyllda då deras inflytande på det mänskliga livet betonas. Man kan också se att kvinnornas närvaro i utbildningen och forskningen skulle utveckla dessa områden mer i en riktning mot människornas behov. Vidare understryks att jämställdheten innehåller tanken att såväl kvinnorna som männen förändrar sina roller i familjen och beträffande deras inflytande i samhället och arbetslivet. Det är obestridligt att männens förhållande till hushållsarbeten och barnavård betyder mycket för kvinnornas strävan att komma framåt i arbetslivet. För att de nya åldersklasserna av flickor skulle våga satsa på mer krävande yrkesroller, bör pojkarna på motsvarande sätt i framtiden också inse de värden, som ingår i mannens rätt att leva och utveckla sig tillsammans med sina barn och med ett delat ansvar för hushållsarbetena.

Akademikernes fellesorganisasjon i Norge framhåller särskilt den roll som undervisningen och lärarna spelar vid påverkan av ungdomens rolluppfattning och yrkesval. Åtgärder bör därför sättas in vad gäller lärarutbildning, läromedel, rådgivning och yrkesorientering. Som exempel nämns obligatoriska kurser för lärare i könsrolls- och jämställdhetsfrågor, granskning av läroboksmanuskript för att rensa ut könsdiskriminerande framställningar, attitydskapande information för att främja rekrytering av det underrepresenterade könet motverkande av möjligheter att i skolan "välja bort" ämnen som matematik, fysik och ADB.

Skolöverstyrelsen (SÖ) i Sverige erinrar om att man tillsatt en arbetsgrupp som syftar till att flickor skall motiveras att söka sig till för dem otraditionella utbildnings- och yrkesområden, att stödja sådana flickor under utbildningen samt att tillsammans med arbetsmarknadsmyndigheterna hjälpa flickor som genomgått en otraditionell utbildning att få arbete inom sitt yrkesområde.

SÖ ställer sig alltså bakom de intentioner som uttrycks i medlemsförslaget och vill i detta sammanhang särskilt understryka lärarnas stora betydelse för en utveckling av jämställdheten. Enligt SÖ:s uppfattning bör Nordiska rådet uttala som sin mening till Nordiska ministerrådet att all skolpersonal i såväl grundutbildning som fortbildning bör ges kunskaper om jämställdhetsfrågor och om hur dessa bör behandlas i undervisningen och i skolarbetet i övrigt på olika stadier.

Centerns kvinnoförbund i Sverige erinrar om de insatser som gjorts för att komma ifrån könsrollstänkandet vid yrkesval. Syo-konsulenter (Syo, skolans yrkesorientering) arbetar målmedvetet i skolorna för att få en jämnare spridning till de olika gymnasielinjerna och en sektorsstyrd Prao (praktisk arbetslivsorientering) är exempel på konkreta åtgärder. De nordiska ländernas olika erfarenheter, framsteg och planering inom området "Bättre rollfördelning vid yrkesval" borde enligt förbundets uppfattning kunna sammanställas i en gemensam trycksak för tankeutbyte, idégivning

och gemensamt opinionsarbete i Norden kring ett angeläget ärende. En naturlig fortsättning på detta speciella arbete i de nordiska länderna vore särskilda gemensamma tema-dagar kring rollfördelning i synnerhet och jämställdhet i allmänhet.

Folkpartiets kvinnoförbund föreslår att nuvarande åtgärder för breddning av flickors yrkesval måste fortsättas och förändras i de olika nordiska länderna. Vidare föreslår FPK att projekt som de rekryteringsförsök som görs inom svensk statsförvaltning och i arbetet med forskning på Tekniska Högskolan i Lund bör spridas till de andra länderna. Sistnämnda avser att förändra undervisningen i naturorienterade ämnen så att den mer motsvarar flickors sätt att resonera.

Samhället kommer i framtiden att ha stort behov av tekniker inom informationsteknologin, kemi-tekniken och energiområdet och det är viktigt att förmå flickor att välja dessa utbildningsvägar. Den framtida utvecklingen mot mer data och ADB-ämnena som en obligatorisk del av undervisningen är också ett led i ökningen av valfriheten för såväl flickor som pojkar. Det initiativ som har tagits i Sverige i form av "datastugor för tjejer" är också efterföljansvärt. Stora insatser i form av information, stimulans och vägledning måste vidare göras för att få fram kvinnliga verkstadstekniker, elmontörer och finmekaniker liksom kemitekniker.

Moderata kvinnoförbundet anser att det kvarlevande traditionella utbildnings- och yrkesvalet är ett hot mot kvinnornas möjligheter att få arbete och att uppnå kvalificerade arbetsuppgifter. Det är viktigt, inte bara att kvinnor söker sig till utbildningar och yrken utöver de traditionellt kvinnliga för att bredda sin arbetsmarknad, utan också att kvinnor tar vara på de möjligheter som ny teknik erbjuder och skaffar sig utbildning för den. Det är därför önskvärt att pojkar och flickor under den praktiska arbetslivsorienteringen får pröva yrken som normalt domineras av det andra könet. Viktigt är också att Syo-personalen gör klart för eleverna vilka möjligheterna är att lära sig driva egna företag. Alltför ofta ses arbetsmarknaden ur löntagarsynpunkt. Alltför sällan – om hittills någonsin på grundutbildningsnivå – uppmärksammas unga kvinnor på möjligheterna att bli egna företagare.

Sveriges socialdemokratiska kvinnoförbund hänvisar till sitt program "Upp kvinnor" inför partikonferensen 1984. Under rubriken "krav på en jämställd skola" framhålls i programmet bl. a. att flickorna måste få kvinnliga förebilder bland skolans lärare i tekniska ämnen. Kvinnliga lärare bör få särskilda möjligheter till fortbildning på otraditionella ämnesområden.

Vidare bör flickor få träffa kvinnor som valt yrken inom mansdominerade områden och de manliga lärarna måste få en mera "flickvänlig" metod i sin teknikundervisning. Flickor som väljer otraditionella linjer på gymnasieskolan måste få särskilt stöd i form av t. ex. förberedande kurser.

Vad gäller vuxenutbildning innehåller programmet bl. a. krav på att vuxenstudiestödet skall utformas så att det ger verklig möjlighet för kvin-

nor att skaffa sig grundläggande utbildning, att ett brett utbildningsprogram, riktat till kvinnor inför datateknikens genombrott bör genomföras på arbetstid, att praktik för kvinnor inom otraditionella jobb, bör bli ett obligatoriskt inslag i arbetsmarknadsutbildningen. Vidare bör "bryt"-platser avsättas inom beredskapsarbeten för att ge kvinnor möjlighet att pröva otraditionella arbeten.

Inom ungdomslagen bör ges möjlighet till utbildning i datateknik och bildningsförbunden bör ges möjlighet att gå ut med prioriterade kurser i datateknik som stegvis motsvarar grundskolans datautbildning. Vad gäller arbetstiden erinras om de gamla kraven om fullt utbyggd barnomsorg och sex-timmars arbetsdag. Dels sociala skäl och dels jämställdhets skäl var grunden för kravet på en förkortning av den *dagliga* arbetstiden.

Fredrika Bremer Förbundet föreslår bl. a. väl för- och efterarbetade besök på industriföretag. Praktiska och aktiverande arbetsplatsbesök ger eleverna en konkret uppfattning om olika yrken. Speciell vikt bör då också läggas vid att eleverna får se och tala med kvinnor som innehar traditionella mansyrken och män som innehar traditionella kvinnoyrken. Enligt såväl internationell som svensk erfarenhet är dessa icke-traditionella förebilder av stor betydelse. Vidare förordas förbättrad föräldrainsformation om yrkesval och arbetsmarknad för att förändra det traditionella yrkesvalet. Försök och experiment som syftar till att informera och påverka elever, lärare och föräldrar bör starta tidigt på grundskolan, helst redan på lågstadiet.

SACO/SR anser att insatser bör sättas in långt tidigare än i grundskolan. Attityder och värderingar grundläggs i stor utsträckning på ett tidigt stadium i individens liv. I förskolan arbetar nästan enbart kvinnor trots tidigare försök med kvoterad intagning av män till förskolläraryrket. Det är dock viktigt att även fortsättningsvis få männen intresserade av att arbeta inom förskolan.

Att stimulera barn naturvetenskapligt och tekniskt redan på detta stadium är angeläget. Detta förutsätter en bättre utbildning av förskollärarna i dessa ämnen. För att åstadkomma förändringar när det gäller de inrotade könsrollerna i skolan bör man tillämpa obligatorisk grundutbildning och fortbildning av lärare och annan personal i könsrolls- och jämställdhetsfrågor. Likaså anser *SACO/SR* att granskning av läromedlen ur könsrollssynpunkt är nödvändig.

När det gäller kontakterna mellan skolan och arbetslivet anser *SACO/SR* att den praktiska yrkesorienteringen som finns i Sverige bör kunna styras så att alla elever får tillfälle till icke traditionella val, dvs. pojkar till t. ex. vårdyrken och flickor mot tekniska yrken.

Jämställdhetsombudsmannen (JämO) i Sverige erinrar om att det enligt jämställdhetslagen åligger arbetsgivaren att bedriva ett planmässigt och målinriktat arbete för att nå en jämn fördelning av kvinnor och män i olika yrkeskategorier på arbetsplatsen. De jämställdhetsavtal mellan arbetsgi-

varorganisationer och fackliga organisationer, som idag täcker huvuddelen av arbetsmarknaden och som ersätter denna paragraf i jämställdhetslagen, innehåller liknande bestämmelser. Det är givetvis omöjligt för arbetsgivare att leva upp till kraven i jämställdhetslagen och jämställdhetsavtalen på jämn könsfördelning, om flickor och pojkar fortsätter att välja utbildning och yrke lika könsbundet som idag. Ett mycket aktivt jämställdhetsarbete i skolan och ett nära samarbete skola-högskola-arbetsliv är därför en förutsättning för att nå jämställdhet i arbetslivet.

Jämställdhetslagen förbjuder arbetsgivare att tillämpa könsdiskriminerande anställningsvillkor. Det innebär bl. a. att kvinnor och män skall ha lika lön för lika eller likvärdigt arbete. En följd av det starkt könsuppdelade arbetslivet är emellertid att kvinnor och män sällan har samma arbete. Någon könsneutral arbetsvärdering som skulle göra det möjligt att t. ex. jämföra en sömmerskas och en snickares arbete hos samma arbetsgivare finns inte heller. Som ett led i det aktiva jämställdhetsarbetet kan emellertid arbetsgivaren i samarbete med facken se över befattningsbeskrivningar m. m. för att få fram mer könsneutrala arbetsvärderingar. JämO har under 1984 anordnat en rad seminarier för att med parterna på arbetsmarknaden diskutera frågor kring lönediskriminering. JämO anser att en spridning i de nordiska länderna av positiva exempel på åtgärder för att bryta traditionella val av utbildning och yrke vore värdefull och ställer sig positiv till det aktuella medlemsförslaget. JämO vill understryka att åtgärderna framförallt måste inriktas mot att bryta och bredda flickornas val.

Husmodersförbundet Hem och Samhälle anser att en rekommendation till Nordiska ministerrådet bör ha som målsättning större enhetlighet inom de olika nordiska länderna. Kan man på ett enhetligare sätt bryta rollbundenheten inom utbildningen och i yrkeslivet vad gäller yrkesval, befordringsgång, lönevillkor m. m. som man kunnat inom många andra områden inom Norden, har man åstadkommit en positiv utveckling. Eftersom förhållandena inte är lika i de nordiska länderna, måste varje land arbeta utifrån sina förutsättningar. Ett ökat utbyte av idéer och förslag länderna emellan kan verka inspirerande. Förbundet gör en genomgång av verksamheten på jämställdhetsområdet i Sverige och antar att det finns många sådana initiativ som bör kunna samordnas och bli vägledande i det fortsatta arbetet. En samordning av forskning och utvärdering inom området kan också ske genom Nordiska ministerrådet.

2.3. *Remissinstanser som har kritiska synpunkter på medlemsförslaget vad gäller frågan om kvotering*

Ingen av remissinstanserna uttalar sig kritiskt om medlemsförslagets syfte. Däremot har några kritiska synpunkter vad gäller förslagets negativa inställning till olika former av kvotering (kontingentprincipen) framförts. Sålunda tar *Danske Kvinders Nationalråd* avstånd från medlemsförslagets sista meningar och menar att inom vissa områden är könskvotering att

föredra. Kvotering löser långt ifrån alla jämställdhetsproblem men är en möjlighet till positiv särbehandling genom vilken större reell jämställdhet kan uppnås.

Socialdemokratiets Ligestillingsudvalg vänder sig emot förslaget av ståndstagande mot "kontingentprincipen" och erinrar om att den socialdemokratiska partikongressen beslutat att kvotering är ett av de medel som måste tas i bruk för att komma till rätta med alla de skevheter som finns i jämställdhetsavseende.

Unionen, Kvinnosaksförbundet i Finland r.f. anser att man inte kan ändra attityderna enbart genom att göra människor medvetna om problemet eller genom vägledning, utan man behöver också kvoter. Med kvoter gör man det lättare för kvinnor att söka sig till mäns traditionella områden och i den motsatta riktningen. Av kvoter har man redan fått goda erfarenheter, män har t. ex. kommit på det kvinnodominerade undervisningsområdet. På de kvinnodominerade områdena har männen haft det lätt att bli placerade på arbetsmarknaden och ha likvärdig framgång i sitt yrke. Därför är samhällets åtgärder påkallade för att man skall kunna garantera kvinnorna ett arbete som svarar mot deras utbildning samt likadana möjligheter för framsteg i sin karriär. Man behöver en lag om jämlikhet för att man skall kunna hindra diskriminering på arbetsmarknaden.

Yrkesutbildningsstyrelsen i Finland erinrar om att enligt ett av statsrådet godkänt program för mellanstadiet skall yrkesutbildningsstyrelsen utreda möjligheterna att vid elevurval använda olika slags kvotmetoder. Möjligheterna att använda kvotering utreds på grundval av samvalsstatistiken. För tillfället tillämpas könskvoter vid urval av elever för utbildningen av mentaltvårdare; i dessa urval utgör männen hälften av de intagna eleverna, förutsatt att det bland sökandena finns så många män som uppfyller de allmänna inträdesvillkoren och är lämpliga för området. Jämlikheten mellan könen har man också försökt främja i ett så kallat efterurval, som sker efter det egentliga elevurvalet och varvid det kön, som inom varje enskild studielinje utgör minoriteten, har givits företräde vid bestämmande av reservplatser i syfte att främja jämlikheten mellan könen.

Fredrika Bremer Förbundet anför, att om förslagsställarna med "kontingentprincipen" menar olika typer av kvoteringsförfarande anser förbundet att sådana kan användas under begränsade tidsperioder för att påskynda en förändring, men instämmer helt i att detta ej får vara det enda medlet.

3. Utskottet

Samtliga remissinstanser stödjer medlemsförslaget syfte, dvs. att främja åtgärder för att utbildning och yrkesval i mindre grad än för närvarande skall baseras på traditionella könsroller. Utskottet finner det självklart att dessa för individen avgörande beslut bör baseras på en realistisk prövning och kännedom om utbildningen, arbetet, sysselsättningsutsikterna och de egna möjligheterna.

Utskottet instämmer i bedömningen hos många av remissinstanserna att insatser bör sättas in långt tidigare än i grundskolan. Attityder och värderingar grundläggs i stor utsträckning på ett tidigt stadium i individens liv. I förskolan arbetar nästan enbart kvinnor trots tidigare försök med kvoterad intagning av män. Enligt internationell erfarenhet är sådana icke-traditionella förebilder av stor betydelse. Vidare förordas förbättrad föräldrainsformation om yrkesval och arbetsmarknad för att förändra det traditionella yrkesvalet.

En konsekvens av det rådande könsrollsmönstret är flickornas begränsade yrkesval. Särskilda insatser för yrkesvägledning för unga kvinnor är därför väsentliga. Flickorna bör enligt utskottets mening ges kvinnliga förebilder bland skolans lärare i tekniska ämnen. Kvinnliga lärare bör få särskilda möjligheter till fortbildning på otraditionella ämnesområden. Vidare bör flickor få träffa kvinnor som valt yrken inom mansdominerade områden och de manliga lärarna måste få en mera "flickvänlig" metod i sin teknikundervisning. Flickor som väljer otraditionella linjer på gymnasieskolan bör få särskilt stöd i form av t. ex. förberedande kurser. Vidare bör man stödja flickorna och ägna dem en särskild uppmärksamhet och därvid undersöka flickornas inlärningsätt. Exempelvis naturvetenskaperna och tekniken blir då mer meningsfyllda och lättare tillgängliga för båda könen.

För att åstadkomma förändringar när det gäller de inrotade könsrollerna i skolan bör man även tillämpa obligatorisk grundutbildning och fortbildning av lärare och annan personal i könsrolls- och jämställdhetsfrågor. Nordiska rådet bör sålunda, som framhålls av en av remissinstanserna, uttala som sin mening till Nordiska ministerrådet att all skolpersonal i såväl grundutbildning som fortbildning bör ges kunskaper om jämställdhetsfrågor och om hur dessa bör behandlas i undervisningen och i skolarbetet i övrigt på olika stadier. Utskottet vill här erinra om medlemsförslagens påpekande, som understryks av flera remissinstanser, däribland Finlands Kristliga Förbunds Kvinnor, nämligen att flickor i större utsträckning går till allmänbildande gymnasielinjer, medan pojkar i ett tidigare skede går till yrkesförberedande linjer. En jämnare fördelning härvidlag torde ge ett mer självständigt yrkesval. Även läromedlen bör granskas från denna utgångspunkt. Många läromedel är utformade på ett sätt som förstärker traditionella könsroller. Insatser erfordras för att påverka läromedlens utformning i rätt riktning. En möjlighet vore att anordna ett seminarium i Nordiska rådets regi som tar upp problem i anslutning till undervisningsmaterialets brister vad gäller könsroller etc. Mot bakgrund av att rollbundenheten är en djupt rotad hållning, vars utveckling man vetat mycket litet om lägger utskottet vikt vid att det utreds vilken inverkan bl. a. utbildning och olika gallringssystem har på obalansen i vissa studielinjer. Utskottet vill ej motsätta sig en måttfull kvotering, även om det inom utskottet finns olika uppfattningar hur långt man därvid bör gå. I den utsträckning det är möjligt kan positiv särbehandling tillämpas för båda

könen utifrån erfarenheterna på olika områden där ettdera könet är markant underrepresenterat. I alla händelser bör information om jämställdhet och yrkesval ges i alla skolor i Norden.

Utskottet lägger stark vikt vid, att mer information än för närvarande riktas till vuxenbefolkningen för att avlägsna föråldrade uppfattningar och fördomar. Vidare vill utskottet förorda åtgärder för att få till stånd t. ex. ett samnordiskt informationsmaterial och en samnordisk informationskampanj genom att utnyttja bl. a. de offentliga informationsmedierna, temadagar och utställningar.

Utskottet har noterat att näringslivets organisationer har försökt påverka valet av utbildning och yrkesval bl. a. genom att ta fram publikationer om yrken och produktionslivet och genom att arrangera utbildningstillfällen för lärare och företagsbesök för lärare och elever. Utskottet finner detta tillfredsställande men vill också ställa sig bakom de remissinstanser som anser att utbildningsprogram, riktade till kvinnor inför datateknikens genombrott bör genomföras på arbetstid och att praktik för kvinnor inom otraditionella jobb bör bli ett obligatoriskt inslag i arbetsmarknadsutbildningen. Ett gemensamt forsknings- och utredningsarbete kan bilda en grund för planering och genomförande av åtgärder som siktar till att minska rollbundenheten inom utbildningen och yrkesvalet.

De nordiska ländernas olika erfarenheter, framsteg och planering inom området "Bättre rollfördelning vid yrkesval" borde kunna sammanställas i en gemensam trycksak för tankeutbyte, idégivning och gemensamt opinionsarbete i Norden. En naturlig fortsättning på detta speciella arbete i de nordiska länderna vore särskilda gemensamma temadagar kring rollfördelning i synnerhet och jämställdhet i allmänhet.

Social- och miljöutskottet är sammanfattningsvis av den bestämda uppfattningen, att frågor kring jämställdhet och rollbundenhet i utbildning och yrkesliv är centrala socialpolitiska frågor. Mot bakgrund av vad som ovan anförts hemställer utskottet,

att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att genomföra åtgärder för att minska rollbundenheten inom utbildning och yrkesval i de nordiska länderna.

Oslo den 8 februari 1985

Margrete Auken (SF)

Arne Andersson (m)

Jo Benkow (H)

Dorte Bennedsen (S)

Förman

Kaj Bärlund (Sdp)

Elver Jonsson (fp)

Grethe Lundblad (s)

Astrid Murberg Martinsen (A)

Helena Pesola (Kok)

Odd With (Kr.F.)

Medlemsförslag

om minskande av rollbundenhet inom utbildning och yrkesval

(Väckt av Tuulikki Petäjaniemi samt Kaj Bärlund, Mikko Elo, Elsi Hetemäki-Olander, Tytti Isohookana-Asunmaa, Pär Stenbäck, Pekka Tuominen och Pirkko Turpeinen)

Utbildningsområden och yrken har i samtliga nordiska länder tydligt divergerats i kvinno- eller mansdominerade områden. Enligt statistiken år 1980 är 70–80 procent av kvinnorna verksamma i uppgifter inom humanistiska, handels-, vård- och utbildningsområden eller i serviceyrken. En ungefär lika stor del av männen arbetar i jord- och skogsbruksyrken, i yrken inom tekniken, handeln och trafiken samt i administrativa uppgifter.

En mycket klar tudelning i kvinno- och mansdominerade områden syns redan i utbildningsskedet, då flickor och pojkar oftast väljer sina studieplatser enligt de traditionella könsrollerna. För utbildningens del måste man för övrigt konstatera, att flickorna för närvarande allt oftare söker sig till gymnasieutbildning, medan pojkarna placeras i yrkesläroanstalter på mellanstadiet och gymnasiet ungefär i samma proportion som tidigare. En följd av att flertalet elever i gymnasier är flickor är kvinnornas stora andel av högskolestuderandena ävensom det faktum att kvinnorna utgör flertalet av dem som utexamineras från högskolorna. Av de yrkesutbildade har kvinnorna avlagt student- eller högskoleexamen betydligt oftare än männen.

Utbildningsstrukturens divergering i kvinno- eller mansdominerade utbildningsområden understöder arbetslivets tudelning och i praktiken hindrar den de unga från att välja sina yrken enligt individuella anlag. För att avskaffa sådan utbildningsstruktur skulle man behöva målmedvetet arbete, som kunde ha sin reflexverkan också på lönestrukturen. Många kvinno- eller mansdominerade områden är ju typiska låglöneområden.

Senast i grundskoleskedet borde man till exempel i samband med studie vägledningen försöka göra eleverna så fria från rolltänkandet, att de skulle välja sina platser för fortsatta studier fördomsfritt och på sakliga grunder och inte i enlighet med vad som i traditionell mening känns vara kvinnligt eller manligt.

Bland annat i Tammerfors har man experimenterat med effektiverad handledning av elever, med vilken man försöker uppnå detta mål, genom

att öka informationen om olika yrken och genom att ge eleverna en möjlighet att bekanta sig med olika arbetsuppgifter i praktiken.

Förra januari gavs flickor och pojkar som var i grundskolans sista klass i Tammerfors en möjlighet att i form av "öppna dörrarnas dag" bekanta sig med företag inom metall-, textil-, bekädnads-, sko- och byggnadsbranscherna. Denna orientering skedde så att eleverna i grupper av fem till sex besökte olika arbetsplatser så, att de kom i nära kontakt med arbetet. I verksamheten deltog 1 200 grundskoleelever i Tammerfors och inställningen till verksamheten var positiv.

Dessutom utdelade man till eleverna i grundskolans nionde och tionde klasser samt till dem som var i den sista klassen i gymnasiet ett blad vid namn "Fördomarna omkull". Bladet hade utarbetats i samarbete med Arbetsgivarnas i Finland centralförbund, Arbetskraftsministeriet, skolstyrelsen och yrkesutbildningsstyrelsen. Avsikten är att i år ta fram en ny upplaga av bladet, som nu kommer att delas ut även till eleverna i de lägre klasserna. Vid experimenteringen har man nämligen redan märkt, att fördomarna ändrar sig synnerligen långsamt, varför information om olika yrken borde ges till eleverna och deras hem redan i ett mycket tidigt skede.

Yrkesvalet och med detta förknippad bundenhet vid områden för antingen flickor eller pojkar har diskuterats också vid föräldramöten i skolorna om kvällarna ävensom vid särskilda informationstillfällen i skolorna.

Tiden för experimentet har varit kort. Redan nu kan man dock konstatera, att åtminstone en ringa utveckling har skett. Flickorna och pojkarna har sökt sig till de olika linjerna i yrkesskolorna litet jämnare än tidigare.

Man bör finna möjligheter att inverka på utvidgandet av yrkesvalet för flickor och pojkar på mjukare sätt än att ta i bruk kontingentprincipen, som ofta framkastas nästan som ett enda medel.

Med stöd av vad ovan anförts föreslår undertecknade,

att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att för sin del utveckla och främja åtgärder för att minska rollbundenheten inom utbildning och yrkesval i de nordiska länderna.

Helsingfors och Mariehamn den 4 oktober 1984

Tuulikki Petäjänemi (Kok)

Kaj Bärlund (Sdp)

Mikko Elo (Sdp)

Elsi Hetemäki-Olander (Kok)

Tytti Isohookana-Asunmaa (K)

Pär Stenbäck (Sfp)

Pekka Tuominen (ÅSD)

Pirkko Turpeinen (Skdl)

Ekonomiska utskottets betänkande

över medlemsförslag om höjda och harmoniserade beloppsgränser vid införsel av varor för eget bruk vid resa

(Medlemsförslaget väckt av Rune Gustavsson, Elver Jonsson, Gunnel Jonäng, Páll Pétursson, Jens Steffensen, Pär Stenbäck, Karin Söder, Peder Sønderby, Hans Olav Tungesvik, Ole Gabriel Ueland, Odd With och Marjatta Väänänen, se s. 624)

Økonomisk utvalg har mottatt ovennevnte medlemsforslag til behandling. Utvalget har behandlet forslaget på sine møter 31. januar – 1. februar 1985 og 15. februar 1985.

Medlemsforslaget har ikke vært sendt på remiss.

1. Sammendrag av medlemsforslaget

I medlemsforslaget opplyses det at den beløpsgrense som gjelder for innførsel av varer for eget bruk i forbindelse med reiser varierer fra 375 DKK til 1.200 NOK. Forslagsstillerne, medlemmer av midtengruppen, foreslår at

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske lands regjeringer å innføre forhøyde og harmoniserte beløpsgrenser ved innførsel av varer for eget bruk i forbindelse med reiser.

2. Økonomisk utvalgs synspunkter

Å gjøre Norden til hjemmemarked er en av de viktigste oppgaver i det nordiske samarbeidet. Målet med oppgaven er å forbedre mulighetene til handel over grensene. På den måten kan bedrifter, forhandlere og konsumenter enklere skaffe seg de mest hensiktsmessige varer og tjenester som tilbys i Norden. Arbeidet drives gjennom forenkling av lover og regler, standardisering og harmonisering av tekniske bestemmelser m. m.

Økonomisk utvalg ser det framlagte medlemsforslag som et bidrag til dette arbeidet. Medlemsforslaget tar i første rekke sikte på å forbedre konsumentenes muligheter til å utnytte Norden som hjemmemarked.

Utvalget er kjent med at Ministerrådet i flere år har arbeidet med å liberalisere og harmonisere reglene som gjelder for grensehandelen. Arbeidet har hittil gitt få resultater. Økonomisk utvalg har på sin side uttalt at det er opptatt av at grensehandelen skal kunne bli så fri som praktisk mulig, se

utvalgets betenkning til Ministerrådets beretning for virksomhetsåret 1983¹.

I medlemsforslaget tas opp spørsmålet om en økning og harmonisering av de generelle beløpsgrenser ved innførsel av varer for eget bruk ved reiser. Man holder altså særbestemmelser vedrørende f. eks. varer med administrativt fastsatte priser utenfor. Utvalget mener dette er hensiktsmessig i første omgang. Særbestemmelsene eksisterer p. g. a. en rekke kompliserte forhold og bør derfor behandles for seg. På noe lengere sikt bør man imidlertid også søke å liberalisere og harmonisere disse bestemmelser.

Ved behandlingen av dette medlemsforslag har Økonomisk utvalg merket seg den forskjellsbehandling som praktiseres mellom nordiske og ikke-nordiske reisende, islendinger untatt. Ikke-nordiske og islandske reisende kan fritas for betaling av moms ved innkjøp av varer i Danmark, Finland, Norge og Sverige, mens øvrige nordiske reisende må betale moms på vanlig måte ved innkjøp i et annet nordisk land. Ved ankomst til hjemlandet betaler ikke-nordiske og islandske reisende hjemlandets moms på de medbrakte varer. Dette må også øvrige nordiske reisende gjøre, dersom verdien av varene overstiger den tillatte beløpsgrense. Dette betyr altså at nordiske reisende, islendinger untatt, i prinsippet må betale dobbel moms ved kjøp av varer i et annet nordisk land, mens dette ikke er tilfelle for andre reisende.

Økonomisk utvalg mener dette er en urimelig forskjellsbehandling. Utvalget vil likevel ikke gå inn for at alle nordiske reisende skal kunne omfattes av systemet med momsrefusjon. Dette for å unngå å bygge ut et stort og i grunnen unødvendig byråkrati. I stedet vil utvalget støtte det framlagte medlemsforslaget om å øke og å harmonisere beløpsgrensene i Norden. Dette vil i større grad hindre forskjellsbehandling av nordiske reisende og ikke-nordiske samt islandske reisende. Videre vil dette styrke de nordiske konsumenters mulighet til å benytte Norden som hjemmemarked.

¹ Nordiska rådet, 32:a sess., s. 1342.

På denne bakgrunn foreslår Økonomisk utvalg at

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske lands regjeringer å innføre økte og harmoniserte beløpsgrenser ved innførsel av varer for eget bruk i forbindelse med reiser.

Oslo, 15. februar 1985

Gunnar Berge (A)

Johan Buttedahl (Sp)

Ólafur G. Einarsson (Sj.)

Arne Gadd (s)

Carl I. Hagen (Fr.p.)

Karen Thurøe Hansen (KF)

Paul Jansson (s)

Heikki Järvenpää (Kok)

Anker Jørgensen (S)

Anfinn Kallsberg (Fkfl)

Arvo Kemppainen (Skdl)

Peter Muurman (Sdp)

Gunnar Nilsson (s)

Aase Olesen (RV)

Formann

Páll Pétursson (F.)

Sten Svensson (m)

Karin Söder (c)

Petter Thomassen (H)

Hans Olav Tunesvik (Kr.F.)

Medlemsförslag

om höjda och harmoniserade beloppsgränser vid införsel av varor för eget bruk vid resa

(Väckt av *Rune Gustavsson, Elver Jonsson, Gunnel Jonäng, Páll Pétursson, Jens Steffensen, Pär Stenbäck, Karin Söder, Peder Sønnderby, Hans Olav Tungesvik, Ole Gabriel Ueland, Odd With och Marjatta Väänänen*)

På senare år har betydande ansträngningar gjorts för att befrämja turismen i Norden. Inom Nordiska rådet väcktes för två år sedan tanken på ett parlamentariskt handlingsprogram benämnt Nordiskt medborgarskap. Dess innebörd är att underlätta resandet inom Norden samt att avlägsna så mycket som möjligt av de administrativa hinder som uppträder vid flyttning inom Norden. Sedan mer än 25 år tillbaka i tiden råder passfrihet i Norden. Enligt vår mening bör de nordiska länderna besluta om höjda och helst identiska beloppsgränser beträffande införsel av varor för eget bruk i samband med resa. För danskt vidkommande gäller att detta belopp nyligen höjts till 2 300 DKK vid resa till EF-land. Vid resa till andra länder, inklusive de nordiska, är beloppsgränsen avsevärt lägre (375 DKK).

För finländska resenärer är beloppsgränsen 500 FIM och för svenska 600 SEK. Norge har på sistone höjt beloppsgränsen till 1 200 NOK.

Under hänvisning till vad som ovan anförts hemställer vi medlemmar av mittengruppen

att Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar att införa höjda och harmoniserade beloppsgränser vid införsel av varor för eget bruk i samband med resa.

Helsingör den 13 november 1984

Rune Gustavsson (c)

Elver Jonsson (fp)

Gunnel Jonäng (c)

Páll Pétursson (F)

Jens Steffensen (KrF)

Pär Stenbäck (Sfp)

Karin Söder (c)

Peder Sønnderby (V)

Hans Olav Tungesvik (Kr.F.)

Ole Gabriel Ueland (Sp)

Odd With (Kr.F.)

Marjatta Väänänen (K)

Ekonomiska utskottets betänkande

över medlemsförslag om utredning av den offentliga sektorns roll i ekonomin

(Medlemsförslaget väckt av Margrete Auken, Eiður Guðnason, Guðrún Helgadóttir, Arvo Kempainen, Hanna Kvanmo, Peter Muurman, Gunnar Nilsson, Reiulf Steen, Bernhardt Tastesen och Lars Werner, se s. 627)

Til Økonomisk utvalg er henvist ovennevnte medlemsforslag. Utvalget har behandlet forslaget på sine møter 31. januar til 1. februar 1985 og 15. februar 1985.

1. Sammendrag av medlemsforslaget

I medlemsforslaget tar man utgangspunkt i den økte interesse for den offentlige sektors betydning i den økonomisk-politiske debatt og konstaterer at denne betydning tolkes på ulike måter. Det sies at Nordisk Råd aktivt kan bidra for å få til en seriøs meningsutveksling om emnet.

I medlemsforslaget nevnes en rekke spesielle emner som kunne være interessant å studere. Blant disse er:

- transfereringer over det offentliges budsjetter
- den offentlige sektors betydning for den øvrige økonomiske virksomhet
- den offentlige sektors betydning for sysselsettingen blant kvinner
- effektene av privatisering av den offentlige virksomhet
- effektivitet og produktivitet i den offentlige sektor.

Medlemsforslaget munner ut i følgende forslag til rekommandasjon:

''Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd, med hensyn til det som er anført i dette medlemsforslag, å forelegge de nærmest kommende sesjoner rapporter eller utredninger, eventuelt innenfor rammen av dokument C 1, som kan tjene som underlag for en bred meningsutveksling om den offentlige sektors rolle i de nordiske lands økonomi.''

2. Økonomisk utvalgs synspunkter

Økonomisk utvalg kan konstatere at den offentlige sektor utgjør en viktig del av økonomien i de nordiske land. Det er derfor rimelig at den offentlige sektors betydning for økonomi og samfunnets virksomhet forøvrig har en sentral plass i den politiske debatt.

Utvalget kan være enig i at manglende faktaunderlag og analyser kan være årsak til uenigheter om den offentlige sektors rolle i økonomien. Av

denne årsak vil utvalget gi sin prinsipielle tilslutning til medlemsforslagets intensjoner. Utvalget vil likevel påpeke at uenigheten om den offentlige sektors rolle i økonomien også skyldes ulikheter i de ulike politiske retningers grunnsyn. Disse grunnsyn kan være av en slik art at det ikke ved hjelp av forskningsresultater er mulig å bygge bro mellom synspunktene. Utvalget mener imidlertid at det er viktig å redusere unødige misforståelser og oppfatninger om den offentlige sektor som strider mot anerkjente forskningsresultater. Utvalget tror at forskning om den offentlige sektor på nordisk basis vil være fordelaktig. Erfaringsgrunnlaget blir dermed femdoblet. Dette gir grunnlag for mer presise forskningsresultater.

Utvalget vil i den forbindelse peke på at Nordisk økonomisk forskningsråd her kan spille en viktig rolle ved å gjøre det her behandlede tema til et prioritert emne ved tildeling av støtte til analyser og utredninger.

Det foreslås i medlemsforslaget at forskningsresultatene skal legges fram for Nordisk Råds sesjoner for der å danne utgangspunkt for debatter om den offentlige sektor. Økonomisk utvalg kan forsåvidt være enig i dette, men stiller likevel spørsmål ved om man ved Nordisk Råds sesjoner kan lykkes i å fokusere tilstrekkelig på generelle emner av denne type. Rådets sesjoner er svært saksorienterte og med den begrensede tidsramme for avvikling av sesjonene er det vanskelig å se at det vil bli tid for dyptgående debatter om generelle emner. Utvalget mener imidlertid at emnet Den offentlige sektors rolle i økonomien vil være svært interessant som tema for en bredt anlagt nordisk konferanse, bygget på forskningsresultater frambrakt på grunnlag av det initiativ som det her behandlede medlemsforslag er. Utvalget mener også at rapportering av særlig viktige forskningsresultater med fordel kan gjøres i eller i tilknytning til Ministerrådets beretning om sin virksomhet (C 1).

På denne bakgrunn foreslår Økonomisk utvalg at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd å stimulere en bred meningsutveksling om den offentlige sektors rolle i de nordiske lands økonomier ved å ta initiativ til forskning, utredning og konferanser om emnet.

Oslo, 15. februar 1985

Gunnar Berge (A)

Johan Buttedahl (Sp)

Ólafur G. Einarsson (Sj.)

Arne Gadd (s)

Carl I. Hagen (Fr.p.)

Karen Thurøe Hansen (KF)

Paul Jansson (s)

Heikki Järvenpää (Kok)

Anker Jørgensen (S)

Anfinn Kallsberg (Fkfl)

Arvo Kempainen (Skdl)

Peter Muurman (Sdp)

Gunnar Nilsson (s)

Aase Olesen (RV)

Formann

Páll Pétursson (F.)

Sten Svensson (m)

Karin Söder (c)

Petter Thomassen (H)

Hans Olav Tungenesvik (Kr.F.)

Medlemsförslag

om utredning av den offentliga sektorns roll i ekonomin

(Väckt av Margrete Auken, Eiður Guðnason, Guðrún Helgadóttir, Arvo Kempainen, Hanna Kvanmo, Peter Muurman, Gunnar Nilsson, Reiulf Steen, Bernhardt Tastesen och Lars Werner)

I den ekonomisk-politiska debatten är den offentliga sektorns roll centralt placerad. Den utgör en viktig del av ekonomin, men dess betydelse tolkas på helt olika sätt av parterna i debatten. Det görs påståenden som är starkt motstridande och som väl ofta mera ger uttryck för ideologiska önsketänkanden än för konkreta erfarenheter.

Under försommaren 1984 har i NU-serien publicerats en rapport rubricerad "Den offentliga sektorns effekter på sysselsättningen" (NU 1984:3). Studien har utförts av Agneta Kruse vid Lunds universitet. Initiativet är ursprungligen NAUT:s. I rapporten behandlas bl. a. sambandet offentlig sektor och sysselsättning i de nordiska ländernas ekonomier.

Intresset för den offentliga sektorns uppfattning, tillväxt, roll etc. har över huvud taget accentuerats starkt under 1980-talet och en rad intressanta studier har publicerats av vetenskapliga institutioner, organisationer och andra sammanslutningar. I de fackliga organisationernas regi – bl. a. LO i Sverige och Norge samt svenska TCO – finns också en rad utredningsprojekt i gång. Genomgående för dem är ambitionen att belysa samspillet mellan den offentliga verksamhetens samhällsekonomiska och sociala betydelse.

Det finns således en mångfald seriösa ansatser för att fördjupa och nyansera synen på den offentliga sektorn. Till ansträngningarna för att hyfsa meningsutbytet i dessa frågor bör också Nordiska rådet aktivt bidra. Det kan ske genom att rådet initierar kompletterande studier, gör bearbetningar och sammanställningar av befintligt material etc. Eftersom de nordiska länderna alla har en jämförelsevis väl utbyggd offentlig sektor – med många likheter, men också med särdrag – bör jämförelser dem emellan kunna ge uppslag till praktiska politiska åtgärder, nordiskt såväl som nationellt.

Det bör i detta sammanhang betonas att begreppet offentlig sektor inte är entydigt och att detta stundom bidrar till att debatten blir mer förvirrande än klarläggande. Så bör exempelvis uppmärksammas att transfere-

ringarna över statsbudgeterna (och även över de kommunala budgeterna) måste bedömas och diskuteras som en särskild problematik. Det skulle för övrigt kunna vara ett område inom vilket rådet kunde initiera en studie, alldenstund resursöverföringarna – vid sidan om de fördelningspolitiska effekterna – har betydelse också med avseende på köpkraft, sparande etc.

Av vitalt intresse vore också att klarare få belyst sambandet mellan insatser i den offentliga sektorn och förutsättningarna för att ekonomin i övrigt skall kunna fullgöra sina mångsidiga uppgifter. Det gäller inte bara tillskapandet av en kommunikationsmässig infrastruktur, utan också utbildningens standard, forskningsinsatsernas omfattning, hälsotillståndet och rättssäkerheten och tryggheten för den enskilde.

För fortsatta analyser av arbetsmarknadsförhållandena finns också behov av ett faktaunderlag som belyser den offentliga sektorns roll när det gäller kvinnornas arbetsmöjligheter och -villkor. Inom den offentliga sektorn sysselsätts nämligen en relativt sett större andel kvinnor än på arbetsmarknaden som helhet.

I alla de nordiska länderna är den offentliga sektorn en huvudavnämare när det gäller högt utbildad arbetskraft. Denna sektors omfattning har därför väsentlig betydelse för om man kan uppnå ett effektivt utnyttjande av den kompetens och det kunnande som tillförs befolkningen via den högre utbildningen.

Bland delområden/-problem väl ägnade att uppmärksamma har i bl. a. de fackliga organisationernas diskussion på nordiskt plan nämnts komparativa studier av välfärds- och socialpolitiska "doktriner" med tonvikt på generella respektive inkomstprövade socialförsäkringssystem. Från samma håll har också förordats studier av effekterna av privatisering av offentlig verksamhet samt debatten härom i de olika länderna.

På ofullständiga och godtyckliga grunder kritiseras ibland också den offentliga sektorns förmåga att – i avsaknad av vinstincitament – utvecklas mot ökad effektivitet och rationalitet. Också här finns utrymme för materialinsamling, analyser och jämförelser av modeller och system inom olika arter av offentlig verksamhet.

I förevarande medlemsförslag har en rad exempel givits på områden och problem, som det enligt vår bedömning är väsentligt att Nordiska rådet och de enskilda nordiska länderna fortsatt och fördjupat tar upp till debatt. Vidare har vi givit uttryck för åsikten att Nordiska rådet bör medverka till att underlaget för debatten om den offentliga sektorns roll får ett fastare fakta- och kunskapsunderlag.

Sammanfattningsvis föreslår vi därför,

att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att – med beaktande av vad som anförts i detta medlemsförslag – förelägga de närmast kommande sessionerna rapporter eller utredningar, eventuellt inom ramen för dokument C1, ägnade att tjäna som underlag för ett breddat meningsutbyte om den offentliga sektorns roll i de nordiska ländernas ekonomier.

Helsingör den 14 november 1984

Margrete Auken (SF)

Eiður Guðnason (A.)

Guðrún Helgadóttir (Ab.)

Arvo Kempainen (Skdl)

Hanna Kvanmo (SV)

Peter Muurman (Sdp)

Gunnar Nilsson (s)

Reiulf Steen (A)

Bernhardt Tastesen (S)

Lars Werner (vpk)

Medlemsförslag

om nordiskt samarbete om framtidforskning

(Väckt av Margrete Auken, Lilli Gyldenkilde, Guðrún Helgadóttir, Hanna Kvanmo, Erlendur Patursson och Lars Werner)

(Kulturutskottets betänkande, se sak A 658/k s. 417)

Den politiske diskusjonen i de nordiske land har i de siste årene vært preget av den økonomiske stagnasjonen i den vestlige økonomien, og de effekter dette har gitt for de relativt åpne økonomiene i Norden. Særlig oppmerksomhet har vært knyttet til de sosiale og arbeidsløshetsmessige konsekvensene nedgangen har gitt både i Norden og de øvrige vestlige industrilandene. I Nordisk Råd har dette ført til flere initiativ for å få regjeringene inn i et mere integrert og aktivt samarbeid innenfor rammen av Nordisk Ministerråd. Hovedideen i dette har fra Rådets side vært at de små nordiske land har en gjensidighet som ved mere bevisst satsing på forenede krefter kan gi hvert land større styrke overfor de påvirkninger den internasjonale utviklingen gir. Samtidig har Rådet gjennom sine initiativ understreket behovet for å tilpasse den interne nordiske konkurransen bedre til de forutsetningene den internasjonale utviklingen gir for Norden.

En viktig forutsetning for at Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd skal få forståelse for slike samarbeidsinitiativ er at befolkningen i Norden har forståelse for de verdier et nært nordisk samarbeid på bredt grunnlag gir, og den styrke på lengre sikt dette kan gi også de nasjonale regjeringene. En slik bred folkelig forståelse for verdiene i det nordiske samarbeidet vil også gi bedre muligheter for nasjonale og felles nordiske innsatser overfor de store internasjonale utfordringene som er knyttet til bevaring av naturen og miljøet, u-landenes stigende økonomiske vanskeligheter, økende fattigdom og fare for uløselige sosiale og kulturelle konflikter mellom verdens befolkningsgrupper, tilspissing av nord-syd-konflikten, økende opprustning og klarere krigstrussel.

De nordiske lands regjeringer har i lengre tid både nasjonalt og innenfor det nordiske samarbeidsmønsteret arbeidet med disse utfordringene, og har bl.a. gjennom internasjonale organisasjoner søkt ny kunnskap og innsikt om problemenes årsaker og løsninger. Regjeringene har også ved flere anledninger i fellesskap prøvt å påvirke andre vestlige land og stor-

maktenes politikk med sikte på å skape forutsetninger for en mere rettferdig og sosial utvikling.

Samtidig har en rekke nasjonale forsknings- og utviklingsinstitusjoner, samt en rekke folkelige organisasjoner med et bredt sammensatt medlemsunderlag arbeidet med å klarlegge kunnskaper og innsikt i disse problemene. Bakgrunn for dette engasjementet har dels vært ønsket om å belyse de alvorlige konfliktene fra flere synsvinkler og dermed få fram flere løsningsmodeller, men også fordi disse store organisasjonene føler et sterkt ansvar for framtiden og vil på sin måte bidra til løsningene. Disse institusjonene og organisasjonene har gjennom sine forsknings- og analyseprosjekt forsøkt å peke på alternative utviklingslinjer for de nordiske land og Norden som helhet. En viktig del av analysene baserer seg på den oppfatningen at problemene er universielle i den mening at det ikke kan løses med ensidig vekt på et lands forutsetninger, men at det krever et internasjonalt samarbeid for å lykkes.

Den forskning disse har drevet er viktig dels ved at det engasjerer store grupper som ellers ikke gis anledning til å delta i en bred samfunnsdebatt. Dels er det viktig ved at det kan gi bidrag til å bryte ut av vaneforestillinger og tradisjonelle reaksjonsmønstre, og dels ved at slik alternativforskning kan gi bedre forståelse hos flere for både de positive og negative trekk i de utviklingsmønstre den nåværende politikken fører til.

Resultatet av denne framtidsforskningen vil i en viss utstrekning komme til å prege debatten og prioriteringene i de nordiske land i framtiden. Nettopp ved at framtidsutviklingen i høy grad vil bli påvirket av øket nordiske og internasjonal kontakt på mange plan, er det viktig at dette forskningsarbeidet på en hensiktsmessig måte kan løftes inn i det nordiske samarbeidet.

Denne forskningen og det brede folkelige engasjementet som ligger bak mye av den, henter samtidig fram nye kunnskaper og engasjerer nye befolknings- og interessegrupper i samfunnsutviklingen i Norden. Dessuten øker det interessen for samarbeidet mellom de nordiske land og ikke minst skaper det forståelse for Nordens forutsetninger for å kunne gjøre en innsats i internasjonal sammenheng. Ved å engasjere Ministerrådets organer sterkere i denne framtidsforskningen vil en også gi muligheter for bredere folkelig forståelse for det nordiske samarbeidet generelt.

Et særtrekk ved denne formen for framtidsforskning er at det vil tape mye av sin rikdom og interessante aspekter om den blir innordnet i en fastlagt forskningsstruktur. Nettopp dens mangfoldighet både når det gjelder emner, metoder og engasjementformer gjør den så verdifull og viktig. Det vil derfor ikke tjene noen hensikt at den innordnes nasjonale forskningsprogrammer i særlig utstrekning. Imidlertid fører nettopp forutsetningene om en fri form for forskning både organisatorisk, tematisk og metodisk til at de ulike forskningsinitiativ faller utenfor de vanlige finansieringsformer og har vanskelig for å tilfredsstille mere formelle kriterier

for å oppnå nasjonal eller nordisk finansiering. De økonomiske trange kår leder også til at det er vanskeligere for disse forskningsgruppene å holde kontakt og å legge opp samarbeidsprosjekter. Dette medfører at viktige bidrag til kontakt og forståelse mellom de nordiske land kan gå tapt. Endelig innebærer ressursmangelen at også tilgangen på dyktige forskere som vil engasjere seg i framtidsforskning blir mindre da deres egen økonomiske og faglige framtid kan fortone seg høyst usikker.

Også i framtiden vil slik fri alternativforskning måtte finne sin hovedfinansieringsbasis fra initiativtakerne og ulike nasjonale kilder. Ved relativt enkle og beskjedne økonomiske innsatser også på nordiske plan kunne en imidlertid gi verdifulle stimuleringsbidrag til dette arbeidet samtidig som et nordisk engasjement dessuten ville gi økte muligheter for å trekke flere grupper inn i det nordiske samarbeidet. Dette ville kunne medvirke til å styrke samholdet og forståelsen i Norden.

På denne bakgrunn henstilles det derfor,

at Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd om i kontakt med de ulike initiativ som på nasjonalt og nordisk plan er i gang med framtidsforskning å presentere en oversikt over de prosjekt som det arbeides med og de framtidsperspektiver som belyses, samt å vurdere hvordan Nordisk Ministerråd vil bidra til å stimulere denne forskningen, og dessuten vurdere hvordan resultatene fra denne forskningen kan anvendes innenfor det nordiske samarbeidet forøvrig.

København, Reykjavík, Oslo, Tórshavn och Stockholm, 25. januar 1985

Margrete Auken (SF)

Lilli Gyldenkilde (SF)

Guðrún Helgadóttir (Ab.)

Hanna Kvanmo (SV)

Erlendur Patursson (Tvfl)

Lars Werner (vpk)

Ekonomiska utskottets betänkande

över ministerrådsförslag om ett nordiskt handlingsprogram på jordbruks- och skogsbruksområdet

(Ministerrådsförslaget, se s. 638)

Økonomisk utvalg har fått ovennevnte ministerrådsforslag til behandling. Forslaget har vært diskutert på utvalgets møter 8. og 9. august 1984 i Skövde og 13. november 1984 i Helsingør. Utvalgets 9-mannakomiteé behandlet forslaget på sitt møte 18. september 1984 i Esbo.

1. Sammendrag av ministerrådsforslaget

I ministerrådsforslaget tas opp samarbeid om næringspolitikk, om bevaring, styrking og utvikling av primærproduksjonen, markedsmessig samarbeid på jordbruksområdet, samarbeid på kontrollområdet, samarbeid på tilgrensende områder, forskningsmessig samarbeid, samarbeid på Nordens nordområder og samarbeid i internasjonale fora. Ministerrådsforslaget oppsummeres i en plan for iverksettelse og oppfølging. I denne antydes prioriteringen mellom sentrale element i programmet ved at elementene innpasses i en tidsplan som deles i tre faser. I den første fasen ønsker Ministerrådet bl. a. å:

- utvide mandatet til Nordisk kontaktorgan for jordbruksspørsmål til å omfatte både jordbruks- og skogssektoren, inklusive tilgrensende industrier;
- utrede behov og former for genbanksamarbeide på det skoglige området, eventuelt også å innlede virksomheten;
- etablere faste arbeidsforutsetninger for det samnordiske vekstforedlingsprogrammet (SNP). Dette koordineres med det allmenne jordbruks- og skogsforskningssamarbeidet;
- utvikle samarbeidet mellom myndighetene som kontrollerer såprodukter;
- utvikle samarbeidet mellom vekstbeskyttelsesmyndighetene. Overenskommelse om rutiner vedrørende varslingssystem for avviste varepartier og angrep av skadedyr og -vekster;
- utvikle samarbeidet om vurdering av bekjempningsmidler. Utrede behovet av en avtale om regelmessige konsultasjoner mellom bekjempningsmyndighetene;

- vurdere å opprette et permanent forum for samarbeid om aquakultur;
- sette i verk tiltak for å forbedre vilkårene for det nordiske jordbruksforskningssamarbeidet som følge av evalueringsresultatet av samarbeidsavtalen mellom NKJ og NMR/S (1985). Overveielser i samråd med NKJ om organisering av samarbeidet m.m.;
- sette i verk tiltak for å sikre en permanent samarbeidsordning for forskningsutdanningen innen jord- og skogbruksforskningen;
- starte nordiske provinsiensforsøk med tresorter som kan vokse ved grensen til marginale områder for skogsvekster;
- utvikle nordisk samarbeid om internasjonale jord- og skogbruksorganisasjoner.

I fase II, som skal vare til utgangen av 1989, tenker Ministerrådet å utvide virksomheten ved å:

- utrede spørsmålet om arbeidsfordeling om nordisk samarbeid innen skogstreforedling;
- etablere stabile arbeidsforutsetninger for Nordisk skogbruks frø- og planteråd;
- innlede et varig nordisk samarbeid for utvikling av jordbruksmaskiner og bygninger;
- utvikle samarbeidet mellom myndigheter som tester jord- og skogbruksmaskiner og -bygninger samt utrede en avtalemessig arbeidsfordeling;
- vurdere den eksisterende organisasjonsmodell for jordbruks- og skogforskningssamarbeid (1989);
- utvikle samarbeidet på hageområdet.

Alle de øvrige utredninger som nevnes i ministerrådsforslaget vil man utføre innen tredje fase påbegynnes. I fase tre vil man sette i verk tiltak innen alle de samarbeidsområder som nevnes i ministerrådsforslaget.

Ministerrådet opplyser at gjennomføringen av handlingsprogrammet vil kreve moderate økninger av bevilgningene til jord- og skogbruksformål over Nordisk Ministerråds allmenne budsjett.

Før utgangen av 1989 vil handlingsprogrammet få en første evaluering.

2. Utvalgets synspunkter

Utvalget konstaterer at det nordiske samarbeidet på jord- og skogbruksområdet har lange tradisjoner. Det er imidlertid først med det framlagte ministerrådsforslag at man i Norden kan få et samlet program for arbeidet på området. Dette er et viktig skritt fordi man nå får bedre mulighet til å planlegge og å styre det offentlige jord- og skogbrukssamarbeidet. Samtidig bindes dette samarbeidet opp for lang tid framover. Økonomisk utvalg vil gjerne bemerke at da handlingsprogrammet har et meget langsiktig perspektiv er det viktig å innta en fleksibel holdning. Det må i framtiden bli mulig å inkorporere nye problemstillinger som dukker opp, i det nordiske jord- og skogbrukssamarbeidet.

Det framlagte ministerrådsforslag gir et solid inntrykk. Utvalget mener det er preget av realisme og gjennomtenkte prioriteringer. Samtidig mener utvalget at Ministerrådet kanskje har vært for bundet av det allerede eksisterende jord- og skogbrukssamarbeid. Med dette menes at det hadde vært ønskelig å få handlingsprogrammet til også å omfatte deler av det jord- og skogbrukspolitiske området som idag ikke inngår i det nordiske samarbeidet.

Utvalget har merket seg at flere av delforslagene har som siktemål å omorganisere og å videreutvikle de nordiske samarbeidsorganer på jord- og skogsbruksområdet. Videre finnes flere forslag som går ut på å forbedre kontakten mellom nasjonale myndigheter. Økonomisk utvalg er enig i at det er viktig å ha et godt fungerende samarbeidsapparat. Utvalget bedømmer de framlagte forslag til omorganiseringer som vel begrunnede. Særlig vil utvalget støtte forslaget om å utvide mandatet for Nordisk kontaktorgan for jordbruksprosjekt til også å omfatte tilgrensende industrier. Utvalget ser dette som positivt fordi utviklingen innen tilgrensende industrier i større og større grad vil innvirke på utviklingen i jord- og skogbrukssektoren.

Også andre områder som idag faller utenfor det offisielle nordiske jord- og skogbrukssamarbeidet vil etter planene bli gjenstand for oppmerksomhet. Dette gjelder f. eks. områdene akvakultur og hagebruk. Økonomisk utvalg mener dette vil berike det nordiske samarbeid om primærnæringene.

Utvalget mener også det er fordelaktig å utvikle samarbeidet mellom myndigheter som kontrollerer ulike jordbruksprodukter m. m. Mer effektiv bekjempning av skadedyr og vekster er f. eks. viktig i seg selv, men samtidig gir samarbeid om denne type kontroller bedre grunnlag for handel med jordbruksprodukter o. l. i Norden.

Det ser ut til at ulike typer genbanker med fordel kan drives i nordisk regi. Nasjonale genbanker kan få et for lite marked. Dessuten risikerer man å utføre unødig mye dobbeltarbeid. Utvalget støtter derfor opp om forslaget om å utrede behov og former for genbanksamarbeide på det skoglige området.

Det går fram av ministerrådsforslaget at man på jord- og skogbrukssektoren ønsker å konsentrere mye av det konkrete arbeidet til forskning og utvikling. Dette anser utvalget forsåvidt å være en fornuftig prioritering. Imidlertid mener utvalget at Ministerrådet på dette området kunne ha vært dristigere ved å foreslå mer omfattende forskningssamarbeid og å foreslå samarbeid om mer framtidsrettede emner.

Økonomisk utvalg har forsøkt å se ministerådsforslaget i lys av to av de hovedtema Nordisk Råd arbeider med. Disse er Teknikken og framtiden samt Norden som hjemmemarked.

Med dette utgangspunkt understrekes inntrykket av at Ministerrådet ikke har vært dristig nok i utformingen av forslaget til handlingsprogram på jord- og skogbrukssektoren.

På flere områder innen primærnæringen står man nå foran vesentlige endringer av arbeidsformene. For fiskerinæringen vil utviklingen av akvakulturer radikalt forandre næringens vilkår. For å møte de utfordringer og muligheter dette gir, mener utvalget at Ministerrådet bør innta en mer aktiv holdning. Et permanent forum for samarbeid på akvakulturområdet bør opprettes snarest. Dette forum bør særlig ha som oppgave å bidra til opprettelse av lønnsomme akvakulturbedrifter, gjennom informasjon og opplæring om næringens tekniske og økonomiske forhold.

I ministerrådsforslaget tas ikke området bioteknikk opp. Økonomisk utvalg tror dette området kommer til å få en sentral betydning for jord- og skogbruksnæringen i den nærmeste framtid. Dyr og veksters egenskaper kan endres i mye raskere takt v. h. a. bioteknikk enn v. h. a. tradisjonelle foredlingsmetoder.

Nordisk Råd har lenge hatt som mål å gjøre Norden mindre avhengig av import av energi. Langt på vei har man i de nordiske land lyktes i denne målsettingen. Dagens situasjon på oljemarkedet gjør også sitt til at målsettingen ikke har samme presserende aktualitet som tidligere. Energiforsyningen må imidlertid sees i et langsiktig perspektiv, og da er innenlandske energialternativer viktige. Fra flere hold er ulike former for biologiske produkter lansert som mulige energikilder. Dette kan være jordbruksprodukter for framstilling av etanol til drivmiddel eller framtaking av hurtigvoksende trær eller planter for oppvarmingsformål. Økonomisk utvalg mener at også dette er framtidsrettede spørsmål som Ministerrådet bør arbeide med.

Norden er ikke et hjemmemarked for landbruksprodukter. Årsaken er at i et flertall av de nordiske land er den bedriftsøkonomiske lønnsomheten innen næringen lavere enn den samfunnsøkonomiske lønnsomheten. For å bevare produksjon, sysselsetting og bosettingsmønstre har man derfor opprettet ulike støtteordninger for næringen, importrestriksjoner på landbruksprodukter o. s. v. Økonomisk utvalg vil gjerne påpeke at det ikke er noe mål i seg selv å hindre handel med landbruksprodukter over grensene i Norden, og en del handel foregår også. Utvalget ser ikke bort fra at det er mulig å øke denne handelen samtidig som de sentrale målsettinger for landbrukspolitikken beholdes. Dette er et spørsmål som Økonomisk utvalg vil oppfordre Nordisk Ministerråd til å utrede. Samtidig bør man undersøke mulighetene til å redusere vanskelighetene ved handel med jord- og skogbruksprodukter i de tilfeller handel likevel er tillatt.

Økonomisk utvalg er blitt gjort kjent med en rapport om et forslag om å opprette et nordisk institutt for naturressurser. Økonomisk utvalg mener det kan være verdifullt å bedre de nordiske lands informasjon om naturressurssituasjonen i Norden og verden forøvrig. Økonomisk utvalg vil derfor be Nordisk Ministerråd om å vurdere mulige nordiske samordningstiltak mellom eksisterende institusjoner som arbeider med slike spørsmål.

Ut fra det som er anført ovenfor vil utvalget foreslå at Nordisk Råd vedtar følgende rekommandasjon:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd å utarbeide et handlingsprogram på jordbruks- og skogbruksområdet i samsvar med ministerrådsforslag B 54/e og Økonomisk utvalgs synspunkter.

Helsingør, 14. november 1984

Esko Aho (K)

Johan Buttedahl (Sp)

Arne Gadd (s)

Paul Jansson (s)

Anker Jørgensen (S)

Peter Muurman (Sdp)

Gunnar Nilsson (s)

Oddrunn Pettersen (A)

Pär Stenbäck (Sfp)

Ilkka Suominen (Kok)

Karin Söder (c)

Gunnar Berge (A)

Ólafur G. Einarsson (Sj.)

Ivar Hansen (V)

Elver Jonsson (fp)

Erkki Liikanen (Sdp)

Helge Adam Møller (KF)

Aase Olesen (RV)

Páll Pétursson (F.)

Jógvan Sundstein (Fkfl)

Sten Svensson (m)

Petter Thomassen (H)

Hans Olav Tunesvik (Kr.F.)

Ministerrådsförslag

om ett nordiskt handlingsprogram på jordbruks- och skogsbruksområdet

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Bifogat översänds Nordiska ministerrådets (lantbruksministrarna) förslag till ett nordiskt handlingsprogram på jordbruks- och skogsbruksområdet till behandling i Nordiska rådet. Samtidigt bes Nordiska rådet uppmärksamma att ministerrådet även beslutat behandla ett svenskt och ett danskt tilläggsförslag till programmet. Dessa ingår i ett ministerrådsbeslut, som även bifogas.

Ministerrådet avser att fastställa handlingsprogrammet under år 1985 efter att Nordiska rådet behandlat frågan och lämnat sina synpunkter på förslaget.

Oslo den 2 oktober 1984

Jón Helgason

Ordförande i Nordiska ministerrådet
(lantbruksministrarna)

Ragnar Sohlman
Generalsekreterare

Nordiskt handlingsprogram på jordbruks- och skogsbruksområdet

Nordiska ministerrådets (lantbruksministrarna) förslag till Nordiska rådet

Helsingfors den 25 juni 1984

I Inledning

1. Historisk översikt
2. Utgångspunkter för jordbruks- och skogsbrukssamarbetet
3. Samarbetsformer och samarbetsmetoder
4. Finansieringsprinciper i jordbruks- och skogsbrukssamarbetet

II Samarbete inom näringspolitiken

III Administrativt och praktiskt samarbete

1. Samarbete syftande till att bevara, stärka och utveckla primärproduktionen
 - 1.1. Genbanksamarbete om jordbruks- och skogsbruksväxter
 - 1.2. Växtförädlingsamarbete
 - 1.3. Utväxling av friskt plantmaterial
 - 1.4. Frö- och plantförsörjning i skogsbruket
 - 1.5. Samarbete på husdjursområdet
 - 1.6. Maskin- och byggteknologiskt utvecklingsamarbete
2. Marknadsmässigt samarbete på jordbruksområdet
3. Samarbete på kontrollområdet
 - 3.1. Kontroll av utsäde, utsädespotatis och förökningsmaterial
 - 3.2. Växtskyddskontroll
 - 3.3. Värdering av bekämpningsmedel
 - 3.4. Lantbrukskemi
 - 3.5. Bekämpande av skadedjur
 - 3.6. Mättnings- och kvalitetsbestämmelser i skogsbruket
 - 3.7. Samarbete mellan veterinärmyndigheterna
 - 3.8. Provnings och testning av jordbruks- och skogsbruksmaskiner och -byggnader
4. Samarbete på angränsande områden
 - 4.1. Viltvård
 - 4.2. Samarbetet på trädgårdsområdet
 - 4.3. Akvakultur
 - 4.4. Djurskyddslagstiftningen

IV Forskningsmässigt samarbete

1. Forskning
2. Forskarutbildning

V Samarbete på Nordens nordområden

VI Samarbete i internationella fora

VII Handlingsprogrammets verkställande och uppföljning

1. Tidsperspektiv och prioritetsordningen
2. Finansiering, planering och rapportering
3. Evaluering

Bilaga Beslutsprotokoll

I Inledning

1. Historisk översikt

Tyngdpunkten i nordiskt jordbruks- och skogsbrukssamarbete har historiskt vilat på frivillig grund. Av särskilt stor betydelse har därvid samarbetet mellan Nordens jord- och skogsbrukforskare varit. Sitt första organisationsmässiga uttryck fick detta genom att ett transnationellt organ: Nordiska jordbrukarforskarens förening, NJF, upprättades så tidigt som år 1918. Ytterligare samarbetsorgan bl. a. för skogsforskning och veterinärmedicin upprättades under efterkrigsåren.

Även samarbetet mellan myndigheter på jord- och skogsbruksområdet har gamla traditioner. På Nordiska rådets rekommendation upprättades år 1961 Nordiska kontaktorganet för jordbruksfrågor som ett forum för jordbrukspolitiskt informationsutbyte. I samband med de s.k. NORDEK-förhandlingarna vid övergången från 1960-talet till 1970-talet spelade jordbruket en central roll. Förhandlingarna innebar ett försök att integrera även jordbruket i frihandeln inom Norden. Sedan förhandlingarna strandat och Danmark 1973 ingått som medlem i den Europeiska Gemenskapen har man koncentrerat sig på vidareutveckling av andra konkreta linjer i samarbetet, särskilt vad angår forsknings- och utvecklingsverksamhet. Nya möjligheter att utveckla samarbetet tillskapades genom tillkomsten av Nordiska ministerrådet (revision av Helsingforsavtalet år 1971), Nordiska ministerrådets sekretariat (1973) samt de ämbetsmannakommittéer som biträder ministerrådet t. ex. Nordiska ämbetsmannakommittén för jord- och skogsbruksfrågor, NÄJS, år 1979.

2. Utgångspunkter för jordbruks- och skogsbrukssamarbete

Författningen till det nordiska samarbetet, Helsingforsavtalet från år 1962 (reviderat 1971) anger ekonomiskt samarbete som ett av de väsentligaste samarbetsområdena. Vidare framgår av avtalet, att en ändamålsenlig arbetsfördelning bör eftersträvas på alla områden där förutsättningar finns.

På jord- och skogsbruksområdet har samarbetsavtalets målsättningar aktuell betydelse speciellt vad avser upprättandet av för jordbruket och skogsbruket nödvändigt kunskaps- och teknologiskt underlag samt ordningar angående produktion och handel med insatsvaror och -tjänster. De nordiska ländernas nationella jordbrukspolitik och den omständigheten, att Danmarks jordbrukspolitik ingår som en del i den Europeiska Gemenskapens jordbrukspolitik, begränsar emellertid möjligheterna till handel med egentliga jordbruksprodukter. Virkeshandeln och handeln med skogsindustriprodukter ingår dock i frihandeln mellan de nordiska länderna.

Nordiskt samarbete på jordbruks- och skogsbruksområdet erbjuder rika möjligheter till ändamålsenlig och effektiv samverkan mellan länderna. Ett fördjupat nordiskt samarbete kan ofta kompensera de relativa nackdelar, som följer av att länderna var för sig är små. Här skall man eftersträva, att det utvidgade nordiska samarbetet höjer kvaliteten på vetenskapliga och andra miljöer. De resurser, som länderna disponerar i fråga om till exempel utbildning, forskning, testning och kontrollverksamhet, är emellertid begränsade. Nordiskt samarbete på dessa områden skall möjliggöra bättre resursutnyttjande antingen genom nationella kostnadsreduktioner eller bättre/större resultat med givna resurser.

Härtill kommer den naturgeografiska likheten mellan regioner i de nordiska länderna vilken skapar goda förutsättningar för samarbete inom jordbruk och skogsbruk.

Mot denna bakgrund har ministerrådet beslutat att lägga fram ett handlingsprogram för nordiskt samarbete inom jordbruket och skogsbruket. Samarbetet skall främst avse sådana områden, där det är av stort samnordiskt intresse och där konkreta resultat kan påräknas inom överskådlig tid. En eventuell utvidgning av samarbetet bör vara förankrat till nationella prioriteringar. Därvid bör uppmärksammas att igångsättande av konkreta projekt normalt kräver uttalat intresse från minst tre länder.

I föreliggande handlingsprogram framläggs en rad aktuella samarbetsområden. Vissa områden berör nödvändigtvis även andra sektorer än jordbruket och skogsbruket eftersom näringarna påverkar eller påverkas av dessa. Detta gäller speciellt vad avser miljö-, industri-, livsmedels- och regionalpolitiskt samarbete. En närmare specificering av samarbetets målsättningar utförs för varje område.

Frågan om områdenas tidsmässiga och ekonomiska prioritering behandlas i programmets sista kapitel.

3. Samarbetsformer och samarbetsmetoder

Nordiskt samarbete på jord- och skogsbruksområdet bygger i huvudsak på frivillig och självständig samverkan mellan myndigheter, institutioner och privata organisationer. Härigenom har en alltför omfattande byråkrati kunnat undvikas. Denna samverkan kan bl. a. innebära:

– Mer eller mindre samordnad kontaktverksamhet:

- Systematiserat informationsutbyte (vari den moderna ADB-tekniken synes kunna erbjuda nya möjligheter);
- Koordinering av arbetsprogram och arbetsfördelning då gemensamma projekt genomförs;
- Gemensam anskaffning och användning av dyrbar utrustning.

Gemensamma forsknings- och utvecklingsprojekt, som finansieras delvis eller undantagsvis helt av nordiska medel, påbörjas när så anses vara ändamålsenligt. I vissa fall kan nordiska institutioner upprättas för att utföra permanenta samarbetsuppgifter.

Nordiskt samarbete om utbildning av forskningspersonal och av teknisk eller liknande personal är högst aktuell.

Ofta resulterar långvarig samverkan i harmonisering av lagar och föreskrifter som rör primärnäringarna. Denna form av samarbete har betydande internationella anknytningspunkter.

4. Finansieringsprinciper i jordbruks- och skogsbrukssamarbete

Nordiskt samarbete på jord- och skogsbruksområdet finansieras i huvudsak med nationella medel, företrädesvis via myndigheter och organisationer i respektive land. För sådan projektverksamhet, som finansieras över Nordiska ministerrådets allmänna budget och som avser bl. a. forskning och teknologiutveckling, gäller följande:

- Samnordisk finansiering utgör i de flesta fall bara ett tillägg till totalfinansieringen. Den nordiska delen syftar närmast till att täcka kostnader, som följer av projektets transnationalitet. Redan vid planeringen av ett samarbetsprojekt skall därför anges, om projektet kan förväntas visa en samarbetsnyttoeffekt, vilken motsvarar den nordiska andelen av projektets finansiering. Med nyttoeffekten menas bl. a. besparingar genom att befintliga resurser utnyttjas effektivare samt att kvalitativa och kvantitativa förbättringar i arbetsresultat påräknas.

- Samma kvalitetskrav ställs på nordiska projekt som på nationella projekt. Projektsamarbetet bör ge klara effektiviserings- och resultatmässiga fördelar i flera av de deltagande länderna jämfört med avgränsad nationell verksamhet.

- Normalt finansieras endast tidsbegränsade projekt med nordiska medel. Projekten utvärderas senast efter tre år från starten. Ett projekts spännvidd samt ett positivt utvärderingsresultat kan leda till att fortsatt nordisk finansiering beviljas.

Nämnda princip gäller också för de nordiska institutioner, vilkas huvudsakliga uppgift är att initiera, koordinera och stödja FoU-verksamhet.

Vid upprättandet av nordiska serviceinstitutioner, vilka totalfinansieras av ministerrådets allmänna budget, undersöks och övervägs, om samarbetsnyttoeffekten (nationella besparingar, kvalitativa och kvantitativa resultatförbättringar) överstiger den påföljande finansiella belastningen. Finansieringen av dessa institutioner kan också helt eller delvis täckas med avgifter på tjänster.

II Samarbete inom näringspolitiken

Samarbetet på det näringspolitiska området har hittills främst avsett informationsutbyte rörande jordbruksfrågor av olika slag. Det har ägt rum inom Nordiska kontaktorganet för jordbruksfrågor, som därvid haft till uppgift att följa utvecklingen av produktions- och exportförhållandena samt omsättning och priser på jordbruksprodukter i Norden.

Även om skogliga frågor vid enstaka tillfällen berörts i kontaktorganet har avsaknaden av ett forum gjort sig gällande, där regelmässig och ingående diskussion av och information om skogspolitiska frågor kan äga rum.

Vid bedömning av det fortsatta samarbetet på det näringspolitiska området är det emellertid angeläget att uppmärksamma de strukturella och driftsmässiga förändringar som skett och alltjämt sker inom jordbruket och skogsbruket och i angränsande sektorer i samhället, vilka gett de näringspolitiska frågorna nya aspekter och vidare ramar. Med jordbruk och skogsbruk som bas har stora produktionsmedels- och förädlingsindustrier samt en omfattande transport- och distributionsapparat vuxit fram. Samtidigt har jordbruket och skogsbruket förändrats från arbetsintensiv till kapitalintensiv produktion, vars resultat i ökande grad är beroende av teknologiska framsteg och vetenskaplig forskning. Dessa förhållanden har nödvändiggjort ökat hänsynstagande till miljö- och resurshushållning i produktionen samt till regional utveckling och samhällsekonomiska konsekvenser av ingripanden i berörda näringar. De näringspolitiska frågorna rörande jordbruk och skogsbruk måste följaktligen numera i många avseenden spänna över alla led, som innefattas i produktionskedjan. Detta gäller även i nordiska sammanhang.

Den här berörda utvecklingen har gett näringspolitiken vidare ramar även problemmässigt. Det är därvid av stor betydelse att fortlöpande uppmärksamma och följa produktionens bedrivande och effektivitet samt pris- och marknadsfrågor. Det är lika väsentligt att beakta strukturella och regionalekonomiska problem samt livsmedels- och miljöfrågor. Vidare kan ny teknologi sannolikt komma att skapa nya produktions- och distributionssystem med framträdande politiska aspekter och konsekvenser som kan vara önskvärda att behandla i nordiska sammanhang.

Detta medför även krav om samordning av de nordiska ländernas hållningar i internationella organisationer. Särskild uppmärksamhet bör riktas mot de luftburna föroreningarnas inverkan på det ekologiska systemet och därmed deras effekter för jordbruk och skogsbruk. En omfattande skogsdöd skulle medföra stora konsekvenser för virkesmarknaden både på kort och lång sikt i Norden och i övriga Europa.

Formerna för samarbetet har främst avsett informationsutbyte. Detta torde bli fallet även i fortsättningen. I den mån förutsättningar och intresse kan skapas för vissa samnordiska marknadsåtgärder, harmonisering av lagstiftning m. m. kan det också bli fråga om direkta förhandlingar. Sam-

nordiska seminarier torde därvid vara en lämplig arbetsform för att förbereda frågor inom det näringspolitiska området.

Huvuddelen av samarbetet på det näringspolitiska området har genomförts inom Nordiska kontaktorganet för jordbruksfrågor och därvid främst omfattat jordbrukssektorn. Som framgått tidigare har emellertid en breddning av samarbetet ansetts önskvärd. I anledning härav bör kontaktorganets mandat vidgas och då icke enbart till att omfatta skogsfrågor. Kontaktorganet bör härutöver också vara ett forum där jämväl andra relevanta, med jord- och skogsbruk och angränsande industrier sammanhängande problem kan diskuteras. Detta bör även beaktas vid kontaktorganets sammansättning. Vidare bör övervägas om namnet kan ändras till Nordiska kontaktorganet för jordbruks- och skogsbruksfrågor.

Ministerrådet anmodar Nordiska kontaktorganet för jordbruksfrågor att ta upp till behandling en utvidgning av sitt mandat så att det omfattar jordbruks- och skogssektorerna inklusive angränsande industrier. Samtidigt skall kontaktorganets sammansättning utvidgas med en motsvarande skoglig representation.

Ministerrådet anmodar kontaktorganet att utveckla sina arbetsformer så att de bättre motsvarar den nya bredden i mandatet. Sålunda bör kontaktorganet kunna hålla separata jordbrukspolitiska eller skogspolitiska möten samt plenarmöten där även den politiska ledningen i ministrierna kan delta för att behandla de mest centrala frågorna. Vid sidan härav bör kontaktorganet vid behov initiera seminarier för att behandla speciella frågor.

III Administrativt och praktiskt samarbete

I detta kapitel behandlas administrativt och praktiskt samarbete på ett antal konkreta områden. Medför detta samarbete behov av nordiska forskningsprojekt, tas projekten normalt upp till behandling inom de nordiska organen för jordbruks- och skogsforskningssamarbetet (Nordiska kontaktorganet för jordbruksforskning, Samarbetsnämnden för Nordisk skogsforskning) i enlighet med de principer, som redovisas i kapitel IV om forskningsmässigt samarbete.

1. Samarbete syftande till att bevara, stärka och utveckla primärproduktionen

1.1 Genbanksarbete om jordbruks- och skogsbruksväxter

De nordiska länderna inledde år 1979 ett samarbete för att bevara den genetiska variationen hos allt för Norden värdefullt material av jordbruks- och trädgårdsväxter. Samarbetet gäller såväl ursprungligt material som förädlingsmaterial. Det utförs av en, hela Norden omfattande institution: Nordiska genbanken för jordbruks- och trädgårdsväxter (NGB). Genban-

ken ingår som ett viktigt led i det bredare internationella samarbetet på området. Genom att en för alla gemensam institution har tillskapats har resursbesparingar i länderna möjliggjorts.

Ministerrådet anser, att genbanksarbetet fyller en vital uppgift att tillförsäkra framtida arbetsförutsättningar för våra biologiska näringar. Genbanksarbetet tjänar också betydande miljömässiga och kulturhistoriska intressen. Därför bör goda arbetsförutsättningar för Nordiska genbanken för jordbruks- och trädgårdsväxter som en självständigt arbetande nordisk institution garanteras. Tillkomsten av ett systematiserat nordiskt genbanksarbete avseende skogsträd skall studeras.

Ministerrådet uppdrar åt NÄJS att utreda, om och i så fall i vilka former genbanksarbetet på skogsbruksområdet borde inledas. Ministerrådet uppdrar åt NGB att i samarbete bl. a. med Samnordisk Planterförädling (SNP) utreda dels metoder och dokumentationssystem för effektivt utnyttjande av det tillvaratagna materialets genetiska potentialer och dels förbättrad kunskapsförmedling till brukare av genbankens tjänster.

1.2 Växtförädlingssamarbete

Flera klimatiskt olika regioner sträcker sig tvärs över de nordiska gränserna. Denna omständighet samt det faktum att resultaten av växtförädling på den europeiska kontinenten inte utan vidare kunnat överföras till nordiska förhållanden har varit medverkande orsaker till att de nordiska länderna utvecklat ett förhållandevis brett samarbete på växtförädlingsområdet. Samarbetet ingår i ett större paraplyprojekt "Samnordisk Planterförädling" (SNP), som i dagens läge omfattar utarbetande av riktlinjer för harmonisering av sortsförsöksverksamheten, konkret förädling av geografiskt marginella växter samt forskningssamarbete. Förädling av såväl jordbruks- som trädgårdsväxter ingår i SNP:s verksamhetsområde. På skogsbruksområdet fungerar Nordiska skogsträdsförädlingsgruppen, vilken är knuten till SNS.

Ministerrådet konstaterar, att betydande resultat kan uppnås genom växtförädlingssamarbetet. Samarbetet är särskilt viktigt för lantbruket på Nordens nordområden och av stor betydelse för Nordens skogbruk. Ministerrådet anser vidare att förstärkt samarbete och arbetsfördelning bör eftersträvas inom sortsförsöksverksamheten. I samarbete bör nya sorter av spannmål, gräsmarksväxter och grönsaker förädlas för Nordens nordområden. Ett vidgat samarbete bör överlag etableras angående förädling av frukt- och bärproducerande växter. Även rimliga kvalitetskrav för prydnavväxterna bör säkerställas. Samarbetet inom växtförädlingsforskningen skall bl. a. tjäna till att moderna metoder för förädling av såväl jordbruks- och trädgårdsväxter som skogsträd får spridning.

Ministerrådet uppdrar åt Nordiska ämbetsmannakommittén för jord- och skogsbruksfrågor (NÄJS) att snarast utreda frågan om arbetsfördel-

ning avseende nordiskt samarbete inom skogsträdsförädling. I denna utredning bör både SNS och SNP medverka. Ministerrådet uppdrar åt NÄJS att studera hur fasta arbetsförutsättningar för SNP kan etableras. NÄJS bör i detta sammanhang överväga, hur koordinering med det allmänna jordbruks- och skogsforskningssamarbetet säkras.

1.3 Utväxling av friskt plantmaterial

De nordiska trädgårdsföreningarna beslutade år 1982 att arbeta för en utväxling av friskt plantmaterial mellan de nordiska länderna.

Rensning och värdeprovning av vegetativt uppförökat plantmaterial förorsakar stora kostnader. Härtill kommer att det tar lång tid från det att arbetet påbörjats till dess friska plantor kan tas i bruk hos odlarna. Arbetsfördelning mellan de nordiska länderna gör det möjligt att ta med flera växtsorter i rensningsarbetet och därmed snabbare kunna erbjuda producenter friska plantor.

Ministerrådet uppdrar åt NÄJS att främja samarbetet mellan de nordiska ländernas berörda institutioner i syfte att bl. a. fastare organisera en nordisk utväxling av friskt plantmaterial.

1.4 Frö- och plantförsörjning i skogsbruket

Övergången till moderna skogsbruksmetoder, inklusive skogsodling, har ökat betydelsen av skogsbrukets frö- och plantförsörjning. Nationellt tillförsäkras försörjningen genom omfattande drift av fröplantager och skogsplantaskolor.

Nordiskt har institutionerna med ansvar för frö- och plantproduktionen samarbetat genom Nordiska skogsbrukets frö- och plantråd. Rådet har upprättats på initiativ av Nordiska skogsunionen.

Ministerrådet konstaterar, att växande förväntningar ägnas detta samarbete och att NÄJS skall överväga hur stabila arbetsförutsättningar för frö- och plantrådet kan etableras.

Ministerrådet uppdrar åt Nordiska ämbetsmannakommittén för jord- och skogsbruksfrågor (NÄJS) att samråda med Nordiska skogsunionen om hur detta bäst kan göras.

1.5 Samarbete på husdjursområdet

Husdjursskötsel har en dominerande roll i lantbruket inom vida regioner i Norden. Sålunda arbetar man i länderna för att öka avkastningen å ena sidan genom att utveckla bättre utfodrings- och skötselmetoder och å andra sidan genom att genetiskt förbättra djurmaterialet. Detta arbete utförs huvudsakligen av forsknings- och förädlingsinstitutionerna samt husdjursavelsföreningarna.

Nordiskt samarbete på området har hittills varit begränsat till sin omfattning och byggt på samverkan mellan forsknings- och förädlingsinstitutionerna.

Fr. o. m. år 1985 påbörjas på ministerrådets beslut ett försöksprojekt avseende nordiskt genbanksarbete på husdjursområdet. Vidare genomförs samnordisk forskning på området. Således genomförs ett ministerrådsprojekt rörande ärftlig resistens mot juverinflammation (mastitis). Också i övrigt har husdjursområdet väsentlig betydelse i det nordiska forskningssamarbetet.

Ministerrådet anser, att detta samarbete också i fortsättningen bör bygga på forsknings- och förädlingsinstitutionernas samverkan. Man bör även lägga vikt vid utvecklingsarbete och administrativa åtgärder, speciellt rörande fodermedelsvärdering och fodermedelskontroll. Samarbetets omfattning bör gradvis utvidgas att bättre motsvara husdjursskötselns relativa betydelse i Nordens lantbruk.

1.6 Maskin- och byggteknologiskt utvecklingsarbete

Driftstekniken, som tillämpas i jord- och skogsbruket, är likartad inom stora regioner i Norden. Denna likhet påverkar målsättningen inom det maskin- och byggteknologiska utvecklingsarbetet och kan även utgöra underlag för produktionsmässigt samarbete mellan nordiska tillverkare av teknologisk utrustning.

Längst i samarbetet inom teknikområdet har man kommit beträffande skogsmaskinutveckling. Sjuttion statliga och privata institutioner från alla de fem länderna samarbetar genom Nordiska skogsarbetsstudiernas råd (NSR), som ingår i SNS. Nyligen har ett samarbete etablerats med Nordiska industrifonden. Ministerrådet ser det som önskvärt, att samarbetet avseende jordbruksmaskiner och jordbruksbyggnader etableras i lika fasta former.

Ministerrådet ser det som nödvändigt, att vid maskin- och byggteknologiskt utvecklingssamarbete förutom jord- och skogsbrukets behov, även utsikterna till nordiska industriella tillämpningar beaktas.

Ministerrådet uppdrar åt NÄJS, att följa upp samarbetet avseende maskin- och byggteknologisk utveckling för jord- och skogsbruket. Vidare uppdras åt NÄJS att förelägga ministerrådet förslag om hur bestående nordiskt samarbete för utveckling av jordbruksmaskiner och jordbruksbyggnader kan ordnas. Då förslaget rörande nordiskt samarbete om maskin- och byggteknologisk utveckling utarbetas bör även Nordiska ämbetsmannakommittén för samarbete inom byggsektorn (ÅK-Bygg) beredas möjlighet att delta.

2. Marknadsmässigt samarbete på jordbruksområdet

Jordbruksprodukterna omfattas inte av frihandeln mellan de nordiska länderna. Varje nordiskt land har sin egen jordbrukspolitik, en egen prispolitik och ett därtill anpassat gränsskydd. Danmark tillämpar som medlem av EG den gemensamma marknadens jordbrukspolitik.

De Nordiska böndernas centralorganisation (NBC) antog under 1960-

talet en rekommendation av innebörd att de nordiska länderna skulle sträva efter att fylla kompletteringsbehov av jordbruksprodukter i första hand genom import från annat nordiskt land. Denna rekommendation utgör allmänt en ledstjärna för organisationens agerande. Beträffande de nordiska EFTA-länderna har NBC:s rekommendation därtill fått visst statligt stöd och sanktion genom att ett nätverk av bilaterala jordbruksavtal träffats.

Den nordiska råvaru- och resursutredningen (*NU 1976:26*) föreslog ett utbyggt nordiskt samarbete inom spannmåls-, fodermedels- och trädgårdsområdet. På sistone har särskilt behovet för informationsutväxling avseende produktionsutveckling av potatis, frukt, bär och grönsaker gjort sig gällande.

Ministerrådet konstaterar, att ett utvidgat informationsutbyte angående marknaderna med sikte på största möjliga transparens kan främja samhandeln och är förenlig med ländernas skiljaktiga jordbrukspolitik. Ministerrådet finner det önskvärt att denna möjlighet utnyttjas och anmodar Nordiska kontaktorganet för jordbruksfrågor att i första hand diskutera hur informationsutbytet rörande produktionsutveckling och marknadsföring kan byggas ut.

3. Samarbete på kontrollområdet

3.1 Kontroll av utsäde, utsädespotatis och annat förökningsmaterial

De nordiska länderna har vidtagit kontrollåtgärder av handelsutsäde inom jord- och skogsbruk samt utsädespotatis. Undersökningsreglerna följer i allt väsentligt internationellt godkända analysreglerna utformade genom ISTA och OECD.

Ändå förekommer fortfarande vissa skiljaktigheter. Behovet av samordnande åtgärder är särskilt angelägna vad avser utsädespotatis. Det är också önskvärt med utvidgat nordiskt samarbete rörande kontroll av skogsfrö, lök och annat förökningsmaterial.

Ministerrådet uppdrar åt NÄJS att snarast utreda på vilket sätt kontrollmyndigheterna i de nordiska länderna kan utveckla sitt samarbete. I utredningen skall det existerande, bredare internationella samarbetet beaktas. Tillämpning av den moderna ADB-teknologin torde erbjuda betydande möjligheter till detta. Även gemensam personalutbildning borde ingå i det utvecklade samarbetet.

3.2 Växtskyddskontroll

De nordiska länderna utövar växtskyddskontroll vid såväl import som export av levande växter och växtdelar. Kontrollen har till uppgift att hindra införsel och spridning av växtskadegörare. Kontrollen utförs så att exportlandets växtskyddsmyndighet(er) utfärdar sundhetscertifikat på varuparti och att importlandets växtskyddsmyndighet(er) företar stickprovskontroll på samma parti. På området pågår internationellt harmoni-

seringsarbete genom EPPO och FAO. I detta arbete har de nordiska länderna samordnat sina synpunkter. Arbetet att samordna bestämmelserna angående farliga skadegörare är långt framstridet. Inom bekämpningen av skadegörare förekommer ett visst samarbete mellan myndigheterna t. ex. vid varning för coloradobagge-angrepp. Kontrollmyndigheterna har också etablerat ett icke-officiellt varningssystem för avvisade varupartier vid de enskilda ländernas gränser.

Ministerrådet anser, att länderna borde utöka myndigheternas samarbete angående utbildning av inspektörer och specialister, utveckling av testmetoder för att harmonisera den praktiska kontrollverksamheten i syfte att möjliggöra att de enskilda länderna fullt ut godtar varandras certifikat. I detta samarbete bör man också försöka inordna samarbetet rörande varning för coloradobagge-angrepp m. m. En överenskommelse mellan vederbörande växtskyddsmyndigheter bör utarbetas angående rutiner rörande varningssystem för avvisade varupartier samt angrepp av farliga skadegörare såsom coloradobagge.

Ministerrådet ger NÄJS i uppdrag att med uppmärksamhet följa diskussionen angående varningssystem för avvisade varupartier. Vidare uppdrar ministerrådet åt växtskyddsmyndigheterna att utveckla deras ömsesidiga samarbete på alla områden, bl. a. avseende utbildning av specialister och inspektionspersonal samt gemensam utveckling av testmetoder.

3.3 Värdering av bekämpningsmedel

För växtskyddsändamål är bekämpningsmedel nödvändiga i jordbruket och skogsbruket. Man har likartad lagstiftning i länderna angående godkännande (registrering) och användning av sådana medel. Man har efter hand ställt allt större krav på att dessa medels skadliga sidoeffekter skall utredas. På international basis inom FAO, WHO, OECD och Europarådet, har man arbetat för att harmonisera registreringskrav. De nordiska länderna har deltagit i detta samarbete. Enligt rekommendation är det på de följande sakområdena man ställer dokumentationskrav på bekämpningsmedel vid registreringsansökningar:

- sammansättning
- biologisk effektivitet, bruksvärde
- toxikologisk effekt
- restsubstanser i växter och livsmedel
- miljöeffekter

I stor utsträckning utförs värdering och godkännande av preparat med stöd av ansökningsdokumentation. Angående bruksvärdet och rester i växter och livsmedel utför länderna egen omfattande försöksverksamhet.

Ministerrådet anser det önskvärt att ytterligare steg tas i samarbetet rörande biologisk värdeprövning och försök angående restsubstanser i växter och livsmedel. Det är högst önskvärt att bekämpningsmedels-

myndigheterna fortsätter och får fastare former för sina gemensamma överläggningar i principiella och aktuella frågor samt för sitt informationsutbyte.

Ministerrådet uppdrar åt bekämpningsmedelsmyndigheterna att fortsätta samordningen av försöksverksamheten angående biologisk värdeprövning samt rests substanser. Vidare uppdrar ministerrådet åt NÄJS att undersöka behovet av ett avtal mellan ministerierna/departementen om regelbundna konsultationer mellan bekämpningsmedelsmyndigheterna.

3.4 Lantbrukskemi

Det lantbrukskemiska området spänner över ett vitt fält som innehåller inte bara analytisk kemi utan också markkemi, fodermedelskemi, toxikologi, miljövärd, lantbruksekonomi, handelskontroll m. m. Vissa av dessa områden kan vara ägnade att utveckla på gemensam nordisk basis.

Någon fast organisation som regelrätt sysslar med utveckling och utprovning av jordanalysmetoder och som också utarbetar praktiska normer för gödning och kalkning finns inte i de nordiska länderna. Arbetet är nu uppdelat på flera institutioner. Av olika anledningar bl. a. olika naturliga förutsättningar och bristande faktaunderlag är gödselrådgivningen mycket olika i de nordiska länderna. På grundval av resultat från nordiskt vetenskapligt samarbete och genom användande av jämförlig metodik i den utsträckning som är möjlig kan man skapa en bas för rådgivningen varigenom skillnaderna reduceras.

Ministerrådet uppdrar åt NÄJS att utreda på vilket sätt de lantbrukskemiska institutionerna i de nordiska länderna kan utveckla sitt samarbete i syfte att åstadkomma en för Norden mera enhetlig grundval för rådgivning vad avser markkemi och kontroll av jord, gödsel- och jordförbättringsmedel.

3.5 Bekämpande av skadedjur

Bekämpning av skadedjur, såväl inomhus som utomhus, handhas i Danmark av en särskild institution, statens skadedyrlaboratorium, som undersöker, provar och utvecklar bekämpningsmedel och -metoder (härunder förebyggande) som används mot dessa skadedjur. Dessutom utforskar laboratoriet skadedjurens biologi, bekämpning och resistens mot pesticider. Laboratoriet har varit rådgivande och utfört uppgifter för institutioner och företag i Finland, Island, Norge och Sverige, som inte har motsvarande specialiserade institutioner.

Skadedjurslaboratoriets samarbete med de andra nordiska länderna är ett gott exempel på arbetsfördelning inom laborativ verksamheten på ett specialområde. Det borde vara möjligt att bättre utnyttja dessa fördelar i större utsträckning.

Ministerrådet uppdrar åt NÄJS att undersöka, hur nordiskt samarbete på skadedjursområdet kan organiseras inom fastare ramar.

3.6 Mättnings- och kvalitetsbestämmelser i skogsbruket

Med hänsyn till samarbetet inom skogspolitik och skogsproduktion är det av betydelse att enhetliga mättnings- och kvalitetsbestämmelser kan tillskapas mellan de nordiska länderna när det gäller avverkningsberäkningar och virkesförbrukning liksom också beträffande virkeshandel. Virkeshandeln ingår i frihandeln mellan de nordiska länderna. Sålunda har de internordiska virkesströmmarna uppnått betydande dimensioner. Enhetliga mättnings- och kvalitetsbestämmelser kunde underlätta skogspolitisk planering och i viss mån även samhandeln. Även virkesimport från tredje land kan gynnas av en nordisk samordning av bestämmelserna.

Ministerrådet noterar att Nordiska skogsunionen tagit med en utredning av frågan i sitt arbetsprogram.

Ministerrådet uppdrar åt Nordiska ämbetsmannakommittén för jord- och skogsbruksfrågor (NÄJS) att följa upp och ta del av utredningen samt att initiera vidare samnordiska åtgärder som kan visa sig vara aktuella.

3.7 Samarbete mellan veterinärmyndigheterna och de veterinärmedicinska institutionerna

Veterinärmyndigheterna och de veterinärmedicinska institutionerna har utvecklat ett omfattande samarbete i förhållandevis regelmässiga former. På nordisk basis organiseras regelbundna (var eller vartannat år) kontaktmöten för specialister på sådana områden som patologi, bekämpning av juverinflammation, mikrobiologi samt kemi och toxikologi. Myndigheterna samarbetar också beträffande värdering och produktion av vacciner. Därutöver träffas de nordiska ländernas veterinärdirektörer årligen. Detta är fallet även med direktörerna för de centrala veterinära diagnoslaboratorierna.

Ministerrådet konstaterar, att samarbetet på området har varit särdeles värdefullt, och uppdrar åt veterinärmyndigheterna att undersöka hur samarbetet kan utvecklas. Uppmärksamhet bör bl. a. ägnas åt samsarbetsmöjligheterna när det gäller samutnyttjande av dyrbar laboratorieutrustning.

3.8 Provning och testning av jordbruks- och skogsbruksmaskiner och -byggnader

Naturförhållandena, som bestämmer den tillämpade driftstekniken, är lika i stora delar av Norden. Detta talar starkt för att krav, som ställs på maskiner och maskinkomponenter samt byggnader i lantbruket i form av standarder, föreskrifter och rekommendationer harmoniseras i största möjliga utsträckning. Även lika målsättningar på arbetsmiljöområdet talar för detta.

De nationella lantbrukstekniska instituten har samverkat för att harmonisera procedurer och metoder för testning av jordbruksmaskiner. Det

är önskvärt, att arbetet med avsikt att harmonisera standarder, rekommendationer och föreskrifter angående jordbruks- och skogsbruksmaskiner samt byggnader effektiviseras. Genom ett samlat internationellt agerande bl. a. i ECE, ISO, och OECD bör de nordiska länderna sträva efter en bättre internationell standardisering mot bakgrund av de erfarenheter, som vunnits i internt nordiskt samarbete.

Ministerrådet uppdrar åt de lantbrukstekniska instituten att fortsätta sitt samarbete bl. a. angående harmonisering av procedurer och testmetoder, tillämpning av den modernaste teknologin i provningsverksamheten, samt utbildning av teknisk personal. Ministerrådet uppdrar åt institutionerna att också undersöka lämpligheten av en avtalsmässig arbetsfördelning på utvalda områden. Härutöver skall NÄJS och Nordiska ämbetsmannakommittén för samarbete inom byggsektorn i samverkan utreda huruvida lantbrukets byggnader bäst kan omfattas av detta samarbete.

4. *Samarbete på angränsande ämnesområden*

4.1 *Viltvård*

De nordiska viltvårdsmyndigheterna har sedan länge hållit överläggningar och därvid berört frågor som jaktprov, viltpatologi, inriktning av viltforskning samt samverkan på internationella fora. Inom viltforskningen arbetar Nordiska kollegiet för viltforskning under SNS. År 1980 enades länderna om nordiska medborgares lika rätt att nyttja upplåtelse av jakträtt i de nordiska länderna.

Ministerrådet uppdrar åt viltvårdsmyndigheterna att avtala om fasta samarbetsformer samt att för NÄJS framlägga en plan över samarbetet under kommande år.

4.2 *Samarbetet på trädgårdsområdet*

Trädgårdsbruket bidrar till ländernas livsmedelsförsörjning, upprätthåller sysselsättningen på landsbygden samt berikar människornas livsmiljö. Till följd av klimatet är villkoren för trädgårdsbruket inom vida områden i Norden jämförbara med varandra och möter likartade utmaningar.

Ministerrådet har på växtförädlingsområdet genom Samnordisk Plante-forädling (SNP) vidtagit åtgärder för att åstadkomma ett bättre och klimatiskt anpassat sortiment av frukt- och bärväxter samt grönsaker. Vidare har arbete med vedartade prydnadsväxter påbörjats. Detta har betydelse för både yrkesmässig och intresseinriktad trädgårdsskötsel. I ett minister-rådsprojekt utvecklas biologiska bekämpningsmetoder mot växtsjukdomar i drivhuskulturer. Ministerrådet avser att utveckla denna verksamhet.

Ministerrådet konstaterar, att de nordiska trädgårdsföreningarna i december 1983 har grundat ett nordiskt samarbetsorgan. Ministerrådet välkomnar förslag från samarbetsorganet med vilka samarbetet på trädgårdsområdet kan utvecklas och uppdrar åt NÄJS att infoga dessa i de

samlade övervägandena avseende det nordiska jord- och skogsbrukssamarbetet.

4.3 Akvakultur

Akvakultur har fått ökande betydelse bl. a. som en näring i utkantsområdena och som binäring till jordbruket. Akvakultur omfattar förutom fiskodling även odling av musslor, kräftor och alger. Villkoren för akvakultur är ofta lika i de nordiska länderna och utgör ett gott underlag för nordiskt samarbete.

På Nordiska rådets initiativ har Nordiska kontaktorganet för fiskerifrågor utrett angelägna ämnesområden för samarbetet. Därvid konstateras, att samarbete behövs bl. a. avseende kartläggning av föroreningsproblem, utveckling av undervisningsmöjligheter, fiskpatologi, näringsfysiologi, fiskyngelsproduktion samt statistik. Genbanksamarbetet om fisk har påbörjats som ett ministerrådsprojekt. Samarbete rörande bekämpning av fisksjukdomar har också förekommit.

Ministerrådet uppdrar åt NÄJS att i samråd med Nordiska kontaktorganet för fiskerifrågor förbereda ett förslag hurusom ett permanent forum för samarbetet inom området akvakultur bör upprättas.

4.4 Djurskyddslagstiftningen

Djurskyddslagstiftningen påverkar lantbrukets villkor i avsevärd utsträckning. Den återspeglar också centrala etiska värden i samhället. Ministerrådet anser det som önskvärt, att de villkor under vilka lantbruket bedrivs är så likartade som möjligt i de nordiska länderna. Ministerrådet har på anmodan av Nordiska rådet vidtagit åtgärder för att genom nordiskt samarbete skapa ett bättre kunskapsunderlag om djurens beteende i modern animalieproduktion.

Ministerrådet uppdrar åt NÄJS, att följa upp utvecklingen på området.

IV Forskningsmässigt samarbete

1. Forskning

De senaste decenniernas snabba ekonomiska tillväxt har, bl. a. genom oljeprisernas kraftiga höjning under 1970-talet, efterträtts av betydande ekonomiska störningar och balansrubbingar, vilka i hög grad försvårar en förbättrad välfärd även i de nordiska länderna. Förändringar har också inträtt i fråga om människornas inställning till resurshushållning, produktivitet och inkomstfördelning.

För att komma till rätta med dessa problem förordas nu såväl besparings- och kostnadssänkande åtgärder som offensiva satsningar för att skapa nya energiråvaror, anpassning av produktion och ökad sysselsättning. Samtidigt krävs ökade hänsynstaganden till miljö och resurshushåll-

ning. Det blir alltmer angeläget att bättre utnyttja förnyelsebara tillgångar samt att mildra och förebygga negativa konsekvenser av den tekniska utvecklingen.

Mot denna bakgrund kommer forskning och utbildning att spela en utomordentligt framträdande roll för att lösa problem och skapa nya utvecklingsvägar. Sedan långt tillbaka har på dessa områden skett ett betydande nordiskt samarbete icke minst inom jordbruks- och skogssektorerna. Problemens ökande svårighetsgrad och utvecklingen särskilt inom forskningen mot fördjupning, specialisering, utnyttjande av dyrbar apparatur m. m. förstärker behovet av utbyggd nordisk samverkan.

Det hittillsvarande samarbetet på forskningsområdet har i stor utsträckning avsett informationsutbyte och diskussion av vetenskapliga problem och resultat. Detta har utövats i sådana organisationer som Nordiska jordbruksforskarens förening (NJF), Nordiska kommittén för veterinärvetenskapligt samarbete (NKVet) och olika kontaktgrupper anknutna till Samarbetsnämnden för Nordisk skogsforskning (SNS). – Som ett nytt element i det nordiska forskningsarbetet i sin helhet har ministerrådet år 1982 upprättat Nordiska forskningspolitiska rådet, till vilket ministerrådet vänder sig närmast i långsiktiga och övergripande forskningspolitiska frågor.

Samarbetet har också omfattat betydande konkreta forskningsaktiviteter på jordbruks-, skogsbruks- och närliggande områden. Samarbetsorganet för nationella forskningsråd, Nordiska kontaktorganet för jordbruksforskning (NKJ), har länge kanaliserat betydande medel till samnordiska jordbruksforskningsprojekt och fr. o. m. början av år 1980 har detta kunnat suppleras med ministerrådets projektmedel. Även på skogsforskningsområdet baseras samarbetet på en längre tradition, som fr. o. m. år 1978 styrs av SNS med hjälp av en egen nordisk institutionsbudget. Som ett nytt organ har fr. o. m. år 1984, och under en treårig försöksperiod, introducerats en styrgrupp för nordiskt forsknings- och informatiksamarbete inom mikrobiologin.

Den osäkerhet om framtiden som kännetecknar flertalet bedömningar liksom det förhållandet att forskning och utbildning i sig själv formar utvecklingen i samhället gör det inte meningsfullt att framlägga detaljerade planer för fortsatt samarbete. Ett handlingsprogram på dessa områden bör begränsas till mål och inriktning i stort. Härefter skall olika organ fortlopande formulera projekt och prioritera dessa.

Erfarenheter från senare decennier visar att frågor rörande produktutveckling, tekniska produktionssystem och ekonomisk organisation ofta måste bedömas över hela produktionskedjan: råvaruproduktion – industriell tillverkning och förädling – transport – lagring – distribution. Denna helhetssyn omfattar även vetenskaplig verksamhet. I nordiska sammanhang bör samverkan således i förekommande fall sträcka sig utöver primärledet och bl. a. omfatta mera heltäckande delar av produktionsked-

jorna. Särskild uppmärksamhet bör ägnas forskning kring livsmedelskvalitet och näringsriktighet och hur dessa egenskaper påverkas i produktionsprocesserna. På livsmedelssidan bör även akvakulturen beaktas. Kunskaperna om ekosystemen bör fördjupas för att jord- och skogsbrukets produktionsförmåga skall kunna bibehållas.

Då det gäller det ämnesmässiga innehållet i ett nordiskt handlingsprogram är det, som tidigare antytts, inte meningsfullt att precisera konkreta projekt. Samarbetet synes alltså i viss grad böra omfatta traditionella forskningsområden för att förbättra produktivitet och effektivitet samt produktkvalitet. Utvecklingen inom berörda näringar liksom tendenserna i vetenskapssamhället pekar emellertid mot ett behov att förstärka och intensifiera forskning inom vissa områden. Det gäller här områden, där de nordiska länderna inte vart och ett i tillräcklig utsträckning kan bygga upp egen expertis och egna dyrbara laboratorier och anläggningar. Aktuella forskningsområden är bioteknik, datateknik, mät- och reglerteknik samt systemanalytisk planering. Detta bör möjliggöra snabbare produktutveckling, förbättrad styrning av produktionsprocesserna, ökad hänsyn till miljö och djurhälsa samt en mera rationell och mångfasetterad planering av företag och sektorer. Närliggande aktuella problem berör vidare bekämpning och kontroll av skadegörare i växtodling, djurskötsel och skogsbruk samt de lufttransporterade luftföroreningarnas inverkan på ekosystemen. Härvid är det önskvärt att det hittillsvarande samarbetet rörande informationsutbytet och diskussionen om vetenskapliga problem och resultat bibehålls och om möjligt intensifieras. Denna utveckling inom vetenskapsområdet understryker också behovet av en utbygd projektsamverkan.

Ministerrådet konstaterar, att den utveckling som sker och som förväntas på FoU-området kan ställa nya krav på uppbyggnaden av organisationen av forskningssamarbetet inom jordbruks- och skogsbruksområdena. Det synes dock inte finnas anledning till större reformer. Ministerrådet uppdrar emellertid åt NÄJS att i samband med handlingsprogrammets evaluering år 1989 värdera läget på nytt och eventuellt lägga fram förslag med tanke på 1990-talet.

På jordbruksforskningsområdet kan det bli nödvändigt att vidta åtgärder för att förbättra villkoren för samarbetet. Sålunda uppdrar ministerrådet åt NÄJS att i samband med evalueringen av samarbetsavtalet mellan NKJ och NMR/S år 1985 i samråd med NKJ, dryfta hur samarbetet fortsättningsvis bäst skall organiseras i syfte att ge ökad styrka åt den samnordiska jordbruksforskning, som bedrivs med medel över ministerrådets allmänna budget. Det kan härvid visa sig önskvärt att successivt utveckla fastare samarbetsformer, vilket i sin tur kan föranleda vissa förändringar i NKJ:s organisation. Vidare skall NÄJS utveckla ett förfarande, som innebär, att forskningsmässiga projekt inom nordiska organ för konkreta samarbetsområden prövas vetenskapligt av NÄJS:s forskningsrådgivande organ (NKJ, SNS) innan finansieringsbeslut tas i ministerrådet.

Det vore ändamålsenligt om SNS fick en mera formell kontakt med de nationella forskningsråden. Mot denna bakgrund hemställer ministerrådet länderna att överväga, hur den formella kontakten mellan SNS och de nationella forskningsråden bäst kan säkerställas.

Ministerrådet uppdrar åt NÄJS, att noga följa utvecklingen på de vetenskapliga områdena särskilt vad avser nya genombrottsområden, samt utveckla sådana – eventuellt sektorsöverskridande – arbetsformer som möjliggör, att samarbetsaktiviteter av stor betydelse för jordbruks- och skogssektorn inklusive angränsande industrier kan verkställas. Även NÄJS:s procedurer för budgetprovning bör utvecklas med avsikt att bättre beakta icke traditionella och sektoröverskridande forskningsområden.

2. Forskarutbildning

På fritt initiativ från nordiska forskningsmiljöer, forskarsammanslutningar samt högskolor har man under längre tid organiserat nordiska forskarkurser för jord- och skogsbruksforskning. Ofta har dessa fått stöd från institutionen "Nordiska forskarkurser", nationella forskningsråd efter rekommendation av NKJ och av ministerrådets allmänna budget. År 1982 inleddes på förslag av utredningen om "Ökat nordiskt forsknings-samarbete" (NU 1981:1) även ett treårigt pilotprojekt avseende systematiserad forskarutbildning på fyra ämnesområden inom jord- och skogsbruksforskning. Pilotprojektet har letts av en styrningsgrupp tillsatt av Nordiska rektorskollegiet för lantbruksuniversitet och högskolor.

Det råder en bred enighet om att forskarutbildningen inklusive forskarkurser utgör ett mycket väsentligt led i nordiskt samarbete. Det är i många ämnen inom lantbrukssektorn svårt att för vart och ett av de nordiska länderna bygga upp regelbundet återkommande kursutbud. En nordisk samverkan framstår här såsom en ytterst rationell åtgärd, som också kan lägga grunden till framtida intresse av forskningssamverkan. Betydelsen av detta nordiska samarbete har ökat genom att möjligheter till att få stipendier i länder utanför Norden har minskat.

Ministerrådet konstaterar att denna form av nordiskt jordbruks- och skogsbrukssamarbete även i fortsättningen bör prioriteras högt. Samtidigt skall genom samarbetet en optimal koordinering av resurserna för forskarutbildning tillförsäkras. Detta skall äga rum i samråd med Nordiska rektorskollegiet för lantbruksuniversitet och lantbrukshögskolor och Nordiska kontaktorganet för lantbruksforskning. Även den nordiska institutionen "Nordiska forskarkurser" kommer att ha en viktig roll varigenom forskarutbildning på nya områden möjliggörs.

Ministerrådet uppdrar åt NÄJS, att studera utvärderingsresultatet av pilotprojektet för forskarutbildning inom jord- och skogsbruksforskningen. NÄJS skall härefter för ministerrådet lägga fram ett förslag hur en fortsatt och permanent samarbetsordning på området säkerställs.

V Samarbete på Nordens nordområden

Det nordiska jord- och skogsbrukssamarbetet omfattar betydande aktiviteter, som särskilt tjänar näringarna inom Nordens nordområden. Detta gäller såväl jord- och skogsbruksforskning samt växtförädlingsverksamhet som maskin- och byggteknologiskt utvecklingsarbete. För renskötsel respektive renforskningsfrågor har Finland, Norge och Sverige upprättat separata samarbetsorgan. Ministerrådet konstaterar, att nordområdenas behov fortsättningsvis bör utgöra en viktig utgångspunkt, när NÄJS bestämmer om inriktningen av jord- och skogsbrukssamarbetet.

Ministerrådet konstaterar, att jordbruks-, trädgårds- samt skogsbruksgruppen inom Nordkalottkommittén utgör en oersättlig kontaktyta för samarbetet på Nordkalotten. Ministerrådet anmodar Nordiska ämbetsmannakommittén för regionalpolitik (NÄRP) att söka säkerställa gruppernas stabila arbetsförutsättningar. NÄRP bör även undersöka möjligheten att upprätta en jordbruksgrupp för samarbetet inom Väst-Norden (Färöarna, Grönland och Island). Jord- och skogsbrukssamarbetet på Nordkalotten och inom Väst-Norden bör integreras på ett ändamålsenligt sätt.

På skogsbruksområdet uppdrar ministerrådet åt SNS att i samarbete med isländska skogsmyndigheter och Kalottkommitténs skogsbruksgrupp koordinera nordiska proveniensförsök med trädslag, som kan växa vid gränsen till marginala områden för skogsväxter.

Ministerrådet uppdrar åt NÄJS, att följa upp renskötsel- och renforskningsarbetet på Kalotten samt att överväga en eventuell närmare anknytning av detta till det övriga samarbetet inom NÄJS' ansvarsområde.

VI Samarbete i internationella fora

De nordiska länderna är små som marknader med liten befolkning och begränsade resurser. Internationellt samarbete är därför av stor betydelse för dem. De fem nordiska länderna kan som grupp uppträda med långt större tyngd än de enskilda länderna, särskilt i FN-organ och i internationella organisationer med regionalt eller på annat sätt avgränsad medlemskrets.

Ett mycket nära samarbete har därför etablerats i internationella organisationer på lantbruksområdet i FN-familjen i Rom: FAO, Världsnäringsmedelsprogrammet WFP, Världsnäringsmedelsrådet WFC och Den internationella fonden för lantbruksutvecklingen IFAD. De nordiska ländernas FAO-kommittéer möts regelbundet och nordiska möten hålls med de fyra organisationernas administrativa ledare. En rotationsordning har införts genom vilken de nordiska länderna avlöser varandra i organisationernas ledande organ. De nordiska länderna koordinerar sina insatser och avger i bred omfattning samnordiska uttalanden i organisationerna.

ECE, OECD och GATT är andra internationella organisationer som är verksamma på jordbruksområdet. Här finns ECE:s lantbrukskommitté och dess trävarukommitté, OECD:s lantbrukskommitté och GATT:s lantbrukshandelskommitté. Vidare finns det ett antal specialiserade internationella organisationer. Samarbetet har dock här en mindre fast karaktär.

Det internationella samarbetet är en fast punkt på dagordningen för Nordiska kontaktorganet för jordbruksfrågor.

Ministerrådet fäster stor vikt vid att de nordiska länderna även i fortsättningen i största möjliga omfattning avstämmer sina positioner i internationella organisationer och att de nordiska länderna tar gemensamma initiativ när så förefaller ändamålsenligt.

VII Handlingsprogrammets verkställande och uppföljning

1. Tidsperspektiv och prioritetsordningen

Tidsperspektivet för detta handlingsprogram sträcker sig till år 1995.

En betydande del av de samarbetsaktiviteter, som behandlas i programmet, är löpande och i den betydelsen inte strängt tidsbundna. För att antyda prioriteringar mellan centrala element i programmet läggs en tidsplan fram, som delar sig i tre faser.

Fas I

Under de första åren av programmets giltighet eftersträvar ministerrådet att vidta följande åtgärder:

- Utvidgning av mandat till Nordiska kontaktorganet för jordbruksfrågor till att omfatta både jordbruks- och skogssektorerna inklusive angränsande industrier. Motsvarande utveckling av kontaktorganets arbetsformer.
- Utredning om behov och former för genbanksarbetet på det skogliga området. Eventuellt inledande av verksamheten.
- Etablering av fasta arbetsförutsättningar för det samnordiska växtförädlingsprogrammet (SNP). Koordinering med det allmänna jordbruks- och skogsforskningssamarbetet.
- Utveckling av samarbetet mellan utsädeskontrollmyndigheterna.
- Utveckling av samarbetet mellan växtskyddsmyndigheterna. Överenskommelse om rutiner rörande varningssystem för avvisade varupartier och angrepp av skadegörare.
- Utveckling av samarbetet angående värdering av bekämpningsmedel. Utredning av behovet av ett avtal om regelbundna konsultationer mellan bekämpningsmedelsmyndigheterna.
- (– Inrättandet av ett permanent forum för samarbete om akvakultur.)
- Åtgärder för att förbättra villkoren för det nordiska jordbruksförädlingsprogrammet till följd av evalueringsresultatet av samarbetsavtalet

mellan NKJ och NMR/S (1985). Överläggningar i samråd med NKJ om organisering av samarbetet. Utveckling av ett förfarande för vetenskaplig prövning av forskningsmässiga projekt inom samarbetsorganen för konkreta områden. Överväganden i länderna om hur den formella kontakten mellan SNS och de nationella forskningsråden bäst kan säkerställas.

- Åtgärder för att säkerställa en permanent samarbetsordning för forskarutbildning inom jordbruks- och skogsforskningen.
- Påbörjande av nordiska proveniensförsök med träslag, som kan växa vid gränsen till marginala områden för skogsväxter.
- Utveckling av nordiskt samarbete inom internationella jordbruks- och skogsbruksorganisationer.

Fas II till utgången av år 1989

Utöver de områden, som ingår i fas I klassificerar ministerrådet följande som prioriterade samarbetsuppgifter, som eftersträvas att verkställas innan utgången av år 1989:

- Utredning av frågan om arbetsfördelning avseende nordiskt samarbete inom skogsträdförädling.
- Etablering av stabila arbetsförutsättningar för Nordiska skogsbrukets frö- och plantråd.
- Inledande av ett bestående nordiskt samarbete för utveckling av jordbruksmaskiner och -byggnader.
- Utveckling av samarbetet mellan myndigheterna som provar och testar jord- och skogsbruksmaskiner och -byggnader. Utredning om en avtalsmässig arbetsfördelning.
- Värdering av den existerande organisationsmodellen för jordbruks- och skogsforskningssamarbetet (1989).
- Utveckling av samarbetet på trädgårdsområdet.

Alla de övriga utredningarna, som nämns i handlingsprogrammet, avses bli utförda innan den tredje fasen påbörjas.

Fas III till utgången av år 1995

Inom alla i detta program berörda samarbetsområden eftersträvar ministerrådet att vidta åtgärder innan utgången av år 1995.

2. Finansiering, planering och rapportering

De i handlingsprogrammet omnämnda nya nordiska initiativen skall inte uppfattas som ett förhandsgodkännande av nya utgifter. De knappa ekonomiska och personalmässiga resurserna nödvändiggör att prioriteringar och nya aktiviteter må sättas igång efterhand som det är möjligt inom de nationellt och nordiskt fastsatta ekonomiska ramarna.

Den takt i vilken handlingsprogrammet kan verkställas är, i den mån nordiska medel krävs, knuten till den medelstildelning, som kan komma i

fråga efter budgetbehandlingarna. Sådana element som kräver nordiska medel prövas löpande inom ramen för ministerrådets verksamhetsplanering. Detta sker genom budgetprogrammet, som inom ett femårsperspektiv studerar finansiella möjligheter i samarbetet. Budgetprogrammet utges årligen. Förutom budgetprogramplanering fattas särskilda disponeringsbeslut.

Det bör i sammanhanget observeras att samarbetet på jordbruks- och skogsbruksområdet i ministerrådets regi är av förhållandevis sent datum. Detta innebär bl. a. att resurstilldelningen knappast kan anses ha nått den nivå som skulle ha uppnåtts om verksamheten påbörjats samtidigt med andra samarbetsområden. Om det föreslagna handlingsprogrammet skall kunna genomföras inom avsedd tid kan det därför inte uteslutas att omprioriteringar mellan samarbetsområden måste göras och att nya medel måste anvisas.

Härutöver tillkommer dock möjligheten till finansiering av vissa kostnadskrävande element t. ex. genom att medel överförs från de nationella budgetarna till gemensamma nordiska ändmål.

Alla nordiska institutioner inom jord- och skogsbruksområdet samt de med ministerrådet samarbetande organen inom dessa områden rapporterar till NÄJS om utförandet av samarbetsuppgifter. Ministerrådet rapporterar till Nordiska rådet om handlingsprogrammets verkställande i den årliga berättelsen rörande det nordiska samarbetet.

3. Evaluering

Före utgången av år 1989 utförs en första evaluering av alla i detta handlingsprogram upptagna samarbetsområdena. En helhetsvärdering utförs av NÄJS/ministerrådet och resultatet delges Nordiska rådet under sessionen 1990.

Slutevaluering företas med tanke på Nordiska rådets session år 1996.

*BILAGA***Beslutsprotokoll vid ministerrådets (lantbruksministrarnas) möte den 25 juni 1984 i Helsingfors**

Ministerrådet (lantbruksministrarna) beslutade följande:

1. Godkänna förslaget från Nordiska ämbetsmannakommittén för jord- och skogsbruksfrågor till ett nordiskt handlingsprogram på jordbruks- och skogsbruksområdet samt att det överlämnas som ett ministerrådsförslag till Nordiska rådet.

2. Befullmäktiga ämbetsmannakommittén att i skriftlig behandling besluta om avsnittet III 4.3. "Akvakultur" inom handlingsprogrammet kan godkännas i den föreslagna formen efter att länderna gett sin tillslutning till slutrapporten från utredningen om nordiskt samarbete inom akvakultur och fiskodling (id.nr. 270.21-0.2).

3. Uppdra åt ämbetsmannakommittén att behandla ett svenskt förslag angående nordiskt samarbete inom lantbrukskemin (som *Bihang 1*) samt ett danskt förslag (*Bihang 2*) om transit av husdjur, inklusive karantänbestämmelser om rabies, med sikte på att pröva om dessa områden eventuellt senare kan inkluderas i handlingsprogrammet.

Juridiska utskottets betänkande

över ministerrådsförslag om samarbetsformerna i det nordiska samarbetet

(Ministerrådsförslaget, se s. 669. Yttranden över ministerrådsförslaget – bilaga 1 och 2, se supplement)

Til juridisk udvalg er henvist ministerrådsforslag B 55/j om arbejdsformerne i det nordiske samarbejde.

Udvalget har behandlet forslaget på møder den 10. januar 1985 i Helsingfors og den 28. og 29. januar 1985 i Stockholm.

1. Ministerrådsforlaget

Nordisk Ministerråd har den 27. november 1984 fremsat ministerrådsforslag B 55/j om arbejdsformerne i det nordiske samarbejde.

Forslaget skal ses i fortsættelse af rapporten fra Komiteen for vurdering af samarbejdsformerne i nordisk samarbejde ("Benkowkomiteen" *NU 1983:9*), medlemsforslag A 676/j, *rekommendation nr. 15/1984* om arbejdsformerne i det nordiske samarbejde og udtalelser og forhandlinger efter den 32. session 1984.

Ministerrådsforlaget kan sammenfattes således:

1) Ministerrådet har besluttet,

at der i stedet for de nuværende to ministerrådsbudgetter fremtidig kun skal være ét fælles budget for Nordisk Ministerråd,

at ministerrådssekretariatet i Oslo og kultursekretariatet i København skal afløses af ét fælles sekretariat for ministerrådet med hjemsted i København,

at et nordisk center for industriel forskning og udvikling skal etableres i Oslo.

2) Ministerrådet vil bl. a. arbejde for,

at styrke samarbejdsministrenes samordnende ansvar,

at præcisere fagministrenes ansvar for de enkelte fagområder,

at styrke kontakten mellem samarbejdsministrene og Nordisk Råds præsidium samt yderligere styrke kontakten mellem rådets faste udvalg og de forskellige fagområder,

at videreudbygge kontakten med de nordiske arbejdstager- og arbejdsgiverorganisationer og med Foreningerne Norden samt andre nordiske organisationer.

Ministerrådet agter at gennemføre de foreslåede ændringer, efter at Nordisk Råd har udtalt sig om forslaget.

Det anføres i forslaget, at ministerrådet er enig i, at det nordiske samarbejde skal effektiviseres og vitaliseres, men at det ikke hertil er nødvendigt at foretage grundlæggende forandringer i ministerrådssystemet. Der bør imidlertid gennemføres en bedre national forberedelse og opfølgning af de beslutninger, som træffes, og det understreges, at det vil være den samlede effekt af forslag vedrørende arbejdet i Nordisk Råd, Nordisk Ministerråd og de nationale administrationer, som skal give den ønskede aktivitetsforøgelse og bedre ressourceudnyttelse.

Forslagets to centrale hovedpunkter er forslagene om dels sammenlægning af kulturbudgettet og det almene budget til ét fælles budget, dels organisering af de nordiske regeringers samarbejde i ministerrådet med ét fælles sekretariat. Begge disse forslag kræver ændring af Helsingforsaftalen og af Kulturaftalen.

Ministerrådet foreslår endvidere ministerrådets rapportering til Nordisk Råd opdelt i en bagudrettet årsrapport og en fremadrettet planredegørelse i tilknytning til budgetforslaget for det kommende år, og det foreslås, at den hidtil kun inden for kulturaftalens område gældende bestemmelse, hvorefter vedkommende organ inden for Nordisk Råd skal have lejlighed til drøftelser, inden ministerrådet lader udarbejde budgetforslag, ændres til at omfatte alle sektorer.

Om *budgetsammenlægningen* anføres nærmere, at denne skal ske samtidig med,

at der i samarbejde med Nordisk Råd etableres en ensartet budgetprocedure.

at samarbejdsministrene – og inden for den fastsatte ramme kulturministrene – fastsætter dels bevillinger for de faste institutioner og dels rammer for øvrig virksomhed.

at fagministrene inden for disse rammer træffer afgørelse om detailfordelingen af de bevilgede midler,

at de øvrige fagudvalg under Nordisk Råd får samme adgang som kulturudvalget allerede nu har til på et tidligt tidspunkt at drøfte det kommende års budget,

at disponeringsforslagene inden for det nuværende almene budget afskaffes, og

at budgetproceduren i øvrigt stort set forbliver uændret.

Det understreges, at det vil være nødvendigt, at samarbejdsministrene effektivt kan optræde som nordiske budgetministre med et overordnet, samordnende ansvar, og det præciseres, at for kulturministrenes vedkommende vil den nuværende adgang til inden for kulturaftalens område at

udarbejde oplæg til budget og foretage dispositioner inden for den fastsatte totalramme for deres område fortsætte.

Det anføres i forslaget, at en *samlet sekretariatsorganisation* vil kunne give en mere rationel udnyttelse af ressourcerne, øgede muligheder for på andre områder at varetage kultur-, undervisnings- og forskningspolitiske hensyn, smidigere behandling af tværsektorielle spørgsmål og en øget administrativ slagkraft og en mere effektiv betjening af ministerrådet i dens forskellige sammensætninger.

Forslaget skal ses i sammenhæng med, at medens det fælles sekretariat foreslås placeret i København, foreslås Nordisk Industrifond flyttet til Oslo, samtidig med at der iværksættes en gradvis udbygning af fonden.

Ifølge tidsplanen sigtes der mod, at forslagene vedrørende sekretariatsorganisation og budgetspørgsmål skal være færdige til den 15. februar 1985, at sekretariatet skal være operativt i løbet af andet halvår af 1986, og at et fælles budget skal være virksomt senest fra 1987.

2. Udtalelser over ministerrådsforslag B 55/j

2.1 Delegationsudtalelser

Der er over ministerrådsforslaget afgivet udtalelser af den danske delegation (den 11. december 1984), den finske delegation (den 19. december 1984), den norske delegation (den 18. december 1984), den svenske delegation (den 18. december 1984) og den islandske delegation (den 4. januar 1985).

Delegationsudtalelserne udtrykker stort set sammenfaldende positive synspunkter på det foreliggende forslag.

Det fremhæves generelt som en vigtig konsekvens af udformningen af forslaget om sammenlægningen af budgetterne, at kultursamarbejdet sikres samme vilkår som hidtil, og der udtrykkes stor tilfredshed med, at høringsordningen vedrørende budgetterne nu udvides til også at gælde uden for kulturområdet. Det går ligeledes igen, at det er vigtigt, at samarbejdsministrenes rolle inden for ministerrådet styrkes, og at den nationale opfølgning af vedtagelser i det nordiske samarbejde ønskes styrket gennem forstærket indsats på nationalt regeringplan. Den svenske delegation fremhæver de gode svenske erfaringer med stedfortræder på statssekretærniveau, og både den finske og den svenske delegation peger på, at kontaktmandsinstitutionen må yderligere aktiveres. Den norske og den svenske delegation fremhæver særlig betydningen af, at ministerrådets rapporteringsvirksomhed til Nordisk Råd foreslås opdelt i en bagudrettet rapporteringsdel (C 1) og en fremadrettet planlægningsdel i tilknytning til budgetforslaget (C 2).

Den danske og den svenske delegation udtrykker bekymring over, at disponeringsforslagene inden for det nuværende almene budget foreslås

afskaffet og foreslår i lighed med budgetkomiteen, at budgetkomiteen også i fremtiden får mulighed for at udtale sig over årets første disponeringsforslag.

2.2. Udvalgs- og komiteudtalelser

Der er over ministerrådsforslaget afgivet udtalelser fra kulturudvalget (den 13. december 1984), økonomisk udvalg (den 18. december 1984) og budgetkomiteen (den 27. november 1984).

Kulturudvalget konstaterer, at det nuværende budgetsystem har fungeret tilfredsstillende og udgjort en garanti for kultursamarbejdets centrale stilling inden for det nordiske samarbejde. Udvalget konstaterer endvidere, at også ministerrådsforslaget giver kulturministrene ansvaret for at udarbejde budgetforslag og foretage dispositioner inden for den fastsatte totalramme, og at forslaget endvidere går ud fra, at kulturudvalget fortsat gives mulighed for direkte forhandlinger med ministerrådet om udformningen af og prioriteringen inden for det nordiske kultursamarbejde. Under denne synsvinkel kan kulturudvalget tiltræde forslaget om sammenlægningen af kulturbudgettet og det almene budget til ét budget.

Kulturudvalget anser ikke den foreslåede sekretariatssammenlægning for nogen forstærkning af det nordiske kultursamarbejde, men forslaget kan givetvis bevirke en vis forbedring af samordningsmulighederne for samarbejdet som helhed. Efter udvalgets opfattelse er det største problem inden for kultursamarbejdet mangelen på ressourcer. De nordiske landes regeringer bør derfor fremfor alt vise en aktiv vilje til at udvikle samarbejdet på alle områder, og denne vilje bør komme til udtryk gennem, at det nordiske samarbejde inden for rammen for den nye sekretariatsorganisation tilføres væsentlig større ressourcer. Kulturudvalget forudsætter, at organisationsplanen for det nye sammenlagte sekretariat giver sekretariatet den slagkraft, som er nødvendig for at opfylde kulturaftalens intentioner, og at man særlig er opmærksom på det budgetansvar, kulturministrene fortsat skal have, hvilket efter kulturudvalgets mening må indebære, at man bør stræbe efter yderligere at forstærke de sekretariatsressourcer, som tildeles kultursamarbejdet, og at disse ressourcer henføres til en særlig enhed.

Med bemærkning at den foreslåede omorganisation af det officielle nordiske samarbejde må anses for at være af stor betydning for en udvikling og effektivisering af samarbejdet som helhed, finder kulturudvalget ikke anledning til at modsætte sig gennemførelsen af den foreslåede organisationsform.

Budgetkomiteen konstaterer, at forslaget om at sammenlægge kulturbudgettet og det almene budget til ét budget falder sammen med det syn, budgetkomiteen i lang tid har hævdet. Det vil imidlertid være nødvendigt, at samarbejdsministrene mere effektivt kan optræde som nordiske budgetministre med et overordnet og samordnende ansvar. Komiteen finder det

værdifuldt, at alle rådets udvalg får samme adgang, som kulturudvalget allerede har, til at drøfte det kommende års budget med deres respektive fagministerråd.

Budgetkomiteen udtaler i anledning af forslaget om afskaffelse af de nuværende disponeringsforslag inden for det almene budget, at budgetkomiteen fortsat bør have mulighed for at kunne udtale sig over budgetårets første disponeringsforslag.

Økonomisk udvalg hæfter sig især ved forslaget om at oprette et nordisk center for industriel forskning, som efter udvalgets forhåbning vil kunne indebære et betydeligt fremskridt for det nordiske økonomiske samarbejde.

3. Juridisk udvalg

Det foreliggende ministerrådsforslag må ses som udtryk for et stærkt ønske og en stor vilje hos de nordiske landes regeringer til at styrke og videreudvikle det nordiske samarbejde. Det må erindres, at inspirationen til at foreslå de to meget betydelige ændringer på ministerrådssiden, som ministerrådsforslaget indebærer, ikke er ministerrådets egen, men synspunkter fremlagt i rapporten fra Komiteen for vurdering af arbejdsformerne i det nordiske samarbejde (NU 1983:9) og tiltrædelsen heraf i Nordisk Råds rekommandation nr. 15/1984, og det må erkendes, at nationale interesser kunne have begrænset rækkevidden af forslaget.

Der er derfor kun grund til at være tilfreds med det nu foreliggende forslag. De afgivne delegationsudtalelser er da også næsten enstemmige i deres tiltrædelse til forslagene om sammenlægning af de to ministerrådssekretariater i København og en sammenlægning af Nordisk Ministerråds kulturelle og almene budget. Set i sammenhæng med de øvrige samarbejds tiltag ministerrådet bebuder i forslaget og de samtidig hermed af juridisk udvalg i betænkningen over medlemsforslag A 692/j om arbejdsformerne i det nordiske samarbejde, er der god baggrund for at tro, at det nordiske samarbejde i de kommende år udvides og forstærkes.

Juridisk udvalg anser det som en betydningsfuld konsekvens af forslaget, at alle rådets udvalg nu får samme adgang, som kulturudvalget allerede har, til at drøfte det kommende års budget med deres respektive fagministerråd, og at forslaget ikke er udtryk for nogen nedprioritering af det nordiske samarbejde inden for kultursektoren. I forbindelse med sammenlægningen af budgetterne må det imidlertid understreges, at det vil være nødvendigt at styrke samarbejdsministrenes stilling, så de mere effektivt kan optræde som budgetministre med et overordnet ansvar og samordnende ansvar. I denne sammenhæng får samarbejdsministrene også yderligere opgaver som koordinatore og ansvarlige for den nationale opfølgning af vedtagelser i det nordiske samarbejde.

At ministerrådets rapporteringsvirksomhed til Nordisk Råd vil blive

opdelt i en bagudrettet rapporteringsdel og en fremadrettet planlægningsdel i tilknytning til budgetforslaget må anses som klar styrkelse af mulighederne for bedre at kunne overskue og vurdere perspektiverne i det nordiske samarbejde.

På et enkelt punkt deler udvalget ikke synspunkterne i ministerrådsforslaget. Det er juridisk udvalgs opfattelse, at Nordisk Råds adgang til at udtale sig om ministerrådets dispositionsforslag ikke helt bør bortfalde, men at adgangen til at udtale sig over årets første disponeringsforslag bør opretholdes også i fremtiden.

Udvalget finder det positivt, at ønsket om en national balance i placeringen af institutioner i de nordiske lande søges imødekommet med forslaget om samtidigt med flytningen af ministerrådssekretariatet fra Oslo til København at flytte Den Nordiske Industifond til Oslo og udbygge denne med et særskilt center for industriel forskning og udvikling. Også tanken om at overflytte Nordforsks hovedkontor fra Stockholm til Oslo for i tilknytning til Nordisk Industrifond at skabe et center for industriel forskning og udvikling stiller juridisk udvalg sig bag. Det må ved industrifondens og Nordforsks flytning tilsikres, at denne sker i sådanne former, at kontinuiteten i virksomheden bevares så langt, som det er muligt, også i overgangsperioden.

Juridisk udvalg vil imidlertid yderligere udtale, at ønsket om ligeligt at tilgodese de nordiske lande ved fremtidige institutionsplaceringer og omflytninger må holdes i klar erindring i ministerrådet, og at rådet ved besættelsen af stillinger i de nordiske institutioner ligeledes følger principper, der tilgodeser, at statsborgere fra alle nordiske lande placeres ligeligt og centralt på forskellige niveauer.

Juridisk udvalg vil i denne sammenhæng understrege betydningen af, at ministerrådet særligt bestræber sig på at gennemføre rekrutteringen af ansatte på samtlige niveauer på en sådan måde, at samarbejdsorganerne tilføres den bedste arbejdskraft og sagkundskab, der er til rådighed. En forudsætning for dette er også, at spørgsmålet om tilbagegangstryghed får sin løsning i samtlige lande. Derfor må der snarest ske en gennemførelse af den i 1984 vedtagne tillægsprotokol til aftalen om ændring af aftalen om Nordisk Ministerråds sekretariater og deres retlige stilling og om aftalens gyldighed for Nordisk Råds præsidiasekretariat og om den ansattes stilling i forbindelse med tilbagevenden til ansættelse i hjemlandet. Artikel 3 i denne tillægsprotokol indeholder bl. a. følgende bestemmelse: Aftaleparterne skal hjælpe ansatte, som har afsluttet tjenstgøring ved et nordisk sekretariat med, inden for rammerne af gældende love og administrative bestemmelser, at få statslig eller anden ansættelse i hjemlandet.

Under henvisning til det anførte skal juridisk udvalg herefter indstille:

at Nordisk Råd vedtager følgende rekommandation:

Nordisk Råd rekommanderer regeringerne i Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige at ændre Helsingforsaftalen og Kultur-

aftalen i overensstemmelse med forslagene i bilag A til minister-
rådsforslag B 55/j om arbejdsformerne i det nordiske samarbejde.

Stockholm, den 29. januar 1985

Lennart Andersson (s)

Flemming Hansen (KF)

Finn Kristensen (A)

Jan Petersen (H)

Heikki Riihijärvi (Smp)

Bernhardt Tastesen (S)

Formand

Mikko Elo (Sdp)

Guttorm Hansen (A)

Hans Nyhage (m)

Tuulikki Petäjaniemi (Kok)

Jens Steffensen (KrF)

Friðjón Þórðarson (Sj.)

Ministerrådsforslag om samarbejdsformerna i det nordiska samarbejdet

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Hermed fremsender Nordisk Ministerråd forslag til ændringer i arbejdsformerne for det nordiske samarbejde for så vidt angår ministerrådets arbejde.

Forslaget indebærer bl. a. ændring af Helsingforsaftalen og af aftalen om kulturelt samarbejde med henblik på at der fremtidig skabes ét fælles nordisk budget og ét fælles ministerrådssekretariat.

Desuden foreslås gennemført en række andre foranstaltninger, der ikke kræver ændringer i disse aftaler.

Der vil i tilknytning hertil fra de enkelte regeringer blive redegjort for, hvorledes man nationalt følger de forslag op, som er fremsat i betænkningen om samarbejdsformerne i det nordiske samarbejde (NU 1983:9).

Ministerrådet agter at vedtage de foreslåede ændringer efter at Nordisk Råd har udtalt sig om forslaget.

Stockholm 27. november 1984

Matthias Á. Mathiesen

Ragnar Sohlman

I. Indledning

1. På Nordisk Råds 32. session i Stockholm 27. februar til 2. marts 1984 vedtog Nordisk Råd følgende rekommandation:

''Nordisk Råd opfordrer Nordisk Ministerråd til, inden den 1. september 1984 at fremlægge de forslag vedrørende Ministerrådets virksomhed, som udredningen om samarbejdsformerne i nordisk samarbejde (NU 1983:9) giver anledning til.''

2. Nordisk Råds præsidium og ministerrådet (samarbejdsministrene) drøftede på et møde den 11. april 1984 det videre arbejde med opfølgning af forslagene i Benkow-komiteens rapport (NU 1983:9). Der var enighed om at styrke samarbejdet gennem en forstærkning af både rådets og ministerrådets stilling, idet præsidiets og samarbejdsministrene bør have det overordnede ansvar. Man ville i fællesskab søge mod en effektivisering af arbejdet, bl. a. gennem en formålstjenlig arbejdsfordeling mellem politiske og administrative organer og en effektivisering og rationalisering af procedurer og dokumenter.

3. Drøftelserne mellem kultur- og undervisningsministrene og samarbejdsministrene viste, at en række forhold måtte klarlægges nærmere, førend man kunne tage endelig stilling til visse af Benkow-komiteens forslag. Det gjaldt således de praktiske spørgsmål, som kunne opstå i forbindelse med en sammenlægning af henholdsvis det almene budget og kulturbudgettet og af de to ministerrådssekretariater – med placering i Oslo eller i København.

Blandt de forhold, som skulle belyses, var spørgsmålet om, hvorledes kulturministrene inden for årligt fastsatte budgetrammer skal kunne bibeholde beslutningskompetencen inden for deres fagområde. Tilsvarende skulle gælde for andre sammensætninger af ministerrådet, hvor fagministre jævnlige mødes og træffer beslutninger om samarbejdets udvikling inden for deres fagområde. Endvidere skulle fremlægges forslag om, hvorledes et sammenlagt sekretariat i princippet skal være organiseret samt de personalemæssige konsekvenser for de nu ansatte i de to sekretariater.

Samarbejdsministrene modtog den 10. august 1984 en betænkning (NU 1984:7), i hvilken der foreslås en mulig fremgangsmåde i tilfælde af sammenlægning af budgetter og sekretariater. Denne er ligeledes indgået i ministerrådets overvejelser.

II. Ministerrådets overvejelser og konklusioner

A. Samarbejdet generelt

1. Ministerrådet er enig i at det nordiske samarbejde skal effektiviseres og vitaliseres. Man deler den opfattelse, at ministerrådet som institution er velegnet til at løse de opgaver, som falder inden for regeringssamarbejdet, og at det ikke er nødvendigt at foretage grundlæggende forandringer i ministerrådssystemet.

Ligeledes finder ministerrådet, at der bør gennemføres en bedre national forberedelse og opfølgning af de beslutninger, som træffes. Dette er spørgsmål, som det – tilpasset ministerrådets arbejdsformer – i første række tilkommer de enkelte regeringer at tage op.

2. Ministerrådet understreger, at det vil være den samlede effekt af forslag vedrørende arbejdet i Nordisk Råd, i Nordisk Ministerråd og i de nationale administrationer, som skal give den ønskede aktivitetsforøgelse samtidig med at man får klarere retningslinier og ansvarsfordeling samt en bedre ressourceudnyttelse og et mere effektivt nordisk samarbejde på alle tre områder.

3. Ministerrådet betoner, at det nordiske samarbejde er vokset frem successivt på en række samfundsområder. Baggrunden for denne udvikling og for dens resultater findes i det kulturelle fællesskab, der knytter de nordiske lande sammen. På grundlag heraf vil ministerrådet fastslå, at det nordiske kultursamarbejdes betydning strækker sig videre end til det, som i dag udgør kulturaftalens ansvarsområde.

B. Beslutninger, der indebærer ændringer i aftaler

Fælles budget

1. De konkrete aktiviteter kan efter deres art henhøre under ministerrådet i en eller flere sammensætninger. Dersom midlerne hertil skal anvendes mest hensigtsmæssigt, vil det – som også fremhævet af Benkowkomiteen – være nødvendigt, at samarbejdsministrene effektivt kan optræde som nordiske budgetministre med et overordnet, samordnende ansvar.

Specielt hvad angår kulturaftalens område vil denne rolle for samarbejdsministrene kunne lettes gennem en sammenlægning af kulturbudgettet og det almene budget til ét fælles budget, under hvilket der fastsættes en særskilt ramme for kulturaftalens område. Hertil vil desuden, og ikke mindst, et som en enhed opbygget fælles sekretariat bidrage.

2. Ministerrådet har på denne baggrund besluttet at ministerrådets almene budget og kulturbudgettet skal lægges sammen til ét fælles budget og at dette skal ske samtidig med:

- at der i samarbejde med Nordisk Råd etableres en ensartet budgetprocedure,
- at samarbejdsministrene – og inden for den fastsatte ramme kulturministrene – dels fastsætter bevillinger for de faste institutioner og dels rammer for øvrig virksomhed,
- at fagministerrådene inden for disse rammer træffer afgørelse om fordelingen af de bevilgede midler,
- at de øvrige fagudvalg under Nordisk Råd får samme adgang, som kulturudvalget allerede nu har, til på et tidligt tidspunkt at drøfte det kommende års budget.

- at dispositionsforslagene inden for det nuværende almene budget afskaffes,
- at budgetproceduren i øvrigt stort set forbliver uændret.

3. Under behandlingen af sammenlægningsspørgsmålet har samarbejdsministrene i kontakt med kultur- og undervisningsministrene specielt vurderet de hensyn, der bør tages hvad angår organiseringen af det kulturelle samarbejde i Norden. Den valgte løsning indebærer for kulturministrenes vedkommende en fortsættelse af den nuværende adgang til inden for kulturaftalens område at udarbejde oplæg til budget og foretage dispositioner inden for den fastsatte totalramme for deres område.

Fælles sekretariat

1. Det kultur- og undervisningspolitiske område var som bekendt det første, der gennem indgåelsen af kulturaftalen blev indpasset i den nye organisation for regeringssamarbejdet, som opstod med skabelsen af Nordisk Ministerråd i begyndelsen af 1970'erne.

Når ministerrådet har overvejet yderligere et skridt i organisatorisk henseende, skyldes det at en samlet sekretariatsorganisation vil kunne give:

- en mere rationel udnyttelse af ressourcerne,
- øgede muligheder for på andre områder at varetage kultur-, undervisnings- og forskningspolitiske hensyn,
- smidigere behandling af tværsektorielle spørgsmål,
- en øget administrativ slagkraft og en mere effektiv betjening af ministerrådet i dets forskellige sammensætninger.

2. Ministerrådet har derfor efter en samlet vurdering fundet det hensigtsmæssigt at organisere de nordiske regeringers samarbejde i ministerrådet med ét fælles sekretariat.

Spørgsmålet om placeringen af sekretariatet har været drøftet i regeringerne, og ministerrådet har på baggrund heraf besluttet, at sekretariatet skal placeres i København.

Ministerrådet har i forbindelse med beslutningen om sekretariatssammenlægning nedsat en organisationskomité på tre medlemmer suppleret med en repræsentant fra hvert af de to sekretariaters personale som observatører. Komiteen skal bl. a. udarbejde forslag til detaljeret sekretariatsorganisation, herunder bemandingsplan og stillingsbeskrivelser samt ansættelses- og overgangsvilkår for personalet ved de nuværende sekretariater.

3. Under sine overvejelser har ministerrådet lagt vægt på princippet om at man ved placering af institutioner bedst tjener det nordiske samarbejde gennem en vis spredning til alle de nordiske lande. En sådan spredning har bl. a. været tilgodeset gennem den ligelige fordeling af sekretariater i henholdsvis Norge og Danmark. Ministerrådet har imidlertid fundet argumenterne for en sammenlægning så væsentlige, at man går ind for en sammenlægning af sekretariaterne. Beslutningen bygger i øvrigt på den forudsæt-

ning, at sekretariatets placering i København finder sted som et led i den aktivitetsforøgelse, som er forudsat for det nordiske samarbejde, og samtides med at Oslo tilføres nordiske institutioner af en vis tyngde.

Ministerrådet peger i denne forbindelse på den væsentligt øgede satsning, som forudses for industriel forskning og udvikling, datateknologi og økonomisk samarbejde.

Ministerrådet lægger vægt på, at det videre arbejde hermed skal indrettes således, at det leder til en gradvis opbygning af et nordisk center for industriel forskning og udvikling.

For at skabe en rationel institutionel ramme, som kan danne grundlag for en sådan betydelig opprioritering og rationalisering af dette område, flyttes Nordisk Industrifond til Oslo samtidig med, at der iværksættes en gradvis udbygning af fonden.

Nordforsk, hvis formål er at bidrage til effektiviseringen af landenes satsninger på forskning og udvikling inden for tekniske og dermed beslægtede forskningsområder, har hovedsekretariat i Stockholm med nationale kontorer i Helsingfors, København og Trondheim.

Regeringerne vil nationalt arbejde for at Nordforsks hovedkontor overføres til Oslo i tilknytning til dette nye center.

4. Det er tanken, at arbejdet med sammenlægning af budgetter og af sekretariater skal foregå i etaper. Der sigtes imod, at forslagene vedrørende sekretariatsorganisation og budgetspørgsmål skal være færdige til den 15. februar 1985, og at sekretariatet skal kunne være operativt i løbet af andet halvår af 1986, samt at et fælles budget skal være virksomt senest fra 1987.

C. Beslutninger, der ikke kræver ændring i aftaler

1. Ministerrådet vil betone, at en stor del af de forslag, som Benkow-komiteen har fremført, vedrører forhold, som efter deres natur vil kunne gennemføres uden ændringer af bestående aftaler.

Blandt forhold, som således allerede i dag er blevet forbedret i samarbejdsrelationerne mellem Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd, hører den nye budgetprocedure, som har været anvendt gennem to år og fortsat er under videreudvikling. Det samme gælder de igangværende bestræbelser for at forenkle, klargøre og overskueliggøre dokumentationen til Nordisk Råds sessioner. Til billedet hører ligeledes, at der nu holdes møde mellem præsidiets og samarbejdsministrene umiddelbart efter sessionen med henblik på planlægning af det kommende års arbejde.

2. For på en naturlig måde at understrege samarbejdet omkring ministerrådets budget og for samtidig at præcisere opdelingen af ministerrådets rapportering til Nordisk Råd i en bagudrettet årsrapport og en fremadrettet planredegørelse i tilknytning til budgetforslaget for det kommende år har ministerrådet samtidig fundet det rigtigst at optage bestemmelser herom i Helsingforsaftalen. Den nuværende bestemmelse i kulturaftalens artikel

15. stk. 2, hvorefter vedkommende organ inden for Nordisk Råd skal have lejlighed til drøftelser, inden ministerrådet lader udarbejde budgetforslag, har som et led i den nye budgetprocedure været anvendt også for det almene budget. Af samme grund foreslås også den optaget som en del af førnævnte budgetbestemmelse.

III. Sammenfatning

1. Ministerrådet har besluttet at

- der i stedet for de nuværende to ministerrådsbudgetter, fremtidig kun skal være ét fælles budget for Nordisk Ministerråd,
- ministerrådssekretariatet i Oslo og sekretariatet for kulturelle spørgsmål i København skal afløses af ét fælles sekretariat for ministerrådet med hjemsted i København,
- et nordisk center for industriel forskning og udvikling skal etableres i Oslo, bl. a. gennem en betydelig forøgelse af Nordisk Industrifonds aktiviteter og en flytning af fondens sekretariat; i forbindelse hermed vil regeringerne nationalt arbejde for at udvirke en flytning af Nordforsks hovedkontor til dette nye center.

2. Ministerrådet vil på baggrund af Benkow-komiteens forslag, og i det omfang der i øvrigt nationalt sker opfølgning heraf, arbejde for at:

- styrke samarbejdsministrenes samordnende ansvar både nordisk og i de enkelte regeringer;
- præcisere fagministrenes ansvar for de enkelte fagområder og herunder medvirke til at ministerrådet i dets forskellige sammensætninger udøver den faktiske ledelse af embedsmandskomiteernes arbejde;
- styrke kontakten mellem samarbejdsministrene og Nordisk Råds præsidium samt yderligere styrke kontakten mellem rådets faste udvalg og de forskellige fagområder;
- udvikle det løbende samarbejde mellem præsidiesekretariatet og ministerrådets sekretariat;
- løbende foretage revision af hele det nordiske samarbejdsapparat, herunder af embedsmandskomiteer og af institutioner samt øvrige aktiviteter, med henblik på at der til enhver tid sker den mest hensigtsmæssige udnyttelse af og samvirken mellem ressourcerne;
- videreudbygge den aktive, men forholdsvis frie, kontakt med de nordiske arbejdstager- og arbejdsgiverorganisationer og med Foreningerne Norden samt andre nordiske organisationer.

3. Til gennemførelse af de beslutninger, der efter det foranstående indebærer aftaleændringer, foreslår ministerrådet de i *bilag 1*. angivne ændringer til Helsingforsaftalen og til kulturaftalen.

BILAGA**A. Ændringer til Helsingforsaftalen***Gældende formulering**Artikel 64*

Ministerrådet skal før hver ordinær session i Nordisk Råds plenarforsamling aflægge beretning til Rådet vedrørende det nordiske samarbejde. Deri skal Ministerrådet særlig redegøre for samarbejdet i det forløbne år og planerne for det fortsatte samarbejde.

Stk. 2

(nyt)

Stk. 3

(nyt)

*Artikel 61**Gældende formulering*

Medlemmer af en regering, et landsstyre eller landskapsstyrelsen kan i undtagelsestilfælde på et møde være repræsenterede ved en dertil befuldmægtiget; dog skal mindst tre af landenes regeringer være repræsenterede ved regeringsmedlemmer.

Hvert land udpeger et regeringsmedlem, som har til opgave med bistand af en embedsmand at være ansvarlig for samordning af nordiske samarbejdsspørgsmål.

*Forslag til ny formulering**Artikel 64*

Ministerrådet skal før hver ordinær session i Nordisk Råds Plenarforsamling aflægge beretning til Rådet vedrørende det nordiske samarbejde. Deri skal Ministerrådet særlig redegøre for samarbejdet i det forløbne år.

Stk. 2

Ministerrådet skal til hver ordinær session i Nordisk Råds Plenarforsamling fremlægge en særskilt redegørelse om planerne for det fortsatte samarbejde. Med redegørelsen skal følge forslaget til budget for det nordiske samarbejde.

Stk. 3

Inden ministerrådet lader udarbejde budgetforslag, gives der vedkommende organ inden for Nordisk Råd lejlighed til at udtale sig.

Ministerrådet bistår i sin virksomhed af embedsmandskomiteer og af ministerrådets *sekretariater*.

Bemærkning: Udtrykket "sekretariater" skal i de danske, finske og islandske tekster ændres til "sekretariat". Ordet "sekretariat" i de norske og svenske tekster dækker både ental og flertal og behøver derfor ikke ændres.

B. Ændringer til kulturaftalen

Gældende formulering

Artikel 9

Ministerrådet træffer de beslutninger, som er nødvendige for at virkeliggøre aftalens formål.

Artikel 10

Som led i gennemførelsen af denne aftale oprettes en embedsmandskomité og et sekretariat for nordisk kulturelt samarbejde.

Ministerrådet udpeger komiteer og arbejdsgrupper med særlige opgaver.

Artikel 12

Sekretariatet bistår Ministerrådet og Embedsmandskomiteen. Det kan efter beslutning af Ministerrådet bistå andre nordiske samarbejdsorganer.

Ministerrådet udnævner for en nærmere fastsat periode en direktør, som leder Sekretariatets arbejde.

Ministerrådet fastsætter Sekretariatets forretningsorden samt bestemmelser om direktørens og personalets tjenesteforhold og ansættelsesvilkår.

Aftaleparterne træffer overenskomst om Sekretariatets placering.

Forslag til ny formulering

Artikel 9

Ministerrådet (kultur- og undervisningsministrene) træffer de beslutninger som er nødvendige for at virkeliggøre aftalens formål.

Artikel 10

Som et led i gennemførelsen af denne aftale oprettes en embedsmandskomité for nordisk kulturelt samarbejde.

Ministerrådet udpeger komiteer og arbejdsgrupper med særlige opgaver.

Artikel 12

Nordisk Ministerråds sekretariat bistår Ministerrådet og Embedsmandskomiteen. Efter ministerrådets beslutning kan det bistå andre nordiske samarbejdsorganer.

Ministerrådet træffer overenskomst med værtslandet om direktørens og de ansattes stilling i relation til værtslandet.

Aftalsparterne stiller til disposition for Sekretariatet de ressourcer, som er nødvendige for, at det skal kunne gennemføre sine opgaver.

Artikel 15

Ministerrådet lader udarbejde og træffer beslutning om budgetforslag for de fælles institutioner, programmer og øvrige virksomhedsområder, omfattende både bestående samarbejdstiltag, som af Ministerrådet føres ind under denne aftale, og nye tiltag, som iværksættes med hjemmel i aftalen.

Forinden Ministerrådet lader udarbejde budgetforslag, skal der gives vedkommende organ inden for Nordisk Råd lejlighed til drøftelser.

Artikel 16

Ministerrådet lader udarbejde og træffer beslutning om budgetforslag for Sekretariatets og andre samarbejdsorganers virksomhed.

Artikel 17

Ministerrådet afgiver på grundlag af de i medfør af artiklerne 15 og 16 udarbejdede budgetforslag forslag til regeringerne i de nordiske lande om bevillinger til nordisk kulturelt samarbejde.

Når midler er bevilget, fastsætter Ministerrådet den endelige fordeling af disse på de formål, hvorom der er afgivet forslag.

Artikel 15

Samarbejdet finansieres over Ministerrådets budget, jfr. artikel 64, stk. 2, i samarbejdsoverenskomsten mellem Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige af 1962 med senere ændringer.

Ministerrådet lader udarbejde budgetforslag og træffer beslutning om disponering af midler for de fælles institutioner, programmer og øvrige virksomhedsområder inden for den totalramme, der indgår som en del af det samlede nordiske budget.

(udgår)

(udgår)

Artikel 18 (udgår)

Ministerrådet træffer bestemmelse om fordelingen mellem aftaleparterne af udgifterne ved samarbejdet.

Udgifterne ved det samarbejde, som er iværksat ved denne aftales ikrafttræden, og som af Ministerrådet føres ind under aftalen, fordeles indtil videre i henhold til trufne aftaler, dersom ikke andet besluttes.

Artikel 19 (udgår)

Ministerrådet udfærdiger retningslinier for økonomiforvaltningen for områderne, som er nævnt i artiklerne 15 og 16.

Bemærkninger til ændringsforslagene*Til A. Forslaget til ændringer i Helsingforsaftalen
ad artikel 64, stk. 1*

Denne artikel bestemmer i sin nuværende formulering (kun ét stykke), at ministerrådet til hver ordinær session skal fremlægge beretning (C1) og heri særlig redegøre for samarbejdet i det forløbne år og planerne for det fortsatte samarbejde.

For at afspejle de igangværende bestræbelser for at gøre sagsbehandlingen enklere og mere overskuelig foreslås at opdelingen i en årsberetning (C1) og en særskilt rapportering om det fortsatte arbejde kommer til udtryk i Helsingforsaftalen. Årsberetningen omtales fortsat i artikel 64, stk. 1, medens planerne for det fortsatte arbejde omtales i artikel 64, stk. 2, sammen med budgetforslaget (C2).

ad artikel 64, stk. 2 og 3

Der findes i dag ikke nogen bestemmelse i Helsingforsaftalen, der omhandler det nordiske samarbejdes finansiering (ministerrådets budget). Det er ud fra almindelige hensigtsmæssighedsbetragtninger fundet ønskeligt at optage en bestemmelse herom i aftalen. Dette bestyrkes desuden af, at de tilsvarende regler, som i dag findes i kulturaftalen, foreslås ophævet som følge af den påtænkte budgetsammenlægning. Kulturaftalens bestemmelser om høring af respektive organer i Nordisk Råd inden ministerrådets budget fremlægges har i praksis været fulgt med den nye budgetprocedure og den foreslås derfor optaget her samtidig med at den specifikke bestemmelse i kulturaftalen ophæves.

Det har været overvejet, men er ikke fundet nødvendigt, at ændre transportaftalens artikel 13. Heri omtales specifikt transportsamarbejdets finansiering, men den nuværende formulering kan fortsat gælde i sammenhæng med de foreslåede nye stykker 2 og 3 til artikel 64.

ad artikel 61

I den nuværende formulering anvendes udtrykket Ministerrådets "sekretariater" i de danske, finske og islandske tekster. Som konsekvens af forslaget om sekretariatssammenlægning skal dette ændres til "Ministerrådets sekretariat". I den norske og den svenske tekst dækker den nuværende formulering derimod både ental og flertal, hvorfor ændring ikke er nødvendig.

Til B. Forslaget til ændring af kulturaftalen

ad artikel 9

Af ordensmæssige grunde foreslås her anført at det ministerråd, der omtales i bestemmelsen, også efter sammenlægningen af budgetterne vil være kultur- og undervisningsministrene.

ad artikel 10

Da en sekretariatssammenlægning er foreslået, bortfalder baggrunden for henvisningen til et særskilt sekretariat for nordisk kulturelt samarbejde. Denne bestemmelse foreslås derfor ophævet. Der henvises også til bemærkningerne ad artikel 12.

ad artikel 12

Det præciseres her, at det er Nordisk Ministerråds sekretariat, der bistår ministerrådet og embedsmandskomiteerne. Bestemmelsen om at det nuværende kultursekretariatet ledes af en direktør foreslås ophævet som en konsekvens af forslaget om sammenlægning af sekretariaterne. Tilsvarende gælder de andre bestemmelser, der specifikt omhandler direktørens og de ansattes stilling i relation til kultursekretariatet.

ad artikel 15

Som en følge af, at der samtidig som noget nyt er foreslået optaget en særskilt budgetbestemmelse som stk. 2 til Helsingforsaftalens artikel 64, kan de fleste af de specifikke budgetbestemmelser i kulturaftalen ophæves og erstattes af en generel henvisning til Helsingforsaftalen.

Man har dog fundet det hensigtsmæssigt her at bibeholde en generel bestemmelse, der påpeger kulturministrenes rolle i forbindelse med det fremtidige system med ét fællesnordisk budget.

ad artiklerne 16–19

Med forslaget om sammenlægning af de to ministerrådsbudgetter kan disse bestemmelser, der omhandler budgetproceduren, udgå og erstattes af den foreslåede nye formulering af artikel 64 i Helsingforsaftalen samt de regler om budgetproceduren, som fastsættes i henhold til denne bestemmelse.

Social- och miljöutskottets betänkande

över ministerrådsförslag om reviderat samarbetsprogram på arbetsmarknadsområdet

(Ministerrådsförslaget jämte *Bilaga 1*, åtgärdsprogram samt *Bilaga 2*, redogörelse för hittillsvarande samarbetet, *Bilaga 3*, remissammanställning se s. 691 f.f.)

Till Nordiska rådets social- och miljöutskott har hänvisats *ministerrådsförslag B 56/s* om reviderat samarbetsprogram på arbetsmarknadsområdet. Diskussioner inför utarbetandet av ett reviderat samarbetsprogram fördes vid ett möte mellan social- och miljöutskottet och Nordiska ministerrådet i Mariehamn den 16 november 1983. En första presentation av ett utkast till reviderat program gavs vid utskottets möte i Borgå den 21 augusti 1984.

För att förbereda utskottets ställningstagande till revisionen av samarbetsprogrammet tillsattes en arbetsgrupp bestående av Jo Benkow (ordförande), Kaj Bärlund, Kaj Poulsen, Pétur Sigurdsson och Grethe Lundblad. Arbetsgruppen sammanträdde i Stockholm den 12 september och 22 oktober 1984. Vid arbetsgruppens första möte ersattes Grethe Lundblad av Karin Flodström och vid dess andra möte ersattes Kaj Poulsen av Bente Juncker.

Utskottet genomgick utkastet till reviderat samarbetsprogram vid sitt möte i Helsingør den 13 november 1984 och framförde senare samma dag sina synpunkter vid ett gemensamt möte med ministerrådet-arbetsmarknadsministrarna. Slutbehandling av ministerrådsförslaget har skett vid utskottets möte i Stockholm den 31 januari 1985.

1. Inledning

Ministerrådets första egentliga samarbetsprogram på arbetsmarknadsområdet, som byggde på den nordiska arbetsmarknadskonventionen 1954, antogs i november 1975. Förslaget till samarbetsprogram hade remitterats till arbetsmarknadens parter och dåvarande socialpolitiska utskottet hade beretts tillfälle att avge yttrande över förslaget. Nordiska rådet antog på grundval av utskottets betänkande *rekommendation nr 19/1975* till ministerrådet att på grundval av 1954 års överenskommelse om gemensam nordisk arbetsmarknad vidareutveckla och fördjupa det nordiska arbetsmarknadssamarbetet. Till samarbetsprogrammet fogade Nordiska arbets-

marknadsutskottet (NAUT) ett projektprogram "etapp I" för att genomföra ministerrådets principprogram.

1979 fastställde NAUT ett nytt projektprogram, "etapp II". Även om den ekonomiska situationen förändrats sedan ministerrådets samarbetsprogram (principprogrammet) antogs 1975 företogs 1979 ingen ändring av principprogrammet. Tvärtom underströks i "etapp II" att inga ändringar skett i de principer som styrde det nordiska arbetsmarknadsprogrammet. De nordiska länderna förenades således fortfarande i uppfattningen att arbetet och dess villkor hade ett avgörande inflytande på människans välfärd. Arbetet var ett medel att skapa god materiell försörjning, personlig tillfredsställelse och ökad social gemenskap. För samhället som helhet var individens deltagande i arbetslivet av central betydelse. Meningsfullt arbete åt alla var därför ett grundläggande mål för de politiska strävandena i alla nordiska länder. Dessa uttalanden från 1975 var sålunda lika aktuella och relevanta 1979.

2. Ministerrådsförslaget

Förslaget till reviderat samarbetsprogram bygger på en vidareföring av de principer som låg till grund för 1975 års program. Översynen motiveras bl. a. av den reviderade överenskommelsen om gemensam nordisk arbetsmarknad som trädde i kraft 1983. Förslagets inledande avsnitt utgörs av en redogörelse för den reviderade överenskommelsen om gemensam arbetsmarknad, i synnerhet dess preambel, vilken inleds med konstaterandet att det är en grundläggande rättighet för medborgarna i de nordiska länderna att fritt kunna ta arbete och bosätta sig i annat nordiskt land. Vidare slås fast att detta skall kunna ske under på förhand kända samt ekonomiskt och socialt tryggade förhållanden. Viktigt är konstaterandet att regeringarnas mål är att upprätthålla den fulla sysselsättningen i de nordiska länderna. Strävan till regional balans och att flyttningsrörelserna ej skall leda till obalans på arbetsmarknaden liksom strävan till jämställdhet i arbetslivet mellan kvinnor och män tas upp. Slutligen nämns dimensioneringen av utbildningskapaciteten i vart och ett av länderna och samarbete härom som ett viktigt led i arbetet för balans på arbetsmarknaden.

Huvudavsnitten är arbetsmarknadssituationen och arbetsmarknadsproblemen på 1980-talet, arbetsmarknadspolitikens uppgifter, den gemensamma nordiska arbetsmarknaden och det nordiska arbetsmarknadspolitiska samarbetet. Till programmet har fogats ett förslag till åtgärdsprogram omfattande ett 30-tal olika projekt som antingen pågår eller befinner sig på idéstadiet. Utskottets synpunkter på de olika avsnitten redovisas nedan.

3. För social- och miljöutskottet tillgängligt bakgrundsmaterial

Det utkast som låg till grund för utskottets möte med arbetsmarknadsministrarna den 13 november 1984 var utkast nr 6. Det ministerrådsförslag som nu överlämnats (B 56/s) består av utkast 6 med ett antal ändringar efter överläggningen med social- och miljöutskottet. Utskottet har haft tillgång till de remissvar som Nordiska ministerrådet låtit inhämta hösten 1984 som ett led i arbetet med revisionen av samarbetsprogrammet. Remissvaren hänför sig till utkast nr 4. En sammanfattning av remissbehandlingen, utarbetad av ministerrådets sekretariat bifogas (se *Bilaga 3*, s. 706).

Social- och miljöutskottet anser att någon ytterligare remissbehandling, såsom en remittering i Nordiska rådets regi av ministerrådsförslaget, inte behöver företas. Utskottet finner att ärendet beretts på ett acceptabelt sätt genom att dels en relativt omfattande remissomgång genomförts, dels två möten hållits, i november 1983 och 1984 mellan utskottet och arbetsmarknadsministrarna.

4. Utskottet

Utskottet finner, att i det inledande avsnittet i ministerrådets förslag förs på ett naturligt sätt preamblen i den reviderade arbetsmarknadsöverenskommelsen in som målsättningen för det nordiska samarbetet på arbetsmarknadsområdet. Därmed får den principiella inledningen större fasthet än i 1975 års program. Däremot saknas ett viktigt element i det gamla principprogrammet, nämligen uttalanden om arbetet som ett värde i sig både för individen och samhället. Vid utskottets överläggning med ministerrådet i november 1983 framhölls av utskottet att en omvärdering av begreppet arbete var nödvändig. Arbetet gav människan en identitet och de grupper som helt saknade arbete blev utstötta grupper i samhället. Fortsatt tillströmning till arbetsmarknaden skulle ge ökad arbetslöshet om man inte kunde finna nya funktioner för de nytillkommande. Allt som hade med utbildning att göra borde t. ex., enligt utskottets uppfattning betraktas som arbete.

Ett problem i programmets allmänna formuleringar är definitionen av vad som skall anses vara "full sysselsättning". Det är en allmän uppfattning att full sysselsättning innebär att alla som kan och vill arbeta skall få arbete. Vid överläggningarna mellan utskottet och ministrarna den 13 november 1984 framgick, att "återskapa full sysselsättning" var en mer adekvat målsättning än att "upprätthålla den fulla sysselsättningen" i den situation som rådde (jfr. nedan).

Som påpekats i remissbehandlingen borde det i samarbetsprogrammet enligt utskottets uppfattning klart slås fast att principen om Norden som hemmamarknad bl. a. skulle kunna förverkligas genom ett systematiskt undanröjande av hinder som finns på den nordiska arbetsmarknaden.

Arbetsmarknadssituationen och arbetsmarknadsproblemen på 1980-talet

I likhet med "etapp II" innehåller det nya förslaget en beskrivning av situationen på arbetsmarknaden. Visserligen har antalet sysselsatta ökat, men samtidigt har tillströmningen till arbetsmarknaden ökat, bl. a. på grund av demografiska förhållanden. Det kan noteras, att en mening i utkastet, där det talades om "en väsentlig förvärring av arbetslösheten i Norden som helhet" utgått i det nu framlagda förslaget. Däremot har en mening tillkommit i den nya texten, nämligen "En reduktion av arbetslöshetens omfattning ges högsta prioritet i alla länderna i överensstämmelse med målet att hålla fast vid den fulla sysselsättningen". Utskottet välkomnar denna klara viljeyttring och ser den som ett resultat av utskottets överläggningar med ministrarna. Den av utskottet efterlysta ändringen i förra avsnittet om den fulla sysselsättningen tillgodoses härmed samtidigt som inledningstextens karaktär av referat av den reviderade arbetsmarknadsöverenskommelsen bibehålles.

Vad allmänt gäller detta avsnitt i förslaget vill utskottet framhålla att genom den centrala ställning det har som del av ett nytt "principprogram" och inte bara inledning till en projektkatalog "etapp III" ställs stora krav på omsorgsfulla formuleringar i beskrivningen av de arbetsmarknadspolitiska grundproblemen. Vad gäller avsnittet om "krav till arbetskraftens omställingsevne" vill utskottet erinra om bl. a. i NFS's yttrande omnämnda alternativa sätt att öka arbetstagarens mobilitet utan byte av bostadsort, t. ex. utbildningsinsatser och möjligheter att med ny teknik flytta arbetstillfällen istället för arbetskraft. Datatekniken, som ofta nämns som ett hot mot sysselsättningen, kan ha positiva effekter. Bl. a. kan den användas för att öka decentraliseringen av produktion och administration. Utskottet finner det tillfredsställande att ministerrådet vid överläggningarna med utskottet den 13 november 1984 framhållit möjligheterna att använda datatekniken på ett positivt sätt, medan man tidigare ofta i sambandet datateknik-arbetsmarknad endast brukat tala om datatekniken som en risk för sysselsättningen.

I anslutning till det s. k. kärnprojektet som utfördes kring 1980 tas i förslaget upp ett antal centrala problemställningar som de nordiska länderna torde komma att stå inför: krav på omställningsförmåga, den offentliga sektorns roll, krav på rörlighet, krav på förändringar i arbetstiden, arbetslösheten som belastning på den offentliga budgeten och tillströmningen till arbetsmarknaden. Utskottet vill beträffande den offentliga sektorns roll understryka den offentliga sektorns betydelse för sysselsättningen. Utskottet noterar att olika grupperingar företräder olika strategier vad gäller den offentliga sektorn.

I avsnittet "Krav till arbetskraftens omställingsevne" har ett nytt stycke tillkommit efter överläggningarna den 13 november 1984 mellan utskottet och ministerrådet. Däri understryks den särskilda betydelsen av att äldre

arbetstagare erbjuds möjligheter och åtgärder som kan underlätta omställningen. Utskottet noterar detta med tillfredsställelse.

I avsnittet "*Spørsmål om endring av arbeidstid og arbeidsvilkår*" tas frågan om arbetsdelning, flexibel arbetstid etc. upp. Dessa frågor hör till de mest omdebatterade arbetsmarknadsfrågorna i hela Europa för närvarande. Vid ett seminarium anordnat av social- och miljöutskottet i Bolkesjö den 20–22 september 1983 utgjorde arbetstiden ett av huvudämnena och frågan togs även upp vid utskottets överläggning med arbetsministrarna samma år. Från regeringshåll framhölls därvid att man även fortsatt ansåg att arbetstidsförkortning borde ses som en arbetsmiljöfråga. Av remissinstanserna i anslutning till det nu aktuella utkastet erinrar det danska arbetsministeriet om parternas avtalsfrihet medan NFS kategoriskt avvisar alla arbetstidsförändringar som syftar till att konjunkturanpassa arbetstiden eller individuella lösningar som försvagar arbetstagarens ställning.

Utskottet framhöll vid sina överläggningar med ministrarna i november 1984 att förändringar i arbetstiden bör beslutas utifrån hänsyn till social välfärd, familjepolitik, jämställdhet mellan könen, arbetsmiljö etc. och inte tillgripas som ett situationsbetingat medel i sysselsättningspolitiken. Den sysselsättningsmässiga effekten av en arbetstidsminskning är i alla händelser omdiskuterad. Utskottet konstaterar också att arbetstidsutvecklingen går mot flexibla arbetstider, mera anpassade efter individers eller grupperns behov. Utskottet noterar med tillfredsställelse att dessa synpunkter även återspeglas i det nu framlagda ministerrådsförslaget, närmast i form av en beskrivning av hur arbetstidsreformer traditionellt har betraktats i de nordiska länderna.

Avsnittet "*Strømmene på arbeidsmarkedet og arbeidsløshetens omfang*" ger även i det nu framlagda förslaget en något pessimistisk bild av framtidsutsikterna. Särskilt gäller detta meningen om att kostnaderna för att försörja de arbetslösa blir en stadig stigande belastning på de offentliga budgeterna och påverkar finansieringsmöjligheterna för andra socialpolitiska uppgifter. Utskottet instämmer i att man bör se allvarligt på arbetslösheten i synnerhet långtidsarbetslösheten och dess konsekvenser för samhället men anser det ändå olämpligt att en så pessimistisk beskrivning tas in i ett nytt principprogram på arbetsmarknadsområdet som förutsätts gälla under ett stort antal år. På utskottets dagordning finns ett *medlemsförslag A 682/s* om nordiskt program för stöd och hjälp till utförsäkrade arbetslösa där liknande problem skall behandlas mer utförligt. Som resultat av överläggningarna mellan utskottet och arbetsmarknadsministrarna har även här en mening om de äldre, som utgör en stigande andel av arbetskraften, tagits in. Utskottet finner detta tillfredsställande, men vill starkare betona att de äldre bör ses som en resurs och inte en belastning.

I avsnitt 3, *Arbeidsmarkedspolitikens oppgaver*, tas arbetsmarknadspolitikerna och dess ställning nordiskt och nationellt upp. Den inledande satsen, att huvudinsatsen för att skapa full sysselsättning måste göras

nationellt och att ett ökat nordiskt samarbete kan vara ett viktigt bidrag till den nationella insatsen, kan vara en adekvat beskrivning av dagsläget men förefaller något blygsam som beskrivning av målsättningen för nordiskt samarbete på arbetsmarknadsområdet och möjligheterna som där erbjuder sig. Nordiskt samarbete kan t. ex. resultera i samordning av befintliga resurser som ger både besparingar och möjligheter att förverkliga projekt som annars inte kunde komma till stånd. Nationell och regional utveckling främjas av ökad frivillig rörlighet för både människor och produktionsresurser.

Denna rörlighet främjas av nordiska insatser, t. ex. för att effektivisera arbetsförmedlingen och underlätta rörligheten även på kapitalområdet. Åtgärder för en förbättrad måluppfyllelse i arbetsförmedlingen för att koppla samman de arbetssökandes efterfrågan med den faktiska tillgången på lediga arbeten måste ges högsta prioritet också i det nordiska samarbetet.

Utskottet anser den beskrivning av målsättningarna för arbetsmarknadspolitiken och arbetets roll som ges i avsnitt 3.1. "*Full sysselsättning – socialt fellelsskap*" mycket välformulerad och ifrågasätter om detta stycke inte borde placeras på en mer central plats i samarbetsprogrammet. Texten motsvarar närmast de beskrivningar av arbetets värde i sig m. m. som fanns i 1975 års program.

Utskottet noterar vidare med tillfredsställelse att efter överläggningen mellan utskottet och ministrarna ett nytt stycke om stöd till igångsättande av eget företag som ett element i arbetskraftspolitiken tillkommit.

Utskottet noterar vidare, att avsnitt 3.2 i programutkastet fick ett mycket blandat mottagande av remissinstanserna (*Arbetsmarknadspolitikens förhold til andre politikkområder*). Vid utskottets överläggningar med ministerrådet har framhållits att målsättningen måste vara att maximera sysselsättningen, inte bara att minimera den öppna arbetslösheten och att det föll på den ekonomiska politiken att skapa förutsättningar för full sysselsättning. I sitt betänkande över ministerrådets berättelse C 1/1984 framhöll utskottet att regeringarna borde driva en ekonomisk politik som innebar att behovet av arbetsmarknadspolitiska åtgärder minimerades. I det år 1975 antagna samarbetsprogrammet på arbetsmarknadsområdet sades dels att arbetsmarknadspolitiken var ett av de mest effektiva medlen i strävan att uppnå full sysselsättning och dels (i ett senare avsnitt) att varje land måste ge sysselsättningen hög prioritet i den ekonomiska planeringen.

Avsnitt 3.3. om *likestilling* har skrivits om mot bakgrund av Nordiska jämställdhetsutskottets yttrande över utkastet, där bl. a. talas om behov av vidgad utbildning för unga kvinnor för att bredda dessas yrkesval. I detta sammanhang kan visas till de praktiska försök som företas med flickor som går in i traditionellt manliga yrken, respektive pojkar som går in i traditionellt kvinnliga yrken, och delger sina erfarenheter i skolorna som ett led i utbildningen för att förändra attityder och yrkesroller. Projektet för att

bryta den könsuppdelade arbetsmarknaden bör ses som ett väsentligt bidrag till arbetsmarknadssamarbetet. Det får ej finnas några motsättningar mellan strävandena efter full sysselsättning respektive jämställdhet.

I avsnitt 4.1. om den *nordiska arbetsmarknadsöverenskommelsen* har två nya meningar tillkommit, där migranternas och pendlarnas problem tas upp i enlighet med vad utskottet begärde vid överläggningarna med arbetsmarknadsministrarna. Dels fastslås enligt den nya överenskommelsen att myndigheterna skall samarbeta för att trygga förutsättningarna för återflyttning, dels konstateras att överenskommelsens bestämmelser även gäller för arbetstagare som arbetar i annat land än bosättningslandet.

Utskottet noterar detta med tillfredsställelse och vill understryka, att även om flyttningsströmmarna mellan de nordiska länderna inte längre är så kraftiga som tidigare erfordras att det finns en handlingsberedskap inför möjliga förändringar i situationen.

Avsnitt 4.2 "*Nasjonale behov*" utgör en bra sammanfattning av fördelarna med nordiskt samarbete. *Vidareföring av samarbetsprogrammet från 1975* är enligt avsnitt 4.3 målsättningen för arbetsmarknadssamarbetet. Enligt en av remissinstanserna (Arbetskraftsministeriet i Finland) framgick inte av utkastet om det var fråga om ett helt nytt samarbetsprogram eller närmast en fortsättning på 1975 års principprogram, vars allmänna principer alltså skulle gälla. Utskottet finner att det genom det nya förslaget och överläggningarna med ministerrådet klart framgått att det är fråga om ett nytt principprogram och vill i sammanhanget peka på två av de principer som arbetskraftsministeriet i Finland fört fram, nämligen varje enskilt lands ansvar för att dess nationella åtgärder inte skapar problem på arbetsmarknaden i de övriga länderna och förhållandet mellan arbetskraftens och kapitalets rörlighet. Dessa har ett starkt samband med den emottagna handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning. En formulering om att den nationella politiken borde bidra till en bättre balans på den nordiska arbetsmarknaden fanns i avsnitt 5 i ett av de tidigare utkasterna. Utskottet skulle önska en motsvarande viljeyttring i det slutliga programmet.

En förpliktande mening i avsnitt 4.3 är att ministerrådet skall lägga vikt vid åtgärder som kan upprätthålla och vidareutveckla den gemensamma nordiska arbetsmarknaden som ett realistiskt komplement (supplement) till de nationella marknaderna för arbetssökande och arbetsgivare. Denna målsättning bör utvecklas och konkretiseras, t ex vad det innebär av resursinsats, och vilka av de tilltänkta projekten som skulle medverka härtill.

Avsnitt 5 utgör inledningen till den egentliga "åtgärds katalogen" för det arbetsmarknadspolitiska samarbetet. Olika typer av insatser uppräknas under rubrikerna "full sysselsättning", "analysera utvecklingen på arbetsmarknaden", "anpassa tillgång och efterfrågan", (på arbetskraft), "öka kunskapsunderlaget" (om arbetsmarknadens funktion) "samarbete om ar-

betsmarknadsåtgärder'', ''lagstiftningssamarbete'' ''kontakten med arbetsmarknadens parter'', ''internationellt samarbete'' och ''genomförandet av programmet''.

Utskottet noterar beträffande detta avsnitt att mer bestämda reaktioner från remissinstanserna endast föreligger betr. lagstiftningen där arbetsgivareföreningarna ställer sig tveksamma till strävan till *harmonisering av lagstiftningen* på arbetsmarknadsområdet.

Vid överläggningarna den 13 november 1984 mellan utskottet och arbetsmarknadsministrarna presenterades från ministerrådet de projektområden som utgör arbetsmarknadsministrarnas insatser i anslutning till handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning. Utskottet välkomnar dessa konkreta initiativ och vill ge sina närmare kommentarer i anslutning till handlingsplanen.

I bilagan till ministerrådsförslaget redogörs för ett åtgärdsprogram (tilltaksprogram) som skall ytterligare konkretiseras i samband med NAUT's årliga budgetprogram. Utskottet har i samband med budgetprogrammet för 1986 noterat att ämbetsmannakommittén som prioriterade huvudområden i budgetprogrammet angivit den nordiska arbetsmarknaden och kontakten mellan myndigheterna på arbetsmarknadsområdet, faktorer av betydelse för arbetsmarknadens funktionssätt, kopplingen mellan ekonomisk politik och arbetsmarknadspolitik samt metodutveckling inom arbetsmarknadsmyndigheterna.

Mot bakgrund av att dessa områden sammanföll med de viktigaste delarna av det föreslagna samarbetsprogrammet och vikten av att samarbetsprogrammet ledde till konkreta insatser när det beslutades vid och efter sessionen 1985 ville utskottet tillstyrka det föreslagna budgetprogrammet. Det framstod som föga meningsfullt att avsevärt arbete lagts ned på ett nytt samarbetsprogram om detta sedan av budgetskäl inte fick någon effekt i praktiken.

I bilagan redogörs bl. a. för åtgärdsområden som prioriteras i enlighet med den nya arbetsmarknadsöverenskommelsen, t. ex. ökad medverkan av arbetsförmedlingarna vid flyttning, åtgärder för att trygga förutsättningarna för återflyttning till hemlandet och översikter över regionala och nationella utvecklingsplaner som kan innebära större förändringar i efterfrågan på arbetskraft från annat land.

Samarbetet på migrationsområdet skall förstärkas och den service som ges vid internordisk flyttning och till invandrare från andra länder skall förbättras. I C I utvecklas detta vidare och det talas om att följande fyra områden föreslås bli prioriterade: migrationsstatistik, tolk- och översättarfrågor samt jämställdhetsfrågor. Vidare föreslås bl. a. att det införs en ordning med regelbundna nordiska ministermöten för migrationsfrågor samt att en kontaktgrupp för migrationsfrågor inrättas med i huvudsak samordnande, initierande och informerande uppgifter. Utskottet, som i samband med överläggningarna med arbetsmarknadsministrarna efterlyst

en klarare viljeyttring om migrationsproblemen, hälsar detta med tillfredsställelse.

Utskottet noterar också med tillfredsställelse att verksamheten vid Nordkalottens AMU-center i Övertorneå skall utredas mot bakgrund av omorganiseringen av arbetsmarknadsutbildningen i Sverige och i syfte att klargöra om AMU-centret kan utvecklas till ett nordiskt utveklingscenter för arbetsmarknadsutbildning.

Bilagan innehåller också ett avsnitt 2 "Arbetsmarkedet og arbeidsmarkedspolitikens funksjonsmåte" som inleds med principiellt viktiga uttalanden. Sålunda sägs att arbetsmarknadspolitiken dels har en beredskapsfunktion vid akuta situationer eller oförutsedda förändringar i arbetslösheten dels också måste "spille en kompenserende rolle ved doseringen av den økonomiske politik". Arbetsmarknadspolitiken måste sålunda användas för att avlägsna eller dämpa flaskhalsar på olika delarbetsmarknader och skapa största möjliga flexibilitet i dessa. Den skall också användas selektivt för att lösa problemen i vissa geografiska områden och tilldelas socialpolitiska uppgifter genom att bereda utsatta grupper tillgång till arbetsmarknaden. Vidare skall den ge möjligheter att förhandsvarsla om ändringar i tillgång och efterfrågan på arbetskraft. Studier skall företas om strukturändringar och kvalifikationskrav, om faktorer som påverkar arbetskraftens rörlighet, om bruttoströmmarna på arbetsmarknaden, om arbetsmarknadspolitiska instrument samt om effekten av arbetstidsförändringar på arbetskraftefterfrågan och kvalifikationskrav. Utskottet noterar att utredningsarbetet om arbetstidsförändringar kommer att bedrivas tvärsektorielt och även beröra sektorerna arbetsmiljö, social- och hälsovård samt jämställdhet. Utskottet hoppas att dessa frågor därigenom blir allsidigt belysta.

Nästa avsnitt i bilagan berör arbetsmarknadspolitikens roll i samspelet med den ekonomiska politiken. Detta ämne står i nära samband med handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning. I denna bilaga sägs endast att utredningen om arbetslöshetens kostnader avslöjat ett stort behov av analyser av detta samspel. I samband med strukturändringar blir det också aktuellt att se närmare på arbetsmarknadspolitikens roll gentemot små och medelstora företag både vid omställningar och i samband med uppbyggnad av ny verksamhet (nyföretagande).

Utskottet påpekade detta område vid sina överläggningar med arbetsmarknadsministrarna den 13 november 1984 och finner att det bör ges prioritet. Yrkeskunnande och initiativ måste tas till vara vid omställningar. Utskottet välkomnar också förslaget om en studie om kopplingen till utbildningspolitik för att bättre anpassa utbildningsmöjligheter och utbildningsinnehåll till framtida behov av arbetskraft och kvalifikationskrav.

Beträffande avsnittet "metodutveckling" vill utskottet erinra om den utredning som företagits inom ministerrådet om omvändning av datateknik inom arbetsmarknadsorganen i Norden. Bakom denna utredning låg ur-

sprungligen tanken på en heltäckande *databank för lediga platser* i Norden, framförd i *medlemsförslag A 475/s*. Förslaget befanns i dåvarande skede av teknikens utveckling (1976) vara ogenomförbart och utskottet framförde vid överläggningar om budgeten och i en särskild skrivelse den 5 oktober 1976 synpunkter på uppläggningsarbetet för att förenhetliga arbetsförmedlingsmetoderna. Med tanke på datateknikens snabba utveckling under senare år och den stora vikt som utskottet fäster vid effektivisering av arbetsförmedlingens metoder kan det vara motiverat att åter aktualisera frågan om en databank. Datatekniken nämns i åtgärds katalogens avsnitt 4.2 men med en avsevärd lägre ambitionsnivå än en databank för lediga platser.

Under hänvisning till vad som ovan anförts hemställer utskottet att Nordiska rådet måtte antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1. att fastställa ett reviderat samarbetsprogram på arbetsmarknadsområdet med beaktande av de synpunkter som framförts av social- och miljöutskottet,
2. att ställa tillräckliga ekonomiska och personella resurser till förfogande för samarbetsprogrammets genomförande samt
3. att kontinuerligt och i fortlöpande samverkan med Nordiska rådets organ och berörda parter vidareutveckla och fördjupa det nordiska samarbetet på arbetsmarknadsområdet.

Stockholm den 31 januari 1985

Arne Andersson (m)

Margrete Auken (SF)

Dorte Bennedsen (S)

Jo Benkow (H)

Kaj Bärlund (Sdp)

Rune Gustavsson (c)

Poul Henrik Houe (KF)

Timo Kietäväinen (K)

Grethe Lundblad (s)

Astrid Murberg Martinsen (A)

Pétur Sigurdsson (Sj.)

Odd With (Kr.F.)

**Ministerrådsförslag
om reviderat samarbetsprogram på arbetsmark-
nadsområdet**

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Herved oversendes i overensstemmelse med beslutning i Nordisk Ministerråd (arbejdsministrene) den 13. november 1984 et ministerrådsforslag vedrørende revision af samarbejdsprogrammet på arbejdsmarkedsområdet til behandling i Nordisk Råd. Ministerrådet vil fastsætte det endelige samarbejdsprogram efter Nordisk Råds behandling.

Oslo i desember 1984

Alexander Stéfansson

Formand
Nordisk Ministerråd (arbejdsministrene)

Ragnar Sohlman
Generalsekretær

Ministerrådsforslag om revidert samarbeidsprogram på arbeidsmarkedsområdet vedtatt av Nordisk Ministerråd (arbeidsministrene) den 13. november 1984

1. Innledning

Nordisk Ministerråd vedtok i november 1975 et program for nordisk samarbeid på arbeidsmarkedsområdet. Samtidig fastsatte Nordisk Arbeidsmarkedsutvalg (NAUT) et program for kommende prosjekter (tiltaksprogrammet) for å gjennomføre Ministerrådets prinsippprogram. Dette programmet fikk betegnelsen "etappe I".

I 1979 fastsatte NAUT innholdet i et videreført prosjektprogram som fikk betegnelsen "etappe 2". Prinsippprogrammet fra 1975 ble ikke endret. Utviklingen av samarbeidet på arbeidsmarkedsområdet frem til 1984 omtales i vedlegg 2.

I 1982 undertegnet Ministerrådet en revidert overenskomst om felles nordisk arbeidsmarked og denne overenskomsten trådte i kraft 1. august 1983. Island inngår fra dette tidspunkt i det felles nordiske arbeidsmarkedet.

På bakgrunn av de diskusjoner som fulgte av revisjonen av overenskomsten og de erfaringer en etter hvert hadde gjort med gjennomføringen av samarbeidsprogrammet besluttet NAUT å foreslå en revisjon av programmet.

Dette ble også tatt opp under Nordisk Råds sesjon i Oslo i 1983 og Rådet anmodet arbeidsministrene å legge frem et ministerrådsforslag om revidert samarbeidsprogram.

1.1. Samarbeidsavtalens mål

I preambelen til den reviderte overenskomst om felles nordisk arbeidsmarked fremhever regjeringene,

- at statsborgerne i de nordiske land som en grunnleggende rettighet fritt skal kunne ta arbeid og bosette seg i et annet nordisk land og at dette skal kunne skje under på forhånd kjente samt økonomisk og sosialt tryggede forhold,
- at regjeringene har som mål å opprettholde full sysselsetting i sine respektive land, og har som hensikt å samarbeide om dette,
- at gjennom det nordiske samarbeidet tilstrebe en balansert regional utvikling, innenfor og over landegrensene,
- at utvikle samarbeidet på en slik måte at det støtter det enkelte lands tiltak for å tilstrebe en harmonisk utvikling i sysselsettingen, at flyttinger mellom landene ikke forstyrrer balansen på arbeidsmarkedet, og at det i sin helhet er til gagn for den økonomiske utvikling,
- at regjeringene tilstreber likestilling mellom kvinner og menn på arbeidsmarkedet, og

– at regjeringene finner at dimensjoneringen i hvert enkelt land av utdanningskapasiteten og et samarbeid herom er et viktig ledd i bestrebelsene på å skape balanse på arbeidsmarkedet.

I overenskomsten gjentas og utbygges de mål, som var innebygget i 1954 års overenskomst.

Gjennomføringen av overenskomsten om det felles nordiske arbeidsmarkedet behandles av Nordisk Arbeidsmarkedsutvalg (NAUT). I den forbindelse påhviler det NAUT et særskilt ansvar for å følge utviklingen på arbeidsmarkedet i de nordiske land, samt å drøfte arbeidsmarkedspolitiske tiltak og andre bestrebelser som iverksettes for å nå målet om full sysselsetting.

Det påhviler NAUT å utforme de nærmere retningslinjer for samarbeidet mellom arbeidsmarkedsmyndigheter og -forvaltninger i de nordiske land. Derutover fremlegger NAUT forslag til tiltak av felles interesse for arbeidsmarkedene i de nordiske land. Dessuten følger NAUT flyttinger både innenfor det enkelte land og over landegrensene, som er av betydning for balansen på arbeidsmarkedet.

NAUT fastlegger regler for informasjonsvirksomheten på arbeidsmarkedsområdet i overensstemmelse med den nordiske overenskomst. Derutover arbeider NAUT for utvikling av sammenlignbar arbeidsmarkedsstatistikk, som gir overblikk over situasjonen og bevegelsene på arbeidsmarkedet.

NAUT holder kontakt med arbeidsmarkedets parter i Norden i spørsmål som vedrører det nordiske arbeidsmarkedssamarbeidet.

Under arbeidet med revisjonen av samarbeidsprogrammet har både Ministerrådet og NAUT hatt konsultasjoner med arbeidsmarkedets parter. Dessuten har Ministerrådet drøftet revisjonen med Nordisk Råds organer.

2. Arbeidsmarkedssituasjonen og arbeidsmarkedsproblemene på 1980-tallet

Antall sysselsatte har fortsatt økt i alle de nordiske land. Landene har ført en aktiv politikk for å nå likestilling mellom menn og kvinner på arbeidsmarkedet. Samtidig som det har vært en økt tilstrømming til arbeidsmarkedet bl. a. på grunn av demografiske forhold har arbeidsløsheten steget i Norden som helhet.

Utviklingen i den internasjonale økonomi har ført til en rekke balanseproblemer også i de nordiske land med en derav følgende innsnevring av den økonomisk-politiske handlefriheten.

Regjeringene har samtidig fortsatt bestrebelsene for å opprettholde et høyt sysselsettningsnivå og for å holde arbeidsløsheten på et minimum samt å forbedre mulighetene for de utsatte gruppene på arbeidsmarkedet.

En reduksjon av arbeidsløshetens omfang gis den høyeste prioritet i alle land i overensstemmelse med målet om å fastholde den fulle sysselsetting.

Ved inngangen til 1980-årene la NAUT frem et bredt anlagt analysema-

teriale under betegnelsen "kjerneprosjektet" og hvor en analyserte hvilke arbeidsmarkedspolitiske utfordringer en ville stå overfor i 1980-årene i Norden. Dette materialet har gitt viktige bidrag til utformingen av de arbeidsmarkedspolitiske innsatsene nasjonalt og til det nordiske arbeidsmarkedssamarbeidet.

På bakgrunn av erfaringene til nå og forventninger om fremtidige utfordringer for arbeidsmarkedspolitikken kan følgende sentrale spørsmål fremheves:

2.1. Krav til arbeidskraftens omstillingsevne

Forandringer både i den private og den offentlige sektor vil kreve endrede kvalifikasjoner hos arbeidstakerne. Samtidig er det konstatert en stigende treghet i tilpasningen mellom tilgang og etterspørsel etter arbeidskraft. Dette har – sammen med effektene av de regionalpolitiske mål – ført til en redusert mobilitet i arbeidskraften.

Dette stiller krav til samordningen av de arbeidsmarkedspolitiske virkemidler på den ene side og utdanningspolitiske og regionalpolitiske virkemidler på den annen side.

Forandringene i kvalifikasjonskravene til arbeidstakerne vil være forskjellige avhengig av en rekke forutsetninger, som f. eks. arbeidstakernes grunnutdannelse samt produksjonens art. Av særlig betydning vil være at eldre arbeidstakere tilbys muligheter og tiltak som kan underlette omstillingen.

I det omfang omstillingskravene ytterligere vil redusere de svake gruppers tilknytning til arbeidsmarkedet stilles krav til en samordning mellom de arbeidsmarkedspolitiske virkemidler på den ene side og sosialpolitiske virkemidler på den annen side.

2.2. Den offentlige sektor

Alle nordiske land har en betydelig offentlig sektor. Omfanget spiller en betydelig rolle som element både i den samlede samfunnsøkonomien og i den samlede sysselsettingen i samfunnet. Voksende ubalanser i samfunnsøkonomien har imidlertid nødvendiggjort bestrebelser på å redusere veksten i den offentlige sektor og har reist krav om en effektivisering av den offentlige service.

Det kan derfor ikke forventes at den offentlige sektor i de nærmeste år vil kunne sysselsette nettotilgangen til arbeidsmarkedet i samme omfang som tidligere.

Det kan imidlertid forventes at spesielle nasjonale tiltak, herunder utvikling av nye former for offentlig service, vil kunne sysselsette en del av veksten i arbeidsstyrken. Fremtidige strukturendringer i den offentlige sektor vil også kunne få betydning for sysselsettingen innenfor visse deler av den private sektor.

2.3. *Spørsmål om endring av arbeidstid og arbeidsvilkår*

I en rekke europeiske land har det i adskillige år vært en langtgående diskusjon om arbeidstidsendringer som et middel mot arbeidsløsheten. Fra stort sett kun å ha omhandlet forkortninger av arbeidsuken er diskusjonen – og tiltakene – utvidet til å gjelde alle typer av arbeidstidsreformer, som forkorter livsarbeidstiden, f. eks. tidligere pensjonsalder, forlenget ferie. Videre er fleksibilitet i den senere tid blitt ett sentralt begrep. Med dette menes da ofte en endret fastlegning av arbeidstiden innen en uforandret eller forlenget driftstid.

I de nordiske land er arbeidstidsreformer tradisjonelt blitt betraktet som tiltak med henblikk på i første rekke å øke sosial velferd, likestilling, familierpolitikk, arbeidsmiljø etc. I flere av landene er utredninger iverksatt for å studere arbeidstidsspørsmålene i bredt omfang. Det er videre vesentlig at arbeidsmarkedsmyndighetene også på andre måter følger utviklingen på dette område. Området egner seg også godt for samnordisk forskning og erfaringsutveksling.

Spørsmål om forandringer av arbeidstid og forandringer i andre arbeidsvilkår som følger herav inngår i første rekke i overenskomster mellom arbeidsmarkedets parter.

2.4. *Strømmene på arbeidsmarkedet og arbeidsløshetens omfang*

Selv om utviklingen på det nordiske arbeidsmarkedet for tiden går i positiv retning vil det bl. a. som følge av store omstillingsproblemer også i årene fremover være behov for aktive arbeidsmarkedspolitiske tiltak som har til formål å redusere arbeidsløsheten.

Det kan forventes at kvinners ervervsfrekvens i årene fortsatt vil øke og på sikt vil stabiliseres på stort sett samme nivå som menns ervervsfrekvens. Aldersfordelingen i befolkningen vil medføre at tilgangen av unge til arbeidsmarkedet fortsatt vil være høy de kommende år. På lengre sikt vil tilgangen av unge imidlertid falle merkbart i flere nordiske land og dette vil bety en økt andel av eldre i den ervervsaktive befolkning. For Norden som helhet vil dette ha virkninger på arbeidskraftens struktur.

De pågående endringer i arbeidslivet vil nødvendiggjøre spesifikke tiltak for eldre, som vil utgjøre en stigende del av arbeidsstyrken.

Utgiftene til overførselsinntekter til arbeidsløse og undersysselsatte utgjør en stadig stigende del av de offentlige budsjetter og har nådd et omfang, som kan påvirke finansieringsmulighetene for andre sosialpolitiske oppgaver.

Dette forhold understreker sammenhengen mellom løsninger av sosial- og arbeidsmarkedspolitiske oppgaver. Spesielt hva gjelder overførselsinntekter til langtidsarbeidsledige, unge uten ervervsmessige kvalifikasjoner og ved for tidlig avgang fra arbeidsmarkedet vil avgrensningen mellom sosialpolitikken og arbeidsmarkedspolitikken være et problem som krever mere permanente løsninger.

3. Arbeidsmarkedspolitikken sine oppgaver

Arbeidsmarkedspolitikken har en selvstendig rolle og inngår som et aktivt element såvel i den økonomiske politikken som i regionalpolitikken, likestillingspolitikken og utdannings- og sosialpolitikken.

Hovedinnsatsen for å skape full sysselsetting og redusere arbeidsløsheten vil også i framtiden måtte skje i den nasjonale politikken i hvert enkelt land. Det nordiske samarbeidet på arbeidsmarkedsområdet vil imidlertid være et viktig supplement til den nasjonale politikken.

3.1. Full sysselsetting – sosialt fellesskap

Det overgripende mål for arbeidsmarkedspolitikken og den økonomiske politikk i alle de nordiske land er å oppnå full sysselsetting og arbeid for alle, sikre de som allerede deltar i arbeidslivet fortsatte muligheter, samt at nye grupper skal gis plass på arbeidsmarkedet. Arbeidet skal gi muligheter for sosialt fellesskap gjennom arbeidsdeltakelse som er et grunnleggende menneskelig behov. Lønnsarbeidet vil fortsatt være et av de viktigste elementer i en fordelingspolitisk sammenheng.

Støtte til iverksettelse av egen bedrift kan likeledes være et element i arbeidsmarkedspolitikken. I flere av de nordiske land prøves forskjellige støtteformer.

3.2. Arbeidsmarkedspolitikken sine forhold til andre politikkområder

Arbeidsmarkedspolitikken har i Norden vært basert på oppfatningen at ulike mekanismer på arbeidsmarkedet kan føre til en ufullstendig ressursutnyttning. Arbeidsmarkedspolitikken er dessuten ofte anvendt som instrument i en fordelingspolitisk sammenheng. Arbeidsmarkedspolitikken kan imidlertid ikke alene pålegges ansvaret for å stimulere den ønskede utvikling men har til oppgave å støtte den generelle økonomiske politikk og virke i samspill med andre politikkområder. Arbeidsmarkedspolitikken vil derfor kunne samvirke med sosialpolitikken, i bestrebelser på å skape en sosialt tryggere og en økonomisk stabiliserende utvikling for enkeltindivider og grupper.

Ved bevisst prioritering vil arbeidsmarkedspolitikken kunne tilpasses andre samfunnspolitiske mål som f. eks. å skape hensiktsmessige sosiale vilkår, likestilling mellom kjønnene, sosial og kulturell utvikling og deltakelse i samfunnslivet for individene. Arbeidsmarkedspolitikken må også innrettes på å bidra til den tekniske innovasjon, den organisatoriske og økonomiske utvikling som kan forventes.

3.3. Likestilling mellom kvinner og menn

Det vil fortsatt være behov for spesielle tiltak for å bedre mulighetene for kvinnene og for å bryte ned kjønnsbarrierene på arbeidsmarkedet. Likestillingsaspektet bør dessuten inngå i alle områder hvor arbeidsmarkedspo-

litikken samvirker med andre politikkområder. Spesielt betydningsfull er et samvirke mellom arbeidsmarkedspolitikken og utdanningspolitikken med henblikk på likestilling mellom menn og kvinner vedrørende yrkeskvalifikasjoner.

3.4. Særlige tiltak for ungdom, langtidsarbeidsløse og yrkeshemmede

En del av de arbeidsmarkedspolitiske tiltakene vil være knyttet til å avdempe sosialt uheldige virkninger av fortsatt høy arbeidsløshet.

I framtiden må arbeidsmarkedspolitikken satse på nye og effektive tiltak mot ungdomsarbeidsløsheten og de alvorlige sosiale problemer denne reiser. Koblingen mellom arbeidsmarkedspolitikken og utdanningspolitikken må derfor styrkes på dette område.

Også den økende langtidsarbeidsløsheten krever nye innsatser hvor tiltak for å bevare de arbeidsløses motivering, arbeidsevne og å styrke ervervskvalifikasjoner vil være avgjørende. Når arbeidslivet gjennomgår store strukturelle og organisatoriske endringer vil dette skape problemer for de svake gruppene, og spesielt ulike grupper av yrkeshemmede. Arbeidsmarkedstiltakene for yrkeshemmede vil derfor måtte videreføres og forsterkes.

4. Det felles nordiske arbeidsmarkedet

De overgripende forutsetningene for å forene nasjonale arbeidsmarkedspolitiske mål i et nordisk perspektiv finnes i overenskomsten om felles nordisk arbeidsmarked og i andre nordiske overenskomster og samarbeidsprogram. Basis for det nordiske samarbeidet ligger i Helsingforsavtalen og de institusjoner som er bygget opp med utgangspunkt i denne avtalen. På mange områder er det nordiske samarbeidet blitt et naturlig og klart element også i den nasjonale politikken i landene. Imidlertid vil det med ulik styrke være samfunnspolitiske konfliktområder som ikke kan løses uten at den nasjonale handlefrihet vil bli påvirket.

4.1. Overenskomsten om felles nordisk arbeidsmarked

I den reviderte overenskomsten om felles nordisk arbeidsmarked er det fastslått at det er en grunnleggende rettighet for nordiske arbeidstakere fritt å ta arbeid og bosette seg i annet nordisk land under på forhånd kjente samt økonomisk og sosialt trygge forhold. Det er videre fastslått at myndighetene skal samarbeide med sikte på å trygge forutsetningene for tilbakeflytting. Overenskomstens bestemmelser gjelder likeså for arbeidstakere som arbeider i annet land enn bosettingslandet. I overenskomsten er det videre lagt inn felles overgripende mål om å opprettholde full sysselsetting, rett til å flytte og bosette seg i et annet nordisk land, balansert regional utvikling, likestilling i arbeidslivet mellom menn og kvinner. Overenskomsten legger også opp til at landene skal samarbeide om å oppnå disse mål.

De nordiske land er på mange områder avhengige av hverandre. Dette innebærer at det er av felles nordisk interesse at utviklingen i de enkelte land blir positiv. Det videre arbeidsmarkedssamarbeidet må derfor ta opp samarbeidsoppgaver som opprettholder og videreutvikler det felles nordiske arbeidsmarkedet. Dette vil gjelde tiltak som instrumentelt betjener det nordiske arbeidsmarkedet, men også analyser over utviklingen av det felles arbeidsmarkedet, det nordiske arbeidsmarkedets funksjonsmåter og effektene på arbeidsmarkedet av det nordiske samarbeidet på andre sektorer. Det må også gjelde tilpasningstiltak mellom utbud og etterspørsel på det nordiske markedet og utvikling av samarbeidsformene mellom arbeidsmarkedsmyndighetene og myndighetene på andre sektorer, samt med arbeidsmarkedets parter på nordisk plan.

4.2. Nasjonale behov

Samarbeidet vil i første rekke gi muligheter for i fellesskap å øke kunnskapsgrunnet om arbeidsmarkedets funksjonsmåter, effekten av arbeidsmarkedspolitikken instrumenter, og ansvars- og arbeidsdelingen mellom arbeidsmarkedspolitikken og andre politikkområder. Det vil være nyttig for den nasjonale utviklingen og gi ressursbesparing. Samarbeid mellom de nordiske land i forbindelse med landenes deltakelse i internasjonale organisasjoner som behandler arbeidsmarkedspolitikken problemstillinger vil kunne gi større gjennomslagskraft.

4.3. Videreføring av samarbeidsprogrammet fra 1975

Arbeidsmarkedssamarbeidet skal på denne bakgrunn innrettes på å videreføre de hovedlinjene som har vært lagt til grunn i samarbeidsprogrammet for 1975. Ministerrådet vil legge vekt på tiltak som kan opprettholde og videreutvikle det felles nordiske arbeidsmarkedet som et realistisk supplement til de nasjonale markeder for arbeidssøkere og arbeidsgivere.

Ministerrådet vil fortsatt legge vekt på mest mulig praktiske samarbeidstiltak hvor en prøver ut ulike modeller for direkte kontakt mellom arbeidsmarkedsmyndighetene på flere nivåer (sentrale arbeidsmarkedsmyndigheter, regionalmyndigheter og arbeidsformidlingskontorene på lokalt plan). Videre vil Ministerrådet legge vekt på at analyse- og utredningsprosjektene skal ha et klart praktisk siktemål og kunne føre til konkrete resultat og forbedringer. På visse områder vil det likevel være nødvendig og viktig at en behandler problemstillingene i et mere langsiktig makroperspektiv og med en forskningsmessig innretning.

5. Det nordiske arbeidsmarkedspolitiske samarbeidet

5.1. Full sysselsetting

Ministerrådet legger til grunn for arbeidsmarkedssamarbeidet at en ved nasjonale og nordiske tiltak skal virke for full sysselsetting. Både gjennom

det generelle økonomiske samarbeidet og ulike arbeidsmarkedstiltak gjennom de samarbeidstiltak som tas opp på ulike sektorer, skal en tilstrebe at dette fører til positive effekter for sysselsettingen i Norden både på kort og lang sikt. Ved å utvikle samarbeidet på ulike sektorer skal en bidra til å redusere arbeidsløsheten i det enkelte land og for Norden som helhet.

5.2. Analyser utviklingen på arbeidsmarkedet

En vil videre legge vekt på å foreta analyser over utviklingen på det nordiske arbeidsmarkedet, tilgang og etterspørsel på arbeidskraft både på kort og lang sikt. Analysene av det nordiske arbeidsmarkedets funksjonsmåte og hvilke effekter det nordiske samarbeidet på andre sektorer har for utviklingen, vil fortsette. I denne forbindelsen vil en legge vekt på å presentere informasjon om arbeidsmarkedets effekter, muligheter og begrensninger for aktuelle grupper.

5.3. Tilpasse utbud og etterspørsel

I samsvar med det behov som måtte oppstå som følge av den økede tilgang av arbeidskraft vil en utforme tilpasningstiltak mellom tilgang og etterspørsel på det nordiske arbeidsmarkedet og i denne forbindelse etablere ordninger som bedrer mulighetene for arbeidssøkere til å ta arbeide, samt for arbeidsgivere å rekruttere arbeidskraft fra hele det nordiske markedet. I denne forbindelse vil en bl. a. forsterke samarbeidet med undervisnings- og regionalmyndighetene for å styrke koblingen mellom arbeidsmarkedssamarbeidet og det nordiske undervisningssamarbeidet og for å sikre at utviklingen på det nordiske arbeidsmarkedet ikke gir uønskede regionale virkninger.

Derutover vil en forsterke samarbeidet mellom de nordiske arbeidsmarkedsmyndigheter med sikte på utvikling av metoder og samarbeidsformer som kan bidra til å tilpasse tilgang og etterspørsel på arbeidsmarkedet. På kort sikt vil dette vedrøre arbeidsformidlingenes muligheter for å oppfange tidlige signaler om arbeidskraftetterspørsel og endringer i kvalifikasjonskrav. På lengre sikt vil dette vedrøre arbeidsmarkedsmyndighetenes mulighet for å medvirke i utforming og dimensjonering av utdannelseplanlegging, f. eks. yrkes- og ungdomsutdanning.

5.4. Øke kunnskapsgrunnlaget

Ministerrådet vil gjennom nordiske prosjekt og på annen måte fortsatt søke å øke kunnskapsgrunnlaget om arbeidsmarkedets funksjonsmåter. En vil spesielt studere effektene av arbeidsmarkedspolitikken instrumenter og analysere ansvars- og arbeidsfordelingen mellom arbeidsmarkedspolitikken og andre politikkområder.

5.5. Samarbeid om arbeidsmarkedstiltak

Ministerrådet vil i lys av overenskomstene på arbeidsmarkedsområdet stimulere til samarbeid mellom de nasjonale arbeidsmarkedsmyndigheter når det gjelder ulike tiltak innenfor bl. a. områdene arbeidsmarkedsopplæring, rehabiliteringsformer, metoder og teknologi i arbeidsformidlingsvirksomheten, informasjonsoppgaver og personalopplæring.

5.6. Lovgivningssamarbeide

Så langt det er mulig vil Ministerrådet tilstrebe samordning av lovgivning som gjelder arbeidsmarkedsforhold. Ministerrådet vil også oppfordre arbeidsmarkedets parter til i sine forhandlinger å fortsatt tilstrebe likebehandling mellom nordboer og størst mulig samordning av de arbeidsmarkedsforhold som reguleres i avtaler mellom partene.

5.7. Kontakten med arbeidsmarkedets parter

Man vil fortsette kontakten med arbeidsmarkedets parter på nordisk plan med hensyn til deres aktive medvirkning ved virkeliggjørelse av det felles nordiske arbeidsmarkedet og i det nordiske arbeidsmarkedspolitiske samarbeidet.

5.8. Internasjonalt samarbeid

Ministerrådet vil fortsatt stimulere til økt samarbeid mellom landene når det gjelder deltakelse i internasjonale organisasjoner som behandler arbeidsmarkedspolitiske spørsmål.

5.9. Gjennomføringen av programmet; realisering av målene i overenskomsten

Ministerrådet vil for å realisere disse mål utarbeide periodiske arbeidsprogram med basis i de årlige nasjonale budsjetter for arbeidsmarkedstiltak, og dels ved disponeringen av de midler som stilles til rådighet på det nordiske budsjettet. Ministerrådet har utarbeidet et fremtidig program for prosjekter og andre samarbeidstiltak (tiltaksprogrammet), se vedlegg 1, som vil bli ajourført med jevne mellomrom.

I tillegg til den ordinære aktivitet iverksettes i forbindelse med den nordiske handlingsplan for økonomisk utvikling og full sysselsetting særlige aktiviteter.

*BILAGA 1***Program for tiltak på det nordiske arbeidsmarkedsområdet
(tiltaksprogram)**

I det følgende angis en del hovedområder som vil bli ytterligere konkretisert i forbindelse med NAUTs årlige prosjektprogram. Dessuten vil NAUT ved behov ta opp ytterligere spørsmål som den aktuelle utviklingen på arbeidsmarkedet nasjonalt og på nordisk plan kan gi behov for.

1. Det felles nordiske arbeidsmarkedet

Den reviderte overenskomsten om felles nordisk arbeidsmarked angir hva landene skal foreta seg for å styrke arbeidsmarkedssamarbeidet i Norden. Dette vil derfor bli et prioritert område i tiden fremover:

- 1.1 Tiltak som kan øke arbeidsformidlingens medvirkning ved flytting mellom landene og i denne forbindelse sikre mangesidig, objektiv og aktuell informasjon og annen service til arbeidssøkere og arbeidsgivere.
- 1.2 Tiltak som kan trygge forutsetningene for en tilbakeflytting for arbeidstakere som har arbeidet i et annet nordisk land.
- 1.3 Tiltak som kan sikre de øvrige lands myndigheter oppgaver om sysselsetting, ledige plasser og arbeidsløshet, oversikter over den forventede utviklingen på arbeidsmarkedet, opplysninger om planlagte tiltak for å bevare eller oppnå full sysselsetting samt informasjon om arbeids- og levevilkår.
- 1.4 Oversikter over regionale eller nasjonale utviklingsplaner som kan innebære større forandringer i etterspørselen etter arbeidskraft fra et annet kontraherende land, vil bli utarbeidet. Ved behov vil en drøfte forebyggende og andre tiltak for å forhindre at ubalanser på arbeidsmarkedet i et land skaper problemer på arbeidsmarkedet i et annet land.
- 1.5 Analyser over hvordan det felles nordiske arbeidsmarkedet fungerer og hvordan den nordiske overenskomsten på arbeidsmarkedsområdet fungerer i forhold til de politiske målene.
- 1.6 Samarbeidet på migrasjonsområdet vil bli styrket og den service som gis i forbindelse med internordisk flytting og til innvandrere fra andre land vil bli forbedret.
- 1.7 Informasjonen om ledige stillinger i respektive land bør forbedres.
- 1.8 Utviklingen av et samarbeid når det gjelder utnytting av datateknikken i arbeidsformidlingen vil fortsette.
- 1.9 Formelle hindringer for mobiliteten mellom de nordiske land vil bli kartlagt, og i kontakt med undervisningsmyndighetene vil en bedre

mulighetene for å utvikle landenes yrkes- og arbeidsmarkedsutdannelser med hensyn til å minske de kvalifikasjonsmessige barrierene.

- 1.10 Samarbeidet, når det gjelder arbeidsmarkedsutdanning, vil bli forsterket, bl. a. gjennom løpende utveksling av informasjon om innholdet i en rekke viktige arbeidsmarkedsutdannelser. Mulighetene til økt gjensidig bruk av utdanningsinstitusjonene vil bli undersøkt. Virksomheten ved Nordkalottens AMU-center i Övertorneå vil bli utredet på bakgrunn av reorganiseringen av arbeidsmarkedsutdanningen i Sverige og med sikte på å klarlegge om AMU-centeret eventuelt kan utvikles til et nordisk utviklingscenter for arbeidsmarkedsutdanning.
- 1.11 Mulighetene for forsterket samarbeid på bi- og flernasjonalt plan for å styrke sysselsettingen i grenseregionen vil bli vurdert med utgangspunkt i landenes ulike behov og forutsetninger.
- 1.12 Samarbeidet når det gjelder ytelser ved arbeidsløshet vil bli styrket, og arbeidet med revisjonen av 1976 års overenskomst vil bli avsluttet.
- 1.13 En vil videreutvikle en jevnførbar arbeidsmarkedsstatistikk og en statistikk over flyttinger av arbeidstagere og over formidlingen av arbeidskraft mellom de nordiske land.

2. Arbeidsmarkedet og arbeidsmarkedspolitikken funksjonsmåte

Arbeidsmarkedspolitikken vil ha en viktig oppgave som *beredskapsfunksjon* og med ulike tiltak møte akutte situasjoner eller uforutsette endringer i arbeidsledigheten. Den vil også måtte spille en *kompenserende rolle* i forhold til doseringen av den økonomiske politikk. Den vil måtte anvendes for å *fjerne eller redusere flaskehals* på ulike delarbeidsmarkeder og skape mest mulig *fleksibilitet* i de ulike delmarkedene. Den vil også nyttes *selektivt* for å løse problemene i geografiske områder med spesielle problemer, og den vil ha viktige *sosialpolitiske oppgaver* ved å sikre utsatte grupper adgang til arbeidsmarkedet. Gjennom arbeidsmarkedspolitikken vil en måtte legge tilrette muligheter for å forhåndsvarsle endringer i tilgang og etterspørsel på arbeidskraft, og det vil være behov for effektive instrumenter som kan korte ned både ventetidene for arbeidssøkeren og vakanstiden for bedriftene. I lys av dette vil en spesielt prioritere følgende spørsmål:

- 2.1 Felles nordiske studier av strukturendringer og kvalifikasjonskrav på arbeidsmarkedet vil bli gjennomført særlig med sikte på å utvikle metoder for å forutsi retningene og styrken i endringene på lengre sikt.
- 2.2 De samfunnsøkonomiske og sosiale konsekvensene av ulike former for arbeidstidspolitiske instrumenter vil bli analysert, samt de effekter arbeidstidsendringer vil få for arbeidskraftsetterspørselen og kva-

lifikasjonskrav, og hvilke effekter dette vil få for arbeidsplasslokalisering og organiseringen av arbeidsmarkedet.

- 2.3 De faktorer som påvirker arbeidskraftens mobilitet og som resulterer i segmenteringer på arbeidsmarkedet vil bli analysert.
- 2.4 Bruttostrømmene på arbeidsmarkedet og hvordan arbeidskraften beveger seg på markedet vil bli tatt opp til analyse. I analysen inngår forutsetningene for sysselsettingsvirkningene på nordisk plan av det nordiske samarbeidet på ulike sektorer med sikte på å styrke sysselsettingseffektene av dette samarbeidet.
- 2.5 Arbeidsmarkedspolitikken instrumenter (arbeidsformidling, arbeidsmarkedsutdanning, utdannings- og yrkesrettledning og arbeidsforberedende foranstaltninger), deres treffsikkerhet og langtidseffektene av de arbeidsmarkedspolitiske tiltakene vil bli kontinuerlig evaluert. I denne forbindelse vil behovet for organisatoriske og administrative forenklinger i tiltaksstrukturen bli tatt opp, liksom arbeidsdelingen mellom sentralmyndighetene og regional/lokalmyndighetene ved gjennomføring av arbeidsmarkedspolitikken vil bli drøftet.

3. Arbeidsmarkedspolitikken rolle i samspillet med den økonomiske politikk

I arbeidet med å analysere arbeidsløshetens omkostninger har en avdekket at det fortsatt er et stort behov for analyser av arbeidsmarkedspolitikken samspill med den økonomiske politikk og andre politikkområder. På bakgrunn av de begrensede økonomiske rammer som nasjonalt er lagt for de selektive arbeidsmarkedspolitiske tiltakene, er det behov for studier av arbeidsmarkedspolitikken rolle og sammenheng med den økonomiske politikk. I forbindelse med strukturendringene vil det også være aktuelt å se nærmere på arbeidsmarkedspolitikken virkefelt og spesielt arbeidsformidlingens arbeidsområde og arbeidsmarkedspolitikken rolle overfor små og mellomstore bedrifter, i forhold til omstillinger og i forbindelse med utvikling av ny virksomhet (nyföretagande/iverksettelse).

- 3.1 Koblingen og arbeidsdelingen mellom arbeidsmarkedspolitikken og andre politikkområder (økonomisk politikk, regionalpolitikk, industripolitikk, utdanningspolitikk, likestillingspolitikk, sosialpolitikk osv) vil bli analysert.
- 3.2 Forholdet mellom bruk av generelle og selektive virkemidler i arbeidsmarkedspolitikken og "timingene" og "doseringen" av de arbeidsmarkedspolitiske tiltakene i forhold til den økonomiske utvikling vil bli analysert.
- 3.3 En vil analysere hvilke forutsetninger som må være til stede for at arbeidsformidlingen kan medvirke sammen med andre myndigheter i forbindelse med etableringen av nye bedrifter og virksomhetsformer.

- 3.4 Studiene av mulighetene på "den tredje sektor" vil fortsette og i denne forbindelse vil en analysere under hvilke forutsetninger de behov for varer og tjenester som i dag formidles utenfor den ordinære vare- og tjenesteproduksjonen, kan gi sysselsettingsmuligheter.
- 3.5 Koblingen til utdanningspolitikken og mulighetene for å knytte dimensjoneringen av utdanningsmulighetene og utformningen av utdanningsinnholdet bedre til det framtidige arbeidskraftsbehov og kvalifikasjonskrav vil bli studert. I denne forbindelse vil en også se på nye organisasjonsformer ved utdanning og samarbeidsopplegg med bedrifter for å skape fleksibilitet og utvikle tilpasningsmuligheter på arbeidsmarkedet.
- 3.6 Effektene den teknologiske utviklingen vil få for arbeidsmarkedets organisering, bedriftsorganisasjonene og det eksisterende produksjonsapparatet og på arbeidsmarkedet forøvrig vil bli analysert.
- 3.7 En vil fortsette studiene av hvilke effekter det har for utviklingen av arbeidsmarkedet på kort og lang sikt om den nåværende oppgave- og arbeidsdelingen mellom den private og offentlige sektor forskyves, samt hvilken betydning dette har for å realisere både kortsiktige og langsiktige arbeidsmarkedspolitiske mål.

4. Metodeutvikling

Både nasjonalt og på nordisk plan er det behov for å forbedre arbeidsformidlingens metoder for å gjøre virksomheten mere rasjonell og for i større grad tilpasse serviceutbudet til de endrede krav ulike brukergrupper vil stille. Dette området har tradisjonelt hatt en stor plass i det nordiske arbeidsmarkedssamarbeidet og vil også i fortsettelsen bli tillagt stor vekt.

- 4.1 Arbeidet med å utvikle gode evalueringsmetoder vil fortsette slik at den løpende virksomheten kan vurderes i forhold til ressursinnsatsen og mot de mål som er gitt.
- 4.2 Arbeidet med utvikling og anvendelse av datateknologi vil fortsette, og en vil prioritere tilpasningen av metoder og organisasjon til de muligheter teknologien gir.
- 4.3 De nordiske opplæringstiltakene for personalet vil fortsette og tiltak for å videreutvikle dette, samt nye former for samarbeid når det gjelder personalutdanningen vil bli vurdert, som f.eks. tjenestemannsutveksling, studieopphold, felles opplæringstiltak på regionalt nivå.
- 4.4 Samarbeidet i forbindelse med virksomhetsplanlegging og målstyringsmodeller vil fortsette i lys av begrenset ressurstilgang og stigende krav til serviceformer og effektivitet.

BILAGA 2

Samarbeidet på arbeidsmarkedsområdet til nå

Det nordiske arbeidsmarkedssamarbeidet har vært knyttet til virksomheten i Nordisk Ministerråd (arbeidsministrene) og Nordisk Arbeidsmarkedsutvalg (NAUT). NAUT har fra 1954 hatt sitt mandat i overenskomsten om felles nordisk arbeidsmarked og fastsatte de første felles retningslinjer for arbeidsformidlingssamarbeidet i 1955. Ved de felles retningslinjer for formidlingssamarbeidet som ble fastsatt i 1973 ble det en sterkere markering av samarbeidstiltak som skulle sikre at det felles arbeidsmarked kunne stå som et realistisk alternativ til de nasjonale arbeidsmarkeder.

Samarbeidsprogrammet som ble vedtatt i 1975 innebar en ny markering av den økende bredde i samarbeidstiltakene. Fortsatt var det en klar forutsetning at samarbeidet skulle styrke kontakten mellom de nordiske arbeidsmarkeder og sikre de grunnleggende rettighetene de nordiske borgerne har til å ta arbeid og bosette seg i et annet nordisk land. I tillegg til dette la samarbeidsprogrammet opp til analyser av de underliggende faktorene til flyttebevegelsene mellom landene, årsakene til endringer på arbeidsmarkedet i de enkelte land, koblingen mellom arbeidsmarkedspolitikken og andre politikkområder, organisatoriske og metodiske problemstillinger for å forbedre arbeidsmarkedspolitikken sine instrumenter, og analyser av utviklingstendensene på arbeidsmarkedet.

Det var et klart uttrykt ønske at samarbeidstiltakene skulle innrettes på områder hvor praktiske og realistiske løsninger kunne oppnås i en nær fremtid. Arbeidsformen skulle være ulike typer av prosjekt hvor en foretok sammenligninger og analyser som grunnlag for forbedringer og utviklings tiltak. Dessuten ble det lagt vekt på opplæringsinnsatser for personellet innen arbeidsmarksorganene, informasjonsvirksomhet hvor også eksterne målgrupper ble trukket inn, samt at det er inngått flere avtaler og overenskomster som klargjør samarbeidsformene mellom myndighetene og sikrer rettigheter for arbeidstakere og arbeidsgivere.

I løpet av de årene som er gått siden samarbeidsprogrammet ble utformet har virksomheten på arbeidsmarkedsområdet på flere punkter blitt videreført innen andre sektorer. Dette gjelder bl. a. likestilling på arbeidsmarkedsområdet hvor opprettelsen av Nordisk Likestillingsutvalg og vedtakelsen av et samarbeidsprogram for likestillingsområdet har utvidet det nordiske samarbeidet ytterligere. Det gjelder også på det økonomisk politiske området hvor analysene av sammenhengen mellom arbeidskraftens og kapitalens mobilitet er videreført i en rekke tiltak under industri- og handelssamarbeidet med sikte på å liberalisere kapital- og investeringsbevegelsene mellom de nordiske land.

Da ministerrådssekretariatet ble opprettet i 1973 ble det dessuten gitt et nytt grunnlag for å utvikle samarbeidsformene og de nordiske prosjektene

er blitt et viktig og stadig mere omfattande innslag også i den nasjonale utviklingen.

I løpet av 10-årsperioden fra 1974 til 1984 er det gjennomført ca 20 nordiske seminarer for personell innen arbeidsformidlingsorganene med et samlet deltakerantall på omlag 1000 personer. Blant disse inngår også de årlige emneseminarene som utgjør en viktig videreutdanningsinnsats i tillegg til den nasjonale personalopplæringen. Seminarene har betydd en stimulans både for den nasjonale utviklingen og har vært et middel til å knytte kontakt mellom arbeidsmarkedsforvaltningene i de nordiske land.

I denne 10-årsperioden er det i alt gjennomført ca 100 prosjekter og det er publisert ca 80 rapporter fra disse prosjektene. Ved etableringen av NAUTs informasjonsprosjekt i 1980 ble informasjonsvirksomheten betydelig utvidet. Omfanget av arbeidsmarkedssamarbeidet går fram av tabellen nedenfor:

År	Bevilget i 1000 NOK	Antall prosjekter igang	Antall faste utvalg	Antall ad hoc- grupper
1974	17.4	1	7	
1975	332.7	5	6	
1976	1 248.0	16	6	
1977	1 842.0	15	6	
1978	2 169.4	15	6	
1979	2 560.0	16	5	
1980	2 629.0	12	5	6
1981	2 528.6	18	5	6
1982	2 037.0	16	5	5
1983	3 433.0	23	5	5
1984	4 395.0 (Disp. 1-5/84)	26	5	5

BILAGA 3

Remisbehandling af udkast til revideret samarbejdsprogram på arbejdsmarkedsområdet

1. Indledning

Ved skrivelse af 26. juni 1984 (jnr 1873/84) blev 4. udkast af det reviderede samarbejdsprogram på arbejdsmarkedsområdet sendt til remis ved de berørte myndigheder, arbejdsmarkedets parter samt nordiske embedsmandskomiteer med svarfrist den 1. september 1984. Der foreligger på indeværende tidspunkt remissvar fra alle myndigheder, bortset fra arbejdsmarkedsdepartementet i Sverige og Kommunal- og arbejdsdepartementet i Norge, og fra alle parter bortset fra Vinnuveitendasamband Islands og fra 6 af 12 embedsmandskomiteer.

Efter fristens udløb er indkommet svar fra Kommunal- og arbejdsdepartementet, Norge.

Remissvarene er behandlet på NAUTs arbejdsudvalgs møde den 28. september og 9. oktober 1984.

I det følgende anføres først generelle bemærkninger til det foreliggende udkast. Afslutningsvis anføres et udvalg af specielle bemærkninger, som de hørte instanser har ønsket at fremføre.

2. Generelle bemærkninger

Det er i flere af remissvarene anført, at samarbejdet på arbejdsmarkedsområdet skal styrkes. Det er samtidig fremhævet, at dette ikke nødvendigvis gør en harmonisering af lovgivning eller af udformningen af de enkelte instrumenter som hver enkelt land kan udforme ud fra de foreliggende problemer og opgaver på det nationale arbejdsmarked.

Det er derudover trukket frem, at det reviderede samarbejdsprogram i de indledende formuleringer og i den redaktionelle opsætning skal belyse dels kontinuiteten i forhold til det tidligere program og dels markere lovgivningen, målsætninger og forslag til tiltag.

Der er i øvrigt fremført en række ønsker om tydeliggørelse af visse formuleringer og en præcisering af definitioner af centrale begreber og målformuleringer.

Dette gælder også for tiltagskatalogen, hvor behovet for en konkretisering i enkelte svar går så langt som et ønske om en budget- og prioriteringsplan for de fremførte forslag til tiltag.

To områder, der kommenteres i flere remissvar, er dels afsnittet om "Krav til mobilitet" og dels "Krav om arbejdstidsændringer".

Det må ud fra det foreliggende vurderes, at det ikke umiddelbart er muligt at sammenskrive de anførte bemærkninger på disse to områder grundet den princippielt modstridende karakter.

På øvrige områder som f.eks. samordning af uddannelses-, arbejdsmarkeds- og socialpolitiske tiltag, indsatsen ved omstilling på arbejdsmarkedet og afsnit 3. om arbejdsmarkedspolitikens opgaver vil det efter sekretariatets vurdering være muligt at justere teksten således, at de fremførte remissvar i et rimeligt omfang vil kunne indgå.

Vedrørende mobilitet og arbejdstid og til dels afsnittet om *den offentlige sektors rolle* er der derimod truffet en beslutning om den endelige redaktionelle udformning af disse afsnit. Denne beslutning omfatter også spørgsmålet om ønskeligheden af en harmonisering af lovgivningen i de respektive lande.

Beslutningen som ligger til grund for arbejdsudvalgets behandling af det 5. reviderede udkast angiver:

- at teksten redigeres således, at det klart fremgår, at der på visse områder foreligger *forskellige nationale strategier og forudsætninger for de arbejdsmarkedspolitiske indsatser*.

Denne beslutning er således i overensstemmelse med det ovenfor refere-

rede ønske om en konkretisering af teksten, som er ønsket både vedrørende form og indhold.

3. *Specielle bemærkninger*

I det følgende refereres alene et mindre udvalg af specielle bemærkninger som efter sekretariatets vurdering er af betydning for det fortsatte arbejde med revisionen af programmet.

Arbejdsministeriet i Danmark har udover de mere generelle bemærkninger vedrørende mobilitet og arbejdstid som er omtalt ovenstående, fremført en række forslag til tekst- og redaktionelle ændringer som vil kunne indarbejdes.

Arbetskraftsministeriet i Finland peger ligeledes på behovet for nogle redaktionelle ændringer. Dertil fremføres synspunkter på indholdet af to emner, hvor man dels ønsker at målsætningerne bør medtage en videreudvikling af migrationspolitikken og dels at tiltagskatalogen bør medtage arbejdsmarkedsforvaltningens omfang og indretning i sammenhæng med beskæftigelsesudviklingen i det respektive land. I denne sammenhæng rejses spørgsmålet om lovgivningen skal indgå i tiltagskatalogen og i givet fald på hvilken måde.

Dansk Arbejdsgiverforening er iøvrigt enig i behovet for at se arbejdsmarkedspolitikken i en sammenhæng med andre politikker og fremhæver i den sammenhæng den stigende interesse, der er for arbejdsmarkedspolitikens rolle i forhold til den såkaldte flaskehalsproblematik.

Dette følges op med et forslag til tiltag, der kunne understøtte en fælles metodeudvikling med hensyn til forvarsling af ubalanceproblemer på arbejdsmarkedet.

Derimod findes det ikke hensigtsmæssigt, at der gennemføres analyser af de samfundsøkonomiske konsekvenser af forskellige former for arbejdstidspolitiske instrumenter.

De hørte *arbejdsgiverforeninger i Finland* peger specielt på, at afsnittet om arbejdstidsspørgsmål skal kompletteres i retning af en mere fleksibel tilpasning af arbejdstidens længde og placering.

Derudover udtrykkes en tvivl om ønskeligheden af en harmonisering af lovgivningen og arbejdsmarkedspolitikken udformning i de enkelte lande. I overensstemmelse med den danske og den svenske arbejdsgiverforening peges på ønskeligheden af en klarere afgrænsning mellem de områder, der ligger under arbejdsmarkedspolitikken muligheder og de områder, der reguleres af overenskomsten mellem arbejdsmarkedets parter i de respektive lande.

Den svenske arbejdsgiverforening peger på behovet for en prioritering i form af en "rangordning" af de overordnede økonomiske og arbejdsmarkedspolitiske mål.

Med hensyn til afsnit om arbejdsmarkedspolitiske udfordringer vurderet i sammenhæng med målbeskrivelserne peges på ønskeligheden i, at evt.

negative sideeffekter af enkelte foranstaltninger medtages. I forhold til tiltagskatalogen ønskes dels en konkretisering af de omtalte projekter og dels en udvidelse, hvor der peges på studier af beskæftigelseseffekter af samnordiske foranstaltninger indenfor kommunikation/infrastruktur, energiproduktion, uddannelse samt serviceeksport.

Den norske arbejdsgiverforening havde i øvrigt ingen bemærkninger til udkastet.

Nordens fackliga samorganisation, NFS, finder at der er en klar modsætning mellem de "högt satta politiska mål" og den aktuelle situation på arbejdsmarkedet. Overfor dette peges på en prioritering af det direkte samarbejde mellem de arbejdsmarkedspolitiske myndigheder og instanser i retning af en samordning af foranstaltninger som et supplement til nationale indsatser.

I konsekvens heraf peges tilsvarende på et behov for en samordning af det fælles arbejdsmarked i Norden. Samordningen bør endvidere omfatte den sammenhæng, der er peget på i udkastet mellem arbejdsmarkedspolitikken og andre politikker.

Med hensyn til en konkretisering af de arbejdsmarkedspolitiske udgangspunkter peges bl. a. på den beskæftigelsesmæssige betydningen af den offentlige sektor, og en øget mobilitet for arbejdspladser fremfor arbejdskraftmobilitet.

Overfor særlige grupper på arbejdsmarkedet peger NFS på et behov for en stærkere markering af indsatser overfor unge, kvinder, langtidsledige og arbejdshandikappede, idet der særlig peges på arbejdsmarkedspolitikken sammenhæng med socialpolitikken og betydning i forhold til en ligestillingspolitik. Som ovenfor omtalt ønsker NFS afslutningsvis en konkretisering af prioritering og økonomiske rammer for de omtalte projekter i tiltagskatalogen.

Finlands tekniska funktionärsorganisationers centralförbund FTFC peger specifikt på behovet for at samarbejdsprogrammet hyppigt revideres vurderet i sammenhæng med de forandringer, der sker på arbejdsmarkedet som følge af den tekniske udvikling. Som følge heraf peges på, at programmet bør rette en særlig opmærksomhed overfor betydningen af ændringer i de tekniske uddannelser.

Den finske lønmodtagerorganisation for videregående uddannede, *Akava* er enig i en målsætning, hvorefter de nationale arbejdsmarkedspolitiske mål sammenkædes i en fælles nordisk linie.

Også *Akava* peger på betydningen af at ikke-tilsigtede effekter omtales, når arbejdsmarkedspolitiske indsatser vurderes i sammenhæng med andre politikområder. Der peges således på at dette bør indgå i det direkte samarbejde mellem myndigheder, der forvalter forskellige politikområder.

Derudover findes der behov for at balancen på de nationale arbejdsmarkeder for videregående- og specialuddannet arbejdskraft skal nævnes som tilstræbelseværdigt.

Nordisk Ligestillingsudvalg finder at omtalen af særlige tiltag for unge, langtidsarbejdsløse og erhvervshæmmede bør suppleres med en understregning af betydningen af uddannelsesforanstaltninger for specielt unge kvinder. Derudover betones vægten af at udtalelser om ligestillingsproblemer i selve programmet følges op i forbindelse med gennemførelsen af de omtalte tiltag.

Nordisk embedsmandskomité for regionalpolitik refererer et synspunkt fra det svenske medlem, hvorefter der ønskes en stærkere kobling mellem arbejdsmarkedspolitik og regionalpolitik evt. i form af et særligt afsnit. Samme synspunkt er fremført fra norsk side. En dansk kommentar fra Planstyrelsen bidrager til en præcisering af årsag-effekt i sammenhængen mellem mobilitet og udviklingen på arbejdsmarkedet. Derudover er der vedlagt en kommentar fra det danske industriministerium, der efter sekretariatets vurdering ikke umiddelbart kan indarbejdes i en revideret tekst. De resterende 4 embedsmandskomiteer havde ingen bemærkninger til udkastet.

Social- och miljöutskottets betänkande

över ministerrådsförslag om en nordisk handlingsplan mot narkotika

(Ministerrådsförslaget, se s. 717
Uttalande av Nordiska rådets juridiska utskott, se s. 728)

Till Nordiska rådets social- och miljöutskott har hänvisats ministerrådsförslag B 57/s om en nordisk handlingsplan mot narkotika. Utskottet har behandlat förslaget vid sitt möte den 31 januari 1985 i Stockholm. Även Nordiska rådets juridiska utskott har uttalat sig över förslaget (*se Bilaga*).

Inledning

Samarbetet mellan de nordiska länderna på rusmedelsområdet är ingen ny företeelse. Nordiska nykterhetsrådet grundades år 1938 och Nordisk Kontaktmannsutvalg för narkotikaproblem 1971. År 1959 inrättades Nordiska nämnden för alkoholforskning. År 1975 inledde Nordiska samlärovervakningsorganet för drogforskning sin verksamhet. Fyra år senare sammanslogs de två sistnämnda nordiska samlärovervakningsorganen och Nordiska nämnden för alkohol- och drogforskning (NAD) bildades. Nordiska läkemedelsnämnden (NLN) som tillkom år 1974 behandlar den legala användningen av narkotika.

Nordiska rådet har länge varit pådrivande i rusmedelsfrågor. Hösten 1979 anordnade Nordiska rådets social- och miljöutskott ett seminarium i Kolding på temat "Alkohol- och narkotikaproblem i Norden – orsaker och behandlingsmetoder". Seminariet ledde via tre medlemsförslag till fem rekommendationer på rusmedelsområdet 1981. 1982 antog rådet sin mest omfattande *rekommendation nr 14/1982* angående effektivare insatser mot narkotika som innehåller den principiella grundvalen för dessa insatser, nämligen

1. att aktivt arbeta för att de nordiska länderna ej accepterar någon form av narkotika som inte är medicinskt betingad och att bekämpningen av narkotikamissbruket sker med denna målsättning som grund.
2. att öka resurserna för tull och polis samt att intensiviera samarbetet mellan tull- och polismyndigheterna på nationellt och nordiskt plan i syfte att komma till rätta med narkotikabrottsligheten.
3. att verka för att en enhetlig rättstillämpning på narkotikalagstiftningens område kommer till stånd.

Efter behandling av ett medlemsförslag (A 652/s) antog rådet 1984 en rekommendation nr 9/1984 till ministerrådet att utarbeta ett gemensamt nordiskt handlingsprogram mot narkotika och att utreda förutsättningarna för ett gemensamt data- och informationssystem med sikte på att få ett bättre beslutsunderlag för att bekämpa narkotikasituationen. Det nu framlagda ministerrådsförslaget utgör svaret på denna rekommendation.

Ministerrådsförslaget

Ministerrådsförslaget inleds med en hänvisning till ovannämnda rådsrekommendationer och nordiska ministermöten som hållits under 1984, som följs av en historisk återblick på det nordiska samarbetet på narkotikaområdet. Därefter görs en, kanske väl kort, beskrivning av missbrukssituationen, där den sista meningen dock är värd beaktande. Där beskrivs risken för att missbruksmönstret i andra industrialiserade länder skall göra sig gällande i Norden i fortsättningen.

Avsnittet "Allmänne utgangspunkter" anger de allmänna målsättningarna för handlingsplanen. Därvid erinras om mötet mellan socialministrarna och justitieministrarna i februari 1982 och att det är viktigt att hålla fast vid det överordnade mål som blev fastslaget vid detta ministermöte, nämligen att Norden skall göras till ett narkotikafritt område.

Den egentliga handlingsplanen utgörs därefter av beskrivningar av åtgärder under fyra rubriker, nämligen "tiltak for å redusere tilgjengeligheten", "tiltak for å redusere efterspørselen" "tiltak innenfor forskning" och "internasjonalt samarbeid". Samspelet mellan dessa fyra områden skall också enligt förslaget ägnas särskild uppmärksamhet.

Om uppföljning av handlingsplanen sägs att ställföreträdarkommittén under en startfas på ett år ansvarar därför. Nordiska kontaktmannautskottet för narkotikaproblem ansvarar för samordningen av genomförandet och prioriterar vid behov ytterligare förslag till samsarbetsaktiviteter. Vad gäller de ekonomiska resurserna för handlingsplanen påpekas att narkotikasamarbetet hittills icke belastat ministerrådsbudgeten utöver anslag till seminarier och konferenser och publikation av material från dessa. Dessutom har anslag givits till de två institutionerna Nordiska läkemedelsnämnden och Nämnden för alkohol- och drogforskning. För de två första åren beräknas en kostnad av 1 650 000 NOK inom ramen för handlingsplanen.

Eventuell remissbehandling av ministerrådsförslaget

Ingenting i det av ministerrådet framlagda materialet tyder på att man övervägt någon remissbehandling. Som motivering att detta inte behövt göras kan påpekas att tankarna i ministerrådsförslaget mycket nära ansluter sig till de idéer som framfördes i *medlemsförslaget A 652/s* om ett nordiskt handlingsprogram mot narkotika, vilket remitterades i Nordiska

rådets regi. Remissinstanserna har därför i viss utsträckning givit synpunkter som berör de väsentliga punkterna i det nu framlagda minister-rådsförslaget.

Tanken på ett nordiskt handlingsprogram mot narkotika erhöll sålunda på några undantag när remissorganens principiella stöd. När tvivel uttalades bottnade det i att skillnaderna mellan de nordiska länderna ifråga om narkotikamissbrukets omfattning och de nationella åtgärdsprogrammen kunde tänkas begränsa förutsättningarna för skapandet av ett samnordiskt handlingsprogram mot narkotika. Olikheterna länderna emellan kunde få till följd att det skulle komma att ta mycken tid och kraft för att ta fram ett handlingsprogram, som dessutom riskerade att bli ganska urvattnat.

Den andra delen av medlemsförslaget, som avsåg ett samnordiskt data- och informationssystem rörande narkotika hade i stort rönt ett positivt mottagande. Ett flertal remissinstanser erinrade om att Nordiska kontaktmannaorganet för narkotikafrågor hade i uppgift att undersöka möjligheterna att få fram jämförbar statistik inom narkotikaområdet. Därmed hade ett första steg tagits i syfte att tillmötesgå det behov som förslagsställarna pekat på i den delen av medlemsförslaget, nämligen en utredning om grundvalen för ett samnordiskt data- och informationssystem rörande narkotika.

Nordiska rådets juridiska utskott finner de i förslaget skisserade initiativen förnuftiga och lämpliga och anser förslagets olika delar väl avvägda i förhållande till varandra. Särskilt har juridiska utskottet vid gemensamt möte med justitieministrarna diskuterat otraditionella spaningsmetoder som provokatörer, telefonavlyssning m. m. och därvid framhållit att användningen av dylika metoder måste bedömas även med hänsyn till den personliga integriteten och alltid vara underställd judiciell kontroll.

Utskottet

Utskottet konstaterar med tillfredsställelse att handlingsplanen tar sin utgångspunkt i målsättningen att göra Norden till ett narkotikafritt område. Denna målsättning fastslogs av social- och justitieministrarna vid deras möte i Stockholm den 19 februari 1982, ett möte som innebar något av ett genombrott i strävandena att skapa en enhetlig nordisk front mot narkotika. Om ministerrådet ansett det lämpligt torde ett ministerrådsförslag om en handlingsplan mot narkotika varit att vänta redan efter detta möte, och många av de förslag som först framlades vid ministermötet har nu blivit naturliga delar av ministerrådsförslag B 57/s. Viljeinriktningen framträdde klarare i det pressmeddelande som ministrarna sände ut den 19 februari 1982, "Nordiska regeringar skärper kampen mot narkotikamissbruk" än i det nu framlagda ministerrådsförslaget. Inte minst ur opinionsbildnings-synvinkel skulle ett mer detaljerat utarbetat politiskt avsnitt än de "allmänna utgångspunkter" som bildar inledningen till åtgärdsbeskrivningarna

i ministerrådsförslaget ha varit av värde. Som exempel på en sådan opinionspåverkande deklARATION vill utskottet erinra om det stycke om inställningen till cannabis som utgör en viktig del av ovannämnda pressmeddelande. Ministrarna uttalade här bl. a. ett klart avvisande av alla påståenden att cannabis skulle vara ofarligt och sin enighet att motverka alla försök att avkriminalisera cannabis. Det är ej uteslutet att dessa uttalanden redan haft en viss opinionsmässig effekt. En svängning i opinionsläget sedan 1970-talet torde ha ägt rum. Det är en styrka om en handlingsplan inleds med en gemensam deklARATION om politisk enighet i de grundläggande frågorna. Inte minst skulle en kraftig deklARATION härvidlag kunna bidra till att motverka de falska föreställningar om droger och den propaganda som fortfarande finns.

Under rubriken "åtgärder för att reducera tillgängligheten av narkotika" redogörs inledningsvis för åtgärder inom områdena polis och tullväsen. Som centrala ämnen som skulle tas upp i det löpande samarbetet nämns kartläggningen av import och distribution, extraordinära efterforskningsmetoder, tekniska hjälpmedel, utstationering av nordiska sambandsmän utanför Norden samt utbildning och undervisning.

Utskottet vill i detta sammanhanget erinra om den andra punkten i rådets *rekommendation nr 9/1984*, nämligen att utreda förutsättningarna för ett gemensamt data- och informationssystem med sikte på att få ett bättre beslutsunderlag för att bekämpa narkotikasituationen. Detta nämns inte i handlingsplanen men kan eventuellt anses ingå i de diskussioner som förs om tekniska hjälpmedel, om rutiner för utväxling av upplysningar mellan myndigheterna och nya metoder för systematisering av upplysningar i anslutning till narkotikakriminalitet. Denna del av *medlemsförslaget A 652/s* möttes med en i stort sett positiv reaktion från remissinstanserna även om man pekade på problem som kunde finnas vad gällde lagbestämmelser om integritetsskydd, om rätt att föra personregister, om tystnadsplikt inom hälsovården m. m. Utskottet finner dock att ökad användning av datateknik i kampen mot narkotika torde medföra sådana effektivitetsvinster, att möjligheterna bör undersökas med prioritet.

Samma problemställning finns, som påpekas i förslaget till handlingsplan, beträffande otraditionella spaningsmetoder för att skaffa bevis mot huvudmännen i narkotikahandeln. Utskottet noterar med tillfredsställelse att utvecklingen av sådana metoder skall följas noga bl. a. för att tillse att berättigad hänsyn tas till rättssäkerheten.

Vad gäller lagstiftning och rättstillämpning noterar utskottet att ministerrådet anser, att det knappast är realistiskt att tro att lagstiftning och praxis skall bli likartad i Norden, vilket avviker från yrkandet i *rekommendation nr 14/1982*.

Utskottet noterar det arbete som utförs av Nordiska läkemedelsnämnden och Nordiska nämnden för alkohol- och drogforskning för att kartlägga omfånget av legal förskrivning av psykofarmaka och i synnerhet att man

strävar efter effektiva metoder för att förhindra att legalt förskrivna medel hittar vägen till den illegala marknaden.

En mer allmän politisk beskrivning ges under rubriken "åtgärder för att reducera etterspørselen" där ministerrådet framhåller att narkotikaproblemen måste sättas in i ett samhälleligt helhetsperspektiv och att förebyggande åtgärder på längre sikt bör ges en starkare ställning. Utskottet har ingen erinran häremot och noterar med tillfredsställelse att ett intensifierat nordiskt samarbete inom informationssektorn skall äga rum och att särskilda medel avsätts härför på ministerrådets budget.

Det är särskilt tillfredsställande att ministerrådet uppmärksammar skolans avgörande betydelse som ett område där information och kunskaper om missbruk och dess konsekvenser kan bibringas ungdomen. NORDAN, Nordisk samarbete om alkohol- och drogundervisning, anordnar bl. a. vartannat år arbetskonferenser. Nordisk kontaktmannautvalg skall ta initiativ till möten mellan berörda departement för att etablera ett löpande samarbete mellan nationella organ inom undervisningsområdet. Ett samarbete med kulturavtalets organ kan behöva övervägas enligt utskottets uppfattning. Detta kunde t. ex. vara en uppgift för det samarbetsorgan som bereder nordiskt samarbete inom skolområdet. Kontaktmannautvalget skall också ta initiativ till att delar av det förebyggande arbete som sker på lokal nivå t. ex. av myndigheter inom skol-, social-, hälso-, polis- och kulturområdena dokumenteras och anordna seminarier, studiebesök m. m. på grundval härav. Utskottet vill här särskilt understryka vad som sägs om samverkan med frivilliga organisationer och föräldragrupper. I synnerhet folkrörelserna skulle kunna ge en värdefull medverkan.

Inom området behandling och rehabilitering vill utskottet särskilt understryka betydelsen av att nationella erfarenheter av olika behandlingsmetoder utväxlas och att man söker identifiera vilka metoder som passar bäst för olika grupper av missbrukare. Det finns flera olika behandlingsfilosofier och -skolor i Norden och ett idé- och erfarenhetsutbyte mellan dessa torde vara fruktbarande. Ett visst utbyte av tankar och idéer av dessa slag ägde rum vid utskottets seminarium i Kolding 1979.

Vad gäller missbrukare i kriminalvården skall Kontaktmannautvalget anordna ett seminarium och följa upp detta med studier och dokumentation av speciellt intressanta projekt. Det kan i detta sammanhang noteras, att ett projekt startat 1985 i Sverige varigenom socialtjänsten kontaktar narkomaner i fängelse. Därigenom avser man att påbörja motivationen att sluta med missbruket under anstaltstiden och planera den behandling som skall ges när internerna lämnar anstalten.

Forskningsarbetet som bedrivs i Nämnden för alkohol- och drogforskning har i många år haft utskottets stöd och utskottet finner det ändamålsenligt att även det fortsatta samarbetet skall förankras i NAD. Det finns fortfarande stora luckor i vetandet om orsaker till missbruk och vägen ut ur missbruket.

Vad slutligen gäller det *internationella* samarbetet konstaterar utskottet med beklagande att de nordiska länderna enligt ministerrådsförslaget endast "i någon grad" har kunnat samordna sina ståndpunkter i internationella möten. Utskottet vill därför starkt understryka vikten av att de nordiska länderna samordnar sin politik inom internationella organ och att denna del av arbetet ges hög prioritet inom kontaktmannautskottet. Ett betydelsefullt arbete bedrivs inom olika FN-organ, t. ex. för att förmå odlare som producerar opium att gå över till produktion av andra grödor. Detta förutsätter ofta en höjning av utvecklingsnivån i respektive region och lösning av politiska, ekonomiska och sociala problem i producentländerna. Inte minst därför måste de nordiska länderna, som ministerrådet framhåller, arbeta för bättre samordning mellan olika FN-organ och mellan dessa och andra internationella organ.

Sammanfattningsvis anser utskottet, att ministerrådets förslag till handlingsplan innehåller många värdefulla konkreta insatser som har förutsättningar att medverka till en varaktig förbättring av narkotikasituationen i Norden, men att dess genomslagskraft i opinionen skulle vinna på en mer uttalad politisk viljeinriktning, t. ex. formulerad som en allmän deklaration i inledningen.

Under hänvisning till vad som ovan anförts hemställer utskottet att Nordiska rådet måtte anta följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att fastställa en handlingsplan, i enlighet med ministerrådsförslag B 57/s och med beaktande av de synpunkter som framförts av social- och miljöutskottet.

Stockholm den 31 januari 1985

Margrete Auken (SF)

Poul Henrik Houe (KF)

Arne Andersson (m)

Timo Kietäväinen (K)

Jo Benkow (H)

Grethe Lundblad (s)

Förman

Dorte Bennedsen (S)

Astrid Murberg Martinsen (A)

Kaj Bärlund (Sdp)

Pétur Sigurdsson (Sj.)

Rune Gustavsson (c)

Odd With (Kr.F.)

Ministerrådsförslag om en nordisk handlingsplan mot narkotika

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Nordiska ministerrådet överlämnar härmed ett ministerrådsförslag om en nordisk handlingsplan mot narkotika för behandling under rådets 33:e session i Reykjavík. Ministerrådet ber om rådets synpunkter på förslaget. Ministerrådet avser att därefter fastställa handlingsplanen.

Reykjavík, den 12 december 1984

På Nordiska ministerrådets vägnar

Mattias Á. Mathiesen

Ragnar Sohlman

Nordisk handlingsplan mot narkotika (1985–1986) besluttet av Nordisk Ministerråd (samarbeidsministrene) den . . . 1985

Med henvisning til:

Nordisk Råds rekommandasjoner *nr. 22/1981* angående intensifisert samarbeide for å bekjempe rusmedelsmissbruk, *nr 24/1981* angående internasjonelt samarbeide på rusmedelsområdet og *nr 25/1981* angående forebyggende fritidsaktiviteter for barn og unga samt til Ministerrådets meldinger om oppfølging av disse,

Nordisk Råds rekommandasjon *nr. 14/1982* angående effektivare insatser mot narkotikamissbruket,

Nordisk ministermøte om narkotikaproblemer i Stockholm, februar 1982,

rapporten (september 1983) avgitt av den nordiske styringsgruppen for å styrke samarbeidet mot narkotika på politi- og tollsiden,

Nordisk ministermøte om narkotikaproblemer i Oslo, februar 1984,

Nordisk Råds rekommandasjon *nr 9/1984* angående et handlingsprogram mot narkotika, samt

møtet mellom de nordiske justisministrene i Island i juni 1984,

antar Nordisk Ministerråd (samarbeidsministrene) følgende handlingsplan for nordisk samarbeide mot narkotika.

1. Nordisk samarbeid om narkotikaproblemer

Samarbeidet i Norden innen rusmiddelområdet er ingen ny foreteelse. Allerede i 1938 ble Nordiska Nykterhetsrådet etablert med oppgave å fremme avholdsarbeidet i Norden gjennom utveksling av erfaringer i fellesnordiske møter.

I 1971 ble Nordisk Kontaktmannsutvalg for narkotikaproblemer etablert på initiativ fra de nordiske justisministrene. Kontaktmannsutvalgets oppgave er å følge nøye med i narkotikasituasjonen i Norden og utveksle gjensidige informasjon om hvert enkelt lands situasjon.

Nordiska Läkemedelsnämnden (NLN) ble etablert i 1974 med formål å virke for harmonisering av lovgivning og praksis på legemiddelområdet i Norden. NLN arbeider med spørsmål vedrørende den legale forskrivning og bruk av legemidler som bare er en del av narkotikaproblemet.

I 1979 ble Nordiska nämnden för alkohol- och drogforskning (NAD) etablert. NAD er en sammenslutning av tidligere etablerte separate forskningsorganer på henholdsvis alkohol- og narkotikaområdet.

NLN og NAD er organ under Nordisk Ministerråd, mens Nordisk Kontaktmannsutvalg fungerer som et frittstående samarbeidsorgan med representanter fra såvel sosial- og helsesiden som justissiden. Kontaktmennene er ansvarlig for å formidle drøftingene fra Nordisk Kontaktmannsutvalg til egne nasjonalt ansvarlige organ. Utvalget har hittil ikke hatt noe eget sekretariat.

Ved siden av den løpende orientering og erfaringsutveksling, har Kontaktmannsutvalget fungert som forberedende organ for møtene mellom de nordiske ministrene i 1977, 1982 og 1984 om narkotikaproblemer. Ministermøtet i 1982 oppfordret Kontaktmannsutvalget til å stimulere informasjonsinnsatsen om skadevirkninger av bl. a. cannabis, sammenfatte forskningsresultater om cannabismisbruk, få frem statistikk for bedre å sammenligne utviklingstendenser i de nordiske land og arrangere flere konferenser for behandlingspersonell.

Under et særskilt toll- og politiseminar i Malmö 1982 ble det nedsatt en styringsgruppe og fire arbeidsgrupper som har arbeidet med spørsmålet om teknikk, metodikk, kartleggingsproblemer og utdanningsspørsmål. Rapporten om arbeidet ble levert 1983.

I samsvar med ovennevnte oppfordring har Nordisk Kontaktmannsutvalg gjennom de senere årene arrangert nordiske seminarer på områdene narkotikaforskning, behandling og informasjon. Det har videre arrangert egne møter for informasjonsmedarbeidere og tidsskriftsredaktører i Norden.

Fellesnordiske konferanser gir viktig informasjon som kan nyttiggjøres nasjonalt. Overføring av bl. a. behandlingsmetoder fra ett land til et annet krever imidlertid at personell får mulighet til å hospitere over tid i de aktuelle behandlingstiltak. Også andre personellkategorier innen rehabiliteringssektoren og andre innsatsområder vil ha stor nytte av utveksling over noe tid.

På denne bakgrunnen har Nordisk Ministerråd besluttet at det i en to-års periode fr. o. m. 1985 settes i gang en toårig forsøksvirksomhet for personell som arbeider med stoffmisbrukere, slik at det kan søkes stipend for å studere innsatsene i et annet nordisk land. Ordningen samordnes med Nordisk Ministerråds program for tjenstemannsutveksling i Norden og følger de samme regler som dette programmet, dog med den endringen at ikke bare statsansatte, men også andre grupper tjenstemenn med tilknytning til narkotikasektoren kan nytte ordningen. Nordisk Kontaktmannsutvalg er gitt i oppdrag å utpeke kandidater. Ministerrådet har besluttet å satse 200 000 NOK over to år på denne forsøksvirksomhet.

Det kanskje viktigste nordiske samarbeid på narkotikaområdet skjer gjennom den løpende kontakt mellom de departementer og etater som har ansvar for å planlegge og gjennomføre tiltak mot narkotikamisbruk i det enkelte land.

2. Misbrukssituasjonen

Narkotikasituasjonen i Norden varierer både kvantitativt og kvalitativt fra land til land. Det synes på samme tid å være såvel oppmuntrende som foruroligende trekk ved situasjonen. Produksjonen av og handelen med narkotika i verden fortsetter å øke, og stadig flere land rammes av den

ulovlige omsetningen. Flere u-land har fått omfattende narkotikaproblemer, blant annet på grunn av avhengighetsskapende legemidler fra legemiddelindustri i industrialiserte land. For de nordiske lands vedkommende er det fare for at misbruksmønsteret i andre industrialiserte land fortsatt skal gjøre seg gjeldende, at cannabis blir sosialt mer akseptert, at heroinsituasjonen hurtig forverres, at kokainet får fotfeste og at andre stoffer som hittil ikke har nådd det nordiske narkotikamarkedet dukker opp.

3. Allmenne utgangspunkter

Det må på denne bakgrunn understrekes at fortsatt styrking av den brede tverretatlige innsatsen mot narkotika er nødvendig nasjonalt og i det nordiske og internasjonale samarbeidet. Det er viktig å holde fast ved det overordnede mål som ble slått fast ved ministermøtet i Stockholm 1982, at Norden skal gjøres til et narkotikafritt område.

Handlingsplanen, som bør ses på denne bakgrunn, tar opp følgende tiltaksområder.

- tiltak for å redusere tilgjengeligheten
- tiltak for å redusere etterspørselen
- tiltak innenfor forskning
- internasjonalt samarbeid.

Samspillet mellom disse fire tiltaksområdene bør også gis særskilt oppmerksomhet.

Nordisk Kontaktmannsutvalg for narkotikaproblemer får i oppdrag at i samarbeid med berørte nasjonale myndigheter å følge nøye med i situasjonen i de nordiske land og ved behov komme med forslag til konkrete tiltak på nordisk plan, som er tilpasset situasjonen til enhver tid. Kontaktmannsutvalgets rolle skal være samordnende. Det operative samarbeide mellom nasjonale organer, særlig på toll- og politiområdet, skal fortsette.

4. Tiltak for å redusere tilgjengeligheten av narkotika

4.1 Politi og tollvesen

Til tross for ulikheter i misbrukssituasjonen er det naturlig å anse de nordiske land som et marked for ulovlig innførsel og omsetning av narkotika. Styrking og samordning av politiets og tollvesenets innsats kan ha betydelig effekt på den videre misbruksutviklingen.

Av sentrale emner som vil bli tatt opp i det løpende samarbeid mellom toll- og politimyndigheter, kan nevnes:

- kartlegging av import og distribusjon
- ekstraordinære etterforskningsmetoder
- tekniske hjelpemidler
- stasjonering av nordiske sambandsmenn i utlandet
- utdanning og opplæring.

For å få en bedre oversikt over narkotikamarkedet vil det skje en systematisk sammenstilling av de opplysninger om narkotikastrømmene til, fra og mellom de nordiske land, som de enkelte lands politi- og tollmyndigheter sitter inne med, f.eks. doms- og etterforskningsresultater.

I kampen mot den grovere profesjonelle narkotikakriminaliteten kan det være nødvendig å bruke visse spesielle etterforskningsmetoder for å beslaglegge store narkotikapartier og skaffe bevis mot bakmennene. Utviklingen av slike metoder vil følges nøye, bl. a. for å se til at berettigede rettssikkerhetshensyn blir ivarettatt.

Det er viktig med anskaffelse av bedre tekniske hjelpemidler for politi- og tollvesen i narkotikabekjempelsen. En viss standardisering av utstyret i alle nordiske land anses ønskelig. Det er i denne forbindelse viktig at man fra nordisk side holder sig orientert om det tekniske utdanningsarbeidet som pågår innen politi- og tollmyndigheter i land utenfor Norden.

Rutiner for utveksling av opplysninger mellom de nordiske lands politi- og tollmyndigheter vil fortløpende vurderes og videreutvikles. I denne forbindelse vil man peke på nødvendigheten av å fastsette rutiner og prosedyrer som skal følges ved gjennomføring av kompliserte operasjoner som går over flere land.

Av særlig interesse er de metoder for systematisering av opplysninger i forbindelse med narkotikakriminalitet som i den senere tid er utviklet i de nordiske land. På dette området vil et aktivt nordisk samarbeid, delvis med felles prosjekter, utvikles.

Ministerrådet vil peke på betydningen av at politi- og tollmyndigheter i Norden utbygger samarbeidet med ansvarlige myndigheter på det sosiale området.

Nordiske polititjenestemenn har i mange år vært utplassert på ulike steder i verden som regnes som strategisk viktige. Uavhengig av hvilket land de kommer fra, har de bistått alle de nordiske land. Dette system har vist seg verdifullt. En nærmere vurdering med sikte på hensiktsmessige utbygginger og justeringer av ordningen blir nå foretatt.

For å styrke opplæringen av politi- og tolltjenestemenn er det viktig med utveksling av undervisningsplaner og undervisningspersonell.

De nordiske toll- og politimyndigheter vil i et fortsatt samarbeid gjennomføre tiltak for å effektivisere disse etaters innsats i narkotikabekjempelsen. Man skal innen Nordisk Kontaktmannsutvalg orientere om planlagte og iverksatte tiltak innen eget område.

4.2 Lovgivning og rettspraksis

Når det gjelder lovgivning og rettspraksis i narkotikasaker, finnes det forskjeller mellom de nordiske land. Enkelte konkrete resultater vedrørende harmonisering er oppnådd gjennom de nordiske riksadvokatenes samarbeid. Det er neppe realistisk å tro at lovgivning og rettspraksis skal bli lik i hele Norden. Nordisk Ministerråd vil imidlertid arbeide for å minske

forskjellene på sikt. Av særlig interesse i denne sammenheng er straffeni-vået i saker som gjelder cannabis.

4.3 Legemiddelkontroll

Når det gjelder legemidler, synes forbruket av sterke smertestillende midler i hovedsak å representere et adekvat medisinsk bruk. Hovedvekten av problemet ligger i dag på forskrivning og bruk av psykofarmaka, dvs. angstdempende midler og sovemidler hvor det foreligger et betydelig blandingsmisbruk. Blandingsmisbruk, dvs. misbruk av illegale rusmidler sammen med avhengighetsskapende legemidler og/eller alkohol, er i stigende grad blitt det dominerende misbruksmønster i Norden. Det er derfor viktig gjennom en konsekvent kontrollpolitikk å forebygge unødig bruk av slike legemidler. Intensivert informasjon overfor leger er et annet viktig virkemiddel. Dette er områder hvor de nasjonale helsemyndigheter har et klart ansvar, og hvor det i de nordiske land legges ned et betydelig arbeid. Samarbeidet mellom de nasjonale helsemyndigheter i Norden vil videre utvikles og styrkes på dette felt.

NLN og NAD har en viktig oppgave sammen med de nasjonale helsemyndigheter i å kartlegge omfanget av legal forskrivning av psykofarmaka som et instrument for å følge utviklingen.

Nordisk Kontaktmannsutvalg for narkotikaproblemer skal sammen med NAD og NLN, søke å finne frem til effektive virkemidler for å forebygge unødig bruk og hindre at legale avhengighetsskapende legemidler finner veien til det illegale markedet.

5. Tiltak for å redusere etterspørselen

På lengre sikt vil forebyggende tiltak gis en sterkere stilling. Narkotika-problemene må settes inn i ett samfunnsmessig helhetsperspektiv. Derfor vil forebyggende tiltak, behandling og rehabilitering sees i nær sammenheng med den generelle samfunnspolitikken.

5.1 Informasjon

Det er i de nordiske land samlet lagt betydelige ressurser i å utvikle informasjonsmateriell om narkotika til ungdom og andre målgrupper. Metoder for å drive godt informasjonsarbeid vil fortsatt vies stor oppmerksomhet. Det kommer stadig informasjon om nye stoffer som misbrukes i enkelte land. Kunnskapen om kjente stoffer øker også.

Et intensivt nordisk samarbeid om metoder og evaluering innen informasjonssektoren vil finne sted.

I 1983 gjennomførte Nordisk Kontaktmannsutvalg et nordisk seminar om narkotikainformasjon. Et lignende seminar som tar opp konkrete metodespørsmål og spørsmål om evaluering planeres i 1985. Seminarets målsetting vil være å utvikle erfaringene om metodisk informasjonsarbeid for å

høyne kvaliteten på det nasjonale arbeidet. Nordisk Kontaktmannsutvalg er ansvarlig for gjennomføringen.

Nordisk Kontaktmannsutvalg ba i 1982 NAD om å sammenfatte resultater av forskningen om cannabismisbruk. Rapporten forelå i august 1984. Kontaktutvalget bør drøfte med NAD andre områder for lignende systematisering av eksisterende viten.

Nordisk Kontaktmannsutvalg skal ta initiativ til at administrativt personell som sitter sentralt i planlegging og gjennomføring av informasjonsarbeid får anledning til å møtes jevnlig. Dette for at ajourført informasjon kan bli gjort bedre tilgjengelig innenfor Norden.

5.2. *Skolene*

Skolene er et særlig område for forebyggende innsats. Det er i skolene at barn og unge forutsettes å få den mest systematiske tilførsel av kunnskaper om narkotika og konsekvenser av misbruk. Det er også i skolene at symptomer på mistriivsel og mistilpassing kan oppdages tidlig, og tiltak kan settes inn før problemene blir for store.

Viktige innsatser er:

- å utvikle en sammenhengende langsiktig plan for narkotikaundervisningen i grunnskolen og den videregående skolen, integrert i den ordinære undervisningen,
- å utarbeide handlingsprogrammer for elever i faresonen og for elever som misbruker narkotika,
- å stimulere elevers egen innflytelse på ansvar for og medvirkning i tiltak mot narkotika i skolene, og
- å styrke skolens kontakt og samarbeid med hjemmene, organisasjoner og andre offentlige etater.

Et uformelt nordisk samarbeid omkring problemer vedrørende undervisning om alkohol og narkotika innen ulike skoleslag skjer i regi av Nordisk samarbeid om alkohol- og narkotikaundervisning (NORDAN), som hvert annet år arrangerer arbeidskonferanser og ellers arbeider for bedre forhold for alkohol- og narkotikaundervisningen (AN-faget) i Norden. Det er imidlertid også behov for nordisk samarbeid mellom offentlige organer som er ansvarlig for eller arbeider med tiltak som settes inn såvel på undervisningssiden som innenfor de øvrige innsatsområder i skolen.

Nordisk Kontaktmannsutvalg gis i oppdrag å ta initiativ til at møte mellom berørte departementer i de nordiske land finner sted slik at løpende samarbeid kan etableres.

5.3 *Tiltak i lokalmiljøene*

I alle de nordiske land drives ulike forebyggende tiltak i lokalmiljøene for å hindre narkotikamisbruk særlig blant barn og unge. Denne virksomhet er viktig.

Det vil derfor utveksles erfaringer mellom de nordiske land om hvordan

offentlige organer (skole-, sosial-, helse-, politi-, kulturmyndigheter og andre) kan og bør samarbeide med hverandre og med frivillige organisasjoner og foreldregrupper om utvikling av arbeidsmåter og tiltak. Målsettingen med denne nordiske utvekslingen av erfaringer for å bekjempe misbruk på det lokale planet er å identifisere metoder som synes særlig effektive i dette arbeidet.

Nordisk Kontaktmannsutvalg gis i oppdrag å ta initiativ til at en del av hva som skjer i det lokale forebyggende arbeid med spesiell vekt på virksomheten utenfor storbyområdene, blir dokumentert. På denne bakgrunn skall det arrangeres et nordisk seminar, gis adgang til studiebesøk m.v.

5.4 Behandling og rehabilitering

Det er fortsatt betydelige problemer i behandlings- og rehabiliteringsarbeidet med stoffmisbrukere i de nordiske land. Årsakene er begrensninger både i kapasitet og metoder. Forandringer i misbruksmønsteret og misbrukergruppen øker nødvendigheten av kontinuerlig metodeutvikling.

Et nødvendig nordisk samarbeid på dette området må omfatte:

- at nasjonale erfaringer med utvikling av behandlingsmetoder blir stillet til rådighet for de øvrige nordiske land gjennom virksomheten i Nordisk Kontaktmannsutvalg, som gis i oppdrag å se til, at sentralt ansvarlige på behandlingsområdet i de nordiske land, får treffes jevnlig,
- at muligheter gis for personell som arbeider med stoffmisbrukere til å studere innsatsene i andre nordiske land (se ovenfor i punkt 1),
- at representanter for de nordiske land blir innbudt til nasjonale konferanser om behandlingsspørsmål,
- at det blir innledet et nærmere nordisk samarbeid om behandlingsspørsmål for å identifisere metoder som viser seg spesielt effektive i behandlingen av ulike grupper stoffmisbrukere.

Et spesielt problem representerer *stoffmisbrukere under kriminalomsorgen*, hvor det er et stort behov for metodeutvikling. Nordisk Kontaktmannsutvalg gis i oppdrag å initiere virksomhet på området, bl.a. ved å arrangere et seminar om stoffmisbrukere i kriminalomsorgen. Dette bør så følges opp gjennom studier og dokumentasjon av spesielt interessante prosjekter, slik at hele arbeidet bør strekke seg over en toårsperiode.

6. Forskning

Forskning er en viktig del av narkotikapolitikken. NAD er samarbeidsorganet for forskning på dette området i Norden. Følgende fire områder vil vies spesiell oppmerksomhet av NAD i tiden fremover:

- narkotikapolitikken
- narkotikamisbrukets omfang og utvikling
- bruk av misbrukskarrierer
- hjelpeapparat og behandlingsmetoder.

Det er viktig å få mer viten om hvordan ulike kontrollpolitiske tiltak påvirker narkotikamisbruket, og hvordan nordisk samarbeid påvirker utformingen av ulike narkotikapolitiske tiltak.

Behovet for dyptgående og systematisk kunnskap om situasjonen i det enkelte land er sentralt, også med tanke på sammenlignende analyser landene imellom. Et nærmere samarbeid vil rettes inn mot en felles nordisk utvikling av metoder slik at hvert land kan utvikle sitt system av indikatorer for bedre å belyse omfang og utvikling. Oppfølgingen av hvordan misbruk av narkotika og andre rusmidler utvikles i ulike befolkningsgrupper avses suppleres med undersøkelser av rusmidlenes kulturelle betydning i en videre sosial sammenheng.

Det finnes et generelt behov for større viten om hva som fører til misbruk, faser i misbruksutviklingen og faktorer som påvirker veien ut av misbruket. Spesielt stort behov finnes for studier som følger misbrukergrupper over lengre tid.

Målet for behandlingsforskningen er å belyse spørsmålet om behandling har effekt, og i tilfelle hvilke effekter for hvilke personer og grupper. Det kreves større kunnskaper om bl. a. hvordan forskjellige behandlingsformer fungerer og hvilke misbrukere som nås.

Noe av det viktigste nå er at hvert land i samspill med de øvrige landene lager sin egen beskrivelse av problemene, utfra egne nasjonale forutsetninger. Beskrivelsene bør omfatte alle sider ved narkotikaproblemet. Man bør arbeide videre med problemer knyttet til sammenlignbarhet av data og problembeskrivelser mellom landene.

Et fortsatt nordisk samarbeid om å kartlegge utviklingen av narkotika-problemet kommer å forankres i NAD. NAD skal fortsatt holde kontakt med Nordisk Kontaktmannsutvalg om disse spørsmålene.

7. Internasjonalt samarbeid

Det internasjonale element er dominerende i narkotikas spørsmålene, og det er således av stor betydning at det utvikles et effektivt mellomfolkelig samarbeid på dette området. De nordiske land har en uformell, løpende kontakt før og under internasjonale møter, og har slik i noen grad kunnet samordne sine standpunkter. Fra de nordiske land vil det fortsatt legges vekt på å yte betydelige bidrag til samarbeidet gjennom FN og andre internasjonale organ.

Det er viktig at de nordiske land samordner sin politikk innenfor de ulike internasjonale organer, slik at man kan oppnå størst mulig innflytelse på de vedtak som fattes. Nordisk Kontaktmannsutvalg fungerer her som forum for diskusjon også av sentrale internasjonale spørsmål på området.

De nordiske land vil sammen arbeide for en bedre samordning mellom de forskjellige FN-organer og mellom disse og andre internasjonale og regionale organer. Bl.a. må det arbeides for at spørsmål knyttet til narkoti-

kapproblemene gis høyere prioritet også innen internasjonale organer som ikke direkte er tillagt ansvar for narkotikaspørsmål.

De nordiske land må arbeide for at flere land tilslutter seg konvensjonen av 1971 om psykotrope (bevissthetsendrende og -påvirkende) stoffer, og at flere av psykotrope stoffer som kan misbrukes, bringes inn under konvensjonen. Kontrollen med gjennomføringen av bestemmelsene i denne konvensjonen samt narkotikakonvensjonen av 1961, bør styrkes.

De nordiske land avser i økt grad å utarbeide felles forslag til intensivert innsats innen de internasjonale og regionale organer. Nordisk Kontaktmannsutvalg skal fortsatt drøfte slike spørsmål i sine møter og gis i oppdrag å ta initiativ til felles nordisk handling.

8. Oppfølging

Stedfortrederkomiteen gis under en startfase på et år ansvaret for oppfølgingen av handlingsplanen. Nordisk Kontaktmannsutvalg for narkotika-problemer får ansvaret for å samordne gjennomføringen. Kontaktmannsutvalget forutsettes ved behov å presentere ytterligere forslag til samarbeidsaktiviteter. Utvalget pålegges å rapportere til Ministerrådet innen 15 oktober 1985 om arbeidet under det første året.

9. Økonomisk ramme for handlingsplanen

Nordisk samarbeid på narkotikaområdet har hittil ikke belastet budsjettet til Nordisk Ministerråd utover tilskott til seminarer og konferanser med etterfølgende publikasjoner. Unntatt er den virksomhet som drevets gjennom NLN og NAD. De enkelte nordiske land har over egne nasjonale budsjetter bidratt til opprettholdelse av Nordisk Kontaktmannsutvalg og aktiviteter i forbindelse med utvalgets arbeid. Det vil fremdeles kreves betydelige nasjonale innsatsmidler for å gjennomføre hoveddelen av planen.

Kontaktmannsutvalget beregner at arbeidet under de to første årene totalt vil koste 1.650.000 NOK ifølge sammenstillingen nedenfor.

Økonomisk oversikt

(Beløpene i 1.000 NOK)

Tiltak	1985	1986
1. Sekretærbistand m.v.	300	310
2. Narkotikainformasjon (Seminarer/dokumentasjon og mindre arbeidsgruppe)	160	
3. Lokalmiljøinnsats (Arbeidsgruppe og seminar/dokumentasjon)	100	240
4. Stoffmisbrukere i kriminalomsorgen (Arbeidsgruppe og seminar/dokumentasjon)	240	100
5. Tjenestemannsutveksling/prøveprosjekt	100	100
Tilsammen	900	750

Nordisk Ministerråd har for den felles delen av arbeidet med å gjennomføre planens startfase i 1985 reservert 460.000 NOK fordelt på følgende måte:

Tiltak	1985
1. Sekretærbistand (Nordisk Kontaktmannsutvalg for narkotikaproblemer)	100
2. Narkotikainformasjon	160
3. Stoffmisbrukere i kriminalomsorgen	100
4. Tjenestemannsutveksling (prøveprosjekt)	(100)*
Tilsammen	460

* Virksomheten er allerede påbegynt.

Midlene over det almene nordiske budsjett er blitt bevilget for å få arbeidet med handlingsplanen igang. Ministerrådet sikter mot at innsatsene for 1986 og videre prinsipielt skal finansieres innen de nasjonale budsjetter. Unntak gjøres for virksomheten med tjenestemannsutveksling, hvor ministerrådet allerede har tatt beslutning om felles nordisk finansiering under 1986.

*BILAGA***Uttalande av Nordiska rådets juridiska utskott till Nordiska rådets presidium i anledning av ministerrådsförslaget**

Nordisk Råds præsidium har sendt ministerrådsforslag B 57/s til udtalelse i juridisk udvalg. Udvalget har behandlet sagen på sit møde den 28. – 29. januar 1985 i Stockholm.

Juridisk udvalg har gennem flere år over for de nordiske justitsministre presset på, for at justitsministrene inden for deres fagområde skulle intensivere indsatserne mod narkotikamisbruget både nationalt og på fællesnordisk grundlag. Juridisk udvalg har også peget på nødvendigheden af, at justitsvæsenets indsatser koordineredes med andre myndigheders bestræbelser, og det har været tilfredsstillende at møde forståelse herfor hos justitsministrene og se, at det fællesnordiske samarbejde er udviklet betydeligt.

At Nordisk Ministerråd nu fremlægger forslag til en samlet nordisk handlingsplan mod narkotika kan kun hilses med tilfredshed. Juridisk udvalg finder de i forslaget skitserede initiativer fornuftige og formålssegne og anser forslagens enkelte dele velafbalancerede og tilpassede i forhold til hinanden.

De i ministerrådsforslagens punkt 4 nævnte tiltag, der i særlig grad vedrører de spørgsmål, som juridisk udvalg hidtil har fæstet sig ved, ligger i klar fortsættelse af de indsatser, som juridisk udvalg har støttet fremkomsten og udviklingen af.

Juridisk udvalg har på det seneste fællesmøde med de nordiske justitsministre drøftet spørgsmålet om anvendelse af utraditionelle efterforskningsmetoder i form af agent provocateurs og telefon- og rumaflytning m. v. og understreget at anvendelsen af disse efterforskningsmetoder må vurderes, såvel ud fra efterforskningsmæssige hensyn og sagens alvorlige karakter, som – og navnlig – ud fra hensynet til i videst muligt omfang at undgå krænkelse af den personlige integritet, og at de til stadighed må være undergivet fuld juridisk kontrol. Juridisk udvalg vil i samarbejde med de nordiske justitsministre fortsætte sit arbejde med disse spørgsmål.

Udvalget vil i denne forbindelse henlede opmærksomheden på, at udvalget i samarbejde med Nordisk Samarbejdsråd for Kriminologi i dagene 22. – 24. april 1985 afholder et seminar om narkotika og kontrolpolitik, og at retssikkerhed og anvendelse af utraditionelle metoder ved efterforskning og domfældelse i forbindelse med narkotikakriminalitet er et af diskussionsemnerne.

Stockholm, den 29. januar 1985

Bernhardt Tastesen

Udvalgsformand

Ekonomiska utskottets betänkande

över ministerrådsförslag om handlingsprogram för förstärkning av Västnordensamarbetet

(Ministerrådsförslaget, se s. 732)

Økonomisk utvalg har mottatt ovennevnte ministerrådsförslag til behandling. Utvalget har behandlet forslaget på sine møter 31. januar – 1. februar 1985 og 15. februar 1985.

1. Sammendrag av ministerrådsforlaget.

Vestnorden omfatter Island, Færøyene og Grønland. En styringsgruppe har ansvaret for det nordiske regionalpolitiske samarbeidet i området. Det løpende arbeidet utføres av en konsulent. Hovedoppgaver er:

- utvikling og vurdering av pågående prosjekter i Island og Grønland
- utvikling av næringslivskontakter på området, spesielt ved å ta initiativ til samarbeid mellom de enkelte foretak

I ministerrådsforlaget gis en oversikt over pågående nordiske samarbeidsprosjekter. I framtiden ønsker Ministerrådet å prioritere følgende 9 områder:

- 1) *Havsressurser*. Spesiell vekt legges på utvikling av miljøvennlige og kvalitetssikre oppdrettsmetoder, forsøksfiskeri, fiskerimetoder samt kartlegging av underrutnyttede havsressurser. Man planlegger også samarbeid på undervisningssektoren.
- 2) *Transporter og kommunikasjoner*. Spesiell vekt legges på å bedre øst-vestforbindelsene.
- 3) *Turisme*. I en første fase vil Ministerrådet særlig arbeide for økt turisme i Færøyene og Island. Senere vil hele Vestnordenområdet bli omfattet av markedsføringen.
- 4) *Handel*. I første rekke vil Ministerrådet styrke den kontaktskapende virksomhet i området.
- 5) *Industri*. Også på dette området har kontakter og kunnskapsoverføring stor betydning.
- 6) *Forvaltningssystem*. Ministerrådet vil fremme samarbeidet mellom myndighetene og få istand utveksling av erfaringer på ulike områder.
- 7) *Primærnæringene*. Ministerrådet vil fortsette det pågående arbeidet samt ta initiativ til samarbeid mellom Nordkalottkomitéen og Vestnordenkomitéen om jordbruksspørsmål.

- 8) *Energiområdet*. Ministerrådet mener det bør tas initiativ til samarbeid om miljøvennlige energiløsninger.
- 9) *Gruvedrift og oljeutvinning*. Ministerrådet planlegger i første omgang utveksling av erfaringer og kunnskap.

Det framtidige behov for finansielle ressurser for Vestnordensamarbeidet vil bli vurdert fra år til år. Bevilgningene har økt markant i løpet av 1980-årene.

2. Økonomisk utvalgs synspunkter

Som nevnt i ministerrådsforslaget, er Vestnorden sammen med Nordkalotten de områder som Nordisk Råd har prioritert høyest i det nordiske regionalpolitiske samarbeidet. Nordisk Råd behandlet ved den 32. sesjon et ministerrådsforslag om forsterking og utvikling av Nordkalottensamarbeidet. Utvalget ser det framlagte ministerrådsforslag som en naturlig komplettering av det regionalpolitiske samarbeidet.

Problemen på Nordkalotten og i Vestnorden viser både likheter og ulikheter. Mens Nordkalotten i hovedsak er et fraflyttingsområde med betydelige sysselsettingsproblemer, har Vestnorden en stabil befolknings-tilvekst og høy sysselsetting. Felles for Vestnorden og Nordkalotten er et tildels ensidig næringsliv der avhengigheten av naturressurser og fluktuerende priser på verdensmarkedet er stor. Begge regionene har et relativt svakt utviklet kommunikasjonsnett med lange avstander både innen regionen og til de sentrale markedene.

Økonomisk utvalg mener at man i Ministerrådsforslaget om Vestnordensamarbeidet har forsøkt å fokusere på de muligheter regionen har til å utvikle sitt næringsliv. Utvalget er enig i at man bør legge hovedvekten på samarbeid vedrørende havsressursene. Selv om avhengigheten av havsressursene fører til problemer, er det likevel på dette området regionens muligheter for et styrket næringsliv ligger. Utvalget vil særlig peke på samarbeidet om utvikling av kvalitetssikre oppdrettsmetoder. Et slikt samarbeid har pågått i flere år i regi av Vestnordenkomitéen. Økonomisk utvalg mener at en styrking av dette arbeidet vil føre til mindre avhengighet av de naturlige havsressurser. På lengere sikt kan også fiskeoppdrett bety mer stabile priser på verdensmarkedet for fiskeprodukter. Forsøk med fiskeoppdrett foregår også mange andre steder i Norden. Økonomisk utvalg har, bl. a. i sin betenkning til ministerrådsforslag B 54/e om et handlingsprogram på jord- og skogbrukssektoren, gått inn for en vesentlig styrking av dette samarbeidet. Ministerrådet bør sørge for en hensiktsmessig koordinering av de ulike regionale initiativ på området.

Utvalget konstaterer at Ministerrådet forøvrig prioriterer samarbeidet om transporter og kommunikasjoner samt turisme høyest. Utvalget kan være enig i disse prioriteringer, men savner i denne forbindelse mer informasjon om konkrete forslag til tiltak. Imidlertid vil utvalget minne om den nordiske markedsføringsstrategi for Norden som turistmål i Vest-Tyskland

som følger av ministerrådsforslag B 59/e om en handlingsplan for økonomisk utvikling og full sysselsetting. Denne satsingen må også kunne tilgode behovet for markedsføring av Vestnorden som turistmål.

Når det gjelder samarbeid om handel og industri mener utvalget at Ministerrådets planer kunne vært mer konkrete. Som det påpekes i ministerrådsforslaget er utenrikshandelen av sentral betydning i de vestnordiske økonomier. For Økonomisk utvalg synes det følgelig å være naturlig at eksportsamarbeid blir en prioritert oppgave. Dette synes også rimelig på bakgrunn av likhetene i næringsstrukturen i de vestnordiske områdene.

Økonomisk utvalg hadde gjerne sett at man la større vekt på energisamarbeidet, herunder olje- og gassarbeide i Vestnorden. Med tanke på de rike muligheter til utvikling og utnyttning av tradisjonelle energiformer i regionen virker det uhensiktsmessig å prioritere samarbeid om alternative energiformer såvidt høyt som Ministerrådet gjør. Utvalget vil understreke at det er positivt innstilt til samarbeid om alternative energikilder, men mener at i Vestnorden bør samarbeid vedrørende mer tradisjonelle energiformer ha høyest prioritet.

Økonomisk utvalg tar til etterretning at det framtidige finansieringsbehov for Vestnordensamarbeidet vil bli avgjort på et fra-år-til-år-basis. Utvalget vil imidlertid påpeke at framleggelsen av et forslag om forsterking og utvikling av Vestnordensamarbeidet bør lede til økt tilførsel av finansielle ressurser til samarbeidet i området.

Til slutt vil utvalget opplyse at Nordisk Råds Kulturutvalg i en skrivelse om ministerrådsforslaget påpeker at samarbeidet om forbedring av kunnskap om språk og kultur i Vestnorden må føres videre. Økonomisk utvalg slutter seg til dette punkt.

Med disse bemerkninger foreslår Økonomisk utvalg at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd å vedta et handlingsprogram for en forsterking og utvikling av Vestnordensamarbeidet, vesentlig i samsvar med ministerrådsforslag B 58/e samt Nordisk Råds synspunkter.

Oslo, 15. februar 1985

<i>Gunnar Berge (A)</i>	<i>Johan Buttedahl (Sp)</i>
<i>Ólafur G. Einarsson (Sj.)</i>	<i>Arne Gadd (s)</i>
<i>Carl I. Hagen (Fr.p.)</i>	<i>Karen Thurøe Hansen (KF)</i>
<i>Paul Jansson (s)</i>	<i>Heikki Järvenpää (Kok)</i>
<i>Anker Jørgensen (S)</i>	<i>Anfinn Kallsberg (Fkfl)</i>
<i>Arvo Kempainen (Skdl)</i>	<i>Peter Muurman (Sdp)</i>
<i>Gunnar Nilsson (s)</i>	<i>Aase Olesen (RV)</i>
Formann	
<i>Páll Pétursson (F.)</i>	<i>Sten Svensson (m)</i>
<i>Karin Söder (c)</i>	<i>Petter Thomassen (H)</i>
<i>Hans Olav Tungesvik (Kr.F.)</i>	

Ministerrådsförslag om ett handlingsprogram för förstärkning och utveckling av Västnordensamarbetet

Nordiska ministerrådet (de för regionalpolitiken ansvariga ministrarna) överlämnar härmed ett ministerrådsförslag om ett handlingsprogram för förstärkning och utveckling av Västnordensamarbetet för behandling under rådets 33:e session i Reykjavík.

Ministerrådet ber om rådets synpunkter på förslaget. Ministerrådet avser att därefter fastställa handlingsprogrammet.

København, den 16. januar 1985

På Nordiska ministerrådets vägnar

Christian Christensen

Miljøminister

Ragnar Sohlman

Generalsekreterare

Handlingsprogram för förstärkning och utveckling av Västnordensamarbetet

Med hänvisning till Nordiska ministerrådets (de för regionalpolitiken ansvariga ministrarna) beslut den 7 december 1983 att till Nordiska rådets 33:e session i Reykjavík utarbeta ett ministerrådsförslag om förstärkning och utveckling av Västnordensamarbetet, lämnade Västnordenskommittén i september 1984 ett förslag till handlingsprogram för förstärkning och utveckling av Västnordensamarbetet, "Vestnordenfremtid: målsætninger for nye aktiviteter i regi af Vestnordensamarbejdet" (NU 1984: 14).

Mot denna bakgrund föreslår Nordiska ministerrådet följande handlingsprogram för förstärkning och utveckling av Västnordensamarbetet.

I. Bakgrund

Västnorden omfattar Island, Färöarna och Grönland. Idén till ett regionalt samarbete togs upp i det nordiska regionalpolitiska handlingsprogrammet från 1979 (Nordiskt regionalpolitiskt samarbete, NU A 1978: 11).

Nordiska rådet biföll detta och har vid flera tillfällen ansett det angeläget att prioritera samarbetet i Västnorden (och Nordkalotten) högst i det gränsregionala samarbetet.

En Västnorden-styrgrupp etablerades 1980 med två representanter från Färöarna och två från Island. Från och med 1983 har också Grönland kommit med i samarbetet med två representanter.

För det löpande arbetet ansvarar sedan 1981 en Västnordenskonsulent på heltid. Från och med 1983 har ministerrådet finansierat en grundadministration, som omfattar lönekostnader för konsulenten, vissa kontorskostnader, resekostnader samt mindre utredningsresurser. Västnordenskonsulenten har hittills varit placerad i Törshavn, men på grund av Västnorden-områdets speciella karaktär med långa avstånd och dåliga kommunikationer mellan de samarbetande områdena är konsulenten periodvis utstationerad också i Island och Grönland.

Konsulentens arbetsuppgifter omfattar bl. a. planering och igångsättning av samarbetsprojekt generellt och nya projekt med stöd från kapitel 244 i Nordiska ministerrådets budget, speciellt:

- utveckling och utvärdering av pågående projekt i Island och Grönland, samt
- utveckling av näringslivskontakter inom området, speciellt att ta initiativ till samarbete mellan enskilda företag.

Mot bakgrund av Västnordenområdets speciella resursmässiga förutsättningar har samarbetet inriktats mot utveckling av fiskerinäringen och utnyttjande av *havsresurser*. Inom alla områden har man gjort satsningar på fiskodling. Under 1984 har Västnordenskommittén arbetat med kartläggning av kompletterande *havsresurser* bl. a. genom försöksfiske av "kam-

muslinge''-resurser (Grönlandsscallops) utanför Nuuk-området på Grönlands västkust. Projektets målsättning har varit att genom överföring av teknisk kunskap utvidga och utveckla basförutsättningarna för Grönlands näringsliv. Resultaten har varit lovande och för närvarande koncentreras arbetet till planering av försöksproduktion. Liknande kartläggningar planeras också inom andra områden utanför kusten av Grönland.

Försöksprojekt för att öka utnyttjandegraden av fiskeresurser har satts igång i Östislands insjöar.

En kartläggning av laxbeståndets fördelning mellan Island och Färöarna avslutas under 1985.

Ett praktikantutbyte har startats som ett led i ansträngningarna för överföring av teknisk *kunskap och know-how* inom fiskeriproduktionen genom att en nyutbildad grönländsk ingenjör varit stationerad inom den färöiska fiskeindustrin med syfte på senare placering inom fiskeindustrin i Grönland.

I arbetet med att förbättra *kommunikationerna* mellan områden i Västnorden har ett färöisk-isländskt transportsällskap, som etablerats på initiativ av Västnorden-samarbetet, utvidgat sin reguljära fraktnlinje till Trondheim vid sidan av förbindelsen mellan Östisland och Färöarna.

Arbetet inom *industri sektorn* har koncentrerats till förmedling av kontakter mellan företagen i syfte att utveckla industrisamarbetet. Ett konkret exempel är ett högteknologiskt samarbetsprojekt mellan ett färöiskt och ett isländskt företag angående automatiska styrningsprocesser inom fiskeriindustrin.

Vidare har viktiga inslag i samarbetet varit att förbättra kunskapen om och förståelsen för varandras *språk och kultur*. Som ett led i denna verksamhet har en isländsk-färöisk lärobok utarbetats för färöisk skolungdom.

För närvarande planeras första steget i utveckling av samarbetet inom *turism*.

2. Allmänna utgångspunkter för den framtida verksamheten

2.1 Inledning

Syftet med handlingsprogrammet är att utforma riktlinjer för förstärkning och utveckling av Västnordensamarbetet. Målet för det intensifierade samarbetet skall vara att befrämja en mer tillfredsställande regional balans i Norden samt att bidra till möjligheten att skapa en gynnsam utveckling i Västnorden genom att anknypa området närmare till det centrala Norden.

En förutsättning för att det nordiska samarbetet i Västnorden skall kunna utvecklas är att det bygger på idéer som växer fram genom ett starkt lokalt och regionalt engagemang. Följande överordnade målsättning står som programförklaring:

''Samarbete över gränserna bör ske inte bara på central nivå utan också direkt mellan företag och individer.''

Mot denna bakgrund bör åtgärder vidtas på följande prioriterade områden:

- havsresurser
- transporter
- turism
- handel
- industri
- förvaltningssystem
- jordbruk, trädgårdsodling och pälsdjursuppfödning
- energi
- gruvdrift och oljeutvinning

Handlingsprogrammet skall gälla under resten av 1980-talet. En rad aktiviteter har redan påbörjats. Vissa av de åtgärder som planeras, sätts igång omedelbart, medan andra kräver viss tid för förberedelse, bl. a. därför att igångsättningen är beroende av att särskilda medel beviljas.

2.2 *Havsresurser*

Ett karakteristiskt drag, som är gemensamt för Västnordensamhällen, är deras avhängighet av naturbaserade resurser, speciellt fiskeresurser. Därför är det naturligt att utveckling av utnyttjandet av havsresurser utgör det mest omfattande aktivitetsområdet i handlingsprogrammet. Speciell vikt läggs på utveckling av miljövänliga och kvalitetssäkra odlingsmetoder, försöksfiskeri, fiskerimetoder samt kartläggning av underutnyttjade havsresurser. I området som helhet anses att expansionen i fisket har kulminerat. Däremot anses det vara möjligt att öka utnyttjandegraden av havsresurserna, och ytterligare satsningar göras både på produktutveckling, vidarebearbetning av fisk och marknadsföring av fiskeprodukter.

En förutsättning för utvecklingsarbetet är främjande av baskunskaper på området. Här syftar arbetet till gemensam användning av undervisningsmaterial bl. a. genom översättning av läroböcker och genom kunskapsöverföring.

2.3 *Transporter och kommunikationer*

Ett av huvudproblemen i näringslivs- och samhällsutvecklingen gäller transporter och kommunikationer. Västnorden är glest befolkat med långa avstånd mellan områdena. Passagerartrafiken till och från Västnorden försiggår i stort sett med flygförbindelser. De direkta förbindelserna mellan de tre delarna av det västnordiska området är underutbyggda. Under sommarmånaderna finns en bilfärjeförbindelse mellan Island och Färöarna som också går till Norge och Danmark. Målsättningen är att arbetet kan bidra till en förbättrad transportstruktur med speciell vikt lagd på öst-västförbindelser.

2.4 *Turism*

Utvecklingsarbetet med turismen som näring är i en inledningsfas i Västnorden som helhet. Island har emellertid haft ett turistråd under många år. Färöarna har under 1984 startat utbyggnaden av turistnäringen. Det anses angeläget att ett tvärgående utvecklingsarbete startas samtidigt med utbyggnaden av den färöiska turismen.

Turisttrafiken via Färöarna till Island har ökat konstant efter att man börjat trafikera en regelbunden bilfärjelinje under sommarmånaderna. Av de 80 000 turister som årligen besöker Island kommer ca 6 000 via Färöarna. Arbetet med koordinering av den tvärgående turismen startas under 1985 med nordiskt bidrag. I en första fas är det naturligt att utbyggnaden av turismen i området sker mellan Färöarna och Island.

På längre sikt avser man bygga ut en gemensam marknadsföring för hela Västnorden-området. Utveckling av förbättrade tvärförbindelser anses vara en förutsättning för att Grönland fullt ut skall kunna komma med i arbetet.

2.5 *Handel*

Utbyggnaden av en modern ekonomi i en region med en så ensidig näringsstruktur som Västnorden förutsätter ett aktivt deltagande i handeln. Utrikeshandeln är således av central betydelse i de västnordiska ekonomierna. Samhandeln inom Västnorden är emellertid begränsad dels på grund av likheter i näringsstrukturen, dels på grund av begränsade marknader och transportsvårigheter mellan områdena. Det största hindret är ett traditionellt handelsmönster med fiskeprodukternas stora betydelse. Västnordenkommitténs arbete på detta område bör i en första fas inriktas på kontaktskapande verksamhet.

2.6 *Industri*

För närvarande är de tre delarna av det västnordiska området på olika utvecklingsstadier när det gäller utbyggnaden av alternativa sysselsättningsmöjligheter och utveckling av annan industri än fiske. Island har kommit längst i utvecklingen av en mångsidig industri bl. a. inom högteknologi.

Också på Färöarna har en del företag satsat på högteknologi. Ett samarbetsprojekt angående automatiska styrningsprocesser inom fiskeriindustrin har kommit igång med bidrag från Västnordenkommittén.

Industrisamarbetet bör utvecklas utifrån regionens egna förutsättningar genom att utnyttja de erfarenheter och resurser som finns. I detta arbete har kontakter och kunskapsöverföring en central betydelse.

2.7 *Övriga*

Verksamheten inom övriga områden bl. a. förvaltningssystem, primärnärningar, energi samt gruvdrift och oljeutvinning avses i en första fas inriktas på erfarenhetsutbyte och kunskapsöverföring.

När det gäller *förvaltningssystem* är syftet att förbättra kunskapen och lära sig om varandras förvaltningsverksamhet, lagstiftning bl. a. inom skol- och bankväsende, samt att främja samarbete mellan myndigheter.

Utvecklingsarbetet inom *primärnäringsarna*, som jordbruket, trädgårdsodling och pälsdjursuppfödning, bör ske utifrån områdets speciella förutsättningar och i nära samarbete med redan pågående aktiviteter och utvecklingsarbete i andra områden med liknande naturförhållanden. Bl. a. diskuteras samarbete med Nordkalottkommittén angående utveckling av klimatriktiga plantor med nordlig proveniens.

Inom *energiområdet* bör tas initiativ och överföras kunskap om miljövänliga energilösningar. Som exempel nämns bl. a. små vattenkraftverk, samarbete angående vindkraft samt undersökningar av energiexportmöjligheter.

Inom arbetsområdet *gruvdrift och oljeutvinning* planeras arbetet i ett första skede omfatta erfarenhetsutbyte med syfte att överföra kunskap om möjligheter inom området.

3. Uppföljning

Nordiska ministerrådet (de för regionalpolitiken ansvariga ministrarna) ger Nordiska ämbetsmannakommittén för regionalpolitik (NÄRP) i uppdrag att i nära samarbete med Västnordenskommittén ha ansvaret för samordning och uppföljning av handlingsprogrammets successiva genomförande med hänsyn tagen till de erfarenheter som vinnes och de synpunkter som framkommer.

Samarbetet i Västnorden bör liksom hittills ledas av en kommitté med representation från landsstyrena på Färöarna och Grönland samt regionalpolitiska myndigheter i Island, som också själv fastställer sina arbetsformer.

Det dagliga arbetet ledes även i fortsättningen av ett sekretariat som är lokaliserat i samarbetsregionen.

4. Ekonomiska ramar

Samarbetet i Västnorden finansieras delvis med nordiska, delvis med nationella och regionala medel. Stödet till verksamheten har haft formen av:

- direkt finansiellt bidrag från Nordiska ministerrådets allmänna budget
- indirekt stöd till förundersökningar, överföring av information, förmedling av kontakter samt erfarenhetsutväxling genom konsulthjälp till företagen, och arrangerande av branschträffar.

De samlade särskilda resurser som anslagits till Västnordensamarbetet fr. o. m. 1980 framgår av nedanstående sammanställning.

(1 000 NOK i löpande priser)	1980	1981	1982	1983	1984	1985
Allmänna budgeten						
KAP 245						
Västnorden-samarbetet (grundadministration)	80	54	29	109	162	680
KAP 244						
– Västnorden-konsulent	–	216	316	360	396	
– Lax i Island	164	162				
– Lax på Färöarna	170	173	185			
– Fiskodling på Grönland		100	218	163		
– Utsättning av märkt laxsmolt i Östisland				218	216	200
– Kommersiellt utnytt- jande av insjöfisk				200	216	200
– Västnordenspråk				35		
– Grönlandsinitiativ					54	
– Grönlandsscallops					500	220
– Turistkoordination						250
Summa	414	705	748	1 085	1 544	1 550

Medlen över den allmänna nordiska budgeten har således ökat successivt. För Västnordenkommitténs sekretariat, som har en central roll för konkretisering och utveckling av verksamheten, har för 1985 anslagits 680 000 NOK. Nordiska ministerrådet har beviljat förstärkta resurser bl. a. på grund av betydligt förhöjda resekostnader och ökat behov av förundersökningar i och med att Grönland fullt ut kommit med i samarbetet. På bakgrund av samsamarbetsområdets geografiska karaktär med långa avstånd mellan regionerna och därmed dyra resekostnader anses det vara angeläget att Västnordensamarbetet bereds möjlighet att även engagera externa resurspersoner med syfte att förstärka olika aktivitetsområden. För detta ändamål har ministerrådet i budgetprogrammet för 1986 föreslagit förstärkta resurser för Västnordensamarbetets grundadministration.

Stöd till konkreta projekt beviljas över kap. 244 på grundval av projektens kvalitet och betydelse för sysselsättning och näringslivsutveckling. För år 1985 har för olika projekt anslagits sammanlagt 870 000 NOK.

Det framtida medelsbehovet för Västnordensamarbetet prövas år för år. Resursallokeringen genom den nordiska budgeten är beroende av de ansökningar som inlämnats från Västnordenkommitténs sida till de årliga budgetbehandlingarna och de prioriteringar som görs av dessa i förhållande till andra verksamheter i det nordiska regionalpolitiska samarbetet. Västnordensamarbetets utvecklingstakt är också avhängig av nationella och regionala insatser och engagemang.

Ekonomiska utskottets betänkande

över ministerrådsförslag om handlingsplan för ekonomisk utveckling och full sysselsättning

Ministerrådsförslaget, se s. 757

Uttalanden av Nordiska rådets kulturutskott, social- och miljöutskottet samt trafikutskottet, se s. 882)

Økonomisk utvalg har fått ovennevnte ministerrådsforslag til behandling. Utvalget har behandlet forslaget på sine møter 31. januar til 1. februar 1985 og 15. februar 1985. Utvalgets 9-mannakomite fikk en orientering om forslaget av Nordisk Ministerråd (finansministrene) 23. januar 1985.

1. Sammendrag av ministerrådsforslaget

I ministerrådsforslaget gis en oversikt over den politiske og økonomiske bakgrunn for framleggelsen av forslaget til en handlingsplan for økonomisk utvikling og full sysselsetting. En oversikt over den økonomiske politikk i de nordiske land presenteres. Videre presenteres resultatene av prosjektet Arbeidsløshetens kostnader. Ministerrådsforslaget munner ut i en rekke forslag til utvidelser av igangværende aktiviteter og forslag til nye samarbeidsområder og samarbeidsprosjekter.

Ministerrådet har valgt å legge hovedvekten på tiltak innen områdene:

- Norden som hjemmemarked
- Eksportfremmende tiltak og turisme
- Industripolitikk samt forskning og utvikling
- Arbeidsmarkeds- og utdanningspolitikk
- Vestnordenfond og regionalpolitikk
- Investeringer på infrastrukturområdet
- Økonomisk politikk og nordisk samarbeid i internasjonale økonomiske fora

Norden som hjemmemarked

- Arbeidet med å redusere omfanget av konkurransevridende statlige støtteordninger i Norden fortsetter.

Ministerrådet vil følge utviklingen i internasjonale organisasjoners arbeid med statlige eksportkredittsubsidier med sikte på å gjenoppta diskusjonene om reduksjon av eksportkredittsubsidier i den nordiske samhandelen.

Ministerrådet vil, når en statusrapport om statlige støtteordninger foreligger i februar 1985, bl. a. vurdere om det er grunnlag for å innlede drøftinger om dette spørsmål.

Ministerrådet vil oppnevne en ad hoc-gruppe med oppgave bl. a. å utarbeide metoder og definisjoner av skattesubsidier og kartlegge fordeler og ulemper med subsidiering via skattesystemet.

- Fjerning av gjenstående handelshindringer og hindringer for industrielt samarbeid i Norden.

Ministerrådet vil stille til disposisjon inntil NOK 300.000 for hvert av årene 1985, 1986, 1987 og 1988 til arbeidet med å bygge ned og fjerne ikkedarifære handelshindringer i Norden. Arbeidet bygger på nasjonale undersøkelser som de enkelte land i 1983/84 foretok hos næringslivet.

Ministerrådet vil anmode INSTA om å presentere et konkret forslag til hvordan en bevilgning på inntil 2 millioner NOK for hvert av årene 1986, 1987 og 1988 vil kunne utnyttes til gavn for utviklingen av "Norden som hjemmemarked".

Ministerrådet vil styrke Nordtest gjennom at institusjonens budsjett fra 1985 til 1986 økes med NOK 857.000 og fra 1986 til 1987 med NOK 724.000.

Ministerrådet gir en ekspertgruppe i oppdrag å utvikle et konkret forslag til harmonisering og liberalisering av grensehandelsreglene på Nordkalotten innen 30. september 1985. Samtidig legges fram forslag om hvordan reglene for reisende ellers skal kunne forenkles og harmoniseres.

Ministerrådet vil løpende vurdere mulighetene av å forenkle nordiske foretaks adgang til å etablere seg i et annet nordisk land.

Ministerrådet vil kunne innlede overveielser om generelle kapitalliberaliseringer om de nåværende hensyn til betalingsbalansesituasjonen og pengepolitikken skulle få mindre betydning. Eventuelle tiltak i de nordiske land må innføres på et ikke-diskriminerende sett overfor samtlige OECD-land.

Ministerrådet konstaterer at det pågår nordiske drøftinger om visse skattespørsmål.

- Andre saker

Ministerrådet har i 1984 gitt tilsagn til de nordiske verkstedsindustrier om støtte til et forprosjekt for etablering av en underleverandørdatabase.

Ministerrådet vil påskynde det nordiske arbeidet med modernisering av kjøpsretten.

Eksportfremmende tiltak

Ministerrådet vil øke Nordisk prosjektexportfonds budsjett fra 1985 til 1986 med NOK 2.944.000 og fra 1986 til 1987 med 1 million NOK.

Ministerrådet vil trolig allerede høsten 1985 ta stilling til en utvidelse av rammen for Nordisk investeringsbanks ordning med prosjektinvesteringslån.

Ministerrådet noterer at man i Norden diskuterer et utvidet samarbeid mellom de nordiske eksportkredittgaranti- og kredittinstitusjonene.

Ministerrådet vil gi de eksportfremmende organisasjoner sammen med NOPEF i oppdrag å utarbeide et opplegg angående mulige konkrete punkt-innsatser i 1986 og 1987.

Turisme

Ministerrådet vil gjennomføre en forsterket treårig nordisk markedsføringsinnsats på det vest-tyske markedet. Prosjektet vil få et omfang av 10 millioner NOK for hvert av årene 1986, 1987 og 1988. Halvparten finansieres ved nordiske midler.

Industripolitikk

Ministerrådet vil stille til disposisjon en tilsagnsramme på inntil 16,17 millioner NOK for 1986 og 17,08 millioner NOK for 1987 til gjennomføring av det teknisk-industrielle FoU-program. Det kan dermed gjennomføres i samsvar med det opprinnelige programmet.

Ministerrådet vil styrke Nordisk industrifond gjennom at fondets budsjett fra 1985 til 1986 økes med 7,76 millioner NOK og med knapt 10 millioner NOK for hvert av de derpå følgende to år.

Ministerrådet oppfordrer Nordisk investeringsbank til å utrede mulighetene for å introdusere en ordning med nordiske innovasjons- og markedsutviklingslån i samarbeid med naturlige nasjonale institusjoner. Forslaget bør foreligge senest 1. oktober 1985.

Ministerrådet vil vurdere å gi Nordisk investeringsbank ytterligere tilgang til det nordiske kapitalmarkedet.

Ministerrådet vil gi de nasjonale meteorologiske instituttene i oppdrag å vurdere om det er mulig å utarbeide et felles prosjektforslag vedrørende et værradarnett i Norden.

Ministerrådet mener det bør være en prioritert oppgave å utnytte byggingindustriens muligheter på eksportmarkedene både gjennom vare- og tjenesteeksport.

Forskning

Ministerrådet vil anmode NORDFORSK å utrede behov av og former for felles nordiske tiltak for at den samlede superdatamaskins virksomheten skal kunne utnyttes optimalt.

Ministerrådet har til hensikt å bidra med 9,2 millioner NOK over en fireårsperiode f. o. m. 1986 til finansiering av hele den nordiske del av Nordunetprosjektet. Hensikten er å knytte sammen de nasjonale systemer for datakommunikasjon mellom nordiske universitet og forskningsinstitusjoner. Dessuten er Ministerrådet allerede i 1985 beredt til å anslå 800.000 NOK for oppstartning av prosjektet.

Ministerrådet mener det er viktig at Nordtel fortsetter samarbeidet om s. k. bredbåndstjenester som kan brukes for TV-distribusjon m. m.

Ministerrådet oppfordrer polarforskningsinstituttene o. l. i de nordiske land til å videreutvikle samarbeidet.

Arbeidsmarkeds- og utdanningspolitikk

Ministerrådet vil sette av 5 millioner NOK i perioden 1986–1988 til tre delprosjekter vedrørende kartlegging av behovet for en styrking og modernisering av arbeidsmarkedsutdanningene samt samordning og modernisering av utdanningskapasiteten på visse felter.

Ministerrådet vil sette av 2,3 millioner NOK til pilotprosjekter vedrørende nye samarbeidsformer mellom arbeidsmarkedets parter, utdannings- og arbeidsmarkedsmyndighetene på ulike nivåer.

Ministerrådet vil sette av 4,5 millioner NOK til et treårig pilotprosjekt om nye veier til bekjempelse av ungdomsarbeidsløsheten. I tillegg vil 3 millioner NOK bli bevilget nasjonalt til prosjektet.

Ministerrådet vil sette av 3,2 millioner NOK til et nordisk prosjekt med henblikk på å utvikle og utprøve forskjellige former for samordning av de ulike tiltak som tilbys langtidsarbeidsledige. I tillegg vil 3 millioner NOK bli bevilget nasjonalt til prosjektet.

Ministerrådet legger vekt på at arbeidsmarkedets parter gjennom avtaler o. l. forsøker å finne fram til praktiske løsninger for å utvikle et nærmere samarbeid innen foretak som er etablert i flere nordiske land.

Stedfortrederkomitéen under Nordisk Ministerråd har oppnevnt en arbeidsgruppe med primær oppgave å utveksle informasjon om nasjonale overveielser vedrørende behov for og effektene av arbeidstidsreduksjoner.

Ministerrådet vil påskynde arbeidet for å komme overens om en definisjon av utleie av arbeidskraft og samtidig søke å etablere en størst mulig enhetlig tolkning av dette begrep.

Vestnordenfond og regionalpolitikk

Ministerrådet vil legge fram et ministerrådsforslag til Nordisk Råd 33. sesjon om oppretting av et Vestnordenfond. Fondet vil gradvis få en størrelse på 13,5 millioner USD, dvs. ca. 120–125 millioner NOK.

Ministerrådet vil øke bevilgningene over kap. 244 Regionalpolitikk – konkrete tiltak med 3,63 millioner NOK fra og med 1986. Den årlige totalrammen blir da på 10 millioner NOK for hvert av årene 1986, 1987 og 1988.

Investeringer på samferdselsområdet

Ministerrådet har utarbeidet en konkretisert og balansert "pakke" vedrørende investeringer i veier og jernbaneforbindelser. I hovedsak kommer disse investeringene til å skje gjennom en framskynding av allerede planlagte prosjekter.

– Veiinvesteringene omfatter:

- Utbygging av vei E 4 på Sjølland
- Utbygging av vei E 3 ved Åbo, veiinvesteringer i nordlige Finland
- 4 strekninger på vei E 6 sør for Oslo
- Vei E 18 og riksvei 2 i Norge i retning mot Värmland i Sverige
- Veiinvesteringer i Nord-Norge mot Finland
- Veistrekninger i Bohuslän.

I alt vil disse investeringer koste 1.708 millioner NOK.

– Jernbaneinvesteringene omfatter:

- Utbygging av Østfold-, Kongsvinger- og Ofotbanen mot Sverige
- Utbygging av Väst kustbanen, samt investeringer på banene Kil–Charlottenberg og Kiruna–Riksgrensen
- Utbygging av "Danmarkveien".

I alt vil disse investeringer koste 857 millioner NOK.

Ministerrådet viser også til det pågående arbeidet med å utarbeide en overenskommelse om faste forbindelser over Øresund. Antydningssvis dreier det seg her om investeringer i størrelsesorden 6 milliarder SEK målt i prisnivået januar 1982. En avgjørende forutsetning for en dansk tilslutning til dette prosjekt er at man først beslutter om en fast forbindelse over Store Belt.

Samarbeidsprosjekter på energiområdet

Ministerrådet vil anmode NORDEL om å undersøke mulighetene for utbygging av det nordiske el-forsyningsnett. I øyeblikket er følgende samkjøringsforbindelser under overveieelse:

- Utbygging av likestrømsforbindelsen mellom Jylland og Sverige
- Etablering av en elforbindelse mellom Ivalo i Finland og Varangerbotten i Norge
- Etablering av en likestrømsforbindelse over Ålands hav med henblikk på å forbinde elnettet i Østre Svealand og Sydøstfinland.
- Undersøkinger om forsterking av overføringslinjene mellom Norge og Sverige i tilknytning til utbyggingen av Svartisenområdet i Nordland fylke

Ministerrådet følger løpende spørsmålet om en ytterligere utbygging av det nordiske naturgassnett. Således har man drøftet:

- Sammenkobling av det norske Norpipe og det danske ledningssystem i Nordsjøen
- Transportmuligheter for Nord-Norges naturgass
- Naturgassledning Sverige–Finland

Andre innsatser på infrastrukturområdet

Ministerrådet vil følge opp arbeidet med håndtering av problemavfall med sikte på å finne eventuelle nordiske løsninger, eller samarbeidsområder mellom landene for håndtering av PCB-kondensatorer og andre typer problemavfall.

Økonomisk politikk og nordisk økonomisk samarbeid i internasjonale økonomiske fora

Ifølge de nordiske landene står den økonomiske politikken i OECD-landene foran to hovedoppgaver:

- sikre at den nåværende konjunkturoppgang blir mer varig
- motvirke strukturell arbeidsløshet

De viktigste internasjonale utfordringer knytter seg særlig til:

- Samarbeid om nedtrapping av proteksjonistiske tiltak i verdenshandelen, inklusive industrisubsidier
- Samarbeid om å bedre utviklingslandenes finansielle situasjon, bl. a. gjennom en økning i disse landenes eksport til industrilandene
- Samarbeid om valutakurspolitikk.

Finansiering av handlingsplanen

- Finansiering av investeringer på infrastrukturområdet

Ministerrådet har til hensikt å opprette en ny låneordning – Utlåningsordning for nordiske investeringsprosjekt (UNI) som skal benyttes til finansieringen av de større investeringsprosjekt som inngår i handlingsplanen. Ordningen skal administreres av Nordisk investeringsbank (NIB). NIB's utlånsramme vil følgelig bli utvidet med 500 millioner SDR, dvs. ca. 4.400 millioner NOK. Det vil være opp til det enkelte land å benytte denne ordningen eller å finansiere prosjektene på annen måte.

- Øvrige tiltak

For året 1985 har Ministerrådet reservert 6,1 millioner NOK for samarbeidsprosjekter og samarbeidsaktiviteter som inngår i handlingsplanen

I 1986 vil 45,5 millioner NOK bli bevilget over de nordiske budsjetter og 10 millioner NOK over nasjonale budsjetter til gjennomføring av handlingsplanen.

I 1987 er de tilsvarende beløp h. h. v. 58,4 millioner NOK og 10 millioner NOK og i 1988 er beløpene h. h. v. 45,5 millioner NOK og 10 millioner NOK.

Ministerrådet har nedsatt en arbeidsgruppe som skal utrede spørsmålet om en mer hensiktsmessig finansiering og budsjettering av det nordiske samarbeidet. Gruppen skal levere forslag senest i månedsskiftet september–oktober 1985.

2. Remiss

Ministerrådsforslaget er sendt på remiss til Nordisk Råds Kulturutvalg, Sosial- og miljøutvalg samt Trafikkutvalg (se *Bilaga nedan*). Nedenfor følger et sammendrag av remissuttalelsene.

Kulturutvalget ser handlingsplanen for økonomisk utvikling og full sysselsetting som et stort framskritt for det økonomiske samarbeidet i Nor-

den, men også som innledning til en ny periode med økt satsning på samarbeidsprosjekter mellom de nordiske land i vid forstand. Et utvidet nordisk kultursamarbeid ses som en grunnleggende forutsetning for en høyning av ambisjonsnivået i det totale nordiske samarbeidet. Kulturutvalget har forslag til følgende tiltak for å komplettere handlingsplanen:

1. En analyse av mulige tiltak på såvel det almennkulturelle området som innom utdanning og forskning for å øke sysselsettingen og utvikle det økonomiske samarbeidet
2. Større satsninger på felles kulturinformasjon i utlandet
3. En rask oppbygging av Nordisk forskningspolitisk råd og beredskap for å realisere prosjekter innen polarforskningsområdet
4. Høyere prioritet og bevilgninger til prosjekter vedrørende reduksjon av ungdomsarbeidsløsheten
5. Økt nordisk og nasjonal film- og annen programproduksjon bl. a. for radio og tv.

Sosial- og miljøutvalget konstaterer med tilfredshet at det framlagte ministerrådsforslag har et helt annet ambisjonsnivå og konkretiseringsgrad enn det ministerrådsforslag om retningslinjer for økonomisk politikk og nordisk økonomisk samarbeid som ble lagt fram til Rådets sesjon i 1984. Utvalget mener likevel at det fortsatt finnes visse sider ved sysselsettingsproblematikken der mer konkrete forslag burde ha vært lagt fram. Utvalget påpeker også at det innen miljøområdet finnes en rekke prosjekter som både er arbeidskraftsintensive og som skulle kunne utgjøre et særlig nordisk bidrag til debatten om den globale miljøsituasjonen. Utvalget ønsker at slike prosjekter om mulig innarbeides i den foreliggende plan. Flere eksempler på mulige prosjekter gis av utvalget.

Ministerrådets forslag til bekjempning av ungdomsarbeidsløsheten finner Sosial- og miljøutvalget meget positivt. De ressurser som er avsatt er imidlertid relativt begrensede. Ekstra ressurser bør kunne bevilges dersom man finner fram til hensiktsmessige prosjekter. Også forslaget om bekjempning av langtidsarbeidsløsheten mottas med stor tilfredshet av utvalget. Utvalget mener dessuten at det er viktig at arbeidet for å utbygge det faglige samarbeidet over grensene i Norden utvikles på en hensiktsmessig måte. For å sikre dette bør den uformelle embetsmannskomite for arbeidsrettsspørsmål holde kontakt med arbeidsmarkedets parter. Utvalget gir også støtte til arbeidet for å finne fram til en felles definisjon av utleie av arbeidskraft og en så likeartet tolkning som mulig av dette begrep. Selv om utvalget generelt er tilfreds med forslagene på arbeidsmarkedsområdet, savner det tiltak på likestillingsområdet.

Trafikkutvalget konstaterer med tilfredshet at Ministerrådet nå legger fram et konkret forslag til handlingsplan der en stor del av forslagene berører Trafikkutvalgets saksområde. Utvalget mener at målgruppen for markedsføringsstøtten for Norden som turistmål bør utvides til også å

omfatte Be-Ne-Lux-landene. Man bør i denne sammenheng forsøke å utvikle åretrundtturisme for å bedre kapasitetsutnyttningen.

Trafikkutvalget setter pris på Ministerrådets interesse for data- og telekommunikasjonsområdet. Trafikkutvalget betoner datateknikkens betydning innen regionalpolitikken og de effekter som datateknikken og et godt utbygd datanett kan ha for sysselsettingen i områder med spredt bosetning. Utvalget betoner betydningen av at man i det framtidige arbeidet løfter fram telekommunikasjonens tekniske, trafikkale og kulturpolitiske sider og anser det særlig viktig at Ministerrådet og dets organer trapper opp sin virksomhet og forskning på området.

Trafikkutvalget noterer også med tilfredshet de nye betydelige ressurser som foreslås til forbedring av veier og jernbaner. Utvalget betoner infrastrukturens betydning for utbygging og effektivisering av industri og øvrig næringsvirksomhet. Utvalget understreker sterkt virkningene som en god infrastruktur har på de sosiale, miljømessige og økonomiske forhold. Gode transporter og et effektivt kommunikasjonsnett er grunnlaget for det moderne samfunnet og den kulturelle og økonomiske vekst. Utvalget peker særlig på betydningen av forbindelsene over Øresund og Store Belt. Utvalget har forhåpninger om at de berørte myndigheter, – såvidt mulig – kan komme fram til en overenskomst om disse spørsmål.

Utvalget peker til slutt på at et operativt værtdatar nett vil kunne få store effekter for trafiksikkerheten på land, til sjøs og i luften.

3. Økonomisk utvalgs synspunkter

Økonomisk utvalg har nå mottatt ministerrådsforslag B 59/e om en handlingsplan for økonomisk utvikling og full sysselsetting. Utvalget vil innledningsvis bemerke at forslaget er konkret, dekker en rekke områder og betyr en økning av ambisjonsnivået i det nordiske samarbeidet.

Det framlagte ministerrådsforslag er resultatet av en lang prosess. Tre av Nordisk Råds politiske grupperinger framla vinteren 1982/1983 hvert sitt medlemsforslag om økonomisk utvikling og full sysselsetting. Medlemsforslagene resulterte i en felles tverrpolitisk betenkning samt rekommandasjonsforslag. Nordisk Råds plenarforsamling sluttet opp om rekommandasjonsforslaget. Nordisk Ministerråd ble der rekommandert å framlegge en handlingsplan for økonomisk utvikling og full sysselsetting. Oppfølgingen av rekommandasjonen resulterte i *ministerrådsforslag B 47/e* om retningslinjer for økonomisk politikk og nordisk økonomisk samarbeid. Nordisk Råd mottok ministerrådsforslaget med stor skuffelse. Forslaget ble ansett å være for lite konkret. Rådet så ikke hvordan ministerrådsforslaget kunne bidra til å løse problemene for de dengang 650.000 arbeidsløse i Norden eller hvilket bidrag ministerrådsforslaget kunne gi for å øke veksten i de nordiske lands økonomier. Nordisk Råd rekommanderte derfor

Ministerrådet å arbeide videre for å framlegge et ministerrådsforslag for økonomisk utvikling og full sysselsetting til Rådets sesjon i 1985.

Det forslag som nå er framlagt må sies å svare bedre til de forventninger som utvalget har hatt til en handlingsplan som skulle gi en positiv effekt på økonomi og sysselsetting i Norden. Utvalget mener at handlingsplanen vil gi en positiv effekt både på kort og lang sikt, selv om effektene må betraktes som marginale i forhold til de totale økonomiske og sysselsettingsmessige problemer i de nordiske land. De kortsiktige effekter vil framkomme som et resultat av de ressurser som kreves for å gjennomføre handlingsplanen. En rekke personer vil bli sysselsatt for å bygge og forbedre veier, broer og jernbanenett. Til disse byggeoppdrag vil det kreves leveranser fra andre sektorer og gi grunnlag for økt produksjon og sysselsetting også der. På lengre sikt vil det bedre infrastrukturnettet gi grunnlag for større effektivitet i samhandelen mellom de nordiske land samt mellom de nordiske land og kontinentet. Varer og tjenester kan utveksles raskere, sikrere og til lavere kostnader. De nordiske lands næringsliv vil følgelig bli styrket vis å vis næringslivet i andre europeiske land.

Økonomisk utvalg har hele tiden ment at en nordisk handlingsplan for økonomi og sysselsetting bare kan bli et bidrag til å løse de nordiske lands økonomiske problemer. Hoveddelen av arbeidet må gjøres på nasjonalt plan. I tillegg må man arbeide på det internasjonale plan ved å påvirke de store industrilands økonomiske politikk.

Det er den generelle økonomiske politikken i de nordiske land som er bestemmende for muligheten til å oppnå full sysselsetting. Det er derfor enighet i utvalget om at handlingsprogram av den type som nå er framlagt bare kan være et komplement til denne generelle politikk.

Det er ikke bare satsingen på store investeringsprosjekter som gjør at handlingsplanen er blitt mottatt med tilfredsstillelse av Økonomisk utvalg. På en rekke områder ønsker Ministerrådet å øke ambisjonsnivået i det tradisjonelle nordiske samarbeidet. Dette skal skje gjennom en intensivert satsing på å gjøre Norden til hjemmemarked, øking av eksportsamarbeid, satsing på industriell forskning og utvikling, bedring av samarbeidet om arbeidsmarkeds- og utdanningspolitikk, turisme og regionalpolitikk.

Ministerrådet har på disse områder dels vært nytenkende, dels åpner man for gjennomføring av forslag det tidligere har vært vanskelig å finne finansielle ressurser for.

Økonomisk utvalg mener det framlagte forslag til handlingsplan er en viktig satsning innen nordisk økonomisk samarbeid. Forslaget vil bidra til at den naturlige integrasjonsprosessen i Norden forenkles og forsterkes. Denne integrasjonsprosess er ønskelig fordi den styrker økonomi og sysselsetting gjennom en mer effektiv nordisk næringsstruktur. Ikke minst er økte muligheter for samarbeid over grensene viktig for små og mellomstore bedrifter. Et stort hjemmemarked kan være av avgjørende betydning for at disse bedrifter skal kunne hevde seg i konkurransen med store utenom-nordiske foretak.

Det skal også gjøres klart at det framlagte forslag til handlingsplan kan gi inntrykk av å være mer ekspansivt enn det egentlig er. Som nevnt åpner man nå for gjennomføring av forslag som det tidligere var vanskelig å finne finansielle ressurser for. Flere av disse var det imidlertid ventet at man ville gjennomføre – uavhengig av handlingsplanen. Dette gjelder f.eks. satsingen på det tekniske FoU-program, arbeidet for å fjerne ikke-tarifære handelshindringer og økningen av det regionalpolitiske samarbeidet. Det er også kjent at investeringene i store infrastrukturprosjekter var investeringer som ville bli foretatt en gang i framtiden.

Dette reduserer ikke verdien av handlingsplanen, men viser at et av de viktigste resultater av handlingsplanen er at man nå har sikret og framskynnet gjennomføringen av en rekke viktige nordiske samarbeidsprosjekter.

Utvalget vil også peke på at den framlagte handlingsplan bare kan sees på som et første skritt på veien mot et økt nordisk økonomisk samarbeid. Tidsperspektivet i handlingsplanen når fram til 1989. På det tidspunkt vil en rekke av prosjektene som legges fram i handlingsplanen være avsluttet. Ser man på de budsjettmessige konsekvenser i det nordiske budsjett av handlingsplanen vil en reduksjon av bevilgningene skje allerede i 1988. Et fortsatt høyt, og helst ytterligere forhøyet ambisjonsnivå i det nordiske samarbeidet vil kreve at man innfører en "rullende handlingsplan". Med dette menes at handlingsplanen må revideres med regelmessige mellomrom, enten årlig eller hvert annet år. Ønsket om en "rullende handlingsplan" påpekes også av de andre av Rådets utvalg som har behandlet dette ministerrådsforslag.

Økonomisk utvalg ønsker å kommentere nærmere noen av de mange enkeltforslag i ministerrådsforslaget.

Norden som hjemmemarked

De forslag som presenteres for å virkeliggjøre målsetningen om Norden som hjemmemarked er alle viktige. Økonomisk utvalg setter pris på forslagene om å styrke INSTA og Nordtests virksomhet. Institusjonene driver et verdifult arbeid for å harmonisere og standardisere tekniske bestemmelser og å utvikle felles testmetoder. På den måten blir det enklere å drive handel over grensene i Norden, samtidig som samarbeid mellom bedrifter i ulike nordiske land forenkles.

Utvalget vil videre særlig feste oppmerksomheten på forslaget om konkret arbeid for å bygge ned og fjerne ikke-tarifære handelshindringer i Norden. Økonomisk utvalg hadde håpet at arbeidet allerede var kommet over på tiltaksstadiet, men har forståelse for at et såvidt omfattende arbeid må ta tid. Utvalget vil peke på at også EFTA og EF samarbeider om fjerning av ikke-tarifære handelshindringer. Det nordiske arbeidet på dette punkt kan sannsynligvis med fordel koordineres med EFTA og EF's arbeid.

Eksportfremmende tiltak

Nordisk prosjektportfond ble opprettet samtidig som Nordisk investeringsbanks ordning med prosjektinvesteringslån ble satt iverk. Økonomisk utvalg har inntrykk av at næringslivets interesse for de tjenester disse to institusjoner bidrar med, har vært stor.

Halvparten av rammen for den ordning som Nordisk investeringsbank har for prosjektinvesteringslån er allerede disponert og etterspørselen etter Nordisk prosjektportfonds tjenester er 3 ganger så stor som rammene for fondets disponible støttebeløp. Dette viser nødvendigheten av å øke ressursene til nordisk prosjektportfondssamarbeid.

Dessuten vil utvalget påpeke at den evaluering av Nordisk investeringsbanks ordning med prosjektinvesteringslån som Ministerrådet skal gjennomføre, må komme igang i løpet av kort tid. Dette for å sikre at en eventuell nødvendig utvidelse av rammen for ordningen kan foretas uten avbrudd i aktiviteten.

Turisme

Økonomisk utvalg mener i likhet med Nordisk Råds Trafikkutvalg at forslaget om en samnordisk markedsføringssatsing på det vest-tyske turistmarkedet er et interessant nyskapende prosjekt. Det er relativt vanlig at mennesker i utenom-nordiske land oppfatter de nordiske land som et enhetlig turistmål. De går dermed glipp av det mangfold som Norden kan tilby turister. Økonomisk utvalg mener en markedsføringskampanje for Norden som turistmål bør påpeke både likheter og ulikheter mellom de nordiske land. Den opplevelse en turist vil få i en av Nordens storbyer vil være svært forskjellig fra opplevelsen av de nordlige eller vestlige områdene i Norden. Som Trafikkutvalget påpeker, bør man i denne sammenheng forsøke å utvikle året-rundt-turisme for å bedre kapasitetsutnyttningen innen næringen. I likhet med Nordisk Råds Kulturutvalg mener Økonomisk utvalg at en kulturell satsning i samband med markedsføringen av Norden som turistmål vil være et særlig virkningsfullt innslag.

Industripolitikk

Det industripolitiske arbeidet er en prioritert oppgave innen nordisk samarbeid. Økonomisk utvalg konstaterer med tilfredshet at Ministerrådet foreslår å styrke dette arbeidet betydelig.

Økonomisk utvalg har ved flere tilfeller understreket betydningen av at hele programmet for teknisk forskning og utvikling blir gjennomført. Dette var f. eks. et viktig punkt i utvalgets betenkning til *ministerrådsforslag B 47/e* om retningslinjer for økonomisk politikk og nordisk økonomisk samarbeid. Det er derfor med tilfredsstillelse utvalget nå kan konstatere at Ministerrådet er beredt til å stille nødvendige finansielle ressurser til disposisjon, slik at hele programmet kan gjennomføres. Utvalget tror at det tekniske FoU-program vil være et viktig bidrag til stimulering av innovasjonsvirksomheten innen nordisk næringsliv.

Innovasjonsvirksomheten på bedriftsnivå i Norden er imidlertid avhengig av at bedriftene kan få finansiert spesifikke innovasjonsprosjekter og at de får muligheter for effektivt å markedsføre nye produkter. Økonomisk utvalg er tidligere, av Nordisk investeringsbank, gjort oppmerksom på visse tanker omkring en nordisk ordning med innovasjons- og markedsføringslån. Utvalget noterer at Ministerrådet oppfordrer investeringsbanken til å utrede en slik ordning. Utvalget ser fram til å motta forslaget.

Nordisk industrifond går nå inn i en viktig omstillingsfase. Alt tyder på at man skal opprette et nordisk industrielt "kraftsenter" i Oslo fra midten av 1986. Nordisk industrifond skal her danne kjernen. Økonomisk utvalg mener at målet med dette senter ikke kan være begrenset til å få istand en ren overflytting av eksisterende institusjoner fra Stockholm til Oslo. Overflyttingen blir interessant først når disse institusjoner får en utvidet slagkraft. De forslag Ministerrådet har lagt fram om styrking av Nordisk industrifonds finansielle basis vil, sammen med de nye FoU-ordninger industrifondet skal forvalte, gi industrifondet en slik slagkraft.

Forskning

Også dataområdet er prioritert i det nordiske samarbeidet. Økonomisk utvalg behandlet i 1984 et ministerrådsforslag om emnet og behandler for tiden et medlemsforslag om nordisk samarbeid på dataområdet. Utvalget har særlig merket seg at Ministerrådet nå ønsker å sette igang arbeid med å knytte sammen de nasjonale system for datakommunikasjon mellom nordiske universitet og forskningsinstitusjoner. Økonomisk utvalg vil støtte opp om dette forslaget. Bedre datakommunikasjon mellom universitet og forskningsinstitusjoner vil utvilsomt bedre samarbeidet mellom institusjonene med en mer effektiv og hensiktsmessig forskning som resultat.

Nordisk samarbeid om polarforskning er et lovende emne. Polarområdene er sannsynligvis rike på naturressurser. De nordiske land burde ha gode forutsetninger for å delta i utnyttelsen av disse. Økonomisk utvalg støtter derfor opp om Ministerrådets intensjoner om et nærmere nordisk samarbeid mellom polarforskningsinstituttene o.l. Utvalget vil i den forbindelse også vise til Sosial- og miljøutvalgets synspunkter der betydningen av hensynet til det arktiske miljø gis særlig vekt.

Arbeidsmarkeds- og utdanningspolitikk

I sin betenkning til ministerrådsforslag B 47/e om retningslinjer for økonomisk politikk og nordisk økonomisk samarbeid la Økonomisk utvalg sterk vekt på sysselsettingstiltak. Utvalget var særlig opptatt av den skade arbeidsløshet kan forårsake hos unge mennesker og påpekte også problemet med det stadig økende antallet langtidsarbeidsløse. Utvalget er derfor tilfreds med at Ministerrådet har tatt særlig hensyn til disse grupper i det framlagte ministerrådsforslag.

I likhet med Sosial- og miljøutvalget vil imidlertid Økonomisk utvalg gi uttrykk for at de ressurser som er avsatt for å bekjempe ungdomsarbeidsløsheten er relativt begrenset sett i forhold til problemets betydning. Dette får ikke være til hinder om man finner muligheter till større innsatser. Ekstra ressurser bør kunne bevilges til realiserbare prosjekter.

Økonomisk utvalg vil på sin side legge vekt på at utdanning for å redusere ungdomsarbeidsløsheten i størst mulig grad bør sees i forhold til arbeidsmarkedets behov for spesielle kunnskaper dvs. den såkaltte "fla-skehals"-problematikken.

Utvalget mener videre at opplæring av ungdom også bør omfatte kunnskaper i bedriftslære. Dette for å gjøre ungdommer bedre rustet til eventuelt å starte egen virksomhet. Ungdommens kreativitet må forbindes med kunnskaper om hvordan bedrifter drives for å få fram levedyktige nyetableringer.

Målet med utdanningen må altså være at utdanningen øker mulighetene for å bryte arbeidsløsheten. Det kan ikke være noe poeng å øke utdanningskapasiteten utelukkende i den hensikt å redusere antall ungdommer i arbeidsstyrken.

Årsakene til at særlig ungdom rammes av arbeidsløshet kan være flere. Utvalget mener at årsakene ikke er tilstrekkelig godt nok kartlagt. Utvalget vil derfor oppfordre Nordisk Ministerråd til å få foretatt en analyse av arbeidsmarkedets funksjon med særlig vekt på faktorer som bestemmer tilbud og etterspørsel etter ungdomsarbeidskraft.

I likhet med Sosial- og Miljøutvalget vil utvalget særskilt peke på at kvinnes stilling på arbeidsmarkedet kan bli vanskeligere når det oppstår krav om tilpassning til ny teknikk og nye sysselsettingsområder. Konkurransen om de muligheter til videreutdanning m. m. som tas opp i ministerrådsforslaget kan bli stor, og spesielle tiltak bør settes iverk for at kvinner i tilstrekkelig grad skal kunne få benytte seg av mulighetene som vil bli tilbudt.

På et møte med de nordiske lands arbeidsgiverforeninger 31. januar 1985 ble utvalget gjort oppmerksom på problemet med leid arbeidskraft. Dette er på mange måter et problem særlig for det nordiske samarbeidet, idet det her ofte er snakk om leie av arbeidskraft over grensene i Norden. Arbeidsgiverforeningene påpekte en rekke konkrete problemer. Viktigste var likevel at det offentliges lover og regler i forbindelse med leiet arbeidskraft var uoversiktlige og lite presise. Økonomisk utvalg vil, i likhet med Sosial- og miljøutvalget oppfordre Nordisk Ministerråd til å intensivere arbeidet med dette spørsmålet.

Et problem som har en viss sammenheng med det ovennevnte ble tatt opp på en konferanse om det nordiske industrisamarbeide som ble arrangert av Nordens faglige samorganisasjon 5.-6. februar 1985. Både fra regjeringshold og fagforeningshold ble det lagt vekt på fagbevegelsens muligheter til å samarbeide over grensene i Norden, særlig sett på bak-

grunn av at fler og fler bedrifter etablerer seg i flere nordiske land. I forslaget til handlingsplan for økonomisk utvikling og full sysselsetting tas også spørsmålet opp. Utvalget mener imidlertid at Ministerrådet burde være mer konkret på dette punkt og utvalget vil for sin del oppfordre Nordisk Ministerråd til å sette iverk tiltak for å fremme arbeidstakernes muligheter til samarbeid om faglige spørsmål over grensene i Norden. Også Sosial- og miljøutvalget er opptatt av å utvikle det faglige samarbeidet over grensene i Norden på en hensiktsmessig måte.

Med tanke på de nordiske økonomiers økte gjensidige avhengighet, er det viktig at de nordiske land og deres arbeidsmarkedsorganisasjoner overveier mulige virkninger av generelle arbeidstidsforkortninger. Utvalget anser at det er viktig å satse på felles utredninger og tiltak om arbeidstidsreduksjonens effekter.

Regionalpolitikk

Økonomisk utvalg skal motta ministerrådsforslaget om oppretting av et Vestnordfond. Utvalget mener at et slikt fond vil være et verdifullt instrument i arbeidet med å styrke næringslivet i en av de nordiske regioner der næringslivet særlig trenger å utvikles. Utvalget viser forøvrig til sin betenkning om det ovenfor nevnte ministerrådsforslag.

Det har lenge vært en målsetting at bevilgningene over Nordisk Ministerråds budsjettkapittel 244, Regionalpolitikk – konkrete tiltak skulle være på 10 millioner NOK. Ved Nordisk Råds sesjon i 1984 gikk Økonomisk utvalg inn for å få forgang i arbeidet med å nå denne målsetting. Ved den hittil siste budsjettomgang, i november 1984, gikk utvalget følgelig inn for å prioritere dette kapittel. Utvalget konstaterer at Ministerrådet har tilsvarende prioriteringer og går inn for at den nevnte målsetting oppnås allerede 1986. Økonomisk utvalg kan bare slutte seg til dette.

Styrkingen av det regionalpolitiske samarbeidet retter seg først og fremst mot Vestnorden og til en viss grad også mot Nordkalotten, mens de øvrige regionale områder tilgodeses i relativt liten grad. Handlingsplanens regionalpolitiske konsekvenser bør nøye vurderes i oppfølgingsarbeidet til handlingsplanen.

Investeringer på samferdselsområdet

Den del av handlingsplanen som har tiltrukket seg størst oppmerksomhet i massemedia gjelder satsingene Ministerrådet ønsker å foreta på samferdselsområdet. Økonomisk utvalg og også Trafikkutvalget er enig i at denne satsing er av betydning for økonomi og sysselsetting i Norden.

Betydningen må imidlertid ikke gjøres større enn det er grunnlag for. Fordeler man bevilgningene på tid og land er det klart at prosjektene ikke vil kunne redusere arbeidsløsheten merkbart, men bare være et bidrag til å løse sysselsettingsproblemene i Norden. Som tidligere nevnt er det i dette tilfelle også bare tale om en framskyting i tid og koordinering av allerede

eksisterende utbyggingsplaner. Utvalget vil imidlertid framheve også den positive siden ved dette. Ved samordning av store investeringsprosjekter er det mulig å øke den ekspansive effekt av investeringsprosjektene. Dette forutsetter imidlertid at prosjektene kommer i tillegg til det ordinære ressursforbruk i de enkelte land, og ikke fører til at det øvrige forbruk reduseres, eventuelt øker mindre. Det avhenger også av den finansieringsform som velges.

Investeringene i infrastrukturprosjektene kan på mange måter sies å danne kjernen i forslaget til handlingsplanen. Det kan reises en viss innvending mot en slik vektlegging. Årsaken er at det sannsynligvis vil være slik at små og mellomstore bedrifter vil bli relativt lite tilgodesett når disse prosjektene skal gjennomføres. Utvalget har ved flere tilfeller påpekt betydningen av stimulering av denne type bedrifter. Utvalget vil be Ministerrådet ta rimelige hensyn til dette ved gjennomføringen av prosjektene. Små og mellomstore bedrifter bør stimuleres til deltakelse i byggingen av veiene og jernbanenettene, forutsatt at bedriftene kan levere konkurransedyktige produkter eller tjenester.

Trafikkutvalget har særlig pekt på betydningen av forbindelsene over Øresund og Store Belt. Trafikkutvalget har forhåpninger om at de berørte myndigheter – såvidt mulig – kan komme fram til en overenskomst om disse spørsmål. Økonomisk utvalg deler denne forhåpning.

Samarbeidsprosjekter på energiområdet

Økonomisk utvalg behandlet til Rådets sesjon i 1983 medlemsforslag A 629/e om økt nordisk samarbeid om energi og miljø, energi- og miljørelatert industri- og regionalpolitikk. Utvalget påpekte at et utvidet nordisk samarbeid om elkraftforsyningen vil sikre energiforsyningen, bedre miljøet og mer effektivt utnytte ressursene. Utvalget rekommanderte på den bakgrunn at Ministerrådet fortsatte vurderingen av mulighetene for utvidet el-kraftsamarbeid. Utvalget konstaterer at dette utredningsarbeidet nå ser ut til å være inne i en konkret fase.

En rekke prosjekter er til vurdering. Utvalget ser fram til snart å motta resultatet av disse vurderinger. Det samme synspunkt gjelder også vurderingene vedrørende det nordiske naturgassnett.

Finansiering av handlingsplanen

Utvalget har merket seg at Ministerrådet har til hensikt å opprette en ny låneordning i Nordisk investeringsbanks regi for å finansiere de store investeringsprosjektene i handlingsplanen. Økonomisk utvalg noterer forslaget og forutsetter at finansieringen er sikret.

Det går ikke klart fram av Ministerrådsforslaget om bevilgningsforslagene innenfor rammen av Nordisk Ministerråds almenne budsjett er i faste priser. Økonomisk utvalg forutsetter at forslagene innebærer faste 1986-priser. Utvalget vil også understreke at økningene ikke må gå ut over

den ordinære økning i aktiviteten på områder som ikke omfattes av handlingsplanen.

Utvalget har også med interesse merket seg at en arbeidsgruppe er nedsatt for å utrede spørsmålet om hvordan man i framtiden kan få til en mer hensiktsmessig finansiering og budsjettering av det nordiske samarbeidet. Utvalget har fått enkelte signaler om mulige alternative finansieringsformer, men er ikke kjent med om dette er aktuelle forslag. Utvalget vil påpeke at det savner informasjon om arbeidsgruppens mandat og ber om at dette blir oversendt utvalget.

Om oppfølging av arbeidet med handlingsplanen

Økonomisk utvalg vil sterkt understreke betydningen av at planen blir fulgt opp av Ministerrådet, og at utvalget og Nordisk Råd holdes løpende orientert om dette arbeidet. Dette gjelder i første rekke oppfølgingen av utredningsarbeidet om Norden som hjemmemarked samt utredningsarbeidet på energisektoren. Utvalget mener også at Ministerrådet bør få plass innenfor rammen av handlingsplanen, til satsinger på flere områder. Dette gjelder eksempelvis satsinger innenfor kulturområdet, miljøområdet, fiskeoppdrettsområdet, boligområdet og bistandsområdet. Utvalget ber om at de synspunkter på ministerrådsforslaget som er ført fram av Kulturutvalget, Sosial- og miljøutvalget samt Trafikkutvalget blir nærmere vurdert av Ministerrådet, med sikte på at planen også eventuelt kan omfatte de områder som de tre nevnte utvalg har tatt opp i sine uttalelser.

Med disse merknader foreslår Økonomisk utvalg at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd å vedta og gjennomføre en handlingsplan for økonomisk utvikling og full sysselsetting i samsvar med Nordisk Råds synspunkter og ministerrådsforslag B 59/e.

Oslo, 15.februar 1985

Esko Aho (K)

Gunnar Berge (A)

Johan Buttedahl (Sp)

Ólafur G. Einarsson (Sj.)

Arne Gadd (s)

Carl I Hagen (FrP)

Ivar Hansen (V)

Karen Thurøe Hansen (KF)

Paul Jansson (s)

Elver Jonsson (fp)

Heikki Järvenpää (Kok)

Anker Jørgensen (S)

Anfinn Kallsberg (Fkfl)

Arvo Kempainen (Skdl)

Erkki Liikanen (Sdp)

Peter Muurman (Sdp)

Gunnar Nilsson (s)

Aase Olesen (RV)

Formann

Oddrun Pettersen (A)

Páll Pétursson (F)

Pär Stenbäck (Sfp)

Sten Svensson (m)

Karin Söder (c)

Petter Thomassen (H)

Hans Olav Tungesvik (Kr.F.)

Særskilt ytring

Undertegnede medlem Aase Olesen kan ikke slutte seg til utvalgets formuleringer angående forbindelsene over Øresund og Store Belt.

Oslo, 15.februar 1985

Aase Olesen (RV)

Særskilt ytring

Utvalgets medlem Carl I Hagen er av den oppfatning at innholdet i "En handlingsplan for økonomisk utvikling og full sysselsetting" ikke står i forhold til planens tittel. Planen inneholder en lang rekke forslag om utredninger og prosjekter av meget lite omfang og med svak innvirkning på sysselsettingen i Norden. Investeringen på samferdselsområdet og andre prosjekter er eksisterende planer hvor finansieringen med hensyn til lånemidler ikke har vært noe problem og som skulle gjennomføres uansett handlingsplan eller ikke. Det eneste positive er den eventuelle fremskynning i tid dersom denne blir godkjent av de nasjonale myndigheter.

Planen bærer forøvrig preg av en planøkonomisk tankegang idet forholdene for det private næringslivs vekst og betingelsene for slik er lite berørt. Det er beklagelig i og med at det kun er den private sektor som kan absorbere de arbeidsledige. De fleste nasjonale myndigheter har betydelige underskudd i sine budsjetter eller andre makroøkonomiske hindringer for å kunne bruke flere personer i sin virksomhet.

Det viktigste som kan gjøres fra myndighetenes side for å sikre den fulle sysselsetting kan deles i to hoveddeler.

For det første et foretaksklima som oppmuntrer bedrifter og personer til å satse på nyetableringer og utvidelser gjennom skattelettelse og en sterk liberalisering av lovverket som gjelder for næringslivet. Det må bli populært og positivt å være arbeidsgiver samt adskillig lettere.

For det andre må kartellene på arbeidsmarkedet brytes ved at de sentrale fagorganisasjoner og arbeidsgiverforeninger ikke får adgang til å delta i sentrale arbeidsavtale- og lønnsforhandlinger ved at slike drøftelser og avgjørelser treffes ved forhandlinger mellom ledelse og ansatte i den enkelte bedrift. På den måten vil den nuværende manglende konkurranse om arbeidsplassene bli opphevet slik at prismekanismen også vil avgjøre prisdannelsen (lønninger) på arbeidskraftmarkedet. Dette vil muliggjøre nye bedriftsetableringer basert på et markedsmessig kostnadsnivå og særlig styrke kvinner og ungdom som fagbevegelsen idag har priset bort fra deltagelse i arbeidslivet. Ved at fagbevegelsen sentralt har tvunget gjennom lønnsøkninger i alle bedrifter, også i de som ikke hadde økonomisk

grunnlag for det, har de sentrale tillitsmenn i fagbevegelsen hovedansvaret for arbeidsledigheten i Norden.

Handlingsplanen burde ha gjennomdrøftet denne problematik ken og konkludert med felles nordiske tiltak for å gjøre arbeidsmarkedet funksjonelt og fleksibelt ved kun bedriftsvise tariffavtaler.

Undertegnede medlem finner likevel ikke grunn til å stemme imot utvalgets forslag til rekommandasjon.

Oslo, 15.februar 1985

Carl I. Hagen (Fr.p.)

**Ministerrådsförslag
om en handlingsplan för ekonomisk utveckling
och full sysselsättning**

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Vedlagt oversendes Nordisk Ministerråds forslag til handlingsplan for økonomisk utvikling og full sysselsetting til Nordisk Råds 33. sesjon.

Ministerrådet vil fastsette samarbeidsprogrammet etter at Nordisk Råd har behandlet forslaget og avgitt sine synspunkter på forslaget.

Oslo, 31. januar 1985

For Nordisk Ministerråd

Ahti Pekkala
Finansminister

Ragnar Sohlman
Generalsekretær

Ministerrådsforslag om en handlingsplan for økonomisk utvikling og full sysselsetting. Vedtatt januar 1985 av nordisk ministerråd (finansministrene)

Innhold	Side
1. <i>Sammendrag</i>	761
2. <i>Bakgrunn</i>	784
3. <i>Sentralt økonomisk bakgrunnsmateriale for handlingsplanen</i>	790
3.1 Internasjonale økonomiske utsikter, og utfordringer for industrilandenes økonomiske politikk	790
3.2 Den aktuelle arbeidsmarkedssituasjonen i Norden	797
3.3 Den aktuelle eksportutviklingen for de nordiske land og samhandelen innen Norden	800
4. <i>Den økonomiske politikk i de nordiske land med sikte på økt sysselsetting og økonomisk vekst</i>	803
5. <i>Nordisk Ministerråds prosjekt om arbeidsløshetens kostnader</i>	819
6. <i>Forslag til utvidelser av igangværende aktiviteter og forslag til nye samarbeidsområder og samarbeidsprosjekter</i>	
Innledning	824
6.1 Norden som hjemmemarked	
Innledning	825
6.1.1 Arbeidet med å redusere omfanget av konkurransevridende statlige støtteordninger i Norden	827
6.1.1.1 Eksportkreditsubsidier	827
6.1.1.2 Andre konkurransevridende statlige støtteordninger ..	827
6.1.1.3 Budsjettering av skattesubsidier	828
6.1.2 Fjerning av gjenstående handelshindringer og hindringer for industrielt samarbeid i Norden	828
6.1.2.1 Arbeidet med å bygge ned og fjerne ikke-tarifære handelshindringer i Norden	828
6.1.2.2 Samarbeidet på standardiseringsområdet	830
6.1.3 Grensehandel	831
6.1.4 Liberalisering av kapitalbevegelser	833
6.1.5 Tiltak for å lette internordiske etableringer for personer og bedrifter	834
6.1.6 Skattespørsmål	835
6.1.7 Etablering av en nordisk database for underleveranser	836
6.1.8 Arbeidet for enhetlig nordisk kjøpslovgivning	836
6.2 Eksportfremmende tiltak og turisme	
Innledning	837
6.2.1 Nordisk prosjektexportfond	837

6.2.2	Nordisk Investeringsbanks prosjektinvesteringslån . . .	838
6.2.3	Nærmere samarbeid mellom de nordiske eksportkreditt- og kredittgarantiinstituttene	839
6.2.4	Nordisk eksportfremmende samarbeid på tredjelandsmarkeder	839
6.2.5	Nordisk turistsamarbeid	840
6.3	Industripolitikk samt forskning og utvikling	
	Innledning	840
6.3.1	Utvikling av industrielt forsknings- og utviklings- (FOU)-samarbeid i Norden	842
6.3.2	Nordisk Industrifond	842
6.3.3	Nordiske innovasjons- og markedsutviklingslån (NIM-lån) til små og mellomstore bedrifter	843
6.3.4	Nordisk Investeringsbank's tilgang til det nordiske kapitalmarkedet	844
6.3.5	Nordisk værradarnett	844
6.3.6	Byggsektoren	845
6.3.7	Nordisk samarbeid i spørsmålet om superdatamaskin, datakommunikasjon og bredbåndstjeneste	846
6.3.7.1	Superdatamaskin for forskningsformål	846
6.3.7.2	Datakommunikasjon – forbedret kommunikasjonssystem for forskningssamarbeid	847
6.3.7.3	Bredbåndstjeneste	848
6.3.8	Nordisk samarbeid om polarforskning	848
6.4	Arbeidsmarkeds- og utdanningspolitikk	
	Innledning	849
6.4.1	Flaskehalsproblemene, koblingen mellom utdannings- og arbeidsmarkedspolitikken	850
6.4.1.1	Nordisk utdannings-samarbeid, samordning og modernisering av utdanningskapasiteten	851
6.4.1.2	Samarbeidsformer mellom arbeidsmarkedets parter, utdannings- og arbeidsmarkedsmyndighetene	851
6.4.2	Prosjekter om tiltak på arbeidsmarkedet	852
6.4.2.1	Nye veier til bekjempelse av arbeidsløsheten blant ungdom	852
6.4.2.2	Tiltak for langtidsarbeidsløse	853
6.4.3	Arbeidstidsspørsmålet	853
6.4.4	Faglig arbeid innen rammen for økt nordisk industriell integrasjon	854
6.4.5	Utleie av arbeidskraft	854
6.5	Vestnorden – fond og regionalpolitikk	
	Innledning	855
6.5.1	Nordisk finansieringsordning for Vestnorden	856

6.5.2	Det grenseregionale samarbeidets utvikling og finansiering	856
6.6	Investeringer på infrastrukturområdet	857
6.6.1	Investeringer på samferdselsområdet	857
6.6.1.1	Veiinvesteringer	858
6.6.1.2	Jernbaneinvesteringer	861
6.6.1.3	Øresundsforbindelsene	864
6.6.2	Investeringer på energiområdet	864
6.6.2.1	Elkraftsamarbeid	864
6.6.2.2	Naturgassamarbeid	865
6.6.3	Begrensning av svoveldioxidforurensning	866
6.6.4	Nordisk samarbeid om håndtering av enkelte typer problemavfall	867
6.7	Økonomisk politikk og nordisk samarbeid i internasjonale økonomiske fora	
	Innledning	868
6.7.1	Nasjonale utfordringer	869
6.7.2	Nordisk samarbeid innen OECD	869
6.7.3	Hovedoppgaver for den økonomiske politikken i OECD	871
6.7.4	Prioriterte områder for de nordiske land i internasjonale økonomiske fora	872
6.7.5	Nordisk samarbeid med visse utviklingsland	874
7.	<i>Finansiering av forslagene i handlingsplanen og spørsmålet om en endret finansiering og budsjettering av det nordiske samarbeidet</i>	875
7.1	Innpassning av budsjettet for handlingsplanen i ministerrådenes ordinære budsjetter for 1986	875
7.2	Finansiering av investeringsprosjekt innen den nordiske handlingsplanen	878
7.3	Finansiering av det løpende nordiske samarbeidet	880

Bilaga

Uttalanden av Nordiska rådets kulturutskott	882
social- og miljöutskott	885
trafikutskott	891

1. SAMMENDRAG

Innledning

Med henvisning til

- Nordisk Råds rekommendasjon nr 28/1983,
- NU 1983:11 Rapport om forslag til nordisk handlingsplan for økonomisk utvikling og full sysselsetting,
- ministerrådsforslag B 47/e til Nordisk Råds 32. sesjon om retningslinjer for økonomisk politikk og nordisk økonomisk samarbeid,
- Nordisk Råds rekommendasjon nr. 1/1984 om å konkretisere retningslinjene for økonomisk politikk og nordisk økonomisk samarbeid med det siktemål å framlegge en handlingsplan for økonomisk utvikling og full sysselsetting i samsvar med Nordisk Råds synspunkter ved Rådets 33. sesjon,

forslår Nordisk Ministerråd følgende handlingsplan for økonomisk utvikling og full sysselsetting.

Utgangspunkter för handlingsplanen

Vid Nordiska rådets session i Stockholm 1984 rekommenderades Nordiska ministerrådet att konkretisera de riktlinjer som hade utarbetats för den ekonomiska politiken och det nordiska ekonomiska samarbetet och att till Nordiska rådets session i Reykjavik 1985 framlägga en handlingsplan för ekonomisk utveckling och full sysselsättning.

Under det gångna året har under finans- och arbetsmarknadsministrarna ett mycket omfattande arbete lagts ned på att åstadkomma en sådan konkretisering. Resultatet är det förslag till nordisk handlingsplan för ekonomisk utveckling och full sysselsättning som härmed föreläggs Nordiska rådet.

Det omfattande ekonomiska handlingsprogram som här redovisas innehåller bl. a. förslag om större infrastrukturinvesteringar av gemensamt nordiskt intresse liksom förslag till nya eller utbyggnad av pågående nordiska samarbetsprojekt. Avsikten är att det utbyggda ekonomiska samarbete mellan de nordiska länderna som föreslås skall lämna ett betydelsefullt bidrag till en ökad tillväxt och en förbättrad sysselsättningsutveckling i de nordiska länderna. Så kan ske på kortare sikt genom de direkta sysselsättningsskapande effekter som de föreslagna samarbetsprojekten väntas få. På längre sikt bör också betingelserna förbättras för en stabil tillväxt och hög sysselsättning i våra länder. Det bör kunna ske genom den förbättrade infrastruktur, och det intensifierade industrisamarbete mellan de nordiska länderna liksom den generellt ökade ekonomiska integrationen som kan väntas bli resultatet av den föreslagna handlingsplanen.

Varaktig och full sysselsättning eller arbete åt alla är ett grundläggande ekonomiskt-politiskt mål i de nordiska länderna. Det motiveras av såväl ekonomiska som sociala överväganden. Ekonomiskt innebär full sysselsättning att alla medborgares kunskaper och vilja tas till vara för en effektiv folkhushållning. Socialt innebär den ett värde för individen genom att var och en görs delaktig i det ekonomiska livet.

Den allmänna ekonomiska politiken spelar en avgörande roll för sysselsättningsutvecklingen i de nordiska länderna. Den ekonomiska situationen och de ekonomiskt-politiska problemen är delvis olika i de nordiska länderna. Trots detta kan vissa gemensamma mål för och krav på den ekonomiska politiken formuleras.

Det kan till att börja med konstateras att bestämda gränser sätts för den ekonomiskt-politiska handlingsfriheten i våra länder av den internationella ekonomiska utvecklingen. Som små, starkt utrikeshandelsberoende ekonomier är våra länder särskilt sårbara. Den långsamma tillväxten i världsekonomin under 1970-talet och den utdragna lågkonjunktur som följde i den andra oljeprishockens spår drabbade också de nordiska länderna och hämmade våra ekonomiers tillväxtmöjligheter. Den svaga tillväxten i våra länder ledde till att en rad obalanser utvecklades i form av arbetslöshet, stora underskott i statsfinanserna och bytesbalansproblem. Norge representerar tack vare sina oljeinkomster ett undantag i vissa avseenden.

Den internationella ekonomiska utvecklingen har de senaste två åren som helhet varit mer gynnsam. En återhämtning har inletts som varit särskilt stark i Nordamerika men också successivt spridits till delar av den övriga världsekonomin. Tillväxten i Västeuropa har dock förblivit svag och otillräcklig till att förhindra en fortsatt ökning av arbetslösheten.

De nordiska länderna uppnådde under 1983, men särskilt under 1984, en väsentlig förbättring av det ekonomiska läget. Denna förbättring är först och främst ett resultat av en framgångsrik ekonomisk politik i de nordiska länderna. Den ekonomiska förbättringen i Norden har lett till att arbetslösheten har gått ned under 1984. Samtidigt ökade den ekonomiska tillväxten och exporten väsentligt. Inflationstakten i de nordiska länderna ligger också på en låg nivå. De nordiska länderna har således – tack vare sin ekonomiska politik – kunnat utnyttja den aktuella internationella uppgången.

Dessa klart förbättrade tecken i Nordens ekonomiska läge skapar bättre förutsättningar också för de nordiska länderna att reducera de obalanser som utvecklats och att lägga grunden till förnyad tillväxt av produktion och sysselsättning.

Risken för en betydande avmattning av tillväxten i Nordamerika i kombination med det osäkra ekonomiska läget i övriga Västeuropa innebär att de nordiska länderna måste fortsätta att föra en aktiv ekonomisk politik för att man ska kunna åstadkomma en fortsatt nedgång av arbetslösheten och en tillfredsställande ekonomisk tillväxt.

De nordiska ländernas tillväxtpotentialer bestäms av ett samspel mellan utbud och efterfrågan i ekonomin. Klart är att de nordiska ekonomierna står inför betydande krav på anpassning och förnyelse, vilket kommer att nödvändiggöra omstrukturering av produktion, kapacitetshöjande investeringar och satsningar på forskning och utveckling. Om tillväxtpotentialerna skall förbättras, måste därför sparandets och investeringarnas andel av produktionen i de nordiska ekonomierna höjas.

För att de nödvändiga investeringarna skall komma till stånd, måste den ekonomiska politiken också skapa en tillräckligt stark efterfrågan i ekonomin och förutsättningar för en god avkastning på produktiva investeringar. För att underlätta en minskning av de strukturella underskotten gentemot utlandet, bör denna efterfrågeökning åstadkommas med tonvikt på den konkurrensutsatta sektorn. För att så skall ske, måste våra ekonomiers konkurrenskraft stärkas.

En bestående förbättring av konkurrenskraften förutsätter en mer dämpad pris- och kostnadsutveckling än vad som varit regel i de nordiska länderna de senaste tio åren. En central uppgift för regeringarnas stabiliseringspolitik och för agerandet hos arbetsmarknadernas parter bör därför vara att samtidigt nedbringa inflationen och trygga en tillfredsställande internationell konkurrenskraft. Detta torde f. n. vara det viktigaste medlet att skapa högre tillväxt och sysselsättning.

De nordiska länderna är eniga om behovet av att öka sitt samarbete i internationella ekonomiska organisationer. Den svaga ekonomiska situationen i övriga Västeuropa och en allt gynnsammare utveckling inom Norden gör det önskvärt att öka det nordiska samarbetet i internationella ekonomiska organ. Samtidigt är det dock önskvärt att öka det allmänna nordiska samarbetet, eftersom man inom detta samarbete kan uppnå betydande ekonomiska fördelar för alla nordiska länder.

Handlingsplanen är ett uttryck för en höjd ambitionsnivå för det nordiska samarbetet. De åtgärder som föreslås i handlingsplanen är väl motiverade att sätta in i nuvarande konjunkturläget. Det utökade samarbetet omfattar samtidigt insatser i syfte att bidra till att påskynda den strukturella omvandlingen i de nordiska ländernas ekonomi och näringsliv. Härmed menas åtgärder som effektiviserar ekonomierna, ökar den nordiska samhandeln, förnyar industrin och ökar den nordiska ekonomiska integrationen. Realisering av ett ökat nordiskt ekonomiskt samarbete har ett egenvärde i sig, oavhängigt av det aktuella internationella ekonomiska läget.

De förslag, som nu läggs fram inom ramen för den nordiska handlingsplanen, är avsedda att understödja strävanden för ett utökad nordiskt ekonomiskt samarbete, att påskynda den strukturella omvandlingen i de nordiska ländernas ekonomi och näringsliv samt att understödja den nationella ekonomiska politiken. Härigenom skulle det utvidgade nordiska ekonomiska samarbetet bli ett viktigt komplement och stöd till den allmänna

økonomiska politik, som förs i vart och ett av de nordiska länderna, i syfte att stimulera tillväxt och skapa förutsättningar för varaktigt full sysselsättning.

Forslag til utvidelse av igangværende aktiviteter og forslag til nye samarbeidsområder og samarbeidsprosjekter

Ministerrådet har i dette forslaget til handlingsplan for økonomisk utvikling og full sysselsetting tatt hensyn til tilrådingene fra ministerrådets prosjekt om arbeidsløshetens kostnader.

Ministerrådet har valgt å legge hovedvekten på tiltak innen områdene:

- Norden som hjemmemarked
- Eksportfremmende tiltak og turisme
- Industripolitikk samt forskning og utvikling
- Arbeidsmarkeds- og utdanningspolitikk
- Vestnorden-fond og regionalpolitikk
- Investeringer på infrastrukturområdet, og
- Økonomisk politikk og nordisk samarbeid i internasjonale økonomiske fora.

Norden som hjemmemarked

- *Arbeidet med å redusere omfanget av konkurransevridende statlige støtteordninger i Norden.*

I dag ytes det i de nordiske land betydelige beløp til næringsstøtte både gjennom direkte bevilgninger og på annen måte. Etter *ministerrådets* syn bør en så stor andel som mulig av disse midlene kanaliseres bort fra tradisjonelle former for næringsstøtte. Næringsstøtten må også løpende avveies mot nødvendigheten av mer effektiv bruk av ressursene og sterkere vekst i økonomien.

Ministerrådet har studert mulighetene for å inngå en avtale om begrensning eller avskaffelse av bruken av *statlige eksportkreditsubsidier* i den internordiske handel. Noen nordisk løsning har ennå ikke kunnet nås. De nordiske landene holder imidlertid kontakt med sikte på å følge utviklingen i OECD's konsensus-gruppe. Spørsmålet har også blitt tatt opp i EF-EFTA sammenheng.

Ministerrådet vil løpende følge utviklingen med sikte på å gjenoppta diskusjonene om reduksjon av eksportkreditsubsidier i den nordiske samhandelen.

Ministerrådet (industriministrene) vedtok i oktober 1983 å gjennomføre en analyse av statlige støttetiltak til industrien i de nordiske land. Siktemålet er å *identifisere ordninger som kan ha konkurransevridende effekt* på samhandelen og det industrielle samarbeid. Ministerrådet opprettet på dette grunnlag en arbeidsgruppe som planlegger å presentere en statusrapport i februar 1985.

Ministerrådet vil så snart ekspertgruppens endelige rapport foreligger, vurdere om det er grunnlag for å innlede drøftinger med sikte på å avskaffe eller redusere et antall konkrete konkurransevridende støtteordninger som har særlig betydning for den internordiske handelen og Nordens internasjonale handel. Disse drøftingene vil utvides til å omfatte næringsstøtte både til industri og til andre eksportorienterte næringer i de nordiske land. Videre anser *Ministerrådet* det som ønskelig at de nordiske land fortsetter arbeidet for å redusere omfanget av statlige støtteordninger til ulike næringer både i OECD og i drøftingene mellom EF og EFTA og i andre internasjonale fora.

Skattesubsidiene framkommer ikke av statsbudsjettet. I de nordiske land utarbeides gjennomgående heller ikke skattesubsidiebudsjetter i tilknytning til statsbudsjettet. Skattesubsidiene har således vært utenfor budsjettet, selv om de bør sees på som alternative støtteformer på linje med direkte tilskudd som bevilges over statsbudsjettet.

Ministerrådet vil på dette grunnlag oppnevne en ad-hoc- gruppe med oppgave å utarbeide metoder og definisjoner for beregning av skattesubsidier som skulle kunne ligge til grunn for oppretting av et skattesubsidiebudsjett. Ad hoc-gruppen skal ta hensyn til det utredningsarbeid som allerede er utført innen OECD og i øvrige internasjonale sammenhenger samt de erfaringer som er oppnådd i de land som har skattesubsidiebudsjetter. Gruppen skal også kartlegge fordeler og ulemper med subsidiering gjennom skattesystemet.

– *Fjerning av gjenstående handelshindringer og hindringer for industrielt samarbeid i Norden*

Det igangværende arbeidet i regi av *Ministerrådets* embedsmannskomiteé for handelspolitikk med sikte på å *avskaffe forskjellige ikke-tarifære handelshindringer* bygger på nasjonale undersøkelser som de enkelte land i 1983/1984 foretok hos næringslivet. Disse undersøkelsene har avdekket at det fortsatt finnes en rekke konkrete hindringer for handelen mellom de nordiske land.

De nordiske handelsministrene har engasjert seg aktivt i det pågående arbeidet med å bygge ned ikke-tarifære handelshindringer og det er satt i gang et systematisk arbeide på et antall områder.

Ministerrådet vil gi arbeidet med å bygge ned og fjerne ikke-tarifære handelshindringer i Norden høy prioritet. *Ministerrådet* vil stille til disposisjon inntil NOK 300.000 for hvert av årene 1985, 1986, 1987 og 1988. Midlene vil bli nyttet til en styrking i første rekke av koordinerings- og sekretariatsfunksjonen.

Det er fortsatt betydelige forskjeller med hensyn til en rekke *standarder* i de nordiske land. Støtte fra *Ministerrådets* budsjett til samarbeid på standardiseringsområdet er allerede innledet innen rammen for den data-teknologiske handlingsplanen. *Ministerrådet* anser at det nordiske standardiseringsarbeid bør kunne intensiveres også utenfor det datateknologiske området.

Ministerrådet vil derfor anmode INSTA om å presentere et konkret forslag til hvordan en bevilgning på inntil 2 mio NOK for hvert av årene 1986, 1987 og 1988 ville kunne utnyttes til gagn for utviklingen av "Norden som hjemmemarked".

Nordtest er et nordisk samarbeidsorgan for de nasjonale testinstitusjoner innen området prøving og kontroll. *Ministerrådet* (industriministrene) har tatt initiativ til en gjennomgang av hvordan de nordiske lands tekniske godkjenningsmyndigheter gjennom sitt arbeid i *Nordtest* i høyere grad skal kunne bidra til at de tekniske handelshindrer kan elimineres i handelen mellom de nordiske land og mellom Norden og omverden som et ledd i arbeidet for å virkeliggjøre tanken om Norden som hjemmemarked.

Ministerrådet vil styrke *Nordtest* gjennom at institusjonens budsjett fra 1985 til 1986 økes med NOK 857.000 til 8,5 mio NOK, og for 1987 fastsettes til 9,2 mio NOK gjennom en økning på NOK 1.581.000 i forhold til vedtatt budsjett for 1985.

En friest mulig *grensehandel* mellom de nordiske land utgjør en viktig del av arbeidet for å utvikle et nordisk hjemmemarked. Grensehandelen er av særlig betydning for de næringssvake kommunene i grenseområdene.

Ut fra dette hensyn gir *Ministerrådet* ekspertgruppen i oppdrag å utarbeide et konkret forslag til harmonisering og liberalisering av grensehandelsreglene på Nordkalotten. Ekspertgruppen bør avgi sitt forslag innen den 30. september 1985. Ekspertgruppen oppfordres til samtidig å avgi forslag til hvordan reglene i reisetraffikken forøvrig skal kunne forenkles og harmoniseres.

Friere *kapitalbevegelser* mellom de nordiske land kan gi vesentlige bidrag til den økonomiske og industrielle utviklingen i Norden. Adskillige steg er tatt i de senere år i retning av en liberalisering av kapitalbevegelsene mellom de nordiske land. I Danmark og Norge er det i 1983-84 gjennomført vidtgående avskaffelser av restriksjoner på kapitalbevegelser til og fra utlandet. I Finland, Island og Sverige pågår en omfattende gjennomgang over valutalovgivningen. Eventuelle tiltak i de nordiske land når det gjelder kapitalbevegelser må imidlertid innføres på et ikke-diskriminerende sett overfor samtlige OECD-land.

Den nordiske embetsmannskommittéen for valutaspørsmål og finansielle spørsmål har saken vedrørende tiltak på kapitalliberaliseringsområdet på dagsorden slik at overveielser om *generelle* liberaliseringer kan innledes om de nåværende hensyn til betalingsbalansesituasjonen og pengepolitikken skulle få mindre betydning.

Endringer i den lovgivning i Sverige, Finland og Norge, som regulerer *enkeltpersoners* adgang til å drive selvstendig næring er under gjennomføring. Derimot er det forbundet med store vanskeligheter å gi nordiske juridiske personer mulighet til å oppnå en særstilling ved etablering i et annet nordisk land. Dette skyldes at OECD's kapitalliberaliseringskode ikke tillater noen særbehandling av bedrifter i en gruppe av OECD-land.

Ministerrådet vil løpende vurdere muligheten for å lette nordiske virksomheters adgang til å etablere seg i et annet nordisk land. *Ministerrådet* vil vise til at en nasjonalt nå søker å være fleksibel ved praktiseringen av gjeldende valuta- og konsesjonsbestemmelser.

Ministerrådet konstaterer at det pågår drøftinger mellom de nordiske land innenfor områdene *dobbeltbeskatning, underskuddsfradrag, samarbeid om inndrivning av skatt og innføring av en ny seksmånedersregel til erstatning for den nåværende ettårsregelen* m. h. t. beskatning av inntekt ved arbeid i et annet nordisk land.

Ministerrådet noterer at spørsmålet om utvidede muligheter for å utnytte svenske investeringsfond i andre land behandles i forbindelse med den pågående oppfølging av den svenske eksportutredningens innstilling ("Handla med tjänster", SOU 1984:33). *Ministerrådet* noterer videre at spørsmålet om fradragsberettigede konsernbidrag over grensene vil bli tatt opp når den svenske riksdagen har behandlet proposisjonen om bortfall av den kommunale bedriftsbeskatning.

– *Andre saker*

Et velfungerende marked for *underleveranser* er av sentral betydning for nordisk næringslivs konkurransevne og utvikling. I lys av handlingsplanen gav *Ministerrådet* i november 1984 tilsagn til de nordiske verkstedsindustrier om støtte til et forprosjekt for etablering av en underleverandør-database.

Ut fra målsetningen om å utvikle Norden som hjemmemarked er det av stor betydning at en modernisering av *kjøpslovgivningen* skjer på en slik måte at det nordiske fellesskapet på dette rettsområdet opprettholdes. *Ministerrådet* anser det som viktig at det pågående arbeidet fortsetter uten unødige utsettelse.

Eksportfremmende tiltak

Eksport- og importandelen er høye i alle de nordiske land. De nordiske lands økonomier er åpne, og således følsomme for endringer i de internasjonale markedene.

De nordiske land kan stimulere industriens konkurransekraft på det internasjonale markedet gjennom tilpassede eksportfremmende og eksportfinansieringsmessige innsatser. Dette er først og fremst en nasjonal oppgave. Visse samordnings- og stordriftsfordeler kan imidlertid oppnås gjennom nordisk samarbeid. Et slikt samarbeid er innledet, først og fremst på prosjekteksportområdet.

Nordisk prosjekteksportfond (NOPEF) ble opprettet 1. juli 1982. Det er i 1984 foretatt en "evaluerings" av fondets virksomhet. Det er her pekt på at det i nordisk næringsliv er stor og stigende interesse for å kunne utnytte fondets støttemuligheter. Eksportfremmeorganisasjonene i de nordiske land betrakter NOPEF som en naturlig katalysator for nordisk prosjekteksport til landene utenfor industrilandsområdet.

Ministerrådet vil styrke NOPEF gjennom at fondets budsjett fra 1985 til 1986 økes med NOK 2.944.000 til 10 mio. NOK, og for 1987 fastsettes til 11 mio NOK gjennom en økning på NOK 3.944.000 i forhold til vedtatt budsjett for 1985.

Nordisk Investeringsbank (NIB) kan gi *prosjektinvesteringsslån* innenfor en ramme på 350 mio. SDR, tilsvarende ca. 3.100 mio NOK. *Ministerrådet* noterer at det trolig allerede i løpet av høsten 1985 må tas stilling til spørsmålet om en økning av rammen for denne låneordningen.

Nærmere samarbeid mellom de nordiske eksportkredittgaranti- og kredittinstituttene er et viktig ledd i anstrengelsen for å utvikle prosjektek-sportsamarbeidet mellom bedrifter i de nordiske land. *Ministerrådet* noterer at et utvidet samarbeid diskuteres bl. a. mot bakgrunn av de seneste års forandringer i spørsmål om konkurranseforhold og risiko.

Det er behov for å styrke *det nordiske eksportfremmende samarbeidet på tredjelandsmarkeder*. *Ministerrådet* vil derfor gi de eksportfremmende organisasjoner sammen med NOPEF i oppdrag å utarbeide et opplegg angående mulige konkrete punktinnsetser i 1986 og 1987.

Turisme

Etter *Ministerrådets* syn har *turistnæringen i de nordiske land* betydelige utviklingsmuligheter. For å utvide det nordiske samarbeidet på turistområdet vil *Ministerrådet* gjennomføre en forsterket treårig markedsføringsinnsats på det vest-tyske markedet (Sør- og mellom-Vest-Tyskland). En foreløpig prosjektplan er utarbeidet av de nordiske lands turist-sjefer i Vest-Tyskland, og godtatt av Nordisk Turistråd og av Nordisk Ministerråds turistutvalg. I det videre arbeidet vil det bli vurdert om markedsføringsinnsatsen eventuelt kan kombineres med fellesnordiske kulturaktiviteter. Gjennomføringen av prosjektet forventes å ha positiv sysselsettingseffekt også i sysselsettingsmessig svake regioner i Norden.

Ministerrådet vil gi prosjektet et omfang av 10 mio. NOK for hvert av årene 1986, 1987 og 1988, totalt 30 mio. NOK. Av dette beløp vil 50 pst. finansieres ved nasjonale midler og 50 pst. ved nordiske midler. De nasjonale midlene bør fortrinnsvis komme fra næringen selv. Nordisk Minister-råds Turistutvalg vil bli gitt i oppdrag å utarbeide en detaljert prosjektplan i samarbeid med Nordisk Turistråd.

Industripolitikk

Det bør være en sentral oppgave å øke innovasjonsnivået i de nordiske lands industri. Gjennom produktfornyning på tradisjonelle industriområder og gjennom økt innovasjonsomfang bør en søke å utvikle nye vare- og tjenesteprodukter for å styrke Nordens markedsposisjon.

En høy nyetableringsrate er av vesentlig betydning for de nordiske lands økonomier. *Ministerrådet* har derfor i det følgende prioritert nordiske tiltak som vil utgjøre et tilskudd til de nasjonale tiltakene i arbeidet for å

stimulere nyetableringer og utviklingen av små og mellomstore bedrifter.

De langsiktige strukturelle utfordringene i de nordiske lands næringsliv tilsier at det bør føres en offensiv industri- og næringspolitikk.

Ministerrådet vil vise til at den tekniske forsknings- og utviklings-(FoU)-virksomheten øker i alle nordiske land. De høye kostnadene stiller store krav både til prosjektene lønnsomhetsforutsetninger og de ressursrammer som står til disposisjon. Mye taler for at betydelige fordeler kunne oppnås gjennom et økt nordisk samarbeid som bl. a. leder til fordeling av kostnader og dermed økte muligheter for flere teknisk og økonomisk lovende prosjekt.

Ministerrådet (industriministrene) utarbeidet i 1983 en rapport om retningslinjene for en effektivisering av nordisk samarbeid på FoU-området gjennom et treårig program. Ministerrådet har for 1985 stilt til disposisjon 5 mio. NOK for oppstartning av dette programmet.

Ministerrådet vil stille til disposisjon en tilsagnsramme på inntil 16,17 mio. NOK for 1986 og 17,08 mio NOK for 1987, totalt 33,25 mio NOK til gjennomføring av det industrielle FoU-programmet. Det kan dermed gjennomføres i samsvar med det opprinnelige programmet.

Nordisk Industrifond er et viktig organ for fremme av nordisk industrielt samarbeid. Fondet har de siste årene fått økte ressurser. Fondets andel av den totale nordiske satsningen til støtte til teknisk FoU har imidlertid minsket fra 1,4% i 1974 til 0,75% i 1983. Svært få lån har hittil oversteget 3 mio. SEK og fondet har derfor hatt vanskelig for å fremme samarbeidet mellom noe større bedrifter. Fondet har imidlertid gjennom 1985 fått økte ressurser gjennom Ministerrådets datateknologiske handlingsplan og oppstartingen av det ovenfornevnte FoU-programmet.

Ministerrådet vil styrke Nordisk Industrifond gjennom at fondets budsjett fra 1985 til 1986 økes med NOK 7.760.000 til NOK 43.712.000, og for 1987 og 1988 fastsettes til henholdsvis NOK 53.412.000 og NOK 63.112.000 gjennom en økning på henholdsvis NOK 17.460.000 og NOK 27.160.000 i forhold til vedtatt budsjett for 1985.

Nye og varige arbeidsplasser skapes ofte gjennom industrielle utviklingsprosjekt og ved opparbeiding av nye eksportmarkeder. Små og mellomstore bedrifter spiller her en viktig rolle.

Med henblikk på å fremme disse bedriftenes adgang til supplerende risikovillig kapital oppfordrer *Ministerrådet* Nordisk Investeringsbank til å utrede mulighetene for å innføre en ordning med *nordiske innovasjons- og markedsutviklingslån* i samarbeid med naturlige nasjonale institusjoner. Den nye nordiske låneordningen skulle kunne bli et verdifullt tillegg til eksisterende nasjonale låneordninger på området. Et konkret forslag til en slik selvberende låneordning bør foreligge senest ved månedskiftet september/oktober 1985.

Det vurderes å gi *NIB* ytterligere tilgang til det nordiske kapitalmarkedet. Embetsmannskomiteén for valutaspørsmål og finansielle spørsmål har

tilrådd at de nordiske land inntar en velvillig holdning til fortsatt opplåning for NIB på de nasjonale kapitalmarkedene innen de grenser som settes av respektive lands kreditt- og valutapolitikk. *Ministerrådet* slutter seg til embetsmannskomiteéns vurderinger og vil vurdere spørsmålet videre.

Dagens værobservasjonssystem har vanskelig for å fange små og kortvarige vær-situasjoner i form av skurer samt hagl- og snebyger. Disse vær-situasjoner er imidlertid ofte intensive og kan forårsake tildels betydelig skade. Interessen for værradar øker utenlands. Markedspotensialet for værradarsystemer anslås til flere milliarder kroner. Et operativt værradarnett i Norden anses som forutsetning for at de nordiske foretak skal kunne bli konkurransedyktige på eksportmarkedene.

Ministerrådet vil derfor gi de nasjonale meteorologiske institutt i oppdrag å vurdere om det er mulig å utarbeide et felles prosjektforslag på dette området.

Ministerrådet vil vise til den sentrale betydning som en tilpasset og effektiv bygningsindustri har for de nordiske økonomiene. Denne næringen bør ha gode utviklingsmuligheter, og det bør være en prioritert oppgave å utnytte mulighetene på eksportmarkedene både gjennom vare- og tjenesteeksport.

Forskning

En framgångsrik forsknings- og utvecklings-(FoU)-verksamhet är en förutsättning för att de nordiska länderna skall kunna bibehålla sin ekonomiska styrka, slå vakt om sitt nationella oberoende och få möjlighet till fortsatt reformverksamhet.

Den snabba utvecklingen, specialiseringen och den allt dyrbarare tekniska utrustningen gör att det är svårt för de nordiska länderna att stå i främsta linjen internationellt på alla strategiska FoU-områden. Genom samarbete kan de nordiska länderna stärka sina positioner.

Tillgången på *superdatorer* – datorer med mycket stor beräkningskapacitet för behandling av stora datamängder – är av väsentlig betydelse för FoU-verksamheten i Norden. Det skulle bidra till att upprätthålla den vetenskapliga forskningens standard och konkurrenskraften hos nordisk industri.

Den utredning, som *ministerrådet* låtit utföra, visar emellertid att det med hänsyn bl. a. till nationella anskaffningsplaner nu inte finns underlag för samnordiskt *anskaffning* av en superdator för forskningsändamål. Undersökningar på *bilateral nivå* mellan Finland och Sverige visar på möjligheter till positiva resultat och kommer att fortsätta.

När det på några års sikt sannolikt kommer att finnas superdatorer i de flesta nordiska länder, kommer det att föreligga behov av samverkan för att den samlade superdatorverksamheten skall kunna utnyttjas optimalt. Detta kan ske bl. a. genom etablering av en anpassat användningsmiljö och utveckling av programvaror. *Ministerrådet* kommer därför att anmoda

NORDFORSK att utreda de nærmare behovene av og formerna før sådana gemensamma åtgärder.

Datakommunikation mellom forskere og forskningsinstitutioner avser utbyte av text, program og data över telenät (datanät). Kommunikationen hindras emellertid av att man använder olika typer av maskiner og program.

I syfte att koppla ihop de nationella systemene før datakommunikation mellom nordiska universitet og forskningsinstitutioner har ett nordiskt projekt bedrivits på uppdrag av NORDFORSK, det s. k. Nordunet-projektet.

Ministerrådet avser att ge økonomiskt stöd till Nordunet-projektets förverkligande og kommer därför att finansiera hela den nordiska delen av arbetet under den angivna fyraårsperioden med sammanlagt 9,2 mio NOK. Før 1986 års ministerrådsbudget beräknar *ministerrådet* ett belopp motsvarande 2 mio NOK.

Det är av stor vikt att verksamheten inom Nordunet-projektet kan komma igång redan under år 1985. *Ministerrådet* är därför berett att anslå 800 000 NOK från tillgängliga medel på 1985 års ministerrådsbudgetar till en sådan startfas.

Den totala insatsen av både nordiska og nationella medel till Nordunet-projektets förverkligande blir 22 mio NOK.

I de flesta nordiska länder finns forskning og utveckling som syftar till att lokalt og/eller regionalt erbjuda s. k. *bredbandstjänster*, som primärt kan användas för TV-distribution, men som också kan komma att användas för andra typer av tjänster.

Ministerrådet vill understrika den betydelse det nordiska samarbeidet på telekommunikationsområdet har för den økonomiska utvecklingen i Norden. Enligt *ministerrådets* mening är det angeläget att de nordiska länderna inom de nordiska teleförvaltningarnas samarbeidsorgan (Nordtel) fortsätter sitt samarbeide kring dessa frågor.

De nordiska länderna är av geografiska skäl starkt berörda av utvecklingen i Arktis. *Polarforskning* kræver liksom t. ex. rymdforskning stora resursinsatser i fråga om transporter og stöd till fältverksamhet.

Den viktigaste utvecklingen i polarområdena i framtiden gäller utvinning av naturresurser (olja, gas, mineraler). En god potential finns i Norden för samarbeide både kommersiellt og vad gäller forskning om miljø, arktisk teknik og økonomi.

Ministerrådet oppmanar polarforskningsinstituten og motsvarande i de nordiska länderna till att vidareutveckla samarbeidet.

Arbeidsmarkeds- og utdanningspolitikk

Utformingen av de arbeidsmarkedspolitiske tiltakene er i første rekke rettet mot årsakene til friksjons-, og konjunktur- og strukturlødsighet i økonomien. Arbeidsmarkedspolitikken har en kompensereende rolle, en

beredskaps- og en støttefunksjon. Støttefunksjonen er den sentrale og permanente funksjonen for arbeidsmarkedspolitikken.

De arbeidsmarkedspolitiske tiltakene i de nordiske land er gradvis blitt dreiet mot tiltak som kan bidra til å lette den omstilling og fornying som må gjennomføres i store deler av næringslivet.

Ministerrådet (arbeidsministrene) har utarbeidet et revidert program for det fortsatte samarbeidet på arbeidsmarkedsområdet som vil forelegges Nordisk Råd i form av et eget ministerrådsforslag.

Utover de tema som er behandlet i samarbeidsprogrammet vil *Ministerrådet* vise til at både flaskehalsproblemene på arbeidsmarkedet, ungdomsledigheten og langtidsledigheten bør vies oppmerksomhet.

Ministerrådet vil på dette grunnlag iverksette følgende tiltak:

Nordisk utdanningsamarbeid, samordning og modernisering av utdanningskapasiteten gjennom

- kartlegging av behovet for en styrking og modernisering av arbeidsmarkedsutdanningene
- samordning og modernisering av utdanningskapasitet på visse felter.

Ministerrådet vil sette av totalt 5 mio NOK til dette prosjektet for perioden 1986–88. Dernest vil en nasjonal innsats settes inn i den utstrekning det blir nødvendig.

Nye samarbeidsformer mellom arbeidsmarkedets parter, utdannings- og arbeidsmarkedsmyndighetene på ulike nivåer bør utarbeides og utprøves gjennom nordiske pilotprosjekter. Dels vil det her dreie seg om å utvikle samarbeidsformer for kartlegging av arbeidskraftbehov, og dels vil det dreie seg om *forsøk med bransjevis etterutdanning*. *Ministerrådet* vil sette av totalt 2,3 mio NOK til dette prosjektet for årene 1986–1988.

Den høye *ungdomsarbeidsløsheten* nødvendiggjør nye innfallsvinkler og nye idéer til bekjempelse av denne arbeidsløsheten. Det er på denne bakgrunn igangsatt et stort antall aktiviteter i de nordiske land i form av ulike ungdomsprosjekter for å finne fram til nye former for sysselsetting av ungdom.

Ministerrådet vil iverksette et pilotprosjekt om nye veier til bekjempelse av *ungdomsarbeidsløsheten*. I prosjektet iverksettes konkrete aktiviteter i utvalgte områder som innebærer nye former for sysselsetting, eksempelvis innen industri- og servicenæringene og kultursektoren. *Ministerrådet* vil sette av 4,5 mio NOK som vil bli anvendt i alle de deltakende land over et 3-årig prosjektforløp til dette formål. Det vil i tilknytning til disse prosjektene nasjonalt bli satt av et årlig beløp på 250.000 NOK for hvert deltakende land i hvert år i den 3-årige prosjektprogramperioden. Totalt vil disse prosjektene om ungdomsarbeidsløsheten få en økonomisk ramme på 7,5 mio NOK.

Som en del av det generelle arbeidsløshetsproblem i de nordiske land framstår *langtidsarbeidsløsheten* som et voksende og stadig mer alvorlig delproblem. For voksende grupper gir den alment økte etterspørsel etter

arbeidskraft ikke muligheter for sysselsetting. Hittil har de arbeidsmarkedspolitiske instrumenter ikke vist seg tilstrekkelig effektive til å forhindre lange perioder av arbeidsløshet for visse grupper. Alle nordiske land er derfor enige om at nye spesielt innrettede tiltak er nødvendige i innsatsen mot langtidsarbeidsløsheten.

Ministerrådet vil derfor gjennomføre et nordisk prosjekt med henblikk på å utvikle og utprøve forskjellige former for samordning av de forskjellige tiltak som tilbys langtidsledige. Det vil bli satt av 3,2 mio NOK til disse prosjektene fordelt over 3 år. Nasjonalt vil det dessuten bli satt av et beløp over den 3-årige prosjektprogramperioden tilsvarende NOK 250.000 årlig for hvert land. Totalt vil disse prosjektene om langtidsarbeidsløsheten få en økonomisk ramme på 6,2 mio NOK.

Etter *ministerrådets* syn bør en fortsatt utbygging av det faglige samarbeidet på bedriftsnivå finne sted i Norden i takt med den økte industrielle integrasjonen. *Ministerrådet* finner det viktig at arbeidsmarkedets parter gjennom avtaler m. m. prøver å finne praktiske forutsetninger for å utvikle et bredt samarbeid innen bedrifter som er etablert i flere nordiske land.

De ulike effektene av en redusert *arbeidstid* er vurdert i delrapport 2 i *Ministerrådets* prosjekt Arbeidsløshetens kostnader.

Behovet for arbeidstidsreduksjoner og effektene av eventuelle arbeidstidsreduksjoner vurderes nå i de nordiske land. Stedfortrederkomiteen under Nordisk Ministerråd har med dette utgangspunkt oppnevnt en arbeidsgruppe med primær oppgave å utveksle informasjon om nasjonale overveielser på området.

Arbeidstidsspørsmålet gis på dette grunnlag ikke ytterligere behandling i dette ministerrådsforslaget.

Spørsmålet om utleie av arbeidskraft har de senere årene forårsaket betydelige vanskeligheter i samarbeidet mellom de nordiske skattemyndighetene. Den aktuelle situasjon er at usikkerheten om begrepet utleie av arbeidskraft har medført at bedriftene er motvillige til å arbeide innen visse deler av det nordiske arbeidsmarkedet.

Ministerrådet vil på denne bakgrunn påskynde arbeidet for å komme fram til en enhetlig definisjon av utleie av arbeidskraft, og samtidig forsøke å etablere en mest mulig enhetlig tolkning av begrepet.

Vestnorden-fond og regionalpolitikk

Samarbeidet på Nordkalotten og i Vestnorden er høyt prioritert innen det nordiske regionalpolitiske samarbeidet.

Arbeidet med utviklingen av *Vestnordensamarbeidet* har stått sentralt i 1984. Vestnordenkomiteen har blant annet lagt fram et forslag til hvordan samarbeidet bør videreutvikles. *Ministerrådet* (regionalministrene) har i 1984 vedtatt et program for forsterkning og videreutvikling av *Nordkalott-samarbeidet*. Særlig forsterkning av handels- og industrisamarbeidet har relevans for nærings- og sysselsettingsutviklingen. *Midtnorden-samarbei-*

det omfatter et bredt sett av prosjekter. For perioden 1985–1987 er lånerammen for *NIB's regionallåneordning* fastsatt til 50 mio SDR eller ca. 440 mio NOK.

Distrikts- og regionalpolitikken er høyt prioritert i de nordiske land. Nasjonalt ytes det en betydelig innsats for å utvikle et næringsliv som gir flest mulig varige og lønnsomme arbeidsplasser i de næringssvake områdene, og dermed en mest mulig balansert regional utvikling. Etter *ministerrådets* syn tilsier den regionale fordelingen av arbeidsledigheten i Norden en fortsatt høyt prioritert innsats til fordel for regionene.

Ministerrådet (regionalministrene) vedtok i desember 1983 å utrede behovet for og hvilken rolle *et utviklingsfond for Vestnorden* skulle kunne spille.

Ministerrådet konstaterer at Vestnorden på grunn av sin spesielle geografi og næringsstruktur har behov for tilførsel av kapital på varierende vilkår.

Ministerrådet vil legge fram et særskilt ministerrådsforslag til Nordisk Råds 33. sesjon om å opprette et Vestnorden-fond. Utredningens forslag blir utgangspunkt for ministerrådsforslaget. Under forutsetning av at det blir foretatt en nærmere klargjøring av eksempelvis retningslinjene for og administrasjonen av fondet etter Nordisk Råds sesjon i 1985, vil et slikt fond bli opprettet fra begynnelsen av 1986.

Tilbakebetalingene fra Nordisk industrialiseringsfond for Island (NIFI) til Danmark, Finland, Norge og Sverige – totalt 13,5 mio \$ – vil være utgangspunktet ved vurderingen av størrelsen på fondets grunnkapital. I den utstrekning Vestnorden-fondets grunnkapital oppbygges raskere enn den som følger av tilbakebetalingene fra NIFI, vil de renteutgifter som påløper belastes totalrammen på 13,5 mio \$.

Forslag til fondets vedtekter m. m. vil bli utarbeidet etter Nordisk Råds 33. sesjon med sikte på rask behandling av et endelig ministerrådsforslag i Nordisk Råds økonomiske utvalg.

Etter *ministerrådets* syn er *det grenseregionale samarbeidet* under rask utvikling, og det er oppnådd tildels betydelige resultater. For å tilgodese det økte behov for midler dette samarbeidet krever, vil *Ministerrådet* øke kap. 244 Regionalpolitikk – konkrete tiltak med NOK 3.630.000 fra og med 1986 slik at den årlige totalrammen blir på 10 mio NOK for hvert av årene 1986, 1987 og 1988.

Nordkalotten og Vestnorden vil bli søkt prioritert ved bruken av midlene.

Investeringar på samferdselområdet

Investeringar i vägar och järnvägar bidrar till en ökad bygg- och anläggningsverksamhet. Många sådana investeringar är av den karaktären, att de med fördel kan användas för att främja sysselsättningen och därmed minska arbetslösheten i berörda regioner.

Investeringsarna syftar till att på olika sätt förbättra betingelserna för gods- och persontransporter mellan och genom de nordiska länderna. Investeringsarna har stor betydelse för att minska restider och transportkostnader samt förbättra trafiksäkerheten. Industrin och näringslivet kan därmed tidigare än planerat tillgodogöra sig de fördelar som utbyggnaderna medför, vilket bidrar till att främja sysselsättning och utveckling i våra länder.

Ministerrådet har utarbetat ett konkret och balanserat paket i fråga om investeringar av denna typ i Danmark, Finland, Norge och Sverige. I huvudsak kommer dessa investeringar att ske genom tidigareläggningar av planerade projekt.

De förslag, som *ministerrådet* kommit fram till, koncentreras till dels väg- och järnvägsförbindelserna i Norge som ansluter sig till den svenska västkusten, investeringar på den svenska västkusten och över till Danmark och vidare mot kontinenten, och dels vägförbindelser i Finland som ansluter till färjeförbindelserna med Sverige. Härutöver har *ministerrådet* kommit fram till vissa andra väg- och järnvägsinvesteringar mellan Norge och Sverige samt utbyggnaden av två mellanriksvägar i norra Finland och Norge.

Väginvesteringsarna omfattar:

- Utbyggnad av väg E4 på Sjælland
 - Utbyggnad av väg E3 vid Åbo, väginvesteringar i norra Finland
 - Fyra vägobjekt på väg E6 söder om Oslo, väg E18 och RV2 i Norge i riktning mot Värmland i Sverige, väginvesteringar i Nord-Norge mot Finland, och
 - 3 vägobjekt på väg E6 norr om Stenungsund i Bohuslän,
- totalt 1708 mio NOK.

Järnvägsinvesteringarna omfattar:

- Utbyggnad av Østfold-, Kongsvinger- og Ofotbanen mot Sverige
 - Utbyggnad av Västkustbanan, samt investeringar på banorna Kil-Charlottenberg og Kiruna-Riksgränsen
 - utbyggnad av "Danmarksvejen"
- totalt 857 mio NOK.

Investeringsarna fördelar sig på följande sätt:

Väginvesteringar:

(mio 1986 NOK)

Land	1986	1987	1988	1989	1990	Senare	Total
Danmark	23	95	109	106	12		345
Finland	25	45	90	120	110	120	510
Norge	16	60	69	57	64	37	303
Sverige	50	125	125	125	125	–	550
Totalt	114	325	393	408	311	157	1.708

Järnvägsinvesteringar

(mio 1986 NOK)

Land	1986	1987	1988	1989	Total
Danmark	200	65			265
Norge	35	35	36	31	137
Sverige	154	128	110	63	455
Totalt	389	228	146	94	857

De investeringar som *ministerrådet* har funnit lämpliga att ta med i handlingsplanen för att stärka infrastrukturen och förbättra samfärdseln, uppgår således till totalt 2 565 mio NOK.

Ministerrådet har under arbetet med handlingsplanen uppmärksammat til det pågående arbetet med en överenskommelse om fasta förbindelser över Öresund. Totalt torde en sådan insats inkl. erforderliga anslutningar m. m., kräva en investering i storleksordningen 6 miljarder SEK i prisläget januari 1982.

En avgörande förutsättning för ett danskt fullföljande är – nu liksom i alla tidigare sammanhang – att ett positivt beslut dessförinnan fattats om en fast förbindelse över Stora Bält.

Samarbejdsprojekter på energiområdet

Der foregår i Ministerrådets regie allerede et ret omfattende samarbejde på energiområdet. NORDEL-samarbejdet og den stadigt øgede samkøring af de nordiske elforsyningsnet har resulteret i væsentlige nationale besparelser.

Ministerrådet vil anmode NORDEL om, inden for rammerne af den nordiske handlingsplan, at undersøge muligheden for sådanne udbygninger, idet der sigtes mod et sammenhængende nordisk elsystem. Det forudsættes dog, at elselskaberne træffer afgørelser om udbygninger ud fra kommercielle hensyn samt under hensyn til de enkelte landes elforsyning.

Der er i øjeblikket følgende samkøringsforbindelser under overvejelse:

- udbygning af jævnstrømsforbindelsen mellem Jylland og Sverige – Kontiskanforbindelsen.
- etablering af en elforbindelse mellem Ivalo i Finland og Varangerbotn i Norge
- etablering af en jævnstrømsforbindelse over Ålands Hav med henblik på at forbinde elnettet i Östra Svealand og Sydöstra Finland
- undersøgelser om forstærkning af overføringslinjerne mellem Norge og Sverige i tilknytning til udbygningen af Svartisenområdet i Nordland fylke.

Naturgas er en relativt ny energiform i Norden, en energiform, som – på grund af distributionsmetoden m. v. – dels kræver langt højere grad af myndighedsengagement sammenlignet med andre energiformer, dels nødvendiggør en langsigtet planlægning. Naturgassen rummer på langt sigt

store samarbeidsmuligheter, ligesom også denne energikilde har gunstige økonomiske og valutariske virkninger.

Spørsmålet om yderligere utbygning af det nordiske naturgassystem følges løbende af Ministerrådet. Af spørsmål som må vurderes i denne sammenheng kan nævnes priser, kvantiteter og andre markedsmessige forhold. Således har man drøftet:

- sammenkobling af det norske Norpipe og det danske ledningssystem i Nordsøen
- transportmuligheter for Nord-Norges naturgas
- naturgasledning Sverige-Finland.

Andre innsatser på infrastrukturområdet

På de nordiske stats- og samarbeidsministres møte den 30. november 1982 enedes man om en uttalelse om at de nordiske lande aktivt skal arbeide med *forsuringsspørsmålet* på internasjonelt nivå og fremlægge forslag til reduksjon av svovelmissionen i Europa. Gjennomføring av de vedtagne mål for reduksjon av svovelutslippene vil medføre meget betydelige investeringer i de nordiske lande.

Alle de nordiske lande har behov for at løse spørsmålene knyttet til håndtering av *problemaffald*. *Ministerrådet* vil følge opp dette arbeide med sikte på å finne eventuelle nordiske løsninger eller samarbeidsområder mellom landene for håndtering av PCB-kondensatorer og andre typer problemaffald.

Økonomisk politikk og nordisk samarbeid i internasjonale økonomiske fora

Fremme av en tilfredsstillende økonomisk utvikling og økt sysselsetting er høyt prioriterte mål for de nordiske land. Disse målene kan imidlertid ikke nås uten at landene aktivt utnytter de muligheter som gis ved internasjonalt samarbeid. Men samtidig er de nordiske land små i internasjonal sammenheng og de forventninger som stilles til resultatene av de nordiske lands innsats i internasjonale økonomiske fora må ses i lys av denne faktiske situasjonen. De nordiske land utnytter imidlertid de foreliggende muligheter i internasjonalt fora gjennom at en i fellesskap arbeider for å nå felles mål.

De faste nordiske finansministermøtene har vært et egnet forum for nærmere å drøfte den felles nordiske opptreden i internasjonale økonomisk-politiske diskusjoner.

Et av forslagene i ministerrådsforslaget om rek 28/83 om handlingsplan for økonomisk utvikling og full sysselsetting var at det skal utarbeides en kortfattet felles *konjunkturrapport* for de nordiske land. Rapporten ble foreslått utarbeidet i forbindelse med de uformelle konjunkturmøtene mellom finans- og økonomidepartementene i de nordiske land.

Ministerrådets vedtak om å utarbeide en slik rapport hver høst vil også

bidra til å legge forholdene bedre til rette for felles nordiske opptredener i internasjonale økonomisk-politiske diskusjoner.

De årlige felles-nordiske konjunkturrapportene vil også være til fordel for bedrifter som baserer seg på det nordiske markedet. Konjunkturrapportene vil således bli et bidrag til Ministerrådets arbeid for å styrke Norden som hjemmemarked.

Etter *ministerrådets* syn er det av stor betydning at det nordiske samarbeidet i internasjonale økonomiske fora kan fortsette og intensiveres. Et økt nordisk engasjement i internasjonale økonomiske fora må imidlertid ikke føre til at en overser de nasjonale utfordringene de nordiske land står overfor.

Etter *ministerrådets* syn er det viktig å få i stand en lønns- og kostnadsvekst som ikke overstiger utviklingen i våre viktigste konkurrentland. Det bør i denne sammenheng understrekes at en lav nominell lønnsutvikling kan være forenlig med en positiv reallønnsutvikling.

Den felles nordiske opptreden i OECD gjennom de seneste årene til fordel for en mer vekstfremmende økonomisk politikk i i-landene og en bedre samordning av den økonomiske politikken i viktigste i-land er et eksempel på det nordiske samarbeidet i internasjonale økonomiske fora. Dette samarbeidet ble innledet ved det nordiske finansministermøtet i Åbo i november 1982, og markert senest ved den svenske finansministerens kontakt med OECD's nytilsatte generalsekretær 22. okt. 1984.

Ifølge de nordiske land står den økonomiske politikken i OECD-landene foran to hovedoppgaver:

- sikre at den nåværende konjunkturoppgang blir mer varig
- motvirke strukturell arbeidsløshet.

Etter *ministerrådets* syn er det ønskelig med sterkere økonomisk vekst i Europa med sikte på å redusere den høye arbeidsledigheten. For å oppnå dette, og for å unngå nye tilbakeslag i verdensøkonomien, vil det være riktig med en bedre koordinering av den økonomiske politikken i OECD-området. Den økonomiske politikken spesielt i de viktige europeiske land burde innrettes på å sikre høyere vekst og sysselsetting. Land som har fått inflasjonen under kontroll og har en god byttebalansesituasjon, bør ha rom for en mindre restriktiv finanspolitikk.

De viktigste internasjonale utfordringer som det finnes anledning for de nordiske land å gjøre oppmerksom på i internasjonale økonomiske fora, knytter seg – ved siden av samarbeid om å sikre at den nåværende konjunkturoppgang blir mer varig – særlig til:

- samarbeid om nedtrapping av proteksjonistiske tiltak i verdenshandelen, inklusive industrisubsidier.
- samarbeid om å bedre utviklingslandenes finansielle situasjon, bl. a. gjennom en økning i disse landenes eksport til industrilandene.
- samarbeid om valutakurspolitikk.

Ved OECD's neste ministermøte og ved de møter som forestår innen det

internasjonale valutafondet vil de nordiske land etterlyse en forbedret internasjonal samordning av den økonomiske politikken for å sikre en fortsatt konjunkturoppgang.

For de nordiske land er det ønskelig å oppnå større stabilitet i det internasjonale valutasystemet. Dette kan eksempelvis oppnås gjennom en *forsterkning av IMF's overvåkningsrolle*. De nordiske land vil i det videre samarbeid vurdere hvordan en slik forsterkning skal kunne komme i stand på en hensiktsmessig måte.

I GATT virker de nordiske land aktivt for at organisasjonen skal vedta å innlede en ny forhandlingsrunde. Prioriterte områder i en slik runde burde være en løsning av safeguardspørsmålet, en liberalisering av tjenestehandelen samt en økt handel mellom i- og u-land. De nordiske land arbeider også for at GATT's arbeidsprogram fra 1982 skal slutføres.

I OECD har de nordiske land gitt aktiv støtte til forslaget om såkalt rollback av proteksjonistiske foranstaltninger.

I UNCTAD var det et intensivt nordisk samarbeid foran beslutningen ved UNCTAD VI om proteksjonisme og strukturtilpasning.

Gjennom Luxemburg-deklarasjonen fra møtet mellom EFTA og EF-landene våren 1984, ble det konstatert bl. a. at avskaffelsen av toll mellom frihandelsområdene i Europa i meget stor grad har stimulert handelsutbyttet. Etter *ministerrådets* syn gjelder det nå å gå videre i arbeidet for å avskaffe de resterende handelshindringene.

En blant flere årsaker til at det internasjonale økonomiske klima er anspendt er u-landenes stadig mer tyngende gjeldsbyrde. For å avhjelpe dette problem må underskuddene i u-landenes utenriksøkonomi dempes. Et forslag om et bredere økonomisk samarbeide med de 9 SADCC-landene i det sørlige Afrika vil bli presentert av de nordiske land for disse landene i månedsskiftet januar/februar 1985.

Finansieringen av forslagene i handlingsplanen og spørsmålet om en endret finansiering og budsjettering av det nordiske samarbeidet

I kapitel 6.6, Investeringer på infrastrukturområdet, inngår ett antal større investeringsprosjekt av infrastrukturkaraktär. Projektet har kostnadsberäknats till ca. 2 565 mio NOK. Den nordiska satsningen på infrastrukturinvesteringar med lång livslängd innebär kraftigt ökande kapitalbehov. Det är samtidigt av stor vikt att en sådan lånefinansiering inte försvarar den sedvanliga budgetprövningen på nationell och nordisk nivå.

Det är angeläget att skapa finansieringsmöjligheter som kan komplettera eller ersätta den nuvarande finansieringen av nordiska infrastrukturprojekt över de nationella budgeterna. Orsakerna är i huvudsak två. För det första kan det förekomma betydande skillnader i det statsfinansiella läget länderna emellan. För det andra är de föreslagna nordiska investeringsprojekten

av skiftande karaktär vad gäller fördelningen mellan länderna av kostnader och fördelar som är förknippade med dem. Av båda dessa skäl bedömer *ministerrådet* att en gemensam lånefinansiering vore ändamålsenlig och att den skulle främja ett framgångsrikt genomförande av projekten.

Det ekonomiska läget i de nordiska länderna förutsätter en stram budgetpolitik. Den låneordning som *ministerrådet* avser att etablera innebär inte någon avvikelse från denna budgetpolitiska hållning, men representerar ett tekniskt instrument för flexibel finansiering av nordiska infrastrukturprojekt, för vilka den nuvarande nordiska finansieringsmodellen inte är direkt användbar.

Ministerrådet har ansett det vara en fördel om den erforderliga lånefinansieringen kan knytas till ett befintligt organ. Nordiska Investeringsbanken (NIB) anses vara ett lämpligt kreditinstitut att anlita för denna speciella finansieringsuppgift.

Den mest ändamålsenliga och smidiga lösningen torde enligt *ministerrådets* mening vara en särskild låneordning inom NIB:s nuvarande verksamhet garanterad med ett ökat grundkapital.

Den nya låneordningen – Utlåningsordning for Nordiska Investeringsprojekt (UNI) – skall ha till ändamål att bistå vid finansieringen av de större investeringsprojekt som ingår i handlingsplanen.

Ministerrådet kommer att i instruktionen till den särskilda låneordningen explicit hänvisa till de riktlinjer som formulerades vid NIB:s tillkomst, vari bankens engagemang i statliga projekt begränsats.

Den utökande låneramen avser *ministerrådet* att fastställa till 500 mio SDR eller ca 4 400 mio NOK. Det bör ge tillräcklig marginal för att ytterligare projekt skall kunna passas in i handlingsplanen samt för kostnadsökningar. Denna lånevolym torde de närmaste två åren rymmas inom NIB:s nuvarande ordinarie utlåningsram. I samband med att den särskilda låneordningen beslutas kommer *ministerrådet* därför även att göra en utfästelse om att, när så erfordras, höja NIB:s grundkapital så att reellt utrymme ges för den extra låneramen.

Tillgången till en gemensam extern lånemöjlighet skall inte ändra principerna för den normala berednings- och beslutsgången för investeringsprojekt. Det åligger *ministerrådet* att bestämma vilka enskilda projekt som kvalificerar för lån i UNI. Varje enskilt land bestämmer därefter självt om och i vilken utsträckning UNI skall utnyttjas för finansieringen av projektet.

Den nya låneordningen har alltså till ändamål att bistå vid finansieringen av de större investeringsprojekt som ingår i handlingsplanen. Det återstår att närmare utreda lämpliga finansieringsformer på sikt för det nordiska samarbete som nu finansieras över de gemensamma nordiska budgetarna.

Ministerrådet har därför tillsatt en särskild arbetsgrupp med uppgift att utreda frågan om en mer ändamålsenlig finansiering och budgetering av det nordiska samarbetet. Gruppen skall lämna sitt förslag senast i månadsskiftet september-oktober 1985.

Handlingsplanens økonomiske rammer

For året 1985 har *Ministerrådet* reservert 6.1 mio NOK for samarbeidsprosjekter og samarbeidsaktiviteter som inngår i denne handlingsplanen.

De økte ressurser som *Ministerrådet* i 1986 og følgende år setter av til handlingsplanen for økonomisk utvikling og full sysselsetting i forhold til vedtatte budsjetter for 1985 er følgende (1.000 1986-NOK):

Tabell 1.1.

Tiltak nr.	1985		1986		1987		1988	
	NMR	N	NMR	N	NMR	N	NMR	N
	1	2	3	4	5	6	7	
6.1	Norden som hjemmemarked							
6.1.2.1	Arbeidet med å bygge ned og fjerne ikke-tarifære handelshindringer i Norden							
	300	90		300			300	
6.1.2.2	Samarbeid på standardiseringsområdet (INSTA)							
		2 000		2 000			2 000	
6.1.2.3	Nordtest							
	Økning av budsjettrammen:		857	1 581				
Merknad: (6.1.2.1 for 1986) For virksomheten har embetsmannskomiteén dessuten foreslått 210.000 NOK i det ordinære budsjettforslaget, totalt budsjett for 1986 blir således 300.000 NOK								
6.2	Eksportfremmende tiltak og turisme							
6.2.1	Nordisk prosjekteksportfond (NOPEF)							
		2 944		3 944				
6.2.5	Samordnet nordisk turistprosjekt (markedsføringsinnsats) på det vest-tyske markedet:							
		5 000	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000	
6.3.	Industripolitikk samt forskning og utvikling (FoU)							
6.3.1	Utvikling av industrielt FoU-samarbeid i Norden							
	5 000	16 170		17 080				
6.3.2	Nordisk Industrifond							
		7 760		17 460			27 160	
6.3.7.2	Datakommunikasjon – forbedret kommunikasjonssystem for forskersamarbeid (Nordunet)							
	800	2 000	3 000	2 400	3 000	2 400	3 000	
Merknad: (6.3.7.2) Dernest inngår for 1989 tilsvarende økonomiske ramme og fordeling av rammen mellom nordiske og nasjonale midler som for 1987 og 1988.								

Tiltak nr.	1985		1986		1987		1988	
	NMR	N	NMR	N	NMR	N	NMR	N
	1	2	3	4	5	6	7	
6.4	Arbeidsmarkeds- og utdanningspolitikk							
6.4.1.1	Nordisk utdannings samarbeid, samordning og modernisering av utdanningskapasiteten		1 667		1 667		1 667	
6.4.1.2	Samarbeidsformer mellom arbeidsmarkedets parter, utdanningsmyndighetene og arbeidsmarkedsmyndighetene		767		767		767	
6.4.2.1	Nye veier til bekjempelse av arbeidsløsheten blant ungdom		1 500	1 000	1 500	1 000	1 500	1 000
6.4.2.2	Tiltak for langtidsarbeidsløse		1 067	1 000	1 067	1 000	1 067	1 000
6.5	Vestnorden-fond og regionalpolitikk							
6.5.2	Det grenseregionale samarbeidets utvikling og finansiering. Økning av budsjett-rammen for kap 244 Regionalpolitikk – konkrete tiltak:		3 630		3 630		3 630	
		6 100	45 452	10 000	58 396	10 000	45 491	10 000

NMR: Finansieres over de nordiske budsjettene.

N: Finansieres ved nasjonale midler.

Derneft inngår i handlingsplanen følgende infrastrukturinvesteringer:

Tabell 1.2

Veiinvesteringer:

(mio 1986 NOK)

Land	1986	1987	1988	1989	1990	Senere	Totalt
Danmark	23	95	109	106	12		345
Finland	25	45	90	120	110	120	510
Norge	16	60	69	57	64	37	303
Sverige	50	125	125	125	125	—	550
Totalt	114	325	393	408	311	157	1.708

Tabell 1.3

Jernbaneinvesteringer

(mio 1986 NOK)

Land	1986	1987	1988	1989	Totalt
Danmark	200	65			265
Norge	35	35	36	31	137
Sverige	154	128	110	63	455
Totalt	389	228	146	94	857

Utviklingsfond for Vest-Norden og Utlånsordning for Nordiske Investeringsprosjekt (UNI)

Dernest vil *Ministerrådet* opprette et Vestnorden-fond med en utlånsramme på 13,5 mio amerikanske dollar, tilsvarende ca. 120 mio NOK, og UNI med en utlånsramme på 500 mio SDR, tilsvarende ca. 4.400 mio NOK. UNI vil bli administrert av Nordisk Investeringsbank (NIB).

Innpassing av budsjettet for handlingsplanen i ministerrådets ordinære budsjetter for 1986

Handlingsplanens økonomiske rammer framgår av tabell 1.1 ovenfor.

I Ministerrådets forslag til budsjett for 1986 som preliminært ble vedtatt den 30 januar 1985 inngår de omtalte forslagene.

Følgende oversikt viser hvilke kapitler i Ministerrådets allmenne budsjett som påvirkes av handlingsplanen.

Tabell 1.4

Kapittel	(i 1 000 NOK)			
	Budsjett 1985 (1985 års prisnivå)	Handlings- planen (1986 års prisnivå)	Pris- og lønnsom- regning	Total kolonne 2+3
	1	2	3	4
160 Arbeidsmarked	3 850	3 334	—	3 334
210 Handelspolitikk – nedbygging av handeshindringer	900	90 ¹	—	90
211 Nordisk prosjekt- eksportfond	7 056	2 140	804	2 944
224 Nordisk Industrifond	35 952	5 837	1 923	7 760
225 Nordtest	7 625	235	622	857
244 Regionalpolitikk – konkrete tiltak	6 370	3 311	319	3 630
330 Turisme – turistprosjekt Vest- Tyskland	1 050	5 000	—	5 000
– Ministerrådets reserve – det industrielle FoU- programmet	2 420	16 170		16 170
– standardisering		2 000		2 000
Totalt		38 117	3 668	41 785

¹ For virksomheten har embetsmannskomiteén foreslått 210 000 NOK i det ordinære budsjettforslag.

Tabell 1.5

Følgende oversikt viser hvilke kapitler i Ministerrådets budsjett til nordisk kulturelt samarbeid som påvirkes av handlingsplanen.

Kapittel	(1.000 NOK)	
	Budsjett 1985 (1985 års prisnivå)	Handlingsplanen (1986 års prisnivå)
1. Utdanning – arbeidsmarked	14 179	1 667
2. Forskning og utvikling – Nordunet	52 690	2 000
		3 667

2. Bakgrunn

2.1 Nordisk Råds økonomiske utvalg behandlet omkring årskiftet 1982–1983 tre medlemsforslag som alle hadde den overordnede målsetting å snu den aktuelle økonomiske utviklingen og å gjenopprette den fulle sysselsetting i de nordiske land. På denne bakgrunn rekommanderte Nordisk Råd i februar 1983 Nordisk Ministerråd å utarbeide en nordisk handlingsplan for økonomisk utvikling og full sysselsetting.

2.2 På det nordiske finansministermøtet i København 23. mars 1983 ble det vedtatt å nedsette en arbeidsgruppe under finansministrene for å utarbeide et forslag til handlingsplan. Arbeidsgruppen framla i november 1983 NU 1983:11 "Rapport om forslag til nordisk handlingsplan for økonomisk utvikling og full sysselsetting".

2.3 Finansministrene fremmet i desember 1983 ministerrådsforslag B 47/e om retningslinjer for økonomisk politikk og nordisk økonomisk samarbeid til Nordisk Råds 32. sesjon i Stockholm 1984.

Ministerrådsforslaget inneholdt:

- Retningslinjer for den nasjonale økonomiske politikken,
- Retningslinjer for nordiske samarbeidstiltak, og
- Retningslinjer for felles nordisk opptreden på det internasjonale området.

Retningslinjene for den nasjonale økonomiske politikken

Det ble pekt på at stabiliseringspolitikkenes effektivitet er blitt betydelig redusert, primært på grunn av internasjonale forstyrrelser. De svake samfunnsøkonomiske forutsetninger i form av store finansielle ubalanser har begrenset mulighetene til å redusere arbeidsledigheten gjennom tradisjonelle etterspørselsstimulerende tiltak. Ekspansive tiltak av denne karakter gir i en slik situasjon negative effekter på inflasjonstakten og på de nordiske lands konkurransevne, og bidrar dermed ikke til å løse arbeidsledighetsproblemet på noe lengre sikt. I ministerrådsforslaget uttales det

videre at den lave nasjonale og internasjonale etterspørselen og den økende arbeidsledigheten har svekket budsjettbalansen. Samtidig har det vokst fram et strukturelt underskudd fordi de offentlige utgiftene trendmessig har vokst raskere enn inntektene. Om investeringene skal økes, krever det økning av den finansielle sparingen i den offentlige sektoren. Dette må skje gradvis av hensyn til aktivitetsnivå og sysselsetting. En reduksjon av budsjettunderskuddene har også stor betydning for å realisere målet om redusert inflasjon.

Stabiliseringspolitikken må innrettes slik at den gir bedre forutsetninger for en varig høyere veksttakt. Et avgjørende innslag er å bringe ned inflasjonen og bedre konkurranseevnen. Etterspørselspolitikken gjennom finans- og kredittpolitikken må ta sikte på å stimulere den konkurranseutsatte sektoren.

Næringspolitiske tiltak bør utformes slik at de skaper et godt foretaks-miljø og dermed ikke minst oppmuntrer til nyetableringer. Næringspolitiske inngrep kan imidlertid påvirke markedets funksjonssett i negativ retning. Det er derfor viktig å studere de totale effektene av et bestemt inngrep.

Innen OECD er det utarbeidet retningslinjer for hvordan en vekstfremmende politikk bør utformes. Disse prinsipper bør i økende grad tillegges vekt ved utformingen av de nordiske lands næringspolitikk. Ikke minst er det viktig at næringspolitikken utformes slik at eventuell konkurransevri-ding og negative effekter i forhold til de øvrige nordiske land unngås.

Sammensetningen av de offentlige budsjetter bør overveies endret for å øke sysselsettingseffekten.

Videre er den sentrale arbeidsmarkedspolitiske utfordringen avveining-en mellom omstillingskravene og tilpasningen i arbeidsmarkedet. Følgende arbeidsmarkedspolitiske tiltak ble vurdert som aktuelle:

- En fortsatt effektivisering av arbeidsformidlingene,
- Arbeidsmarkedsutdanningen og de sysselsettingsskapende tiltak bør bli mer innrettet på industriens og næringslivets behov,
- For å bekjempe ungdomsarbeidsløsheten kreves aktiv og samordnet innsats fra alle parter, og
- Arbeidskraftens mobilitet må underlettes.

Ved utformingen av den allmenne økonomiske politikken er det av stor betydning at de fordelingspolitiske hensyn veies inn for å sikre den nødvendige forståelse for den økonomiske politikken langsiktige innretning.

Det ble pekt på at inflasjonens og arbeidsløshetens fordelingsvirkninger bør løftes fram. En lav arbeidsledighet og lav inflasjon er således to av de viktigste forutsetningene for en jevnere og mer rettferdig fordeling av våre inntekter.

En lav inflasjon er også viktig fra en fordelingspolitisk synsvinkel, etter-som det bidrar til full sysselsetting. I ministerrådsforslaget ble også be-stemte handlingsalternativer innen inntektspolitikken drøftet.

Retningslinjer for nordiske samarbeidstiltak

I ministerrådsforslaget ble det uttalt at det med nordisk samarbeidspolitikk for økonomisk vekst og full sysselsetting skulle forstås

- Informasjonsutveksling om den økonomiske politikken og dens delområder,
- Hensynstagende til de øvrige nordiske lands interesser ved utformingen av den nasjonale politikken,
- Satsning på nordiske samarbeidsprosjekt som komplement til tiltak på nasjonal nivå,
- Nedbygging av hindre for varer, arbeidskraft og kapital å bevege seg fritt over grensene, og
- Felles opptreden i internasjonale organ.

Følgende samarbeidsområder framheves spesielt:

- Norden som hjemmemarked.
- Valutapolitikk.
- Arbeidsmarkedspolitikk.
- Nordisk næringspolitikk, herunder den nordiske handlingsplanen på datateknologiområdet.
- Industrisektoren.
- Energisektoren.
- Samarbeid ved offentlig innkjøp.
- Produktiviteten i offentlig sektor.
- Effektivisering av overføringssystemene.
- Skattespørsmål.
- Nordiske konjunkturvurderinger.
- Nordisk økonomisk forskningsråd.

Retningslinjer for felles nordisk opptreden på det internasjonale området.

Ved OECD's ministermøte i mai 1983 understreket alle de nordiske land sterkt betydningen av å løse de økonomiske problemene gjennom et samordnet og differensiert økonomisk-politisk opplegg basert på internasjonalt samarbeid.

De nordiske land fikk delvis gjennomslag for sitt syn idet OECD's generalsekretær skisserte en vekststrategi på linje med den nordiske oppfatningen. En økonomisk politikk for en sterk og vedvarende vekst stiller ifølge ministerrådsforslaget følgende krav på det internasjonale området:

- Samarbeid for å trygge at den nåværende konjunkturoppgangen blir varig. Derved er det ønskelig at det høye realrentenivået kan bringes ned. Dette kan skje bl. a. gjennom en økt samordning av stabiliseringspolitikken og en bedre balanse mellom finans- og pengepolitikken.
- Samarbeid om å trappe ned de proteksjonistiske tiltakene i verdenshandelen.
- Samarbeid for å forbedre u-landenes finansielle stilling, bl. a. gjennom å få i stand en økning av disse lands eksport til industrilandene.

– Samarbeid i valutapolitiske spørsmål.

De seneste års svake økonomiske utvikling har utløst diverse tiltak som sikter til å forbedre enkelte lands relative konkurransevne. Alle land kan ikke forbedre sin konkurransevne samtidig.

Arbeidet for å oppnå større effektivitet og høyere produktivitetsvekst, og dermed forbedring i konkurransevnen, er imidlertid til fordel for alle land.

I den nåværende situasjon med meget høy arbeidsløshet i flere land, kan det for mange regjeringer være vanskelig å få forståelse for en internasjonal samordning for å løse problemene. I den nærmeste tiden bør det imidlertid legges stor vekt på at en fellesstrategi utvikles gjennom samarbeid i OECD og i andre internasjonale organer.

2.4 Betenkingen fra Nordisk Råds økonomiske utvalg til ministerrådsforslaget.

Økonomisk utvalg uttalte 9. februar 1984 bl. a. at de tre medlemsforslagene fra Nordisk Råds 31. sesjon i 1983 om økonomisk utvikling og full sysselsetting måtte ses i lys av den økonomiske utviklingen i 1970-årene.

Den utviklingen var kjennetegnet av omfattende balanseproblemer. Medlemsforslagene var uttrykk for en dyp bekymring over den økonomiske situasjon kombinert med en konkret vilje til å gjøre noe for å bryte den økonomiske stagnasjonen.

Økonomisk utvalg anså ikke det framlagte ministerrådsforslaget som et tilfredsstillende svar på rekommandasjonen.

Utvalget savnet forslag til en vurdering av det nordiske økonomiske samarbeidet.

Utvalget mente at ministerrådet burde ha lagt seg på et høyere ambisjonsnivå.

Økonomisk utvalg fant at finansministrenes enhetlige opptreden i forbindelse med ministerrådsmøtet i OECD i mai 1983 var blant det mest positive i det nordiske samarbeidet i 1983. Økonomisk utvalg la stor vekt på at denne form for samarbeid fortsetter.

Økonomisk utvalg sa seg enig i at et konkurransedyktig næringsliv er avgjørende for hele samfunnsutviklingen i de nordiske land. Utvalget uttalte derfor at en satsning på tiltak som kan fremme næringslivets konkurransevne må være et kjernepunkt i en nordisk handlingsplan for økonomisk utvikling og full sysselsetting.

Nordisk Ministerråd ble bedt om å se nærmere på de nasjonale investeringsprogrammer for å undersøke hva en nordisk samordning av disse kan gi, samt å gi høy prioritet til delforslaget i det tekniske FoU-program om å formulere forslag til nordiske samarbeidsprosjekter eller samarbeidsområder av stor betydning for nordisk industri.

Økonomisk utvalg savnet særlig forslag til bekjempelse av ungdomsarbeidsløsheten. En positiv innfallsvinkel til bekjempelse av ungdomsar-

beidsløsheten er å øke utdanningstilbudet for ungdom og å tilpasse tilbudet til arbeidslivets behov. Det er således særlig viktig å øke mulighetene for ungdom til å få en praktisk yrkesrettet utdanning. Økonomisk utvalg pekte i den forbindelse særlig på behovet for å øke antall lærlingeplasser.

Økonomisk utvalg oppsummerte sine synspunkter med følgende:

''De forventninger som økonomisk utvalg hadde med framleggelsen av en felles betenkning til tre ulike medlemsforslag om en handlingsplan for økonomisk utvikling og full sysselsetting til Nordisk Råds 31. sesjon, er ikke innfridd ved framleggelsen av ministerrådsforslag B 47/e om retningslinjer for økonomisk politikk og nordisk økonomisk samarbeid. Arbeidsløshetsproblemene må komme i forgrunnen og sysselsettingen styrkes gjennom konkrete initiativ. Økonomisk utvalg legger stor vekt på å forsterke det nordiske samarbeidet om teknisk utvikling og å stimulere investeringsaktiviteten i Norden.

Ut fra det som er anført foran foreslår Økonomisk utvalg at Nordisk Råd vedtar følgende rekommandasjon:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd å konkretisere retningslinjene for økonomisk politikk og nordisk økonomisk samarbeid med det siktemål å framlegge en handlingsplan for økonomisk utvikling og full sysselsetting i samsvar med Nordisk Råds synspunkter ved Rådets 33. sesjon.''

Representanten Arvo Kempainen hadde særskilt tilleggsuttalelse.

2.5 Nordisk Råds debatt om ministerrådsforslaget.

I Rådets debatt 27.–29. februar 1984 om det framlagte ministerrådsforslaget ble det med visse nyanser gitt uttrykk for de samme synspunkter som i økonomisk utvalgs uttalelse. Representantene uttalte frykt for at det aktuelle nivå for arbeidsløsheten i Norden skulle bli varig. Ministerrådet hadde lagt ambisjonsnivået for lavt i de felles framlagte retningslinjer. Videre ble det gitt uttrykk for ønske om mer konkrete prioriteringer, samt at tiltak som blir vedtatt i hvert enkelt land samordnes i et nordisk perspektiv.

Enkelte representanter reservert seg også mot synspunktene i ministerrådsforslaget om de store finansielle ubalansers betydning for mulighetene til og konsekvensene av en ekspansiv økonomisk politikk i de nordiske land.

De opptrukne hovedlinjer, eksempelvis for arbeidet med å bedre næringslivets konkurransevne og investeringsnivå, ble fra andre representanters side trukket fram som positive trekk ved ministerrådsforslaget.

Nordisk Råd sluttet seg med 73 stemmer (ingen imot, 5 avholdende) til økonomisk utvalgs rekommandasjon.

2.6 Oppfølgingen av rekommandasjon 1/84

Våren 1984 nedsatte finansministrene en oppfølgingsgruppe med følgende sammensetning:

DANMARK

Departementschef Erling Jørgensen
Avdelingschef Lars Tybjerg

FINLAND

Avdelingschef Pertti Sorsa
Budgetchef Juhani Korpela

ISLAND

Statssekretær Geir H. Haarde
Direktør Jón Sigurdsson

NORGE

Statssekretær Eivind Reiten
Ekspedisjonssjef Thorvald Moe
Avdelingsdirektør Fred Olav Sørensen

SVERIGE

Statssekretær Erik Åsbrink (leder)
Statssekretær Jan O. Karlsson

Avdelingsdirektør Fred Olav Sørensen, Norge, har vært koordinerende fellesrepresentant for Nordisk Arbeidsmarkedsutvalg (NAUT) i gruppen.

Nordisk Ministerråds sekretariat har deltatt i gruppens arbeid.

Konsulent Jørn Sperstad tiltrådte som gruppens sekretær i juni 1984.

Gruppen har hatt ialt 10 møter.

Kontakten med arbeidstaker- og arbeidsgiverorganisasjoner

Norden faglige samorganisasjon (NFS) uttalte seg om NU 1983:11 "Rapport om forslag til nordisk handlingsplan for økonomisk utvikling og full sysselsetting" i brev av 12. desember 1983. NFS avga foran Nordisk Råds 32. sesjon en særskilt uttalelse om sysselsettingssituasjonen m. m. der det også ble gitt kommentarer til ministerrådsforslaget.

Ministerrådet har videre mottatt NFS' rapport "På vej mod fuld beskæftigelse – eller fortsat høj ledighed" som ble lagt fram i tilknytning til Nordisk Råds minisesjon i Helsingør i november 1984.

Arbeidsgiverforeningene i de nordiske land har alle uttalt seg om NU 1983:11 eller ministerrådsforslaget. Videre har de nordiske industriforbunds fellesorgan avgitt uttalelse om ministerrådsforslaget.

Arbeidsgruppen har hatt særskilte møter med representanter for NFS, de nordiske arbeidsgiverforeningene og de nordiske industriforbunds fel-

lesorgan 11. mai 1984 og med de nordiske arbeidsgiverforeningene og de nordiske industriforbunds fellesorgan den 10. oktober 1984. NFS var forhindret fra å møte arbeidsgruppen 10. okt. 1984.

Arbeidsgruppen har mottatt en skriftlig orientering om arbeidet i Arbeidsgruppen for utvidet økonomisk samarbeid i Norden (Gyllenhammer-Sundqvist-gruppen).

3 Sentralt økonomisk bakgrunnsmateriale for handlingsplanen

3.1 Internasjonale økonomiske utsikter og utfordringer for industrilandenes økonomiske politikk

3.1.1 Utsiktene for 1984 og 1985

Generelt

Den internasjonale oppgangen ble innledet i USA i slutten av 1982 og spredde seg i 1983 til Japan og de europeiske landene. Den økonomiske veksten i USA har hittil vært minst like sterk som i tidligere oppganger mens veksten i Vest-Europa har vært lavere.

Ved vurderingen av det økonomiske forløp i siste del av 1984 og økonomiske utsiktene for utviklingen gjennom 1985, bygger en på at veksten fortsatt kan tilta noe i Europa. Også i Danmark, Norge, Sverige og Finland regner en med relativt sterk økonomisk vekst gjennom 1985. Veksttakten i Vest-Europa under ett antas imidlertid å bli lavere enn både i USA og Japan, anslagsvis 2 1/2 pst. For hele OECD-området ventes en BNP-vekst på vel 3 pst. i 1985.

Konsumprisene i OECD-landene var i 1. halvår 1984 kommet ned i en veksttakt på 5,2 pst. på årsbasis. I mange land er nå inflasjonstakten like lav som på 1960-tallet. For 1984 og 1985 ventes konsumprisene å øke med henholdsvis 5 pst og 4 3/4 pst i OECD-området. Arbeidsledigheten i OECD-området er anslått til 8 1/2 pst. av arbeidsstyrken i 1985. Det er store ulikheter mellom de ulike hovedområdene. Japan får fortsatt meget lav ledighet (2 1/2 pst) mens ledigheten i USA kan reduseres til 7 pst av arbeidsstyrken. I Vest-Europa vil ledigheten øke noe fra 11 pst i 1984 til anslagsvis 11 1/2 pst i 1985.

Oppstillingen nedenfor viser anslått BNP-utvikling i en del OECD-land (prosentvis endring fra året før):

	1982	1983	1984	1985
Frankrike	2,0	0,7	1 3/4	2
Italia	-0,4	-1,2	3	2 1/2
Storbritannia	2,5	3,2	2	3
Vest-Tyskland	-1,1	1,3	2 1/2	2 3/4
Japan	3,3	3,0	5 3/4	5
USA	-2,1	3,7	6 3/4	3
Danmark	3,1	2,5	4	3
Finland	2,8	2,9	3	3 1/2
Island ²	-0,9	-4,2	1/2	1 1/4
Norge	1,0	3,2	3 3/4 ¹	1 1/2 ¹
Sverige	0,8	2,5	2 3/4	2 1/4
Norden	1,3	2,7	3,6	2 3/4
OECD i alt	-0,3	2,6	4 3/4	3

Kilde: OECD Economic Outlook Des. 1984 og nasjonale prognoser.

¹ Veksten i Norges økonomi utenom oljesektoren er anslått til 2 3/4 pst. både i 1984 og i 1985.

² Veksten i Islands økonomi etter fradrag for renter av utlandsskulder og andre inntomsttransfereringer til utlandet anslås til: -1 1/2% 1982, -5 1/2% 1983, -1/2% 1984 og +1/2% 1985.

3.1.2 Nærmere om enkelte land

Den økonomiske utvikling i *USA* har lenge vært preget av avtakende pris- og kostnadsvekst. Høsten 1982 bidro lettelse i kredittpolitikken til klart lavere renter. Privat forbruk og boliginvesteringene har siden vært i sterk vekst, og i løpet av 1983 tok også annen privat investeringsetterspørsel seg opp. Lagerinvesteringene har bidratt positivt til BNP-veksten siden midten av 1983. Den gjennomsnittlige BNP-veksten i de seks kvartalene frem t. o. m. 2. kvartal 1984 var vel 7 pst. i sesongkorrigert årlig rate; den tilsvarende vekst for industriproduksjonen var noe over 14 pst. Oppgangen har ført til sterk reduksjon i arbeidsledigheten, fra 10,7 pst. av arbeidsstyrken i november 1982 til vel 7 pst. senhøsten 1984.

Gjennomsnittet av foreliggende anslag indikerer en vekst i BNP fra 1984 til 1985 på omlag 3 pst. Det er imidlertid ulike syn på hvor raskt veksttakten vil avta; noen mener veksten vil avta relativt raskt, mens den nåværende administrasjonen fortsatt venter vekst i størrelsesorden 4 pst. gjennom 1985. Positive faktorer som understøtter utsiktene til fortsatt høy økonomisk vekst er at inflasjonen hittil har holdt seg lav og at lønnsutviklingen har vært meget moderat til tross for sterkt økende aktivitet og fallende arbeidsløshet. Videre at investeringsetterspørselen har vært meget sterk til tross for høye renter og at konsumentene tror på fortsatt oppgang. På den annen side vil det store underskuddet på det føderale budsjett kunne føre til økende problemer. En høy og økende dollarkurs vil bidra til å dempe eksporten og til å øke importen, og høye realrenter før skatt vil etterhvert kunne dempe veksten i de innenlandske etterspørselskomponentene.

De siste opplysninger peker i retning av en vekst i BNP i *Japan* på rundt 6 pst. i første halvår i 1984 målt som årlig rate. Drivkreftene er i første rekke eksport, særlig som følge av utviklingen i USA, og sterk vekst i næringslivets investeringer. Veksten i privat forbruk og i investeringer i boliger er relativt lav. Prisstigningen er blant de laveste i OECD-området. For 1985 ventes en vekst i BNP i størrelsesorden 5 pst. og fortsatt lav inflasjon og lav arbeidsledighet.

I gjennomsnitt har BNP-veksten i *Vest-Europa* fra og med 1983 vært 2 pst. i sesongkorrigert årlig rate. Produksjonsveksten har imidlertid ikke vært tilstrekkelig til å hindre fortsatt øking i arbeidsledigheten, selv om økningen nå er svært moderat.

Som i 1984 ventes eksporten også i 1985 å gi en betydelig vekstimpuls til økonomiene. En har basert seg på at økingen i den private investerings- etterspørselen utenom boliger vil fortsette. Antagelsen støtter seg på investeringsundersøkelser for industrien, og i samme retning trekker en klar bedring i fortjenestenivået i privat sektor; de økte fortjenester henger sammen med avtagende lønnsvekst siden 1981 og betydelig produktivitetsvekst de to siste årene. Privat forbruksetterspørsel vil trolig øke moderat; dette bygger på utsiktene til fortsatt lav vekst i inntekter og priser og en fortsatt lav sparerate. Finanspolitikken ventes i 1985 å bli preget av videreføring av tiltak for å redusere eller konsolidere budsjettunderskuddene. Pengepolitikken har gjennom det meste av året vært ført slik at de nominelle rentene ikke har utviklet seg parallelt med rentene i USA. Dette har skapt økende rentedifferenser mellom USA og flere av de vest-europeiske landene, bl. a. *Vest-Tyskland*. Mot slutten av året minsket rentedifferansen igjen.

I *Vest-Tyskland* var produksjonen frem til begynnelsen av 1984 i klar oppgang. Omfattende streiker i mai og juni bidro imidlertid til et reelt BNP-fall fra 1. til 2. kvartal. Ledende indikatorer, som ordreinngang til industrien og indikatoren for næringslivets forventninger, steg kraftig igjen i juli. En venter nå bare litt lavere vekst i 1984 enn anslått tidligere i år. BNP-veksten er anslått til 2 3/4 pst. fra 1984 til 1985 mot 2 1/2 i 1984. En venter fortsatt lav inflasjon og høy arbeidsløshet.

I *Storbritannia* har kullgruvearbeiderstreiken, som startet på våren, fått stadig større ringvirkninger. Også der gikk BNP-veksten ned mellom 1. og 2. kvartal. Ledende indikatorer tyder på at produksjonsveksten vil ta seg opp. I hovedtrekk regner en med et konjunkturforløp som skissert for *Vest-Europa* under ett; volumveksten i privat forbruk kan imidlertid både i 1984 og 1985 bli noe sterkere i forbindelse med oppgang i disponible realinntekter. Med økende eksportandeler de siste årene kan eksportveksten bli betydelig i 1984 og 1985. På grunn av høye og økende importandeler er det lagt til grunn et negativt bidrag fra handelsbalansen på BNP-veksten. BNP-veksten i 1985 er anslått til 3 pst. mot 2 pst. i 1984.

3.1.3 Usikkerhet og risiker

De utsikter som er skissert er basert på en videreføring av nåværende økonomiske politikk i ledende industriland. Som nevnt har den økonomiske veksten i USA og Japan vært sterkere i 1. halvår 1984 enn tidligere antatt, og det uten at det er blitt noen økning i inflasjonen. Generelt har lav lønnsvekst og høy produktivitetsvekst bidratt til dette, og i de siste måneder har også fall i råvareprisene bidratt. Investeringene har tatt seg kraftig opp i de fleste OECD-land til tross for høye nominelle renter. Mulighetene for fortsatt oppgang i 1985 synes derfor gode, selv om den høye veksttakt- en i USA vil avta.

Det er imidlertid innebygget spenninger i den nåværende utvikling som før eller senere vil kunne føre til nye tilbakeslag i verdensøkonomien. Relativt ekspansiv finanspolitikk og sterk vekst i USA er kombinert med relativt restriktiv finanspolitikk i ledende europeiske land og i Japan. Sterk vekst og høy og økende dollarkurs har ført til økende underskudd i USA's utenriksøkonomi, som hittil har blitt finansiert ved omfattende kapitalinn- gang fra andre deler av verden. Før eller senere kan disse tendenser endres. Eksempelvis kan en ikke utelukke et fall i dollarkursen uten forutgående rentenedgang. Dollarkursen har til nå vært utsatt for motstridende påvirkninger: et høyt rentenivå og en høy økonomisk vekst sam- menliknet med Vest-Europa samt forventninger om at investeringer i USA er mer sikre enn andre steder, bl. a. mot politisk inngrep, har trukket dollaren oppover, mens et økende underskudd på handelsbalansen har virket i motsatt retning. Hittil har nettoeffekten vært en økende dollarkurs. Fortsatt store underskudd på USA's vare- og tjenestebalanse kan imidler- tid skape forventninger om at dollarkursen på sikt vil avta.

Dette kan i seg selv forårsake fall i kursen, og en kan ikke se bort fra at nedgangen kan bli relativt stor. Lavere dollarkurs vil i tilfelle bidra til å redusere USA's underskudd på handelsbalansen, med reduserte vekstim- pulser i Vest-Europa og Japan. I USA vil importprisene øke, og dette kan gi høyere konsumprisstigning; i så fall vil amerikanske myndigheter måtte overveie tiltak for å motvirke dette.

På den annen side vil en styrking i europeiske valutaer og japanske yen bidra til avdempet inflasjonstakt og dermed økende handlefrihet i finans- og kredittpolitikken i disse land. En nedgang i dollarkursen – og ikke minst i rentenivået – vil også bidra til å lette utviklingslandenes gjeldssi- tuasjon. En økt etterspørsel og en bedre økonomisk situasjon i disse land vil være gunstig i seg selv og i tilfelle også gi positive impulser til industri- landene.

3.1.4 Problemer og utfordringer på lengre sikt

Arbeidsløsheten i OECD-området omfatter nå vel 31 mill. personer, som tilsvarer 8 1/2 pst. av den samlede arbeidsstyrken. For Europa er ledighe- ten fortsatt økende, og ventes å nå 11 1/2 pst. i slutten av 1985.

Den vekst som vil være nødvendig for å få til en reduksjon i arbeidsledigheten vil være ganske høy, og selv med høye vekstrater må en regne med at det vil ta mange år før ledigheten kan komme ned på et tilfredsstillende nivå.

Den oppgang vi er inne i i internasjonal økonomi, og en betydelig redusert prisvekst i mange land, gir i kombinasjon et gunstig utgangspunkt for å kunne få resultater av tiltak mot arbeidsløsheten. Utfordringen ligger i å utnytte de muligheter som nå er til stede.

En første hovedoppgave vil være å bidra til at oppgangen øker i bredde og styrke og samtidig hindre at inflasjonen igjen tiltar (Stabiliseringspolitikk).

Selv om en skulle lykkes med å håndtere denne oppgaven på en god måte, og som kunne gi et tradisjonelt oppsving av noen års varighet, ville en fortsatt stå tilbake med et betydelig omfang av strukturell arbeidsledighet.¹ Å motvirke denne form for arbeidsledighet vil være den andre hovedoppgaven. (Strukturpolitikk).

På siden av en slik strategi vil en hele tiden stå overfor oppgaven å redusere de sosiale kostnadene ved den arbeidsledigheten som til enhver tid foreligger.

3.1.5 Stabiliseringspolitikk

Det er flere forhold som gjør det usikkert hvor lenge den nåværende oppgang vil vare.

- Utenom Nord-Amerika og Japan er oppgangen fortsatt moderat. Arbeidsledigheten er fortsatt stigende i Europa. Og om en ser bort fra noen av de store OECD-land, representerer inflasjonen fortsatt en veksthindring.
- Oppgangen i USA har ført til sterk øking i driftsbalanseunderskuddet. Dette gjenspeiler dels en sterkere oppgang i USA enn i andre land, dels appresieringen av dollaren. På kort sikt har dette betydd en stimulans for andre lands eksport. På litt lengre sikt kan utviklingen i USA's driftsbalanseunderskudd slå ut i usikkerhet om kursutviklingen på dollar og i tilfelle virke de-stabiliserende i kapitalmarkedene.
- Kombinasjonen av økt proteksjonisme og betydelige likviditetsproblemer i noen store gjeldsland kan føre til at verdenshandelen får en mindre dynamisk rolle i den nåværende oppgang enn det som før har vært vanlig.

De viktigste tiltak med sikte på å motvirke de forhold som her er nevnt kan oppsummeres slik:

¹ OECD har anslått at selv om en i de neste 5 årene skulle få en netto tilgang på nye jobber som var dobbelt så stor som under oppgangen etter det første oljeprissjokket, ville arbeidsledigheten i OECD-området fortsatt ramme ca. 20 mill. Dette tilsvarer arbeidsledigheten i 1979.

En stram *pengepolitikk* har i noen land, spesielt i de tonegivende, vært et viktig virkemiddel til å få inflasjonen ned. For en tid måtte dette føre til høye rentenivåer, både i nominelle og reelle termer. I og med lavere inflasjonsrater har målene for pengemengdeveksten gitt økt rom for reell vekst i økonomien, og med lavere inflasjon vil pengepolitikken kunne gi bidrag til å føre den påbegynte oppgang videre.

Også *finanspolitikken* har i de fleste land vært restriktiv. Likevel har budsjettunderskuddene forblitt høye i en del europeiske land. Sammen med høye renter har underskuddene redusert handlefriheten i finanspolitikken for mange land. Handlefriheten er imidlertid ikke like liten i alle land. Land som har fått inflasjonen under kontroll og har en god byttebalansesituasjon, bør ha rom for en mindre restriktiv finanspolitikk.

Mange land har gjennom de seneste årene gjennomført omfattende *handelsrestriksjoner*. I og med den pågående oppgangen bør det nå være lettere å motstå press for nye proteksjonistiske tiltak. Samtidig vil lemping av eksisterende restriksjoner i seg selv understøtte oppgangen. Det er derfor viktig at det i den nåværende fase av oppgangen kommer mest mulig klare signaler fra regjeringene om at de tar sikte på å reversere restriksjonene.

Den betydelige *ubalanse i det globale system for handel og betalinger* må reverseres dersom en skal unngå at dette truer oppgangen. Dette vil kreve tiltak særlig på tre fronter: De sterkest forgjeldede utviklingsland må gjenvinne sin kredittverdighet; tilstrekkelige finansielle overføringer til utviklingsland må sikres; og alle land, både i-land og u-land, må sørge for justeringer i den økonomiske politikk som stimulerer handelen over landegrensene. Disse justeringene bør også omfatte nedbygging av handelshindringer mellom u-land og i-land for derigjennom å bedre forutsetningene for samhandel.

Sterkt *svingende valutakurser* utgjør en viktig del av problemkomplekset omkring ubalansen i handel og betalinger. En bedre fungering av det internasjonale valutasystemet er en del av det mer generelle problem med å sikre en bedre sammenheng mellom nasjonal og internasjonal økonomisk politikk, på den ene side, og de krav til den økonomiske politikken som stigende økonomisk gjensidig avhengighet stiller, på den annen side.

Det er behov for utvidet internasjonalt samarbeid innenfor *energipolitikken*. Dette behov er klart tilstede i et mer langsiktig perspektiv, men en kan ikke se bort fra at ubalanse i energimarkedet også kan få betydning i en konjunkturrell sammenheng.

3.1.6 Strukturpolitikk

For at det på mer varig basis skal bli mulig å få arbeidsløsheten avgjørende ned, må investeringene øke også på sikt. Høyere investeringer er imidlertid ikke bare nødvendig for å øke sysselsettingen; høyere investeringer vil også være nødvendig for å stimulere til mer fleksibel ressurstil-

pasning, som så i sin tur øker sysselsettingen ytterligere. Et anslag for de investeringer som vil være nødvendige for å redusere arbeidsløsheten kan derfor ikke holdes adskilt fra en vurdering av utviklingen i arbeids- og produktmarkedene.

Internasjonale organisasjoner, blant annet OECD og EF, har i analyser av forskjellene i sysselsettingsutviklingen mellom USA og Vest-Europa lagt betydelig vekt på at den ugunstige sysselsettingsutviklingen i Vest-Europa blant annet skyldes at arbeidskraftskostnadene har økt for mye i forhold til prisen på kapital, i tillegg til at fleksibiliteten har vært lavere enn i USA.

I strukturpolitikken er det derfor to hovedutfordringer, som henger sammen: høye investeringer og større økonomisk fleksibilitet.

Høye investeringer forutsetter a) fortsatt høy etterspørsel etter investeringer og b) at sparingen er stor nok til å finansiere den høyere investeringssetterspørsel.

Investeringssetterspørselen er – i hovedsak – bestemt av tillit hos investor, relative priser på arbeidskraft og kapital, avkastning av investeringene, kapasitetsutnyttelse i industrien og salgsutsiktene.

I den nåværende situasjon med betydelige strukturelle underskudd i de offentlige budsjetter vil problemet med å få til tilstrekkelig høy sparing i hovedsak være et spørsmål om å øke spareraten i den offentlige sektor. Denne oppgangen i offentlig sparing bør ikke bare være stor nok til å finansiere den ønskede investeringsoppgangen innenlands; den bør også gi rom for økte overføringer til utviklingslandene.

Den økonomiske fleksibiliteten ble gradvis redusert gjennom 1970-årene, særlig i Europa. Lavere realøkonomisk vekst gikk hånd i hånd med økt stivhet i arbeids- og produktmarkedene.

Ikke bare førte lavere realøkonomisk vekst til markedsstivheter, men markedsstivheter bidro i sin tur til redusert realøkonomisk vekst.

Det vil være ønskelig at intervensjoner i markedene blir nedbygget i forhold til nåværende nivå. En må i alle fall sikte mot at de intervensjoner som opprettholdes bidrar til å realisere ikke-økonomiske mål og samtidig gir minst mulig tap i økonomisk effektivitet.

3.2 Den aktuelle arbejdsmarkedssituationen i Norden

Tabell 3.2.1

Sysselsettingsudviklingen i Norden 1982–1985

(1 000 personer og procentvis endring).

	Antall sysselsatte 1982	Faktisk stigning 1983	Anslag for stigning 1984	Forventet stigning 1985
Danmark	2 433	0,1	1,7	1,2
Finland	2 377	1,0	1,0	1,4
Island	114	1,7	1,7	1
Norge	1 946	0,6	1,0	1 1/2
Sverige	4 219	0,1	0,8	0,7
Norden	11 089	0,3	1,1	1,1
OECD. Europa	153 862	-0,7	0	1/2

Kilde: Nationale kilder og OECD Employment Outlook, sept. 1984.

I Finland og Norge steg beskæftigelsen i 1983 i den private og offentlige servicesektor, mens beskæftigelsen inden industrien var svagt fallende. I Danmark skjedede der, efter et fortsat fall i industribeskæftigelsen i første del af året, en stabilisering og forbedring af industrisysselsettingen i andre halvår.

I 1984 skete der en mærkbar forbedring af beskæftigelsessituationen i Norden betragtet som helhed. Dette kan bl. a. ses i lyset af det generelle omsving i den internationale økonomi, men det er værd at bemærke, at alle nordiske lande bortset fra Island i 1984 havde en gunstigere beskæftigelsesudvikling end gennemsnittet for europæiske OECD-lande.

Beskæftigelsesstigningen skyldtes i Danmark og Sverige særligt den betydeligt øgede aktivitet i industrierhvervene. I Sverige fortsatte beskæftigelsesstigningen i de offentlige tjenester også i 1984, hovedsagligen som et resultat af ungdomsloven som indførtes i januar 1984, hvorimod der i Danmark skete en fuldstændig afdæmpning af den offentlige sektors beskæftigelse. I Finland og Norge var det fortsat servicenæringerne i den private og offentlige sektor, der i 1984 bidrog mest til den positive beskæftigelsesudvikling, mens beskæftigelsen i industrien i Finland fortsatte sin svagt faldende tendens. I Norge øgedes beskæftigelsen i industrien noget i 1984 efter nedgang i 1983.

Mens den svagt stigende beskæftigelse i Norden i 1983 ikke var tilstrækkelig til at neutralisere virkningen af den fortsatte betydelige vækst i arbejdsstyrken, har beskæftigelsesfremgangen i 1984 for første gang været stærkere end tilgangen til arbejdsmarkedet, hvorved arbejdsløsheden faldt fra 1983 til 1984 i Norden som helhed.

Den fortsatte stigning i arbejdskraftstilbudet skyltes hovedsaglig netto-

tilgangen fra den kvinnelige del av arbeidsstyrken. For de yngre aldersgrupper er kvinnes og menns yrkesdeltagning nå nesten like høy, og denne tendens må en forvente også vil spre seg til de eldre grupper på arbeidsmarkedet.

Stigningen i arbeidsstyrken i Norden ser dog ut til å være svakt avtakende som følge av de mindre ungdomskull. Stigningen er svakest i Norge og Sverige, hvor arbeidsstyrken vokste med henholdsvis 0,3% og 1/2% i 1984, mens stigningstakten i Danmark og Finland er omkring 1%. For Sveriges del kan likevel de relativt lave økningstallene for 1984 bli erstattet av en kraftig økning gjennom første halvår 1985.

Tabell 3.2.2

Arbeidsmarkedssituasjonen i de nordiske lande, 1984

(1 000 personer og prosent)

	Danmark	Finland	Island 1983	Norge	Sverige	Norden
Arbeidsstyrke 1984	2 755	2 572	117	2 031	4 391	11 866
Stigning 83/84	36	26	2	7	16	87
Syssel-satte 1984	2 475	2 414	116	1 970	4 255	11 231
Ledige 1984	278	158	1,2	61	136	633
Reduksjon 83/84	5	-2	-0,4	6	15	25
Ledige i % av arbeidsstyrken 1984	10,1	6,1	1,0	3,0	3,1	5,3

Kilde: Nationale kilder

Den afdæmpning i ledighedsens stigningstakt, som kunne konstateres i sidste del af 1983 blev erstattet af en nedgang af arbejdsledigheden i 1984. For året 1984 som helhed var tale om et lavere arbejdsløshedsniveau end i 1983 for både Danmark, Norge og Sverige (samt procentuelt også for Finland og Norge). Faldet i arbejdsløsheden blev forstærket i løbet af 1984, hvilket gør at årsgennemsnittet ikke fuldt ud giver det korrekte billede af den positive ledighedsudvikling.

Relativt stærkest faldt arbejdsløsheden i Norge, hvor den sæsonkorrigerede ledighed ved udgangen af november var reduceret med 12.000 personer eller 17 pct. i løbet af de første 11 måneder af 1984. Ifølge Statistisk Sentralbyrås arbeidskraftundersøkelse for 4. kvartal (AKU) var antall arbeidssøkere uten arbeidsinntekt i 4. kvartal 1984 51.000 som utgjør 2,5% av arbeidsstyrken. I Danmark blev den gunstige beskæftigelsesudvikling i årets første del sluttet af en ekstraordinært stor tilgang til arbeids-

styrken, men i årets sidste måneder begyndte ledigheden mærkbart at give efter. I Sverige faldt arbejdsløsheden relativt kraftigt over året, hvorimod det finske ledighedsniveau var uændret. En undtagelse fra det generelle billede, udgør Island hvor arbejdsløsheden er stigende om end fra et lavt udgangsniveau.

Den generelt positive arbejdsløshedsudvikling i Norden vurderer at ville fortsætte i 1985, hvor der forudses følgende billede:

Tabell 3.2.3

Arbejdsløsheden i Norden – anslag for 1985

(% av arbeidsstyrken – nasjonale definisjoner)

	1983	1984	1985
Danmark	10,5	10,1	9,6
Finland	6,1	6,1	5,7
Island	1,1	1,3	1,1 ¹
Norge	3,3	3,0	3,0 ¹
Sverige	3,5	3,1	2,9
Norden	5,5	5,3	5,1
OECD, Europa	10,4	11,1	11,5

Kilde: OECD Economic Outlook, desember 1984 og nationale kilder.

¹ Anslaget for Norge og Island for 1985 er fra OECD's Economic Outlook.

I alle nordiske lande forventes således en væsentlig gunstigere utvikling på arbeidsmarkedet i 1985 end gjennomsnittet for europæiske OECD-lande. Særligt forventes merkbare fald i ledigheten i Danmark og Finland.

Arbejdsløshetsbyrden vil fortsatt være ulikt fordelt mellom de ulike grupper i arbeidsstyrken. Grupper med høy arbeidsløshetsrisiko er ungdom, store deler av den kvinnelige arbeidsstyrken og de ufaglærte generelt. Her er risikoen for langvarig arbeidsløshet særlig høy.

For unge var det imidlertid en positiv ledighedsudvikling i 1984, som dog ikke fjerner billedet af, at unge stadig har en overgjennomsnittlig høy arbeidsløshedsrisiko.

Tabell 3.2.4

Ungdomsarbejdsløshet i Norden

(% av unge i arbeidsstyrken)

	1982	1983	1984	1985
Danmark	15,8	16,5	15 1/4	14
Finland	10,5	11,3	10,5	10,1
Norge	8,1	9,7	8 1/2 ¹	7 1/2 ¹
Sverige	7,6	8,0	6,2	6
Norden	10,2	10,9	9,6	8,9

Kilde: Nationale kilder og for 1985 OECD Employment Outlook, september 1984.

¹ Anslaget for Norge for 1984 og 1985 er basert på OECD's Economic Outlook nr. 36, (Desember 1984), tabell 16, side 53

Som det fremgår av tabell 3.2.4 vil særlig de unge i Danmark få glede av den forventede sysselsettingsvekst. Denne utvikling må ses på bakgrunn av, at der i de fleste OECD-land forventes en sterk stigning i den i forveien høye ungdomsledighet. Også for Sveriges del kan ungdomsarbeidsløsheten reduseres i første hand gjennom ungdomslagen. Blant de unge under 20 år er arbeidsløsheten omkring 3–4%.

Derimot er det i overensstemmelse med den internasjonale utvikling at det i de nordiske land skjer en fortsatt konsentrasjon av de langtidsarbeidsløse, idet langtidsarbeidsløsheten utgjør en stigende andel av den samlede arbeidsløshet. I 1983 steg den gjennomsnittlige varighet for ledighetsperiodene i alle nordiske land, bortsett fra Danmark hvor den gjennomsnittlige ledighetsgrad var uforandret. For Sveriges del kan en forbedring av omlag samme størrelse som for 1984 forutses.

De her beskrevne nasjonale gjennomsnittstall dekker over, at det er betydelige regionale variasjoner i de nordiske landenes arbeidsløshet. Eksempelvis er det lav arbeidsløshet i hovedstadsregionerne i Finland, Norge og Sverige, mens der er merkbar arbeidsløshet i disse lands nordlige regioner.

3.3 Den aktuelle eksportutviklingen for de nordiske land og samhandelen innen Norden

3.3.1 Eksportutviklingen for de nordiske land

De nordiske lands totale eksport tok seg betydelig opp i slutten av 1970-årene. I syvårsperioden 1973–1980 økte de nordiske lands totale eksport, inkl. nordisk samhandel, med 23,4 pst uttrykt i faste priser (1973 års prisnivå og gjennomsnittlig dollarkurs for 1973).

I treårsperioden 1980–1983 har de nordiske lands samlede eksport økt med 14,5 pst., likeledes målt i faste priser. Eksportutviklingen har vært særlig sterk fra 1982 til 1983 med en økning i eksporten på 9,4 pst.

Den sterke eksportøkningen har fortsatt gjennom 1984.

Langt over halvdel av de nordiske landes totale eksport går til OECD-landekredsen. En analyse af utviklingen i de nordiske landes eksport til andre OECD-lande fra 1965–80 (Eva Chr. Horwitz i "Economic Growth in a Nordic Perspective", 1984) viser, at OECD-landenes totale import er steget kraftigere end eksporten til disse lande fra Norden. De nordiske lande mistede m. a. o. markedsandele i OECD-landekredsen fra 1965–80.

Bag denne utvikling ligger først og fremmest det forhold, at de nordiske landes eksport har været sammensat af varer, for hvilke efterspøringslen er steget mindre end den gennemsnitlige økning i OECD-landenes import.

Siden 1980 har de nordiske landes andel af OECD-landenes totale import utviklet sig således: 1981: 5,4%, 1982: 5,4% og 1983: 4,9%. De nordiske landes andel af OECD-landenes totale eksport utviklet sig således: 1981: 5,4%, 1982: 5,5% og 1983: 5,6%. Kilde: Nordisk Statistisk Sekretariat.

3.3.2 Samhandelen mellom de nordiske land

Mellom 1950 og 1973 økte de nordiske lands samhandel målt som andel av de nordiske lands totale import fra 13.8% til 23.3%. Den sterke økningen i nordisk samhandel fram mot 1973 skyldtes særlig en økning i Sveriges import fra de øvrige nordiske land og en generell sterk økning i Finlands og Danmarks samhandel med Norden. En del av forklaringen herpå var opprettelsen av EFTA i 1959.

Fra 1973 til 1980 sank denne samhandelen som andel av importen fra 23.3 pst. til 20.3 pst. Dette hadde sammenheng med Sveriges stagnerende økonomiske utvikling, Norges økende eksport av olje og gass – som nesten utelukkende går til land uten for Norden – og Finlands økende østhandel.

De siste årene har de nordiske lands import fra Norden igjen økt slik at andelen i 1983 utgjorde 21,3 pst, svarende til ca. 108 milliarder NOK (kurs 7,30 i forhold til US\$).

Den nordiske samhandelen som andel av eksporten sank fra 24.5. pst. i 1973 til 21.2. pst. i 1980. I 1983 var denne andelen 20,4 pst. Hvis man ser bort fra Norges eksport av olje og gas var andelen i 1980 og 1983 henholdsvis 23,9 pst og 22,0 pst.

Hvor stor andel eksporten og importen til/fra de øvrige nordiske land utgjør av et av de nordiske lands samlede eksport/import varierer noe mellom landene. De nordiske lands integrasjon i det nordiske markedet er likevel omlag sammenfallende. Det skyldes at der eksportandelen er lav er importandelen høy, eller omvendt. Island er imidlertid, når det gjelder kjøp av landets eksportprodukter, noe svakere stillet enn de øvrige nordiske land.

Tabel 3.3.1 A

De nordiske landes import fra og eksport til Norden i 1. halvår af 1984 i forhold til import fra og eksport til Verden (mio US\$):

	Import fra Norden i % af total	Eksport til Norden i % af total
Til/fra Danmark	22,4	20,4
– Finland	17,8	21,5
– Island	25,0	9,4
– Norge	28,2	15,0
– Sverige	20,8	23,8

(Kilde: Nordisk Statistisk Sekretariat).

Den inter-nordiske samhandelen er særlig betydningsfull for de *ikke-tradisjonelle eksportprodukter*. I 1983 varierte eksportandelene til de øvrige nordiske land for ulike grupper av ikke-tradisjonelle varer mellom 25 og 38 pst. Andelen for landenes tradisjonelle eksportprodukter (''speciali-26-40-333 Nordiska rådet

teter'') varierte samme år mellom 7 og 16 prosent (se fotnoten til tabell 3.1.1 B for definisjonen på "specialiteter").

Dette tyder på at Norden er av meget stor betydning som hjemmemarked for ulike nye ikke-tradisjonelle produkter som utvikles. Små og mellomstore bedrifter står for en forholdsvis stor andel av denne ikke-tradisjonelle eksporten. Norden utgjør den basis som nettopp disse foretakene behøver for videre ekspansjon på verdensmarkedet.

Det er således særdeles viktig at begrepet "Norden som et hjemmemarked" søkes videreutviklet.

Tabell 3.3.1 B

Nordens andel af de nordiske landes eksport i procent i 1983

	Ikke-traditionelle varer	Specialiteter*	I alt
Danmark	24,7	9,3	18,9
Finland	30,4	7,3	19,5
Norge	38,5	9,5	15,6
Sverige	31,3	15,9	24,4

(Kilde: Nordisk Statistisk Sekretariat)

* Definitioner af specialiteter:

SITC Danmark	SITC Finland	SITC Norge	SITC Sverige
0 Livsmedel	02 Mejeriprod.	03 Fisk	24 Tråvaror
1 Drycker och tobak	24 Tråvaror	24 Tråvaror	25 Massa
71 Motorer	25 Massa	25 Massa	28 Malm
72 Spex. mask. för industr.	63 Snickerier	28 Malm	64 Papper
82 Möbler	64 Papper	33 Olja	67 Stål
	79 Fartyg	34 Gas	72 Spec. mask. för indu.
		64 Papper	75 Kontorsmaskiner
		67 Stål	78 Bilar
		68 Andra metaller	
		79 Oljeriggas o. dyl.	

3.3.3 Sammenfatning

Alle de nordiske land står overfor langsiktige strukturelle utfordringer i sin industri- og næringspolitikk. Dette kommer klartest til uttrykk gjennom de høye andelenene av den totale eksport som består av produkter fra råvarebaserte næringer. Varer fra disse næringene har igjen tradisjonelt vært konjunkturfølsomme. Dette gjelder dog mindre for Danmark enn for de øvrige nordiske land. Disse strukturelle utfordringene vil også ha konsekvenser for den generelle økonomiske politikk idet det her må gis rom for omstilling og nyskaping innen næringslivet.

Det nordiske markedet har karakter av et utvidet hjemmemarked; særlig for små og mellomstore bedrifter. Dette markedet er også viktig for ekspanderende nordiske bedrifter. Videre vil en økt nordisk samhandel i en

viss utstrekning kunne redusere de nordiske lands konjunkturavhengighet av det øvrige OECD-området.

Den nordiske samhandelen har tatt seg opp det siste året etter en stagnerende periode siden begynnelsen av 1970-årene – og svarer nu til litt over 20% av sin totale utenrikshandel.

4 Den økonomiske politikk i de nordiske land med sikte på økt sysselsetting og økonomisk vekst

Danmark

Den økonomiske politik i Danmark

Den danske økonomi kan karakteriseres ved tre hovedproblemstillinger: underskud på betalingsbalancen, underskud på statsfinanserne og arbeidsløshed. Alle disse tre størrelser har i det sidste tiår haft et utilfredsstillende forløp.

De to energikriser og deres indflydelse på den internationale økonomi har spillet en væsentlig rolle i udviklingen. I en lille åben økonomi som den danske er der snævre rammer for de økonomisk-politiske manøvrer muligheder. Derfor var 1970'ernes økonomiske politik i vid udstrækning koncentreret om – men dog uden noget stort held – at holde arbejdsløsheden på et acceptabelt niveau, samtidigt med at betalingsbalanceunderskuddet blev holdt inden for en rimelig ramme.

Gennem den økonomiske politik i 1970'erne er det faktisk i vid udstrækning lykkedes at øge beskæftigelsen, men udelukkende i form af, at øget beskæftigelse i den offentlige sektor har været i stand til at udligne et fald i beskæftigelsen i den private sektor. En fortsat stærk stigning i arbejdsstyrken har derimod ikke kunnet absorberes, og ledigheden er derfor steget stærkt. Samtidig med faldet i beskæftigelsen i den private sektor faldt også investeringerne stærkt, hvad der gjorde det vanskeligere at sikre en rimelig beskæftigelsesudvikling også på længere sigt.

De forskellige beskæftigelsesforanstaltninger, der er gennemført – bl. a. med det formål at dæmpe energiforbruget og dermed presset på betalingsbalancen – har sammen med arbejdsløshedsudgifter og den kraftige stigning i statens renteudgifter medført, at statsbudgettet har vist stadig stigende underskud.

I løbet af 1982 nåede balanceproblemerne – specielt det statslige underskud og betalingsbalanceunderskuddet – sådanne dimensioner, at en kursændring i den økonomiske politik var uundgåelig. Stærkt medvirkende hertil var, at usikkerheden omkring statsfinanserne havde ført til en meget kraftig rentestigning i sommermånederne, således at den effektive rente for obligationer i september var nået op omkring 21–22 pct.

Den daværende socialdemokratiske regering fremlagde i september 1982 på denne baggrund et program, der indebar store besparelser på statsbudgettet, og bebudede samtidig indgreb i indkomstforløbet med henblik på en

forbedring af konkurrenceevnen. Forhandlingerne om programmet viste imidlertid, at der ikke kunne opnås tilslutning fra et flertal i folketinget, og regeringen gik af og afløstes af den nuværende firepartiregering.

Denne regering måtte acceptere, at balanceproblemerne størrelse og karakter ikke tillod en hurtig løsning, og valgte som udgangspunkt for genopretningspolitikken en langsigtet strategi, især med sigte på faste valutakurser, indkomspolitik og stram finanspolitik.

Den indkomstpoltiske del af genopretningsprogrammet bestod af: løn- og avancementstop frem til 1. marts 1983, suspension af den automatiske dyrtidsregulering frem til foråret 1985 og en ramme for de offentlige ansattes lønstigninger på 4 pct. pr. år. Overførselsindkomster er også underlagt denne ramme, dog er modtagere af sociale pensioner sikret imod et realfald i pensionerne.

Med hensyn til lønfastsættelsen på det private arbejdsmarked henstillede regeringen til parterne, at overenskomstforhandlingerne blev tilrettelagt under hensyn til afdæmpningen af stigningen i de offentlige lønninger og overførselsindkomster.

Resultatet af overenskomstforhandlingerne for perioden marts/april 1983 til februar/marts 1985 blev for både den offentlige og private sektor, at regeringens intentioner blev overholdt. I første overenskomstår var lønstigningen for arbejdere i den private sektor på ca. 4 1/2 pct. og for de offentligt ansatte på ca. 4 pct.

Med henblik på næste overenskomstperiode har folketinget vedtaget at forlænge suspensionen af den automatiske dyrtidsregulering til foråret 1987. Den fortsatte suspension var et element i en aftale af 24. april 1984 mellem regeringen og Det radikale Venstre om økonomisk-politiske foranstaltninger 1984 og 1985. Aftalen indeholder også enighed om at modtagere af overførselsindkomster skal have en indkomststigning på 2 pct. årligt frem til april 1987, idet maksimumssatserne for arbejdsløshedsdagpenge og sygedagpenge fortsat fastfryses, mens de sociale pensioner og uddannelsesstøtten fortsat dyrtidsreguleres.

Endvidere startede der i maj 1984 trepartsdrøftelser mellem regeringen og arbejdsmarkedets parter med henblik på at afklare grundlaget for de kommende overenskomstforhandlinger. Der er som led i trepartsdrøftelserne udarbejdet en rapport om virkningerne af en nedsættelse af arbejdstiden.

Konkurrenceevnen er imidlertid ikke kun bestemt af lønstigningerne. Også renten og evnen til at afsætte varerne i udlandet er helt centrale forhold. En høj rente gør det vanskeligt for virksomhederne at investere i nyt produktionsapparat og gør passive investeringer mere attraktive end erhvervsinvesteringer. Derfor var det nødvendigt, at renten blev bragt ned. Dette er i vid udstrækning lykkedes, idet obligationsrenten siden regeringens tiltrædelse er faldet fra 21–22 pct. til omkring 14 pct. Diskontoen er nedsat og pengeinstitutternes udlånsrenter er ligeledes faldet, om end ikke så udpræget.

Bag dette rentefald ligger ud over det internationale rentefald frem til 1983 tillige den psykologiske virkning af tilkendegivelserne omkring statsfinanserne og tilkendegivelserne om, at man – ikke mindst af hensyn til erhvervene – vil fastholde en uændret kronekurs. Troværdigheden af fastkurspolitikken er blevet styrket af, at lønstigningstakten er halveret og at underskuddet på betalingsbalancen faldt fra 19 mia. kr. i 1982 til 11 mia. kr. i 1983. I efteråret 1983 fastlagde regeringen endvidere, at det var dens målsætning at fjerne betalingsbalanceunderskuddet i løbet af 3–4 år, og at underskuddet på statsfinanserne skulle være ude af verden ved udgangen af dette årti, samtidig med at arbejdsløsheden skulle nedbringes.

De danske erhvervsinvesteringer har over en årrække ligget relativt lavt. Danske virksomheder skal kunne producere avancerede produkter, der kan konkurrere med andre landes, så det er nødvendigt med et moderne kapitalapparat og veluddannede medarbejdere. Derfor har regeringen også fremlagt programmer til investeringsfremme og til fremme af den teknologiske udvikling samt iværksat en omlægning af uddannelsessystemet i retning mod de kvalifikationer, der vil blive brug for i de kommende år især i den private sektor.

Hensigten med den danske investeringsfremmepolitik er ikke at støtte sektorer, der har vanskeligheder med at konkurrere på verdensmarkedet eller på hjemmemarkedet. Formålet er derimod at styrke det generelle erhvervsklima og at styrke markedsmekanismerne i samfundet til støtte for dynamiske virksomheder.

Hvis indkomst- og investeringspolitikken skal virke i denne retning, skal en række betingelser være opfyldt. Underskuddet på statsfinanserne må reduceres, importen skal holdes nede for at lette presset på betalingsbalancen og – bl. a. som et resultat heraf – realrenten skal bringes ned. Den økonomiske politik er lagt til rette med dette sigte.

Den tilrettelagte indkomstpolitik vil give mulighed for øgede danske markedssandele, både på eksportmarkederne og på det indenlandske marked.

I de kommende år regnes med en fortsat betydelig vækst i de private erhvervsinvesteringer efter en kraftig vækst igennem 1984. Dette skyldes dels rentefaldet, dels det bedre investeringsklima. Omsvinget i investeringsaktiviteten satte ind allerede i 1983, og i 1984 skønnes de samlede erhvervsinvesteringer at være steget med godt en halv snes pct.

Med hensyn til det private forbrug indtrådte der i løbet af 1983 også et omsving. Reaktionen fra forbrugerne på omlægningen af den økonomiske politik var stærkere end forventet.

Som følge af regeringens stramme udgiftspolitik er det offentlige forbrug faldet svagt i 1984, og derefter regnes der med nulvækst i det offentlige forbrug. Ved aftalen i april mellem regeringen og Det radikale Venstre var der enighed om, at de offentlige udgifter i 1985 skulle holdes på samme niveau som i 1984 (bortset fra pris- og lønstigninger). Dette blev realiseret

gennem en aftale mellem regeringen og Det radikale Venstre i efteråret 1984 om en række omprioriteringer på statsbudgettet for 1985 og om inddragelse af kommunernes konjunkturbetingede overskud gennem en nedsættelse af de kommunale bloktilskud. Den vedtagne finanslov for 1985 sikrer et fald i underskuddet på statsfinanserne, så det skønnes at udgøre 6,0 pct. af bruttonationalproduktet i 1985 mod 11,3 pct. i 1982.

Det er tillige lykkedes at bremse stigningen i arbejdsløsheden og vende udviklingen i retning af faldende ledighed. Siden foråret 1983 har antallet af arbejdsløse i Danmark været svagt faldende, og der forudses for 1984 ca. 5.000 færre arbejdsløse end året før, hvor antallet steg ca. 20.000. For 1985 forudses et yderligere fald på ca. 10.000 i forhold til 1984.

Den stramme offentlige udgiftspolitik skulle sammen med konkurrenceevneforbedringen føre til en eksport- og investeringsledet vækst, der rummer mulighed for at arbejdsløsheden fortsætter med at falde, at DAU-underskuddet reduceres stærkt, og at underskuddet på betalingsbalancen forsvinder.

Finland:

En varaktigt förbättring av sysselsättningsläget är i första hand beroende av hur den allmänna ekonomiska politiken sköts. Med tanke på upprätthållandet av sysselsättningen är det framför allt framgången i den internationella konkurrensen och härigenom en god konkurrensförmåga för ekonomin, som spelar en central roll. Enskilda åtgärder kan inte i allmänhet leda till en bestående sänkning av arbetslösheten, om ekonomins konkurrenskraft inte förblir tillräcklig.

Mot denna bakgrund har det centrala målet för den ekonomiska politiken, som bedrivits alltsedan år 1977, varit att vidta åtgärder, som förbättrar företagets verksamhetsbetingelser och deras förmåga att anpassa sig till förändringarna i den internationella ekonomin. På detta sätt har man strävat till att försäkra ekonomins tillväxtkraft, vilket anses vara oundgängligt för ökningen i arbetskraftsefterfrågan. Behovet av dessa åtgärder ökade på nytt i början av 1980-talet, då inflationen åter blev snabbare än i våra konkurrentländer.

Under de senaste åren har nya arbetsplatser uppstått i mycket stort antal. T.ex. under den femårsperiod, som utlöpte i fjol, ökade antalet anställda med 160 000. Samtidigt har arbetsmarknaden dock tillförts ny arbetskraft i exceptionellt stor utsträckning, vilket har försvärat nedgången i arbetslösheten. I 1984 var arbetslöshetsgraden ännu 6,1 %. Fastän sysselsättningen i Finland har kunnat skötas bättre än i de flesta andra OECD-länderna, förblir arbetslösheten ett problem också under de närmaste åren. Enligt medeltidsprognoser bör den årliga ökningen av totalproduktionen vara drygt 3 % för att arbetslösheten inte skall stiga. Den ekonomiska tillväxten i Finland borde sålunda klart överstiga den tillväxt som industriländerna i genomsnitt (2 %) torde uppnå under de närmaste åren.

En så gynnsam ekonomisk utveckling skulle betyda närmare 100 000 nya arbetsplatser före år 1988; samtidigt skulle möjligheterna att effektivisera arbetskraftspolitiken i syfte att minska arbetslösheten vara bättre. För att en sådan ekonomisk tillväxt skall kunna uppnås, måste exporten enligt beräkningarna öka årligen med i genomsnitt drygt 5% och investeringarna med över 3%. Den nödvändiga förutsättningen för deras tillkomst är en lägre inflationstakt än i konkurrentländerna och en förbättring i företagens allmänna verksamhetsbetingelser.

I statshushållningen främjas inflationsbekämpningen främst genom mycket återhållsamma utgiftsökningar. Höjningarna av skatter och avgifter hålls ringa; inflationen hämmas och den ekonomiska företagsamheten stöds genom att hålla ned stegringen av bruttoskattegraden. När å andra sidan upplåningen måste minskas för att uppnå möjligheter till stimulerande ekonomisk politik efter den nuvarande högkonjunkturen, kan statens utgiftsvolym öka med högst 2% per år. Detta betyder att ökningsmarginalen för övriga utgifter än statsskuldens räntor och amorteringar är så gott som obefintlig. Den tämligen stora inflationskänsligheten inom den finska ekonomin kommer också att minskas genom att konkurrensen mellan företagen främjas och genom att vidsträckta prisbindningar hävs. I syfte att förbättra den reella konkurrenskraften syftar regeringen till, att de produktiva investeringarna samt forskningsverksamheten och produktutvecklingen skall stimuleras. Också produktionsfaktorernas rörlighet skulle kunna effektiviseras. Anslagen för forskning och främjandet av industri och övriga näringar har ständigt ökat för att utveckla och förnya teknologin.

I enlighet med den ekonomiska politikens inriktning, som har gynnat den öppna sektorns allmänna produktionsmöjligheter, har antalet personer, som sysselsätts med statens direkta sysselsättningsmedel, minskat under de senaste åren. Detta har också berott på, att behovet av investeringar i infrastrukturen har minskat och att statens arbeten har blivit kapitalintensivare.

Under den lågkonjunktur som inträffade under 1970-talets senare hälft ökades specialåtgärderna för skötseln av sysselsättningen, vilka innehåller ett stort sortiment av utbildningsåtgärder, kommunalt sysselsättningsstöd, statens arbetsuppgifter, samhällsgaranti för unga osv. Efter detta har åtgärderna hållits på en ganska hög nivå: år 1984 sysselsattes ca 79 000 personer (dvs. 3% av arbetskraften) med dessa medel. När sysselsättningsläget för unga, för långtidsarbetslösa och för arbetshandikappade personer fortfarande förblir svårt, måste åtgärderna hållas på relativt hög nivå också under den nuvarande ekonomiska uppgången.

Möjligheterna att från statshushållningens sida att vidare bekämpa arbetslösheten med direkta sysselsättningspolitiska åtgärder är sålunda mycket ringa. Det synes vara mest ändamålsenligt att fortsätta den ekonomiskpolitiska linje, som baserar sig på upprätthållandet av goda allmänna

omständigheter för produktion, och rikta specialåtgärderna till sådana grupper som är svårast att sysselsätta. För att förbättra sysselsättningsläget bör man under de närmaste åren förutom med allmänna åtgärder, som ökar produktionstillväxten och efterfrågan på arbetskraft, fästa uppmärksamhet även på förbättrandet av koordineringen av efterfrågan och utbudet på arbetskraft. Detta är nödvändigt för att produktionspotentialen skall kunna tas i så effektiv användning som möjligt och att behovet på alla sektorer tillgodoses. Uppmärksamhet bör likaså fästas vid utbildningen genom att arbetsuppgifterna ständigt förändras.

Arbetskraftspolitiken måste fungera väl, för att även alla andra åtgärder som avser att trygga sysselsättningen skall ha avsedd effekt. I detta hänseende spelar framför allt utbildningspolitiken en viktig roll genom att produktionstillväxten inte hindras av en brist på utbildad arbetskraft; också arbetsförmedlingen skall effektiviseras t.ex. genom utnyttjandet av ADB-tjänster. Arbetslöshetsproblemen kan vara onödigt svåra och långvariga, om det finns svåra strukturella problem på arbetsmarknaden, såsom bristande jämvikt mellan tillgång och efterfrågan inom en bransch, ett yrke eller en region.

Ökningen av befolkningen i arbetsför ålder, som har varit mycket snabb, avstannar nästan helt till mitten av årtiondet. Detta stoppar dock inte ökningen av utbudet på arbetskraft, ty befolkningens åldersstruktur förändras fortfarande på sätt som ökar utbudet på arbetskraft. Då det dessutom kan antas, att kvinnornas deltagande i arbetet alltjämt ökar, tilltar utbudet på arbetskraft oaktat det svaga sysselsättningsläget ytterligare. När de unga åldersklasserna minskar, börjar dock tillväxten i utbudet på arbetskraft småningom bli långsammare, varför förutsättningarna att sköta sysselsättningsläget förbättras mot slutet av årtiondet.

Island

1. Den ekonomiska politiken

Den isländska ekonomin utvecklades mycket ogynnsamt under 1982 och 1983. Den internationella lågkonjunkturen invercade negativt på exportefterfrågan i 1982 och fiskfångsterna föll samtidigt mycket drastiskt. Fiskfångsternas fall fortsatte under 1983. Bruttonationalinkomsten (d. v. s. BNP (GDP) efter avdrag för räntor av utlandsskulden och andra inkomsttransfereringar till utlandet) sjönk med 2% under 1982 och 51/2% i 1983. Bytesbalansen visade ett underskott på 10% av BNP i 1982. Inflationstakten ökade mycket kraftigt under 1982 och i början av 1983. Våren 1983 kunde en inflationstakt på över 100% per år förutses under förutsättning av fortsatt indexering av löner samt ackommoderande valutakurs-, finans- och penningpolitik. En dylik utveckling innebar ett allvarligt hot mot näringslivets stabilitet och sysselsättningen.

I maj 1983 lades den ekonomiska politiken om i syfte att hejda inflationen och försäkra full sysselsättning. Regeringen genomförde ett omfat-

tande stabiliseringsprogram i maj 1983, vars första fas baserades på strikta inkomstpolitiska ingrepp. Bland annat suspenderades all indexering av löner, och övriga lönehöjningar begränsades med lag fram till början av året 1984. Samtidigt devalverades den isländska kronan med 14,6% för att styrka exportnäringarnas konkurrenskraft. Växelkursen hölls därefter relativt stabil fram till mitten av 1984. Den strikta inkomstpolitiska fasen avslutades i början av 1984 och efterföljdes av programmets andra fas, där huvudvikten är lagd vid att försöka skapa en stabil ram för decentraliserade ekonomiska beslut genom en restriktiv finans och penningpolitik samt en återhållsam valutakurspolitik.

Denna politik var framgångsrik fram till hösten 1984. En mycket kraftig sänkning av inflationstakten är det som främst kännetecknar den ekonomiska utvecklingen i Island från mitten av året 1983. Från en inflationstakt på 130% under första halvåret 1983, reducerades årstakten till 10–15% under första halvåret och även det tredje kvartalet 1984. Underskottet i bytesbalansen minskades från 10% av BNP 1982 till 2 1/2% 1983, men har ökat igen under 1984 till 5 1/2 – 6% av BNP. Anpassningen i riktning mot en förbättrad ekonomisk balans ägde rum utan någon anmärkningsvärd ökning av arbetslösheten, som uppskattas till 1 1/4% i genomsnitt för året 1984. Förbättringen av den ekonomiska balansen har inte minst åstadkommits genom en väsentlig sänkning av hushållens realinkomster. Hushållens disponibla realinkomster sjönk med 12% per capita 1983 och 3 1/2% 1984. Privatkonsumtion har däremot fallit mindre eller uppskattningsvis med 8% i 1983 och 1% i 1984.

Hösten 1984 fick regeringens stabiliseringsprogram motvind.

Nationalbudgeten för året 1985 som regeringen framlade i Alltinget i oktober 1984, byggde på en restriktiv hållning vad gäller finans- och växelkurspolitik. Enligt nationalbudgeten planerade regeringen att föra en återhållsam politik under året 1985 i syfte att förstärka den förbättrade balans man hade uppnått sedan mitten av året 1983 samt att minska inflationen ytterligare. I enlighet med sina målsättningar och på basen av en restriktiv växelkurspolitik, som innebar en maximum förändring av den nominella växelkursen med 5% under årets lopp, presenterade regeringen en ram för löneutvecklingen under år 1985. Denna ram innebar att hushållens reala disponibla inkomster skulle hållas någorlunda oförändrade per capita, vilket ansågs förenligt med målsättningen att reducera inflationstakten till under 10% samt att minska underskottet i bytesbalansen något. Löneavtalen hösten 1984 var inte i enlighet med dessa planer.

Konjunktur nedgången under åren 1982 och 1983 medförde ett underskott i statsfinanserna, motsvarande 2% av BNP år 1983. Under år 1984 har den inhemska efterfrågan varit betydligt kraftigare än väntat och statens inkomster från indirekta skatter, särskilt omsättningsskatt och importavgifter, blev avsevärt större än man hade räknat med i 1984 års statsbudget. På grund av detta och återhållsamhet på utgiftssidan uppvisar statens

driftsbudget ett begränsat överskott 1984, men ett betydande upplåningsbehov för statliga investeringar kvarstår.

Utvecklingen på kreditmarknaden var obalanserad under 1984 och kännetecknades av en mycket kraftig kreditexpansion trots positiva och starkt stigande realräntor. Samtidigt försämrades banksystemets likviditet avsevärt. De nominella räntorna sänktes markant under perioden september 1983 – januari 1984, men sänkningen var ändå mycket mindre än motsvarande nedgång i inflationen. I augusti 1984 beslöt man att delvis överföra Centralbankens myndighet till att bestämma räntesatser till affärs- och sparbanker. I fortsättningen höjde bankerna räntorna med 2–7%. I oktober 1984 bar vanliga banklån en årsränta på 25–30%, men räntor på tre månaders inlåning var 20–21%. Inflationstakten var däremot mellan 10 och 15% i oktober. I december 1984 efter det att inflationstakten hade stigit igen höjdes de nominella räntorna med 5–7% i genomsnitt.

I oktober och november 1984 undertecknades nya löneavtal på arbetsmarknaden för perioden november 1984 – december 1985. De nya löneavtalen innehåller inga indexregleringar av lönerna men är uppsägningsbara från den 1 september 1985. Totalt medför de nya avtalen en lönehöjning på 24%, men därav har 19% redan trätt i kraft vid årsskiftet. I genomsnitt väntas löneökningarna bli omkring 22% mellan 1984 och 1985 om inga ytterligare löneökningar äger rum utöver de som redan avtalats. Som följd av löneuppgörelsen på arbetsmarknaden blev kronan devalverad med 12% den 19. november efter föregående 4% depreciering, men kronans kurs hade då varit relativt stabil sedan i juni 1983. Dessa ändringar medför en förnyad fara för obalans i ekonomin och medför ett behov för en omvärdering av den ekonomiska politiken. Även om den ekonomiska politiken har haft stora framgångar 1983 och 1984 i bekämpningen av inflationen, innebär utsikterna nu en fara för fortsatt obalans i ekonomin och en alltför hög inflationstakt. Regeringen förbereder nu åtgärder för att återvinna den stabilitet och balans man hade uppnått före höstens löneuppgörelse. Stabiliseringspolitikens uppgifter kommer fortsatt att vara stora under året 1985. Samtidigt är det av allra största vikt att man bygger upp nya näringar för att främja ekonomisk utveckling i framtiden.

2. Produktions- och efterfrågeutvecklingen 1984–1985

De senaste uppskattningarna för 1984 visar att nedgången i ekonomin har upphört. Bruttonationalinkomsten anses visserligen krympa med 1/2% men BNP ökar med 1/2%. Ett bytesbalansunderskott motsvarande 5 3/4% av BNP förutses för 1984. Tidigare prognoser visade någon sänkning av den totala produktionen, men fiskfångsterna under de sista månaderna 1984 har varit rikligare än väntat, särskilt loddfångsten men även fångsten av räkor och torsk. En reviderad prognos för 1985 förutsätter en mindre ökning i fiskeriets produktion, på omkring 2%. Ytterligare förutsätts att bytesvillkoren kommer att bli oförändrade mellan 1984 och 1985. Utsik-

terna för utvecklingen av inkomster, priser och skatter för med sig at hushållens disponibla inkomster per capita kommer i genomsnitt att bli oförändrade mellan 1984 och 1985 samt att den privata konsumtionen och den totala inhemska efterfrågan kommer att öka med 1% under 1985. Utsikterna för 1985 tycks inte antyda någon betydande förändring av sysselsättningsläget.

Sammanlagt, utmynnar dessa överväganden i en prognos om en ökning av bruttonationalinkomsten med 1/2% men av BNP med 1–1 1/2% under året 1985. Bytesbalansen kommer fortsatt att vara ogynnsam, prognoserna visar ett underskott på 5 1/2% av BNP, eller nästan det samma som i 1984. Underskottet på bytesbalansen framstår som det allvarligaste problemet i den isländska ekonomin för närvarande.

3. Prisutvecklingen

Inflationstakten har stigit kraftigt i slutet av 1984 och i början av 1985. Inflationens årstakt under december 1984 och januar, februari 1985 förväntas bli 45–50% jämfört med 10–13% under de tre föregående månaderna, men kommer sedan att avta väsentligt. Från 1985 års början till årets slut projiceras konsumentpriserna stiga med omkring 20% jämfört med knappt 10% enligt den ursprungliga nationalbudgeten för 1985. Denna prognos bygger på antaganden om oförändrade skatter, importavgifter och subventioner av jordbruksvaror, en restriktiv penningpolitik, samt att löneavtalen inte kommer att sägas upp hösten 1985.

En av huvuduppgifterna i den ekonomiska politiken för närvarande är att föra en fördelningspolitik som gör det möjligt att uppnå moderata lönehöjningar.

4. Näringslivets lönsamhet – Arbetsmarknaden

De olika näringarnas ekonomiska läge skiljer sig mycket åt. Fisket och fiskindustrin brottas med stora problem på grund av fallande torskfångster under de sista tre åren samt av en ogynnsam marknadsutveckling och fallande exportpriser. På exportmarknaderna för fisk konkurrerar det osubventionerade isländska fisket med starkt subventionerat fiske i andra länder. Tillverkningsindustrin, grossist- och detaljhandeln samt vissa servicebrancher har däremot uppnått betydligt bättre driftsresultat än under de senaste åren, inte minst på grund av den sänkning i relativa lönekostnader som har ägt rum under 1983 och 1984.

Sysselsättningsnivån har i det hela tagit varit tillfredställande. På grund av de fallande torskfångsterna har efterfrågan efter arbetskraft avmattats något under de sista två åren. Vissa lokala och säsongmässiga problem har uppstått, men å andra sidan har arbetsmarknaden i huvudstadsområdet snarare kännetecknats av överskottsefterfrågan efter arbetskraft från och med andra kvartalet 1984. För landet som helhet beräknas den registrerade arbetslösheten nu i genomsnitt uppgå till 1 1/4% av den totala arbetsstyr-

kan under året 1984. Føreliggande prognoser for 1985 innebær inte någon større åndring i sysselsåttningssiktterna.

5. *Utrikeshandeln*

Under året 1983 føll underskottet i bytesbalansen till 2 1/2 % av BNP från 10 % det føregående året. Denna føbåttning orsakades både av en minskning av exportlagren samt en sånkning av importefterfrågan. Før året 1983 antas en mindre exportøkning eftersom exportlagren har kommit till en normal nivå. Importefterfrågan har dæremot vuxit betydeligt og samtidig har turistnettot førsåmrats og råntebetalningar av utlandsskulden økat. Før året som helhet beråknas bytesbalansen visa ett underskott på 3 900 mio ISK motsvarande næstan 6 % av BNP. Bytesvillkoren har totalt sett føbåtttrats något under årets lopp vilket beror till en stor del på mycket høgre aluminiumpriser ån under det føregående året, men fiskexportpriset har visat en fortsatt fallande trend. Bortsett ifrån aluminiumpriserna beråknas bytesvillkoren dæremot ha førsåmrats med 1/2–1 % mellom åren 1983 og 1984.

Utsiktterna for året 1985 pekar endast på en 2 3/4 % økning av varuexporten medan varuimporten anses kunna stiga något mindre, eller med 2 % eftersom det antas att den oppbyggnad av importlagren som anses ha ågt rum under 1984, kommer att vara slutførd. Handelsbalansen våntras dærfør visa en mindre føbåttning åven om den fortsatt vill bli negativ og det samme gåller tjånstebalansen, bl. a. på grund av en føbåttning i kommunikationsnettot. Bytesbalansen prognostiseras således bli negativ med 4 400 mio ISK motsvarande 5 1/2 % av BNP. Denna prognos bygger bl. a. på ett antagande om oføråndrade bytesvillkor mellom 1984 og 1985.

Norge

Noen hovedtrekk i den økonomiske politikken

Sentrale mål for Regjeringens økonomiske politikk er å sikre arbeid for alle og å trygge og videreutvikle velferdssamfunnet. Det er lagt betydelig vekt på å dempe pris- og kostnadsveksten i norsk økonomi. I fordelingspolitikken er det lagt vekt på å sikre geografisk og sosial utjevning.

Den økonomiske politikk som har vært ført tidligere og den bedrede økonomiske situasjon har gjort det mulig ved opplegget av finans- og kredittpolitikken for 1985 å ytterligere stimulere aktivitet og sysselsetting på prioriterte områder. I det statsbudsjett for 1985 som nå er vedtatt av Stortinget anslås underskuddet før lånetransaksjoner (korrigert for oljeskatter og overføringer fra Norges Bank) øke med om lag 5 milliarder kroner fra 1984 til 1985, dvs. til vel 28,7 milliarder kroner i 1985 eller om lag 7,7 pst. av bruttonasjonalproduktet utenom olje og sjøfart.

I kredittbudsjettet (utenom utlån til Statoil) er den innenlandske kreditttilførsel satt til om lag 48 milliarder kroner i 1985. Det innebærer blant annet at innenlandske kredittinstitusjoner øker sine utlån med snaut 12 pst.

fra 1984, som er en betydelig reell vekst. Finansdepartementet vil føre en fleksibel rentepolitikk innenfor det nåværende system for rentefastsetting, blant annet med sikte på å unngå sterkere innenlandske kreditt- og tilførsel enn forutsatt. Veksten i publikums likviditet (M2) anslås til omlag 11 pst. fra 1984 til 1985. I kredittopplegget er det lagt vekt på å stimulere til vekst i private investeringer, herunder investeringer i industrien og i nye boliger. Blant annet er gjennomsnittlig grunnlån i Husbanken økt og avdragstiden på nye lån er forlenget.

Et avgjørende problem vi står overfor på arbeidsmarkedet er fortsatt et høyt kostnadsnivå og manglende omstillinger. Problemene som skyldes manglende lønnsomhet i bedriftene og strukturelle forhold kan ikke løses ved å øke den offentlige etterspørsel. Det er gjort store fremskritt for å dempe inflasjonen, men prisveksten i Norge er fortsatt høyere enn i våre viktigste konkurrentland. Kostnadsveksten er betydelig dempet i løpet av de siste tre år, men våre relative lønnskostnader pr. produsert enhet er vel 33 pst. høyere enn i 1970. En må derfor fortsatt sikte mot å etablere en inflasjonstakt som ikke er høyere og helst lavere enn hos våre viktigste handelspartnere. Konkurranssevnen bør forbedres. Ved opplegget av skatte-, avgifts- og inntektspolitikken har en hatt dette som siktemål.

Det er også for 1985 vedtatt reelle lettelse i person- og familiebeskatningen. I tillegg er det vedtatt lettelse og forbedringer i bedriftsbeskatningen for å styrke bedriftenes evne til å finansiere nye prosjekter og omstillinger. Det har vært vist betydelig tilbakeholdenhet med å øke offentlige takster og avgifter, noe som også vil bidra til fortsatt kostnadsdemping. I de oppgjør til våren hvor staten er part, vil Regjeringen legge stor vekt på å komme frem til forhandlingsløsninger som innebærer en forbedring av konkurransevnen.

Etterspørsel og produksjon

Norsk økonomi har vært i bedring det siste 1–1 1/2 år, blant annet som følge av Regjeringens økonomiske politikk, økende internasjonal etterspørsel etter konjunkturfølsomme norske eksportvarer og aktivitetsvekst knyttet til investeringene i Nordsjøen og i noen tjenesteytende næringer. I det siste har også industriinvesteringene vært i betydelig oppgang. For 1984 som helhet ventes det en vekst i eksporten av tradisjonelle varer på om lag 5 pst. fra 1983, mens veksten fra 1984 til 1985 anslås å bli 4 pst.

Prisene på tradisjonelle eksportvarer har vokst betydelig siden våren 1983. Sammen med høyt produksjonsnivå har dette ført til en vesentlig bedring i lønnsomheten i eksportorientert industri. Den bedre inntjeningen sammen med høy kapasitetsutnyttning bidrar til økte investeringer i denne delen av industrien. Et omslag oppover i de samlede industriinvesteringene fant sted allerede sommeren 1983, etter betydelig nedgang i de foregående to år. Investeringene i fast realkapital i industrien er anslått til å øke med 10 pst. fra 1983 til 1984 og 20 pst. fra 1984 til 1985 regnet i faste priser.

For sektorer utenom oljevirkosomhet og sjøfart ventes veksten i bruttoinvesteringene i fast realkapital å bli omlag 5 pst. fra 1984 til 1985 mot anslått 1 pst. fra 1983 til 1984.

Samlet *privat konsum* har de siste årene vist en relativ stabil utvikling. Det er anslått at privat konsum vil øke i tiden fremover og gi viktige vekstimpulser til norsk produksjon gjennom resten av 1984 og i 1985. Vekstanslagene for 1984 og 1985 er henholdsvis 1 1/2 og 2 1/2 pst.

Importvolumet av tradisjonelle varer har vist sterk vekst hittil i 1984. Dette har trolig sammenheng med økende investeringsetterpørsel, men også med en viss oppbygging av importvarelagrene og økt import av varer til vareinnsats. Veksten i importvolumet av tradisjonelle varer er anslått betydelig lavere i 1985 enn året før, først og fremst som følge av at det ventes at importen til lager og vareinnsats vil flate noe ut.

Fra 1983 til 1984 er økningen i industriproduksjon anslått til 1 1/2 pst., og det er først og fremst i eksportindustrien hvor produksjonen har vært økende. For 1985 ventes det at produksjonsoppgangen også vil bre seg til andre næringer. Veksten i industriproduksjonen (inkl. tradisjonelt bergverk) anslås til 2 1/4 pst. fra 1984 til 1985.

Som følge av store endringer i olje- og gassproduksjonen ventes veksten i det samlede bruttonasjonalproduktet å variere betydelig, fra nær 4 pst. vekst mellom 1983 og 1984 til 1 1/2 pst. vekst fra 1984 til 1985. Olje- og gassproduksjonen anslås til vel 60 millioner tonn oljeekvivalenter (toe) i 1984 mot vel 58 millioner (toe) i 1985. Utviklingen i ekstraktive næringer forøvrig ventes å bidra betydelig til den samlede BNP-veksten i 1984, blant annet fordi det ventes særlig høye jordbruksavlinger. BNP for Fastlands-Norge er av OECD anslått å øke med 2 3/4 pst. i 1985.

Priser, lønnsutvikling og konkurranseevne

Også for 1984 har det som for de to foregående år vært en avdemping av veksten i konsumprisindeksen målt ved endring fra tilsvarende måned året før. Avdempingen i 1984 er imidlertid mindre enn for de to foregående år. Veksten fra 1983 til 1984 i gjennomsnitt vil bli på 6,2 pst. mot 8,4 pst. for året før. Veksten for desember 1983 til desember 1984 var 5,9 pst.

Overhenget inn i 1985 er anslått til 2,2 pst. Prisoverhenget inn i 1984 var på 2,5 pst., og inn i 1983 var det på hele 3,8 pst. Veksten i konsumprisene fra 1984 til 1985 anslås til 5 3/4 pst.

Målt med relative lønnskostnader pr. produsert enhet ble konkurranseevnen til norsk industri svekket med vel 33 pst. fra 1970 til 1983. Fra 1984 til 1985 regner en med at lønnskostnadene pr. produsert enhet hos våre viktigste handelspartnere vil øke med 1 pst. målt i nasjonal valuta, og med de beregningstekniske forutsetninger om valutakursutviklingen som er lagt til grunn vil konkurrentlandene i gjennomsnitt kunne få en vekst i lønnskostnadene pr. produsert enhet på om lag 3 3/4 pst. målt i norsk valuta. Produktivitetsveksten i norsk industri fra 1984 til 1985 er anslått til om lag 2 pst.

Dersom veksten i lønnskostnadene i Norge fra i år til neste år kan begrenses til 5 pst., vil dermed Norges konkurransevne kunne bedres med 1/2 – 1 pst. i 1985. Det er nødvendig for å øke sysselsettingen.

Arbeidsmarkedet

Den registrerte arbeidsledighet har utviklet seg slik i 1984:

	Januar	Desember	Jan./Des.
<i>Registrerte ledige</i>			
– Absolutte tall	79 680	64 825	–14 855
– Sesongkorrigerte tall	71 355	59 182	–12 159

Arbeidsmarkedsutviklingen for industriarbeidere og i bygge- og anleggsvirksomhet i 1984 har utviklet seg slik:

	Januar	November	Jan./Nov.
<i>Industriarbeidere</i>			
– Absolutte tall	24 218	15 477	–8 741
– Sesongkorrigerte tall	21 633	16 028	–5 605
<i>Bygge- og anleggsvirksomhet</i>			
– Absolutte tall	9 400	4 354	–5 045
– Sesongkorrigerte tall	7 364	4 974	–2 390

Ifølge Statistisk Sentralbyrås arbeidskraftundersøkelse (AKU) var det som årsgjennomsnitt 61 000 *arbeidssøkere uten arbeidsinntekt* i 1984. Det utgjør 3 pst av arbeidsstyrken. I 4. kvartal 1984 var det 51 000 arbeidssøkere uten arbeidsinntekt som utgjør omlag 2,5 pst av arbeidsstyrken.

Gjennom flere år har den samlede sysselsettingen målt i antall personer utviklet seg bedre enn sysselsettingen målt i utførte årsverk, blant annet som følge av mer deltidsarbeid. Trass i endrede konjunkturer har forskjellen mellom veksten i sysselsatte personer og utførte årsverk holdt seg forholdsvis stabil og utgjort 0,5–0,7 pst. pr. år.

For 1984 og 1985 innebærer anslagene for vekst i etterspørsel, konkurransevnen, markedsvekst, import, produktivitet m. v. en økning i veksten på utførte årsverk på henholdsvis 1/2 og knapt 1 pst. Legges det til grunn at overgangen til økt deltidsarbeid vil fortsette i om lag samme tempo som tidligere, vil veksten i sysselsettingen målt i antall personer tilta fra 1984 til 1985, anslagsvis til 1 1/2 pst. eller 25 000–30 000 personer. Det vil bidra til fortsatte forbedringer på arbeidsmarkedet.

Som følge av at veksten i lønnskostnadene i en rekke år har vært betydelig sterkere enn hos våre viktigste handelspartnere, er det et betydelig innslag av kostnadsbestemt ledighet i norsk næringsliv. Det høye kostnadsnivået har ført til svekket investeringsvilje og svakere finansielle muligheter til å kunne foreta nyinvesteringer. Dette har begrenset tilgangen på nye arbeidsplasser. I tillegg har trolig en vesentlig del av investerin-

gene vært rettet mot å erstatte innsats av arbeidskraft med økt innsats av realkapital i produksjonen.

I norsk industri og tradisjonelt bergverk er det også betydelige innslag av rent strukturelle problemer som bidrar til ledigheten. Dette er særlig tilfellet for skipsbyggingsindustri, jern- og stålindustri og tekstil- og konfeksjonsindustri. Disse problemer må løses med fortsatte kostnadsreduksjoner, økte omstillinger og sterkere vekst i vårt tradisjonelle næringsliv.

Utenriksøkonomi

Norges driftsbalanse overfor utlandet var negativ på hele 1970-tallet, men har siden 1980 vist overskudd. En regner nå med et overskudd på omlag 25 milliarder kroner i 1984. I 1985 ventes dette overskuddet å bli redusert til vel 16 milliarder kroner. Underskuddet for Fastlands-Norge er anslått til 51 milliarder kroner i 1984.

Sverige

Den svenska ekonomin utveklades under senere hälften av 1970-talet och början av 1980-talet ogynnsamt och Sverige har fortfarande strukturella problem som det kommer att ta åtskilliga år att komma tillrätta med. Produktionen växte under perioden långsammare än tidigare inom samtliga sektorer. Särskilt svag var utvecklingen inom industrin, där produktionen år 1982 låg på ungefär samma nivå som tio år tidigare. Den svenska produktionen fick därmed en betydligt ogynnsammare utveckling än den i våra viktigare konkurrentländer samtidigt som kostnadsutvecklingen i Sverige under mitten av 1970-talet var snabbare än i OECD-området. Den långsiktigt försvagade konkurrenskraften i den konkurrensutsatta sektorn bidrog förutom till en långsammare produktionstillväxt även till ett trendmässigt växande underskott i utrikeshandeln. Sverige förlorade sedan början av 1970-talet 20–25 % av sina marknadsandelar av världsexporten, medan industriländerna sammantaget under motsvarande period vann 10%.

Sysselsättningen ökade under hela 1970-talet med i genomsnitt 38000 personer per år. Den svaga efterfrågan under de två första åren på 1980-talet medförde emellertid att sysselsättningen minskade. Arbetslösheten har ökat men har ändå kunnat hållas på en internationellt sett låg nivå. Denna utveckling av produktion och sysselsättning bidrog också till en strukturell försämring av den offentliga sektorns finansiella sparande. Till allt väsentligt härrörde denna försämring från statens ökande budgetunderskott.

Den svenska ekonomin kännetecknades således av grundläggande obalanser i början av 1980-talet. I oktober 1982 lades den ekonomiska politiken om. Den inleddes med att den svenska kronan devalverades med 16%. För att öka acceptansen av den reallönesänkning som var nödvändig om devalveringen skulle få en varaktig positiv effekt på kostnadsutvecklingen vidtogs en rad fördelningspolitiskt motiverade åtgärder. Produktion, inve-

steringar och sysselsättning prioriterades framför konsumtion. I regeringens strategi ingick vidare att sanera de offentliga finanserna, att förbättra industrins lönsamhet, att föra en aktiv stabiliseringspolitik samt att bryta inflationstakten.

Devalveringen åtföljdes av en rad andra ekonomisk-politiska åtgärder som bl. a. syftade till att skapa förutsättningar för att förstärkningen av industrins konkurrenskraft skulle bli varaktig. För att motverka det låga kapacitetsutnyttjandet inom industrin fram till dess att devalveringen börjat verka initierades ett omfattande investeringsprogram. Tyngdpunkten förlades till energiförsörjning, byggsektorn samt transport- och kommunikationsväsendet.

Det tar ofrånkomligen en viss tid innan en omläggning av den ekonomiska politiken, av det slag som genomfördes hösten 1982, ger utslag på arbetsmarknaden. På arbetsmarknadsområdet har därför insatser gjorts för att stödja sysselsättningen på såväl kort som lång sikt. Programmen utformades så att de på kort sikt skulle hejda en fortsatt ökning av arbetslösheten och vända den pågående nedgången i sysselsättningen samt att de på längre sikt skall bidra till att expandera sysselsättningen.

Sammanlagt satsade regeringen från slutet av 1982 t. o. m. 1983 ca 30 miljarder kr. på närings- och sysselsättningspolitiken. Antalet personer i beredskapsarbeten och arbetsmarknadsutbildning ökade med motsvarande 20 000 årsarbeten 1983. Särskilda åtgärder har satts in för att under en femårsperiod skapa bättre förutsättningar för produktion och sysselsättning i Norrbotten.

Ett skydd mot utförsäkring ur arbetslöshetskassorna har införts, vilket innebär att de som riskerar att bli utförsäkrade har rätt till beredskapsarbete. Ett nytt system har införts för stöd till industrins nyrekrytering och vidareutbildning. Under det senaste året har ett särskilt program understött tidigareläggning av rekrytering till fasta tjänster i kommuner och landsting. Den s. k. ungdomslagen har börjat fungera, vilket innebär att arbetslösheten för 18–19 åringar kunnat nedbringas kraftigt.

Vidare har beslutats om ett tioårigt program för reparationer, ombyggnad och tillbyggnad (ROT-verksamhet) inom bostadssektorn. Regeringen har dessutom infört ett tillfälligt stöd till kommunala ombyggnads-, reparations- och underhållsarbeten. För arbeten som påbörjas under 1984 har vidare riksbanken beslutat vidga kommunlåneinstitutens ramar för utlåning i syfte att öka möjligheterna att få lån till denna typ av verksamhet.

Den svenska ekonomins återhämtning som inleddes 1983 har förstärkts under 1984. Den ändrade inriktningen av den ekonomiska politiken har medfört att de svenska relativpriserna har sjunkit och den svenska industrin har återtagit de marknadsandelar den förlorade under andra hälften av 1970-talet. Orderingången från exportmarknaden ökade under hela 1983. Denna ökning har fortsatt under 1984 samtidigt som orderingången från hemmamarknaden börjat stiga. Sammantaget medförde exportökning-

en och dämpningen av importen att handelsbalansen förbättrades väsentligt. Även turistnettot förbättrades medan räntenettet fortsatte att försämraras. Detta resulterade i att underskottet i bytesbalansen minskade från drygt 22 miljarder kr. 1982 till drygt 8 miljarder kr. 1983 och under 1984 väntas underskottet elimineras.

Den stora exportökningen stimulerade den svenska industriproduktionen. Under 1983 ökade den med närmare 6% och väntas ytterligare öka med 6,5% under 1984 och därmed uppnå 1974 års produktionsnivå. Den ökade produktionen har inneburit ett stegrat kapacitetsutnyttjande samtidigt som nedgången i industriinvesteringarna har hejdats och nu vänts till en kraftig uppgång.

Den gynnsamma ekonomiska utvecklingen under 1983 och 1984 har tillsammans med en stramare budgetpolitik medfört att det statliga budgetunderskottet minskat från 13,1% av BNP budgetåret 1982/1983 till beräknade 7,2% budgetåret 1985/1986. Genom den mycket snabba förbättring har Sverige närmat sig nivåer som är normala för OECD-området efter att under 1980-talets första år haft påtagligt större underskott än i OECD-området i övrigt.

Den uppgång i arbetslösheten, som kunde iakttas under 1983 och som var en oundviklig konsekvens av den svaga produktionsutvecklingen under de närmast föregående åren, har hejdats. Likväl kvarstår ännu betydande branschmässiga, yrkesmässiga och regionala obalanser på arbetsmarknaden. Å andra sidan har påtagliga brist- och flaskhalsproblem kunnat noteras för vissa kategorier yrkesutbildad arbetskraft.

De arbetsmarknadspolitiska insatser som f. n. genomförs inriktas främst på att underlätta konjunkturuppgången och förbättra industriföretagens möjligheter att fylla sitt behov av utbildad arbetskraft. Arbetsförmedlingarnas service har effektiviserats. Anslagen för arbetsmarknadsutbildning har vidgats så att ytterligare 15 000 personer kan genomgå utbildning under budgetåret 1984/85. Den vidgade utbildningen avser i stor utsträckning kurser inom datateknik och andra tekniska ämnen. Möjligheterna för arbetslösa att bedriva studier inom den kommunala vuxenutbildningen har förbättrats. Särskilda utbildningsåtgärder har också vidtagits för arbetslösa ungdomar. Ytterligare resurser har avsatts för ungdomsprojekt, d. v. s. stöd till ungdomars egna initiativ för att skapa arbete. Ett särskilt bidrag till arbetslösa som startar egen verksamhet har införts, samtidigt som medel har avsatts för ytterligare insatser för sysselsättningen i glesbygden. Dessutom har incitamenten för att underlätta rörligheten på arbetsmarknaden förstärkts. De s. k. förnyelsefonder som infördes 1985 innebär vidare att företagets anställda får del i företagets vinster även i form av förbättrad utbildning.

Inom byggsektorn är efterfrågeläget fortsatt svagt, vilket motiverat ytterligare åtgärder. Med utnyttjande av den finansfullmakt regeringen förfogar över har en rad statliga byggprojekt tidigarelagts. Projekten har valts ut

så att de i flertalet fall ger sysselsättningseffekt redan under hösten 1984. Tyngdpunktene ligger dock på vinteren 1984/85.

En viktig del av den økonomisk-politiska strategien er å nedbringe inflasjonen. En låg inflasjon er en forutsætning for å behålla den forbetring av konkurransraften som devalveringen medførde liksom for å skapa stabile forutsætninger for den konkurransutsatta sektoren å expandere. Genom lågre inflasjon skapas möjligheter for en långsiktig expansion av produksjon, investeringar og sysselsætning. Full sysselsætning og låg inflasjon er dessutom två avgrende forutsætninger for en jämnare og mer rättvis fordeling av levnadsstandarden.

Regeringens strvan er därför at under 1984 og 1985 snabbt og varaktigt nedbringe inflasjonen. For 1985 har ett mål uppsatts som innebär at inflasjonen under loppet av året endast skall oppg til 3%. Inflasjonen har angripits med ett omfattande tgrdsprogram. Finans- og penningpolitiken har givits en stramare inriktning. Genom nedskärning av vissa utgifter, en avindexering av vissa transfereringar samt vissa inkomstforstrkingar berknes den kontraktive efterfrågeeffekten från den offentlige sektoren i konomien oppg til drygt 2% av BNP under 1984. Dessutom tillkommer en betydeligt lägre tillväxt av likviditeten under 1984 jämfört med 1983 og de närmast föregående åren. En rad åtgärder har også vidtagits for å underlätta for arbeidsmarknadens parter å sluta avtal som er frenlige med inflasjonsmlet. Den skattereform som genomförs 1983–1985 og som innebär vsentligt sänkta marginalskatter skapar bl. a. utrymme for ökade disponibla inkomster. Även åtgärder som vinstdeling og vinststerilisering har delvis samme syfte.

Av både strukturelle og konjunkturrelle skäl ges den økonomiske politiken sedan hsten 1983 en stram inriktning. Den konomiske terhmtingen har skapat det nödvändige utrymme for å fre en restriktiv budgetpolitikk utan at detta skapar arbeidsløshet.

En av huvudoppgiftene i den økonomisk-politiska strategien er å fre en fordelingspolitikk som innebär at de oppoffringar som blir nödvändige for å nå de vergripende balansmlen skall fordelas efter bärkraft. Stöden til konomisktt svagere grupper såsom barnfamiljer og arbeidsløse har forstrktts, samtidigt som vissa skatter som främst drabbar mer välbeställda grupper har höjts. De under 1984 införde lntagarfondene har også en fordelingspolitikk betydelse.

5 Nordisk ministerråds prosjekt om arbeidsløshetens kostnader

5.1 Innledning

Nordisk Ministerråd har under gjennomføring et forskningsprosjekt om arbeidsløshetens kostnader i Norden. Det sikter mot å foreta en kartlegging av arbeidsløshetens kostnader på en rekke nivåer i samfunnet. Både omkostninger for den enkelte, for de lokale myndigheter, for den offentlige sektor og for hele samfunnet inkluderes.

Et vesentlig aspekt er her at hovedvekten legges på å vurdere arbeidsløshetens kostnader i forhold til de mulige alternative situasjoner som kan tenkes realisert. En slik synsvinkel innebærer at prosjektets analyser må bli handlingsorientert. Med dette forstås at en vurdering av forskjellige løsningsforslag i forhold til arbeidsløshetsproblemet må innkluderes i arbeidet.

Ved avgrensningen av begrepet "arbeidsløshetens kostnader" anlegges en bred synsvinkel. Såvel økonomiske effekter som sosiale og menneskelige effekter analyseres og vurderes.

5.2 Prosjektets tre faser

Ut fra behovet for å løse disse omfattende oppgaver er prosjektarbeidet tilrettelagt i tre faser.

5.2.1 Fase I: Arbeidsløshetens kostnader

I den første fase som ble avsluttet med utgivelsen av en delrapport i oktober 1983 (NU 1983:15), ble det – foruten en rekke innledende metodiske studier – gjennomført en vurdering av de økonomiske konsekvenser av arbeidsløsheten for enkeltpersoner og offentlige kasser i de nordiske land. Resultatene er nærmere beskrevet i prosjektets første delrapport og kan oppsummeres slik:

- de nordiske land har hittil hatt relativt ulike støttesystemer for dagpengeberettigede arbeidsløse. I den senere tid har en viss utjevning dog funnet sted. *Merknad:* Spesielt skal nevnes at det våren 1984 ble vedtatt å endre det finske dagpengesystem på en slik måte at det tilnærmes systemene i de øvrige nordiske land. I prosjektets avsluttende rapport vil beskrivelsene av de nordiske dagpengesystemene i kapittel 4 i prosjektets I. delrapport bli oppdatert.
- arbeidsløshet for de dagpengeberettigede arbeidsløse forårsaker fall i inntekten etter skatt som varierer betydelig både mellom både land og lønnsinntakergrupper. Selv blant de arbeidsløshetsforsikrede får arbeidsløsheten således meget ulike økonomiske konsekvenser. Ved et års ledighet kan tapet av inntekt etter skatt variere mellom ca. 10 og ca 60%.
- mellom 20 og 30% av de registrerte arbeidsløse i de nordiske land er ikke berettiget til arbeidsløshetsdagpenger; en del av disse forsørges gjennom sosialhjelp. Forskjellene i økonomisk situasjon vil kunne være større mellom dagpengeberettigede arbeidsløse og arbeidsløse på sosialhjelp enn mellom sysselsatte og arbeidsløse som oppbærer fulle arbeidsløshetsdagpenger. For den arbeidsløse er det således av stor betydning å være berettiget til arbeidsløshetsdagpenger. I perioder med høy arbeidsløshet vil det å oppnå denne rettighet sett fra den enkeltes synspunkt kunne være preget av tilfeldigheter, og sett fra et overordnet synspunkt som utelukkelse av bestemte grupper på arbeidsmarkedet. (f. eks. av unge.)

- en betydelig del av kostnadene ved arbeidsløshet i den private sektor belastes de offentlige kasser i form av økte dagpengeutgifter og innteksttap. Den stigning i den offentlige sektors nettoutgifter som følger av voksende ledighet i den private sektor, ligger i de forskjellige nordiske land mellom ca. 60 og 95 % av bruttolønnen i det tidligere arbeid (på årsbasis). Tilsvarende blir de umiddelbare budsjettforbedringer ved begrensninger i det offentlige personalforbruk relativt små. På årsbasis blir nettobesparing således på mellom 5 og 10 % av den sparte bruttolønnen (med variasjon mellom land og mellom personalkategorier).

Utgangspunktet for de følgende faser av prosjektet er således en konstatering av de ulike måter som arbeidsløshetens økonomiske konsekvenser viser seg på. Alment sett er konsekvensene betydelige – selv om det finnes ganske store ulikheter både mellom enkeltpersoner og land i Norden.

5.2.2 *Fase 2: Sysselsettingspolitiske handlingsalternativ*

I prosjektets andre fase er hovedvekten lagt på en analyse av de alternativer som disse omkostninger kan vurderes i forhold til. Formålet er ikke å utforme en enkelt samlet sysselsettningspolitisk strategi, men å legge frem analyser som kan konkretisere og utvikle den sysselsettingspolitiske debatt i de nordiske land.

Alternativene er spesifisert i form av en rekke realistiske sysselsettingspolitiske handlingsmuligheter der kostnadene og resultatene er underkastet en nærmere analyse. Handlingsalternativene er således utvalgt ut fra en vurdering av hvilke tiltak som spiller en vesentlig rolle i den sysselsettingspolitiske debatt i Norden.

Følgende handlingsalternativ settes opp i delrapport 2: Offentlig sysselsettingsfremmende tiltak, bedriftsstøtte og strukturfremmende tiltak, utdanning og forskning, mobilitetsfremmende tiltak og arbeidstid.

I rapporten – NU 1984:9 – uttales følgende om de ulike alternativer:

Om offentlig sysselsettingsfremmende tiltak:

En finanspolitisk ekspansjon støter på alvorlige målkonflikter. Hensynet til prisutvikling, betalingsbalanse og offentlige budsjettunderskudd gjør det ikke mulig å løse sysselsettingsproblemene ved en generell ekspansjon av de offentlige utgifter. På lang sikt framstår en omprioritering av ressursanvendelsen som sentral for sysselsettningspolitikken. I rapporten har derfor alternative prioriteringer av "ressursanvendelsen" blitt analysert ved hjelp av de nordiske lands makroøkonomiske modeller. Noen motsvarende analyse av økonomiske målkonflikter som eksempelvis prisutviklingens betydning for arbeidsløshet og kapasitetsutnyttelsen er derimot ikke gjennomført. Modellberegninger gjennomført for hvert av de nordiske land, viser at det umiddelbart oppnås betydelige sysselsettingsvirkninger av en selektiv offentlig etterspørselsøkning, hvor hovedvekten legges på (ar-

beidsintensive) servicefunksjoner. Sysselsettingsgevinsten er dobbelt så stor som ved en tilsvarende beløpsmessig økning av de offentlige investeringer, og tre ganger høyere enn ved en økning av inntektsoverføringene til private. Såvel belastningen på betalingsbalansen som på de offentlige budsjetter (netto) er beskjedne i forhold til omfanget av den umiddelbare offentlige aktivitetsøkning. Hvis økningen i sysselsettingen i servicefunksjonene skjer som et resultat av omprioriteringer ved en reduksjon av inntektsoverføringene, vil man på kort sikt kunne oppnå vesentlige sysselsettingsgevinster uten negative effekter på offentlige budsjetter eller betalingsbalanse. På lengre sikt er det imidlertid nødvendig med virkemidler, som retter seg mot strukturelle forhold, der det tas hensyn til inflasjon og konkurranseevne.

Om bedriftsstøtte og strukturfremmende tiltak:

De tradisjonelle former for bedriftsstøtte (lønnstilskudd eller annen form for støtte til utsatte bransjer) synes ikke å føre til en varig økning i den samlede sysselsetting. De bør derfor kun brukes til bevisst å endre lønnsrelasjoner og andre omkostningsforhold med det formål å støtte svake grupper eller regioner og til å lette omstillingsprosesser. Største delen av bedriftsstøtten bør kanaliseres over mot mer offensive virkemidler. Aktive strukturfremmende tiltak – især knyttet til forskning, utvikling og bruk av ny teknologi – synes betydelig bedre egnet til å oppnå holdbare langsiktige effekter på produksjon og sysselsetting i den nåværende situasjonen. De nordiske land ligger lavt i forhold til en rekke andre OECD-land når det gjelder bruk av forskning og utvikling. Slike tiltak kan ha form av konkrete foranstaltninger rettet mot den private sektor, foranstaltninger i offentlig regi og foranstaltninger som spesielt er rettet mot å lette tilpasnings- og overgangprosesser.

Om utdanning:

Prosjektets analyser viser, at det under en økonomisk oppgang tidlig vil kunne oppstå mangel på kvalifisert arbeidskraft. Gjennom en vel tilrettelagt utdanningspolitikk vil risikoen for at samfunnsøkonomiske tap oppstår, kunne reduseres betydelig. Snarere er det tale om betydelige potensielle samfunnsøkonomiske gevinster ved en slik politikk. En slik politikk må dels være innrettet på å sikre at de nye arbeidstakerne som melder seg på arbeidsmarkedet har de best mulige kvalifikasjoner som det er behov for. Dels må politikken ha til formål å utvikle den størst mulige fleksibilitet i tilpasning av kvalifikasjonene hos den eksisterende arbeidsstyrke. Omkostningene ved en forsterket utdanningspolitisk innsats vil være beskjedne, hvis den konsentreres om en omlegging av ressursbruken vekk fra områder med stor risiko for arbeidsløshet og over til områder der en kan forvente mangel på arbeidskraft. Risikoen for å begå alvorlige feil synes ikke stor når alternativet til utdanning på kort sikt ofte er arbeidsløshet.

Også de arbeidsløse synes vel motiverte for en opp-prioritering av utdanningselementet.

Om mobilitet:

De kommende års endrede kvalifikasjonskrav betyr også krav til fleksibilitet hos den nåværende arbeidsstyrke. Mye blir allerede gjort for å fremme den faglige mobilitet. Samtidig betyr denne innsats at de arbeidsløse kan bruke arbeidsløshetsperioden på en for dem selv mer meningsfylt måte. Også en økt geografisk mobilitet vil kunne gi økt økonomisk vekst. Samtidig kan det likevel opptre kostnader i form av minsket livskvalitet og økte investeringer i boliger og infrastruktur.

Om arbeidstidspolitik:

En vel tilrettelagt arbeidstidsnedsettelse vil blant annet på kort sikt kunne yte et bidrag til å redusere det doble balanseproblem i form av arbeidsløshet og betalingsbalanseunderskudd. De modellberegninger som er gjennomført viser at de sysselsettingseffekter som oppstår såvel på kort som på lang sikt, imidlertid er avhengige av de konkrete forutsetninger med hensyn til både formen for arbeidstidsforkortelsen som påvirkningen av lønnsdannelse og produksjonskapasiteten. Begrenses lønnkompensasjonen blir det et fall i reallønnen for de som allerede er sysselsatte. Omvendt blir sysselsettingsgevinstene meget begrenset hvis det ytes full lønnkompensasjon. Heller ikke gjennom arbeidstidsnedsettelse er det altså mulig å oppnå omkostningsfrie sysselsettingsgevinster. I tillegg kommer at en arbeidstidsforkortelse på lang sikt må ses som et langsiktig allokeringproblem og et alternativ til en potensiell økning i den materielle levestandard.

5.2.3 Fase 3

Prosjektets tredje fase tar fatt på vurderinger av mulige dynamiske effekter av en langvarig høy arbeidsløshet. Synspunktet er her at de kortsiktige økonomiske konsekvenser av arbeidsløsheten som er beskrevet i prosjektets første fase ikke gir et fullstendig bilde av kostnadene ved arbeidsløsheten.

Mye tyder på at arbeidsløsheten også har en rekke virkninger av sosial, psykisk og helsemessig karakter som bør inkluderes – blant annet fordi de er av stor velferdsmessig betydning og dessuten senere vil kunne ha økonomiske konsekvenser for den offentlige sektor. Tredje fase har inkludert en rekke viktige hovedtemaer, ved hjelp av de forskningsresultatene som foreligger på feltet. Gjennomgangen er knyttet til følgende syv hovedtemaer:

- Konsentrasjonen av arbeidsløsheten på enkeltpersoner og grupper.
- Ungdomsarbeidsløshetens årsaker og effekter.

- Arbeidsløshetens påvirkning av arbeidsmarkedets funksjonsmåte, herunder også mobiliteten på arbeidsmarkedet.
- Arbeidsløshetens psykiske og helsemessige sidevirkninger.
- Arbeidsløshetens effekter på inntektsfordelingen og økonomisk vekst.
- Arbeidsløshetens effekter på den offentlige sektor.
- Arbeidsløshetens sosiale og politiske effekter.

Denne oppdeling av forskningsområdet er diktret ut fra den gjennomgående faglige og litteraturmessige oppdelingen av forskningen om arbeidsløsheten.

Det er sannsynlig at en rekke av arbeidsløshetens konsekvenser først viser seg på litt lengre sikt. Det skyldes at det skjer en opphopning og eventuelt en gjensidig forsterkning av sidevirkningene.

Videre er det vesentlig å få undersøkt hvordan langvarig arbeidsløshet kan få økonomiske konsekvenser på lang sikt herunder endre de framtidige vekstmuligheter, samt hvordan arbeidsmarkedets funksjonsmåte kan påvirkes.

Formålet med den tredje fase er derfor å samle inn, beskrive og systematisere materlae fra arbeidsløshetens konsekvenser. Dessuten vil det i denne fase bli foretatt en sammenfatning og konklusjon på grunnlag av hele prosjektforløpet. Her vil alle prosjektets deler bli sett i sammenheng. Det inkluderer merknader om samspillet mellom de mer langsiktig virkende handlingsalternativene og de kortsiktige midlertidige arbeidsmarkedspolitiske tiltak, samt begrensning av arbeidsløshetens skadevirkninger og forholdet mellom arbeidsløshetsdagpenger og sysselsettingspolitikk.

6 Forslag til utvidelser av igangværende aktiviteter og forslag til nye samarbeidsområder og samarbeidsprosjekter

Innledning

Delrapport 2 i prosjektet "Arbeidsløshetens kostnader" legger vekt på behovet for en dreining av den offentlige virkemiddelbruken mot mer langsiktige tiltak i arbeidet for å redusere ledigheten i de nordiske land. Rapporten gir således relativt konkrete anvisninger på hvordan den kortsiktige sysselsettingspolitikken kan innrettes slik at den bygger opp under en langsiktig politikk primært rettet mot utdanning, forskning- og utvikling (FoU), og økt bruk av ny teknologi.

Rapporten gir etter *ministerrådets* syn relevante tilrådninger i forhold til opplegget for regjeringenes arbeid med den sysselsettingsfremmende politikken i de nordiske land. Rapporten vil bli nærmere vurdert i det videre arbeid på nasjonalt nivå og i samarbeidet på nordisk plan.

Ministerrådet har i dette forslaget til handlingsplan for økonomisk utvikling og full sysselsetting valgt å legge hovedvekten på tiltak innen områdene:

- Norden som hjemmemarked

- Eksportfremmende tiltak og turisme
- Industripolitikk samt forskning og utvikling
- Arbeidsmarkeds- og utdanningspolitikk
- Vestnorden-fond og regionalpolitikk
- Investeringer på infrastrukturområdet, og
- Økonomisk politikk og nordisk samarbeid i internasjonale økonomiske fora.

De foreslåtte tiltakene innen disse områdene vil effektivisere de nordiske økonomier og følger linjene fra prosjektet "Arbeidsløshetens kostnader". Slike tiltak vil bidra til å øke sysselsettingen i de nordiske land, samt utfylle det arbeidet som gjøres nasjonalt for å redusere arbeidsløsheten.

6.1 Norden som hjemmemarked

Innledning

Inntektsnivået i de nordiske land er høyt samtidig som inntektsfordelingen er jevn. Det nordiske markedet er således et kjøpekraftig marked der det avledes en etterspørsel som retter seg mot et bredt varespekter.

Det er rimelig å anta at det er en nær sammenheng mellom den styrke nordiske bedrifter kan oppvise på det nordiske markedet og de muligheter de vil ha på markeder utenfor Norden.

Kampen mot proteksjonisme og arbeidet for ytterligere liberalisering av den internasjonale handelen er gitt høy prioritet i de nordiske land. Det samme gjelder arbeidet med å styrke Norden som hjemmemarked gjennom nedbygging og fjerning av ikke-tarifære handelshindringer mellom de nordiske land. Dette er liberaliseringer som vil komme alle land til gode.

Nedbygging og fjerning av handelshindringer effektiviserer økonomiene og stimulerer den økonomiske utvikling. Dette arbeidet er nå i ferd med å intensiveres for å oppnå en varig fjerning av en rekke slike handelshindringer.

Nasjonale kartlegginger tyder på at problemene knyttet til internasjonal og også internordisk handel er størst for små og mellomstore bedrifter. Disse bedriftenes muligheter til vekst er samtidig sentral for den økonomiske utviklingen og sysselsettingen i Norden.

Det framgår av kapittel 3.3 foran at den nordiske samhandelen på tross av en noe mer positiv utvikling de aller siste årene ikke har vist en tilfredsstillende utvikling de siste 10 årene sett under ett. *Ministerrådet* anser de konkrete forslag som fremmes i dette delkapitlet som sentrale bidrag i arbeidet for å øke den nordiske samhandelen og ytterligere etablere Norden som hjemmemarked.

I dag ytes det i de nordiske land betydelige beløp til næringsstøtte både gjennom direkte bevilgninger og på annen måte. Avhengig av hvilke støttemønstre man tar med dreier det seg om beløp av størrelsesordenen 1,5 til 3 pst. av bruttonasjonalproduktet. Dette svarer til ressurser på mellom 25 og 50 mia NOK pr. år.

Etter *ministerrådets* syn bør en så stor andel som mulig av disse midlene kanaliseres bort fra tradisjonelle former for næringsstøtte, og over mot mer offensive virkemidler.

Overgangen til mer offensiv næringsstøtte kan skje på flere måter. Dels kan det foretas en generell opprioritering av utdannings- og forskningsområdet og av bredt utformede tiltak for å øke det teknologiske kunnskapsnivået i samfunnet. Dels kan det bygges opp en rekke mer målrettede virkemidler som er rettet mot forskjellige sider av den teknologiske utviklingsprosess. Ministerrådets prosjekt om arbeidsløshetens kostnader har trukket fram flere ulike angrepsmåter for å eksemplifisere mer målrettede virkemidler.

Gjennomgående har det de siste årene internasjonalt skjedd en viss opptrapping av ulike former for næringsstøtte. Det har imidlertid vist seg vanskelig å foreta sammenligninger mellom land.

Næringsstøtten må løpende avveies mot nødvendigheten av mer effektiv bruk av ressursene og sterkere vekst i økonomien. Stort omfang av defensiv næringsstøtte til utsatte bedrifter og næringer bidrar i betydelig grad til å binde opp arbeidskraft og kapital i virksomhet som gir lav samfunnsøkonomisk avkastning, og til å redusere vekstevnen i økonomien. I tillegg innebærer det redusert fleksibilitet i finanspolitikken.

På kort sikt må en gjøre regning med at redusert defensiv næringsstøtte i noen grad vil bli kompensert ved høyere produktivitet. En må imidlertid også regne med en viss produksjonsnedgang i de bedrifter og næringer som har lavest lønnsomhet og som ikke kan opprettholdes i samme omfang som tidligere.

Det vil derfor kunne bli en viss friksjonsledighet før virkningen av omstillinger er blitt realisert. Jo mer fleksibel og kvalifisert arbeidskraften er, desto flere vil finne nytt arbeid raskt.

Dels kan dette skje i bedrifter som nå ikke får dekket sitt behov for kvalifisert arbeidskraft og ved utvidelser innen eksisterende bedrifter, dels ved nyetableringer. En har flere eksempler på at det ved konkurser har vært innslag av positive saneringer. Videre har det ofte ved slike konkurser oppstått nye bedrifter som har utnyttet de mest levedyktige delene av den gamle virksomheten og skapt grunnlag for lønnsom drift.

En gunstig konjunktursituasjon vil bidra til å lette de omstillingsproblemer som kan følge av reduksjon i næringsstøtten. Den aktuelle konjunktursituasjon burde således tilsi økt vilje til å ta nødvendige omstillinger.

En aktiv industripolitikk med en offensiv satsning rettet mot stimulerende fornying av næringslivet vil også redusere de langsiktige omstillingsbehov og øke den økonomiske veksten.

De samlede sysselsettingsvirkningene av en redusert defensiv næringsstøtte vil blant annet være avhengig av hvordan man anvender den budsjettmessige innsparingen. Redusert defensiv næringsstøtte kan f.eks. finansiere ulike offensive industripolitiske tiltak slik at budsjettbalansen

ikke endres. I tillegg til å bidra til økt sysselsetting direkte, vil en reduksjon av den defensive næringsstøtten også kunne gi positive sysselsettingsvirkninger gjennom redusert kostnadsvekst. Alternativt kan en budsjettinnsparing gi rom for lettelser i kredittpolitikken. Også anvendt på en slik måte vil innsparinger på statsbudsjettets utgiftsside som følge av redusert defensiv næringsstøtte virke vekststimulerende og derfor gi positive sysselsettingsvirkninger av tilsvarende karakter.

6.1.1 *Arbeidet med å redusere omfanget av konkurransevridende statlige støtteordninger i Norden*

6.1.1.1 Eksportkreditsubsidier

Ministerrådet (samarbeidsministrene) nedsatte i november 1982 en ekspertgruppe som fikk i oppdrag å studere mulighetene for å inngå en avtale om begrensning eller avskaffelse av bruken av statlige eksportkreditsubsidier i den internordiske handel. Ministerrådet vedtok samtidig at en ville diskutere andre nasjonale statlige støtteordninger og deres mulige konkurransevridende effekt i internordisk handel.

Konklusjonen i rapporten fra ekspertgruppen var at det i teknisk henseende ville være mulig å utforme det nødvendige system med markedsmessige "referanserenter", men at det ville være å foretrekke om samtlige industriland ble enige om å avskaffe bruken av eksportkreditsubsidier i handel med hverandre. Da dette senere ikke viste seg mulig, forhørte Norge og Sverige seg om mulighetene for å etablere en nordisk løsning.

Ministerrådet behandlet rapporten i februar 1984. Noen nordisk løsning har ikke kunnet nås nå. De nordiske land holder imidlertid kontakt med sikte på å følge utviklingen i OECD's konsensus-gruppe. Spørsmålet har også blitt tatt opp i EF-EFTA sammenheng. Saken ble videre diskutert i det nordiske finansminister-møtet i Reykavik i juni 1984.

Senere har de nordiske EFTA-landene brakt spørsmålet opp i EF-EFTA sammenheng, men uten at dette til nå har gitt resultater. Dette skyldes trolig dels at det internasjonale rentenivå har utviklet seg slik at statenes utgifter til eksportkreditsubsidier nå er mindre enn tidligere.

Ministerrådet vil løpende følge utviklingen med sikte på å gjenoppta diskusjonene om reduksjon av eksportkreditsubsidier i den nordiske samhandelen.

6.1.1.2 Andre konkurransevridende statlige støtteordninger

Ministerrådet (industriministrene) vedtok i oktober 1983 å gjennomføre en analyse av statlige støttetiltak til industrien i de nordiske land. Siktemålet er å identifisere ordninger som kan ha konkurransevridende effekt på samhandelen og det industrielle samarbeidet.

Nordisk Ministerråds embetsmannskomiteé for industripolitikk opprettet på dette grunnlag en arbeidsgruppe som planlegger å presentere sin statusrapport i februar 1985.

Ministerrådet vil så snart ekspertgruppens endelige rapport foreligger vurdere om det er grunnlag for å innlede drøftinger med sikte på å avskaffe eller redusere et antall konkrete konkurransevridende støtteordninger som har særlig betydning for den internordiske handelen og Nordens internasjonale handel. Disse drøftingene vil utvides til å omfatte næringsstøtte både til industri og til andre eksport-orienterte næringer i de nordiske land.

Videre anser *Ministerrådet* det som ønskelig at de nordiske land fortsetter arbeidet for å redusere omfanget av statlige støtteordninger til ulike næringer både i OECD og i drøftingene mellom EF og EFTA og i andre internasjonale fora.

6.1.1.3 Budgetering av beskattningsutgifter

Før befordrandet av ett rationellt beslutsfattande och såsom grundlag för den ekonomiska planeringen är det viktigt att veta hur de bidrag och subventioner som beviljas av samhället är inriktade. Man bör ha en helhetsbild av alla de bidrag och subventioner som samhället beviljar. För tillfället är denna helhetsbild bristfällig i Norden främst därför att tillräckliga kunskap om hur mycket stöd som beviljas i form av skattesubventionerna saknas.

Beskattningsutgift utgör en avvikelser från det normala skattesystemet, vilken gynnar t. ex. en viss typ av industri eller virksomhet. Skattelindring som kan anses utgöra beskattningsutgift förekommer i många olika former, t. ex. skattebefrielse, avdrag, uppskov med skattskyldighet, skattegottgørelse eller særskild skattesats.

Beskattningsutgifter används väsentligen i samma syften som direkta statliga understöd och lån, för vilka anslag finns upptagna i statsbudgeten.

Beskattningsutgifterna framgår inte ur statsbudgeten. I de nordiska länderna uppgjørs gjennomgående inte heller beskattningsutgiftsbudgeter i anslutning till statsbudgeten. Beskattningsutgifterna har sålunda forblivit utanfor budgeten, fastän de bör anses for alternative subventionsformer i linje med direkta understöd som beviljas via budgeten.

Ministerrådet kommer, mot denna bakgrund, att tillsätta en arbeidsgruppe med oppgitt att utarbete definitioner av och metoder for beräkning av beskattningsutgifter som kan ligga till grund for en budget over sådana utgifter.

Ad hoc-gruppen skall härvid beakta det utredningsarbeite som redan utförts inom OECD och i övriga internationella sammanhang samt de erfarenheter som uppnåtts i de länder som redan har beskattningsutgiftsbudgetering. Gruppen skall också kartlägga fördelar och nackdelar med subsidiering via beskattningen.

6.1.2 Fjerning av gjenstående handelshindringer og hindringer for industrielt samarbeid i Norden

6.1.2.1 Arbeidet med å bygge ned og fjerne ikke-tarifære handelshindringer i Norden

Det igangværende arbeidet i regi av Ministerrådets embetsmannskomite for handelspolitikk med sikte på å avskaffe forskjellige ikke-tarifære handelshindringer bygger på nasjonale undersøkelser som de enkelte land i 1983/1984 foretok hos næringslivet. Disse undersøkelsene har avdekket at det fortsatt finnes en rekke konkrete hindringer for handelen mellom de nordiske land. Visse av de handelshindringer som ble kartlagt gjennom de nasjonale undersøkelsene kan fjernes gjennom uni-laterale tiltak eller som resultat av bilaterale tiltak. Slike diskusjoner er innledet i 1984. Andre hindringer må angripes på en annen måte gjennom løsninger på nordisk og felles bredere internasjonal basis.

Det er foreløpig satt i gang et arbeid på følgende områder:

- Forenkling av formalitetene og prosedyrereglene på nordisk basis når det gjelder opprinnelsesreglene.
- Utredning om EF's forslag til enhetsdokument og forsendelsesdokument; harmonisering av underposisjonene i tolltariffen; forenkling av generelle tollprosedyrebestemmelsene i Norden, harmonisering av visse spesifikke tollprosedyrebestemmelser.
- Tollbehandling av postforsendelser med sikte på å redusere dagens forsinkende behandlingsprosedyrer og i visse tilfeller sen postgang.
- Harmonisering av reglene for steriliserte engangsartikler i helsetjenesten.
- Undersøkning av handelshindringer for campingvogner.
- Harmonisering av standarder, tester og godkjennelsesprosedyrer, bl. a. med henblikk på å vurdere muligheten av å innføre et system med forhåndsaksept av prøveresultater.
- Bilaterale diskusjoner er startet på et flertall områder.

I tillegg til dette arbeidet har Midtnordenkommittéen som et ledd i oppfølgingen av rekommendasjon nr 34/1983 om "å intensivere arbeidet med å forenkle administrative, skattemessige og bestemmelser for å styrke det regionalpolitiske samarbeidet i Norden" utarbeidet en egen rapport. Rapporten behandler på basis av erfaringer i Midtnorden-området spørsmål som transporter, skatter, tariff/avgifter, tollspørsmål, valutaspørsmål m. m.

Som et ledd i den videre oppfølging vil man søke å få istand et regionalt forsøksprosjekt i Midtnorden for å bygge ned handelshindringer. Representanter fra den norske og svenske regjering har gitt til kjenne at regjeringene i positiv ånd skal behandle en søknad om å gjennomføre et forsøksprosjekt innen Midtnorden-regionen på visse avgrensede vare- eller bransjeområder.

Det videre oppfølgingsarbeidet av Midtnorden-rapporten vil koordineres med det samlede oppfølgingsarbeid som skjer på basis av de tidligere nevnte nasjonale undersøkelsene.

Utenrikshandelsministrene har uttalt at det i større grad bør tas hensyn til handelsaspektene når man nasjonalt og nordisk utformer eller harmoni-

serer ulike bestemmelser og administrativ praksis av betydning for næringslivet. Ekspertgruppen som arbeider med disse spørsmålene vil på dette grunnlag fortsette sitt arbeid med å identifisere, analysere og fjerne handelshindringer som påvirker handelen mellom de nordiske land og som innrapporteres fra næringslivet. I kommende arbeidsår vil gruppen legge særlig vekt på å finne fram til konkrete løsninger med utgangspunkt i de kartlegginger som er foretatt. Næringslivet kan således fortsatt rapportere om hindringer. Tilbakemelding vil bli gitt om hvilke tiltak som settes i verk på basis av klagene.

Utenrikshandelsministrene har videre uttalt at arbeidet med tekniske handelshindringer er betydningsfullt med sikte på å oppnå hurtige og gradvise løsninger når det gjelder aksept av prøveresultater eller sertifisering foretatt i annet nordisk land, harmonisering av nasjonale regler og endring eller utbygging av eksisterende ordninger.

Et viktig aspekt i denne forbindelse er en mulig ordning med s.k. "omvendt bevisbyrde" ved godkjenning av produkter. Dette innebærer at et produkt som er godkjent for salg i et nordisk land automatisk skal godkjennes i de øvrige land, såfremt ikke importlandet kan bevise at det er forbundet med særlig fare eller risiko å akseptere produktet.

Utenrikshandelsministrene har videre uttalt at noen av de problemer som er tatt opp bare kan løses i en bredere internasjonal sammenheng, og at de nordiske land her vil kunne dra nytte av et forutgående samarbeid.

Ministerrådet vil gi dette arbeidet høy prioritet innen det nordiske samarbeidet. *Ministerrådet* stiller til dette formål til disposisjon inntil NOK 300.000 for hvert av årene 1985, 1986, 1987 og 1988. Midlene vil bli nyttet til en styrking i første rekke av koordinerings- og sekretariatsfunksjonen.

6.1.2.2 Samarbeid på standardiseringsområdet

– Internordisk standardisering (INSTA)

Standardiseringsorganene i Norden deltar aktivt i arbeidet både innen de verdensomspennende standardiseringsorganisasjoner, ISO og IEC, og i arbeidet i de europeiske standardiseringsorganisasjoner CEN og CENELEC. På nordisk plan skjer de berørte nordiske organers samarbeid innenfor INSTA. Hittil er det ikke ydet direkte tilskudd til dette samarbeidet over Ministerrådets budsjett med unntak av støtte til standardiseringsarbeidet på det datateknologiske området som ledd i Nordisk handlingsplan på datateknologiområdet.

Det hersker fortsatt betydelige forskjeller med hensyn til en rekke standarder i de nordiske land, men det utfoldes løpende bestrebelser på å utforme likeartede standarder – ofte som ledd i forberedelse eller oppfølging av samarbeidet innenfor ISO og de andre relevante internasjonale fora.

Hvis det ble bevilget midler til visse samordningsfunksjoner over Ministerrådets budsjett, bør samarbeidet innenfor INSTA kunne intensiveres også utenfor det datateknologiske området.

Ministerrådet vil derfor anmode INSTA om å presentere et konkret forslag til hvordan en bevilgning på inntil 2 mio NOK for hvert av årene 1986, 1987 og 1988 ville kunne nyttes til gagn for utviklingen av "Norden som hjemmemarked".

– *Nordtest*

Nordtest är ett nordiskt samarbetsorgan för de nationella provningsanstalterna inom området provning och kontroll. För bearbetning av viktiga delområden utses olika fackgrupper. Sådana finns f. n. för delområdena bygg, brand, akustik och buller, VVS, NTD (oförstörande provning), elektronik, konsumentvaror, mekanik och kemi.

Ministerrådet (industriministrene) har tagit initiativ till en undersökning om hur de nordiska ländernas provningsmyndigheter genom sitt samarbeide i Nordtest i högre grad skall kunna bidra till att de tekniska handelshindren i form av bl. a. provningskrav och godkännandebestämmelser kan undanröjas i handeln mellan de nordiska länderna och mellan Norden och omvärlden. Det är enighet om Nordtest:s roll och utvecklingsmuligheter i harmoniseringsarbeidet på provningsområdet som ett led i strävandena att förverkliga tanken på Norden som hemmamarknad.

Ministerrådet avser att styrka Nordtest genom att öka anslaget till institutionens verksamhet från 1986 till 1987 med NOK 857 000 till 8,5 mio NOK, och för 1987 fastsätts till 9,2 mio NOK genom en ökning på NOK 1 581 000 jämfört med fastställt budget för 1985.

6.1.3 *Gränshandel*

Sedan 1983 har følgende ændringer gennemført i de nordiska ländernas gränshandelsbestämmelser.

Danmark har fr. o. m. den 1. juli 1984 höjt den allmänna värdegränsen för tullfri införsel av varor inom EG-området till DKK 2.300. Vidare har den avgiftsfria kvantitetsgränsen för införsel av bordsvin från EG höjts från 3 l till 4 l med anledning av Danmarks fortsatta anpassning till EG:s resandebestämmelser. Den produktbaserade gränsen för socker har dessutom slopats (dock ej för förvärvsmässig införsel) och värdegränsen för avgiftsfri choklad inköpt ombord på färjor har ändrats till en viktgräns om 1 kg, vilket överensstämmer med de svenska bestämmelserna.

Finland har fr. o. m. den 1. juni 1984 höjt den allmänna värdegränsen från FIM 500 till FIM 1 000, slopat åldersgränserna 12 år för införsel av livsmedel och 16 år där en värdegräns på bara FIM 250 tidigare gällde, samt infört nya, höjda kvantitetsgränser (7 l inkl. tullfri kvantitet) för införsel av alkoholdrycker mot schablontull.

Norge har fr. o. m. den 15 juni 1984 höjt den allmänna värdegränsen från NOK 500 till NOK 1 200, förutsatt att minst 24 timmars bortavaro kan dokumenteras. I annat fall gäller gränsen NOK 500 även i fortsättningen.

Vidare har Norge fr. o. m. den 1 september 1984 reducerat den produktbaserade viktgränsen för kött från 5 kg till 3 kg, upphävt värdegränsen NOK 200 för andra importreglerade jordbruksvaror, upphävt vissa andra produktbaserade vikt- och kvantitetsgränser samt infört samlade viktgränser för importreglerade matvaror om 10 kg i Syd-Norge och 15 kg i Nord-Norge (Nordland, Troms och Finnmark).

Sverige har inte vidtagit några ändringar i sina resande- och gränshandelsbestämmelser under senare år, men kommer inte att vara överksamt när nu de andra nordiska länderna ändrat sina regler i såväl liberaliserande som skärpande riktning. För svensk del synes det naturligare att försöka harmonisera bestämmelserna gentemot de liberala regler som nyligen införts i Finland på så sätt att värdegränsen skulle höjas till SEK 1 000 och 12-årsgränsen för införsel av livsmedel slopas vid den svensk-finska gränsen i Nordkalottområdet.

En expertgrupp tillsatt av samarbetsministrarna har under 1983 och 1984 undersökt möjligheterna att harmonisera gällande bestämmelser för gränshandel och resandetrafik i de nordiska länderna med beaktande av att gränshandeln i Norden skall fungera så liberalt som möjligt. En särskilt uppgift var att studera möjligheterna att införa ett särarrangemang inom Nordkalottområdet.

Ministerrådet har noterat att statsministrarna vid sitt möte i Reykjavik den 13 december 1984 varit eniga om att det vore värdefullt att successivt nå fram till en större harmonisering och liberalisering av reglerna för varuinförsel. Statsministrarna har vidare uppmanat ministerrådet att särskilt se över regelverket för gränshandeln på Nordkalotten. Ministerrådet har även noterat att den nordiska expertgruppen för gränshandel och resandetrafik i sin tilläggsrapport från oktober 1984 konstaterade att den "på grund av ur gruppens synpunkt externa omständigheter över vilka gruppen inte kunna råda och i likhet med vad som sades i rapporten från december 1983, inte ännu har kunnat formulera några gemensamma slutsatser och rekommendationer".

Ministerrådet har enats om att statusrapporter angående en nationell genomgång av bestämmelserna inom gränshandelsområdet som Danmark, Finland, Norge och Sverige – enligt Nordiska Ministerrådets (samarbetsministrarna) beslut den 12 juni 1984 – skall göra, skall vara expertgruppen tillhanda senast den 1 maj 1985. Statusrapporterna skall innehålla en bedömning av möjligheterna inom varje land till en vidare harmonisering och liberalisering av bestämmelserna om varuinförseln i gränshandeln och resandetrafiken. Bedömningen skall omfatta möjligheterna till att acceptera en sådan harmonisering både inom resandetrafiken och gränshandeln mellan berörda länder i allmänhet och möjligheterna att införa särarrangemang för Nordkalottområdet.

Att gränshandeln är så fri som möjligt mellan de nordiska länderna är en viktig del av arbetet för utveckling av en nordisk hemmarknad. Gränshan-

deln är av särskild betydelse för de näringssvaga kommunerna i gränsområden. Med hänsyn härtill ger *ministerrådet* expertgruppen i uppdrag att utveckla ett konkret förslag till harmonisering och liberalisering av gränshandelsreglerna på Nordkalotten. Expertgruppen bör lämna sitt förslag före den 30 september 1985. Expertgruppen uppmanas att samtidigt lämna förslag till hur reglerna för resandetrafiken i övrigt skall kunna förenklas och harmoniseras.

6.1.4 Liberalisering av kapitalrörelser

Friare kapitalrörelser mellan de nordiska länderna kan lämna ett betydelsesfullt bidrag till den ekonomiska och industriella utvecklingen i Norden. Åtskilliga steg har också tagits på senare år i riktning mot en liberalisering av kapitalrörelser till och från de nordiska länderna. I framför allt Danmark, men även i Norge, har omfattande liberaliseringar i valutareglerna genomförts under de båda senaste åren. Liberaliseringarna av de danska valutabestämmelserna innebär att samtliga in- och utgående portföljinvesteringar – med ett par undantag – nu är fria. Vidare har reglerna rörande terminsaffärer i valutor uppmjukats. Kvarstående restriktioner avser främst kortfristiga kapitaltransaktioner.

Ändringarna i den norska valutareglerna innebär bl a en liberalisering av in- och utgående portföljinvesteringar i aktier, ökande möjligheter att ta upp varukredit i såväl norska som utländska banker och dessutom upphävda beloppsgränser för resevaluta och för köp av fritidsbostad utomlands. Vidare har den tidigare tillståndsordningen för ingående direkta investeringar ersatts av ett rapporteringssystem.

Övriga nordiska länder har av olika skäl inte varit beredda att genomföra så omfattande liberaliseringar. Vissa liberaliseringsåtgärder har vidtagits, men dessa har varit av klart mera begränsad karaktär än i Danmark og Norge. Det bör också noteras att det i Finland, Island och Sverige pågår en omfattande översyn av valutastiftningen.

För att få till stånd en friare kapitalmarknad i Norden har man emellertid på svensk sida ånyo övervägt möjligheterna att genomföra en selektiv liberalisering, vilken skulle begränsas till Norden. En central fråga har därvid varit huruvida en sådan liberalisering kan göras förenlig med åtagandena enligt OECD:s kapitalstadga.

Enligt denna stadga, vilken undertecknats av de nordiska länderna, är selektiva åtgärder förbjudna på grund av deras diskriminerande karaktär. Eventuella liberaliseringsåtgärder när det gäller kapitalrörelser måste därför införas på ett icke-diskriminerande sätt gentemot samtliga OECD-länder. Undantag kan dock göras för länder som ingår i ett monetärt system eller i en tullunion. Det har emellertid ej ansetts att det nordiska samarbetet är så långtgående att det skulle kunna falla under denna undantagsregel.

Detta framgick bl. a. vid den kontakt som togs med OECD, på tjänste-
27-40-333 Nordiska rådet

mannanivå i juni 1982, i samband med en tidigare nordisk utredning. OECD-sekretariatets representanter ställde sig därvid avvisande till en nordisk särordning.

Oklarhet har emellertid bestått, i varje fall i den allmänna debatten om den exakta innebörden av OECD-stadgans bestämmelser. Från vissa håll har hävdats att utrymme skulle finnas inom ramen för stadgan för åtgärder som syftar till att etablera en gemensam nordisk eller exempelvis norsk-svensk aktiemarknad.

Den svenske finansministern tog därför upp frågan direkt med OECD:s generalsekreterare vid ett besök i Paris i oktober 1984. Det svar som erhöles var entydigt och innebär att undantagsbestämmelserna ej kunde tillämpas för selektiva åtgärder inom Norden. Även om en svensk selektiv liberalisering gentemot Norden uttryckligen gavs karaktären av ett första steg i riktning mot en generell liberalisering, skulle en sådan stå i strid med stadgans bestämmelser och inte ha några utsikter att accepteras av övriga OECD-länder.

Mot bakgrund av ovanstående får det nu anses till fullo klarlagt, att det ej finns möjlighet att åstadkomma någon nordisk särordning inom kapital-liberaliseringsområdet utan att direkt bryta mot OECD:s regler.

Den nordiska ämbetsmannakommittén för valutafrågor och finansiella frågor har ärendet rörande kapitalliberaliseringsåtgärder på dagordningen, så att nya överväganden om *generella* liberaliseringar kan inledas, om nuvarande hänsyn till betalningsbalanssituationen och penningpolitiken skulle få mindre betydelse.

6.1.5 Tiltak for å lette internordiske etableringer for personer og bedrifter

Etter *ministerrådets* syn bør en – ut fra ønsket om å øke det økonomiske samkvem i Norden og styrke nordiske bedrifters konkurransevne – søke å legge forholdene best mulig til rette for å øke omfanget av internordiske etableringer.

Det er i ferd med å gjennomføres endringer i den lovgivning i Sverige, Finland og Norge som regulerer *enkeltpersoners* adgang til å drive selvstendig næring, erverve fast eiendom og opprette et aksjeselskap og tre inn i dettes styre m. v. De nye reglene – som allerede er innført i Danmark – innebærer at en statsborger i et nordisk land som ønsker å etablere næringsvirksomhet i et annet nordisk land, vil bli likestillet med statsborgere i sistnevnte land når det gjelder de tre områder som er omtalt her.

Derimot er det forbundet med store vanskeligheter å gi nordiske *juridiske personers* mulighet for at oppnå en særstilling ved etablering i et annet nordisk land. Dette skyldes at OECD's kapitalliberaliseringskode ikke tillater noen særbehandling av virksomheter i en begrenset gruppe av OECD-land. Det undersøkes dog om det via reglene om børsintroduksjon og den administrative behandlingen av etableringssaker kan være rom for økt fleksibilitet.

Ministerrådet vil løpende vurdere muligheten av å lette nordiske bedrifters adgang til å etablere seg i et annet nordisk land. Utover de tiltak som er omtalt ovenfor vil *Ministerrådet* vise til at en nasjonalt nå søker å være fleksibel ved praktiseringen av gjeldende valuta- og konsesjonsbestemmelser.

6.1.6 *Skattespørsmål*

Dubbelbeskattning

Från och med den 1 januari 1984 gäller ett multilateralt nordiskt dubbelbeskattningsavtal beträffande skatter på inkomst och förmögenhet med i huvudsak enhetliga regler för fördelning av beskattningsrätten mellan de nordiska staterna. Dessförinnan reglerades de hithörande frågorna genom, sinsemellan ibland mycket avvikande, bilaterala avtal.

Överläggningar mellan staterna skall ske fortlöpande för att genomföra de ändringar i och tillägg till avtalet som anses erforderliga med hänsyn till ändrade faktiska förhållanden i de olika staterna, ändrad eller ny skattelagstiftning osv. Sådana överläggningar har redan påbörjats.

Sedan arbetet med att skapa ett multilateralt nordiskt dubbelbeskattningsavtal beträffande skatter på inkomst och förmögenhet nu i huvudsak avslutats har diskussioner inletts om möjligheterna att få till stånd ett motsvarande avtal beträffande skatter på arv och gåva. Mellan de nordiska staterna finns f. n. – med vissa undantag – bilaterala dubbelbeskattningsavtal beträffande skatter på arv och kvarlåtenskap. Dessa är i flera hänseenden föråldrade och omfattar endast undantagsvis skatter på gåvor.

Underskottsavdrag

En nordisk ämbetsmannagrupp med deltagare från samtliga nordiska länder söker f. n. utröna om det är möjligt att avtalsvägen få till stånd en ordning, enligt vilken ett villaunderskott i hemlandet kan beaktas vid beskattningen även i annat nordiskt land. Detta samarbetet har nu fortskridit så långt att ett konkret förslag till lösning av frågan diskuteras mellan länderna.

Handräckning

Sedan år 1973 gäller ett multilateralt nordiskt handräckningsavtal varigenom de nordiska staterna kan lämna varandra bistånd i skatteärenden. *Ministerrådet* noterar att arbete pågår fortlöpande på att förbättra och komplettera avtalet, för att därigenom öka informationsutbytet emellan staterna och medge större möjligheter till kontroll av skattskyldiga och indrivning av skatt inom den nordiska kretsen.

Befrielse från skattskyldighet

Under vissa förutsättningar är person som är bosatt i Sverige frikallad från skattskyldighet för inkomst av anställning som intjänats utomlands om anställningen och vistelsen i utlandet varat minst ett år (''ettårsregeln'').

Fram till år 1982 hade samtliga nordiska länder, utom Island, liknande regler med en kvalifikationstid av ett år. Danmark ändrade emellertid sin lagstiftning år 1982, varvid bl. a. kvalifikationstiden minskades till sex månader. En nordisk ämbetsmannagrupp med företrädare för Finland, Norge och Sverige har utarbetat ett förslag till ny regel med en kvalifikationstid på 6 måneder.

Ministerrådet konstaterar att lagstiftning härom f. n. förbereds i Sverige och Finland. Frågan övervägs i Norge.

Investeringsfonder och koncernbidrag

Inom ramen för det norsk-svenska avtalet för ekonomiskt samarbete har en särskild skattegrupp lagt fram förslag om att komplettera det svenska företagsskattesystemet med två dispensregler. Med stöd av den första skulle den svenska regeringen kunna ge ett svenskt företag tillstånd att utnyttja sin investeringsfond för investeringar i Norge. Den andra dispensregeln skulle ge den svenska regeringen möjlighet att under vissa förutsättningar medge avdragsrätt för koncernbidrag från ett svenskt moderbolag till ett norskt dotterbolag.

Ministerrådet noterar att frågan om utvidgade möjligheter för utnyttjande av svenska investeringsfonder i andra länder behandlas i samband med pågående beredning av den svenska tjänsteexportutredningens betänkande ("Handla med tjänster", SOU 1984:33). *Ministerrådet* noterar vidare att frågan om avdragsgilla koncernbidrag över gränserna kommer att tas upp när den svenska riksdagen behandlat propositionen om slopad kommunal taxering av företag.

6.1.7 Etablering av en nordisk database for underleveranser.

Et velutviklet marked for underleveranser er av sentral betydning for nordisk næringslivs konkurransevne og utvikling.

De nordiske verkstedsindustrier har arbeidet for å etablere et forbedret informasjonssystem om tilgjengelige muligheter for å benytte underleverandører. Et slikt system må være databasert. Verkstedsindustriene rettet høsten 1984 en henvendelse til *Ministerrådet* om støtte til gjennomføring av et forprosjekt. Forprosjektet er nødvendig for å avklare om det kan etableres en slik database.

I lys av handlingsplanen gav *Ministerrådet* i november 1984 tilsagn om støtte på inntil 200.000 NOK eller 2/3 av utgiftene til forprosjektet.

6.1.8 Arbetet for enhetlig nordisk köplagstiftning

Med hänsyn till målsättningen att utveckla Norden som hemmamarknad är det av stor vikt att en modernisering av köprätten sker så att den nordiska gemenskapen på detta rättsområde består.

De nordiska justitieministrarna tillsatte sommaren 1980 en internordisk expertgrupp med uppgift att utreda möjligheterna att åstadkomma nya

enhetliga köplagar för dessa länder. Senare preciserades uppdraget till att omfatta förslag till ny nordisk köplagstiftning.

Expertgruppen har slutfört sitt uppdrag. Det gemensamma betänkandet låg klart vid årsskiftet 1984–1985 och har nu sänts ut på remiss i de nordiska länderna.

Ministerrådet anser det vara viktigt att detta arbete fortsätter utan onödiga uppskov.

6.2 Eksportfremmende tiltak og turisme

Innledning

Eksport- og importandelene er høye i alle de nordiske land. De nordiske lands økonomier er åpne og således følsomme for endringer i de internasjonale markedene.

De nordiske land er dermed avhengige av en løpende tilpasning til de internasjonale vare- og tjenestemarkedene for å opprettholde den nåværende levestandard og øke denne. En løpende tilpasning kan imidlertid bare oppnås gjennom en aktiv vilje til omstilling og fornying av næringslivet der nyskappings- og nyetableringsaktiviteter gis høy prioritet. Bare gjennom en slik aktiv tilpasning og utnytting av markedene både i og utenfor Norden vil netto valutainntjeningen bli av et slikt omfang at det muliggjør en sysselsettingsvekst innen skjermet sektor.

Det er en nær sammenheng mellom viljen til å ta nødvendige omstillinger og å kunne tilrettelegge nyskappingsaktiviteter. Omstillings- og nyskappingsaktiviteter må inngå som ledd i en utviklingsstrategi for å utnytte eksportmarkedene og innenlandske markeder med importkonkurranse. Derigjennom utnyttes de muligheter som her foreligger for å redusere ledigheten, samt møte utfordringen fra de betydelige ungdomskullene og innfri kvinnenenes ønsker om økt yrkesdeltaking.

De nordiske land kan stimulere industriens konkurransekraft på det internasjonale markedet gjennom tilpassede eksportfremmende og eksportfinansieringsmessige innsatser. Dette er først og fremst en nasjonal oppgave. Visse samordnings- og stordriftsfordeler kan imidlertid oppnås gjennom nordisk samarbeid. Et slikt samarbeid er innledet, først og fremst på prosjekteksportområdet.

6.2.1 Nordisk prosjektexportfond (NOPEF)

NOPEF opprettedes pr. 1 juli 1982 for en treårig forsøgsperiode; forsøgsperioden er senere blevet forlænget til udgangen af 1987.

NOPEF havde pr 31. december 1984 ydet 9,3 mio FIM i støtte til 61 projekter, hovedsagelig i ASEAN-landene, Mellemøsten, Nord- og Vestafrika samt Latinamerika. Branchemæssigt dominerer fiskeriprojekter og projekter vedrørende energiforsyning.

NOPEF engagerer sig primært i projekter på basis af konkrete henvendelser fra erhvervslivet i Norden. I visse situationer har Fonden imidlertid

selv taget initiativ til samarbeidsaktiviteter. Således blev der i 1983 – sammen med Nordisk Investeringsbank – indgået en samarbejdsaftale med FN's udviklingsprogram, UNDP. Der er endvidere – ligeledes sammen med NIB – indledt et bredt anlagt samarbejde med Verdensbanken.

NOPEF har et udstrakt samarbejde med de nordiske eksportfremmeorganisationer.

NOPEF's bestyrelse har anmodet om, at der i budgettet for 1987 og 1988 afsættes henholdsvis 11,1 og knap 12 mio. NOK. For 1985 er der bevilget 7 mio. NOK.

Til støtte for ansøgningen har Fondens bestyrelse bl. a. henvist til, at en netop foretaget "evaluering" af Fondens hidtidige virksomhed har peget på, at der i nordisk næringsliv er stor – og stigende – interesse for at kunne udnytte fondens støtte muligheder og at eksportfremmeorganisationerne betragter NOPEF som en naturlig katalysator for nordisk projektsport når det gælder landene uden for industrilandekredsen.

Ministerrådet vil styrke NOPEF derigennem at fondets budsjett fra 1985 til 1986 øges med NOK 2.944.000 til 10 mio NOK, og for 1987 fastsættes til 11 mio NOK gennem en øgning på NOK 3.944.000 i forhold til vedtaget budget for 1985.

6.2.2 *Nordisk Investeringsbank's prosjektinvesteringsslån.*

Nordisk Investeringsbank (NIB) er gitt mulighet til å yte prosjektinvesteringsslån innenfor en ramme på 350 mio SDR, tilsvarende ca. 3.100 mio NOK. Disse lånene ytes på kommersielle vilkår. Men på grunn av bankens høye kredittverdighet vil rentesatsen ofte være attraktiv samtidig som løpetiden kan være lengere enn ved tradisjonelle banklån. Lånene ytes fortrinnsvis til mellominntektsland med en relativ god kredittverdighet, ofte i forbindelse med långivning fra Verdensbanken og/eller ledende regionale utviklingsbanker.

1984 innebar en betydelig økning i antall tilsagn om prosjektinvesteringsslån. Ved utgangen av 1984 var det gitt tilsagn om 9 lån på tilsammen 87,4 mio SDR, tilsvarende ca 770 mio NOK sammenliknet med 2 lån på totalt 19,2 mio SDR ved utgangen av 1983. I tillegg kommer 43 mio SDR der forhåndstilsagn er gitt ved utgangen av 1984 samt 49 mio SDR i forslag til nye lån som vil bli behandlet av styret 31. januar. Sammen med innkomne, men ikke behandlede søknader, vil således 50% av lånerammen være disponert allerede i løpet av første halvår 1985.

NIB vurderer det som sannsynlig at lånerammen vil være disponert innen utgangen av 1986.

Ministerrådet noterer at det trolig allerede i løpet av høsten 1985 må tas stilling til spørsmålet om en utvidelse av rammen på 350 mio SDR.

6.2.3 *Närmare samarbejde mellem de nordiske eksportkredit- og kreditgarantiinstitutionen*

Närmare samarbejde mellem de nordiske eksportkreditgaranti- og kreditinstitutionen är ett viktigt led i ansträngningarna att utveckla projektexport-samverkan mellan företag i de nordiska länderna. Sedan beslut togs i ministerrådet om åtaganden för att främja nordisk projektexport har institutionen inlett arbete på flera områden och en del resultat har redan nåtts. De finska, norska och svenska garantiinstitutionerna har t. ex. inngått ett avtal om garantitäckning på intill 40% för underleveranser från annat nordisk land. Det danska garantiinstitutet tillämpar samma regel.

Bl. a. mot bakgrund av de förändringar som under senare år ägt rum vad avser konkurrensförhållanden och riskbild är det viktigt att arbetet på eksportgaranti- och eksportkreditområdet intensifieras och breddas.

Var för sig är de nordiska länderna små på de internationella marknaderna. Det är därför viktigt att pröva om gemensamma fördelar kan vinnas genom närmare samarbejde i olika former på exportfinansieringsområdet speciellt mot bakgrund av de skuldproblem som många länder för närvarande har. Detta kommer i sin tur att påverka i vilken utsträckning och på vad sätt exportfinansiering kommer att användas som internationellt konkurrensmedel, och den framtida rollfördelningen mellan exportföretag, banker och offentliga institutioner är en intressant fråga.

Vid ett nordiskt exportfinansieringsseminarium i Stockholm i oktober 1984, vid vilket även företrädare för exportföretag och banker deltog, diskuterades möjligheten till bättre informationsutbyte och åtgärder, som kan förenkla finansieringen av nordiska projekt. Tanken är bl. a. att exportkreditinstitutionen skall undersöka möjligheterna att på liknande sätt som exportkreditgarantiorganen låta kreditinstitutet i det land, som svarar för större delen av leveranserna i ett samnordiskt projekt, vara agent för övriga länders institut.

Ministerrådet noterar att ett breddat samarbejde diskuteras bl. a. mot bakgrund av de senare årens förändringar i fråga om konkurrensförhållanden och riskbild.

6.2.4 *Nordisk eksportfremmende samarbejde på tredjelandsmarkeder*

Den fjerde og sidste komponent i Ministerrådets projekteksportkompleks vedrører informationsområdet. Bl. a. drøftes muligheden af en fælles planlægning når det gælder indsatser på konkrete eksportmarkeder.

Eksportfremmeorganisationerne har indbyrdes et løbende samarbejde, der for tiden omfatter sådanne emner som: sammenligning af de nordiske landes eksportfremmestrukturer; modkøbsproblemer; forsikringstegning i forbindelse med juridisk rådgivning.

Ministerrådets rolle med hensyn til eksportfremme har hidtil været knyttet til projekteksport til u-lande og statshandelslande.

Ministerrådet vil give de eksportfremmende organisationer sammen

med NOPEF som oppgave at utarbejde et oplæg angående mulige konkrete punktindsatser i 1986 og 1987 af sådanne typer som: fælles deltagelse ved visse messer og udstillinger, markedsundersøgelser, samt salgsrejser og eksporttræf – specielt med henblik på å fremme eksport fra små og mellemstore virksomheder. Andre områder for samarbejde skulle kunne være: bedre projektovervågning, utarbejdelse af fælles kataloger og markeds håndbøger for udvalgte brancher/markeder. Oplægget bør indeholde en vurdering af behovet for finansiering via Nordisk Ministerråds budget eller reserven for Nordisk Ministerråd.

6.2.5 *Nordisk turistsamarbeid.*

Omsetningen innen turistnæringen i Norden utgjorde i 1983 60 mia. NOK. Sysselsettingen var i samme år på 350.000 personer. I flere av de nordiske land har turismen en økende innflytelse på sysselsettingsutviklingen i nærings svake regioner.

Etter *ministerrådets* syn har turistnæringen i de nordiske land fortsatt betydelige utviklingsmuligheter.

Det er således en sentral utfordring å søke å øke sysselsettingen både innen turistnæringen og tilgrensende sektorer gjennom en bedre kapasitetsutnyttning av allerede etablerte anlegg både innen selve turistnæringen og innen tilgrensende sektorer. Dernest bør en søke å gjøre seg bedre nytte av sektorer med nær tilknytning til turistnæringen som f. eks. kultursektoren.

For å utvide det nordiske samarbeidet på turistområdet, vil *Ministerrådet* gjennomføre en forsterket treårig nordisk markedsføringsinnsats på det vest-tyske markedet. Prosjektet skal konsentreres om sør og mellom Vest-Tyskland. En foreløpig prosjektplan er utarbeidet av de nordiske lands turistsejere i Vest-Tyskland, og godtatt av Nordisk Turistråd og av Nordisk Ministerråds turistutvalg. I det videre arbeidet vil det også bli vurdert om markedsføringsinnsatsen eventuelt kan kombineres med fellesnordiske kulturaktiviteter. Gjennomføringen av forslaget forventes å ha positiv sysselsettingseffekt også i nærings- og sysselsettingsmessige svake regioner i Norden.

Ministerrådet vil gi prosjektet et omfang av 10 mio. NOK for hvert av årene 1986, 1987 og 1988, totalt 30 mio NOK. Av dette beløp vil 50 pst. bli finansiert ved nasjonale midler og 50 pst. ved nordiske midler. De nasjonale midlene bør fortrinnsvis komme fra næringen selv.

Nordisk Ministerråds Turistutvalg vil bli gitt i oppdrag å utarbeide en detaljert prosjektplan i samarbeid med Nordisk Turistråd.

6.3 *Industripolitikk samt forskning og utvikling*

Innledning

Industri- og næringspolitikkenes hovedoppgave er å stimulere til omstilling, nyskaping og forsterke økonomiens tilbudsside for derigjennom å

bidra til økonomisk vekst. Denne politikken vil være et supplement til den generelle økonomiske politikk.

Produkter fra de råvarebaserte næringene i de nordiske land utgjør en relativt betydelig andel av eksporten fra alle de nordiske land. Disse næringene vil fortsatt være sentrale i de nordiske økonomier.

Det bør være en sentral oppgave å øke innovasjonsnivået i de nordiske lands industrier. Gjennom produktfornyning på tradisjonelle industriområder og gjennom økt innovasjonsomfang bør en søke å utvikle nye vare- og tjenesteprodukter for å styrke Nordens markedsposisjon.

En høy nyetableringsrate er av vesentlig betydning for de nordiske lands økonomier. *Ministerrådet* har derfor i det følgende prioritert nordiske tiltak som vil utgjøre et supplement til de nasjonale tiltakene i arbeidet for å stimulere nyetableringer og utviklingen av små og mellomstore bedrifter.

De langsiktige strukturelle utfordringene i alle de nordiske land tilsier etter *ministerrådets* mening at det bør føres en offensiv industri- og næringspolitikk i de nordiske land. Denne industri- og næringspolitikken bør ha som sin primære målsetting å øke industriproduksjonen. Økningen i industriproduksjonen bør fortrinnsvis skje ved utvikling av nye produktgrupper som kan komme i tillegg til nåværende grupper som gir tilstrekkelig inntjening. Dernest bør en søke å utvikle importkonkurrerende og eksportrettet tjenesteproduksjon. Realisering av disse målsettingene krever imidlertid vilje i de nordiske land til å gjennomføre en bevisst omstillings- og nyskappingspolitikk med vekt på de gevinster – også for sysselsettingen – som en kan oppnå på lang sikt.

Ministerrådet vil vise til at den tekniske forsknings- og utviklingsvirksomheten øker i samtlige nordiske land. De høye kostnadene stiller store krav både til prosjektets lønnsomhetsforutsetninger og de ressursrammer som står til disposisjon. Mye taler for at betydelige fordeler kunne oppnås gjennom et økt nordisk samarbeid som bl. a. leder til spredning av kostnader og dermed økte muligheter for flere tekniske og økonomiske lovende prosjekt.

En framgangsrik forsknings- og utviklingsvirksomhet er en forutsetning for at de nordiske land skal kunne beholde sin økonomiske styrke, slå vakt om sin nasjonale selvstendighet og skape muligheter til fortsatt reformvirksomhet.

En langsiktig forsterkning av de nordiske lands industrielle og tekniske kunnskapsbasis er nødvendig for å slå vakt om og utvikle industriens internasjonale konkurransekraft. En dyptgående omstrukturering av de nordiske lands næringsliv er innledet. Under den nærmeste tiårsperioden må grunnlaget legges for en kvalitativt ny industriell utvikling. Dette må skje dels gjennom fornying i basisnæringene, dels gjennom framveksten av nye kunnskapsintensive bransjer. Foruten teknisk forskning er grunnleggende forskning i ulike vitenskaper nødvendig.

Den raske utviklingen, spesialiseringen og den mer kostnadskrevende

tekniske utrustningen gjør at det er vanskelig for de nordiske land internasjonalt å stå i fremste linje på alle strategiske forsknings- og utviklingsområder. Gjennom samarbeid kan de nordiske land styrke sine posisjoner.

6.3.1 *Utvikling av industriell forsknings- og utviklings-(FoU)-samarbeid i Norden*

Ministerrådet (industriministrene) har utarbeidet en rapport om retningslinjene for en effektivisering av nordisk samarbeid på det industrielle FoU-området.

Programmets kostnader ble i 1983 anslått til 39 mio SEK over tre år. Programmet som skulle administreres primært av Nordforsk, Nordisk Industrifond og Nordinfo, omfatter følgende:

- a) Øke samarbeidet mellom nasjonale FoU-støttende organ.
- b) Felles kollektive forskningsprogram.
- c) Store nordiske samarbeidsprosjekt.
- d) Industrieforskerutdanning.
- e) Samordning av spesifikasjoner ved offentlige innkjøp.
- f) Samarbeid om internasjonal teknikkovervåking.
- g) Samarbeid mellom regionale utviklingsprogram.
- h) Nye system for bedriftsinformasjon.
- i) Samarbeid mellom høyskoler om teknisk utdanning, videreutdanning og grunnforskning.

Ministerrådet vedtok 18. oktober 1984 en bevilgning på inntil 5 mio. NOK til delvis oppstartning av FOU-programmet i 1985. Av disse 5 mio. NOK vil inntil 3 mio. NOK bli administrert av Nordisk Industrifond og høyst 2 mio. NOK vil bli benyttet til øvrig projektsamarbeid.

Ministerrådet vil stille til disposisjon en tilsagnsramme på inntil 16,17 mio NOK for 1986 og inntil 17,08 mio NOK for 1987 til gjennomføring av det industrielle FoU-programmet, tilsammen 33,25 mio NOK. Det kan dermed gjennomføres i samsvar med det opprinnelige programmet.

6.3.2 *Nordisk Industrifond*

Nordisk Industrifond er et viktig organ for fremme av nordisk industrielt samarbeid. Fondet ønsker å styrke sitt budsjett for å styrke innsatsen for nordisk industrielt samarbeid. Ved en eventuell økning av fondets budsjett vil fondet prioritere innsatsen for økt nordisk industrielt FoU-samarbeid og at den nasjonale prioritering av industriell FoU følges bedre opp på nordisk plan.

Det er forutsetningen at Nordisk Industrifond skal administrere en betydelig andel av midlene som inngår i den nordiske handlingsplanen på datateknologiområdet. Industrifondet skal således av de midlene som Ministerrådet har stilt til disposisjon for 1985 administrere 18 mio NOK, herav 15 mio til datateknologiprogrammet og 3 mio til delvis igangsetting av det industrielle FoU-programmet.

Samlet vil de midler Nordisk Industrifond skal administrere som ledd i handlingsplanen på datateknologiområdet og det industrielle FoU-programmet (jfr. kap. 6.3.1 ovenfor) tilføre Industrifondet betydelige ressurser.

Denne tilføring av ressurser vil bidra til å gi Nordisk Industrifond en sentral posisjon innen nordisk samarbeid på industri-, datateknologi – og FoU-området.

Nordisk Industrifond har i sitt budsjettforslag for 1986 beregnet sitt behov til 45 mio. SEK, en økning på 8 mio. i forhold til 1985. For 1987 har fondet foreslått 55 mio SEK og for 1988 65 mio SEK. Bakgrunnen for fondets forslag til budsjett for året 1986 bygde på den vurdering at fondet har fått økte ressurser de senere årene. Søknadsvolumet har imidlertid samtidig økt og var i 1982 nesten 90 mio SEK, dvs. tre ganger tilgjengelige midler. Fondets begrensede budsjett gjør at det har vanskelig for å framstå som en troverdig samarbeidspartner for de større samarbeidsprosjekt. Bare få lån overstiger 3 mio SEK og fondet har derfor vanskelig for å fremme samarbeid mellom noe større bedrifter.

Fondets andel av den totale nordiske satsingen på støtte til teknisk forskning och industriell utvikling har minsket fra 1,4% for året 1974 til 0,75% for året 1983. Drivkraften for å samarbeide nordisk er dermed ofte ikke tilstrekkelig sterk.

Ministerrådet vil styrke Nordisk Industrifond gjennom at fondets budsjett fra 1985 til 1986 økes med NOK 7.760.000 til NOK 43.712.000, og for 1987 og 1988 fastsettes til henholdsvis NOK 53.412.000 og NOK 63.112.000 gjennom en økning på henholdsvis NOK 17.460.000 og NOK 27.160.000 i forhold til vedtatt budsjett for 1985.

6.3.3 *Nordiska innovations- och marknadsutvecklingslån (NIM-låneordning) till mindre och medelstora företag*

På nasjonell nivå har den statlige kreditgivningen och statsunderstøttet i allt högre grad inriktats på immaterielle investeringar. På samma sätt har också finansieringsbehovet av innovationsinriktade små och medelstora företag fått ökad uppmärksamhet, då dessa företag har en stor betydelse i förnyandet av produktionen och i undanröjandet av sysselsättningsproblemen på ett varaktigt sätt. Det finns behov av supplerande riskvilligt kapital till mindre och medelstora företags industriella utvecklingsprojekt och marknadsetableringar.

Det är logiskt att dessa utvecklingstendenser och synpunkter också reflekteras i Nordiska Investeringsbankens (NIB) verksamhet. En nordisk låneordning avseende riskvilligt lånekapital – etablerad enligt samma principer som för NIB:s övriga låneordningar – skulle kunna bli ett värdefullt komplement till existerande nationella låneordningar på hithörande områden.

Det förefaller naturligt, att låneordningen i första hand skulle etableras i

varje enskilt land i samarbete med lämpliga nationella kreditorgan om sådana finns. Dessa kreditorgan skulle marknadsföra NIM-lån såsom en additionell och kompletterande källa till sina egna finansieringsmöjligheter.

Ministerrådet uppmanar NIB att utreda möjligheterna till en självbärande NIM-låneordning enligt ovanstående principer och att lämna ett förslag till stadgar för en sådan låneordning före månadsskiftet september-oktober 1985.

6.3.4 *Nordisk Investeringsbank's tilgang til det nordiske kapitalmarkedet*

Det er til vurdering å gi NIB ytterligere tilgang til det nordiske kapitalmarkedet. Saken har vært forelagt Nordisk embetsmannskomite for valutaspørsmål og finansielle spørsmål til uttalelse. Komiteen uttaler følgende:

''Den nordiska ämbetsmannakommitten för valutafrågor och finansiella frågor önsker erindra om att det vid etableringen av NIB ansågs som en viktig uppgift för banken att föra kapital från de internationella kapitalmarknaderna till Norden. Samtidigt förväntades att, allt eftersom de nordiska ländernas betalningsbalansposition stärktes, det skulle bli naturligt att också utnyttja dessa länders kapitalmarknader. Enligt NIBs stadgar har medlemsländerna åtagit sig att ge banken samma behandling som inhemska finansieringsinstitut av motsvarande karaktär. Stadgarna förutsätter emellertid att sådan upplåning sker i samråd med det berörda landets kredit- och valutapolitiska myndigheter.

Genom åren har NIB tagit upp lån på samtliga nordiska kapitalmarknader och dessutom lån uttryckta i nordiska valutor på de internationella marknaderna. Ämbetsmannakommitten rekommenderar att de nordiska länderna intar en välvillig attityd till fortsatt upplåning av NIB på de nationella kapitalmarknaderna inom de gränser som sätts av respektive lands kredit- och valutapolitik''.

Ministerrådet slutter seg til embetsmannskomiteéns vurderinger og spørsmålet vil bli vurdert videre.

6.3.5 *Nordiskt väderradarnät*

Med hjälp av bl. a. modern väderradar kan små og kortlivade väderfenomen kartläggas och kortsiktiga detaljerade prognoser utfärdas. Dessa prognoser är till stor hjälp bl. a. förintervägshållningen.

Nordiska företag är verksamma på väderradarområdet. Vid upphandling av ett nordiskt väderradarnät bör dessa företag vara konkurrenskraftiga och kunna leverera kompletta radarsystem och delar härav.

Intresset för väderradar ökar utomlands. Marknadspotentialen för väderradarsystem uppskattas till flera miljarder SEK. Ett operativt väderradarnät i Norden torde vara en förutsättning för de nordiska företagens konkurrensförmåga på exportmarknaderna. Avgörande för ett sådant referensprojekts värde är inte bara att de rent tekniska installationerna är av hög kvalitet, utan också att radarinformation utnyttjas av kvalificerade användare. Förutsättningarna för detta är mycket goda i Norden.

Produktion av utrustning för export kommer, om man blir framgångsrik, att ge den största sysselsättningseffekten.

Projektering och uppbyggnad av ett väderradar nät om 25–35 radarstationer beräknas kräva ett kapitaltillskott på 100–150 mio SEK. Driftkostnaderna får förutsättas bli täckta inom ordinarie anslag eller genom ökade uppdragsintäkter. Detta bör dock analyseras ytterligare före ett definitivt beslut.

Ministerrådet kommer därför att ge de nationella meteorologiska instituten i uppdrag att bedöma om det är möjligt att utarbeta ett gemensamt projektförslag på detta område.

6.3.6 Byggsektorn

Ämbetsmannakommittén för samarbete inom byggsektorn (ÄK-Bygg) har tillsatt två utredningsgrupper med uppgift att främja förslag som kan ge ökad sysselsättning inom sektorn. Grupperna, byggsektorns strukturella problem och byggsektorns roll i nordiskt biståndssamarbete, inledde sin verksamhet 1984.

Den förra gruppen har bl a konstaterat att de största expansionsmöjligheterna finns inom byggsektorns exportverksamhet. Härvid avses såväl konsultuppdrag, totalprojekt som byggnadsmaterial. Samverkande nordiskt agerande har varit relativt blygsamt men man anser att kraftigare ansatser än tidigare har varit fallet, vore möjliga med utökat deltagande från Nordiska investeringsbanken och Projektexportfonden. Utöver organisationsmässiga hinder och bristfälligt exportkunnande är finansieringssvårigheter ofta förknippade med exportframstötter. För att undanröja hinder som hänför sig till olika organisationsmönster i länderna och för att förbättra exportberedskapen, kunde man tänka sig exportutbildning på nordisk basis för folk inom byggnads- och anläggningsnäringarna.

En annan delsektor som gruppen riktar sitt intresse mot är reparation, underhåll och ombyggnad (den s. k. ROT-sektorn). Under denna rubrik försiggår flera projekt som ingår i samarbetssektorns program. Även här kan man tänka sig att det finns förutsättningar för ökat exportaktivitet. ÄK-Bygg har för avsikt att under 1985 hålla ett tvärsektorielt seminarium om byggsektorns strukturella problem.

Utredningen om byggsektorns roll i biståndssamarbetet, som tillkom på initiativ av ministerrådet (bostadsministrarna) i augusti 1983, tar fasta på att utarbeta strategier för vidareutveckling av samarbetet med utvecklingsländerna inom byggandet. Speciellt tänker man på överföring av "know-how" och leveranser av projekt som erhåller finansiering via Världsbanken och FN-organisationer. Avrapportering från gruppens arbete sker tidigast sommaren 1985.

Fortlöpande samarbete försiggår inom Nordiska kommittén för byggbestämmelser (NKB) vad beträffar harmonisering av regelverk för byggandet. Under år 1984 påbörjades projektet "Förenkling av byggbestämmelse-

system". Generellt är NKB:s uppgift är att avskaffa handelshinder. NKB kommer även att följa upp de riktlinjer för ömsesidigt accepterande av centralt godkända byggprodukter och officiell kontrollordning som antogs av ministerrådet (bostadsministrarna) i november 1983. Kontinuerligt utarbetas s k produktregler där även INSTA-Bygg och NORDTEST är in- dragna.

Ministerrådet hänvisar till den centrala betydelse som en anpassad och effektiv byggnadsindustri har för de nordiska ländernas ekonomi. Enligt ministerrådets mening bör näringen ha goda utvecklingsmöjligheter. Det bör vara en prioriterad uppgift att utnyttja möjligheterna på exportmarknaderna genom export av både varor och tjänster.

6.3.7 Nordiskt samarbete i fråga om superdator, datakommunikation och bredbandstjänst

Ministerrådet har under arbetet med handlingsplanen låtit snabbtreda möjligheterna till nordiskt samarbete i fråga om anskaffning och utnyttjande av en s. k. superdator för forskningsändamål, om datakommunikation och om s. k. bredbandstjänst. Efter att ha övervägt resultatet av denna utredning, vill ministerrådet framhålla följande.

6.3.7.1 Superdator för forskningsändamål

Tillgången på superdatorer (datorer med mycket stor beräkningskapacitet för behandling av stora datamängder) är av väsentlig betydelse för FoU-verksamheten i Norden. Det skulle bidra till att upprätthålla den vetenskapliga forskningens standard och konkurrenskraften hos nordisk industri.

I de nordiska länderna finns idag planer, som från olika utgångspunkter framskridit olika långt, på att anskaffa sådana datorer.

Den utredning som *ministerrådet* låtit utföra visar emellertid att det nu inte finns underlag för samnordiskt *anskaffning* av en superdator för forskningsändamål. Undersökningar på *bilateral nivå* mellan Finland och Sverige visar på möjligheter till positiva resultat och kommer att fortsätta.

Det kommer på några års sikt att finnas superdatorer för forskningsändamål i de flesta nordiska länder. Då kommer det att finnas behov av samverkan nordiska forskare emellan, för att den samlade superdatorkapaciteten skall kunna utnyttjas optimalt. Man kommer att behöva utbyta kunskaper och erfarenheter kring etablering av en anpassad användarmiljö och utveckling av programvara. Det gäller också behovet av att göra forskarna medvetna om och beredda för bruket av superdatorer. *Ministerrådet* kommer därför att anmoda Nordiskt samarbetsorganisationen för teknisk-vetenskaplig forskning (NORDFOIK) att utreda de närmare behoven av och formerna för sådana gemensamma åtgärder. Sådan samverkan skulle underlättas, om man kan utveckla forskarnas möjligheter att kommunicera mellan datorer, och av en högre nätkapacitet (jfr. nedan om s. k. bredbandstjänst).

6.3.7.2 Datakommunikation – förbättrat kommunikationssystem för forskarsamverkan

Datakommunikation mellan forskare och forskningsinstitutioner avser utbyte av text, program och data över telenät (datanät). Kommunikationen hindras emellertid av att man använder olika typer av maskiner och program. Forskarna skulle åstadkomma bättre resultat, om kommunikationen mellan deras datorer kan förbättras. Det är därför angeläget att försöka göra sig så oberoende som möjligt av maskin- och programtyp. Internationellt har man redan tagit betydande steg (i form av standarder etc.) mot sådana förbättrade kommunikationsmöjligheter.

De nordiska länderna har byggt upp ett forskningssamarbete, som behöver utvidgas. Detta kan bl. a. ske genom ökad utväxling av information över datanät.

I syfte att koppla ihop de nationella systemen för datakommunikation mellan nordiska universitet och forskningsinstitutioner har ett nordiskt projekt bedrivits på uppdrag av NORDFORSK, det s. k. Nordunet-projektet. Projektet avser

- att skapa bättre möjligheter för kommunikation (maskinoberoende procedurer), baserade på användning av redan existerande telenät, offentliga teletjänster och internationella standarder,
- att skapa datatjänster, som kan vara forskarna till hjälp i deras samarbete (t. ex. datakonferenssystem, enhetliga meddelandesystem etc.)
- att stimulera till nordisk forskning som kan leda till utveckling av nya datatjänster och till ökad samverkan mellan nordiska forskare.

Härigenom kan man få till stånd en intensivare samverkan, ett ökat kunskapsutbyte liksom – på längre sikt – ett effektivare utnyttjande av den samlade datorkapaciteten och det vetenskapliga programvaruutbudet i Norden, liksom av de ekonomiska resurser som anslås.

Förslagen i Nordunet-rapporten till NORDFORSK stämmer väl överens med intentionerna i ministerrådets handlingsplan på datateknologiområdet, där datakommunikation är ett prioriterat område.

För att Nordunet-projektet skall kunna genomföras, krävs resurser både från nationella källor och med gemensamma nordiska medel. Under en fyraårsperiod från och med 1986 behöver man satsa sammanlagt 9,2 mio NOK av gemensamma nordiska medel. De skall i första hand användas för anpassning av metoder och program etc., för vissa driftsutgifter och sekretariatskostnader. De motsvarande nationella medlen är 3 mio NOK per år.

Ministerrådet avser att ge ekonomiskt stöd till Nordunet-projektets förverkligande genom att finansiera hela den nordiska delen av arbetet under den angivna fyraårsperioden med sammanlagt 9,2 mio NOK. För 1986 års ministerrådsbudget beräknar ministerrådet ett belopp motsvarande 2 mio NOK.

Det är av stor vikt att verksamheten inom Nordunet-projektet kan komma igång redan under år 1985. *Ministerrådet* är därför berett att anslå intill 800.000 NOK från tillgängliga medel på 1985 års ministerrådsbudgetar

till en sådan startfas. I första hand bör medel kunna tas från de resurser som står till förfogande för arbetet med ministerrådets handlingsplan på datateknologiområdet. Även Nordiska forskningspolitiska rådet bör kunna ha intresse av att bidra till projektet.

Den totala offentliga insatsen på detta område blir således 22 mio NOK.

6.3.7.3 Bredbandstjänst

Det nordiska datanätet möjliggör redan idag förbindelser med hög kapacitet inom de nordiska länderna och mellan dem. I de flesta nordiska länder finns forskning och utveckling som syftar till att lokalt och/eller regionalt erbjuda s. k. bredbandstjänster, som primärt kan användas för TV-distribution, men som också kan komma att användas för andra typer av tjänster.

Det finns idag dock inga planer på att bygga ut ett allmänt tvåvägs bredbandsnät – som skulle göra det möjligt att sända bilder i två riktningar eller stora datamängder med mycket hög hastighet – ända ut till den enskilde abonnenten.

Ministerrådet vill understryka den betydelse det nordiska samarbetet på telekommunikationsområdet har för den ekonomiska utvecklingen i Norden.

Ministerrådet konstaterar att frågan om utveckling av bredbandsnät redan tagits upp inom de nordiska teleförvaltningarnas samarbetsorgan Nordtel. Ett flertal framgångsrika samarbetsprojekt har redan genomförts på telekommunikationsområdet. Särskilt kan nämnas det helautomatiska biltelefonsystemet NMT. *Ministerrådet* anser det angeläget att de nordiska länderna inom Nordtel fortsätter sitt samarbete kring dessa frågor.

6.3.8 Nordiskt samarbete om polarforskning

De nordiska länderna är av geografiska skäl starkt berörda av utvecklingen i Arktis. I de nordiska länderna finns också sammantaget en mycket omfattande kunskap om polara förhållanden och en lång tradition och erfarenhet av verksamhet i Arktis och Antarktis. Denna gemensamma resurs utgör en potential för samverken och samarbete, alltifrån grundläggande vetenskap och forskning till industriell utveckling och kommersiella projekt.

Polarforskning kräver liksom t ex rymdforskning stora resursinsatser i fråga om transporter och stöd till fältverksamhet. Det handlar också om resurshushållning, t ex att samutnyttja experter och att koordinera datainsamling mellan olika länder. Då steget skall tas från vetenskap till praktiska åtgärder såsom miljövård och industriell utveckling accentueras resurskraven och storskalighetseffekterna ytterligare.

Den viktigaste utvecklingen i polarområdena i framtiden gäller utvinning av naturresurser (olja, gas, mineraler). En god potential finns i Norden för samarbete både kommersiellt och vad gäller forskning om miljö, arktisk teknik och ekonomi.

Ministerrådet oppmanar polarforskningsinstituten och motsvarande i de nordiska länderna att vidareutveckla samarbetet.

6.4 Arbeidsmarkeds- og utdanningspolitikk

Innledning

Utformingen av de arbeidsmarkedspolitiske tiltakene er i første rekke rettet mot årsakene til friksjons-, konjunktur- og strukturledighet i økonomien. Gjennom å tilpasse tiltakene ønsker en å gripe raskt inn overfor problemer som oppstår. Det kan f. eks. gjelde behovet for framtidrettet opplæring eller behovet for øyeblikkelige tiltak i akutte situasjoner.

Arbeidsmarkedspolitikken inngår derfor som et sentralt element i den samlede økonomiske politikk. Det er her viktig å peke på flere funksjoner som arbeidsmarkedspolitikken har:

a) En kompenserende rolle der behovet for en stram etterspørselsregulering gjennom den generelle penge- og finanspolitikken motsvares av en aktiv og omfattende bruk av arbeidsmarkedstiltak.

b) En beredskapsfunksjon der akutte og uforutsette situasjoner møtes med best mulige tiltak, både når det gjelder type tiltak og når det gjelder doseringen av tiltakenes omfang. Et viktig formål er her å gi mer langsiktige omstillinger tid til å virke, mens de kortsiktige problemene holdes i sjakk ved bruk av beredskapstiltak.

c) En støttestøttefunksjon med sikte på å dempe regionale og yrkesmessige ubalanser i arbeidsmarkedet. Dette bidrar dels til redusert ledighet og dels til at mer generelle økonomisk-politiske virkemidler får større gjennomslagskraft ved at de ikke like raskt støter på flaskehals (mangelsituasjoner) i de enkelte deler av arbeidsmarkedet.

Støttefunksjonen er den sentrale og permanente funksjon for arbeidsmarkedspolitikken. Oppgaven er å forbedre arbeidsmarkedets funksjonsmåte og sikre bedre samsvar mellom tilbud og etterspørsel etter arbeidskraft på de ulike delarbeidsmarkedene. De to øvrige ovennevnte funksjonene er i sterkere grad situasjonsbestemte funksjoner. De arbeidsmarkedspolitiske tiltakene i de nordiske land er gradvis blitt dreiet mer mot tiltak som kan bidra til å lette den omstilling og fornyelse som må gjennomføres i store deler av næringslivet.

Ministerrådet (arbeidsministrene) har utarbeidet et revidert program for det fortsatte samarbeidet på arbeidsmarkedsområdet. Dette foreligger Nordisk Råd i form av et eget ministerrådsforslag. Det reviderte samarbeidsprogrammet omfatter en rekke ulike prosjekter hvor enkelte er under gjennomføring og andre under forberedelse. Prosjektet omfatter bl. a. følgende temaområder:

- det nordiske arbeidsmarkedet,
- arbeidsmarkedspolitikken funksjonsmåte,
- arbeidsmarkedspolitikken rolle og samspillet med den økonomiske politikk,

- metodeutvikling innen arbeidsformidlingen,
- oppfølging av arbeidet med kostnader ved arbeidsledighet.

Utover de tema som er behandlet i samarbeidsprogrammet vil *Ministerrådet* vise til at både flaskehalsproblemene på arbeidsmarkedet, ungdomsledigheten og langtidsledigheten bør vies oppmerksomhet.

Flaskehalsproblemene er av særlig betydning fordi de hindrer sysselsettingspolitikken i å få full effekt. Samtidig øker flaskehalsproblemene lønns- og prispresset.

Ungdoms- og langtidsledigheten må møtes med spesiell oppmerksomhet fordi generelle sysselsettingspolitiske tiltak ikke uten videre løser den typen ledighetsproblemer.

6.4.1 *Flaskehalsproblemene, kobling mellom utdannings- og arbeidsmarkedspolitikken*

Flaskehals på arbeidsmarkedet oppstår i situasjoner der det er behov for arbeidskraft med spesifikke kvalifikasjoner uten at denne arbeidskraft er til stede i tilstrekkelig omfang. Flaskehalsproblemer kan oppstå i forbindelse med vekst i sysselsettingen, teknologiske endringer og endringer i sektorenes relative størrelse. Flaskehalsproblemene har flere dimensjoner. De kan bero bl. a. på manglende geografisk balanse mellom tilbud og etterspørsel etter arbeidskraft og/eller manglende balanse mellom arbeidskraftens utdanningsnivå og bedriftenes kvalifikasjonskrav.

Mangel på arbeidskraft er i et langsiktig perspektiv også knyttet til kapasiteten og fleksibiliteten i utdanningssystemet og berører nytilgangen på arbeidskraft og den eksisterende arbeidskraft. På kort sikt er det særlig viktig å oppnå økt fleksibilitet ved nødvendig oppdatering av såvel den eksisterende arbeidskraft som de arbeidsløses kvalifikasjoner. Den eksisterende arbeidsstyrke i Norden er ca 75–125 ganger større enn den årlige netto nytilgang. Selv små forbedringer i fleksibiliteten hos den eksisterende arbeidsstyrken vil derfor være av stor betydning for tilpasningen på arbeidsmarkedet.

Årsakene til de aktuelle flaskehalsproblemene har blant annet vært vansker med å forutse den framtidige utviklingen på arbeidsmarkedet, stivheter i utdanningssystemet og vansker med å tilpasse arbeidskraften til forandringer i arbeidsmarkedet. Flaskehalsproblemene og årsakene til dem er av nasjonal karakter, men likevel felles for de nordiske land. For å møte flaskehalsproblemene er det en forutsetning at en så tidlig som mulig fanger opp signaler om hvor problemene kan oppstå. Selv om flaskehalsproblemene vanskelig kan elimineres fullt ut, og en alltid må planlegge under usikkerhet, er det nødvendig med flere tiltak for å styrke evnen til å forutse og motvirke framveksten av flaskehals. På dette området vil *Ministerrådet* iverksette følgende tiltak.

6.4.1.1 Nordisk utdannings samarbeid, samordning og modernisering av utdanningskapasiteten

En styrking og modernisering av arbeidsmarkedsutdanningene er viktig. Mulighetene for å utnytte felles nordiske ressurser i oppbyggingen av faglig kompetanse og kapasitet bør gjennomgås. Samordning av kapasitet på særlig spesialiserte områder og på regional basis bør utprøves. Oppstarting av dette arbeidet kan skje gjennom

- kartlegging av behov
- samordning og modernisering av utdanningskapasitet på visse felter.

Kartleggingsfasen (delprosjekt 1) bør analysere behovene og peke ut enkelte yrker (f. eks. innenfor tekniske områder) og regioner der samarbeidet kan finne sted. Dessuten bør det skaffes en oversikt over aktuelle institusjoner som et samarbeid kan organiseres gjennom.

Gjennomføringen (delprosjekt 2) kan skje ved utnytting av hverandres kurser eller etablering av nye fellesnordiske kurser ved eksisterende høyskoler, yrkesfaglig linje ved videregående skoler eller arbeidsmarkedsopp-læringsentra. En kan også utnytte fellesinstitusjoner som Nordkalottens arbeidsmarknadsutdanningssenter og samarbeid med bedrifter som arbeider innenfor avanserte områder.

Innenfor eksisterende nordiske organer bør det etableres et *samarbeid om voksenopplæring*, herunder samarbeid om etterutdanning av lærere på teknologisk krevende områder (delprosjekt 3). Formålet er erfaringsutveksling og samarbeid om ulike former for opplæring i de nordiske land av de typer som er omtalt i delprosjektene 1 og 2 ovenfor.

Ministerrådet vil sette av 5 mio NOK til de tre delprosjektene for perioden 1986–88. Derneft vil en nasjonal innsats settes inn i den utstrekning det blir nødvendig.

6.4.1.2 Samarbeidsformer mellom arbeidsmarkedets parter, utdanningsmyndighetene og arbeidsmarkedsmyndighetene

Nye samarbeidsformer mellom arbeidsmarkedets parter, utdannings- og arbeidsmarkedsmyndighetene på ulike nivåer bør utarbeides og utprøves gjennom nordiske pilotprosjekter. Dels vil det her dreie seg om å utvikle *samarbeidsformer* for kartlegging av arbeidskraftbehov, og dels vil det dreie seg om *forsøk med bransjevis etterutdanning*.

Som delprosjekt 1 vil det her bli gjennomført *nasjonale forsøk med bransjevis etterutdanning* på spesielt utvalgte lokale områder i hvert av de nordiske land. Planlegging og styring vil skje i et samarbeid mellom arbeidsmarkedets parter, utdannings- og arbeidsmarkedsmyndigheter, samt enkeltbedrifter i regionen. Utdanningen vil bli finansiert nasjonalt og gjennomført lokalt på utvalgte steder i ulike land. Bransjene kan variere. Avklaringen av oppgavefordeling mellom utdanningssystem og arbeidsliv blir her viktig.

Det vil bli etablert en gruppe på nordisk plan med representanter for

partene og myndighetene som vil få til oppgave å studere og evaluere forsøkene, sørge for erfaringsutveksling og bidra til å forbedre metodene for fastlegging av behov for ulike typer utdanning og utforming av de enkelte typer utdanning.

På lengre sikt bør metodene for *kartlegging av framtidig arbeidskraftbehov* forbedres. For dette formål vil det bli iverksatt et eget delprosjekt 2. Som første fase foretas en kartlegging av eksisterende prognosemetoder og erfaringer med disse i de nordiske land. Deretter gjennomføres et prosjekt for å forbedre metoder til å forutsi de forandringer som skjer på arbeidsmarkedet, av såvel kvantitativ som kvalitativ karakter. Samarbeidet mellom arbeidsmarkedsmyndigheter, partene på arbeidsmarkedet og utdanningsinstitusjonene vil her være et viktig virkemiddel.

Ministerrådet vil sette av 2,3 mio NOK for årene 1986–1988.

6.4.2 Prosjekter om tiltak på arbeidsmarkedet

6.4.2.1 Nye veier til bekjempelsen av arbeidsløsheten blant ungdom

Ved en høy arbeidsløshet hører de nyankomne unge til de grupper som rammes særlig hardt. De nordiske land er enige om at overgangen mellom skole og arbeidsliv krever særlige tiltak. Her bør såvel det nordiske samarbeidet som samarbeidet i hvert enkelt land utnyttes best mulig. Det samme bør gjelde for arbeidsformene i koordineringen mellom statlige og kommunale myndigheters tiltak.

Den høye ungdomsarbeidsløsheten nødvendiggjør nye innfallsvinkler og nye idéer til bekjempelse av ungdomsarbeidsløsheten. Det er på denne bakgrunn igangsatt et stort antall aktiviteter i de nordiske land i form av forskjellige ungdomsprosjekter for å finne fram til nye former for sysselsetting av ungdom.

Ministerrådet vil derfor iverksette et pilotprosjekt om nye veier til bekjempelse av ungdomsarbeidsløsheten. I prosjektet iverksettes konkrete aktiviteter i utvalgte områder som innebærer nye former for sysselsetting, eksempelvis innen industri og servicenæringene og kultursektoren. Delprosjekter igangsettes i særlig interessante regioner som kan belyse betydningen av faktorer som områdets næringsstruktur, arbeidsløshetens omfang og utdanningsmuligheter. Det er hensikten gjennom praktiske forsøk å identifisere vellykkede prosjekter som kan etableres som permanente aktiviteter i landenes sysselsettingsfremmende politikk.

Prosjektene vil bli evaluert med henblikk på utvikling av permanente aktivitetsformer.

Ministerrådet vil sette av 4,5 mio NOK som vil bli anvendt i alle de deltakende land over et 3-årig prosjektforløp. Det vil i tilknytning til disse prosjektene nasjonalt bli satt av et årlig beløp på 250.000 NOK for hvert deltakende land i hvert år i det 3-årige prosjektprogram. Totalt vil prosjektene få en økonomisk ramme på 7,5 mio NOK.

6.4.2.2 Tiltak for langtidsarbeidsløse

Som en del av det generelle arbeidsløshetsproblem i de nordiske land framstår langtidsarbeidsløsheten som et voksende og stadig mer alvorlig delproblem. For voksende grupper gir den alment økte etterspørsel etter arbeidskraft ikke muligheter for sysselsetting.

Hittil har de arbeidsmarkedspolitiske instrumenter ikke vist seg tilstrekkelig effektive til å forhindre lange perioder av arbeidsløshet for visse grupper. Alle nordiske land er derfor enige om at nye særlig innrettede tiltak er nødvendige i innsatsen mot langtidsarbeidsløsheten.

I flere nordiske land er det igangsatt tiltak og forberedelse av nye spesielle tiltak for langtidsarbeidsløse. Man vil undersøke mulighetene for bedre å sikre at de langtidsarbeidsløse får tilbud om utdanning, omskolering og videreopplæring.

Ministerrådet vil derfor gjennomføre et nordisk prosjekt med henblikk på å utvikle og utprøve forskjellige former for samordning av de forskjellige tiltak som tilbys langtidsledige.

I prosjektet vil forskjellige metoder og samarbeidsformer bli utprøvd både ut fra nasjonale og nordiske erfaringer. Prosjektet vil bli konsentrert i utvalgte storbyområder for å utprøve modeller hvor ordinære tilbud kan kombineres med særlige selektive tilbud understøttet av ekstraordinære økonomiske støtteordninger for de hardest rammede grupper av langtidsledige.

Det vil bli lagt stor vekt på utvikling og evaluering av effektene – både på det personlige og samfunnsøkonomiske plan – av en kombinert bruk av nye metoder med særlige støtte- og samarbeidsformer.

Det vil bli satt av 3,2 mio NOK til disse prosjektene. Det vil dessuten i tilknytning til disse prosjektene nasjonalt bli satt av et beløp fordelt over det 3-årige prosjektprogram, svarende til NOK 250.000 per år for hvert land.

Totalt vil disse prosjektene få en økonomisk ramme på 6,2 mio NOK.

6.4.3 Arbeidstids spørsmålet

De ulike effektene av en redusert arbeidstid er vurdert i delrapport 2 i Ministerrådets prosjekt Arbeidsløshetens kostnader, og sammendraget av rapportens konklusjoner er gjengitt i kap. 5 ovenfor.

Ministerrådet vil vise til hovedkonklusjonen om at en heller ikke gjennom enkelttiltak som redusert daglig eller ukentlig arbeidstid vil kunne oppnå omkostningsfrie sysselsettingsgevinster. På lang sikt kan imidlertid en arbeidstidsforkortelse ses på som et alternativ til en potensiell økning i den matrielle levestandard.

Behovet for arbeidstidsreduksjoner og effektene av eventuelle arbeidstidsreduksjoner vurderes nå i de nordiske land. Stedfortrederkomiteen under Nordisk Ministerråd har med dette utgangspunkt oppnevnt en ar-

beidsgrupper med primær oppgave å utveksle informasjon om nasjonale overveielser på området.

Arbeidstidsspørsmålet gis på dette grunnlag ikke ytterligere behandling i dette ministerrådsforslaget.

6.4.4 *Fackligt arbete inom ramen för en ökad nordisk industriell integration*

Företag i de nordiska länderna har i betydande utsträckning utnyttjat den nordiska hemmamarknaden genom att etablera sig i eller köpa in sig i företag i andra nordiska länder. Denna utveckling, som är positiv för de nordiska ländernas ekonomier, har accentuerats under senare år.

För att ett sådant industriellt samarbete över gränserna i Norden skall uppfattas som konstruktivt och utvecklas utan onödiga friktioner bland de anställda, behövs ett vidgat fackligt samarbete inom de företag och koncerner i Norden som berörs. På vissa håll har kollektivavtal träffats om formerna för och finansieringen av sådan facklig verksamhet.

Ministerrådet fäster vikt vid att en fortsatt utbyggnad av det fackliga samarbetet på företagsnivå äger rum i Norden i takt med att den industriella integrationen fortskrider. Det är angeläget att berörda arbetsmarknadsparter genom avtal söker finna praktiska förutsättningar för att utveckla ett sådant nordiskt fackligt samarbete. Den informella nordiska ämbetsmannagruppen för arbetsrättsfrågor bör hålla kontakt med arbetsmarknadsparter, i syfte att medverka till att det fackliga samarbetet i Norden kan utvecklas på ett ändamålsenligt sätt.

6.4.5 *Uthyrning av arbetskraft*

Frågan om uthyrning av arbetskraft har under senare år orsakat betydande svårigheter i samarbetet mellan de nordiska skattemyndigheterna. Problemet har härvid varit framför allt att dra en gräns mellan underentreprenad och sådan verksamhet som anses utgöra uthyrning av arbetskraft, emedan den skattemässiga behandlingen av dessa aktiviteter avviker från varandra. I praktiken har det förekommit skillnader vid denna gränsdragning i de olika nordiska länderna. Detta har medfört och medför alltjämt en betydande osäkerhet såväl för arbetstagarna som för arbetsgivarna. Denna osäkerhet har man inte förmått undanröja genom den år 1982 ingångna nordiska överenskommelsen om uppörd av skatt.

Uthyrning av arbetskraft bör underställas samhällelig kontroll. I syfte att underställa uthyrningen av arbetskraft effektiv kontroll borde samarbetet mellan myndigheter inom olika förvaltningsområden utökas märkbart såväl på nationell som på nordisk nivå. Härvidlag är samarbetet mellan arbetskraftsmyndigheterna och skattemyndigheterna speciellt viktig.

För närvarande har osäkerheten i samband med begreppet uthyrning av arbetskraft medfört att företagarna inte är villiga att verka inom vissa nordiska marknadsområden.

Ministerrådet kommer, mot denna bakgrund, att påskynda arbetet på att komma överens om en definition av uthyrning av arbeidskraft, och samtidigt söka att etablera en så enhetlig tolkning av detta begrepp som möjligt.

6.5 *Vestnorden-fond og regionalpolitikk*

Innledning

Innen det nordiske regionalpolitiske samarbeidet ytes det over Ministerrådets budsjett til enhver tid tilskudd til ca. 60 konkrete prosjekter i de 11 grenseregionale samarbeidsområder. Flere av disse prosjektene har som hovedformål å fremme den økonomiske utviklingen og sysselsettingen i regionene. Dette er i overensstemmelse med de politiske prioriteringer i Nordisk Råd og Ministerrådet. Ministerrådet finansierer således i 1984 helt eller delvis en grunnadministrasjon i alle de grenseregionale samarbeidsområdene.

Samarbeidet på Nordkalotten og i Vestnorden er høyst prioritert.

Arbeidet med utviklingen av *Vestnordensamarbeidet* har vært sentral i 1984. Vestnordenkomiteen har blant annet lagt fram et forslag til hvordan samarbeidet bør videreutvikles.

Ministerrådet (regionalministrene) har i 1984 vedtatt et program for forsterking og videreutvikling av *Nordkalott-samarbeidet*. Særlig forsterking av handels- og industrisamarbeidet har relevans for nærings- og sysselsettingsutviklingen. Videre er samarbeidet innen turisme viktig, bl. a. om TOP OF EUROPE som er et felles markedsføringsprosjekt av Nordkalotten i Europa. I tillegg vurderes mulighetene for en ytterligere samordning av utdanningstilbudene ved de tre lands universiteter og høyskoler på Nordkalotten.

Midt-Norden-samarbeidet omfatter et bredt sett av prosjekter, hvorav handelskontorsvirksomheten er av særlig relevans for næringsutviklingen i regionen gjennom det økte handels- og industriutbytte og industrisatsningene og -etableringene. I tillegg er samarbeidet i Midt-Norden om kommunikasjoner og ny teknikk viktige og omfattende.

Nordisk Investeringsbank's regionallåneordning har blitt videreført i 1984 i samsvar med ministerrådets beslutning, hvilket betyr at perioden har blitt forlenget fram til 1. april 1986 og at låneordningen har blitt utvidet geografisk til også å omfatte Grønland. For perioden 1985–1987 er lånerammen fastsatt til 50 mio. SDR eller ca. 450 mio. NOK. Mot bakgrunn av de positive erfaringene med låneordningen på Færøyene og Island, fordeles 40 pst. av lånerammen til Vestnordenområdet (Færøyene, Grønland og Island med en tredjedel hver) samt til Finland, Norge og Sverige med 20 pst. pr. land.

Distrikts- og regionalpolitikken er høyt prioritert i de nordiske land. Nasjonalt ytes det en betydelig innsats for å utvikle et næringsliv som gir flest mulig varige og lønnsomme arbeidsplasser i de næringssvake områdene, og dermed en mest mulig balansert regional utvikling. Etter *minister-*

rådets syn tilsier den regionale fordelingen av arbeidsledigheten i Norden en fortsatt høyt prioritert innsats til fordel for regionene.

6.5.1 *Nordisk finansieringsordning for Vestnorden*

Ministerrådet vedtok 7. desember 1983 å utrede behovet for og hvilken rolle et utviklingsfond for Vestnorden skulle kunne spille.

Utredningens prinsippforslag ble lagt fram i oktober 1984 og er følgende:

- Oppretting av et nordisk utviklingsfond for Vestnorden.
- Utredning av et investeringselskap for Vestnorden
- Vurdering angående Nordisk Investeringsbanks (NIB) utlånsvirksomhet i Vestnorden
- Forsterkning av regionalpolitisk støttemuligheter til Vestnorden fra Nordisk Ministerråds budsjett.

Grunnkapitalen for et eventuelt nordisk utviklingsfond for Vestnorden er i utredningen foreslått framskaffet gjennom de midler som gradvis fram til 1995 vil bli tilbakebetalt fra Nordisk industrialiseringsfond for Island (NIFI) med mulighet til supplerende finansiering fra andre kilder.

Ministerrådet konstaterer at Vestnorden på grunn av sin spesielle geografi og næringsstruktur har behov for tilførsel av kapital på varierende vilkår.

Ministerrådet vil legge fram et særskilt ministerrådsforslag til Nordisk Råds 33. sesjon om å opprette et Vestnorden-fond. Utredningens forslag blir utgangspunkt for ministerrådsforslaget. Under forutsetning av at det blir foretatt en nærmere klargjøring av eksempelvis retningslinjene for og administrasjonen av fondet etter Nordisk Råds sesjon i 1985, vil et slikt fond bli opprettet fra begynnelsen av 1986.

Tilbakebetalingene fra NIFI til Danmark, Finland, Norge og Sverige – totalt 13,5 mio \$ – vil være utgangspunktet ved vurderingen av størrelsen på fondets grunnkapital. I den utstrekning Vestnorden-fondets grunnkapital oppbygges raskere enn den som følger av tilbakebetalingene fra NIFI, vil de renteutgifter som påløper belastes totalrammen på 13,5 mio \$.

Forslag til fondets vedtekter m. m. vil bli utarbeidet etter Nordisk Råds 33. sesjon med sikte på rask behandling av et endelig ministerrådsforslag i Nordisk Råds økonomiske utvalg.

6.5.2 *Det grenseregionale samarbeidets utvikling og finansiering*

Bevilgningen på Ministerrådet budsjett for konkrete regionalpolitiske tiltak, kap 244, har hatt stor betydning som ledd i arbeidet for å styrke og konkretisere samarbeidet i grenseregionene. Bevilgningen for 1985 er på NOK 6.370.000. Det har vært en målsetting at de økonomiske ressursene for finansiering av denne type prosjekt bør økes til et nivå på 10 mio NOK pr. år.

Etter *ministerrådets* syn er det grenseregionale samarbeidet under rask utvikling, og det er oppnådd tildels betydelige resultater. For å tilgodese

det økte behov for midler dette samarbeidet krever, vil *Ministerrådet* øke kap. 244 Regionalpolitikk – konkrete tiltak med NOK 3.630.000 fra 1985 til 1986 slik at den årlige totalrammen blir på 10 mio. NOK. for hvert av årene 1986, 1987 og 1988

Nordkalotten og Vestnorden vil bli søkt prioritert ved bruken av midlene.

6.6 Investeringar på infrastrukturuområdet

6.6.1 Investeringar på samferdselsområdet

Investeringar i vøgar og jørnvøgar bidrar till en økad bygg- og anlegg- ningsverksamhet. Många dyliga investeringar är av den karaktären, att de med fördel kan användas för att främja sysselsättningen och därmed minska arbetslösheten i berörda regioner.

Ministerrådet har utarbetat ett konkretiserat och balanserat paket i fråga om investeringar av denna typ i Danmark, Finland, Norge och Sverige. I huvudsak kommer dessa investeringar att ske genom tidigareläggningar av planerade projekt.

Förslaget till investeringsprogram har tagits fram utifrån följande principer och handlingslinjer:

- Objektet har nordisk anknytning och syftar till att förbättra samferdseln mellan de nordiska länderna.
- De konkreta objekt som tas upp är så långt förberedda/projekterade att de kan påbörjas under år 1986 eller senare. Investeringsprogrammet omfattar primärt åren 1986–1990.
- De objekt som tas med är inte redan finansierade på annat sätt.
- Kostnaderna är tagit upp i 1986 års beräknade prisnivå och i NOK. (Preliminär betalningsprofil redovisas för objekt som pågår över flera år).

De förslag som *ministerrådet* kommit fram till, koncentreras till dels väg- och jørnvøgsförbindelserna i Norge som anslutar sig till den svenska västkusten, investeringar på den svenska västkusten och över till Danmark och vidare mot kontinenten, och dels vøgförbindelser i Finland som ansluter till färjeförbindelserna med Sverige. Härutöver har *ministerrådet* kommit fram till vissa andra väg- och jørnvøgsinvesteringar mellan Norge och Sverige samt utbyggnaden av två mellanriksvøgar i norra Finland och Norge.

Investeringarna syftar till att på olika sätt förbättra betingelserna för gods- och persontransporter mellan och genom de nordiska länder. Investeringarna har stor betydelse för att minska restider och transportkostnader samt förbättra trafiksäkerheten. Industrien och øvriga næringslivet kan därmed tidigare än planerat tillgodoföras de fördelar som utbyggnaderna medför vilket bidrar till att främja sysselsättning och utveckling i våra länder.

De investeringar som *ministerrådet* har funnit lämpliga att ta med i detta

nordiska paket för att stärka infrastrukturen och förbättra samfärdslen uppgår totalt till 2 565 mio NOK.

6.6.1.1 Väginvesteringar

Utbyggnad av väg E6 i Sverige

Utbyggnaden av väg E6 i Sverige till en högklassig trafikled har pågått under många år. De senaste åren har betydande medel anvisats för att påskynda utbyggnaden och för att skapa sysselsättning. Vägen har nu i stora delar fått en bra standard. De större åtgärder som nu återstår är dels en ombyggnad mellan Varberg och Falkenberg dels ett antal ombyggnader från Stenungsund och norrut mot Norge.

Projektet som ingår här är koncentrerade till åtgärder på väg E6 från Stenungsund till Uddevalla och norr om Uddevalla. De största bristerna finns i detta området. Totalt investeringsbelopp är 550 mio NOK.

Utbyggnad av väg E6 i Norge

Med hänsyn till att väg E6 (Oslo-Svinesund) är Norges huvudväg mot utlandet är det ett högt prioriterat mål att uppnå en hög standard på denna väg. De årliga anslagen (bevilgningar) till Östfold fylke avseende väginvesteringar har under de senare åren till 50% utnyttjats för att förbättra väg E6 genom fylket. De höga trafiktalen verkar också för en stor insats. Målsättningen fram till 1990 är att väg E6 genom fylket skall vara utbyggd till motorväg med undantag av några mindre delar på tillsammans ca 20 km.

Projektet som ingår här har en total kostnadsram på 236 mio NOK och de omfattar tidigareläggning av olika delprojekt genom Akershus och Östfold fylker.

Utbyggnaden av väg E4 i Danmark

En naturlig anknytning till utbyggnaden av väg E6 i Norge och Sverige är den fortsatta utbyggnaden av väg E4 i Danmark.

När dessa investeringar är klara återstår på Sjælland motorvägsträckningen Rønnede-Udby och på Lolland-Falster, ny bro över (eller tunnel under) Guldborgsund och de anslutande motorvägarna från Ønslev på Falster till Sakskøbing på Lolland.

För att forcera den planerade utbyggnaden av väg E4 i Danmark erfordras tillskott av extraordinära medel. Det är främst genom en tidigareläggning av objektet Rønnede-Udby – tillsammans med de föreslagna investeringarna på väg E6 i Norge och Sverige – som den samlade effekten av utbyggnaden av dessa trafikleder kan komma trafiken till godo.

Den totala investeringsramen för projektet Rønnede-Udby är 345 mio NOK.

Utbyggnaden av väg E3, E80 i Finland

Sträckan Nådendal/Åbo-Helsingfors av E3 kan sägas vara den mest betydelsefulla väglänken för internationell vägtrafik i Finland. Av den 165 km långa vägen mellan Åbo och Helsingfors är 40 km i Helsingforsändan full motorväg medan den resterande delen representerar 1930- och 1950-talens vägstandard, bortsett en 8 km lång fyrfilig vägdel i Åboändan, som i sin tur har kapacitetsproblem i plankorsningar.

Den orimliga standarden av den tvåfiliga delen av vägen har erkänts och en generalplan angående motorväg för den hela resterande sträckan har utarbetats i början av 1970-talet. Bristande finansieringsmöjligheter samt delvis också minskande trafiktillväxt har medfört, att endast den nuvarande vägen har förbättrats i någon mån.

Den totala kostnadsramen för de investeringar som ingår här är 390 mio NOK och omfattar investeringar på sträckan Åbo-Paimio och Nådendal-Åbo förbifart. Tidigaste byggstart är 1988.

Övriga väginvesteringar

Norges förslag:

1. E 18 Ombyggnad vid Ørje (Østfold fylke).

Enligt nuvarande planer skall vägobjektet utföras åren 1990–93. Kostnaderna är beräknade till 21 mio NOK. En tidigareläggning av byggstarten vill ske till 1986–87.

2. RV 2 vid Eidskog (Hedmark fylke).

Enligt nuvarande planer skall vägobjektet utföras åren 1990–93. Kostnaderna är beräknade till 21 mio NOK. En tidigareläggning av byggstarten kommer att ske till 1986–87.

3. Mellanriksvägen över Pasvik mot Kirkenes (från finska Lappland).

Projektet omfattar en upprustning av existerande väg i området för 160 mio NOK och anläggandet av en ny väg (väg som helt saknas i dag) för 33 mio NOK. Projektet kan enligt nuvarande planer inte påbörjas förrän efter år 1990. De norska vägmyndigheterna undersöker f. n. om det är möjligt att forcera projektet, t. ex. genom att påbörja byggandet av det vägavsnitt som saknas i dag.

Finlands förslag:

1. Vägen Kaamanen-Neiden har planerats med hänsyn till genomgående trafik och den byggs som 6,5 m. bred regional väg. Den totala längden på finsk sida är 121 km och på norsk sida 10 km. Sträckan Kaamanen-Sevettijärvi-riksgränsen (21 km, 21 mio FIM) byggs enligt flerårsplanen åren 1990–1993. Utan extra finansiering blir denna vägsträcka en flaskhals framför allt för tunga fordon. Tidigaste byggstart är 1986.

2. Ombyggnad av vägen Kaamanen-Utsjoki.

Vägbreddning på 65 km (4 separata företag) av den 88 km långa smala vägen mellan Kaamanen och Utsjoki inngår i flerårplanen 1986–1990, medan den resterande sträckan på 23 km enligt nuvarande planer skulle ha byggstart året efter 1990. Den totala kostnadskalkylen för dessa projekter är ca 95 mio NOK.

Bro över Tana älv vid Utsjok.

Projektet avser en broförbindelse över gränsälven mellan Norge och Finland. Projektet har tidigare förordats av Nordiska Rådet genom rek nr 10/1974. Norska och finska myndigheter utredde då behovet av och förutsättningarna för en sådan broförbindelse. Det konstaterades att trafikunderlaget var av mycket lokal karaktär och knappast stort nog för att försvara kostnaderna för en broförbindelse. Nya aspekter på frågan har emellertid värderats:

- Norge har flyttat E6 mellan Lakselv-Tana bru från ishavskusten till Tanadalen. Europavägstatus medför vissa förväntningar om ökat vägstandard.
- I Finland övervägs flyttning av riksväg 4 mellan Kaamanen-Karigasniemi till Kaamanen-Utsjoki-Nuorgam för att vägnätsstrukturen bättre skall motsvara både finsk och norsk tätortsstruktur och klara tunga trafikströmmar till och från Norge. Riksväg 4 får antagligen Europavägstatus i framtiden.
- Hela den 141 km långa sträckan Kaamanen-Nuorgam/Polmak har 4,5 m belägningsbredd med undantag av Utsjoki kyrkoby samt mötesplatserna. För att undvika vägbreddning på den 47 km långa sträckan Utsjoki k:by-Nuorgam/Polmak är en bro över Tana älv en mycket aktuell och billigare lösning.

Tidigaste byggstart för bron är approximativt 1987. Totala kostnader är 26 mio NOK som bör finansieras med hälften av Norge och hälften av Finland.

De totala väginvesteringarna för varje land är:

Danmark:

Utbyggnad av väg E4 på Sjælland	345 mio NOK
------------------------------------	-------------

Finland:

Utbyggnad av väg E3 vid Åbo	390 mio NOK
Väginvesteringar i norra Finland	<u>120 mio NOK</u> 510 mio NOK

Norge:

4 vägojekt på väg		
E6 söder om Oslo	236 mio NOK	
Väg E18 och RV2 mot Värmland i Sverige	42 mio NOK	
Väginvesteringar i Nord-Norge mot Finland	<u>25 mio NOK</u>	303 mio NOK

Sverige:

3 vägojekt på väg		
E6 norr om Stenungsund		<u>550 mio NOK</u>

Totalt väginvesteringar:		<u>1 708 mio NOK</u>
--------------------------	--	----------------------

Investeringarna fördelar sig på följande sätt för de enskilda åren:

Land	1986	1987	1988	1989	1990	Senare	Total
Danmark	23	95	109	106	12		345
Finland	25	45	90	120	110	120	510
Norge	16	60	69	57	64	37	303
Sverige	50	125	125	125	125	–	550
Totalt	114	325	393	408	311	157	1 708

6.6.1.2 Järnvägsinvesteringar

För den såväl nationella som internationella trafikförsörjningen har Västkustbanan stor strategisk betydelse. En effektiv och konkurrenskraftig järnvägstrafik förutsätter utvecklade och rationella tågförbindelser från Sverige och Norge ner till Skåne och vidare till Danmark och kontinenten. Detta behov bli än mer accentuerat när och var fasta förbindelser etableras över Öresund.

Västkustbanans nuvarande tekniska standard är emellertid i flera hänseenden låg och medför inte sällan betydande kapacitetsproblem. Västkustbanan är sålunda på sträckan Göteborg-Veinge (söder om Halmstad) en av de mest trafikerade enkelspåriga bandelarna i Sverige. Under vissa tidtabellsperioder har det gått ca 70 tåg per dygn. Detta skall jämföras med att en enkelspårig bana maximalt kan svälja 60–80 tåg per dygn.

Det är därför angeläget att kapaciteten utökas på Västkustbanan. I Sveriges Järnvägars (SJ) planering ingår också att förlägga mötesspår på vissa stationer samt att anlägga dubbelspår på de mest belastade delarna av banan. Som ett led i utbyggnaden har i Halmstadsområdet nyligen slutförts en större omläggning av banan, som bl. a. medför att närmare ett 50-tal

plankorsningar har försvunnit och att tågföringen förbättrats genom dubbelspår. SJ är beredd att fortsätta dubbelspårutbyggnaden om särskilda medel anvisas.

För närvarande går godstrafiken från Oslo och söderut över två vägar. Via Kornsjö-Mellerud och Öxnered går en linje via Göteborg och den andra från Öxnered via Håkanstorp-Borås-Varberg. I Laholm går trafiken antingen via Ängelholm till Helsingborg eller via Hässleholm-Malmö-Trelleborg. En koppling mellan nuvarande "Oslospår" och bana från Strömstad och söder över är beroende av den industriella utvecklingen längs Västkusten och ev. norska intressen i sammanhanget.

Kostnaderna för de objekt som ingår här och som kan påbörjas redan under år 1986 är följande:

Helsingborg-Göteborg-Kornsjö	
Vallberga, linjeomläggning	18,0 mio NOK
Brännarp-Getinge, nytt dubbelspår	81,0 mio NOK
Almedal-Mölnadal, nytt dubbelspår	22,0 mio NOK
Varberg-Halmstad, vägport Jarstaka	2,2 mio NOK
Ed, mötesspår förlängning + vägport	2,8 mio NOK
Mölnadals N-Varberg, spårstandard	72,0 mio NOK
Halmstad-Veinge, spårstandard	22,0 mio NOK
Mellerud-Velanda, spårstandard	<u>65,0 mio NOK</u>
Totalt	<u>285,0 mio NOK</u>

Dessutan ingår investeringar i förbindelserna med Norge på banorna Kil-Charlottenberg och Kiruna-Riksgränsen. Kostnaderna för de objekt som inngår här är:

Kil-Charlottenberg	
Kil-Brunsborg, spårstandard	28,0 mio NOK
Brunsborg-Charlottenberg, spårstandard	66,0 mio NOK
Kiruna-Riksgränsen	
Abisko-Björkliden, Nuolja, ny tunnel	<u>76,0 mio NOK</u>
Totalt	<u>170,0 mio NOK</u>

Investeringar i Helsingborg. I enlighet med et avtal som träffats mellan SJ, Danske Statsbaner (DBS), og Deutsche Banen (DB) påbörjas nu investeringar i Helsingborg avseende färjelägen och spårplanläggningar m. m. för en beräknad kostnad av ca 600 mio SEK. Härtill kommer att SJ nyligen beställt en ny tågfärja för ca 250 mio SEK som skall sättas in på den nya färjelinjen Helsingborg-Köpenhamn i juni 1986.

Järnvägsinvesteringar i Norge

Norges statsbaner (NSB) har följande investeringsprojekt av betydelse för internordisk trafik:

Östfoldbanan, räls o. slipersbyte	54 mio NOK
Kongsvingerbana, d:o	27 mio NOK
Oftobana, kabelgrav	11 mio NOK
Oftobana, kabelanl.	3 mio NOK
Nordalsenden, spårömläggn.	37 mio NOK
Oftobanan, kontaktledn. anl.	<u>5 mio NOK</u>
Totalt	<u>137 mio NOK</u>

Järnvägsinvesteringar i Danmark

Danmarksvägen

I förlängning av det svenska projektet om Väst kustbanan har det på dansk sida påbörjats ett projekt "Danmarksvejen" som innebär en utbyggnad och förbättring av godstrafiken på järnväg från Skandinavien via Danmark till kontinenten.

Första fasen innebär att en ny färjeled etableras mellan Helsingborg och Københavns Frihavn. Två danska och en svensk färja skall betjäna färjeleden. Dessutom byggs i Rødby och Puttgarden ett extra färjeläge för bilfärjor för att frigöra utrymme för fler godsvagnar på de existerande bil- och järnvägsfärjorna.

Första fasen av den nya s. k. östliga Danmarksvägen skall vara klar den 1 juni 1986. Kostnaderna för detta projekt beräknas totalt till 115 mio DKK, förutsatt att Danmark utnyttjar två existerande färjor på färjeleden Helsingborg-København. Det finns eventuellt behov i ett senare skede att sätta in en ny dansk färja, som beräknas kosta ca 265 mio NOK att bygga.

De totala järnvägsinvesteringarna i varje land är:

Danmark:

Färjeinvestering	265 mio NOK
------------------	-------------

Norge:

Järnvägsupprustningar mot

Sverige	137 mio NOK
---------	-------------

Sverige:

8 objekt på Väst kust-
banan

285 mio NOK

I övrigt 3 objekt på banor mot

Norge	<u>170 mio NOK</u>	455 mio NOK
-------	--------------------	-------------

Totalt:	<u>857 mio NOK</u>	
----------------	---------------------------	--

Investeringsarna mellan länderna för de enskilda åren:

Land	1986	1987	1988	1989	Total
Danmark	200	65			265
Norge	35	35	36	31	137
Sverige	154	128	110	63	455
Totalt	389	228	146	94	857

6.6.1.3 Öresundsförbindelserna

Ministerrådet fäster uppmärksamhet på det pågående arbetet med att utarbeta en överenskommelse om fasta förbindelser över Öresund.

Enligt överenskommelse mellan den danske trafikministern och den svenske kommunikationsministern tillsattes den 20 juni 1984 ett dansk-svenskt ämbetsmannautskott med uppgift att utarbeta ett förslag till regeringsöverenskommelse om fasta förbindelser över Öresund.

Förslaget till regeringsöverenskommelse skall avse dels en förbindelse (bro-tunnel) mellan Köpenhamn och Malmö (förmodligen enbart för vägtrafik), dels en enkelspårig tunnel för järnvägstrafik (person- och gods-) mellan Helsingör och Helsingborg. Totalt torde det inkl. erforderliga anslutningar m. m. röra sig om en investering i storleksordningen 6 mioSEK i prisläget januari 1982.

Tidsplanen för arbetet förutsätter ytterligare möten med ämbetsmannadelegationerna kring månadsskiftena februar-mars och maj-juni 1985. Vid det senare tillfället beräknas ett färdigt förslag till regeringsöverenskommelse föreligga.

En avgörande förutsättning för ett danskt fullföljande är – nu liksom i alla tidigare sammanhang – att ett positivt beslut dessförinnan fattats om en fast förbindelse över Stora Bält.

6.6.2 Energisektoren

Der foregår i Ministerrådets regie allerede et ret omfattende samarbejde på energiområdet. Der er således igangsat et praktisk samarbejde på områdene: energiforskning, energiplanlægning, off-shore forsikring, raffinering, oliehandel, naturgas, vedvarende energikilder og energiøkonomisering.

6.6.2.1 Elsamarbejde

NORDEL-samarbejdet og den stadigt øgede samkøring af de nordiske elforsyningsnet har resulteret i væsentlige besparelser såvel på anlægssiden som på driftssiden. Samarbejdet er baseret på et kommercielt grundlag.

Ministerrådet vil anmode NORDEL om, inden for rammerne af den nordiske handlingsplan, at undersøge muligheden for sådanne udbyg-

ninger, idet der sigtes mod et sammenhængende nordisk elsystem. Det forudsættes dog, at elselskaberne træffer afgørelser om udbygninger ud fra kommercielle hensyn samt under hensyn til de enkelte landes elforsyning.

Der er i øjeblikket følgende samkørbindinger under overvejelse:

1. Kontiskan

Det overvejes i øjeblikket at udbygge jævnstrømsforbindelsen mellem Jylland og Sverige – Kontiskanforbindelsen – ved at etablere en planlagt erstatning for den eksisterende forbindelse.

Hvis der er økonomisk grundlag for at gennemføre projektet, vil det kunne igangsættes relativt snart. Byggetiden er beregnet til 3–5 år, og omkostningerne forventes at blive 650 mio SEK, som fordeles mellem de berørte elselskaber, ELSAM i Jylland og Vattenfall i Sverige.

2. Ivalo-Varangerbotn

De norske kraftværksmyndigheder – NVE – og det finske elselskab Imatran Voima oy har forhandlet om en elforbindelse mellem Ivalo i Finland og Varangerbotn i Norge. Forbindelsen skal bidrage til at forbedre energiforsyningen i Nord-Norge og vil muligvis kunne etableres inden 1990. De respektive landes energimyndigheder har dog endnu ikke truffet nogen beslutninger.

3. Ålands Hav

De svenske og finske elselskaber Vattenfall og Imatran Voima oy har diskuteret muligheden for at etablere en jævnstrømsforbindelse over Ålands Hav med henblik på at forbinde elnettet i östra Svealand og Sydøstfinland. Der foregår i øjeblikket nærmere tekniske undersøgelser af projektet.

Hvis projektet realiseres vil ibrugtagning formentlig kunne finde sted i begyndelsen af 1990 med en anlægsperiode på 3–5 år. Investeringen beløber sig til ca. 1.080 mio SEK, som fordeles mellem Vattenfall og Imatran Voima oy.

4. Ajaure–Røssåga

I Svartisenområdet i Nordland fylke i Norge planlægges ret omfattende elproduktionsudbygninger på ca. 1000 MW til ibrugtagning 1990–1995 og på længere sigt muligvis yderligere 500–1000 MW.

Der foregår i øjeblikket undersøgelser mellem Vattenfall og Vassdragsvesenet om de nødvendige forstærkningstiltag. Disse undersøgelser har endnu ikke resulteret i konkrete projektforslag.

6.6.2.2 Naturgassamarbejde

Naturgas er en relativt ny energiform i Norden, en energiform, som – på grund af distributionsmetoden m. v. – dels kræver langt højere grad af

myndighedsengagement sammenlignet med andre energiformer, dels nødvendiggør en langsigtet planlægning. Naturgassen rummer på langt sigt store samarbejdsmuligheder, ligesom også denne energikilde har gunstige økonomiske og valutariske virkninger.

i. Dansk-svensk naturgassamarbejde

Danmark og Sverige indgik allerede i februar 1980 en aftale om naturgassamarbejde, og på basis heraf skal D.O.N.G. i årene 1985–2002 levere ialt 6.545 mio m³ eller svarende til ca. 400 mio m³ årligt til Swedegas til det såkaldte Sydgasprojekt. Udover disse mængder har Swedegas option på mindre mængder gas, og der forhandles i øjeblikket om yderligere mængder.

Spørgsmålet om yderligere udbygning af det nordiske naturgassystem følges løbende af energiembedsmandsgruppen. Således har man drøftet:

2. Sammenkobling af det norske Norpipe og det danske ledningssystem i Nordsøen

Denne mulighed har været undersøgt i den nordiske Informationsgruppe for gasspørgsmål. Omkostningerne ved denne ca. 40 km lange sammenkobling er beregnet til mellem 450 og 800 mio. NOK.

3. Nord-Norges naturgas

Der er gjort flere opmuntrende fund af naturgas og olie/kondensat på soklen ud for Nord-Norge.

Ingen af fundene er imidlertid indtil nu erklærede kommercielle. Ved en eventuel udbygning af gasfundene foreligger flere alternativer for transporten frem til markederne. Hovedalternativerne er enten skibstransport af LNG eller transport gennem rørledning. Mulige rørledningstraceer kan være på havbunden langs den norske kyst til Nordsøen eller over land gennem Norge eller Norge/Sverige.

4. Naturgasledning Sverige–Finland

Swedegas har forhandlet med Neste oy om etablering af en naturgasledning fra Sovjetunionen over Finland til Sverige. Swedegas har i september 1984 afleveret en rapport til den svenske regering vedrørende det såkaldte Östgasprojekt. I rapporten er det konkluderet, at gennemførelsen af projektet ikke er lønsom i øjeblikket.

6.6.3 *Begrænsning af svovldioxidforurening*

På de nordiske stats- og samarbejdsministres møde den 30. november 1982 enedes man om en udtalelse om at de nordiske lande aktivt skal arbejde med forsuringsspørgsmålet på internationalt niveau og fremlægge forslag til reduktion af svovlemissionen i Europa.

I vinteren 1982–83 udarbejdedes et nordisk forslag til ECE om, at

landene skulle forpligte sig til at reducere den totale nationale svovlemission med 30 % i forhold til niveauet i 1980 og frem til år 1993.

I alt 20 lande har nu tilsluttet sig denne målsætning. Forslaget danner i praksis baggrund for udarbejdelse af aktionsplaner i landene.

I foråret 1984 gennemførte Danmark en vidtgående lovgivning, som vil reducere svovludslippene med ca. 50 % frem til 1995. Gennemførelse af dette mål vil kræve investeringer på 900 mio DKK.

Det finska statsrådets miljöpolitiska redogörelse förutsätter, att ett program färdigställs i 1985 för minskning av de totala svavelutsläppen i Finland och samma år skall ett beslut fattas om de åtgärder som minskningen förutsätter. Åtgärderna planeras så, att svavelutsläppen före 1990-talets slut skall kunna minskas med 50 procent jämfört med 1980 års nivå.

I Sverige er i efteråret fremlagt forslag til en aktionsplan, som vil medføre reduktion af svovludslippene med 65 % frem til 1995. Omkostningerne for svovludslipsbegrænsende tiltag fra industriens processer er beregnet til 150–200 mio SEK årligt.

I Norge er vedtaget en 50 % reduktion af svovludslippene inden for samme periode. Sur nedbør-forskningen trappes op, hvilket i budgettet for 1985 bl. a. har medført en øgning på 25 % (fra 43 til ca. 54 mio NOK) til Norges Teknisk naturvidenskabelige Forskningsråd.

Endvidere foreslås midlerne til kalkning af vand og vassdrag 5-doblet (fra 1 til 5,3 mio NOK).

De nordiske lande arbejder inden for *Ministerrådet* sammen om at bidrage til løsning af problemerne. Der er vedtaget et nordisk projektprogram om luftforurening 1984–1986, som gennemføres inden for et samlet budget på ca. 10 mio NOK i nær tilslutning til nationale forskningsprojekter.

6.6.4 Nordisk samarbeid om handteringen av enkelte typer problemavfall

Alle de nordiske land har behov for å løse spørsmålene knyttet til handtering av problemavfall. En tilfredsstillende handtering av slikt avfall krever ofte betydelige investeringer.

PCB-kondensatorer er et eksempel på en type problemavfall der det kan være mulig å oppnå gevinster for det enkelte land ved et visst nordisk samarbeid. Anlegg for handtering av denne type avfall er planlagt oppført i Finland og Sverige, mens mulige løsninger utredes i Norge.

Ministerrådet vil følge opp dette arbeidet med sikte på å finne eventuelle nordiske løsninger, eller samarbeidsområder mellom landene også for handtering av andre typer problemavfall enn de som er omtalt her.

6.7 Økonomisk politikk og nordisk samarbeid i internasjonale økonomiske fora

Innledning

Fremme av en tilfredsstillende økonomisk utvikling og økt sysselsetting er et hovedmål for de nordiske land. Disse målene kan imidlertid ikke nås uten at landene aktivt utnytter de muligheter som gis ved internasjonalt samarbeid. Men samtidig er de nordiske land små i internasjonal sammenheng og de forventinger som stilles til resultatene av de nordiske lands innsats i internasjonale økonomiske fora må ses i lys av denne faktiske situasjonen. De nordiske land utnytter imidlertid de foreliggende muligheter i internasjonale fora gjennom at en i fellesskap arbeider for å nå felles mål.

De faste nordiske finansministermøtene har vært et egnet forum for nærmere å drøfte den felles nordiske opptredenen i internasjonale økonomisk-politiske diskusjoner. Også i framtiden vil disse møtene bli nytt til å drøfte felles-nordiske initiativ i internasjonale økonomiske organisasjoner.

Et av forslagene i ministerrådsforslaget om rek 28/83 om handlingsplan for økonomisk utvikling og full sysselsetting var at det skal utarbeides en kortfattet felles konjunkturrapport for de nordiske land. Rapporten ble foreslått utarbeidet i forbindelse med de uformelle konjunkturmøtene mellom finans- og økonomidepartementene i de nordiske land.

Ministerrådets vedtak om å utarbeide en slik rapport hver høst vil også bidra til å legge forholdene bedre til rette for felles nordiske opptredener i internasjonale økonomisk-politiske diskusjoner.

De årlige felles-nordiske konjunkturrapportene vil også være til fordel for bedrifter som baserer seg på det nordiske markedet. Konjunkturrapportene vil således bli et bidrag til *ministerrådets* arbeid for å styrke Norden som hjemmemarked.

Et utbygd nordisk samarbeid skjer i en rekke internasjonale organisasjoner. I OECD opptre de nordiske landene formelt hver for seg, men gjentagende drøftinger og felles diskusjoner finner sted i viktige saker. I det Internasjonale valutafondet såvel som i Verdensbanken representeres de nordiske landene av en felles eksekutivdirektør: eksekutivdirektørens instruksjoner fastsettes etter samordning mellom de nordiske hovedstedene. I GATT har de nordiske landene i lang tid hatt et nært samarbeid.

Luxemburg-møtet våren 1984 mellom EFTA- og EF-landene var en milepel i EF/EFTA-samarbeidet. Man kan nå si at en ny fase i samarbeidet har blitt innledet. Dette framgår også klart av den deklarasjonen som ble avgitt etter møtet.

Denne viljeerklæringen ved Luxemburg-møtet ble understreket ennå kraftigere ved EFTA-møtet på regjeringssjefs nivå i Visby i mai 1984. Det sentrale punktet i den framlagte deklarasjonen omhandlet nettopp samarbeidet med EF.

Etter *ministerrådets* syn er det av stor viktighet at det nordiske samarbeidet i internasjonale økonomiske fora kan fortsette og intensiveres. En felles eller samordnet opptreden gir økt tyngde og gjennomslagskraft for de forslag og idéer som føres fram.

6.7.1 *Nasjonale utfordringer*

Et økt nordisk engasjement i internasjonale økonomiske fora må imidlertid ikke føre til at en overser de nasjonale utfordringene som de nordiske land står overfor. Nasjonalt står en særlig overfor to problemer.

For det første må en søke å bedre økonomienes funksjonsmåte. En må revurdere innholdet i den nåværende politikk ut fra behovet for sterkere investeringsvekst, bedret produktivitet og reduserte kostnader. Det dreier seg her om problemer som i hovedsak må håndteres på nasjonal basis. Resultater vil imidlertid lettere kunne oppnås dersom industrilandene samtidig orienterer sin politikk i samme retning.

Det andre problemet gjelder å få alminnelig erkjent, både i opinionen og i interessegruppene, at høye nominelle lønnskrav som overskrider produktivitetsveksten fører til inflasjonspress som kan uthule konkurransevnen og dermed føre til ytterligere øking i arbeidsløsheten.

Etter *ministerrådets* syn er det viktig å få i stand en lønns- og kostnadsvekst som ikke overstiger utviklingen i våre viktigste konkurrentland. Det bør i denne sammenheng understrekes at en lav nominell lønnsutvikling kan være forenlig med en positiv reallønnsutvikling.

Samtidig står det klart at den lave økonomiske veksten og den meget svake sysselsetningsutvikling som har preget Vest-Europa de siste årene i vesentlig grad er resultat av den meget restriktive økonomiske politikken som ble ført og føres i viktige vest-europeiske land. Foran utsiktene til en mer dempet vekst i USA blir det viktigere at en sterkere vekst kan sikres i Vest-Europa.

6.7.2 *Nordisk samarbeid innen OECD*

Et eksempel på det nordiske internasjonale samarbeidet er den felles nordiske opptreden i OECD under de seneste årene til fordel for en mer vekstfremmende økonomisk politikk i i-landene og en bedre samordning av den økonomiske politikken i de viktigste i-land. Et forsterket nordisk samarbeid på dette området ble innledet i og med det nordiske finansministermøtet i Åbo i november 1982. Da ble den alvorlige internasjonale konjunktursituasjon diskutert, særlig med utgangspunkt i den høye og tiltagende arbeidsledigheten. Ministrene var enige om behovet for å styrke det internasjonale samarbeidet.

Finland, med støtte fra andre nordiske land, fremmet disse synspunkter innenfor OECD på møtet i den økonomisk-politiske komite umiddelbart etter Åbo-møtet.

Samtidig ble OECD-sekretariatet oppfordret til å utarbeide en økonomisk-politisk strategi for en sterkere økonomisk vekst.

I januar 1983 overrakte den norske regjering et memorandum til OECD's generalsekretær, der denne ble oppfordret til å utarbeide og legge frem for OECD's Ministerråd en strategi for samordnet økonomisk vekst. De fem nordiske land ble på et møte i København i mars enige om en felles henvendelse til OECD's generalsekretær, og om at deres innlegg under OECD's ministermøte i mai 1983 skulle baseres på hovedsynspunkter i dette dokumentet. På møtet i OECD ble det fra alle de nordiske lands side sterkt understreket betydningen av å søke å løse de økonomiske problemer gjennom et samordnet og differensiert økonomisk-politisk opplegg bygget på internasjonalt samarbeid.

Såvel kommunikeet fra OECD's ministermøte som den økonomiske deklarasjonen etter toppmøtet i Williamsburg tre uker senere representerer fremskritt i retning av en større erkjennelse av at en internasjonalt samordnet strategi er nødvendig for å sikre at den påbegynte oppgang forsterker seg og blir mer varig.

I tiden etter ministerrådsmøtet våren 1983 har oppgangskonjunkturen blitt bekreftet. Dette omslaget til sterkere økonomisk vekst innebærer at det nå kan bli lettere å løse noen av de problemer som preger en del industriland; for eksempel er mulighetene bedret for å få til nødvendige strukturendringer.

Dette forløp kan imidlertid ikke underbygge et syn om at internasjonalt samarbeid ikke er nødvendig. Ved OECD's ministermøte våren 1984 framførte de nordiske land at det særlig er utviklingen ut fra det nåværende stadium i konjunkturen som trenger støtte fra en samordnet økonomisk politikk. Uten slik støtte kan det bli et tidlig brudd i oppgangen, noe som ikke bare ville øke konjunkturbestemt arbeidsløshet men som samtidig ville gjøre det vanskeligere å få redusert former for strukturell arbeidsløshet.

De nordiske finansministrene besluttet ved sitt møte i Reykjavik sommeren 1984 at den svenske finansministeren skulle ta kontakt med OECD's nyansatte generalsekretær og redegjøre for han de nordiske lands syn på den internasjonale utvikling, den økonomiske politikk og OECD's rolle. Et slikt møte mellom den svenske finansministeren og OECD's generalsekretær fant sted i Paris den 22. oktober. Den svenske finansministeren framholdt da bl. a. at arbeidsløsheten spesielt i Vest-Europa var det overskyggende økonomiske problemet i OECD-området og at dette måtte gis prioritet i organisasjonens arbeid. Han understreket også viktigheten av et intensivt samarbeid mellom medlemslandene i OECD og en forbedret samordning av den økonomiske politikken i OECD-landene.

6.7.3 Hovedoppgaver for den økonomiske politikken i OECD

Ifølge de nordiske landene står den økonomiske politikken i OECD-landene foran to hovedoppgaver:

- sikre at den nåværende konjunkturoppgang blir mer varig
- motvirke strukturell arbeidsløshet.

Når det gjelder å finne løsninger på disse problem er det viktig å ta utgangspunktet i den økte økonomiske avhengighet mellom landene, primært på grunn av økende handel mellom landene og overgangen til flytende valutakurser. Nylig foretatte analyser, bl. a. i OECD, tyder på at den økonomiske avhengigheten landene i mellom er større enn det en tidligere har antatt.

For den økonomiske politikken har denne økte avhengigheten i landene imellom to viktige virkninger:

- Når flere store industriland på samme tid legger om sin politikk på samme måte, vil virkningen i hvert av landene bli større enn det landene skulle kunne vente på grunnlag av egne tiltak.
- Avhengigheten vil gjøre det meget vanskelig for et enkelt land i sin økonomiske politikk å fravike særlig mye fra den politikken som landene som gruppe legger opp til.

Følgene av en unnlattelse av å ta hensyn til slike virkninger ble klart demonstrert under tilbakeslaget i 1980–82: Utløsende begivenhet bak tilbakeslaget var prisoppgangen på olje etter den iranske revolusjonen i 1979; prisene økte med 160 pst. De store industrilandene traff tiltak for å hindre utbrudd av inflasjon, slik det hadde skjedd etter første oljeprissjokket. Selv om hvert av landene i utgangspunktet mente at de foretok en moderat etterspørselsdemping, skulle det vise seg at politikken samlet ble svært stram.

I visse ledende industriland har også spørsmål blitt reist om ønskeligheten av tradisjonell etterspørselsregulering gjennom finans- og kredittpolitikken. Samtidig har en understreket at de problemer en står overfor er av mer langsiktig og strukturell karakter og derfor tar tid å løse. I denne forbindelse er det pekt på at arbeidsledigheten i stor grad er av klassisk eller strukturell natur, noe som krever andre løsninger enn utvidelse av etterspørselen. Politikken har blitt lagt om i retning av at myndighetenes etterspørselsregulering i større grad er begrenset til å styre utviklingen i pengemengden, noe som over tid skulle gi lavere inflasjon og sterkere økonomisk vekst.

I andre land, deriblant de nordiske, har betydningen av fortsatt etterspørselsregulering blitt påpekt, samtidig som den må tilpasses de endringer som har funnet sted i industrilandenes økonomiske utvikling. Videre har man vist til at endrede institusjonelle og strukturelle forhold tilsier mer direkte påvirkning av pris- og inntektsutviklingen, f. eks. gjennom ulike former for inntektspolitikk. Disse synsmåter gjør seg i større eller mindre grad gjeldende i en del av de mindre industrilandene.

Det er imidlertid bred enighet om at det i alle fall er nødvendig med en positiv tilpasningspolitikk for å bedre tilbudssiden og effektiviteten i økonomiene.

De avvik i syn som således gjør seg gjeldende både om målsetninger og om virkemiddelbruken, er særlig konkretisert i spørsmålet om den politikk som trengs for å øke investeringene. Det er alminnelig enighet om at en sterkere og mer varig økonomisk vekst og vesentlig lavere arbeidsløshet i industrilandene vil kreve at investeringene tar seg opp på varig basis.

Dersom en skal kunne unngå at økt etterspørsel fører til forsterket inflasjon, er det nødvendig med strukturelle tiltak som stimulerer produktivitetsveksten, og andre tiltak som sikrer en bedre sammenheng mellom vekst i produktivitet og vekst i nominelle inntekter.

Etter *ministerrådets* syn er det ønskelig med sterkere økonomisk vekst i Europa med sikte på å redusere den høye arbeidsledigheten. For å oppnå dette, og for å unngå nye tilbakeslag i verdensøkonomien, vil det være riktig med en bedre koordinering av den økonomiske politikken i OECD-området. Den økonomiske politikken spesielt i de viktige europeiske land burde innrettes på å sikre høyere vekst og sysselsetting. Land som har fått inflasjonen under kontroll og har en god byttebalansesituasjon, bør ha rom for en mindre restriktiv finanspolitikk.

6.7.4 Prioriterte områder for de nordiske land i internasjonale, økonomiske fora

De viktigste internasjonale utfordringer som det finnes anledning for de nordiske land å gjøre oppmerksom på, knytter seg særlig til:

- Samarbeid om å sikre at den nåværende konjunkturoppgang blir mer varig. Dette kan skje bl. a. ved en større grad av samordning av etterspørselspolitikken og en bedre balanse mellom finans- og kredittpolitikken, særlig i de ledende industriland.
- Samarbeid om nedtrapping av proteksjonistiske tiltak i verdenshandelen, inklusive industrisubsidier.
- Samarbeid om å bedre utviklingslandenes finansielle situasjon, bl. a. gjennom en økning i disse landenes eksport til industrilandene.
- Samarbeid om valutakurspolitikk.

Et internasjonalt samarbeid om disse spørsmålene kommer de nordiske landene til å forsøke å fremme gjennom i størst mulig utstrekning felles diskusjoner i ulike internasjonale fora. Ved OECD's neste ministermøte og ved de møter som forestår innen det internasjonale valutafondet vil de nordiske land etterlyse en forbedret internasjonal samordning av den økonomiske politikken for å sikre en fortsatt ekspansjon. Behovet gjør seg især gjeldende i Vesteuropa.

I de diskusjoner som føres i Det Internasjonale Valutafondet (IMF) om mulige forbedringer av det internasjonale valutasystemet gis en mulighet for de nordiske landene til å forsøke å fremme et intensivert internasjonalt

samarbeid såvel på den økonomiske politikken som valutakurspolitikken område. En felles nordisk opptreden hjelpes fram av at de nordiske land har felles representasjon i valutafondets interimskomiteé og direksjon.

For de nordiske land er det ønskelig å oppnå at det skapes forutsetninger for å unngå de kraftige korttidssvingninger mellom hovedvalutaer som man har sett i de senere år. Dette vil stille økte behov til en internasjonal koordinering, ikke minst på det pengepolitiske området for å oppnå en mer stabil valutakursutvikling.

Dette kan eksempelvis oppnås gjennom en forsterkning av IMF's overvåkningsrolle. De nordiske land vil i det videre samarbeidet vurdere hvordan en slik forsterkning kunne komme i stand på en hensiktsmessig måte.

Et aktivt felles eller samordnet opptreden mot proteksjonismen kan også skje fra de nordiske lands side i en rekke ulike sammenhenger. I GATT virker de nordiske land aktivt for at organisasjonen skal vedta å innlede en ny forhandlingsrunde. Prioriterte områder i en slik runde burde være en løsning av safeguardspørsmålet, en liberalisering av tjenestehandelen samt en økt handel mellom i- og u-land. Man arbeider også for at GATT's arbeidsprogram fra 1982 skal slutføres.

I OECD har de nordiske land gitt aktiv støtte til forslaget om såkalt rollback av proteksjonistiske foranstaltninger. I fase én av roll back har de nordiske land bl. a. påtatt seg å akselerere MTN-tollnedtrapping. Norge har foretatt samtlige tollnedtrappingssteg fra 1. januar 1985.

I UNCTAD var det et intensivt nordisk samarbeid foran beslutningen ved UNCTAD VI om proteksjonisme og strukturtilpassning. Et arbeidsprogram for dette spørsmålet ble også antatt av UNCTAD's styre våren 1984.

Gjennom Luxemburg deklarasjonen fra møtet mellom EFTA og EF-landene våren 1984, ble det bl. a. konstatert at avskaffelsen av toll mellom frihandelsområdene i Europa i meget stor grad har stimulert handelsutbyttet. Etter *ministerrådets* syn gjelder det nå å gå videre i arbeidet for å avskaffe de resterende handelshindringene. Det skal skje på all-europeisk basis og kommer til å bli et viktig bidrag for å styrke den europeiske økonomien.

Luxemburg- og Visby-deklarasjonene viser en rekke områder som er hensiktsmessige for et fordypet og utvidet samarbeid for å skape et genuint europeisk hjemmemarked for industriprodukter i Vest-Europa. Frihandel er rett nok gjennomført for industrivarer, men markedspotensialet er langt fra fullt ut utnyttet. Årsaken er ulike gjenstående byråkratiske og tekniske handelshindringer. Beregninger viser at administrative regler og byråkrati tynger bedrifter, og konsumentene i Vest-Europa, med kostnader opp til 6–8 pst. av en vares verdi. Et ekte europeisk hjemmemarked forutsetter bl. a. forenklet tollkontroll, harmonisering av standarder og forskrifter samt forenkling og forbedring av opphavsreglene.

Men det holder ikke bare å gi uttrykk for dette i deklarasjoner. Den

politiske viljen for å gjennomføre et europeisk hjemmemarked har EFTA-landene uttrykt i en aksjonsplan. Kontakter har alt blitt tatt med EF for så snart som mulig å starte den praktiske gjennomføringen av samarbeidet på ovennevnte viktige nye områder, som har blitt gitt prioritet. Det første styregruppemøtet mellom EF og EFTA-landene for å diskutere oppfølgingen av Luxemburg-deklarasjonen var således i Bryssel 21. september 1984. Arbeidet fortsetter nå aktivt på ekspertnivået.

6.7.5 *Nordisk samarbeid med visse utviklingsland*

En blandt flere årsager til at det internationale økonomiske klima er anspændt er u-landenes stadig mere tyngende gældsbyrde. For at afhjælpe dette problem må underskuddene i u-landenes udenrigsøkonomi dæmpes. Dette kan bl. a. ske gennem øgede bistandsoverførsler og derved at u-landene får mulighed for at øge deres eksport til industrilandene.

Som led i de nordiske landes bestræbelser på at bidrage til en sådan udvikling indledte embedsmandskomiteen for bistandsspørgsmål – på initiativ af Finlands statsminister Sorsa – i november 1983 en vurdering af mulighederne for, at de nordiske lande kan indlede et dyberegående økonomisk samarbejde med en vis gruppe u-lande. Embedsmandskomiteen la fram sin rapport i oktober 1984 og den ble behandlet av Ministerrådet 12. desember.

Rapporten foreslår en rekke tiltak som kan gjennomføres på kort sikt i et eventuelt bredere samarbeid med de ni flertalsstyrede lande i det sydlige Afrika ("SADCC-landene"). Bl. a. går dette på spørsmålet om en sterkere koordinering av bistanden fra de nordiske land, tiltak på investerings- og handelsområdet og økt samordning på kulturområdet.

Visse tiltak foreslås også vurdert på lengre sikt på basis av ytterligere utredning i nordisk regi. Dette gjelder bl. a. lagring av råvarer, fond for stabilisering av SADCC-landenes eksportinntekter, støtte til valutasamarbeid i SADCC-regionen, opprettelse av et nordisk handelskontor og muligheten for "myk" kredittgivning via NIB.

Statsministrene ga på møtet med samarbeidsministrene den 13. desember 1984 deres fulle støtte til en politisk uttalelse om planene for et bredere økonomisk samarbejde mellom Norden og de 9 SADCC-landene.

Forslaget om et bredere økonomisk samarbeid med SADCC-landene presenteres af de nordiske lande ved månedsskiftet januar/februar 1985 i forbindelse med en giverlandskonferanse i Swaziland.

7. Finansiering av forslagene i handlingsplanen og spørsmålet om endret finansiering og budsjettering av det nordiske samarbeidet

7.1 Innpassing av budsjettet for handlingsplanen i Ministerrådenes ordinære budsjetter for 1986

For året 1985 har *Ministerrådet* reservert 6.1 mio NOK for samarbeidsprosjekter og samarbeidsaktiviteter som inngår i denne handlingsplanen.

De økte ressurser som *Ministerrådet* i 1986 og følgende år setter av til handlingsplanen for økonomisk utvikling og full sysselsetting i forhold til vedtatte budsjetter for 1985 er følgende (1 000 1986-NOK):

Tiltak nr.		1985		1986		1987		1988	
		NMR	N	NMR	N	NMR	N	NMR	N
		1	2	3	4	5	6	7	
6.1	Norden som hjemmemarked								
6.1.2.1	Arbeidet med å bygge ned og fjerne ikke-tarifære handelshindringer i Norden	300		90		300			300
6.1.2.2	Samarbeid på standardiseringsområdet (INSTA)			2 000		2 000			2 000
6.1.2.3	Nordtest Økning av budsjettrammen:			857		1 581			
Merknad: (6.1.2.1 for 1986) For virksomheten har embetsmannskomiteén dessuten foreslått 210.000 NOK i det ordinære budsjettforslaget, totalt budsjett for 1986 blir således 300.000 NOK									
6.2	Eksportfremmende tiltak og turisme								
6.2.1	Nordisk prosjektfond (NOPEF)			2 944		3 944			
6.2.5	Samordnet nordisk turistprosjekt (markedsføringsinnsats) på det vest-tyske markedet:			5 000	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000
6.3.	Industripolitikk samt forskning og utvikling (FoU)								
6.3.1	Utvikling av industrielt FoU-samarbeid i Norden	5 000		16 170		17 080			
6.3.2	Nordisk Industrifond			7 760		17 460			27 160
6.3.7.2	Datakommunikasjon – forbedret kommunikasjonssystem for forskersamarbeid (Nordunet)	800		2 000	3 000	2 400	3 000	2 400	3 000
Merknad: (6.3.7.2) Derneft inngår for 1989 tilsvarende økonomiske ramme og fordeling av rammen mellom nordiske og nasjonale midler som for 1987 og 1988.									

Tiltak nr.	1985		1986			1987		1988	
	NMR		NMR	N	NMR	N	NMR	N	
	1	2	3	4	5	6	7		
6.4	Arbeidsmarkeds- og utdanningspolitikk								
6.4.1.1	Nordisk utdanningssamarbeid, samordning og modernisering av utdanningskapasiteten		1 667		1 667		1 667		
6.4.1.2	Samarbeidsformer mellom arbeidsmarkedets parter, utdanningsmyndighetene og arbeidsmarkedsmyndighetene		767		767		767		
6.4.2.1	Nye veier til bekjempelse av arbeidsløsheten blant ungdom		1 500	1 000	1 500	1 000	1 500	1 000	
6.4.2.2	Tiltak for langtidsarbeidsløse		1 067	1 000	1 067	1 000	1 067	1 000	
6.5	Vestnorden-fond og regionalpolitikk								
6.5.2	Det grenseregionale samarbeidets utvikling og finansiering. Økning av budsjett-rammen for kap 244 Regionalpolitikk – konkrete tiltak:		3 630		3 630		3 630		
Totalt	6 100	45 452	10 000	58 396	10 000	45 491	10 000		

NMR: Finansieres over de nordiske budsjettene.

N: Finansieres ved nasjonale midler.

Dernest inngår i handlingsplanen følgende infrastrukturinvesteringer:

Veiinvesteringer:

(mio 1986 NOK)

Land	1986	1987	1988	1989	1990	Senere	Totalt
Danmark	23	95	109	106	12		345
Finland	25	45	90	120	110	120	510
Norge	16	60	69	57	64	37	303
Sverige	50	125	125	125	125	—	550
Totalt	114	325	393	408	311	157	1.708

Jernbaneinvesteringer:

(mio 1986 NOK)

Land	1986	1987	1988	1989	Totalt
Danmark	200	65			265
Norge	35	35	36	31	137
Sverige	154	128	110	63	455
Totalt	389	228	146	94	857

Utviklingsfond for Vestnorden og Utlånsordning for Nordiske Investeringsprosjekt (UNI)

Derneſt vil *Ministerrådet* opprette et utviklingsfond for Vestnorden med en utlånsramme på 13,5 mio amerikanske dollar, tilsvarende ca. 120 mio NOK, og UNI med en utlånsramme på 500 mio SDR, tilsvarende ca. 4.400 mio NOK. UNI vil bli administrert av Nordisk Investeringsbank (NIB).

I Ministerrådets forslag til budsjett for 1986 som preliminært ble vedtatt 30. januar 1985 inngår de omtalte forslagene.

Følgende oversikt viser hvilke kapitler i Ministerrådets allmenne budsjett som påvirkes av handlingsplanen.

Kapittel	Budsjett 1985 (1985 års prisnivå)	Handlings- planen (1986 års prisnivå)	Pris- og lønnsom- regning	Total kolonne 2+3 (1 000 NOK)
	1	2	3	4
160 Arbeidsmarked	3 850	3 334	–	3 334
210 Handelspolitikk – nedbygging av handelshindringer	900	90 ¹	–	90
211 Nordisk projekt- eksportfond	7 056	2 140	804	2 944
224 Nordisk Industrifond	35 952	5 837	1 923	7 760
225 Nordtest	7 625	235	622	857
244 Regionalpolitikk – konkrete tiltak	6 370	3 311	319	3 630
330 Turisme – turistprosjekt Vest- Tyskland	1 050	5 000	–	5 000
– Ministerrådets reserve	2 420			
– FoU-program		16 170		16 170
– standardisering		2 000		2 000
Totalt		38 117	3 668	41 785

¹ For virksomheten har embetsmannskomiteén foreslått 210 000 NOK i det ordinære budsjettforslag.

Tabell 1.5

Følgende oversikt viser hvilke kapitler i Ministerrådets budsjett til nordisk kulturelt samarbeid som påvirkes av handlingsplanen.

(1.000 NOK)

Kapittel	Budsjett 1985 (1985 års prisnivå)	Handlingsplanen (1986 års prisnivå)
1. Utdanning – Arbeidsmarked	14 179	1 667
2. Forskning – Nordunet	52 690	2 000
Totalt		3 667

7.2 Finansiering av investeringsprosjekt inom den nordiska handlingsplanen

I avsnitt 6.6, Investeringer på infrastrukturområdet, ingår ett antal større investeringsprosjekt av infrastrukturkaraktær. Prosjekten har kostnadsberegnet till ca. 2.515 mio 1986 NOK. Den nordiska satsningen på infrastrukturinvesteringar med lång livslængd innebær kraftigt økande kapitalbehov. Det är samtidigt av stor vikt att en sådan lånefinansiering inte försvarar den sedvanliga budgetprøvningen på nasjonell og nordisk nivå.

Det är angeløget att skapa finansieringsmøjligheter som kan komplettera eller ersätta den nuvarande finansieringen av nordiska infrastrukturprosjekt øver de nasjonella budgeterna. Orsakerna är i huvudsak två. Før det første kan det forekomma betydande skillnader i det statsfinansiella læget lænderna emellan. Før det andra är de foreslagna nordiska investeringsprosjekten av skiftande karaktær vad gæller lændersfordelingen av kostnader og forðelar som är forknippade med dem. Av båda dessa skål bedøms tillgången av en gemensam lånefinansiering vara ändamålsenlig og kunna främja ett framgåingsrikt genomförande av prosjektet.

Det økonomiske læget i de nordiske lænderna tillsäger att det måste foras en stram budgetpolitikk. Den låneordning som *ministerrådet* avser att etablere innebær ikke någon avvikkelse frå denna budgetpolitiske hållning, utan representerer ett teknisk instrument for flexibel finansiering av nordiske infrastrukturprosjekt, for vilka den nuvarande nordiske finansieringsmodellen ikke är direkt anvendbar.

Ministerrådet har ansett vara en forðel om den erforderlige lånefinansieringen kan knytas till ett befintligt organ. Nordiske Investeringsbanken (NIB) anses vara ett læmpligt kredittinstitut att anlita for denna spesielle finansieringsuppgift.

Ändamålet med NIB:s verksamhet är att ge lån på marknadsmæssige villkor og i øverensstømmelse med samhållsøkonomiske hånsyn. Lånen skål i huvudsak avse private eller offentlige investeringsprosjekt av nor-

diskt intresse. Lån till projekt som normalt finansieras över statsbudgeterna bör dock enligt riktlinjerna enbart ges i undantagsfall

För att kunna utnyttja NIB som finansiär krävs sålunda någon form av specialarrangemang. I huvudsak två olika organisatoriska lösningar kan då tänkas. Antingen bildas en nordisk investeringsfond som en egen juridisk person och som knyts till NIB, eller också skapas en särskild låneordning inom ramen för NIB:s nuvarande verksamhet.

De två alternativen har prövats från praktiska, ekonomiska och finansiella utgångspunkter. Med ett fondarrangemang följer krav på ny organisation och sannolikt även vissa personella resurser.

Dess upplåning bör till 100% garanteras av medlemsländerna. En fond bedöms också ha vissa marknadsmässiga nackdelar vad gäller flexibilitet för upplåning och likviditetsförvaltning. Den mest ändamålsenliga och smidiga lösningen torde enligt *ministerrådets* mening i stället vara en särskild låneordning inom NIB:s nuvarande verksamhet garanterad med ett ökat grundkapital.

Den nya låneordningen, *Utlåningsordning för Nordiska Investeringsprojekt (UNI)*, skall ha till ändamål att bistå vid finansieringen av de större investeringsprojekt som ingår i handlingsplanen. Några nya eller ändrade stadgar för NIB:s verksamhet bedöms därvid inte bli nödvändiga. Däremot vil *ministerrådet* i instruktionen till den särskilde låneordningen explicit hänvisa till de riktlinjer som formulerades vid NIB:s tillkomst, vari bankens engagemang i statliga projekt begränsades enligt ovan. Den nya låneordningen syftar bl. a. till att ge lån till projekt som normalt finansieras över statsbudgeterna. Vidare bör lånen kunna finansiera hela det angivna projektet, vilket avviker från den praxis som gäller för NIB:s ordinarie utlåning.

Erforderlig upplåning bör kunna ske på kapitalmarknaderna utom och inom Norden och inte skiljas ut från NIB:s övriga upplåning. Några garantier från medlemsländerna för upplåningen krävs därför inte. Inte heller för utlåningen krävs några speciella garantier, utan NIB får i överensstämmelse med sin ordinarie verksamhet i varje enskilt låneärende bedöma om säkerheten är betryggande. Låntagare blir den myndighet, affärsverk, aktiebolag etc. som resp. regering utväljer för det enskilda projektet.

Utlåningen skall ske på marknadsmässiga villkor och låntagaren själv stå för valutarisken. Lånevillkoren bestäms i förhandlingar mellan NIB och låntagaren för varje enskilt projekt.

En extra utlåningsram kommer att fastställas för den nya låneordningen, som därmed skall kunna utgöra en reell strävan för den ekonomiska utvecklingen i Norden. I annat fall sker endast en omfördelning av utlåningen inom NIB:s gällande ram. En extra låneram kräver ökat grundkapital som till viss del kommer att få formen av inbetalt kapital, för att NIB:s kreditvärdighet skall kunna bibehållas.

Den utökande låneramen avser *ministerrådet* att fastställa till 500 mio SDR eller ca 4 400 mio NOK. Det bör ge tillräcklig marginal för att ytterligare projekt skall kunna passas in i handlingsplanen samt för kostnadsökningar. Denna lånevolym torde de närmaste två åren rymmas inom NIB:s nuvarande ordinarie utlåningsram. I samband med att den särskilda låneordningen beslutas kommer *ministerrådet* därför även att göra en utfästelse om att, när så erfordras, höja NIB:s grundkapital så att reellt utrymme ges för den extra låneramen.

Grundkapitalet kommer därvid höjas motsvarande 40% av den extra låneramen, dvs. ca 200 mio SDR, enligt tidigare ordning. Medlemsländerna avser att göra tillräckliga inbetalningar av grundkapital. Vid NIB:s kapitalökning 1983 var den inbetalda delen 10% av ökningen, varav 2,5% överfördes från reservfonden. I dag bedöms den inbetalda delen väsentligt kunna sänkas vid en ny kapitalökning, uppskattningsvis till ca 5%.

Vilken budgetårsutgift dessa inbetalningar leder till beror på i vilken utsträckning reservfonden kan tas i anspråk. Den bedömningen får göras då inbetalningen blir aktuell. Hänsyn kommer då att behöva tas till kreditvärdigheten. Inbetalningen kommer att fördelas jämnt över en 3-årsperiod. I sammanhanget bör påpekas att *ministerrådet* efter förslag av bankens styrelse, och under förutsättning att reservfonden uppgår till 10% av grundkapitalet, kan besluta om utdelning till medlemsländerna från resp. års överskott. Någon utdelning har hittills inte skett, utan överskottsmedlen har förts till reservfonden. Grundkapitalet och inbetalningen skall enligt stadgarna fördelas på resp. land enligt den nordiska fördelningsnyckeln.

Tillgången till en gemensam extern lånemöjlighet skall inte ändra principerna för den normala berednings- och beslutsgången för investeringsprojekt. Det åligger *ministerrådet* att bestämma vilka enskilda projekt som kvalificerar för lån i UNI. Varje enskilt land bestämmer därefter själv om och i vilken utsträckning UNI skall utnyttjas för finansieringen av projektet.

7.3. *Finansiering av det löpande nordiska samarbetet*

Den nye låneordningen, UNI, har till ändamål att bistå vid finansieringen av de större investeringsprojekt som ingår i handlingsplanen. Uppgiften återstår således att närmare utreda lämpliga finansieringsformer på sikt av det nordiska samarbetet som nu finansieras över de nordiska budgetarna genom tillskott från nationella statsbudgetanslag.

Dessa frågor har vid flera tillfällen diskuterats i samband med utarbetandet av handlingsplanen och ett antal förslag och idéer har presenteras:

- förslag om att införa en nordisk moms, innebärande att man på de nationella skattesatserna lägger ett visst påslag och att inntäkterna specialdestineras till det nordiska samarbetet (0,1% skulle t. ex. ge ca. 700 mio SEK/år).

- förslag om att knyta de nordiska budgetarnas utveckling till
 - Bruttonationalprodukt (BNP)- deflatorn
 - De offentliga utgifternas ökning
 - Bruttonationalinkomst (BNI)- utvecklingen
- förslag om att bibehålla nuvarande former för finansiering och budgetering av det nordiska samarbetet.

Ministerrådet har, mot den bakgrunden, tillsatt en särskild arbetsgrupp med uppgift att, med utgångspunkt i dessa förslag och ideer, utreda frågan om en mer ändamålsenlig finansiering och budgetering av det nordiska samarbetet. Gruppen skall lämna sina förslag senast vid månadsskiftet september-oktober 1985.

*BILAGA***Uttalanden i anledning av ministerrådsförslaget****Nordiska rådet, kulturutskottet:**

Till kulturutskottet har för yttrande hänvisats ministerrådsförslag om handlingsplan för ekonomisk utveckling och full sysselsättning. Utskottet har behandlat förslaget vid ett möte den 31.1.–1.2. 1985. På grund av att förslaget har inkommit i ett sent skede har det inte varit möjligt för utskottet att genomgå förslaget i detalj.

1. Inledning

Utskottet konstaterar med tillfredsställelse att ministerrådet nu lägger fram ett konkret förslag till handlingsplan, i enlighet med Nordiska rådets *rekommendation nr 1/1984*. Utskottet ser förslaget som ett stort framsteg för det ekonomiska samarbetet i Norden, men även som inledning till en ny period av ökade satsningar på samarbetsprojekt mellan de nordiska länderna överhuvudtaget. Utskottet ansluter här till ministerrådets bedömning att handlingsplanen är ett uttryck för en höjd ambitionsnivå för det nordiska samarbetet. Utskottet utgår härvid från att ministerrådet avser det nordiska samarbetet som helhet, och att ett utvidgat nordiskt kultursamarbete ses som en grundläggande förutsättning för detta.

2. Det allmänskulturella området

Utskottet konstaterar att det förslag som nu föreligger endast till liten del innehåller aktiviteter på kulturområdet för att uppnå de mål handlingsplanen uppställer. Utskottet hade väntat sig att handlingsplanen skulle ha givit uttryck för ett mera aktivt intresse för att utnyttja även åtgärder inom det allmänskulturella området för att nå dessa mål.

Utskottets önskan om en mera aktiv inriktning på åtgärder på kulturområdet bör ses mot bakgrund av den omvandlingsprocess vårt samhälle för närvarande genomgår, och de konsekvenser denna kan få för sysselsättningen och möjligheterna att enbart med traditionella medel påverka arbetsmarknadssituationen. Kultursektorn utgör i detta sammanhang, med sina stora tillväxtpotentialer, ett intressant område ur sysselsättningssynpunkt. Som en del av handlingsprogrammet bör det därför enligt utskottet genomföras en utredning av möjliga åtgärder på den allmänskulturella sektorn för att förverkliga mål som handlingsplanen uppställer samt medel för försöks- och projektverksamhet avsättas under den treårsperiod programmet omfattar.

Som underlag bör en analys av åtgärder inom kultursektorn som kan få betydelse för samhällsekonomi och sysselsättningen göras och uppgifter sammanställas om nationella åtgärder på kultursektorn i sysselsättningskapande syfte.

Utskottet anser vidare att en diskussion med nordiska institutioner, organisationer, m.fl. i syfte att utarbeta konkreta förslag till sysselsättningskapande åtgärder skulle kunna vara väl ägnade att sätta igång nordiskt bör initieras.

Utgående från detta arbete bör förslag till åtgärder läggas fram i god tid före Nordiska rådets session 1986. Utskottet anser att verksamhet på detta område även kan inledas innan det egentliga förslaget är slutbehandlat av Nordiska rådet.

3. *Turism och kultur*

Enligt ministerrådsförslaget vill ministerrådet genomföra en treårig nordisk marknadsföringsinsats på turistområdet på den västtyska marknaden. Vidare anføres att man i det fortsatta arbetet på detta område kommer att värdera om dessa insatser kan kombineras med samnordiska kulturaktiviteter.

Utskottet understryker att man vid genomföringen av kampanjer på turistområdet bör beakta det intresse som finns i utlandet för nordiska kulturevenemang. Utskottet har tidigare uttalat sitt stöd för den verksamhet med gemensamma nordiska kulturaktiviteter som numera systematiskt har inletts. Utskottet utgår från att det sker en samordning mellan marknadsföringskampanjer på turistområdet och nordiska kulturevenemang i utlandet, och att handlingsprogrammet tillförs ökade medel för att verksamheten med nordisk kulturinformation i utlandet skall kunna utvidgas. Utskottet förutsätter att dessa åtgärder beaktas redan i det skede då projektplanen för marknadsföringsinsatserna på turistområdet görs upp.

4. *Forskning*

Utskottet ansluter sig till ministerrådets uttalande om den betydelse en framgångsrik forsknings- och utvecklingsverksamhet har för de nordiska länderna.

Utskottet betonar särskilt det Nordiska forskningspolitiska rådets (FPR) roll som övergripande organ för det nordiska forskningssamarbetet, och nödvändigheten av att FPR får behövliga resurser för denna uppgift.

Utskottet noterar att det inte finns underlag för samnordisk anskaffning av en superdator för forskningsändamål, men att det på bilateral nivå mellan Finland och Sverige finns möjligheter till positiva resultat. Utskottet stöder strävandena till förbättrad samordning av användningen och anskaffningen av vetenskaplig utrustning. Utskottet betonar att alla nordiska länder behöver ha tillgång till superdatorkapacitet.

Utskottet noterar med tillfredsställelse att ministerrådet i handlingsplanen avsätter medel för att förverkliga ett projekt som syftar till att koppla ihop de nationella systemen för datakommunikation mellan nordiska universitet och forskningsinstitutioner, och att verksamheten inleds innevarande år.

I ministerrådets berättelse till 33:e sessionen (C 1/1985) ingår en redogörelse för en rad aktiviteter i Norden som syftar till att utvidga samarbetet inom den arktiska forskningen. I förslaget till handlingsplan uppmanar ministerrådet polarforskningsinstitutet att vidareutveckla samarbetet. Utskottet utgår från att detta innebär att ministerrådet även har den beredskap som behövs för att genomföra konkreta projekt som samarbetet på detta område kan resultera i.

5. *Utbildning*

Utskottet anser det vara betydelsefullt att det finns ett kontinuerligt informations- och erfarenhetsutbyte mellan länderna om ungdomsutbildningen, och noterar att det i förslaget till handlingsplan ingår aktiviteter för att utvidga samarbetet på utbildningsområdet.

Utskottet har tidigare efterlyst nya konkreta projekt för att lindra den stora ungdomsarbetslösheten i Norden. Utskottet uttrycker därför sin tillfredsställelse över att ett förslag om ett projekt med nya metoder för att bekämpa ungdomsarbetslösheten har tagits med i handlingsplanen. Det totalanslag som har avsatts i programmet synes dock ge utrymme för aktiviteter i relativt begränsad omfattning. Utskottet anser att projekt på detta område bör ges hög prioritet i handlingsplanen och att de ekonomiska ramarna bör utvidgas.

Utskottet vill även framhålla att arbetet med Norden som hemmamarknad har utbildningspolitiska konsekvenser, och att detta bör beaktas vid genomföringen av handlingsplanen. Särskild vikt bör därvid läggas vid att examensgiltigheten i Norden även i praktiken genomförs.

6. *Nordiskt radio- och TV-samarbete via satellit*

Utskottet konstaterar att arbetet med ett nordiskt radio- och TV-samarbete via satellit inte berörs i förslaget till handlingsplan. Utskottet betonar att ett satellitsamarbete på detta område, som förverkligas utgående från kulturpolitiska målsättningar, även har betydelsefulla sysselsättningskonsekvenser. Utskottet vill därför även i detta sammanhang understryka att ett utvidgat radio- och TV-samarbete bör följas upp med betydande satsningar på såväl gemensam nordisk programproduktion som på programproduktion i de enskilda länderna.

7. *Utskottets förslag*

Utskottet har i föreliggande yttrande över ministerrådets förslag till handlingsplan för ekonomisk utveckling och full sysselsättning uttalat tillfredsställelse över huvudlinjerna i förslaget. Utskottet förutsätter emellertid att förslaget kompletteras med beslut om följande åtgärder,

1. en analys av möjliga åtgärder på såväl det allmänskulturella området som inom utbildning och forskning i syfte att öka sysselsättningen och utveckla det ekonomiska samarbetet

2. större satsningar på gemensam kulturinformation i utlandet
3. en snabb uppbyggnad av det nordiska forskningspolitiska rådet och beredskap att realisera projekt inom den arktiska forskningen
4. högre prioritet för projekt som syftar till att lindra ungdomsarbetslösheten, och större ekonomiska ramar för dessa
5. ökad nordisk och nationell film- och annan programproduktion bl. a. för radio och TV.

Stockholm den 2 februari 1985

Eiður Guðnason

Förman

Nordiska rådet, social- och miljöutskottet:

Social- och miljöutskottet har av Nordiska rådets presidium beretts möjlighet att yttra sig över ett till rådets ekonomiska utskott hänvisat ministerrådsförslag B 59/e angående en handlingsplan för ekonomisk utveckling och full sysselsättning i relevanta delar.

Social- och miljöutskottets yttrande över tidigare ministerrådsförslag

Social- och miljöutskottet, vars yttrande till 32:a sessionen ej kom att ingå i rådstrycket från sessionen, fann i sitt yttrande över ministerrådets förslag om riktlinjer för ekonomisk politik och nordiskt ekonomiskt samarbete (*B 47/e*) att ministerrådsförslaget inte infriat de förväntningar social- och miljöutskottet hade vad angår de delar som behandlats av utskottet. När utskottet ändå inte ville avvisa förslaget om riktlinjer för ekonomisk politik och nordiskt ekonomiskt samarbete var det för att utskottet förväntade att den arbetsgrupp som finansministrarna nedsatt för att fortsätta arbetet skulle ta hänsyn till de synpunkter som social- och miljöutskottet gett uttryck för. Särskilt borde man koncentrera sig på att arbeta fram konkreta aktuella åtgärdsförslag för att öka sysselsättningen. Utskottet underströk ytterligare vikten av att detta nordiska samarbete gjordes permanent i avsikt att fortsättningsvis främja ekonomiska och arbetsmarknadsmässiga åtgärder för att möjliggöra full sysselsättning.

Det föreliggande ministerrådsförslaget

Det är därför med tillfredsställelse utskottet nu kan konstatera att ministerrådet framlagt ett förslag till handlingsplan för ekonomisk utveckling och full sysselsättning med en helt annan ambitionsnivå och grad av konkretion, även om utskottet fortfarande anser att det finns vissa sidor av sysselsättningsproblematiken där mer konkreta förslag borde ha framlagts. Ministerrådet har sålunda väl utnyttjat tiden efter 32:a sessionen till ett

omfattande arbete under ledning av finans- och arbetsmarknadsministrarna för att komma fram till en dylik konkretisering och ge ett reellt bidrag till ökad ekonomisk utveckling och en förbättrad sysselsättningsutveckling i de nordiska länderna. Så kan enligt det nya ministerrådsförslaget ske på kortare sikt genom de direkta sysselsättningsskapande effekter som de föreslagna samarbetsprojekten väntas få. På längre sikt bör enligt förslaget också betingelserna förbättras för en stabil tillväxt och hög sysselsättning i länderna genom den förbättrade infrastruktur, och det intensifierade industrisamarbete mellan de nordiska länderna liksom den generellt ökade ekonomiska integrationen som kan väntas bli resultatet av det föreslagna handlingsprogrammet.

Det är värdefullt att ministerrådet i det nya förslaget fastslår, att *varaktig* och full sysselsättning eller arbete åt alla är ett grundläggande ekonomiskpolitiskt mål i de nordiska länderna. Det motiveras av såväl ekonomiska som sociala överväganden. Ekonomiskt innebär full sysselsättning att alla medborgares kunskaper och vilja tas till vara för en effektiv folkhushållning. Socialt innebär den ett värde för individen genom att var och en görs delaktig i det ekonomiska livet.

Social- och miljöutskottet vill uttala sin tillfredsställelse över denna viljeyttring som klart framhåller varaktig sysselsättning som ett grundläggande mål och det sociala värdet av allas deltagande i det ekonomiska livet. Genom detta uttalande fastslås den högre ambitionsnivå som Nordiska rådet efterlyste vid 32:a sessionen. Vid denna session framhölls av ministerrådets talesmän bl. a. att den ekonomiska situationen och de ekonomisk-politiska problemen är delvis olika i de nordiska länderna och att gränser sattes för den ekonomiskpolitiska handlingsfriheten i våra länder av den internationella ekonomiska utvecklingen.

Vad gäller de konkreta målsättningarna för den ekonomiska politiken framhålls liksom i förra årets ministerrådsförslag att den ekonomiska politiken måste skapa en tillräckligt stark efterfrågan i ekonomin. Däremot saknar utskottet det avsnitt i det tidigare ministerrådsförslaget som behandlade *fördelningspolitik*. Utskottet understryker att de fördelningspolitiska aspekterna bör vägas in vid utformningen av den ekonomiska politiken.

Vad gäller handlingsplanens konkreta innehåll vill utskottet uttala sitt stöd för syftet att påskynda den strukturella omvandlingen i de nordiska ländernas ekonomi, dvs. åtgärder som effektiviserar ekonomierna, ökar den nordiska samhandeln, förnyar industrin och ökar den nordiska ekonomiska integrationen. Utskottet har heller ingen erinran mot de insatser som föreslås för att reducera omfattningen av konkurrensnedvridande statliga stödordningar i Norden. Detta står i överensstämmelse med strävan till mer effektivt resursutnyttjande i Norden totalt, men det bör också framhållas att avveckling av stödordningar är ett led i strukturförändringar som

i sig innebär förändringar i sysselsättningen. Sysselsättningshänsyn måste sålunda vägas in vid doseringen av avvecklingen av stödordningarna.

Utskottet noterar med tillfredsställelse att ministerrådet prioriterar arbetet med att avveckla icke-tariffära handelshinder. I sitt betänkande till årets ministerrådsberättelse C I uttalar utskottet sitt stöd för detta arbete särskilt på livsmedelsområdet.

Ministerrådet konstaterar att det pågår överläggningar mellan de nordiska länderna vad gäller dubbelbeskattning, underskottsavdrag, skattein- drivning och regler om beskattning av inkomst av arbete i annat nordiskt land. Utskottet emotser med intresse konkreta resultat av dessa överläggningar och vill framhålla att beskattningsregler ofta verkar som ett hinder mot rörligheten på den nordiska arbetsmarknaden.

Utskottet vill uttala sitt stöd för målsättningarna under avsnittet "industripolitik" att öka innovationsnivån i de nordiska ländernas industrier liksom även att stimulera nyetableringar och utveckling av små och medelstora företag. Sådana företag har, som ministerrådet påpekar, en viktig roll vid skapande av nya och varaktiga arbetsplatser. Utskottet vill därför starkt understödja ministerrådets uppmaning till Nordiska investeringsbanken att i samarbete med nationella institutioner utreda införande av en ordning med nordiska innovations- och marknadsföringslån och emotser de konkreta förslag till en sådan låneordning som enligt handlingsplanen skall föreligga senast vid månadsskiftet september/oktober 1985.

Vad gäller ministerrådets avsnitt om forskning betr. polarområdena noterar utskottet att en god potential finns för samarbete både kommersiellt och vad gäller forskning om miljö, arktisk teknik och ekonomi. Det tilltänkta samarbetet bör dock inte ges en ensidig inriktning på utvinning av resurser (olja, gas, mineraler). Mot bakgrund av de ansvarsområden som åligger social- och miljöutskottet vill utskottet i detta sammanhang påpeka att de arktiska ekosystemen är mycket känsliga och hänvisar till rådets rekommendation nr 23/1983 angående bevarande av naturmiljön i de arktiska farvattnen. *Miljöaspekterna* berörs även längre fram i ministerrådsförslaget under "Andra insatser på infrastrukturområdet" där de nordiska insatserna på försurningsområdet kommenteras med att genomföringen av de beslutade målen för minskning av svavelutsläppen kommer att medföra mycket betydande investeringar i de nordiska länderna. Huvuddelen av insatserna görs nationellt, med ett nordiskt projektprogram 1984–1986 med en samlad budget om 10 milj NOK. Med hänvisning till bl. a. rapporten "Norden och den globala miljön" (*NU 1984:4*) vill utskottet påpeka, att det inom miljöområdet torde finnas möjlighet till en lång rad projekt som både är arbetskraftsintensiva och skulle utgöra ett speciellt nordiskt bidrag i debatten om den globala miljösituationen vad gäller bättre hushållning med naturresurserna. Utskottet skulle gärna se, att sådana projekt inarbetades i den föreliggande planen om detta vore möjligt, och anser det absolut nödvändigt att de ingår i den rullande revision som utskottet utgår

från är avsikten. Detta gäller projekt om t. ex. avgasrening, rökgasrening, föroreningskontroll, föroreningsbekämpning, lantbruk, skogsbruk, fiskerinäring, energi och skydd för biotoper. Norden bör sålunda utveckla en miljövänlig teknik som kan ge arbetstillfällen och dessutom exportmöjligheter på utomnordiska marknader. Även på kort sikt kan sådana projekt visa sig medföra direkt ekonomisk nytta. Utskottet anser att detta bör kunna utgöra en viktig del av den ekonomiska handlingsplanen i framtiden.

Avsnittet om arbetsmarknads- och utbildningspolitik inleds med en beskrivning av flaskhalsproblem och kopplingen mellan arbetsmarknadspolitiska och utbildningspolitiska åtgärder. Flaskhalsar uppstår då det föreligger behov av arbetskraft med speciella kvalifikationer utan att denna typ av arbetskraft finns på platsen i tillräcklig utsträckning. Orsakerna härtill är bland annat teknologiska förändringar och förändringar i den relativa storleken hos olika sektorer. Ministerrådet avser att vidta ett antal åtgärder för att förutse och motverka sådana flaskhalsar.

Vad gäller åtgärder för samordning och modernisering av utbildningen föreslås utnyttjande av varandras resurser i Norden eller etablering av samnordiska kurser vid befintliga högskolor m. m. Gemensamma institutioner som Nordkalottens AMU-center kan utnyttjas liksom samarbete mellan företag inom avancerade områden. Samarbete om vuxenutbildning skall etableras inom existerande organ.

Ministerrådet avsätter 5 milj NOK till dessa delprojekt 1986–1988. Därför sätts nationella resurser in i den utsträckning som blir nödvändig. Utskottet finner detta tillfredsställande.

Nya samarbetsformer mellan arbetsmarknadens parter, utbildningsmyndigheter och arbetsmarknadsmyndigheter skall utprovas genom pilotprojekt, t. ex. för kartläggning av arbetskraftsbehov och försök med branschvis vidareutbildning. Ministerrådet anslår 2,3 milj NOK till sistnämnda projekt under år 1986–1988.

I en första fas kartläggs existerande prognosmetoder och erfarenheter därav i de nordiska länderna. Därefter genomförs ett projekt för att förbättra metoderna att förutse förändringar på arbetsmarknaden av både kvantitativ och kvalitativ art. Utskottet tillstyrker, att man på detta sätt samordnar det som sker nationellt och samnordiskt drar nytta av resultaten.

Som särskilda åtgärder på arbetsmarknaden nämns pilotprojekt för att finna nya sätt att bekämpa *ungdomsarbetslösheten*. Häri ingår konkreta aktiviteter i utvalda områden för sysselsättningen, inklusive industri, servicenäringar och kultursektorn. Utskottet vill i detta sammanhang erinra om ett medlemsförslag A 704/s om sysselsättningsåtgärder för ungdom inom kultursektorn, som är under behandling i utskottet. Delprojekt igångsätts i intressanta regioner för att belysa näringsstruktur, arbetslöshetens omfång och utbildningsmöjligheter. Syftet är att identifiera vällyckade projekt som kan omvandlas till permanenta aktiviteter i ländernas sysselsättningsfrämjande politik.

Ministerrådet avsätter 4,5 milj NOK att användas i alla deltagande länder under en treårig projektperiod. I anslutning till dessa projekt avsätts nationellt 250.000 NOK årligen i varje land. Totalt får projekten sålunda en ekonomisk ram på 7,5 milj NOK. Utskottet, som vid flera tillfällen pekat på ungdomsarbetslösheten som det kanske allvarligaste delproblemet på arbetsmarknaden, finner dessa åtgärder mycket positiva. De resurser som avsatts är förhållandevis begränsade jämfört med problemets betydelse. Detta får inte vara till hinder om man finner möjligheter till större insatser. Extra resurser bör kunna beviljas om det kommer att finnas realiserbara projekt som skulle kräva extra anslag.

I ministerrådsförslaget understryks att *långtidsarbetslösheten* är ett växande problem, samt att hittillsvarande instrument inte visat sig tillräckligt effektiva för att hindra att vissa grupper drabbas av långa arbetslöshetsperioder. Man bör enligt ministerrådet undersöka möjligheterna att bättra tillse att långtidsarbetslösa får tillbud av utbildning, omskolning och vidareutbildning.

Ministerrådet skall genomföra ett nordiskt projekt för att utveckla och utprova metoder för samordning av de åtgärder som kan erbjudas långtidsarbetslösa. Projektet koncentreras till utvalda storstäder för att utprova modeller där ordinära tillbud kan kombineras med särskilda selektiva åtgärder. Dessutom tillkommer extraordinära ekonomiska stödordningar för de ekonomiskt hårdast drabbade grupperna av långtidsarbetslösa.

Utskottet vill här erinra om medlemsförslag A 682/s om stöd och hjälp åt utförsäkrade. Utskottet uttalar där att den bästa hjälpen är att bereda dem möjligheter till återinträde på arbetsmarknaden. Utskottet finner det därför mycket tillfredsställande att ministerrådet avsätter 3,2 milj NOK i tre år för des sa åtgärder. Dessutom avsätts nationellt 250.000 NOK per år vilket ger ett totalt belopp om 6,2 milj NOK.

Det noteras i ministerrådets text att *utvidgat facklig samarbete* särskilt behövs inom koncerner och företag som utnyttjat den nordiska hemmamarknaden för att etablera sig i andra nordiska länder. På vissa håll har kollektivavtal träffats om formerna för och finansieringen av sådan facklig verksamhet.

Ministerrådet lägger vikt vid fortsatt utbyggnad av det fackliga samarbetet i takt med den industriella integrationen samt att arbetsmarknadens parter genom avtal söker finna praktiska förutsättningar för att utveckla ett sådant nordiskt fackligt samarbete, något som också torde få stor socialpolitisk betydelse.

Den informella ämbetsmannakommittén för arbetsrättsfrågor bör hålla kontakt med arbetsmarknadens parter för att medverka till att det fackliga samarbetet utvecklas på ett ändamålsenligt sätt. Utskottet anser detta väsentligt inte minst då de fackliga organisationerna har en viktig roll att spela i det vidare arbetet med att föra ut handlingsplanen i praktisk handling.

Ministerrådet erkänner att frågan om uthyrning av arbetskraft orsakar betydande svårigheter i det nordiska skattemyndigheternas samarbete.

Den överenskommelse om uppörd av skatt som finns sedan 1982 har inte förmått undanröja de problem som avser gränsdragningen mellan underentreprenad och uthyrning av arbetskraft. Den skattemässiga behandlingen av dessa aktiviteter liksom gränsdragningen dem emellan är olika i de nordiska länderna.

Ministerrådet anser att uthyrning av arbetskraft är en verksamhet som bör underställas samhällelig kontroll. Utskottet har ingen erinran häremot men vill erinra om att ett annat skäl för åtgärder är att osäkerheten i samband med begreppet uthyrning av arbetskraft anses ha medfört att företagare i vissa fall inte är villiga att medverka inom vissa nordiska marknadsområden. Utskottet vill därför uttala sitt stöd för arbetet för att enas om en definition av uthyrning av arbetskraft och en så enhetlig tolkning som möjligt av detta begrepp.

Sammanfattningsvis vill utskottet uttala sin tillfredsställelse över att så konkreta förslag framläggs på arbetsmarknadsområdet och att avsevärda budgetmedel föreslås bli avsatta härför. Dock finner utskottet att ett delavsnitt saknas i förslaget: *jämställdheten*. Inte minst i en handlingsplan som genomsyras av en positiv inställning till ny teknik och ökad flexibilitet på arbetsmarknaden bör jämställdheten inte förbises. Särskilt kvinnornas ställning på arbetsmarknaden hotar att försvagas när krav uppstår på anpassning till ny teknik och nya sysselsättningsområden. Konkurrensen om de möjligheter till vidareutbildning m. m. som aviseras torde komma att bli avsevärd och speciella insatser för den kvinnliga arbetskraften är enligt utskottets uppfattning motiverade. Medan utskottet finner, att de i handlingsplanen föreslagna åtgärderna torde bidra till ökad sysselsättning, vill utskottet erinra om de oroande uppgifter som föreligger, att man till trots av fallande arbetslöshet måste notera en avsevärd ökning av kvinnoarbetslösheten. Utskottet finner, att den föreliggande planen inte tar hänsyn till detta problem. Utskottet noterar, att en del av sysselsättningseffekten riktar sig mot både kvinnor och män, men måste också konstatera, att medan en del av insatserna särskilt riktas till manliga arbetslösa, finns det överhuvudtaget inget förslag till särskild insats mot kvinnoarbetslösheten. Utskottet anser att denna skevhet i planen bör rättas till.

Då mycket tyder på, att kvinnoarbetslösheten i stigande grad är ett strukturellt problem anser utskottet det viktigt för lösningen av detta problem att utbildningspolitiska åtgärder sätts in mot den könsuppdelade arbetsmarknaden. Utskottet vill i detta sammanhang hänvisa till sitt betänkande över medlemsförslag A 695/s om minskande av rollbundenhet inom utbildning och yrkesval.

Vad gäller avsnittet om *regionalpolitik* finner utskottet det värt att notera att ministerrådet ser den regionala fördelningen av arbetslösheten som ett avgörande skäl för att regionalpolitiska insatser prioriteras högt.

Utskottet vill också understryka, att de stora investeringar på samfärdselsområdet som förutses i handlingsplanen med fördel kan utnyttjas för att främja sysselsättningen i berörda regioner.

Social- och miljöutskottet anser sammanfattningsvis, att det av ministerrådet framlagda förslaget till handlingsplan för ekonomisk utveckling och full sysselsättning representerar ett klart framsteg inom de områden som utskottet behandlar. Utskottet förutsätter att ministerrådet lägger vikt vid det som utskottet ovan framhållit vid den kommande revisionen och uppföljningen av handlingsplanen.

Stockholm den 12 februari 1985

För Social- och miljöutskottet

Jo Benkow

Förman

Nordiska rådet, trafikutskottet:

Till trafikutskottet har för yttrande hänvisats ministerrådsförslag (B 59/e) om handlingsplan för ekonomisk utveckling och full sysselsättning. Utskottet har behandlat förslaget vid möten den 28–29 januari 1985 och 11 februari 1985.

Inledning

Utskottet konstaterar med tillfredsställelse att ministerrådet nu lägger fram ett konkret förslag till handlingsplan. Detta utgör ministerrådets svar på Nordiska rådets *rekommendation nr 1/1984*. Utskottet anser förslaget vara ett framsteg för det ekonomiska samarbetet och sysselsättningen i Norden och noterar med tillfredsställelse att en stor del av förslaget handlar om åtgärder som berör trafikutskottets sakområde.

Eftersom utskottets tid till behandling av förslaget har varit ytterst begränsad har utskottet inte – som hade varit önskvärt – kunnat gå igenom förslaget i detalj.

När det gäller finansieringen av projekt på infrastrukturområdet noteras att varje enskilt nordiskt land antingen har möjlighet att använda sig av den nya låneordning som ministerrådet har för avsikt att upprätta i Nordiska Investeringsbankens regi eller finansiera över de egna budgetarna.

Utskottet förutsätter att investeringarna sker genom "friska pengar".

Trafikutskottet förutsätter att handlingsplanen inte blir en engångsföreteelse utan en "rullande" plan, eftersom visionerna sträcker sig längre än 3–4 år framåt i tiden. Utskottet utgår från att ministerrådet har värderat andra projekt, som länge har fått stå tillbaka, som skall kunna utvecklas vidare. Detta innebär att utskottet anser det viktigt att få möjlighet att diskutera handlingsplanens planerade realisering vid utskottets och minis-

terrådets/trafikministrarnas årliga möte samt att handlingsplanen redogörs för i ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet (C 1).

De åtgärder som utskottet nu yttrar sig om gäller:

1. Turism
2. Tele- och datakommunikation
3. Väg- och järnvägsinvesteringar
4. Meteorologi

1. Turism

I ministerrådets förslag till åtgärder för Norden som hemmamarknad framkommer att en expertgrupp skall få till uppdrag att utarbeta ett konkret förslag till harmonisering och liberalisering av gränshandelsreglerna. Samtidigt uppmanas gruppen till att utarbeta ett förslag till förenkling och harmonisering av regler gällande resetraffiken i övrigt.

För att utvidga det nordiska samarbetet på turistområdet vill ministerrådet genomföra en treårig nordisk marknadsföringsinsats på den västtyska marknaden. En preliminär projektplan är utarbetad av de nordiska ländernas turistchefer i Västtyskland och godtagen av Nordiska turistrådet samt av Nordiska ministerrådets turistutskott. Genomförandet av förslaget väntas ha positiva effekter också i de sysselsättningssvaga regionerna i Norden.

Ministerrådet vill ge projektet ett omfång av totalt 30 miljoner NOK som skall fördelas med lika stora belopp på åren 1986, 1987 och 1988. Av detta belopp förväntas 50% finansieras nationellt.

Nordiska ministerrådets turistutskott får till uppdrag att utarbeta en detaljerad projektplan i samarbete med Nordiska turistrådet.

Trafikutskottet har alltid lagt stor vikt på turismens betydelse i Norden. Detta har utmynnat bl. a. i utskottets betänkanden över Nordiska ministerrådets berättelse (C 1) till sessionerna i 1982, 1983 och 1985. Utskottet anser att en förenkling och harmonisering av regler gällande resetraffiken samt harmonisering och liberalisering av gränshandelsreglerna är ett bra sätt att öka den internordiska turismen, som utskottet anser lika viktig som turism från utomordiska länder. Vad gäller marknadsföringsinsatsen på den västtyska marknaden föreslår utskottet att ministerrådet tar upp till behandling en eventuell anpassning av denna, så att den även inkluderar Benelux-länderna. Det bör också värderas i vilken mån turistnäringens infrastruktur kan tåla en utökad turiström och hänsyn borde tas till Nordens särpräglade natur. Nu koncentreras turismen till en relativt kort tid av året. Det är därför viktigt att man strävar efter att utveckla åretruntturismen för att få ett bättre kapacitetsutnyttjande inom bl. a. hotellnäringen samt bättre sysselsättningsmässiga effekter.

2. Tele- och datakommunikation

I handlingsplanens kapitel om forskning behandlas bl. a. frågan om superdatorer samt datakommunikation. Här påpekas hur viktig god datakommunikation är. I syfte att koppla ihop de nationella systemen för datakommunikation mellan nordiska universitet och forskningsinstitutioner har ett nordiskt projekt bedrivits på uppdrag av NORDFORSK, det så kallade Nordunet-projektet.

Ministerrådet avser att ge ekonomiskt stöd till Nordunet-projektets förverkligande och kommer därför att finansiera hela den nordiska delen av arbetet under den angivna fyraårsperioden (1985–1988) med sammanlagt 9,2 miljoner NOK. För 1986 års ministerrådsbudget beräknar ministerrådet ett belopp motsvarande 2 miljoner NOK. Ministerrådet anser det vara av stor vikt att verksamheten inom Nordunet-projektet kan komma igång redan under år 1985. Ministerrådet är därför berett att anslå 800.000 NOK från tillgängliga medel på 1985 års ministerrådsbudget till en sådan startfas. Den totala insatsen av både nordiska och nationella medel till projektets förverkligande blir 22 miljoner NOK.

Ministerrådet understryker den betydelse det nordiska samarbetet på telekommunikationsområdet har för den ekonomiska utvecklingen i Norden. Här påpekas den forskning och utveckling som finns i de flesta nordiska länderna som syftar till att erbjuda s. k. bredbandstjänster. Ministerrådet anser det angeläget att de nordiska länderna inom de nordiska teleförvaltningarnas samarbetsorgan (NORDTEL) fortsätter sitt samarbete kring dessa frågor.

Trafikutskottet uppskattar ministerrådets intresse på data- och telekommunikationsområdet. Utskottet har följt den snabba utvecklingen på området med stort intresse och tog upp bl. a. datakommunikation vid sitt möte med trafikministrarna den 14 november 1984. Utskottets intresse i sakområdet utmynnar också i *medlemsförslag A 675/j* om ändring av "Trafikutskottet" till "Kommunikations- och teknologiutskottet".

Utskottet vill påpeka betydelsen av datorisering och den nya teletekniken för effektivisering och besparing inom kommunikationssektorn samt betona datateknikens betydelse inom regionalpolitiken och de effekter som datatekniken och ett väl utbyggt datanät kan ha på sysselsättningen i glesbygden. När det gäller harmonisering av "hård- och mjukvara" ber utskottet ministerrådet att uppmärksamma dataskyddsaspekterna vid en förbättring av infrastrukturen på datakommunikationsområdet.

Här föreslår utskottet att ministerrådet värderar möjligheterna till ett effektivt utnyttjande av existerande dokumentation och möjligheten av att tillgodogöra sig de samlade nordiska kunskaperna.

Utskottet är enigt med ministerrådet om betydelsen av samarbete inom telekommunikationsområdet. Utskottet betonar betydelsen av att man i det framtida arbetet lyfter fram telekommunikationens tekniska, trafikala

och kulturpolitiska sidor och anser det ytterst viktigt att ministerrådet och dess organ trappar upp sin verksamhet och forskning på området.

3. Väg och järnvägsinvesteringar

Ministerrådet påpekar att investeringar i vägar och järnvägar bidrar till att främja sysselsättningen och syftar till att på olika sätt förbättra betingelserna för gods- och persontransporter mellan och genom de nordiska länderna. Detta resulterar också i att minska resetider och transportkostnader samt att förbättra trafiksäkerheten. Ministerrådet har utarbetat ett paket i fråga om investeringar av denna typ i Danmark, Finland, Norge och Sverige. I huvudsak kommer dessa investeringar att ske genom tidigare-läggningar av planerade projekt.

Väginvesteringarna omfattar:

- Utbyggnad av väg E4 på Sjælland
- Utbyggnad av väg E3 vid Åbo, väginvesteringar i norra Finland
- Fyra vägobjekt på väg E6 söder om Oslo
- Väg E18 och RV2 i Norge i riktning mot Värmland i Sverige
- Väginvesteringar i Nordnorge mot Finland
- Vägobjekt i Bohuslän i Sverige.

Totalt 1.708 miljoner NOK.

Järnvägsinvesteringarna omfattar:

- Utbyggnad av Østfold, Kongsvinger och Ofodbanan mot Sverige
- Utbyggnad av Väst kustbanan samt investeringar på järnvägen Kil-Charlottenberg och Kiruna-Riksgränsen
- Utbyggnad av "Danmarksveien".

Totalt 857 miljoner NOK.

De investeringar som ministerrådet har funnit lämpliga att ta med i handlingsplanen för att stärka infrastrukturen och förbättra samfärdseln uppgår således till totalt 2.565 miljoner NOK.

Ministerrådet fäster uppmärksamhet vid det pågående arbetet med att utarbeta en överenskommelse om fasta förbindelser över Öresund. Totalt torde det inklusive erforderliga anslutningar m. m. röra sig om en investering i storleksordningen 6 miljarder SEK i prisläget januari 1982.

En avgörande förutsättning för ett danskt fullföljande är nu, liksom i alla tidigare sammanhang, att ett positivt beslut dessförinnan fattats om en fast förbindelse över Stora Bält.

Trafikutskottet noterar med tillfredsställelse de nya betydliga resurser som nu föreslås till förbättring av vägar och järnvägar. Traditionellt har frågor om förbättring och nya investeringar i samfärdselns infrastruktur varit ett centralt tema i trafikutskottets verksamhet. Utskottet betonar infrastrukturens betydelse för uppbyggnad och effektivisering av industri och övrig näringsverksamhet.

Trafikutskottet vill starkt understryka de trafiksäkerhetsmässiga verkningarna av en god infrastruktur och därmed indirekt de sociala, miljömässiga och ekonomiska aspekterna. Bra transporter och ett effektivt kommunikationsnät är grunden för det moderna samhället och dess kulturella och ekonomiska tillväxt.

Som även sägs i inledningen understryker utskottet betydelsen av att denna handlingsplan inte blir en engångsföreteelse utan en "rullande" plan som sträcker sig in framtiden. Utskottet föreslår därför att ministerrådet överväger en större insats när det gäller investeringar på Nordkalotten. Här pekar utskottet på de sysselsättningsproblem som finns i de nordliga delarna av Norden samt på de positiva effekter som bra kommunikationer har på den ekonomiska tillväxten.

Utskottet betonar betydelsen av förbindelserna över Öresund och Stora Bält. I dag är dessa två ställen ett stort hinder för snabba och därmed effektiva transporter från Skandinavien söderut till Europa. Samtidigt skulle en fast förbindelse över Öresund syfta till ett effektivare ekonomiskt, industriellt och kulturellt samarbete mellan Danmark, å den ena sidan, och Norge och Sverige, å den andra sidan. Mot bakgrund av detta hyser utskottet den förhoppningen att de berörda myndigheterna – såvitt möjligt – kan komma fram till en överenskommelse i denna fråga.

Till utskottets yttrande under punkten 3. fogades följande reservation:

"Udvalgsmedlem Lilli Gyldenkilde har taget forbehold over for ovenstående afsnit om fast forbindelse over Store Bælt."

4. Meteorologi

I förslagets kapitel om industripolitik betonas det nordiska klimatets betydelse för näringslivet och trafiksäkerheten. Det påpekas att dagens väderobservationssystem har svårt att fånga små och kortlivade väderfenomen i form av skurar samt hagel- och snöbyar. Dessa väderfenomen är emellertid ofta mycket intensiva och kan orsaka stor skada. Intresset för väderradarar ökar utomlands. Marknadspotentialen för väderradarsystem uppskattas till flera miljarder kronor. Ett operativt väderradarnät i Norden torde vara en förutsättning för de nordiska företagens konkurrensförmåga på exportmarknaden.

Ministerrådet vill därför ge de nationella meteorologiska instituten i uppdrag att undersöka om det är möjligt att utarbeta ett gemensamt projektförslag på detta område.

Trafikutskottet vill i detta sammanhang påpeka att det ovan anförda systemet också borde ha stora effekter på trafiksäkerheten på land, till sjöss och i luften. Dessutom skulle ett sådant system underlätta uppsamling av vissa meteorologiska data och resultera i bättre väderprognoser. Utskottet vill i detta sammanhang påminna om rekommendation nr 4/1983

angående räknecenter för väderprognoser, och utgår från att denna beaktas i det fortsatta arbetet.

Stockholm den 13 februari 1985

Marjatta Väänänen
Trafikutskottets förman

Ekonomiska utskottets betänkande

över ministerrådsförslag om upprättande av en nordisk utvecklingsfond för Västnorden

(Ministerrådsförslaget se s. 900)

Ovennevnte ministerrådsforslag er henvist til Økonomisk utvalg. Utvalget behandlet forslaget på sitt møte 3. mars 1985.

1 Sammendrag av ministerrådsforslaget

Ministerrådet konstaterer at Vestnorden på grunn av sin spesielle geografiske beliggenhet og næringsstruktur har behov for ytterligere tilførsel av kapital på varierende vilkår. Det sies at fordelene ved å etablere en nordisk låneinstitusjon i Vestnorden er bl. a. at institusjonen slik får oppbygget et særlig kjennskap til denne utkantregion og at den vil være lettere tilgjengelig for potensielle låntakere. Et Vestnordenfond vil også kunne ta hensyn til f. eks. særlige behov for lån på fordelaktige vilkår til spesielle formål.

Nordisk Ministerråd foreslår på denne bakgrunn å opprette et nordisk utviklingsfond for Vestnorden fra begynnelsen av 1986. Det foreslås at fondet får en grunnkapital på 13,5 millioner USD. Dette beløp framskaffes gjennom innskudd fra Danmarks, Finlands, Norges og Sveriges regjeringer og svarer til tilbakebetalingene fra Nordisk industrialiseringsfond for Island (NIFI). I tillegg vil eventuelle kapitalinnskudd bli gitt fra Islands regjering og fra Færøyenes og Grønlands landsstyres.

Fondets formål skal være å bidra til en mer tilfredsstillende regional balanse i Norden ved å fremme Vestnordens økonomiske utvikling. Dette skal skje ved å styrke utviklingen av et allsidig og reelt konkurransedyktig næringsliv i hele Vestnorden. Fondet skal i sin virksomhet tilstrebe en rimelig geografisk balanse i Vestnorden.

Fondet skal kunne gi lån, risikokapital og tilskudd samt garantier både på kommersielle og lempelige vilkår. Små og mellomstore bedrifter skal prioriteres. Det er ingen betingelse at prosjekter involverer mer enn et land i Vestnorden eller innebærer samarbeid med det øvrige Norden. Slike prosjekter bør imidlertid prioriteres, gitt at alt annet er likt.

Ministerrådet har til hensikt å utarbeide et detaljert forslag til Fondets statutter etter Nordisk Råds 33. sesjon og framlegge forslaget for Nordisk

Råds Økonomisk utvalg i 1985. Dette for å sikre at Fondet kan bli operativt fra et tidspunkt i begynnelsen av 1986.

2 Økonomisk utvalgs synspunkter

Økonomisk utvalg ble i ministerrådsforslag B 59/e om en handlingsplan for økonomisk utvikling og full sysselsetting gjort oppmerksom på hovedtrekkene i det her behandlede ministerrådsforslag. Til dette uttalte utvalget i sin betenkning til ministerrådsforslag B 59/e at det mente et slikt fond ville være et verdifulle instrument i arbeidet med å styrke næringslivet i en av de nordiske regioner der næringslivet særlig trenger å utvikles.

Utvalget har i år også behandlet ministerrådsforslag B 58/e om et handlingsprogram for forsterking og utvikling av Vestnordensamarbeidet. I sin betenkning til dette ministerrådsforslag la utvalget særlig vekt på tiltak for å styrke næringslivet i Vestnorden. Det nå framlagte ministerrådsforslag ser Økonomisk utvalg som en komplettering av ministerrådsforslag B 58/e. Det gir troverdighet til intensjonene om å styrke det Vestnordiske næringsliv.

Utvalget kan konstatere at det allerede eksisterer en nordisk finansieringsordning som retter seg mot Vestnorden. Dette gjelder Nordisk investeringsbanks regionallåneordning. Økonomisk utvalg behandlet i fjor ministerrådsforslag B 48/e om videreutvikling av Nordisk investeringsbanks regionallåneordning. Utvalget sluttet seg den gang til forslaget om å utvide Vestnordens andel av lånemidlene til 40 prosent av den totale lånerammen samt at Grønland ble omfattet av låneordningen.

Det finnes altså nordiske ordninger som allerede særlig tilgodeser Vestnordens behov for kapitaltilførsel. Likevel mener Økonomisk utvalg at forslaget om å opprette et Vestnordenfond har sin berettigelse. For det første må det kunne sies at den kapitalmengde som kan tilføres via NIB's regionallåneordning er relativt beskjeden. For det andre gis lån fra NIB utelukkende på kommersielle vilkår. Vestnordenfondet kan i tillegg til å gi lån på kommersielle vilkår også gi lån på lempeligere vilkår, støtte samt garantier. Dette må anses å være en betydelig fordel sett på bakgrunn av variasjonen i økonomiske forutsetninger mellom de ulike land/områder i Vestnorden. Det synes klart at man har behov for fleksible ordninger i et geografisk område som både dekker Færøyene, Grønland og Island.

Utvalget mener for det tredje at det vil være et framskritt at finansieringsinstitusjonen blir plassert i Vestnorden. Som det sies i ministerrådsforslaget vil dette gi Fondet bedre kjennskap til regionen og Fondet vil være lettere tilgjengelig for potensielle låntakere. Dette vil særlig ha betydning for små og mellomstore bedrifter, og det er nettopp denne type bedrifter som bør og skal være Fondets målgruppe.

Økonomisk utvalg kan ikke unnlate å peke på den sene framleggelsen av det her behandlede ministerrådsforslag. Utvalget var i samme situasjon

foran Nordisk Råds sesjon i 1984. Utvalget påpekte da at slike forsinkelser måtte unngås i framtiden, se utvalgets betenkning til ministerrådsforslag B 53/e om en handlingsplan på datateknologiområdet. Utvalget vil gjerne gjenta og ytterligere understreke betydningen av at ministerrådsforslag leveres Rådet i god tid for å sikre en betryggende rådsbehandling av sakene.

Ministerrådet har til hensikt å framlegge et detaljert forslag til statutter for Fondet etter Rådets 33. sesjon for behandling i Rådets organer. Prinsipielt mener utvalget at det er uheldig ikke å sesjonsbehandle viktige saker. Imidlertid regner utvalget med at hovedspørsmålene vedrørende Vestnordenfondet er avklart i og med framleggelsen og behandlingen av ministerrådsforslag B 60/e. Dessuten er det ønskelig å unngå forsinkelser av opprettelsen av Vestnordenfondet.

Med disse merknader foreslår Økonomisk utvalg at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd å opprette et nordisk utviklingsfond for Vestnorden i samsvar med ministerrådsforslag B 60/e samt Nordisk Råds synspunkter på dette forslag og på det kommende forslag om Fondets statutter.

Nordisk Råd bemyndiger Presidiet til på Rådets vegne, og på grunnlag av forslag fra Økonomisk utvalg, å avgi uttalelse til Ministerrådet om Vestnordenfondets statutter.

Reykjavik, 4. mars 1985

Esko Aho (K)

Gunnar Berge (A)

Gro Harlem Brundtland (A)

Johan Buttedahl (Sp)

Arne Gadd (s)

Ivar Hansen (V)

Karen Thurøe Hansen (KF)

Anker Jørgensen (S)

Arvo Kempainen (Skdl)

Preben Lange (Si)

Erkki Liikanen (Sdp)

Peter Muurman (Sdp)

Gunnar Nilsson (s)

Aase Olesen (RV)

(Formann)

Berit Oscarsson (s)

Páll Pétursson (F.)

Pär Stenbäck (Sfp)

Jógvan Sundstein (Fkfl)

Ilkka Suominen (Kok)

Sten Svensson (m)

Karin Söder (c)

Petter Thomassen (H)

Hans Olav Tungesvik (Kr.F.)

Bengt Westerberg (fp)

Ministerrådsförslag om upprättande av en nordisk utvecklingsfond för Västnorden

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Nordiska ministerrådet (de för regionalpolitiken ansvariga ministrarna) överlämnar härmed ett ministerrådsförslag om principer för upprättande av en nordisk utvecklingsfond för Västnorden för behandling under rådets 33:e session i Reykjavik.

Ministerrådet ber om rådets synpunkter på detta principförslag. Ministerrådet avser att därefter utarbeta ett förslag till fondens stadga och framlägga detta för Nordiska rådets ekonomiska utskott under 1985.

Köpenhamn den 1 mars 1985

På Nordiska ministerrådets vägnar

Christian Christensen

Miljøminister

Ragnar Sohlman

Generalsekreterare

Nordisk utvecklingsfond för Västnorden

Med hänvisning till

- Nordiska ministerrådets (de för regionalpolitiken ansvariga ministrarnas) beslut den 7 december 1983 att till Nordiska rådets 33:e session lägga fram ett ministerrådsförslag om en utvecklingsfond för Västnorden
- NU 1984: 15 Økonomisk udvikling i Vestnorden. Redegørelse fra ekspertgruppen til undersøgelse af en udviklingsfond for Vestnorden
- Nordiska ministerrådets (samarbetsministrarnas) möte den 13 december 1984
- Nordiska ministerrådets (finansministrarnas) möte den 22–23 januari 1985

lägger Nordiska ministerrådet fram detta principförslag om att det upprättas en nordisk utvecklingsfond för Västnorden.

1. Behovet for en supplerende nordisk finansieringsordning på varierende vilkår i Vestnorden

Som påvist i rapporten "Økonomisk udvikling i Vestnorden" (NU 1984: 15) er der i Vestnorden på grund af stor befolkningstilvækst og omfattende strukturændringer et relativt større behov for nye arbejdspladser end i det øvrige Norden. Vestnorden har så store investeringsbehov, at de overstiger disse samfunds aktuelle opsparingsformåen. Der er således behov for låntagning udefra.

For *Færøernes* vedkommende er der optaget lån på det internationale kapitalmarked, dels af landskassen og kommunerne til infrastrukturudbygning, dels af virksomheder til finansiering af erhvervsinvesteringer. Der er et udækket behov for finansiering af investeringer ud over selve de faste anlæg, ligesom man har efterlyst mere professionalisme i erhvervslivet.

I *Island* er der optaget lån både til infrastruktur- og til erhvervsinvesteringer. Generelt opfattes kapitalmangel som den vigtigste "flaskehals" i Islands udvikling og der peges bl. a. på behovet for risikovillig kapital til nye erhverv.

For *Grønland* er det karakteristisk, at hovedparten af investeringerne, både i infrastruktur og i erhverv, er foretaget af det offentlige. Størstedelen af investeringerne er gået til infrastruktur i bred forstand, herunder boliger og offentlige institutioner. Kun en mindre del er gået til udbygning af erhvervslivet.

Den grønlandske erhvervsstøtteordning, der stiller kapital til rådighed for erhvervsvirksomheder på favorable betingelser, er hidtil mest kommet de traditionelle erhverv til gode. Der peges på et stort latent behov for investeringer i alternative fiskerier og fiskeproduktion. For andre grøn-

landske erhverv end fiskeri er der et udbredt behov for erhvervelse af "know-how".

Hovedparten af investeringsbehovet må fortsat forventes dækket af det private internationale kapitalmarked. En del af Færøernes og Islands behov er dækket via NIB, herunder af regionallåneordningen. Grønlands behov har hidtil til dels været dækket via låntagning fra EF, navnlig fra Den Europæiske Investeringsbank (EIB) og EF's regionalfond. Adgangen hertil bortfaldt imidlertid pr. 1. januar 1985.

NIB har bidraget og vil fortsat kunne bidrage til dækning af Vestnordens finansieringsbehov, bl. a. gennem sine regionallån, der bl. a. kan anvendes til at styrke lokale udviklings- og finansieringsfonde. NIB's almindelige lån er derimod ikke lettilgængelige for låntagere i Vestnorden, bl. a. fordi virksomhederne gennemgående er for små til at kunne indgå i samarbejdsprojekter med foretagender i resten af Norden.

For at tilfredsstille kravet om omstilling og nyskabelse i erhvervslivet i Vestnorden, er der særligt behov for en supplerende finansieringsordning, navnlig til støtte for og til udvikling af små og mellemstore virksomheder. Der er også et stort behov for forskning, produktudvikling, erhvervsuddannelse på alle niveauer, forbedret organisation og ledelse, bedre markedsføring, mere eksportorientering m. v. Der er på alle disse områder grundlag for overføring af kundskaber m. v. fra det øvrige Norden.

Ministerrådet konstaterer, at Vestnorden på grund af sin specielle geografiske beliggenhed og erhvervsstruktur har behov for yderligere tilførsel af kapital på varierende vilkår og foreslår, at der oprettes en nordisk udviklingsfond for Vestnorden.

Fordelene ved at etablere en nordisk institution med særligt henblik på lånevirksomhed til Vestnorden er bl. a., at den ved sin tilstedeværelse i Vestnorden både får opbygget et særligt kendskab til denne udkantregion og at den vil være lettere tilgængelig for de potentielle låntagere. En Vestnordenfond vil også kunne tage hensyn, som en bredere institution ikke kan, f. eks. til særlige behov for lån på favorable vilkår til specielle formål.

En yderligere fordel ved en lokal nordisk låneinstitution i forhold til et system med udelukkende lokalt baserede institutioner er, at den nordiske vil kunne bedømme projekter ud fra en bredere nordisk referenceramme.

Hertil kommer, at en særlig nordisk fond for Vestnorden vil have gode forudsætninger for at lægge sin virksomhed således til rette, at den inden for sit virkefelt vil kunne bidrage til at overvinde nogle af de ulemper, som skyldes Vestnordens beliggenhed som nordisk udkantområde. Fonden ville kunne knytte kontakter mellem Vestnorden og det øvrige Norden og bidrage til overførsel af viden på områder, hvor Vestnorden er bagud i forhold til Norden i øvrigt.

2. Forslag til oprettelse af en nordisk udviklingsfond for Vestnorden

Nordisk Ministerråd foreslår at en nordisk udviklingsfond for Vestnorden oprettes fra begyndelsen af 1986. Ministerrådet foreslår endvidere, at fonden får en grundkapital på 13,5 mio. USD, som tilvejebringes gennem indskud fra Danmarks, Finlands, Norges og Sveriges regeringer svarende til tilbagebetalingerne fra Nordisk Industrialiseringsfond for Island (NIFI) med tillæg af eventuelle kapitalindskud fra Islands regering og fra Færøernes og Grønlands landsstyrelser.

Fondens formål skal være at bidrage til en mere tilfredsstillende regional balance i Norden ved at fremme Vestnordens økonomiske udvikling, navnlig ved at styrke udviklingen af et alsidigt og reelt konkurrencedygtigt erhvervsliv i hele Vestnorden. Fonden skal i sin virksomhed tilstræbe en rimelig geografisk balance inden for Vestnorden.

Nordisk Ministerråd foreslår på denne baggrund, at Fonden skal arbejde således, at dens grundkapital, opgjort efter almindelige bankmæssige principper, er nominelt intakt pr. 31.12.1999. Deltagerlandene skal senest pr. 1.3.1996 tage stilling til Fondens videre fremtid.

Fondens virkefelt begrænses hovedsagelig til små- og mellemstore virksomheder inden for udvalgte sektorer. I og med at den skal virke i tre økonomier med forskellig industrialiseringsgrad, kan disse sektorer ikke være defineret på samme måde i hvert af de tre samfund. Der foreslås følgende beskrivelse af Fondens virksomhed:

Fondens virkemidler

Fonden skal, alt efter formålet og vedkommende projekts beskaffenhed kunne give:

Lån

- Lån på kommercielle vilkår, hvad angår løbetid, rente og sikkerhedsstillelse, samt
- Lån på lempelige vilkår, hvor der kan ydes lavere rente, forlænget afdragstid og/eller stilles mindre sikkerhedskrav.

Risikokapital og tilskud

- Vilkårslån, d. v. s. lån, der tilbagebetales og forrentes på kommercielle vilkår, såfremt projektets forløb giver økonomisk grundlag herfor. I modsat fald træffes beslutning om hel eller delvis eftergivelse.
- Tilskud kan gives i specielle tilfælde.

Garantier

- Garantier på kommercielle vilkår, hvad angår provision og sikkerhed, samt
- Garantier på lempelige vilkår, hvor der kan kræves lavere garantiprovision og/eller slækkes på sikkerhed.

Fonden er ikke begrænset til enkelte brancher. Der lægges vægt på, at de projekter, Fonden skal være med til at finansiere, bidrager til modernisering og alsidighed i Vestnordens næringsliv, og at der foretages en prioritering af små og mellemstore virksomheder.

Fonden skal kunne støtte følgende *projekttyper*:

- Oprettelse af nye virksomheder, rationalisering af eksisterende virksomheder.
- Virksomheders inkl. erhvervssammenslutningers forskning, produktudvikling, markedsundersøgelser, markedsføring etc.
- Oprettelse og drift af serviceorganer og hjælpefunktioner for erhvervslivet, f. eks. forskningsinstitutter, prøvestationer, teknologiske institutter, konsulenttjeneste, databanker, fagblade o. l.

Det skal ikke være en betingelse, at et projekt omfatter mere end et land i Vestnorden eller indebærer samarbejde med det øvrige Norden, men projekter, hvori sådanne elementer indgår, bør alt andet lige begunstiges.

Fondens organisation og ledelse

Nordisk Udviklingsfond for Vestnorden stiftes ved overenskomst mellem de nordiske staters regeringer og Færøernes og Grønlands landsstyrelser.

Fonden ledes af en bestyrelse, der består af 7 medlemmer, 1 medlem udpeget af hver af de nordiske regeringer, 1 medlem udpeget af Færøernes landsstyre og 1 medlem udpeget af Grønlands landsstyre.

Ministerrådet avser att utarbета ett detaljerat förslag till Fondens stadga efter Nordiska rådets 33:e session och framlägga förslaget för Nordiska rådets ekonomiska utskott under 1985, så att en nordisk utvecklingsfond för Västnorden kan bli operativ från en tidpunkt i början av 1986.

3. Tilvejebringelse af Fondens grundkapital

Ministerrådet har til hensigt at tilvejebringe Vestnordenfondens grundkapital på 13,5 mio USD gennem tilbagebetalingerne fra Nordisk Industrialiseringsfond for Island til Danmark, Finland, Norge og Sverige, hvortil kommer mulige indskud fra Islands regering og fra Færøernes og Grønlands landsstyrelser.

Pr. 1. marts 1986 vil der være tilbagebetalt i alt 1,94 mio USD. Dette beløb vil blive overført til Vestnordenfonden pr. samme dato. Indbetalingerne de følgende år svarer hver for sig til de beløb, som tilbagebetales fra Nordisk Industrialiseringsfond for Island. Beløbet er angivet i nedenstående oversigt, hvor det tillige er angivet, hvorledes Fondens grundkapital vil udvikle sig frem til den 1. marts 1995 (der er her bortset fra mulige indskud fra Island, Færøerne og Grønland).

Dato	Indbetalinger USD	Grundkapital USD
1.3.86	1 940 000	1 940 000
1.3.87	570 000	2 510 000
1.3.88	690 000	3 200 000
1.3.89	820 000	4 020 000
1.3.90	970 000	4 990 000
1.3.91	1 160 000	6 150 000
1.3.92	1 380 000	7 530 000
1.3.93	1 650 000	9 180 000
1.3.94	1 970 000	11 150 000
1.3.95	2 350 000	13 500 000

Fordelingen af de nævnte 1,94 mio USD på Danmark, Finland, Norge og Sverige skal svare til landenes respektive andele af tilbagebetalingerne fra Nordisk Industrialiseringsfond for Island. Det samme skal gælde med hensyn til de tilbagebetalinger, som finder sted i tidsrummet 1. marts 1987 til 1. marts 1995.

I den udstrækning, hvori der måtte være behov for at opbygge Vestnordens fondens grundkapital i en hurtigere takt end den, der følger af de forestående tilbagebetalinger fra Nordisk Industrialiseringsfond for Island, vil de renteudgifter, som påløber, blive belastet rammen på de 13,5 mio USD.

Berättelse

rörande det nordiska samarbetet

(Överlämnad av Nordiska ministerrådet)

Nordiska ministerrådet avger härmed, i överensstämmelse med artikel 64 i samarbetsavtalet av den 23 mars 1962 (Helsingforsavtalet), sin berättelse om nordiskt samarbete till Nordiska rådets 33:e session.

Oslo i december 1984.

På Nordiska ministerrådets vägnar

Matthias Á. Mathiesen

Ragnar Sohlman

Innehållsförteckning

Allmänt

I.	Inledning	921
1.	Allmänt	921
2.	Norden och omvärlden	921
	a) Nordisk samverkan i internationella organ	921
	b) Internationell bekämpning av luftföroreningar	923
	c) Biståndssamarbete	923
	d) Information i utlandet om de nordiska ländernas kultur- turliv	923
3.	Ekonomisk utveckling och full sysselsättning	924
4.	Tekniken och framtiden	926
	a) Datateknologiskt samarbete	926
	b) Nordiskt tekniskt FoU-samarbete	927
5.	Några tvärssektoriella och övergripande frågor	928
	a) Nordbors rättigheter i Norden; rösträttsfrågor	928
	b) Arbetstidsfrågor	928
	c) Nordiskt kommunministersamarbete	929
6.	Samarbete om utbildning, forskning och kultur	929
	a) Forskningssamarbetet	929
	b) Kulturförbindelserna med Färöarna, Grönland och Åland	929
	c) Nordiskt radio- och TV- samt telesamarbete	930
7.	Andra ministerrådsförslag till 1985 års session	930
	a) Nordiskt handlingsprogram på jord- och skogsbruks- området	930
	b) Västnordensamarbetet	931
	c) Nordisk handlingsplan mot narkotika	931
8.	Nordiska rådet och ministerrådet	931
	a) Arbetsformerna i det nordiska samarbetet	931
	b) Färöarnas, Grönlands och Ålands deltagande i minis- terrådsarbetet	932
	c) Ändringar i rättsställningsavtalet	932
	d) Information om det nordiska samarbetet	932
9.	Nordiska ministerrådet och intresseorganisationerna	933
	a) Samverkan med parterna på arbetsmarknaden m. fl. ...	933
	b) Kontakter med Föreningarna Norden	934
	c) Samverkan med folkrörelser	934
II	Sammanfattningar av fackkapitlen	935
	Lagstiftning	935
	Konsumentpolitik	936
	Samarbete om utbildning, forskning och kultur	937
	Arbetsmarknad	940

	Arbetsmiljö	941
	Socialpolitik	941
	Miljövård	942
	Jämställdhet	944
	Livsmedelsfrågor	945
	Transport, kommunikation och trafiksikkerhet	945
	Turism	946
	Finans- og valutapolitik m. m.	947
	Industripolitik	948
	Energiolitik	949
	Handelspolitik	950
	Regionalpolitik	951
	Bistånd till utvecklingsländerna	952
	Jord- og skogsbrug	953
	Bostads- og byggesektor	954
III	Lagstiftningssamarbetet	956
	Indledning	956
1.	Familieret	957
1.1	Ægteskabslovgivningen	957
1.1.1	Indgåelse og opløsning af ægteskab	957
1.1.2	Ægtefællers formueforhold	958
1.2	Ugifte samlevendes formueforhold	958
1.3	Forældre og børn	959
1.3.1	Forældremyndighed og samkvensret	959
1.3.2	Fuldbyrdelse af afgørelser om forældremyndighed og samkvensret	960
1.3.3	Forbud mod revselse af børn	960
1.3.4	Internationale faderskabssager	961
1.3.5	Ratifikation af børnebortførelseskonventionerne	961
1.4	Insemination m. v.	961
1.5	Adoption	961
1.6	Navnelovgivning	962
2.	Aftaleret, køberet og forbrugerbeskyttelse	962
2.1	Aftalevilkår	963
2.2	Køb	964
2.3	Dørsalg	964
2.4	Kreditkøb og forbrugerkreditter	964
2.5	Forbrugerbeskyttelse ved køb af bolig og fast ejendom ..	965
2.6	Forbrugerbeskyttelse ved tjenesteydelser	966
2.7	Renter	966
2.8	Handelsagenter og handelsrepræsentanter	967
2.9	Forsikringsaftaler	967

2.10	Lovgivning om gennemførelse af konventionen om kontraktretlige forpligtelser	968
3.	Transportret	969
3.1	Søret	969
3.2	Jernbanetransport	969
3.3	Landevejstransport	970
3.4	Lufttransport	970
4.	Immaterielret	970
4.1	Ophavsret m. v.	970
4.2	Varemærkeret	971
4.3	Patentret	972
4.4	Firmaret	972
5.	Erstatningsret	973
5.1	Produktansvar	973
5.2	Erstatningsansvar for atomskader	975
5.3	Miljøskader	975
6.	Selskabsret	976
6.1	Aktieselskaber og anpartsselskaber	976
6.2	Andre selskabsformer	977
7.	EDB	978
7.1	Integritetsspørgsmål	979
7.2	Øvrige juridiske spørgsmål omkring EDB	980
8.	Strafferet	981
8.1	Sanktionssystemet	981
8.2	Narkotikakriminalitet	983
8.3	Datakriminalitet	984
9.	Procesret	985
10.	Offentlig ret	985
IV	Konsumentpolitik	987
1.	Inledning	987
2.	Allmänna konsumentpolitiska frågor	987
3.	Undersökning av varor och tjänster. Produktsäkerhet. ..	988
4.	Produktinformation	989
5.	Utbildning och information	990
6.	Konsumenträtt	990
V	Samarbete om utbildning, forskning och kultur	992
1.	Inledning	992
2.	Övergripande frågor	992
2.1	Kulturbudgeten för 1985	992
2.2	Arbetsformene i nordisk samarbete	993
2.3	Handlingsprogram på datateknologiområdet	993
	a) Datateknologi i samfundsfag for 16–19-årige	994
	b) Kundskabsformidling i 1995	994

	c) EDB-tekniske hjælpemidler til styring af værktøjsmaskiner	994
	d) Datateknologi i fremmedsprogundervisningen	994
	e) Datateknologi og folkeoplysning	994
	f) Pædagogiske modeller for dataformidlet undervisning	994
	g) Grund- og videreuddannelse af lærere	995
2.4	Handlingsprogram for økonomisk udvikling og fuld beskæftigelse	995
2.5	Information i udlandet om de nordiska ländernas kulturliv	995
2.6	Informations- og publikationsverksamhet	996
3.	Uddannelse	997
3.1	Indledning	997
3.2	Nordiskt samarbete inom skolområdet	998
3.2.1	Prioriteringar	998
3.2.2	Information	998
3.2.3	Organisationsutveckling och arbetsmiljö i grundskolan	999
3.2.4	Yrkespedagogisk forsknings- og utviklingsarbeid	999
3.2.5	Skole-arbejdsliv	1000
3.2.6	Specialundervisning	1000
3.2.7	Datateknologi i erhvervsuddannelsen	1001
3.2.8	Læremiddelsamarbeid innen små yrkesfag	1001
3.2.9	Læremidler i innvandrерundervisning	1002
3.2.10	Ungdomsgarantiprojektet	1002
3.2.11	SKOLARB-projektet	1002
3.2.12	Fiskeriundervisning	1003
3.2.13	Samarbete om programvara (EDB) på skolområdet	1003
3.3	Voksenundervisning	1003
3.3.1	Voksenundervisning i arbejdslivet	1003
3.3.2	Forskning, forsøg og udviklingsarbejde inden for voksenundervisning og folkeoplysning	1004
3.3.3	Informationsformidling	1004
3.3.4	Ressourcetildeling	1005
3.4	Handlingsprogram för ökad språkförståelse i Norden	1005
3.4.1	Grundskolan	1005
3.4.2	Det gymnasiala stadiet	1005
3.4.3	Vuxenutbildningen	1006
3.4.4	Högre utbildning	1006
3.4.5	Läro- och elevutväxling	1006
3.5	Fælles arbejdsmarked for lærere i grundskolen	1006
3.6	Evt. nordisk kulturinstitution i Vestnorge	1006
3.7	Nordisk utbildning av personal för dövblinda	1006
3.8	Institutioner (tilsv.) inden for uddannelsesområdet	1007
3.9	Kursverksamhet m. m. på utbildningsområdet	1007
3.10	Øvrigt	1007

4.	Forskning	1008
4.1	Nordiska forskningspolitiska rådet	1008
4.2	Samarbete om vetenskaplig utrustning	1010
4.2.1	Nordiskt teleskopsamarbete	1010
4.2.2	Det nordiska TL-laboratoriet	1011
4.2.3	Tungion-accelerator	1011
4.2.4	Datakapacitet og anskaffelse af superdatorer	1012
4.2.5	Arktisk forskning	1013
4.2.6	Instrumentsamarbejde i øvrigt	1014
4.3	Nordiskt forskarutbildningssamarbete	1014
4.3.1	Nordiska forskarkurser	1014
4.3.2	Systematiserad nordisk forskarutbildning	1015
4.4	Forskningsevaluering og reorganisering af forsknings- samarbejdet	1016
4.4.1	Forskningsevaluering	1016
4.4.2	Nordicom	1016
4.4.3	Nordvulc	1017
4.4.4	Nordplan	1018
4.4.5	CINA	1018
4.4.6	Havforskningsamarbejdet	1018
4.5	Undervisning i Nordens sprog og kulturforhold	1019
4.5.1	Samarbejdsnævnet for de nordiske lektoratsadministra- tioner	1019
4.5.2	Undervisning i nabolandssprog ved universiteter i Norden	
4.6	Samarbejde vedrørende højere uddannelse	1020
4.6.1	Generelt	1020
4.6.2	Mobilitet	1021
4.6.3	Studievejledersamarbejdet	1021
4.6.4	Studiehåndbogen Att studera i Norden	1022
4.6.5	Regional forsøgsvirksomhed	1022
4.6.6	Administratorsamarbejdet	1023
4.6.7	Rektorsamarbejdet	1024
5.	Allmänkulturell verksamhet	1024
5.1	Inledning	1024
5.2	Samarbete med folkrörelser	1024
5.3	Etniska och språkliga minoriteter	1025
5.4	Nordens Hus m. m.	1026
5.5	Samarbetet kring barn och kultur	1027
5.6	Amatörorganisationer	1028
5.7	Kulturförmedling	1029
5.8	Nordisk bokmarknad	1029
5.9	Konstnärlig verksamhet	1030
5.10	Teater og musikk	1030
5.11	Kulturkonsumtion i Norden	1031
5.12	Kultur og massemedier	1032

VI	Arbetsmarknad	1034
1.	Inledning	1034
1.1	Den aktuella arbetsmarknadssituation	1034
1.2	Udsigterne på arbetsmarknaden	1035
1.3	Nordisk Råds yttring	1037
2.	Nordiska överenskomster på arbetsmarknadsområdet	1037
2.1	Överenskomst om fælles nordisk arbetsmarknad af 1. augusti 1983	1037
2.2.	Överenskomst om samarbete mellan myndigheter og institutioner indenfor erhvervmæssig revalidering og arbejdsmarkedsuddannelse	1038
2.3	1976 års överenskomst om regler for godskrivning af kvalifikationsperioder m. v. i forbindelse med ret til dagpenge for arbejdsløshedsforsikrede	1038
2.4	Överenskomster om fælles arbetsmarknad for visse erhverv og øvrige överenskomster	1038
2.5.	Prinsipper for samarbete vedrørende løngaranti ved konkurs	1038
3.	Revision af ministerrådets samarbejdsprogram på arbejdsmarknadsområdet	1039
3.1.	Økonomiske ressourcer til det nordiske samarbejde på arbejdsmarknadsområdet	1039
3.2	Videreuddannelse af arbejdsmarkedsforvaltningernes medarbejdere	1039
3.3	Arbetsmarknadservice	1040
3.4	Arbetsmarknadsforskning	1041
3.5	Samarbejdet om migrationsspørgsmål	1042
3.6	Sysselsætningspolitik	1043
3.7	Arbetsmarknadsinformation	1043
3.8	Ungdomsarbejdsløshedstiltag	1044
3.9	Øvrigt arbejdsmarkedssamarbejde	1045
4.	Arbetsmarknadsamarbejdet fremover	1045
VII	Arbetsmiljö	1047
1.	Inledning	1047
1.1	Nytt samarbetsprogram	1047
1.2	Organisation och samarbetsformer	1047
1.3	Effekter av samarbetet	1047
1.4	Resurser m. m.	1048
1.5	Kommentarer till Nordiska rådets yttrande	1048
2.	Samarbetet på prioriterade områden	1048
2.1	Arbetsolycksfall	1049
2.2	Kemiska risker	1049

2.2.1	Yrkeshygieniska gränsvärden	1049
2.2.2	Arbetsförhållandenas betydelse för fosterskador	1049
2.2.3	Kvalitetskontroll av yrkeshygieniska rutinanalyser	1050
2.3	Fysikaliska faktorer	1050
2.4	Fysiska belastningar och arbetsanpassning	1050
2.5	Psykosociala belastningar	1050
2.6	Arbetstidsfrågor	1051
2.7	Datateknologi	1051
2.8	Samordning av lagstiftning och föreskrifter	1051
2.8.1	Nordisk samordning av arbetarskydds föreskrifter	1051
2.8.2	Nordisk samordning vid bruk av produktkontroll	1052
2.9	Arbetsmiljö, hälsa och ekonomi	1052
2.10	Vidareutbildning inom arbetsmiljöområdet	1052
2.11	Nordisk dokumentationsverksamhet på arbetsmiljöområdet	1053
3.	Samarbete med arbetsmarknadens parter; kontakter med organisationer m. fl.	1053
4.	Kommande verksamhet	1054
VIII	Socialpolitik	1055
1.	Inledning	1055
2.	Kommentarer till Nordiska rådets yttranden	1056
3.	Socialpolitiskt ministermöte	1057
4.	Möte mellan Nordiska ministerrådet (social och hälsovårdsministrarna) och Nordiska rådets social- och miljöutskott	1058
5.	Ny nordisk konvention om social trygghet	1058
6.	Samarbete på hälso- och sjukvårdens område	1059
6.1	1984 års medicinaldirektörmöte	1059
6.2	Nordiska institutet för odontologisk materialprovning (NIOM)	1059
6.3	Medicinalstatistiskt samarbete	1059
6.4	Hälsofostran i Norden	1060
6.5	Nordiska sjuklighetsundersökningar	1060
7.	Läkemedelssamarbete	1060
8.	Samarbete på socialvårdens område	1061
8.1	Socialstatistiskt samarbete	1061
8.2	Samarbete på äldreområdet	1061
8.3	Invandrarfrågor inom social- och hälsovården	1062
9.	Barn-, ungdoms- och familjepolitiskt samarbete	1062
9.1	Barnträdgårds- och förskolesektorn	1062
9.2	Fritidsaktiviteter för barn och ungdom	1062
9.3	Samhällets respektive familjens ansvar för barnen	1062
10.	Samarbete på handikappområdet	1063

11.	Gemensam arbeidsmarknad for medicinalpersonal	1064
12.	Efter- og vidareutbildning av social- og medicinalper- sonal	1064
12.1	Nordiska hälsovårdshögskolan	1065
13.	Forsknings- og utvekklingssamarbete	1066
13.1	Forskning kring välfärdsstaten	1066
13.2	Samarbete inom datateknologiområdet	1066
14.	Samverkan mot rusmedelsmissbruk	1067
14.1	Nordiska nämnden for alkohol- og drogforskning (NAD)	1067
15.	Informations- og dokumentationssamarbete	1068
IX	Miljøbeskyttelse	1069
1.	Nordisk Råds uttalelse fra sessionen 1984	1069
2.	Revideret samarbejdsprogram	1069
3.	Globale miljø- og ressourceproblemer	1069
4.	Luftforurening	1069
5.	Miljøeffekter ved energiproduktion	1071
6.	Miljøbeskyttelsesforskning	1072
7.	Miljøøkonomi	1072
8.	Havforurening	1073
9.	Vand- og afløb	1073
10.	Støj	1074
11.	Genanvendelse og affald	1075
12.	Produktkontrol	1075
13.	Naturvern og friluftsliv	1077
14.	Miljødata	1078
15.	Miljøkvalitetsovervågning	1078
X	Jämställdhet	1079
1.	Inledning	1079
2.	Arbetslivet	1080
3.	Social- og familjepolitik	1081
4.	Utbildning	1082
5.	Boende- og samhällsplanering	1082
6.	Deltagande i det politiska livet og i samhällslivet i övrigt	1082
7.	Lagstiftning	1083
8.	Förberedelser for FN:s kvinnokonferens i Nairobi 1985.	1083
XI	Livsmedelsfrågor	1084
1.	Innledning	1084
2.	Lovgivning og administrasjon	1084
3.	Kosthold og ernæring	1085
4.	Næringsmiddel toksikologi	1086
5.	Kontroll og analyse av næringsmidler	1087
6.	Internasjonale saker	1087

XII	Transport, kommunikation og trafiksikkerhed	1089
1.	Indledning	1089
2.	Nordisk Råds udtalelse nr. 5/1984	1089
3.	Generelt om NET's virksomhed i 1984	1091
4.	Fremtidsplaner	1093
5.	Samarbeidsorganene	1094
5.1	Nordisk komité for transportforskning (NKTF)	1094
5.2	Planleggingsutvalget (PU)	1095
5.3	Øvrige samarbeidsorganer	1095
6.	Prosjektvirksomheten	1096
6.1	Prosjekter som avslutter 1984	1096
6.2	Pågående prosjekter som fortsetter i 1985	1097
7.	Nordiskt samarbeide inom flygsäkerhetsområdet	1099
8.	Nordisk samarbeide på søfartssikkerhetsområdet	1101
8.1	Allment	1101
8.2	Nordisk arbeidsgruppe vedrørende fritidsbåtsspørsmål	1103
9.	Nordisk sikkerhetssamarbeid for jernbanene	1103
10.	Nordisk Trafiksikkerhetsråd	1104
10.1	Kontakt og koordinering	1104
10.2	Strukturovervejelser	1105
10.3	Samarbeidsorganene	1106
10.4	Prosjektvirksomhet	1107
11.	NORDPOST	1109
12.	NORDTEL	1110
XIII	Turism	1112
1.	Innledning	1112
1.1	Nordisk Råds yttring nr. 5/1984	1112
1.2	Allment	1112
2.	Turistprogrammet	1113
3.	Prosjektvirksomheten	1113
3.1	Fremme av internordiske reiser	1113
3.1.1.	Markedsundersøkelser	1113
3.1.2	Reis i Norden	1113
3.2	Felles utrednings- og utviklingsarbeid for å fremme turismen	1114
3.2.1	Turismens langsiktige sosiale, miljømessige og økonomiske konsekvenser	1114
3.2.2	Håndboken "Reiseliv i Norden"	1114
3.2.3	Kultur og turisme	1114
3.2.4	Ferieundersøkelser	1115
3.2.5	Ikke reisende	1115
3.2.6	Nordisk reiselivsstatistikk	1115
3.2.7	Reiselivsseminar 1985	1115

3.2.8	Seminar for guider	1115
3.2.9	Oversikt over prosjektvirksomheten	1116
4.	Nordisk kontakt; samråd og samarbeid i internasjonale spørsmål	1116
5.	Regionalt samarbeid	1116
6.	Annet	1117
XIV	Finans- og valutapolitik m. m.	1118
1.	Arbetet i ämbetsmannakommittén för valutafrågor och finansiella frågor (NÄVF)	1118
1.1	Allmänt	1118
1.2	Uttalanden i Internationella valutafonden (IMF)	1118
1.3	Nordiskt agerande i OECD	1119
1.4	Ändringar i de nordiska ländernas valutaregleringar	1120
1.5	Nordisk kapitalliberalisering i förhållande till OECD:s kapitalstadga	1121
1.6	Harmonisering och förbättring av statistiken över kapitalrörelser i Norden	1122
1.7	Kursutvecklingen mellan de nordiska valutorna	1123
1.8	Det nordiska swap-avtalet	1125
2.	Nordiska ekonomiska forskningsrådet	1126
3.	Fri skibsregistrering	1127
XV	Industripolitikk	1128
1.	Kommentarer til Nordisk Råds ytringer	1128
2.	Hovedområder i det nordiske industripolitiske samarbeidet	1128
2.1	Arbeidsplan for oversyn av det nordiske industripolitiske samarbeidet	1128
2.2	Teknisk FoU	1129
2.3	Tiltak for å lette industrielt samarbeid og bedriftsetableringer over grensene i Norden	1130
2.4	Spørsmål i forbindelse med småbedrifter	1131
2.4.1	Forslag til ny låneordning i Nordisk Investeringsbank; (nordiske inovasjons- og markedsutviklingslån til små og middelstore bedrifter – NIM-lån)	1131
2.4.2	Nordisk underleverandørdatabase	1132
2.5	Multinasjonale selskaper	1132
2.6	Statlige støtteordninger	1133
2.6.1	Subsidierte eksportkreditter i samhandelen mellom de nordiske land	1133
2.6.2	Andre statlige støtteordninger	1133
2.7	Ressurspolitikk	1134
2.7.1	Geologisk kartlegging av Nordkalotten	1134

2.8	Styrking av Norden som hjemmemarked	1135
2.9	Andre områder	1137
2.9.1	Datateknologisk samarbeid	1137
2.9.2	Rek 1/1984 om økonomisk utvikling og full sysselsetting	
3.	Nordiske samarbeidsorganisasjoner på industrisektoren	1138
3.1	Nordisk Industrifond	1139
3.2	NORDTEST	1140
4.	Samarbeidsorganisasjoner utenfor Nordisk ministerråd	1142
4.1	Nordisk Investeringsbank	1142
4.2	NORDFORSK	1142
4.3	Nordisk industrialiseringsfond for Island	1142
4.4	Fondet for svensk-norsk industrielt samarbeid	1143
XVI	Energipolitikk	1144
1.	Energipolitisk samarbeide	1144
1.1	Indledning	1144
1.2	Energiforskning	1144
1.3	Nordisk samarbeide om olie og gas	1145
1.3.1	Bilateralt nordisk samarbeide på olie- og gasområdet	1147
1.4	Energiøkonomisering	1149
1.5	Elsamarbeidet og Nordel	1149
1.6	Energiplanlægning	1151
1.7	Alternative drivmidler	1151
1.8	Fjernvarme	1152
1.9	Kul	1152
1.10	Nordisk samarbeide i internasjonale energipolitiske spørsmål og på bistandsområdet	1154
1.11	Informationssamarbeidet på energiområdet	1154
1.12	Energisituationen i de enkelte nordiske lande	1154
2.	Sikkerhetsforskning på energiproduktionsområdet – et nordisk program under Nordisk kontaktorgan for atomenergispørsmål (NKA).	1159
2.1	Baggrund	1159
2.2	Sikkerhetsprogrammets målsætning	1159
2.3	Arbeidet i 1984	1159
2.4	Kontrol af projektvirksomheden	1161
2.5	Resultatspredning	1161
2.6	Effekt for sikkerhetsarbeidet i Norden	1161
XVII	Handelspolitikk	1162
1.	Nordisk Råds ytringer	1162
2.	Nordisk samhandel	1163
3.	Norden som hjemmemarked	1165
4.	Handelspolitisk samarbeide i Vest-Europa	1166

5.	Nordisk samarbejde i de internationale organisationer angående handelspolitik	1168
6.	Samarbejde om fjernelse af tekniske og andre handelshindringer	1169
7.	Forenkling av handelsprosedyrer	1171
8.	Nordiskt samarbete angående efterutbildning i exportmarknadsföring	1172
9.	Samarbeidet vedrørende prosjektekspert	1173
10.	Samarbejdet mellem de nordiske eksportfremmende organisationer	1179
11.	Handelen med tjenester	1179
XVIII	Regionalpolitik	1187
1.	Inledning	1187
2.	Samarbete över riksgränser	1188
2.1	Nordkalotten	1192
2.2	Västnorden	1195
2.3	Öresundsregionen	1197
2.4	Kvarken	1198
2.5	Mittnorden	1200
2.6	Skärgårdssamarbetet	1202
2.7	ARKO (Arvika-Kongsvinger-regionen)	1203
2.8	Østfold – Norra Bohuslän	1203
2.9	Bornholm – Sydöstra Skåne	1205
2.10	Gränskommunalt samarbete i glesbygdsområden	1206
2.11	Andra gränsregionala och gränskommunala samarbetsområden	1207
3.	Nordiska regionalpolitiska åtgärder	1208
3.1	Konkreta regionalpolitiska åtgärder	1208
3.2	Nordiska Investeringsbankens regionallåneordning	1210
4.	Utredningsarbete	1211
4.1	Basprojektet	1211
4.2	Storstadsprojektet	1213
4.3	Glesbygdspolitiskt samarbete	1214
5.	Forskningssamarbete	1215
6.	Informations- och erfarenhetsutbyte	1216
6.1	Generellt	1216
6.2	Nationella åtgärders inverkan på den regionala utvecklingen i grannländerna (gränsprocedurordningen)	1216
7.	Gränshandel och resandetrafik	1217
XIX	Bistånd till utvecklingsländerna	1218
1.	Innledning	1218
1.1	Allment	1218
1.2	Nordisk Råds yttring	1219

2.	Generelt om bistandssamarbeidet	1219
3.	Behandling av særlige spørsmål	1221
4.	Rådgivende komitéen for bistandsspørsmål	1222
5.	Rapporten fra arbeidsgruppen som har vurdert et bredere økonomisk samarbeid mellom de nordiske land og en bestemt gruppe utviklingsland	1223
6.	De gemensamma bistandsprosjekten	1224
6.1	Jordbruksprosjektet i Mbeya, Tanzania	1224
6.2	Det nordiske andelsprosjekt i Kenya	1225
6.3	Det nordiske andelsprosjekt i Tanzania	1225
6.4	Det nordiska lantbruksprogrammet i Moçambique (MONAP)	1226
6.5	Institute of Development Management (IDM) i Tanzania	1227
6.6	Stöd till transportkommissionen för Södra Afrika (SATCC)	1228
XX	Jord- och skogsbruk	1229
1.	Jord- og skovbrugspolitiske samarbejdsspørgsmål og vigtigste samarbejdsorganer	1229
2.	Jordbruksforskning	1230
3.	Skogsforskning	1232
4.	Genbankssamarbetet	1235
4.1	Nordiska genbanken för jordbruks- och trädgårdsväxter	1235
4.2	Husdjursgenbankssamarbete	1237
4.3	Fiskgenbankssamarbete	1237
5.	Växtförädling	1238
6.	Forskarutbildning	1239
7.	Mikrobiologiskt informationssamarbete	1240
XXI	Bostads- och byggsektorn	1241
1.	Inledning	1241
2.	Generellt om ÄK-Bygg:s verksamhet	1241
2.1	Samarbete inom byggpolitiken	1242
2.2	Samarbete inom bostadspolitikern	1242
2.3	Internationellt samarbeide	1243
2.4	Projektprogram	1243
3.	Samarbetsorgan och projektverksamhet	1243
3.1	Harmonisering, standardisering och prøvning	1243
3.1.1	Nordiska kommittén för byggbestämmelser (NKB)	1243
3.1.2	INSTA-Bygg	1244
3.1.3	NORDTEST	1246
3.1.4	Nordiska träskyddsrådet (NTR)	1247
3.2	Byggforskning	1247
3.2.1	Nordiska byggforskningsorganens samarbeidsgruppe (NBS)	1247
3.2.2	Nordiska ventilationsgruppen (NVG)	1248

3.3	Bostadspolitik	1248
3.3.1	Bostadsadministrativa mötet	1248
3.4	Samarbete inom utomnordiska organ	1249
Bilaga 1	Jämställdhetsfrågans behandling inom övriga sektorer 1982–1985 – sammanställning av redogörelser från äm- betsmannakommittéerna	1250
Bilaga 2	Rapport från den nordiska arbetsgruppen för statistik över kapitalrörelser mellan de nordiska länderna.	1261
Bilaga 3	Sammendrag av rapport til Nordisk Ministerråd fra NORDHAND-gruppen	1280
Bilaga 4	Oversikt og sammenlikning av eksisterende former for nordisk bistandssamarbeid	1291
Bilaga 5	Juridiska utskottets betänkande	1305
Bilaga 6	Trafikutskottets betänkande	1313
Bilaga 7	Ekonomiska utskottets betänkande	1321
Bilaga 8	Social- och miljöutskottets betänkande	1349
Bilaga 9	Kulturutskottets betänkande	1375

Kapitel I

Inledning

1. Allmänt

Nordiska ministerrådet lägger härmed fram sin årliga berättelse till Nordiska rådet. Den behandlar i huvudsak verksamheten under tiden den 3 december 1983 – den 30 november 1984. Berättelsen är indelad i fackkapitel (kap III-XXI) och sammanfattningar av fackkapitlen (kap II). I detta inledningskapitel tar ministerrådet upp frågor av särskild vikt.

En strävan har varit att koncentrera verksamhetsberättelsen kring åtgärder och initiativ som redan genomförts eller beslutats. Planer för framtiden inkl. budgetförslag behandlas huvudsakligen i dokument C2 till 1985 års råds-session. Undantag härvidlag utgör främst samarbetsområdena lagstiftning (kapitel III) och biståndspolitik (kapitel XIX), för vilka det inte finns särskilda poster i ministerrådsbudgeten.

I fackkapitlen kommenterar ministerrådet de yttranden som Nordiska rådet antog under den senaste sessionen. Även om formen kan variera något, återfinns i början av fackkapitlen en hänvisning till de av rådets yttranden, som kommenteras i resp. kapitel. Några av yttrandena kommenteras i inledningskapitlet.

Efter Nordiska rådets 32:a session i Stockholm 1984 har ministerrådets verksamhet intensifierats. En tyngdpunkt i arbetet har – mot bakgrund av rådsdebatten i Stockholm – naturligt nog legat på arbetet med Nordiska rådets rek. nr 1/1984 om ekonomisk utveckling och full sysselsättning. Ett omfattande beredningsarbete, som letts av en särskild arbetsgrupp på statssekreterarnivå, kommer att resultera i ett ministerrådsförslag till 1985 års råds-session. Detta överlämnas till Nordiska rådet i slutet av januari 1985.

En annan huvudfråga under året har självfallet varit arbetet med rek. nr. 15/1984 om samarbetsformerna i det nordiska samarbetet. Ett ministerrådsförslag, som bl. a. innefattar förslag om sammanläggning av sekretariat och budgetar, presenteras närmare i avsnitt 8 a) nedan.

2. Norden och omvärlden

a) Nordisk samverkan i internationella organ

Nordisk samverkan i internationella organ har blivit ett reguljärt inslag i nordiskt samarbete. Inför förra råds-sessionen lämnade ministerrådet en bred redogörelse för detta samarbete. Här presenteras nu ytterligare några exempel.

Med tiden har ett nära, löpande samarbete vuxit fram i FN och dess fackorgan liksom i många andra internationella organisationer. Härigenom

uppnår de nordiska länderna tillsammans större politisk tyngd, samtidigt som de, genom förnuftig arbetsfördelning, effektivare än annars kan utnyttja personella och administrativa resurser.

Ett centralt område för regeringarnas internationella samverkan är arbetet för *mänskliga rättigheter*. Inför de årliga sessionerna med FN:s kommission för de mänskliga rättigheterna ordnas samrådsmöten mellan utrikesministeriernas representanter, eftersom länderna turvis väljs in i FN-kommissionen. Exempel på aktuella frågor, i vilka de nordiska länderna varit särskilt aktiva, är arbetet på att åstadkomma en konvention mot tortyr och en konvention om barnets rättigheter samt arbetet på att avskaffa dödsstraffet. Här bör också nämnas det gemensamma nordiska handlingsprogrammet mot apartheid. I enlighet med programmet har de nordiska länderna i FN verkat för olika åtgärder mot apartheid-politiken i Sydafrika. De nordiska länderna har också aktivt deltagit i FN:s arbete för att främja urbefolkningarnas rättigheter. Frågor om mänskliga rättigheter behandlas ingående vid de nordiska utrikesministermötena och tas kontinuerligt upp i höstmötets kommuniké inför FN:s generalförsamling.

I enlighet med Nordiska rådets önskemål har ministerrådet under 1984 anordnat en särskild nordisk konferens som en förberedelse för *FN:s kvinnokonferens i Nairobi*. Syftet var att sammanställa uppnådda resultat av jämställdhetsarbetet i Norden och att formulera krav på åtgärder inom jämställdhetsområdet. En rapport från konferensen kommer inom kort. Ett möte med de nordiska jämställdhetsministrarna kommer att hållas efter årsskiftet 1984-1985, för att bl. a. diskutera möjligheterna till en samlad nordisk strategi inför FN-konferensen.

Ett annat exempel på nordisk internationell samverkan kan hämtas från *sjöfartspolitikens område*. Informella nordiska kontakt- och planeringsmöten hålls regelbundet tre gånger per år. Bl. a. diskuteras frågor som är aktuella inom de internationella organen med uppgifter på sjöfartsområdet, t. ex. inom International Maritime Organization (IMO). Under sommaren 1984 arrangerade IMO en internationell konferens angående skadeståndsansvar vid sjötransport av olja m. m. Syftet med konferensen var främst att revidera de två konventioner, som reglerar ersättningar för oljeskador till sjöss. Nordisk samverkan bidrog här till att stärka Nordens inflytande.

På det *handelspolitiska området* har de nordiska länderna utvecklat nära kontakter. Det gäller särskilt förbindelserna inom EFTA-området och samarbetet mellan de nordiska EFTA-länderna och de europeiska gemenskaperna (EG), där Danmark som EG-medlem spelar en aktiv roll som brobyggare. Vidare förekommer samverkan inom GATT, där de nordiska EFTA-länderna traditionellt uppträder med gemensamma talesmän. Inför en eventuell ny förhandlingsrunda i GATT kommer betydelsen av samarbetet där att öka. Nordisk samverkan sker också i stor utsträckning i OECD och UNCTAD.

b) Internationell bekämpning av luftföroreningar

Inom FN:s ekonomiska kommission för Europa (ECE) har konventionen om gränsöverskridande luftföroreningar varit i kraft i ungefär ett år. Det gemensamma nordiska initiativet till att inom en tioårsperiod minska utsläppen av svaveldioxid med 30%, har mötts av positivt gensvar från andra länder. Efter rådssessionen i Stockholm har den s. k. 30 %-klubben nära nog fördubblats och omfattar nu inte mindre än 20 länder. Ministerrådet avser att verka för att denna krets av länder skall utvidgas ytterligare under det närmaste året.

c) Biståndssamarbete

Den ekonomiska återhämtningen i industriländerna har fortsatt under året. Det är emellertid fortfarande osäkert vilken effekt uppgången kommer att få för u-ländernas utveckling. Dagens biståndsverklighet är bister. Samtidigt som u-ländernas problem kvarstår och många gånger ser ut att bli alltmer komplexa, framträder kraven på en effektivisering av biståndsgivande och -mottagande. Ett samlat nordiskt agerande bör kunna bidra till en sådan effektivisering. Det gäller såväl i multilaterala sammanhang som i konkret biståndsverksamhet.

I multilaterala sammanhang har nordisk samverkan etablerats i alla internationella biståndsorgan, där de nordiska länderna är medlemmar. Såvitt gäller *samarbetet på fältet* kan sägas att de gemensamt finansierade projekten i Kenya och Tanzania under 1984 bedrivits som förut. I Moçambique kommer den gemensamma satsningen nu att förnyas i en tredje fas (MONAP III).

Statsminister Sorsas initiativ till ett bredare ekonomiskt samarbete på nordisk basis med en grupp utvecklingsländer har lett till en utredning om ett sådant samarbete med medlemsländerna i Southern African Development Coordination Conference (de s. k. SADCC-länderna). En särskild arbetsgrupp har lagt fram förslag till olika åtgärder som skulle kunna initieras, för att fördjupa samarbetet med SADCC-regionen. Förslagen gäller bl. a. en bättre samordning av de nordiska ländernas bistånd till regionen och åtgärder för att förstärka produktionskapaciteten i SADCC-länderna genom överföring av teknologi och investeringar och genom gemensamma satsningar. Vidare har arbetsgruppen diskuterat åtgärder som syftar till ökad handel mellan SADCC-länderna och Norden. Avsikten är nu att diskutera dessa förslag med SADCC-länderna i månadsskiftet januari-februari 1985.

d) Information i utlandet om de nordiska ländernas kulturliv

Intresset från utlandet för olika samnordiska arrangemang på kulturområdet växer. Nordiskt kulturliv har därmed ökade möjligheter att bli presenterat utomlands och därigenom samtidigt bli föremål för internationell debatt och påverkan.

Mot bakgrund av framgångarna med Scandinavia Today har ledningsgruppen för Scandinavia Today ombildats i syfte att fungera som rådgivande organ i frågor som rör samnordisk kulturinformation i utlandet. Gruppen studerar olika möjligheter att genomföra gemensamma kulturprojekt. Flera alternativ har därvid nämnts, bl a undersöks fn förutsättningarna för ett nordiskt kulturprojekt i Japan. Ministerrådet har vidare beslutat avsätta medel för visning av en utställning av nordisk sekelskifteskunst i London, Dusseldorf och Paris 1986–1987.

3. Ekonomisk utveckling och full sysselsättning

Den ekonomiska uppgången inom OECD-området, som inleddes 1983, förstärktes under 1984, i synnerhet i USA. Det ledde till en genomsnittlig ökning av bruttonationalprodukten för hela OECD-området med ca 4,75%. För 1985 räknar man med att ökningen skall stanna vid ca 3,25%. Det är ändå ett högre värde än vad som kunde registreras för 1983. Variationerna inom området är emellertid betydande. Som redan nämnts har tillväxten varit mycket hög i USA. För de *europiska* OECD-länderna har BNP-tillväxten under den senaste 18-månadersperioden varit i genomsnitt omkring 2%.

Ökad export har utgjort drivkraften i den internationella ekonomins uppgång. Också under 1985 väntas exporten ge betydande tillväxtpulser i många västeuropeiska länder, även om den mycket höga tillväxttakten i USA kan väntas avta med en dämpning av världsekonomin som följd. De ekonomiska utsikterna för Norden och övriga Europa är samtidigt starkt beroende av läget på valutamarknaden, i synnerhet dollarkursens utveckling. En förändring av dollarkursen påverkar emellertid ekonomin i de enskilda nordiska länderna på olika sätt.

Efter en viss stagnation i början av 1980-talet har den internordiska handeln under 1984 visat en mer positiv utveckling. Totalt sker nu i genomsnitt över 20% av de nordiska ländernas handel med andra nordiska länder. De samnordiska insatserna för att undanröja icke-tariffära handels hinder mellan de nordiska länderna har intensifierats på grundval bl. a. av undersökningar som gjorts inom näringslivet. Olikheter i tekniska krav, standarder etc, skall inte tillåtas hindra handeln. T. ex. bör en vara, som är godkänd i ett nordiskt land, automatiskt kunna saluföras i de andra nordiska länderna, om inte särskilda skäl talar i motsatt riktning. Ministerrådet lägger stor vikt vid att detta arbete leder till konkreta resultat. Frågan kommer också att behandlas inom ramen för den nordiska handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning.

Högkonjunkturen och de förbättrade förutsättningarna för industrin har hejdat ökningen av arbetslösheten. Antalet sysselsatta i Norden som helhet ökade under 1984. Arbetslöshetssiffrorna ligger trots det på en oacceptabelt hög nivå. Fortfarande går alltför många unga utan arbete. Antalet

långtidsarbetslösa ökar. Uppgången i antalet sysselsatta har samtidigt gynnat branscher och regioner på ett ojämnt sätt. Sammantaget har utvecklingen lett till en svag nedgång i den totala arbetslösheten i Norden.

Internationellt sett är de nordiska länderna fortfarande ändå i en förhållandevis gynnsam situation. Ekonomiska balansproblem och strukturella problem i vissa branscher gör det svårt att förverkliga målet om full sysselsättning i Norden. Detta innebär nya och ökade utmaningar för arbetsmarknadspolitiken.

Som nämnts inledningsvis har uppföljningen av Nordiska rådets rek. nr.1/1984 om ekonomisk utveckling och full sysselsättning varit en av huvuduppgifterna för ministerrådet under 1984. Ett ministerrådsförslag om en handlingsplan för ekonomisk utveckling och full sysselsättning kommer att läggas fram till 1985 års session. Förslaget kommer bl. a. att avse industripolitik och teknisk utveckling, forskning och utbildning samt initiativ på arbetsmarknadsområdet. Det kommer också att avse aktiviteter, som syftar till att stärka Norden som hemmamarknad.

Samtidigt lägger ministerrådet fram förslag till 1985 års råds-session om reviderat samarbetsprogram på arbetsmarknadsområdet. Ministerrådet kommer här att lägga tonvikten på åtgärder som kan upprätthålla och vidareutveckla den gemensamma nordiska arbetsmarknaden. Den skall vara ett realistiskt komplement till de nationella arbetsmarknaderna. Samarbetet skall så långt som möjligt bli praktiskt inriktat, med konkreta förbättringar som mål. Från dessa utgångspunkter kommer samarbetsprogrammet att bl. a. omfatta:

- analyser av utvecklingen på arbetsmarknaden
- åtgärder för att anpassa utbud och efterfrågan
- projekt som syftar till att öka kunskaperna om arbetsmarknadens funktion
- konkret samverkan om olika arbetsmarknadspolitiska åtgärder.

För att realisera målsättningarna i programmet, kommer medel att satsas både nationellt och över den gemensamma budgeten. Som ett led i programmets förverkligande kommer ministerrådet att utarbeta en flerårig, rullande åtgärds-katalog.

Här bör också nämnas att ministerrådet under 1984 arbetat vidare med en nordisk överenskommelse om förmåner vid arbetslöshet. Arbetet har bl. a. byggts på de synpunkter som Nordiska rådet framförde under sessionen i Stockholm 1984 (se även kapitel VI nedan samt ministerrådets meddelande med anledning av Nordiska rådets rek. nr.14/1984). Ministerrådet siktar på att överenskommelsen skall kunna träda i kraft under sommaren 1985.

4. Tekniken och framtiden

a) Datateknologiskt samarbete

Den nordiska handlingsplanen på datateknologiområdet antogs av ministerrådet den 10 april 1984, i enlighet med Nordiska rådets rek. nr 2/1984. Samarbetsministrarna och ställföreträdarkommittén har det övergripande samordningsansvaret för handlingsplanen. Ställföreträdarkommittén bistås av ett rådgivande utskott i datafrågor. Det löpande arbetet med att förverkliga handlingsplanen bedrivs i tre huvudsakliga block:

- industriell forskning och utveckling
- utbildning och grundläggande forskning
- övriga i handlingsplanen prioriterade områden.

För arbetet med handlingsplanen under 1985 har över den allmänna ministerrådsbudgeten särskilt anvisats sammanlagt 21,4 milj. NOK. Över kulturbudgeten anslås 500 000 DKK för samarbete inom främst undervisningsområdet. Därtill kommer de medel som satsas från Nordiska forskningspolitiska rådets (FPR) budget.

En detaljerad redogörelse för arbetet under 1984 lämnas i ministerrådets meddelande om uppföljningen av rek. nr 2/1984.

Delprogrammet för stöd till *industriell forskning och utveckling* med datateknologisk inriktning har under hösten 1984 fått sin slutliga utformning. Ansvar för programmet läggs hos Nordisk Industrifond i samarbete med NORDFORSK. Målet för programmet är att bidra till att höja kompetensnivån och konkurrenskraften i nordisk industri. Programmet skall i första hand utgå från pågående och planerade nationella program. Genom insatser med nordiska medel skall man sträva till att relevanta delar av dessa program genomförs i nordisk samverkan. I andra hand skall programmet kunna inrymma kompletterande insatser. Ministerrådet siktar på att under en femårsperiod satsa i storleksordningen 100 milj. NOK på detta program. För 1985 disponeras 15 milj. NOK.

Inom delområdet *utbildning och grundläggande forskning* (se även kapitel V nedan) har man, såvitt gäller utbildningssidan, startat projekt rörande bl. a.:

- nordisk konferens om pedagogiska modeller för dataförmedlad undervisning
- seminarium om grund- och vidareutbildning av lärare
- modellkurs för grundläggande undervisning i datakunskap för vuxna
- förutsättningarna för kunskapsförmedling år 1995.

När det gäller grundforskning inom datateknologiområdet har FPR tagit flera initiativ, bl. a genom att under 1984 arrangera en serie forskarsymposier kring datateknologiska frågor. Det första symposiet ägde rum i juni och behandlade VLSI-teknikens roll inom datateknologin (Very Large Scale Integration). I september anordnades ett symposium om datororienterad, tillämpad matematik och systemanalys. FPR har också avsatt medel

för en arbetsgrupp som skall initiera nordiskt forskningssamarbete, i syfte att motverka att engelskan får en helt dominerande roll inom databehandlingen.

För de övriga i handlingsplanen prioriterade områdena har det gångna året använts för att sprida kunskap om handlingsplanen, att stimulera till projektarbete i handlingsplanens anda och att ge ekonomiskt stöd till flera konkreta samarbetsinitiativ. Sammanlagt ca 2 milj NOK har fördelats till ett antal projekt, av vilka flera kommer att ge betydelsefulla erfarenheter, när det egentliga arbetet med handlingsplanen inleds under 1985. Då disponeras här sammanlagt 6,4 milj. NOK. Beslut har fattats om att reservera 2 milj. NOK av detta belopp för samarbete inom handikappsektorn.

Det är ministerrådets avsikt att under 1985 främja samarbetsinitiativ på ett sätt som, mest möjligt, balanserar handlingsplanens olika prioriterade områden. De synpunkter på arbetets inriktning, som under den senaste rådssessionen framfördes från social- och miljöutskottet (yttrande nr 2/1984) och trafikutskottet (yttrande nr 2/1984), kommer därvid att beaktas. Handlingsplanen upptar frågor såväl om sysselsättning, arbetsmiljö och medbestämmande som om data- och telekommunikationer. Detta bör säkra en allsidig satsning under den tid handlingsplanen skall gälla.

b) Nordiskt tekniskt FoU-samarbete

Inför Nordiska rådets 32:a session i Stockholm lade ministerrådet fram ett program för ökat samarbete kring teknisk forskning och utveckling. Förslaget, som hade vissa element gemensamma med datahandlingsplanen, fick ett positivt mottagande bland rådets medlemmar. Under 1984 har vissa ekonomiska förutsättningar skapats för att förverkliga förslagen. Intill 5 milj. NOK av de medel, som ursprungligen hade avsatts för industriell FoU inom ramen för datahandlingsplanen, skall under 1985 kunna användas för industriministrarnas program. Dessa medel skall kunna gå även till ändamål som inte har datateknologisk inriktning.

I detta sammanhang vill ministerrådet hänvisa till den ambitionshöjning på det industripolitiska området, som länderna enats om i anslutning till ministerrådsförslaget om arbetsformerna i det nordiska samarbetet. Regeringarna har också enats om att föreslå att Nordiska Industrifondens sekretariat flyttas till Oslo. Fonden skall ingå i ett centrum för nordisk samverkan kring industriell och teknisk FoU. De nordiska regeringarna verkar för att NORDFORSK:s huvudkontor skall lokaliseras till Oslo som en del av detta centrum.

5. Några tvärssektoriella och övergripande frågor

a) Nordbors rättigheter i Norden; rösträttsfrågor

Första steget har under året tagits till nationella kartläggningar av nordbors rättigheter vid bosättning eller vistelse i annat nordiskt land (dvs. innebörden av begreppet "nordiskt medborgarskap"). Det har visat sig nödvändigt att i viss mån begränsa arbetet till att avse *hinder* i regelsystemen, dvs. rättigheter som inte tillkommer icke-medborgare. Arbetet syftar alltså inte till någon fullständig rättighetskatalog. De resurser som skulle behövas för att nå en sådan målsättning står, enligt ministerrådets bedömning, inte i proportion till det resultat som skulle kunna uppnås. De nationella kartläggningarna bör kunna föreligga under hösten 1985. Därefter skall en bearbetning ske på nordiskt plan.

Det arbete som nu skall utföras anknyter till de synpunkter som social- och miljöutskottet under rådets 32:a session framförde i sitt yttrande nr 1/1984. Syftet med kartläggningen är ju främst att den skall ge en bild av hur öppet Norden är för nordborna. Den är ett led i en strävan att beakta det nordiska samarbetets betydelse för den enskilde medborgaren.

En fråga som under förra rådssessionen rönt stor uppmärksamhet, var planerna på att i Sverige införa *rösträtt i riksdagsval* för icke svenska medborgare. Under intryck bl. a. av en huvudsakligen negativ remissopinion har den svenska regeringen nu valt att inte fullfölja de ursprungliga planerna. Regeringen avser emellertid att i samband med en utredning om *dubbelt medborgarskap* även pröva rösträttfrågan från nya utgångspunkter.

Frågor om medborgarskap i ordets egentliga betydelse kan därmed komma att bli ett diskussionsämne på nordiskt plan. Bl. a. av det skälet vill ministerrådet förorda att begreppet "nordiskt medborgarskap" i den tidigare använda betydelsen undviks.

b) Arbetstidsfrågor

Ministerrådet har tidigare redovisat resultatet av en undersökning om arbetstidslagstiftningen m. m. i de nordiska länderna (NU 1983: 10). Med utgångspunkt i bl. a. detta material har ministerrådet, i enlighet med Nordiska rådets önskemål, startat ett samarbete för att utreda de samhällsekonomiska och sociala konsekvenserna av en betydande arbetstidsförkortning. Samarbetet syftar till att belysa förändringar i produktionsförutsättningar för näringslivet, verkningarna på tillgång och efterfrågan på arbetskraft samt arbetstidsförkortningens inverkan på arbetsinnehåll, medinflytande och arbetsmiljö. Arbetet kommer att bedrivas tvärssektoriellt och berör främst sektorerna arbetsmiljö, arbetsmarknad, social- och hälsovård samt jämställdhet.

c) Nordiskt kommunministersarbete

Ett gemensamt nordiskt kommun- och arbetsministermöte har hållits under året. De viktigaste ämnena var "Storstadsproblematik" och "Kommunens roll i utvecklingen av arbetsmarknaden". En annan framträdande fråga rörde en i Sverige genomförd undersökning, som jämför kostnaderna i Norden för några olika typer av samhällsservice. Statssekreterarna från de berörda ministerierna/departementen fick i uppdrag att förbereda ett särskilt kommunministermöte, som avses äga rum under 1985. Man skall då bl. a. diskutera om kommunministrarnas möten bör organiseras inom ministerrådets ram.

6. Samarbete om utbildning, forskning och kultur

a) Forskningssamarbetet

Nordiska forskningspolitiska rådet (FPR) överlämnade i november 1983 till ministerrådet ett förslag till handlingsprogram för sin verksamhet under den första verksamhetsperioden 1983-1986. De kommentarer som från olika håll framförts på programförslaget är vägledande för FPR i dess arbete.

FPR har inlett ett arbete med en analys av forskningsinsatserna på ministerrådsbudgetarna. Avsikten är att göra en övergripande forskningspolitisk bedömning som kan utnyttjas av ministerrådet i samband med beslut om långsiktiga prioriteringar.

Såvitt gäller forskarutbildning undersöks f. n. möjligheterna att få till stånd en utvidgad försöksverksamhet med systematiserade nordiska forskarkurser. FPR har också tillsammans med NORDFORSK inlett ett samarbetsprojekt om forskningsevaluering. Avsikten är att projektet skall resultera i en nordisk metodhandbok. Vidare har FPR tagit initiativ till utvärdering av den forskning som vissa av institutionerna under kulturavtalet bedriver. FPR har dessutom inlett en studie av situationen för smala områden inom humaniora.

FPR har bedömt att det finns goda förutsättningar att bygga ut det nordiska samarbetet på olika områden inom hälso- och socialforskningen. FPR har därför initierat samarbete inom äldreforskningen och satt igång planeringen av en försöksverksamhet med forskarkurser inom vårdforskningsområdet.

b) Kulturförbindelserna med Färöarna, Grönland och Åland

De kulturella förbindelserna mellan de tre autonomierna, som av geografiska eller etniska skäl har en särpräglad kultur, och de övriga länderna i Norden är en viktig uppgift för det nordiska kultursamarbetet. Nordens Hus i Reykjavik har blivit en modell för hur man särskilt kan stimulera dessa kontakter.

Sedan Nordens Hus i Tórshavn invigdes 1983 och verksamheten kommit igång, kan sägas att huset väl uppfyller de ambitioner som ställts upp. Ministerrådet har under året fattat beslut om ett Nordens institut på Åland. Efter inventering av olika önskemål och behov inom kulturområdet kommer planeringen att inriktas på att påbörja verksamheten under våren 1985.

Ministerrådet har dessutom låtit utföra en utredning om kulturförbindelserna mellan Grönland och det övriga Norden, vilken f. n. remissbehandlas. Utredningen innehåller inte bara förslag om möjliga vägar att utveckla kultursamarbetet, utan också en omfattande information om det grönländska kulturlivet.

c) Nordiskt radio- och TV- samt telesamarbete

Nordiska ministerrådet i sammansättningen industri-, kommunikations- och kulturministrarna har sedan våren 1982 genomfört en studiefas som led i utvecklingen av ett nordiskt radio- och TV- samt telesamarbete via satellit.

Studiefasen har bedrivits som ett projektsamarbete mellan televerken, de offentliga radio- och TV-bolagen och berörda departement i Finland, Island, Norge och Sverige. Arbetet har pågått i tre beredningsgrupper – en för teknisk-ekonomiska frågor, en för programmässiga frågor och en för juridiska frågor.

Ministerrådet mottog beredningsgruppernas rapporter vid ett möte den 27 augusti 1984 i Helsingfors. Rapporterna har publicerats (NU 1984: 8).

Studiefasens resultat är f. n. föremål för fortsatta överläggningar. En särskild arbetsgrupp har i uppdrag att förbereda ministerrådets beslut i frågan, så att ministerrådet skall kunna återkomma till Nordiska rådets session 1985 med ytterligare information om den fortsatta inriktningen av ett radio- och TV- samt telesamarbete i Norden.

7. Andra ministerrådsförslag till 1985 års session

a) Nordiskt handlingsprogram på jord- och skogsbruksområdet

Ministerrådet lägger nu fram ett förslag till handlingsprogram för nordiskt samarbete inom jord- och skogsbruket. Handlingsprogrammet, som avses spänna över en tioårsperiod, omfattar bl. a. gemensamma insatser som syftar till att bevara, stärka och utveckla primärproduktionen. Det avses bl. a. ske genom vidgat genbankssamarbete, samverkan om växtförädling och andra åtgärder för att säkra tillgången på frö- och plantmaterial. Även på kontrollområdet (växtskydd, bekämpningsmedel, kamp mot skadedjur etc.) förutses vidgat samarbete. Stark tonvikt läggs i ministerrådsförslaget också på forskningsinsatser och på systematiserad forskarutbildning.

b) Västnordensamarbetet

Samarbetet över gränserna i Västnorden (Island, Färöarna och Grönland) bör ske inte bara på central nivå utan också direkt mellan företag och individer. Denna målsättning står som en programförklaring för det förslag som ministerrådet, enligt nuvarande planer, avser att lägga fram om förstärkning och utveckling av Västnorden-samarbetet. På grund av Västnordens särskilda förutsättningar har samarbetet hittills i första hand varit inriktat på att utveckla fiskerinäringen och på att utnyttja havsresurserna. Nu förslås en utvidgning också till andra områden (transporter, turism, handel och industri m. m.), i syfte att främja en mer varierad näringsstruktur.

På ministerrådets uppdrag har vidare frågan om en utvecklingsfond för Västnorden utretts. En rapport blev klar under hösten 1984. Där föreslås att en nordisk finansieringsordning skapas för Västnorden, där grundkapitalet kan utgöras av återbetalningar från Nordisk industrialiseringsfond för Island. Förslaget har därefter prövats av ämbetsmannakommittén för regionalpolitik inför behandling i ministerrådet.

c) Nordisk handlingsplan mot narkotika

Nordiska rådet antog under sin 32:a session i Stockholm en rekommendation (nr. 9/1984) om ett nordiskt handlingsprogram mot narkotika. Arbetet med uppföljningen av rekommendationen, som samordnats av Nordiska kontaktmannaorganet för narkotikafrågor, har nu lett fram till ett ministerrådsförslag med den inriktning som rådet har efterlyst.

Handlingsplanen, som föreslås bli tvåårig, innefattar samarbete som syftar till att göra det svårare att få tag i narkotika och till att reducera efterfrågan på narkotiska preparat.

Bl. a. föreslås fortsatt samverkan mellan nordiska polis- och tullmyndigheter. Vidare föreslås gemensamma initiativ på informationsområdet, främst i fråga om metodval och utvärdering. Behovet av insatser i skolorna uppmärksammas. Tidsbegränsad utbytestjänstgöring för vårdpersonal har redan kommit igång mellan länderna. Tonvikt läggs i förslaget också på samarbete kring forskning och på ett gemensamt internationellt uppträdande.

För att starta arbetet med handlingsplanen föreslås att sammanlagt 460 000 NOK reserveras på 1985 års ministerrådsbudget. Fr. o. m. 1986 siktar ministerrådet principiellt till att huvudsakligen finansiera samarbetet enligt handlingsplanen över nationella budgetar.

8. Nordiska rådet och ministerrådet

a) Arbetsformerna i det nordiska samarbetet

När Benkow-kommittén för ungefär ett år sedan lämnade sitt betänkande om arbetsformerna i det nordiska samarbetet, gick startskottet för ett

omfattande beredningsarbete. Med ledning i behandlingen under den senaste rådssessionen har detta arbete pågått på flera plan samtidigt: i de enskilda ländernas förvaltningar, i de nordiska samarbetsorganen och i ministerrådssekretariaten.

Samråd har under arbetets gång ägt rum mellan företrädare för parlament och regeringar. Slutresultaten kan nu visas upp i form av ett medlemsförslag och ett ministerrådsförslag om förändrade arbetsformer i det nordiska samarbetet. En utgångspunkt är att det nordiska samarbetet bör effektiviseras och vitaliseras. Enighet råder om behovet av bättre nationell förberedelse, samordning och uppföljning av verksamheten. Ministerrådsförslaget innehåller följande huvudelement:

- sammanläggning av ministerrådets budgetar
- sammanslagning av kultursekretariatet och ministerrådssekretariatet med placering i Köpenhamn
- ett nordiskt centrum för industriell forskning och utveckling skall etableras i Oslo.

I anslutning härtil läggs förslag om nödvändiga förändringar i samarbetsavtalen.

b) Färöarnas, Grönlands och Ålands deltagande i ministerrådsarbetet

Efter de genomförda ändringarna av de centrala samarbetsavtalen har Färöarna, Grönland och Åland fått möjlighet att aktivt delta i ministerrådets arbete. Under 1984 har man i de tre autonomierna prövat sig fram, för att finna lämpliga former för sitt deltagande. Företrädare för dessa har deltagit i flera av ministerrådets möten under året. Ministerrådssekretariaten har under året försökt ge autonomiernas företrädare särskild service.

c) Ändringar i rättsställningsavtalet

Under året har ändringar gjorts i rättsställningsavtalet och dess tilläggsprotokoll. Innebörden härav är att man genomfört principen om tidsbegränsad anställning för all personal vid Oslo-sekretariatet, i syfte att tillgodose önskemålet om en allsidig nationell bemanning inom sekretariatet. Bl. a. har ministerrådet uttalat att tjänstgöring vid ett nordiskt sekretariat i relevanta sammanhang bör ses som en särskild kvalifikation, som bör tas till vara när vederbörande återvänder hem.

d) Information om det nordiska samarbetet

Tonvikten i ministerrådets informationsarbete har, i enlighet med den gemensamma informationsplanen, lagts på att bearbeta viktiga målgrupper, inte minst inom näringslivet, myndighetsvärlden och massmedia. Informationen har koncentrerats till konkreta resultat av samarbetet.

Företrädare för näringslivet har deltagit i seminarier och andra informationsarrangemang som anordnats under året. Exempelvis fick det nordiska samarbetet en bred presentation i samband med Internationella Handels-

kammarens kongress i Stockholm under sommaren 1984. Direkt samverkan med näringslivet har förekommit kring utgivningen av en nordisk broschyr om att färdas med fritidsbåt i Norden.

Ämbetsmän i de nationella förvaltningarna liksom anställda i nordiska sekretariat och institutioner bör kunna fungera som förespråkare för nordiskt samarbete. Informationsarbetet har därför också inriktats på att ge dessa grupper stimulans i arbetet och argument och material till stöd för detta arbete.

I förhållande till massmedia har tyngdpunkten i arbetet lagts på selektiva informationsåtgärder, ofta i samband med att konkreta resultat av samarbetet presenterats. Verksamheten vid utvalda nordiska institutioner har vid några tillfällen getts särskild uppmärksamhet.

Under 1984 har en gemensam symbol för nordiskt samarbete antagits av Nordiska rådet och ministerrådet.

Ministerrådet har fattat beslut om att fr. o. m. 1985 förstärka informationsresurserna vid Oslo-sekretariatet. Samtidigt beslöt man att inkorporera Nordiska arbetsmarknadsutskottets informationsprojekt i informationsverksamheten vid sekretariatet.

En bättre samordning på nordiskt plan och därmed högre effekt var ett av huvudsyftena bakom den gemensamma informationsplan som har antagits av Nordiska rådets presidium och ministerrådet. Sådärvid bör därför de synpunkter, som kulturutskottet uttryckte vid den senaste rådssessionen (yttrande nr 6/1984), vara tillgodosedda. Frågan om samling av informationsresurserna ingår som en självklar del av organisationsarbetet inför den sekretariatssammanläggning, som nu föreslås (jfr. avsnitt 8 a) ovan).

9. Nordiska ministerrådet och intresseorganisationerna

a) Samverkan med parterna på arbetsmarknaden m. fl.

Ministerrådssekretariatet har under året haft löpande kontakter med arbetsmarknadsparternas nordiska samsamarbetsorgan – Nordens Fackliga Samorganisation (NFS) och de nordiska arbetsgivareföreningarna. Ett årligt sammanträffande har ägt rum mellan parterna och de nordiska arbetsmarknadsministrarna.

Vid sidan härom har Nordiska ämbetsmannakommittén för industripolitik haft sedvanliga överläggningar med NFS och de nordiska industriförbundens samsamarbetsorganisation. Diskussionen avsåg det fortsatta industripolitiska samarbetet, inte minst på datateknologiområdet. Vidare behandlades frågor om etableringsrätt och statligt industristöd.

Även den ad hoc-grupp på statssekreterarnivå, som lett arbetet med rådets rek. nr. 1/1984, har tagit initiativ till överläggningar med parterna.

På arbetsmiljöområdet har överläggningar förekommit mellan ministerrådssekretariatet å ena sidan och såväl de nordiska arbetsmiljöförförbunderna som frivilliga arbetsmiljöorganisationer å den andra.

Parterna på arbetsmarknaden deltog också i de kvinnokonferens som Nordiska jämställdhetsutskottet arrangerade (Göteborg i maj 1984) såsom en förberedelse för FN:s kvinnokonferens i Nairobi 1985.

Ministerrådet överväger för närvarande formerna för kontakter mellan ministerrådet och andra sammanslutningar, vilka står vid sidan av de traditionella samorganisationerna, främst på arbetsmarknaden. I detta sammanhang bör framhållas att kontakter också förekommit med Nordiska Akademikerrådet, som vid några tillfällen under året fungerat som remissinstans.

Parterna på arbetsmarknaden och andra intresseorganisationer tar också aktiv del i konkreta samarbetsprojekt. Ett exempel härpå kan hämtas från datasamarbetet. Där har de nordiska handels- och kontorsförbundens samorganisation fått särskilt ekonomiskt stöd för ett projekt, vars syfte är att beskriva datateknologins inverkan på arbetsmiljö m. m. inom handeln och på kontorsarbetsplatser.

b) Kontakter med Föreningarna Norden

Föreningarna Norden utgör ett värdefullt instrument i opinionsbildningen till förmån för nordisk samverkan. Representanter för ministerrådssekretariatet har under det gångna året deltagit i en rad arrangemang i Föreningarna Nordens regi. Under året har ministerrådet beslutat utsträcka det finansiella stödet till Föreningarna Nordens regionala informationskontor t. o. m. den 30 juni 1985, för att skapa utrymme för en utvärdering av verksamheten.

c) Samverkan med folkrörelser

Stödet till folkrörelsers verksamhet omfattar tre poster på den nordiska kulturbudgeten: nordiskt ungdomssamarbete, nordiskt folkbildningssamarbete och nordiskt idrottssamarbete (jfr rek. nr 24/1984). Tillsammans utdelas under 1984 drygt 5 milj. DKK för dessa ändamål, en ökning med över 700 000 DKK från föregående år. Härtill kommer bidrag till amatörteaterverksamhet och amatörmusiksamarbete. Nordiska kulturfonden ger vidare anslag till projekt som genomförs i regi av olika folkrörelser.

Nordiska ungdomskommittén, som svarar för fördelningen av medlen till ungdomssamarbete, höll i april ett kontaktmöte med representanter för nationalkommittéerna samt de statliga ungdomsråden om samarbetsformerna för det ungdomspolitiska arbetet i Norden.

Med anledning av FN:s internationella ungdomsår 1985 har ministerrådet beviljat 925 000 DKK till särskilda nordiska aktiviteter under året. Medlen disponeras dels till ett särskilt försöksanslag för lokalt och regionalt nordiskt samarbete på ungdomsområdet, dels till anordnande av en nordisk ungdomskonferens samtidigt med Nordiska rådets session 1985.

Kapitel II

Sammanfattningar av fackkapitlen

Lovgivningssamarbejdet

De nordiske justitsministre afholdt sammen med socialministrene en konference i Oslo den 16.–17. februar 1984. Justitsministrene mødtes på ny den 19.–20. juni i Island og igen den 14. november 1984 i Helsingør. Embedsmandskomiteen for lovgivningsspørgsmål afholdt møde i Stockholm den 3. maj 1984 og mødtes igen uformelt i tilknytning til mødet den 14. november 1984 i Helsingør. De nordiske retschefer afholdt møde den 3. oktober 1984 i Helsingfors. Endelig har juridisk udvalg og justitsministrene afholdt fællesmøde den 14. november 1984 i Helsingør.

Ud over disse møder har lovgivningssamarbejdet fundet sted i forbindelse med drøftelserne mellem de nordiske lande om påtænkte lovgivningsinitiativer. Endvidere foregår der et intensivt samarbejde mellem de repræsentanter for de nordiske justitsministerier m. v., som deltager i drøftelserne i de forskellige internationale organer. I almindelighed er det muligt for de nordiske lande her at indtage en fælles holdning, ofte med baggrund i en ensartet nordisk lovgivning eller i nordiske drøftelser på det pågældende sagsområde.

I fagkapitlet om det nordiske lovgivningssamarbejde er emnerne for samarbejdet inddelt i 10 hovedrubrikker efter nogenlunde de samme retningslinier, som er anvendt ved inddelingen i tidligere årsberetninger. De enkelte emner er følgende:

- Familieret
- Aftaleret, købelovgivning og forbrugerbeskyttelse
- Transportret
- Immaterialret
- Erstatningsret
- Selskabsret
- EDB
- Strafferet
- Procesret
- Offentlig ret

Nogle enkelte emneområder for det nordiske samarbejde skal her fremhæves. På familierettens område har ægtefællers og samboendes formueforhold været drøftet på to møder i 1984. Udgangspunktet for drøftelserne har i denne omgang særlig været det svenske lovudkast, og det ser ud til, at man nu kan nå frem til en højere grad af ensartethed end tidligere på flere vigtige punkter, navnlig når det gælder den efterlevende ægtefælles stilling. Endvidere har spørgsmålet om kunstig befrugtning været genstand for drøftelser i nordisk regi på baggrund af et svensk lovforslag herom. Der er

her enighed mellem de nordiske lande om at fortsætte udvekslingen af oplysninger om påtænkte eller iværksatte initiativer på dette vigtige område.

Det nordiske samarbejde omkring bekæmpelsen af narkotikakriminaliteten har været genstand for drøftelser i 1984. Således var dette samarbejde et aktuelt spørgsmål ved justits- og socialministermødet i februar 1984 og igen ved justitsministermødet i Laugarvatn i Island i juni. Efter at Nordisk Råd i 1984 vedtog en rekommandation om spørgsmålet, vil Ministerrådet nu fremlægge et forslag til en handlingsplan mod narkotika.

Det nordiske samarbejde omkring dataspørgsmål er i de seneste år foregået med en stigende intensitet. På baggrund af Ministerrådets handlingsplan på dette område, hvori bl. a. lovgivningssamarbejdet er opprioriteret, har navnlig spørgsmålet om datakriminalitet været genstand for drøftelser. Spørgsmålet er således diskuteret ved et nordisk møde i september 1984, ligesom det er genstand for udredningsarbejder i de enkelte lande. Der er planlagt yderligere samarbejde i nordisk regie vedrørende dette spørgsmål.

Nordisk Råd opfordrede i 1984 Ministerrådet til at fremskynde udarbejdelsen af nye købelove. Den arbejdsgruppe, der i 1980 blev nedsat for nærmere at undersøge og overveje disse spørgsmål, har afsluttet sit arbejde i slutningen af 1984. Betænkningen indeholder forslag til en modernisering af købelovgivning. således at den gældende retsenhed inden for Norden på dette område i det væsentlige bevares. Betænkningen vil nu blive sendt til høring.

Konsumentpolitik

Nordiska ministerrådet (konsumentministrarna) fastställde i maj 1984 ett nytt nordiskt samarbetsprogram på det konsumentpolitiska området. Programmet tar bl. a. sin utgångspunkt i de ekonomiska svårigheter som har drabbat också de nordiska länderna under slutet av 70-talet och början av 80-talet, i den teknologiska utvecklingens påverkan på enskilda konsumenter samt i den internationalisering som alltmer präglar flödet av varor, tjänster och information. Programmet syftar till en effektivare konsumentpolitik, bättre resursutnyttjande samt undanröjande av handelshinder, bl. a. för att undvika fördyringar för konsumenterna.

Under 1984 har första fasen i ett utvecklingsarbete på det hushållsekonomiska området avslutats. Ett projektprogram har lagts fram för 1985 och preliminära planer för verksamheten nordiskt och nationellt under kommande år har presenterats.

På varudistributionsområdet har ett projekt om för- och nackdelar från konsumentsynpunkt med användande av datateknik i dagligvaruhandeln slutförts, ett projekt om olika former för konsumentinflytande på varuför-

sörjningen har vidareförts medan ett projekt om discount-butikers för- och nackdelar ur konsumentsynpunkt har startats.

Konsumentrådgivningens effekter på enskilda konsumenter har undersökts och ett forskningsseminarium om konsumentinflytande har förberetts.

Gemensamma nordiska varuprovningar har under året gjorts beträffande kolfilterfläktar och textilreflexer. Insatser för att utveckla metoder för provningar har gjorts för ett antal produkter, inte minst med inriktning på produktsäkerhet. Arbetet har skett i nära samarbete med NORDTEST. En probleminventering avseende förvaring och lagring av livsmedel har genomförts.

På produktinformationsområdet har buller från hushållsapparater, sparprogram för tvättmaskiner, möbelmärkning, märkning av flytvästar och konsumentinformation om begagnade bilar uppmärksammats. Ett förprojekt om konsumentinformation i databaser har genomförts.

Samarbetet kring konsumentproblem och -möjligheter i samband med införandet av ny informationsteknologi har under 1984 koncentrerats till bl. a. konsumentupplysning i närradio, lokal-TV och text-TV samt lagstiftning rörande kabelnäten.

På utbildningssidan har arbetet inriktats på förskolan, på högskoleutbildningen av socialarbetare, på vidareutbildningen av konsumentmedarbetare och på inslagen av konsumentfrågor i universitetsutbildningen. De nationella konsumentorganens roll beträffande produktion av utbildningsmaterial har utvärderats.

Omfattande studier av dels konsumentproblem förknippade med garantier, dels avtalsvillkor och praxis på sällskapsreseområdet har avslutats, liksom en undersökning av behovet av lagregler m. m. vid tillbakakallande av farliga varor och en kartläggning av postförsäljningsklubbers verksamhet.

Existerande och framtida satellit-TV-sändningar med reklamslag över de nordiska länderna har kartlagts i ett annat projekt, som också har analyserat möjligheterna till kontroll och reglering.

Samarbete om utbildning, forskning och kultur

Den nordiska *kulturbudgeten* för 1984 har uppgått till sammanlagt 137,9 milj. DKK. För år 1985 uppgår den till drygt 148,5 milj. DKK (inkl. löne-, pris- och valutajusteringsreserv), vilket innebär en ökning med 7,7%. Härav utgör 4,4% automatiska ökningarna och 3,3% s. k. aktivitetsökningar.

Ministerrådsförslaget rörande *förändringar i arbetsformerna* i det nordiska samarbetet innebär en sammanläggning av de båda nuvarande ministerrådsbudgeterna och en sammanslagning av ministerrådssekretariatet i Oslo och kultursekretariatet i Köpenhamn. Förslaget innehåller också förslag till ändringar i det nordiska kulturavtalet. Innebörden härav är att

det skall vara ministerrådet i sammansättningen kultur- och utbildningsministrar som fattar de beslut som krävs för att förverkliga avtalets syfte, utser kommittéer och arbetsgrupper och fattar beslut om budgetförslag för området inom en totalram som en del av den samlade nordiska budgeten.

Inom ramen för den nordiska *datahandlingsplanen* har projekt startats rörande bl. a. pedagogiska modeller för dataförmedlad undervisning, grund- och vidareutbildning av lärare, undervisning i datakunskap för vuxna. När det gäller grundforskning inom datateknologiområdet har Nordiska forskningspolitiska rådet (FPR) tagit flera initiativ, bl. a. genom att arrangera en serie forskarsymposier kring datateknologiska frågor.

Mot bakgrund av framgångarna med Scandinavia Today har ledningsgruppen för Scandinavia Today ombildats, i syfte att fungera som rådgivande organ i frågor som rör *samnordisk kulturinformation i utlandet*. Flera alternativ har därvid nämnts. Bl. a. undersöks förutsättningarna för ett nordiskt kulturprojekt i Japan. Vidare har ministerrådet avsatt medel för visning av en utställning av nordisk sekelskifteskunst i London, Düsseldorf och Paris 1986–1987.

I anknytning till arbetet med en handlingsplan för ekonomisk utveckling och full sysselsättning (jfr Nordiska rådets rek. nr 1/1984) har man på utbildningsområdet arbetat med frågor som rör övergången skola-arbetsliv och de därmed sammanhängande problemen kring ungdomsarbetslösheten.

Inom arbetet för en *förbättrad språkförståelse i Norden* är en rad delprojekt genomförda eller igångsatta rörande läroplaner i grundskolan, vidareutbildning av lärare i grundskolan och inom lärarutbildningen, läromedel för grundskolan, läroplaner och läromedel för det gymnasiala stadiet, vuxenundervisningen liksom vad gäller lärar- och elevutväxling m. m.

Metodiskt sett har man använt en arbetsform ("nätverksmodellen"), som innebär att nationella projekt inom samma ämnesområden och med parallella målsättningar knyts samman på nordiskt plan.

Ministerrådet har under 1984 beslutat lägga ned *Rådgivande kommittén för undervisning* i och med årets utgång.

Nordiska forskningspolitiska rådet (FPR) har överlämnat ett förslag till handlingsprogram för den första verksamhetsperioden 1983–1986 med syfte att ange FPR:s roll i *det nordiska forsknings-samarbetet* och att ge underlag för en diskussion om de för samarbetet aktuella forskningspolitiska frågorna. De kommentarer som från olika håll framförts på programförslaget är vägledande för FPR i dess arbete.

Såvitt gäller nordiskt samarbete om *vetenskaplig utrustning* har insatser gjorts beträffande bl. a. etablering av ett nordiskt spegelteleskop på La Palma i Kanarieögruppen och det nordiska termoluminiscenslaboratoriet i Risø i Danmark. Överväganden har gjorts kring frågan om datakapacitet och anskaffning av superdatorer.

Hittills har *det nordiska forskarutbildningssamarbetet* huvudsakligen bestått dels av stipendieverksamhet inom ramen för de nordiska forskningsinstitutionerna, dels av en kursverksamhet i form av nordiska forskarkurser. Vid en FPR-konferens i november 1983 för nordiska forskare och forskningsadministratörer uttrycktes ett starkt intresse för att bygga ut samarbetet, särskilt om en systematiserad nordisk forskarkursverksamhet.

Efter konferensen har FPR i samråd med de nordiska forskarkursernas styrelse under hösten 1984 vänt sig till universitet och högskolor samt forskningsråd i Norden med förslag om ett samarbete om en utvidgad försöksverksamhet med systematiserade kurser. Kursverksamheten är avsedd att utgöra en integrerad del av de nationella institutionernas verksamhet såväl innehållsligt som administrativt och ekonomiskt.

FPR har tillsammans med NORDFORSK inlett ett samarbetsprojekt om *forskningsevaluering*. Vidare har man tagit initiativ till utvärdering av den forskning som vissa av de nordiska forskningsinstitutionerna på kulturbudgeten bedriver.

Stödet till *folkrörelsernas verksamhet* omfattar tre poster på den nordiska kulturbudgeten: nordiskt ungdomssamarbete, nordiskt folkbildnings-samarbete och nordiskt idrottssamarbete. Mot bakgrund av en projektskiss från Nordiska ungdomskommittén har ministerrådet extraordinärt beviljat 925.000 DKK för nordiska aktiviteter med anledning av FN:s internationella ungdomsår 1985. Medlen skall gå dels till lokalt och regionalt nordiskt samarbete på ungdomsområdet, dels till en nordisk ungdomskonferens samtidigt med Nordiska rådets session 1985.

Till förmån för *etniska och språkliga minoriteter* har ministerrådet dels avsatt medel till samiska kulturaktiviteter av engångskaraktär, dels inlett en försöksverksamhet för utveckling av det samiska kulturlivet genom att en särskilt sakkunnig anställts för en treårsperiod från 1984. Den sakkunnige har knutits till Nordiska samerådets sekretariat i Utsjoki i Finland. Ministerrådet har vidare beslutat att stödet till nordiskt idrottssamarbete från 1985 också skall omfatta samiskt idrottssamarbete.

Ministerrådet beslöt i juni 1984 att inrätta ett *Nordens institut på Åland* från 1985. Kostnaderna för driften fördelas mellan den nordiska kulturbudgeten och Ålands landskapsstyrelse.

Ministerrådet har tillsatt en nordisk arbetsgrupp för *barn och kultur* med uppgift bl. a. att följa utvecklingen på barnkulturområdet och att initiera projektverksamhet m. m. Som första projekt har arbetsgruppen under 1984 etablerat en nordisk informationstjänst om barn och kultur med syfte att skapa kontakt mellan de kretsar i Norden som arbetar med barnkultur och att sprida upplysning om initiativ och aktiviteter till olika nordiska och nationella organ på området.

Arbetsmarknad

Der har været en fortsat vækst i beskæftigelsen i de nordiske lande i 1984. Derimod er væksten i arbejdsløsheden, som har været fortsat stigende igennem de seneste år, kulmineret i 1984.

Tilgangen af nye arbejdspladser, som følge af det økonomiske opsving, har i voksende grad kunnet opsuge en større del af tilgangen til arbejdsmarkedet.

Arbejdsløsheden som helhed, hvoraf ca 1/3 omfatter unge mellem 16 og 24 år, ligger dog fortsat på et højt niveau, over 600.000 registrerede fuldtidsledige i Norden som helhed.

Samtidig fortsætter den udvikling, hvorefter de udsatte grupper på arbejdsmarkedet, unge og langtidsarbejdsløse, belastes af længere og flere ledighedsperioder.

I alle nordiske lande er målet om fuld sysselsætning blevet fastholdt, og hvert land tilstræber ud fra nationale forudsætninger at begrænse udbetaling af arbejdsløshedsydelse i forhold til igangsættelse af arbejde, der giver beskæftigelse til ledige.

Genoprettelse af den fulde sysselsætning vil i sammenhæng med behovet for omstilling af arbejdskraften kræve en udvikling af forøget samspil mellem de arbejdsmarkedspolitiske og de økonomisk politiske virkemidler. I dette samspil er det af betydning, at arbejdsmarkedets parter indgår i et samarbejde med arbejdsmarkedsmyndighederne.

Derudover kræves et udvidet nordisk og internationalt samarbejde om samordningen af politik og virkemidler, der understøtter bekæmpelsen af arbejdsløsheden, der i den vestlige verden som helhed fortsat udvikles i ugunstig retning.

Et vigtigt grundlag for samarbejdet på det nordiske plan er overenskomsten om det fælles nordiske arbejdsmarked, som fra den 1. august 1983 har været gældende for alle de nordiske lande.

Som opfølgning af overenskomsten og retningslinierne for samarbejdet mellem arbejdsformidlingskontorerne, som trådte i kraft samtidig med overenskomsten, fremlægges i 1985 et nyt samarbejdsprogram på arbejdsmarkedsområdet. Derudover har det nordiske arbejdsmarkedsudvalg (NAUT) iværksat en række udredningsprojekter og andre fællesnordiske tiltag, som understøtter det direkte samarbejde mellem de nationale arbejdsmarkedsmyndigheder.

Stor betydning har projektet om arbejdsløshedens omkostninger, som NAUT har gennemført i samarbejde med Embedsmandskomiteen for valutaspørgsmål og finansielle spørgsmål. Projektets udredninger er indgået i det fortsatte arbejde med en nordisk handlingsplan for økonomisk udvikling og fuld sysselsætning. I handlingsplanen indgår derudover en række arbejdsmarkedsprojekter.

Projekterne har til formål at iværksætte forsøg med henblik på udvikling af nye virkemidler i arbejdsmarkedspolitikken og effektivisering af de

igångværende tiltag, herunder udvikling af nye samarbejdsformer mellem arbejdsmarkedspolitikens virkemidler og andre politikområder.

I 1984 er Ministerrådet endvidere blevet enigt om en nordisk overenskomst om ydelser ved arbejdsløshed. Den endelige tekst er vedlagt Ministerrådets meddelelse i anledning af Nordisk Råds rek. nr. 14/1984.

Arbetsmiljö

Det nordiska samarbetet på arbetsmiljöområdet styrs av ett samarbetsprogram. Programmet har reviderats under år 1984. I det nya programmet drar ministerrådet upp riktlinjerna för det kommande samarbetet inom tolv prioriterade samarbetsområden. Sambanden mellan den tekniska utvecklingen, arbetsmiljön och arbetsmiljöpolitiken är genomgående teman i programmet.

Arbetet med att ta fram underlag för bestämning av yrkeshygieniska gränsvärden har drivits vidare under år 1984. Andra större forskningsprojekt har rört bl. a. bekämping av arbetsolycksfall och förebyggande av förslitningsskador som orsakas av fysiska belastningar.

Samarbetet mellan tillsynsmyndigheterna har främst gällt harmonisering av föreskrifter och samordning av produktkontroll. En utredning har startats för att förbereda en eventuell institutionalisering av verksamheten vid Samnordiska dokumentationscentralen för arbetsmiljö (SDA).

Ett antal projekt har drivits inom det datateknologiska området. Ett av projekten har rört personsäkerhet vid arbetsprocesser som styrs med hjälp av mikroprocessorer. Ett annat har belyst hälsorisker vid bildskärmsarbete. Det senare projektet har resulterat i en koncentrerad översikt över forskningen och forskningsresultaten på området.

Samarbetet om arbetstidsfrågor kommer i framtiden att bedrivas tvärssektoriellt inom ministerrådsorganisationen.

Socialpolitik

Till grund för Nordiska ministerrådets verksamhet inom social- och hälsovårdsområdet ligger det reviderade samarbetsprogram, som fastställdes i augusti 1982. Samarbetet bedrivs *dels* inom de fem permanenta institutionerna

- Nordiska hälsovårdshögskolan (NHV)
- Nordiska institutet för odontologisk materialprovning (NIOM)
- Nordiska läkemedelsnämnden (NLN)
- Nordiska nämnden för alkohol- och drogforskning (NAD)
- Nordiska nämnden för handikappfrågor (NNH),

dels i form av projektverksamhet.

Under året har ministerrådet låtit utvärdera NHV:s verksamhet. Utvärderingsrapporten är för närvarande föremål för remissbehandling och diskussion bland berörda parter.

NIOM:s arbete fortskrider planenligt inom områdena standardisering, materialprovning, forskning och upplysningsverksamhet.

NLN:s verksamhet inom läkemedelsregistreringsområdet har bl. a. resulterat i gemensamma nordiska riktlinjer för registreringsansökningar.

En arbetsgrupp under NAD har avgivit en rapport angående forskningsresultat kring cannabismissbruk och dess skadeverkningsar.

Det datorbaserade informationssystem – Nordiskt hjälpmedelsregister – som NNH utvecklat i samarbete med nationella samhällsorgan togs i drift i januari 1984.

En ny utgåva av den periodiska publikationen "Social trygghet i de nordiska länderna" har utgivits under året som ett resultat av Nordiska socialstatistikkommitténs (NOSOSKO) arbete. NOSOSKO har även utgivit en rapport om samspelet mellan beskattning och sociala förmåner.

Nordiska medicinalstatistikkommitténs (NOMESKO) projektverksamhet vad gäller bl. a. informationssystem inom primärvården har vidareförts.

Projektverksamhet bedrivs för övrigt inom flertalet av de delområden som anges i samarbetsprogrammets operativa avsnitt. Verksamheten omspänner så vitt skilda områden som hälsofostran i grundskolan samt åtgärder inom service- och bostadssektorn för äldre. Flertalet projekt inleddes år 1983 och kommer att avslutas under år 1985.

Undantag utgör bl. a. den försöksverksamhet med utbildning av personal för dövblinda som övergår i permanent form fr. o. m. årsskiftet 1984–1985. Nordiskt utbildningscenter för dövblindpersonal nyinrättas vid denna tidpunkt som dotterinstitution till NNH och skall utöver sin huvudfunktion fungera som resurscentrum för dövblindarbetet i Norden.

Bland pågående förstudier kan särskilt nämnas den som gäller forskning kring välfärdsstaten. Inom huvudprojektet föreslås ett antal överordnade problemställningar som gäller t. ex. förhållandet mellan välfärdsstaten och samhällsekonomin bli belysta.

Miljøbeskyttelse

Miljøministrene vedtog i 1983 et program for nordisk samarbejde om miljøbeskyttelse 1983–1987. Arbejdet i 1984 har været præget af igangsætning af aktiviteter inden for det nye samarbejdsprogram. Det gælder f. eks. på prioriterede områder som luftforurening, kemiske stoffer og produkter, naturværn og støjbekæmpelse.

Verden står i dag over for en række meget alvorlige miljø- og ressourceproblemer, bl. a. nedbrydningen af atmosfærens ozonlag, sur nedbør, spredning af farlige kemikalier og ørkenspredningen. Der er udarbejdet et debatoplæg (NU 1984: 4) om årsagerne hertil og om, hvordan de nordiske lande kan medvirke til at rette op på disse forhold. Der vil fremover blive arbejdet videre med en koordineret indsats fra de nordiske lande med hensyn til globale miljø- og ressourceproblemer.

De nordiske lande har i 1984 iværksat et særligt projektprogram på luftforureningsområdet, som skal gennemføres over tre år. Det omfatter såvel langtransporteret luftforurening som luftforureningsproblemer i byerne og samarbejde med hensyn til den administrative styring på området. Hensigten er bl. a. at forstærke de nordiske landes kompetence og dermed den førende position fagligt set, som de har indtaget på luftforureningsområdet.

Inden for ECE-konventionen om grænseoverskridende luftforurening i Europa, har de nordiske lande være initiativtagende til en aftale om at begrænse udslippet af svovldioxid med mindst 30% før 1993. Indtil nu har 20 lande tilsluttet sig dette forslag. Der arbejdes videre med effektundersøgelser og konkrete aftaler om begrænsning af svovldioxid.

En fælles nordisk målsætning over for udstødningsgasserne – bilavgasserne – fra motorkøretøjer drøftedes af de nordiske miljøministre på et møde i februar. Der var enighed om, at de nordiske lande så snart som muligt bør skærpe kravene til forurenende udslip fra køretøjer, og at forholdene bør lægges til rette for at blyfri benzin bliver tilgængelig i de nordiske lande. Der var også enighed om at de nordiske lande skal samarbejde om at påvirke resten af Europa. Der arbejdes videre med at opfylde denne målsætning og sigtes mod internationale aftaler om skærpede emissionsgrænser.

Også på støjområdet har de nordiske miljøministre i februar vedtaget at fastholde en støjgrænse på 80 dB(A) for alle typer af motorkøretøjer. For at gennemføre denne målsætning med hensyn til tunge køretøjer vil de nordiske lande i fællesskab gennemføre de nødvendige udredninger.

Flyselskaberne i Norden vil i løbet af den kommende 10-års periode skulle udskifte store dele af den eksisterende flyflåde. Man har derfor taget mulighederne for at kunne påvirke udskiftningstidspunkt og flytyper op, med henblik på at reducere støjbelastningen. Der overvejes en henvendelse fra miljøministrene til flyselskaberne om et nærmere samarbejde.

De nordiske landes systemer for klassificering og mærkning af kemiske stoffer og produkter er fortsat forsøgt harmoniseret for at undgå hindringer for handel mellem landene, og for at håndteringen i virksomheder og hos forbrugerne bliver mere sikker. Der er indledt et samarbejde med repræsentanter for arbejdsmiljømyndighederne om et forslag til aftale om udveksling af information af oplysninger om kemiske stoffer og produkter. Behovet herfor er stort, og der kan spares store ressourcer ved at kende nabolandenes vurderinger og oplysninger.

De nordiske principper for beskyttelse af truede dyr og planter anvendes nu i alle de nordiske lande. En omfattende planlægning af natur- og kulturlandskabet finder sted i de nordiske lande i disse år. Det bliver mere og mere klart, at naturværn hensynene må indarbejdes i arealplanlægningen og disponering for at blive tilgodeset på bedst mulig måde. Til dette formål kræves gode planlægningsredskaber. Som supplement til det arbejde, som

er utført vedrørende naturlandskabet, er iværksat et større opfølgingsprojekt specielt angående behandlingen af kulturlandskabet. Projektet som løber til og med 1986 har rådgivende arbejdsgrupper og udvalgte modelområder i alle de nordiske lande.

Embedsmandskomitéen for miljøbeskyttelsesspørgsmål har i 1984 haft forberedende arbejdsgrupper nedsat på følgende sagsområder: forskning og styring af projekterne om miljøeffekter ved energiproduktion, vand- og afløb, luftforurening, støj, genanvendelse af affald, produktkontrol (kemiske produkter) naturværn og friluftsliv og miljødata. Miljøsektoren har i 1984 rådet over samlet 8.134.000 NOK på Ministerrådets almene budget.

Jämställdhet

Jämställdhetsutskottet har till uppgift att koordinera det nordiska samarbetet på jämställdhetsområdet på grundval av det program som antogs år 1978 av ministerrådet och som reviderats under år 1982. Programmet anger följande huvudområden för samarbetet: arbetsliv, social- och familjepolitik, utbildning, boende- och samhällsplanering samt deltagande i det politiska livet och samhället i övrigt.

Under år 1984 har 1.283.000 NOK beviljats för sammanlagt tio projekt, varav 203.000 NOK ur budgetreserven. Den indikativa ramen för 1985 är 1.150.000 NOK.

Under våren 1984 inledde jämställdhetsutskottet en utvärdering av det nordiska samarbetet på jämställdhetsområdet 1978–1983.

Det hittillsvarande resultatet av utvärderingen presenterades vid ett ministerrådsmöte (jämställdhetsministrarna) den 2 maj 1984 i Göteborg. Vid mötet deltog även Nordiska rådets social- och miljöutskotts ordförande och sekreterare.

De två viktigaste verksamheterna under året har varit planeringen och genomförandet av den nordiska förberedande konferensen den 2–4 maj 1984 i Göteborg inför FN:s kvinnokonferens i Nairobi 1985. Vidare avses här planeringen av ett flerårigt tvärsektorielt projekt, vars syfte är att pröva olika modeller för att bryta den könssegregerade arbetsmarknaden i en region eller kommun i vart och ett av de nordiska länderna. Det sistnämnda projektet diskuterades vid det nämnda ministerrådsmötet.

Dessutom pågår projektverksamhet under alla de andra huvudområden, som nämnts ovan.

Jämställdhetsutskottet har i år bett samtliga ämbetsmannakommittéer att lämna en redogörelse för hur jämställdhetsaspekten har beaktats inom de olika sektorerna under de senaste två åren samt för kommittéernas planering härvidlag i den närmaste framtiden. Svaren på denna förfrågan redovisas i bilaga 1 till ministerrådets verksamhetsberättelse för 1984.

Livsmedelsfrågor

Det permanente nordiske utvalg for næringsmiddelsspørsmål (NUN) under Nordisk Ministerråds stedfortrederkomité har ansvaret for det nordiske samarbeidet på næringsmiddel- og ernæringsområdet. NUN ble opprettet i 1980 og de første samarbeidsprosjekter ble startet opp i 1982.

Virksomheten under NUN har i 1984 omfattet 12 samarbeidsprosjekter fordelt på områdene lovgivning og administrasjon, kosthold og ernæring, næringsmiddel toksikologi og kontroll og analyser av næringsmidler. Bevilgningen over Ministerrådets budsjett har i 1984 vært 648.000 NOK.

Prosjektgruppene har blant annet utredet muligheter for å samordne retningslinjer/bestemmelser for mikrobiologisk kvalitet av matvarer, for å regulere helsekostprodukter og for å samordne kontrollen med importerte matvarer. Det arbeides med å utvikle et effektivt internordisk varslingsystem for informasjon om matvarepartier som avvises for import. Oversikt over de nordiske lands bestemmelser om merking av ferdigpakket matvarer og om tilsetningsstoffer til matvarer er utarbeidet.

Det arbeides fortsatt med å utvikle et nordisk datanett (NORFOODS) for informasjon om innhold av næringsstoffer, energi m. v. i de viktigste matvarer og matretter. Nordiske kostholdsforskere har utarbeidet en rapport om metoder i kostholdsundersøkelser med sikte på en større grad av standardisering av slike undersøkelser i de nordiske land. I 1984 er det også foretatt en utredning om kosthold og ernæring blant barn i alderen 1–2 år. Det arbeides kontinuerlig med å vurdere de nordiske anbefalinger for ernæringsmessig sammensetning av kostholdet.

NUN har i 1984 fått gjennomført en utredning om Nordisk Metodikkomité for Livsmedel, der også komitéens organisasjon og finansiering blir berørt. Forslag til en nordisk arbeidsdeling av særlig ressurskrevende analyser av matvarer er utarbeidet av en prosjektgruppe under NMKL.

Transport, kommunikation och trafiksäkerhet

Enligt den nordiska transportöverenskommelsen har Nordiska ämbetsmannakommittén för transportfrågor (NÄT) till uppgift att följa utvecklingen inom området och ta fram samarbetsuppgifter som med fördel kan studeras i ett nordiskt perspektiv.

Ämbetsmannakommittén bistås av Nordisk kommitté för transportforskning (NKTF) som har till uppgift att koordinera och stimulera transportekonomisk forskning i Norden.

Under 1984 igångsattes projektet "Näringslivets transportkostnader", där avsikten är att skaffa fram kunskaper om transportkostnadernas betydelse och sammansättning samt om hur kostnaderna skulle kunna reduceras. Vidare startades projektet "Samfärdselpolitiken i de nordiska länderna" där resultatet väntas vara till hjälp vid bedömning av trafikpolitikkens utveckling i länderna.

Vidare har man arbeidet med en sammanstilling av nordisk transportstatistikk og i samband härmed har N T og NKTF besluttet at en sådan statistikk b r oppdateras regelbundet med två til tre års mellomrum.

Tyngdepunktet i N T:s prosjektverksamhet f rflyttes medvetet från väg-tekniske frågor til det transportekonomiske området samtidig som man satsar på flere men mindre prosjekt. En sådan budgetering ger st rre möjligheter til att tidigt kunna ta opp aktuelle ämnen.

Nordiska trafiksäkerhetsrådet (NTR)  r ett kontakt-, koordinerings- og planeringsorgan inom trafiks kerhetssektoren i de nordiska länderna. NTR bistås i sitt arbete av tre permanente samarbeidsorgan, Nordisk bilteknisk kommitté (NBK), Nordisk kommitté for trafiks kerhetsforskning (NKT) og Nordisk kommitté for vägtrafiklagstiftning (NKV).

Under 1984 har NTR l mnet ett forslag til de nordiske regjeringarna om en ny överenskommelse om körkort og registrering av motorfordon m. m.

NTR:s prosjektverksamhet har under året omfattet prosjektene "Cyklende barns trafikrisiko", "Internordisk användning av ulykkesdata", "Evalueringemetoder i trafikundervisningen" samt forskningsprogram om tunga fordon og trafiks kerhet, motorcyklister säkerhet og trafikonykterhet. Under året har vidare publicerats rapporter om tidligere slutf rde prosjekt, bl. a. f r rapporter om seminarier som avh lles under Nordiska trafiksäkerhetsåret (NT  83) samt rapporterna om trafikonykterhet i Norden og om säkerhet for barn og vuxna i personbilars baks ten.

Forutom dessa delar av  mbetsmannakommitt ens og trafiks kerhetsr dets verksamhetsfelt har samarbeide forekommit ogs a inom flygsäkerhetsområdet, sj fartss kerhetsomr det og om säkerhet for t gtrafikken. I ministerrådets årsberetning redogörs ogs a for det organiserte samarbeidet mellom postverket (NORDPOST) og for det telesamarbeide som bedrivs inom de nordiske telekonferenserna (NORDETEL).

Turisme

Kampanjen "Reis i Norden" ble avsluttet i 1984 gjennom opptrykking av en katalog i 400.000 eksemplarer og på 4 språk. Katalogen inneholder bl. a. almen informasjon om de nordiske land, "off-season"-tilbud, ulike rabatter samt tilstelninger som holdes.

Prosjektet om turismens langsiktige sosiale, miljømessige og økonomiske konsekvenser ble avsluttet gjennom Åland-seminaret som fant sted i mai 1984.

En ny utgave av håndboken Reiseliv i Norden utkom i 1984.

Et seminar om kultur og turisme ble holdt i november 1984. På basis av rekommendasjoner fra seminaret vil turistutvalget vurdere ytterligere prosjekter innenfor kultur- og turismeomr det.

I 1984 ble det gjennomført en samnordisk markedsundersøkelse av Frankrike.

Turistutvalget har i sin virksomhet i 1984 søkt å dreie prosjektvirksomheten i retning av å sette turisten/konsumenten sterkere i sentrum. Utvalget har som følge av dette gjennomgått turistprogrammet for å vurdere behovet for endringer i dette. Utvalget har konkludert med at en dreing av prosjektvirksomheten ikke kommer i konflikt med det nåværende program og har av denne grunn ikke funnet det nødvendig å revidere dette.

Turistutvalget har i sin virksomhet lagt særlig vekt på gjensidig orientering om internasjonale og nasjonale turistspørsmål. OECD's arbeid med ett nytt felles turistinstrument og EF's arbeid for en felles turistpolitikk har vært de viktigste internasjonale spørsmål i denne forbindelse, mens Sveriges nye forslag om turist- og rekreasjonspolitikkk stod sentralt blant de nasjonale spørsmål.

Finans- og valutapolitik m. m.

Uppfølgingen av Nordiska rådets rekommendation nr 1/1984 om en nordisk handlingsplan for økonomisk utveckling och full sysselsättning har under 1984 stått i centrum for det nordiska samarbetet på det økonomisk-politiska området. Arbetet på en sådan handlingsplan har bedrivits i en särskild arbetsgrupp på statssekreterarnivå. Ett ministerrådsförslag om en handlingsplan enligt önskemålen i rekommendationen kommer att föreläggas Nordiska rådets 33:e session.

Inom ramen för överläggningarna om en nordisk handlingsplan har man bl. a. diskuterat möjligheten att göra sådana gemensamma nordiska konjunkturöversikter, som Nordiska rådet tidigare har framfört önskemål om. Finansministrarna beslöt vid sitt möte den 24 oktober att sådana konjunkturöversikter fr. o. m. 1984 skulle sammanställas av den nordiska konjunkturexpertgruppen. Den första konjunkturöversikten av denna typ har under hösten 1984 överlämnats till Nordiska rådet i särskild ordning för behandling vid rådets utskottsmöten i november.

Ämbetsmannakommittén för valutafrågor och finansiella frågor (NÄVF) har, vid sidan av de traditionella arbetsuppgifterna avseende förberedelser för det nordiska agerandet i Internationella valutafonden, också diskuterat förutsättningarna för kapitalliberalisering i Norden i relation till de nordiska ländernas internationella förpliktelser, i synnerhet åtagandena inom OECD:s ram.

NÄVF har vidare satt igång regelbundna genomgångar av vidtagna eller planerade valutareglingsåtgärder i de nordiska länderna. Bakgrunden till dessa genomgångar är att finansministrarna gett kommittén i uppdrag att hålla frågan om kapitalliberalisering på dagordningen.

I sitt yttrande över ministerrådets berättelse till 1982 års råds-session framförde Nordiska rådet önskemål om förbättrad statistik över kapitalrörelserna, särskilt investeringsströmmarna, mellan de nordiska länderna. NÄVF presenterar i anslutning härtill nu en rapport om harmonisering och

förbättring av statistiken över kapitalrörelser i Norden. Rapporten återfinns som bilaga 2 till ministerrådets verksamhetsberättelse för 1984.

Industripolitik

Nordisk ministerråd (industriministrene) vedtok i 1982 en ny arbeidsplan for det industripolitiske samarbeidet. Flere av arbeidsoppgavene var av langsiktig karakter, bl. a. tiltak for å lette industrielt samarbeid og bedriftsetableringer over grensene i Norden. Arbeid med sikte på å gjennomføre nødvendige lovendringer i 1985 pågår i Finland, Norge og Sverige. Danmark har allerede gjennomført omfattende liberaliseringer på dette området.

Foruten arbeidet med disse oppgavene har en del andre spørsmål vært aktuelle i løpet av året, bl. a. beregning av statlige støtteordninger til industrien og forslag til ny låneordning i Nordisk Investeringsbank. Det er nedsatt en arbeidsgruppe som skal studere statlige støtteordninger til industrien i de nordiske land. Gruppen skal presentere sin rapport i februar 1985. Den vil omfatte forslag til områder der det bør foretas nærmere analyser for å identifisere ordninger, som kan ha forvridende effekter på samhandelen og det industrielle samarbeidet i Norden.

Fra et industripolitisk synspunkt er det spesielt viktig med en forsterkning av det nordiske tekniske FoU-samarbeidet og Nordens rolle som hjemmemarked. Samarbeidet på disse områdene blir ansett å være det som i første rekke kan bidra til å styrke de nordiske lands industri og bedre den internasjonale konkurranse-evnen.

Ministerrådet (industriministrene) vedtok i 1983 et prinsippprogram for teknisk FoU-samarbeid. Rapporten inneholder en rekke forslag til prosjekt-samarbeid, som hovedsakelig skulle gjennomføres ved øket samarbeid mellom nasjonale organer. Rapporten ble positivt mottatt på Nordisk Råds sesjon i 1984, men spesielle midler for realisering av programmet kunne da ikke stilles til disposisjon over de nordiske budsjetter. Ministerrådet har imidlertid senere i 1984 besluttet at 5 mill. NOK av de midler, som for 1985 var bevilget til den nordiske handlingsplan på datateknologiområdet, kan benyttes til igangsettelse av det tekniske FoU-programmet.

Innen den nordiske handlingsplan på datateknologiområdet er det vedtatt retningslinjer for programmet for industriell forskning og utvikling på dataområdet. Programmet har i 1985 en ramme på 15 mill. NOK. Som et delprosjekt under datahandlingsplanen ble det i august 1984 holdt en konferanse for å belyse mulighetene for et nordisk samarbeid om tilgang på komponenter til data- og elektronikkindustrien.

Viktige samarbeidsorganisasjoner på industrisektoren innen Nordisk Ministerråd er bl. a. Nordisk Industrifond og NORDTEST. Samarbeidsorganisasjoner av viktighet utenfor Nordisk Ministerråd er bl. a. Nordisk

Investeringsbank, NORDFORSK, Nordisk industrialiseringsfond for Island og Fondet for svensk-norsk industrielt samarbeid.

På projektsiden er det flerårige samarbeidsprojektet "Geologisk samarbeid på Nordkalotten" ført videre etter planene. Arbeidsprogrammet går over 6 år, og vil bli avsluttet med et internasjonalt symposium i 1986. Foreløpige resultater av projektet blir allerede benyttet av bergverksindustrien i de nordiske land. Etter anbefaling fra embetsmannskomiteén vil det med midler fra nordisk budsjett dessuten finansieres et forprosjekt om nordisk underleverandørbase.

Energipolitikk

Med henblik på intensivering af det nordiske energisamarbejde vedtog de nordiske energiministre den 9. februar 1982 en arbeidsplan for det fremtidige samarbejde. Endvidere godkendte energiministrene i november 1982 rapporten "Nordiskt samarbeide om olje og gas", hvori der udpeges en række samarbejdsområder inden for olie- og gasområdet. Med udgangspunkt i disse beslutninger har Nordisk embedsmandskomite for energipolitikk igangsatt et praktisk samarbejde på en række af de udpegede områder.

Således har der i en årrække været et nordisk samarbejde inden for energiforskning. Dette har bl. a. ført til koordinering af den støtte de nationale myndigheder yder til energiforskning, et fælles registreringssystem for alle nordiske energiforskningsprojekter (registreringen sker på EDB) og katalogisering af specialkurser inden for olie- og gasområdet i Norden.

Det hidtidige arbejde har vist, at der er behov for en udbygning af det nordiske energiforsknings-samarbejde, bl. a. det institutionelle samarbejde. Der lægges derfor op til et samarbejde på højere niveau, gennem et nordisk energiforskningsudvalg. Af samarbejdsområder kan allerede nu nævnes olieteknologi, oliegeologi, fjernvarme, kulleteknologi og bioenergi.

Inden for olie- og gasområdet har der gennem et par år været et nordisk samarbejde, primært baseret på informationsudveksling. Således er der på gasområdet etableret en *Nordisk Informationsgruppe om gasspørsmål*. Gruppen har som medlemmer redpræsenter for de statslige selskaber. I gruppens møder deltager også embedsmænd fra energiministerier/-departementer. Udover informationsudveksling har gruppen også mulighed for mere detaljerede vurderinger af konkrete spørsmål.

I 1983 nedsattes en anden gruppe, *Nordisk Kontaktgruppe for olie- og gasspørsmål i Nord*. Kontaktgruppen skal varetage nordiske samarbejdsaspekter i forbindelse med den fortsatte udvikling af petroleumsvirksomheden udenfor Nord-Norge.

Inden for det seneste år er der igangsatt samarbejde inden for off-shore forsikring. Udgangspunktet for dette samarbejde var et seminar om *off-shore forsikring*. Hensigten med seminaret var at belyse spørsmål og

problemer inden for off-shore forsikring, der på forskellig vis berører olieselskaber, forsikringselskaber, en række myndigheder og andre engageret i olie- og gassektoren.

Endvidere er der ved at blive udarbejdet en rapport der vedrører kortlægning af *raffineringsindustrien i Norden og handel med olieprodukter over de nordiske landegrænser*.

På området energiøkonomisering er der et omfattende samarbejde vedrørende energiøkonomisering i industrien.

Der er endvidere etableret samarbejde inden for energiplanlægningsområdet, el-samarbejdet og fjernvarme.

Information som et selvstændigt samarbejdsområde har også fået en stærkere plads for at sikre at kendskabet til initiativer og resultater på energiområdet får en større udbredelse.

Handelspolitik

Det viktigste spørsmål innenfor det handelspolitiske samarbeidet har vært oppfølgingen av "Norden som hjemmemarked" og da særlig det pågående arbeid når det gjelder å bygge ned ikke-tollmessige handelshindringer i inter-nordisk handel.

De forslag til oppfølgingstiltak som er lagt fram så langt kan sammenfattes til:

- forenkling av formalitetene og prosedyrene på nordisk basis når det gjelder opprinnelsesreglene,
- forenkling av de generelle tollprosedyrebestemmelsene,
- nedsettelse av en særlig ekspertgruppe som skal se nærmere på ulike tekniske handelshindringer (forskrifter, standarder),
- nærmere studering av ulikheter i de nordiske lands regler for sanitærmateriell, postforsendelser og campingvogner,
- i samarbeid med Nordisk embedsmannskomitee for samarbeide innen byggsektoren gjennomgå en rekke konkrete handelshindringer på byggområdet med tanke på å søke mulige løsninger.

På basis av de nasjonale kartleggingene av ulike handelshindre vil ytterligere forslag til oppfølgingstiltak bli fremlagt.

De nordiske utenrikshandelsministre møttes i november 1984. Det videre arbeidet med ikke-tollmessige handelshindringer ble understreket i denne forbindelse.

Samarbeidet når det gjelder forenkling av handelsprosedyrer har fortsatt. Hovedprosjektet DEDIST (elektronisk overføring av dokumenter) er nå klar til presentasjon for brukere.

Det har vært en sterkt økende interesse for Nordisk Prosjektexportfonds virksomhet som organ for å fremme nordiske samarbeidsprosjekter på eksportområdet. Fondet har fram til august 1984 hatt 99 prosjektsøk-

nader til behandling hvorav 51 prosjekt er bevilget støtte på tilsammen 7,8 mill FIM.

Nordisk Investeringsbanks prosjektinvesteringsslåneordning er kommet i gang og pr. juni 1984 er 6 lån innvilget til et samlet beløp av 43,5 mill SDR (tilsvarende ca. 365 mill. NOK).

Regionalpolitikk

Den regionala utvecklingen karaktäriseras i dag av nya fenomen som ställer regionalpolitiken i Norden inför ändrade förutsättningar. Med undantag av Island, Grönland och Färöarna ökar befolkningen i de nordiska länderna allt långsammare. I många regioner där befolkningsutvecklingen varit positiv, har sysselsättningstillfällena inte ökat lika snabbt och det har uppstått en obalans mellan utbud och efterfrågan på arbetskraft. Arbetslösheten i Norden steg till närmare 6% år 1983. Den högsta regionala arbetslösheten hade de tre nordligaste länen i Finland samt hela Danmark (utom Köpenhamns-regionen). Arbetslösheten är allt mer ett ortsfenomen och har också kommit att drabba många så kallade ensidiga industrier i Norden.

Alla dessa förändringar har lett till att man på det nationella planet nu söker finna nya lösningar för regionalpolitiken. Förändringarna har ställt också det nordiska regionalpolitiska samarbetet inför nya frågeställningar.

Mot denna bakgrund har NÄRP under 1984 startat arbetet med en utvärdering av det nu gällande handlingsprogrammet från 1979. Slutliga förslag från NÄRP presenteras för ministerrådet under hösten 1985 med sikte på behandling av Nordiska rådet vid sessionen 1986.

Det gränsregionala samarbetet upptar en allt mer omfattande del av det nordiska regionalpolitiska samarbetet. Verksamheten har utvecklats enligt de politiska prioriteringar som har fastlagts av Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet (jfr NU 1981: 12). Ministerrådet har under 1984 finansierat verksamheten helt eller delvis inom elva gränsregionala samarbetsområden.

Centralt för verksamheten under 1984 har bl. a. varit arbetet med förstärkning och utveckling av *Nordkalott-samarbetet* i enlighet med ministerrådets beslut den 7 maj 1984. Vidare har utveckling av *Västnorden-samarbetet* stått i fokus. Som ett led i detta arbete har Västnordenkommittén lagt fram ett förslag till hur Västnorden-samarbetet bör utvecklas innehållsmässigt och där angett vilka resurser detta kräver. Ett ministerrådsförslag läggs fram till Nordiska rådets 33:e session. Vidare har en expertgrupp analyserat behovet av en utvecklingsfond för Västnorden-området och beskrivit vilken roll en sådan fond kan spela.

Nordiskt stöd till *konkreta regionalpolitiska projekt* beviljas över Nordiska ministerrådets allmänna budget. Under 1984 har medelsbeviljningen uppgått till ca 5.8 milj NOK.

Arbetet med *Nordiska Investeringsbankens (NIB) regionallåneordning* har förts vidare i enlighet med ministerrådets beslut den 25 juni 1984, vilket betyder att perioden har förlängts fram till den 1 april 1986 och att låneordningen har utvidgats geografiskt till att också omfatta Grönland.

Forsknings- och utredningsverksamheten har under året haft en central plats i det nordiska regionalpolitiska samarbetet. *Basprojektet* sammanställer och analyserar grundläggande information om regionala problem och utvecklingstendenser samt aktuella regionalpolitiska frågor, åtgärder och utredningar. *Storstadsprojektet* jämför strukturproblematik och utvecklingstendenser i 13 nordiska storstadsregioner. Under fas 2 i sitt arbete behandlar gruppen näringslivsutvecklingen, bostadspolitiken och den offentliga ekonomin i storstadsregionerna.

Glesbygdspolitiska arbetsgruppen arrangerade under våren ett seminarium rörande näringslivsutveckling i glesbygd.

Det regionalpolitiska forskningssamarbetet sker i regi av *Nordisk institutt for regionalpolitisk forskning (NordREFO)*. Under 1984 har tyngdpunkten i arbetet legat vid avslutande av den innevarande forskningsetappen som startades 1980.

Den nordiska expertgruppen för *gränshandel och resandetrafik* reaktiverades efter det att NÄRP:s gränsregionala samarbetsområden gett sina synpunkter på gruppens rapport från december 1983.

Gruppen lämnade i sin tilläggsrapport i oktober 1984 och konstaterade att den ännu inte kunnat formulera gemensamma slutsatser och rekommendationer om möjligheterna att, i liberaliserande riktning, harmonisera den allmänna värdegränsen och åldersgränserna. Inte heller har man kunnat enas om särarrangemang för Nordkalott-området.

Bistånd till utvecklingsländerna

Arbetsgruppen, som har utredet muligheten for et nærmere økonomisk samarbeid mellom de nordiske land og en bestemt gruppe utviklingsland, la i oktober 1984 fram sin rapport for EK-Bistand. Arbeidsgruppen har konkludert med at SADCC-landene (Southern African Development Coordination Conference) i Sørlig Afrika vil være lempelige samarbeidspartnere. Arbeidsgruppen har videre foreslått en rekke tiltak som kan være mulige elementer i en samarbeidspakke mellom Norden og SADCC-landene.

EK-Bistand har under 1984 utarbeidet en rapport om samarbeidsformene mellom de nordiske land på bistandsområdet. Rapporten viser at det nordiske samarbeidet på bistandsområdet har utviklet seg meget raskt til å omfatte et nettverk av koordinering samråd og ulike andre samarbeidsformer hva angår bistandspolitikk, land- og sektorprogram, bistandsforum og administrasjon.

Rådgivende komitéen for bistandsspørgsmål har i løbet av 1984 holdt to møter hvor man bl. a. har drøftet situasjonen i det Sørlege Afrika på bakgrunn av tørkekatastrofen og hvilke konsekvenser dette kan ha for de nordiske lands bistand. Komiteen har videre drøftet spørsmål omkring organisasjon og ledelse som en del av de nasjonale utviklingsprogrammene.

Komitéen har videre drøftet en rapport om den nordiske bistanden til Central-Amerika.

Det er lagt fram forslag for Ministerrådet om å inngå en ny avtale om fortsatt bistand til det nordiske landbruksprogrammet i Moçambique (MONAP). Avtalen forutsetter nordisk støtte under en 5-års periode 1985–1989. P. g. a. den alvorlige sikkerhetssituasjonen i Moçambique foreslår man foreløpig at det inngås en ettårsavtale i påvente av at situasjonen skal forbedres.

Det er videre lagt fram forslag for Ministerrådet om at Uyole landbruks-senter i Tanzania går over fra et nordisk prosjekt til et finsk-tanzaniansk prosjekt fra og med 1. juli 1985.

Jord- och skogsbruk

Den væsentligste begivenhed i det nordiske samarbejde inden for jord- og skovbrugsområdet i 1984 blev færdiggørelsen og vedtagelsen af et ministerrådsforslag til et nordisk handlingsprogram på jord- og skovbrugsområdet.

Handlingsprogrammet er det første af sin art fremlagt af Nordisk embedsmandskomité for jord- og skovbrugsspørgsmål (NEJS). Ministerrådet (landbrugsministrene) fremlægger heri målsætningen på en lang række samarbejdsområder frem til 1995. Sigtet i handlingsplanen er såvel udbygning af eksisterende som nye samarbejdsområder, hvor forstærket indsats via et samarbejde kan forbedre landenes udbytte af de anvendte resourcer.

På basis af en rapport om fiskeopdræt fra en arbejdsgruppe under Nordisk Kontaktorgan for Fiskerispørgsmål har NEJS besluttet at nedsætte en arbejdsgruppe, som på kort sigt skal vurdere det videre samarbejde om fiskeopdræt og akvakultur herunder forslag til konkrete samarbejdsaktiviteter for 1986 og de efterfølgende år. Aktiviteterne på akvakulturområdet har bl. a. baggrund i Nordisk Råds rek. nr. 6/1981.

Ministerrådet har i 1984 forøget støtten til nordiske samarbejdsprojekter på jordbrugsforskningens område. Støtten kanaliseres via Nordisk kontaktorgan for jordbrugsforskning (NKJ), med hvilket ministerrådet har en samarbejdsaftale. NKJ er et samarbejdsorgan for de nationale jordbrugsvidenskabelige forskningsråd. Samarbejdet indebærer bl. a. at NKJ bistår ministerrådet med den videnskabelige bedømmelse af ansøgninger om støtte til nordiske projekter samt udarbejder planer for de kommende års nordiske samarbejde på jordbrugsforskningens område. NEJS finder det

væsentligt i sine retningslinjer for forskningssamarbejdet, at støtte kun udgør et tillæg til den nationale finansiering, og at samarbejdsprojekterne skal være i overensstemmelse med de nationale landbrugspolitiske målsætninger.

Samarbejdet på skovforskningsområdet varetages af Samarbejdsnævnet for nordisk skovforskning (SNS), der er en nordisk institution. SNS har i 1984 støttet forslag om, at Island indtræder som fuldt medlem af styrelsen og i tilknytning hertil udarbejdet et handlingsprogram til fremme af Islands skovforskning. Samarbejdsnævnet har via sine samarbejdsgrupper på forskellige fagområder taget stilling til, hvorledes forskningsstøtten bedst kan fordeles og prioriteres.

Nordisk genbanksamarbejde omfatter tre forskellige områder. Mest udbygget er Nordisk Genbank for landbrugs- og haveplanter (NGB), der er etableret som et nordisk institut ved Lund. NGB har til opgave at bevare den genetiske variation hos alt værdifuldt plantemateriale for landbrug og havebrug i Norden. De to øvrige områder omfatter et planlægningsprojekt for husdyr og fortsættelse af et projekt vedrørende fisk.

Siden 1981 er et nordisk samarbejde om planteforædling blevet etableret. Samarbejdet ledes af en nordisk styringsgruppe, der under navnet Samnordisk Planteforædling (SNP) fungerer som et paraplyprojekt for en række aktiviteter, opdelt på planteforædlingsprojekter og udredninger.

Forskeruddannelsen på jord- og skovbrugsområdet har vist sig at være et godt område for nordisk samarbejde. Samarbejdet muliggør en bedre udnyttelse af landenes samlede videnskabelige ekspertise på forsker- og doktoranduddannelsen. Et treårigt pilotprojekt vedrørende systematiseret nordisk forskeruddannelse på jord- og skovbrugsområdet udløber i 1985. Projektet er fællesfinansieret over begge de nordiske budgetter og påbegyndt efter forslag fra udredningen om øget nordisk forskningssamarbejde (NU 1981: 1).

Samarbejdet vedrørende et nordisk centralregister for mikroorganismer med tilknytning til jord- og skovbrug er etableret med en nordisk styringsgruppe for en treårig forsøgsperiode. Gruppen er endvidere pålagt at fungere som nordisk kontaktorgan for mikrobiologisk samarbejde med særlig vægt på forskningspolitiske spørgsmål foranlediget af den hurtige udvikling inden for mikrobiologien.

Bostads- och byggsektorn

Handlingsprogrammet för nordiskt samarbete inom bostads- och byggsektorn fastställdes av Nordiska ministerrådet (bostadsministrarna) i augusti 1983 och ersatte då ett tidigare program från 1977.

Huvudansvaret för samordning och genomförande av handlingsprogrammet ligger hos ämbetsmannakommittén för samarbete inom byggsektorn (ÅK-BYGG). Kommittén skall inhämta ytterligare sakkunskap från

de möten som hålls mellan de nordiska bostadsmyndigheterna samt plan- och byggmyndigheterna och även i övrigt höra sakkunniga på olika områden. För genomförande av handlingsprogrammet bistås ÄK- BYGG av ett antal permanenta samarbetsorgan. Dessa är bl. a. Nordiska kommittén för byggbestämmelser (NKB), INSTA-Bygg, som är ett samarbetsforum för de nordiska byggstandardiseringsorganen, NORDTEST, som är det nordiska samarbetsorganet inom provningsområdet, de nordiska byggforskningsorganens samarbetsgrupp (NSB) samt Bostadsadministrativa mötet, ett forum för ländernas centrala bostadsmyndigheter.

De frågor som har stått centralt i ämbetsmannakommitténs arbete under året hänför sig till den bekymmersamt låga aktiviteten i byggnadsverksamheten i de flesta av de nordiska länderna, liksom till det svåra sysselsättningsläget inom sektorn. I någon grad har minskad nyproduktion kunnat ersättas med export och ökade insatser inom reparation, underhåll och tillbyggnad.

För att upprätthålla och vidareutveckla den tekniska nivån läggs stor vikt vid ökade ansträngningar inom forsknings- och utvecklingsverksamheten. Ämbetsmannakommittén har fått i uppdrag av Nordiska ministerrådet att – inom ramen för den nordiska datahandlingsplanen på datateknologiområdet – successivt utarbeta och redovisa förslag till gemensamma nordiska projekt. Deras syfte skall vara att effektivisera nordisk byggnadsindustri, bl. a. genom att utveckla och harmonisera datarutiner för konstruktion, produktion och kontroll inom byggbranschen.

I enlighet med handlingsprogrammets intentioner om ökat samarbete inom den bostadspolitiska sektorn, har kommittén uppmanat Bostadsadministrativa mötet att förstärka kontinuiteten i den projektverksamhet som bedrivs på nordiskt plan.

- Ämbetsmannakommittén prioriterar f. n. projekt som
- innebär direkta åtgärder med positiv inverkan på sysselsättning och byggsektorns allmänna utveckling,
 - belyser bostads- och bebyggelsepolitiska aspekter av byggsamarbetet. Härvid avses områden som t. ex. bostadsfinansiering, bostadsförbättring, ombyggnadsbehov, alternativa boendeformer, närmiljö, förvaltningsformer och driftskostnader,
 - beskriver och analyserar ROT-sektorns (reparation, ombyggnad, tillbyggnad) potentiella möjligheter bl. a. för rationellt och ekonomiskt utnyttjande av det befintliga byggnadsbeståndet eller som
 - utreder exportproblematiken inom byggsektorn, med hänsyn till såväl finansiella som organisatoriska och juridiska frågor.

ÄK-BYGG:s projektbudget för 1984 upptar ca 2 milj. NOK uppdelat på ett 25-tal projektposter.

Två utredningsgrupper, som tillsatts av ämbetsmannakommittén, har under 1984 behandlat byggsektorns strukturella problem respektive byggsektorns roll i biståndssamarbetet. Avrapportering sker under år 1985.

Kapitel III

Lagstiftningssamarbetet

Indledning

Det nordiske samarbejde omkring lovgivningsspørgsmål fandt sin form i slutningen af 1970'erne og har siden stabiliseret sig til en bæredygtig og fleksibel ramme for de nordiske drøftelser på dette felt. Den 16.–17. februar 1984 afholdt de nordiske justits- og socialministre konference i Oslo. Justitsministrene mødtes på ny den 19.–20. juni i Laugarvatn i Island og igen i Helsingør den 14. november 1984. Embedsmandskomiteen for lovgivningsspørgsmål har mødtes i Stockholm den 3. maj 1984 og igen uformelt den 14. november 1984 i Helsingør. Der er endvidere afholdt møde mellem de nordiske retschefer den 3. oktober 1984 i Helsingfors. I forbindelse hermed afholdtes et uformelt møde mellem repræsentanter for embedsmandskomiteerne for henholdsvis lovgivnings- og forbrugerspørgsmål om fælles spørgsmål vedrørende konsumentlovgivning. Endelig har juridisk udvalg og justitsministrene afholdt fællesmøde den 14. november 1984 i Helsingør.

Udover disse møder og møderne mellem de forskellige ekspertkomiteer i Nordisk Råds regie foregår lovgivningssamarbejdet i vidt omfang ved de møder, der afholdes i de enkelte nordiske lande mellem repræsentanter for de respektive ministerier til drøftelse af specifikke lovgivningsinitiativer. Som eksempel herpå kan nævnes mødet om kunstig befrugtning, der er omtalt i afsnit 1.4. Et andet eksempel er de møder, som gennem lang tid er blevet afholdt om en fælles købelovgivning (afsnit 2.2) og om ægteskabslovgivningen m. m. (se afsnit 1.1. og 1.2.).

Endvidere foregår der et intensivt samarbejde mellem de nordiske lande i forbindelse med møder i internationalt regie. Dette samarbejde indebærer, at de nordiske lande i mange tilfælde kan indtage fælles standpunkter i de spørgsmål, der drøftes, og at de nordiske lande i vidt omfang kan støtte de synspunkter, som de enkelte nordiske lande fremkommer med. Som ét af mange eksempler herpå kan nævnes samarbejdet omkring databeskyttelsesspørgsmål i Europarådets og OECD's regie.

Det juridiske udvalg har tidligere udtalt tilfredshed med den måde, som redegørelsen for det nordiske samarbejde er præsenteret på i de årlige beretninger til Nordisk Råd. Redegørelsen er derfor igen i år opbygget på tilsvarende måde. Særligt for så vidt angår Nordisk Råds bemærkninger til det juridiske udvalgs sagsområde i C I bemærkes, at rådet ved sin 32. session opfordrer ministerrådet til at tage en række nærmere angivne skridt for så vidt angår 5 sagsområder, nemlig tvangsfuldbyrdelse af samkvemsretsafgørelser, kreditkøb ved brug af kontokort, udarbejdelsen af forslag til ny købelove, ensartede regler om produktansvar samt regler om erstatning for miljøskader.

I indledningen til de enkelte emneafsnit er redegjort for Nordisk Råds bemærkninger herom. I de enkelte underafsnit er herefter nærmere udredt, hvilke foranstaltninger disse ytringer og resolutioner har ført til, herunder de drøftelser som er foregået på justitsministermødet og under mødet mellem justitsministrene og juridisk udvalg.

I Familieret

På familierettens område er der lang tradition for et nordisk lovgivningssamarbejde. I 1909 blev det besluttet at nedsætte parallelle familieretskomiteer i Norge, Sverige og Danmark. På grundlag af dette komiteearbejde blev der i løbet af 1920'erne ikke blot i Norge, Sverige og Danmark, men også i Finland og Island gennemført en ensartet lovgivning om ægteskabs indgåelse og opløsning, ægteskabets retsvirkninger, umyndighed og retsvirkningerne af umyndighed. Dette lovgivningssamarbejde blev fulgt op i årene derefter med fælles lovgivning om arveret, adoption og børns retsstilling. Fra de senere år kan som eksempler på lovsamarbejde nævnes de nye regler om forældremyndighed og samkvemsret, som er gennemført i Finland, Island, Norge og Sverige, og de nye navneregler, der er vedtaget i Danmark, Norge og Sverige.

Spørgsmålet om etableringen af en permanent samarbejdsform på familierettens område drøftedes på ny den 3. maj 1984 på embedsmandskomiteens møde i Stockholm og igen på justitsministermødet i Island. Der er mellem landene enighed om, at det ikke for tiden er realistisk at etablere et permanent samarbejdsorgan, men at det eksisterende samarbejde mellem de respektive departementer i nordisk og internationalt regie bør opretholdes og styrkes.

I Nordisk Råds udtalelse til *C I* opfordres Nordisk Ministerråd bl. a. til at iværksætte en samlet undersøgelse af erfaringerne fra de nordiske lande, hvor udøvelse af samkvemsret mellem skilte forældre og børn kan gennemtvinges med bistand fra politi eller anden offentlig myndighed. Nedenfor er under pkt. 1.3.2. redegjort nærmere for dette spørgsmål.

1.1 Ægteskabslovgivningen

1.1.1 Indgåelse og opløsning af ægteskab

I Danmark fremsatte ægteskabsudvalget i to delbetænkninger fra 1973 forslag til revision af reglerne om ægteskabs indgåelse og opløsning.

I Finland afgav ægteskabskommissionen i 1983 en betænkning om indgåelse og opløsning af ægteskab. Det forventes, at der på grundlag af denne betænkning vil blive fremsat et lovforslag i løbet af kortere tid. Den norske ægteskabskomité har endnu ikke afgivet sin betænkning om revision af bl. a. reglerne om indgåelse og opløsning af ægteskab. Sverige har som det eneste nordiske land allerede i 1974 gennemført en revision af reglerne om ægteskabs indgåelse og opløsning.

Der er ikke for tiden nordiske forhandlinger på dette område. Der foregår imidlertid løbende en orientering på departementsplan om reformovervejelserne.

Det er hensigten at lade en samlet revision af den nordiske ægteskabskonvention afvente resultaterne af reformovervejelserne i de forskellige lande.

1.1.2 *Ægtefællers formueforhold*

Gennem de senere år har Nordisk Råd i flere udtalelser henstillet til Nordisk Ministerråd, at det om fornødent tager nødvendige initiativer til at koordinere arbejdet med forberedelsen af ny lovgivning bl. a. vedrørende ægteskabets økonomiske retsvirkninger, således at såvel indhold som tidspunkt for lovforslags fremsættelse bliver sammenfaldende i så vidt omfang som muligt, jfr. senest *udtalelse nr 4/1979* og *nr 3/1980*.

Ægtefællers formueforhold var et hovedemne på Nordisk Råds 17. råds-konference i Helsingør i maj 1982. Konferencen fik bred tilslutning fra politikere, embedsmænd, forskere m. fl. fra de nordiske lande. Rapporten over konferencen (*NU 1982:5*) "Familieret i Norden" udgør et godt grundlag for det fortsatte nordiske lovgivningssamarbejde.

Ægteskabsudvalgene i de nordiske lande har behandlet eller behandler for tiden spørgsmålet om ægtefællers økonomiske forhold. Det danske udvalg afgav sin betænkning herom i 1974. I Finland afgav ægteskabskomitéen forslag i 1976, hvorefter en revision af reglerne på dette område er sat i bero på fremkomsten af nye regler om indgåelse og opløsning af ægteskab. De svenske familieretssagkyndige afgav deres betænkning om formueordningen i 1981. I departementet er man ved at færdiggøre et lovforslag på grundlag af betænkningen og høringssvarene herover. I Norge og i Island arbejder ægteskabsudvalget for tiden med spørgsmålet om ægtefællers formueforhold.

Der er løbende afholdt møder mellem repræsentanter for justitsministerierne og de norske og islandske ægteskabsudvalg om ægtefællers formueordning. I juni 1984 blev der således afholdt møde i Stockholm og i oktober 1984 i Helsingfors. Det er hensigten senere at fortsætte møderne med henblik på at følge reformerne i de enkelte lande. Udgangspunktet for drøftelserne har i denne omgang særlig været det svenske lovudkast, og det er den foreløbige vurdering, at der under forhandlingerne er sket en tilnærmelse mellem holdningerne i de nordiske lande, således at der vil blive fastsat ensartede grundprincipper for formueordningen i ægteskabet. Tidspunktet for gennemførelsen af lovrevisionerne vil dog næppe kunne samordnes.

1.2 *Ugifte samlevendes formueforhold*

Spørgsmålet om ugifte samlevendes formueforhold blev også behandlet som et hovedemne på Nordisk Råds konference i maj 1982 i Helsingør,

ligesom de udtalelser fra Nordisk Råd, der er nævnt under pkt. 1.1.2., omfatter ugifte samlevendes økonomiske forhold. Under den nordiske møderække, som er omtalt under pkt. 1.1.2., behandles både formueforholdet for gifte og for ugifte.

I Danmark, Norge og Sverige har ægteskabsudvalgene afgivet betænkning om de ugifte samlevendes forhold, og der arbejdes videre på departementsplan med udvalgenes forslag. På det seneste nordiske møde i oktober i Helsingfors har Danmark, Finland og Norge givet udtryk for, at man ikke for tiden er indstillet på at gennemføre en generel lovgivning på dette område, mens man i Sverige arbejder på et lovforslag om ugifte samlevendes økonomiske forhold. Det er dog det foreløbige indtryk, at det svenske lovforslag til dels vil være i overensstemmelse med de resultater, man i Norge, Island, Finland og Danmark når til i retspraksis.

1.3 Forældre og børn

1.3.1 Forældremyndighed og samkvemsret

Forældremyndighed og samkvemsret var det andet hovedemne på Nordisk Råds konference i maj 1982.

I Norge, Sverige og Finland er der i de senere år i forbindelse med ny lovgivning indført regler om mulighed for fælles forældremyndighed efter separation og skilsmisse. I de samme lande samt i Island er der desuden indført adgang til, at ugifte forældre kan få fælles forældremyndighed over deres børn, uanset om forældrene bor sammen eller ej.

Der er visse mindre forskelle landene imellem med hensyn til udformningen af den fælles forældremyndighed. Således fortsætter forældrene i Finland og Sverige automatisk med at have fælles forældremyndighed efter skilsmisse, medmindre en af forældrene ønsker den bragt til ophør, eller domstolen i skilsmissesagen finder, at fælles forældremyndighed er åbenbart uforenelig med barnets tarv. I Finland og Norge kan enhver af forældrene, der har fælles forældreansvar, kræve rettens afgørelse af, hos hvem barnet skal bo fast. Efter finsk ret er der mulighed for, at retten kan træffe beslutning om opgavefordelingen mellem flere forældremyndighedsindehavere. I Island får samboende ugifte forældre automatisk fælles forældremyndighed.

I Danmark er der i efteråret 1984 fremsat lovforslag om indførelse af adgang til fælles forældremyndighed for separerede og fraskilte forældre samt for ugifte forældre. I Island er der nedsat en arbejdsgruppe med henblik på bl. a. at vurdere spørgsmålet om fælles forældremyndighed efter separation og skilsmisse.

I de senere år er der desuden sket en styrkelse af samkvemsretten for den af forældrene, som barnet ikke bor fast hos.

Retsstillingen i Norge, Sverige og Finland er således på dette område i det væsentlige den samme. Desuden er der som nævnt i Danmark og Island for tiden bestræbelser for at bringe lovgivningen i overensstemmelse med principperne i de øvrige nordiske lande.

1.3.2 *Fuldbyrdelse af afgørelser om forældremyndighed og samkvevmsret*

Der er visse mindre forskelle i reglerne i de nordiske lande om fuldbyrdelse af forældremyndighed og samkvevmsret.

Med hensyn til fuldbyrdelse af forældremyndighed er retsstillingen i det væsentlige ens, idet der er adgang til at hente barnet eller idømme bøde. I Island kan der dog kun anvendes bøde.

For så vidt angår samkvevmsret er forskellen større, idet der i Finland, Norge og Island kun er adgang til at anvende bøde, mens der i Danmark også kan ske afhentning af barnet. I Sverige er der i 1983 indført visse begrænsninger i adgangen til direkte at hente barnet.

Nordisk Råd har opfordret Nordisk Ministerråd til at iværksætte en samlet undersøgelse af erfaringerne fra de nordiske lande, hvor udøvelse af samkvevmsret mellem fraskilte forældre og børn kan gennemtvinges med bistand fra politi eller anden offentlig myndighed.

Under et møde i juni 1984 i Stockholm blev denne udtalelse drøftet. Det var den umiddelbare opfattelse blandt deltagerne, at der på trods af en vis forskel i reglerne ikke er særlige forskelle i den praktiske fremgangsmåde ved fuldbyrdelse af forældremyndighed og samkvevmsret. I alle lande er det således i praksis bødesanktionen (vite), der anvendes i de tilfælde, hvor der opstår behov for fuldbyrdelse af samkvevmsret.

Spørgsmålet blev endvidere drøftet på det nordiske justitsministermøde i Laugarvatn i Island, hvor det konstateredes, at undersøgelser i Danmark og Sverige viser, at muligheden for tvangsgennemførelse af samkvevmsret anvendes meget sjældent. I Sverige er tvangsgennemførelse således ikke anvendt, siden nye regler herom blev indført med virkning fra 1. juli 1983. Normalt anvendes pålæg af tvangsbøder i de sjældne tilfælde, hvor samkvevmsretten ikke kan gennemføres frivilligt. I Finland, Island og Norge findes bøder (vite) som tvangsmiddel, men de benyttes også her meget sjældent. På mødet konstateredes det på denne baggrund, at tilfælde af denne art er så sjældne, at det ikke er meningsfuldt at foretage yderligere undersøgelser.

1.3.3 *Forbud mod revselse af børn*

Nordisk Råd har i *rekommendation nr 10/1982* opfordret Nordisk Ministerråd til at indføre ensartede lovbestemmelser om forbud mod fysisk afstraffelse af børn.

I Sverige blev revselsesretten afskaffet i 1979 ved en særlig bestemmelse i forældreloven om, at et barn ikke må udsættes for kropslig afstraffelse eller anden krænkende behandling. En lignende bestemmelse blev indført i Finland ved den nye børnelov (lag angående vårdnad om barn och umgängesrätt) fra 1983. I Norge ophævedes i 1972 en lov fra 1891, som hjemlede ret til kropslig afstraffelse af børn. Et udvalg har i 1982 foreslået, at der i børneloven indføres et direkte forbud mod revselse af børn på tilsvarende måde som i Finland og Sverige. I Danmark er der ikke indført regler herom.

1.3.4 Internationale faderskabssager

I juni 1984 blev der afholdt et nordisk møde i Stockholm om internationale faderskabssager i anledning af, at der i Sverige er udarbejdet et lovforslag herom. På mødet var der enighed om, at de foreslåede svenske regler i det væsentlige svarede til retsstillingen i de øvrige nordiske lande.

1.3.5 Ratifikation af børnebortførelseskonventionerne

Spørgsmålet om ratifikation af henholdsvis Europarådets og Haagerkonferencens konventioner om børnebortførelser har løbende været genstand for nordiske forhandlinger, senest på et møde i november 1984 i Oslo. I Sverige arbejdes der for tiden på udarbejdelse af et lovforslag, der muliggør ratifikation af de to konventioner. I de andre nordiske lande er der endnu ikke taget endelig politisk stilling hertil.

1.4 Insemination m. v.

I Sverige er der i juni 1984 fremsat et lovforslag om kunstig befrugtning, og det forventes, at der i efteråret 1984 vil blive afgivet en betænkning om ægtransplantation. I Finland foretages der visse undersøgelser med henblik på at undersøge de forskellige aspekter af spørgsmålene. I Norge har en interdepartemental arbejdsgruppe i efteråret 1984 fremlagt et høringsnotat om kunstig insemination. I Danmark er der nedsat en arbejdsgruppe under indenrigsministeriet, der skal vurdere, om der er behov for retningslinier i forhold til de etiske aspekter af bl. a. insemination, mens det er opfattelsen, at der ikke er behov for nogen særlig lovgivning om inseminationsvirksomheden i øvrigt. Arbejdsgruppen har i oktober 1984 afgivet betænkning.

I januar 1984 blev der afholdt et nordisk møde i Stockholm, hvor særligt det svenske lovudkast om kunstig befrugtning blev drøftet. Deltagerne var da enige om, at der bør holdes fortsat kontakt med hinanden om de fortsatte overvejelser på inseminationsområdet.

1.5 Adoption

Den nordiske adoptionslovgivning er altovervejende baseret på de samme grundlæggende principper.

I Danmark er der i foråret 1984 vedtaget en lovændring, der indebærer, at kompetencen til at fastsætte betingelserne for at blive godkendt som adoptant tillægges justitsministeren. Hensigten hermed er bl. a. at lempe kravene til de adoptionssøgendes alder og samlivets varighed. I Norge har man i 1983 haft et høringsnotat med udkast til en ny adoptionslov til udtalelse hos en række myndigheder og organisationer. Udkastet indebærer på flere punkter en tilnærmelse til de løsninger, som er valgt i de andre nordiske lande. Departementet arbejder for tiden med et forslag på dette grundlag.

I februar 1983 vedtog Nordisk Råd en rekommendation til Nordisk Råd

Ministerråd, hvorefter de nordiske lande burde forsøge at harmonisere deres regler om international adoptionsvirksomhed og at opnå ensartede regler for international adoptionsformidling og adoptionshjælp.

I Danmark arbejder adoptionsudvalget på sin slutbetænkning om forskellige problemer i relation til adoption af udenlandske børn, herunder spørgsmålet om adoptionsformidling og annoncering. I Finland blev der i juni 1984 fremsat forslag til en ny adoptionslov. Ved lovforslaget føjes der til de gældende regler om adoption nye kapitler om internationale adoptioner og om lovvalget i adoptionsager. De foreslåede regler bygger på samme principper, som anvendes i Danmark, Norge og Sverige ved international formidling af adoptivbørn og forhåndsgodkendelse af adoptanter.

I Sverige er der fremsat lovforslag i oktober 1984 om nye regler for privat adoption af udenlandske børn. De nye bestemmelser skal ifølge forslaget træde i kraft den 1. januar 1985.

I december 1983 blev der afholdt et nordisk møde i Helsingfors om international adoptionsformidling og adoptionshjælp. Man blev enig om, at der med det finske lovforslag nu ser ud til at blive tilvejebragt ensartede principper for international adoptionsformidling og adoptionshjælp. Der blev derfor ikke aftalt noget nyt møde, men man enedes om at holde hinanden orienteret om fremtidige lovinitiativer.

1.6 Navnelovgivning

På grundlag af resultaterne fra det nordiske samarbejde på dette område er der i Danmark, Norge og Sverige gennemført nye navnelove. Lovene trådte i kraft den 1. februar 1980 i Norge, den 1. april 1982 i Danmark og den 1. januar 1983 i Sverige. I Finland udarbejdes for tiden i justitsministeriet et nyt navnelovsforlag.

Lovene i Danmark, Norge og Sverige bygger på de samme hovedprincipper. Det samme gælder det lovforslag, som er ved at blive udarbejdet i Finland.

2 Aftaleret, køberet og forbrugerbeskyttelse

Disse emner hører til de mest centrale dele af det nordiske lovgivnings-samarbejde og anses for at være nogle af de vigtigste juridiske spørgsmål i det projekt, der siden 1981 har været kendt under betegnelsen "Norden som hjemmemarked".

På aftale- og køberettens område har man i Norden traditionelt arbejdet på at opnå en så ensartet lovgivning som muligt. Inden for området for forbrugerbeskyttelse har man ofte valgt forskellige lovtekniske løsninger, men i det væsentlige indebærer reglerne dog en ensartet beskyttelse af forbrugerne i de enkelte lande.

Nordisk Råd har erklæret sig enig i den prioritering, samarbejdet inden

for formuerettens område har fået, og opfordrer til, at samarbejdet fortsætter efter de retningslinier, som ministerrådet har lagt op til.

Det er klart, at de heromhandlede emnekredse har nær tilknytning til den generelle forbrugerpolitik. I *rekommendation nr 16/1984* anbefalede Nordisk Råd ministerrådet at vedtage et revideret samarbejdsprogram under hensyntagen til de synspunkter og præciseringer herom, som juridisk udvalg har udtrykt. Der henvises herom til kapitel IV.

I Nordisk Råds bemærkninger vedrørende C1 for 1984 opfordres ministerrådet til at søge arbejdet med udarbejdelsen af forslag til nye købelove fremskyndet. Der henvises til den nærmere redegørelse herom under pkt. 2.2. Endvidere opfordres ministerrådet til at foretage en vurdering af behovet for regler om kreditkøb ved brug af kontokort. Dette spørgsmål belyses nærmere nedenfor under pkt. 2.4.

2.1 Aftalevilkår

I Sverige har man siden 1971 haft en lov om aftalevilkår i forbrugerforhold. Efter en ændring i 1977 gælder loven udover varer og tjenester også for andre formuegoder som fast ejendom. Loven giver markedsdomstolen kompetence til at forbyde vilkår, som er urimelige for forbrugere.

I Danmark indeholder markedsføringsloven et generelt forbud mod, at virksomheder foretager handlinger, som strider mod god markedsførings-skik. Forbudet omfatter også urimelige vilkår i standardkontrakter. I Finland findes reglerne om forbud mod urimelige aftalevilkår i forbrugerforhold i forbrugerbeskyttelsesloven fra 1978. I Norge blev tilsvarende regler indført i markedsføringsloven i 1981.

Vedrørende kontrol af standardvilkår i aftaler mellem næringsdrivende gælder i Danmark reglerne i markedsføringsloven. I Norge blev dette spørgsmål drøftet i forbindelse med ændringen af markedsføringsloven i 1981, men bl. a. af praktiske grunde blev ændringen begrænset til at vedrøre forbrugeraftaler. I Finland udarbejdede et udvalg i 1979 forslag til regler, som giver markedsdomstolen mulighed for at forbyde næringsdrivende at anvende urimelige aftalevilkår, såfremt dette er nødvendigt for at beskytte en anden næringsdrivende. Man undersøger for tiden aftalepraksis mellem næringsdrivende med henblik på at klarlægge, i hvilket omfang sådanne urimelige aftalevilkår forekommer. I Sverige er en lov om aftalevilkår mellem næringsdrivende trådt i kraft den 1. juli 1984. Efter loven kan den næringsdrivende, som har stillet et urimeligt vilkår i forbindelse med indgåelse af en aftale med en anden næringsdrivende, af markedsdomstolen få forbud mod at anvende vilkåret i lignende tilfælde.

I Danmark, Finland, Norge og Sverige indeholder aftalelovens § 36 en generalklausul, hvorefter urimelige aftalevilkår kan tilsidesættes helt eller delvis. Bestemmelsen trådte i kraft i Danmark i 1975, i Sverige i 1976 samt i Finland og Norge i 1983.

2.2 *Køb*

De nordiske justitsministre nedsatte i 1980 en nordisk arbejdsgruppe bestående af repræsentanter fra Danmark, Finland, Norge og Sverige, der skulle vurdere, om de nordiske lande skulle tiltræde FN-konventionen om internationalt køb fra 1980. Endvidere skulle arbejdsgruppen undersøge muligheden for at få en ny ensartet købelovgivning i Norden. Senere fik gruppen også til opgave at udarbejde udkast til en ny købelov. Arbejdsgruppens arbejde følges af en observatør fra Island.

I maj 1981 undertegnede Danmark, Finland, Norge og Sverige FN-konventionen, og den nordiske arbejdsgruppe overvejer nu, hvorledes konventionens bestemmelser kan gennemføres. Arbejdsgruppen har afgivet sin betænkning med forslag til nye købelove i november 1984. Justitsministrene regner med at kunne tage stilling til det fortsatte arbejde med købelovgivningen i sommeren 1984.

De særlige regler om forbrugerkøb er i Danmark og Norge indarbejdet i købeloven. I Sverige og Finland findes bestemmelserne herom i selvstændige love. Uanset de forskellige lovtekniske metoder er det materielle indhold af bestemmelserne stort set ens. Arbejdet i den nordiske arbejdsgruppe vedrørende køb omfatter ikke forbrugerkøb. Reglerne vedrørende forbrugerkøb er undersøgt i Sverige af et udvalg, der har afgivet betænkning i 1984. Betænkningen er for tiden til høring.

2.3 *Dørsalg*

Bl. a. på baggrund af en anbefaling fra Nordisk Råd har man i de nordiske lande indført regler om fortrydelsesret ved dørsalg o. lign. I Norge og Danmark findes bestemmelserne herom i selvstændige love fra henholdsvis 1972 og 1978. I Finland findes reglerne i et særligt kapitel i forbrugerbeskyttelsesloven fra 1978.

I Sverige er en ny dørsalgslov, som erstatter en tidligere lov fra 1971, og som på forskellige punkter udvider forbrugerbeskyttelsen, trådt i kraft den 1. juli 1982. Visse begrænsede lovændringer trådte i kraft i Finland i januar 1984. I Norge er et forslag til ændring af fortrydelsesloven vedtaget i 1983. De anførte lovændringer er forberedt under nordiske drøftelser og indebærer, at reglerne om fortrydelsesret i de forskellige lande efterhånden har nærmet sig til hinanden. Den danske lov indeholder allerede en vid forbrugerbeskyttelse, og der er ikke planer om at ændre denne lov.

2.4 *Kreditkøb og forbrugerkreditter*

Bestemmelserne om afbetalingskøb og andre køb på kredit har været gjort til genstand for udvalgsarbejde i de nordiske lande. I Sverige vedtog man en forbrugerkreditlov i 1977 og en lov om afbetalingskøb mellem næringsdrivende med flere i 1978. En lov om køb på kredit blev vedtaget i Danmark i 1982. Loven indeholder også regler om kontokøb. I Norge er forslag til lov om køb på kredit blevet fremsat i 1981 og i 1983, og et

revideret forslag vil blive fremsat i 1984. I Island fremlagde man i 1978 et forslag til lov om køb på afbetaling, som har stor lighed med de øvrige nordiske forslag. I Finland udarbejdes for tiden bestemmelser om forbrugerkreditter, som skal indgå i forbrugerbeskyttelsesloven.

I Sverige har man et udvalg, der blev nedsat for at undersøge virksomheden med kontokort. Komiteen har afsluttet sit arbejde i 1984. Komiteens betænkning er for tiden til høring. I Danmark er der i 1984 gennemført en lovgivning om betalingskort. I Finland overvejes en lovgivning om selskaber, som driver kontokortvirksomhed.

I Nordisk Ministerråds regie er endelig i 1983 udarbejdet en rapport om elektroniske betalingssystemer i Norden.

Nordisk Råd besluttede ved sessionen i 1984 at anmode ministerrådet om at foretage en vurdering af behovet for regler om kreditkøb ved brug af kontokort.

På det nordiske justitsministermøde i Laugarvatn drøftedes spørgsmålet på ny på grundlag af et oplæg fra Finland. Der var enighed om, at der er behov for at fortsætte det nordiske samarbejde på dette felt.

2.5 Forbrugerbeskyttelse ved køb af bolig og fast ejendom

I Danmark blev der i 1980 nedsat et udvalg, der skal vurdere behovet for forbrugerbeskyttelse ved aftaler om opførelse eller salg af fast ejendom. Udvalget skal overveje muligheden for at indføre regler, der sikrer forbrugerne visse ufravigelige beføjelser i tilfælde af mangler ved huset, samt for at indføre en fortrydelsesret ved køb af fast ejendom.

I Finland fremlagde et udvalg i efteråret 1982 en betænkning om boligkøbers retsbeskyttelse. I 1983 nedsattes et nyt udvalg, der har til opgave at udarbejde et lovforslag om emnet. På grundlag heraf er forbrugerbeskyttelsesloven i begyndelsen af 1984 blevet ændret, således at lovens ufravigelige regler om markedsføring og aftalevilkår også finder anvendelse ved køb af bolig. Samtidig har man udfærdiget detaljerede bestemmelser om de oplysninger, som skal gives i forbindelse med markedsføring af boliger. Endelig har man siden 1983 arbejdet på en udredning om reglerne for køb af bolig.

I Norge udarbejdede et udvalg i 1979 et forslag til lov om køb af fast ejendom. Reglerne er efter forslaget til dels ufravigelige i forhold til køberen af en bolig. Endvidere overvejer man i Norge, om et udvalgsarbejde som i Danmark, Finland og Sverige er nødvendigt.

I Sverige har et udvalg siden januar 1983 haft til opgave at undersøge, om der er behov for en forbedring af forbrugerens stilling ved erhvervelse af småhuse m. m.

Ministerrådet udtalte i *C1 1983*, at tidsplanerne for arbejdet i de forskellige udvalg skal samordnes, og at der på sædvanlig vis skal afholdes departementsforhandlinger, før der gennemføres lovændringer. Ministerrådet peger dog på, at udvalgene på grund af forskellige boligformer i

Norden til dels har forskellige kommissorier, hvilket kan forhindre en ensartet lovgivning på området.

Ved siden af arbejdet med at udforme regler vedrørende forbrugerbeskyttelse ved køb af fast ejendom arbejdes der med regler, der beskytter de forbrugere, der har antaget en ejendomsmægler i forbindelse med køb eller salg af fast ejendom. I Danmark er der således udfærdiget en ny bekendtgørelse om ejendomsmæglere. I Sverige har man gennemført en lov om ejendomsmæglere. Loven, som indeholder regler om registrering af ejendomsmæglere og om forholdet mellem mæglerne og forbrugerne, er trådt i kraft den 1. juli 1984. I Finland er et lovforslag om forholdet mellem mæglerne og forbrugerne til høring. Der blev afholdt nordiske departementsforhandlinger om disse spørgsmål i Stockholm i januar 1983.

2.6 Forbrugerbeskyttelse ved tjenesteydelser

Behovet for regler, der beskytter forbrugeren ved aftaler om tjenesteydelser, er eller har været under overvejelse i Danmark, Finland, Norge og Sverige. I 1979 afgav udvalgene i Norge og Sverige betænkning, der indeholder forslag til adskillige ufravigelige bestemmelser, der beskytter forbrugerne i forbindelse med aftaler om tjenesteydelser på løsøre og fast ejendom. Den finske betænkning fra 1982 indeholder et lignende forslag, som dog omfatter flere typer af forbrugertjenester. Det danske udvalg arbejder på tilsvarende forslag vedrørende arbejde på løsøre eller fast ejendom samt opbevaring.

I Sverige vil et forslag til en forbrugertjenestelov, som skal vedrøre arbejde på løsøre og fast ejendom samt opbevaring, blive fremsat i slutningen af 1984. I Finland udarbejdes et lovforslag om tjenesteydelser vedrørende service og underhold samt opbevaring. I Norge fortsætter arbejdet med at udforme lovforslag.

Der har været afholdt flere departementsforhandlinger med repræsentanter for de berørte lande.

Under disse forhandlinger har man også diskuteret den erhvervsdrivendes ret til at sælge løsøre, som ikke afhentes. I Sverige er det hensigten i 1985 at fremsætte lovforslag om den erhvervsdrivendes ret til at sælge uafhængt løsøre. I Finland har et lovforslag været til høring i 1984.

Ministerrådet har ved flere lejligheder senest i C I/1983 udtalt, at man bør arbejde på størst mulig retsenhed på dette område. Ministerrådet har stadig denne opfattelse.

2.7 Renter

Lovgivningen om morarenter m.m. gennemførtes i Sverige i 1975, i Norge i 1976, i Danmark i 1978 og i Finland i 1982. I modsætning til renteloven i Danmark og Sverige, hvor morarentesatsen står i et vist bestemt forhold til diskontoen, bygger den finske lov på en fast morarentesats. Ifølge den norske lov fastsættes rentesatsen administrativt.

I Finland gennemførtes i begyndelsen af 1984 visse indskrænkninger i rentelovens anvendelsesområde. I Sverige blev der i foråret 1984 gennemført visse ændringer i renteloven, herunder bl. a. morarentesatsens størrelse. Samtidig nedsattes et udvalg for at gennemgå renteloven, særlig reglerne om renter i forbrugerforhold. Udvalget skal afslutte sit arbejde i løbet af 1985.

I Danmark fremsattes i efteråret 1984 forslag til ændring af renteloven. Efter forslaget forhøjes morarenten.

2.8 Handelsagenter og handelsrepræsentanter

Efter nordiske forhandlinger gennemførtes i Norge i 1973 og i Sverige i 1974 ændringer i kommissionsloven med henblik på at styrke handelsagenternes og handelsrepræsentanternes stilling. I Finland indførtes i 1976 tilsvarende bestemmelser ved en særlig lov om handelsrepræsentanter. I Danmark afgav man i 1974 en betænkning om spørgsmålet. Den videre behandling af denne betænkning beror på udviklingen i EF, hvor man søger at opnå en harmonisering af medlemslandenes lovgivning vedrørende agentspørgsmål.

I Sverige nedsatte man i 1978 et udvalg, der skulle iværksætte en revision af kommissionsloven. Udvalget skal bl. a. holde sig underrettet om, hvorledes EF-harmoniseringsarbejdet udvikler sig. Det svenske udvalgs arbejde følges af observatører fra Danmark, Finland og Norge. Der afholdes årlige møder mellem udvalget og observatørerne. Det svenske udvalg har i november 1984 afgivet en betænkning med forslag til en ny kommissionslov.

2.9 Forsikringsaftaler

De nuværende nordiske forsikringsaftalelove er et resultat af nordisk samarbejde, og reglerne er stort set de samme i Danmark, Finland, Norge og Sverige. I disse lande blev der i midten af 70'erne nedsat udvalg med den opgave at overveje, hvorvidt der var behov for at revidere lovene.

For så vidt angår skadesforsikring blev det i Danmark besluttet at stille overvejelserne i bero på arbejdet med et forslag, der var blevet fremsat i EF i 1979, til et direktiv om forsikringsaftaler.

Det finske udvalg fremlagde i 1977 en betænkning vedrørende behovet for ny lovgivning. Betænkningen har været sendt til høring. Forslag til en lovgivning på området udarbejdes for tiden i justitsministeriet.

I Sverige indførtes i 1981 – som det første resultat af det svenske udvalgsarbejde – et forslag til en særlig forbrugerforsikringslov. Den indeholder bl. a. regler om forsikringsselskabernes oplysninger, om retten til at tegne og forny forsikring, om præmiebetaling samt om nedsættelse af udbetalingen i henhold til forsikringen, når den forsikrede har tilsidesat en såkaldt biforpligtelse.

Mens det svenske udvalg forberedte forbrugerforsikringsloven, arbej-

dede det norske udvalg med et udkast til en almindelig skadesforsikringslov. Herefter har arbejdet i det norske udvalg, ligesom i de øvrige udvalg, drejet sig om personforsikring. Udvalgene har i foråret 1983 afholdt et afsluttende møde om personforsikring. Det norske udvalg fremlagde i efteråret 1983 en betænkning herom. En finsk og en svensk betænkning ventes at følge efter i 1984–1985.

I slutningen af oktober 1983 har spørgsmålet vedrørende skadesforsikring været diskuteret på et møde mellem de udvalg, der behandler dette spørgsmål.

I Danmark vedtog man i 1984 en lov om erstatningsansvar; der henvises bl. a. herom til punkt 5. Loven indeholder ændrede regler om regres mod den erstatningsansvarlige. I Norge ventes man i 1984 at fremsætte forslag til nye regler om samme emne.

I Sverige fremsatte et udvalg i 1975 et forslag om regres, men det har endnu ikke resulteret i lovgivning.

På det nordiske justitsministermøde den 14. november 1984 drøftedes de tidsmæssige rammer for gennemførelsen af forsikringskomiteernes forslag. Der var enighed om, at lovgivning herom bør gennemføres på samme tidspunkt i de nordiske lande. Som nævnt ventes de svenske og finske overvejelser på dette område tilendebragt i slutningen af 1985.

2.10 Lovgivning om gennemførelse af konventionen om kontraktretlige forpligtelser

Danmark har i marts 1981 underskrevet EF-konventionen fra 1980 om, hvilken lov der skal anvendes på kontraktretlige forpligtelser. Konventionen er gennemført ved en lov fra maj 1984. I Finland nedsattes i november 1980 en arbejdsgruppe, der skulle vurdere behovet for en lov om privatretlige aftaler af international karakter. Efter at have overvejet en redegørelse fra arbejdsgruppen har man påbegyndt udarbejdelsen af et lovforslag.

I Norge har man i justitsministeriet udarbejdet et udkast til en lov om lovvalg inden for formuerettens område. Lovforslaget bygger i det store og hele på EF-konventionen fra 1980.

I Sverige overvejer man også spørgsmålet om lovgivning om lovvalg med hensyn til kontraktretlige forpligtelser.

På nordisk plan har spørgsmålet været drøftet mellem repræsentanter for de nordiske justitsministerier i Oslo i 1982 og i Helsingfors i 1983. I forbindelse med drøftelserne behandlede man også spørgsmålet, om man skulle tiltræde Haagerkonventionen fra 1978 om, hvilken lov der skal finde anvendelse på kontrakter med mellemmand og på fuldmagts spørgsmål.

3 Transportret

3.1 *Søret*

I Danmark og Norge er der i henholdsvis 1981 og 1979 blevet gennemført lovgivning, som regulerer spørgsmålet om olieboreplatformes civile retlige stilling. I Sverige behandles spørgsmålet af en arbejdsgruppe, som forventes at afslutte sit arbejde i løbet af 1985.

I 1981 fremlagde sølovskomiteéerne i Danmark, Finland, Norge og Sverige forslag til ændring af sølovens bestemmelser om begrænsning af rederens ansvar og om befordring af passagerer. Forslagene blev til i samarbejde mellem komitéerne, og de var i vidt omfang enslydende.

Lovgivning på grundlag af sølovskomiteéernes forslag er nu gennemført i samtlige berørte lande. De vedtagne ændringer i de nordiske sølove er i det væsentlige enslydende.

Sølovskomiteéerne indledte i 1981 arbejdet med en revision af de bestemmelser i søloven, som vedrører befordring af gods. Der har været afholdt et nordisk møde om spørgsmålet i 1984.

3.2 *Jernbanetransport*

I Norge og Sverige blev der i 1976–1977 gennemført nye regler om jernbanernes erstatningsansvar over for passagererne. De norske regler gjaldt oprindeligt alene indenrigs jernbanetransport, men regler om international befordring blev gennemført i 1973. I Danmark blev ansvarsbegrænsningen for erstatning for personskade ophævet i 1980 gennem en ændring i jernbanerstatningsloven. Et svensk udvalg afgav i oktober 1980 betænkning med forslag til en ny jernbanetrafiklov. På grundlag af dette forslag har regeringen fremsat et forslag til en ny jernbanelov. For tiden behandles forslaget i riksdagen. Et norsk udvalg afgav i efteråret 1980 betænkning med forslag til ny lovgivning om indenrigs godsbefordring med jernbane. Der har været indhentet udtalelser over betænkningen (NOU 1980: 38), og det videre arbejde med forslaget udføres for tiden i Samfærdselsdepartementet.

I 1980 blev der indgået en ny konvention om international jernbanetrafik (COTIF). Om konventionen henvises til det svenske justitsministeriums betænkning Ds Ju 1983: 12 om international jernbanebefordring m. v. På grundlag af denne betænkning er der i den svenske riksdag fremsat et forslag til den lovgivning, som er nødvendig for, at konventionen kan tiltrædes.

I Finland er den lovgivning, som er nødvendig for en tiltrædelse af COTIF, blevet gennemført i foråret 1984.

I Norge er der i 1984 blevet vedtaget en ny lov om befordring af personer og gods med jernbane.

Lovforslaget bygger på COTIF. Den nye lov skal erstatte loven fra 1973 om international befordring af personer og gods med jernbane.

3.3 Landevejstransport

I Finland, Norge og Sverige er der tidligere blevet gennemført ensartet lovgivning om indenrigs vejgodsbefordring. Den norske og finske lov om vejfragtaftaler gælder også international befordring af gods, mens der i Sverige findes en særlig lov om sådan godsbefordring. I Norge er der gennemført en forhøjelse af beløbsgrænsen for fragtførerens ansvar ved tab eller skade på det transporterede gods for så vidt angår indenrigs befordring. I Sverige er fremsat lovforslag om en tilsvarende forhøjelse. Spørgsmålet overvejes også i Finland.

I Danmark blev der i 1978 afgivet betænkning om indenrigs godsbefordring. Lovforslag på grundlag af betænkningen forventes at blive fremsat i løbet af 1985.

3.4 Lufttransport

I samtlige nordiske lande foregår der for tiden arbejde med at gennemføre de ændringer i luftfartslovgivningen, som er nødvendige for en tiltrædelse af Montrealprotokol nr. 3 og nr. 4. Spørgsmålet er senest blevet behandlet under et møde i august 1983 i København mellem repræsentanter for de berørte ministerier i Danmark, Finland, Norge og Sverige. Under dette møde var der enighed om at arbejde videre med henblik på så snart muligt at kunne tiltræde Montrealprotokollen om drøftelserne.

Det er imidlertid endnu uvist, om og hvornår Montrealprotokollen kan træde i kraft. På baggrund heraf er der taget kontakt mellem Danmark, Finland, Norge og Sverige for – som en midlertidig foranstaltning – at forhøje ansvarsgrænserne for de respektive landes indenlandske flyveselskaber vedrørende passagerskader.

I Danmark og Sverige ventes et lovforslag om forhøjelse af ansvarsgrænserne for luftfartsselskaberne fremsat allerede i slutningen af 1984. En sådan forhøjelse overvejes også i Norge.

I Finland er et lovforslag sendt til høring.

I Danmark, Finland, Norge og Sverige diskuteres også mulighederne for at indføre supplerende obligatorisk forsikringsdækning for flypassagererne.

I Norge og Sverige overvejes fortsat spørgsmålet om gennemførelse af særskilte regler om ansvar for privat luftfart samt regler om en luftfartsansvarsforsikring. Fra dansk og finsk side følges dette arbejde.

4 Immaterialret

4.1 Ophavsret m. v.

Ministerrådet besluttede i 1975, at arbejdet med at gennemgå de nordiske regler på det ophavsretlige område skulle udføres i de nationale udvalg, således at formændene for disse udvalg tilsammen skulle danne et arbejdsudvalg med det formål at koordinere udredningsarbejdet.

I samtlige nordiske lande overvejes det ophavsretlige regelsæt for tiden i de relevante udvalg. På baggrund af en beslutning fra 1981 søges samordningen mellem komiteerne fremmet, ligesom man forsøger at lade udformningen af betænkninger, redegørelser m. v. følge de samme retningslinier.

Herudover har det nordiske ministerråd sammensat en særlig fællesnordisk arbejdsgruppe, der har til opgave at foretage en bedømmelse af de juridiske spørgsmål i forbindelse med spredning m. v. af nabolandes TV-programmer i kabelnet m. m. Arbejdsgruppen skal bl. a. fremlægge et udkast til mulige løsninger på de ophavsretlige spørgsmål, som opstår i den forbindelse. Arbejdsgruppen har i løbet af forsommeren 1984 afgivet en betænkning (*NU 1983:12*) om nabolandes TV i kabel.

Blandt de tiltag, som har fundet sted i de enkelte nordiske lande i de seneste år, kan nævnes, at Finland i 1980 gennemførte ændringer i ophavsretloven samt ændringer i fotografiloven bl. a. med henblik på at fastsætte nærmere regler om fotokopiering af beskyttede værker og fotokopiering til enkeltstående brug. I 1984 blev gennemført nye bestemmelser om afgift på uindspillede kassetter, om båndoptagelser fra radio og TV til enkeltstående brug og om sanktionssystemet. Ophavsretsudvalget udarbejder for tiden sin tredje delbetænkning om ophavsretten nærstående rettigheder, retten til fotografiske billeder og ophavsret i arbejds- og tjenesteforhold.

Den danske ophavsretskomite fremlagde i 1981 en betænkning om licenskonstruktioner og fotokopiering. I 1982 fremlagde udvalget yderligere 2 betænkninger om henholdsvis båndafgifter, sanktioner, påtale og beskyttelse af kunstneriske præstationer. I 1984 har udvalget afgivet en betænkning om film- og videogramspørgsmål.

Den svenske ophavsretskomite fremlagde i 1981 et promemoria om skærpede foranstaltninger mod ophavsretskrænkelser, som førte til en ny lovgivning med virkning fra den 1. juli 1982. Endvidere har den svenske komité fremlagt et promemoria om foranstaltninger i forbindelse med udlån af grammofonplader m. m. På grundlag af dette promemoria gennemførtes en lovgivning om dette spørgsmål med virkning fra den 1. januar 1983. I 1983 fremlagdes endvidere en betænkning, som behandler de såkaldte nærstående rettigheder, eksemplarfremsstilling til enkeltstående brug og ophavsretlige spørgsmål vedrørende videogrammer. Forslaget har været sendt til høring og overvejes nu i justitsdepartementet.

Også det norske ophavsretsudvalg har i efteråret 1983 udarbejdet en delbetænkning om bl. a. eksemplarfremsstilling til privat brug, videogramspørgsmål og nærstående rettigheder. Den norske betænkning indeholder også forslag til skærpede sanktioner.

4.2 Varemærkeret

De nordiske udvalg har i nært samarbejde gennemført en undersøgelse inden for varemærkelovgivningen. Danmark har deltaget i dette arbejde som observatør. Foruden en gennemgang af varemærkelovgivningen er

udarbejdet forslag til sådan lovgivning, som er nødvendig for at ratificere konventionen fra 1973 om international registrering af varemærker. I Finland afventer man for tiden oplysninger om, hvilken tilslutning konventionen vil få. Den svenske komité har i 1983 afsluttet sit arbejde uden at fremkomme med nogen betænkning. Den norske komité fremkom i 1981 med en betænkning om international registrering af varemærker.

Danmark deltager i EF i overvejelserne om EF-kommissionens forslag til en forordning om EF-varemærker og til et første direktiv om harmonisering af medlemsstaternes varemærkelovgivning. Disse overvejelser foregår i ministerrådets regie i en arbejdsgruppe for immateriel- og varemærkeret. Arbejdsgruppen påbegyndte i 1981 en indledende teknisk gennemgang af forordningsforslaget, og denne gennemgang afsluttedes i forsommeren 1984.

4.3 Patentret

Det nordiske lovgivningssamarbejde, der blev igangsat ved udarbejdelsen af Washington-konventionen om patentsamarbejde og den europæiske patentkonvention, afsluttedes i 1978. Det videre nordiske samarbejde om patentretten har herefter koncentreret sig om Budapest-overenskomsten fra 1977 om deponering af mikroorganismer i patentsager og om en række andre spørgsmål, herunder ændringer i lovgivningen af hensyn til gennemførelsen af samarbejdskonventionen og den europæiske patentkonvention. Endvidere har man behandlet ændringer i reglerne om årsafgifter i patentsager. Denne del af samarbejdet ledte i begyndelsen af 1983 frem til enighed mellem de berørte departementer i Danmark, Finland, Norge og Sverige om ændringsforslag, som i alt væsentligt er enslydende i de 4 lande.

Forslaget har endvidere i Sverige ført til en ændring i lovgivningen, som er trådt i kraft den 1. oktober 1983. I Danmark er et lovforslag, som indeholder de ændringer, som man var blevet enig om, vedtaget i folketinget i april 1984. En del af disse regler er trådt i kraft den 14. juli 1984, og resten træder i kraft i begyndelsen af 1985. I Finland forberedes lovforslag om lovændringer på grundlag af det forslag, som samarbejdet har resulteret i. I Norge er der fremsat lovforslag i oktober 1984. I Norge er ansvaret for lovgivningen omkring patent og beskyttelse af industrielle rettigheder ført over til justisdepartementet fra industridepartementet fra og med den 1. juli 1983.

4.4 Firmaret

Forslag til en ny lovgivning om firmaer blev udarbejdet som resultatet af et nordisk samarbejde i slutningen af 1960'erne i Finland, Norge og Sverige samt i Danmark i 1971. I Sverige trådte en ny firmalov i kraft i 1974 og i Finland i 1979. I Norge fremsattes i efteråret 1983 et udkast til en ny firma- og registreringslov. Udkastet har været til høring, og det videre arbejde

med lovsagen foregår i Handelsdepartementet. I Danmark bliver firmaloven behandlet i forbindelse med en kommende betænkning om handelselskaber.

5 Erstatningsret

På erstatningsrettens område er der i de sidste årtier foregået et omfattende reformarbejde inden for rammerne af det nordiske lovgivningssamarbejde. Et betydningsfuldt resultat af dette arbejde er de erstatningslove, som trådte i kraft i Norge i 1969, i Sverige i 1972 og i Finland i 1974. I Sverige er erstatningsloven siden hen blevet fulgt op af regler om erstatning ved personskade og regler om lempelse af urimeligt tyngende erstatningsansvar. Disse regler trådte i kraft i 1976. Nye regler om erstatning ved personskade trådte i kraft i Norge i 1974.

Som et resultat af det nordiske lovgivningssamarbejde er der i Danmark i 1984 vedtaget en ny erstatningsansvarslov. Loven trådte i kraft den 1. oktober 1984, og dens indhold svarer på væsentlige punkter til indholdet af erstatningslovene i de øvrige nordiske lande.

Det har i det hele taget ved det nordiske lovgivningssamarbejde inden for den almindelige erstatningsret været tilstræbt at opnå en så høj grad af harmonisering som muligt i landene. Lovene i disse lande viser da også store ligheder.

I bemærkningerne til C I 1984 opfordrer Nordisk Råd Ministerrådet til at etablere et samarbejde med henblik på gennemførelse af ensartede regler om produktansvar og i første omgang undersøge mulighederne for at gennemføre ensartede regler om ansvar for skade forvoldt af medicinalprodukter. Nedenfor under pkt. 5.1. er redegjort for dette spørgsmål. Endvidere opfordredes ministerrådet til at redegøre udførligt i ministerrådsberetningen til sessionen i 1985 for resultaterne af de nordiske forhandlinger i 1984 om regler om erstatning for miljøskader. En sådan redegørelse er givet under pkt. 5.3.

5.1 Produktansvar

Nordisk Råd har ved flere lejligheder opfordret til, at der tages skridt til gennemførelse af ensartede regler om produktansvar i de nordiske lande. Senest blev der på foranledning af juridisk udvalg på Nordisk Råds 32. session 1984 vedtaget en udtalelse, hvorefter Nordisk Råd opfordrer Nordisk Ministerråd til at etablere et samarbejde med henblik på gennemførelse af ensartede regler om produktansvar og i første omgang undersøge mulighederne for at gennemføre ensartede regler om ansvar for skader forvoldt af lægemidler.

I Danmark er der nedsat en arbejdsgruppe, som skal følge udviklingen i EF, hvor EF-kommissionen i 1976 fremsatte et forslag til direktiv om produktansvar. Arbejdsgruppen har udarbejdet en rapport i 1978.

De seneste drøftelser om direktivforslaget inden for EF giver et vist grundlag for forhåbninger om, at det vil lykkes at få vedtaget et direktiv. Alle lande er således nu enige om, at der skal gælde et objektivt ansvar for producenten.

Både i Norge, Sverige og Finland er der inden for de senere år udarbejdet betænkninger om produktansvar indeholdende udkast til lovforslag.

Den norske betæknings lovforslag (NOU 1980: 29) går bl. a. ud på, at der skal gælde et objektivt og ubegrænset ansvar, dog betinget af, at produktet lider af en sikkerhedsmangel. Visse – men ikke alle – udviklingskader er omfattet af dette ansvar. Forbrugertingskade er endvidere omfattet. Der foreslås gennemført særlige regler vedrørende skader forvoldt af medicinalprodukter. For sådanne skaders vedkommende er ansvaret rent objektivt, og det foreslås, at der oprettes en kollektiv forsikringsordning. Ansvar for skader forvoldt af medicinalprodukter foreslås begrænset til 80 mill. NOK pr. år, for serieskaders vedkommende dog 50 mill. NOK (uden tidsbegrænsning).

Den svenske betæknings lovforslag (SOU 1979: 79) går bl. a. ud på, at der skal gælde et objektivt og ubegrænset ansvar for skader forvoldt af produkter, der lider af en defekt, hvilket udtryk stort set har samme betydning som det, der i det norske forslag udtrykkes med en sikkerhedsmangel. Udviklingskader er omfattet af ansvaret, mens tingsskader ikke er omfattet. Visse områder, f. eks. lægemiddelområdet, skal være undtaget fra reguleringen i produktansvarsloven, fordi der gælder specialregler på disse områder. Specielt om ansvar for skader forvoldt af medicinalprodukter gælder der i Sverige en frivillig erstatningsordning, og lægemiddelindustrien har etableret en særskilt lægemiddelforsikring. Forsikringen trådte i kraft den 1. juli 1978. Ordningen ligger meget tæt op ad et forslag, som produktansvarskomiteen foreslog i bet. SOU 1976: 23.

I Finland afgav en komité i 1978 betænkning med forslag til lov om produktansvar. Forslaget angår såvel personskade som tingsskade, og der foreskrives et objektivt ansvar for producenter og importører. Justitsministeriet nedsatte i 1981 en arbejdsgruppe, der skal udarbejde et revideret forslag til lovgivning om produktansvar. Forslaget skal i første omgang angå personskade, men det kan udvides til også at omfatte tingsskade, dersom den internationale udvikling giver grundlag for en sådan udvidelse. I Finland er ligeledes foretaget en undersøgelse af farlige produkter og i forbindelse hermed af forekomsten af produktskader. Undersøgelsens resultat giver dog ikke afgørende retningslinier for lovgivningsarbejdet.

Det finske justitsministerium har endvidere udarbejdet et forslag til lov om ansvar for skader forvoldt af medicinalprodukter. Dette forslag er i hovedsagen overensstemmende med det frivillige erstatningssystem, der gælder i Sverige. Producenter og importører af medicinalprodukter har i juli 1984 gennemført en frivillig forsikringsordning svarende til den svenske ordning.

En kommission, nedsat af det finske socialministerium, fremlagde i september 1982 forslag til lov om erstatning for skader på patienter. Efter forslaget, der i hovedsagen svarer til den svenske patientforsikring, skal personskader, som forvoldes inden for sundhedssektoren, godtgøres af en forsikring. En frivillig forsikringsordning på et begrænset område er ligeledes gennemført i 1984.

I efteråret 1980 blev der afholdt et fællesnordisk møde om produktansvarslovgivningen. På dette møde besluttedes det, at man i Finland, Norge og Sverige via Danmark skal følge arbejdet med EF-direktivforslaget. Endvidere har der været afholdt møde i København i oktober 1983 om spørgsmålet. På et møde den 15. november 1983 mellem juridisk udvalg og de nordiske justitsministre blev det over for juridisk udvalg tilkendegivet, at ministrene ønskede at afvente resultaterne af en finsk undersøgelse om produktskader, før videre foretages. Den udtalelse, der blev vedtaget af Nordisk Råd på dets 32. session, blev drøftet på justitsministermødet i Laugarvatn. Der var på dette møde enighed om, at det på nuværende tidspunkt ikke er hensigtsmæssigt at søge at nå frem til en fælles nordisk lovgivning på dette område. Landene holder imidlertid fortsat kontakt med hinanden med henblik på en fremtidig fælles nordisk løsning.

5.2 Erstatningsansvar for atomskader

Lovgivningen i Danmark, Finland, Norge og Sverige om erstatningsansvar for atomskader bygger på Pariskonventionen fra 1960 og Bruxelles-tillægskonventionen fra 1963. På initiativ af de nordiske lande blev spørgsmålet om en forhøjelse af ansvarsbeløbene i de to konventioner rejst i en ekspertkomité under OECD. I 1981 blev der i ekspertkomitéen opnået enighed om ændringsprotokoller til såvel Pariskonventionen som Bruxelles-tillægskonventionen, og protokollerne blev godkendt af OECD's råd den 16. november 1982. Arbejdet med hensyn til at gennemføre de lovændringer, som er nødvendige for at tiltræde protokollerne, er sket i nordisk samarbejde. I Sverige er der blevet gennemført lovændringer i 1982. Sverige har også ratificeret protokollerne. Tilsvarende lovændringer forberedes og ventes gennemført i Danmark og Norge. I Finland vil en lovændring først blive gennemført i forbindelse med en samlet revision af lovgivningen vedrørende atomenergi.

Danmark, Finland, Norge og Sverige har ratificeret 1971-konventionen om erstatningsansvar i forbindelse med søtransport af nukleare substanser.

5.3 Miljøskader

Nordisk Råd har ved flere lejligheder opfordret ministerrådet til at intensivere samarbejdet med henblik på at skabe en fælles nordisk holdning i spørgsmålet om lovgivning om erstatning for miljøskader. Senest blev der på foranledning af Nordisk Råds juridiske udvalg på den 32.

session vedtaget en udtalelse, hvorefter Nordisk Råd opfordrer Nordisk Ministerråd til at redegøre udførligt i årsberetningen til sessionen i 1985 for resultaterne af de nordiske forhandlinger i 1984 om regler om erstatning for miljøskader.

Om spørgsmålet om erstatning for miljøskader foreligger der en norsk betænkning (NOU 1982:19): "Generelle lovregler om erstatning for forureningsskade" og en svensk betænkning (SOU 1983:7) "Ersättning för miljöskador", begge indeholdende forslag til lovgivning. I Sverige ventes lovforslag fremsat inden for det kommende år, mens lovforslag i Norge tidligst ventes fremsat i 1985.

I Danmark er der endnu ikke taget stilling til, om man skal fremme et arbejde med en særlig lovgivning om erstatning for miljøskader, men man følger fra dansk side udviklingen i de øvrige nordiske lande.

Om det nordiske samarbejde i 1984 kan oplyses, at der har været holdt et nordisk embedsmandsmøde i Stockholm den 10. april 1984. På mødet blev der redegjort nærmere for situationen i de forskellige lande, og de spørgsmål, som nu påtænkes lovreguleret i Norge og Sverige, blev drøftet indgående.

Der har endvidere været afholdt møde i embedsmandskomiteén for lovgivningsspørgsmål den 3. maj 1984 i Stockholm, hvor spørgsmålet om det nordiske samarbejde om erstatning for miljøskader er blevet drøftet med udgangspunkt i Nordisk Råds seneste opfordring til Nordisk Ministerråd. Der var på dette møde enighed om, at der for tiden ikke er udsigt til, at der kan etableres en fælles nordisk holdning vedrørende spørgsmålet om erstatning for miljøskader.

Endelig har spørgsmålet om erstatning for miljøskader været behandlet på det nordiske juristmøde i 1984 i Oslo.

Selv om der for tiden ikke skønnes at være grundlag for at skabe en fælles nordisk holdning til spørgsmålet, vil det nordiske samarbejde fortsætte på den måde, at landene holder hinanden orienteret om udviklingen inden for miljøskadeerstatningens område, ligesom nye nordiske møder vil blive afholdt, i det omfang der skønnes at være behov for det.

6 Selskabsret

6.1 Aktieselskaber og anpartsselskaber

På baggrund af det nordiske samarbejde trådte nye aktieselskabsregler i kraft i Danmark, Norge og Sverige i årene 1973–77. Tilsvarende love blev vedtaget i Finland og Island i 1978 og trådte i kraft i 1980. Siden da er der foretaget mindre ændringer i aktieselskabslovgivningen i Finland, Norge og Sverige. I Danmark indførtes i 1980 nye regler om medarbejderrepræsentation i aktieselskabernes bestyrelser. I 1981 indførtes en særlig lov om aktieselskabers årsregnskaber, og i 1982 fandt omfattende ændringer af aktieselskabsloven sted. Såvel disse ændringer som årsregnskabsloven var

et led i EF-harmoniseringen på selskabsområdet. I Finland foregår for tiden arbejde med en ændring af aktieselskabsloven, som skal gøre det muligt for selskaberne at overgå til ét aktiebevissystem.

Nordisk Ministerråd har med henblik på opfyldelsen af *rekommendation nr 23/1980* om fælles nordiske projekter på det industrielle område overvejet spørgsmålet om en særlig nordisk aktieselskabsform. Ministerrådet har dog fundet, at det ikke for tiden er formålstjenligt at påbegynde nogen udredning om en sådan selskabsform. Efter Ministerrådets mening bør det snarere forsøges at gennemføre reformer inden for aktieselskabsretten på de forskellige retsområder hver for sig.

I Norge blev i 1983 vedtaget et lovforslag, der for nordiske borgere lempet bopælskravet for bestyrelsesmedlemmer, direktører m. v. En tilsvarende ændring forberedes også i Finland. I Sverige er et tilsvarende lovforslag fremsat i foråret 1984.

I Norge arbejder Finansdepartementet og Justisdepartementet med et lovforslag om oprettelse af en værdipapircentral. Lovsagen omfatter ændringer i aktieselskabslovgivningen. Bl. a. vil registrering i værdipapircentralen afløse aktiebrevne for de selskaber, som omfattes af reformen.

6.2 Andre selskabsformer

Lovgivningen om handelsselskaber og kommanditselskaber er eller har været gennemgået i Danmark, Finland, Norge og Sverige. En ny lov om handelsselskaber m. v. trådte i kraft i Sverige den 1. juli 1981. I Danmark arbejder et udvalg under industriministeriet med et lovforslag om andels-selskaber. I Finland har en kommission i juni 1983 afgivet en betænkning om en ny lovgivning om handelsselskaber. Forslaget har været til høring, og lovforberedelsen fortsætter i justitsministeriet. I Norge forbereder justitsministeriet et lovforslag på grundlag af en betænkning fra 1980, som omfatter både ansvarlige selskaber (handelsselskaber) og kommanditselskaber.

Den svenske lov om handelsselskaber indeholder også bestemmelser om kommanditselskaber. I Danmark har en komité, der henhører under industriministeriet, udarbejdet et forslag til lovgivning om kommanditselskaber. I Finland har den tidligere omtalte kommission også udarbejdet et forslag om kommanditselskaber. I Norge ventes ligeledes fremsat lovforslag om kommanditselskaber.

I forbindelse med gennemgangen af lovgivningen om handelsselskaber og kommanditselskaber har man også overvejet spørgsmålet om en ny selskabsform for mindre virksomheder. I Sverige og Finland har man fundet, at der ikke foreligger noget behov for en sådan selskabsform.

I Sverige har kooperationsudredningen i 1984 fremlagt et forslag til lov om kooperative foreninger, som skal erstatte den gældende lov om økonomiske fordringer. Forslaget er for tiden til høring.

I Danmark blev der i 1984 vedtaget en lov om fonde og visse foreninger

og en lov om erhvervsdrivende fonde. Lovene blev fremsat af henholdsvis justits- og industriministeren. I Norge vedtoges en ny lov om stiftelser i 1980 med ikrafttræden pr. 1. januar 1982. I Finland fremlagdes et lovforslag om stiftelser i 1982. Efter remisbehandling færdiggøres i justitsministeriet et forslag til en begrænset ændring af lovgivningen om stiftelser. I Sverige overvejes i justitsministeriet spørgsmålet om en lovgivning om stiftelser.

7 EDB

Samarbejdet mellem de nordiske lande omkring de forskellige spørgsmål, af både juridisk og økonomisk art, som rejser sig i forbindelse med den hastigt stigende anvendelse af EDB, er relativt nyt. Alligevel er betydningen af dette samarbejde gentagne gange understreget såvel i rådets som i ministerrådets drøftelser. I rådssessionen i 1984 har Nordisk Råd anbefalet ministerrådet at vedtage en nordisk handlingsplan på datateknologiområdet i overensstemmelse med det da fremlagte ministerrådsforslag og de synspunkter, som er fremført af Nordisk Råd. Handlingsplanen blev vedtaget af ministerrådet den 10. april 1984 (se herom kapitel I).

Som et led i handlingsplanen ønsker ministerrådet samarbejdet omkring lovgivningen på dataområdet intensiveret i embedsmandskomiteen for lovgivningsspørgsmåls regie. En samlet redegørelse for arbejdet skal ske til ministerrådet, og denne redegørelse skal desuden omhandle samarbejdet vedrørende spørgsmål om datakriminalitet og integritetsbeskyttelse.

På mødet i maj 1984 i embedsmandskomiteen for lovgivningsspørgsmål er opfølgningen af denne del af ministerrådets handlingsprogram nærmere drøftet. Der var i embedsmandskomiteen enighed om, at spørgsmålet om harmonisering af lovgivning vedrørende databeskyttelse berører et stort antal særlige sagsområder, hvor der i mange tilfælde gør sig forskellige hensyn og synspunkter gældende. Det er derfor vanskeligt at foretage en generel harmonisering af de bestemmelser i lovgivningen på de enkelte områder, som netop har tilknytning til registre og anvendelse m. v. af data. Efter embedsmandskomiteens mening bør samarbejdet omkring datalovgivningsspørgsmål tages op til særskilt overvejelse, efterhånden som udviklingen på de respektive områder kræver dette.

Nedenfor er i afsnit 7.1 givet en nærmere redegørelse for den generelle lovregulering af registre i de nordiske lande, som i almindelighed er båret af hensynet til beskyttelse af den enkeltes personlige integritet og retsbeskyttelse.

I afsnit 7.2. behandles nogle yderligere spørgsmål inden for det nordiske samarbejde på dataområdet, herunder opfølgningen af ministerrådets handlingsplan.

Endelig behandles i pkt. 8.3. spørgsmålet om datakriminalitet.

7.1 Integritetsspørgsmål

Lovgivning om registre, der indeholder personhenførbare oplysninger, findes i Danmark, Island, Norge og Sverige. I Finland er der fremsat forslag til en lov om personregistre. Centrale interessegrupper er hørt over forslaget i august/september i 1984. Slutredigering af forslaget foregår for tiden i justitsministeriet. Foruden en personregisterlov kommer forslaget til at indeholde en lov om en datasekretessombudsmand og et datasekretessnævn, samt en lov om ændring af offentlighedsloven.

I Sverige har regeringen i 1983 besluttet at nedsætte en komité, der skal undersøge spørgsmålet om offentlighedsprincippernes anvendelse på EDB-registreringer og spørgsmål om anvendelse af personnumre i den offentlige og den private sektor.

I Norge foreligger der en udredning fra 1983 med forslag til ændringer i personregisterloven, bl. a. på baggrund af den hurtige teknologiske udvikling. Udredningen har været til høring, og det videre arbejde med lovændringen foregår i departementet.

I Danmark fremsattes i foråret 1984 et privat lovforslag om ændring af lov om private registre og lov om offentlige myndigheders registre. Lovforslagets sigte var at skærpe betingelserne for registrering og videregivelse af oplysninger og navnlig at indføre mere restriktive regler for samkøring af EDB-registre. Ved lovforslagets behandling i folketinget lovede justitsministeren at give en redegørelse i efteråret 1984 for erfaringerne med registerlovenes administration og de eventuelle ændringer i lovgivningen, som bl. a. den tekniske udvikling kan nødvendiggøre. Det er muligt, at der i tilknytning til denne redegørelse vil blive fremsat forslag om ændring af den danske registerlovgivning.

I januar 1981 blev den europæiske konvention om individets beskyttelse ved EDB-behandling af personoplysninger åbnet for undertegnelse. Sverige ratificerede konventionen i 1982. Den 20. februar 1984 har også Norge tiltrådt konventionen, hvorefter den nu er ratificeret af Frankrig, Norge, Spanien og Sverige. Konventionen er underskrevet af bl. a. Danmark og Island.

Selv om der er forskelle i opbygningen af de nordiske datalove og deres anvendelsesområde, er principperne for databeskyttelse i de nordiske lovgivninger dog i det store og hele ens. De danske, islandske, norske og svenske registertilsynsmyndigheder samt en repræsentant for det finske justitsministerium har gennem nogle år holdt jævnlige møder med henblik på at drøfte aktuelle problemer såvel af principiel som af praktisk art og med henblik på at samordne myndighedernes praksis.

Ved møderne i 1984 blev der bl. a. orienteret om almindelige forhold i de enkelte lande, herunder forslag til ændringer i de enkelte landes registerlovgivning, ligesom spørgsmålet om samkøring af registre, som offentligheden har vist betydelig opmærksomhed, har været drøftet flere gange. Indbrud i EDB-registre (såkaldt "hacking"), der er genstand for omfat-

tende offentlig debat i de nordiske lande, har været drøftet, herunder spørgsmålet om effektive midler mod "hacking".

Et projekt vedrørende overførsel af oplysninger om enkeltpersoners helbredsforhold fra Danmark til Sverige og Norge (Scandia Transplant) har været drøftet på et par møder.

I stigende omfang forekommer salg af oplysninger via elektroniske medier i de nordiske lande. Dette er således tilfældet med aviser og telegrambureauer. De nordiske datachefer har nedsat en arbejdsgruppe til nærmere at undersøge spørgsmål i forbindelse hermed, f. eks. sletning af oplysninger, berigtigelse, adgang til oplysningerne m. v.

7.2 Øvrige juridiske spørgsmål omkring EDB

Den nærmere opfølgning af den nordiske datahandlingsplan er altså blevet drøftet på et møde den 3. maj 1984 i embedsmandskomiteen for lovgivningsspørgsmål. Arbejdet på dette område vil blive fortsat og intensiveret dels i NÆL's regie, dels gennem en fortsættelse af det direkte og uformelle samarbejde mellem de berørte departementer i Norden. Som hidtil foregår den sidstnævnte kontakt gennem en ordning, hvorefter der er udpeget en kontaktperson i hvert medlemslands justitsministerium (justitiedepartement), der bl. a. har til opgave at orientere indbyrdes om de spørgsmål vedrørende datapolitik og datalovgivning, der behandles i de nordiske lande.

Handlingsplanen berører et stort antal sagsområder, der hver for sig er reguleret i en særlig lovgivning i de enkelte lande. Spørgsmålet om anvendelse m. v. af EDB inden for et bestemt område udgør kun en beskedent del af lovreguleringen, og den lovgivning, der findes, vil tit være resultatet af en konkret afvejning af de interesser og synspunkter, der gør sig gældende på dette område.

Den lovregulering, der herved fremkommer, kan således bedst vurderes på baggrund af et dybtgående kendskab til selve sagsområdet. Den nærmere vurdering af spørgsmålet om harmonisering af lovgivningen kan derfor ofte bedst foretages i forbindelse med selve gennemdrøftelsen i de respektive komiteer af de spørgsmål af harmoniseringsmæssig art, som det pågældende sagsområde rejser. Som eksempel kan nævnes spørgsmålet om registrering ved betalingsformidling (betalingskort) og omsætning af værdipapirer (værdipapircentraler).

I OECD har man i 1984 bl. a. behandlet spørgsmålet om transborder data flow. Spørgsmålet er ikke begrænset til personoplysninger – som kun udgør en meget lille del af de internationale datastrømme – men omfatter alle typer dataoverførsler. I OECD-arbejdet er endvidere visse civilretlige spørgsmål blevet aktuelle, bl. a. en harmonisering af visse ophavsretlige regler med hensyn til de internationale datakommunikationssystemer. Tilsvarende ophavsretlige overvejelser med hensyn til EDB-programmer foregår i ophavsretkomiteens arbejdsudvalg. Herunder har der været jævn-

lige kontakter mellem de nordiske lande. Allerede i 1982/83 blev der af datamyndighederne i de nordiske lande udarbejdet en rapport om transborder data flow.

8 Strafferet

Det nordiske samarbejde på strafferettens område har rødder langt tilbage i tiden. Foruden et verserende samarbejde omkring udarbejdelse af fælles regler for det fremtidige strafferetlige sanktionssystem har navnlig indsatsen mod narkotikamisbrug været et centralt emne for samarbejdet på dette område. I *rekommendation nr 9/1984* har Nordisk Råd opfordret Ministerrådet til at udarbejde et fællesnordisk handlingsprogram mod narkotika og at undersøge forudsætningerne for et fælles data- og informationssystem med henblik på et bedre beslutningsgrundlag for at bekæmpe narkotikasituationer. Det henvises herom til redegørelsen under pkt. 8.2. Endvidere vedrører Ministerrådets handlingsplan på datateknologiområdet strafferetlovgivningen, herunder reglerne om datakriminalitet. Nedenfor under pkt. 8.3. er nærmere redegjort for dette samarbejde.

8.1 Sanktionssystemet

I de nordiske lande er der gennem længere tid foregået et omfattende udvalgsarbejde vedrørende den fremtidige udformning af det strafferetlige sanktionssystem.

I Sverige sluttede frivårdskommissionen sit arbejde i juni 1984. I slutbetænkningen (SOU 1984: 32) "Nye alternativer til frihedsstraf" overvejes, om nye sanktionsformer bør indføres. Komitteen foreslår, at alkohol- og narkotikamisbrugere skal kunne dømmes til "kontaktsvård" i situationer, hvor retsfølgen i dag i praksis ville blive fængsel. Komittees majoritet tager afstand fra at indføre samfundstjeneste som en ny sanktion. Betænkningen har været til høring og overvejes nu i regeringen.

Kommissionen mod økonomisk kriminalitet har i en betænkning (Ds Ju 1984: 5) "Foretagsbot" foreslået, at man i Sverige indfører et særligt strafferetligt ansvar for juridiske personer og andre organer, som driver erhvervsvirksomhed. Også den nordiske strafferetskomité arbejder med dette spørgsmål. Et lovforslag planlægges fremsat i foråret 1985.

Fængselsstrafkomitéen forventes at afgive endelig betænkning i 1985. I betænkningen skal bl. a. behandles spørgsmålet om strafudmåling for forskellige handlinger, og om der bør indføres generelle regler om sanktionsfastsættelse i straffeloven.

I Norge blev der ved kongelig resolution af 26. september 1980 nedsat en straffelovskommission med den opgave at udarbejde forslag til en ny straffelov. Kommissionens første delbetænkning blev fremlagt 4. november 1983 (NOU 1983: 57: Straffelovgivningen under omformning). Den

indeholder hovedsynspunkter om strafferetlige reformspørgsmål af mere generel art og er for tiden til høring.

I Finland forberedes en reform af det strafferetlige sanktionssystem af den projektorganisation, som nedsattes for at foretage en fuldstændig revision af straffeloven. Sanktionssystemet i sin helhed tages først op til overvejelse i projektarbejdets sidste fase. Ved siden af totalreformen er gennemført visse mindre reformer på delområder. Det drejer sig bl. a. om "villkorlig frigivning". Sanktionsarbejdsgruppen, som er en del af projektorganisationen, har foreslået, at fængselsstraffens minimum sænkes fra 14 til 6 døgn, at en ny sanktion "straffvarning" indføres, og at mulighederne for at dømme unge under 18 år til ubetinget fængselsstraf skal begrænses. Arbejdsgruppen har endvidere overvejet mulighederne for at indføre en ny kortvarig frihedsstraf "arrest" samt såkaldt kombinationsstraf, d. v. s. en kombination af en kort ubetinget frihedsstraf og en længere betinget frihedsstraf. De sidstnævnte udredninger har ikke ført til videre foranstaltninger.

I Danmark behandler straffelovrådet spørgsmålet om den fremtidige udformning af det strafferetlige sanktionssystem. Af særlig interesse er forsøget med samfundstjeneste, som hidtil har været begrænset til Københavnsområdet og Nordjylland. På baggrund af de hidtil positive erfaringer udvidedes forsøget med samfundstjeneste i efteråret 1984 til at omfatte hele landet. Forsøget gennemføres på grundlag af de gældende regler i straffeloven om betingede domme, men det er hensigten senere at forelægge forsøgsresultaterne for straffelovrådet med henblik på at få rådets vurdering af, om samfundstjeneste bør indføres som en permanent sanktion i det strafferetlige sanktionssystem.

Inden for rammerne af den undersøgelse af sanktionssystemet, der som nævnt foregår i samtlige nordiske lande, er der løbende kontakter landene imellem. Den nordiske strafferetskomité har i betænkningen "Alternativ til frihedsstraf" (*NU A 1980:13*) redegjort for en række spørgsmål af betydning i denne sammenhæng. En betænkning om strafudmåling er netop offentliggjort.

Det nordiske samarbejde inden for kriminalpolitikken omfatter også et samarbejde omkring udformningen af det strafbare gerningsindhold i straffelovens enkelte bestemmelser. Et sådant samarbejde har bl. a. fundet sted for så vidt angår berigelsesforbrydelser og økonomisk kriminalitet.

I begyndelsen af 1983 nedsattes efter beslutning fra de nordiske statsministre en særlig nordisk arbejdsgruppe med det formål at kortlægge behovet for et nordisk samarbejde for så vidt angår bekæmpelse af økonomisk kriminalitet. Arbejdsgruppen færdiggjorde sin rapport i slutningen af 1983, og rapporten er nu sendt til høring.

Siden 1982 er der foregået forhandlinger mellem de nordiske justitsministerier med henblik på at undersøge mulighederne for at udvide den nordiske fuldbyrdelseslovgivning til også at gælde visse bøder (viten).

Baggrunden herfor er et ønske fra svensk og finsk side om, at viten i markedsforhold, som pålægges af den svenske eller finske markedsdomstol eller af den svenske eller finske forbrugerombudsmand, skal kunne inddrives i de øvrige lande på samme måde som bøder. I Sverige er et lovforslag herom for nylig fremsat i riksdagen.

Europarådets konvention om overførelse af dømte personer til straffuldbyrdelse åbnedes den 21. marts 1983 for undertegnelse. Indtil nu har Sverige, Danmark og Norge tiltrådt konventionen, og flere af landene forbereder ratifikation. Gennem de overenskomster, som allerede findes mellem de nordiske lande, kommer konventionen dog kun i begrænset omfang til at få betydning for det nordiske samarbejde med hensyn til straffuldbyrdelsesspørgsmål.

8.2 *Narkotikakriminalitet*

Kampen mod narkotikakriminalitet indtager en meget central placering i det nordiske samarbejde. Den nordiske styringsgruppe, der nedsattes på baggrund af de nordiske justits- og socialministres drøftelser i februar 1982, afsluttede sit arbejde den 30. september 1983 med en række konkrete analyser af foranstaltninger til styrkelse af såvel den politi- som den toldmæssige indsats i kampen mod narkotikakriminaliteten.

Styringsgruppens rapport drøftedes på mødet i februar 1984 mellem de nordiske justits- og socialministre, hvor der var bred enighed om at intensivere det nordiske politi- og toldsamarbejde på området yderligere. Som eksempler på områder, hvor der på fælles nordisk basis kan gøres en intensiveret indsats, pegede de nordiske ministre bl. a. på øget indsats over for og kortlægning af import og distribution af narkotika, effektivisering af de tekniske hjælpemidler, behovet for særlige efterforskningsmetoder i kampen mod den grove og professionelle narkotikakriminalitet og udbyggede samarbejdsrutiner og udveksling af undervisningserfaringer. I øvrigt henvises til det ministerrådsforslag, som vil blive forelagt Nordisk Råd. Deri indgår samarbejdet på politi- og toldområdet som en central del.

I de nordiske lande har man taget en række yderligere initiativer til bekæmpelse af narkotikakriminaliteten. I flere af de nordiske lande overvejer man for tiden nye regler om straffeprocessuelle tvangsindgreb. I Sverige har narkotikakommissionen således afgivet sin slutbetænkning (SOU 1984: 13) om en samordnet narkotikapolitik. Endvidere har tvangsmiddelkomiteen i sin slutbetænkning (SOU 1984: 54) foreslået nye regler om afvejningen mellem interessen i at beskytte bl. a. den personlige integritet og samfundets behov for tvangsmidler såsom telefonaflytning, ransagelse og beslaglæggelse. Betænkningen er for tiden til høring. Endvidere kan nævnes, at reglerne om de processuelle tvangsmidler er genstand for en udredning. I Danmark har strafferetsplejeudvalget afgivet betænkning i efteråret 1984 om indgreb i meddelelshemmeligheden (telefon- og rumaflytning m. v.) samt om politiets anvendelse af agenter som led i efterforskningen.

I Finland forberedes ingen nye strafferetlige foranstaltninger vedrørende narkotikakriminaliteten. Derimod planlægges i social- og helsevårdsministeriet en reform af misbrugerforsorgen. Efter planerne skal muligheden for tvangsforsorg øges, men forsorgstiderne forkortes. I Finland forberedes endvidere en ny lov om forundersøgelse af straffeprocessuelle tvangsmidler. I forbindelse hermed planlægges dog ikke, at politimyndighederne skal kunne anvende specielle tvangsmidler eller undersøgelsesforanstaltninger ved efterforskningen af narkotikaforbrydelser.

8.3 Datakriminalitet

Nordisk Råd har opfordret Ministerrådet til at undersøge mulighederne for på fælles nordisk basis at udarbejde ensartede regler med henblik på at hindre datakriminalitet. Som nævnt ovenfor indgår lovgivningen om datakriminalitet i Ministerrådets handlingsplan på datateknologiområdet.

I Norge fik straffelovrådet i marts 1983 til opgave at undersøge spørgsmålet om datakriminalitet. I Sverige offentliggjordes i 1983 en betænkning (SOU 1983: 50) om en gennemgang af strafferettens formueforbrydelser, der bl. a. indeholdt forslag til nye regler i straffeloven om ansvar for bedrageri i tilfælde, hvor nogen forårsager økonomisk skade ved ulovligt at påvirke resultatet af en automatisk databehandling. I Finland er indledet en almindelig gennemgang af strafferetten. Den finske projektorganisation til en totalrevision af straffeloven har i sin første delbetænkning fra juni 1984 også behandlet spørgsmålet om datakriminalitet. Formålet er ikke at foreslå særlige foranstaltninger vedrørende dataforbrydelser, men at ændre de traditionelle gerningsbeskrivelser, således at de kommer til at omfatte dataforbrydelser. I forslaget er udtrykkeligt nævnt databehandlingsproblemer såsom "datorbedrageri", dataforfalskning, lagrede data som mål for skadegørende adfærd og virksomhedsspionage rettet mod datasystemer. Hensigten er at sætte forslaget i kraft allerede som en delvis reform af straffeloven. I en senere fase vil det strafferetlige beskyttelsesbehov i forbindelse med tele- og datakommunikation blive undersøgt. Forslaget til en ny personregisterlov, som er nævnt ovenfor, vil også indeholde straffebestemmelser. For nylig skærpedes også straffen for ophavsretskrænkelser med særlig tanke på "datapiracy". I Danmark er straffelovrådet i foråret 1984 blevet anmodet om en udtalelse vedrørende behovet for at ændre straffeloven for i højere grad at kunne modvirke datakriminalitet. Straffelovrådets udtalelse forventes at foreligge i løbet af kort tid.

De problemer, som spørgsmålet om datakriminalitet rejser, er i det store og hele de samme i de nordiske lande. Det er derfor vigtigt, at de løsninger – ikke mindst af lovteknisk art –, som der nås til, bliver ensartede. Spørgsmålet om, hvorledes en sådan harmonisering skal tilvejebringes, er bl. a. diskuteret i embedsmandskomitéen for lovgivningsspørgsmål under mødet i maj 1984. Der var enighed om at tage spørgsmålet op til undersøgelse i efteråret 1984. På baggrund heraf er det første møde mellem em-

bedsmænd fra de nordiske lande om datakriminalitet afholdt i september måned 1984. Der er planlagt yderligere møder i nordisk regie vedrørende dette spørgsmål.

9 Procesret

Det nordiske samarbejde på procesrettens område har navnlig centreret sig omkring konkursretten. Dette samarbejde har medvirket til, at nye konkurslove trådte i kraft i Danmark i 1978 og i Island i 1979. I Norge er en ny konkurslov vedtaget i 1984 og ventes sat i kraft i 1985. I Sverige, hvor konkurslovgivningen revideres i etaper, afgav konkurslovkomiteen sin endelige betænkning i juni 1983. Betænkningen indeholder forslag til en ny konkurslov, i hvilken tidligere delreformer er indarbejdede. Visse nyheder foreslås da også. Endvidere har kommissionen mod økonomisk kriminalitet afgivet en betænkning med forslag til ændringer i reglerne om generhvervelse i konkurs. Disse forslag forberedes for tiden i justitsministeriet. Også i Finland arbejdes der fortsat med en revision af konkurslovgivningen.

I 1979 opnåedes enighed om en række ændringer i den nordiske konkurskonvention. Disse ændringer er trådt i kraft den 1. maj 1983 mellem Danmark, Finland og Sverige.

I Danmark er der i foråret 1984 gennemført en vigtig konkursreform, der omfatter en fuldstændig revision af reglerne om betalingsstandsning samt helt nye bestemmelser om gældssanering. Reformen bygger på to betænkninger (nr. 957/1983 og nr. 983/1983), som er afgivet af komiteer under justitsministeriet.

10 Offentlig ret

Drøftelserne omkring valget for nordiske statsborgere ved folketingsvalg og lignende er fortsat i 1984. Således redegjorde den svenske justitsminister på justitsministermødet i Laugarvatn den 19.–20. juni 1984 for det forslag herom, som blev fremlagt i marts 1984 af den svenske valgsretskommité. Flertallet i valgsretskommitéen havde foreslået, at valget ved folketingsvalg skulle gives under de samme forudsætninger, som gælder ved kommunale valg, d. v. s. at vælgerne skulle have været bosatte i 3 år. På mødet fremhævede den danske og den norske justitsminister, at en ændring på dette område forudsatte en grundlovsændring, og redegjorde for de vanskeligheder, der i de pågældende lande er forbundet med en sådan ændring. I Finland er gennemført en udredning af en sagkyndig om spørgsmålet vedrørende nordisk stemmeret ved statslige valg.

Det svenske forslag har været sendt til høring. Høringssvarene har vist, at der ikke findes tilstrækkelig parlamentarisk støtte til et lovforslag om stemmeretten. Konsultationer har herefter – som besluttet i Laugarvatn –

fundet sted mellem den finske og svenske justitsminister. I Sverige vil spørgsmålet endvidere blive taget op i en komité til drøftelse af spørgsmålet om dobbelt statsborgerskab.

I Danmark har regeringen i foråret 1984 fremsat forslag til en ny forvaltningslov og en ny offentlighedslov. I Danmark har der ikke hidtil i lovgivningen været fastsat generelle regler for forvaltningens sagsbehandling. Sigtet med forslaget til en forvaltningslov er at gennemføre almindeligt gældende regler om inhabilitet, parters aktindsigt, partshøring, begrundelse og klagevejledning. Forslaget til en ny offentlighedslov udvider anvendelsesområdet for loven til også at omfatte faktisk forvaltningsvirksomhed og indeholder i øvrigt forskellige ændringer i forhold til den gældende offentlighedslov.

I Norge fremlagde et udvalg i november 1983 et udkast til en ny fremmedlov. Udredningen har været til høring, og det videre arbejde med forslaget foregår i justisdepartementet.

I Sverige har man i 1983 nedsat en parlamentarisk komité med den opgave at undersøge centrale spørgsmål om folkestyrets vilkår. Bl. a. vil spørgsmålet om forlængelse af mandatperioden for rigsdags- og kommunevalg fra 3 til 4 år samt om fælles eller adskilte valgdage blive undersøgt.

Spørgsmålet om øget beskyttelse af ytringsfriheden i massemedierne er undersøgt af yttrandefrihedsudredningen, der for nylig har fremlagt et forslag herom, som skal supplere trykkefrihedsforordningen. Forslaget har været til høring og forberedes nu i justitsministeriet. Forslaget når næppe at blive fremsat, således at det kan behandles i tilslutning til valget i 1985. I slutningen af 1983 fremlagdes betænkning med forslag til en ny forvaltningslov. Forslaget skal gøre myndighedernes sagsbehandling enklere og hurtigere samtidig med, at kontakten mellem myndighed og borgere skal forbedres. Betænkningen har været til høring. Det er hensigten at fremsætte lovforslag på grundlag af betænkningen i foråret 1985.

I Finland har regeringen i foråret 1984 afgivet et forslag til rigsdagen om en ny lov om offentlighed ved retssager og dertil knyttede love.

Kapitel IV

Konsumentpolitik

1. Inledning

Nordiska ministerrådet (konsumentministrarna) fastställde i maj 1984 ett nytt nordiskt samarbetsprogram på det konsumentpolitiska området. Det nya programmet är inriktat på sådana samarbetsuppgifter som är högt prioriterade i de nordiska länderna och som befunnits lämpade för nordiskt samarbete. Programmet tar bl. a. sin utgångspunkt i de ekonomiska svårigheter som har drabbat också de nordiska länderna under slutet av 70-talet och början av 80-talet, i den teknologiska utvecklingens påverkan på enskilda konsumenter samt i den internationalisering som alltmer präglar flödet av varor, tjänster och information. Programmet syftar till en effektivare konsumentpolitik, bättre resursutnyttjande samt undanröjande av handelshinder, bl. a. för att undvika fördyringar för konsumenterna. Målgrupp för samarbetet är enligt programmet samtliga invånare i de nordiska länderna. Olikheter i förmågan att klara sig som konsument skall uppmärksammas liksom de samhällsliga förändringarnas konsekvenser för skilda konsumentgrupper. Särskild uppmärksamhet skall ägnas utsatta grupper som t. ex. barn, handikappade, invandrare och äldre personer. I arbetet eftersträvas kontakt med andra samhällssektorer och med organisationer, folkrörelser, näringsliv och internationella organ.

Programmets intentioner kan i viss utsträckning avläsas i 1984 års verksamhet. I den planerade verksamheten för 1985 är inslagen tydligare, särskilt gäller detta aktiviteter på det hushållsekonomiska området. Från år 1986 beräknas programmet få fullt genomslag i det nordiska samarbetet på konsumentområdet.

Under 1984 har 3,3 milj NOK beviljats till sammanlagt 25 projekt.

Vid sidan av projektverksamheten har information utväxlats kontinuerligt om nationell konsumentverksamhet och arbetet i internationella organisationer, speciellt OECD och EG.

2. Allmänna konsumentpolitiska frågor

Första fasen i ett utvecklingsarbete på det hushållsekonomiska området har avslutats. Ett projektprogram har lagts fram för 1985 och preliminära planer för verksamheten nordiskt och nationellt under kommande år har presenterats. Ett projekt om hushållsekonomiska effekter av omställningar och kriser som drabbar hushållen har påbörjats.

På varudistributionsområdet har ett projekt om olika former för konsumentinflytande på varuförsörjningen vidareförts medan ett projekt om discountbutikens för- och nackdelar ur konsumentsynpunkt har startats.

Ett projekt om för- och nackdelar ur konsumentsynpunkt med användande av datateknik i dagligvaruhandeln har slutförts. Projektet har också lett till en fortsättning i form av ett projekt om rättsliga aspekter på användandet av datateknik i dessa sammanhang.

En inventering och sammanställning av befintlig kunskap om konsumentrådgivning i de nordiska länderna har slutförts. I projektet har preciserats mål och metoder för en utvärdering av konsumentrådgivningens effekter på enskilda konsumenter.

Ett forskningsseminarium om konsumentinflytande har förberetts under året.

Under 1985 genomförs det planerade forskningsseminariet. projekten om konsumentinflytande på varuförsörjningen respektive om för- och nackdelar med discountbutiker avslutas i början av året. I övrigt koncentreras verksamheten till det hushållsekonomiska området. Förprojektet om hushållsekonomiska effekter av omställningar och kriser avslutas. Projektet genomförs i syfte att från konsumentsynpunkt förbättra hushållsekonomisk statistik och prisundersökningar. Orsakerna till missbruk av krediter utreds.

3. Undersökning av varor och tjänster. Produktsäkerhet

Med utgångspunkt i en provning av ett 30-tal hushållsstegar har ett gemensamt underlag för information till konsumenter utarbetats. Den använda provningsmetoden som föreslås bli antagen som NORDTEST-metod är i huvudsak identisk med framlagt förslag till europeisk standard.

Olika slag av textila reflexer som säljs på den nordiska marknaden har provats vad avser motståndskraft mot tvättning och slitage dels laboratoriemässigt, dels praktiskt.

Bearbetning och sammanställning av erhållna resultat pågår och kommer att läggas fram under 1985.

Under året har en provning av kolfilterfläktars lukt borttagande förmåga, praktiska hanterlighet samt buller påbörjats. Arbetet med provning av kolfilterfläktar kommer att avslutas under 1985.

Under året har betydande insatser gjorts inom området metodutveckling, dels i form av direkta projekt av grundläggande utrednings- och forskningsarbete, dels i form av uppföljnings- och avslutningsarbete inom fackgruppen NORDTEST-konsument. Verksamheten har omfattat förberedande studier för samordning av provningsmetoder dels avseende tvättmaskiner, dels avseende beklädnadstextiliers brännbarhet. Ett projekt inom området har till syfte att utarbeta lämplig metod att mäta statisk elektricitet hos beklädnadstextilier i praktisk bruk. Slutligen har under året framtagits ett förslag till gemensam nordisk metod för provning av hushållsspisar med utgångspunkt i föreliggande IEC-rekommendation.

Inom NORDTEST-arbetet har framlagda förslag till provningsmetoder avseende bl. a. hushållsgods tålighet mot maskindisk, verkningsgrad hos kokkärl och flytvästmateriells tålighet mot nötning varit utsända för yttrande och bearbetats för framläggning som förslag till NORDTEST-metoder. En metod (provning av torktumlare – buller) har antagits som NORDTEST-metod och tre metoder har inlämnats till NORDTEST:s styrelse för godkännande. Tre projekt avseende metodframtagning har påbörjats under året.

En probleminventering avseende förvaring och lagring av livsmedel har genomförts och med utgångspunkt i framkomna resultat har vidare arbete inom området diskuterats. En tidigare gjord analys av reparationsprocessen för vissa hushållskapitalvaror har lagts till grund för förslag om fortsatt arbete.

Ett seminarium för diskussion av konsumenternas möjligheter att kunna påverka standardiseringen inom konsumentvaruområdet har genomförts. Ett förberedande nordiskt möte inför ett möte i ISO-COPOLCO har avhållits.

4. Produktinformation

Arbetet med att söka förbättra den information som ges till konsumenter om buller från hushållsapparater har fortgått under året genom att man studerat möjligheten att överföra optiska störningar till akustiska. I en tidigare genomförd litteraturgenomgång angående symboler och deras användning (NEK-rapport 1984: 2) framläggs ett förslag till metod för värdering av symboler för konsumentbruk. Under året har det framlagda förslaget till metod provats och en utvärdering av resultatens pågår.

De nordiska ländernas system för information på möbelområdet har utvärderats i ett gemensamt projekt och planer föreligger på att med branschen gemensamt diskutera en harmonisering av de olika systemen.

En tidigare genomförd utredning av de program hos tvättmaskiner, som anges spara energi, vatten och tvättmedel i jämförelse med normalprogrammen har under året kompletterats med en studie av tvätt med lågtemperaturlågt tvättmedel.

För flytutrustning finns ett nordsikt informationssystem, grundat på gemensamt antagna provningsmetoder och gemensamma normer för utvärdering av erhållna resultat. Den metod som används för provning av antändlighet har reviderats och förslag till ny metod utsänds för kommentar.

I samtliga nordiska länder har uppmärksammas behovet av konsumentinformation vid köp av begagnad bil. En samordning av de arbeten inom området som pågår nationellt har bedömts kunna öka möjligheterna att få till stånd en "varudeklaration" för begagnade bilar. Under året har en kartläggning av pågående arbeten genomförts och ett första förslag till en "deklaration" tagits fram.

Inom området ny teknik för informationsgivning har genomförts ett förprojekt med syfte att ta fram underlag för en ansökan om medel för ett mer omfattande arbete 1985 angående konsumentkrav till produktinformation i databanker.

5. Utbildning och information

Samarbetet kring konsumentproblem i samband med införandet av ny informationsteknologi har fortsatt. Under 1984 har verksamheten koncentrerats till de områden som betraktats som mest intressanta ur konsument-synpunkt, bl. a. konsumentupplysning i närradio, lokal-TV och text-TV samt lagstiftning rörande kabelnäten.

De nationella konsumentorganens roll beträffande produktion av utbildningsmaterial har utvärderats i ett annat projekt där också förutsättningarna för nordiskt samarbete på området undersökts.

På utbildningssidan har arbetet i övrigt inriktats på förskolan, på högskoleutbildningen av socialarbetare, på vidareutbildningen av konsumentmedarbetare och på inslagen av konsumentfrågor i universitetsutbildningen. I förskoleprojektet har nuvarande läge och framtida möjligheter för konsumentfostran i förskolorna kartlagts. Beträffande socialarbetarutbildningen har en tidigare kartläggning av de konsumentpolitiska inslagen följts upp med åtgärder för att påverka den existerande utbildningens innehåll. Första delen av en vidareutbildning av tjänstemän vid lokala, regionala och centrala konsumentorgan har genomförts. Överläggningar har hållits med representanter för universitetsutbildningen på områden av intresse för konsumentverksamheten, bl. a. i syfte att få en överblick över hittillsvarande erfarenheter på området.

Informationsbulletinen "Konsumentnytt från Norden" har utgivits med två nummer under året.

Under 1985 avslutas de pågående aktiviteter beträffande ny informationsteknologi och universitetsutbildningen. Vidareutbildning av konsumentmedarbetare avslutas med ytterligare två kursveckor. Nya aktiviteter startas beträffande den lokala konsumentverksamhetens kontakter med skolan och möjligheterna att förbättra den hushållsekonomiska kunskaper hos vuxna med kort skolutbildning. Ett seminarium om framtidens konsumentinformation genomförs.

6. Konsumenträtt

Utredningsrapporter har färdigställts från två omfattande studier av dels konsumentproblem förknippade med garantier, dels avtalsvillkor och praxis på sällskapsreseområdet.

En undersökning av behovet av lagregler och särskilda procedurer vid tillbakakallande av farliga varor har avslutats liksom en kartläggning av

postförsäljningsklubbarnas verksamhet. Den sistnämnda utredningen har gjorts bl. a. i syfte att harmonisera praxis vid FO/KO-myndigheterna i de nordiska länderna samt att förstärka klubbmedlemmarnas intressen.

Existerande och framtida satellit-TV-sändningar med reklamslag över de nordiska länderna har kartlagts i ett annat projekt, som också har analyserat kontroll- och regleringsmöjligheter på området.

En kartläggning av regler, avtalsvillkor och praxis rörande banktjänster har påbörjats.

Ett utbyte av erfarenheter m. m från behandlingen av ärenden vid FO/KO-myndigheterna i de nordiska länderna har skett.

Under 1985 avslutas projektet om banktjänster. Utredningen om användande av garantier i marknadsföringen följs upp med ett seminarium. Behovet av särskilt skydd för barn och unga gentemot reklampåverkan studeras. En utvärdering av de nationella myndigheternas kontrollverksamhet på marknadsföringsområdet påbörjas. Konsumenträttsliga problem i samband med användandet av ny teknologi i varuhandeln kartläggs.

Kapitel V

Samarbete om utbildning, forskning och kultur

1 Inledning

I kapitlet om samarbetet inom utbildning, forskning och annan kulturell verksamhet redovisas på traditionellt sätt resultaten av det gångna årets arbete. Speciell uppmärksamhet ägnas de av Nordiska rådet antagna rekommendationerna på dessa samarbetsområden och de av Nordiska rådet avgivna yttrandena med relevans för det kulturavtalets område, dvs. yttrande nr 1/1984 och 6/1984. Yttrandena belyses nedan i förbindelse med resp sakavsnitt (avsnitt 2.1, 2.5, 2.6, 3.1, 3.4, 4.2, 5.1 och 5.10).

2 Övergripande frågor

2.1 Kulturbudgeten för 1985 (jfr yttrande nr 1/1984 p. 2)

Den 3 februari 1984 fattade Nordiska ministerrådet (kultur- och undervisningsministrarna) beslut om förslag till kulturbudget 1985. Enligt den procedur, som infördes 1983 och som gäller båda ministerrådsbudgetarna, översändes förslaget till kulturbudget (C2/1984) till Nordiska rådet tillsammans med förslaget till ministerrådets allmänna budget (Oslosekretariatets verksamhetsområde). Efter behandling i de skilda fackutskotten och budgetkommittén antog Nordiska rådet ett yttrande om de båda ministerrådsbudgetarna (yttrande nr 1/1984). Mot denna bakgrund och efter ytterligare beredning i kultursekretariatet och ämbetsmannakommittén fastställdes budgeten för 1985 den 1 mars 1984 med förbehåll för de nationella parlamentens godkännande och, beträffande Nordens hus på Färöarna, godkännande av Färöarnas landsstyre.

Driftsbudgeten uppgår till 148.583.000 DKK (inkl. löne-, pris- och valutajusteringsreserv), vilket innebär en ökning med 7,7 procent i jämförelse med 1984. I budgeten för 1985 utgör 4,4 procent automatiska ökningar (löne- och prisökningar) och 3,3 procent s k aktivitetsökningar, som dock ej alltid utgör reell tillväxt. Vid prisomräkningen har i enstaka fall, utöver den generella procentsatsen, inräknats en särskild prisökningskompensation på vissa utgiftsposter (t ex resor). Eftersom en del institutioner förutsätts ta reservationsmedel och vissa intäkter i anspråk blir ländernas sammanlagda bidrag till nordiskt kulturellt samarbete 1985 141.613.000 DKK.

Budgeten avspeglar framför allt strävandena att bygga upp verksamheten inom kulturavtalets ram och/eller hålla den på den nivå ministerrådet tidigare förutsatt. Av aktivitetsökningen på kulturområdet avser 300.000 DKK folkbildningssamarbetet och 300.000 DKK idrottssamarbetet. Vidare omfattar budgeten ökning av anslaget till teatersamarbetet (213.000 DKK) och av bidraget till amatörteaterrådet (100.000 DKK). Nordiska forskarstipendier och forskarsymposier beviljades en aktivitetsökning på

150.000 DKK resp. 100.000 DKK. Övriga institutioner som beviljats ökning i syfte att uppbygga verksamheten mot förutsatt nivå eller uppnå en tryggad aktivitet är Nordiskt konstcentrum (1.112.000 DKK), Nordiska forskningspolitiska rådet (500.000 DKK), Nordiskt vulkanologiskt institut (300.000 DKK), Nordiska forskarkurser (400.000 DKK), Nordens folkliga akademi (195.000 DKK), Nordiska språksekretariatet (300.000 DKK), Nordiskt språk- och informationscentrum (235.000 DKK), Nordplan (77.000 DKK), Nordiska rådets litteraturpris (100.000 DKK), Nabolandslitteraturkommittén (100.000 DKK). Härutöver beviljades Nordiska konstförbundet ett extraordinärt bidrag på 50.000 DKK. Slutligen ökades ministerrådets dispositionsmedel med 300.000 DKK. I samband härmed beslutades att upp till 500.000 DKK skulle kunna användas 1985 för samarbete på datateknologiområdet inom kulturavtalets ram.

2.2 *Arbetsformene i nordisk samarbete (rek. nr 15/1984)*

I ovannevnte rekommandasjon blir Nordisk ministerråd oppfordret til å legge frem de forslag vedrørende ministerrådets virksomhet, som utredningen om arbeidsformene i nordisk samarbete (NU 1983: 9) gir anledning til.

Ministerrådet (kultur- og undervisningsministrene) holdt i august et fellesmøte med samarbeidsministrene om disse spørsmål, med sikte på presiseringer for å oppnå den best mulige balanse mellom ønsket om bedre samordning og ønsket om å bevare kultursamarbeidets autonomi.

Det samlede ministerrådsforslaget presenteras i annat sammanhang i årsberättelsen. Här skall bara kort nämnas några aspekter med speciell betydelse för det nordiska kultursamarbetet och därför speciellt viktiga att få beaktade i förslaget till ny organisation.

1. I ministerrådsforslaget ingår förslag till ändringar av det nordiska kulturavtalet. Innebörden härav är att det skall vara ministerrådet i sammanställningen kultur- och utbildningsministrar som fattar de beslut som krävs för att förverkliga avtalets syfte (artikel 9).
2. Av förslaget till ny artikel 10 framgår att ministerrådet skall utpeka kommittéer och arbetsgrupper med särskilda uppdrag.
3. Vidare framgår av förslag till ändring av kulturavtalets artikel 15 att det är samma ministerråd som skall låta utarbete och fatta beslut om budgetförslag för de gemensamma institutionerna, programmen och verksamheterna inom en totalram som en del av den samlade nordiska budgeten.

2.3 *Handlingsprogram på datateknologiområdet (rek.nr. 2/1984)*

På sit møde i september 1983 behandlede Nordisk Ministerråd (kultur- og undervisningsministrene) forslag om en nordisk handlingsplan på datateknologiområdet. Samtidig besluttedes, med udgangspunkt i forslaget, at

nedsætte en styringsgruppe for kulturaftalens del af virksomheden. Af dispositionsmidlerne for 1984 blev der bevilget 500.000 DKK til projekt-virksomhed.

Den endelige handlingsplan blev godkendt af ministerrådet i juni 1984.

I november anmodedes undervisningsministerierne om at ajourføre og komplettere kortlægningsrapporten af 11.5.1983 om situationen inden for datateknologi og uddannelse i de nordiske lande. Oversigten forelå i marts 1984.

Styringsgruppen, der skal bistå kultursekretariatet med prioritering, forberedelse og gennemførelse af enkeltprojekter, har allerede igangsat og planlagt en række tiltag:

a) Datateknologi i samfundsfag for 16-19-årige

Formålet med projektet er at identificere og klarlægge, hvilke konsekvenser datateknologi vil have for undervisningen i samfundsfag for 16-19-årige, og hvilke pædagogiske metoder og undervisningsmidler der kan bringes i anvendelse. Det er overdraget til styringsgruppen for nordisk skolesamarbejde at arrangere et seminar i 1985.

b) Kundskabsformidling i 1995

Formålet med projektet er at søge afdækket, hvorledes kundskabsformidling må tænkes at foregå omkring 1995 samt hvilken rolle datateknologien vil spille deri, og herved skabe et bedre grundlag for en målsætningsdebat. Inden for projektet arrangeres der en konference i 1985.

c) Edb-tekniske hjælpemidler til styring af værktøjsmaskiner

I april 1984 blev der nedsat en ad hoc arbejdsgruppe for at behandle spørgsmålet om brug af edb-tekniske hjælpemidler til styring af værktøjsmaskiner. Gruppen skal aflevere rapport i begyndelsen af 1985.

d) Datateknologi i fremmedsprogsundervisningen

I juni 1984 blev der nedsat en ad hoc arbejdsgruppe for at behandle spørgsmålet om mulig brug af datamaskiner i fremmedsprogsundervisning. Gruppen skal aflevere rapport i 1985.

e) Datateknologi og folkeoplysning

Der udarbejdes en beskrivelse af et 30-35 timers grundkursus i datateknologi for voksne. Kurset skal kunne fungere som modelkursus i alle nordiske lande og kunne modificeres efter det enkelte lands behov. I beskrivelsen skal der tages sigte på den ideale situation, den skal vække ideer og give anvisninger på, hvorledes man kan klare situationen midlertidigt. Det færdige forslag behandles på et seminar i december 1984, hvor man vil drøfte yderligere tiltag, såsom udarbejdelse af undervisningsmateriale, programmer og kursuslederuddannelse.

f) Pædagogiske modeller for dataformidlet undervisning

I november 1984 afholdtes en nordisk konference om pædagogiske modeller for dataformidlet undervisning. Formålet med konferencen var at diskutere de pædagogiske indlæringsteoretiske aspekter ved de datamatbaserede indlæringsprogrammer vi kender i dag.

Konferencen henvendte sig til lærere på forskellige skoletrin og i det frie folkeoplysningsarbejde, undervisningskonsulenter, -planlæggere og tilrettelæggere af pædagogiske modeller for dataformidlet undervisning i forskellige fag og på forskellige skoletrin.

g) Grund- og videreuddannelse af lærere

Der sigtes på i samarbejde med finske læreruddannelsesinstitutioner og lærerorganisationer at afholde et nordisk seminar i foråret 1985 om skolens og især lærernes rolle, når det gælder udviklingen mod det såkaldte informationsfund og hvordan grund- og videreuddannelse af lærere må ændres i lyset heraf.

Derudover er der – uden for handlingsprogrammet for datateknologi – andre aktiviteter med forbindelse til datateknologi i gang inden for uddannelsessamarbejdet. Der henvises til afsnit om nordisk skolesamarbejde (3.2) og afsnit om Nordisk forskningspolitisk råd (4.1).

2.4 Handlingsprogram for økonomisk udvikling og fuld beskæftigelse (rek. nr. 1/1984)

Det har under arbejdet med dette handlingsprogram været forudsat, at det også skulle indeholde et afsnit vedrørende kulturaftalens område. For den væsentlige del af dette handlingsprogram henvises til respektive afsnit i beretningen for det almene budgets sagsområder.

Med hensyn til uddannelsesrådets muligheder for at yde bidrag til den økonomiske udvikling har særligt problemstillingen vedrørende tilpasningen af uddannelserne til behovene i et arbejdsmarked, som er under stadig forandring og udvikling, været anset som den centrale.

Det er understreget, at uddannelsespolitikken i denne sammenhæng bør fremstå som en følge af den politik, man i øvrigt fastlægger vedrørende den økonomiske udvikling og beskæftigelsen. Da handlingsplanens øvrige indhold ikke har været kendt ved afgivelsen af forslag til uddannelsesafsnittets indhold, bør dette derfor betragtes som et forslag af en vis foreløbig karakter, således at muligheden for komplettering og andre ændringer holdes åben.

2.5 Information i utlandet om de nordiska ländernas kulturliv (jfr yttrande nr 6/1984 p. 3)

Intresset från utlandet för olika samnordiska arrangemang på kulturområdet växer. Nordiskt kulturliv har därmed ökade möjligheter att bli presenterat utomlands och därigenom också bli föremål för internationell debatt och påverkan.

Mot bakgrund av framgångarna med Scandinavia Today har ledningsgruppen för Scandinavia Today ombildats i syfte att fungera som rådgivande organ i frågor som rör samnordisk kulturinformation i utlandet. Gruppen studerar olika möjligheter att genomföra gemensamma kulturprojekt. Flera alternativ har därvid nämnts, bl a undersöks förutsättningarna för

ett nordiskt kulturprojekt i Japan. Dessa alternativ är under beredning och kommer eventuellt att leda till förslag om nya gemensamma initiativ i utlandet.

Ministerrådet har vidare beslutat avsätta medel för visning av en utställning av nordisk sekelskifteskunst i London, Düsseldorf och Paris 1986-87. Intresset för denna utställning är mycket stort.

2.6 Informations- och publikationsverksamhet (jfr yttrande nr 6/1984 p. 6)

Målet för kultursekretariatets informationsverksamhet, dess huvudsakliga inriktning och syfte är att sprida kännedom om samarbetet på det nordiska kulturavtalets område till en så stor krets som möjligt inom och utom Norden. Informationen inriktas dels på verksamheten inom det nordiska kultursamarbetet i en kontinuerlig rapportering av resultat, beslut och åtgärder och i någon mån på organisationen bakom.

En grundläggande del av informationsarbetet består i att framställa basinformation om det nordiska kultursamarbetet. Utöver årsberättelsen utges sedan 1983 också faktablad med information om olika sidor av kultursamarbetet. Bladen har enkelt utförande och produceras i stor upplaga och ett flertal språkversioner.

Presskonferenser och annan direktkontakt med pressen ordnas i samband med viktiga händelser inom det nordiska kultursamarbetet. Härutöver läggs vikt på att sekretariatet kontinuerligt håller kontakt med en nordisk krets av representanter för olika massmedia. Pressmeddelanden sänds regelbundet ut till massmedia om åtgärder, beslut och händelser inom det nordiska kultursamarbetet.

En viktig del av kultursekretariatets informationsarbete är den utåtvända kontaktverksamhet som delvis är uppsökande, delvis resultat av önskemål om information och kontakt, alltifrån skolklasser på arbetsplatsbesök till parlamentariska utskott. En hel del knyter sig av naturliga skäl till Kæbenhavn och lokalerna i Snaregade som flitigt besöks av olika grupper. Sekretariatet medverkar också i mån av möjlighet i andra sammanhang med information om kultursamarbetet.

Tillsammans med Nordiska ministerrådets sekretariat i Oslo och Nordiska rådets presidiesekretariat i Stockholm genomförs en rad gemensamma eller samordnade informationsinsatser. Ramen för dessa aktiviteter finns i rådets och ministerrådets gemensamma informationsplan. Under året har kultursekretariatet bistått i planlägningsarbetet med en informationskampanj till ungdom. I Danmark samverkar kultursekretariatets informationsfunktion med Nordiska rådets om ett pilotprojekt med undervisningsmaterial om aktuella nordiska frågor.

Kultursekretariatets försök med en omfattande publikationsverksamhet upphör vid årsskiftet 1984-85 och verksamheten överförs efter beslut av ministerrådet i begränsad form till informationsenheten.

I övrigt deltar kultursekretariatet i arbetet på ministerrådssidan för att uppnå en ökad samordning av den nordiska informations- och publikationsverksamheten (jfr yttrande 6/1984 p. 6).

3 Uddannelse

3.1 Indledning

Indholdsmæssigt har en væsentlig del af arbejdet med datateknologiprogrammet, der i øvrigt omtales nærmere i afsnit 2.3, og med handlingsprogrammet for økonomisk udvikling og fuld beskæftigelse (rek.nr.1/1984), der omtales i afsnit 2.4, vedrørt uddannelsesområdet og således været nye og betydende temaer i undervisningssamarbejdet. Nær forbindelse til sidstnævnte har der været med det fortsatte arbejde med overgang fra skole til arbejdsliv og de dermed sammenhængende problemer omkring ungdomsarbejdsløsheden (afsnit 3.2.5). Det efterhånden mangeårige arbejde med den nordiske sprogforståelse og dermed *handlingsprogrammet for forbedret sprogforståelse i Norden* fra 1981 findes beskrevet i afsnit 3.4, men i det overordnede perspektiv er der grund til her at notere, at arbejdet med realiseringen af dette program nu er så vidt fremskredet, at der er gennemført eller igangsat delprojekter vedrørende:

- læreplaner i grundskolen
- videreuddannelse af lærere i grundskolen
- videreuddannelse af lærere inden for læreruddannelsen
- læremidler for grundskolen
- læreplaner for det gymnasiale stadium
- læremidler for det gymnasiale stadium
- lærer videreuddannelse for det gymnasiale stadium
- læremidler for voksenundervisningen
- lærer- og elevudveksling
- videreuddannelse af tolke
- træningsprogrammer på lydassetter for finsktalende.

Der er derudover netop med henvisning til handlingsprogrammet vedtaget forhøjede bevillinger for 1985 for Nordisk sprogsekretariat i Oslo og Nordisk sprog- og informationscentrum i Helsingfors. Tanken fra handlingsprogrammet om at sammenføre repræsentanter fra uddannelsesradioerne er der næppe grund til at arbejde videre med, idet der for disse institutioner eksisterer en vel indarbejdet rutine for samarbejde på nordisk plan vedrørende hele deres programflade, herunder programmer for sprogforståelse. Tilbage står overvejelser om initiativer vedr. lærernes grunduddannelse, den højere undervisning og forskningen, en øgning af tolkevirk-somheden, samt produktion af materialer til massemedierne.

Metodisk synes den arbejdsform, der går under betegnelsen netværksmodellen, fuldt ud at indfri forventningerne. Metoden indebærer, at nationale projekter inden for samme emneområder og med parallelle målsæt-

ninger knyttes sammen på nordisk plan gennem fælles planlægningsmøder, seminarer for erfaringsudveksling, udvekslingsstipendier etc. Metoden er derfor udover skole-arbejdslivsprojekter blevet taget i anvendelse også inden for grundskoleområdet.

Spørgsmålet om en nyvurdering af *kursusvirksomheden* på kulturbudgettet er blevet behandlet foreløbigt og har herved givet anledning til overvejelser, om problemet burde ses i en bredere sammenhæng. Der henvises til bemærkningerne herom i afsnit 4.6.1.

Vedrørende den *rådgivende komité for undervisning* (RKU) er overvejelserne endt i beslutningen om at nedlægge komiteen med årets udgang (jfr. udtalelse nr. 6/1984 p. 7).

3.2 Nordiskt samarbete inom skolområdet

3.2.1 Prioriteringar

I februari 1981 godkände ministerrådet ledningsgruppens förslag till tyngdpunktsområden inom det pedagogiska FoU-området. Dessa skall för närvarande utgöras av följande sektorer: a) Organisationsutveckling och arbetsmiljö i grundskolan, b) Yrkespedagogiskt FoU-arbete, c) Samarbete kring problematiken skola-arbetsliv, d) Integrering av specialundervisningens elever.

Utöver de prioriterade tyngdpunktsområdena omfattar det nordiska skolsamarbetet även andra väsentliga områden. Bland annat kan nämnas projekt beträffande smala områden inom yrkesutbildningen, läromedelssamarbete inom yrkesutbildning och specialundervisning samt invandrarundervisning.

Planläggning och styrning av såväl informations- som projektarbete sker centralt genom ledningsgruppen för nordiskt skolsamarbete. Det egentliga projektarbetet inom de enskilda sektorerna sker däremot decentraliserat utgående från olika modeller. I många fall anställs sakkunniga på korttidskontrakt, varvid de utför arbetet i hemlandet. En stor del av projektarbetet görs även av nordiskt sammansatta arbetsgrupper och referensgrupper. I vissa tillfällen kombineras metoderna. Under senare år har den sk nätverksmodellen använts i allt högre grad i det nordiska skolsamarbetet. Genom nätverksmodeller kommer det nordiska skolsamarbetet på ett praktiskt sätt att förankras i prioriterat utvecklingsarbete på nationellt plan.

3.2.2 Information

Under året har handboken beträffande lärarutbildningen i Norden, *Lærerutdanningen i Norden*, från 1977 reviderats. Boken ligger i manuskript och utkommer 1985.

Från 1984 har ledningsgruppen för det nordiska skolsamarbetet företagit en omstrukturering av informationsbulletinen *Skolan i Norden*. Det innebär bland annat utgångspunkten för temadelen blir ett nordiskt projekt inom

ramen for skolsamarbetet. Beskrivningen av det nordiska projektarbetet kompletteras därefter med relevanta nationella artiklar från samma utbildningssektor. Utom temadelen innehåller tidskriften såväl nordiska som nationella nyhetsnotiser från hela utbildningsområdet.

Tema för nr 1/1984 var datateknologi i skolan, för nr 2/1984 yrkespedagogiskt FoU-arbete.

3.2.3 *Organisationsutveckling och arbetsmiljö i grundskolan*

Vid ett möte 1981 med nordiska FoU-administratörer och forskare föreslogs att ett nordiskt projekt rörande organisationsutveckling i grundskolan skulle etableras. Mot den bakgrunden tillsatte ledningsgruppen i maj 1982 en arbetsgrupp med uppgift att planera den kommande verksamheten på området.

Efter beslut i ledningsgruppen lades huvudvikten i arbetet på:

- graden av styrning i skolan,
- skolpersonalens roll och förutsättningar i utvecklingsarbetet,
- information om organisationsutveckling och beslutsprosesser.

Projektet avsågs i första hand löpa över en tvåårsperiod (1983-84) men vid sitt möte i december 1983 beslöt ledningsgruppen reservera medel för projektet fram till och med 1986.

I planeringen hade man fastslagit att något nytt projekt inte skulle startas. I stället kopplades redan pågående nationell försöksverksamhet samman. Arbetsgruppen utsåg 14 skolor (2 skolor från Island och 3 skolor från vart av de övriga länderna) som arbetade med olika former av organisationsutveckling och lät dessa gå in i ett samarbete med varandra och arbetsgruppen. Samarbetet har under 1983-84 haft formen av kontaktmöten, stipendier och rapporter.

Slutligen har arbetsgruppen utarbetat en skiss till en nordisk handbok om organisationsutveckling. Avsikten är att knyta samman det praktiska utvecklingsarbetet som utförts i de 14 skolorna med olika strategiska modeller för en utveckling i grundskolan. Handbokens utformning diskuteras vid en konferens med nordiska forskare i början av 1984 och boken förväntas ligga färdig i början av 1985.

3.2.4 *Yrkespedagogisk forsknings- og utviklingsarbeid*

En arbeidsgruppe la i 1982 fram forslag til en 3-årig prosjektplan på dette området. Planen er spesielt preget av den nye teknologiens konsekvenser for yrkesutdanningen. Høsten 1983 ble det holdt en større konferanse der man tok opp dette emnet, og der man spesielt konsentrerte seg om de verkstedstekniske fagene.

I 1984 satte man i gang en serie fellesnordiske kurs i datateknikk og yrkesutdanning beregnet på personer med nasjonalt ansvar for etterutdanning av yrkeslærere. Kursene arrangeres etter tur i de nordiske land.

Prosjektet omfatter også flere mindre seminarer der et overordnet tema er yrkesfagpedagogikk og ny teknologi. Närmare redogörelse för kursverksamheten lämnas i avsnitt 3.2.7.

3.2.5 Skole – arbeidsliv

I nettverksprosjektet "Arbeidslivkunnskap" samarbeider ti lokalområder i Norden, to i hvert land, om ungdomsutdanningenes forhold til arbeidslivet. Formålet er å forbedre kvaliteten i arbeidslivkunnskap både med hensyn til læremidler, lærerkvalifikasjoner, gjesteundervisning og praksisperioder.

En arbeidsgruppe er ansvarlig for prosjektet der et årlig seminar er en sentral del. De tema som blir tatt opp på seminarene har vært prioriterte arbeidsfelt i lokalområdene i tiden forut for seminarene. Siden det stort sett er de samme personene som møter på seminarene, får de mulighet til å følge utviklingen i de øvrige prosjektsteder på nært hold. Stipendordningene og den generelle informasjonsutveksling bidrar også til dette.

Siste ordinære konferanse i dette prosjektet fant sted i Torneå, Finland i 1984. Prosjektet har hele tiden vært under evaluering, og en evalueringsrapport vil være utgangspunkt for et oppsummerende seminar våren 1985.

3.2.6 Specialundervisning

Hösten 1983 utkom en omfattande rapport om integreringssträvanden inom specialundervisningen i grundskolan, *En skole for alle*.

Hösten 1984 inleddes ett nytt projekt utgående från tankarna i rapporten men överfört från grundskolenivå till gymnasieplan. Projektet leds av en nordisk arbetsgrupp och kommer att realiseras enligt nätverksmodellen, dvs redan pågående nationellt finansierat utvecklingsarbete sammankopplas på nordiskt plan. Viktiga delar av projektet skall behandla övergången grundskola/gymnasieskola och belysa problematiken kring försummade eller avbrutna studier. Projektverksamheten skall även omfatta ett kontinuerligt informationsutbyte samt möjlighet till utväxlingsstipendier mellan de nordiska projektområdena.

Inom ramen för arbetet på specialundervisningsområdet har flera olika publikationer utgivits. Bl a en referens katalog över offentliga och privata förlag som arbetar med läromedel i specialundervisningen, *Information om läremiddelsarbejde i specialundervisning i Norden*. Där redogörs också för arbetet på central nivå rörande läromedel i specialundervisningen. Katalogen ger korta beskrivningar av instanser på nordiskt plan som kan ge information om forsknings- och utvecklingsarbete på området.

En utredning har även företagits beträffande ett nordiskt informationssystem om specialundervisning. Bl a diskuteras datainsamling och databehandling, prioriteringar och avgränsningar, målgrupper och brukarupp-lärning etc.

Ett specialprojekt på detta område är det sk "Nabolandsprojektet", som siktar till att utforma ett läromedelsmaterial om Norden för barn med inlärningssvårigheter. Serien omfattar i sitt första skede två häften från varje nordiskt land, *Så ser vårt land ut* och *Så lever vi*. Manuskripten ligger i stort sett färdiga och förhandlingar har inletts med olika nordiska förlag om tryckning. Häftena väntas komma ut 1985. Ytterligare utgivning är under planering.

3.2.7 *Datateknologi i erhvervsuddannelsen*

I foråret 1984 har en projektgrupp om erhvervspædagogisk forsknings- og udviklingsarbejde inden for nordisk skolesamarbejde igangsatt en kursusserie i datateknologi for erhvervslæreruddannere. Formålet er at kvalificere nøglepersoner i de nordiske lande til at forstå læreruddannelse og programudvikling nationalt. Gennem møder med udvalgte kreative miljøer i de enkelte nordiske lande inspireres deltagerne til medvirken i udviklingen af undervisningen i datalære/datateknologi, og de får ajourført deres viden om undervisningens status i de enkelte lande.

Første kursus fandt sted i Danmark (informatiklaboratoriet på Viborg tekniske skole) og det andet kursus i maj i Norge, arrangeret af Statens Yrkespædagogiske Høgskole. Tredje kursus afholdtes i Sverige, arrangeret bl. a. af Skolöverstyrelsen. Det sidste kursus fandt sted i Finland, arrangeret af yrkesutbildningsstyrelsen og den nationale deltagergruppe.

Projektgruppen planlægger at afholde nogle tema-seminarer i vinteren 1984-85 samt én sammenfattende stor konference henimod sommeren 1985.

Emnet for konferencen – og dermed det overordnede tema – er "80'ernes erhvervspædagogiske didaktik som en styrende forestilling i uddannelsesplanlægningen og som grundlag for læreruddannelsen". Dette emne deles op i 4-5 del-temaer, komponenter eller indfaldsvinkler, som hver for sig behandles på et indledende tema-seminar.

Strukturelle forholds betydning for indholdet i uddannelserne, (belyst med eksempler fra bygge- og anlægsområdet) har været tema for et seminar som er afholdt i Danmark i efteråret 1984 for at belyse faggrænseproblematikken og forhold der har betydning for læseplanernes opbygning og indhold. Teknologiforståelse har været tema for et andet seminar i Sverige i efteråret.

3.2.8 *Læremiddelsamarbeid innen små yrkesfag*

Et samarbeid om læremidler innen små yrkesfag har pågått siden 1978. Konkrete resultater av dette er bl.a. en nordisk lærebok i optikk og et AV-læremiddel innen plantesunnhetlæren. Innen sistnevnte prosjekt pågår utvikling av enda et AV-læremiddel. Et samarbeid om nasjonale lære-

bøker innen flymekanikerfaget pågår også. I 1983 fikk man utarbeidet rapporten *Små yrkesfag i Norden*. Rapporten danner grunnlag for en utvidelse av småfagssamarbeidet, bl.a. til å omfatte også etterutdanning og kontaktmøter. En særlig arbeidsgruppe der skal arbeide videre med den nærmere utforming er nu nedsatt.

3.2.9 *Læremidler i innvandrerundervisning*

Styringsgruppen for nordisk skolesamarbeid nedsatte i november 1982 en prosjektgruppe som fikk som mandat å få i gang et internordisk informasjonssystem vedr. læremidler for innvandrerundervisning. Gruppen skulle også se på mulighetene for samarbeid m.h.t. felles innkjøp av læremidler, utarbeidelse av bibliografier, kulturstoff, etterutdanning av lærere o.a.

Medlemmene i prosjektgruppen er tilknyttet nasjonale institusjoner som har et hovedansvar for læremidler til språkundervisningen for innvandrere.

Prosjektgruppen har henvendt seg til institusjoner som arbeider med språkundervisning av innvandrere med informasjon om det nordiske læremiddelsamarbeidet. Gruppen er nå i gang med å utarbeide rutiner for dette samarbeidet. Et seminar har vært avholdt om temaet "Læremidler om innvandrernes opprinnelsesland".

Følgende projekter har mere eller mindre tilknytning til skolesamarbeidet, men finansieres ved disposisjonsmidlerne:

3.2.10 *Ungdomsgarantiprojektet*

Dette prosjektet, der fire nordiske lokalområder, etter nettverksmodellen, har samarbeidet om foranstaltninger mot ungdomsledighet, ble avsluttet i mai 1984 med en evalueringskonferanse. Årlige konferanser og stipendievirksomhet har skapt et kontaktnett på lokalt plan i de nordiske land som ser ut til å gi god grobunn for videre samarbeid selv etter at prosjektet offisielt er avsluttet.

Prosjektet, som har vært et samarbeid mellom Embedsmandskomiteen for nordisk kulturelt samarbeide og Nordisk Arbejdsmarkedsudvalg (NAUT), har gitt impulser til et nytt prosjekt om skole og arbeidsliv SKOLARB-prosjektet.

3.2.11 *SKOLARB-prosjektet*

Prosjektet, som ventes å bli 3-årig, startet i år. Det dreier seg om veiledning av unge på overgang skole-arbeidsliv. Første delen er en kartleggingsfase der nasjonale tiltak på veiledningsområdet beskrives. Deretter skal de sammenstilles nordisk for å få fram sentrale problemstillinger som kan danne grunnlag for forslag om et nordisk utviklings- og samarbeidsprosjekt.

3.2.12 *Fiskeriundervisning*

Høringsrunden for en rapport om samarbeidsmulighetene innen fiske-riundervisningen i grunnskolen og den videregående skole i Norden ble avsluttet våren 1984. Som et resultat av denne forberedes det en konfe-ranse tidlig i 1985 der det skal tas stilling til spørsmål om eventuell etable-ring av kontaktnettverk av lærer-fiskerifagmiljøer, bristområder på lære-middelfronten, behovet for fellesnordiske kurs/seminarer og opprettelse av et sekretariat for læremiddelinformasjon tilknyttet et fiskerifaglig miljø.

3.2.13 *Samarbete om programvara (EDB) på skolområdet*

Ministerrådet har ønsket bidra till ett nordiskt samarbete beträffande datateknologisk programvaruproduktion på skolområdet. Till att genomfö-rra samarbetet har tillsatts en särskild grupp bestående av besluttagare beträffande de nationella budgetmedel som är avsatta för ändamålet. Verk-samheten skall omfatta såväl förskola och grundskola som gymnasieskola och yrkesutbildning. Även lärarutbildning för hela området bör ingå. Sam-arbetet inom de olika sektorerna kan försiggå i olika former och med större eller mindre satsningar på enskilda projekt. Arbetsuppgifter gäller bl.a. kursvarudesign i form av prototyper på olika områden, distribution av programvara, kravspecifikation för hardware och software, copyrights, utvärdering av programvara, gemensam know-how utbildning etc.

3.3 *Voksenundervisning*

Det nordiske voksenundervisningssamarbejde ledes af en evalu-eringsgruppe og koncentrerer sig om opgaver vedr. voksenlæring som et alternativ. Samarbejdet samler sig særligt om tiltag, som belyser problem-stillinger vedrørende alternativ ressourcetildeling og ressourceanvendelse, samspillet mellem læring og det psykisk-fysiske miljø på arbejdspladser, i nærmiljø og i samfundet som helhed samt voksenlæring i arbejdslivet. Endvidere retter det sig mod tiltag som kan føre til udvikling af forskellige uddannelsesstrukturer og undervisningsformer.

3.3.1 *Voksenundervisning i arbejdslivet*

I 1983 rettede evalueringsgruppen en henstilling til Norsk Produktivitets Institutt om, i samarbejde med gruppen, at arrangere et seminar om læring i arbejdslivet. Seminaret er et led i på nordisk plan at videreføre diskussio-nen om uddannelse og læring i arbejdslivet, som indledtes i debatbogen *Utbildning och lärande i arbetslivet - några framtidsperspektiv* som udkom i 1982. Seminaret blev afholdt i Oslo i oktober 1984.

Seminarets formål var med udgangspunkt i kundskab om tidligere og nuværende læringstiltag at drøfte dagens behov for nytænkning og udvik-ling af læreprocesser, for såvel virksomhedsinterne læringstiltag som tiltag i samspil mellem virksomhed og samfund.

Seminaret tog op til behandling behovene og formerne for læring, set fra virksomhedernes synspunkt. Endvidere blev der gjort forsøg på at sætte virksomhedernes behov i sammenhæng med tiltag fra organisationer, institutioner, skoler og myndigheder generelt. I seminaret deltog ledere som arbejder med læring i virksomheder, repræsentanter for uddannelsesinstitutioner og -myndigheder, konsulenter, repræsentanter for fagforeninger, forskere m.v.

Om begreberne arbejde, læring og fritid og den ændring, de undergår, er der blevet produceret et videobånd. Båndet er tænkt som oplæg til diskussion om relationerne mellem disse elementer og om hvilken rolle voksenundervisningen kan spille deri. Videobåndet er blevet præsenteret og dets anvendelsesmuligheder diskuteret på et møde i begyndelsen af december med repræsentanter for oplysningsforbundene.

3.3.2 *Forskning, forsøg og udviklingsarbejde inden for voksenundervisning og folkeoplysning*

I 1976–77 gennemførtes en kortlægning af FoU-arbejde inden for voksenundervisningsområdet i de nordiske lande. En videreudvikling af dette arbejde begyndte i 1981 og resulterede i *Nye veje i voksenundervisning og folkeoplysning i de nordiske lande* (NORD) som udkom i efteråret 1983.

I 1984 arbejdede udvalget, der forestod kortlægningen, med at finde mere permanente ordninger for denne dokumentationsvirksomhed. Udvalget fremlagde i efteråret et forslag om at organisere denne virksomhed i et nært samspil mellem institutioner med et biblioteks- og dokumentationsmæssigt arbejdsfelt på den ene side og på den anden side institutioner som arbejder med forsknings- og udviklingsarbejde i tæt kontakt med voksenundervisningen og folkeoplysningen. Forslaget fik i princippet tilslutning i evalueringsgruppen. Der arbejdes nu videre med det.

3.3.3 *Informationsformidling*

I 1983 udkom det sidste nummer af informationsbulletinen *Information om vuxenutbildningen i Norden*. I en treårig forsøgsperiode fra 1984 erstattes nyhedsbulletinen af et nordisk tidsskrift for folkeoplysning og voksenundervisning. Tidsskriftet har som formål at være forum for uddannelsespolitisk debat om voksenundervisning og folkeoplysning i Norden og formidle oplysninger om udviklingen inden for dette område i de nordiske lande.

Tidsskriftets indhold skal koncentreres om uddannelsespolitiske aspekter, nye veje i teori og praksis og aktuelle notitser. Nordens folkliga akademi i Kungälv står for udgivelsen. Tidsskriftet skal udkomme med 4 numre pr. år i en skandinavisk/finsk version. De tre første numre er hidtil udsendt. Det fjerde er under udarbejdelse.

3.3.4 *Ressourcetildeling*

Et vigtigt formål med det nordiske voksenundervisnings samarbejde er at fremme uddannelsespolitisk diskussion og samarbejde inden for voksenuddannelse. Med henblik derpå har evalueringsgruppen ønsket et oplæg om prioriteringer og alternativ *ressourcetildeling* og *ressourceanvendelse*. Problemstillingen blev rejst i rapporter som udkom i 1982, men skal nu søges yderligere belyst andre uddannelsesområder og offentlige sektorer med henblik på at stimulere en diskussion. Opgaven blev overdraget Nordens folklige akademi og læses nu i form af en række artikler i det ovenfor nævnte fjerde nummer af tidsskriftet.

3.4 *Handlingsprogram för ökad språkförståelse i Norden (rek.nr 12/1977 och yttrande nr 6/1984, p. 6)*

Jfr översikten under p. 3.1.

3.4.1 *Grundskolan*

Vid sitt möte 22 januari 1980 antog ministerrådet följande rekommendation:

”Nordiska ministerrådet rekommenderar nationella, statliga och kommunala myndigheter att verka för att grannspråksundervisningen stärks i grundskolan så att undervisningen ges redan från lågstadiet genom hela grundskolan . . .”

Rekommendationen har speciellt följts upp av ministerrådet beträffande lärarfortbildning och läromedelsproduktion på området.

Från 1984 finansieras Nordiska fortbildningskurser för modersmållärare över kulturbudgeten. En kurs genomförs årligen i ett nordiskt land. 1984 års kurs genomfördes i Danmark. Nordiska språk- och informationscentret genomför kurser för modersmållärare och tillgodoser då i synnerhet svensklärarnas i Finland särskilda behov av grannspråksundervisning.

På läromedelssidan utkom *Barn i Norden* hösten 1984. Boken är en textantologi för grannspråksundervisning för årskurs 4–6. En redaktionsgrupp vid Nordiska språksekretariatet har ansvaret för arbetet. Ministerrådet har bekostat manuskriptarbetet.

3.4.2 *Det gymnasiala stadiet*

Enligt handlingsprogrammet skall behovet av lärarfortbildning och läromedelsproduktion inom grannspråksundervisningen på det gymnasiala stadiet och inom yrkesutbildningen utredas och en inventering av läroplanerna göras. En arbetsgrupp har sedan 1983 arbetat med denna uppgift. Gruppen har haft två möten och en sammanställning av resultaten förväntas bli färdigställd i april 1985. Utredningen behandlar bla följande områden: läroplaner, lärarnas grundutbildning (universitet och högskolor), lärarnas fortbildning, pedagogiskt utvecklingsarbete och läromedel.

3.4.3 *Vuxenutbildningen*

Inom vuxenutbildningen förutsätter handlingsprogrammet att en inventering görs angående behovet av produktion av läromedel i grannspråk för vuxenundervisningen. Nordens folkliga akademi har fått det koordinerande ansvaret för utarbetandet av en nordisk katalog över lämpligt material för undervisning av vuxna i grannspråk. En sakkunnig engagerades våren 1984 med uppgift att utarbeta katalogen. När katalogen föreligger kan behov av läromedelsproduktion på området värderas.

3.4.4 *Högre utbildning*

Se p. 4.5

3.4.5 *Lärary- och elevutväxling*

Ministerrådet har beviljat medel för utarbetande av en publikation om lärary- och elevutväxling. Publikationen syftar bla till att tillmötesgå Nordiska rådets förslag om "... att myndigheter och organisationer på riks- och lokalplanet bör uppmuntras att stödja lärary- och elevutväxling mellan de nordiska länderna" (jfr yttrande nr 6/1984, p. 6). Publikationen kommer att innehålla råd och anvisningar om hur utväxlingsarrangemang rent praktiskt kan genomföras. Publikationen kommer i första hand att behandla grundskolan. En sakkunnig har utsetts för att sammanställa publikationen med stöd av en nordisk referensgrupp som hade sitt konstituerande möte i juni.

3.5 *Fælles arbejdsmarked for lærere i grundskolen*

Overenskomst om fælles nordisk arbejdsmarked for almenlærere i grundskolen trådte i kraft den 29. maj 1984.

En arbejdsgruppe med en repræsentant fra de respektive nordiske undervisningsministerier arbejder videre med spørgsmålet om at udvide mulighederne for fælles nordisk arbejdsmarked for grupper af faglærere i grundskolen og for gymnasielærere.

3.6 *Evt. nordisk kulturinstitution i Vestnorge (rek.nr. 21/1979)*

Udredningsgruppen om en eventuel nordisk kulturinstitution i Vestnorge har endnu en gang fået forlænget tidsfristen med et år til 1. marts 1985 for at færdiggøre sit arbejde.

3.7 *Nordisk utbildning av personal för dövblinda*

1981 inleddes en 3-årig försöksverksamhet med utbildning av olika personalkategorier för dövblinda. Försöksverksamheten förlängdes till att även omfatta 1984 för att undvika ett avbrott i kontinuiteten. Finansieringen har skett över såväl allmänna budgeten som kulturbudgeten. Efter att ha hört kulturavtalets organ beslöt samarbetsministrarna på rekommendation av Nordiska socialpolitiska kommittén att verksamheten från och med

1985 får permanent form med fast anknøytning till Nordiska nämnden f r handikappfrågor (NNH), som ges det  vergrepande administrativa ansvaret för verksamheten. Kurserna leds fortsättningsvis av en ledningsgrupp sammansatt av representanter för såväl utbildningssidan som den sociala sektorn. Finansieringen sker i helhet över den allmänna budgeteten, varvid NNH f r ett speciellt anslag för verksamheten. F r 1985 har beviljats ett anslag på 2,3 millioner NOK. Kursverksamheten har förlagts till Dronninglund i Nordjylland, Danmark.

3.8 Institutioner (tilsv.) inden for uddannelsesområdet

Ministerrådet har efter indstilling fra styrelsen udnævnt højskoleforstander Frederik Christensen, Danmark til rektor for Nordens folklige akademi for perioden 1.10.1984–30.9.1988. Frederik Christensen har afl st Maj-Britt Imnander.

Styrelsen for Nordisk Journalistkursus i Århus har ved flere lejligheder udtrykt ønske om at udvide virksomheden med seminarer, konferencer og specialkurser, idet kursusledelsen skulle fungere på helårsbasis og på heltid. På anmodning af styrelsen er der gennemført en evaluering af såvel virksomheden som de nævnte fremtidsønsker. Denne evaluering har været forelagt styrelsen, som har afgivet en indstilling. Dette materiale er henvist til behandling i sammenh ng med budgetforslaget for 1986.

3.9 Kursverksamhet mm på utbildningsområdet

Under året har flere kurser på utbildningsområdet genomförts med bidrag från den nordiska kulturbudgeten. Den nordiska universitetskursen genomfördes i Ålborg. Vidare h lls ett nordiskt seminarium för arkeologistuderande. Nordiska kursen i språk och litteratur genomfördes på flera orter i Norden: fyra kurser i Danmark, sex i Finland, en på Färöarna, tre i Norge och tre i Sverige. I Stockholm h lls en fortbildningskurs kring konservering av fotografiskt material. Den nordiska ledningsgruppen f r socialh gskoll rfortbildning ordnade en kurs om pedagogisk metodlära i Stockholm. I Oslo genomfördes ett seminarium för lärare vid journalisthögskolor om de kvalitativa förändringar som den tekniska utvecklingen medf rt. I Danmark h lls slutligen en nordisk fortbildningskurs f r modersmållärare.

3.10  vrigt

Prosjektet *Milj l re ved universiteter og høgskoler* har bl.a. til oppgave å ta for seg miljølære innen bestemte fagområder. Dette skjer under årlige konferanser, der man også vurderer l remiddelsituasjonen i de aktuelle fag og f r satt i gang produksjon av temahefter. I 1984 har man sett på milj l rens stilling i geofagene.

En rapport om distribution af AV-materiale (rek.nr. 7/1976) forventes afleveret, efter at den sagkyndige, der har arbejdet med sagen, har holdt det afsluttende m de med den s rlige referencegruppe i efteråret 1984.

4 Forskning

4.1 Nordiska forskningspolitiska rådet

Nordiska forskningspolitiska rådet (FPR) överlämnade i november 1983 till ministerrådet ett förslag till handlingsprogram för sin verksamhet under den första verksamhetsperioden 1983–1986. Syftet med programmet är att ange FPR:s roll i det nordiska forskningssamarbetet och att ge underlag för en diskussion om de för samarbetet aktuella forskningspolitiska frågorna. Vidare syftar programmet till att sprida information om det system för offentligt forskningssamarbete som finns i Norden samt att peka på olika metoder att öka detta samarbete.

I syfte bl a att främja dialogen mellan aktörerna på forskningsfältet i de nordiska länderna anordnade FPR i februari 1984 en konferens där aktuella forskningspolitiska frågor diskuterades mot bakgrund av förslaget till handlingsprogram. Nordiska rådets kulturutskott har därefter behandlat programmet i sitt betänkande över ministerrådets berättelse om det nordiska samarbetet 1983. I betänkandet, som antogs vid Nordiska rådets 32:a session, konstateras att förslaget till handlingsprogram med de preciseringar som kulturutskottet anfört, enligt Nordiska rådets uppfattning, väl kan utgöra utgångspunkt för FPR:s arbete under den första treårsperioden. Man förutsätter dock att nästa förslag till handlingsprogram för FPR, som läggs fram efter rådets första treårsperiod, också innehåller en prioritering av uppgifterna och en tidsplan.

De kommentarer som från olika håll framförts på programförslaget är vägledande för FPR i dess arbete.

FPR har inlett ett arbete med en analys av forskningsinsatserna på ministerrådsbudgetarna. Avsikten är att göra en övergripande forskningspolitisk bedömning som kan utnyttjas av ministerrådet i samband med beslut om långsiktiga prioriteringar.

En väsentlig uppgift för FPR är, som framgår av handlingsprogrammet, att främja nordiskt samarbete omkring forskarutbildning. Som en uppföljning av den forskarutbildningskonferens FPR anordnade i november 1983 har FPR i samråd med styrelsen för Nordiska forskarkurser hänvänt sig till universitet och högskolor samt forskningsråd i Norden med förslag om en utvidgad försöksverksamhet med systematiserade nordiska forskarkurser. Vidare har planering inletts av försök med nordiska kursserier på teknikområdet (datateknologi), vårdforskningsområdet och inom försöksdjursforskning.

Ett annat viktigt arbetsområde som anges i FPR:s handlingsprogram är forskningsevaluering. Den ovan nämnda konferensen om handlingsprogrammet hade detta ämne som sitt andra tema. Såväl metoder för utvärdering av forskning som användning av evalueringsresultat behandlades på konferensen.

FPR har beslutat att tillsammans med Nordiska samarbetsorganet för teknisk-vetenskaplig forskning (Nordforsk) genomföra ett nordiskt samarbetsprojekt om forskningsevaluering. Avsikten är att projektet skall resultera i en nordisk metodhandbok i ämnet. Vidare har FPR tagit initiativ till utvärdering av den forskning som vissa av institutionerna under kulturavtalet bedriver. Det gäller Nordiska vulkanologiska institutet (Nordvulc), Nordiska institutet för samhällsplanering (Nordplan) och Centralinstitutet för nordisk Asienforskning (CINA). Förutom verksamhetens kvalitet kommer dessa evalueringar bli att beröra institutionernas betydelse för forskarutbildningen samt deras samarbete med andra nordiska och nationella organ.

I handlingsprogrammet framhålls att nordiskt samarbete kan vara särskilt relevant för områden som är så små att de inte kan erbjuda en livskraftig vetenskaplig miljö i varje enskilt land. FPR har beslutat att en översikt skall göras över smala områden inom humaniora. Vidare har FPR beslutat om en utredning om den klassiska filologins situation i Norden. Denna utredning kan ses som en pilotstudie. Åtgärder som föreslås i denna studie kan eventuellt användas för att stödja också andra smala områden.

En sakkunnig skall på FPR:s uppdrag göra en probleminventering beträffande vetenskaplig publicering i Norden. På grundval av denna probleminventering ämnar FPR överväga behovet av särskilda insatser på nordiskt plan.

I FPR:s handlingsplan understryks att det är viktigt att få till stånd ett mer långsiktigt nordiskt forskningssamarbete när det gäller datateknologi (jfr rek.nr 2/1984). Under 1984 har FPR arrangerat två nordiska forskarsymposier kring datateknologiska frågor. Avsikten är att härigenom stimulera till ökat informationsutbyte, till konkret projektforskningssamarbete och till en bättre samordning av kommande forskningsinsatser på området. Ett centralt syfte med forskarsymposierna är också internationell kunskapsöverföring till de nordiska länderna bli genom att internationell expertis deltog i symposierna. Det ena symposiet behandlade VLSI-teknikens roll inom datateknologin (Very Large Scale Integration). Det andra symposiet gällde tillämpad matematik, systemanalys och datormjukvara.

Engelskans dominerande roll inom databehandlingen riskerar att få kulturellt likriktande effekter i det framtida informationssamhället. Det är därför särskilt angeläget att främja nordiskt samarbete inom datalingsviken. FPR har avsatt medel för en arbetsgrupp som skall initiera nordiskt forskningssamarbete på detta fält. I första omgången behandlar gruppen metoder för informationssökning på de nordiska språken samt teorier för igenkänning av ordformer med datormetoder.

FPR har bedömt att det bör finnas goda förutsättningar att bygga ut det nordiska samarbetet på olika områden inom hälso- och socialforskningen. Som en första åtgärd har FPR tillsatt en arbetsgrupp med uppgift att initiera samarbete inom äldreforskningen. Gruppen har arrangerat ett nor-

diskt forskarsymposium om äldreforskning hösten 1984. Under symposiet diskuterades områden som kan vara särskilt lämpade för jämförande studier.

FPR har även tagit initiativ på andra fält. Sålunda har rådet beslutat låta göra en utredning om möjligheterna för ett nordiskt samarbete inom forskning och forskarutbildning på bioteknologins område. Vidare kommer FPR att anordna ett symposium med syfte att få fram idéer till nordiska samarbetsinsatser inom u-landsforskningen.

FPR har i sitt handlingsprogram pekat på behovet av nordiska forskningspolitiska studier. En sådan jämförande studie har under 1984 satts i gång på FPR:s initiativ. Den gäller procedurerna vid tillsättning av forskartjänster inom universitet, högskolor och forskningsråd samt vid forskningsinstitut i de nordiska länderna.

Förutom den verksamhet som ovan redovisats har FPR under år 1984 avgivit yttranden till Nordiska ministerrådet över bl a det framtida nordiska havsforskningsarbetet, över förslag till riktlinjer för ett nordiskt industriellt FoU-program på datateknologiområdet, över evalueringsrapport om Nordiska vulkanologiska institutet (NORDVULC) och över utvärderingsrapport om Nordiska hälsovårdshögskolan.

4.2 Samarbete om vetenskaplig utrustning (jfr yttrande nr 6/1984 p. 4)

4.2.1 Nordiskt teleskopsamarbete

Efter ministerrådets beslut i december 1983 att bevilja ett bidrag på 10 miljoner DKK för anläggningskostnaderna - totalt beräknade till 35 miljoner DKK - för uppförandet av ett nordiskt optiskt teleskop på La Palma har såväl det organisatoriska arbetet som det konkreta planerings- och konstruktionsarbetet snabbt kommit igång. I januari fattade representanter för de naturvetenskapliga forskningsråden i Danmark, Finland, Norge och Sverige beslut om att bilda en svensk-registrerad stiftelse med uppgift att uppföra och driva 2,5 meters teleskopet på La Palma i Kanarieögruppen. Avtalet om "Nordic Optical Telescope Scientific Association" (NOT) kunde underskrivas i april och herefter har en konstruktör anställts och knutits till forskningsanläggningen på Risø varifrån konstruktionsarbetet leds.

Mätningar har inletts på La Palma och slipningen av själva spegeln förväntas kunna starta vid universitetet i Åbo i början av år 1985. Enligt tidtabellen skall teleskopet kunna tas i bruk våren 1988.

Observationstiderna vid La Palma-teleskopet skall fördelas i relation till de nordiska ländernas andelar av de nationellt finansierade investeringskostnaderna. Detta innebär 20% vardera för Danmark och Norge samt 30% vardera för Finland och Sverige.

Projektet har även inneburit ett intensiverat nordiskt samarbete inom den internationella astronomiska forskningen. Sålunda har tex Finland och Sverige kommit överens om att Finland får tillgång till Sveriges obser-

vationstid vid det radioteleskop som kommer att oppföras i Chile i samarbete mellan European Southern Observatory (ESO) och Sverige mot att Sverige får rätt att utnyttja en del av Finlands observationstid vid La Palma-teleskopet.

4.2.2 *Det nordiska TL-laboratoriet*

Det nordiska termoluminiscensdateringslaboratoriet (TL-laboratoriet) vid Risø är ett led i strövan efter ett nordiskt samarbete om såväl kompetensoppbyggnaden på smala områden som utnyttjande av specialiserad vetenskaplig utrustning. Vid TL-laboratoriet har en ny form för datering av arkeologiskt och geologiskt material utvecklats.

TL-laboratoriet drivs under en fyraårig försöksperiod 1983-87 i samarbete mellan de nordiska naturvetenskapliga och humanistiska forskningsråden samt ministerrådet. Forskningsråden betalar för den nationella användningen av laboratoriet (en avgift för vart prov som dateras) inom en årlig ram på 1 miljon DKK vilket motsvarar driftkostnaderna. Ministerrådet står för kostnaderna för eventuellt icke-utnyttjad kapacitet inom en ram på 500.000 DKK per år i 1983 års prisnivå.

Redan under försöksperiodens första år 1983 kom verksamheten vid laboratoriet väl igång och antalet dateringar som genomfördes överträffade förväntningarna. Sålunda har ministerrådets andel av finansieringen för verksamheten 1983 kunnat begränsas till ca 350.000 DKK.

Under 1984 har antalet dateringar ökat kraftigt och ministerrådets finansieringsandel kommer att minska i motsvarande grad. Redan vid halvårsskiftet 1984 hade Danmark och Sverige fulltecknat sina kvoter och från Finland hade anmålts ett stort antal såväl arkeologiska som geologiska prov. Även utomnordiska ansökningar om dateringar görs i stigande grad och flera gästforskare har arbetat vid laboratoriet.

4.2.3 *Tungion-accelerator*

Spörgsmålet om nordisk samarbejde inden for den acceleratorbaserede forskning (rek. nr. 5/1982) har haft særlig aktualitet i de seneste år gennem planer i såvel Finland som Sverige om opførelse af en tungion-accelerator.

Fra svensk side meddeltes det dog i november 1983, at man ikke i de nærmeste år vil bygge en tungionaccelerator i Sverige.

I Finland har Jyväskylä universitet i foråret 1984 afleveret en detaljeret projektbeskrivelse som opfølgning af forslaget fra 1983 om opførelse af en tungionaccelerator. Den finske regering har endnu ikke taget stilling til om acceleratoren skal opføres, idet man vil afvente resultatet af en international evaluering af den kerne- og partikelfysiske forskning i Finland, der gennemføres på initiativ af det naturvidenskabelige forskningsråd.

Når den finske regering har taget stilling til spörgsmålet om opførelsen af en accelerator i Jyväskylä, vil ministerrådet i givet fald undersøge mulighederne for et nordisk samarbejde om udnyttelsen og driften af acceleratoren.

4.2.4 Datakapacitet og anskaffelse af superdatorer

I sommeren 1983 afholdtes en konference, der drøftede interessen og mulighederne for et nordisk samarbejde omkring anskaffelse og udnyttelse af en superdatamat. På konferencen var der enighed om, at der ikke ville være basis for fælles anskaffelse af en superdatamat, men at der i stedet på forskellig vis kunne etableres nærmere samarbejde omkring udnyttelsen af EDB-regnekapaciteten ved de "forskningstilknyttede regnecentraler".

Dette samarbejde har foreløbigt resulteret i at nordiske forskere i et samarbejde med Sveriges naturvidenskabelige forskningsråd, har fået adgang til at benytte den superdatamat af typen CRAY-1, som SAAB i Linköping sidste efterår anskaffede. Videre har der i de enkelte lande igennem 1984 været intense drøftelser om udbygningen af EDB-kapaciteten.

I Danmark er man således ved at installere en såkaldt vektorprocessor på Meteorologisk institut. Da det er et anlæg af samme fabrikat som det mindre EDB-anlæg det svenske meteorologiske institut råder over, er der indgået aftale om gensidig udveksling af programmel uden beregning mellem de to institutter, ligesom der er indgået en samarbejdsaftale med de danske forskningstilknyttede regnecentraler om udnyttelsen af maskinens kapacitet.

Efter det oplyste er der endvidere nu ved at være enighed om at igangsætte et fællesnordisk program for udvikling af vejrprognosemodeller som et resultat af rek.nr. 4/1983. Efter det nu foreliggende forslag vil der blive tale om en 3-årig specialgruppe med 5-10 medarbejdere, der vil blive placeret ved Meteorologisk institut i København med adgang til den nye vektorprocessor. Dette anlæg vil være det næsthurtigste og næststørste EDB-anlæg i Norden, kun overgået af den CRAY-1 der nu er installeret i Linköping i Sverige.

I Finland har undervisningsministeriet på baggrund af en særlig udredningsrapport foreslået, at der anskaffes en superdatamat til Finland og at den placeres ved statens datamaskincentral.

Spørgsmålet om udbygning af kommunikationsnettet mellem de forskningstilknyttede regnecentraler i hele Norden er blevet aktualiseret gennem en rapport om udbygning af det interne svenske kommunikationsnet, ligesom det er taget op i forbindelse med udarbejdelsen af en nordisk handlingsplan for økonomisk udvikling og fuld sysselsætning.

Med udgangspunkt i denne fornyede aktualitet for spørgsmålet har det været behandlet af FPR på dets møde i begyndelsen af oktober 1984 sammen med forslaget til retningslinier for et nordisk industrielt FoU-program på datateknologiområdet.

I en udtalelse peger FPR bl.a. på følgende områder, hvor et kompetenceudvidende forskningssamarbejde vil være særligt påtrængende:

– Datanät mellan högskolor och forskningscentra i Norden. Ett förverkligande av de planer som nyligen utarbetats för ett allmänt giltigt och

brugbart net (eksempelvis det sk NORDUNET- projektet) är bråds-kande, eftersom olika datortillverkare håller på att bygga ut sina egna datanät, vilket kan leda till att de nordiska länderna separeras i olika nät.

- Gemensamt superdatorutnyttjande. FPR medverkade till arrangerandet av en nordisk konferens i juni 1983 som betonade samarbetet på superdatorområdet. Alla nordiska länder behöver ha tillgång till superdatorkapacitet. Nätuppbbyggnaden skulle ge goda förutsättningar för samarbete inom bla datorgrafik, hållfasthetsberäkningar och CAD/ CAM. Samverkan i programutveckling kan eventuellt t o m leda till nya företag på superdatorprogrammeringens område i Norden.

4.2.5 Arktisk forskning

I begyndelsen af august 1984 har der været afholdt en konference om mulighederne for et øget nordisk samarbejde om arktisk forskning (rek.nr 15/1983). Konferencen, der var arrangeret af Komiteen for miljøværnsforskning ved Trondheim universitet (Kommit) i samarbejde med repræsentanter for dansk og svensk polarforskning, fandt sted på Norsk Polarinsti-tuts forskningsstation i Ny Ålesund på Svalbard med deltagelse af omkring 40 forskere og administratorer fra hele Norden.

På konferencen blev der nævnt forskellige mulige samarbejdsprojekter, hvoriblandt kan nævnes:

- fælles luftkvalitetsmåleprogram i det arktiske område (primært på Grønland og Svalbard) med henblik på at følge og kortlægge luftforureningen i de arktiske områder,
- fælles uddannelser af forskere om de særlige arktiske problemer, med det britiske "Scott Polar Institute" i Cambridge som forbillede
- samarbejde om forskning i og udvikling af teknologi, der kan anvendes ved en eventuelt kommende udnyttelse af naturressourcerne i det arktiske område.

Disse og andre samarbejdsprojekter vil blive nærmere bearbejdet i de kommende måneder, bl.a. med henblik på en fornyet drøftelse ved en konference arrangeret af Norges Almenvitenskapelige Forskningsråd (v. rådet for naturvitenskapelig forskning) og samarbejdsnævnet for de nordiske naturvidenskabelige forskningsråd (NOS-N), der blev afholdt i Drammen i midten af november.

I Norge har rådet for naturvidenskabelig forskning omkring årsskiftet fremlagt en plan for polarforskning, der bl.a. indeholder et særligt ramme-program for marinøkologisk forskning i Arktis. Dette særlige program finansieres i samarbejde mellem Rådet for naturvitenskapelig forskning, Norges fiskeriforskningsråd og miljøverndepartementet med ca 35 millioner NOK over de næste 6 år, hvortil kommer en forventet finansiering fra de deltagende forskningsinstitutioner, universiteter o.l. på omkring 55 millioner NOK.

Endvidere har den norske regering besluttet at Norsk polarinstitut fremover skal arrangere en norsk ekspedition til Antarktis med regelmæssige mellemrum, første gang nu i 1984–85, hvori forskere fra andre nordiske lande er inviteret til at deltage.

I Sverige har regeringen besluttet at oprette et særligt regeringsudvalg om arktiske spørgsmål, ligesom man på forslag fra Kungliga Vetenskapsakademien (KVA) har besluttet at oprette et særligt polarforskningssekretariat med en mindre bevilling til fremme af svensk polarforskning.

I foråret 1984 har både Sverige og Finland tilsluttet sig den internationale traktat om Antarktis, hvorefter alle nordiske lande bortset fra Island er tilsluttet denne traktat med de rettigheder det giver til at deltage i udforskningen af Antarktis og i forhandlingerne om en revision af traktaten i forbindelse med dens udløb i 1989.

I Finland er der i foråret nedsat en særlig arbejdsgruppe, der skal vurdere mulighederne for yderligere at udvikle arktisk teknologi i et samarbejde mellem den finske industri og finske forskere.

4.2.6 *Instrumentssamarbejde i øvrigt*

I Nordisk Råds udtalelse nr. 6/1984 (pkt. 4) udtrykkes der ønske om, at der gives større opmærksomhed til samarbejdet om tung videnskabelig udrustning. I den forbindelse kan der peges på, at FPR har taget dette spørgsmål med i sit handlingsprogram, ligesom den nordiske ekspertgruppe, der forberedte ministerrådets beslutning om at give støtte til etableringen af et nordisk optisk teleskop på La Palma, førte en indledende diskussion om mulighederne for et mere systematisk nordisk samarbejde om særligt dyr eller specialiseret videnskabelig udrustning.

Denne ekspertgruppe tilbød således foreløbig at fungere som en uformel nordisk kontaktgruppe om disse spørgsmål, der vil kunne sammenkaldes efter behov for at drøfte såvel konkrete projekter/forslag til anskaffelser som mulige modeller for organiseringen af sådanne samarbejdsprojekter.

4.3 *Nordiskt forskarutbildningssamarbete*

4.3.1 *Nordiska forskarkurser*

Tillgången på kompetenta forskare är en grundläggande förutsättning för själva forskningsverksamheten. De nordiska länderna saknar emellertid ofta såväl ekonomiska som personella resurser för att var för sig bygga upp en bred och kvalificerad forskarutbildning på alla önskade områden. Flera forskningsområden är idag mycket små eller så specialiserade att behovet av forskare är begränsat, vilket ytterligare begränsar möjligheterna att i vart nordiskt land bygga upp och upprätthålla en tillräckligt omfattande och kvalitetsstark forskning. Ett nordiskt samarbete om forskarutbildningen är därför av central betydelse för de nordiska ländernas möjlighet att skapa en kvalificerad forskningsmiljö på sådana områden.

Hittills har det nordiska forskarutbildningssamarbetet huvudsakligen bestått dels av stipendiatverksamhet inom ramen för de nordiska forskningsinstitutionerna, dels av en kursverksamhet i form av nordiska forskarkurser. Kurserna är idag i första hand specialkurser av engångskaraktär och det finns ett stort behov av att öka antalet årliga kurser på aktuella forskningsområden. Ministerrådet har i kulturbudgeten för år 1985 beviljat en aktivitetsökning på 400.000 DKK för att möjliggöra en ökning av kursprogrammet med ytterligare två kurser så att kursprogrammet år 1985 omfattar minst 21 kurser. Samtidigt har ministerrådet förstärkt de av forskarkursernas styrelse administrerade stödordningarna Nordiska forskarstipendier och Nordiska forskarsymposier med 250.000 DKK.

4.3.2 *Systematiserad nordisk forskarutbildning*

I syfte att diskutera behov och möjligheter för ett utvidgat nordiskt forskarutbildningssamarbete anordnade FPR i november 1983 en konferens för nordiska forskare och forskningsadministratörer med representanter för såväl universitet, högskolor och forskningsråd som centrala utbildningsmyndigheter. Vid konferensen uttrycktes ett starkt intresse för en utbyggnad av forskarutbildningssamarbetet, speciellt i riktning av en systematiserad nordisk forskarkursverksamhet. Från många håll framfördes önskemål om att den existerande kursverksamheten borde kompletteras både med årligen återkommande kurser och med kurshelheter som löper över flera år och som därmed kan beaktas i långsiktplaneringen av forskarutbildningen.

Efter konferensen har FPR i samarbete med Nordiska forskarkursers styrelse diskuterat hur en sådan systematiserad nordisk forskarkursverksamhet bäst kan organiseras och genomföras. Planeringsarbetet har nått så långt att FPR i samråd med forskarkursernas styrelse under hösten 1984 hänvänt sig till universitet och högskolor samt forskningsråd i Norden med förslag om ett samarbete om en utvidgad försöksverksamhet med systematiserade nordiska forskarkurser. Kurserna planeras utformade enligt modeller som är kända från exempelvis internationella sommar- och vinterskolor på olika forskningsområden.

Kursverksamheten är avsedd att utgöra en integrerad del av de nationella institutionernas verksamhet såväl innehållsmässigt som administrativt ekonomiskt.

I planeringsarbetet har FPR utgått ifrån erfarenheterna av den igångvarande försöksverksamheten på jord- och skogsbruksområdet. Preliminärt har FPR och forskarkursernas styrelse konstaterat att aktuella ämnen för en utvidgad försöksverksamhet kan finnas på det teknisk-vetenskapliga området, där de tekniska högskolornas nordiska rektorsförsamling sedan en tid arbetat i syfte att etablera en nordisk forskarkursverksamhet. Även områdena hormonforskning, försöksdjursforskning och vårdforskning har i Nordiska forskarkursers verksamhet visat sig aktuella för en återkom-

mande systematiserad kursverksamhet. Mot denna bakgrund har FPR inlett planering av försöksverksamhet med systematiserade nordiska forskarkurser på datateknikområdet, vårdforskningsområdet och inom försöksdjursforskning. På teknikområdet planeras kursverksamheten i första hand inriktad på datateknologi (digitalsignalteknik). För varje område har tillsatts en planeringsgrupp med en ämnesrepresentant från varje nordiskt land samt en representant från Nordiska forskarkursers styrelse.

4.4 Forskningsevaluering og reorganisering af forskningssamarbejdet

4.4.1 Forskningsevaluering

I sin udtalelse om FPR's handlingsprogram har kulturudvalget bl.a. udtalt sin tilfredshed med at FPR har til hensigt at evaluere kvaliteten på og relevansen af den forskning, der drives af forskningsinstitutioner på begge de nordiske budgetter.

Foreløbig har FPR's aktiviteter på dette område omfattet:

- afholdelse af konference om forskningsevaluering i Helsingfors i februar 1984
- forslag til ministerrådet om at nedsætte evalueringsgrupper vedrørende Nordvulc (1983), Nordplan (1984), CINA (1984)
- udtalelser om rapporter vedrørende Nordicom og det fremtidige havforskningssamarbejde.

I det følgende er hver enkelt af disse aktiviteter nærmere omtalt.

Konferencen blev afholdt i Helsingfors i dagene 14-16. februar 1984 med omkring 125 deltagere fra hele Norden. Deltagerkredsen omfattede såvel forskere som forskningspolitikere og -administratorer fra alle nordiske lande samt repræsentanter for en række nordiske embedsmandskomiteer og Nordisk Råds forskellige udvalg. Indlæggene fra konferencen og en sammenfatning af diskussionerne er under udgivelse.

4.4.2 Nordicom

Evalueringsgruppen som ble nedsatt i november 1982 for å vurdere virksomheten ved Nordisk dokumentationscentral for massekommunikationsforskning (Nordicom), la fram sin sluttrapport høsten 1983.

Rapporten inneholdt en utførlig og stort sett positiv beskrivelse av virksomhetens innholdsmessige side, og der foreslås kun mindre endringer hva angår institusjonens formål og organisasjon. Perspektivene for institusjonens framtidige funksjon - organisatorisk, teknisk og finansielt - er imidlertid ikke tilstrekkelig belyst til at rapporten på nåværende tidspunkt kan danne grunnlag for en avgjørelse om Nordicoms framtidige virksomhet. Dette er bl.a. blitt framhevet både av FPR og av Nordiska samarbetsorganet för vetenskaplig information (Nordinfo) som begge har uttalt seg om evalueringsrapporten.

Mot denne bakgrunn har man funnet behov for ytterligere utredning før det tas beslutning vedrørende Nordicom og det fortsatte samarbeidet om

massekommunikasjonsforskning. Nordicom er således pålagt at innen utgangen av juni 1985 utarbeide en detaljplan for virksomhetens drift og framtidige finansiering. Utgangspunktet for finansieringsplanen bør være at institusjonens tjenester så vidt som mulig finansieres av brukerne. I denne forbindelse er det bevilget 100.000 DKK til fortsatt forsøksdrift av Nordicoms online-database (NCOM).

Man forutsetter imidlertid at en viss avgiftsbelegging av online-systemet, som hittil har vært gratis, prøves under forsøksperioden.

Bevilgningen forutsetter videre at Nordicom, innen prøvedriften utløper, gjennomfører en undersøkelse av behovet for de tjenester institusjonen tilbyr sine brukere, og at man vurderer utformingen av betalingsordninger for institusjonens øvrige tjenester og hvilken betydning avgiftsbelegging vil få for kretsen av personer og institusjoner som bruker databasen. Mulighetene til å finne en økonomisk plattform som sikrer en bred nasjonal forankring og som samtidig åpner for finansieringsformer hvor miljøene medvirker til å senke prisen på tjenestene overfor den enkelte bruker skal også undersøkes.

4.4.3 *Nordvulc*

Evalueringsgruppen for vurdering af Nordisk vulkanologisk institut (Nordvulc) har afgivet sin rapport i august 1984.

Rapportens konklusjoner og forslag er opdelt i to hovedgrupper, hvoraf den første overvejende angår videnskabelige forhold, mens den anden overvejende angår økonomisk-praktisk orienterede forhold. Evalueringens generelle vurderinger kan karakteriseres som positive såvel med hensyn til institutionens videnskabelige niveau som med hensyn til praktisk arbeidsmåde.

En del af de økonomisk-praktiske forslag, der er opregnet i denne evalueringsrapport, er også berørt i den økonomiske udredning af de nordiske institutioner på Island der er foretaget i foråret 1984 (Wikell-udredningen).

Wikell-udredningens forslag bedømmes for tiden i forhold til den tidligere økonomiske analyse, der gennemførtes 1982–83.

Evalueringsgruppens rapport er behandlet i FPR, der i sin udtalelse bl.a. rekommanderer, at Nordvulc fortsat skal eksistere som fællesnordisk institution, og at en virksomhed mindst modsvarende den nuværende bør sikres.

FPR rekommanderer endvidere visse ændringer af den videnskabelige virksomheds indretning og peger på behovet for visse øgede midler, på kort sigt til instrumentsiden og på længere sigt til staben, efter nærmere, generelle nordiske prioriteringsovervejelser.

Ministerrådets behandling af sagen er endnu ikke afsluttet.

4.4.4 *Nordplan*

På forslag fra FPR har ministerrådet på sit møde i juni vedtaget at gennemføre en evaluering af virksomheden ved Nordiska institutet för samhällsplanering (Nordplan).

Evalueringsgruppen, der har fået to nordiske og to ikke-nordiske medlemmer, skal vurdere Nordplan's forsknings- og undervisningsarbejde siden etableringen i 1969 med udgangspunkt i de oprindelige motiver for institutionens oprettelse og den stedfundne udvikling i de nordiske landes samfundsplanlægningsproblemer.

Vurderingen skal dels omfatte institutionens arbejde i forhold til de til rådighed stående ressourcer, dels institutionens arbejdes kvalitet og relevans såvel nordisk som internationalt.

I forbindelse med forslaget om nedsættelse af denne evalueringsgruppe udtalte FPR, at man, når evalueringsrapporten foreligger, vil vurdere den i sammenhæng med materiale, der belyser udredningsvirksomheden som Nordisk institut for regionalpolitisk forskning (NordREFO) og Nordisk embedsmandskomiteé for regionalpolitik (NERP) bedriver, således at man kan foretage en samlet vurdering af ministerrådets FoU-indsats på samfundsplanlægningens område.

4.4.5 *CINA*

På forslag av FPR har ministerrådet igångsatt en utvärdering av verksamheten vid Centralinstitutet för nordisk Asienforskning (CINA). Den internationella evalueringsgrupp som utsetts för uppgiften består av experter inom såväl humaniora som samhällsvetenskaper. I samband med evalueringen skall även nordiska samarbetsmöjligheter inom områdesstudier övervägas.

4.4.6 *Havforsknings samarbejdet*

Planlægningsgruppen vedr. det fremtidige havforsknings samarbejde afleverede sin slutrapport i det tidlige forår 1984. Rapporten er derefter blevet behandlet af FPR, der på sit møde i slutningen af maj vedtog en udtalelse om rapporten.

Planlægningsgruppen blev i sin tid nedsat på baggrund af gentagne henvendelser fra en kreds af nordiske maringeologer, der ønskede oprettet et "Nordisk kollegium for maringeologi". Gruppen fik derfor i opdrag at overveje, hvorledes man kunne inddrage maringeologerne i det eksisterende nordiske samarbejde uden oprettelse af et nyt kollegium ved siden af de eksisterende og indenfor den nuværende økonomiske ramme.

Planlægningsgruppens forslag går i korthed ud på at de aktiviteter, der hidtil er foregået indenfor Nordisk kollegium for marinbiologi og Nordisk kollegium for fysisk oceanografi overføres til en ny samlet nordisk komité for havforskning, mens Nordisk kollegium for økologi bevares uændret.

Denne nye komité foreslås få 20 medlemmer (4 fra hvert af de 5 nordiske

lande) repræsenterende fysisk, kemisk, biologisk og geologisk oceanografi.

FPR har i sin udtalelse om rapporten konstateret at det næppe er hensigtsmæssigt at danne et samlet nordisk samarbejdsorgan for de 4 discipliner, så længe et nationalt samarbejde mellem disse ikke er etableret. I stedet bør der sættes på i hvert enkelt land at opbygge nationale samarbejdsorganer for institutioner, der driver havforskning i bredeste forstand.

Embedsmandskomiteen for nordisk kulturelt samarbejde har på sit møde i august 1984 besluttet at følge FPR's indstilling og stille behandlingen af en eventuel organisatorisk omlægning af det eksisterende nordiske havforskningssamarbejde i bero, idet man konstaterer at FPR overvejer forslag til en mulig reorganisering af de af kulturbudgettets forskellige forskningsinstitutioner, der som sin hovedopgave har at fordele støtte til symposier, stipendier o.l. efter ansøgning.

4.5 Undervisning i Nordens sprog og kulturforhold

4.5.1 Samarbejdsnævnet for de nordiske lektoratsadministrationer

I hvert af de nordiske lande findes rådgivende og administrative organer, der er beskæftiget med de universitetslektorer, der i udlandet underviser i de respektive landes sprog og kulturforhold.

Ministerrådet besluttede i december 1983 at etablere et nordisk samarbejdsnævn bestående af sagkyndige og embedsmænd fra disse administrationer (Samarbejdsnævnet for de nordiske lektoratsadministrationer). I løbet af en forsøgsperiode på fire år skal samarbejdsnævnet søge at øge det nordiske indslag i landenes lektoratsvirksomhed, herunder etablere resourcebesparende samarbejdsarrangementer. Formålet er at øge kendskabet til og interessen for Nordens sprog, litteratur og kultur i omverdenen i overensstemmelse med kulturaftalens bestemmelser.

I foråret 1984 er der fastsat nærmere regler for samarbejdsnævnets konstituering og funktion. I den første to-års periode fungerer den norske lektoratsadministration som sekretariat for virksomheden. Det er besluttet at sekretariatsvirksomheden fra januar 1986 skal varetages af den svenske lektoratsadministration, som er Svenska Institutet.

Ministerrådet har til virksomheden i 1984 bevilget 250.000 DKK. Virksomhedsplanen omfatter fire hovedområder inden for hvilke samarbejdsnævnet har taget beslutning om følgende aktiviteter:

1. Konferencevirksomhed

En konference ved årsskiftet 1984/85 på Hanaholmen, Finland for nordiske sendelektorer i de nordiske lande.

En konference i Wien i maj 1985 for de nordiske landes lektorer i det tysktalende område i både Øst- og Vesteuropa.

2. Fællesnordiske kulturfremstød

En foredragsturné for lektorerne i Forbundsrepublikken Tyskland (og

hvis muligt også Schweiz) med temaet "Holberg som komedieskriver og samfundskritiker".

3. Informationsmaterialer og læremidler

Indsamling af s.k. "landeskunde"-materiale – i første periode om Island. Materialet vil være anvendeligt for nordiske lektorer overalt i verden.

Indkøb og distribuering af allerede foreliggende materiale til brug for lektorerne (Guide to Nordic Bibliography, Nordisk Kontakt m.v.). Materialet skal i første række sendes til universiteter, hvor flere nordiske lande er repræsenteret med lektorer.

4. Biblioteksstøtte til universiteter i Polen

Efter ønske fra de nordiske lektorer ved polske universiteter indkøbes og sendes et varieret bogmateriale.

4.5.2 *Undervisning i nabolandsprog ved universiteter i Norden*

I sommeren 1983 fik sekretariatet til opgave at udarbejde en løsning for problemer vedrørende fordelingen af nordiske lektorer, der underviser i nabolandsprog ved universiteter i Norden.

Opgaven var foranlediget af en henvendelse fra Nordisk Sprogsekretariat. Sprogsekretariatet havde undersøgt, hvor sproglektorer giver undervisning i dansk, finsk, færøsk, islandsk, norsk og svensk ved universiteter i Danmark, Finland, Norge og Sverige. Undersøgelsen viste, ifølge Sprogsekretariatet, at der ved en række universiteter er klart utilstrækkelige studiemuligheder i flere nordiske sprog samt at undervisningsudbuddet i de senere år i mange tilfælde gradvis er blevet reduceret.

Ved sagens beredning på dette grundlag viste det sig, at det næppe er muligt at komme med adækvate forslag, hvis der kun tages hensyn til de nordiske sproglektorers virksomhed. Ved en del universiteter og højere læreanstalter forekommer disse slet ikke eller udgør kun en mindre del af det akademiske personale, der er beskæftiget med uddannelse og forskning vedrørende nabolandsprog.

På denne baggrund er det i kulturaftalens organer konstateret, at undersøgelserne bør udvides, før der tages stilling til behovet for eventuelle nordiske forholdsregler. Undersøgelserne skal omfatte samtlige akademiske lærerkræfter i "nordisk filologi" og tilsvarende ved såvel universiteter som højere læreanstalter (f.eks. også lærerhøjskoler og handelshøjskoler) og angå både uddannelsesudbuddet og forskningen. Undersøgelserne skal også inddrage Færøerne og Grønland.

4.6 *Samarbejde vedrørende højere uddannelse*

4.6.1 *Generelt*

Det nordiske samarbejde om akademiske grunduddannelser ved universiteter og højere læreanstalter, der angår kulturaftalens organer, berører såvel undervisnings- som forskningsområdet.

De højere uddannelser i samtlige nordiske lande stilles i 1980-erne og 1990-erne overfor mange udfordringer af økonomisk og faglig art. Der synes at være muligheder for at møde sådanne udfordringer i et mere systemiseret nordisk samarbejde på området. Det forudsætter dog at området i den kommende tid får større opmærksomhed, og at man måske bør overveje at se nærmere på de højere uddannelser som et samlet område.

Kulturudvalgets udtalelse om, at kursusvirksomheden på uddannelsesområdet – inklusive medicinsk undervisning – ikke længere fuldtud svarer til behovene, og at den derfor bør granskes kritisk, kan måske opfattes som en udtalelse i samme retning.

Sekretariatet har påbegyndt overvejelserne om den efterlyste granskning (jfr. afsnit 3.1). Men allerede nu kan det konstateres, at det rejste problem kun udgør en lille del af de højere uddannelsers samlede problemkreds.

4.6.2 *Mobilitet*

Det har været lagt til grund for aktiviteterne indenfor højere uddannelse, at én måde at udnytte specielle ressourcer i hvert af de nordiske lande vil være at muliggøre mobilitet for studerende, således at de udenfor hjemlandet kan gennemføre dele af en uddannelse i supplerings- eller specialiseringsøjemed.

Indledningsvis har det derfor været vigtigt, at skabe forudsætninger for *dels* at dette kan lade sig gøre, *dels* at det er kendt for de studerende, at det er muligt.

Aktiviteterne har rettet sig mod at etablere et samarbejde mellem studievejledere for at skabe kendskab til de foreliggende hindringer for mobilitet og for at fjerne disse. Gennem arbejdet er der endvidere søgt efter nye angrebsvinkler overfor tentamens- eller ækvivalensproblematikken såvel i forhold til delprøver som i forhold til afsluttede eksaminer. Endelig har sekretariatet arbejdet med informationsspørgsmål (jfr. 4.6.6).

4.6.3 *Studievejledersamarbejdet*

Studievejledersamarbejdet, der startedes i 1982, blev gjort permanent, da der i høsten 1983 etableredes en fast planlægningsgruppe for studievejledere/studieadministratorer ved universiteter og højskoler i Norden. Virksomheden finansieres helt overvejende af de deltagende institutioner, idet der dog har været ydet tilskud fra forskellige sider til konkrete arrangementer.

Der er således bl.a. med støtte fra Nordisk kulturfond og Universitets- och högskoleämbetet (UHÄ) i Sverige i februar 1984 gennemført en temakonference i Norrtälje i Sverige for ca. 50 deltagere fra hele Norden, herunder også Grønland. Konferencens tema var: Vejlednings- og uddannelsesplanlægning i 1990-erne.

Gruppen er ved at planlægge den næste konference, der vil finde sted i februar 1985 i Oslo. Konferencen vil bl.a. beskæftige sig med temaerne, "Kvinder i tekniske uddannelser" og "ADB's anvendelse i studievejledning og -administration".

I forbindelse med konferencen i Norrtälje uddeltes det første nummer af et nyhedsbrev for studievejledere/studieadministratorer, som udarbejdes af planlægningsgruppens medlemmer. Det er planen fremover heri at orientere om nationale forhold, der kan have betydning for vejledere og studerende i de øvrige nordiske lande.

Planlægningsgruppen fungerer endvidere som referencegruppe ved den igangværende redaktion af studiehåndbogen *Att studera i Norden* (se 4.6.4).

Gruppen har også udarbejdet et katalog over samtlige studievejledere/administratorer ved de højere uddannelsesinstitutioner i Norden. Katalogets oplysninger er samlet af gruppen, mens kultursekretariatet har forestået udgivelsen. Kataloget er blevet vel modtaget som en nyttig kontakthåndbog. Kataloget forventes revideret ca. en gang om året. Den første reviderede udgave forventes at foreligge i begyndelsen af 1985.

4.6.4 *Studiehåndbogen Att studera i Norden*

Fjerde udgave af studiehåndbogen *Att studera i Norden* udkom i 1981. Den har i den forløbne tid været efterspurgt specielt af praktikere i universitetsverdenen, vejledere, administratorer o.s.v., men også af studerende.

Ved redaktionen af femte udgave, som er igang, skal det i indhold og layout forsøges at gøre håndbogen yderligere anvendelig, med særligt sigte på de professionelle brugere. Ved redaktionen skal der fæstes særlig opmærksomhed ved ækvivalensproblematikken d.v.s. gyldigheden af tentamen eller eksamen fra andet nordisk land. Femte udgave skal også medtage oplysninger om Færøerne, Grønland og Åland. Den nye udgave forventes at udkomme i våren 1985.

4.6.5 *Regional forsøgsvirksomhed*

Kulturaftalens organer har i forskellige former støttet samarbejdet mellem universiteter og højskoler på Nordkalotten siden 1972. I perioden 1980-1983 har ministerrådet således støttet en forsøgsordning vedrørende højere uddannelse. Nordkalotkommissionen, der er det regionale planlægningsorgan bl.a. for uddannelses- og arbejdsmarkedsforhold, har i løbet af denne periode etableret den grundlæggende organisation for samarbejdsrelationer mellem regionens uddannelsesinstitutioner. Som et konkret resultat af forsøget er der tilrettelagt 14 fælles uddannelseslinier, der hver involverer institutioner i to af regionens lande. Forsøget er således et eksempel på uddannelsesmobilitetens muligheder ihvertfald indenfor en regional ramme.

Ved forsøgsperiodens afslutning afgav kommissionen sin rapport, der udover en beskrivelse af de opnåede resultater, også påpegede behovet for midler til en konsoliderings- og udbygningsperiode.

I maj 1984 bevilgedes over kulturbudgettet midler til arbejdets videreførelse i perioden fra 1.6.1984 til og med 31.12.1986. Herefter forventes det videre samarbejde at kunne varetages af de involverede institutioner selv.

Sekretariatet har ved given lejlighed orienteret om Nordkalotforsøgets etablering og indhold. Redegørelserne har haft bred interesse i andre dele af Norden som en mulig model for opbygning af fælles uddannelseslinier mellem institutioner i flere nordiske lande.

Et resultat heraf har det været, at Ingeniørskolen Københavns Teknikum og Högskolan i Luleå har erklæret sig interesserede i at medvirke i en forsøgsordning, der skal muliggøre, at grønlandsk ungdom kan gennemføre en ingeniøruddannelse med speciel indretning på grønlandske forhold og prioriteringer. Efter oplægget skal grønlændere, der har gennemført en nærmere specificeret, grundlæggende teknisk uddannelse (EFG/tilsv.) på Grønland, kunne udbygge denne uddannelse dels i København, dels i Luleå til ingeniørniveau. Sagen er fortsat under beredning.

4.6.6 *Administratorsamarbejdet*

Administratorsamarbejdet er en medlemsorganisation for direktører og forvaltningschefer ved universiteter og højere lærestudier i Norden. Organisationen tjener som kontakt- og samarbejdsforum angående administrative temaer såsom personaleadministration, budgetforhold, lokale spørgsmål, datateknik i universitetsadministrationerne og studievejledning. Indenfor disse områder arrangerer organisationen konferencer, seminarer og tjenestemandsudvekslinger samt gennemfører et årligt plenummøde for medlemmerne. Ca. 50 institutioner er tilmeldt samarbejdet.

Virksomheden vedrørende studievejledning, der startede som en temagrupper under samarbejdets styringsgruppe, er i samarbejde med kultursekretariatet nu organiseret som en fast planlægningsgruppe (jfr. 4.6.3).

Tilsvarende er det under overvejelse at skabe et fastere samarbejde mellem nordiske institutioner vedrørende ækvivalenssagers behandling. Situationen er den, at der i flere nordiske lande er overvejelser igang for at opbygge centrale og/eller decentrale organer, der kan medvirke til en hurtigere og mere ensartet behandling af sager om godkendelse af tentamina og eksamina. Organerne vil endvidere kunne tjene som dokumentationscentraler for bl.a. allerede truffne afgørelser. Det vil kunne være nyttigt i den nuværende fase af arbejdet indenfor Norden, at drøfte den samlede problemstilling og eventuelle kommende systemers opbygning for bl.a. at sikre mulighederne for umiddelbart at kunne udveksle informationer mellem landene. Et workshop-arrangement med dette tema er under forberedelse.

4.6.7 *Rektorsamarbejdet*

De nordiske Universitetsrektors Råd er samarbejdsorganisationen for universiteternes og de videnskabelige højskolekolektorer. Organisationen afholder hvert 3.-4. år plenummøder (rektorkonferencer). Den seneste konference gennemførtes i sommeren 1983. Mellem plenummøderne varetages samarbejdsopgaverne af en formandsgruppe bestående af formændene for de respektive nationale rektorforsamlinger.

Forud for rektorkonferencen i 1983 rettede sekretariatet henvendelse til formandsgruppen og pegede heri bl.a. på en del problemområder knyttet til en eventuel udvidelse af de akademiske lærerkræfters internordiske mobilitet.

Henvendelsen blev efter rektorkonferencen sendt til udtalelse i de nationale rektorforsamlinger. De indkomne besvarelser er herefter blevet drøftet ved et møde i formandsgruppen i maj 1984. Sekretariatet afventer resultatet af dette arbejde samt oplæg til sagens realitetsbehandling ved den kommende rektorkonference i maj 1985.

5 Allmänskulturell verksamhet

5.1 *Inledning*

I förbindelse med att rådgivande kommitténs för allmänskulturell verksamhet (RKK) mandatperiod gick ut 31 december 1983 lade kommittén fram ett förslag om vilka arbetsuppgifter i det nordiska kultursamarbetet som bör prioriteras under de närmaste åren. Kommittén har speciellt lagt vikt vid verksamhet för ungdom, lokalt kulturarbete och en prioritering av folkupplysningssamarbetet. Ministerrådet har tagit del av kommitténs synpunkter. Dessa kommer att ingå i det fortsatta beredningsarbetet.

Ministerrådet har i enlighet med förslag från RKK beslutat att antalet medlemmar i kommittén begränsas från 20 till 11, dvs två från varje land och en representant från Föreningarna Norden (jfr yttrande nr 6/1984 p. 7).

5.2 *Samarbete med folkrörelser*

Stödet till folkrörelsernas verksamhet omfattar tre poster på den nordiska kulturbudgeten: nordiskt ungdomssamarbete, nordiskt folkbildnings-samarbete och nordiskt idrottssamarbete (jfr rek.nr 24/1984). Tillsammans utdelas under 1984 5.010.000 DKK för dessa ändamål, dvs en ökning med 742.000 DKK från föregående år. Härtill kommer bidrag till amatörteaterverksamhet med 373.000 DKK samt från ministerrådets dispositionsmedel 400.000 DKK till fortsatt försöksverksamhet med stöd till amatörmusik-samarbete. Ytterligare har Nordiska kulturfonden beviljat anslag till projekt som genomförs i regi av olika folkrörelser.

På baggrund af rek.nr 8/1982 om det regionalpolitiske samarbejde i Norden, har Nordisk Ungdomskomitee drøftet støtteprinciperne for det

nordiske ungdomssamarbejde med henblik på at skabe mulighed for at tilgodese det lokale og regionale samarbejde på ungdomsområdet. Ungdomskomiteen har ligeledes diskuteret, hvorledes selvstyreområderne og det nordiske ungdomssamarbejde på Nordkalotten kan indgå i støtteordningen. Komiteen har peget på, at en sådan ordning bør finansieres gennem et supplement til den nuværende bevilling.

Ungdomskomiteen har afholdt kontaktmøde med repræsentanter for nationalkomiteerne samt de statslige ungdomsråd i april med henblik på at drøfte samarbejdsformerne for det ungdomspolitiske arbejde i Norden.

Ministerrådet har på baggrund af en projektskitse fra ungdomskomiteen om iværksættelse af nordiske aktiviteter i anledning af FN's internationale ungdomsår 1985 ekstraordinært bevilget 925.000 DKK til formålet. Aktiviteterne vil omfatte etablering af en særskilt forsøgsbevilling til lokalt og regionalt nordisk samarbejde på ungdomsområdet, samt afholdelse af en nordisk ungdomskonference samtidig med Nordisk Råds session i 1985. Forsøgsbevillingen kan tildeles lokale ungdomsgrupper, der ønsker at realisere nordiske samarbejdsprojekter. Til mødet i oktober 1984 var indkommet lokale og regionale ansøgninger på ungdomsområdet til et samlet beløb af 5,7 mill. DKK. Den nordiske ungdomskonference vil blive tilrettelagt i samarbejde mellem ungdomsorganisationerne, Foreningen Nordens Ungdomsrepræsentantskab og de nationale ungdomskomiteer.

På baggrund af erfaringerne med den særskilte støtteordning til lokalt og regionalt ungdomssamarbejde i 1985, samt de generelle ønsker om at udvikle det regionale samarbejde, har ungdomskomiteen indsendt en anmodning til ministerrådet om oprettelse af en sådan støttemulighed på det faste kulturbudget fra 1986.

Fra 1985 vil støtteordningen for nordisk idrætssamarbejde også omfatte nordisk skoleidrætssamarbejde.

5.3 Etniska och språkliga minoriteter

Arbetet med de etniska och språkliga minoriteterna i Norden bygger på den grundläggande principen att minoriteterna bör ha möjlighet att på egen grundval utveckla sina kulturer, jämsides med att de får stöd till att på lika villkor ingå i det nordiska samarbetet.

Ministerrådet har från 1979 på försök etablerat en speciell stödordning för fördelning av stöd till vissa samiska kulturaktiviteter.

Ytterligare beslöts i oktober 1982 om vissa riktlinjer för arbetet på att stärka samekulturens ställning. I enlighet härmed har stödet till samiska kulturaktiviteter av engångskaraktär fördubblats från 1983 till 1984 och uppgår nu till 400.000 DKK. Till detta kommer att ministerrådet beslutat om en försöksverksamhet för utveckling av det samiska kulturlivet. För ändamålet har en särskilt sakkunnig anställts för en treårsperiod från 1984. Den sakkunnige har knutits till Nordiska samerådets sekretariat i Utsjoki i Finland. För verksamheten har anvisats ytterligare 400.000 DKK under

1984. Detta innebär att det samlade stödet på den nordiska kulturbudgeten till samiskt kulturliv har ökats från 200.000 DKK 1983 till 800.000 DKK 1984.

Ministerrådet beslöt i september 1984 att stödordningen för nordiskt idrottssamarbete från och med 1985 också skall omfatta samiskt idrotts-samarbete.

5.4 Nordens Hus m m

Upprätthållandet och utvecklingen av de kulturella förbindelserna mellan de områden som av geografiska och etniska skäl har en egen eller en särpräglad kultur och de övriga länderna i Norden är en viktig uppgift för det nordiska kultursamarbetet. Insatserna på detta område har av historiska skäl nått olika långt. Till de områden för vilka särskilda insatser aktualiserats hör Island, Färöarna, Grönland, Åland och sameområdet. Gemensamt för dessa områden är dels att de alla, i bokstavlig eller överförd mening, är "ö-områden", dels att kulturförbindelserna med dem och övriga Norden är i flera fall förknippade med stora ekonomiska problem.

Nordens Hus i Reykjavik har under några år haft att kämpa med ekonomiska svårigheter som vållats av bl a stark inflation och valutakursförändringar. I föråret 1984 har derfor genomförts en sagkyndigundersøgelse af institutionens virksomhed i relation til det forudsatte niveau og det fastlagte budget. Udredningen peger bl.a. på behov for justering af virksomhedsbudgettet og igangsættelse af visse reparationsarbejder i 1985. Disse synspunkter vil blive vurderet i det løbende budgetarbejde.

Nordens Hus på Færøerne blev indviet i maj 1983. Siden åbningen er der gennemført teater-, koncert- og udstillingsvirksomhed og afholdt konferencer og møder. En rapport om den første igangsættelsesperiode udarbejdet af styrelsen for Nordens Hus viser, at programmet har fungeret i overensstemmelse med de idé- og bygningsmæssige hensigter med institutionen, i det omfang byggeriets forsinkelse har muliggjort det. F.eks. har gæstetelierfunktionen endnu ikke kunnet tages i brug. Aktivitetsprogrammet har været præget af såvel nordiske som lokale færøske aktiviteter.

Beträffande det åländska kulturlivet och dess relationer till det övriga Norden har på uppdrag av ministerrådet en särskild utredning genomförts. Syftet med utredningen har varit att få underlag för en bedömning av förutsättningarna för ett Nordens institut på Åland. Remissbehandling har genomförts av undervisningsministeriet i Finland.

Ministerrådet beslöt i juni 1984 att inrätta ett Nordens institut på Åland från 1 januari 1985 (rek.nr 12/1983). Kostnaderna för driften fördelas mellan den nordiska kulturbudgeten och Ålands landskapsstyrelse. Samtidigt har ministerrådet fastställt stadgar för institutet. Ministerrådet kommer att utse verksamhetsledare i början av 1985 efter förslag från styrelsen.

Aktivitetsformerna för institutet kommer att dryftas på en konferens på Åland hösten 1985, och verksamheten kommer efter detta att starta 1986.

Det senast tillkomna området för strävandena att nå bättre kontakt mellan "kulturöarna" och det övriga Norden är Grönland. Nordiska rådet gav i yttrande 2/1982 sin önskan till kännna att ministerrådet till sessionen 1983 skulle lägga fram ett förslag om utveckling av kulturförbindelserna mellan Grönland och det övriga Norden.

Nordisk Råd understregede, at denne kortlægning bør tage udgangspunkt i grønlandske ønsker og behov. Udviklingen af kulturforbindelserne bør omfatte såvel forskning, undervisning som almen kultur.

Ministerrådet igangsatte i 1983 en udredning om udviklingen af kulturforbindelserne mellem Grönland og det øvrige Norden. Udredningen er udarbejdet i samarbejde med de grønlandske hjemmestyremyndigheder, kommuner og kulturinstitutioner samt kultursekretariatets tre sektioner. Den omfatter en samlet beskrivelse af det grønlandske kulturliv, en kortlægning af de grønlandske ønsker samt forslag til iværksættelse af kultursamarbejdet gennem oprettelse af et grønlandsk-nordisk institut i Nuuk (Godthåb) med en tilknyttet støtteordning til rejse- og projektvirksomhed. Den indeholder ligeledes idéer til igangsættelse af enkeltprojekter inden for de enkelte samarbejdsområder under kulturaftalen.

Ministerrådet besluttede i september, at udredningen skulle publiceres og distribueres til relevante institutioner i Norden samt at sende udredningen inkl. visse økonomiske beregninger foretaget af kultursekretariatet på remis. Dette vil ske i begyndelsen af 1985.

Ministerrådet vil på baggrund af remisbehandlingen træffe endelig beslutning om realisering af forslag.

En huvudförutsättning för att önskemålen om förbättrade insatser när det gäller förbindelserna med dessa kulturområden är att medel kan ställas till förfogande. Det fortsatta arbetet ställer också krav på prioritering mellan dessa arbetsuppgifter och andra uppgifter på kulturbudgeten, liksom mellan de angivna uppgifterna inbördes.

5.5 Samarbetet kring barn och kultur

Ministerrådet besluttede i 1983 at intensivere indsatserne på børnekulturområdet inden for rammerne af et samlet arbejdsprogram. Til dette formål har ministerrådet nedsat en nordisk arbejdsgruppe for børnekulturområdet, med repræsentanter fra hvert nordisk land. Arbejdsgruppen har en mandatperiode til 31.12.1985 og har fået til opgave at følge udviklingen på børnekulturområdet og holde kontakt med det arbejde, som sker nationalt og inden for andre nordiske organer, kontinuerligt at rapportere om denne udvikling, samt fremlægge forslag, udkast og idéskitser til specielle nordiske fællesprojekter, at initiere projektvirksomhed samt gennemføre konferencer, seminarer o.l. på børnekulturområdet. For 1984 bevilgedes 400.000 DKK til virksomheden.

Det første projekt arbejdsgruppen er gået igang med at realisere er en nordisk informationstjeneste om børn og kultur, med det formål at skabe

kontakt mellem de kredse i Norden, der arbejder med børnekultur og at sprede oplysninger om initiativer og aktiviteter til de børnekulturelle organer i Norden. Informationstjenesten er opbygget som et organ under den nordiske arbejdsgruppe med en redaktør, som den daglige leder. Redaktionen er placeret i København. Virksomheden udøves bl.a. gennem udgivelse af nyhedsbulletiner og en temaavis. Den første nyhedsbulletin udkom i september. Temaavisen udkom i november.

Arbejdsgruppen har besluttet hvert år at gennemføre et bestemt tema-projekt på børnekulturens område.

For 1984 var temaet "Lyt til børn". Hensigten med temaet var at fokusere på børns udtryksmuligheder, samt muligheden for at etablere rammer for børns aktive deltagelse i kultur- og samfundslivet. Temaåret er gennemført, dels som en oplysningskampagne bl.a. gennem udgivelse af en temaavis om emnet, og dels gennem en afsluttende høring om emnet på LO-skolen i Helsingør 23.-25. november med repræsentanter for børnekulturområdet fra hele Norden.

Som tema i 1985 planlægges et nordisk forskningsprojekt om professionalisering af børnekultur. Projektet vil blive gennemført af en forskningsmedarbejder i tilknytning til Sentret for barneforskning i Norge. I 1986 bliver temaet "Børn og bevægelige billeder". Projektet vil blive organiseret i samarbejde med svenske instanser. Som en del af projektet vil der blive samlet erfaringer fra forsøgsprojekter med mediekundskab i førskole- og folkeskoleundervisning, ligesom der planlægges lokale forsøg med børns egen produktion af bevægelige billeder.

Formålet er at stimulere til en debat og erfaringsudveksling om børns muligheder for at opleve, analysere og anvende det filmiske sprog på samme måde som børn får basiskundskaber i at tale, læse og skrive. Projektet afsluttes i 1986 med en nordisk børnefilmfestival med egenproducerede børnefilm.

Sekretariatsfunktionen for arbejdsgruppen går på skift i de nordiske lande. I 1983 og 1984 har den været placeret hos Arbejdsgruppen for børn og kultur i kulturministeriet i Danmark. I 1985 placeres den hos Sentret for barneforskning i Norge.

5.6 Amatörorganisationer

Amatörteaterstödet utgör sedan 1981 en fast post på kulturbudgeten. För 1984 utgör stödet, som utdelas genom Nordiska amatörteaterrådet, 345.000 DKK. Sommaren 1984 genomfördes ett resande seminarium i bygdespel (i Sønderjylland "Teglværksspillet", i København "Glasværksspillet", på Bornholm "Martin Andersen Nexø-spillet", i Örebro "Änglavakt och barnarbete" och i Norberg "Norbergspelet") i regi av Nordiska amatörteaterrådet och Dansk Amatörteater Samvirke.

Stötteordningen for nordisk amatørmusiksamarbejde har i 1984 fortsat været på forsøgsbasis i SAMNAMs regi. Bevillingen var 360.000 DKK i

1983 og 400.000 DKK i 1984. Støtteordningen giver fortrinsvis støtte til kormusikken i de nordiske lande.

Forsøgsvirksomheden blev evalueret i 1984 med henblik på stillingtagen til den fortsatte virksomhed på amatørmusikområdet fra 1986.

5.7 Kulturformidling

På Nordkalotten har under ett antal år ett utställningssamarbete genomförts försöksvis med anslag från ministerrådets dispositionsmedel. Från 1984 har verksamheten förts in under den fasta kulturbudgeten. Detta ger än bättre förutsättningar för ett vidgat museisamarbete i denna region. Ett vidare samarbete från Nordkalotten över till museer i Västnorden har också aktualiserats.

Nordiska ministerrådet beslöt 1982 att sätta igång kursverksamhet för folkbibliotekariéer i Norden under 1982-84. Kurserna har omfattat dels folkbibliotekens förmedling av andra nordiska länders litteratur, dels utvecklingen av nya arbetsområden och nya hjälpmedel.

För att genomföra verksamheten har ministerrådet utsett en kommitté på fem personer med företrädare för samtliga biblioteksintressen i Norden (Nordfolk). Under 1984 har ministerrådet avsatt 400.000 DKK till ändamålet.

I 1984 er der bl.a. gennemført et kursus i finskproget litteratur i Åbo, et kursus i bibliotekslovgivning i Reykjavik og et kursus om regional bibliotekstjeneste i Oslo. I 1985 er der bl.a. planlagt kurser i bestandsopbygning, børnelitteratur samt et kursus om biblioteksforskning.

Nordfolks første forsøgsperiode er i løbet af 1984 blevet evalueret af de nationale biblioteksforeninger, bibliotekarforbund, biblioteksskoler og statslige biblioteksinstanser med positivt resultat. Resultaterne vil blive vurderet i forbindelse med budgetarbejdet for 1986.

5.8 Nordisk bokmarknad

Frågan om en bättre distribution i Norden av grannlandslitteratur diskuteras på en konferens på Hässelby slott i oktober 1984. I konferensen deltog representanter för myndigheter, förläggare, bokhandlare och författare. Konferensen kommer att följas upp av en arbetsgrupp, som skall undersöka möjligheterna att etablera nordiska bokavdelningar i bokhandlar i huvudstäderna. Arbetsgruppen tar sikte på att lägga fram resultat av sitt arbete under våren 1985.

En utredning om problemen kring produktion och distribution av talböcker och punktskriftsböcker i Norden (rek.nr 7/1982) har avslutats och sänts på remiss till nationella och nordiska organisationer/institutioner. Verksamheten startar 1985 i form av ett arbetsmöte som skall förbereda samarbetet på detta fält.

5.9 *Konstnärlig verksamhet*

Genom etableringen av Nordiskt konstcentrum 1978 har det skapats en grund för en mera systematisk verksamhet på bildkonstområdet.

Nya stadgar gäller sedan 1982. Det råd av konstnärsrepresentanter som fungerat vid sidan av styrelsen slopades därvid, samtidigt som en viss garanterad representation för konstnärerna infördes i styrelsen. Under första halvåret 1984 har konstcentret bl a arrangerat följande utställningar: "Om Postpainting", "Svensk Grafik", "Foto som konst i Norden", "C.F. Reuterswärd" och den danska utställningen "Ny Abstraktion". Konstcentret har också för tredje gången haft utställning av gästateljékonstnärernas arbeten. Utställningen av samisk konst "Sami Daidda", som sammanställts av konstcentret, turnerar i Canada och USA.

I planerna för Nordiskt konstcentrum ingick som ett integrerat led etableringen av gästateljéer (rek.nr 11/1981). Fem gästateljéer invigdes i augusti 1981. Ateljéerna på Sveaborg skulle enligt planerna kompletteras av andra ateljémöjligheter i de övriga nordiska länderna. Det har etablerats gästateljéer på Gerlesborgsskolan i Uddevalla och på Hässelby slott i Sverige samt på Hald Hovedgaard vid Viborg i Danmark. Nordiska kultur-fonden beviljade 100.000 DKK 1984 för inredning av en gästateljé i Sydgrönlands kulturhus i Julianehåb.

Våren 1984 beviljades ytterligare 50.000 DKK till stipendier för konstnärer som i år skall utnyttja gästateljéerna på Sveaborg och i övriga Norden.

För åren 1981-1985 har ministerrådet avsatt medel till en försöksverksamhet för att främja distributionen av nordisk film. För år 1982 och 1983 beviljades 1 miljon DKK och för 1984 beviljades 1,2 miljoner DKK. En kommitté bestående av en representant för varje nordiskt land har tillsatts med uppgift att på förslag av filminstituten (motsv.) i varje land fördela stödet. Detta kan till viss del också användas för att främja distribution av nordisk film utanför Norden.

Ministerrådet beslutade i september om nya stadgar för Nordiska rådets litteraturpris, som innebär att det vid nomineringen till 1984 års pris är möjligt att föreslå ett bokverk från vardera Färöarna, Grönland och det samiska språkområdet på förslag från författarföreningarna i respektive områden.

De särskilda svårigheter som föreligger vad gäller översättning av litteratur från de mindre språkområdena är föremål för fortsatta överväganden, bl a med utgångspunkt i uttalanden från nabolandslitteraturkommittén.

5.10 *Teater og musikk*

I samarbete med Nordisk Teaterkomite har Nordisk Teaterunion i juni 1984 arrangerat en nordisk teaterfestival i Oslo, der det ble presentert ny nordisk dramatik.

I samarbeid med samiske teatergrupper og Nordisk Amatørteaterråd har teaterkomiteen utarbeidet opplegg for utdanningsseminar i 1985 for samiske teaterarbeidere.

I tillegg til utgivelsen av informasjonstidskriftet *Nordic Sounds* og støtten til komposisjoner har aktivitetene i 1984 vært konsentrert om arrangementene *Ung nordisk solistbiennale* og *Nordiske musikkdager*. NOMUS har dessuten gitt tilskudd til jazzarrangementer.

Sekretariatet for NOMUS er fra august 1984 flyttet fra Statens Musikkråd i Danmark til Norsk Musikkinformasjon i Oslo.

Støtte til nordisk amatørmusikk samarbeid i forsøksperioden 1981-84 er blitt gitt i regi av SAMNAM. Spørsmålet om fortsatt støtte vil bli vurdert i forbindelse med budsjettarbeidet for 1986.

5.11 Kulturkonsumtion i Norden

Der er i 1984 utkommet en sammenfattende rapport om de diskussioner om kulturindustri og nordisk kulturpolitikk, der foregik på ministerrådets seminar om dette emne. I seminaret deltog repræsentanter for Nordisk Råds kulturudvalg, de nationale parlamenters kulturudvalg samt nordiske kulturarbejdere, forskere og statistikere. Desuden blev der gennemført interview med de daværende nordiske kulturministre om problemstillingen.

Seminarets konklusion er der redegjort for i meddelelsen om rek. nr 16/1977 om kulturkonsumtionen i de nordiske lande.

I relation til rekommandationen er arbejdet på at udvikle en nordisk kulturstatistik videreført i samarbejdet med Nordisk udvalg for uddannelses- og kulturstatistik (NUUK) og Nordisk Statistisk Sekretariat. Der er udarbejdet nye tabeller på medieområdet til Nordisk Statistisk Årbog for 1985 samt udkast til en fælles nordisk spørgeskemaundersøgelse om kulturel deltagelse, drøftet datagrundlag og principper for arbejdet med udvikling af biblioteks- og museumsstatistik, drøftet mulighederne for udvikling af individorienteret kulturstatistik samt statistik, der omfatter registrering af offentlige og private udgifter til kulturformål. Som baggrund for diskussionerne har kultursekretariatet indhentet synspunkter fra de nationale kulturdepartementer og mediekommissioner ang. behovet for statistik i relation til de nye medier.

Konklusionen fra denne rundspørge er, at statistik ang. video, radio og TV må indgå som et af de vigtigste momenter i udviklingen af statistikken.

Ministerrådet har i 1984 deltaget i UNESCOs arbejde for at opnå en standardisering af den europæiske kulturstatistik.

Ministerrådet vil på baggrund af arbejdet vurdere, hvilke problemområder, der egner sig til fortsat undersøgelse og diskussion, blandt andet i relation til det arbejde der foregår i forbindelse med ministerrådets arbejde på det børnekulturelle område samt ministerrådets arbejdsgruppe for kultur og massemedier.

5.12 Kultur og massemedier (jfr. udtalelse nr 6/1984, p. 1)

Udviklingen på medieområdet i de nordiske lande er gået stærkt siden begyndelsen af 70'erne. Det gælder radio og TV, satellit-TV, kabel-TV, nærradio og lokal-TV, video og udbygning af bredbåndsnet.

Siden 1973 har Nordisk Råd antaget en række rekommandationer angående udvidet nordisk samarbejde på radio- og TV-området. Endvidere er der antaget rekommandationer på videogramområdet (4/1980, 13/1983, 14/1983) og om reklame i de nordiske massemedier (21/1984) samt en udtalelse om at udviklingen inden for den elektroniske massekommunikation bør tillægges større opmærksomhed i det nordiske samarbejde og at et handlingsprogram for dette samarbejde bør lægges frem (udtalelse nr 6/1984, p. 1).

Rekommandationerne på medieområdet behandles af den arbejdsgruppe for kultur og massemedier, som ministerrådet nedsatte 1983. Gruppen skal ifølge sit mandat fungere som et rådgivende organ i mediespørgsmål, formidle en nordisk idé- og erfaringsudveksling, kontinuerligt vurdere de vedtagne rekommandationer samt igangsætte projektvirksomhed. Ministerrådet bevilgede 575.000 DKK til gruppens arbejde i 1984.

Arbejdsgruppen har fortsat virksomheden på en række konkrete områder. I forlængelse af et idéseminar på Hässelby slott i december 1983 med repræsentanter for Nordisk Ministerråd, de nordiske folkeoplysningsorganisationer og de nordiske radiofoniers undervisningsafdelinger, er der i januar 1984 udsendt en rapport fra seminaret. I november 1984 er der bevilget støtte til et seminar om medier og folkeoplysning på Nordens folkelige akademi.

Arbejdsgruppen har afholdt en TV-konference om det nordiske satellit-samarbejde i samarbejde med Studiefasen med henblik på at udvide kendskabet til TV-satellitudviklingen samt debattere planerne om nordisk TV-samarbejde via satellit. Konferencen fik stor opmærksomhed i de nordiske medier. En rapport med seminarets indlæg og den afsluttende debat er udkommet i maj. Det fortsatte arbejde på satellitområdet, er der redegjort for i forbindelse med rek.nr. 3/1982.

Med udgangspunkt i Nordisk Råds rekommandationer om TV-programmer for søfolk, videogrammer med nordiske TV-programmer og film samt erfaringsudveksling om konsekvenser af øget videogramdistribution (rek.nr 8/1976, 13/1983 og 14/1983) har arbejdsgruppen i samarbejde med den finske videokommission afholdt en konference om nordiske video-spørgsmål på Hanaholmens kulturcentrum i april. Hensigten med seminaret var at forberede de forskellige rekommandationers problemstillinger som udgangspunkt for ministerrådets videre behandling af spørgsmålet.

I konferencen deltog repræsentanter for kulturmyndigheder, sømands-serviceorganisationer, kulturarbejderorganisationer og videobranchen. En rapport fra konferencen er udsendt i juni.

Konferencens konklusioner var bl.a.:

- at det på grund af de forskellige internationale videogramstandarder ikke er muligt at gennemføre en fælles nordisk standard på videogramområdet; spørgsmålene bør diskuteres og løses i de konkrete samarbejdsprojekter på videogramområdet,

- at der på nuværende tidspunkt savnes forudsætninger for en fælles nordisk videogramproduktion i større målestok,

- at de juridiske og organisatoriske forudsætninger for at løse de ophavsretlige spørgsmål blandt de involverede samarbejdsparter er til stede,

- at der på nordisk plan er interesse for forsøgsvis videogramdistribution på forskellige steder gennem anvendelse af nordiske kulturinstitutioner, som f.eks. Nordens Hus i Reykjavík og Nordens Hus i Tórshavn og i samarbejde med en udvalgt svensk og finsk kulturforvaltning,

- at der ikke er nogen lovmæssig national blokering for at igangsætte en sådan begrænset forsøgsvirksomhed, såfremt der opnås en aftale herom med ophavsretshaverne.

Arbejdsgruppen for kultur og massemedier diskuterer for øjeblikket indretningen af det fortsatte arbejde på de konkrete medieområder. I dette indgår i første omgang:

- indretning af en kontinuerlig dokumentations- og informationsformidling om udviklingen på medieområdet,

- iværksættelse af nordisk erfarings- og idéudveksling på centrale medieområder for personer, der er aktivt involveret i spørgsmålene. I virksomheden indgår bl.a. spørgsmålet om erfaringer med nærradiofor søg, lokal-TV, satellitkoncessioner og reklamens plads i de elektroniske massemedier.

I afventen på en mere fastlagt mediepolitik nationalt har ministerrådet foreløbig fundet det hensigtsmæssigt at fiksere, diskutere og vurdere de specifikke problemstillinger på medieområdet.

Komplettering af kulturaftalen bør diskuteres i forbindelse med evt. sammenlægning af ministerrådets to sekretariater.

Kapitel VI

Arbejdsmarked

1. Indledning

1.1. Den aktuelle arbejdsmarkedssituation

Der har været en fortsat vækst i beskæftigelsen i de nordiske lande i 1984. Derimod har væksten i arbejdsløsheden, som har været fortsat stigende igennem de seneste år, kulmineret i 1984. Sammenholdes de nationale arbejdsløshedsstatistikker i de nordiske lande med OECDs økonomiske forudsigelser kan det konstateres, at det begyndende opsving som slog igennem i sidste halvår af 1983 er blevet fastholdt i 1984 med det resultat, at væksten i den samlede beskæftigelse i Norden som helhed er fortsat i gunstig retning. Tilgangen af nye arbejdspladser har i voksende omfang kunnet opsuge en større del af tilgangen af arbejdssøgende med et fald i arbejdsløsheden til følge.

Den åbne registrerede arbejdsløshed, som modsvarer den ledighed der erstattes af arbejdsløshedsdagpenge, ligger dog fortsat på et relativt højt niveau, over 600 000 for Norden som helhed.

Der er imidlertid ikke sket væsentlige ændringer i arbejdsløshedens struktur. Visse tendenser som klart er slået igennem i enkelte lande tyder dog på en forbedring i forhold til det relativt høje niveau for ungdomsarbejdsløsheden. Omfanget er dog stadig på et uacceptabelt højt niveau, når følgevirksomheder af arbejdsløshed i ungdomsårene medtages i en samlet vurdering. I vurderingen indgår, at der i resten af 80-erne fortsat kan forventes en øget tilgang af unge til arbejdsmarkedet. Tilgangen vil aftage i slutningen af 80-erne og slå igennem først i 90-erne som en kraftig gennemsnitlig tilgang af unge.

For øvrige vanskeligt stillede grupper, langtidsarbejdsløse, handicappede og ældre er der derimod ikke tegn på forbedringer. Den tidligere iagttagne tendens i retning af en forværret situation for langtidsarbejdsløse synes at fortsætte, på trods af at landene på forskellig måde har fortsat eller forstærket indsatsen for at fastholde tilknytningen til arbejdsmarkedet for arbejdssøgende med længerevarende ledighedsperioder.

Den konstaterede vækst i beskæftigelsen er ikke slået igennem i alle lande og i alle dele af arbejdsmarkedet. I enkelte lande kan imidlertid konstateres en afgørende ændring i udviklingen med en betydelig vækst i den samlede beskæftigelse til følge. Et generelt træk er at faldet i beskæftigelsen i industrien i Norden som helhed synes at være aftagende. Den faldende beskæftigelse i bygge- og anlægssektoren har tilsvarende nået et lavpunkt, hvor en stabilisering og begyndende vækst kan konstateres.

Landenes økonomiske politik tager fortsat sigte på at bremse væksten i den offentlige sektor, hvilket er begyndt at slå igennem i beskæftigelsesud-

viklingen. Dette skal sammenholdes med, at servicesektoren, vurderet under ét, ikke har kunnet opsuge tilgangen til arbejdsmarkedet.

Resultatet af de samlede bevægelser i beskæftigelse, tilgang til og afgang fra arbejdsmarkedet, er en svag nedgang i den samlede arbejdsløshed.

En væsentlig del af væksten i beskæftigelsen sker i enkelte brancher, der er karakteriserede ved en udbredt anvendelse af deltidsordninger. Derudover kan der som følge af det svage konjunkturopsving konstateres en tendens til at tidligere deltidsbeskæftigede forøger den ugentlige arbejdstid og at der i visse brancher er sket en vækst i omfanget af overarbejde. Begge udviklingstræk bidrager til en reduktion af beskæftigelsesudviklingens positive effekt overfor den åbne, registrerede arbejdsløshed.

De nordiske landes satsning på arbejdsmarkedspolitiske foranstaltninger nåede i begyndelsen af 1980-erne et større omfang end nogen sinde tidligere.

Der findes ikke en ensartet og sammenlignelig registrering af omfanget af foranstaltningerne. Det kan imidlertid på basis af de enkelte landes arbejdsmarkedsstatistik konstateres, at omfanget ikke er faldende i forhold til det omfang på 250–300 000 beskæftigede personer, som blev anslået i 1983. Uden disse foranstaltninger vil den åbne, registrerede arbejdsløshed være væsentlig større end den faktisk registrerede.

I international sammenhæng er de nordiske lande set under ét fortsat i en gunstigere situation, når det gælder arbejdsmarkedssituationen, end de vestlige lande vurderet som helhed. De økonomisk-politiske balanceproblemer er imidlertid fortsat påtrængende, hvorefter det må forventes, at indgreb overfor ubalancer vil få effekt på arbejdsmarkedssituationen. Samtidig er konstateret stigende omstillingsproblemer på forskellige delmarkeder og stigende strukturproblemer i dele af den private sektor. Disse udviklingstræk kan forventes at give nye og øgede udfordringer for arbejdsmarkedspolitikken.

Tilsammen indebærer de økonomiske balanceproblemer og de strukturelle problemer i brancher og sektorer, at det fortsat er meget vanskeligt at opretholde målet, fuld beskæftigelse, i de nordiske lande.

Om den aktuelle arbejdsmarkedssituation i de enkelte lande henvises i øvrigt til rapporten: Arbejdsmarkedet og arbejdsmarkedspolitik i Norden i 1983 (NAUT-rapport 1984: 7).

1.2. Udsigterne på arbejdsmarkedet

Udsigterne for 2. halvår af 1984 viser en stabilisering af de gunstige tendenser, der slog igennem i 2. halvår af 1983 og 1. halvår af 1984. De statsbudgetter, der blev lagt frem i de nordiske lande i høsten 1984, indeholder alle en fortsat satsning på en nedbringelse af den åbne, registrerede arbejdsløshed.

Et fælles mål for de nordiske lande er at der fortsat må føres en beskæftigelsesfremmende økonomisk politik både indenfor og udenfor de nordiske lande.

Som følge af den forskellige udvikling inden for de enkelte lande, kan der konstateres en udvikling hvor de enkelte lande prioriterer de økonomisk-politiske virkemidler på forskellig måde. På trods heraf kan der konstateres væsentlige fællestræk i den arbejdsmarkedspolitiske indsats. Et markant træk er en enighed om det ønskelige i, at en passiv økonomisk understøttelse af arbejdsledige erstattes af beskæftigelsesmuligheder, som for den enkelte arbejdssøgende vil have en forebyggende funktion i forhold til arbejdsløshedens sociale følger. For samfundsøkonomien vil beskæftigelsestilbud til ledige bidrage til den samlede produktion under forudsætning af, at det iværksatte arbejde er opgaver, der ellers ikke ville blive udført. Derudover er det fortsat et fælles mål, at politikken på nordisk plan samordnes i større omfang, både indenfor det nordiske samarbejde og i fælles nordiske initiativer overfor internationale organisationer på det økonomiske område. Disse bestræbelser indgår i det fortsatte arbejde med udarbejdelsen af en fælles handlingsplan for økonomisk udvikling og fuld sysselsætning, hvor koblingen mellem den økonomiske politik og arbejdsmarkedspolitikken er markeret.

De perspektiver, der blev trukket frem i det omfattende projekt, under benævnelsen kerneprojektet, som ministerrådet lagde frem i 1980, er indgået som et vigtigt element i den omstilling af arbejdsmarkedspolitikken forvaltning, som er iværksat i flere lande. Projektets udredningsmateriale som omfatter hovedrapporten: "Arbejdsmarkedspolitiske udfordringer i 1980-årene i Norden" (NU A 1980: 12), og 4 delrapporter har derved understøttet det nordiske samarbejde på arbejdsmarkedsområdet og angivet et grundlag for fortsatte analyser og udredninger om forhold af betydning for udviklingen på arbejdsmarkedet.

Der er på dette grundlag iværksat analyser af de omstillingsproblemer, der er konstateret og som kan forventes i voksende grad i løbet af 10-året. En anden effekt af analysen af de arbejdsmarkedspolitiske udfordringer er en udbygning af arbejdsmarkedets parters medvirken i den konkrete udformning af de arbejdsmarkedspolitiske virkemidler og i planlægningen af den fremtidige indsats.

Analyserne af de fremtidige udviklingstræk og derved udfordringer for arbejdsmarkedspolitikken peger i voksende grad på behovet for en fornyelse af de virkemidler, hvorefter arbejdsmarkedsforsvaltningen på en effektivere måde kan fungere som beredskab overfor effekter af omstillingsprocesserne på arbejdsmarkedet. Erfaringen peger på at disse effekter – både tilsligtede og ikke-tilsligtede – optræder med så kort varsel, at fleksibiliteten i de arbejdsmarkedspolitiske virkemidler ikke i alle tilfælde har været tilstrækkelig. Det vil være en opgave for det nordiske samarbejde på arbejdsmarkedsområdet, at udbygge en uddybet kontakt og erfaringsudveksling mellem arbejdsmarkedsforsvaltningerne i de enkelte lande, som kan bidrage til en effektivisering af beredskabet.

Samarbejdet på arbejdsmarkedsområdet indgår som et væsentligt element i handlingsplanen for økonomisk udvikling og fuld sysselsætning. Et vigtigt bidrag til dette arbejde er fællesprojektet mellem det nordiske arbejdsmarkedsudvalg (NAUT) og embedsmandskomiteen for valuta- og finansielle spørgsmål, under benævnelsen: "Arbejdsløshedens omkostninger i Norden". 1. delrapport er udkommet i 2. halvår af 1983 (NU 1983: 15). 2. delrapport, som analyserer beskæftigelsespolitiske handlingsalternativer er udkommet i 2. halvår af 1984 (NU 1984: 9).

1.3. Nordisk Råds ytring

Nordisk Råd fremlagde på 32. session i Stockholm følgende ytring vedrørende ungdomsarbejdsledigheden: "att samarbetsinsatserna för att hindra de stora mänskliga, sociala och ekonomiska problem som ungdomsarbetslösheten innebär måste intensifieras". Der henvises til det følgende afsnit 3.8 om ungdomsarbejdsledelsestiltag.

2. Nordiske overenskomster på arbejdsmarkedsområdet

Det nordiske samarbejde på arbejdsmarkedsområdet er reguleret ved flere overenskomster, ved aftaler med opfølgende retningslinier og ved samarbejdsprogrammet.

2.1. Overenskomst om fælles nordisk arbejdsmarked af 1. august 1983

På baggrund af erfaringerne fra "1954-års-overenskomsten om fælles nordisk arbejdsmarked" blev et ministerrådsforslag om en revision af overenskomsten lagt frem på Nordisk Råds session i Helsingfors i 1982. Overenskomsten er ratificeret og trådte i kraft den 1. august 1983. Fra dette tidspunkt indgår også Island i det fælles nordiske arbejdsmarked.

NAUT har opfølgende revideret retningslinierne for det praktiske samarbejde mellem arbejdsformidlingskontorerne. I den forbindelse er målsætningerne i overenskomsten om betjeningen af arbejdssøgende og arbejdsgivere blevet konkretiseret.

Retningslinierne understreger behovet for information mellem arbejdsmarkedsmyndighederne om forholdene på det nordiske arbejdsmarked. Derudover er servicebehovet overfor arbejdssøgende og arbejdsgivere på det nordiske arbejdsmarked blevet understreget. Også arbejdsformidlingens rolle i forhold til andre lokale myndigheder, når det vedrører det nordiske samarbejde på arbejdsmarkedsområdet, er markeret. Endelig behandles behovet for en udbygning af det direkte samarbejde mellem medarbejderne på arbejdsformidlingskontorerne i form af et behov for udbygning af information og medarbejderuddannelse.

Retningslinierne trådte i kraft samtidig med den reviderede overenskomst.

2.2. Overenskomst om samarbejde mellem myndigheder og institutioner indenfor erhvervsmæssig revalidering og arbejdsmarkedsuddannelse

På sessionen i Helsingfors i 1982 fremlagde ministerrådet også et forslag om samarbejde mellem myndigheder og institutioner indenfor erhvervsmæssig revalidering og arbejdsmarkedsuddannelse. Denne overenskomst er tilsvarende blevet ratificeret med ikrafttræden den 1. august 1983.

NAUT har ligeledes udarbejdet retningslinier til denne overenskomst under henvisning til overenskomstens artikel 5. I retningslinierne understreges det, at arbejdsformidlingskontorerne er den centrale og koordinerende instans i sagsbehandlingen, hvori indgår flere myndigheder og institutioner.

2.3. 1976-års overenskomst om regler for godskrivning af kvalifikationsperioder m. v. i forbindelse med ret til dagpenge for arbejdsløshedsforsikrede

NAUT udarbejdede et forslag til revision af 1976-års overenskomst vedrørende arbejdsløshedsforsikring som blev lagt frem på Nordisk Råds session i Stockholm. Med udgangspunkt i social- og miljøudvalgets behandling er teksten blevet revideret og NAUT fremlægger det reviderede forslag til orientering på Nordisk Råds session. Derudover er arbejdet med opfølgende retningslinier og informationsmateriale blevet igangsat.

2.4. Overenskomster om fælles arbejdsmarked for visse erhverv og øvrige overenskomster

Med ikrafttræden den 1. august 1983 har de fire nordiske lande foruden Island, undertegnet en overenskomst om godkendelse af erhvervsudøvelse for visse personalegrupper indenfor sundheds- og veterinærvæsenet. Island har tilsluttet sig overenskomsten for enkelte personalegruppers vedkommende.

Derudover har de nordiske landes regeringer den 3. marts 1982 undertegnet en overenskomst om arbejdsmarkedet for lærere i folkeskolen i de nordiske lande.

På bilateral basis er der truffet en aftale mellem Finland og Sverige om kanalisering af arbejdskraftbevægelserne gennem arbejdsformidlingen, som senest er ændret den 25. april 1977.

Mellem Finland, Sverige og Norge er der indgået overenskomst om den fortsatte virksomhed ved Nordkalottens arbejdsmarkedsuddannelsescenter, som senest er ændret til ikrafttrædelse den 1. januar 1976.

Som følge af ændringer i national lovgivning er samarbejdet om centeret under vurdering.

2.5. Principper for samarbejde vedrørende løngaranti ved konkurs

På baggrund af de problemer som er konstateret, når det gælder løngaranti ved konkurs, hvor arbejdstagere fra andre lande har været involveret,

har NAUT taget initiativ til en udredning om samarbejde mellem de nationale løngarantimyndigheder. Udredningen har resulteret i beslutningen om principper for et fortsat samarbejde, der på forsøgsbasis afprøves for en 3–5 års periode.

3. Revision af ministerrådets samarbejdsprogram på arbejdsmarkedsområdet

Arbejdsmarkedsprogrammets principielle del blev vedtaget den 26. november 1975. Programmets første etape blev gennemført i perioden 1975 til 1979. Ministerrådet gav i en særlig meddelelse til Nordisk Råd om rekommandation 19/1975 i 1979 en redegørelse for de projekter, der blev gennemført under første etape.

Arbejdet med den anden etape er i hovedtræk gennemført. På baggrund af anden etape gennemgik NAUT i løbet af 1982 organiseringen og arbejdsformerne med sigte på dels at forenkle strukturen og dels at styrke arbejdsformerne indenfor arbejdsmarkedsområdet. Fra 1983 har NAUT tre faste ekspertgrupper (underudvalg) som er tilført sekretærressourcer på halvtid over projektbudgettet. Desuden har NAUT oprettet et arbejdsudvalg med opgaven at forberede NAUTs møder og i øvrigt at fungere som forretningsudvalg for NAUT. Samarbejdet med arbejdsmarkedets parter har fundet nye former og er blevet styrket i form af årlige konsultationsmøder, hvor er bredt spektrum af problemstillinger drøftes.

På baggrund af de erfaringer, som er gjort med arbejdet under den anden etape og drøftelserne om revisionen af overenskomsten om det fælles nordiske arbejdsmarked, har NAUT genoptaget arbejdet med en revision af samarbejdsprogrammet. NAUT har med ministerrådets tilslutning, og efter at et oplæg for revisionen har været drøftet mellem ministerrådet og Nordisk Råds social- og miljøudvalg, og med arbejdsmarkedets parter, iværksat arbejdet, således at et ministerrådsforslag vil kunne lægges frem for rådet under sessionen i 1985. Ved denne tidsplan vil et revideret samarbejdsprogram på arbejdsmarkedsområdet kunne suppleres med de forslag, som regeringerne vil fremlægge på baggrund af rekommandation nr 1/1984 om en handlingsplan for økonomisk udvikling og fuld sysselsætning.

Nedenfor er der gjort en kort opsummering af virksomheden for 1984.

3.1. Økonomiske ressourcer til det nordiske samarbejde på arbejdsmarkedsområdet

Bevillingen til det nordiske samarbejde på arbejdsmarkedsområdets almene budget omfattede i 1984 4.395.000 NOK.

3.2. Videreuddannelse af arbejdsmarkedsforvaltningernes medarbejdere

Hvert år arrangerer NAUT et emneseminar for medarbejdere fra de nationale arbejdsmarkedsforvaltninger. I 1984 blev dette afviklet i Sverige

med temaet overenskomsten om det fælles nordiske arbejdsmarked og de konsekvenser denne har for det praktiske samarbejde mellem arbejdsformidlingskontorerne. Seminaret i 1984 har bidraget til en konkretisering af det direkte samarbejde mellem arbejdsformidlingskontorerne. Endvidere blev behovet for en udbygning af informationsvirksomheden på arbejdsmarkedsområdet nærmere belyst. Emneseminaret i 1985 skal omhandle informationsarbejdet på arbejdsformidlingskontorerne med henblik på en videreudvikling af de informationscentre for både arbejdssøgende og arbejdsgivere, der etableres i disse år.

NAUT har derudover besluttet yderligere at styrke uddannelsesmuligheder for medarbejdere inden for arbejdsmarkedsforvaltningerne, hvilket bl. a. vil kunne ske ved en udvikling af tjenstemandsudvekslingen mellem de nordiske lande.

3.3. Arbejdsmarkedsservice

Dette område omfatter samarbejdet mellem arbejdsmarkedsmyndighederne vedrørende arbejdsformidlingskontorernes servicevirksomhed som ydes ved formidling og vejledning. Derudover omfattes den erhvervsmæssige revalidering, arbejdsmarkedsuddannelse og individrettede beskæftigelsestiltag.

I 1984 videreføres et projekt, der har til formål at videreudvikle samarbejdet mellem arbejdsformidlingskontorerne og arbejdsgiverne. I dette projekt medvirker arbejdsmarkedets parter.

Tilsvarende videreføres et projekt om "ADB inom arbetsmarknadsorganen i Norden". Et seminar i 1984 for embedsmænd, der arbejder med indførelse af administrativ teknologi i arbejdsmarkedsforvaltningerne, etablerede et grundlag for et fortsat samarbejde på dette område. I det fortsatte samarbejde indgår EDB i formidlingsarbejdet og i vejledningen af arbejds- og uddannelsessøgende. I projektets anden fase følges implementeringen af forskellige nye metoder og arbejdsformer ved udvalgte arbejdsformidlingskontorer i de nordiske lande.

Udviklingen på arbejdsmarkedet og de øgede forventninger og krav som stilles til arbejdsformidlingen har medført et øget pres på forvaltningens funktionsmåde og nødvendiggør en effektivere ressourceudnyttelse.

Arbejdsmarkedsforvaltningerne i de nordiske lande har imødekommet disse krav dels ved iværksættelsen af omstilling i organisationen og ved måljusteringer, der er i overensstemmelse med de nye udfordringer for arbejdsmarkedspolitikken, og dels ved iværksættelse af målstyring og aktivitetsplanlægning.

En første fase af et projekt, "Planlægning af formidlingsvirksomheden", er afsluttet hvoraf det fremgår, at der er grundlag for en effektivisering af det fremtidige udviklingsarbejde ved et udbygget samarbejde mellem forvaltningerne på dette område. Den anden fase, der påbegyndes i 1984, vil omfatte forsøg og udviklingsarbejde i udvalgte regioner.

Et samarbejde mellem NAUT og arbejdsløshedskasserne om et fællesmøde hvertandet år videreføres. På møderne drøftes sammenhængen og fælles problemer, der berører arbejdsformidlingskontorerne og arbejdsløshedskasserne. Tema for fællesmødet i 1985 vil udgå af det fortsatte arbejde med revisionen af 1976-års-overenskomsten om arbejdsløhedsforsikring.

Et projekt om udviklingen i langtidsarbejdsløsheden i de nordiske lande afsluttes i 1985. Konklusioner af dette arbejde vil ligeledes kunne indgå som tema af fælles interesse for arbejdsformidlingskontorerne og arbejdsløshedskasserne.

I sammenhæng med det fortsatte arbejde med revisionen af 1976-års-overenskomsten er et delprojekt om arbejdsløhedsforsikring ved permittering og korttidsarbejdsløshed afsluttet i 1984. I projektet peges på løsninger som indgår i det fortsatte revisionsarbejde.

Som opfølgning af revisionen af overenskomsten om det fælles arbejdsmarked i Norden blev et projekt med henblik på effektivisering af det direkte formidlingssamarbejde over landegrænserne igangsat. En rapport fremlægges i 1984 til drøftelse med arbejdsmarkedsmyndighederne med henblik på en samordning med udviklingen på andre områder, som f. eks. formidlingsstatistik, informationsvirksomhed og medarbejderuddannelse.

3.4. Arbejdsmarkedsforskning

Det flerårige program for samarbejdet om arbejdsmarkedsforskning videreføres.

Et projekt om registrerbar beskæftigelsesstatistik blev afsluttet i 1983. Rapporten er oversendt til de nationale statistikmyndigheder for videre udvikling af sammenligneligheden mellem arbejdsmarkedsstatistikken i de nordiske lande.

NAUTs forskningsudvalg samarbejder i den forbindelse med Nordisk Statistisk Sekretariat om udviklingen af en halvårlig publikation, der indeholder aktuel og sammenlignelig statistik over forhold på arbejdsmarkedet. En forsøgsudgave er udsendt i 1984. Derudover samarbejdes med Nordisk Statistisk Sekretariat om udviklingen af en sammenlignelig indkomststatistik.

I fortsættelse af evalueringsprogrammet iværksættes et projekt om bruttostrømme på arbejdsmarkedet. I projektet belyses de bevægelser på arbejdsmarkedet, der kan resultere i ubalancer mellem udbud og efterspørgsel.

Et flerårigt program om evaluering af arbejdsmarkedspolitiske tiltag fortsætter. En tredje etape iværksættes i 1984 med henblik på evaluering af tiltagenes effekt og samspil med øvrige arbejdsmarkedspolitiske instrumenter.

I et nyt projekt, der iværksættes i 1984, analyseres nærmere arbejdsgiversidens medvirken i bestræbelserne for at opretholde balance indenfor dele af arbejdsmarkedet. I projektet indgår de strukturændringer i

brancher og sektorer, der indgår i et samspil med bevægelserne i arbejdsstyrken.

Et flerdelt projekt om forandringer i erhverv og arbejde er afsluttet med en rapport i 1984. Projektet bidrager til billedet af omstillingsprocesserne på arbejdsmarkedet på individ-/virksomhedsniveau.

En rapport om deltidsarbejde i Norden blev afsluttet i 1983. I et fortsat samarbejde med Nordisk Ligestillingsudvalg, som iværksattes i 1984, vil NAUT medvirke i et projekt om "nedbrydning af det kønsopdelte arbejdsmarked", hvori arbejdstidsproblemer vil indgå som et af flere elementer.

Derudover medvirker ministerrådssekretariatets arbejdsmarkedssektor i et tværsektorielt udviklingsarbejde om arbejdstidsspørgsmål, som nærmere er omtalt i årsberetningens indledningskapitel.

I 1983 blev et projekt om arbejdsløshedens omkostninger og sociale konsekvenser påbegyndt i et samarbejde med EK-Valuta/Finans. Projektets første fase er afsluttet med 1. delrapport, der indeholder en komparativ analyse af arbejdsløshedens omfang og den deraf følgende belastning på de offentlige budgetter. Den følgende delrapport, som er udkommet i 2. halvår af 1984, behandler en analyse af konsekvenser og effekt af beskæftigelsespolitiske handlingsalternativer.

Den tredje fase af projektet som gennemføres i 2. halvår af 1984 vil sammen med de første faser indgå i behandlingen af forslag til handlingsplan for økonomisk udvikling og fuld sysselsætning.

3.5. Samarbejdet om migrationsspørgsmål

På NAUTs foranledning blev der i 1983 afholdt et seminar om migrationernes effekt på lokalsamfundet, hvor forskere og embedsmænd drøftede fælles spørgsmål og perspektiver. Derudover har NAUT fulgt arbejdet med udviklingen af en migrationsstatistik op med en analyse af de internordiske flytninger i 1982. Rapporten er udkommet i 1984. Til afklaring af fremtidige problemområder har NAUT nedsat en arbejdsgruppe, der nærmere omtales i det følgende.

Det nordiska samarbete kring migrationsfrågor har under året varit föremål för utredning. Efter beslut av Nordiska ministerrådet (samarbetsministrarna) den 29-30 november 1983 efter förslag från NAUT tillsattes en kontaktgrupp på ad hoc-basis under NAUT: Gruppen fick till uppgift att "på grundval av en närmare bedömning av behovet av nordiskt samarbete kring migrationsfrågor" "utarbete en övergripande ram (handlingsplan) för detta samarbete". I gruppen har ingått representanter för de ministerier som har ett visst samordningsansvar för migrationsfrågorna i de nordiska länderna.

Gruppen redovisade sitt arbete i en rapport till NAUTs möte den 23-24 oktober 1984. I rapporten till NAUT har gruppen dels värderat behoven av fortsatt nordiskt samarbete på migrationsområdet och dels lagt fram för-

slag till innehållsmässiga prioriteringar, organisatorisk förankring, verksamhetsformer och finansiering.

Gruppen föreslår att samarbetet på fyra områden prioriteras: migrationsforskning, migrationsstatistik, tolk- och översättarfrågor samt jämställdhetsfrågor. Vidare föreslår gruppen bl. a. att det införs en ordning med regelbundna nordiska ministermöten för migrationsfrågor samt att en kontaktgrupp för migrationsfrågor inrättas med i huvudsak samordnande, initierande och informerande uppgifter. De förslag gruppen lagt fram bör inte medföra några större merkostnader för den nordiska budgeten.

Beträffande den migrationspolitiska utvecklingen i de nordiska länderna 1983-84 kan hänvisas till NAUT-rapport 1984: 7 "Arbetsmarknad och arbetsmarknadspolitik i Norden 1983". De i denna rapport ingående översiktterna, som har utarbetats och sammanställts av gruppen är avsedda att vara årligen återkommande.

Rapporten er udsendt til høring ved berørte myndigheder og embedsmandskomiteer, med henblik på den endelige behandling på NAUTs møde i foråret 1985.

3.6. Sysselsætningspolitik

Det flerårige projekt, om udviklingstendenser og udfordringer på arbejdsmarkedet i 80-erne som blev afsluttet i 1980, er opsummerende omtalt i årsberetningen i 1982. Projektet videreføres dels i en faseopdelt analyse af den offentlige sektors betydning for beskæftigelsen og dels i flere analyser om beskæftigelseeffekten af udviklingen på efterspørgselssiden.

Vedrørende den offentlige sektors beskæftigelse afsluttes projektets 3. etape med en slutrapport om "Sysselsætningseffekter ved minskede offentlige udgifter".

Vedrørende efterspørgselssiden er gennemført et projekt om effekter af foretagsnedlægninger og de omstillingsproblemer, der følger heraf. Et andet projekt omhandler beskæftigelsestiltag for små og mellemstore virksomheder. Et tredje projekt analyserer arbejdsmarkedspolitikens rolle og funktion ved etablering af nye virksomheder.

I 1984 videreføres et projekt om beredskabsarbejde og jobskabelse, som beskriver mulighederne for iværksættelse af ny produktion. I fortsættelse af dette iværksættes forprojekter om den offentlige sektors muligheder for at videreføre sysselsætningstiltag. Dette sker ved en nærmere analyse af den såkaldte "3. sektor" og en kortlægning af kommunernes fremtidige rolle i beskæftigelsespolitikken.

I 1984 er arbejdet med en analyse af marginale lønsubventioner blevet afsluttet. I undersøgelsen belyses muligheder for og effekt af løntilskud som alternativ til offentlige beskæftigelsesarbejder.

3.7. Arbejdsmarkedsinformation

Et forsøgsprojekt om en nordisk informationsvirksomhed på arbejdsmarkedsområdet har været afprøvet i 1980-84.

Projektet har bidraget til en udvikling og systematisering af kommunikationen mellem de nationale arbejdsmarkedsmyndigheder og forvaltninger. En evaluering af projektet viser, at virksomheden har understøttet det direkte samarbejde mellem arbejdsformidlingskontorerne og andre instanser, der varetager administrationen af det fælles arbejdsmarked i Norden.

Projektet vedligeholder årligt en katalog over adresser og telefonnumre på nordiske arbejdsmarkedsmyndigheder. Derudover udgives tre gange årligt en publikation, "NAUT-information", der indeholder oplysninger om nationale og nordiske forsøg, udredninger og iværksatte ændringer i lovgivning, forskrifter og den praktiske udførelse af arbejdsmarkedspolitikken i de enkelte lande. Der udgives en årlig oversigt, "NAUT-katalogen", om igangværende projekter, aktiviteter og samarbejdsorganer inden for samarbejdet på arbejdsmarkedsområdet. Udgivelse og distribution af publikationer på arbejdsmarkedsområdet er siden 1982 blevet systematiseret med "NAUT-rapport"-serien.

Udgivelsen i 1984 er opretholdt med samme omfang som i 1983. Informationsprojektet varetager oversættelse til finsk af sammendrag i rapporter og oversættelse af øvrige publikationer på arbejdsmarkedsområdet.

Revisionen af overenskomsten om det fælles nordiske arbejdsmarked og det nye samarbejdsprogram understreger i sammenhæng med den ovenfor omtalte evaluering betydningen af at informationsvirksomheden videreføres og udvikles. En særlig vægt i videreudviklingen vil blive lagt på informationsmateriale til arbejdssøgende og arbejdsgivere, der har behov for det nordiske formidlingsarbejde. Dette vil blive understøttet af en udvikling af informationsmateriale til de medarbejdere, der forestår det nordiske formidlingsarbejde.

NAUT har i den sammenhæng foreslået at informationsvirksomheden integreres i ministerrådssekretariatet.

Arbejdsmarkedets parter er omfattet af den materiale- og informationsdistribution som NAUTs informationsvirksomhed forestår.

3.8. Ungdomsarbejdsløshedstiltag

Tiltag til afhjælpning af ungdomsarbejdsløsheden behandles med særlig interesse af Nordisk Ministerråd (arbejdsministrene).

En rapport, "Ungdomsgaranti – teori eller virkelighed", er fulgt op med et tværnationalt samarbejde på regionalt plan om de forsøg, der i 1982 og 1983 blev iværksat i fire lande. Begrebet ungdomsgaranti er i 1984 alene aktuelt i Finland, idet erfaringerne fra forsøget i de øvrige lande har bidraget til andre og korrigerede former for indsats.

På baggrund af disse erfaringer iværksættes i 1984 et fællesprojekt mellem NAUT og EK-Kultur med henblik på en uddybende analyse af de grundlæggende problemer, der vanskeliggør unges overgang fra uddannelse til arbejdslivet. I problemstillingen indgår samarbejdsrelationer mellem arbejdsmarkeds-, skole- og socialsektorerne på det lokale plan.

I forbindelse med det internationale ungdomsår 1985 vil NAUT og EK-Kultur drøfte fælles problemstillinger og tilgrænsende aktiviteter, der kan bidrage til en afhjælpning af ungdomsarbejdsløshedens følgevirkninger.

3.9. Øvrigt arbejdsmarkedssamarbejde

De nordiske arbejdsmarkedsmyndigheder har i beretningsåret drøftet aktuelle OECD- og ILO-spørgsmål i forbindelse med behandlingen af arbejdsmarkedspolitiske drøftelser i internationale organisationer.

Overvejelser om tilpasningen af AMU-centeret på Nordkalotten i Övertorneå i forbindelse med ændringen i den svenske arbejdsmarkedssuddannelse fortsættes. NAUT følger i den forbindelse virksomheden på AMU-centeret.

Årlige konsultationsmøder mellem Nordisk Ministerråd (arbejdsministrene) og arbejdsmarkedets parter er blevet fortsat i 1984. Derudover er parterne i beretningsårets løb engageret i revisionen af samarbejdsprogrammet og andre spørgsmål.

Det generelle samarbejde mellem arbejdsformidlingen og arbejdsmarkedssuddannelserne indgår i øvrigt i et projekt, der iværksættes i 1984 om "flaskehalsproblemer på arbejdsmarkedet". I dette projekt belyses derudover de problemstillinger, der vanskeliggør hurtige omstillinger af arbejdskraftens kvalifikation og øvrige faktorer, der vanskeliggør en placering af den ledige arbejdskraft.

4. Arbejdsmarkedssamarbejdet fremover

Ministerrådet har i de sidste år lagt stor vægt på de arbejdsmarkedspolitiske balanceproblemer og udfordringerne for arbejdsmarkedsmyndighederne som følge heraf.

Dette arbejde vil blive fulgt op, da der ikke i de nærmeste år kan forventes færre omstillingsproblemer. De gennemførte analyser og udredninger peger tværtimod på en yderligere uddybning af problemerne, både vedrørende arbejdskraftens kvalifikationer, arbejdsgivernes efterspørgsel efter arbejdskraft samt ændringer i arbejdsmarkedets struktur som helhed.

I en situation, hvor der ikke umiddelbart er udsigt til et kraftigt opsving i den økonomiske vækst, indgår arbejdsmarkedspolitikken i voksende grad i et samspil med den økonomiske politiks øvrige virkemidler.

Problemer og udfordringer på arbejdsmarkedet kan derfor ikke alene løses ved isolerede arbejdsmarkedspolitiske tiltag, hverken på nationalt eller internationalt plan. De væsentligste hovedtræk i sammenkædningen tages op i handlingsplanen for økonomisk udvikling og fuld sysselsætning. Derudover intensiveres samarbejdet mellem arbejdsmarkedssektoren og øvrige sektorer på den ene side og samarbejdet med arbejdsmarkedets parter på den anden side for at fastholde og videreføre et engagement for løsning af de fremtidige opgaver på arbejdsmarkedet.

Vedrørende prioriteringen af arbejdsmarkedssamarbejdet på nordisk plan er denne fastholdt i beretningsåret i forhold til året før. Dette har muliggjort iværksættelse af initiativer udfra aktuelle problemstillinger som konstateres i de nationale arbejdsmarkedsforvaltninger.

I den forbindelse kan peges på det behov, der er konstateret for en effektivisering af styringsinstrumenter og af ressourceanvendelse i forvaltningerne, hvor det nordiske samarbejde kan bidrage med erfaringsudveksling og udviklingsforsøg.

Tilsvarende vil den fortsat store arbejdsløshed nødvendiggøre en effektivisering af de tiltag, der iværksættes for at reducere arbejdsløshedens følgevirkninger.

Koblingen mellem de arbejdsmarkedspolitiske virkemidler og den økonomiske politik vil aktualisere en fornyet diskussion om både nationale og internationale strategier for at opretholde den fulde beskæftigelse som mål.

Derudover vil koblingen mellem arbejdsmarkedspolitikken og øvrige politiske virkemidler, der direkte eller indirekte påvirker situationen på arbejdsmarkedet, stå centralt i de næste års udvikling af samarbejdet på det nordiske arbejdsmarkedsområde.

Kapitel VII

Arbetsmiljö

1. Inledning

1.1 Nytt samarbetsprogram

Det nordiska samarbetet på arbetsmiljöområdet styrs av ett samarbetsprogram. Programmet reviderades genom ett beslut av arbetsmiljöministrarna den 9 maj 1984 (Nordiska rådets rekommendation nr 19/1981 och 13/1984).

Beslutet föregicks av en relativt omfattande beredning av frågan. Bli hölls överläggningar i saken mellan ministerrådet och Nordiska rådets social- och miljöutskott respektive företrädare för parterna på arbetsmarknaden.

Den nu genomförda revisionen är den andra i ordningen. Det nya programmet skiljer sig från de tidigare både när det gäller disposition och innehåll. I det nya programmet drar ministerrådet upp riktlinjerna för det kommande samarbetet inom 12 st prioriterade samarbetsområden. Sambanden mellan den tekniska utvecklingen, arbetsmiljön och arbetsmiljöpolitiken utgör ett genomgående tema i programmet.

1.2 Organisation och samarbetsformer

Ämbetsmannakommittén för arbetsmiljöfrågor svarar för den övergripande koordineringen och styrningen av samarbetet inom sektorn. Under ämbetsmannakommittén ansvarar en arbetsgrupp för samarbetet på tillsynsområdet och en annan arbetsgrupp för samarbetet på forskningsområdet.

Under det gångna året har ämbetsmannakommittén beslutat om nya mandat för de båda arbetsgrupperna. De nya mandaten innebär inga väsentliga förändringar i gruppernas uppgifter eller organisation utan bör ses som en konfirmering av det sätt på vilket grupperna arbetar.

1.3 Effekter av samarbetet

Samarbetets innehåll har under senare år blivit mer konkret och det upplevs av samtliga deltagande länder som mycket värdefullt. Genom samarbetet höjs kvaliteten på arbetsmiljöverksamheten i de enskilda länderna. Vissa av de forskningsprojekt som bedrivs skulle inte ha varit möjliga att genomföra för ett enskilt nordiskt land.

Arbetet med att harmonisera föreskrifter är av betydelse både handelspolitiskt och tekniskt-ekonomiskt, samtidigt som man sparar resurser ekonomiskt. Konkreta resultat av föreskriftssamarbetet i form av förbättrad arbetsmiljö i de enskilda länderna är emellertid svåra att ange. Resultaten uppnås som regel på längre sikt genom nationella tillämpningar.

1.4 Resurser m. m.

Budgeten för projektsamarbetet inom sektorn inklusive särskilda medel för datateknologiprojekt balanserade år 1984 på 3.550.000 NOK.

De indikativa ramarna för år 1985 uppgår till ca 3.600.000 NOK exklusive eventuella särskilda medel för dataprojekt. Ett tjugotal projekt har löpt under året. Flera mindre projekt har avslutats.

Den nordiska institutionen för vidareutbildning inom arbetsmiljöområdet (NIVA) finansieras över ministerrådets institutionsbudget.

1.5 Kommentarer till Nordiska rådets yttrande

Nordiska rådet har i yttrande vid rådets 32:a session uppmanat ministerrådet att redovisa de hinder som idag föreligger för att en nordisk arbetsmiljökonvention skall kunna ingås.

Ministerrådet har tidigare pekat på att arbetsmiljösamarbetet trots avsaknad av en konvention drivs på ett brett område och med goda resultat. Under det senaste året har samarbetet bl. a. lett fram till beslut om att ett speciellt förfarande bör tillämpas av tillsynsmyndigheterna för att förbättra samordningen vid produktkontroll av tekniska anordningar och personlig skyddsutrustning. Ett särskilt projekt för att samordna provningsmetoder och godkännanden av motorsågar har nyligen avslutats. Förberedelser pågår för det fortsatta arbetet med gemensam provning av andra objekt.

Vid möten som regelbundet hålls mellan företrädare för ländernas tillsynsmyndigheter, behandlas samordning och harmonisering av de föreskrifter som mer i detalj reglerar kraven på arbetsmiljön. Förutom att bidra till en harmonisering leder denna verksamhet till en höjning av kvaliteten på föreskrifterna och till en arbetsdelning som är resurssparande. Harmoniseringen har både handelspolitisk och teknisk-ekonomisk betydelse.

Att utarbeta arbetarskyddsföreskrifter är en komplicerad process. De slutliga föreskrifterna är resultat av olika interesseavvägningar på nationellt plan. Parterna på arbetsmarknaden har som regel en betydelsefull roll i sammanhanget. Med hänsyn till nationella särförhållanden och ländernas suveränitet skulle en eventuell konvention på arbetsmiljöområdet enligt ministerrådets mening få utformas så allmänt att den i praktiken inte skulle bidra till ett djupare eller bredare praktiskt samarbete än det som drivs idag. Mot denna bakgrund anser ministerrådet att det inte är lämpligt att sluta en nordisk arbetsmiljökonvention.

2. Samarbetet på prioriterade områden

Den följande redovisningen av verksamheten är disponerad på samma sätt som beskrivningen av prioriterade samarbetsområden i det nya samarbetsprogrammet. Endast större eller mer betydelsefulla projekt behandlas i redovisningen.

2.1 Arbetsolycksfall

Att förebygga arbetsolycksfall har alltid varit en högt prioriterad målsättning i arbetsmiljöarbetet. Trots det inträffar varje år i Norden ca en halv miljon arbetsolycksfall och omkring 500 personer omkommer i olyckorna.

För att göra bekämpningen av arbetsolycksfallen mer effektiv startades år 1983 ett projektet som syftar till att finna de mest effektiva åtgärderna för att reducera antalet arbetsolyckor. Ett antal nationella delprojekt har startats och preliminära resultat av vissa försök föreligger redan. Projektet är planerat att löpa också under åren 1985 och 1986.

Risikanalyser anses kunna bli ett viktigt instrument i arbetet med att systematisk kartlägga och förebygga arbetsolycksfall. Det under år 1984 avslutade SCRATCH – projektet (Scandinavian Risk Analysis Technology Cooperation) har gett goda teoretiska grunder för tillämpning av risikanalyser i arbetsmiljöarbetet. Projektet har följts upp med ett seminarium för personal vid tillsynsmyndigheterna i de olika länderna.

2.2 Kemiska risker

De kemiska riskerna har över tiden kommit att ägnas allt större uppmärksamhet inom arbetsmiljöverksamheten. Från att tidigare ha gällt risker för akuta förgiftningar koncentreras uppmärksamheten numera på konsekvenserna av långvariga expositioner för låga koncentrationer av olika ämnen.

2.2.1 Yrkeshygieniska gränsvärden

Ett samarbete som syftar till att ta fram bästa möjliga underlag för tillsynsmyndigheternas beslut om hygieniska gränsvärden för olika ämnen har drivits i nordisk regi under ett antal år. Före utgången av år 1984 har dokumentation för 54 olika ämnen tagits fram och publicerats i skriftserien *Arbete och Hälsa*. Ett stort antal dokument är under arbete. Verksamheten bedöms som mycket angelägen och planeras fortgå.

2.2.2 Arbetsförhållandenas betydelse för fosterskador

Vissa faktorer i arbetsmiljön kan vara orsaken till den anhopning av fosterskador som kunnat konstateras hos kvinnor inom speciella yrken.

Samarbetet på området för att kartlägga förhållandena är särskilt angeläget bl a med hänsyn till att ett relativt stort underlag behövs för de undersökningar som genomförs. Inom projektet som beräknas bli avslutat under år 1985 planerar man att bygga upp ett system för kontinuerlig övervakning av missfall hos kvinnor som arbetar inom vissa typer av industrier.

Planer finns på att längre fram i tiden starta ett projekt för att undersöka olika arbetsmiljöers betydelse för reproduktionshälsa, spontanaborter och infertilitet.

Projektet har anknytning till Nordiska rådets rekommendation nr 18/1980 om arbetsmiljörisiker i samband med graviditet m. m.

2.2.3 Kvalitetskontroll av yrkeshygieniska rutinanalyser

Det projekt för kvalitetskontroll av kemiska analyser av metaller och lösningsmedel som drivits ett antal år avslutas i och med utgången av år 1984. Det samarbete som har etablerats kommer emellertid att fortsätta och vidareutvecklas, dock utan ekonomiskt stöd från ministerrådet.

2.3 Fysikalska faktorer

Fysikalska faktorer som t. ex. buller, termiskt klimat, belysning, ventilation och vibrationer har länge uppmärksammats i arbetsmiljösamarbetet. Frågor om elektromagnetisk strålning, laser och optisk strålning utanför det synliga spektrat har aktualiserats under senare tid.

Ett projekt för att mellan de nordiska länderna skapa likartade och jämförbara mätmetoder och bedömningsgrunder för arbetsplatsernas termiska klimatförhållanden har avslutats under år 1984.

2.4 Fysiska belastningar och arbetsanpassning

En av utgångspunkterna för arbetsmiljöverksamheten är att arbetet skall anpassas efter människans fysiska förutsättningar.

Sjukdomar i stöd- och rörelseorganen är vanliga. För att kunna förebygga dessa sjukdomar är det viktigt att utreda i vilken mån de orsakas eller förvärras av brister i arbetsmiljön.

På initiativ av Nordens Fackliga Samorganisation (NFS) startade ministerrådet år 1980 ett projekt bl. a. för att klargöra samband mellan arbetsbelastning och sjuklighet och för att ta fram metoder inom företagshälsovården och den övriga arbetarskyddsverksamheten för att förebygga sjukdomarna.

Projektet har genomförts i flera etapper. Ett större delprojekt i syfte att jämföra metoder för mätning av belastningsexponering har startats under år 1984. En sammanfattande rapport från projektet väntas år 1986.

2.5 Psykosociala belastningar

De psykosociala belastningarna utgör ett förhållandevis nytt delområde inom arbetsmiljöverksamheten. Som särskilda problem inom området kan nämnas stress, monoton och brist på social kontakt. Även frågor som rör arbetsorganisation, ledningsorganisation, lönesystem och arbetstagarernas medbestämmande ingår i sammanhanget. Forskning inom arbetspsykologins område har förekommit nationellt sedan en lång tid tillbaka. Varken de yrkeshygieniska enheterna eller arbetarskyddsmyndigheterna i de nordiska länderna har emellertid särskilt betydande traditioner då det gäller att möta problemen. En central målsättning för samarbetet på detta område är att få fram resultat som kan omsättas i den praktiska i arbetsmiljöverksamheten.

Ett seminarium som behandlade psykosociala belastningar genomfördes år 1983. Avsikten var att skapa underlag för fortsatt samarbete på området.

Ett omfattande projekt för att utveckla system för beskrivning av belastningar har också startats under år 1984.

2.6 Arbetstidsfrågor

Arbetstids- och ledighetsfrågorna har under senare tid debatterats livligt. Flera utredningar på området har också genomförts. Ett nordiskt projekt om arbetstids- och ledighetslagstiftningens effekter inleddes år 1982. Projektet är numera avslutat och resultatet har redovisats i rapporten *Arbetstid i Norden* (NU 1983:10). Arbetstidsfrågan behandlas numera tvärsektorielt i det nordiska samarbetet. Planerna för det fortsatta samarbetet på området har redovisats i avsnitt 5b.

2.7 Datateknologi

Inom ramen för det särskilda samarbete som efter initiativ av Nordiska rådet har startats på det datateknologiska området har arbetsmiljöfrågorna fått en framträdande plats.

Ett seminarium på temat "Datateknologi och arbetsmiljö" genomfördes i början av år 1984 på initiativ av ämbetsmannakommittén.

Ett antal projekt inom samarbetsområdet har också pågått under året. Dessa har rört bl. a. personsäkerhet vid mikroprocessorstyrning, standarder för värdering av kontrollrum, samt framtida arbetsmiljöförhållanden inom handel och kontor. Särskilt bör också nämnas ett projekt som behandlat hälsorisker vid bildskärmsarbete. Detta projekt har utmynnat i en koncentrerad översikt över forskningen och resultaten av forskningen på bildskärmsområdet.

2.8 Samordning av lagstiftning och föreskrifter

Skillnaderna mellan de nordiska länderna då det gäller arbetarskyddsmyndigheternas organisation och verksamhetsformer samt målsättningarna i lagstiftningen är relativt små. Eftersom även behovet av nya föreskrifter ofta sammanfaller, är förutsättningarna för ett givande samarbete goda. Målsättningen med samarbetet på detta område är bl. a. att harmonisera de föreskrifter som utarbetas i anslutning till arbetsmiljölagarna. Harmoniseringen är viktig bl. a. med tanke att ett högt prioriterat mål i det nordiska samarbetet är att på undanröja handelshinder.

Nordiska rådet antog år 1982 rekommendation nr 2/1982 angående lagstiftningssamarbetet på arbetsrättens område. Rekommendationen berör flera samsarbetssektorer och organ inom ministerrådet. Frågan om uppföljning av rekommendationen berörs närmare i ministerrådets meddelande om rekommendationen. Arbetet med en bok som redovisar en jämförelse av arbetsrätten i Norden är inne i en slutfas.

2.8.1 Nordisk samordning av arbetarskyddsföreskrifter

Samarbetet som rör koordinering av föreskrifter har som målsättning både att harmonisera föreskrifter och att spara resurser.

En reviderad plan för samordningen utarbetas årligen av arbetsgruppen för arbetsmiljötillsyn. Samordning och harmonisering av vissa föreskrifter behandlas vid möten mellan experter som företräder de olika ländernas tillsynsmyndigheter. Mötena finansieras med projektmedel över ministerrådets budget. Under år 1984 har följande områden behandlats vid dessa möten; kranar, automatstyrda maskiner och robotar, organiska lösningsmedel och tryckkärl. Samarbetet kommer att fortsätta.

2.8.2 *Nordisk samordning vid bruk av produktkontroll*

Egenskaperna hos tekniska anordningar är av central betydelse för arbetsmiljön. Kontrollen av tekniska anordningar är därför en viktig del av arbetarskyddsverksamheten. Att utveckla tygodkännanden och förhandskontroll kan vara alternativ till efterhandskontroll på arbetsplatserna. En förhandskontroll kan även leda till ekonomiska besparingar.

Ett projekt med målet att utreda möjligheterna för en ökad användning av produktkontroll eller tygodkännande i tillsynsverksamheten avslutades år 1984. Projektet behandlade också möjligheterna till en koordinering av verksamheten mellan länderna. Med anledning av förslag i slutrapporten från projektet har ämbetsmannakommittén för arbetsmiljöfrågor beslutat om att ett speciellt förfarande bör tillämpas av arbetsmiljömyndigheterna för att förbättra samordningen vid produktkontroll av tekniska anordningar och personlig skyddsutrustning.

Ett särskilt projekt om samordning av typprovning för godkännande av motorsågar slutförs inom kort. I slutrapporten kommer bl. a. att behandlas hur de problem skall hanteras som hänger samman med olikheterna mellan länderna när det gäller krav på bullerbegränsning. Ett möte för att följa upp resultaten av projektet planeras.

2.9 *Arbetsmiljö, hälsa och ekonomi*

I de nordiska länderna har under senare år diskuterats kostnadsaspekter som är förknippade med arbetarskyddsföreskrifter och övriga arbetsmiljöåtgärder. Analyser har också gjorts av konsekvenserna av nya och ändrade föreskrifter. Vissa utredningar har gjorts om storleken på de kostnader som arbetsolycksfallen och yrkessjukdomarna medför. Resultaten av utredningarna visar att kostnaderna kan uppskattas motsvara flera procent av bruttonationalprodukten. Ett nordiskt samarbete på området inleddes år 1982 i syfte att få fram fakta som underlag för arbetsmiljöpolitiken i de enskilda länderna.

Det samarbete som startats syftar bl a till att vidareutveckla myndigheternas konsekvensbeskrivningar i samband med författningsarbete. Ett annat syfte är att finna lämpliga metoder för att åskådliggöra positiva ekonomiska effekter av arbetsmiljöverksamheten samt att sprida kunskaper om dessa effekter.

Ett projekt har nyligen startats för att genomföra en jämförande studie mellan de nordiska länderna med avseende på konsekvenser av arbetsmiljöföreskrifter. Projektet skall belysa specifika föreskrifters ekonomiska effekter och syftar också till att lösa några av de metodproblem som är förknippade med ekonomiska analyser av verkningarna av arbetarskydds-föreskrifter.

2.10 Vidareutbildning inom arbetsmiljöområdet

Ett samarbete för vidareutbildning av specialister inom arbetsmedicin, yrkeshygien och företagshälsovård inleddes på projektbasis år 1978. Verksamheten permanentades när Nordiska institutionen för vidareutbildning inom arbetsmiljöområdet (NIVA) inrättades år 1982. Institutionaliseringen innebar att förutsättningarna förbättrades för en långsiktiga planering och utveckling av verksamheten. Institutionen avger en särskild verksamhetsberättelse.

2.11 Nordisk dokumentationsverksamhet på arbetsmiljöområdet

I anslutning till att det tidigare nämnda föreskriftssamarbetet startade i sin nuvarande form år 1975 startades också ett projekt för att förse myndigheterna med nordiskt och internationellt material som hade anknytning till föreskriftsarbete.

Projektet som benämns den Samnordiska dokumentationscentralen för arbetsmiljö (SDA) har utvecklats över tiden och såväl den service som man lämnar som avnämargrupperna har utökats.

Verksamheten i projektet kan indelas i tre grenar

- referat av arbetsmiljölitteratur från de nordiska länderna och EG länderna
- förmedling av litteratur
- informationssökningar.

Avnämargruppen omfattar numera förutom tillsynsmyndigheterna också företagshäsovårdsenheter, arbetsmedicinska kliniker, parterna på arbetsmarknaden m. fl.

Frågan om att institutionalisera SDA har väckts vid ett flertal tillfällen. En utredning för att förbereda en eventuell institutionalisering av verksamheten har startats.

3. Samarbete med arbetsmarknadens parter; kontakter med organisationer m. fl.

Ministerrådet har ett etablerat samarbete med arbetsmarknadens parter då det gäller verksamheten på arbetsmiljöområdet. Parternas insatser bl. a. i samband med budgetberedning är värdefulla med hänsyn till utvecklingen av arbetsmiljösamarbetet.

Arbetsgruppen för arbetsmiljötillsyn har haft möten med NORDTEST och INSTA samt med en nordisk kontaktgrupp för forskning om olycksfall. I det löpande projektarbetet etableras i många fall arbets- och kontaktgrupper där representanter för såväl nordiska organ som myndigheter i de enskilda länderna deltar.

Kontakter och möten med de frivilliga arbetarskyddsorganisationerna respektive arbetarskyddsfonderna har också förekommit.

4. Kommande verksamhet

Trots att flera projekt avslutats under år 1984 har de tillgängliga resurserna inte gjort det möjligt att planera särskilt många nya aktiviteter för år 1985.

Det bör dock nämnas att ett seminarium planeras för ett antal internationellt framstående forskare inom området för skadeverkningar av lösningsmedel. Syftet med seminariet skall vara att ta fram en consensusrapport om utveckling av kroniska skador i centralnervsystemet efter långvarig exposition av organiska lösningsmedel i arbetsmiljön.

Ett projekt för att jämföra orsakerna till yrkesdödligheten i de nordiska länderna kommer efter en förstudie under år 1984 att drivas i större skala år 1985. Slutligen kan nämnas ett projekt för att ta fram ett gemensamt standardiserat nordiskt frågeschema för användning vid bedömning av hälsotillståndet hos olika grupper av befolkningen.

Kapitel VIII

Socialpolitik

1. Inledning

Mellan de nordiska länderna har sedan länge pågått ett omfattande samarbete på social- och hälsovårdsområdet.

Till grund för Nordiska ministerrådets verksamhet inom detta område ligger det reviderade samarbetsprogram, som fastställdes av Nordiska ministerrådet (social- och hälsovårdsministrarna) i augusti 1982.

Programmets operativa avsnitt upptar 11 rubriker.

- Ny nordisk konvention om social trygghet
- Samarbete på hälso- och sjukvårdens område
- Läkemedelssamarbete
- Samarbete på socialvårdens område
- Barn-, ungdoms- och familjepolitiskt samarbete
- Samarbete på handikappområdet
- Gemensam arbetsmarknad för medicinalpersonal
- Efter- och vidareutbildning av social- och medicinalpersonal
- Forsknings- och utvecklingssamarbete
- Samverkan mot rusmedelsmissbruk
- Informations- och dokumentationssamarbete

Det övergripande målet för verksamheten är att vidareutveckla gemenskapen i fråga om de värderingar som styr samhällsutvecklingen i de nordiska länderna. Det gäller vidare att underlätta för nordiska medborgare att arbeta och bosätta sig i samt besöka andra nordiska länder än hemlandet, vilket utgör ett viktigt komplement till överenskommelsen om en gemensam nordisk arbetsmarknad.

En bättre och effektivare resursanvändning är ett annat viktigt mål för det nordiska samarbetet.

Det råder enighet i Norden kring synsättet att socialpolitiken och hälso- och sjukvården måste arbeta utifrån en syn på individen som utgår från människans hela livssituation. Det angelägna i samordning mellan social- respektive hälso- och sjukvården omvittnas allmänt, inte minst när det gäller behovet av olika förebyggande insatser och rehabiliteringsinsatser.

För att understryka sambandet mellan den socialpolitiska sektorn och andra samhällssektorer slås det vidare fast att full sysselsättning och god arbetsmiljö är av största betydelse när det gäller att motverka sociala problem och ohälsa.

Samarbetet inom de olika delsektorerna bedrivs *dels* inom de fem permanenta institutionerna

- Nordiska hälsovårdshögskolan
- Nordiska institutet för odontologisk materialprovning

- Nordiska läkemedelsnämnden
- Nordiska nämnden för alkohol- och drogforskning
- Nordiska nämnden för handikappfrågor
dels i form av projektverksamhet.

2. Kommentarer till Nordiska rådets yttranden

Nordiska rådets begäran om en jämförande analys av orsakerna till födelsetalens förändring över en längre tidsperiod diskuterades tillsammans med en rad andra frågor vid mötet mellan Nordiska ministerrådet (social- och hälsovårdsministrarna) och Nordiska rådets social- och miljöutskott den 23 augusti 1984. Frågans praktiska handläggning kommer att tas upp av Nordiska socialpolitiska kommittén under år 1985.

Nordiska rådets uttalanden om ett utvidgat samarbete på rusmedelsområdet samt vad gäller barns miljö och uppväxtvillkor kommenteras i samband med de meddelanden som avges av ministerrådet i anledning av Nordiska rådets rekommendationer inom dessa områden (rek. nr 22/1981 respektive nr 10/1982).

Nordiska rådets social- och miljöutskott har vid upprepade tillfällen påpekat att samarbetsprogrammet borde ge uttryck åt en "större beslutsamhet och mer utpräglad tro på vad som kan uppnås genom samverkan mellan de nordiska länderna på det socialpolitiska området". Vidare önskar utskottet höja samarbetets ambitionsnivå – "allra helst i en resursknapp tid". Programmet saknar, enligt utskottet, en klar målformulering.

Det är oklart om dessa uttalanden utgör en indirekt uppmaning till ministerrådet att på nytt revidera samarbetsprogrammet och/eller utgör kritik av verksamheten inom sektorn. Utskottets betänkande över ministerrådets senaste verksamhetsberättelse ger ingen vägledning härvidlag. Någon precisering av önskemålen vad gäller målformuleringarna har heller inte framförts.

I samarbetsprogrammets inledningsavsnitt formuleras fyra övergripande mål för verksamheten.

- Vidareutveckling av gemenskapen i fråga om de värderingar som styr samhällsutvecklingen i de nordiska länderna.
- Underlättande för nordiska medborgare att arbeta och bosätta sig i samt besöka andra nordiska länder än hemlandet.
- En bättre och effektivare resursanvändning.
- Samverkan om bevakning och uppföljning av verksamhet inom internationella organisationer i syfte att ge gemensamma nordiska värderingar en större genomslagskraft.

Det andra och fjärde av dessa mål anknyter direkt till Helsingforsavtalets artikel 15 respektive artikel 33. Den nya nordiska konventionen om social trygghet, som trädde i kraft den 1 januari 1982, tillgodoser i allt väsentligt de krav och önskemål som faller inom social- och hälsovårdssektorn i fråga om fri rörlighet inom Norden för nordiska medborgare.

Ett informellt samrådsförfarande mellan de nordiska länderna inför möten inom exempelvis FN:s olika fackorgan utgör snarare regel än undantag. I dessa sammanhang uppträder de nordiska länderna regelmässigt som en väl samordnad grupp, vilket även framgår av att man nominerar gemensamma kandidater till styrelseuppdrag enligt ett informellt cirkulationssystem. Måluppfyllelsen får med andra ord i dessa fall sägas vara god.

Ett allmänt formulerat mål som det första av ovanstående är naturligtvis svårare att konkretisera och bryta ned i operativa delmål. Detta leder i sin tur lätt till kritik.

Utskottets farhågor för att ett överförande av det ekonomiska ansvaret för Scandiatransplant från ministerrådet till berörda sjukvårdshuvudmän skulle innebära en försämring för de patienter, som är beroende av verksamheten torde vara ogrundade. Scandiatransplants verksamhet är väl etablerad och erkänd, vilket borgar för fortsatt goda resultat. Överförandet av det ekonomiska ansvaret har även skett successivt för att undvika några som helst störningar i verksamheten av detta skäl.

Utskottets hemställan till ministerrådet att i samband med utvärderingen av Nordiska hälsovårdshögskolans verksamhet låta "kartlägga förutsättningarna för en utvidgning av hälsovårdshögskolans kompetensområde till att också innefatta sociala aspekter i egentlig mening" har beaktats. Utvärderingsrapporten är för närvarande föremål för remissbehandling och diskussion bland berörda organ.

Utskottet har i sitt betänkande över C I/1984 begärt information om de överväganden som ligger till grund för ministerrådets beslut att överföra det s. k. "socialprojektet" vid NORDPLAN till institutionens reguljära verksamhet.

Projektet har haft en uppläggnings som försöksverksamhet. Vid den värdering av verksamheten som skedde i samband med att försöksperioden löpte ut, fann ministerrådet att uppnådda resultat var värdefulla och att detta motiverade en fortsättning i mer reguljära former. Eftersom NORDPLAN finansieras över den nordiska kulturbudgeten, var det naturligt att finansieringen av "socialprojektets" fortsättning överfördes från den allmänna budgeten.

3. Socialpolitiskt ministermöte

1984 års socialpolitiska ministermöte hölls i Tavastehus den 22 augusti. Huvudtemat för mötet var: "Barn, unga och våld – familjens/samhällets ansvar och samarbete för uppväxtmiljön". Efter en inledande redogörelse beträffande aktuell forskning om våldets orsaker följde ett informellt meningsutbyte kring ett antal deltemata.

- Hur skall barns levnadsvillkor successivt kunna förbättras?
- Stöd till familjer där barnens utveckling är i fara på grund av olika problem och där barnen riskerar att bli offer för våld.

- Föreningslivets betydelse i fråga om förebyggande av våld och sociala problem.
- Motverkan av våldsidéer som förmedlas av bl. a. massmedia.

Som en konklusion föreslog ministrarna en effektivisering av det nordiska samarbetet inom detta område vad gäller forskning, utredningsverksamhet och lagstiftning. Ett förbättrat system för informations- och erfarenhetsutbyte bör även eftersträvas.

4. Möte mellan Nordiska ministerrådet (social- och hälsovårdsministrarna) och Nordiska rådets social- och miljöutskott

Ett möte mellan Nordiska ministerrådet (social- och hälsovårdsministrarna) och Nordiska rådets social- och miljöutskott hölls i Tavastehus den 23 augusti 1984 i direkt anslutning till årets socialpolitiska ministermöte. Senast ett liknande möte mellan regeringsrepresentanter och parlamentariker anordnades var i augusti 1980.

Diskussionerna vid årets möte gällde formerna för, innehållet i samt inriktningen av det nordiska samarbetet inom social- och hälsovårdsområdet med utgångspunkt i samarbetsprogrammet.

Bland de konkreta ämnesområden som behandlades kan nämnas "Ekonomisk utveckling och socialt perspektiv samt välfärdens kvalitativa dimensioner" samt "Familjens och samhällets ansvar för barnen". Det senare temat anknöt direkt till temat för 1984 års socialpolitiska ministermöte.

5. Ny nordisk konvention om social trygghet

En ny nordisk konvention om social trygghet, som ersätter 1955 års konvention, trädde i kraft den 1 januari 1982. Den innebär att man genom samordning av nationella bestämmelser genomför lättnader för i första hand nordiska medborgare som flyttar eller byter uppehållsort inom de nordiska länderna. Dessa personer kommer härigenom att i största möjliga utsträckning skyddas mot den förlust av sociala rättigheter som ett byte av uppehållsort annars ofta medför.

Konventionen innebär givetvis inte en slutgiltig lösning på problemen inom detta område. Det krävs därför uppföljande insatser för att anpassa konventionen till den pågående utvecklingen. För att konventionen skall fungera på ett tillfredsställande sätt erfordras information såväl bland enskilda som hos de myndigheter och institutioner som skall tillämpa den. Samråd och samarbete mellan de tillämpande myndigheterna – såväl inom varje enskilt land som mellan länderna – är likaså en grundläggande förutsättning för en tillfredsställande tillämpning.

Till följd av vissa danska lagändringar vad gäller efterlevandepensioner har konventionen ändrats i några avseenden. Ändringarna beräknas träda i

kraft före årsskiftet 1984/1985 och är av sådan art att de kan genomföras utan hörande av respektive lands parlamentariska församling.

6. Samarbete på hälso- och sjukvårdens område

6.1 1984 års medicinaldirektörmöte

Cheferna för hälsovårdsmyndigheterna i de nordiska länderna har sedan länge anordnat årliga möten. Dessa möten har utvecklats till ett viktigt forum för erfarenhetsutbyte och samråd rörande aktuella hälso- och sjukvårdsfrågor där även en förberedande överläggning om vissa i Nordiska socialpolitiska kommittén aktuella hälso- och sjukvårdsfrågor kunnat ske.

Bland de ärenden som togs upp vid årets möte kan nämnas Annus Medicus 1983, dvs. en under året utgiven berättelse angående hälsosituationen i de nordiska länderna, uppföljningen i Norden av WHO's strategiplan om "Hälsa för alla år 2000" samt medicinska kärkortskrav i Norden.

6.2 Nordiska institutet för odontologisk materialprovning (NIOM)

NIOM har till uppgift att genom systematisk utprovning och målinriktad forskning arbeta för att material, som används inom tandhälsovården i de nordiska länderna, fyller hälsomässiga och tekniska krav. Därtill kommer arbetet med utveckling av bättre material och metoder samt upplysningsverksamhet.

Institutets arbetsuppgifter kan indelas i standardisering, materialprovning, forskning och upplysningsverksamhet.

Standardiseringsarbetet har till väsentlig del skett i International Organization for Standardization (ISO) regi, samt i Federation Dentaire Internationale.

Materialprovningen bygger på ett frivilligt avtal mellan NIOM och producenterna, där producenten garanterar att produkten tillfredsställer de kvalitetskrav som är specificerade i gällande ISO-standard. Stickprovskontroller genomförs genom inköp på den öppna marknaden i Norden av produkter som sedan testas.

I forskningsverksamheten har tyngdpunkten legat på att få fram data som kan ligga till grund för materialprovning, standardisering och utvecklingsarbete.

Upplysningsverksamheten har i likhet med föregående år huvudsakligen rört publicering av listor över kontrollerade produkter i spalten "NIOM-Nytt", som ingår i åtskilliga av de 18 nordiska odontologiska tidskrifterna samt publicering av artiklar i andra vetenskapliga tidskrifter.

Frågan om en eventuell avgiftsfinansiering av institutets verksamhet övervägs för närvarande inom Nordiska socialpolitiska kommittén.

6.3 Medicinalstatistiskt samarbete

Nordiska medicinalstatistikkommittén (NOMESKO) är en i princip permanent kommitté under Nordiska socialpolitiska kommittén och verkar

bl. a. för ökad jämförbarhet mellan de nordiska ländernas medicinalstatistik.

Kommittén skall vidare ta initiativ till utvecklingsprojekt med medicinalstatistisk relevans, följa den internationella utvecklingen på medicinalstatistikens område etc.

Den aktuella projektverksamheten omfattar bl. a. följande:

- informationssystem inom primärvården
- klassifikationer avseende indelningsgrunder inom hälso- och sjukvårdens olika verksamheter
- sjuklighetsdata relaterade till den medicinska födelseregistreringen
- revision av den s. k. E-koden (olycksorsaker)

6.4 Hälsofostran i Norden

Projektet, som inleddes år 1983, syftar till att utveckla och pröva en gemensam nordisk modellkurs för grundskolan avseende hälsofostran. Utvecklingsarbetet avslutades under år 1983 och följs av en försöksperiod där samtliga nordiska länder deltar. Verksamheten kommer att utvärderas under år 1985.

6.5 Nordiska sjuklighetsundersökningar

Projektet inleddes år 1983 med en kartläggning av de olika undersökningar inom området som genomförts i de nordiska länderna samt av metodologisk litteratur. Följande fas går ut på dokumentation, beskrivning och analys av innehållet i nämnda undersökningar som underlag för konkreta förslag beträffande gemensamma element i eventuella framtida komparativa undersökningar.

Fas II kommer att avslutas år 1984. Fas III, slutligen, kommer att omfatta rapportering samt förebereelser för implementering av förslagen i nationell regi.

7. Läkemedelssamarbete

Nordiska läkemedelsnämnden är sedan 1980 en permanent nordisk institution med uppgift att verka för harmonisering av lagstiftning och administrativ praxis på läkemedelsområdet i Norden.

Nämnden har under året distribuerat gemensamma nordiska riktlinjer för registreringsansökningar till mottagare i ca 60 länder. Syftet är att en och samma ansökan skall kunna utgöra underlag för prövning i samtliga nordiska länder.

Den andra utgåvan av Nordisk läkemedelsstatistik utkom år 1983 och har under innevarande år distribuerats till mottagare i ett lika stort antal länder som ovan nämnda riktlinjer. Informationen avser åren 1978–1980. Genom sitt arbete för en samordning av läkemedelsstatistiken har nämnden skapat praktiska förutsättningar för närmare studier av läkemedelsför-

brukningen. Den metodologi som utvecklats har antagits av WHO och rekommenderas därmed för användning även utanför Norden.

Samordningen av de nordiska ländernas medverkan i det europeiska farmakopésamarbetet sker inom underutskottet för standardiseringsfrågor, som även arbetar med gemensamma nordiska kvalitetskrav för läkemedel.

Arbetet med att revidera tidigare antagna riktlinjer för märkning av läkemedel har resulterat i ett förslag, som för närvarande remissbehandlas nationellt. Slutmålet för denna verksamhet är en enhetlig utformning av etiketter på läkemedel i de nordiska länderna.

Ett försöksprojekt inom biverkningsområdet har inletts under året.

Genom nämnden utväxlas löpande upplysningar om vidtagna och planerade lagstiftnings- och informationsåtgärder. Vidare sker en uppföljning av nämndens rekommendationer t. ex. vad gäller märkning av trafikfarliga läkemedel.

8. Samarbete på socialvårdens område

8.1 Socialstatistiskt samarbete

Det nordiska socialstatistiska samarbetet leds av Nordiska socialstatistikkommittén (NOSOSKO), som fr. o. m. den 1 januari 1979 är ett i princip permanent samarbetsorgan knutet till Nordiska socialpolitiska kommittén.

NOSOSKO:s verksamhet syftar till att förbättra jämförbarhet och användbarhet av socialstatistik och statistik över de sociala utgifterna i Norden. Statistiskt material insamlas löpande för jämförelse och analys. Särskilda undersökningar genomförs därutöver inom utvalda delområden.

Under år 1982 inleddes ett projekt om samspelet mellan beskattning och sociala förmåner. Slutrapporten från detta projekt har utgivits under år 1984.

En ny utgåva av den periodiska publikationen "Social trygghet i de Nordiska länderna" har även utgivits under året.

8.2 Samarbete på äldreområdet

Projektet "Åtgärder inom service- och bostadssektorn för äldre" inleddes år 1983 som ett led i uppföljningen av 1982 års socialpolitiska ministermöte under temat "Vård och omsorg om de äldre i framtiden".

De äldres möjligheter att i enlighet med sina önskemål bo kvar i egna bostäder står i centrum för uppmärksamheten. Lägenheternas fördelning, tillgången till gemensamhetslokaler, dagligvarubutiker, service inom social- och hälsovård etc. studeras inom projektet. Syftet är att konkret redovisa hur boendemiljön bör utvecklas för att bättre passa de äldres behov. Projektet består av fyra nationella delprojekt med nationell finansiering och en gemensam nordisk del. Arbetet beräknas pågå till år 1986. En delrapport kommer att utges kring årsskiftet 1984/1985.

8.3 *Invandrarfrågor inom social- och hälsovården*

Även detta projekt inleddes år 1983. Det syftar till att värdera effekten av skilda strategier från myndigheters sida vad gäller invandras integration genom analys av hur dessa grupper utnyttjar samhällets tjänster inom social- och hälsovården. Arbetet bygger i hög grad på nationella delprojekt, där invandrare av olika nationalitet utgör indelningsgrund. Projektet kommer att avslutas år 1986.

9. **Barn-, ungdoms- och familjepolitiskt samarbete**

9.1 *Barnträdgårds- och förskolesektorn*

Kontaktkommittén för barnträdgårds- och förskolesektorn, som består av företrädare för de nordiska ländernas socialstyrelser/motsvarande, har under året ansvarat för en förstudie under rubriken "Fritidshemmens mål och innehåll i Norden", vilken utgör en direkt fortsättning av det under föregående år avslutade projektet "Barnehagens mål og innhold i Norden".

Syftet är att skaffa en översiktlig bild av den aktuella situationen och den pågående utvecklingen inom fritidshemsområdet. Härigenom bidrar man till ett bättre beslutsunderlag på nationellt plan.

Huvudprojektet beräknas pågå under år 1985.

9.2 *Fritidsaktiviteter för barn och ungdom*

Inom ramen för detta projekt belyses skillnader och likheter i fråga om utbudet av förebyggande fritidsaktiviteter för barn och ungdom i åldersintervallet 10–14 år. Genom ett erfarenhets- och informationsutbyte kan man utveckla de nationella aktiviteterna inom detta område med hänsyn till de problem som möter dagens ungdom.

Den egentliga projektverksamheten inleddes innevarande år och beräknas vara avslutad år 1985.

9.3 *Samhällets respektive familjens ansvar för barnen*

Detta projekt syftar till att systematisera kunskapsunderlaget vad gäller vård och omsorg om barn för att därigenom förbättra samhällets möjligheter till ändamålsenliga stödinsatser för familjer med behov av sådana. Det råder dock en mycket varierande praxis mellan de nordiska länderna i fråga om samhällsingripanden och vilken typ av åtgärder som vidtas (fosterhem, barnhem, kollektiv etc).

I ett första skede har man därför gått igenom begrepp och bestämmelser i syfte att klarlägga de faktiska förhållandena för att sedan analysera vad som ligger till grund för variationerna.

Området är dock så omfattande att det ursprungliga projektet, som beräknades bli avslutat år 1984, endast bör ses som en första fas. Fas II avses få en inriktning mot orsakerna till vissa föräldrars bristande omsorg om sina barn och samhällets motåtgärder i dessa fall.

10. Samarbete på handikappområdet

Nordiska nämnden för handikappfrågor är ministerrådets samarbetsorgan för handikappfrågor inom det socialpolitiska området.

Nämnden skall bl. a. främja hjälpmedelsförsörjningen i de nordiska länderna genom att initiera, följa och vidareutveckla samarbete inom området. Nämnden skall också i övrigt stimulera nordiskt samarbete inom sitt ansvarsområde, exempelvis i forsknings- och utvecklingsfrågor.

Det datorbaserade informationssystem – Nordiskt hjälpmedelsregister – som nämnden utvecklat i samarbete med nationella samhällsorgan togs i drift i januari 1984.

Det Nordiska hjälpmedelsregistret består av nationella register som byggs upp på ett likartat sätt och utifrån ett gemensamt nordiskt klassificeringssystem. Detta klassificeringssystem, som utvecklats parallellt med informationssystemet som sådant, har gett de nordiska länderna en gemensam terminologi på hjälpmedelsområdet, vilket i sig underlättar en fortsatt utveckling av samarbetet.

Det Nordiska hjälpmedelsregistret har två huvudfunktioner. Det skall dels kunna ge underlag för nationell hjälpmedelsinformation och dels fungera som praktiskt hjälpmedel i det fortsatta nordiska samarbetet på hjälpmedelsområdet.

Under år 1984 har bland annat påbörjats en uppbyggnad av ett engelskspråkligt delregister med information om i första hand inomnordiskt tillverkade hjälpmedel. Detta för att möta det stora internationella intresset för det Nordiska hjälpmedelsregistret och samtidigt främja export av handikaphjälpmiddel från de nordiska länderna.

Nämnden deltar för närvarande i två internationella projekt på hjälpmedelsområdet. Det ena drivs av EG-kommissionen och har anknytning till såväl det Nordiska hjälpmedelsregistret som det nordiska klassificeringssystemet för handikaphjälpmiddel.

Det nordiska klassificeringssystemet bildar också grundval för det arbete med klassificerings- och terminologifrågor som påbörjades 1983 inom den internationella standardiseringsorganisationen (ISO). Också i detta arbete är nämnden representerad.

Inom ramen för det nordiska samarbetet om kontroll/testning av handikaphjälpmiddel har under år 1984 bland annat påbörjats ett samarbete kring hjälpmedel för hörselskadade.

Diskussionerna rörande förutsättningarna för nordiskt samarbete i prisavtalsfrågor fortsätter. Utbyte av information om hjälpmedelspriser inom ramen för arbetet med det Nordiska hjälpmedelsregistret har redan lett till nationella besparingar.

Sin viktigaste insats på forskningsområdet har nämnden hittills gjort genom att inventera, registrera och i en periodisk publikation informera om pågående handikappforskning i de nordiska länderna. En ny inventering genomförs och redovisas under år 1984.

Försöksverksamheten med nordiska kurser för personal som arbetar med dövblinda barn, ungdomar och vuxna avslutas under år 1984. Verksamheten blir enligt beslut av Nordiska ministerrådet permanent från och med år 1985, då ett Nordiskt utbildningscenter för dövblindpersonal nyinrättas som "dotterinstitution" till Nordiska nämnden för handikappfrågor med placering i Dronninglunds kommun på Nordjylland. Centret får två huvuduppgifter, dels att anordna kurser för dövblindpersonal och dels att fungera som ett resurscenter för dövblindarbetet i Norden.

Samarbetet om förståndshandikappades behov av hjälpmedel har fortsatt under år 1984. Under året har också inletts ett arbete med att inventera hjälpmedelsbehov och -idéer på nordisk bas.

Arbetet med det av Nordiska rådet rekommenderade samarbetsprojektet för små och mindre kända grupper av funktionshämmande inleds i full skala under år 1985. Ett förprojekt genomförs under år 1984 med sikte på en enkel publikation/guide som kortfattat beskriver de aktuella grupperna, organisationer för små och mindre kända grupper av funktionshämmande samt eventuellt förekommande särskilda resurser och åtgärder för respektive grupp på nationell nivå.

Avslutningsvis skall nämnas att nämnden har fastställt ett arbetsprogram för perioden 1984–1986.

11. Gemensam arbetsmarknad för medicinalpersonal

En överenskommelse mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige om godkännande av vissa yrkesgrupper för verksamhet inom hälso- och sjukvården och veterinärväsendet undertecknades av Nordiska ministerrådet (social- och hälsovårdsministrarna) i augusti 1981 och trädde i kraft i augusti 1983.

Överenskommelsen innebär i korthet att nordiska medborgare, som i något av de fördragsslutande länderna har legitimation, auktorisation eller annat rättsligt godkännande att utöva ett yrke inom någon av de 18 yrkesgrupper som omfattas av avtalet, har rätt att vinna samma godkännande i de övriga länderna. Därmed får dessa personalkategorier samma möjligheter till rörlighet på den nordiska arbetsmarknaden som andra yrkesgrupper redan åtnjuter. En särskild arbetsgrupp har tillsatts för uppföljning av denna överenskommelse.

Gruppens första rapport har avgivits under hösten 1984.

12. Efter- och vidareutbildning av social- och medicinalpersonal

Utbildningsfrågor har länge utgjort viktiga inslag i det nordiska socialpolitiska samarbetet. En av orsakerna till detta är att det i länderna finns behov av efter- och vidareutbildning på ett stort antal olika och ibland mycket speciella ämnesområden, som motiverar samnordiska insatser.

Särskild uppmärksamhet har riktats på möjligheterna att undanröja formella eller andra hinder för att bättre utnyttja befintliga nationella kurser vad gäller efter- och vidareutbildning och främja att elever från andra nordiska länder får plats vid dessa kurser.

Uppföljningen av utredningsrapporten Efter- och vidareutbildning av social- och medicinalpersonal i Norden har inletts efter en omfattande remissbehandling. Ett antal planeringskonferenser har hållits vid Nordiska hälsovårdshögskolan med inriktning på enskilda yrkeskategorier. Syftet har varit att kartlägga behov, önskemål och utbud av utbildning för dessa kategorier, för att härigenom göra det möjligt att utnyttja resurserna på sätt som anges ovan. Det har dock visat sig att förutsättningarna för ett praktiskt samarbete på detta område kraftigt förändrats. Behovet av insatser från ministerrådets sida har reducerats till en nivå, som inte motiverar en fortsättning av detta speciella projekt.

12.1 Nordiska hälsovårdshögskolan

Nordiska hälsovårdshögskolan är en samnordisk institution för högre utbildning och forskning inom hälso- och sjukvård. Utbildningen avses ligga på en nivå ovanför vad vart och ett av de nordiska länderna kan anordna nationellt och motsvara den utbildning som förekommer vid anglo-amerikanska "Schools of Public Health".

Utbildningen vid högskolan omfattar numera ämnena epidemiologi och biostatistik, socialmedicin och preventiv medicin, hälso- och sjukvårdsadministration och miljömedicin. Dessutom förekommer specialkurser. Tyngdpunkten i verksamheten ligger på utbildning till Master of Public Health (MPH).

Under året har förutom huvudkurserna i ovanstående ämnen anordnats alternativa huvudkurser i hälsouppllysning, socialpediatrik och omvårdnadsvetenskap samt specialkurser inom områdena "Invandrarkunskap", "Training Health Workers for Primary Health Care" (tillsammans med det svenska biståndsorganet SIDA) och "Socialpsykiatri".

Kortare konferenser har arrangerats inom områdena "Hälsa för äldre i Norden år 2000", "Prevention i primärvården" samt "Arktisk medicin".

Genom ett samarbetsavtal bekostar SIDA under två år fr. o. m. den 1 juli 1983 en lärartjänst i internationell hälsovård för konsultverksamhet och undervisning i detta ämne.

Fem forskningsprojekt pågår för närvarande: "Hälso- och sjukvårdsplanering i Norden", "Kroniskt sjuka barn i Norden", "Sjukvårdskonsumtion som epidemiologiskt mått", "Uretan i bröd" och "Jämförelse av insjuknande och mortalitet i hjärtsjukdomar i de nordiska länderna".

Under året har ministerrådet låtit genomföra en utvärdering av högskolans verksamhet. Utvärderingsrapporten är för närvarande föremål för remissbehandling och diskussion bland berörda parter.

13. Forsknings- och utvecklingsamarbete

Det nordiska samarbetet på forskningsområdet regleras av det s.k. kulturavtalet. Kulturavtalet omfattar i princip alla forskningsområden och alla former av nordiskt forskningsamarbete. I praktiken har det dock skett en viss fördelning av forskningsuppgifterna mellan kulturavtalets organ och andra nordiska samarbetsorgan.

Detta har lett till att samarbetet inom social- och hälsovårdssektorn även har berört forskning. Denna har oftast varit av praktisk karaktär med huvudvikten lagd på utvecklingsaspekten. Då forsknings- och utvecklingsarbetet vanligtvis är mycket resurskrävande talar vägande skäl för ett nordiskt samarbete.

Målet för forsknings- och utvecklingsamarbetet är bl. a. att finna metoder för effektiv identifiering av olika behov av forsknings- och utvecklingsarbete, belysa sambandet mellan forsknings- och utvecklingsarbete och planläggning samt stimulera informationen om detta arbete i länderna genom bl. a. samverkan rörande dokumentation om forskningsverksamhet m. m.

Verksamheten vid samtliga fem institutioner inom den socialpolitiska sektorn har forskningsanknytning i varierande grad. Detta gäller även ett antal av de ad-hoc betonade projekten inom sektorn.

13.1 *Forskning kring välfärdsstaten*

Vid det socialpolitiska ministermötet i augusti 1983 uttrycktes starka önskemål om utökad forskning kring välfärdsstaten och dess problem. Det pågående projektet om Arbetslöshetens kostnader – däribland de sociala och mänskliga – kan ses som ett exempel på sådan forskning.

Nordiska socialpolitiska kommittén avsatte medel för en förstudie under år 1984. Resultatet av förstudien föreligger nu i form av ett konkret förslag till huvudprojekt. Detta föreslås få en inriktning på vissa överordnade problemställningar som gäller förhållandet mellan välfärdsstaten och ekonomin, nedskärningar och omläggningar inom välfärdsstaten etc. Finansieringsfrågor samt fördelningen mellan offentlig och privat verksamhet avses även bli belysta. Huvuddelen av forskningsverksamheten förutsätts bli finansierad via olika nationella instanser, medan själva samordningen avses ske i nordisk regi. Verksamheten föreslås i första hand omfatta en treårsperiod och förväntas bidra till ett breddat och fördjupat kunskapsunderlag för den politiska debatten och beslutsfattandet.

13.2 *Samarbete inom datateknologiområdet*

Datateknologiområdet har prioriterats högt av såväl ministerrådet (samarbetsministrarna) som Nordiska rådet. I enlighet med den nordiska handlingplanen på datateknologiområdet har Nordiska socialpolitiska kommittén genomfört en kartläggning av nationell "dataverksamhet" inom hela

social- och hälsovårdsområdet som underlag för ställningstaganden till nordiska samarbetsprojekt. Ett antal konkreta projektförslag har även presenterats.

I ett särskilt avsnitt i handlingsplanen ges Nordiska nämnden för handikappfrågor i uppdrag att från och med år 1985 inleda ett arbete på att utveckla datorbaserade handikapphjälpmedel. Beslut har fattats om att intill 2 milj. NOK skall anslås för sådan verksamhet.

Nämndens uppgift blir i första hand att samordna nationella aktiviteter i syfte att undvika dubbelarbete i Norden samt att få till stånd en större marknad än de nationella. Uppgiften förutsätter samverkan med relevanta nationella myndigheter och organisationer samt nordiska samarbetsorgan. Som ett led i arbetet på datateknologiområdet skall nämnden också undersöka möjligheterna att inom ramen för de nordiska ländernas handelspolitiska åtaganden, få till stånd en samordnad teknikupphandling av datorbaserade hjälpmedel för handikappade.

14. Samverkan mot rusmedelsmissbruk

(Det nordiska social-, hälsovårds- och justitieministermöte som hölls i Oslo den 16–17 februari 1984 redovisas särskilt i meddelandet med anledning av Nordiska rådets rekommendation nr 22/1981 angående intensifierat samarbete för att bekämpa rusmedelsmissbruk.)

14.1 Nordiska nämnden för alkohol- och drogforskning (NAD)

Nordiska nämnden för alkohol- och drogforskning har till uppgift att främja och utveckla tvärvetenskapliga kontakter bl. a. genom stöd till planering och genomförande av nordiska forskningsprojekt, nordiska forskarkonferenser, nordiskt informations- och dokumentationssamarbete m. m. Nämndens verksamhet inriktas speciellt på den samhällsvetenskapliga forskningen inklusive socialmedicin och socialpsykiatri, men även den biologiskt-naturvetenskapliga forskningen beaktas.

Det nordiska forskningsprojektet kring alkoholkonsumtion och alkoholskador, (Samnordiska alkoholskadeundersökningen), som startade år 1982, har under året fortsatt sitt arbete. Projektet täcker samtliga nordiska länder och avser att analysera vilka "alkoholskadeprofiler" länderna har och hur dessa utvecklats över tid.

Ett annat projekt syftar till att belysa alkoholbruk, alkoholattityder och konsekvenser av alkoholbruk och baserar sig på enkäter från år 1979.

På initiativ av ministerrådet tillsatte NAD i slutet av år 1982 en arbetsgrupp med uppgift att sammanställa forskningsresultat kring cannabismissbruk och dess skadeverkningar (speciellt medicinska). Slutrapporten har utgivits under året.

En nordisk arbetsgrupp har under året inlett arbetet med en antologi om kvinnors bruk av rusmedel.

''Alkohol- och narkotikaskadornas utbredning och orsaker'' var temat för en forskarkurs, som arrangerades i april 1984. Syftet var bl.a. att presentera analysmetoder, som kan komma till användning inom beteende- och sjukdomsepidemiologin.

Bland övriga kurser och seminarier, som anordnats av nämnden, kan nämnas ett biologiskt- och ett samhällsvetenskapligt alkoholforskarmöte.

15. Informations- och dokumentationssamarbete

En förutsättning för nordisk samverkan är att ett erfarenhetsutbyte kan ske så effektivt som möjligt mellan länderna. Information och dokumentation utgör av denna orsak ett viktigt element i aktiviteterna på de olika delområden som ovan berörts. En fortlöpande samverkan om information och dokumentation sker bl. a. inom ramen för verksamheten i de ministerrådsorgan som har ansvaret för social- och hälsovårdsområdet, vid olika symposier och konferenser samt genom direkta kontakter.

Inom sektorn utges en informationsbulletin – ''Social- och hälsovårdsnytt i Norden'' – vilken utkommer två gånger årligen.

Kapitel IX

Miljøbeskyttelse

1. Nordisk Råds udtalelse fra sessionen 1984

På miljøbeskyttelsesområdet vedtog Nordisk Råd følgende udtalelse: "Att samarbetet för att bekämpa luftföroreningar bör ges hög prioritet". Om samarbejdet med hensyn til bekæmpelse af luftforurening, se afsnit nedenfor.

2. Revideret samarbejdsprogram

Miljøministrene vedtog i 1983 et program for nordisk samarbejde om miljøbeskyttelse 1983-87. Arbejdet i 1984 har været præget af igangsætning af aktiviteter inden for det nye samarbejdsprogram. Det gælder f. eks. på prioriterede områder som luftforurening, kemiske stoffer og produkter, naturværn og støjbekæmpelse.

3. Globale miljø- og ressourceproblemer

En arbejdsgruppe under Embedsmandskomiteen for miljøbeskyttelses-spørgsmål (EK-M) har udarbejdet en redegørelse "Norden og det globale miljø" (NU 1984: 4) som et debatoplæg om årsagerne til de store globale og regionale miljøproblemer, som truer jordens miljø, bl. a. nedbrydningen af atmosfærens ozonlag, sur nedbør, spredningen af farlige kemikalier og ørkenspredningen. Der er endvidere forslag til, hvordan de nordiske lande kan medvirke til at rette op på disse forhold. Der vil fremover blive arbejdet videre med konkrete forslag til opfølgningen af rapporten. Man vil endvidere vurdere behovet for et formaliseret samarbejde mellem de nordiske landes miljømyndigheder i relation til udviklingsbistanden.

4. Luftforurening

De nordiske lande har siden 1975 gennem ministerrådet samordnet deres indsats i det europæiske program for overvågning af langtransport af luftforurening (EMEP). I programmet indgår særlig problemerne med "sur nedbør". Der har vist sig at være behov for en fælles nordisk indsats for på længere sigt at opnå, at flere forurenende stoffer ud over svovlkomponenter inkluderes i det europæiske overvågningssystem. På baggrund af en samlet vurdering af projektarbejdet samt under hensyn til en række andre tungtvejende miljømæssige grunde, har EK-M besluttet at luftarbejdet skal have en høj prioritet i det fremtidige arbejde på miljøområdet. Det er et vigtigt formål med arbejdet at vedligeholde den førende position fagligt set.

som de nordiske lande har opbygget gennem det hidtidige arbejde. Denne position er en nødvendig forudsætning for at de nordiske lande kan opnå resultater også på det politiske plan og derved opnå en reduktion af de samlede udslip i Europa.

I november 1979 blev, bl. a. efter aktiv nordisk indsats, undertegnet en konvention om langtransporteret grænseoverskridende luftforurening i Europa. Konventionen trådte i kraft 16. marts 1983, og arbejdet med at udfylde konventionsrammen med effektundersøgelser og konkrete aftaler er gået igang, bl. a. på baggrund af et nordisk forslag om 30% reduktion i udslippet af svovldioxid før 1993. Indtil nu har 20 lande tilsluttet sig det nordiske forslag, heriblandt såvel øst- som vesteuropæiske lande.

Et særligt projektprogram på luftforureningsområdet blev fremlagt for ministerrådet i efteråret 1983. Projekterne omfatter såvel langtransporteret luftforurening, som luftforureningsproblemer i byer. Endvidere indeholder det arbejde vedrørende den administrative styring på området.

Programmet skal gennemføres over tre år med start 1984. Hensigten med programmet er bl. a. at forstærke de nordiske landes kompetence og dermed deres stilling i relation til de lande, fra hvilke luftforureninger overføres til Norden i stor mængde. Ministerrådet følger med denne plan Nordisk Råds anbefalinger om at luftforureningsarbejdet skal gives høj prioritet op.

Arbejdet med igangsætningen af programmet er godt på vej efter en ekstra bevilling på 1,2 mill NOK for 1984. For de følgende år påregnes anvendt omkring 3,5 mill NOK til gennemførelsen af programmet.

På bilafgasområdet går udviklingen i Europa mod blyfri benzin og indførelse af skærpede krav til bilernes udslip af forurenende stoffer. En fællesnordisk målsætning overfor bilafgasserne drøftedes på et ministerrådsmøde (miljøministrene) i februar 1984.

Der var enighed om, at de nordiske lande så snart som muligt bør skærpe kravene til forurenende udslip fra køretøjer, og at forholdene bør lægges til rette for at blyfri benzin bliver tilgængelig i de nordiske lande, under hensyn til udviklingen i Europa. Der var endvidere enighed om, at de nordiske lande skal samarbejde om at påvirke resten af Europa. De nordiske lande har i august og oktober drøftet spørgsmålet i Stockholm sammen med eksperter fra Østrig, Canada, Vesttyskland, Liechtenstein, Holland og Schweiz. Landene er enige om at sigte mod internationale aftaler om skærpede emissionsgrænser.

Den særlige styringsgruppe for nordisk samarbejde om bilafgasser vil inden udgangen af april 1985 fremlægge en rapport til EK-M med status for hvor langt man er nået i de nordiske lande for at leve op til ministerrådets (miljøministrene) beslutning, samt om løsning af praktiske problemer ved indførelse af blyfri benzin og strengere afgaskrav, således at de nordiske lande kan udnytte eksisterende viden og ressourcer bedst muligt.

5. Miljøeffekter ved energiproduktion

Ministerrådet igangsatte i 1981 et stort energiforskningsprogram, bl. a. på baggrund af det kernesikkerhedsprogram som har været igang siden 1977.

Programmet er opdelt i en "energi-del" og en "miljøeffekt-del", med bevillinger på henholdsvis ca 6,5 mill. NOK og ca 3,3 mill. NOK i 1984.

Programmets miljøeffekt-del "Miljøeffekter ved energiproduktion" (MIL-projekterne) ligger under EK-M og består af 5 delprojekter:

MIL-1: Deponering af flyveaske fra forbrænding af kul og tørv.

Projektets formål er at danne udgangspunkt for fastsættelsen af vilkår for deponering af flyveaske fra forbrænding af kul og tørv under forskellige forhold. Projektet omfatter såvel sammenfatning af eksisterende viden som indhentning af ny viden ved eksperimenter og forsøg i fuld skala.

MIL-2: Cancerogene og mutagene stoffer fra energiproduktion og bilgasser.

Formålet med arbejdet er at fremstille pålidelige data om mutagene og cancerogene stoffer i udslip fra forbrændingsanlæg og udslippet af bilafgasser.

MIL-3: Forsuringens indvirkning på metaltransport i miljøet.

Projektets formål er at kvantificere den betydning forsuringen har for metallers forekomst i jorden og for transport af metaller fra jord til overfladevand og grundvand. Endvidere vil man undersøge hvordan metallernes biologiske effekter påvirkes af forsuringen.

MIL-4: Relative tilskud af forurening til menneske og miljø.

Hensigten med arbejdet er at forsøge at kvantificere hvor meget forskellige alternativer for energiproduktion bidrager til forureningsbelastningen af menneske og miljø, sammenlignet med andre naturlige og antropogene kilder.

MIL-5: Miljøkonsekvenser af energiformer baseret på fornybare energikilder.

Gennem projektarbejdet sammenfattes eksisterende kundskab på området. Målet er at foreslå videre udredningsprojekter, som kan give grundlag for analyse af miljøkonsekvenser af energisystemer baseret på fornybare energikilder.

De fem MIL-projekter er nærmere beskrevet i en informationsbrochure, som ministerrådet udgav i slutningen af 1983.

Budgetmæssigt vil projekterne blive afsluttet i 1984, mens afrapporteringen vil ske i løbet af 1985. Dette beror bl. a. på at der i visse projekter er forsøg igang, som er meget tidkrævende (f. eks. lysimeterforsøg med gennemsvivning af flyveaske).

Videnskabeligt materiale fra projektarbejdet vil blive udgivet løbende. Slutrapporterne fra de enkelte projekter vil blive udgivet i ministerrådssekretariatets miljørapportserie på engelsk. For bedst muligt at udbrede

kendskab til MIL-projekternes resultater og for at øge forståelsen for nordisk samarbejde om miljøforskning, vil der endvidere blive udarbejdet en samlerapport i en kortfattet populær udgave, i stil med informationsbrochuren fra 1983.

I 1983 er et nyt MIL-projekt sat igang "Foranstaltninger mod forsuringen" (MIL-6). Dette arbejde knytter sig til de nordiske landes indsats i ECE-konventionen om langtransporteret luftforurening. En række problemer er i 1984 taget op til drøftelse i forbindelse med de aftaler, som forberedes for at udfylde konventionen. De nordiske lande må koordinere data og holdninger i disse drøftelser. I denne sammenhæng har man igangsat udredningsarbejde vedrørende korrosion, "fluidized bed"-forbrændingsteknik, skader på skov, afsvovling på olieraffinerier og prissætning af kollektive goder. Problemstillingerne belyser nogle af de forhold, som indgår i en cost-benefit analyse af løsninger på forsuringproblemerne. Andre problemstillinger vil blive taget op efterhånden som forhandlingerne i ECE-konventionen skrider frem.

MIL-6 er nu indgået i det planlagte projektprogram på luftforureningsområdet, som fra 1985 afløser MIL-programmet.

6. Miljøbeskyttelsesforskning

De nordiske miljømyndigheder har i årets løb udvekslet information om forskningsprojekter, som igangsættes nationalt. Enkelte af myndighedernes egne udredningsprojekter er udvalgt og har undergået en nærmere nordisk bearbejdning, således at de øvrige lande har ydet bidrag til udredningerne. Sådanne fælles faktasammenstillinger er gennemført vedrørende kviksølv og vedrørende jord- og skovbrugets bidrag til forsuringen. Flere udredninger bl. a. om kadmium og miljøgifte, vil blive gennemført i årene fremover. På forskningsområdet har man videre behandlet en række forskningstemaer, bl. a. jord- og skovbrugets forurening med kvælstof, et tema som er højt prioriteret af miljømyndighederne i de nordiske lande. Der har i begyndelsen af november været afholdt et nordisk arbejds møde om foranstaltninger til nedbringelse af tabet af næringsalte i forbindelse med land- og skovbrugsdrift.

7. Miljøøkonomi

Håndteringen af tungmetalholdige batterier har været genstand for nærmere analyse ud fra en miljøøkonomisk synsvinkel. Man har analyseret hvilke substitutionsmuligheder der tegner sig og hvilke styringsmidler, der er til rådighed, f. eks. pant og afgifter. Interessen for at nå en fælles nordisk løsning på håndteringen af tungmetalholdige batterier er voksende. Et seminar afholdt i begyndelsen af april peger på behovet for samordning inden for Norden, specielt med hensyn til definition af, hvilke batterier

som skal indsamles, mærkning og slutbehandling. Dette vil blive fulgt op i forbindelse med arbejdet med genanvendelse og produktkontrol i 1985.

I 1984 har man indledt arbejdet med en håndbog for beregning af miljøomkostninger med henblik på at fremskaffe et værktøj til harmonisering af omkostningsberegninger for virksomheder af miljøforanstaltninger og ved manglende foranstaltninger. Dermed skabes en større sammenlignelighed mellem de økonomiske analyser, som af hensyn til miljøbeskyttelsen udføres i de nordiske lande.

8. Havforurening

Forureningssituationen i de nordiske landes kyst- og havområder kræver såvel national indsats som indsats i form af bilaterale, nordiske og internationale aftaler om samarbejde. Nordisk Råd har gennem årene aktualiseret disse spørgsmål gennem flere rekommandationer.

En række samarbejdsaftaler er gennemført på internationalt plan. Der kan nævnes de bilaterale samarbejdsaftaler mellem Finland og Sverige om forureningsforholdene i Bottenviken, aftalen mellem Danmark og Sverige om værn af Øresund mod forurening og aftalen mellem Sverige, Danmark, Finland og Norge om samarbejde om tiltag mod olieforurening af havet (Københavnsaftalen). Endvidere den regionale aftale om værn af det maritime miljø i Østersøen (Helsingforsaftalen) og de internationale Oslo-, London-, og Paris-konventioner samt MARPOL.

Ministerrådet finder at denne udvikling er tilfredsstillende, men at der fortsat er behov for at følge udviklingen og tage initiativer på områder, hvor andre aftaler ikke dækker, eller hvor andre hensyn taler for at opgaverne løses i nordisk samarbejde.

9. Vand- og afløb

Siden 1979 har man samarbejdet vedrørende vand- og afløbsproblemer. I 1984 har arbejdet fundet sted indenfor projektet "Udarbejdelse af retningslinier for VA-sektoren", med følgende delproblemstillinger: 1) behandling af septikslam, 2) ledningssystemer i Norden, 3) enkle kontrolmetoder for rensningsanlæg, 4) "Lakvatten" fra affaldspladser, 5) Nitrogenreduktion fra afløbsvand, CVA-rapport 1984: 4 og 6) afløb fra spredt bebyggelse.

Hovedhensigten med arbejdet er at samordne indsatsen på VA-sektoren. Denne sektor udgør en økonomisk set meget betydningsfuld sektor i landene. Projektets resultater rapporteres løbende i en serie Nordpublikationer. For det kommende år vil en række andre problemstillinger i relation til rensningsanlæg, afløbsnet og affaldspladser blive taget op til gennemgang.

Samarbejdet om en vejledning i intern kvalitetskontrol på de nordiske landes referencelaboratorier er blevet afsluttet i 1984, med udsendelse af vejledningen til en lang række involverede laboratorier og myndigheder.

10. Støj

Ministerrådet har siden 1975 drevet et omfattende samarbejde på støjområdet. Formålet med arbejdet har været dels at samordne undersøgelsesaktiviteterne og dermed spare penge i de nationale forvaltninger dels at skabe fælles forudsætninger for bedømmelse af støjproblemerne i de nordiske lande. Man har endvidere koordineret synspunkter i forbindelse med internationalt samarbejde i OECD og ECE.

I 1984 har projektarbejdet fundet sted inden for rammerne af to hovedområder: Beregningsmodeller for støj og Effekter af støj på mennesker. Endvidere har man arbejdet med opbygningen af en nordisk støjdatabase.

Der er nu udviklet fælles nordiske beregningsmodeller for støj fra veje, flyanlæg, jernbaner, skydebaner og bygge- og anlægsvirksomhed. Der vil fremover være behov for at revidere og forbedre modellerne, således at de fortsat kan danne ramme for en ensartet høj nordisk indsats til forebyggelse af støjgener. I årets løb har man gennemført projektarbejde, som til sin tid skal danne baggrund for en revision af den fælles nordiske vejstøjmodel.

Med støtte af en række internationalt anerkendte forskere har man analyseret behovet for forskning af støjs effekter på mennesker. Der er nu udarbejdet et forskningsprogram, som omfatter 10 projekter. Programmet, som er startet i 1984, vil blive gennemført over de kommende 3 år med både nordiske og nationale midler.

På en kongres i Federal Acoustic Society of Europe i august i Norge orienterede de nordiske lande om den meget omfattende samordningsaktivitet, som foregår inden for ministerrådet. Samtlige beregningsmodeller er blevet oversat til engelsk.

Ministerrådet (miljøministrene) har i februar drøftet målsætningen om en støjgrænse på 80 dB(A) for alle typer køretøjer. Miljøministrene vedtog at fastholde denne målsætning. Beslutning om skærpede regler svarende til et forslag i EF fra 1983 bør træffes i de nordiske lande snarest i løbet af 1984/1985. Endvidere bør de nordiske lande gennemføre foranstaltninger, som tilskynder til anvendelse af mere støjsvage køretøjer. EK-M vil arbejde videre med de nødvendige udredninger med henblik på at gennemføre målsætningen også for tunge køretøjer. Miljøministrene vedtog at beslutning burde træffes så snart som muligt i sidste halvdel af 80'erne.

Flyselskaberne i Norden vil i løbet af den kommende 10-årsperiode skulle udskifte store dele af den eksisterende flyflåde. Man har derfor taget mulighederne for at kunne påvirke udskiftningstidspunkt og flytyper op, med henblik på at reducere støjbelastningen. Der er i denne forbindelse foretaget en studierejse til flyselskaber og luftfartsmyndigheder i USA. Der overvejes en henvendelse fra miljøministrene til flyselskaberne om et nærmere samarbejde.

11. Genanvendelse og affald

Arbejdet med genanvendelses- og affaldsspørgsmål drives mest effektivt ved koordinering af nationale aktiviteter, informationsudveksling samt holdningsskabende virksomhed. Samarbejdet drives bl. a. gennem seminarvirksomhed, f. eks. om at tilvejebringe effektive indsamlings-, transport-, og behandlingssystemer for problemaffald og fjernelse af begrænsninger for handel mellem landene med returmaterialer.

I 1984 er der arbejdet videre med spørgsmålet om øget reraffinerings af spildolie på baggrund af et seminar for brancherepræsentanter med det formål at drøfte mulighederne for et samfundsøkonomisk rentabelt indsamlings- og reraffineringsystem (Miljørapport 1984: 5). Det er vurderingen, at der ikke for tiden er grundlag for at etablere en fælles nordisk reraffineringsordning. Men det konkluderes, at den nuværende disponering af spildolie i de nordiske lande bør revurderes, og at gældende regler må strammes op for at danne et ensartet og bedre beslutningsgrundlag vedrørende genanvendelse af spildolie.

Der er endvidere arbejdet med spørgsmålet om øget genanvendelse af plast. Der er foreslået nationale foranstaltninger i et samarbejde mellem den private og offentlige sektor. På nordisk plan vil man arbejde videre med kvalitetsspecifikationer for såvel returplast som regenereret plast (Miljørapport 1984: 4).

I 1984 er afholdt seminarer med nye emneområder: Styringsmidler til sikring af genanvendelsen i materialestrømmene, herunder anvendelse af mindre affaldsskabende teknologier og om miljøfarligt affald. Myndigheder, virksomheder og repræsentanter for affaldsbehandlingsanlæg drøftede, hvordan man kan forbedre indsamlingen af den del af det miljøfarlige affald, som idag ikke registreres og formentlig ikke behandles på tilfredsstillende vis. Det drejer sig om affald fra husholdningerne og fra virksomheder, som ikke traditionelt har været vant til at omgås miljøfarligt affald. I den kommende tid vil disse emner blive fulgt op.

12. Produktkontrol

Samarbejdet under EK-M på produktkontrolområdet omfatter kun kemiske stoffer og produkter. Hovedopgaven har også i 1984 været knyttet til harmoniseringen af de nordiske landes systemer for klassificering og mærkning af kemiske stoffer og produkter. Harmoniseringen er søgt etableret ved direkte og uformelt samarbejde mellem landenes myndigheder og ved drøftelser i EK-M's arbejdsgruppe for produktkontrol. Derved undgås hindringer for handel mellem landene, og håndteringen i virksomheder og hos forbrugerne bliver mere sikker.

En række uløste problemer i forbindelse med klassificerings- og mærkningssystemerne har været genstand for udredning. Det gælder f. eks. en

vurdering af det videnskabelige grundlag for gradering af carcinogener efter deres kræftfremkaldende evne, samt mulighederne for at komme frem til et praktisabelt administrativt system. Det tegner til at materialet vil blive anvendt i vidt omfang af miljø- og arbejdsmiljømyndighederne i de nordiske lande. Man har endvidere undersøgt, om forbrugerne kender, forstår og reagerer hensigtsmæssigt på den advarselsmærkning, som myndighederne forsyner farlige kemiske stoffer og produkter med. Det er hensigten at udforme konkrete retningslinier til mere observerbare etiketter, at planlægge eventuelle informationskampagner overfor forbrugerne, samt om nødvendigt og muligt at udarbejde praktiske forslag til ændringer af dele af de nugældende mærkningsregler.

En række nye problemstillinger med udgangspunkt i klassificering og mærkning er blevet taget op, f. eks. kombinationseffekter og vurdering af allergitests og allergimærkningskriterier.

Der er endvidere afholdt to symposier om klassificering og mærkning af kemiske stoffer og produkter, som er farlige for miljøet. Der vil blive arbejdet videre med mulighederne for et konkret forslag til et system herfor.

Behovet for udveksling af information på produktkontrolområdet er stort, og der kan spares store ressourcer ved at kende nabolandenes vurderinger og oplysninger vedrørende kemiske stoffer og produkter. En lang række oplysninger kan frit udveksles mellem landene og det bliver de i vidt omfang. En række centrale oplysninger er imidlertid underkastet fortrolighed (sekretess) og kan ikke videregives. OECD har arbejdet med dette problem og OECD-council vedtog i sommeren 1983 en opfordring til landene om at etablere aftaler som kan lette udvekslingen af denne type information. Samtidig vedtog man visse principper for hvordan dette skal ske. De nordiske lande ønsker at følge dette op og har gennemført en udredning, som kan tjene som underlag for videre drøftelse af en aftale mellem landene herom. Et forslag til aftale er i november 1984 drøftet med repræsentanter for arbejdsmiljøsidens med henblik på en afklaring af om, og i givet fald hvordan, arbejdsmiljømyndighedernes kompetenceområde kan bringes ind i aftalen.

Nedbrydningen af ozonlaget omkring jorden er stadig en aktuel problematik. De nordiske lande har i årets løb være aktive i de internationale forhandlinger om etableringen af en verdensdækkende konvention på området. En kontaktgruppe af de førende nordiske forskere på feltet følger forskningen og afgiver vurderinger heraf til EK-M.

Arbejdet med en konsekvensanalyse af eventuelle restriktioner mod brugen af klorfluorkarboner til industrielle formål fortsættes i samarbejde med de nordiske industriforbunds miljøværnskomité (NIM).

Produktkontrolgruppen har endelig fungeret som forum for debat og koordinering af landenes arbejde inden for internationale organer, f. eks. UNEP, OECD og EF.

Fra 1985 er det besluttet under ministerrådet at indlede et nordisk samarbejde om vurdering af dokumentation af bekæmpelsesmidler i samarbejde med embedsmandskomitéen for jord- og skovbrug (NEJS). Formålet er at fremskynde og fordele det arbejde, som i dag foretages i hvert enkelt land for at vurdere den toksikologiske og miljømæssige risiko ved anvendelse af gamle bekæmpelsesmidler, som har været på markedet i adskillige år, og som derfor ikke svarer til nutidens krav.

13. Naturværn og friluftsliv

I 1983 afsluttedes projekte: "Representativa naturtyper i Norden" endeligt med udgivelse af NU 1983:2. En række faglige underlagsrapporter er udgivet i 1984. Projektets resultater har haft stor betydning for naturværnplanlægningen nationalt og internationalt. Således har Europarådet anvendt samme systematik som det nordiske projekt og materialet anvendes i den fredningsplanlægning som i disse år gennemføres i flere nordiske lande.

Det bliver mere og mere klart, at naturværnshensynene må indarbejdes i arealplanlægning og disponering for at blive tilgodeset på bedst mulig måde. Til dette formål kræves gode planlægningsredskaber. Det gennemførte projekt har bidraget væsentligt til udarbejdelse af sådanne redskaber. Et videre udviklingsarbejde er imidlertid nødvendigt specielt angående behandlingen af kulturlandskabet – i samspil med naturlandskabet – i arealplanlægningen. Arbejdet med et sådant opfølgingsprojekt er sat igang i 1983 og løber til og med 1986. Det projekt vil også indebære praktisk afprøvning på kommunalt niveau af de udarbejdede planlægningsredskaber. I 1984 er udpeget rådgivende arbejdsgrupper i alle de nordiske lande, og første fase af projektet, som omhandler kriterier og metoder for beskrivelse af kulturlandskabets variation er gennemført på baggrund af udvalgte modelområder. Endvidere er projektets 2. fase begyndt, som omfatter metoder til udpegning af landskabselementer, som kræver særskilt behandling i planlægningen.

De nordiske principper om beskyttelse af truede dyr og planter har været genstand for nationalt opfølgingsarbejde. Island har i 1984 meddelt sin tilslutning til principperne. Spørgsmålet om hvordan arbejdet med beskyttelse af biotoper, d. v. s. bevarelse af de naturlige omgivelser for truede dyr og planter, bedst tilrettelægges er blevet taget op på et nordisk seminar i oktober, som forberedelse til nærmere udredningsarbejde i 1985. I 1987 vil de nordiske principper blive taget op til en gennemgribende revision.

I 1981 blev et forprojekt vedrørende marine reservater i nordisk sammenhæng sat igang. Formålet er at udarbejde fælles nordiske vurderings- og prioriteringskriterier vedrørende marine områder. Gennem dette skabes forudsætningerne for en samlet nordisk bedømmelse af oprettelse af reservater.

Arbejdet med en kortlægning af metoder til overvågning af fuglelivet i Norden er afsluttet (Miljørapport 1983: 1). Det vil i den kommende tid blive overvejet hvordan man i fremtiden bedst udnytter fuglebestandene som indikator for miljøforandring, og hvordan fremtidens overvågningsarbejde bedst organiseres og finansieres.

Friluftslivet skal fremover prioriteres højere. Den nordiske politik på området er nærmere beskrevet i NU 1982: 1. I 1983 afholdt man et seminar om forskning og udvikling på friluftsområdet. I 1984 er dette fulgt op med projektarbejde, informationsindsats og et udbygget samarbejde med de frivillige organisationer. I september afholdtes et seminar med repræsentanter for ca. 35 friluftslivsorganisationer med et samlet medlemstal på knap 2 millioner. Der var enighed om at bakke op om ministerrådets målsætning for friluftslivet som en ramme for organisationernes virke nationalt og fælles nordisk. Man var endvidere indstillet på at udbygge det nordiske samarbejde, bl. a med henblik på dannelsen af fællesnordiske vandre- og cykelstier, samarbejde omkring gæstehavne for sejlere, og øget samarbejde mellem sportsfiskere. Der er endvidere etableret et samarbejde med Nordisk Ministerråds turistudvalg.

14. Miljødata

Som grundlag for arbejdet på miljødataområdet er udarbejdet en langtidspan ''Ramprogram för 1983–1986''. I den indledende fase gennemførtes en behovsundersøgelse i landene for at søge klarlagt, hvor behovet for samordnende indsats er størst.

Aktiviteten har i 1984 bestået af to hoveddele, (1) udarbejdelse af kodelister eller opslagsregistre, som vil lette kommunikationen mellem dataproducenter og databrugere, (2) bearbejdelse og nyudgivelse af håndbog i karakterisering af miljødata i en ny og mere pædagogisk udgave. Hertil kommer informationsudveksling mellem landene og ad hoc-prægede tema-drøftelser.

15. Miljøkvalitetsovervågning

Samordningen af de nordiske landes indsats vedrørende miljøkvalitetsovervågningen, specielt på landsiden har pågået hele året. Arbejdet har været koncentreret om overvågning i små afstrømningsområder med repræsentative naturtyper og overvågning af metaldepositioner gennem mosanalyser, hvilket vil blive fortsat i 1985.

Kapitel X

Jämställdhet

1. Inledning

Jämställdhetsutskottet har till uppgift att koordinera det nordiska samarbetet på jämställdhetsområdet på grundval av det program som antogs år 1978 av ministerrådet och som reviderats under år 1982. Programmet anger följande huvudområden för samarbetet: arbetsliv, social- och familjepolitik, utbildning, boende- och samhällsplanering samt deltagande i det politiska livet och samhället i övrigt.

Under år 1984 har 1.283.000 NOK beviljats för sammanlagt tio projekt varav 203.000 NOK ur budgetreserven. Den indikativa ramen för 1985 1.150.000 NOK.

Under våren 1984 inledde jämställdhetsutskottet en utvärdering av det nordiska samarbetet på jämställdhetsområdet 1978-1983.

Det hittillsvarande resultatet av utvärderingen presenterades vid ett ministerrådsmöte (jämställdhetsministrarna) den 2 maj 1984 i Göteborg. Vid mötet deltog även Nordiska rådets social- och miljöutskotts ordförande och sekreterare. Vid diskussionen av hittillsvarande arbete och framtida inriktning betonades behovet av en uppföljning av de rekommendationer och förslag som lagts fram i de på jämställdhetsområdet utarbetade rapporterna, samt på behovet av en konkretisering av det nordiska jämställdhetssamarbetet. Vidare diskuterades frågan om hur den könssegregerade arbetsmarknaden skall kunna brytas. Det pekades bl. a. på vikten av att åtgärder sätts in i skol- och arbetsmarknadsutbildningen samt att stimulera flickors och kvinnors intresse för ny teknologi.

Mot bakgrund av detta kommer det nordiska jämställdhetssamarbetet att under de närmaste åren, vilket framgår av nedanstående redogörelse samt av sektrons budgetprogram för 1986-1988, att koncentreras till projekt som har inverkan på jämställdhet i arbetslivet. Ett viktigt projekt de närmaste åren blir därför ett s. k. tvärsektoriellt nätverksprojekt för att pröva olika modeller för att bryta den könssegregerade arbetsmarknaden i en region eller kommun i vart och ett av de nordiska länderna.

Jämställdhetsutskottet har i år bett samtliga ämbetsmannakommittéer om att lämna en redogörelse för hur jämställdhetsaspekten har beaktats inom de olika sektorerna under de senaste två åren samt i vilken mån kommittéerna kommer att beakta frågan i den närmaste framtiden. Resultatet av denna förfrågan redovisas i *bilaga 1* till denna verksamhetsberättelse.

2. Arbetslivet

Jämställdhet i arbetslivet är ett prioriterat samarbetsområde. Ett viktigt mål är att bryta den könssegregerade arbetsmarknaden. Kvinnorna är koncentrerade till ett fåtal låglöneyrken. Därför måste deras arbetsmöjligheter och yrkesval breddas för att därigenom kunna utjämna löneskillnaderna och förbättra arbetsmöjligheterna i en svår arbetsmarknadssituation. Ministerrådet genomförde 1980–1981 en jämförande nordisk kartläggning av situationen på den könsuppdelade arbetsmarknaden. Kartläggningen innefattar beskrivning av strukturförändringarna i Norden 1950–1980, den tudelade arbetsmarknaden (kvinnors och mäns yrkessektorer), den tudelade lönemarknaden och den tudelade utbildningen. Slutrapporten föreligger i stencilform.

Den 5–7 december 1983 anordnades en konferens om Jämställdhet och arbete – den könsuppdelade arbetsmarknaden. Syftet med seminariet var att kartlägga de åtgärder som satts in för att bryta den könsuppdelade arbetsmarknaden, utbyta information och erfarenhet samt komma med förslag till fortsatt arbete. Deltagare på seminariet var jämställdhetsmyndigheter, tillämpare av jämställdhetslagstiftning, arbetsmarknadens parter och forskare. Rapporten utkom i september 1984 som NORD-publikation. I rapporten framläggs bl. a. seminariets förslag till åtgärder för att bryta den könsuppdelade arbetsmarknaden.

Frågan om vilka åtgärder som skall sättas in på nordiskt plan för att bryta den könsuppdelade arbetsmarknaden diskuterades även vid ovan nämnda ministerrådsmöte. Denna fråga anser jämställdhetsministrarna vara av så central betydelse att drygt en fjärdedel av jämställdhetssektorns indikativa ram för 1985 avsatts för ett flerårigt projekt vars syfte är att i en region eller kommun i varje nordiskt land pröva olika modeller i samarbete med regionala och lokala myndigheter för att bryta den könssegregerade arbetsmarknaden. I september 1984 hölls ett projektplaneringsmöte med representanter för arbetsmarknads- och utbildningsmyndigheter, kultursekretariatet samt Nordiska arbetsmarknadsutskottet (NAUT). Projektet förutsätts bli tvärsektorielt dvs. det bör ske i samarbete med NAUT, ämbetsmannakommittén för nordiskt kulturellt samarbete och rådgivande kommittén för datafrågor.

I Nordiska rådets social- och miljöutskotts betänkande över ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet 1983 framhålls under punkt 8, Jämställdhet, att "enligt utskottets mening utgör värderingar av olika yrken en av de kärnfrågor som måste lösas för att uppnå jämställdhet mellan kvinnor och män på arbetsmarknaden". I nordiska samarbetsprogrammet på jämställdhetsområdet tas frågan om löneskillnader upp. I linje med detta pågår ett projekt om lika lön och lönebildning vars syfte är att öka insikten om den lokala lönebildningen som fördelningsprocess samt att få större förståelse för de systematiska och osystematiska arbetsvärde-

ringarna som faktorer i lönebildningsprocessen för kvinnor och män. Studien genomförs inom en privat sektor och en del av den offentliga sektorn i Sverige och Norge. Projektet beräknas vara avslutat 1985.

Arbetstidens förläggning och omfattning är en central fråga i jämställdhetsammanhang. Jämställdhetsutskottet, som yttrat sig över sekretariatets förslag till organisering av det fortsatta arbetet med arbetstidsfrågan inom Nordiska ministerrådet, kommer att bevaka arbetet på detta område. Vad gäller arbetstidsfrågan i övrigt hänvisas till Inledningskapitlet.

Den 24 oktober 1984 hölls ett möte med Nordiska arbetsmarknadsutskottet samt Nordiska jämställdhetsutskottet för att diskutera bl. a. konjunkturväxlingarnas inverkan på kvinnors sysselsättning och jämställdhetssektorns projekt om åtgärder för att bryta den könsuppdelade arbetsmarknaden.

Jämställdhetsutskottet noterade med tillfredsställelse i sitt yttrande över förslag till "Nordiskt samarbetsprogram på arbetsmarknadsområdet" att NAUT beaktat jämställdhetsaspekten.

På grund av kraftig försening förelåg resultatet från den under 1982 år inledda undersökningen om hur produktivitetsfrämjande åtgärder inom fiskeri- och textilnäringarna påverkat jämställdheten i Island och Danmark först i början av november 1984 i stället för 1983.

3. Social- och familjepolitik

Under år 1983 och 1984 genomfördes ett projekt för att kartlägga omfånget och bakgrunden till våld i parförhållanden samt de faktorer som skall bearbetas för att våldet skall begränsas. Undersökningen genomfördes i Danmark och Norge. Resultatet från undersökningen föreligger som NORD-publikationen "Vold i parforhold".

I november 1984 genomfördes ett seminarium där forskare, tjänstemän och praktiker inom området diskuterade våld i parförhållanden med utgångspunkt från hittillsvarande forsknings- och undersökningsresultat - bl. a. ovannämnda undersökning - de nordiska ländernas lagstiftning gällande kontrollen av dessa fenomen samt behandlingspolitiken i Norden.

I början av 1985 genomförs en studie om olika aspekter kring parrelationer i form av en kartläggning av den kunskap som finns på området. Kartläggningen kommer därefter att utgöra underlaget för beslut om eventuell vidare forskning i ämnet.

Nordiska ministerrådet (social- och hälsovårdsministrarna) diskuterade vid ett möte den 24 augusti 1984, vid vilket även Nordiska rådets social- och miljöutskott deltog, Nordiska rådets hemställan om en jämförande nordisk analys av orsakerna till nativitetens förändring över en längre tidsperiod. Frågans praktiska handläggning kommer att tas upp av socialpolitiska kommittén under 1985.

4. Utbildning

Utbildningen av pojkar och flickor har avgörande betydelse för jämställdhet i både skola och arbetsliv. Det är nödvändigt att arbeta för att skolan ger flickor och pojkar samma grundläggande kompetens, så att elever av olika kön inte lämnar skolan med könsbundna kunskaper och färdigheter. I december 1984 hålls ett kontaktmöte för tjänstemän inom undervisningsförvaltningen i syfte att utbyta information och erfarenheter om jämställdhetsåtgärder som ansluter sig till utbildning och uppfostran i grundskolan och gymnasiet (eller motsvarande) samt i syfte att lägga fram projektförslag som uppföljning av mötet.

Den 8–10 november 1983 hölls en konferens om organisering av jämställdhets-/kvinnoforskning som gav möjligheter till erfarenhetsutbyte mellan de nordiska länderna när det gäller olika stödformer för jämställdhets-/kvinnoforskning. Hälften av deltagarna var forskare och hälften administratörer. Seminarierapporten finns utgiven som NORD-publikation med titeln "Organisering av jämställdhets-/kvinnoforskning i Norden". Rapporten innehåller bl. a förslag om stöd till organisering, finansiering och förmedling av kvinnoforskning på nordisk nivå.

5. Boende- och samhällsplanering

Samhällets fysiska uppbyggnad har avgörande betydelse för att jämställdhet mellan kvinnor och män skall kunna bli en realitet och således göra det möjligt för båda makarna i en familj att ha förvärvsarbete.

Under år 1982 gjordes en förstudie till ett projekt vars syfte är att utveckla modeller för ett nytt sätt att organisera vardagslivets viktigaste områden med hänsyn till jämställdhet mellan män och kvinnor, representerade av begreppen boende, omsorg och arbete. Förstudien har publicerats som NORD-publikation med titeln "Det nya vardagslivet". Denna förstudie har lett till att Ministerrådet genomför projektet under åren 1984 och 1985.

6. Deltagande i det politiska livet och i samhällslivet i övrigt

Det är viktigt att kvinnor likaväl som män har inflytande på samhällets utveckling. 1983 inleddes ett forskningsprojekt om "Kvinnor i politiska beslutsprocesser". Projektet är ett resultat av ett seminarium om "Kvinnor i styrande organ" och en efterföljande förstudie. Syftet med projektet är att göra en jämförande nordisk undersökning av de hinder för kvinnors deltagande och inflytande i politiska beslutsprocesser samt att undersöka vad som gjorts i de fem nordiska länderna för att försöka undanröja dessa hinder och därmed öka kvinnors representation och inflytande. Projektet beräknas vara avslutat under första kvartalet 1985. Resultatet kommer att presenteras i form av en handbok för kvinnliga politiker på samtliga nordiska språk samt i en bok med intervjuer med 35 kvinnliga politiker.

7. Lagstiftning

Under år 1983 påbörjades en kronologisk sammanställning av de lagar i de nordiska länderna vilka angår kvinnors arbete och levnadsvillkor under tiden 1870–1980. Denna sammanställning avses utgöra underlag för vidare jämförande nordisk forskning på området samt berika kunskapen om respektive nordiskt lands nationella jämställdhetsarbete. Sammanställningen berör även lagstiftningen inom social- och familjepolitiken. Projektet avslutas i december 1984.

I september anordnades ett seminarium om jämställdhetslagstiftning och dess tillämpning. Då fick representanter för jämställdhetsmyndigheter, arbetsmarknadens parter och forskare möjlighet att utbyta information och erfarenheter om jämställdhetslagstiftningens tillämpning, problem och möjligheter till vidare utveckling. Seminariet ledde fram till förslag om vidare samarbete och forskning på området.

8. Förberedelser för FN:s kvinnokonferens i Nairobi 1985

Det formella ansvaret för förberedelserna för FN:s kvinnokonferens i Nairobi år 1985 ligger hos de nordiska ländernas utrikesförvaltningar.

De nordiska länderna har dock enats om att genom en gemensam publikation utgiven i Nordiska ministerrådets regi presentera "Kvinnor i Norden". Broschyren, kommer på ett lättfattligt sätt presentera kvinnornas situation i Norden, bl. a inom arbetslivet, utbildningen, familjen och boendet.

Nordiska rådet yrkade att ministerrådet inom ramen för 1984 års budget avsätter särskilda medel för en nordisk konferens för att inför FN-konferensen i Nairobi år 1985 sammanställa redan uppnådda resultat av reell jämställdhetskaraktär och formulera de jämställdhetskrav/åtgärder som är specifika för Nordens kvinnor. Konferensen ägde rum 2–4 maj 1984. Sekreteraren för Nordiska rådets social- och miljöutskott samt en representant för kultursekretariatet deltog i planeringen av konferensen.

Konferensen, som var offentlig bestod av sex paneldiskussioner som tog upp jämställdhetsfrågans behandling de senaste tio åren och fram till år 2000 sett ur följande kategoriers perspektiv: framträdande kvinnor, parlamentariker, män i ledande ställning i samhället, arbetsmarknadens parter, kvinnoorganisationer, kvinnliga författare. Dessutom hölls en hearing om familjen och jämställdhet. Speciellt inbjudna var representanter för arbetsmarknads- och utbildningsmyndigheter, kvinnoorganisationer, forskare, arbetsmarknadens parter samt parlamentariker. Konferensen var i övrigt offentlig. Mrs. Leticia R. Shahani, assisterande generalsekreterare i FN, höll öppningsanförandet. En rapport från konferensen är under utarbetande.

Kapitel XI

Livsmedelsfrågor

1. Innledning

Produksjon av og handel med matvarer utgjør en betydelig andel av de nordiske lands økonomi. Teknologien på området er i rask utvikling og tilbudet av matvarer på markedet øker i omfang og mangfold. Matvarenes sammensetning og innhold av fremmedstoffer endres også. Senere års forskning har vist klare sammenhenger mellom matens ernæringsmessige og hygieniske kvalitet og befolkningens helse. En forsvarlig og effektiv kontroll av matsektoren, som sikrer forbrukerne et helsemessig forsvarlig tilbud og en redelig markedsføring av matvarer, stiller derfor store og økte krav til administrasjonen og til faglige og økonomiske ressurser i alle de nordiske land.

Mot bakgrunn i at de nordiske land i stor grad har samme økonomiske struktur, at kostholdet i Norden har mange fellestrekk, og at produksjon, handel og kontroll i stor grad omfatter samme grupper og typer av matvarer er det naturlig og hensiktsmessig at de nordiske land samarbeider om felles faglige og administrative oppgaver og problemer. Gjennom samordning og arbeidsdeling kan de begrensede fagmiljøene utfylle og styrke hverandre i arbeidet med å avklare faglige spørsmål og finne fram til mest mulig hensiktsmessige administrative ordninger. Gjennom et nordisk samarbeid vil det også kunne forventes vesentlige innsparinger i de nasjonale utgifter på denne sektoren.

Det permanente nordiske utvalg for næringsmiddelsspørsmål (NUN) har ansvaret for det nordiske samarbeidet på næringsmiddel- og ernæringsområdet og skal legge opp retningslinjer, prioritere samarbeidsoppgaver og koordinere det nordiske samarbeidet på området. NUN ble opprettet i 1980 og de første samarbeidsprosjekter ble startet opp i 1982. Virksomheten under NUN har i 1984 omfattet 12 samarbeidsprosjekter på områdene

- lovgivning og administrasjon
- kosthold og ernæring
- næringsmiddeltoksikologi
- kontroll og analyse av næringsmidler.

Bevilgningen over ministerrådets budsjett har i 1984 vært 648.000 NOK.

2. Lovgivning og administrasjon

De nordiske land har idag ulike krav til næringsmidlers hygieniske kvalitet. Dette kan i praksis bety en handelshindring og en ekstra belastning for produsent/importør og for næringsmiddelkontrollen. Med utgangspunkt i

ønsket om og behov for mere tilfredstillende og samordnede retningslinjer, har en prosjektgruppe utarbeidet oversikt over eksisterende krav og retningslinjer for mikrobiologisk kvalitet av næringsmidler. På denne bakgrunn utreder gruppen muligheter for å samordne kravene gjennom å tilpasse de enkelte lands bestemmelser til hverandre så langt det er mulig. Prosjektgruppen vil avgi rapport i løpet av våren 1985.

Overvåkning og kontroll av importerte matvarer stiller store krav til de enkelte lands ressurser. Samtidig viser importstatistikken at de nordiske land i stor grad importerer matvarer fra samme produsentland, tildels også fra samme produsent. På denne bakgrunn er det i 1984 etablert en prosjektgruppe som skal vurdere mulighetene for en samordning av importkontrollen og av prøvetaking og analyser forbundet med denne. Prosjektgruppen arbeider også med å utvikle et effektivt internordisk varslingsystem for informasjon om matvarepartier som blir avvist for import og om andre akutte problemer som angår importerte matvarer. Prosjektgruppen vil fortsette arbeidet også i 1985.

I 1984 er det foretatt en sammenstilling av de nordiske lands bestemmelser om merking av ferdigpakket matvarer. Med utgangspunkt i denne oversikten vil en prosjektgruppe identifisere likheter og forskjeller i bestemmelser og mulige problemer/handelshinder som kan forårsakes av ulikheter i merkingsbestemmelser. Gruppen vil også vurdere mulighetene til å redusere ulikheter som skaper problemer for handel og/eller myndigheter. En rapport fra gruppen ventes våren 1985.

3. Kosthold og ernæring

De nordiske land har en rekke felles problemer og oppgaver som angår kosthold, ernæring og ernæringsrelaterte helseproblemer. I 1984 har samarbeidet på området omfattet 5 prosjekter.

De mange fellestrekk ved de nordiske lands kosthold og mattilbud tilsier at arbeidet med analyser av og tabeller over matvarenes innhold av næringsstoffer m. v. samordnes og koordineres. En prosjektgruppe har i to år arbeidet med å kartlegge mulighetene for en slik samordning i form av et nordisk datanett (NORFOODS) for oppbevaring av informasjon om næringsinnhold m. v. i de viktigste matvarer og matretter. Gruppen utarbeider også oversikter over analysevirksomhet vedrørende næringsstoffer og muligheter for samordning av analysevirksomheten. Prosjektgruppen har avgitt en delrapport i 1984 og vil fortsette arbeidet også i 1985.

Kunnskap om befolkningens kosthold og endringer i dette over tid er en viktig forutsetning for ernæringspolitiske tiltak. En prosjektgruppe som ble etablert i 1983 arbeider med en fellesnordisk evaluering av de metoder som anvendes ved kostholdsundersøkelser i de nordiske land. En foreløpig rapport om synspunkter på valg av metode ble lagt frem i Bergen i juni 1984. Det arbeides også med en fellesnordisk innføring i kostholdsforsk-

ningens metoder og problemer. Denne vil også danne grunnlag for videre arbeid med vurdering og sammenlikning av resultater fra kostholdsundersøkelser i de nordiske land og for vurdering av i hvilken grad metodene kan standardiseres.

Vurdering, regulering og kontroll av helsekostprodukter byr på betydelige administrative problemer i alle de nordiske land. Det foregår en utstrakt internordisk handel med helsekostprodukter, og det er derfor hensiktsmessig å finne løsninger på felles problemer gjennom samarbeid mellom de nordiske lands myndigheter. En prosjektgruppe har kartlagt de helse- og administrative problemer knyttet til import, markedsføring og kontroll av helsekostprodukter og vil legge fram en rapport med forslag til relevante administrative tiltak i løpet av 1984.

Næringsmidler som er beregnet på personer med spesielle næringsbehov, sykdommer m. v. er også en produktgruppe som skaper problemer med hensyn til vurdering, regulering og informasjon. Det er i stor grad de samme produkter som omsettes i de nordiske land. Samtidig er det ofte uklart hvorvidt slike produkter skal reguleres som næringsmidler eller som legemidler. I 1984 er det utarbeidet oversikter og forslag til videre nordisk samarbeid på dette område.

Kunnskap om kosthold og ernæring for barn i aldersgruppen 0–2 år er relativt begrenset i alle de nordiske land. Det er stort behov for å samle den kunnskap som finnes og vurdere muligheter for å identifisere risikogrupper blant de minste barna i de nordiske land. Det er også nødvendig å vurdere og samordne de anbefalinger og råd om kostholdet som gis i de enkelte land. I 1984 er det utført et forprosjekt der de nevnte forhold er kartlagt og behov for videre samarbeid er nærmere konkretisert.

Det er tidligere utarbeidet felles nordiske anbefalinger for ernæringsmessig sammensetning av kostholdet. Disse anbefalingene har dannet grunnlag for nasjonale anbefalinger i de enkelte land. På den 4. nordiske ernæringskonferanse i Bergen i juni 1984 ble det holdt et eget symposium om næringsstoffanbefalinger, der det ble lagt stor vekt på en kontinuerlig vurdering med hensyn til hvordan anbefalingene faktisk fungerer og i hvilken grad de bør suppleres med anbefalinger for andre næringsstoffer.

4. Næringsmiddel toksikologi

Nordisk næringsmiddel toksikologisk gruppe møtes to ganger årlig. Toksikologene drøfter nye forskningsresultater og fungerer som rådgivere for de nordiske lands næringsmiddel- og helsemyndigheter.

De nordiske toksikologene samarbeider også om å bringe fram ny kunnskap om enkelte tilsetningsstoffer som er i bruk i de nordiske land. En prosjektgruppe har analysert og vurdert mulig toksisitet av tilsetningsstoffet karragenan. Gruppen avgir i 1985 en rapport med anbefalinger angående bruken av dette stoffet i matvarer.

Tilsetningsstoffer til næringsmidler er i alle nordiske land regulert gjennom positivlister. Disse listene gir nøyaktige anvisninger om hvilke stoffer som kan tilsettes de ulike matvarene og hvilke mengder som tillates tilsatt. En kartlegging av likheter og forskjeller i de nordiske lands bestemmelser om tilsetningsstoffer er startet i 1984. På bakgrunn av denne oversikten vil NUN vurdere muligheter for å redusere forskjeller som kan skape problemer for den internordiske handel og for myndighetene på næringsmiddelområdet.

5. Kontroll og analyse av næringsmidler

De nordiske land har mange sammenfallende oppgaver og problemer knyttet till kontrollen av mattilbudet. Dette gjelder både organisering av kontrollvirksomheten, prioritering av kontrolloppgaver og metoder for analyser av matvarer.

Analysemetoder for matvarer utvikles og vurderes på ulike måter innenfor rammen av nordiske og internasjonale organisasjoner. Nordisk metodikkomité for livsmedel (NMKL) har gjennom mange år vært det nordiske organet for vurdering, utprøving og publisering av analysemetoder. Komitéens virksomhet er organisert i nasjonale komitéer som samles til et årlig møte. I alt er omlag 90 metoder utprøvet og godkjent.

NMKL's virksomhet har vært finansiert gjennom nasjonale bevilgninger og ett land (tidligere Danmark, nå Sverige) har finansiert sekretariatet.

NUN har i 1984 fått gjennomført en utredning om NMKL's virksomhet og finansiering. Utredningen inneholder forslag till effektivisering og til mulige reduksjoner i utgiftene. Sveriges ansvar for å finansiere sekretariatet må, på grunn av krav om nasjonale innsparinger, opphøre i nær fremtid. Ut fra en vurdering av metode- og analysearbeidets betydning for det nordiske samarbeidet på kontrollområdet, har NUN derfor anmodet om, så snart som mulig, å få overført utgifter til NMKL's sekretariat til Nordisk Ministerråd's budsjett. Dette spørsmål behandles innen arbeidet med 1986 års ministerrådsbudsjett.

Det stilles idag store krav til en faglig, og ut fra helsemessige hensyn forsvarlig kontroll av næringsmidler. Analyser av vitaminer, rester av plantevernmidler m. v. er særlig ressurskrevende. På oppdrag fra NUN har en prosjektgruppe under NMKL utredet forutsetningene for å etablere en hensiktsmessig arbeidsdeling av slike analyser mellom de nordiske lands spesiallaboratorier. Utredningen blir oversendt til NUN i løpet av 1984.

6. Internasjonale saker

Internasjonale retningslinjer og krav til næringsmidler utarbeides i regi av Codex Alimentarius-kommisjonen under FAO/WHO. De nordiske land deltar aktivt i dette arbeidet og har opprettet egne nasjonale sekretariater

som, så langt det er mulig, søker å samordne de nordiske lands standpunkter for å gi disse større gjennomslagskraft i internasjonal sammenheng. Det er også disse sekretariaters oppgave å medvirke til at regelverket i de nordiske land i så stor grad som mulig tilpasses anbefalingene fra Codex Alimentarius.

Kapitel XII

Transport, kommunikation og trafikikkerhed

1. Indledning

Virksomhedsområderne omfatter dels samarbejdet på transport- og kommunikationsområdet i henhold til Nordisk transportoverenskomst af 6. november 1972, der trådte i kraft den 1. marts 1973, og dels samarbejdet om nordisk trafikikkerhed i de nordiske lande ifølge regeringsoverenskomst 1971.

Nordisk embedsmandskomiteé for transportspørgsmål (NET) varetager ifølge transportoverenskomstens art. 4 udførelsen af de hverv, der følger af overenskomsten, som har til formål at styrke og udvikle samarbejdet med henblik på rationelt tilrettelagte og effektive transporter og kommunikationssystemer samt at sikre en bedre udnyttelse og en større samlet effektivitet af arbejdet på dette område gennem samordning, samvirke og arbejdsfordeling.

I henhold til art. 6 bistås Embedsmandskomiteén af Nordisk komité for transportforskning (NKTF), som har til opgave at koordinere og stimulere den transportøkonomiske forskning i de nordiske lande. Vc/forsknings-samarbejdet i Norden koordineres under NET af et "planeringsudskott" (PU). Desuden findes arbejdsgrupper under NET for særlige opgaver.

Fra samarbejde i henhold til transportoverenskomsten er undtaget spørgsmål om sikkerheden for vejtrafikken, der behandles af Nordisk trafikikkerhedsråd.

Nordisk trafikikkerhedsråd (NTR) er kontakt-, samordnings- og planlægningsorgan for trafikikkerhedsarbejdet i de nordiske lande.

NTR bistås af tre permanente samarbejdsgrupper, Nordisk komité for vejtrafiklovgivning (NKV), Nordisk komité for trafikikkerhedsforskning (NKT) og Nordisk bilteknisk komité (NBK). NKV har desuden et trafikteknisk udvalg (TTU). Det forekommer også at såvel NTR som samarbejdsorganerne nedsætter arbejdsgrupper til behandling af mere afgrænsede spørgsmål.

2. Nordisk Råds udtalelse nr. 5/1984.

I anledning af Nordisk Råds udtalelse nr. 5/1984 kan følgende bemærkninger gives til de punkter, som er henvist til NET.

ad punkt 1. Transportoverenskomsten

Det fremgår af debatten omkring denne udtalelse, at formålet med en gennemgang af transportoverenskomsten især skulle være at sikre en bedre rapportering om de samarbejdsområder under transportaftalen, som

hidtil er varetaget af andre samarbejdsorganer end ministerrådet, især NORDTEL og NORDPOST. – Ministerrådet er opmærksomt på, at det – bl. a. på grund af den udvikling, der er i gang på det datateknologiske område – er uhyre vigtigt, at der etableres et nært samarbejde med især NORDTEL: – Det er imidlertid ministerrådets opfattelse, at dette samarbejde kan etableres uden ændringer i den gældende transportoverenskomst, som efter sit indhold også omfatter post- og telekommunikation. – NET har på baggrund af udtalelser taget kontakt med NORDTEL og NORDPOST bl. a. med henblik på en bedre koordinering af rapporteringen overfor Nordisk Råd.

ad punkt 2. Datateknologi

Ministerrådet er enig i, at de muligheder, som udviklingen i datateknologien indebærer, bør udnyttes i videst muligt omfang også på transport- og kommunikationsområdet. – Det er imidlertid vigtigt, at indsatsen forbedres grundigt, således at anvendelsen af ressourcerne koncentrerer sig på områder, hvor der er bedst mulighed for at udnytte datateknologien til en reel forbedring. Som det fremgår af de efterfølgende afsnit om NET's virksomhed og fremtidsplaner vil en stor del af NET's fremtidige arbejde være rettet mod dette vigtige område.

ad punkt 3. Vurdering af effektivisering og besparelser som følge af øget datorisering og ny teleteknik

Efter ministerrådets opfattelse er det ikke praktisk muligt at udarbejde en samlet vurdering af effekten af datateknologiens og telekommunikationens betydning på dette store område. Det første skridt må være en vurdering af, på hvilke områder indsatsen af ny teknologi vil have de største chancer for at føre til reelle og konkrete forbedringer. I den forbindelse må det naturligvis vurderes, hvilken effektivisering og besparelse, der vil kunne opnås på de områder, hvor der sættes ind.

ad punkt 4. Harmonisering af de nordiske landes færdselslovgivninger

Som det fremgår af de efterfølgende afsnit om Nordisk Trafiksikkerhedsråd og dets samarbejdsorganer er det et hovedformål at koordinere de nordiske landes færdselslovgivninger. De eksisterende variationer i de enkelte landes omfattende sæt af detailregler søges udnyttet i forskningsprojekter med henblik på at opnå færdselssikkerhedsmæssige vurderinger af de forskellige regler, således at der på lidt længere sigt skabes et velunderbygget grundlag for forslag om ændringer til de regler, der har den største færdselssikkerhedsmæssige effekt. Som eksempler herpå kan nævnes et seminar, der i 1984 er afholdt af NKT, med henblik på en fælles nordisk vurdering af effekten af højtsiddende stoplygter og projekterne om vigepligtsregler og køretøjskontrol, der med NTR's anbefaling er foreslået påbegyndt i 1985.

Ministerrådet finder, at det arbejde med harmonisering af færdselslovgivningerne, som er foregået i de seneste år, er fulgt op gennem de nævnte organers virksomhed.

3. Generelt om NET's virksomhed i 1984

Ligesom i tidligere år har NET's arbejde i 1984 været præget af de tilkendegivelser, der er kommet fra Nordisk Råd både i form af rekommandationer og udtalelser og som led i den almindelige debat.

Et emne, som helt naturligt har indtaget en central plads i NET's arbejde og overvejelser, er anvendelsen af den nye teknologi på kommunikationsområdet. Den nye teknologi på data- og telekommunikationsområdet indebærer store muligheder, som uundgåeligt vil medføre, at denne kommunikationsform vil indtage en meget central og dominerende rolle i det fremtidige samfund. Udviklingen på de forskellige samfundsområder vil derfor blive stærkt præget af de muligheder, som den nye data- og teleteknik indebærer. Dette gælder også for transportsektoren.

Samtidig, med at udviklingen i data- og telekommunikation således i sig selv vil indebære forskydninger på transport- og kommunikationsområdet, indebærer den nye teknologi imidlertid også store muligheder for udviklingen inden for de øvrige transport- og kommunikationsformer.

NET har under sit arbejde i 1984 lagt vægt på at få igangsat et nordisk samarbejde på dette område. Der er således etableret en nærmere kontakt med NORDTEL, således at der fremover vil blive sikret en nødvendig koordination af indsatsen. NET har også udpeget en kontaktperson i telespørgsmål i respektive ministerier. Kontaktgruppen har holdt møde og planlægger yderligere et.

Samtidig har NET overvejet, på hvilke områder der bl. a. som led i den nordiske handlingsplan på datateknologiområdet kan sættes ind for at sikre, at transportsektoren får del i de muligheder, den nye teknologi indebærer. NET har i den forbindelse anbefalet, at der i 1985-86 ydes bevilling til et projekt "Telekommunikation og EDB til effektivisering af transporter", som skal kortlægge eksisterende viden og udviklingstendenser. Blandt de emner, der vil indgå i projektet, er teknikkens anvendelse til trafikinformation, teknikkens anvendelse til støtte for den kollektive trafik, brug af tele- og datateknologi til bedre planlægning og styring af godstransport, årsag, virkning og konsekvenser i samspillet mellem telekommunikation og forskellige transportformer. Det forudsættes, at der på baggrund af denne kortlægning vil kunne lægges op til et eller flere konkrete projekter.

Det må også forventes, at anvendelse af data- og teleteknologien i fremtiden i et vist omfang vil erstatte andre kommunikationsformer og dermed i sig selv betyde omlægning af denne sektor. Som aktuelle eksempler, der allerede har sat deres præg på kommunikationsområdet, kan

nævnes anvendelse af telefax og teletex, muligheden for at arrangere telefonmøder m. v.

Også på andre områder har NET's virksomhed i 1984 været præget af den udvikling henimod den større spredning af projektvirksomheden, som er omtalt i C1 1983. Vejforskningen indtager ikke længere den tidligere dominerende rolle. Ved valget af nye projekter har NET lagt vægt på at fremme områder, som Nordisk Råd i sine tilkendegivelser har vist stor interesse for. Bl.a. kan nævnes projektet "Næringslivets transportomkostninger" som efter NET's opfattelse samtidig har interesse som led i en nordisk handlingsplan for økonomisk vækst og fuld beskæftigelse. Endvidere kan nævnes projektet "Samfærdselspolitikken". Begge projekter er igangsat i 1984.

Selv om vejforskningen som konsekvens af denne omprioritering har mistet sin dominerende position i NET's arbejde, udgør den dog stadig et væsentligt element. Blandt de projekter, der er afsluttet i 1984, kan nævnes projekterne om vejstandard og transportomkostninger og om hastighedsbegrænsninger og energiforbrug. Endvidere afsluttes energiprojektet om køremåde, vedligeholdelse og energiforbrug. Projektet "Vintervedligeholdelse" vil også i de kommende år repræsentere en betydelig post på NET's budget. Endvidere har NET besluttet at iværksætte et nyt betydeligt vejforskningsprojekt "Trafiksikkerhed og vejoverfladens egenskaber" (TOVE). Som led i dette projekt vil – i henhold til rådets rekommandation nr. 18/1981 – specielt betydningen af lyse vejoverflader blive behandlet. Et andet projekt, som NET har behandlet efter rådets initiativ – "Transport af farligt gods" – afsluttes ligeledes i 1984.

Blandt de publikationer, som er udgivet i NET's regie i 1984, kan nævnes "Bebyggelsesstrukturens indvirkning på persontransportarbejde og energianvendelse" (NORD-serien) og "Transportarbejdet i Norden 1960-1982" (NKTF-publikation nr. 43 – juni 1984).

Ud over den egentlige projektvirksomhed omfatter NET's arbejde en række andre aktiviteter af betydning for det nordiske samarbejde.

Eksempelvis kan nævnes, at NET på baggrund af Nordisk Råds rekommandation 1/1983 har udarbejdet en samlet oversigt over de vigtigste rabatsystemer for jernbane-, bus-, færge- og flytrafikken i Norden.

I beretningen for 1983 blev det tilkendegivet, at jernbanespørgsmål vil blive taget op i NET's fremtidige projektvirksomhed. NET har imidlertid i mellemtiden måttet konstatere, at det ikke for tiden er muligt at udpege konkrete projekter, som er egnede til gennemførelse i NET's regie. Dette vil imidlertid give NET mulighed for at bidrage til finansieringen af et projekt, som er under forberedelse under de nordiske meteorologiske institutter (HIRLAM-projektet), jfr. nedenfor under pkt. 4.

Øresundsspørgsmålene

Den danske og den svenske regering har aftalt at træffe de nødvendige forberedelser til, at der, såfremt det danske folketing træffer beslutning om

anlæg af en fast Storebæltsforbindelse, snarest muligt herefter kan indgåes en regeringsoverenskomst om faste forbindelser over Øresund.

På baggrund heraf er der nedsat henholdsvis et dansk og et svensk embedsmandsudvalg med den opgave inden halvårsskiftet 1985 at udarbejde forslag, dels til regeringsoverenskomst om en fast forbindelse mellem København og Malmø, dels til regeringsoverenskomst om en jernbanetunnel mellem Helsingør og Helsingborg.

Som grundlag for forslagene til disse regeringsaftaler er de to udvalg i samarbejde gået i gang med en ny gennemgang af de tekniske, økonomiske, finansielle og miljømæssige spørgsmål, som hænger sammen med anlæg af faste forbindelser over Øresund.

4. Fremtidsplaner

NET vil i sin fremtidige virksomhed fortsat satse på, at arbejdet skal munde ud i konkrete og mærkbare resultater.

Den spredning på forskellige områder, som allerede kan konstateres på igangværende og planlagte projekter (eksempelvis næringslivets transportomkostninger, samfærdselspolitikken, datateknologien), må forventes at ville fortsætte. Det ovenfor under punkt 3 nævnte meteorologiprojekt (HIRLAM-projektet) må – uanset at en væsentlig del af projektet vil blive finansieret med nationale midler – forventes at beslaglægge en betydelig post på NET's budget i de kommende år. Projektet vil omfatte etablering af en nordisk, operationel vejrprognosemodel med høj opløsning, det vil sige en model, der beregner prognoserne ud fra et stort antal punkter, hvorved der opnås en betydelig større detaljeringsgrad. Efter NET's opfattelse er det pågældende projekt særdeles velegnet som fællesnordisk forskningsprojekt og samtidig et godt eksempel på de muligheder, datateknologiens anvendelse byder på.

NET afholdt i 1981 og 1983 ekspertkonferencer med henblik på at udvikle og udvælge projektideer, som kan indgå i NET's arbejde. Disse ekspertkonferencer har resulteret i udarbejdelse af flere konkrete projekter, som er eller vil blive igangsat som led i NET's projektprogram. NET's erfaringer med disse konferencer må siges at være særdeles positive. NET har derfor besluttet at iværksætte en ny konference i begyndelsen af 1985.

Som tidligere tilkendegivet vil data- og telekommunikation være et område, der vil præge NET's virksomhed betydeligt i de kommende år. Den teknologiske udvikling på kommunikationsområdet vil derfor blive et centralt emne på konferencen.

Det er imidlertid vigtigt, at aktiviteterne på dette område forberedes grundigt, således at indsatsen vil kunne koncentreres på områder, hvor der er størst chance for at opnå konkrete resultater.

Blandt de projektideer, som vil blive taget op på konferencen, kan

nævnes muligheden for etablering af en internordisk fragtbørs, det vil sige et databasesystem, hvori både transportsælgere og -købere kan indlægge deres informationer om tilbud og efterspørgsel på transporttydelser. – Et andet emne vil være informationsteknologi i logistiksystemerne, hvor formålet vil være at fremskaffe materiale, som kan give overblik over, hvilke informationsteknologiske udviklingslinier der i særlig grad vil frembyde muligheder for udnyttelse i virksomhedernes logistiksystemer (styring af virksomhedernes materialestrømme).

Uanset, at data- og telekommunikation vil være et centralt emne på konferencen, er det dog naturligvis ikke hensigten at udelukke forslag af interesse inden for andre emneområder. Som eksempel på et sådant emne kan nævnes utraditionelle finansieringsmåder i transportinfrastruktur.

Det skal understreges, at afholdelse af ekspertkonferencer som dem, der har været gennemført i 1981 og 1983, og den, der planlægges i 1985, ikke er udtryk for, at NET savner emner til at udfylde rammerne for de bevillinger, der stilles til NET's rådighed. Tværtimod må NET konstatere, at de stadig strammere bevillingsrammer, som den aktuelle økonomiske situation indebærer, betyder, at projekter, som i og for sig er interessante og velegnede som nordiske samarbejdsprojekter, må opgives, begrænses eller udskydes på grund af manglende økonomiske ressourcer. Dette betyder, at prioriteringen mellem forskellige mulige projekter bliver en af NET's væsentligste opgaver. Det er derfor afgørende, at der tilvejebringes et solidt og vel bearbejdet grundlag for NET's beslutninger. Det er NET's erfaring, at ekspertkonferencerne udgør et vigtigt element i denne beslutningsproces.

5. Samarbejdsorganene

5.1 Nordisk komité for transportforskning (NKTF)

NKTF har to medlemmer fra hvert av de nordiske land. Den ene representerer den statlige transportforvaltningen (ministerium eller departement) og den andre transportforskningssektoren (høyskole, forskningsinstitutt eller lignende).

NKTFs oppgave er å samordne transportforskningen i de nordiske land, samt å stimulere til utviklingen av et felles forskningsmiljø på området. NKTF skal i følge den nordiske transportoverenskomsten bistå NET i dens virksomhet.

NKTF ivaretar sine oppgaver ved å arrangere konferanser og etterutdanningskurs, ta initiativ til nordiske forskningsprosjekter og forsøker å være et informasjonsorgan for fagfolk, myndigheter og beslutningstagere i trafikk og transportsektoren i de nordiske land.

I 1984 arrangert NKTF to konferanser:

- Prognoser – til hva og for hvem? København 28.-29. mai
- Modernisering av samferdselens rammebetingelser. Oslo 19.-21. november

Dessuten arrangerte NKTF en mindre konferanse som et ledd i forberedelsene til NET-prosjektet "Næringslivets transportkostnader".

NKTFs tredje NORDTRANS-kurs ble gjennomført i Kungälv. (26.-31. august og 1.-6. oktober 1984). Resultatet av de tre kursene og kursets finansiering vil bli tatt opp til vurdering før det tas stilling til å gjøre kurset til et permanent etterutdanningstilbud.

NKTF har ansvaret for prosjektet "Nordisk transportstatistikk". Prosjektet finansieres av NET. Dette prosjektet har bestått av to deler; oppdatering av NKTF-publikasjonen "Transportarbeidet i Norden", og vurdering av behovet for – og organiseringen av – en felles løpende transportstatistikk.

NKTF arbeider også med mindre egne prosjekter. Læremiddelsprosjektet: Tanken var å lage en nordisk lærebok i trafikk og transport. Det er i år laget synopsis til hvert kapittel for å se om det er mulig å lage en bok.

NKTF har utgitt 5 publikasjoner i 1984:

NKTF nr. 42: Alternativa drivmedel

NKTF nr. 43: Transportarbeidet i Norden 1960-1982

NKTF nr. 44: Personbilens rolle i framtidens transportsystem

NKTF nr. 45: Telekommunikasjon – komplement eller alternativ til fysisk transport

NKTF nr. 46: Prognoser – til hva og for hvem?

5.2 Planleggingsutvalget (PU)

PU's oppgave er å koordinere innsatsen på vegforskningsområdet. PU forelegger aktuelle prosjektforslag for NET og er ansvarlig overfor NET for gjennomføringen av fellesnordiske vegforskningsprosjekter. Representanter for Nordisk Vegteknisk forbund (NVF), vegadministrasjonene og trafikkforskningsinstitusjonene inngår i PU.

5.3 Øvrige samarbeidsorganer

NET har i spørsmål av felles interesse samråd med Nordisk trafikksikkerhetsråd og andre nordiske embetsmannskomiteer, som EK-miljø, NERP (embetsmannskomiteen for regionalpolitikk) og Turistutvalget. NET står også i kontakt med Nordisk utvalg for samferdselsstatistikk (NUSA).

6. Prosjektvirksomheten

6.1 Prosjekter som avsluttes 1984

Transport av farlig gods

Igangsatt 1982

Rapport ventes foreligge før utgangen av 1984

Bevilgninger: 258 000 NOK.

Prosjektet ble igangsatt på bakgrunn av Nordisk Råds rekommandasjoner nr. 16 og 17/1981 ang. transport av farlig gods. Målet har vært å avskaffe tekniske handelshindre mellom de nordiske land, begrense det administrative arbeid tilknyttet internordisk transport av farlig gods samt øke nordisk samråd og samarbeid i internasjonale transportsikkerhets-spørsmål.

Hastighetsbegrensninger og energiforbruk

Igangsatt 1982

Rapport ventes foreligge før utgangen av 1984.

Bevilgninger: 668 000 NOK.

Prosjektet har forsøkt å gi svar på hvor mye energi som kan spares ved mindre endringer av gjeldende hastighetsgrenser og hvor mye energi som kan innspares ved større senkning av hastighetsgrensene.

Kjøremåte, vedlikehold og energiforbruk

Igangsatt 1982/83

Rapport foreligger

Bevilgninger: 913 000 NOK.

Hensikten var å klarlegge hvordan energiforbruket kan reduseres gjennom "mykere" kjøremåte, lavere hastigheter og bedre vedlikehold. Det utarbeides et program for informasjon og utdanning vedrørende kjøremåte, vedlikehold av kjøretøyer og betydningen av kjøretøyenes utrustning for brennstofføkonomien.

Dette prosjektet tar for seg spørsmålet om hvordan hver enkelt bilist kan influere energiforbruket mens prosjektet om hastighetsgrenser tok for seg myndighetenes muligheter til å redusere det gjennom endringer i hastighetsgrensene.

Bebyggelsesstrukturens påvirkning på persontransportarbeidet og energiforbruk

Igangsatt 1982/83

Rapport i mai 1984 (NORD-publikasjon)

Bevilgninger: 212 000 NOK.

Målet var å klarlegge hvordan forskjellige bebyggelsesmønstre – fordeling av bosteder, arbeidsplasser og serviceinstitusjoner – i og omkring byene påvirker persontransportarbeidet og energiforbruket.

Nordisk transportstatistikk

Igangsatt 1982 (kartlegging)

Rapport ventes foreligge før utgangen av 1984.

Bevilgninger: 339 000 NOK.

På bakgrunn av Nordisk Råds rekommandasjon nr. 11/1980 om bedre transportstatistikk ga NET NKTF i oppdrag å kartlegge behovet for nordisk transportstatistikk samt å vurdere i hvilken form behovet kunne etterkommes. Kartleggingsrapporten forelå i januar 1983. På grunnlag av den påtok NKTF seg å videreføre prosjektet med sikte på å etablere og utvikle felles nordisk transportstatistikk på kort og lang sikt. Nordisk utvalg for samferdselstatistikk (NUSA) har vært representert i arbeidsgruppen.

Transportarbeidet i Norden

Også dette prosjekt har sin bakgrunn i Nordisk Råds rek. nr. 11/1980 om bedre transportstatistikk. NKTF hadde i sin publikasjon nr. 9 (1972) publisert en sammenstilling over nordisk transportstatistikk – Transportarbeidet i Norden. Denne er nå blitt oppdatert tre ganger: (NKTF's rapporter nr. 31, 38 og 43). NET og NKTF er blitt enige om at rapporten bør oppdateres hvert annet eller hvert tredje år.

Miljøsikre sjøtransporter

Igangsatt 1984

Avsluttes 1984

Prosjektet, som finansieres nasjonalt, har sin bakgrunn i Nordisk Råds rekommandasjoner nr. 14 og 15/1981 om miljøsikre sjøtransporter. Hensikten er å kartlegge de aktuelle forhold i de nordiske land på området. På grunnlag av sammenstillingen vil det bli utarbeidet forslag om oppfølging, hvis det viser seg å være hensiktsmessig.

6.2 Pågående prosjekter som fortsetter i 1985

Vegstandard og transportkostnader

Igangsatt 1982

Avsluttes 1985

Bevilgninger t. o. m. 1984: 1 219 000 NOK.

Målet er å klarlegge sammenhengen mellom vegnettets vedlikeholdsstandard, primært beleggets tilstand, og de totale transportkostnader. Det

gjelder kostnadene for vedlikehold av vegene og trafikantkostnadene i form av energi, ulykker og slitasje på kjøretøyene. Prosjektet er noe forsinket men vil bli slutført i løpet av 1985.

Vintervedlikehold

Igangsatt 1983

Avsluttes 1986

Bevilgninger t. o. m. 1984: 326 000 NOK.

Målet er å etablere kriterier for valg av vedlikeholdsstandard om vinteren slik at samfunnets totale kostnader med hensyn til trafikksikkerhet, trafikantkostnader og vegholdskostnader minimaliseres.

Skipsbevegelser i havne

Igangsatt 1981

Avsluttes 1985

Bevilgninger t. o. m. 1984: 1 292 000 NOK (eksklusive nasjonale bidrag som tilsammen utgjør over 50 % av prosjektets totale kostnader).

Målsettingen er å etablere kriterier for tillatelige bevegelser av fartøyene for sikker oppbevaring ved kai samt for laste- og losseoperasjoner. Resultatet vil formentlig forbedre kunnskapene i forbindelse med prosjektering av nye havner og skip.

Ferger og lastebiler

Igangsatt 1983

Avsluttes 1985

Bevilgninger t. o. m. 1984: 285 000 NOK.

Prosjektet er et nordisk bidrag til transportsamarbeidet i ECE. På grunnlag av nordiske forhold vil det bli redegjort for fergetrafikkens utvikling og dens betydning for internasjonale godstransporter.

Næringslivets transportkostnader

Igangsatt 1984

Avsluttes 1987

Bevilgning 1984: 108 000 NOK.

Målet er å fremskaffe kunnskaper om transportkostnadenes betydning og sammensetning samt hvordan kostnadene kan reduseres ved

- 1) bedriftenes tilpasning og organisering,
- 2) myndighetenes politikk og virkemidler og
- 3) transportutøvernes effektivisering.

Samferdselspolitikken i de nordiske land

Igangsatt 1984

Avsluttes 1986

Bevilgning 1984: 130 000 NOK.

Prosjektet har sin bakgrunn i Nordisk Råds rek. nr. 1/1982 om samferdselspolitikken. Målet er å få sammenlignbare oversikter over sentrale samferdselspolitiske tiltak i 1970 og -80 årene i de nordiske land. Oversiktene omfatter:

- a) skatte-, avgifts- og takstpolitikk,
- b) investeringspolitikk og
- c) direkte reguleringer (konesjonspolitikk).

Resultatet av prosjektet vil bli til hjelp ved vurderingen av den samferdselspolitikk som føres i det respektive nordiske land.

Nordisk operasjonell meteorologisk prognosemodell med høy oppløsning (HIRLAM)

Igangsatt: 1984

Avsluttes: 1988

Bevilgning 1984: 324.000 NOK.

Prosjektet omfatter utvikling av en matematikkdynamisk værprognosemodell med høy oppløsning og et tilhørende datasystem for assimilasjon av observerte meteorologiske data, og som i fremtiden kan benyttes ved de nordiske, meteorologiske institutter.

7. Nordiskt samarbete inom flygsäkerhetsområdet

De nordiska flygsäkerhetsmyndigheterna har under året fortlöpande hållit varandra orienterade om nationella förslag, utredningar och projekt inom flygsäkerhetsområdet.

Sedan några år tillbaka har gemensamt utarbetade *målsättningar och rollfördelning* myndighet – marknad gällt inom Norden. Årets erfarenheter i de berörda länderna visar att normerna är lämpliga och fungerar väl. En grundkurs i ämnet för nyanställd inspektionspersonal genomförs i Danmark hösten 1984.

Nordiskt luftfartsinspektionsmöte 1984. Det årliga mötet mellan luftfartsinspektionerna i Norden var i år förlagt till Danmark. De väsentligare frågorna som behandlades vid mötet redovisas nedan under respektive ämnesrubrik.

Finland och Sverige har redan publicerat bestämmelser över *ultralätta flygplan*. Danmark och Norge arbetar med publicering av föreskrifter. Island följer samma praxis som U. S. A.

För att spara resurser har de nordiska länderna enats om gemensam representation i ett antal *internationella arbetsgrupper*, främst inom ICAO (International Civil Aviation Organization) och ECAC (European Civil Aviation Conference). Bl. a. berörs följande områden av arbetsgruppernas verksamhet

- helikopterverksamhet
- utbildning av luftfartspersonal
- hinderfrihetsfrågor vid flygplatser
- flygning oberoende av väderförhållanden
- säkerhetsutrustning i luftfartyg.

Representationen i dessa arbetsgrupper ses över vid varje årligt luftfartsinspektionsmöte.

För att bättre utnyttja specialistresurser i respektive länder sker då så är lämpligt ett *utbyte av personal*. Sålunda har under året inspektör från den danska luftfartsmyndigheten deltagit i en bredd upplagd verksamhetskontroll av helikopterföretag i Sverige. Detta är möjligt främst på grund av den gemensamma målsättningen och de enhetliga bestämmelserna.

NORDAIDS, den gemensamma nordiska haveridatabanken är nu i full drift och terminaler finns i varje land. Ett användarseminarium med deltagare från de nordiska luftfartsmyndigheterna och haverikommissionerna har genomförts. I en kommande utveckling planeras att även störningar inom luftfarten skall ingå i databanken.

Samordning av bestämmelser sker nu enligt den överenskommelse som träffades vid 1983 års luftfartsinspektionsmöte. Arbetet fungerar väl. Den ökade samordningen underlättar bl. a. det nordiska gemensamma agerandet inom ICAO och ECAC. Under året har samordning skett av nya bestämmelser inom bl. a. materielområdet och flygoperativa området.

Luftfartsinspektionen i Sverige har fått regeringens uppdrag att i samråd med statens brandnämnd utreda om nuvarande *krav på brand- och räddningstjänst vid flygplatser* – särskilt vad gäller inrikestrafik och trafik på de mindre flygplatserna – är samhällsekonomiskt försvarbart och om det står i rimlig relation till samhällets ambitioner och resursinsatser på andra områden där brand- och räddningstjänst kan erfordras med motsvarande frekvens. Utredningen har väckt intresse i de övriga nordiska länderna, vilket resulterat i dels att en nordisk referensgrupp bildats med uppgift att bistå den utsedda arbetsgruppen, dels att länderna i viss utsträckning deltar med data och annat underlag. Utredningen bedöms kunna slutföras under år 1985.

OPS-utvalget, de skandinaviska luftfartsmyndigheternas tekniska samarbetsorgan har utöver SAS-ärenden även behandlat frågor av nordiskt intresse. Bl. a. kan nämnas att nya bestämmelser angående minimiutrustning för flygning (MEL-Minimum Equipment List) tagits fram och sänts ut på nordisk remiss. Vidare pågår ett arbete angående operativt tillsynssystem vid privatflygning med tunga flygplan. I ett senare skede avses

resultatet härav sändas ut på remiss inom Norden. Norska föreskrifter är reviderade.

De nordiska haverimötena sker numera i regi av de särskilda haveriutredningsmyndigheterna (för svenskt vidkommande Statens haverikommission).

En nordisk arbetsgrupp har redan 1982 behandlat problemen omkring *de-icing och anti-icing* av luftfartyg och har distribuerat informationsmaterial i ämnet till dem som använder denna service. Arbetsgruppen har lagt fram förslag till en bestämmelse om ett förbud mot flygning med fastsittande is, snö och/eller rimfrost på ett luftfartyg. Arbetsgruppens arbete är avslutat. Gruppen upplöstes i augusti 1984.

Verksamheten vid det nordiska sekretariatet vid ICAO – NORDICAO – har pågått planerligt. Vissa personalbyten har ägt rum. Norden är nu representerat i ICAO:s råd, Air Navigation Commission – ANC, Air Transport Committée – ATC; Joint Support Committée – JSC och Finance Committée – FIC.

Det *europiska luftvärdighetssamarbetet* som pågått under ett antal år och i vilket de nordiska länderna deltar, har i år för första gången tillämpats även praktiskt. Detta skedde genom att flygplanet SF 340, som tillverkas gemensamt av Saab-Scania och Fairchild Industries, USA, den 29 juni 1984 certifierades av nio europeiska medlemsländer utöver Sverige. Att på en gång få tio länder att godta en typcertifiering är unikt och öppnar vägen för fortsatt utveckling.

8. Nordisk samarbete på søfartssikkerhedsområdet

8.1. Alment

Generelt kan oplyses, at der til stadighed foregår et tæt samarbejde mellem de nordiske landes søfartsadministrationer vedrørende spørgsmål, der berører søfartssikkerheden.

Internationalt samarbejde

I *International Maritime Organization* (IMO) udarbejdes en lang række konventioner og rekommandationer, som bl. a. vedrører søfartssikkerheden. Af de mere betydningsfulde resultater af arbejdet i IMO kan bl. a. nævnes:

- a. SOLAS 1974-konventionen og SOLAS 1978-protokollen, der bl. a. indeholder bestemmelser for bygning og udstyr af skibe, samt inspektion af disse.
- b. MARPOL-konventionen, der har til formål at forebygge forurening af havet.
- c. STCW-konventionen, der bl. a. foreskriver kvalifikationskrav for søfarende.

Forud for drøftelserne i IMO er der ofte kontakt mellem de nordiske lande med henblik på enten at udarbejde et fælles oplæg til drøftelserne eller at søge på forhånd at opnå enighed om de nordiske landes holdning til de pågældende spørgsmål.

COST 301-programmet har til formål at koordinere nationale studier og undersøgelser på områder, der kan anvendes som hjælp for nationale søfartsmyndigheder i deres overvejelser om nødvendigheden af at indføre sikkerhedssystemer i deres omkringliggende farvande. Med henblik på at koordinere de nordiske landes stilling til projektet har der i efteråret 1984 været afholdt et møde mellem de nordiske lande i Göteborg.

Port State Control. I 1982 indgik EF-landene (dog ikke Luxembourg) Sverige, Norge og Finland samt Spanien og Portugal en aftale om kontrol af udenlandske skibe (Memorandum of Understanding of Port State Control). Formålet med Port State Control er at øge den maritime sikkerhed og beskyttelse af havmiljøet bl. a. ved gennem inspektion at hindre drift af skibe, som ikke opfylder international søfartslovgivning.

I *Helsingforskonventionen* deltager Danmark, Sverige og Finland sammen med de øvrige Østersøstater i et arbejde, som tager sigte på at beskytte og forbedre havmiljøet i Østersøen, herunder iværksættelse af foranstaltninger med henblik på sikring af skibes sejlads, således at risikoen for forurening forårsaget af skibes grundstødning eller kollision ned sættes.

Som led i dette arbejde er bl. a. – foreløbig på prøve – indført et positionsmeldesystem, som gør det muligt for landene at følge sejladsen for visse skibe med forureningsfarlige laster, således at bekæmpelsesforanstaltninger hurtigt kan iværksættes i tilfælde af en ulykke.

Nordisk samarbejde

Iskode. I slutningen af 70'erne blev en ny iskode afprøvet og på grundlag af prøveresultaterne blev det på det 12. baltiske ismøde i 1979 besluttet, at den nye kode skulle udarbejdes. Koden bygger på samme princip som den tidligere kode, men mængden af information er øget i forhold til denne. Koden anvendes af de nordiske lande, samt Holland, Vesttyskland, Østtyskland, Polen og Sovjetunionen og trådte i kraft i oktober 1981. Ved årlige møder opretholdes endvidere kontakten mellem lederne af de nordiske landes istjenester med henblik på en koordineret indsats af isbryderne.

Farligt gods. I 1980 indførtes fælles regler for Sverige, Finland, Danmark og Vesttyskland om transport af farligt gods på ro/ro-skibe i Østersøen.

I slutningen af 1984 forventes en nordisk embedsmandsgruppe at afgive rapport til Nordisk Råd om de nordiske landes indsats for at medvirke til gennemførelsen af *miljøsikre søtransporter*.

8.2 Nordisk arbeidsgruppe vedrørende fritidsbåtspørsmål

Arbeidsgruppen har i 1984 avholdt ett møte og har i løpet av året behandlet følgende saker innenfor rammen av sitt mandat:

- Arbeidet for eventuelle ensartede regler i Norden for bruk av VHF og privat-radio fortsetter.
- Brosjyre "Med Fritidsbåt i Norden" (finansiert av Nordisk Ministerråd) utkom i revidert utgave i 1984 og er blitt meget godt mottatt av publikum.
- Utvikling av statistiske oppgaver over ulykker og redningsaksjoner. Arbeidet er nå igang med en harmonisering av slike opplysninger, som bl. a. vil være til stor nytte for det videre arbeide i Sjøvettkampanjen.
- Utviklingen innen brettseilingssporten synes nå å være tilfredsstillende.
- Orientering og regulering av ferdsel innenfor militære områder på sjøen.
- Vannscootere og andre "uortodokse" fartøyer – Utviklingen i Norden har foreløpig ikke skapt store problemer, men man har forholdet under observasjon.
- Gjensidig orientering om sjøvettkampanjer, opplysningsvirksomhet m. v. i Norden.
- Småbåthavner og marinaer.
- Forsøk på harmonisering av reglene for halon og gasol (propan) i fritidsbåter.

Arbeidsgruppen har et nært samarbeide med Nordisk Båtråd, som er et samarbeidende organ av nordiske båtorganisasjoner.

Representanter fra de nordiske sjøfartsmyndigheter deltar etter invitasjon på Rådets årsmøter og mottar verdifulle synspunkter av sikkerhetsmessig og miljømessig art. Dette er til nytte for arbeidet i arbeidsgruppen.

9. Nordisk sikkerhetssamarbeid for jernbanene

Møtet for lederne av Sikkerhetskontorene i Norden fant i år sted i Danmark i dagene 21. – 23. august.

Ulykkesstatistikk. Siden møtet i Finland i fjor er det fremskaffet en del mer grunnlagsmateriale, og et mer direkte samarbeid forutsettes nå satt i gang.

Videre utbygging av sikringsanlegg og CTC. Det viser seg at SJ og NSB har spesiell interesse for utvikling/utbygging av et system tilpasset lange jernbanestrekninger med relativt liten trafikk og har – med en viss kontakt – arbeidet videre på dette området. Arbeidet er nå kommet så langt at det synes interessant med ytterligere gjensidig informasjon/samarbeid for å se på mulighetene for anskaffelse av et felles system. DSB – som har system i drift for kortere strekninger – er i likhet med VR interessert i informasjon om det videre arbeid.

Indre sikkerhet i jernbanevogner. Det har siden i fjor vært utvekslet erfaringer og satt opp visse kravspesifikasjoner. For øvrig har SJ foreslått dette spørsmål tatt opp som eget punkt i UIC-sammenheng.

Personalets sikkerhet. Spørsmålet om sikkerheten for vårt personale på de mest utsatte arbeidsplasser – skiftetomter (rangerbangårder) og linjen (banarbeider) – ble igjen gjenstand for inngående drøftninger. Det ble gitt gjensidig informasjon om tiltak av såvel teknisk som reglementsmessig karakter og motivasjonskampanjer.

Planoverganger. Et stadig tilbakevendende spørsmål er også hva som kan gjøres for å hindre uhell ved planoverganger. Særlig SJ's representant fremhevet dette som – kanskje det vesentligste – sikkerhetsproblem SJ står overfor i dag.

I Norge har man gode erfaringer med den utbygging som har funnet sted (etter innstilling av 1970) med halvbommer. Sikkerheten er der bedret med 70% ved de offentlige planoverganger. Også SJ og DSB vil satse på bomber i tillegg til lyd- og lyssignaler ved planoverganger. For øvrig var det selvsagt enighet om viktigheten av å få nedlagt (sløyfet) flest mulig planoverganger.

Det var således stor enighet om de tekniske løsninger. Det viser seg imidlertid at finansieringsmåten på dette området er svært forskjellig, – fra store tilskudd som ikke belastes vedkommende jernbaneforvaltning til en ordning der vedkommende jernbaneforvaltning må prioritere alt inn på eget investeringsbudsjett.

Prioriteringsmodeller. Det var enighet om at det ville være interessant om man kunne finne frem til ensartede prioriteringsmodeller til bruk i budsjettarbeidet. Det vil derfor bli ført opp som et av punktene på neste års konferanse.

10. Nordisk Trafiksikkerhetsråd

10.1 Kontakt og koordinering

Nordisk Trafiksikkerhetsråd (NTR) er et kontakt-, koordinerings- og planlægningsorgan inden for færdselssikkerhedssektoren i de nordiske lande. NTR bistås i sit arbejde af tre permanente samarbejdsorganer: Nordisk bilteknisk komité (NBK), Nordisk komité for trafiksikkerhedsforskning (NKT) og Nordisk komité for vejtrafiklovgivning (NKV). Endvidere nedsættes der undertiden såvel af NTR som af samarbejdsorganerne særlige ad hoc-grupper, som får til opgave at undersøge eller drøfte nærmere afgrænsede spørgsmål.

NTR har haft tre møder i løbet af året, ligesom NKT og NBK hver har haft 3 møder. NKV har haft 2 møder.

NTR's møder har fortsat haft til formål at give en løbende gensidig orientering om vigtigere nationale beslutninger, forslag og projekter på færdselssikkerhedsområdet. Der har herigennem været anledning til en

frugtbar drøftelse og udveksling af erfaringer. Som eksempel herpå kan nævnes overvejelserne i Norge, Sverige og Finland om eventuelle ændringer i reglerne om spirituskørsel.

Endvidere kan der henvises til, at der i årets løb er fremlagt overordnede redegørelser for færdselssikkerhedsarbejdet fra Finland (Trafiksikkerhedsdelegationernes rekommandation: "Plan for Trafiksikkerhedsarbejdet"), fra Danmark (Færdselssikkerhedspolitisk Redegørelse, 2. del), fra Norge (Projektrapport om virkningerne af alternative strategier for at øge trafik-sikkerheden i Norge), fra Sverige (Regeringens proposition 1981/82: 81 om riktlinjer för det framtida trafiksäkerhetsarbete m. m.). Der foreligger således nationale målsætningsdiskussioner, som kan danne grundlag for en fælles nordisk målsætningsdiskussion.

Flere af NTR's medlemmer har dels som medlem af hovedkomitéen for NTÅ 83 dels på nationalt plan arbejdet med opfølgningen af det Nordiske Trafiksikkerhedsår. NTR har fulgt dette arbejde med interesse.

I international sammenhæng har NTR søgt at samordne de nordiske synspunkter i møderne inden for ECE og CEMT. Gennem NBK er spørgsmål om køretøjers indretning og udstyr (WP 29) søgt koordineret. Det kan i denne forbindelse nævnes, at afslutningen af NTR's projekt om bremsekraftfordeling, forventes at kunne danne grundlag for et fælles nordisk arbejde på internationalt plan for at få gennemført en forbedring af de færdselssikkerhedsmæssige krav til store vogntogs bremses.

Det kan endvidere oplyses, at NTR i 1984 har anbefalet de nordiske regeringer et forslag til en ny overenskomst om kørekort og registrering af motorkøretøjer m. m. Rapporten er udarbejdet af en særlig arbejdsgruppe nedsat under NKV.

NTR følger endvidere det arbejde, der foregår inden for NET, ligesom programmer for forskningsprojekter udveksles med NET.

10.2 Strukturovervejelser

I sidste årsberetning er anført, at NTR og dets samarbejdsorganer har taget den nærmere fordeling af opgaverne op til overvejelse. Disse overvejelser har - i lighed med tidligere overvejelser af samme karakter - haft til formål at sikre, at NTR's og samarbejdsorganernes struktur til enhver tid giver en optimal udnyttelse af samarbejdsmulighederne inden for færdselssikkerhedsområdet i Norden. Overvejelser af denne art bør derfor med mellemrum tages op under hensyntagen til den udvikling, der har fundet sted inden for færdselssikkerhedsarbejdet såvel i Norden som på internationalt plan.

De nævnte drøftelser er foreløbig afsluttet med hensyn til opgavefordelingen mellem NTR og NKV. Fremover vil der således i NKV's møder være såvel trafikteknisk som juridisk kompetence. Herved er det tilstræbt, at NKV fremover i højere grad end hidtil skal drøfte konkrete og mere teknisk prægede færdselsspørgsmål og -problemer, hvorimod arbejdet i

NTR fortrinsvis skal koncentreres om mere overordnede og generelle lovgivnings- og forskningsspørgsmål.

Samarbejdet med NKT ligger i velindarbejdede rammer, således at der ikke er behov for at foretage ændringer heri.

Samarbejdet mellem de øvrige organer og NBK er ligeledes taget op til overvejelse, således at strukturdøftelserne kan afsluttes i det kommende år.

10.3 Samarbejdsorganerne

NBK, Nordisk bilteknisk komité

Den øgede harmonisering af de biltekniske bestemmelser på internationalt plan, d. v. s. ECE og EF, har bestyrket behovet for samarbejdet i NBK. Dette samarbejde giver mulighed for i de nævnte internationale organer at bane vej for forslag og holdninger, der efter en fælles nordisk vurdering kan fremme færdselssikkerheden.

NBK har i løbet af året bl. a. drøftet projektet om bremsekraftfordeling, ligesom der er udarbejdet oplæg til projekter om køretøjskontrol (se nedenfor "projektvirksomhed") og om bremses på vogntog i brug.

Der har i de projekter, som NBK har taget initiativ til, været lagt vægt på at styrke arbejdet med at bedre færdselssikkerheden for tunge køretøjer, hvilket er i god overensstemmelse med de projekter NKT har foreslået.

Endelig bemærkes, som nævnt ovenfor, at der i NBK er påbegyndt en mere generel drøftelse af, hvilke emner NBK fremover skal beskæftige sig med udover den løbende information og koordination af arbejdet i de nordiske lande.

NKT, Nordisk komité for trafikikkerhedsforskning

NKT har overvejet og udformet konkrete forslag til en række nordiske projekter for trafikikkerhedsforskning, ligesom man har fulgt arbejdet med de igangværende projekter.

Ved udvælgelsen af projektforslag til 1985 har komitéen foreslået projekter, der falder i tre hovedgrupper, henholdsvis motorcykler, cykler og tunge køretøjer. Denne prioritering er bl. a. foretaget under hensyntagen til de høje risici, disse trafikantkategorier har i trafikken.

Endvidere er der for 1985 foreslået et projekt vedrørende spiritus- og promillekørsel, som kompletterer de seneste års forskningsprojekter.

Endelig har NKT i august arrangeret en konference om højtsiddende stoplygter.

NKV, Nordisk komité for vejtrafiklovgivning

NKV har, som nævnt ovenfor, i løbet af året afsluttet sine overvejelser om strukturen af samarbejdet mellem de øvrige organer, navnlig NTR. Der er herved sket en forenkling og en styrkelse af det nordiske samarbejde.

NKV har i årets løb bl. a. drøftet et udkast til en ny fælles overenskomst

om kørekort og bilregistrering til erstatning for de nuværende bilaterale overenskomster fra 1956. Forslaget, der udover en ajourføring af reglerne tillige indeholder visse udvidelser i forhold til de nuværende overenskomster, er af NTR videresendt til de respektive regeringer med anbefaling af, at forslaget tages op til overvejelse med henblik på en snarlig gennemførelse.

10.4 Projektvirksomhed

Cyklende børns trafikrisiko (CYBA)

Projektet, som består af henholdsvis en landsundersøgelse og en byundersøgelse, har til formål at klarlægge i hvilken grad forskellige skadestater kan henføres til nationale forskelle med hensyn til cykelbrugens omfang og art. Projektet foreslås afsluttet i 1985, hvor der er planlagt gennemført undersøgelser i Norge og Finland, svarende til den, der allerede er gennemført i Danmark og Sverige. Til projektet har der for 1984 været bevilget 151.000 NOK af ministerrådet. For 1985 har NTR foreslået 170.000 NOK.

Internordisk anvendelse af nationale ulykkesdata (IANO)

Projektet er en opfølgning af MIRO-projektet som afsluttedes i 1980.

Projektet har til formål at fremme den internordiske anvendelse af nationale data om trafikuheld. Til projektet har der for 1984 været bevilget 162.000 NOK af ministerrådet.

Evalueringsmetoder i trafikundervisningen (EVA II)

Projektet har karakter af et forprojekt med det formål at lave en detaljeret planlægning af det hovedprojekt, der tidligere er foreslået (EVA I, NTR-rapport nr. 33). Hovedprojektet består i en praktisk gennemførelse af en effektvurdering på basis af de forslag, der er fremsat i EVA I. Til projektet er der for 1984 bevilget 108.000 NOK af ministerrådet. EVA III er af NKT foreløbig planlagt iværksat i 1986.

Tunge køretøjer (TUGO I)

Dette projekt er et forprojekt til nærmere fællesnordisk forskning om tunge køretøjers sikkerhed. Forprojektet, der er afsluttet med en rapport, som er offentliggjort af TØI, indeholder en beskrivelse og en sammenstilling af foreliggende viden på dette område. Rapporten indeholder endelig fem nærmere beskrevne forslag til nordiske forskningsprojekter. Af disse forslag har NTR anbefalet, at der allerede i 1985 iværksættes følgende forskningsprojekter: Tugo II: Trafikarbejde, Tugo II: Særtræk og Tugo II: Sideafskærmning.

Til forprojektet, Tugo I, har Nordisk Ministerråd for 1984 bevilget 162.000 NOK. Til de tre forslag om videreførelse har NTR anbefalet, at der for 1985 bevilges i alt 395.000 NOK.

NKT-/NTR-bibliografi

Bibliografier over trafikikkerhedsforskningen i Norden er offentliggjort i NTR's rapportserie kontinuerligt siden begyndelsen af 70'erne. Til udarbejdelsen af bibliografien for 1979-82, der som de tidligere bibliografier indeholder en praktisk oversigtsinformation, har Nordisk Ministerråd bevilget 54.000 NOK. Bibliografien er offentliggjort som NTR-rapport 35. NTR har anbefalet, at der i de kommende år bevilges 20.000 NOK årligt til ajourføring af bibliografien.

Motorcyklisters sikkerhed – indlæring og afprøvning af effektiv bremsning

Projektet går ud på at færdigudvikle en undersøgelsesmetodik til registrering af bremsekræfter og -fordeling. Denne metodik søges bl. a. anvendt med hensyn til erfarne og uerfarne motorcyklisters kørsel på forskellige vejbelægninger og ved forskellige hastigheder. Disse resultater søges anvendt til en nærmere undersøgelse af, om man ved hjælp af et særligt udstyr på motorcyklen kan forbedre køreundervisningen. Projektets formål er således at undersøge mulighederne for gennem en forbedring af køreuddannelsen at opnå en bedre bremseteknik hos motorcyklister.

Til projektets gennemførelse har Nordisk Ministerråd i 1984 bevilget 270.000 NOK.

Trafikonykterhet och de trafikonyktra

Dette projekt falder i to dele, en "statistikdel" og en "metodedel":

"Statistikdelen" har til formål at udarbejde et forslag til koordinering af de nordiske landes statistikker, således at disse bliver relevante for en nærmere vurdering af spiritus- og promillekørsel.

"Metodedelen" har til formål at udvikle en metode til at skaffe nærmere oplysninger om spirituspåvirkede bilister, herunder hvilke faktorer der har indflydelse på beslutningen om at køre i spirituspåvirket tilstand og i hvilken situation denne beslutning blev taget.

Til projektet er der for 1984 af Nordisk Ministerråd bevilget 432.000 NOK.

Offentliggørelse af rapporter, m. v.

I løbet af året er der i NTR's rapportserie udsendt 4 rapporter om de seminarer, der blev afholdt under NTÅ 83. Endvidere er rapporten om Trafikonykterhet i Norden og rapporten om sikring av voksne og barn i personbilers bakseter (BASKET) udsendt i NTR's rapportserie.

Endelig kan det oplyses, at BASKET-rapporten vil blive udsendt i en engelsksproget udgave. Rapporten vil derved kunne indgå i en større international debat om dette væsentlige færdselssikkerhedsmæssige spørgsmål.

Kommende projektvirksomhed

I de kommende år er det hensigten at koncentrere arbejdet i tre hovedgrupper, der omfatter tunge køretøjer, motorcykler og cykler.

For 1985 har NTR foreslået, at der iværksættes tre af de forskningsprojekter vedrørende tunge køretøjer, som er foreslået i rapporten TUGO I. Endvidere foreslås der et forprojekt om køretøjskontrol, som ligeledes har betydning for tunge køretøjers sikkerhed. Endelig er der for 1986 allerede planlagt et omfattende projekt om bremses på vogntog i brug. Disse projekter danner en samlet indsats for at styrke færdselssikkerheden for tunge køretøjer. NTR vurderer, at der gennem en særlig indsats på dette område vil kunne opnås betydelige færdselssikkerhedsmæssige fordele navnlig for de svage trafikanter, som er impliceret i et stort antal af færdselsulykker med tunge køretøjer.

Den trafikantgruppe, som i alle de nordiske lande har den højeste ulykkesfrekvens, er motorcyklister. På dette område har NTR derfor – i fortsættelse af det projekt om motorcyklisters sikkerhed, som er gennemført i 1984 – besluttet at foreslå to projekter om henholdsvis efteruddannelsen af motorcyklister og om dybdestudier af motorcykelulykker i Norden. Der er herved efter NTR's vurdering sikret et grundlag for en styrkelse af de færdselssikkerhedsmæssige initiativer vedrørende denne trafikantgruppe.

Som en komplettering af de seneste års projekter om spirituskørsel, er der for 1985 foreslået iværksat et projekt, der har til formål at afprøve et spørgeskema til indsamling af oplysninger om spirituspåvirkede bilister. Dette projekt koordineres med nationale undersøgelser.

Endelig har NTR for 1985 anbefalet, at der iværksættes et forprojekt om cykeluheld (Cykol). Det er således fortsat prioriteret højt at iværksætte projekter, der kan indebære en forbedring af sikkerheden for de svage trafikanter.

Herudover har NTR for 1985 foreslået et projekt, som vil give mulighed for at vurdere behovet for initiativer med hensyn til de forskellige vigepligtsregler, og to projekter om henholdsvis vejarbejdsafmærkning og akustiske signaler.

11. NORDPOST

Det organiserade samarbetet mellan postverken i de fem nordiska länderna äger rum inom nordiska postföreningen, som räknar sina anor från 1836. Det nu gällande avtalet är från 1980. Det för postkunderna mest merkbara resultatet är att inrikes porto för brevöversändelser gäller också i förbindelse med övriga nordiska länder.

Föreningens högsta organ är NORDPOST, en i princip årlig konferens med deltagande av verkscheferna och några av deras närmaste medarbета-

re. Utrednings- och samrådsarbete i posttekniska frågor bedrivs i tre kommittéer: en för allmänna och internationella frågor, en för drifts- och marknadsfrågor och en för giro- och banktjänster. Dessutom finns en arbetsgrupp för långtidsplanering och ett antal arbetsgrupper under kommittéerna. Uppgiften att svara för föreningens sekretariat cirkulerar och vilar på det land som skall arrangera nästa NORDPOST (1985 Sverige).

Årets NORDPOST ägnades åt ett utbyte av erfarenheter och synpunkter på utvecklingen inom de nordiska postverken samt åt en genomgång av kommittéernas rapporter inkl. program för det närmaste verksamhetsåret. Vidare diskuterades frågan om ev. deltagande från verkens sida i projektet ``Norden år 2030``.

Mera konkret har verksamheten inom föreningen under det gångna året starkt präglats av förberedelser inför den XIX världspostkongressen, som hölls i Hamburg juni-juli 1984. Arbetet syftade till att ta fram gemensamma nordiska förslag i t. ex. avgifts- och ansvarighetsfrågor och till att definiera en gemensam hållning till förslag från andra håll. Det bedöms ha varit till stor nytta för verken.

Utbytet av informationer och erfarenheter har under året i stor utsträckning skett i seminarieform. Möten av denna typ har hållits bl. a. beträffande tekniskt bistånd till u- länder, elektronisk postservice, tidningstrafiken, anläggningar för automatisk brevsortering, kvalitetsmätning paketservicen, rationalisering på betalningsområdet, internationella betalningar och användning av plastkort. En motsvarande serie möten finns planerad för det nu löpande verksamhetsåret, eftersom det har visat sig mycket stimulerande och värdefullt att låta experter på olika specialområden träffas och diskutera.

12. NORDTEL

Det fast organiserade telesamarbetet bedrivs inom de nordiska telekonferenserna – NORDTEL – i vilka generaldirektörerna för de fem nordiska teleförvaltningarna deltar, samt inom speciella ämnesorienterade kommittéer och arbetsgrupper, som rapporterar till NORDTEL. Ändamålet med samarbetet är att förbättra och utveckla teletjänsterna inom nordnorden och mellan de nordiska länderna och övriga länder genom:

- att i möjligaste mån få till stånd enhetliga regler för de nordiska ländernas teletrafik
- att åstadkomma bästa möjliga och ekonomiskt mest fördelaktiga utbyggnad och användning av teleförbindelserna mellan de nordiska länderna samt mellan de nordiska länderna och övriga länder samt
- att främja teknisk och teknologisk koordinering inom nordnorden.

Samarbetet syftar även till att samordna de nordiska ländernas inställning till frågor som behandlas i internationella organisationer.

Dessutom finns tre styrelser för jordstationer, för satellittrafik och en styrelse för samarbete om telextrafik med fartyg (maritex). Dessa är underställda förvaltningarna och deras verksamhet är reglerad genom särskilda avtal.

NORDTEL håller ordinarie möten i maj/juni varje år och sammanträder däremellan vid behov. Ordförande- och sekreterarskap skiftar mellan förvaltningarna efter en bestämd rotationsplan. Under tvåårsperioden juli 1983 – juni 1985 innehåller ordförandeskapet av svenska televerkets generaldirektör. Nästa nordiska telekonferens planeras att hållas på teleskolan i Kalmar i juni 1985.

Bland de viktigaste frågorna som behandlats under 1984 kan nämnas:

- det aktuella läget vad gäller telekommunikationsområdet i respektive land
- behandling av telematik-problem inom NORDTEL:s organisation
- fortsatt uppbyggnad av det nordiska datanätet och det automatiska mobiltelefonsystemet (NMT)
- situationen rörande mottagning av TV-program från kommunikationssatelliter
- erfarenheter av nya teletjänster (datex, personsökare, teletex, telefax och datapak)
- samordning av det nordiska förberedelsearbetet inför CCITT:s plenarmöte i oktober 1984.

Kapitel XIII

Turisme

1 Innledning

1.1 Nordisk Råds yttring nr. 5/1984

Nordisk Råd henstiller til Nordisk Ministerråd å prioritere arbeidet med seminaret om kultur og turisme.

Kommentar:

Et seminar om kultur og turisme ble arrangert i november 1984 i Finland. Nordisk Ministerråds Turistutvalg vil bl. a. på bakgrunn av konklusjonene fra dette seminaret drøfte ytterligere prosjekter på området kultur og turisme.

1.2 Allment

Samarbeidet på turistområdet skjer i nært samarbeid med Nordisk Turistråd (NT) som er et samarbeidsorgan for de nasjonale rådene. Dette skjer bl. a. mellom Nordisk Ministerråds Turistutvalg og NT.

Turismens betydning i Norden er betydelig både når det gjelder å bidra til landenes økonomi og som et viktig kontaktskapende element på de menneskelige og kulturelle området. En omsetning i turistnæringen i Norden på 60 milliarder NOK og en sysselsetting på 350.000 viser dette til all tydelighet. Turistsektoren bidrar videre i flere av de nordiske landene til å opprettholde sysselsettingen i regionale områder. Turistnæringen er da også for flere av de nordiske landene et viktig instrument i deres regionalpolitikk.

Internordisk turisme er i dag betydelig. En økt satsning på å gjøre nordisk turisme til et fullgodt alternativ til andre reisemål kan bidra til en ytterligere forbedring på dette området.

Ministerrådets program for nordisk samarbeid på turistområdet ble fastsatt av Nordisk Ministerråd (turistministrene) den 23. juni 1978. Turistutvalget ble opprettet under stedfortrederkomitéen i henhold til turistprogrammet. Arbeidsordning for turistutvalget ble fastsatt av stedfortrederkomitéen 25. januar 1979.

Turistutvalgets oppgave er å ta initiativ, styre og koordinere vedkommende regjeringsorganers samarbeid i turistspørsmål samt å være et forum for erfaringsutveksling om virksomhet som er av betydning for turismen.

Turistutvalgets virksomhet baseres på turistprogrammet. Utvalget utarbeider budsjettforslag for den prosjektvirksomhet på turistområdet som finansieres over ministerrådets almene budsjett.

I 1984 bevilget Ministerrådet etter anbefaling fra turistutvalget 756.000 NOK til turistsektoren. Turistutvalgets ramme for 1985 er 1.050 000 NOK.

2. Turistprogrammet

På et møte i mars 1983 drøftet turistutvalget (NMT) og Nordisk Turistråd (NT) den fremtidige prosjektvirksomheten. Det ble konstatert at virksomheten hittill i stor grad har vært konsentrert om "Cost-benefit" spørsmål (økonomi-sysselsetting, markedsanalyser, lokalsamfunnets toleranse-grenser, kapasitetsutnyttelse og feriestredning). Man konstaterte at de målsettinger som turistprogrammet legger opp til på dette området i stor grad er oppnådd bl. a. gjennom Åland-konferansen som ble holdt 27.-30. mai 1984 og at man i den fremtidige virksomhet i større grad ville legge vekt på turisten/konsumenten.

I denne sammenheng har turistutvalget i den senere tid drøftet behovet for å revidere turistprogrammet for å imøtekomme denne målsetting. Utvalget har i sin vurdering konkludert med at programmet fra 1978 er utformet på en slik måte at en dreining i prosjektvirksomheten mot konsumenten ikke kommer i konflikt med det nåværende programmet. Utvalget har mot denne bakgrunn kommet til at en revidering ikke er nødvendig. Ønsket om å sette "turisten" sterkere i sentrum reflekteres i prosjektene for inneværende år og i planene for 1986.

Turistutvalget vil i sin framtidige virksomhet også søke å legge økt vekt på forholdet mellom kultur og turisme i tråd med ønske fra Nordisk Råds trafikkutskott. Et prosjekt som tar for seg dette forholdet blir gjennomført i 1984 og utvalget vil fremover søke å finne ytterligere prosjekt på området.

3. Prosjektvirksomheten

3.1. Fremme av internordiske reiser

Turistutvalget har innvilget støtte til flere prosjekter som tar sikte på å fremme den internordiske turismen. Kartlegging av tilbud og etterspørsel av turisttjenesten har vært foretatt. Videre har reise- og innkvarteringsmulighetene vært undersøkt og informasjonene om dette er utarbeidet.

3.1.1 Markedsundersøkelser

I løpet av 1983 er to samnordiske markedsundersøkelser gjennomført, en i Holland og en i Storbritannia. I 1984 er en liknende undersøkelse gjennomført når det gjelder det franske markedet. USA-markedet vil ventelig bli kartlagt i 1985. P. g. a. størrelsen på det nord-amerikanske markedet vil undersøkelsen her ventelig legges opp annerledes enn tidligere undersøkelser av ulike europeiske land.

3.1.2. Reis i Norden

Kampanjen "Reis i Norden" ble avsluttet i løpet av 1984. Prosjektet har virkeliggjort det sterkt uttrykte ønske om å få igang tiltak for å øke turismen i Norden bl. a. gjennom internasjonelle rabatter og reiser. Som

følge av resultatet fra en konkurranse innenfor turistnæringen har man publisert en katalog, utarbeidet på 4 språk og trykket i 400.000 eksemplarer. Katalogen inneholder bl.a. almen informasjon om de nordiske lands ``off-season``tilbud, rabatter og andre fordeler som finnes, samt oversikt over ulike tilstelninger som finner sted.

Man vil senere bedømme kampanjens resultat og mot denne bakgrunnen vurdere eventuelle nye innsatser.

3.2. Felles utrednings- og utviklingsarbeid for å fremme turismen

3.2.1. Turismens langsiktige sosiale, miljømessige og økonomiske konsekvenser

En konferanse ble i mai gjennomført på Åland hvor resultatet av prosjektene ``Turismens effekter på økonomi og sysselsetting``, ``Toleransenivå for reiseliv i lokalsamfunn`` og ``Nordiske markedsundersøkelser`` ble knyttet sammen.

3.2.2. Håndboken ``Reiseliv i Norden``

Håndboken ``Reiseliv i Norden`` som utkom i 1977/78 viste at det var behov for en mer generelt basert fagbok. Mot denne bakgrunn startet man i 1982 med å oppdatere/revurdere boken. Den nye utgaven ut kom i Nordserien i begynnelsen av 1984.

Den nye utgaven av boken er totalt omarbeidet i forhold til første utgaven. Mens sistnevnte la sterk vekt på et fakta- preget innhold er det i 2. utgave lagt an på en mer tematisk og teoretisk behandling av stoffet. Den nye utgaven av ``Reiseliv i Norden`` fremstår derfor mer som en fagbok enn som en fakta-preget oppslagsbok. Denne omleggingen skyldes dels erfaringene med bruk av første utgaven og dels ønske om å gi en mer prinsipiell og tidløs fremstilling av stoffet.

3.2.3. Kultur og turisme

Et seminar om kultur og turisme ble arrangert i november 1984 med deltakelse av turistsjefene i de nordiske land og representanter for en rekke ulike kulturområder.

Målsettingen ved seminaret var bl. a. å vurdere:

- hvordan kultur og turisme kan sammenføres
- hvordan man kan gjøre kultur lett tilgjengelig for almenheten
- hvordan plasser for ulike kulturevenemang skal utvikles for bl. a. å bli selgbare.

Turistutvalget vil i sitt videre arbeide søke å finne ytterligere prosjekt på kultur/turismeområdet, bl. a. på bakgrunn av rekommendasjoner fra ovennevnte seminar.

3.2.4. *Ferieundersøkelser*

Prosjektets målsetting er å forbedre sammenliknbarheten mellom ferieundersøkelser i de nordiske land ved å arbeide mot en samordning hva angår innhold, metode og frekvens av de ferieundersøkelsene som allerede på det nåværende tidspunkt utarbeides av de forskjellige nordiske land for herigjennom å forbedre disse undersøkelsene som såvel måle- som planleggingsredskap.

Prosjektet forventes avsluttet i 1985.

3.2.5. *Ikke reisende*

Prosjektet tar sikte på å utnytte allerede eksisterende materiale til å fremskaffe kunnskap om hvem som ikke reiser bort i feriene og hvorfor. Man vil videre søke å kartlegge eventuelle forskjeller i de nordiske land på dette området og undersøke hvilke endringer som har skjedd i løpet av den siste 10-års periode.

3.2.6. *Nordisk reiselivsstatistikk*

Prosjektet er planlagt satt i gang i 1985 og har som målsetting at man på sikt skal heve den nordiske sammenliknbarhet og bedre tilgjengeligheten av reiselivsstatistikken i de nordiske land. Prosjektet må videre sees i nær sammenheng med harmoniseringsarbeidet på det bredere internasjonale plan (OECD) når det gjelder reiselivsstatistikk og handelen med tjenester generelt.

3.2.7. *Reiselivsseminar 1985*

I 1983 ble det gjennomført et seminar for reiselivslærere/utdanningsledere.

Det planlegges et tilsvarende seminar i 1985. Seminarets målsetting er å fungere som et kontakts- og kunnskapsformidlende forum for reiselivslærere samt utvikle retningslinjer for et kontinuerlig samarbeid mellom de nordiske reiselivsutdanningene. Seminaret vil videre ta opp spørsmålet om en nordisk forskerutdanning innenfor reiseliv/turisme.

3.2.8. *Seminar for guider*

Som nevnt i fjorårets melding vil det i 1985 bli arrangert et seminar for guider. Seminaret vil bl. a. behandle spørsmålet omkring guidenes trafikk-sikkerhet og arbeidsmiljø i busser samt ta opp spørsmålet om hvordan man eventuelt på nordisk basis kan utarbeide like bestemmelser for utdanning og autorisasjon av guider.

3.2.9. Oversikt over prosjektvirksomheten (NOK 1 000)

	Bevilgninger t. o. m. 1984	Planer 1985
Reis i Norden	795 ¹	115
Markedsundersøkelser	641	262
Håndboken	184	—
Seminar, utdannelsesledere	100	100
Seminar, kultur/turisme	98	—
Åland-konferensen	453	—
Ferieundersøkelser	100	100
Ikke reisende	—	100
Guider-seminar	—	70
Samordning av statistikk	—	105
Prosjektforberedelser	—	148
	2 087	1 050

¹ Prosjektet har også fått økonomisk støtte fra NT.

4. Nordisk kontakt; samråd og samarbeid i internasjonale spørsmål

Når det er hensiktsmessig samråder og samarbeider turistutvalgets medlemmer i forbindelse med internasjonale møter om turisme. Dette gjelder især møter i OECD's turistkomité hvor man har førsøkt å komme frem til et felles standpunkt respektive utarbeide felles innlegg i saker av nordisk interesse. Turistutvalget legger stor vekt på det samarbeid som finner sted i OECD.

Det arbeid som for nærværende er mest aktuelt i OECD's turistkomité er arbeidet med et nytt turistinstrument – en slags anbefaling om turisme uten unødvendige restriksjoner i vid betydning. Turistutvalget følger arbeidets gang og samordner de nordiske synspunkter. Videre vil arbeidet med turiststatistikken bli et viktig område for nordisk koordinering i tiden fremover.

Forøvrig holder utvalget seg så vidt mulig orientert om arbeidet i andre internasjonale organisasjoner. Det gjelder i første hand ETV (European Traven Commission) og WTO (World Tourism Organisation). Videre orienterer Danmark utvalget om utviklingen i EF i retning av felles turistpolitikk.

5. Regionalt samarbeid

Når det gjelder det regionale nordiske samarbeide skjer dette i hovedsak på Nordkalotten under Nordkalottkomitéen. I 1984 er det videre innenfor budsjettet for regionalt samarbeid bevilget midler til et prosjekt mellom Nord- og Sør-Trøndelag fylkeskommuner og Jämtlands län om videre utbygging av turistnæringen i regionen.

Turistutvalget har anledning til å uttale seg om ovennevnte prosjekt før de vedtas.

6. Annet

Blant utvalgets viktigste oppgaver er å holde hverandre gjensidig orientert om aktuelle turistpolitiske spørsmål i de enkelte land. I 1984 stod beslutningen om Sveriges turist- og rekreasjonspolitikk sentralt i denne forbindelse.

Kapitel XIV

Finans- och valutapolitik m. m.

1. Arbetet i ämbetsmannakommittén för valutafrågor och finansiella frågor (NÄVF)

1.1 Allmänt

Genom mötena i ämbetsmannakommittén bevakas och diskuteras valutamässiga och finansiella frågor som berör dels de nordiska ländernas förhållanden sinsemellan, dels nordiska ställningstaganden till internationella spörsmål. Av särskild betydelse är behandlingen av ärenden som tas upp i IMF, där de nordiska länderna har gemensam representation såväl i direktionen som i IMF:s policyskapande organ, den s. k. interimskommittén. De nordiska ländernas synpunkter i dessa ärenden koordineras fortlöpande av berörda myndigheter.

I det följande redovisas viktigare uttalanden som under 1984 gjorts från nordisk sida i valutafonden. Dessutom behandlas de nordiska ländernas agerande i anknytning till ministerrådsmöten i OECD.

Ämbetsmannakommitténs diskussioner vad gäller valutareglingsfrågor och liknande behandlas under avsnitt 1.4 och 1.5 nedan. Vid NÄVF:s sammanträden har även berörda medlemmar lämnat detaljerad information om ändringar i växelkurspolitiken som en komplettering till de upplysningar som – enligt den överenskomna proceduren – skall ges i samband med själva ändringen (se avsnitt 1.7). Vid kommitténs möten lämnas också regelbundet redogörelser för den ekonomiska och finansiella utvecklingen i de nordiska länderna.

I detta sammanhang bör nämnas att det nordiska samarbetet på det ekonomisk-politiska området givetvis sker i många andra former än inom NÄVF:s ram. De myndigheter i de nordiska länderna som har ansvar för den ekonomiska politiken håller varandra orienterade om den ekonomiska utvecklingen och ekonomisk-politiska åtgärder. Valuta- och konjunkturproblem dryftas inom ramen för samarbetet. Överläggningar sker vid möten mellan de nordiska ländernas finansministrar, mellan tjänstemän i berörda departement samt i kontakter mellan centralbankerna.

1.2 Uttalanden i Internationella valutafonden (IMF)

Överläggningarna i IMF under 1984 om utvecklingen i världsekonomin har framför allt avsett den ekonomiska återhämtningen och osäkerheten kring dess varaktighet, metoderna för att komma till rätta med skuldproblemen i u-länderna samt vikten av att bemöta protektionistiska åtgärder. Liksom tidigare har man ägnat särskild uppmärksamhet åt den ekonomiska politiken i de stora industriländerna. Vidare har självfallet frågor rörande fondens roll i det internationella samarbetet varit av väsentlig betydelse.

Från nordisk sida har i huvudsak följande synpunkter framförts:

- Det väsentliga för utvecklingen i både i- och u-länderna är att säkra en bestående och geografiskt spridd icke-inflatorisk tillväxt. Detta är en förutsättning både för att minska arbetslösheten och finna en lösning på skuldproblemen.
- De europeiska i-länderna bör eftersträva större flexibilitet såväl på arbetsmarknaden som vad gäller strukturförändringar i industrin. Marknadsimperfectioner liksom otillräckliga vinstnivåer måste rättas till om framsteg skall göras i kampen mot arbetslösheten.
- Vissa i-länder med en stark betalningsbalans och låg inflation bör överväga expansiva åtgärder i syfte att främja en fortsatt tillväxt.
- De höga realräntenivåerna utgör ett faromoment både för investeringsaktiviteten i i-länderna och u-ländernas möjligheter att lösa sina skuldproblem. För en sänkning av räntenivåerna är det framför allt önskvärt med en annan avvägning av finans- och penningpolitiken i USA.
- Mot bakgrund av de fortsatt stora kurssvängningarna mellan huvudvalutorna är det av stor vikt att fonden ges möjligheter att effektivt utföra sin övervakande roll vad avser såväl medlemsländernas växelkurspolitik som andra delar av den ekonomiska politiken som har återverkningar på andra länder. Fonden måste uppmärksamma särskilt de större industri-länderna på de möjliga internationella effekterna av deras politik.
- Protektionistiska tendenser och åtgärder måste bekämpas. Väl förberedda multilaterala handelsförhandlingar i detta syfte skulle välkomnas. Under tiden måste bl. a. GATT och IMF understryka, att restriktiva åtgärder är ineffektiva och utgör en fara för tillväxten och också för möjligheterna att lösa skuldproblemen.
- För att skuldproblemen skall kunna hanteras krävs – förutom ovan nämnda åtgärder – att låntagarländernas ansträngningar till anpassning fortsätter, att kommersiell utlåning och utvecklingsbistånd som ett minimum upprätthålls och att fonden även i fortsättningen får möjlighet att spela en ledande roll. Fondens utlåningsmöjligheter för 1985 bör inte minskas jämfört med de regler som gäller för i år. Man bör besluta om en moderat tilldelning av speciella dragningsrätter (SDR).

1.3 Nordiskt agerande i OECD

Det nära nordiska samarbetet i anknytning till OECD:s verksamhet på det ekonomisk-politiska området fortsatte under 1984. I februari hölls ett extra ministermöte i OECD, vid vilket särskilt de medel- och långsiktiga aspekterna av arbetslöshets- och budgetproblemen behandlades. Detta extramöte kom till stånd på initiativ av bl. a. de nordiska länderna.

Vid det reguljära ministermötet i maj 1984 gjordes uttalanden av de nordiska länderna som i sina huvuddrag överensstämmer med de gemensamma nordiska synpunkter som framförts i IMF. I de nordiska inläggen framhölls vikten av att söka konsolidera konjunkturuppgången och av att

åtgärder vidtogs mot den höga arbetslösheten i Europa. Vidare betonades önskvärdheten av en bättre samordning av den ekonomiska politiken mellan de större i-länderna.

De nordiska finansministrarna enades vid sitt möte i Reykjavik i juni 1984 om att till den nye generalsekreteraren i OECD framföra den gemensamma nordiska synen på den internationella ekonomiska utvecklingen och på OECD:s arbete. Den svenske finansministern besökte OECD i oktober för att lägga fram de nordiska synpunkterna. Han erinrade därvid om de gemensamma nordiska initiativ som tagits på senare år i OECD till förmån för en mer tillväxtbefrämjande ekonomisk politik. Vidare framhöll han att den höga arbetslösheten var det helt överskuggande ekonomiska problemet i OECD-området och att organisationen måste ge det prioritet i sitt arbete. Han underströk också de nordiska ländernas önskan att samarbetet i OECD inriktas på att åstadkomma en bättre samordning av medlemsländernas ekonomiska politik.

1.4 Ändringar i de nordiska ländernas valutaregleringar

I juni 1983 lade NÄVF fram en tilläggsrapport om åtgärder på valutaområdet för att främja industriella samarbetsprojekt över gränserna i Norden. Finansministrarnas behandling av denna rapport utmynnade bl. a. i ett uppdrag till kommittén att behålla frågan på dagordningen, så att nya överväganden om liberalisering kunde inledas, om nuvarande hänsyn till betalningsbalansen och penningpolitiken skulle få mindre betydelse i ett eller flera av länderna.

Som ett led i denna uppföljning har NÄVF vid sina möten under 1984 gått igenom genomförda och planerade ändringar i valutaregleringarna i Norden. I framför allt Danmark men även i Norge har omfattande, generella liberaliseringar genomförts de både senaste åren. I övriga länder har man också vidtagit vissa liberaliseringsåtgärder, vilka dock är klart mera begränsade.

De långtgående liberaliseringarna av de *danska* valutabestämmelserna innebär att samtliga in- och utgående portföljinvesteringar – med undantag för transaktioner i penningmarknadspapper och valutainlåningars köp av icke börsnoterade utländska aktier – är fria. Vidare har en rad uppmjukningar genomförts vad gäller möjligheterna att göra terminsaffärer i valuta. Liberaliseringarna har gjort det möjligt att väsentligt inskränka antalet reservationer till OECD:s kapitalstadga. Kvarstående restriktioner avser främst kortfristiga kapitaltransaktioner.

I *Finland* har under 1984 företagits ändringar som betyder att maximibeloppen höjts för resevaluta, emigrationsvaluta och valuta för köp av fritidsbostad i utlandet. Dessutom har reglerna för utnyttjande av kredit- och betalkort utomlands mjukats upp. Slutligen har också de allmänna bestämmelserna om leverantörskrediter i samband med varuimport lättats.

I *Island* pågår en revidering av valutaregleringen i syfte att åstadkomma

en liberalisering. Av de förändringar som redan ägt rum kan nämnas att i början av 1984 avskaffades det tidigare licensförfarandet för export av industriprodukter (exkl. fiskprodukter). I april 1984 mjukade man upp reglerna för överföring av kapital till utlandet och samtidigt höjdes maximibeloppet för resevaluta.

En rad omfattande ändringar i den *norska* valutaregleringen trädde i kraft i juni 1984. Syftet var att åstadkomma en liberalisering och förenkling av regelverket. Valutainlåningar tillåts nu att köpa utländska börsnoterade aktier som portföljinvesteringar och dessutom, på andrahandsmarknaden, eurokroneobligationer. Utlånningars möjligheter att köpa norska aktier utvidgades till att även gälla icke-börsnoterade aktier. Vidare upphävdes den tidigare tillståndsordningen för ingångna direkta investeringar. Varrukrediter i utländsk valuta får hädanefter också lämnas av utländska kreditinstitutioner. Beloppsgränserna för resevaluta respektive för köp av fritidsbostad utomlands upphävdes liksom förbudet mot finansiering av sådana köp med utlandslån.

I *Sverige* har reglerna för köp av resevaluta förenklats och liberaliserats. Vidare har maximibeloppet för valutainlånings köp av fritidsbostad utomlands höjts. Slutligen har kravet på viss löptid för kommuners och företags finansiella upplåning utomlands reducerats.

En fråga, som inte faller under valutaregleringen, men som kan vara av intresse för nordiska samarbetsprojekt gäller möjligheterna för *utländska banker* att etablera sig i de nordiska länderna. I Danmark och Finland är sådan etablering tillåten. I Island finns inte något förbud mot utländska bankers etablering, men det skulle krävas en lagtolkning, om frågan skulle bli aktuell. Under 1984 har man i Norge infört en ändring i lagstiftningen som öppnar möjligheterna för utländska banker att etablera sig från 1985. I Sverige har nyligen ett utredningsförslag med liknande innehåll lagts fram. Enligt tidsplanen i detta förslag, vilken baseras på att en proposition framläggs och godtas av varriksdagen 1985, skall tillståndsansökningar kunna inlämnas från halvårsskiftet 1985 och bankernas verksamhet kunna inledas vid ingången av 1986. Förutsatt att denna tidsplan kan hållas kommer det alltså inom något år inte att finnas några förbud mot etablering av utländska banker i de nordiska länderna.

1.5 Nordisk kapitalliberalisering i förhållande till OECD:s kapitalstadga

NÄVF har också – särskilt mot bakgrund av Nordiska rådets *rekommendation nr 3/1984* – fortsatt överläggningarna om förutsättningarna för en kapitalliberalisering begränsad till Norden. Det är i första hand på svensk sida som möjligheterna till en sådan selektiv liberalisering ånyo övervägts. En central fråga har därvid varit huruvida en sådan liberalisering kan göras förenlig med åtagandena enligt OECD:s kapitalstadga.

Enligt denna stadga, vilken undertecknats av de nordiska länderna, är selektiva åtgärder förbjudna på grund av deras diskriminerande karaktär.

Eventuella liberaliseringsåtgärder när det gäller kapitalrörelser måste därför införas på ett icke-diskriminerande sätt gentemot samtliga OECD-länder. Undantag kan dock göras för länder som ingår i ett monetärt system eller i en tullunion. Det har emellertid ej ansetts att det nordiska samarbetet är så långtgående att det skulle kunna falla under denna undantagsregel.

Detta framgick bl. a. vid den kontakt på tjänstemannanivå som togs med OECD i juni 1982 i samband med en tidigare nordisk utredning. OECD-sekretariatets representanter ställde sig därvid avvisande till en nordisk särordning.

Oklarhet har emellertid bestått, i varje fall i den allmänna debatten, om den exakta innebörden av OECD-stadgans bestämmelser. Från vissa håll har hävdats att utrymme skulle finnas inom ramen för stadgan för åtgärder, som syftar till att etablera en gemensam nordisk eller exempelvis en norsk-svensk aktiemarknad.

Den svenske finansministern tog därför upp frågan direkt med OECD:s generalsekreterare vid ett besök i Paris i oktober 1984. Det svar som erhöles var entydigt och innebar att undantagsbestämmelserna ej kunde tillämpas för selektiva åtgärder inom Norden. Även om en svensk selektiv liberalisering gentemot Norden uttryckligen gavs karaktären av ett första steg i riktning mot en generell liberalisering, skulle en sådan stå i strid med stadgans bestämmelser och inte ha några utsikter att accepteras av övriga OECD-länder.

Mot bakgrund av ovanstående får det nu anses till fullo klarlagt, att det inte finns möjlighet att åstadkomma någon nordisk särordning inom kapitalliberaliseringsområdet utan att direkt bryta mot OECD:s regler. Härigenom återstår för NÄVF:s del att, i enlighet med Nordiska ministerrådets (finansministrarna) uttalande den 16 november 1983, behålla frågan på dagordningen, så att nya överväganden om *generella* liberaliseringar kan inledas, om nuvarande hänsyn till betalningsbalanssituationen och penningpolitiken skulle få mindre betydelse.

1.6 Harmonisering och förbättring av statistiken över kapitalrörelser i Norden

I sitt yttrande över ministerrådets berättelse till 1982 års rådssession framförde Nordiska rådet önskemål om förbättrad statistik över kapitalrörelserna, särskilt investeringsströmmarna, mellan de nordiska länderna.

NÄVF tillsatte en arbetsgrupp med uppgift att studera hur statistiken över kapitalrörelser i Norden skulle kunna harmoniseras och förbättras. En rapport lades fram för NÄVF i oktober 1984. Rapporten bifogas som *bilaga 2* till denna verksamhetsberättelse.

Rapporten är inriktad på en jämförelse av statistiken över direkta investeringar i de nordiska länderna och innefattar en genomgång av orsakerna till avvikelser mellan ländernas investeringsuppgifter. I rapporten anges

dessutom vissa principer för den framtida redovisningen i betalningsbalansen för att uppnå bättre överensstämmelse. Dessutom skisseras några riktlinjer för det fortsatta arbetet vad gäller såväl investeringsområdet som andra kapitaltransaktioner.

NÄVF anser att det är angeläget att arbetsgruppen går vidare i harmoniseringen av statistiken över direkta investeringar, genom att söka undanröja specifika skillnader i redovisningsprinciper, t. ex. när det gäller SAS transaktioner. NÄVF menar vidare, att gruppen är ett lämpligt organ för fortsatt samråd och informationsutbyte mellan de nordiska länderna, t. ex. i samband med den löpande översyn av principer och metoder för registrering av direkta investeringar som normalt sker inom OECD:s ram.

Rapporten har också aktualiserat frågan om att göra statistiken för andra kapitaltransaktioner än direkta investeringar mer enhetlig. Kommittén anser att detta i första hand bör diskuteras i de kompetenta internationella organen, dvs. IMF och OECD. En sådan diskussion pågår också i de båda organisationerna. Arbetsgruppen bör därför inte, enligt NÄVF:s mening, sätta igång ett fristående utredningsarbete på detta område. Däremot bör gruppen även på detta vidare område kunna fungera som ett forum för överläggningar och informationsutbyte inför diskussionerna i IMF och OECD. På detta sätt bör det, enligt NÄVF:s bedömning, finnas förutsättningar för att genomföra förbättringar av den nordiska statistiken över kapitalrörelser, i enlighet med Nordiska rådets önskemål.

1.7 Kursutvecklingen mellan de nordiska valutorna

Under redovisningsperioden (15 oktober 1983–15 oktober 1984) har följande beslut fattats om kursändringar för de nordiska valutorna eller om viktiga tekniska ändringar i de kursarrangemang som tillämpas:

- I Finland trädde den 1 januari 1984 en ändring i myntlagen i kraft. Ändringen innebar att valutaindexet, som anger markens externa värde, i fortsättningen skall beräknas på grundval av valutor som är konvertibla och som är viktiga från finländsk utrikeshandelssynpunkt. Detta medförde att den sovjetiska rubeln bortföll vid indexberäkningen och att vikterna för övriga valutor justerades. En ny formel för indexberäkningen togs också i bruk, vilken bl. a. betydde övergång till geometrisk genomsnittsberäkning. Detta skedde utan förändringar i kursnivån. I slutet av mars 1984 beslöt Finlands Bank att stärka markens yttre värde med omkring en procent inom ramen för valutaindexetets fastställda variationsområde.
- I augusti 1984 ändrade den isländska centralbanken reglerna för hur kronans växelkurs skall bestämmas. Omläggningen betydde att förändringar i växelkursen fortsättningsvis skall bestämmas enbart utgående från bilaterala handelsvikter. Den omedelbara följden blev en väsentlig minskning av US-dollarns vikt. Eftersom omläggningen genomfördes retroaktivt från maj 1983, medförde den en sänkning av kronans kurs med 3%.

– I Norge beslöts med verkan från den 2 juli 1984 att övergå till ett geometriskt genomsnitt vid beräkningen av officiell kursindex. Samtidigt upprätthölls tidigare gällande bas för kursberäkningarna (augusti 1978). Omläggningen medförde en försvagning av den norska kronan med ca 2%. I september tillkännagav Norges Bank att man tills vidare skulle sikta på att, inom de angivna fluktuationsmarginalerna, hålla kursindex inemot 2% över den nivå som den haft under de senaste månaderna. Konstruktionen av index betyder att även denna åtgärd medför en försvagning av kronans kurs med ca 2%.

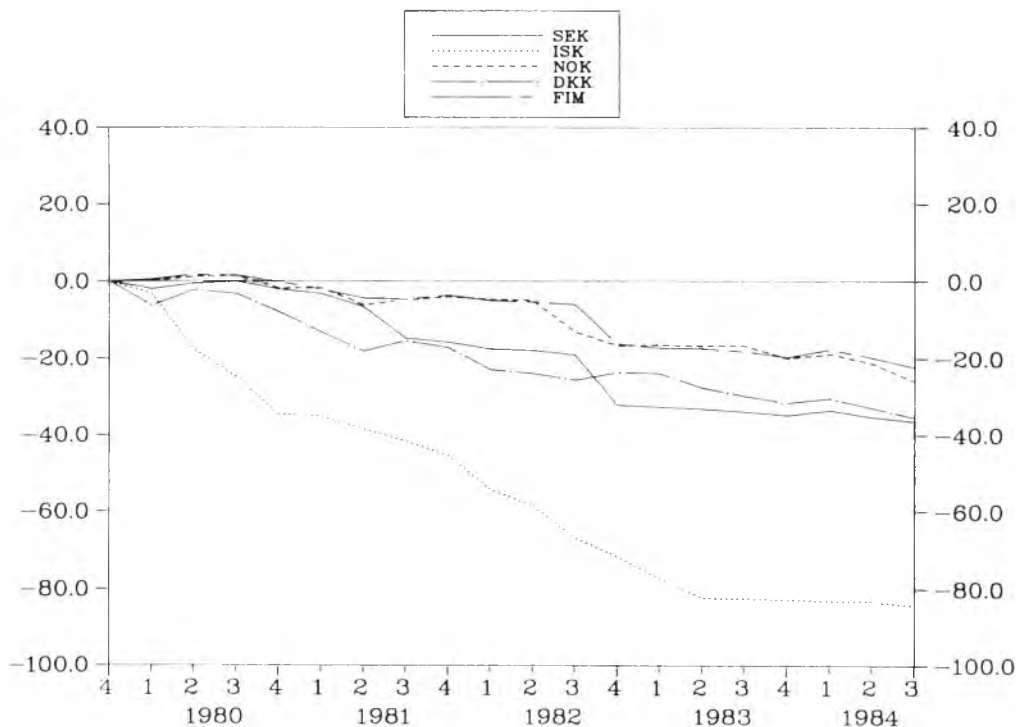

Diagram 1

Procentuella kursförändringar för de nordiska valutorna i förhållande till SDR.

Bas: växelkurserna vid årsskiftet 1979/80. (+ innebär en appreciering av valutan, - innebär en depreciering.)

Vid sidan av beslut om kursjusteringar påverkas kursrelationerna mellan de nordiska valutorna av mera marknadsbestämda kursförändringar mellan huvudvalutorna, i synnerhet US dollar, tyska mark och engelska pund, som de nordiska länderna följer i olika grad på grund av olika kursregimer. Ett sätt att illustrera dessa kursförskjutningar mellan de nordiska valutorna liksom de totala förändringarna är att använda den särskilda dragningsrätten (SDR), som räkneenhet. SDR är sammansatt av fastställda mängder av de fem internationella huvudvalutorna (US dollar, tyska mark, japanska yen, engelska pund och franska francs).

Tabell I nedan visar de totala kursförändringarna gentemot SDR vilka uppkommit dels genom kursjusteringsbeslut, dels genom marknadsbestämda förskjutningar mellan huvudvalutorna. Under redovisningsperioden har de första förskjutningarna skett mellan den finska marken och den svenska kronan å den ena sidan och övriga nordiska valutor å den andra.

I tabell I redovisas även kursförändringarna gentemot SDR sedan januari 1982. Härav framgår att – bortsett från den isländska kronan – de nordiska valutornas depreciering gentemot SDR är av ungefär samma omfattning under denna period. I diagrammet ovan visas de nordiska valutornas förändringar mot SDR över en något längre period – sedan 1980.

Tabell I

Kursförändring (i procent) för de nordiska valutorna och vissa huvudvalutor gentemot SDR

	Redovisningsperioden 15 oktober 1983– 15 oktober 1984		Perioden 4 januari 1982– 15 oktober 1984	
Nordiska valutor gentemot SDR:	DKK	-10,2	DKK	-23,8
	FIM	- 5,9	FIM	-20,7
	NOK	-12,4	NOK	-23,6
	SEK	- 4,7	SEK	-25,8
	ISK	-11,2	ISK	-71,6 ¹
Huvudvalutor gentemot SDR:	USD	+ 7,5	USD	+18,7
	GBP	-12,8	GBP	-25,6
	DEM	-10,2	DEM	-15,5

+ = appreciering

- = depreciering

¹ = räknat från 1982-01-14

1.8 Det nordiska swap-avtalet

Inom ramen för den utredning om valutapolitiska konsultationer mellan de nordiska länderna, som NÄVF lade fram i juni 1983, behandlades frågan om en översyn av det nordiska avtalet om kortfristigt valutastöd, det s.k. swap-avtalet. En sådan översyn utfördes av centralbankerna under andra halvåret 1983. Därvid nåddes överenskommelse om en väsentlig höjning av lånebeloppen.

Enligt det reviderade avtalet, som trädde i kraft vid årsskiftet 1983–1984, har varje centralbank rätt att erhålla kredit intill ett belopp om totalt 150 miljoner SDR (ca 1300 miljoner SEK) samt förpliktelser att lämna kredit intill ett belopp om totalt 100 miljoner SDR (ca 850 miljoner SEK). För den isländska centralbanken uppgår dock upplåningsrätten till 30 miljoner SDR och utlåningsåtagandet till 20 miljoner SDR. I det tidigare swap-avtalet uppgick såväl lånerätt som utlåningsåtagande till 60 miljoner SDR för Danmark, Finland, Norge och Sverige samt till 10 miljoner SDR för Island.

Det nordiska swap-avtalet har hittills endast använts en gång. Detta var 1968, då Island lånade 20 milj. SEK.

2. Nordiska ekonomiska forskningsrådet

Nordiska ekonomiska forskningsrådet har till uppgift att främja nordiskt ekonomiskt samarbete genom analyser av och utredningar om dels det ömsesidiga ekonomiska beroendet mellan de nordiska länderna, dels förutsättningarna för ett närmare ekonomiskt samarbete.

Forskningsrådet disponerar för 1984 en budget på ca 1,9 milj. NOK. Av detta belopp används två tredjedelar till att stödja forskningsprojekt. Stabiliseringspolitiska frågor prioriteras. Man lägger stor vikt vid att resultaten skall vara av betydelse för utformningen av den ekonomiska politiken i de nordiska länderna. För närvarande utgår stöd till 15 projekt. Rådets budget för 1985 beräknas till 1,8 milj. NOK.

Under 1984 har tre seminarier arrangerats. Störst intresse i detta sammanhang har det seminarium, som behandlade "Valutakurspolitiken i de nordiska länderna". Efter anmodan från NÄVF och i enlighet med önskemål från Nordiska rådet tog forskningsrådet initiativ till en utredning om orsakerna till och effekterna av de nordiska ländernas devalveringar 1982. Denna utredning, som gjordes av professor Johan Lybeck från Göteborgs universitet, bildade utgångspunkten för seminariet. Utredningen kommer efter vissa revideringar, som föranleddes av seminariet, att publiceras i bokform. Två kritiska inlägg kommer också att ingå. Övriga föredrag skall publiceras i forskningsrådets årsbok för 1984.

De andra två seminarierna behandlade lönebildningen i de nordiska länderna respektive transfereringar mellan den offentliga och privata sektorn. Det förstnämnda ämnet skall vara ett huvudtema för forskningsrådets projektverksamhet 1985. Rapporterna från båda seminarierna kommer att publiceras i forskningsrådets årsbok för 1984. Årsboken innehåller också en mera detaljerad redovisning av verksamheten.

3. Fri skibsregistrering

Der blev ved årsskiftet 1982/83 nedsat en arbejdsgruppe for at undersøge, om der ville kunne foretages en liberalisering af reglerne vedrørende udregistrering af skibe fra et nordisk land til et andet. Ekspertgruppen afgav sin rapport, "Fri registrering af skibe i Norden", i maj 1983.

Gruppens vurderinger og konklusioner indeholdt bl. a. en konstatering af, at praksis når det gælder udflagning til et andet nordisk land i form af direkte investering, er liberal såvel i Danmark som i Finland, Norge og Sverige. På grund af de nordiske landes internationale forpligtelser, særlig i henhold til OECD-samarbejdet, fandt gruppen det *ikke* rigtigt at formulere forslag til yderligere liberalisering *begrænset til Norden*.

Efterfølgende har ministerrådet overvejet at lade det blive undersøgt, om der er interesse og politisk mulighed for, *i relation til samtlige OECD-lande*, at søge reglerne på området harmoniseret i liberaliserende retning. Det indgik i disse overvejelser, at der måske ville kunne tilvejebringes *generelle* ordninger, som i givet fald måtte formodes i praksis at være af særlig betydning i en internordisk sammenhæng.

Som led i overvejelserne konstaterede ministerrådet, at den ændring i flagpolitikken, som herved ville nødvendiggøres, ville indebære, at det i praksis ikke længere ville være muligt at forhindre, at redere i et nordisk land – via registrering af et skib i et af de andre OECD-lande, som har en mere liberal flagpolitik end noget andet nordisk land – overfører skibe til at sejle under "bekvemmelighedsflag" i et ikke-OECD land.

Da ministerrådet ikke var beredt til at gå ind for en sådan "tilnærmet fri udregistrering", beror sagen indtil videre.

Kapitel XV

Industripolitikk

1. Kommentarer til Nordisk råds ytringer

Ytring nr. 2, punkt 3: Nordisk råd henstiller til Nordisk ministerråd å foreslå tiltak for en offensiv satsing på kapital og teknikkintensive bransjer.

Kommentar: Ministerrådet godkjente i 1983 et program for øket nordisk teknisk FoU-samarbeide. Rapporten ble positivt mottatt, men midler til realisering av programmet kunne ikke stilles til disposisjon over nordiske budsjetter, jfr. nedenfor, punkt 2.2.

Ytring nr. 2, punkt 4: Nordisk råd henstiller til Nordisk ministerråd å styrke FoU-virksomheten for å fremme industrielt samarbeid.

Kommentar: Ministerrådet konstaterer at samarbeidsministrenes vedtak om i 1985 å benytte 5 mill. NOK av datahandlingsplanen innebar delvis igangsettelse av det tekniske FoU-programmet, jfr. punkt 2.2.

Ytring nr. 2, punkt 7: Nordisk råd henstiller til Nordisk ministerråd å bedre finansieringsmulighetene for små og mellomstore foretak for å fremme innovasjonsvirksomheten i Norden.

Kommentar: Ministerrådet har i 1984 diskutert forslag til ny låneordning i Nordisk investeringsbank, nordiske innovasjons- og markedsutviklingslån til små og mellomstore bedrifter. Det var imidlertid ikke mulig å oppnå enighet i ministerrådet fra en industripolitisk synsvinkel å fremme et ministerrådsforslag om ordningen, jfr. punkt 2.4.

Ytring nr. 3, punkt 4: Goda villkor och möjligheter bör tillskapas för nyföretagande och för de små och medelstora företagen.

Kommentarer: Jfr. punkt 2.4.

2. Hovedområder i det nordiske industripolitiske samarbeidet

2.1 Arbeidsplan for det nordiske industripolitiske samarbeidet

Nordisk ministerråd (industriministrene) vedtok 9. februar 1982 en arbeidsplan for "översyn över det nordiska industripolitiska samarbetet". Planen ble oversendt Nordisk råd til orientering og presentert ved sesjonen 1982 i Helsingfors.

Planen var formulert som en rekke oppdrag til daværende nordisk embetsmannskomite for industri og energipolitikk og forutsatte jevnlig avrapportering fra embetsmannskomiteen til industriministrene. En omfattende rapport fra embetsmannskomiteen var vedlagt årsberetningen for 1983.

Flere av oppdragene i arbeidsplanen var av langsiktig eller av kontinuerlig karakter. Det videre arbeid med oppgavene fremgår av punktene nedenfor.

2.2 Teknisk FoU

I arbeidsplanen understrekes viktigheten av et fortsatt intensivt nordisk samarbeid om teknisk forskning og utvikling. Nordisk industrifond og NORDFORSK (jfr. punkt 3.1 og 4.2) ble spesielt fremhevet i denne sammenheng. Det ble understreket at industrifondets ressurser måtte økes for fullt ut å utnytte fondets rolle som initiativtaker og katalysator i det nordiske tekniske FoU-samarbeidet. Et annet viktig element var en effektiv utnyttelse av eksisterende organer og at resultater av FoU-prosjekter videreføres til produkt-utvikling og industriell utnyttelse i nordisk sammenheng.

Embetsmannskomiteén nedsatte på denne bakgrunn en arbeidsgruppe som i samarbeid med nasjonale organer på FoU-området skulle fremme forslag til samarbeidsprosjekter. Arbeidsgruppens rapport, "Øket nordiskt tekniskt FoU-samarbete" ble avgitt i 1983 og er utgitt i Nord-serien.

Prosjektforslagene skulle hovedsakelig gjennomføres ved øket samarbeid mellom nasjonale organer, Nordisk industrifond, NORDFORSK og Nordinfo. Forslagene omfatter følgende:

- øket samarbeid mellom nasjonale FoU-organer
- felles kollektive forskningsprogram
- større nordiske samarbeidsprosjekter på industrisektoren
- industriforskerutdannelse
- samordning av spesifikasjoner ved offentlige innkjøp
- samarbeid om rapportering av teknisk utvikling utenfor Norden
- samarbeid mellom regionale tekniske utviklingsorganer
- utvikling av nytt system for bedrifts-informasjon
- samarbeid mellom tekniske høyskoler om høyere teknisk utdannelse, videreutdannelse og grunnforskning.

Gjennomføring av de foreslåtte aktivitetene ble i 1983 beregnet til 39 mill SEK over Nordiske fellesbudsjett i treårsperioden 1985-1987.

En utførlig redegjørelse for rapporten er gitt på s. 219–222 i årsberetningen til Nordisk råd i 1984.

Prinsippprogrammet for teknisk FoU-samarbeid ble godkjent av Nordisk ministerråd (industriministrene) 27. oktober 1983. Rapporten ble positivt mottatt på Nordisk råds sesjon i 1984, men de midler som behøves for realisering av programmet kunne ikke stilles til disposisjon over nordiske budsjetter.

Industriministrene konstaterte i oktober 1984 at samarbeidsministrenes vedtak om i 1985 å benytte 5 mill NOK av midlene til datahandlingsplanen (jfr. kap. I, punkt 4b) innebar delvis igangsettelse av det tekniske FoU-programmet. Industriministrene anbefalte samtidig at det for 1986 og 1987 ble bevilget nødvendige midler over nordisk budsjett for realisering av hele prinsippprogrammet.

Den tekniska FoU-verksamheten ökar f. n. i samtliga nordiska länder. De höga kostnaderna ställer stora krav på projektens lönsamhetsförutsätt-

ningar liksom på de ressursramar som står till buds. Mycket talar för att betydande fördelar skulle kunna oppnås genom ett ökat nordiskt samarbete som bl. a. leder till spridning av kostnader och därmed ökat utrymme för fler tekniskt och ekonomiskt lovande projekt.

NORDFORSK och Nordisk industrifond har til oppgitt att främja nordiskt FoU-samarbete. Tillgängliga resurser i dessa gemensamma nordiska organ medger dock endast begränsade insatser. Ett ökat direkt och systematiskt samarbete mellan nationella FoU-främjande organ måste vara den huvudsakliga formen för ett utökat nordiskt politiskt FoU-samarbete. Vad som främst bör eftersträvas är således ett bättre utnyttjande av de resurser som totalt satsas i de nordiska länderna på den tekniska FoU-verksamheten. Den koordinerande och katalytiska roll NORDFORSK och Nordisk industrifond har i detta hänseende bör förstärkas. Detta förutsätter en ökad nordisk resursram. De medel som sålunda tilldelas de nordiska organen är inte avsedda att ersätta nationella satsningar utan att initiera och understödja nationella FoU-insatser som görs i samverkan med andra nordiska länder.

2.3 Tiltak for å lette industrielt samarbeid og bedriftsetableringer over grensene i Norden

De nordiske industriministre ga i februar 1982 embetsmannskomiteén i oppdrag å "verke for att lättnader i gällande bestemmelser i de nordiska länderna genomförs där detta är möjligt inom ramen för de nordiska ländernas ekonomiska politik och internationella åtaganden för att ge nordiska industriella projekt bättre förutsättningar när det gäller investeringar, etablering och tillgång til kapitalmarknaderna i de nordiska länderna".

Embetsmannskomiteén har arbeidet med disse oppgavene og vil videreføre sine drøftelser om etableringsregler og konsesjonspraksis i de nordiske land. Siktemålet er å skape bedre forutsetninger for bedriftsetableringer over grensene.

I januar 1983 besluttet industriministrene at: "nordiska medborgare, som flyttar till ett nordiskt land, i princip bör likställas med landets egna medborgare när det gäller rätten att driva självständig industri eller hantverksnäring, att förvärva fastighet för eget bostads- eller för näringsändamål och att stifta, vara verkställande direktör eller ingå i styrelsen för aktiebolag".

Beslutningen innebar at visse forandringer i nasjonal lovgivning var nødvendig i Finland, Island, Norge og Sverige. Arbeid med sikte på gjennomføring av nødvendige lovendringer pågår i de berørte landene. Siktemålet er å gjennomføre nødvendige lovendringer i Finland, Norge og Sverige i løpet av 1985. Endringene gjelder enkeltpersoners adgang til å drive selvstendig næringsvirksomhet, erhverv av fast eiendom for næringsvirksomhet samt adgang til å stifte aksjeselskap og delta som medlem i

selskapets styre. Endringene omfatter også utvidelse av mulighetene for utlendinger til å erverve aksjer uten spesiell tillatelse. Reglene i Danmark innebærer at en statsborger i et annet nordisk land som ønsker å etablere næringsvirksomhet i Danmark vil bli likestilt med danske statsborgere.

OECD's kapitalkode representerer en begrensning m. h. t. mulighetene for å gi nordiske juridiske personer særbehandling ved etablering i et annet nordisk land. Kapitalkoden inneholder også klare begrensninger m. h. t. mulighetene for å etablere et nordisk aksjemarked.

Embetsmannskomiteén holder på å utrede de bestemmelser som skaper problemer for introduksjon på de nordiske lands børser av selskaper fra andre nordiske land. Det er konstatert at børsreglementene i de nordiske land neppe innebærer noen hindring for børsintroduksjon. Begrensningene ligger hovedsakelig i konsesjons- og valuta lovgivningen. Arbeidet vil fortsette i 1985 med sikte på å skape øket fleksibilitet på dette området.

Forslag om nordisk aksjeselskapsform har vært gjenstand for ny diskusjon i embetsmannskomiteén. Komiteén konkluderte med å fraråde ordningen da den er komplisert, særlig på bakgrunn av ulike regler i de nordiske land på skatte-, valuta- og konsesjonsområdet. Det er dessuten tvilsomt om det er behov for en slik løsning.

2.4 Spørsmål i forbindelse med småbedrifter

2.4.1 Forslag til ny låneordning i Nordisk investeringsbank; (nordiske innovasjons- og markedsutviklingslån til små og middelstore bedrifter – NIM-lån)

På bakgrunn av Nordisk råds rekommendasjon nr 33/1983: "Om tiltak for å stimulere innovasjoner innen næringslivet i Norden", er det utarbeidet forslag til ny låneordning i den Nordiske investeringsbanken (jfr. punkt 4.1). Bankens styre har for sin del sagt seg rede til å administrere en slik låneordning, men har ikke tatt stilling til om ordningen bør innføres. Den 28. august 1984 anmodet bankens styre om ministerrådets syn på låneordningen fra et industripolitisk synsvinkel.

Ordningen tenkes først og fremst å ta sikte på lån til samarbeid i Norden mellom små og mellomstore bedrifter som er i ferd med å utvikle eller markedsføre nye produkter eller tjenester. Ordningen skal utfylle eksisterende nasjonale låneordninger. Forslaget har en ramme på 20 mill. SDR. Grense for enkelt-lån er satt til 1 mill SDR. Da det blir større risiko ved slike lån, vil rentenivået bli høyere enn ved bankens eksisterende låneordninger. Det vil også bli satt av midler, til et spesielt kredittrisiko- fond.

Den 12. november 1984 anbefalte den finske, islandske, norske og svenske industriminister at ordningen med NIM-lån ble innført. Den danske industriminister fremholdt at forslaget burde avvises da erhvervsvirksomheten ikke synes å ha behov for en slik låneordning. Dessuten hadde man inntrykk av at det i flere av de nordiske land var et stigende tilbud av risikovillig kapital.

Fra et industripolitisk synspunkt er det dermed ikke grunnlag for å fremme ministerrådsforslag til sesjonen i 1985 om NIM-lån.

2.4.2 Nordisk underleverandørdatabase

På bakgrunn av Nordisk råds rekommendasjon nr. 19/1982 om nordiske underleveranser, utførte Statens industriverk i Stockholm i 1983 en utredning etter anmodning fra embetsmannskomiteén. Rapporten "Ökade underleveranser i Norden" (publisert i Nord-serien) konkluderer bl. a. med at den databaserte underleverandørsbase som på svensk initiativ var planlagt mellom de verkstedmekaniske bransjeorganisasjonene kunne bli et nyttig hjelpemiddel.

Embetsmannskomiteén behandlet i 1984 en søknad om et forprosjekt fra de mekaniske verksteders bransjeorganisasjoner i Danmark, Finland, Norge og Sverige om midler fra Nordisk ministerråds budsjett. Forprosjektet har som formål å belyse mulighetene for å etablere en nordisk database for formidling av informasjon mellom de nordiske land mellom leverandører av komponenter og bearbeidingsjenester på den ene side og konstruktører og innkjøpere på den andre side. Siktemålet med forstudien er å utarbeide en komplett rapport med forslag til oversiktlig system for databasens innhold og struktur samt en forsøksdatabase for å belyse realiteten i forslaget om en database for underleverandører.

Da et slikt prosjekt vil være av stor betydning for små og mellomstore bedrifter, anbefalte embetsmannskomiteén at prosjektet ble finansiert over nordisk budsjett.

Samarbeidsministrene vedtok i november 1984 å bevilge inntil 200.000 SEK til forstudien. Forstudien kan dermed gjennomføres i løpet av første halvår 1985.

2.5 Multinasjonale selskaper

Etter initiativ fra Nordisk råd, rek. nr. 25/1974, ble det i 1979 presentert en nordisk utredning om multinasjonale foretaks rolle i de nordiske lands økonomier. NU A 1979:19. En tilleggsutredning om de samfunnsøkonomiske effekter av multinasjonale foretak ble foretatt i 1982 av Industriøkonomisk institutt i Bergen. Ministerrådet anså i 1983 at disse utredningene utgjorde svar på Nordisk råds rekommendasjon.

Embetsmannskomiteén har senere vært i kontakt med Nordisk statistisk sekretariat som gjennom Nordiska utskottet för näringsstatistik har påtatt seg å komplettere og modifisere nasjonale statistikker om multinasjonale selskaper. Siktemålet er å oppnå større grad av sammenlignbarhet mellom de nordiske land.

Samråd finner regelmessig sted mellom representanter fra nordiske land i forbindelse med internasjonale møter og forhandlinger om multinasjonale foretak.

2.6 Statlige støtteordninger

2.6.1 Subsidierte eksportkreditter i samhandelen mellom de nordiske land

I industriministrenes arbeidsplan fikk embetsmannskomiteén i oppdrag å studere mulighetene for å begrense eller avskaffe subsidierte eksportkreditter i den internordiske samhandel. Forutsetningen var at nordisk industris konkurransevne på de nordiske lands markeder ikke skulle forrykkes i forhold til leveranser fra land utenom Norden. Da det bl. a. var ønskelig å trekke inn handelspolitiske interesser foreslo embetsmannskomiteén overfor samarbeidsministrene at det ble opprettet en tverrministeriell arbeidsgruppe.

Samarbeidsministrene nedsatte i november 1982 en ekspertgruppe for å vurdere mulighetene for å begrense eller avskaffe statlig støttede eksportkreditter i den internordiske samhandelen. Gruppen presenterte sin rapport i september 1983. Rapporten konkluderte med at det var mulig å utforme et system med en markedsmessig referanserente, men at det ville være å foretrekke om samtlige industriland ble enige om å avskaffe subsidierte eksportkreditter i samhandelen seg imellom. På denne bakgrunn besluttet Ministerrådet i februar 1984 å stille saken i bero. Det ble samtidig vedtatt at ekspertgruppens medlemmer skulle holde kontakt med sikte på å følge utviklingen på dette området i OECD's konsensusgruppe.

De nordiske land har senere tatt spørsmålet opp i EF-EFTA sammenheng uten at det foreløpig har gitt resultater. Dette kan skyldes at utviklingen i det internasjonale rentenivå har bidratt til å redusere landenes utgifter til eksportkreditt-subsidier.

2.6.2 Andre statlige støtteordninger

Samtidig med at Nordisk ministerråd (samarbeidsministrene) besluttet å oppnevne en ekspertgruppe for å studere eksportkreditt-subsidier i internordisk handel ble man enige om å diskutere andre nasjonale statlige støtteordninger og eventuelle konkurranseforvridende effekter på den internordiske samhandelen. Det var enighet om å gjennomføre denne diskusjonen når arbeidet med spørsmålet om eksportkreditt-subsidier var avsluttet.

Nordisk ministerråd (industriministrene) besluttet på denne bakgrunn i oktober 1983 å gi embetsmannskomiteen for industripolitikk sammen med andre berørte embetsmannskomiteer i oppdrag å analysere eventuelle problemer i tilknytning til statsstøtte til industrien. Analysen skulle primært omfatte driftsstøtte med industripolitisk siktemål og som kan ha vesentlig forvridende effekt på samhandelen og det industrielle samarbeid i Norden.

Embetsmannskomiteen fikk i oppdrag å definere og identifisere de støtteordninger som skulle omfattes av analysen. Analysen skal være grunnlag for ministerrådets senere vurdering av støtteordningene.

Embetsmannskomiteen vedtok på dette grunnlag å opprette en arbeids-

gruppe og utarbeidet retningslinjer for gruppens arbeid. Arbeidsgruppen forventes å presentere sin rapport i februar 1985. Rapporten vil inneholde en beskrivelse av industristøtten i de nordiske land. Arbeidsgruppen skal også foreslå områder der det bør foretas nærmere analyse med sikte på å identifisere støtteordninger som kan ha effekter på samhandelen og det industrielle samarbeid i Norden.

2.7 Ressurspolitikk

I industriministrenes arbeidsplan konstateres at en felles nordisk strategi for ressurspolitikk ikke er en realistisk målsetting. Dette har ikke vært til hinder for en nærmere vurdering av samarbeidsmulighetene på dette området, for i så stor grad som mulig å trygge grunnlaget for foredlingsindustrien i Norden.

På bakgrunn av en forventet knapphet på flere av de råvarer som er nødvendig for industrien i de nordiske land tok embetsmannskomiteen allerede i 1979 initiativ til utredningen "Nordiska råvaru- och resursutredningen". Formålet var å undersøke samarbeidsmulighetene på dette området. Av de samarbeidsprosjekter som ble foreslått i utredningen ble det enighet om å gjennomføre en geologisk kartlegging av Nordkalotten samt å innlede et samarbeid om prosjekteksport. Det nordiske prosjekteksport-samarbeidet er realisert bl. a. ved opprettelse av Nordiska Projektexport-fonden i juli 1982. Den geologiske kartlegging av Nordkalotten pågår, jfr. punkt 2.7.1.

Blant annet med utgangspunkt i mulighetene for funn av gass på nordnorsk sokkel tok Nordisk ministerråd (samarbeidsministrene) initiativ til utredningen "Naturgass i Nord", NU 1981: 13. Rapporten behandlet mulighetene for ilandføring av gass som eventuelt kunne utvinnes utenfor kysten i Nord-Norge og utredet konsekvensene av distribusjon på Nordkalotten og videre transport gjennom Skandinavia til kontinentet. Den videre oppfølging av rapporten framgår av kapitel XVI, energipolitikk.

2.7.1 Geologisk kartlegging av Nordkalotten

Det flerårige prosjektet "Geologisk samarbeid på Nordkalotten" er et internordisk forskningsprosjekt med formål å identifisere malmgeologiske strukturer på Nordkalotten ved hjelp av regionale geologiske, geofysiske, geokjemiske og fotogeologiske arbeider. Arbeidsprogrammet går over 6 år. Siktemålet er å foreta endelig avrapportering for prosjektet i forbindelse med et stort internasjonalt symposium som arrangeres av International Association for Ore Genesis, IAGOD, i Luleå 18–22 august 1986. Det antas at ca. 400 av verdens fremste malmgeologer kommer til å delta.

Nordkalottenprosjektet finansieres dels gjennom årlige statlige bidrag gjennom de respektive deltakerlandenes geologiske undersøkelser, FGF i Finland, NGU i Norge og SGU i Sverige. Bidrag over ministerrådets budsjett utgjør ca. 1/10 av prosjektets totale kostnader.

Grønlands geologiske undersøgelse, GGU, har fra begynnelsen deltatt som observatør i prosjektet, men har også deltatt aktivt i flere av undergruppens oppgaver. Dette gjelder først og fremst delprosjektet geokjemi, men også delprosjektene berggrunnsgeologi og geofysikk.

Arbeidet med prosjektet er nå kommet godt over halvveis og rapporter fra de 5 delprosjektene er under utarbeidelse. Kartmateriale med oversikt over topografisk underlag, flymagnetisk kart og gravimetrisk kart er under trykking i skala 1: 1 000 000.

Prosjektet har vakt betydelig internasjonal interesse og høstet stor anerkjennelse. Innsamling av materiale er avsluttet og bearbeidelse av data pågår. Foreløpige resultater blir allerede benyttet av bergverksindustrien i de nordiske land og brukerne ser frem til å kunne utnytte resten av resultatene.

De geofysiske kart er under trykking og tolkingsarbeidet er i full gang. Arbeidet med de berggrunnsgeologiske kart både innenfor fjellkjeden og grunnfjellet følger timeplanen. Det fremstilles fire forskjellige karttyper og data basene for malm- og industrimineralforekomstene kompletteres.

Arbeidet med de kvartærgeologiske kartene går tilfredsstillende, og man venter å kunne legge fram fem forskjellige karttyper over Nordkalotten innen prosjektets avslutning.

Den geokjemiske feltprøvetakingen er avsluttet. Laboratoriearbeidet, kontroll og bearbeidning av materialet er i gang og datagruppen utfører statistisk bearbeidning sammen med informasjon fra de andre delprosjektene.

Datagruppen har sitt hovedarbeid rettet mot oppbygging av regionalgeologiske, geokjemiske og geofysiske databaser samt en database over mineralforekomstene. Arbeidet følger timeplanen.

I løpet av 1984 har avrapportering blitt diskutert i prosjektets ulike styrings- og arbeidsgrupper. Ved prosjektets slutføring vil hele bakgrunnsmateriale foreligge på databaser i digitalisert form, noe som er unikt for et så omfattende, mangesidig geovitenskapelig materiale. For å kunne utnytte fordelene med dette blir også kartframstillingen innen de ulike delprosjektene fremstilt ved moderne datateknikk. Når prosjektet er gjennomført kommer materiale dels å foreligge på database, dels i form av kart. Det er dessuten planlagt at hvert delprosjekt skal utarbeide en egen rapport eller kartbeskrivelse. Prosjektlederen skal utarbeide en sammenfattende rapport.

2.8 Styrking av Norden som hjemmemarked

Ur industripolitisk synvinkel finns det starka skäl för att främja utvecklingen och integrationen av den nordiska marknaden. En fortsatt angelägen uppgift från industripolitisk samarbetsynpunkt är därför att verka för att lättnader i gällande bestämmelser i länderna genomförs i den mån bestämmelserna utgör hinder härför. Dessa lättnader kan ge bättre förutsättningar

när det gäller investeringar och etableringar över gränserna i Norden, samt tillgång till kapitalmarknaderna i de nordiska länderna.

En annan fråga som har betydelse för intresset och förutsättningarna för industriellt samarbete över gränserna, nämligen olikheter i principerna för företagsbeskattningen. Denna fråga som i sin tid anmäldes från näringslivets sida, som en från industrisamarbetssynpunkt angelägen uppgift att ta itu med kommer att följas upp inom ministerrådets ram, jfr. meddelande om rek 23/1980.

Insikten om det nordiska näringslivets behov av tillgång till de stora internationella marknaderna har lett till att de nordiska länderna, i det internationella ekonomiska samarbetet, argumenterat mot protektionism och för största möjliga öppenhet i detta samarbete. För egen del har länderna följaktligen också fört en liberal politik när det gäller det egna näringslivets internationalisering och utländskt ägande i det egna näringslivet. I hägnet härav och tack vare den geografiska och kulturella närheten och resultaten av det nordiska samarbetet på en lång rad samhällsområden har det nordiska näringslivet fortskridande integrerats vilket positivt bidragit till den ekonomiska utvecklingen i Norden.

Den internationella ekonomiska utveckling förstärker behovet att kunna ta tillvara de fördelar som en fortgående integration av de nordiska marknaderna skulle medföra. En primär uppgift i det nordiska industripolitiska samarbetet blir därför att bevaka att omotiverade hinder för denna process undanröjs eller ej reses och att samländerna i sin praktiska politik följer upp sin gemensamma ståndpunkt.

Detta innebär bl. a. att den nordiska marknadsaspekten bör väga tungt vid prövningen av tillståndsärenden gällande "nordiska etableringar". Det bör understrykas att en sådan politik ej står i motsats till de nordiska ländernas gemensamma strävanden att underlätta en vidare internationell ekonomisk integration. Någon särskild överenskommen nordisk preferensordning på detta område är därför inte nödvändig.

Den ökade betoning på den nordiska marknaden i den nationella industripolitiken i de nordiska länderna innebär vidmakthållande av den liberala bedömningen av nyetableringar och sammanslagningen av företag över gränserna i Norden. Kan det dessutom påvisas att en etablering kan bidra till en gynnsammare nordisk struktur, sett i ett internationellt perspektiv, bör endast ytterst starka skäl kunna motivera ett avslag.

Uppföljningen av Nordiska rådets rekommendation nr 23/1980 har, bl. a. genom det utrednings- och förhandlingsarbete som skett i ämbetsmannakommittén för industripolitik, visat att möjligheter finns till liberaliseringar och förenklingar i de nationella reglerna för företagsetableringar över gränserna som skulle främja det industriella samarbetet i Norden, jfr. punkt 2.3. Vid sidan av dessa frågor, studeras möjligheterna för att i ökande grad få nordiska företag introducerade på flera nordiska aktiebörser. En mer liberal praxis m. h. t. hemvist för näringsledare och styrel-

seledamöter i aktiebolag kan särskilt gynna det ekonomiska och industrielle regionala samarbeidet över gränserna.

Ökad kunskap och tillgång till respektive lands marknad bör kunna oppnås genom lämpliga former for samarbeide betræffande underleveranser og offentlige inköp. Kommittén har tidligere pekat på några sådana möjligheter. Pågående analyser av verkningarna av statligt stöd i olika former till näringslivet vill också vara av viktighet for ``Norden som hemmamarknad``.

En viktig oppgift i utviklingen av den nordiske marknaden är att undanrøje tekniske og andre icke tullmæssige hinder for handelen over grænserna.

Arbeidet med att undanrøje sådana hinder har også en handelspolitisk side. En undersökning har kommet igång om hur de nordiske lændernes provningsmyndigheter gennem sitt samarbeide i NORDTEST i høgre grad skall kunna bidra till att de tekniske handelshindrene i form av bl. a. provningskrav og godkennendebestæmmelser minskar i handelen mellom de nordiske lænderna og mellom Norden og omværliden. Det kan konstateras att det råder full enighet om målen for harmoniseringsarbeidet på provningsområdet og NORDTEST:s rolle og utviklingsmøjligheter i dette sammenhang, jfr. punkt 3.2.

2.9. Andre områder

2.9.1 Datateknologisk samarbeid

Innen Nordisk ministerråd har det i de senere år pågått et større utredningsarbeid om et utvidet samarbeid på datateknologi-området. Arbeidet har resultert i en nordisk handlingsplan på datateknologi-området som ble vedtatt av ministerrådet (samarbeidsministrene) 10 april 1984, jfr. kapittel I, avsnitt 4. a. Det vises også til ministerrådets melding om oppfølging av Nordisk råds rekommandasjon nr 2/1984.

Siktemålet med handlingsplanen er en opprioritering av samarbeidet på datateknologi-området bl. a. gjennom å styrke kompetansenivået og styrke konkurransevnen i nordisk industri.

Embetsmannskomiteén for industripolitikk fikk i oppdrag sammen med Nordisk industrifond, NORDFORSK og berørte nasjonale organer å utarbeide retningslinjer for et nordisk program for industriell forskning og utvikling på dataområdet. Retningslinjene ble godkjent av ministerrådet (industriministrene) den 8 oktober 1984 og av samarbeidsministrene den 27 november 1984. Ministerrådet har til hensikt å satse 100 mill. NOK over en femårs-periode fra 1985. Det er foreløbig bevilget 15 mill. NOK for 1985.

Programmet for industriell forskning og utvikling på dataområdet omfatter økonomisk støtte til datateknologiske forsknings- og utviklingsprosjekter mellom parter i to eller flere nordiske land. De midler som ministerrådet har til hensikt å bevilge utgjør årlig ca 3% av samlet offentlig nasjonal satsning på dette området. Den nordiske innsatsen er i denne sammenheng

beskjeden, men kan derimot bidra til større samordning og effektivitet i de nasjonale programmer samt felles deltakelse i større internasjonale programmer.

Programmet skal administreres av Nordisk industrifond mens nasjonal ekspertise skal benyttes til vurdering av prosjektforslagene. Programmet skal revideres hvert år og presenteres for Nordisk ministerråd i forbindelse med Nordisk industrifonds budsjettskrivelse.

Prosjektstøtte kan gis enten som bidrag, lån eller garantier, men vil hovedsakelig bli gitt som bidrag. Andelen av nordiske midler skal ikke for noe prosjekt være større enn 50%. Prosjektstøtten skal gis ifølge de regler som vanligvis gjelder for Nordisk industrifond. I enkeltprosjekter der støtte fra programmet overstiger 6 mill. SEK skal beslutningen godkjennes av ministerrådet.

Et programforslag for prosjektinnsats er under utarbeidelse av Nordisk industrifond og NORDFORSK og skal presenteres embetsmannskomiteen for industripolitikk tidlig i 1985.

Embetsmannskomiteen for industripolitikk fikk også i oppdrag av Ministerrådet å utrede mulighetene for et nordisk samarbeid om tilgang på komponenter til data- og elektronikk-industrien. Embetsmannskomiteen besluttet i denne forbindelse å arrangere en konferanse for nærmere å belyse mulighetene for et slikt samarbeid. Konferansen ble holdt 17 august 1984 i København. Deltakere var representanter fra industribedrifter på bruker og produsentsiden, bransjeorganisasjoner, forskningsinstitusjoner og myndighetene i de nordiske land.

Hovedkonklusjoner fra konferansen var:

- Det er viktig å ha en etablert komponentproduksjon i Norden for å avhjelpe forsyningsproblemene. Sikkerhet for levering av komponenter er av stor viktighet for industrien i de nordiske land.
- Utbygging av komponent-industri i de nordiske land, både standard og kunde-spesifiserte komponenter, krever betydelige finansielle ressurser. Industrien må selv ta initiativ til eventuelt samarbeid.
- Det var enighet om viktigheten av videre satsing på NORCHIP-prosjektet samt samordning og utbygging av aktivitetene ved de ulike testsentre i Norden. (NORCHIP er et nordisk samarbeid bl. a. om utvikling av prototyper til data-industrien).
- Viktigst er satsing på utbygging av mulighetene for utdannelse og etterutdannelse ved høyskoler, institutter og universiteter av spesialister på alle nivåer innen mikro- og dataelektronikk.

Nordisk ministerråd ga dessuten embetsmannskomiteen i oppdrag i samarbeid med berørte embetsmannskomiteer å følge opp spørsmålet om utvidet samarbeid om "teknikkupphandling" (utviklingskontrakter) på datateknologiområdet.

Nordisk ministerråd har oppfordret berørte nasjonale myndigheter og organer til å styrke samarbeidet mellom de nordiske lands tekniske att-

chéer. Det er holdt møte der slikt samarbeid ble diskutert. Enkelte felles rapporter er senere presentert.

Oppfølging av disse oppgavene diskuteres i embetsmannskomiteén.

2.9.2 *Rek I/1984 om økonomisk utvikling og full sysselsetting*

Embetsmannskomiteen for industripolitikk har i en tidlig fase bidratt med forslag til å konkretisere handlingsplanen. Viktigheten av flere rapporter utarbeidet de seneste år, ble understreket. Komiteen viste spesielt til "Rapport om oversyn över det nordiska industripolitiska samarbetet", fremlagt av industriministrene i 1983 og til rapporten "Ökat nordiskt tekniskt FoU-samarbete" utarbeidet i 1983. Komiteen fremhevet også det forslag som var utarbeidet til retningslinjer for støtte til FoU-prosjekter under datahandlingsplanen.

3. Nordiske samarbeidsorganisasjoner på industrisektoren

3.1 *Nordisk industrifond*

Nordisk industrifond började sin verksamhet 1973. Dess huvudsyfte är att stärka den nordiska industrins konkurrenskraft genom att bidra till ökad samverkan inom nordisk industri. Nordiska ministerrådet (industriministrarna) har närmare angivit fondens inriktning på följande sätt.

Fonden skall lägga stor vikt vid att stimulera teknologiskt samarbete mellan nordiska industriföretag. Fonden bör därvid stödja dels tekniska utvecklingsprojekt mellan ett fåtal industrier dels bransch- eller teknikinriktade projekt som avser att lösa problem av central betydelse för viss industrisektor.

Utöver den industriellt inriktade verksamheten skall fonden ansvara för FoU-samarbete inom de sektorer av energiområdet där nordisk samverkan ej tillvaratas av andra organ.

Om det bedöms nödvändigt stöder fonden verksamhet alltifrån de grundläggande forskningsmomenten till produkt-, process- och systemutveckling samt förberedande marknadsintroduktion. Fonden kan även medverka finansiellt vid utredning av de marknadsmässiga förutsättningarna för utvecklingssamarbete mellan industriföretag.

Inom fondens sekretariat har i samarbete med NORDFORSK planläggning av verksamheten 1985 inom den industriellt inriktade delen av den nordiska datateknologiplanen påbörjats. Arbetet sker i nära kontakt med ansvariga nationella organ. Sekretariatet bedriver även ett initierande arbete inom bioteknik och kemiteknik.

Fonden har för verksamheten 1984 tillförts 35 milj. SEK. Utöver detta har fonden under året möjlighet att påta sig fleråriga förpliktelser för de närmaste åren inom av ministerrådet fastställda ekonomiska ramar. För verksamheten 1985 har ministerrådet beslutat att fonden skall tillföras 37

mill. SEK och i sin budgetframställning avseende 1986 föreslår fondens styrelse att fonden för detta verksamhetsår tillförs 45 milj. SEK.

Per den 10 november 1984 har fonden beviljat och reserverat totalt ca. 38 milj. SEK för perioden 1984-1987, varav 26 milj. SEK som bidrag och 12 milj. SEK som lån. Vid samma tidpunkt var 19 projektförslag med en total sökvolym av 15 milj. SEK under utvärdering.

Bland de teknikområden som behandlas inom de samarbetsprojekt som hittills påbörjats under 1984 kann framför allt framhållas data och elektronik, massa- och pappersteknik, byggmaterial och bioteknik.

Den procentuella fördelningen av beviljat projektstöd mellan de deltagande länderna varierar i viss utsträckning år från år. I treårsperioden 1981-1984 ger projektstödet på totalt 74 milj. SEK följande fördelning enligt beräkningar:

Förutom den verksamhetsberättelse med reviderat bokslut avseende 1984 som fonden skall insända till ministerrådet i början av 1985 kommer fonden att utge en tryckt årspublikation, som kommer att distribueras till olika företag, organisationer, institutioner och myndigheter i Norden.

3.2 Nordtest

NORDTEST bildades i 1973 av Nordiska ministerrådet på initiativ av Nordiska rådet. Stadga för NORDTEST har fastställts av Nordiska ministerrådet (industriministrarna) den 19 februari 1979, och trädde i kraft den 1 mars 1979. Stadgan ersätter tidigare riktlinjer för samarbete inom NORDTEST. NORDTEST har från den 1 januari 1979 införts på Nordiska ministerrådets allmänna budget.

NORDTEST har till uppgift att samordna aktiviteter inom provnings- och kontrollområdet i Norden. Verksamheten bedrivs i styrelse, sekretariat och för givna delområden utsedda fackgrupper. Arbetet bedrivs i 9 fackgrupper för områdena BYGG, BRAND, AKUSTIK och BULLER, NDT (oförstörande provning), VVS, ELEKTRONIK, KONSUMENT, MEKANIK och KEMI. Härutöver genomförs specifika uppgifter hörande till andra områden under styrelsens direkta ledning. Områden som bearbetats har utvalts genom övergripande behovsanalys. Valda områden har detaljgranskats i separata analyser.

Verksamheten bedrivs enligt femårig rullande långtidsplan. Fackgrupperna behandlar inkomna eller på eget initiativ framtagna projektförslag. Av fackgrupperna rekommenderade NORDTEST-projekt beställs hos institutioner, företag eller enskilda personer för genomförande under viss tid och för fast pris. Projekten resulterar vanligen i provningsmetoder som styrelsen efter fackgruppernas bearbetning och remissbehandling utser till NORDTEST-metoder.

Hittills har framställts sammanlagt 878 förslag till projekt. Av dessa har under år 1984 inkommit 132 nya förslag. Bland inkomna förslag har hittills under året utvalts 58 nya arbeten jämte fortsättning på 10 tidigare projekt som beställts vid olika institutioner och företag för en sammanlagd kostnad av ca 3,1 milj. FIM. Samtidigt bör noteras att av 1984 års medel har bundits ca 1,8 milj. FIM i projekt som beställts 1983.

Av sammanlagt 526 beslutade projekt har per den 30 september 1984 lämnats slutrapport över 361 arbeten.

Arbetet har hittills resulterat i 590 rekommenderade NORDTEST-metoder. I publikationsserien NORDTEST TECHNICAL REPORTS har hittills upptagits 36 arbeten. Verksamhetsberättelsen och register över godkända NORDTEST metoder ingår i publikationsserien NORDTEST GENERAL DOCUMENTS. Informationsbladet NORDTEST-Nytt utges två gånger pr. år.

Ämbetsmannakommittén för industripolitik har anmodat NORDTEST att öka sin insats för harmonisering inom området provning och kontroll. Syftet härmed är att underlätta handeln mellan länderna såväl nordiskt som internationellt. För ledning av arbetet har direkt under styrelsen tillsatts en nordiskt sammansatt grupp. Gruppen har för närvarande två huvuduppgifter.

Den ena uppgiften syftar till framtagning av tekniskt underlag för bedömning och redovisning av laboratoriers kompetens med syftet att säkerställa pålitligheten hos provningsresultaten. Inom detta område har pilotprojekt initierats under året. Den andra uppgiften syftar till insamling och värdering av information om befintliga auktorisations- och ackrediterings-system. Insamlat material värderas och sammanställs för presentation till nationella instanser i de nordiska länderna. Avsikten är att dessa på basen härav i respektive land skall kunna åstadkomma nationella auktorisations-

ordninger som er samordnede med varandra samt att fastställa på vilka områden NORDTEST kan bistå vid framtagning av tekniskt underlag. NORDTEST:s sekretariat har under året förstärkts med en handläggare för harmoniseringsarbetet.

För den redovisade verksamhetsperioden som omfattar kalenderåret 1984 är budgeten 5,05 milj. FIM. För verksamheten 1985 har Nordiska ministerrådet fastställt budgeten till 5,69 milj. FIM.

4. Samarbeidsorganisasjoner utenfor Nordisk ministerråd

4.1. Nordisk investeringsbank

Nordisk investeringsbank ble opprettet i 1975 etter overenskommelse mellom regjeringene i de 5 nordiske land. Bankens oppgave er å styrke økonomien i Norden ved å gi lån og stille garantier på bankmessige betingelser til investeringsprosjekt og eksport av nordiske varer og tjenester.

Bankens forvaltningskapital ble pr 2 januar 1984 fordoblet til 800 mill. SDR, som gir en utlånsramme på 2.000 mill. SDR. Siden banken startet sin virksomhet i 1976 har den bevilget 241 lån til en total verdi av 1.140 mill. SDR. I 1983 ble det bevilget 46 lån til en samlet verdi av 190 mill. SDR, og i perioden 1 januar – 31 august 1984 har banken bevilget 46 lån til en verdi av 272 mill. SDR. (1 SDR motsvarte pr 4. desember 1984 8,85 NOK)

4.2. NORDFORSK

NORDFORSK er et serviceorgan for teknisk-vitenskapelig forsknings-samarbeid innenfor rammen av de 5 nordiske land. Organisasjonen er opprettet av de tekniske forskningsrådene og ingeniørvitenskapsakademien. 1984 var NORDFORSK's 37. virksomhetsår.

NORDFORSK tilrettelegger forutsetningene for konkret samarbeid i program eller prosjektform mellom en rekke forskjellige parter innen forskning, næringsliv og den offentlige sektor.

Virksomheten finansieres gjennom medlemsavgifter som utgjør ca 8-9 mill. SEK pr år, mens den samlede omsetning i NORDFORSK-samarbeidet inklusive eksterne prosjektinnsatser utgjør 50–70 mill. SEK pr år. Virksomheten drives via et sekretariat med kontorer i København, Helsingfors, Trondheim og Stockholm.

NORDFORSK medvirker til aktivt FoU samarbeid innen en rekke felt, bl. a. bioteknikk, datanett, datateknik, fiskerteknikk, genetikk, informasjonsbehandling, korrosjonsbeskyttelse, miljøvernteknikk og produksjonsteknikk.

4.3 Nordisk industrialiseringsfond for Island

Nordisk industrialiseringsfond for Island ble opprettet i 1970 ved en spesiell traktat mellom de nordiske lands regjeringer. Fondets grunnkapital utgjorde motveriden av 14 mill. USD. Island bidro med 0,5 mill. USD og

13,5 mill. ble gitt som et rentefritt lån fra regjeringene i de øvrige nordiske land. Lånet har en løpetid på 25 år og skal nedbetales i perioden 1981–1995.

Formålet med fondet er å bidra til Islands tekniske og industrielle utvikling ved landets tilslutning til EFTA, lette industriens tilpasning til endrede markedsforhold, bidra til utvikling av eksportindustrien samt øke samarbeidet mellom Island og de øvrige nordiske land. Industrifondet samarbeider med Nordisk investeringsbank og ved utgangen av 1983 hadde fondet lånt 4,7 mill. USD i investeringsbanken.

Industrialiseringsfondets hovedvirksomhet er å gi investeringslån til industrivirksomhet. Lånene utgjør valigvis inntil 70% av den samlede investering. Andelen er lavere hvis det gis lån til samme prosjekt fra andre institusjoner. Utlånene er kurssikret overfor USD.

Det var en viss stigning i etterspørselen etter lån i 1983. Ialt inkom 56 søknader til en samlet verdi av 203 mill. ISK. Herav ble 44 lån godkjent til en verdi av 85 mill. ISK. I 1982 inkom 52 søknader til en verdi av 119 mill. ISK mens det ble godkjent 43 lån for ialt 82 mill. ISK.

Ifølge industrialiseringsfondets statutter kan en del av midlene gis som direkte bidrag dersom det dreier seg om oppgaver med generell betydning for industrien som helhet eller for enkelte industrigrener. I 1983 ble det utbetalt 3,8 mill. ISK fordelt på 9 ulike bidrag. Blant de godkjente bidrag var tilskudd til prøvevirksomhet med sikte på innføring av computere i små-bedrifter. Størstedelen av bidragene ble benyttet til spesielle oppgaver innen produktutvikling.

I 1983 ble det opprettet samarbeid mellom Statens teknologiske institutt i Oslo og Islands industriforbund om produktutvikling.

4.4 Fondet for svensk-norsk industrielt samarbeid

Fondet ble opprettet i 1981 etter inngåelse av avtale mellom den norske og svenske regjering om "økonomisk samarbeid, særlig på industri- og energi-områdene". Formålet med fondet er å gi støtte i form av lån til samarbeidsprosjekter mellom norske og svenske bedrifter til fremme av teknisk eller markedsmessig utvikling av slike bedrifter på industriområdet i begge landene. Fondskapitalen er på 250 mill. SEK.

Fondet har pr. 1. september 1984 gitt tilsagn om lån til 16 samarbeidsprosjekter for ca. 66,5 mill. SEK. For nærmere opplysninger om fondets virksomhet vises til årsberetninger som er oversendt Nordisk råd til orientering.

Kapitel XVI

Energipolitik

1. Enerkipolitisk samarbejde

1.1. Indledning

Med henblik på intensivning af det nordiske energisamarbejde vedtog de nordiske energiministre den 9. februar 1982 en arbejdsplan for det fremtidige samarbejde. Endvidere godkendte energiministrene i november 1982 rapporten "Nordiskt samarbete om olja och gas", hvori der udpeges en række samarbejdsområder inden for olie- og gas-området. Med udgangspunkt i disse beslutninger har Nordisk embedsmandskomité for energipolitik igangsat et praktisk samarbejde på en række af de udpegede områder.

1.2. Energiforskning

De nordiske energiministre nedsatte i foråret 1982 for en prøveperiode på to år en kontaktgruppe for energiforskning med henblik på at udbygge det nordiske samarbejde på dette område.

Kontaktgruppens virksomhed i de forløbne år har bl. a. vedrørt koordinering af den støtte, de nationale myndigheder yder til energiforskning i de enkelte nordiske lande. Denne støtte andrager på årsbasis ca. 900 mill. DKK i offentlige midler. Endvidere har gruppen, gennem fællesnordiske initiativer søgt at fremme samarbejdet inden for konkrete områder. Man har bl. a. iværksat et fælles registreringssystem for energiforskningsprojekter og energilitteratur, der medfører, at man til enhver tid har en samlet og up to date oversigt over igangværende forskningsprojekter inden for energiområdet samt den seneste energilitteratur. Denne registrering finder sted på edb og der udgives en samlet årlig fortegnelse, hvoraf den seneste indeholder en beskrivelse af 1647 igangværende projekter.

Man udfærdiger endvidere hvert år et katalog over specialkurser inden for olie og gasområdet i Norden samt udgiver fælles publikationer. Blandt disse kan nævnes et nordisk katalog over vindmøller samt en netop udkommet publikation om bølgeenergi. Man samarbejder om evaluering af konkrete projekter samt fælles seminar-aktiviteter og giver endvidere støtte til forskerrejser på energiområdet imellem de nordiske lande.

Det hidtidige arbejde har vist, at der er behov for en udbygning af det nordiske energiforsknings-samarbejde, bl. a. det institutionelle samarbejde. Der lægges derfor op til et samarbejde på højere niveau, gennem et nordisk energiforskningsudvalg. Af samarbejdsområder kan allerede nu nævnes olieteknologi, oliegeologi, fjernvarme, kulteknologi og bioenergi. De nordiske energiministre havde i august 1984 en foreløbig drøftelse af det nye oplæg og skal ved et ministerrådsmøde i januar/februar 1985 færdigbehandle det nye oplæg.

1.3. Nordisk samarbejde om olie og gas

Baggrund

Nordisk Råd bad i sin ytring (nr 4/1982, pkt 9) ministerrådet fremlægge en rapport om forholdsregler som kunne fremme et mere omfattende substantielt samarbejde indenfor olie- og gasområdet i Norden, til brug for diskussion på sessionen 1983.

I forbindelse med behandlingen af arbejdsplanen af den 9. februar 1982 udtalte Nordisk Ministerråd (energiministrene) følgende:

''Med henblik på at styrke det nordiske samarbejde på olie- og gasområdet har ministerrådet besluttet at give embedsmandskomitéen som opgave at identificere og fremstille forslag til eliminering af de hindringer som i dag kan eksistere med henblik på et mere substantielt samarbejde indenfor olie- og gasområdet i Norden, f. eks. på områder som indkøb, raffinering, transport, prospektering, udvinding, uddannelse og udbytte af teknisk know-how. Komitéen skal aflægge rapport til ministerrådet inden udgangen af år 1982.''

På baggrund heraf udarbejdedes rapporten ''Nordiskt samarbete om olja och gas'', der blev behandlet og godkendt af ministerrådet (energiministrene) i juni og i november 1982. Rapporten, der blev forelagt Nordisk Råd på sessionen 1983, peger på en række områder der vil være relevante i den videre diskussion om nordisk samarbejde. Således peges på udveksling og udnyttelse af ekspertise (bl. a. vedrørende prospektering), kortlægning af raffineringsindustrien og kortlægning af om der findes faktorer der skaber problemer med lokal grænsehandel med olieprodukter. Endvidere foreslås afholdelse af nordiske seminarer om emner af relevans for olievirksomheden, såsom sikkerhedskrav, tekniske normsystemer og mere specifikke juridiske forhold der gør sig gældende i forbindelse med olievirksomheden. Rapporten peger også på behovet for at de nordiske energiministre får kontinuerlig information om udviklingen på gasområdet. Endelig understreges det, at virkningen af gasfund og gasproduktion i Norge og Danmark og udviklingen iøvrigt på gasområdet i alle de nordiske lande har stor betydning for den samlede udvikling i Norden.

De enkelte samarbejdsområder

Med henblik på opfyldelse af disse mål blev der således i foråret 1984 afholdt et seminar om *off-shore forsikring*. Hensigten med seminaret var at belyse spørgsmål og problemer inden for off-shore forsikring, der på forskellig vis berører olieselskaber, forsikringsselskaber, en række myndigheder og andre engageret i olie- og gassektoren.

Baggrunden for seminaret skal også søges i det forhold at forsikring er en vigtig faktor inden for off-shore virksomheden, idet forsikring indgår som en nødvendig aktivitet i alle led af virksomheden. Forsikring er ikke noget mål i sig selv, men på grund af de meget betydelige økonomiske interesser.

der er koncentreret inden for denne sektor og på grund af de betydelige risici, der indgår i virksomheden, har forsikring fået en fremtrædende placering, begrundet i såvel privatøkonomiske som samfundsmæssige betragtninger.

Ud over belysning af området gav seminaret grundlag for at gå videre med to spørgsmål, a. koordinering af kontraktsbestemmelser og forsikringsbestemmelser, og b. sikkerhedsarbejds tilrettelæggelse – spillet mellem myndigheder, olieselskaber, forsikringselskaber og andre involverede. Tilrettelæggelsen af det videre arbejde vil ske i samarbejde med Nordisk Institutt for Sjørett, afdeling for petroleumsrett.

Endvidere er der ved at blive udarbejdet en rapport der vedr. kortlægning af *raffineringsindustrien i Norden og handel med olieprodukter over de nordiske landegrænser*. Et første udkast til rapport har været præsenteret for de nordiske energiministre i august 1984. Rapporten og de spørgsmål den vedrører skal drøftes videre ved energiministrenes næste møde i januar/februar 1985.

Intensivering af det nordiske olie- og gassarbejde har også vist behov for øget forskningsindsats bl. a. inden for *olieteknologi og oliegeologi*. Dette arbejde vil blive varetaget i regi af det nordiske energiforskningsudvalg, jfr. punkt 1.2.

På gasområdet er der etableret en *Nordisk Informationsgruppe om gas-spørgsmål*. Gruppens formål er informationsudveksling om gas og har som medlemmer repræsentanter for de statslige selskaber. I gruppens møder deltager også embedsmænd fra energiministerier/departementer. Ud over informationsudveksling har gruppen også mulighed for mere detaljerede vurderinger af konkrete spørgsmål. Således har gruppen foretaget en feasibility-studie over *''Sammenkobling mellem Ekofisk-systemet i Nordsøen og de danske og svenske gastransmissionssystemer''*. Studien er ikke publiceret for en større kreds, men kan indgå i det grundliggende materiale ved eventuelle fremtidige kommercielle gasaftaler.

Inden for olie- og gasområdet har også eventuelle *olie- og gasforekomster uden for kysten af Nord-Norge* tiltrukket sig opmærksomhed. I marts 1980 nedsattes derfor en arbejdsgruppe, der havde til opgave at udrede mulighederne for et udvidet samarbejde på Nordkalotten i anledning af eventuelle olie- og gasforekomster uden for kysten af Nord-Norge. Arbejdsgruppen skulle søge at bedømme hvilken betydning forskellige scenarier af eventuel petroleumsvirksomhed på den nord-norske kyst ville kunne få for samarbejdet på Nordkalotten. Man var særlig opmærksom på mulighederne for anvendelse af naturgas. Endvidere overvejedes det hvorledes samarbejds mulighederne vil kunne styrkes således at effekterne af olievirksomheden får den bedst mulige spredning.

Gruppens synspunkter og forslag findes i rapporten *''Naturgas i Nord''* (NU 1981: 13) der blev udsendt i 1982. Rapporten har dannet grundlag for diskussioner og overvejelser i så vel nationale som nordiske organer og

myndigheder. På baggrund heraf godkendte ministerrådet d. 15. juni 1983 nedsættelse af en *Nordisk Kontaktgruppe for olie- og gasspørgsmål i Nord*. Kontaktgruppens mandat er at varetage nordiske samarbejdsaspekter i forbindelse med den fortsatte udvikling af petroleumsvirksomheden uden for Nord-Norge.

Kontaktgruppen skal følge udviklingen og tjene som organ for indsamling og udveksling af oplysninger af betydning for udnyttelse af olie- og gasfund uden for Nord-Norge. Kontaktgruppen kan når det er ønskeligt tage initiativ til nordiske samarbejdsaktiviteter i aktuelle regioner.

Kontaktgruppen henhører under Embedsmandskomiteén for energipolitik og består foruden af 4 repræsentanter udpeget af denne embedsmandskomiteé også af 1 repræsentant udpeget af NERP og 1 repræsentant udpeget af Embedsmandskomiteén for industripolitik.

Gruppen har haft to møder, et i 1983 og et i 1984. Under hensyntagen til det generelle ønske, om ikke at forcere udviklingen i området ud fra forventninger til olie- og gasfund før de er en realitet, har gruppens virksomhed primært bestået i informationsudveksling om den generelle udvikling og de potentielle konsekvenser.

Nordisk Råds økonomiske udvalg henstillede i udtalelse nr 7/1983 til ministerrådet at vurdere mulighederne og interessen for et nordisk industrisamarbejde ved en eventuel bygning af en gasrørsledning fra Nord-Norge til kontinentet, samt at iværksætte tiltag for at fremme det nordiske samarbejde om introduktion af nye og vedvarende energikilder. Den første del af henstillingen om gastransitering vil, når de nationale overvejelser om evt. transport af gas fra Nord-Norge er afsluttede, blive behandlet i embedsmandskomiteén og i de nævnte grupper under embedsmandskomiteén. Den anden del af henstillingen vil foruden behandling i embedsmandskomiteén blive løbende vurderet også i det nye energiforskningsudvalg.

1.3.1. *Bilateralt nordisk samarbejde på olie- og gasområdet*

Aftale mellem Statoil og D. O. N. G. om uddannelse

D. O. N. G. og Statoil indgik i september 1981 en aftale, ifølge hvilken Statoil skal udøve konsultativ bistand i forbindelse med eftersøgning og udvinding samt transport af olie og gas fra den danske del af Nordsøen.

Norsk-svensk aftale om industri- og energisamarbejde

I forbindelse med avtalen den 25. mars 1981 mellom Norges og Sveriges regeringer om økonomisk samarbeid, ble det bl. a. satt opp en protokoll om mulige langsiktige leveranser av råolje og oljeprodukter fra Norge til Sverige. Ifølge protokollen, som gjelder i 20 år, kan leveringene omfatte minst 2 mill. tonn år 1983 och minst 2,5 milj. ton fr. o. m. år 1984. Leveringene er avhengig av at det kommer i stand forretningsmessige avtaler mellom selskaper i de to land. Ifølge protokollen skal en på norsk side ha

muligheten til å levere op til 3/4 som produkter. I den samme avtalen inngår en protokoll om kjøp av elektrisk kraft fra Sverige til Norge.

De siste årene har det vært en sterk økning i eksporten av olje fra Norge til Sverige, i første halvår 1984 var eksporten oppe i 2,1 mill. tonn bare for råolje.

Det er imidlertid ikke inngått avtaler som i tid strekker seg utover det som ellers er vanlig i kontraktmarkedet for råolje. Dette innebærer således at det ikke er gjort noen forretningsmessige avtaler om leveringer av olje for resten av den 20-års perioden som er nevnt i oljeprotokollen.

Fra norsk side har en ikke utnyttet opsjonen om kjøp av elektrisk kraft fra Sverige. Bakgrunnen for dette er den vurdering som er foretatt, basert på bl. a. analyser fra Nordel vedrørende kraftsituasjonen i det nordiske system i årene framover. Kraftsituasjonen i de enkelte år vil variere. Ut fra den senere tids rikelige vanntilgang i Norge, har eksempelvis krafteksporten fra Norge til Sverige i 1983 kommet opp i 9.6. TWh, en økning på 148.4% fra året før.

Danskt-svenskt naturgassamarbete

Dansk Olie og Naturgas A/S och Swedegas AB samarbeitar på grundval av de avtal om transport och leverans av naturgas som träffades mellan bolagen år 1980 inom ramen för en regeringsöverenskommelse. Ett tilläggsavtal om ökade gasleveranser träffades år 1982. Därmed täcks hela det förutsedda behovet av gas för det s. k. Sydgasprojektet i sydvästra Skåne fram till år 2003. Leveranserna beräknas börja i mitten av år 1985.

Under år 1983 har förhandlingar om sydgasprojektet förts mellan staten och de regionala intressenterna mot bakgrund av de försämrade ekonomiska förutsättningarna för projektet. Förhandlingarna har resulterat i en överenskommelse om att projektet skall fullföljas och att staten skall inträda som hälftendelägare i Sydgas AB. Förhållandet till D. O. N. G. A/S påverkas inte härigenom.

Swedegas har vidare under år 1984 fört diskussioner med D. O. N. G. A/S och DUC angående förutsättningarna för leverans av gas till ett utvidgat svenskt naturgassystem. Det har alltså ingåtts ett nytt tilläggsavtal mellan D. O. N. G. A/S och Swedegas AB om leverans av ytterligare 95 milj. m³ per år.

Neste-Swedegas

Swedegas har diskuterat med Neste beträffande frågan om eventuell transitering av naturgas från Sovjetunionen över Finland till Sverige. Swedegas har i september 1984 överlämnat en rapport till den svenska regeringen angående det s. k. Östgas-projektet.

Innebörden av rapporten är att det f. n. inte föreligger kommersiella möjligheter att genomföra projektet. Den svenska regeringen har därför inte funnit anledning att nu aktualisera ett genomförande.

1.4. Energiøkonomisering

Det nordiske samarbejde på dette område startede med aktiviteter inden for forsøgsbygningsvirksomhed, uddannelse inden for energiøkonomisering, erfaring med og vurdering af energisparekampagner, lokal energiplanlægning og rådgivningsvirksomhed vedrørende energibesparelser for husejere. Disse aktiviteter er alle blevet afviklet i løbet af 1982.

Næste del af samarbejdet på dette område er baseret på et særligt arbejdsprogram for perioden 1983–85, som findes beskrevet i rapporten Energiøkonomisering – nordisk samarbejdsprogram. Dette arbejdsprogram omfatter initiativer vedrørende energiøkonomisering i industrien, eksperimentbygningsvirksomhed, klimaspørgsmål i bygninger samt generelt samarbejde på energiøkonomiseringsområdet.

Specielt på feltet energiøkonomisering i industrien er der et omfattende samarbejde mellem de nordiske landes energimyndigheder med henblik på at gennemføre et fælles program. Dette program, som omfatter størstedelen af den mellemintensive energiforbrugende industri i de nordiske lande, indebærer afholdelsen af seminarer, udpegning af demonstrationsvirksomheder samt publicering af branchevejledninger inden for de udvalgte brancher, i alt 22. Programmet vil formentlig virke eksportfremmende i kraft af at den nordiske industri bliver mere konkurrencedygtig, og dermed også beskæftigelsesfremmende i og med at ny teknologi udvikles inden for de respektive felter.

1.5. Elsamarbejdet og Nordel

En vigtig del af det nordiske energisamarbejde udgøres af elsamarbejdet og det samarbejde der udføres i Nordel. Et naturligt led i udviklingen af det nordiske energisamarbejde har derfor også været tættere kontakt mellem myndigheder og elproducenter. Der blev således i forbindelse med det nordiske energiministtermøde den 1. februar 1984 truffet aftale mellem de nordiske landes energimyndigheder og elproducerende selskaber om et øget samarbejde. Dette samarbejde indebærer, at topfolk fra de enkelte landes elproducent- og energimyndigheder drøfter langsigtede samarbejdsmuligheder, herunder vurderinger af udbygningen af elsystemet mellem de nordiske lande samt de enkelte specifikke analyser og feasibility studier, der foretages vedrørende konkrete ledningsføringer.

Selv om Nordel samarbejdet har en lidt anden karakter – det er ikke formelt tilknyttet ministerrådet og modtager ikke finansiel støtte – end det under de øvrige punkter nævnte energisamarbejde, har det dog en sådan tilknytning til dette, at Nordels beretning for helhedens skyld skal nævnes her.

Nordel, som grundades 1963, är en sammanslutning för nordiskt elkraftsamarbete. Nordel består av ledande personer inom kraftförsörjningen i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige. Det är ett rådgivande och rekommenderande organ med syfte att befrämja internationellt, främst

nordiskt samarbete, beträffande produktion, distribution och konsumtion av elenergi.

Nordel har följande fasta arbetsuppgifter:

- att kontinuerligt följa utvecklingen av produktionen och konsumtionen av elenergi i de nordiska länderna, bl. a. genom publicering av lämplig statistik

- att sammanställa inom respektive länder uppgjorda konsumtionsprognoser och utbyggnadsplaner

- att publicera en årsberättelse, som förutom uppgifter om under året utfört arbete inom Nordel samt statistiska uppgifter angående elkraftförsörjningen i de nordiska länderna även kan innehålla speciella artiklar av intresse för nordiskt kraftsamarbete.

En stor del av Nordels arbete utförs av utskott och grupper. Utskott finns för drift-, planerings- och värmekraftfrågor. Genom dessa har man tillgång till specialister inom alla områden av elförsörjningen. För insamling av statistik finns speciella kontaktmän i de olika länderna. Inom Nordel finns också kontaktmän i många internationella organisationer på energiområdet.

Nordels ordförande väljs för en period på tre år. Ordförandeskapet cirkulerar mellan länderna. Ordförande utser sekreterare och svarar för sekretariatet som alltså även det växlar vart tredje år. Ordförandeval skedde vid årsmötet i augusti 1984. Under tiden september 1984 – september 1987 är sekretariatet placerat hos Imatran Voima i Finland.

Det omfattande elsamarbete som sker inom Nordel innebär miljömässiga och ekonomiska fördelar för länderna. Att ange några belopp på de årliga besparingar som Nordel-samarbetet medför är dock ej möjligt. Detta dels därför att värdet varierar väsentligt från år till år beroende av den aktuella kraftsituationen, dels därför att man ju inte kan ha några uppgifter om vilka merkostnader elförsörjningen skulle ha om samarbetet inte existerade. Vidare kan man också i de enskilda länderna ha en något olika värdering av de besparingar man gör. Kraftföretagen inom Nordel är dock eniga om att Nordel-samarbetet innebär besparingar för Norden av storleksordningen flera hundra miljoner kronor per år. De besparingar som görs genom elsamarbetet kommer de enskilda konsumenterna tillgodo i form av lägre elpriser.

Islands geografiska läge innebär att man inte kan dra nytta av de vinster som samkörningen av de nordiska elsystemen innebär. Man har ändå bedömt det värdefullt att delta i Nordelsamarbetet och deltar aktivt i kunskaps- och erfarenhetsutbytet.

Vid Nordels årsmöte redogör utskotten och grupperna för sin verksamhet och de aktuella frågorna inom energiförsörjningen i Norden. Vid årsmötet 1984 berörde Driftutskottet elstörningen i Sverige den 27 december 1984 då Nordelsamarbetet förkortade avbrottstiden i och med att Danmark och Norge tillfälligt kunde leverera elektricitet till Sverige. Driftutskottet

betonade vidare att de statliga avgifter som införts på senare tid försvårar det optimala kraftutbytet mellan länderna. Planeringsutskottet presenterade en rapport om värmepumpar samt den mycket omdiskuterade redogörelsen om kalkylränta och kalkylmetoder för kraftverksinvesteringar. Vid mötet godkändes också rekommendationen för överföringskapacitet på samkörningslinjerna i stadium 1990 som utarbetats i planeringsutskottets regi. Värmekraftutskottet rapporterade att det var främst materialproblem och förlängning av kraftverkens livstid som behandlats. En lägesrapport som beskriver aktiviteter i Norden angående normer för svavelutsläpp har också gjorts.

1.6. Energiplanlægning

Den nordiske gruppe for energiplanlægning havde i 1982 initiativer vedr. energiprognoser for økonomiseringstiltag, lokal energiplanlægning, varmforsyningsplanlægning samt et generelt energisystemstudie for Norden.

Områdets arbejdsprogram omfattede i 1983 initiativer angående måling af gevinster ved økonomiseringstiltag, udarbejdelse af sammenlignelig energistatistik mellem de nordiske lande i overensstemmelse med den af Nordisk Råd vedtagne rekommandation om dette samt udarbejdelse af oversigt over energipriser og afgifter i de nordiske lande. Der blev endvidere afholdt et seminar om anvendelse af energimodeller i Norden.

Ud over vurdering af fælles initiativer inden for energiplanlægning har de seneste aktiviteter koncentreret sig om problemfelter, hvor der er behov for opbygning af faglig ekspertise i de nordiske lande. Der har således i 1984 været afholdt et seminar om "Planlægning under usikkerhed" og et seminar om betydningen af den teknologiske udvikling "Introduktion og markedsføring af ny energiteknologi". Man tilrettelægger endvidere en række konkrete projekter, hvoraf bl. a. kan nævnes måling af energiøkonomiseringstiltag. For 1985 har man planlagt seminarer om langtidsprogno- ser, et internationalt seminar om målemetoder samt en række projekter inden for området energiplanlægning under usikkerhed. Man vurderer endvidere i samarbejde med Nordplan uddannelse af folk ansat i kommuner og styrelser inden for området energiplanlægning.

1.7. Alternative drivmidler

På de nordiske energiministres møde den 8. juni 1983 blev der fremlagt en rapport om alternative drivmidler i Norden. Denne rapport beskriver fordele og ulemper ved anvendelse af alternative drivmidler. Endvidere beskrives, hvilke tiltag der kan anbefales, såfremt man ønsker at fremme brugen af alternative drivmidler. I den forbindelse gennemgås de bestemmelser og love, som er relevante vedrørende alternative drivmidler samt hvilke af disse bestemmelser, der bør ændres. Bestemmelserne dækker blandt andet områderne eksternt miljø, arbejdsmiljø, giftlovgivning, brandlovgivning samt produktspecifikationer, transportregler og afgifter.

Ved fremlæggelsen af denne rapport imødekommes den rekommandation, der blev vedtaget på Nordisk Råds 29. session i København, hvor man anbefalede nordisk samarbejde på området alternative drivmidler.

1.8. Fjernvarme

I de nordiske lande, specielt i Danmark, Sverige, Finland og Island er fjernvarme et afgørende element i varmeforsyningen. Det nordiske samarbejde på dette område er kun forholdsvis svagt udbygget og Nordisk Ministerråd har derfor støttet de bestræbelser, som gennemføres i regie af foreningen Nordvarme for at opbygge et sådant samarbejde. Et af elementerne i opbygningen af dette samarbejde er gennemførelsen af et fælles nordisk forskningsprojekt vedrørende en række tekniske aspekter angående opbygningen af fjernvarmenet. Dette projekt vil blive benyttet som grundlag for indgåelse af en række aftaler om samarbejde mellem de teknologiske institutioner med know-how inden for dette område i de nordiske lande.

Samarbejde inden for dette område vil blive videreført i regie af det kommende nordiske energiforskningsudvalg, jfr. punkt 1.2.

1.9. Kul

I 1979 besluttede den daværende Embedsmandskomiteén for industri- og energipolitik at gennemføre et udredningsarbejde om muligheden for fælles nordisk kulimport. I 1981 forelå den første del af udredningen, publiceret i *NORD*-serien. Anden del af udredningen er sammen med del 1 og en sammenfatning publiceret i rapporten "Gemensam nordisk kolimport?" NU 83:3. Rapporten konkluderer at det ikke under de givne forhold vil være økonomisk fordelagtigt at etablere en fælles nordisk kulimport. Rapporten blev i juni 1983 forelagt ministerrådet (energiministrene), der tog konklusionen til efterretning.

I forbindelse med behandling af rekommandationer udtalte *Nordisk Råds økonomiske udvalg*, at udvalget ønskede, at ministerrådet vurderer hensigtsmæssigheden af at gå videre med spørgsmålet fælles nordisk kulimport.

På grundlag af denne udtalelse og den aktuelle situation på kulmarkedet har embedsmandskomiteén for energipolitik diskuteret spørgsmålet.

Rapporten "Gemensam nordisk kolimport?" indeholder en økonomisk analyse af forskellige transportløsninger. Spørgsmålet for denne økonomiske analyse har været om omlastning i et andet land er økonomisk mere fordelagtig end direkte import.

I den forbindelse har man studeret eksisterende og planlagte større kulhavne i Danmark, Finland, Norge og Sverige. Rapporten belyser således i hvilken udstrækning transportøkonomien forandres, såfremt der sker ændringer i infrastrukturen, f.eks. gennem en udbygning af en nordisk centralhavn for kulimport. Konklusionen er, at fra et transportøkonomisk

synspunkt vil formentlig kun en begrænset del af kulimporten blive aktuel for nordisk samarbejde.

I den transportøkonomiske analyse er havne – og omlastningsomkostninger ikke behandlet eftersom disse afgifter, der fastsættes af havnene, fastsættes ud fra konkurrencehensyn og normalt ikke med henblik på de faktiske omkostninger. Havneafgifterne skønnes at blive af samme størrelsesorden for samtlige eksisterende og planlagte kulomlastningshavne i Norden.

Det kan dog konstateres, at eventuelle forskelle i afgiftsniveauer kan have stor betydning for valget af omlastningshavn. Omkostningsniveauet i omlastningshavn er først og fremmest afhængigt af investeringsomkostningerne og omsætningsvolumene. I en situation hvor kulanvendelsen er under opbygning i et land eller en region kan det derfor være lønsomt at udnytte omlastning i et andet nordisk land.

Endvidere antager rapporten, f. s. v. angår import fra Australien til konsumenthavn med begrænset kapacitet i Finland eller på Sveriges østkyst, at omlastning i havn før indløb i Østersøen er mere fordelagtig end omlastning i omlastningshavn ved Østersøen. Sker import til dybhavn ved Østersøen hvor omlastning til anden båd ikke er aktuel, er dellosning i havn før indløb til Østersøen fordelagtigst. Samme konklusion gælder for kul fra vest Canada, hvis det i fremtiden bliver billigere at transportere kul med meget store fartøj rundt om Sydamerika end med såkaldte Panamaxfartøj gennem Panama kanalen.

I rapporten påpeges det, at de angivne muligheder for nordisk samarbejde ved kulimport er af en sådan karakter at det tilkommer de berørte kulimportører at tage initiativ til samarbejde.

Ved gennemgang af om de ovenfor angivne konklusioner stadig er gældende har embedsmandskomiteen noteret, at kulmarkedet generelt er blevet mere fordelagtigt for køberne. Mulighederne for at importere kul fra Australien på lønsomme vilkår er øget. Forandringer er også sket inden for de nordiske lande. F. eks. fastsatte den svenske riksdag foråret 1984 nye retningslinier for introduktion af kul. Kulanvendelsen år 1990 skal således begrænses til et niveau på omkring 3–4 mill ton i stedet for det niveau på omkring 4–6 mill ton som indgik i de retningslinier den svenske riksdag besluttede i foråret 1981. Videre blev det konstateret, at et svensk statsligt engagement i en centralhavn for kulimport ikke synes motiveret.

Sammenfattende har embedsmandskomiteen ud fra et transportøkonomisk synspunkt fundet, at den tidligere antagelse, om at kun en begrænset del af kulimporten kan være aktuel for nordisk samarbejde, fortsat er gældende. Hertil kommer at initiativet til samarbejde primært ligger hos de berørte kulimportører. Embedsmandskomiteen har derfor ikke på det nuværende grundlag fundet anledning til at gå videre med spørgsmålet, men følger udviklingen nationalt som internationalt.

1.10. Nordiskt samarbejde i internationale energipolitiske spørgsmål og på bistandsområdet

Det nordiske energisamarbejde vil i overensstemmelse med arbejdsplanen fra 1982 kunne danne udgangspunktet for diskussion og koordinering i relation til internationale energipolitiske spørgsmål. Dette finder i nødvendigt omfang sted både i ministerrådet og i embedsmandskomiteen.

I den forbindelse er også mulighederne for sammenkobling mellem det nordiske samarbejde på energiområdet og samarbejde på bistandsområdet blevet diskuteret.

1.11. Informationssamarbejde på energiområdet

Da det arbejde der foregår inden for det nordiske energisamarbejde må formodes at have interesse og betydning også uden for den kreds, der deltager direkte i samarbejdet, har Nordisk embedsmandskomiteé for energipolitik anset energiinformation for en vigtig og nødvendig del af det nordiske energipolitiske samarbejde.

Informationsmedarbejderne ved energimyndighederne i de nordiske lande indledte derfor i 1983 et samarbejde blandt andet med henblik på at udveksle erfaringer om informationsvirksomhed på energiområdet og tilrettelæggelse af fælles nordisk energiinformation.

Som led i dette samarbejde er der i 1984 gennemført en række energiudstillinger. Endvidere er man i færd med at tilrettelægge et seminar for journalister. Dette seminar skal i lighed med det der blev afholdt i 1983 om olie og gas i Norden give en basisinformation til journalister – denne gang blot inden for andre energiområder. Man har endvidere startet et informationsprojekt bestående af en film, et nordisk faktahæfte, et opgavehæfte samt et edb-spil. Dette materiale er primært beregnet til brug i skolerne. I forbindelse med gennemførelsen af sidstnævnte projekt er der etableret et samarbejde med informationsmedarbejderne ved de statslige energimyndigheder samt medarbejderne ved de større olie- og el-selskaber i de nordiske lande.

1.12. Energisituationen i de enkelte nordiske lande

Danmark

Den danske nettoimport af energi faldt i 1983 med 5%, hovedsagelig på grund af den stigende danske egenproduktion af olie, men også som følge af et mindre fald i energiforbruget. I første halvdel af 1984 steg nettoimporten imidlertid med 9%, dels fordi egenproduktionen af olie stagnerede, dels fordi der konstateredes et stigende energiforbrug samt mindre lagerreduktioner.

Ved begyndelsen af 1984 havde Danmark oliefelterne Dan, Gorm og Skjold i produktion. I maj 1984 blev olierørledningen fra felterne i Nord-søen til Fredericia taget i brug, og 1. oktober 1984 blev gasfeltet Tyra sat i produktion.

I juli 1984 meddelte energiministeriet principiel godkendelse til videre udbygning af Dan-feltet, det såkaldte Dan-F-projekt, og modtog samme måned ansøgning om udbygning af Midt-Rosa-strukturen under navnet Rolf.

Dan-F-projektet vil indebære en investering på ca. 4 mia. kr. Den ansøgte udbygning af Rolf-feltet er en ny projekttype for marginale oliestrukturer, som efter planerne vil indebære en investering på 560 mill. d. kr.

1. udbudsrunde, der blev åbnet i 1983, afsluttedes i juni 1984 med tildeling af 15 tilladelser til 7 konsortier. Tilladelserne er spredt over det danske område og omfatter såvel Nordsøen som indre danske farvande og landområderne. Flere private danske virksomheder er deltagere i de syv konsortier, og i alle deltager statsselskabet DOPAS med en minimumsandel på 10–20 % på båret basis.

I løbet af 1985 forventes en 2. udbudsrunde gennemført. Tilladelser i medfør af 2. udbudsrunde kan forventes udstedt i begyndelsen af 1986.

På anlægssiden skrider naturgasprojektet planmæssigt frem. Den 1. oktober 1984 påbegyndtes leverancerne fra den danske del af Nordsøen. Levering af dansk naturgas i Københavnsområdet har kunnet påbegyndes primo oktober 1984, ca. 1/2 år før beregnet.

På baggrund af D. O. N. G. A/S' revurdering af naturgasprojektets økonomi har regeringen indgået politisk forlig om økonomisk støtte til projektet. Ifølge forliget tilføres naturgasprojektet det skønnede kapitalbehov på ca. 4,1 mia. d. 1984-kr. Kapitalindsuddet sker dels ved, at staten udvider D. O. N. G. A/S' aktiekapital med i alt 885 mio. kr. i årene 1985 og 1986, dels ved at der i perioden 1987–2005 ydes et rente- og afdragsfrit lån på 320 mio. kr., dog med revurdering af kapitalbehovet hvert 3. år. Samarbejdsformerne mellem naturgasselskaberne er væsentligt forbedret ved etableringen af et særligt forum, der varetager den overordnede styring af projektet. Gassalget viser da også en bedring i forhold til tidligere, og den væsentligste del af den af D. O. N. G. A/S for 1985 kontraherede mængde naturgas forventes afsat til villakunder, fjernvarmeværker, industri og eksport. Eventuelle overskydende mængder vil blive afsat til elværkerne i henhold til en indgået principaftale herom.

Varmeplanlægningen opererer på 2 planer. Dels den almindelige varmeplanlægning, der er generel for samtlige landets områder og som ikke forventes afsluttet før næste år. Dels den fremskyndede delplanlægning vedrørende hastende projekter for udnyttelse af overskudsvarme og naturgas, som er afsluttet i de fleste af de omfattede kommuner. Herigennem er forsyningsformen fastlagt for omkring en trediedel af landets varmebehov. På grundlag af godkendte delplaner er der igangsat omfattende anlægsarbejder, der bl. a. har muliggjort forsyning med vesttysk naturgas siden oktober 1982. Fra 1. oktober 1984 er den danske naturgas blevet introduceret.

Finland

Det uppskattades att totalförbrukningen av energi har ökat kraftigt sedan senare hälften av 1983, nu verkar det som om tillväxten har nått sin kulmen och en lugnare utveckling är att vänta under resten av året.

Under första hälften av året steg totalförbrukningen av energi med nästan sex procent jämfört med motsvarande period i fjol. Särskilt produktionsstillväxten inom skogsindustrin har bidragit till ökad energiförbrukning. Även energiförbrukningen för uppvärmningsändamål har stigit på grund av svalare väder.

Andelen av inhemsk energi har stannat vid 32 procent. Användningen av torvbränsle har ökat med 20 procent. Även användningen av träbaserade bränslen från industrin har ökat. Oljans andel av den finländska energiförsörjningen har minskat. Under första hälften av 1983 uppgick den till 37 procent och nu är den 33 procent. Minskningen beror på minskad användning av brännolja. Stenkolsförbrukningen har ökat i rask takt. Även naturgasförbrukningen har stigit.

Elkonsumtionen ökade med nio procent. Ökningen var mest markant inom skogsindustrin och uppvärmningen.

Energiproduktion i mottryckskraftverk ökade med 20 procent jämfört med första hälften av 1983. Även energiproduktionen i kärnkraftverk ökade.

Värdet av energiimporten steg, vilket beror på en omfattande export av oljeprodukter. Konsumentpriserna både i fråga om importerade bränslen och inhemsk energi har varit stabila. Accisen på elström som producerats i hemlandet har höjts från 1,6 penni/kwh till 2,1 penni/kwh. Samtidigt började man uppbära en utjämningskatt för importerad elkraft i samma storleksklass som accisen på elström. Bränsleaccisen på stenkol har redan förhöjts för andra gången i år.

Näringsstyrelsen beslöt den 18.6.1984 att inte fastställa försäljningsarvodena för bensin och dieselolja. I praktiken innebär detta att säljarna av motorbränslen fritt kan bestämma sina distributionsarvodena och på detta sätt konkurrera om priset.

Island

Produktionen af elektrisk energi hele året 1983 udgjorde 3766 GWh. Det var en forøgelse fra forrige år med 5,4%. Heraf blev 95,3% produceret med vandkraft, 4,5% med geotermisk kraft og 0,2% med dieselkraft.

Tilvæksten i forbruget på det almindelige marked forøgedes med 5,0% som nærmer sig en fordobling af forbruget på 14 år.

Forbruget i den kraftkrævende industri steg med 5,4% som skyldes hovedsagelig forøget produktion i ferrocilicium fabrikken (Icelandic Alloys).

Produktionen af varmt vand fra de geotermiske felter til husopvarmning i hele året 1983 forøgedes med ca. 4% som hovedsagelig skyldes Reykjaviks Varmtvandsværks udvidelse som foregår i ret jævn tempo over årene.

Reykjavíks Varmtvandværk producerer nu årligt over 50 millj. m³ af 80–85°C varmt vand.

Fordelingen mellem energikilderne til husopvarmning er stadigvæk 80% geotermisk kraft, 14% elkraft og 6% olie.

Man kan næppe regne med at forøge den geotermiske krafts andel væsentlig over 80% da det ikke er sandsynligt at de som nu bruger elkraft og olie til opvarmning har nogen chance til geotermisk kraft på grund af at der ikke findes geotermiske felter i nærheden. På den anden side arbejder man målbevidst med at formindske olieforbruget ved indførelse af elektrisk opvarmning i stedet for olieopvarmning.

Som bekendt så ejer Alusuisse aluminiumsværket i Straumsvík 100%. Produktionskapaciteten er 85.000 tn årligt. Det er langt den største enkelte aftager af elektrisk energi i Island og køber knapt 40% af hele produktionen.

Ifølge en interim aftale som blev afsluttet i september sidste år forpligtede parterne (den islandske Stat og Landsvirkjun på den ene side og Alusuisse på den anden side) sig til at revidere den eksisterende kontrakt. En del af denne sag (angående skatter) havde man allerede henvist til voldgift.

Nu er man kommet så langt i forhandlingerne at der er gode grunde til at forvente at man kan undgå voldgiften og komme overens om hele sagen. Man håber at kunne afslutte forhandlingerne indenfor afslutningen af året. Hovedpunkterne i overenskomsten vil bl. a. formodentlig blive forhøjelse af elprisen til den eksisterende fabrik, 50% forøgelse af fabrikken samt en ny væsentlig forhøjet elpris til den nye del af fabrikken og revidering af skattereglerne.

Forhandlinger har været i gang i nogen tid om at det japanske foretagende Sumitomo vil blive delejer af Icelandic Alloys som hidtil har været i den islandske Stats og Elkems (Norge) fælleseje (Island har 55%, Elkem 45%).

Forhandlingerne er afsluttet og vil blive undertegnet den 14. august 1984 mellem parterne. De går ud på at Sumitomo køber tredjedel af Elkems aktier og bliver således 15% delejer, men Elkems del falder til 30%. Island vil således beholde sin majoritet med 55%. En del af aftalen går ud på at Island og Elkem vil refinanciere Icelandic Alloys før Sumitomos indtræden. Det andet hovedpunkt i aftalen er at Sumitomo forpligter sig til at købe 20.000 tn årligt af fabrikkens produktion som er på 50–55.000 tn årligt.

Norge

Norges totale energiforbrug økte med 1,8 procent i 1983, etter flere år med nedgang. I første halvår 1984 fortsatte energiforbruget å øke, økningen kom opp i hele 9 procent. Den sterke veksten i energiforbruget i 1. halvår 1984 skyldes veksten i elektrisitetsforbruget i kraftintensiv industri og treforedling.

Produksjonen av elektrisk kraft var i 1983 106,2 TWh, en økning på 14,2 prosent fra året før. I første halvår 1984 kom elektrisitetsproduksjonen opp i 62,9 TWh. Dette er 3,9 prosent mer enn samme periode året før. Bruttoforbruket av fastkraft i kraftintensiv industri økte med 12,5 prosent i første halvår 1984, mot 11,7 prosent for hele 1983. Forbruket av fastkraft til alminnelig forsyning økte med 6,5 prosent fra 1. halvår 1983 til 1. halvår 1984. Temperaturkorrigert var veksten omlag 5 prosent. Den økte veksttaket skyldes i det alt vesentlige økt elektrisitetsforbruk i treforedlingsindustrien. Forbruket i alminnelig forsyning gikk opp med 3,0 prosent i 1983 (temperaturkorrigert).

Innenlandsk salg av petroleumsprodukter var i 1983 7448 mill. liter. Dette er en nedgang på 2,7 prosent fra 1982. I første halvår 1984 økte salget av petroleumsprodukter med 4,8 prosent sammenlignet med samme periode året før. Dette er første gang siden 1979 at det registreres vekst i salget av petroleumsprodukter.

Produksjonen av olje og gass på norsk kontinentalsokkel forventes i 1984 å ligge rundt 60 mill. toe. Med de felt som er i produksjon eller er besluttet utbygd forventes produksjonen øke til godt over 70 mill. toe i 1989. Blant viktige felt som er under vurdering kan nevnes Gullfaks fase II og Troll.

Sverige

Användningen av energi i Sverige uppgick år 1983 till ca 350 TWh. Detta innebar en minskning med ca 5 TWh jämfört med år 1982. För år 1984 förutses en fortsatt minskning av energianvändningen för uppvärmningsändamål. Samtidigt förutses en ökning av energianvändningen i industrin med 5%. Därmed väntas användningen av energi år 1984 bli ca 9 TWh (3%) högre än år 1983.

På bränslesidan fortsätter användningen av olja att minska. I prognosen för år 1984 beräknas oljeanvändningen bli 179 TWh eller ca 15 miljoner ton, en minskning med drygt en miljon (7 TWh) jämfört med år 1983. Därmed reduceras oljeanvändningen till ca 47 procent av den totala energitillförseln för energiändamål.

Av den totala produktionen av elektrisk energi i Sverige beräknas vattenkraften svara för 56 procent och kärnkraften för 40 procent. Resterande ca 5 procent produceras med mottryckskraft och en liten andel kondenskraft. Under år 1984 har regeringen beviljat laddningstillstånd för de två sista kärnkraftblocken i det svenska kärnkraftsprogrammet. Därmed beräknas kärnkraftens andel av elproduktionen öka under de närmaste åren.

När det gäller användningen av el väntas en ökning med ca 6 procent under 1984. Till största delen faller denna ökning på uppvärmningssektorn på grund av den snabba övergången från olja till el i enskilda byggnader och fjärrvärmeverk. Användningen av inhemska bränslen väntas öka med ca 3 TWh under år 1984. Därmed utgör de knapt 20% av den totala

bränsletillförseln. Vidare väntas en ökning av användningen av kol med ca 5 TWh. Till största delen äger denna ökning rum i fjärrvärmesektorn.

2. Sikkerhedsforskning på energiproduktionsområdet — et nordisk program under Nordisk kontaktorgan for atomenergispørgsmål (NKA)

2.1. Baggrund

Siden 1977 har Kontaktorganet administreret nordisk projektarbejde med det formål at sammenkoble nationale indsatser for at opretholde et højt sikkerhedsniveau i forbindelse med kernekraft og atomenergiforskning i de nordiske lande. NKA's projektarbejde gennemføres i form af 4-årsprogrammer. Den nu igangværende periode afsluttes i april 1985. Nordisk Ministerråd støtter arbejdet med en betydelig finansiering, i 1984 således med 6,480 millioner norske kroner. Hertil kommer nationale bidrag som er væsentligt større end den nordiske finansiering.

Sikkerhedsprogrammet er en vigtig aktivitet for kontaktorganet. En mere fuldstændig beretning til Nordisk Råd om kontaktorganets øvrige virksomhed aflægges særskilt.

2.2. Sikkerhedsprogrammets målsætning

Hensigten med programmet er dels at opretholde et højt kundskabsniveau vedrørende sikkerheden ved energiproduktionen — specielt kerneenergi — og dels at forene nordiske ressourcer om aktuelle opgaver som med fordel kan løses i fællesskab. Resultaterne skal kunne udnyttes af myndighederne, af industrien, og i forbindelse med anden forsknings- og udviklingsvirksomhed, både inden for kerneenergiområdet og på andre sektorer hvor et højt sikkerhedsniveau er væsentligt.

2.3. Arbejdet i 1984

De fleste projekter er nu gået ind i deres afsluttende fase, og arbejdet med slutrapportering er påbegyndt. Ialt 19 enkeltprojekter har været i gang inden for fire programområder, som omtales kortfattet i det følgende.

Reaktorsikkerhed (SÄK-projekterne). Man har nu et meget bedre greb om at beregne de sandsynlige konsekvenser af hændelser som kan optræde i komplicerede anlæg. Således har man dannet sig et billede af hvor anvendelige de erfaringsværdier er, som indgår i beregninger af pålideligheden. Herved er man i stand til at bedømme usikkerheden i beregningerne. Man har også specielt arbejdet med ulykker i kernekraftanlæg som medfører tab af kølevandet. Her har man fundet frem til de modeller som giver det bedste billede af de fysiske forhold.

Arbejdet fortsætter med at finde en mere nøjagtig metode til at beskrive hvordan varmen bortføres fra kølevandet efter et sådant uheld. Endelig har man afsluttet arbejdet med at undersøge korrosionsfænomener, for eksempel sådanne som optræder når varmevekslere er i berøring med havvand, og hvordan korrosionsangrebene kan modvirkes.

Menneskelig pålidelighed (LIT-projekterne). En metode er udviklet til at registrere og analysere fejl som begås af det personale som er beskæftiget med vedligeholdelse. Endvidere er man kommet langt med at beskrive hvordan en analyse kan foretages af de forhold på arbejdspladsen som har en negativ indflydelse på personalets pålidelighed. I et af projekterne har man beskrevet hvordan design-processen af et kontrolrum helst skulle foregå, og hvordan man kan undgå menneskelige fejltagelser i design-fasen. Datamaskiner kan udnyttes til at hjælpe operatører. For at undersøge muligheden for at opdage operatørfejl har man gjort forsøg i eksperiment-anlæg, først i laboratoriet og derpå i et større anlæg ved Haldenreaktoren. Arbejdet fortsætter med at verificere de rutiner, som anvendes ved træning af operatører. Ved at iagttage selve træningsforløbet får man et basismateriale til at vurdere svagheder i træningsproceduren.

Radioaktivt affald (AVF-projekterne). Når radioaktivitet spredes i en kernekraftreaktor fra et beskadiget brændselement fremkommer unormale affaldsmængder. Finske og svenske kraftværker har deltaget i en analyse af, på hvilken måde man kan tage vare på dette affald uden skade for personalet og omgivelserne. En del af det normale driftsaffald ved reaktorer og forskningsanlæg indkapsles i asfalt (bitumen). Mange forhold spiller ind når man skal bedømme, hvordan disse produkter vil opføre sig ved slutlagring. Man er kommet et godt stykke på vej til at forstå samspillet mellem forskellige faktorer som på langt sigt vil påvirke holdbarheden. Ved slutlagring af radioaktivt affald spiller den mulige spredning af radioaktivitet med grundvand en vigtig rolle. Derfor indgår i det nordiske arbejde en kontakt til et i Sverige initieret internationalt projekt hvor forskellige beregningsmodeller for strømning af grundvand sammenlignes. Endelig har man undersøgt om en ny type materiale med fordel kunne sættes ind i reaktorernes rensningsanlæg. Formålet er at koncentrere radioaktiviteten på en form som er mere velegnet til slutlagring.

Radioøkologi (REK-projekterne). Konsekvenser af udslip af radioaktivt materiale som følge af reaktoruheld kan beregnes ifald man ved hvordan spredningen foregår både gennem luft og vand. I tidligere beregninger har man ikke taget hensyn til hvordan radioaktive partikler afsætter sig på husenes tage, eller på sne om vinteren. Man har nu fundet frem til hvordan sådan radioaktivitet kan vaskes bort. En stor del af de radioaktive partikler vil holde sig udendørs og ikke komme ind i bygninger. Et konsekvensberegningssystem som tager hensyn til alle disse fænomener er nu ved at være færdigudviklet. Desuden har man fortsat at sammenligne analyser fra forskellige laboratorier i Norden. Sådanne sammenligninger kan anvendes i uheldssituationer når man skal udnytte måleværdier andetsteds fra. Ved at følge radioaktivitetens koncentration i de nordiske farvande er man kommet til erkendelse af hvordan man i tilfælde af ulykker vil kunne måle på forskellige arter af tang og derved få et indtryk af de strålingsdoser som vil komme fra havet. Endelig har man analyseret i hvor høj grad man kan

stole på publicerede beregninger af radioaktivt udslip fra kulfyrede kraftværker, og hvor usikkerheden i beregningerne ligger.

2.4. Kontrol af projektvirksomheden

Som et led i sin projektvirksomhed har kontaktorganet udviklet et system til programoplægning, gennemførelse og kontrol. Dette system er i 1984 beskrevet med henblik på at erfaringerne bør kunne udnyttes i forbindelse med anden nordisk projektvirksomhed, jævnfør medlemsforslag nr. 7/84 i Nordisk Råd. I beskrivelsen er der lagt vægt på at resultaterne af det nordiske projektarbejde rapporteres med henblik på udnyttelse af en række forskellige interessentkredse, og at resultaterne evalueres. I kontaktorganets egen projektvirksomhed er der i 1984 gjort et stort forarbejde netop med hensyn til den slutrapportering som skal være afsluttet i 1985, og med at planlægge evalueringen af fireårsprogrammet.

2.5. Resultatspredning

Der er publiceret en lang række delrapporter fra programmet, og projektdeltagerne har præsenteret resultaterne ved møder og konferencer, både i og uden for de nordiske lande. NKA's projekter er herved blevet kendte i en stor kreds. I en række tilfælde har man allerede i 1984 gjort en indsats for at præsentere arbejdet for andre interessentgrupper end dem som deltager i projektarbejdet, for eksempel på off-shore området. Der har også været afholdt en række seminarer inden for de enkelte delprojekter.

2.6. Effekt for sikkerhedsarbejdet i Norden

En evaluering af sikkerhedsprogrammet skal udføres i 1985. Allerede nu kan man konstatere at resultaterne af projekterne har en mærkbar effekt på de sikkerhedsbedømmelser som foretages hos sikkerhedsmyndighederne, især på reaktor- og strålingsbeskyttelsesområdet. Desuden bidrager de metoder, som er udviklet, til at gøre sikkerhedsarbejdet mere præcist, og dette gælder såvel i tilknytning til kernekraftområdet som ved sikkerhedsarbejde på andre industrielle anlæg.

Kapitel XVII

Handelspolitikk

1. Nordisk Råds ytringer

a. Nordisk Råd henstiller til Nordisk Ministerråd å framlegge et forslag til handlingsplan for Norden som hjemmemarked til Nordisk Råds 33. sesjon.

Kommentar:

Spørsmålet vil bli tatt i betraktning i Ministerrådsforslaget om en handlingsplan for økonomisk utvikling og full sysselsetting.

b. Nordisk Råd henstiller til Nordisk Ministerråd å styrke det nordiske eksportsamarbeidet.

Kommentar:

Det finner sted et løpende konstruktivt samarbeid mellom de nordiske lands eksportfremmende organisasjoner. Bl. a. forventes om kort tid utgitt en rapport om de nordiske lands eksportfremmende struktur, motkjøpsproblemer og forsikringstegning.

Det nordiske eksportsamarbeidet er videre styrket gjennom opprettelsen av Prosjekteksportfondet, som i sin daglige virksomhet har et nært samarbeid med de eksportfremmende organisasjoner. I oppfølgingen av Nordisk Råds Rek 1/84 om økonomisk vekst og full sysselsetting vil man videre vurdere tiltak som styrker det nordiske eksportsamarbeidet.

Det ble vidare holdt et særlig eksportfinansieringsseminar i Stockholm i oktober 1984 med deltakelse på høyt nivå fra de nordiske land.

c. Problem innenfor næringsmiddelområdet av handelsteknisk natur bør bli gjenstand for økt oppmerksomhet.

Kommentar:

I arbeidet med å avskaffe ikke-tollmessige handelshindringer er det innrapportert en rekke hindringer på næringsmiddelområdet. Behandlingen av de ulike hindringene er begynt i EK-Handels regi, og i denne forbindelse vil man også vurdere særlige tiltak for å lette handelen mellom de nordiske land av livsmidler.

EK-Handels arbeid med disse spørsmål vil bli koordinert med Det permanente nordiske utvalg for næringsmiddel spørsmål hvor en særlig kartlegging pågår av hindringer som skaper problemer for den internordiske handelen med næringsmidler.

2. Nordisk samhandel

Den internordiske handel (importtall) beløp seg i 1983 til 14,8 mdr USD, som tilsvarer 21,3% av de nordiske lands totalimport i 1983. Tilsvarende tall for handelen i 1982 var 15,3 mdr USD hvilket innebærer en reduksjon på 3,2% i 1983 sammenliknet med året før. Det skal i denne forbindelse imidlertid gjøres oppmerksom på den sterke kursutviklingen for USD fra 1982 til 1983. (Se tabellmaterialet i slutten av kapitlet). Andelen som den internordiske handel utgjorde av landenes totale import, var imidlertid i 1982 20,6%. Dette innebærer at de nordiske lands totale import i USD falt sterkere enn importen fra de nordiske land fra 1982 til 1983.

Når det gjelder eksporttallene viser disse at 20,4% av den totale eksport i 1983 går til de øvrige nordiske land. Andelen i 1982 var 20,7%. Verdien av den internordiske eksporten var i 1983 15,2 mdr USD, en svak økning på 0,3% fra 1982. Til sammenlikning steg landenes totale eksport i USD med 1,7% i samme periode.

Importandelene er høyest for Norge og Island hvor over 28% av landenes totale import i 1983 kommer fra det øvrige Norden. Til sammenlikning er tilsvarende andeler for Danmark 21,5%, Sverige 19,6% og Finland 16,3%.

Også innenfor eksportandelene finnes betydelige variasjoner. Av Sveriges eksport går 24,6% til de øvrige nordiske land, mens den islandske andelen lå helt nede på 4,5%. For Danmarks vedkommende var andelen 19,5%, Finland 19,6% og Norge 15%. Norges andel har vært klart synkende de senere år hovedsakelig som følge av eksporten av olje og gass som i stor grad har blitt eksportert til land utenfor Norden.

Ovennevnte bilde har endret seg i noe mer positiv retning i første halvår 1984. Den største utvikling har skjedd i andelen av den islandske eksport som går til Norden. Denne var i første halvår 1984 9,4% mot 5,5% i første halvår 1983. Verdien av denne eksporten var i første halvår i 1984 større enn eksportverdien for hele 1983. I løpet av 1984 er det igangsatt et særlig prosjekt på Nordisk basis for å vurdere tiltak som kan fremme islandsk eksport til det øvrige Norden. Det redegjøres nærmere for prosjektet nedenfor. Ellers viser utviklingen i første halvår 1984 at den negative utviklingen i de enkelte lands import fra Norden er i ferd med å snu. Eksporten til Norden viser samtidig også positiv utvikling ikke bare for Island som nevnt ovenfor, men også de øvrige og da i særdeleshet Finland.

Utviklingen i forholdet mellom de tradisjonelle og ikke-tradisjonelle eksportprodukter har fulgt samme mønster som tidligere (se tabell V bak i kapitlet). Andelen av landenes tradisjonelle eksportprodukter som eksporteres til Norden er lav, under 10% så nær som for Sverige, hvor andelen er omtrent 16%. Årsaken til dette ligger hovedsakelig i deres eksport av biler.

Når det gjelder ikke-tradisjonelle varer er eksportandelen til Norden derimot høy, over 30% (for Norge 38%), så nær som for Danmark

(24,7%). Dette indikerer at Norden spiller en meget viktig rolle for nye eksportprodukter. Små og mellomstore bedrifter står for en forholdsvis stor andel av denne ikke-tradisjonelle eksporten.

Ministerrådet igangsatte i første halvår 1984 et særlig prosjekt for å fremme Islands eksport til de øvrige nordiske land. Prosjektet har for 1984 og 1985 under ett en finansiell ramme på NOK 1 mio som finansieres med halvparten over Ministerrådets budsjett og halvparten fra islandske myndigheter.

Prosjektets formål er å utarbeide individuelle handlingsplaner som inneholder forslag til konkrete tiltak som kan iverksettes for å bedre markedsgangenen for bestemte islandske eksportører i de øvrige nordiske land.

En prosjektansvarlig er ansatt for å gjennomføre prosjektet. Denne hadde i mai og juni 1984 møter med en rekke islandske foretak som kan ha interesse i å delta i prosjektet. På basis av disse møter og andre opplysninger tas det i løpet av høsten 1984 sikte på å utarbeide konkrete handlingsprogram for ca. 20 foretak. Den prosjektansvarlige vil i sitt arbeid også kartlegge den aktuelle etterspørsel i de 4 øvrige nordiske land med tanke på å finne fram til de best mulig egnede produkter som kan importeres fra Island.

Det såkalte NORDHAND-prosjektet som omfatter et modellsystem for nordisk samhandel ble avsluttet høsten 1984. Rapporten består av 3 deler:

- Endringer i nordisk samhandel 1970-81
- NORDHAND – et modellsystem for nordisk samhandel
- Simulering av en svensk devaluering

Etterhvert som det vinnes erfaring med internasjonalt modellsamarbeid vil det være aktuelt å videreutvikle modelsystemet. Det vises forøvrig til et sammendrag av rapportens ulike deler som er tatt inn som *vedlegg H3* til årsberetningen.

Arbeidet med å analysere likheter og ulikheter i innenrikshandelen i Danmark, Finland, Norge og Sverige ble igangsatt gjennom et eget prosjekt i 1984. Prosjektet delfinansieres av Nordisk Ministerråd. Prosjektet forventes avsluttet i løpet av 1985.

I prosjektets første fase har man valgt å prioritere grensehandelsanalyse og da særlig mellom Norge og Sverige. Mellom disse landene har trafikken vært særlig stor i de seneste par år. Den har videre stort sett vært enveis, dvs. fra Norge til Sverige.

Analysen av sammensetningen av denne grensehandel viser at 90% av den er konsentrert om et fåtall varer nemlig:

– Bensin og biltilbehør	45%
– Dagligvarer, særlig kjøtt og tobakk	25%
– Systembolaget	20%

Ovennevnte bekrefter at sammensetningen av grensehandelen mellom Norge og Sverige er ulik en normal handel i hjemlandet og at den er konsentrert omkring varer hvor prisene er sterkt avhengig av størrelsen på de offentlige avgifter.

Analysen vil i fortsettelsen gå særlig inn på forholdet mellom produktivtets- og prisnivå i de nordiske land, samt foreta en analyse av ulike priser gjennom en dekomponering i de enkelte deler prisene består.

3. Norden som hjemmemarked

De nordiske statsministrene drøftet den videre oppfølgingen av arbeidet med "Norden som hjemmemarked" på sitt møte i november i fjor. De nordiske utenrikshandelsministrene ble av statsministrene tillagt ansvaret for å koordinere det videre oppfølgingsarbeidet med å bygge ned ulike ikke-tollmessige handelshindringer i den inter-nordiske handelen. Utenrikshandelsministrene drøftet spørsmålet på sitt møte 2. desember 1983 og vedtok å gi Embedsmannskomiteén for handelspolitikk (EK-Handel) i oppdrag å følge opp og samordne arbeidet og rapportere om igangsatte tiltak til utenrikshandelsministrenes møte i november 1984.

Basis for Embedsmannskomiteéns arbeid på området har vært nasjonale undersøkelser over ulike handelshindringer som de enkelte land har fått innrapportert fra næringslivet. En særlig ad hoc-gruppe har imellom Embedsmannskomiteéns møter forestått arbeidet.

EK-Handel har på sine møter i juni og oktober 1984 drøftet ulike forslag til konkrete oppfølgingsiltak på basis av den foreløpige gjennomgang av de nasjonale undersøkelsene over ulike handelshindringer.

Embedsmannskomiteéns beslutninger så langt kan sammenfattes til følgende:

- De nasjonale undersøkelsene har avdekket en rekke problemer når det gjelder formaliteter og prosedyrer på nordisk basis i forbindelse med de opprinnelsesreglene som handelen mellom de vest-europeiske land bygger på. Embedsmannskomiteén har mot denne bakgrunn besluttet å gi de nordiske lands representanter i EFTA's toll- og opprinnelseskomité sammen med danske eksperter i oppdrag å komme med synspunkter og forslag til hvordan disse prosedyrer og formaliteter kan forenkles.

Av særlig interesse i denne forbindelse vil være opprinnelsesbeviset EUR 1 og mulig fremtidig overføring av dette elektronisk.

- På bakgrunn av beslutning av embedsmannskomiteén har representanter for de enkelte lands tollmyndigheter og finansdepartement drøftet behovet for å foreta en utredning av EF's forslag til såkalt enhetsdokument og forsendelsesdokument (ett dokument som er tenkt å erstatte alle nåværende dokumenter som er nødvendig ved forsendelse over landegrensene) med tanke for en tillempling av disse i de øvrige nordiske land. Videre skal man drøfte behovet for en harmonisering av underposisjonene i den nye

firesifrede tolltariff som er under utarbeidelse på internasjonal basis samt drøfte mulige forenklinger i de generelle tollprosedyrebestemmelser i de nordiske land.

– Den mest omfattende gruppen av handelshindringer som ble innrapportert var ulikheter i de nordiske lands tekniske krav og bestemmelser for ulike produkter. Det vises til behandlingen av dette under pkt. 6.

De nordiske utenrikshandelsministrene understreket på sitt uformelle møte i november 1984 betydningen av det pågående arbeidet med å bygge ned ikke-tollmessige handelshindringer, og gav sin støtte til det arbeidet som pågår i Embedsmannskomiteén for handelspolitikkens regi.

Det er videre innrapportert en rekke klager på ulike bestemmelser på byggområdet, som er videresendt Embedsmannskomiteén for bygg og boligspørsmål til uttalelse. På basis av disse kommentarene vil man fra Embedsmannskomiteén for handelspolitikkens side vurdere forslag til tiltak.

Under det uformelle nordiske utenrikshandelsministermøte i desember 1983 og november 1984 ble også spørsmål som statlige støttetiltak og eksportkreditsubvensjonering berørt, og ministrene understreket den betydning disse områdene har innenfor begrepet "Norden som hjemmemarked". Det vises forøvrig til behandlingen av disse spørsmål under det industripolitiske kapitlet.

4. Handelspolitisk samarbeide i Vesteuropa

I henhold til frihandelsavtalene mellom EFTA-landene og EF fant den endelige tollavvikling sted for de gjenstående følsomme varer 1. januar 1984, slik at EFTA-landenes papireksport til EF-landene har oppnådd full tollfrihet. Overfor Grekenland, som ble medlem av EF 1. januar 1981, vil tollavviklingen være fullført først fra 1. januar 1986.

Ministermøtet EFTA-EF i Luxembourg 9. april 1984 og toppmøtet i EFTA i Visby, Sverige, 22.-23. mai 1984, har gitt støtet til et mer aktivt arbeid med handelspolitiske spørsmål i Vest-Europa. Intensjonen med disse møtene har i første rekke vært å stake ut kursen for en videre utbygging av det vest-europeiske handelspolitiske samarbeid.

Luxembourg-møtet kan betraktes som resultat av en tilnæringsprosess mellom EF og EFTA som startet med Wien-erklæringen fra EFTA-landene i 1977. Fra EF's side er dette blitt fulgt opp med årlige rapporter fra COREPER til EF's Råd om samarbeidet EF-EFTA. Både fra EF's Råd og EFTA's Ministerråd kom det i 1982 erklæringer om utvidet kontakt i forbindelse med 10-årsjubiléet for inngåelsen av frihandelsavtalene. Senere har Europa-parlamentet fulgt opp med en resolusjon som legger vekt på det spesielle i forbindelsene EF/EFTA. EF-kommisjonen har på basis av denne resolusjonen utarbeidet en liste over aktuelle samarbeidsområder.

Erklæringen fra Luxembourg-møtet bærer bud om en ny fase i samarbeidet mellom EF og EFTA-landene. På det handelspolitiske området er hovedmålsettingen å legge forholdene til rette for et dynamisk europeisk økonomisk samarbeid om konkrete tiltak: harmonisering av standarder, avskaffelse av tekniske handelshinder, forenkling av grenseformaliteter og av opprinnelsesregler, bekjempelse av illojal handelspraksis, bekjempelse av statsstøtte, som er i strid med frihandelsavtalen samt adgang til å avgi tilbud i forbindelse med offentlige innkjøp.

Foruten tiltak av handelspolitisk karakter ble det også lagt spesiell vekt på samarbeid innen forskning og utvikling. I erklæringen nevnes også behovet for intensivert samarbeid innenfor økonomisk politikk, transport, landbruk, fiskeri, energi, foruten samråd, kontakter og utveksling av opplysninger om arbeidsmiljø, forbrukerpolitikk, miljøvern, nor-sør-spørsmål, turisme og kultur.

EFTA-landene drøftet den videre oppfølgingen av Luxembourg-møtet under minister- og statsministermøtet i Visby. Det var enighet om å konsentrere den umiddelbare oppfølgingen om visse handelspolitiske spørsmål.

Det er lagt opp til en aktiv oppfølgingsprosess av Luxembourg-møtet slik at den politiske erklæring hurtig kan omformes til praktiske resultater. Ministermøtet i EFTA 5. november 1984 gav viktige signaler om hvilke muligheter som foreligger i det videre arbeidet.

I spesielle brevvekslinger med EF har Finland, Norge og Sverige akseptert en midlertidig tolkning av frihandelsavtalen med kull- og stålunionen (CECA) ved å påta seg å tilpasse de prisregler som inngår i Davignon-planen.

EF's økende bruk av anti-dumpingundersøkelser har også vært rettet mot nordiske foretak og har bl. a. for ferrosilicium og trefiberplater ført til inngåelse av prisavtaler.

Gjennom de nordiske handelssjefsmøtene og andre kontakter følger de nordiske EFTA land utviklingen i sine avtaler med EF. Det arrangeres regelmessige konsultasjoner om EF-spørsmål mellom Danmark og de respektive nordiske land.

Et nytt element i samarbeidet etter 1981 mellom EF-kommisjonen og Norge, respektive Sverige, har vært årlige møter på politisk nivå. Det tredje fant sted henholdsvis i Stockholm i juni 1983, og i Oslo i juli 1983. Fjerde møte fant sted i Brussel i juni 1984 for begge land. Arbeidet for å bekjempe det proteksjonistiske press og for å oppnå en vedvarende økonomisk oppgang, var sentrale spørsmål på møtene. Partene uttrykte ønske om å utdype og utvide det gode samarbeid ytterligere.

På det bilaterale plan er det etablert kontakt mellom Kommisjonen og Finland, respektive Norge og Sverige, om områdene transport, miljøvern, arbeidsmiljø, industripolitikk, økonomisk og monetær politikk og statlige støttetiltak. På det bistandspolitiske området har det vært kontakter med

Sverige og Norge, og på energiområdet med Norge. Sverige og Norge har innledet drøftinger med EF med sikte på å komme fram til en rammeavtale for forskning og utvikling med Kommissjonen.

Finland har i 1983 inngått en rammeavtale med EF om fiske med sikte på å regulere de gjensidige fiskerettigheter. Sverige, Færøyene og Norge har tidligere inngått tilsvarende avtaler med EF. Island har fortsatt forhandlingene med Kommissjonen om fiskespørsmål på grunn av utvidet fiskerigrense ved Øst-Grønland.

5. Nordisk samarbejde i de internationale organisationer angående handelspolitik

Regelmæssige embedsmandskontakter og andet samarbejde mellem de nordiske lande er i dag et naturligt led i det arbejde, som foregår inden for forskellige internationale organisationer på det handelspolitiske område. Et vigtigt forum for uformel informationsudveksling og koordinering med henblik på aktuelle handelspolitiske spørgsmål er det såkaldte *nordiske handelschefsmøde*, som i de senere år har fundet sted to gange årligt. Udover dette møde mellem embedsmænd med ansvar for de nordiske landes udenrigshandel holdes løbende kontakt på embedsmandsniveau både mellem de nordiske hovedstæder og ved ambassaderne, især dem som har tilknytning til de internationale organisationer på handelsområdet.

Det nære samarbejde, som de nordiske lande (især Finland, Island, Norge og Sverige) havde under de mangeårige multilaterale handelsforhandlinger i GATT, er fortsat efter afslutningen af disse forhandlinger, bl. a. under forberedelser af GATT-ministtermødet (nov. 82). I forbindelse med dette møde bestod der bred nordisk enighed om, under indtryk af det stigende protektionistiske pres, på politisk niveau at bekræfte tilslutningen til det åbne multilaterale handelssystem, som er af vital betydning for små og af udenrigshandelen afhængige lande som de nordiske. Den med konsensus vedtagne politiske erklæring fra ministtermødet, der bekræfter tilslutningen til det åben multilaterale handelssystem og afviser protektionisme som et middel til bekæmpelse af den økonomiske krise, må derfor fra nordisk side betragtes som et positivt resultat. Der har i samme forbindelse været fuld enighed mellem de nordiske lande om, at GATT's stilling som det centrale handelspolitiske forum ikke måtte svækkes.

De nordiske lande samarbejder ligeledes i forbindelse med behandlingen af økonomiske og handelspolitiske spørgsmål i andre internationale organisationer, især FN og OECD, Verdensbanken og IMF. På flere områder i FN-sammenhæng afgives således fælles nordiske indlæg. Det kan yderligere fremhæves, at der i de analytiske forberedelser af en række forhandlinger på det økonomiske område i FN, f. eks. i forbindelse med den såkaldte nord/syd-dialog, foregår et aktivt samarbejde, således senest forud for UNCTAD's 29. styrelsesrådssamling i september 1984.

Inden OECD's ministermøder i maj 1983 og 1984 etableredes der udstrakt konvergens mellem de nordiske lande indbyrdes og i vidt omfang ligeledes mellem EF- og EFTA-medlemslandene om den linie, der skulle følges på organisationens møde, såvel med hensyn til almindelig handelspolitik som til nord/syd-dialogen og øst/vest-handel.

6. Samarbejde om fjernelse af tekniske og andre handelshindringer

De nordiska länderna samarbetar inom en rad olika områden för att undanröja tekniska handelshinder. Inom vissa områden, t.ex. arbetarskydd och elsäkerhet, har sådant samarbete pågått under en längre tid. Verksamheten varierar såväl vad gäller inriktning som karaktär. På vissa områden syftar samarbetet endast till informationsutbyte, medan målsättningen på andra områden kan vara att utarbeta förslag till gemensamma nordiska regler och/eller att försöka harmonisera redan befintliga sådana. Samarbete finns även sedan länge på provningssidan, t.ex. inom NORD-TEST och EMKO, liksom i fråga om standardisering (inom INSTA).

Internordiskt samarbete förekommer dels inom produkt/branschorienterade områden, dels inom mer övergripande icke direkt produktrelaterade områden. Till de förra hör samarbete på områden: fordon, byggsektorn, elektrisk utrustning, läkemedel och tryckkärl. Till icke-produktorienterade områden hör samarbete beträffande arbetsmiljö, konsumentfrågor och miljövård. Det här uppräknade samarbetet syftar i första hand till att samordna och förbättra t.ex. säkerheten, hälso- och miljöskyddet i de nordiska länderna. I den mån samarbetet resulterar i harmoniserade föreskrifter i de nordiska länderna bidrar de härmed till att undanröja tekniska handelshinder länderna emellan. Närmare redogörelse för nämnda samarbete redovisas under resp. fackavsnitt.

Utav de nationella kartläggningar av olika handelshinder, som redan omnämnts under pkt 3, har det framgått att ett stort antal hinder rör nationella åtgärder i form av tekniska regler (föreskrifter, standarder etc.). Problemen rör dels anpassning av produkter till de tekniska kraven i reglerna i sig, dels tillämpningen av reglerna i form av olika förfaranden som skall efterkommas vid produktlansering (provnings-/certifierings-/godkännandeprocuderer).

De nationella åtgärderna gäller flera olika varuområden och ett flertal olika föreskriftsområden etc. sett med utgångspunkt från de myndigheter och nationella organ som utfärdar/ tillämpar reglerna i fråga. Alla dessa åtgärder kan från utrikeshandelssynpunkt karakteriseras som tekniska handelshinder.

För att föra det pågående arbetet avseende nordiska handelshinder vidare på området tekniska handelshinder har ministerrådet tillkallat en särskild TBT-expertgrupp (TBT=Technical Barrier to Trade) för att föreslå lämpliga fortsatta åtgärder.

Expertgruppen skall särskilt

- undersöka på vilka enskilda produkt/föreskriftsområden som särskilda insatser kan vara påkallade för att påskynda en harmonisering av nationella regler och hur dette bör ske
- pröva om och i vilken utsträckning det på enskilda produkt/föreskriftsområden kan finnas anledning att tillskapa nya eller ändra/bygga ut existerande arrangemang för provning och certifiering mellan de nordiska länderna.
- överväga möjligheterna att varor för vilka provresultat eller certifiering som utförts i ett nordiskt land också skall kunna accepteras i de övriga nordiska länderna och/eller att handeln med varor som förutsätter myndighets godkännande på annat sätt underlättas.

Samarbete om frågor avseende tekniska handelshinder förekommer också på bilateral bas, genom t. ex. återkommande tjänstemannaöverläggningar.

För vissa frågor såsom postförsändelser, sanitetsmaterial och campingvagnar har särskilda kontaktgrupper bildats med uppgift att snarast finna lösningar till de problem på handelns område som idag finns för ovan nämnda frågor.

De nordiska länderna deltar aktivt i de pågående diskussionerna om ett utvidgat samarbete mellan EFTA och EG om tekniska handelshinder. Samarbetet inom EFTA:s ram utgör här en naturlig fortsättning av det nordiska samarbetet. Inom EFTA sker en uppföljning av intentionerna på tekniska handelshinderområdet enligt deklARATIONERNA från toppmötet EFTA-EG i Luxemburg och EFTA:s toppmöte i Visby. Detta inkluderar också de frågor som aktualiserades vid ett särskilt expertkommittémöte som hölls 1984-04-25 mellan representanter från EFTA-länderna och EG-kommisionen. De hittills aktualiserade frågorna (för förberedelser och koordinering mellan EFTA-länderna) är bl. a. följande:

- frågor rörande EFTA-ländernas deltagande tillsammans med EG i en informationsprocedur för standarder
- frågor om informationsutbyte med EG om tekniska föreskrifter
- frågor rörande harmonisering av standarder och föreskrifter t. ex. samarbete EFTA-EG på högteknologiområdet
- frågor rörande det framtida samarbetet i förhållande till CEN och CENELEC
- frågor rörande provning och certifiering dels explosionsskyddad elektrisk materiel dels andra elektrotekniska frågor
- frågor rörande nya EFTA-initiativ såsom ramkonvention för erkännande av provningsresultat m. m., nya provnings- och certifieringsöverenskommelser.

De nordiska länderna deltar vidare aktivt i de diskussioner om förenklingar och förbättringar av de ursprungsregler som gäller mellan EFTA-länderna och EG.

Detta gäller även andra frågor som aktualiserats i diskussioner mellan EG och EFTA nämligen EG:s enhetsdokument samt EG:s direktiv angående lättnader i kontroll och formaliteter vad gäller godstransporter mellan medlemsländerna.

De nordiska länderna liksom övriga EFTA-länder och vissa EG-länder m. fl. deltar även i de mellanstatliga konventioner och överenskommelser mellan ansvariga nationella instanser om ömsesidigt erkännande av provningsresultat som utarbetats på initiativ av EFTA.

GATT-överenskommelsen om tekniska handelshinder har hittills under-tecknats av 36 länder och EG. Alla nordiska länder med undantag av Island har ratificerat avtalet. Inför möten i GATT/TBT-kommittén avseende tillämpningen av överenskommelsen samordnar sig de nordiska länderna via regelbundna förmöten. Ofta utarbetar de nordiska länderna gemensamma förslag till åtgärder för effektivisering av överenskommelsens tillämpning.

Förutom det organiserade internordiska samarbetet förekommer ofta informella kontakter mellan de ansvariga nordiska myndigheterna inför arbete i olika internationella organisationer.

7. Forenkling av handelsprosedyrer

Det nordiske prosjektsamarbeidet, som blir koordinert gjennom et felles utvalg, kalt NORDIPRO (Nordic Committee on Trade Procedures), har i stor grad vært konsentrert om utvikling av automatiske prosedyrer – d. v. s. elektronisk overføring av handels- og transportdata ved hjelp av EDB og telekommunikasjon.

Hovedprosjektet, som har betegnelsen DEDIST (Data Elements Distribution), vil med visse tillegg bli slutført ved utgangen av 1984. Prosjektmateriale vil bli utgitt i en håndbok, som består av følgende hoveddeler:

- I The DEDIST Concept
- II DEDIST Interchange Specifications
- III DEDIST Data Elements Directories
- IV DEDIST Functions, Message Types and Data Element Groups

Håndboken vil gi brukerne det nødvendige grunnlagsmateriale for å kunne ta i bruk automatiske prosedyrer.

DEDIST vil bli fulgt opp av et nytt prosjekt, som har betegnelsen "Markedsføring, tillempningsstøtte og underhold av DEDIST". Prosjektet er ansett som meget viktig for implementeringen av automatiske prosedyrer, og for å få mest mulig praktisk nytte av det arbeid som hittil er lagt ned på dette område.

Arbeidet med NORDIPROs prosjekt vedrørende "juridiske problemer" har i 1984 vært konsentrert om utarbeidelse av forslag til "Uniform Rules for Communication Agreements in International Trade Data Exchange",

som er forelagt en rekke internasjonale organisasjoner til uttalelse – blant andre UNCITRAL, ECE og EF. Dette arbeid forventes å ta ennå noen tid før avtalte regler på dette område kan foreligge. En del av prosjektmaterialet fra "juridiske problemer" har tidligere blitt utgitt som FN-rekommandasjoner – kfr. omtale i tidligere årsberetninger.

"Nordisk Havnestudie" er et annet prosjekt, som det har vært arbeidet med i 1984. Formålet med prosjektet er å fremme forslag til mer rasjonelle og ensartete prosedyrer, som styrer godset gjennom de nordiske trafikkhavner. Prosjektarbeidet er dessverre blitt noe forsinket, og en regner med at prosjektet ikke vil kunne være slutført før i 1985.

I 1984 har det også vært arbeidet med å forberede et nytt prosjekt innenfor området "postprosedyrer", og som er beregnet satt i gang i 1985.

Det nordiske prosjektarbeidet er blitt utført i nær tilknytning til arbeidet som pågår i ECE og i andre internasjonale fora, og hvor det har fått stor anerkjennelse. Fra brukersiden i Norden har prosjektarbeidet i NORDI-PRO blitt fulgt med stor interesse. En del av prosjektresultatene er allerede blitt tatt i bruk av bedriftene, som forventer en videre oppfølging av det nordiske arbeid med forenkling av handelsprosedyrene.

8. Nordiskt samarbeide angående efterutbildning i export- marknadsföring

Det redan tidigare goda och förtroendefulla samarbetet de nordiska exportskolorna emellan har sedan ett och ett halvt år fördjupats genom bildandet av det mycket öppet och informellt arbetande samverkansorganet NES (Nordiska Export Skolor). Den nu mera formaliserade formen för samverkan har gjort det möjligt att planlägga och genomföra direkt nordiska projekt. Projekt som kan engagera och vara till samnordisk nytta för flera länder på en gång.

Under 1984 startade man och genomförde helt eller delvis följande projekt

- framtagandet, långsiktigt, av ett utbildningsmaterial som i systematisk form skall underlätta förståelsen för vikten av – och ge – praktiskt användbara kunskaper beträffande internationella leverans- och betalningsvillkor. Projektet omfattar ett utvecklingsarbete med framtagande av nytt visuellt material. Under hösten 1984 avses detta att leda fram till ett basmaterial som kan produceras för tester och språkpassas under 1985. Målgruppen som skall kunna använda detta exporttekniska material finns i såväl mindre som större exporterande företag och nyexportörer.
- genomförandet av en första nordisk exportchefs-konferens under september 1984 i Helsingfors. En konferens till vilken redan kvalificerade exportföretag sända delegater med förståelse för och insikt i betydelsen av företagets internationalisering – och den roll som vidgat effektivt nordiskt samarbete kan spela. Detta projekt utvecklas för att med 1 §a 2

års mellomrum samla kvalifiserte forelesere og deltagere kring problemstillinger av foretaksstrategisk betydelse. Om man bortser frå det direkte utviklingsarbeidet som ulike emner/emnes kombinasjoner krevjer er stråvan att detta prosjekt for gjennomforandet som sådant skall vara sjålvbærande.

Samarbeidet inom NES sker vid 2 å 3 gruppmøten per år. Mellan dessa møten hålles en livlig brev- og telefonkontakt samt mindre, personlige møten, där erfaringer, tips og anvisninger utbytes. Det effektive samarbeidet nordens eksportkolor emellan innefatter også mőjligheter av ett kollegialt besök for att en person som gäst kan övertvara en kurs i något annat nordiskt land.

9. Samarbeidet vedrørende prosjekteksport

Nordisk samarbeid om prosjekteksport som ble innført ved Ministerrådets beslutning av henholdsvis 15. september 1981 og 28. februar 1982 består av 4 deler, nemlig

- A. Opprettelsen av et nordisk prosjektexportfond
- B. Et nordisk system med prosjektinvesteringslån
- C. Et nærmere samarbeid når det gjelder eksportkreditter og eksportkreditgarantier samt
- D. Tiltak på informasjonsområdet.

ad A: Vid utgången av augusti måned 1984 hade Nordiska projektexportfonden totalt registrerat 99 prosjekt for behandling. For dessa prosjekt hade man totalt mottagit ansökningar eller beviljat stöd på totalt 13,1 miljoner FIM (i detta tal är inte inkluderat de ansökningar som har avslagits og talet är även justerat då styrelsen godkännt ett lägre stöd än vad man ansökt om).

Totalt har fonden haft till disposition åren 1982-1983 og 1984 ett belopp på 8.895.000 FIM. Detta belopp inkluderar de 500.000 NOK som i juni 1984 överfördes till fonden från Institutionsreserven. Av totalbeloppet hade det disponerats ett sammanlagt stödbelopp på 7.791.000 FIM per den 19. september 1984 fördelat på 51 prosjekt.

Av de 99 prosjekten är svenska foretag involverade i sammanlagt 74 prosjekt, norske foretag i 64 prosjekt, danske i 54 prosjekt, finska i 50 prosjekt og isländska intressen i 15 prosjekt.

När det gäller den geografiske fördelningen av prosjekten i målområdena, verkar intresset for gemensamma prosjekt også i fortsättningen vara störst när det gäller ASEAN-länderna og då först og främst i Indonesien. For övrigt finner man intresset relativt jämnt fördelat mellan länder i Mellan-östen, Nordafrika, Västafrika og Latinamerika. Under året har også stöd beviljats for två prosjekt i Sovjetunionen og for ett i Kina.

Branschmässigt dominerar fiskeriprojekt och projekt med anknytning till energiförsörjning. Andra viktiga samarbetsområden är entreprenörverksamhet, projekt med anknytning till verkstadsindustri, skeppsbygge och metallindustri, vidare agroindustri och transportverksamhet.

Fonden har hittills konstaterat att två projekt har lett till kontrakt (i Venezuela och i Saudi-Arabien). Samtidigt har ansökan om efterskänkning av utbetalt stöd mottagits i två fall. Fondens styrelse har också i fortsättningen lagt vikt vid, inte endast att bearbeta mottagna ansökningar om stöd, utan även aktivt engagerat sig i projektarbetet, t ex med rådgivning vad avser val av samarbetsformer och samarbetspartners, annan praktisk rådgivning med hänsyn till själva marknadsbearbetningen och uppbyggnaden av finansieringen för ett projekts genomförande, och även deltagande i själva projektidentifieringen.

Under loppet av 1984 kommer fondens styrelse att ha hållit fem möten där man har behandlat såväl de inkomna ansökningarna om stöd som konkreta initiativ för främjandet av det nordiska samarbetet inom projektexporten, möjligheterna för ett nordiskt samarbete om statlig tjänstexport, samarbetet med internationella organ samt praktiska organisations- och ekonomifrågor.

I huvuddelen av de projekt som förelagts fonden med ansökning om stöd har det också varit en ökning av antalet förfrågningar från näringslivet med önskan om att diskutera problem relaterade till projektexporten och dess finansiering.

I en viss utsträckning grundar sig projekten även på fondens egna initiativ. Det samarbetsavtal som 1983 tillsammans med Nordiska Investeringsbanken (NIB) ingicks med UNDP, har börjat ge intressanta resultat. NIB och fonden mottar regelmässigt förfrågningar från UNDP:s fältorganisation om deltagande i utvecklingen av nya projekt. Flera av dessa projekt har visat sig ha en betydande potential.

Tillsammans med NIB har man kommit igång med ett brett samarbete med Världsbanken och då speciellt dess energiavdelning. En serie vällyskade seminarier omkring möjligheterna för nordiskt deltagande i Världsbankens energiprogram har genomförts i de nordiska huvudstäderna. Uppslutningen från nordisk industri var betydande. Det arbetas nu vidare med uppläggningsen av effektiva informationskanaler för att därvid säkra att vår industri får kännedom om projekten tillräckligt tidigt och sålunda får bättre möjlighet för att hävda sig i den starka internationella konkurrensen. Det diskuteras samtidigt också möjligheterna att förbereda förbättrade finansiella villkor. För fondens del är man i detta sammanhang speciellt intresserad av möjligheten för ett direkt nordiskt deltagande i projektidentifieringen och utformningen av projekten i ett tidigt skede.

Det har under årets lopp utvecklats en god kontakt med International Finance Corporation (IFC) som betraktar fonden som en intressant samarbetspartner och som redan har föreslagit flera projekt för finansiering.

Prosjektexportfonden deltar i ett informellt samarbeide med de nordiske organisationerne for industrielt utviklingssamarbeide. Dessa kontakter har ogsaa fortsatt gett positive og nyttige impulser og det har uttrykts onskan om att fonden skall forsoka att koordinera framtidige nordiske samarbeidsprosjekt foroende investeringar i utviklingslanderna.

Ogsaa det gode samarbeidet med de nordiske eksportframjande organisationerne har fortsatt.

I samarbeide med de eksportframjande organisationerne har fonden koordinert ett omfattende opplegg nar det galler prosjektexporten till Indonesien inom det maritima transportomradet og fiskerinaringen. Dette samarbeide har redan resultert i identifisering og bearbeiting av flere interessante prosjekt som omfatter mojlige leveranser fra samtlige fem nordiske lander.

Ett annat resultat ar bildandet av en nordisk-indonesisk samarbeidskommitté bestaende av representanter for de fire nordiske ambassaderna og ledende ambetsmen i relevante indonesiske ministerier.

Fonden legger fortsatt stor vikt vid att goera sin verksamhet kend for nordisk naringsliv. En ny informationsbrosjyr ar under utarbeiting. Samtidig har man i informationsarbeidet stott sig pa publicitet genom de eksportframjande organens publikationer, genom artiklar og intervjuer i dagspressen i de ulike nordiske landerna og genom den publicitet som i noagon man kommer till stand genom det praktiske samarbeidet mellom naringslivet og fonden. Under arets lopp har fonden ogsaa deltagt i konferenser og seminarier i eksportsammenhang inom branscheorganisationer og gett orientering og hallit foredrag under kurser arrangerede i ulike fora.

Det gode og narre samarbeidet med NIB ar fortsatt av den store vikt for fondens verksamhet. Både genom NIB:s deltagande i fondens styrelse som observator og i det daglige praktiske samarbeidet ar stodet fra NIB av overderlig betydelse.

ad B: Innforingen av en nordisk ordning med prosjektinvesteringsslån har gitt det nordiske naringslivet en bedre mulighet til å konkurrere om internasjonale prosjekter. Prosjektinvesteringsslåneordningen som administreres av NIB er rettet mot prosjekter av nordisk interesse i utviklingsland og statshandelsland.

Lånene kompletteres eksportkreditter og lån fra forretningsbanker slik att det er mulig å skaffe tilveie en hensiktsmessig totalfinansiering av ulike prosjekt. Pa grunn av NIB's høye kredittverdighet vil rentene pa lånene ofte være attraktive i tillegg til att løpetiden er lang.

Lånene bevilges fortrinnsvis til prosjekter i såkalte mellominntektsland med relativt god kredittverdighet. Lån kan videre gis til samfinansiering med Verdensbanken og de ledende regionale utviklingsbankene.

Lånerammen er 350 mio SDR (1 SDR = 8,43 NOK pr. 5.9.84)

NIB har foreløpig mottatt drøye 200 forespørsler nar det gjelder prosjekt i utviklingsland og statshandelsland som kan antas å være aktuelle for prosjektinvesteringsslån. En del av prosjektene er foreløpig pa et forberede-

dende stadium og er derfor usikre m. h. t. en eventuell innvilgelse av prosjektinvesteringslån.

Foreløpig har 41 prosjekt vært forelagt NIB's styre for beslutning. Prosjektene omfatter totalt 24 land hvorav 9 land er i Asia, 6 i Afrika, 4 i Øst-Europa, 3 i Latin-Amerika og 2 i Europa.

Sektorfordelingen av prosjektene kan sammenfattes til:

– Energi	15 stykker
– Infrastruktur	8 –
– Industri	5 –
– Agroprosjekt	3 –
– Gruvevirksomhet	3 –
– Andre	7 –

Interessefordelingen mellom de nordiske land har vært følgende når det gjelder antall prosjekt:

Danmark	11
Finland	12
Island	1
Norge	13
Sverige	28

Pr. juni 1984 har 6 lån blitt innvilget til et lånebeløp på 43,5 mio SDR.

Det er videre avtalt ytterligere 5 lån med en ramme på 68 mio SDR.

Disse avtalte eller innvilgede lån fordeler seg på følgende land

	Antall	NIB's lånebeløp i SDR
Botswana	2	19,5
Colombia	2	20
India	2	25
Irland	1	12
Ungarn	3	35

Av de 11 realiserte respektive avtalte lån på 111,5 mio SDR vil en samfinansiering med ledende utviklingsbanker være aktuell i 6 tilfeller, tilsvarende ca. 50 mio SDR.

Erfarenheterna av de två första verksamhetsåren synes vara att projektinvesteringsslåneordningen fyller ett klart behov i olika avseenden. Det föreligger ett stort antal projekt och projektförslag av nordiskt intresse. NIB har kunnat vara rätt selektiv avseende vilka projekt som tagits upp för styrelsen. NIB:s möjligheter att erbjuda en kompletterande finansiering i förhållande till nordiska exportkrediter och affärsbankslån samt internationella utvecklingsbankers lån är en attraktion både ur nordiska exportörers

och låntagares synvinkel. NIB har initierat och utvecklat ett principiellt intressant och även praktiskt resultatgivande samarbete med Världsbanken. Rätt långt framskridna diskussioner om ett samarbete har förts med de regionala utvecklingsbankerna, i första hand Latinamerikanska utvecklingsbanken och Asiatiska utvecklingsbanken. Samtidigt synes samarbeidet med nordiska finansieringsinstitutt såsom exportfinansieringsinstituttet, BITS i Sverige och de ledande nordiska affärsbankerna funnit sina praktiska former. Bland de beviljade lånen finns även den första projektinvesteringssikring till en nordisk affärsbank opptagen.

ad C: Eksportkreditinstitusjonene i de nordiske land har fortsatt sitt mangeårige samarbeid.

Det kan nå vises til et antall praktiske tilfeller av nordisk prosjekttransport hvor flere av institusjonene har ivaretatt finansieringen i fellesskap. Prosjektene har i stor grad vedrørt leveranser til energisektoren. Ved slike prosjekter finner man ofte samarbeide mellom nordiske entreprenører og leverandører av maskinell utrustning som i fellesskap leverer komplette tilbud på bygging av kraftanlegg. Disse saker gjelder tildels betydelige beløp og kan være kompliserte også ut i fra en finansiell synsvinkel.

Det foreligger imidlertid også eksempler på fellesprosjekter innen andre sektorer, f. eks. kommunikasjon og skipsleveranser.

Arbeidet med å tilrettelegge de finanstekniske forhold for samfinansiering har fortsatt. Mulighetene for å benytte rembursar fra bankvesenet som sikkerhet for utlån har vært gjenstand for særlig oppmerksomhet. Dette er en relativt ny sikkerhetstype i forbindelse med mellomlange og langsiktige eksportkreditter og anvendelsen av denne åpner for større fleksibilitet i finansieringen.

I OECD-sammenheng er det avtalt minsterenter for eksportkreditter med statsstøtte. Bestemmelsene om dette inngår i den såkalte Consensusavtale. Consensusrentene har for enkelte kreditttyper i den senere tid ligget så høyt at det har vært mulig å gi kreditter til lavere rente uten statsstøtte. Slik ikke-støttet kredittgivning gir verdifulle finansieringsløsninger for enkeltsaker. Enkelte av eksportkreditinstitusjonene har innført slike utlånformer og mulighetene for å benytte dette redskap ved nordiske prosjekter blir bearbeidet.

De fleste industriland har ordninger som gjør det mulig å knytte bistandsmidler til eksportkredittgivning. Slike "blandede kreditter" benyttes i stadig større utstrekning. Situasjonen vil ofte være at nordiske leverandører kan tape i konkurranse med leverandørland som tilbyr slike kreditter med mindre tilsvarende innsats ytes fra nordiske lands side. Danmark, Sverige og Finland har for tiden muligheter for slik kredittgivning. Denne ordning med blandede kreditter forventes innført i Norge. Det er et behov for å kunne samordne bruken av blandede kreditter i forbindelse med nordisk prosjekttransport.

De nordiske garanti-institusjoner (EKN i Sverige, EKR i Danmark, GIEK i Norge og VTL i Finland) har i en årrekke hatt et nært samarbeid på flere områder.

Det er inngått en avtale mellom EKN, GIEK og VTL om garantidekning av inntil 40 % underleveranser fra bedrifter i medkontrahentenes land. For Danmark (som EF-land) gjelder i prinsippet den vanlige regel om inntil 30 % underleveranser fra tredjeland. I praksis tillemper imidlertid Danmark regler som er overensstemmende med de øvrige nordiske lands.

Det er videre inngått avtaler om såkalte samordnede garantier. Dette innebærer at en nordisk garanti-institusjon kan garantere på vegne av de øvrige nordiske institusjoner der hvor dette er teknisk fordelaktig. Eventuelle tap vil da bli fordelt forholdsmessig på de institusjoner man garanterer på vegne av.

Ved underleveranser fra andre nordiske land kan garantiinstitusjonene i Finland, Norge og Sverige gi garantidekning for inntil 40 % av den totale kontraktsverdi av slike leveranser.

For Danmark, og underleveranser fra Danmark, gjelder i prinsippet fortsatt 30 %-regelen. Reglene tillemper imidlertid slik at man fra dansk side i praksis gir samme dekning som de øvrige nordiske land, dvs. 40 %.

Slik garantidekning av nordiske underleveranser kan gis uten at de andre lands garantiinstitusjoner forelegges saken.

Garantiinstituttene kan også gi garanti til underleverandører når betaling er avhengig av at den utenlandske hovedleverandør mottar betaling fra den endelige kjøper i et tredje land. Dette forutsetter samordnede garantier med andre land i forbindelse med hovedkontrakten.

Avtalene tar primært sikte på leverandørkreditter, men avtalene mellom Norge, Sverige, Finland og Danmark skal søkes praktisert tilsvarende også for kjøperkreditter.

De nordiske garantiinstitusjoner samarbeider nært m. h. t. vurdering av landrisiko. Møter holdes to ganger pr. år hvor et større antall land diskuteres og synspunkter utveksles. Dessuten er det opprettet et specialistsamarbeid for landrisikovurderinger og juridiske garantitekniske spørsmål. Danmark, Finland, Sverige og Norge samarbeider også m. h. t. innhenting av informasjon (abonnement på spesielle tjenester). For øvrig foregår utveksling av synspunkter på landrisiko blant alle medlemmer av Bern-Unionen.

ad D: Spørsmålet om et intensivt nordisk samarbeid på informasjonsområdet har i de seneste år bl. a. vært drøftet i Prosjektexportfondets styre, mellom de eksportfremmende organisasjoner samt i forbindelse med oppfølgingen av Rek 1/84 om Økonomisk vekst og full sysselsetting. Man har i denne forbindelse bl. a. berørt mulighetene for felles planlegging når det gjelder særlige eksportmarkeder som er av interesse for mer enn ett land, samt hvordan man kan øke nordiske foretaks kunnskap om foretak i et annet nordisk land med komplementerende varer og tjenester.

Embedsmannskomiteén for handelspolitikk vil følge opp informasjonssiden i arbeidet fremover.

I oktober i fjor ble det holdt et eksportfinansieringsseminar i Sverige hvor representanter for eksportkredittgarantiinstituttene, banker og eksportfremmende organisasjoner utvekslet informasjon og erfaringer når det gjelder eksportfinansieringsproblemer på nordisk basis. Man tok bl. a. opp 90-tallets eksportmarked på bakgrunn av den stadig økende betalingskrise og eksportkredittenes betydning for å få verdensøkonomien tilbake i balansert vekst, eksportfinansieringen som internasjonalt konkurransemiddel samt rollefordelingen i den framtidige eksportfinansiering.

10. Samarbeidet mellom de nordiske eksportfremmeorganisasjoner

Der finner et løbende konstruktivt samarbeide sted mellom de 5 nordiske landes eksportfremmeorganisasjoner. På chefsnivå afholdes et årlig møte på skift i hovedstæderne – senest i september 1984 i Reykjavik. Desuden mødes nordiske arbeidsgrupper vedrørende projekteksport, østhandel, handelsjura og eksportfremme efter behov.

Formålet med disse regelmæssigt stedfindende møder er gensidig orientering om nye tiltag, udveksling af erfaringer og planlægning af aktiviteter af fælles interesse til fremme af nordiske landes eksport.

Eksportfremmecheferne behandler for tiden emner som: sammenligning af de nordiske landes eksportfremmestrukturer (rapport om dette emne planlægges udgivet ult. 1984), modkøbsproblemer (rapport planlægges udgivet i 1985), samt forsikringstegning for ansvar i forbindelse med juridisk rådgivning (Norges Eksportråd har tegnet ansvarsforsikring for juridisk rådgivning).

11. Handelen med tjenester

Ovennevnte spørgsmål ble behandlet ved det nordiske chefsstatistiker-møtet i juni d.å. på basis av en henvendelse fra Embedsmannskomiteén for handelspolitikk.

Chefsstatistikerne konstaterte at behovet av statistikk på tjenesteområdet har økt merkant under de seneste årene. Det er mot denne bakgrunn opprettet et ad hoc-utvalg som vil studere spørsmålet nærmere og rapportere tilbake i 1985 om behovet for et videre nordisk samarbeid på området, bl. a. under henvisning til det pågående arbeidet innenfor OECD.

Tabel 1. De nordiske landes import fra og eksport til Norden og Verden i 1982 og 1983 samt procentvis ændring 1982-1983

Mill. US-dollars

Importerende land	Fra:						Import fra Norden i % af samlet import 1983
	Norden			Verden			
	1982	1983	%	1982	1983	%	
Til: Danmark	3 299,4	3 489,1	5,8	16 665,7	16 241,1	- 2,6	21,5
Finland	2 261,8	2 092,6	-7,5	13 433,9	12 841,6	- 4,4	16,3
Island	262,1	236,5	-9,8	942,7	829,5	-12,0	28,5
Norge	4 307,3	3 881,6	-9,9	15 464,7	13 480,5	-12,8	28,8
Sverige	5 170,8	5 105,2	-1,3	27 696,2	26 104,9	- 5,8	19,6
Norden	15 301,4	14 805,0	-3,2	74 203,2	69 497,6	- 6,3	21,3

Reporterende land	Til:						Eksport til Norden i % af samlet eksport 1983
	Norden			Verden			
	1982	1983	%	1982	1983	%	
Fra: Danmark	3 100,3	3 113,1	0,4	15 382,5	16 002,4	4,0	19,5
Finland	2 698,7	2 456,0	- 9,0	13 076,0	12 512,1	-4,3	19,6
Island	37,3	33,5	-10,2	686,4	750,0	9,3	4,5
Norge	2 629,2	2 873,0	9,3	17 556,0	17 999,6	2,5	16,0
Sverige	6 709,9	6 741,7	0,5	26 773,0	27 419,9	2,4	24,6
Norden	15 175,0	15 217,3	0,3	73 473,9	74 684,0	1,7	20,4

Kilde: National statistik
Nordisk statistisk sekretariat

Dollarkurser:		1982	1983
Danmark	1 US \$ =	8,3324	9,1450
Finland	1 US \$ =	4,820	5,570
Island	1 US \$ =	12,3532	24,8428
Norge	1 US \$ =	6,45	7,30
Sverige	1 US \$ =	6,28	7,67

Tabel II. De nordiske landes import fra og eksport til Norden og Verden i 1. halvår 1984 og ændring fra tilsvarende periode 1983

Mill. US-dollars

Rapporterende land	Fra:				Import fra Norden i % af total
	Norden		Verden		
	1. halvår 1984	%	1. halvår 1984	%	
Til: Danmark	1 921,8	7,7	8 589,1	4,7	22,4
Finland	1 103,4	2,1	6 188,3	- 0,5	17,8
Island	109,5	- 6,3	438,4	14,8	25,0
Norge	2 049,2	- 0,3	7 275,7	4,0	28,2
Sverige	2 761,2	12,0	13 289,8	5,1	20,8

Rapporterende land	Til:				Eksport til Norden i % af total
	Norden		Verden		
	1. halvår 1984	%	1. halvår 1984	%	
Fra: Danmark	1 651,3	3,5	8 113,4	- 0,6	20,4
Finland	1 474,3	29,1	6 863,0	9,2	21,5
Island	34,3	61,8	365,4	2,2	9,4
Norge	1 477,7	7,0	9 828,1	10,5	15,0
Sverige	3 640,0	3,9	15 271,7	9,3	23,8

Kilde: National statistik
Nordisk statistisk sekretariat

Dollarkurser	(gennemsnit januar-maj 1984)
Danmark	1 US \$ = 9,8614
Finland	1 US \$ = 5,7664
Island	1 US \$ = 29,2644
Norge	1 US \$ = 7,6944
Sverige	1 US \$ = 7,9665

Tabel II A. De nordiske landes import fra og eksport til Norden og Verden i 1. halvår 1984 og ændring fra tilsvarende periode 1983

1 000 nationale møntenheder

Import	Fra:				Import fra Norden i % af total
	Norden		Verden		
	1. halvår 1984	%	1. halvår 1984	%	
Rapporterende land					
Til: Danmark	18 951 897	22,1	84 700 956	18,8	22,4
Finland	6 362 710	8,5	35 683 925	5,7	17,8
Island	3 205 890	26,7	12 829 444	55,1	25,0
Norge	15 767 073	7,4	55 982 077	12,0	28,2
Sverige	21 997 257	19,5	105 872 864	12,1	20,8

Eksport	Til:				Eksport til Norden i % af total
	Norden		Verden		
	1. halvår 1984	%	1. halvår 1984	%	
Rapporterende land					
Fra: Danmark	16 283 866	17,4	80 009 518	12,8	20,4
Finland	8 501 242	37,2	39 574 758	16,1	21,5
Island	1 002 534	118,2	10 692 292	38,1	9,4
Norge	11 369 718	15,3	75 621 063	19,1	15,0
Sverige	28 998 441	10,8	121 662 192	16,6	23,8

Tabel III. Nordisk samhandel i 1982 og 1983 samt procentvis ændring
Mill. US-dollars

Import Rappor- terende land	Fra: Danmark			Finland			Island			Norge			Sverige			Norden		
	1982	1983	%	1982	1983	%	1982	1983	%	1982	1983	%	1982	1983	%	1982	1983	%
Til. D				695,7	661,8	- 4,9	13,4	13,6	1,5	624,9	670,6	7,3	1965,4	2143,1	9,0	3299,4	3489,1	5,8
F	311,5	310,2	- 0,4				15,4	8,4	-45,5	302,2	338,4	12,0	1632,7	1435,5	-12,1	2261,8	2092,6	-7,5
I	90,2	80,8	-10,4	23,4	20,5	-12,4				70,6	66,1	-6,4	78,0	69,1	-11,4	262,1	236,5	-9,8
N	957,2	873,2	- 8,8	699,9	469,7	-32,9	6,1	6,5	- 6,6				2644,0	2532,3	- 4,2	4307,3	3881,6	-9,9
S	1595,5	1605,3	0,6	1577,0	1538,8	- 2,4	12,6	10,6	-15,9	1985,7	1950,4	-1,8				5170,8	5105,2	-1,3

Eksport Rappor- terende land	Til: Danmark			Finland			Island			Norge			Sverige			Norden		
	1982	1983	%	1982	1983	%	1982	1983	%	1982	1983	%	1982	1983	%	1982	1983	%
Fra. D				335,0	321,4	- 4,1	100,5	84,5	-15,9	995,5	1025,3	3,0	1669,4	1681,9	0,8	3100,3	3113,1	0,4
F	473,5	463,3	-2,2				19,4	15,6	-19,6	639,9	426,7	-33,3	1565,8	1550,3	-1,0	2698,7	2456,0	- 9,0
I	12,0	11,6	-3,3	10,5	7,8	-25,7				5,1	5,3	3,9	9,6	8,8	-8,3	37,3	33,5	-10,2
N	662,0	656,4	-0,9	280,9	348,9	24,2	68,5	60,6	-11,5				1617,8	1807,1	11,7	2629,2	2873,0	9,3
S	2070,4	2312,2	11,7	1738,3	1598,2	- 8,1	72,3	60,7	-16,0	2828,5	2770,6	- 2,1				6709,5	6741,7	0,5

Kilde: National statistik
Nordisk statistisk sekretariat

		1982	1983
Dollarkurser:	Danmark	1 US \$ = 8,3324	9,1450
	Finland	1 US \$ = 4,820	9,570
	Island	1 US \$ = 12,3532	24,8428
	Norge	1 US \$ = 6,45	7,30
	Sverige	1 US \$ = 6,28	7,67

Tabel IV. Nordisk samhandel 1. halvår 1984 og procentvis ændring fra foregående år

Mill. US-dollars

Import		Fra:		Finland		Island		Norge		Sverige	
		Danmark									
Rapporterende land		%		%		%		%		%	
Til:	Danmark			321,3	-19,0	13,4	112,7	340,2	2,8	1247,0	18,7
	Finland	157,5	-5,0			11,9	120,4	133,9	-30,1	800,2	11,4
	Island	39,5	-1,0	10,2	2,0			22,7	-26,8	37,1	3,3
	Norge	433,3	0,1	379,4	75,0	3,0	66,7			1233,5	-12,1
	Sverige	840,0	4,2	831,7	15,5	7,6	- 3,8	1081,9	16,2		

Eksport		Til:		Finland		Island		Norge		Sverige	
		Danmark									
Rapporterende land		%		%		%		%		%	
Fra:	Danmark			167,8	- 5,8	45,4	1,1	535,4	2,8	902,7	6,1
	Finland	295,3	40,2			15,2	111,1	344,6	64,9	819,1	14,6
	Island	11,7	54,0	10,3	128,9			4,6	64,3	7,6	18,8
	Norge	341,2	8,1	131,7	- 19,8	27,1	- 2,9			977,6	11,9
	Sverige	1315,5	15,5	899,7	10,4	33,7	7,3	1391,2	- 8,4		

Kilde: National statistik
Nordisk statistisk sekretariat

Dollarkurser: (gennemsnit januar-maj 1984)

Danmark	1 US \$ = 9,8614
Finland	1 US \$ = 5,7664
Island	1 US \$ = 29,2644
Norge	1 US \$ = 7,6944
Sverige	1 US \$ = 7,9665

Tabel IV A. Nordisk samhandel 1. halvår 1984 og procentvis ændring fra foregående år

1 000 nationale møntenheder

<i>Import</i>		Fra:		Finland		Island		Norge		Sverige	
Rapporterende land		Danmark									
		%		%		%		%		%	
Til:	Danmark			3 168 366	- 8,2	131 914	139,8	3 354 517	16,6	12 297 100	34,6
	Finland	908 316	1,0			68 537	133,7	771 831	-25,7	4 614 026	18,4
	Island	1 156 481	33,9	297 396	37,6			665 504	- 0,9	1 086 509	39,5
	Norge	3 333 928	7,8	2 918 968	88,6	23 375	85,6			9 490 802	- 5,3
	Sverige	6 692 056	11,2	6 625 697	23,1	60 539	1,4	8 618 966	24,0		

<i>Eksport</i>		Til:		Finland		Island		Norge		Sverige	
Rapporterende land		Danmark									
		%		%		%		%		%	
Fra:	Danmark			1 654 917	6,8	447 374	14,5	5 279 901	16,6	8 901 674	20,3
	Finland	1 702 842	48,9			87 633	125,2	1 987 360	75,1	4 723 407	21,7
	Island	342 534	108,7	300 763	209,4			135 632	125,5	223 605	62,1
	Norge	2 625 474	16,5	1 013 617	- 13,5	208 364	4,7			7 522 263	20,6
	Sverige	10 479 836	23,2	7 167 389	17,7	268 346	14,4	11 082 870	-2,3		

Kilde: National statistik
Nordisk statistisk sekretariat

Table V. Nordens andel af de nordiske landes eksport i procent

Fra	Total				Specialiteter*				Øvrigt			
	1978	1980	1982	1983	1978	1980	1982	1983	1978	1980	1982	1983
Danmark	21,2	20,9	19,5	18,9	10,4	10,6	9,3	9,3	29,2	27,7	26,6	24,7
Finland	23,7	24,2	20,5	19,5	11,1	10,2	11,2	7,3	37,5	37,2	28,3	30,4
Norge	17,2	15,1	14,6	15,6	8,6	7,4	7,8	9,5	40,2	40,3	38,3	38,5
Sverige	25,1	24,5	24,8	24,4	16,7	16,8	16,1	15,9	32,9	31,5	32,2	31,3

Anm. Norden er ekskl. Island.

Kilde: Nordisk statistisk årsbok

National statistik

* Definitioner af specialiteter:

<i>SITC Danmark</i>	<i>SITC Finland</i>	<i>SITC Norge</i>	<i>SITC Sverige</i>
0 Livsmedel	02 Mejeriprod.	03 Fisk	24 Trävaror
1 Drycker och tobak	24 Trävaror	24 Trävaror	25 Massa
71 Motorer	25 Massa	25 Massa	28 Malm
72 Spec. maskiner för industrin	63 Snickerier	28 Malm	64 Papper
82 Möbler	64 Papper	33 Olja	67 Stål
	79 Fartyg	34 Gas	72 Spec. maskiner för industrin
		64 Papper	75 Kontorsmaskiner
		67 Stål	78 Bilar
		68 Andra metaller	
		79 Oljeriggar o. dyl.	

Kapitel XVIII

Regionalpolitik

1. Inledning

Den regionala utvecklingen karaktäriseras idag av nya fenomen som ställer regionalpolitiken i de nordiska länderna inför ändrade förutsättningar. Det har blivit allt svårare att trygga sysselsättningen inte bara i utvecklingsområdena men också i andra delar av länderna.

Befolkningstillväxten har avstannat i en tredjedel av regionerna (län, fylken, amt). Vid sidan av glesbygdsp Problemen har vi fått en snabbt tilltagande mängd ortsp Problemen till följd av strukturkriserna inom industrin. Datateknologin och överhuvudtaget den nya tekniken kan komma att ändra företagens interaktionsmönster och lokaliseringskriterier. De regionalpolitiska stödmedlen som hittills till stor del inriktats på att påverka lokaliseringen av nya arbetsplatser, har blivit delvis ineffektiva genom att industrissysselsättningen minskar.

Karakteristiskt för dessa regionala förändringar är att befolkningen i de nordiska länderna, med undantag av Island, Grönland och Färöarna, ökar allt långsammare. Under år 1983 var den totala ökningen 37 000 personer mot ca 80 000 personer under 1970-talet. Var tredje region i Norden hade födelseunderskott mot var sjätte i slutet på 1970-talet. Nordens flyttningsöverskott har hållits konstant och väntas inte heller stiga. Däremot varierar nettoflyttningen kraftigt mellan olika regioner. Den största utflyttningen år 1983 skedde från den isländska landsbygden in till Reykjavik och från Finnmark till övriga Norge. Men flera perifera regioner och särskilt finska Lappland har haft ett flyttningsöverskott under början av 1980-talet.

I många regioner där befolkningsutvecklingen varit positiv, har sysselsättningstillfällena inte ökat lika snabbt och det har uppstått en obalans mellan utbud och efterfrågan på arbetskraft. En allt större del av befolkningen är antingen arbetslös eller står utanför arbetskraften.

Sådana regioner är till exempel Århus, åtta finska län med kraftig inflyttning, samt flera fylken i södra och sydvästra Norge. I Nordland och Finnmark däremot ökade både arbetskraften och sysselsättningen trots att befolkningen minskade.

Arbetslöshetsgraden i Norden steg till närmare 6% år 1983. Den högsta regionala arbetslösheten hade de tre nordligaste länen i Finland samt hela Danmark förutom huvudstadsregionen. De största ökningarna skedde dock i Norge och på Island. Totalt ökade arbetslösheten i Norden med 66 000 personer eller 11%. Det var bara fyra regioner i Norden där arbetslösheten inte ökade under år 1983.

I Danmark drabbar den höga arbetslösheten hela landet. I Finland och Sverige är de regionala skillnaderna fortfarande mycket stora. I Norge har

arbetslösheten tenderat att jämnas ut samtidigt som den ökat och variationerna är större mellan enskilda kommuner inom en region än mellan regionerna. Arbetslösheten är allt mer ett ortsfenomen och har också kommit att drabba många så kallade ensidiga industriorter i Norden.

Alla dessa förändringar har lett till att man på det nationella planet nu söker finna nya lösningar för regionalpolitiken. Förändringarna har ställt också det nordiska regionalpolitiska samarbetet inför nya frågeställningar.

Till grund för det nordiska samarbetet på det regionalpolitiska området ligger det handlingsprogram som fastställdes av Nordiska ministerrådet (de för regionalpolitiken ansvariga ministrarna) i april 1979. Som ett led i arbetet med att utveckla och effektivisera samarbetet enligt målsättningarna i handlingsprogrammet genomförde Nordiska ämbetsmannakommittén för regionalpolitik (NÄRP) under 1981 en översyn av de olika verksamhetsområdena. Resultaten från detta arbete har publicerats i rapporten "Gjennomføringen av det nordiske regionalpolitiske handlingsprogrammet 1979" (NU 1981: 12) som regionalministrarna antog på sitt möte i november 1981. Nordiska rådets session i mars 1982 anslöt sig till de riktlinjer som NÄRP hade anlagt i rapporten för det fortsatta regionalpolitiska samarbetet.

NÄRP har under 1984 startat arbetet med en utvärdering av det nu gällande handlingsprogrammet från 1979. Slutliga förslag från NÄRP presenteras för ministerrådet under hösten 1985 med sikte på behandling av Nordiska rådet vid sessionen 1986.

NÄRP har strävat efter att göra det regionalpolitiska samarbetet så konkret som möjligt, så att resultaten kan användas som underlag också för den nationella politiken. Mot bakgrund av den regionalpolitiska problembilden har man i allt större grad fäst uppmärksamheten på utveckling av nya arbetsformer inom regionalpolitiken bl a genom konkret projektarbete och mer aktivt uppsökande verksamhet i gränsregionala samarbetsområden.

2. Samarbete över riksgränser

Det gränsregionala samarbetet upptar en allt mer omfattande del av det nordiska regionalpolitiska samarbetet. Verksamheten har utvecklats enligt de politiska prioriteringar som har fastlagts av Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet (jmf. NU 1981: 12). I elva gränsregionala samarbetsområden finansieras helt eller delvis en grundadministration som omfattar lön till en projektsekreterare på hel- eller deltid, sociala kostnader, reseutgifter, vissa kontorskostnader samt mindre utredningsresurser. Samarbetsområdena är Nordkalotten, Västnorden, Öresund, Kvarken, Mittnorden, Skärgårdsprojektet, Arvika/ Kongsvingerregionen (ARKO), Östfold-Norra Bohuslän, Bornholm-Sydöstra Skåne samt Norra försöksområdet och Södra försöksområdet för det gränskommunala samarbetet i glesbygden.

VÄSTNORDEN (Grønland, Island, Færøerne)

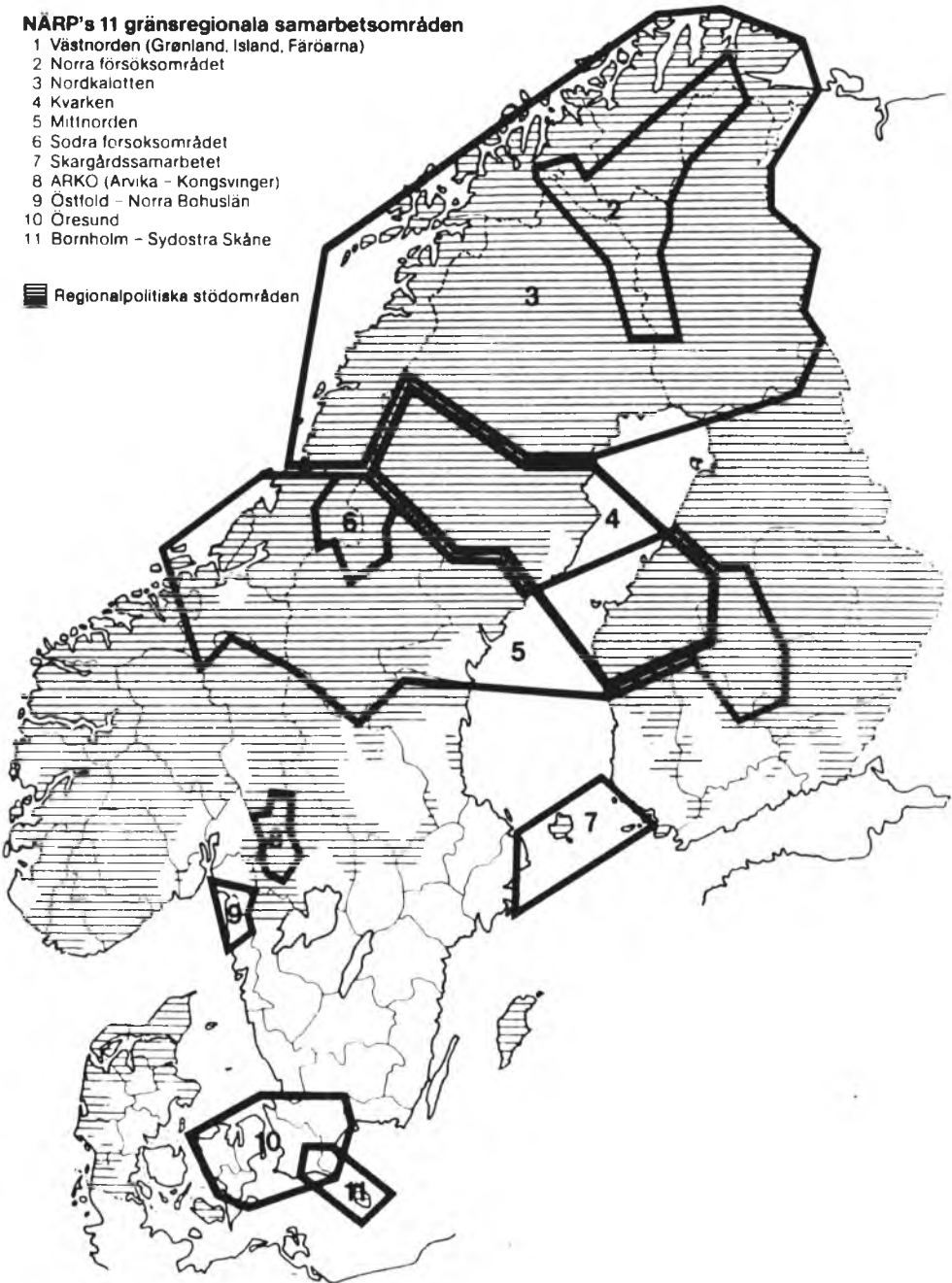
Från och med 1983 har NÄRP garanterat grundadministrationen för en treårsperiod i följande regioner: Nordkalotten, Västnorden, Öresund, Kvarken, Mittnorden och Skärgårdssamarbetet. Särskild prioritet i det gränsregionala samarbetet ges till Nordkalotten och Västnorden.

En projektsekreterare, som är placerad på ministerrådets sekretariat i Oslo, ansvarar för koordinering av det gränsregionala samarbetet. Projektsekreteraren deltar också i förberedelse, genomförande och utvärdering av konkreta regionalpolitiska projekt finansierade genom medel från kap 244 i

NÄRP:s 11 gränsregionala samarbetsområden

- 1 Västnorden (Grönland, Island, Färöarna)
- 2 Norra försöksområdet
- 3 Nordkalotten
- 4 Kvarken
- 5 Mittnorden
- 6 Södra försöksområdet
- 7 Skargårdssamarbetet
- 8 ARKO (Arvika - Kongsvinger)
- 9 Östfold - Norra Bohuslän
- 10 Öresund
- 11 Bornholm - Sydostra Skåne

 Regionalpolitiska stödområden

Nordiska ministerrådets budget. Från och med slutet av 1984 har tjänsten konverterats till en konsulenttjänst.

Samtliga NÄRP:s samarbetsområden har ansökt om projektmedel från kap 244. Efterfrågan på dessa medel har ökat successivt (jfr. avsnitt 3.1).

Den första medelsbeviljningen ägde rum 1980. Under den gångna femårsperioden t o m 1984 har drygt 21 milj NOK utdelats till 76 regionalpolitiska projekt. Stödet har haft en avgörande betydelse för konkretisering av samarbetet och verksamheten i gränsregionerna.

Det arrangeras årligen ett kontaktseminarium för projektsekreterarna i de gränsregionala samarbetsområdena i syfte att vidareutveckla och effektivisera det gränsregionala samarbetet dels genom informations- och erfarenhetsutbyte mellan samarbetsområdena, och dels genom kontakter med andra nordiska organ. Det femte seminariet arrangerades i maj i Torshavn på Färöarna. På seminariet behandlades bl a förutsättningar för industriell utveckling utifrån strategier och möjligheter för att stärka lokala och regionala initiativ i produktionen och näringslivet. Turismens utvecklingsmöjligheter och effekter på lokal och regional nivå diskuterades också. Vidare behandlades utvärderingsarbetet med det gällande regionalpolitiska handlingsprogrammet, speciellt utifrån problematiken att utvärdera gränsregionalt samarbete.

Det nordiska bidraget för grundadministrationen genom kap 241, Nordkalotten, och kap 245, Gränsregionalt samarbete, i ministerrådets budget har under 1984 sammanlagt varit 4.3 milj. NOK.

Nordkalotten (kap 241)	1 566 000
Västnorden	162 000
Öresund	448 000
Kvarken	302 000
Mittnorden	302 000
Skärgårdsprojektet	302 000
ARKO (Arvika-Kongsvinger-regionen)	97 000
Østfold – N. Bohuslän	135 000
Bornholm – SÖ Skåne	135 000
Gränskommunalt samarbete	
– Norra försöksområdet	227 000
– Södra försöksområdet	227 000
Projektsekreterare för koordinering av gränsregionalt samarbete	352 000
Förprojektstudier	65 000
	<hr/>
	4 320 000

Dessutom har projektsekreteraren i Västnorden (Västnordenkonsulent) avlönats med 396 000 NOK över kap 244 . Från och med 1985 kommer denna tjänst att finansieras över kap 245. Vidare samordnas verksamheten i Norra försöksområdet med Nordkalottkommittén.

2.1 Nordkalotten

Nordkalottsamarbetet omfattar Nordland, Troms och Finnmark fylken i Norge, Norrbottens län i Sverige och Lapplands län i Finland.

Nordkalottkommittén (NKK), som tillsattes på ad hoc-basis 1967 och permanentades 1970 av arbetsmarknadsministrarna, har till uppgift att främja samarbete på det regionalpolitiska och arbetsmarknadspolitiska området på Nordkalotten i syfte att påverka sysselsättningen i området. Den alltjämt problematiska situationen på arbetsmarknaden med en arbetslöshet som är avsevärt högre än landsgenomsnittet i respektive land har ställt ökade krav på verksamheten. Behovet av utveckling av nordkalottsamarbetet framhölls av Nordiska rådet i februari 1982, vid behandlingen av rapporterna "Gjennomføringen av det nordiske regionalpolitiske handlingsprogrammet 1979" (NU 1981: 12) och "Naturgass i Nord" (NU 1981: 13).

Uppföljningen av förslagen i rapporten "Naturgass i Nord" sker i regi av en nordisk kontaktgrupp för olje- och gasfrågor under Nordiska ämbetsmannakommittén för energipolitik; (jfr. kapitel XVI om energipolitik). NÄRP deltar i gruppens arbete.

Ett förslag till förstärkning och utveckling av Nordkalott-samarbetet, som utarbetats av NKK i samarbete med NÄRP, behandlades av regionalministrarna i december 1983. Ett ministerrådsförslag (B49/e) förelades Nordiska rådet inför 32:a sessionen i Stockholm 1984. Nordiska rådet uttryckte sin tillfredsställelse över ärendets behandling och rekommenderade Nordiska ministerrådet att förstärka och utveckla Nordkalott-samarbetet i enlighet med de riktlinjer som dragits upp i ministerrådsförslaget (rek. nr. 6/1984/e). Regionalministrarna har den 7 maj 1984 slutligt fastställt programmet för förstärkning och utveckling av Nordkalott-samarbetet och gett NÄRP i uppdrag att i nära samarbete med Nordkalottkommittén stå för programmets genomförande samt fortlöpande arbeta med dess utveckling. Enligt programmet skall samarbetet förstärkas och utvecklas bl. a. på följande områden:

- Förstärkning av handels- och industrisamarbetet på Nordkalotten bl.a. genom att utveckla den existerande handelskontorsverksamheten.
- Bättre utnyttjande och samordning av de resurser som finns i regionen till forskning och högre utbildning.
- Bättre koordinering av NKK:s verksamhet med ämbetsmannakommittéer på andra sektorer, speciellt arbetsmarknad.
- Bättre samarbete med de nationella planerings- och utvecklingsmyndigheterna i respektive fylken/län.
- De norska fylkeskommunerna dras direkt med i samarbetet genom att fylkesordförandena i Nordnorge blir medlemmar i kommittén.
- Norra försöksområdet för gränskommunalt samarbete i glesbygden organiseras som en arbetsgrupp under Nordkalottkommittén.
- Ökade ekonomiska resurser, nordiskt och nationellt.

Verksamhetens utveckling enligt ovanstående riktlinjer har startats under 1984 enligt följande:

– Nordkalottkommitténs sammansättning har förnyats enligt principen att få en starkare regional representation både från planerings- och arbetsmarknadsmyndigheterna.

– Ett förslag till ny arbetsordning för kommittén har lagts fram och avses bli fastställt av Nordiska ministerrådet inom kort.

– Verksamheten angående gränskommunalt samarbete i Norra försöksområdet organiseras under Nordkalottkommittén från och med 1985.

NKK har under året vidtagit särskilda åtgärder för att utveckla gränskommunalt samarbete generellt på Nordkalotten.

– Handels- och industrisamarbetet avses förstärkas från och med början av 1985 genom utbyggnad av den existerande handelskonsultverksamheten till ett Nordkalottens handels- och industrikontor.

– Högskolesamarbete har startats under 1984 med initiativ från forskare inom Nordkalotten som värderat möjligheter för gemensamma forskningsinsatser knutna till den ekonomisk-industriella utvecklingen.

NKK har koncentrerat sitt arbete dels på övergripande frågor, dels på genomförande av konkreta projekt. Det första gäller arbetet med kartläggning av handelshinder och andra gemensamma problem för områdets utveckling, bl a en del infrastrukturella frågor. NKK har fäst speciell uppmärksamhet på att förbättra kommunikationerna på Nordkalotten. Bl a trafikeras för närvarande två tvärgående flyglinjer, den ena mellan Tromsø och Kiruna och den andra mellan Tromsø och Rovaniemi. Planer på att utvidga linjerna har diskuterats under 1984. Vidare har NKK arbetat med kartläggning och analyser av möjligheterna till samordning av godstransporter på Nordkalotten. Konkret projektverksamhet har hittills inriktats på industri, primärnäringsar, turism och informationsutbyte. Under delområdena finns det för närvarande åtta arbetsgrupper. Som ett led i arbetet med utveckling och effektivisering av hittills tillämpade arbetsformer arrangerade Nordkalottkommittén i mars 1984 ett seminarium med syfte att i samverkan med arbetsgrupperna föreslå förbättrade och effektivare samarbetsformer. På seminariet konstaterades i allmänhet att arbetsgrupperna upplever verksamheten både som positiv och värdefull. NKK har diskuterat möjligheterna till förstärkning av arbetsgruppsarbetet genom att periodvis engagera extra resurspersoner.

NKK har under längre tid prioriterat *handels- och industrisamarbete* på Nordkalotten. Resultaten på den industriella sidan har hittills varit små, medan arbetet med att öka handeln har varit lyckat. Handelskonsultverksamheten har existerat sedan 1980 med avsikt att främja handelsutbyte och det ekonomiska samarbetet på Nordkalotten. Ett branschseminarium för mekanisk verkstadsindustri arrangerades i februari 1984 i samarbete med nationella branschorganisationer.

Handelskonsulten har utvecklat marknadsföringen och främjat exporten för de små och medelstora företagen på Nordkalotten. I samarbete med exportorganisationer genomfördes ett exportseminarium med syfte att beskriva Nederländerna som marknad för Nordkalottens produkter. Konsulten har initierat och organiserat företagets deltagande i olika handelsmässor både på och utanför Nordkalotten och även svarat för olika uppföljningsåtgärder. Vid sidan av detta arbete på företagsnivå har konsulten lagt ned ett betydande arbete på att förbättra nordkalottföretagens know-how-nivå genom kontaktskapande verksamhet. Arbetet med att stimulera utvecklingen inom elektronik- och datasektorn har organiserats enligt rekommendationerna från Nordkalottens elektronik- och dataforum som arrangerades i augusti 1983. Ett projekt för inventering av tillämpningsbehov och kartläggning av utvecklingsmöjligheter inom elektronik- och databranschen har genomförts under 1984. Projektet är ett led i ett långsiktigt arbete med utvecklingsåtgärder som planeras att ske i samverkan mellan företag och forskning.

NKK har aktivt följt utvecklingen beträffande oljerelaterad verksamhet i Nordnorge och vidtagit åtgärder för att stärka det industriella samarbetet på Nordkalotten vid en eventuell utbyggnad av nordnorsk olje- och gasproduktion. Nordkalottkommitténs oljearbetsgrupp har fortsatt sitt arbete med kartläggning av resurser och kompetens hos företag på Nordkalotten som är av intresse för leveranser till olje- och gasrelaterad verksamhet.

Arbetsgrupperna inom *primärnäringsarna* har fortsatt sitt arbete beträffande erfarenhets- och kunskapsutbyte. Detta har ägt rum i form av olika seminarier för forskare och rådgivare, utbyte av praktikanter och föredragshållare samt översättning av facklitteratur. Därtill har man gjort en betydande insats för samordning av forskningsprojekt på Nordkalotten. Jordbruksarbetsgruppen har vidare fortsatt med ett fröprojekt som syftar till en bättre försörjning med vallutsäde i området. Arbetsgruppen för trädgårdsfrågor har startat ett stort och flerårigt projekt "Klimatriktiga plantor" med målsättningen att utveckla ett härdigt sortiment av plantmaterial med nordlig proveniens.

NKK har sedan 1977 arbetat med att på det praktiska planet främja *turismen* på Nordkalotten. Detta samarbete gäller i första hand marknadsföring av området utanför regionen. Vid sidan av marknadsföringsarbetet har man arbetat med gemensam produktutveckling och profilering av områdets turistiska utbud. En stor internationell kanottävling "Arctic Canoe Race", som syftade till utnyttjande av gränsälven mellan Finland och Sverige som kanotled, arrangerades i månadsskiftet juli/augusti 1984.

Vid sidan av det egentliga arbetsgruppsarbetet med en klar näringspolitisk inriktning har NKK haft en omfattande *informationsverksamhet*. Den huvudsakliga informationen sker genom kommitténs egen bulletin "Nordkalott-Nytt", som kommer ut fyra gånger om året och distribueras gratis till företag och myndigheter på Nordkalotten.

2.2 Västnorden

Västnorden omfattar geografiskt Island, Färöarna och Grönland. Idén till ett regionalt samarbete togs upp i det regionalpolitiska handlingsprogrammet från 1979. År 1980 etablerades en styrgrupp med två representanter från Färöarna och två från Island. Från och med 1983 har också Grönland kommit med i samarbetet med två representanter. Västnorden är vid sidan av Nordkalotten det högst prioriterade samarbetsområdet inom det nordiska regionalpolitiska samarbetet.

Mot bakgrund av Västnorden-områdets speciella resursmässiga förutsättningar har arbetet inriktats mot utveckling av fiskerinäringen och utnyttjande av havsresurser. Det har emellertid också lagts ned mycket arbete på att förbättra infrastrukturen, i första hand kommunikationer, och att utveckla industrisamarbetet.

Under 1984 har stöd till arbetet i Västnorden haft formen av:

- direkt finansiellt bidrag från kap 244 i Nordiska ministerrådets budget
- indirekt stöd till förundersökningar, överföring av information, förmedling av kontakter samt erfarenhetsutväxling genom konsulthjälp till företagen, och arrangemang av branschträffar.

För att *utnyttja havsresurserna* har Västnordenkommittén arbetat med följande projekt under 1984:

"Grönlandsscallops"

I samarbete med färöiska, isländska och grönländska branschorganisationer arrangerades under sommaren 1984 försöksfiske med syfte att kartlägga "kammusling"-resurserna utanför Nuuk-området på Grönlands västkust. Projektets målsättning har varit att genom överföring av teknisk kunskap utveckla och utvidga basförutsättningarna för Grönlands näringsliv. Resultaten ansågs vara lyckade. För närvarande koncentreras arbetet till planering av försöksproduktion på området.

Utsättning av märkt laxsmolt i Östisland avser en kartläggning av laxresursernas fördelning mellan Island och Färöarna, dvs hur färöiskt havslaxfiske eventuellt påverkar laxbeståndet i östisländska älvar.

Kommerciellt utnyttjande av insjöfisk går ut på att öka utnyttjandegraden av fiskresurser i Östislands insjöar. De fiskade mängderna har minskat under sommaren 1984 på grund av en exceptionellt varm sommar i Östisland.

Som ett led i ansträngningarna för *överföring av teknisk kunskap* och know-how inom fiskeriproduktionen har en nyutbildad grönländsk ingenjör varit stationerad i den färöiska fiskeindustrin under 1984, med nordisk delfinansiering.

Vidare har Västnordenkommittén arbetat med överföring av färöisk kunskap till Grönland angående laxfiske med långlina. Kontaktskapande

verksamhet i samband med branschträffar har utvidgats. Som resultat kunde en större grupp grönländska fiskare och representanter för näringslivet delta i fiskerimässan i Reykjavik i september 1984 och diskutera fångst- och produktionsmetoder. Dessa kontakter ser ut att resultera i köpekontrakt.

Arbetet inom *industrisektorn* har koncentrerats till förmedling av kontakter mellan företagen i syfte att utveckla industrisamarbetet. Ett konkret exempel är ett högteknologiskt samarbetsprojekt mellan ett färöiskt och isländskt företag angående automatiska styrningsprocesser inom fiskeriindustrin.

I arbetet med att förbättra *kommunikationerna* mellan områden i Västnorden har ett färöisk-isländskt transportsällskap, som etablerats på initiativ av Västnorden-samarbetet, nu utvidgat sin reguljära linje till Trondheim vid sidan av förbindelsen mellan Östisland och Färöarna.

Arbetet med att utveckla *turismen* är i en inledningsfas i Västnordenområdet. Turistlagstiftningen på Färöarna har fastställts 1984 och den första turistchefen har tillsatts i slutet av året. Under förberedelsearbetet har den isländska turistlagstiftningen särskilt uppmärksamats i syfte att underlätta framtida arbete med koordinering av turismen och tvärgående utvecklingsarbete inom hela Västnorden. I Västnorden-samarbetet, som har spelat en viktig roll under förberedelsearbetet, planeras för närvarande första steget i utveckling av turistsamarbetet.

Angående *förstärkning och utveckling av Västnorden-samarbetet* uppdrog regionalministrarna på sitt möte den 7 december 1983 åt NÄRP att i samarbete med Västnordenkommittén komma med ett konkret förslag till hur Västnorden-samarbetet bör utvecklas innehållsmässigt, samt vilka resurser detta kräver. Västnordenkommittén har under 1984 utarbetat ett förslag till program för förstärkning och utveckling av Västnorden-samarbetet (Västnordenframtid). Avsikten är att till Nordiska rådets session 1985 lägga fram ett ministerrådsförslag i ämnet.

Regionalministrarna beslutade också att en grupp skall utreda behovet för och vilken roll en utvecklingsfond för Västnordenområdet skulle kunna spela, samt eventuellt presentera ett konkret förslag till statuter för en sådan fond. Expertgruppen har i sin rapport från oktober 1984 föreslagit att det upprättas en nordisk utvecklingsfond för Västnorden. Gruppen anser också att ett investmentbolag kunde vara av intresse för Västnorden. Vidare har gruppen föreslagit utveckling av existerande nordiska låne- och stödordningar för att dessa bättre skulle kunna användas i Västnorden.

Beträffande en nordisk finansieringsordning för Västnordens industriella utveckling föreslår expertgruppen att grundkapitalet framskaffas genom tillbakabetalningar från Nordisk Industrialiseringsfond för Island med möjlighet till supplerande finansiering.

Expertgruppens förslag kommer att behandlas på ett möte den 11 december 1984.

2.3 Öresundsregionen

Öresundssamarbejdet omfatter Skåne i Sverige og Sjælland i Danmark, som med sine over 3 millioner indbyggere er det folkerigeste grænseregionale samarbejdsområde i Norden. Folkemængden svarer til 14% af Nordens samlede befolkning, men regionen rummer ikke desto mindre 20% af alle arbejdsløse i Norden. Strukturelt betingede næringslivsproblemer deler ansvaret for situationen med den svigtende grænseregionale og internationale kommunikation i regionen, hvis fordums velstand i vid udstrækning var baseret på regionens status som trafikalt knudepunkt – ikke blot for kommunikationen mellem Norden og Centraleuropa, men også for den internationale skibsfart. For 20 år siden sejlede 55 000 skibe gennem Øresund. I dag er tallet under 25 000. For 20 år siden lossedes og lastedes 10 millioner ton gods i Københavns havn – nu er tallet under 6 millioner ton.

Ikke bare bristende fysisk kommunikation over og gennem Øresund, men også bristende viden og information om regionsdelen på den anden side Øresund, er årsag til problemerne. Det nordisk finansierede Øresundssamarbejde, der regionalt styres af NÄRP:s Øresundsgruppe, har derfor koncentreret virksomheden om at fremme kommunikationen over Øresund gennem en kontinuerlig og systematisk informationsindsats, som sigter mod såvel åndelige som fysiske broanlæg over den smalle stribet vand, der skiller ikke blot Skåne fra Sjælland, men også Sverige og det øvrige Norden fra Danmark og kontinentet – i overensstemmelse med Nordisk Råds ældste rekommandation om Øresundsforbindelser vedtaget på rådets første session i København februar 1953 for 32 år siden.

Øresundssamarbejdets basisaktivitet er *informations- og kontaktformidlingsfunktionen "Øresunds Kontakt"*, som etableredes 1982. I overensstemmelse med aktiviteterne omkring temaet "Norden som hjemmemarked" har funktionen også i 1984 foruden regionens massemedier haft næringslivet som primær målgruppe for sine aktiviteter. Med kontaktformidling over Øresund og informationservice for regionens små og mellemstore virksomheder og disses organisationer, massemedier, regionale og kommunale planmyndigheder samt opinionsledere i bred almindelighed har funktionen i 1984 udøvet sit virke. Som redskaber for informationsformidlingen har "Øresunds Kontakt" fortsat produktionen af sin skriftserie med 4 nye bind, så den sommeren 1984 omfatter 14 bind med basisfakta om regionen og de regionale problemer. Blandt årets populæreste skrifter var en lille håndbog "Øresund rundt på cykel", der ikke blot har sendt cyklister i hobetal på grænseregional visit på den anden side Sundet, men også inspireret kommuner i regionen til at udbygge cykelvej-systemet rundt om Sundet.

Et andet af årets skrifter klarlagde grænsehandelens omfang i Øresundsregionen, som nærmer sig en samlet omsætning på 1 milliard danske kroner – hvoraf Sverige får en trediedel og Danmark to trediedele. Skriftets

hensigt var ikke blot at informere om situationen, men også at animere handelen på begge sider af Sundet til at gøre mere ud af kunderne fra den anden side.

Med henblik på at forbedre den *fysiske kommunikation* over især den sydlige del af Øresund mellem regionens to storbyksamfund har NÄRP:s Øresundsgruppe i november 1984 arrangeret et seminar om trafiksituationen med repræsentanter for alle implicerede rederier, statslige trafikmyndigheder, kommuner og andre planlæggere. Seminaret forsøgte at klarlægge udviklingen i den sydlige Øresundstrafik og nogle af årsagerne til afmatningen de sidste 5 år – og prøvede at tegne et billede af udviklingen de næste 5 år, som planlæggerne og rederierne ser den.

Konferencen var led i den serie af konferencer for regionens planlæggere, som NÄRP:s Øresundsgruppe har arrangeret hvert år siden 1981. Blandt emnerne for kommende års planlæggerkonference er regionens affaldsproblematik, ligesom den regionale udfordring i temaet "Norden som hjemmemarked" også er på tapetet for konferencer i den nærmeste fremtid.

2.4 Kvarken

Kvarkenrådet, som är samarbetsorgan för kommuner, myndigheter och organisationer i Vasa och Västerbottens län, arbetar med konkreta samarbetsprojekt i syfte att förbättra förutsättningarna för direkt samarbete mellan kommuner, myndigheter, organisationer osv.

Under år 1984 arbetade Kvarkenrådet med sex olika konkreta samarbetsprojekt som finansierades med medel från Nordiska ministerrådets budget.

Energisamarbete kring torv och flis slutfördes som NÄRP-projekt under året. I maj presenterades en slutrapport som förutom kortfattad projektdokumentation beskriver reella produktionskostnader för torv och flis 1983 samt anger en prognos för tillgång och efterfrågan på torv och skogsbränslen fram till 1986. Slutrapporten presenterades och diskuterades på en energikonferens i Vasa i maj 1984.

Eftersom projektarbetet lyckats väl och intressenterna efterlyst en fortsättning av något slag har länsstyrelsen i Västerbotten och Regionplaneförbundet i Vasa åtagit sig finansieringsansvar för ett fortsatt samarbete, vilket innebär att torv- och skogsbränslesamarbetet i Kvarken-regionen fortsätter med Kvarkenrådet som sammanhållande organ. Projektet har även resulterat i ett omfattande finskt-svenskt standardiseringssamarbete.

Småbåtssjökortsprojektet slutfördes också under 1984 i och med att det svenska båtsportkortet för Kvarken-kusten presenterades. Den finländska motsvarigheten utkom redan sommaren 1983. Det svenska båtsportkortet som producerats i samarbete med Sjöfartsverket, länsstyrelserna i Västerbotten och Västernorrland samt med båtsportorganisationer täcker området från Högbonden till Piteå. Sjökortsserien har kompletterats med en

båtsporguide som innehåller uppgifter om hamnar, rutter, service, sevärheter osv.

Havslaxodlingsprojektet i Vallgrund och på Holmön inleddes 1983. Vattenförhållanden, kvalitet, belastning, strömförhållanden osv har undersökts liksom fiskens tillväxt, hälsotillstånd, övervintring osv. Forskare från institutionen för ekologisk zoologi vid Umeå universitet är engagerade för undersöknings- och rådgivningsuppgifter. Projektet avses pågå t. o. m. 1985 då slutrapport redovisas på ett utvärderingsseminarium.

Växthusodlingssamarbete har etablerats kring ett projekt på Holmön där en familj etablerat sig som tomatodlare. Projektet innebär rådgivnings- och konsultsamarbete i första hand kring byggnads- och odlingsteknik mellan Lantbruksnämnden i Västerbotten och Österbottens Svenska Lantbrukssällskap. Uppgiften är att redovisa förutsättningarna för växthusodling i skärgårdsområden jämfört med fastlandsodlingar. Växthuset färdigställdes 1983 och hittills har två odlingssäsonger avverkats. Efter en trevande start det första året har det andra året inneburit en klar förbättring med i det närmaste normalskörd. Projektet pågår t. o. m. 1985 då slutrapport presenteras på ett utvärderingsseminarium.

Gästhamnsprojektet i Kaskö slutfördes under 1984 i och med att ett servicehus färdigställdes. Gästhamnen invigdes i juni och har under sommaren 1984 besökts av 156 båtar.

Projektet Kvarkenfisk, som syftar till att utveckla fiskhanteringen i regionen med betoning på sik, inleddes 1984. Insatser görs ifråga om fångstteknik, mottagning, hantering, transporter, infrysning, fryslagring, förädling, distribution och marknadsföring. Under 1984 har bl a följande insatser gjorts:

- studie av fiskdistributionen i Vasa län
- utvärdering av fiskdistributionsförsöket i Västerbotten
- demonstrations- och erfarenhetsutbyte kring flytnätsfiske
- demonstration av fiskeprodukter och överläggning med inköpare, storkök och restauranger
- praktiskt försök med nya metoder att djupfrysa sik
- deltagande i utredning angående fiskehandeln i Västerbotten.

Tre nya samarbetsprojekt har planerats under 1984 för start 1985. De avser *Ny teknik* som innebär satsning på att öka småföretagens teknologiska kapacitet och kunnande genom exempelvis samutnyttjande av Kvarken-regionens tekniska utvecklingsresurser. Projektarbetet kommer att koncentreras på branscherna verkstadsindustri/metall, träbearbetning och framtidsinriktad teknik som exempelvis tele/data/laser osv.

Nittioalets hantverk/hemslöjd avser satsning på formgivning inom hantverk/hemslöjd dels i form av konsultverksamhet, dels i form av utbildning/fortbildning i syfte att säkra bevarandet av det yrkeskunnande som ännu finns i en del traditionella hantverkaryrken.

Projektet *Lågsäsongturism* syftar till att genom nya insatser sprida

resandet över olika årstider för att förlänga säsongerna och öka beläggningen på turistanläggningar och trafikmedel under lågsäsong.

Av övrig verksamhet inom Kvarkenrådet kan noteras att *högskolesamarbetet* över Kvarken, som är en direkt fortsättning på ett NÄRP-projekt åren 1980-83, numera formaliserats i och med att Umeå universitet och högskoleenheterna i Vasa ingått ett samarbetsavtal innefattande bl a studerandeutbyte, lärar- och föreläsarutbyte, seminarie- och konferenssamarbete osv.

Kvarkenkonferensen 1984 arrangerades i Vilhelmina med kommunen och Kvarkenrådet som arrangörer. På konferensen diskuterades de tre nya samarbetsprojekt som avses starta 1985 i regionen.

I övrigt har Kvarkenrådet slutfört *kultursatsningen* på bokutställnings-samarbetet, genomfört två kulturaktiviteter kring musei- och hembygds-verksamhet samt byggnadsskick, miljöer, restaurering osv.

2.5 Mittnorden

Mittnorden omfattar Nord- och Sör-Trøndelag fylken i Norge, Jämtlands och Västernorrlands län i Sverige samt Vasa och Mellersta Finlands län i Finland. Kuopio län samt Möre- og Romsdals fylke har observatörsstatus inom Mittnordensamarbetet. Mittnordenskommittén är högsta beslutande organ och består av sammanlagt 18 representanter från de sex länen/fylkena. Målsättningen är att främja samarbete och utbyte mellan de deltagande länen/fylkena, och då speciellt inom områdena näringsliv, kommunikationer, turism samt utbildning och kultur.

Det praktiska arbetet utförs av särskilda arbetsgrupper för tvärflygförbindelsen, handelskontoren, branschsamarbetet, institutionella hinder, olje- och gassamarbetet, högskolesamarbete, kultur, turism, MITT-CAD, företagsregister. Under 1984 har Mittnordensamarbetet tillförts en ny dimension genom att arbetsgruppen för läns- och fylkeskommunalt samarbete bildats.

Under 1984 har Mittnordenskommittén haft följande verksamhet:

Handelskontorsverksamheten som startats med stöd från Nordiska ministerrådet år 1981 har hela tiden vuxit i omfattning. I dagsläget utbyts mellan dessa ca 400 uppdrag årligen. Uppdragen består av marknadsundersökningar, sökningar av agenter, importörer, exportörer, tillverkare, underleverantörer, specialkompetenser, etableringar m m.

Mittnordiska handelskamrardagar anordnades i september av handelskammarväsendet för utbyte av erfarenheter inom Mittnorden.

Mittnordens Olje- och Gasgrupp (MNOG) anordnade i juni en konferens "Gaskonferens med framtidsperspektiv", som besöktes av över 200 deltagare. Vidare stärktes MNOG genom en sammanslagning med TMA, Trøndersk-Mittsvensk Arbetsgrupp för naturgasledningsfrågor. MNOG informerar om utvecklingen inom olje- och gasmarknaden genom MNOG-bulletinen vars upplaga är ca 1 300 ex. Bulletinen distribueras i hela Mittnorden till industri, offentliga organ, institutioner m fl.

Högskolesamarbetet har speciellt uppmärksammat frågor som syftar till att förbättra institutionella förutsättningar för näringslivets utveckling. Konferensen "Ny teknik och regional utveckling" genomfördes av Mittnordenkommitténs arbetsgrupp för högre utbildning och forskning (HUFO), som ett led i högskolesamarbetet. Ett CAD-projekt pågår för andra året i rad och utförs i samarbete mellan Stiftelsen Institutet för Systemteknik i Y-län (SISY) i Sundsvall som huvudman, Stiftelsen for Industriel og Teknisk Forskning (SINTEF) i Norge och Statens tekniska forskningscentral i Finland tillsammans med företag i de olika regionerna.

En arbetsgrupp för "*Institutionella hinder*" har under året fortsatt sitt arbete med att kartlägga handelshinder i Mittnorden. Resultatet av arbetet presenterades och behandlades vid konferensen om handelshinder som anordnades i Östersund i oktober. Förslag till lösningar på regional, nationell och nordisk nivå diskuterades vid konferensen.

Mittnordenflyget utvecklades under året ytterligare så att man nu har tur-retur-förbindelser två gånger dagligen på sträckan Sundsvall- Östersund- Trondheim som Norwing beflyger. Finnair beflyger sträckan Vasa-Sundsvall tur-retur alla vardagar.

Kulturarbetsgruppens huvudtema för året var teaterverksamhet. Mittnordiska Teaterdagar arrangerades i Härnösand i maj-juni 1984. Tema var "Teatern i Regionen", syftet att belysa hur teatern fungerar under olika regionala förutsättningar samt samspelet mellan professionell och amatörteater. Det första Mittnorden-kulturstipendiet utdelades under teaterdagarna.

Under år 1984 påbörjades arbetet inom den ny tillsatta arbetsgruppen för *läns/fylkeskommunalt samarbete* för samarbete och erfarenhetsutbyte över läns- och landgränserna.

Under året har ett *turistprojekt* med stöd från Nordiska ministerrådet startats i samarbete mellan Tröndelagen och Jämtland. Detta projekt utvecklas i olika delprojekt. Ett övergripande och analyserande arbete beträffande naturresurserna, befintliga investeringar i turism, kulturhistoriska resurser, kommunikationer och möjliga marknader fullföljes med konkreta planerings- och genomförandeinsatser där kommuner och lokala intressenter kommer att medverka.

Branschträffen, som hölls i oktober, handlade om *byggbranschen*. Konkurrenssituationen mellan Sverige, Finland och Norge dryftades inledningsvis och byggbranschdagarna avslutades med diskussioner om positiva möjligheter till samarbete, möjligheter till gemensam marknadsföring gentemot andra länder m m.

Företagsregister. Under år 1984 förnyades de mittnordiska företagsregistren som uppgöres för varje deltagande län och fylke. I en nära framtid torde det bli möjligt att göra registren tillgängliga genom ADB-system.

Under året presenterade sig Mittnordenkommittén på *följande mässor* och utställningar med en informationsmonter:

Expo Norr i Östersund juli
Jyväskylämässan i augusti
Sundsvallsmässan i september

2.6 Skärgårdssamarbetet

Skärgårdsprojektet omfattar de 40 000 öar med 50 000 invånare som sträcker sig från Stockholmsregionen i väst över landskapet Åland och till Åboland i öst.

Skärgårdsprojektets målsättning är att genom erfarenhetsutbyte, samordnade åtgärder och egna specialutredningar åstadkomma förbättrade utkomstmöjligheter för skärgårdsborna samt skapa ett bättre samspel mellan skärgårdsbornas utkomstmöjligheter och de omgivande regionernas rekreationsbehov.

För 1984 kan följande resultat redovisas:

En *Stughandbok* har utgivits i NORD-serien. Stughandboken är upplagd som en bruksanvisning för den skärgårdsbo som funderar på att komplettera sin verksamhet med stuguthyrning. Förslag ges till genomförande och anvisningar om hur, var och när olika problem kan få sin lösning.

Ett *småbåtssjökort för Åboland* har utarbetats i samarbete med Sjöfartsstyrelsen i Finland. Avsikten med sjökortet är att åstadkomma ett bättre samspel mellan båtfolket och skärgårdsborna.

En *kartbroschyr för cykelturismen i skärgården* har utgivits. Cykelbroschyren anvisar lämpliga rutter med möjligheter till förplägnad, härbärgering och annan service för cykelturisterna. Broschyren avser också att för skärgårdsborna visa möjligheterna till utbyggnad av servicepunkter för cykelturismen.

Utredningsarbetet med den *småskaliga flisterminalen i skärgården* har slutförts. Investeringen i flisanläggningen i den åländska skärgårdskommunen Brändö har påbörjats. Flis har levererats redan under hösten 1984. Flisgruppens slutrapport "Skärgårdens energiförsörjning" har utgetts i NORD-serien.

I en rapport över "*Yrkeskombinationerna och deras utvecklingsmöjligheter i skärgården*" redovisas yrkeskombinationernas dagsläge, problem och utvecklingsmöjligheter i samarbetsområdets skärgårdar. I en rapport om "*Hemslöjden och dess utvecklingsmöjligheter i skärgården*" redovisas hemslöjdens dagsläge, särskilda problem samt utvecklingsmöjligheter. I slutrapporten har förslag till konkreta åtgärder för att utveckla hemslöjden getts huvudvikten. Möjligheterna till samarbete på produktutvecklingens och marknadsföringens områden betonas särskilt.

Planeringen av "*Gästhamnen i Kapellskär*" har slutförts. Under 1985 och 1986 färdigställs hamnen, med nordisk delfinansiering.

För 1985 är följande projekt aktuella: "Marknadsföring av skärgårdsturismen", "Utkomstmöjligheter och service i en levande skärgård" och "Fisket som skärgårdsnäring". Projektet "Marknadsföring av skärgårds-

turismen" tar fasta på behovet av en samlad marknadsföring av skärgårdens turistprodukter – uthyringsstugor, gäst- och vandrarhem, cykelturism, båtturism osv. Projektet "Utkomstmöjligheter och service i en levande skärgård" kartlägger dels olika flaskhalsar för utkomsten för närvarande i skärgården och visar dels vilka olika lösningsmodeller man gått in för i respektive skärgårdsregion för att utveckla servicen. "Fisket som skärgårdsnäring" redovisar fiskets särskilda problem och utvecklingsmöjligheter i skärgården. Också här ligger tyngdpunkten på åtgärdsförslagen.

2.7 ARKO (Arvika-Kongsvinger regionen)

ARKO-samarbetets målsättning är att undersöka möjligheterna för samt initiera och medverka till ökat gränsregionalt samarbete inom ARKO-regionen (Eidskog, Kongsvinger, Grue och Sör-Odal kommuner i Norge samt Arvika och Eda kommuner i Sverige). Verksamheten har hittills främst varit inriktad på samarbete inom företags- och arbetsmarknadsområdena. Huvudprojektet under 1984 har varit den s k "Nybyggarskolan", ett tränings- och skolningsprogram med syfte att utbilda presumtiva företagare i ARKO-regionen. Målsättningen har varit att de som fullföljt programmet skall ha startat eget företag under programmets gång. ARKO-samarbetet har också omorganiserats under 1984 med syfte på starkare politisk förankring och engagemang i de berörda kommunerna.

2.8 Østfold – Norra Bohuslän

Gränskommittén Østfold/N Bohuslän konstituerade sin verksamhet hösten 1980. Kommittén inbegriper de tre norska kommunerna Fredrikstad, Sarpsborg och Halden samt de två svenska kommunerna Strömstad och Tanum. Kommittén representeras dessutom av Østfold fylkeskommune och Göteborgs och Bohus läns landsting. En viktig förutsättning för verksamheten är att den sker på lokal nivå och på kommunernas villkor. Själva grundidén för samarbetet är att befolkningen i Østfold och norra Bohuslän i största möjliga utsträckning och oavsett riksgränsen skall ha tillgång till gränsregionens samlade utbud av arbetstillfällen, samhällelig och kommersiell service, fritids- och rekreationsmöjligheter, kulturaktiviteter m m. Näringslivet på båda sidor om gränsen bör på motsvarande sätt fullt ut kunna tillvarata de resurser som hela regionen kan erbjuda i form av t ex arbetskraft, varor och tjänster.

Skapandet av kontakter mellan likartade verksamheter över riksgränsen har visat sig vara efterfrågade och värdefulla. Detta märks inte minst på de gensvar kommittén fått på de trycksaker som utarbetats som uppföljningsprojekt av olika typer av företagsträffar m m. Som exempel kan nämnas trycksakerna "Verdt å vite/Värt att veta" som är en *gränspendlarbroschyr* som riktar sig till såväl enskilda människor som till företag, *tullkatalogen* som framför allt riktar sig till de mindre företagen som saknar egna administrativa resurser samt framtagandet och utbytet av aktuella *företagsregister*.

Nedan följer en presentation med exempel på projekt som kommittén engagerat sig i:

I början av året har *flygplatsfrågan* ytterligare ventilerats. Tidigare genomförda hearings med norska tänkbara intressenter har kompletterats med motsvarande svenska. Genomförda hearings har kompletterats med en enkätundersökning som riktades till 300 potentiella intressenter från Østfold. Flygplatsstudien kunde konstatera intresset av förbättrade möjligheter till kommersiellt och civilt flyg. Vidare gavs synpunkter på hur detta skall kunna uppnås.

Arbetsmarknadsträffar har arrangerats för att informera om respektive regions resurser när det gäller arbetsmarknadsutbildning, olika typer av sysselsättningsskapande projekt m m. Kommittén planerar att i samverkan med arbetsmarknadsorganen studera förutsättningarna för en "renässans" inom olika typer av hantverksyrken.

Under hösten 1984 har ett projekt som innebär *fördjupad företagssamverkan* påbörjats. Uppläggningsen av projektet kan sammanfattningsvis sägas ha följande syften under inledningsskedet – inom gränsregionen informera om hur näringslivsfrågor hanteras i respektive kommun, utarbeta ett enkelt och presentabelt informationsmaterial om gränsregionen ur näringslivets synvinkel, aktivt presentera gränsregionen för ett antal storföretag, riskkapitalföretag, banker samt etablera ett kontaktnät med dessa, genom kontaktförmedling mellan företag, riskkapitalbolag förbereda bildandet av ett Gränsinvest.

Tillsammans med Østfold fylkeskommune, Fondet for Markeds- og Distribusjonsforskning (FMD) och Østfold Distriktshøgskole har kommittén genomfört en *gränshandelsanalys*. Analysen har resulterat i tre studentrapporter. Här tas bl a upp gränshandelns omfattning, hur avståndet mellan gränsen och bostadsorten påverkar gränshandeln samt en prisstudie av förbrukningsvaror i gränsområdet kring Svinesund.

Den svåra *trafikföringssituationen* på Europaväg 6 genom regionen har diskuterats vid ett flertal tillfällen. Kommittén har på grund av den kraftigt ökade trafikföringen med åtföljande köbildningar och problem framför allt vid Svinesund uppväckt generaldirektören för svenska vägverket angående en ny sträckning av E6:an. Förhållanden och förslag på åtgärder har även diskuterats när det gäller E6:ans fortsättning på den norska sidan gränsen.

Kommittén har tagit initiativ till en *behovsstudie av en tryckkammare* för regionen. Detta mot bakgrund av områdets förutsättningar för dykningsverksamhet, diskussioner kring indragning av befintlig tryckkammare samt lämpligheten av samordning över riksgränsen.

Den gemensamma *turistinformationen* vid Svinesund har avverkat sitt andra försöksår. Fr o m nästa säsong kommer verksamheten förhoppningsvis att kunna inrymmas i nya lokaler.

När det gäller *turistfrågor* har kommittén medverkat vid framtagandet

av en sevärdhetsskrift för Bohuslän "KÖR TILL!". Skriften innehåller således ett avsnitt om sevärdheter i södra Østfold.

På initiativ av bl a tjänstemän från social- och hälsovårdskontoren i gränskommunerna har kommittén engagerat sig i *problem som kan uppstå för personer som flyttar över riksgränsen* och som av en eller annan anledning flyttar tillbaka. Kommittén avser att medverka till framtagandet av bättre information i dessa frågor.

Under år 1985 kommer Gränskommitténs huvudlinje att koncentreras mot framför allt utvecklandet av företagarsamverkan, arbete med olika typer av frågor inom turismnäringen, samordning/utveckling av arbetsmarknadsutbildning/-projekt samt finna former för hur kulturaktiviteter kan samordnas och överhuvud taget hur man kan informera om kulturen i gränsregionen.

2.9 Bornholm – Sydöstra Skåne

Samarbejdet mellem Bornholm og de 5 sydøstskånske kommuner blev indledt i 1980 med nedsættelse af en styregruppe og 6 ekspertgrupper, hvoraf én, som vedrørte området sygdom og sundhed, dog ret hurtigt blev nedlagt. I 1984 har styregruppen gennemført en revurdering af samarbejdsopgaverne og herefter nedlagt en ekspertgruppe vedrørende fysisk planlægning, men oprettet en gruppe for kommunikation og information. Samtidig er der foretaget en reorganisering af grupperne vedrørende landbrugs- og gartnerinæringen og fiskerinæringen.

Ekspertgruppen for *turisterhvervet* har i 1984 fuldført projektet til markedsføring af Bornholm og Sydöstra Skåne som ét samlet turistområde under betegnelsen "Nordens Feriehjørne". Markedsføringen er gennemført som en gentagen, systematisk indsats, rettet primært mod målgrupper, der kan give området en længere turistsæson og dermed udnyttelse af bestående ressourcer.

I 1984 har gruppen modtaget tilsagn om støtte til et nyt projekt, "Aktiv Ferie i Nordens Feriehjørne", til markedsføring af "pakkerejser", der kan konkurrere med blandt andet de traditionelle charterrejsetilbud til sydlige rejsemål. Pakkerejsetilbudene skal udover transport og ophold omfatte aktiviteter, der kan gøre ferien indholdsrig, og tilbuddene skal udnytte de prisrabatter, der kan opnås især uden for højsæsonen. Markedsføringen retter sig mod såvel større grupper som familier og andre mindre grupper med særlige interesser og vil primært ske ved udsendelse over hele Norden af en tilbudsavis.

Ekspertgruppen vedrørende *skole og kultur* har i 1984 videreført en udveksling af skoleklasser på 4.-6. klassetrin og agter at iværksætte en udveksling også på et højere klassetrin. Ekspertgruppen arbejder med flere mindre projekter, herunder udveksling af teater- og musikgrupper og arrangementer af kunststillinger. Konkret har gruppen foranlediget sydøst-skånsk deltagelse i børneteaterfestivalen på Bornholm i april 1984 og

søger for tiden at arrangere besøg af bornholmske amatørteatergrupper i Sydøstskåne.

Ekspertgruppen vedrørende *landbrugs- og gartnerinæringen* arrangerede i august 1984 et seminar for 12 aktive landbrugere fra hver af de to landsdele om dyrkning af specialafgrøder, som de klimatiske forhold i samarbejdsområdet begunstiger. Der sigtes mod et samarbejde om den meget nødvendige konsulentbistand til dyrkningen og mod at skabe grundlag for fællesskab om oparbejdelse og salg af produkterne.

Ekspertgruppen vedrørende *fiskerinæringen* arbejder for udvikling af udstyr og metoder til udnyttelse af de dele af torskeråvarerne, som under de nuværende vilkår går til spilde.

Den nyoprettede ekspertgruppe for *kommunikation og information* har i sommeren 1984 gennemført en undersøgelse af serviceforholdene for rejsende mellem Bornholm-Sydøstskåne og Sjælland og har afholdt et seminar for pressemedarbejdere i de to landsdele.

2.10 Gränskommunalt samarbete i glesbygdsområden

Försöksverksamheten har fortsatt under 1984 med gränskommunalt samarbete i två regioner.

- A. *Norra försöksområdet* omfattar tre delområden med var sin ledningsgrupp.
- Enontekiö och Muonio kommuner i Finland, Kautokeino och Storfjord kommuner i Norge och Karesuando delen av Kiruna kommun i Sverige.
 - Kolari och Muonio kommuner i Finland och Pajala kommun i Sverige.
 - Utsjoki kommun i Finland och Karasjok och Tana kommuner i Norge.

Från och med 1985 kommer gränskommunalt samarbete i norra försöksområdet att bli en del av Nordkalott-samarbetet. De nuvarande tre samarbetsområdena och deras ledningsgrupper blir underställda Nordkalottkommittén. De kommuner som nu är utanför verksamheten kommer att få möjligheten att ansöka om nordiska medel för gränskommunala samarbetsprojekt.

År 1984 har det förts följande verksamhet inom området:

Informations- och näringskontoret har arbetat i syfte att förbättra förutsättningarna för näringslivet i området samt utveckling av samarbetet mellan kommunernas näringskonsulenter/tiltaks konsulenter. Nordisk finansiering upphör i slutet av året enligt principen att nordiskt bidrag kan beviljas under en period av högst tre år. De deltagande kommunerna har ansökt om nationell finansiering till fortsättning av verksamheten därefter.

Turismen har en stor betydelse för ekonomin och sysselsättningen i området. Man satsar på gemensam utveckling av turistiska aktiviteter samt förbättring av marknadsföringen i syfte att förlänga turistsäsongen och att få resande att stanna en längre tid i området. Som ett led i detta arbete har kartläggning och utveckling av traditionella marknader startats.

Kartläggning av *gränsälven* mellan Sverige och Finland som kanotled är färdig. Kartorna trycks vid årsskiftet 1984/85. Samtidigt håller man på att samla ihop kulturhistoriskt material om Tornedalen som bilagsmaterial för kanotledskartorna. Förhandlingar om att bygga rastplatser vid älven pågår med olika nationella myndigheter.

Inom området Utsjoki, Tana, Karasjok har arbetet med en plan för *sport- och näringsfiske* i Tana-vassdraget startats.

Det arbetas för att få i gång *biblioteksbusverksamheten* mellan Karasjok och Utsjoki kommuner på basis av nationell finansiering.

Gemensamma *kultur- och idrottsaktiviteter* har arrangerats med nordisk och nationell finansiering.

Samarbete mellan skolväsendena (gemensamma lärartjänster, lägerskolor osv) har fortsatt under året.

B. *Södra försöksområdet*, som omfattar Lierne och Røyrvik kommuner i Norge samt delar av Krokrom och Strömsunds kommuner i Sverige, har under 1984 bl. a. arbetat med följande två projekt:

Fiskeprojekt i Sverige som avser provfiske i svenska gränssjöar. Målsättningen har varit att få en bild av fisktillgången i området och finna lämpliga fångstmetoder.

Genom ett *turistprojekt* har man genomfört en kartläggning av den nu befintliga fritidsbebyggelsen i området. Syftet har varit att utarbeta en gemensam bokinnskatalog.

Diskussioner om sammanföring av gränskommunalt samarbete i Södra försöksområdet till Mittnorden-samarbetet har initierats av NÄRP. Dessa diskussioner har fortsatt under 1984 med syfte till en omorganisering motsvarande den som genomförts i Norra försöksområdet.

2.11 *Andra gränsregionala och gränskommunala samarbetsområden*

De gränsregionala och gränskommunala samarbetsområdena som beskrivits ovan har under 1984 erhållit medel från Nordiska ministerrådet till finansiering av sin grundadministration. Det finns emellertid exempel på samarbete över riksgränser som på grund av knappa resurser inte har fått löpande finansiering av verksamheten. En sådan samarbetsorganisation är Kölengruppen inom Nordland fylke och Västerbottens län, som omfattar kommunerna Bodø, Rana och Vefsen i Norge samt Lycksele, Skellefteå och Umeå i Sverige. Gruppen grundades år 1974 och arbetar speciellt med näringspolitiska frågor som industriutveckling, kommunikationer och handelsutbyte. Sedan hösten 1980 har kommunerna som ingår i Kölengruppen finansierat en sekreterare på deltid.

Kölengruppen har under år 1984 med nordisk finansiering arrangerat ett seminarium och en utställning om Graddis-vägen/Silvrevägen och dess betydelse för handel, turism och kultur i området i samband med Nord-Norge-mässan.

3. Nordiska regionalpolitiska åtgärder

3.1 Konkreta regionalpolitiska åtgärder

Nordiskt stöd till konkreta regionalpolitiska projekt beviljas över kap 244 i Nordiska ministerrådets budget. Projekten genomföres som en del av det gränsregionala och gränskommunala samarbetet. Den första medelsbeviljningen ägde rum 1980. Under den gångna femårsperioden t o m 1984 har drygt 21 milj. NOK utdelats till 76 regionalpolitiska projekt. För 1985 uppgår budgetramen till drygt 6,3 miljoner NOK.

Riktlinjer för utdelning av stödet har fastlagts i rapporten "Gjennomføringen av det nordiske regionalpolitiske handlingsprogrammet 1979" (NU 1981: 12). Efter den första pionjärsfasen av verksamheten har NÄRP genomfört en översyn av stödkriterierna och reviderat dessa med hänsyn tagen till konkretisering och precisering så att kriterierna kan utgöra ett bättre beslutsunderlag.

Verksamheten har prioriterats högt av Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet. Vid flera tillfällen har betonats målsättningen enligt det nordiska regionalpolitiska handlingsprogrammet om att de ekonomiska resurserna för finansiering av dessa typer av projekt bör ökas till en nivå på 10 milj. NOK per år senast 1987.

De nu gällande prioriteringskriterierna för projektansökningar har fastlagts på regionalministermötet den 7 december 1983. I överensstämmelse med den övergripande målsättningen i det nordiska regionalpolitiska handlingsprogrammet kan stöd beviljas till projekt som främjar en i ett regionalt hänseende balanserad utveckling i Norden. Kraven som ställs på projektens nordiska karaktär är avhängiga bl a av projekttyp och varierar beroende på geografiskt samarbetsområde. NÄRP tillämpar vanligtvis regeln att minst två länder bör delta i projektsamarbetet. Ansökningar från Västnorden och Nordkalotten prioriteras högst.

När det gäller en del Västnorden-projekt har man varit pragmatisk och lättat på kravet på det nordiska innehållet på grund av Västnorden-områdets speciella karaktär med stora avstånd mellan samarbetsparterna. Minimikravet har varit att projekt som får nordiskt stöd skall genomföras inom ramen för Västnorden-samarbetet och att resultaten skall ställas till allmän disposition.

Avsikten är att med nordiskt stöd bidra till en självständig utvecklingsprocess i regionerna. Mot denna bakgrund har projektarbetet till syfte att förbättra människornas levnadsvillkor och allmänna förutsättningar för näringslivets utveckling. Exempel på projekt som har erhållit bidrag är sådana som förbättrar sysselsättningsmöjligheterna, inkomstförhållandena samt tillgången till service för företag och människor.

Stöd kan också ges till försöks- och pilotprojekt. Den nordiska finansieringen från kap 244 skall gälla för initierande och nyskapande verksamhet. Därför kan projektbidrag beviljas endast under en period av högst tre

år till ett och samma projekt. För större och fleråriga projekt bör man finna nationella finansieringsmöjligheter, t ex kommuner, statliga organ, organisationer, företag etc. Investerings- och driftskostnader kan inte subventioneras i enskilda företag på så sätt att konkurrensförvridning kan uppstå.

Under 1984 har följande projekt erhållit stöd (projektens startår inom parentes):

	Utdelat stöd till fler- åriga projekt 1980–83 (NOK)	1984 (NOK)
<i>Nordkalotten</i>		
1. Kartläggning av möjligheter för vallväxternas fröproduktion (1982)	376 000	378 000
2. Arctic Canoe Race	–	287 000
3. Klimatriktiga plantor för Nordkalotten	–	376 000
4. Transportsamordning på Nordkalotten	–	281 000
5. Utvecklandet av hantverksproduktion på Nordkalotten	–	150 000
6. Inventering och förslag till utvecklingsmöjligheter inom elektronik- och data-branschen på Nordkalotten	–	125 000
7. Mobil utställning i samband med invigningen av Nordkalottvägen	–	200 000
<i>Västnorden</i>		
1. Västnordenkonsulent (1981)	892 000	396 000
2. Utsättning av laxsmolt (1983)	218 000	216 000
3. Kommersiellt utnyttjande av insjöfisk (1983)	200 000	216 000
4. Grönlandsinitiativ	–	54 000
5. Grönlandsscallops	–	500 000
<i>Mittnorden</i>		
1. Handelskontor i Mittnorden (1981)	1 109 000	119 000
2. Kunskapsuppbyggnad inom området datorstödd konstruktion och produktion (CAD-CAM) (1983)	250 000	216 000
3. Samverkan mellan Trøndelags fylke och Jämtlands län i turismutvecklingsfrågor	–	100 000
4. Handelshinder i mittnordiskt perspektiv - konferens	–	80 000
5. Ny teknik och regional utveckling	–	64 000

	Utdelat stöd till fler- åriga projekt 1980–83 (NOK)	1984 (NOK)
<i>Kvarken</i>		
1. Tomatodlingsförsök på Holmön (1983)	52 000	54 000
2. Havslaxodling i Kvarken (1983)	71 000	73 000
3. Kvarken-fisk	—	378 000
4. Innovationer och utveckling i Kvarken- regionen	—	95 000
<i>Skärgårdsprojektet</i>		
1. Sjökort (1980)	138 000	28 000
2. Flisterminal (1983)	327 000	356 000
3. Cykelleder i skärgården	—	46 000
<i>Bornholm-Sydöstra Skåne</i>		
1. Turistfrämjande åtgärder (1981)	—	324 000
<i>Østfold – Norra Bohuslän</i>		
1. Informationscentral vid Svinesund	—	270 000
<i>Norra försöksområdet</i>		
1. Utveckling av företagsverksamhet - näringslivskonsult (1981)	713 000	346 000
<i>Kölengruppen</i>		
1. Graddis/Silvervägen – seminarium	—	50 000
		<hr/> 5 778 000

3.2 Nordiska Investeringsbankens regionallåneordning

Syftet med regionallåneordningen är att öppna möjligheter till att finansiera investeringsprojekt av nordiskt regionalpolitiskt intresse i utvecklingsområden i hela Norden. Lånen förmedlas genom nationella kreditinstitut. Medlen kan utnyttjas dels i de områden som i respektive land är högst prioriterade i nationell regionalpolitik, dels i de gränsregionala samarbetsområden som har pekats ut i det nordiska regionalpolitiska handlingsprogrammet.

Under en 4-årig försöksperiod april 1980 – mars 1984 hade ett belopp på totalt 325 miljoner NOK ställts till disposition. Under 1983 genomfördes en utvärdering av den första försöksperioden. På basis av utvärderingsrap-

porten beslöt regionalministrarna på sitt möte den 7 december 1983 att inför Nordiska rådets 32:a session i Stockholm 1984 lägga fram ett ministerrådsförslag (B48/e) om vidareutveckling av Nordiska investeringsbankens regionallåneordning. Nordiska rådet anslöt sig till de riktlinjer som regionalministrarna hade lagt fram i sitt förslag (rek. nr. 5/1984/e). Regionalministrarna har genom skriftlig procedur den 25 juni 1984 slutligt fastställt att regionallåneordningen vidareföres och att försöksperioden förlänges fram till den 1 april 1986. Låneordningen har också utvidgats geografiskt till att omfatta Grönland. Låneramen för 1984 har fastställts till 80 milj NOK, vilket motsvarar ett outnyttjat belopp av den finska kvoten. För perioden 1985-1986 har låneramen fastställts till 50 milj SDR eller ca 400 milj NOK. Mot bakgrund av de positiva erfarenheterna med låneordningen på Färöarna och Island, fördelas 40% av låneramen till Västnorden-området (Färöarna, Grönland och Island med en tredjedel vardera) samt till Finland, Norge och Sverige 20% per land.

4. Utredningsarbete

En speciell ad hoc grupp med representation från NÄRP:s utredningsgrupper och NordREFO har färdigställt en förstudie "Datateknologins regionala konsekvenser och potentialer". Förstudien har publicerats i två skilda rapporter: "Datateknologins regionala spridning i Norden" och "Regionale konsekvenser af ny teknologi. Et spørgsmål om at vælge?" På basen av förstudierna har ett flerårigt projekt "Datateknologins inverkan på perifera regioner" startats under 1984. Projektet genomförs inom ramen för Basprojektet med finansiering från Nordiska ministerrådets datahandlingsplan.

4.1 Basprojektet

En förutsättning för det regionalpolitiska samarbetet i Norden är att man fortlöpande får information om hur de regionala förhållandena utvecklas i de olika länderna. För att tillgodose detta behov har NÄRP ett permanent organ kallat Basprojektet, som kontinuerligt sammanställer och analyserar grundläggande information om regionala problem och utvecklingstendenster samt aktuella regionalpolitiska frågor, åtgärder och utredningar. Basprojektet avger årligen en rapport om den regionalpolitiska situationen för de nordiska regionalministrarna på deras möte.

Basprojektet har också i uppgift att på NÄRP:s uppdrag bereda sådana policy-frågor som NÄRP behandlar. Primärt syftar Basprojektet till att ge underlag för regionalpolitiska beslut på nordisk nivå (Nordiska rådet, Ministerrådet, NÄRP, Nordiska investeringsbanken m. m.). Men det har visat sig att rapporterna också varit av värde i det nationella regionalpolitiska arbetet.

Basprojektets resultat presenteras huvudsakligen i tre former: 1) årsrap-

porter om den regionala utvecklingen i Norden, 2) specialutredningar över särskilda problem, och 3) övriga mindre utredningar åt NÄRP och samarbete med olika nordiska organ.

Årsrapporterna redogör för var problemen varit svårast, i vilka regioner det skett en försämring respektive förbättring samt vilken karaktär problemen haft sedda ur ett nordiskt komparativt perspektiv. Därtill redogörs för aktuella frågor i själva regionalpolitiken; akuta problem, nya åtgärder och utredningar m. m. Beroende på vilka frågor som för tillfället är mest aktuella har årsrapporterna en något olika inriktning varje år. Det grundläggande statistiska materialet är dock lika från år till år.

Årsrapporten för år 1982 innehöll en analys av hur efterkrigstidens demografiska utveckling från och med början av 1980-talet lett till en mer eller mindre permanent folkminskning i stora delar av Norden. Rapporten för år 1983/84 presenteras för regionalministrarna på deras möte i Reykjavik i december 1984. Rapporten redogör för utvecklingen inom de perifera områdena i Norden (Nordkalotten, Färöarna, Island och Grönland). Dessutom behandlas situationen inom ministerrådets elva regionalpolitiska samarbetsområden.

I samband med utarbetandet av årsrapporterna framkommer ofta aktuella frågor som borde analyseras mera ingående än vad som är möjligt inom ramen för årsrapporten. Basprojektet gör därför särskilda *specialutredningar* där man översiktligt belyser speciella fenomen inom regionalpolitiken.

Det har till exempel varit frågan om utredningarna "Industrins regionala fördelning i Norden" och "Tynande gruvsmåhällen i Norden" – en studie initierad av Nordiska rådet. I maj 1984 utgavs en studie "Ensidiga industriorter i Norden". Studien innehåller en kartläggning av hur många ensidiga industriorter det finns, vilka egenskaper de har, vilken utveckling de genomgått och vilka erfarenheter man har av omställningsprocesserna och åtgärder för att lindra följdverkningarna av dessa. Specialstudierna kompletterar tidigare årsrapporter och bildar samtidigt underlag för slutsatser som dras i kommande årsrapporter.

Förutom dessa två rapporteringsformer görs vid behov *mindre utredningar* och policynotat åt de regionalministrarna och NÄRP. Av utredningar och notat gjorda under 1984 kan nämnas ett notat om ministerrådets samarbetsområden jämfört med nationellt utpekade problemregioner, två notat om Basprojektets uppföljningsverksamhet och en förstudie om datateknologins regionala spridning i Norden. Notaten har blivit en allt viktigare del av Basprojektets rapportering.

För tillfället arbetar Basprojektet med tre specialstudier. Den första behandlar i vad mån regionalpolitikens förutsättningar ändrats i grunden vid övergången till 1980-talet och vilka följder dessa förändringar i så fall kan tänkas få. Den andra är en statistiksammanställning av regionala data från folk- och bostadsräkningarna. Den tredje studien, som utförs med

assistans av särskilt anställda konsulenter, gäller projektet "Datateknologins inverkan på perifera regioner" och behandlar den på mikroelektronik baserade nya teknikens följder för företagens lokaliseringsmönster.

4.2 *Storstadsprojektet*

Storbyprojektet, der har været igang siden foråret 1979, har konstateret, at der er grund til at være opmærksom på de nordiske storbyers situation. Det gælder både storbyregionernes udvikling i forhold til udviklingen i landene i øvrigt og ikke mindst den ulige udvikling mellem forskellige regiondele, kommuner og bydele internt i storbyregionerne.

I et nationalt perspektiv kan det konstateres, at storbyregionerne fortsat (med enkelte undtagelser) har lavere arbejdsløshed end landene i øvrigt. Den er dog stigende i storbyerne og tenderer at nærme sig landsgennemsnittene også her. Faldet i industriarbejdspladser er kraftigt i storbyregionerne og der er vanskeligheder med at opsuge den overskydende arbejdskraft i servicesektoren, bl. a. som følge af opbremsningen (nedskæringen) indenfor det offentlige. Automatiseringen af kontorsektoren truer desuden med at få særlig kraftige følger i storbyregionerne, hvor kontorerhvervene er mest dominerende. Udvikling og produktion af ny teknologi er i Norden i betydelig grad koncentreret til de store byer, men det betyder forsvindende lidt for den samlede beskæftigelse i disse regioner. Også med hensyn til levevilkårene i øvrigt er det blevet stadig mere klart, at der ikke systematisk er bedre levevilkår i de større byer end i landene i øvrigt (boligforholdene i de finske storbyer er dog bedre end landsgennemsnittet). Internt i storbyregionerne kan der derimod konstateres store forskelle i levevilkår mellem forskellige delområder, forskelle der giver sig udslag i arbejdsløshedsgrad, boligstandard, kommunaløkonomi, service etc.

Af rapporteringen af storbyprojektet er i 1984 sket i følgende rapporter:

- Inntektsforhold i bykommunene. Tore Hansen, arbejdsrapport, marts 1984.
- Regionale konsekvenser af ny teknologi – et spørgsmål om at vælge? Lise Drewes Nielsen og Kresten Storgaard, april 1984.
- Nordiske storbyer – Fysiske og sociale indsatser i boligområder. Eksempler fra forskellige typer af bydele. Birgitta Callaway Sterner, april 1984.

I projektets regi er hidtil afholdt tre konferencer, dels en om forprojektets resultater og det videre arbejdsprogram (København 1980), dels en om fase I-rapporten (Stockholm 1982) og dels en arbejdskonference om byforskning i Oslo 1983. Endvidere har man deltaget i svensk seminar om storbysspørgsmål i regionalpolitikken i januar 1984 i Uppsala, Nordisk konference om bydelsforbedring i april 1984 i Århus, seminarrække i 1984 på Københavns Universitet om igangværende storbyforskning, norsk byforskningsprojektkonference i Trondheim i maj 1984, Nordisk kommunal- og arbejdsministermøde i Stavanger i august 1984, Nordplanseminar om storbysspørgsmål i august 1984 i Bergen.

Der arbejdes nu med slutrapporteringen fra projektet, som vil finde sted i 1. halvår 1985. Slutdokumentet vil sætte de aktuelle problemer, mål og midler i storbypolitikken ind i et fremtidsorienteret perspektiv – omfattende bl. a. en diskussion af demografiske udviklingstendenser, teknologiuudvikling, arbejdskraftudbud og -efterspørgsel samt levevilkår i øvrigt, bl. a. boligforhold.

4.3 Glesbygdspolitisk samarbejde

Den glesbygdspolitiska arbetsgruppen har arbetat sedan år 1975. En av arbetsgruppens huvuduppgifter är att främja kunskaps- och erfarenhetsutbyte mellan de nordiska länderna om åtgärder som gynnsamt påverkar utvecklingen av landsbygderna i Norden.

Arbetsgruppen arbetade inledningsvis med utveckling av gränskommunalt samarbete där olika former av samarbete utvecklades över riksgränsen. Genom denna verksamhet gavs konkreta bilder av de praktiska och institutionella hinder som föreligger för praktiskt gränssamarbete på lokal nivå. Det gränskommunala arbetet gav även värdefulla erfarenheter bl a när det gäller den lokala nivåns betydelse att identifiera och ta initiativ till viktiga åtgärder som de regionala och centrala nivåerna i samhället har svårigheter att identifiera och åtgärda. Den lokala och kommunala nivån kom därför redan i ett tidigt skede i blickpunkten för glesbygdspolitiska gruppens intresse. Arbetet har därefter successivt utvecklats till att omfatta även mer generella glesbygdspolitiska frågor.

Den stora betydelse som glesbygdgruppen tillmäter den lokala/ kommunala nivåns betydelse gjorde att gruppen beslutade att utarbeta ett temahäfte kring *lokalt utvecklingsarbete i Norden*. Temahäftet "Framtid för landsbygderna i Norden", som publicerats detta år, belyser genom en serie exempel hur man i de nordiska länderna på olika sätt och med konventionella metoder söker nya vägar att medverka till en positiv glesbygdsutveckling.

Under våren 1984 arrangerade glesbygdspolitiska arbetsgruppen ett *seminarium rörande näringsutveckling i glesbygd i Stjördal*. I seminariet deltog representanter från forskningsinstitutioner, regionala och centrala organ, kommuner, intresseorganisationer m fl.

Seminariet gav en god bild av pågående forsknings- och utvecklingsarbete i de nordiska länderna och visade på en rad intressanta okonventionella arbetssätt som prövas för att åstadkomma en lokalt förändrad utveckling. Ett genomgående tema var att lokal mobilisering och ett bättre utnyttjande av de naturgivna förutsättningarna var en av de viktigaste åtgärderna som måste vidtas för att förstärka glesbygdernas utvecklingsmöjligheter. De regionala högskolornas roll i ett fortsatt offensivt forsknings-/utvecklingsarbete behandlades även under seminariet.

Under 1984 har som följd av den vikt glesbygdspolitiska arbetsgruppen lägger vid den lokala nivån en särskild *kommungrupp* bildats. I kommun-

gruppen ingår följande kommuner: Nørre-Rangstrup i Danmark, kommunförbundet i Vestlandet i Island, Ølen kommun i Norge, Bräcke kommun i Sverige samt Kauhajoki kommun i Finland. Kommungruppen har hittills haft två sammanträden.

De ämnen kommungruppen hittills valt att arbeta med är samarbete kring utbildning, lokala utvecklingsmodeller, projekt/tilltagsarbete, ADB i utvecklingsarbete och insatser vad gäller bl a industrilokalfrågor. Erfarenheterna hittills visar att glesbygdskommunerna ställs inför mycket likartade problem och det finns därför goda förutsättningar för ett mycket positivt erfarenhetsutbyte som kan leda till att nya steg tas till ett samlat och offensivt utvecklingsarbete mellan glesbygdskommunerna i Norden.

5. Forskningssamarbete

Det regionalpolitiska forskningssamarbetet sker i regi av *Nordisk institutt for regionalpolitisk forskning (NordREFO)*. Innevarande forskningsstapp inleddes under 1980. Samma år omorganiserades verksamheten till institutionsform och sekretariatet flyttades till Oslo.

De nya organisatoriska förutsättningarna innebär att NordREFO tar egna initiativ och har självständigt ansvar för hur den regionalpolitiska forskningen bedrivs inom de riktlinjer som givits organisationen.

Under perioden 1980–84 har sex projekt bedrivits under fyra temaområden. Under temat "Regionalpolitikens förutsättningar" har det ena projektet behandlat den ekonomiska och välfärdsrättsliga förankringen av regionalpolitiken och det andra projektet industrins utvecklingsbetingelser i små orter. Under temat "Regional planering" har en projektgrupp behandlat administrativa betingelser för regional planering i Norden. Under temaområdet "Regionala effekter av regionalpolitiska medel och av lagar och offentliga åtgärder" har evaluering av traditionella regionalpolitiska medel och av offentlig sektors roll i regionalpolitiken skett. Det sista temaområdet har behandlat "Regionala konsekvenser av teknisk och ekonomisk utveckling".

Samtliga projektgrupper har avslutat sina arbeten under 1984. Följande slutrapporter har avlämnats:

Ottar Brox m fl: Regionalpolitikens förutsättningar i Norden

Anne-Mette Hjalager, Gert Lindgaard: Livsformer og lokale erhvervs-politiske initiativer

Johan From, Per Stava: Administrativa betingelser for regional planering

Tage Levin m fl: Att evaluera evalueringar – om effektundersökningar av regionalpolitiska stödordningar

Ingvar Ohlsson m fl: Offentlig sektor i regionalpolitiken – Nordiska studier med särskild vikt vid lokaliseringens betydelse

Boris Segerståhl m fl: Ny teknologi och regionala strukturer

Vidare har en mängd forskningsrapporter producerats inom ramen för projektgruppernas verksamhet.

I början av 1985 kommer verksamheten helt att koncentreras kring arbetet med färdigställandet av NordREFO:s slutrapport.

Under maj 1985 planeras ett stort avslutande seminarium i Korsör, med syfte att evaluera och sprida information om det arbete som utförts under forskningsetappen samt att pröva nya idéer för det nya forskningsprogrammet. I mitten av 1985 lokaliseras NordREFO till ny värdinstitution i Finland.

6. Informations- och erfarenhetsutbyte

6.1 Generellt

Ömsesidigt informations- och erfarenhetsutbyte om aktuell regionalpolitik i de olika nordiska länderna har alltid varit ett viktigt element i NÄRP:s arbete. Rapporter, utredningar, regeringspropositioner o l cirkuleras genom ett centralt nordiskt informationssystem. På ämbetsmannakommittémöten informeras om aktuella regionalpolitiska frågor i respektive land. Man har etablerat ett eget informationssystem för det gränsregionala och gränskommunala samarbetet. Flera av samarbetsområdena ger också regelbundet ut informationsskrifter och broschyrer som informerar om aktuella frågor och projekt i samarbetsområdena (t ex Nordkalott-Nytt, Øresunds Kontakt). Fyra gånger om året utges NordREFO-tidskriften som rapporterar om regionalpolitisk forskning och aktuell regionalpolitisk debatt i de nordiska länderna.

6.2 Nationella åtgärders inverkan på den regionala utvecklingen i grannländerna (gränsprocedurordningen)

Ett viktigt element i det nordiska regionalpolitiska samarbetet är frågan om nya nationella åtgärders inverkan på den regionala utvecklingen i grannländerna. Det kan vara åtgärder av mer generell karaktär (allmän-ekonomiska åtgärder, branschstöd osv), men också regionalpolitiskt motiverade åtgärder (stöd till företag i gränsregioner). Proceduren är begränsad till projekt som har regionalpolitisk betydelse för grannlandet och där regionalpolitiska myndigheter på central och regional nivå är ansvariga. Försöksperioden löpte ut den 31 mars 1984. Regionalministrarna har med hänvisning till en översyn av proceduren beslutat att vidareföra ordningen på följande sätt:

- Fylken/län/amt och kommuner rekommenderas dels bilateralt, dels genom organiserat gränssamarbete, att lägga vikt på informations- och erfarenhetsutväxling bl a som en del av det gränsregionala samarbetet.
- Vidareutveckling av NÄRP:s centrala informationssystem.

- Att NÄRP och regionalministrarna följer upp intentionerna i gränsprocedurordningen med att utnyttja möjligheten till ömsesidigt informations- och erfarenhetsutbyte.

7. Gränshandel och resandetrafik

Den nordiska expertgruppen för gränshandel och resandetrafik, som tillsatts av samarbetsministrarna i februari 1983, lämnade sin rapport i december 1983. Gränshandelsfrågorna aktualiserades i slutet av 1982, för det första av det nordiska stats- och samarbetsministermötet i november och för det andra av regionalministermötet i december. Bakgrunden till dessa diskussioner var dels den traditionella och enhetliga uppfattningen om att de nordiska länderna bör tillämpa så liberala regler som möjligt för gränshandeln, dels att samtliga av de länder som omfattas av Nordkalotten hade vidtagit åtgärder som påverkade gränshandeln.

Expertgruppen konstaterade i sin rapport 1983 att det finns stora olikheter i gällande bestämmelser för gränshandel och resandetrafik mellan de nordiska länderna. Gruppen kunde dock endast i mycket begränsad omfattning uppfylla önskemålet att åstadkomma en ytterligare harmonisering och liberalisering av dessa bestämmelser. Ifråga om effektivare informationsutbyte för koordinering av gränshandelsbestämmelserna mellan berörda nordiska myndigheter samt ifråga om särarrangemang för gränshandeln inom Nordkalott-området kunde gruppen inte enas om konkreta rekommendationer.

Expertgruppen reaktiverades i juni 1984 med uppgift att fram till den 1 oktober 1984 speciellt överväga möjligheterna att i liberaliserande riktning harmonisera den allmänna värdegränsen och åldersgränserna samt att införa särarrangemang för Nordkalott-området. Inom mandatets andra del, utan tidsbegränsning, föreslogs en nationell genomgång av gränshandelsbestämmelser med syfte på en allmän förenkling av reglerna.

Gruppen framhöll i sin rapport till samarbetsministrarna i oktober 1984 att på grund av ur expertgruppens synpunkt externa omständigheter, och i likhet med vad som sades i rapporten i december 1983, har gruppen ännu inte kunnat formulera gemensamma slutsatser och rekommendationer. Statusrapporter om den nationella genomgången av bestämmelserna på gränshandelsområdet kommer att överlämnas skriftligt från respektive land. I ljuset av dessa övervägs uppläggningsen av det fortsatta arbetet.

Kapitel XIX

Bistånd till utvecklingsländerna

1 Inledning

1.1 Allment

Som nämnts i 1984 års rapport är gränserna mellan det formella och det informella samarbetet på biståndsområdet inte skarpa. I föreliggande rapport behandlas förhållandet under punkt 2 "Generellt om biståndssamarbetet". Det kan nämnas att Ämbetsmannakommittén för biståndsfrågor (EK-Bistånd) under det gångna året fördelat ärendegenomgången på frågor som krävt diskussioner och beslut och frågor för information i stället för att som tidigare behandla dels formella, dels informella samarbetsområden.

Den ekonomiska återhämtningen som inletts i industriländerna har fortsatt under året. Det är emellertid fortfarande osäkert vilken effekt uppgången kommer att få för u-ländernas utveckling. Många u-länder försattes under lågkonjunkturen i en akut ekonomisk kris som förstärktes av stagnerande produktion och minskad exportvolym, en ökande skuldbörda samt, i synnerhet i Afrika söder om Sahara, de senaste årens extrema torka och missväxt. Samtidigt har befolkningsutvecklingen bidragit till skärpt konkurrens om tillgängliga resurser.

Den framtida ekonomiska utvecklingen i u-länderna kommer att bestämmas såväl av interna anpassningsansträngningar som av tillväxten i industriländerna. Det är viktigt att samförstånd råder kring problemlösningarna samt att man fullt utnyttjar befintliga multi- och bilaterala biståndskanaler.

På kort sikt måste inte minst den prekära livsmedelssituationen i Afrika avhjälpas. Livsmedelbiståndet måste därvid kombineras med strävanden att öka inhemsk produktion av födoämnen för konsumtion och försäljning. Realistiska priser måste tillämpas och egna resurser måste bättre utnyttjas. Under SADCC-konferensen i Lusaka i februari 1984 presenterade de nordiska länderna, som ett led i ett försök på att styrka de nordiska ländernas bistånd till regionen, ett gemensamt positionspapper om Afrikas jordbrukspolitik. Här betonades bland annat vikten av en förändring av prisstrukturen så att utrymme ges för ökad produktion och att därvid den enskilde producenten uppmuntras i sina ansträngningar.

Generellt har ingen förbättring inträtt i biståndssituationen. Tendenserna till ökad vikt vid bilateralt bistånd består och de internationella finans- och utvecklingsorganisationernas resurser förblir otillräckliga. Förhandlingarna om den sjunde påfyllnaden av Internationella utvecklingsfonden (IDA) avslutades i januari 1984. På grund av USA:s återhållsamma inställning blev påfyllnaden betydligt lägre än majoriteten övriga givarländer förordade. Den överenskomna påfyllnaden uppgår till 9 miljarder dollar. FN:s utvecklingsprogram (UNDP) har alljämt otillräckliga re-

surser även om den nedåtgående trenden tycks ha dämpats något. Planeringsramarna för programperioden 1982–1986 har skurits ned till 55%. UNDP har alltså svårigheter att spela sin viktiga samordnande roll inom FN-systemets biståndsverksamhet.

Dagens biståndsverklighet är bister. Problemen tornar upp sig i många av våra samarbetsländer. I många fall är lösningar avlägsna, trots att utvecklingsprocessen borde underlättas av de erfarenheter och lärdomar som fortlöpande görs inom samarbetets ram. Samtidigt som u-ländernas problem kvarstår och många gånger synes bli alltmer komplexa, framträder kraven på en effektivisering av biståndsgivande och -mottagande. På den multilaterala sidan är läget fortsatt fastlåst i Nord–Syd-relationerna. Medan den internationella befolkningskonferensen i Mexico innebar en framgång, var resultaten av UNIDO IV mindre påtagliga och beror av det kommande uppföljningsarbetet. Det internationella förhandlingsmaskineriet har svårt att nå konkreta resultat. Samtidigt som den operativa biståndsverksamheten genom FN kräver ständigt nytänkande och motiverar fortsatta effektivitetsfrämjande åtgärder, krävs också säkrare och ökade resurser. Kritisk granskning och biståndströtthet synes präglade mycket av den biståndspolitiska debatten i västvärlden. Från nordisk sida bör man tillvarata alla möjligheter att också förstärka den multilaterala dialogen på det ekonomiska området.

1.2 Nordisk Råds yttring

Nordisk Råd henstiller til Nordisk Ministerråd å legge fram en arbeidsplan på det biståndspolitiske området.

Kommentar:

Det vises til behandlingen av samarbeidsformene på bistandsområdet under punkt 2 nedenfor samt til rapporten om samarbeidsformene som er vedlagt denne beretning (vedlegg 4).

2. Generelt om bistandssamarbeidet

Samarbeidet på det bistandsmessige området baserte seg i 1984 liksom i de nærmest forutgående år på "Københavnavtalen" av 5. mars 1981. I hovedsak fastsetter avtalen rammene for samarbeidet om fellesfinansierte prosjekter i utviklingsland. Under hensyn til bl. a. ordlyden av avtalens preambel forholder det seg imidlertid således, at "Københavnavtalen" ikke antas å sette grenser med hensyn til de nordiske lands muligheter for, fra tilfelle til tilfelle, å velge den mest formålstjenlige metode for deres samarbeide på bistandsområdet.

I praksis omfatter samarbeidet *både* konkrete innsatser i bestemte u-land og fremme av utviklingsformål via de forskjellige multilaterale organisasjoner.

Ved siden av de fellesfinansierte prosjektene i Kenya, Tanzania og

Mocambique (omtales i detaljer nedenfor) er det utviklet andre modeller for nordisk samarbeid, bl. a. gjennom en nøye definert nordisk parallellfinansiering av prosjektene Intensive Rural Work Programme i Bangladesh, Mtera kraftanlegg i Tanzania og Water Master Plan Coordination Unit i Tanzania.

Alene innenfor de seneste par år har det nordiske samarbeidet resultert i utredninger om viktige spørsmål som bistand og miljø; bistandens grenseområder; et evt. nærmere økonomisk samarbeid med en bestemt gruppe utviklingsland; bistand til funksjonshemmede; samt fiskeri og bistand. Der er dessuten foretatt *dels* en kartlegging av de nordiske lands bistand til vannsektoren i en rekke utviklingsland *dels* en kartlegging av de nordiske lands bistand til Sentral Amerika.

Andre samarbeidsformer er nordiske møter om bistand til land i Afrika og Asia; jevnlig gjennomgang på nordisk basis av ulike sektorer, som de nordiske land yter bistand til – såsom landbruk, helse, undervisning, skogbruk, vannsektoren og distriktsutvikling. Det er også nær nordisk kontakt om bistand til å fremme kvinnens stilling i utviklingsland; det holdes nordiske samrådsmøter om teknisk – dvs. personell – bistand, herunder utdanning; og der skjer et samarbeid mellom de nordiske bistandsorganisasjonenes informasjonsenheter; og mellom nordiske utviklingsfond, m. m.

Et annet meget viktig aspekt er det omfattende samarbeid som finner sted i mottakerlandene mellom de nordiske representasjoner. I land som mottar betydelig nordisk bistand kan samarbeidet bl. a. ha karakter av regelmessig sektorsamråd. I andre mottakerland vil samarbeidet ofte være mer ad-hoc betonet.

Innenfor de multilaterale bistandsområdet er det nordiske samarbeidet meget omfattende. Felles nordisk opptreden i ulike fora, arbeidsdeling i bl. a. Verdensbanken og de regionale utviklingsbanker, rotasjonsordning i FN's bistandsorganisasjoner, koordinering av de nordiske lands interesser i forbindelse med tilsetning i høyere internasjonale stillinger, samarbeid mellom de faste delegasjonene i byer som New York, Genève, Wien, Roma er eksempler på samarbeide på det multilaterale området. Generelt kan man si at i alle internasjonale bistandsorganisasjoner hvor de nordiske land er medlemmer, er det etablert et nordisk samarbeid.

Som det fremgår av ovennevnte eksempler på nordisk bistandssamarbeid er det meget omfattende både på det formelle og uformelle plan. Særlig dette siste aspekt blir ofte glemt når man skal vurdere hvor omfattende samarbeidet egentlig er. Bl. a. på denne bakgrund har en arbeidsgruppe under EK-Bistand i 1984 kartlagt det nordiske samarbeidet på bistandsområdet. Gruppens rapport er tatt inn som *bilag 4* til nærværende årsberetning.

Det vil være en rekke faktorer som spiller inn når man skal vurdere å sette igang et nordisk fellesfinansiert prosjekt som alternativ til et rent

bilateralt prosjekt. Fordeler for mottakeren (addisjonalitet), spiller en viktig rolle. Historisk sett har dessuten sådanne faktorer spilt inn som de nordiske lands felles utviklingsformål; prosjektets størrelse; behov for å kombinere kunnskap; utilstrekkelige ressurser i det pågjeldende nordiske land; evt. administrativ forenkling for mottakerlandet, samt ønske om å understreke Norden som enhet.

Utviklingen i det nordiske bistandssamarbeidet til å bli et omfattende nettverk av koordinering, samråd og ulike samarbeidsformer hva angår bistandspolitikk, land- og sektorprogram, bistandsformer, administrasjon m. m. kan sammenlignes med bistandens egen utvikling: Fra å ha bestått av humanitært motivert nødhjelp og bistand til kanskje ikke bestandig like gjennomtenkte innsatser, f. eks. i forbindelse med et lands selvstendighet, fremstår det nordiske bistandssamarbeidet i dag som et utviklingsinnrettet og bredt samarbeid som også tar hensyn til gjensidige interesser. Denne utviklingen i samarbeidsformene farges også av bistandsadministrasjonenes muligheter til selv å påta seg omfattende og kompliserte prosjekter som tidligere bare kunne nås gjennom samfinansierte innsatser. En tilsvarende utvikling har også funnet sted i den globale bistandsvirksomhet med omfattende sektorielle og strukturelle program som også stiller nye krav til det nordiske samarbeidet.

Men denne utvikling gir samtidig landene økte muligheter gjennom koordinering, samråd og arbeidsfordeling, til å bidra til denne bistandsvirksomheten både på det bilaterale og multilaterale plan.

Det nordiske samarbeidet kan og bør ikke finne sted kun for samarbeidets egen skyld, men være til nytte og gagn for deltakerne i forhold til de formelle og institusjonelle rammer som finnes.

3. Behandling av særlige spørsmål

a) På basis av rapporten NU 1982:9 fra arbeidsgruppen om Miljø og bistand har EK-Bistand konkludert med at det er behov for nordiske kontakter for å fremme samordning og informasjonsutveksling innenfor miljøsidene i bistandssamarbeidet. EK-Bistand har videre besluttet å la arbeidsgruppen se nærmere på en fellesnordisk oppfølging av følgende områder fra gruppens rapport:

- sammenstilling av felles underlagsmateriale på miljøområdet
- bedre utnyttelse av frivillige organisasjoner
- felles kurser og seminarer.

Arbeidsgruppen vil rapportere til EK-Bistand om sin drøfting om ovennevnte spørsmål i løpet av 1985.

De enkelte lands bistandsadministrasjoner vil som meddelt i fjorårets melding fortsette arbeidet med å innkorporere rekommendasjonene fra gruppens rapport i den nasjonale bistandsforvaltningens rutiner.

b) Embedsmannskomiteén for bistandsspørsmål drøftet i det foregående år den fremtidige organisasjonsform for komitéén for *fiskeri og bistand*. Mot bakgrunn av disse diskusjoner og etter samtaler med komitééns formann har man kommet til at en hensiktsmessig løsning vil være å omdanne komitéén til et panel av eksperter som etter behov deltar i de faste nordiske møter som bistandsforvaltningene har på fiskeriområdet. Man anser at en slik løsning vil bidra til en kvalitativ forbedring av de nordiske lands fiskeribistand.

c) Spørsmålet om et særlig prosjekt for å klarlegge *byggsektorens* rolle i det nordiske bistandssamarbeide samt av byggeksperten til utviklingsland har vært drøftet på bakgrunn av et initiativ fra de nordiske boligministrene. Embedsmannskomiteén for bistandsspørsmål har konstatert at byggsiden spiller en viktig rolle i de nordiske lands bistand, og nordisk teknologi har i denne forbindelse blitt utnyttet og tilpasset behovet i de ulike utviklingsland. Støtte til byggsektoren som sådan har derimot ikke vært noen prioritert sektor som følge av forholdene i og ønskemål fra samarbeidslandene. Fra de nordiske bistandsmyndighetenes side har man ikke søkt endret denne prioritering særlig som følge av den strukturkrise som råder i en rekke av hovedsamarbeidslandene.

d) Fra Nordisk Embedsmannskomiteé for kulturelt samarbeid har man reist spørsmålet om å gjennomføre et seminar om *spesialpedagogiske innsatser i utviklingsland*. Spørsmålet vil bli drøftet nærmere etter det er vurdert av den særlige nordiske ekspertgruppe som er etablert på området.

e) Det er gjennomført en særlig kartlegging av de nordiske lands bistandsprosjekter innenfor *vannsektoren*. På basis av sammenstillingen vil man vurdere mulighetene for et nærmere nordisk samarbeid på sektoren.

4. Rådgivende komitéén for bistandsspørsmål

Komitéén har drøftet den alvorlige situasjon i forbindelse med tørken i Det Sørlege Afrika og de konsekvenser dette kan ha for de nordiske lands bistandssamarbeid. Videre har betingelsene for organisasjon og ledelse som del av de nasjonale utviklingsprogrammer vært gjenstand for diskusjon.

Komitéén har videre behandlet de løpende spørsmål i det nordiske bistandssamarbeidet, herunder MONAP III, hvor komitéén gav sin tilslutning til et ett-årig interimsprogram i påvente av en bedret sikkerhetssituasjon i Mocambique. (se pkt 4.4).

Komitéén har videre drøftet spørsmålet om en bilateralisering av støtten til Uyole landbrukscenter og gav sin tilråding til forslaget om en bilateralisering av støtten til landbrukscenteret. (se pkt 4.1).

I forbindelse med behandlingen av rapporten om formene i nordisk bistandssamarbeid konstaterte komitéén at rapporten gir et godt bilde av det omfattende nordiske samarbeidet som idag finner sted på bistandsom-

rådet. Komitéen fant imidlertid at dette ikke forhindrer en vurdering av samarbeidsformene for å klargjøre om disse er de mest rasjonelle.

Spørsmålet om et bredere økonomisk samarbeid mellom de nordiske land og en bestemt gruppe utviklingsland har vært gjenstand for en første gjennomgang i komitéen.

Komitéen har videre drøftet rapporter om den nordiske bistanden til Central-Amerika. Rapporten viste at en forholdsvis liten del av de nordiske lands bistand går til regionen, hovedsakelig som følge av landenes forholdsvis høye utviklingsnivå i forhold til mange andre utviklingsland. Kun Sverige har programland i regionen, nemlig Nicaragua. Nicaragua er videre det land i Central-Amerika som mottar mest bistand fra de nordiske land.

Alle de nordiske land yter videre ganske omfattende humanitær bistand til landene i regionen. Hjelpen kanaliseres i hovedsak gjennom private hjelpeorganisasjoner.

Rådgivende komité har under året videre påbegynt en vurdering av sin arbeidsform og funksjon i forhold til Københavnkonvensjonen og komitéens arbeidsordning.

5. Rapporten fra arbeidsgruppen som har vurdert et bredere økonomisk samarbeid mellom de nordiske land og en bestemt gruppe utviklingsland

I forbindelse med møtet mellom Nordisk Råds Presidium og de nordiske statsministrene i november 1982 ble det fra den finske statsministerens side lagt fram et forslag om at de nordiske land skulle overveie mulighetene for et særarrangement for et bredere økonomisk samarbeid mellom de nordiske land og en bestemt gruppe utviklingsland.

På bakgrunn av drøftinger av forslaget i Rådgivende komité for bistands-spørsmål besluttet embedsmannskomiteen for bistands-spørsmål å nedsette en særlig arbeidsgruppe som fikk i oppdrag å utrede ovennevnte forslag.

Arbeidsgruppen la i oktober 1984 fram sin sluttrapport for Embedsmannskomiteen som gav sin tilslutning til de rekommandasjoner som arbeidsgruppen fremsatte.

Arbeidsgruppen har i sin rapport foreslått en rekke samarbeidsområder og -former som kan inkluderes i en eventuell samarbeidspakke mellom de nordiske land og SADCC-landene (Angola, Botswana, Lesotho, Mocambique, Malawi, Tanzania, Swaziland, Zambia og Zimbabwe). Dette gjelder særlig spørsmål innenfor bl. a. bistandsområdet, handelsspørsmål (herunder fremme av disse 9 lands export til Norden), og visse spørsmål innenfor kulturområdet.

Ministerrådet tar sikte på å ta opp forhandlinger/diskusjoner med SADCC-landene i tilknytning til en konferanse i Swaziland i månedsskiftet januar/februar 1985.

På grunn av disse forhold vil rapporten offisielt først kunne oversendes Nordisk Råd etter konferansen i Swaziland.

6. De gemensamma bistandsprosjekten

6.1. Jordbruksprosjektet i Mbeya, Tanzania

Samnordisk stöd till Uyole Agricultural Centre har utgått sedan 1970, då ett förste avtal om planering av ett regionalt centrum för forskning och undervisning på lantbrukets område ingicks. Nästa femåriga avtal undertecknades 1972 och omfattade uppbyggnad och utrustning av centret samt igångsättande av verksamheten. Personalbiståndet nådde sin höjdpunkt under åren 1974–1976, då ett 40-tal sakkunniga arbetade vid centret. Det sammanlagda nordiska biståndet uppgick till ca 100 milj. tshs. Under avtalsperioden 1978–1981 var det totala stödet 34 milj. tshs respektive 14 milj. tshs under 1981–1982. Det pågående avtalet för perioden den 1 juli 1982–den 30 juni 1985 omfattar totalt 55 milj. tshs som fortsatt nordiskt bistånd. Projektet administreras av FINNIDA, dvs. det finske utrikesministeriets biståndsavdelning. Målet för centret är att bidra till att höja lantbruksproduktionen i Mbeya-, Iringa-, Ruwuna- og Rukwareregionerna.

Verksamheten på Uyole Agricultural Centre kan delas på tre huvudområden, nämligen:

- Utbildning av jordbruks- och hushållskunnig teknisk personal på mellannivå. Antalet studerande är ca 400, varav en tredjedel är kvinnor. Praktisk taget är alla lärare, numera ca 40, tanzanier. Vidareutbildning och kortare kurser för lantbrukare anordnas också.
- Forskning, försöksverksamhet och rådgivning bedrivs inom växtodling, husdjursskötsel och hushållsämnen med inriktning på praktiska problem.
- Jordbruksproduktion vid centret och försöksstationerna.

Biståndet under nuvarande avtalsperiod har inriktats på ett femtontal specialprojekt, vilka omfattar t. ex. vidareutbildning och kursverksamhet, metodutveckling på rådgivningens område, forsknings- och försöksverksamhet samt produktion av utsäde avseende potatis, bönor, majs, tomat, lök och ris, framtagning av bättre vallväxter och ökad foderproduktion, förbättring av boskapsstammen och fjäderfäskötsel samt skogsbruk. Personalbiståndet omfattar ca 10 arbetsår/år. Stipendier ges till vidareutbildning av den tanzanianska personalen. Underhåll av utrustning inklusiva nödvändiga ersättningar och nyinköp stöds med nordiska medel.

Under hösten utreddes behovet av grundreparationer och underhåll av centret under 1985–87. Bland de nordiske biståndsgivarna diskuteras också frågan om formen (samnordisk eller bilateral finsk) för fortsatt bistånd till Uyole Agricultural Centre.

Projektet har evaluerats under 1976, 1980 och 1984. Den senaste eva-

lueringen anbefaller fortsatt finansiell og teknisk bistand til centret etter pågående avtalets utgang og rekkommenderar koncentration av forsknings- og forsøksverksamheten til de viktigaste områdene.

EK-Bistand behandlet under høsten 1984 spørsmålet om en bilateralisering av prosjektet. Komitéen kom i sine drøftinger til at prosjektet nå er inne i en fase hvor en overgang fra nordisk støtte til bilateral støtte er naturlig. EK-Bistand besluttet mot denne bakgrunn å tilrå Ministerrådet at prosjektet fra og med 1. juli 1985 blir et tanzaniansk–finsk prosjekt. De tanzanianske myndigheter har stilt seg positive til en slik omlegging.

6.2. *Det nordiske andelsprosjekt i Kenya*

Det nordiske andelsprosjekt i Kenya blev indledt i 1967. Administrasjonen varetages af Danmark. Den seneste 3-årige projektperiode, der påbegyndtes den 1. juli 1980, blev i første omgang forlænget med et år til 30. juni 1984. Med henblik på en toårig udfasning af de nuværende aktiviteter blev støtten i 1984 forlænget med to år indtil den 30. juni 1986. Ved udløbet af denne periode vil den samlede nordiske bistand have beløbet sig til ca. 190 mio DKK med en samlet ekspertbistand på ca. 600 mandår.

De kenyanske myndigheder og repræsentanter fra den kenyanske andelsbevægelse har anmodet om fortsat støtte til andelssektoren. De nordiske lande har efter dybtgående overvejelser angående mål, målgrupper og indhold i en eventuel fremtidig støtte, besluttet at udsende en fælles nordisk/kenyansk forundersøgelsesmission med henblik på eventuel fremtidig nordisk eller bilateral støtte til Kenyas andelssektor.

Som et led i forberedelserne og på anbefaling af indsatsgruppen har DANIDA i januar 1984 i København afholdt et seminar om eventuel fremtidig støtte til Kenyas andelssektor. Deltagerne var medlemmerne af indsatsgruppen, repræsentanter fra de nordiske bistandsorganisationer, repræsentanter fra den nordiske samrådsgruppe og personer med særlig kendskab til andels- og landbrugssektorerne og den økonomiske situation i Kenya.

EK-Bistand har på sit møde i juni 1984 godkendt kommissoriet for den nordisk/kenyanske forundersøgelsesmission, der udsendes i begyndelsen af 1985. I baggrundsmaterialet for missionen vil også indgå anbefalingerne fra det ovennævnte seminar.

Missionens anbefalinger vil herefter blive forelagt de nordiske lande.

6.3. *Det nordiske andelsprosjekt i Tanzania*

Støtten til andelsprojektet i Tanzania, der blev påbegyndt i 1968, administreres ligeledes af Danmark.

Efter godkendelse af en ny andelslov (cooperative act) af det tanzanianske parlament i april 1982, imødekom de nordiske lande en tanzaniansk anmodning om en forlængelse af den nordiske bistand til andelssektoren i årene 1983–88. Den finansielle ramme for projektet er 203 mio

DKK, heri er inkluderet udgifter til nordiske rådgivere svarende til ca. 225 mandår. Projektaftalen er baseret på såkaldte "rullende 2-årsplaner", idet der skal udarbejdes arbejdsplaner for 2 år ad gangen under hele perioden.

Projektets hovedformål er at yde støtte til såvel de nyoprettede andelsforeninger som til de tanzanianske andelsmyndigheder. Der arbejder for tiden ca. 30 nordiske rådgivere under projektet fordelt på hovedområderne uddannelse, regnskabsvæsen, spare- og kreditprogrammer samt detailhandel. Hovedparten af rådgiverne arbejder i regionerne og deltager i forberedelserne med at gøre andelsforeningerne operationelle.

Endvidere støtter man "cooperative college" både med afholdelse af driftsudgifter og kursusvirksomhed og bidrager med 50 mio DKK til en kooperativ lånefond med henblik på at finansiere nødvendige nyinvesteringer hos andelsforeninger i lagerbygninger, transportmidler, forarbejdningsanlæg etc.

I lyset af Tanzanias alvorlige økonomiske situation er det med de tanzanianske myndigheder aftalt, at andelsprojektet koncentrerer sin indsats om et færre antal regioner, hvor opbygningen af de kooperative unioner økonomisk set er mest lovende, og hvor de lokale myndigheder er indstillet på at modtage nordisk støtte. Projektet har efter disse retningslinier udarbejdet et forslag til en driftsplan for 1985/86, der er blevet vurderet nærmere af en fælles nordisk-tanzaniansk review mission, udsendt i august-september 1984.

6.4. *Det nordiska lantbruksprogrammet i Mocambique (MONAP)*

År 1977 undertecknades ett treårigt avtal mellan de nordiska länderna och Mocambique om samnordisk bistånd till ett lantbruksprogram (MONAP I).

Avtal om fortsatt stöd för treårsperioden 1981–1983 undertecknades hösten 1981. MONAP II består av 23 projekt inom jordbruk, skogsbruk och fiske. SIDA administrerar biståndet på de nordiska ländernas vägnar. Samarbete sker med FAO.

I den första fasen utgjorde det avtalade stödet 50 milj USD och i den andra är ramen 66 milj USD. I slutet av 1982 gjordes en utvärdering av programmet. Kritik riktades mot att programmet genomförts i låg takt och att kostnaderna varit för höga. En allför högtstående teknologi har valts. Ökat stöd till familjesektorn inom lantbruket föreslogs. Utvärderingen fann emellertid också positiva effekter av programmet.

I början av mars 1983 gjorde SIDA:s revisorer en redovisningsrevision av MONAP II och i januari 1984 gjordes en bokslutsrevision.

Avtalet förlängdes med ett år, 1984, utan att ytterligare medel behövde tillskjutas.

Den 1 april 1984 fanns på plats 26 nordiska experter, 31 FAO-experten och 101 s. k. kooperanter, dvs. lokalt anställda icke-mocambikiska medborgare. Det sammanlagda antalet utländska medarbetare i MONAP var

då således 158 personer. Antalet har gradvis minskat på grund av den försämrade sikkerhetssituasjonen.

Med ledning av utvärderingens rekommendationer inleddes 1983 forberedelser for fortsatt stöd till lantbrukssektorn. Enligt riktlinjerna skulle tyngdpunkten legges på stöd till småjordbruk samtidig som programmets omfang skulle minskes såvel finansielt som ifråga om antal virksomheter. Beredningsplanen godkendes av ministerrådet i november 1983.

Mocambique har derefter begärt stöd till ett tiotal projekt varav några gæller avslutning av tidligere insatser. I øvrigt har forutsatts nordisk stød under en femårsperiode 1985–89. Projektforslagen har granskats i april 1984. På grund av det försämrade sikkerhetslaget i Mocambique har dock møjliggheterna for att genomföra bistånd enligt planerna försämrats. Med anledning härav har ÅK-B i juni 1984 beslutat foreslå ett ettårigt interimisprogram, tæckande 1985, i avvaktan på att en förbättring av situationen i Mocambique skulle skapa förutsætninger for ett femårigt avtal. Sådana medel som inte skulle kunne tas i anspråk for projekten ur beslutade rammer skulle få anvendes till insatsvarer for att øke livsmedelsproduksjonen 1985.

6.5. *Institute of Development Management (IDM) i Tanzania*

Danmark, Finland og Norge har siden 1971 i fellesskap bistått Tanzania med å etablere ovennevnte institutt, som ligger i Mzumbe i nærheten av Morogoro. Innenfor rammen av innsatsen har de tre nordiske land bevilget ialt ca. 22,5 mio NOK til investering i bygninger og utstyr. Derutover er det gitt personellbistand for ca. 37 mio NOK i perioden 1972–83. Den første avtaleperioden utløp i desember 1976, men personellbistanden ble i første omgang forlenget med 6 år – inntil 1982, og senere til juli 1984.

På instituttet undervises i bl. a. bokføring, revisjon, driftsøkonomi, administrasjon samt økonomisk og sosial planlegging. De studerende har forkunnskaper som omtrent svarer til nordisk realskole/gymnas-nivå og et par års praktisk ervervs erfaring. Krav om praksis gjelder ikke for de kvinnelige studerende. Studiene på IDM varer 1–3 år, og etter avsluttet utdanning rekrutteres de studerende til stillinger innenfor stats- og lokalforvaltningen og ervervs livet. Det holdes likeledes korte kurs og seminarer. Instituttet har plass til ca. 1000 studerende. Fra 1979 omfattet den nordiske bistanden et 4-årig stipendprogram for videreutdanning av tanzanianske lærere ved instituttet. Utover rekruttering av lærere fra de nordiske land, ble det i 1981 undertegnet en avtale mellom Tanzania og de tre nordiske land om et personellfond som åpner muligheter for tanzaniansk rekruttering av lærere og regnskapspersonale fra tredjeland (spezielt fra India og Pakistan).

NORAD administrerte bistanden til prosjektet på de nordiske lands vegne. Fra og med 1983 ble prosjektet rent norsk-tanzaniansk, med unntak av personellfond og eksperter, som forble på nordisk basis fram til 1. juli 1984.

NORAD har avsatt 48 mio NOK til fortsatt bistand i en 5-års periode. Bistanden inneholder en rekke ulike komponenter: Vedlikehold av utstyr og bygninger, personellfond, stipendiatvirksomhet, driftsstøtte (bl. a. innkjøp av litteratur). Prosjektet har en ekspert til vedlikehold og to rådgivere i undervisningsplanleggingen. Bistanden omfatter også samarbeid mellom IDM og en norsk høyskole for å styrke det pedagogiske opplegget og kursplanene ved IDM.

6.6. Stöd till transportkommissionen för södra Afrika (SATCC)

De nordiska länderna har sedan februari 1981 lämnat stöd till den tekniska enheten vid den regionala transport- och kommunikationskommissionen SATCC i Maputo. Insatsen administreras av SIDA och till den 31.12.1983 har 15,8 milj SEK avsatts. Därav har 2,4 milj SEK utnyttjats för en inledande insats som sträckte sig fram till november 1982. I februari 1984 ingicks nya avtal mellan SATCC och de nordiska länderna om stöd med ytterligare 12,0 mkr under kalenderåren 1984 och 1985. Kostnaderna för insatserna har fördelats lika mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige. Totalt kommer cirka 400 personmånader att ha finansierats under de tre insatserna.

Innevarande fas av stödet till SATCC har organiserats genom ett svenskt konsultföretag som rekryterar experterna på nordisk basis. I början av 1985 kommer en gemensam utvärdering av insatsen att göras och beredningen av eventuellt fortsatt stöd efter 1985 kommer då att bemanna enheten med lokal personal för att på sikt kunna avveckla den nordiska personalen.

Det gemensamma nordiska stödet till SATCC har varit en bidragande orsak till ytterligare nordiskt samarbete vid finansieringen av enskilda regionale projekt inom transport- och telekommunikationsområdet i södra Afrika. Således samfinansierar Norge och Sverige med NORAD som administrerande biståndsorgan ett regionalt teleprojekt som berör Botswana, Zimbabwe och Zambia. Projektet som har en finansiell ram av 100 milj NOK har tagits i drift under 1984. Dessutom samfinansierade Danmark och Sverige, med DANIDA som administrerande biståndsorgan, en studie av rullande järnvägsmaterial i SATCC:s medlemsländer. Ca 9 milj DKK har anslagits för denna studie, som avslutades under år 1984.

En insats avseende norsk-svenskt stöd till upprättande av en mikrovågs-länk mellan Malawi och Tanzania är under beredning. Vidare har gemensamt norsk-svenskt intresse för kraftöverföringsprojekt i södra Afrika markerats.

Diskussioner pågår om ytterligare samfinansieringar mellan två eller flera nordiska länder av projekt i södra Afrika inom transport- och telekommunikationer.

Kapitel XX

Jord- og skovbrug

1. Jord- og skovbrugspolitiske samarbejdsspørgsmål og vigtigste samarbejdsorganer

Den væsentligste begivenhed i det nordiske samarbejde inden for jord- og skovbrugsområdet i 1984 blev vedtagelsen af et ministerrådsforslag til et nordisk handlingsprogram på jord- og skovbrugsområdet. I tilslutning hertil blev det samtidig besluttet at omorganisere og udvide rammerne for Nordisk Kontaktudvalg for Landbrugsspørgsmål til også at omfatte skovbrugsspørgsmål og tilgrænsende industrier. I 1984 blev det endvidere besluttet at etablere en arbejdsgruppe, der på kort sigt skal vurdere det videre nordiske samarbejde om fiskeopdræt og akvakultur.

De nordiske landbrugsministre samledes for første gang til et ministerrådsmøde i Helsingfors den 25. juni 1984 og vedtog et forslag af 27.4.1984 fra Nordisk embedsmandskomité for jord- og skovbrugsspørgsmål (NEJS/NÅJS) til et handlingsprogram på jord- og skovbrugsområdet: (oversendt til Nordisk Råd som et ministerrådsforslag den 2. oktober 1984). Handlingsprogrammet er udformet som en opfølgning af det foregående års nordiske landbrugsbetænkning om "Øget jord- og skovbrugssamarbejde" (NU 1983: 16). Handlingsprogrammet sammenfatter målsætningen på en lang række samarbejdsområder frem til 1995, såvel udbygning af eksisterende som nye områder.

Det er NEJS, der af ministerrådet er overdraget hovedansvaret for opfølgning af handlingsprogrammet. Embedsmandskomiteen har siden etableringen i 1979 indtaget en central koordinerende rolle i samarbejdet om jord- og skovbrugsspørgsmål og indstiller budgetforslag på sit ansvarsområde til ministerrådet. Komiteen udtaler sig endvidere om budgetforslag fra nordiske institutioner inden for området under hensyntagen til en løbende balanceret helhedsvurdering af samarbejdet på jord- og skovbrugsområdet. Embedsmandskomiteen har endvidere i beretningsåret drøftet et forslag om evt. oprettelse af et nordisk forskningsinstitut for naturressourcernes økonomi og politik (NINA). De nærmere planer om forslaget gennemførelse er blevet forelagt til vurdering i en tværfaglig gruppe og forslaget forventes slutbehandlet af NEJS i foråret 1985. Embedsmandskomiteen har i 1984 afholdt 3 møder.

Nordisk kontaktudvalg for landbrugsspørgsmål er det ledende samarbejdsorgan for drøftelser og information om landbrugspolitiske spørgsmål. I kontaktudvalget sidder repræsentanter for såvel regeringsmyndigheder som landbrugsorganisationer. Kontaktudvalget oprettedes i 1961 i overensstemmelse med en rekommandation fra Nordisk Råd.

I kontaktudvalgets møde 25.–26. juni 1984 godkendtes et forslag om at udvide udvalgets mandat til at omfatte jord- og skovbrugsspørgsmål samt tilknyttede industrier. Samtidig besluttedes det at forstærke sekretariatsfunktionen ved at oprette et nordisk sekretariatskollegium ved et samarbejde mellem udvalgets nationale sekretærer og sekretæren for NEJS. Kontaktudvalgets fremtidige mødeaktivitet påtænkes udvidet i overensstemmelse med det bredere emneområde, men også ved mere dybtgående drøftelser af specielle og aktuelle politiske og erhvervsmæssige forhold.

Det nordiske kontaktudvalg for landbrugsspørgsmål har som hovedopgave hidtil drøftet udviklingen i jordbrugets produktions- og eksportforhold samt landenes prissystemer på jordbrugsområdet. Landbrugspolitiske ændringer og andre spørgsmål af nordisk betydning er blevet diskuteret. Deltagerne har også orienteret hinanden om landbrugspolitiske diskussioner i andre internationale organisationer.

Samarbejdet inden for fiskeopdræt og akvakultur har ikke hidtil været etableret på permanent basis inden for Nordisk Ministerråd. Derimod har ministerrådet finansieret en rapport om nordisk akvakultursamarbejde (Nordisk Råds rek. nr. 6/1981) samt finansieret en nordisk kontaktgruppe, der har arbejdet med genbankspørgsmål for fisk. Rapporten om nordisk fiskeopdræt blev afsluttet i juli 1984, og ministerrådsforslaget til et nordisk handlingsprogram på jord- og skovbrugsområdet pålægger NEJS i samråd med Nordisk kontaktudvalg for fiskerispørgsmål at fremlægge et forslag om og hvordan et permanent forum for samarbejde inden for området akvakultur bør oprettes.

Landbrugspolitiske udredninger

Årlig finansiering i tusind NOK	1984	1985
Projektvirksomhed	142	410

2. Jordbruksforskning

Nordiska ministerrådet har under de senaste åren ökat beviljningarna till samarbetsprojekt på jordbruksforskningens område. Under 1984 har ministerrådet stött projekt rörande biologisk bekämpning av växtpatogener, bekämpning av juverinflammationer (mastitis) och lantbrukskooperationen. De stödda projekten planlägges fortsätta under 1985. För alla tre projekten gäller att de genomförs genom ett samarbete, vari alla de nordiska länderna deltar.

I sitt budgetprogram har ämbetsmannakommittén dragit upp följande riktlinjer för forskningssamarbetet på sitt ansvarsområde.

Samarbetsprojekten skall vara i överensstämmelse med nationella lantbrukspolitiska och forskningspolitiska målsättningar. Om möjligt skall det vara intresse för projektet i minst tre länder. Den samnordiska finansieringen kan i de flesta fall utgöra bara ett tillägg till totalfinansieringen och

täcka de kostnader som är knutna till projektens transnationalitet. Det ställs samma vetenskapliga kvalitetskrav på nordiska projekt som på nationella projekt. Samarbetet bör ge klara effektivitets- och andra fördelar. Finansiering bör vidare normalt ges till tidsbegränsade projekt. Från den 1 januari 1983 har det ingåtts ett samarbetsavtal mellan ministerrådet och Nordiska Kontaktorganet för Jordbruksforskning (NKJ).

NKJ är ett samarbetsorgan för de nationella jordbruksvetenskapliga forskningsråden. Avtalets syfte är att bidra till att de beviljningar, som ställs till förfogande för nordiskt samarbete inom jordbruksforskningen, kan utnyttjas optimalt.

Samarbetsavtalet innebär, att NKJ bidrar till utarbetandet av ministerrådets budgetprogram, samt att NKJ företar en vetenskaplig värdering av projekt, som föreslås finansierade via NMR. Dessutom utvärderar NKJ avslutade projekt. Härutöver påtar NKJ sig diverse sekretariatsfunktioner i relation till uppgifterna.

För att täcka kostnader i förbindelse med de funktioner NKJ har påtagit sig, har ministerrådet under 1984 anslagit 86.000 NOK. NKJ har under 1984 utarbetat sitt tredje handlingsprogram, vari det redogörs dels för de generella förutsättningarna för ett utvidgat nordiskt samarbete dels pekas på de konkreta områden, där nordiskt forskningssamarbete föreslås påbörjat. Det är således NKJ:s uppfattning, att det är potentiella möjligheter för en betydlig ökning av det nordiska forskningssamarbetet, om nödvändiga medel kan ställas till disposition för arbetet.

Motiveringen för ett nordiskt samarbete är ofta, att det i ett nordiskt land har byggts upp expertis och skapats förväntningar, som kan stimulera utvecklingen i ifrågavarande fackområde i de övriga nordiska länderna, och därmed främja en utveckling, som hade gått betydligt långsammare genom isolerade, nationella insatser. Nordiska projekt kan i andra sammanhang betyda att angreppsvinkeln på en given problemställning blir bredare och insatsen mera massiv, vilket kan föra till snabbare vinnande av resultat ofta kombinerat med ekonomiska besparingar. Slutligen kan rationaliseringar uppnås vid genomförande av komparativa studier av utvalda ämnen, när det till exempel gäller att värdera nya metoders användningsmöjligheter under olika villkor.

NKJ har i handlingsprogrammet föreslagit, att nordiskt samarbete under kommande år genomförs på i huvudsak följande områden:

- Växtförädling
- Biologisk bekämpning av skadegörare
- Juverinflammationer
- Jordbruksmeteorologi
- Foderämnesvärdering och näringsfysiologi
- Kvävetets kretslopp
- Alternativa och ekologiska produktionsmetoder
- Planering av vattenanvändningen i jordbruket

- Akvakultur, fiskodling och algproduktion
- Immunologi
- Reproduktion
- Mät- och regler teknik i jordbruket
- Etologi och husdjurens miljö
- Bioteknik
- Livsmedelskvalitet

NKJ har tagit initiativ till, att det igångsätts aktiviteter på flera av de nämnda områdena.

På grund av en hänvändelse från Nordiska ministerrådet pågår ett planläggningsarbete angående beteendeforskning (etologi) och husdjursproduktion. Det saknas på en rad områden forskningsresultat som kan läggas till grund för bl. a. lagstiftning och rådgivning inom området. Planläggningens syftar till att ett konkret nordiskt projekt kan påbörjas 1986.

Vidare pågår ett utredningsarbete som syftar till att belysa behovet av och förutsättningarna för en nordisk forskningssamverkan inom området bevattnings och vattenplanläggning. Under hösten 1984 genomfördes ett nordiskt symposium om akvakultur. Vid symposiet belystes framtidsproblemen inom näringen samt skapades ett underlag för en ev. framtida nordisk forskningssamverkan. Slutligen undersöktes möjligheterna för ett nordiskt samarbete angående alternativa odlingsmetoder.

Ministerrådet upprätthåller ett levande samarbete även med samarbetsorganet till Nordens jordbruksforskare, Nordiska Jordbruksforskarens Förening (NJF). Denna, hela Norden täckande "transnationella" förening med ca. 2 500 medlemmar har hållit nära kontakt med ministerrådet och dess organ. Föreningens elva (11) vetenskapliga sektioner har spelat en central roll vid initierandet av nya aktiviteter inom jordbruksforskningssamarbetet.

Nordiska projekt på området finansieras dels via NKJ, som under senare år har beviljat ca. 4,5 mill. NOK till projekt, medan det via NMR under 1984 har beviljats 1,5 milj. NOK.

Jordbruksforskning

Årlig finansiering i tusen NOK	1984	1985
Projektverksamhet	1 671	1 800

3. Skogsforskning

Samarbetet inom sektorn leds av den nordiska institutionen Samarbetsnämnden för nordisk skogsforskning (SNS). Denna upprättades år 1972 och infördes år 1978 på ministerrådets budget. År 1982 inordnades Nordiska Skogsarbetsstudiernas Råd (NSR), som därtills varit en självständig institution på ministerrådets budget, under SNS. SNS har till uppgift att förmedla och understödja gemensam nordisk forskning inom skogsbruket samt att underlätta samverkan inom den skogliga forskarutbildningen.

SNS styrelse består av tre representanter för vardera Danmark, Finland, Norge och Sverige, varav en representerar den skogliga administrationen, en den skogliga forskningen och en det praktiska skogsbruket, samt en observatör från Island. Under sitt sommarmöte i juli 1984 antog SNS styrelse ett handlingsprogram för att främja isländsk skogsforskning. Häri föreslås bl. a. att stadgan för samarbetsnämnden skall förändras, så att Island blir fullvärdig medlem. SNS-sekretariatet består av ca 1/3 tjänst och NSR-sekretariatet av 1/2 tjänst.

SNS stödjer sig i sitt arbete på f. n. 16 samarbetsgrupper (inkl NSR) representerande olika kompetensområden.

Enligt sin policy skall SNS under styrelsens mandatperiod (fyra år) träffa företrädare för var och en av samarbetsgrupperna för att med dem diskutera forskningen och möjligheterna till nordiskt samarbete inom deras respektive område. Tanken är att man härvid inom vart och ett av områdena skall kunna identifiera åtminstone någon fråga med hög nationell prioritet inom flera av de nordiska länderna, där ett nordiskt samarbete kan förväntas innebära väsentligt ökad information för en given resursinsats. I dessa fall kommer – i den mån SNS har erforderliga resurser – projekt att initieras, varvid SNS i första hand kommer att svara för de med samarbetet förbundna utgifterna, medan kostnaderna i övrigt huvudsakligen förväntas finansieras medelst nationella medel. Då det gäller samordningen av SNS verksamhet med de prioriteringar som görs i nationella forskningsstödjande och forskningsutförande organ, har en genomgång av SNS-ledamöternas nationella funktioner givit vid handen, att dessa i princip borgar för att en dylik samordning kommer till stånd.

SNS har under året träffat företrädare för fem av samarbetsgrupperna representerande

- Nordisk Arboretudvalg
- Nordiska Skogsträdsförädlingsgruppen
- Nordiska Samarbetsgruppen för Skogsfröforskning
- Nordiska Samarbetsgruppen för Virkeslära
- Nordiska Samarbetsgruppen för Högre Skogsbruksutbildning

Under år 1984 genomfördes också ett sammanträffande med Nordisk Kontaktorgan för Jordbruksforskning (NKJ). Härvid diskuterades i första hand behovet av gemensamma forskningsinsatser inom gränsområdena jordbruk – skogsbruk samt möjligheterna till samordning av SNS' och de nationella forskningsrådets insatser.

SNS har under året tagit ställning till vilka forskningsområden som i första hand bör prioriteras. Parallellt härmed strävar dock SNS mot att få till stånd ett nära nordiskt samarbete inom hela skogsforskningsområdet. Vissa bidrag ges därför till samarbetsgruppernas sammankomster. SNS har under året vidare fastställt regler för hur utvärderingen av SNS-stödda projekt bör ske.

För år 1984 har projektmedel tilldelats nedanstående pågående projekt.

Samspelseffekter mellan gödsling och gallring.

Produktionsförluster vid mekaniserad gallring.

Trädslagens produktionsmöjligheter på olika växtplatser.

Utnyttjande av den moderna fjärranalystekniken inom skogsinventering.

Tillväxt- och näringsekologiska effekter vid helträdsutnyttjande.

Skogsvårdsteknik, härunder arbetsteknik vid avståndsreglering och lövträdsbekämpning och arbetsteknik vid fröinsamling och sådd.

Bättre skogsteknisk arbetsstudieteknik.

Fjärrstyring och automatisering av skogsmaskiner.

Bättre lantbrukstraktor för skogen.

Utveckling av metoder och utrustning för underhåll och upprustning av skogsbilvägar.

Gallringsteknik i klen skog.

Näringsämnenas fördelning och dynamik i skogsekosystem på torvmark under olika klimatförhållanden.

Uppskattning av angreppsrisker och populationsstorlek hos granbarkborren, *Ips typographus*, med hjälp av ferromoner.

Kvalitetsvirke.

Självverksamma skogsägares arbetsmiljö.

Förutom till projekt och samarbetsgruppernas resor har bidrag utdelats för sammanfattning och översättning av intressanta, finska skogsforskningsrön från finska till svenska och spridning av dessa sammanfattningar till de nordiska länderna. Nordiska Samarbetsgruppen för Högre Skogsutbildning har vidare erhållit fortsatt stöd för sin verksamhet.

SNS har under året fattat beslut om att ge ut en nordisk skoglig tidskrift av hög vetenskaplig kvalitet. Orsaken härtill är att forskningen blir allt mer internationell. Detta beror dels på en ökad forskningsvolym, dels på en medveten strävan från många forskningsinstitutioner att sprida sina arbeten över världen. De nordiska länderna presterar i dag en med internationell måttstock mätt god skogsforskning. Det verkar emellertid som om vår verksamhet, speciellt inom tillämpade områden, inte är speciellt välkänd utanför Norden. Tillkomsten av en förstklassig internationell nordisk skogsforskningstidskrift skulle ha flera fördelar. Bl. a. skulle vår forskning bli mera känd utomlands och utbytet med framstående vetenskapliga institutioner i andra länder skulle öka.

Under året har SNS dessutom bl. a.:

- fastställt nya riktlinjer för sin verksamhet. Dessa utgör en sammanfattning av vunna erfarenheter under mandatperioden och ersätter tidigare utkast till policy från 1981
- utarbetat en ny instruktion för ansökan om och ekonomisk förvaltning av SNS-medel samt avrapportering av SNS-finansierad verksamhet. Den nya instruktionen utgör en sammanfattning av fattade beslut och vunna erfarenheter under mandatperioden och ersätter bl. a. tidigare instruktion från 1981

– inlett ett samarbete med Samnordisk planteforedling (SNP).

Med reservation för att nuvarande SNS-styrelses mandatperiod utgår i och med år 1984 har SNS för avsikt att även under nästa fyraårsperiod träffa företrädare för de olika samarbetsgrupperna, varav några under 1985.

Sammanträffandena skall leda till att det initieras samarbetsprojekt inom viktiga områden samtidigt som tidigare samarbete utvärderas.

Skogsforskning

Årlig finansiering i tusen NOK	1984	1985
SNS	6 183	6 587

4. Genbankssamarbete

Nordiskt genbankssamarbete omfattar i dagens läge en nordisk institution: Nordiska genbanken för jordbruks- och trädgårdsväxter. Därutöver har man under året vidarefört två förslag till nya former av nordiskt genbankssamarbete: ett avseende husdjursgenbankssamarbete och ett avseende ett planeringsprojekt för fiskgenbankssamarbetet.

4.1. Nordiska genbanken för jordbruks- och trädgårdsväxter

Nordiska genbanken för jordbruks- och trädgårdsväxter (NGB) startade sin verksamhet den 1 januari 1979. NGB har till uppgift att bevara den genetiska variationen hos allt för Norden värdefullt material av jordbruks- och trädgårdsväxter.

Detta gäller såväl förädlingsmaterial som ursprungligt material. NGB skall betjäna växtförädlare och andra växtforskare. Ett nära samarbete med dessa präglar verksamheten. Inlagrat material och dess dokumentation är fritt tillgängligt för envar. Den nordiska genbanken utgör en länk i det europeiska genbanksnätet och ingår i det globala samarbetet. Detta möjliggör ett fritt utbyte av material och dokumentation med andra genbanker och samtidigt ett undvikande av dubbelarbete.

NGB leds av en styrelse. Varje land utser en medlem och en suppleant. Mandattiden är två år.

Specialister i de enskilda länderna ingår i en rådgivande nämnd för styrelsen. Den rådgivande funktionen förenas ofta med det praktiska genomförandet av genbanksarbetet. Detta har skett genom att samnordiska arbetsgrupper etablerats för de viktigaste växtgrupperna. Medlemmarna i dessa samnordiska arbetsgrupper är nationella specialister för de ifrågakommande växtslagen. När genbanksarbetet planläggs och genomförs under medverkan av dessa samnordiska arbetsgrupper i samarbete med NGB, säkras en koordinerad och avbalancerad nordisk lösning utan att detta sker på bekostnad av eller i konkurrens med nationella intressen.

Verksamheten har under år 1984 varit koncentrerad till fröburna jordbruks- och trädgårdsväxter.

1. Normalt inkommande prov, material från nordiska institutioner:

a. I form av frö: 4.506 prov

b. Som vegetativt material i klonarkiv: 100 träd och buskar

Som vegetativt material: 140 potatissorter.

2. Specialkollektioner:

Kornmutanter: 2 600 prov

Ärtlinjer: 2 000 prov

Påbörjade kartläggnings- inventerings- och insamlingsarbeten har fortsatt programenligt i samtliga nordiska länder. En potatiskollektion bestående av 140 prov av nordiska lokalsorter från Danmark, Finland, Island och Sverige har odlats vid NGB för att möjliggöra identifiering av/och ställningstagande till vilka sorter, som skall bevaras av genbanken. Den samnordiska arbetsgruppen för frukt och bär har utarbetat inventerings- och registreringsformulär för Ribes (vinbär), Prunus (körsbär och plommon) samt Pyrus (päron) och Malus (äpplen).

Samnordiska arbetsgruppen för vallväxter har utarbetat ramprogram samt insamlingsplaner för Danmark och södra Sverige. Vidare har inventerings- och beskrivningsformulär vidareutvecklats.

Samnordiska arbetsgruppen för självbefruktande stråsåd (korn, vete, havre) har utarbetat ramprogram samt fastställt vilka kriterier på informationen, som måste föreligga för att NGB skall påtaga sig ansvaret för att bevara materialet i framtiden. Ca 2 500 kornmutanter har överförts till NGB från Svalöv. De mutanter som uppfyller ovan nämnda kriterier kommer att bli bevarade på NGB.

Inventering och registrering av befintligt material och data av råg har påbörjats i Finland och Sverige.

Ärtkollektionen vid Weibullsholms växtförädlingsanstalt är under uppförkning/förnyring enligt NGB:s krav på kvalitet och kvantitet för överföring till NGB. Av ärtkollektionens ca 2 400 linjer har 2 000 överförts till NGB.

Samnordiska arbetsgruppen för vedartade prydnadsväxter och landskapsplantor har tillsammans med Samnordisk planteforedlings (SNP) projektgrupp för vedartade prydnadsväxter utarbetat ramprogram, som innefattar relevant artförteckning.

Samarbete inom ramen för ECP/GR-projekt (europeiska genbankssamarbetsprojektet) har skett inom följande områden:

Hordeum (korn). NGB har assisterat IBPGR med att initiera uppbyggnaden av en central databas i Gatersleben DDR, enligt NGB:s datasystem bl. a. vid möte i Gatersleben 17–19 januari 1984.

Prunus (körsbär, plommon m. fl.). NGB har assisterat IBPGR med initiering av Prunus- registrering i Jugoslavien enligt NGB:s datasystem bl. a. vid möte Zemun Polje 5 februari 1984. Detta var en uppföljning av ett besök, som ägt rum året innan. För Prunus har NGB ansvaret för uppbyggnaden av den centrala databasen.

Vallväxter. NGB har assisterat IBPGR och ECP/GR med praktiska anvisningar för registrering och uppbyggnad av centrala databaser för olika arter vid möte i Grekland 7–9 februari 1984.

Förutsättningarna för dublettlagring av genbanksmaterial i permafrost på Svalbard har visat sig vara tillfredsställande. Igångsättning förväntas påbörjad i slutet av 1984. Utvecklingsarbetet på emballagesidan är avslutad och tillverkning av glasampuller för deponering i permafrost har börjat. Ampullerna bevaras i frysboxar vid NGB tills dess överföring kan ske till Svalbard.

Databehandlingen har avancerat tillfredsställande. Registrering av material har fortsatt i samtliga nordiska länder. Ekonomiskt redovisningssystem för NGB:s administration har etablerats.

Färdigställande av NGB-film. Premiärvisning på ministerrådssekretariatet under hösten 1984.

4.2. *Husdjursgenbankssamarbete*

En plan för bestående former för nordiskt husdjursgenbanksarbete framlades för NÄJS sommaren 1983. Enligt planen skall huvudregeln vara, att varje land skall organisera sin egen genbank efter nationella förhållanden och prioriteringar. Som ett koordinerande organ bör en nordisk husdjursgenbankstyrelse med representanter från de olika länderna bildas. Styrelsen skall ha följande funktioner:

- Initiera bildandet och bidra till genomförandet av genbanker på nationell nivå inom Norden.
- Kartlägga hotade populationer.
- Skapa en informationscentral på internordisk nivå.
- Följa forskningens framsteg och verka för tillämpningen av de modernaste metoderna vid lagring av gener.
- Verka för en aktiv information både på vetenskaplig och populär nivå.
- Aktivt söka samverkan med liknande verksamheter på växt- och djursidan, såväl nationellt som internationellt.

NÄJS har beslutat, att verkställa planen fr. o. m. 1985 för en försöksperiod på 3 år.

4.3. *Fiskgenbankssamarbete*

Ministerrådet har under åren 1981-84 även finansierat verksamheten för en nordisk kontaktgrupp som arbetat med genbankfrågan för fisk. Gruppen har kommit med ett förslag till verksamhetsplan. NÄJS anser att genbankfrågan för fisk bör knytas till de ytterligare beslut som kan bli aktuella i samband med etablerandet av ett mera permanent forum för samarbetet inom området fiskodling och akvakultur generellt.

Genbanksamarbete

Årlig finansiering i tusen NOK	1984	1985
NGB	2 664	2 835
Planeringsprojekt (Husdjur och fisk)	135	210
Tillsammans	2 799	3 045

5. Växtförädling

Inom växtförädlingsområdet i Norden finns ett mycket brett spektrum uppgifter, från forskning och utveckling via egentlig växtförädling till avprovning och identifikation av färdiga sorter. Kraven på växtförädlingsområdet ökar ständigt, t. ex. i samband med att nya metoder och ny teknik blir tillgänglig (t. ex. genteknologi) och genom ökade krav på växtprodukternas kvalitet. En rad problem är gemensamma för flera av de nordiska länderna, bl. a. därför att flera klimatiskt olika regioner sträcker sig tvärs över de nationella gränserna. Ett ökat nordiskt samarbete, arbetsdelning, koordinering av arbetet, harmonisering av lagstiftningen m. m. kan starkt bidra till att de nationella resurser som sätts in på växtförädlingsområdet, utnyttjas mer effektivt.

Under 1981 påbörjades ett sådant ökat nordiskt samarbete inom växtförädlingsområdet, genom tillskapandet av Samnordisk Växtförädling (SNP), som leds av en nordisk styrgrupp med medlemmar från de fem nordiska länderna. Det igångsattes tre projekt med hög prioritet, ett nord-nordiskt växtförädlingsprojekt: Förädling av gräsmarksväxter för Nordens nordliga områden; ett syd-nordiskt forskningsprojekt: Partiell resistens mot växtsjukdommar (mjöldagg i korn); och ett gemensamt nordiskt projekt: Koordinering av sortsprovning och -identifikation i Norden. Dessa projekt har vidareförts efter planerna under 1984. Det har under åren 1983 och 1984 igångsatts fyra nya projekt, varav två avser förädlingsteknik och växtförädling av grönsaker, ett frukt och bär och ett variationen och stabiliteten i nordiska material av korn och timotej. Dessa har baserats på utredningsarbete som utförts under åren 1981–1983. Två utredningar angående kvalitetsproblem vid växtförädling och cell- och vävnadskulturer har avslutats under 1984 och kommer eventuellt att bilda grunden för nya samarbetsområden. Utredningarna publiceras i *NORD*-serien. Utredningsarbetet angående förädling av vedartade prydnadsväxter kommer att avslutas under 1985.

Avsikten med utredningarna är att få specialister i de nordiska länderna att kartlägga de nationella aktiviteterna på ifrågavarande område, att värdera behovet av framtida aktiviteter och att värdera för- och nackdelar av ökat nordiskt samarbete. Var och en av utredningarna skall normalt vara färdig efter två år och kan därefter bilda grunden för nya former av nordiskt samarbete koordinerat av SNP. Avsikten är att ta upp 1–2 nya områden till utredning varje år, så att man får en kvalificerad genomgång

av alla relevanta ämnen inom växtförädlingsområdet och därmed samarbeta etablerat på de områden, där detta är möjligt och ändamålsenligt.

Efterhand som aktiviteterna har byggts ut och etablerats fastare under åren 1983 och 1984, har behovet för att konsolidera SNP ökat, speciellt med hänsyn till att säkra SNP en fastare ekonomisk grund än hittills. SNP har därför föreslagit att bli etablerat som en fast institution under NMR. NÄJS överväger i detta sammanhang särskilt hur koordineringen med det allmänna jordbruks- och skogsforskningssamarbetet skall säkras. Frågan om det bör ske en institutionalisering av SNP kommer att avgöras av NÄJS under våren 1985. Utgångspunkten för en lösning är, att denna inte skall öka finansieringsbehovet.

Växtförädling

Årlig finansiering i tusen NOK	1984	1985
Samnordisk växtförädling	1 296	1 202

6. Forskarutbildning

Forskarutbildning på jord- och skogsbruksområdet har visat sig vara ett angeläget område för nordiskt samarbete. Förklaringen till detta ligger i första hand inom den naturgeografiska men också i den institutionella likheten i Norden. Fr. o. m. år 1982 har huvudvikten i samarbetet på området legat i "pilotprojektet rörande systematiserad nordisk forskarutbildning på jord- och skogsbrukets område". Det påbörjades på förslag av utredningen NU 1981: 1 om "Ökat nordiskt forskningssamarbete".

Pilotprojektet leds av den Nordiska rektorsförsamlingen för lantbruks- högskolor och administreras av Nordiska ministerrådets kultursekretariat. Under försöksperioden har genomförts fyra kurser. I veterinärepidemiologi genomförs 4-åriga kurser och inom växtförädling, ekonomi och skogsbruk 3-åriga kurser. Projektet omfattar även år 1985, varefter en ny, eventuellt mera omfattande satsning torde bli aktuell. Resultat och erfarenheter från projektet evalueras under våren 1985.

Ministerrådet har uppdragit åt NÄJS, att studera utvärderingsresultatet av pilotprojektet. NÄJS skall härefter för ministerrådet lägga fram ett förslag hur en fortsatt och permanent samarbetsordning på området säkerställs.

Flera omständigheter verkar tala för en koncentrerad nordisk satsning på området. Samarbetet skulle möjliggöra ett utnyttjande av ländernas samlade vetenskapliga expertis på forskar- och doktorandutbildningsområdet. Utan samarbete kan enbart nationellt befintlig expertis erbjudas.

Forskarutbildning

Årlig finansiering i tusen NOK	1984	1985
Pilotprojekt, delfinansiering	178	260

7. Mikrobiologiskt informationssamarbete

På uppdrag av NÄJS har möjligheten att upprätta ett nordiskt centralregister för mikrobsamlingar och -kollektioner utretts under åren 1981–1982. En plan framställd av utredningen färdigställdes och behandlades av NÄJS samt godkändes av ministerrådet hösten 1983. I sin slutliga form innebar denna upprättandet av en nordisk styrgrupp för en treårig försöksperiod. Gruppen skall ansvara för följande funktioner:

1. fungera som nordiskt kontaktorgan för mikrobiologiskt samarbete med särskild tonvikt lagd på de forskningspolitiska frågor som aktualiseras av den pågående snabba utvecklingen inom mikrobiologin;

2. övervaka uppbyggnaden av ett dataregister över mikroorganismer med anknytning till jordbruk, trädgårdsodling och skogsbruk;

3. utse expertgrupper för de mikroorganismgrupper som registreras och övervaka dessa expertgruppers arbete. Expertgruppernas uppgift skall vara att bistå med sakkunskap vid utarbetandet av riktlinjer för registreringen av mikrobiologiska data;

4. följa med den internationella utvecklingen rörande dataregistrering inom det mikrobiologiska området;

Därutöver har styrgruppen fått i uppdrag att undersöka möjligheten att finansieringen av ett eventuellt bestående centralregister skulle täckas med avgifter på avnämare av mikrobiologisk information.

Styrgruppen har beslutat att den närmaste tidens verksamhet skall koncentreras på att utveckla samnordisk forskarutbildning genom t. ex. Nordiska Forskarkurser, på att organisera ett symposium om dels genteknologins säkerhetsfrågor inom såväl mikrobiologi som växtförädling och dels patenteringsfrågor i anslutning till dessa områden (planerad tidpunkt: våren 1985) samt på att utreda bioinformation/bioinformatik -begreppets olika aspekter.

En verksamhetsplan håller på att utarbetas på basis av ovanstående. En informationsfolder har utarbetats som ett led i den informationskampanj som har påbörjats för att göra styrgruppens verksamhet känd.

Mikroregisterprojektet har påbörjats. Den första fasen innefattar en kartläggning av nordiska mikrobiologiska samlingar och deras innehåll. Samtidigt har arbetet med att tillämpa Nordiska Genbankens (NGB) data-system på registreringen av mikrobiologiska data påbörjats.

De internationella aspekterna beaktas genom ett aktivt deltagande i planeringen av det internationella nätverk för utbyte av mikrobiell data (International Strain Data Network) som har initierats av UNEP och som stöds av CODATA och av World Federation for Culture Collections (WFCC).

Mikrobiologiskt informationssamarbete

Årlig finansiering i tusen NOK	1984	1985
Mikroregisterprojektet	163	180

Kapitel XXI

Bostads- och byggsektorn

1. Inledning

Handlingsprogram för nordiskt samarbete inom bostads- och byggsektorn fastställdes av Nordiska ministerrådet (bostadsministrarna) i augusti 1983 och ersätter ett tidigare program från 1977.

Huvudansvaret för samordning och genomförande av handlingsprogrammet handhas av Nordiska ämbetsmannakommittén för samarbete inom byggsektorn (ÄK-BYGG). Ämbetsmannakommittén skall inhämta ytterligare sakkunskap från de möten som hålls mellan de nordiska bostadsmyndigheterna samt plan- och byggmyndigheterna och även i övrigt höra sakkunniga på olika områden. För genomförande av handlingsprogrammet bistås ÄK-BYGG av ett antal permanenta samarbetsorgan. Dessa är bl. a. Nordiska kommittén för byggbestämmelser (NKB), INSTA-B bygg, som är ett samarbetsforum för de nordiska byggstandardiseringsorganen, NORDTEST, som är nordiskt samarbetsorgan inom provningsområdet, NBS, som är de nordiska byggforskningsorganens samarbetsgrupp samt Bostadsadministrativa mötet, ett forum för ländernas centrala bostadsmyndigheter.

För en mer detaljerad uppföljning av handlingsprogrammet uppgörs ett projektprogram som utgör basen för medelstildelning från ministerrådet.

Det nordiska byggsamarbetet finansieras med anslag såväl från ministerrådet som de myndigheter och institutioner som är nationellt representerade i de nordiska samarbetsorganen. För 1984 har ministerrådet beviljat medel för projektverksamheten inom bostads- och byggområdet på 2074000 NOK. Därtill har Nordiska kommittén för byggbestämmelser (NKB) som institution beviljats 1488000 NOK som dels avser sekretariatskostnader och dels projektverksamhet.

2. Generellt om ÄK-BYGG:s verksamhet

De frågor som har stått centralt i ämbetsmannakommitténs arbete under året hänför sig till bekymmersamt låg aktivitet i byggnadsverksamheten i de flesta av de nordiska länderna, samt det därtill hörande svåra sysselsättningsläget inom sektorn. I någon grad har minskad nyproduktion kunnat ersättas med export och ökade insatser inom reparation, underhåll och tillbyggnad.

Uppenbart är att till de mera långsiktiga åtgärderna inom sektorn, dels för att upprätthålla och dels vidareutveckla den tekniska nivån, hör ökade ansträngningar inom forsknings- och utvecklingsverksamheten. Detta bl. a. som en förutsättning för styrkande av sektorns konkurrensförmåga.

Nämnas kan att ämbetsmannakommittén har fått i uppdrag av Nordiska ministerrådet att, med stöd av den nordiska handlingsplanen på datateknologiområdet, successivt utarbeta och redovisa förslag till gemensamma nordiska projekt som har till syfte att effektivisera nordisk byggnadsindustri, bl. a. genom att utveckla och harmonisera datarutiner för konstruktion, produktion och kontroll inom byggbranschen.

I enlighet med handlingsprogrammets intentioner om ökat samarbete inom den bostadspolitiska sektorn har kommittén uppmanat Bostadsadministrativa mötet att förstärka kontinuiteten i den projektverksamhet som där försiggår på nordiskt plan.

Slutligen har kommittén i fortsättning av projektbudgeten 1985 under bearbetning ett projektprogram för 1985–1987.

2.1 Samarbete inom byggpolitiken

Förutom frågor om byggsektorns allmänna utveckling innefattar samarbetet inom byggpolitiken harmonisering samt forsknings- och utvecklingsarbete. Under 1984 har en arbetsgrupp, nedsatt av ämbetsmannakommittén, behandlat byggsektorns strukturella problem. En viktig målsättning för gruppens arbete är bl. a. att peka ut åtgärder inom sektorn som tryggar sysselsättningen.

Harmoniseringsarbetet försiggår huvudsakligen inom samarbetsorganet Nordiska kommittén för byggbestämmelser och inom INSTA-Bygg.

Harmoniseringen av de regelverk som styr byggandet i de nordiska länderna är relativt långt driven. Dessa regelverk är dock i takt med bl. a. den tekniska utvecklingen och kontinuerligt under förändring, varvid ständig påverkan och informationsutväxling mellan ländernas byggmyndigheter är nödvändig. Härvidlag har man velat fästa uppmärksamhet vid sådana saker som direkt kan leda till undanröjande av handelshinder och i övrigt utöka handelsutbytet. Samarbetet och därmed det löpande informationsutbytet har också en stor betydelse med hänsyn till att förstärka resursunderlaget för utveckling och innovation.

De nordiska riktlinjer för ömsesidigt accepterande av centralt godkända byggprodukter och officiell kontrollordning, som ministerrådet fastställde i november 1983 är ett led i strävan efter ökad samhandel. Riktlinjerna följs nu upp med utarbetande av produktregler såväl inom NKB, INSTA-Bygg som NORDTEST.

2.2 Samarbete inom bostadspolitiken

ÄK-BYGG:s huvudsakliga samarbetsorgan inom bostadsfrågor är Bostadsadministrativa mötet och de arbetsgrupper som där blir nedsatta. Redogörelser för samarbetet 1984 framgår under avsnittet för samarbetsorgan.

2.3 Internationellt samarbete

Samarbetsorganens internationella deltagande framgår av respektive delavsnitt. Ämbetsmannakommittén överväger ökat samlat nordiskt deltagande i internationella fora t. ex. inom ECE.

Under året har en utredningsgrupp, utsedd av ämbetsmannakommittén, studerat byggsektorns roll i biståndssamarbetet.

2.4 Projektprogram

Ämbetsmannakommittén skall verka för att överlappningar inte sker mellan samarbetsorganen och i övrigt försöka fokusera projektverksamheten på områden som det uppenbarligen är fördelaktigt att studera ur nordiskt perspektiv.

Projektprogrammet revideras årligen och har till syfte att konkretisera genomförandet av handlingsprogrammet. Ämbetsmannakommittén prioriterar f. n. projekt

- som innebär direkta åtgärder med positiv inverkan på sysselsättning och byggsektorns allmänna utveckling
- som belyser bostads- och bebyggelsepolitiska aspekter av byggsamarbetet. Härvid avses områden som t. ex. bostadsfinansiering, bostadsförbättring, ombyggnadsbehov, alternativa boendeformer, närmiljö, förvaltningsformer och driftskostnader
- som beskriver och analyserar ROT-sektorns (reparation, ombyggnad, tillbyggnad) potentiella möjligheter bl. a. för rationellt och ekonomiskt utnyttjande av det befintliga byggnadsbeståndet
- som utreder exportproblematiken inom byggsektorn, såväl med hänsyn till finansiella, organisatoriska som även juridiska frågor.

ÄK-Bygg:s projektbudget för 1984 upptar 25 projektposter.

3. Samarbetsorgan och projektverksamhet

3.1 Harmonisering, standardisering och provning

3.1.1 Nordiska kommittén för byggbestämmelser (NKB)

NKB är ett samarbetsorgan för de nordiska ländernas centrala byggmyndigheter. NKB:s uppgift är att samordna byggbestämmelserna i de nordiska länderna inom områden där en samordning är angelägen samt främja nordiskt samarbete av väsentlig betydelse för en sund utveckling rörande byggbestämmelser i enlighet med vad som anges i NKB:s arbetsprogram.

NKB har under verksamhetsåret arbetat enligt det arbetsprogram som godkändes i mars 1983 samt det handlingsprogram som fastställts för byggsektorn av Nordiska ministerrådet. Verksamheten har under 1984 bl. a. omfattat projekt rörande bärande konstruktioner för betong, stål och aluminium, energihushållning, beständighet och underhåll av byggnader, skydd mot olycksfall, hälsofarliga medel samt utarbetande av produktregler.

I handlingsprogrammet betonas utöver det sedvanliga harmoniseringsarbetet bla möjligheterna att effektivt nyttja de nordiska ländernas erfarenheter och resurser i det internationella samarbetet.

Samarbetet sker fortlöpande inom Norden med andra organisationer, t. ex. NORDTEST och INSTA-Bygg.

Projektverksamhet

Ministerrådet har under 1984 bidragit till finansiering av projekten inom områdena bärande konstruktioner, energibestämmelser, beständighet och underhåll, tekniska installationer, brandskydd, utarbetande av produktregler och datateknologi.

Inom konstruktionsområdet har NKB studerat skillnaderna mellan nytolasterna i de olika länderna. Arbetet med samnordiska principer för säkerhetsproblematiken inom geotekniken har fått stöd av NKB och ett förslag till supplerings av NKB:s säkerhetsriktlinjer samt en promemoria om säkerhetsprinciperna inom geotekniken har framlagts. Konstruktionsutskottet har även handhaft koordineringen av den nordiska insatsen inom den internationella kommitté som behandlat standardisering av last- och säkerhetsfrågor, ISO/TC 98.

NKB har tagit upp till behandling frågan om ökat produktansvar från producentens sida och en sammanställning av gällande produktsäkerhetslagstiftning i de nordiska länderna förbereds. Förslag till produktregler för spånplattor och tappningsarmatur har utarbetats.

Inom området "Byggnaders beständighet, underhåll och ombyggnad" har en inventering av sakområden, där drifts- och underhållsfrågor behöver beaktas, tagits upp till behandling. Behovet av drifts- och skötselinstruktioner för småhus har härvid beaktats. Ett kontinuerligt informationsutbyte beträffande ombyggnadsfrågorna pågår.

Ett projekt om databehandlingens inverkan på bygghandlingarnas arbete har igångsatts. En studie av de problemställningar som möter bygghandlingarna då byggnadsritningar och andra handlingar utförs med ADB, har genomförts.

Diskussioner om förenkling av byggnadstillsyn och dess administration har tagits upp till behandling inom projektet "Förenkling av byggbestämmelesystem". Dels har NKB försökt följa de förenklingsinitiativ som görs i de olika länderna, dels bevakat att genomförandet av förenklingar inte negativt påverkar harmoniseringssträvandena. NKB eftersträvar att de kostnader som härrör sig från byggbestämmelserna skall kunna minimeras såväl för byggarna och brukarna som för samhället i stort.

3.1.2 INSTA-Bygg

INSTA-Bygg är en samarbetsform mellan byggbranschens standardiseringsorgan i Norden. Som en del av dess verksamhetsformer är de två årliga planeringsmöten som styr samarbetet, gemensamma standardise-

ringsprojekt, både det formella och fria aktiva informationsutbytet. Samarbetsparterna är Byggstandardiseringen (SIS fackorgan), Dansk Standardiseringsråd, Norges Byggstandardiseringsråd (NSF:s fackorgan), Idnþróunarstofnun Íslands och Bygginformationsstiftelsen (SFS fackorgan).

INSTA-Bygg:s uppgift är att genom standardisering underlätta handelsutbytet inom byggbranschen, samt entreprenad-, konsulentverksamhet och handel med byggnadsmaterial de nordiska länderna emellan och mellan andra länder och Norden.

Det är utmärkande för INSTA-standardiseringen att den är starkt anknyten till det internationella standardiseringsarbetet genom ISO och det europeiska CEN. Detta sker genom att gemensamt förbereda de nationella nordiska ställningstagandena till internationella och europeiska standardförslag samt att gemensamt förbereda samnordiska standardiseringsförslag, som man strävar att antingen via ISO eller CEN göra internationella.

Tack vare samarbetet har de nordiska länderna i förhållande till sin nationalinkomst större inflytande än de övriga industriländerna inom den internationella standardiseringsverksamheten.

INSTA-Bygg:s verksamhet har prioriterat sådana områden inom byggsektorn där handeln mellan de nordiska länderna, Europa eller internationellt kan få den största nyttan av standardiseringen.

Projektverksamhet

INSTA-Bygg:s verksamhet finansieras i huvudsak med budgetmedel från de nationella standardiseringsorganen. Nordiska ministerrådet har under år 1984 gett stöd till följande projekt:

- Värmeisolering
- Energibudgeter
- Tekniska installationer
- Fogprodukter
- Inredning
- Fönstrens åldringsbeständighet
- INSTA-Bygg – finsk samarbetssekreterare
Gemensamma INSTA-NKB projekt:
- Generella konstruktionsregler; SAKO, (Samordning av konstruktionsregler)
- Betongkonstruktioner och betongelement
Resultaten av samarbetet beskrivs detaljerat här nedan.
- Testmetoder för provning av fönstrens åldringsbeständighet har utvecklats i samarbete med NORDTEST. Standarden har gjorts klar för publicering i Norge och Sverige 1984.
- För att komplettera de nordiska byggbestämmelserna har 29 testmetoder för betong utarbetats till standarder. Flera av dessa har fastställts som standarder i Sverige och Norge.
- Testmetoder för det byggtekniska brandskyddet har utvecklats inom

INSTA-Bygg på basen av ISO-standarder. Revidering av fem teststandarder är på samtidig remiss i alla fyra länderna under hösten 1984. Arbetet är baserat på NORDTEST:s arbete.

- INSTA-Bygg har färdigställt standarder för beräkningsregler för byggnaders energibehov. På grundval av dylika beräkningar kan man göra upp energibudgeter för att kontrollera energiförbrukningen vid driften av byggnader. Fastställd som standard i Norge och är för tillfället under behandling i de övriga nordiska länderna.

INSTA-Bygg arbetar med flera uppgifter på värmeisoleringsområdet som bl a går ut på att bestämma kvaliteten på värmeisoleringsmaterial vid olika slags påverkan samt vid åldrande. Färdigställt för remiss är en teststandard för provning av fönsters och dörrars värmeisolering med HOT-BOX-metoden, samt bestämning av tilluftsflödet till byggnader med hjälp av spårgas. Arbetet har nära förbindelse med NORDTEST och med arbetet inom ISO, där dessa INSTA-Bygg-organisationerna har sekretariat för ifrågavarande områden.

- För att samordna de allmänna kvalitetskraven inom Norden i VVS-branschen, har det under årets lopp som INSTA-Bygg samarbete samtidigt i Sverige, Norge och Finland utarbetats principer för tekniska beskrivningar. Resultaten ingår bl a i Norsk Standard NS 3421 och VVS AMA i Sverige och Finland, delvis ute på remiss för LVI-RYL.
- Projektet gällande "Inredning" syftar till likalydande nordiska standarder för funktionskrav för inredningar samt provningsmetoder för att bedöma inredningars egenskaper, även med avsikt att samordna nordiska synpunkter till ISO.
- Projektet avseende "Fogar" har som målsättning att åstadkomma lika nordiska standarder när det gäller funktionskrav, måttuppgifter och toleranser, beräkning samt provning av fogar. Man har inventerat och sammanställt en förteckning över existerande nordiska och internationella metoder. Denna kommer att fungera som bas för det kommande standardiseringsarbetet.
- Projektet "Insta-Bygg; finsk samarbetssekreterare, försöksperiod" har visat sig vara nyttig och har på betydande sätt förbättrat samt aktiverat det finska deltagandet inom det samnordiska byggstandardiseringsarbetet. Kontakterna kan nu skötas snabbare och mera systematiskt i båda riktningarna, och det viktigaste översättningsarbetet kan bli gjort utan dröjsmål.

3.1.3 NORDTEST

NORDTEST är ett nordiskt samarbetsorgan inom provningsområdet där byggområdet bearbetas i fackgrupperna Bygg, Brand, Akustik och Buller samt VVS (värme, vatten, sanitet). Man har utarbetat en långtidsplan för perioden 1985–1989. Av planen framgår att ca hälften av NORDTEST:s behov av projektmedel avser projekt inom byggsektorn. Inom de fack-

gruppområden som behandlar byggsektorn har hittills 310 metoder registrerats som NORDTEST-metoder. Innanför det fortsatta arbetet med ömsesidigt godkännande av provningsresultat bearbetas för närvarande kvalitetshandböcker för brand- och akustiklaboratorier.

En utförligare redogörelse för NORDTEST:s verksamhet ingår i kapitlet om industrisektorn.

3.1.4 Nordiska träskyddsrådet (NTR)

NTR fungerar sedan 1980 som officiell instans i Norden när det gäller godkännande ur effektivitetssynpunkt av träskyddsmedel för industriellt bruk. I övrigt har NTR som målsättning att främja utvecklingen på träskyddsområdet. Verksamheten omfattar forsknings- och utvecklingsarbete, provning av träskyddsmedel, arbete med normer och provningsmetoder, information och internationellt samarbete.

Projektverksamhet

Under 1984 har ministerrådet beviljat medel till två projekt:

- Nordiska fältförsök med träskyddsmedel
- Provningsmetoder för träimpregneringsmedel.

3.2 Byggforskning

3.2.1 Nordiska byggforskningsorganens samarbetsgrupp (NBS)

NBS har till uppgift att främja nordiskt samarbete och information inom byggforskningen. Syftet är att utnyttja ländernas resurser på bästa sätt genom att vara forum för informationsutbyte och diskussion, verka för direkt samarbete mellan aktiva forskare samt initiera samarbets- och informationsgrupper samt att främja gemensamma intressen genom nordisk samverkan i internationellt arbete. NBS har löpande samråd med Nordiska ministerrådet och ämbetsmannakommittéerna för byggnads- och energifrågor. Verksamheten sker dels i NBS, som har ett särskilt sekretariat, dels i NBS arbetsgrupper och dels genom särskilda möten kallade Nordiska Byggforskningsmöten (NBM).

Arbetsgrupperna arbetar i sammanträdesform och initierar seminarier och konferenser samt bedriver utredningsverksamhet.

Treårsperioden 1982–1984 avslutades med en konferens – Nordiskt Byggforskningsmöte (NBM XIX). Vid NBM behandlades NBS verksamhet under den gångna perioden, riktlinjer för NBS följande verksamhetsperiod 1985–1987 samt inverkan av samhällets allmänna utveckling på byggforskningens inriktning.

Projektverksamhet

Nordiska ministerrådet har beviljat anslag till verksamheten inom de flesta NBS arbetsgrupper. Dessutom ges finansiellt stöd för en del av verksamheten genom de enskilda medlemsorganen som även ger anslag till

sekretariatet. Vissa projekt inom arbetsgrupperna har erhållit anslag från industrin.

- Inom ämnesområdet "Samhällsorienterad forskning och utveckling" verkar arbetsgrupper för Förvaltning (NBS-F), Samhällsekonomi (NBS-SE), Samhällsplanering (NBS-S). Även frågor rörande socialt bostadsbyggande och boendedemokrati har ägnats stor uppmärksamhet. De boendes roll kommer härvid att betyda alltmer för utvecklingstendenserna.
- Inom ämnesområdet "Forskning och utveckling rörande byggnadsteknik och produktion" verkar arbetsgrupper för Material och konstruktioner (NBS-MK), Byggplatsens arbetsmiljö (NBS-BA), och Sanitär (NBS-VS). I juni 1984 tillsattes även två nya arbetsgrupper: Datateknik i byggprocessen (NBS-D) och Reparation och ombyggnad (NBS-ROT). Under året har dessutom ett arbetsprogram för Trä i byggandet (NBS-T) utarbetats.
- Inom ämnesområdet "Forskning och utveckling rörande energihushållning och nya energikällor" (NBS-E) pågår en rad projekt under ledning av särskilda grupper, nämligen Energibesparingsgruppen. Inomhusklimatgruppen, Energimättningsgruppen, Experimentbyggnadsgruppen, Expertgruppen för värmepumpar, Solvärmegruppen, Lågtemperaturgruppen och Säsonglagringsgruppen. Därutöver studeras energiplanering m. m.

3.2.2 Nordiska ventilationsgruppen (NVG)

NVG är ett nordiskt samarbetsorgan inom ventilationsområdet. NVG har påtagit sig uppgiften att samordna forskning och utarbeta projekteringsregler som har till syfte att få ett mått på olika värme- och ventilationssystemens effektivitet.

Dessutom verkar den för enhetligande av nordiska riktlinjer för kontroll och injustering av ventilationsinstallationer.

Projektverksamhet

Under 1984 har pågått fortsatt arbete med forskning och utveckling inom ventilationsområdet med stöd från Nordiska ministerrådet.

3.3 Bostadspolitik

3.3.1 Bostadsadministrativa mötet

Bostadsadministrativa mötet är samarbetsorgan för de centrala nordiska bostadsmyndigheterna. Syftet är att öka erfarenhetsutbyte om aktuella problem och utvecklingstendenser inom det bostadspolitiska området.

Bostadsadministrativa mötet sammanträder en gång om året och konferensen 1984 förlades till Danmark. Förutom ländernas årsrapporter utgjorde stadsförnyelse och byggnadsskador huvuddiskussionsämnen på mötet som var det trettionde i ordningen. Enligt byggsektorns handlingsprogram

skall bostadspolitiken i tiden framöver få en mera central placering än tidigare i det nordiska byggsamarbetet.

Projektverksamhet

För genomförande av projektverksamheten tillsättes nordiska arbetsgrupper. Under det gångna året har man fortsatt arbetat med tidigare påbörjade delutredningar som bl. a. avser

- jämförelser av bostadssituationen i Norden
- metoder för bedömning av bostadsbehov och efterfrågan
- jämförelse av utrymmesstandarder
- skillnader mellan bostädernas upplåtelseformer.

Nordiska medel för 1984 har tilldelats projekten:

- De ungas bostadssituation i Norden, där man analyserar gemensamma bostadsproblem bland de unga i Norden samt de olikheter som finns länderna emellan.
- Realfinansiering och realbeskattning, med avsikt att analysera finanserings- och beskattningssystemen i Norden för att öka bostadspolitisk beredskap på dessa områden.

3.4 Samarbete inom utomnordiska organ

De nordiska länderna samverkar i internationellt byggsamarbete, bl a det som pågår inom FN och dess kommission för Europa (ECE) om bosättning, samhällsplanering och byggande samt inom den internationella standardiseringsorganisationen ISO om byggstandarder. Ytterligare ett exempel är Conseil International du Bâtiment pour la Recherche, l'Etude de la Documentation (CIB), där man behandlar byggforskningsfrågor. Slutligen bör nämnas samarbetet kring byggnadsmaterial och provningsmetoder inom International Union of Testing and Research Laboratories for Materials and Structures (RILEM).

*BILAGA I***Jämställdhetsfrågans behandling inom övriga sektorer 1982–1985 – sammanställning av redogörelser från ämbetsmannakommittéerna**

Ministerrådet har genom samarbetsprogrammet på jämställdhetsområdet beslutat att jämställdhet skall integreras i alla fackområden inom det nordiska samarbetet. Mot denna bakgrund hemställde jämställdhetsutskottet i augusti i år i en skrivelse till ministerrådets övriga utskott och ämbetsmannakommittéer att få en kortfattad redogörelse för i vilken mån jämställdhetsaspekten har beaktats och kommer att beaktas inom respektive område under 1982–1985. Denna period motsvarar den tid det reviderade samarbetsprogrammet på jämställdhetsområdet funnits till.

Nedan redovisas de olika sektorernas redogörelser i utdrag.

Nordiska arbetsmarknadsutskottet (NAUT)

Det er udvalgenes opfattelse, at de fleste projekter, der omhandler de arbejds- og uddannelsessøgende, er relevante ud fra et ligestillingsaspekt, idet den kønsmæssige dimension praktisk taget altid beskrives.

Serviceudvalget peger på udviklingen af det nordiske emneseminar i 1979 med rapport om "Jämställdhet mellan kvinnor och män på arbetsmarknaden". Derudover peges på rapporten "Tiltak for likestilling mellom kvinner og menn på arbeidsmarkedet", NU:A 1979:2. Begge rapporter er anvendt i udviklingen af ligestillingsarbejdet på arbejdsformidlingskontorerne.

Derudover anføres, at alle senere projekter, der omhandler arbejdsformidlingens kundeservice, berører ligestillingsaspektet.

Forskningsudvalget peger specielt på tre projekter, hvor rapporten om "Deltidsarbejde i Norden" er udkommet i NAUT-rapportserien. I nær fremtid vil udkomme en rapport om "Teknologi og beskæftigelse", der er en sammenlignende analyse af aktuel forskning på området, hvori også indgår ligestillingsaspektet. I 1. halvår af 1985 udkommer en rapport om "Ændringer i yrke og arbejde", som bl a behandler ændringer i kvinders jobmuligheder ud fra en konkret analyse af aktuelle vilkår på arbejdsmarkedet.

Sysselsætningsudvalgets aktuelle projekter har ikke direkte relevans i forhold til arbejdsformidlingens opgaver i forbindelse med ligestillingsarbejdet.

Indirekte vil en række projekter, der nærmere analyserer omstillings- og rekrutteringsproblemer på arbejdsmarkedet, derimod kunne få en væsentlig betydning for belysning af kvinders fremtidige beskæftigelsesmuligheder i den private sektor.

Projekterne omfatter følgende:

– "arbejdsmarkedspolitikens rolle ved omstillinger"

- "arbetsmarkedspolitikens rolle ved nystartede virksomheder"
- "beskæftigelsesforanstaltninger for små og mellemstore virksomheder"
- "beredskabsarbejder og jobskabelse"

Projekterne vil som helhed analysere og belyse nye og utraditionelle beskæftigelsesmuligheder, som vil kunne indgå i fremtidige overvejelser om beskæftigelsesfremmende aktiviteter for grupper af ledige kvinder.

Derudover følger sekretariatet ungdomsgarantiprojektet op med et nyt projekt, der under benævnelsen SKOLARB-projektet fokuserer på overgangsproblemerne for unge fra skole til arbejde. Udfra erfaringen, at unge piger i et relativt større omfang berøres af ungdomsledighed, vil projektet bidrage til en yderligere afklaring af disse problemstillinger. Denne afklaring vil på sigt tilgå arbejdsformidlingskontorerne i de nordiske lande og derved bidrage til en kvalificering af indsatsen overfor de svageste ungdomsgrupper, herunder piger, der søger arbejde umiddelbart efter grundskolen.

Nordiska ämbetsmannakommittén för arbetsmiljöfrågor (ÅK-arbetsmiljö)

Ämbetsmannakommittén för arbetsmiljöfrågor vill inledningsvis erinra om att jämställdhetsutskottet under arbetet med det nya samarbetsprogrammet på arbetsmiljöområdet hade tillfälle att lämna sina synpunkter på utformningen av programmet. Samtidigt vill kommittén fästa utskottets uppmärksamhet på att arbetsmiljöverksamheten alltid måste utgå från människans egenskaper oavsett kön. Detta förhållande präglar utformningen av de föreskrifter som detaljerat reglerar kraven på arbetsmiljön. Arbetsmiljöverksamheten har därigenom haft och kommer framledes att få en klar jämställdhetsprägel.

I det nuvarande arbetsmiljösamarbetet drivs ett antal projekt som berör kvinnornas särskilda ställning. Det gäller bl. a. inom arbetstidsområdet och området för kemiska risker. Inom det senare området drivs bl. a. ett projekt som syftar till att ta fram underlag för bestämning av yrkeshygieniska gränsvärden för olika ämnen. I arbetet beaktas särskilt faktorer som är av betydelse för kvinnor. Ett annat projekt är inriktat mot att undersöka arbetsförhållandenas betydelse för fosterskador. Arbetet i projektet kommer sannolikt bl. a. att leda till att ett system byggs upp för kontinuerlig övervakning av missfall hos kvinnor som arbetar inom vissa industrier.

Inom ramen för ett nyligen avslutat projekt för kartläggning av hälsorisker vid bildskärmsarbete har bl. a. redovisats de vetenskapliga slutsatser som dragits i undersökningar beträffande missfall/fosterskador hos kvinnor som arbetar vid bildskärmar.

Ämbetsmannakommittén vill som avslutning erinra om att statsrådet Anna-Greta Leijon, i samband med behandlingen av det nya samarbetsprogrammet på arbetsmiljöområdet vid Nordiska rådets 32:a session, föreslog ett möte mellan rådets social- och miljöutskott samt jämställdhetsutskottet och ämbetsmannakommittén för arbetsmiljöfrågor. Syftet med mö-

det skulle vara att dryfta om det finns behov av insatser på jämställdhetsområdet utöver dem som diskuterats tidligere.

Nordiska ämbetsmannakommittén för biståndsfrågor (ÅK-bistånd)

Innenfor det nordiske bistandssamarbeidet er det ikke etablert noen institusjoner eller igangsatt prosjekt som finansieres over Ministerrådets budsjett.

Prosjektene på bistandsområdet forvaltes av et av de nordiske lands bistandsadministrasjoner på vegne av de øvrige land. Når det gjelder likestillingsspørsmål i bistandssamarbeidet vil dette av ovennevnte grunner bli ivarettatt av de respektive nasjonale bistandsadministrasjoner.

Det skal imidlertid pekes på når det gjelder selve bistanden at alle de nordiske land legger særlig vekt på tiltak som tar sikte på å fremme kvinnens stilling i utviklingsland. Dette området er gjenstand for særlig nordisk kontakt og erfaringsutveksling.

Nordiska ämbetsmannakommittén för samarbete inom byggsektorn (ÅK-bygg)

Ämbetsmannakommittén har ansvar för samordning och genomförande av samarbetet inom bostads- och byggsektorn. Det senaste handlingsprogrammet för samsarbeitssektorn fastställdes hösten 1983.

ÅK-BYGG konstaterar att sektorn som helhet är mansdominerad, fast det finns vissa delområden med betydligt kvinnligt deltagande t. ex. inom byggnadsforskning, men även inom bostadssektorn.

Det kan påpekas att själva ämbetsmannakommittén har ringa inflytande vid tillsättande av arbetsgrupper, som å sin sida närmast återspeglar sektorns manliga dominans. En snabbräkning av deltagande personer i huvudkommitté och arbetsgrupper för institutionen Nordiska kommittén för byggbestämmelser (NKB) ger vid handen att ca 10% utgörs av kvinnliga deltagare.

ÅK-BYGG upplyser att det inom projektverksamheten har funnits projekt som i någon mån har inneburit aspekter på jämställdhetsfrågor (Socialt bostadsbyggande och boendedemokrati i Norden, NU 1982: 10).

I takt med den i handlingsprogrammet föreslagna utökningen av projekt med bostads- och bebyggelsepolitisk inriktning, kunde man vänta sig, åtminstone inom detta delområde, att jämställdhetsfrågor och kvinnligt arbetsinslag får en större tyngd i framtiden.

Nordiska ämbetsmannakommittén för energipolitik (ÅK-energi)

Repräsentationen i EK-energi, som i de øvrige embedsmandskomiteer inden for Nordisk Ministerråd, beror på de personer, der til enhver tid indehaver de relevante stillinger i de enkelte landes nationale administrationer.

I perioden frem til 1.1.1983 var EK-energi en del af den fælles embeds-

mandskomite for industri- og energipolitikk, og der henvises derfor for denne periode til uttalelsen fra EK-industri.

Fra 1.1.1983 har EK-energi fungeret som selvstendig komite og alle fem representanter har været og er mænd. F. s. v. angår stedfortræderne/sagsbehandlere i EK-energi kan det oplyses, at der har været eller er følgende kvinder: 1 departementssekretære fra Sverige, 1 afdelingschef fra Island og frem til 1.7.1984 var der 1 fuldmægtig fra Danmark (er nu overgået til andre opgaver i ministeriet og er erstattet af en mand). EK-energi har siden 1.1.1983 haft en kvindelig konsulent.

Det må formodes at repræsentationen også for fremtiden vil være den til enhver tid ansatte embedsmand, der varetager det nordiske samarbejde – uanset om vedkommende er mand eller kvinde.

Ingen af EK-energis sager har været forelagt jämställhetsutskottet, da sagerne ikke har været relevante for ligestillingsaspektet. Af samme grund har utskottet heller ikke været repræsenteret i EK-energis under- eller arbejdsgrupper.

Nordiska ämbetsmannakommittén för handelspolitiska frågor (ÄK-handel)

Virksomhetsområdet for Embedsmannskomiteén for handelspolitikk er begrenset til en institusjon, Nordisk Prosjekteksportfond, med to, nylig tre ansatte, samt 3–4 prosjekter som forvaltes av ulike nasjonale etater. Det er i forbindelse med ovennevnte ikke tatt særlige forholdsregler når det gjelder likestillingsaspektet fra EK-Handels side.

Til Embedsmannskomiteén for handelspolitikk er det ikke oppnevnt kvinnelige medlemmer fra noen av landene.

Nordiska ämbetsmannakommittén för industripolitik (ÄK-industri)

Representantene i Embetsmannskomiteen for industripolitikk beror som i de øvrige embetskomiteer innen Nordisk Ministerråd på de personer som til enhver tid innehar relevante stillinger i de ulike nordiske lands administrasjoner. Landene er i komiteen representert ved følgende embeter fra Industridepartementene:

Danmark: ekspeditionssekretær
Finland: konsultativ tjänsteman
Island: vice departementschef
Norge: ekspedisjonssjef
Sverige: förhandlingschef.

Av 5 representanter og 5 vararepresentanter har EK-Industri hatt en kvinnelig vararepresentant. Fra september 1984 er to av vararepresentantene kvinner. Siden mai 1984 har komiteen kvinnelig industrikonsulent.

Ligestillingsaspektet er i varetatt i komiteens arbeid ved at de tjenestegjengende embetsmenn/kvinner som innehar relevant ekspertise er oppnevnt til arbeidsgrupper og utvalg under komiteen.

Ingen av komiteens saker er forelagt EK-likestilling da sakene ikke har vært relevante for likestillingsspørsmålet. Av samme grunn har heller ikke EK-likestilling vært representert i EK-industris styringsgrupper for ulike prosjekter.

Nordiska ämbetsmannakommittén för jord- och skogsbruk (NEJS)

Nordisk embedsmandskomite for jord- og skovbrugsspørgsmål (NEJS) fremholdt på sit møde den 18. september 1984 at NEJS siden sin etablering i 1979 havde valgt en decentral arbejdsfunktion hvorved det nordiske samarbejde på landbrugsområdet var delegeret til flest mulige selvstændige organer og institutioner. Da udpegingen af medlemmer fra de nordiske lande til disse arbejdsgrupper, styrelser og organer var sket via landenes centraladministrationer havde embedsmandskomiteen ikke direkte haft mulighed for at påvirke ligestillingen. Den faktiske fordeling mellem kvinder og mænd har således afspejlet ligestillingssituationen i landenes administrationer og forskningsorganer.

Embedsmandskomiteen var overbevist om, at situationen ville ændre sig fremover i takt med den generelle udvikling i ligestillingsspørgsmålene og fremhævede særligt den markant stigende tilgang af kvindelige studerende ved de nordiske jordbrugsvidenskabelige universiteter. (I Norge 50 % p. t.). Embedsmandskomiteen vil hvor muligt have ligestillingsmålsætningen i erindring.

Nordiska ämbetsmannakommittén för konsumentfrågor (NÄK)

Könsfördelningen inom NÄK och dess organisation

Följande uppställning visar fördelningen på kvinnor och män i NÄK, dess utskott och projekt:

	<i>Kvinnor</i>	<i>Män</i>
Ämbetsmannakommittén (NÄK)	7	8
(NÄK:s nationella delegationsordföranden	2	3)
NÄK:s kontaktpersoner	4	1
NÄK:s permanenta utskott (5 st)	26	19
NÄK:s projektverksamhet	85	68
Summa:	122	96

Uppgifterna avseende, NÄK och de permanenta utskotten är aktuella per september 1984 medan oppgifterna för projektverksamheten härrör från 1983. Antalet personer som deltar i samarbetet är betydligt mindre än det angivna eftersom många deltar på flera håll i organisationen. Troligen är de redovisade siffrorna (med viss dubbelräkning) bäst lämpade för att beskriva fördelningen på kvinnors och mäns faktiska *deltagande* i samarbetet.

Jämställdhetsaspekten i NÄK:s verksamhet

Konsumentfrågor är något som berör samtliga medborgare i samhället och NÄK har inte i sin planering på något uttalat sätt tagit hänsyn till skillnader mellan kvinnor och män i detta sammanhang. De grupper i samhället som, bl. a. i det nordiska samarbetsprogrammet på konsumentområdet, har utpekats som särskilt intressanta målgrupper är vissa s. k. *utsatta grupper*, bl. a. barn, handikappade, invandrare och äldre personer.

NÄK har inte bedömt det som realistiskt att göra någon detaljerad genomgång av innehållet i hela den projektverksamhet som bedrivs på konsumentområdet (ca 40 projekt) för att kunna ge detaljerade svar på jämställdhetsutskottets skrivelse. NÄK vill dock nämna två delområden där jämställdhetsaspekten uppträder tydligt.

I det samarbete som bedrivs på det hushållsekonomiska området aktualiseras jämställdhetsaspekten bl. a. i diskussioner kring hushållens tidsanvändning. En rapport läggs under hösten 1984 fram av NÄK:s hushållsekonomiska grupp. I rapporten tas bl. a. hushållens tidsanvändning upp. Till rapporten finns dessutom en särskild arbetsrapport om tidsstudier i de nordiska länderna fogad.

När det gäller samarbetet kring övervakning av marknadsföringen i de nordiska länderna aktualiseras ibland frågan om åtgärder mot könsdiskriminerande reklam. Lagstiftningen på området är dock olika och något konkret nordiskt samarbete i projektform är knappast aktuellt inom över-skådlig tid.

Ämbetsmannakommittén för nordiskt kulturellt samarbete (ÄK-kultur)

Jämställdhetsverksamheten i kulturavtalets organ fram till våren 1983 redovisas i PM av kultursekretariatet 31.5.1983, vilken tidigare översänts till Oslo-sekretariatet. Kompletterande upplysningar gavs i brev till Oslo-sekretariatet 16.4.1984. Därutöver kan följande anföras.

Inom ramen för skolsamarbetet, särskilt yrkesutbildningssidan, uppmärksammas jämställdhetsaspekten när det gäller datateknologiområdet. Man betonar vikten av att i utbildningsförloppets tidiga stadier förebygga att det traditionella könsrollmönstret när det gäller tekniska ämnen överförs till detta nya område. Likaledes är man uppmärksam på vikten av att motverka de redan kända effekterna av detta könsrollmönster för de äldsta årgångarna i utbildningssystemet, t. ex. i samband med SKOLARB-projektet (samarbetsprojekt med NAUT).

Inom vuxenundervisningssamarbetet undersöker man om det kan etableras ett nordiskt nätverksprojekt med utgångspunkt i nationella FoU-projekt som är inriktade speciellt på de svagast utbildade i samhället, en grupp där kvinnorna är överrepresenterade. Det är dock fortfarande osäkert om ett sådant nätverksprojekt kommer att realiseras.

Nordiska ämbetsmannakommittén för lagstiftningsfrågor (ÅK-lagstiftning)

I arbetet med ny eller förändrad lagstiftning är det naturligt att successivt beakta frågor som rör förhållandet mellan kvinnor och män i de sammanhang där de har relevans. Här bortses från speciallagstiftning – främst på arbetsmarknadsområdet – som tillkommit eller som planeras, för att motverka diskriminering på grund av kön.

En traditionell utgångspunkt är att man och kvinna självfallet behandlas lika från lagstiftarens utgångspunkt i all generellt verkande lagstiftning. Detta är en princip som styr lagstiftningsarbetet i samtliga nordiska länder och därmed också det samarbete som bedrivs, i syfte att så långt som möjligt åstadkomma likartade regler i de nordiska länderna.

Förhållandet mellan könen blir inom vissa lagstiftningsområden emellertid satt mera i fokus än inom andra. Det gäller framför allt på familjerättens område. Hänsynstagandet till "jämsliddhetsaspekten" tar sig här naturligen olika konkreta uttryck alltefter vilket eller vilka rättsintresse(n) som behöver skyddas i det enskilda fallet. Det gäller att från skilda utgångspunkter ibland säkra mannens rätt, ibland kvinnans.

Det säger sig självt att lagstiftaren, mot den bakgrunden, i de flesta fall måste välja ett könsneutralt angreppssätt. Men i vissa fall är det alltså motiverat att göra uttrycklig skillnad mellan kvinna och man.

För en fyllig beskrivning av de nordiska samarbetet på familjerättens område hänvisar kommittén till lagstiftningskapitlet i ministerrådets senaste verksamhetsberättelse (C1), avsnitt 1. Kommittén vill där särskilt uppmärksamma frågorna om äktenskapsrätt, vårdnad och adoption samt arbetet kring namnlagstiftningen i Norden.

Under de närmaste åren kommer arbetet på dessa frågor att fortsätta. Planer på ny eller förändrad lagstiftning kommer successivt att tas upp till behandling i kommittén i den takt som det nationella reformarbetet ger förutsättningar härför. Det är givetvis ämbetsmannakommitténs intention att därvid beakta innehållet i det nordiska samarbetsprogrammet på jämställdhetsområdet.

Nordiska ämbetsmannakommittén för miljöfrågor (ÅK-miljö)

Könsfördelningen inden for EK-M og dens arbejdsgrupper m. v.

	<i>Kvinder</i>	<i>Mænd</i>
EK-M	2	15
EK-M's permanente arbejdsgrupper	8	48
EK-M's projektgrupper	16	97
Ialt	26	160

Oplysningerne gælder pr. september m. h. t. EK-M og de faste arbejdsgrupper. Der er større usikkerhed med hensyn til projektgrupperne. I tallene er medregnet kontaktpersoner og observatører.

Med hensyn til indholdet af EK-M's virksomhed kan anføres, at miljøværnsspørgsmål er noget som berører samtlige medborgere i samfundet. EK-M har derfor ikke i sin planlægning taget særligt hensyn til ligestillingsaspekter.

Nordiska ämbetsmannakommittén för regionalpolitik (NÄRP)

Nordiska ämbetsmannakommittén för regionalpolitik (NÄRP) har ansvaret för generellt regionalpolitiskt samarbete och koordinerar projektverksamhet, gränsregionalt och gränskommunalt samarbete samt Nordkalottkommitténs och NordREFO:s verksamhet.

För vart och ett av de 11 gränsregionala och gränskommunala samarbetsområdena är det utnämnt en styrningsgrupp eller kommitté som leder arbetet. Dessa har i många fall under sig speciella arbetsgrupper.

NÄRP:s tre utredningsprojekt; Basprojektet, Glesbygdprojektet och Storbyprojektet liksom NordREFO har även utnämnda styrningsgrupper och underställda arbetsgrupper för sin verksamhet.

Samarbetets förankring i regionala/kommunala organ samt utnyttjande av nationell kapacitet och kompetens är en förutsättning för att samarbetet skall lyckas.

Det är en nationell regional/kommunal uppgift att utpeka vart och ett lands (områdes) representanter i en styringsgrupp. I internationellt samarbete generellt eller i nordiskt regionalpolitiskt samarbetet speciellt skulle det vara otänkbart att NÄRP eller något annat koordinerande organ skulle kunna bestämma vem som skall utpekats till att representera respektive nationellt organ. Varje land (region/kommun) bör vara suverän i dessa frågor.

NÄRP uppfattar dock de frågor som tas upp i det nordiska samarbetsprogrammet på jämställdhetsområdet som mycket viktiga. NÄRP ser en väsentlig betydelse i att kvinnor och män på jämbördig basis får möjlighet att prägla planläggningen och styrningen av samhället.

Därför har, och vill NÄRP även i fortsättningen, i likhet med Ministerrådet, arbeta för en jämn könsfördelning vid utnämningar av ledamöter i nordiska kommittéer och arbetsgrupper.

NÄRP gick i slutet av år 1980 ut till samtliga samarbetsprojekt under NÄRP med ett brev om att beakta en jämn könsfördelning vid utnämningar av ledamöter i sina kommittéer och arbetsgrupper. En räckta nationella åtgärder har även vidtagits för att uppnå dessa strävanden.

Som ett resultat av sistnämnda åtgärder, torde NÄRP vara en av de få ämbetsmannakommittéer som från och med i höst har en kvinna som ordförande. NÄRP- ordföranden fungerar även som ordförande i NÄRP:s arbetsutskott. Dessutom deltar ytterligare två kvinnliga representanter i NÄRP:s arbete och möten som nationella kontaktpersoner.

Det kan nämnas att såväl Ministerrådets/NÄRP:s som de nationella strävandena i jämställdhetsarbetet även i övrigt har resulterat i en bättre

balans i könsfördelningen inom kommittéer och arbetsgrupper inom hela den regionalpolitiska sektorn. Detsamma gäller heltids- och deltidsanställda personer inom administration och projektverksamhet. Bl. a. är en av två personer som arbetar inom administrationen för den regionalpolitiska sektorn vid ministerrådssekretariatet kvinna. Såväl inom de fasta gränsregionala och gränskommunala samarbetsområdena som inom kortvarigare projekt är några av de projektanställda kvinnor. Som exempel på denna positiva utveckling i jämställdhetshänseende kan slutligen nämnas att förutom den kvinnliga projektsekreteraren för det gränskommunala samarbetsområdet, Norra Försöksområdet, kommer en kvinnlig projektsekreterare att anställas även för det gränsregionala ARKO-samarbetet från och med den 1 oktober 1984.

NÄRP avser att även i fortsättningen arbeta för en jämn könsfördelning vid utnämningar av ledamöter i nordiska kommittéer och arbetsgrupper, med den begränsningen som den nationella suveräniteten i utnämningar av nationella representanter och anställda dock innebär.

Nordiska socialpolitiska kommittén (ÄK-social)

Till grund för ministerrådets verksamhet inom social- och hälsovårdsområdet ligger det reviderade samarbetsprogram, som fastställdes av Nordiska ministerrådet (social- och hälsovårdsministrarna) i augusti 1982.

I det programavsnitt, som redovisar utvecklingslinjer i de nordiska ländernas social- och hälsovårdspolitik sägs bl. a. följande:

- "Målen på familjepolitikens område är likartade och går ut på ekonomisk trygghet för barnfamiljerna och bästa möjliga uppväxtmiljö för barnen."
- "Det råder enighet i Norden kring synsättet att socialpolitiken och hälso- och sjukvården måste arbeta utifrån en syn på individen som utgår från människans hela livssituation."
- "... full sysselsättning och god arbetsmiljö är av största betydelse när det gäller att motverka sociala problem och ohälsa."

Programmets operativa avsnitt tar utgångspunkt i bl. a. dessa deklarationer. Ett antal pågående och planerade projekt innehåller dessutom jämställdhetsaspekter i mer uttalad form.

Samhällets respektive familjens ansvar för barnen

Projektet syftar till att systematisera kunskapsunderlaget vad gäller vård och omsorg om barn för att därigenom förbättra samhällets möjligheter till ändamålsenliga stödinsatser för familjer med behov av sådana. Det råder dock en mycket varierande praxis i de nordiska länderna vad gäller samhällsinsatser och vilken typ av åtgärder som vidtas (fosterhem, barnhem, kollektiv etc).

I ett första skede har man därför gått igenom begrepp och bestämmelser i syfte att klarlägga de faktiska förhållandena för att sedan analysera vad

som ligger till grund för variationerna. Området är dock så omfattande att det ursprungliga projektet, som beräknades bli avslutat år 1984, endast bör ses som en första fas. Fas II avses få en inriktning mot orsakerna till vissa föräldrars bristande omsorg om sina barn och samhällets motåtgärder i dessa fall.

Projektet inleddes år 1983 och beräknas fortsätta under hela planeringsperioden, dvs. till och med år 1988.

Fritidshemmens mål, innehåll och organisation i Norden

Detta projekt utgör en naturlig uppföljning av det under år 1983 avslutade projektet om "Barnehagens mål og innhold i Norden". Syftet är att skaffa en översiktlig bild av den aktuella situationen och den pågående utvecklingen inom fritidshemsområdet. Härigenom bidrar man till ett bättre beslutsunderlag på nationellt plan.

Projektet beräknas pågå under åren 1984–1985.

Föräldraledighet i Norden – en komparativ studie

Avsikten med projektet är att systematisera information om de politiska och samhälleliga förutsättningarna för rätten till föräldraledighet i samband med havandeskap, födsel samt vård av små barn. Härigenom kan man få ett bättre underlag för det fortsatta arbetet med att utforma dessa rättigheter. Bakgrunden utgörs av de variationer i fråga om rättigheternas utformning i de nordiska länderna, som i sin tur orsakas av skilda traditioner, varierande yrkesfrekvens hos kvinnor etc.

En förstudie genomförs under år 1984 medan själva huvudprojektet beräknas pågå under åren 1985–1986.

Invandrarfrågor inom social- och hälsovården

Även detta projekt inleddes år 1983. Det syftar till att värdera effekten av skilda strategier från myndigheters sida vad gäller invandras integration genom analys av hur dessa grupper utnyttjar samhällets tjänster inom social- och hälsovården. Arbetet bygger i hög grad på nationella delprojekt, där invandrare av olika nationalitet utgör indelningsgrund. Projektet kommer att avslutas år 1986.

Fritidsaktiviteter för barn och ungdom

Inom ramen för projektet belyses skillnader och likheter i fråga om utbudet av förebyggande fritidsaktiviteter för barn och ungdom i åldersintervallet 10–14 år. Genom ett erfarenhets- och informationsutbyte kan man utveckla de nationella aktiviteterna inom detta område med hänsyn till de problem som möter dagens ungdom.

Den egentliga projektverksamheten inleddes år 1983 och beräknas vara avslutad år 1985.

Männen och prostitutionen

En förstudie inom detta område kommer att inledas år 1985. Syftet med denna är dels att inventera det aktuella kunskaps- och forskningsläget i Norden – och i andra länder – med hänsyn till de prostituerades kunder, dels att formulera en plan för framtida forskning. Konkreta projektförslag kommer att framläggas senare.

Frågan om familjens respektive samhällets ansvar för barnen var föremål för diskussion vid såväl 1984 års socialpolitiska ministermöte som det i direkt anslutning därtill avhållna mötet mellan Nordiska ministerrådet (social- och hälsovårdsministrarna) och Nordiska rådets social- och miljöutskott. Ministerrådssidans engagemang framgår av den uttalade avsikten att, utöver den ursprungligen planerade tidsramen, vidareföra det projekt med samma tema, som pågått sedan år 1983.

Utskottets förslag att "orsakerna till födelsetalens förändring över en längre tidsperiod i de nordiska länderna bör analyseras i ett jämförande nordiskt perspektiv" har betydande resursimplikationer. Frågan kommer att beredas av Nordiska socialpolitiska kommittén i vederbörlig ordning.

Nordiska ämbetsmannakommittén för transportfrågor (NÄT)

Nordisk embedsmandskomit e for transportsp rgsm al varetager de opgaver, som påhviler komiteen i henhold til den nordiske overenskomst om samarbejde på transport- og kommunikationsområdet.

Ved l sningen af komiteens opgaver må komiteen trække på de resourcer, som de enkelte landes fagministerier og administrationer stiller til rådighed, og komiteen har stort set ingen indflydelse på, hvilke enkeltpersoner der medvirker i komiteens arbejde. I NET og i de styre- og arbejdsgrupper, som virker i NET's regi, vil der derfor være en kvindelig repræsentation, som afspejler den aktuelle ekspertise i de deltagende administrationer på transportområdet.

Det vil således være tilfældigt, hvor stor den kvindelige deltagelse er på et givet tidspunkt, men det kan oplyses, at der for tiden er tre kvinder blandt komiteens 11 medlemmer og stedfortr dere.

Turistutskottet

Det nordiske samarbeidet på turistområdet baserer seg i stor grad på gjennomføringen av en rekke prosjekter som initieres av turistutvalget, men som gjennomføres av ulike nasjonale institusjoner.

Virksomheten har og vil i kommende år i hovedsak rette seg mot cost-benefit orienterte områder som turismens betydning på økonomi og sysselsetting markedsanalyser o.l. I så måte har det ikke vært igangsatt prosjekter på turistområdet som direkte knytter seg til likestillingsproblematikken.

For vrigt kan nevnes at Turistutvalget har fem medlemmer hvorav to kvinner og tre menn.

Nordiska ämbetsmannakommittén för valuta- och finansiella frågor (NÄVF)

Medlemmarna i NÄVF:s (ämbetsmannakommittén för valutafrågor och finansiella frågor) är – liksom i andra nordiska ämbetsmannakommittéer – de personer som i de nationella förvaltningarna svarar för frågor inom kommitténs arbetsområde. För närvarande har NÄVF inte någon kvinnlig ledamot.

NÄVF:s ärenden har inte förelagts jämställdhetsutskottet eftersom ärendena inte i något fall haft relevans för jämställdhetsaspekten. Av samma skäl har utskottet ej varit representerat i de ad hoc-grupper som tillsatts under NÄVF, för t. ex. större utredningar. Vad gäller NÄVF:s arbetsprogram för 1985 bör noteras att kommittén kommer att ta upp ett ärende där jämställdhetsaspekten kan ha betydelse. Ärendet avser ett utredningsprojekt om "Arbetslöshetens kostnader i Norden", vilket tillkommit genom ett samarbete mellan nordiska arbetsmarknadsutskottet och NÄVF.

BILAGA 2

Rapport från den nordiska arbetsgruppen för statistik över kapitalrörelser mellan de nordiska länderna

1 Arbetsgruppens uppgift och sammansättning

Den 26 april 1982 beslöt Nordiska ämbetsmannakommittén för valuta- och finansiella frågor (NÄVF) att tillsätta en arbetsgrupp med uppgift att utarbeta en bättre och systematisk statistik över kapitalrörelserna, särskilt investeringsströmmarna, mellan de nordiska länderna.

Arbetsgruppen består av representanter från varje lands centralbank och har för närvarande följande sammansättning:¹

Jens Hald	Danmarks Nationalbank
Seija Kulkki	Finlands Bank
Trond Munkerud Johansen	Norges Bank
Ingvar Sigfusson	Sedlabanki Islands
Sigvard Ahlzén	Sveriges Riksbank
Eva Srejber	Sveriges Riksbank

Ämbetsmannakommittén beslöt vidare, att Sverige skulle invitera till möten och vara koordinerande. Arbetsgruppen har hitintills sammanträtt sex gånger: 1 juni, 2 juli, 4 oktober och 11 november 1982 samt 9 juni 1983 och 27 augusti 1984. Eva Srejber, Sveriges Riksbank, var gruppens sekreterare till 23 oktober 1982. Eva Srejber efterträddes av Nils Eric Persson, Sveriges Riksbank.

¹ I arbetsgruppen har dessutom Ove Jensen, Danmarks Nationalbank, Carl Jacob Vogt, Norges Bank, och Thomas Franzén, Sveriges Riksbank, tidigare medverkat.

2 Arbetets uppläggning

Eftersom ämbetsmannakommittén särskilt betonade investeringarna, beslöt gruppen att koncentrera arbetet till en jämförelse av investeringsstatistiken. Beträffande eventuella gemensamma normer för statistikföring av direkta investeringar konstaterade gruppen, att det inom OECD redan pågick ett internationellt arbete med att utforma rekommendationer för hur direkta investeringar skall statistikföras. OECD utkom i januari 1983 med sina rekommendationer i en rapport, "Detailed Benchmark Definition of Foreign Direct Investment". Medlemsländerna uppmanas där att fortsättningsvis i möjligaste mån tillämpa angivna definitioner. Arbetsgruppen beslöt därför, att inledningsvis begränsa arbetet till att *kartlägga hur och varför investeringsstatistiken skiljer sig åt inom Norden*. Då tillståndsstatistiken är administrativ uppkommer differenser i denna statistik mellan länderna, beroende på skilda administrativa rutiner. Då statistiken över beviljade tillstånd enbart av denna anledning kommer att vara olika i de olika länderna,¹ beslöt gruppen att enbart *studera statistiken över verkställda direkta investeringar*. Eftersom en enhetlig och fullständig stockstatistik ej finns i något nordiskt land, främst på grund av praktiska insamlingsproblem, beslöt arbetsgruppen att endast marginellt behandla sådan statistik.

Arbetsgruppen har sålunda i huvudsak kartlagt principerna för registrering av direkta investeringar, jämfört statistiken och kartlagt anledningar till avvikelser.

3 Direkta investeringar i betalningsbalansen. Arbetsfördelning mellan centralbank och annan statistikinsamlade myndighet i de nordiska länderna

I Finland, Island och Sverige har centralbanken huvudansvaret för betalningsbalansstatistiken. I Danmark och Norge är Danmarks Statistik respektive Statistisk Sentralbyrå ansvariga för sammanställningen av denna statistik. Valutastatistiken är emellertid ett viktigt element i alla nordiska länders betalningsbalans. Eftersom centralbanken är valutareglerande myndighet utgör valutastatistiken den huvudsakliga källan för information om flödet av direkta investeringar i betalningsbalansen.

I några länder förekommer stockstatistik av varierande kvalitet. Dessa ställningsuppgifter bygger huvudsakligen på utsända frågeformulär till företag.

3.1 Danmark

Med utgångspunkt från de danska valutabestämmelserna administrerar Danmarks Nationalbank tillstånden för de *utgående* direkta investeringar-

¹ I Finland produceras ej någon tillståndsstatistik

na och Industridepartementet tillstånden för de *ingående* direkta investeringarna. Tillståndsstatistik publiceras av Danmarks Nationalbank för såväl ingående som utgående direkta investeringar.

Som ett led i den löpande administrationen av de danska valutabestäm- melse- rna utarbetar Danmarks Nationalbank månatlig statistik över betal- ningsströmmarna med utlandet. Denna valutastatistik avser betalningar och utgör grundmaterialet för uppgifter om utländska direkta investeringar i Danmark och danska direkta investeringar i utlandet. Nationalbankens valutastatistik är således en *flödessammanställning* av direkta investering- ar. I denna sammanställning betraktas betalningarna som direkt investe- ring, när de avser transaktioner som beräknas vara mer än 5 år.

Danmarks Statistik (DS) har ansvaret för utarbetandet av Danmarks ställning gentemot utlandet, dvs *en stockstatistik*: För detta ändamål sän- der DS varje år ut frågeformulär till företag och institutioner i Danmark. Dessa svar baseras på årsredovisningar.

Stockstatistiken innehåller följande data om direkta investeringar:

- aktiekapital och liknande,
- andel av övrigt kapital,
- filialkapital,
- koncernlån (oavsett löptid),
- utelöpande handelskrediter,
 - a) ursprunglig löptid 1 år och mindre
 - b) ursprunglig löptid över 1 år
- förskott,
- övriga tillgångar/skulder.

Dessutom inhämtas upplysningar om länderfördelningen av de totala tillgångarna och skulderna för såväl ingående som utgående direkta inves- teringar. Tillgångar och skulder fördelas på direkt *investeringsland* respektive direkt *investerande land*.

De insamlade stockuppgifterna föreligger i bearbetad form 18 månader efter bokslutstidpunkten (mättidpunkten) och användes vid den slutliga sammanställningen av betalningsbalansen, där tidigare uppgifter om direk- ta investeringar revideras. Eftersom DS tar med alla transaktioner mellan moder- och dotterbolag, och icke tillämpar en tidsgräns för dessa transak- tioner, förekommer det relativt stora avvikelser i förhållande till valuta- statistikens löpande sammanställningar. Dessutom redovisar DS uppgifter om "retained earnings", dvs återinvesterade vinstmedel eller icke-hem- tagna vinster. Återinvesterade vinstmedel medtages i den slutliga samman- ställningen av bytesbalansen under posten "räntor, utdelningar m. m." och i kapitalbalansen under "direkta investeringar". DS följer således IMF:s Manual avseende direkta investeringar vid den slutliga betalnings- balanssammanställningen.

3.2 Finland

Finlands Bank framställer statistiken över betalningsströmmar och kapitalbestånd för de direkta investeringarna. Uppgifterna publiceras en gång per kvartal i samband med betalningsstatistiken och dessutom en gång om året i en särskild statistikrapport om de direkta investeringarna.

Finlands Banks roll vid statistikföringen av direkta investeringar grundar sig på bankens ställning som myndighet och använda statistikkällor. Eftersom Finlands Bank i egenskap av valutamyndighet beviljar tillstånd till såväl ingående som utgående direkta investeringar, har i banken samlats ett företagsregister över investerare och investeringsobjekt. Ur detta register fås uppgifter om klassificeringsgrunderna i statistiken, t. ex. investerarnas och investeringsobjektens bransch och land.

Vid behandlingen av ansökningarna om direkta investeringar får Finlands Bank också grunduppgifter om kapitalrörelserna med specificering enligt klassificeringsgrunderna. Dessutom lämnar valutabankerna dagligen till Finlands Bank rapporter om kapitalrörelserna mellan moder- och dotterbolag, som en del av rapporteringen om valutaköp och -försäljningar. Dessa rapporter ligger till grund för Finlands Banks statistik över verkställda kapitalrörelser avseende direkta investeringar.¹

För sin uppföljning av direkta investeringar får Finlands Bank dessutom boksluten för de utlandsägda bolagen i Finland och kan utnyttja uppgifterna i dessa för sin statistik. Om de finlandsägda bolagen i utlandet får Finlands Bank förutom det ursprungliga bokslutsmaterialet även uppgifter genom företagsenkäter. I enkäterna, som genomförs en gång per år, har det internationella bokslutsmaterialet standardiserats och utöver uppgifter om balans- och resultaträkningarna frågas efter användningen av vinstmedlen, fordrings- och skuldpositionen mellan moder- och dotterbolag samt den finländska koncerndelens valutainkomster och -utgifter från/till de utländska dotterbolagen och delägda bolagen.

Statistikcentralen deltar alltså inte i statistikföringen av direkta investeringar eller andra lång- och kortfristiga kapitalrörelser. Visserligen samlar Statistikcentralen in uppgifter om en del bytesbalansposter för betalningsbalansen, men Finlands Bank ansvarar för betalningsbalansstatistiken som helhet.

3.3 Sverige

Sveriges Riksbank administrerar tillstånden och publicerar *tillståndsstatistik* för såväl ingående som utgående direkta investeringar.

Utifrån den löpande administrationen av de svenska valutabestämmelserna sammanställer Sveriges Riksbank månads- och kvartalsstatistik över

¹ På motsvarande sätt får Finlands Bank också uppgifter om övriga kortfristiga och långfristiga utländska kapitalrörelser, som behövs bl. a. för betalningsbalansstatistiken och som alltså uteslutande insamlas av Finlands Bank.

investeringsflödet med utlandet. Valutastatistik avseende betalningsströmmar kompletteras, via särskilda rapporter från företagen, med information om bakomliggande transaktioner. Statistiken omfattar utländska direkta investeringar i utlandet samt desinvesteringar i båda riktningarna.

Som direkta investeringar registreras kapitalformerna

- aktiekapital m. m..
- övrigt obundet kapital,
- lån till/från koncernföretag eller övriga delägda företag.

Information finns dessutom om borgens- och garantiåtaganden för bundet kapital.

Information om investeringens finansieringsform registreras för varje investeringstransaktion och fördelas på

- kontantöverföring,
- lån i Sverige,
- lån i utlandet,
- insats av apportegendom,
- konvertering av varufordran,
- insats av värdepapper,
- disposition av vinstmedel,
- övrigt.

Statistiska Centralbyrån (SCB) insamlar viss översiktlig statistik över direkta investeringar. I en enkät, som först från och med 1983 gjorts statistiskt uppräkningsbar till hela företagssektorn, begärs kvartalsvis uppgifter om aktietransaktioner, lån och övriga krediter mellan *koncernföretag*. Resultatet från dessa enkäter används ej direkt i de betalningsbalansstatistiska sammanställningarna.

3.4 Norge

Utrikesräkenskapen bygger i stor utsträckning på Norges Banks betalningsstatistik, men Statistisk Sentralbyrå är ansvarig för den slutliga bearbetningen samt för publicering och offentliggörande. SSB upprättar utrikesräkenskaperna som en integrerad del av nationalräkenskaperna för Norge.

Norges Bank sammanställer varje månad statistik över betalningar till och från utlandet (inklusive betalningar i kontokurantförhållande). Denna statistik, kombinerad med viss övrig information, används av Statistisk Sentralbyrå för att framställa månatlig och årlig utrikesräkenskap. Denna utrikesräkenskap innehåller information om in- och utgående direkta investeringar, inklusive långfristiga lån mellan moder- och dotterföretag, som hämtats från Norges Banks betalningsstatistik. Dessa avser endast transaktionsdata och innehåller inga stockuppgifter.

Statistisk Sentralbyrås årliga kreditmarknadsstatistik innehåller stockuppgifter för norska aktier i utländsk ägo och omvänt, men saknar en specifikation av direkta investeringar på lån, aktier och andelar. SSB har

tillsvidare inga konkreta planer på att upprätta en stockstatistik över utländska direkta investeringar i Norge. Norges Bank utarbetar emellertid en årlig stockstatistik över norska direkta investeringar i utlandet. Dessa uppgifter baseras på en årlig enkät och utnyttjas för interna valutakontrolländamål. Denna information är för närvarande inte samordnad med utrikesräkenskapernas uppgifter.

Översiktlig statistik över beviljade tillstånd till direkta investeringar framställs löpande av Norges Bank och publiceras årligen i Norges Banks årsberättelse.

3.5 Island

Valutautlåningar, som i övrigt uppfyller isländska lagbestämmelser, kan utan särskilt tillstånd investera i Island. Valutakontrollen kräver dock att utländskt kapital i form av valuta införs via de banker som har valutahandelstillstånd. Statistiken bygger på de betalningsströmmar med utlandet som registreras i valutakontrollen.

Utgående direkta investeringar kräver tillstånd från Sedlabanki Islands. Statistiken är uppbyggd på samma sätt som för ingående direkta investeringar.

4 Principer för registrering av direkta investeringar i de nordiska länderna

Den allmänna definitionen av direkta investeringar är densamma i samtliga nordiska länder, då alla följer internationella valutafondens (IMF) rekommendation i dess 4:e betalningsbalansmanual. Rekommendationen säger, att en investering som görs för att erhålla ett varaktigt inflytande i ett företag i utlandet, dvs. ett effektivt inflytande i företagets förvaltning, är att betrakta som en direkt investering. Denna allmänna rekommendation lämnar dock utrymme för skilda tolkningar, när den skall omsättas i praktisk statistikhantering. De nordiska länderna har kommit fram till något olika preciseringar av manualens allmänna definition, vilket är en anledning till skillnader i statistiken.

4.1 Danmark

Nationalbankens valutastatistik grundar sig på valutabestämmelsernas utformning. Direkta investeringar omfattar i enlighet med dessa bestämmelser sådana investeringar som har en varaktighet på minst 5 år. Som tumregel tillämpas dessutom att en ägarandel på minst 10% skall förekomma för att kravet på väsentligt inflytande i verksamheten skall gälla.

Valutastatistiken baseras på betalningsanmälningar som lämnas i samband med betalningar till och från utlandet. Därutöver utnyttjas kompletterande information från auktoriserade valutahandlare samt särskilda kontrapporter avseende rörelser på danska företags konto i utlandet. Av

dessa rapporter framgår betalningarnas ändamål, bl. a. för direkta investeringar, med fördelning på valuta och land.

Direkta investeringar kan fördelas på överföring av eget kapital, driftstillskott och koncernlån med en löptid på minst 5 år. Från och med maj 1983 ingår inte koncernlån från utlandet i begreppet direkta investeringar. Sådana koncernlån betraktas numera som normala finanslån i enlighet med allmänna låneregler. Kortfristiga lån och handelskrediter mellan moder- och dotterföretag ingår inte heller i statistiken över direkta investeringar.

Valutastatistikens uppgifter om direkta investeringar publiceras av Danmarks Nationalbank. I den slutliga betalningsbalanssammanställningen kompletteras informationen med enkätdata från Danmarks Statistik. Efter- som enkäterna inkluderar alla transaktioner mellan moder- och dotterföretag i definitionen av direkta investeringar, görs därför betydande revideringar i förhållande till uppgifterna från valutastatistiken. Definitiva uppgifter publiceras av Danmarks Statistik.

4.2 Finland

Finlands Bank följer i sin statistik IMF:s grunddefinition för direkta investeringar, dock med undantag av att investeringar i filialer inte omfattas av definitionen. Enligt valutabestämmelserna betraktas en finländsk filial utomlands (exkl. banker) som valutainlämning och en utländsk filial i Finland som valutautlämning.

Flödesstatistiken över direkta investeringar omfattar följande poster:¹

- eget kapital (överföring av aktie-, andels- eller annat grundkapital från moderbolaget till dotterbolaget)
- repatrieringar, desinvesteringar
- dragning av delägarkrediter (moderbolags lån till dotterbolag eller delägda bolag)
- amortering av delägarkrediter
- räntor och dividender.

I flödesstatistiken ingår inte återinvesterade vinstmedel, eftersom statistiken baserar sig på valutabankernas uppgifter om betalningstransaktionerna. Det kan under de närmaste åren bli aktuellt att komplettera flödesstatistiken med denna information från enkät- och bokslutsuppgifterna.

Flödesstatistiken omfattar inte heller handelskrediter och kortfristiga lån med kortare återbetalningstid än ett år.

Statistiken omfattade till slutet av året 1983 kapitalströmmarna för bolag där den utländska/finländska ägarandelen överstiger 20% av ett bolags nominella aktie-, andels- eller annat grundkapital. Från början av 1984 ändrade Finlands Bank procentgränsen i statistiken så, att den överensstämmer med OECD:s nya rekommendationer.

¹ Fondemissionerna hänfördes till det egna kapitalet t. o. m. 1981, men har därefter inte ingått i flödesstatistiken.

Statistiken omfattar långfristiga kapitalöverföringar på längre tid än ett år.

Flödesstatistiken har omräknats i finska mark enligt månatliga genomsnittskurser.

Den publicerade stockstatistiken har baserats på information om betalningsströmmarna. Stockstatistiken består av ackumulerade nominella värden av ingående och utgående direkta investeringar i form av eget kapital och delägarlån. Värdet har justerats enligt kurserna vid respektive tidpunkter.

4.3 Sverige

Statistik från riksbanken rörande direkta investeringar, dvs. både tillstånd och transaktioner, är i huvudsak baserad på uppgifter från företag som begärt och fått tillstånd att utföra investeringar. Som investeringskapital räknas aktiekapital, lån och rörelsemedel. Denna typ av investering kräver riksbankens tillstånd och medges i regel endast juridiska personer. I övrigt registreras i viss utsträckning transaktioner som inte kräver tillstånd, t. ex. fonderingar, men som via övrig rapportering kommer till riksbankens kännedom.

Tillståndshavaren åläggs i samband med tillståndsgivningen viss rapporteringsplikt vid utnyttjande av tillståndet.

Riksbankens statistik beträffande direkta investeringar avser utländska investeringar i Sverige och svenska investeringar i utlandet. Uppgifter finns både för omfattningen av de tillstånd som riksbanken medgivit och för de investeringstransaktioner som genomförts. Uppgifterna kan erhållas månadsvis, fördelade på länder.

Enligt valutaregleringen medges svenska företag att genom fondemission höja aktiekapitalet i dotterbolag i annat nordiskt land utan riksbankens prövning. Detta förhållande har bidragit till att statistiken beträffande svenska investeringar i andra nordiska länder i huvudsak saknar uppgifter om fondemissioner. Likaså saknas uppgifter om fondemissioner i dotterbolag i Sverige från moderbolag i annat nordiskt land. Storleken av dessa bortfall är svår att uppskatta.

4.4 Island

I Island finns inget krav på tillstånd för ingående direkta investeringar, vilket gör det svårt att avgränsa transaktioner som avser direkt investering. Utländsk ägarandel i isländska företag får ej överstiga 49% enligt allmänna bestämmelser. Om ägarandelen blir högre krävs speciell lagstiftning. Utländskt ägande är ej tillåtet inom fiskeindustrin.

Utgående direkta investeringar kräver tillstånd.

Någon tidsgräns för investeringens varaktighet, för att klassificera den som direkt investering eller ej, tillämpas inte i Island.

4.5 Norge

Statistiken över direkta investeringar omfattar från och med 1983 följande data:

- direkt investering i form av aktier och andelar. Alla investeringar ingår där syftet bedöms vara att utöva inflytande i investeringsobjektet, oavsett investeringens varaktighet eller andel av ägarintresse,
- direkta investeringslån, dvs. alla lån mellan investerare och investeringsobjekt, som har en varaktighet över 1 år,
- övriga direkta investeringar. Arbete pågår med syfte att inkludera entreprenörverksamhet med en varaktighet över 1 år,

Före 1983 tillämpades en nedre gräns för ägarandel på 25%. Detta material låg till grund både för investeringar i form av aktier m. m. och investeringslån. Entreprenörverksamhet bokfördes då på driftssidan i utrikesräkenskaper.

Licenser utfärdade av Handelsdepartementet och Norges Bank utgör grundmaterialet för klassificering av vilka valutatransaktioner som avser direkta investeringar. Information från dessa licenser kompletteras med uppgifter från följande källor

- betalningsanmälningar från banker,
- rapporter från valutainlåningar avseende rörelser på deras valutakonton i utländska banker,
- rapporter från valutainlåningar avseende rörelser på deras avräkningskonton med moder-/dotterbolag,
- årliga enkäter angående lån till/från utlandet.

5 Resultat av jämförelsen mellan ländernas uppgifter om internordiska direkta investeringar

Varje land har lämnat uppgifter om in- och utgående investeringar, desinvesteringar och avkastning på kapital för vart och ett av helåren 1977–1983. Uppgifterna om investeringarna var därvid fördelade på eget och övrigt kapital och uppgifterna om avkastning på kapital var fördelade på räntor, utdelningar och återinvesterade vinstmedel. Dessa uppgifter sammanställdes till matriser där verkställande respektive mottagande lands statistik ställdes mot varandra. För att ge en *översiktlig* bild av statistiksituationen har uppgifterna summerats över perioden 1977 t. o. m. 1983 i bifogade tabeller. Detta är naturligtvis ingen komplett och uttömmande beskrivning eftersom förhållandena kan variera mellan åren.

De differenser som konstateras vid jämförelser mellan ländernas nationella statistik över direkta investeringar visar på problem i den statistiska registreringen. Det kan vara problem att komma till rätta med orsakerna för detta, men en allmän analys av differenserna kan ändå vara en god grund för att diskutera de statistikinsamlingsmetoder som använts.

I tabell I visas uppgifter över bruttoinvesteringarna mellan de nordiska

länderna. De totala internordiska direktinvesteringarna uppgick till 8,3 miljarder svenska kronor enligt de investeraande ländernas utflödesuppgifter. De mottagande ländernas inflödesuppgifter anger istället ett värde på 6,6 miljarder svenska kronor. Utflödesuppgifterna överstiger alltså inflödesuppgifterna med 26%. Det kan noteras att ungefär samma förhållande råder på global nivå enligt IMF:s statistik. Det tycks som om länderna generellt har svårare att fånga inflöden än utflöden.

Av de totala bruttoinvesteringarna svarar Sverige för hälften. Därefter följer Norge med en dryg femtedel.

På totalnivå gällde som nämnts att investerarländernas utflödesuppgifter överstiger mottagarländernas inflödesuppgifter. Men detta mönster är inte uniformt. I den högra kolumnen i tabell 1 visas avvikelser mellan utflödes- och inflödesuppgifterna. Vi ser där att stora negativa avvikelser t. ex. kan noteras för svenska investeringar i Danmark.

Tabell 1

Nordiska direkta investeringar, summa 1977–1983 (milj. SEK)

	investeraande landets uppgift (utflöde)	mottagande landets uppgift (inflöde)	utflöde minus inflöde
Svenska I			
Norge	2 558	1 202	1 356
Finland	795	667	128
Danmark	1 314	1 863	-549
Island	—	—	—
Summa	4 667	3 732	935
Norska I			
Sverige	823	582	241
Finland	24	22	2
Danmark	620	479	141
Island	41	80	- 39
Summa	1 508	1 163	345
Danska I			
Sverige	544	385	159
Norge	290	231	59
Finland	80	39	41
Island	9	—	9
Summa	923	655	268
Finska I			
Sverige	780	653	127
Norge	193	208	- 15
Danmark	193	171	22
Island	—	—	—
Summa	1 166	1 032	134
Isländska I			
Sverige	—	3	- 3
Norge	—	—	—
Finland	—	—	—
Danmark	1	1	0
Summa	1	4	- 3
Totalt	8 265	6 586	1 679

Anm. Underliggande grundmaterial för tabellerna kan erhållas från Sveriges Riksbank.

Avvikelser i metoder att bruttoredovisa direkta investeringar kan lätt leda till stora differenser i statistiken, vilket inte behöver resultera i motsvarande differenser när det gäller nettoinvesteringarna. Olika principer vid registrering av t. ex. desinvesteringar eller koncernombildningar kan ge dessa effekter. Därför visas i tabell 2 uppgifter över nettoinvesteringarna mellan de nordiska länderna, summerat över perioden 1977 t. o. m. 1983. Där framgår att de utgående nettoinvesteringarna överstiger de ingående med 54 %. Den totala bilden för avvikelserna påverkas inte påtagligt av att man istället studerar nettoinvesteringarna. Negativa avvikelser förekommer även här.

Tabell 2
Nordiska nettoinvesteringar, summa 1977–1983 (milj. SEK)

	Investerande landets uppgift (utflöde)	Mottagande landets uppgift (inflöde)	Utflöde minus inflöde
Svenska nettoinvesteringar i			
Norge	2 410	714	1 696
Finland	587	408	179
Danmark	1 058	1 492	-434
Island	—	—	—
Summa	4 055	2 614	1 441
Norska nettoinvesteringar i			
Sverige	650	414	236
Finland	18	17	1
Danmark	253	400	-147
Island	40	80	-40
Summa	961	911	50
Danska nettoinvesteringar i			
Sverige	-135	-267	132
Norge	139	78	61
Finland	26	17	9
Island	7	—	7
Summa	37	-172	209
Finska nettoinvesteringar i			
Sverige	730	555	175
Norge	192	-76	268
Danmark	187	163	24
Island	—	—	—
Summa	1 109	642	467
Isländska nettoinvesteringar i			
Sverige	—	—	—
Norge	—	—	—
Finland	—	—	—
Danmark	1	1	0
Summa	1	1	0
Totalt	6 163	3 996	2 167

Anm. Underliggande grundmaterial för tabellerna kan erhållas från Sveriges Riksbank.

Beträffande avkastning på kapital gäller svårigheter att erhålla information i mera finfördelad form i de flesta nordiska länder. Vissa uppgifter, som t. ex. återinvesterade vinstmedel och fondemissioner, är särskilt dåligt täckta, huvudsakligen beroende på att det i praktiken ej sökes tillstånd och dessa därmed blir svårare att fånga i statistiken. Några länder kan emellertid ge mer omfattande information om avkastning på kapital.

Således är de uppgifter respektive land kan lämna om avkastning på direkta investeringar antingen ofullständiga, av dålig kvalitet eller obefintliga. Det är därför svårt att göra jämförelser. Om man trots detta jämför de avkastningsuppgifter som finns, så kan man konstatera en tendens till att uppgifterna om inkommande avkastning är lägre än vad det avkastningsgivande landet uppgivit som utgående avkastning till mottagarlandet.

6 Orsaker till avvikelser mellan ländernas investeringsuppgifter

Vid jämförelsen mellan ländernas statistik har, som ovan nämnts, differenser konstaterats. Ett antal olika områden, som skulle kunna vara orsak till dessa differenser, har undersökts för att utröna om de orsakat de konstaterade avvikelserna. En del specifika orsaker till avvikelser mellan ländernas statistiska uppgifter har också konstaterats.

6.1 Skilda tidsgränser

Samtliga länders statistik omfattar varaktiga investeringar, men definitionen av varaktighet varierar. I den danska flödesstatistiken över direkta investeringar, som grundar sig på Danmarks Nationalbanks tillståndgivning, betraktas en investering som varaktig om den kan påräknas upprätthållas i minst 5 år. Investeringar med en varaktighet kortare än 5 år svarade för ca 5% av totala investeringsbeloppet under perioden 1977–1981. Övriga länder tillämpar en 1-årsgräns för varaktigheten (utom vad gäller handelskrediter, som samtliga länder utelämnar även om de är över 1 år). Detta ger en tendens till att de danska uppgifterna borde bli lägre än de övriga nordiska ländernas.¹

6.2 Olika gränser för ägarandelar

I samtliga länders statistik används för att identifiera direkta investeringar, förutom varaktighetskriteriet, ett kriterium om att investerarens avsikt skall vara att få ett effektivt inflytande i företagets ledning. Vad som avses med effektivt inflytande varierar dock. I Sverige och Island bedöms från fall till fall huruvida ett effektivt inflytande skall anses föreligga. Någon procentgräns för ägarandelens storlek används inte som tumregel vid dessa bedömningar. I Danmark används som tumregel att ägarandelen måste uppgå till minst 10% för att ett effektivt inflytande skall anses föreligga. Är

¹ Andra faktorer påverkar emellertid uppgifterna i den andra riktningen.

ägarandelen lägre, klassificeras investeringen som portföljinvestering. I Finland omfattar den publicerade statistiken över verkställda direkta investeringar enbart flöden mellan företag, där det investerande företaget har en ägarandel över 20%. Norge tillämpar för data t. o. m. 1982 på motsvarande sätt en gräns för ägarandelar på 25%. Därefter registreras alla betalningar oavsett ägarandel.

6.3 Olika behandling av filialer

Behandlingen av filialer varierar avsevärt mellan de nordiska länderna. I Finland ingår medelöverföring till filialer inte i definitionen av direkta investeringar och därmed ej heller i statistiken över direkta investeringar. I Danmark, Norge, Sverige och Island ingår vissa överföringar till/från filialer i begreppet direkt investering, men praxis för vilka medelöverföringar till filialer som klassificeras som direkt investering varierar. (För en mer utförlig beskrivning av filialer och dess behandling se *bihang I.*)

Arbetsgruppen konstaterade dock, att även om behandlingen av filialer varierar mellan länderna och antalet transaktioner med filialer är stort, så är troligen beloppen, även totalt sett, så små att den skilda behandlingen av filialer ej är störande i en jämförelse.

6.4 Olika behandling av återinvesterade vinstmedel

I alla nordiska länder, utom Danmark, gäller som villkor att ett dotterföretag i utlandet inte får återinvestera överskott utöver vad som kan anses vara normalt för att vidareutveckla det utländska företaget. Eftersom det helt naturligt föreligger problem med att definiera vad som kan anses vara normalt i dessa fall, medför detta följaktligen att det är ett fåtal företag som begär tillstånd att återinvestera något överskott i utlandet.

I Finland krävs fr. o. m. 1980 inget tillstånd till återinvestering av vinstmedel, varför det inte heller finns någon statistik över återinvesterade vinstmedel baserade på tillstånd. Istället gör Finlands Bank sedan 1980 företagsenkäter, men de avser enbart finska investeringar i utlandet. Information om utländska företags återinvestering av vinstmedel i Finland försöker man att sammanställa direkt från företagens årsredovisningar.

I Island begär man ingen information om återinvesterade vinstmedel, men det skulle inte föreligga några egentliga problem att ta in dessa uppgifter, då antalet uppgiftslämnare är begränsat.

I Sverige kräver återinvesteringar av vinstmedel inte något tillstånd om de sker i Norden. Det finns möjlighet att sammanställa uppgifter från de årsredovisningar för utländska dotterföretag som företagen löpande måste lämna till riksbanken, men då dessa årsredovisningar är så många och av så skiftande karaktär, har riksbanken för närvarande inte kapacitet att bearbeta dem ur denna synpunkt. Någon företagsenkät motsvarande Finlands, har Sverige inte utarbetat för att ta in årsredovisningsuppgifterna i en mer lättbearbetad form. Någon statistik över återinvesterade vinstmedel i Norden finns således inte.

I Danmark inkluderas ej återinvesterade vinstmedel i den länderfördelade valutastatistiken, eftersom återinvesteringar ej kräver tillstånd och ej heller genererar betalningar över gränsen. I den fullständiga betalningsbalanssammanställningen från Danmarks Statistik ingår emellertid vissa data om återinvesterade vinstmedel, som insamlats genom företagsenkäter.

I Norge krävs i princip licens för att ackumulera överskott utöver vad som är rimligt för den normala verksamheten. I den mån företaget söker om ett sådant tillstånd, kommer investeringen att statistikföras. Få sådana tillstånd sökes emellertid.

För att erhålla information om kapitalbildning i dotterföretag i utlandet har Norges Bank sedan 1975 genomfört årliga enkätundersökningar hos de norska investerarna. Som framgår av avsnitt 3.4 är dessa undersökningar inte koordinerade med betalningsbalansstatistiken.

För utländska företag etablerade i Norge finns ingen motsvarande statistik. Statistisk Sentralbyrå har diskuterat vissa planer på att upprätta ett register som skulle kunna ge sådan information, men de har för närvarande inga konkreta planer på ett genomföra detta.

6.5 Olika behandling av SAS

En förklaring till de stora avvikelserna mellan Danmarks och Sveriges uppgifter är sannolikt att länderna behandlar SAS transaktioner på ett olikartat sätt.

I den danska betalningsbalansstatistiken behandlas SAS konsortium som ett svenskt bolag, i vilket Danmark företagit direkt investering motsvarande 2/7 av kapitalet. Den del av SAS verksamhet som utövas av SAS region Danmark, betraktas som en filial till det svenska företaget. På samma vis betraktas SAS dotterbolag i Danmark som dotterbolag till det svenska moderbolaget. Detta betraktelsesätt leder till att t. ex. de av SAS flygplan, som stationeras i Danmark, till sitt fulla värde bokförs som import i handelsstatistiken och dessutom som en svensk direkt investering i Danmark, då betalningen för planen sker från huvudkontoret i Sverige. I den danska behandlingen av SAS transaktioner överväger man att komplettera bokföringen med information om avskrivningar, men i övrigt avses huvudprincipen för bokföringen behållas. I Sverige däremot bokförs endast 3/7 av SAS totala flygplansimport som import till Sverige i den svenska handelsstatistiken (detta motsvarar Sveriges ägarandel i SAS) och ingen motbokning görs på kapitalsidan. Detta är troligen huvudanledningen till att de danska uppgifterna om svenska direktinvesteringar i Danmark överstiger de svenska. Inte heller Norge bokför flygplan stationerade i Norge som svenska direktinvesteringar i Norge. (För en mer detaljerad beskrivning av SAS-problematiken se *bihang 2*.)

Den olikartade tillämpningen av redovisningsprinciperna för SAS i de berörda länderna har av gruppen setts som en angelägen uppgift att harmonisera. Arbetsgruppen har därför tillsatt en särskild grupp med uppgift

att se över rapporteringen från SAS och skapa ett enhetligt system för bokföringen av SAS transaktioner.

En diskussion av SAS-rapporteringen kan ge lösningar på principiella problem för övriga konsortieliknande bolag inom Norden.

6.6 *Det fortsatta arbetet*

Ett fortsatt arbete i gruppen kan inriktas efter *tre huvudlinjer*. Den första innebär att gruppen går vidare i harmonieringen av direktinvesteringsstatistiken genom att försöka undanröja vissa konkreta enskilda anledningar till avvikelser mellan statistiken i de olika länderna. Som exempel kan nämnas SAS-problemet. En särskild arbetsgrupp har arbetat med att försöka harmoniera SAS-redovisningen. Gruppen har enats om att grundprincipen för bokföring av SAS transaktioner i betalningsbalansen skall bygga på fördelningen 2-2-3 enligt ägarandel. Diskussioner angående den praktiska utformningen av en samordnad rapportering fortsätter i en informell arbetsgrupp mellan berörda länder.

Gruppen har dessutom ingående diskuterat möjligheterna till ett gemensamt synsätt när det gäller gränser för ägarandelar, dvs. hur stort ägandet skall vara för att transaktionen skall betraktas som direkt investering. Här har gruppen åstadkommit en harmoniering i synsättet, nämligen att ett varaktigt inflytande icke skall definieras med utgångspunkt i ägarandelens storlek vid klassificering av vad som är direkt investering. Detta överensstämmer också med IMF:s rekommendationer. Det råder däremot delade meningar om hur länge ett engagemang skall bestå för att betraktas som "varaktigt".

Den andra huvudlinjen i gruppens arbete är, att mer allmänt se över principer och metoder för registrering av direkta investeringar. Inom OECD arbetar "Committee on International Investment and Multinational Enterprises" med rekommendationer för hur direkta investeringar skall statistikföras. Under 1983 fastställde OECD specificerade riktlinjer för statistiken över direkta investeringar.¹

Arbetsgruppen finner det lämpligt att löpande översyn av statistikrutinerna, som normalt skall ske inom ramen för OECD:s arbete, görs på ett likartat och samordnat sätt inom Norden. Arbetet bör därvid leda till en mer enhetlig statistik. Fortlöpande kontakter mellan de nordiska länderna bör eftersträvas i detta arbete, särskilt vid förändringar som ger upphov till jämförelseproblem i statistiken över finansiella transaktioner. Arbetsgruppen kan därvidlag utgöra ett informellt forum för sådant informationsutbyte. Förberedelser för detta har också påbörjats.

Den tredje linjen är att gruppen, sedan arbetet med direkta investeringar avslutats, går vidare och jämför lånestatistik och statistik över övriga kapitaltransaktioner. Arbetsgruppen vill dock här nämna att möjligheterna

¹ *Detailed Benchmark Definition of Foreign Direct Investment, OECD 1983.*

att nå en harmoniering av dessa delar av statistiken kan vara väsentligt mindre än för direkta investeringar. De erfarenheter som Danmarks Nationalbank och Bundesbank gjort vid detaljerade jämförelser 1981 och 1984 av betalningsbalansstatistiken visar nämligen att tämligen god överensstämmelse uppnåddes för löpande transaktioner och direkta investeringar länderna emellan. När det däremot gällde s. k. finanslån och övriga kapitaltransaktioner var överensstämmelsen dålig och framförallt hade man svårigheter att identifiera och undanröja orsakerna till differenserna.

Arbetsgruppen har i sitt arbete koncentrerat sig på att kartlägga skillnader som minskar jämförbarheten mellan de nordiska ländernas statistik över direkta investeringar. Arbetet, som skett med relativt begränsade resurser, har också resulterat i åtgärder som syftar till att göra statistiken mer enhetlig.

Om ett fortsatt jämförelsearbete skall bedrivas, bör mindre vikt läggas på harmoniering. Jämförelser av de nordiska ländernas statistik kan ur informationsutbytessynpunkt vara värdefulla och ge förklaringen till olika nationella problem.

Gruppen avvaktar därför NÄVF:s synpunkter på om arbetet skall fortsätta i sin nuvarande form och vilken inriktning arbetet i så fall skall ha.

BIHANG 1

Filialer

Enligt IMF:s 4:e betalningsbalansmanual betraktas företag, filialer etc., som bedriver rörelse i ett land som detta lands valutainlåningar.

Island följer denna rekommendation och betraktar filialer på Island som valutainlåningar och filialer utomlands som valutautlåningar.

Finland däremot betraktar finska filialer utomlands som valutainlåningar och utländska filialer i Finland som valutautlåningar. Filialerna ligger utanför den finska definitionen av direkta investeringar och ingår ej i den finska statistiken över dessa investeringar. Finland påpekar också svårigheten att skilja löpande betalningar från kapitalbetalningar bland överföringar till filialer.

I Danmark betraktas en dansk filial i utlandet som valutautlåning och en utländsk filial i Danmark som valutainlåning. Filialer är enligt valutakungörelsen, till skillnad från i annan förmögenhetsrättslig lagstiftning, ett självständigt rättssubjekt och har därmed knutet till sin verksamhet tillgångar och skulder. Det egna kapitalet i en filial utgör skillnaden mellan tillgångar och främmande kapital. Ökning av det egna kapitalet i en filial kan bara ske genom direkt investering eller genom kvarhållen vinst, medan ett konstaterat bokfört underskott i filialen föranleder en motsvarande nedsättning av det egna kapitalet.

Sverige klassificerar i sin valutareglering svenska filialer utomlands som valutainlåningar, men tillstånd krävs för att göra överföringar till dessa valutainlåningar (liksom för filialens betalningsöverföringar till/från valutautlåning). Utländska filialer i Sverige är också valutainlåningar. I statistiken betraktas däremot svenska filialer utomlands som valutautlåningar. Som princip gäller, att medel till/från köp/försäljning av fast egendom räknas som direkt investering, medan övriga medelsöverföringar klassificeras som löpande betalningar. I praktiken kan det dock vara svårt att skilja kapitalrörelserna från de löpande betalningarna.

I Norge är etablering av filialer och de transaktioner som detta medför inkluderade i statistiken över direkta investeringar i den mån tillstånd begärs för sådana transaktioner.

BIHANG 2

SAS

I den danska betalningsbalansstatistiken betraktas SAS huvudkontor som ett svenskt bolag, i vilket Danmark företagit en direkt investering motsvarande 2/7 av kapitalet.

Den del av SAS verksamhet som utövas av SAS region Danmark betraktas som utövat av en filial till ett svenskt företag. SAS dotterbolag i Danmark betraktas också som dotterbolag till det svenska moderbolaget.

Som direkt investering bokförs ett belopp, som motsvarar ökningen av det egna kapitalet i filialen SAS region Danmark. Ökningen av det egna kapitalet räknas i praktiken som det samlade värdet (före avskrivningar) av:

- (i) nettoökningen av den del av SAS flotta som är registrerad i Danmark,
- (ii) den danska regionens utgifter för anskaffande av byggnader, servicemateriel, fordon, inventarier och liknande materielinvesteringar för den aktuella perioden,
- (iii) nettoökningen av SAS likvida behållningar i Danmark.

I den svenska betalningsbalansstatistiken bokfördes SAS transaktioner i början av 1970-talet t. o. m. 1980 enligt följande principer:

1. Tjänstebetalningar till och från Sverige bokfördes till hela beloppet (utom tjänster under 3. nedan).
2. Köp av flygplan korrigerades av SCB genom ett tillägg/avdrag till importvärdet (förs som korrigerig av handelsstatistiken), så att importen av SAS-flygplan till Sverige under varje kvartal motsvarade 3/7 av SAS totala flygplansimport under kvartalet. Någon motsvarande korrigerig gjordes inte vid försäljning av flygplan.
3. Kapitaltransaktioner bokfördes till 3/7 och detsamma gällde räntor och utbetalningar med anknytning till ett riksbankstillstånd. Trots att ofta

7/7 av dessa transaktioner påverkar den svenska valutareserven, re-dovisades inte mellanskillnaden, dvs. 4/7, utan denna gick direkt in i restposten.

Behandling av SAS transaktioner har således inte varit vare sig konsekvent eller i överensstämmelse med manualens rekommendationer. I av-vaktan på resultatet av den sedan en tid pågående översynen av bokföring-en av SAS transaktioner, bokförs fr. o. m. 1981 alla transaktioner (utom utrikeshandeln) till 100%, dvs. även alla kapitaltransaktioner samt alla räntor och utdelningar. Utrikeshandeln bokförs däremot som tidigare med sjundedelskorrigerig av flygplansimporten.

I Norge statistikföres 2/7 av SAS-konsortiet som ett norskt företag. SAS flygplan som registreras i Norge blir statistikfört som import till Norge i utrikeshandelsstatistiken. Denna import skall överensstämma med 2/7 av SAS totala investeringar i flygplan. Eventuella avvikelser från detta korri-geras i betalningsbalansen. Motsvarande registrering sker vid försäljning av flygplan. Den norska delen av investeringar i flygplan, där betalning sker från Sverige, bokförs som inflöde under "övrigt kapital" och ej som direkt investering.

I Danmark betraktas SAS, som ett svenskt bolag, varför t. ex. SAS flygplan, som stationeras i Danmark, till sitt fulla värde bokförs som import i handelsstatistiken och dessutom som en svensk direkt investering i Danmark, då betalningen för planen sker från huvudkontoret i Sverige. I Sverige bokförs däremot endast 3/7 av SAS totala flygplansimport som import till Sverige i handelsstatistiken (detta motsvarar Sveriges ägarandel i SAS) om planen stationeras i Danmark (eller i Norge) och ingen motbok-ning görs på kapitalsidan. Detta är huvudanledningen till att de danska uppgifterna om svenska direktinvesteringar i Danmark överstiger de svenska. Inte heller Norge bokför flygplan stationerade i Norge som svenska direktinvesteringar i Norge.

Bakgrunden till att förfaringssätten varierar mellan länderna är SAS organisatoriska konstruktion. SAS är ett konsortium där Det Danske Luft-fartselskab A/S (DDL) äger 2/7, Det Norske Luftfartsselskap A/S (DNL) äger 2/7 och Aerotransport (ABA) i Sverige äger 3/7. Moderbolagen är aktiebolag där 50% ägs av privata intressen och 50% av staten. SAS-gruppen består av konsortiet SAS och dettas dotterbolag. Konsortiet bil-dades genom ett konsortialavtal 1951. Avtalet godkändes av parlamenten i Sverige, Danmark och Norge. Avtalet gäller, efter förlängning, till 1995. Konsortiet skall för ägarbolagens gemensamma räkning och såsom en enhet bedriva trafikflygning och annan i samband därmed stående verk-samhet efter sunda affärsmässiga principer. Konsortiets huvudkontor är beläget i Sverige.

I samband med parlamentsbehandlingen tillsattes en tjänstemannadele-gation för att bl. a. utreda skattefrågan. Denna uttalade att SAS "ej kom-mer att registreras i något av de tre länderna". Inom SAS hävdas, att då

associationsformen godkänts av de tre ländernas lagstiftande församlingar, får deras beslut anses ha tagit över lagstiftningens krav på registrering. Det är sålunda SAS uppfattning att SAS är en juridisk person av närmast handelsbolagskaraktär utan att företaget har registrerats i något av de tre länderna. Luftfartsstyrelsen i Sverige ansåg däremot 1950, att SAS inte är en juridisk person och luftfartsverket torde alltså vara av denna mening. Den rättsvetenskapliga litteraturen ger inte bestämt stöd för någon av uppfattningarna. I praktiken har de tre berörda centralbankerna accepterat SAS som en juridisk person från valutaregleringssynpunkt.

I en överenskommelse mellan Norges Bank, Danmarks Nationalbank och Sveriges Riksbank, 1979, bestämdes, att i valutaregleringssammanhang gäller, att SAS huvudkontor betraktas som valutainlämning i Sverige, att SAS Region Danmark, Region Norge och Region Sverige betraktas som valutainlämningar i respektive land samt att SAS dotterbolag i Danmark, Norge och Sverige är valutainlämningar i respektive land.

Det finns sålunda en långvarig, så småningom på papper fästad, praxis att betrakta SAS som en juridisk person i valutaregleringshänseende, varvid SAS huvudkontor ses som valutainlämning i Sverige. Konsortiet är visserligen inte registrerat i Sverige, men har ett svenskt organisationsnummer.

IMF:s 4:e betalningsbalansmanual säger, när det gäller att klassificera hemvisten för företag, att som huvudregel gäller att

''resident enterprises are the actual or notional units that engage in (i) production of goods and services on the territory of a given economy'' (§ 63).

Vidare att

''private enterprises include (i) incorporated enterprises e.g. corporations, joint stock companies, limited liability partnerships, co-operatives or other forms of business association recognized as independent legal entities by virtue of registration under company and similar acts, laws or regulations; (ii) unincorporated enterprises, including those owned by nonresidents'' (§ 65).

Beträffande rörlig utrustning, t. ex. flygplan, säger manualen, att

''the resident status of all enterprises is in fact to be governed by the same rule (see paragraph 63), whether the capital equipment that they use is immovable or mobile; an enterprise is a resident of the economy on whose territory it engages in production'' (§ 68).

Som hjälpmedel att klassificera hemlandet för sådana företag, som driver t. ex. internationell flygtrafik pekar manualen på ett antal kriterier, som kan beaktas:

“attention should be given to such attributes as the flag of registration of the equipment, the economy of incorporation of the company directing its operations, the residence of the owners of that company, and for an unincorporated enterprise, the residence of the entity responsible for its operations. In addition, such circumstances as the fact that the equipment is subject to the laws, regulations, and protection of a particular economy, or that it is linked more closely to one economy than to others, could if necessary be taken into account” (§ 70).

För det fall att överväganden av ovanstående karaktär inte gör det möjligt att hänföra ett företag till en ekonomi, lämnar manualen en möjlighet att lösa problemet genom att dela upp transaktionerna på de berörda ekonomierna:

“In rare instances, considerations such as those in the preceding paragraph could point to more than one economy as being the residence of the enterprise . . . In the case of an enterprise of that sort which is jointly organized and owned by residents of more than one economy, its transactions should be attributed to enterprises in the economies of each of its owners in proportion to the owner’s share in the financial capital of the joint enterprise” (§ 71).

Det är denna senare undantagsparagraf som ligger bakom sättet att bokföra t. ex. SAS flygplansimport till Sverige.

BILAGA 3

Sammendrag av rapport til Nordisk Ministerråd, fra NORDHAND-gruppen

1. Innledende merknader om prosjektet

De nordiske landene Danmark, Finland, Norge og Sverige er en gruppe av små, men svært åpne, økonomier. Den samlede andel av verdenshandelen er om lag 5 prosent, mens eksport/import som andel av bruttonasjonalproduktet er høyt. Disse andelene utgjør mellom 30 og 40 prosent av bruttonasjonalproduktet i de nordiske landene bortsett fra norsk eksport som utgjør nærmere 50 prosent på grunn av eksport av råolje og naturgass. Dette forholdet gjør de nordiske landene særlig sårbare overfor fluktuasjoner i verdenshandelen. Inngående kjennskap til utenrikshandelens sammensetning og utviklingen i verdensøkonomien er derfor av avgjørende betydning for økonomisk politikk og planlegging. Selv om utenrikshandelen spiller en betydelig rolle i de nordiske land, har behandlingen av denne lenge vært utilfredsstillende i de makroøkonomiske planleggingsmodellene som er i jevnlig bruk. I Statistisk Sentralbyrå har arbeidet med en forbedret

behandling av utenriksøkonomien pågått i flere år, og denne delen av modellsystemet er under stadig utbygging.

Et forsøk på å evaluere planleggingsmodellen MODIS IV i arbeidet med de årlige nasjonalbudsjettene i Norge, viste betydelige avvik mellom modellens beregninger og den observerte utviklingen for perioden 1970–81. (Se Bjerkholt og Sand (1982).) Avvikene mellom modellens beregninger og de observerte størrelsene for de årlige vekstratene (faste priser) var gjennomsnittlig 1,5 prosentpoeng for privat konsum og bruttonasjonalprodukt, 4,5 prosentpoeng for vareimport og hele 6,5 prosentpoeng for vareeksport unntatt olje og skip. Disse avvikene understreker behovet for å forbedre behandlingen av utenrikshandelen i de makroøkonomiske planleggingsmodellene. Som et ledd i dette arbeidet har det i løpet av de siste 7–8 årene i et samarbeid mellom IIASA (International Institute of Applied System Analysis, Østerrike), INFORUM (International Forecasting Project, University of Maryland, USA) og forskningsinstitusjoner i en rekke land, blitt arbeidet med å knytte sammen makroøkonomiske modeller til et internasjonalt modellsystem. I dag er om lag 20 land tilknyttet systemet, herunder de viktigste handelspartnere for de nordiske land. I 1981 ble det tatt initiativ til et felles nordisk prosjekt med tilknytning til IIASA/INFORUM-modellsystemet, men med hovedvekt på analyse av intra-nordisk handel og økonomisk avhengighet. Med økonomisk støtte fra Nordisk Økonomisk Forskningsråd har prosjektet kommet i gang, og de deltakende institusjoner i prosjektet er:

Danmarks Statistik, Danmark
Oulu Universitet, Finland
Statistisk Sentralbyrå, Norge
Statens Industriverk, Sverige

På grunnlag av en henvendelse og gjennom økonomisk bistand fra Nordisk Ministerråd, Sekretariatet i 1982, har denne prosjektgruppen påtatt seg å utføre analyser av utviklingen i nordisk samhandel i perioden 1970–81. Interessen for analyser av nordisk samhandel ble forsterket etter den svenske devalueringen i 1982, og utredningen for Ministerrådssekretariatet ble utvidet til å omfatte virkninger på nordisk samhandel av en devaluering.

Forskningsprosjektet er gitt navnet NORDHAND (NORDisk HANDElsmodell) og prosjektets formål kan sammenfattes i følgende punkter:

1. Analyser av intra-nordiske varestrømmer og faktorer som påvirker disse.
2. Analyser av økonomisk samspill mellom de nordiske land.
3. Framskrivninger eller simuleringer av nordisk samhandel under alternative forutsetninger om utviklingen i verdenshandelen og økonomisk-politiske tiltak.

Etterhvert som det vinnes erfaringer med internasjonalt modellsamarbeid, vil det være aktuelt å videreutvikle modellsystemet. I denne rappor-

ten gis det en oversikt over modellsystemet slik det er utformet idag, samtidig som det gis kortfattede framstillinger av analyser som er foretatt på grunnlag av datamaterialet for nordisk samhandel og ved hjelp av modellsystemet.

2. Endringer i nordisk samhandel 1970–81

Både som dataunderlag for den nåværende versjonen av handelsmodellen i modellsystemet NORDHAND (jfr. neste avsnitt) og med hensyn til eventuelle nye krav til data som framtidige versjoner av handelsmodellen vil stille, er det innhentet et omfattende datamateriale. For hvert av de nordiske land (unntatt Island) er det fra den løpende handelsstatistikken for perioden 1970–81 innhentet data for eksport og import i løpende priser fordelt på 12 land/landgrupper og 36 varer. Dessuten er det, etter samme mønster som tallene i løpende priser (med unntak av differensieringen på land/landgrupper), utarbeidet eksport- og importprisindekser på grunnlag av OECD's utenrikshandelsstatistikk. Ved inndelingen på land/landgrupper er de nordiske landenes viktigste handelspartnere spesifiserte, og ved vareinndelingen er de ulike lands spesielle behov forsøkt ivare tatt uten at spesifikasjonen skulle bli for detaljert. De 36 varene er aggregert fra SITC (Standard International Trade Classification, Rev. 2) to- og tresifret nivå. Den løpende handelsstatistikken dekker bare varehandelen, og selv om tjenester utgjør mellom 15 og 30 prosent av de enkelte lands eksport/import, er disse utelatt fra arbeidet i prosjektgruppen.

Dette datamaterialet gir gode muligheter for å beskrive og analysere endringer i den nordiske samhandelen slik Ministerrådssekretariatet har bedt om. Dette vil dessuten kunne klargjøre utviklingstendenser i og strukturetrekk ved nordisk samhandel av betydning for oppbygging og bruk av modellsystemet NORDHAND.

Perioden 1970–81 har vært preget av avtakende vekst i utenrikshandelen når vi ser bort fra norsk eksport av gass og råolje. Selv om den nordiske samhandelen har fortsatt å øke, har intra-nordisk eksport målt som andel av de nordiske lands samlede eksport, gått ned med 7 prosentpoeng og utgjorde i 1981 om lag 20 prosent. Styrken i denne nedgangen avtar betydelig når Norges eksport av gass og råolje holdes utenfor. Intra-nordisk import målt som andel av landenes samlede import har bare gått ned med 2 prosentpoeng og utgjorde om lag 20 prosent i 1981.

Tabellene 1 og 2 viser intra-nordisk import og eksport i prosent av henholdsvis samlet import og eksport for hvert enkelt land. Den gjennomgående tendensen er at Norden som marked for hvert av de nordiske landene har fått redusert betydning i løpet av perioden.

Bortsett fra Nordens andeler i finsk import og norsk eksport var den relative nedgangen i nordisk samhandel fra 1970 til 1981 forholdsvis moderat. Tabell 3 viser intra-nordisk import i prosent av samlet import til hvert

Tabell 1. Intra-nordisk import i prosent av samlet import til hvert enkelt land

	1970	1981
Danmark	22,9	20,1
Finland	21,4	16,0
Norge	28,7	26,9
Sverige	18,7	19,0

Tabell 2. Intra-nordisk eksport i prosent av samlet eksport fra hvert enkelt land

	1970	1981
Danmark	26,3	19,8
Finland	22,9	22,4
Norge	25,8	14,9
Sverige	26,9	23,8

Tabell 3. Intra-nordiske importandeler fordelt på eksport fra de øvrige landene

Eksport fra	Danmark		Finland		Norge		Sverige	
	1970	1981	1970	1981	1970	1981	1970	1981
Danmark			2,9	2,2	6,2	6,1	7,8	6,2
Finland	3,0	3,7			2,4	4,4	5,1	6,7
Norge	4,0	4,3	2,4	2,5			5,8	6,1
Sverige	15,9	12,1	16,1	11,3	20,1	16,4		
Norden i alt.	22,9	20,1	21,4	16,0	28,7	26,9	18,7	19,0

enkelt land (intra-nordiske importandeler) fordelt på eksport fra de øvrige landene.

Denne tabellen viser, uten unntak, at andelene falt der Danmark og Sverige var eksporterende land, mens andelene økte for Finland og Norge. Holder vi energivarer (kull, gass, råolje, petroleumsprodukter og elektrisk strøm) utenfor, endrer dette bildet seg noe. I dette tilfellet økte Danmark's andel i norsk import, mens Norge's andeler i dansk og svensk import falt.

Et mer detaljert bilde av endringene i nordisk samhandel får vi ved å se på varesammensetningsendringene.

I en analyse av Norges samhandel med Norden (Fagerberg, Henriksen og Sollie (1983)), ble det sett nærmere på de varegruppene som veide tyngst i samhandelen med hvert av de øvrige nordiske landene i 1970 og 1981. For Norges eksport til Norden skjedde det blant disse en vridning i retning av energivarer (spesielt råolje og petroleumsprodukter) og ikke-elektriske maskiner, mens betydningen av jern og stål, ikke-jernholdige metaller og elektriske maskiner ble redusert. For Norges import fra Norden var endringene mindre, men også her økte den relative betydningen av ikke-elektriske maskiner.

Utviklingen av Norges samhandel med Norden i forhold til den samlede utenrikshandel, viser forholdsvis små avvik både for eksport og import når

råolje og naturgass holdes utenom. Dette innebærer at det bare har vært ubetydelige forskyvninger i varesammensetningen mellom Norges samhandel med Norden og samlet norsk utenrikshandel.

Endringer i de intra-nordiske importandelene fordelt på eksport fra de øvrige landene (jfr. tabell 3) kan deles i en *markedsandelskomponent* og en *varesammensetningskomponent*. Markedsandelskomponenten uttrykker endringer i de intra-nordiske importandelene ved uendret varesammensetning av importen. Varesammensetningskomponenten uttrykker endringer i de intra-nordiske importandelene ved uendrede markedsandeler. (Se Thage (1984) og Sollie (1984).) Tabell 4 er basert på resultater fra dekomponeringer der Fisherindekser er benyttet.

Tabell 4. Dekomponering av endringer i de intra-nordiske importandelene fordelt på eksport fra de øvrige landene.

a. Markedsandelskomponenter

Eksport fra	Danmark	Finland	Norge	Sverige
Danmark	-	-	-	-
Finland	+	+	+	+
Norge	+	+	+	+
Sverige	-	-	-	-

b. Varesammensetningskomponenter

Danmark	-	-	+	-
Finland	-	+	-	-
Norge	+	-	-	-
Sverige	-	-	-	-

Tabellen viser endringer i de intra-nordiske importandelene fordelt på markedsandelskomponenten og varesammensetningskomponenten. Positive eller negative fortegn viser hvorvidt endringer i markedsandelene eller varesammensetningen har bidratt til økning eller nedgang i samhandelen. Tabellene viser et klart bilde, idet samtlige markedsandelskomponenter er negative for eksport fra Danmark og Sverige og positive for Finland og Norge. Sverige og Danmark har med andre ord gjennomgående mistet markedsandeler i de nordiske land, og dette har bidratt negativt til utviklingen i samhandelen. Finland og Norge har derimot gjennomgående vunnet markedsandeler i de nordiske land, og dette har bidratt positivt til utviklingen i samhandelen. Med to unntak var varesammensetningskomponentene negative. Utviklingen i varesammensetningen av de nordiske lands import har derfor i hovedsak bidratt til å redusere nordisk samhandel.

Den relative nedgangen i nordisk samhandel kan på denne bakgrunn i hovedsak tilbakeføres til endringer i varesammensetningen av landenes import. Dette innebærer at importetterspørselen fra de nordiske land i sterkere grad retter seg mot land utenfor Norden.

3. NORDHAND – Et modellsystem for nordisk samhandel

Arbeidet med å etablere det nødvendige verktøy for å analysere den nordiske samhandelen har tatt utgangspunkt i allerede etablerte makroøkonomiske modeller i hvert av de nordiske land. Den makroøkonomiske modellen MODAG (Cappelen og Longva (1983)) benyttes for Norge. Denne modellen inneholder 32 produksjonssektorer, en detaljert framstilling av etterspørselskomponentene konsum og investering, samt eksport og import fordelt på ca. 40 varer og tjenester. Modellen er bygd opp omkring en kryssløpskjerne som ivaretar den gjensidige avhengigheten mellom de ulike sektorer i økonomien. Til denne modellkjernen er det knyttet en rekke delmodeller med konsum-, skatte- og prismetode samt modell for utenrikshandelen som de viktigste. Den svenske modellen ISMOD og den finske modellen FMS, er begge av samme størrelsesorden som MODAG med om lag like mange produksjonssektorer. Selv om disse modellene har flere likhetstrekk er de på mange områder svært ulike siden modellene er bygget opp og i bruk for å belyse forskjellige problemstillinger. Den makroøkonomiske modellen ADAM har derimot svært mange likhetstrekk med MODAG, og den danske modellen som benyttes i NORDHAND er en disaggregert utgave av denne med 117 produksjonssektorer, men foreløpig med færre økonomiske adferdsrelasjoner.

Selve handelsmodellen er bygd opp omkring bilaterale varestømmer mellom de nordiske landene. I handelsmodellen knyttes intra-nordisk eksport fra hvert enkelt nordisk land til de øvrige lands samlede import ved hjelp av markedsandeler. Dermed vil en økning av for eksempel svensk import medføre en økning i eksporten fra de øvrige nordiske land bestemt av markedsandelen og varesammensetningen. En slik eksportøkning innebærer økt produksjon og dermed økt import i de øvrige nordiske land. Dette vil igjen medføre økte eksportleveranser dem i mellom og fra Sverige hvor den initiale importøkningen kom istand. De samlede virkningene av slike endringer i den nordiske samhandelen blir beregnet i handelsmodellen. Den nåværende utforming av modellen er, som beskrevet i foregående avsnitt, basert på data for i alt 36 varer. Modellens basisår er for tiden 1980.

Siden modellsystemet tar utgangspunkt i makroøkonomiske modeller i de nordiske land som ikke spesielt er bygget for dette formålet, må eksport/import i disse modellene fordeles i samsvar med varegrupperingen i handelsmodellen. Det er derfor etablert transformasjonsmatriser eller overgangsnøkler som overfører eksport/import til denne varegrupperingen. Samtidig blir dataene overført fra de respektive lands valutaer til en felles valuta. US dollar er valgt til dette formålet. NORDHAND består kort oppsummert av følgende deler:

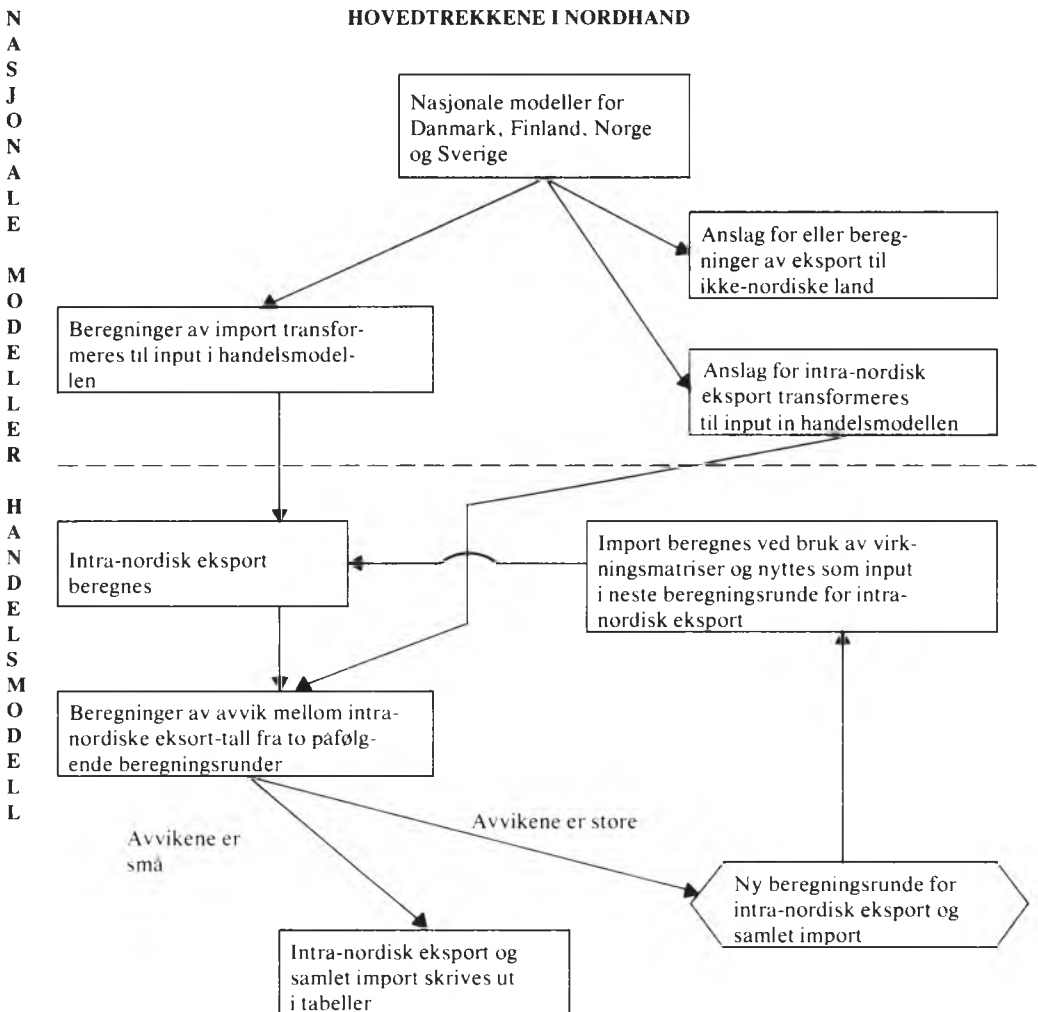
1. Nasjonale modeller for hvert enkelt nordisk land basert på eksisterende makroøkonomiske modeller.

2. Transformasjonsmatriser eller overgangsnøkler mellom vareinndelingen i de nasjonale modellene og inndelingen av varer i handelsmodellen.
3. Handelsmodell for Norden som på grunnlag av markedsandeler beregner intra-nordisk eksport og den tilhørende import.

Figur 1 gir en skjematisk, men forenklet, framstilling av modellsystemet.

Handelsmodellen er representert i figuren ved området under den stipulede linjen, mens området over denne representerer de nasjonale modellene og transformasjonsmatrisene. Boksene i figuren betegner ulike trinn i beregningsprosessen og pilene angir rekkefølgen mellom dem. Modellberegningene gjennomføres på følgende måte:

Figur 1.

I hvert av de nordiske land utføres det modellberegninger ved hjelp av de nasjonale modellene basert på anslag eller estimerte relasjoner for eksport til land utenom Norden og foreløpige anslag eller gjetninger for intra-nordisk eksport. På grunnlag av de nasjonale modellenes foreløpige beregninger av import, beregner handelsmodellen intra-nordisk eksport. Eksport beregnet i denne første beregningsrunden sammenholdes med de foreløpige anslagene for intra-nordisk eksport i de nasjonale modellene. Er avvikene for store mellom de foreløpige anslagene og handelsmodellens beregnede intra-nordiske eksporttall, kreves ny modellberegning. Ved hjelp av virkningsmatriser og beregnet intra-nordisk eksport, bestemmes import til hvert av de nordiske landene. Denne importen inngår i neste runde av beregninger av intra-nordisk eksport i handelsmodellen. Eksport beregnet i denne andre beregningsrunden sammenholdes med beregningsresultatene fra første beregningsrunde. Dersom avvikene fortsatt er for store, foretas en ny modellberegning og slik fortsetter denne iterasjonsprosessen inntil avvikene er ubetydelige. Modellresultatene skrives ut i tabeller for intranordisk eksport og samlet import fordelt på de 36 varene for hvert av de nordiske landene.

Modellberegningene som hittill er utførte viser at avvikene som regel er neglisjerbare etter to til tre iterasjoner. Virkningsmatrisene som benyttes i handelsmodellen uttrykker virkningene av endringer i intra-nordisk eksport på samlet import fordelt på handelsmodellens varer. Virkningsmatrisene er utarbeidet på grunnlag av de nasjonale modellene og brukes i stedet for å foreta modellberegninger mellom hver iterasjon.

Modellsystemet beskrevet ovenfor kan blant annet benyttes til å utarbeide konsistente anslag for nordisk samhandel på grunnlag av makroøkonomiske framskrivninger i de fire nordiske landene. En evaluering av modellresultatene vil lett lede til nye modellberegninger basert på endrede markedsandeler og endringer i andre eksogene variable eller økonomiske virkemidler. Beregninger ved NORDHAND vil dessuten vise direkte og indirekte virkninger på nordisk samhandel som følge av initiale endringer i et av landenes utenriksøkonomi forårsaket av for eksempel en devaluering i et av landene.

Handelsmodellen er basert på svært enkle forutsetninger og det er av mange grunner ønskelig å videreutvikle modellen. Særlig vil det være aktuelt med en endogenisering av markedsandelene ved å trekke inn priser og kostnader i handelsmodellen. Siden Norden bare dekker en femtedel av markedet for de nordiske lands utenrikshandel, er en annen særlig interessant utvidelse å trekke inn andre viktige handelspartnere. Innen EF-området finnes Nordens viktigste samhandelsland og i første omgang vil det være aktuelt å innarbeide delmodeller for de nordiske lands samhandel med Vest-Tyskland og Storbritannia.

4. Simulering av en svensk devaluering

Slik handelsmodellen er utformet idag er det nødvendig først å trekke inn priser i modellsystemet før virkninger av en devaluering (eller revaluering) på samhandelen mellom de nordiske land kan beregnes. Med utgangspunkt i generelle likevekstsmodeller for verdenshandelen, er det derfor etablert en utvidet og forbedret handelsmodell hvor også priser inngår. Utover de mer generelle forutsetningene som gjøres i generell likeveksteori, er det forutsatt at samme vare produsert i forskjellige land er imperfekte substitutter i etterspørselen og omsettes til ulike priser. Markedsandelene er utformet som funksjoner av relative priser, men er uavhengige av importens størrelse.

Denne utvidete handelsmodellen vil i tillegg til eksportrelasjoner bestå av markedsandelsrelasjoner hvor markedsandelene er avhengige av relative priser. Utenlandsprisene forutsettes bestemt utenfor modellen. De ulike beregningstrinn kan sammenfattes i følgende punkter:

1. Virkninger på eksport- og importpriser som følge av en devaluering beregnes.
2. Direkte og indirekte virkninger på produksjon og import/eksport i hvert av de nordiske landene beregnes ved hjelp av de nasjonale modellene.
3. Markedsandelene beregnes på grunnlag av endringer i relative priser.
4. Handelsmodellen beregner intra-nordisk eksport og den tilhørende import.

På grunnlag av dette beregningsopplegget er det utført simuleringer av en svensk devaluering. Analysen er basert på et stilisert eksempel hvor hensikten er å vise mulige virkninger på nordisk samhandel av endringer i et lands valutapolitikk gitt at ingen andre land foretar endringer hverken av valutakursen eller av den økonomiske politikken forøvrig.

Simuleringene er basert på en svensk devaluering på 10 prosent. Det forutsettes at kursforholdet mellom alle andre valutaer er uendret. Dette betyr at det hverken tas hensyn til kursvridningsvirkninger som skyldes den automatiske nedjustering av valutaene i blant annet Finland og Norge gjennom de såkalte valutakurvene, eller som skyldes andre devalueringer. En tolkning av disse forutsetningene kan være at en devaluering på 10 prosent uttrykker nettovirkningen av en større initial endring i kursen på svenske kroner.

De 36 varene i handelsmodellen er inndelt i to kategorier, homogene varer og heterogene varer. Homogene varer er jordbruksprodukter, råvarer og halvfabrikata hvor prisene oppfattes som gitt på verdensmarkedet. Heterogene varer er klær, maskiner og andre bearbeidede varer hvor produsentene forutsettes å ha en spesifikk etterspørselskurve rettet mot sine produkter og derfor et visst spillerom for egen prisfastsettelse. En svensk devaluering på 10 prosent forutsettes å føre til uendrede prisforhold mellom homogene varer fra ulike land, mens de svenske produsentene

forutsettes å redusere sine priser på heterogene varer med 5 prosent i forhold til konkurrentene. Etterspørselsvirkningen som følge av en eventuell økning i det innenlandske prisnivået er forutsatt nøytralisert ved økte offentlige utgifter eller ved kompensasjon til inntektstakerne. Under disse forutsetningene beregnes virkningene på eksport og import i de nasjonale modellene.¹

Endringer i de relative prisene forutsettes å føre til endringer i markedsandelene.² Sammen med beregninger av import i de nasjonale modellene settes de endrede markedsandelene inn i handelsmodellen der intranordisk eksport og den tilhørende import beregnes.

Resultatene av simuleringene er gitt i tabell 5:

Tabell 5. Virkninger på eksport og import av en svensk devaluering på 10 prosent. Faste priser. Prosentvis endring

	Eksport	Import
Danmark	-0,4	-0,2
Finland	-0,8	-0,5
Norge	-0,3	+0,4
Sverige	+7,3	-1,0

Tabellen viser hovedresultatene, og inntrykket er en betydelig forbedring av Sveriges betalingsbalanse med over 7 prosents eksportøkning og en svak importnedgang. Virkningene for de øvrige landene er gjennomgående små i forhold til de positive virkningene for svensk økonomi. Den svenske devalueringen svekker imidlertid landenes betalingsbalanse og reduserer deres eksport, både totalt og til Norden.

Svensk eksport øker hovedsakelig på grunn av de direkte prisvirkningene ved den relative prisnedgangen på svenske varer. Av samme grunn går eksporten fra de øvrige nordiske land ned. Nedgangen blir noe oppveiet som følge av at aktivitetsnivået i Sverige øker, og den økte eksport fra de øvrige nordiske land som følger av dette. Som det framgår av tabellen er det Finland som blir hardest rammet på eksportmarkedet, noe som i stor grad skyldes varesammensetningen av finsk eksport. De heterogene varene utgjør en vesentlig større andel enn i både dansk og norsk eksport, og derved blir finsk eksport mer følsom overfor prisendringer. Norsk eksport reduseres mindre enn både dansk og finsk eksport. Dette skyldes at homogene varer utgjør nær tre fjerdedeler av norsk eksport.

¹ De nasjonale modellene er noe forskjellige med hensyn til behandlingen av utenrikshandelen. Beregningene er derfor supplert med forutsetninger om virkningene på import av endringer i relative priser, såkalte importpriselasititeter. Disse er anslått på grunnlag av tidligere undersøkelser til å ligge mellom 1,2 og 1,5.

² Virkninger på markedsandelene ved endringer i relative priser, såkalte markedsandelelasititeter er anslått på grunnlag av tidligere undersøkelser til å ligge mellom 1,8 og 2,2.

mens de for Danmark og Finland utgjør henholdsvis halvparten og en fjerdedel av eksporten. Svensk eksport øker i alt med 7,3 prosent, og noe under en femtedel av denne økningen skyldes økt eksport til Norden. Av økningen i eksport til ikke-nordiske land skyldes noe under 10 prosent at Sverige fortrenger eksport fra de andre nordiske landene.

Import til de nordiske land unntatt Sverige, reduseres hovedsakelig på grunn av nedgang i innenlandsk aktivitetsnivå. Dette motvirkes delvis av økt svensk import av heterogene varer siden disse relativt sett går ned i pris, og at nordisk samhandel relativt sett fører til økt import som følge av økningen i det svenske aktivitetsnivået. I Sverige derimot fører den relative prisnedgangen til redusert import, men dette oppveies delvis av den økte importen som følger av økningen i det svenske aktivitetsnivået. For Danmark og Finland dominerer etterspørselsvirkningene over prisvirkningene. En relativ prisnedgang på varer fra Sverige trekker i retning av økt import til Danmark og Finland. Dansk og finsk produksjon fortreges både på sine respektive hjemmemarkeder og på eksportmarkedet, og virkninger på produksjon og etterspørsel trekker i retning av redusert import. Summert gir dette som resultat at dansk og finsk import reduseres. For Norge derimot, dominerer prisvirkningene over etterspørselsvirkningen, og resultatet for Norge blir økt import. Dette har sammenheng med varesammensetningen av norsk import kombinert med forutsetningen om homogene og heterogene varer, men skyldes også at reduksjonen i norsk eksport og derved produksjon, blir mindre enn i Danmark og Finland.

Ved tolkning av de beregnede virkningene må det understrekes at beregningsresultatene følger av et stilisert eksempel. Det er sett bort fra en rekke viktige virkninger av en svensk devaluering, blant annet innenlandsk prisstigning, endringer i andre lands valutakurser og handelspolitiske tiltak forøvrig. Beregningene bygger dessuten på en enkel forutsetning om prisoverveltning ved en todeling i homogene og heterogene varer. Det er videre forutsatt at den økonomiske tilpasningen skjer umiddelbart. Det vil imidlertid ta tid før de ulike virkningene slår igjennom, og alle virkningene vil trolig ikke ha fått fullt gjennomslag før etter ett til to år. I løpet av denne perioden vil det rimeligvis være en rekke andre forhold som påvirker både eksport/import, produksjon m. v. og dette understreker analysens partielle karakter.

BILAGA 4

Oversikt og sammenlikning av eksisterende former for nordisk bistandssamarbeid

1. Innledning

Embedsmannskomiteén for bistandsspørsmål drøftet på sitt møte 23. februar i år det nordiske bistandssamarbeidet. Bakgrunnen for diskusjonen var bl.a. den kritikk av det nordiske bistandssamarbeidet som Nordisk Råds Økonomiske utvalg fremsatte i sin betenkning til Ministerrådets årsberetning til sesjonen i 1984. Utvalget anmodet i sin betenkning Ministerrådet om å legge fram et forslag til handlingsplan på bistandsområdet. Det ble videre fremholdt fra utvalgets side at reduksjonen i antallet fellesfinansierte nordiske bistandsprosjekt som har funnet sted kan tolkes som en nedprioritering av det nordiske bistandssamarbeidet.

Mot denne bakgrunn følte embedsmannskomiteén det ville være nødvendig å nedsette en arbeidsgruppe som nærmere skal klargjøre hvor omfattende det nordiske samarbeidet på bistandsområdet egentlig er. Embedsmannskomiteén var enig i at gruppens arbeide burde danne grunnlaget for en rapport om bistandssamarbeidet til Nordisk Råds Sesjon i 1985. Beslutningen om å nedsette gruppen og de elementer den skal vurdere ble informert parlamentarikerne gjennom statsråd Haugstvedt på Nordisk Råds sesjon i forbindelse med hans besvarelse av spørsmålet om hvilke tiltak Ministerrådet vil vedta for å utvide det nordiske samarbeidet på bistandsområdet.

Gruppens arbeid ble av embedsmannskomiteén delt i 2 faser. For fase 1 ble følgende mandat gitt:

''Københavnavtalen av 1981 utgjør den formelle rammen for felles nordiske bistandsprosjekter. I tillegg til denne prosjektbistand er det vokst frem et nært nordisk samarbeid på alle bistandsområder såvel bilateralt som multilateralt. Felles nordiske prosjekter er følgelig bare en del av det nordiske samarbeidet på området.

EK-B vedtok på møtet 23. februar 1984 å nedsette en arbeidsgruppe bestående av høyst 2 representanter for hvert av de nordiske land. Sekretariat for gruppen er Nordisk Ministerråds sekretariat.

Arbeidsgruppens mandat er i konsentrert form:

1) å utarbeide en oversikt og sammenlikning av eksisterende former for nordisk bistandssamarbeide

2) å rapportere til EK-B til komitéens annet møte i 1984''

På bakgrunn av gruppens oversikt vil EK-Bistand eventuelt gi gruppen i oppdrag å vurdere betydningen av samarbeidet og vurdere hvordan dette kan utvides og effektiviseres.

Arbeidsgruppen har holdt to møter, den 29. mars og 4. mai, begge gangene i Oslo.

Arbeidsgruppen har hatt følgende sammensetning:

- Danmark: Fuldmægtig Peter Branner, DANIDA
Fuldmægtig Sten Lilholt, DANIDA
- Finland: Sektionchef Jorma Pauku, FINNIDA
- Norge: Underdirektør Hermann Pedersen, Departementet for utviklingshjelp
Byråsjef Jorunn Mæhlum, Departementet for utviklingshjelp
- Sverige: Departementsrådet Per Jödahl, Utrikesdepartementet
Avdelningsdirektør Olof Murelius, SIDA
- Nordisk Ministerråds Sekretariat:
Avdelingssjef Flemming Bjørk Pedersen
Konsulent Erik Århus

Som vedlegg til rapporten følger ``Københavnavtalen av 5. mars 1981 og arbeidsinstruksjon for henholdsvis Embedsmannskomiteén for bistands-spørsmål og Rådgivende komité for bistandsspørsmål``.

2. Formell ramme for Nordisk bistandssamarbeid

Det nordiske samarbeid på bistandsområdet har eksistert siden de nordiske land for 35 år siden engasjerte seg i opprettelsen og finansieringen av forgjengeren for UNDP, EPTA (``FN's utvidede program for teknisk bistand``).

Et formalisert samarbeid ble innledet i 1961 gjennom nedsettelsen av en nordisk ministerkomité for bistandsspørsmål. I desember det følgende år ble den første nordiske avtale om bistand til et utviklingsland undertegnet, nemlig om støtte til et utdanningsprosjekt i Tanganyika under ledelse av et særskilt prosjektstyre. Fra 1965 ble det holdt regelmessige samrådsmøter mellom de nordiske bistandssjefer.

Gjennom ``Oslo-konvensjonen`` (undertegnet i Oslo den 19. juli 1968) ble det opprettet et styre for de nordiske bistandsprosjekter. Styrets hovedoppgave var å være et forberedende organ for ministerkomitéen når det gjaldt beslutninger om de fellesfinansierte bistandsprosjekter. (Ved en tilleggsprotokoll av 3. desember 1971 ble ministerkomitéens oppgaver overført til Nordisk Ministerråd som er opprettet i henhold til en overenskomst av 13. februar 1971.)

I 1976 ble Nordisk Embedsmannskomiteé for Bistandsspørsmål etablert *dels* for å behandle spørsmål i relasjon til fellesnordiske projekter *dels* for uformelt å drøfte spørsmål i relasjon til møter i multilaterale fora.

I juni 1977 ble det nedsatt en arbeidsgruppe, som fikk i oppdrag å komme med forslag til innretning av et fremtidig nordisk samarbeide på bistandsområdet. Gruppens rapport forelå i mai 1979 (utredning nr. A/1979/20).

Arbeidet med oppfølgingen av utredningen ledet til undertegningen av Københavnavtalen av 5. mars 1981. Københavnavtalen er gjeldende grunnlag for det formaliserte nordiske samarbeidet på bistandsområdet.

Blant nydannelsene i forbindelse med Københavnavtalen er det særlig grunn til å fremme opprettelsen av Den rådgivende Komité for Bistands-spørsmål, som i henhold til sin instruks og i likhet med det tidligere Styret for Nordiske Bistandsprosjekter, består av lekmenn. Hovedvekten i komitéens arbeide ligger på drøftelser av prinsipielle spørsmål vedrørende såvel det fellesnordiske bistandssamarbeidet som generelle bistandspolitiske problemer.

En annen nydannelse er at embedsmannskomiteén for bistandsspørsmål fikk tillagt større kompetanse i forbindelse med administrasjonen av de fellesnordiske projekter. Det egentlige ansvar ligger som tidligere hos Nordisk Ministerråd (samarbeidsministrene).

I preambelen til København-avtalen heter det:

''Danmarks, Finlands, Islands, Norges og Sveriges regjeringer har hatt et mangeårig samarbeid på utviklingsbistandens område både når det gjelder harmonisering av bistand og i form av fellesnordiske bistandsinnstatser. Disse regjeringer ønsker nå å forsterke og utvikle sitt samarbeid for å fremme økonomiske og sosiale fremskritt i utviklingslandene, såvel innen rammene for internasjonale organisasjoner som i bilaterale forbindelser med de enkelte land. I den hensikt særskilt å fremme fellesnordiske bistandsinnsatser har regjeringene blitt enige om følgende:''

(Avtaleteksten)

I arbeidsinstruksjonen for Embedsmannskomiteén fastlagt av Nordisk Ministerråd 5. mars 1981 heter det videre i paragraf 1 at:

''Ämbetsmannakommittén för bistandsfrågor har till uppgift att bereda biståndspolitiska frågor inför behandling i Ministerrådet och vid behov inför de nordiska utrikesministermötena, behandla olika rekommendationer och andra hänvändelser från och rapportering till Nordiska Rådet rörande internationellt utvecklingssamarbete samt allmänt underlätta för Ministerrådet att fortlöpande hålla sig orienterat om utvecklingen av det nordiska samarbetet på detta område. Kommittén är forum och koordinerande organ för nordiskt samråd rörande multilateralt utvecklingssamarbete samt är beredningsorgan för samnordiska bistandsinsatser enligt Köpenhamn-avtalen.''

Etter gruppens oppfatning indikerer disse elementer at Københavnavtalen dekker det nordiske samarbeidet på bistandsområdet i vid forstand. Selv om avtalens paragrafer regulerer spesielt de nordiske fellefinansierte prosjekt setter preambelen eller avtalen forøvrig ikke noen ramme for hvilke former for samarbeid landene kan inngå hvis de finner det formålstjenlig.

En vurdering av det nordiske bistandssamarbeidets utvikling i den tid det avtalsregulerte samarbeidet har vært i kraft må, ved siden av det formelle samarbeidet, også ta hensyn til det voksende uformelle, ikke regulerte samarbeidet som har en tradisjonell forankring i forholdet mellom de nordiske land. Arbeidsgruppen har mot denne bakgrunn søkt å legge særlig vekt på dette sistnevnte aspekt gjennom kartleggingen i denne rapporten. Som det fremgår av framstillingen nedenfor har det nordiske samarbeidet utviklet seg til å bli meget omfattende og preget av påtagelig regularitet innenfor alle plan på bistandsområdet.

Samarbeidet foregår både i formelle og ikke minst uformelle former, innenfor bilateral bistandsvirksomhet såvel som innenfor multilaterale fora. Samarbeidet fungerer effektivt og fleksibelt og kan ofte gjennomføres raskt som følge av de uformelle rammer som det fungerer under. Mange av disse ulike samarbeidsformene er ikke like synlige og tas derfor ofte ikke med når omfanget av det nordiske samarbeidet skal vurderes.

En viktig grunn til å igangsette et nordisk fellesfinansiert prosjekt som alternativ til et rent bilateralt prosjekt må være at fellesprosjektet innebærer en fordel for mottakeren enten ved at det medfører en tilføring av ekstra midler (addisjonalitet) eller innebærer en administrativ forenkling for mottakerlandet. I dag er det kun Norge som bevilger midler til fellesnordiske prosjekt utenfor landdrømmene. For de øvrige land vil det i hovedsak være spørsmål om fellesnordisk eller bilateral innsats. Dog kan man tenke seg tilfeller hvor et av de nordiske land foretar en reallokering av midler innenfor landdrømmene fordi det i et mottakerland finnes et vel fungerende nordisk prosjekt. I så fall vil dette innebære en addisjonalitet sett fra mottakerens synsvinkel.

Historisk sett har også hensynet til effektivitet og i visse tilfeller utilstrekkelige ressurser innebært at man har valgt å gå inn i prosjekt på nordisk basis.

For. eks. kan årsaken ha vært at prosjektets størrelse indikerte innsats på nordisk plan. Behov for å kombinere kunnskap og personellmessige ressurser, manglende erfaring hos en eller flere av bistandsadministrasjonene og felles utviklingsmål er andre aspekter som talte for nordiske løsninger. Med den nåværende erfaring og kapasitet hos de nordiske lands bistandsmyndigheter skulle imidlertid disse aspekter ikke lenger spille noen vesentlig rolle.

Et annen forhold som spiller inn ved fellesfinansierte prosjekt er den mulige administrative forenkling det kan innebære for giverlandene. Etter gruppens oppfatning bør ikke dette aspektet tillegges avgjørende betydning ved vurderingen om prosjekter skal være fellesnordisk eller administreres på annen måte.

Et tredje aspekt i vurderingen av fellesnordiske kontra bilaterale prosjekt er det politiske ønske om å "vise fram" Norden som en enhet. Politisk vil det i bistandssammenheng kunne være ønskelig å utvikle dette

''nordiske flagg'', noe som mange vil hevde best kan gjennomføres gjennom de fellesnordiske prosjekt. Etter gruppens oppfatning bør dette forholdet nå være av underordnet betydning. Det skal understrekes at ''Norden'' etter hvert har vokset fram som et begrep innenfor arbeidet i en rekke utviklingsorganisasjoner. Det er viktig at også denne siden av det nordiske bistandssamarbeidet ikke glemmes.

Fellesprosjektene administreres av bistandsadministrasjonen i et av de nordiske land. I forbindelse med det enkelte nordiske lands bilaterale landforhandlinger med mottakerne behandles normalt også det eller de fellesnordiske prosjekt de enkelte land er ansvarlig for. Dette skulle innebære at det neppe er noen administrativ forenkling for mottakeren om prosjektet er fellesnordisk eller hadde vært gjennomført på bilateral basis. En forenkling for mottakeren vil det imidlertid være hvis fellesprosjektet alternativt ville måtte gjennomføres som flere bilaterale prosjekt hvor flere giverland var involvert.

Gruppen har funnet det naturlig å kort berøre ovennevnte aspekter i forbindelse med kartleggingsarbeidet. En utdyping av ovennevnte spørsmål vil det imidlertid være nødvendig å ta opp i en senere fase i arbeidet.

3. Bilateralt Nordisk bistandssamarbeid

1. Bilateralt prosjektsamarbeid

1.1 Felles-nordiske bistandsprosjekter

1.1.1 Kibaha Educational Centre, Tanzania

Start: 1963

Avsluttet: 1972

Samlet nordisk bistand 73 mill. SEK

Sverige administrerte prosjektet.

1.1.2 Samvirkeprosjektet i Kenya

Start: 1967.

Nåværende avtaleperiode: 1. juli 1980 til 30. juni 1984.

Samlet nordisk bistand innen gjeldende avtalet er DK 66.5 mio. og 120 årsverk.

Danmark administrerer prosjektet.

Det ble i 1983 truffet beslutning om en to-årig utfasing av prosjektet fram til 30. juni 1986. Utgiftene til prosjektet i utfasingsperioden er beregnet til 17,4 mill. DKK.

1.1.3 Samvirkeprosjektet i Tanzania

Start: 1968.

Nåværende avtaleperiode utløper ved utgangen av 1988.

Samlet nordisk bistand innen gjeldende avtale er DK 203 mio og 230 årsverk.

Danmark administrerer prosjektet.

1.1.4 Landbruksprosjektet i Mbeya i Tanzania

Start: 1970.

Nåværende avtaleperiode utløper 30. juni 1985.

Samlet nordisk bistand innen gjeldende avtaler er 97 mill. FIM.

Prosjektet ble evaluert på fellesnordisk basis i februar/mars i år. De preliminnære konklusjoner av evalueringen tyder på at det også i fortsettelsen er plass for fellesnordiske ressurser.

1.1.5 Det nordiske landbruksprosjektet i Mosambik (MONAP)

Start: 1977

MONAP I 1977–31.12.1980.

Nåværende avtaleperiode 1. januar 1981 til 31. desember 1984, (MONAP II).

Samlet nordisk bistand innen gjeldende avtaler er 129 mill. USD.

Sverige administrerer prosjektet.

De nordiske bistandsorganisasjoner har gitt sin prinsipielle tilslutning til fortsettelse av MONAP-programmet (MONAP III).

1.1.6 Institute of Development Management, Tanzania

Start: 1971

Prosjektet gikk fra og med 1983 over til å bli et rent norsk-tanzaniansk prosjekt med unntak av personellfond og eksperter som forblir på nordisk basis fram til 1. juli 1984.

Prosjektet har vært støttet av Danmark, Finland og Norge.

Samlet bistand 58,5 mill NOK

Norge administrerte prosjektet.

Som det fremgår ovenfor administreres prosjektene av et av de nordiske lands bistandsadministrasjoner. Disse rapporterer direkte til EK-B. Til hvert prosjekt er det nedsatt en "innsatsgruppe" som består av representanter fra de deltakende land. Innsatsgruppen er rådgivende overfor den forvaltende bistandsadministrasjon.

1.2 Prosjektsamarbeid utenom felles-nordiske prosjekter

1.2.1 Intensive Rural Works Programme (IRWP) i Bangladesh

IRWP tar sikte på å utvikle en administrativ modell for distriktsutvikling med særlig vekt på sysselsetting av de fattigste. Det gjennomføres en rekke byggearbeider innenfor veibygging, flomdiker, vanningsanlegg og brobygging.

Norge, Sverige og Danmark har sammen gått inn i prosjektet. Giverlandene deltar meget aktivt i planlegging og kontroll av programmet. De

nordiske land inngår separate bilaterale avtaler med Bangladesh. Avtalene gjøres så likelydende som mulig. Bidragene fra de enkelte land gis etter en omfordelt fordelingsnøkkel. Alle giverland mottar relevant dokumentasjon og deltar i planlegging og oppfølgingsmøter. Det er lagt opp til en ansvarsfordeling mellom giverlandene bl. a. hva angår rekruttering av rådgivere, innkjøpsfunksjon og utbetaling av visse utgifter i utenlandsk valuta.

1.2.2 Mtera kraftanlegg i Tanzania

Mtera prosjektet omfatter bygging av et 60 MW kraftverk i Great Ruaha River i Tanzania.

Prosjektet er en videre utbygging i tilknytning til Kidatu kraftanlegg og Mtera-dammen som tidligere er bygd.

Følgende finansieringskilder er inne i bildet i tillegg til Tanzania: IDA, Italia, Kuwait Fund, KfW, Frankrike, SIDA og NORAD.

1.2.3 Water Master Plan Coordination Unit (WMPCU) i Tanzania

WMPCU ble opprettet i 1980 i forbindelse med de nordiske lands vannprogrammer i Tanzania. WMPCU yter støtte til det tanzanianske vannministeriet i dets bestrebelser på å koordinere gjennomføringen av de generativ vannplaner som er utarbeidet for de enkelte regioner i Tanzania. Til gjennomføringen av disse planer bidrar de nordiske land og andre donorer.

Fra 1980 til 1983 rekrutterte de fire nordiske land eksperter til bestemte stillinger i WMPCU.

Etter en evaluering i 1983 ble det besluttet at NORAD skal ha det administrative ansvar for rekruttering til WMPCU.

NORAD og SIDA gir finansiell støtte til enheten.

1.2.4 Namibia

EK-B nedsatte i 1979 en utredningsgruppe som fikk i oppdrag å utforme en modell for en felles nordisk bistandsinnsats til et selvstendig Namibia. Utredningen ble lagt frem i 1980 og inneholdt et forslag til forvaltningsmodell for samnordisk bistand.

Modellen kan kort sammenfattes slik:

- en samnordisk bistand skal utformes som et helhetsprogram
- en felles finansiell ramme til hvilken de enkelte nordiske land gir bidrag
- EK-B er det styrende organ for programmets utforming og gjennomføring
- Finland har det administrative ansvaret bl. a. for opprettelsen og samordningen av et nordisk bistandskontor i Namibia
- bistanden skal i prinsippet være ubundet.

Forslaget til forvaltningsmodell anses fortsatt formålstjenlig som grunnlag for felles nordisk bistand til et fritt Namibia. EK-B finner det imidlertid naturlig at ansvaret for planlegging, innkjøp og gjennomføring av innsatser bør fordeles mellom de nordiske lands bistandsorganisasjoner i større

utstrekning enn modellen legger opp til. Det nordiske bistandskontoret vil i hovedsak ha en samordnende rolle.

P. g. a. situasjonen i Namibia synes det foreløpig ikke nødvendig å vedta nye tiltak angående innholdet av den fremtidige bistanden.

1.2.5 SADCC

Det regionale økonomiske samarbeidet mellom ni stater i det sørlige Afrika (Botswana, Lesotho, Swaziland, Mosambik, Malawi, Zambia, Tanzania, Zimbabwe og Angola) – SADCC – ble startet opp i 1980. Samarbeidet tar sikte på gjennom regionalt koordinert samarbeid å utvikle de nasjonale økonomiene i landene.

De nordiske land har både enkeltvis og som gruppe støttet opp om og finansiert prosjekter innenfor SADCCs transportkommisjon i Maputo bygget opp gjennom fellesnordisk faglig og finansiell støtte.

Enkelte andre prosjekter er gjennomført med bistand fra to eller flere nordiske land. Dette gjelder f. eks. et regionalt telekommunikasjonsprosjekt for Zambia, Zimbabwe og Botswana som finansieres av Norge og Sverige. Energisektoren peker seg også ut som en aktuell sektor for prosjektsamarbeid mellom to eller flere nordiske land.

Også innen landbrukssektoren og miljøvernområdet er det muligheter for et nærmere koordinert nordisk samarbeid og antakelig vil et samarbeid innenfor disse sektorene snart bli etablert.

Ved Sadco-konferansen i Lusaka 1.–3. februar 1984 presenterte de nordiske land et felles posisjonspapir om jordbrukspolitikken i Afrika. Dokumentet, som har fått internasjonal oppmerksomhet, foreslår den afrikanske regjering å gjennomføre en forandring av sin prisstruktur slik at den enkelte landbruker oppnår noen form for oppmuntring til øket produksjon. Dokumentet foreslår også institusjonelle reformer som skulle innebære bedre utnyttelse av kooperativ samt at kvinner gis en større rolle for økende jordbruksproduksjon. Dokumentet utgjør et ledd i forsøket om å styrke de nordiske lands bistandsgivning til Sadco-landene i fremtiden.

2. *Arbeidsgrupper/utredninger/kartlegginger*

2.1 *Tanzania*

Gruppen ble opprettet i 1980 for å utveksle informasjon på nordisk basis om situasjonen og utviklingen i Tanzania, særlig når det gjaldt Tanzanias drøftelser med IMF om betingelsene for et større lån.

Videre har man i gruppen også en utveksling av informasjon om størrelsen og fordelingen av de nordiske lands bistand til Tanzania.

2.2 *Bistand og miljø*

En arbeidsgruppe ble nedsatt i oktober 1981 for å utarbeide en handlingsorientert rapport om miljø og bistand. Rapporten forelå i oktober 1982 og inneholdt en rekke forslag. Rapporten vakte også betydelig interesse

internasjonalt. Forslagene til oppfølging har i stor grad blitt innkorporert i de nordiske lands rutiner. Gruppens oppdrag forutsettes avsluttet i 1985.

2.3 Bistandens grenseområder

EK-B nedsatte i januar 1980 en arbeidsgruppe som fikk i oppdrag å utrede spørsmålet omkring bistandens "grenseområder". "Grenseområdene" omfatter de aktiviteter som ligger mellom den tradisjonelle bistand og statlig innsats som har en ren kommersiell begrunnelse. Rapporten ble fremlagt i oktober 1982 og gruppen gikk i denne inn på en rekke spørsmål bl. a. angående binding av bistand, samordning av finansieringstilbud m. v. Enkelte av de spørsmål som er nevnt i rapporten har vært tatt opp til videre drøfting. Konklusjonene i denne forbindelsen har vist at det neppe er behov for noen harmonisering av de nordiske lands regler og bestemmelser innenfor bistandens grenseområder.

2.4 Arbeidsgruppe om et nærmere økonomisk samarbeid med en bestemt gruppe utviklingsland

En arbeidsgruppe som skal vurdere mulighetene for et bredere samarbeid mellom nordiske land og en bestemt gruppe utviklingsland ble nedsatt av EK-B i november i fjor. Mulighetene for nordisk samarbeid bl. a. på det økonomiske, handelsmessige, bistandspolitiske og kulturelle område skal vurderes.

Gruppens arbeid hittil tyder på at SADCC-landene vil være de naturlige samarbeidspartnerne.

Arbeidsgruppen la frem en interimrapport til EK-B's møte i juni 1984.

Gruppens endelige rapport forventes foreligge i november 1984.

2.5 Ekspertgruppen om fiskeri og bistand

Komiteén for fiskeri og bistand ble nedsatt i 1980 på bakgrunn av utredningen: "Utnyttelse av fisk, ernæring i utviklingsland, NU A 1980:4." Komiteéns arbeid består i hovedsak av å samle informasjon vedrørende igangværende og planlagte prosjekter innenfor fiskerisektoren og følge utviklingen innenfor u-landenes fiskerisektor. Komiteen rapporterer til EK-B. Embedsmannskomiteén besluttet på sitt møte i juni 1984 å omdanne komiteén til et særlig ekspertpanel for fiskerispørsmål innenfor bistanden.

2.6 Utredning vedrørende bistand til funksjonshemmede

I forbindelse med det internasjonale året for funksjonshemmede i 1981 har man på nordisk plan holdt uformelle møter mellom berørte myndigheter og organisasjoner for å utveksle synspunkter på hvordan man kan tilgodese funksjonshemmede i bistandsvirksomheten. Gruppen avsluttet sitt arbeid i fjor og la i sin sluttrapport frem anbefalinger til fortsatt nordisk samarbeid om funksjonshemmede. Disse er støttet av EK-B.

2.7 Kartlegging av de nordiske lands bistand til vannsektoren

Det er foretatt en kartlegging av prosjekter på vannsektoren som er finansiert av de nordiske land.

2.8 Kartlegging av de nordiske lands bistand til Sentral-Amerika

Etter anmodning fra RK-B er det foretatt kartlegging over nordisk bistand til Sentral-Amerika. Kartleggingen ble lagt fram for RK-B ved deres møte i november 1983.

2.9 Energi-bistand

På det nordiske statsministermøtet i desember 1980 var det enighet om å undersøke muligheten for et nordisk samarbeid på energibistandsområdet, spesielt når det gjelder nye og vedvarende energikilder. Mot denne bakgrunn ble det holdt et fellesmøte mellom EK-Energi og EK-Bistand hvor det bl. a. var enighet om at man skulle registrere den kunnskap som de nordiske land har på energiområdet. En rapport fra EK-Energi vil ventelig bli drøftet av EK-Bistand i løpet av høsten 1984.

2.10 Myke prosjektinvesteringlån

Etter initiativ fra Nordisk Investeringsbank har EK-Bistand drøftet spørsmålet om myke prosjektinvesteringlån.

Nordisk Råd vedtok videre i 1984 en rekommendasjon hvor nordiske "myke" prosjektinvesteringlån bes vurdert innført. Det er ventet at det om kort vil bli igangsatt en utredning av spørsmålet.

3 Andre former for bilateralt bistandsamarbeid

3.1 "Land"-møter

Det avholdes årlig nordiske møter om bl. a. bistand til Afrika og Asia. Hensikten med møtene er å bedre koordineringen av nordisk bistand til land i regionene og utveksle erfaringer og informasjon.

3.2 Sektormøter

Det finner sted embedsmannsmøter og jevnlige gjennomganger av ulike sektorer som de nordiske land yter bistand til, bl. a. landbrukssektoren, helse, undervisning, skogbruk, vannsektoren og distriktsutvikling.

3.3 Kvinner

Det er nordisk kontakt og erfaringsutveksling om bistandsinnsatser for å fremme kvinnens stilling i utviklingsland.

3.4 Teknisk bistand

Det avholdes årlige samrådsmøter om teknisk bistand bl. a. når det gjelder felles rekruttering og utdanning av eksperter.

3.5 Informasjon

Samarbeidet mellom informasjonsenhetene i de nordiske bistandsorganisasjoner er omfattende. Informasjonssjefene og fagmedarbeidere møter to ganger i året til drøftinger. Innenfor området massemedia er det nordiske samarbeidet kommet lengst bl. a. gjennom felles kurs og presse-reiser.

3.6 Sektorseminar

Fellesnordiske fagseminarer med deltakelse av eksperter fra utviklingsland og andre internasjonale organisasjoner arrangeres innenfor ulike sektorer, bl. a. når det gjelder energi og minikraftverk.

3.7 Private organisasjoner

Fortløpende uformelle kontakter og erfaringsutveksling finner sted mellom bistandsorgan og nordiske organisasjoner som driver bistandsarbeid i utviklingsland. Særskilte samrådsdager har vært arrangert. Rammeavtaler man har med private bistandsorganisasjoner har vært utvekslet mellom NORAD og SIDA. Paralell finansiering og koordinering av bistandsinnsatser finner sted i en viss utstrekning. En vesentlig nytte av samarbeidet er utveksling om prinsipper for bistanden til private organisasjoner. Disse prinsippene er idag i stor grad felles for de nordiske land. Videre utveksler man synspunkter om særskilte innsatser av mer almen interesse. Spørsmål om oppfølging og bedømming diskuteres innenfor rammen av det nordiske samarbeidet. Erfaringene i denne forbindelse er gode.

3.8 Prosjektgransking og evaluering

Det holdes årlige møter om evaluering, bl. a. i forbindelse med arbeidet i organisasjoner som UNDP og DAC. I forbindelse med de fellesnordiske prosjektene holdes nordisk evaluering. Mulighetene for nordisk samarbeid i forbindelse med evaluering i andre sammenhenger enn ovennevnte f. eks. felles registre over evalueringskonsulenter og anvendelse av eksperter fra andre nordiske land for evaluering av bilaterale prosjekt, er under vurdering.

3.9 Samarbeid mellom nordiske utviklingsfond og enkelte andre investeringsfremmende organ.

Det er et aktivt nordisk samarbeid med bl. a. møter 2 ganger i året i Nordact (Swedfund, Finnfund, IFU, NORAD; Nordisk Investeringsbank, Nordisk prosjektportfond).

3.10 Personalutbytte

Det foregår en utveksling av personell mellom de nordiske lands bistandsadministrasjoner som et ledd i å bedre informasjonen om det enkelte nordiske lands bistandsvirksomhet.

3.11 *Forskning om utvikling*

Bistandsmidler anvendes både for forskning om utviklingsland og u-landsproblemer samt for innenlandsk forskning i de enkelte utviklingsland. Det nordiske samarbeidet på dette området er ikke formalisert men i flere år har det funnet sted samråd mellom de nordiske bistandsorganer forut for møter som arrangeres i forbindelse med internasjonale organ eller forskningsprogram som for. eks. CGIAR. Uformelle kontakter finner som regel sted forut for beslutninger som berører en eller flere av de nordiske bistandsorgan i den hensikt å koordinere respektive aktiviteter. En viss ulikhet i strukturen på forskningsområdet finnes mellom de nordiske land ettersom Sverige har et eget organ for forskningsbistand (SAREC) med betydelige ressurser, mens de øvrige nordiske lands forskningsbistand utføres i de respektive bistandsorganer.

4. Nordisk samarbeid i mottakerlandene

Man har overveid hvordan de nordiske lands ambassader/representasjoner i utviklingsland bedre kan utnytte hverandres kapasitet. Særlig gjelder dette spørsmål om bruk av et nordisk lands ambassade/representasjon i de tilfeller ett eller flere av de andre nordiske land ikke er representert i angjeldende land.

De nordiske administrasjonssjefer drøftet spørsmålet på et møte i begynnelsen av juni 1984.

Det foregår videre et nært samarbeid mellom de nordiske representasjoner i mottakerlandene.

5. Multilateralt samarbeid

Også innenfor de multilaterale bistandsorganisasjoner er det gjennom årene vokst frem et stadig mer omfattende nordisk samarbeid. Dette er naturlig da de nordiske land som utgangspunkt for alt sitt bistandssamarbeid med utviklingslandene har den samme sosiale profil og det samme syn på det grunnleggende behov for et menneskeverdig liv. Den felles nordiske opptreden i multilaterale bistandsfora har resultert i en større gjennomslagskraft for nordiske synspunkter enn om landene hadde fremført disse enkeltvis og har ledet til at utviklingslandene i mange forbindelser betrakter de nordiske land som en selvstendig enhet i bistandssammenheng. Det nordiske samarbeidet gjør det videre mulig for de nordiske land gjennom arbeidsdeling å dekke flere områder enn ville vært mulig hver for seg. En kan noe ubeskjeden hevde at den nordiske stemme blir hørt ikke bare fordi landene kvantitativt sett er betydelige bidragsyttere.

Generelt kan en si at i internasjonale bistandsorganisasjoner hvor nordiske land er medlemmer er det etablert et nordisk samarbeid, det være seg formelt eller uformelt. Nedenfor gis eksempler på dette:

5.1 *Samarbeidet i Verdensbanken/IDA og de regionale utviklingsbanker*

I Verdensbanken/IDA utgjør de nordiske land en formell valggruppe. Etter en mellom landene avtalt rotasjonsordning besetter de nordiske land etter tur posten som representant (eksekutivdirektør) i bankens styre. Rotasjonsordningen omfatter videre eksekutivdirektørens medarbeidere i Nordisk Kontor.

I de regionale utviklingsbanker inngår de deltakende nordiske land samlet i valggrupper og rotasjonsordninger, som imidlertid også omfatter ikke-nordiske land.

Det er videre innført en fast informasjonsordning slik at alle land deltar i en felles instruksjonsprosess. Det avholdes tre nordiske bankmøter årlig og for den løpende virksomheten holdes det ukentlige nordiske telefonkonferanser.

Ved årsmøtene i Verdensbanken og Utviklingskomitéen holdes det felles-nordiske innlegg utarbeidet av de nordiske land under bankmøtene. I de regionale utviklingsbankene holdes nasjonale innlegg, men disse har på forhånd vært gjenstand for drøftinger mellom de nordiske land. I samband med forhandlinger om påfylling og kapitaløkning i disse institusjoner finner det sted et nært nordisk samråd som underlag for landenes forhandlinger.

5.2 *Rotasjonsordningen i FN's bistandsorganer*

En rekke av de styrende organer for FN's bistandsorganisasjoner (UNDP's Governing Council, UNICEF's Executive Board, FAO's Council, UNIDO's Industrial Development Board m. fl.) har en begrenset medlemskrets, og plassene er fordelt med et vist antall til de regionale grupper, herunder de vestlige industriland. I disse organer har de nordiske land liksom i andre FN-organ med begrenset deltakelse blitt enige om en rotasjonsordning, som de facto er akseptert av de øvrige vestlige land, og som sikrer at de nordiske land i videst mulig omfang besetter en eller flere av de vestlige plasser.

5.3 *Valg og tilsetning i høyere internasjonale stillinger*

Ved valg til eller tilsetning i høyere internasjonale stillinger koordineres de nordiske lands interesser utifra den hovedregel at de nordiske land blir enige om en felles kandidat og hvert av landene arbeider for størst mulig internasjonal støtte til denne kandidaten.

5.4 *Samarbeidet i FN's bistandsorganisasjoner, og på spesialkonferanser om bistandsspørsmål*

I de styrende organer i FN's bistandsorganisasjoner og på spesialkonferanser avgis hyppig fellesnordiske innlegg eller nordisk koordinerte innlegg. Det gjelder også i de organer, hvor ikke alle nordiske land måtte være medlem, jfr. pkt. 2. I tillegg kommer fremleggelsen av fellesnordiske resolusjonsforslag og samlet nordisk støtte til andre lands resolusjonsforslag, ofte gjennom å stille samlet som medforslagsstillere.

Ved avstemninger søker de nordiske land å koordinere deres stemmegivning; likeledes tilstreber man fellesnordiske stemmeforklaringer hvor der måtte være behov for en nærmere begrunnelse enn stemmegivningen.

5.5 Samarbeid mellom de faste delegasjonene

Ved siden av det samarbeidet på bistandsområdet, som foregår mellom de nordiske lands myndigheter i hovedstedene og under konferanser og møter, er det etablert et tilsvarende, løpende samarbeide mellom de nordiske representasjoner på de steder, hvor FN's bistandsorganisasjoner har deres hovedkvarter, New York, Genève, Wien, Rom, Nairobi m. v.

6. Nordisk bistandssamarbeid i forvandling

Den foregående kartlegging av utviklingen i det nordiske bistandssamarbeidet viser hvordan dette med utgangspunkt i et fellesfinansiert jordbruksprosjekt i Tanzania på den ene siden og et begynnende utviklings-samarbeid innenfor FN systemet på den andre, har vokst fram og suksessivt utviklet seg til å omfatte stadig mer komplekse prosjekt og program.

Samarbeidet har samtidig antatt stadig mer varierende former og utgjør idag et omfattende nettverk av koordinering, samråd og ulike andre samarbeidsformer hva angår bistandspolitikk, land- og sektorprogram, bistandsformer og administrasjon. Samtidig strekker samarbeidet på det multilaterale plan seg fra felles rotasjonsbaserte representasjon i ulike fora til løpende koordinering av de nordiske lands synspunkter.

Denne utviklingen av samarbeidets former og fremtoning kan sammenlignes med bistandens egen utvikling. Fra å ha bestått av humanitært motivert nødhjelp og bistand til kanskje ikke bestandig like gjennomtenkte innsatser, f. eks. i forbindelse med et lands selvstendighet, har det nordiske bistandssamarbeidet utviklet seg til å omfatte et utviklingsinnrettet og bredere samarbeid som også tar hensyn til gjensidige interesser.

Denne utviklingen av samarbeidsformene mellom de nordiske land er videre dels et resultat av de nordiske bistandsadministrasjoners økte erfaring når det gjelder selv å påta seg ansvaret for mer kompliserte prosjekt, og dels at de mål som tidligere bare kunne nås gjennom samfinansierte prosjekt i dag kan nås bedre gjennom koordinering av landenes bilaterale innsatser.

Denne utvikling reflekterer også den globale forandring av bistandsvirksomheten. Enkle investeringsprosjekt og støtte gjennom enkelte eksperter har vokset til å bli omfattende sektorielle bistandsprogram, importstøtte og strukturelle tilpasningsprogram som stiller nye krav til nordisk samarbeid. Men denne utvikling gir samtidig landene økte muligheter gjennom koordinering, samråd og arbeidsfordeling, til å bidra til denne bistandsvirksomheten både på det bilaterale og multilaterale plan.

Det nordiske samarbeidet kan og bør ikke finne sted kun for samarbeidets egen skyld, men være til nytte og gagn for deltakerne i forhold til de formelle og institusjonelle rammer som finnes.

BILAGA 5

Juridiska utskottets betänkande över C 1, Nordiska ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet

Til juridisk udvalg er henvist Nordisk Ministerråds beretning om det nordiske samarbejde afgivet til Nordisk Råds 33. session 1985. Udvalget har behandlet dele af kapitel I og II samt kapitlerne III og IV.

Juridisk udvalg har behandlet beretningen på møder den 28. og 29. januar 1985 i Stockholm.

Udvalget vil indledningsvis bemærke, at det har noteret sig, at C 1, efter hvad der anmeldes i kapitel I, indledningen, andet stykke, indeholder oplysning om tiltag og initiativer, som allerede er gennemført, eller som der er truffet beslutning om at gennemføre, mens planerne for fremtiden hovedsagelig behandles i dokument C 2, hvor også budgetforslagene præsenteres. Sidstnævnte nye dokument, som altså indeholder den i Helsingforsaftalens artikel 64 forudsatte vigtige fremadrettede del af ministerrådets rapportering, har ikke foreligget på tidspunktet for juridisk udvalgs afgivelse af denne betænkning. Udvalget forudsætter, at det bliver muligt for udvalget i sammenhæng med behandlingen af dokument C 2 at give ikke bare budgetforslagene, men også den fremadrettede sagsrapportering en så grundig behandling, at udvalget formår at opfylde opgaven for hele det samlede sagsmateriales vedkommende at foretage de nødvendige disponeringer og prioriteringer inden for udvalgets eget virksomhedsområde.

1. Resultatet af samarbejdet på centrale områder inden for det juridiske område

Et tilbageblik over de senere års samarbejde mellem Nordisk Ministerråd og Nordisk Råd om opgaver, der for Nordisk Råds vedkommende har været forberedt i juridisk udvalg, viser, at udvalget i meget vidt omfang har beskæftiget sig med sager, som ikke direkte vedrører de traditionelle samarbejdsfelter på det juridiske område de nordiske lande imellem. Juridisk udvalg har i meget betydeligt omfang koncentreret sin arbejdsindsats om opgaver, der vedrører det mere principielle og konstitutionelle grundlag for det nordiske samarbejde på politisk plan. Udvalget har med tilfredshed konstateret, at udvalgets synspunkter har haft gennemslagskraft, ikke bare inden for Nordisk Råd, men også i betydelig grad præget resultatet af overvejelserne i Nordisk Ministerråd.

Det resultat, som forud for sessionen i 1983 blev nået vedrørende *Færøernes, Grønlands og Ålands repræsentation* i Nordisk Råd, og som fra 1984 førte til den nugældende repræsentation i Nordisk Råd for de hjemmestyrede områder, kan set fra juridisk udvalgs side kun betegnes som et lykkeligt udfald af overvejelser, der ikke på forhånd kunne påregnes at nå så vidt, som tilfældet blev. De hjemmestyrede områders engagement i det nordiske samarbejde i det forløbne år har vist, at beslutningen om at ændre områdernes status i det nordiske samarbejde til den nugældende var rigtig.

Også de nu til sessionen i 1985 foreliggende forslag i form af præsidie-medlemmernes medlemsforslag *A 692/j* og ministerrådsforslag *B 55/j* om *arbejdsformerne i det nordiske samarbejde* må betragtes som tilfredsstillende resultater af et omfattende og grundigt samarbejde om konstitutionelle spørgsmål af betydning for den videre udvikling af det nordiske samarbejde. De foreliggende forslag, som juridisk udvalg i stort set uændret skikkelse indstiller til Nordisk Råds vedtagelse, har ikke fået den form, hvori de foreligger i dag, og ville ikke have indeholdt de perspektiver for det nordiske samarbejdes videreudvikling, som de vitterlig gør, hvis der ikke fra både ministre og parlamentarikere var vist vilje at trænge igennem vanskeligheder, som ikke på forhånd kunne vurderes som overvinderlige.

Der er grund til at fremhæve dette og erindre det, når der fra tid til anden bliver sat spørgsmålstegn ved, om der i det nordiske samarbejde i sager af kontroversiel karakter består vilje til at både give og tage.

At juridisk udvalg samtidig med, at de nævnte opgaver af mere konstitutionel karakter tegner til at blive løst tilfredsstillende, kan konstatere, at også udviklingen på andre samarbejdsområder henhørende under juridisk udvalg tegner lovende, giver grundlag for optimisme.

Samarbejdet på *konsumentområdet* har juridisk udvalg i en årrække hovedsagelig været inddraget i gennem arbejdet med den rent lovgivningsmæssige side af sagen i form af aftale-, købe- og kreditkøbslovgivning m. v. Siden 1983 har juridisk udvalg også beskæftiget sig med samarbejdet på konsumentområdet i bredere forstand, og det er tilfredsstillende at spore, at Nordisk Råds rekommandation nr. 16/1984 og ministerrådets engagement har ført til, at ministerrådet i maj måned 1984 har vedtaget et revideret handlingsprogram på konsumentområdet og både truffet administrative forholdsregler og budgetmæssige hensættelser, som skulle sikre handlingsprogrammets gennemførelse. At udvalget samtidig af de nordiske justitsministre er informeret om, at arbejdet med at skabe grundlag for nye fælles lovregler på køberettens område er nået så vidt, at den nordiske arbejdsgruppe, der siden 1980 har arbejdet med reglerne om køb, i oktober 1984 har fremlagt forslag til fællesnordiske lovregler, styrker indtrykket af, at der på konsumentområdet hersker en perspektivrig udviklingstendens.

Sidst, men absolut ikke mindst, har juridisk udvalg sammen med de nordiske justitsministre med meget stor glæde noteret sig oplysningerne

om, at de decenniumlange forhandlinger i og mellem udredninger, udvalg, komiteer og departementer om ensartede regler om *ægteskabets økonomiske retsvirkninger* i 1984 har resulteret i, hvad justitsministrene betegner som et gennembrud. Der er nu anledning til at fæste begrundet tillid til, at udfaldet af arbejdet med en af de sager, til hvis skæbne, der i perioder kun har kunnet fæstes ringe optimisme, inden for en overskuelig fremtid vil resultere i, at der i de enkelte nordiske lande vedtages lovgivninger, som ikke bare fastholder de grundliggende ensartede retsprincipper på dette område, men på visse felter endog udvider ensartetheden.

På denne baggrund af oplysninger om positive samarbejdsresultater må de bemærkninger, der i det følgende knyttes til andre samarbejdsprojekter, ses. Der er fortsat områder, hvor resultater afventes, og der vil stadig være brug for visionær tænkning og vilje til indrømmelser for at videreføre udviklingen, men sammenfattende er der grundlag for at udtrykke forventning til udviklingen i de kommende års samarbejde på det juridiske område.

2. Lovgivningssamarbejdet

2.1. Familieret

Gennembruddet i forhandlingerne om den kommende lovgivning om *ægteskabets økonomiske retsvirkninger* er som nævnt glædeligt, men man må i det fortsatte arbejde ikke undervurdere betydningen af, at nye regler kommer til at træde i kraft på stort set samme tidspunkt. Ministerrådet nærer skepsis over for, om dette kan lade sig gøre. Juridisk udvalg opfordrer, som tidligere gjort, til, at reformbestræbelserne fortsat rettes mod en så vidt mulig samtidig ikrafttræden af denne nye lovgivning. De forhandlinger, der har ført til en tilnærmelse på det materielle område, bør også kunne resultere i en imødekommelse af det mere formelle ønske om samtidighed.

Juridisk udvalg tager oplysningerne om samarbejdet vedrørende *forældremyndighed og samkvemsret* til efterretning og opfordrer til, at de igangværende bestræbelser i Danmark og Island for at bringe lovgivningen i overensstemmelse med principperne i de øvrige nordiske lande fortsætter.

Juridisk udvalg behandlede i sin betænkning over ministerrådets beretning til Nordisk Råds 32. session spørgsmålet om gennemtvungelse af samkvems- eller samværsret mellem skilte forældre og deres børn. Ministerrådets redegørelse for de gennemførte undersøgelser på dette område tager juridisk udvalg til efterretning.

Juridisk udvalg vil under behandlingen frem til næste session af medlemsforslag A 694/j om ensartede retsregler angående *fødsel efter insemination* nærmere vurdere resultaterne af overvejelserne i de enkelte nordiske lande. På juridisk udvalgs møde den 14. november 1984 med de nordiske justitsministre var netop dette emne et af dagsordenspunkterne.

De synspunkter om *international adoptionsformidling*, som juridisk udvalg i 1983 udtrykte over for ministerrådet, er nu imødekommet så langt, at der med den nyligt vedtagne finske adoptionslovgivning vil blive tilvejebragt ensartede principper for international adoptionsformidling og adoptionshjælp. Juridisk udvalg tager med tilfredshed denne oplysning til efterretning.

2.2. *Aftaleret, køberet og forbrugerbeskyttelse*

Fremskridt i forhandlingerne om nye ensartede *købelove* er tidligere omtalt, men også udviklingen på andre samarbejdsområder inden for forbruget sker tilfredsstillende.

Nordisk Ministerråd erklærer sig enig i, at der, som af juridisk udvalg påpeget, er behov for et samarbejde vedrørende de særlige problemer, der kan opstå i forbindelse med *køb ved brug af betalingskort*. På baggrund af, at der allerede er gennemført en lovgivning om betalingskort i Danmark, og at der i andre lande også overvejes lovgivning, opfordrer juridisk udvalg til, at ministerrådets overvejelser om en harmoniseret lovgivning herom intensiveres.

Det er fra ministerrådets side en vigtig tilkendegivelse, at man vedrørende den påtænkte revision af *forsikringsaftalelovene* er enig om, at lovgivning bør gennemføres på samme tidspunkt i de nordiske lande. På områder, hvor der som på forsikringsaftalelovgivningens område hersker stort set ensartet retstilstand, er det særlig vigtigt, at ændrede regler både får samme indhold og indføres samtidig i de nordiske lande.

2.3. *Transportret*

På baggrund af resultaterne af samarbejdet mellem de nordiske landes sølovskomiteer vedrørende de hidtil gennemførte reformer af *sølovene*, tilskynder juridisk udvalg til, at arbejdet med revision af bestemmelserne om befordring af gods følger samme mønster.

På baggrund af, at det endnu står uvist, hvornår de senest udarbejdede udkast til internationale aftaler på *lufttransportområdet* kan træde i kraft, er juridisk udvalg enig i, at der er behov for som en midlertidig løsning at søge en nordisk løsning på spørgsmålet om størrelsen af ansvarsgrænserne for passagerskader.

2.4. *Immaterielret*

Henset til de tidligere store vanskeligheder, der har været med at samordne arbejdet med de immaterielle problemer, er det tilfredsstillende at konstatere, at arbejdet i de nationale *ophavsretskomiteer* fortsat søges samordnet, og at de på et tidspunkt noget uoverskuelige problemer vedrørende *patentretten* og de nordiske landes holdning til det internationale patentsamarbejde synes afklarede.

2.5. Erstatningsret

Gennem nogle år har spørgsmålet om gennemførelse af ensartede regler om *produktansvar* været en sag, hvorom der mellem Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd har hersket divergerende meninger. Juridisk udvalg har været af den opfattelse, at der eksisterer et behov for sådanne regler, og at der var grundlag for at finde en fælles nordisk løsning. Nordisk Ministerråd har ikke været afvisende over for synspunktet, at en lovgivning om produktansvar var ønskelig men påpeget, at afgørende erhvervs-mæssige interesser taler imod en løsning, der alene involverer de nordiske lande. Nordisk Ministerråd har anført, at man først og fremmest i bredere sammensatte internationale fora måtte søge opnået enighed. Trods pres fra Nordisk Råds side fastholdes dette synspunkt af ministerrådet. Under hensyn til oplysningerne om, at arbejdet med et direktivforslag inden for De europæiske Fællesskaber nu skrider bedre frem, end det har gjort tidligere, og at dette arbejde følges af de nordiske lande, må juridisk udvalg tage til efterretning, at samarbejdet om skabelsen af ensartede regler om produktansvar foreløbig må indskrænkes hertil. Udvalget vil imidlertid betone, at det nordiske samarbejde i mere snæver forstand må genoptages, så snart sagen på internationalt plan har nået en afklaring.

Heller ikke for det af juridisk udvalg rejste forslag om fælles regler om *erstatning for miljøskader* er der megen fremgang at spore. Det fremgår af ministerrådets redegørelse, at der i embedsmandskomiteen for lovgivningsspørgsmål hersker enighed om, at der for tiden ikke er udsigt til, at der kan etableres en fælles nordisk holdning.

I betragtning af, at der i både Norge og Sverige ventes fremsat lovforslag, og at det i Danmark overvejes, om man skal fremme et arbejde med lovgivning om erstatning for miljøskader for øje, indeholder ministerrådets redegørelse ikke oplysninger, hvoraf det klart fremgår, hvorfor en fælles nordisk holding anses for uopnåelig. Dette ken juridisk udvalg ikke akceptere. Juridisk udvalg er fortsat af den opfattelse, at der er behov for ensartede regler på dette område og vil i det kommende år med de nordiske justitsministre søge afklaret, hvori de ikke oplyste modsætninger, som forhindrer en løsning, består.

2.6. Selskabsret

Juridisk udvalg tager oplysningerne om lovgivningssamarbejdet på selskabsrettens område til efterretning.

2.7. Elektronisk databehandling

Juridisk udvalg kan tiltræde, at der som et centralt led i den nordiske handlingsplan på datateknologiområdet indgår et intensiveret samarbejde omkring lovgivning på dataområdet. Juridisk udvalg har forståelse for, at lovgivningen vedrørende databeskyttelse berører et så stort antal særlige

sagsområder med forskellige forudsætninger, at samarbejdet agtes videreført efter en mere pragmatisk harmoniseringsmetode.

Nordisk Råd har gentagne gange fremhævet betydningen af, at hensynet til den personlige integritet ikke ofres under bestræbelserne på at udvikle og udvide anvendelsen af nye og mere avancerede EDB-systemer. De gældende og planlagte registerlove danner et godt udgangspunkt for at fastholde denne målsætning, og det fremgår klart af ministerrådets beretning, at netop det her fremførte synspunkt i høj grad deles af Nordisk Ministerråd.

2.8. *Strafferet*

Som resultat af bl. a. Nordisk Råds konference i 1977 om Straffesystemer i Norden (NU B 1977:25) har der i en årrække været gennemført forskellige forsøg med *alternativer til frihedsstraf*, og Nordisk Strafferetskomite har i 1980 på Nordisk Råds initiativ afgivet en betænkning om sådanne sanktionsformer (NU A 1980:13). Juridisk udvalg følger fortsat denne udvikling med interesse og har senest på fællesmødet med de nordiske justitsministre den 14. november 1984 drøftet samfundstjeneste som alternativ reaktionsform til fængsel.

Juridisk udvalg har tilskyndet ministerrådet til et samarbejde vedrørende bekæmpelse af *økonomisk kriminalitet* og har med tilfredshed konstateret, at en særlig arbejdsgruppe i løbet af 1983 udarbejdede en rapport om behovet for et sådant samarbejde. Juridisk udvalg har flere gange drøftet sagen med de nordiske justitsministre og har i udvalget modtaget en redegørelse fra arbejdsgruppens formand. Rapporten er ifølge ministerrådets oplysninger for tiden til høring. Juridisk udvalg er imidlertid forundret over, at remitteringen af rapporten tilsyneladende er mere tidkrævende end selve arbejdet i arbejdsgruppen. Det er juridisk udvalgs opfattelse, at de internationale perspektiver i økonomisk kriminalitet gør et nordisk samarbejde særlig påkrævet og opfordrer derfor stærkt til, at der snarest fremmes konkrete samarbejdsprojekter omkring bekæmpelsen af økonomisk kriminalitet.

I denne sammenhæng bør det også erindres, at den såkaldte grå arbejdskrafts indkomsterhvervelser, der unddrages beskatning og andre offentlige afgifter m. v., udgør en form for økonomisk kriminalitet. Omfanget heraf er det næppe muligt fuldt ud at klarlægge, men at der årligt på denne konto unddrages det offentlige meget store beløb, hersker der vist ingen tvivl om. Der er derfor også om denne form for berigelseskriminalitet, som også har internationale aspekter, behov for et samarbejde om både kortlægning af udbredelsen og om bekæmpelsen.

Det er endnu ikke lykkedes at bremse væksten af tilfælde af overtrædelse af de nordiske landes *narkotikalogvgivninger*. Det er imidlertid åbenbart, at en opdæmning for tilfældene af narkotikakriminalitet og narkotikamisbrug kun kan gennemføres ved et intensivt samarbejde på internatio-

nalt plan. Juridisk udvalg har meget stærkt støttet de nordiske landes samarbejdsbestræbelser og ser det nu foreliggende ministerrådsforslag B 57/s om en handlingsplan mod narkotika som et vigtigt led i en fortsat samnordisk indsats mod narkotikamisbruget. De særligt inden for politi- og toldtaternes område bebudede effektiviseringer støtter juridisk udvalg, men vil nævne, at spørgsmålet om anvendelse af særlige efterforskningsmetoder i form af telefon- og rumaflytning og anvendelse af agent provocateurs har været drøftet på mødet den 14. november 1984 mellem juridisk udvalg og de nordiske justitsministre ud fra den synsvinkel, at anvendelsen af disse efterforskningsmetoder må vurderes, såvel ud fra efterforskningsmæssige hensyn og sagens alvorlige karakter, som – og navnlig – ud fra hensynet til i videst muligt omfang at undgå krænkelse af den personlige integritet hos udenforstående, og at anvendelsen til stadighed må være undergivet fuld judiciel kontrol. Dette spørgsmål udgør et af temaerne på det seminar, som juridisk udvalg i samarbejde med Nordisk Samarbejdsråd for Kriminologi afholder i april måned 1985 under betegnelsen "Narkotika og kontrolpolitik".

Lovgivningen om *datakriminalitet* indgår nu i den samlede handlingsplan på datateknologiområdet. Ministerrådet anser det som et vigtigt led i denne plan, at de løsninger af ikke mindst lovteknisk art, som nås, bliver ensartede. Juridisk udvalg deler denne opfattelse og støtter de igangsatte harmoniseringsbestræbelser.

2.9. *Proces- og offentlig ret*

Juridisk udvalg tager redegørelserne for samarbejdet på det procesretlige og offentligretlige område til efterretning.

2.10. *Arbejdsretlige spørgsmål*

I rekommandation nr. 2/1982 angående lovgivningssamarbejde på arbejdsrettens område har Nordisk Råd bl. a. rekommanderet Nordisk Ministerråd at udvide det nordiske lovgivningsprogrammes katalog om lovgivningsprojekter med lovgivning på arbejdsrettens område.

I ministerrådets beretning til sessionen i 1985 er dette ønske endnu ikke imødekommet, og i beretningen som helhed berøres de lovgivningsmæssige aspekter af arbejdsretten på kun få linjer. Af den meddelelse om rekommandationen, som foreligger til denne session, fremgår, at der heller ikke for de øvrige spørgsmål, Nordisk Råd tog op i sin rekommandation fra 1982, er sket store fremskridt. Juridisk udvalg afventer den jævnførende oversigt over arbejdsretten i Norden, som i meddelelsen stilles i udsigt, men beklager, at der ikke vedrørende de i øvrigt i rekommandationen omhandlede spørgsmål kan spores væsentlige fremskridt.

Juridisk udvalg har til hensigt inden næste session at afholde et møde med de ministre, som er ansvarlige for arbejdsretsspørgsmål.

På dette sted vil juridisk udvalg imidlertid understrege, at det fortsat

mener, der i ministerrådets årlige beretning bør gives en fyldigere redegørelse for lovgivningssamarbejdet på arbejdsrettens område og indstiller, at Nordisk Råd tilslutter sig dette.

3. Konsumentpolitik

Med vedtagelsen i maj måned 1984 af et nyt nordisk samarbejdsprogram på det konsumentpolitiske område kan der med god grund knyttes forventninger til de kommende års samarbejdsresultater. Programmet forventes først i 1986 at få fuld gennemslagskraft, men allerede nu vidner redegørelserne for en mangfoldighed af gennemførte, igangværende og planlagte projekter om stor aktivitet. Sigtet med samarbejdet er en mere effektiv konsumentpolitik, bedre ressourceudnyttelse samt afskaffelse af handelshindringer. Målgruppen for samarbejdet er samtlige indbyggere i de nordiske lande med særlig opmærksomhed rettet mod udsatte grupper som f. eks. børn, handicappede, indvandrere og ældre personer.

Juridisk udvalg kan tilslutte sig de angivne retningslinjer for samarbejdet og vil ved konsultationer og vurdering af de årlige rapporter om samarbejdsprogrammets gennemførelse tilskynde til, at projekterne fremmes i det forudsatte tempo. Juridisk udvalg vil samtidig i sine budgetmæssige overvejelser søge at tilsikre, at der tilføres det konsumentpolitiske samarbejde økonomiske midler af en sådan størrelse, at samarbejdsprogrammet kan gennemføres og videreudvikles med nye programpunkter.

4. Juridisk udvalg

Under henvisning til hvad der er anført foran indstiller juridisk udvalg:

I. at Nordisk Råd i anledning af Nordisk Ministerråds beretning om det nordiske samarbejde. C 1/1985, vedtager følgende udtalelse:

1) Nordisk Råd udtrykker tilfredshed med oplysningerne om gennembruddet i forhandlingerne om nye harmoniserede lovregler om ægteskabets økonomiske retsvirkninger og tilskynder til, at disse regler søges gennemført så vidt muligt samtidigt i de nordiske lande og udtrykker endvidere forventning om, at arbejdet vil fortsætte med henblik på at nå en ensartet retstilstand om de økonomiske retsvirkninger for personer, der samlever under de nye familiestrukturer, som gennem en årrække er blevet mere udbredte.

2) Nordisk Råd tager oplysningerne om samarbejdet vedrørende ensartede regler om produktansvar til efterretning men betoner vigtigheden af, at det nordiske samarbejde må genoptages, så snart muligheden for en bredere international løsning er afklaret.

3) Nordisk Råd opfordrer Nordisk Ministerråd til at fortsætte de nordiske bestræbelser for at opnå fælles regler om erstatning for

miljøsaker og anmoder Nordisk Ministerråd om til næste session at afgive en mere fyldig redegørelse for mulighederne og vanskelighederne i de nordiske forhandlinger.

4) Nordisk Råd opfordrer Nordisk Ministerråd til på grundlag af det omfattende udredningsmateriale, der foreligger, snarest muligt at iværksætte konkrete samarbejdsprojekter vedrørende bekæmpelsen af økonomisk kriminalitet.

5) Nordisk Råd gentager sin opfordring til Nordisk Ministerråd om at udvide det nordiske lovgivningsprogramms katalog af samarbejdsprojekter med lovgivning på arbejdsrettens område og redegøre for samarbejdet herom i ministerrådets årlige beretning.

II. at Nordisk Råd tager til efterretning:

1) Kapitel III, Lagstiftningssamarbetet, og kapitel IV, Konsumentpolitik, i Nordisk Ministerråds beretning C 1/1985, og

2) de dele af kapitlerne I (Inledning) og II (Sammenfatninger), som er behandlet i juridisk udvalgs betænkning over beretningen.

Stockholm, den 29. januar 1985.

Lennart Andersson (s)

Mikko Elo (Sdp)

Flemming Hansen (KF)

Guttorm Hansen (A)

Finn Kristensen (A)

Hans Nyhage (m)

Jan Petersen (H)

Tuulikki Petäjämäki (Kok)

Heikki Riihijärvi (Smp)

Jens Steffensen (KrF)

Bernhardt Tastesen (S)

Friðjón Þórðarson (Sj.)

Formand

BILAGA 6

Trafikutskottets betänkande

över C 1, Nordiska ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet

1. Inledning

Till Nordiska rådets trafikutskott har av Nordiska rådets presidium hänvisats Nordiska ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet (C 1: 1985) med därtill hörande bilagor. Trafikutskottet har behandlat de avsnitt av berättelsen som berör utskottets verksamhetsområde vid utskottsmöte den 28–29 januari 1985. Under oktober månad 1984 mottog 42–40-333 Nordiska rådet

utskottet utkast till kapitlet "Transport, kommunikation och trafiksäkerhet". Vid möte mellan utskottet och Nordiska ministerrådet-trafikministrarna den 14 november 1984 i Helsingør diskuterades utkastet samt övrig nordisk verksamhet på utskottets område i överensstämmelse med artikel 11 i det nordiska transportavtalet.

Trafikutskottet uppskattar att få motta den ovan anförda verksamhetsberättelsen under oktober månad och finner det värdefullt att regelbundet möta Nordiska ministerrådet för överläggningar om angelägna samarbetsfrågor.

Utskottet har i denna förbindelse noterat, att C 1 enligt vad som anmäls i kapitel 1, inledningen, andra stycket, upptar åtgärder och initiativ som redan genomförts eller beslutats, medan planerna för framtiden behandlas huvudsakligen i C 2, där också budgetförslagen presenteras. Sistnämnda nya dokument, som alltså upptar den i Helsingforsavtalets artikel 64 förutsatta viktiga framåtriktade delen av ministerrådets rapportering, har icke förelegat vid tidpunkten för avgivandet av detta betänkande. Trafikutskottet konstaterar att sakunderlaget för dess behandling av ministerrådets rapportering i C 1 har undergått en väsentlig förändring och blivit snävare än hittills. Betydelsen av utskottets betänkande över C 1 har därför i motsvarande mån reducerats.

Trafikutskottet förutsätter att det skall bli möjligt för utskottet att i samband med behandlingen av C 2 ägna inte enbart budgetförslagen utan även den framåtriktade sakrapporteringen en så grundlig behandling att utskottet förmår fullgöra sin viktiga uppgift att för hela det samlade sakmaterialets vidkommande företa behövliga disponeringar och prioriteringar inom sitt eget verksamhetsområde.

Utskottet noterar med tillfredsställelse att utöver vad som redovisats i C 1:an har ministerrådet under januari 1985 framlagt förslag till en handlingsplan för ekonomisk utveckling och full sysselsättning. Handlingsplanen innehåller en rad konkreta förslag inom trafikutskottets ansvarsområde. Utskottet har för avsikt att yttra sig över ministerrådsförslaget vid ett extra möte den 11 februari 1985 och avstår därför för närvarande från ytterligare kommentarer i detta sammanhang.

2. Allmänna synpunkter

Inledningsvis kan det konstateras att den förbättring av berättelsens formulering av kapitlen inom utskottets sakområde som utskottet noterade i fjolårets betänkande fortsätter samt att de nya riktlinjerna bidrar till en mera givande redogörelse för verksamhetsåret. I fjolårets berättelse fanns en översikt i tabellform över NÄT:s projekt. Den saknas tyvärr i år. Det vore även fördelaktigt att ha samma slags tabell över NTR:s projekt.

Berättelsen börjar med beskrivning av den formella uppbyggnaden av samarbetet på trafik-, kommunikations- och trafiksäkerhetsområdena, som sedan fortsätter i något mer detaljerad form under kapitel 5.

3. Yttrande nr 5/1984 om Nordiska ministerrådets berättelse (C 1:1984) rörande trafikutskottets område

3.1 I yttrandets 1:a punkt hemställs att ministerrådet ser över transportöverenskommelsen i syfte att få fram bättre rapportering om samarbetet och dess finansiering. Detta betonades också i ordförandens inlägg under den 32:a sessionen. Bakgrunden är utskottets önskan att få till stånd en bättre överblick över samarbetsområdets finansiering, inklusive finansiering på nationell budget, samt mer ingående rapportering om samarbetets innehåll – och då inte enbart den som administreras av NÄT utan även av t. ex. NORDTEL, NORDPOST m. fl. Därför efterlystes i yttrandet en framåtriktad rapportering om ministerrådets aktivitet på sådana områden i årets berättelse.

Av ministerrådets kommentar till denna punkt framgår att rådet håller med utskottet om att en förbättring är nödvändig samt att kontakter tagits med NORDTEL och NORDPOST om bättre koordinering av rapporteringen till Nordiska rådet. Ändringar av transportöverenskommelsen är dock inte nödvändiga enligt ministerrådets uppfattning.

3.2 I yttrandets 2:a punkt hemställs till ministerrådet att verka för att de kommunikationsmässiga intressena bättre tillvaratas vid dess behandling av datateknologin. Bakgrunden var att utskottet ansåg att de trafikala och kommunikationsmässiga intressena hade rönt ringa behandling vid den utformning av ministerrådsförslaget om datateknologin som då förelåg. Ministerrådet uttrycker i sina kommentarer ett allmänt intresse för att utvecklingen inom dataområdet bör användas om möjligt inom transport- och kommunikationssektorn samt erinrar om att NÄT i sina nuvarande och planerade verksamheter kommer att ägna sig åt dataintressanta projekt.

3.3 Yttrandets 3:e punkt handlar om utvärdering av den effektivisering och besparing inom kommunikationssektorn som blir följden av ökad datorisering och ny teleteknik. Av berättelsen framgår att ministerrådet inte anser det ändamålsenligt att genomföra en helhetsbedömning av problematiken utan att man måste begränsa sig till bestämda delområden, som kan vara rimliga och intressanta att titta närmare på.

3.4 Yttrandets 4:e punkt handlar om att ministerrådet regelbundet skall redogöra för harmoniseringen av trafiklagstiftningen i Norden. I sin berättelse tar ministerrådet upp det seminarium om en gemensam nordisk värdering av högt sittande stoppljus som NKT har hållit 1984 samt de projekt om väjningspliktsregler och bilbesiktning som föreslagits av NTR för år 1985. Med detta anser ministerrådet att arbetet med harmoniseringen har följts upp.

3.5 I yttrandets 5:e punkt hemställs att ministerrådet prioriterar arbetet med seminariet om kultur och turism. Av ministerrådets kommentar till denna punkt framgår att turistutskottet 1984 arrangerade ett seminarium

om kultur och turism och att ytterligare projekt inom detta område därför bör diskuteras.

4. Transport och kommunikation. Nordiska ämbetsmannakommittén för transportfrågor (NÄT)

4.1 NÄT:s verksamhet under 1984 samt NÄT:s framtidsplaner beskrivs i verksamhetsberättelsen kapitel 2 respektive kapitel 3. Det centrala temat i båda kapitlen är data- och telekommunikationer, något som noteras med tillfredsställelse mot bakgrund av utskottets intensiva diskussioner på sista tiden om utskottets roll när det gäller det nordiska samarbetet på dessa områden. Det erinras också om att data- och telekommunikationer var huvudtemat vid utskottets överläggningar med ministrarna i november 1983.

För att bättre kunna tillvarata de trafikala aspekterna av den nordiska handlingsplanen på datateknologiområdet samt i allmänt förberedelsesyfte planerar NÄT att 1985–1986 sätta i gång projektet "Telekommunikationer och ADB för effektivisering av transport". Projektet kommer bl. a. att behandla teknikens användning vid trafikinformation och kollektivtrafik samt tillämpning av tele- och datateknologi vid planläggning och styrning av godstransporter. Man utgår ifrån att detta huvudprojekt kommer att leda till ett flertal mindre projekt och forskningsobjekt.

Mot bakgrund av resultatrika expertkonferenser under 1981 och 1983 planerar NÄT en ny konferens i början av 1985. I likhet med det ovan nämnda projektet kommer konferensen först och främst att ta upp frågor som har att göra med den nya teknikens effekter på transportsektorn.

Vid genomgång av rapporteringsrutinerna mellan Nordiska ministerrådet och Nordiska rådet för drygt ett år sedan gallrades listan över särskilda berättelser (utöver C 1) samt beslöts att man regelbundet skulle ta ställning till vilka berättelser som var nödvändiga. För trafikutskottets del resulterade fjolårets överläggningar i att berättelserna från Nordisk kommitté för transportforskning (NKTF), Nordiska trafiksäkerhetsrådet (NTR) och Nordiska turistrådet (NT) ströks. Detta motiverades med att verksamheten antingen redan beskrivs i C 1:an eller att lämpligt forum finns (turistkapitlet). De särskilda berättelser som utskottet behandlade under 1984 kom från NORDTEL, NORDPOST och Nordiska vägtekniska förbundet. De gällde 1983 års verksamhet.

I fjolårets yttrande (5/1984) hemställde utskottet om bättre rapportering om samarbetets innehåll och finansiering med särskild hänvisning till verksamheten utanför NÄT:s administration. Det noteras därför med tillfredsställelse att man i årets berättelse har inarbetat beskrivning av NORDTEL:s och NORDPOST:s verksamheter. Detta är ett viktigt steg mot en helhetsrapportering i C 1 av alla nordiska aktiviteter på kommunikationsområdet.

Av särskilda årsrapporter återstår endast den från Nordiska vägtekniska

förbundet. Enligt utskottets mening skall den också inkluderas i C 1. Dessutom är det motiverat att begära information i C 1 om andra aktiviteter, t. ex. om det meteorologiska samarbetet m. m. Målsättningen borde vara att man i ministerrådets årsberättelse (C 1) kunde få en komplett redogörelse för nordiskt samarbete utan särskilda rapporter från delområden.

4.2 Samarbetsorgan

4.2.1. Nordiska kommittén för transportforskning (NKTF)

NKTF har till uppgift att samordna transportforskningen samt att stimulera till utveckling av en gemensam forskningsmiljö på området. Verksamheten drivs genom konferenser, fortbildning, mindre forskningsuppgifter och publikationsutgivning. NKTF bistår NÄT i dess verksamhet och finansieras för det mesta som ett projekt över ministerrådets allmänna budget. Trafikutskottet har i sina betänkanden satt stort värde på NKTF:s verksamhet och har vid flera tillfällen föreslagit överväganden om att kommittén borde få en självständigare status.

Nu som tidigare kommenteras detta icke av ministerrådet, men det kan möjligen tolkas som en positiv reaktion att ministerrådet nu beskriver kommitténs verksamhet under rubriken "Samarbetsorgan" i stället för "Projektverksamhet".

1984 arrangerade NKTF två konferenser; "Prognoser – til hva og for hvem?" och "Modernisering av samferdselens rammebetingelser". Dessutom arrangerade NKTF en mindre konferens som ett inlägg i NÄT:s projekt "Näringslivets transportkostnader" samt höll sin tredje NORD-TRANS-kurs i augusti och oktober. NKTF har utgivit 5 publikationer under året.

4.2.2. Projektverksamheten

En stor del av NÄT:s verksamhet har hittills präglats av tekniska projekt. Tyngdpunkten i projektverksamheten flyttas nu målmedvetet till mera transportekonomiska och datateknologiska frågor.

Under 1984 slutfördes projektet "Transport av farligt gods" (*rek. 16 och 17/1984*). Tre energiorienterade projekt slutfördes under året, nämligen "Hastighetsbegrensninger og energiforbruk", "Kjøremåte, vedlikehold og energiforbruk" och "Bebyggelsestrukturens påvirkning på persontransportarbeidet og energiforbruk". Ministerrådets arbete i samband med *rek. 11/1980* om transportstatistik har under året resulterat i två rapporter "Nordisk transportstatistik" och "Transportarbeidet i Norden". Vidare slutfördes projektet "Miljøsikre sjøtransporter", som har sin bakgrund i *rekommendationerna nr 14 och 15/1981*.

Under 1985 fortsätter arbetet med sju redan igångsatta projekt. Bland dessa kan nämnas "Vegstandard og transportkostnader" (klarläggande av sammanhanget mellan vägnätets standard och de totala transportkostnaderna), "Näringslivets transportkostnader" (om möjligheten att reducera

dessa), "Samferdselspolitikken i de nordiske land" (om jämförande översikt av transportpolitiken) samt "HIRAM" (Nordisk operationell meteorologisk prognosmodell med hög upplösning).

4.2.3. Flygsäkerhet, sjösäkerhet och säkerhet i järnvägstrafiken

I överensstämmelse med tidigare praxis finns i berättelsen redogörelse för arbetet för ökad säkerhet i flyg-, sjö- och järnvägstrafiken.

I fjolårets betänkande konstaterades att dessa inlägg är intressanta och har tillkommit på trafikutskottets initiativ, men utskottet ansåg att det fanns skäl att kräva mera levande formuleringar i stället för att mer eller mindre upprepa samma text år efter år.

I årets berättelse finns tecken på nyskrivningsförsök, men den ovan anförda kritiken kvarstår ändå.

Kapitel 8.2 innehåller en redogörelse av Nordiska arbetsgruppen rörande fritidsbåtsfrågor. Det noteras att beskrivningen nu har funnit sin rätta plats, nämligen i sjösäkerhetsdelen av berättelsen. Arbetsgruppen har bl. a. under 1984 behandlat förbättring av olycksstatistik, harmonisering av regler om bränsle till fritidsbåtar, harmonisering av regler för bruk av VHF och privatradio samt publicerat reviderad utgåva av broschyren "Med fritidsbåt i Norden" m. m.

4.2.4. Övrigt

Det noteras att berättelsen icke innehåller redogörelse för flygförbindelserna i norr och för mellanriksvägarna. I fjolårets betänkande konstaterades visserligen att en årlig rapportering av dessa områden ej var nödvändig och att det var tillräckligt med översikt t. ex. vartannat eller vart tredje år, men eftersom vissa problem i flygförbindelserna togs upp vid mötet presidiet/samarbetsministrarna och en större vägförbindelse mellan Norge och Sverige öppnades under hösten 1984, torde det ha varit på sin plats att kommentera detta i berättelsen.

5. Trafiksäkerhet

5.1 Nordiska trafiksäkerhetsrådet (NTR)

NTR är kontakt-, samordnings- och planläggningsorgan för trafiksäkerhetsarbetet. Dess uppgift är att verka för ensartad vägtrafiklagstiftning, stimulera och samordna forskningen, informera om trafiksäkerhetsfrågor och utarbeta förslag till regeringarna om åtgärder för ökad trafiksäkerhet. NTR har tre permanenta samarbetsorgan, dvs. Nordiska kommittén för vägtrafiklagstiftning (NKV), Nordiska kommittén för trafiksäkerhetsforskning (NKT) och Nordisk bilteknisk kommitté (NBK).

Trafikutskottet noterar att NTR nu har slutfört sin diskussion om målsättningar för trafiksäkerhetsarbetet samt rollfördelningen mellan NTR och NKV, men utskottet finner det värdefullt att diskussionerna fortsätter och planeras med jämna mellanrum. Avsikten är att finna de mest effektiva

och ändamålsenliga samarbetsformerna för det nordiska trafiksäkerhetsarbetet.

Trafikutskottet understryker liksom tidigare betydelsen av att den nationella uppföljningen av genomförda undersökningar genomförs och att ministerrådets beslut effektueras. Utskottet har därför särskilt noterat de överordnade redogörelser för trafiksäkerhetsarbetet som har publicerats i Finland, Danmark, Norge och Sverige. Därmed föreligger nationella målsättningar som kan bilda grunden för en gemensam nordisk målsättningsdiskussion om trafiksäkerhetsarbetet.

5.2 Projektverksamheten

NTR har publicerat sex rapporter under året, varav fyra om de seminarier som hållits under NTÅ-83, en om trafikonykterhet i Norden och en om säkerhet för vuxna och barn i personbilens baksäte.

Projektverksamheten har varit omfattande. Den har omfattat sju projekt, bland vilka kan nämnas "Cyklade barns trafikrisk (CYBA)" och "Evalueringmetoder i trafikundervisningen (EVA II)".

Den framtida projektverksamheten är också ambitiöst upplagd och skall koncentreras kring de tre huvudområdena tunga fordon, motorcyklar och cyklar.

6. Turism

6.1 Nordiska turistrådet (NT)

Nordiska ministerrådet/trafikministrarna fastställde 1978 ett program för nordiskt samarbete på turistområdet. I överensstämmelse med turistprogrammet tillsattes sedan turistutskottet, som har till uppgift bl. a. att styra och koordinera regeringsorganens samarbete i turistfrågor. Verksamheten sker i nära samarbete med Nordiska turistrådet (NT), som är ett samlingsorgan för de nationella turistorganisationerna i Norden. NT har till syfte att utreda och utveckla resetraffiken och turismen till och mellan de nordiska länderna.

6.2 Projektverksamheten

I ministerrådets betänkande framkommer att turistutskottet – mot bakgrund av trafikutskottets yttrande (5/1984) – i sin framtida verksamhet kommer att lägga ökad vikt vid området Kultur och turism. Trafikutskottet noterar detta med tillfredsställelse.

Ett annat område som turistutskottet vill lägga vikt vid är området Turismen/konsumenten. Trafikutskottet anser också att detta är ett viktigt område.

Under året har man arbetat med elva projekt, seminarier och publikationer. Här kan nämnas seminariet om Kultur och turism, handboken "Reiseliv i Norden" och projektet om marknadsundersökningar.

På utskottets möte med ministerrådet-trafikministrarna i Helsingør den

14 november 1984 togs frågan om billiga ungdomsresor inom Norden upp. Utskottet uppskattar den positiva ställning som ministrarna tog till frågan och anser det viktigt att ministerrådet följer upp saken och verkar för att verkliggöra denna rese möjlighet inom Norden.

7. Trafikutskottets förslag

Utskottets diskussioner har lett till nedanstående förslag till yttrande. Ordningföljden mellan punkterna innebär ingen rangordning. Med hänvisning till vad som ovan anförts får utskottet föreslå

A. att rådet med anledning av de avsnitt i ministerrådets berättelse som trafikutskottet behandlat antar följande yttrande:

1. Nordiska rådet hemställer till Nordiska ministerrådet att se över transportöverenskommelsen i syfte att få fram helhetsrapportering om samarbetet inom transportområdet och dess finansiering.
2. Nordiska rådet hemställer till Nordiska ministerrådet att prioritera projekt som handlar om datakommunikation och modern telekommunikation.
3. Nordiska rådet hemställer till Nordiska ministerrådet att ytterligare intensifiera arbetet för att öka trafiksäkerheten i Norden. Den negativa inverkan som narkotikan och vissa läkemedel har på trafiksäkerheten bör särskilt beaktas.
4. Nordiska rådet hemställer till de nordiska ländernas regeringar att genomföra en effektiv uppföljning av slutförda utredningar.
5. Nordiska rådet hemställer till Nordiska ministerrådet att verka för att nordisk ungdom får möjlighet att resa inom Norden så billigt att ungdomen motiveras att välja Norden som sitt resmål.
6. Nordiska rådet hemställer till Nordiska ministerrådet att vidta åtgärder för att öka turistnäringens utvecklingsmöjligheter i Norden och därvid särskilt beakta behovet av överensstämmelse mellan marknadsföring och den miljö och de rekreationsmöjligheter som turisterna möter.

B. att rådet lägger kapitel XII och Kapitel XIII i ministerrådets berättelse till handlingarna.

Stockholm den 29 januari 1985

Lilli Gyldenkilde (SF)

J. K. Hansen (S)

Margit Hansen-Krone (H)

Gudrún Helgadóttir (Ab)

Karl-Erik Häll (s)

Olof Jansson (ÅC)

Kurt Ove Johansson (s)

Sakari Knuutila (Sdp)

Bjarne Mørk Eidem (A)

Per Petersson (m)

Peder Sønnerby (V)

Ole Gabriel Ueland (Sp)

Marjatta Väänänen (K)

Förman

BILAGA 7

Ekonomiska utskottets betänkande**över C 1, Nordiska ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet**

samt över meddelandena om rekommendationerna nr 1/1979 angående program för nordiskt regionalpolitiskt samarbete, nr 23/1980 angående gemensamma industriella projekt, nr 27/1980 angående gemensamma åtgärder beträffande stadsforskning, nr 5/1981 angående initiativ för att avhjälpa tynande gruvsamhällets svårigheter, nr 6/1981 angående utveckling av samsarbetsåtgärder rörande fiskodling, nr 17/1982 angående nordisk utbildning för exportmarknadsföring, nr 18/1982 angående samarbete inom nordisk möbelindustri, nr 31/1983 angående kartläggning och samordning av utbudet och behovet av u-landsutbildning, nr 32/1983 angående samarbete om energi- och miljörelaterad industri- och regionalpolitik, nr 33/1983 angående åtgärder för att stimulera innovationer inom näringslivet i Norden, nr 34/1983 angående stärkandet av det regionalpolitiska samarbetet i Norden, nr 2/1984 angående handlingsplan på datateknologiområdet, nr 4/1984 angående nordiska mjuka projektinvesteringsslån, nr 6/1984 angående Nordkalottssamarbetet och nr 7/1984 angående kontroll av nordiska projekt

Til Økonomisk utvalg er henvist visse deler av Nordisk Ministerråds beretning om nordisk samarbeid (C 1) til Nordisk Råd 33. sesjon. Dette gjelder visse deler av kapittel 1 samt

- kap. XIV Finans- og valutapolitikk m. m.
- kap. XV Industripolitikk
- kap. XVI Energipolitikk
- kap. XVII Handelspolitikk
- kap. XVIII Regionalpolitikk
- kap. XIX Bistand til utviklingslandene
- kap. XX Jord- og skogbruk
- kap. XXI Bolig- og byggsektoren

Utvalget uttaler seg om følgende bilag til C 1:

- Bilag 2 Rapport fra den nordiske arbeidsgruppen for statistikk over kapitalbevegelser mellom de nordiske land.
- Bilag 3 Sammendrag av rapport til Nordisk Ministerråd fra NORDHAND-gruppen
- Bilag 4 Oversikt og sammenligning av eksisterende former for nordisk bistandssamarbeid.

Videre uttaler utvalget seg om meldinger til følgende rekommendasjoner:

Rek. nr. 1/1979 om program for nordisk regionalpolitisk samarbeid

- Rek. nr. 23/1980 om felles industrielle prosjekt
- Rek. nr. 27/1980 om felles tiltak vedrørende byforskning
- Rek. nr. 5/1981 om initiativ for å avhjelpe nedleggingstruede gruvesamfunns vanskeligheter
- Rek. nr. 6/1981 om utvikling av samarbeidstiltak vedrørende fiskeoppdrett
- Rek. nr. 17/1982 om nordisk utdanning vedrørende eksportmarkedsføring
- Rek. nr. 18/1982 om nordisk møbelindustri
- Rek. nr. 31/1983 om kartlegging og samordning av tilbud og behov for u-landsutdanning
- Rek. nr. 32/1983 om samarbeid om energi- og miljørelatert industri- og regionalpolitikk
- Rek. nr. 33/1983 om tiltak for å stimulere innovasjoner innen næringslivet i Norden
- Rek. nr. 34/1983 om styrking av det regionalpolitiske samarbeidet i Norden
- Rek. nr. 2/1984 om en handlingsplan på datateknologiområdet
- Rek. nr. 4/1984 om nordiske myke prosjektinvesteringslån
- Rek. nr. 6/1984 om Nordkalottsamarbeidet
- Rek. nr. 7/1984 om kontroll av nordiske prosjekt

Beretningen og meldingene er behandlet av utvalget på møte 31. januar og 1. februar 1985 i Stockholm.

1. Det økonomiske samarbeid

Den økonomiske situasjon

1984 har vært preget av en bedring i den internasjonale økonomi. Konjunkturoppgangen har imidlertid ikke vært tilstrekkelig til å redusere arbeidsledigheten. Mange regner med at konjunkturoppgangens topp allerede er nådd. Nordisk Ministerråd regner med en geografisk sett jevnere økonomisk utvikling i 1984 enn i 1985. Dette innebærer bl. a. en forventning om lavere vekst i USA i 1985 enn i 1984, men en noe høyere vekst i de europeiske OECD-landene. Likevel vil veksten i USA ligge en del høyere enn veksten i de europeiske OECD-land, dvs. 3,5 prosent mot 2,5 prosent. Veksten i de europeiske land vil trolig ikke være tilstrekkelig til å hindre fortsatt økning i arbeidsløsheten.

Utviklingslandenes situasjon er fortsatt vanskelig. På grunn av internasjonale tiltak er utviklingslandenes gjeldssituasjon ikke akutt i øyeblikket, men det antas at en nedgang i dollarkursen, lavere rentenivå samt fortsatt oppgang i den internasjonale handel må til for å løse utviklingslandenes gjeldsproblemer på lengre sikt.

De nordiske land antas å høre med til de europeiske land som får sterkst vekst i 1985, i likhet med i 1984.

Framgangen i 1984 har på en del viktige områder vært vesentlig.

Volumveksten i bruttonasjonalprodukt (BNP) i 1984 var størst i Danmark og Finland. Begge lands BNP økte med 4 prosent. Dette tilsvarer den økning som var vanlig i etterkrigstiden fram til midten av 1970-talet.

Også i Norge og Sverige utviklet BNP seg positivt med h. h. v. 3,5 prosent og 2,9 prosent. I Island avtok BNP for andre år på rad. Nedgangen var 1,2 prosent. Dette er en god del mindre enn nedgangen i 1983.

Inflasjonstakten i de nordiske land har fortsatt å avta, men fremdeles er den høyere enn gjennomsnittet for OECD-landene. Danmark og Norge hadde den laveste inflasjon med vel 6 prosent. I Finland var inflasjonen 7 prosent og i Sverige knapt 8 prosent. I Island var inflasjonen langt lavere enn tidligere år, men 10–15 prosents inflasjonstakt er likevel betydelig høyere enn det man opplever i det øvrige Norden.

Et positivt trekk ved utviklingen i de nordiske land er at økningen i arbeidsløsheten har stanset opp og at den er i ferd med å avta. Likevel kan situasjonen ikke karakteriseres som tilfredsstillende.

Sett i forhold til det arbeidsløshetsnivå som var vanlig i de nordiske land til et stykke ut i 1970-årene ligger arbeidsløsheten fortsatt på et relativt høyt nivå i alle de nordiske land, bortsett fra i Island.

Det er vanskelig å skaffe sammenlignbare tall for arbeidsmarkedssituasjonen i de nordiske land. Utvalget vil henstille til Nordisk Ministerråd å intensivere arbeidet med å gjøre arbeidsmarkedsstatistikken i Norden mer sammenlignbar. I tillegg kan forskjeller i målemetode for arbeidsmarkedsstørrelser gi ulike bilder av situasjonen innen ett og samme land. De nedenfor refererte arbeidsmarkedsdata er mottatt fra Nordisk Ministerråds sekretariat. Utvalget vil på bakgrunn av de ovenfor nevnte forhold gjøre oppmerksom på at tallene må brukes med varsomhet.

I gjennomsnitt for 1984 ble det i Danmark registrert en nedgang i antall arbeidsløse på ca. 5.000 personer. Det betyr at antall arbeidsløse var på 278.000 personer, dvs. 10 prosent av arbeidsstyrken. Et positivt trekk er at andelen langtidsarbeidsløse har avtatt noe. I august 1983 hadde 48 prosent av de arbeidsløse vært arbeidsløse i mer enn 8/10 av året. I august 1984 var andelen sunket til 46 prosent. Vel 2 prosent av arbeidsstyrken antas å være omfattet av særlige arbeidsmarkedstiltak. Arbeidsstyrken økte kraftig i 1984 med ca 45 000 personer.

Arbeidsmarkedssituasjonen i Finland ligner den i Danmark. Antall arbeidsløse ble redusert med 9.000 personer og var i 1984 nede i 135.000 personer, dvs. 5 1/4 prosent av arbeidsstyrken. Den gjennomsnittlige varighet av ledighetsperioden for alle registrerte ledige var både i 1983 og 1984 27 uker. Samtidig økte antall sysselsatte med 25.000 personer.

I Island har ikke sysselsettingssituasjonen utviklet seg så negativt som mange fryktet for et år siden. Arbeidsløsheten antas å ha økt fra ca. 1 prosent i 1983 til 1 1/4 prosent i 1984.

I Norge har sysselsettingssituasjonen ikke utviklet seg så gunstig som i de andre nordiske land. Arbeidsløsheten økte med 2.000 personer til 66.000 personer, dvs. til 3,9 prosent av arbeidsstyrken. Samtidig økte andelen ledige med en ledighet på 1/2 år eller mere fra 25,4 prosent i september 1983 til 32,0 prosent på samme tid i 1984. Også i Norge økte imidlertid sysselsettingen.

I likhet med Danmark og Finland har også Sverige hatt en stort sett gunstig utvikling på arbeidsmarkedsområdet. Antall arbeidsledige avtok med 13.000 og er nå nede i 138.000. Det tilsvarer 3,1 prosent av arbeidsstyrken. Samtidig økte antall sysselsatte med 32.000 personer. Fortsatt øker imidlertid langtidsarbeidsløsheten noe. I september 1983 hadde 26,4 prosent av de arbeidsledige vært ledig i 1/2 år eller mer. I november 1984 var andelen økt til 27 prosent.

Det økonomiske samarbeidet i Norden

For Økonomisk utvalg har hovedsaken i det nordiske samarbeidet de siste to år vært å bedre økonomi og sysselsetting. De ovenfor nevnte tall viser at det har skjedd en viss forbedring i 1984. Fortsatt er imidlertid arbeidsledigheten i Norden høy. I 1984 var i gjennomsnitt 618.000 personer registrert som arbeidsledige.

Dette er bakgrunnen for at Nordisk Råd har lagt såvidt stor vekt på å få til en handlingsplan for økonomisk utvikling og full sysselsetting. Initiativet til dette arbeidet ble tatt av de tre politiske hovedgrupperinger i Rådet vinteren 1982/83.

Det forslag som nå er framlagt må sies å svare til de forventninger som utvalget har hatt til en handlingsplan som skulle gi en positiv effekt på økonomi og sysselsetting i Norden. Utvalget mener at forslaget til handlingsplan er konkret, dekker en rekke områder og betyr en vesentlig økning av ambisjonsnivået i det nordiske samarbeidet.

Ved siden av handlingsplanen for økonomisk utvikling og full sysselsetting arbeider Nordisk Råd med to andre hovedområder. Dette er Norden som hjemmemarked og Teknikken og fremtiden. Disse områdene inngår delvis i arbeidet med den før nevnte handlingsplan.

Utvalget er tilfreds med at man på Ministerrådssiden i de siste par år har arbeidet såvidt aktivt med å kartlegge handelshindringer i Norden. Det er nå å håpe at man kan gå videre og fjerne disse hindringer. Fjerning av handelshindringer i Norden har stor betydning for økonomi og sysselsetting. Særlig stor er betydningen for små og mellomstore bedrifter. Disse har ikke ressurser til å forsere hindringer på samme måte som de større bedriftene.

De små og mellomstore bedrifter kan fungere som drivkrefter i den økonomiske ekspansjonsprosess. De fungerer bedre dersom de står overfor et hjemmemarked på 23 millioner mennesker enn hvis hjemmemarkedet består av mellom 240.000 til 8 millioner mennesker. Økonomisk utvalg

anser derfor at Norden som hjemmemarked fortsatt må være en prioritert arbeidsoppgave i det nordiske samarbeidet.

Arbeidet med Teknikken og framtiden har gjort betydelige framskritt i 1984. Ved Rådets siste sesjon vedtok man en rekommandasjon om et handlingsprogram på datateknologiområdet. Et viktig element i dette programmet er en ordning med dataindustriell forskning og utvikling.

100 millioner NOK er avsatt til denne ordningen. Et program for teknisk forskning og utvikling vil bli satt igang i 1985 etter sterk påtrykning fra bl. a. Økonomisk utvalg. Utvalget har i løpet av året også gått inn for økt samarbeid om bioteknikk og har i denne betenkning i prinsippet sluttet opp om et nytt nordisk energiforskningsprogram.

Årsaken til at Teknikken og framtiden er, og bør være, et prioritert samarbeidsområde har også sammenheng med økonomi og sysselsetting. Moderne teknikk er en forutsetning for høy produktivitet og konkurranse-dyktighet i de nordiske lands næringsliv.

Det nordiske samarbeidet internasjonalt

Det nordiske samarbeidet i internasjonale fora har stadig vært i utvikling. Årlig rapporterer Ministerrådet om det nordiske samarbeidet i FN, OECD, GATT, UNCTAD, IMF osv. I år har utvalget mottatt en rapport over det nordiske bistandssamarbeidet. Av den framgår det klart at et intensivt formelt og uformelt samarbeid mellom de nordiske land om bistandsspørsmål foregår på mange plan.

I de senere år har det nordiske samarbeidet i OECD blitt merkbart bedre. De nordiske lands finansministre foretok en samordning av sine synspunkter forut for finansministermøtene i OECD i mai 1983 og 1984 samt forut for møtet i februar 1984. Det sistnevnte møte kom istand bl. a. på initiativ fra de nordiske land. I oktober 1984 var finansminister Feldt på besøk i OECD og hadde da mandat til, på de nordiske lands vegne, å framføre det felles nordiske syn på den internasjonale økonomiske utvikling og på OECD's arbeid overfor, OECD's generalsekretær.

Økonomisk utvalg mener det kan være hensiktsmessig å føre dette arbeidet videre. De økonomiske toppmøter etterfølges vanligvis av et møte mellom lederne for de 7 store industrinasjoner, USA, Storbritannia, Frankrike, Japan, Vest-Tyskland, Italia og Canada. Mange anser at dette møtet har større betydning for den internasjonale økonomiske politikk enn toppmøtet i OECD. Økonomisk utvalg vil oppfordre de nordiske lands regjeringer til å undersøke mulighetene for å la Norden bli representert ved en felles representant i dette forum.

2. Finans- og valutapolitikk

Ved Nordisk Råds sesjon i 1983 tok Rådet initiativ til følgende saker på det finans- og valutapolitiske området:

- i) Rek. nr. 1/1984 om en handlingsplan for økonomisk utvikling og full sysselsetting
- ii) Rek. nr. 2/1984 om et friere nordisk kapitalmarked
Fra tidligere av følger utvalget bl. a. følgende saker:
- iii) Ytring nr. 6/1, 1983 om utarbeiding av en faglig analyse av årsaker til og virkninger av de nordiske lands devalueringer høsten 1982
- iv) Ytring nr. 6/2, 1983 om intensivering av arbeidet for å styrke det nordiske valutapolitiske arbeidet.

Til punkt i) om handlingsprogrammet for økonomisk utvikling og full sysselsetting.

Rek. nr. 1/1984 har følgende ordlyd:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd å konkretisere retningslinjene for økonomisk politikk og nordisk økonomisk samarbeid med det siktemål å framlegge en handlingsplan for økonomisk utvikling og full sysselsetting i samsvar med Nordisk Råds synspunkter, ved Rådets 33. sesjon.

Økonomisk utvalg konstaterer at rekommandasjonen er fulgt opp ved det framlagte ministerrådsforslag B 59/e om en handlingsplan for økonomisk utvikling og full sysselsetting.

Det vises til utvalgets betenkning til ministerrådsforslaget for utvalgets synspunkter på forslaget.

Med framleggelsen av ministerrådsforslag B 59/e er hensikten med den her behandlede rekommandasjon oppfylt. I en særskilt betenkning av 1. februar 1985 er det foreslått å avskrive rek. nr. 1/1984.

Til punkt ii) om et friere nordisk kapitalmarked.

Rek. nr. 3/1984 lyder:

Nordiska rådet rekommanderar Nordiska ministerrådet att främja ekonomisk och industriell utveckling i Norden genom åtgärder för friare kapitalrörelser och valutapolitiskt samarbete samt initiativ som syftar till en friare nordisk aktiemarknad.

Økonomisk utvalg konstaterer at rekommandasjonen er fulgt opp ved at den svenske finansminister Feldt har hatt en samtale med OECD's generalsekretær, om mulighetene for å unnta de nordiske land fra prinsippet om ikke-diskriminerende kapitalliberaliseringstiltak. Utvalget er kjent med at resultatet av møtet var negativt.

Økonomisk utvalg har i en særskilt betenkning vurdert meldingen om rek. nr. 3/1984 og viser til denne for utvalgets synspunkter på saken.

Til punkt iii) om utarbeiding av en faglig analyse av årsaker til og virkninger av de nordiske lands devalueringer høsten 1982.

Økonomisk utvalg har med tilfredsstillelse notert seg at ovennevnte emne har vært en viktig sak for Nordisk økonomisk forskningsråd i 1984. Forskningsrådet har finansiert utarbeidingen av analysen samt arrangert et seminar på bakgrunn av en foreløpig rapport om analysen. Utvalget ser fram til å motta den endelige rapport som nå er lovet framlagt i månedsskiftet mars/april.

Til punkt iv) om intensivering av arbeidet for å styrke det nordiske valutapolitiske samarbeidet.

Økonomisk utvalg har ved flere tilfeller tatt opp dette spørsmål, men Ministerrådet har unnlatt å svare. I Ministerrådets beretning for virksomhetsåret 1984 er således spørsmålet overhode ikke berørt.

I sin betenkning til Ministerrådet s beretning i 1984 skrev Økonomisk utvalg bl. a.:

''Økonomisk utvalg behandlet rapporten om valutapolitiske konsultasjoner i Norden på sitt møte 8. og 9. august 1983. Utvalget uttalte at de nordiske land i første rekke burde bestrebe seg på å få istand konsultasjoner med de øvrige nordiske land før beslutninger tas om endringer av de nordiske landenes valutakursnivåer. Denne uttalelsen innebar at utvalget ønsket et tettere valutasamarbeid enn det Nordisk Ministerråd (finansministrene) gikk inn for ved sin uttalelse av 20. juni 1983. Utvalget har merket seg at det ikke gjøres noen referanse til utvalgets uttalelse i Ministerrådets beretning. Utvalget velger å se dette som en forglemmelse fra Ministerrådets side. Det er å håpe på at utvalget snart kan få informasjon om hvilken innvirkning Økonomisk utvalgs uttalelse om valutapolitiske konsultasjoner vil få ved framtidige valutakursjusteringer i Norden.''

Økonomisk utvalg mener at det nordiske valutapolitiske samarbeidet fortsatt ikke fungerer tilfredsstillende og vil derfor gå inn for å bedre det nordiske valutapolitiske samarbeidet.

Annet

Nordisk Råds ytring nr. 4:3/1982 har nå resultert i en rapport om *statistikk vedrørende kapitalbevegelsene mellom de nordiske land*. Rapporten følger som bilag nr. 2 til Ministerrådets beretning for virksomhetsåret 1984.

Rapporten bekrefter Økonomisk utvalgs tidligere konstatering av at statistikken vedrørende kapitalbevegelsene mellom de nordiske land ikke er tilfredsstillende. Summering av de enkelte lands oppgaver over inngående og utgående kapitalbevegelser stemmer ikke overens. I rapporten pekes det på flere mulige årsaker til uoverensstemmelsen. Økonomisk utvalg tilslutter seg forslaget i rapporten om å gå videre med disse spørsmål for å minimere ulikheter i statistikken vedrørende kapitalbevegelsene. Dette arbeidet bør koordineres med tilsvarende arbeid i OECD.

Utvalget har nå mottatt den rapport vedrørende *skipsregistrering* som utvalget etterlyste i sin betenkning til Ministerrådets beretning for virksomhetsåret 1983. Rapporten omtales også i årets utgave av Ministerrådets beretning. Det går fram at praksis vedrørende utflagging til et annet nordisk land i form av direkte investeringer er liberal i Danmark, Finland, Norge og Sverige. På grunn av de nordiske lands internasjonale forpliktelser, særlig i forhold til OECD, fant Ministerrådet at det ikke var riktig å foreta liberaliseringer begrenset til Norden. Videre kom Ministerrådet

fram til at det ikke var hensiktsmessig å foreta en liberalisering overfor hele OECD-området, da dette kunne gi uønskede resultater i form av uregulert utflagging til bekvemmelighetsflagg-land.

Økonomisk utvalg ser denne rapporten i nær sammenheng med rek. nr. 3/1984 om et friere nordisk kapitalmarked og kommenterer derfor denne sak nærmere i betenkingen til meldingen om nevnte rekommandasjon.

3. Industripolitikk

Ved Nordisk Råds sesjon i 1984 tok Rådet initiativ til følgende saker på det industripolitiske området:

- i) Rek. nr. 2/1984 om en handlingsplan på datateknologiområdet
- ii) Rek. nr. 4/1984 om nordiske myke prosjektinvesteringsslån
- iii) Ytring nr. 2:3/1984 om tiltak for en offensiv satsing på kapital- og teknikkintensive bransjer
- iv) Ytring nr. 2:4/1984 om styrking av FoU-virksomheten for å fremme industrielt samarbeid
- v) Ytring nr. 2:7/1984 om bedring av finansieringsmulighetene for små og mellomstore foretak for å fremme innovasjonsvirksomheten i Norden.

Fra før av følger utvalget bl. a. følgende saker:

- vi) Rek. nr. 33/1983 om tiltak for å stimulere innovasjoner innen næringslivet i Norden
- vii) Rek. nr. 18/1982 om samarbeid innen nordisk møbelindustri
- viii) Rek. nr. 23/1980 om felles industrielle prosjekt
- ix) Rek. nr. 24/1980 om glassindustrien i Norden.

Det er rimelig å se punktene iv), v) og vi) i sammenheng. Punkt viii) angår flere saksområder, men meldingen om rekommandasjonen vil bli behandlet i sin helhet under dette saksområde.

Til punkt i) om en handlingsplan på datateknologiområdet.

Rek. nr. 2/1984 har følgende ordlyd:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd å vedta en nordisk handlingsplan på datateknologiområdet i samsvar med ministerrådsfor-slag B 53/e og de synspunkter som er framført av Nordisk Råd.

I 1985 vil handlingsplanen på datateknologiområdet konkret bli satt ut i livet. Det har tatt relativt lang tid, – allerede i desember 1982 ble det første initiativet tatt fra parlamentarisk side for å få en slik handlingsplan. Samtidig ønsker Økonomisk utvalg å uttale at resultatet av denne lange prosessen er blitt bra.

Av meldingen til rekommandasjonen går det fram at det beløp som i løpet av 5 år vil bli bevilget til gjennomføring av handlingsplanen, tilsvarer 3 prosent av bevilgningene til nasjonale programmer i året 1985. Målt i forhold til de nasjonale datateknologiprogrammer er altså den nordiske handlingsplanen beskjeden. Økonomisk utvalg mener likevel at den nor-

diske handlingsplanen vil bli et verdifullt tilskudd til de nasjonale programmer.

Utvalget konstaterer at Ministerrådet nå har utarbeidet retningslinjer for et særlig program for støtte til dataindustriell forskning og utvikling. Disse retningslinjene er i tråd med Økonomisk utvalgs synspunkter på ministerrådsforslag B 53/e om handlingsplanen, som ble lagt fram for Nordisk Råds sesjon i 1984. Ministerrådet har tatt hensyn til at ikke bare dataindustrien, men også næringer som bruker avansert elektronikk- og datateknologi bør omfattes av programmet. Videre er forholdet til de nasjonale programmer tatt hensyn til på en tilfredsstillende måte.

Det opplyses at 5 millioner NOK i 1985 er overført fra det dataindustrielle FoU-program til oppstartning av det tekniske FoU-program. Utvalget vil minne om at samarbeidsminister Christensen på møte mellom Nordisk Råds budsjettkomité og Nordisk Ministerråd (samarbeidsministrene) 27. november 1984 opplyste at det ikke er tale om å redusere omfanget av dataprogrammet. De 5 millioner NOK vil altså senere bli tilbakeført til det dataindustrielle FoU-program.

Når det gjelder de øvrige områdene som den nordiske datahandlingsplanen omfatter, mener utvalget at Ministerrådet har prioritert områder i samsvar med Rådets prioriteringer. Man setter igang, eventuelt fortsetter samarbeidet om utdanning, datoriserte hjelpemidler for funksjonshemmede, standardisering, data- og telekommunikasjoner, arbeidsmarked og sysselsetting samt offentlig forvaltning.

Utvalget vil også gjøre oppmerksom på at det har til behandling medlemsforslag A 690/e om nordisk datasamarbeid. Dette forslaget kan medføre satsing også på ytterligere områder. Det vises til utvalgets betenkning til medlemsforslaget.

Økonomisk utvalg foreslår at rek. nr. 2/1984/e blir tatt til etterretning og at ny melding imøteses til neste sesjon.

Til punkt ii) om nordiske myke prosjektinvesteringsslån.

Rekommandasjonen nr. 4/1984 har følgende ordlyd:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd å utrede mulige former for en ordning med nordiske myke prosjektinvesteringsslån.

Utvalget konstaterer at et utredningsarbeid er igangsatt og ser fram til å motta utredningen våren 1985.

Økonomisk utvalg foreslår at rek. nr. 4/1984/e blir tatt til etterretning og at ny melding imøteses til neste sesjon.

Til punkt iii) om tiltak for en offensiv satsing på kapital- og teknikkintensive bransjer.

Økonomisk utvalg la fram forslaget til ytring nr. 2:3/1984 dels på bakgrunn av Ministerrådets begrensede vilje til å igangsette tiltak for særlig å bedre samarbeidet innen bransjer i en vanskelig økonomisk situasjon. Viktigere var imidlertid Ministerrådet (industriministrenes) uttalelse på Nordisk Råds sesjon i 1983 om at et offensivt samarbeid innen kapital- og teknikkintensive bransjer kunne være aktuelt.

Økonomisk utvalg er enig med Ministerrådet at det tekniske FoU-program samt også det dataindustrielle FoU-program vil bety en styrking av kapital- og teknikkintensive bransjer. Utvalget vil imidlertid også minne om andre tiltak for å styrke denne type bransjer, f. eks. felles eksportsatsinger. Økonomisk utvalg vil i likhet med i fjor oppfordre Ministerrådet til å drive dette arbeidet videre sammen med de berørte parter.

Til punktene iv), og vi) om stimulering av innovasjoner innen næringslivet i Norden.

Rekommandasjon nr. 33/1983 har følgende ordlyd:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd å tillegge arbeidsgruppen for fremme av teknisk FoU, oppgaven med å utrede tiltak for å stimulere innovasjoner innen næringslivet i Norden.

Økonomisk utvalg har ved flere tilfeller understreket betydningen av at hele programmet for teknisk forskning og utvikling blir gjennomført. Dette var f. eks. et viktig punkt i utvalgets betenkning til ministerrådsforslag *B 47/e* om retningslinjer for økonomisk politikk og nordisk økonomisk samarbeid. Det er derfor med stor tilfredsstillelse utvalget nå kan konstatere at Ministerrådet er beredt til å stille nødvendige finansielle ressurser til disposisjon, slik at hele programmet kan gjennomføres. Utvalget tror at det tekniske FoU-program vil være et viktig bidrag til stimulering av innovasjonsvirksomheten innen nordisk næringsliv.

Innovasjonsvirksomheten på bedriftsnivå i Norden er imidlertid avhengig av at bedriftene kan få finansiert spesifikke innovasjonsprosjekter og at de får muligheter for effektivt å markedsføre nye produkter. Økonomisk utvalg er tidligere, av Nordisk investeringsbank, gjort oppmerksom på visse tanker omkring en nordisk ordning med innovasjons- og markedsføringslån. Utvalget noterer at Ministerrådet oppfordrer investeringsbanken til å utrede en slik ordning. Utvalget ser fram til å motta forslaget.

Økonomisk utvalg anser nå rekommandasjonen som oppfylt hva gjelder den faglige delen, men ønsker fortsatt rapportering om de finansielle spørsmål.

Med disse bemerkninger foreslår Økonomisk utvalg at Nordisk Råd tar rek. nr. 33/1983/e til etterretning og imøteser ny melding til neste år.

Til punkt viii) om nordisk møbelindustri.

Rekommandasjon nr. 18/1982 har følgende ordlyd:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd i nært samarbeid med berørte parter, å konkretisere behovet for økt nordisk samarbeid innen møbelbransjen.

Økonomisk utvalg konstaterer at bransjeorganisasjonene i det siste har økt samarbeidet på 3. lands markeder og at et felles markedsføringsprosjekt er under planlegging m. m. Utvalget tar til etterretning at det i denne forbindelse ikke er ytret ønske om tiltak fra det offentliges side.

Utvalget er imidlertid blitt kjent med at man på bransjehold nå er iferd med å ta nye initiativ som kan lede til økt behov for nordisk samarbeid

innen møbelbransjen. Utvalget ønsker å se nærmere på dette initiativ før rekommandasjonen eventuelt avskrives.

Utvalget foreslår derfor at meldingen om rek. nr. 18/1982 tas til etterretning og at ny melding imøteses til neste sesjon.

Til punkt viii) om felles industrielle prosjekt.

Rekommandasjon nr 23/1980 har følgende ordlyd:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd å foreta en oversikt over de nordiske landenes lovgivning med sikte på å fremme felles prosjekt på det industrielle området.

Oppfølgingen av rekommandasjonen foregår på følgende fem områder:

1. Gjennomgang av de nordiske lands valutalovgivning
2. Gjennomgang av de nordiske lands etablerings- og konsesjonslovgivning
3. Gjennomgang av de nordiske lands skattelovgivning
4. Analyse av spørsmål om en nordisk aksjeselskapsform
5. Vurdering av de industripolitiske aspekter ved utredningen "Arbeidskraftens og kapitalens mobilitet i Norden".

Til punkt 1. Det vises her til utvalgets kommentar til rek. nr. 3/1984 om et friere nordisk kapitalmarked.

Til punkt 2. Økonomisk utvalg har merket seg at man i Finland, Norge og Sverige er i ferd med å gjennomføre tiltak for å liberalisere enkeltpersoners adgang til å drive selvstendig næringsvirksomhet, erhverve fast eiendom samt opprette aksjeselskap og delta i aksjeselskaps styrer m. v. Dette er i tråd med de signaler Ministerrådet ga i fjorårets beretning og som Økonomisk utvalg uttalte seg positivt om. Utvalget stiller imidlertid spørsmål ved om hvorfor Island ikke deltar i liberaliseringsprosessen. Den rapport om disse spørsmål som Ministerrådet la fram til Nordisk Råds sesjon i 1984 viste at reglene også i Island måtte endres for å bedre mulighetene for etablering av næringsdrift over grensene i Norden.

Utvalget kan videre konstatere at Ministerrådets tolkning av OECD's kapitalkode på nok et område hindrer en videre utbygging av den økonomiske integrasjonsprosess i Norden. I dette tilfelle gjelder det mulighetene til å fritta nordiske foretak fra plikten til å innhente tillatelse når foretaket ønsker å etablere næringsdrift i et annet nordisk land. Utvalget viser til sine synspunkter annet sted i denne betenkning for en nærmere kommentar.

Til punkt 3. Økonomisk utvalg mener det har tatt lang tid å komme igang med gjennomgangen av de nordiske lands lovbestemmelser om bedriftsbeskatningen. Opprinnelig avventet Ministerrådet resultatet av en norsk-svensk undersøkelse. Nå avventer Ministerrådet resultatet av en undersøkelse gjennomført av OECD. Utvalget håper man kan slippe flere utsettelser slik at utredningen av bedriftsbeskatningen i Norden kan gjennomføres i løpet av 1985. Hensikten må være å bedre mulighetene for foretaks-etableringer over grensene i Norden.

Til punkt 4. Utvalget konstaterer at Ministerrådet i 1984 nok en gang har diskutert mulighetene for å utarbeide en særskilt nordisk aksjeselskapsform. Igjen har Ministerrådet konkludert med at dette for tiden ikke er hensiktsmessig. Utvalget tar opplysningen til etterretning, men vil samtidig vise til at EF-landene arbeider med tilsvarende spørsmål. Ministerrådet kan muligens dra nytte av dette arbeidet.

Til punkt 5. Økonomisk utvalg ba i sin betenkning til meldingen om rek. 23/1980 i 1984 om mer konkret informasjon om Ministerrådets oppfølging av dette punkt. Utvalget konstaterer at Ministerrådets melding i år på dette punkt er identisk med den melding som ble gitt i fjor. Utvalget må tolke dette som at Ministerrådet ikke har foretatt seg noe i sakens anledning i løpet av 1984. Dette er lite tilfredsstillende og utvalget ber om at Ministerrådet nå setter fortgang i arbeidet med vurderingen av de industripolitiske aspekter ved utredningen "Arbeidskraftens og kapitalens mobilitet i Norden".

Utvalget foreslår at meldingen om rek. nr. 23/1980 blir tatt til etterretning og at ny melding imøteses til neste sesjon.

Til punkt ix) om glassindustrien i Norden.

Rek. nr. 24/1980 har følgende ordlyd:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd å la foreta en gjennomgang av problemene for glassindustri i Norden med sikte på å motvirke monopoltendenser og å undersøke mulighetene for å bevare nordisk glassindustri.

Nordisk Ministerråd har helt siden denne rekommandasjon ble vedtatt av Nordisk Råd, ment at det har vært lite man fra myndighetenes side har kunnet gjøre på nordisk plan for å bevare nordisk glassindustri. Et forslag fra en rekke av arbeidsmarkedets parters organisasjoner om en forstudie om nordisk glassyrkesutdanning ble opprinnelig avvist av Ministerrådet. Etter gjennatte henstillinger fra Økonomisk utvalg ble dette prosjektet gitt økonomisk støtte fra Nordisk Ministerråds side.

Økonomisk utvalg har mottatt sluttrapporten av denne forstudie.

Utvalget viser til sin betenkning om meldingen om denne rekommandasjon for ytterligere synspunkter.

Annet

Nordisk databasert underleverandørbase. Økonomisk utvalg konstaterer at Ministerrådet har bevilget 200 000 SEK til en forstudie for å belyse mulighetene til å etablere en nordisk database for formidling av informasjon mellom leverandører av komponenter og bearbeidings tjenester på den ene side og konstruktører og innkjøpere på den andre side. I sin avskrivningsbetenkning til rek. nr. 19/1982 om nordiske underleveranser, ga Økonomisk utvalg uttrykk for en positiv grunnholdning til en nordisk databasert underleverandørbase. Følgelig slutter utvalget opp om Ministerrådets bevilgning til forstudien.

Eksportkreditter i den internordiske handel. Økonomisk utvalg konstaterer at arbeidet på dette felt nå konsentrerer seg om arbeid internasjonalt, særlig OECD, for å fjerne eksportkreditter i handelen mellom alle industrialiserte land. Utvalget tar dette til etterretning, men vil gjerne peke på at dette bør gjøres med kraft. Det synkende internasjonale rentenivået gjør problemet med eksportkreditter mindre. Men samtidig betyr det at subsidierte eksportkreditter ikke lenger er et såvidt viktig salgsargument. Dette kan bidra til at det blir enklere å få fjernet disse ordninger, noe som kan få stor betydning ved en eventuell ny økning i det internasjonale rentenivået.

Andre statlige støtteordninger. Utvalget ser fram til å motta den rapport Ministerrådet har latt utarbeide om industristøtten i de nordiske land. Imidlertid kunne utvalget ønsket en rapport, ikke bare med en beskrivelse av industristøtten, men også med vurderinger av den betydning støtten har i det egne og de andre nordiske land. Det langsiktige målet med arbeidet må være å minimere uheldige vridninger i næringsstrukturen i Norden.

Offentlige innkjøp. Økonomisk utvalg oppfordret, bl. a. i sin betenkning til Ministerrådets beretning for virksomhetsåret 1983, Ministerrådet til aktivt å arbeide for at nordiske innkjøpsorganer i større grad skulle kunne samarbeide. Utvalget var positiv til at Ministerrådet undersøkte behov og interesse for økt markedsinformasjon slik at selgere og kjøpere får bedre oversikt over hva som etterspørres og tilbys i dette markedet. Det skal sterkt understrekes at utvalget savner informasjon om hva som har hendt i denne sak.

4. Energipolitikk

Ved Nordisk Råds sesjon i 1984 tok Rådet følgende initiativ på det energipolitiske området:

i) Ytring nr. 2:5/1984 om intensivering av arbeidet for å styrke energi- og miljøindustrien.

Fra før av følger utvalget bl. a. følgende saker:

ii) Rek. nr. 32/1983 om samarbeid om energi- og miljørelatert industri- og regionalpolitikk

iii) Rek. nr. 2/1981 om samordning av FoU-innsatser og kartlegging av miljøkonsekvenser ved framstilling og bruk av alternative drivmidler.

Til punktene i) og ii) om energi- og miljørelatert industri- og regionalpolitikk.

Rek. nr. 32/1983 har følgende ordlyd:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd å

1. vedta tiltak for å fremme energisamarbeidet med sikte på sikre leveranser av såvel energi som andre viktige råvarer,
2. fortsette vurderingen av mulighetene for utvidet el-kraftsamarbeid,
3. vedta tiltak for å styrke energi- og miljøindustrien samt å
4. fremme samarbeidet om lokalisering av energianlegg.

Økonomisk utvalg konstaterer at lite eller ingen ting er gjort for å følge opp denne rekommandasjonens punkter 1, 3 og 4 i 1984. Det er særlig uheldig at punkt 3 om tiltak for å styrke energi- og miljøindustrien er ignorert. Økonomisk utvalg gjentok dette punkt i sitt forslag til Nordisk Råds ytringer i 1984, – Nordisk Råd sluttet enstemmig opp om dette forslaget. Nordisk Råd har altså lagt stor vekt på å styrke energi- og miljøindustrien.

Til punkt iii) om alternative drivmidler.

Rek. nr. 2/1981 har følgende ordlyd:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

- (1) å vedta tiltak for samordning av iverksatte og planlagte forsknings- og utviklingsinnsatser for fremstilling av alternative drivmiddel innen Norden
- (2) å kartlegge miljøkonsekvensene ved produksjon og bruk av alternative drivmiddel.

De nordiske energiministrene har godkjent rapporten "Alternative drivmidler i Norden" (NU 1982:14). Rapporten inneholder en kartlegging av bruken av alternative drivmidler i Norden og en kartlegging av bestemmelsene i de enkelte land på området. I rapportens beskrivelse av fordeler og ulemper ved bruken av alternative drivmidler inngår også de miljømessige konsekvenser.

Økonomisk utvalg har tidligere konstatert at arbeidet med oppfølgingen av rekommandasjonen har tatt en noe annen retning enn det rekommandasjonens ordlyd tilsier. Utvalget mente likevel at dette var forsvarlig. Ved utvalgets behandling av meldingen om rekommandasjonen i 1983 la utvalget vekt på at Ministerrådet måtte vurdere de forslag som ble framlagt i rapporten og gjennomføre de forslag som ble funnet hensiktsmessige før utvalget avskrev rekommandasjonen.

Av årets melding går det fram at rapporten har gitt et felles grunnlag for de enkelte nordiske lands myndigheter i deres vurderinger og gjennomføring av de endringer som er nødvendige for harmonisering av bestemmelsene på området. Det opplyses videre at Nordisk Ministerråd i begynnelsen av 1985 vil utarbeide en oversikt over de endringer som er gjennomført. Utvalget ser fram til å motta denne oversikten.

Med dette anser utvalget rekommandasjonen som ferdigbehandlet for Rådets del og har i en særskilt betenkning av 1. februar 1985 foreslått å avskrive rekommandasjonen.

Annet

Arbeidsplanen på energiområdet fra 1982 er videreført gjennom samarbeidsprogrammer o.l. på områdene energiforskning, samarbeid om olje og gass, energiøkonomisering og energiplanlegging. Økonomisk utvalg ønsker å knytte noen bemerkninger til samarbeidet på disse områdene.

Energiforskningssamarbeidet ser ut til å være kommet godt igang. I

hovedsak har arbeidet gått ut på å øke informasjonen over landegrensene i Norden om pågående energiforskning. Man ønsker imidlertid å gå videre og få igang et mer konkret grenseoverskridende forskningssamarbeid, organisert gjennom et Nordisk energiforskningsutvalg. Økonomisk utvalg vil prinsipielt slutte opp om en slik utvikling av det nordiske energiforsknings-samarbeid. Dette vil føre til bedre ressursutnyttning og til overføring av kompetanse på de ulike forskningsområder mellom de nordiske land.

Samarbeidet om olje og gass er delvis inne i en avventende fase. Dette gjelder i første rekke det arbeidet som er knyttet til eventuell utnyttning av olje- og gassforekomster utenfor kysten av Nord-Norge. Økonomisk utvalg har imidlertid merket seg at disse spørsmål kontinuerlig overvåkes via Nordisk informasjonsgruppe om gassspørsmål og Nordisk kontaktgruppe for olje- og gassspørsmål i Nord.

Det nordiske samarbeidet om olje og gass er imidlertid ikke begrenset til spørsmål tilknyttet olje- og gassforekomster utenfor kysten av Nord-Norge. Økonomisk utvalg vil gjerne bemerke at Ministerrådets initiativ til samarbeid om off-shore forsikring er interessant. Koordinering av kontraktsbestemmelser og forsikringsbestemmelser kan på sikt gi mer forenklede og likartede vilkår for både forsikringsbransjen og oljebransjen. Dette vil styrke arbeidet for å gjøre Norden til hjemmemarked. Utvalget vil også påpeke at dette arbeidet med fordel kan drives videre i internasjonale fora.

Økonomisk utvalg vil også peke på at olje- og gassressurser forekommer andre steder i Norden enn på den danske og norske kontinentalsokkel. I Vestnorden, – nærmere bestemt Færøyene og Grønland, er det mulig at man i framtiden vil gjøre drivverdige funn av olje og/eller gass. Utvalget vil oppfordre Nordisk Ministerråd til å undersøke om det finnes ønsker og behov for et nordisk olje- og gassamarbeid i Vestnorden.

Energiøkonomiseringsarbeidet vil nå særlig rette seg mot industrien. Økonomisk utvalg tror dette er en riktig prioritering. Som det framgår av Ministerrådets oversikt over energisituasjonen i de nordiske land, øker nå energiforbruket særlig p. g. a. økt aktivitet innen industrien. I en slik situasjon er det hensiktsmessig å rette energiøkonomiseringsarbeidet mot industrisektoren. Målet må være å stimulere til økt bruk av økonomisk lønnsomme energisparende produksjonsprosesser. En i økonomisk forstand mer effektiv energibruk kan både begrense økningen i energiforbruket og gjøre industrien i Norden mer konkurransedyktig.

Energiplanleggingsarbeidet drives også framover på en rekke interessante områder. Likevel vil utvalget påpeke at Økonomisk utvalgs synspunkt hva gjelder en nordisk energimodell ikke er fulgt opp av Nordisk Ministerråd. I sin betenkning til Ministerrådets beretning for virksomhetsåret 1983 skrev utvalget på bakgrunn av Ministerrådets konklusjon om at det ikke var relevant å konstruere en total nordisk energimodell:

''Utvalget vil imidlertid påpeke at noe av hensikten med energiforsyningsmodellen var å gi grunnlag for en mer effektiv utnyttelse av ressur-

sene. Dette kan blant annet oppnås ved allerede på planleggingsstadiet å innpasse nye kraftanlegg i det nordiske energiforsyningsnettet. Utvalget går inn for at Nordisk Ministerråd arbeider videre med dette aspektet ved en nordisk energiforsyningsmodell."

Generelt vil Økonomisk utvalg bemerke at Nordisk Ministerråd har tatt mange interessante og lovende initiativ på det energipolitiske området i 1984. Signalene for arbeidet i 1985 er for såvidt også positive. Samtidig må det påpekes at Ministerrådet ikke har fulgt opp Rådets initiativ på en tilfredsstillende måte. Økonomisk utvalg tror at samarbeidet mellom Rådet og Ministerrådet kan bedres ved i større grad å formalisere initiativene på det nordiske energipolitiske området. Hittil har tendensen gått i motsatt retning. Tidligere ble det energipolitiske samarbeidet drevet etter Arbeidsplanen på energiområdet fra 1982. I 1984 ble arbeidet videreført gjennom relativt uformelle samarbeidsprogrammer o.l. på de enkelte områder.

Økonomisk utvalg mener planene bør revideres, samles i ett dokument og presenteres for Rådet i form av et ministerrådsforslag til sesjonen i 1986. Utvalget ser ministerrådsforslag som en mer effektiv samarbeidsform enn oppstykkede og relativt sett uformelle arbeidsplaner.

Det skal nevnes at problemet med nedgradering av samarbeidsformene eksisterer også på det industripolitiske området. Der er imidlertid problemet ikke så synlig ennå, da sakene man arbeider med fortsatt har nær tilknytning til arbeidsplanen på industriområdet av 1982.

5. Handelspolitikk

Ved Nordisk Råds sesjon i 1983 tok Rådet følgende initiativ på det handelspolitiske området:

i) Ytring nr 2:1/1984 om framlegging av forslag til handlingsprogram for Norden som hjemmemarked til Nordisk Råds 33. sesjon

ii) Ytring nr. 2:2/1984 om styrking av det nordiske eksportsamarbeidet

Fra før av følger utvalget bl. a. følgende saker:

iii) Ytring nr. 6:4/1983 om utredning av årsakene til tilbakegangen i den nordiske samhandel samt forslag til tiltak for å snu den nåværende utvikling.

iv) Rek. nr. 17/1982 om nordisk utdanning for eksportmarkedsføring

Til punkt i) om et handlingsprogram for Norden som hjemmemarked

Økonomisk utvalg la ved sesjonen i 1984 vekt på at det arbeidet Ministerrådet hadde satt igang vedrørende Norden som hjemmemarked måtte utmunne i et handlingsprogram. Samarbeidsminister Lundkvist lovet da ved Rådets sesjon i 1984 at Rådet skulle få materiale som kunne gi grunnlag for en godt forberedt diskusjon om spørsmålet til Rådets sesjon i 1985. Utvalget konstaterer at et slikt materiale er framlagt som del av ministerrådsforslag B 59/e om en handlingsplan for økonomisk utvikling og full sysselsetting og håper følgelig at en diskusjon om emnet kan finne sted ved Rådets sesjon.

Utvalget har videre merket seg den interessante beskrivelse i Ministerrådets beretning for virksomhetsåret 1984, av Ministerrådets arbeid med emnet Norden som hjemmemarked. Også Økonomisk utvalg er gjort kjent med noen oversikter over handelshindringer i Norden, slik næringslivet selv opplever det. Dette gjelder bl. a. rapporter fra handelskammeret i København samt fra Midtnordenkommittén.

Økonomisk utvalg tror at fjerning av handelshindringer er en oppgave som har stor betydning for å stimulere næringslivet i de nordiske land. Særlig stor er betydningen for små og mellomstore bedrifter som ikke har ressurser til å diversifisere sine produkter for å tilpasse særkraven i de enkelte land.

Det skal likevel påpekes at den statistikk over samhandelen i Norden som Ministerrådet refererer er en sterk indikasjon på at man allerede har kommet et godt stykke med å gjøre Norden til hjemmemarked for små og mellomstore bedrifter. Således opplyses det at den internordiske eksportandel av ikke-tradisjonelle varer er høy, over 30 %, så nær som for Danmark der andelen er 25 prosent. Små og mellomstore bedrifter står for en forholdsvis stor andel av denne ikke-tradisjonelle eksporten.

Utvalget vil også gjerne påpeke at på utvalgets møte 9. februar 1984 opplyste representanter for EFTA og EF at man ville opprette en felles komité for å se på problemet med handelshindringer i Europa. Utvalget vil oppfordre Ministerrådet til å overvåke og eventuelt samordne sitt arbeid med det som foregår i EFTA og EF. Dette for å unngå dobbeltarbeid med disse spørsmål.

Til punkt ii) om styrking av det nordiske eksportsamarbeidet.

Økonomisk utvalg konstaterer at Ministerrådet i sitt forslag om en handlingsplan for økonomisk utvikling og full sysselsetting går inn for en vesentlig styrking av det nordiske eksportsamarbeidet. Utvalget viser til sin betenkning om ministerrådsforslaget for en nærmere kommentar.

Når det gjelder samarbeidet om prosjekteksport ser det nordiske samarbeidet om prosjekteksport ut til å være i god gjenge. Utvalget viser i den forbindelse til sin betenkning til Nordisk prosjekteksportfonds beretning for virksomhetsåret 1984.

Til punkt iii) om tilbakegangen i den nordiske samhandelen.

Økonomisk utvalg uttrykte i sin betenkning til Ministerrådets beretning for virksomhetsåret 1984 ønske om at rapporten om den nordiske samhandelen ga informasjon om i hvilken grad institusjonelle hindringer har medvirket til tilbakegangen i den nordiske samhandelen og ba Ministerrådet om eventuelt å gå videre med disse spørsmål.

Utvalget har nå mottatt den aktuelle rapport. Den følger som bilag 3 til Ministerrådets beretning for virksomhetsåret 1984. Rapporten oppfyller ikke utvalgets ønskemål, men inneholder likevel interessant stoff. En uheldig side ved rapporten er at Islands samhandel med det øvrige Norden ikke er undersøkt.

I rapportens del om årsakene til tilbakegangen i den nordiske samhandelen konkluderes det med at tilbakegangen stort sett har vært moderat sett over en lengere periode (1970–1981). Videre konkluderes det med at tilbakegangen i hovedsak kan tilbakeføres til endringer i varesammensetningen av landenes import. Dette innebærer at importtetterspørselen fra de nordiske land i sterkere grad retter seg mot land utenfor Norden.

Økonomisk utvalg er selvsagt tilfreds med at tilbakegangen i den nordiske samhandelen ikke har vært av så stort omfang som mange kanskje har antatt tidligere. Likevel mener utvalget at det er viktig å fortsette arbeidet med å legge forholdene til rette for å øke samhandelen.

Et stabilt og helst ekspanderende nordisk hjemmemarked er en av forutsetningene for styrking av næringslivet i Norden.

Til punkt iv) om eksportmarkedsføring.

Rek.nr. 17/1982 har følgende ordlyd:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd å vedta samarbeidstiltak med sikte på å styrke utdannelsetilbudet innen faget eksportmarkedsføring.

Økonomisk utvalg har med tilfredsstillelse merket seg at Ministerrådet har fulgt opp utvalgets oppfordring om fortsatte og eventuelt økte bevilgninger til samarbeidsorganet for de nordiske eksportskoler, NUREX. Dette samarbeidet er dermed kommet i god gjenge.

Utvalget vil imidlertid rette oppmerksomheten mot det forslag utvalget framsatte i forbindelse med fjorårets melding om den her behandlede rekommandasjon. Forslaget gikk ut på å få istand en nordisk ordning med utdanning av studenter for å bedre eksportmulighetene til fjerntliggende land. Det ble i den forbindelse vist til EF-landenes ordning med utdanning av europeiske studenter i Japan. Det ble også stilt spørsmål ved om ikke eksisterende nordiske institusjoner som f.eks. Centralinstituttet for Nordisk Asienforskning, Nordiska afrikainstitutet og Nordiska samfundet för Latinamerikaforskning kunne benyttes i et slikt opplegg.

Utvalget er kjent med at Ministerrådets organer har arbeidet med dette spørsmål i løpet av 1984. På denne bakgrunn ble det søkt om en bevilgning på 210 000 NOK på Ministerrådets allmenne budsjett i 1986. Både Økonomisk utvalg og Nordisk Råds budsjettkomité har gått inn for at dette beløp bevilges.

Utvalget ønsker å orienteres om framgangen i denne sak i neste års melding om rek. nr. 17/1982.

Utvalget foreslår at meldingen om rek. nr. 17/1982 blir tatt til etterretning og at ny melding imøteses til neste sesjon.

6. Regionalpolitikk

Ved Nordisk Råds sesjon i 1984 tok Radet følgende initiativ på det regionalpolitiske området:

- i) Rek. nr. 5/1984 om videreutvikling av Nordisk investeringsbanks regionallåneordning.
- ii) Rek.nr. 6/1984 om Nordkalottssamarbeidet.
Fra før av følger Rådet bl. a. følgende saker:
- iii) Rek.nr. 34/1983 om styrking av det regionalpolitiske samarbeidet i Norden.
- iv) Rek.nr. 5/1981 om initiativ for å avhjelpe nedleggingstruede gruvesamfunns vanskeligheter.
- v) Rek.nr. 27/1980 om felles tiltak vedrørende byforskning.
- vi) Rek. nr. 1/1979 om program for nordisk regionalpolitisk samarbeid.

Til punkt i)

Rekommandasjon nr. 5/1984 har følgende ordlyd:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd å vedta en videreutvikling av Nordisk Investeringsbanks regionallåneordning i samsvar med ministerrådsforslag B 48/e.

Økonomisk utvalg konstaterer at Ministerrådet har videreutviklet Nordisk investeringsbanks regionallåneordning i samsvar med egne og Nordisk Råds forutsetninger. Utvalget vil likevel minne om sin oppfordring til Ministerrådet om stimulering av framveksten av nye foretaksprosjekter i utbyggingsområder i Norden, se utvalgets betenkning til ministerrådsforslag B 48/e om videreutvikling av Nordisk investeringsbanks regionallåneordning. Den her behandlede melding opplyser ikke om denne oppfordring er fulgt opp. Utvalget forutsetter at det meldes om denne side av saken i Ministerrådets beretning til neste år.

I en særskilt betenkning av 1. februar 1985 foreslo utvalget at rek.nr. 5/1984/e blir tatt til etterretning og at rekommandasjonen anses ferdigbehandlet for Rådets del.

Til punkt ii) om Nordkalottssamarbeidet.

Rekommandasjonen nr. 6/1984 har følgende ordlyd:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd å forsterke og videreutvikle Nordkalottssamarbeidet, vesentlig i samsvar med retningslinjene som trekkes opp i ministerrådsforslag B 49/e.

Utvalget noterer at Nordkalott-samarbeidet er under utvikling som følge av bl. a. den her behandlede rekommandasjon. En rekke endringer i Nordkalottkomitéen med undergrupper er gjennomført. Endringene berører både komitéens sammensetning og innholdet i samarbeidet. Ved behandling av det ministerrådsforslag som ledet fram til rek.nr. 6/1984 la Økonomisk utvalg særlig vekt på arbeidet med å styrke næringslivet på Nordkalotten. Denne vektlegging ser ut til å være fulgt opp av Nordkalottkomitéen. Økonomisk utvalg har således merket seg at arbeidet med å øke handelen er vurdert som vellykket. En rekke eksempler på initiativ og tiltak på dette området nevnes og styrker denne vurderingen. Samtidig opplyses det at resultatene på industrisiden har vært små. Økonomisk

utvalg mener at Nordkalottens problemer med avfolking og høy arbeidsløshet, bare kan løses dersom regionen lykkes i å frambringe en variert næringsstruktur. I en slik struktur må industrinæringen spille en viktig rolle. Utvalget vil derfor oppfordre til at man i 1984 legger særlig stor vekt på å fremme det industrielle samarbeidet på Nordkalotten.

Utvalget foreslår at rek.nr. 6/1984 blir tatt til etterretning og at ny melding imøteses til neste sesjon.

Til punkt iii) om styrking av det regionalpolitiske samarbeidet i Norden. Rekommandasjon nr. 34/1983 har følgende ordlyd:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd å intensivere arbeidet med å forenkle administrative, skattemessige o.l. bestemmelser for å styrke det regionalpolitiske samarbeidet i Norden.

Økonomisk utvalg har i 1984 mottatt Midtnordenkomitéens rapport om ulike handelshindringer til orientering. I 1983 møtte utvalget representanter for Midtnordenkomitéen og ble den gang orientert om det pågående arbeidet. Både det nevnte møtet samt den endelige rapporten har gitt utvalget en rekke slående eksempler på hindringer for handel over grensene i Norden. For utvalget virket det som om flere av disse hindringene var kommet istand uten tanke på å hindre handel, men for å oppfylle et annet mål. Den handelshindrende effekt var oppstått som en sidevirkning. Utvalget har derfor tro på at det er mulig å komme fram til andre løsninger for å oppnå de primære mål og derigjennom fjerne en betydelig del av de handelshindrende effekter.

Utvalget vil understreke at Midtnordenkomitéen her har utført et viktig arbeid. Det ser meget positivt på at andre nordiske grenseregioner også er gått igang med tilsvarende arbeid.

Midtnordenkomitéens arbeidsgruppe mener resultatene fra undersøkelsen bør bringes opp på et høyere plan for at tiltak kan settes iverk for å fjerne unødige handelshindringer. Økonomisk utvalg er enig i dette og vil be Ministerrådet koordinere det regionale arbeidet med handelshindringer med det tilsvarende arbeidet som forøvrig foregår i Ministerrådets regi.

Økonomisk utvalg mener man på Ministerrådssiden har gjort mye for å kartlegge regler, bestemmelser o.l. som virker hemmende på handelen over grensene i Norden. Utvalget ser nå fram til å motta melding om hva man vil gjøre for å fjerne eller endre slike regler, bestemmelser o.l.

Utvalget foreslår at melding om rek.nr. 34/1983 blir tatt til etterretning og at ny melding imøteses til neste år.

Til punkt iv) om nedleggingstruede gruvesamfunn. Rekommandasjon nr. 5/1981 har følgende ordlyd:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd, med sikte på å avhjelpe de vanskeligheter som gruvsamfunnene møter når malmforekomstene minsker eller tar slutt, eller når gruvedriften av annen årsak bygges ned, å ta initiativ til

– at det blir vurdert f. eks. gjennom konsesjonslovgivningen å stille krav

om at nedbyggingen/avviklingen skjer i planlagte former innenfor tilfredsstillende tidsrammer,

- at myndigheter og regionale utviklingsinstitusjoner i god tid utreder behovet for og planleggingen av alternativ virksomhet,
- at det skjer utveksling av erfaringer vedrørende ulike sider ved avvikling av gruvedrift,
- at samarbeidsmulighetene mellom nordiske gruveforetak utredes.

Økonomisk utvalg konstaterer at utredningsarbeidet om utsatte gruve- og industristeder er avsluttet, i og med framleggelsen av rapportene "Ty-nande gruvsamhållen i Norden" og "Ensidige industriorter i Norden". Begge rapportene inneholder interessante opplysninger om de vanskeligheter en del gruvesamfunn og ensidige industristeder opplever. Videre refereres en del av de tiltak som det offentlige har satt iverk for å redusere problemene. Rapporten viser også at et ensidig næringsliv på et sted, ikke automatisk betyr at den økonomiske utviklingen på stedet er kriseartet. En tredjedel av alle ensidige industristeder i Norden har hatt en gunstig utvikling.

Rapportene er i seg selv bidrag til utveksling av erfaringer vedrørende ulike sider ved avvikling av gruvedrift. Økonomisk utvalg mener imidlertid at arbeidet med de spørsmål som tas opp i den her behandlede rekommendasjon ikke kan anses for ferdigbehandlet, selv om en god del av utredningsarbeidet nå er avsluttet. Det er viktig å ta vare på dette arbeidets resultater og benytte de i det videre arbeidet. Rapportene inneholder både fakta og vurderinger som kan komme til nytte ved vurderingen av om man i konsesjonslovgivingen behøver å stille krav til om nedbyggingen/avviklingen av gruvedrift skal skje i planlagte former innenfor tilfredsstillende tidsrammer. Videre inneholder rapportene idéer om planlegging av alternativ virksomhet på steder med en problematisk økonomisk utvikling. Økonomisk utvalg vil i den forbindelse påpeke at det ser fram mot redegjørelsen om de initiativ Ministerrådet vil ta for at myndigheter og regionale utviklingsinstitusjoner i god tid utreder behovet for og planleggingen av alternativ virksomhet.

Utvalget tar til etterretning at samarbeidet mellom nordiske gruveforetak vurderes som tilfredsstillende.

Økonomisk utvalg foreslår at rek.nr. 5/1981/e blir tatt til etterretning og at ny melding imøteses til neste år.

Til punkt v) om byforskning.

Rekommendasjon nr 27/1980 om felles tiltak vedrørende storbyforskning har følgende ordlyd:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd å først sammenstille en rapport om byutviklingens nåværende situasjon for OECD's byprosjekt, og deretter på grunnlag av denne rapport og de erfaringer man vinner fra Nordisk Ministerråds storbyprosjekt overveie behovet av et problem- og programorientert forskningsprogram om byutviklingen.

Økonomisk utvalg konstaterer at Ministerrådet har kommet langt med gjennomføringen av denne rekommendasjonen. Storbyprosjektet er inne i sin andre fase og vil bli avsluttet i løpet av 1. halvår 1985. Utvalget konstaterer at utredningen har kommet til konkret nytte som grunnlag for den nordiske storbykonferanse i Stockholm 1982 og ved kommunal- og arbeidsministrenes diskusjon i Stavanger i 1984 om storbyproblematikken.

Utvalget foreslår at meldingen om rek.nr. 27/1980 blir tatt til etterretning og at ny melding imøteses til neste år.

Til punkt vi) om program for nordisk regionalpolitisk samarbeid.

Rekommendasjon nr. 1/1979 har følgende ordlyd:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd å vedta et handlingsprogram for det nordiske regionalpolitiske samarbeid, vesentlig i samsvar med ministerrådsforslag B 28/e.

Økonomisk utvalg konstaterer at arbeidet med vurderingen og revisjonen av programmet for det regionalpolitiske samarbeidet er igangsatt og at nytt programforslag vil bli framlagt for Nordisk Råd til sesjonen i 1986. Utvalget ser fram til å motta programforslaget i god tid før sitt møte i november 1985.

Utvalget foreslår at meldingen om rek.nr. 1/1979/e blir tatt til etterretning og at ny melding imøteses til neste år.

Annet

I Øresundsregionen foregår et fruktbart nordisk regionalpolitisk samarbeid mellom Danmark og Sverige. Samarbeidet i regionen er viktig bl. a. på grunn av den sentrale plass regionen har som trafikknutepunkt mellom Danmark og det øvrige nordiske fastland. Også Nord- og Nordvest-Jylland har sterke forbindelser med det øvrige Norden, – ikke minst med den norske sør-øst kysten og området rundt Oslo-fjorden samt den svenske vest-kysten. Disse områdene har åpenbare felles interesser både hva gjelder transport og turisme. Næringsmessig finnes det stedvis også likheter med fiske som én fellesnevner.

Økonomisk utvalg ser ikke bort fra at et nærmere regionalpolitisk samarbeid mellom områdene rundt Skagerak og Oslofjorden kan bli berikende for områdene. Utvalget vil derfor oppfordre Ministerrådet til å undersøke interessen for å få igang et slikt samarbeid.

7. Bistand til utviklingsland

Ved Nordisk Råds sesjon i 1984 tok Rådet initiativ til denne sak:

i) Ytring nr 2:6/1984 om framlegging av en arbeidsplan på det bistandspolitiske området.

Fra før av følger Rådet følgende sak:

ii) Rek.nr. 31/1983 om u-landsutdanning.

Til punkt i) om en arbeidsplan på det bistandspolitiske området.

Økonomisk utvalg konstaterer at Ministerrådet ikke har fulgt Nordisk Råds ønske om å utarbeide en arbeidsplan på bistandsområdet. Dette er uheldig. Det nordiske bistandssamarbeidet er på mange måter inne i en avgjørende fase. En rekke spørsmål av prinsipiell karakter er aktuelle. Det gjelder tendensen til å bilateralisere de nordiske samarbeidsprosjekter i det sørlige Afrika, opprettelsen av en nordisk samarbeidsavtale med en bestemt gruppe utviklingsland (Sorsa-initiativet) og den Rådgivende komité for bistandsspørsmåls stilling i det nordiske bistandsapparat.

Økonomisk utvalg hadde ønsket at disse spørsmål kunne få en framtreende plass i diskusjonen ved årets sesjon i Nordisk Råd. Et ministerrådsforslag om det nordiske bistandssamarbeidet ville naturlig ha fokusert oppmerksomheten på emnet. Nå er det fare for at de ovenfor nevnte spørsmål får mindre oppmerksomhet enn det deres betydning tilsier.

Om de nordiske samarbeidsprosjekter. Det kan konstateres at av de fem samarbeidsprosjekter de nordiske land drev i 1983 er ett bilateralisert, et annet vil bli bilateralisert i 1985 og et tredje vil muligens bli avsluttet i 1986. Det finnes ingen planer om igangsettelse av nye fellesnordiske prosjekter, bortsett fra en prinsippbeslutning om innsatser i et selvstendig Namibia.

Økonomisk utvalg er ikke tilfreds med denne utviklingen og vil gjenta de bemerkninger om dette spørsmål som utvalget ga i sin betenkning til Ministerrådets beretning for virksomhetsåret 1983:

''Samnordiske prosjekter gir bistandsmyndighetene i de nordiske land verdifulle impulser til effektivisering av sitt nasjonale bistandsarbeid. Bare gjennom et så nært samarbeid er det mulig helt konkret å ta del av andre nordiske lands erfaringer med bistandssamarbeid. Samnordisk administrasjon gir også mottakerlandene administrative fordeler gjennom samordning av forhandlingene om bistandssamarbeid.''

Utvalget vil i den forbindelse peke på det dansk-norsk-svenske infrastrukturprosjektet i Bangladesh som refereres i den oversikt over eksisterende former for nordisk bistandssamarbeid som følger som bilag til Ministerrådets beretning for virksomhetsåret 1984. Av oversikten går det fram at de nordiske land inngår separate bilaterale avtaler med Bangladesh, men at avtalene gjøres så likelydende som mulig. Økonomisk utvalg har ikke inngående kjennskap til dette prosjektet, men på grunnlag av de opplysninger Ministerrådet har gitt synes prosjektet i Bangladesh å være et eksempel på der samnordisk administrasjon vil bety en forenkling og effektivisering av bistandssamarbeidet både sett fra giver- og mottakerlands synspunkt.

Utvalget har merket seg beskrivningen i Ministerrådets beretning av tørke- og sultkatastrofen i det sør-østlige Afrika. Nordiske bistandsorganisasjoner er aktivt med for å begrense skadevirkningene av denne katastrofen. Slike katastrofer vil imidlertid oppstå med jevne mellomrom dersom man ikke gjør en innsats for å forebygge katastrofene. Det finnes flere

forebyggende metoder. Økonomisk utvalg uttalte seg i juni 1983 om rapporten Miljø og bistand. I denne uttalelsen sa utvalget bl. a.:

''Utvalget ønsker å slå fast at et aktivt miljøvernarbeid er nødvendig både i industrialiserte land og i utviklingsland. Miljøødeleggelser kan ha avgjørende betydning for menneskers muligheter til å livnære seg. Miljøvern er altså ikke et overskuddsfenomen som først og fremst har interesse for den industrialiserte del av verden. Også i utviklingslandene må man søke å bevare og tildels også forbedre miljøet.''

Utvalget skrev også:

''Det må videre være en viktig oppgave å satse på prosjekter som bedrer miljøet i utviklingslandene og som samtidig i betydelig grad øker befolkningens muligheter til å livberge seg. Det tenkes i denne sammenheng eksempelvis på tiltak mot ørkenspredning og skogsutrydding og tiltak for å bedre tilgangen på vann og energi.''

Utvalget går inn for at man på samnordisk basis igangsetter et prosjekt for å forebygge tørkekatastrofer i det sørlige Afrika.

Utvalget vil til slutt under dette punkt nevne betydningen av at nordiske u-landsmedarbeideres sikkerhet trygges. Den tragiske hendelsen i desember 1984 i Mosambique, da en nordisk medarbeider ble skutt ned og drept, har ført til at sikkerhetsbestemmelser og rutiner er lagt om. Utvalget håper og går ut fra at endringene vil forhindre nye hendelser av samme slag.

Om et bredere økonomisk samarbeid mellom de nordiske land og en bestemt gruppe utviklingsland. Økonomisk utvalg har mottatt rapport fra arbeidsgruppen som har vurdert et bredere økonomisk samarbeid mellom de nordiske land og en gruppe utviklingsland. Rapporten er en oppfølging av et initiativ tatt av statsminister Sorsa 30. november 1982.

I rapporten foreslås det å inngå en langsiktig samarbeidsavtale mellom de nordiske land og de ni land i det sydlige Africa som er medlemmer i Souther African Development Coordination Conference (SADCC) dvs. Angola, Botswana, Lesotho, Malawi, Mocambique, Swaziland, Tanzania, Zambia og Zimbabwe.

På kort sikt foreslår arbeidsgruppen bl. a. følgende mulige elementer i en samarbeidsavtale:

- utvidet koordinering av den nordiske bistand til SADCC-regionen
- økt tilbud (erbjudande) av teknisk bistand
- intensivert arbeid for å bidra til økt produksjonskapasitet og teknologi-overføring gjennom joint ventures og investeringer
- øke mulighetene for import fra SADCC-landene
- arbeid i internasjonale handelsorganisasjoner for å fremme handelen med SADCC-landene
- tiltak for å fremme gruve- og mineralproduksjon i SADCC-regionen
- felles planlegging av kulturbistanden til SADCC-landene.

På lengere sikt foreslår gruppen tiltak som

- myke lån
- støtte til valutasamarbeid innen SADCC
- stabiliseringssystem for SADCC-landenes eksportinntekter
- oppretting av et nordisk handelskontor i SADCC-regionen
- oppretting av et importgarantisystem
- eventuell bruk av motkjøp og varebytte i den private sektor
- lagring av SADCC-landenes råvarer.

De nordiske lands statsministre diskuterte saken 13. desember 1984.

Økonomisk utvalg har fulgt arbeidet med oppfølgingen av statsminister Sorsas initiativ med interesse, selv om opplysningene om dette arbeidet hittil har vært sparsomme. Utvalget konstaterer imidlertid med tilfredshet at dette arbeidet nå er kommet såvidt langt at diskusjoner om en nordisk samarbeidsavtale påbegynnes med SADCC-landene 31. januar 1985.

Økonomisk utvalgs grunnholdning til spørsmålet om oppretting av en nordisk samarbeidsavtale med SADCC-landene er at avtalen må innebære en utviding, fordyping og effektivisering av det nordiske engasjementet i regionen. Målet må være å påskynde utviklingsprosessen i SADCC-landene. Dette kan gjøres ved å forbedre og forenkle landenes muligheter til å nyttiggjøre seg bistanden, øke landenes produksjonskapasitet og produktivitet samt utvide og forbedre markedsadgangen for SADCC-landenes produkter.

Økonomisk utvalg mener at de kortsiktige forslag som nevnes i arbeidsgruppens rapport dekker utvalgets generelle synspunkter på en hensiktsmessig innledende avtale mellom de nordiske land og SADCC-landene. Videre mener utvalget at avtalen bør inngås av de nordiske land i fellesskap og at forholdene legges til rette for at myndighetene i SADCC-landene i størst mulig grad skal kunne henvende seg til en felles nordisk administrasjon i spørsmål vedrørende avtalen.

Når det gjelder de forslag til langsiktige tiltak som tas opp i arbeidsgruppens rapport mener Økonomisk utvalg at disse krever en nærmere utredning før man tar stilling til om de bør inngå i en avtale med SADCC-landene. Utvalget ser i den forbindelse fram til å motta utredningen om nordiske myke prosjektinvesteringslån som Ministerrådet på bakgrunn av Rådets rek.nr. 4/1984 har satt igang.

Om den nordiske rådgivende komité for bistandsspørsmål. Økonomisk utvalg har flere ganger etterlyst en vurdering av det nordiske bistandssamarbeidet sett i lys av den s.k. "Københavnavtalen" av 1981. Dette ble bl. a. tatt opp i Økonomisk utvalgs betenkning til Ministerrådets beretninger for virksomhetsårene 1982 og 1983. Den av Ministerrådet framlagte oversikt over det nordiske bistandssamarbeidet tilfredsstiller ikke utvalgets ønske. Et av de spørsmål utvalget gjerne ville ha vurdert er spørsmålet om den nordiske rådgivende komité for bistandsspørsmåls stilling i det nordiske samarbeidet. Utvalget har merket seg at denne komitéen selv vil vurdere sin stilling, og ber om at komitéens vurdering oversendes Økonomisk utvalg.

Til punkt ii) om u-landsutdanning.

Rekommandasjon nr 31/1983 har følgende ordlyd:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd å foreta en kartlegging av tilbudet av og behovet for u-landsutdanning i de nordiske land. Ut fra kartleggingen rekommanderes Nordisk Ministerråd å sette iverk hensiktsmessige samordningstiltak.

Økonomisk utvalg har mottatt en rapport om den opplæring som de offentlige bistandsorganer gir til personell som skal tjenestegjøre i utviklingsland. Rapporten gir langt færre opplysninger om de nordiske lands tilbud av u-landsutdanning, enn det Rådet mottok i forbindelse med den remissrunde Rådet satte iverk forut for vedtaket av den her behandlede rekommandasjon. Den mottatte rapport svarer altså ikke til utvalgets forventninger. Økonomisk utvalg vil sterkt understreke at Ministerrådet nå raskt må komme igang med arbeidet for å oppfylle rekommandasjonens intensjoner.

Utvalget foreslår at meldingen om rek.nr. 31/1983 tas til etterretning og at ny melding imøteses til neste sesjon.

8. Jord- og skogbruk

På jord- og skogbruksområdet følger utvalget bl. a.:

Rek. nr. 6/1981 om utvikling av samarbeidstiltak vedrørende fiskeoppdrett.

Rekommandasjonen har følgende ordlyd:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd å vedta tiltak for å utvikle det nordiske samarbeidet på fiskeoppdrettsområdet.

Økonomisk utvalg har merket seg at arbeidet med oppfølgingen av denne rekommandasjon kom relativt godt igang, i og med opprettelse av en arbeidsgruppe for behandling av samarbeidstiltak vedrørende fiskeoppdrett. Arbeidsgruppen melder imidlertid nå at deres arbeid nesten er opphørt p. g. a. manglende bevilgninger fra Ministerrådet.

Økonomisk utvalg vil rette oppmerksomheten mot sin betenkning til Ministerrådsforslag B 54/e om et nordisk handlingsprogram på jord- og skogbruksområdet. I denne betenkning var det et hovedpoeng fra utvalgets side at man oppretter et permanent forum for samarbeid på akvakulturområdet snarest. Dette forum bør særlig ha som oppgave å bidra til opprettelse av lønnsomme akvakulturbedrifter, gjennom informasjon og opplæring om næringens tekniske og økonomiske forhold.

Det går fram av rapporten fra den nordiske arbeidsgruppen for samarbeid på fiskerioppdrettsområdet at dette er en arbeidsoppgave som også arbeidsgruppen ser på som viktig. Økonomisk utvalg vil derfor på nytt understreke saken og henstille til Ministerrådet om å prioritere midler til dette samarbeidet ved framtidige budsjetttrunder.

Økonomisk utvalg foreslår at meldingen om rek.nr. 6/1981/e blir tatt til etterretning og at ny melding imøteses til neste år.

9. Bolig- og byggsektoren

Det nordiske handlingsprogram for bolig- og byggsektoren ble vedtatt i 1983 etter en rekke kritiske bemerkninger fra Nordisk Råd og dets organer. Utvalget har følgelig lagt vekt på å følge utviklingen på budsjettetsiden hva gjelder bolig- og byggsamarbeidet. Det utvalget har ønsket var å få istand økt samarbeid om boligpolitiske spørsmål og spørsmål av stor betydning for produksjon og sysselsetting innen byggebransjen. Utvalget har ved flere tilfeller måttet konstatere at utviklingen på dette området har gått for sakte.

Dette ble også delvis innrømmet av Nordisk Ministerråd (samarbeidsministrene) på møte med Nordisk Råds budsjettkomité 27. november 1984. Utvalget håper at denne erkjennelse signaliserer en virkelig kursendring av det nordiske bolig- og byggsamarbeidet.

10. Annet

Ved Nordisk Råds sesjon i 1984 tok Økonomisk utvalg initiativ som ledet fram til rekommandasjon nr. 7/1984 om kontroll av nordiske prosjekt.

Rekommandasjonen har følgende ordlyd:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd å sette iverk tiltak for å få istand en mer effektiv kontroll av sin prosjektvirksomhet.

Utvalget konstaterer at Ministerrådet har besluttet å gjennomgå prosjektregnskapene med jevne mellomrom. Videre finner Ministerrådet det naturlig å fortsette med den mer innholdsmessige kontrollen av prosjektvirksomheten.

Utvalget er selvsagt tilfreds med denne viljeserklæring, men hadde ønsket at man var kommet lenger med å konkretisere retningslinjer for en forvaltningsrevisjon av nordiske prosjekter. Utvalget forutsetter at slike retningslinjer kan utarbeides i løpet av 1. halvår 1985, og at eksempler på forvaltningsreviderte prosjekter kan framlegges for Rådet i forbindelse med 1. gangs behandling av Ministerrådets allmenne budsjett for 1987.

Økonomisk utvalg foreslår at meldingen om rek.nr. 7/1984 tas til etterretning og at ny melding imøteses til neste år.

Under henvisning til ovenstående foreslår utvalget:

- I. at Nordisk Råd i anledning av de til utvalget henviste avsnitt i beretning C 1/1984 og vedlegg til denne vedtar følgende uttalelse:
 1. Nordisk Råd henstiller til Nordisk Ministerråd å undersøke mulighetene for økt fellesnordisk representasjon i internasjonale fora
 2. Nordisk Råd henstiller til Nordisk Ministerråd å bedre det valutapolitiske samarbeidet i Norden
 3. Nordisk Råd henstiller til Nordisk Ministerråd å foreta en gjennomgang av de nordiske lands skattelovgivning for å fremme industrielle samarbeidsprosjekter i Norden

4. Nordisk Råd henstiller til Nordisk Ministerråd å utbygge det nordiske energiforsknings samarbeidet
 5. Nordisk Råd henstiller til Nordisk Ministerråd å vurdere en utvidelse av det nordiske olje- og gass samarbeidet til også å omfatte Vestnorden
 6. Nordisk Råd henstiller til Nordisk Ministerråd å framlegge ministerrådsforslag om det nordiske energisamarbeidet til Nordisk Råds sesjon i 1986
 7. Nordisk Råd henstiller til Nordisk Ministerråd å vurdere å sette igang et regionalt samarbeid i Skagerak/Oslofjordområdet
 8. Nordisk Råd henstiller til Nordisk Ministerråd å legge fram et ministerrådsforslag som trykker et fortsatt konkret prosjektsamarbeid i u-landene mellom de nordiske land innenfor rammen av en arbeidsplan på det bistandspolitiske området.
 9. Nordisk Råd henstiller til Nordisk Ministerråd å endre Nordisk økonomisk forskningsråds formålsparagraf i samsvar med følgende forslag: Forskningsrådet har til oppgave å fremme Nordisk økonomisk samarbeid ved å gi støtte til analyser og utredninger om emner som står sentralt i nordisk økonomisk debatt og framlegge materiale på de viktigste økonomiske områder med konsekvensvurderinger. Konsekvensvurderingene og eventuelle forslag kan inneholde alternative bidrag.
- II. at Nordisk Råd tar til etterretning de til Økonomisk utvalg henviste deler av kapittel I: Innledning og kapitlene XIV: Finans- og valutapolitikk m. m., XV: Industripolitikk, XVI: Energipolitikk, XVII: Handelspolitikk, XVIII: Regionalpolitikk, XIX: Bistand til utviklingslandene. XX: Jord- og skogbruk og XXI: Bolig- og byggsektoren
- III. at Nordisk Råd tar meldingene om rek. nr. 1/1979 om program for nordisk regionalpolitisk samarbeid, rek. nr. 23/1980 om felles industriprosjekt, rek. nr. 27/1980 om felles tiltak vedrørende byforskning, rek. nr. 5/1981 om initiativ for å avhjelpe nedleggingsstruede gruvesamfunns vanskeligheter, rek. nr. 6/1981 om utvikling av samarbeidstiltak vedrørende fiskeoppdrett, rek. nr. 17/1982 om nordisk utdanning vedrørende eksportmarkedsføring, rek. nr. 18/1982 om nordisk møbelindustri, rek. nr. 31/1983 om kartlegging og samordning av tilbud og behov for u-landsutdanning, rek. nr. 32/1983 om samarbeid om energi- og miljørelatert industri- og regionalpolitikk, rek. nr. 33/1983 om tiltak for å stimulere innovasjoner innen næringslivet i Norden, rek. nr. 34/1983 om styrking av det regionalpolitiske samarbeidet i Norden, rek. nr. 2/1984 om en handlingsplan på datateknologiområdet, rek. nr. 4/1984 om nordiske myke prosjektinvesteringsslån, rek. nr. 6/1984 om

Nordkalottsamarbeidet og rek. nr. 7/1984 om kontroll av nordiske prosjekt til etterretning og imøteser nye meldinger til neste sesjon.

Stockholm, 1. februar 1985

<i>Esko Aho (K)</i>	<i>Gunnar Berge (A)</i>
<i>Gro Harlem Brundtland (A)</i>	<i>Johan Buttedahl (Sp)</i>
<i>Ólafur G. Einarsson (Sj.)</i>	<i>Arne Gadd (s)</i>
<i>Carl I. Hagen (Fr.p.)</i>	<i>Karen Thurøe Hansen (KF)</i>
<i>Paul Jansson (s)</i>	<i>Jens Peter Jensen (V)</i>
<i>Elver Jonsson (fp)</i>	<i>Anker Jørgensen (S)</i>
<i>Arvo Kempainen (Skdl)</i>	<i>Preben Lange (Si)</i>
<i>Erkki Liikanen (Sdp)</i>	<i>Martti Lähdesmäki (Sdp)</i>
<i>Gunnar Nilsson (s)</i>	<i>Aase Olesen (RV)</i>
Formann	
<i>Pär Stenbäck (Sfp)</i>	<i>Jógvan Sundstein (Fkfl)</i>
<i>Ilkka Suominen (Kok)</i>	<i>Sten Svensson (m)</i>
<i>Karin Söder (c)</i>	<i>Petter Thomassen (H)</i>
	<i>Hans Olav Tunesvik (Kr.F.)</i>

BILAGA 8

Social- och miljöutskottets betänkande över C 1, Nordiska ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet

1. Inledning

Till social- och miljöutskottet har av Nordiska rådets presidium hänvisats Nordiska ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet 1984. Utskottet har anmodats yttra sig över följande avsnitt i berättelsen: kapitel I: Inledning (i berörda delar), kapitel VI: Arbetsmarknad, kapitel VII: Arbetsmiljö, kapitel VIII: Socialpolitik, kapitel IX: Miljövård, kapitel X: Jämställdhet och kapitel XI: Livsmedel.

Utskottet har behandlat ministerrådets berättelse vid sitt möte i Stockholm den 31 januari - 1 februari 1985.

2. Redovisningen av de med anledning av Nordiska rådets yttranden 1983 och 1984 vidtagna åtgärderna

2.1. I sitt betänkande om C1/1984 anlade utskottet vissa synpunkter på redogörelsen för de av ministerrådet vidtagna åtgärderna med anledning av rådets yttrande. Därvid framhölls att de uppfattningar som framförs i form av yttranden var frågor som utskottet fann väsentliga för arbetet inom social- och miljöutskottets sakområde. Utskottet upprepade därför sin hemställan, nämligen att ministerrådet måtte ge en motiverad redogörelse för de av ministerrådet vidtagna åtgärderna med anledning av rådets yttrande. Om denna hemställan av en eller annan anledning ej kunde beaktas hemställde utskottet om en redogörelse för orsaken till detta. Utskottet noterar nu, att ministerrådet i årets berättelse svarat mer utförligt på utskottets synpunkter med anledning av den förra berättelsen. Särskilt gäller detta avsnitten arbetsmiljö och socialpolitik. Även om de synpunkter som ministerrådet därvid framför ej överensstämmer med utskottets, vill utskottet framhålla det värdefulla i att en dialog på detta sätt inletts. Utskottets synpunkter i sakfrågorna återfinns nedan under respektive avsnitt, liksom även ministerrådsberättelsens kommentarer till respektive delar av Nordiska rådets yttrande 1984.

3. Inledning (kapitel 1)

Det är inte utskottets avsikt att här kommentera inledningskapitlets sakfrågor, utan utskottet behandlar dessa i förekommande fall i eget avsnitt i detta betänkande.

Liksom förra året önskar dock utskottet beröra den redaktionella utformningen av berättelsen. Sålunda redovisas i inledningskapitlet övergripande frågor och ämnen för det nordiska samarbetet med särskild politisk tyngd eller principiell räckvidd. I anslutning till inledningskapitlet presenteras korta sammanfattningar av fackkapitlen. Ministerrådets verksamhet på de enskilda samarbetsområdena redovisas i särskilda fackkapitel. Utskottet har även noterat innehållsförteckningens uppställning, vilken är fördelaktig ur arbetsteknisk synvinkel. Dessvärre sker trots de kontakter som förekommit på sekretariatsplan under året ett inte obetydligt mått av dubbelrapportering i berättelser och meddelanden. Detta problem bör enligt utskottet fortsatt ägnas uppmärksamhet. Utskottet är för sin del berett att medverka till att rapporteringen och dokumentationen inför Nordiska rådets sessioner förenklas och förbättras.

Ett arbetstekniskt problem är, att materialet är mycket omfattande och tillställs utskotten så sent att det är förenat med problem att få en överblick över de insatser som det är aktuellt att ta ställning till. Utskottet efterlyste i sitt betänkande 1983 en modernare presentationsteknik, eventuellt tidigare presentation av ett mer översiktligt material. Från 1983 har presentationen

enligt utskottets uppfattning i avsevärd utsträckning förbättrats. Utskottet hade emellertid erinrat om trafikutskottets procedur enligt vilken ett utkast till NÅT:s kapitel i berättelsen presenteras för utskottet redan i oktober. Även om detta måste göras med reservation för ministerrådets slutliga ställningstaganden, skulle ett motsvarande tillmötesgående från ämbetsmannakommittéerna ge utskottet möjlighet att orientera sig om de nya tankar och ämnesområden som avses att ingå i ministerrådsberättelsen. I ännu högre grad gäller detta projektplanering och andra tekniska frågor som inte behöver invänta politiska beslut.

Den allra största delen av social- och miljöutskottets arbetsområde täcks numera av samarbetsprogram antagna av ministerrådet efter överläggningar med utskottet. Denna utveckling ses med tillfredsställelse samtidigt som utskottet noterar, att allt fler nya frågor är av tvärfacklig karaktär och ryms därför inte i sin helhet inom ett av samarbetsprogrammen. Aktuella exempel i rådet är medlemsförslag A 682/s om nordiskt program för stöd och hjälp åt utförsäkrade arbetslösa, vilket aktualiserar förhållandet mellan arbetslöshetsförsäkring, socialförsäkring och arbetsmarknadspolitik samt allergifrågor som berörs i denna berättelses miljöavsnitt men även hör till hälsovårds- och arbetsmiljöområdena.

Denna tvärfackliga karaktär utmärker i synnerhet frågan om "Nordiskt medborgarskap", som togs upp i bilagan till utskottets betänkande över ministerrådets berättelse C 1/1983. Däri noterades bl a att trygghetskonventioner av den typ som finns i Norden ofta sluts för att komma till rätta med svårigheter som kan vara inbyggda i själva regelsystemet och som särskilt kan drabba personer som flyttar från ett land till ett annat. Detta kan gälla krav på medborgarskap i bosättningslandet för att få rätt till en viss förmån eller krav på en viss minsta bosättnings- eller försäkringstid för andra förmåner. Det kan också röra sig om krav på aktuell bosättning i landet för rätt till en under förfluten tid intjänad rättighet, exempelvis pension. En annan viktig fråga för trygghetskonventioner är att undvika dubbel avgiftsskyldighet och dubbla rättigheter. Lagstiftning om social omvårdnad, barnomsorg och äldreomsorg innehåller sällan eller aldrig begränsande regler av detta slag. Den nordiska trygghetskonventionen innebär sålunda, framhålls i denna bilaga, att man genom samordning av nationella bestämmelser genomför lättnader för i första hand nordiska medborgare som flyttar eller byter uppehållsort inom de nordiska länderna. Dessa personer kommer härigenom att i största möjliga utsträckning skyddas mot den förlust av sociala rättigheter som ett byte av uppehållsort kan innebära. En flyttning mellan de nordiska länderna skall kunna ske under på förhand kända villkor samt under socialt och ekonomiskt tryggade förhållanden.

Som framgår av fortsättningen av denna bilaga till C 1/1983 avser arbetet för "Nordiskt medborgarskap" att fylla de nordiska avtalen med ett reellt innehåll som blir till gagn för människorna i Norden. Detta måste på sikt,

förutom information om de rättigheter som följer av avtalen, innebära modifikationer och anpassningar av nationella bestämmelser på ett stort antal områden.

Utskottet noterar med tillfredsställelse att ministerrådet nu synes berett att påbörja arbetet med en rättighetskatalog "Codex Nordicus" men vill också framhålla, att denna endast är ett första steg mot att fylla begreppet "Nordiskt medborgarskap" med innehåll. De nordiska medborgarna har rätt att ställa krav på att resultaten av det nordiska utredningsarbetet kommer till praktisk användning även på nationellt plan.

Utskottet vill här upprepa sitt påpekande i betänkandet över förra årets C 1 om värdet av att ta vara på den kvalificerade och kreativa verksamhet som pågår inom forskning m.m. utanför det officiella samarbetet t.ex. inom Föreningen Nordens ram.

4. Arbetsmarknad

I detta avsnitt framhåller ministerrådet att problemen på arbetsmarknaden även i fortsättningen gör det mycket svårt att upprätthålla målet, full sysselsättning, i de nordiska länderna. Som framhölls vid utskottets överläggningar med arbetsmarknadsministrarna den 13 november 1984 är ett problem i sådana allmänna formuleringar definitionen av vad som skall anses vara "full sysselsättning". Det är en allmän uppfattning att full sysselsättning innebär att alla som kan och vill arbeta skall få arbete. Vid överläggningarna mellan utskottet och ministrarna framgick, att "återskapa full sysselsättning" var en mer adekvat målsättning än att "upprätthålla den fulla sysselsättningen" i den situation som rådde. Den fulla sysselsättningen är sålunda i dagens läge något som måste återerövas.

Utskottet vill i sammanhanget påpeka formuleringen i detta kapitelns näst sista stycke där det talas om att kopplingen mellan arbetsmarknadspolitiska åtgärder och ekonomisk politik torde aktualisera fortsatt diskussion om både nationella och internationella strategier "för att upprätthålla den fulla sysselsättningen som mål". Denna formulering har utskottets fulla stöd och något annat skulle innebära att man övergav strävan till full sysselsättning och därmed den handlingsplan som ministerrådet framlägger till sessionen.

Utskottet vill därför kraftigt understryka uttalandet i det föreslagna samarbetsprogrammet att ett gemensamt mål för de nordiska länderna är att det även i fortsättningen måste föras en sysselsättningsfrämjande ekonomisk politik både inom och utom de nordiska länderna. Även om de enskilda länderna prioriterar de ekonomisk-politiska styrmedlen på olika sätt konstaterar ministerrådet att en markant enighet föreligger om att föredra skapande av sysselsättningsmöjligheter framför passivt ekonomiskt underströd åt arbetslösa.

Ministerrådet erinrar därefter om det s k kärnprojektet ("Arbetsmar-

kedspolitiska utfordringar i 1980-åren i Norden'' med följande delrapporter) och sammanfattar resultatet av på grundval därav företagna analyser av de omställningsproblem som kan väntas öka under det närmaste årtiondet. Den sammanfattande bedömningen pekar i allt ökande grad på behovet av en förnyelse av de åtgärder med vars hjälp arbetsmarknadsmyndigheterna på ett effektivare sätt kan utgöra en beredskap inför omställningsprocessernas effekter på arbetsmarknaden. Flexibiliteten i de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna har inte alltid varit tillräcklig, när sådana effekter uppträtt med kort varsel.

Utskottet finner dessa slutsatser beaktansvärda och vill understryka att bristen på flexibilitet och omställningsförmåga torde vara ett problem för näringslivet i stort i hela Norden. Sådana arbetsmarknadspolitiska åtgärder och projekt som kan bidra till att öka flexibiliteten och rörligheten och till att dämpa de ogynnsamma följderna av ökade omställningskrav på arbetsmarknaden bör sålunda prioriteras.

Revision av ministerrådets samarbetsprogram på arbetsmarknadsområdet

Utskottets synpunkter på det reviderade samarbetsprogrammet redovisas i ett separat betänkande om ministerrådsförslag B 56/s. Utskottet vill här endast notera, att samarbetsprogrammet kommer att suppleras med de förslag som regeringarna kommer att framlägga mot bakgrund av Nordiska rådets *rekommendation nr 1/1984* om en handlingsplan för ekonomisk utveckling och full sysselsättning. Vid mötet mellan social och miljöutskottet och Nordiska ministerrådet - arbetsmarknadsministrarna den 13 november 1984 gavs från ministerrådets sida en redogörelse för de projektområden som avses bli arbetsmarknadsministrarnas bidrag till handlingsplanen.

Utskottet är helt enigt i ministerrådets bedömning som i synnerhet har sin giltighet i ett läge då det inte kan förväntas att en ökad ekonomisk tillväxt automatiskt löser problemen. Å andra sidan kan inte heller, som påpekas i C 1, problemen på arbetsmarknaden lösas med isolerade arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Arbetsmarknadspolitiken och den ekonomiska politiken är nära sammanlänkade och utskottet vill därför uttala sin stora tillfredsställelse över de förslag som arbetsmarknadsministrarna tagit fram som sitt bidrag till handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning.

Ekonomiska resurser till det nordiska samarbetet på arbetsmarknadsområdet

Under denna rubrik redogörs för huvudlinjerna i det pågående och planerade projektarbetet på arbetsmarknadsområdet. Utskottet noterar med tillfredsställelse att prioritet ges åt åtgärder för att *öka arbetsförmedlingens effektivitet*. Sålunda anordnas 1984 och 1985 seminarier om vidare-

utbildning av arbetsmarknadsförvaltningens medarbetare respektive om informationssamarbete mellan arbetsförmedlingarna för att vidareutveckla de informationscentra för arbetssökande och arbetsgivare som skall etableras. Vad gäller arbetsmarknadsservice talas förutom det regelbundna samarbetet avseende arbetsförmedling och vägledning även om yrkesmässig rehabilitering, arbetsmarknadsutbildning och individinriktade sysselsättningsåtgärder. Ett projekt utföres för att vidareutveckla samarbetet mellan arbetsförmedlingarna och arbetsgivarna.

Ett seminarium 1984 anses ha bildat grundval för det vidare arbetet med ett projekt avseende ADB inom arbetsmarknadsorganen i Norden. Utskottet hälsar detta med tillfredsställelse och uttalar förhoppningen att det skall bli möjligt att förverkliga tanken på en heltäckande databank för lediga platser i Norden, ursprungligen framförd i ett medlemsförslag A 475/s. Förslaget befanns i dåvarande skede av teknikens utveckling (1976) vara ogenomförbart och utskottet framförde vid överläggningar om budgeten och i en särskild skrivelse synpunkter på uppläggningsen av arbetet för att förenhetliga arbetsförmedlingsmetoderna. Med tanke på datateknikens snabba utveckling under senare år och den stora vikt som utskottet fäster vid effektivisering av arbetsförmedlingens metoder kan det vara motiverat att åter aktualisera frågan om en databank.

Ett flerårigt projekt avseende *arbetsmarknadsforskning* pågår. Utskottet noterar med tillfredsställelse det samarbete som inletts mellan NAUT och Nordisk statistisk sekretariat om utgivande av en nordisk halvårsstatistik om utvecklingen på arbetsmarknaden i fyra nordiska länder. En första utgåva utkom i december 1984 och avser utvecklingen under första halvåret 1984. Den del av forskningssamarbetet som avser bruttoströmmarna till arbetsmarknaden, obalanser och omställningsproblem kan även ses som ett bidrag till handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning. Av intresse är ett nytt projekt för att närmare analysera arbetsgivarsidans medverkan i strävandena att upprätthålla balans på delar av arbetsmarknaden.

I sammanhanget erinrar NAUT om sitt deltagande i det samarbete som ministerrådet, i enlighet med Nordiska rådets önskemål, startat för att utreda de samhällsekonomiska och sociala konsekvenserna av en betydande arbetstidsförkortning. Samarbetet syftar till att belysa förändringar i produktionsförutsättningar för näringslivet, verkningarna på tillgång och efterfrågan på arbetskraft samt arbetstidsförkortningens inverkan på arbetsinnehåll, medinflytande och arbetsmiljö. Arbetet kommer att bedrivas tvärsektorielt och berör främst sektorerna arbetsmiljö, arbetsmarknad, social- och hälsovård samt jämställdhet. Utskottet noterar detta med tillfredsställelse och hoppas att dessa frågor därigenom blir allsidigt belysta.

Efter att ett seminarium hållits 1983 om *migrationens* effekt på lokalsamhället har en arbetsgrupp värderat behoven av fortsatt nordiskt samarbete

på migrationsområdet och lagt fram förslag till innehållsmässiga prioriteringar, organisatorisk förankring, verksamhetsformer och finansiering.

Följande fyra områden föreslås bli prioriterade; migrationsforskning, migrationsstatistik, tolk- och översättarfrågor samt jämställdhetsfrågor. Vidare föreslår gruppen bl a att det införs en ordning med regelbundna nordiska ministermöten för migrationsfrågor samt att en kontaktgrupp för migrationsfrågor inrättas med i huvudsak samordnande, initierande och informerande uppgifter. Utskottet, som i samband med överläggningarna med arbetsmarknadsministrarna efterlyst en klarare viljeyttring om migrationsproblemen, hälsar detta med tillfredsställelse.

Utskottet vill i detta sammanhang erinra om att utredningar företagits 1978 och 1983 (senast *NU 1983:7 Grå verksamhet*) mot bakgrund av utskottets synpunkter i anslutning till ministerrådets förra samarbetsprogram på arbetsmarknadsområdet, om entreprenadföretagens verksamhet och i synnerhet den icke önskvärda verksamhet som gick under beteckningen "grå arbetskraft". Lagstiftning på samnordiskt plan ansågs inte aktuell, men åtgärder föreslogs inom områdena arbetsmarknad, arbetsrätt och skatter. Utskottet förväntar sig att åtgärder vidtas mot bakgrund av denna utredning. Saken behandlades senast i en fråga till sessionen 1982 då åtgärder ställdes i utsikt.

De åtgärder som omtalas under rubriken *sysselsättningspolitik* har delvis berörts ovan. Vad gäller efterfrågesidan bedrivs projekt om effekten av företagsnedläggningar samt om sysselsättningsåtgärder för små och medelstora företag. Utskottet vill med särskilt intresse notera ett tredje projekt, nämligen arbetsmarknadspolitikens roll vid etablering av nya företag. Detta står i överensstämmelse med yrkandet i Nordiska rådets yttrande till förra årets berättelse C 1. Även i ett projekt om beredskapsarbete och sysselsättningsskapande behandlas möjligheterna att ta upp ny produktion. Ett projekt belyser möjligheter och effekter av lönesubventioner som alternativ till offentliga beredskapsarbeten.

Då enligt den ovannämnda halvårsstatistiken för första halvåret 1984 *ungdomsarbetslösheten* i Finland, Norge och Sverige fortfarande är dubbelt så hög som den allmänna arbetslösheten hälsar utskottet med tillfredsställelse att ungdomsarbetslösheten behandlas med särskilt intresse av ministerrådet. En rapport "Ungdomsgaranti - teori eller verklighet" har följts upp med regionalt samarbete. Vidare erinras om ett samarbetsprojekt, SKOLARB-projektet mellan NAUT och ämbetsmannakommittén för kulturfrågor för en fördjupad analys av de grundläggande problem som försvårar de ungas övergång från utbildning till arbetsliv. I samband med det internationella ungdomsåret 1985 skall de båda ämbetsmannakommittéerna dryfta gemensamma problem och aktiviteter som kan avhjälpa ungdomsarbetslöshetens följdverkningar.

Social- och miljöutskottet, som ansett ungdomsarbetslösheten särskilt allvarlig med hänsyn till dess konsekvenser för individer och samhälle har

prioriterat detta ämne alltsedan *rekommendation nr 28/1981* angående åtgärder för att minska ungdomsarbetslösheten fram till yttrandet över C 1/1984 och ett nu aktuellt medlemsförslag *A 704/s* om sysselsättningsåtgärder för ungdom inom kultursektorn.

5. Arbetsmiljö

Utskottet har noterat i sammanfattningen av effekterna av samarbetet särskilt att kvaliteten på arbetsmiljöverksamheten höjts i de enskilda länderna och att forskningsprojekt genomförts som inte varit möjliga för ett enskilt nordiskt land. Vidare konstateras att harmonisering av föreskrifter är av betydelse både handelspolitiskt och tekniskt-ekonomiskt.

I likhet med förra året innehåller ministerrådets berättelse redogörelser för åtgärder och synpunkter med anledning av Nordiska rådets yttrande till förra sessionen. Av särskilt intresse är att man nu efterkommit rådets uppmaning att redovisa *de hinder* som man anser föreligga *för att en nordisk arbetsmiljökonvention skall kunna ingås*, något som rådet upprepade gånger begärt. Motiveringen för att ingen konvention förberetts inleds med den sammanfattande bedömningen, att samarbetet trots avsaknaden av en konvention drivs över ett brett område och med goda resultat. Under senaste året har beslut fattats att ett speciellt förfarande bör tillämpas av tillsynsmyndigheterna vid produktkontroll av tekniska anordningar och personlig skyddsutrustning. Utskottet anser att innehållet i detta beslut skulle ha haft en naturlig plats i en arbetsmiljökonvention. I berättelsen anförs emellertid att ministerrådet anser att det inte är lämpligt att sluta en arbetsmiljökonvention. Därvid anförs framför allt att en konvention med hänsyn till nationella särförhållanden, olika bestämmelser som är resultatet av intresseavvägningar på nationellt plan, och ländernas suveränitet skulle få utformas så allmänt att den i praktiken inte skulle bidra till ett djupare eller bredare praktiskt samarbete än det som redan bedrivs.

Utskottet vill dock vidhålla sin uppfattning att en konvention vore lämplig som en ram för det nordiska samarbetet på arbetsmiljöområdet, liksom fallet redan är på arbetsmarknadsområdet och det sociala trygghetsområdet. Grundidén i en konvention skulle t.ex. kunna vara att nordiska medborgare vid flyttning och tagande av anställning i annat nordiskt land bör möta samma arbetsmiljöregler och ha rätt att ställa samma krav på arbetsmiljön som i sitt hemland. Sämre arbetsmiljö får ej vara ett konkurrensmedel inom Norden. En harmonisering av arbetsmiljöreglerna bör sålunda eftersträvas.

Samarbetet på prioriterade områden

Ministerrådets berättelse innehåller en sammanfattande redogörelse för projektverksamheten. Utskottet vill särskilt uttala sin tillfredsställelse med de resultat som uppnåtts på områdena yrkeshygieniska gränsvärden, där

dokumentation för 54 olika ämnen publicerats och det projekt som utförs i anslutning till rådets *rekommendation nr 18/1980* om arbetsmiljörisker i samband med graviditet m.m. och som avser att bygga upp ett system för kontinuerlig övervakning av missfall hos arbetande inom vissa typer av industrier. Vidare kan noteras att samarbetet med arbetsmarknadens parter resulterat i ett projekt på NFS:s initiativ bl.a. för att klargöra sambandet mellan arbetsbelastning och sjuklighet och för att ta fram metoder för förebyggande av sjukdomar förorsakade av arbetsbelastning.

Utskottet har följt arbetet på det relativt nya projektområdet psykosociala belastningar med intresse. Sådana problem som stress, monoton och bristande social kontakt får en alltmer framträdande plats genom de förändringar som den tekniska utvecklingen medför. I synnerhet gäller detta datatekniken, vars totala effekter på arbetsmiljön ännu inte helt kan överblickas. Så torde t.ex. fysiskt betungande och hälsovådliga arbetsmoment försvinna men andra kanske monotona, isolerande och psykiskt påfrestande tillkomma. Utskottet ser därför med tillfredsställelse, att projekt bl.a. utförts vad gäller personsäkerhet vid mikroprocessstyrning, hälsorisker vid bildskärmsarbete och framtida arbetsmiljöförhållanden inom handel och kontor samt att ministerrådet avser att tillföra avsevärda medel ur reserven för datafrågor till projekt avseende datateknik och arbetsmiljö.

Utskottet noterar, att arbetstidsfrågor numera behandlas tvärsektoriellt i det nordiska samarbetet. Detta motsvarar väl utskottets i samband med arbetsmarknadssektorn framförda uppfattning att åtgärder med sikte på arbetstid bör vidtas utifrån hänsyn till både arbetsmiljö, social välfärd, jämställdhet och sysselsättning.

Utskottet har noterat, att kostnadsaspekterna spelar in vid bedömningen av projektverksamheten bl.a. genom att målsättningen för samarbetet med koordinering av arbetarskyddsföreskrifter förutom harmonisering sägs vara resursbesparing, samt att kostnadsaspekterna i samband med arbetarskyddsföreskrifter och andra arbetsmiljöåtgärder diskuterats. Resultaten av utredningar som gjorts har visat att kostnaderna för arbetsolyckor och yrkessjukdomar kan uppskattas till flera procent av bruttonationalprodukten i de nordiska länderna. Det är därför med tillfredsställelse utskottet noterar, att ett samarbete startas för att bl.a. finna metoder att åskådliggöra positiva ekonomiska effekter av arbetsmiljöåtgärder och sprida kunskaper om dessa effekter samt för att belysa olika föreskrifters ekonomiska effekter.

Utskottet noterar, att inrättandet av Nordiska institutionen för vidareutbildning inom arbetsmiljöområdet år 1982 anses ha förbättrat förutsättningarna för långsiktig planering och utveckling inom arbetsmedicin, yrkeshygien och företagshälsovård samt att en utredning igångsatts för att förbereda en eventuell institutionalisering av Samnordiska dokumentationscentralen för arbetsmiljö (SDA). Utskottet önskar ta del av den utvärdering av

verksamheten som ingår i detta utredningsarbete innan beslut fattas om permanentning av ytterligare en institution.

Slutligen noteras, att ämbetsmannakommittén mot bakgrund av det rådande resursläget endast ansett det möjligt att planera ett mindre antal nya aktiviteter för år 1985. Utskottet konstaterar dock med tillfredsställelse att ett forskarseminarium planeras för att ta fram en rapport om utvecklingen av skador i det centrala nervsystemet vid långvarigt utsättande för organiska lösningsmedel i arbetsmiljön.

6. Socialpolitiskt samarbete

Inledningsvis vill utskottet erinra om det reviderade samarbetsprogrammet på social- och hälsoårdsområdet, som fastställdes av ministerrådet i augusti 1982 efter att Nordiska rådet givit sina synpunkter vid sin session. I detta sammanhang vill utskottet understryka enigheten kring det övergripande målet för verksamheten, nämligen att vidareutveckla gemenskapen i fråga om de värderingar som styr samhällsutvecklingen i de nordiska länderna. Utskottet vill härvid också erinra om de av utskottet, inte minst i samband med prioriteringen mellan sektorerna i ministerrådets budget, hävdade "mjuka värdena".

Utskottet noterar vidare med tillfredsställelse formuleringen, att det gäller att underlätta för nordiska medborgare att bosätta sig i samt besöka andra nordiska länder än hemlandet och hänvisar till de synpunkter som framförs angående "Codex Nordicus". En sådan skulle innehålla konkreta åtgärder som skulle erfordras för att förverkliga den nya nordiska konventionen om social trygghet vad gäller fri rörlighet inom Norden för nordiska medborgare.

Utskottet har ingen erinran mot formuleringarna att social- och hälsovårdspolitiken måste utgå från en helhetssyn på människans livssituation och vill se detta i samband med det påpekade behovet av samordning mellan social- och hälsovården särskilt förebyggande insatser och rehabiliteringsinsatser. I synnerhet mot bakgrund av att ministerrådet nu lägger fram ett förslag till samarbetsprogram på arbetsmarknadsområdet vill utskottet också kraftigt understryka social- och hälsovårdsprogrammets uttalande om betydelsen av full sysselsättning och god arbetsmiljö för att motverka sociala problem och ohälsa. De olika samarbetsprogrammen måste ses i ett sammanhang, något som kan ha betydelse, bl.a. då det i budgetsammanhang kan vara nödvändigt att prioritera mellan olika sektorer. Målsättningen en effektivare resursanvändning är alltid aktuell i en resursknapp tid.

Kommentarer till Nordiska rådets yttrande över C 1/1984

Utskottet noterar med tillfredsställelse att ministerrådets berättelse även detta år innehåller redogörelse för ministerrådets åtgärder med anledning

av rådets yttrande, även om den i vissa fall endast innebär en hänvisning till meddelanden som i fallen *rekommendation nr 22/1981* angående rusmedelsområdet och *rekommendation nr 10/1982* angående barns miljö. I synnerhet är det värdefullt att berättelsen innehåller motiverade kommentarer till utskottets betänkande och andra uttalanden om samarbetsprogrammet. Klargörande av ståndpunkter och undanröjande av eventuella missförstånd bidrar enligt utskottets uppfattning till en konstruktiv dialog. Ministerrådet anser det sålunda oklart om utskottets uttalanden – i anslutning till samarbetsprogrammet om större beslutsamhet och mer utpräglad tro på vad som kan uppnås genom nordisk samverkan samt om höjd ambitionsnivå och klarare målformulering – innebär en indirekt uppmaning att på nytt revidera samarbetsprogrammet eller utgör kritik av verksamheten inom sektorn.

Utskottets kritiska synpunkter angående den i programmet uttalade ambitionsnivån etc torde ha haft sin bakgrund i en farhåga att det besvärliga ekonomiska läge som rådde vid revideringen av programmet skulle alltför mycket prägla de allmänna målformuleringarna och därigenom utöva ett dämpande inflytande på samarbetet under en längre tid än det då rådande restriktiva budgetläget kunde motivera. Mycket allmänna målsättningar vilka, som framhålls i berättelsen, kan vara svåra att konkretisera och bryta ned i operativa delmål, kan ibland ha sitt värde som allmänt uppfordrande riktlinjer och övergripande strategiska målsättningar vars inverkan på valet av konkreta åtgärder kan vara mer indirekt. Behovet av prioritering kan ibland göra sambandet svårare att se. Utskottet anser det dock väsentligt att de långsiktiga övergripande målsättningarna inte ges en alltför konjunkturbetonad prägel. Valet av konkreta åtgärder måste dock göras under hänsynstagande till de vid varje tillfälle tillgängliga resurserna.

Utskottet noterar, att den i förra yttrandet efterlysta motiveringen för överföringen av det s.k. "socialprojektet" (integration av erfarenheter från social administration och planering i samhällsplanering) till den reguljära budgeten för *NORDPLAN* är att den förutsatta försöksperioden löpt ut och att projektet nu anses ha sin plats som en del av *NORDPLAN*s verksamhet. *NORDPLAN* finansieras över den nordiska kulturbudgeten.

Socialpolitiskt ministerråd

Utskottet vill med anledning av sitt gemensamma möte med Nordiska ministerrådet – social- och hälsovårdsministrarna – i Tavastehus den 23 augusti 1984 framhålla värdet av en öppen dialog mellan Nordiska rådets och ministerrådets organ och noterar att ett av de därvid diskuterade temata, familjens och samhällets ansvar för barnen, anknöt till temat för 1984 års socialpolitiska ministermötet "barn, unga och våld – familjens/samhällets ansvar och samarbete för uppväxtmiljön". Detta står väl i överensstämmelse med utskottets i de två senaste betänkningarna över C I uttalade önskemålet om intensifierat samarbete om barns miljö och upp-

växtvillkor. Utskottet ser detta tema som en mycket viktig uppgift för att förebygga sociala problem och instämmer i ministrarnas bedömning att samarbetet vad gäller forskning, utredningar och lagstiftning bör effektiviseras. Ämnet barn, ungdom och våld engagerar de flesta människor starkt och åsikterna bland forskare och sakkunniga är starkt varierande. Detta bör enligt utskottets uppfattning inte hindra att lagstiftning tillämpas på sådana delområden där enighet föreligger eller ett klart behov framträder.

Ny nordisk konvention om social trygghet

Utskottet noterar att den nya nordiska konventionen om social trygghet syftar till att genom samordning av nationella bestämmelser åstadkomma lättnader för i första hand nordiska medborgare som flyttar eller byter uppehållsort inom de nordiska länderna. Dessa personer skall därigenom i största möjliga utsträckning skyddas mot den förlust av sociala rättigheter som byte av uppehållsort annars ofta medför. Utskottet noterar att man inom ministerrådet har väl klart för sig att konventionen inte innebär någon slutgiltig lösning på dessa problem utan att det krävs uppföljande insatser för att anpassa konventionen till den pågående utvecklingen. Vidare erfordras information till såväl enskilda som myndigheter m.fl. som skall tillämpa konventionen, liksom även samråd och samarbete mellan de tillämpande myndigheterna.

En samling tillämpningsbestämmelser har utgivits (*NU 1982:13*). Utskottet vill uttrycka sin tillfredsställelse över att denna publikation utges i rådets NU-serie varigenom en vid distribution möjliggörs. Utskottet noterar detta med tillfredsställelse och vill dessutom erinra om att det av utskottet länge efterlysta arbetet med en "Codex Nordicus" kan förväntas göra nordborna mer medvetna om just de rättigheter som gäller vid flyttning m.m.

Samarbete på hälso- och sjukvårdens område

Utskottet noterar liksom tidigare år att cheferna för hälsovårdsmyndigheterna vid sina årliga möten bl.a. håller förberedande överläggningar om vissa frågor som är aktuella i socialpolitiska kommittén, samt dessutom bl.a. uppföljning av WHO:s strategi "hälsa för alla år 2000". Det nordiska samarbetet på internationellt plan fortlöper, enligt ministerrådets bedömning i detta kapitel, tillfredsställande. Medicinska körkortskrav, en fråga som även togs upp vid chefsmötet, är ett betydelsefullt ämne med tanke på den nordiska körkortsgiltigheten som numera i praktiken tillämpas i Norden.

Utskottet noterar med intresse det arbete inom områdena standardisering, materielprovning, forskning och upplysningsverksamhet som sker inom Nordiska institutet för odontologisk materielprovning (NIOM) samt att en del av arbetet sker med anknytning till internationella standardiseringsorganisationen (ISO). Den utredning som genomföres inom socialpo-

litiska kommittén om eventuell avgiftsfinansiering av NIOM emotses med tillfredsställelse. Pågående medicinalstatistiskt samarbete inom NO-MESKO noteras med intresse. Rubrikerna angående den aktuella projektverksamheten antyder i några fall (sjukledighetsdata relaterade till den medicinska födelseregistreringen samt E-koden – olycksorsaker) att projekten avser användning av datateknik. Utskottet vill i detta sammanhang erinra om de diskussioner som förs i de nordiska länderna om de integritetsproblem som kan bli aktuella vid en utvidgad användning av persondata.

Projektet hälsofostran i Norden ligger väl i linje med utskottets flera gånger uttalade önskemål angående konkret samarbete på friskvårdens område. Den utvärdering som ställs i utsikt 1985 emotses därför med intresse. Utskottet emotser också med intresse den rapportering och de förslag som förutskickas till 1985 angående nordiska sjuklighetsundersökningar.

Utskottet vill upprepa det stöd som i tidigare betänkanden uttalats för det samarbete som bedrivs inom Nordiska läkemedelsnämnden och noterar att den läkemedelsstatistik som utkom 1983 distribuerats till ett stort antal länder. Detta gäller också nordiska riktlinjer för registreringsansökningar med syfte att samma ansökan skall kunna utgöra underlag för prövning i samtliga nordiska länder. Det är värdefullt och ligger i linje med rådets *rekommendation nr 12/1984* om handlingsprogram för läkemedelsregistrering.

Utskottet vill också uttala sitt stöd till tanken på en enhetlig utformning av etiketter för läkemedel i de nordiska länderna, vilket har angivits som slutmålet för pågående revision av existerande riktlinjer för märkning av läkemedel.

Samarbete på socialvårdens område

Vad gäller samarbetet inom Nordiska socialstatistikkommittén (NO-SOSKO) noterar utskottet med tillfredsställelse, att en ny utgåva av "social trygghet i de nordiska länderna" utgivits samt att ett projekt slutförts om samspelet mellan beskattning och sociala förmåner. Sistnämnda ämne anser utskottet mycket intressant både ur allmän nordisk samarbetsynvinkel och då frågor om samband och kollisioner mellan olika nordiska länders regler om sociala förmåner/bidrag och beskattning hör till de problem som ofta återkommer i samband med flyttningar över nordiska gränser. Detta projekt bör därför följas upp, eventuellt på ett mer tvärfackligt sätt.

Utskottet noterar att projektet "Åtgärder inom service- och bostadssektorn för äldre", som till stor del finansieras nationellt, beräknas pågå till år 1986 samt att de äldres möjligheter att bo kvar i egna bostäder står i centrum för uppmärksamheten i projektarbetet. Detta är väsentligt med hänsyn till att de äldre utgör en växande del av befolkningen i de nordiska

länderna. De äldres fysiska och psykiska vitalitet kan förväntas bli ytterligare förbättrad i framtiden. I samband med det reviderade samarbetsprogrammet på arbetsmarknadsområdet har utskottet framhållit att de äldre bör ses som en resurs i samhället. Åtgärder för att underlätta för dem att bo kvar i egna bostäder är en konsekvens av denna syn på de äldres roll i samhället.

I sitt betänkande över förra årets ministerrådsberättelse underströk utskottet betydelsen av att satsa på barn och barnfamiljer. Det är därför glädjande att ministerrådet nu kan redovisa pågående projekt vad gäller fritidshemmens mål och innehåll, fritidsaktiviteter för barn och ungdom i åldrarna 10-14 år samt samhällets respektive familjens ansvar för barnen. Särskilt sistnämnda projekt finner utskottet väsentligt då det kan leda till bättre möjligheter för samhället att vidta stödåtgärder för familjer med behov därav samt även i ett senare skede gå djupare in på orsakerna till bristande föräldraomsorg om sina barn och samhällets åtgärder i sådana fall.

Samarbete på handikappområdet

Inom få områden torde nordiskt samarbete vara så angeläget och ha så påtagliga effekter för berörda grupper som på handikappområdet. Genom att datatekniken tas in i samarbetet, dels genom det datorbaserade nordiska hjälpmedelsregistret dels genom att stora medel ur ministerrådets reserv för datateknologi avsätts för ett projekt för utveckling av datorbaserade handikapphjälpmedel, kan handikappområdet ha förutsättningar att bli ett expansivt område för nordisk industri. Det nordiska hjälpmedelsregistret har redan rönt internationell uppmärksamhet och Nordiska handikappnämnden har påbörjat ett engelskspråkigt register över i första hand nordiskt tillverkade handikapphjälpmedel för att möta det internationella intresset och främja exporten av handikapphjälpmedel från de nordiska länderna. Det är även en fördel att utbyte av information inom ramen för det nordiska hjälpmedelsregistret lett till nationella besparingar. Handikappområdet kan sålunda ses som ett område där datatekniken kan få genomgripande positiva effekter för de minst lyckligt lottade i samhället. Troligen är det inom detta område som insatser kan göras för ett syfte som utskottet efterlyste i sitt betänkande 1981, nämligen när det gäller att ge handikappade möjligheter till arbete. Det finns exempel på att gravt handikappade med tillgång till avancerade datorbaserade hjälpmedel kunnat genomföra universitetsstudier. Utskottet noterar att ett arbete med att inventera hjälpmedelsbehov och -idéer för förståndshandikappade på nordisk basis inletts. Det kan ej uteslutas att datatekniken inom detta delområde kan visa sig särskilt betydelsefull. Samråd med samarbetsorgan inom kulturområdet torde erfordras när det gäller lämpliga insatser för förståndshandikappade.

Slutligen vill utskottet uttala sin tillfredsställelse över att ett nordiskt

utbildningscenter för dövblindpersonal enligt beslut av ministerrådet inrättas som en permanent "dotterinstitution" under Nordiska nämnden för handikappfrågor samt att ett förprojekt genomförts om små och mindre kända grupper av handikappade i enlighet med Nordiska rådets *rekommendation nr 25/1983*.

Forsknings- och utvecklingssamarbete

Även om huvudansvaret för det nordiska forskningsarbetet ligger inom kultursektorn har mycket av samarbetet inom social- och hälsovårdssektorn forskningskaraktär. Det har oftast gällt samarbete av praktisk karaktär med huvudvikten lagd på utvecklingsaspekten. Då man i de nordiska länderna står inför i stort sett likartade problemställningar och forsknings- och utvecklingsarbete är mycket resurskrävande är en utbyggnad av samarbetet härvidlag naturlig. Effektivare utnyttjande av tillbudsstående resurser och nationella besparingar kan på detta sätt åstadkommas.

Utskottet noterar med intresse att ett projektförslag föreligger som avser forskning om välfärdsstaten. En förstudie utfördes 1984. Projektet kommer att behandla förhållandet mellan välfärdsstaten och ekonomin, finansieringsfrågor och fördelningen mellan offentlig och privat verksamhet. Projektet föreslås i första hand omfatta en treårsperiod och förväntas bidra till ett breddat och fördjupat kunskapsunderlag för den politiska debatten och beslutsfattandet. Utskottet emotser mer detaljerad information om detta projekt, inte minst därför att man som exempel på den forskning som här avses nämnt projektet Arbetslöshetens kostnader (*NU 1983:15* och *NU 1984:9*), som anses ha givit ett värdefullt kunskapsmaterial.

Vad gäller samarbete inom *datateknologiområdet* vill utskottet, utöver vad som sagts ovan under avsnittet om handikappfrågor, anföra följande. Socialpolitiska kommittén har genomfört en kartläggning av nationell dataverksamhet inom hela social- och hälsovårdsområdet som underlag för ställningstaganden till nordiska samarbetsprojekt. Utskottet finner detta välmotiverat men vill dessutom erinra om de synpunkter som det rådgivande utskottet för datafrågor anförde i samband med disponeringsförslag nr 8/1984 i anslutning till socialpolitiska kommitténs ansökningar om beviljningar ur den del av reserven som avsatts för projekt med datateknologisk inriktning. Det rådgivande utskottet efterlyste ambitioner som snabbt kunde bli utvecklande för verksamheten inom socialsektorn och/eller för nordisk elektronindustri, bl a konkreta initiativ som kunde leda till effektivare resursutnyttjande eller högre kvalitet inom social- och hälsovården i Norden. Utskottet instämmer i dessa synpunkter och vill dessutom anföra att det föreslagna projektet "komparativ studie af sygehusforbruget i de nordiske land" torde vara principiellt intressant. Det rådgivande utskottet nämnde i detta sammanhang ett annat intressant ämne för ett projekt: datateknik i samband med cancerforskning/diagnostik.

Samverkan mot rusmedelsmissbruk

Ett ministerrådsförslag om nordisk handlingsplan mot narkotika (B 57/s) behandlas i ett särskilt betänkande av utskottet. I meddelandet om *rekommendation nr 22/1981* redogörs för ett möte mellan hälsovårds- och justitieministrarna där frågor om samordning av nationella insatser både på tull- och polisområdet och det sociala och medicinska området diskuterades.

Nordiska nämnden för alkohol- och drogforskning (NAD) vars verksamhet speciellt inriktas på samhällsvetenskaplig forskning, inklusive socialmedicin och socialpsykiatri, med beaktande även av biologiskt-naturvetenskaplig forskning, har under 1984 utgivit en rapport om forskningsresultat kring cannabissmissbruk och dess skadeverkningar. Utskottet hälsar detta med tillfredsställelse då speciellt cannabissmissbruket och dess allvarliga konsekvenser ofta felbedöms i den offentliga debatten.

7. Miljövård

Globala miljö- och resursproblem

I detta avsnitt redovisas slutsatserna i en rapport "Norden og det globale miljø" (NU 1984:4) som behandlar miljöproblemen i ett globalt perspektiv och därvid utöver de i Norden välbekanta problemen sur nederbörd och kemikaliespridning tar upp nedbrytningen av ozonlagret (som tagits upp av Nordiska rådet 1978) och ökenspridningen. Utskottet noterar med tillfredsställelse att ministerrådet avser att arbeta vidare med konkreta förslag angående uppföljningen av rapporten och ta upp frågan om samarbete mellan de nordiska miljömyndigheterna i relation till u-landsbiståndet. I den ovannämnda rapporten omtalas bl a att FN delvis på nordiskt initiativ tillsatt en särskild kommission efter förebild av Brandt-kommissionen med förra norska statsministern Gro Harlem Brundtland som ordförande. Utskottet finner detta mycket tillfredsställande och anser att de nordiska länderna bör ge kraftfullt stöd åt kommissionens arbete. Utskottet ser fram emot de förslag kommissionen kommer att framlägga och vill uttala förhoppningen att FN:s miljöprogram (UNEP) kommer att tilldelas adekvata resurser för att genomföra kommissionens förslag. Utskottet vill i sammanhanget erinra om sina uttalanden i samband med det nordiska samarbetsprogrammet, att i allt vad planering heter borde miljövårdens synpunkter beaktas. Konsekvensanalysen borde vara en integrerad och väl synlig del av inte bara enskilda utvecklingsprojekt utan också i planering av samhällspolitikens olika sektorer, i synnerhet närings- och ekonomisk politik. Miljövårdproblem kunde enligt utskottets uppfattning skärskådas för sig men ej lösas på ett hållbart sätt om de slets loss ur sitt komplexa sammanhang. Miljöpolitiken kunde inte byggas på ett avståndstagande från samhällets organisation och hierarki eller från den moderna teknologin. Dessa synpunkter gällde den nordiska miljöpolitiken men utskottet anser att de även är relevanta i globala sammanhang och i arbetet

med u-landsproblemen. Jordförstöring och ökenspridning är miljökatastrofer som i stor utsträckning förorsakats av människan.

Luftförorening

Utskottet noterar att det nordiska samarbetet fortlöpt inom ramen för det europeiska programmet för övervakning av långväga transport av luftföroreningar (EMEP) i enlighet med den ECE-konvention som trädde i kraft i mars 1983, samt inom ett särskilt projektprogram på luftföroreningsområdet. Syftet med detta nordiska program är bl a att stärka de nordiska ländernas kompetens och därmed deras position i förhållande till de länder varifrån luftföroreningar överförs i stor mängd till Norden. Medvetenheten om det katastrofala omfånget av försurningsskadorna har ökat i hela Europa.

I detta sammanhang noterar utskottet med tillfredsställelse att Nordiska ministerrådet (miljöministrarna) i samband med Nordiska rådets session i Stockholm 1984 avgav ett uttalande varvid de uppmanade Storbritannien att ansluta sig till det förslag om att reducera svavelutsläppen med 30% före 1993 som de nordiska länderna lagt fram. Då det brittiska svaret ej ansågs tillfredsställande konstaterade de nordiska statsministrarna vid sitt möte i Reykjavík den 13 december 1984, då statsministrarna även sammanträffade med Nordiska rådets presidium, att 20 länder ställt sig bakom det nordiska förslaget om 30% minskning av svavelutsläppen. Samtidigt var det beklagligt att flera av länderna med stora utsläpp som påverkade miljöförhållandena i Norden ännu inte ansett sig kunna uppfylla denna målsättning och därmed kunna ansluta sig till förslaget. Statsministrarna uppmanade därför den brittiska regeringen att ansluta sig till det nordiska förslaget.

Utskottet vill starkt understödja statsministrarnas uttalande och uttala sin tillfredsställelse över den roll de nordiska länderna spelar på internationellt plan i denna viktiga miljöfråga.

Det kan också med tillfredsställelse noteras att Nordiska ministerrådet tagit upp frågan om bilavgaser och på europeiskt plan dryftat frågan om internationella avtal om skärpta emissionsregler. En särskild styrningsgrupp väntas rapportera i april 1985 om de praktiska problemen vid införande av blyfri bensin och strängare avgaskrav. Utskottet har noterat att den Europeiska Gemenskapen (EG) som ett första steg i riktning mot skärpta avgaskrav synes inställd på obligatoriskt införande av blyfri bensin från oktober 1989 med möjlighet för enskilda medlemsländer att frivilligt införa blyfri bensin tidigare. De nordiska statsministrarna uttalade vid sitt möte i Reykjavík sin förhoppning att så många länder som möjligt skulle införa blyfri bensin snarast och i god tid före år 1989. De nordiska länderna skulle å sin sida komma att vidta de åtgärder som behövdes för att blyfri bensin skulle kunna marknadsföras i Norden så snart det var praktiskt möjligt. Utskottet noterar detta uttalande med tillfredsställelse och vill

erinra om sin i förra årets yttrande över C 1 framförda uppfattning att de nordiska länderna borde ingå en överenskommelse om blyfri bensin.

Miljöeffekter vid energiproduktion

I detta sammanhang vill utskottet erinra om Nordiska rådets *rekommendation nr 17/1983* angående intensifierat nordiskt forskningssamarbete på energi- och miljöområdet. Inom ministerrådet har ett antal projekt på samarbetsområdet börjat diskuteras vilket utskottet noterar med tillfredsställelse. Dock noterade rådets ekonomiska utskott för ett år sedan att ministerrådet ansåg att ett seminarium givit slutsatsen att utarbetande av en energiförsörjningsmodell enligt rekommendation nr 17/ 1983 icke var relevant. Ekonomiska utskottet kunde inte ta ställning till denna slutsats utan närmare upplysningar. Social- och miljöutskottet delar denna uppfattning och anser att årets meddelande inte heller innehåller övertygande skäl för att tanken på en energiförsörjningsmodell bör uppges.

Havs förorening

Liksom i förra årets berättelse konstaterar ministerrådet att det finns sju miljöskyddskonventioner som berör havsområdena runt Norden. Ministerrådet finner att denna utveckling är tillfredsställande, men anser att det fortsatt är behov av att följa utvecklingen och ta initiativ på områden, som andra avtal inte täcker eller där andra hänsyn talar för att uppgifterna löses inom nordiskt samarbete. Utskottet delar fortsatt ministerrådets uppfattning.

Vatten och avlopp

Av den sammanfattande redogörelse som ges i berättelsen framgår att verksamheten utvidgats genom att delproblem som "lakvatten" och "nitrogenreduktion" tagits upp. Detta ligger i linje med utskottets önskemål i förra årets betänkande. Utskottet erinrade då särskilt om problemen kring förorening av sjöar och vattendrag genom urlaking av närsalter.

Buller

Utskottet vill uttala sitt stöd för miljöministrarnas beslut att hålla fast vid 80 dB(A) som en målsättning för bullergränsen för alla typer av fordon, samt ministerrådets bedömning att beslut om skärpta regler bör fattas i de nordiska länderna snarast liksom att de nordiska länderna bör genomföra åtgärder syftande till användning av bullersvagare fordon.

Produktkontroll

Det konstateras att samarbetet på produktkontrollområdet endast omfattar kemiska ämnen och produkter. En rad problem som undersökts gäller gradering av cancerframkallande ämnen och konsumenternas förståelse för varningsmarkeringar på farliga ämnen och produkter. Utskottet

har särskilt uppmärksammat att bland de nya problemställningar som tagits upp i anslutning till märkning och klassificering är kombinationseffekten av flera ämnen samt allergitester och kriterier för allergimärkning. Problem kring de alltmer uppmärksammade allergierna bör enligt utskottets uppfattning tas upp i samarbete med socialpolitiska kommittén. Detta ämne är ett typiskt exempel där ett tvärfackligt projekt ter sig lämpligt. Detta bör förutom miljösektorn innefatta även livsmedels- och hälsovårdssektorerna.

Naturskydd och friluftsliv

Det konstateras i berättelsen, att det nordiska projektet "Representativa naturtyper i Norden" (NU 1983:2) bl.a. använts som förebild för Europarådets arbete med liknande frågor och haft stor betydelse för planläggningen av naturskyddet både nationellt och internationellt. De nordiska principerna för skydd av hotade djur och växter har följts upp nationellt och under 1984 har Island anslutit sig till dessa. Frågan om upplägningen av arbetet för skydd av biotoper, dvs de naturliga omgivningarna för hotade djur och växter, togs upp i ett seminarium under året och skall utredas närmare. Utskottet, som vid flera tillfällen påpekat vikten av skydd för myr- och kärrområden, följer detta arbete med intresse. Det kan i sammanhanget noteras, att man som uppföljning av en kartläggning av metoder för övervakning av fågellivet avser att undersöka hur man i framtiden bäst utnyttjar fågelbeståndet som indikator på miljöförändringar. I berättelsen sägs att friluftsliv skall prioriteras högre. I betänkandet till ministerrådets förslag till samarbetsprogram framhölls att det kunde föreligga en intressemotsättning mellan ekonomiska hänsyn och sådana icke-ekonomiska hänsyn som bevarandet av naturvård. Miljövård innefattade emellertid enligt utskottets uppfattning även möjlighet till rekreation och friluftsliv. I programutkastet antydde att arbetet med att förverkliga en nordisk politik på friluftsområdet skulle ges ökad vikt samt ske i samarbete med Nordiska ministerrådets turistutskott.

Ett sådant samarbete har nu enligt ministerrådsberättelsen etablerats. I september 1984 hölls sålunda ett seminarium med representanter för 35 frivilliga organisationer där man diskuterade samarbete om bl. a. samnordiska vandrings- och cykelleder, om gästhamnar för seglare samt samarbete mellan sportfiskare. Utskottet vill kraftigt stödja detta samarbete mellan naturvården och turismen.

8. Jämställdhet

En utvärdering av samarbetet på jämställdhetsområdet 1978–1983 presenterades vid möte med jämställdhetsministrarna i Göteborg den 2 maj 1984. Därvid diskuterades bl. a. hur den könssegregerade arbetsmarknaden skulle kunna brytas. Det pekades bl. a. på vikten av att åtgärder sattes

in i skol- och arbetsmarknadsutbildningen samt av att stimulera flickors och kvinnors intresse för ny teknologi. Sålunda beslöts, att det nordiska jämställdhetsarbetet under 1986–1988 skall koncentreras till projekt som har inverkan på jämställdheten i arbetslivet. Ett viktigt projekt de närmaste åren blir därför ett s. k. tvärsektorielt nätverksprojekt för att pröva olika modeller för att bryta den könssegregerade arbetsmarknaden i en region eller kommun i vart och ett av de nordiska länderna. Utskottet anser denna prioritering riktig.

I en rundskrivelse till övriga ämbetsmannakommittéer och utskott begärde jämställdhetsutskottet en redogörelse för hur jämställdhetsaspekten beaktats inom de olika sektorerna och i vilken mån man avsåg att beakta den i den närmaste framtiden. Svaren på denna förfrågan redovisas nedan under respektive avsnitt.

Arbetslivet

Den ovan nämnda prioriteringen avspeglas i att drygt en fjärdedel av jämställdhetssektorns indikativa ram för 1985 avsatts för ett flerårigt projekt vars syfte är att i en region eller kommun i varje nordiskt land pröva olika modeller i samarbete med regionala och lokala myndigheter för att bryta den könssegregerade arbetsmarknaden. I september 1984 hölls ett projektplaneringsmöte med representanter för arbetsmarknads- och utbildningsmyndigheter, kultursekretariatet samt Nordiska arbetsmarknadsutskottet (NAUT). Projektet förutsätts bli tvärsektorielt dvs det bör ske i samarbete med NAUT, ämbetsmannakommittén för nordiskt kulturellt samarbete och rådgivande kommittén för datafrågor.

Vad speciellt gäller de sistnämnda frågorna vill utskottet erinra om att jämställdhetsutskottet i samband med disponeringsförslag nr 8/1984 ansökt om medel ur reserven för dataområdet för ett projekt om rekrytering av fler kvinnor till databranschen, vilket ej beviljats. Utskottet anser att inriktningen av detta projekt är värd beaktande då databranschen är en av de mest expansiva områdena av näringslivet och kan erbjuda en möjlighet som inte bör försittas.

I sitt svar på jämställdhetsutskottets ovannämnda rundskrivelse anför *Nordiska arbetsmarknadsutskottet* (NAUT), att alla projekt, som berör dem som söker arbete och utbildning är relevanta från jämställdhetsynpunkt. 1979 utgav s t. ex. två rapporter om jämställdheten på arbetsmarknaden. Vidare hänvisas till rapporten "Deltidsarbete i Norden", en jämförande analys av teknologi och sysselsättning och en rapport om bl. a. förändringar i kvinnors möjligheter till arbete som utkommer under 1985.

Ämbetsmannakommittén för arbetsmiljöfrågor anser att arbetsmiljöverksamheten haft och även framdeles kommer att ha en klar jämställdhetsprägel. Projekt som särskilt berör kvinnors ställning är t ex de som avser arbetstid, kemiska risker och fosterskador/missfall orsakade av ar-

betsmiljöförhållanden. Vidare har kartlagts hälsorisker vid bildskärmsarbete inklusive fosterskador/missfall hos kvinnor som arbetar vid bildskärmar.

Social- och familjepolitik

Som huvudinsatser på området hänvisas till ett projekt för att kartlägga omfånget och bakgrunden till våld i parförhållanden samt de faktorer som skall bearbetas för att våldet skall begränsas. Undersökningen genomfördes i Danmark och Norge och publicerades i *NORD-serien*.

Socialpolitiska kommittén kommenterar i sitt svar på jämställdhetsutskottets rundskrivelse rådets hemställan två år i följd om en analys av orsakerna till födelsetalens förändring i de nordiska länderna. Kommittén uttalar att detta förslag har stora resursimplikationer och kommer att beredas av socialpolitiska kommittén i vederbörlig ordning. I övrigt hänvisas till projekt om samhällets respektive familjens ansvar för barnen, fritidshemmens mål, innehåll och organisation, föräldraledighet i Norden, fritidsaktiviteter för barn och ungdom, invandrarfrågor inom social- och hälsovården samt männen och prostitutionen.

Utbildning och forskning

Vad gäller utbildning framhåller jämställdhetsutskottet att det är nödvändigt att arbeta för att skolan ger flickor och pojkar samma grundläggande kompetens, så att elever av olika kön inte lämnar skolan med könsbundna kunskaper och färdigheter. I december 1984 hölls ett kontaktmöte för tjänstemän inom undervisningsförvaltningarna i syfte att utbyta information och erfarenheter om jämställdhetsåtgärder som ansluter sig till utbildning och uppfostran samt i syfte att lägga fram projektförslag. Utskottet önskar ta del av dessa förslag och anser att detta område bör behandlas tvärfackligt.

I sitt svar på den ovannämnda rundfrågan nämner *ämbetsmannakommittén för kulturellt samarbete* särskilt skolsamarbetet, däribland yrkesutbildningen och datateknologiområdet. Vikten av att undvika att det traditionella könsrollsmönstret när det gäller tekniska ämnen överförs till detta nya område understryks. Det gäller även att motverka könsrollsmönstret i samband med SKOLARB-projektet som bedrivs i samarbete med NAUT. Vidare nämns ett eventuellt projekt för att etablera ett nätverk med utgångspunkt i nationella FoU-projekt inriktade på de svagast utbildade, där kvinnorna är överrepresenterade.

Boende och samhällsplanering

I sitt svar på jämställdhetsutskottets rundskrivelse konstaterar *Nordiska ämbetsmannakommittén för samarbete inom byggsektorn* att sektorn som helhet är mansdominerad medan betydande kvinnligt deltagande finns inom delområden som byggforskning och bostadssektorn. Som ett projekt

som innehållit jämställdhetsaspekter nämns ett om socialt bostadsbyggnade och boendedemokrati i Norden. Utskottet noterar detta med tillfredsställelse och anser att möjligheter till tvärsektoriella kontakter bör tas till vara i detta sammanhang.

Deltagande i det politiska livet och samhällslivet i övrigt

Utskottet finner detta område mycket betydelsefullt och har noterat med tillfredsställelse att det 1983 inleddes ett forskningsprojekt "Kvinnor i politiska beslutsprocesser". Projektet var ett resultat av ett seminarium om "Kvinnor i styrande organ" och en efterföljande förstudie. Syftet med projektet är att göra en jämförande nordisk undersökning av hinder för kvinnors deltagande och inflytande i politiska beslutsprocesser samt att undersöka vad som gjorts i de fem nordiska länderna för att försöka undanröja dessa hinder och därmed öka kvinnors representation och inflytande. Projektet beräknas vara avslutat under första kvartalet 1985. Resultatet kommer att presenteras i form av en handbok för kvinnliga politiker på samtliga nordiska språk samt i en bok med intervjuer med 35 kvinnliga politiker. Detta finner utskottet mycket tillfredsställande.

Lagstiftning

I september 1984 anordnades ett seminarium om jämställdhetslagstiftningen och dess tillämpning. Representanter för jämställdhetsmyndigheter, arbetsmarknadens parter och forskare fick möjlighet att utbyta information och erfarenheter om jämställdhetslagstiftningens tillämpning, problem och möjligheter till vidare utveckling. Seminariet ledde fram till förslag om vidare samarbete och forskning på området.

Enligt en rapport från Nordiska rådets representant vid detta seminarium hade därvid från ett par länder framförts kritik mot respektive lands lagstiftning innebärande att man på basen av dessa lagar inte egentligen kunnat ta fasta på fall där diskriminering sannolikt skett. Speciellt kraftig var kritiken som riktades mot lagarnas utgångslägen enligt vilka jämställdheten mellan män och kvinnor borde befrämjas på samma sätt. Detta utgångsläge ansågs ha bidragit till att bevara det nuvarande läget dvs att kvinnorna fortfarande var i en sämre ställning än männen. Dessa synpunkter visar att mycket återstår att göra inom lagstiftningsområdet.

I sitt svar på jämställdhetsutskottets rundskrivelse nämner *Ämbetsmannakommittén för lagstiftningsfrågor* på familjerättens område t ex äktenskapsrätt, vårdnad och adoption samt namnlagstiftning som relevanta i jämställdhetssammanhang.

Förberedelser inför FN's kvinnokonferens i Nairobi 1985

Som ett led i förberedelserna kommer ministerrådet att utge en publikation "Kvinnor i Norden". Broschyren kommer på ett lättfattligt sätt att presentera kvinnornas situation i Norden, bl. a. inom arbetslivet, utbild-

ningen, familjen och boendet. Vid social- och miljöutskottets möten i augusti och september diskuterades Göteborgskonferensens praktiska uppläggning, inriktning och dess resultat. Utskottet konstaterade att man vid konferensen inte formulerade någon gemensam nordisk strategi inför FN's kvinnokonferens 1985 i Nairobi, såsom utskottet hade förutsatt.

Utskottet noterar, att till den förberedande konferensen i Göteborg inkom de nordiska regeringarna med nationella rapporter *dels* om inhemska insatser för jämställdhet *dels* om biståndsorganens insatser för kvinnor i u-länderna. Vad som bör efterlysas inför Nairobi-konferensen är en nordisk rapport innehållande en värdering av hur långt Norden kommit och i vad mån dess erfarenheter kan vara vägledande för andra länder.

Vad slutligen gäller *svaren från övriga ämbetsmannakommittéer* m. fl. på jämställdhetsutskottets rundskrivelse kan det mest positiva svaret sägas ha kommit från *Ämbetsmannakommittén för konsumentfrågor*. Dels är kvinnorna i majoritet i flertalet underorgan, dels berör de flesta projekten indirekt kvinnofrågor. Särskilt tydligt uppträder jämställdhetsaspekten i projekten på det hushållsekonomiska området och vad gäller åtgärder mot könsdiskriminerande marknadsföring.

Ämbetsmannakommittén för regionalpolitik har sedan hösten 1984 en kvinnlig ordförande, men erinrar om att nationella och regionala organ självständigt utser representanter i NÄRP och dess underorgan. Dock anses nordiska och nationella strävanden ha lett till mer balanserad könsfördelning. Om innehållet i sitt arbete säger NÄRP endast att man uppfattar de frågor som tas upp i jämställdhetsprogrammet som mycket viktiga och ser en väsentlig betydelse i att kvinnor och män på jämbördig basis får möjlighet att prägla planläggningen och styrningen av samhället.

Ämbetsmannakommittén för biståndsfrågor påpekar att de nationella biståndsorganen lägger vikt vid åtgärder som är avsedda att främja kvinnornas ställning i u-länderna och att detta område är föremål för nordiska kontakter och erfarenhetsutbyte, men nämner inget om de nordiska förberedelserna inför kvinnokonferensen i Nairobi 1985.

Ämbetsmannakommittén för miljöfrågor redovisar att ett antal kvinnor ingår i kommittén och dess undergrupper, men har ej i den innehållsmässiga planläggningen av sin verksamhet tagit särskild hänsyn till jämställdhetsaspekter.

Nordiska ämbetsmannakommittén för transportfrågor (NÄT) och turistutskottet erinrar om att deras sammansättning återspeglar de nationella organens personaluppsättning. NÄT har 3 kvinnliga medlemmar och turistutskottet 2. Inget av deras projekt anses beröra jämställdhetsproblematiken.

Ämbetsmannakommittéerna för energipolitik, handelspolitik, industripolitik och jord- och skogsbruk anser sig ej ha haft några saker att behandla som haft relevans från jämställdhetssynpunkt.

Vad gäller kommittéernas egen sammansättning kan denna ej påverkas

nordiskt, då den är beroende av vilka personer som tillsätts nationellt på de relevanta befattningarna.

Som inledningsvis framhölls ser utskottet den kartläggning av samtliga ämbetsmannakommittéers insatser som direkt eller indirekt har relevans i jämställdhetssammanhang som en nyttig startpunkt för det vidare arbetet. Denna rapportering bör ske regelbundet.

Som erfarenheten av lagstiftningsarbetet visar är det ej tillräckligt att avveckla de legala och formella hindren för jämställdhet. Samhällets funktion ger de formella reglerna deras reella innebörd, och invanda attityder och förhållningssätt ändras inte genom att man skriver om några paragrafer. Alla sektorer måste genomsyras av strävan efter jämställdhet. Det är därför väsentligt att jämställdhet integreras i alla fackområden inom det nordiska samarbetet som sägs i det nordiska samarbetsprogrammet på jämställdhetsområdet. Utskottet instämmer häri, men vill framhålla att en sådan integration inte får leda till att jämställdhetsarbetet upplöses i sina delområden.

Utskottet vill erinra om ministerrådets utfästelse i det 1982 antagna samarbetsprogrammet på jämställdhetsområdet att alltid i sin egen verksamhet arbeta för en jämn könsfördelning vid utnämningar av ledamöter i nordiska kommittéer och arbetsgrupper, samt utarbeta rutiner i samband med rekrytering som främjar en jämn fördelning av kvinnor och män bland personalen i sekretariat och nordiska institutioner.

9. Livsmedelsområdet

I inledningen till kapitlet om livsmedelsområdet konstateras, att produktion och handel med matvaror utgör en betydande del av de nordiska ländernas ekonomi samt att teknologin på området utvecklas snabbt och att utbudet på marknaden ökar i mångfald. Utskottet konstaterar dock, att det på andra ekonomiska områden använda uttrycket "Norden som hemmamarknad" helt lyser med sin frånvaro som målsättning när det gäller livsmedelsområdet. Däremot konstateras att det finns många skäl för nordiskt samarbete på livsmedelsområdet. Sålunda noteras att de nordiska länderna i hög grad har likartad ekonomisk struktur, att kosthållet har många gemensamma drag och att produktion, handel och kontroll i hög grad omfattar samma typer av livsmedel. Genom samordning och arbetsfördelning kan man komplettera och förstärka det nationella arbetet inom olika delområden och åstadkomma besparingar av nationella utgifter.

Vad gäller de olika projektområdena vill utskottet under avsnittet "Lovgivning och administrasjon" uttala sitt stöd för det arbete som syftar till att samordna nationella krav på mikrobiologisk kvalitet m. m. De olikheter som i dag finns i de hygieniska krav som ställs på livsmedel fungerar i praktiken som handelshinder och innebär dessutom en extra belastning för producenter, importörer och kontrollmyndigheter. I synnerhet övervak-

ning och kontroll av livsmedel importerade från utomnordiska länder ställer stora krav på de enskilda nordiska ländernas resurser. Utskottet välkomnar därför att en projektgrupp tillsätts för att undersöka möjligheterna till samordning av importkontroll och provtagning samt för att utveckla ett nordiskt varningssystem beträffande livsmedelspartier som avvisats för import i något av de nordiska länderna.

Utan att direkt hänvisning görs till social- och miljöutskottets uppmaning att uppmärksamma problem inom livsmedelsområdet av handelsteknisk natur erkänns i detta avsnitt risken för handelshinder till följd av hygieniska krav etc.

Med anledning av att en sammanställning av de nordiska ländernas bestämmelser om märkning av färdigförpackade livsmedel gjorts och att en projektgrupp skall identifiera möjliga handelshinder förorsakade av sådana olikheter vill utskottet erinra om att krav på etiketternas språk i ett par fall för ett antal år sedan visat sig verka som handelshinder. Uppfinningsrikedomen när det gäller förtäckt införande av nya handelshinder är avsevärd och området kräver ständig övervakning. Det skydd som anses motiverat för att bevara inhemsk livsmedelsproduktion och andra skyddsintressen bör ha formen av explicit redovisade avgiftssystem m. m. som i varje fall beslutas och kan överblickas av parlamentariskt valda organ.

Utskottet vill uttala sin tillfredsställelse över att en kartläggning företags angående hälsomässiga och administrativa problem i anslutning till import, marknadsföring och kontroll av hälsoprodukter. I stort sett samma produkter omsätts i alla de nordiska länderna och det är ibland osäkert om ett preparat skall anses som läkemedel eller hälsokost (naturläkemedel). I praktiken torde alla preparat som inte uppfyller de stränga krav som ställs för godkännande som läkemedel klassas som hälsokost. Utskottet emotser med intresse den rapportering och de förslag till åtgärder som utlovats. Förhållandet kost/hälsa är ett forskningsområde som med fördel kan tas upp på nordiskt plan. Särskilt gäller detta för barn, vilket också påpekas i ministerrådets berättelse. Utskottet önskar ta del av rapporteringen från den nordiska näringskonferens som hölls i Bergen 1984. Utskottet emotser också med intresse den kartläggning som inom området livsmedelstoxikologi inletts om likheter och skillnader i de nordiska ländernas bestämmelser om tillsatssämnen i livsmedel.

10. Utskottets förslag

Med hänvisning till vad som ovan anförts föreslår social- och miljöutskottet

- A. att Nordiska rådet med anledning av de avsnitt av Nordiska ministerrådets berättelse som hänvisats till social- och miljöutskottet, Kapitel I: Inledning (i berörda delar), kapitel VI: Arbetsmarknad, kapitel VII: Arbetsmiljö, kapitel VIII: Socialpoli-

tik, kapitel IX: Miljövård, kapitel X: Jämställdhet och kapitel XI: Livsmedel antar följande yttrande (ordningsföljden mellan punkterna innebär ingen prioritering):

1. Arbetsmarknadssamarbetet bör intensifieras bl a genom utökad användning av datateknik i arbetsförmedlingen. Förslaget om en nordisk databank för lediga platser bör tas upp till prövning.
 2. Arbete för en nordisk arbetsmiljökonvention bör inledas.
 3. En tvärfacklig undersökning om allergifrågor bör inledas i samarbete mellan miljö-, hälsovårds- och livsmedelsområdena.
 4. De nordiska länderna bör förverkliga de uttalade intentionerna om blyfri bensin.
 5. Möjligheten att engagera fler ämbetsmannakommittéer än jämställdhetskommittén i aktivt jämställdhetsarbete bör tas till vara. Rapportering härom skall ske regelbundet till jämställdhetskommittén.
 6. Ministerrådet bör rikta en uppmaning till regeringarna att medverka till en jämnare könsfördelning i nordiska ämbetsmannakommittéer m.fl. organ.
 7. Samarbetet för att kartlägga befolkningens kostvanor i Norden bör fullföljas genom projekt om friskvård, hälsokost m m.
 8. Arbetet med att kartlägga bestämmelser m m på livsmedelsområdet som kan innebära handelshinder bör intensifieras.
- B. Att Nordiska rådet lägger dessa avsnitt av berättelsen till handlingarna.

Stockholm den 31 januari 1985

Arne Andersson (m)

Poul Henrik Houe (KF)

Margrete Auken (SF)

Timo Kietäväinen (K)

Dorte Bennedsen (S)

Grethe Lundblad (s)

Jo Benkow (H)

Astrid Murberg Martinsen (A)

Förman

Kaj Bärlund (Sdp)

Pétur Sigurdsson (Sj.)

Rune Gustavsson (c)

Odd With (Kr.F.)

Kulturutskottets betänkande

över C 1, Nordiska ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet

1. Inledning

Till kulturutskottet har av Nordiska rådets presidium hänvisats Nordiska ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet 1984.

Utskottet har behandlat berättelsen vid sitt möte den 31 januari – 1 februari 1985 i Stockholm. Därvid har utskottet tagit ställning till *kapitel I* Inledning, *kapitel II* Sammanfattningar av fackkapitlen, *kapitel V* Kulturellt samarbete samt vissa delar av andra kapitel vilka har varit av intresse för utskottet.

Årsberättelserna från institutioner som direkt lyder under kulturavtalets organ skall enligt beslut av ministerrådet omfatta samma period som budgetförslag och räkenskaper. De skall avges tillsammans med årsräkenskaperna senast den 1 april följande år. Detta innebär att berättelserna för 1984 avges senast den 1 april 1985, varefter utskottet kan företa en genomgång av dessa. För den händelse genomgången ger anledning till synpunkter, redovisar utskottet för dessa i ett särskilt betänkande över berättelserna på utskottets verksamhetsområde, i enlighet med den behandlingsordning som första gången togs i bruk vid behandlingen av berättelserna för 1983. Utskottet avser även att vid behov ta upp frågor som berättelserna ger anledning till vid gemensamma överläggningar med Nordiska ministerrådet.

Till detta betänkande har såsom *Bihang* lagts utskottets promemoria om aktuella frågor inom nordiskt kultursamarbete, upprättad den 28 augusti 1984 inför utskottets överläggningar med Nordiska ministerrådet (kultur- och undervisningsministrarna) om den nordiska kulturbudgeten för 1986.

2. Redovisning av de med anledning av yttrande nr 6/1984 vidtagna åtgärderna

Vid 32:a sessionen 1984 antog Nordiska rådet på förslag av kulturutskottet ett yttrande i sju punkter (nr 6/1984) med anledning av Nordiska ministerrådets berättelse om det nordiska samarbetet 1983. I yttrandet anfördes, på förslag av kulturutskottet, uppfattningar som av Nordiska rådet ansågs väsentliga för det fortsatta samarbetet på kulturområdet. Utskottet behandlar i det följande de åtgärder som har vidtagits med anledning av yttrandet.

Utskottet har tidigare hos ministerrådet hemställt om att ministerrådet vidtar lämpliga åtgärder för att skapa enhetlighet i fråga om formerna för och omfattningen av Nordiska ministerrådets/de nordiska ländernas regeringars reaktion på yttranden av Nordiska rådet. Utskottet noterar att vissa förbättringar har vidtagits i föreliggande berättelse. I början av fackkapitlet finns hänvisningar till de av rådets yttranden som kommenteras. Beträffande yttrande nr 6/1984 kan emellertid konstateras att hänvisningar inte har införts helt konsekvent. I berättelsen ingår dock en redovisning av verksamhet på alla de områden som yttrandet gäller. Hänvisningar till enskilda punkter i yttranden av Nordiska rådet underlättar, om de genomförs på alla punkter, utskottets behandling av berättelsen.

2.1 Handlingsprogram för den elektroniska masskommunikationen

Nordiska rådet ansåg att utvecklingen inom den elektroniska masskommunikationen borde ges större uppmärksamhet i det nordiska samarbetet och att ett handlingsprogram för detta samarbete borde läggas fram till 33:e sessionen 1985.

I berättelsen ingår en redogörelse för den verksamhet ministerrådets arbetsgrupp för kultur- och massmedier för närvarande bedriver, bl. a. hänvisas till några av arbetsgruppen anordnade seminarier.

Med hänsyn till att Nordiska rådet har uttalat att utvecklingen inom den elektroniska masskommunikationen bör ges större uppmärksamhet finner utskottet det vara synnerligen otillfredsställande att ministerrådet inte ytterligare har intensifierat verksamheten på detta område. Det handlingsprogram Nordiska rådet har uppmanat ministerrådet att lägga fram till 33:e sessionen nämns över huvud taget inte i redogörelsen. I berättelsen sägs enbart att ministerrådet i väntan på en klarare nationell mediepolitik har funnit det mera ändamålsenligt att fixera, diskutera och värdera de specifika problemställningarna på medieområdet.

Utskottet har upprepade gånger understrukit betydelsen av att de nordiska länderna stärker sin beredskap i det samarbete som gäller etermedia för att ge länderna de nödvändiga förutsättningarna för att möta den nya mediasituation som den snabba tekniska utvecklingen på området leder till.

Samarbetet på medieområdet bör därför intensifieras såväl när det gäller att utforma tekniska lösningar som beträffande programproduktionen och distributionen.

Utskottet understryker särskilt att åtgärder såväl nationellt som nordiskt bör vidtas för att i högre grad stöda filmproduktionen i Norden. Vid sidan av TV-bolagens programproduktion bör åtgärder framför allt vidtas för att underlätta olika mindre filmgruppers verksamhet och stimulera till ökad samproduktion av nordisk film. En förutsättning för denna produktionsverksamhet är även att filmerna kan nå ut till den nordiska publiken, att filmen får en nordisk hemmamarknad. Möjligheterna att i större utsträck-

ning göra nordisk spelfilm tillgänglig för nordisk publik bör därför väsentligt förbättras. Utskottet hänvisar till denna del även till det uttalande som ingår i avsnittet om konstnärlig verksamhet (se nedan avsnitt 7.4).

Utskottet förutsätter att ett förslag till handlingsprogram uppgörs i brådskande ordning som underlag för ett närmare samarbete på medieområdet i framtiden.

2.2 *Det internationella ungdomsåret 1985*

Nordiska rådet ansåg att det borde initieras en debatt på nordiskt plan om ungdomspolitiken i Norden och att det i detta syfte borde anordnas en nordisk konferens under det internationella ungdomsåret 1985.

Utskottet konstaterar med tillfredsställelse att ministerrådet med anledning av det internationella ungdomsåret har beviljat ett särskilt anslag för stöd till lokalt och regionalt nordiskt samarbete på ungdomsområdet, och till en nordisk ungdomskonferens.

Kulturutskottet har tidigare uttalat att den uppmärksamhet som nu, under det internationella ungdomsåret, riktas mot ungdomspolitiken i Norden även bör ge utslag i kulturbudgeten för 1986. Detta skulle innebära att det framtida stödet till nordiskt ungdomssamarbete skulle föras upp på en nivå som är väsentligt högre än nuvarande. Utskottet finner det ändamålsenligt att de tilläggsresurser som i så fall skulle komma ungdomssamarbetet till del i första hand skulle användas för att utveckla det lokala och regionala ungdomssamarbetet.

2.3 *Gemensamma kulturprojekt utanför Norden*

Nordiska rådet ansåg att det borde skapas en beredskap att genomföra gemensamma kulturprojekt utanför Norden.

I ministerrådsberättelsen meddelas att ledningsgruppen för Scandinavia Today har ombildats i syfte att fungera som rådgivande organ i frågor som rör samnordisk kulturinformation i utlandet. Utskottet finner det positivt att ett sådant rådgivande organ har etablerats och noterar med tillfredsställelse att ministerrådet på detta sätt har tagit fasta på det intresse som finns i utlandet för nordiska kulturevenemang. Utskottet finner det angeläget att gruppen, vid sidan av beredningen av enskilda gemensamma projekt, även skulle ges i uppdrag att närmare utreda möjligheterna att även i övrigt i högre grad koordinera de nordiska ländernas kulturinformation i utlandet.

Utskottet har tidigare uttalat sitt stöd för visningen av en utställning av nordisk sekelskifteskunst i Paris 1986. Projektet har senare utvidgats till att även gälla London och Düsseldorf. Ur berättelsen framgår vidare att förutsättningarna för ett nordiskt kulturprojekt i Japan för närvarande undersöks. Samtidigt som utskottet med tillfredsställelse även noterar dessa nya konkreta förslag upprepar utskottet sin uppfattning att Nordiska rådet bör beredas tillfälle att yttra sig om kommande projekt samt att finansieringen bör ske genom tillskott av nya medel till budgeten.

2.4 *Samarbete om tung vetenskaplig utrustning*

Nordiska rådet ansåg att samarbetet om tung vetenskaplig utrustning borde ges större uppmärksamhet.

I ministerrådets berättelse hänvisas till att Nordiska forskningspolitiska rådet (FPR) har tagit med denna fråga i sitt handlingsprogram. Utskottet noterar vidare att den expertgrupp som förberedde ministerrådets beslut om stöd till etableringen av ett nordiskt teleskop på La Palma fungerar som en oformell nordisk kontaktgrupp för dessa frågor. Utskottet finner att de åtgärder som har vidtagits går i rätt riktning och utgår från att FPR i fortsättningen även redogör för utvecklingen på detta viktiga område inom det nordiska forskningssamarbetet.

Utskottet återkommer till instrumentsamarbetet i övrigt i ett särskilt avsnitt om forskningssamarbetet (se nedan avsnitt 6).

2.5 *Kartläggning av lärar- och elevutbytet mellan de nordiska länderna*

Nordiska rådet ansåg att det borde göras en kartläggning av lärar- och elevutbytet mellan de nordiska länderna som utgångspunkt för nya insatser.

Kulturutskottet konstaterar med tillfredsställelse att ministerrådet har beviljat medel för utarbetande av en publikation om lärar- och elevutväxling. Publikationen kommer att innehålla råd och anvisningar om hur utväxlingsarrangemang rent praktiskt kan genomföras.

Kulturutskottet har för sin del tillsatt en särskild arbetsgrupp som förbereder ett seminarium om lärar- och elevutbytet i Norden. Seminariet kommer att arrangeras i Ålesund i Norge den 21–23 oktober 1985.

I ministerrådets berättelse anges ingen närmare tidtabell för utgivningen av publikationen om lärar- och elevutväxling. Utskottet anser det vara väsentligt att publikationen föreligger i så god tid att den kan ingå i det bakgrundsmaterial som tillställs deltagarna i utskottets seminarium.

2.6 *Samordningen av informationen om det officiella nordiska samarbetet*

Nordiska rådet ansåg att informationen om det officiella nordiska samarbetet borde samordnas bättre såväl på nordiskt som på nationellt plan.

Utskottet har tidigare efterlyst åtgärder för att öka samordningen av informationen om det nordiska samarbetet. Utskottet noterar att frågan om en samling av informationsresurserna ingår som en del av organisationsarbetet inför den föreslagna sammanläggningen av Nordiska ministerrådets sekretariat. Utskottet noterar vidare att Nordiska rådets informationskommitté har tillsatt en särskild arbetsgrupp för utredning av Nordiska rådets framtida informations- och publikationsverksamhet. Arbetsgruppen har i uppdrag att utarbeta ett förslag till innehåll och inriktning i informationsverksamheten och till en integrerad organisation för rådets och ministerrådets information. Utskottet understryker betydelsen av att det utredningsarbete som har inletts inom Nordiska rådet och ministerrå-

det genomförs i nära samarbete, för att en ökad samordning av informationsarbetet även i praktiken skall kunna uppnås såväl på nordiskt som på nationellt plan.

Utskottet noterar att kultursekretariatets försök med en omfattande publikationsverksamhet upphörde vid årsskiftet 1984–1985. Utskottet har tidigare uttalat att de nordiska samarbetsorganens publikationsproduktion och -distribution bör skötas så ekonomiskt och rationellt som möjligt. Utskottet har även varit av den uppfattningen att man borde överväga att koncentrera all publikationsverksamhet under Nordiska ministerrådet och Nordiska rådet till ett och samma organ. Utskottet konstaterar att en av de nordiska sekretariatscheferna tillsatt arbetsgrupp har lagt fram förslag i denna riktning.

2.7 De rådgivande kommittéernas roll

Nordiska rådet ansåg att de behov som de rådgivande kommittéerna var satta att tillfredsställa då kulturavtalet trädde i kraft numera kan tillfredsställas på annat sätt.

Utskottet noterar att den rådgivande kommittén för undervisning (RKU), i enlighet med vad Nordiska rådet har uttalat, har nedlagts vid utgången av år 1984. Vidare noterar utskottet att ministerrådet har beslutat att antalet medlemmar i rådgivande kommittén för allmänskulturell verksamhet (RKK) begränsas från tjugo till elva. Utskottet finner de nu vidtagna åtgärderna riktiga med hänsyn till de synpunkter kulturutskottet tidigare har framfört.

3. Redovisning av Nordiska ministerrådets verksamhet (kapitel I och II)

Nordiska ministerrådets berättelse (C 1) är denna gång uppbyggd så att berättelsen främst berör åtgärder som redan genomförts eller beslutats. För framtidsplaner och budgetförslag avser ministerrådet huvudsakligen redogöra i dokument C 2 till 1985 års rådssession.

Utskottet finner denna uppdelning av rapporteringen ändamålsenlig.

Utskottet avger i särskild ordning ett yttrande om ministerrådets budgetförslag C 2.

I berättelsen redovisas för arbetet med de förslag som har uppgjorts angående de framtida arbetsformerna i det nordiska samarbetet. Även kulturutskottets arbete har under året i hög grad präglats av frågan om det officiella nordiska samarbetets framtida organisation. Utskottets ställningstaganden till dessa frågor framgår ur de yttranden utskottet har avgivit med anledning av den av kommittén för värdering av arbetsformerna i det nordiska samarbetet (Benkow-kommittén) framlagda rapporten, medlemsförslaget A 692/j om arbetsformerna i det nordiska samarbetet och ministerrådsförslaget B 55/j om samarbetsformerna inom det nordiska samarbetet.

Utskottet har vid behandlingen av organisationsfrågan uttalat tillfredsställelse över de nuvarande arbetsformerna inom det nordiska kultursamarbetet och över det arbete Sekretariatet för nordiskt kulturellt samarbete har utfört. Utskottet har därför på många centrala punkter haft en kritisk inställning till de förslag som har lagts fram.

Utskottet har i sina ställningstaganden starkt betonat betydelsen av att utskottet även i fortsättningen har möjligheter till direkta överläggningar med Nordiska ministerrådet i sammansättningen kultur- och undervisningsministrarna om utformningen av och prioriteringen inom det nordiska kultursamarbetet. Vidare har utskottet understrukit att kultur- och undervisningsministrarna även efter en eventuell omorganisering bör ha ett direkt inflytande över budgetfrågorna. I det förslag till budgetordning som ingår i ministerrådsförslaget B 55/j kommer även dessa för utskottet viktiga principer till uttryck. Beträffande frågan om en sammanslagning av de båda ministerrådssekretariaten har kulturutskottet förutsatt att en sådan organisationsplan för det nya sammanslagna sekretariatet görs upp som ger sekretariatet den slagkraft som är nödvändig för att intentionerna i det nordiska kulturavtalet skall kunna uppfyllas.

Utskottet noterar att det första steget under året har tagits till en kartläggning av nordbornas rättigheter vid bosättning eller vistelse i annat nordiskt land. Utskottet påminner om att det även på de områden kulturavtalet berör finns många hinder i regelsystemen i de enskilda länderna, detta gäller inte minst utbildningsområdet. Utskottet betonar därför att en så fullständig kartläggning som möjlig bör göras. En sådan kartläggning vore även till stor nytta för det nordiska informationsarbetet. I sitt betänkande om medlemsförslaget A 674/k om det nordiska stoffet i läromedel och läroplaner har utskottet även berört detta kartläggningsarbete, och därvid konstaterat att den utredning som har inletts är av stor betydelse för möjligheterna att förbättra informationen i läroböckerna om de rättigheter nordiska medborgare har i de andra nordiska länderna.

Utskottet lägger värde på att ministerrådet i berättelsen ger information även om nordisk samverkan i internationella organ. I föreliggande berättelse presenteras några nya exempel på nordiskt samarbete på internationellt plan, och i övrigt hänvisas till den information som gavs i berättelsen inför rådssessionen 1984. Några närmare uppgifter om det samarbete de nordiska länderna bedriver inom internationella organ på kulturområdet ges inte.

Utskottet anser att ministerrådets berättelse till denna del i framtiden bör byggas ut och att information kontinuerligt bör ges om nordisk samverkan i viktiga internationella samarbetsorgan.

4. Övergripande frågor inom kultursamarbetet (kapitel V)

Kapitlet om kulturellt samarbete följer den traditionella uppställningen i enlighet med kulturavtalets indelning.

Nedan behandlar kulturutskottet vissa sakfrågor av övergripande karaktär. Sakfrågorna i övrigt behandlas under egna punkter inom respektive avsnitt för utbildning, forskning och allmänkulturell verksamhet.

Frågor i anslutning till rekommendationer behandlas i allmänhet i särskilda betänkanden om respektive meddelande.

4.1 Kulturbudgeten

I den promemoria som ingår som *bihang* till detta betänkande diskuterar utskottet ingående bl. a. kulturbudgeten för 1985 och lägger fram synpunkter på budgetens uppbyggnad och storlek. Utskottets synpunkter framlades för ministerrådet vid överläggningar den 24 september 1984. Utskottet hänvisar därför till promemorian.

Kulturutskottet tillsatte sommaren 1983 en arbetsgrupp med uppgift att med utgångspunkt i årsberättelser och budgetäskanden, eventuella evalueringsrapporter samt vid behov genom besök, förutsättningslöst studera verksamheten vid kulturbudgetens olika institutioner. Arbetsgruppen slutförde sitt arbete i september 1984 inför de gemensamma överläggningarna med Nordiska ministerrådet (kultur- och undervisningsministrarna) om kulturbudgeten för 1986. På förslag av arbetsgruppen beslöt kulturutskottet vid sitt möte den 24 september 1984 att inte *i detta skede* företa någon omprioritering av institutionerna på kulturbudgeten, och att vid behandlingen av initiativ som syftar till etableringen av nya institutioner iakttå restriktivitet. Vidare beslöt utskottet att från fall till fall på basen av information om genomförda utvärderingar och eventuellt annat material ta ställning till anslagen till enskilda institutioner utgående från de av utskottet fastslagna prioriteringsområdena.

I ministerrådsberättelsen redogörs för vissa av kulturbudgetens institutioner som för närvarande utvärderas eller av andra orsaker är aktuella. Med hänvisning till de beslut utskottet har fattat finner utskottet det viktigt att ministerrådet även i fortsättningen vid behov redogör för institutionernas verksamhet i berättelsen och att information särskilt lämnas om evalueringsresultat. Utskottet betonar dock att information om genomförda utvärderingar även bör tillställas utskottet löpande under året för att utskottet skall ha möjligheter att anlägga synpunkter på institutionernas verksamhet innan eventuella nya beslut fattas av ministerrådet.

4.2 Handlingsprogram på datateknologiområdet

Ur berättelsen framgår att handlingsprogrammet på datateknologiområdet, till den del det berör kulturavtalets områden, godkändes av ministerrådet i juni 1984, och att ett antal enskilda projekt har igångsatts. Vid sidan

av handlingsprogrammet har aktiviteter även inletts inom ramen för utbildningssamarbetet och forskningssamarbetet.

Utskottet anser det vara positivt att verksamheten utgående från handlingsplanen snabbt har kunnat inledas på många för kultursamarbetet viktiga områden. Utskottet noterar att även vidareutbildningen av lärare har beaktats i konkretiseringen av programmet, ett område som utskottet har ansett att man bör ge särskild uppmärksamhet. Andra frågor som utskottet särskilt har fäst avseende vid är datateknologin inom yrkesutbildningen, samarbetet om programvara på skolområdet samt frågan om vilka språkliga konsekvenser en ökad användning av datateknik kan ge upphov till. Utskottet konstaterar med tillfredsställelse att verksamhet även pågår på dessa områden.

Då arbetet nu har inletts på ett brett fält inom kulturområdet vill utskottet särskilt understryka betydelsen av en effektiv nationell uppföljning av detta arbete. Verksamheten och resultaten av de olika nordiska samarbetsprojekten på dataområdet kan, om informationen utnyttjas riktigt, ge de enskilda länderna värdefulla erfarenheter och bidra till att stärka ländernas beredskap att anta de utmaningar som den snabba teknologiska utvecklingen ställer, inte minst på utbildningsområdet.

Utskottet vill vidare betona betydelsen av att finansieringen av handlingsprogrammet på datateknologiområdet tryggas på ett sådant sätt att arbetet snabbt kan föras vidare. Detta förutsätter, enligt utskottet, att finansieringen helt sker genom tillskott av nya medel till budgeten, en ståndpunkt som även Nordiska rådets budgetkommitté har slagit fast.

4.3 Ungdomsarbetslösheten och handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning (rek. nr 1/1984)

En återkommande fråga i utskottets arbete har varit frågan om ungdomsarbetslösheten och de åtgärder man på nordiskt plan kan vidta för att minska denna arbetslöshet. Utskottet har särskilt uppehållit sig vid frågan om de 16–19 årigas utbildning, och bl. a. aktualiserat denna fråga i sina överläggningar med ministerrådet. Utskottet har ansett konkreta lösningsmodeller på nordiskt plan vara särskilt viktiga mot bakgrunden av den gemensamma nordiska arbetsmarknaden och med hänsyn till det arbete som på nordiskt plan har utförts på en gemensam handlingsplan för den ekonomiska politiken.

Ur berättelsen framgår att samarbetsprojekt kring frågor som gäller skola/arbetsliv och den s. k. ungdomsgarantin har avslutats eller håller på att avslutas. Utskottet anser det vara betydelsefullt att det finns ett kontinuerligt informations- och erfarenhetsutbyte mellan länderna om ungdomsutbildningen. Utskottet finner mot denna bakgrund det nya projektet SKOLARB intressant. Projektet berör ett väsentligt område, vägledningen av unga vid övergången från skola till arbetsliv. Utskottet hoppas att arbetet snabbt skall leda fram till ett konkret samarbetsprojekt.

Utskottet har i särskild ordning avgivit ett yttrande över ministerrådsförslaget till handlingsplan för ekonomisk utveckling och full sysselsättning (*B 59/e*). I yttrandet uttalar utskottet bl. a. att handlingsplanen bör kompletteras med beslut om en analys av möjliga åtgärder på såväl det allmänkulturella området som inom utbildning och forskning i syfte att öka sysselsättningen och utveckla det ekonomiska samarbetet. Med hänsyn till den stora vikt utskottet fäster vid att en sådan utredning genomförs upprepar utskottet sin ståndpunkt även i detta sammanhang. Utskottet anser att ett förslag till handlingsplan på detta område bör läggas fram till 34:e sessionen 1986.

5. Utbildning

5.1. *Samarbete inom skolområdet*

Ministerrådets redogörelse för det nordiska samarbetet på skolområdet inleds med ett avsnitt om prioriteringarna inom detta samarbete. Tyngdpunktsområden inom samarbetet är, enligt den redogörelse som ges, organisationsutveckling och arbetsmiljö i grundskolan, yrkespedagogiskt forsknings- och utvecklingsarbete, samarbete kring problematiken skola – arbetsliv och integrering av specialundervisningens elever.

Utskottet har för sin del under året diskuterat samarbetet på skolområdet i anslutning till behandlingen av utskottets betänkande över medlemsförslag *A 674/k* om det nordiska stoffet i läromedel och läroplaner. Utskottet erfor vid behandlingen av detta förslag att man inom det officiella skolsamarbetet inte mera ger den verksamhet som syftar till att öka det nordiska stoffet i läroplanerna samma aktualitet som tidigare. Utskottet har uttalat att en grundläggande förutsättning för att skolorna i Norden skall kunna ge en riktig bild av Nordens samhällen av i dag och av bredden i det nordiska samarbetet är att det nordiska stoffet ges större utrymme i läroplanerna. Utskottet anser därför att det nordiska stoffet i läroplanerna bör vara en fråga som kontinuerligt bevakas inom det nordiska skolsamarbetet, vid sidan av de tyngdpunktsområden som har slagits fast för skolsamarbetet.

5.2 *Läromedelssamarbete*

Ur berättelsen framgår att samarbetet kring läromedel inom smala yrkesområden har fortsatt och även utvecklats. Samarbetet kring läromedel i invandrarundervisningen har även gått vidare, bl. a. har ett seminarium på detta område anordnats. Utskottet stöder strävandena att utveckla denna form av läromedelssamarbete.

5.3 *Ökad språkförståelse i Norden (rek. nr 12/1977)*

Ministerrådet redovisar utförligt för arbetet med handlingsprogrammet för ökad språkförståelse.

Hösten 1984 utkom en litteraturantologi "Barn i Norden" avsedd för årskurserna 4–6. Kartläggningen av behoven inom gransspråksundervisningen på det gymnasiala stadiet väntas bli avslutad våren 1985, och en kartläggning av undervisningen inom vuxenutbildningen pågår.

Undervisningen i gransspråk vid universiteten i Norden har även varit föremål för undersökningar. Enligt Nordiska språksekretariatet är studiemöjligheterna i nordiska språk klart otillräckliga vid ett antal universitet i Norden. Undervisningsutbudet har dessutom under senare år i många fall gradvis reducerats.

Ökad språkförståelse i Norden är ett av utskottet högt prioriterat samarbetsområde. Kulturutskottet finner därför utvecklingen inom gransspråksundervisningen vid universiteten i Norden beklaglig. Utskottet noterar att en närmare utredning av möjligheterna att rätta till detta missförhållande aviseras i berättelsen. Utskottet hemställer om att ministerrådet i skyndsamt ordning vidtar behövliga åtgärder för att studiemöjligheterna i nordiska språk på universitetsnivå skall kunna förbättras. Samtidigt finner utskottet det angeläget att arbetet för ökad språkförståelse även förs vidare på andra utbildningsnivåer. En förutsättning för detta är att tillräckliga anslag ställs till förfogande för genomföringen av handlingsprogrammet för ökad språkförståelse.

5.4 *Gemensam arbetsmarknad för lärare*

Överenskommelsen om gemensam arbetsmarknad för klasslärare i grundskolan godkändes av ministerrådet 1981 och trädde i kraft i maj 1984.

Rekommendationen om gemensam nordisk arbetsmarknad för lärare (*nr 19/1979*) avskrevs vid Nordiska rådets 30:e session 1982. Kulturutskottet påpekar emellertid i sitt betänkande angående ministerrådets meddelande om ifrågavarande rekommendation att den har ett vidsträcktare syfte i det att den inte är begränsad till några särskilda lärargrupper. Utskottet uttalade därför stöd för de planer som då redovisades angående en utvidgad gemensam arbetsmarknad som även skulle omfatta olika grupper av ämneslärare.

Ur berättelsen framgår endast att en arbetsgrupp har tillsatts för att arbeta vidare med denna fråga. Närmare upplysningar om hur arbetet framskrider och när det väntas vara slutfört ges inte. Utskottet finner det väsentligt att detta utredningsarbete påskyndas med tanke på att det berör en stor yrkesgrupp och särskilt med hänsyn till de svårigheter lärare som önskar arbeta i ett annat nordiskt land än hemlandet möter.

5.5 *Utbildningen av personal för dövblinda*

Utskottet konstaterar med tillfredsställelse att samarbetsministrarna, efter att ha hört kulturavtalets organ och på rekommendation av Nordiska socialpolitiska kommittén, har fattat beslut om att försöksverksamheten med utbildning av olika personalkategorier för dövblinda från och med

1985 får permanent form, med fast anknytning till Nordiska nämnden för handikappfrågor. Utskottet konstaterar även att finansieringen i sin helhet sker över den allmänna budgeten och att ett anslag på 2,3 milj. NOK har beviljats för 1985.

6. Forskning (kapitel V)

6.1. Nordiska forskningspolitiska rådet

Nordiska forskningspolitiska rådet (FPR) bedriver sin verksamhet utgående från ett handlingsprogram som är avsett för verksamhetsperioden 1983–1986. Kulturutskottet behandlade förslaget i en särskild promemoria i anslutning till sitt betänkande om ministerrådets berättelse om det nordiska samarbetet 1983 (*C 1/1984, bilaga 9*), och anlade då synpunkter på huvudpunkterna i handlingsprogrammet.

Utskottet noterar att FPR har inlett ett arbete med en analys av forskningsinsatserna på ministerrådsbudgetarna. Forskningspolitiska rådets avsikt är att göra en övergripande forskningspolitisk bedömning, som kan utnyttjas av ministerrådet i samband med beslut om långsiktiga prioriteringar.

När förslaget om ökat nordisk forskningssamarbete (*B 38/k*) lades fram var syftet att åstadkomma en ökad samordning av de nordiska ländernas FoU-resurser för såväl grundforskning som tillämpad forskning, och för forskarutbildning. Utskottet fann detta syfte helt riktigt. Utskottet vill därför i detta skede, då förslag om en omorganisering av ministerrådets sekretariat föreligger och då ministerrådet har meddelat att man avser bygga upp ett särskilt nordiskt centrum för industriell forskning och utveckling, särskilt understryka det forskningspolitiska rådets uppgift som övergripande organ för det nordiska forskningspolitiska samarbetet. Samtidigt betonar utskottet att FPR bör få nödvändiga resurser för denna uppgift, en fråga som särskilt bör beaktas i ett skede då forskningspolitiska rådet går in i en andra uppbyggnadsperiod.

Utskottet stöder de initiativ FPR har tagit för att främja samarbetet kring forskarutbildningen och forskningsevalueringen, samt för att utvärdera forskningsinstitutioner under kulturavtalet. Beträffande utvärderingen av NORDVULC omfattar utskottet forskningspolitiska rådets rekommendation om att NORDVULC fortsatt skall existera som nordisk institution, och att en verksamhet som minst motsvarar den nuvarande bör säkras.

Utskottet noterar det forskningspolitiska rådets initiativ att låta göra en utredning om möjligheterna till nordiskt samarbete inom forskningen på bioteknologins område. Utskottet finner det viktigt att en gemensam kartläggning genomförs av de etiska frågor forskningen på detta område kan komma att beröra, och anser en sådan utredning vara nödvändig som underlag för ett vidare samarbete inom bioteknologin. Utskottet har även för avsikt att för sin del särskilt ta upp denna problematik. Utskottet

emotser närmare information om konkreta samarbetsuppgifter inom bioteknologin.

Utskottet noterar vidare den verksamhet som gäller forskningssamarbete på smala områden och möjligheterna att få fram ideer till nordiska samarbetsinsatser inom u-landsforskningen.

I det kulturutskottet vid behandlingen av det första handlingsprogrammet för FPR uttalade att programmet, med de preciseringer kulturutskottet anfört, väl kan utgöra utgångspunkt för det forskningspolitiska rådets arbete under den första treårsperioden, ansåg utskottet samtidigt att nästa förslag till handlingsprogram för FPR också bör innehålla en prioritering av uppgifterna och en tidsplan. Utskottet förutsätter att FPR, i god tid före nästa verksamhetsperiod inleds, utarbetar ett nytt förslag till program som innehåller en tidsplan och den av utskottet efterlysta prioriteringen av uppgifterna, och att programmet föreläggs Nordiska rådet för yttrande.

6.2. *Samarbete om vetenskaplig utrustning*

Utskottet noterar med tillfredsställelse den välfungerande verksamheten vid det nordiska termoluminiscensdateringslaboratoriet vid Risø, samt det fortsatta samarbetet inom den astronomiska forskningen, särskilt arbetet med det nordiska teleskopet på La Palma.

Ur berättelsen framgår även att det i detta skede synes vara aktuellt att bygga endast en tungjonaccelerator (*rek. nr 5/1982*), och att den skulle byggas vid Jyväskylä universitet i Finland. Utskottet har tidigare uttalat stöd för forskningspolitiska rådets uppfattning att det, om det anskaffas tungjonacceleratorer till Norden, skall skaffas endast en, och att denna skall kunna användas på lika villkor av forskare från alla nordiska länder. Utskottet understryker därför att ett samarbete om utnyttjandet och driften av acceleratoren bör fås till stånd när definitivt beslut om uppförandet fattas.

Beträffande frågan om användningen av superdatorer anslutar sig utskottet till uppfattningen att alla nordiska länder behöver ha tillgång till superdatorkapacitet. Utskottet anser att behövliga åtgärder bör vidtas för att ett brukbart nät som kan ge länderna denna kapacitet skall byggas upp.

Utskottet konstaterar att samarbetet inom den arktiska forskningen har utvecklats på ett tillfredsställande sätt.

6.3. *Lektoratsverksamheten i utlandet*

Under 1984 har närmare regler uppgjorts för den verksamhet samarbetsnämnden för de nordiska lektoratsadministrationerna bedriver. Syftet är att öka det nordiska inslaget i ländernas lektoratsverksamhet.

Vid sidan av andra gemensamma kulturprojekt i utlandet anser utskottet lektoratsverksamheten vara ett värdefullt medel för att mera kontinuerligt i utlandet informera om Nordens språk, litteratur och kultur. Utskottet anser därför att denna verksamhet i mån av möjlighet, och genom ökad samordning mellan länderna, bör byggas ut.

6.4. Högre utbildning

Ministerrådet uttalar i berättelsen uppfattningen att den högre utbildningen i samtliga nordiska länder under 1980- och 1990-talet kommer att möta många utmaningar av ekonomisk och facklig art, och ser möjligheter att möta dess utmaningar genom ett mera systematiserat nordiskt samarbete på området.

Kulturutskottet finner det befogat att samarbetet inom den högre utbildningen ges ökad uppmärksamhet, och att man arbetar närmare med detta område som ett särskild samarbetsområde.

Utskottet anser att arbetet för att möjliggöra ökad mobilitet för studerande och för akademiska lärare ytterligare bör intensifieras. Möjligheterna att studera i annat land är fortfarande, trots befintliga regler och avtal, förknippade med många svårigheter. Universitets- och högskolelärares möjligheter att undervisa i andra nordiska länder än hemlandet är även begränsade.

Utskottet anser att det studievägledarsamarbete som har etablerats, tillsammans med det samarbete som äger rum mellan högskoleadministratörer och högskolerektorer i Norden, erbjuder goda möjligheter att uppnå konkreta resultat och avlägsna onödiga hinder mellan länderna på detta område.

7. Allmänskulturell verksamhet (kapitel V)

7.1 Folkrörelsesamarbetet och amatörsamarbetet

Kulturutskottet anser ett ökat samarbete mellan folkrörelserna vara ett viktigt mål för det nordiska kultursamarbetet, och utskottet har därför givit detta samarbete hög prioritet. Utskottet kan med tillfredsställelse konstatera att folkrörelsesamarbetet, bl. a. som en följd av utskottets budgetställningstaganden på detta område, har fått ökade anslag i kulturbudgeten för 1985.

Utskottet har tidigare i detta betänkande berört stödet till ungdomssamarbetet. Utskottet vill emellertid i detta sammanhang ytterligare anlägga synpunkter på den försöksverksamhet med stöd till lokala ungdomsgrupper under 1985, för vilken ministerrådet har beviljat ett extraordinarie anslag på 925.000 DKK. En del av detta anslag har reserverats för den tidigare nämnda Nordiska ungdomskonferensen medan resten används för lokala och regionala samarbetsprojekt. Ur berättelsen framgår att det redan till Nordiska ungdomskommitténs möte i oktober 1984 hade inkommit ansökningar till ett belopp på 5,7 miljoner DKK. Detta visar, enligt utskottet, att det finns ett starkt intresse hos ungdomen i Norden för nordiska aktiviteter, och samtidigt ges ytterligare belägg för behovet av att permanent föra upp stödet till ungdomssamarbetet på en högre nivå. Utskottet betonar att man även på nationellt plan i högre grad än för närvarande bör prioritera det nordiska samarbetet på ungdomsområdet.

Utskottet noterar att stödordningen för nordiskt idrottssamarbete från 1985 även kommer att omfatta nordiskt skolidrottssamarbete och samiskt idrottssamarbete.

I berättelsen meddelas att stödordningen för nordiskt amatörmusiksamarbete har evaluerats under 1984, liksom även kursverksamheten för folkbibliotekarier (NORDFOLK). Beträffande den senare verksamheten sägs att man i evalueringen har kommit till positivt resultat. Utskottet hänvisar här till tidigare uttalanden i detta betänkande angående betydelsen av att utskottet informeras om genomförda utvärderingar av institutioner och stödordningar.

Inom det nordiska kultursamarbetet finns det i dag, vid sidan av Nordiska kulturfonden, ett stort antal andra stödordningar. Många av de nordiska institutionerna utdelar även stipendier och understöd av olika slag. Utskottet anser därför att en katalog eller handbok över dessa olika stipendie- och stödformer borde uppgöras. En sådan katalog skulle väsentligt underlätta ansökningsförfarandet för enskilda nordiska sökande och samtidigt skulle katalogen vara ett användbart redskap i informationen om det nordiska kultursamarbetet. En katalog över nordiska stipendie- och stödordningar skulle även visa på bredden i det nordiska samarbetet. Utskottet anser att en sådan katalog eller handbok även borde omfatta bilaterala fonder och stödordningar, och att den lämpligen kunde ges ut inom ramen för Nordiska rådets och Nordiska ministerrådets gemensamma publikationsverksamhet.

7.2 Kulturförbindelserna mellan Grönland och det övriga Norden

Utskottet noterar att en utredning om utvecklingen av kulturförbindelserna mellan Grönland och det övriga Norden nu har genomförts, och att arbetet har skett i samarbete med grönländska myndigheter och kulturinstitutioner. I utredningen ingår bl. a. ett förslag om ett grönländskt – nordiskt institut i Nuuk, och en därtill hörande stödordning för rese- och projektverksamhet. Utredningen kommer att genomgå remissbehandling.

Utskottet konstaterar att Nordiska rådet redan länge har efterlyst konkreta förslag om utvecklingen av kulturförbindelserna mellan Grönland och det övriga Norden (*yttrande nr 2/1982*). Utskottet förutsätter därför att behandlingen av utredningens förslag förs vidare på ett sådant sätt att ministerrådet kan lägga fram förslag i god tid före sessionen 1986.

I ministerrådets berättelse påpekas att en huvudförutsättning för önskemålen om förbättrade insatser är att medel kan ställas till förfogande. Utskottet understryker att det här är frågan om en ny verksamhet och att åtgärder för att utveckla förbindelserna mellan Grönland och det övriga Norden därför bör finansieras med tillskott av nya medel till budgeten. Utskottet anser att det med tanke på den nordiska gemenskapen är synnerligen viktigt att utbytet med Grönland kan intensifieras. De nordiska ländernas regeringar bör visa den vilja som behövs för att dessa kulturförbindelser skall kunna byggas ut.

7.3 *Barn och kultur*

I ministerrådets berättelse redogörs utförligt för det samarbete som har etablerats på området Barn och kultur. Utskottet finner det angeläget att arbetet på detta område kan föras vidare, och intensifieras. Under 1985 kommer, enligt de uppgifter som ges i berättelsen, bl. a. erfarenheterna av försöksprojekt med mediakunskap i förskole- och grundskoleundervisningen att kartläggas. Utskottet finner denna typ av verksamhet intressant och väsentlig med tanke på den snabba utvecklingen på medieområdet, liksom även planerna på lokala försök där barn själva deltar i produktionen av film.

7.4 *Konstnärlig verksamhet*

Utskottet noterar att etableringen av gästateljéer för konstnärer i Norden har kunnat föras vidare genom att Nordiska kulturfonden har beviljat medel för inredning av en gästateljé i Sydgrönlands kulturhus i Julianeåb. Även stipendieordningen för konstnärer som utnyttjar ateljéerna vid Nordiskt konstcentrum på Sveaborg har i någon mån kunnat byggas ut.

I berättelsen redogörs även kort för finansieringen av försöksverksamheten för att främja distributionen av nordisk film under åren 1981–1985. Utskottet påminner om att Nordiska rådet har förutsatt att ett permanent samarbete på detta område bör etableras i syfte att öka spridningen av nordisk film inom Norden (*rek. nr 18/1977*). Utskottets ställningstaganden i denna fråga framgår i övrigt ur den som bihang till detta betänkande fogade promemorian.

Utskottet behandlar för närvarande ett medlemsförslag om upprättandet av en fond för stöd till samisk, färöisk och grönländsk litteratur (*A 697/k*). Utskottet återkommer i sitt betänkande om detta medlemsförslag till frågan om översättning av litteratur från de mindre språkområdena.

7.5 *Radio- och TV-samarbete via satellit*

Den studiefas som under år 1982 inleddes som led i utvecklingen av ett nordiskt radio- och TV- samt telesamarbete via satellit slutfördes i augusti 1984.

Våren 1984 genomfördes i ministerrådets regi ett stort upplagt seminarium om det nordiska satellitsamarbetet.

Det har därför enligt utskottet funnits goda förutsättningar för att under år 1984 slutföra den debatt, som även ministerrådet (industri-, kommunikations- och kulturministrarna) efterlyste i sitt meddelande om rekommendation *nr 3/1982* till 32:a sessionen 1984, om de program- och innehållsmässiga frågorna kring ett framtida radio- och TV-samarbete, och att lägga fram konkreta förslag till hur detta samarbete skall genomföras. Utskottet har även för sin del under året genom olika initiativ försökt påskynda beredningen av frågan och riktade bl. a. genom Nordiska rådets presidium en vädjan till de nordiska ländernas statsministrar i denna fråga. Utskottet

har framför allt efterlyst en politisk viljeförklaring angående betydelsen av att ett samarbete på detta område förverkligas, och att detta sker utgående från kulturpolitiska målsättningar.

Utskottet beklagar att ministerrådet ännu inte, trots tidigare utfästelser, för Nordiska rådet har framlagt något förslag angående radio- och TV-samarbete via satellit. Utskottet finner alla dröjsmål med att inleda ett radio- och TV-samarbete via satellit beklagliga, dels för att de nordiska ländernas beredskap att möta de kulturpolitiska utmaningarna på detta område ständigt försämras, dels för att dessa dröjsmål överhuvudtaget i negativ riktning påverkar de nordiska medborgarnas uppfattning om möjligheterna att uppnå konkreta resultat i samarbetet

Utskottets behandling av denna fråga fortsätter i anslutning till behandlingen av *rek. nr 3/1982* och utgående från eventuella nya förslag från ministerrådet.

8. Förslag

Med hänvisning till vad som ovan anförts får kulturutskottet föreslå

A. att Nordiska rådet med anledning av de avsnitt av Nordiska ministerrådets berättelse som hänvisats till kulturutskottet (*kapitel I* Inledning, *kapitel II* Sammanfattningar av fackkapitlen, *kapitel V* Kulturellt samarbete, och vissa delar av andra kapitel) antar följande yttrande:

Nordiska rådet anser att

1. en analys av möjliga åtgärder bör genomföras på såväl det allmänkulturella området som inom utbildning och forskning i syfte att öka sysselsättningen och utveckla det ekonomiska samarbetet och att ett förslag till handlingsplan på detta område bör läggas fram till 34:e sessionen 1986
2. produktionen och distributionen av nordiska filmer såväl nordiskt som nationellt bör ges större uppmärksamhet
3. arbetet för ökad språkförståelse i Norden bör intensifieras på alla utbildningsnivåer och att särskilt undervisningen i nordiska språk vid universitet och högskolor i Norden bör ges större uppmärksamhet
4. arbetet för att möjliggöra ökad rörlighet för studerande och lärare i de nordiska länderna bör ges större uppmärksamhet
5. behandlingen av Nordiska ministerrådets utredning om utvecklingen av kulturförbindelserna mellan Grönland och det övriga Norden bör föras vidare så att ministerrådet kan lägga fram förslag till 34:e sessionen 1986.

B. att rådet lägger dessa avsnitt till handlingarna.

Stockholm den 1 februari 1985

<i>Georg Andersson (s)</i>	<i>Stefán Benediktsson (Bj.)</i>
<i>Kirsti Kolle Grøndahl (A)</i>	<i>Eiður Guðnason (A.)</i>
	Förman
<i>Tytti Isohookana-Asunmaa (K)</i>	<i>Jens Peter Jensen (V)</i>
<i>Karen Højte Jensen (KF)</i>	<i>Tyra Johansson (s)</i>
<i>Gunnel Jonäng (c)</i>	<i>Hanna Kvanmo (SV)</i>
<i>Paavo Lipponen (Sdp)</i>	<i>Tore Nilsson (m)</i>
<i>Sture Palm (s)</i>	<i>Erlendur Patursson (Tvfl)</i>
<i>Robert Pedersen (S)</i>	<i>Håkon Randal (H)</i>
<i>Gunvor Schnitler (H)</i>	<i>Reiulf Steen (A)</i>
<i>Otto Steenholdt (At)</i>	<i>Pekka Tuominen (ÅSD)</i>
	<i>Pirkko Turpeinen (Skdl)</i>

BIHANG

Promemoria om aktuella frågor inom nordiskt kultursamarbete upprättad av Nordiska rådets kulturutskott den 28 augusti 1984

I föreliggande promemoria anlägger kulturutskottet synpunkter på aktuella frågor inom nordiskt kultursamarbete. Synpunkterna framläggs för Nordiska ministerrådet (kultur- och undervisningsministrarna) vid överläggningar, som äger rum den 24 september 1984, och för vilka denna promemoria utgör underlag.

1. Övergripande frågor

Utbildningsfrågor

Kulturutskottet anser det vara angeläget att den övergripande utbildningspolitiska diskussion, som utskottet initierade vid överläggningarna med ministerrådet hösten 1983, förs vidare.

De diskussioner som har förts inom utskottet, har koncentrerats kring den problematik som gäller de 16–19-årigas utbildning med hänsyn till den stora ungdomsarbetslösheten. Utskottet har konstaterat att de enskilda länderna delvis har tillgripit olika åtgärder för att lösa problemen och att detta kan försvåra ett samarbete i framtiden. Utskottet efterlyser förslag om möjligheterna att påverka utbildningen och därmed ungdomens sysselsättningssituation. Konkreta lösningsmodeller på nordiskt plan är särskilt viktiga mot bakgrunden av den gemensamma nordiska arbetsmarknaden och med hänsyn till att man på nordisk nivå arbetar med en gemensam handlingsplan för den ekonomiska politiken (rek. nr 1/1984).

Utskottet finner det viktigt att även utbildningsfrågorna beaktas i konkretiseringen av den gemensamma handlingsplanen för den ekonomiska politiken. För Nordiska rådets del kan konstateras att rådspresidiet har tillsatt en särskild tvärfacklig arbetsgrupp för att bl. a. bereda den fortsatta behandlingen av handlingsplanen.

Som underlag för den fortsatta utbildningspolitiska diskussionen förväntar sig utskottet att ministerrådet genomför en kartläggning av utbildningssituationen i Norden. Utskottet är intresserat av en analys av yrkesutbildningens dimensionering mot skilda yrkesområden i de nordiska länderna samt av en analys av utbildningens nivå såväl i ett nordiskt som i ett internationellt perspektiv.

Färöarnas, Grönlands och Ålands deltagande i kultursamarbetet

Som en följd av de ändringar som har företagits i Helsingforsavtalet och kulturavtalet har Färöarnas, Grönlands och Ålands möjligheter att delta i det officiella nordiska kultursamarbetet förbättrats.

Under senaste rådsession anmäldes från Färöarnas, Grönlands och Ålands sida att man enats om att gemensamt arbeta fram förslag om principer för deltagande i samarbetet inom Nordiska ministerrådet och ministerrådets olika beredande organ. Kulturutskottet anser detta vara positivt med tanke på det fortsatta arbetet.

På basen av ett yttrande från Nordiska rådet (nr 2/1982) om *utveckling av kulturförbindelserna mellan Grönland och det övriga Norden* har ministerrådet inlett en kartläggning av möjligheter och önskemål på detta område. Kulturutskottet har understrukt att de förslag som läggs fram bör bygga på grönländska önskemål.

Utskottet önskar av ministerrådet en rapport om det aktuella läget när det gäller utvecklingen av kulturförbindelserna med Grönland.

2. Kulturbudgeten för 1986

Utgångspunkter för kulturutskottets syn på uppläggningsen av budgeten för det nordiska kultursamarbetet är dels det ställningstagande som ingår i programmet för det nordiska kultursamarbetet på 1980-talet (B 37/k), enligt vilket den kulturella aktiviteten i vid bemärkelse har en så stor direkt och indirekt betydelse att ökade satsningar på kulturområdet är viktiga även i strama ekonomiska tider, dels Nordiska rådets yttrande från 1983, enligt vilket det är viktigt att den förutsatta aktivitetsnivån inom det nordiska kultursamarbetet tryggas (yttrande nr 3/1983). Kulturutskottet har vidare konstaterat att ett uttryck för prioriteringen av kultursamarbetet bör vara att realökningen för den nordiska kulturbudgeten i princip bör vara minst lika stor som realökningen för den allmänna budgeten. Utskottet ser så stora behov av satsningar på nordiskt kultursamarbete i framtiden att en sådan ökning över den tidigare nivån är nödvändig.

Utskottet anser att ovan nämnda principer även bör ligga till grund för arbetet med 1986 års kulturbudget.

Utskottet konstaterar ytterligare att vissa nordiska samarbetsprojekt som finansierats utanför den ordinarie kulturbudgetens ram har slutförts eller beräknas bli slutförda under år 1984. Utskottet vill i detta sammanhang peka på de behov av nya anslag under år 1986 som kan uppstå för samarbetsprojekt av samma typ, t. ex. inom ramen för ett utvidgat nordiskt radio- och TV-samarbete. Kulturutskottet utgår från att sådana samarbetsprojekt även i fortsättningen finansieras med tillskott av nya medel.

Beträffande de aktuella planerna på en eventuell sammanslagning av kulturbudgeten och den allmänna budgeten hänvisar utskottet till det yttrande utskottet har överlämnat till Nordiska rådets presidium (antaget vid utskottets möte 6.5.1984).

I yttrandet konstaterar utskottet att fördelen med en s. k. sektorsbudgetering av kultursamarbetet har varit den direkta kopplingen mellan den nordiska kulturbudgeten och motsvarande moment i statsförslaget i respektive land. Detta har gjort avvägningen mellan nationella och nordiska behov lättare.

Vid en eventuell sammanslagning av de båda nordiska budgetarna bör, enligt utskottet, sådana ordningar skapas som fortsatt garanterar kultursamarbetets centrala ställning i det officiella nordiska samarbetet och bevarar den nära kopplingen mellan det nordiska kultursamarbetet och kultur- och undervisningsministrarna och deras respektive departement.

Uppbyggnads- och konsolideringsarbetet med institutionerna

Kulturutskottet uttalade inför beredningen av budgeten för år 1985 att uppbyggnads- och konsolideringsarbetet med institutionerna måste slutföras. Utskottet noterar med tillfredsställelse att budgeten för 1985 i detta avseende fick en inriktning som ger institutionerna möjligheter att komma närmare den förutsatta aktivitetsnivån. Utskottet aner att denna linje även bör följas upp i budgeten för 1986.

Det är fråga om *Nordiska språksekretariatet* (post 1.5 i Kulturbudgeten), *Nordiskt språk- och informationscentrum* (1.6), *Nordiskt forskningspolitiskt råd* (2.17), *Nordiskt konstcentrum* (3.9) *Nordens hus på Färöarna* (3.11) och som ny institution *Nordens institut på Åland*.

Uppbyggnaden av *Nordiskt forskningspolitiskt råd* har skett över kulturbudgeten. Enligt det principbeslut ministerrådet har fattat beräknas den första uppbyggnadsperioden vara avslutad under år 1986. Kulturutskottet finner det vara väsentligt att denna tidtabell kan hållas, och anser att uppbyggnaden bör ske genom att nya medel tillförs kulturbudgeten.

Kulturutskottet behandlade inför senaste rådsession ett förslag till handlingsprogram för Nordiska forskningspolitiska rådet. Utskottet konstaterade i sin promemoria att grunden till forskningspolitiska rådets kommande

verksamhet läggs under uppbyggnadsfasen och att denna tid bör kunna användas till att pröva olika arbetsformer och metoder utan att dessa nödvändigtvis behöver skapa mönster för arbetet i fortsättningen.

Utskottet noterar med intresse det arbete som har igångsatts för att bygga upp systematiserade forskarkurser på speciella områden. Inom forskningsarbetet ger gemensamma projekt inom forskarutbildningen stora möjligheter till ett effektivt utnyttjande av gemensamma nordiska resurser. Särskild vikt fäster utskottet vid de initiativ som har tagits för att utveckla evalueringen av forskningen i Norden och i synnerhet för att evaluera institutioner som bedriver nordiskt forskningsarbete. Utskottet avvaktar en redovisning till sessionen 1985 av det arbete som pågår inom det forskningspolitiska rådet utgående från handlingsprogrammet.

Erfarenheterna av det första verksamhetsåret vid *Nordens hus på Färöarna* är positiva. Det har funnits ett stort intresse för husets aktiviteter, och huset har även funktionellt visat sig väl fylla viktiga behov inom kulturområdet på Färöarna. Kulturutskottet betonar, med hänsyn till de erfarenheter verksamheten hittills har gett, vikten av att Nordens hus på Färöarna även i fortsättningen ges möjlighet att upprätthålla en hög nivå på sin verksamhet.

Utskottet konstaterar med tillfredsställelse att *Nordens institut på Åland* inleder sin verksamhet från början av år 1985. Verksamheten finansieras under 1985, till den del finansieringen sker med nordiska medel, över dispositionsmedlen på kulturbudgeten. Utskottet utgår från att den nordiska finansieringen från och med 1986 upptas som en fast post på kulturbudgeten.

Nordiska kulturfonden och Nordiska ministerrådets dispositionsanslag

Anslaget till *Nordiska kulturfonden* (5.) och *ministerrådets dispositionsanslag* (4.) priskompenserades i budgeten för innevarande år, men anslagen beskars samtidigt med ca 0,4 milj. DKK vardera med hänvisning till den generella budgetsituationen. I budgeten för 1985 ingår priskompensation i anslaget för kulturfonden och i dispositionsmedlen. Dispositionsmedlen ger dessutom utrymme för viss aktivitetsökning, som dock är bunden till samarbetet på datateknologiområdet.

Utskottet finner det naturligt att anslaget till kulturfonden och dispositionsanslaget också i fortsättningen kompenseras för beräknade prisökningar. Kulturutskottet har ansett detta vara särskilt betydelsefullt mot bakgrunden av att möjligheterna att sätta igång nya projekt i annat fall ytterligare försväras.

Utskottet vill i detta sammanhang hänvisa till rek. nr 8/1982 angående *stöd till regionalt kultursamarbete i Norden*. Ur ministerrådets meddelande till 32:a sessionen om ifrågavarande rekommendation framgår att kulturfondens styrelse är inställd på att ge stöd till gränsregionalt samarbete. Styrelsen har emellertid förutsatt att fonden tillförs ökade medel om verk-

samheten i framtiden mera generellt även skall omfatta bilaterala projekt. Utskottet stöder denna lösningsmodell och konstaterar att ett eventuellt förverkligande av rekommendationens syfte med denna utgångspunkt även kräver ökade anslag till andra berörda stödordningar.

Folkrörelsesamarbetet

Enligt de prioriteringar kulturutskottet har gjort är ett ökat samarbete mellan folkrörelserna ett viktigt mål för det nordiska kultursamarbetet. Utskottet noterar med stor tillfredsställelse att de ekonomiska förutsättningarna för *det nordiska folkrörelsesamarbetet* (3.7) som helhet stärkts i budgeten för 1985. *Ungdomssamarbetet* stöds med 2,7 milj. DKK, *folkbildningssamarbetet* med 2,2 milj. DKK och *idrottssamarbetet* med 0,9 milj. DKK. Ytterligare kan noteras att såväl folkbildningssamarbetet som i synnerhet idrottssamarbetet kan räkna med en aktivitetsökning under 1985, budgeten innebär en aktivitetsökning på 300 000 DKK för folkbildningssamarbetet och 300 000 DKK för idrottssamarbetet. Anslaget till det nordiska ungdomssamarbetet kompenseras emellertid under 1985 endast för prisökningar.

Utskottet konstaterar att år 1985 firas som ett internationellt ungdomsår och att Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet har beslutat rikta särskilda informationssatsningar mot ungdomen i Norden, samt att ministerrådet har beviljat medel för projekt under ungdomsåret. De satsningar som de nordiska samarbetsorganen gör på ungdomen under 1985, och den uppmärksamhet som under det internationella ungdomsåret kommer att riktas mot ungdomspolitikerna i Norden bör enligt utskottet även ge utslag i kulturbudgeten för 1986.

När det gäller stödet till ungdomssamarbetet vill utskottet även erinra om utskottets uttalande om resekostnadernas inverkan på möjligheterna att ordna nordiska sammankomster. Uttalandet ingår i utskottets betänkande över medlemsförslag A 611/k och ministerrådsförslag B 37/k.

Utskottet konstaterade att den typ av kultursamarbete som inte minst ungdomsorganisationerna bedriver inte blir något samarbete utan resor, och efterlyste en närmare utredning av resekostnadernas andel av de samlade bidragen. Kulturutskottet önskar av ministerrådet information om hur ministerrådet ser på denna problematik och vilka resultat översynen eventuellt har gett.

Omprioriteringar

Den särskilda arbetsgrupp, som inom kulturutskottet bereder utskottets behandling av kulturbudgetens institutioner, har hört representanter för en rad nordiska institutioner och även fått information om budgeteringsfrågor i anslutning till institutionernas verksamhet. I vissa fall har hela utskottet deltagit i höringen av sakkunniga. Arbetsgruppen avser slutföra sitt arbete under detta verksamhetsår.

Utskottet har tidigare uttalat uppfattningen att den *kursverksamhet på utbildningsområdet inklusive medicinsk undervisning* (1.8 och 1.9, sammanlagt 2,6 milj. DKK) som för närvarande bedrivs inte längre till alla delar motsvarar behoven och att den därför bör granskas kritiskt av kulturavtalets organ. Utskottet önskar av ministerrådet närmare information om de resultat en eventuell granskning har gett.

Stöd till nordiska utställningar (rek. nr 22/1984)

Nordiska rådet antog vid årets session en rekommendation till ministerrådet att på den nordiska kulturbudgeten inta ett särskilt anslag till stöd för nordiskt utställningsutbyte.

Bakgrunden till rekommendationen är svårigheterna att kontinuerligt ordna vandringsutställningar. Det är fråga om enskilda utställningsarrangörer som har kunnat ansöka om stöd av Nordiska kulturfonden. Problemet är att kulturfonden i princip endast ger bidrag till projekt av engångskaraktär, vilket omöjliggör kontinuitet, även när en sådan vore motiverad.

Utskottet hemställer om att ministerrådet värderar möjligheterna att förverkliga rekommendationen med tanke på budgeten för 1986.

Spridningen av nordisk film inom Norden

Nordiska rådet rekommenderade år 1977 ministerrådet att undersöka och lägga fram förslag till ett *permanent samarbete med syfte att öka spridningen av nordisk film inom Norden* (rek. nr 18/1977). Efter beredning i kulturavtalets organ beslöt ministerrådet om en försöksverksamhet under perioden 1981–1985 i syfte att göra värdefull nordisk spelfilm tillgänglig för en större publik inom och utom Norden.

Utskottet har tidigare konstaterat att den beslutna försöksverksamheten väl svarar mot rekommendationens syfte och de resultat som eftersträvades ansågs därmed vara uppnådda. Nordiska rådet avskrev rekommendationen vid 30:e sessionen 1982.

Den försöksverksamheten som nu pågår finansieras över ministerrådets dispositionsmedel. Under innevarande år har 1,2 milj. DKK avsatts för det nordiska filmsamarbetet. För närvarande pågår en evaluering av stödordningen. De preliminära resultaten visar att distributionsstödet har haft en positiv inverkan på spridningen av särskilt barnfilmer och animationsfilmer. Ett annat viktigt resultat av verksamheten är att förutsättningarna för Island att delta i det nordiska filmsamarbetet klart har förbättrats.

Med hänvisning till att ett permanent samarbete på detta område har eftersträvats utgår utskottet från att ministerrådet, på basen av den utvärdering som görs, i budgeten för 1986 på fast post intar anslag för att stöda spridningen av nordisk film. Med tanke på rådande mediesituation anser utskottet det vara av stor betydelse att denna kultursektors ställning i Norden kan stärkas.

Barn och kultur

Utskottet har uttalat tillfredsställelse över det arbete som har utförts på detta aktuella område, och finner det väsentligt att det för det fortsatta samarbetet kring barn och kultur kan avsättas tillräckliga anslag i budgeten för 1986. Utskottet utgår från att närmare information om konkreta projekt på detta område ges i ministerrådets berättelse (C 1) till nästa session. Utskottet anser det vara mycket positivt att en informationsbyrå för barnkultur har inrättats i Köpenhamn, med anslag från ministerrådet. Informationsbyrån kommer bl. a. att ge ut bulletiner för nyhetsmedierna, biblioteken och olika organisationer. Den centrala enheten i Köpenhamn stöds av kontaktpersoner i de olika länderna. Utskottet ser denna verksamhet som ett led i en allt starkare satsning på barnkulturen i Norden.

Amatörmusiksamarbetet

Stödet till nordiskt musiksamarbete har hittills, till den del stödet gäller amatörmusik, fördelats inom ramen för en försöksordning. Enligt stödordningen ges anslag främst till körmusiken i de nordiska länderna. En evaluering har nyligen genomförts och utskottet önskar, mot bakgrund av de resultat som evalueringen har gett, en närmare redogörelse för hur ministerrådet avser att utveckla samarbetet på detta område.

Samarbete på datateknologiområdet

Nordiska rådet behandlade vid 32:a sessionen ett ministerrådsförslag om *nordisk handlingsplan på datateknologiområdet* (B 53/e). I sitt yttrande om förslaget hänvisade utskottet till sitt betänkande om C 1/1984 i vilket utskottet uttalade tillfredsställelse med de åtgärder gällande kulturavtalets områden varom kultur- och undervisningsministrarna tidigare fattat beslut.

Finansieringen av handlingsprogrammet har varit föremål för diskussioner såväl i kulturutskottet som i rådets budgetkommitté. I sitt betänkande om Nordiska ministerrådets allmänna budget och kulturbudget för 1985 slår budgetkommittén fast att finansieringen av den del av planen som gäller kulturavtalets områden bör ske genom tillskott av nya medel till kulturbudgeten. Utskottet anser att denna princip även bör gälla för finansieringen av programmet under kommande år.

Beträffande det konkreta innehållet i planen kan konstateras att arbetet, enligt planen, på kulturområdet i första hand kommer att inriktas på ett samarbete kring grundutbildning och specialutbildning på dataområdet, och på samarbete om dataforskning. Kulturutskottet har därtill understrukt behovet av vidareutbildning av lärare. Utskottet anser att detta område bör ges särskild uppmärksamhet i konkretiseringen av handlingsprogrammet och konstaterar att även ministerrådet har uttalat att utbildningsfrågorna skall ges hög prioritet i samarbetet på datateknologiområdet.

Utskottet ser det som mycket betydelsefullt att samarbetet på datateknologiområdet snabbt leder till konkret verksamhet och önskar av minis-

terrådet en redogörelse för hur arbetet med olika projekt på detta område förs vidare, och särskilt för hur vidareutbildningen av lärare kommer att beaktas i det fortsatta arbetet.

3. Rekommendationer

På förslag av kulturutskottet avskrevs under senaste session åtta rekommendationer på kulturområdet. Under de två senaste åren har rekommendationer kunnat avskrivas i väsentligt snabbare takt än tidigare vilket kan ses som ett tecken på att uppföljningen av rekommendationerna har effektiviserats och att utskottet utgående från ministerrådets rapportering har fått bättre underlag för bedömningen av när syftet med en rekommendation har uppnåtts.

Utskottet hänvisar i detta sammanhang till det ställningstagande angående uppföljningen av rekommendationer, som ingick i utskottets memoria om aktuella frågor inom nordiskt kultursamarbete 1983 (bihang till betänkande om C 1/1983, bilaga 20). Utskottet underströk att det i meddelandena så snart som möjligt efter det att en rekommendation har avgivits bör ges uppgifter om beräknade kostnader för förverkligandet, eller att ministerrådet/regeringarna, om de finner att någon rekommendation inte kan förverkligas klart meddelar detta, varvid Nordiska rådet kan besluta om ifrågavarande rekommendation skall avskrivas eller ej.

Utskottet har tidigare angivit vissa områden som är täckta av rekommendationer och som utskottet prioriterar. Dessa är *ökad språkförståelse i Norden, ökat radio- och TV- samt mediasamarbete i Norden, samarbete på utbildningsområdet för att minska ungdomsarbetslösheten samt samarbete kring de handikappades problem.*

Utskottet håller fortsatt fast vid denna prioritering.

Utöver ovannämnda av rekommendationer täckta områden har utskottet i betänkandet över ministerrådets program för det nordiska kultursamarbetet på 1980-talet (B 37/k) slagit fast följande mål för samarbetet: *ökad lärar- och elevutbyte, ökat samarbete mellan folkrörelserna samt ökat samarbete på forskningsområdet.*

Till diskussion med ministerrådet önskar utskottet uppta *rekommendationerna på medieområdet,*

20/1971	Utbyggt TV-samarbete mellan Sverige och Finland
15/1973	Ökat nordiskt TV-samarbete
8/1976	TV-program för sjöfolk
4/1980	Samarbete på videogramområdet
3/1982	Ökat radio- och TV-samarbete i Norden
13/1983	Videogram med nordiska TV-program och filmer
14/1983	Erfarenhetsutbyte om konsekvenserna av en ökad videogramdistribution
21/1984	Reklamen i de elektroniska massmedierna

Utskottet konstaterar att det inom ramen för beredningen av ett ökat radio- och TV-samarbete i Norden föreligger ett förslag om användningen av tre TV-programkanaler till Östnorden samt en TV-programkanal till Västnorden, och ett separat förslag om en fjärde kanal. Förslagen är uppgjorda av studiefasens programmässiga ledningsgrupp. Vidare föreligger en slutrapport från den teknisk-ekonomiska beredningen och en rapport från den juridiska sakkunniggruppen.

Utskottet har tidigare framfört önskemålet om att ministerrådets förslag om radio- och TV-samarbete överlämnas till utskottet senast den 10 december 1984, detta för att utskottet och andra berörda organ inom Nordiska rådet skall få tillräcklig tid för behandlingen av frågan.

Utskottet ansluter sig till den förhoppning, som ministerrådet uttalar i sitt tilläggsmeddelande till 32:a sessionen om rekommendation nr 3/1982 angående ökat radio- och TV-samarbete i Norden, om att de program- och innehållsmässiga frågorna kring ett framtida radio- och TV-samarbete skall bli föremål för en bred debatt såväl nationellt som nordiskt. Utskottet konstaterar att frågan inte är ny, den äldsta i kraft varande rekommendationen om TV-samarbete är från år 1971, och understryker att debatten bör kunna slutföras under den kommande hösten för att på alla plan ge den beredskap som erfordras för att de beslut som är nödvändiga skall kunna fattas under Nordiska rådets 33:e session 1985.

Utskottet har tidigare pekat på behovet av en stärkt beredskap i det samarbete som gäller etermedia. På förslag av kulturutskottet yttrade Nordiska rådet vid sessionen 1984 att utvecklingen inom den elektroniska masskommunikationen bör ges större uppmärksamhet i det nordiska samarbetet och att ett handlingsprogram för detta samarbete bör läggas fram till 33:e sessionen (yttrande 6/1984).

Enligt programmet för det nordiska kultursamarbetet under 1980-talet (B 37/k) överväger ministerrådet möjligheterna att för Nordiska rådet föreslå en komplettering av det nordiska kulturavtalet för att markera "den samfällda viljan till ett utbyggt samarbete på medieområdet oavsett teknik." Utskottet anser att en sådan komplettering av avtalet skulle ge den formella grunden för ett stärkt samarbete på medieområdet. Utskottet efterlyser av ministerrådet en redogörelse för möjligheterna att uppnå en stärkt beredskap inom samarbetet på medieområdet såväl formellt som i organisatoriskt avseende.

14. Andra samarbetsfrågor

Gemensam utlandsinformation

Nordiska rådet yttrade vid 32:a sessionen att det bör skapas en beredskap att genomföra gemensamma kulturprojekt utanför Norden (yttrande 6/1984). Utskottet har redan tidigare uttalat tillfredsställelse med att ledningsgruppen för Scandinavia Today givits i uppdrag att lägga fram olika

alternativ för gemensam information i utlandet om de nordiska ländernas kulturliv. Utskottet önskar av ministerrådet närmare information om hur detta arbete framskrider.

Enligt vad utskottet har erfarit studeras för närvarande flera möjliga nordiska kulturprojekt utanför Norden. Utskottet finner det positivt att arbetet med nya gemensamma projekt förs vidare och hoppas att konkreta förslag snart kan läggas fram. Utskottet har slagit fast uppfattningen att Nordiska rådet bör beredas tillfälle att yttra sig om kommande projekt och att finansieringen bör ske utanför ordinarie budget.

Samverkan i internationella organ

Ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet (C 1) till 32:a sessionen innehöll en översikt över nordisk samverkan i internationella organ. Som exempel på fackorgan där de nordiska länderna har en gemensam styrelseplats nämns bl. a. UNESCO.

Vikten av ett nära internationellt samarbete mellan de nordiska länderna har under de senaste åren betonats allt starkare inom Nordiska rådet. Kulturutskottet önskar mot denna bakgrund en närmare redogörelse för hur de nordiska ländernas samverkan inom UNESCO och i andra internationella sammanhang fungerar och vilka frågor länderna samarbetar kring. Utskottet önskar höra ministerrådets bedömning av möjligheterna att, där det faller sig naturligt, utnyttja de gemensamma nordiska beredningsorganen för att samordna ländernas insatser i det internationella kultursamarbetet. Utskottet är även för egen del berett att vid behov med ministerrådet diskutera aktuella kulturfrågor i internationella organ.

Läro- och elevutbyte

Kulturutskottet kommer hösten 1985 att i nära samarbete med Föreningarna Nordens förbund arrangera ett seminarium med sikte på att få fram förslag till nya åtgärder för att stödja läro- och elevutbytet mellan de nordiska länderna. Nordiska rådet ansåg i ett yttrande vid 32:a sessionen "att det bör göras en kartläggning av läro- och elevutbytet mellan de nordiska länderna som utgångspunkt för nya insatser" (yttrande 6/1984). Utskottet understryker betydelsen av att denna kartläggning föreligger i god tid före det planerade seminariet. Utskottet ser en utbyggd verksamhet på detta område som ett gemensamt intresse för kulturavtalets organ och hoppas att ministerrådet aktivt kan medverka till att seminariet skall bli så resultatrikt som möjligt.

Föreningarna Nordens informationskontor

Vid 32:a sessionen beslöt Nordiska rådet att återremittera medlemsförslag A 660/k om stöd för regional informationsverksamhet till kulturutskottet. Utskottet tog upp medlemsförslaget till förnyad behandling vid sitt möte den 5–6 maj 1984 i Styckishölmur.

Kulturutskottet vidhåller, enligt det beslut utskottet fattade vid sitt möte i maj 1984, sin uppfattning att finansieringen av Föreningarna Nordens regionala informationskontor är en nationell uppgift. Men då det inte förefaller möjligt att omedelbart efter försöksperiodens utgång årsskiftet 1984–1985 på nationellt plan uppbringa nödiga medel som ersättning för den nordiska finansieringsandelen, vilket ursprungligen var en förutsättning för att nordiska medel överhuvudtaget skulle skjutas till, anser utskottet att det under en övergångsperiod på *maximalt* tre år bör kunna utgå nordiska medel för ändamålet.

Under övergångsperioden bör verksamheten evalueras och en plan för övergång till nationell finansiering uppgöras.

Vid dimensioneringen av kulturbudgetens dispositionsmedel för 1985, varom Nordiska ministerrådet (kultur- och undervisningsministrarna) fattade beslut efter att Nordiska rådet avgett yttrande om förslaget, hade helt följdriktigt inte längre tagits hänsyn till informationskontorens behov. Utskottet ser därför ingen möjlighet att finansiera kontoren över dispositionsmedlen, utan menar att möjligheten till finansiering över den allmänna budgeten bör prövas. Denna linje har utskottet arbetat för i rådets budgetkommitté.

Nordiska rådets budgetkommitté avgav vid sitt möte den 14 maj 1984 ett yttrande i denna fråga till rådspresidiet. Kommittén understryker att en snabb lösning av finansieringen av kontorens verksamhet för 1985 bör finnas, och föreslår att verksamheten för nämnda år finansieras över den allmänna budgeten, t. ex. så att den del av det beräknade överskottet för 1983 används för detta ändamål. En sådan lösning av finansieringsfrågan skulle motsvara de synpunkter kulturutskottet har framfört.

Denna lösningsmodell har även omfattats av Nordiska rådets presidium i en skrivelse från presidiet till Nordiska ministerrådet (samarbetsministrarna). Vid sitt möte den 20–21 augusti 1984 beslöt samarbetsministrarna att finansiera verksamheten fram till den 1 juli 1985 och att vidare ekonomiskt stöd inte kan utgå utan att en evaluering av försöksverksamheten har ägt rum.

Nordiska rådet

33:e sessionen

1985

Reykjavík

Del 2

Redaktion: Redaktör Åke Edwall
Byråsekreterare Ingegerd Wahrgren

ISBN 91-38-08815-0

Norstedts Tryckeri, Stockholm 1985

Innehållsöversikt

Del 1

Inledning	5
Kallelse till sessionen	7
Medlemslista	9
Regeringsrepresentanter och valda medlemmar efter länder och partier	12
Saklista jämte förteckning över övriga i rådet anhängiga saker	23
Sakernas fördelning på utskott	37
Översikt över sessionen	49

Protokoll	51
-----------	----

Saker m. m.	415
Medlemsförslag (A-saker)	417
Ministerrådsförslag (B-saker)	633
Berättelser (C-saker) (t. o. m. C 1)	906

Del 2

Berättelser (C-saker)	1403
Meddelanden (D-saker)	2172
Frågor (E-saker)	2376
Dokument 1 (Rapport från Nordiska rådets presidium)	2429
Dokument 2 (Verksamhetsberättelse från Nordiska rådets budgetkommitté)	2509
Dokument 3 (Förslag angående försöksordning om budgetproceduren)	2515

Beslut

Rekommendationer	2521
Yttranden	2571
Övriga beslut	2583

Presidium, arbetsutskott, sekretariat, sakkunniga	2591
---	------

Supplement: Utdelning av Nordiska rådets litteraturpris	2599
---	------

Register	2607
Översikt över sakernas behandling	2609
Personregister	2630
Ämnesregister	2645

Plan över sessionssalen	2654
-------------------------	------

Förslag angående
Nordiska ministerrådets
allmänna budget och
kulturbudget
för 1986

*Framlagt den 30 januari 1985 av
Nordiska ministerrådet
(samarbetsministrarna och kultur- och undervisningsministrarna)*

Innehållsförteckning

Inledning. Förslag angående Nordiska ministerrådets allmänna budget och kulturbudget för 1986	1408
Nordiska ministerrådets allmänna budget	1415
Budget för nordiskt kulturellt samarbete	1557
Betänkande av Nordiska rådets budgetkommitté	1697

FÖRSLAG ANG NORDISKA MINISTERRÅDETS ALLMÄNNA BUDGET OCH KULTURBUDGET
FÖR ÅR 1986

Enligt den överenskomna proceduren för samråd med Nordiska rådet om Nordiska ministerrådets budgetar för 1986 överlämnas härmed ministerrådets förslag till allmän budget och kulturbudget inför Nordiska rådets 33:e session. De synpunkter på budgetarnas innehåll som framförts av Nordiska rådets organ vid överläggningar med ministerrådet, har utgjort en av grunderna för ministerrådets budgetbehandling.

Förslagen till ministerrådsbudgetar för 1986 uppgår tillsammans till 392,2 milj NOK eller 485,6 milj DKK. Detta innebär en realförändring från 1985 på 46,9 milj NOK eller 58,1 milj DKK. Den totala ramen för den allmänna budgeten innebär därmed ett anslagsbehov på 264,4 milj NOK, samt för kulturbudgeten ett anslagsbehov på 153,2 milj DKK.

Ministerrådet har i november 1984 godkänt ett förslag om effektivisering av det nordiska samarbetet (rek 15/1984). Här ingår förändringar av Helsingfors-avtalet som bl a berör budgetfrågor. Enligt förändringsförslaget skall ministerrådet till varje ordinarie session i rådets plenarförsamling framlägga en särskild redogörelse för planerna för det fortsatta samarbetet. Med redogörelsen skall förslaget till budget för det nordiska samarbetet följa. Som ett steg i denna riktning lämnas redan i föreliggande dokument en sådan redogörelse beträffande verksamhet som finansieras över den allmänna budgeten.

Ministerrådsförslaget innefattar också sammanläggning av sekretariat och budgetar. Enligt förslaget skall ett nytt sekretariat vara operativt under det andra halvåret 1986. En gemensam budget skall gälla senast fr o m 1987. Beslutet bygger bl a på den förutsättning att sekretariatet placeras i Köpenhamn. Detta sker som ett led i den aktivitetsökning som har förutsatts för det nordiska samarbetet.

En tyngdpunkt i ministerrådets arbete har, bl a mot bakgrund av rådsdebatten i Stockholm under sessionen 1984, legat på arbetet med Nordiska rådets rek nr 1/1984 om ekonomisk utveckling och full sysselsättning. Ett omfattande beredningsarbete har resulterat i att en av finansministrarna fastställt ekonomisk handlingsplan överlämnats till Nordiska rådet i slutet av januari 1985. För de förslag som har kostnadskonsekvenser för ministerrådets budgetar 1986, ges en sammanfattande redogörelse i förslaget till ministerrådets allmänna budget.

Realväxten för ministerrådets allmänna budget för 1985 kommer enligt förslaget att bli ca 40 milj NOK (därav 38,1 milj NOK för förslagen inom den ekonomiska handlingsplanen och drygt 1,8 milj NOK för de övriga). Detta motsvarar en ökning av budgeten med ca 17,8%. Därutöver har i budgetförslaget medräknats utgifter som återkommer periodiskt i den ordinarie verksamheten med en nettoeffekt på drygt 0,5 milj NOK. För kulturbudgeten uppgår realltillväxten till 4 milj DKK, en realökning med 2,7%. Här tillkommer 4,6 milj DKK med anledning av förslag på utbildnings- och forskningsområdet i handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning. Det kan erinras om att Nordiska rådets budgetkommitté vid mötet med samarbetsministrarna angav att en 3% realökning för den verksamhet som inte berörs av den ekonomiska handlingsplanen låg som grund för dess ställningstagande till budgeten för 1986.

De största ökningsförslagen inom den allmänna budgeten gäller medel till teknisk FoU 16,2 milj NOK, allmän höjning av medel till industrifonden 5,8 milj NOK, medel för marknadsföringskampanj i Västtyskland 5 milj NOK, projekt inom sektorn för regionalpolitik 3,9 milj NOK, projekt inom arbetsmarknadssektorn 2,9 milj NOK, medel till projektexportfonden 2,1 milj NOK, medel till standardisering 2 milj NOK, medel för jord- och skogsbrukssektorn främst med anledning av det nya handlingsprogrammet 1 milj NOK.

På kulturavtalets område innebär budgetförslaget bl a en strävan att trygga aktiviteten vid ett antal existerande institutioner, t ex Nordens institut på Åland, och att fortsätta uppbyggnaden av verksamheten vid vissa andra, såsom Nordiskt konstcentrum på Sveaborg. På forskningsområdet kan noteras att uppbyggnaden av Nordiska forsknings-

politiska rådet fortsätter och att stödet till nordiska forskarkurser, -stipendier och -symposier ökas med sammanlagt 1,2 milj DKK.

Behovet av medel för nya initiativ samt försöks- och utvecklingsverksamhet är stort. Bland planerade aktiviteter för 1986 kan nämnas kulturinformation i utlandet, samarbete inom datateknologi, projekt kring kultur, ungdom och sysselsättning samt kulturförbindelserna med Grönland. Ministerrådets dispositionsmedel föreslås mot denna bakgrund ökade med drygt 0,9 milj DKK.

Härutöver föreslås att 5 milj NOK reserveras för de utgifter som kan uppstå under 1986 i samband med sammanläggning av sekretariaten och flyttning av Nordiska industrifonden till Oslo. Medelsbehovet har endast kalkylerats ungefärligt. Denna reservation kommer i tillägg till de medel som kvarstår av överskottet för 1983 i den allmänna budgeten och som skall kunna utnyttjas till kostnader för omorganiseringen av sekretariaten samt till eventuella utgifter under 1985 för åtgärder som kan hänföras till den ekonomiska handlingsplanen. Medlen har beräkningsmässigt medräknats i den allmänna budgeten.

Sammanfattning av förslag till den allmänna budgeten för 1986

1 000 NOK, löpande priser

	1985 Budget	1985 Budget i 1986 års prisläge***ÅK/Inst	1985/86 real förändring				Budget- förslaget 1986 Totalt*	
			NR budget- kommitté	B U D G E T F O R S L A G E T				
	1	2	4	5	6	7	8	9
Socialpolitik	29 200	31 016	1 573	1 227	59		141	31 216
Arbetsmarknad	3 850	4 043	892	892		3 334	- 443	6 934
Arbetsmiljö	4 852	5 101	975	- 23			175	5 276
Miljöfrågor	7 300	7 665	446	- 767			0	7 665
Jämställdhet	1 150	1 208	787	262			100	1 308
Handelspolitik	8 049	8 805	2 723	615		2 230	0	11 035
Industripolitik	44 908	47 450	22 477	16 404		6 072	0	53 522
Energifrågor	8 845	9 287	- 262	- 262			- 319	8 968
Byggfrågor	3 912	4 077	443	283			100	4 177
Regionalpolitik	14 551	15 220	2 678	1 324		3 311	597	19 128
Samefrågor	730	767	623	624	432		0	1 199
Jord- och skogsbruk	13 482	14 120	2 524	1 100			1 000	15 120
Ekonomisk politik	2 010	2 094	328	100			0	2 094
Livsmedelsfrågor	780	819	526	- 83			200	1 019
Konsumentfrågor	3 290	3 455	220	104			0	3 455
Samfärdsl	2 920	3 066	358	93			0	3 066
Trafiksäkerhet	1 670	1 754	241	73			0	1 754
Turism	1 050	1 103	399	31		5 000	0	6 103
Statistiska sekre- tariatet	1 723	1 760	207	150	70		30	1 860
Verksamhetsbidrag	613	644	- 40	- 9			- 40	604
Tjänstemannautbyte	970	1 019	81	81			81	1 100
Gen sekr disp reserv	500	525	-	-			- 30	495
Ministerrådets reserv	2 420	2 541	-	-		18 170**	259	20 970**
Datateknologi	26 400	27 720	-	-			0	27 720
Information	1 723	1 809	-	-			0	1 809
Totalt	186 898	197 068	38 199	22 219	561	38 117	1 851	237 597
MR-sekretariatet	25 256	27 287		-			0	27 287
Summa	212 154	224 355	38 199		561	38 117	1 851	264 884
Reservation för samman- läggning (engångsutgifter)		-		-			5 000	5 000
Summa	212 154	224 355	38 199		561	38 117	6 851	269 884
Valutakurskorrigerering								2 979
Korrigerad total								272 863

* Summa av kolumnerna 3, 6-8.

** I detta belopp ingår 2 000 000 NOK för standardisering samt 16 170 000 NOK för industriell FoU-samarbete i Norden.

*** Inkl tilläggsbeslut.

Sammanfattning av förslag till kulturbudget för 1986

1 000 DKK, löpande priser

	Förslag 1986		Förändring 1985-1986 enligt förslag			
	1985 Budget	Institutions- förslag	Budget- förslag	Löne-, pris- och kursförändring	Verksamhets- ändringar	
	1	2	3	4	5	6
Utbildningsområdet	14 240	17 421	15 086	977	./.	131
Forskningsområdet	53 455	68 908	57 980	3 369		1 312
Allmänkulturella området	35 632	51 041	38 997	1 650		2 002
Ministerrådets dispositionsmedel	8 701	9 912	9 912	261		950
Nordiska kulturfonden	10 300	10 609	10 609	309		0
Kultursekretariatet	16 655	17 099	17 099	597	./.	153
Löne- och pris- justeringsreserv	9 600	9 600	9 792	192		0
Summa utgifter	148 583	184 590	159 475	7 355		3 980
Intäkter	./.	6 970	./.	6 141	./.	6 285
De nordiska ländernas bidrag	141 613	178 449	153 190			
den ekonomiska handlingsplanen			4 565			
Total			157 755			

Sammanfattning och analys av budgetförslag 1986

1 000 DKK resp 1 000 NOK, löpande priser

	Kulturbudgeten (1 000 DKK)				Den allmänna budgeten (1 000 NOK)				
	Budget 1985	Procent av kumulerat belopp	Förslag 1986	Procent av kumulerat belopp	Budget 1985	Procent av kumulerat belopp	Förslag 1986	Procent av kumulerat belopp	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Bas*	137 962			148 140		169 949		212 154	
Över- och pris- ning	7 212	5,2		7 148	4,8	8 836	5,2	12 201	5,8
Kulturella utgifter								561	
Överskottsökning allmänt	4 567	3,1		8 545 (3 980)	5,5 (2,6)	31 976	17,9	39 968 (1 851)	17,8 (0,8)
den ekonomiska handlingsplanen				(4 565)**	(2,9)			(38 117)	(17,0)
Reserver för överföring (engångsutgifter)								5 000	
Delsumma 1	149 741			163 833		210 761		269 884	
Översändningar	./. 1 158			+ 207		+ 608		+ 2 979	
Delsumma 2	148 583			164 040		211 369		272 863	
Översändningar	./. 6 970			./. 6 285		./. 7 469		./. 8 463	
Överslagslag	141 613			157 755**		203 900		264 400	
Överslagslag till***									
DKK	114 707			127 782		252 836		327 856	

* Budgeterade utgifter föregående år

** Medlen anvisas separat för den ekonomiska handlingsplanen

***100 DKK = 81 NOK
100 NOK = 124 DKK

Nordiska ministerrådets allmänna budget 1986

I N N E H Å L L S F Ö R T E C K N I N G

	<u>Sid</u>	
1	Planer för det nordiska samarbetet	1420
2	Sammanfattning av budgetförslaget	1424
2.01	Budgetutvecklingen t o m 1985	1424
2.02	Budgetförslaget 1986 - förutsättningar och sammanfattning	1426
2.03	Sammanfattande redogörelse för de utgiftskrävande förslagen i handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning	1430
3	Utgifter för sektorer	1432
3.01	Social- och hälsovård	1433
3.02	Arbetsmarknad	1451
3.03	Arbetsmiljö	1454
3.04	Miljö	1460
3.05	Jämställdhet	1462
3.06	Handel	1464
3.07	Industri	1470
3.08	Energi	1481
3.09	Bygg	1485
3.10	Regional	1491
3.11	Sameområdet	1501
3.12	Jord- och skogsbruk	1502
3.13	Ekonomi och valuta	1510
3.14	Livsmedel	1513
3.15	Konsument	1515
3.16	Samfärdsel	1517
3.17	Trafiksäkerhet	1519
3.18	Turism	1521
3.19	Statistiska sekretariatet	1523
3.20	Verksamhetsbidrag	1526
3.21	Tjänstemannautbyte	1527
3.22	Generalsekreterarens disponeringsreserv	1528
3.23	Ministerrådets reserv	1529
3.24	Datateknologi	1531
3.25	Information	1535
3.26	Lönereserv	1536
3.27	Ministerrådets sekretariat	1537
3.28	Engångsutgifter för flyttning	1540
4	Inkomster	1541
5	Pris- och valutaförutsättningar i budgetförslaget för 1986	1544

SPECIFIKATION AV INNEHÅLLSFORTECKNINGEN

<u>Institutioner</u>	<u>Sid</u>
41 Nordisk statistisk sekretariat	1523
152 Nordiska läkemedelsnämnden	1436
153 Nordiska hälsovårdshögskolan	1439
154 NIOM	1442
155 Nordisk nämnd för alkohol- och drogforskning	1445
156 Nordiska handikappnämnden	1448
171 Nordisk arbetsmiljöutbildning	1457
211 Nordiska projektexportfonden	1467
224 Nordiska industrifonden	1474
225 Nordtest	1478
231 Nordisk kommitté för byggbestämmelser	1488
242 NordREFO	1498
271 Nordiska genbanken	1505
280 Samarbetsnämnden för nordisk skogsforskning	1508
290 Nordiska ekonomiska forskningsrådet	1510
 <u>Projektkapitel</u>	
150 Socialpolitik	1433
160 Arbetsmarknad	1451
170 Arbetsmiljö	1454
180 Miljövard	1460
181 Säkerhetsforskning - miljövard	1460
190 Jämställdhet	1462
210 Handelspolitik	1465
220 Industripolitik	1472
221 Kärnsäkerhet	1482
222 Energi	1483
230 Byggfrågor	1486
240 Regionalpolitiska programarbetet	1493
241 Regionalpolitik - Nordkalotten	1494
244 Regionalpolitik - konkreta åtgärder	1495
245 Gränsregionalt samarbete	1497
250 Samefrågor	1501
270 Jord- och skogsbruk	1504
300 Livsmedelsfrågor	1513
310 Konsumentfrågor	1515
320 Samfärdsel	1517
325 Trafiksäkerhet	1519
330 Turism	1521

TABELLER OCH DIAGRAM

TabellSid

1	Sammanfattning av utgifter	1429
2	Sammanfattning av inkomster	1541

Diagram

1	Budgetutveckling 1980-1985 i fasta och löpande priser	1428
---	---	------

1 PLANER FOR DET NORDISKA SAMARBETET

Varigheten av den internasjonale oppgangen som ble innledet i slutten av 1982 i USA har gitt håp om at veksten i økonomien vil kunne fortsette på et relativt høgt nivå også i 1985. For de nordiske land kan det være muligheter at veksten varer også inn i 1986. Det vil derfor være et sentralt mål i Norden og Europa forøvrig, å bevare og helst forsterke de positive effektene som den generelle internasjonale oppgangen hittil har medført.

Investeringene har til nå steget betydelig i de fleste OECD-landene. Det nominelle rentenivået er imidlertid fortsatt høgt og dette kan få virkninger for det videre forløp, sammen de spenninger som forøvrig er innebygget i utviklingen. Dette gjelder bl.a. den høye dollarkursen og det økende underskuddet i USA's handelsbalanse.

Arbeidsløsheten i OECD-området er fortsatt høg og i Vesteuropa som helhet vil den fortsatt være økende. I de nordiske land har det generelle økonomiske oppsvinget sammen med regjeringenes aktive arbeidsmarkedspolitikk ført til at arbeidsløsheten nå viser en viss nedgang. Arbeidskrafttetterspørselen overstiger nå svakt veksten i arbeidskraftutbudet. Likevel er arbeidsløsheten også i Norden, bortsett fra i Island fortsatt uakseptabelt høg, og regjeringene bruker betydelige andeler av de offentlige midlene til arbeidsmarkedsstiltak. I de siste årene har en gradvis arbeidet med en omlegging av arbeidsmarkedspolitikken til mere aktive og strukturstimulerende tiltak.

De nordiske lands regjeringer anser at høg arbeidsløshet vil kunne virke de-stabiliserende på de offentlige budsjettene, øke proteksjonismen og gi svikt i samforståelsen mellom interessegrupper og enkeltmennesker både nasjonalt og over landegrensene, samtidig som det kan gi grunnlag for en pessimistisk framtidsvurdering.

I dette bildet er det derfor viktig at det både nasjonalt og på nordiskt plan finnes politiske økonomiske, sosiale og kulturelle samarbeidsstrukturer som kan motstå slike negative effekter av utviklingen. På denne bakgrunn innebærer ministerrådets samarbeidsplaner når det gjelder økonomisk utvikling og full sysselsetting i Norden et viktig bidrag til å videreutvikle og forsterke det nordiske samarbeidsmonsteret.

Likeledes innebærer regjeringenes forslag til effektivisering og videre utbygging av det nordiske samarbeidet, bl.a. med sammenslåing av de to ministerrådsbudsjettene og -sekretariatene, samt styrking av samarbeidsorganene både nordisk og nasjonalt, viktige forutsetninger for at de nordiske land bedre skal kunne utnytte den styrking av de egne ressursene som det nordiske samarbeidet utgjør.

I årene fram over vil det derfor stå klart i forgrunnen i det nordiske samarbeidet at dette i første rekke bør bygges ut på de områder som styrker den nasjonale økonomien og gir Norden større grad av handlefrihet overfor svingningene i de internasjonale konjunkturer. I tråd med dette vil ministerrådet derfor prioritere nordiske samarbeidstiltak som kan føre til nasjonale besparinger, som kan styrke den internordiske samhandel og som kan bidra til at landene ved felles prioriteringer av inveteringsoppgavene kan bidra til en ballansert utvikling i Norden som helhet. De nordiske lands gjensidighet når det gjelder økonomi og handel, sosial og kulturell utvikling, og som et åpent område på mange måter, bør derfor kunne videreutvikles som en felles styrke overfor den internasjonale konkurranse.

På bakgrunn av behovet for fortsatte begrensinger i den offentlige økonomien nasjonalt og derav også krav om streng prioritering av felles nordiske utgifter, vil det være nødvendig å konsentrere samarbeidet på noen sentrale og betydningsfulle områder i tiden framover. Ministerrådets handlingsplan for økonomisk utvikling og full sysselsetting vil peke ut noen slike hovedområder.

Dette gjelder i første rekke tiltak som kan forsterke det nordiske hjemmemarkedsområdet, dessuten eksportfremmende tiltak og turisme, industripolitikk og teknisk utvikling, forskning og utdanning, arbeidsmarkedstiltak, regionalpolitikk og samordning av nasjonale investeringer på infrastrukturområdet.

Ministerrådet vil ut over dette også legge vesentlig vekt på tiltak innen energisamarbeidet og da spesielt energiforskning og videreutvikling av olje og gassamarbeidet i Norden. I denne forbindelse vil spesielt energiøkonomisering og aktiviteter innenfor el-samarbeidet bli prioritert. Også innenfor området sikkerhetsforskning på energiproduksjonsområdet vil det nordiske samarbeidet bli videreført.

Gjennom det tidligere arbeidet med datahandlingsplanen og nå senere under arbeidet med handlingsplanen for økonomisk utvikling, er det blitt klarlagt at de nordiske land legger opp til en betydelig nasjonal satsing på utvikling av datateknologien. Dette innebærer også at den datateknologiske utvikling i Norden i bred betydning, vil bli et høyt prioritert samarbeidsområde. Dette gjelder ikke minst forskning og teknisk utvikling, utdanning og anvendelse av datateknologi på mange samfunnsområder.

Innenfor det regionalpolitiske samarbeidet blir tyngdepunktet fortsatt å finne på det grenseregionale og grensekommunale samarbeidsområdet. Sentrale spørsmål er arbeidet med forsterkning og videreutvikling av de høyt prioriterte områdene, Nordkalotten og Vest-Norden.

På jord- og skogbruksområdet vil ministerrådet som følge av det vedtatte handlingsprogrammet på området, styrke forskningssamarbeidet, forskerutdanningen og genbank-samarbeidet ikke minst på områdene husdyr og fisk.

Kampen mot luftforurensningene kommer til å være et høyt prioritert område så vel i Norden som ellers i Europa. I arbeidet vil inngå så vel anvending av ny teknologi i kampen mot forurensninger som tiltak for å få kontroll med kjemiske stoffer i produksjonen.

I alle de nordiske land vil en fortsatt høy andel av de offentlige budsjetter medgå til sosial- og helsesektoren. Det nordiske samarbeidet på dette området tilstreber ikke minst bedre ressursanvendelse. Samarbeidet innen den høgspesialiserte sykepleien, herunder transplantasjonsområdet, og på handikaphjelpemiddelområdet vil bli høgt prioritert. Den økende betydning sosial- og helsetutgiftene stadig har for budsjettballansen, vil også kreve videre felles nordiske analyser av velferdsstatens finansiering. Ministerrådet vil styrke det nordiske samarbeidet i kampen mot narkotikaproblemene.

Det nordiske samarbeidet på arbeidsmiljøområdet bygger på en i europeisk sammenheng velutviklet arbeidsmiljølovgivning. I det videre samarbeidet på området vil ministerrådet legge økt vekt på samordning av typegodkjenning av tekniske anordninger og personlig sikkerhetsutstyr. Den nye produksjonsteknologien vil påvirke arbeidsmiljøet i stor utstrekning, men også arbeidslivsspørsmålene i vid mening (medbestemmelse, arbeidsorganisasjonen) samt arbeidstidsspørsmålene vil i stigende grad inngå i arbeidsmiljø samarbeidet.

Norden ligger internasjonalt langt fram på arbeidsmiljøområdet. Den teknologi våre land utvikler begynner å bli etterspurt ute i verden. Gjennom samarbeid kan den nordiske industrien med sin know-how arbeide seg inn på nye og voksende markeder.

Arbeidsmarkedspolitikken har fått en sentral plass i handlingsplanen for økonomisk utvikling og full sysselsetting. Et klart prioritert samarbeidsfelt i årene framover vil være arbeidsmarkedspolitikken samspill med utdanningspolitikken også på nordisk plan.

Ministerrådet vil legge till grunn at det nordiske samarbeidet også i framtiden vil inngå som en naturlig videreføring av den nasjonale politikken på mange områder. Med bakgrunn i de utfordringer landene hver for seg vil stå overfor, vil et utvidet samarbeid på det økonomiske og valutamessige området, innen handel, industri- og energiområdet og når det gjelder arbeidsmarks- og utdanningspolitikk være viktige bidrag til de nasjonale tiltak regjeringene setter inn for å medvirke til å fremme de internasjonale oppgangskonjunkturer. Et godt utviklet samarbeid i Norden gir landene bedre muligheter til å utnytte internasjonal oppgang og kan gi et alternativ til sterk internasjonal avhengighet.

2 SAMMANFATTNING AV BUDGETFÖRSLAGET

2.01. Budgetutvecklingen t o m 1985

Den första allmänna ministerrådsbudgeten fastställdes för år 1974. Den uppgick då till 5,6 milj NOK. Den fastställda budgeten för verksamhetsåret 1985 uppgår till 211,4 milj NOK. Åren 1974-1977 får betecknas som en första uppbyggnadsfas av verksamheten. Från och med år 1978 var huvuddelen av nuvarande verksamhetsområden representerade på budgeten. I det följande redovisas därför utvecklingen för budgetåren 1978-1985 av den allmänna budgeten.

1978	49,4	milj	NOK
1979	79,8	"	"
1980	93,4	"	"
1981	111,9	"	"
1982	130,3	"	"
1983	150,2	"	"
1984	169,5	"	"
1985	211,4	"	"

Dessa siffror redovisar den totala utvecklingen i löpande priser. För en bedömning av den reala utvecklingen krävs att hänsyn tas till både den kalkylerade och den faktiska prisutvecklingen samt till de förändringar i budgetens verksamhetsområde som skett under dessa år. Följande slutsatser kan dras av en sådan granskning.

Den ganska avsevärda ökningen i budgetarna 1978 och 1979 beror huvudsakligen på att verksamheter som tidigare finansierats nationellt fördes över på den allmänna budgeten. Det rör sig här om Nordiska industrifonden, Nordtest, Nordiska statistiska sekretariatet.

En del av ökningen för 1978 och 1979 och den största delen av ökningen för 1981 och 1982 beror på att helt nya aktiviteter startats med finansiering direkt från den allmänna budgeten. Som exempel kan nämnas

Ekonomiska forskningsrådet, den nya projektsektorn Jordbruksfrågor och Projektexportfonden. För de flesta budgetåren har härutöver planerats en realökning för den pågående verksamheten.

Om man bortser från projektexportfonden innebar 1982 års budget en svag realminskning för övriga verksamheter. Inom ramen för totalbudgeten gjordes emellertid stora omfördelningar från vissa sektorer på projektbudgeten. Detta kunde ske genom att dessa sektorer hade relativt stora medelsöverföringar från tidigare år och var således en engångsåtgärd.

Jämförelsen mellan beräknad och faktisk prisutveckling ger vid handen att för åren 1980 och 1981 har den faktiska prisutvecklingen kraftigt överstigit den antagna. Sett över hela perioden från 1978 till 1982 har den totala realökningen för pågående verksamheter blivit obefintlig. Den slutsats som kan dras är alltså att budgetens tillväxt t o m år 1982 beror på överföringar av verksamheten från nationell finansiering till nordisk finansiering, igångsättningen av helt nya verksamheter samt prisutvecklingen.

De reala ökningarna som kontinuerligt genomförts för vissa institutioner och projektområden har således åstadkommit med hjälp av omprioriteringar, dvs reala nedskärningar på redan etablerade samarbetsområden.

För budgeten 1983 var realökningen 10,2%, och hänförde sig till största delen till en ökning av medlen för industrifonden. I 1984 års budgetbeslut utgjorde realökningen totalt 6,2%, varav de största enskilda tillskotten föll på industrifonden och på ministerrådets reserv.

1985 års budget

Enligt uttalandet vid de nordiska statsministrarnas möte i Helsingfors i december 1981 måste nya samarbetsprojekt av mer betydande omfattning i allt väsentligt finansieras genom tillskott till budgeten.

Ett nytt samarbetsprojekt av ovannämnda karaktär är datateknologisk handlingsplan för vilken i budget 1985 har reserverats 26,4 miljoner NOK.

I budget 1985 har 2,6 milj NOK reserverats för utbildning av personal för dövblinda. Detta innebär permanentning av den tidigare försöksverksamheten.

Budgeten för 1985 fastställdes på totalnivån 211,4 milj NOK vilket betydde en realväxt på 32 milj NOK (17,9%). Av denna realförändring avsattes 26,4 milj NOK till datahandlingsplanen, 2,6 milj NOK till permanentning av utbildning av personal för dövblinda samt 3 milj NOK för övrig verksamhet inom den allmänna budgeten.

2.02. Budgetförslaget 1986 - förutsättningar och sammanfattning

En ny procedur för Nordiska rådets medverkan i budgetbehandlingen fastställdes för 1984. Ministerrådet och presidiet har senare beslutat att samma ordning också skall gälla för 1985 och 1986. Vid ett möte med budgetkommittén och ministerrådet (samarbetsministrarna) den 27 november 1984 diskuterades prioriteringar och nivåer i 1986 års budgetförslag. Bakgrund för diskussionen utgjorde det av sekretariatet sammanställda materialet över institutionernas begäran om medel och ämbetsmannakommittéernas budgetprogram för 1986 samt ett dokument ifrån budgetkommittén.

Kommittén framhöll bl a att det nordiska samarbetet ofta innebär vinster som inte kan uppnås nationellt. Det är därför inte orimligt att det nordiska samarbetet kan tillåtas en något starkare växt än vad som kan förutses för de nationella budgetarna. Mot denna bakgrund fann budgetkommittén att det för de traditionella delarna av budgeten kan räknas med en real tillväxt på 3% för 1986.

Det kan observeras att budgetkommittén lade resursbehov för handlingsplan för ekonomisk utveckling och full sysselsättning, genomförande av Benkow-kommitténs förslag samt programmet för teknisk FoU utanför denna ram. För en mera detaljerad redovisning av budgetkommitténs synpunkter hänvisas till tabell 1.

I ministerrådsförslaget om effektivisering av det nordiska samarbetet har regeringarna konstaterat att de övriga fackutskotten av Nordiska rådet får samma möjlighet som kulturutskottet redan nu har för att vid en tidig tidpunkt diskutera budget för det kommande året. Detta kommer att leda till en förändring av den procedur som under de senaste åren gällt för parlamentarikermedverkan angående frågor inom den nuvarande allmänna budgeten.

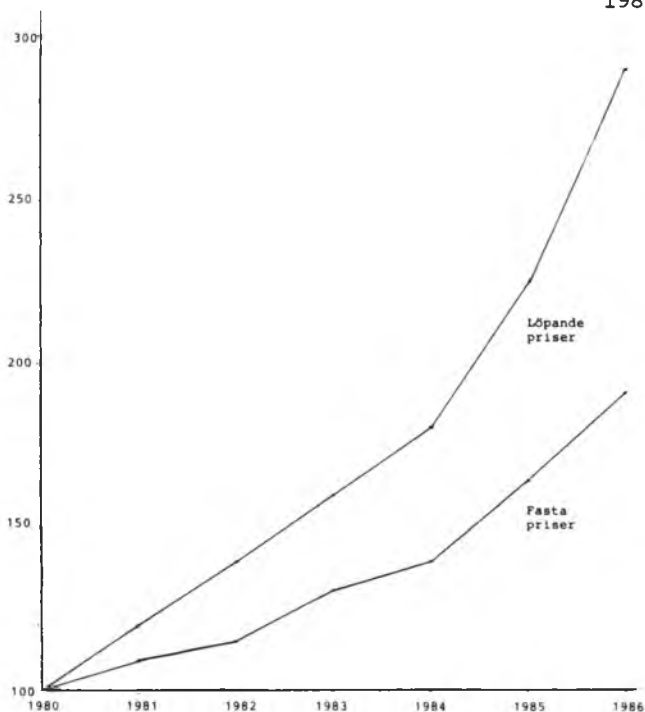
Ministerrådets beslut om sammanläggning av sekretariaten och budgetarna bygger enligt ministerrådsförslag bl a på den förutsättning att sekretariatets placering i Köpenhamn sker som ett led i den aktivitetsökning som har förutsatts för det nordiska samarbetet. I denna förbindelse påpekar ministerrådet den väsentligt ökade satsning som förutsatts för industriell forskning och utveckling, datateknologi och ekonomiskt samarbete.

I detta budgetförslag framläggs förslag om en realökning med ca 40 milj NOK. I detta belopp ingår de förslag som framkommit i handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning, totalt drygt 38 milj NOK. Se också kapitel 2.03. Dessutom föreslås ökningar i övrigt på ministerrådets allmänna budget med ca 2 milj NOK, främst inom jord- och skogsbrukssektorn + 1 milj NOK. Härutöver har ett engångsbelopp om 5 milj NOK reserverats för ministerrådssekretariatets och industrifondens kommande flyttningar.

I diagram 1 redovisas en beräkning av utvecklingen på Nordiska ministerrådets allmänna budget åren 1980-1986 dels i löpande, dels i fasta priser. Utvecklingen i fasta priser bör bedömas med viss försiktighet. Stor osäkerhet är förbunden med denna typ av omräkningar som skall mäta löne- och prisförändringar i ett antal olika länder. Ett svårt problem är också att rensa bort effekten av valutakursförändringar ur bilden. Diagrammet bör därför ses som en god uppskattning och inte som något exakt värde på utvecklingen.

DIAGRAM 1

1980 = 100

Huvudtalen för utgifter i budgetförslaget redovisas sammanfattat i tabell 1. En motsvarande redovisning av inkomsterna lämnas i kapitel 4.

I tabell 1 redovisas totala belopp för de olika sektorerna. Samtliga belopp i kolumnerna 4-8 är i prisläget 1986. Det bör framhållas att ämbetsmannakommittéerna enligt anvisningarna har överlämnat sina budgetprogram beräknade i prisläget 1985. Sekretariatet har därför gjort en omräkning till prisläget 1986.

En närmare redogörelse för pris- och valutafrågor lämnas i kapitel 5.

TABELL 1

SAMMANFATTNING AV UTGIFTER

1 000 NOK, löpande priser

	1985 Budget	1985 Budget i 1986 års prisläge***AK/Inst	1985/86 real förändring				B U D G E T F Ö R S L A G E T			Budget- förslaget 1986 Totalt*
			NR budget- kommitté	Periodiska utgifter	Handlings- planen	Budget- förslaget	6	7	8	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
Socialpolitik	29 200	31 016	1 573	1 227	59			141	31 216	
Arbetsmarknad	3 850	4 043	892	892			3 334	- 443	6 934	
Arbetsmiljö	4 852	5 101	975	- 23				175	5 276	
Miljöfrågor	7 300	7 665	446	- 767				0	7 665	
Jämställdhet	1 150	1 208	787	262				100	1 308	
Handelspolitik	8 049	8 805	2 723	615			2 230	0	11 035	
Industripolitik	44 908	47 450	22 477	16 404			6 072	0	53 522	
Energifrågor	8 845	9 287	- 262	- 262				- 319	8 968	
Byggfrågor	3 912	4 077	443	283				100	4 177	
Regionalpolitik	14 551	15 220	2 678	1 324			3 311	597	19 128	
Samefrågor	730	767	623	624		432		0	1 199	
Jord- och skogsbruk	13 482	14 120	2 524	1 100				1 000	15 120	
Ekonomisk politik	2 010	2 094	328	100				0	2 094	
Livsmedelsfrågor	780	819	526	- 83				200	1 019	
Konsumentfrågor	3 290	3 455	220	104				0	3 455	
Samfärdsel	2 920	3 066	358	93				0	3 066	
Trafiksäkerhet	1 670	1 754	241	73				0	1 754	
Turism	1 050	1 103	399	31			5 000	0	6 103	
Statistiska sekre- tariatet	1 723	1 760	207	150		70		30	1 860	
Verksamhetsbidrag	613	644	- 40	- 9				- 40	604	
Tjänstemannautbyte	970	1 019	81	81				81	1 100	
Gen sekr disp reserv	500	525	-	-				- 30	495	
Ministerrådets reserv	2 420	2 541	-	-			18 170**	259	20 970**	
Datateknologi	26 400	27 720	-	-				0	27 720	
Information	1 723	1 809	-	-				0	1 809	
Totalt	186 898	197 068	38 199	22 219		561	38 117	1 851	237 597	
MR-sekretariatet	25 256	27 287		-				0	27 287	
Summa	212 154	224 355	38 199			561	38 117	1 851	264 884	
Reservation för samman- läggning (engångsutgifter)		-		-				5 000	5 000	
Summa	212 154	224 355	38 199			561	38 117	6 851	269 884	
Valutakurskorrigerering									2 979	
Korrigerad total									272 863	

* Summa av kolumnerna 3, 6-8.

** I detta belopp ingår 2 000 000 NOK för standardisering samt 16 170 000 NOK för industriellt FoU-samarbete i Norden.

*** Inkl tilläggsbeslut.

2.03 Sammanfattande redogörelse för de utgiftskrävande förslagen i handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning

Förslagen inom den handlingsplan för ekonomisk utveckling och full sysselsättning som fastställdes av MR-finans den 23 januari 1985 är koncentrerade kring följande 8 områden:

- Norden som hemmamarknad
- Exportfrämjande åtgärder och turism
- Industripolitik och teknisk utveckling
- Forskning och utbildning
- Nordiska initiativ på arbetsmarknaden
- Regionalpolitik
- Investeringar på infrastrukturområdet (speciellt energi och samfärdsel) samt
- Ekonomisk politik och samarbete i internationella ekonomiska fora.

De förslag till utvidgning av igångvarande aktiviteter resp nya samarbetsområden, som framlagts i handlingsplanen och som direkt berör nordiska ministerrådets allmänna budget för 1986 är följande:

Arbetsmarknad

- projekt angående ungdoms- och långtidsarbetslöshet samt nya samarbetsformer mellan arbetsmarknadens parter, utbildnings- och arbetsmarknadsmyndigheterna på olika nivåer (3-åriga projekt fr o m 1986. Årliga beviljningar 3,334 milj NOK) 3,334 milj NOK

Handelspolitik

- Arbetet med reduktion av icke-tullmässiga handels- hinder: förstärkning av sekretariatsfunktionen (ÅK-handel har själv budgeterat med 0,21 milj NOK) (Projekt för åren 1985-1988, årlig beviljning 300 000 NOK) 0,09 milj NOK
- Förhöjning av budgeten för Nordiska projekt- exportfonden (Totalram för 1986 10 milj NOK, 1987 11 milj NOK) 2,14 milj NOK

Industripolitik

- Förhöjning av budgeten för Nordtest (Totalram för 1986 8,5 milj NOK, 1987 9,2 milj NOK) 0,235 milj NOK
- Förhöjning av Nordiska industrifondens budget (Totalram för 1986 43,7 milj NOK, 1987 53,4 milj NOK, 1988 63,1 milj NOK) 5,837 milj NOK

Regionalpolitik

- Ökningen av kap 244, speciellt med tanke på en ökad satsning i Västnorden och på Nordkalotten (Årlig totalbeviljning för 1986-1988 10 milj NOK) 3,311 milj NOK

Turism

- Främjande av turistbesök i Norden: Marknadsföringskampanj i Västtyskland (Nordisk finansiering 1986-1988 5 milj NOK/år) 5,000 milj NOK

Ministerrådets reserv

- Förstärkning av samarbetet mellan standardiseringsorganisationerna (Projekt för åren 1986-1988, årlig beviljning 2 milj NOK) 2,0 milj NOK
 - Ministerrådets (industriministrarna) principprogram från oktober 1983 om teknisk forskning och utveckling (5 milj NOK för 1985, 16,17 milj NOK för 1986, 17,08 milj NOK för 1987) 16,170 milj NOK
- 38,117 milj NOK

Härutöver föreslås ökning på budgeten för nordiskt kulturellt samarbete på följande områden.

- Samordning och modernisering av nordisk utbildningskapacitet (3-årigt projekt fr o m 1986, årlig beviljning 1,667 milj NOK) 1,667 milj NOK
- Förbättrat kommunikationssystem för forskarsamverkan (NORDUNET) (Flerårigt projekt, för 1985 0,8 milj NOK, 1986 2 milj NOK, 1987 2,4 milj NOK, 1988 2,4 milj NOK) 2,0 milj NOK

3 UTGIFTER FOR SAMARBETSSEKTORERNA

I detta kapitel lämnas en detaljerad redovisning av utgiftsförslagen under de olika sektorerna. I de fall en sektor består av fler än ett budgetkapitel inleds redogörelsen med en sammanfattande tabell där samtliga belopp är beräknade i NOK. De olika projektbudgetkapitlen är beräknade i samma valuta. Beviljningsförslagen för institutionerna är redovisade i resp domicillands valuta.

3.01 SOCIALPOLITIK

BUDGETFORSLAG 1986

1 000 NOK

	Beviljat 1984	Budget 1985	Förslag 1 9 8 6	
			Inst/AK	Budget- förslag
150 Socialpolitik, dispositionsbeviljning	2 959	3 100	3 645	3 255
152 Nordiska läkemedelsnämnden andel av lönereserven	1 409 123	1 802 98	1 857 95	1 815 91
153 Nordiska hälsovårdshögskolan andel av lönereserven	8 207 643	8 890 507	10 214 451	9 427 451
154 Nordiska institutet för odontologisk materialprovning andel av lönereserven	7 508 721	8 027 621	8 895 584	8 895 584
155 Nordiska nämnden för alkohol- och drogforskning andel av lönereserven	1 515 72	1 691 63	1 896 55	1 896 55
156 Nordiska nämnden för handikappfrågor andel av lönereserven	1 584 115	4 312 89	4 894 97	4 664 83
Totalt	24 856	29 200	32 683	31 216

Inledning

Till grund för Nordiska ministerrådets verksamhet inom social- och hälsovårdsområdet ligger det samarbetsprogram som fastställdes den 19 augusti 1982.

Programmets operativa avsnitt upptar 11 rubriker.

- Ny nordisk konvention om social trygghet
- Samarbete på hälso- och sjukvårdens område
- Läkemedelssamarbete
- Samarbete på socialvårdens område
- Barn-, ungdoms- och familjepolitiskt samarbete
- Samarbete på handikappområdet
- Gemensam arbetsmarknad för medicinalpersonal
- Efter- och vidareutbildning av social- och medicinalpersonal

- Forsknings- och utvecklingssamarbete
- Samverkan mot rusmedelsmissbruk
- Informations- och dokumentationssamarbete

Samarbetet inom de olika delsektorerna bedrivs dels inom de fem permanenta institutionerna

- Nordiska läkemedelsnämnden
- Nordiska hälsovårdshögskolan
- Nordiska institutet för odontologisk materialprovning
- Nordiska nämnden för alkohol- och drogforskning
- Nordiska nämnden för handikappfrågor

dels i form av projektverksamhet.

150 Socialpolitik, dispositionsbeviljning

Som ett led i arbetet med att konkretisera det reviderade samarbetsprogrammet inom social- och hälsovårdsområdet inleddes ett antal nya projekt år 1983. Projektverksamheten på det socialpolitiska området är inriktad på socialvård, barn-, ungdoms- och familjepolitik, efter- och vidareutbildning, hälso- och sjukvård samt handikappfrågor.

I budgetförslaget föreslås det för 1986 3 255 000 NOK, vilket innebär en oförändrad nivå.

BUDGETFÖRSLAG

1 000 NOK

	F ö r s l a g 1 9 8 6					
	Budget 1985	Pris- för- ändring	Verksamhetsförändring			
			förändring	Å K · totalt	Budgetförslag förändring	totalt
Generellt	810	40	247	1 097		
Socialvård (därav NOSOSKO)	731 (228)	37 (11)	6 (203)	774 (442)		
Barn, ungdom, familjepolitik	856	43	20	919		
Hälso- och sjukvård (därav NOMESKO)	703 (277)	35 (13)	117 (12)	855 (302)		
Missbruksfrågor* (Nordisk handlingsplan mot narkotika)						
Totalt	3 100	155	390	3 645	0	3 255

*AK-social har anmält resursbehov för nordisk handlingsplan mot narkotika.
MR-SAM har i sitt beslut i denna fråga förutsatt att finansiering fr o m 1986
bestrids med nationella medel.

152 NORDISKA LÄKEMEDELSNÄMNDEN

Budgetförslag 1986

1 000 SEK

	Budget 1985	Förslag 1986	
		Institu- tionen	Budget- förslaget
01 Löner	838	943	943
11 Varor och tjänster*	391	418	413
21 Projektverksamhet, kan överföras	629	515	515
Summa beviljningsförslag	1 858	1 876	1 871
Omräknat till NOK	1 802	1 820	1 815
Andel av lönereserven (NOK)	98	91	91

* Varav 6 400 SEK limiterat till representation 1986.

Analys av anslagsförändringen 1985-1986 (1000 SEK)

Post	F ö r ä n d r i n g 1 9 8 5 - 1 9 8 6 f ö r					
	Löne- och pris- förändringar		Verksamhets- förändring		Totalt	
	Inst	Budg försl	Inst	Budg försl	Inst	Budg försl
01 Löner	105	105	-	-	105	105
11 Varor och tjänster	27	22	-	-	27	22
21 Projektverksamhet	19	19	-133	-133*	-114	-114
Summa	151	146	-133	-133	18	13

* Avser periodiskt återkommande utgivning av läkemedelsstatistik.

Institutionens fasta tjänster 1985			Förändringar till 1986			
	antal	lön	inst antal	lön	budg försl antal	lön
Sekretariatschef	1	F27*				
Handläggare	1	F20				
Assistent	1	F8				
Assistent	½	F7				
	<u>3½</u>		<u>-</u>		<u>-</u>	

* Lönetillägg

Institutionens uppgift

Nordiska läkemedelsnämnden upprättades den 5 december 1974 och infördes på ministerrådets budget 1975. Nämndens uppgift är att verka för harmonisering av lagstiftning och administrativ praxis på läkemedelsområdet i Norden.

Organisation

Samtliga nordiska länder deltar i nämndens arbete. Nämnden har 10 ledamöter, 2 från varje land med ersättare. Ledamöterna utses för högst 4 år i sänder.

Huvuddelen av verksamheten genomförs med hjälp av underutskott. Dessa har 1 eller i vissa fall två medlemmar från varje land och mandat för ett avgränsat uppdrag. För närvarande finns 6 sådana utskott.

Nämnden biträdes av ett sekretariat med 4 anställda och är placerat i Uppsala i Sverige.

BUDGETFÖRSLAG 1986

Nordiska läkemedelsnämnden

1. Löne- och prisförändringar + 189 000 SEK.

Prisuppräknig har gjorts med 3% utom för resor och projektmöten där man använt 10%.

2. Realminskning till följd av periodiserad utgivning av läkemedelsstatistik - 133 000 SEK.

Nordiska socialpolitiska kommittén

Ämbetsmannakommittén tillstyrker förslaget.

Budgetförslaget

1. Löne- och prisförändringar + 146 000 SEK.
För posten resor föreslås en omräkning med 7%.
2. Realminskning av projektmedlen - 133 000 SEK till följd av periodiserad utgivning av läkemedelsstatistik.

153 NORDISKA HALSOVÅRDSHOGSKOLAN

Budgetförslag 1986

1 000 SEK

		Budget 1985	Förslag 1986	
			Institu- tionen	Budget- förslaget
01	Löner	4 358	4 650	4 650
11	Varor och tjänster*	4 334	4 705	4 582
21	Projektverksamhet, kan överföras	473	1 175	487
Summa		9 165	10 530	9 719
Omräknat till NOK		8 890	10 214	9 427
Andel av lönereserven (NOK)		507	451	451

*Varav 27 800 SEK limiterat för representation 1986.

Analys av anslagsförändringen 1985-1986 (1 000 SEK)

Post		F ö r ä n d r i n g 1 9 8 5 - 1 9 8 6 f ö r					
		Löne- och pris- förändringar		Verksamhets- förändring		Totalt	
		Inst	Budg försl	Inst	Budg försl	Inst	Budg försl
01	Löner	292	292	-	-	292	292
11	Varor och tjänster	292	248	79	-	371	248
21	Projektverksamhet	14	14	688	-	702	14
Summa		598	554	767	-	1 365	554

Nordiska hälsovårdshögskolans
fasta tjänster 1985

antal lön

Professor	2	L26
Professor	2	L24
Docent	1	L18
Forskarassistent	2	L15*
Utbildningsledare	1	F20
Byrådirektör	1	F20
Bibliotekarie	1	F12
Förste byråsekreterare	1	F14
Assistent	5	F5-F8
Institutionstekniker	1	F7
Expeditionsvakt	1	F5
Ekonomibitråde	1	F2
	<hr/>	
	19	

Förändringar till 1986

inst budg försl
antal lön antal lön

* 1 med utlandstillägg

Institutionens uppgift

Nordiska hälsovårdshögskolan i Göteborg är en samnordisk institution för högre utbildning och forskning inom hälso- och sjukvård. Utbildningen avses ligga på en nivå ovanför vad vart och ett av de nordiska länderna kan anordna nationellt och motsvarar den utbildning som förekommer i anglo-amerikanska "schools of public health". En begränsad verksamhet startade redan 1953, vilken utvidgades 1962 med flera kurser och flera elevkategorier. Från 1978 finns hälsovårdshögskolan på Nordiska ministerrådets allmänna budget.

Organisation

Styrelsen för högskolan består av 1 ledamot och 1 suppleant från vardera av de nordiska länderna. Vid högskolan finns också ett kursråd med representanter för de nationella huvudmannorganisationerna inom hälso- och sjukvård samt för lärarna och eleverna.

Högskolan har totalt 19 anställda varav 8 lärare.

Kostnaderna för högskolan delas av de fem nordiska länderna i förhållande till antalet under året utnyttjade kursmånader.

BUDGETFÖRSLAG 1986

Nordiska hälsovårdshögskolan

1. Löne- och prisförändringar + 598 000 SEK.
2. Ökade medel för anslutning till LIBRIS, produktion av informationsmateriel samt ökade tryckkostnader, + 79 000 SEK.
3. Ökade projektmedel + 688 000 SEK.

Totalbeloppet för 1986, 1 175 000 SEK föreslås fördelas enligt följande:

Hälso- och sjukvårdsplaneringen i Norden	225 000 SEK
Kroniskt sjuka och handikappade barn i Norden	345 000 SEK
Vårdkonsumtion som epidemiologiskt effektmått	70 000 SEK
Jämförelse av insjuknande och mortalitet i hjärtsjukdomar i de nordiska länderna	175 000 SEK
Luftföroreningar i inomhusmiljö	310 000 SEK
Allmänna projektmedel	50 000 SEK

Nordiska socialpolitiska kommittén

Ambetsmannakommittén tillstyrker ingen realökning av projektmedlen med anledning av den pågående utvärderingen av NHVs verksamhet.

I övrigt ställer sig ämbetsmannakommittén bakom hälsovårdshögskolans förslag.

Budgetförslaget

1. Löne- och prisförändringar + 554 000 SEK.
För resekostnader har en omräkning med 7% gjorts.

154 NORDISK INSTITUTT FOR ODONTOLOGISK MATERIALPRØVING

Budgetforslag 1986

1 000 NOK

		Budget 1985	Forslag 1986	
			Institu- tionen	Budget- forslaget
01	Løner	5 177	5 840	5 840
11	Varor og tjenester*	2 850	3 055	3 055
Summa beviljningsforslag		8 027	8 895	8 895
Andel av lønereserven (NOK)		621	584	584

*Varav 19 800 NOK limiterat for representation 1986.

Analys av anslagsforandringen 1985-1986 (1 000 NOK)

		F o r a n d r i n g 1 9 8 5 - 1 9 8 6 f o r					
		Løne- og pris- forandringar		Verksamhets- forandring		Totalt	
Post		Inst	Budg forsl	Inst	Budg forsl	Inst	Budg forsl
01	Løner	663	663	-	-	663	663
11	Varor og tjenester	115	115	90	90*	205	205
Summa		778	778	90	90	868	868

* Avser vartannat år återkommande seminarium.

Institutionens fasta tjänster 1985			Förändringar till 1986			
	antal	lön	inst antal	lön	budg försl antal	försl lön
Instituttsjef	1	33*				
Avd.sjef	1	32*				
Forsker	5	29-30*				
Kontorsjef	1	26				
Avd.ing.	7	19				
Ingeniør	2	16-20				
Tandtekniker (lab.bestyrer)	1	15-20				
Førstelaborant	1	17				
Laborant	3	10-15				
Førstepreparant	1	17				
Førstesekr.	1	18				
Kontorfullm.	1	15				
	<u>25</u>		<u>-</u>		<u>-</u>	

* Lönetillägg

Institutionens uppgift

Institutet har till uppgift att genom systematisk provning och därtill hörande målinriktad forskning arbeta för att material och andra förbrukningsartiklar som används eller kan användas i odontologisk verksamhet och tandhälsotjänst i de nordiska länderna fyller de hälsomässiga och tekniska krav som i enlighet med utvecklingen måste ställas vid varje tidpunkt. Institutet skall också försöka att utveckla bättre material och förbrukningsartiklar.

Organisation

NIOMs styrelse har en representant och en suppleant från vart och ett av de nordiska länderna. Institutet består av 2 avdelningar samt en administrativ enhet.

BUDGETFÖRSLAG 1986

NIOM

1. Löne- och prisförändringar + 778 000 NOK.
2. Medel för ett informationsseminarium om NIOMs verksamhet.
+ 90 000 NOK. Ett sådant seminarium anordnas vart annat år.

Nordiska socialpolitiska kommittén

Ambetsmannakommittén tillstyrker förslaget.

Budgetförslaget

1. Löne- och prisförändringar + 778 000 NOK.
2. Medel för informationsseminarium som anordnas vartannat år
+ 90 000 NOK.

Den 8-9 oktober 1984 beslöt AK-S "att uppdra åt NIOMs styrelse att i samråd med de nationella medicinalmyndigheterna utreda frågan om nationell avgiftsfinansiering av institutets verksamhet. Det förväntas att arbetet är klart inför 1987 års budgetarbete".

155 NORDISKA NÄMNDEN FÖR ALKOHOL- OCH DROGFORSKNING

Budgetförslag 1986

1 000 FIM

	Budget 1985	Förslag 1986	
		Institu- tionen	Budget- förslaget
01 Löner	393	410	410
11 Varor och tjänster*	325	361	361
21 Projektverksamhet, kan överföras	544	644	644
Summa beviljningsförslag	1 262	1 415	1 415
Omräknat till NOK	1 691	1 896	1 896
Andel av lönereserven (NOK)	63	55	55

* Varav 6 500 FIM limiterat till representation 1986.

Analys av anslagsförändringen 1985-1986 (1 000 FIM)

Post	F ö r ä n d r i n g 1 9 8 5 - 1 9 8 6 f ö r					
	Löne- och pris- förändringar		Verksamhets- förändring		Totalt	
	Inst	Budg försl	Inst	Budg försl	Inst	Budg försl
01 Löner	17	17	-	-	17	17
11 Varor och tjänster	36	36	-	-	36	36
21 Projektverksamhet	27	27	73	73*	100	100
Summa	80	80	73	73	153	153

* Avser vartannat år återkommande forskarmöten.

Institutionens fasta tjänster 1985			Förändringar till 1986			
	antal	lön	inst antal	lön	budg försl antal	lön
Forskningssekreterare	1	S22				
Kontorassistent	1	A14				
Projektsekreterare	1	A21				
	<hr/>		<hr/>		<hr/>	
	3		-		-	

Institutionens uppgift

Nordiska nämnden för alkohol- och drogforskning började sin verksamhet 1979 och har till uppgift att

- främja och utveckla tvärvetenskapliga kontakter inom sitt område i Norden
- initiera och planera samnordiska forskningsprojekt som syftar till att belysa viktiga alkohol- och drogpolitiska frågor
- arrangera nordiska forskarkonferenser och stimulera forskarutbildning och forskarutbyten
- främja nordiskt informations- och dokumentationssamarbete.

Organisation

Nämnden består av 3 ledamöter från vardera Danmark, Finland, Norge och Sverige med personliga suppleanter. Island deltar med två ledamöter och en suppleant. Nämnden bistås av ett sekretariat med 3 anställda, som är placerat i Helsingfors.

BUDGETFÖRSLAG 1986

NAD

1. Löne- och prisförändringar + 80 000 FIM.
2. Medel för de vart annat år återkommande samhällsvetenskapliga alkoholforskarmötena. + 73 000 FIM.

Nordiska socialpolitiska kommittén

Ambetsmannakommittén tillstyrker förslaget.

Budgetförslaget

1. Löne- och prisförändringar + 80 000 FIM.
2. Ökning av projektmedlen till följd av de vart annat år återkommande samhällsvetenskapliga alkoholforskarmötena + 73 000 FIM.

156 NORDISKA NÄMNDEN FÖR HANDIKAPPFÖRÅGOR

Budgetförslag 1986

1 000 SEK

	Budget 1985	Förslag 1986	
		Institu- tionen	Budget- förslaget
01 Löner	764	995	855
11 Varor och tjänster*	491	620	523
21 Projekt, kan överföras	3 190**	3 430	3 430
Summa beviljningsförslag	4 445**	5 045	4 808
Omräknat till NOK	4 312***	4 894	4 664
Andel av lönereserven (NOK)	89	97	83

* Varav 6 300 SEK limiterat till representation 1986.

** Varav 2 540 000 SEK avser utbildning av dövblindpersonal.

*** Varav 2 463 800 NOK för d:o.

Analys av anslagsförändringen 1985-1986 (1 000 SEK)

Post	F ö r ä n d r i n g 1 9 8 5 - 1 9 8 6 f ö r					
	Löne- och pris- förändringar		Verksamhets- förändring		Totalt	
	Inst	Budg försl	Inst	Budg försl	Inst	Budg försl
01 Löner	91	91	140	-	231	91
11 Varor och tjänster	22	32	107	-	129	32
21 Projektverksamhet	95	95	145	145	240	240
Summa	208	218	392	145	600	363

Institutionens fasta tjänster 1985	antal		lön		Förändringar till 1986			
					inst	lön	budg försl	
				antal	lön	antal	lön	
Kanslichef	1		chefs-lön					
Utredningssekreterare	2		F20*	+ 1		F13		
Assistent	1		F10					
		4		+ 1			-	

*Varav en tjänst med utlandstillägg.

Institutionens uppgift

Nordiska nämnden för handikappfrågor är ministerrådets samarbetsorgan för handikappfrågor inom det socialpolitiska området. Nämnden har bland sina uppgifter att främja hjälpmedelsförsörjningen i de nordiska länderna genom att följa, initiera och vidareutveckla nordiskt samarbete inom området. Nämnden har också att i övrigt stimulera nordiskt samarbete inom sitt ansvarsområde, exempelvis i forskning- och utvecklingsfrågor.

Organisation

Nämnden består av 2 ledamöter från vardera Danmark, Finland, Norge, Sverige och Island. För varje ledamot finns en suppleant.

Nämndens kansli, som är placerat i Stockholm, består av 4 anställda och en projektanställd.

BUDGETFÖRSLAG 1986

Nordiska nämnden för handikappfrågor

1. Löne- och prisförändringar + 208 000 SEK.
2. Inrättande av tjänst som utredningssekreterare + 140 000 SEK.
(Finns f n som tillfällig tjänst på projektmedlen.)
3. Förstärkning av reseanslaget för bibehållande av verksamheten på nuvarande nivå + 77 000 SEK.
4. Ökade medel för kontors- och lokalomkostnader till följd av den föreslagna tjänsten + 30 000 SEK.
5. Nordiskt samarbetsprogram för små och mindre kända grupper av funktionshämjade. Ytterligare medel begärs för projekt som inleddes under 1985 efter rekommendation från Nordiska rådet + 145 000 SEK.

Nordiska socialpolitiska kommittén

Ambetsmannakommittén tillstyrker förslaget.

Budgetförslaget

1. Löne- och prisförändringar + 218 000 SEK.
För resekostnader har en omräkning om 7% använts.
2. Ökning av projektmedlen till nordiskt samarbetsprogram för små och mindre kända grupper av funktionshämjade + 145 000 SEK.

3.02 ARBETSMARKNAD

BUDGETFÖRSLAG 1986

1 000 NOK

	Beviljat 1984	Budget 1985	Förslag 1 9 8 6	
			Inst/AK	Budget- förslag
160 Arbetsmarknad, dispositionsbeviljning	4 710*	3 850**	4 935	3 600
Summa	4 710*	3 850**	4 935	3 600
Handlingsplanen***				3 334
Totalt	4 710*	3 850**	4 935	6 934

*Inklusive tilläggsanslag på 240 000 NOK för "Arbetslöshetens kostnader".

**800 000 NOK överförs till ministerrådssekretariatet med MR-SAM beslut den 18 oktober 1984.

***Handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning.

Utöver detta ingår 1 667 000 NOK i budgeten för nordiskt kulturellt samarbete för projektverksamhet som skall genomföras i samarbete med NAUT/MR-A.

160 Arbetsmarknad dispositionsbeviljning

Utsikterna på arbetsmarknaden och arbetslösheten i Norden har under det sista året dominerat diskussionen i Nordiska arbetsmarknadsutskottet och i Nordiska ministerrådet (arbetsministrarna) samt diskussionerna mellan arbetsmarknadens parter och arbetsmarknadsmyndigheterna. Diskussionen har vidareförts vid mötet mellan finans- och arbetsministrarna samt vid mötet mellan samarbetsministrarna och statsministrarna och i överläggningar med Nordiska rådets organ. De nordiska länderna har i dessa diskussioner understrukit behovet av att förstärka det nordiska arbetsmarknadssamarbetet. Nordiska arbetsmarknadsutskottet har beslutat att prioritera följande områden under 1985:

1. Den nordiska arbetsmarknaden
2. Faktorer av betydelse för arbetsmarknadens funktionssätt
3. Andringar i marknadssystemet
4. Metodutveckling

Dessa prioriteringar har också gjorts i ljuset av de nationella forskningsprogrammen på arbetsmarknadsområdet.

Inom de enskilda huvudområdena lägger NAUT vikt på vad som kan påverka den nordiska arbetsmarknadens funktionssätt. I kontakt med andra ämbetsmannakommittéer skall man ta upp kopplingen mellan arbetsmarknadspolitik och ekonomisk politik, med särskild uppmärksamhet på arbetsmarknadspolitikens bidrag till omstrukturering i arbetslivet. Därutöver kommer man, efter kontakt med andra ämbetsmannakommittéer, att ta upp kopplingen mellan arbetsmarknadspolitik och utbildningspolitiken samt det migrationspolitiska samarbetet i Norden.

Arbetsmarknadens sätt att fungera skall fortsatt analyseras med sikte på att bättre anpassa arbetsmarknadspolitiska åtgärder till arbetsmarknadens aktuella förutsättningar.

Vidare skall uppmärksamhet riktas mot de utsatta grupperna på arbetsmarknaden. Den ökande arbetslösheten förutsätter att en speciell uppmärksamhet riktas mot de svaga grupperna. Möjligheter för större flexibilitet på arbetsmarknaden skall analyseras. Effekterna av ny teknologi samt förhållandet mellan utbildningsbehov och arbetskraftstillgång skall vara viktiga fält.

Arbetsmarknadsmyndigheternas uppgifter ökar betydligt när arbetslösheten stiger. Arbetsförmedlingsmetoderna blir därför viktiga förutsättningar för att arbetsmarknadspolitikens målsättningar kan genomföras. På dessa områden önskar NAUT förstärka det nordiska samarbetet dels i ljuset av den gemensamma nordiska arbetsmarknaden, dels för att utnyttja nationella erfarenheter och resultat i en gemensam insats i Norden. Detta skall bli stöddjas av en utbyggnad av informationen mellan de nordiska arbetsmarknadsmyndigheterna.

Till Nordiska rådets session 1985 kommer ett förslag till reviderat samarbetsprogram på arbetsmarknadsområdet att läggas fram.

I handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning föreslås en realökning med 3 334 000 NOK för projekt angående ungdoms-

och långtidsarbetslöshet samt nya samarbetsformer mellan arbetsmarknadens parter, utbildnings- och arbetsmarknadsmyndigheter på olika nivåer.

För övrig verksamhet under kapitlet föreslås en ram på 3 600 000 NOK, en realminskning av anslaget med 443 000 NOK.

Budgetförslaget innebär en ram på totalt 6 934 000 NOK för kapitlet Arbetsmarknad.

BUDGETFÖRSLAG

1 000 NOK

	Budget 1985	Pris- för- ändring	F ö r s l a g 1 9 8 6			
			Verksamhetsförändring		Budgetförslag	
			A	K	förändring	totalt
Den nordiska arbetsmarknaden	880	44	336	1 260		
Faktorer av betydelse för arbetsmarknadens funktionssätt	735	37	173	945		
Koppling mellan ekonomisk politik och arbetsmarknadspolitik och ändringar i marknadsystemet	1 605	80	205	1 890		
Metodutveckling	630	32	178	840		
Summa	3 850*	193	892	4 935	- 443	3 600
Handlingsplanen**					3 334	3 334
Totalt	3 850*	193	892	4 935	2 891	6 934

*Från budget för 1985 har 800 000 NOK förts från detta kapitel till minister-rådssekretariatet (NAUTs informationstjänst).

NAUT föreslår själva en överföring med endast 700 000 NOK.

**Handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning.

3.03 ARBETSMILJÖFRÅGOR

BUDGETFÖRSLAG 1986

1 000 NOK

	Beviljat 1984	Budget 1985	Förslag 1 9 8 6	
			Inst/AK	Budget- förslag
170 Arbetsmiljö, dispositionsbeviljning reserveras för projekt ang arbetstidsfrågor	2 986	3 609 (300)	4 589 (315)	3 790
171 Nordisk arbetsmiljö- utbildning (NIVA) andel av lönereserven	988 98	1 151 92	1 407 80	1 406 80
Totalt	4 072	4 852	6 076	5 276

Inledning

Verksamheten för en bättre arbetsmiljö har som målsättning att trygga arbetstagarens hälsa och välbefinnande i arbetet. Det nordiska samarbetet på arbetsmiljöområdet styrs av ett samarbetsprogram som senast reviderades 1984.

Det nordiska samarbetet på arbetsmiljöområdet består i första hand av ett projektsamarbete. Efter att samarbetet gällande vidareutbildning på området visat sig fylla ett mera långsiktigt behov beslutade man upprätta Nordiska institutionen för vidareutbildning inom arbetsmiljöområdet 1982. Därmed möjliggjorde man en bättre planering av verksamheten och samarbetet har utvecklats positivt.

I dispositionsbeviljningen för arbetsmiljöfrågor ingår fr o m 1985 en reservation för arbetstidsfrågor. Arbetet kommer att bedriva tvärsektoriellt och berör främst arbetsmiljö-, arbetsmarknads-, social- och hälsovårds- samt jämställdhetsfrågor.

170 Arbetsmiljö dispositionsbeviljning

Verksamheten för en bättre arbetsmiljö har som målsättning att trygga arbetstagarens hälsa och välbefinnande i arbetet. Det nordiska samarbetet på arbetsmiljöområdet styrs av ett samarbetsprogram.

Projektverksamheten planeras att täcka flera delområdena i samarbetsprogrammet. Man har i stället inlett större satsningar inom områdena arbetsolycksfall och fysiska belastningar. På arbetstidsområdet har ett arbete startats bl a för att följa upp vissa förslag i utredningen Arbetstid (NU 1983:10). Arbetet bedrivs tvärsektoriellt och berör förutom arbetsmiljöområdet även arbetsmarknads-, social- och jämställdhetssektorerna. Ett nytt samarbetsområde utgörs av verksamheten under titeln "Psykosociala belastningar".

För budgeten 1986 föreslås en ram på 3 790 000 NOK (oförändrad realnivå).

BUDGETFÖRSLAG

1 000 NOK

	Budget 1985	Pris- för- ändring	F ö r s l a g 1 9 8 6			
			Verksamhetsförändring		Budgetförslag	
			A	K	förändring	totalt
Arbetsolycksfall/ säkerhetsarbetet	200	10	315	525		
Kemiska risker	995	50	- 152	893		
Biologiska risker	49	2	1	52		
Fysiska belastningar och arbetsanpassning	381	19	125	525		
Psykosociala belastningar	-	-	210	210		
Arbets tid och arbetsanpassning	300	15	-	315		
Lagstiftning/före- skrifter och tillsyns- verksamhet	150	8	231	389		
Arbetsmiljö, hälsa och ekonomi	337	17	- 65	289		
Arbetsmiljöinforma- tion och förmedling av forskningsresultat	873	44	- 14	903		
Generellt	324	16	148	488		
Datateknologi			(500)*	(500)*		
Totalt	3 609	181	799	4 589	0	3 790

*Föreslås finansieras från särskilda medel ur ministerrådets reserv, avsatta för datateknologi.

171 NORDISK ARBETSMILJÖUTBILDNING

Budgetförslag 1986

1 000 FIM

	Budget 1985	Förslag 1986	
		Institu- tionen	Budget- förslaget
01 Löner	574	595	595
11 Varor och tjänster*	524	730	730
Bruttoutgift	1 098	1 325	1 325
Avgår deltagaravgifter	- 239	- 275	- 275
Summa beviljningsförslag	859	1 050	1 050
Omräknat till NOK	1 151	1 406	1 406
Andel av lönereserven (NOK)	92	80	80

*Varav 5 500 FIM limiterat för representation 1986.

Analys av anslagsförändringen 1985-1986 (1 000 FIM)

Post	F ö r ä n d r i n g 1 9 8 5 - 1 9 8 6 f ö r					
	Löne- och pris- förändringar		Verksamhets- förändring		Totalt	
	Inst	Budg försl	Inst	Budg försl	Inst	Budg fö
01 Löner	21	21	-	-	21	2
11 Varor och tjänster	39	39	167	167	206	20
- Deltagaravgifter	-	-	- 36	- 36	- 36	3
Summa	60	60	131	131	191	19

Institutionens fasta tjänster 1985			Förändringar till 1986			
	antal	lön	inst antal	lön	budg försl antal	lön
Institutionschef	½	A26				
Sekreterare	1	A17				
Byråsekreterare	1	A10	- 1	A10	- 1	A10
Kurssekreterare	-	-	+ 1	A13	+ 1	A13
	<u>2½</u>		<u>0</u>		<u>0</u>	

Institutionens uppgift

Nordiska institutionen för vidareutbildning inom arbetsmiljöområdet har till uppgift att arrangera vidareutbildning för specialister inom arbetsmedicin, yrkeshygien och företagshälsovård. NIVA samarbetar därvid med Institutet för arbetshygien i Helsingfors. Institutionen upprättades den 1 mars 1982. Den är en fortsättning på projektet Vidareutbildning av specialister inom arbetsmedicin, yrkeshygien och företagshälsovård finansierat av Nordiska ministerrådet. Projektet startade år 1978.

Organisation

Institutionen leds av en styrelse. Denna består av en person från vart och ett av de nordiska länderna. Varje representant har en personlig suppleant. Institutionen har tre personer anställda. Tjänsten som kanslichef sköts på halvtid av utbildningschefen vid Institutet för arbetshygien.

BUDGETFORSLAG 1986

Nordisk arbetsmiljöutbildning

1. Löne- och prisförändringar + 60 000 FIM.

2. Medel för att arrangera ytterligare en kurs (till nio) + 87 000 FIM.
3. Medel för utgivning av publikation med material från kurserna + 40 000 FIM.
4. Arrangerande av en kurs eller konferens i samarbete med Nordiska hälsovårdshögskolan + 40 000 FIM.
5. Okade intäkter av deltagaravgifter - 36 000 FIM.
6. En tjänst som byråsekreterare, A10, dras in och ersätts med en tjänst som kurssekreterare, A13. Kostnaden täcks inom befintliga resurser.

Nordiska ämbetsmannakommittén för arbetsmiljöfrågor

Ambetsmannakommittén tillstyrker budgetförslaget.

Budgetförslaget

1. Löne- och prisförändringar + 60 000 FIM.
2. Medel för att arrangera ytterligare en kurs (till nio) + 87 000 FIM.
3. Medel för utgivning av publikation med material från kurserna + 40 000 FIM.
4. Arrangerande av en kurs eller konferens i samarbete med Nordiska hälsovårdshögskolan + 40 000 FIM.
5. Okade intäkter av deltagaravgifter - 36 000 FIM.
6. En tjänst som byråsekreterare, A10, dras in och ersätts med en tjänst som kurssekreterare, A13. Kostnaden täcks inom befintliga resurser.

3.04 MILJÖFRÅGOR

BUDGETFÖRSLAG 1986

1 000 NOK

	Beviljat 1984	Budget 1985	Förslag 1 9 8 6	
			Inst/AK	Budget- förslag
180 Miljövård, dispositionsbeviljning	4 840	3 800	4 436	3 990
181 Luftförorening dispositionsbeviljning	3 294	3 500	3 675	3 675
Totalt	8 134	7 300	8 111	7 665

180 Miljövård, dispositionsbeviljning och181 Luftförorening Miljö-Energi

För samarbetet inom miljövård fastställdes i 1983 ett nytt samarbetsprogram. Programmet gäller åren 1983-87.

Tillsammans med samarbetsprogrammet framlades ett program för budgetutvecklingen för 1984-86, där de ekonomiska förutsättningarna för genomförandet av programmet beskrivs.

Alla väsentliga projektaktiviteter från budgetprogrammet har nu utformats till projektförslag. De budgetmässiga förutsättningarna för arbetet med genomförande av det nya samarbetsprogrammet är stort sett uppfyllda för 1985.

För åren 1986-88 är förutsättningen för ett genomförande av samarbetsprogrammets planer medelsbeviljningar på samma reala nivå som 1983.

Avsikten med programmet mot luftföroreningar är att bidra till att förstärka de nordiska ländernas ställning i relation till de länder från vilka luftföroreningar importerats till Norden i stora mängder. Också internordiska föroreningsproblem skall behandlas. Enligt ämbetsmannakommitténs bedömning ligger medelsbehovet för åren 1985-87 på nivån 3,5 milj NOK. Detta beror på att nu pågående projekt avslutas och ersätts av projekt inom det nya programmet.

I budgetförslaget för 1986 föreslås en beviljning för kap 180 på 3 990 000 NOK och för kap 181 3 675 000 NOK. Båda förslagen innebär en oförändrad realnivå.

GETFÖRSLAG - MILJÖVÅRD (180)

1 000 NOK

	Budget 1985	Pris- för- ändring	F ö r s l a g 1 9 8 6			
			Verksamhetsförändring		Budgetförslag	
			A	K	förändring	totalt
Övårdsforskning	392	19	166	577		
Luftförorening	333	17	-	56	294	
Stykbuller	700	35	-	26	709	
Sortering och återvinning	300	15	26	341		
Luftkontroll	880	44	-	37	887	
Arvård och friluftsliv	895	45	268	1 208		
Ökostnader	300	15	105	420		
alt	3 800	190	446	4 436	0	3 990

GETFÖRSLAG - MILJÖ/ENERGI, LUFTFÖRORENING (181)

1 000 NOK

	Budget 1985	Pris- för- ändring	F ö r s l a g 1 9 8 6			
			Verksamhetsförändring		Budgetförslag	
			A	K	förändring	totalt
Regulering av luftföroreningar inkl. utsläpp av svavelsvavelsärlavgaser	3 500	175	-	3 675	-	3 675
IL 1-6	(250)	(13)	-	(263)		
IL 1-6	(166)	(8)	(- 174)	-		
alt	3 500	175	-	3 675	-	3 675

3.05 JÄMSTÄLLDHET

BUDGETFÖRSLAG 1986

1 000 NOK

	Beviljat 1984	Budget 1985	Förslag 1 9 8 6	
			Inst/AK	Budget- förslag
190 Jämställdhet, dispositionsbeviljning	1 080	1 150	1 995	1 308
FN-kvinnokonferens- extrabeviljning	203	-	-	-
Totalt	1 283	1 150	1 995	1 308

190 Jämställdhet, dispositionsbeviljning

Till grund för samarbetet på jämställdhetsområdet ligger ett reviderat samarbetsprogram som antogs av ministerrådet (jämställdhetsministrarna) i augusti 1982. I programmet anges att samarbetet skall omfatta följande huvudområden:

- a) arbetsliv
- b) social- och familjepolitik
- c) utbildning
- d) boende- och samhällsplanering
- e) deltagande i det politiska livet och samhällslivet i övrigt

För genomförandet av programmet är det, såväl när det gäller den egna projektverksamheten som verksamheten inom andra sektorer, viktigt med ett nära samarbete med berörda ämbetsmannakommittéer.

För budgeten 1986 föreslås en beviljning på 1 308 000 NOK, en realökning på 100 000 NOK. Ökningen motiveras av projekt angående jämställdhet inom arbetslivet.

BUDGETFÖRSLAG

1 000 NOK

	Budget 1985	Pris- för- ändring	F ö r s l a g 1 9 8 6			
			Verksamhetsförändring		Budgetförslag	
			A	K	förändring	totalt
Generellt	208	10	- 8	210		
Arbetsliv	420	21	399	840		
Social- och familje- politik	39	2	484	525		
Boende/samhälls- planering	202	10	- 181	31		
Deltagande i det politiska livet m m	231	12	- 138	105		
Lagstiftning	0	-	210	210		
Förstudier	50	3	21	74		
Totalt	1 150	58	787	1 995	100	1 308

3.06 HANDELSPOLITIK

BUDGETFORSLAG 1986

1 000 NOK

	Beviljat 1984	Budget 1985	Förslag 1 9 8 6	
			Inst/AK	Budget- förslag
210 Handelspolitik, dispositionsbeviljning Handlingsplanen*	1 068	900	945	945 90
211 Nordiska projektexportfonden andel av lönereserven Handlingsplanen*	6 300* 110	7 056 93	10 353 115	7 745 115 2 140
Totalt	7 478	8 049	11 413	11 035

*Handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning.

Inledning

Inom ministerrådssystemet sker det handelspolitiska samarbetet i AK-handelspolitik och i projektexportfonden; den sistnämnda etablerades andra halvåret 1982 för en treårig försöksperiod. Försöksperioden har därefter förlängts t o m utgången av år 1987.

Som något nytt har i december 1983 hållits ett informellt möte mellan de nordiska ministrar som är ansvariga för utrikeshandeln. Det andra mötet av denna karaktär hölls i november 1984.

Vid möten mellan de nordiska handelscheferna, en gång i halvåret, behandlas i första hand frågor i relation till de nordiska ländernas ekonomiska samarbete, dvs i relation till EFTA/EEC, GATT, OECD m fl.

210 Handelspolitik, dispositionsbeviljning

Over ministerrådets allmänna budget har det under flera år beviljats tillskott till det samarbete som sker inom de nordiska handelsprocedurkommittéerna. En stor del av arbetet är koncentrerat kring utveckling av metoder för överföring av handels- och transportdata med hjälp av EDB och telekommunikation. Bakgrunden till arbetet är ett önskemål om att uppnå ekonomiska besparingar genom en förenkling och harmonisering av de dokument som används i den internationella varuhandeln.

Under 1983 har det för första gången beviljats medel till samarbete mellan exportskolorna i de nordiska länderna. Samarbetet tar sikte på vidareutbildning i exportmarknadsföring, en fråga som även Nordiska rådet tillskriver stor betydelse (rek 17/1982).

Tre nya aktiviteter planläggs att genomföras 1984/85, nämligen: Analys av den interna varuhandeln i de nordiska länderna; Marknadsanalys för att främja Islands export till övriga Norden. Ämbetsmannakommittén föreslår för budgetåret 1986 två nya projekt dels samarbete på avlägsna exportmarknader dels uppföljning av arbetet med icke tullmässiga handelshinder.

I handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning föreslås en realökning på 90 000 NOK för projekt ang icke tullmässiga handelshinder.

För övrig verksamhet under kapitlet föreslås en ram på 945 000 NOK, ingen realökning.

Budgetförslaget innebär en ram på totalt 1 035 000 NOK för kapitlet Handelspolitik.

BUDGETFÖRSLAG

1 000 NOK

	F ö r s l a g 1 9 8 6					
	Budget 1985	Pris- för- ändring	Verksamhetsförändring			
			förändring	Å K totalt	Budgetförslag förändring	totalt
Förenkling av procedurer	365	18	100	483		
Exportskolorna	100	5	-	105		
Analys av den interna varuhandeln i Norden	53	3	- 56	-		
Uppföljning av arbetet med icke tullmässiga handelshinder	-	-	210	210		
Aktiviteter för främjande av Islands export till övriga Norden	200	10	- 210	-		
Reserv*	182	9	- 44	147		
Summa	900	45	-	945	0	945
Handlingsplanen**					90	90
Totalt	900	45	-	945	90	1 035

*Beloppet under reserven föreslås användas till ett projekt som gäller samarbete på fjärran exportmarknader i linjer med önskemål från Nordiska rådets ekonomiska utskott.

**Handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning. (ÅK-handel räknar med 210 000 NOK för detta ändamål inom budgetförslaget till övrig verksamhet under kapitlet).

211 NORDISKA PROJEKTEXPORTFONDEN

Budgetförslag 1986

1 000 FIM

		Budget 1985	Förslag 1986	
			Institu- tionen	Budget- förslaget
01	Löner	580	857	857
11	Varor och tjänster*	815	869	858
21	Projektverksamhet, kan överföras**	3 871	6 000	4 065
Summa beviljningsförslag		5 266	7 726	5 780
Omräknat till NOK		7 056	10 353	7 745
Handlingsplanen***				2 140
Andel av lönereserven (NOK)		93	115	115
Totalt beviljningsförslag				10 000

* Varav 11 000 FIM limiterat för representation 1986.

** Utöver detta belopp får fonden disponera återbetalt projektstöd samt bevilja projektstöd upp till ett belopp om 20% av anslaget.

*** Handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning.

Analys av anslagsförändringen 1985-1986 (1 000 FIM)

		F ö r ä n d r i n g 1 9 8 5 - 1 9 8 6 f ö r					
		Löne- och pris- förändringar		Verksamhets- förändring		Totalt	
Post		Inst	Budg försl	Inst	Budg försl	Inst	Budg försl
01	Löner	277	277	-	-	277	277
11	Varor och tjänster	43	43	11	-	54	43
21	Projektverksamhet	194	194	1 935	-	2 129	194
Summa		514	514	1 946	-	2 460	514

Institutionens fasta tjänster 1985	Förändringar till 1986			
	antal	lön	inst antal	budg försl antal lön
Direktör	1	*		
Sekreterare	2			
Handläggare	1			
	<u>4</u>		<u>-</u>	<u>-</u>

* Ett särskilt löneavtal.

Institutionens uppgift

Nordiska projektexportfonden har upprättats för en treårig försöksperiod från den 1.7.1982. Försöksperioden har därefter förlängts till utgången av år 1987. Nordiska projektexportfonden skall bidra till att stärka de nordiska företagens internationella konkurrenskraft vid export främst till utvecklingsländer, men även till statshandelsländer. Fondens huvudsakliga verksamhet är att ge stöd till nordiska företag och institutioner vid uppgörandet av förutsättnings- och lönsamhetsstudier rörande konkreta projekt och för motsvarande aktiviteter, som kan leda till affärskontrakt. Projektet skall vara av nordiskt intresse. Fonden kan bevilja bidrag, som täcker högst 50% av kostnaderna. De beviljade bidraget skall normalt återbetalas om projektet realiserar.

En mindre del av fondens medel kan även beviljas som bidrag på upp till 50% av utgifterna för nordiska och internationella seminarier inom branscher och områden där nordiska företag är konkurrenskraftiga, till grundläggande marknadsundersökningar och studier av efterfrågesituationen i målområden där ett nordiskt intresse för leveranser kan föreligga.

Organisation

Projektexportfonden har en styrelse på 10 medlemmar, bestående av två ledamöter från vardera av de nordiska länderna. Nordiska investeringsbanken representeras av en observatör vid styrelsemötena.

Styrelsens beslut verkställs av ett sekretariat som leds av en direktör. Sekretariatet är beläget i Helsingfors och har fyra tjänster.

BUDGETFÖRSLAG 1986

Nordiska projektexportfonden

1. Löne- och prisförändringar + 514 000 FIM. (NOPEF har i sitt budgetförslag medräknat + 194 700 FIM utöver detta p g a eventuell pensionsavgift i Finland. Detta har avräknats då förslaget ej kommer att genomföras under 1986).
2. Realökning av projektmedlen + 1 935 000 FIM.
3. Div förändringar för varor och tjänster + 11 000 FIM.

Nordiska ämbetsmannakommittén för handelspolitik

Danmark kan endast acceptera en pris- och lönejustering av anslaget. Övriga länder tillstyrker förslaget.

Budgetförslaget

1. Löne- och prisförändringar + 514 000 FIM.

Utöver anslagsbeloppet får fonden disponera återbetalt projektstöd samt bevilja projektstöd upp till ett belopp om 20% av anslaget. För 1985 uppskattades återbetalt projektstöd till ca 1 milj FIM.
2. Realökning av projektmedlen + 2 140 000 NOK, i enlighet med förslag i handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning.

3.07 INDUSTRIPOLITIK

BUDGETFORSLAG 1986

1 000 NOK

	Beviljat 1984	Budget 1985	Förslag 1 9 8 6	
			Inst/AK	Budget- förslag
220 Industripolitik, dispositionsbeviljning	1 166	1 224	17 689*	1 285
224 Nordiska industrifonden Handlingsplanen**	33 780	35 952	43 650	37 817 5 837
225 Nordtest	6 245	7 625	8 482	8 241
särbeviljning för 1984	463			
andel av lönereserven	133	107	107	107
Handlingsplanen**				235
Totalt	41 787	44 908	69 928	53 522

*Av dessa medel gäller 16 170 000 NOK ett principprogram för FoU som föreslås fördelas mellan sektorn för industripolitik, 6 930 000 NOK och Nordiska industrifonden 9 240 000 NOK.

**Handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning.

Se även kap 3.23 Ministerrådets reserv.

Inledning

Nordiska ministerrådet (industriministrarna) fastställde i januari 1982 en arbetsplan för översyn av det nordiska industripolitiska samarbetet. I planen, som var formulerad som ett antal uppdrag åt ämbetsmannakommittén för industripolitik, betonades vikten av ett fortsatt och intensifierat nordiskt samarbete på området tekniskt FoU. Nordiska industrifondens roll i detta sammanhang betonades. I planen ingick bl a att bedöma om storleken på den gemensamma satsningen på det tekniska FoU-samarbetet är rimlig i förhållande till de möjligheter som föreligger. Likaså ingick bland uppdragen att se över och komma med förslag om former för nordiska program avseende dels lång-

siktigt kompetenshöjande teknisk forskning dels tekniskt FoU-samarbete som på kort sikt kan få industriell tillämpning. Som ett resultat av kommitténs arbete har framlagts ett förslag till ett teknologipolitiskt principprogram som behandlades och godkändes av ministerrådet (industriministrarna) den 27 oktober 1983. För genomförande av de samarbetsaktiviteter som ingår i programmet tillstyrkte ministerrådet (industriministrarna) att det anslogs motsvarande 10 milj SEK över de nordiska gemensamma budgetarna 1985, 14 milj SEK 1986 och 15 milj SEK 1987.

Av de angivna beloppen föreslogs att motsvarande 7 milj SEK 1985, 8 milj SEK 1986 och 10 milj SEK 1987 kanaliseras genom Nordiska industrifonden.

Nordiska ministerrådet/industriministrarna konstaterade vid mötet den 8 oktober 1984 att 5 miljoner NOK av medlen under Ministerrådets reserv, reserverade för datahandlingsplanen kan användas för igångsättande av delar av principprogrammet redan under 1985. Industriministrarna påminner samtidigt om beslutet från den 27 oktober 1983 som innebar att hela principprogrammet för nordisk teknisk FoU, godkändes. Industriministrarna visade samtidigt att finansieringen av programmet under 1986 skulle uppgå till 14 miljoner SEK, varav 8 miljoner SEK över Nordiska Industrifondens budget (1983-års penningvärde), och rekommenderade att detta skall anvisas över Nordiska ministerrådets allmänna budget.

Den närmare motiveringen och beskrivningen av de i allt 9 olika föreslagna samarbetsaktiviteterna redovisas i rapporten "Okat nordiskt tekniskt FoU-samarbete" som publicerats i Nord-serien i september 1983. För de fem aktiviteter som föreslås finansierade med nordiska medel är alla belopp i 1983 års prisläge. En närmare redovisning av dessa aktiviteter finns i kapitel XV, industripolitik C1, Berättelse rörande det Nordiska samarbetet. För budgetförslag om teknisk FoU se kapitel 3.23 Ministerrådets reserv.

220 Industripolitik, dispositionsbeviljning

Enligt ämbetsmannakommittén bör det behov av resurser för projekt, utredningar eller andra aktiviteter som föreslås i uppföljningen av den industripolitiska arbetsplanen i huvudsak täckas genom ianspråktagande av nationella resurser och genom en ökning av Industrifondens resurser. För vissa av de samarbetsaktiviteter som föreslagits på det tekniska FoU-området torde det dock vara mest ändamålsenligt att medel anvisas över ministerrådets allmänna projektbudget.

Vilka ytterligare uppföljningsaktiviteter i anledning av arbetsplanen som kan bli aktuella under 1986, kan nu inte i detalj förutses. För att uppnå viss handlingsberedskap och för att säkra att det på det industripolitiska samarbetsområdet vid behov kan engageras expertis för utredningsändamål bör emellertid, enligt kommitténs uppfattning, 240 000 NOK reserveras på projektbudgeten. Brist på medel till projekt och utredningar har tidigare utgjort problem för det industripolitiska samarbetet.

Vidare bör, enligt ämbetsmannakommittén, 1 267 000 NOK reserveras för det fleråriga projektet "Geologiskt samarbete på Nordkalotten" som hittills vad gäller sekretariats- och vissa resekostnader finansierats över ministerrådets projektbudget. Under 1986 kommer fortfarande kostnader för framställning av kartmaterial att behöva belasta den gemensamma nordiskt finansierade delen av projektets budget. Den nordiskt finansierade andelen av detta projekt utgör bara en tiondel av de resurser som nationellt anvisats i förbindelse med projektet.

För budgeten 1986 föreslås en beviljning på 1 285 000 NOK (oförändrad realnivå).

BUDGETFÖRSLAG

1 000 NOK

	Budget 1985	Pris- för- ändring	F ö r s l a g 1 9 8 6			
			Verksamhetsförändring		Budgetförslag	
			A	K	förändring	totalt
Geologiskt samarbete på Nordkalotten	1 080	54	133	1 267		
Industripolitiska utredningar	-	-	252	252		
Principprogram för teknisk FoU*	-	-	16 170	16 170		
Ovrigt	144	7	-	151	-	
Totalt	1 224	61	16 404	17 689	-	1 285

*Se kapitel 3.23 Ministerrådets reserv.

224 NORDISKA INDUSTRIFONDEN

Budgetförslag 1986

1 000 SEK

	Budget 1985	Förslag 1986	
		Institu- tionen	Budget- förslaget
70-1 Personal och styrelse	1 850	2 090	2 040
70-2 Varor och tjänster	1 490	1 717	1 537
Summa administration	3 340	3 807	3 577
71 Fondmedel			
Projektverksamhet	37 224	46 193	40 410
Bankräntor	./1 500	./3 000	./3 000
Återbetalningar, lån	33 724./2 000	41 193 ./2 000	35 410./2 000
Summa beviljningsförslag	37 064	45 000	38 410
Omräknat till NOK	35 952	43 650	37 817
Handlingsplanen*			5 837
Totalt beviljningsförslag			43 654

*Handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning.

Beslutad budget innebär ett bemyndigande att ingå förpliktelser för budgetåret. Ministerrådet ger dessutom Industrifonden bemyndigande att ingå förpliktelser utöver tillgängliga medel för 1986 på upp till 21,6 milj SEK och för 1987 14,4 milj SEK.

Analys av anslagsförändringen 1985-1986 (1 000 SEK)

Post	F ö r ä n d r i n g 1 9 8 5 - 1 9 8 6 f ö r					
	Löne- och pris- förändringar		Verksamhets- förändring		Totalt	
	Inst	Budg försl	Inst	Budg försl	Inst	Budg försl
70-1 Personal och styrelse	190	190	50	-	240	190
70-2 Varor och tjänster	41	47	186	-	227	47
71 Fondmedel	1 686	1 686	5 783	-	7 469	1 686
Summa	1 917	1 923	6 019	-	7 936	1 923

Institutionens fasta tjänster 1985			Förändringar till 1986			
	antal	lön	inst antal	lön	budg försl antal	lön
Direktör	1	*				
Handläggare	5	F18-25				
Assistent	2	F5-F8				
	<u>8</u>		<u>-</u>		<u>-</u>	

* Chefslöneplanet

Institutionens uppgift

Nordisk fond för teknologi och industriell utveckling (Nordisk Industrifond) bildades 1973 genom att de fem nordiska ländernas regeringar undertecknade en överenskommelse om fonden som senare har ratificerats. Från och med 1979 infördes fonden på Ministerrådets allmänna budget. Enligt föreskrifterna för fonden hör den fackligt och administrativt under Nordiska ministerrådet (industriministrarna) som varje år har att uttala sig om fondens budgetförslag.

Fondens syfte anges i överenskommelsens artikel 1, Ändamål, på följande sätt.

Fonden har till syfte att stödja ett mera effektivt utnyttjande av nordiska resurser för teknologi och industriell utveckling genom att främja ett ökat samarbete mellan de avtalsslutande staterna samt genom att stödja finansieringen av både projekt av intresse för två eller flera nordiska länder och internationella projekt av gemensamt nordiskt intresse.

Organisation

Fonden leds av en styrelse i vilken varje land är representerat genom en ordinarie ledamot och en suppleant. Härutöver deltar NORDFORSK med en ordinarie ledamot och en suppleant. NORDFORSKs ledamot har ingen rösträtt.

Styrelsens beslut verkstølls av fondens sekretariat. Sekretariatet, som őr belāget i Stockholm, har fōr nārvarande őrta anstāllda.

BUDGETFōRSLAG 1986

Nordisk industrifond

1. Lōne- og prisfōrandringer + 1 917 000 SEK, varav prisomrāking av fondkapitalet 1 686 000 SEK.
2. Okade medel fōr utredande og planerende verksamhet inom sekretariatet + 236 000 SEK.
3. Fōr bibehāllande av ambitionsnivån frām 1973/74 begārs en ōkning av fondmedlen med + 5 783 000 SEK.

Nordiska őrbedsmannakommittēn fōr industripolitik/Ministerrādet (industriministrarna)

Ifrāga om Nordisk Industrifonds budgetfōrslag fōr 1986 og budgetprogram fōr 1986-87 enades ministerrādet 8 oktober 1984 om fōljande:

1. Nordisk ministerråd/industriministrene er enige om at
 - Nordisk industrifond er et viktig organ for fremme av nordisk industrielt samarbeid. Fondets budsjett bōr derfor styrkes med sikte pā ā ōke mulighetene for aktivt ā arbeide for nordisk industrielt samarbeid. Ōkningen bōr skje sāvvel i ordinār virksomhet som pā nye omrāder.
 - Innsatsen for ā ōke nordisk FoU-samarbeid i industrien mā spesielt styrkes.
 - Nasjonal prioritering av industriell FoU bōr fōlges opp pā nordisk plan.

2. Nordisk Ministerråd/industriministrene anbefalte at:

- Nordisk Industrifond tilføres 45 mill. SEK fra Nordisk Ministerråds almene budsjett til virksomheten i 1986. I dette beløp inngår ikke de midler som fondet skal forvalte ifølge den nordiske handlingsplanen på datateknologiområdet eller prinsippprogrammet på FoU-området.
- Nordisk Industrifond gis fullmakt til å påta seg flerårige forpliktelser utover de midler som stilles til disposisjon for 1986 tilsvarende maksimalt 50% av anslaget i 1986 for virksomheten i 1988.

3. Nordisk Ministerråd/industriministrene noterte at de indikative budsjetttrammer for 1987-88 i fondets budsjettforslag kan bli påvirket av pågående diskusjoner om fremtidig organisering av Nordisk Ministerråds sekretariater.

Budgetforslaget

1. Løne- og prisforändringar + 1 923 000 SEK. För resor räknas 7% omräkning.
2. I handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning föreslås en ökning av fondmedlen med 5 837 000 NOK.

225 NORDTEST

Budgetförslag 1986

1 000 FIM

		Budget 1985	Förslag 1986	
			Institu- tionen	Budget- förslaget
01	Löner	665	800	800
11	Varor och tjänster*	480	520	515
21	Projektverksamhet	4 545	5 010	4 835
Summa beviljningsförslag		5 690	6 330	6 150
Omräknat till NOK		7 625	8 482	8 241
Handlingsplanen**				235
Andel av lönereserven (NOK)		107	107	107
Totalt				8 583

* Varav 4 000 FIM limiterat för representation 1986.

** Handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning.

Analys av anslagsförändringen 1985-1986 (1 000 FIM)

		F ö r ä n d r i n g 1 9 8 5 - 1 9 8 6 f ö r					
		Löne- och pris- förändringar		Verksamhets- förändring		Totalt	
Post		Inst	Budg försl	Inst	Budg försl	Inst	Budg förs
01	Löner	135	135	-	-	135	135
11	Varor och tjänster	40	35	-	-	40	35
21	Projektverksamhet	290	290	175	-	465	290
Summa		465	460	175	-	640	460

Institutionens fasta tjänster 1985	Förändringar till 1986	
	antal	lön
Direktör	1	A27*
Tekn adm handläggare	2	A22-A24*
Assistent	1	A10-A13*
	<u>4</u>	

* Lönetillägg

Institutionens uppgift

Nordtest påbörjade sin verksamhet den 1 juli 1973 och fördes in på ministerrådets allmänna budget fr o m 1 januari 1979. Nordtest har till uppgift att

- utarbeta, rekommendera och registrera gemensamma nordiska provningsmetoder i syfte att uppnå jämförbara resultat vid provning av material, produkter, konstruktioner, anläggningar och tekniska system för förfaranden,
- ha ansvaret för ett kontinuerligt informationsutbyte på provningsområdet,
- utarbeta, rekommendera och registrera riktlinjer för provningsverksamhet,
- främja ett gemensamt nordiskt uppträdande i internationellt samarbete inom verksamhetsområdet,
- initiera och främja forskning på verksamhetsområdet.

Organisation

Nordtests verksamhet leds av en styrelse med 5 representanter, en för vart och ett av de nordiska länderna. Den fackmässiga verksamheten handhas av områdesvis utsedda fackgrupper, för närvarande 9 stycken. Sekretariatet, som har 4 anställda, är placerat i Helsingfors.

BUDGETFÖRSLAG 1986

Nordtest

1. Löne- och prisförändringar + 465 000 FIM.
2. Ökning av projektmedlen avseende harmoniseringsverksamheten + 175 000 FIM.

Nordiska ämbetsmannakommittén för industripolitik

Ämbetsmannakommittén tillstyrker förslaget.

Budgetförslaget

1. Löne- och prisförändringar + 460 000 FIM.
2. Ökning av projektmedlen för harmoniseringsverksamheten + 235 000 NOK i enlighet med förslag i Handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning.

3.08 ENERGI

BUDGETFÖRSLAG 1986

1 000 NOK

	Beviljat 1984	Budget 1985	Förslag 1 9 8 6	
			Inst/AK	Budget- förslag
221 Säkerhetsforskning	6 480	6 804	6 825	6 825
222 Energifrågor	2 009	2 041	2 200	2 143
Totalt	8 489	8 845	9 025	8 968

Inledning

Det nordiska energisamarbetet består av två huvudområden. Denna uppdelning återfinns i budgeten där energisamarbetet är uppdelat på kap 221 Säkerhetsforskning inom energiproduktionsområdet och kap 222 Energi, som omfattar allt det övriga energisamarbetet.

Båda områdena hör under ämbetsmannakommittén för energipolitik, men skiljer sig i och med att säkerhetsforskningen är ett gammalt samarbetsprojekt medan det övriga energisamarbetet är av nyare datum.

Redan 1957 startade samarbetet om atomsäkerhet med etableringen av Nordisk kontaktorgan for atomspørsmål, NKA. 1975 startade det första säkerhetsprojektet i ministerrådets regi och Nordisk ad-hoc grupe for atomsikkerhed, NKS, har tillsattes för att lämna förslag till gemensamma nordiska projekt. Fram till idag, efter förslag från NKS, ett program genomförts under 1977-80, och ett för åren 1981-85 är i sin avslutande fas. NKS har för åren 1985-88 föreslagit ett nytt 4-årsprogram.

Det övriga energisamarbetet är som tidigare nämnts av nyare datum. Ursprungligen genomfördes det under ledning av ämbetsmannakommittén för industri- och energipolitik, men sedan andra halvåret 1982 finns det en särskild ämbetsmannakommitté för energipolitik. Beslutet om förstärkning av det energipolitiska samarbetet bör ses som uttryck för gemensamma nordiska behov av initiativ, koordinering och utveckling av

det arbete som sker inom energiområdet. Vidare är det ett erkännande av behovet av resurser för ett område som är under tillväxt och utbyggnad i alla länder och som samtidigt har stor betydelse för utvecklingen i samhället i övrigt.

221 Säkerhetsforskning, dispositionsbeviljning

Inom detta kapitel lämnas bidrag till ett löpande, flerårigt projektprogram. Arbetet leds av Nordiska Kontaktorganet för Atomenergifrågor och arbetet gäller frågeställningar som skall bidra till att höja säkerhetsnivån, främst i anknnytning till användning av kärnkraft. Arbetet redovisas i rapporter som ofta också behandlas i seminarier. Förutom till ren projektverksamhet används de nordiska medlen till samordning av nationella resurser och till information. Nationella ekonomiska bidrag för projekt under programmen av ungefär samma storlek tillkommer.

I samband med behandlingen av budgeten för 1985 diskuterade man om det skulle igångsättas ett nytt flerårigt projektprogram och om det i så fall skulle satsas på en lägre nordisk finansieringsnivå för sektorn än de 26 miljoner NOK som ansökts för hela programperioden. Resultatet av diskussionerna blev emellertid ett beslut om igångsättande av ett nytt projekt på den ansökta finansieringsnivån. Programmet planeras att starta i mitten av oktober 1985. Budgetförslaget på 6 825 000 NOK är i enlighet med detta beslut.

Det föreslås för kap 221 en ram på 6 825 000 NOK.

BUDGETFÖRSLAG

1 000 NOK

		F ö r s l a g 1 9 8 6			
		Verksamhetsförändring		Budgetförslag	
Budget	Pris-	A	K	Budgetförslag	
1985	för-	förändring	totalt	förändring	totalt
	ändring				
Säkerhetsforskning inom energiproduktionsområdet	2 268	113	- 2 381	-	
Nytt program fr o m 1985					
Säkerhetsforskning	4 536	227	2 062	6 825	
Totalt	6 804	340	- 319	6 825	- 319 6 825

222 Energifrågor, dispositionsbeviljning

I februari 1982 fastställde Nordiska ministerrådet (energiministrarna) en arbetsplan för det nordiska energisamarbetet. Enligt denna arbetsplan skall det läggas särskild vikt vid följande områden: energiforskning, energihushållning, energisystemanalys, introduktion av nya och förnybara energikällor, alternativa drivmedel, kol, internationella energipolitiska frågor samt energifrågor i relation till biståndsarbete. Med utgångspunkt i rapporten "Nordiskt samarbete om olja och gas" har även samarbetet inom olja- och gasområdet ökat.

Den ökning av det nordiska energipolitiska samarbetet, som redan är igång och som förutses ytterligare förstärkas de kommande åren, kommer att ta i anspråk avsevärda ekonomiska resurser. Huvuddelen av dessa resurser förutsätts framskaffas ur nationella källor, delvis genom "nordifiering" av redan planerade nationella projekt.

En betydande projektverksamhet har satts igång på de flesta av de nämnda samarbetsområdena. För 1986 förutsätts en fortsättning och uppföljning av flera tidigare samarbetsprojekt som har påbörjats.

På olje- och gasområdet har kommittén som tidigare nämnts utarbetat en rapport om möjligheterna till utökat samarbete och konkretisering av de tankar som där framförs. Rapporten blev godkänd av energiministerrarna i december 1982.

Vid sidan av olje- och gassamarbetet är det nordiska energiforskningssamarbetet ett viktigt område. 1985 och under åren framöver fortsätter detta samarbete i en mer permanent och utbyggd form.

På energihushållningsområdet har man genomfört ett intensivt seminarie- och informationssamarbete 1984-85 under rubriken "energiøkonomisering i industriliv". 22 brancher har varit involverade i arbetet. Detta samarbete har resulterat i en rad aktiviteter och det är viktigt att detta arbete följs upp. Inom systemanalysfältet är ett detaljerat program för 1983-84 under utarbetande. Informationsaktiviteterna är en direkt fortsättning av aktiviteterna under 1985.

För budgeten 1986 föreslås en ram på 2 143 000 NOK, ingen höjning av realnivån.

	Budget 1985	Pris- för- ändring	F ö r s l a g 1 9 8 6			
			Verksamhetsförändring		Budgetförslag	
			förändring	A K totalt	förändring	totalt
Olja och gas	260	13	200	473		
Energiforskning	503	25	91	619		
Energibesparing	312	16	103	431		
Energiplanläggning	436	22	- 64	394		
Fjärrvärme	150	8	- 158	-		
Information	80	4	42	126		
Projektsekreterare	300	14	- 157	157		
Totalt	2 041	102	57	2 200	0	2 143

3.09 BYGG

BUDGETFÖRSLAG 1986

1 000 NOK

	Beviljat 1984	Budget 1985	Förslag 1 9 8 6	
			Inst/AK	Budget- förslag
230 Byggfrågor, dispositionsbeviljning	2 074	2 330	2 730	2 547
231 Nordiska kommittén för byggbestämmelser (NKB)	637	603	609	610
andel av lönereserven	56	37	31	31
reserveras för NKBs projektverksamhet	795	942	1 150	989
Totalt	3 562	3 912	4 520	4 177

Inledning

Nordiska ministerrådet (bostadsministrarna) har i augusti 1983 fastställt det nya handlingsprogrammet för nordiskt samarbete inom bostads- och byggsektorn. Verksamheten har delats i tre huvudområden: samarbete inom byggpolitiken, samarbete inom bostadspolitiken och internationellt samarbete.

Samarbetet inom byggpolitiken omfattar harmoniseringsarbete (byggbestämmelser, normer och standarder), byggforskning samt byggsektorns allmänna utveckling. Harmonisering av byggbestämmelser och -normer utförs av NKB (Nordiska kommittén för byggbestämmelser), som är samarbetsorgan för de centrala byggmyndigheterna. Harmonisering av normer och standarder utförs av INSTA-Bygg, som är samarbetsorgan för de nationella standardiseringsorganen. NKB och INSTA-Bygg har också gemensam projektverksamhet med finansiering från ministerrådet. Harmoniseringsarbetet syftar till att avskaffa handelshinder mellan de nordiska länderna och att skapa förutsättningar för en gemensam

nordisk byggmarknad. Som resultat av ett projekt har bostadsministrarna 1983 fastställt nordiska riktlinjer för ömsesidigt accepterande av centralt godkända byggprodukter och för en officiell kontrollordning. Arbetet fortsätter med utarbetande av produktregler för olika produktområden. Byggforskningssamarbetet genomförs av NBS (Nordiska byggforskningsorganens samarbetsgrupp). Byggsektorns strukturella problem utreds under ÅK-BYGGs direkta ledning.

Nordiska bostadsadministrativa mötet är samarbetsorgan för de centrala bostadsmyndigheterna och har ansvaret för prioriteringen av bostadspolitiska projekt. Internationellt samarbete omfattar framför allt internationellt harmoniseringsarbete. Därtill utreds under ÅK-BYGGs direkta ledning byggsektorns roll i nordiskt biståndssamarbete samt byggexporten till utvecklingsländerna.

Budgetmässigt består bostads- och byggsektorn av den allmänna projektbudgeten (230) och NKBS budget (231).

230 Byggfrågor, dispositionsbeviljning

Nordiska ministerrådet (bostadsministrarna) har 1983 godkänt ett nytt handlingsprogram för nordiskt samarbete inom bostads- och byggområdet.

Huvudvikten i byggsamarbetet har tidigare legat på harmonisering av byggbestämmelser, -normer och -standarder. Byggsamarbetet har i det nya handlingsprogrammet delats i följande delområden: a) samarbete inom byggpolitiken som innehåller harmoniseringssamarbetet och byggsektorns utveckling, 2) samarbete inom bostadspolitiken och 3) internationellt samarbete. Bostadspolitiska och bebyggelsepolitiska projekt har prioriterats. En utökning av budgetramarna gör det möjligt att lyfta dylika projekt upp på nivå med de övriga samarbetsdelarna. Vidare har byggsektorns allmänna utveckling samt reparations- och ombyggnadsverksamhet prioriterats.

Byggsektorns projektprogram är för tillfället under revidering och nya projekt utarbetas på grundval av de riktlinjer som har fastställts i det nya handlingsprogrammet.

För budgeten 1986 föreslås en beviljning på 2 547 000 NOK. En realökning på 100 000 NOK.

BUDGETFÖRSLAG

1 000 NOK

	Budget 1985	Pris- för- ändring	F ö r s l a g 1 9 8 6				
			Verksamhetsförändring		Budgetförslag		
			Å K förändring	totalt	förändring	totalt	
Byggforskning	740	37	-	42	735		
Harmonisering av normer och standarder	670	34	-	21	683		
Bostadspolitik	525	26		184	735		
ÅK-Byggs projekt	235	12	-	37	210		
Ovrigt	160	8		199	367		
Totalt	2 330	117		283	2 730	100	2 547

231 NORDISKA KOMMITTÉN FÖR BYGGBESTÄMMELSER (NKB)

Budgetförslag 1986

1 000 FIM

	Budget 1985	Förslag 1986	
		Institu- tionen	Budget- förslaget
01 Löner	230	230	230
11 Varor och tjänster*	220	225	225
21 Projektverksamhet, kan överföras**	703	858	738
Summa beviljningsförslag	1 153	1 313	1 193
Omräknat till NOK	1 545	1 759	1 599
Andel av lönereserven (NOK)	37	31	31

* Härav 4 300 FIM limiterat till representation 1986.

** Disponering av medel för projektverksamheten förutsätter ett särskilt beslut av ministerrådet efter förslag av ämbetsmannakommittén för byggfrågor.

Analys av anslagsförändringen 1985-1986 (1 000 FIM)

Post	Förändring 1985 - 1986 för					
	Löne- och pris- förändringar		Verksamhets- förändring		Totalt	
	Inst	Budg försl	Inst	Budg försl	Inst	Budg försl
01 Löner	-	-	-	-	-	-
11 Varor och tjänster	5	5	-	-	5	5
21 Projektverksamhet	35	35	120	-	155	35
Summa	40	40	120	-	160	40

Institutionens fasta tjänster 1985	Förändringar till 1986			
	antal	lön	inst antal	budg försl lön
Sekreterare	1	*	-	-

* Lön efter såravtal.

Institutionens uppgift

NKB är ett samarbetsorgan för de centrala byggmyndigheterna i de fem nordiska länderna. Verksamheten inom organisationen innleddes 1955. NKB infördes på ministerrådets budget 1979 genom att ett centralt sekretariat inrättades i Helsingfors.

NKBs uppgift är att samordna byggbestämmelserna i de nordiska länderna inom områden där en samordning är angelägen, samt främja nordiskt samarbete av väsentlig betydelse för en sund utveckling rörande byggbestämmelser i enlighet med vad som anges i NKBs arbetsprogram.

Organisation

NKBs styrelse består av 2 representanter från Danmark, Finland, Norge och Sverige samt 1 representant från Island. Dessutom finns projektgrupper för avgränsade arbetsuppgifter och tekniska sekreterare utsedda av de enskilda länderna. Centrala kansliet i Helsingfors har en tjänst.

BUDGETFÖRSLAG 1986

Nordisk kommitté för byggbestämmelser

1. Löne- och prisförändringar + 40 000 FIM.
2. Ökning av projektmedlen + 120 000 FIM. (Medlen disponeras efter särskilt beslut av ministerrådet efter yttrande från ämbetsmannakommittén för byggfrågor).

Nordiska ämbetsmannakommittén för samarbete inom byggsektorn

Kommittén tillstyrker budgetförslaget.

Budgetförslaget

1. Löne- och prisförändringar + 40 000 FIM.

3.10 REGIONALPOLITIK

BUDGETFÖRSLAG 1986

1 000 NOK

	Beviljat 1984	Budget 1985	Förslag 1 9 8 6	
			Inst/ÅK	Budget- förslag
240 Regionalpolitiska programarbetet, dispositionsbeviljning	1 086	980	1 082	1 029
241 Regionalpolitik - Nordkalotten, dispositionsbeviljning	1 566	2 215	2 783	2 523
244 Regionalpolitik - konkreta åtgärder, dispositionsbeviljning Handlingsplanen**	5 778	6 370	8 400	6 689 3 311
245 Gränsregionalt samarbete, dispositionsbeviljning	2 754	2 571*	3 570	3 099
242 NordREFO andel av lönereserven	2 049 77	2 351 64	2 423 54	2 423 54
Totalt	13 310	14 551*	18 312	19 128

* 394 000 NOK har överförs till ministerrådssekretariatet enl beslut i MR-SAM 18-19 oktober 1984.

**Handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning.

Inledning

Nordiska ministerrådet (de för regionalpolitiken ansvariga ministrarna - MR-REG) fastställde den 2 april 1979 det nu gällande nordiska regionalpolitiska handlingsprogrammet. Som ett led i arbetet med att utveckla och effektivisera samarbetet gjorde NARP 1981 en grundlig genomgång och värdering av de olika verksamhetsområdena och utarbetade i detta sammanhang en omfattande rapport (NU 1981:12 Gjennomføringen av det nordiske regionalpolitiske handlingsprogrammet 1979). Rapporten behandlades på det regionalpolitiska ministermötet i november 1981 och på Nordiska rådets session i mars 1982. Båda organ anslöt sig till de

riktlinjer och ramvillkor som dragits upp för det fortsatta regionalpolitiska samarbetet (se NU 1981:12). Till Nordiska rådets session år 1985 kommer ett ministerrådsförslag beträffande utveckling av Västnordensamarbetet samt ev också ett ministerrådsförslag om utvecklingsfond för Västnorden att presenteras.

Det kan konstateras att det fortfarande är stora regionala skillnader när det gäller befolkningsutveckling och arbetslöshet mellan de nordiska länderna och inom respektive land. Konjunkturväxlingarna i världsekonomin och behovet av strukturförändringar i näringslivet innebär stor osäkerhet när det gäller den framtida regionala utvecklingen. Det krävs därför ökad insats både nationellt och nordiskt för att nå den gemensamma målsättningen om en i regionalt sammanhang balanserad utveckling mellan de nordiska länderna och inom respektive land. NÄRP har satsat starkt för att göra samarbetet på det regionalpolitiska området så konkret och målinriktat som möjligt så att resultaten kan användas nationellt. Detta medför besparingar för länderna.

Gränsregionalt och gränskommunalt samarbete har efter hand fått en mycket dominerande plats i det nordiska regionalpolitiska samarbetet. Detta är i enlighet med politiska prioriteringar i Nordiska rådet och ministerrådet. Ministerrådet finansierar helt eller delvis en grundadministration i 11 gränsregionala samarbetsområden. Samarbetet på Nordkalotten och i Västnorden är speciellt prioriterat.

Anslaget på ministerrådets budget till konkreta regionalpolitiska åtgärder (kap 244) har betytt mycket för att stärka och konkretisera samarbetet i gränsregionerna. Beviljningen 1985 är på 6 370 000 NOK. Regionalministrarna fasthåller målsättningen från 1979 års handlingsprogram om att de ekonomiska resurserna för denna typ av projekt bör ökas till en nivå på 10 milj NOK per år.

En annan del av det regionalpolitiska samarbetet omfattar forsknings- och utredningsarbete. Forskningssamarbetet sker i regi av Nordisk institutt for regionalpolitisk forskning (NordREFO). Utredningsarbetet är koncentrerat till de tre långsiktiga projekten bas-projektet (regional statistik), storstads-projektet och det glesbygdspolitiska samarbetet.

240 Regionalpolitiska programarbetet, dispositionsbeviljning

Från detta kapitel finansieras utredningsarbete som utförs av ett antal tillfälligt anställda experter och konsulter. Insatsen är tänkt att koncentreras till tre områden: utarbetande av statistik angående utvecklingen på regional nivå av sysselsättning och befolkning; jämförelse av åtgärder rörande ekonomisk politik och bostadspolitik i de 13 största städerna i Norden samt slutligen informations- och erfarenhetsutbyte rörande åtgärder för näringslivsutvecklingen i glesbygdsområden.

För budgeten 1986 föreslås en beviljning på 1 029 000 NOK, ingen realökning.

BUDGETFÖRSLAG

1 000 NOK

	Budget 1985	Pris- för- ändring	F ö r s l a g 1 9 8 6			
			Verksamhetsförändring		Budgetförslag	
			A	K	förändring	totalt
Informations- och erfarenhetsutbyte	13,5	1	38,5	53		
Basprojektet	450	23	84	557		
Storstadsprojektet	220	11	- 126	105		
Glesbygdspolitiskt samarbete	150	7	158	315		
Erfarenhetsutbyte och utvecklingsarbete	146,5	7	- 101,5	52		
Totalt	980	49	53	1 082	-	1 029

241 Regionalpolitik - Nordkalotten, dispositionsbeviljning

Projektmedlen används bl a till betalning av lön m m för en projektsekreterare samt till delfinansiering av utgifter för en rad mindre projekt inom områdena industri, jord- och skogsbruk, turism, informationsutbyte arbetsmarknad samt högskolesamarbete m m.

Nordiska ministerrådet har fastställt ett program om hur Nordkalottensamarbetet bör vidareutvecklas. Flera viktiga samsamarbetsplaner på Nordkalotten har inte kunnat realiserats inom tidigare resursramar. Under 1986 planeras det en ökad satsning på handels- och industrisamarbetet på Nordkalotten samt ett samarbete mellan universitet och högskolor på Nordkalotten liksom på arbetsmarknadsområdet som nytt område.

För budgeten 1986 föreslås en beviljning på 2 523 000 NOK, en realökning med 197 000 NOK.

BUDGETFÖRSLAG

1 000 NOK

	Budget 1985	Pris- för- ändring	F ö r s l a g 1 9 8 6			
			Verksamhetsförändring		Budgetförslag	
			A	K	förändring	totalt
Industri	650	33	52	735		
Primärnäringsar	245	12	58	315		
Turism	100	5	105	210		
Arbetsmarknads- samarbete	-	-	105	105		
Informationsutbyte	480	24	- 189	315		
Högskolesamarbete	40	2	116	158		
Gränskommunalt samarbete	300	15	105	420		
Administration	400	20	53	473		
Konsultarbete bistånd	-	-	52	52		
Totalt	2 215	111	457	2 783	197	2 523

244 Regionalpolitik - konkreta åtgärder, dispositionsbeviljning

Under detta kapitel finansieras konkreta insatser i olika gränsregionala samarbetsområden, exempelvis i form av bidrag till byggande av småbåtshamnar, drift av handelskontor, tryckning av företagsregister, genomförande av turistprojekt m m. Sådana bidrag kan utgå i maximalt 3 år varefter projekt som fortsätter skall finansieras nationellt.

Det regionalpolitiska handlingsprogrammet fastställdes 1979. Målsättningen för finansieringen av projekt inom detta kapitel var på 10 milj NOK årligen. Beviljningarna har varit (i löpande priser, NOK):

1980	2 149 000
1981	3 780 000
1982	4 404 000
1983	4 985 000
1984	5 778 000
1985	6 370 000

Medlen disponerades 1984 på följande sätt:

Nordkalotten	1 797 000
Västnorden	1 382 000
Kvarken	600 000
Skärgårdsprojektet	430 000
Mittnorden	579 000
Nordlige forsøksområdet	346 000
Østfold - Norra Bohuslän	270 000
Bornholm - södra Skåne	324 000
Kölengruppen	<u>50 000</u>
Totalt	5 778 000

Projektmedlen för konkreta regionalpolitiska åtgärder har mött stort intresse, särskilt i gränsregionerna. Möjligheten till stöd från detta kapitel har medfört ett mer konkret och effektivt arbete i de olika kommittéerna och arbetsgrupperna.

Till skillnad mot vad som gäller för dispositionsbeviljningarna i allmänhet kan medlen under kap 244 disponeras hela budgetåret. NÄRP har beslutat att inte på förhand fördela den indikativa ramen på de olika gränsregionala samarbetsområdena. Det är projektens innehåll och konkretiseringsgrad som är avgörande för beslut om medelstilldelning, även om Västnorden och Nordkalotten är de högst prioriterade områdena. På nuvarande tidpunkt vore det fel att företa någon fördelning på underområden.

I handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning föreslås en realökning med 3 311 000 NOK främst för ökade satsningar på Västnorden och Nordkalotten. För övrig verksamhet under kapitlet föreslås en ram på 6 689 000 NOK, ingen realökning. Budgetförslaget innebär en ram på totalt 10 000 000 NOK för kapitlet Regionalpolitik, konkreta åtgärder.

BUDGETFÖRSLAG

1 000 NOK

		F ö r s l a g 1 9 8 6			
		Verksamhetsförändring		Budgetförslag	
Budget	Pris-	A	K	Budgetförslag	
1985	för-	förändring	totalt	förändring	totalt
	ändring				
Oresundsprojektet					
Nordkalottkommittén					
Västnorden					
Norra försöksområdet					
Kvarkenprojektet					
Skärgårdsprojektet					
Mittnordenprojektet					
Södra försöksområdet					
ARKO					
Ostfold - Norra Bohuslän					
Bornholm - Sydöstra Skåne					
Totalt	6 370	319	1 711	8 400	- 6 689
Handlingsplanen*					3 311 3 311
Totalt	6 370	319	1 711	8 400	3 311 10 000

*Handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning.

245 Gränsregionalt samarbete, dispositionsbeviljning

Medlen används primärt till att upprätthålla en viss grundadministration i samarbetsregionerna, dvs till betalning av löneutgifter för projektsekreterare för varje samarbetsområde samt för visst utredningsarbete. Projektsekreterarna har en viktig uppgift i att planlägga, genomföra och utvärdera konkreta regionalpolitiska projekt som får medel från kap 244.

För budgeten 1986 föreslås en ram på 3 099 000 NOK (en realökning med 400 000 NOK).

BUDGETFÖRSLAG

1 000 NOK

	Budget 1985	Pris- för- ändring	F ö r s l a g 1 9 8 6			
			Verksamhetsförändring		Budgetförslag	
			A	K	förändring	totalt
Västnorden	680	34	284	998		
Oresundsprojektet	500	25	52	577		
Kvarkenprojektet	315	16	18	347		
Mittnordenprojektet	315	16	16	347		
Skärgårdsprojektet	315	16	16	347		
ARKO-samarbetet	79	4	- 9	74		
Ostfold - Norra Bohuslän	131	6	9	146		
Bornholm - Sydöstra Skåne	131	6	9	146		
Gränskommunalt samarbete						
Södra försöksområdet	105	5	47	157		
Projektsekreterare	(394)*	-	-	-		
Totalt	2 571	128	440	3 139	400	3 099

*Medlen har överförts till ministerrådssekreterariatet enl beslut MR-SAM 18-19 oktober 1984.

242 NORDREFO

Budgetförslag 1986

1 000 NOK

	Budget 1985	Förslag 1986	
		Institu- tionen	Budget- förslaget
01 Löner	536	536	536
11 Varor och tjänster*	802	834	834
21 Projektverksamhet, kan överföras	1 013	1 053	1 053
Summa beviljningsförslag	2 351	2 423	2 423
Andel av lönereserven (NOK)	64	54	54

* Varav 5 200 NOK limiterat till representation 1986.

Analys av anslagsförändringen 1985-1986 (1 000 NOK)

Post	F ö r ä n d r i n g 1 9 8 5 - 1 9 8 6 f ö r					
	Löne- och pris- förändringar		Verksamhets- förändring		Totalt	
	Inst	Budg försl	Inst	Budg försl	Inst	Budg försl
01 Löner	-	-	-	-	-	-
11 Varor och tjänster	32	32	-	-	32	32
21 Projektverksamhet	40	40	-	-	40	40
Summa	72	72	-	-	72	72

Institutionens fasta tjänster 1985	Förändringar till 1986			
	antal	lön	inst antal	budg försl antal lön
Forskningssekreterare	1	31*		
Assistent	1	20*		
	<u>2</u>		<u>-</u>	<u>-</u>

* Lönetillägg

Institutionens uppgift

NordREFO, Nordiska arbetsgruppen för regionalpolitisk forskning tillsattes år 1966 efter en rekommendation av Nordiska rådet. Sedan 1974 har NordREFO erhållit medel för projektverksamhet över Nordiska ministerrådets allmänna budget. Den 1 januari 1980 ombildades NordREFO till en institution på budgeten, och ändrade därvid namnet till Nordisk institutt for regionalpolitisk forskning. NordREFOs huvudsakliga arbetsuppgifter kan sammanfattas enligt följande

- samordning av forskning inom det regionalpolitiska fältet
- bedriva forskning med nordiskt komparativa utgångspunkter inom det regionalpolitiska fältet
- verka som ett kontaktorgan mellan forskare, forskningsinstitutioner och planeringsinstitutioner med anknytning till regionalpolitik
- svara för informationsverksamhet och kunskapsöverföring, huvudsakligen mellan forskning och planering.

Organisation

Institutets styrelse har 1 ledamot och 1 suppleant från samtliga fem nordiska länder. Dessutom ingår 1 representant från Nordiska ministerrådets sekretariat. Sekretariatet, som för närvarande är placerat vid Norsk institutt for by- og regionforskning (NIBR) i Oslo, har 2 anställda. Sekretariatet flyttar till Helsingfors i mitten av 1985 samtidigt som man får en ny institutionschef.

BUDGETFÖRSLAG 1986

NordREFO

1. Löne- och prisförändringar + 72 000 NOK.

Nordiska ämbetsmannakommittén för regionalpolitik

Kommittéen stöder NordREFO:s budgetförslag.

Budgetförslaget

1. Löne- och prisförändringar + 72 000 NOK.

3.11 SAMEOMRÅDET

BUDGETFÖRSLAG 1986

1 000 NOK

	Beviljat 1984	Budget 1985	Förslag 1986	
			Inst/AK	Budget- förslag
250 Samefrågor, dispositionsbeviljning	694	730	1 390	1 199
Totalt	694	730	1 390	1 199

Medlen under kapitlet används för bidrag till Nordiska samerådet och täcker kostnaderna för rådets sekretariat. Det har även utgått ett bidrag till kostnaderna för den nordiska samekonferensen (senast 1983). De senaste åren har bidrag också lämnats till kostnaderna för rådssekretariatets deltagande i Urbefolkningarnas världsråds (WCIP) kongresser.

För budgeten 1986 föreslås en totalram på 1 199 000 NOK varav 432 000 NOK som ett bidrag till den nordiska samekonferensen.

BUDGETFÖRSLAG

1 000 NOK

	Budget 1985	Pris- för- ändring	Förslag 1986			
			Verksamhetsförändring		Budgetförslag	
			förändring	totalt	förändring	totalt
250 Samefrågor, dispositionsbeviljning	730	37	623	1 390	432*	1 199

* Avser medel för samekonferensen 1986.

3.12 JORD- OCH SKOGSBRUKSFRÅGOR

BUDGETFÖRSLAG 1986

1 000 NOK

	Beviljat 1984	Budget 1985	Förslag 1 9 8 6	
			Inst/AK	Budget- förslag
270 Jordbruksfrågor, dispositionsbeviljning	3 585	4 060	6 043	5 163
271 Nordiska genbanken för jordbruks- och trädgårds- växter (NGB)	2 471	2 714	3 160	2 896
andel av lönereserven	153	121	137	113
280 Samarbetsnämnden för nordisk skogsforskning (SNS)	6 161	6 569	7 332	6 932
andel av lönereserven	22	18	16	16
Totalt	12 392	13 482	16 688	15 120

Inledning

Forskning och forskningsnära frågor har dominerat nordiskt samarbete på jord- och skogsbrukets område. Detta förklaras dels med forsknings-samarbetets långa och starka traditioner på detta område, dels med att de relativa fördelar som samarbete på forskningsområdet erbjuder har varit särskilt påtagliga för de små nordiska länderna. Nordiska jordbruksforskare har varit organiserade sedan år 1918, när Nordiska Jordbruksforskarens Förening (NJF) grundades. I senare tid har samarbetet gett konkreta resultat på nya områden. Genbanksarbetet har utöver forskningsverksamheten en servicefunktion. Nordiska genbanken har ansvaret för denna verksamhet och ersätter nationella institutio-ner. Det ökande samarbetet på växtförädlingsområdet innebär betydande framsteg för samnordisk produkt- och teknologiutveckling inom jord-bruket.

De nordiska ländernas jord- och skogsbrukspolitik har olika karaktär. I Finland, Island, Norge och Sverige är det de nationella målsättningsarna som anger riktlinjer för politiken. Danmark är medlem i den Europeiska gemenskapen och gemenskapens lantbrukspolitik ingår därmed i den nationella lantbrukspolitiken. Med denna utgångspunkt har den nordiska ämbetsmannakommittén för jord- och skogsbruksfrågor låtit utreda möjligheterna att vidareutveckla nordiskt samarbete på lantbrukets område. Utredningsresultaten har behandlats av ämbetsmannakommittén under hösten 1983 och våren 1984. Utredningen och ett nordiskt handlingsprogram, kommer att bilda grunden för nya praktiska samarbetsaktiviteter. De nordiska jordbruksministrarna har godkänt förslaget till handlingsprogram på sitt sommarmöte i juni 1984. Vid Nordiska rådets session i mars 1985 kommer programmet att läggas fram.

Ett viktigt steg på forskarutbildningens område har tagits genom det pilotprojekt som inleddes 1982 om ökat nordiskt forskningssamarbete. Projektet administreras av kultursekretariatet men finansieras över ministerrådets båda budgetar. Det beräknas pågå till 1985. Ny beviljning för verksamheten fr o m 1986 begärs.

I dag omfattar jord- och skogsbrukssamarbetet följande programområden:

I	Jord- och skogsbrukspolitiska utredningar (bortsett från utredningar på programområdena II - V) samt samarbetsuppgifter av allmän karaktär (projektverksamhet)	
II	Jordbruksforskning	(projektverksamhet)
III	Skogsforskning	(inom ramen för SNS)
IV	Genbanksamarbete	(hittills till största delen inom ramen för den Nordiska Genbanken för jordbruks- och trädgårdsväxter - delvis som planeringsprojekt)
V	Växtförädling	(projektverksamhet)
VI	Forskarutbildning	(finansiellt stöd åt pilot-projektet - fr o m 1986 ny beviljning)
VII	Mikrobiologiskt samarbete	(projektverksamhet)

270 Jordbruksfrågor, dispositionsbeviljning

Ämbetsmannakommittén föreslår en ram på 6 043 000 NOK (en realökning med 1 780 000 NOK). I beloppet ingår medel för projektet ang centralregister för mikrobsamlingar. Största delen av medlen används till forsknings- och utvecklingsarbete. Det näst största området är växtförädling. Ämbetsmannakommitténs förslag redovisas i nedanstående tabell.

För budgeten 1986 föreslås en beviljning på 5 163 000 NOK, en realökning med 900 000 NOK. Ökningen grundas främst på uppföljningsaktiviteter föranledda av det nordiska handlingsprogrammet på jord- och skogsbruksområdet samt en fortsättning av satsningen på forskarutbildning som i perioden 1982-85 delvis har finansierats från kulturbudgeten, men som fr o m 1986 endast finansieras över den allmänna budgeten (i 1985 finansierar kulturbudgeten 182 000 NOK av det gemensamma forskarutbildningsprogrammet).

BUDGETFÖRSLAG

1 000 NOK

	Budget 1985	Pris- för- ändring	F ö r s l a g 1 9 8 6			
			Verksamhetsförändring		Budgetförslag	
			A	K	förändring	totalt
Jord- och skogsbruks- politiska utredningar samt samarbetsuppgifter av allmän karaktär	410	21	184	615		
Jordbruksforskning	1 800	90	368	2 258		
Genbanksamarbete - nya former	210	10	52	272		
Växtförädling*	1 200*	60	158	1 418*		
Forskarutbildning	260	13	992	1 265		
Centralregister för mikrobsamlingar	180	9	26	215		
Summa	4 060	203	1 780	6 043	900	5 163

*F n behandlas ett förslag som innebär en institutionalisering av Samnordisk växtförädling för ikraftträdande den 1 januari 1986.

271 NORDISKA GENBANKEN FÖR JORDBRUKS- OCH TRADGÅRDSVAXTER

Budgetförslag 1986

1 000 SEK

		Budget 1985	Förslag 1986	
			Institu- tionen	Budget- förslaget
01	Löner	1 041	1 412	1 161
11	Varor och tjänster*	787	926	826
21	Projektverksamhet, kan överföras	970	1 020	999
Summa beviljningsförslag		2 798	3 258	2 986
Omräknat i NOK		2 714	3 160	2 896
Andel av lönereserven (NOK)		121	137	113

* Varav 6 200 SEK limiterat för representation 1986.

Analys av anslagsförändringen 1985-1986 (1000 SEK)

		F ö r ä n d r i n g 1 9 8 5 - 1 9 8 6 f ö r					
		Löne- och pris- förändringar		Verksamhets- förändring		Totalt	
Post		Inst	Budg försl	Inst	Budg försl	Inst	Budg fö
01	Löner	120	120	252	-	372	12
11	Varor och tjänster	39	39	-	-	39	3
21	Projektverksamhet	50	29	-	-	50	2
Summa		209	188	252	-	461	18

Institutionens fasta tjänster 1985	1985		Förändringar till 1986			
	antal	lön	inst antal	lön	budg försl antal	lön
Föreståndare	1	F26				
Bitr föreståndare	1	F23*				
Biolog			+ 1	F21-25		
Försökstekniker	1	F10**				
Dataoperatör	½	F8				
Assistent	2	F3/F9	+ ½	F10		
Laboratorieassistent	1	F9				
	<u>6½</u>		<u>+ 1½</u>			<u>-</u>

* Lönetillägg och utlandstillägg

** Utlandstillägg

Institutionens uppgift

Nordiska genbanken för jordbruks- och trädgårdsväxter (NGB) startade sin verksamhet den 1 januari 1979. Genbanken har till uppgift att bevara den genetiska variationen hos för Norden värdefullt kulturväxtmaterial. Genbanken skall betjäna växtförädlare och andra växtforskare. I princip skall inlagrat material och dokumentation vara fritt tillgängligt för envar. Den nordiska genbanken är en länk i det europeiska genbanksnätet och ingår i det globala samarbetet. Detta möjliggör ett fritt utbyte av material och dokumentation med andra genbanker och samtidigt undvikande av dubbelarbete.

Organisation

Genbankens styrelse består av 1 ledamot och 1 suppleant från vart och ett av de fem nordiska länderna. Under styrelsen finns ett rådgivande organ, Nämnden för genbanksfrågor. Nämnden representerar deltagarländernas växtförädlare, botanisk-vetenskapliga institutioner och andra intressenter. Den är ett expertorgan, som bereder och lämnar förslag till styrelsen angående genbankens verksamhet. Genbankens personal uppgår f n till 6½ tjänst.

BUDGETFÖRSLAG 1986

Nordiska genbanken

1. Löne- och prisförändringar + 209 000 SEK.
2. Inrättande av tjänst som biolog, lönefält F21-25 vilkens arbetsuppgifter bl.a. blir datorisering av information om in-situ reservat + 252 000 SEK.

Nordiska ämbetsmannakommittén för jord- och skogsbruksfrågor

Ambetsmannakommittéen tillstyrker budgetförslaget.

Budgetförslaget

1. Löne- och prisförändringar + 188 000 SEK.

För resor har en prisomräkning på 7% använts.

280 SAMARBETSNÄMNDEN FÖR NORDISK SKOGSFORSKNING

Budgetförslag 1986

1 000 NOK

	Budget 1985	Förslag 1986	
		Institu- tionen	Budget- förslaget
01 Löner	152	158	158
11 Varor och tjänster*	366	381	381
21 Projektverksamhet, kan överföras**	6 051	6 793	6 393
Summa beviljningsförslag	6 569	7 332	6 932
Andel av lönereserven (NOK)	18	16	16

* Varav 10 000 NOK limiterat för representation 1986.

** Varav 400 000 NOK limiterat för kostnader för fackgruppsmöten 1986.

Analys av anslagsförändringen 1985-1986 (1000 NOK)

Post	F ö r ä n d r i n g 1 9 8 5 - 1 9 8 6 f ö r					
	Löne- och pris- förändringar		Verksamhets- förändring		Totalt	
	Inst	Budg försl	Inst	Budg försl	Inst	Budg försl
01 Löner	6	6	-	-	6	6
11 Varor och tjänster	15	15	-	-	15	15
21 Projektverksamhet	242	242	500	100	742	342
Summa	263	263	500	100	763	363

Institutionens uppgift

Samarbetsnämnden för nordisk skogsforskning (SNS) upprättades år 1972 och infördes år 1978 på ministerrådets budget. År 1982 inordnades Nordiska skogsarbetsstudiernas råd (NSR), som hittills varit en självständig institution på ministerrådets budget, under SNS. SNS har till uppgift att förmedla och understödja gemensam nordisk forskning inom skogsbruket samt att underlätta samverkan inom den skogliga forskarutbildningen.

Organisation

SNS styrelse består av 3 representanter för vardera Danmark, Finland, Norge och Sverige. Fr o m 1 januari 1985 är Island fullvärdig medlem. Sekretariatet består av ca 1/3 tjänst vid SNS och ca 1/2 tjänst vid NSR. SNS stödjer sig i sitt arbete på f n 17 samarbetsgrupper (inkl NSR) representerande olika kompetensområden.

BUDGETFÖRSLAG 1986

Samarbetsnämnden för nordisk skogsforskning

1. Löne- och prisförändringar + 263 000 NOK.
2. Realökning av projektmedlen + 500 000 NOK för att åstadkomma en bättre balans mellan teknisk och biologisk forskning utan att behöva dra ned på den tekniska delen.
3. Ökning av högstbelopp för kostnader för fackgruppsmöten med 140 000 NOK till 400 000 NOK.

Nordiska ämbetsmannakommittén för jord- och skogsbruksfrågor

NAJS tillstyrker en ökning på 200 000 NOK enbart på grund av att projekt med hög prioritet för Island kan startas. Det är en följd av att Island nu är fullvärdig medlem av SNS.

Budgetförslaget

1. Löne- och prisförändringar + 263 000 NOK.
2. Realökningen av projektmedlen med 100 000 NOK är enbart på grund av att projekt med hög prioritet för Island skall kunna startas.

3.13 EKONOMI OCH VALUTA

290 EKONOMISKA FORSKNINGSRÅDET

Budgetförslag 1986

1 000 NOK

	Budget 1985	Förslag 1986	
		Institu- tionen	Budget- förslaget
01 Löner	286	319	304
11 Varor och tjänster*	452	573	472
21 Projektverksamhet, kan överföras	1 238	1 500	1 288
Summa beviljningsförslag	<u>1 976</u>	<u>2 392</u>	<u>2 064</u>
Andel av lönereserven (NOK)	34	32	30
Total	<u>2 010</u>	<u>2 424</u>	<u>2 094</u>

* Varav 3 500 NOK limiterat för representation 1986.

Analys av anslagsförändringen 1985-1986 (1000 NOK)

Post	F ö r ä n d r i n g 1 9 8 5 - 1 9 8 6 f ö r					
	Löne- och pris- förändringar		Verksamhets- förändring		Totalt	
	Inst	Budg försl	Inst	Budg försl	Inst	Budg försl
01 Löner	18	18	15	-	33	18
11 Varor och tjänster	20	20	101	-	121	20
21 Projektverksamhet	50	50	212	-	262	50
Summa	88	88	328	-	416	88

Institutionens fasta tjänster 1985	Förändringar till 1986			
	antal	lön	inst antal	lön budg försl antal lön
Sekreterare	1	28		
	1		-	-

Institutionens uppgift

Nordiska ekonomiska forskningsrådet inrättades hösten 1980 och fick ett eget anslag på Nordiska ministerrådets allmänna budget fr o m 1981.

Forskningsrådet har till uppgift att främja nordiskt ekonomiskt samarbete. Detta skall bl a ske genom att forskningsrådet ger stöd till analyser och utredningar om det ömsesidiga ekonomiska beroendet mellan de nordiska länderna, och om förutsättningarna för ett närmare ekonomiskt samarbete, både i vad angår stabiliseringspolitiken och frågan om långsiktig tillväxt.

Organisation

Forskningsrådet består av 15 medlemmar, 3 från vart och ett av de fem nordiska länderna. Rådet har en sekreterare anställd.

BUDGETFÖRSLAG 1986

Nordiska ekonomiska forskningsrådet

1. Löne- och prispförändringar + 88 000 NOK.
2. Smärre ökning under löner för utarbetande av översikter över existerande forskning, kostnader för opponenter m m + 15 000 NOK.
3. Realökning av Varor och tjänster för resekostnader, samt inköp av en minidator + 30 000 NOK. + 71 000 NOK.
4. Ökade medel för projektverksamhet + 212 000 NOK.

Nordiska ämbetsmannakommittén för valutafrågor och finansiella frågor

Ambetsmannakommittén tillstyrker förslaget.

Budgetförslaget

1. Löne- och prisförändringar + 88 000 NOK.

3.14 LIVSMEDEL

BUDGETFÖRSLAG 1986

1 000 NOK

	Beviljat 1984	Budget 1985	Förslag 1 9 8 6	
			Inst/ÅK	Budget- förslag
300 Livsmedelsfrågor, dispositionsbeviljning	683	780	1 345	1 019
Totalt	683	780	1 345	1 019

300 Livsmedelsfrågor, dispositionsbeviljning

Det fasta nordiska utskottet för livsmedelsfrågor bistår Nordiska ministerrådets ställföreträdarkommitté i frågor som rör det nordiska samarbetet på de livsmedels- och näringspolitiska områdena. Samarbetet omfattar regler och riktlinjer samt administrativa frågor i samband härmed, metodér för analys och kontroll av livsmedel, tillsatsämnen i livsmedel, de nordiska ländernas medverkan i internationella organisationer som behandlar närings- och livsmedelsfrågor samt frågor av gemensamt nordiskt intresse inom området kosthåll och näring. Verksamheten har funnits som en egen sektor på budgeten endast fr o m 1983. Den befinner sig således i en uppbyggnadsfas.

För budgeten 1986 föreslås en ram på 1 019 000 NOK (en realökning på 200 000 NOK). Ökningen beror främst på ökade satsningar på livsmedels- toxikologi samt livsmedelskontroll.

BUDGETFÖRSLAG

1 000 NOK

	Budget 1985	Pris- för- ändring	F ö r s l a g 1 9 8 6			
			Verksamhetsförändring		Budgetförslag	
			A	K	förändring	totalt
Planering og organi- sering	200	10	10	220		
Lovgivning og admi- nistration	80	4	74	158		
Kosthold og ernæring	360	18	- 47	331		
Næringsmiddel- toksikologi	-	-	226	226		
Næringsmiddelkontroll	140	7	263	410		
Totalt	780	39	526	1 345	200	1 01

3.15 KONSUMENT

BUDGETFÖRSLAG 1986

1 000 NOK

	Beviljat 1984	Budget 1985	Förslag 1 9 8 6	
			Inst/ÅK	Budget- förslag
310 Konsumentfrågor, dispositionsbeviljning	3 035	3 290	3 675	3 455
Totalt	3 035	3 290	3 675	3 455

310 Konsumentfrågor, dispositionsbeviljning

Projektverksamheten inom konsumentsektorn är huvudsakligen inriktad på utrednings- och undersökningsverksamhet, erfarenhetsutbyte främst i seminarieform samt rationaliseringar t ex i form av gemensamma provningar av konsumentvaror.

Under perioden prioriteras frågor som rör produktsäkerhet, standardisering, bl a sådan som har betydelse för handelsutbytet mellan länderna, gemensamma nordiska varuprovningar, frågor om konsumentinflytande på varuförsörjningen samt konsumentinformation, särskilt frågor rörande ny informationsteknologi.

För budgeten 1986 föreslås en ram på 3 455 000 NOK (ingen realökning).

BUDGETFÖRSLAG

1 000 NOK

	Budget 1985	Pris- för- ändring	F ö r s l a g 1 9 8 6			
			Verksamhetsförändring		Budgetförsla	
			A	K	förändring	förändring tota
Förplanering/sam- ordning m m	150	7	53	210		
Allmänna konsument- politiska frågor	710	36	199	945		
Krav på varor och tjänster. Produkt- säkerhet	1 124	56	- 25	1 155		
Produktinformation	375	19	- 79	315		
Information och utbildning	561	28	41	630		
Konsumenträtt	370	19	31	420		
Totalt	3 290	165	220	3 675	-	3 4

3.16 SAMFÄRDSEL

BUDGETFÖRSLAG 1986

1 000 NOK

	Beviljat 1984	Budget 1985	Förslag 1 9 8 6	
			Inst/AK	Budget- förslag
320 Samfärdsel, dispositionsbeviljning	3 262	2 920	3 424	3 066
Totalt	3 262	2 920	3 424	3 066
Sammanställning av samfärdselspolitik, extrabeviljning	130	*	-	-
Summa	3 392	2 920	3 424	3 066

* Ingår i ramen för 1985.

320 Samfärdsel, dispositionsbeviljning

Från detta kapitel finansieras utrednings- och forskningsarbete samt utgifter i förbindelse med konferenser (Nordisk kommitté för transportforskning). En stor del av medlen har hittills gått till tekniska projekt (vägforskning). Tyngdpunkten i verksamheten flyttas nu långsamt över till mer transportekonomiska frågor.

En arbetsgrupp med representanter för de nordiska meteorologiska instituten har utarbetat underlag för ett nordiskt projekt om utveckling av ett operationellt system för kortfristiga värderleksprognoser grundat på en prognosmodell med hög upplösning (s k HIRLAM). Projektet är igångsatt under 1984 och pågår t o m 1987. Den nordiska andelen av finansieringen uppgår för 1984 till ca 0,3 milj NOK. För 1985 beräknas denna andel till 427 000 NOK. Nationell finansiering på en avsevärd högre nivå årligen förutsätts för samma period. Totalkostnaderna beräknades i den ursprungliga planen uppgå till ca 12 milj NOK. Ett operationellt prognosystem avses föreligga för omedelbar användning i början av 1988.

De nordiska länderna uppskattas få en väsentlig nytta av ett nytt kvalificerat prognosystem. Bland de positiva effekterna kan nämnas minskning av antalet fatala felprognoser av t ex stormar och kraftiga snöfall, bättre nederbördsprognoser i fjällerna och till kraftbolagen samt bättre vind- och vågprognoser till t ex oljefälten. Dessutom skapar ett nytt LAM-system (Limited Area Model) utrymme för positiva förändringar i arbetsmetodikerna vid vädertjänsterna.

För budgeten 1986 föreslås en ram på 3 066 000 NOK (ingen realökning). Det förutsätts att resursbehovet för det meteorologiska samarbetet kan tillgodoses inom denna ram.

BUDGETFÖRSLAG

1 000 NOK

	Budget 1985	Pris- för- ändring	F ö r s l a g 1 9 8 6				
			Verksamhetsförändring		Budgetförslag		
			A	K	förändring	totalt	
Nordisk kommitté för transportforskning (NKTF)	400	20	-	420			
Skibsbevegelser	400	20	-	420			
Vintervedlikehold	509	25	-	235	299		
Nordisk transport statistik	75	4	-	79			
Näringslivets transportkostnader	425	21		158	604		
Prosjektforberedelser	104	5	-	4	105		
Samfærdselspolitik	160	8		42	210		
Trafiksikkerhet om väg- ytans egenskaper (TOVE II)	120	6		452	578		
Telekommunikation	300	15		-	315		
Meteorologiprojekt	427	22		129	578		
Nya projekt	-	-		315	315		
Totalt	2 920	146		358	3 424	-	3 066

3.17 TRAFIKSAKERHET

BUDGETFÖRSLAG 1986

1 000 NOK

	Beviljat 1984	Budget 1985	Förslag 1 9 8 6	
			Inst/ÅK	Budget- förslag
325 Trafiksäkerhet, dispositionsbeviljning	1 512	1 670	1 995	1 754
Totalt	1 512	1 670	1 995	1 754
Trafiksäkerhetsåret, extrabeviljning	128	-		
Summa	1 640	1 670*	1 995	1 754

*Här tillkommer 90 000 NOK för nordiska trafiksäkerhetsdagar, från ministerrådets reserv.

325 Trafiksäkerhet, dispositionsbeviljning

Under detta kapitel betalas utgifter till utrednings- och forskningsprojekt betr färsäkerhet. Under kommande år kommer det speciellt att läggas vikt vid två huvudgrupper som omfattar tunga fordon och cyklar.

Projektet om motorcyklar ligger i nära anslutning till de senaste årens projekt och har liksom dessa som uppgift att bilda grundlag för en speciell insats för den trafikantgrupp som i alla nordiska länder har den högsta olycksfrekvensen.

Projektet om tunga motorfordon är förberett i ett speciellt projekt som avslutades 1984. Den föreslagna, betydliga insats för denna trafikantgrupp är först och främst beroende på dessa motorfordons betydliga andel i det samlade antalet olyckor i alla nordiska länder. I ett stort antal olyckor är också de svaga trafikanterna (fotgängare och cyklister) involverade och projektet förväntas i denna bakgrund kunna bilda grundlag för betydliga färdssäkerhetsmässiga fördelar.

Cykelprojektet kommer att förberedas under 1985 och 1986 och den väsentligaste insatsen förväntas under de närmaste åren.

Det föreslås en ram på 1 854 000 NOK (oförändrad realnivå).

BUDGETFÖRSLAG

1 000 NOK

	Budget 1985	Pris- för- ändring	F ö r s l a g 1 9 8 6			
			Verksamhetsförändring		Budgetförslag	
			Ä	K	förändring	totalt
Cyklande barns trafikrisk	170	8	-	178	-	
Motorcyklisters säkerhet	290	15	-	305	-	
Tunga fordon och säker- het på väg	395	20		236	651	
Evalueringsmetoder i trafikundervisningen	-	-		158	158	
NTR/NKT - bibliografi	20	1		-	21	
Projektförberedelser	140	7	-	21	126	
Cyklisters säkerhet	170	8	-	126	52	
Akustiska signaler	50	2		95	147	
Fordonskontroll	110	6	-	116	-	
Evalueringsprojekt för trafiksäkerhetsåtgärder (KONTRA III)	-	-		168	168	
Trafikonykterhet och de trafikonyktra	85	4	-	89	-	
Fysiska vägskydds- anordningar	50	3		136	189	
MC-fortbildning	80	4	-	84	-	
Förkörsrätt och säkerhet (FOSIT)	110	6		105	221	
Bromsar på tunga fordon	-	-		262	262	
Totalt*	1 670	84		241	1 995	0
						1 754

* Beviljning på 140 000 NOK för 1985 för nordiska trafiksäkerhetsdagar. 50 000 NOK överförs från posten Projektförberedelser samt 90 000 NOK från ministerrådets reserv.

3.18 TURISM

BUDGETFÖRSLAG 1986

1 000 NOK

	Beviljat 1984	Budget 1985	Förslag 1 9 8 6	
			Inst/AK	Budget- förslag
330 Turism, dispositions- beviljning Handlingsplanen*	756	1 050	1 502	1 103 5 000
Totalt	756	1 050	1 502	6 103

*Handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning.

330 Turism, dispositionsbeviljning

Från detta kapitel finansieras olika typer av utredningsarbete (t ex marknadsundersökningar) och utarbetande av program för konferenser som syftar till erfarenhetsutbyte mellan dem som är engagerade inom näringen (t ex guider).

Turistutskottet önskar bl a att bidra till samordning av turiststatistik och ferieundersökningar, utreda varför en del av befolkningen inte reser på semester samt i samråd med de nationella turistorganisationerna se på vidareutbildningssituationen i turistnäringen.

I handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning föreslås en realökning med 5 000 000 NOK för marknadsföringskampanjen i Västtyskland.

För övrig verksamhet under kapitlet föreslås en ram på 1 103 000 NOK, ingen realökning.

Budgetförslaget innebär en ram på totalt 6 103 000 NOK för kapitlet Turism.

BUDGETFÖRSLAG

1 000 NOK

	Budget 1985	Pris- för- ändring	F ö r s l a g 1 9 8 6				
			Verksamhetsförändring		Budgetförslag		
			A	K	förändring	totalt	förändring
Res i Norden	115	6	-	121	-		
Marknadsundersökningar	262	13	-	13	262		
Seminarier - utbildning	100	5	-	105	-		
Turism och kultur	-	-		263	263		
Semesterundersökningar	100	5		53	158		
Turistchefsseminarium	-	-		105	105		
Icke resande	100	5	-	42	63		
Guide-seminarium	70	4	-	74	-		
Turismens utvecklings- möjligheter	-	-		179	179		
Samordnad statistik	105	5		47	157		
Oversättning av handbok	50	3	-	53	-		
Framtida kommunikationer inom marknadssektorn	-	-		105	105		
Utredning om användning av marknadsdata	-	-		105	105		
Projektförberedelser	148	7	-	50	105		
Summa	1 050	53		399	1 502	-	1 103
Handlingsplanen*						5 000	5 000
Totalt	1 050	53		399	1 502	5 000	6 103

*Handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning.

.19 NORDISK STATISTISK SEKRETARIAT (kapitel 41)

udgetförslag 1986

1 000 DKK

	Budget 1985	Förslag 1986	
		Institu- tionen	Budget- förslaget
1 Löner	1 448	1 519	1 506
1 Varor och tjänster*	450	690	586
11 Projektverksamhet, kan överföras	110	130	112
Summa beviljningsförslag	2 008	2 339	2 204
Omräknat till NOK	1 586	1 848	1 741
Andel av lönereserven (NOK)	137	120	119
Totalt NOK	1 723	1 968	1 860

* Varav 6 300 DKK limiterat för representation 1985.

Analys av anslagsförändringen 1985-1986 (1 000 DKK)

Post	F ö r ä n d r i n g 1 9 8 5 - 1 9 8 6 f ö r					
	Löne- och pris- förändringar		Verksamhets- förändring		Totalt	
	Inst	Budg försl	Inst	Budg försl	Inst	Budg försl
01 Löner	58	58	13	-	71	58
11 Varor och tjänster	9	9	231	127*	240	136
21 Projektverksamhet	2	2	18	-	20	2
Summa	69	69	262	127*	331	196

* Varav 89 000 DKK (70 000 NOK) avser periodiskt återkommande tryckkostnader.

Institutionens fasta tjänster 1985			Förändringar till 1986			
	antal	lön	inst antal	lön	budg försl antal	lön
Sekretariatschef	1	36				
Akademiker	2	AC13-15*				
Overassistent	2	AC1-3				
Assistent	1	AC2				
	<u>6</u>		<u>-</u>		<u>-</u>	

*En med utlandstillägg

Institutionens uppgift

Nordiska statistiska sekretariatet har till uppgift att på uppdrag av cheferna för de statistiska centralbyråerna samordna den officiella statistiken i de nordiska länderna. Det utgör sekretariat för de nordiska chefsstatistikermötena och betjänar och samordnar verksamheten i de nordiska statistiska utskott, som verkar i chefsstatistikermötets regi. Detta sker bl a genom att sekretariatet deltar i planläggningen av möten och seminarier samt utarbetar dokumentation till och rapporter från dessa.

Sekretariatet följer det internationella samarbetet avseende statistisk koordinering och standardisering samt initierar och medverkar i undersökningar till gagn för jämförbarheten av de nordiska ländernas statistik. Dessutom utarbetar och redigerar sekretariatet Nordisk statistisk årsbok och utger andra samnordiska statistiska publikationer.

Organisation

Styrelsen består av cheferna för de statistiska centralbyråerna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige. Sekretariatet har 6 tjänster och är beläget i Köpenhamn.

BUDGETFÖRSLAG 1986

Nordisk statistisk sekretariat

1. Löne- och prisförändringar + 69 000 DKK.
2. Smärre ökning av posten löner, + 13 000 DKK.
3. Ökning av reseposten. + 31 000 DKK.
4. Ökade tryckningsutgifter för tryckning av seminarierapporter, rapport från nordiska chefsstatistiker resp. statistikermöten 1985 m.m. + 200 000 DKK.
5. Ökning av projektmedlen + 18 000 DKK.

Budgetförslaget

1. Löne- och prisförändringar + 69 000 DKK.
2. Ökning av medlen till varor och tjänster + 127 000 DKK. Ökningen grundar sig främst på ökningen för resor samt för tryckkostnader.

3.20 VERKSAMHETS BIDRAG

BUDGETFÖRSLAG 1986

1 000 NOK

	Beviljat 1984	Budget 1985	Förslag 1986	
			Inst/AK	Budgetförslag
045 Verksamhetsbidrag	656	613	604	604
Totalt	656	613	604	604

Inledning

Inom detta kapitel behandlas följande finansieringsbehov som beräkningsmässigt har förts upp med oförändrad real nivå (de faktiska beviljningarna skall liksom tidigare fastställas i disponeringsförslagen):

	1984	1985	1986
Nordiska nyhetsbyråsamarbetet	72	-	
Bidrag "Nordiska Administrativa förbundet"	147	(154)*	(162)*
Bidrag "Föreningarna Norden"	165	(173)*	(182)*
Nordiska träskyddsrådet, sekretariatskostnader (tidigare i kap 232)	272	(286)*	(260)*
Summa	656	613	604

* Beräkningsmässiga tal. Beslut om fördelning av medel inom detta kapitel tas av ministerrådet på grundval av disponeringsförslaget som läggs fram av generalsekreteraren.

Ambetsmannakommittén för byggfrågor har tillstyrkt ett bidrag till Nordiska träskyddsrådet på 260 000 NOK i 1986-priser.

3.21 TJANSTEMANNAUTBYTE

BUDGETFÖRSLAG 1986

1 000 NOK

	Beviljat 1984	Budget 1985	Förslag 1986	
			Inst/AK	Budgetförslag
Tjänstemannautbyte	820	970	1 100	1 100
Totalt	820	970	1 100	1 100

*För 1985 har medlen ökat med 100 000 NOK enl beslut MR-SAM 20 augusti 1984 (gäller tjänstemannautbyte inom narkotikaområdet); detta har medräknats i basen med motsvarande minskning av MR-reserv.

Inledning

Nordisk Tjenestemannsutveksling har, siden det ble etablert i organiserte former i 1979, vært omfattet med stadig stigende interesse i de nordiske land. Gjennom en bedret informasjon om ordningen, har søknadsmassen etter hvert langt oversteget det beløp som har stått til disposisjon.

Det foreslås en ramme for 1986 på 1 100 000 NOK (en reel øking på 81 000 NOK).

BUDGETFÖRSLAG

1 000 NOK

	Budget 1985	Pris- förändring	F ö r s l a g 1 9 8 6			
			Verksamhetsförändring		Budgetförslag	
			förändring	Å K totalt	förändring	totalt
Tjänstemannautbyte	970	49	81	1 100	81	1 100
Totalt	970	49	81	1 100	81	1 100

3.22 GENERALSEKRETERARENS DISPONERINGSRESERV

BUDGETFÖRSLAG 1986

1 000 NOK

	Beviljat 1984	Budget 1985	Förslag 1986	
			Inst/ÅK	Budgetförslag
050 Generalsekreterarens disponeringsreserv	297	500	525	495
Totalt	297	500	525	495

Inledning

En reserv för generalsekreterarens disposition har tillkommit för att ge sekretariatet flexibilitet när det gäller igångsättande av förprojekt samt för att betala eventuella oförutsedda kostnader i samband med avslutande av projekt. Användningsprinciperna har senare precisrats till att även täcka trycknings- och publiceringskostnader i vid mening även om behoven inte direkt är knutna till förprojekt eller avslutning av projekt.

Det föreslås att medlen inom detta kapitel skall stå till generalsekreterarens disposition utan något ytterligare budgetbeslut.

För budgeten 1986 föreslås en ram på 495 000 NOK, en realminskning med 30 000 NOK.

3.23 MINISTERRÅDETS RESERV

BUDGETFÖRSLAG 1986

1 000 NOK

	Beviljat 1984	Budget 1985	Förslag 1986 Inst/AK	Budgetförslag
Ministerrådets reserv, dispositionsbeviljning	-*	2 420*	4 000*	2 800*
Summa	-*	2 420*	4 000*	2 800*
Handlingsplanen**				
- FoU-program				16 170
- standardisering				2 000
Totalt	-*	2 420*	4 000*	20 970

* Medel för datateknologins effekter redovisas under kap 3.24.

**Handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning.

Inledning

Resurser för datahandlingsplanen som tidigare redovisats under MR-reserv behandlas i budgetförslaget inom kap 3.24.

För att skapa en möjlighet till politisk handlingsfrihet under 1986 bör det i budgeten avsättas en allmän reserv av ungefär samma storleksordning som under tidigare år till ministerrådets disposition.

Reserven är avsedd för verksamheter av det slag som inte kunnat förutses vid budgeteringstillfället. Denna reserv skall normalt inte användas för en förstärkning av ämbetsmannakommittéernas mera löpande verksamheter. Utnyttjandet av reserven blir beroende av vilka nya verksamheter som aktualiseras under budgetåret.

I handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning föreslås en realökning med 18 170 000 NOK, därav 2 000 000 NOK för samarbete inom standardiseringsområdet samt 16 170 000 NOK för industriellt FoU-samarbete i enlighet med ministerrådets (industri) principprogram från 1983.

För övrig verksamhet under kapitlet föreslås en ram på 2 800 000 NOK.

Budgetförslaget innebär en ram på totalt 20 970 000 NOK för kapitlet
Ministerrådets reserv.

BUDGETFÖRSLAG

1 000 NOK

	F ö r s l a g 1 9 8 6					
	Budget 1985	Pris- förändring	Verksamhetsförändring			
			förändring	A K totalt	Budgetförslag förändring	totalt
Ministerrådets reserv	2 420	121	1 459	4 000	259	2 800
Handlingsplanen*					18 170	18 170
- FoU-program					(16 170)	(16 170)
- standardisering					(2 000)	(2 000)
Totalt	2 420	121	1 459	4 000	18 429	20 970

* Handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning.

3.24 DATATEKNOLOGI

BUDGETFÖRSLAG 1986

1 000 NOK

	Beviljat 1984	Budget 1985	Förslag 1986	
			Inst/AK	Budgetförslag
Datateknologiska handlingsplanen	2 000	26 400	27 720	27 720
- industriell FoU		(5 000)		
- industrifonden		(15 000)	(21 000)	
- utveckling av datoriserade handikapp- hjälpmedel		(2 000)	(2 100)	
- övriga		(4 400)	(4 620)	
Totalt*	2 000	26 400	27 720	27 720

*Utöver detta beräknas medel för datateknologiskt samarbete över budgeten för nordiskt kulturellt samarbete. Det gäller dels - som ett indikativt belopp - ca 1 000 000 DKK inom dispositionsmedlen, dels motsvarande 2 000 000 NOK för förbättrat kommunikationssystem för forskarsamverkan (NORDUNET). Dessutom kan delar av FPRs budget komma att användas för samarbete med datateknologisk inriktning.

Inledning

Till grund för det arbete som redovisas inom detta kapitel ligger den nordiska handlingsplanen på datateknologiområdet, som antogs av Nordiska ministerrådet den 10 april 1984. Enligt handlingsplanen bör åtgärder på ett gemensamt nordiskt plan vidtas på följande prioriterade områden:

- o Industriell utveckling
- o Data- och telekommunikation
- o Standardisering; handelsprocedurer; lagstiftning
- o Arbetslivet
- o Utbildning och grundläggande forskning
- o Den sociala sektorn
- o Den offentliga förvaltningen

Handlingsplanen skall gälla under resten av 1980-talet med början 1985. Vissa aktiviteter har inletts redan under åren 1983-1984. För arbetet har under 1983 anvisats 800 000 NOK och under 1984 2 000 000 NOK.

Inom den nordiska kulturbudgeten har för det datateknologiska samarbetet på områdena utbildning och grundläggande forskning disponerats under 1983 130 000 DKK (ca 100 000 NOK) och under 1984 750 000 DKK (ca 600 000 NOK). Vid sidan härav har medel anslagits för datateknologiskt samarbete via Nordiska forskningspolitiska rådet.

Den mest resurskrävande delen av handlingsplanen gäller delprogrammet för industriell FoU. De nordiska regeringarna har förklarat sig beredda att sikta mot att satsa i storleksordningen 100 milj NOK under en femårsperiod för detta delprogram. Av de 20 milj NOK som ursprungligen anvisats under år 1985, kommer 5 milj NOK att användas för finansiering av annat industritekniskt forsknings- och utvecklings-samarbete (industriministrarna).

Handlingsplanen har varit i kraft förhållandevis kort tid. Arbetet startas inte på alla fronter förrän fr o m 1985. Riktlinjerna för programmet för industriell FoU har beslutats/godkänts först sent i november 1984. Samtidigt har för samarbetet rörande datoriserade handikapphjälpmedel avsatts 2 milj NOK.

Förutsättningar saknas därför i dagsläget för noggranna uppskattningar av vilka av dessa "övriga" aktiviteter som bör få medel på 1986 års ministerrådsbudget för datateknologiska ändamål. Beträffande övriga sektorer än industriell FoU och handikapphjälpmedel blir behoven i betydande utsträckning beroende av vad de aktiviteter, som nu satts igång, kan leda till och av vilka nya initiativ som kan tas med finansiering från 1985 års budget.

De bedömningar och beräkningar som görs i det följande kan därför bara bli preliminära. I budgetförslaget tar ministerrådet fasta på sitt uttalande i samband med att handlingsplanen antogs. Det föreslås därför - såvitt gäller delområdet industriell FoU - att en tentativ ram på 21 milj NOK beräknas inom 1986 års budgetförslag på samma sätt som skett inför verksamhetsåret 1985. Det slutliga, reella medelsbehovet bör kunna bedömas säkrare mot slutet av år 1985. Emellertid är det först inför delprogrammets tredje år som en kvalificerad beräkning av resursbehovet kan göras.

Några av de övriga i handlingsplanen prioriterade områdena har under 1985 lyfts fram i särskild relief, genom att medel öronmärkts med indikativa belopp (i 1985-års priser). Här avses alltså

- samarbete kring utveckling av datoriserade handikapphjälpmedel (2 milj NOK)
- standardisering (via INSTA) (900 000 NOK)
- offentlig förvaltning (300 000 NOK)

Ställföreträdarkommitténs rådgivande utskott i datafrågor (RU-DATA) har bedömt att samarbetet kring utvecklingen av handikapphjälpmedel bör bli av så långsiktig karaktär att en satsning, som svarar mot omfattningen under 1985, vore motiverad. Det samlade medelsbehovet för de två andra nämnda områdena bör däremot, enligt utskottets mening, kunna bli mindre än under 1985. Under 1986 bör eventuella samarbetsprojekt från dessa båda områden kunna få konkurrera om utrymmet i en allmän projektpott för de i handlingsplanen prioriterade områden (exkl industri (och utbildning)).

Under 1984 har sammanlagt drygt 1,5 milj NOK anslagits till ett 10-tal samarbetsprojekt inom dessa (övriga) prioriterade områden. Tyngdpunkten har kommit att ligga på arbetsmiljösektorn, där fyra projekt fått stöd med sammanlagt 565 000 NOK. Några av de projekt som startas sent 1984 eller under 1985 kommer - enligt redan nu presenterade intentioner - att behöva fullföljas under 1986, förutsatt att inrapporterade delresultat motiverar det.

Handlingsplanen förutsätter att RU-DATA skall betjänas av en sekreterare på halvtid. Senare har arbetsministrarna beslutat att sekreteraruppgiften skall skötas med en heltidstjänst.

I budgetförslaget föreslås att det för delprogrammet för industriell FoU avsätts 21 000 000 NOK, för utveckling av datoriserade handikapphjälpmedel m m 2 100 000 NOK samt för övriga i handlingsprogrammet prioriterade områden (inkl sekreterarutgifter) 4 620 000 NOK. Beloppen är indikativa och fastställs slutligen av ministerrådet (samarbetsministrarna) vid senare tillfälle(n).

BUDGETFÖRSLAG

1 000 NOK

	Budget 1985	Pris- förändring	F ö r s l a g 1 9 8 6			
			Verksamhetsförändring		Budgetförslag	
			förändring	Å K totalt	förändring	totalt
Datateknologiska handlingsplanen	26 400	1 320	-	-	-	27 720
Totalt	26 400	1 320				27 720

3.25 INFORMATION, DISPOSITIONSBEVILJNING

BUDGETFÖRSLAG 1986

1 000 NOK

	Beviljat 1984	Budget 1985	Förslag 1986 Inst/AK	Budgetförslag
Information, dispositionsbeviljning	1 450	1 723	1 809	1 809
Totalt	1 450	1 723*	1 809	1 809

*Beloppet är inklusive 200 000 NOK som överförts från kap 160, MR-SAM beslut den 18 oktober 1984.

Informationsverksamheten på Nordiska ministerrådet har under den senaste tiden genomgått stora förändringar både vad beträffar innehåll och organisation. Efter det att NAUT-informationen överförts på informationsenheten vid sekretariatet i Oslo ökar personalen till sammanlagt fem personer. Två personer kommer att i huvudsak syssla med publikationsverksamhet. Denna verksamhet kommer att bli föremål för en omfattande rationaliseringsverksamhet i syfte att skapa ett konsekvent system för publicering av rapporter. Detta arbete sker i samråd med både presidiesekretariatet och kultursekretariatet.

Själva informationsverksamheten kommer att kräva rätt betydande medel för det fortsatta skapandet av modernt och funktionellt grundmaterial i form av broschyrer och audio-visuellt material.

Presidiet och samarbetsministrarna har genom antagandet av en gemensam informationsplan för hela det officiella nordiska samarbetet gett sitt stöd till en uppföljning av den markanta höjningen av informationens profil, som inleddes 1984. Planen för 1985 är en direkt fortsättning på åtgärderna året innan. För att uppnå en bestående effekt krävs att nuvarande aktivitetsnivå upprätthålls, med motsvarande ekonomiska konsekvenser.

Budgetförslaget för 1986 är 1 809 000 NOK, ingen realförändring.

3.26 LÖNERESERV FOR INSTITUTIONERNA

Löneposterna i budgeten är beräknade i den lönenivå som gällde den 1 oktober 1984. Reserven under detta kapitel skall kompensera för avtalsenliga löneförhöjningar efter detta datum. Ministerrådssekretariatet har tills vidare löneökningarna från 1984 t o m 1986 till 10% som ett vägt genomsnitt för samtliga de nordiska länderna. Senare under budgetarbetet kommer detta tal att omvärderas mot bakgrund av inhämtade prognoser.

Eventuella små valutakursändringar som påverkar institutionerna skall också kunna täckas innanför denna reserv i mån av tillgång på medel. Det är självklart att mera omfattande valutakursändringar kan erfordra särskilda åtgärder.

	<u>Lönereserv 1986</u> (1 000-tal NOK)
41 Nordiska statistiska sekretariatet	120
152 Nordiska läkemedelsnämnden	91
153 Nordiska hälsovårdshögskolan	451
154 Nordisk institutt for odontologisk materialprøvning	584
155 Nordiska nämnden för alkohol- och drogforskning	55
156 Nordiska nämnden för handikappfrågor	83
171 Nordisk arbetsmiljöutbildning	80
211 Nordiska projektexportfonden	115
225 Nordtest	107
231 Nordiska kommittén för byggbestämmelser (NKB)	31
242 NordREFO	54
271 Nordiska genbanken för jordbruks- och trädgårdsväxter	113
280 Samarbetsnämnden för nordisk skogsforskning	16
290 Ekonomiska forskningsrådet	<u>32</u>
Summa lönereserv för institutionerna	1 932
Lönereserv för ministerrådssekretariatet	<u>1 626</u>
Lönereserv totalt	3 558

Budgeterad lönereserv för 1985 är 3 656 000 NOK (inkl lönereserv för ministerrådets sekretariat: 1 575 000 NOK).

Ovannämnda kompensationsreserv redovisas vid resp verksamhets budget. I sammanfattningstabellerna har beloppen också inräknats i sektorernas/verksamheternas budgetar. Disponering av dessa medel sker dock först efter ansökan från institutionerna och med godkännande av ministerrådssekretariatet som ministerrådet bemyndigat att fatta beslut om disponering av lönereserven.

3.27 MINISTERRÅDETS SEKRETARIAT

BUDGETFÖRSLAG 1986

1 000 NOK

	Bokslut 1983	Budget 1984	Budget 1985	Förslag 1986	
				Inst/ÅK	Budget- förslag
Ministerrådets sekretariat andel av lönereserven		20 115 1 407	23 681 1 575		25 661 1 626
Totalt	20 166	21 522	25 256		27 287

BUDGETFÖRSLAG 1985

1 000 NOK

	Budget 1985	Förslag 1986
01 Löner	14 823	16 258
11 Varor och tjänster	8 858	9 403
Summa beviljningsförslag	23 681	25 661

Budget 1985 är inklusive de överföring som MR-SAM beslutat (från kap 245: 394 000 NOK, från kap 160: 600 000 NOK, från MR-reserv: 1 130 000 NOK samt förstärkning av budget från överskott för 1983); motsvarande minskningar inom kap 245, 160 och MR-reserv.

Analys av anslagsförändring 1985-1986

1 000 NOK

Post	Förändring 1985 - 1986 för		
	Löne- och pris- förändringar	Verksamhets- förändring	Totalt
01 Löner m m	1 313	122	1 435
11 Varor och tjänster	667	-	545
Summa	1 980	0	1 980

Sekretariatets fasta tjänster 1985			Förändringar till 1986 budg försl	
	antal	lön	antal	lön
Generalsekretär	1	*		
Avdelingssjef	3	Lkl 15		
Seksjonssjef	2	Lkl 14		
Informasjonssjef	1	Lkl 12		
Konsulenter	21	Lkl 11-12		
Sekr. i spes. still.	5	Lkl 8-10		
Avd.sekr./sekretærer	17	Lkl 5-7		
Betjenter	3	Lkl 4-5		
	<u>53</u>			

* Lön efter säravtal.

Organisation

Ministerrådssekretariatet i Oslo har per 01.03.1985 53 anställda. Förutom generalsekreteraren och tre avdelningschefer finns det 24 personer med handläggande uppgifter, 22 sekreterare inkl 5 med särskilda arbetsuppgifter samt tre vaktmästare.

Budgetförslaget

1. Löne- och prisförändringar + 1 980 000 NOK.
2. Ökning av medel för löner + 122 000 NOK.

Verksamhetsökningen för posten 01 Lön har sammanhang med behovet för ökning av extrahjälp samt etableringstillägg i övergångsperioden fram till sammanläggning av de två ministerrådssekretariaten.

3. Minskning av posten för Varor och tjänster - 122 000 NOK.

Verksamhetsminskning för posten 11 Varor och tjänster har sammanhang med att medel till organisationsgruppens arbete har reducerats för 1986 i förhållande till 1985.

Budgetförslaget för sekretariatets administrationsbudget för 1986 baserar sig på framskrivning av budgeten för sekretariatet i Oslo utan hänsyn tagen till beslut om sammanslagning av de två ministerrådssekretariaten med placering i Köpenhamn. Extra utgifter för sammanslagningen har satts opp som eget kapitel 3.28 som engångsutgifter med beloppsvärdering i överensstämmelse med tidigare presenterad utredning.

3.28 ENGÅNGSUTGIFTER FÖR FLYTTNING

BUDGETFÖRSLAG 1986

1 000 NOK

			Förslag 1 9 8 6	
	Budget 1984	Budget 1985	Inst/AK	Budget- förslag
Engångsutgifter för flyttning (sekretariatet)				5 000 (4 000)
(industrifonden)				(1 000)
Totalt				5 000*

*Beloppet är preliminärt beräknat.

Ministerrådet godkände i november ett förslag om effektivisering av det nordiska samarbetet (rek 15/1984). Förslaget innefattar sammanläggning av ministerrådets sekretariat i Oslo och kultursekretariatet i Köpenhamn. Det nya sekretariatet förläggs till Köpenhamn, och förväntas vara operativt senast under det andra halvåret 1986.

Förslaget innebär också en flyttning av Nordiska industrifonden från Stockholm till Oslo, i samband med den ökade nordiska satsning inom detta område.

I budgetförslaget reserveras 5 milj NOK för de utgifter som kan uppstå under 1986 i samband med sammanläggning av sekretariaten och flyttning av Nordiska industrifonden till Oslo. Medelsbehovet har kalkylerats ungefärligt.

Denna reservation kommer i tillägg till de medel som kvarstår av överskottet för 1983 och som skall utnyttjas till kostnader för omorganisationen av sekretariaten samt till eventuella utgifter under 1985 för åtgärder som kan hänföras till handlingsplanen om ekonomisk utveckling och full sysselsättning.

4 INKOMSTER

SAMMANFATTNING AV INKOMSTER

TABELL 2
1 000 NOK

	Bokslut 1983	Budget 1984	Budget 1985	Budget- förslag 1986
1	2	3	4	5
510 Avgift av lön	2 275	2 815	2 581	3 080
520 Bankräntor	5 527	3 500	3 800	4 300
530 Ränteinkomster vid institutioner	-	1 000	1 000	1 000
540 Tillfälliga inkomster av projekt m m	40	112	88	83
590-594				
De nordiska ländernas bidrag	(139 100)	(154 200)	(203 900)	(264 400)
därav				
590 Danmark	32 966,7	32 844,6	40 576,1	56 581,6
591 Finland	22 256,0	26 214,0	37 313,7	51 293,6
592 Island	1 251,9	1 696,2	1 835,1	2 115,2
593 Norge	25 038,0	29 606,4	42 819,0	56 052,8
594 Sverige	57 587,4	63 838,8	81 356,1	98 356,8
653 Nordiska hälsovårdshögskolan	5 538	7 859	-	-
Summa	152 480	169 486	211 369	272 863

510 AVGIFT AV LÖN

1984 utgör avgiften på lönen för ministerrådssekretariatets anställda i genomsnitt ca 30% av grundlönen. Med samma procentsats tillämpad på 1986 års lönebelopp blir avgiftsinkomsten:

30% av 9 281 000 NOK	2 785 000
andel av lönereserven, 30% av 985 000 NOK	295 000
	<hr/>
	3 080 000

520 BANKRÄNTOR

För år 1985 har budgeterats en ränteintäkt på 3 800 000 NOK eller ca 1,8% av budgetomslutningen. Fr o m oktober 1984 har en viss nedjustering av räntan ägt rum. Avtalet gäller tills vidare. Ränteintäkten påverkas förutom av räntenivån också av sekretariatets likviditet. I den utsträckning strävandena lyckas att, t ex genom tidiga disponeringsbeslut, åstadkomma en snabbare framdrift av projektverksamheten, påverkas denna likviditet i negativ riktning. Detta förhållande tillsammans med osäkerhet om räntenivån 1986 gör det enligt sekretariatets mening befogat med en viss försiktighet vid budgeteringen av ränteintäkternas storlek. Sekretariatet beräknar därför ränteintäkten 1986 till ca 1,6% av budgetomslutningen 272,9 milj NOK eller till 4 300 000 NOK.

530 RÄNTEINTÄKTER VID INSTITUTIONER

Denna post togs upp i budgeten för 1984. Ränteintäkter som uppkommer vid institutioner enligt årsräkenskapen för ett visst år budgeteras som intäkt i den totala budgeten för året därpå. Ränteintäkter under denna post i ministerrådets budget för 1986 avser således räntor för 1985 som institutionerna redovisar i sina årsräkenskaper för 1985. Tekniskt räknas dessa medel av vid utbetalningen av följande års budgetmedel. För Nordiska industrifonden tillämpas en nettoberäkning, dvs räntorna räknas av direkt i fondens budget.

Sekretariatet beräknar ränteintäkterna vid institutionerna i 1986 års budget till 1 milj NOK.

540 TILLFÄLLIGA INTAKTER AV PROJEKT M M

Under detta kapitel redovisas återbetalningar av projektmedel från förvaltningsorgan med flera tillfälliga intäkter. För 1986 beräknas beloppet till 83 000 NOK.

590-594 DE NORDISKA LÄNDERNAS BIDRAG

De nordiska ländernas bidrag beräknas till 264 400 000 NOK.

Nordiska ministerrådet (samarbetsministrarna) fastställde den 10 november 1982 nya principer för beräkningen av den nordiska fördelningsnyckeln. De nya reglerna innebär att fördelningsnyckeln fastställs som respektive lands andel av den samlade nordiska bruttonationalinkomsten (BNI) till faktorpris. Som bas skall användas de två senast kända årens värden. För det sista året används preliminära tal. Fördelningsnyckeln skall härnäst fastställas för varje år. Generalsekreteraren skall i sitt budgetförslag redovisa en fördelningsnyckel beräknad enligt de nya reglerna för fastställande samtidigt med budgeten. Denna ordning gäller fr o m 1985 års fördelningsnyckel (beslut våren 1984).

Fördelningsnyckeln för 1986:

	<u>1984</u>	<u>1985</u>	<u>1986</u>
Danmark	21,3%	19,9%	21,4%
Finland	17,0%	18,3%	19,4%
Island	1,1%	0,9%	0,8%
Norge	19,2%	21,0%	21,2%
Sverige	41,4%	39,9%	37,2%

Fördelningen av bidragen enligt denna fördelningsnyckel framgår av följande tabell:

Kap	Budget 1984	Budget 1985	Förslag 1986
590 Danmarks bidrag	32 844 600	40 576 100	56 581 600
591 Finlands bidrag	26 214 000	37 313 700	51 293 600
592 Islands bidrag	1 696 200	1 835 100	2 115 200
593 Norges bidrag	29 606 400	42 819 000	56 052 800
594 Sveriges bidrag	63 838 800	81 356 100	98 356 800
Summa för de nordiska länderna	154 200 000	203 900 000	264 400 000

5 PRIS- OCH VALUTAFÖRUTSÄTTNINGAR I BUDGETFÖRSLAGET FÖR 1986

Enligt ministerrådets budgetreglemente skall budgeten för ett visst år fastställas i det årets beräknade pris- och löneläge. Orsaken till detta är tekniska svårigheter för vissa av de nordiska länderna att under löpande budgetår fatta beslut om tilläggsbeviljningar till den nordiska budgeten för löne- och prispförändringar. En närmare redogörelse för hur löne- och prisomräkningsfrågorna samt valutakursproblematiken hanteras på den allmänna budgeten lämnas i det följande.

1985 års budget har beslutats med utgångspunkt i följande valutakurser:

100 DKK	=	79 NOK
100 FIM	=	134 NOK
100 ISK	=	27 NOK
100 SEK	=	97 NOK

Vid de omräkningar från andra valutor till NOK som skall göras i budgetförslaget för 1986 är utgångspunkten för beräkningen samma valutakurser. De gällande valutakurserna vid tidpunkten för budgetförslaget kan avvika från de nämnda kurserna i både positiv och negativ riktning. Innan Ministerrådets budget fastställs i slutet av mars 1985 kommer de valutakurser som ligger till grund för beräkningarna att justeras. Därvid finns det möjlighet att beakta valutakursutvecklingen till denna tidpunkt. Detta beräkningssätt innebär att valutakurserna i budgetförslaget är desamma för åren 1985 och 1986 i norska kronor. Förslaget är därigenom jämförbart för de båda åren. Genom att använda denna teknik har det varit möjligt att i allt budget- och räkenskapsarbete använda samma valutakurser i ett år, med årliga justeringar i mars månad året före budgetåret.

Den del av budgeten som direkt påverkas av valutakursförändringar består av institutionsbudgetar fastställda i domicillandets valuta för

institutionerna utanför Norge. Det faktiska resultatet om man istället för budgetkurserna använder valutakurserna i Oslo per den 31 januari 1985 framgår av följande tabell.

Budgetförslag 1986		1 000 NOK				
Valuta	Belopp	Omräknat till NOK enligt		Skillnad		
		Budgetkurs	Aktuell kurs	kol 4 - kol 3		
1	2	3	4	5		
DKK	2 204	(79)	1 741	(81)	1 785	44
FIM	15 588	(134)	20 888	(138)	21 511	623
SEK	57 794	(97)	56 060	(101)	58 372	2 311
Summa	-		78 689		81 668	2 978

Som framgår av tabellen innebär den senaste valutakursutvecklingen ett extra medelsbehov på ca 3 milj NOK.

Sekretariatet har lagt in detta belopp som en justeringspost i beräkningen av totalutgiften i tabell 1, sid 8. Det bör påpekas att storleken av denna post varierar med valutakursutvecklingen.

Nordiska rådets budgetkommitté framförde i mötet med samarbetsministrarna i november 1984 synpunkter på löne- och prisomräkningen för den allmänna budgeten. Kommittén ansåg att priser och löner höjs mer under 1985 än de 5% som beräknats för budgeten för detta år. Särskilt posten för resor drabbas. Kommittén anser att det inte är acceptabelt att komma i en situation där aktiviteterna måste begränsas på grund av för lågt beräknad pris- och löneomräkning.

Kommittén framför åter sitt förslag att 2% av den totala budgeten borde avsättas till en reserv för ev ökning utöver de som beräknats i budgeten. Dels anser kommittén att budgeten för 1985 borde omarbetas så att en sådan reserv skapas och dels borde en sådan reserv beräknas i 1986 års budget.

I det budgetförslag som nu föreligger har tidigare praxis följts vid beräkning av löne- och priskompensation, dvs de pris- och löneantaganden som uppgjorts från finansdepartementen har följts. Sekretariatet har dock, efter genomgång av institutionernas budgetförslag, beaktat behovet av en större omräkning för posten resor.

Institutionerna har för utgifter under post 11, Varor och tjänster efter direktiv från sekretariatet räknat med en prisstegring från 1985 till 1986 på 2% för Danmark, 5% för Finland, 4% för Norge och 3% för Sverige. Sekretariatet har kalkylerat med en sammanvägd löne- och prisutveckling från 1985 till 1986 på 5% för projektverksamheten. Ambetsmannakommittéernas budgetprogram är uppgjorda i prisläget 1985. De siffror som redovisas i detaljtabellerna har därför sekretariatet räknat om till 1986 års prisläge. I alla sammanfattningstabeller m m är samtliga uppgifter i 1986 års nivå.

För beräkningen av lönereserven för institutionerna, vilken skall täcka förändringar från lönenivån per den 1 oktober 1984 till lönenivån för år 1986, har sekretariatet räknat med en för samtliga länder sammanvägd genomsnittlig löneutveckling på 10%.

Budget för nordiskt kulturellt samarbete 1986

BUDSJETTFORSLAG FOR NORDISK KULTURELT SAMARBEID 1986

Innledning

Utgangspunkter for ministerrådets forslag har vært det fastsatte budsjett for 1985 og ministerrådets uttalelser i den sammenheng, ministerrådets program for det nordiske kultursamarbeid på 1980-tallet (B 37/k), prinsipputtalelser fra Nordisk råds budsjettkomite (P 387a/1984), promemoria om det nordiske kulturbudsjett 1986 fra Nordisk råds kulturutvalg (P- KU 332/1984, datert 12. oktober 1984) og budsjettforslagene fra institusjonene m.v. på kulturbudsjettet.

Om det almene budsjett har Nordisk råds budsjettkomite uttalelser om bl.a. følgende punkter, uttalelser som også bør gjelde for kulturbudsjettet:

- Budsjettkomiteen viser til statsministrenes konstatering i 1981 at nye samarbeidsprosjekter av mer betydelig omfang og institusjoner under oppbyggingsfasen bør finansieres ved tilskudd til det nordiske budsjett. Komiteen anser således at nye samarbeidsprosjekter bør finansieres ved tilskudd (friske penger) til de nordiske budsjetter.
- Budsjettkomiteen anser at nordisk samarbeid gir mer-gevinster som ikke er mulig å oppnå på nasjonalt plan. Det er derfor ikke urimelig at den reelle vekst i de tradisjonelle deler av det nordiske budsjett settes høyere enn den forventede vekst i nasjonale budsjetter. Komiteen anser derfor at den reelle vekst i de tradisjonelle deler av budsjettet for 1986 bør settes til 3 %.
- Budsjettkomiteen har tidligere stillet seg kritisk til de foretatte beregnede pris- og lønnsstigninger og har uttalt at det ikke er akseptabelt at man kommer i en situasjon hvor aktivitet må begrenses p.g.a. for lavt anslått lønns- og prisstigning. Komiteen foreslår derfor at midler for dekning av eventuell stigning utover de beregnede økninger avsettes på budsjettet.
- Budsjettkomiteen vil sluttelig peke på at flere nordiske samarbeidsprosjekter finansieres utenfor de etablerte nordiske budsjetter. Komiteen vil særskilt vise til at på kulturområdet er det prosjekter som er slutført eller vil bli slutført under 1984 og som er blitt finansiert med midler utenfor kulturbudsjettet. Komiteen anser at denne finansieringsform kan være nødvendig i 1986 f.eks. for gjennomføringen av samarbeidsprosjekter innenfor et utvidet nordisk radio- og TV-samarbeid.

Nordisk råds kulturutvalg har uttalelser om bl.a. følgende punkter:

- Kulturutvalget minner om Nordisk råds ytring nr 3/1983 etter hvilken det er viktig å trygge det forutsatte nivå i det nordiske kultursamarbeid.
- Et uttrykk for prioriteringen av kultursamarbeidet bør være at realøkningen for det nordiske kulturbudsjett i prinsippet bør være minst like stor som realøkningen for det almene budsjett.
- I likhet med Budsjettkomiteen konstaterer Kulturutvalget at visse nordiske samarbeidsprosjekter som er blitt finansiert utenfor det ordinære kulturbudsjetts ramme, er blitt sluttført eller beregnes sluttført i løpet av 1984. Utvalget vil i den sammenheng peke på de behov for nye bevilgninger som kan oppstå i 1986 til samarbeidsprosjekter av samme type, f.eks. innen rammen av et utvidet radio- og TV-samarbeid. Kulturutvalget går ut fra at slike samarbeidsprosjekter også fortsatt blir finansiert med tilskudd av nye midler.
- Utvalget noterer med tilfredshet at budsjettet for 1985 gir institusjonene muligheter for å komme nærmere det forutsatte aktivitetsnivå, og anser at denne linje også bør følges opp i budsjettet for 1986. Utvalget nevner i denne sammenheng Nordisk språksekretariat, Nordisk språk- og informasjonssentrum, Nordisk forskningspolitisk råd, Nordisk kunstsentrum, Nordens hus på Færøene og Nordens institutt på Åland.
- Utvalget finner det vesentlig at Nordisk forskningspolitisk råds første oppbygningsperiode kan bli avsluttet i løpet av 1986 i samsvar med ministerrådets prinsippbeslutning. Utvalget anser at oppbygningen bør skje ved at nye midler tilføres kulturbudsjettet.
- Utvalget går ut fra at den nordiske finansiering av Nordens institutt på Åland fra og med 1986 skjer over en fast post på kulturbudsjettet.
- Det er naturlig at bevilgningsforslaget for nordisk kulturfond og ministerrådets disposisjonsbevilgning kompenseres for beregnede prisøkninger.
- De satsninger som de nordiske samarbeidsorganer gjør på ungdommen i 1985, bør også gi utslag i kulturbudsjettet for 1986.
- Utvalget henstiller om at ministerrådet vurderer mulighetene for å ta inn et særskilt bevilgningsforslag til støtte for nordisk utstillingsutveksling med tanke på budsjettet for 1986.
- Utvalget går ut fra at ministerrådet i budsjettet for 1986 tar inn på fast post forslag til støtte for spredning av nordisk film.
- Det er vesentlig at det til det fortsatte samarbeid omkring barn og kultur avsettes tilstrekkelige bevilgninger i budsjettet for 1986.
- Også for kommende år bør den del av nordisk handlingsplan på atomteknologiområdet som gjelder kulturavtalens områder, finansieres ved nye midler til kulturbudsjettet.

Samlet kostnadsramme 159.5 mill. DKK

I budsjettanvisningene ble institusjonene, i likhet med ifjor, anmodet om å legge frem to budsjettalternativer. Det første er et såkalt 0-alternativ, d.v.s ingen aktivitetsøkninger, bare kompensasjon for lønns- og prisstigning. Det annet omfatter dessuten ønskede aktivitetsøkninger. Etter institusjonenes forslag ville det samlede budsjettforslag komme til å ligge på størrelsesordenen 185 mill. DKK.

Det foreliggende utkast til nordisk kulturbudsjett for 1986 har en kostnadsramme på 159.5 mill. DKK. Rammen representerer en vekst i løpende kroner på ca 11.3 mill. DKK fra 1985 til 1986. Av dette utgjør ca 7.4 mill. DKK justeringer for lønns- og valutaendringer og prisøkninger.

Etter beslutning av ministerrådet (MR 5/84, punkt 7.5) er følgende prisomregningstall brukt for den ventede prisstigning fra 1985 til 1986:

Danmark	2 %	Island	10 %
Finland	5 %	Norge	4 %
Færøene	9 %	Sverige	3 %

Personalkostnadene er ført opp i 1984 års lønnsnivå.

1985 års budsjettamme må forhøyes med 5.0 % for å dekke lønnsjusteringer 1983-84 og forventet prisstigning 1985-86 etter ovennevnte prosentsetser.

Til bundne endringer, tiltak for å trygge visse institusjoners aktivitet, og videre utbygging av visse institusjoner i retning av forutsatt aktivitetsnivå, er det lagt inn en ytterligere vekst i forhold til 1985-budsjettet på 2.1 %. Dette må således karakteriseres som økningen på de områder Nordisk råds budsjettkomite har kalt de tradisjonelle deler av budsjettet for 1986 (jfr. gjengivelsen av komiteens utsagn under innledningen).

Resten av den foreslåtte vekst fra 1985 til 1986 består av de egentlige aktivitetsendringer som ikke følger av tidligere bindinger eller forutsetninger. Men områdene er ikke nye i det nordiske samarbeid. Den foreslåtte vekst på de områder som allerede finnes på det faste nordiske budsjett utgjør 0.5 %. Et forslag om reell økning av ministerrådets disposisjonsbevilgning utgjør 0.6 %. Den egentlige aktivitetsøkningen i budsjettet oppejes til dels av nedskæringer på kursusområdet og bidraget til sommeruniversitetet.

Den samlede reelle vekst etter forslagene ligger således på ca. 2.7 %.

De enkelte institusjoners budsjetter fastsettes og utbetales i domicillandets valuta, samtidig som budsjettet i sin helhet fastsettes i danske kroner.

I det følgende skal gis en kort omtale av hvert av budsjettets hovedområder.

Undervisningsområdet

For kursusrvirksomheten innebærer forslaget en nedskjæring på ca en halv million DKK. Besparingen oppnås ved at følgende kurser ikke anvises midler for virksomheten i 1986:

- 1.9.2 Nordisk fagkonferanse i historisk metodelære
- 1.9.3 Nordiske feltseminarier for etnologistuderende
- 1.9.4 Nordiske seminarier for arkeologistuderende
- 1.9.7 Videreutdanning av sosialhøyskolelærere
- 1.9.8 Nordiske seminarier for lærere ved journalisthøyskoler
- 1.9.9 Nordiske videreutdannelseskurser for idrettslærere

Forslaget er ikke uttrykk for at kursusbetøvet i og for seg er blitt mindre, men bør ses i sammenheng med den oppfatning som Nordisk råds kulturutvalg har tilkjennegitt, at den hittidige kursusrvirksomhet ikke lenger fullt ut svarer til behovene. Den foreslåtte reduksjon, som naturligvis også er begrunnet i den stramme situasjon i forbindelse med utarbeidelsen av nærværende budsjett, bør derfor primært betraktes som det nødvendige skritt, som skaper realistiske forutsetninger for et etterfølgende arbeid med å ajourføre kursusrvirksomheten i overensstemmelse med de behov som utviklingen har medført.

For Nordens folkeakademi vil forslaget bety et skritt på vei mot en kursusrvirksomhet av det omfang man hadde i perioden 1978-80. For Nordisk språksekretariat og Nordisk språk- og informasjonssentrum vil det si en heving av aktivitetsnivået i retning av det som er forutsatt i handlingsprogrammet for øket språkforståelse.

Forskningsområdet

Det langsiktige og mer grunnleggende forskningsamarbeid har en bred plass under kulturavtalens område. Det sentrale motiv for amarbeidet er å forbedre forsknings vilkår i Norden. Samarbeidssystemet skal gi muligheter til felles anvendelse av personalressurser og økonomiske og finansielle FoU-ressurser, og det skal fremme felles utnyttelse av spesialkunnskaper i ulike forskningsmiljøer.

Forutsetninger for utvikling av et dynamisk forskningsamarbeid er således gode kontakter mellom forskere og forskningsmiljøer, fleksibilitet i ressursenes innretning, og mulighet for støtte på nye amarbeidsområder.

Forslagene om aktivitetsøkninger i budsjettet tar derfor sikte på å utvikle slike støtteformer som kan forhøye den langsiktige forskerkompetanse, forbedre mulighetene for forskerkontakter, gi større fleksibilitet og øket støtte til nye initiativer. Det vil si at forslagene om økninger først og fremst gjelder Nordiske forskerkurser, Nordiske forskerstipendier og Nordiske forskersymposier.

Budsjettforlaget for Nordisk forskningspolitisk råd (FPR) tar sikte på å bringe rådet et skritt videre i retning av det forutsatte aktivitetsnivå.

Forslag om aktivitetsøkning for Nordisk vulkanologisk institutt bygger på anbefaling fra FPR, etter en internasjonal vurdering av virksomheten i 1984. Vurderingsgruppen mente at instituttets virksomhet ligger på høyt internasjonalt nivå og foreslo betydelige ressursforsterkninger. I årene fremover er det grunn til å komme tilbake til vurderingsgruppens forslag.

Kostnadsrammen for Nordisk sommeruniversitet foreslås begrenset til 1.6 mill. DKK, og en vurdering av virksomheten forutsettes iverksatt.

Det almenkulturelle område

Når det gjelder filmsamarbeidet, amatørmusikksamarbeidet, folkebiblioteks-samarbeidet og arbeidet med barn- og kulturspørsmål, har det i flere år pågått en omfattende forsøksvirksomhet som deretter er blitt vurdert med positive resultater. Tross dette har man i denne omgang ikke funnet det mulig å foreslå virksomhetene ført opp som faste poster. Støtten til disse virksomheter bør derfor også i 1986 vurderes nærmere ved fordelingen av ministerrådets disposisjonsmidler.

Ministerrådet har fastsatt vedtekter for Nordens hus på Åland, og den nordiske finansiering foreslås overført fra disposisjonsbevilgningen til fast post på budsjettet.

I budsjettforslaget er ført opp en kraftig økning av bevilgningen til Nordisk kunstsentrum. Det er i samsvar med tidligere års uttalelser om å søke å nå opp til forutsatt virksomhetsnivå. Til en fremtidig vurdering hører spørsmålet om eventuelle ytterligere arbeidsoppgaver for senteret i forbindelse med et utvidet utstillingssamarbeid i Norden.

Også for Nordens hus i Reykjavik er det foreslått en aktivitetsøkning på grunnlag av de særlige vurderinger som har vært gjennomført av de nordiske institusjoner i Island.

Innen det almenkulturelle område er det som framgått ovenfor, virksomheter som har pågått i flere år som av økonomiske grunner ikke kan realiseres innenfor rammen av de faste poster på budsjettet. Hertil kommer forslag om nye initiativ. Det er gjort nærmere rede for noen av disse aktiviteter under avsnittet om ministerrådets disposisjonsbevilgning.

Ministerrådets disposisjonsbevilgning

Disposisjonsbevilgningen er ministerrådets fremste instrument for nye initiativer, forsøk og utviklingstiltak. Gjennom en mangesidig eksperimentell virksomhet samles viktige bidrag til fremtidig utformning og innretning av samarbeidet.

I samspillet med Nordisk råd er likeledes denne bevilgning viktig. Den gir det finansielle grunnlag for å kunne reagere raskt og energisk på rekommandasjoner og uttalelser. Også Nordisk råds budsjettkomite har i uttalelsen nevnt ovenfor i innledningen, pekt på behovet for en reserve som særskilt bør benyttes til å vurdere rekommandasjoner vedtatt ved sesjonen 1985 for derved å kunne bedre effektiviteten.

Det er viktig at prosjekter som finansieres over bevilgningen er klart tidsbegrenset. Er prosjektene vellykket og av varig karakter, bør de hurtigst mulig få en annen finansiering. I motsatt fall mister disposisjonsbevilgningen sin effekt.

Som nevnt foran har det i budsjettforslaget for 1986 ikke vært mulig å følge dette synspunkt. Bare bevilgningen til Nordens institutt på Åland er overført til fast post. De økonomiske muligheter har ikke vært tilstrekkelige til samtidig å overføre flere betydelige virksomheter på det almenkulturelle område.

Om samtlige anmeldte prosjekter skulle gjennomføres i 1986, måtte disposisjonsbevilgningen utgjøre drøyt 17 mill. DKK. Forslaget i budsjettet er knapt 10 mill. DKK. Det betyr at ministerrådet i en hard prioriteringsprosess må prøve hvert enkelt prosjekts innhold og kvalitet, innretning og formål, varighet og fremtidige budsjettkonsekvenser.

I tillegg til de mange pågående prosjekter har særlig på det almenkulturelle område nye idéer og syn vokst frem. Det finns f.eks. gode grunner til å klarlegge hvorvidt, på hvilke måter og under hvilke betingelser det nordiske samarbeidet på det almenkulturelle område, og kultursektoren i det hele tatt, kan bidra til vekst i samfunnsøkonomien og øket sysselsetting.

I alt er det i plan for bruk av disposisjonsmidler i 1986 ført opp 2 mill. DKK til ulike initiativer av ovennevnte art, hvorav 0.5 mill. til samarbeid mellom kulturinstitusjoner på kulturbudsjettet, 0.5 mill. til lokalt og regionalt prosjektsamarbeid, og 1.0 mill. til kultur, ungdom og sysselsetting.

Under undervisningsområdet er den største post i planen for bruk av disposisjonsmidler i 1986 700.000 DKK til realiseringen av planen for øket språkforståelse. Denne sentrale prosjektgruppe bør fortsatt prioriteres så høyt at den uten forsinkelser kan drives frem til avslutning innen overskuelig tid.

Under forskningsområdet kan en relativt større del av de fremtidsrettede prosjekter og eksperimenter finansieres over kulturbudsjettets faste poster. Belastningen på ministerrådets disposisjonsbevilgning blir tilsvarende mindre, der større poster er samarbeid om nordiske utenlandslektorer, garantibeløp for termoluminiscensmålinger, områdestudier, kontakt med universiteter i den tredje verden og arktisk forskning.

Blant overgripende spørsmål skal det pekes på visse ytterligere forslag.

En ressurskrevende prosjektgruppe gjelder kulturinformasjon i utlandet, der ministerrådet har fattet beslutning om å medvirke i utstilling av nordisk sekelskiftekunst i London, Düsseldorf og Paris i 1986/87. Videre arbeides det med planer om å medvirke ved Biennalen i Venedig i 1986 med utstilling av nordisk ekspresjonistisk kunst fra slutten av 1800-tallet til 1950-tallet. Sammen med andre utstillingsprosjekter kan både eldre og nyere nordisk kunst komme til å bli gitt en bred og hittil unik presentasjon i Vesteuropa i kommende år. Endelig studeres muligheten for å gjennomføre et nordisk kulturprosjekt i Japan i 1987.

Videreutvikling av kulturforbindelsene mellom Grønland og det øvrige Norden må føre til større utgifter, i første omgang over disposisjonsbevilgningen.

En særskilt oversikt over ministerrådets disposisjonsmidler 1984-1986 følger dette budsjettforslag. I den er det ført opp en rekke prosjekter utover dem som er nevnt ovenfor. Prosjektene om miljølære og overgangen skole/-arbeidsliv forutsettes avsluttet i løpet av 1986. Andre befinner seg på tidligere stadier i vurderings- og planleggingsprosessen. Nye prosjekter kan også komme til etter initiativ fra ministerrådet eller Nordisk råd.

Avslutningsvis under dette avsnitt er det grunn til å minne om at denne preliminnære fortegnelse over prosjekter leder til et finansieringsbehov av størrelsesordenen 17 mill. DKK, mens det er foreslått bevilget knapt 10 mill. Gjennom hele den videre arbeids- og vurderingsprosess vil man således stå overfor sterke prioriteringsbehov.

Nordisk kulturfond

I 1984 mottok fondet 652 ansøkninger til et samlet beløp av ca 73 mill. DKK. 169 ansøkninger ble helt eller delvis imøtekommet.

Fondets virksomhetsområde er blitt utvidet etter at Grønland, Færøene og Åland er kommet mer aktivt med i det nordiske samarbeid.

Allikevel er det ikke funnet plass til å kunne foreslå noen aktivitetsøkning, bare prisomregning.

Den økonomiske handlingsplanen

Blandt forslagene innen handlingsplanen for økonomisk utvikling og full sysselsetting, som ble godkjent av Nordisk ministerråd (finansministrene) 23. januar 1985, finnes samarbeidsaktiviteter også på utdannings- og forskningsområdene.

Økonomisk støtte skal gis til det s.k. NORDUNET-projektet. Dette prosjektet antas å bli påbegynt i 1985, og innebærer at man koplek sammen de nasjonale systemene for datakommunikasjon mellom nordiske universiteter og forskningsinstitusjoner. For virksomheten i 1986 foreslås bevilget 2.000.000 NOK (tilsv. 2.490.000 DKK). Ministerrådet vil videre kartlegge behovet for en styrket og modernisert arbeidsmarkedsutdanning, samt samordne og modernisere utdanningskapasiteten på andre områder. For disse tiltak vil ministerådet avsette 1.667.000 NOK (tilsv. 2.075.000 DKK).

Det samlede forslag til disse formålene, 4.565.000 DKK, er ført opp som en særskilt post i kulturbudsjettet etter den ordinære årsbevilgningen. Midlene anvises særskilt.

Avsluttende kommentarer

Omtalen i det foregående inneholder også utsagn om perspektiver, utviklingsmuligheter og -tendenser. Det gjelder særlig fremstillingen under ministerådets disposisjonsbevilgning, som et viktig instrument for ny fremdrift. Her skal gis noen korte, supplerende bemerkninger.

Den datateknologiske utvikling og informasjonssamfunnets fremvekst synes å innebære interessante muligheter for nordisk samarbeid. Det gjelder bl.a. teknologien som emne i de brede forsknings- og undervisningssystemer, i nye spesialutdannelse på alle nivåer, som "verktøy" i undervisning og annen kulturvirksomhet, og det gjelder Nordens utdannelse- og kulturaktiviteter som behovsgrunnlag for produksjon og salg av både programvarer og apparatur. Dette vil alt kunne bidra til å bevare og videreutvikle felles trekk i de nordiske lands kulturbillede, trekk som er av fundamental betydning for det nordiske samarbeid.

Det nordiske kulturelle samarbeid har en veldig bredde i nordiske institusjoner, i nasjonale offentlige organer, i faglige organisasjoner, interesseorganisasjoner, ideelle sammenslutninger og blandt enkeltpersoner. Det nordiske kulturbudsjett avspeiler bare en liten del av de ressurser som satses i samarbeidet. Allikevel er dette en viktig del. Det er over dette budsjett man ofte har finansiert nye initiativ, satsninger og forsøk. Det begrensede nordiske budsjett utløser således langt større nasjonale ressurser i det nordiske samarbeid.

Det er derfor viktig at ikke en for stor del av budsjettet blir fastlåst i eksisterende institusjoner og tiltak. I institusjonenes omverden og innen institusjonene selv vokser det raskt frem sterke interesser som søker å bevare det bestående. Gjennom smidige målformuleringer, vedtekter og rekrutterings- og personalpolitikk er det viktig å bevare mest mulig av evnen til fleksibilitet og nytenkning.

En slik grunnholdning er særlig viktig i forskningssamarbeidet. Nordisk forskningspolitisk råd har derfor bebudet at man vil arbeide for større innholdsmessig fleksibilitet i samarbeidet, med respekt for at endringer nødvendigvis må foregå over en lengre periode. Blandt annet overveier rådet mulighetene for å omorganisere de samarbeidsorganer på kulturbudsjettets forskningsdel som har fondslignende oppgaver. Det dreier seg om organer som for tiden disponerer vel 5 mill. DKK per år.

Til slutt skal bemerkes at en oppfølging av utredningene om radio- og TV-samarbeidet kan komme til å berøre samarbeidet innen kulturavtalens område, og eventuelt også kulturbudsjettet.

BILAGA I

F ö r s l a g
till
BUDGET 1986
för
NORDISKT KULTURELLT SAMARBETE

INNEHÅLLSFORTECKNING		Sid
	Sammanfattning och analys av budgetförslag	1547
	Anmärkningar till sammanfattningsblanketterna	1564
1.	<u>Utbildning</u>	
1.1	Nordens folkliga akademi (NFA)	1566
1.2	Nordiskt samarbete inom skolområdet	1568
1.3	Nordiskt vuxenutbildningssamarbete	1570
1.4	Nordiska journalistkursen	1572
1.5	Nordiska språksekretariatet	1574
1.6	Nordiskt språk- och informationscentrum	1576
1.7	Nordiska högskolan för hushållsvetenskap (NHH)	1578
1.8	Bidrag till Nordisk federation för medicinsk undervisning	1581
1.9	Bidrag till Nordisk kursverksamhet på utbildningsområdet	1583
2.	<u>Forskning</u>	
2.1	Nordiskt kollegium för marinbiologi (NKMB)	1604
2.2	Nordiska institutet för teoretisk atomfysik (NORDITA)	1606
2.3	Nordiska institutet för folkdiktning (NIF)	1608
2.4	Nordiska institutet för sjö rätt	1610
2.5	Nordiska geоекursioner till Island	1612
2.6	Nordiskt kollegium för ekologi (NKE)	1614
2.7	Centralinstitutet för nordisk Asienforskning (CINA)	1616
2.8	Nordiskt kollegium för fysisk oceanografi (NKFO)	1618
2.9	Nordiska samarbetskommittén för arktisk medicinsk forskning (NoSAMF)	1620
2.10	Nordiska samarbetskommittén för internationell politik, inklusive konflikt- och fredsforskning	1622
2.11	Nordiska samarbetsorganet för vetenskaplig information (NORDINFO)	1624
2.12	Nordiska forskarkurser, forskarstipendier och forskarsymposier	1626
2.13	Nordiskt vulkanologiskt institut (NORDVULC)	1632
2.14	Nordiska samarbetskommittén för acceleratorbaserad forskning (NOAC)	1634
2.15	Nordisk dokumentationscentral för masskommunikationsforskning (NORDICOM)	1636
2.16	Nordiska institutet för samhällsplanering (NORDPLAN)	1638
2.17	Nordiskt forskningspolitiskt råd (FPR)	1640
2.18	Bidrag till Nordiska sommaruniversitetet (NSU)	1642
2.19	Bidrag till Nordiska samfundet för latinamerikaforskning (NOSALF)	1644
2.20	Bidrag till Nordiska kommittén för öststatsforskning	1646
3.	<u>Allmänkulturell verksamhet</u>	
3.1	Nordens Hus i Reykjavik	1648
3.2	Nordiskt teatersamarbete: Nordiska teaterkommittén (NTK), gästspel och fortbildning samt bidrag till Nordiska amatörteaterrådet (NAR)	1650
3.3	Nordiska rådets litteraturpris	1654
3.4	Nordiska rådets musikpris	1656
3.5	Nordiskt musiksamarbete (NOMUS)	1658
3.6	Nordiskt samiskt institut	1660
3.7	Nordiskt folkrörelsesamarbete: ungdomssamarbete, folkbildnings- samarbete, idrottssamarbete	1662
3.8	Stöd till översättning av nabolandslitteratur	1668
3.9	Nordiskt konstcentrum (NKC)	1670
3.10	Nordiska filmkurser	1672
3.11	Nordens Hus på Färöarna	1674
3.12	Nordiskt institut på Åland	1676
3.13	Bidrag till Nordiska konstförbundet	1678
3.14	Bidrag till Nordiska författarkurser	1680
3.15	Bidrag till Skandinavisk förening i Rom	1682
3.16	Bidrag till Nordkalottmuseet	1684
4.	<u>Nordiska ministerrådets dispositionsmedel</u>	1686
5.	<u>Nordiska kulturfonden</u>	1688
6.	<u>Sekretariatet för nordiskt kulturellt samarbete</u>	1690

S A M M A N D R A G

		1.000-tal danska kronor					
Institutioner (motsv.)	Anslag 1985	Automatiska ökningar			Ministerrådets förslag		
	(utgifter ./% id- komster)	Faktisk löneökn. 1984	Faktisk kursänd- 1984	Beräknad prisökn. 1986	Aktivi- tetsök- ning	Anslag 1986 utg. ./% ink.	
1. Utbildning	14.240 - 61	367	244	366	- 131	15.086 - 66	
2. Forskning	53.299 - 609	2.002	330	1.037	1.312	57.980 - 769	
3. Allmänkulturell verksamhet	35.345	650	- 367	1.367	2.002	38.997	
4. Ministerrådets dispositionsmedel	8.701	0	0	261	950	9.912	
5. Nordiska kulturfonden	10.300	0	0	309	0	10.609	
6. Sekretariatet för nordiskt kulturellt samarbete	16.655 - 6.300	460	0	137	- 153	17.099 - 5.450	
7. Löne-, pris- och valuta- justeringsreserv	9.600	0	0	192	0	9.792	
S U M M A	148.140 ¹⁾ - 6.970	3.479	207	3.669	3.980	159.475 - 6.285	
A N S L A G	141.170					153.190	
8. Handlingsplan för ekonomisk ut- veckling och full sysselsättning ²⁾						4.565	

1) Justerat belopp enligt ministerrådets beslut (se Anmärkningar, s. VII)

2) Anvisas särskilt

1. UTBILDNINGSMRÅDET

		1.000-tal danska kronor					
Institutioner (motsv.)	Anslag 1985 (utgifter ./.. in- komster)	Automatiska ökningar			Ministerrådets förslag		
		Faktisk löneökn. 1984	Faktisk kursänd- 1984	Beräknad prisökn. 1986	Aktivi- tetsök- ning	Anslag 1986 utg. ./.. ink.	
1.1	Nordens folkliga akademi	4.218 - 61	241	175	97	32	4.763 - 63
1.2	Nordiskt samarbete inom skolområdet	1.664	0	0	33	0	1.697
1.3	Nordiskt vuxenutbildnings-samarbete	491	0	0	10	0	501
1.4	Nordiska journalistkursen	1.166	10	0	17	0	1.193
1.5	Nordiska språksekretariatet	1.260	66	- 44	23	62	1.367
1.6	Nordiskt språk- och informationscentrum	1.972	31	63	59	132	2.257
1.7	Nordiska högskolan för hus-hållsvetenskap (NHH)	828	19	34	10	115	1.006
1.8	Bidrag till Nordisk federation för medicinsk undervisning	600	0	0	12	0	612
1.9.1	Nordiska universitetskurser i historia	29	0	0	10	82	121 - 1
1.9.2	Bidrag till Nordiska fackkonferensen i historisk metodlära	121	0	0	2	- 123	0
1.9.3	Bidrag till nordiska fältseminarier för etnologistuderande	134	0	0	2	- 136	0
1.9.4	Bidrag till nordiska seminarier för arkeologistuderande	22	0	0	8	- 30	0
1.9.5	Nordiska kurser i språk och litteratur	1.284	0	16	52	92	1.444
1.9.6	Vidareutbildning av konservatorer	190	0	0	4	- 140	54 - 2
1.9.7	Vidareutbildning av socialhögskolelärare	43	0	0	10	- 53	0
1.9.8	Bidrag till seminarier för lärare vid journalisthögskolor	22	0	0	11	- 33	0
1.9.9	Bidrag till nordiska fortbildningskurser för idrottslärare	128	0	0	3	- 131	0
1.9.10	Bidrag till fortbildningskurser för modersmålslärare	68	0	0	3	0	71
S U M M A		14.240 - 61	367	244	366	- 131	15.086 - 66
A N S L A G		14.179					15.020

2. FORSKNINGSGOMRÅDET / 1

		1.000-tal danska kronor					
Institutioner (motsv.)	Anslag 1985 (utgifter ./.. in- komster)	Automatiska ökningar			Ministerrådets förslag		
		Faktisk löneökn. 1984	Faktisk kursänd- 1984	Beräknad prisökn. 1986	Aktivi- tetsök- ning	Anslag 1986 utg. ./.. ink.	
2.1	Nordiskt kollegium för marinbiologi	1.057	0	- 37	41	0	1.061 - 108
2.2	Nordiska institutet för teo- retisk atomfysik (NORDITA)	12.725 - 88	804	0	98	0	13.627 - 164
2.3	Nordiska institutet för folkdiktning	1.416	211	45	36	104	1.812
2.4	Nordiska institutet för sjöfart	2.011	80	- 70	33	0	2.054
2.5	Nordiska geoexkursioner till Island	513	0	0	21	35	569
2.6	Nordiskt kollegium för ekologi	629 - 18	0	26	20	0	675
2.7	Centralinstitutet för nordisk Asienforskning (CINA)	3.537 - 30	191	0	22	0	3.750 - 64
2.8	Nordiskt kollegium för fysisk oceanografi	1.209 - 84	0	39	18	0	1.266
2.9	Nordiska samarbetskommittén f arktisk medicinsk forskning	1.206	67	39	35	0	1.347
2.10	Nordiska samarbetskommittén för internationell politik	1.017 - 6	14	42	24	0	1.097
2.11	Nordiska samarbetsorganet för vetenskaplig information	4.668	100	151	217	0	5.136
2.12.1	Nordiska forskarkurser	4.593	0	0	92	225	4.910
2.12.2	Nordiska forskarstipendier	1.350	0	0	27	140	1.517
2.12.3	Nordiska forskarsymposier	1.065	0	0	21	222	1.308
2.13	Nordiskt vulkanologiskt institut	3.128	176	- 151	145	150	3.448 - 21
2.14	Nordiska samarbetskommittén f acceleratorbaserad forskning	586	0	0	12	0	598 - 26
2.15	Nordisk dokumentationscentral f. masskommunikationsforskning	722	- 2	0	8	- 5	723
2.16	Nordiska institutet för sambällsplanering (NORDPLAN)	5.241	266	218	56	191	5.972
2.17	Nordiska forskningspolitiska rådet (FPR)	3.952	95	0	47	650	4.744
2.18	Bidrag till Nordiska sommar- universitetet (NSU)	2.012 - 383	0	0	40	- 400	1.652 - 376

2. FORSKNINGSMRÅDET / 2

		1.000-tal danska kronor					
Institutioner (motsv.)	Anslag 1985 (utgifter ./ . in- komster)	Automatiska ökningar			Ministerrådets förslag		
		Faktisk löneökn. 1984	Faktisk kursänd- 1984	Beräknad prisökn. 1986	Aktivi- tetsök- ning	Anslag 1986 utg. ./ . ink.	
2.19	Bidrag till Nordiska samfun- det för latinamerikaforskning	309	0	13	13	0	335 - 10
2.20	Bidrag till Nordiska kommit- tén för öststatsforskning	353	0	15	11	0	379
S U M M A		53.299 - 609	2.002	330	1.037	1.312	57.980 - 769
A N S L A G		52.690					57.211

3. ALLMÄNKULTURELLA OMRÅDET

		1.000-tal danska kronor					
Institutioner (motsv.)	Anslag 1985 (utgifter ./.. in- komster)	Automatiska ökningar			Ministerrådets förslag		
		Faktisk löneökn. 1984	Faktisk kursänd- 1984	Beräknad prisökn. 1986	Aktivi- tetsök- ning	Anslag 1986 utg. ./.. ink.	
3.1	Nordens Hus i Reykjavik	3.132	118	- 151	227	350	3.676
3.2.1	Nordiska teaterkommittén, gästspel och fortbildning	3.906	11	- 137	131	0	3.911
3.2.2	Bidrag till Nordiska amatör- teaterrådet (NAR)	484	0	0	10	0	494
3.3	Nordiska rådets litteraturpris	405	0	0	8	0	413
3.4	Nordiska rådets musikpris	0	0	0	0	202	202
3.5	Nordiskt musiksamarbete (NOMUS)	2.142	0	- 75	83	0	2.150
3.6	Nordiskt samiskt institut	5.617	361	- 197	82	199	6.062
3.7.1	Nordiskt ungdomssamarbete	2.740	0	0	55	0	2.795
3.7.2	Nordiskt folkbildnings- samarbete	2.164	0	0	43	0	2.207
3.7.3	Nordiskt idrottssamarbete	856	0	0	17	0	873
3.8	Stöd till översättning av nabolandslitteratur	1.800	0	0	36	50	1.886
3.9	Nordiskt konstcentrum	5.078	106	163	203	600	6.150
3.10	Nordiska filmkurser	364	0	0	7	0	371
3.11	Nordens Hus på Färöarna	5.630	54	0	428	0	6.112
3.12	Nordiska institutet på Åland	0	0	0	0	571	571
3.13	Bidrag till Nordiska konst- förbundet	385	0	12	20	0	417
3.14	Bidrag till Nordiska författarkurser	191	0	8	6	0	205
3.15	Bidrag till Skandinavisk förening i Rom	214	0	0	4	30	248
3.16	Bidrag till Nordkalottmuseet	237	0	10	7	0	254
S U M M A		35.345 - 0	650	- 367	1.367	2.002	38.997 - 0
A N S L A G		35.345					38.997

Anmärkningar till sammanfattning och analys av budgetförslag 1986

1. Alla belopp anges i 1.000-tal danska kronor (DKK).
2. För varje institution anges både för 1985 och 1986 bruttokostnader och intäkter. Anslaget till verksamheten utgör bruttokostnaderna ./ intäkterna.

Under 1984 har budgetnivån 1985 enligt ministerrådets beslut justerats för de två institutionerna i Island, nämligen 2.13 Nordiskt vulkanologiskt institut och 3.1 Nordens Hus i Reykjavik. Beloppet överensstämmer därför inte med det av ministerrådet fastställda.

3. Personalkostnaderna i 1985 års budget är beräknade i 1983 års lönenivå. I 1986 års budget är de angivna i 1984 års nivå. Skillnaden redovisas som automatisk löneökning 1984.

I budgetöversikterna förtecknas samtliga budgeterade fasta tjänster jämte årslöner, fasta tillägg och sociala avgifter. Eftersom löner och avgifter beräknats i 1984 års nivå erhåller institutionerna under 1986 kompensation för automatiska förändringar, dvs skillnaden mellan budgeterade och faktiska kostnader. I de totala löneutgifterna kan utöver kostnaderna för budgeterade fasta tjänster även ingå medel för tillfälligt anställda, övertid etc som inte berättigar till kompensation under 1986.

4. Ministerrådets budget för 1985 är fastställd i DKK och nationell valuta enligt kurserna 1.11.1983. Budgetförslagen för 1986 i nationell valuta är omräknade till DKK enligt kurserna 1.11.1984:

FIM = 173,05	NOK = 124,44
ISK = 32,55	SEK = 126,69

Automatisk kursändring är i budgetförslaget för 1986 positiv, dvs ett större belopp i DKK erfordras för att finansiera de för 1985 i nationell valuta fastställda och betalda anslagen än då dessa fastställdes.

5. Ministerrådet har fastställt nedanstående procentsatser för prisökning 1985-1986 (MR 5/84, punkt 7.5):

Danmark	2%	Island	10%
Finland	5%	Norge	4%
Färöarna	9%	Sverige	3%

6. Det föreslagna anslaget till nordiskt kulturellt samarbete 1986 (inkl. löne-, pris- och valutajusteringsreserv), 153.190.000 DKK, fördelas mellan länderna på följande sätt:

	<u>Procent</u>	<u>Belopp</u> (1.000-tal DKK)
Danmark	21,4	32.783 (Föreslagen
Finland	19,4	29.719 fördelningsnyckel,
Island	0,8	1.225 ännu ej
Norge	21,2	32.476 fastställd)
Sverige	<u>37,2</u>	<u>56.987</u>
	100,0	153.190

I N S T I T U T I O N S Ö V E R S I K T E R

1.1 NORDENS FOLKLIGA AKADEMI (NFA)

Organisation og virksomhed

Nordens folklige akademi (NFA) startede i 1968 som en forsøgsvirksomhed over en femårs periode. Ifølge statutterne skal NFA virke som et center for studier og diskussion omkring voksenundervisning og folkeoplysningsarbejde i Norden. I 1972 vedtog Nordisk Ministerråd, at NFA skulle fortsætte sin virksomhed og i 1977 blev det vedtaget, at NFA skulle videreføres som en permanent institution på det nordiske kulturbudget.

NFAs virksomhed omfatter i første række kurser af forskellig art i tilknytning til voksenundervisning og folkeoplysningsarbejde i Norden. Kurserne er sædvanligvis åbne for alle interesserede. I mange tilfælde arrangeres de i samarbejde med institutioner og organisationer, som på nordisk plan arbejder med folkeoplysningssspørgsmål. NFA lejer lokaler ved Nordiska Folkhögskolan i Kungälv i Sverige for sin virksomhed.

NFA fungerer for tiden også som sekretariat for Det Nordiske Folkehøjskoleråd og som kontaktorgan for folkeoplysningsorganisationerne i de enkelte nordiske lande. Videre har NFA deltaget aktivt i det projektprogram, som administreres af Kultursekretariatet, og som omhandler nordisk voksenundervisning.

Institutionens budgetforslag

Institutionens budgetforslag for 1986 beløber sig til 3.792.000 SEK. Af dette beløb udgør 150.700 SEK en stigning fra budgettet 1985 udover almindelige prisomregninger. Deraf søger akademiet om 100.000 SEK til indkøb af tekstbehandlingsanlæg og 50.000 SEK til at gennemføre et kursus af 10-14 dages varighed, omhandlende Nordisk historie (rejser og honorar til forelæsere og stipendier til deltagere). Endvidere ønsker akademiet at ændre en halvtids assistentstilling til en heltidsstilling samtidig med at stillingen som institutionstekniker ændres fra heltid til halvtid. Denne ændring udgør en stigning på 700 SEK.

Ministerrådets vurdering

Ifølge akademiets lejeaftale med Nordiska folkhögskolan reguleres lejen efter svensk konsumentprisindex. Forslaget om en kompensation for stigning i lejeudgifterne på 22.000 SEK ud over den faste priskompensation på 55.000 SEK tilsigter således at opretholde det virksomhedsniveau, der blev fastlagt i 1985-budgettet. Derudover regnes der med en yderligere øgning til kursus- og konferencevirksomheden på 25.000 SEK, som endnu et skridt på vejen for at genoprette aktivitetsniveauet fra 1978-80.

1.1 NORDENS FOLKLIGA AKADEMI (NFA)

<u>Budgetförslag 1986</u>	utbetalas	3.709.000 SEK
	motsvarar	4.700.000 DKK

Budgetöversikt (1.000-tal SEK)

Inom parentes anges institutionens förslag

	Budget 1985	Förändring 1985-86			Budgetförslag 1986
		Löneökn. 1984	Prisökn. 1986	Akt.ökn. 1986	
Driftkostnader	3.467	190 (169)	77 ¹⁾ (55)	25 (151)	3.759 (3.842)
Intäkter	50				50 (50)
<u>Anslag</u>	<u>3.417</u>				<u>3.709 (3.792)</u>

1) I den automatiska prisökningen har inräknats en extraordinär ökning på 22.000 SEK som kompensation för hyresökningar.

Personalbudget

Personalbudgeten har beräknats i 1984 års löneläge och uppgår totalt till 1.847.000 SEK. Fördelningen på löner och sociala avgifter framgår av nedanstående översikt. Sociala avgifter 39% har beräknats på bruttolönen (exkl. utlandstillägg) plus semestertillägget.

Endast de i personalförteckningen upptagna tjänsterna berättigar till kompensation 1986 för automatiska löneökningar 1985 och 1986.

Inom parentes anges institutionens förslag.

Tjänst	Budget 1985	Antal 1986	Lönekod	Årslön (1.000-tal SEK)	Soc.avg.
Rektor	1	1 (1)	F26:6	173 34 ¹⁾	68
Lektor, svensk	1	1 (1)	F18:5	134	52
Lektor, norsk	1	1 (1)	F18:6	137	53
Lektor, finsk	1	1 (1)	F18:5	134 34 ¹⁾	52
Bibliotekarie	1	1 (1)	F16:2	117	46
Tolk	1	1 (1)	F16:5	125	49
Assistent	1	1 (1)	F12:3	107	42
Assistent	1	1 (1)	F11:5	106	41
Biblioteksassistent	1	1 (1)	F 9:5	101	39
Assistent	½	1 (1)	F 9:2	97	38
Institutionstekniker	1	½ (½)	F 8:5	49	19
<u>Summa</u>	<u>10½</u>	<u>10½ (10½)</u>		<u>1.348</u>	<u>499</u>

1) Utlandstillägg.

1.2 NORDISKT SAMARBETE INOM SKOLOMRÅDET

Organisation og virksomhed

Nordisk ministerråd fastsatte i 1976 mandat for styringsgruppen for nordisk samarbejde inden for skoleområdet (tidligere: Harmonisering af skolerne i de nordiske lande).

Ifølge mandatet skal det nordiske skolesamarbejde primært omfatte pædagogisk forsknings- og udviklingsarbejde, samt informationsformidling og udveksling af erfaringer om reformarbejde og udviklingstendenser inden for forskole, grundskole og de gymnasiale uddannelser, herunder også erhvervsuddannelserne for de 16-19-årige.

I februar 1981 godkendte ministerrådet styringsgruppens forslag til tyngdepunktsområder i den pædagogiske forsknings- og udviklingsvirksomhed (FoU). Ifølge forslaget skal hovedvægten i virksomheden i perioden fremover ligge på fire områder:

1. organisationsudvikling og arbejdsmiljø i skolen,
2. erhvervspædagogisk forsknings- og udviklingsarbejde,
3. samvirke omkring problematikken uddannelse/arbejdsliv og
4. samvirke omkring integrering af specialundervisningens elever.

Sideløbende med den centrale planlægning, styring og information har det egentlige projektarbejde været gennemført som en decentraliseret virksomhed. Sagkyndige personer, som arbejder med de enkelte projekter, er ansat på korttidsforordninger og udfører arbejdet i hjemlandet. Arbejds- og kontaktgrupper er et vigtigt og nødvendigt led for at gennemføre de enkelte projekter og formidle kontakter. Med etablering af netværk mellem nationale og lokale forsøgsprojekter forankres det nordiske skolesamarbejde i det aktuelle fornyelsesarbejde. Netværkkontakter skabes gennem nordiske konferencer, seminarer, m.v.

Kultursekretariatet varetager det nordiske skolesamarbejdes sekretariatsfunktion.

Ledningsgruppens budgetforslag

Budgetforslaget for 1986 på 1.887.000 DKK innebærer en aktivitetsøkning på 190.000 DKK for at starte et nyt projekt inom ramen för skolsamarbetet, som speciellt inriktar sig på jämställdhetsproblemen beträffande flickors och pojgars möjligheter.

Ministerrådets bedömning

Ministerrådets förslag omfattar endast prisökningar.

1.2 NORDISKT SAMARBETE INOM SKOLOMRÅDET

Budgetförslag 1986 utbetalas 1.697.000 DKK

Budgetöversikt (1.000-tal DKK)

Inom parentes anges institutionens förslag

	Budget 1985	Förändring 1985-86			Budgetförslag 1986
		Löneök. 1984	Prisök. 1986	Akt.ök. 1986	
Driftkostnader	1.664	- (-)	33 (33)	0 (190)	1.697 (1.887)
Intäkter	0				0 (0)
<u>Anslag</u>	<u>1.664</u>				<u>1.697 (1.887)</u>

1.3 NORDISKT VUXENUTBILDNINGSSAMARBETE

Organisation och verksamhet

En nordisk arbetsgrupp fick hösten 1975 i uppgift att i samarbete med kultursekretariatet utarbeta ett förslag till handlingsprogram på vuxenutbildningens område. I juni 1976 godkände ministerrådet den ramplan för ett projektprogram som arbetsgruppen lade fram och beviljade 680.000 DKK ur dispositionsmedlen för en tvåårig verksamhet. Vid mötet förutsattes att den nordiska evalueringsgrupp som tillsatts för att leda projektprogrammet skulle behandla de enskilda projekten vad innehåll, planläggning samt tids- och budgetramar beträffar.

Inom ramen för projektprogrammet har sex större projekt realiserats, bl a beträffande vuxenutbildning i arbetslivet, betald studieledighet, vuxenutbildning genom radio och TV, utbildning av vuxenutbildare, forsknings- och utvecklingsarbete (FoU) på vuxenutbildningsområdet i Norden och ett intensifiering av informationsutbytet mellan länderna.

I september 1978 beviljade ministerrådet ytterligare 680.000 DKK ur dispositionsmedlen för ett fortsatt samarbete inom vuxenutbildningen fram till mitten av 1980. Förutom uppföljning och fördjupning av vissa projekt inom ramen för den första fasen av projektprogrammet har ytterligare två projekt tagits upp. Dessa berör dels rekryteringen till vuxenutbildningen dels utarbetande av en komparativ beskrivning av vuxenutbildningens mål, medel och organisation i Norden.

Från 1980 är vuxenutbildningssamarbetet upptaget på den fasta nordiska kulturbudgeten.

En kontinuerlig informationsutväxling sker mellan länderna, bl.a. i form av en nordisk tidskrift och regelbundet publicerade kartläggningar av pågående FoU-arbete på området.

Evalueringsgruppens budgetförslag

Ud over almindelige prisøgninger søger evalueringsgruppen om en aktivitetsøgning på 100.000 DKK for projektvirksomhed om voksenlæring i arbejdslivet.

Ministerrådets vurdering

Ministerrådets forslag indebærer kun prisændringer.

1.3 NORDISKT VUXENUTBILDNINGSSAMARBETE

Budgetförslag 1986 utbetalas 501.000 DKK

Budgetöversikt (1.000-tal DKK)

Inom parentes anges institutionens förslag

	Budget 1985	Förändring 1985-86			Budgetförslag 1986
		Löneökn. 1984	Prisökn. 1986	Akt.ökn. 1986	
Driftkostnader	491	- (-)	10 (10)	0 (100)	501 (601)
Intäkter	0				0 (0)
Anslag	491				501 (601)

1.4 NORDISKA JOURNALISTKURSEN

Organisation och verksamhet

Nordiska journalistkursen anordnar vidareutbildningskurser för journalister i de nordiska länderna. Kursverksamheten omfattar i första hand en tremånaders vidareutbildningskurs varje år. Kursen bedrivs i seminarieform med föreläsningar, grupparbete, självstudier och diskussioner. Undervisningsplanen omfattar fem huvudgrupper: gemensamma nordiska ämnen, politik i de nordiska länderna, internationell politik, masskommunikation och aktuella ämnen.

Sedan 1977 har i tillägg till den ordinarie kursverksamheten genomförts kortare kurser med specialinriktning. Nordiska journalistkursens verksamhet evaluerades 1983/84. Evalueringen resulterade i ett förslag om att verksamheten utvidgas till helårsdrift, med rektor anställd på heltid. I stället för en tremånaderskurs om året föreslås att det genomförs två kurser om året av två månaders varighet i Århus. Därutöver föreslås att det genomförs fyra specialkurser av en veckas varighet i stället för den enda specialkurs som nu genomförs. Styrelsen för Nordiska Journalistkursen delar inte evalueringsrapportens förslag. Styrelsen önskar bevara tremånaderskursen, och inte på nuvarande tidpunkt öka antalet kortkurser, eftersom lön under kursperiod kräver förhandlingar med journalistorganisationerna. Styrelsen önskar däremot en ökning på personalsidan för att bl.a. få tid till att utarbeta utvecklingsmodeller för verksamheten. RKU anser det svårt att stödja styrelsens förslag om utökning av budgetramen för ökning på personalsidan när en motsvarande ökning av verksamheten inte föreslås samtidigt. Ministerrådet delar denna uppfattning.

Institutionens budgetförslag

Institutionen föreslår totalt 374.000 DKK i aktivitetsökningar. Huvudparten av ökningen hänför sig till utbyggnad av rektorstjänsten till heltidstjänst (198.700 DKK). Därutöver föreslås att 1/4 assistenttjänst ändras till 1/4 kontorfuldmäktigtjänst (4.900 DKK), ökning på kontorskostnader (7.300 DKK), arvodering av kursledare (45.000 DKK), ökade reseutgifter (35.000 DKK) samt justering av specialkursbudgeten (83.400 DKK).

Ministerrådets bedömning

I avvaktan på ytterligare uppföljning av den evaluering, som avslutades 1984 innehåller ministerrådets förslag endast pris- och löneökningar i 1986.

1.4 NORDISKA JOURNALISTKURSEN

Budgetförslag 1986 utbetalas 1.193.000 DKK

Budgetöversikt (1.000-tal DKK)

Inom parentes anges institutionens förslag

	Budget 1985	Förändring 1985-86			Budgetförslag 1986
		Löneökn. 1984	Prisökn. 1986	Akt.ökn. 1986	
Driftkostnader	1.166	10 (10)	17 (18)	0 (374)	1.193 (1.568)
Intäkter	0				0 (0)
Anslag	1.166				1.193 (1.568)

Personalbudget

Personalbudgeten har beräknats i 1984 års löneläge och uppgår totalt till 311.000 DKK. Fördelningen på löner och sociala avgifter framgår av nedanstående översikt.

Endast de i personalförteckningen upptagna tjänsterna berättigar till kompensation 1986 för automatiska löneökningar 1985 och 1986.

Inom parentes anges institutionens förslag.

Tjänst	Budget 1985	Antal 1986	Lönekod	Årslön (1.000-tal DKK)	Soc.avg.
Rektor) 1)	1/5	1/5	Tab. 2	75	
Kursusleder) 1)	1/5	1/5 (1)	Tab. 2	56	2)
Assistent	1/2	1/2 (1/2)	HK	69	
Assistent	3/4	3/4 (3/4)	HK	109	
Summa	1,65	1,65 (2,25)		309	2

1) Innehas tills vidare av samma person.

2) Institutionen föreslår en heltidsanställd rektor i lönramme 37 + rektorstillägg, totalt 330.000 DKK + sociala avgifter.

1.5 NORDISK SPRÅKSEKRETARIAT

Organisasjon og virksomhet

Nordisk språksekretariat inledde sin virksomhet 1978. Språksekretariatet skal ifølge sin instruksjon være et samarbeidsorgan mellom språknemdene og tilsvarende organer i de nordiske land. Det skal ha til oppgave å arbeide for å bevare og forsterke det språklige fellesskap i Norden og fremme den nordiske språkforståelse.

Det nordiske språksekretariatet blir ledet av et styre med representanter for samtlige språk i Norden, og et arbeidsutvalg som består av et medlem fra henholdsvis Dansk sprognavn, Forskningscentralen för de inhemska språken i Finland, Norsk språkråd og Svenska språknämnden.

Språksekretariatets fællesnordiske administrasjon er plassert ved Norsk språkråd i Oslo. Språksekretariatets arbeidsområde har hittil hovedsaklig omfattet seminarie-, utrednings- og publikasjonsvirksomhet. Spesielt skal nevnes utarbeidelsen av et handlingsprogram for forbedret språkforståelse i Norden (fastsatt av Nordisk ministerråd i januar 1981), samt videreførelsen av Språkdok-prosjektet - (nordisk dokumentasjonssentral for språkvitenskap).

Institutionens budgetförslag

De föreslagna anslagsökningarna avser oppnormering av sekretariatschefstjänsten (18.750 NOK), extra hjälp (4.000 NOK), större anslag till rese- och kontorskostnader (40.000 NOK), arbetsuppgifter som anges i handlingsprogrammet för ökad språkförståelse i Norden (95.000 NOK), oppdatering av Språkdok (Nordisk dokumentationscentral för språkvetenskap) (40.000 NOK) och oppgår totalt till 197.750 NOK.

Oppnormeringen av tjänsten motiveras med ökat ansvar och arbete, efter att en ny konsulenttjänst inrättats per 1.1.1985 och pga de ökade arbetsuppgifter som handlingsprogrammet för ökad språkförståelse medför.

Ökning av medlen för resor och kontorsomkostnader motiveras på samma sätt.

Ministerrådets bedömning

Ministerrådet finner det viktig att språksekretariatet kan öka sina insatser beträffande det av ministerrådet fastställda handlingsprogrammet för ökad språkförståelse (d.v.s. förstärkning av undervisningen i grannspråk, lärarfortbildning, utvecklandet av läromedel och metodik vid grannspråksundervisning, ökade forskningsinsatser, samt åtgärder relaterade till massmediaområdet) och bifaller en aktivitetsökning på 50.000 NOK för ändamålet.

Enligt ministerrådets bedömning har de organisatoriska förhållandena inte förändrats i en sådan utsträckning att en löneoppnormering av sekretariatschefstjänsten skulle kunna anses motiverad.

I övrigt innehåller budgetförslaget endast pris- och löneökningar.

1.5 NORDISKA SPRÅKSEKRETARIATET

<u>Budgetförslag 1986</u>	utbetalas	1.098.000	NOK
	motsvarar	1.367.000	DKK

Budgetöversikt (1.000-tal NOK)

Inom parentes anges institutionens förslag

	Budget 1985	Förändring 1985-86			Budgetförslag 1986
		Löneökn. 1984	Prisökn. 1986	Akt.ökn. 1986	
Driftkostnader	977	53 (53)	18 (18)	50 (198)	1.098 (1.246)
Intäkter	0				0 (0)
<u>Anslag</u>	<u>977</u>				<u>1.098 (1.246)</u>

Personalbudget

Personalbudgeten har beräknats i 1984 års löneläge och uppgår totalt till 574.000 NOK. Fördelningen på löner och sociala avgifter framgår av nedanstående översikt.

Endast de i personalförteckningen upptagna tjänsterna berättigar till kompensering 1986 för automatiska löneökningar 1985 och 1986.

Inom parentes anges institutionens förslag.

Tjänst	Budget 1985	Antal 1986	Lönekod	Årslön (1.000-tal NOK)	Soc.avg.
Sekretariatssjef	1	1 (1)	26	169	42
Administrasjonssekretär	1	1 (1)	18	118	30
Førstekonsulent	1	1 (1)	24	156 +16 ¹⁾	43
<u>Summa</u>	<u>3</u>	<u>3 (3)</u>		<u>459</u>	<u>115</u>

1) Utlandstillägg

1.6 NORDISKT SPRÅK- OCH INFORMATIONSCENTRUM

Organisation och verksamhet

Centret började sin verksamhet i augusti 1980. Centret skall enligt sina stadgar i första hand främja undervisningen i och kännedomen om de övriga nordiska ländernas språk, kultur och samhällsförhållanden. I detta syfte skall centret öka utbudet av vid undervisningen behövt tilläggsmaterial om Norden, effektivera informationen om de nordiska länderna, upprätta ett bibliotek med specifikt nordiskt material, anordna språkkurser och andra kurser samt föreläsningar, samt utveckla tolknings- och översättningsverksamhet.

Centret skall därutöver sprida kännedom om det finska språket samt om finländska kultur- och samhällsförhållanden i de övriga nordiska länderna. Centrets kurs- och föreläsungsverksamhet bör dessutom omfatta språkkurser för lärare, kurser om kultur och samhällsliv, kurser för tjänstemän inom den offentliga förvaltningen, allmänorienterande föreläsningar, reselektorsverksamhet samt fortbildning och specialkurser för simultantolkare.

Centret leds av en styrelse som består av fem medlemmar, en från varje nordiskt land. Det dagliga ansvaret för centrets verksamhet åvilar direktören.

Institutionens budgetförslag

Institutionen föreslår följande aktivitetsökningar (totalt 88.000 FIM):

- 1) halvårsanställd konsulent (56.000 FIM + utlandstillägg 12.000 FIM)
- 2) ökade medel för resor, dagtraktamenten o.dyl. (20.000 FIM).

Konsulenttjänsten motiveras med att centret önskar stärka sin nordiska profil genom att, som ett försök över tre år, anställa en norrman, i första hand för att ta hand om diverse pedagogiska uppgifter, bl.a. anordna kurser i norska språket och norsk kultur, verka som reselektor, systematisera informationsmaterial från Norge, Danmark och Island, samt bistå vid val av tilläggsmaterial för undervisning i nordiska språk. Resekostnadsökningen följer av att konsulenttjänsten föreslås inrättad.

Ministerrådets bedömning

Ministerrådets föreslår inrättande av konsulenttjänsten (56.000 FIM), vilket också medför ökade resekostnader (20.000 FIM).

I övrigt innehåller budgetförslaget endast pris- och löneökningar.

1.6 NORDISKT SPRÅK- OCH INFORMATIONSCENTRUM

<u>Budgetförslag 1986</u>	utbetalas	1.304.000	FIM
	motsvarar	2.257.000	DKK

Budgetöversikt (1.000-tal FIM)

Inom parentes anges institutionens förslag

	Budget 1985	Förändring 1985-86			Budgetförslag 1986
		Löneökn. 1984	Prisökn. 1986	Akt.ökn. 1986	
Driftkostnader	1.176	18 (14)	34 (34)	76 (88)	1.304 (1.311)
Intäkter	0				0 (0)
<u>Anslag</u>	<u>1.176</u>				<u>1.304 (1.311)</u>

Personalbudget

Personalbudgeten har beräknats i 1984 års löneläge och uppgår totalt till 572.000 FIM. Fördelningen på löner och sociala avgifter framgår av nedanstående översikt.

Endast de i personalförteckningen upptagna tjänsterna berättigar till kompensation 1986 för automatiska löneökningar 1985 och 1986.

Inom parentes anges institutionens förslag.

Tjänst	Budget 1985	Antal 1986	Lönekod	Årslön Soc.avg. ¹⁾ (1.000-tal FIM)	
Direktör	1	1 (1)	A 26+5	143	20
Utbildningschef	1	1 (1)	A 21+5	95+25 ²⁾	16
Biblioteksamanuens	1	1 (1)	A 16+5	74	10
Byråsekreterare	1	1 (1)	A 10+5	64	9
Kanslist	1	1 (1)	A 8+3	53	7
Pedagogisk konsulent	0	½ (½)	A 21	48	8
<u>Summa</u>	<u>5</u>	<u>5½ (5½)</u>		<u>502</u>	<u>70</u>

1) Inkl. semesterpenning.

2) Utlandstillägg

1.7 NORDISKA HÖGSKOLAN FÖR HUSHÅLLSVETENSKAP (NHH)

Organisation og virksomhed

Nordiska högskolan för hushållsvetenskap (NHH) driver undervisningsaktiviteter på tre linier: tekstillinien ved Chalmers tekniska högskola, som med en toårig studietid fører til tekstilingeniørexamen, næringslinien ved Oslo universitet, som består af 2½ års studier og linien for næringsterapi ved universitetet i Göteborg (tre terminer). De første to linier finansieres over statsbudgettet i det land, hvor uddannelsen er placeret. Linien for næringsterapi er en videreførelse af de dietetikerkurser, som ifølge beslutning i januar 1977 i Nordisk ministerråd skulle drives som forsøg i tre år ved Institutionen för klinisk näringslära, Göteborgs universitet.

I februar 1981 blev det på baggrund af dette forsøg vedtaget af Ministerrådet (MR 1/81, pkt 13), at en permanent nordisk dietetikeruddannelse skulle finde sted i regi af NHH. Den skulle omfatte tre terminers studier og placeres ved Institutionen för klinisk näringslära ved Göteborgs universitet. Linien for næringsterapi har et stærkere præg af en overbyggende uddannelse end de øvrige linier og er derfor mere nordisk præget. Udgiften til styrelsen og til linien for næringsterapi har været finansieret af Ministerrådets dispositionsmidler. Fra 1983 er institutionen blevet permanent og finansieres over det faste nordiske kulturbudget.

Institutionens budgetforslag

Institutionen foreslår en udvidelse af dietiststillingen fra en halvtidsstilling til trekvarttsstilling, 36.273 SEK (incl. sociale afgifter), en øgning på timelærerkvoten på 45.103 SEK og en stigning af materialeudgifter på 10.000 SEK, ialt 91.376 SEK, for at kunne optage studenter hver anden termin og fire ekstra studenter på tredje termin på linien for næringsterapi. Derudover ansøger styrelsen igen om midler, 125.000 SEK, for at analysere behovet for at oprette en konsumentøkonomisk uddannelse på akademisk niveau i Norden.

Ministerrådets vurdering

Linien for næringsterapi var oprindeligt for 12 studenter med optagelse hver tredje termin. Denne ordning indebærer, at kun hvert tredje hold fra næringslinien i Oslo umiddelbart kan fortsætte sin uddannelse på næringslinien. De øvrige må vente i en til to terminer. For at opnå en bedre tilpasning ønsker styrelsen derfor en optagelse af otte studerende hver vårtermin.

Ifølge planerne om næringsterapilinen skal der stilles fire ekstra pladser til rådighed under 3. termin for studenter med en anden studiebaggrund, d.v.s. studenter som i Danmark og Sverige har taget kurser, som bygger bro over til næringsterapilinen. De skulle indgå som ordinære studenter på 3. termin uden ekstra ressourcer. NHHs erfaring med fire ekstra studenter under efteråret 1984 har vist, at det er vanskeligt at gøre denne termin helt meningsfuld for disse studenter uden "egen" undervisning og vejledning.

Denne særlige undervisning og dobbeltkursusvirksomhed under foråret (1. og 3. termin) øger ressourcebehovet med ialt 91.000 SEK, nemlig en udvidelse af dietiststillingen til trekvarttsstilling, 36.000 SEK, en øgning på timelærerkvoten på 45.000 SEK og øgede materialeudgifter på 10.000 SEK.

Ministerrådet finder denne øgning, der udgør 13%, vel motiveret på baggrund af, at antallet af dimittender derved øges med 50% (fra 8 til 12).

En undersøgelse af behovet for en konsumentøkonomisk uddannelse har ikke kunnet prioriteres.

1.7 NORDISKA HOGSKOLAN FOR HUSHALLSVETENSKAP (NHH)

<u>Budgetförslag 1986</u>	utbetalas	795.000 SEK
	motsvarar	1.006.000 DKK

Budgetöversikt (1.000-tal SEK)

Inom parentes anges institutionens förslag

	Budget 1985	Förändring 1985-86			Budgetförslag 1986
		Löneökn. 1984	Prisökn. 1986	Akt.ökn. 1986	
Driftkostnader	681	15 (11)	8 (7)	91 (216)	795 (915)
Intäkter	0				0 (0)
<u>Anslag</u>	<u>681</u>				<u>795 (915)</u>

Personalbudget

Personalbudgeten har beräknats i 1984 års löneläge och uppgår totalt till 460.000 SEK. Fördelningen på löner och sociala avgifter framgår av nedanstående översikt.

Endast de i personalförteckningen upptagna tjänsterna berättigar till kompensations 1986 för automatiska löneökningar 1985 och 1986.

Inom parentes anges institutionens förslag.

Tjänst	Budget 1985	Antal 1986	Lönekod	Årslön (1.000-tal SEK)	Soc.avg.
Universitetslektor	1	1 (1)	L 20:3	138	
Kansliskrivare	3/4	3/4 (3/4)	F 6:4	68	
Dietist	1/4	3/4 (3/4)	L 14:0	78	39%
Läkare	1/4	1/4 (1/4)	FK:46	47	
<u>Summa</u>	<u>2 1/4</u>	<u>2 3/4 (2 3/4)</u>		<u>331</u>	<u>129</u>

1.8 BIDRAG TILL NORDISK FEDERATION FOR MEDICINSK UNDERVISNING

Organisation och verksamhet

Federationens ändamål enligt stadgarna är att främja medicinsk utbildning och undervisning i Norden. I enlighet härmed skall federationen arrangera, medverka vid och informera om symposier inom medicinsk undervisning, stimulera försöksverksamhet och forskning omkring medicinsk undervisning, etablera och upprätthålla utomnordiska kontakter, etablera undervisning på detta område samt stödja initiativ som främjar medicinsk undervisning i Norden.

Speciellt har federationen arbetat med en bred symposieverksamhet på nordiskt plan. Under senare tid har federationen aktivt engagerat sig i den direkta utbildningsproblematiken i Norden. Detta har bl.a. tagit sig uttryck i att man arrangerar pedagogiska modellkurser inom mindre specialfält på det medicinska området.

Federationens sekretariat bedriver även en betydande informationsverksamhet i Norden. Inom ramen för denna tas bl.a. upp frågor om utbildningsmöjligheter, aktuell medicinsk litteratur, undervisningsmedel, pedagogiska projekt, seminarier och symposier och gästföreläsningar. Sedan 1966 utger federationen en egen kvartalstidskrift "Federationen informerar".

Institutionens budgetförslag

Federationen föreslår följande aktivitetsökningar:

- kostnader för generalförsamlingen, som genomförs vartannat år (70.000 DKK)
- modellkurser för läkarfortbildning (45.000 DKK)
- försök med lärarutbyte mellan de medicinska fakulteterna i Norden (25.000 DKK)
- nordiska stipendiater vid universiteten i Dundee och Illinois (70.000 DKK)

Federationen har tidigare arrangerat modellkurser inom läkarfortbildningen i Norden. Den planerade nya modellkursen skulle anordnas i samarbete med British Council, som finansierar de brittiska lärarnas deltagande, förutsatt att federationen kan skaffa medel för de nordiska lärarnas kostnader och administrera verksamheten.

En aktivitetsökning för utväxling av lärare mellan de nordiska medicinska fakulteterna, motsvarande forskarstipendieordningen, anses även angelägen.

Federationen har möjlighet att förmedla två nordiska stipendiater till "Education Leadership for Health Professionals", som för till en universitetsgrad vid universitetet i Dundee i Skottland och vid University of Illinois, Chicago.

Ministerrådets bedömning

Budgetförslaget innehåller endast prisomräkning.

Kostnaderna för generalförsamlingen bör bestridas inom den fastställda budgetramen.

1.8 BIDRAG TILL NORDISK FEDERATION FOR MEDICINSK UNDERVISNING

Förslag till bidrag 1986 utbetalas 612.000 DKK

Budgetöversikt (1.000-tal DKK)

Inom parentes anges institutionens förslag

	Budget 1985	Förändring 1985-86			Budgetförslag 1986
		Löneökn. 1984	Prisökn. 1986	Akt.ökn. 1986	
Driftkostnader	600	- (-)	12 (12)	0 (210)	612 (822)
Intäkter	0				0 (0)
Bidrag	600				612 (822)

1.9 BIDRAG TILL NORDISK KURSVERKSAMHET PÅ UTBILDNINGSMRÅDET

Förslag till bidrag 1986 ¹⁾ 1.687.000 DKK

Betr. utbetalning se budget för respektive kurs.

Oversikt över bidragsfördelning (DKK):	Bidrag 1984	Bidrag 1985	Förslag 1986
1.9.1 Nordiska universitetskurser i historia	121.000	29.000	121.000 ./ 1.000
1.9.2 Nordiska fackkonferensen i historisk metodlära	25.000	121.000	0
1.9.3 Nordiska fältseminarier för etnologistuderande	29.000	134.000	0
1.9.4 Nordiska seminarier för arkeologistuderande	104.000	22.000	0
1.9.5 Nordiska kurser i språk och litteratur	1.213.000	1.284.000	1.444.000
1.9.6 Vidareutbildning av konservatorer	50.000	190.000	54.000 ./ 2.000
1.9.7 Vidareutbildning av socialhögskolelärare	127.000	43.000	0
1.9.8 Nordiska seminarier för lära- re vid journalisthögskolor	139.000	22.000	0
1.9.9 Nordiska fortbildningskurser för idrottslärare	40.000	128.000	0
1.9.10 Nordiska fortbildningskurser för modersmålslärare	65.000	68.000	71.000
Summa	1.913.000	2.041.000	1.690.000 ./ 3.000

1) Under de skilda kursverksamheterna förekommer skenbara aktivitetsökningar eller -minskningar som kommer sig av att aktiviteterna (bortsett från 1.9.5 och 1.9.10) anordnas vartannat år. Med hänsyn till denna periodisering baserar sig bidraget för 1986 på en prisomräkning för två år, d.v.s. på senaste bidrag för motsvarande ändamål: planeringsarbete eller kursverksamhet.

1.9.1 NORDISKA UNIVERSITETSKURSER I HISTORIA

Organisation och verksamhet

De nordiska universitetskurserna i historia hålls i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige i syfte att öka kunskaperna om respektive lands historia hos historiestuderande från universitet i de andra nordiska länderna. Godkänd genomgången kurs skall motsvara vid hemmauniversitetet anordnad undervisning och befria från examination i samma ämne på det sätt som vederbörande universitetsmyndigheter beslutar.

Undervisningen behandlar centrala perioder eller ämnen i världlandets historia. Diskussion av forskningsproblem och introduktion i aktuella forskningsarbeten intar en central plats i undervisningen.

Deltagarna är huvudämnesstuderande på ett framskridet stadium av deras studier. Kurserna hålls vartannat år.

Verksamheten leds av en expertkommitté bestående av fem medlemmar, en från varje nordiskt land. Själva kursen anordnas av en nationell arbetsnämnd (vid värdsuniversitetet) i samarbete med expertkommittén.

Styrelsens budgetförslag

För verksamhetsår då kurs arrangeras beräknas den totala kostnadsramen numera till ca 120.000 DKK. Av totalkostnaderna har hittills ca 20.000 DKK brukat täckas av ett bidrag från Clara Lachmanns fond. Emellertid hålls 1986 års kurs i Finland och stöd ur Clara Lachmanns fond kan av stadgeskäl inte påräknas. Därför anslår styrelsen bidragsbehovet för 1986 till 120.000 DKK, vilket är 1.000 DKK mindre än 1984 års anslag, pga. att kurslängden är reducerad från 12 till 8 dagar. I styrelsens budgetförslag ingår ingen aktivitetsökning.

Ministerrådets bedömning

Ministerrådet har beaktat styrelsens förslag och föreslår samma belopp för 1986 som för 1984.

1.9.1 NORDISKA UNIVERSITETSKURSER I HISTORIA

Förslag till bidrag 1986 utbetalas 120.000 DKK

Budgetöversikt (1.000-tal DKK)

Inom parentes anges institutionens förslag

	Bidrag 1984	Bidrag 1985	Förändring 1985-86			Budgetförslag 1986
			Löneökn. 1984	Prisökn. 1986	Akt.ökn. 1986	
Driftkostnader	121	29	- (-)	10 (-1)	82 (92)	121 (120)
Intäkter	0	0				1 (0)
Bidrag	121	29				120 (120)

1.9.2 NORDISKA FACKKONFERENSEN I HISTORISK METODLÄRA

Organisation och verksamhet

Konferensen har till syfte att bland nordiska historiker skapa ett debattforum för teoretiska och metodiska frågor inom historievetenskapen. Detta ändamål tillgodoses dels genom den årliga konferensen, dels genom de publikationer som utkommer efter konferensen i serien "Studier i historisk metode". Konferensens deltagare är huvudsakligen historiker anställda vid de nordiska universiteten och andra forskningsinstitutioner.

Konferensen arrangeras skiftesvis i de nordiska länderna. Konferensen finansieras ursprungligen av undervisningsministeriet i det land, där konferensen genomfördes. Fr.o.m. konferensen i Danmark 1981 finansieras verksamheten över den nordiska kulturbudgeten. Verksamheten administreras och organiseras av ett arbetsutskott, som väljs på konferenserna.

Arbetsutskottets budgetförslag

Arbetsutskottets budgetförslag innehåller 10.000 DKK i aktivitetsökningar. Ökningen motiveras med önskemålet om att även dra in Island i planeringen av 1987 års konferens, och som konferensarrangör.

Ministerrådets bedömning

I budgetförslaget ingår inte medel för denna verksamhet 1986.

1.9.2 NORDISKA FACKKONFERENSEN I HISTORISK METODLARA

Förslag till bidrag 1986 0 DKK

Budgetöversikt (1.000-tal DKK)

Inom parentes anges institutionens förslag

	Bidrag 1984	Bidrag 1985	Förändring 1985-86			Budgetförslag 1986
			Löneökn. 1984	Prisökn. 1986	Akt.ökn. 1986	
Driftkostnader	25	121	- (-)	2 (7)	-123 (-86)	0 (42)
Intäkter	0	0				0 (0)
Bidrag	25	121				0 (42)

1.9.3 NORDISKA FÄLTSEMINARIER FÖR ETNOLOGISTUDERANDE (NEFA)

Organisation och verksamhet

Nordisk Etnologisk-folkloristisk Arbegruppe (NEFA) genomför fältseminarier för studerande i etnologi och folkloristik. Seminarierna, som har till syfte att utveckla samarbetet på området mellan de nordiska länderna, ger en konkret och systematisk inläring i fältarbetsteknik och analys av det insamlade materialet.

Seminarier har både ett vetenskapligt och ett pedagogiskt syfte. Huvudvikten läggs på den pedagogiska sidan av arbetet, där de olika fältteknikerna provas.

NEFA har ett sekretariat, tre nordiska utskott och tre lokalavdelningar i olika universitetsorter. Den arbetsgrupp, som har till uppgift att planera seminarier, väljs vid representantskapsmötet, som hålls en gång per år.

NEFAs budgetförslag

NEFAs budgetförslag innehåller endast prisomräkning.

Ministerrådets bedömning

I budgetförslaget ingår inte medel för denna verksamhet 1986.

1.9.3 NORDISKA FALTSEMINARIER FOR ETNOLOGISTUDERANDE

Förslag till bidrag 1986

0 DKK

Budgetöversikt (1.000-tal DKK)

Inom parentes anges institutionens förslag

	Bidrag 1984	Bidrag 1985	Förändring 1985-86			Budgetförslag 1986
			Löneökn. 1984	Prisökn. 1986	Akt.ökn. 1986	
Driftkostnader	29	134	- (-)	2 (4)	-136 (-105)	0 (33)
Intäkter	0	0				0 (0)
Bidrag	29	134				0 (33)

1.9.4 NORDISKA SEMINARIER FÖR ARKEOLOGISTUDERANDE

Organisation och verksamhet

Nordiska seminarier för arkeologistuderande arrangeras av Fællesnordisk Råd for Arkæologistuderende (FRA). Rådets syfte är att främja samarbetet mellan studerande vid de arkeologiska institutionerna i Norden.

Rådets viktigaste verksamhet är att arrangera kontaktseminarier, som genomförs skiftesvis i de nordiska länderna. Efter varje seminarium utarbetas en mötesrapport, vari alla inlägg, debatter och resultat trycks.

Under seminarierna arrangeras generalförsamling och styrelsemöte. Styrelsen består av en kontaktperson från varje arkeologisk institution i Norden, totalt 12 personer.

FRAs budgetförslag

FRAs budgetförslag innehåller endast prisomräkning.

Ministerrådets bedömning

I budgetförslaget ingår inte medel för denna verksamhet 1986.

1.9.4 NORDISKA SEMINARIER FÖR ARKEOLOGISTUDERANDE

Förslag till bidrag 1986

0 DKK

Budgetöversikt (1.000-tal DKK)

Inom parentes anges institutionens förslag

	Bidrag 1984	Bidrag 1985	Förändring 1985-86			Budgetförslag 1986
			Löneökn. 1984	Prisökn. 1986	Akt.ökn. 1986	
Driftkostnader	104	22	- (-)	8 (11)	-30 (82)	0 (115)
Intäkter	0	0				0 (0)
Bidrag	104	22				0 (115)

1.9.5 NORDISKA KURSER I SPRÅK OCH LITTERATUR

Organisation och verksamhet

Nordiska kurser i språk och litteratur arrangeras i vart och ett av de nordiska länderna. Kurserna, som avhandlar respektive lands språk, litteratur och kultur, är avsedda för universitetsstuderande från de andra nordiska länderna. Genomgången kurs med godkända vitsord motsvarar undervisning vid hemmauniversitetet och befriar från examination i samma ämne(n) på det sätt som vederbörande universitetsmyndigheter bestämmer. Kurser i danska, finska, norska och svenska arrangeras årligen. Kurs i isländska arrangeras vart annat år, kurs i färöiska vart fjärde år och kurs i samiska efter samarbetsnämndens beslut.

Verksamheten leds av en nordisk samarbetsnämnd. Nämnden består av tio ledamöter, som är sakkunniga på de områden som berörs av kursverksamheten. Nämnden sammanträder en gång om året. Nämnden utser ledare för och lärare vid kurserna.

Samarbetsnämndens budgetförslag

Samarbetsnämnden har föreslagit följande reella aktivitetsökningar:

- en ny nivågrupp för kurs i isländska (26.000 DKK)
- ny kurs i Grönlands språk och kultur (300.000 DKK)
- ökade medel för kurserna i Danmark (33.200 DKK)
- ökade medel för kurserna i Sverige (10.000 SEK).

På Islands budget föreslås en tredje nivågrupp på nybörjarnivå bl.a. av hänsyn till att undervisning i isländska inte ges vid alla universitet i Norden.

En kurs i Grönlands språk och kultur önskas genomförd 1986. Inuit institutet på Grönland är intresserat av att genomföra kursen med samarbetsnämnden.

Danmarks förslag om ökade medel motiveras med ett önskemål om att erbjuda studerande ett mångsidigare kursinnehåll, motsvarande de övriga ländernas kurser.

Sveriges förslag baserar sig på ett högre prisomräkningstal.

I 1986 års budgetförslag anges generalsekretariatskostnaderna som eget moment för första gången. Kostnaderna för generalsekretariatet har de senaste åren varit inräknade i det norska anslaget. Dessutom har kostnader för genomförandet av kurskonferensen funnits i samtliga länders anslag. Från och med 1986 utses en ny generalsekreterare för samarbetsnämnden. Samtidigt avser nämnden anställa en sekreterare så som det förutsätts i stadgarna för verksamheten. Nämnden önskar samla kostnaderna för generalsekretariatet under ett moment, frigöra kursanslagen för annat än kurskostnader och samtidigt använda möjligheten till en viss motiverad justering av anslagen mellan länderna.

Ministerrådets bedömning

Ministerrådets förslag innehåller endast prisuppräkning.

I avvaktan på behandlingen av Grönlandsutredningen föreslås att frågan om en kurs i Grönlands språk och kultur tas upp vid nästa års budgetbehandling.

Det anses för rimligt att kostnaderna för generalsekretariatet frigörs från kursanslagen och anges som ett särskilt moment.

1.9.5 NORDISKA KURSER I SPRÅK OCH LITTERATUR

Förslag till bidrag 1986

1.444.000 DKK

Fördelning

Generalsekretariatet	utbetalas	50.000 NOK	motsvarar	62.000 DKK
Danmark	utbetalas	266.000 DKK		
Färöarna	utbetalas	7.000 DKK		
Finland	utbetalas	202.000 FIM	motsvarar	350.000 DKK
Island	utbetalas	85.000 DKK		
Norge	utbetalas	222.000 NOK	motsvarar	276.000 DKK
Sverige	utbetalas	254.000 SEK	motsvarar	322.000 DKK
Samiska	utbetalas	60.000 SEK	motsvarar	76.000 DKK

Budgetöversikt i nationell valuta (1.000-tal DKK, NOK, SEK och FIM)

Inom parentes anges institutionens förslag.

	Bidrag 1984	Bidrag 1985	Förändring 1985-86			Budgetförslag 1986	
			Valuta- kursändr	Prisök. 1986	Akt.ökn. 1986	nat.val.	DKK
Driftkostnader:							
Generalsekretariat	0	0		0 (0)	50 (50)	50 (50)	62 (62)
Danmark	248	258		8 (5)	0 (33)	266 (296)	266 (296)
Färöarna 2)	6	60		1 (1)	-54 (-54)	7 (7)	7 (7)
Finland	193	207		10 (0)	-15 (-5)	202 (202)	350 (350)
Grönland 5)	0	0		0 (0)	0 (300)	0 (300)	0 (300)
Island 3)	79 ¹⁾	14		6 (4)	65 (91)	85 (109)	85 (109)
Norge	220	233		9 (0)	-20 (-11)	222 (222)	276 (276)
Sverige	242	251		7 (2)	-4 (10)	254 (263)	322 (333)
Samiska 4)	0	0		0 (0)	60 (60)	60 (60)	76 (76)
Driftkostnader							
totalt (DKK)	1.213	1.284	16	52 (13)	92 (496)	1.444 (1.809)	
Intäkter (DKK)	0	0				0 (0)	
Bidrag (DKK)	1.213	1.284				1.444 (1.809)	

- 1) Innehåller kostnader för generalsekretariat
- 2) Kurs i färöiska arrangeras vart fjärde år
- 3) Kurs i isländska arrangeras vartannat år
- 4) Kurs i samiska arrangeras ca. vart tredje år. 1986 genomförs kursen vid Umeå universitet
- 5) Kurs i Grönlands språk och kultur föreslås genomförd första gången 1986.

1.9.6 VIDAREUTBILDNING AV KONSERVATORER

Organisation och verksamhet

Nordisk vidareutbildning och specialutbildning i konservering av arkeologiskt och kulturhistoriskt material, biblioteks- och arkivmaterial samt bildkonst anordnas i form av kurser.

Nordiska vidareutbildningskurser för konservatorer leds av en styrelse, som består av en representant för varje nordiskt land. Styrelsen bistås av en planeringsgrupp, som tillsätts för varje enskild kurs.

Styrelsens budgetförslag

Styrelsens budgetförslag innehåller endast prisomräkning.

Ministerrådets bedömning

Ministerrådets förslag innehåller endast prisomräkning.

1.9.6 VIDAREUTBILDNING AV KONSERVATORER

Förslag till bidrag 1986 utbetalas 52.000 DKK

Budgetöversikt (1.000-tal DKK)

Inom parentes anges institutionens förslag

	Bidrag 1984	Bidrag 1985	Förändring 1985-86			Budgetförslag 1986
			Löneökn. 1984	Prisökn. 1986	Akt.ökn. 1986	
Driftkostnader	50	190	- (-)	4 (3)	-140 (-140)	54 (53)
Intäkter	0	0				2 (0)
Bidrag	50	190				52 (53)

1.9.7 VIDAREUTBILDNING AV SOCIALHÖGSKOLELÄRARE

Organisation och verksamhet

Nordisk vidareutbildning av socialhögskolelärare har genomförts sedan 1975 i form av försöksperioder. Den senaste försöksperioden gällde 1977-1982. Kursverksamheten utvärderades hösten 1982 och en tilläggsevaluering avslutades 1983. Vid MR 6/83 beslöts att verksamheten skall fortsätta oförändrad 1985-86 i avvaktan på en samlad utvärdering av kursverksamheten på kulturbudgeten.

Kurserna arrangeras främst i pedagogiskt utvecklingsarbete men även i socialt arbete och samhällsplanering.

Kursen i pedagogiskt utvecklingsarbete syftar till att vidga deltagarnas insikt i ämnespedagogiska frågor och att träna dem i användandet av ändamålsenliga undervisningsmetoder. Vidare behandlas lärarrollen och förändringar i denna.

Kurserna planeras av en ledningsgrupp, som består av en representant från respektive Danmark, Finland, Norge och Sverige. Ledningsgruppen planerar och genomför kursverksamheten i samarbete med en för varje kurs särskilt utsedd kursledning.

Ledningsgruppens budgetförslag

Ledningsgruppen föreslår totalt 37.000 DKK i aktivitetsökningar:

- utökning av ledningsgruppen med en representant från Island (22.000 DKK)
- uppföljning och dokumentation av kurserna (15.000 DKK)

Förslaget om en isländsk medlem i ledningsgruppen motiveras med att Island har börjat med socialhögskoleutbildning (motsv.)

Ministerrådets bedömning

I budgetförslaget ingår inte medel för denna verksamhet 1986.

1.9.7 VIDAREUTBILDNING AV SOCIALHOGSKOLELÄRARE

Förslag till bidrag 1986

0 DKK

Budgetöversikt (1.000-tal DKK)

Inom parentes anges institutionens förslag

	Bidrag 1984	Bidrag 1985	Förändring 1985-86			Budgetförslag 1986
			Löneökn. 1984	Prisökn. 1986	Akt.ökn. 1986	
Driftkostnader	127	43	- (-)	10 (13)	-53 (131)	0 (187)
Intäkter	0	0				0 (0)
Bidrag	127	43				0 (187)

1.9.8 NORDISKA SEMINARIER FÖR LÄRARE VID JOURNALISTHOGSKOLOR

Organisation och verksamhet

Rektorskommittén för de nordiska journalisthögskolorna är ett organ för pedagogiskt och innehållsmässigt utvecklingsarbete rörande undervisningen i journalistik och kommunikation. I arbetet eftersträvas att dra nytta av forskningen på området och att samverka med yrkeskåren vid journalisthögskolor (motsv.). Rektorskommitténs uppgift är att främja en gemensam nordisk miljö för ett kvalificerat pedagogiskt och innehållsmässigt utvecklingsarbete på ovan nämnda områden och därigenom stimulera en nordisk tradition i journalistutbildningen.

Rektorskommittén består av rektor eller motsvarande ansvarig ledare för journalistutbildningen vid följande institutioner i de nordiska länderna:

Danmarks journalisthøjskole, Århus
Svenska social- och kommunalhögskolan, Helsingfors
Tammerfors universitet, Tammerfors
Norsk Journalisthøgskole, Oslo
Journalisthögskolan, Göteborg
Journalisthögskolan, Stockholm.

Rektorskommitténs budgetförslag

Rektorskommitténs budgetförslag innehåller 25.000 DKK i aktivitetsökning för genomförande av lärarutbyte mellan journalisthögskolor i Norden.

Ministerrådets bedömning

I budgetförslaget ingår inte medel för denna verksamhet 1986.

1.9.8 NORDISKA SEMINARIER FÖR LÄRARE VID JOURNALISTHOGSKOLOR

Förslag till bidrag 1986

0 DKK

Budgetöversikt (1.000-tal DKK)

Inom parentes anges institutionens förslag

	Bidrag 1984	Bidrag 1985	Förändring 1985-86			Budgetförslag 1986
			Löneökn. 1984	Prisökn. 1986	Akt.ökn. 1986	
Driftkostnader	139	22	- (-)	11 (24)	-33 (142)	0 (188)
Intäkter	0	0				0 (0)
Bidrag	139	22				0 (188)

1.9.9 NORDISKA FORTBILDNINGSKURSER FOR IDROTTLÄRARE

Organisation och verksamhet

Nordiska fortbildningskurser för idrottslärare anordnas för att göra lärarna i metodik och praktik bättre skickade för sin uppgift bl.a. genom att ge dem fördjupad insikt i de grundläggande teoretiska ämnena, särskilt anatomi, fysiologi, psykologi, pedagogik och hygien, genom att ge dem en uppfattning om hur forskningsrönen från de teoretiska ämnena kan tillämpas på fysisk fostran och genom att speciellt diskutera målsättning, ämnesinnehåll och arbetsmetoder mot bakgrund av den moderna skolpedagogikens principer.

Ansvarig för verksamheten är "Rådet for de høyere idrettsutdanningsinstitutioner i Norden" (RHIN). RHIN består av högst tre representanter från varje nordiskt land. För genomförandet av kursen ansvarar en kurskommitté. Kurserna hålls vartannat år.

Rådets budgetförslag

Rådet föreslår 30.000 DKK i aktivitetsökningar för att kunna hålla planeringsmötet (motsv.) på Island.

Ministerrådets bedömning

I budgetförslaget ingår inte medel för denna verksamhet 1986.

1.9.9 NORDISKA FORTBILDNINGSKURSER FOR IDROTTLARARE

Förslag till bidrag 1986

0 DKK

Budgetöversikt (1.000-tal DKK)

Inom parentes anges institutionens förslag

	Bidrag 1984	Bidrag 1985	Förändring 1985-86			Budgetförslag 1986
			Löneökn. 1984	Prisökn. 1986	Akt.ökn. 1986	
Driftkostnader	40	128	- (-)	3 (2)	-131 (-58)	0 (72)
Intäkter	0	0				0 (0)
Bidrag	40	128				0 (72)

1.9.10 NORDISKA FORTBILDNINGSKURSER FÖR MODERSMÅLSLÄRARE

Organisation och verksamhet

NORDSPRÅK, de nordiska modersmåslärarnas samarbetsutskott, har sedan 1977 årligen arrangerat sommarkurser för nordiska modersmåslärare i de olika nordiska länderna. Syftet har dels varit att ge så många modersmåslärare i Norden som möjligt insikt i grannländernas språk, litteratur och kultur, så att de efter kurserna har kunnat medverka till att sprida vetskap om och intresse för arbetet med grannländerna i skolan, och dels att ge modersmåslärare i Norden möjligheter att utväxla erfarenheter omkring ämnesområdet.

NORDSPRÅK har fått beviljningar från Nordiska kulturfonden för kurserna 1977-1980, och från ministerrådets dispositionsmedel för kursen 1983. Fr.o.m. 1984 har verksamheten upptagits på den fasta kulturbudgeten. Kurserna arrangeras årligen.

NORDSPRÅKs budgetförslag

NORDSPRÅK föreslår en aktivitetsökning på 10.000 DKK för att kunna genomföra kursen på Island, men har inte uppmärksammat prisökningen.

Ministerrådets bedömning

Av prioriteringsskäl kan aktivitetsökningar inte förelås. Ministerrådets förslag innehåller därför endast prisomräkning.

1.9.10 NORDISKA FORTBILDNINGSKURSER FÖR MODERSMÅLSLÄRARE

Förslag till bidrag 1986 utbetalas 71.000 DKK

Budgetöversikt (1.000-tal DKK)

Inom parentes anges institutionens förslag

	Bidrag 1984	Bidrag 1985	Förändring 1985-86			Budgetförslag 1986
			Löneökn. 1984	Prisökn. 1986	Akt.ökn. 1986	
Driftkostnader	65	68	- (-)	3 (0)	0 (10)	71 (78)
Intäkter	0	0				0 (0)
Bidrag	65	68				71 (78)

2.1 NORDISK KOLLEGIUM FOR MARINBIOLOGI (NKMB)

Organisation og virksomhet

Nordisk Kollegium for Marinbiologi (NKMB), som blev oprettet i 1956 har til opgave at fremme det internordiske marinbiologiske samarbejde, bl.a. gennem planlægning, organisering og samordning af forskellige kurser og ekskursioner samt ved at anordne konferanser og organisere fælles forskningsopgaver og udpege nordiske udvekslingsstipendiater.

NKMB var til og med 1978 et samarbejdsorgan mellem de fire marinbiologiske forskningsstationer i Helsingør (Danmark), Tvärminne (Finland), Espergrend (Norge) og Christineberg (Sverige). Siden 1.1.1979 er kollegiet udvidet således at det nu består af indtil seks repræsentanter for marinbiologiske institutioner i hvert af de nordiske lande, Danmark, Finland, Norge, Sverige og Island (fra 1981). Medlemmerne fra hvert land danner nationale sektioner af kollegiet.

De enkelte nationale sektioner (excl Island) tilbyder hvert år et specialkursus, som er åbent for studerende i Norden. NKMB arrangerer derudover et "mobil kursus" med det formål at komplettere det øvrige kursusprogram. NKMB finansierer 54 forskningsstipendiemåneder, som uddeles til kortere eller længerevarende ophold i de andre nordiske lande. Derudover uddeler NKMB midler til bl.a. symposier og studiebesøg i Norden.

Embedsmandskomiteen nedsatte januar 1983 en planlægningsgruppe vedr. det fremtidige havforskningssamarbejde, der bl.a. har haft 2 repræsentanter for NKMB som medlemmer. Planlægningsgruppen har i sin rapport foreslået at NKMB og kollegiet for fysisk oceanografi fra 1. januar 1985 nedlægges samtidig med at der oprettes en ny og fagligt bredere "nordisk komite for oceanografi" med et budget på samme størrelse som de to kollegiers tilsammen.

Embedsmandskomiteen har besluttet at afvente en nærmere analyse af virksomheden i de nordiske forskningsinstitutioner, der som hovedopgave har at uddele støtte til stipendier, symposier, konferencer o.l. efter ansøgning, før man vil tage endelig stilling til en eventuel organisatorisk omlægning af det nordiske havforskningssamarbejde.

Kollegiets budgetforslag

For året 1986 har kollegiet fremsat et samlet budgetforslag på 991.000 NOK, hvoraf 87.000 kan finansieres af tidligere ikke-disponerede overskud ved kollegiets virksomhed. Dette budgetforslag indeholder forslag om aktivitetsøgninger på ialt 138.000 NOK. Heraf ønsker kollegiet at benytte 53.000 NOK til et møde for det samlede kollegium (som en engangsbevilling) 60.000 NOK til et påtænkt kursus om fysisk/geologisk/biologisk interaktion på marin blødbund, der tænkes arrangeret i samarbejde med nordisk kollegium for fysisk oceanografi og marin-geologisk/kemisk miljø, samt 25.000 til rejsestøtte, seminarer etc. På længere sigt ønsker kollegiet en udvidelse af stipendiepuljen, således at man fra 1987 kan disponere over 60 stipendiemåneder, fordelt med 12 måneder i hvert af de 5 lande.

Ministerrådets vurdering

Bl.a. på baggrund af igangværende overvejelser om reorganisering af en række forskningsinstitutioner på kulturbudgettet, finder ministerrådet det ikke muligt at imødekomme kollegiets anmodning om aktivitetsøgninger.

2.1 NORDISKT KOLLEGIUM FÖR MARINBIOLOGI (NKMB)

Budgetförslag 1986 utbetalas 766.000 NOK
 motsvarar 953.000 DKK

Budgetöversikt (1.000-tal NOK)

Inom parentes anges institutionens förslag

	Budget 1985	Förändring 1985-86			Budgetförslag 1986
		Löneökn. 1984	Prisökn. 1986	Akt.ökn. 1986	
Driftkostnader	820	- (-)	33 (33)	0 (138)	853 (991)
Intäkter	0				87 ¹⁾ (87)
Anslag	820				766 (904)

1) Ikke-disponerede midler fra tidligere år

2.2 NORDISK INSTITUT FOR TEORETISK ATOMFYSIK (NORDITA)

Organisation og virksomhed

Nordisk institut for teoretisk atomfysik (NORDITA) blev indrettet i 1957. Det har til formål at fremme videnskabeligt samarbejde mellem de nordiske lande inden for den grundlæggende teoretiske atomforskning. Institutttet skal drive forskning og uddannelse samt fremme forskningen ved samarbejde mellem de nordiske institutioner inden for området, f.eks. via udveksling af forskere, ved at arrangere og finansiere besøg af udenlandske gæsteforskere ved institutioner i Norden, og ved at anordne eller yde bidrag til symposier m.m.

Instituttet modtager stipendiatler fra de nordiske lande (i reglen for to-årsperioder) og udenlandske gæsteforskere. Endvidere organiserer instituttet bl.a. internordisk forskningsudveksling og videnskabelige konferencer. Kernen i virksomheden udgøres imidlertid af den fast ansatte videnskabelige stab, (for tiden seks fast ansatte professorer samt fire assisterende professorer (adjunkt/lektorer), som udnævnes for begrænset tid.

Instituttets virksomhed, omfatter nu elementarpartikelfysik, kernefysik, astrofysik og faststoffysik. Det sidstnævnte område fra 1980, hvor der blev tilknyttet en professor og en lektor til instituttet med særlig henblik på varetagelsen af faststoffysikken. I de seneste år er der også sket en oprustning af indsatsen inden for astrofysik.

Instituttets budgetforslag

NORDITA's budgetforslag andrager 14.299.000 DKK, hvoraf 899.000 DKK er aktivitetsforøgelse udover sædvanlig pris- og lønkomensation. Af det samlede beløb finansieres 14.000 DKK med ikke-disponerede midler fra tidligere år. Af aktivitetsudvidelsen angår 374.000 DKK udenlandske gæsteforskere og 300.000 DKK angår en udvidelse af institutionens Personal Computers og andre datasystemer, mens 167.000 er priskompensation udover sædvanlig procentsats. De resterende 58.000 vedrører forskellen mellem betaling af pension til afgang professor (222.000 DKK) og nedlæggelse af en programmørstilling (164.000 DKK).

I institutionens fremtidsplaner fremhæves særligt behovet for at opretholde mindst samme niveau som hidtil for gæsteforskerprogrammet og anden udvekslingsaktivitet - trods stigende priser for rejser, ophold m.v.

Dataudrustningen anføres som et uomgængelig nødvendigt hjælpemiddel. Udover de nu foreslåede øgninger på dette område anfører institutionen, at den vil fremkomme med oplæg til finansieringsforslag for en mere omfattende systemløsning, der opretholder og udbygger mulighederne for at nyttiggøre datamaskin kapaciteten ved Regnecentralen ved Københavns universitet og superdatorcentra i Europa (f.eks. Saab-Scantias superdator i Linköping).

Ministerrådets vurdering

Ministerrådets forslag andrager 13.627.000 DKK, hvoraf 164.000 DKK finansieres med institutionens egne indtægter. Forslaget indeholder ingen aktivitetsforandringer.

Ministerrådet har godkendt at de tidligere midler til en programmørstilling, der nedlægges (164.000 DKK), overføres til projektet - elektroniske beregninger i overensstemmelse med institutionens prioriteringer.

2.2 NORDISKA INSTITUTET FOR TEORETISK ATOMFYSIK (NORDITA)

Budgetförslag 1986 utbetalas 13.463.000 DKK

	Budget 1985	Förändring 1985-86			Budgetförslag 1986
		Löneökn.	Prisökn.	Akt.ökn.	
		1984	1986	1986	
Driftkostnader	12.725 ¹⁾	804 (581)	98 (94)	0 (899)	13.627 (14.299)
Intäkter	88 ¹⁾				164 ²⁾ (14) ¹⁾
Anslag	12.637				13.463 (14.285)

1) Ej disponerade medel från tidigare år

2) Ej disponerade medel från tidigare år + egna intäkter

Personalbudget

Personalbudgeten har beräknats i 1984 års löneläge och uppgår totalt till 8.646.000 DKK. Fördelningen på löner och sociala avgifter framgår av nedanstående översikt.

Endast de i personalförteckningen upptagna tjänsterna berättigar till kompensation 1986 för automatiska löneökningar 1985 och 1986.

Inom parentes anges institutionens förslag.

Tjänst	Budget 1985	Antal 1986	Lönekod	Årslön (1.000-tal FIM)	Soc.avg.
Direktør	1	1 (1)	1)	-	-
Professor	1	1 (1)	2)	322	70
Professor	1	1 (1)	+ 20 % 3)	386	84
Professor	1	1 (1)	2)	358	71
Professor	1	1 (1)	2)	358	71
Professor	1	1 (1)	+ 36 % 3)	442	96
Professor	1	1 (1)	2)	322	70
Adj/lektor	1	1 (1)	AC-13 4)	246	27
Adj/lektor	1	1 (1)	AC-15 4)	261	28
Adj/lektor	1	1 (1)	AC-15 4)	303	29
Adj/lektor	1	1 (1)	AC- 9 4)	225	24
Admchef.	1	1 (1)	5)	218	43
Kontorfuldm.	1	1 (1)	HK-7/-x ¹⁾	179	4
Overassistent	0	1 (1)	HK-5/6 ^{x)}	158	4
Assistent	1	0 (0)	HK-13/ 6)	-	-
Assistent	1	1 (1)	HK-13/ 6)	153	4
Assistent	1	1 (1)	HK-13/ 6)	153	4
Assistent	1	1 (1)	HK-13/ 6)	153	4
Assistent	1	1 (1)	HK-13/ 6)	156	4
Assistent	1	1 (1)	HK-13/ 6)	158	4
Programmør	1	0 (0)		-	-
Stipendiater	16	16 (16)	AC-7/8	2.854	287
Pensionstilskud					81
Pensionstilskud					9
Pension					223
Total	36	35 (35)		7.405	1.241

1) Direktøren är f.n. oavlönad

2) Avlöning motsvarande dansk professorslön

3) " " " " + procenttillæg

4) Tidsbegränsade förordnanden med avlöning enligt statens överenskommelse med Magisterforeningen

5) Deltidsanställning motsvarande 60% av en dansk professorslön

6) Avlöning enligt överenskommelse mellan staten och Handels- og Kontorfunktionærforbundet + kvalifikationstillæg

2.3 NORDISK INSTITUT FOR FOLKEDIKTNING (NIF)

Organisation og virksomhed

Nordisk institut for folkediktning (NIF), som blev oprettet i 1959, er fra og med 1972 placeret ved institutionen for religionsvidenskab og folkloristik ved Åbo universitet.

Instituttets virksomhed har tidligere i hovedsag været rettet mod inventering og katalogisering af kildemateriale m.m., udarbejdelse af bibliografier samt arrangement af symposier, kursus og konferenser. I de senere år er projektvirksomheden imidlertid trådt mere i forgrunden, noget som har betydet at instituttets hovedopgave er blevet at medvirke til en samordning på nordisk basis af de forskningsmæssige indsatser ved de forskellige folkloristiske institutionerne. Dette indebærer at instituttet samler op projektideer, danner nordiske forskergrupper for aktuelle forskningsopgaver, bidrager med midler til projektplanlægning og igangsættelse af projekter samt tilbyder publiceringsmuligheder.

Instituttets gældende statutter, som blev vedtaget af ministerrådet i 1977, indebærer at virksomhedsområdet også omfatter kultur- og traditionsvidenskabelig forskning i videre forstand. Tidligere var samarbejdet mere begrænset til nordisk folkediktning med hovedvægt på prosatraditionen.

Instituttets budsjettforslag

Forslaget opgår til i alt 1.077.494 FIM inklusive en aktivitetsøkning på 90.000 FIM. Økningen er fordelt på publiseringsudgifter for to større arbejder, 30.000 og på en oppfølging av NTAI-databaseprosjektet (bruk av databaser på folkloristisk materiale), 60.000.

Ministerrådets vurdering

FPR (Nordisk forskningspolitisk råd) vurderer en utvikling av forskningsvirksomheten ved NIF som ønskelig. FPR er spesielt intressert i utviklingen og bruken av ADB på folkloristisk materiale, hvor NIF spiller en positiv rolle som initierende og koordinerende organ for det nordiske samarbeid. Prosjektet NTAI-database er et pilotprosjekt i denne sammenheng og har vakt interesse også bl.a. ved UNESCO. FPR foreslår en økning på 60.000 FIM pr. år i 3 år fra og med 1986 for å arbeide med anvendelse og utbygging av databasesystemet.

Ministerrådet deler FPRs vurdering og foreslår en aktivitetsøkning på 60.000 FIM.

2.3 NORDISKA INSTITUTET FOR FOLKDIKTNING (NIF)

<u>Budgetförslag 1986</u>	utbetalas	1.047.000 FIM
	motsvarar	1.812.000 DKK

Budgetöversikt (1.000-tal FIM)

Inom parentes anges institutionens förslag

	Budget 1985	Förändring 1985-86			Budgetförslag 1986
		Löneökn. 1984	Prisökn. 1986	Akt.ökn. 1986	
Driftkostnader	844	122 (122)	21 (21)	60 (90)	1.047 (1.077)
Intäkter	0				0 (0)
Anslag	844				1.047 (1.077)

Personalbudget

Personalbudgeten har beräknats i 1984 års löneläge och uppgår totalt till 546.000 FIM. Fördelningen på löner och sociala avgifter framgår av nedanstående översikt.

Endast de i personalförteckningen upptagna tjänsterna berättigar till kompensation 1986 för automatiska löneökningar 1985 och 1986.

Inom parentes anges institutionens förslag.

Tjänst	Budget 1985	Antal 1986	Lönekod	Årslön (1.000-tal FIM)	Soc.avg.
Institutionsledare	1	1 (1)	A28	185	13
Forskningssekreterare	1	1 (1)	A20	93	7
Forskningssekreterare	1	1 (1)	A19	160	17
Kanslissekreterare	1	1 (1)	A12	66	5
Summa	4	4 (4)		504	42

Kommentar: Forskningssekreterär i A19 oppebærer utenlandstillegg, lønnskompensasjon og får dekket pensjonsutgifter i hjemlandet.

2.4 NORDISK INSTITUT FOR SØRET

Organisation og virksomhed

Nordisk institut for søret blev oprettet i 1963 og skal ifølge statutterne have til opgave at fremme forskning og undervisning på alle områder indenfor søret, bl.a. ved at koordinere forskning på området, afholde seminarier, kurser og forelæsninger, bygge op specialbibliotek, samt drive dokumentations- og publikationsvirksomhed på området. Instituttet udgør i administrativt henseende et institut ved universitetet i Oslo.

Lønningsomkostningerne for de tre professorerne som f.t. er knyttet til instituttet dækkes af universitetet i Oslo. En af professorerne tjenestegør som institutleder. Det nordiske videnskabelige personale består af to amanuenser og to forskerstipendiater.

En betydelig del af instituttets budget henfører sig til stipendieomkostningerne. Foruden de to forskerstipendier (som kan indehaves under flere år) uddeles der stipendier for kortere eller længere ophold ved instituttet. Instituttet arrangerer hvert andet år et større nordisk søretseminar med ca. 50-60 deltagere, for såvel universitetspersonale som praktiserende søretsjurister. Fra 1977 er der hvert andet år, vekslende med søretsminaret blevet afholdt et nordisk dommerseminar i søret. Instituttets forsknings- og uddannelsesvirksomhed er i overvejende grad indrettet på tillempet søret og andre transportretslige spørgsmål. Instituttet medvirker i udgivelsen af tidsskrifterne Arkiv for Sjørett og Arkiv for Luftrett.

I 1981 er der ved instituttet oprettet en afdeling for petroleumsret, som finansieres gennem bidrag fra norske og udenlandske oljeselskaber foreløbig frem til udgangen af 1986.

Etter ønske fra instituttets styre vedtok ministerrådet våren 1983 en endring av instituttets vedtekter, slik at petroleumsrett inngår som en del av instituttets arbeidsområde.

Instituttets budsjettforslag

Forslaget oppgår til 2.132.859 NOK, hvorav en aktivitetsøkning på 501.943. Økningen gjelder oppjustering av to kontorstillinger (20.000), to nye stillinger ved avdeling for petroleumsrett (282.000) og kjøp av nødvendig kontorutstyr (tekstbehandling) i forbindelse med at instituttet flytter til nye lokaler (200.000).

Ministerrådets vurdering

Ministerrådets forslag inneholder ingen aktivitetsøkninger. Instituttets eventuelle flytting er utsatt inntil videre, slik at spørsmålet om nytt kontorutstyr ikke er aktuelt for tiden.

2.4 NORDISKA INSTITUTET FOR SJORATT

<u>Budgetförslag 1986</u>	utbetalas	1.649.000 NOK
	motsvarar	2.054.000 DKK

Budgetöversikt (1.000-tal NOK)

Inom parentes anges institutionens förslag

	Budget 1985	Förändring 1985-86			Budgetförslag 1986
		Löneökn. 1984	Prisökn. 1986	Akt.ökn. 1986	
Driftkostnader	1.559	64 (46)	26 (26)	0 (502)	1.649 (2.133)
Intäkter	0				0 (0)
<u>Anslag</u>	<u>1.559</u>				<u>1.649 (2.133)</u>

Personalbudget

Personalbudgeten har beräknats i 1984 års löneläge och uppgår totalt till 967.000 NOK. Fördelningen på löner och sociala avgifter framgår av nedanstående översikt.

Endast de i personalförteckningen upptagna tjänsterna berättigar till kompensering 1986 för automatiska löneökningar 1985 och 1986.

Inom parentes anges institutionens förslag.

Tjänst	Budget 1985	Antal 1986	Lönekod	Årslön (1.000-tal NOK)	Soc.avg.
Første amanuensis ¹⁾	1	1 (1)	26	169	28
Konsulent II ¹⁾	1	1 (1)	22	142	24
Amanuensis	1	1 (2)	20	129	32
Forskningsstipendiater	2	2 (2)	19	246	62
Administrasjonssekretær ¹⁾	1	1 (2)	18	116	19
<u>Summa</u>	<u>6</u>	<u>6 (8)</u>		<u>802</u>	<u>165</u>

1) Arbeidsgivers andel af pensjonstilskudd (8%) dekkes av Universitetet i Oslo.

2.5 NORDISKE GEOEKSKURSIONER TIL ISLAND

Organisation og virksomhed.

De nordiske geoekskursioner, der startedes i 1964, har til formål at give forskere og studerende i de nordiske lande muligheder for at studere geologiske problemer på Island, i første række vulkanologi, glaciologi, geomorfologi og kvartærgeologi. Ekskursionernes emne skifter fra år til år mellem de to hovedområder herindenfor: vulkanologi og kvartærgeologi/geomorfologi. Islandske studerende og forskere kan også få lejlighed til indenfor virksomhedens rammer at studere geovidenskabelige problemer i de øvrige nordiske lande.

Virksomheden ledes af en styrelse, bestående af to repræsentanter fra hvert af de nordiske lande. Ekskursionerne planlægges og ledes af en ekskursionsleder. De årlige ekskursioner er på 13-14 dage og har 25 deltagere. Af disse kommer 10 fra Sverige og 5 fra respektive Danmark, Finland og Norge.

Ekskursionen i 1986 har kvartærgeologi/geomorfologi som emne.

Styrelsens budgetforslag

Styrelsens budgetforslag andrager 558.000 DKK, hvoraf 35.000 DKK er aktivitetsforøgelse vedrørende studierejser for de islandske geologer.

Midlerne til de islandske geologer udgør ca 6% af den samlede projektbevilling (26.000 DKK i 1985). Styrelsen har foreslået, at der fremover afsættes midler til de guider, der medvirker ved de islandske geologers studierejse (5.000 DKK). Disse guider har ikke tidligere fået nogen betaling.

Endvidere foreslås posten til studierejserne forøget med 30.000 DKK, således at det bliver muligt at henlægge studierejserne til et hvilket som helst af de nordiske lande. Hidtil har det af økonomiske grunde været nødvendigt at begrænse sig til Norge. Budgetposten til studierejser for islandske geologer til de øvrige nordiske lande har i en række år kun været reguleret for prisstigninger.

Ministerrådets vurdering

Ministerrådets forslag er på 569.000 DKK inklusive 35.000 DKK til aktivitetsforøgelse i overensstemmelse med styrelsens forslag.

2.5 NORDISKA GEOEXKURSIONER TILL ISLAND

Budgetförslag 1986 utbetalas 569.000 DKK

Budgetöversikt (1.000-tal DKK)

Inom parentes anges institutionens förslag

	Budget 1985	Förändring 1985-86			Budgetförslag 1986
		Löneökkn. 1984	Prisökkn. 1986	Akt.ökkn. 1986	
Driftkostnader	513	-	21 (10)	35 (35)	569 (558)
Intäkter	0				0 (0)
Anslag	513				569 (558)

2.6 NORDISKT KOLLEGIUM FÖR EKOLOGI (NKE)

Organisation och verksamhet

Nordiskt kollegium för terrester ekologi, som inrättades 1964, ombildades 1976 till ett nordiskt kollegium för ekologi (NKE). Ombildningen innebar främst att verksamheten, som tidigare i huvudsak inriktats på terrester zoökologi, nu även omfattar botanisk och limnisk ekologi.

Enligt den av ministerrådet i december 1975 fastställda instruktionen för Nordiskt kollegium för ekologi är kollegiets uppgift att fungera som ett nordiskt centrum för kontakt inom och samordning av forskning och högre utbildning med ekologisk inriktning.

NKE skall bl a anordna kurser, konferenser och seminarier, utdela stipendier och resebidrag för att stödja enskilda projekt inom ramen för forskarutbildningen samt genom andra åtgärder främja samarbete kring högre ekologisk utbildning och forskning i Norden.

NKE består av en medlem från varje nordiskt land.

Kollegiets budgetförslag

Kollegiets samlade budgetförslag er på 642.000 SEK incl. foreslåede aktivitetsstigninger på 109.000. Stigningen ønskes anvendt til følgende formål:

- 38.000 til en deltidsinformationsmedarbejder (honorarlønnet)
- 25.000 til øget stipendiepulje
- 16.000 til fastholdelse af antallet af kurser, til hvilke rejseudgifterne er steget langt mere end den normale prisjustering gennem de seneste år
- 30.000 til støtte til symposier, der er den mest oversøgte konto på kollegiets budget

Ministerrådets vurdering

Bl.a. på baggrund af igangværende overvejelser om reorganisering af en række forskningsinstitutioner på kulturbudgettet, finder ministerrådet det ikke muligt at imødekomme kollegiets anmodning om aktivitetsøgninger.

2.6 NORDISKT KOLLEGIUM FÖR EKOLOGI (NKE)

<u>Budgetförslag 1986</u>	utbetalas	533.000 SEK
	motsvarar	675.000 DKK

Budgetöversikt (1.000-tal SEK)

Inom parentes anges institutionens förslag

	Budget 1985	Förändring 1985-86			Budgetförslag 1986
		Löneökn. 1984	Prisökn. 1986	Akt.ökn. 1986	
Driftkostnader	517	- (-)	16 (16)	0 (109)	533 (642)
Intäkter	15 ¹⁾				0 (0)
<u>Anslag</u>	<u>502</u>				<u>533 (642)</u>

1) Budgeterade ränteintäkter.

2.7 CENTRALINSTITUTET FÖR NORDISK ASIENFORSKNING (CINA)

Organisation och verksamhet

Centralinstitutet för nordisk Asienforskning (CINA) bildades 1966. Det leds av en styrelse bestående av två forskare från Danmark, Finland, Norge respektive Sverige. Två representanter för institutets personal ingår också i styrelsen.

Institutet har till syfte att främja och stärka humanistiska och samhällsvetenskapliga asienstudier i de nordiska länderna. CINA försöker samordna asienforskning och utbildning av asienforskare vid universitet och högre läroanstalter i Norden. Vidare verkar man för framtagande av för forskning och undervisning nödvändiga hjälpmedel. Utöver CINA:s egna projekt ligger de viktigaste uppgifterna på dokumentations- och informationssidan. På senare år har CINA verkat för utvidgat nordiskt samarbete kring områdesstudier. Institutionen har även utvidgat sina egna kontakter och härav följande serviceverksamhet gentemot näringslivet och offentliga myndigheter.

Institutets budgetförslag

Förslaget uppgår till 6.246.000 DKK, varav 2.496.000 DKK utgör en aktivitetsökning. Huvuddelen av ökningen (1,5 milj. DKK) hänförs till föreslagna personalförstärkningar. I övrigt begär CINA bl.a. ökade resurser för stipendier (+ 455.000 DKK), bibliotek (+ 246.000 DKK) och deltagande i konferenser (+ 120.000 DKK).

Ministerrådets bedömning

Med anledning av att en evaluering av CINA:s verksamhet f.n. pågår, innehåller ministerrådets förslag endast en löne- och prisuppräknings.

2.7 CENTRALINSTITUTET FÖR NORDISK ASIENFORSKNING (CINA)

Budgetförslag 1986 utbetalas 3.686.000 DKK

Budgetöversikt (1.000-tal DKK)

Inom parentes anges institutionens förslag

	Budget 1985	Förändring 1985-86			Budgetförslag 1986
		Löneökn. 1984	Prisökn. 1986	Akt.ökn. 1986	
Driftkostnader	3.537	191 (191)	22 (22)	0 (2.496)	3.750 (6.246) ¹⁾
Intäkter	30				64 (64) ¹⁾
Anslag	3.507				3.686 (6.182)

1) Budgeterade ränteintäkter samt ej disponerade medel 1983.

Personalbudget

Personalbudgeten har beräknats i 1984 års löneläge och uppgår totalt till 2.617.000 DKK. Fördelningen på löner och sociala avgifter framgår av nedanstående översikt.

Endast de i personalförteckningen upptagna tjänsterna berättigar till kompensation 1986 för automatiska löneökningar 1985 och 1986.

Inom parentes anges institutionens förslag.

Tjänst	Budget 1985	Antal 1986	Lönekod	Årslön (1.000-tal DKK)	Soc.avg.
Föreståndare	1	1 (1)	-	43	1
Forskningsledare	1	1 (1)	AC-15	262	27
Forskningsledare	1	1 (1)	AC-15	262	27
Forskningsledare	1	1 (1)	AC-15	262	27
Forskningsledare	1	1 (1)	AC-15	262	27
Forskningsledare	1	1 (1)	AC-15	262	27
Forskningsassistent/ledare	1	1 (2)	AC-15	262	27
Forskningsstipendiat	1	1 (5)	AC-3	195	40
Assistent	1	1 (1)	HK-13	150	4
Assistent	1	1 (1)	HK-13	150	4
Assistent	1	1 (1)	HK-13	150	4
Kontorsassistent	1	1 (4)	HK-14	138	4
Summa	12	12 (20)		2.398	219

2.8 NORDISK KOLLEGIUM FOR FYSISK OCEANOGRAFI (NKFO)

Organisasjon og virksomhet

Nordisk kollegium for fysisk oceanografi (NKFO), som ble opprettet i 1966, har til oppgave å fremme samarbeidet vedrørende forskning og utdanning innen for fysisk oceanografi mellom universiteter og høyskoler i Norden ved hjelp av stipendiat- og forskningsutveksling, ved å anordne symposier og konferenser samt ved felles nordiske prosjekter m.m.

Kollegiets forskningsvirksomhet har i de senere år omfattet en del prosjekter vedrørende kyststrømmer i Kattegatt og Skagerak, og dessuten undersøkelser i Østersjøen, som er blitt kombinert med en rekke andre prosjekter i hvilke randstatene rundt Østersjøen har deltatt. Endvidere er det blitt foretatt undersøkelser av vannforholdene mellom Færøyene og Skottland, noe som har væsentlig interesse for fiskeriet som er av stor betydning i dette området. I 1983 er der gjennomført en ny undersøgelse i dette område og et seminar på Færøerne i tilknytning til åpningen av Nordens hus i Torshavn.

Størsteparten av kollegiets budsjett anvendes til stipendieprogrammet. Kollegiet har midler til fem helårsstipendier for yngre forskere, der ønsker en videreutdanning i et annet land. Stipendiene kan innehas i flere år.

Embedsmandskomiteen nedsatte januar 1983 en planlægningsgruppe vedr. det fremtidige havforskningssamarbejde, der bl.a. har haft 2 repræsentanter for NKFO som medlemmer. Planlægningsgruppen har i sin rapport foreslået at NKFO og kollegiet for marinbiologi fra 1. januar 1985 nedlægges samtidig med at der oprettes en ny og fagligt bredere "nordisk komite for oceanografi" med et budget på samme størrelse som de to kollegier tilsammen.

Embedsmandskomiteen har besluttet at afvente en nærmere analyse af virksomheden i de nordiske forskningsinstitutioner, der som hovedopgave har at uddele støtte til stipendier, symposier, konferencer o.l. efter ansøgning, før man vil tage endelig stilling til en eventuel organisatorisk omlægning af det nordiske havforskningssamarbejde.

Kollegiet ønsker foreløbigt at anvende den ene stipendiestilling mere direkte i forbindelse med kollegiets forskningsprojekter, for at skabe mere sammenhæng i virksomheden.

Kollegiets budgetforslag

Kollegiet har fremsat et budgetforslag på ialt 851.000 FIM for året 1986, hvilket indebærer en aktivitetsstigning på 120.000 FIM. Aktivitetsstigningen ønskes i givet fald anvendt til en yderligere stipendiat, placeret på Island (70.000 FIM) samt henholdsvis 20.000 FIM til støtte til symposier o.l. og 30.000 til forskningsprojekter, begge begrundet i et ønske om at kunne inddrage yderligere islandske forskere i kollegiets arbejde.

Ministerrådets vurdering

Ministerrådet finder det i den aktuelle økonomiske situation ikke muligt at imødekomme kollegiets anmodning om aktivitetsøgning til de anførte formål. Ministerrådet har herved bl.a. taget i betragtning, at kollegiet tidligere har fået bevilget begrænsede aktivitetsstigninger motiveret med ønsket om at inddrage Island nærmere i samarbejdet.

2.8 NORDISKT KOLLEGIUM FÖR FYSISK OCEANOGRAPHI (NKFO)

<u>Budgetförslag 1986</u>	utbetalas	731.000 FIM
	motsvarar	1.266.000 DKK

Budgetöversikt (1.000-tal FIM)

Inom parentes anges institutionens förslag

	Budget 1985	Förändring 1985-86			Budgetförslag 1986
		Löneökn. 1984	Prisökn. 1986	Akt.ökn. 1986	
Driftkostnader	721	0 (0)	10 (10)	0 (120)	731 (851)
Intäkter	50				0 (0)
Anslag	671				731 (851)

Personalbudget

Personalbudgeten har beräknats i 1984 års löneläge och uppgår totalt till 513.000 FIM. Fördelningen på löner och sociala avgifter framgår av nedanstående översikt.

Endast de i personalförteckningen upptagna tjänsterna berättigar till kompensation 1986 för automatiska löneökningar 1985 och 1986.

Inom parentes anges institutionens förslag.

Tjänst	Budget 1985	Antal 1986	Lönekod	Årslön (1.000-tal FIM)	Soc.avg.
Sekretär (deltid)	1	1 (1)	YS-S	8	2
Kontorassistent (timelønnet)	1	1 (1)	YS-S	2	1
Stipendiat, D	1	1 (1)	A 1	98	9
Stipendiat, N	1	1 (1)	18	85	21
Stipendiat, S	1	1 (1)	10-3	71	27
Stipendiat, F	1	1 (1)	v 28/2	76	6
Stipendiat, (højeste udg.)	1	1 (1)	A 1	98	9
Stipendiat Island	0	0 (1)		0	0
Summa	7	7 (8)		438	75

2.9 NORDISK SAMARBEIDSKOMITE FOR ARKTISK MEDISINSK FORSKNING (NoSAMF)

Organisasjon og virksomhet

Nordisk samarbeidskomité for arktisk medisinsk forskning (NoSAMF), som inledet sin virksomhet i 1969, har til oppgave å fremme arktisk medisinsk forskning i de nordiske land. Den skal ifølge sine statutter utgjøre et nordisk sentrum for kontakt og samordning av forskningen på dette området i Norden, samt virke for en samlet dokumentasjon for arktisk medisin. Komitéen skal arrangere kurser, seminarier og konferanser, fremme nordisk publiseringsvirksomhet og gjennom andre samnordiske tiltak fremme forskning i arktisk medisin. Komitéens sekretariat er plassert i Uleåborg.

Komitéen har i de senere år b.a. lagt vekt på å arrangere vitenskapelige møter og symposier over utvalgte emner innen arktisk medisinsk forskning. Med regelmessige mellomrom arrangeres også møter mellom forskere og helsemyndigheter, helsepersonell samt representanter for befolkningen i de nordlige distrikter. Videre har komitéen i samarbeid med NORDINFO utarbeidet et on-line søkesystem for arktisk medisinsk litteratur og utviklet referansesystemet i sitt tidsskrift "Research Reports" som utkommer med 2-4 nummer årlig.

Komitéens egen forskningsvirksomhet er vedtektsmessig knyttet til generalsekretærens instruks, som forutsetter at 50% av stillingen anvendes til egen forskning. Generalsekretæren har kunnet benytte seg av Uleåborg universitets laboratorier i sin forskningsvirksomhet. I de seneste år har NoSAMF innledet et nært samarbeid med WHO og har fungert som organisasjonens kontaktorgan i Norden på sitt fagområde.

Komitens budsjettforslag

Forslaget oppgår til i alt 905.769 FIM, som inkluderer en aktivitetsøkning på 146.000. Økningen er fordelt på en ny stilling for en epidemiolog for å nærmere belyse betydningen av sterk kulde for ulykker og cancer samt ved hjerte- og karsykdommer (95.000), oppjustering av kontorstillingene (11.000) og innkjøp av tekstbehandlingsutstyr (40.000).

Ministerrådets vurdering

Ministerrådets forslag inneholder ingen aktivitetsøkning.

2.9 NORDISKA SAMARBETSKOMMITTEN FÖR ARKTISK MEDICINSK FORSKNING (NOSAMF)

<u>Budgetförslag 1986</u>	utbetalas	778.000 FIM
	motsvarar	1.347.000 DKK

Budgetöversikt (1.000-tal FIM)

Inom parentes anges institutionens förslag

	Budget 1985	Förändring 1985-86			Budgetförslag 1986
		Löneökn. 1984	Prisökn. 1986	Akt.ökn. 1986	
Driftkostnader	719	39 (8)	20 (33)	0 (146)	778 (906)
Intäkter	0				0 (0)
<u>Anslag</u>	<u>719</u>				<u>778 (906)</u>

Personalbudget

Personalbudgeten har beräknats i 1984 års löneläge och uppgår totalt till 349.000 FIM, inklusive ett personligt tillägg för generalsekreteraren om 1.322 FIM/mån (år 1986 totalt 15.869 FIM). Fördelningen på löner och sociala avgifter framgår av nedanstående översikt.

Endast de i personalförteckningen upptagna tjänsterna berättigar till kompensation 1986 för automatiska löneökningar 1985 och 1986.

Inom parentes anges institutionens förslag.

Tjänst	Budget 1985	Antal 1986	Lönekod	Årslön Soc. avg. ¹⁾ (1.000-tal FIM)	
Generalsekreterare	1	1 (1)	A 26	170	21
Avdelningssekreterare	2	2 (2)	A 13	142	16
Epidemiolog	0	0 (1)		-	-
<u>Summa</u>	<u>3</u>	<u>3 (4)</u>		<u>312</u>	<u>37</u>

1) I de sociala avgifterna ingår utgifter till socialförsäkringar och obligatoriska kostnader vid läkarbesök.

2.10 NORDISKA SAMARBETSKOMMITTEN FÖR INTERNATIONELL POLITIK,
INKLUSIVE KONFLIKT- OCH FREDSFORSKNING

Organisation och verksamhet

Nordiska samarbetskommittén för internationell politik, inklusive konflikt- och fredsforskning inrättades 1966. Den har till ändamål att främja forskning inom internationell politik, inklusive konflikt- och fredsforskning, genom koordinering av forskningsverksamheten vid de enskilda ländernas institutioner, anordnande av seminarier och konferenser, forskarutbyte och publikationsverksamhet.

En stor del av kommitténs budget går till olika former av stöd och anslag till enskilda forskare eller forskargrupper. Kommittén delar ut medel till nordiska forskningsprojekt (främst stöd till igångsättningsfasen), nordiska vetenskapliga seminarier, konferenser, kollokvier och symposier, stipendier för vistelse i annat nordiskt land (i vissa fall utom Norden) för kortare tid, bidrag till gästföreläsare som besöker flera institutioner i Norden, publiceringsbidrag samt resebidrag till nordiska eller internationella konferenser över valda ämnen. Kommittén finansierar en nordisk vetenskaplig tidskrift (Cooperation and Conflict) samt ger ut en informationsskrift (Newsletter - International studies in the Nordic Countries).

Kommitténs budsjettförslag

Förslaget oppgår til i alt 1.067.000 SEK, som inkluderer en aktivitetsøkning på 200.000 SEK. Økningen gjelder seminarvirksomhet (50.000 SEK), arbeidsstipendier (125.000 SEK) og publikasjoner (25.000 SEK). Beløpet til publikasjoner anses som et ønske om kompensasjon for uthulte bevilgninger pga. sterk prisøkning.

Ministerrådets vurdering

Ministerrådet foreslår ingen aktivitetsøkning.

2.10 NORDISKA SAMARBETSKOMMITTEN FÖR INTERNATIONELL POLITIK,
INKLUSIVE KONFLIKT- OCH FREDSFORSKNING

<u>Budgetförslag 1986</u>	utbetalas	866.000 SEK
	motsvarar	1.097.000 DKK

Budgetöversikt (1.000-tal SEK)

Inom parentes anges institutionens förslag

	Budget 1985	Förändring 1985-86			Budgetförslag 1986
		Löneökn. 1984	Prisökn. 1986	Akt.ökn. 1986	
Driftkostnader	836 ¹⁾	11 (12)	19 (19)	0 (200)	866 (1.067)
Intäkter					0 (0)
<u>Anslag</u>	<u>831</u>				<u>866 (1.067)</u>

1) Beräknade renteinntekter

Personalbudget

Personalbudgeten har beräknats i 1984 års löneläge och uppgår totalt till 217.000 SEK. Fördelningen på löner och sociala avgifter framgår av nedanstående översikt.

Endast de i personalförteckningen upptagna tjänsterna berättigar till kompensation 1986 för automatiska löneökningar 1985 och 1986.

Inom parentes anges institutionens förslag.

Tjänst	Budget 1985	Antal 1986	Lönekod	Årslön (1.000-tal SEK)	Soc.avg.
Forskningssekreterare	1	1 (1)	F:12:3	106	42
Informationssekreterare	½	½ (½)	F:10:3	50	19
<u>Summa</u>	<u>1½</u>	<u>1½ (1½)</u>		<u>156</u>	<u>61</u>

2.11 NORDISKA SAMARBETSORGANET FÖR VETENSKAPLIG INFORMATION (NORDINFO)

Organisation och verksamhet

Nordiska samarbetsorganet för vetenskaplig information (NORDINFO) inledde sin verksamhet 1.1.1977. NORDINFO avlöste härvid Nordiska koordineringsorganet för vetenskaplig och teknisk information och dokumentation (NORDDOK) samt de nordiska forskningsbibliotekens samarbetskommitté (NFBS). NORDINFOS verksamhetsfält omfattar forskningsbibliotekssektorn och informations- och dokumentationsområdet. NORDINFOS uppgifter är att inom sitt område verka för en förbättrad och mera rationell service för forskare och övriga brukare av vetenskaplig och teknisk information och dokumentation i de nordiska länderna. Till NORDINFOS arbetsuppgifter hör att särskilt:

- följa utvecklingen såväl i medlemsländerna som internationellt samt lämna råd och upplysningar till nationella och nordiska organ
- främja och samordna kommunikationen av dokumenterbar information inom och mellan de nordiska länderna och internationellt,
- initiera, bedriva och stödja utrednings- och projektverksamhet innefattande metod- och systemutveckling samt utbildning, och
- stödja operativ verksamhet inom informations- och dokumentationsområdet samt forskningsbiblioteksväsendet, då särskilda skäl gör det nödvändigt.

Vid sidan av aktiva samordningsinsatser kan NORDINFO bevilja projektmedel för att initiera, stimulera, stödja och genomföra olika aktiviteter.

Fra og med 1985 har NORDINFO inndelt sitt virksomhetsfelt i tre programområder:

1. Initiativområder:
 - 1.1. Nordiske lokalisering sinstrument
 - 1.2. Informasjon til små og middelstore bedrifter
 - 1.3. Samfunnsvitenskapelig og humanistisk informasjon og dokumentasjon
2. Frie prosjektmidler
3. Løpende virksomhet:
 - 3.1. Nordisk samkatalog for periodica (NOSP)
 - 3.2. SCANNET

For perioden 1985-1988 ønsker NORDINFO å prioritere dels utvikling av metoder og hjelpemidler, dels studier som gir grunnlag for nasjonal og nordisk policy-utforming. Så vidt mulig skal innsatsen rettes mot at kvalifisert kunnskap og kompetanse utvikles hos de som arbeider innenfor NORDINFOS område såvel med forskning og utvikling som i operativ virksomhet ved biblioteker, informasjons-sentraler etc.

NORDINFOS sekretariat er plassert i Finland ved Tekniske högskolan i Otnäs.

NORDINFOS budsjettforslag

Forslaget oppgår til i alt 2.994.000 FIM, hvorav 55.000 er aktivitetsøkning på personalbudsjettet. NORDINFO foreslår en oppjustering av lønn til generalsekretær (21.757 FIM) og planlegger (4.963 FIM) samt ny byråsekretær i deltidsstilling 87 t/mnd (28.018 FIM). Utgiftene til tilfeldig sekretærhjelp (19.740) foreslås overført til prosjektvirksomhet hvis fast sekretærstilling innvilges.

Langtidsbudsjettet for 1987 og 1988 inneholder en årlig økning på 10% til forsterkning av personalsiden ved sekretariatet.

Ministerrådets vurdering

Ministerrådets forslag oppgår til 2.968.000 FIM og inneholder ingen aktivitetsøkning. De i NORDINFOS budsjettforslag reserverte midler til tilfeldig sekretærhjelp overføres til personalbudsjettet til opprettelse av en ny byråsekretærstilling på deltid.

2.11 NORDISKA SAMARBETSORGANET FOR VETENSKAPLIG INFORMATION (NORDINFO)

<u>Budgetförslag 1986</u>	utbetalas	2.968.000 FIM
	motsvarar	5.136.000 DKK

Budgetöversikt (1.000-tal FIM)

Inom parentes anges institutionens förslag

	Budget 1985	Förändring 1985-86			Budgetförslag 1986
		Löneökn. 1984	Prisökn. 1986	Akt.ökn. 1986	
Driftkostnader	2.784	58 (29)	126 (126)	0 (55)	2.968 (2.994)
Intäkter	0				0 (0)
<u>Anslag</u>	<u>2.784</u>				<u>2.968 (2.994)</u>

Personalbudget

Personalbudgeten har beräknats i 1984 års löneläge och uppgår totalt till 359.000 FIM. Fördelningen på löner och sociala avgifter framgår av nedanstående översikt.

Endast de i personalförteckningen upptagna tjänsterna berättigar till kompensasjon 1986 för automatiska löneökningar 1985 och 1986.

Inom parentes anges institutionens förslag.

Tjänst	Budget 1985	Antal 1986	Lönekod	Årslön Soc.avg. ¹⁾ (1.000-tal FIM)	
Sekretariatssjef	1	1 (1)	A 26	150	12
Planlegger	1	1 (1)	A 21	95	7
Avdelingssekretær	1	1 (1)	A 12	62	5
Byråsekretær, deltid	-	1 (1)	A 8	26	2
<u>Summa</u>	<u>3</u>	<u>4 (4)</u>		<u>333</u>	<u>26</u>

1) Utgifter til "hälsovård og olycksfallsforsikringer" er ikke inkludert og vil bli automatisk justert etter faktiske utgifter i 1986.

2.12 NORDISKA FORSKARKURSER, FORSKARSTIPENDIER OCH FORSKARSYMPOSIER

2.12.1 NORDISKA FORSKARKURSER

Organisation och verksamhet

Nordiska forskarkurser skall med verksamheten genom gemensamma kurser på utvalda områden främja forskarutbildningen i Norden. Avsikten är härvid dels att tillgodogöra sig speciella kunskaper eller metoder och att utnyttja unik apparatur vid vissa institutioner, dels att genom samordning av resurser kunna garantera medverkan av särskilt framstående forskare från skilda delar av världen.

Verksamheten leds av en styrelse med två representanter för vart och ett av de fem nordiska länderna. Sekretariatet för nordiskt kulturellt samarbete fungerar som styrelsens sekretariat.

Kurserna kan vara av skiftande karaktär. Vissa kurser avser att ge kunskap om nya vetenskapliga metoder och arbetsmetodiker. Andra kan gälla nya viktiga forskningsområden, antingen speciella delområden inom etablerade discipliner eller frågor av vikt för forskningens eller samhällets utveckling. De senare ligger ofta på gränsen mellan redan etablerade vetenskaper eller har tvärvetenskaplig karaktär.

En annan målsättning för verksamheten är att nå stor spridning över såväl olika vetenskapsområden som skilda geografiska regioner inom Norden. Samtidigt söker styrelsen ge utrymme för en större satsning på aktuella och viktiga forskningsområden. Som exempel på sådana områden kan nämnas miljövård, energi, hälsovård, arbetsvetenskap samt kultursektorn. En sammanfattande redogörelse för verksamheten 1972-77 publicerades under 1978 i NU-serien (B 1978:8). Nordiska rådet har i rekommendation 12/81 framfört att de nordiske forskarkurserna bör vidareutvecklas.

Styrelsens budgetförslag

Styrelsen föreslår att antalet kurser ökas med två i förhållande till kursprogrammet 1985. Detta innebär enligt förslaget en aktivitetsökning om 450.000 DKK.

Ministerrådets bedömning

Ministerrådets förslag uppgår till 4.910.000 DKK och innehåller en aktivitetsökning om 225.000 DKK. Detta bör möjliggöra en ökning av kursprogrammet med en kurs och ministerrådet förutsätter sålunda att kursprogrammet 1986 omfattar 22 kurser.

2.12.1 NORDISKA FORSKARKURSER

Budgetförslag 1986 utbetalas 4.910.000 DKK

Budgetöversikt (1.000-tal DKK)

Inom parentes anges institutionens förslag

	Budget 1985	Förändring 1985-86			Budgetförslag 1986
		Löneökn. 1984	Prisökn. 1986	Akt.ökn. 1986	
Driftkostnader	4.593	- (-)	92 (294)	225 (450)	4.910 (5.337)
Intäkter	0				0 (0)
Anslag	4.593				4.910 (5.337)

2.12.2 NORDISKA FORSKARSTIPENDIER

Nordiska forskarstipendier administreras för närvarande av styrelsen för de nordiska forskarkurserna. De till ordningen avsatta medlen kan inte tas i anspråk till andra ändamål av styrelsen. Ordningen är ett led i ett försök att etablera en generell nordisk ordning för utbyte av forskarstuderande och forskare som vill utbildas sig eller forska i något annat nordiskt land än det egna. De till ordningen avsatta medlen skall i första hand täcka kostnader för resa och uppehälle och endast i undantagstillfällen skall någon egentlig lön kunna utbetalas. Vid sådana tillfällen skall bidrag till uppehälle inte utgå. Avsikten är att så vitt möjligt följa de regler som gäller för nordiskt tjänstemannautbyte. Ordningen eftersträvar ett effektivare utnyttjande av gemensamma nordiska forskningsresurser.

Sedan verksamheten inleddes som en försöksordning år 1979 har ca 250 nordiska forskare bedrivit forskning för en längre eller kortare tid (vanligen 2-12 månader) vid en vetenskaplig institution i ett annat nordiskt land än det egna. Sommaren 1983 beslutade ministerrådet att försöksverksamheten skall fortsätta på mer permanent bas.

Styrelsens budgetförslag

Mot bakgrund av önskemål som framförts av bl a forskningsrådets nordiska samarbetsorgan, och med hänsyn till att antalet kvalificerade ansökningar är betydligt större än antalet stipendier som kan beviljas föreslår styrelsen en aktivitetsökning med 10%.

Ministerrådets vurdering

Ministerrådets förslag uppgår till 1.517.000 DKK och innehåller en aktivitetsökning på 140.000 DKK.

2.12.2 NORDISKA FORSKARSTIPENDIER

Budgetförslag 1986 utbetalas 1.517.000 DKK

Budgetöversikt (1.000-tal DKK)

Inom parentes anges institutionens förslag

	Budget 1985	Förändring 1985-86			Budgetförslag 1986
		Löneökn. 1984	Prisökn. 1986	Akt.ökn. 1986	
Driftkostnader	1.350	- (-)	27 (54)	140 (140)	1.517 (1.544)
Intäkter	0				0 (0)
Anslag	1.350				1.517 (1.544)

2.12.3 NORDISKA FORSKARSYMPOSIER

Nordiska forskarsymposier administreras för närvarande av styrelsen för de nordiska forskarkurserna. De till ordningen avsatta medlen kan inte tas i anspråk till andra ändamål av styrelsen. Ordningen avser att genom bidrag till konferenser och symposier främja det vetenskapliga utbytet i Norden. Även regelbundet återkommande arrangemang skall kunna erhålla stöd. Stödet från nordiska forskarsymposier utlöser ofta väsentliga nationella medel, eftersom bidraget normalt begränsas till max. 20-25.000 DKK med ett deltagarantal på normalt 15-30 personer under 2-4 dagar. Detta innebär en betydande finansiering från deltagarna själva och från nationella källor. Sedan stödordningen upprättades sommaren 1979 har över 100 symposier och konferenser erhållit understöd.

Styrelsens budgetförslag

Styrelsen konstaterar att stödordningen har en stor översökning och framhåller att ett rimligt tillmötesgående av ansökningarna skulle förutsätta en fördubbling av anslaget. Styrelsen föreslår mot denna bakgrund en aktivitetsökning på 20% per år under en femårsperiod.

Ministerrådets vurdering

Ministerrådets förslag uppgår till 1.308.000 DKK och innehåller en aktivitetsökning på 222.000 DKK.

2.12.3 NORDISKA FORSKARSYMPOSIER

Budgetförslag 1986 utbetalas 1.308.000 DKK

Budgetöversikt (1.000-tal DKK)

Inom parentes anges institutionens förslag

	Budget 1985	Förändring 1985-86			Budgetförslag 1986
		Löneökn. 1984	Prisökn. 1986	Akt.ökn. 1986	
Driftkostnader	1.065	- (-)	21 (64)	222 (226)	1.308 (1.355)
Intäkter	0				0 (0)
Anslag	1.065				1.308 (1.355)

2.13 NORDISK VULKANOLOGISK INSTITUT (NORDVULC)

Organisation og virksomhed

Nordisk Vulkanologisk Institut (NORDVULC), der er placeret i Reykjavik, indledte sin virksomhed i efteråret 1973. Det har til opgave at udføre forskning med sigte på vulkanologiens vigtigste sektorer: petrografi, geokemi, geofysik og vulkanhistorie. Instituttet skal give forskere og studerende - i første række fra de andre nordiske lande - mulighed for at studere vulkanologi og dertil knyttede videnskabelige problemer.

Instituttet ledes af en styrelse og en direktør, der udnævnes af Nordisk ministerråd. Til instituttet er knyttet en videnskabelig stab, der for tiden består af to geologer, en geofysiker og fem forskningsstipendiater. Herudover er der en teknisk-administrativ stab, der består af to tekniske assistenter, en designer, en kontorfuldmægtig samt en regnskabsmedarbejder og en biblioteksassistent (på deltid).

På grundlag af institutionens virksomhed i de første 10 år har en internationalt sammensat gruppe i 1984 gennemført en evaluering af institutionen. Evalueringsrapporten fra august 1984 indeholder rekommandationer med henblik på fremtiden såvel med hensyn til den videnskabelige virksomhed som andre forhold (ansættelses-, udstyrs- og lokalemæssige). Nordisk forskningspolitisk råd (FPR) har den 5. oktober 1984 afgivet en udtalelse om evalueringens vurderinger og rekommandationer, og ministerrådet har på det samlede grundlag besluttet, at der i forbindelse med behandlingen af budgettet for 1986 skal søges tilvejebragt midler til en styrkelse af institutionens virksomhed på de punkter, der særligt er prioriteret af evalueringsgruppen og FPR.

Instituttets budgetforslag

Institutionens forslag andrager 16.342.000 ISK, hvoraf godt 6 mill. ISK er forslag om aktivitetsforøgelse. Disse vedrører etablering af 2 videnskabelige stillinger (1 geolog og 1 geofysiker) samt 1 teknisk assistent (godt 1 mill. ISK) udstyrsanskaffelser samt vedligeholdelse og reovering af eksisterende udstyr (godt 3 mill. ISK) og projekter m.v. (ca. 2 mill. ISK).

Ministerrådets vurdering

Ministerrådets forslag andrager 10.595.000 ISK (hvoraf 64.000 ISK finansieres med egne indtægter). Af det samlede beløb vedrører 461.000 ISK aktivitetsforøgelse på områder, der særligt er prioriteret af evalueringsgruppen. Aktivitetsforøgelserne er vedligeholdelse og udbygning af institutionens udstyr (308.000 ISK) og midler til styrkelse af institutionens internationale relationer (153.000 ISK).

2.13 NORDISKT VULKANOLOGISKT INSTITUT (NORDVULC)

Budgetförslag	utbetalas 7.347.000 ISK	motsvarar 2.391.000 DKK
	utbetalas 1.036.000 DKK	

Budgetöversikt

Inom parentes anges institutionens förslag

(1.000-tal ISK)

	Budget 1985	Förändring 1985-86			Budgetförslag 1986
		Löneökning 1984	Prisökning 1986	Akt.ökning 1986	
Driftkostnader	9.146	542 (542)	446 (493)	461 (6.161)	10.595 ²⁾ (16.342)
Intäkter	0				64 ²⁾ (0)
Anslag	9.146 ¹⁾				10.531 (16.342)

1) Justerad enligt MR 6/83 punkt 7.4.

2) Icke disponerade medel från tidigare år.

Personalbudget

Personalbudgeten har beräknats i 1984 års löneläge och uppgår totalt till 5.224.000 ISK. Fördelningen på löner och sociala avgifter framgår av nedanstående översikt.

Endast de i personalförteckningen upptagna tjänsterna med fasta tillägg berättigar till kompensation 1986 för automatiska löneökningar 1985 och 1986.

Inom parentes anges institutionens förslag.

Tjänst	Budget 1985	Antal 1986	Lönekod	Årslön (1.000-tal ISK)	Soc.avg.
Direktör	1	1 (1)	BHM 123+50%	623	75
Geolog	1	1 (1)	BHM 118	342	41
Geolog	0	0 (1)			
Geofysiker	1	1 (1)	BHM 119	352	42
Geofysiker	0	0 (1)			
Teknisk assistent I (geolog)	1 ¹⁾	1 (1)	BHM 114	300	36
Teknisk assistent I	1	1 (1)	BHM 114	300	36
Teknisk assistent I	1	1 (1)	BHM 113	289	34
Teknisk assistent I	0	0 (1)			
Designer	1	1 (1)	BSRB 21+15%	304	37
Kontorfuldmächtig	1	1 (1)	BSRB 24	291	35
Biblioteksassistent	½	½ (½)	BSRB 18	121	15
Ekonomibitråde 6 5/8)	1	1 (1)	BSRB 13	160	19
Forskningsstipendiater	5	5 (5)	BHM 112+20%	1.672	100
Summa	14½	14½ (17½)		4.754	470

1) En teknisk ass. I har personligt fået ret til at bære titlen geolog.
(jfr. EK 6/82 pkt. 2.3)

2.14 NORDISK SAMARBEJDSKOMITE FOR ACCELERATORBASERET FORSKNING (NOAC)

Organisation og virksomhed

Nordisk samarbejdskomite for acceleratorbaseret forskning (NOAC), som blev oprettet 1974, har til formål at fremme nordisk samarbejde inden for acceleratorbaseret forskning og medvirke til nordisk samarbejde i forskningsprogrammer ved accelerators i og uden for Norden. Komiteen betjenes sekretariatsmæssigt af Nordisk institut for teoretisk atomfysik.

Komiteens hovedopgave er at fremme en samordning og dermed en mere effektiv udnyttelse af de nordiske landes samlede forskningsressourcer inden for dette område, personale- såvel som udstyrsmæssigt. Efterhånden som kravene til eksperimentelt udstyr ikke kan opfyldes ved forskningscentre inden for Norden, har komiteen også samordnet de nordiske forskning aktiviteter ved accelerators uden for Norden. Denne opgave løses i form af rejsestøtte for forskerne. Komiteen giver endvidere bidrag til nordiske forskningskonferencer og symposier. Endelig anvendes et mindre beløb til invitation af udenlandske gæsteforskere til institutioner i Norden.

Komiteens budgetforslag

Forslaget andrager 898.000 DKK, hvoraf de 300.000 DKK er en aktivitetsforøgelse. Heraf er 75.000 DKK afsat til en styrkelse af symposie/workshoparrangementer, medens 225.000 DKK er forøgede midler til rejser m.v. i forbindelse med projekt- og planlægningsvirksomhed.

Ministerrådets vurdering

Ministerrådets budgetforslag andrager 598.000 DKK, hvoraf 26.000 DKK finansieres af midler reserveret fra tidligere år. Forslaget indeholder ingen aktivitetsøgning.

2.14 NORDISKA SAMARBETSKOMMITTEN FÖR ACCELERATORBASERAD FORSKNING (NOAC)

Budgetförslag 1986 utbetalas 572.000 DKK

Budgetöversikt (1.000-tal DKK)

Inom parentes anges institutionens förslag

	Budget 1985	Förändring 1985-86			Budgetförslag 1986
		Löneökn. 1984	Prisökn. 1986	Akt.ökn. 1986	
Driftkostnader	586	- (-)	12 (12)	0 (300)	598 (898)
Intäkter	0				26 (26)
Anslag	586				572 (872)

2.15 NORDISK DOKUMENTATIONS-CENTRAL FOR MASSEKOMMUNIKATIONS-FORSKNING (NORDICOM)

Organisation og virksomhed

På baggrund af Nordisk Råds rekommandation fra 1976 (rek. nr 10/76) og Nordisk ministerråds beslutning fra 1978 (MR 4/78 p. 9) tilsattes den nordiske samarbejdskomité for massekommunikationsforskning (NORDICOM).

Organisationen har til opgave at dokumentere og informere om den nordiske massemedieforsknings resultater til forskere og andre interesserede samt formidle kontakter dels mellem forskere indbyrdes, dels mellem forskere og almenheden.

Arbejdet foregår således, at det grundlæggende registreringsarbejde udføres af dokumentalister, der er placeret i hvert af de nordiske lande, nu også Island, og betales over domicillandets budgetter. De fælles funktioner i virksomheden såsom produktion af bibliografi og nyhedsbrev og information og koordinering varetages af den nordiske komité og betales over kulturbudgettet. Produktion og salg af såvel bibliografi som nyhedsbreve (på nordisk og engelsk) er nu i faste rammer. Inddatering i en s.k. database af referencer om nordisk forskningslitteratur på området har fundet sted gennem de seneste år. Søgning herfra kan foregå on-line via telefonsystemet, ligesom informationerne kan udskrives og anvendes ved fremstilling af bibliografien. On-line søgesystemet er under prøveføring. Som et led i denne har benyttelsen været gratis for brugeren under den første periode. Fr.o.m. sommeren 1984 opkræves en afgift fra brugerne.

Institutionens virksomhed er fortsat genstand for evaluering.

På baggrund av en første evalueringsrapport samt uttalelser fra FPR og NORDINFO, har ministerrådet igangsatt en ytterligere utredning av behovet for NORDICOMs tjenester til brukerne, betalingsordninger, avgiftslegging av tjenester, mulige tilknytningsformer til relevante institusjoner etc.

Institusjonens budsjettforslag

Forslaget oppgår til i alt 801.000 DKK, hvorav en aktivitetsøkning på prosjekt-siden på 70.000 DKK (engangsbevilgning) foreslås til utvidelse av reklame- og marketingsarbeidet for organisasjonens tjenester i 1986.

Ministerrådets vurdering

Ministerrådets forslag oppgår til 723.000 DKK og rommer ingen aktivitetsøkning ettersom man avventer ytterligere detaljerte planer for institusjonens virksomhet i framtiden.

2.15 NORDISKA DOKUMENTATIONSCENTRALEN FÖR MASSKOMMUNIKATIONSFORSKNING
(NORDICOM)

Budgetförslag 1986

723.000 DKK

Lönekostnader i Sverige utbetalas 150.200 SEK motsvarar 190.000 DKK
 Lönekostnader i Danmark utbetalas 143.000 DKK
 Samlade driftkostnader utbetalas 390.000 DKK

Budgetöversikt (1.000-tal DKK)

Inom parentes anges institutionens förslag

	Budget 1985	Förändring 1985-86			Budgetförslag 1986
		Löneökn. 1984	Prisökn. 1986	Akt.ökn. 1986	
Driftkostnader	722 ¹⁾	-2 ²⁾ (0)	8 (9)	-5 (70)	723 (801)
Intäkter	0				0 (0)
Anslag	722				723 (801)

- 1) Fra disposisjonsmidlene kommer i tillegg en angangsbevilgning på 99.700 DKK til bl.a. forlenget prøvedrift av online-databasen for perioden 1.7.1984-30.6.1985.
- 2) Justering i forbindelse med feil lønnstrinnsplassing for to av medarbeiderne på 1985-budsjettet medfører at lønnsøkningen blir -2.

Personalbudget

Personalbudgeten har beräknats i 1984 års löneläge och uppgår totalt till 334.000 DKK. Fördelningen på löner och sociala avgifter framgår av nedanstående översikt.

Endast de i personalförteckningen upptagna tjänsterna berättigar till kompensasjon 1986 för automatiska löneökningar 1985 och 1986.

Inom parentes anges institutionens förslag.

Tjänst	Budget 1985	Antal 1986	Lönekod	Årslön (1.000-tal DKK)	Soc. avg.
Forskningssekreterare	0,5	½ (½)	AC1	74	1,5 ¹⁾
Forskningssekreterare	0,5	½ (½)	F18:2	78	31 ¹⁾
Kontorsassistent	0,5	½ (½)	HK4	66	1,5 ¹⁾
Kontorsassistent	0,5	½ (½)	F7:3	59	23 ¹⁾
Summa	2	2 (2)		277	57

- 1) Lønninger og sosiale avgifter til fast personale i Sverige utbetales i svenske kroner.

F18:2 (0,5) Lønn: 61.600 SEK, sosiale avgifter: 24.100 SEK

F7:3 (0,5) Lønn: 46.700 SEK, sosiale avgifter: 17.800 SEK

2.16 NORDISKA INSTITUTET FÖR SAMHÄLLSPLANERING (NORDPLAN)

Organisation och verksamhet

Nordiska institutet för samhällsplanering (Nordplan) inrättades 1966 enligt avtal mellan regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige och hade enligt överenskommelsen mellan de berörda länderna ställning som svensk statlig myndighet. Enligt de nya stadgar för Nordplan som fastställdes av ministerrådet upphörde Nordplan som svensk myndighet och upprättades som nordisk institution fr.o.m. 1981. Samtidigt gavs institutet rätt att utfärda doktorsexamen. Enligt sina stadgar har institutet till uppgift att dels anordna vidareutbildning för yrkesutövare inom samhällsplanering och angränsande sektorer i de nordiska länderna, dels driva och främja forskarutbildning och forskning på samma område.

Vidareutbildningen är ettårig och avsedd att ge såväl tvärfacklig orientering som fördjupade kunskaper i samhällsplaneringens olika fack. Utbildningen omfattar dels kursbunden undervisning under 12 veckor, fördelade på tre perioder, dels självstudier på hemorten. Ca 50 personer per år deltar i vidareutbildningen.

Endvidere udbyder Nordplan en forskeruddannelse med et 3-årigt kursus/seminar forløb og mulighed for at indlevere doktordisputats til bedømmelse ved institutionen, der har selvstændig doktoreksaminationsret. Nordplan forventer at der i de nærmeste år vil blive indleveret 2-3 disputatser til bedømmelse pr. år.

Nordplan skall enligt planerna flytta till en annan byggnad på Skeppsholmen under våren 1985.

Ministerrådet har efter forslag fra FPR nedsat en særlig evalueringsgruppe til at vurdere institutionens virksomhed og dens egne planer for den fremtidige virksomhed.

Evalueringsgruppen skal efter planen aflevere sin rapport inden 1. april 1985.

Instituttets budgetforslag

Instituttet foreslår en samlet bevilling på 5.622.000 SEK, hvilket indebærer en aktivitetsøgning på ialt 1.032.000 SEK. Øgningen ønskes anvendt til følgende formål:

- et professorat i planlægningssociologi (207.000)
- en undervisningsassistent i planlægningssociologi (143.000)
- udvidelse af kontoen for løs arbejdskraft (107.000)
- ajourføring/forhøjelse af rejsekontoen (119.000)
- forøgede udgifter til kontorhold, indkøb af tidsskrifter, leje af lokaler under videreuddannelsens feltophold (ialt 250.000)
- udgifter til disputatser, trykkestøtte og bedømmelse (98.000)
- udvidelse af bibliotekarstillingen fra 0,85 til 1 (23.000)
- engangsudgifter til supplerings af biblioteket (20.000)
- anskaffelse af en terminal med skriver til litteratursøgning i biblioteket (20.000)
- anskaffelse af en kopiator, der kan kopiere fotoillustrationer til Nordplans egne publikationer, der derved vil kunne forbedre kvaliteten af sine egne publikationer uden egentlige merudgifter (45.000)

Ministerrådets vurdering

På baggrund af den igangværende evaluering af Nordplan foreslås ingen egentlige aktivitetsstigninger.

Nordplan skal flytte til nye lokaler på Skeppsholmen i foråret 1985. Til genopretning af de af flytningen forårsagede forringede biblioteksforhold foreslås en engangsbevilling på 40.000 SEK til litteraturanskaffelse m.m., samt en permanent forøgelse af bevillingen på 45.000 SEK. Endvidere foreslås en bevillingsforøgelse på 66.000 SEK til udgifter i forbindelse med doktorsdisputatser.

2.16 NORDISKA INSTITUTET FÖR SAMHÄLLSPLANERING (NORDPLAN)

<u>Budgetförslag 1986</u>	utbetalas	4.713.000 SEK
	motsvarar	5.972.000 DKK

Budgetöversikt (1.000-tal SEK)

Inom parentes anges institutionens förslag

	Budget 1985	Förändring 1985-86			Budgetförslag 1986
		Löneökn. 1984	Prisökn. 1986	Akt.ökn. 1986	
Driftkostnader	4.308	210 (218)	44 (64)	151 (1032)	4.713 (5.622)
Intäkter	0				0 (0)
Anslag	4.308				4.713 (5.622)

Af aktivitetsstigningen er 40.000 en engangsbevilling i forbindelse med flytningen til nye lokaler, mens 66.000 SEK er øremærket til udgifter i forbindelse med disputatser (2 disputatser pr år).

Personalbudget

Personalbudgeten har beräknats i 1984 års löneläge och uppgår totalt till 3.036.000 SEK. Fördelningen på löner och sociala avgifter framgår av nedanstående översikt.

Endast de i personalförteckningen upptagna tjänsterna berättigar till kompensation 1986 för automatiska löneökningar 1985 och 1986.

Inom parentes anges institutionens förslag.

Tjänst	Budget 1985	Antal 1986	Lönekod	Årslön (1.000-tal SEK)	Soc.avg.
Professor ¹⁾	1	1 (1)	L 26-8	202	83
Professor ¹⁾	1	1 (1)	L 26-9	207	101
Professor	1	1 (1)	L 24-4	163	67
Professor	0	0 (1)	-	-	-
Adj. professor	1/5	1/5 (1/5)	L 26-0	34	14
Forskarassistent	1	1 (1)	L 15-10	138	57
Undervisningsassistent ²⁾	1	1 (1)	L 10-4	105	89
Undervisningsassistent ²⁾	1	1 (1)	L 10-3	102	88
Undervisningsassistent ²⁾	1	1 (1)	L 10-3	102	88
Undervisningsassistent	1	1 (1)	L 10-4	105	42
Undervisningsassistent	0	0 (1)	-	-	-
Byrådirektör	1	1 (1)	F 18-3	126	52
1:ste byråsekreterare	1	1 (1)	F 12-4	107	44
Assistent	1	1 (1)	F 8-1	90	39
Assistent	1	1 (1)	F 9-4	98	39
Assistent	1	1 (1)	F 8-4	95	39
Assistent	1	1 (1)	F 9-4	98	39
Bibliotekarie	½	0,85 (1)	F 15-2	95	39
Biblioteksassistent	½	0 (0)	-	-	-
Exp. vaktmästare	1	1 (1)	F 5-0	83	34
Telefonist	1	1 (1)	F 6-6	94	38
Summa	17,20	17,05 (19,20)		2.044	992

1) incl. föreståndararvode (er medregnet under sociale afgifter)

2) incl. utlandstillägg (er medregnet under sociale afgifter)

2.17 NORDISKA FORSKNINGSPOLITISKA RÅDET (FPR)

Organisation och verksamhet

Nordiska ministerrådet (kultur-, utbildnings- och samarbetsministrarna) beslutade 1982 att på grundval av ministerrådsförslaget om ökat nordiskt forskningssamarbete (B 38/k) och Nordiska rådets rekommendation nr 4/1982 upprätta ett nordiskt forskningspolitiskt råd (FPR).

FPR:s sekretariatsfunktion handhas av kultursekretariatet och medel för rådets verksamhet anvisas över budgeten för nordiskt kulturellt samarbete. Kostnaderna förknippade med sekretariatsfunktionen har förts upp på FPR:s budget. När uppbyggnaden av rådet har avslutats, förväntas kostnaderna bli överförda till kultursekretariatets budget.

FPR skall främja nordiskt samarbete beträffande såväl grundforskning, tillämpad forskning som forskarutbildning. Forskningssamarbetet bör förankras i nationella forskningsmiljöer och baseras på nationella prioriteringar.

FPR skall i enlighet med de nordiska ländernas samarbetsavtal - Helsingforsavtalet och nordiska kulturavtalet - verka för att de nordiska ländernas insatser för forskarutbildning och resurser för forsknings- och utvecklingsverksamhet samordnas och utnyttjas på bästa möjliga sätt. Vidare skall rådet söka främja gemensamma nordiska forskningsintressen i det internationella forskningssamarbetet.

I detta syfte skall FPR rådge Nordiska ministerrådet i långsiktiga och övergripande forskningspolitiska frågor samt genom egna initiativ främja nordiskt samarbete över hela forskningsfältet.

Enligt ministerrådsförslaget om ökat nordiskt forskningssamarbete skall ministerrådet efter uppbyggnadsfasens slut återkomma till frågan om vilka ytterligare åtgärder och resurser som kan krävas för att FPR skall kunna fullgöra sina uppgifter t.ex. när det gäller det i ministerrådsförslaget och stadgarna angivna ansvaret för tvärvetenskaplig och sektorsövergripande forskning.

Forskningspolitiska rådets budgetförslag

Med hänvisning till att ministerrådet redan fastställt en uppbyggnadstakt för forskningspolitiska rådet har FPR lämnat in ett budgetförslag om 5.625.000 DKK. Förslaget har beräknats stå i överensstämmelse med den av ministerrådet angivna medelsutvecklingen under FPR:s uppbyggnadsperiod. FPR framhåller att resursförstärkningar behövs framför allt för rådets verksamhet på områdena forskningsiniciation, systematiserad forskarutbildning och forskningsevaluering.

Ministerrådets bedömning

Ministerrådets förslag för budgetåret 1986 innefattar en aktivitetsökning om 650.000 DKK. Syftet är att den förutsatta nivån skall uppnås efter en period om fyra till fem år.

2.17 NORDISKA FORSKNINGSPOLITISKA RÅDET (FPR)

Budgetförslag 1986 utbetalas 4.744.000 DKK

Budgetöversikt (1.000-tal DKK)

	Budget 1985	Förändring 1985-86			Budgetförslag 1986
		Löneökn. 1984	Prisökn. 1986	Akt.ökn. 1986	
Driftkostnader	3.952	95 (95)	47 (47)	650 (1.531)	4.744 (5.625)
Intäkter	0				0 (0)
Anslag	3.952				4.744 (5.625)

Personalbudget

Personalbudgeten har beräknats i 1984 års löneläge och uppgår totalt till 1.678.000 DKK. Fördelningen på löner och sociala avgifter framgår av nedanstående översikt.

Endast de i personalförteckningen upptagna tjänsterna berättigar till kompensation 1986 för automatiska löneökningar 1985 och 1986.

Inom parentes anges institutionens förslag

Tjänst	Antal 1985	Antal 1986	Lönekod	Årslön (1.000-tal DKK)	Soc.avg.
Fuldmächtig	4	4 (4)	A	1.207	43
Assistent	2	2 (2)	HK	382	46
Summa	6	6 (6)		1.589	89

2.18 BIDRAG TIL NORDISK SOMMERUNIVERSITET (NSU)

Organisation og virksomhed

Nordisk Sommeruniversitet (NSU) oprettedes i 1950. Det er en fri sammenslutning af forskere, lærere og studerende ved universiteter, højskoler og andre højere uddannelses- og forskningsinstitutioner i Norden. I sammenslutningen optages også personer, som på andet grundlag kan bidrage til eller have nytte af NSU's aktiviteter.

Hovedformålet med virksomheden er at arbejde for en udvidelse af de akademiske studiers perspektiv ved at sammenføre akademikere og praktikere med forskellig baggrund og ved at fremme indsigt i de fælles videnskabelige grundproblemer, de tværvideenskabelige problemstillinger og forskellige videnskabers metodiske egenart samt i videnskabernes stilling i samfundet.

Virksomheden foregår primært ved studiekredse, der gennemføres i tilknytning til NSU's 21 lokalafdelinger i de nordiske universitetsbyer. Der deltager årligt ca. 2.000 personer i virksomheden, der i 1984 forventes fordelt på ca. 12 emner. Hvert emne vil på samme tid normalt blive studeret i 10-15 forskellige universitetsbyer i Norden. Virksomheden planlægges, ledes og gennemføres af en organisation, der er placeret dels centralt i forbindelse med et generalsekretariat (i Ålborg) dels lokalt i lokalafdelinger og kredse.

Det faglige indhold i arbejdet tilrettelægges ved en symposie- og arbejdsgruppevirksomhed i vinterhalvåret. I løbet af sommeren hvert år afholdes sommersessionen, den varer normalt 8-10 dage og har 200-300 deltagere fra kredsene i alle de nordiske lande.

Sommeruniversitetets budsjettforslag

Forslaget oppgår til 2.467.800 DKK, inklusive en inntekt på 376.500. De foreslåtte aktivitetsøkninger utgjør i alt 806.000 DKK fordelt på oppjustering av lønn til generalsekretær tilsvarende full stilling (149.000), reise- og kontorutgifter for styret (57.000), økning av lokal virksomhet (490.000), reisestøtte til sommersesjonens deltakere (76.000 + 14.000 lavere budsjetterte deltakeravgifter) og informasjonsvirksomhet (20.000). NSU begrunner økningene bl.a. i at deres reisebudsjett er stort, nesten halvparten av budsjettet, og i at over 50% av utgiftene utbetales i nordiske land som har beregnet høyere prisstigning enn Danmark.

Ministerrådets vurdering

Ministerrådets forslag inneholder en senkning av aktivitetsnivået tilsvarende 400.000 DKK.

2.18 BIDRAG TILL NORDISKA SOMMARUNIVERSITETET (NSU)

Förslag till bidrag 1986 utbetalas 1.276.000 DKK

Budgetöversikt (1.000-tal DKK)

Inom parentes anges institutionens förslag

	Budget 1985	Förändring 1985-86			Budgetförslag 1986
		Löneökn. 1984	Prisökn. 1986	Akt.ökn. 1986	
Driftkostnader	2.012	- (-)	40 (40)	-400 (792) ¹⁾	1.652 (2.844)
Intäkter	383				376 (376)
Bidrag	1.629				1.276 (2.468)

1) 806.000 ./14.000 (minskede inntekter)
Styrelsen kan bestemme at indtægter i form af deltagerbetaling ved sommersessionen og symposierne kan disponeres under løbende budgetår.

Efter styrelsens bestemmelse kan indtægter ved salg af publikationer overføres til anvendelse i virksomheden det følgende år til tilsvarende aktiviteter. Andre indtægter samt overskud, der ikke således anvendes i det følgende budgetår må på sædvanlig vis fremgå af institutionens regnskab og institutionen må af kulturafdelingens organer søge om tilladelse til eventuelt at overføre og anvende sådanne midler.

2.19 BIDRAG TILL NORDISKA SAMFUNDET FÖR LATINAMERIKAFORSKNING (NOSALF)

Organisation och verksamhet

Nordiska samfundet för Latinamerikaforskning (NOSALF) bildades 1973. Fullvärdiga medlemmar i Samfundet kan vara i Norden bosatta personer som forskar, undervisar på akademisk nivå eller bedriver kvalificerad informationsverksamhet om Latinamerika. Högsta beslutande organ är generalförsamlingen, som bl.a. väljer styrelse. Styrelsen består av två representanter för Danmark, Finland, Norge resp. Sverige samt en sekreterare. NOSALF:s sekretariat är knutet till Latinamerika-institutet vid Stockholms universitet. Förhållandet mellan NOSALF och Latinamerika-institutet regleras i ett särskilt avtal.

Samfundet har främst forskningsfrämjande, samordnande och kontaktskapande funktioner. Genom ett stipendieprogram stöds i första hand studenter och icke-etablerade forskare. Vart tredje år arrangerar NOSALF nordiska forskningskonferenser. Stöd beviljas till seminarier och symposier som arrangeras av andra organ. NOSALF utger tidskriften Ibero-Americana - Nordic Journal of Latin America Studies samt en nyhetsbulletin.

Institutionens budgetförslag

Förslaget uppgår till 323.000 SEK, varav 61.000 SEK avser aktivitetsökning. Huvuddelen av ökningen (35.000 SEK) hänförs till en utvidgning av assistenttjänsten från halvtid till 3/4-tid. Denna förstärkning har varit ett återkommande förstarumsyrkande i flera år och behövs för att uppnå tillräckliga administrativa basresurser. Vidare begärs ökade medel för tryckning av publikationer, för stipendier samt för konferenser och symposier.

Ministerrådets bedömning

Ministerrådets budgetförslag, som uppgår till 256.000 SEK, inrymmer ingen aktivitetsökning.

Av beviljningen får 12.000 SEK överföras till 1988 och användas för finansieringen av detta års NOSALF-konferens.

2.19 BIDRAG TILL NORDISKA SAMFUNDET FOR LATINAMERIKAFORSKNING (NOSALF)

<u>Förslag till bidrag 1986</u>	utbetalas	256.000 SEK
	motsvarar	325.000 DKK

Budgetöversikt (1.000-tal SEK)

Inom parentes anges institutionens förslag

	Budget 1985	Förändring 1985-86			Budgetförslag 1986
		Löneökn. 1984	Prisökn. 1986	Akt.ökn. 1986	
Driftkostnader	254	- (-)	10 (8)	0 (61)	264 ¹⁾ (323)
Intäkter	0				8 ¹⁾ (16)
<u>Bidrag</u>	<u>254</u>				<u>256 (307)</u>

1) Ej disponerade medel från 1983

2.20 BIDRAG TILL DEN NORDISKA KOMMITTEN FÖR ÖSTSTATSFORSKNING

Organisation och verksamhet

Nordiska kommittén för öststatsforskning bildades 1975. Reviderade stadgar för kommittén antogs den 26 maj 1984. Organisationen är baserad på medlemskap. Medlemmar kan vara forskare och lärare vid vetenskapliga institutioner i Norden samt universitetsinstitutioner eller motsvarande med verksamhet inom öststatskunskapens område. Medlemmarna utses av styrelsen. Kommitténs högsta beslutande organ är årsmötet, som bl.a. väljer styrelse och ordförande. Styrelsen består av högst tio personer, om möjligt två från varje nordiskt land. Sekretariatsfunktionen är knuten till institutionen för öststatsforskning vid Uppsala universitet.

Kommittén främjar samverkan mellan öststatsforskare i Norden samt mellan nordiska och icke-nordiska forskare med inriktning på Sovjetunionen och Osteuropa. Kommittén söker även medverka till att kontakter mellan öststatsforskare och forskare från andra akademiska discipliner i Norden blir upprättade. Vetenskapliga kontakter med Sovjetunionen och Osteuropa uppmuntras även. Kommittén skall också främja forskning och högre utbildning om Sovjetunionens och Osteuropas samhällsförhållanden. Kommittén arrangerar vetenskapliga konferenser och symposier, utger publikationer och håller kontakt med internationella organisationer.

Kommitténs budgetförslag

Kommitténs förslag uppgår till 326.000 SEK, varav 27.000 SEK avser aktivitetsökning. Aktivitetsökningen består huvudsakligen av kostnader för resor och traktementen i samband med ett nytt forskningsprojekt benämnt "Norden och Sovjetunionen".

Ministerrådets bedömning

Ministerrådets förslag, som uppgår till 299.000 SEK, inrymmer ingen aktivitetsökning.

2.20 NORDISKA KOMMITTEN FOR OSTSTATSFORSKNING

<u>Förslag till bidrag 1986</u>	utbetalas	299.000 SEK
	motsvarar	379.000 DKK

Budgetöversikt (1.000-tal SEK)

Inom parentes anges institutionens förslag

	Budget 1985	Förändring 1985-86			Budgetförslag 1986
		Löneökn. 1984	Prisökn. 1986	Akt.ökn. 1986	
Driftkostnader	290	- (-)	9 (9)	0 (27)	299 (326)
Intäkter	0				0 (16)
<u>Anslag</u>	<u>290</u>				<u>299 (310)</u>

3.1 NORDENS HUS I REYKJAVIK

Organisation og virksomhed

Nordens Hus skal virke som et nordisk kulturcentrum og forbindelsesled mellem Island og de øvrige nordiske lande. Institutionen, som indledte sin virksomhed i 1968, er siden 1973 blevet finansieret over det nordiske kulturbudget.

Virksomheden ved Nordens Hus er omfattende og mangesidig. I samarbejde med kulturinstitutioner i alle de nordiske lande arrangeres foredrag, kurser, film- og teaterforestillinger, musik- og litteraturprogrammer, konferencer, udstillinger m.m. Særligt vægt lægges på biblioteksvirksomheden. Nordens Hus er også medvirkende til at udbrede kendskabet til den islandske kultur til det øvrige Norden.

Nordens Hus har i de senere år akkumuleret et underskud, hvilket har ført til at såvel Nordisk Ministerråd som Islands regering har måttet give tillægsbevillinger.

Ministerrådet fastlagde i december 1983 et revideret budget for institutionen 1984 samt en ny budgetteringsrutine med henblik på at løse de særlige valutariske problemer, der har knyttet sig til de islandske institutioner. Ministerrådet besluttede samtidig at gennemføre en undersøgelse af institutionens virksomhed, som baggrund for ministerrådets endelige stillingtagen til en eventuel kompensation for et budgetefterslæb (MR 6/83).

Denne undersøgelse er afsluttet i foråret 1984. Undersøgelsen peger bl.a. på behovet for at der på personalsiden bør foretages visse forøgelses og overførsel af poster til det faste personalebudget, samt at der for at dække det opsamlede behov for reparation, vedligeholdelse og nyanskaffelser kræves et ekstraordinært ressourcetilskud på 1,3 mill. DKK i 1983-priser.

Institutionens budgetforslag

I 1986 søger Nordens Hus om et samlet tilskud på 12.806.000 ISK.

Den ansøgte aktivitetsøgning er fordelt til:

- 1) Opnormering af biblioteksassistent fra 50% til 86,13%.
- 2) Overførsel af en del personaleudgifter til fast budget (hvilket ikke belaster det samlede budget).
- 3) Aktivitetsøgning 800.000 ISK til dækning af det opsamlede behov for reparationer og nyanskaffelser.
- 4) Ansættelse af programsekretær på halvtid, 131.327 ISK.

I motiveringen understreger institutionen betydningen af de personalemæssige forandringer og behovet for reparation og vedligeholdelsesressourcer.

Ministerrådets vurdering

På baggrund af den gennemførte undersøgelses konklusioner anser ministerrådet det for rigtigt at institutionens budget styrkes med en aktivitetsøgning på 1.075.000 ISK til reparation, vedligeholdelse, nyanskaffelser og personaleopnormering. Endvidere bør der gives institutionen ret til reservation af de midler til reparationer, vedligeholdelse og nyanskaffelser, der er afsat i detaljebudgettet.

Ministerrådet ønsker at afvente erfaringerne med de nuværende budgetjusteringer, inden der tages stilling til spørgsmålet om ansættelse af en særskilt programsekretær.

3.1 NORDENS HUS I REYKJAVIK

<u>Budgetförslag 1986</u>	utbetalas	6.438.000 ISK	motsvarar	2.096.000 DKK
	+ utbetalas	1.580.000 DKK		

Budgetöversikt

Inom parentes anges institutionens förslag

(1.000-tal ISK)

	Budget ¹⁾ 1985	Förändring 1985-86			Budgetförslag 1986
		Löneökn. 1984	Prisökn. 1986	Akt.ökn. 1986	
Driftkostnader	9.159	362(362)	697(697)	1075(2588)	11.293 (12.806)
Intäkter	0				0 (0)
<u>Anslag</u>	<u>9.159</u>				<u>11.293 (12.806)</u>

1) Justerad enligt MR 6/83 punkt 7.4

Personalbudget

Personalbudgeten har beräknats i 1984 års löneläge och uppgår totalt till 3.201.000 ISK. Fördelningen på löner och sociala avgifter framgår av nedanstående översikt.

Endast de i personalförteckningen upptagna tjänsterna med fasta tillägg berättigar till kompensation 1986 för automatiska löneökningar 1985 och 1986.

Inom parentes anges institutionens förslag.

Tjänst	Budget 1985	Antal 1986	Lönekod	Årslön Soc.avg. (1.000-tal ISK)
Direktör	1	1 (1)	BHM 120-FB5	1.026
Bibliotekarie	1	1 (1)	BHM 116	327
Bibliotekarie	½	½ (½)	BHM 109	130
Biblioteksassistent ¹⁾	½	½ (½)	BSRB 15	111
Biblioteksassistent ¹⁾	0	86% (86%)	BSRB 18	207
Kassör	1	1 (1)	BSRB 20	257
Sekreterare	1	1 (1)	BSRB 20	257
Vaktmästare	1	1 (1)	BSRB 15	217
Vaktmästare/städning ¹⁾	0	1 (1)	BSRB 14	444
Programsekreterare	0	0 (½)	--	-
<u>Summa</u>	<u>6</u>	<u>8 (8½)</u>		<u>2.976 225</u>

1) Ökningen av personalbudgeten motsvaras av en minskning av de övriga driftskostnaderna.

3.2 NORDISK TEATERSAMARBEID

3.2.1 NORDISKE TEATERKOMITEEN (NTK), GJESTESPILL OG VIDEREUTDANNING

Organisasjon og virksomhet

Fra 1981 er tilskudd til Nordiske teaterkomiteens (NTK) virksomhetsområder (gjestespill og videreutdanning) ført opp på Ministerrådets faste budsjett. Komiteen har seks medlemmer, to fra Finland og et fra hvert av de øvrige land. 1.8.1983 ble komiteens sekretariat flyttet fra Helsingfors til Oslo. I 1984 deltok NTK i avviklingen av den første nordiske teaterfestival i Oslo, der bl.a. ny nordisk dramatik ble presentert.

Institusjonens budsjettforslag

Komiteens ønskede aktivitetsøkninger ligger vesentlig innenfor dens to arbeidsområder, gjestespillstøtten og videreutdanning. Det påpekes at den tildelte aktivitetsøkning i 1985 til bredere rekruttering til komiteens aktiviteter bør følges opp i de nærmeste år. Komiteen nevner at samarbeidet med samiske teatergrupper om utdanningstilbud for samiske teaterarbeidere vil bli startet opp i 1985, bl.a. med tilskudd fra NTK.

Komiteen stiller seg gjerne til disposisjon for teatervirksomhet med utgangspunkt i Nordens Hus på Færøyene, bl.a. om gjestespill. Det er også ønskelig med større aktivitet på opera, ballett/dans-området. På seminarområdet for øvrig nevnes bl.a. oppfølging av det store seminar om nordisk teaterteknikk (NOTT 83) som ble holdt i Stockholm. Samlet søker NTK om en aktivitetsøkning på 1.178.000 NOK i 1986.

Langtidsbudsjett 1987-88

I forhold til forslaget fra NTK for 1986 har komiteen ført opp en ytterligere aktivitetsøkning i 1987 og 1988, begrunnet med ønske om videreutvikling på de fleste av de felter som er nevnt ovenfor.

Ministerrådets vurdering

Som nevnt under punkt 3.2.2 Nordisk amatørteaterråd (NAR) er det ikke mulig for ministerrådet i 1986 å føre opp ytterligere aktivitetsøkning ut over det beløp som ble tildelt i 1985-budsjettet.

3.2.1 NORDISKA TEATERKOMMITTEN (NTK), GASTSPEL OCH FORTBILDNING

<u>Budgetförslag 1986</u>	utbetalas	3.144.000	NOK
	motsvarar	3.911.000	DKK

Budgetöversikt (1.000-tal NOK)

Inom parentes anges institutionens förslag

	Budget 1985	Förändring 1985-86			Budgetförslag 1986
		Löneökn. 1984	Prisökn. 1986	Akt.ökn. 1986	
Driftkostnader	3.029	9 (93)	106 (108)	0 (1.178)	3.144 (4.408)
Intäkter	0				0 (0)
<u>Anslag</u>	<u>3.029</u>				<u>3.144 (4.408)</u>

Personalbudget

Personalbudgeten har beräknats i 1984 års löneläge och uppgår totalt till 399.000 NOK. Fördelningen på löner och sociala avgifter framgår av nedanstående översikt.

Endast de i personalförteckningen upptagna tjänsterna berättigar till kompensation 1986 för automatiska löneökningar 1985 och 1986.

Inom parentes anges institutionens förslag.

Tjänst	Budget 1985	Antal 1986	Lönekod	Årslön (1.000-tal NOK)	Soc.avg.
Generalsekreterare	1	1 (1)	27	176	44
Konsulent	1	1 (1)	23	143	36
<u>Summa</u>	<u>2</u>	<u>2 (2)</u>		<u>319</u>	<u>80</u>

3.2.2 BIDRAG TILL NORDISKA AMATORTEATERRÅDET (NAR)

Organisasjon og virksomhet

Nordisk amatørteaterråd (NAR) der de nordiske land, Færøyene og Åland deltar, har siden 1978 hatt tilskudd til nordisk amatørteaterarbeid, siden 1981 på fast budsjettpost. I 1985 er tilskuddet 484.000 DKK. Tilskuddet disponeres til administrasjon, kursvirksomhet og gjestespill. NARs sekretariat drives i samarbeid med Dansk Amatør Teater Samvirkes (DATS) kontor. NAR holdt i 1984 sitt rådsmøte på Bornholm, der det samtidig ble arrangert en konferanse som drøftet begrepene motkultur - modekultur, bl.a. i lys av amatørteaterbevegelsens virksomhet.

Institusjonens budsjettforslag

For 1985 søkes det om en aktivitetsøkning på 329.000 DKK, jevnt fordelt med økt aktivitet på rådets arbeidsfelter, spesielt med vekt på å kunne utvikle samarbeid med amatørteaterbevegelsen på Grønland og Åland.

Langtidsbudsjett 1987-1988

Siden rådet skal arrangere festival i 1986 viser forslaget til langtidsbudsjett for 1987 og 1988 ikke økt aktivitetsnivå.

Ministerrådets vurdering

Ministerrådet konstaterer at amatørteaterrådet i 1984 har medvirket i drøftinger med samiske teatergrupper om hvilke utdanningsbehov hos samiske teaterarbeidere som kan dekkes ved kurstilbud fra NAR. Sammen med de samiske teatergrupper og Nordisk Teaterkomité er det laget et konkret kursopplegg som vil bli gjennomført i 1985.

Ministerrådet viser til at NAR fikk en aktivitetsøkning i 1985 og finner ikke å kunne føre opp ytterligere økning i 1986.

3.2.2 BIDRAG TILL NORDISKA AMATÖRTEATERRÅDET (NAR)

Förslag till bidrag 1986 utbetalas 494.000 DKK

Budgetöversikt (1.000-tal DKK)

Inom parentes anges institutionens förslag

	Budget 1985	Förändring 1985-86			Budgetförslag 1986
		Löneökn. 1984	Prisökn. 1986	Akt.ökn. 1986	
Driftkostnader	484	- (-)	10 (10)	0 (329)	494 (823)
Intäkter	0				0 (0)
Bidrag	484				494 (823)

3.3 NORDISKA RÅDETS LITTERATURPRIS

Organisasjon og virksomhet

Nordisk råds litteraturpris (75.000 DKK) utdeles hvert år til et skjønnlitterært verk som utvelges av Bedømningskomiteen for prisen. Ministerrådet har vedtatt nye vedtekter for litteraturprisen, som hovedsakelig gjelder prosedyren ved nominering av verk fra de såkalte "små" språkområder.

Hvert av de fem nordiske land kan foreslå to litterære verk. Det kan dessuten nomineres ett verk på færøysk, ett på grønlandsk og ett på samisk og det er forfatterforeningene i de respektive språkområder, som skal foreta eventuell nominering. Dersom det er nominert verk på respektive færøysk, grønlandsk og samisk, skal etter vedtak av Bedømningskomiteen en sakkyndig fra vedkommende forfatterforening kunne tiltre komiteens arbeid.

Sekretariatsarbeidet for Bedømningskomiteen utføres som tidligere av Nordisk råds svenske sekretariat, mens Kultursekretariatet utfører de regnskapsmessige funksjoner.

Bedømningskomiteens forslag

Bedømningskomiteen har på sitt møte 23.1.1984 på nytt foreslått at prisbeløpet forhøyes.

Ministerrådets vurdering

Ministerrådet finner ikke å kunne foreslå økt bevilgning.

3.3 NORDISKA RÅDETS LITTERATURPRIS

Budgetförslag 1986 utbetalas 413.000 DKK

Budgetöversikt (1.000-tal DKK)

	Budget 1985	Förändring 1985-86			Budgetförslag 1986
		Löneökn. 1984	Prisökn. 1986	Akt.ökn. 1986	
Driftkostnader	405	- (-)	8 (8)	0 (50)	413 (463)
Intäkter	0				0 (0)
Anslag	405				413 (463)

3.4 NORDISKA RÅDETS MUSIKPRIS

Organisation och verksamhet

Nordiska rådets musikpris utdelas vartannat år sedan 1968 i enlighet med stadgar som fastställdes av de nordiska regeringarna 1965. Priset utdelades första gången 1965 och utgör numera 75.000 DKK. Det delas ut för ett musikverk av en levande kompositör. Verket utses av en kommitté bestående av tio medlemmar, två från varje nordiskt land, vilka utnämns för en fyraårsperiod. Bedömningskommittén träffar sitt beslut på grundval av förslag från nationella kommittéer.

Institusjonenes budsjettforslag

Spørsmålet om ekstrabevillgning til nye tiltak i forbindelse med prisutdelingen er tatt opp av Rådgivende komite for almenkultur (RKK) og musikkpriskomiteen. Det gjelder midler til innspilling av prisverket på plate/kassett, framføring av prisverket og de nominerte verk i orkesterselskap og i TV/radio, samt generell bedre informasjon om musikkprisen. Nordisk råds presidium har også uttalt seg positivt om tiltak som kan føre til at disse musikkverk kan nå ut til et større publikum.

Ministerrådets vurdering

Ministerrådet er klar over at det er ønskelig å få gjennomført de ovennevnte tiltak, men finner ikke å kunne prioritere formålet.

3.4 NORDISKA RÅDETS MUSIKPRIS

Budgetförslag 1986 utbetalas 202.000 DKK

Budgetöversikt (1.000-tal DKK)

	Budget 1984	Budget 1985	Förändring 1985-86			Budgetförslag 1986
			Löneökn. 1984	Prisökn. 1986	Akt.ökn. 1986	
Driftkostnader	192	0	-	0 ¹⁾	202	202
Intäkter	0	0				0
Anslag	192	0¹⁾				202

1) Musikpriset utdelas inte 1985.

3.5 NORDISKT MUSIKSAMARBETE (NOMUS)

Organisation og virksomhed

Nemnd for nordisk musiksamarbeid (NOMUS) har som formål å fremme utviklingen av og utbre kjennskapet til musikklivet og musikk-samarbeidet i Norden, herunder å styrke og utvikle det særegne i det nordiske og nasjonale musikk-liv. Virksomhetsområdet skal i videst mulig omfang omfatte hele bredden av det nordiske musikk-liv, herunder det kompositoriske, det improvisatoriske, det utøvende, det pedagogiske, det profesjonelle og amatør-musikken. Generalsekretariatet for NOMUS er fra 1.8.1984 flyttet fra Statens musikk-råd i København til Norsk Musikk-informasjon i Oslo.

Institusjonens budsjettforslag

NOMUS søker om en aktivitetsøkning på 258.000 NOK, og ønsker økt aktivitet på bestillingsverk av nordiske komponister, bl.a. til bruk i amatør-musikk-livet og til presentasjonskonserter med unge utøvende solister og turneer i Norden av utvalgte ensembler og kor. NOMUS ønsker også å styrke turneaktiviteten på Nord-kalotten. Som nevnt i tidligere søknader påpeker NOMUS også denne gang behovet for økt tilskudd til musikk-aktiviteter for barn og ungdom (rock, frivillig musikk-undervisning, folkemusikk) og til forsøksvirksomhet. Når det gjelder personale og administrasjon søker NOMUS om at det i budsjettet klarlegges at NOMUS og Norsk Musikk-informasjon kan foreta en felles bruk av en sekretærstilling og en assistentstilling i Norsk Musikk-informasjon, slik at NOMUS betaler lønns-utgiftene til 2/5 av begge stillinger, som lønnes av Norsk Musikk-informasjon i henholdsvis lønnstrinn 27 og 18 i forhold til det norske statsregulativ, og en andel av utgiften til kontorhold, husleie m.v. I det framlagte budsjett er det ikke regnet med at denne ordning vil føre til merutgifter i 1986 i forhold til tidligere.

Ministerrådets vurdering

Ministerrådet vil innenfor rammene av disposisjonsmidlene for 1986 vurdere spørsmålet om tilskudd til NOMUS for amatør-musikk-aktiviteter. NOMUS bør innsende forslag dels om hvordan amatør-musikk-området kan ivaretas innenfor NOMUS arbeid, dels om bevilgning for 1986 til amatør-musikk-virksomhet.

Når det gjelder spørsmålet om utgiftene til sekretariat for NOMUS, finner ministerrådet det rimelig med en slik ordning som er foreslått av NOMUS.

Det forutsettes at NOMUS etter at 1986-budsjettet er vedtatt drøfter støtte-prinsippene for musikk-samarbeidet samt vurderer om det forøvrig er behov for å revidere vedtektene.

3.5 NORDISKT MUSIKSAMARBETE (NOMUS)

<u>Budgetförslag 1986</u>	utbetalas	1.727.000 NOK
	motsvarar	2.150.000 DKK

Budgetöversikt (1.000-tal NOK)

Inom parentes anges institutionens förslag

	Budget 1985	Förändring 1985-84			Budgetförslag 1986
		Löneökn. 1984	Prisökn. 1986	Akt.ökn. 1986	
Driftkostnader	1.661	- (-)	66 (67)	0 (258)	1.727 (1.986)
Intäkter	0				0 (0)
<u>Anslag</u>	<u>1.661</u>				<u>1.727 (1.986)</u>

3.6 NORDISK SAMISK INSTITUTT

Organisasjon og virksomhet

Nordisk Samisk Institutt ble etablert i 1974 i Kautokeino i Norge. Instituttet skal virke for å forbedre den samiske befolkningens stilling sosialt, kulturelt, rettslig og økonomisk.

Institusjonens budsjettforslag

Instituttet søker om en aktivitetsøkning på 3.998.000 NOK. Forslaget fordeler seg slik:

- a) Nye stillinger, hvorav 4 prosjektmedarbeidere, 1 konsulent og 1 assistent. Samlet merudgift 1.005.000 NOK.
- b) Til prosjektarbeid 2.145.000 NOK. Blant de prosjekter man vil arbeide med i 1986 kan nevnes samisk syntaks, kulturformidling (nytt), leseplaner og lærematerialer, samisk historie (nytt), samiske barns oppvekstvilkår, samisk arkiv (nytt), lokalhistorie, samiske næringsinteressers plass i samfunnsplanleggingen (nytt), petroleumsprosjekt (nytt), reindriftsforskning (nytt).
- c) Styre, lokaler, kontor 848.000 NOK.

Instituttets argumenter med at nivået for tilskuddet ble satt for lavt da virksomheten ble innledet for 10 år siden og at instituttet ikke kan fungere etter forutsetningene hvis ikke det tilføres økte midler. Det henvises også til de pågående sameutredninger i de tre land, som stiller store krav til utredningsarbeid i instituttet.

Ministerrådets vurdering

Ministerrådet er klar over at instituttet i de siste år ikke har fått seg tildeelt økte midler. Dette skyldes at den økonomiske situasjon i de nordiske land har gjort budsjettarbeidet langt vanskeligere enn tidligere. Etter at instituttet ble etablert og har fungert i 10 år har dessuten en rekke krav om satsninger på tiltak innen det samiske kulturliv blitt presentert fra samisk hold. Dette førte til at ministerrådet i 1981 utredet behov for tiltak innen samisk kulturliv og til at Nordisk sameråd seinere har fått midler til en egen støtteordning for prosjekter innen samisk kultur og til engasjement av en kultursekretær. Ministerrådet nevner dette for å understreke at det har vært aktuelt å igangsette en rekke tiltak generelt innenfor samisk kultur.

Ministerrådet finner imidlertid rimelig at det i 1986 foretas en aktivitetsøkning til instituttets prosjektarbeid på 160.000 NOK, men under forutsetning at beløpet ikke disponeres til faste eller midlertidige stillinger. Ministerrådet vil også vise til at instituttets virksomhet har blitt såpass omfattende at det i de siste år har vært mulig å oppnå tilskudd fra annet hold til en rekke prosjekter som dermed er finansiert av midler i tillegg till den ordinære bevilgning. Regnskapet for 1983 viser at instituttet mottok vel 1,4 mill. NOK i slik ekstrastøtte fra andre kilder, bl.a. fra statlige organ i Finland, Sverige og Norge.

3.6 NORDISKT SAMISKT INSTITUT

<u>Budgetförslag 1986</u>	utbetalas	4.872.000	NOK
	motsvarar	6.062.000	DKK

Budgetöversikt (1.000-tal NOK)

Inom parentes anges institutionens förslag

	Budget 1985	Förändring 1985-86				Budgetförslag 1986
		Löneökn. 1984	Prisökn. 1986	Akt.ökn. 1986		
Driftkostnader	4.356	290 (334)	66 (52)	160 (3.998)	4.872 (8.740)	
Intäkter	0				0 (0)	
<u>Anslag</u>	<u>4.356</u>				<u>4.872 (8.740)</u>	

Personalbudget

Personalbudgeten har beräknats i 1984 års löneläge och uppgår totalt till 3.008.000 NOK. Fördelningen på löner och sociala avgifter framgår av nedanstående översikt.

Endast de i personalförteckningen upptagna tjänsterna berättigar till kompensation 1986 för automatiska löneökningar 1985 och 1986.

Inom parentes anges institutionens förslag.

Tjänst	Budget 1985	Antal 1986	Lönekod	Årslön (1.000-tal NOK)	Soc.avg.
Institutledare	1	1 (1)	31	207	27
Sektionsledare	3	3 (3)	28	552	84
Räkenskapsförare/førsteseokr.	1	1 (1)	18 ¹⁾	136	21
Sekreterare	3	3 (3)	16/17	339	51
Kontorsassistent	1	1 (1)	15	109	15
Rengöringshjälp (deltid)	1	1 (1)	13	80	11
Projektsekreterare	8	8 (12)	23	1.192	184
Tolk	0	0 (1)	-	-	-
Räkenskapsassistent	0	0 (1)	-	-	-
<u>Summa</u>	<u>18</u>	<u>18 (24)</u>		<u>2.615</u>	<u>393</u>

1) Personlig placering i lönegrad 22 för nuvarande innehavare av tjänsten.

3.7 NORDISKT FOLKRORELSESAMARBETE

3.7.1 NORDISK UNGDOMSSAMARBEJDE

Organisation og virksomhed

Det nordiske ungdomssamarbejde blev sat i gang i 1973 som en forsøgsordning. Efter forsøgsordningens afslutning blev støtteordningen i 1976 gjort permanent med finansiering af kulturbudgettet, og retningslinier for virksomheden blev vedtaget af ministerrådet.

Fordelingen af støtteordningens midler sker i øjeblikket gennem Nordisk Ungdoms-komité. Komitéen består af ti medlemmer, to fra hvert nordisk land.

Støtten fordeles på grundlag af ansøgninger fra landsanerkendte ungdomsorganisa-tioner.

Når det anses for påkrævet, kan ungdomskomiteén fungere som rådgivende instans for Ministerrådet i spørgsmål, som angår nordisk ungdomssamarbejde og kan også på eget initiativ forelægge forslag for Ministerrådet.

Ungdomskomiteens budgetforslag

På baggrund af det store behov for støtte til lokalt og regionalt ungdomssamar-bejde, som komiteen har kunnet konstatere i de seneste år - ikke mindst i rela-tion til ungdomsarbejdet på Nordkalotten og mellem selvstyreområderne har ung-domskomiteen i budgetansøgningen for 1986 søgt ministerrådet om en aktivitets-øgning på 1 million DKK til etablering af en permanent støtteordning til lokalt og regionalt ungdomssamarbejde udover en almindelig prisforøgelse til den sæd-vanlige støtte til landsorganisationer. Et sådant forslag er yderligere blevet motiveret af den forsøgsordning til lokalt- og regionalt ungdomssamarbejde, som ministerrådet ekstraordinært har bevilget i anledning af FNs internationale ung-domsår 1985. Til fordelingsmødet i efteråret 1984 var indkommet ansøgninger til et samlet beløb af 5,7 mill. DKK. Komiteén havde mulighed for at uddele 286.000 DKK.

Ministerrådets vurdering

Ønskerne om at stimulere det regionalpolitiske arbejde i Norden, er kommet klart til udtryk i Nordisk Råds rekkommendation om det regionalpolitiske samarbejde (rek. nr 8/1982). Det har vist sig et stort och veldokumenteret behov for støtte til det regionale og lokale ungdomssamarbejde. Ministerrådet kan derfor princi-pielt tilslutte sig forslaget, men ser sig ikke i stand til i relation til de budgetmæssige ressourcer, at afsætte midler hertil på den permanente kulturbud-get i 1986.

3.7.1 NORDISKT UNGDOMSSAMARBETE

Budgetförslag 1986 utbetalas 2.795.000 DKK

Budgetöversikt (1.000-tal DKK)

Inom parentes anges institutionens förslag

	Budget 1985	Förändring 1985-86			Budgetförslag 1986
		Löneökn. 1984	Prisökn. 1986	Akt.ökn. 1986	
Driftkostnader	2.740	- (-)	55 (55)	0 (1000)	2.795 (3.795)
Intäkter	0				0 (0)
<u>Anslag</u>	<u>2.740</u>				<u>2.795 (3.795)</u>

3.7.2 NORDISK FOLKEOPLYSNINGSSAMARBEID

Organisasjon og virksomhet

Ministerrådet har fra 1975 gitt tilskudd til nordisk folkeopplysningssamarbeid. Fra 1979 er bevilgningen ført opp på fast budsjettpost. I 1985 er bevilgningen på 2.164.000 DKK.

Bevilgningen fordeles av Nordisk kulturfonds styre, etter at uttalelse er innhentet fra den rådgivende komite for almenkulturell virksomhet (RKK).

Ministerrådets vurdering

Ministerrådet fører opp samme tilskudd som i 1985, med prisjustering.

3.7.2 NORDISKT FOLKBILDNINGSSAMARBETE

Budgetförslag 1986 utbetalas 2.207.000 DKK

Budgetöversikt (1.000-tal DKK)

Inom parentes anges institutionens förslag

	Budget 1985	Förändring 1985-86			Budgetförslag 1986
		Löneökn. 1984	Prisökn. 1986	Akt.ökn. 1986	
Driftkostnader	2.164	-	43	0	2.207
Intäkter	0				0
Anslag	2.164				2.207

3.7.3 NORDISK IDRETTSSAMARBEID

Organisasjon og virksomhet

Ministerrådet har 24.9.1984 vedtatt nye vedtekter for støtteordningen Nordisk idrettssamarbeid. Den skal stimulere til økt idrettssamarbeid mellom Grønland, Island, Færøyene og Svalbard og det øvrige Norden og mellom de førstnevnte områder innbyrdes. Fra 1985 omfatter støtteordningen også samisk idrettsarbeid og nordisk skoleidrettssamarbeid. Det kan gis tilskudd til idrettsorganisasjonenes reiseutgifter i forbindelse med nordiske idrettsarrangement, leiropphold, kurs- og møtevirksomhet.

Bevilgningen er i 1985 856.000 DKK, som fordeles etter vedtak i Nordisk kulturfonds styre, etter forutgående forslag fra de enkelte lands/områders riks-idrettsforbund eller tilsvarende organ.

Ministerrådets vurdering

I Nordisk Råds rekommandation nr 24/1984 om økt støtte til nordisk idrettsutveksling er det fra Nordisk råd pekt på at man fortsatt bør undersøke forutsetningene for økt nordisk idrettsutveksling. Ministerrådet vil i denne forbindelse henvide til at bevilgningen de siste par år er økt betydelig og at ordningen er utvidet til også å omfatte samisk idrettsarbeid og nordisk skoleidrettssamarbeid. Ministerrådet finner nå ikke å kunne prioritere denne sak og fører for 1986 opp samme beløp som i 1985 med prisjustering, dvs. 873.000 DKK.

3.7.3 NORDISKT IDROTTSAMARBETE

Budgetförslag 1986 utbetalas 873.000 DKK

Budgetöversikt (1.000-tal DKK)

Inom parentes anges institutionens förslag

	Budget 1985	Förändring 1985-86			Budgetförslag 1986
		Löneök. 1984	Prisök. 1986	Akt.ök. 1986	
Driftkostnader	856	-	17	0	873
Intäkter	0				0
Anslag	856				873

3.8 STØTTE TIL OVERSETTELSE AV NABOLANDSLITTERATUR

Organisasjon og virksomhet

Fra 1975 (som forsøksordning) og fra 1981 på det faste budsjett er det gitt støtte til oversettelse av nabolandslitteratur. Tilskudd gis hovedsakelig til oversettelseshonoraret. Den klassiske og moderne skjønnlitteratur prioriteres og når det gjelder de små språkområdene legges det dessuten vekt på oversettelser av faglitteratur og barnebøker. Bevilgningen kvoteres pr. språkområde og deles ut av en sakkyndig komite (Nabolandslitteraturkomiteen). Bevilgningen for 1985 er 1,8 mill. DKK, som bl.a. inkluderte en aktivitetsøkning til stipend for oversettere fra de små språkområder.

Institusjonens budsjettforslag

Nabolandslitteraturkomiteen foreslår at bevilgningen økes med 1 mill. DKK og peker på at oversettelsesstøtten spesielt har betydning for de små språkområder.

Ministerrådets vurdering

Ministerrådet foreslår en aktivitetsøkning på 50.000 DKK til utgivelse av brosjyren "Les noe nordisk", som omtaler skjønnlitterære verk fra hvert språkområde, bl.a. de nominerte verk til Nordisk råds litteraturpris. Ut over dette finner ikke ministerrådet å kunne foreslå økt tilskudd.

3.8 STOD TILL ÖVERSÄTTNING AV NABOLANDSLITTERATUR

Budgetförslag 1986 utbetalas 1.886.000 DKK

Budgetöversikt (1.000-tal DKK)

Inom parentes anges institutionens förslag

	Budget 1985	Förändring 1985-86			Budgetförslag 1986
		Löneökn. 1984	Prisökn. 1986	Akt.ökn. 1986	
Driftkostnader	1.800	- (-)	36 (72)	50 (1.000)	1.886 (2.872)
Intäkter	0				0 (0)
Anslag	1.800				1.886 (2.872)

3.9 NORDISKT KONSTCENTRUM (NKC)

Organisasjon og virksomhet

Nordiskt Konstcentrum (NKC) startet sin virksomhet i 1979. Ifølge sine vedtekter skal sentret utvikle og samordne det nordiske samarbeid innenfor billedkunsten, samt informere om nordisk kunst i nabolandene og utenfor Norden. Sentret har arrangert utstillinger på Sveaborg (Finland) og turneutstillinger, holdt seminarer og konferanser og bygd opp en gjesteatelierordning. Sentret ledes av et styre på ti medlemmer, med to representanter fra hvert nordisk land. I 1984 er det etablert et arbeidsutvalg innenfor styret.

Institusjonens budsjettforslag

Det søkes om en aktivitetsøkning på 1.641.000 FIM, fordelt med tre stillinger, innredningsutgifter for verkstedene i garnisonsskaserne og generell aktivitetsøkning til styrking av utstillingsvirksomheten og utgivelse av permanent publikasjon om nordisk kunst. Dessuten søkes det om et separat økt tilskudd til stipend for gjesteatelierkunstnere. De foreslåtte økninger fordeler seg slik:

- a) Tre nye stillinger fra 1.1.1986 : verkstedsleder (deltid) oversetter, prosjektsekretær, ialt 209.000 FIM.
- b) Innredning av verksteder 260.000 FIM.
- c) Generell aktivitetsøkning 1.172.000 FIM.

Ministerrådets vurdering

I ministerrådets budsjettforslag for 1984 ble det forutsatt at utbyggingen av NKC til forutsatt nivå skulle vurderes i de etterfølgende års budsjetter. I 1985 ble bevilget en aktivitetsøkning på 663.000 FIM (1.112.000 DKK) fordelt med 93.000 FIM til to nye stillinger, 200.000 FIM til inventar til kontorer i Garnisonsskaserne, 150.000 FIM til stipend i gjesteatelierer og 220.000 FIM til generell aktivitetsøkning.

Ministerrådet vil foreslå en aktivitetsøkning på 347.000 FIM.

Ministerrådet finner ikke å kunne foreslå ytterligere nye stillinger og forutsetter at beløpet fordeles med 100.000 FIM til den totale gjesteateliervirksomheten. 247.000 FIM foreslås til generell aktivitetsøkning. Ministerrådet vil senere vurdere spørsmålet om eventuelle ytterligere arbeidsoppgaver for sentret i forbindelse med et utvidet utstillingssamarbeid i Norden (Nordisk råds rek nr 22/1984).

For øvrig understreker ministerrådet at det er sentrets primære oppgave å presentere nordisk kunst av høy kvalitet. Under henvisning til den store interesse som er vist i Norden for å etablere gjesteatelierer, vil ministerrådet peke på at den foreslåtte aktivitetsøkning i 1986 til stipend skal gjelde for de atelierer som tilkommer i 1985/86. Idag er det etablert følgende gjesteatelierer: Sveaborg (5), Gerlesborgsskolan i Sverige (4), Hässelby slott i Sverige (1-2) samt Hald Hovedgård i Danmark (1).

I 1985 regnes det (ifølge informasjoner per 15.11.1984) med at det vil være etablert et gjesteatelier i Julianehåb på Grønland, et atelier i Hafnafjörður i Island og et atelier ved Nordiska Konstskolan i Karleby. Det arbeides også med atelierprosjekter flere steder i Norge og i Norden for øvrig. Ministerrådet legger stor vekt på de muligheter for kontaktskapende virksomhet mellom kunstnere spesielt og for nordiskt samarbeid generelt som gjesteateliervirksomheten representerer.

3.9 NORDISKT KONSTCENTRUM (NKC)

<u>Budgetförslag 1986</u>	utbetalas	3.554.000	FIM
	motsvarar	6.150.000	DKK

Budgetöversikt (1.000-tal FIM)

Inom parentes anges institutionens förslag

	Budget 1985	Förändring 1985-86			Budgetförslag 1986
		Löneökn. 1984	Prisökn. 1986	Akt.ökn. 1986	
Driftkostnader	3.028	61 (114)	118 (110)	347 (1.641)	3.554 (4.893)
Intäkter	0				0 (0)
<u>Anslag</u>	<u>3.028</u>				<u>3.554 (4.893)</u>

Personalbudget

Personalbudgeten har beräknats i 1984 års löneläge och uppgår totalt till 739.000 FIM. Fördelningen på löner och sociala avgifter framgår av nedanstående översikt.

Endast de i personalförteckningen upptagna tjänsterna berättigar till kompensation 1986 för automatiska löneökningar 1985 och 1986.

Inom parentes anges institutionens förslag.

Tjänst	Budget 1985	Antal 1986	Lönekod	Årslön	Soc.avg. (1.000-tal FIM)
Ledare	1	1 (1)	A 26	151	8
Utställnings- och info.sekr	2	2 (2)	A 19	177	10
Sekreterare	1	1 (1)	A 15	75	4
Bokförare	1	1 (1)	A 13	70	3
Kanslist	1	1 (1)	A 8	61	4
Vaktmästare	1	1 (1)	A 10	58	3
Amanuens	1	1 (1)	A 17	63	4
Husmor (deltid)	1	1 (1)	A 8	24	1
Maskinskrivare/översättare	0	0 (1)	-	-	-
Projektsekr./planchef	0	0 (1)	-	-	-
Verkstadsförest. (deltid)	0	0 (1)	-	-	-
Hälsovård olycksf.försäkr.					23 ¹⁾
<u>Summa</u>	<u>9</u>	<u>9 (12)</u>		<u>679</u>	<u>60</u>

1) Från och med 1986 har utgifter till hälsovård och olycksfallsförsäkring flyttats från posten "övriga personaltgifter" till personalbudgeten.

3.10 NORDISKA FILMKURSER

Organisasjon och virksomhet

Siden 1978 er det på det faste budsjett gitt tilskudd til kursvirksomhet for film- og TV-arbeidere i Norden. Kursene arrangeres som regel etter tur i de enkelte land og ledes av et eget styre med fem medlemmer. Tilskuddet disponeres til et større kurs pr. år. I 1985 er bevilget 364.000 DKK, som ble disponert til kurs i København om dokumentarfilm.

Ministerrådets vurdering

Ministerrådet fører opp samme tilskudd som i 1985, med prisjustering.

3.10 NORDISKA FILMKURSER

Budgetförslag 1986 utbetalas 371.000 DKK

Budgetöversikt (1.000-tal DKK)

Inom parentes anges institutionens förslag

	Budget 1985	Förändring 1985-86			Budgetförslag 1986
		Löneökn. 1984	Prisökn. 1986	Akt.ökn. 1986	
Driftkostnader	364	-	7	0	371
Intäkter	0				0
<u>Anslag</u>	<u>364</u>				<u>371</u>

3.11 NORDENS HUS PÅ FÆRØARNA

Organisation og virksomhet

Nordens Hus på Færøerne blev indviet i maj 1983. Husets virksomhed omfatter lokale kulturaktiviteter, præsentation og formidling af nordiske kulturaktiviteter på Færøerne samt formidling af færøske kulturaktiviteter til det øvrige Norden. I den betydning er institutionen etableret som et flerfunktionelt nordisk kulturhus.

I 1985 blev der på kulturbudgettet afsat 5.630.000 DKK til virksomheden. Yderligere 8% af budgettet finansieres af det Færøske Landsstyre.

Siden åbningen er der gennemført teater-, koncert- og udstillingsvirksomhed og afholdt konferencer og møder. En rapport om den første igangsættelsesperiode, som huset har udarbejdet i 1984 dokumenterer, at programmet har fungeret i overensstemmelse med de idé- og bygningsmæssige hensigter, i det omfang byggeriets forsinkelse har muliggjort det. F.eks. har gæsteatelierfunktionen endnu ikke kunnet tages i brug.

Styringsgruppens budgetforslag

Styringsgruppen har indsendt et budgetforslag på et tilskudsbehov fra ministerrådet på 6.119.000 DKK i 1986. Beløbet udgør 92% af total budget. De resterende 8% på ialt 532.000 forudsættes dækket af Færøernes Landsstyre.

Budgetansøgelsen for 1986 indebærer en almindelig pristalsregulering af budget 1985 på 9%, samt indplacering af det faste personale i lønrammer ud fra de overenskomstmæssige aftaler, der er gældende på Færøerne. Lønrammerne er godkendt af Færøernes Landsstyre. Det indebærer bl.a., at den normerede fuldmægtigestilling, som tidligere har været indplaceret i lønramme 20 plus et fast månedligt tillæg er indplaceret i 26. lønramme, samtidig med at tillægget bortfalder, samt at den ene sekretærstilling på $\frac{1}{2}$ -tid aflønnes i lønramme 15,5, idet den pågældende inden sin nuværende ansættelse var aflønnet i den lønramme.

Nordens Hus har i 1983 egenindtægter p.g.a. renteindtægter, tilskud fra fonds m.m. på ialt 468.894 DKK excl. et overskud på 187.387 DKK og renteindtægter på 30.000 DKK. Ministerrådet har godkendt overførsel af disse midler til 1984 til teknisk vedligeholdelse.

Nordens Hus motiverer budgetansøgningen med, at regnskabsudviklingen i 1984 peger på, at de hidtil gældende budgetforudsætninger til såvel de faste driftomkostninger, som personale og virksomhed svarer til de forudsætninger, der er lagt til grund for institutionen.

Ministerrådets vurdering

Ministerrådet kan tilslutte sig en fremskrivning af budget 1985 med en pristalsreguleringsprocent på 9%, samt de lønrammer som ligger til grund for personale-normeringen.

Ministerrådets forslag indebærer et samlet tilskud til institutionen på 6.112.000 DKK i 1986.

Institutionen har ret til at gøre reservation for de midler der i institutionens detaljebudget er afsat til reparation, vedligeholdelse og nyanskaffelser.

3.11 NORDENS HUS PÅ FAROARNA

Budgetförslag 1986 utbetalas 6.112.000 DKK

Budgetöversikt (1.000-tal DKK)

Inom parentes anges institutionens förslag

	Budget 1985	Förändring 1985-86			Budgetförslag 1986
		Löneökn. 1984	Prisökn. 1986	Akt.ökn. 1986	
Driftkostnader	5.630	54 (54)	428 (428)	0 (0)	6.112 (6.112)
Intäkter	0				0 (0)
Anslag	5.630				6 112 (6.112)

Personalbudget

Personalbudgeten har beräknats i 1984 års löneläge och uppgår totalt till 926.000 DKK. Fördelningen på löner och sociala avgifter framgår av nedanstående översikt.

Endast de i personalförteckningen upptagna tjänsterna berättigar till kompensation 1986 för automatiska löneökningar 1985 och 1986.

Inom parentes anges institutionens förslag.

Tjänst	Budget 1985	Antal 1986	Lönekod	Årslön (1.000-tal DKK)	Soc.avg.
Direktör	1	1 (1)	AC 15	297	
Fuldmægtig	1	1 (1)	21)	193	
Assistent	½	½ (½)	9.9)	71	
Assistent	½	½ (½)	15.6)	80	
Assistent	½	½ (½)	9)	50	
Vagtmester	½	½ (½)	VIII)	175	
Summa	4	4 (4)		866	60

1) + 40.000 DKK

2) Officielle Færøske lønkoder

3.12 NORDISK INSTITUTT PÅ ÅLAND

Organisasjon og virksomhet

Ministerrådet vedtok i 1984 at det skal etableres et nordisk institutt på Åland (i Mariehamn) fra 1.1.1985. Ifølge vedtektene skal instituttet arbeide for å styrke det ålandske kulturliv op opprettholde og utvikle egne kontakter med det øvrige Norden.

Instituttets arbeidsområder vil hovedsakelig være samarbeidsprosjekter innenfor det allmennkulturelle område, men at det også bør kunne holdes visse arrangement med tilknytning til undervisning og forskning. Samtidig skal instituttet vareta de informasjonsoppgaver som det tidligere informasjonskontor på Eckerö hadde.

Ministerrådet har 10.12.1984 (MR 5/84, punkt 5.4) oppnevnt instituttets styre. Instituttet skal ledes av en virksomhetsleder, som skal bistås av en kontorassistent. Virksomheten ventes å starte opp suksessivt i løpet av 1985 og det planlegges en større kulturkonferanse høsten 1985 på Åland, der instituttets virksomhetsplan og prosjekt på kort og lang sikt vil bli drøftet.

Utgiftene i 1985 til instituttets drift vil bli dekket henholdsvis av ministerrådet med 350.000 DKK, som finansieres over disposisjonsmidlene og ved at Ålands landskapsstyrelse i 1985 dekker utgiftene til kontorassistent, kontorutgifter og husleie for instituttet og ved større møter o.l. Landskapsstyrelsen vil for øvrig stille lokaler til disposisjon for instituttet. Revisjon av regnskapene vil bli foretatt av Landskapsrevisorerna.

På årsbasis er det regnet med et utgiftsnivå for ministerrådet på 350.000 FIM (motsv. 600.000 DKK i 1984-prisnivå) og at ministerrådet finansierer lønn til daglig leder, reiser, møter, honorarer og virksomhetsbudsjettet. Landskapsstyrelsens ansvar vil på årsbasis ligge på 100.000 FIM (motsv. 170.000 DKK) og skal dekke utgiftene til kontorassistent, kontorutgifter og husleie. Stillingen som kontorassistent er vedtatt oppført i Landsskapsstyrelsens 1985-budsjett. Forpliktelsene er regulert i en avtale mellom Ministerrådet og Landskapsstyrelsen.

Stillingen som daglig leder er plassert i lønnstrinn A 24-25 og kontorassistenten i lønnstrinn A 7 i det finske statslige lønnsregulativ.

Ministerrådets vurdering

Ministerrådet fører opp 330.000 FIM.

3.12 NORDISK INSTITUTT PÅ ÅLAND

<u>Budgetförslag 1986</u>	utbetalas	330.000 FIM
	motsvarar	571.000 DKK

Budgetöversikt (1.000-tal FIM)

Inom parentes anges institutionens förslag

	Budget 1985	Förändring 1985-86			Budgetförslag 1986
		Löneökn. 1984	Prisökn. 1986	Akt.ökn. 1986	
Driftkostnader	0	- (-)	0 (0)	330 (330)	330 (330)
Intäkter	0				0 (0)
<u>Anslag</u>	0 ¹⁾				330 (330)

1) Ministerrådets dispositionsmedel 350.000 DKK

Personalbudget

Personalbudgeteten har beräknats i 1984 års löneläge och uppgår totalt till 201.000 FIM. Fördelningen på löner och sociala avgifter framgår av nedanstående översikt.

Endast de i personalförteckningen upptagna tjänsterna berättigar till kompensation 1986 för automatiska löneökningar 1985 och 1986.

Inom parentes anges institutionens förslag.

Tjänst	Budget 1985	Antal 1986	Lönekod	Årslön Soc. avg. ²⁾ (1.000-tal FIM)	
Verksamhetsledare	-	1 (1)	A 24-25	132	9
Sekreterare ¹⁾	-	1 (1)	A 7	56	4
<u>Summa</u>	-	2 (2)		188	13

1) Kostnaderna för sekreterartjänsten skall täckas av Ålands Landskapsstyrelse.

2) Kostnader till hälsovård och olycksfallsförsäkring täcks i samband med kompensation för automatiska löneökningar för institutionen.

3.13 BIDRAG TILL NORDISKA KONSTFÖRBUNDET

Organisasjon og virksomhet

Nordiska Konstförbundet ble opprettet på frivillig grunnlag i 1945 og har siden 1973 mottatt tilskudd fra Nordisk Ministerråd. Hvert nordisk land har en seksjon innenfor forbundet. Dessuten er det en seksjon for samisk billedkunst. Seksjonene støttes delvis med nasjonale tilskudd.

Ifølge forbundets vedtekter skal det virke som et kontaktskapende organ mellom billedkunstnere i de nordiske land. Dette arbeid skjer spesielt i form av forbundets årlige forbundsrådsmøte. Seksjonene foreslår kandidater til Nordisk Konstcentrums styre og til gjesteatelierene. Bevilgningen til forbundet er i 1985 230.000 FIM (tilsvarende 385.000 DKK).

Institusjonens budsjettforslag

Det søkes om et tilskudd på 262.000 FIM, som innebærer omtrent samme aktivitetsnivå som tidligere.

Ministerrådets vurdering

Ministerrådet fører opp samme tilskudd som i 1985, med prisjustering.

3.13 BIDRAG TILL NORDISKA KONSTFÖRBUNDET

<u>Förslag till bidrag 1986</u>	utbetalas	242.000	FIM
	motsvarar	417.000	DKK

Budgetöversikt (1.000-tal FIM)

Inom parentes anges institutionens förslag

	Budget 1985	Förändring 1985-86			Budgetförslag 1986
		Löneökn. 1984	Prisökn. 1986	Akt.ökn. 1986	
Driftkostnader	230	- (-)	12 (12)	0 (20)	242 (262)
Intäkter	0				0 (0)
<u>Bidrag</u>	<u>230</u>				<u>242 (262)</u>

3.14 BIDRAG TILL NORDISKA FÖRFATTARKURSER VID
FORENINGEN NORDENS INSTITUT BISKOPS ARNO

Organisasjon og virksomhet

Nordiske forfatterkurser gjennomføres som et samarbeid mellom Föreningen Nordens Institut, Biskops Arnö och Nordisk Forfatterforbund. For 1985 er bevilget 157.000 SEK.

Institusjonens budsjettforslag

Det søkes om 233.000 SEK, som omfatter søknad om å etablere en fjerde seminarie-type (om barne- og ungdomslitteratur) i tillegg til tre årlige arrangement, samt til bredere deltaking fra de små språkområdene på kursene.

Ministerrådets vurdering

Ministerrådet finner ikke å kunne foreslå aktivitetsøkning og viser til at det ene av de tre faste seminarer gjelder barnelitteratur og at kurset også bør kunne dekke emnet ungdomslitteratur.

3.14 BIDRAG TILL NORDISKA FORFATTARKURSER VID
FORENINGEN NORDENS INSTITUT BISKOPS ARNO

<u>Förslag till bidrag 1986</u>	utbetalas	162.000 SEK
	motsvarar	205.000 DKK

Budgetöversikt (1.000-tal SEK)

Inom parentes anges institutionens förslag

	Budget 1985	Förändring 1985-86			Budgetförslag 1986
		Löneök. n. 1984	Prisök. n. 1986	Akt.ök. n. 1986	
Driftkostnader	157	- (-)	5 (5)	0 (76)	162 (233)
Intäkter	0				0 ()
<u>Bidrag</u>	<u>157</u>				<u>162 (233)</u>

3.15 BIDRAG TILL SKANDINAVISK FORENING FOR KONSTNARER OCH VETENSKAPSMAN I ROM

Organisasjon og virksomhet

Skandinavisk forening i Rom ble i 1975 omorganisert til et kollegium for nordiske kunstnere. Virksomheten omfatter drift/utleie av arbeids- og bostedsrom for nordiske billedkunstnere, musikere og vitenskapsmenn. Ca. 10 personer kan benytte lokalene hvert år, og utleien er organisert slik at kunstnere fra de fem nordiske land kan få opphold der samtidig.

I styret sitter representanter for de nordiske institutt i Rom, fra de nordiske ambassader og venneforeningen.

Institusjonens budsjettforslag

Regnskapet for foreningens drift har de siste år vist et underskudd, bl.a. pga. økte utgifter til husleie og oppvarming. For 1986 søkes det om et tilskudd på 276.000 DKK.

Det er underhånden meddelt at foreningen har fornyet sin leiekontrakt for de nevnte seks år og at foreningen vil legge fram opplysninger om utgiftsnivået for virksomheten. Ved vurderingen av tilskudd for 1986 har man imidlertid lagt til grunn opplysningene i foreningens ordinære budsjettsøknad.

Ministerrådets vurdering

I betraktning av de problemer foreningen har hatt de siste år med driften, vil ministerrådet foreslå en aktivitetsøkning på 30.000 DKK begrunnet i høyere utgifter til husleie og oppvarming og regner med at det nordiske ansvar for de siste års merutgifter hermed er innekket.

3.15 BIDRAG TILL SKANDINAVISK FORENING FOR KONSTNARER OCH VETENSKAPSMÄN I ROM

Förslag till bidrag 1986 utbetalas 248.000 DKK

Budgetöversikt (1.000-tal DKK)

	Budget 1985	Förändring 1985-86			Budgetförslag 1986
		Löneök. 1984	Prisök. 1986	Akt.ök. 1986	
Driftkostnader	214	- (-)	4 (4)	30 (58)	248 (276)
Intäkter	0				0 (0)
Bidrag	214				248 (276)

3.16 BIDRAG TILL NORDKALOTTMUSEET

Organisasjon og virksomhet

Nordkalottmuseet er betegnelsen på et utstillingssamarbeid, som ble startet med støtte fra Nordisk kulturfond. Samarbeidstiltaket skulle skape en mer variert utstillingsvirksomhet på Nordkalotten og utnytte de allerede eksisterende museumsressurser i området. Evalueringen etter de første års virksomhet viste at utstillingsvirksomheten på Nordkalotten var økt betydelig. Fra 1979 ble det bevilget midler til Nordkalottmuseet over disposisjonsbevilgningen. Fra 1984 er tilskudd til virksomheten ført opp på fast budsjett. I 1985 er bevilgningen 237.000 DKK (motsv. 195.000 FIM).

Bevilgningen disponeres til 3 utstillinger pr. år, med 1 fra hvert land som turnerer på Nordkalotten. I tillegg til Ministerrådets bevilgning kan en benytte eksisterende personellmessige og teknisk/økonomiske ressurser ved medlemsmuseene, i forbindelse med utarbeiding av utstillingene. De nåværende vandringsutstillinger gjelder bl.a. samisk kunsthåndverk, kystsamekultur, kystfolk og sjøfolk, den finske evakuering under 2. verdenskrig og om grensehandelen.

Institusjonens budsjettforslag

Det søkes om tilskudd til samme aktivitetsnivå som i 1985.

Ministerrådets vurdering

Ministerrådet fører opp samme tilskudd som i 1985, med prisjustering.

3.16 BIDRAG TILL NORDKALOTTMUSEET

<u>Förslag till bidrag 1986</u>	utbetalas	201.000	SEK
	motsvarar	254.000	DKK

Budgetöversikt (1.000-tal SEK)

Inom parentes anges institutionens förslag

	Budget 1985	Förändring 1985-86			Budgetförslag 1986
		Löneökn. 1984	Prisökn. 1986	Akt.ökn. 1986	
Driftkostnader	195	- (-)	6 (6)	0 (0)	201 (201)
Intäkter	0				0 (0)
<u>Bidrag</u>	195				201 (201)

4. NORDISKA MINISTERRÅDETS DISPOSITIONSMEDEL

Redan 1971, då kulturavtalets organ upprättades, inrättades ett dispositionsbelopp för ministerrådet. I bakgrundsmaterialet för det nordiska kulturavtalet från 1970 talas det om, att "detta dispositionsbelopp tänkes efter ministerrådets närmare bestämmelser användas till nya projekt som förberetts så långt, att de kan sättas igång, men till vilka medel inte genast kan anslås från de ordinarie statsbudgetarna, eller som förutsätter viss försöksverksamhet, vidare till engångsåtgärder och till utvidgning av redan pågående projekt i vissa fall, som inte synes kunna avvakta den normala budgetproceduren".

Ministerrådets dispositionsmedel har varit en mycket viktig finansieringskälla för det nordiska kultursamarbetet. Tack vare dessa medel har ministerrådet utan att behöva avvakta en relativt lång nordisk budgetprocedur kunnat sätta igång viktiga projekt som nordiskt ungdomssamarbete, Nordiskt samiskt institut, Nordiskt vulkanologiskt institut och Nordiskt språk- och informationscentrum.

Dispositionsmedlen har vidare spelat en väsentlig roll för genomförandet av mer omfattande utrednings- och planeringsuppgifter. Medlen har utnyttjats t.ex. för finansiering av projekt som utredningen om nordisk radio och TV via satellit, vuxenutbildningsprojektet och planeringen av Nordiska forskningspolitiska rådet. Vidare har väsentliga försöksordningar finansierats över dispositionsmedlen. Här kan från de senaste åren nämnas bl.a. stödet till amatörmusiksamarbetet, filmstödet, projektet barn och kultur samt samarbetet på folkbiblioteksområdet.

Ministerrådets bedömning

Anslaget för 1985 har justerats med prisomräkning. Vidare föreslås en aktivitetsökning på 950.000 DKK.

I särskild bilaga anges anslagsbehov som i dag kan förutses. De uppgår sammanlagt till drygt 17 milj. DKK.

Av detta belopp har 3 milj. DKK beräknats för vidareföring av arbetet med presentation av de nordiska ländernas kulturliv för en internationell publik. Den stora satsningen motiveras inte minst av framgångarna med Scandinavia Today.

Ett högt prioriterat samarbetsområde är datateknologin. För kulturavtalets del har föreslagits en satsning på 1 milj. DKK under 1986.

Behovet av insatser för att öka den nordiska språkförståelsen har framhållits starkt under de senaste åren. För fortsatta åtgärder och för att ge arbetet den omfattning som ursprungligen avsågs anges ett behov på 700.000 DKK.

Av behoven på det allmänkulturella området kan nämnas fortsatt stöd till filmsamarbetet, folkbibliotekssamarbetet, projektet Barn och kultur, amatörmusiksamarbetet samt det samiska kulturlivet. Som ett nytt, betydelsefullt område har förts upp kultur, ungdom och sysselsättning med ett beräknat anslagsbehov på 1 milj. DKK.

De i översikten angivna behoven kommer naturligtvis att preciseras ytterligare och får, då anslagsäskande läggs fram, prioriteras i relation till andra vid beviljningstillfället kända behov. I detta sammanhang kan erinras om att rekommendationer som antas av Nordiska rådet kan komma att föranleda anspråk som idag inte kan förutses.

4. NORDISKA MINISTERRÅDETS DISPOSITIONSMEDEL

Budgetförslag 1986 utbetalas 9.912.000 DKK

Budgetöversikt (1.000-tal DKK)

	Budget 1985	Förändring 1985-86			Budgetförslag 1986
		Löneökn. 1984	Prisökn. 1986	Akt.ökn. 1986	
Driftkostnader	8.701	-	261	950	9.912
Intäkter	0				0
Anslag	8.701				9.912

5. NORDISKA KULTURFONDEN

Fondens årliga dispositionsbelopp fördelas på ansökningar från t.ex. nordiska arbetsgrupper, organisationer, institutioner och enskilda. För att komma ifråga bör ansökan gälla ett nordiskt projekt av engångskaraktär, t.ex. utställning, publikation eller någon form av sammankomst. Anslag kan emellertid i enstaka fall också utgå till mer långsiktiga projekt. Styrelsen fastställer i sådana fall anslagsperiodens längd. I första hand ges anslag till nyskapande och initierande verksamhet. Tills nyligen var det krav på, att minst tre nordiska länder skulle delta i varje projekt. Detta krav gäller inte längre. I praktiken blir dock ansökningar som endast gäller ett eller två länder oftast hänvisade till nationella eller bilaterala finansieringskällor.

Återkommande verksamhet kan som regel inte få anslag. Inte heller ansökningar av privat karaktär, t.ex. om bidrag till privata studieresor eller studiestöd kan väntas bli ifrågakomma.

Fondstyrelsen har under 1983 diskuterat principerna för beviljandet av anslag.

Ur fondmedlen för 1984 ansöktes om anslag till ett sammanlagt belopp på 73,2 milj. DKK. Totalantalet ansökningar var 652, av vilka 169 kunde beviljas.

Ministerrådets bedömning

Förslaget omfattar endast prisomräkning.

5. NORDISKA KULTURFONDEN

Budgetförslag 1986 utbetalas 10.609.000 DKK

Budgetöversikt (1.000-tal DKK)

Inom parentes anges institutionens förslag

	Budget 1985	Förändring 1985-86			Budgetförslag 1986
		Löneökn. 1984	Prisökn. 1986	Akt.ökn. 1986	
Driftkostnader	10.300	-	309	0	10.609
Intäkter	0				0
Anslag	10.300				10.609

6. SEKRETARIATET FÖR NORDISKT KULTURELLT SAMARBETE

Organisation och verksamhet

Kultursekretariatet i Köpenhamn är sekretariat för Nordiska ministerrådet och Ambetsmannakommittén för nordiskt kulturellt samarbete på det nordiska kulturavtalets verksamhetsområde. Enligt ministerrådets beslut och i överensstämmelse med artikel 12 i kulturavtalet är kultursekretariatet också sekretariat för ministerrådets rådgivande kommitté för utbildning, för Nordiska forskningspolitiska rådet och för Nordiska kulturfonden samt för ett stort antal projekt och utredningar. Bland de större projekten kan nämnas nordiskt samarbete inom skolans område, nordiskt vuxenutbildningssamarbete, kultur och massmedia, barn och kultur samt stödordningarna för nordiskt ungdomssamarbete, nordiskt folkbildningssamarbete, nordiskt idrottssamarbete, översättning av grannlandslitteratur och nordiskt filmsamarbete. Av de mer omfattande utredningarna med kultursekretariatet som sekretariat kan nämnas utredningen kring nordisk radio och television via satellit.

Utöver mer regelbundna återkommande arbetsuppgifter, som beredningen av det årliga förslaget till kulturbudget, beredningen av ministerrådets verksamhetsrapportering till Nordiska rådet och de löpande kontakterna med kulturavtalets institutioner, projekt och utredningar, bereder kultursekretariatet under ett verksamhetsår ett stort antal ansökningar och andra ärenden. Kultursekretariatet har även det administrativa och kamerala ansvaret för en stor del av den mötesverksamhet som bedrivs inom kulturavtalets ram.

Ministerrådets bedömning

Aktivitetsminskningen förklaras av att budgeten inte belastas av möteskostnader för rådgivande kommittén för undervisning (RKU), som enligt ministerrådets beslut upphört med sin verksamhet fr.o.m. 1985.

6. SEKRETARIATET FÖR NORDISKT KULTURELLT SAMARBETE

Budgetförslag 1986 utbetalas 11.649.000 DKK

Budgetöversikt (1.000-tal DKK)

	Budget 1985 ¹⁾	Förändring 1985-86			Budgetförslag 1986
		Löneökn. 1984	Prisökn. 1986	Akt.ökn. 1986	
Driftkostnader	16.655	460	137	-153	17.099
Intäkter	6.300				5.450
Anslag	10.355				11.649

Personalbudget

Personalbudgeten har beräknats i 1984 års löneläge och uppgår totalt till 10.280.000 DKK. Fördelningen på löner och sociala avgifter framgår av nedanstående översikt.

Endast de i personalförteckningen upptagna tjänsterna berättigar till kompensation 1986 för automatiska löneökningar 1985 och 1986.

Tjänst	Budget 1985	Antal 1986	Lönekod	Årslön Soc.avg. (1.000-tal DKK)
Direktör	1	1		461
Sektions-/byråchef	4	4		1.407
Fuldmächtig	12	12		3.482
Assistent	20½	20½		3.902
Vaktmästare	2	2		348
Summa	39½	39½		9.600 680

Bilaga 2

NORDISKA MINISTERRÅDETS DISPOSITIONSMEDEL 1984-1986

Ändamål	Möte	Beslut 1984	1985		1986	
			Beslut	Beräknat behov	Beslut	Beräknat behov
1. <u>Övergripande</u>						
1.1 Nordiska nyhetsbyråernas korrespondentsystem 1982: 33.000 1983: 121.000	MR 5/83 p 7.3	92.000				
1.2 Kulturförbindelser med utlandet - nordisk sekelskifteskonst 1986-87 (budgetram: 1.875.000) 1983: 35.000 - World Crafts Council	MR v/85 MR h/85 MR 3/84 p 5.1, MR 4/84 p 5.1 MR h/85 MR h/85	300.000	300.000	300.000		3.000.000 * 600.000 600.000
1.3 Föreningarna Norden - regional informationsverksamhet 1981: 500.000 1982: 700.000 1983: 700.000 - förbundssekretariat 1983: 150.000	MR 5/83 p 7.3 MR 1/84 p 4.4	700.000 0				
1.4 Kultursekretariatet, publikationsverksamhet 1983: 380.000	ÅK 2/84 p 5.1 MR v/85	280.000		357.000 400.000		
1.5 Datateknologi, projekt ledningsgrupp 1983: 100.000	MR 5/83 p 7.1 MR 5/83 p 7.1 MR 4/84 p 3.1 MR 2/84 p 6 (ÅK 6/84 p 2.3) MR h/85	500.000 250.000 -110.000	500.000			1.000.000
1.6 Nordens institut på Åland (rek 12/1983) 1983: 40.000	MR 3/84 p 7.1		350.000			**
1.7 Kulturförbindelserna med Grönland utredning - utredning 1983: 170.000 - projekt	ÅK 3/84 p 6.3 MR h/85	90.000				600.000
1.8 Diverse underskott 1982: 56.104 1983: 22.420	MR 2/84 p 5	37.945				
S u b t o t a l		2.139.945	1.150.000	1.057.000	0	5.800.000
2. <u>Utbildning</u>						
2.1 Studievägledning - Att studera i Norden, ny utgåva 1980: 250.000 (tid.utg.)	ÅK 2/84 p 3.3 ÅK v/85	150.000		300.000		

* anger att anslag betingas av tidigare beslut.

** anger att verksamheten efter dispositionsmedelsfinansiering överförs till fast finansiering.

Ändamål	Möte	Beslut 1984	1985		1986	
			Beslut	Beräknat behov	Beslut	Beräknat behov
2.2 Språkförståelse, handlingsprogram (rek 12/1977, 10/1981) - fortbildning för lärarutbildare 1982: 150.000 - kurs för modersmåls-lärare 1980: 40.000 1983: 60.000 ** - läromedelsåtgärder 1980: 100.000 1981: 100.000 - lärar/elevutbyte MR 6/83 p 3.2 AK v/85 AK v/85 - kartläggning av det gymnasiala stadiet 1982: 75.000 1983: 180.000 - studiematerial för vuxenutbildning och folkbildning 1983 95.000 - fortsatta åtgärder MR v/85 MR h/85	250.000		100.000 30.000	30.000	700.000	
2.3 Försök med samplanerade utbildningskurser i regioner, universiteten på Nordkalotten 1977: 100.000 1978: 100.000 1980: 50.000 1981: 100.000	AK 3/84 p 3.5	50.000	100.000			
2.4 Miljölära vid universitet och högskolor 1977: 50.000 1979: 170.000 1981: 150.000 1982: 200.000 1983: 325.000	AK 8/83 p 2.2 AK 1/85 p 3.1 AK h/85	350.000	240.000		175.000	
2.5 Ungdomsutbildning och arbetsliv, samarbetsprojekt med NAUT 1981: 100.000 1982: 100.000 1983: 100.000 60.000	AK 5/84 p 2.1	30.000				
2.6 SKOLARB/projekt ang. övergången mellan skola och arbetsliv	AK 4/84 p 5 AK 1/85 p 3.2 AK 5/84 p 2.1 AK h/85	200.000 -30.000	135.000 *		* 316.000	
2.7 Nordiska högskolan för hushållsvetenskap - dietetikerkurs 1980: 515.000 1981: 560.000 1982: 712.000** - konsumentekonomi	AK 8/83 p 2.4 AK h/85	0			150.000	
2.8 Dövblinda (jfr AK 5/82 p 3.1) - försöksverksamhet med utbildning av personal 1980: 70.000 1981: 950.000 (1981-82) 1983: 475.000 - utvärdering 1983: 25.000 - tilläggsanslag 1983: 20.000	MR 5/83 p 7.3	525.000		**		

Ändamål	Möte	Beslut 1984	1985		1986		
			Beslut	Beräknat behov	Beslut	Beräknat behov	
2.9	Samarbete om fiskeri- undervisning 1981: 50.000 1982: 40.000 - konferens 1985 - projektverksamhet	MR 3/84 p 3.2 MR h/85	35.000	80.000		250.000	
2.10	Utgivning av en nordisk historia 1983: 50.000	MR 6/83 p 7.3	0				
2.11	Folkhögskola i Väst- norge (rek 21/1979)	MR h/85		0			
2.12	Nordiska journalistkur- sen, tilläggsanslag	ÅK 1/84 p 2.1	45.760				
2.13	Kurser för socialhög- skolelärare, tilläggsan- slag	ÅK 6/84 p 2.8		0			
2.14	Datateknologi, program- varaproduktion	MR 4/84 p 3.1 ÅK h/85	110.000			150.000	
2.15	Jämställhetsprojekt	MR h/85				300.000	
2.16	Vuxenutbildning, do- kumentationsprojekt	MR h/85				350.000	
S u b t o t a l			1.715.760	555.000	460.000	0	2.391.000
3.	<u>Forskning</u>						
3.1	Systematiserad forskar- utbildning - försöksverksamhet 1981: 50.000 1982: 250.000 1983: 250.000	MR 5/83 p 7.3 ÅK 6/84 p 3.2	375.000	*	226.000		
3.2	Instrumentsamarbete, ar- betsgrupp 1983: 90.000						
3.3	Nordiska utlandslektorer	MR 6/83 p 4.5 ÅK 1/85 p 4.2 ÅK h/85	250.000	*	200.000	*	300.000
3.4	Havsforskningssamarbete, planläggningsgrupp och verksamhet 1981: 25.000 1983: 20.000	MR 3/84 p 7.7	4.043				
3.5	Nordiska geoexkursioner till Island - underskott 1983: 42.572 - tilläggsanslag	MR 3/84 p 7.7 ÅK 8/83 p 3.1	36.868 40.000				
3.6	Samarbete om termolumi- niscensmätningar, garan- tibelopp (jfr MR 5/82 p 4.2)	ÅK 1/84 p 3.1 ÅK 1/85 p 4.1 ÅK v/86	387.845	104.984		400.000	
3.7	Samarbete om områdes- studier	MR h/85				200.000	
3.8	Samarbete med universi- tet i tredje världen	MR h/85				200.000	
3.9	Arktisk forskning (rek. 15/1983)	MR h/85				100.000	
3.10	Nordplan, utvärdering	MR 3/84 p 4.1	140.000				
3.13	NORDICOM, tilläggsanslag	ÅK 4/84 p 3		20.000			
S u b t o t a l			1.233.756	550.984	0	0	1.200.000

Ändamål	Möte	Beslut 1984	1985		1986	
			Beslut	Beräknat behov	Beslut	Beräkna beho
4. <u>Allmänkultur</u>						
4.1 Läs något nordiskt, broschyr och översättning av denna till finska (rek 5/1980) 1983: 40.000 74.000						*
4.2 Nordiskt filmsamarbete 1981: 500.000 1982: 1.000.000 1983: 1.000.000	MR 5/83 p 7.3 MR 1/85 p 6.1 MR h/85	1.200.000	*	1.000.000		1.500.00
4.3 Amatörmusiksamarbete 1981: 300.000 1982: 330.000 1983: 360.000	MR 6/83 p 5.2 MR 1/85 p 6.2 MR h/85	400.000		344.000	*	450.00
4.4 Samiskt kulturliv, utredning och försök 1979: 100.000 1980: 200.000 1981: 200.000 1982: 238.021 1983: 200.000 400.000	ÅK 8/83 p 4.3 ÅK 6/84 p 4.5 ÅK 1/85 p 5.2 MR h/85	400.000	*	400.000 400.000		1.200.00
4.5 Nordiskt bibliotekssamarbete 1982: 175.000 1983: 350.000	MR 5/83 p 7.3 MR 3/84 p 5.2 MR h/85	400.000		450.000		450.00
4.6 Barn och kultur 1980: 250.000 1981: 400.000 1983: 150.000	ÅK 1/84 p 4.1 MR 5/84 p 5.5 MR h/85	400.000		500.000		500.00
4.7 Kultur och massmedia, kulturindustri (rek 15/1973, 8/1976, 16/1977, 4/1980, 3/1982, 13/1983, 14/1983) 1982: 150.000 1983: 200.000 200.000	MR 6/83 p 5.3 MR 1/85 p 6.4 MR h/85	575.000		450.000		900.00
4.8 Statistik på kulturavtalets område 1983: 50.000	ÅK v/85				50.000	
4.9 Kabel-TV 1983: 40.000	ÅK 2/84 p 4.1	40.000				
4.10 Utbytes- och stipendieordning för bildkonstnärer, gästateljéer (rek 11/1981)	ÅK 3/84 p 4.2	50.000			**	
4.11 Internationella ungdomsåret, projekt	MR 3/84 p 5.3			925.000		
4.12 Nordiska konstförbundet, tilläggsanslag 1983: 50.000	ÅK 3/84 p 4.1	50.000				
4.13 Åtgärder på handikappområdet (rek 7/1982), ljudband och punktskrifter	MR 1/85 p 6.3 MR h/85			100.000		300.00
4.14 Samarbete mellan institutioner på kulturbudg.	MR h/85					500.00
4.15 Försök med förbättrad bokdistribution	MR h/85					300.00

Ändamål	Möte	Beslut 1984	1985		1986	
			Beslut	Beräknat behov	Beslut	Beräknat behov
4.16 Nordiskt kulturpris	MR h/85					200.000
4.17 Kultur, ungdom och syster- satsättning	MR h/85					1.000.000
4.18 Skandinavisk förening i Rom, bidrag - tilläggsanslag	ÅK 6/84 p 4.4	**				
1980: 18.000			0			
1979: 147.350 (för 1980)						
1980: 164.000 (för 1981)						
1982: 180.000						
1983: 193.000 15.000						
4.19 Stöd till regionalt och lokalt kultursamarbete	MR h/85					500.000
S u b t o t a l		3.515.000	4.569.000	50.000	0	7.800.000

Sammandrag						
1. Övergripande	2.139.945	1.150.000	1.057.000		0	5.800.000
2. Utbildning	1.715.760	555.000	460.000		0	2.391.000
3. Forskning	1.233.756	550.984	0		0	1.200.000
4. Allmänkultur	3.515.000	4.569.000	50.000		0	7.800.000
		6.824.984			0	
		1.567.000			17.191.000	
S u m m a	8.604.461	8.391.984			17.191.000	

Anslag	8.156.000	8.701.000	(10.000.000)
Återföringar etc	122.776		
Räntor	326.097		
Ej disponerade medel föregående år	29.045		
Disponibelt	8.633.918	8.701.000	(10.000.000)

Utöver de av Nordiska rådets rekommendationer inom kultursamarbetets område som nämns i ovanstående förteckning är följande under beredning i annat sammanhang:

- 7/1976 distribution av AV-material
 9/1981 de nordiska författarstipendierna
 3/1982 ökat radio- och TV-samarbete
 5/1982 gemensamt program för den acceleratorbaserade forskningen
 (8/1982 stöd till regionalt kultursamarbete i Norden)
 11/1983 ökat domicillandsstöd till institutioner på den nordiska kulturbudgeten
 21/1984 reklamen i de elektroniska massmedierna
 22/1984 stöd för nordiskt utställningsutbyte
 23/1984 vidareutbildning av lärare i Montessoripedagogik
 24/1984 ökat stöd till nordiskt idrottsutbyte

Bilaga 3

Nordiska rådets budgetkommittés betänkande

över C 2, Nordiska ministerrådets förslag till allmän budget och kulturbudget för 1986

1 Generellt

Til Budsjettkomiteen er henvist Ministerrådets beretning C 2/1985 om Ministerrådets budsjettforslag for 1986.

Budsjettforslag er forelagt Rådets utvalg for uttalelse. Disse uttalelser er vedheftet.

Budsjettkomiteen konstaterer innledningsvis at veksten i Ministerrådets budsjettforslag for 1986 er på ca. 40 millioner NOK, eller 17,5%. Av dette utgjør veksten i de tradisjonelle områder 0,8 prosentpoeng. Hertil kommer at engangsbeløp på 5,5 millioner NOK som i hovedsak er knyttet til sammenlegningen av Ministerrådets sekretariat. Budsjettkomiteen hadde på møtet med samarbeidsministrene i november 1984 anbefalt en reell vekst på 3% i de tradisjonelle områder, mens nye aktiviteter burde finansieres med friske penger. Komiteen uttrykker med tilfredshet at til den fremlagte handlingsplan for økonomisk utvikling og full sysselsetting, er knyttet et flerårig finansieringsopplegg, både hva gjelder bevilgninger over nordisk budsjett og nasjonale budsjett.

Komiteen anser at finansieringsopplegg som er koplet til ministerrådsforslag, muliggjør en raskere vurdering av mulighetene for å gjennomføre foreslåtte tiltak samtidig som det bedrer effektiviteten i det nordiske samarbeid. Komiteen vil imidlertid fremholde at for å gi de parlamentariske organ en bedre økonomisk oversikt og et sikrere grunnlag for prioritering mellom sektorer og prosjekt, bør ministerrådets meldinger over rekommandasjoner inneholde en kortfattet finansiell oversikt over kostnadene ved gjennomføringen av disse rekommandasjoner.

Komiteen viser til at den foreslåtte aktivitetsøkning på kulturbudsjettet er ca. 4 millioner DKK eller 2,7%. I tillegg kommer 4,6 millioner DKK til finansiering av kulturområdets deler av den økonomiske handlingsplan.

Komiteen vil bemerke at mens nye innsatsområder innenfor det allmenne budsjett finansieres ved friske penger, finansieres de samme inn-

satsområder (f.eks. datateknologi) på kulturbudsjettet innenfor de tradisjonelle rammer. Komiteen vil i denne sammenheng vise til statsministrenes uttalelse fra 1981 om at nye samarbeidsprosjekt av mer betydelig omfang og institusjoner under oppbygningsfasen bør finansieres ved tilskudd til de nordiske budsjett.

Komiteen har merket seg at i budsjettet for 1986 er det kalkulert med en sammenveid pris- og lønnsstigning på 5 % for prosjektvirksomheten. Institusjonene har, etter direktiv regnet med en prisstigning på varer og tjenester fra 1985 till 1986 på 2 % for Danmark, 5 % for Finland, 10 % for Island, 4 % for Norge og 3 % for Sverige. For lønnsutviklingen ved institusjonene er det beregnet en økning på 10 % fra lønnsnivå 1. oktober 1984 till lønnsnivå for 1986.

Komiteen har tidligere stillet seg kritisk til de foretatte beregnede pris- og lønnsstigninger og har uttalt at det ikke er akseptabelt at man kommer i en situasjon hvor aktivitet må begrenses p.g.a. for lavt anslått lønns- og prisstigning.

Komiteen foreslår derfor at budsjettet omarbeides slik at midler for dekning av eventuell stigning utover de beregnede økninger avsettes på budsjettet. En rimelig størrelse på en slik reserve bør være ca. 2 % av det totale budsjett. Utgifter forårsaket av mindre valutakursendringer, bør også kunne dekkes av denne posten.

2. Budsjettet for det allmenne område

Budsjettkomiteen møtte Nordisk Ministerråd (samarbeidsministrene) 27. november 1984 og drøftet retningslinjene for budsjettet for det allmenne område for 1986 samt visse prioriteringsspørsmål. Komiteen foreslo på dette møtet en økning i ambisjonsnivået slik at budsjettet for 1986 i utgangspunktet burde økes med vel 22 millioner NOK for særskilt dekke finansieringen av programmet for teknisk FoU på 16,5 millioner NOK som Rådet ved 32. sesjon anbefalte burde iverksettes i 1985. Ministerrådet tok i første omgang ikke hensyn til denne henstillingen, men ved en senere omdisponering er en oppstartning av programmet muliggjort. Komiteen foreslo dessuten økninger bl. a. til områdene sosialpolitikk, regionalpolitikk og jord- og skogbruk.

Komiteen anså dessuten at utover det nevnte beløp, må nye midler bevilges for å finansiere gjennomføringen av den økonomiske handlingsplan og sammenslåingen av Ministerrådets sekretariat.

Komiteen er tilfreds med at Ministerrådet i store deler har fulgt komiteens prioriteringsforslag. Komiteen vil bemerke at det er første gang siden den nye nordiske budsjettprosedyre ble forsøkt at komiteen og Ministerrådet har hatt såvidt sammenfallende prioriteringer.

Komiteen vil allikevel fremholde at på enkelte områder er innsatsen lite tilfredsstillende. Dette gjelder særskilt områdene samferdsel og trafikksik-

kerhet. Komiteen konstaterer at den tidligere kritiserte tendensen til minskning av denne delen av budsjettet fortsetter. Ytterligere prosjekt må senere legges. Komiteen finner dette uheldig. Komiteen vil peke på at dette forhold kan gjøre berørte embetsmannskomiteers arbeid mindre effektivt, og virke hindrende på fremkomsten av nye ideer.

Komiteen vil derfor stå fast på sin henstilling om en reell vekst på 3% i det tradisjonelle budsjett, og vil anmode om ytterligere 200.000 NOK til områdene samferdsel, trafikksikkerhet og turisme (henholdsvis 95.000, 75.000 og 30.000 NOK).

Komiteen vil understreke at den lave realveksten i poster som ikke omfattes av den økonomiske handlingsplan gir en antydning om at den ordinære veksten i budsjettet for 1987 bør settes noe høyere enn det man ellers kunne ha forutsatt.

Komiteen vil peke på at den fremlagte økonomiske handlingsplan innebærer et skifte i det nordiske samarbeid både på grunn av de betydelige beløp som foreslås bevilget over det nordiske og de nasjonale budsjett samt det faktum at de nordiske lands finansdepartement og Rådets organer har innledet et nært samarbeid.

Komiteen anser at den fremlagte handlingsplan danner et godt grunnlag for det videre økonomiske samarbeid. Samtidig vil komiteen fremholde den betydning som satsning på kulturelle tiltak kan ha for å fremme kjennskap om nordisk næringsliv på utenlandske markeder.

Komiteen konstaterer at betydelige midler foreslås bevilget til arbeidsmarkedsområdet innenfor den økonomiske handlingsplan. Komiteen vil imidlertid understreke at beløp og innsats på dette område bør suppleres med betydelige nasjonale innsatser. Dette vil også være i overensstemmelse med arbeidsmarkedsministrenes uttalelse av den 13. november 1984.

Komiteen vil særskilt fremholde betydningen av de anmeldte tiltak mot ungdomsarbeidsløsheten.

Komiteen vil understreke at forarbeidet til handlingsplanen, etter at kritikken mot regjeringens økonomiske samarbeid fremkom på Stockholmssesjonen i 1984, kan danne mønster for tilsvarende fremdrift på andre vitale områder.

Komiteen er i store trekk tilfreds med de foreslåtte anslag til sektoren sosialpolitikk, som er et av de dominerende områder på budsjettet. Komiteen vil imidlertid anbefale at det i overensstemmelse med institusjonenes ønske, etableres en ny fast stilling ved Nordiska nämnden för handikappfrågor uten at prosjektvirksomheten skjæres ned. Komiteen vil derfor foreslå at ytterligere 140.000 NOK bevilges til dette området. Komiteen vil dessuten understreke nødvendigheten av at den foreslåtte handlingsplan mot narkotika gjennomføres som planlagt.

Komiteen stiller seg positivt til den foreslåtte økning i anslaget på likestillingsområdet, spesielt at økningen begrunnes med prosjekt om

likestilling innen arbeidslivet. Komiteen vil imidlertid peke på at budsjettmessig er likestillingsområdet beskjedent, og komiteen vil derfor stå fast ved den ramme komiteen foreslår overfor ministerrådet i november 1984. Komiteen foreslår derfor en ytterligere bevilgning på 160.000 NOK til dette området.

Komiteen er tilfreds med at Ministerrådet har foreslått bevilgninger for avvikling av samekonferansen i 1986. Komiteen vil imidlertid bemerke at Ministerrådet ikke har fulgt opp komiteens anbefaling om å styrke den regnskapsmessige siden av Samerådets virksomhet med en stilling. Komiteen anser at på bakgrunn av en helhetsplan for den forventede utvikling i personalbehovet ved Samerådet, bør spørsmålet drøftes på nytt høsten 1985.

Komiteen vil peke på at til denne sesjon har Juridisk utvalg fremlagt forslag til rekommandasjon om at Ministerrådet bør delfinansiere det Internasjonale Rehabiliterings- og Forskningscenter for torturofre i København. Ministerrådet har i brev av 4. februar 1985 meddelt at på budsjettet for 1986 har midler ikke kunnet bli avsatt bl. a. fordi at i Sverige er planer om forsøksvis å opprette et lignende senter.

Komiteen finner ikke denne argumentasjon overbevisende og vil følge opp saken ved kommende møter med Ministerrådet.

3 Kulturbudgeten

Budgetkommittén konstaterar att föreliggande förslag till kulturbudget ger möjligheter att på de flesta områden bibehålla en verksamhet av nuvarande omfattning. Kommittén uttalar tillfredsställelse över att budgeten innehåller förhöjningar av anslag till de nordiska forskarkurserna, forskarstipendierna och forskarsymposierna.

Kommittén uttalar vidare tillfredsställelse över att anslag för att genomföra projekt på kulturområdet inom den ekonomiska handlingsplanen har upptagits i ett tillägg till budgeten.

Kommittén anser emellertid att den föreslagna aktivitetsökningen på 2,7% inte ger möjligheter att utveckla det nordiska kultursamarbetet på ett tillfredsställande sätt. I den av ministerrådet föreslagna aktivitetsökningen ingår dessutom anslag till såväl Nordiska forskningspolitiska rådet (FPR) som till Nordens institut på Åland. Ministerrådet beslöt i juni 1984 i enlighet med Nordiska rådets rekommendation nr 12/1983, att upprätta Nordens institut på Åland från den 1 januari 1985. Kommittén anser därför att ministerrådet bör använda nya medel för finansieringen av denna nya institution, när den nu förs upp på en fast post i kulturbudgeten. Enligt kommitténs principiella inställning borde även Forskningspolitiska rådet finansieras med tillskott till budgeten utöver aktivitetsökningen för de traditionella områdena.

Ur budgetförslaget framgår att bidraget till Nordiska sommaruniversite-

tet innebär en sänkning av aktivitetsnivån med 400.000 DKK. Samtidigt meddelas i förslaget att en evaluering av verksamheten kommer att genomföras. Kommittén finner ministerrådets förslag inkonsekvent genom att man samtidigt föreslår såväl sänkt aktivitetsnivå som en evaluering av verksamheten vid institutionen. Kommittén förutsätter därför att ministerrådet upprätthåller aktivitetsnivån vid institutionen under den tid utvärderingen genomförs.

Beträffande nivån på dispositionsmedlen konstaterar kommittén att svårigheterna att initiera nya projekt fortsättningsvis kommer att vara stora. Hela den nu föreslagna aktivitetsökningen går till finansieringen av handlingsplanen på datateknologiområdet. Situationen försvåras ytterligare av att det i planen över användningen av dispositionsmedlen även har förts upp två miljoner DKK för aktiviteter som syftar till att klarlägga hur man inom det nordiska samarbetet på det allmänkulturella området, och inom kultursektorn som helhet, kan bidra till ökad sysselsättning och tillväxt i samhällsekonomin. Kommittén anser att dessa aktiviteter bör finansieras på samma sätt som den ekonomiska handlingsplanen i övrigt. I annat fall hotar samma situation att uppstå som beträffande finansieringen av datasamarbetet, det utrymme som eventuellt kan uppstå inom dispositionsmedlen för nya projekt går till finansieringen av kulturaktiviteter på den ekonomiska handlingsplanen.

Det behov på 1,5 miljoner DKK som under dispositionsmedlen har beräknats för att stöda spridningen av nordisk film bör enligt kommittén överfördes till *en fast post på budgeten*, med hänsyn till att ett permanent samarbete på detta område har eftersträvat av Nordiska rådet.

För kulturkampanjer i utlandet har behovet under dispositionsmedlen beräknats till tre miljoner DKK. Kommittén stöder den verksamhet som har inletts med nordiska kulturprojekt utanför Norden, men anser liksom tidigare att finansieringen bör ske med tillskottet av nya medel till budgeten.

Med hänsyn till kommitténs uttalanden angående uppläggningsen av budgeten för 1986, och till de även i budgetförslaget dokumenterade stora behoven av stöd för ett utvidgat nordiskt kultursamarbete anser kommittén att förslaget till kulturbudget bör ökas med 1.700.000 DKK, vilket skulle innebära en aktivitetsökning på 5.680.000 DKK, i stället för 3.980.000 DKK som av ministerrådet föreslås. Detta ger, med aktivitetsökningarna för Nordiska forskningspolitiska rådet och Nordens institut på Åland frånräknade, en aktivitetsökning på 3%.

Ökningen bör enligt kommitténs uppfattning fördelas på följande sätt:

Nordiska sommaruniversitetet (2.18)	400.000
Nordiskt ungdomssamarbete (3.7.1)	900.000
Nordiskt konstcentrum (3.9)	400.000

Ett förverkligande av kommitténs förslag innebär att Nordiska sommaruniversitetet kan upprätthålla en verksamhet på nuvarande nivå. Vidare innebär förslaget att det nordiska ungdomssamarbetet som ett resultat av det internationella ungdomsåret 1985 skulle föras upp på en högre nivå än tidigare. Kommittén anser att den ökning som kommer ungdomssamarbetet till del i första hand bör användas för att utveckla det lokala och regionala ungdomssamarbetet. Slutligen innebär kommitténs förslag att ett nordiskt utställningsutbyte kan inledas i enlighet med Nordiska rådets rekommendation nr 22/1984, genom att ökningen av Nordiskt konstcentrums anslag reserveras för detta ändamål.

I ministerrådets förslag till *allmän budget* ingår under sektorn *Jordbruksfrågor* ett förslag om fortsatt satsning på foskarutbildning som i perioden 1982–85 delvis har finansierats över kulturbudgeten. Beträffande detta förslag hänvisar kommittén till Nordiska forskningspolitiska rådets uttalande enligt vilket det bör företas en evaluering av verksamheten i samband med att den avslutas 1985 och att beslut om fortsatt verksamhet bör invänta denna evaluering. Kommittén ansluter sig till FPRs principiella uppfattning i denna fråga och anser att resultaten från denna evaluering bör beaktas vid beredningen av budgetförslaget för 1987.

4 Budsjettkomiteens forslag

Under hänvisning til ovenstående foreslår komiteen:

- A. at Nordisk Råd i anledning av beretning C 2/1985 vedtar følgende uttalelse:
1. Nordisk Råd henstiller til Nordisk Ministerråd å øke det fremlagte budsjett for det allmenne område for 1986 med 500.000 NOK i overensstemmelse med Budsjettkomiteens spesifisering samt vedta det justerte budsjett under hensynstaken av Budsjettkomiteens merknader.
 2. Nordisk Råd henstiller til Nordisk Ministerråd å øke det fremlagte budsjett for kulturelt samarbeid for 1986 med 1.700.000 DKK i overensstemmelse med Budsjettkomiteens spesifisering samt vedta det justerte budsjett under hensynstaken av Budsjettkomiteens merknader.
- B. at Nordisk Råd tar til etterretning beretning C 2/1986.

Reykjavik, 7. mars 1985

Jo Benkow (H)

Kaj Bärlund (Sdp)

Bjarne Mørk Eidem (A)

Olafur G. Einarsson (Sj.)

Formann

Eiður Guðnason (A)

Jens Peter Jensen (V)

Gunnar Nilsson (s)

Hans Nyhage (m)

Bernhardt Tastesen (S)

Marjatta Väänänen (K)

*BIHANG I***Uttalelse fra juridisk udvalg om Nordisk Ministerråds forslag til det allmenne budsjett for 1986. Avgitt den 4. mars 1985**

Juridisk udvalg har på sit møde i dag behandlet den del af Nordisk Ministerråds budget for 1986 (C 2/1985), som vedrører juridisk udvalg.

Udvalget kan tiltræde de foreslåede bevillinger på konsumentområdet (kap. 3.16) og til virksomhedsbidrag, for så vidt angår bidraget til Nordisk Administrativt Forbund (kap. 3.20).

For så vidt angår den foreslåede bevilling på sameområdet (kap. 3.11), er juridisk udvalg tilfreds med, at der nu er afsat midler til afholdelse af samekonferencen i 1986. Udvalget har imidlertid bemærket sig, at der ikke er afsat midler, som muliggør, at samerådet i 1986 kan ansætte en regnskabsfører. Juridisk udvalg henviser til, at udvalget i sin indstilling af 13. november 1984 til budgetkomiteen anbefalede en sådan bevilling, at budgetkomiteen accepterede dette forslag, og at juridisk udvalgs formand på mødet med de nordiske samarbejdsministre i november måned 1984 på budgetkomiteens vegne argumenterede for en sådan bevilling. Efter hvad juridisk udvalg underhånden har erfaret, skal den manglende bevilling bl. a. ses på baggrund af, at der ikke fra samerådets side er fremført anden argumentation for denne personaleforøgelse, end hvad der fremgår af samerådets budgetprognoser fremlagt i forbindelse med budgetansøgningen for 1985. Juridisk udvalg kan selvfølgelig tilslutte sig, at bevillingsansøgninger må begrundes, for at de kan forventes at blive imødekommet, og det er klart, at samerådet bør fremlægge en helhedsplan for den forventede udvikling i personalebehovet. Juridisk udvalg vil derfor på dette tidspunkt blot understrege sin positive vilje til at søge nødvendige midler tilvejebragt til samerådets drift og udvikling og vil forbeholde sig at vende tilbage til sagen i tilknytning til ministerrådets disponeringsforslag for 1986-budgettet, såfremt det fra samerådet foreliggende materiale til den tid giver grundlag herfor.

Juridisk udvalg skal yderligere anføre, at det har bemærket, at der ikke i budgetforslaget er afsat midler til støtte af Internationalt Rehabiliterings- og Forskningscenter for torturofre (RCT) i København. På baggrund af juridisk udvalgs forslag af 29. august 1984 til rekommandation i anledning af medlemsforslag A 686/j om støtte til rehabilitering af torturofre og præsidiets henvendelse af 1. november 1984 til Nordisk Ministerråd havde udvalget håbet, at ministerrådet havde foregrebet sagens behandling på Nordisk Råds 33. session 1985 og afsat et beløb til støtte af forskningscentret. Nordisk Ministerråd har imidlertid efter indhentet udtalelse fra Nordisk socialpolitisk komité i et brev af 4. februar 1985 meddelt, at rådet ikke har fundet grundlag for at afsætte midler til dette formål, bl. a. fordi der i Sverige er planer om forsøgsvis at oprette et lignende center. Juridisk

udvalg finder ikke denne argumentation overbevisende men må konstatere, at så længe der ikke foreligger nogen rekommandation fra Nordisk Råd, kan sagen ikke på nuværende tidspunkt drives videre. Juridisk udvalg agter imidlertid at følge sagen op, hvis rådet – som juridisk udvalg forventer – vedtager udvalgets forslag til rekommandation. Udvalget vil i denne forbindelse fremhæve, at det må være naturligt, at personer, der i andre nordiske lande end Danmark har status som flygtninge, kan visiteres til centret for torturofre i København, såfremt der er behov for behandling på et sådant center. Udvalget vil også påpege, at centret i København allerede har bevist sin betydning for behandlingen af torturofre, der opholder sig i andre nordiske lande, idet læger fra andre nordiske lande gennemgår kurser og undervisning på centret i København og derigennem erhverver viden og erfaring, som de kan udnytte i hjemlandet.

BIHANG 2

Uttalelse fra trafikudvalget om Nordisk Ministerråds forslag til det allmenne budsjett for 1986. Avgitt den 4. mars 1985

Allmänt

Nordiska rådets trafikutskott har enligt den gällande proceduren för Nordiska rådets medverkan i budgetbehandlingen beretts möjlighet att yttra sig över Nordiska ministerrådets förslag till kulturbudgeten och den allmänna budgeten för år 1986.

Trafikutskottet har vid sina möten den 11 februari och den 3–4 mars 1985 tagit del av det från ministerrådet inkomna materialet och särskilt behandlat, förutom förslagens förutsättningar och inledande delar, kapitel 3.16 Samfärdsel, 3.17 Trafiksäkerhet och 3.18 Turism, i den allmänna budgeten. För trafikutskottets del är institutionernas budgetönskemål utan relevans, eftersom inga institutioner har upprättats på trafik-, trafiksäkerhets- eller turistområdet.

Inledningsvis konstateras att trots moderata budgetförslag och varningar för alltför ensidiga prioriteringar som de trafikala områdena varit utsatta för, fortsätter den tidigare kritiserade tendensen till minskning av den trafikala delen av budgeten. Således var utskottets andel av den totala budgeten för 1984 3,2%, för 1985 är den 2,9% men för 1986 endast 2,5% om beviljning på grund av handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning exkluderas. Om handlingsplanen tas med i kalkyleringen blir andelen 4,0%.

På trafikutskottets möte den 13–14 november 1984 i Helsingör förelåg underlag för 1986 års allmänna budget. Enligt underlaget var ämbetsmannakommittéernas förslag om verksamhet inom utskottets verksamhetsområde jämfört med 1985 års budget i 1986 års prisläge:

1 000 NOK	1985 års budget i 1986 års prisläge	ÅK:s förslag för 1986 års budget	% ökning
Samfärdsel	3 066	3 424	11,6 %
Trafiksäkerhet	1 754	1 995	13,7 %
Turism	1 103	1 502	36,2 %
Totalt	5 923	6 921	17 %

Vid behandling av 1986 års allmänna budget på det ovan anförda mötet, tog trafikutskottet hänsyn till budgetkommitténs rekommendation om ca 3 % real tillväxt mellan 1985–1986. Detta resulterade i att utskottet föreslog att vissa projekt skulle senareläggas till år 1987. Därför föreslog utskottet följande:

1 000 NOK	1985 års budget i 1986 års prisläge	Utskottets för- slag för 1986 års budget	% ökning
Samfärdsel	3 066	3 159	3 %
Trafiksäkerhet	1 754	1 827	4 %
Turism	1 103	1 134	3 %
Totalt	5 923	6 120	3 %

Enligt ministerrådets andra förslag skall utskottets verksamhetsområde i den allmänna budgeten inte få en real tillväxt på de ovan anförda 3 % utan vara oförändrad från 1985, räknat i 1986 års prisläge. Den enda ändringen är att ministerrådet föreslår ytterligare 5 milj. NOK till turism, en konsekvens av ministerrådsförslaget till handlingsplan för ekonomisk utveckling och full sysselsättning. Utskottet noterar med tillfredsställelse ministerrådets förslag i handlingsplanen om ökade beviljningar till turismen samt de positiva verkningar som handlingsplanen har på trafikens infrastruktur, där enligt handlingsplanen 1 708 miljoner NOK skall satsas på vägar och 857 miljoner NOK på järnvägar.

Om man ser bort ifrån handlingsplanen om ekonomisk utveckling och full sysselsättning innebär ministerrådets förslag att ytterligare projekt måste senareläggas. Detta har stor negativ verkan på ämbetsmannakommittéernas verksamhet och det initiativ som finns där. Utskottet vill därför med skärpa betona sin otillfredsställelse med den allt mera undanskymda plats som trafiken har fått på den allmänna budgeten.

När utskottet behandlade det första budgetförslaget på sitt möte i Helsingör i november 1984 föreslogs att NÄT:s expertkonferens i 1986 skulle senareläggas till 1987. Trafikutskottet har nu reviderat sin ställning och är av den åsikten att konferensen inte skall senareläggas utan som vanligt hållas varje år. Utskottet anser expertkonferensen viktig för att hålla NÄT:s initiativnivå på sitt nuvarande höga plan. Om det på grund av detta blir nödvändigt att något projekt måste senareläggas eller att något av NÄT:s verksamhet måste nedtrappas föreslås det att NÄT själv får avgöra saken.

Mot bakgrund av det ovananförda *föreslår* trafikutskottet att budgetkommittén med avseende på de kapitel i den nordiska allmänna samarbetsbudgeten för 1986 som faller inom trafikutskottets arbetsområde håller fast vid sitt tidigare förslag om ca 3 % real ökning mellan åren 1985–1986 således att beviljningar på ministerrådets allmänna budget i 1986 (handlingsplanen inkluderad) till de enskilda kapitlen åtminstone blir:

Samfärdsel	3 159 000 NOK
Trafiksäkerhet	1 827 000 NOK
Turism	6 134 000 NOK

BIHANG 3

Uttalelse fra social- og miljøutvalget om Nordisk Ministerråds forslag til det allmenne budsjett for 1986. Avgitt den 4. mars 1985

Social- og miljøutskottets andel av den totala budgeten år 1985 är 22,2 %. För 1986 blir andelen enligt ministerrådets förslag 21,6 % om beviljningarna inom ramen för handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning räknas in. Om dessa beviljningar inte räknas in blir social- og miljøutskottets andel endast 19,8 %. Dock bör det erinras om att minskningen (443 000) inom arbetsmarknadsområdet torde förutsätta att beviljningar samtidigt görs över handlingsplanen. Social- og miljøutskottets andel visar dock även med denna reservation en sjunkande tendens, vilket understryker utskottets flera gånger framförda synpunkter angående ministerrådets prioriteringar vad gäller "hårda" respektive "mjuka" sektorer.

Om anslagen inom ramen för handlingsplanen tas med i beräkningen uppgår ökningen inom social- og miljøutskottets område till 7,0 %. Utan denna enskilda ökning är tillväxten dock mycket blygsam (under 0,5 % och ca 1 % om minskningen av de ordinarie anslagen för arbetsmarknadsområdet ej företas) och avsevärt lägre än utskottets/budgetkommitténs förslag på nära 3 %.

Utskottet vill erinra om att bakgrunden till dess starkt restriktiva hållning gentemot ämbetsmannakommittéernas förslag till ökade ramar för 1986 var omsorgen om arbetsmarknadsområdet. Genom att arbetsmarknadsområdet nu tillförs avsevärda "friska" medel enligt handlingsplanen skapas enligt utskottets uppfattning förutsättningar för en mindre restriktiv inställning till de övriga sektorerna.

Social- og miljøutskottet beslöt vid sitt möte i Reykjavik den 4 mars 1985 att som sina synpunkter angående ministerrådets allmänna budget anta följande yttrande angående de av ministerrådet föreslagna budgettramarna:

Socialpolitik

Ministerrådet föreslår vissa nedskärningar jämfört med *institutionsbudgeternas* äskanden. Vad gäller Nordiska nämnden för handikappfrågor vidhåller utskottet sitt stöd för nämndens yrkande på 140 000 SEK för en fast tjänst istället för tillfälligt på projektmedlen som f. n. är fallet. I två fall, NIOM (odontologisk materialprovning) och NAD (alkohol- och drog-forskning) accepterar ministerrådet hela den äskade höjningen.

Nordiska läkemedelsnämnden får en realminskning av projektmedlen med hänvisning till att utgivning av läkemedelsstatistik blir periodisk. Hälsovårdshögskolan får ingen realökning av projektmedel med hänvisning till pågående utvärdering av dess verksamhet.

Utskottet tillstyrker de föreslagna bevilningarna till institutionerna *med tillägg* för en fast tjänst vid Nordiska nämnden för handikappfrågor (140 000 SEK). Projektverksamheten bör ej skäras ned till följd härav.

Vad gäller *dispositionsmedlen* föreslås av ministerrådet 3 255 000 NOK vilket innebär en reellt oförändrad nivå jämfört med 1985. Vid fastställandet av ramen har ministerrådet inte tagit ställning till vilka av de föreslagna utvidgningarna i samband med anslagsäskandet som måste skjutas på framtiden.

I ministerrådsförslaget B 57/s om handlingsplan för narkotika förutsätts att större delen av kostnaderna bestrids nationellt, men de samnordiska kostnaderna blir 1 650 000 NOK under de två första åren, därav 750 000 på 1986 års budget. Denna handlingsplan måste enligt utskottet ges prioritet. *Utskottet tillstyrker* sålunda ramen 3 255 000 NOK, förutsatt att handlingsplanen mot narkotika ej skärs ned eller försenas.

Vad gäller *arbetsmarknadsområdet* vill utskottet särskilt understryka att det belopp på ministerrådets budget som i enlighet med handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning tillföres denna sektor skall suppleras med betydande nationella insatser. Detta framhölls också av arbetsmarknadsministrarna vid utskottets möte med ministerrådet den 13 november 1984. Utskottet vill särskilt understryka betydelsen av de aviserade insatserna mot ungdomsarbetslösheten.

Enligt handlingsplanen avsätts 3 334 000 NOK för projekt angående ungdoms- och långtidsarbetslöshet samt nya samarbetsformer mellan arbetsmarknadens parter, utbildnings- och arbetsmarknadsmyndigheter på olika nivåer.

För övrig verksamhet under kapitlet förslås en ram på 3 600 000 NOK, en realminskning av anslaget med 443 000 NOK. Utskottet vill uttala förhoppningen, att detta inte vållar några större problem för ämbetsmannakommitténs projektverksamhet. Många av de inom den ordinarie projektverksamheten föreslagna ökningarna, som faller inom områden som kontakter mellan myndigheterna på arbetsmarknadsområdet, koppling mellan ekonomisk politik och arbetsmarknadspolitik och metodutveckling inom arbetsmarknadsmyndigheterna, borde kunna samordnas med delar av de

inom ramen för handlingsplanen föreslagna projekten. *Utskottet vill* med dessa anmärkningar *tillstyrka* den föreslagna ramen 6 934 000 NOK inklusive handlingsplanen.

Arbetsmiljö

Även om en viss ökning föreslås innebär den föreslagna ramen att området ges låg prioritet. Vad gäller den fasta institutionen för Nordisk arbetsmiljöutbildning (NIVA) godkänner ministerrådet den av ämbetsmannakommittén föreslagna ökningen (80 000 NOK). För projektverksamheten föreslås oförändrad realnivå (3 790 000 NOK) och innebärande att flera föreslagna projekt måste senareläggas. *Utskottet* finner dock inte tillräckliga skäl att nu föreslå öknings av ramen utan *tillstyrker* den föreslagna ramen (5 276 000 NOK).

Miljövård

Enligt budgetförslaget föreslås oförändrad realnivå både vad gäller dispositionsmedlen generellt och kapitel 181, luftföroreningar. I sistnämnda fallet är detta i överensstämmelse med ämbetsmannakommitténs äskande, medan det för övriga projekt innebär att den begärda ökningen om 446 000 NOK ej godkänts. Vissa nedskärningar och senareläggningar blir således nödvändiga med äskandet.

Utskottet vill inte nu insistera på någon ökning av ramarna enligt ministerrådets förslag, men vill särskilt beträffande miljövården, som ej tilldelas någon som helst reell ökning av ramen, framhålla att det finns stora insatsmöjligheter även utöver de aktuella försurningsfrågorna.

Utskottet har i sitt yttrande över ministerrådsförslag till handlingsplan påpekat att miljöområdet skulle erbjuda många möjligheter till ekonomiskt nyttiga och sysselsättningsfrämjande projekt. Den oförändrade ramen (7 665 000) kan *tillstyrkas*, om hänsyn framledes tas till dessa utskottets synpunkter.

Jämställdhet

För budgeten 1986 föreslås en beviljning på 1 308 000 NOK, en realökning på 100 000 NOK. Ökningen motiveras av projekt angående jämställdhet inom arbetslivet. Detta hälsar utskottet med tillfredsställelse, då delområdet arbetsmarknad enligt utskottet fortsatt bör prioriteras. Utskottet ansåg vid sitt novembermöte, att alltför stora nedskärningar inte borde företas i detta än så länge ganska lilla samarbetsområde. I synnerhet borde ej huvudinsatserna inom arbetslivet (bryta den segregerade arbetsmarknaden) beskäras.

Utskottet noterar, att ministerrådets ramförslag innebär inget ställningstagande till detaljerade anslagsposter utan ämbetsmannakommittéerna får prioritera inom sina fastställda ramar. *Utskottet* vidhåller sin ståndpunkt från novembermötena och vill därför *föreslå* en ram om 1 470 000 NOK dvs. en *ökning med 162 000 NOK*.

Livsmedel

För budgeten 1986 föreslås en ram på 1 019 000 NOK (en realökning på 200 000 NOK). Ökningen beror främst på ökade satsningar på livsmedelstoxikologi samt livsmedelskontroll.

Utskottet tillstyrker den föreslagna ramen om 1 019 000 NOK.

*BIHANG 4***Uttalelse fra økonomisk utvalg om Nordisk Ministerråds forslag til det allmenne budsjett for 1986. Avgitt den 4. mars 1985**

Økonomisk utvalg har mottatt Nordisk Ministerråds forslag til det allmenne budsjett for 1986. Utvalget behandlet budsjettet på sine møter 31. januar til 1. februar 1985 og 15. februar 1985.

Utvalget kan med tilfredshet konstatere at Ministerrådet har foreslått å heve ambisjonsnivået i det nordiske samarbeidet ved å foreslå en reell økning i budsjettet på 17,8 %. Den overveiende del av økningen har tilknytning til økt aktivitet i samband med handlingsplanen for økonomisk utvikling og full sysselsetting.

Ministerrådet har også foreslått en viss økning av budsjettposter som ikke berøres av den nevnte handlingsplan. Disse økninger er noe lave sett i forhold til Rådets tidligere uttalelse om vekst i 1986-budsjettet. Økonomisk utvalg mener imidlertid at dette er akseptabelt både fordi Ministerrådet unngår vesentlige nedskjæringer av den ordinære aktiviteten og fordi såvidt mange budsjettposter i alle fall omfattes av betydelige økninger. Den lave realveksten i poster som ikke omfattes av handlingsplanen for økonomisk utvikling og full sysselsetting antyder imidlertid at den ordinære veksten i budsjettet for 1987 bør settes noe høyere enn det man ellers kunne ha forutsatt.

Utvalget kan også med tilfredshet konstatere at Ministerrådets prioriteringer mellom de budsjettposter som ligger innenfor utvalgets saksområde, samsvarer med utvalgets prioriteringer. I tillegg til å prioritere industri- og handelspolitikk, har både utvalget og Ministerrådet ønsket å satse sterkere på regionalpolitikk og jord- og skogbrukspolitikk. Utvalget vil gjerne bemerke at det er første gang siden den nye nordiske budsjettprosedyre ble forsøkt at utvalget og Ministerrådet har hatt såvidt sammenfallende prioriteringer.

På bakgrunn av det ovenstående *foreslår* Økonomisk utvalg at Nordisk Råds budsjettkomité slutter seg til Ministerrådets forslag vedrørende de budsjettposter på det allmenne budsjett for 1986 som ligger innenfor utvalgets saksområde.

Uttalelse fra kulturutvalget om Nordisk Ministerråds budsjettforslag for 1986. Avgitt den 4. mars 1985

Till kulturutskottet har hänvisats av Nordiska ministerrådet till Nordiska rådets 33:e session avgivet förslag angående ministerrådets allmänna budget och kulturbudget 1986. Förslaget har behandlats vid möte den 4 mars 1985.

1 Utskottets ställningstaganden inför arbetet med kulturbudgeten 1986

Utskottets synpunkter på uppläggningsen av budgeten för 1986 framfördes till Nordiska ministerrådet (kultur- och undervisningsministrarna) vid överläggningar i september 1984 samt till samarbetsministrarna genom förmedling av budgetkommittén vid överläggningar i november 1984. Dessa var i korthet följande:

Övergripande

En utgångspunkt för kulturutskottets syn på uppläggningsen av budgeten var att den förutsatta aktivitetsnivån inom det nordiska kultursamarbetet tryggas (*yttrande nr 3/1983*). Utskottet konstaterade vidare att ett uttryck för prioriteringen av kultursamarbetet bör vara att realökningen för den nordiska kulturbudgeten i princip bör vara minst lika stor som realökningen för den allmänna budgeten. Utskottet ansåg även att uppbyggnads- och konsolideringsarbetet med institutionerna bör följas upp i budgeten för 1986.

Vidare kan konstateras att Nordiska rådets budgetkommitté har förordat en aktivitetsökning på 3 % för de traditionella delarna av budgeten, samt att budgetkommittén har uttalat att nya samarbetsprojekt av större omfång och institutioner under uppbyggnadsfasen bör finansieras genom tillskott till budgeten.

Utbildningsområdet

Verksamheten vid Nordiska språksekretariatet ((1.5) och Nordiska språk- och informationscentret (1.6) bör byggas ut och konsolideras.

Forskningsområdet

Nordiska forskningspolitiska rådets (2.17) första uppbyggnadsperiod bör kunna slutföras under 1986. Uppbyggnaden av FPR bör finansieras med tillskott av nya medel till kulturbudgeten, i enlighet med vad utskottet och budgetkommittén tidigare har uttalat.

I den promemoria om aktuella frågor på kulturområdet som utskottet hösten 1983 överlämnade till Nordiska ministerrådet (kultur- och undervis-

ningsministrarna) uttalade utskottet, efter att en särskild arbetsgrupp närmare hade studerat Nordiska sommaruniversitetets verksamhet, att sommaruniversitetet fortsatt bör beviljas priskompenserat stöd i samma omfattning som tidigare. Utskottet håller fortsatt fast vid denna ståndpunkt.

Allmänkulturella området

De satsningar som de nordiska samarbetsorganen gör på ungdomen under 1985 bör även ge utslag i kulturbudgeten för 1986 (3.7.1).

Anslag för att stöda spridningen av nordisk film bör tas upp på fast post i budgeten för 1986 och tillräckliga anslag avsättas för det fortsatta samarbetet kring barn och kultur.

Möjligheterna att förverkliga rekommendationen 22/1984 om stöd till nordiska utställningar bör värderas med tanke på budgeten för 1986 och Nordiska konstcentrets (3.9) verksamhet byggas ut och konsolideras.

Den nordiska finansieringen av Nordens institut på Åland (3.12) bör upptas som en fast post på kulturbudgeten.

Nordiska kulturfonden (5.) och dispositionsmedlen (4.)

Anslaget till kulturfonden och dispositionsanslaget bör kompenseras för beräknade prisökningar.

Finansieringen av den del av handlingsplanen på datateknologiområdet som gäller kultursektorn bör ske genom tillskott av nya medel till kulturbudgeten.

Utskottet har uttalat stöd för genomföringen av nordiska kulturprojekt utanför Norden men ansett att finansieringen bör ske utanför budgetramen. Vid behandlingen av den ekonomiska handlingsplanen (*B 59/e*) uttalade utskottet att planen bör tillföras ökade medel för att verksamheten med nordisk kulturinformation i utlandet skall kunna utvidgas.

2 Ministerrådets förslag till budget

Förslaget till kulturbudget för 1986 uppgår till 159,5 miljoner DKK. Ökningen är på 11,3 miljoner DKK. Av denna ökning utgör 7,4 milj DKK justeringar för löne- och prisökningar och knappt 4 miljoner DKK aktivitetsökning, vilket utgör 2,7 %. De bundna ändringarna, åtgärder för att trygga vissa institutioners aktivitet och uppbyggnaden av vissa institutioner mot förutsatt nivå utgör 2,1 %-enheter av denna tillväxt. De egentliga aktivitetsförändringarna utgör således 0,6 %-enheter.

För aktiviteter på kulturområdet inom den ekonomiska handlingsplanen föreslås ett *tillägg* till kulturbudgeten på 4,6 miljoner DKK.

Slutsumman i förslaget till allmän budget för 1986 är 269,8 miljoner NOK. I denna summa ingår anslag på 38,1 miljoner NOK för förslagen inom den ekonomiska handlingsplanen. Aktivitetsökningen på övriga områden är 1,8 miljoner NOK, eller 0,8 %.

3 Utskottet

Nordiska ministerrådet har inför denna session byggt upp sin berättelse rörande det nordiska samarbetet (C 1) så att berättelsen främst berör åtgärder som redan genomförts eller beslutats. Samtidigt har ministerrådet meddelat sin avsikt att i budgetförslaget ((C 2) redogöra för framtidsplaner. Utskottet har ansett en sådan uppdelning av rapporteringen ändamålsenlig. Utskottet har även noterat att denna uppdelning av rapporteringen har genomförts beträffande Nordiska ministerrådets allmänna budget. Utskottet hade förväntat sig att förslaget till kulturbudget också skulle innehålla en redogörelse för framtidsplaner på kulturområdet. Utskottet förutsätter därför att denna rapporteringsordning för nästa budgetförslag utformas så att en redogörelse för kommande verksamhet på kulturområdet även ingår i förslaget.

Utskottet konstaterar att föreliggande förslag till kulturbudget ger möjligheter att på de flesta områden bibehålla en verksamhet av nuvarande omfattning. Utskottet uttalar tillfredsställelse över att budgeten innehåller förhöjningar av anslag till de nordiska forskarkurserna, forskarstipendierna och forskarsymposierna.

Utskottet uttalar vidare tillfredsställelse över att anslag för att genomföra projekt på kulturområdet inom den ekonomiska handlingsplanen har upptagits i ett tillägg till budgeten.

Utskottet anser emellertid att den föreslagna aktivitetsökningen på 2,7 % inte ger möjligheter att utveckla det nordiska kultursamarbetet på ett tillfredsställande sätt. I den av ministerrådet föreslagna aktivitetsökningen ingår dessutom anslag till såväl Nordiska forskningspolitiska rådet (FPR) som till Nordens institut på Åland, institutioner som enligt utskottets och budgetkommitténs principiella inställning borde finansieras med tillskott till budgeten utöver aktivitetsökningen för de traditionella områdena.

Med hänvisning till kulturutskottets uttalande om att kursverksamheten på utbildningsområdet bör granskas kritiskt föreslår ministerrådet att medel under 1986 inte skall anvisas för sex kurser som tidigare har ordnats på utbildningsområdet. Utskottet noterar detta förslag. Utskottets uttalande angående en granskning av verksamheten avsåg främst kursernas ämnesområden och inriktning, och inte en nedskärning av totalanslaget för kurser på utbildningsområdet. Utskottet förutsätter därför att det i framtiden skall upptas tillräckliga anslag för nya kurser på utbildningsområdet då sådana kurser fyller ett viktigt nordiskt utbildningsbehov.

Ur budgetförslaget framgår att bidraget till Nordiska sommaruniversitetet (2.18) innebär en sänkning av aktivitetsnivån med 400 000 DKK. Samtidigt meddelas i förslaget att en evaluering av verksamheten kommer att genomföras. Utskottet finner ministerrådets förslag inkonsekvent genom att man samtidigt föreslår såväl sänkt aktivitetsnivå som en evaluering av verksamheten vid institutionen. Utskottet förutsätter därför att ministerrådet upprätthåller aktivitetsnivån vid institutionen under den tid utvärderingen genomförs, och att förslag på basen av utvärderingen föreläggs utskottet för yttrande. Utskottet konstaterar även att Nordiska

sommaruniversitetet under de senaste tio åren redan har utvärderats två gånger och att utskottet för sin del, genom en särskild arbetsgrupp, har studerat verksamheten vid institutionen.

Beträffande nivån på dispositionsmedlen konstaterar utskottet att svårigheterna att initiera nya projekt fortsättningsvis kommer att vara stora. Hela den nu föreslagna aktivitetsökningen går till finansieringen av handlingsplanen på datateknologiområdet. Situationen försvåras ytterligare av att det i planen över användningen av dispositionsmedlen även har förts upp 0,5 miljoner DKK till samarbete mellan kulturinstitutioner på kulturbudgeten, 0,5 miljoner DKK till lokalt och regionalt projektsamarbete och en miljon DKK till kultur, ungdom och sysselsättning. Dessa aktiviteter syftar enligt budgetförslaget till att klarlägga hur man inom det nordiska samarbetet på det allmänkulturella området, och inom kultursektorn som helhet, kan bidra till ökad sysselsättning och tillväxt i samhällsekonomi.

Utskottet har i sitt yttrande över den ekonomiska handlingsplanen (B 59/e) förutsatt att förslag om sådana åtgärder skall läggas fram. Utskottet anser därför att dessa aktiviteter bör finansieras på samma sätt som den ekonomiska handlingsplanen i övrigt. I annat fall hotar samma situation att uppstå som beträffande finansieringen av datasamarbetet, det utrymme som eventuellt kan uppstå inom dispositionsmedlen för nya projekt går till finansieringen av kulturaktiviteter på den ekonomiska handlingsplanen.

Utskottet noterar vidare att behov har beräknats under dispositionsmedlen för ett nordiskt kulturpris. Vid behandlingen av ministerrådsförslaget om nordiskt kultursamarbete under 1980-talet (B 37/k) avvisade kulturutskottet ett förslag om att inrätta nya nordiska pris. Utskottet anser att man i stället bör höja prissummorna för de nuvarande prisen.

Det behov på 1,5 miljoner DKK som under dispositionsmedlen har beräknats för att stöda spridningen av nordisk film bör enligt utskottet överföras till *en fast post på budgeten*.

För kulturkampanjer i utlandet har behovet under dispositionsmedlen beräknats till tre miljoner DKK. Utskottet stöder den verksamhet som har inletts med nordiska kulturprojekt utanför Norden, men anser liksom tidigare att finansieringen bör ske med tillskott av nya medel till budgeten.

Med hänsyn till utskottets och budgetkommitténs uttalanden angående uppläggningsen av budgeten för 1986, och till de även i budgetförslaget dokumenterade stora behoven av stöd för ett utvidgat nordiskt kultursamarbete anser utskottet att förslaget till kulturbudget bör ökas med 2 600 000 DKK, vilket skulle innebära en aktivitetsökning på 6 580 000 DKK, i stället för 3 980 000 DKK som av ministerrådet föreslås. Detta ger, med aktivitetsökningarna för Nordiska forskningspolitiska rådet och Nordens institut på Åland frånräknade, en aktivitetsökning på 3 %.

Ökningen bör enligt utskottets uppfattning fördelas på följande sätt:

Nordiska forskningspolitiska rådet (2.17)

900 000

Anslag 1986 5 644 000 varav 1 550 000 aktivitetsökning

Nordiska sommaruniversitetet (2.18)	400 000
Anslag 1986 2 052 000, ingen aktivitetsökning	
Nordiskt ungdomssamarbete (3.7.1)	700 000
Anslag 1986 3 495 000 varav 700 000 aktivitetsökning	
Nordiskt konstcentrum (3.9)	600 000
Anslag 1986 6 750 000 varav 1 200 000 aktivitetsökning	

Om det, mot förmodan, skulle visa sig vara omöjligt för ministerrådet att på alla punkter tillmötesgå de förslag till ökning som utskottet lägger fram, anser utskottet att förslaget beträffande Nordiska sommaruniversitetet i första hand bör tillgodoses och att utskottet i övrigt bör ges möjlighet att yttra sig över ministerrådets förslag till aktivitetsökning.

Ett förverkligande av utskottets förslag innebär att den första uppbyggnadsfasen av forskningspolitiska rådet kan slutföras under 1986 och att Nordiska sommaruniversitetet kan upprätthålla en verksamhet på nuvarande nivå, i enlighet med vad utskottet tidigare har uttalat. Vidare innebär förslaget att det nordiska ungdomssamarbetet som ett resultat av det internationella ungdomsåret 1985 skulle föras upp på en högre nivå än tidigare. Utskottet anser att den ökning som kommer ungdomssamarbetet till del i första hand bör användas för att utveckla det lokala och regionala ungdomssamarbetet. Slutligen innebär utskottets förslag att uppbyggnaden av det nordiska konstcentret kan föras vidare och att ett nordiskt utställningsutbyte kan inledas i enlighet med Nordiska rådets rekommendation nr 22/1984. För sistnämnda ändamål bör 400 000 DKK av konstcentrets anslag reserveras.

I ministerrådets förslag till *allmän budget* ingår under punkt 270 *Jordbruksfrågor* ett förslag om fortsatt satsning på forskarutbildning som i perioden 1982–85 delvis har finansierats över kulturbudgeten. Beträffande detta förslag hänvisar utskottet till Nordiska forskningspolitiska rådets uttalande enligt vilket det bör företas en evaulering av verksamheten i samband med att den avslutas 1985 och att beslut om fortsatt verksamhet bör invänta denna evaulering. Utskottet ansluter sig till FPRs principiella uppfattning i denna fråga och anser att resultaten från denna evaulering bör beaktas vid beredningen av budgetförslaget för 1987. Utskottet har även noterat de synpunkter FPR har framfört angående Nordiska hälsovårdshögskolans (153) verksamhet. Utskottet understryker att de bedömningar FPR som övergripande organ för det nordiska forskningssamarbetet för fram bör ges stor vikt när beslut om forskningsanslag fattas.

Med hänvisning till vad som ovan anförts föreslår utskottet att Nordiska rådet antar följande yttrande med anledning av Nordiska ministerrådets förslag till kulturbudget för 1986:

Nordiska rådet anser att Nordiska ministerrådet bör öka det framlagda förslaget till budget för nordiskt kulturellt samarbete 1986 med 2 600 000 DKK samt fastställa den sålunda justerade budgeten med iakttagande av de av kulturutskottet hävdade prioriteringarna.

Ekonomiska utskottets betänkande

över berättelse för verksamhetsåret 1984 från Nordiska investeringsbanken

(Berättelse från Nordiska investeringsbanken, se s. 1718)

Økonomisk utvalg har mottatt beretninger for virksomhetsåret 1984 fra Nordisk investeringsbank samt fra Kontrollkomitéen for banken. Utvalget behandlet beretningene på sitt møte 15. februar 1985.

Økonomisk utvalg konstaterer at bankens utlån har øket kraftig. I 1984 ble det bevilget 57 lån på tilsammen 297,8 millioner SDR. Dette er en økning på 57 prosent sammenlignet med 1983. Banken venter at utlånsnivået vil være høyt også i 1985.

Siden banken startet sin virksomhet i 1976 har den bevilget i alt 253 lån til en verdi av 1.152 millioner SDR.

Utlån til investeringer i Norden beløp seg til 232,3 millioner SDR. Dette er en økning på 76,1 millioner SDR, noe som bl. a. reflekterer et bedre investeringsklima i Norden.

Av lånene gikk ca 40 prosent til energi, olje og offshoresektoren, 14 prosent til kommunikationssektoren, 12 prosent til gruvedrift og råvareindustrien, 17 prosent til kjemisk industri, 9 prosent til verkstedsindustrien og 8 prosent til øvrige sektorer.

Av det bevilgede beløp har 34 prosent gått til Norge. De fleste prosjektene gjelder kombinasjonene Finland–Sverige og Norge–Sverige.

Lånerammen for nordisk regionallån var i 1984 på 80 millioner NOK. Bare 26 millioner NOK ble benyttet.

Ordningen med internasjonale utlån har skutt fart. I 1984 ble det bevilget i alt 8 lån på tilsammen 62,6 millioner SDR. Innen 1. februar 1985 antar banken at halvparten av beløpsrammen på 350 millioner SDR er utnyttet. Den internasjonale utlåning er drevet i samarbeid med Verdensbanken.

Den totale innlåning i 1984 var 351,9 millioner SDR. Dette er en fordobling fra året før. Banken foretok sitt første dollarlån på USA's kapitalmarked i form av et lån med bevegelig rente. Dessuten emmiterte banken sitt første lån i ECU, dvs. i EF's valutakurv.

Bankens overskudd i 1984 var på 23,6 millioner SDR. Dette er en økning på 22 prosent sammenlignet med 1983. Avkastningen på egenkapitalen var 13 prosent.

Bankens overskudd i 1984 var på 23,6 millioner SDR. Dette er en økning

på 22 prosent sammenlignet med 1983. Avkastningen på egenkapitalen var 13 prosent.

Økonomisk utvalg konstaterer at Nordisk investeringsbank er inne i en ekspansiv fase, bl. a. på grunn av bedret investeringsklima i Norden. Også mulighetene for økt aktivitet er bedret i og med at bankens grunnkapital er økt. Framleggelsen av ministerrådsforslag B 59/e om en handlingsplan for økonomisk utvikling og full sysselsetting kan bety en ytterligere utviding av virksomheten. Dette avhenger av at Utlåningsordningen for Nordiske investeringsprosjekt (UNI) blir realisert og at utredningene vedrørende myke prosjektinvesteringsslån og nordiske innovasjon- og markedsføringslån leder til resultater.

Økonomisk utvalg har heller ikke i år merknader til bankens ordinære virksomhet. Utlånene er rimelig fordelt på næringssektorer og lånene må kunne sies å være av nordisk interesse.

Utvalget har merket seg at Sverige fortsatt er den mest benyttede samarbeidspartner i Norden. Dette virker ikke urimelig. Også i år er imidlertid den største andel av det bevilgede beløp til investeringslån i Norden gått til Norge. Utvalget har merket seg at Investeringsbanken våren 1984 gjorde et framstøt for å gjøre bankens tjenester bedre kjent i Danmark. Dette mener utvalget er positivt, da det kan være ønskelig å øke antall prosjekter der danske bedrifter er låntakere.

Økonomisk utvalg har også med tilfredshet merket seg de framstøt banken har gjort internasjonalt. Avtalen med det kinesiske utenrikshandelsdepartementet om identifisering og finansiering av industri- og landbruksprosjekter virker særlig interessant. Utvalget er klar over at det alltid tar lang tid å realisere prosjekter i Kina, men tror at på lengere sikt kan NIB's framstøt her bety en viktig stimulans for de nordiske lands eksportnæringer.

Utvalget vil også påpeke at samarbeidet mellom Nordisk investeringsbank og Nordisk prosjekteksportfond på bakgrunn av Verdensbankens energiinvesteringsprogram er interessant. Utvalget ser fram til å motta informasjon om eventuelle konkrete nordiske oppdrag i den forbindelse.

Nordisk investeringsbanks regionallåneordning ble forlenget i 1984 for en ny 3-års periode. Såvidt utvalget kan bedømme virker denne ordningen fortsatt ikke tilfredsstillende. Utvalget vil oppfordre Investeringsbanken til i samarbeid med de berørte regionale institusjoner, å arbeide mere aktivt for å finne fram til prosjekter for utvikling av næringslivet i de regioner som omfattes av ordningen.

På bakgrunn av ovenstående foreslås

at Nordisk Råd tar beretning C 3/e om Nordisk investeringsbanks virksomhet i 1984 og Kontrollkomiteens beretning til etterretning.

Oslo, 15 februar 1985

Gunnar Berge (A)

Johan Buttedahl (Sp)

Ólafur G. Einarsson (Sj.)

Arne Gadd (s)

Carl I. Hagen (Fr. p.)

Karen Thurøe Hansen (KF)

Paul Jansson (s)

Heikki Järvenpää (Kok)

Anker Jørgensen (S)

Anfinn Kallsberg (Fklf)

Arvo Kemppainen (Skdl)

Peter Muurman (Sdp)

Gunnar Nilsson (s)

Åse Olesen (RV)

Formann

Páll Pétursson (F.)

Sten Svensson (m)

Karin Söder (s)

Petter Thomassen (H)

Hans Olav Tunesvik (Kr. F.)

Berättelse

från Nordiska investeringsbanken (NIB)

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Årsredovisning 1984

Nordiska Investeringsbankens åttonde verksamhetsår har präglats av stark tillväxt inom både utlåning och upplåning. Under 1984 beviljades sammanlagt 57 lån till ett belopp av 297,8 milj. SDR*, varav 62,6 milj. SDR för internationell utlåning. Utlåningen 1984 ökade med sammanlagt 57 % jämfört med året innan. Totalt har banken beviljat 253 lån till ett värde av 1.151,6 milj. SDR.

Då banken vid utgången av 1984 hade ett 60-tal låneprojekt under behandling, kan utlåningsvolymen bedömas komma att ligga på en hög nivå även år 1985.

Det beviljade lånebeloppet för *investeringslån i Norden* ökade med 76,1 milj. SDR till 232,3 milj. SDR. Ökningen sammanhänger framför allt med den betydande tillväxten av industriinvesteringar i de nordiska länderna efter flera år av svag investeringsutveckling. Den höjda utlåningen är också en följd av flera nordiska företagsförvärv och gemensamma företagsbildningar. Bankens aktiva uppsökande verksamhet har bidragit till den ökade utlåningen och medverkat till flera stora lån inom energi- och industrisektorn.

Under året har bankens *internationella utlåning* till projekt av nordiskt intresse i utvecklings- och statshandelsländer kommit väl igång. Sedan juli 1982, då låneordningen för projektinvesteringslån trädde i kraft, har banken beviljat sammanlagt 10 projektinvesteringslån på 82,2 milj. SDR, varav 8 lån på totalt 62,6 milj. SDR beviljades under 1984. De avtalade lånen uppgår till sammanlagt 52,0 milj. SDR. Om dessutom aktuella förhandsut-

* SDR: Internationella Valutafondens (IMF:s) "särskilda dragningsrätter". SDR-belopp anges enligt kurs vid utgången av december 1984. Växelkurser för 1.00 SDR:

	31.12.1983	31.12.1984
DKK (danska kronor)	10,34	11,04
FIM (finska mark)	6,08	6,40
ISK (isländska kronor)	30,02	39,74
NOK (norska kronor)	8,09	8,91
SEK (svenska kronor)	8,38	8,83
USD (U. S. dollar)	1,05	0,98

fästelser och under januari 1985 beviljade lån beaktas, har över hälften av beloppsramen på 350 milj. SDR utnyttjats. De snabbt växande marknaderna i Sydostasien har ägnats särskilt intresse.

Den internationella utlåningen har i flera fall bedrivits i nära samarbete med Världsbanken i enlighet med det samarbetsavtal för två år som ingicks 1982 och som förlängts med två år.

Den totala *upplåningen* under 1984 var 351,9 milj. SDR. Upplåningsvolymen blev därmed dubbelt så stor som året innan. Banken företog sin första dollarupplåning på USA:s kapitalmarknad i form av ett lån med rörlig ränta samt emitterade sitt första lån i ECU, den Europeiska Gemenskapens valutakorg.

Mot bakgrunden av att bankens lånekunder förutom nordiska valutor främst efterfrågat dollar till rörlig ränta, har upplåningen till fast ränta i olika valutor i stor utsträckning omvandlats genom s. k. valuta- och ränteswaps till dollar med rörlig ränta. Större delen av bankens likviditet har anskaffats och sedan placerats till rörlig ränta. Därigenom har banken kunnat undvika ränterisker och samtidigt redovisa överskott på sin likviditetsförvaltning.

Bankens grundkapital och låneram fördubblades till 800 milj. SDR resp. 2 miljarder SDR per den 2 januari 1984. Härvid betalade medlemsländerna in 10 milj. SDR och 10 milj. SDR överfördes från reservfonden. Den 2 januari 1985 inbetalade medlemsländerna ytterligare 10 milj. SDR, och den sista inbetalningen i samband med kapitalökningen sker den 2 januari 1986 med samma belopp. Under 1984 togs hela den ursprungliga låneramen på en miljard SDR i anspråk, varför den i början av året fördubblade utlåningsramen nu har börjat utnyttjas.

De nordiska finansministrarna blev i januari 1985 eniga om att förelägga Nordiska rådet ett förslag till nordisk handlingsplan för ekonomisk utveckling och full sysselsättning. I denna ingår inrättandet av en ny särskild låneordning, Utlåningsordningen för Nordiska Investeringsprojekt, UNI, för att finansiera nordiska investeringar, särskilt inom infrastruktur. För utlåning till investeringsprojekt som ingår i handlingsplanen föreslås banken få en extra låneram på 500 milj. SDR och en utfästelse om att när så erfordras bankens grundkapital ökas med 200 milj. SDR.

Verksamhetens överskott för 1984 uppgick till 23,6 milj. SDR, en ökning med 22 %. En reservering på 5,0 milj. SDR har gjorts för kreditrisker, varigenom sammanlagt 20 milj. SDR har avsatts för kreditrisker. Återstående 18,6 milj. SDR av årets överskott föreslås överfört till reservfonden, som därefter skulle uppgå till 75,2 milj. SDR.

Investeringslån i Norden

Under året beviljades 47 investeringslån inom Norden till ett belopp av 232,3 milj. SDR. Motsvarande siffror för 1983 var 42 lån och 156,2 milj. SDR.

Av de under 1984 beviljade investeringslånen var 14 för infrastrukturprojekt inom energi- och kommunikationssektorerna. Dessa två sektorer svarade för drygt 60 % av det beviljade beloppet med huvuddelen på fem energiprojekt.

Av de 33 industriprojekt till vilka lån har beviljats under 1984 återfinns drygt hälften inom verkstadsindustrin och den kemiska industrin, vilka också beloppsmässigt svarade för den största delen av industriutlåningen.

Liksom under 1983 har över hälften av de beviljade industrilånen gått till projekt som syftar till strukturförändringar, ny teknik och nya system samt marknadskompletteringar. Samtidigt noteras ett större antal kapacitetshöjande projekt än under tidigare år.

Av det beviljade beloppet har 34 % gått till Norge, som vid utgången av året svarar för 28 % av det totalt beviljade beloppet. Samarbetskonstellationerna har under året följt det tidigare mönstret: de flesta projekten gäller kombinationerna Finland-Sverige och Norge-Sverige.

På sidorna 23–27 återfinns en förteckning över de 48 lån på sammanlagt 248,2 milj. SDR som avtalades under 1984. Som jämförelse kan nämnas att under 1983 avtalades 26 lån till ett sammanlagt belopp av 57,8 milj. SDR. Den stora ökningen avtalade lån sammanhänger med att ett antal av de större lån som beviljades under 1983 avtalades först under 1984, samtidigt som lånebeviljningarna var betydligt större under 1984.

Energi, olja och offshore

Bankens hittills största lån på 51,0 milj. SDR har lämnats till Dansk Naturgas A/S (Dangas) för finansiering av det danska naturgasnätet. Detta är genom en rörledning förbundet med det sydsvenska naturgasnätet. Bankens första lån till företaget beviljades 1981.

Under året har ett lån på motsvarande 40,8 milj. SDR avtalats med Svenska Petroleum Exploration A/S för delfinansiering av bolagets investeringar i ULA-fältet inom den norska sektorn av Nordsjön. Bolaget, som är ett helägt dotterbolag till Svenska Petroleum AB i Sverige, deltar i projektet med en andel på 15 %.

Ett lån på motsvarande 8,0 milj. SDR har lämnats till Forsmarks Kraftgrupp AB för delfinansiering av bolagets tredje kärnkraftsaggregat vid kärnkraftverket i Forsmark. I likhet med tidigare kärnkraftsprojekt som banken finansierat bidrar även detta projekt till ökad försörjningssäkerhet i det långsiktiga nordiska elkraftsutbytet.

Utöver ovan nämnda lån har banken under året beviljat ytterligare tre lån till projekt inom energisektorn. För dessa var avtalsförhandlingarna vid årets utgång icke slutförda. Ett av lånen avser utbyggnad av Landsvirkjuns vattenkraftverk Blanda på norra Island. För delar av anläggningsarbetena är främst nordiska entreprenörer aktuella. Banken har tidigare deltagit i finansieringen av företagets vattenkraftverk Hrauneyjafoss i södra Island.

Ett av de beviljade men ännu ej avtalade lånen har gått till Kommanditt-

selskabet DMK-Birthe för finansiering av ett supply-fartyg som byggs på danskt varv och skall levereras till ett norskt rederi för användning i Nordsjön.

Kommunikation

Under året har avtal slutits med A/S Norving om det lån på 12,2 milj. SDR som skall finansiera bolagets inköp av tre Saab Fairchild-flygplan från Sverige. Bolaget bedriver reguljär flygtrafik inom Nordkalotten på bl. a. linjerna Tromsø – Kiruna, Tromsø – Rovaniemi och Kiruna – Rovaniemi.

Ett lån på 6,1 milj. SDR har lämnats till ett partrederi inom den norska Fred. Olsen-gruppen. Lånet finansierar bolagets inköp från Finland av en bil- och passagerarfärja som skall trafikera Fred. Olsens färjlinjer mellan Danmark och Norge.

Under året har fem lån till ett sammanlagt belopp av 5,2 milj. SDR beviljats för projekt som berör utbyggnaden av färjtrafiken mellan Sverige och Finland. Ett av lånen har lämnats till Oy Jakob Lines Ab för köp av en bil- och passagerarfärja i samband med att rederiet öppnar trafik mellan Jakobstad i Finland och Örnsköldsvik i Sverige. Genom projektet utvidgar rederiet sin service inom Mittnordenregionen. För hamnutbyggnad i samband med den nya trafiken har banken lämnat ett mindre lån till Jakobstads stad.

Av de tre övriga lånen som alla berör trafiken Helsingfors – Stockholm och Åbo – Mariehamn – Stockholm har ett lämnats till Mariehamns stad för hamninvesteringar i anslutning till att Silja Line under 1985 sätter in två nya storfärjor i trafiken mellan Sverige och Finland. De båda övriga lånen hade vid årets utgång ännu inte avtalats.

Ett mindre lån har gått till utbyggnad av ett frilager i Vasa, Finland. Lagerhallen är framför allt avsedd för finska, norska och svenska företags internordiska handel och bidrar till att underlätta handels- och industrisamarbetet inom Mittnorden.

Gruvdrift och råvaruinriktad industri

Med Norzink A/S i Norge har avtal slutits om ett lån på motsvarande 19,2 milj. SDR, varav 5,2 milj. SDR beviljats under 1984. Lånet är avsett för finansiering av bolagets investeringar i en ny elektrolyshall för zinkproduktion i Odda. Det nordiska intresset hänför sig framför allt till de långsiktiga leveranser av zinkmalm som sedan länge pågått mellan Boliden i Sverige och Norzink.

Till A/S Norcem, Norge, har lämnats ett lån på 6,7 milj. SDR för finansiering av aktieförvärv i Industriaktiebolaget Euroc, Sverige, i anslutning till ett samarbetsavtal som de båda bolagen ingått med sikte på att utveckla det samarbete som under en längre tid pågått mellan de två cementkoncernerna. Samtidigt har Euroc förvärvat en aktiepost i A/S Norcem.

Banken har tidigare lämnat ett lån för finansiering av det finsk-norska samarbetet inom gruvsektorn i Trondheimområdet. För förvärv av aktier i två norska gruvor inom samma område har ett andra lån på 1,8 milj. SDR lämnats till Løkken Gruber A/S, som ägs gemensamt av Orkla Industrier A/S i Norge och Outokumpu Oy i Finland. Projektet bidrar till att trygga Outokumpus tillgång på koppar.

Till Norsk Hyperit A/S, som ägs av det danska Farum Sten- & Gruskompagni A/S, ett bolag inom F. L. Smidth-gruppen, har lämnats ett lån på 1,1 milj. SDR för finansiering av utrustning och kajanläggning vid stenbrottet i Kragerø, Norge. Samarbetet med det danska moderbolaget omfattar bl. a. marknadsföring och produktutveckling. Den nya maskinutrustningen levereras delvis av ett svenskt företag.

Kemisk industri

Två lån på totalt 18,0 milj. SDR har lämnats i samband med att AGA AB, Sverige, genom ett nybildat norskt helägt dotterbolag förvärvade Norgas' gasdivision. Ett av lånen har lämnats till ett kommanditbolag, som står som ägare till samtliga de gasbehållare som används på den norska marknaden. Det rörelsedrivande bolagets verksamhet är inriktad på framställning av tekniska och medicinska gaser för norsk industri och sjukvård. Den norska verksamheten får tillgång till AGA:s tekniska forsknings- och utvecklingsresurser.

Norsk Hydro Plast AB, Sverige, har upptagit ett lån på 11,3 milj. SDR i samband med att Norsk Hydro-koncernen förvärvade KemaNobels PVC-verksamhet i Stenungsund. Norsk Hydro är en av Nordeuropas största producenter av petrokemiska produkter. Förvärvet innebär en vidare integrering och strukturrationalisering av PVC-industrin i Norden.

Ett av Sveriges ledande företag för bearbetning av plastfilm, Teno AB, Norrköping, har beviljats ett lån på 5,7 milj. SDR för investeringar i ny produktionsutrustning för polyetenprodukter. Bolaget ägs av KF-Industri AB, Neste Oy och Oy Rosenlew Ab och har ett nära samarbete med intressenterna.

NIB har tidigare beviljat två lån till Nyegaard & Co. A/S, Norge, för investeringar i bolagets produktionsanläggning på Lindesnes i Syd norge. Under 1984 har banken beviljat företaget ett nytt lån på 2,5 milj. SDR för utbyggnad av anläggningens produktionskapacitet för röntgenkontrastmedel. Företaget bedriver utvecklingssamarbete med en svensk forskargrupp. En betydande del av råmaterialet för produktionen levereras från Sverige.

Den finska Uponor-koncernen, som är Nordens ledande producent av plaströr, har upptagit ett lån från banken i samband med att koncernen förvärvade en plaströrsfabrik i Porsgrunn, Norge, och etablerade rörproduktionsenheter i Storbritannien och Västtyskland. NIB har tidigare deltagit i finansieringen av Uponors satsning i Norge. Det aktuella projektet

kompletterar koncernens nordiska produktion och ökar exporten till utomnordiska marknader.

Geveko Industri AB, Göteborg, Sverige, som är helägt dotterbolag till det börsnoterade AB Geveko, har beviljats ett lån i samband med förvärvet av färgföretaget Purete Oy i Pargas, Finland. Projektet medför en betydande utökning av produktionen i Pargas med bl. a. rostskyddsmedel för bilmarknaden.

Ett lån har också beviljats det danska bolaget Trafik Produkter A/S, som till 60 % ägs av AB Geveko. Bolaget, som till resterande delen ägs av danska intressenter, avser att starta tillverkning av ny typ av trafikmarkeringsprodukter.

Verkstadsindustri

Banken har tidigare lämnat lån till såväl den finska Rauma-Repolakoncernens förvärv av Ösa AB i Sverige som till de företagsenheter som ursprungligen ingick i den finska Sponsor-gruppen, men som sedermera förvärvades av Rauma-Repola. Ett nytt lån på 8,9 milj. SDR har lämnats till Ösa AB i samband med att Rauma-Repola koncernen förvärvade Kockums Industri ABs skogsmaskinsdivision. Förvärvet innebär produkt- och marknadsmässiga kompletteringar som på sikt förväntas leda till förbättrad internationell konkurrenskraft.

A/S Kongsberg Våpenfabrikk, Norge, har upptagit ett lån på 7,3 milj. SDR för investeringar i produktionen av komponenter till svensk bilindustri. Bolaget erhöll för samma ändamål ett av bankens första lån år 1977.

Banken har lämnat sitt andra lån till vidareutveckling av den produktion av skördetröskor som Oy W. Rosenlew Ab förvärvade från Electrolux-koncernen år 1981. Det nya lånet på 2,2 milj. SDR finansierar en ytterligare utbyggnad av produktionsenheterna i Morgongåva, Sverige, och Björneborg, Finland.

Partek Sverige AB, ett dotterbolag till det finska Oy Partek Ab, har under året upptagit ett lån på 1,7 milj. SDR för finansiering av en riktad nyemission, varmed det svenska bolaget Hiab-Foco AB:s kapitalbas stärks och Partek-koncernens ägarandel i bolaget blir 40 %. Projektet bidrar till en ökad finsk-svensk integration inom produktion och marknadsföring av hydrauliska lyftanordningar.

A/S Elektrisk Bureau har beviljats ett lån på 1,1 milj. SDR i samband med att dotterbolaget, A/S Norsk Kabelfabrik, förvärvat aktier i A/S Nordisk Feral, Horten, Norge (tidigare Gränges Feral A/S). Bolaget i Horten, som producerar kraftkablar, ägs av A/S Norsk Kabelfabrik och Årdal & Sundal Verk A/S i Norge och det svenska Gränges Aluminium AB.

Ett mindre lån har lämnats till Oy Benzler Ab, Finland, som ingår i den svenska Benzler-koncernen, för finansiering av företagets förvärv av nya verksamhetslokaler i samband med att bolaget övertog ASEA-koncernens kuggväxeltillverkning i Finland.

Till Albotec Oy, Finland, har lämnats ett mindre lån för finansiering av fabriks- och lagerhallsbygge i Klaukkala, Finland. Bolaget inleder montage av produkter inom eldistributionsområdet som utvecklats av det svenska Variator AB och som underlättar och effektiviserar kraftförsörjningen på bl. a. byggarbetsplatser och inom verkstadsindustrin.

Elektronik- och dataindustri

Två lån har lämnats i samband med att de finska bolagen Enso-Gutzeit Oy och Programatic Oy gemensamt bildar företaget Carelcomp Oy, ett servicebolag i databehandlingsbranschen. Bolaget handhar bl. a. Enso-Gutzeit Oy:s databehandling. Programatic Oy är ett helägt dotterbolag till Ericsson Programatic AB, Sverige, som i sin tur till 60 % ägs av Ericsson-koncernen och till 40 % av Programator AB, Sverige.

Handel och tjänster

SAS Service Partner Norge A/S har beviljats ett lån på 2,2 milj. SDR för utvidgning av SAS Globetrotter Hotel vid Fornebu flygplats utanför Oslo. Utvidgningen omfattar bl. a. en ny flygel med konferenslokaler och ett "businessman's center". NIB har tidigare lämnat tre lån till SAS Catering & Hotels för finansiering av konsortiets investeringar både inom och utanför Norden.

Övriga investeringslån

Till A/S Freia, Norge, har lämnats ett lån på 6,7 milj. SDR för utvidgning och modernisering av bolagets choklad- och livsmedelsfabrik i Oslo. Företaget har sedan länge ett nära samarbete med Marabou i Sverige avseende produktion och marknadsföring. Bl. a. marknadsförs Freias produkter i Finland genom Marabous distributionsapparat. För den aktuella investeringen utnyttjas svenska och danska leverantörer.

Ett lån på 2,8 milj. SDR har beviljats det svenska möbelföretaget Ulferts AB i samband med att det norska företaget J. E. Ekornes A/S har förvärvat 75 % av aktierna i bolaget. Projektet innebär såväl produktmässiga som marknadsmässiga kompletteringar mellan de båda företagen.

Fiskeldi Grindavikur h. f. i Island har beviljats ett lån på 0,7 milj. SDR för etablering av en laxuppfödninganläggning vid Grindavik. Bolaget har slutit ett långsiktigt avtal med en dansk producent om leveranser av fiskofoder. Försäljningen av lax på den europeiska marknaden skall ske genom en dansk avtalspartner.

Regionallån

I juni 1984 beslöt Nordiska ministerrådet (regionalministrarna) att förlänga försöksperioden för NIBs regionallån med tre år. Samtidigt fastställde ministerrådet en ny låneram på 80 milj. NOK för 1984 och

392,5 milj. NOK för 1985–86. Beloppen fördelas med 40 % till Västnorden, d.v.s. Island, Grönland och Färöarna, och 60 % till Norge, Sverige och Finland.

Inom låneramen för 1984 har Nordisk Industrialiseringsfond för Island beviljats ett lån på 10 milj. NOK och Distriktenes utbyggingsfond i Norge ett lån på 16 milj. NOK.

Utredningar och nya aktiviteter

De nordiska finansministrarna tillsatte våren 1984 en särskild arbetsgrupp på statssekreterarnivå med uppdrag att utarbeta förslag till en nordisk handlingsplan för ekonomisk utveckling och full sysselsättning. I arbetsgruppens uppdrag ingick att värdera på vilka sätt bankens roll eventuellt kan förstärkas i syfte att öka den ekonomiska och industriella konkurrenskraften i Norden. Med anledning härav tillställdes gruppen en promemoria av banken med synpunkter och förslag till bankens möjligheter att bidra till en förstärkning av den nordiska konkurrenskraften. Banken bistod också arbetsgruppen med utredningar beträffande olika finansieringsalternativ för vissa projekt som gruppen hade under beredning. Gruppens arbete utmynnade i ett förslag till handlingsplan.

Finansministrarna kommer att förelägga Nordiska rådet sin slutliga handlingsplan vid sessionen i mars 1985. I planen ingår ett förslag om en ny särskild låneordning inom NIB för att finansiera nordiska investeringar i infrastruktur m. m., Utlåningsordningen för Nordiska Investeringsprojekt, UNI. Banken skall för detta ändamål låna upp medel på kapitalmarknaderna utom och inom Norden.

I handlingsplanen uppmanar finansministrarna vidare banken att utreda möjligheterna till en särskild låneordning för nordiska innovations- och marknadsutvecklingslån till mindre och medelstora företag (NIM-lån) för att i nära samarbete med nationella kreditorgan bidra till att täcka behovet av riskvilligt kapital till dessa företags industriella utvecklingsprojekt och marknadsetableringar. Banken skall hösten 1985 lämna finansministrarna sitt förslag till stadgar för en sådan särskild låneordning.

En fristående arbetsgrupp för utvidgat ekonomiskt samarbete i Norden har också bildats. Gruppen består av ledande företrädare för näringslivet med Pehr G. Gyllenhammar, Sverige, som ordförande och Ulf Sundqvist, Finland, som vice ordförande. De nordiska statsministrarna har välkomnat detta privata initiativ. Efter hänvändelse från arbetsgruppen har Nordiska Investeringsbanken beslutat täcka delar av kostnaderna för ett antal speciella utredningsprojekt som gruppen igångsätter och som ligger i linje med bankens egen verksamhetsinriktning. Projekten genomförs i samarbete mellan gruppen och banken.

Internationell utlåning

Sedan projektinvesteringslåneordningen trädde i kraft i juli 1982 har bankens styrelse behandlat 45 låneärenden avseende projekt i ett tjugotal länder. Efterfrågan på dessa lån har varit stor och främst avsett energisektorn och annan infrastruktur. Under året har 8 lån till ett belopp av 62,6 milj. SDR beviljats.

Under 1984 har banken särskilt inriktat sin låneverksamhet på den sydostasiatiska marknaden, främst i form av samarbete med nationella utvecklingsbanker i länder av intresse för nordisk projektexport. I detta syfte har banken förstärkt sin organisation med en direktör med särskilt ansvar för utlåningen i Asien. Denne har långvarig erfarenhet och ett stort kontaktnät inom dessa länder från sin tidigare verksamhet som direktör vid Asiatiska Utvecklingsbanken.

Ett samarbete med en nationell utvecklingsbank baseras på ett låneprogram från NIB till utvecklingsbanken. Upphandlingen till låneprojektet sker i Norden. Projektbedömningarna och låneuppföljningen omhändertas i stor utsträckning av utvecklingsbanken. NIB:s lån kompletterar i regel nordiska exportkrediter till projektet. Enligt en sådan uppläggning har banken preliminärt beviljat projektinvesteringslån på 20 milj. SDR till en utvecklingsbank i Thailand, vartill kommer i januari 1985 till Indien och Sydkorea beviljade projektinvesteringslån på 25 resp. 30 milj. SDR. Låneförhandlingarna pågår. Därtill har förhandlingar förts om samarbete i Indonesien.

Med det kinesiska utrikeshandelsministeriet har banken undertecknat två protokoll om identifiering och finansiering av ett antal industri- och lantbruksprojekt som innebär möjligheter för nordiska turn-key leveranser. De kommersiella förhandlingarna om det första projektet har slutförts och ett lån på 2 milj. SDR har beviljats av NIB. Detta gäller en turn-key leverans av utrustning för behandling, förpackning och distribution av färsk mjölk för Peking-området.

Banken har ingått ett samarbetsavtal med den ungerska nationalbanken, Magyar Nemzeti Bank, avseende finansiering av nordiska projekt i Ungern. Inom ett låneprogram på upp till 35 milj. SDR har NIB beviljat fem lån, varav fyra under verksamhetsåret. Det första lånet, på 4,8 milj. SDR, har beviljats för finansiering av ett hotell nära den österrikiska gränsen. Hotellbygget genomförs av det svenska företaget ABV, som erhöll kontraktet efter anbudskonkurrens med andra nordiska och icke-nordiska företag. I projektet ingår bl. a. underleveranser från Finland. Det andra lånet uppgår till 3,8 milj. SDR och är avsett för ett projekt för tillverkning av prefabricerade trähus för den mellaneuropeiska marknaden. Projektet genomförs som en joint-venture med ett danskt företag och i projektet ingår en turn-key leverans från Danmark samt kontinuerliga timmerleveranser från andra nordiska länder. Det tredje lånet, på 3,8 milj. SDR,

lämnades för modernisering och utvidgning av en turistanläggning i Tihany vid Balaton-sjön, ett av Ungerns mest attraktiva turistområden. Projektet genomförs av det danska företaget Kalmar-Export tillsammans med ett österrikiskt företag. Kalmar-Export levererar fritidshus med svenska underleveranser. Det fjärde lånet, på 5 milj. SDR, har beviljats för ett integrerat lantbruksprojekt som samfinansieras med Världsbanken. Projektet har betydande nordiska leveransintressen. Ett projektinvesteringslån på 4,5 milj. SDR har beviljats Botswana för ett telekommunikationsprojekt. Projektet genomförs med leveranser från Ericsson i Sverige och Elektrisk Bureau i Norge, och det samfinansieras med bl. a. Afrikanska Utvecklingsbanken.

Till Colombia har banken beviljat två projektinvesteringslån på sammanlagt 20,1 milj. SDR. Det ena lånet på 5,1 milj. SDR lämnades för att finansiera slutförandet av utbyggnaden av flera vattenkraftverk med bl. a. svenska och norska leveranser. Lånet lämnades i samfinansiering med Världsbanken i form av ett s. k. A-B-lån. NIB lämnade sitt lån på samma villkor som Världsbanken i lånets B-del, som i övrigt syndikerades bland affärsbanker med även nordiskt deltagande. Det andra lånet, på 15 milj. SDR, lämnades för finansiering av en väg eller annan infrastruktur i anslutning till Bahia Málaga-projektet vid Colombias Stillahavskust. Det svenska företaget ABV har ingått ett turn-key kontrakt om byggande av en kustbevakningsstation med tillhörande infrastruktur. Sverige och Colombia har ingått ett stat-till-stat avtal om projektet som utgör en väsentlig del av den colombianska regeringens planer att utveckla landets kustområden. ABV genomför projektet i samarbete med det norska företaget Høyer-Ellefsen och med betydande underleveranser även från andra nordiska länder än Sverige.

NIB:s nära samarbete med de ledande internationella utvecklingsbankerna belyses av att sex av de beviljade 10 projektinvesteringslånen, motsvarande ett lånebelopp på 54,2 milj. SDR, samfinansierats med en eller flera av dessa. Fyra av lånen samfinansieras med Världsbanken. Diskussioner pågår mellan NIB och Asiatiska Utvecklingsbanken beträffande samfinansiering av ett flertal projekt i Thailand, Malaysia och Indonesien.

NIB har tagit flera initiativ för att på sikt främja nordisk projektexport på för Norden intressanta marknader. För en indonesisk delegation arrangerade Nordiska Projektexportfonden tillsammans med NIB och berörda nationella organ ett besök i fyra nordiska länder. Härvid presenterades Norden som upphandlingsregion inom den maritima sektorn. Ett liknande arrangemang gjordes för ledningen för den Västafrikanska Utvecklingsbanken, BOAD.

Under året har NIB tillsammans med Nordiska Projektexportfonden även arrangerat symposier i fyra nordiska huvudstäder för genomgång av UNDP:s och Världsbankens energiinvesteringsprogram. Programmet om-

fattar 70 utvecklingsländer och kan innebära intressanta möjligheter för nordiska leverantörer och konsulter inom energisektorn. Totalt deltog ca 200 personer i symposierna. NIB har tillsammans med Projektexportfonden etablerat en rådgivande grupp med energiexperter från de fem nordiska länderna för kartläggning av nordiska leveransmöjligheter inom energiområdet. En målinriktad informationsverksamhet till intresserade nordiska företag ingår. Ett informationsmöte om projekt i Turkiet arrangerades i januari 1985 i Köpenhamn med deltagare från samtliga nordiska länder.

Upplåning och likviditet

Under 1984 har utvecklingen i USA fortsatt att vara den dominerande faktorn för utvecklingen på de internationella kapitalmarknaderna. Den minskande ekonomiska tillväxten under andra halvåret i USA i förening med låg inflation i USA bidrog till sjunkande dollarräntor. Samtidigt fortsatte kursen för dollarn att stiga trots förväntningar om motsatsen. Mot slutet av året visade även räntorna i andra valutor en sjunkande tendens. I detta läge har bankens lånekunder i ännu högre grad än under föregående år efterfrågat nordiska valutor samt dollar främst till rörlig ränta.

Bankens upplåning fördubblades under året till sammanlagt 351,9 milj. SDR genom 13 olika lån. Drygt 80 % av upplåningen omvandlades genom s. k. swaps till dollar med rörlig ränta. Dessutom har banken med användande både av tidigare upplånade och av egna medel verkställt ett flertal swaptransaktioner för att erhålla främst nordiska valutor samt dollar till rörlig ränta.

Under året har banken dels lånat upp norska kronor direkt, dels skaffat sig norska kronor genom flera swaptransaktioner. Sammanlagt har banken härigenom erhållit 366,4 milj. NOK. Via swaptransaktioner har banken också kunnat skaffa andra nordiska valutor.

De nordiska finansministrarna ger i sin tidigare nämnda handlingsplan för ekonomisk utveckling och full sysselsättning uttryck för en välvillig attityd till NIB:s fortsatta upplåning på de nationella nordiska kapitalmarknaderna inom de gränser som sätts av respektive lands kredit- och valutapolitik.

I april emitterade banken sitt första lån i ECU (European Currency Units). Det tioåriga obligationslånet på 50 milj. ECU motsvarade 36,2 milj. SDR.

I augusti emitterade banken ett obligationslån på 150 milj. USD på euromarknaden. Lånet var ett s. k. nollräntelån på 10 år med en emissionskurs på 31 3/4 %. Lånet fick god efterfrågan, i synnerhet i Fjärran Östern.

I september upptog banken sitt andra syndikerade banklån i japanska yen. Lånet var på 7,4 miljarder JPY med en lånetid på 10 år. Transaktionen omfattade också en valuta- och ränteswap.

Under senare delen av december företogs en upplåningstransaktion i dollar, som tillgodosåg bankens önskan om dollarmedel med en ränta som fastställs i relation till en annan bas än interbankräntan LIBOR. Transaktionen fick ett gott mottagande och är bankens första upplåning på den s. k. yankeebond-marknaden i USA. Lånet är i princip långfristigt, på 20 år. Räntan fastställs var tredje månad i förhållande till den amerikanska räntan på 91-dagars statsupplåning (Treasury Bill Rate). Banken som låntagare och obligationsinnehavarna har rätt att återbetala respektive kräva återbetalning av lånet helt eller delvis var tredje månad. Banken har avtalsmässigt rätt att på nytt utställa obligationer, varvid arrangörsbanken garanterar den nya försäljningen. Lånet på 100 milj. USD utställdes inom en total ram på 250 milj. USD. Lånekonstruktionen är av en ny typ och ger banken god flexibilitet i fråga om utnyttjat belopp.

I sin egenskap av officiell innehavare av SDR har banken under året upptagit 3-åriga lån på sammanlagt 30 milj. SDR från en annan officiell innehavare av SDR. Dessa lån jämte 30 milj. SDR av bankens egna medel har under året delats upp i SDR-korgens fem komponentvalutor.

Utbetalningarna till låntagare steg under året till 213,8 milj. SDR. Under år 1983 utbetalades 104,6 milj. SDR. Bankens nettolikviditet steg från 200 milj. SDR vid årets ingång till 300 milj. SDR vid dess utgång, varav 100 milj. SDR härrör från det ovan nämnda lånet på USA-marknaden.

Trots att räntorna i de flesta av de valutor banken förfogat över varit väsentligt högre på långfristigt upplånade medel än räntorna på kortfristiga placeringar, har banken genom att använda sig av swap-marknaden kunnat uppnå ett icke obetydligt överskott på sin likviditetshandling. Vid behov kan banken konvertera medel bundna till rörlig ränta tillbaka till fasträntevaluta enligt då rådande räntevillkor.

Administration

Till följd av den expanderande verksamheten utökades personalen under året med 6 personer och antalet anställda var vid årets slut 51. Nyanställningarna har främst gällt personer med omfattande u-landserfarenhet inom avdelningen för internationell utlåning samt personal för att utveckla bankens databehandling och redovisning.

Bankens totala förvaltningskostnader steg från 2,2 milj. SDR år 1983 till 2,9 milj. SDR och utgjorde 10,7 % av bankens räntenetto. År 1983 utgjorde förvaltningskostnaderna 9,7 % av räntenettet.

I december beslöt banken efter en omfattande utvärdering att anskaffa ett nytt bankdatasystem för att därmed kunna tillgodose sitt utökade data- och textbehandlingsbehov. Härigenom erhålls ett integrerat system för upplåning, utlåning, likviditet och redovisning.

Bankens resultat och ställning

Bankens ränteintäkter och räntenetto visade en fortsatt betydande ökning. Ränteintäkterna på utlåning steg med 23,4 % till 74,1 milj. SDR och räntenettet med 16,5 % till 27,0 milj. SDR. Ökningen berodde främst på ökad utlåningsvolym och större eget kapital. Genomsnittsräntan på utlåningen var 10,8 %.

Verksamhetens överskott var 23,6 milj. SDR, en ökning med 22,0 % jämfört med föregående år. Överskottet motsvarar en årlig avkastning på det egna kapitalet vid periodens ingång på 12,7 % jämfört med 11,9 % året innan.

En reservering på 5,0 milj. SDR har gjorts för kreditrisker, varefter den totala reserveringen uppgår till 20 milj. SDR motsvarande 2,5 % av bankens utestående lån vid årets slut. Styrelsen föreslår att återstående överskott på 18,6 milj. SDR överförs till reservfonden.

Räkenskapsårets resultaträkning, balansräkning, finansieringsanalys samt noter till bokslutet ingår på sidorna 17–21.

Helsingfors den 31 januari 1985

Jón Sigurðsson

Thorhallur Asgeirsson

Erling Kristiansen

Eero Tuomainen

Arne Asper

Harry Schein

Hermod Skånland

Jan O. Karlsson

N. E. Sørensen

Pentti Uusivirta

Bert Lindström

Verkställande direktör

Resultaträkning

(i 1000 SDR – se not 1)

	1984	1983	1982	1981	1980
Ränteintäkter på utlåning	74 104	60 072	44 488	32 346	20 072
Ränteintäkter på banktillgodo- havanden och obligationer	<u>33 367</u>	<u>21 080</u>	<u>20 504</u>	<u>17 317</u>	<u>11 727</u>
	107 471	81 152	64 992	49 663	31 799
./. Räntekostnader	<u>80 508</u>	<u>58 008</u>	<u>44 817</u>	<u>33 578</u>	<u>17 659</u>
Räntenetto	26 963	23 144	20 175	16 085	14 140
Övriga intäkter	<u>3 684</u>	<u>1 634</u>	<u>2 743</u>	<u>1 361</u>	<u>586</u>
	30 647	24 778	22 918	17 446	14 726
Övriga kostnader					
Förvaltningskostnader	2 877	2 248	2 092	1 970	1 612
Bankkostnader och kursdifferenser	1 582	1 214	591	633	246
Periodiserade upplånings- kostnader	<u>2 487</u>	<u>1 880</u>	<u>1 701</u>	<u>1 455</u>	<u>824</u>
	6 946	5 342	4 384	4 058	2 682
Avskrivning på byggnad och inventarier	<u>113</u>	<u>128</u>	<u>143</u>	<u>152</u>	<u>49</u>
Verksamhetens överskott	23 588	19 308	18 391	13 236	11 995
Reservering för kreditrisker	5 000	4 000	3 000	1 000	3 000
Överskott till reservfond	18 588	15 308	15 391	12 236	8 995

Balansräkning per 31 december

(i 1 000 SDR – se not 1)

	1984	1983	1982	1981	1980
Aktiva					
Kassa och bank	907	811	1 051	1 469	1 940
Banktillgodohavanden (not 2)	234 865	202 885	138 372	156 804	69 150
Obligationer och fordringsbevis (3)	184 478	95 270	46 825	20 445	13 549
Upplupna räntor och provisioner	72 520	36 542	20 660	15 445	7 322
Diverse fordringar (4)	36 350	16 123	9 222	2 808	938
Utestående lån (5)	789 146	623 572	544 156	395 347	259 185
Avtalade icke utbetalda lån: 99 660 (1983: 21 420) (6)					
Balanserade upplånings- kostnader (7)	6 442	3 866	4 192	3 761	2 059
Inventarier (8)	173	200	216	250	114
Kontorsfastighet (8)	4 677	4 572	4 630	4 669	3 077
Aktier och andelar (9)	549	371	366	356	271
	<u>1 330 107</u>	<u>984 212</u>	<u>769 690</u>	<u>601 354</u>	<u>357 605</u>
Passiva					
<i>Främmande kapital</i>					
Upplupna räntor och provisioner	60 323	29 872	18 331	15 739	7 060
Diverse skulder (4)	20 819	1 212	3 066	1 030	548
Bankdepositioner (10)	86 388	75 224	56 867	21 243	23 686
Kortfristiga skuldebrev (11)	41 137	64 607	49 681	50 370	7 841
<i>Lång- och medelfristig upplåning</i>					
SDR-lån enligt IMF:s regler	20 000	20 000	20 000	20 000	—
Övriga lång- och medelfristiga lån (12)	886 195	611 640	459 395	349 013	187 748
<i>Eget kapital</i>					
(Grundkapital (13)					
Grundkapital	800 000				
varav garantikapital	<u>680 000</u>				
Inbetalt grundkapital	120 000	100 000	100 000	100 000	100 000
Stadgeenlig reservfond	75 245	66 657	51 350	35 959	23 722
Reservering för kreditrisker	20 000	15 000	11 000	8 000	7 000
	<u>1 330 107</u>	<u>984 212</u>	<u>769 690</u>	<u>601 354</u>	<u>357 605</u>

Finansieringsanalys 1.1–31.12

(i 1 000 SDR – se not 1)

	1984	1983
<i>Tillförda medel</i>		
Rörelsen		
Verksamhetens överskott 1)	23 588	19 308
Periodiserade upplåningskostnader	2 487	1 880
Avskrivning på anläggningstillgångar	113	128
Nedskrivning av obligationer	35	166
Rörelsen totalt	26 223	21 482
Inbetalning av grundkapital	10 000	–
Lång- och medelfristig upplåning 2)	351 876	172 639
Kursjustering av lång och medelfristig upplåning	9 353	10 161
Ökning av övriga kortfristiga skulder	50 058	9 687
Amortering av utlåning	41 868	30 595
Minskning av anläggningstillgångar	–	71
Tillförda medel totalt (A)	489 378	244 635
<i>Använda medel</i>		
Utbetalning av lån	213 795	104 621
Kursjustering och redenominering av utestående lån	(6 353)	5 390
Amortering av upplåning	86 674	30 555
Minskning av kortfristig upplåning 3)	33 232	5 052
Upplåningsutgifter	5 063	1 554
Ökning av övriga finansieringstillgångar	56 205	22 784
Ökning av anläggningstillgångar	256	–
Använda medel totalt (B)	388 872	169 956
Ökning (minskning) av nettolikviditet (A–B)	100 506	74 679

¹ Före reserveringar.² Inklusiv kapitalisering av räntor på noll-kuponglån och lån med återbetalning över pari kurs.³ Upplåning för utlåning med rörlig ränta.**Noter till bokslutet**

(1) Enligt § 9 i bankens stadgar förs bankens räkenskaper i SDR. SDR definieras i överensstämmelse med de värderingsregler som Internationella Valutafonden (IMF) fastställer för IMF:s särskilda dragningsrätter. Om IMF ändrar dessa värderingsregler, avgör bankens styrelse i vad mån banken skall följa de nya reglerna. Banken har beslutat följa alla förändringar som IMF har gjort i sina regler sedan bankens grundande.

En SDR är från och med 1 januari 1981 summan av följande valutaenheter:

	Antal enheter i nationell valuta	Andelar i % 31.12.1984
USD – USA	0,540	55
DEM – Förbundsrepubliken Tyskland	0,460	15
JPY – Japan	34,000	14
FRF – Frankrike	0,740	8
GBP – Storbritannien	0,071	8

Värdet av en SDR uttryckt i US dollar är summan som erhålles då varje enskilt valutabelopp ovan omräknats till US dollar enligt av IMF tillämpat förfarande. IMF noterar dagligen värdet av SDR uttryckt i US dollar.

Den 31.12.1984 var växelkurserna för 1,00 SDR:

CHF	2,53843	DKK	11,0371
DEM	3,08569	FIM	6,40074
ECU	1,38262	ISK	39,7424
FRF	9,41920	NOK	8,90712
GBP	0,84756	SEK	8,82755
JPY	246,129		
KWD	0,29843		
LUF	61,83130		
NLG	3,47924		
NZD	2,05365		
USD	0,98021		

(2) Banktillgodohavanden på 234,9 milj. SDR var i sin helhet placerade på kortare tid än ett år.

(3) Obligationer och fordringsbevis har i boksluten 31.12.1983 och 31.12.1984 upptagits till det lägsta av anskaffningsvärdet eller marknadsvärdet där sådant förefinnes. I tidigare bokslut har obligationer och fordringsbevis upptagits till det lägsta anskaffningsvärdet, nominella värdet eller marknadsvärdet. Ändringen i värderingsprinciperna inverkar obetydligt på resultatet.

(4) Beloppet består huvudsakligen av värderingsposten kursjustering av valutakontrakt.

(5) Av utestående lån på 789,1 milj. SDR var 16,5 milj. SDR nordiska projektinvesteringsslån.

(6) Därtill har banken beviljat ännu icke avtalade investeringslån i Norden till ett totalvärde av 80,8 milj. SDR samt lämnat lån eller förhandsutfästelser för projektinvesteringsslån och garantier till ett totalvärde av 102,5 milj. SDR.

(7) Upplåningskostnaderna för bankens långfristiga lån är aktiverade. Kostnaderna avskrivs under fem år.

(8) Inventarier avskrivs med 30 % per år. Byggnaden avskrivs med 2,5 % per år.

(9) Beloppet avser aktier för tjänstebostäder och andelsbevis för telefoner.

(10) Av bankdepositioner på 86,4 milj. SDR var 0,5 milj. SDR placerade på längre tid än ett år.

(11) Commercial paper utställda och placerade på USA-marknaden till ett belopp i US dollar motsvarande 30,6 milj. SDR samt 10,5 milj. SDR

upptaget under en Master Note Facility på 15.3 milj. SDR (15,0 milj. USD).

(12) Bankens lång- och medelfristiga lån bestod 31.12.1984 av (i tusental):

Obligationslån

Lånebelopp	Utestående 31.12.1984			
USD	25 000	10 974	8,750 %	1978/1988
DEM	60 000	57 510	6,250 %	1979/1986
SEK	75 000	67 500	11,625 %	1979/1994
FIM	50 000	25 000	10,250 %	1979/1989
NOK	80 000	76 000	10,000 %	1980/1985
SDR	20 000	18 500	11,500 %	1981/1986
NOK	100 000	99 000	10,250 %	1981/1986
USD	20 000	12 400	14,625 %	1981/1990
USD	50 000 ¹	38 418	–	1981/1986
JPY	10 000 000	10 000 000	8,400 %	1982/1992
USD	50 000	48 500	11,250 %	1982/1987
SEK	100 000	100 000	13,375 %	1982/1992
USD	75 000	65 880	10,250 %	1983/1988
DKK	100 000 ²	105 264	7,000 %	1983/1993
NOK	100 000	100 000	12,500 %	1983/1990
USD	75 000	66 650	11,750 %	1983/1990
ECU	50 000 ³	50 000	6,000 %	1984/1994
USD	150 000 ⁴	47 625	–	1984/1994
USD	100 000 ⁵	100 000	–	1984/2004

Övriga lång- och medelfristiga lån

Lånebelopp	Utestående 31.12.1984			
USD	10 000	9 350	privat	
			placering	1978/1988
NLG	25 000	25 000	banklån	1979/1989
DKK	40 000	27 500	privat	
			placering	1980/1990
NOK	20 000	20 000	privat	
			placering	1980/1985
DEM	13 000	13 000	privat	
			placering	1980/1987
ISK	1 050 ⁶	5 442	banklån	1980/1987
CHF	15 000	15 000	privat	
			placering	1981/1986
JPY	20 000 000	20 000 000	banklån	1981/1996
KWD	3 000	3 000	privat	
			placering	1981/1986
USD	6 800	5 801	banklån	1981 – 1984/1993
NLG	10 000	10 000	banklån	1982/1987
USD	10 000 ⁷	7 448	privat	
			placering	1982/1986

Lånebelopp		Utestående 31.12.1984		
LUF	250 000	250 000	privat	
			placering	1982/1987
SDR	7 716	6 172	banklån	1982/1993
FIM	15 660	13 546	banklån	1983–1984/1993
NZD	21 627 ⁸	14 921	privat	
			placering	1984/1996
USD	25 000	25 000	privat	
			placering	1984/1994
SDR	20 000	20 000	privat	
			placering	1984/1987
USD	30 000	30 000	privat	
			placering	1984/1994
USD	10 000	10 000	privat	
			placering	1984/1991
JPY	2 300 000	2 300 000	privat	
			placering	1984/1991
NOK	50 000	50 000	banklån	1984/1987
CHF	20 000	20 000	banklån	1984/1989
SDR	10 000	10 000	privat	
			placering	1984/1987
JPY	7 400 000	7 400 000	banklån	1984/1994
LUF	149 000	149 000	banklån	1984/1987

¹ Lånets emissionskurs var 51,75 % och lånet löper utan kupongränta.

² Lånets återbetalningskurs är 145.

³ Lånets återbetalningskurs är 173.

⁴ Lånets emissionskurs var 31,75 % och lånet löper utan kupongränta.

⁵ Räntefastsättelse var tredje månad.

⁶ Lånet är bundet till Islands centralbanks officiella låneindex. Lånebeloppet indexregleras en gång per år.

⁷ Lånets emissionskurs var 55,468 % och lånet löper utan kupongränta.

⁸ Lånets emissionskurs var 68 9907 %.

(13) Den 2 januari 1984 höjdes bankens grundkapital från 400 milj. SDR till 800 milj. SDR och det inbetalade kapitalet från 100 milj. SDR till 140 milj. SDR. Medlemsländerna inbetalade den 2 januari 1984 10 milj. SDR samtidigt som 10 milj. SDR överfördes från bankens reservfond. Resterande 20 milj. SDR inbetalas i två lika stora rater den 2 januari 1985 samt den 2 januari 1986.

Avtalade lån 1984

I motsvarande uppställningar i tidigare verksamhetsberättelser har redovisats beviljade lån. Från och med denna årsredovisning sker en övergång till redovisning av avtalade lån. I bankens utlåningsverksamhet har det blivit vanligare att banken redan på ett tidigt stadium deltar i finansieringsförhandlingarna om projekten och då har att ta ställning till lånebeviljning. Preliminärt beviljade lån har allt oftare visat sig falla bort, varför fr. o. m. år 1984 låneavtalets ingående valts som det naturliga redovisningstillfället för bankens låneåtagande.

Låntagare	Projekt	Belopp (milj. SDR)		
Investeringslån i Norden				
<i>Energi, olja och offshore</i>				
Dansk Naturgas A/S Danmark	Transmissionssystem för det danska naturgasnätet, som omfattar betydande leveranser av naturgas till Sverige.	51,0		
Svenska Petroleum Exploration A/S Norge	Investeringar i ULA-fältet inom den norska sektorn av Nordsjön.	40,8		
Forsmarks Kraft- grupp AB Sverige	Investeringar i kärnkraftverket i Forsmark. Produktionen ingår delvis i det långsiktiga nordiska elkraftsutbytet.	<u>8,0</u>	99,8	40,2 %
<i>Kommunikation</i>				
A/S Larvik-Frederiks- havnferjen Norge	Köp av bil- och passagerarfärja från Sverige för trafiken mellan Norge och Danmark.	13,2		
A.S Norving Norge	Köp tre av Saab-Fairchild 340-flygplan från Sverige för trafik inom Nordkalottområdet	12,2		
Partrederiet Bolette Norge	Köp av bil- och passagerarfärja från Finland för trafiken mellan Norge och Danmark	6,1		
Oy Jakob Lines Ab Finland	Köp av bil- och passagerarfärja för nyöppnad linje mellan Jakobstad i Finland och Örnsköldsvik i Sverige.	1,2		
Mariehamns stad Finland	Hamninvesteringar i anslutning till att Silja Line tar i bruk nya storfärjor på rutten Åbo-Mariehamn-Stockholm.	1,1		
Vasa Frilager Ab Finland	Lagerhall för internordisk handel inom Mittnordenregionen.	0,3		
Jakobstads stad Finland	Hamnutbyggnad i samband med nyöppnad trafik till Örnsköldsvik i Sverige.	0,2		
Naantalin Matkustaja- terminaali Oy Finland	Utbyggnad av passagerar- och fraktkterminaler i Nådendal för trafik mellan Finland och Sverige.	<u>0,2</u>	34,5	13.9 %
<i>Gruvdrift och råvaruinriktad industri</i>				
Norzink AS Norge	Ny elektrolyshall för zinkproduktion som till stor del baseras på råvaruleveranser från Sverige.	19,2		
A/S Norcem Norge	Aktieförvärv i Industriaktieboalget Euroc, Sverige, i anslutning till samarbetsavtal mellan de båda koncernerna.	6,7		
Løkken Gruber A/S Norge	Förvärv av två gruvor i Trondheimområdet för tryggande av tillgången på koppar för det finska delägarbolaget Outokumpu Oy.	1,8		

Låntagare	Projekt	Belopp (milj. SDR)		
Norsk Hyperit A/S Norge	Investeringar i utrustning och kajanläggning vid stenbrott i Kragerø i samarbete med det danska moderbolaget Farum Sten- & Gruskompagni A/S.	1,1		
Zanda AB Sverige	Strukturanpassnings- och investeringsprogram för tillverkning av byggnadsmaterial i samarbete med den norska delägaren A/S Norcem.	<u>0,6</u>	29,4	11,9 %
<i>Skogsindustri</i>				
I/S Folla Invest Norge	Produktionsanläggning för CTMP-massa i samarbete med ett svenskt företag.	<u>1,6</u>	1,6	0,6 %
<i>Kemisk industri</i>				
Norsk Hydro Plast AB Sverige	Nybildat bolag som övertar KemaNobels PVC-verksamhet i Stenungsund.	11,3		
AGA-Norge A/S Norge	Nybildat dotterbolag till AGA AB, Sverige som övertagit Norgas' gasdivision	9,0		
K/S Gassflasker A/S Norge	Förvärv av gasflaskparken i anslutning till AGA:s förvärv av Norgas' gasdivision.	9,0		
Teno AB Sverige	Ny produktionsutrustning för polyetenprodukter i ägarsamarbete med KF-Industri AB, Neste Oy och Oy Rosenlew Ab.	5,7		
Viking Dekk A/S Norge	Koordinering av bildäcksproduktion i samarbete mellan Viking-Askim A/S, Norge, och Gislaved AB, Sverige.	2,8		
Apothekernes Laboratorium for Specialpræparater A/S Norge	Investeringar i samband med förvärv av den danska livsmedels- och läkemedelsproducenten A/S Dumex.	2,2		
Aarslev Oy Finland	Etablering av produktion av formstöpta skosulor i Finland i samarbete med danskt moderbolag.	0,2		
Oy Uponor Ab Finland	Förvärv av plaströrsfabrik i Porsgrunn, Norge.	0,8		
Geveko Industri AB Sverige	Förvärv av färgföretaget Purete Oy i Finland och utbyggnad av produktionskapaciteten.	<u>0,5</u>	41,5	16,7 %
<i>Verkstadsindustri</i>				
ÖSA AB Sverige	Rauma-Repola-koncernens förvärv av Kockums skogsmaskindivision genom helägt svenskt dotterbolag.	8,9		
A/S Kongsberg Våpenfabrikk Norge	Investeringsprogram för produktin av komponenter för svensk bilindustri.	7,3		

Låntagare	Projekt	Belopp (milj. SDR)		
Svenska Rosenlew AB Sverige	Ytterligare utveckling av produktionen av skördetröskor i Morgongåva, Sverige, och Björneborg, Finland.	2,2		
Partek Sverige AB Sverige	Förvärv av aktiepost i Hiab-Foco AB, Sverige, Låntagaren ägs av den finska Partek-koncernen.	1,7		
A/S Elektrisk Bureau Norge	Förvärv av aktierna i Gränges Feral A/S genom dotterbolaget A/S Norsk Kabelfabrik tillsammans med norska Årdal & Sunndal Verk A/S och svenska Gränges Aluminium.	1,1		
Sejerström & Svensson Oy Finland	Etablering av komponentproduktion för leveranser till Saab-Valmet Oy:s bilfabrik i Nystad.	0,4		
Grepa og Mjelva Fabrikker A/S Norge	Utvidgning av spisproduktion i Ørsta med komponentleveranser från Finland.	0,3		
Oy Benzler Ab Finland	Köp av verksamhetslokaler samt övertagande av den svenska ASEA-koncernens kuggväxeltillverkning i Finland.	0,2		
Albotec Oy Finland	Etablering av produktion baserad på svensk licens inom kraftförsörjningsområdet.	0,2		
Isenta Oy Finland	Etablering av entreprenadverksamhet för isolering i samarbete med svenskt moderbolag.	0,2		
Telinekeskus Oy Finland	Förvärv av det svenska företaget Lebo-Bronto Ab för högutvecklad nordisk produktion av arbetsplattformar.	<u>0,1</u>	22,6	9,1 %
<i>Elektronik- och dataindustri</i>				
Carecomp Oy Finland	Etablering av dataföretag ägt av Enso-Gutzeit och Progmatic Oy som ingår i den svenska Programator-koncernen.	0,5		
Programatic Oy Finland	Etablering av Carecomp Oy i samarbete med den svenska Progmatic-koncernen.	<u>0,2</u>	0,7	0,3 %
<i>Övriga investeringslån</i>				
A/S Freia Norge	Utvidgning och modernisering av chokladfabrik i Oslo. Företaget har sedan länge haft ett omfattande samarbete med det svenska bolaget Marabou.	6,7		
Rörstrand AB Sverige	Köp av anläggningar för den egna produktionen i samband med Oy Wärtsilä Ab:s förvärv av företaget	2,8		
Ulferts AB Sverige	Finansiering av bolaget i samband med att norsk möbeltillverkare förvärvade 75 % av aktiestocken. Projektet medför produkt- och marknadsmässiga kompletteringar för båda företagen.	2,8		

Låntagare	Projekt	Belopp (milj. SDR)		
SAS Service Partner Norge A/S Norge	Utvidgning av Hotel Globetrotter vid Fornebu.	2,2		
Tetra Pak Oy Finland	Investeringar i produktionsanläggningar för konsumentförpackningar för mjölk och safter, i samarbete med det svenska moderbolaget.	1,2		
Odense Flexible ApS Danmark	Produktion av förpackningsmaterial i samarbete med moderbolaget Gränges Aluminium AB, Sverige.	0,9		
Internordiska Fritidshus AB Sverige	Uppförande av fritidshus vid skidcentra i samarbete mellan Scandiaplan AB, Sverige och Oravais Hus Ab, Finland.	0,6		
Oy Suomen Fix Ab Finland	Utvidgning av verksamheten, som omfattar produktion av barnkläder i samarbete med det svenska moderbolaget.	0,5		
Nordisk Industrialiseringsfond for Island	Refinansiering av fondens utlåning.	<u>0,4</u>	<u>18,1</u>	<u>7,3</u> %
Summa, investeringslån i Norden			248,2	100,0 %
Regionallån				
Distriktenes utbyggingsfond, Norge		1,8		
Nordisk Industrialiseringsfond for Island Island		<u>1,2</u>		
Summa, regionallån			<u>3,0</u>	
Summa, avtalade investeringslån och regionallån				251,2
Internationell utlåning				
<i>Projektinvesteringslån</i>				
Botswana Power Corporation Botswana	Uppförande av koleldat kraftverk vid Morupule. Projektet medför leveranser från Burmeister & Wain Energi, Danmark och Asea, Sverige. (Tilläggs lån)	5,1		
Financiera Nacional Colombia Colombia	Slutförande av ett antal vattenkraftverk med bl. a. svenska och norska leveranser.	5,1		
	Infrastrukturinvesteringar i anknytning till Bahía-Málaga projektet med svensk turn-key leverans och nordiska underleveranser.	15,0		
Ungerns nationalbank Ungern	Byggande av hotell i Bük med svensk turn-key leverans.	4,8		
Ungerns nationalbank Ungern	Joint venture för trähusproduktion med dansk intressent och nordiska leveranser.	3,8		

Låntagare	Projekt	Belopp (milj. SDR)
Ungerns nationalbank Ungern	Turistprojekt i Tihany med danska leveranser av fritidshus och nordiska underleveranser.	<u>3,8</u>
Summa, projektinvesteringslån		37,6
<i>Övrig internationell utlåning</i>		
Port Sally Manage- ment Company Ltd. England	Terminal för trafiken över Engelska kanalen. Projektet genomförs av nordiska företag.	<u>0,5</u>
Summa, avtalade internationella lån		38,1
Totalt, avtalade lån 1984		289,3

Åtta år i sammandrag
(i milj SDR)

	76-77	1978	1979	1980	1981	1982	1983	1984
<i>Verksamheten</i>								
Beviljade lån								
– antal	15	12	28	30	35	32	44	57
– årligt belopp	96	91	104	110	168	117	190	298
Beviljade lån, ackumulerat	96	187	291	401	569	686	854	1 152
Utestående lån, ackumulerat	64	108	171	259	395	544	624	789
Lång- och medelfristig upplåning (minskat med amorteringar)								
– årlig	33	23	90	42	161	130	152	275
– ackumulerat	33	56	146	188	349	479	632	906
<i>Finansiella data</i>								
Verksamhetens överskott	4	6	9	12	13	18	19	24
Verksamhetens överskott i % av eget kapital vid periodens ingång	–	9	8	10	10	13	12	13
Grundkapital	400	400	400	400	400	400	400	800
varav inbetalt	67	100	100	100	100	100	100	120
Eget kapital (inbetalt grundkapital och reserver)	71	110	119	131	144	162	182	215
Balansomslutning	108	192	286	358	601	770	984	1 330
<i>Administration</i>								
Antal anställda	18	19	27	34	39	41	45	51

Utestående lång- och medelfristig upplåning samt eget kapital

Valutafördelning per 31.12.1984

(i miljoner)

	Lånebelopp i valuta		Efter justering för terminskontrakt o. dyl.		
			Bel. i val.	Bel. i SDR	Procent
<i>Upplåning av icke-nordiska valutor</i>					
US dollar	USD	478,0	546,1	558,0	49,5
Japanska yen	JPY	39 700,0	30 761,0	125,0	11,1
SDR	SDR	74,7	44,7	44,7	4,0
Tyska mark	DEM	70,5	138,6	44,8	3,9
Schweizerfranc	CHF	35,0	35,0	14,0	1,2
Nederländska gulden	NLG	35,0	35,0	10,0	0,9
Brittiska pund	GBP	5,0	10,2	12,0	1,1
Kuwaitiska dinarer	KWD	3,0	1,8	5,9	0,5
Luxemburgska franc	LUF	399,0	399,0	6,4	0,6
European Currency Units	ECU	50,0	—		
Nyzeeländska dollar	NZD	14,9	—		
Franska franc	FRF	—	110,9	11,7	1,0
Summa, upplåning i icke-nordiska valutor				832,5	73,8
<i>Upplåning i nordiska valutor</i>					
Norska kronor	NOK	345,0	874,4	99,0	8,8
Finska mark	FIM	38,5	287,8	45,9	4,1
Svenska kronor	SEK	167,5	364,7	41,9	3,7
Danska kronor	DKK	132,8	132,8	12,7	1,1
Isländska kronor	ISK	5,4	5,4	0,1	0,01
Summa, upplåning i nordiska valutor				199,6	17,7
(Upplåning på inhemska nordiska kapitalmarknader*)				(37,7)	(6,0)
<i>Eget kapital</i>	SDR	215,3	95,3		
<i>Totalt</i>				1 127,4	100,0

* SEK 175,0 = SDR 20,9 (2 lån)

DKK 100,0 = SDR 9,7

FIM 41,9 = SDR 6,9 (2 lån)

ISK 4,6 = SDR 0,2

SDR 37,7

Beviljade lån

	Beviljat under 1984			Totalt beviljat per 31.12.1984		
	Ant.	Bel.	Proc.	Ant.	Bel.	Proc.
<i>Investeringslån</i>						
Energi, olja o. off	5	127,1	42,7	25	400,1	34,7
Kommunikation	9	13,2	4,4	35	99,4	8,6
Gruvdrift o. råvaror	5	15,4	5,2	22	113,4	9,8
Skogsindustri	1	1,0	0,3	10	45,6	4,0
Kemisk industri	9	39,1	13,1	23	65,5	5,7
Verkstadsind.	9	22,5	7,5	54	111,7	9,7
Elektron. o. dataind.	3	0,8	0,3	14	10,9	1,0
Övrigt	6	13,2	4,4	34	74,5	6,5
<i>Summa inv. lån</i>	47	232,3	78,0	217	921,1	80,0
<i>Regionallån</i>	2	2,9	1,0	13	38,5	3,3
<i>Internat. utl.</i>	8	62,6	21,0	23	192,0	16,7
Totalt	57	297,8	100,0	253	1 151,6	100,0

Avtalade lån

	Avtalat under 1984			Totalt avtalat per 31.12.1984		
	Ant.	Bel.	Proc.	Ant.	Bel.	Proc.
<i>Investeringslån</i>						
Energi, olja o. off	3	99,8	34,5	22	363,6	36,3
Kommunikation	8	34,5	11,9	30	92,9	9,3
Gruvdrift o. råvaror	5	29,4	10,2	19	71,7	7,2
Skogsindustri	1	1,6	0,6	9	41,9	4,2
Kemisk industri	9	41,5	14,3	20	58,6	5,8
Verkstadsind.	11	22,6	7,8	52	102,3	10,2
Elektron. o. dataind.	2	0,7	0,2	13	10,6	1,0
Övrigt	9	18,1	6,3	32	72,7	7,3
<i>Summa inv. lån</i>	48	248,2	85,8	197	814,3	81,3
<i>Regionallån</i>	2	3,0	1,0	13	38,0	3,8
<i>Internat. utl.</i>	7	38,1	13,2	19	148,7	14,9
Totalt	57	289,3	100,0	229	1 001,0	100,0

Beviljade investeringslån i Norden per 31.12.1984: Samarbetstillfällena fördelade på länder och utjämnad fördelning av lånebelopp (i miljoner SDR)

Lån- tagarnas hemland	Antal lån	Antal samarbetstillfällena med:					Total- belopp (mSDR)	% av belopp
		Danmark	Finland	Island	Norge	Sverige		
Danmark	22	—	3	1	8	16	156,7	17
Finland	76	7	—	1	16	63	147,6	16
Island	9	4	2	—	4	4	56,6	6
Norge	63	21	14	0	—	45	258,1	28
Sverige	47	11	34	0	20	—	302,1	33
Totalt	217	43	53	2	48	128	921,1	100

Bankens lån är alltid i minst två nordiska länders intresse. Vid varje låneprojekt måste det därför föreligga ett "samarbetstillfälle" i minst ett annat nordiskt land. Ovanstående tabell visar hur bankens investeringslån fördelar sig på varje land, och i vilka andra länder samarbetstillfällena förekommit. Det kan finnas flera samarbetstillfällena vid ett låneprojekt.

Om man tar Danmark som exempel, visar tabellen att 22 låntagare varit danska, och att det vid dessa lån funnits 3 samarbetstillfällena i Finland, ett i Island, 8 i Norge och 16 i Sverige. Vidare ser man att samarbetstillfällena i Danmark funnits för 7 av lånen till Finland, liksom för 4 av lånen till Island, 21 av lånen till Norge och 11 av lånen till Sverige. Totalt har samarbetstillfällena i Danmark funnits vid 43 av lånen till andra nordiska länder. Med 22 låntagare och 43 samarbetstillfällena har därmed danska intressen förekommit vid 65 av bankens 217 investeringslån.

De två sista kolumnerna anger en beräknad fördelning av det totala beloppet för investeringslån beviljade per 31.12.1984. Som fördelningsprincip har valts att 2/3 av beloppet påförts låntagarens hemland, och den återstående tredjedelen har påförts det land eller de länder där samarbetstillfällena funnits.

Styrelse*Danmark*

Erling Kristiansen, ambassadør, Udenrigsministeriet
Suppl.: Hedeman Olsen, kontorchef, Industriministeriet
Nils Erik Sørensen, kontorchef, Finansministeriet
Suppl.: Bent Sveistrup, kontorchef, Danmarks Nationalbank

Finland

Eero Tuomainen, direktör, Ekonomiska planeringscentralen
Suppl.: Annikki Saarela, konsultativ tjänsteman, Finansministeriet
Pentti Uusivirta, bankdirektör, Finlands Bank
Suppl.: Åke Wihtol, understatssekreterare, Utrikesministeriet

Island

Thorhallur Ásgeirsson, departementschef, Handelsdepartementet
Suppl.: Tómas Arnason, chefsdirektör, Sedlabanki Islands
Jón Sigurðsson, direktör, Statens Ekonomiska Institut, styrelsens ordförande
Suppl.: Guðmundur Magnússon, rektor, Islands Universitet

Norge

Arne Asper, administrerende direktør, Frionor Norsk Frossenfisk A/L
Suppl.: Harald Henriksen, administrerende direktør, den Norske Industribank A/S (till 31.5.1984)
Per Ditlev-Simonsen, disponent, Sverre Ditlev-Simonsen & Co, SDS-gruppen (från 1.6.1984)
Hermod Skånland, direktør, Norges Bank, styrelsens viceordförande
Suppl.: Kjell Kristensen, viseadministrerende direktør, A/S Vinmonopolet (till 31.5.1984)
Harald Henriksen, administrerende direktør, Den Norske Industribank A/S (från 1.6.1984)

Sverige

Arne Callans, direktör (till 31.8.1984)
Harry Schein, verkställande direktör, Sveriges Investeringsbank AB (från 1.9.1984)
Suppl.: Arne Lindå, direktör, Internationella Valutafonden (till 25.1.1984)
Ulf G. Lindén, viceverkställande direktör, AB Volvo (från 26.1.1984)
Jan O. Karlsson, statssekreterare för nordiska samarbetsfrågor, Jordbruksdepartementet
Suppl.: Erik Åsbrink, statssekreterare, Finansdepartementet

Kontrollkommitté*Danmark*

Jens Steffensen, folketingsmand
Erling Dinesen, fhv. minister

Finland

Ulf Sundqvist, chefdirektör, Finlands Arbetarsparbank
C. O. Tallgren, verkställande direktör, Föreningen Konstsamfundet rf

Island

Stefán Jónsson, f. d. altingsman
Halldór Ásgrímsson, fiskeriminister

Norge

Håkon Kyllingmark, fhv. stortingsrepresentant
Odd Sagør, rådmann, Trondheim

Sverige

Paul Jansson, riksdagsman
Lennart Nilsson, generaldirektör, Riksskatteverket
Av kontrollkommittén utsedda fackrevisorer:
Eric Haglund, CGR-revisor, Finland
Ole Rathje, statsautoreret revisor, Danmark

Administration*Verkställande direktör:*

Bert Lindström

Utlåning inom Norden

Direktör: Jan Lennerhagen
Bitr. direktör: Poul Hansen
Lars Norén, regionchef
Lars Selenius, regionchef

Internationell utlåning

Direktör: Peter Laurson
Direktör: Zia H. Noorzoy
Lars Ehrengren, regionchef
Jørgen Ilsøe, regionchef
Liisa Niemelä, låneadministratör

Upplåning, ekonomi, administration, information

Direktör: Peter Modeen (till 28.2.1985)
Bitr. direktör: Björn Waltré, ekonomi och administration
Christer Boije, administration
Gerd Gripenberg, redovisning
Jyrki Iisalo, systemplanering
Monica Löfgren-Mäenpää, informationschef

Likviditet, särskilda finansieringsuppläggningar

Direktör: Petter Skouen (inkl. upplåning från 1.3.1985)

Bitr. direktör: Birgitta Kantola

Birgitta Lipponen, back-office

Joakim Wahlquist, dealer

Land- och konjunkturbedömning, finansiell planering

Direktör: Knud Zimmer Ross

Juridiska avdelningen

Bitr. direktör: Siv Hellén, chefsjurist, styrelsesekreterare

Harro Pitkänen, jurist

Ragnar Sjoner, jurist

Till kontrollkommittén för Nordiska Investeringsbanken**Revisionsberättelse**

I uppdrag av Kontrollkommittén för Nordiska Investeringsbanken har vi granskat bankens årsredovisning och räkenskaper samt förvaltning för år 1984. Granskningen har utförts i den omfattning god revisionsbedömning förutsätter.

Årsredovisningen är uppgjord i enlighet med allmänna bokföringsprinciper och ger en rättvisande bild av bankens ställning per bokslutsdatum, resultatet av verksamheten och finansieringen för räkenskapsåret.

Vid vår revision har vi inte funnit anledning till anmärkning beträffande styrelsens och verkställande direktörens förvaltning av bankens angelägenheter.

Helsingfors den 7 februari 1985

Eric Haglund

CGR-revisor

Helsingfors

Ole Rathje

Statsautoriseret revisor

København

Till Nordiska ministerrådet

Kontrollkommitténs för Nordiska Investeringsbanken berättelse över revisionen av bankens förvaltning och räkenskaper.

I enlighet med § 13 av stadgarna för Nordiska Investeringsbanken utsedda att kontrollera bankens verksamhet och svara för revisionen av banken, avger vi efter att ha slutfört vårt uppdrag för år 1984 följande berättelse.

Kontrollkommittén har sammanträtt under räkenskapsåret och efter det bankens bokslut upprättats, varvid erforderliga kontroll- och granskningsåtgärder vidtagits. Bankens årsredovisning har genomgåts vid möte i Helsingfors den 7 februari 1985, då vi även tagit del av den revisionsberättelse som avgivits av de av kontrollkommittén utsedda fackrevisorerna den 7 februari 1985.

Efter vår revision konstaterar vi,

att bankens verksamhet under räkenskapsperioden bedrivits i överensstämmelse med stadgarna,

att bokslutet, som efter avsättning av 5 000 000 SDR för kreditrisker, uppvisar ett överskott om 18 587 692,61 SDR, vilket i sin helhet av styrelsen föreslås överfört till reservfonden, ger en rättvisande bild av bankens ställning den 31.12.1984, av resultatet av bankens verksamhet och av finansieringen under år 1984.

Vi tillstyrker för Nordiska ministerrådet,

att resultaträkningen och balansräkningen fastställs och

att styrelsen och verkställande direktören beviljas ansvarsfrihet för förvaltningen av bankens angelägenheter under den av oss granskade redovisningsperioden.

Helsingfors den 7 februari 1985

Halldór Ásgrímsson

Erling Dinesen

Paul Jansson

Stefán Jónsson

Håkon Kyllingmark

Lennart Nilsson

Odd Sagør

Jens Steffensen

Ulf Sundqvist

C. O. Tallgren

Ekonomiska utskottets betänkande

över berättelse från Nordiska projektexportfonden

(Berättelsen, se s. 1750)

Til Økonomisk utvalg er henvist beretning fra Nordisk projektexportfond (NOPEF) om virksomheten i 1984.

NOPEF startet sin virksomhet høsten 1982. Ved utgangen av 1984 hadde NOPEF registrert 117 prosjekter for behandling. Av disse hadde 53 prosjekter innkommet i løpet av 1984. Søknadene om støtte vedrørende disse 53 prosjekter beløp seg til 10,3 millioner FIM. Av de 53 prosjektene ble 11 tatt til etterretning, 5 er ennå ikke behandlet, 5 bortfalt og 8 er avslått. 24 prosjekter ble altså godkjent. Det samlede støttebeløp til disse prosjekter er på 3 777 000 FIM.

I 1984 har to prosjekter ført fram til kontrakter. Dette gjelder et treforedlingsprosjekt i Venezuela og et avfallshånderingsprosjekt i Saudi-Arabia.

Svenske foretak deltar i 65 % av de ovenfor nevnte 24 prosjekt, norske i 61 prosent, finske i 55 prosent, danske i 52 prosent og islandske i 15 prosent.

Siden NOPEF startet sin virksomhet har man gitt tilsagn om støtte svarende til 9,3 millioner FIM. Etterspørselen etter NOPEF:s midler har i 1984 vært ca 3 ganger det disponible støttebeløp.

I løpet av året har NOPEF lagt stor vekt på å gjøre virksomheten bedre kjent for nordisk næringsliv og organisasjoner. Samarbeidet med de nordiske eksportfremmende organisasjoner, organisasjoner for økonomisk utviklingssamarbeid samt nordiske finansinstitusjoner er blitt fordypet.

Økonomisk utvalg har merket seg den fortsatt store interesse for og etterspørsel etter NOPEF:s tjenester. Det er også med tilfredshet utvalget kan konstatere at NOPEF:s virksomhet begynner å gi konkrete resultater i form av inngåtte kontrakter mellom nordiske prosjektexportører og land/bedrifter i den 3.verden. Den store etterspørselen etter NOPEF:s tjenester tyder på at det vil være hensiktsmessig å utvide de finansielle rammer for NOPEF:s virksomhet. Dette er årsaken til at Økonomisk utvalg har sluttet seg til et forslag om å øke bevilgningene til NOPEF betydelig, se utvalgets betegnning til ministerrådsforslag B 59/e om en handlingsplan for økonomisk utvikling og full sysselsetting.

Økonomisk utvalg bemerket i forbindelse med behandlingen av Nordisk Ministerråds budsjett i november 1983 at det så fram til den vurdering av

NOPEF:s virksomhet som Ministerrådet på et tidligere tidspunkt hadde opplyst ville bli foretatt. Dette for å få et bedre grunnlag for å uttale seg om bevilgninger til NOPEF.

Utvalget konstaterer at et uavhengig konsulentbyrå har foretatt en vurdering av NOPEF og at konklusjonene var meget positive. Utvalget vil gjerne motta denne vurderingen.

Utvalget har også merket seg det omfattende samarbeidet NOPEF har innledet med organisasjoner i og utenfor Norden. Økonomisk utvalg har stor tro på at dette på sikt vil føre til økte eksportmuligheter for nordiske bedrifter. Det er vanskelig å trekke fram enkelte av disse samarbeidspartnere/grupper som særlig verdifulle, men utvalget har merket seg det nære nordiske samarbeidet som har oppstått i forholdet til Indonesia. Dette initiativet, som NOPEF har deltatt i, ser ut som en lovende samarbeidsmodell de nordiske land bør benytte seg av også i forholdet til andre land, gjerne i ASEAN-området.

Under henvisning til ovenstående foreslår Økonomisk utvalg at

Nordisk Råd tar beretning C4/e om Nordisk prosjektexportfonds virksomhet i 1984 til etterretning.

Oslo, 15. februar 1985

Gunnar Berge (A)

Johan Buttedahl (Sp)

Ólafur G. Einarsson (Sj.)

Arne Gadd (s)

Carl I. Hagen (Fr.p.)

Karen Thurøe Hansen (KF)

Paul Jansson (s)

Heikki Järvenpää (Kok)

Anker Jørgensen (S)

Anfinn Kallsberg (Fkfl)

Arvo Kempainen (Skdl)

Peter Muurman (Sdp)

Gunnar Nilsson (s)

Åse Olesen (RV)

Formann

Páll Pétursson (F.)

Sten Svensson (m)

Karin Söder (c)

Petter Thomassen (H)

Hans Olav Tungesvik (Kr. F.)

Berättelse från Nordiska projektexportfonden

Verksamhetsberättelse 1984

1. Institutionens uppgift

Nordiska projektexportfonden upprättades år 1982 för en försöksperiod fram till den 31.12.1987. Fonden skall bidra med att stärka de nordiska företagens internationella konkurrenskraft vid export främst till utvecklingsländer, men även till statshandelsländer. Fondens huvudsakliga verksamhet är att ge stöd till nordiska företag och institutioner vid uppgörandet av förutsättnings- och lönsamhetsstudier beträffande konkreta projekt och för motsvarande aktivitet som kan leda till affärskontrakt. Projektet skall vara av nordiskt intresse. Fonden kan bevilja bidrag som täcker högst 50 % av kostnaderna. Beviljade bidrag skall normalt återbetalas om projektet realiserar.

En mindre del av Fondens medel kan även beviljas som bidrag på upp till 50 % av utgifterna för nordiska och internationella seminarier inom branscher och områden där nordiska företag är konkurrenskraftiga, till grundläggande marknadsundersökningar och studier av efterfrågesituationen i målområden där ett nordiskt intresse för leveranser kan föreligga.

2. Organisation

Projektexportfonden har en styrelse på 10 medlemmar, bestående av två ledamöter från vart och ett av de nordiska länderna. Nordiska investeringsbanken representeras av en observatör vid styrelsemötena. Fonden har sitt säte i Helsingfors och hade per 31.12.1984 tre anställda. Ministerrådet beslutade under år 1984 att upprätta en ny tjänst för en handläggare fr. o. m. 01.01.1985.

3. Verksamheten 1984

3.1 Ekonomiskt utfall (alla tal i FIM):

Anslagspost	Budget	1984 Bokslut	Avvikelse
Löner	553 000	585 435,63	- 32 435,63
Varor och tjänster	770 000	768 726,22	1 273,78
Projekt*	3 784 000	2 661 418,43	1 122 581,57
Summa	5 107 000	4 015 580,28	1 091 419,72

* Överfört till 1985 FIM 1 122 581,57

3.2 *Beskrivning av verksamheten*

Vid utgången av 1984 hade Projektexportfonden registrerat totalt 117 projekt för behandling. Av dessa hade 53 projekt inkommit under året, medan de övriga hade mottagits och behandlats under 1982/83. Ansökningarna om stöd rörande de 53 projekten som inkom under år 1984 uppgick tillsammans till FIM 10,3 miljoner. Av de 53 projekten blev under året 11 st bordlagda, 5 har ännu inte behandlats, 5 föll bort och 8 har avslagits. Under året blev alltså 24 projekt godkända, med ett samlat stödbelopp på FIM 3 777 000.

Under år 1984 har två projekt lett till kontrakt, ett träförädlingsprojekt i Venezuela och ett avfallshanteringsprojekt i Saudi-Arabien, och de beviljade stödbeloppen för dessa två projekt har förts tillbaka till Fonden. Det samlade kontraktsvärdet för projekten kan anslås till ca FIM 50 miljoner. Samtidigt har det under året beviljats efterskänkning av stödbeloppen för två projekt, ett fiskeriprojekt i Filippinerna och ett energiprojekt i Indonesien.

Det nordiska intresset i projekten är relativt bra fördelat på de enskilda länderna. Svenska företag deltar i ca 65 % av projekten, norska i ca 61 %, finska i ca 55 %, danska i ca 52 % och isländska företag deltar i 15 % av projekten. Fördelningen av intresset på de enskilda länderna, visar att de flesta projekt har deltagande av mer än två länder. En rad projekt berör samtliga nordiska länder.

Vad gäller branscher dominerar byggsektorn och produktion av byggmateriel med 25 projekt följt av energi med 20 projekt och fiskeri med 20 (härav 4 som gäller fiskodling), maritim transport och skeppsbygge 14 projekt samt lantbruks- och agroindustrin med 10 projekt. För övrigt täcker projekten andra branscher såsom träförädling, mekanisk och kemisk industri, lufttransport och telekommunikation samt offshoreverksamhet.

Sedan Fonden startade sin verksamhet den 01.10.1982, hade man vid utgången av år 1984 utfäst totalt FIM 9 338 000. Totalt har Fonden under samma period haft en budget på FIM 8 895 000. När utfästelserna är högre än budgeten, är detta i överensstämmelse med ett beslut som togs av Nordiska ministerrådet vid dess möte den 17–18 oktober 1984, varvid Fondens styrelse fick möjlighet att utfästa intill 20 % utöver den årliga budgeten för att därigenom eftersträva ett fullt utnyttjande av Fondens begränsade medel. Erfarenhetsmässigt faller en del projekt bort under året och tilläggsutfästelserna säkrar då att man vid årets slut inte har ett överskott av stödmedel.

Fondens stöd till de enskilda projekten ges i form av s. k. villkorslån. Per 31.12.1984 var den totalt utbetalda summan av sådana villkorslån tillsammans FIM 4 771 000.

Det framgår av ovanstående att efterfrågan på Fondens medel också under 1984 har varit hög – ca 3 ggr det disponibla stödbeloppet.

Fondens styrelse har under 1984 hållit fem möten, där man har behandlat såväl inkomna ansökningar om stöd och konkreta initiativ för främjandet av det nordiska samarbetet inom projektexporten som de generella riktlinjerna för verksamheten, principiella frågor i samband med arbetet för det nordiska handlingsprogrammet för ekonomi och sysselsättning samt praktiska administrations- och ekonomifrågor.

Av de projekt som har förelagts Fonden med ansökan om stöd, har den större delen kommit direkt från näringslivet. Men också genom det nära samarbetet med de exportfrämjande organisationerna i Norden har en del projekt förelagts som följd av impulser från dessa till näringslivet. I någon utsträckning grundar sig projekten även på Fondens egna initiativ.

Samarbetet med de nordiska exportfrämjande organisationerna, med organisationerna för ekonomiskt utvecklingssamarbete och nordiska finansinstitutioner har kunnat fördjupas under året. I detta sammanhang försöker Fonden att verka som en katalysator för samarbetet mellan nordiska projektexportörer också utanför de konkreta fall där det endast är tal om ansökan av stöd till ett projekt.

Samarbetet med internationella organisationer och då främst Världsbanken, International Finance Corporation, Förenade nationernas utvecklingsprogram (UNDP) och enskilda regionala banker, har förts vidare och man ser efterhand positiva resultat av detta samarbete. Ett av de projekt som under året har lett till ett positivt resultat, är således en följd av ett nära samarbete mellan Fonden, den danska Industrialiseringsfonden för Udviklingslandene, International Finance Corporation och den Västafricanska utvecklingsbanken.

Tillsammans med de nordiska exportfrämjande organisationerna och Nordiska investeringsbanken har Fonden under året genomfört ett brett upplagt program när det gäller att främja exporten av projekt till Indonesien, speciellt inom områdena maritim transport, maritim infrastruktur och fiskeri. Denna satsning har fört till fyra internordiska projekt, som är under bearbetning, och ett antal nationella projekt. Satsningen har också fört till ett fördjupat samarbete mellan de nordiska ambassaderna i Indonesien, och har lett till grundandet av en nordisk/indonesisk samarbetskommitté på ämbetsmannaplan.

Inom denna samarbetsram har Nordiska investeringsbanken och Fonden genomfört en bred presentation av Norden för ledningen i den Västafricanska utvecklingsbanken, som under november månad besökte samtliga fem nordiska länder. Satsningen här har lett till identifiering av 14 konkreta projekt, varav två senare har uppnått stöd från Fonden medan de övriga bearbetas nationellt.

Kontakter har upprättats med African Development Bank, ECOWAS Fund och med den Centralafrikanska utvecklingsbanken. Fonden stod i december som värd för ett besök i Norden av en delegation bestående av 7 regeringsmedlemmar från Zaire.

Samman med Nordiska investeringsbanken har Fonden gått in i ett nära samarbete om energiprojekt med Världsbankens energiavdelning och UNDP. Detta samarbete siktar på identifiering av energiprojekt på ett tillräckligt tidigt stadium, så att nordisk industri får möjlighet till att bearbeta dessa grundligt innan de kommer ut som internationella anbud. Programmet har blivit presenterat för nordisk industri, genom ett brett upplagt seminarium med senare uppföljningsmöten och har fått en bred uppslutning från företagen. Nordiska investeringsbankens och Fondens samarbete här, stöder sig på en internordisk expertgrupp som har upprättats för detta ändamål.

Geografiskt verkar intresset för gemensamma nordiska projekt fortsatt vara störst när det gäller Mellanöstern och ASEAN-länderna. Det har under året varit en märkbar ökning av intresset för Väst- och Centralafrika bland de nordiska företagen. När det gäller SADCC-länderna i södra Afrika, har Fonden gett stöd till en otraditionell satsning av en grupp på 6 betydande nordiska företag.

Totalt är det registrerat 38 projekt i Mellanöstern varav 8 i Saudiarabien och 7 i Egypten. I Asien är totalt 34 projekt registrerade varav Indonesien allena står för 14 projekt och 13 gäller de övriga ASEAN-länderna. I det svarta Afrika är registrerat totalt 16 projekt mot endast 9 i Latin-Amerika.

Fonden har under årets lopp lagt stor vikt vid att göra verksamheten bättre känd för nordiskt näringsliv och organisationer. Detta har skett genom kontakt med nordisk press, genom artiklar och intervjuer, och genom föredrag. En ny informationsbroschyr har utarbetats och kommer att vara klar primo 1985.

Styrelsen beslöt under året att företa en snabbutvärdering av Fondens verksamhet för att få ett intryck av hur denna uppfattas av nordiskt näringsliv, men också med tanke på möjliga uppgifter för Fonden inom ramen för det planlagda nordiska handlingsprogrammet för ekonomi och sysselsättning. Utvärderingen genomfördes av ett svenskt konsultföretag. Rapporten gav, i stora drag, en positiv bild av Fonden och det verkar som om nordiskt näringsliv uppfattar den som dynamisk, välorienterad och obyråkratisk.

4. Beslut

Styrelsen för Nordiska projektexportfonden överlämnar härmed Fondens verksamhetsberättelse för år 1984.

Helsingfors den 14 februari 1985

Carl Ivar Öhman
Styrelseordförande

Hans Høegh Henriksen
Verkst. direktör

Betänkande av

Nordiska rådets utskott för granskning av Nordiska kulturfondens förvaltning

(Kulturfondens berättelse, se s. 1755)

Till utskottet har hänvisats av Nordiska kulturfonden till Nordiska rådets 33:e session avgiven berättelse över verksamheten 1983 jämte bilagor. Berättelsen har behandlats vid möte den 31 januari 1985.

Utskottet har genomgått berättelsen över Nordiska kulturfondens verksamhet 1983 jämte *bilaga 1* Resultaträkning för verksamhetsåret 1983, *bilaga 2* Utdrag ur protokoll från 62:a styrelsemötet oktober 1983, *bilaga 3* Ansøgninger og bevillinger 1983, *bilaga 4* Bevillinger fra Nordisk Kulturfond 1983 och *bilaga 5* Revisionsprotokol 27.12.1984.

Utskottet noterar att kulturfonden med fondens revisorer har diskuterat frågan om sekretariatets resursinsats angående kontrollen och användningen av beviljade bidrag, samt att fondens styrelse har beslutat göra en analys av fondens arbetsrutiner m. m. i syfte att få förslag till rationaliseringar av verksamheten.

Utskottet konstaterar med tillfredsställelse, att en utvärdering av kulturfondens verksamhet från 1966 till 1983 kommer att genomföras, i enlighet med önskemål som Nordiska rådets kulturutskott har uttalat.

Utskottet föreslår

1. att Nordiska rådet godkänner Nordiska kulturfondens räkenskaper för år 1983 och beviljar fondens styrelse ansvarsfrihet för 1983 samt
2. att Nordiska rådet lägger berättelsen om Nordiska kulturfondens verksamhet 1983 till handlingarna.

Stockholm den 31 januari 1985

Eiður Guðnason (A.)

Förman

Robert Pedersen (S)

Pekka Tuominen (ÅSD)

Gunnel Jonäng (c)

Reiulf Steen (A)

Berättelse

om Nordiska kulturfonden inkl. revisionsberättelse

Verksamhetsberättelse 1983

A. Namn och adress

Nordiska kulturfonden
Sekretariatet för nordiskt kulturellt samarbete
Snaregade 10
DK-1205 København K
tel. 01/11 47 11

B. Upprättad och deltagande länder

Nordiska kulturfonden upprättades 1966 genom en överenskommelse mellan Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige.

C. Målsättning

Nordiska kulturfonden har till uppgift att främja det kulturella samarbetet mellan de nordiska länderna genom att ge bidrag till nordiska samarbetsprojekt inom kulturområdet.

Bidrag från fonden kan utgå till ändamål som gäller forskning, undervisning och allmänskulturell verksamhet.

Den sistnämnda verksamheten omfattar bl. a. musik, litteratur, bildkonst, teater, film och andra konstarter, kulturförmedling och frivilligt kulturarbete. Bidrag kan även utgå till informationsverksamhet inom och utom Norden om de nordiska ländernas kulturliv och om nordiskt kulturellt samarbete.

Fonden ger i första hand bidrag till nyskapande och initierande verksamhet.

D. Organisation

1. Administration

Nordiska kulturfonden erhåller ett årligt anslag över den gemensamma nordiska kulturbudgeten. Anslaget förvaltas av en styrelse som består av tio ordinarie medlemmar och tio personliga suppleanter. Av dessa är hälften parlamentariker som utnämns av Nordiska rådet och hälften ämbetsmän som utnämns av Nordiska ministerrådet.

Medlemmarna och suppleanterna utnämns för en tidsperiod av två år i taget. Styrelsen väljer inom sig en ordförande och en vice ordförande för

ett kalenderår i taget. Samma land innehar ordförandeposten två år i sträck.

Sekretariatet för nordiskt kulturellt samarbete sköter fondens sekretariatsfunktioner och ekonomiförvaltning. Sekretariatet är representerat på styrelsemötena.

Utöver kulturfondens egna medel fördelar styrelsen också de medel som stödordningen för nordiskt folkbildningssamarbete och stödordningen för nordiskt idrottssamarbete har, medel som beviljas separat över den nordiska kulturbudgeten.

2. Styrelsen

Styrelsen hade följande sammansättning 1983:

Danmark

formand for Folketinget Svend Jakobsen
(suppleant: folketingsmand Hagen Hagensen)
kontorchef Hans Vilstrup
(suppleant: fuldmægtig Thomas Grage)

Finland

riksdagsman Elsi Hetemäki-Olander
(suppleant: riksdagsman Mikko Ekorre)
kanslichef Jaakko Numminen
(suppleant: kulturråd Matti Gustafson)

Island

altingsmand Sverrir Hermannsson
(suppleant: f. d. altingsmand Stefán Jónsson)
f. d. departementschef Birgir Thorlacius
(suppleant: afdelingschef Árni Gunnarsson)

Norge

stortingsrepresentant Jo Benkow
(suppleant: stortingsrepresentant Kirsti Kalle Grøndahl)
departementsråd Per Haga
(suppleant: byråchef Olav Nyhamar)

Sverige

riksdagsledamot Bengt Wiklund
(suppleant: riksdagsledamot Kersti Svartz)
departementsråd Jan-Mats Lindahl
(suppleant: departementssekreterare Brita Lundh)

Under 1983 har riksdagsledamoten Bengt Wiklund, Sverige, varit ordförande för styrelsen och departementsrådet Jan-Mats Lindahl, Sverige,

dess vice ordförande. Under verksamhetsåret 1983 har fyra ordinarie styrelsemöten hållits följande tider:

15 och 16 mars 1983 i Köbenhavn, Danmark

5, 6 och 7 juli 1983 i Nyslott, Finland

5, 6 och 7 oktober 1983 i Åbenrå, Danmark

13 och 14 december 1983 i Stockholm, Sverige

Bidrag av 1983-års medel beviljades dessutom vid mötet i december 1982.

Ordföranden Bengt Wiklund har därtill deltagit i invigningen av Nordens Hus på Färöarna den 8 maj 1983.

3. Revision

Anslag beviljas med den förutsättningen att mottagaren senast sex månader efter utbetalning insänder en rapport och en ekonomisk redovisning av bidragets användning.

Fondens räkenskaper revideras av två revisorer utnämnda av Nordiska rådet. Under 1983 har fonden haft rigsrevisor J. Bredsdorff och folketingsmand Otto Mørch som revisorer. Suppleanter för dessa har varit afdelingschef Ib Gerner Hansen och folketingsmand Povl Brøndsted.

Med anledning av vad som framförts i revisionsberättelsen 1/1981 beslöt styrelsen för Nordiska kulturfonden att vidta en rad åtgärder för att få klarhet i vissa frågor.

Styrelsen har därvid inhämtat utlåtande angående styrelsens befogenhet att själv fastställa sina arvoden till ledamöterna. Av utlåtandet framgår att styrelsen har denna befogenhet. Mot bakgrund härav har styrelsen på mötet i juli 1983 beslutat att arvodena fr. o. m. den 1 januari 1983 skall regleras i takt med justeringen av de tillägg som kultursekretariatets personal uppbär, dvs. arvodena indexregleras.

I samband med ovannämnda utlåtande berördes även frågan om vilka riktlinjer som gäller för revision av Nordiska kulturfonden. Av utlåtandet framgår att det kan hävdas att några riktlinjer uppenbarligen inte fastställts av Nordiska rådet. Detta förhållande har påpekats i skrivelse den 22 juli 1983 till Nordiska rådet och revisorerna för Nordiska kulturfonden.

Vidare har kulturfonden haft ett möte den 20 maj 1983 med revisorerna och diskuterat frågan om sekretariatets resursinsats angående kontroll av användningen av beviljade bidrag, dvs. den kontroll som äger rum i samband med genomgång av ekonomiska redovisningar för genomförda projekt.

I detta sammanhang vill styrelsen också gärna framföra sin uppskattning av revisorernas hjälpsamhet vad gäller fondens redovisningsproblem o. likn.

I samband härmed skall också nämnas att en ny blankett tryckts upp med anvisningar angående ekonomisk redovisning och rapportering av genomförda projekt.

Därefter har kulturfondens styrelse på decembermötet 1983 beslutat att låta göra en analys av fondens arbetsrutiner m. m. i syfte att få förslag till rationaliseringar av verksamheten.

4. Nordiska rådets granskning av verksamheten

Nordiska rådet har ett särskilt utskott för granskning av kulturfondens förvaltning.

Granskningsutskottets ordförande och ordföranden i kulturfondens styrelse har den 17 februari 1983 haft ett möte med anledning av vissa påpekanden i revisionsberättelsen 1/1981.

Nordiska kulturfonden har den 15 augusti 1983 haft möte med Nordiska rådets kulturutskott och Nordiska rådets utskott för granskning av kulturfondens förvaltning med anledning av bl. a. frågan om kulturfondens rättsliga status gentemot enskilda personer som berörs av fondens verksamhet.

Kulturfondens styrelse har även på styrelsemötet i oktober 1983 beslutat att låta göra en juridisk bedömning av kulturfondens rättsliga status. Uppdraget är ännu inte slutfört.

Vidare har styrelsen för kulturfonden på styrelsemötet i juli 1983 beslutat att inbjuda Nordiska rådets utskott för granskning av kulturfondens förvaltning till ett möte den 25 januari 1984 för att diskutera bl. a. kultursekretariatets resursinsats angående kontroll av användningen av beviljade bidrag från fonden.

E. Verksamheten 1983

1. Ekonomi (se Bilaga 1)

Fonden hade följande medel till förfogande 1983:

Anslaget över den nordiska kulturbudgeten	DKK 9 630 000,00
Räntor	DKK 985 173,33
Återbetalningar av icke använda medel	DKK 1 239 229,52
Icke disponerade medel från 1982	DKK 418 497,36
Övriga intäkter	DKK 30,91
Totalt	DKK 12 272 931,12

2. Information

Annonser om fondens bidragsverksamhet har publicerats i en rad tidningar i samtliga nordiska länder, samt på Grönland, Färöarna och Åland. Mot bakgrund av minskat antal ansökningar till fonden och önskemål från Nordiska rådets granskningsutskott har styrelsen velat öka informationen angående fondens bidragsverksamhet. Således har antalet annonser ökat igen i år jämfört med föregående år. Dessutom har informationsmaterial om fonden distribuerats till en rad nationella och samnordiska organ. Ansökningsblanketter med tillhörande upplysningar om fonden och dess bidragsmöjligheter har liksom tidigare tillsänts de nordiska kultur- och undervisningsdepartementen.

3. Ansökningar

Under 1983 har fonden mottagit sammanlagt 563 ansökningar till ett sammanlagt ansökningsbelopp på ca 48 miljoner danska kronor.

Av nedanstående tabell framgår utvecklingen sedan kulturavtalet trädde i kraft 1972:

Verksamhetsår	Antal ansökningar	Ökning/ Minskning	Ansökningsbelopp i milj. DKK	Ökning/ Minskning	Anslag i milj. DKK
1972	306	+13 %	19,2	+38 %	5,0
1973	321	+ 5 %	23,1	+14 %	5,0
1974	468	+46 %	36,4	+58 %	5,0
1975	888	+90 %	63,1	+73 %	5,5
1976	636	-28 %	37,9	-40 %	6,5
1977	652	+ 3 %	33,6	-15 %	6,5
1978	704	+ 8 %	47,5	+41 %	8,0
1979	748	+ 6 %	60,0	+26 %	8,0
1980	762	+ 2 %	84,3	+29 %	8,0
1981	935	+23 %	82,8	- 2 %	8,5
1982	638	-32 %	51,3	-38 %	9,0
1983	563	-12 %	48,7	- 5 %	9,6

Det framgår av tabellen att antalet ansökningar från 1972 har stigit förhållandevis jämnt, från 306 1972 till 935 1981 för att sedan sjunka till 638 1982 vilket kan jämföras med antalet ansökningar som förelåg 1976.

Även under 1983 har antalet ansökningar fortsatt att sjunka till 563. Styrelsen har diskuterat frågan om minskat antal ansökningar till fonden med Nordiska rådets organ och hänvisar till det beslut om utvärdering av kulturfondens verksamhet som omtalas under punkt 6.

Det är emellertid inte möjligt att på nuvarande tidpunkt förutspå om antalet ansökningar även i fortsättningen kommer att vara färre jämfört med tidigare år.

Det bör påpekas att siffrorna i tabellen omfattar alla ansökningar som fonden mottar, dvs. även sådana ansökningar som faller utanför fondens stödområde. Siffrorna ger därför inte en helt korrekt bild av det verkliga behovet av bidrag till projekt som fonden kan stödja.

De inkomna ansökningarna under verksamhetsåret 1983 fördelar sig siffermässigt på kulturavtalets tre huvudområden enligt följande:

Forskning	89 ansökningar	15 %
Undervisning	85 ansökningar	14 %
Allmänkultur	389 ansökningar	71 %
Totalt	563 ansökningar	100 %

Detta avviker inte särskilt från fördelningen under de senare åren. Omkring 60–70 procent av ansökningarna hör till det allmänkulturella området och har gjort så sedan 1975. Av tabell II framgår fördelningen av ansökningar sedan 1972.

Tabell II

	Forskning		Undervisning		Allmänskult.		Totalt antal
	antal	%	antal	%	antal	%	
1972	100	33	22	7	184	60	306
1973	93	29	38	12	190	59	321
1974	137	29	54	12	277	59	468
1975	158	18	86	12	644	70	888
1976	133	21	85	13	418	66	636
1977	98	15	83	13	471	72	652
1978	151	21	89	13	464	66	704
1979	175	23	111	15	462	62	748
1980	137	18	123	16	502	66	762
1981	144	15	118	13	673	72	935
1982	120	19	86	13	432	68	638
1983	89	15	85	14	389	71	563

4. Behandlingen av ansökningarna

Innan ansökningarna läggs fram för styrelsens beslut bereds de, allt efter sitt innehåll, av olika handläggare på kultursekretariatet. I många fall ger Nordiska ministerrådets rådgivande kommittéer utlåtanden. Dvs. Forskningspolitiska rådet (FPR) samt rådgivande kommittéerna för undervisning och allmänskulturell verksamhet. Även andra organ anlitas vid behov, t. ex. de nationella forskningsråden och deras nordiska samarbetsorgan, Nämnden för nordiskt musiksamarbete (NOMUS), Nordiska teaterkommittén m. fl.

Ansökningar som faller utanför fondens bidragsområde, t. ex. ansökningar av nationell karaktär och ansökningar om bidrag till studieresor och stipendier läggs fram för styrelsen utan särskilt ställningstagande från sekretariatets sida. Ansökningar som sakligt hör hemma under särskilda stödordningar, t. ex. ansökningar om bidrag till teatergästspel, överförs direkt till relevant stödordning.

De flesta ansökningar färdigbehandlas under det första mötet efter det att de inkommit till sekretariatet. En del ansökningar av större ekonomiskt omfång och/eller ansökningar av större principiell betydelse kan däremot bli bordlagda för inhämtande av kompletterande upplysningar m. m.

Nordiska kulturfondens styrelse har på mötet i juli 1983 förklarat sig beredd att låta representanter från de självstyrande områdena, Färöarna, Grönland och Åland, vara med vid styrelsens behandling av ansökningar om bidrag som speciellt gäller dessa områden.

Vidare har styrelsen på oktobermötet 1983 behandlat frågan om fondens fördelningsprinciper och därvid bl. a. förklarat sig icke ovillig till att även ge stöd till s. k. gränsregionalt samarbete (jfr. utdrag ur protokoll NKF 62/83, Bilaga 2).

5. Utdelning av fondens medel

Av de inkomna ansökningarna under verksamhetsåret 1983 kunde fonden tillmötesgå 176 med ett sammanlagt beviljningsbelopp på 9 096 300 DKK.

Fördelningen av bevilningarna på kulturavtalets tre huvudområden framgår av följande tabell:

	Antal	Belopp
Forskning	24	1 228 000 DKK
Undervisning	20	975 500 DKK
Allmäncultur	132	6 892 800 DKK

En tabell över antalet ansökningar och ansökningsbelopp samt antalet bevilningar och beviljat belopp fördelade på de enskilda huvudområdena finns bifogad som *bilaga 3a*.

En förteckning över alla projekt som har fått bidrag från Nordiska kulturfonden finns bifogad som *bilaga 3b*.

Av följande tabell framgår utvecklingen av fondens bevilningar sedan 1972:

	Forskning		Undervisning		Allmäncultur		Totalt antal
	antal	%	antal	%	antal	%	
1972	19	24	4	5	56	71	79
1973	25	25	15	15	62	60	102
1974	24	25	5	5	66	70	95
1975	33	26	23	18	69	55	126
1976	30	16	26	13	139	71	194
1977	30	15	19	10	146	75	195
1978	42	18	26	12	158	70	226
1979	44	23	31	16	119	61	194
1980	28	15	33	18	121	67	182
1981	33	18	20	10	121	72	174
1982	28	16	27	16	116	68	171
1983	24	13	20	11	132	76	176

6. Utvärdering av Nordiska kulturfonden

Under 1974 utfördes en statistisk genomgång och värdering av kulturfondens bevilningar bl. a. med hänsyn till kulturavtalets och därigenom den nordiska kulturbudgetens tillkomst.

Nordiska rådets kulturutskott har i sitt yttrande över ministerrådets förslag om det nordiska kultursamarbetet på 1980-talet nämnt att en ny utvärdering av kulturfondens verksamhet bör företas.

Med anledning härav har kulturfondens styrelse på sitt möte i december 1983 beslutat att låta utvärdera fondens verksamhet från 1966 fram till 1983.

Utvärderingsprojektet kommer att omfatta studier gällande bl. a. följande: Allmän utvärdering och studium av nedgången av antalet ansökningar, Färre bidrag från andra finansieringskällor, Frågan om kulturfonden initierat varaktiga samarbetsprojekt, Statistiska fördelningar, Nya kulturpolitiska målsättningar, Förändring av informationsarbetet.

BILAGA 1**Resultaträkning för verksamhetsåret 1983****INTÄKTER***Budgeterade intäkter*

Anslag enligt kulturbudgeten	9 630 000,00	
Summa		9 630 000,00

Ej budgeterade intäkter

Räntor	985 173,33	
Återföringar, tillbakabetaln.	1 239 229,52	
Övriga intäkter	30,91	
Ej disp. medel fr. tidigare år -1982	418 497,36	
Summa		2 642 931,12

Totalt DKK		12 272 931,12
------------	--	---------------

KOSTNADER

Arvoden	93 867,00	
Prov. och kursdifferenser	180,00	
Trycksaker, annonser	117 453,10	
Möteskostnader	317 580,63	
Anslag	10 587 300,00	
Utredningskostnader	926 280,00	
Övrigt	821,34	
Summa		12 043 482,07

Totalt DKK		12 043 482,07
------------	--	---------------

Årets överskott		229 449,05
-----------------	--	------------

Köpenhamn den 16 februari 1984

Oddvar Lie

Direktör

Ove Stenroth

Byråchef

BILAGA 2**Utdrag ur protokoll från 62:a styrelsemötet okt. 1983 (NKF 62/83)***10. Kulturfondens fördelningsprinciper och regionalpolitiskt samarbete*

Dok: PM ang. kulturfondens tilldelningsprinciper daterad den 10.6.1983 samt ministerrådets förslag om nordiskt kultursamarbete under 1980-talet jämte kulturutskottets uttalande, PM ang. regionalpolitiskt samarbete daterad den 27.5.1983, Hemställan från ministerrådet om yttrande över rek. nr 8/1982 daterad den 14.6.1983 och PM ang. finansiering av kulturprojekt i det gränsregionala samarbetet daterad den 9.6.1983 samt Utkast ang. regionalpolitiskt samarbete (rek. nr 8/1982) m. m. daterad den 15.9.1983.

PM ang. kulturfondens fördelningsprinciper genomgicks. I samband härmed redovisas nedan styrelsens synpunkter och beslut.

1. *Ang. styrelsens val av projekt och uppsökande verksamhet m. m.*

Styrelsen *enades* om att den mer än hittills bör styra ansökningarnas innehåll, genom att peka på speciella områden där styrelsen har ett särskilt önskemål om att få fram bra projekt som kan vara i behov av stöd.

Styrelsens syn på vilka områden som kan anses vara särskilt viktiga kan, när styrelsen så önskar, även antydast i kulturfondens annonsering.

Styrelsen *enades* om att även kultursekretariatet mer aktivt bör kunna ta egna initiativ och söka medel ur kulturfonden.

Styrelsen *enades* också om att det inte borde uteslutas att projekt som helt eller delvis får bidrag eller kan få bidrag via ministerrådets dispositionsmedel eller den nordiska kulturbudgeten i övrigt, även kan få stöd från kulturfonden.

2. *Förhållandet mellan Nordiska kulturfonden och beslut i Nordiska ministerrådet och andra nordiska organ*

I princip är det klart att Nordiska kulturfonden, inom ramen för stadgarna, själv bestämmer hur medlen skall fördelas. Styrelsen *ansåg* emellertid att det också är naturligt att fonden vid disponeringen av medlen beaktar nordiska principbeslut som berör kulturfondens verksamhetsområde.

3. *Förhållandet mellan fonden och de rådgivande kommittéerna*

Kulturfonden bistås av vissa remissorgan såsom forskningspolitiska rådet (FPR) och de rådgivande kommittéerna för undervisning (RKU) och allmänskulturell verksamhet (RKK).

Alla ansökningar som gäller forskningsprojekt behandlas således i FPR medan ansökningar som gäller undervisningsområdet eller allmänskulturområdet i princip först blir behandlade i respektive kommitté då ansökningsbeloppet är 100 000 DKK eller därutöver.

Styrelsen *ansåg* att denna procedur är bra och *enades* om att även i fortsättningen upprätthålla denna ordning med följande undantag. Vad gäller ansökningar tillhörande allmänskulturområdet *beslöt* styrelsen att fr. o. m. 1984 skall ansökningsbeloppet vara 150 000 DKK eller därutöver för att bli behandlade i RKK.

4. *Utvärdering av projekt*

När det gäller utvärdering av projekt anmodades sekretariatet att beträffande särskilt intressanta projekt föreslå en utvärdering i efterhand. Detta med hänsyn till att projekten kanske bör föras över till den fasta kulturbudgeten. Styrelsen *ansåg* i likhet med sekretariatet att det i så fall vore önskvärt att sekretariatet fick resurser härtill.

Övriga principer

5. Gällande fördelningsprinciper enl. stadgar och praxis

Av artikel 2 och 3 i kulturfondens stadgar från 1975 framgår ett par generella principer för fördelning av fondens medel. Artikel 2 lyder på följande sätt:

”Fondens verksamhetsområde omfattar det nordiske kultursamarbejde i hele dets utstrækning. Bidrag fra fonden kan således ydes til formål indenfor forskning, undervisning og almenkulturel virksomhed i videste forstand.

Der kan også ydes støtte til informationsvirksomhed indenfor eller udenfor Norden vedrørende nordisk kulturelt samarbejde og de nordiske landes kulturliv.”

Artikel 3 lyder på följande sätt:

”Af fondens midler kan der bevilges tilskud til nordiske projekter af éngangskarakter. Tilskud kan også ydes dels til nordiske projekter af mere varig karakter, dog fortrinsvis for en af styrelsen fastsat periode, dels i særlige tilfælde til regelmæssigt tilbagevendende formål.”

Kravet enligt artikel 3, första meningen innebär, enligt praxis, att styrelsen i regel kräver att minst 3 länder deltar i projektet och att projektet är av initierande karaktär, dvs. att projektet inte är av återkommande natur (ex.vis årsmöten).

I detta sammanhang kan det vara riktigare att även peka på begreppet ”länder” i och med att de självstyrande områdena fått en starkare ställning. Styrelsen hänvisade därvid till en skrivelse daterad den 18 augusti 1983 ang. Nordiska kulturfonden och de självstyrande områdena.

Styrelsen har i praktiken därutöver vanligtvis tillämpat vissa principer i samband med fördelningen av medlen.

De mest förekommande är följande:

- Bidrag till ett och samma projekt beviljas högst tre gånger –
- Bidrag beviljas till vissa projekt i form av produktionsgarantier –
- Bidrag beviljas inte till projekt som i princip kan få medel från den nordiska kulturbudgeten –
- Bidrag beviljas i princip inte till projekt när ansökaren är offentlig institution (jfr. arbetsfördelningen) –
- Bidrag beviljas inte till enskild persons studieresa –
- Bidrag beviljas inte till utgivning av festskrift –
- Bidrag beviljas inte till täckning av underskott i samband med projekt som redan ägt rum –
- Bidrag beviljas inte till projekt som ägt rum före det styrelsemöte då ansökan skall behandlas –
- Bidrag beviljas inte, på nästföljande styrelsemöte, till projekt där föreliggande ansökningar inkommit efter den interna ansökningsfristens utgång (Beslut på 57:e styrelsemötet) –

Styrelsen *ansåg* att dessa principer även i fortsättningen skall gälla vid fördelning av fondens medel, med vissa modifikationer.

Beträffande principen om bidrag i form av produktionsgaranti till vissa projekt *beslöt* styrelsen att i fortsättningen inte bevilja bidrag i form av produktionsgaranti.

Vidare *beslöt* styrelsen att ställa sig avvisande till ansökningar ang. nordiskt deltagande i internationella konferenser förutom det fallet då det rör sig om nordiska förberedelseprojekt inför deltagande i dylika konferenser.

Vad gäller bidrag till s. k. kulturveckor *beslöt* styrelsen att bidrag, i likhet med övriga projekt, inte skall utgå mer än högst tre gånger till ett och samma projekt.

Styrelsen diskuterade också frågan om bidrag till projekt ang. socialt samarbete. Styrelsen *enades* om att ansökningar med klart socialpolitiskt innehåll inte hör hemma i kulturfonden.

Styrelsen *enades* om att styrelsen även i fortsättningen bör ha en välviljig inställning till rese- och uppehållskostnader för deltagare med långa reseavstånd eller deltagare från de självstyrande områdena eller som av andra skäl har stora resekostnader.

Styrelsen *enades* också om att ställa sig positiv till projekt som förläggs till de s. k. utkantsområdena som ett led i strävan till ett utvidgat nordiskt samarbete.

Vidare *ansåg* styrelsen att styrelsen liksom hittills, vid sin bedömning av ansökningar bör lägga vikt vid den uppgivna egeninsatsen. Styrelsen *ansåg* emellertid att bidrag skall kunna ges även då någon egeninsats inte finns uppgiven.

Styrelsen *fann* det också angeläget att, liksom tidigare, bevilja bidrag till informationsverksamhet om nordiskt kulturellt samarbete m. m.

Styrelsen *ansåg* därtill att en ansökning som fått avslag på ett styrelsemöte inte skall tas upp till ny behandling om det gäller samma ansökning.

Styrelsen *beslöt* att lägga PM ang. regionalpolitiskt samarbete daterad den 27.5.1983 och PM ang. finansiering av kulturprojekt i det gränsregionala samarbetet daterad den 9.6.1983 till handlingarna.

Utkast ang. regionalpolitiskt samarbete m. m. genomgicks, varvid följande framkom.

Styrelsen *framhöll* att kulturfondens uppgift är att stimulera ett så brett samarbete som möjligt mellan de nordiska länderna. Styrelsen *förklarade* sig emellertid inte ovillig till att även ge stöd till gränsregionalt samarbete och då även till s. k. bilaterala projekt.

Styrelsen *ansåg* vidare att om kulturfondens verksamhetsområde skulle komma till att mer generellt omfatta även bilaterala projekt får detta konsekvenser i form av begäran om ökade medel i fondens budgetframställning för kommande år. (Jfr. punkt 15).

BILAGA 3

Ansøgninger og bevillinger 1983

	Ansøgninger			Bevillinger		
	Antal	Beløb	%	Antal	Beløb	%
<i>Forskning</i>						
20 Tverrvitenskapelige og overgripende spørsmål	6	394 200		1	44 000	
21 Humanistisk forskning	37	3 326 829		11	519 000	
22 Samfunnsvitenskapelig forskning	15	930 485		5	219 000	
23 Naturvitenskapelig forskning	10	595 600		5	321 000	
24 Medicinsk forskning	14	1 486 558		2	125 000	
25 Teknologisk forskning	5	323 780		—	—	
26 Skog- og landbruksforskning	2	88 400		—	—	
Ialt	89	7 145 852	14,7	24	128 000	13,5
<i>Undervisning</i>						
30 Overgripende spørsmål og pedagogisk forskning	51	4 543 220		11	518 500	
31 Førskole og grunnskole	3	219 555		1	50 000	
32 Gymnasial utdanning	1	36 440		—	—	
33 Akademisk grunnutdanning	4	82 558		—	—	
34 Lærerutdanning	2	97 200		—	—	
35 Erhvervsutdanning	5	716 000		3	247 000	
36 Voksen- og videreutdanning	13	923 711		2	75 000	
37 Spesialundervisning	6	349 430		3	85 000	
Ialt	85	6 968 114	14,3	20	975 500	10,7
<i>Allmenkulturell virksomhet</i>						
40 Overgripende spørsmål	67	9 266 178		20	720 000	
<i>Formidling</i>						
50 Museum, bibliotek og arkiv	4	268 300		3	180 000	
51 AV-medier, grafiske medier	5	463 900		3	150 000	
<i>Kunstnerisk virksomhet</i>						
60 Håndverk og formgivning	6	325 200		4	190 000	
61 Billedkunst (maleri, skulptur, foto)	38	4 631 126		18	1 719 700	
62 Musikk og dans	87	4 811 916		20	617 000	
63 Litteratur	77	5 239 140		31	1 498 600	
64 Dramatisk virksomhet (teater og film)	39	3 933 450		16	1 119 000	
<i>Annen virksomhet</i>						
70 Etniske minoriteters samarbeide	1	170 900		—	—	
71 Idrett og friluftsvirksomhet	2	205 000		1	100 000	
72 Sosialt samarbeid	13	668 151		3	140 000	
73 Barne- og ungdomssamarbeid	6	320 851		1	10 000	
74 Ideelt samarbeid (faglig, kirkelig, politisk)	30	2 917 103		7	203 000	
75 Kvinnesamarbeid	9	1 135 496		2	65 000	
76 Nordiske kulturuker	5	233 049		3	180 500	
Ialt	389	34 589 760	71,0	132	6 892 000	75,8
Ialt	563	48 703 726	100,0	176	9 096 300	100,0

BILAGA 4**Bevillinger fra Nordisk Kulturfond 1983****FORSKNING***Overgribende og tværvideenskabelig forskning*

Helge Kragh, DK-3450 Allerød m. fl. til symposium om brug af filosofiske analyser og empiriske studier i opbygningen af videnskabsteorien 44 000

Humanistisk forskning

Jørgen Stender Clausen, I-56035 Lari (Pisa). Til 6. studiekonference – "Skandinavisk litteratur i mellemkrigstiden" 30 000

Nina Lykke, Nordisk institut, Odense universitet, DK-5230 Odense M. På vegne af arbejdsgruppen for kvindestudier til kongres om teori, metode og formidling i kvindeforskningen 60 000

Solvor Halleraker, Barne- og ungdomspsykiatrisk avd., Mellomåsen, N-8001 Bodø. Til et tværfagligt seminar om børne- og ungdomspsykiatri på Nordkalotten 45 000

Henrik Selsøe Sørensen, DK-3520 Farum. Til Nordisk tidsskrift for fagsprog og terminologi 14 000

Lars Furhoff, Journalisthögskolan, S-112 60 Stockholm. Til sekretær, rejser og trykning i forbindelse med programarbejde for journalistikforskning 40 000

Norra Finlands geografiska sällskap/Pohjois Suomen maantieteellinen seura, SF-90570 Uleåborg. Til fortsættelse af projektet "Man and environment" 20 000

NKS-forlaget, N-Oslo 3. Til islandsk-norsk ordbog 100 000

Fredrik Wildhagen, N-Oslo 2. På vegne af Nordisk gruppe for formgivningshistoriske studier til seminar om formgivningshistoriens grundbegreber 25 000

Astrid Sæther, N-4000 Stavanger. På vegne af Arbejdsgruppen omkring 70'ernes kvindelitteratur till to møder 10 000

Torleiv Høien, N-4340 Bryne. Til fortsættelse af projektet "Innvirkning av lokale hørselstap på språkpersepsjonen" 75 000

Taidehistorian Seura/Föreningen för konsthistoria, c/o Konsthist. institutionen, Helsingfors universitet, SF-00170 Helsingfors 17. Til et nordisk kunsthistorikermøde 100 000

Samfundsvidenskabelig forskning

Svein Jentoft, Institutt for fiskerifag, Universitetet, N-9001 Tromsø. På vegne af ANSF/Arbejdsgruppen for nordisk samfundsvidenskabelig fiskeriforskning til det 3. nordiske forskerseminar om "Fiskerinæringens rammebetingelser i 80'erne" 50 000

Nordiskt Folkeuniversitet, att. Solveig Zäll, S-223 50 Lund. Til forskermøde om ny nordisk kvindelitteratur	15 000
Universitetsforlaget v/Laila Stange, N-Oslo 6. Til udgivelse på engelsk af Nordisk emigrationsatlas samt atlaskommentarer "Handbook of Scandinavian Migration"	100 000
Erik Wiedemann, Musikvidenskabeligt inst., Københavns universitet, DK-1308 København K m. fl. Til den 2. konference om nordisk jazzforskning	50 000
Kerstin Bohm, S-194 36 Upplands Väsby m. fl. Til seminar om offentligt og privat omsorgsarbejde i Norden	4 000

Naturvidenskabelig forskning

Niels Blædel, Naturens Verden, DK-1401 København K. Til konference mellem de nordiske landes redaktører af tidskrifter, som bringer orientering om fremskridt	15 000
Irene Johansen, Hydrologikomiteen, S-113 46 Stockholm. På vegne af Koordineringskomiteen for hydrologi i Norden til nordisk hydrologisk terminologi	57 000
Jón R. Stefánsson, Raunvísindastofnun Háskólans, IS-107 Reykjavik. På vegne af Islandsk matematisk forening til den 19. nordiske matematikerkongres	75 000
Bernt Lindström, S-175 75 Järfälla. På vegne af Matematiska institutionen til nordisk symposium i kombinatorik	49 000
Universitetet i Trondheim, Komiteen for miljøvern, N-7034 Trondheim – NTH. På vegne af Utvalget for arktisk forskning til konference	125 000

Medicinsk forskning

Riksföreningen för cystisk fibros, S-750 03 Uppsala. Til møde for de nordiske foreninger	25 000
Det norske videnskaps-akademi, N-Oslo 2 m. fl. Til Nordisk symposium om geomedicinsk forskning i forbindelse med det geo-kemiske Nordkalot-projekt	100 000

UNDERVISNING

Overgribende spørgsmål og pædagogisk forskning

Jørgen Hansen, DK-8600 Silkeborg. På vegne af Datalærerforeningens gymnasiefraktion til ekstrabevilling til dansk-finsk tolk ved konference om datateknologi og undervisning	7 500
Landssamtökin Proskahjálp, IS-105 Reykjavik, samt Nordiska förbundet för psykisk utvecklingshämning. Til symposiet "En skola för alla"	65 000
Biologian ja Maantieteen Opettajain liitto ry/ Biologi- och geo-	

grafiläraföreningen, SF-00520 Helsingfors 52. Til ekskursion til Nordkalotten for nordiske lærere i geografi	40 000
Helge Lundin, S-19934 Enköping. På vegne af Arbejtsgruppen for nordisk samhällskunskap til udgivelse af "Nordens samhällen i Nordens skolor"	25 000
Handikapporganisationernas nordiska råd, S-10071 Stockholm. Til et nordisk hjælpemiddelseminar	60 000
Lone Dahl, DK-6400 Sønderborg. Til etablering af et samarbejde mellem fransklærere i Norden	15 000
Förbundet Utvecklingshämning rf, att. Marja Oittinen, SF-00100 Helsingfors 10. Til deltagelse af finske tolke ved den 17. nordiske kongres om psykisk udviklingshæmning i Norge	40 000
KKHV/Kunnan kouluhallintovirkamiehet, SF-00520 Helsingfors 52. Til kursus for nordiske kommunale skolechefer	60 000
Viggo Thirup, DK-7400 Herning. På vegne af nordisk skoleudvalg i Herning kommune til venskabsbylærerseminar	46 000
Axel Svitzer, DK-4690 Haslev. Til nordisk Kodály-seminar (musikundervisning)	120 000
Lars-Olof Albertson, Sekt. för studie- och yrkesvägledning, Lunds universitet, S-22101 Lund. Til "Vägledning och utbildningskonferens inför 90-talet. Konferens för studievägledare och utbildningsadministratörer"	40 000

Forskole, grundskole

Flemming Sørensen, DK-6880 Tarm. På vegne af Foreningen Norden og Skolebibliotekarforeningen til arbejdskonference om nordisk børne- og ungdomslitteratur samt udstilling og konkurrence	50 000
--	--------

Erhvervsuddannelse

Margareta Trygg, S-60362 Norrköping. På vegne af Nordiska textilläraryrkesförbundet til kopiering af diasserier og udgivelse af terminologi	25 000
Timo Lasola Suomen teknillinen seura, SF-00520 Helsingfors 52 m. fl. Til international sammenligning af højere teknisk uddannelse (ingeniører)	200 000
Ammattikasvatustalitus, att. Rainer Tuomainen, SF-00530 Helsingfors 53. Til simultantolkning ved INUT NORD 83/Nordisk ingeniøruddannelseskongference	22 000

Voksen- og videreuddannelse

Nordisk folkehøgskoleråd, att. Olav Klonteig, Nordens folkliga akademi, S-44225 Kungälv. Til nordisk folkehøgskolebrochure	40 000
Julie Eira, N-9520 Kautokeino. På vegne af Nordisk samisk lærerlag til kursus i "Samí duodji"	35 000

Specialundervisning

Rune Stenborg, Foniatriska avd., Sahlgrenska sjukhuset, S-41345 Göteborg. På vegne af Nordisk samarbeidsråd for logopedi og foniatri til opfølgning af projekt om uddannelse af logopeder og foniatrikere i Norden	20 000
Ingrid Liljeröth, Inst. för specialpedagogik, Göteborgs universitet, S-43126 Mölndal. Til det 2. symposium om undervisning af elever med psykose i nordisk samarbejde	15 000
Norges døveforbund, N-5001 Bergen. Til seminar om problemer omkring tolkning i forbindelse med døvhed	50 000

ALMENKULTUREL VIRKSOMHED*Overgribende spørgsmål*

Nordens institut, Biskops-Arnö, S-19800 Bålsta, samt Trondheims univ. Til nordisk kursus for aktivt arbejde med kultur i nærmiljø	20 000
Jårgalæddji/Samisk forlag Fanasgieddi, N-9845 Tana. Til præsentation af samisk litteratur på bogmesserne i Bologna (marts 83) og Frankfurt (okt. 83)	15 000
Eva Steinaa, Kunstindustrimuseets bibliotek, DK-1260 København K. Til oprettelse af en skandinavisk komité af SIBMAS (International Association of libraries and museums of the performing arts)	30 000
Fri Nordisk Folkehøjskole, att. Per Warming, DK-8700 Horsens. Til kurset "Grundtvig og fremtidens videnskab"	20 000
Stiftelsen Hässelby, S-16215 Vällingby. Til konference om "Planering av gemensamma nordiska åtgärder för museisäkerhet"	15 000
Pohjola-Nordens kulturrepresentantskap, att. Liisa Ranta, SF-01800 Helsingfors 18. Til seminaret "Nordens levande historia"	50 000
Pia Wilhelmson, SF-07900 Lovisa. På vegne af Nylands litteraturforening til et nordisk skrive-seminar	10 000
Festspillene i Nord-Norge, N-9401 Harstad. Til udstilling om kunst på Nordkalotten	25 000
Carl Nylander, Instituto Svedese, I-00197 Rom. På vegne af Svenska institutet til dokumentation af den "Protestantiska kyrkogården" i Rom	50 000
Föreningen för konsthistoria, c/o Konsthist. institutionen, Helsingfors universitet, SF-00170 Helsingfors 17. Til nordisk kunsthistoriekongres	10 000
Kalejdoskop, S-29600 Åhus. Til udgivelse af dokumentation af det nordiske kunstnermøde på Island i 1981	20 000
Jens Rahbek Pedersen, Snoghøj nordisk folkehøjskole, DK-7000 Fredericia. Til nordisk kulturarrangement	20 000

Gunilla Hultén, S-754 28 Uppsala. På vegne af Journalister for fred til seminar om krig, fred og massemedier	40 000
Peter Hellsten, S-135 49 Tyresö. På vegne af Sveriges lantmätarförening til det årlige specialnummer af "Svensk lantmäteritidskrift" – om nordisk bostadspolitik	30 000
John Gustavsen, N-9000 Tromsø. Til indsamling af materiale om samisk kultur	15 000
Hjörleifur Stéfansson, IS-Reykjavik. Til studierejse til København	50 000
Gösta Moberg, S-603 60 Norrköping. På vegne af Föreningen Nordens Norrköpingsavd. till nordisk folklorefestival	30 000
Heini Davidsen, DK-2620 Albertslund. Til videreførelse af det færøiske tidsskrift Brá	100 000
Jårgalæddji å/s, N-9845 Tana. Til oprettelse af samisk bogklub	20 000
Kari Salo, att. Nordiska klubben, SF-00100 Helsingfors 10. Til "Kulturexpedition till Grönland"	150 000

Formidling

Museum, bibliotek og arkiv

Aust-Finmark fylkesbibliotek, N-9801 Vadsø. Til Nordkalotmøde for biblioteker	20 000
Elfa-Björk Gunnarsdóttir, Borgarbókasafni Reykjavíkur, IS-101 Reykjavik. På vegne af den islandske organisationskomité til det 15. nordiske biblioteksmøde	100 000
Hanaholmens kulturcentrum, att. Gunilla Hellman, SF-02100 Esbo 10. Til bibliotekskonference om folkebibliotekerne og den nye teknologi	60 000

AV-medier, grafiske medier

Panfilm, att. Raymond Mortensen, N-9751 Honningsvåg. Til multimedieprojektet "Øyene i Ishavet"	40 000
Kopioisto rf., SF-00100 Helsingfors 10. Til seminaret "Kultur med nya medier"	60 000
Erland Munch-Petersen, Danmarks biblioteksskole, DK-2300 København S. Til videre udarbejdelse af "Guide to Nordic Bibliography"	50 000

Kunstnerisk virksomhed

Håndværk og formgivning

Samstarfnefnd um kynningu á idnhönnun og listidnad, att Stefan Snaebjörnsson, IS-Reykjavik. Til vandreudstilling om islandsk kunsthåndværk og design	30 000
Finn Jakobstad rf, att. Karl Snellman, SF-68600 Jakobstad. Til samnordisk kunst- og kunsthåndværksudstilling	30 000

Sven-Erik Krooks, Österbottens museum, SF-65100 Vasa 10. Til symposium og udstilling om "stickade plagg"	40 000
P. H. Rosenström, Alingsås museum, S-441 81 Alingsås. Til vandreudstilling med nordisk textil	90 000
<i>Billedkunst (maleri, skulptur, foto)</i>	
ELMU/Elävän musiikin yhdistys, att. Jan Kaila, SF-00180 Helsingfors 18. Til fortsættelse af udstillingen "Alla vill ha barn – ingen vill ha ungdom"	30 000
Bernt Jonasson, S-31020 Knäred. Til udstilling i Danmark, Norge, Sverige og Tyskland med tre svenske malere	60 000
Nordiska tecknare, att. Bosse Falck, c/o Föreningen Svenska Tecknare, S-11621 Stockholm. Til Nordiska tecknares seminar i 1984	60 000
Helena M. Henschen, S-12232 Enskede. Til forarbejde i forbindelse med senere udstilling om guder og helte i Norden	35 000
Göran Christensen Malmö Museum, S-21120 Malmö. Til vandreudstilling om Carl Fredrik Reuterswärd	75 000
Finn Nielsen, DK-2450 København Sv. Til projekt Vadehav (koncept-kunst og landscape-art)	45 000
Borgholms kulturnämnd Box 116, S-38700 Borgholm. Til udstillingen "Oss öar emellan"	25 000
Sammenslutningen af Danske Kunstforeninger, DK-1250 København K. Til udstilling i Danmark af nordisk billedkunst	30 000
Kalmar Konstmuseum, S-39233 Kalmar. Til nordisk debutantudstilling – skulptur – for elever og lærere fra de nordiske kunsthøjskoler	25 000
Drammens Kunstforening, N-3001 Drammen. Til udstillingen "Nordisk skulptur 1983"	70 000
Det kgl. bibliotek Hans Berggreen, DK-1219 København K. På vegne af Landsudvalget for indsamling af gamle fotografier til konference om samarbejde mellem nordiske fotosamlinger og -museer	60 000
Jane Muus, DK-2800 Lyngby. På vegne af foreningen Danske Grafikere til udgivelse af katalog og plakat dansk/norsk/svensk i forbindelse med udstilling af dansk grafik	40 000
Finlands Arkitekturmuseum, SF-00130 Helsingfors 13. Til turné i Europa og USA af udstillingen "Nordisk klasicism"	500 000
Carl Tomas Edam, Scandinavia Today, Nordisk Ministerråd, DK-1205 København K. Til visning i Helsingfors af tekstiludstillingen "The Scandinavian Touch"	114 700
Carl Tomas Edam, Scandinavia Today, Nordisk Ministerråd, DK-1205 København K m. fl. Til visning i Norden af fotoudstillingen "The frozen Image, Scandinavian Photography 1880–1980"	285 000

Finlands biblioteksörening, SF-00100 Helsingfors 10. Til udstilling om faglitteratur inden for kulturen i Norden	15 000
Claus Seidel, Danske Bladtegnere, Dansk Journalistforbund, DK-1202 København K. Til udstilling i Oslo og Stockholm om dansk bladtegning gennem et halvt århundrede	50 000
Bård Breivik, Konsthögskolan, Skulpturavd., Skeppsholmen, S-103 26 Stockholm. Til projektet "Skulptur i ett stenbrott"	200 000
<i>Musik og dans</i>	
Gunilla Bergman, Musik i Pite älvadal, S-941 28 Piteå. Til musikarrangement	40 000
Lapin nuorison liitto ry/Förbundet Lapplands ungdom, Kalevan nuorten lapin piiri, SF-962 00 Rovaniemi. Til nordisk folkedansseminar	15 000
Trondheim Spelemannslag, att. Asbjørn Johansen, N-7057 Jonsvatnet. Til rejse til Færøerne	15 000
Gurli Borg, S-902 33 Umeå. På vegne af Celia-kören til koncertturne i Sverige, Norge og Danmark	25 000
Carl-Olof Lindberg, S-222 47 Lund. Til turné med Tolvan Big Band	25 000
Sollentuna kommun, Fritidskontoret, S-191 86 Sollentuna. Til "Rock över gränserna"	35 000
Annika Hoydal, DK-1066 København K. Til indspilning af færøsk musik/lyrik	10 000
Ålands ungdomsförbunds folkdansgrupp, SF-22100 Mariehamn/Åland. Til rejse til Færøerne	15 000
Eva Bartholdsson, S-310 58 Vessigebro. Til musikturné i Sverige, Danmark og Norge	25 000
Talvik folkedansering, att. H. Gråe-Nielsen, N-9540 Talvik. Til opvisning af folkedans i Sverige og Finland	30 000
Lögreglukór Reykjavíkur, IS-105 Reykjavík. Til det islandske politisangkors deltagelse i sangstævne i Oslo	40 000
Stiftelsen Hässelby, S-162 15 Vällingby. Til seminaret "Nutida musik med nordiska öron" i forbindelse med "Nordiska kamarmusikdagar 1983"	30 000
Git Magnusson-Leissner, S-185 00 Waxholm. Til viseturné i forbindelse med den 8. visefestival i Waxholm	30 000
Club 7, att. Jon Pelle Kjellstrøm, N-Oslo 2 m.fl. Til det 9. kvedarseminar	40 000
Kammerblásarar Tónlistarskólans, IS-602 Akureyri. Til Skandinaviensturné med kammerensemble	30 000
EXULTATE, att. Kristine Kaasa Moe, N-7084 Melhus. Til koncerter i Norden med recitation, dans og orgel	100 000
Finn Vester, DK-3600 Frederikssund. På vegne af Frederikssund viseklub til visefestival	7 000

Kalle Zwilmeyer, N-4915 V Sandøya. Til nordisk viseturné på Sørlandskysten	40 000
Länsungdomsnämnden i Nylands län, SF-00170 Helsingfors. Til nordisk ungdomsrockfestival	50 000
Musikforeningen Arrangementet, c/o Tomas Bjernestad, S-67200 Årjäng. Til nordisk tradjazzfestival	15 000

Litteratur

Christian Chambert, S-752 27 Uppsala m. fl. Til nordisk kunstitidsskriftkatalog	70 000
Christian Chambert, S-752 27 Uppsala. Tillægsbevilling til udgivelse af katalog om nordiske kunstitidsskrifter	30 000
Commedia dell'Arte og Sartoris masker, Husets teater, DK-København 14. Til oversættelse af engelsk udstillingskatalog til dansk med finsk resumé i forbindelse med udstilling af europæisk masketradition m. m.	50 000
WILIMA förlag, S-113 39 Stockholm. Til bog om "Norden runt med tåg"	50 000
Dansk Forfatterforening, BU-gruppen, att. Lisbeth Algreen-Petersen, DK-2100 København Ø. Til nordisk forfatterkursus: Skriv selv	75 000
Den nordiske sekt. for IBBY, c/o International Childrens Book Service, DK-1159, København K. Til fortsættelse af vandrestilling til Island, Grønland og Færøerne	25 000
Inger Madsen, DK-3460 Birkerød. På vegne af Dansk lærerforening til honorar i forbindelse med produktionen af lydbånd til novelleantologien "Revesommer"	8 000
Föreningarna Nordens Förbund, SF-00100 Helsingfors 10. Til flere arrangementer i forbindelse med en nordisk litteraturaktion	160 000
Hanaholmens kulturcentrum, att. Gunilla Hellman, SF-02100 Esbo 10. Til "Nordisk barnlitteraturkampanj"	50 000
Tidskriften Café Existens, Anders Weider, S-413 15 Göteborg. Til nordisk poesi-nummer af tidsskriftet	50 000
Svenska idrottshistoriska föreningen, c/o J Lindroth, S-162 40 Vällingby. Til udgivelse af "Samnordisk idrottshistorisk bibliografi"	14 000
Nordisk Råd for homoseksuelle, Landsforeningen for bøsser og lesbiske, DK-1007 København K m. fl. Til møde om homoseksuelles retsstilling i de nordiske lande og udarbejdelsen af bibliografi over homoseksuel litteratur skrevet på nordiske sprog	5 000
Dansk Video Tidsskrift, att. T. Søborg Video-værkstedet, DK-4690 Haslev. Til "Video Monitor"-newsletter om skandinavisk videokunst	10 000
Asger Hansen, Bibliotekscentralen, DK-2750 Ballerup. Til uddeleingskatalog over nordiske børnebøger	70 000

Rudolf Friebel, Rheinisch-Westfälische Auslandsgesellschaft e.V., D-4600 Dortmund 1. Til oversættelse til tysk af "Nordic Democracy"	15 000
Thor Gunnar Norås, N-4001 Stavanger. Til antologi "Barn/billedmedia"	25 000
Bent Næsby, DK-1415 København K. Til transport og materialer i forbindelse med senere udgivelse af "Naturen i Norden"	20 000
Nordisk forfattercentrum, c/o Norsk forfattersentrum, N-Oslo 1. Til nordisk forfatterudveksling	100 000
Rithöfundasamband Islands/ Islands forfatterforbund, IS-121 Reykjavik. Til nordisk forfatterturné på Island	100 000
Föreningarna Nordens Förbund, SF-00100 Helsingfors 10. Til nordisk litteraturaktion II	150 000
Josef B. Michl, CS-616 00 Brno. Til nordisk novellistisk antologi	25 000
Kari Bergholm, SF-00100 Helsingfors 10. På vegne af kontaktkommittén för organisationernas nordiska kulturkonferens til konference om organisationerne og det nordiske kultursamarbejde	25 000
Leif Janzon, S-116 34 Stockholm. På vegne af Nordiska teaterkritikers organisationer til bog om nordisk teater	100 000
Knud Prange, DK-2700 Brønshøj. På vegne af Societas Heraldica Scandinavica til udgivelse af jubilæumsbog om heraldik i Norden	20 000
Maja og Israel Ruong, S-752 24 Uppsala. Til indeks over avisen "Samefolket"	10 000
Donald Read, Darwin College, The University, GB-Kent CT2 7NY. På vegne af The Historical Association til trykning af "Scandinavian History 1520–1970: A bibliography of books and articles in English"	7 000
Karsten Secher, DK-2900 Hellerup. Til udgifter til oversætter, redaktør og forfatter samt farverepro i forbindelse med udgivelse af bog på grønlandsk/ dansk "Arnangarngup kúa – Paradisdal i tusinder af år"	50 000
Arne Høegh-Omdal Rosenberg, N-4790 Lillesand. På vegne af Agder litteraturlag til nordisk skriverseminar	12 000
Horisont, c/o Svenska Österbottens landskapsförbund, SF-65100 Vasa 10. Til nordisk specialnummer af kulturtidsskriftet Horisont	40 000
Finlands svenska biblioteksförening, att. Ulla-Brita Lundberg, SF-10420 Skuru. Til seminar om detektivromanens stilling i forhold til skønlitteraturen	60 000
Tryckeriförlaget Graco AB, S-183 66 Täby. Til oversættelse til norsk, dansk og finsk af "Norden år 2030"	72 600

Dramatisk virksomhed (teater og film)

Holger Halkjær, N-3000 Drammen. På vegne af Nordens film- og videoamatører til amatørfilmfestival i forbindelse med årsmøde	50 000
Ola Tröing, DK-2620 Albertslund. Til film om Danmark/Sydslesvig	15 000
Foreningen Norden, DK-2100 København Ø. Til film om Norden	100 000
Det danske Filminstitut, DK-1419 København K. På vegne af de nordiske filminstitutter til konference om biografen som kulturpolitisk faktor	100 000
Mittnordenkommittén, Landstinget i Västernorrland, S-871 01 Härnösand. Til teatersymposium	75 000
Ritzau Film, DK-1814 København V. Til film om Grundtvig og Nordens højskoler	75 000
Eden Film, S-111 49 Stockholm. Til film om Grønland "Ge oss ljuset"	40 000
Beaivvas, att. Ailo Gaup, N-9520 Kautokeino. Til leje af bus i forbindelse med musicalen "Våre vidder"	50 000
Hanaholmen – kulturcentrum for Sverige og Finland, att. Anna-Maija Marttinen, SF-02100 Esbo 10 m. fl. Til seminar om "Nordisk film i morgon"	50 000
Jårgalæddji å/s, N-9845 Tana. Til deltagelse i konference om børnelitteraturkampagne	15 000
Dansk Amatør Teater Samvirke, DK-6300 Gråsten. Til nordisk og internationalt seminar om lokalspil	150 000
Norrköpings kommun, Kulturförvaltningen, Stadsbiblioteket, S-601 81 Norrköping. Til nordisk børneteaterfestival	79 000
Etnografisk afd., Moesgård, att. Sven Dindler, DK-8270 Højbjerg. Til Nordisk antropologisk filmklubs filmfestival	40 000
Norsk barne- og ungdomsteaterforum/ASSITEJ, att. Marit Jerstad, N-Oslo 3 m. fl. Til nordisk børne- og ungdomsteaterfestival	200 000
Elisabeth Korndahl-Ericson, DK-2000 København F. Til opsætning i Danmark af den danske forfatter Finn Methling's "Tigerns, harens och drakens timmar"	60 000
Nordiske samerådet, SF-99980 Utsjoki. Til nordisk samisk teatermøde	20 000

*Social virksomhed**Idræt og friluftsvirksomhed*

Nordiska skolidrottskommittén, c/o Svenska Finlands skolidrottsförbund r. f., SF-00100 Helsingfors. 10 Til virksomheden i 1984	100 000
--	---------

Socialt samarbejde

Torbjørn Ekroll, N-Oslo 1. På vegne af Nordens kristne edruskapsråd til konference i 1983	40 000
---	--------

Nordisk Alternativkampagne/Hildur Jackson, Holte. Til præmier, annoncering m. v. i forbindelse med idédyt om en alternativ fremtid i Norden 85 000

Gunnar Westberg, S-413 19 Göteborg. På vegne af Föreningen svenska läkare mot kärnvapen til konference om pædagogiske og psykologiske aspekter ved kærnevåben 15 000

Børne- og ungdomssamarbejde

Ellinor Silius, Ungdomsföreningsrörelsens barnförbund UBF, SF-00120 Helsingfors 12. Til lejr og konference "Att leka fred" 10 000

Ideelt samarbejde (fagligt, kirkeligt, politisk o. l.)

Samnordisk pensionärskultur, SF-00101 Helsingfors 10. Til kompendium og dækning af underskud på seminar 3 000

Det norske totalavholdsselskap, att. Morten Vaagen, N-Oslo 1. Til konference om nordisk ædruskabs- og kultursamarbejde 20 000

Robert Egevang Nationalmuseets 2.afd, DK-1220 København K, samt Foreningen til gamle Bygningers Bevaring til møde om frivilligt bevaringsarbejde i Norden 50 000

Nordiskt fredsforum/Birgitta Elvås, S-112 48 Stockholm. Til nordisk sikkerheds- og nedrustningskonference 20 000

Kim Astrup, N-Oslo 4. På vegne af Norsk kvinnelig teologforening til nordisk møde for kvindelige præster 40 000

FN-sambandet, Nord-Norgeavd., N-9901 Tromsø. Til Nordkalotseminar 20 000

Samnordisk pensionärskultur, SF-00101 Helsingfors 10. Til det 2. kulturaktivitetsseminar for pensionister 50 000

Kvindesamarbejde

Aagot Jung, SF-20500 Åbo 50. På vegne af Kvinnor för fred i Norden til nordisk fredsseminar 20 000

Nordiska samrådet, SF-99980 Utsjoki. Til samisk kvindeseminar 45 000

Nordiske kulturuger

Svendborg borgmesterkontor, Rådhuset, DK-5700 Svendborg. Til nordiske kulturuger for venskabsbyer 35 000

Gjøvik kommune, N-2800 Gjøvik. Til nordiske kulturuger 63 000

Kulturelt samråd, Frederikshavn kommune, DK-9900 Frederikshavn. Til kulturuger 82 000

Totalt bevilget beløb: 9096300

BILAGA 5**Revisionsprotokol**

1. Fondens regnskab for 1983 er som et bilag til virksomhedsberetningen godkendt sammen med denne på fondens styrelsesmøde 21.–22. marts 1984.

Regnskabet er revideret. Revisionen er udført i overensstemmelse med god offentlig revisionsskik, jf. § 3 i lov nr. 321 af 26. juni 1975 om revisionen af statens regnskaber m. m.

Til driftsregnskab og status bemærkes følgende:

Driftsregnskab

2. Fondens indtægter har andraget 12 272 931 DKK.

For 1983 er fondsbidraget i det nordiske kulturbudget forhøjet fra 9 mill. kr. til 9 630 000 kr. Forskellen mellem det budgetmæssige tilskud og det samlede til rådighed værende beløb – 2,6 mill. kr. – hidrører for lidt under halvdelens vedkommende fra tilbagebetalinger af bevillinger, som ikke er blevet udnyttet, medens den resterende del består af tilskrevne renter samt et overført driftsoverskud fra foregående år.

3. Regnskabets udgiftsside kan opdeles i to hovedgrupper: Administrationsudgifter og meddelte bevillinger.

Administrationsudgifter omfatter de udgifter, der umiddelbart kan henføres til fonden. Sekretariatsarbejde og økonomiforvaltning varetages af sekretariatet for nordisk kulturelt samarbejde, og de hermed forbundne udgifter posteres i kultursekretariatets regnskab. Ud over egentlige administrationsudgifter på 529 902 kr. er der udgiftsført et beløb på 926 280 kr., der hovedsagelig er afsat til honorarer for en vurdering af fondens virksomhed.

Udviklingen i fondens administrationsudgifter i perioden 1979–83 fremgår af følgende oversigt.

År	Administrationsudgifter Kr.	Stigning i forhold til foregående år Pct.	Fondens bevilling 1. 000 kr.	Administrationsudgifter i pct. af bevillingen Pct.
1979	396 214	59	8 000	5,0
1980	517 318	31	8 000	6,5
1981	615 913	19	8 500	7,2
1982	442 019	–28	9 000	4,9
1983	529 902	20	9 630	5,5

4. Mødeomkostningerne, der i de senere år har udgjort omkring halvdel af fondens administrationsudgifter, udgør for 1983 60 pct. af de samlede administrationsudgifter. Dette hænger sammen med, at hele stigningen i

administrationsudgifterne skyldes stigningen i mødeomkostningerne, medens de øvrige administrationsudgifter stort set er uændrede i forhold til 1982. I absolutte tal er mødeudgifterne steget med ca. 102 000 kr. til ca. 318 000 kr., svarende til 47 pct. Stigningen hænger sammen med den geografiske fordeling af møderne.

Udgifterne til annoncer, tryksager m. m. er faldet med ca. 13 000 kr. til ca. 117 000 kr., svarende til 10 pct.

Udgifterne til honorarer er praktisk taget uændrede i forhold til 1982. Styrelsen har på sit møde i juli 1983 besluttet, at honorarerne fra og med 1. januar 1983 skal reguleres i takt med justeringen af de afgiftsfrie tillæg, som kultursekretariatets personale oppebærer.

5. Foruden disse administrationsudgifter er der afholdt særlige udgifter på 926 280 kr. Langt den største udgiftspost udgøres af et beløb på 869 000 kr., der på styrelsens møde i oktober 1983 er afsat til honorarer for en undersøgelse af kulturfondens virksomhed. Undersøgelsen iværksættes på foranledning af Nordisk Råds kulturudvalg.

På grund af beløbets størrelse går revisorerne ud fra, at anvendelsen af denne bevilling vil blive fulgt nøje af sekretariatet.

På baggrund af drøftelser med revisorerne om omfanget af sekretariatets ressourceindsats i forbindelse med kontrollen med bevillingernes anvendelse, jf. pkt. 9 i revisionsprotokollat 1/1982, har styrelsen på mødet i december 1983 besluttet at lade en tidligere medarbejder i kultursekretariatet foretage en analyse af fondens arbejdsrutiner med henblik på rationaliseringer. Der er hertil afsat 45 000 kr.

Endelig er der afsat 7 320 kr. til en juridisk bedømmelse af kulturfondens retlige status.

Der er ikke i 1983 sket udbetalinger af de nævnte beløb på i alt 921 320 kr., der er medtaget i fondens status som gældsposter.

6. Bevillingerne er i regnskabet anført med 10 587 300 kr. og fordeler sig på 197 projekter.

Afviklingen af 2 bevillinger på henholdsvis 234 000 kr. og 137 000 kr. administreres af sekretariatet for nordisk kulturelt samarbejde. Bevillingerne, der er givet på fondens møder i juli 1981 og oktober 1983, vedrører udarbejdelse ved fondens sekretær af en norsk-islandsk ordbog. Til dette formål er der tidligere givet bevillinger af fonden til dækning af udgifter til en vikar for fondens sekretær, medens denne fik bevilget tjenestefrihed til færdiggørelse af ordbogen. I 1979 er der således bevilget 235 000 kr. og i 1982 234 000 kr.

7. Driftsregnskabet slutter med et overskud (ikke-disponerede midler) på ca. 229 000 kr., der overføres til 1984.

Status

8. Fondens aktiver består hovedsagelig af et tilgodehavende i kultursekretariatet på 6 333 791 kr., medens den væsentligste passivpost består af

bevilgede, men ikke udbetalte beløb vedrørende fondsbevillingerne for 1982 og 1983. Pr. 31 december 1983 udgjorde denne post 5440040 kr. Hertil kommer passivposten på 921 320 kr., der er nævnt i pkt. 5.

Særregnskaber

9. Revisorerne har ved flere lejligheder, senest i pkt. 11 i revisionsprotokollat 1/1982, gjort opmærksom på, at overskud i henhold til regnskaber for anvendelsen af fondens bevillinger skal tilbagebetales. På fondens 62. møde i oktober 1983 har styrelsen med henblik på en begrænsning af sekretariatets ressourceindsats besluttet, at sådanne overskud ikke skal kræves tilbagebetalt, såfremt de højst udgør 200 kr. Revisorerne har intet at invende imod, at der af administrative grunde fastsættes en nedre grænse for størrelsen af de beløb, der vil blive krævet tilbagebetalt, og at grænsen fastsættes som anført.

Som led i revisionen af fondens regnskab er der i lighed med tidligere år foretaget en gennemgang af regnskaber m. v. for projekter, der har modtaget støtte fra fonden. Gennemgangen for 1983 har omfattet et antal svarende til 10 pct. af årets bevillinger. Hertil kommer sagerne omtalt i pkt. 11, der er gennemgået efter særskilt aftale med sekretariatet.

Revisorerne finder anledning til at fremdrage følgende sag fra gennemgangen:

10. Ved ydelsen af en bevilling på 50000 kr. til en alternativ nordisk weekend var det forudsat, at lidt over halvdelen af deltagerne kom fra det land, der modtog bevillingen, medens de øvrige kom fra de andre nordiske lande. I seminaret deltog kun lidt under halvdelen af det planlagte antal deltagere, men reduktionen blev ikke gennemført nogenlunde forholds-mæssigt, idet mere end 3/4 af deltagerne stammede fra værtslandet.

Sekretariatet for nordisk kulturelt samarbejde har været opmærksom på, at der burde have været en mere ligelig nordisk repræsentation, hvorfor sekretariatet har anmodet om en nærmere redegørelse.

Som forklaring har bevillingsmodtageren henvist til, at store rejseudgifter antagelig har begrænset deltagerantallet, og at der er tale om en lidt bedre spredning blandt de nordiske lande, hvis der ud over seminardeltagerne tages hensyn til de optrædende artister m. fl. Revisorerne er efter omstændighederne enige i, at der ikke foretages videre.

11. Herudover er der efter aftale med sekretariatet foretaget en gennemgang af 2 sager.

Den ene sag vedrører en bevilling på 20000 kr. til et polyglot ordsprogsleksikon. Værket er endnu ikke udgivet, og efter en sagkyndig vurdering er det ikke i den foreliggende form klar til udgivelse. Da der dernæst ikke er givet en fyldestgørende redegørelse for anvendelsen af bevillingen, har fondens styrelse truffet beslutning om, at bevillingen skal tilbagebetales. Dette er endnu ikke sket, hvorfor sekretariatet har sendt sagen til kammeradvokaten. Efter kammeradvokatens opfattelse er den pågældende næppe i stand til at tilbagebetale beløbet.

Den anden sag vedrører en bevilling på 30 000 kr. til Arbejdernes Kunstforening til udstillinger af nordisk grafik. Bevillingen er optaget i foreningens regnskaber for 1. februar 1980–31. januar 1984. Regnskaberne er revideret af 2 revisorer, der ikke er autoriserede, og den foretagne revision opfylder således ikke formelt de almindelige betingelser for modtagelse af tilskud fra kulturfonden.

Bevillingen er dernæst i det væsentlige anvendt til rejseomkostninger i forbindelse med kunstindkøb i Norden, og det fremgår ikke klart, hvorvidt det forudsatte antal udstillinger af nordisk grafik har fundet sted.

Da der er tilvejebragt et antal grafiske værker af nordiske kunstnere, og da værkerne vil blive udstillet i de følgende år i forbindelse med foreningens almindelige udstillingsvirksomhed kan formålet med bevillingen påregnes opfyldt efterfølgende.

På baggrund af det anførte og under hensyn til bevillingernes relativt begrænsede størrelse har revisorerne meddelt sekretariatet, at der ikke er noget til hinder for, at sagerne afsluttes på det foreliggende grundlag.

12. Den tidligere omtalte sag om udgivelse af en håndbog på fransk om nordisk samarbejde, jf. pkt. 14 i revisionsprotokollat 1/1982, er endnu ikke afsluttet. Modtageren af bevillingen har oplyst, at der ud fra det foreliggende materiale er udarbejdet nogle artikler, der er publiceret i tidsskriftet "Revue du Marché Commun". Artiklerne påtænkes endvidere at skulle danne grundlag for nogle foredrag om nordisk samarbejde.

13. Fondens regnskab har i øvrigt ikke givet anledning til bemærkninger, og vi har efter den foretagne revision givet regnskabet følgende påtegning:

"Foranstående driftsregnskab og status er revideret. Revisionen har ikke givet anledning til særlige bemærkninger. Der henvises til vores revisionsprotokollat af 27. december 1984".

København, den 27. december 1984

Otto Mørch

J. Bredsdorff

Juridiska utskottets betänkande

över berättelserna på utskottets verksamhetsområde 1983

(Berättelserna C 11/j: 1–4, se s. 1783)

Juridisk udvalg har behandlet de til udvalget henviste virksomhedsberetninger for 1983 fra Nordisk samarbejdsorgan for samespørgsmål og rennæringsspørgsmål (C 11/j: 1), Nordisk udlændingeudvalg (C 11/j: 2), Nordisk samarbejdsråd for kriminologi (C 11/j: 3) og Nordisk strafferetskomite (C 11/j: 4).

Udvalget har ikke haft bemærkninger at gøre till beretningerne.

Udvalget indstiller, at Nordisk Råd tager de til juridisk udvalg henviste beretninger til efterretning.

Stockholm, den 29. januar 1985

Lennart Andersson (s)

Flemming Hansen (KF)

Finn Kristensen (A)

Jan Petersen (H)

Heikki Riihijärvi (Smp)

Bernhardt Tastesen (S)

Formand

Mikko Elo (Sdp)

Guttorm Hansen (A)

Hans Nyhage (m)

Tuulikki Petäjaniemi (Kok)

Jens Steffensen (KrF)

Friðjón Þórðarson (Sj.)

Nordiska samarbetsorganet för samespörsmål och renskötsel frågor

Verksamhetsberättelse 1983

Namn och adress

Nordiska samarbetsorganet för samespörsmål och renskötsel frågor
Jordbruksdepartementet
S-103 33 Stockholm

1. Institutionens uppgift

Samarbetsorganet behandlar frågor, gemensamma för rennäringen i Finland, Norge och Sverige, rörande den praktiska utvecklingen av renskötseln, såsom renbetes- och fonderundersökningar, renavel, rensjukdomar, registrering av renmärken, handel med renkött och andra produkter, även som frågor om jakt, fiske m. m. och andra näringar som har väsentlig betydelse för samerna.

Samarbetsorganet har vidare, i syfte att stärka och bevaka den samiska kulturen och förbättra den samiska befolkningens levnadsvillkor, att behandla andra för samebefolkningen i Finland, Norge och Sverige gemensamma frågor som rör utvecklande av samekulturen och av skol- och undervisningsförhållandena inom samernas bosättningsområden samt förbättrande av samebefolkningens levnadsförhållanden och sociala ställning m. m.

2. Organisation

Samarbetsorganet består av en delegation från Finland, en från Norge och en från Sverige, var och en med sin ordförande. Delegationerna utses av resp. lands regering. Hos varje lands delegation finns en sekreterare. Hos samarbetsorganet finns en gemensam sekreterare. Sekreterarskapet cirkulerar för tre år i sänder mellan delegationerna.

3.1 Ekonomiskt utfall

Varje delegation finansieras på anslag inom respektive lands budget.

3.2 Beskrivning av verksamheten

Organet har under året sammanträtt dels i Utsjoki, Finland, den 29–30 augusti, dels i Oslo den 28–29 november. Förslag har avgivits till Nordiska ministerrådet om gemensamma nordiska insatser till stöd för den samiska skönlitteraturen. Inom allmänna utskottet utreds för närvarande möjlighe-

terna att styra nationella medel för att stödja samisk kultur. Vidare utarbetas förslag till åtgärder för att främja utbudet av samisk barnlitteratur. Frågan om en gemensam nordisk renköttomsättning utreds inom näringsutskottet.

Samarbetsorganet för samespörsmål och renköttselfrågor överlämnar härmed verksamhetsberättelse för år 1983.

Karl Normann

Ulla B. Silén

Nordiska utlänningsutskottet

Verksamhetsberättelse 1983

1. Nordiska utlänningsutskottets uppgift

Det nordiska utlänningsutskottet är grundat i enlighet med överenskommelsen av den 12 juli 1957 mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige om upphävandet av passkontrollen vid samnordiska gränser med tilläggsprotokollen av den 20 maj 1963, 2 april 1973 samt förändring den 27 juli 1979. Island har anslutit sig till överenskommelsen den 24 september 1965.

Med anledning av art. 13 i överenskommelsen skall det nordiska utlänningsutskottet samordna kontrollen av utlänningar i de stater, vilka anslutit sig och annars resa och behandla frågor, som är av betydelse för det gemensamma passkontrollområdet i de nordiska staterna.

2. Organisation

I det nordiska utlänningsutskottet ingår en representant för var och en av de stater, som anslutit sig till överenskommelsen.

Från Danmark: Politimester Herman Langlouis

Från Finland: Byråchef Eila Kännö

Från Island: Politidirektör Sigurjón Sigurðsson

Från Norge: Fremmedkontrollsjef Carl-Hugo Lund

Från Sverige: Generaldirektör Thord Palmlund

Medlemmarna representerar i varje land den centrala utlänningsmyndigheten. Representanterna brukar även tillkalla särskilda experter.

Det nordiska utlänningsutskottet har möten vanligtvis två gånger årligen. Mötena hålls turvis i vart och ett av de nordiska länderna. Utskottet har inte något sekretariat. Det ankommer istället på värdlandets representant att förbereda programmet och att kalla till möte, att vara ordförande vid mötet samt tillse att nödvändig personal finns tillgänglig. Några medel har inte ställts till utskottets förfogande.

3. Verksamhet

Det nordiska utlänningsutskottet har under 1983 haft två möten. Det ena i Vejle, Danmark, 6–9 juni och det andra i Stockholm, Sverige, 14–16 december.

Bland de ämnen som avhandlades kan följande framhållas:

1. Diskussion kring frågan om information till personer, som utvisats med inreseförbud i ett nordiskt land, om rättsverkan av utvisningen i förhållande till andra nordiska länder. Den som t. ex. utvisats med förbud att under viss tid utan tillstånd återvända till Sverige, är nämligen under samma tid skyldig att ha visum vid resa till övriga nordiska länder.
2. Fråga om godkännande som passhandling av laissez-passer utställt av African Development Bank. Utskottet konstaterade i enlighet med tidigare ställningstagande att man av principiella och praktiska skäl inte bör godkänna legitimationshandlingar utställda av andra internationella organisationer än Förenta Nationerna.
3. Information från respektive nordiskt land om vilka resehandlingar som krävs/utfärdas före inresa för flyktingar som fått inresetillstånd från t. ex. ett land, där flyktinguttagning har skett.
4. Utbyte av information om invandring från olika länder.
5. Utskottet har även diskuterat ett stort antal frågor rörande visumförhållande till andra länder, t. ex. ingående av viseringsfrihetsavtal.

Nordiska samarbetsrådet för kriminologi (NSfK)

Verksamhetsberättelse 1983

Navn og adresse

Nordisk Samarbejdsråd for Kriminologi
Kriminalistisk Institut
Københavns Universitet
Skt. Pedersstræde 19
DK- 1453 København K
Tlf. (01) 15 21 66

1. Organisation

1.1. Formål og sammensætning

Nordisk Samarbejdsråd for Kriminologi (NSfK) består af 13 medlemmer, der udnævnes af de nordiske justitsministre. Mandatperioden løber for 3 år. Danmark, Finland, Norge og Sverige udpeger hver tre rådsmedlemmer og Island et medlem. To medlemmer fra hvert land repræsenterer den kriminologiske forskning, mens det tredje medlem er repræsentant for det pågældende lands justitsministerium.

NSfK har som formål at være kontaktorgan mellem nordiske forskere og forskningsmiljøer, der driver kriminologisk forskning. I henhold til statutterne skal rådet fremme den nordiske kriminologiske forskning dels ved tildeling af forskningsbidrag dels ved igangsættelse og gennemførelse af sådan forskning. NSfK er tillige kontaktorgan mellem forskningen og den praktiske kriminalpolitik i Norden. Rådet fungerer således som høringsorgan for såvel myndighederne i de nordiske lande som Nordisk Råd i spørgsmål, der vedrører kriminologien. Det er endvidere NSfK's opgave at drive informationsvirksomhed først og fremmest i forhold til de nordiske lande, men også i forhold til lande uden for Norden.

I 1983 havde Rådet følgende sammensætning:

Danmark:	Professor Ulla Bondeson (formand) Kontorchef Michael Elmer Universitetslektor Vagn Greve
Finland:	Professor Raimo Lahti Överinspektör Jan-Erik Törnqvist Direktör Patrik Törnudd (næstformand)

Ísland:	Professor Jónatan Thórmundsson Afdelingschef Jón Thors (suppleant)
Norge:	Underdirektør Øystein Blymke Førsteamanuensis Cecilie Høigård Førsteamanuensis Per Ole Johansen
Sverige:	Byråchef Norman Bishop Departementsrådet Marianne Håkansson Professor Knut Sveri

De nævnte rådsmedlemmer er udnævnt for perioden 1. januar 1983 til 31. december 1985. Professor Inkeri Anttila, Finland, har fungeret som stedfortræder for Raimo Lahti i perioden 14. januar–28. maj 1983. Universitetslektor Jørn Vestergaard, Danmark, har været ad hoc-udpeget i stedet for Vagn Greve, afdelingschef Thorsteinn A. Jónsson, Ísland, i stedet for Jónatan Thórmundsson, og byråsjef Ingelin Killengreen, Norge, i stedet for Øystein Blymke ved det ekstraordinære rådsmøde i Helsingfors i maj måned 1983.

1.2. Rådsmøder

Rådets ordinære årsmøde fandt sted i Oslo fra d. 28. februar til d. 1. marts 1983. Der afholdtes et ekstraordinært rådsmøde i Helsingfors d. 25. maj s. å.

1.3. Sekretariatet

NSfK's sekretariat var indtil 31. januar 1983 placeret på Institutt for Kriminologi og Strafferett, Universitetet i Oslo, med mag. art. Sturla Falck som administrativ leder og Lisa Sterud som sekretær.

Fra 1. februar 1983 flyttede sekretariatet til Kriminalistisk Institut, Københavns Universitet. Cand. jur. Henning Koch blev ansat som sekretariatsleder og assistent Anne Linde som sekretær. Pr. 1. oktober s. å. overtog assistent Marie Stender arbejdet som sekretær. Keith Mountford fungerede som vikar fra 1. august til 30. september.

Der er aflagt og revideret et selvstændigt regnskab for det norske sekretariats administration i overgangsperioden.

1.4. Kontaktsekretærer

For at opretholde en aktuel og kontinuerlig informationsvirksomhed til og fra de nordiske landes kriminologiske miljøer har NSfK udpeget lokale kontaktsekretærer. Kontaktsekretærene modtager halvårligt et mindre honorar (NOK 3 237,50, Island: NOK 2 201,55) Endvidere kan de efter formandens beslutning modtage et ekstrahonorar på til NOK 2 500,00 for arrangering af det årlige forskerseminar.

Kontaktsekr. er:

Danmark:	Britta Kyvsgård, Kriminalistisk Institut, København (jan. 83)
----------	---

d. Short Presentation of Major Criminological Studies

Foredragsholdere: prof. Knut Sveri
 prof. V.N. Kudryavtsev
 prof. G.Z. Anashkin

Seminarets indlæg vil blive publiceret på russisk i 1984, senere sandsynligvis også i en engelsksproget udgave. Ulla Bondesons "Concluding Remarks", der giver et indtryk af indlæggenes indhold, er offentliggjort i nyhedsbrevet nr. 32 (nov. -83).

II. NSfK's forskerseminar 1983 (Borgå, Finland / 26.-29. maj)

NSfK's årlige forskerseminar blev afholdt i Finland. 53 deltagere og indledere, heriblandt en gæst fra Polen og to gæster fra U.S.A., deltog i seminaret. Deltagerkredsen bestod som sædvanligt først og fremmest af forskere, men også af nogle kriminologi-studerende.

Seminaret omhandlede to temaer: kriminologiens klassikere og økonomisk kriminalitet særlig i form af miljøkriminalitet.

Følgende indlæg blev holdt:

Risto Jaakkola (F):	"Veli Verkko och den första fasen i den finska kriminologin"
Niels Frimodt-Møller (D)	"Kriminologiens klassikere i Danmark"
Mons Georg Rud (N):	"Avviksosiologiens avviksbilder"
Henrik Österholm (F):	"Naturen som brottsplats"
Christer Sanne (S):	"Egenarbete som brott – om den informella ekonomin och lagen"
Per Ole Johansen (N):	"Miljøkriminalitet i Norge – en ny oppgave for kriminologisk forskning"
Jan Georg Christophersen (N):	"Miljølovbrudd med særlig vekt på forurensning fra skip som økonomisk kriminalitet"
Staffan Westerlund (S):	"Miljöbrottens roll i den ekonomiska kriminaliteten, sedd från Sveriges synvinkel"
Jørgen Jepsen (D):	"Miljøkriminalitetens rolle i den økonomiske kriminalitet"
Kauko Aromaa (F):	"Årets miljøbrott (Finland, 1982)"
Donald Cressey (U.S.A.):	"Honesty is the best policy: Self-regulation as a strategy for maximizing corporation profits"
Hannu Takala (F):	"Den finska utredningen om økonomisk kriminalitet"
P.O. Träskman (F):	"Supplerande kommentarer till den finska utredningen"

I forbindelse med temaet om miljøkriminalitet blev der foretaget en ekskursion til Oy Neste Ab:s olieraffinaderier i Sköldvik.

På seminaret fremlagde Ulla Bondeson og Henning Koch det på det ekstraordinære rådsmøde vedtagne kommissorium vedr. oprettelse af et Nordisk Institut for Kriminologi til åben diskussion for de deltagende kriminologer.

Rapporten fra seminaret er under udarbejdelse og vil blive offentliggjort i løbet af foråret.

III. Det polsk-skandinaviske kriminologiske seminar: "LIMITS TO SOCIAL CONTROL" (20.-23. september 1983) – Rynia, Polen

Seminaret var en genvisit, idet der blev afholdt et mindre skandinavisk-polsk arbejdsrådsmøde i Vordingborg, Danmark, i 1981. Emnet dengang var: "The Process of the Criminal Justice System", og der deltog ialt 9 skandinaviske forskere (se nærmere NSfK's rapport: "Scandinavian-Polish Workmeeting, Denmark 1981"). Ved seminaret i Polen var der en skandinavisk repræsentation på 23 personer (incl. studerende). For at nedsætte udgifterne var seminaret lagt umiddelbart inden den kriminologiske verdenskongres i Wien (se pkt. IV), og rejsen blev foretaget i bus. Programmet og foredragsholderne var som følger:

The Punitiveness of the Penal System

Scandinavia:	Alvar Nelson: "The Past and the Future of Prison" (S)
	Jørgen Jepsen: "Limits to Penalization" (D)
	Jerzy Sarnecki: "Some Mechanisms in the Growth of Crime" (S)
Poland:	Lech Falandysz: "Declared and Real Principles of the Penal System"
	Lech Gardocki: "The Limits of Penalization"
	Monica Platek: "Some Mechanisms in the Growth of Crime"
	Jerzy Jasinski: "On the Punitiveness of the Penal System"

Regulation of Youth

Scandinavia:	Hannu Takala: "The Situation of Youth in Scandinavia" (F)
	Per Stangeland: "Alternatives for the Youngest Delinquent: The Buskerud Project" (N)
	Martti Grönfors: "Community Arbitration: The Politics of Informal Conflict Handling" (F)
Poland	Zofia Ostrihanska: "An Introduction to the Situation of Youth in Poland"
	Anna Walczak-Zochowska: "The Polish Act on Education and Prevention of Demoralization of Children and Youth"
	Eleonora Zielinska: "Juvenile Delinquency in Poland"

Social Control of the Officially Unemployed

- Scandinavia: Martti Grönfors: "Regulation of Gypsies" (F)
 Hedda Giertsen & Annick Prieur: "Prostitution in Norway" (N)
 Nils Christie: "Control of Time" (N)
- Poland: Barbara Szamota: "Social and Psychological Problems of So-called "Social Parasites"
 Joanna Krahelska-Bialecka: "Legal Regulation of So-called "Social Parasites"
 Lech Falandysz: "The New Polish Anti-Alcoholism Act"
 Magdalena Jasinska: "Prostitution in Poland"

Polakkerne planlægger udgivelsen af en engelsksproget seminarrapport med offentliggørelse i 1984. Jørgen Jepsen og Stefan Rasmussen har givet et omfattende referat af seminarrets indlæg i nyhedsbrev nr. 32.

IV. NSfK besluttede på rådsmøder at afsætte ekstra midler til seminarrejse for kriminologer, der ønskede at deltage i den 9. kriminologiske verdenskongres i Wien, arrangeret af ISC (enten direkte eller via Polen – se pkt. III). Der var tale om et ambitiøst anlagt program omkring temaet kriminologi og kriminalpolitik. Omkring 600 personer fra hele verden deltog i kongressen, og der blev leveret en meget lang række indlæg. NSfK støttede ialt 28 personers rejse.

V. Arbejdsgruppemøde om "De moraliska klimaten och kriminalpolitiken i Norden" (se nærmere pkt. 2.2.) ved Ulla Bondeson. Mødet fandt sted i København i weekenden d. 10.–11. december med deltagelse af 22 kriminologer fra de nordiske lande.

Formålet med arbejdsgruppemødet var at diskutere mulighederne for at gennemføre et større forskningsprojekt med henblik på at kortlægge "de moralske klimaer" i de forskellige nordiske lande.

På arbejdsgruppemødet blev det besluttet dels at uddybe den teoretiske analyse af moralbegrebet dels at påbegynde følgende empiriske studier:

1. indsamling af folkelivsforskningen i Norden
2. foretagelse af indholdsanalyser af massemedierne
3. sammenstilling af tidligere anvendte gallup-spørgsmål vedr. moralske spørgsmål
4. gennemførelse af en spørgeskemaundersøgelse blandt skoleungdommen i de nordiske hovedstæder
5. evt. tillige gennemførelse af et pilotstudie med en voksenaldergruppe
6. gennemførelse af en gallup-undersøgelse af et rigsrepræsentativt udvalg på ca. 1 000 personer i hvert nordisk land

Det blev betragtet som ønskeligt, at arbejdsgruppen blev udvidet med folkelivsforskere, historikere og filosoffer.

2.2. Forskningsbidrag

Rådet bevilger forskningsmidler efter ansøgning, der normalt skal indleveres til sekretariatet medio januar måned med henblik på behandling på det ordinære årsmøde i februar måned.

Når det gælder støtte til individuelle forskningsprojekter, har NSfK prioriteret i g a n s æ t t e l s e n af projektet – for derved at give forskerne mulighed for senere at søge bidrag fra nationale forskningsråd, fonde o. lign. – med andre ord har rådet støttet særlige forstudier eller forberedende arbejde i øvrigt.

Der gives hovedsagelig bidrag til følgende formål:

- 1) indsamling og bearbejdelse af forskningsmateriale
- 2) honorarer til forskningsassistenter
- 3) stipendier til forskere
- 4) arbejdsgruppemøder

Forskningsbidragene bevilges efter følgende retningslinier:

NSfK støtter i første række projekter, hvor emne og ansøgeren direkte eller indirekte har nordisk tilknytning.

Modtagere af stipendier forventes i almindelighed at arbejde med forskningsprojektet på heltid. Bidragets størrelse fastsættes, således at det modsvarer modtagerens tab af indtægt på grund af tjenesteledighed etc.

Samarbejdsrådet plejer dog som regel ikke at bevilge stipendier til personer, der i deres faste stilling har mulighed for at arbejde med det aktuelle projekt. Dette gælder f. eks. relativt store beløb til veletablerede forskeres tjenesteledighed/orlov.

NSfK giver principielt heller ikke uddannelsesstøtte. Bidrag til studenter- eller doktorandprojekter bevilges kun, hvis der foreligger specielle grunde.

Der bevilges kun helt undtagelsesvis midler til indkøb af litteratur.

Rådet er heller ikke indstillet på at give bidrag til trykning, med mindre meget specielle tilfælde foreligger, f. eks. ved udgivelse af arbejder, der er oversat fra finsk eller islandsk, eller når publikationen er resultat af et NSfK-projekt.

Departements-, direktorats- og lignende forskning/udredning i almindelighed falder uden for NSfK's rammer.

Stipendier udbetales enten via det pågældende lands universitet(er) eller direkte til ansøgeren, i hvilket tilfælde regnskabet ved projektets afslutning skal godkendes af en statsautoriseret revisor i det pågældende land.

Rejse- og opholdsudgifter i forbindelse med arbejdsgruppemøder forudsættes anvendt på rimelig måde, det vil navnlig sige gennem anvendelse af rabatordninger vedr. fly og evt. privat indkvartering, når dette er muligt.

I 1983 blev der søgt om forskningsmidler for ialt ca. 375 000 DKK (efter kursen på ansøgningstidspunktet). Der blev bevilget ialt ca. 323 000 DKK inklusive ca. 17 000 DKK overført fra 1982 ved genbevilling.

Følgende personer modtog forskningsbidrag i 1983 til projekter eller arbejdsgruppemøder.

1) Nils Christie (N) og Kertil Bruun (F) 19000 NOK til "*En oversikt over narkotikaspørgsmålets udvikling i Norden*" (Projektet er et fællesprojekt med Nordiska nämnden för alkohol- og drogforskning (NAD), der har bidraget med et tilsvarende beløb).

2) Dag Ellingsen (N) 20.158 NOK til "*Rettspsykiatriske erklæringer og deres reliabilitet*" (se også nr. 5).

Underlagsmateriale blir samtlige erklæringer innlevert fra de sakkyndige i 1980, totalt 107 erklæringer."

3) Sturla Falck (N) 65.360 NOK til "*Innvandrerens møte med politi og rettsvesen*". Bevillingen vedrører afslutningen af projektet i form af bearbejdning af indsamlet materiale. Falck har i december måned d. å. tilbagebetalt 35 510 NOK, idet han har fået et heltidsarbejde, der muliggør en færdiggørelse af projektet.

4) Martti Grönfors (F) 40000 FIM til "*Discrimination against foreigners in Finland*".

5) Halvor Kongshavn (N) 24000 NOK til "*Rettspsykiatrien sett gjennom den observertes øyne*" (se også nr. 2).

6) Berl Kutchinsky (D) 42000 DKK til *bearbejdning og arkivering af Karl O. Christiansens tvillingmateriale*.

7) Riitta Leskinen (F) 3000 FIM til udarbejdelse af en forskningsplan vedr. "*Familjesituationens utvecklingsprocess till våld*" (ved formandens beslutning af 2. maj 1983 efter rådets bemyndigelse).

8) Teuvo Peltoniemi (F) 5350 FIM til "*Overlapping av barnmisshandel och andra former av familjevåld*".

9) Vuokko Jarva (F) 7000 FIM til "*Kriminalpolitiska framtidsbilder*". (godkendelse af overførsel til 1983 af midler bevilget i 1982).

10) Per-Olof Wikström (S) 5000 SEK til "*Våldsbrottslighetens struktur i stadsmiljö*". (godkendelse af overførsel til 1983 af restbeløb af midler bevilget i 1982).

11) Ulla Bondeson (D) 20000 SEK til et *arbejdsgruppemøde vedr. "Komparativa studier av de moraliska klimaten i de nordiska länderna."*

12) Jørn Vestergaard (D) 10000 NOK til et *arbejdsgruppemøde vedr. "Påtalemyndigheden i de nordiske lande."*

2.3. Rejsebidrag

NSfK uddeler rejsebidrag til forskere som i studieøjemed eller for at forbedre kontakten mellem de nordiske lande besøger kriminologiske og kriminalpolitiske institutioner i et andet nordisk land. Rådet bevilger dog også bidrag til rejseudgifter i forbindelse med andre formål.

Udgifter til rejser og individuel deltagelse på konferencer bevilges kun, når dette anses for nødvendigt, for at et forskningsprojekt skal kunne gennemføres.

Rådet kan bevilge rejsebidrag til bestyrelsesmedlemmer i The International Society for Criminology og The European Group for the Study of Deviance and Social Control. De pågældende personer repræsenterer ikke derved NSfK i de pågældende bestyrelser.

På det ekstraordinære rådsmøde i Helsingfors (1983) blev det som en ny bevillingspost besluttet at afsætte op til 6000 DKK årligt til *kollektive studierejser for studerende* til at besøge først og fremmest de nordiske kriminologiske miljøer (med virkning fra 1984).

Det blev endvidere besluttet, at formanden kan bevilge rejseudgifterne til dækning af almindelige seminardeltageres rejser til NSfK's årlige seminarer, hvis det kan dokumenteres, at der forinden er søgt midler andre steder fra. Der blev ikke i denne henseende fastsat noget maksimalt antal deltagere fra hvert land.

Rådets formand er bemyndiget til at bevilge rejsebidrag på op til 2000 NOK – i specielle tilfælde 2500 NOK. Større beløb skal godkendes af rådet.

Rejser forudsættes almindeligvis gennemført på billigste rejsemåde. Hvis der benyttes fly, anvendes således rabatordninger (APEX-vilkår o. lign).

De ansøgere, der får rejsebidrag, har rapporteringspligt vedr. udbyttet af rejsen. Rejsebeskrivelserne offentliggøres i NSfK's nyhedsbrev.

2.3.1 *Rejsebidrag bevilget af rådet*

1) Donald Cressey (U.S.A.) max. 10000,00 DKK til en rundrejse til de kriminologiske institutter i Skandinavien (herunder fremlæggelse af foredrag på NSfK's forskerseminar i Finland, maj 83).

2) Marja Korpilahti (F) 2950 FIM til dækning af rejseudgifter og deltagerafgift vedr. "Det 1. nordiske seminar om børnemishandling" i Helsingør, Danmark, 12–14. august 83 (se rejsebeskrivelse i nyhedsbrev nr. 32).

3) Ulla Bondeson (D) 9817 SEK til dækning af rejseudgifter i forbindelse med en kongres- og forskningsrejse til U.S.A. 29.10–23.11.83.

4) 13 psykologistuderende (D) op til 5018 DKK til rejseudgifter i forbindelse med studiebesøg ved Institutt for Kriminologi og Strafferett, Universitetet i Oslo fra d. 28.11. til 1.12.83. (per capsulam – beslutning). Programmet omfattede: foredrag og diskussion om prostitution, besøg i Vidaråsen Landsby, hvor såkaldt mentalt tilbagestående lever sammen med såkaldt normale i et nærsamfunds-miljø, rundvisning på den retshistoriske utstilling på Bygdøymuseet, foredrag om KROM (Norsk forening for kriminalreform) og kriminalpolitikken og endelig foredrag om 1984 – og den moderne kontrolpolitik.

2.3.2. *Rejsebidrag bevilget af formanden*

1) Martti Grönfors (F) 2000 NOK til rejseudgifter for deltagelse i bestyrelsesmøde i European Group for the Study of Deviance and Social Con-

trol med henblik på forberedelse af organisationens årlige konference (1983: Finland) i Hamborg 21.–23. januar 1983.

2) Dag Ellingsen (N) 1 117 NOK til rejseudgifter for deltagelse i retspsykiatrisk seminar i Hässelby d. 16.–18. maj 1983 (se pkt. 2.2.).

3) Halvor Kongshavn (N) 1 117 NOK til rejseudgifter for deltagelse i retspsykiatrisk seminar i Hässelby d. 16.–18. maj 1983 (se pkt. 2.2.).

4) Ulla Bondeson (D) 2 500 NOK til rejseudgifter for deltagelse i bestyrelsesmøde i International Society of Criminology, bl. a. med henblik på forberedelse af organisationens 9. kriminologiske verdenskongres (1983: Wien) i Milano juni 1983.

5) Jørn Vestergaard (D) 2 000 DKK til rejseudgifter for deltagelse i "The 9th International Congress of Forensic Psychiatry i Genoa d. 20.–22. juni 1983.

6) Ida Koch (D) 1 512 DKK til rejseudgifter for deltagelse i bestyrelsesmøde og konference arrangeret af European Group for the Study of Deviance and Social Control i Helsingfors d. 8.–12. september 1983.

7) Hedda Giertsen (N) 1 595 NOK til rejseudgifter for deltagelse i bestyrelsesmøde og konference arrangeret af European Group (se nr. 6).

8) Karen Leander (S) 516 SEK til rejseudgifter for deltagelse i bestyrelsesmøde og konference arrangeret af European Group (se nr. 6).

9) Flemming Balvig (D) 1 515 DKK til rejseudgifter for deltagelse i "Towards a Victim Policy in Europe" – en international konference arrangeret af Helsingfors kriminalpolitiska institut verksamt i anslutning till förenta nationerna (HEUNI) i Helsingfors d. 30. oktober–2. november 1983.

10) Henning Koch (D) 1 001,00 DKK til rejseudgifter for deltagelse i møde med forskere fra AUC, ÅU om projekt vedr. politi- og socialforskning d. 1.12.83.

2.4. Dokumentation

Rapport fra 1983-forskerseminaret i Finland (se pkt. 2.1.) er under udarbejdelse i sekretariatet og vil udkomme i begyndelsen af 1984.

Rapporter fra Moskva-seminaret og Polen-seminaret (se ligeledes pkt. 2.1.) vil blive udgivet på russisk og engelsk af The Institute of State and Law i henholdsvis Moskva og Warszawa i løbet af 1984 (rejsebeskrivelser fra disse to seminarer kan dog læses i nyhedsbrev nr. 32).

2.5. Information

Efter rådsbeslutning på det ordinære rådsmøde i 1983 er antallet af nyhedsbreve "NORDISK KRIMINOLOGI" af økonomiske grunde (navnlig forsendelsesomkostningerne) foreløbig nedsat fra 4 til 2 om året. I dette år er udkommet nr. 31 (april) og nr. 32 (november), der til gengæld ialt har haft et sidetal på ca. 140. Nyhedsbrevet sendes uden beregning til knap 1 000 interesserede (enkeltpersoner, myndigheder, institutioner og

biblioteker) i Norden og i udlandet. Der er i indeværende år foretaget en vis sanering af udsendelseskartoteket.

Nyhedsbrevet indeholder information om NSfK's virksomhed, om forskningsfonde, om nordiske og internationale kriminologiske og kriminalpolitiske seminarer og konferencer, om publikationer (såvel forskning som udredningsarbejde), beskrivelser vedr. NSfK-støttede studierejser samt aktualitetsrapporter om den kriminalpolitiske debat og referater af nyere forskningsarbejder m. v. ved de nationale kontaktsekretærer. Sekretariatet foretager den endelige redigering af nyhedsbrevet.

På det nævnte rådsmøde blev det endvidere besluttet, at NSfK kan købe sig plads med ret til egen-redigering af et vist antal sider i hvert nummer af Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab (NTfK). Tidsskriftet udkommer med 4–5 numre om året. Denne adgang er dog kun benyttet een gang i 1983, idet det i praksis har vist sig vanskeligt med tidsskriftets lange produktionstid (3 måneder) at tilpasse en sådan offentliggørelse til NSfK's tidsfrister (vedr. ansøgninger, seminarer m. v.). I NTfK nr. 4 (oktober) præsenterede Ulla Bondeson og Henning Koch det nye formandskab og sekretariat med artiklen: "Nordisk Samarbejdsråd for Kriminologi – før og nu". NSfK har i øvrigt i lighed med tidligere år bidraget med et vist beløb (i år: 16000 DKK.) til NTfK med henblik på dækning af redaktionsomkostninger, herunder honorar til hovedredaktøren. En produktionsgaranti på op til 12000 DKK til udgivelse af nr. 5 i 1983, hvis tidsskriftets økonomi nødvendiggjorde dette, er ikke blevet indløst.

NSfK's engelsksprogede publikation "Scandinavian Studies in Criminology", der siden 1965 er udkommet med 7 bind, blev på rådsmødet i 1982 indstillet indtil videre på grund af store omkostninger. Det blev på dette års rådsmøde besluttet fortsat at stille en ny udgivelse i bero efter en redegørelse fra NTfK's hovedredaktør, Vagn Greve, der bl. a. havde undersøgt den økonomiske mulighed for og den praktiske anvendelighed af at udgive et engelsksproget særnummer af NTfK en gang om året. Det blev imidlertid pålagt sekretariatet sammen med hovedredaktøren at undersøge muligheden for en fortsat udgivelse af Scan. Stud. på et engelsk eller amerikansk forlag i stedet for det hidtil anvendte forlag, Universitetsforlaget i Oslo, der indtil videre ikke har kunnet præstere et tilfredsstillende salg. Fra 1978 til 1982 har NSfK's procentandel af salget i henhold til kommissionsaftalen (60%) medført indtægter på ca. 44000 DKK. NSfK har samtidig betalt alle udgifter ved udgivelsen af de 7 bind. Formanden har endvidere under rejser i U.S.A. undersøgt forholdene med henblik på en bedre publicering og distribution af denne internationale publikation.

For at forbedre kendskabet til NSfK's virksomhed i det internationale kriminologiske miljø har sekretariatet udarbejdet en engelsksproget 3-fløjet folder med en nærmere beskrivelse af NSfK's historie, formål og organisation, forskningsprojekter, seminarer og navnlig udgivelsen af de engelsksprogede publikationer. Denne folder blev første gang uddelt ved

Polen-seminaret og ved den 9. kriminologiske verdenskongres i Wien i september måned. Folderen er trykt i 1 500 eksemplarer.

2.6. *Kommende aktiviteter*

1) *NSfK's årlige forskerseminar* (Norge d. 10. – 13. maj 1984) om "Narkotika og social kontrol". Seminaret arrangeres i samarbejde med Nordiska nämnden för alkohol- og drogforskning (NAD) med deltagere og indlægsholdere fra begge forskningskredse (ialt 80 personer) (se i øvrigt pkt. 2.2. vedr. forskningsprojekter). Dette samarbejde kan ses som en fortsættelse af de to organisationers fælles forskerkursus om "Komparativ samfunnsforskning specielt innen alkohol- og narkotikaforskning og kriminologi" d. 7. – 18. marts 1982 på Finse, Norge (hovedsagelig finansieret af Nordiska forskarkurser).

Arrangørgruppen har foreløbig foreslået to hovedtemaer:

A) Narkotikakontrollens samfundsmæssige årsager og prioritering

B) Forskellige kontrolforanstaltninger og deres virkninger set i lyset af kriminologisk teori og empiri.

2. *Kontaktseminar med kriminalpolitikere* fra Nordisk Råds juridiske udvalg og de nationale retsudvalg. Seminaret, der forventes arrangeret i samarbejde med Nordisk Råd, vil sandsynligvis have den nordiske narkotikakriminalpolitik som hovedtema. NSfK ønskede seminaret afholdt allerede i 1984, men Nordisk Råds juridiske udvalg har foretrukket, at seminaret finder sted i 1985 eller 1986 (jf. mødereferat nr. 3/1983 fra juridisk udvalgs møde d. 28. sept. 1983).

3) *Internationalt forskerseminar med vesttyske kriminologer*. Efter de internationale seminarer med forskere fra U.S.A., U.S.S.R og Polen har NSfK fundet tiden inde til et seminar med vesttyske kriminologer. Vesttyskland har navnlig inden for de sidste 10 år gjort sin indflydelse gældende på det kriminologiske område. Seminaret forventes afholdt i 1985 el. 1986.

4) Udarbejdelse af rapport om nordiske kriminologiske og kriminalpolitiske spørgsmål til brug for *FN's 7. kriminalpolitiske verdenskongres* i 1985. NSfK har ved to tidligere verdenskongresser (Wien 1975 og Caracas 1980) udgivet lignende publikationer.

5) Det ekstraordinære rådsmøde i Finland besluttede, at rådet skulle undersøge mulighederne for, at NSfK i samarbejde med HEUNI (FN-instituttet i Helsingfors) kan arrangere et besøg af de sovjetiske kriminologer i Skandinavien, idet disse ved vort besøg i Moskva udtrykte en meget stor interesse herfor.

6) På det ordinære rådsmøde i 1983 blev det besluttet at nedsætte en arbejdsgruppe blandt rådsmedlemmerne til undersøgelse af muligheden for oprettelse af et *Nordisk Institut for Kriminologi* for at fremme den komparative forskning og for at forbedre kriminologiens rekrutteringsmuligheder. Arbejdsgruppen har følgende sammensætning: Ulla Bondeson (formand) (D), Patrik Törnudd (F), Jónatan Thórmundsson (I), Cecilie Høigård (N) og Knut Sveri (S).

På det ekstraordinære rådsmøde s. å. blev kommissoriet fastlagt således:

''Arbejdsgruppen anmodes om senest til rådsmødet 1986 at undersøge økonomiske og organisatoriske muligheder for en oprettelse af et Nordisk Institut for Kriminologi. Finansieringen kan tænkes ske ved offentlige og/eller private midler.

Arbejdsgruppen skal udrede instituttets nærmere formål og virksomhed, idet hovedopgaven forudsættes at blive udførelsen af komparativ nordisk kriminologi mellem to eller flere lande. Forskningen skal drives af såvel faste medarbejdere som medarbejdere med en kortere tilknytning til instituttet. Det forudsættes, at instituttet placeres centralt i et af de nordiske lande.''

Ulla Bondeson

Formand

Henning Koch

Sekretariatsleder

*BILAGA 1***Endeligt regnskab fra sekretariatet i Norge for tiden 1.1–20.4.83.**

Regnskabsoversigt pr. 20.4.83.

Udgifter

Løn	NOK 46 277,32	
Kontorhold	NOK 8 327,47	
Sekr.rejser	NOK 5 303,45	
Stipend	NOK 7 316,90	
Dok./Inf.	NOK 11 688,00	
Skatter	<u>NOK 4 176,00</u>	NOK 83 089,14
Overført til Danmark		<u>NOK 132 830,39</u>
		<u>NOK 215 919,53</u>

Indtægter

Skatter		NOK 4 177,35
Resttilskud fra medlemslandene 1982		<u>NOK 211 742,53</u>
		NOK 215 919,53

Kommentar

Sekretariatet blev pr. 1.2.83 overflyttet fra Oslo til København. Af de ovenfor anførte NOK 132 830,39 overførtes NOK 115 079,00 d. 26.1.83 og restbeløbet NOK 17 751,39 d. 20.4.83.

Udgiftsposterne dækker tidligere regninger, bl. a. trykning af nyhedsbrev og forskerseminarrapport (dok./inf.), rejse for den kommende formand til Nordisk Råds møde på Åland nov. 1982 og øvrige rejsebidrag (stipend) samt rejse- og transportudgifter i forbindelse med overflytningen til København (sekr.rejser).

*Endeligt regnskab fra sekretariatet i Norge for tiden 1.1.–20.4.83.**Råbalance pr. 20.4.83.*

	Debet	Kredit
	NOK	NOK
Bank	17 751,39	17 751,39
Løn	46 277,32	
Kontorhold	8 327,47	
Sekretariatsrejser	5 303,45	
Stipend	7 316,90	
Dok./Inf.	11 688,00	
Danmark	132 830,39	
Skatter	4 176,00	4 177,35
Resttilskud fra medlemslandene 1982		<u>211 742,18</u>
	<u>233 670,92</u>	233 670,92

Grunnen til at lønnskonto er såpass høy er at feriepengene ble utbetalt før overflytning till København, dette for å lette evt. senere utregning og tilbakebetaling.

Lisa Sterud
Regnskabsfører

Revidert 21.6.83.
Rolf By

BILAGA 2

Det danske sekretariats endelige regnskab 1.2.—31.12.83.

Regnskabsoversigt pr. 31.12.83.

Udgifter:

Løn og honorarer	kr. 365 196,79	
Kontorhold	kr. 26 699,07	
Sekretariat, rejser m. m.	kr. 18 752,53	
Rådsmøder	kr. 63 718,04	
Seminarer	kr. 261 626,35	
Information/dokumentation	kr. 25 414,31	
Rejsebidrag	kr. 46 698,71	
Forskning	kr. 210 935,71	
Div.	kr. 1 404,48	
Renter	kr. 41,10	kr. 1 020 487,09

Reskonto

Universitetsforlaget, Oslo		
N. Kr. 34 943,40, kurs 127,95 (31.12)	kr. 44 710,08	
Uopgjort rejseudlæg	kr. 1 811,20	kr. 46 521,28

Beholdning

Bank	kr. 369 241,00	
Postgiro	kr. 3 135,95	
Kasse	kr. 424,57	
Lønkonto, Københavns universitet	kr. 22 517,91	kr. 395 319,43
		<u>kr. 1 462 327,80</u>

Indtægter:

Tilskud fra medlemslandene:

Danmark	kr. 297 158,90	
Finland	kr. 190 176,72	
Island	kr. 10 651,24	
Norge	kr. 214 903,55	
Sverige	kr. 514,081,82	kr. 1 226 972,23
Øvrige indtægter:		
Overført fra det norske sekretariat		kr. 158 597,68
Procentandel af salg af bøger i kommission, Universitetsforlaget, Oslo (vedr. tidl. år, til og med 1982)		kr. 44 710,08
Renter		kr. 31 897,81
Div. (erstatning)		kr. 150,00
		<u>kr. 1 462 327,80</u>

Råbalance pr. 31.12.1983.

	Debet	Kredit
Bank	1 518 888,87	1 149 647,87
Postgiro	545 965,58	542 829,63
Kasse	146 503,38	146 078,81
Reskonto*	416 586,60	40 065,32
Løn	57 714,70	
Kontorhold	33 442,37	6 743,30
Sekretariat, rejser m. m.	18 752,53	
Rådsmøder	67 758,04	4 040,00
Seminarer	291 950,90	30 324,55
Information/dokumentation	25 414,31	44 710,08
Rejsebidrag	48 991,71	2 293,00
Forskning	288 106,73	77 171,02
Diverse	3 465,58	1 419 637,72
	<u>3 463 541,30</u>	<u>3 463 541,30</u>

* I reskonto føres lønkonto, Københavns universitet.

Ulla Bondeson

Formand

Henning Koch

Sekretariatsleder

Marie Stender

Regnskabsfører

Foranstående regnskab er revideret. Rigsrevisorlovens § 3 (lov nr. 321 af 26. juni 1975) om revisionens opgaver er iagttaget. Om den udførte revision henvises til vedlagte revisionsberetning.

Rigsrevisionen, d. 18. januar 1984

P. r. v.

Birgitte Poulsen

Revisor

*BILAGA 3***Beretning om revision af regnskabet for Nordisk Samarbejdsråd for Kriminologi for 1983**

1. Rigsrevisionen er i medfør af § 8 i samarbejdsrådets statutter udpeget som revisor af rådets regnskaber i den periode, i hvilken Danmark er domicilland for samarbejdsrådet, jfr. justitsministeriets skrivelse af 14. marts 1983 til rigsrevisionen fremsendt i kopi til Nordisk Samarbejdsråd for Kriminologi samt til justitsministerierne i de øvrige nordiske lande.

2. Sekretariatet for Nordisk Samarbejdsråd for Kriminologi var indtil 31. januar 1983 placeret i Oslo, men overflyttedes 1. februar til København. Der er aflagt et afsluttende regnskab for det norske sekretariats administration omfattende tiden indtil overflytningen til København. Dette regnskab er revideret af underdirektør Rolf By, Riksrevisjonen, Oslo.

3. Som det fremgår af revisionspåtegningen er revisionen af det danske sekretariats regnskab for perioden 1. februar–31. december 1983 udført under iagttagelse af bestemmelserne i rigsrevisorlovens § 3.

4. I forbindelse med revisionen er ved drøftelse med sekretariatet afklaret forskellige spørgsmål, herunder attestation af bilag, fyldestgørende dokumentation ved bilag samt visse skattespørgsmål.

For så vidt angår forskningsbidrag, udbetalt fra 1. februari 1983, går rigsrevisionen ud fra, at der til sekretariatet i forudsat omfang indsendes regnskab for bidragets anvendelse. Såfremt bidraget ikke er udbetalt via det pågældende lands universitet(er), men direkte til ansøgeren, må regnskabet være revideret af en autoriseret/registreret revisor.

5. I øvrigt har revisionen ikke givet anledning til bemærkninger.

6. Regnskabet er herefter forsynet med følgende påtegning: Foranstående regnskab er revideret. Rigsrevisorlovens § 3 (lov nr. 321 af 26. juni 1975) om revisionens opgaver er iagttaget. Om den udførte revision henvises til vedlagte revisionsberetning.

Rigsrevisionen, d. 18. januar 1984

P. r. v.

Birgitte Poulsen

Revisor

Nordiska straffrättskommittén*Verksamhetsberättelse 1983*

Nordisk Strafferetskomité har i 1983 dels i møder, dels ved skriftlig behandling afsluttet sit arbejde med en betænkning om strafudmåling mv. Betænkningen publiceres i 1984. Justitsministrene har anmodet komitéen om at behandle spørgsmålet om virksomheders strafferetlige ansvar. Arbejdet med denne nye opgave indledes i 1984.

Virum, den 15. maj 1984

Knud Waaben

Kulturutskottets betänkande

över berättelserna på utskottets verksamhetsområde 1983

(Berättelserna C 12/k: 1–40, se s. 1808)

Kulturutskottet har genomgått berättelser från nordiska institutioner och organ på utskottets område (C 12/k:1–40), och anlägger i det följande såväl allmänna synpunkter på verksamheten vid institutionerna på kulturbudgeten som synpunkter på enskilda institutioner och rapporteringen från dessa.

Beträffande finansieringen av det nordiska kultursamarbetet har Nordiska rådet yttrat att det är viktigt att den förutsatta aktivitetsnivån inom det nordiska kultursamarbetet tryggas (*yttrande nr 3/1983*). Kulturutskottet har inför arbetet med 1986 års kulturbudget bl. a. uttalat att behovet att satsningar på nordiskt kultursamarbete i framtiden är så stort att en realökning av budgeten utöver den tidigare nivån är nödvändig.

En genomgång av berättelserna på kulturområdet stärker det allmänna intrycket av att många nordiska institutioner har haft och fortfarande har svårigheter med att upprätthålla verksamheten på en förutsatt aktivitetsnivå eller att hålla sig inom de givna kostnadsramarna. Trots att institutionerna i budgeten erhåller kompensation för prisstegringar, vilket i princip innebär att aktiviteten åtminstone borde kunna bibehållas på oförändrad nivå, sker det inom vissa institutioner en nedgång av verksamheten. Utskottet noterar dock att det under senare år i vissa fall har vidtagits åtgärder för att förbättra situationen.

Utskottet tar närmare ställning till finansieringen av enskilda institutioner i anslutning till behandlingen av kulturbudgeten. Utskottet konstaterar emellertid i detta sammanhang att den kompensation för prisstegringar som institutionerna får bör hållas på en nivå som gör det möjligt att bedriva verksamhet åtminstone i samma omfattning som tidigare.

Utskottet noterar att ett antal institutioner överskrider den fastslagna budgeten, i några fall har överskridningarna varit förhållandevis stora. Utskottet ber om närmare upplysningar av ministerrådet om orsakerna till överskridningarna samt för hur överskridningarna täcks och vilka eventuella återverkningar överskridningarna har på den allmänna aktivitetsnivån inom det officiella nordiska kultursamarbetet.

Beträffande rapporteringen i framtiden från nordiska institutioner anser utskottet att ministerrådet bör överväga möjligheterna att för vissa institutioners del bygga ut informationen i ministerrådets berättelse C 1 (skolsamarbetet, vuxenutbildningssamarbetet, folkrörelsesamarbetet, forsknings-samarbetet). En viss rapportering av verksamheten på dessa områden ingår redan nu i C 1 och särskilda berättelser skulle därmed inte behöva tas upp i utskottet från dessa samsamarbetsorgan. Vidare anser utskottet att särskilda berättelser i fortsättningen inte behöver begäras in från institutioner som inte får anslag över kulturbudgeten eller på annat sätt saknar anknytning till kulturavtalets organ. Dessutom föreslår utskottet att för de institutioners del som enbart delar ut stipendier eller ordnar kurser utarbetas en sammanhållen översikt över utdelade stipendier eller anordnade kurser.

Utskottet konstaterar att flera av institutionerna på forskningsområdet för närvarande evalueras av Nordiska forskningspolitiska rådet. Rådet har även i övrigt vidtagit åtgärder för en bättre koordinering av arbetet på forskningsområdet. Utskottet har i annat sammanhang uttalat tillfredsställelse över det evalueringsarbete det forskningspolitiska rådet har igångsatt. På förslag av den särskilda arbetsgrupp inom utskottet som har granskat kulturbudgetens institutioner har kulturutskottet fattat beslut om att från fall till fall ta ställning till anslagen till enskilda institutioner. Utskottet avser att göra detta på basen av information om genomförda utvärderingar och eventuellt annat material och då utgå från de av utskottet fastslagna prioriteringsområdena.

Utskottet noterar med tillfredsställelse det initiativ *Nordens folkliga akademi* (C 12/k:1) har tagit för att förbättra informationen om folkbildningssamarbetet i Norden. Utgivningen av "Nordisk tidskrift för folkbildning och vuxenundervisning" innebär samtidigt en större samordning av informationen på detta område.

Ur berättelsen från *Nordiska institutet för teoretisk atomfysik, NORDITA*, (C 12/k:9), framgår att institutionen i samråd med forskare i Norden har insamlat synpunkter på institutets verksamhet. Utgående från detta material kommer institutet att göra upp riktlinjer för den långsiktiga planeringen av verksamheten. Utskottet finner det positivt att NORDITA har igångsatt detta arbete och anser att det bör utföras i nära samarbete med Nordiska forskningspolitiska rådet. Utskottet emotser närmare information om riktlinjerna för det framtida arbetet inom NORDITA.

Utskottet noterar att arbetet med en evaluering av *Nordiskt samarbete inom massmedieforskningen, NORDICOM* (C 12/k:22), inleddes redan i november 1982 och att nya planer för verksamheten väntas föreligga först i juni 1985. Utskottet anser att en evalueringsprocess i regel bör kunna genomföras inom ett år. Med hänsyn till att en evalueringsfas av naturliga skäl sätter en särskild prägel på arbetet vid en institution är det av stor betydelse att alla som är involverade i institutionen så fort som möjligt kan

få klarhet i hur den framtida verksamheten vid institutionen avses bli utformad. Beträffande NORDICOM's framtida verksamhet önskar utskottet särskilt fästa vikt vid samarbetsmöjligheterna med NORDINFO.

Som ny institution på kulturbudgeten har *Nordens Hus på Färöarna* (C 12/k:25) inlämnat sin första berättelse till utskottet. Kulturutskottet konstaterar med tillfredsställelse att det har funnits ett stort intresse för husets aktiviteter, och att erfarenheterna från det första verksamhetsåret är goda, trots att verksamheten har bedrivits endast under en del av året och trots praktiska svårigheter.

Med hänvisning till ovanstående föreslår utskottet att Nordiska rådet lägger de till kulturutskottet hänvisade berättelserna till handlingarna.

Helsingör den 13 november 1984

Georg Andersson (s)

Kirsti Kolle Grøndahl (A)

Elsi Hetemäki-Olander (Kok)

Jens Peter Jensen (V)

Gunnel Jonäng (c)

Hanna Kvanmo (SV)

Sture Palm (s)

Robert Pedersen (S)

Gunvor Schnitler (H)

Ingrid Sundberg (m)

Stefán Benediktsson (Bj.)

Eiður Guðnason (A.)

Förman

Karen Højte Jensen (KF)

Tyra Johansson (s)

Timo Kietäväinen (K)

Paavo Lipponen (Sdp)

Erlendur Patursson (Tvfl)

Håkon Randal (H)

Reiulf Steen (A)

Pekka Tuominen (ÅSD)

Pirkko Turpeinen (Skdl)

Innehåll

C 12/k: 1	Nordens folkliga akademi	1810
2	Nordiskt samarbete inom skolområdet	1817
3	Nordiska journalistkursen	1837
4	Nordiska högskolan för hushållsvetenskap (NHH)	1840
5	Nordiska institutet för samhällsplanering (NORDPLAN)	1842
6	Nordiska språk- och informationscentret	1847
7	Nordkalottmuséet	1856
8	Nordiskt kollegium för marinbiologi	1864
9	Institutet för teoretisk atomfysik (NORDITA)	1867
10	Nordiska institutet för folkdiktning (NIF)	1871
11	Nordiska institutet för sjörätt	1876
12	Nordiska geoexkursioner till Island	1880
13	Nordiskt kollegium för ekologi	1882
14	Centralinstitutet för nordisk asienforskning (CINA)	1885
15	Nordiskt kollegium för fysisk oceanografi	1889
16	Nordiska samarbetskommittén för arktisk medicinsk forskning (NoSAMF)	1891
17	Nordiska samarbetskommittén för internationell politik, inklusive konflikt- och fredsforskning	1893
18	Nordiska samarbetsorganet för vetenskaplig information (NORDINFO)	1896
19	Nordiska forskarkurser	1903
20	Nordiskt vulkanologiskt institut	1907
21	Nordiska samarbetskommittén för acceleratorbaserad forskning	1911
22	Nordiskt samarbete inom massmediaforskning (NORDI-COM)	1919
23	Nordiska språkcentret och de nordiska språknämndernas samarbete	1923
24	Nordens Hus i Reykjavík	1927
25	Nordens Hus på Färöarna	1940
26	Nordiska teaterkommittén	1950
27	Nämnderna för nordiskt musiksamarbete (NOMUS)	1954
28	Nordiskt samiskt institut	1960
29	Nordiska amatörteaterrådet	1987
30	Nordiska konstförbundet (NKF)	1990
31	Nordiskt konstcentrum	1994
32	Nordiska sommaruniversitetet	1997
33	Nordisk federation för medicinsk undervisning	2000
34	Nordiska samarbetsnämnden för medicinsk forskning (NOS-M)	2005
35	Nordiska kommittén för öststatsforskning	2009

36	Nordiska samfundet för Latinamerika-forskning (NO-SALF)	2014
37	Skandinavisk förening i Rom	2020
38	Nordisk etnologisk-folkloristisk arbetsgrupp (NEFA-Norden)	2022
39	Nordiskt kollegium för viltforskning (NKV)	2027
40	Nordiska afrikainstitutet	2031

Nordens folkliga akademi

Verksamhetsberättelse 1983

Namn och adress

Nordens folkliga akademi
Box 1001
S-442 25 Kungälv
Tel.: 0303/14192

1 Institutionens uppgift

Nordens folkliga akademi startade 1968 som en försöksverksamhet. 1977 fattades beslut om att akademien skulle bli en permanent institution på den nordiska kulturbudgeten.

Nordens folkliga akademi hyr lokaler av Nordiska folkhögskolan i Kungälv för sin verksamhet.

Enligt stadgarna skall Nordens folkliga akademi vara ett centrum för studium av frågor som är väsentliga för utveckling och förnyelse inom folkbildning och vuxenutbildning i Norden. Verksamheten omfattar i första hand kurser med anknytning till detta arbetsområde. Dessa kurser är i regel öppna för alla intresserade.

Dessutom arrangeras en rad kurser i samarbete med institutioner och organisationer som arbetar med folkbildningsfrågor på nordiskt plan.

För närvarande fungerar akademien som sekretariat för Nordiska folkhögskolerådet och som nordiskt informations- och kontaktorgan i samverkan med studieorganisationerna i de enskilda nordiska länderna. Akademien har också deltagit aktivt i det projektprogram som administreras av kultursekretariatet och som gäller nordisk vuxenutbildning.

Akademins bibliotek, som också utnyttjas av Nordiska folkhögskolan i Kungälv, har en vuxenpedagogisk avdelning och fungerar som ett nordiskt informationscenter inom akademins verksamhetsområde.

2 Organisation

Akademien leds av en styrelse som utses av Nordiska ministerrådet för en tid av fyra år. Det dagliga ansvaret för verksamheten åvilar rektor. Ministerrådet fastställer budget för institutionen och ger i samband härmed direktiven för hur den skall användas.

Styrelsens sammansättning den 31.12.1983:

Undervisningsdirektør K. E. Larsen, Danmark, ordförande
 Studiekonsulent Edith Loiborg, Danmark
 Regeringssekreterare Marjatta Lehtinen, Finland
 Verksamhetsledare Timo Toiviainen, Finland, vice ordförande
 Ungdomskonsulent Reynir G. Karlsson, Ísland
 Studieinstruktør Thorbjørn Kultorp, Norge
 Verksamhetsleder Sigrun Røstad, Norge
 Undervisningsrådet Berndt Johansson, Sverige
 Rektor Margret Kihlén, Sverige
 Assistent Miriam Holm, NFA

Arbetsutskott:

K. E. Larsen
 Timo Toiviainen
 Berndt Johansson

3 Verksamheten

3.1 Ekonomiskt utfall

Anslagspost	Budget	1983 Bokslut	Avvikelse
Löner	1 465 000:–	1 568 000:–	103 880:–
Övriga kostnader	1 396 000:–	1 542 701:–	146 701:–
./. Intäkter	50 000:–	55 800:–	+ 5 800:–
Summa anslag	2 811 000:–	3 055 781:–	244 781:–

3.2 Beskrivning av verksamheten

Kurs- och konferensverksamhet

Under 1983 har akademien genomfört 11 kurser och seminarier i egen regi och 10 kurser, konferenser och seminarier i samarbete med organisationer och institutioner i Norden (*bilaga 1*). Två av samarbetskurserna var förlagda till Finland, de övriga genomfördes i Kungälv. Kursledare har varit akademins lektorer, rektor och bibliotekarie, och föreläsare och andra medverkande har engagerats från alla de nordiska länderna.

Av samarbetsarrangemangen är det endast tre som inneburit en större ekonomisk insats från akademins sida. De övriga har i huvudsak finansierats av samarbetsparten, oftast med stöd av nordiska medel vid sidan av akademins budget.

Utvecklingen från 1982 har alltså fortsatt. De medel som i akademins budget kunnat avsättas för kursverksamhet har minskat ytterligare i förhållande till kostnaderna och antalet akademifinansierade kurser har blivit färre. Devalveringen i Sverige hösten 1982 förvärrade situationen inför 1983, men tack vare ett tilläggsanslag som kompenserade kostnadsökningarna på utgifterna till utlandet kunde den planerade kursverksamheten genomföras utan överföringar från andra konton i akademins budget.

Antalet deltagare i akademins kursverksamhet 1983 var 652. I studiebesök, studiekonferenser och övriga arrangemang deltog 245 personer. (Under 1982 var det 661 deltagare i akademins kursverksamhet).

En ny modell för fördelningen av akademins resestipendier har prövats under året. Den har inneburit att stipendiemedlen mer konsekvent reserverats för kursdeltagare med mycket långa resor och att fasta summor fördelats till dessa. Erfarenheterna av detta försök tyder dock på att de summor som kunnat fördelas på detta sätt varit för små för att i någon betydande grad påverka rekryteringen till akademins kurser.

Vid sidan av den regelrätta kursverksamheten har akademien under året också tagit emot en rad studiegrupper, som fått hjälp med att arrangera studiebesök i Göteborgsområdet och som i samband med detta också besökt akademien och fått nordisk orientering i aktuella frågor. Akademien har också stått för värdskapet vid några av de möten och konferenser som arbetsgrupper och organisationer på folkbildningsområdet förlagt till skolanläggningen i Kungälv.

Sammanlagt har akademien utnyttjat 2 069 dygn i skolanläggningens internat, och därmed uppfyllt det avtal om minst 2 000 dygn som reglerar samarbetet mellan akademien och Nordiska folkhögskolan.

Vid alla kurser som genomförts i akademins egen regi och en del av samarbetskurserna har simultantolkning mellan finska och de övriga nordiska språken erbjudits. Akademien har därutöver svarat för tolkningen på ett seminarium arrangerat i Danmark av Nordiska folkhögskolorådet och på studieorganisationernas samarbetsorgans ordförande- och sekreterarkonferens som 1983 hölls i Oslo. Under året har också åtgärder vidtagits som siktar till att förbättra den tekniska utrustningen för akademins tolkningsverksamhet.

Följande rapporter från akademins kursverksamhet har sammanställts och utgivits under 1983:

- Rapport 1983: 1 Arbetslöshet, samhällskris – ny undervisning? Kurs i Danmark 8–12 november 1982
- Rapport 1983: 2 DAVVIN – en utmaning till folkbildningsverksamhet. Rapport från "Cirkelledarutbildning, grundkurs i samiska (Davvin)" i Karesuvanto den 21–25 mars 1983
- Rapport 1983: 3 Folkeleg idrett.
1–5 november 1982 på Stensunds folkhögskola
- Rapport 1983: 4 Invandrarna och biblioteken.
Nordiskt seminarium för folkbibliotekarier 30 maj–3 juni 1983
- Rapport 1983: 5 Nordisk samarbeid om utdanning og opplæring for lærere i folkehøgskolen.
Konferanse på Åland 1.–3. juni 1983
- Rapport 1983: 6 Rapport från arbetsmöte om fredsundervisning/fredsarbete
i Kungälv den 23–24 febr. 1983.

Övrigt

Opprustning og samfunnsutvikling. Studiemateriale i fredsspørsmål utarbeidet av Olav Klonteig. Nordens folkliga akademi.

Grundtvigilaisia laulutekstejä. Nordisk Folkhøgskoleråd/Nordens folkliga akademi.

Vuxenpedagogisk forskning och utvecklingsarbete

1983 liksom tidigare har ett nära samarbeide skett mellan akademien och det nordiska projektprogrammet för vuxenutbildning. Akademiens lektor Kim Mørch Jacobsen har haft hovedansvaret for dessa kontakter.

Bl. a. har kartläggningen av vuxenpedagogisk försöks- och utvecklingsarbete i Norden resulterat i en ny upplaga av "Nye veier i voksenopplæringen". I samband med att den publicerades, arrangerades vid akademien i Kungälv i ett samarbeide mellan akademien och Nordiska ministerrådet en konferens om forsknings- och utvecklingsarbete.

Liksom tidigare har akademien under 1983 producerat den s. k. nordiska nyhetsbulletinen om vuxenutbildning i Norden i ett nära samarbeide med studieorganisationernas samarbetsorgan och Nordiska kultursekretariatet. En diskussion har förts om nya former för nyhetsförmedlingen på detta område, vilket lett till att ett treårigt försök med utgivning av en ny tidskrift för vuxenutbildning och folkbildning inleds vid akademien vid årsskiftet 1983/84.

Biblioteket

Biblioteket, som betjänar både akademien och Nordiska folkhögskolan, har under 1983 köpt in 628 böcker och mottagit 164 som gåva. Det totala antalet böcker per den 31.12 1983 var 22 213. Tidskrifter i prenumeration var 190 och ca 40 mottages som gåva. Genom biblioteket prenumerar institutionerna på 30 dagstidningar. Antalet registrerade utlån var 4 724. Lån till och från andra nordiska bibliotek har under året varit 43. I samband med kurser har biblioteket sammanställt 25 bokutställningar, därav några till kurser förlagda utanför Kungälv. 7 boklistor har sammanställts.

Ombyggnaden av biblioteket avslutades på våren med att nya skyltar sattes upp. Utlåningen har sedan ombyggnaden stigit med ca 50%, från 3 251 (1981) till 4 724 (1983).

Bibliotekarien var kursledare vid samarbetskursen "Invandrarna och biblioteken" 26.2–2.3 1983. Biblioteket igångsatte under året också en inventering av nordiska studieplaner i nordisk skönlitteratur.

Biblioteket har under året medverkat vid planeringen och genomförandet av den Nordiska författarturnén i Västsverige 29.1–5.2 1984. Fyra författare besökte under veckan ett dussin orter och framträdde på bibliotek och skolor inför sammanlagt drygt 1 700 personer. Den 10 oktober genomförde biblioteket i samarbeide med Nordens Hus i Göteborg en studiedag för 60 västsvenska lärare om "Skandinavisk litteratur i skolan".

I samband med "Nordiskt litteraturår 1983/84" har biblioteket vidare distribuerat 400 ex av skriften "Læs noget nordiskt" samt distribuerat utställningen "Det skrives også på färöiska, grönländska och samiska" till biblioteken i Göteborg och Kungälv.

Nordiska folkhögskolerådet

I Nordiska folkhögskolerådet har Hans Hovenberg, Svenska folkhögskolans lärarförbund, avlöst Frederik Christensen, Foreningen for Folkehøjskoler i Danmark, som ordförande. Olav Klonteig är sekreterare och Gunnevi Hällstén har haft hand om räkenskaperna. Arbetsåret har präglats av Grundtvigs 200-årsjubileum. Rådet har bl. a. utgivit boken "Grundtvigs oplysningstanker og vor tid" som har utkommit i såväl en skandinavisk som finsk utgåva. En ny broschyr om nordisk folkhögskola har också utgivits. Bägge trycksakerna har fått bidrag från Nordisk kulturfond. Rådet var medansvarigt för det nordiska seminariet på Testrup Højskole och det stora nordiska mötet på Askov Højskole i augusti.

Övrig informations- och kontaktverksamhet

Akademins roll som nordiskt informationscentrum på folkbildningens och vuxenutbildningens område innebär ett mångsidigt kontakt- och informationsarbete.

Akademins pedagogiska personal medverkar t. ex. ofta som föreläsare och resurspersoner vid kurser och konferenser på olika håll i Norden. Artiklar till tidskrifter, boklistor, studiematerial osv. sammanställs vid akademien och distribueras. Akademins medverkan i planeringen av nordiska kurser och konferenser eller studieresor efterfrågas. Allt fler grupper önskar att komma till akademien på studiebesök och såväl grupper som enskilda utnyttjar akademins bibliotek i samband med olika projekt eller forskningsuppgifter.

Styrelsen för Nordens folkliga akademi överlämnar härmed verksamhetsberättelsen för år 1983, sammanställd av Maj-Britt Imnander.

Kungälv den 6 april 1984

K. E. Larsen
Styrelsens ordförande

Kim Mørch Jacobsen
T. f. rektor

Maj-Britt Imnander
F. d. rektor

*BILAGA 1***Kurser, seminarier och konferenser 1983***NFAs egna kurser*

17–21 jan.	Musik, dans och sång i ungdomstern	32 deltagare
31 jan.–4 febr.	Folkbildningen och framtiden	24
14–18 mars	Folkhögskolan 1990	28
20–26 mars	I Grundtvigs fotspår	17
25–28 april	Information i ord och bild	31
2–6 maj	Skapande fredsarbete	13
15–18 aug.	System och symbol	26
26–29 sept.	Ett mångkulturellt Norden	37
7–10 nov.	Vuxenutbildning – för vem till vad?	20
21–25 nov.	Folket och forskningen	18
28 nov.–2 dec.	Myt och människosyn	40

Samarbetskurser

21–23 jan.	Utvärdering av nordiska litteraturdagar (Förbundet Nordisk Vuxenupplysning)	19
23–25 febr.	Arbetsmöte om fredsarbete och fredsundervisning (Nordiska samnämnderna)	21
21–25 mars	Cirkelledarutbildning i samiska (Samnemnda for studiearbeid, Utbildningsradion, Samernas folkhögskola)	37
30 maj–3 juni	Invandrare och biblioteken (Nordisk Folkebibliotekskommitté)	34
10–12 juni	Kopiera? skapa? engagera? (Medborgar- och arbetarinstitutens förbund)	17
26 juni–1 juli	Grundtvig og fremtidens videnskab (Fri dansk højskole och Nordiska folkhögskolan)	26
24–30 juli	Många kulturer – en värld (de nordiska FN-förbunden)	45
5–9 sept.	Krig, fred och massmedia (Journalister för fred och Nordiska folkhögskolan)	21
8–9 sept.	Grundtvig-dag (Nordiska folkhögskolan)	50

20–22 sept.	Nye veje i folkeoplysningen (AOF i Viborg amt)	21
30 sept.–2 okt.	SAMNAM – utvärdering av försöks- period (Samrådet för nordisk amatörmusik)	40
10–12 okt.	Konferens om forsknings- och utveck- lingsarbete (Nordiska ministerrådet och evalue- ringsgruppen för projektprogrammet för vuxenutbildning)	35

Studiebesök och "studiekonferenser", bl. a.:

17–19 mars	Danska lärare i Komvux i Danmark	8 delt.
5–8 april	TSL (Arbetarnas bildningsförbund i Finland), studier i projektundervisning	8
16–18 maj	AOF (Arbejdernes Oplysningsfor- bund) i Köpenhamn	23
8 juni	Nordiska kultursekretariatet (studiebesök i samband med personal- resa)	20
13–14 aug.	Erica Simon med fransk studiegrupp	50
29–31 aug.	Folketingets uddannelsesudvalg og un- dervisningsministeren m. fl. (Dan- mark)	20
aug.–sept.	Vuxenutbildare från USA och Canada.	
3–4 nov.	Vuxenpedagogikstuderande från Tam- merfors universitet	10

Övriga arrangemang, bl. a.:

10 okt.	Studiedag för lärare om "Norsk och dansk litteratur i skolan" (inom ramen för den nordiska littera- turkampanjen i Västsverige)	60
10 nov.	Sekreterarmöte i Samnämnderna	4
12 nov.	Nordisk litteraturdag (inom ramen för den nordiska littera- turkampanjen)	20
2–4 dec.	Möte med representanter för nordiska kursgårdar (i samarbete med Nordiska folkhög- skolan)	22

Nordiskt samarbete inom skolområdet

Verksamhetsberättelse 1983

A. Namn och adress

Nordiskt samarbete inom skolområdet
Nordiska ministerrådet
Sekretariatet för nordiskt kulturellt samarbete
Snaregade 10
DK-1205 København K

B. Startår

1971, under nuvarande namn 1976. Gällande stadgar samt mandat för ledningsgruppen fastställda av Nordiska ministerrådet (kultur- och undervisningsministrarna) 1976.

C. Syfte

Målsättningen för det nordiska skolsamarbetet är att främja nordiskt utbildningssamarbete rörande förskola, grundskola och gymnasiala utbildningar samt fort- och vidareutbildning av lärare för dessa områden. Med gymnasiala utbildningar avses här alla utbildningar som bygger på grundskola, bland annat yrkesutbildningar för 16–19-åriga. Beträffande förskoleområdet skall samarbetet främst gälla sådan verksamhet som anknyter till problematiken kring övergången mellan förskola och grundskola.

Samarbetet skall främst ske med anknytning till det pedagogiska forsknings- och utvecklingsarbetet, t. ex. genom en samordning av för ändamålet avsatta nationella resurser och genom informationsutbyte och erfarenhetsutväxling beträffande reformer och utvecklingstendenser i de enskilda nordiska länderna inom de ovan nämnda utbildningsområdena. Arbetet skall i första hand ha karaktär av initiativtagande åtgärder liksom även bestå i etablering av kontakter och ny verksamhet.

D. Organisation

1. Administration

Nordiskt samarbete inom skolområdet leds av en ledningsgrupp med en ordinarie representant och en suppleant från varje nordiskt land. Ledningsgruppen utses av Nordiska ministerrådet för en period av fyra år.

Sekretariatsfunktionen tillvaratas av Sekretariatet för nordiskt kulturellt samarbete.

2. Ledningsgruppens sammansättning

(valda från 1.1.1981)

Ordinarie ledamöter

Undervisningsinspektör Finn Christensen	D
Avdelningschef Vesa Lyytikäinen	F
Afdelingschef Hörður Lárusson	I
Avdelingsdirektör Håkon Bjørnes	N
Överdirektör Sven-Åke Johansson	S

Suppleanter

Undervisningsinspektör B. Kehlet Nørskov	D
Undervisningsråd Lars Nyström	F
Afdelingschef Sigurður Helgason	I
Inspektör Eva Hodne	N
Undervisningsråd Inger Marklund	S

Afdelingschef Hörður Lárusson är ordförande för ledningsgruppen. Atli Guðmundsson var gruppens sekreterare fram till 1.9.1983 då Ulf Vasström övertog uppgiften.

3. Personal

Nordiska ministerrådets sekretariat för nordiskt kulturellt samarbete har sekretariatsfunktionen för Nordiskt samarbete inom skolområdet. Den ekonomiska redovisningen handhas av kultureksekretariatets administrativa enhet.

4. Revision

Revisionen sker på samma sätt som för kultureksekretariatet i övrigt.

E. Verksamhet

1. Bakgrund

Redan 1973 fattade ministerrådet beslut om en tyngdpunktsförskjutning från harmonisering av ramplanerna för undervisning i grundskolan till ett nordiskt samarbete inom det pedagogiska forsknings- och utvecklingsarbetet. Den gamla beteckningen – Harmonisering av skolordningarna i de nordiska länderna – behölls emellertid trots att den var missvisande i förhållande till den verksamhet som bedrevs inom samarbetet.

I november 1976 antog ministerrådet mandat och riktlinjer för det fortsatta arbetet, vilket samtidigt även bytte namn till Nordiskt samarbete inom skolområdet.

I februari 1981 godkände ministerrådet (kultur- och undervisningsministrarna) ledningsgruppens förslag till tyngdpunktsområden inom det pedagogiska FoU-området. Dessa skall för närvarande utgöras av följande sektorer: a) Organisationsutveckling och arbetsmiljö i grundskolan, b)

Yrkespedagogiskt FoU-arbete, c) Samarbete kring problematiken skolarbetsliv, d) Integrering av specialundervisningens elever.

Utöver de prioriterade tyngdpunktsområdena omfattar det nordiska skolsamarbetet även andra väsentliga områden. Bl. a. kan nämnas projekt beträffande smala områden inom yrkesutbildningen, läromedlssamarbete inom yrkesutbildning och specialundervisning samt invandrarundervisning.

Planläggning och styrning av såväl informations- som projektarbete sker centralt genom den nordiska ledningsgruppen för skolsamarbetet. Det egentliga projektarbetet inom de enskilda sektorerna sker däremot decentraliserat utgående från olika modeller. I många fall anställs sakkunniga på korttidskontrakt, varvid de utför arbetet i hemlandet. En stor del av projektarbetet görs även av nordiskt sammansatta arbetsgrupper och referensgrupper. I vissa tillfällen kombineras metoderna. Under senare år har den s. k. nätverksmodellen använts i allt högre grad i det nordiska skolsamarbetet. Denna innebär att nationella projekt inom samma tyngdpunktsområde och med likartade målsättningar knyts samman på nordiskt plan genom gemensamma planläggningsmöten, seminarier för erfarenhetsutbyte, utväxlingsstipendier etc. Genom nätverksmodeller kommer det nordiska skolsamarbetet på ett praktiskt sätt att förankras i prioriterat utvecklingsarbete på nationellt plan.

2. Ledningsgruppens verksamhet

Ledningsgruppen höll sammanlagt 4 möten under 1983. Det första mötet hölls i Oslo 24–25.2.1983. Från mötet kan bl. a. konstateras att gruppen utförligt diskuterade samarbetet beträffande smala yrkesområden, speciellt med tanke på gemensam nordisk läromedelsproduktion.

Gruppens andra möte hölls 3.5.1983 i Köpenhamn. Till mötet hade inbjudits programredaktör Palle Mogensen, som redogjorde för samarbetet mellan de nordiska radiobolagen på undervisningsområdet.

Det årliga informationsmötet hölls 3–4.10.1983 i Oslo i samband med gruppens tredje möte 5.10.1983. Till informationsmötet hade det norska undervisningsdepartementet inbjudit tjänstemän från skolområdet på central och regional nivå i Norge. Vid mötet presenterades det nordiska skolsamarbetet generellt samt vissa projekt av speciellt intresse, bl. a. skolutvecklingsprojektet, nabolandsprojektet och projektet kring yrkespedagogiskt FoU och projektet skola/arbetsliv.

Ledningsgruppens sista möte under 1983 hölls 13–14.12 i Köpenhamn. Mötet hade fokuserats på samsarbetsmöjligheter inom datateknologiområdet i skolan. Nationella experter medverkade vid mötet varefter gruppen hade gemensamma överläggningar med den nordiska datateknologigrupp som tillsatts inom kulturområdet. Härvid framlade ledningsgruppen förslag till samsarbetsåtgärder inom skolområdet vad datateknologi beträffar.

3. Projektverksamhet

3.1 Information

Under 1983 reviderades två tidigare utgivna handböcker rörande dels grundskolan, dels lärarutbildningen i Norden. "*Grunnskolen i Norden 1983*" behandlar strukturen och de senaste årens utveckling i de enskilda länderna och ersätter den tidigare utgivna rapporten om grundskolan (NU B 1977: 5). I åjourföringen har huvudvikten lagts på faktaupplysningar, i mindre grad har försök gjorts att tolka och värdera utvecklingstendenser.

Den andra handboken gäller *lärarutbildningen i Norden*, vilken skall ersätta den nu föråldrade "*Lærerutdanningen i Norden*" (NU B 1977: 37). Boken ligger i manuskript och väntas utkomma våren 1984.

Bulletinen "*Information om skolan i Norden*" har utkommit två gånger under 1983. De senaste numren har behandlat olika utbildningsaspekter i Norden, bl. a. lagändringar, utvecklingsarbete generellt, organisationsutveckling, datateknologi, miljölära, decentralisering. Bulletinen utges såväl i en skandinavisk som en finskspråkig version och sänds ut gratis till centrala och regionala skolmyndigheter, institutioner och organisationer på skolområdet.

Under året har ledningsgruppen för det nordiska skolsamarbetet fattat beslut om en omstrukturering av "Skolan i Norden" från och med 1984. Det innebär bl. a. att utgångspunkten för temadelen blir ett nordiskt projekt inom ramen för skolsamarbetet. Beskrivningen av det nordiska projektarbetet kompletteras därefter med relevanta nationella artiklar från samma utbildningssektor. Utom temadelen kommer tidskriften att innehålla såväl nordiska som nationella nyhetsnotiser från hela utbildningsområdet.

Avsikten är också att lätta upp stilen i bulletinen, få till stånd en mer journalistisk utformning av artiklarna och en mer tilltalande lay-out. Upplagans storlek blir avhängig av produktionskostnader och portoutgifter men avsikten är att försöka distribuera tidskriften gratis till alla skolor i Norden, både på grundskole- och gymnasienivå.

3.2 Nordisk skolterminologi

Under 1983 utkom ordlistan *Nordisk-engelsk skolterminologi*, vilken utarbetats genom kultursekretariatet och framställts med en produktionsgaranti från Nordiskt skolsamarbete. Ordlistan innehåller främst centrala termer som berör den obligatoriska skolan och gymnasiet. I viss mån ingår även begrepp som hänför sig till förskole- och yrkesutbildningsområdet. Skolans administrativa uppbyggnad har givits en central plats. I bilagor har även en översikt över bl. a. utbildningsadministration och utbildningsstrukturer i de enskilda länderna åskådliggjorts i schematiska figurer.

3.3 *Projekt inom prioriterade områden*

3.3.1 *Information om pedagogiskt FoU-samarbeid*

En kontaktgruppe bestående av FoU-administratører innen skoleområdet ble nedsatt sent i 1982. Gruppen har til oppgave å informere om det aktuelle pedagogiske FoU-arbeid som pågår i de enkelte nordiske land, samt årlig ajourføre katalogen "Kontakter til forsknings- og utviklingsarbeid i Norden". Gruppen møtes to ganger årlig.

3.3.2 *Organisationsutveckling och arbetsmiljö i grundskolan*

Vid ett möte med FoU-administratörer och forskare i december 1981 föreslogs att ett nordiskt projekt rörande organisationsutveckling i grundskolan skulle etableras. Mot denna bakgrund tillsatte ledningsgruppen 1.5.1982 en arbetsgrupp med uppgift att planera den kommande verksamheten på området.

Efter beslut i ledningsgruppen lades huvudvikten i arbetet på följande frågor:

- 1) Graden av styrning i skolan
- 2) Skolpersonalens roll och förutsättningar i utvecklingsarbetet
- 3) Information om organisationsutveckling och beslutsprocesser.

Projektet avsågs i första hand löpa över en tvåårsperiod (1983–1984) men vid sitt möte i december 1983 beslöt ledningsgruppen att reservera medel för projektet fram till och med 1986.

I planeringen hade man fastslagit att något nytt projekt inte skulle startas. I stället togs den s.k. nätverksmodellen i bruk, dvs. redan pågående nationell försöksverksamhet kopplades samman. Arbetsgruppen utsåg 14 skolor (3 från varje land utom Island med 2 skolor) som arbetade med olika former av organisationsutveckling och lät dessa gå in i ett samarbete med varandra och arbetsgruppen. Formerna för detta samarbete har under 1983 varit följande:

1. Kontaktmöten
2. Stipendier
3. Rapporter

Det första kontaktmötet hölls i Norrköping i slutet av 1982. Till det andra kontaktmötet i Bergen i juni 1983 hade varje skola utarbetat en rapport över bakgrunden för sitt projektarbete och status för detta. Arbetsgruppen hade därutöver låtit utarbeta en teoretisk modell för projektet med bl. a. en definition av några grundläggande begrepp inom organisationsutveckling. Tillsammans med ett referat av arbetet från kontaktmötet har detta material utgivits i stencilerad form under namnet "Skoludvikling i grundskolen".

Under året har även utdelats stipendier till lärare i projektskolorna så att dessa haft möjlighet att besöka andra skolor inom projektet och närmare studera deras uppläggnig.

Slutligen har arbeidsgruppen utarbeidet en skiss till en nordisk handbok om organisationsutveckling. Avsikten är att knyta sammen det praktiske utvecklingsarbeidet som utförts i de 14 skolorna med ulike strategiske modeller for en utveckling i grundskolan. Handbokens utformning kommer närmare att diskuteras vid en konferens med nordiske forskere i början av 1984.

3.3.3 *Yrkespedagogisk forsknings- og utviklingsarbeid*

En arbeidsgruppe la i 1982 fram forslag til en 3-årig prosjektplan på dette området. Planen er spesielt preget av den nye teknologiens konsekvenser for yrkesutdanningen. Høsten 1983 ble det holdt en større konferanse der man tok opp dette emnet, og der man spesielt konsentrerte seg om de verkstedstekniske fagene.

Planen innebærer videre at det i 1984 settes i gang fellesnordiske kurs i datateknikk og yrkesutdanning beregnet på personer med nasjonalt ansvar for etterutdanning av yrkeslærere. Kursene arrangeres etter tur i nordiske land. Planen innebærer også flere mindre seminarer der et overordnet tema blir yrkesfagpedagogikk og ny teknologi.

Samarbeidet om de årlige seminarer som de nordiske yrkespedagogiske institusjoner arrangerer etter tur, fortsetter. I 1983 var kurset lagt til Göteborg-området.

3.3.4 *Skole/arbeidsliv*

I nettverksprosjektet "Arbeidslivskunnskap" samarbeider ti lokalområder i Norden, to i hvert land, om ungdomsutdanningenes forhold til arbeidslivet. Formålet er å forbedre kvaliteten i arbeidslivskunnskap både m. h. t. læremidler, lærerqualifikasjoner, gjesteundervisning og praksisperioder.

En arbeidsgruppe er ansvarlig for prosjektet der et årlig seminar er en sentral del. Første seminar fant sted i Norge i 1982 med tema "Hvilken kunnskap om arbeidslivet skal skolen gi?" I 1983 (Danmark) var temaene "Lærerqualifikasjoner" og "Elevenes aktiviteter (studiebesøk, praksis)".

De tema som blir tatt opp på seminarene har vært prioriterte arbeidsfelt i lokalområdene i tiden forut for seminarene. Siden det stort sett er de samme personene som møter på seminarene, får de mulighet til å følge utviklingen i de øvrige prosjektsteder på nært hold. Stipendordningene og den generelle informasjonsutveksling bidrar også til dette.

Siste ordinære konferanse i dette prosjektet finner sted i Finland i 1984. Prosjektet har hele tiden vært under evaluering, og en evalueringsrapport vil være utgangspunkt for et oppsummerende seminar våren 1985.

Det beslektede prosjektet "Ungdomsgarantien" som har vært drevet av Embetsmannskomiteen for nordisk kulturelt samarbeid og Nordisk Arbeidsmarkedsutvalg i fellesskap, ble avsluttet i 1983. Prosjektet oppsummeres på en konferanse våren 1984.

3.3.5 Specialundervisning

Under året har en omfattande rapport om integreringssträvanden inom specialundervisningen utkommit. Rapporten, "En skole for alle", är sammanställd av skolpsykolog Inger Dahlgren, Åland, och ledande skolpsykolog Henning W. Nielsen, Søllerød, Danmark. I rapporten beskrivs den aktuella situationen och utvecklingstrenderna i alla nordiska länder i dag. Den ger också en systematisk bild av specialundervisningens organisatoriska uppbyggnad för närvarande, bl. a. ramar, resurser och inflytande. *Den nordiska kontaktgruppen för specialundervisning* har utgjort referensgrupp för utredningen, vilken även diskuterats på det årliga ämbetsmannamötet för specialundervisning, vilket detta år hölls i Köpenhamn.

Inom ramen för arbetet i *referensgruppen för läromedel i specialundervisning* har flera olika publikationer utgivits eller planerats. Gruppen har under 1983 hållit två möten, bl. a. i samråd med olika experter på läromedelsfrågor i Norden. T. ex. kan nämnas att gruppens medlemmar ställde nationella resurser till förfogande i samband med planeringen av en utställning om specialpedagogiska läromedel, vilken hålls 6–10.8. 1984.

Under året har gruppen lagt sista handen vid en referens katalog över offentliga och privata förlag som arbetar med läromedel i specialundervisningen. "Information om læremiddelsarbejde i specialundervisning i Norden" utkom i november 1983 och redogör utöver vad som ovan nämnts bl. a. för arbetet på central nivå rörande läromedel i specialundervisningen samt ger korta beskrivningar av instanser på nordiskt plan som kan ge information om forsknings- och utvecklingsarbete på området.

På initiativ av gruppen har även företagits en undersökning beträffande ett nordiskt informationssystem om specialundervisning. Bl. a. diskuteras datainsamling och databehandling, prioriteringar och avgränsningar, målgrupper och brukarupplärning etc.

Läromedelsgruppen har under 1983 utarbetat en statusrapport över sitt eget arbete och kommit med förslag till fortsatta åtgärder på specialundervisningens område. Rapporten kommer att behandlas vid en särskild konferens om specialundervisning i Norden i början av 1984.

Under läromedelsgruppen har sedan 1981 en speciell nordisk arbetsgrupp arbetat inom ramen för det s. k. *Nabolandsprojektet*. Projektarbetet går ut på att utforma ett läromedelsmaterial om Norden för barn med inlärningssvårigheter. Serien omfattar i sitt första skede två häften från varje nordiskt land, "Så ser vårt land ut" och "Så lever vi". Manuskripten ligger i stort sett färdiga och förhandlingar har inletts med olika nordiska förlag om tryckning. Ytterligare planeras utgivningen av en nordisk kokbok. Utan text med typisk mat från varje land.

"Så ser vårt land ut" tar bl. a. upp kommunikationer, typisk natur, kända städer etc. "Så lever vi" tar ett tyngdpunktsområde från varje land.

Danmark – lantbruk

Finland – skogsbruk

Island—fiske

Norge—oljeindustri

Sverige—gruvdrift och stålindustri

Häftena väntas komma ut i slutet av 1984.

3.3.6 *Læremiddelsamarbeid innen små yrkesfag*

Et samarbeid om læremidler innen små yrkesfag har pågått siden 1978. En nordisk arbeidsgruppe er ansvarig. Konkrete resultater av dette er bl. a. en nordisk lærebok i optikk og et AV-læremiddel innen plantesunnhetslæren. Innen sistnevnte prosjekt pågår utvikling av enda et AV-læremiddel. Et samarbeid om nasjonale lærebøker innen flymekanikerfaget pågår også. I 1983 fikk man utarbeidet en rapport "Små yrkesfag i Norden" som ble sendt til høring i alle nordiske land. Remissbehandlingen skjer våren 1984, og det er ventet at arbeidsgruppen for læremidler innen små yrkesfag vil få utvidet sitt mandat, som følge av denne behandlingen.

3.3.7 *Læremidler i innvandr器undervisning*

Styringsgruppen for Nordisk skolesamarbeid nedsatte i november 1982 en prosjektgruppe som fikk som mandat å få i gang et internordisk informasjonssystem vedr. læremidler for innvandr器undervisning. Gruppen skulle også se på mulighetene for samarbeid m. h. t. felles innkjøp av læremidler, utarbeidelse av bibliografier, kulturstoff, etterutdanning av lærere o. a.

Medlemmene i prosjektgruppen er tilknyttet nasjonale institusjoner som har et hovedansvar for læremidler til språkundervisningen for innvandrere.

Prosjektgruppen, som har en mandatperiode på tre år, har to møter i året hvorav det ene er et utvidet temamøte med 10–15 deltakere. Høsten 1983 ble dette møtet holdt i Oslo, og tema var "Begynnerundervisningen for aldersgruppen 16–19 år. Problemer og muligheter".

Prosjektgruppen har henvendt seg til institusjoner som arbeider med språkundervisning av innvandrere med informasjon om det nordiske læremiddelsamarbeidet.

Gruppen er nå i gang med å utarbeide rutiner for dette samarbeidet.

3.3.8 *Miljølæreprosjektet*

Miljølæreprosjektet for grunnskolen og for de 16–19-årige ble avsluttet høsten 1981 med en evalueringskonferanse. Den aktive prosjektfase på nordisk plan er dermed avsluttet.

Konferansen anbefalte bl. a. at det blir arrangert nordiske biennaler i miljølære, og at disse skal være nasjonale ansvar som går på omgang.

Den første biennale ble arrangert i mai 1983 i Stockholm med Skolöverstyrelsen som ansvarlig. Over det nordiske skolesamarbeidets budsjett ble det bevilget midler til nordiske foredragsholdere ved denne biennalen.

I 1985 er Norge ansvarlig for miljølærebiennalen.

4. Publikationer 1983

4.1 Publikationer från förlaget NORD

- a. Nordisk skolterminologi (320 s.)
- b. Grundskolan i Norden (96 s.)
- c. En skole for alle – Bestræbelser hen imod integration af specialundervisningens elever i de nordiske lande (232 s.)
- d. Information om læremiddelsarbejde i specialundervisning i Norden (54 s.)

4.2 Stencilerade rapporter etc.

- a. Skoleudvikling i grundskolen – rapport från nordiska kontaktmötet i Bergen 1–4.6.1983.
- b. Nordisk samarbejde om læremidler til specialundervisningen 1977–1983 – statusrapport från referensgruppen för läromedel i specialundervisningen
- c. Nordisk læremiddelinformasjon for spesialundervisning
- d. Arbejdslivkunnskap – konferanse om det nordiske nettverksprosjektet, Nibe. Jylland 15.–18.8.1983
- e. Små yrkesfag i Norden – en utredning

4.3 Tidskrifter

- a. Information om skolan i Norden (finsk version: Tietoja Pohjoismaiden koulusta)
- b. Information om ungdomsgarantin i Norden (finsk resumé)

F. Framtidsplaner

Karakteren på det nordiska skolsamarbetet har i hög grad förändrats under de senaste åren. Markant är prioriteringen av forsknings- och utvecklingssamarbete på olika områden av skolektorn. Läromedellssamarbetet inom smala yrkesområden och inom specialundervisningen har även varit föremål för flera gemensamma projekt på nordiskt plan.

Vid sidan av projektarbetet har förmedlingen av information om uppbyggnaden av skolsystemen och förändringar i dessa ansetts vara ytterst väsentliga. Av den anledningen har ledningsgruppen för det nordiska skolsamarbetet satsat på en utveckling av informationsbulletinen "Skolan i Norden" och en kontinuerlig åjourföring av olika grundläggande handböcker.

Under 1983 utkom en ny version av "Grundskolan i Norden". 1984 utkommer en reviderad utgåva av "Lærerutdanningen i Norden" från 1977 och därefter inleds arbetet med att åjourföra handboken om gymnasieskolan i Norden.

När det gäller den organisatoriska sidan av det nordiska skolsamarbetet kommer man i framtiden i allt större utsträckning att använda sig av den

s. k. nätverksmodellen. Erfarenheterna från de samarbetsprojekt som följt modellen har visat sig vara ytterst positiva. Nätverksmodellen bygger på att man på nordiskt plan knyter samman nationell försöksverksamhet som utgår från en gemensam problematik på skolområdet. På det sättet hjälper man till att sammanföra personer som arbetar med likartade uppgifter i de enskilda länderna och får till stånd ett kontinuerligt erfarenhetsutbyte mellan länderna som kan visa sig bli resursbesparande. Nätverkskontakten sker genom konferenser och seminarier, stipendieordningar och ett regelbundet informationsutbyte. Modellen kan utgå från utvecklingsarbete i enskilda skolor, försöksverksamhet i hela kommuner etc.

Nätverksmodellen har hittills i första hand använts inom de prioriterade områdena "Organisationsutveckling i grundskolan" och "Skola/arbetsliv". Det förstnämnda projektet kommer att pågå åtminstone fram till 1987. Stor vikt har lagts på att lärarna vid de 14 försöksskolorna som ingår i projektet skall få möjlighet att besöka varandras skolor och på det sättet få en klarare bild av utvecklingsarbetet. Inom ramen för projektet planeras även en handbok med lärare på fältet som målgrupp. Avsikten är att utgående bl. a. från försöksverksamheten i projektskolorna analysera vilka strategier som kan kopplas till det praktiska arbetet. Beträffande projektet skola/arbetsliv sammankopplas 10 kommuner/skolenheter i Norden i en nätverksmodell som i stort sett byggs upp enligt samma mönster som organisationsutvecklingsprojektet.

Modellen har många fördelar, bl. a. med tanke på de begränsade resurser som står till skolsamarbetets förfogande. Eftersom varje land står för sina nationella projektkostnader kommer endast den nordiska överbyggnaden att belasta skolsamarbetet. Det gör att det blir utrymme för ett nätverks-samarbete på många sektorer inom skolområdet. Närmast gäller nu diskussionen specialundervisningen, där riktlinjer för det framtida nordiska samarbetet skall diskuteras på en konferens under våren 1984. Nätverksmodellen bidrar till att koppla in en hel del personer från regionalt och lokalt plan i det nordiska samarbetet och på detta sätt utvidga den personkrets som tidigare i rätt stor utsträckning rekryterats från nationellt centralt plan. På sikt bör modellen kunna leda till ett mera "inofficiellt" nordiskt samarbete genom att kontakter som etablerats mellan kommuner och skolor upprätthålls även efter det att ministerrådets projektfinansiering avslutats.

Läromedelsarbetet kommer fortsättningsvis att utgöra en väsentlig del av skolsamarbetet. Inom specialundervisningssamarbetet har Nabolandsgruppen planer på ytterligare nordiskt material utöver "Så ser vårt land ut" och "Så lever vi". Aktuella temata är bl. a. "Drag i Nordens historia", "Så pratar vi. Kända uttryck", "Nordkalotten och de självstyrande områdena". Andra områden där gemensamt läromedelsmaterial håller på att utarbetas gäller bl. a. växtskyddsområdet. En utredning med förslag till olika nordiska samarbetsprojekt beträffande smala yrkesområden är för närvarande på remiss och kommer att behandlas i kulturavtalets organ under våren 1984.

*G. Finansiering och ekonomi**Översikt över räkenskaper och budget (1 000-tal DKK)*

	Räkenskaper 1982	Budget 1983	Budget 1984
<i>Utgifter</i>			
Styrelse	121	120	130
Projekt	1 316	1 326	1 421
Dispositionsmedel	50	50	65
Totalt	1 487	1 496	1 616
<i>Inkomster</i>			
Kulturbudgeten	1 487	1 496	1 616
Totalt	1 487	1 496	1 616

*BILAGA***Arbetsgrupper och sakkunniga inom Nordiskt skolsamarbete***Ledningsgruppen för nordiskt skolsamarbete*

Ordinarie medlemmar:	Suppleanter:
Undervisningsinspektör	Undervisningsinspektör
Finn Christensen	B. Kehlet Nørskov
Direktoratet for	Direktoratet for
erhvervsuddannelserne	folkeskolen m. v.
Højbro plads 4	Frederiksholms Kanal 26
1200 København K	1220 København K
Danmark	Danmark
Avdelningschef	Undervisningsrådet
Vesa Lyytikäinen	Lars Nyström
Skolstyrelsen	Undervisningsministeriet
Hagnäsgatan 2	Fredsgatan 4
00530 Helsingfors 53	00170 Helsingfors 17
Finland	Finland
Afdelingschef	Afdelingschef
Hördur Lárusson	Sigurður Helgason
Undervisningsministeriet	Grundskoleafdelingen
Skoleforskningsafdelingen	Undervisningsministeriet
101-Reykjavík	101-Reykjavík
Ísland	Ísland
Avdelingsdirektør	Inspektør
Håkon Bjørnes	Eva Hodne
Kirke- og undervisnings-	Laksevåg gymnas
departementet	5034 Ytre Laksevåg
Oslo-Dep.	Norge
Norge	
Överdirektör	Undervisningsrådet
Sven-Åke Johansson	Inger Marklund
Skolöverstyrelsen	Skolöverstyrelsen
106 42 Stockholm	106 42 Stockholm
Sverige	Sverige

Kontaktgruppen för pedagogiskt FoU

Udvalget vedrørende uddannelsesforskning
 Forskningssekretariatet
 Holmens Kanal 7
 1060 København K
 Danmark

Byråchef Veikko Lepistö
Skolstyrelsen
Försöks- och forskningsbyrån
Hagnäsgatan 2
00530 Helsingfors 53
Finland

Konsulent Ólafur Proppé
Lærershøjskolen
101 Reykjavík
Ísland

Forskingskonsulent Hans Tangerud
Kirke- og undervisningsdepartementet
Oslo-Dep.
Oslo 1
Norge

Undervisningsrådet Inger Marklund
Skolöverstyrelsen
106 42 Stockholm
Sverige

Kontaktgruppen för specialundervisning

Undervisningsinspektør I. Skov Jørgensen
Inspektionen for specialundervisning
Vester Voldgade 117, st.
1552 København V
Danmark

Byråchef Elias Niskanen
Skolstyrelsen
Hagnäsgatan 2
00530 Helsingfors 53
Finland

Specialundervisningskonsulent Magnus Magnusson
Undervisningsministeriet
Hverfölgötu 6
101-Reykjavík
Ísland

Avdelingssjef Einar Nyhus
Rådet for videregående opplæring
Postboks 8170
Oslo-Dep.
Oslo 1
Norge

Undervisningsråd Kenneth Eklind
Skolöverstyrelsen
106 42 Stockholm
Sverige

Arbetsgruppen för skolutveckling

Professor Svend Skyum-Nielsen
Danmarks Lærerhøjskole
Emdrupsvej 101
2400 København NV
Danmark

Överinspektör Jarkko Weckström
Skolstyrelsen
Hagnäsgatan 2
00530 Helsingfors 53
Finland

Konsulent Hrólfur Kjartansson
Menntamálaráðuneytid
Skólarannsóknadeild
Ingólfsstræti 5
101-Reykjavík
Ísland

Skoledirektør Per Kvist
Postboks 1945
5011 Nordnes
Norge

Studierektor Dag Henrik Lindberg
Lindöhällsvägen 13
603 65 Norrköping
Sverige

Kontaktgruppen för projektet "Nettverk"

Fagkonsulent I. C. Lauritzen
Skolevej 28
5874 Hesselager
Danmark

Överinspektör Yrjö Männistö
Skolstyrelsen
Hagnäsgatan 2
00530 Helsingfors 53
Finland

Afdelingschef Hörður Lárusson
 Undervisningsministeriet
 Hverfísigötu 6
 101-Reykjavík
 Ísland

Inspektør Wenche Hakestad-Hansen
 Forsøksrådet for skoleverket
 Box 38
 Linderud
 Oslo 5
 Norge

Undervisningsråd Ingegerd Odmark
 Skolöverstyrelsen
 106 42 Stockholm
 Sverige

Byrådirektör Gun Cardell
 Skolöverstyrelsen
 106 42 Stockholm
 Sverige

*EK-NAUT gruppen – ledningsgruppen för det samnordiska projektet
 "Ungdom for arbejde"*

Ordinarie medlemmar:

Sekretariatsleder
 Lilian Vohn
 S V U A
 Undervisningsministeriet
 Frederiksholms Kanal 25 G
 1220 København K
 Danmark

Byråchef
 Kaarlo Multimäki
 Arbetskraftsministeriet
 Annegatan 25
 00100 Helsingfors 10
 Finland

Ekspedisjonssjef
 Kjell Eide
 Kultur- og vitenskaps-
 departementet
 Oslo-Dep.
 Oslo 1/Norge

Suppleanter:

Kontorchef
 Leif Chr. Hansen
 Arbejdsministeriet
 Laksegade 19
 1063 København K
 Danmark

Konsultativa tjänstemannen
 Magnus Kull
 Undervisningsministeriet
 Fredsgatan 4
 00170 Helsingfors 17
 Finland

Førstekonsulent
 Øystein Bjørgum
 Kommunaldepartementet
 Oslo-Dep.
 Oslo 1
 Norge

Länsarbetsdirektör
Runar Ericsson
Länsarbetsnämnden i
Värmlands län
Drottninggatan 8
Box 357
651 05 Karlstad
Sverige

Departementssekreterare
Anne-Outram Mott Wigart
Utbildningsdepartementet
103 33 Stockholm
Sverige

Projektgruppen för yrkespedagogiskt FoU

Undervisningsinspektør Finn Christensen
Direktoratet for Erhvervsuddannelserne
Højbro Plads 4
1200 København K
Danmark

Høgskolelektor Egil Frøyland
Statens yrkespedagogiske høyskole
Skedmogate 25
Oslo 6
Norge

Docent Lennart Nilsson
Pedagogiska institutionen
Göteborgs universitet
Box 1010
431 20 Mölndal
Sverige

*Kontaktgruppen för läromedelssamarbete i små yrkesområden
(16–19-åringarna)*

Konsulent Jens Ove Rasmussen
Vestervænget 7
Ø M
4000 Roskilde
Danmark

Överinspektör Marketta Saarinen
Yrkesutbildningsstyrelsen
Hagnäsgatan 2
00530 Helsingfors 53
Finland

Afdelingschef Stefán Ólafur Jónsson
Undervisningsministeriet
Hverfisgötu 6
101-Reykjavík
Ísland

Konsulent Jorunn Sørensen
Rådet for videregående opplæring
Postboks 8170
Oslo-Dep.
Oslo 1/Norge

Kanslichef Carin Beckius
Institutet för läromedelsinformation
Box 27052
102 51 Stockholm
Sverige

Referensgruppen för specialundervisningens läromedel

Ordinarie medlemmar:	Suppleanter:
Undervisningsinspektør Jørgen Hansen Undervisningsministeriet Vester Voldgade 117, 4 sal 1552 København V Danmark	Konsulent Inga Nilsson Inspektionen for specialundervisning Vester Voldgade 117 1552 København V Danmark
Undervisningsrådet Lars Nyström Skolavdelningen Undervisningsministeriet Fredsgatan 4 00170 Helsingfors 17 Finland	Överinspektör Unto Jero Skolstyrelsen Hagnäsgatan 2 00530 Helsingfors 53 Finland
Talepædagog Thora Kristinsdóttir Háaleitisbraut 103 Reykjavík Ísland	
Avdelingssjef Marit Dahl Grunnskolerådet Postboks 8137 Osle-Dep. Oslo 1/Norge	Konsulent Arne Østli Grunnskolerådet Postboks 8137 Oslo-Dep. Oslo 1/Norge
Konsulent Rose-Mari Adéen L3: 2 Skolöverstyrelsen 106 42 Stockholm Sverige	Departementssekreterare Catharina Ruhde Utbildningsdepartementet 103 33 Stockholm Sverige

Arbetsgruppen för Naboland-projektet

Skoleinspektør Poul Thomsen
Sorgenfriskolen
Kongevejen 55
2800 Lyngby
Danmark

Speciallärare Rose-Marie Ristola
Nylandsgatan 5 B 22
20500 Åbo 50
Finland

Talepædagog Thora Kristinsdóttir
Háaleitisbraut 103
105 Reykjavík
Ísland

Konsulent Arne Østli
Grunnskolerådet
Postboks 8137
Oslo-Dep.
Oslo 1/Norge

Speciallärare Arne Gidlund
RPH-sär.
Mariehemsvägen 2
902 36 Umeå
Sverige

Arbetsgruppen för läromedel i invandrarundervisning

Direktør Knud-E. Hauberg Tychsen
Landscentralen for Undervisningsmidler
Gl. Kongevej 164
1850 København V
Danmark

Överinspektör Marja Ihto
Skolstyrelsens informationstjänst
Hagnäsgatan 2
00530 Helsingfors 53
Finland

Konsulent Lars Stølen
Informasjonssentret for språkundervisning
Ulvenvn. 89 B
Oslo 5
Norge

Mai Beijer
S I L
Box 1258
102 26 Stockholm
Sverige

Redaktionskommittén för "Skolan i Norden"

Undervisningsinspektør Finn Christensen
Direktoratet for erhvervsuddannelserne
Højbro Plads 4
1200 København K
Danmark

Planerare Matti Kimari
Yrkesutbildningsstyrelsen
Hagnäsgatan 2
00530 Helsingfors 53
Finland

Överinspektör Jarkko Weckström
Hartmansgränd
Vasa
Finland

Afdelingschef Hörður Lárusson
Undervisningsministeriet
Skoleforskningsafdelingen
101-Reykjavík
Ísland

Informasjonssekretær
Karin Arntzen
Kirke- og undervisningsdepartementet
Oslo-Dep.
Oslo 1
Norge

Departementssekreterare Lars Lindahl
Utbildningsdepartementet
103 33 Stockholm
Sverige

Nordisk situationsöversikt: En skole for alle

Sakkunniga:

Skolpsykolog Inger Dahlgren
Ålands Landskapsstyrelse
Utbildningsavdelningen

Pb 60
22100 Mariehamn/Åland
Finland

Ledende skolepsykolog Henning W. Nielsen
Skolepsykologisk kontor
Søllerød kommune
Overødvej 92
2840 Holte
Danmark

Rapport om nordiskt "småfagsamarbejde"

Sakkunnig:

Fagkonsulent Folmer Kjær
Århus Tekniske Skole
(priv. adr.) Æbleparken 7
Søften
8382 Hinnerup
Danmark

Åjourføring av "Lærerutdanningen i Norden"

Sakkunnig:

Rektor Jostein Osnes
Stord Lærershøgskole
Postboks 156
5414 Rommetveit
Norge

Nordiska journalistkursen*Verksamhetsberättelse 1983**Navn og adresse*

Nordisk Journalistkursus
 Vennelystparken
 DK-8000 Århus C
 Tlf. 06-13 62 33

1. Institutionens opgave

Nordisk Journalistkursus meddeler videreuddannelse for journalister i de nordiske lande. Uddannelsen har såvel et nordisk som et alment præg.

Kursusvirksomheden omfatter en tremåneders videreuddannelse hvert år. Kurset er tilrettelagt som et seminar med forelæsninger, gruppearbejde, diskussioner og selvstudier. Undervisningsplanen omfatter fem hovedgrupper, nemlig politiske spørgsmål i de enkelte nordiske lande, fælles nordiske emner, international politik, massemedierne i Norden og dagsaktuelle problemer af samfundsmæssig karakter. Herudover gennemføres årlig et eller to specialkurser eller seminarer af kortere varighed, sædvanligvis en uge.

2. Organisation

Nordisk Journalistkursus ledes af en bestyrelse udnævnt af Nordisk Ministerråd. Den består af ni medlemmer plus fem suppleanter. Formand for bestyrelsen er chefredaktør Per Winther, Danmark, der sammen med næstformanden, ombudsmand C. H. Hernlund, Sverige, generalsekretær Eila Hyppönen, Finland og chefredaktør Kjartan Rødland, Norge udgør Nordisk Journalistkursus' forretningsudvalg. Rektor for Nordisk Journalistkursus er afdelingsforstander Erik Reske-Nielsen, Danmarks Journalisthøjskole.

3.1. Økonomisk resultat

	Budget	Regnskab 1983	Afvielser
Lønninger	294.740,00	294.305,18	434,82
Øvrige omkostninger	686.450,00	685.932,90	517,10
./ Indtægter	./	./ 37.720,27	./37.720,27
	981.190,00	942.517,81	38.672,19

3.2. *Beskrivelse af virksomheden i 1983*

Nordisk Journalistkursus gennemførte i 1983 foruden sit ordinære tremåneders kursus et seminar og et specialkursus, sidstnævnte i samarbejde med Den journalistiske Efteruddannelse i Danmark.

Tremåneders kurset fandt sted i perioden 1. februar–30. april og fulgte det hidtidige oplæg som ett videuruddannelseskursus for journalister fra alle nordiske lande og med lærerkræfter hentet fra hele Norden.

I kurset deltog 18 journalister med en gennemsnitsalder på 36 år og en gennemsnitsanciennitet på 11 år. Fem af kursusedtagerne kom fra Norge, fire fra Sverige, fire fra Finland, fire fra Danmark og en fra Island. De var udtaget af Nordisk Journalistkursus' forretningsudvalg blandt ialt 43 ansøgere.

Undervisningsplanen var tilrettelagt af bestyrelse og kursusledelse. Emnekredsen "De nordiske lande" omfattede samtidshistorie og aktuelle politiske spørgsmål i Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige samt de selvstyrende områder Grønland, Færøerne og Åland. Hovedforelæserne her var professorerne H. P. Clausen og Gunnar Thorlund Jepsen, Danmark, professor Göran von Bonsdorff og chefredaktør Bo Stenström, Finland, professor Gylfi Gislason, Island, professor Henry Valen og programchef Reidar Hirsti, Norge, samt redaktør Gunnar Fredriksson, Sverige.

I "Fælles nordiske emner" indgik de nordiske sprog, nordiske samarbejdsorganisationer, Norden i europæisk og international politik, Norden i europæisk og international økonomi, energi- og miljøproblemer, arbejdsløshed og beskæftigelse i de nordiske lande, den nordiske balance, nordiske havområder og mindretal i Norden.

Emneområdet "Mediesituationen i de nordiske lande" havde som hovedelementer "Avisen i elektronalderen", "Massemediernes frihed, ansvar og selvjustits", "Massemedier i Norden" og "Ny avisteknik".

Undervisningen i "International politik" havde tyngdepunkter i emnerne "Supermagterne. Afspænding eller konfrontation", "Nord-Syd. Dialog eller konflikt" og "Kampen om olien og olievejene".

Som led i kurset indgik deltagelse i Nordisk Råds session i Oslo, en ekskursion til Stavanger om norsk oliepolitik og en rejse til Vestberlin efter indbydelse fra den tyske forbundsregering.

Herudover arrangerede Nordisk Journalistkursus i august 1983 et seminar om "Offentlighed i forvaltningen i de nordiske lande" og et specialkursus i november om "Fremmedarbejdere i Norden", i samarbejde med Den journalistiske Efteruddannelse i Danmark.

Alle kurserne blev holdt på Journalistkollegiet i Århus, hvor Nordisk Journalistkursus har haft hjemsted siden oprettelsen i 1957.

Bestyrelsen for Nordisk Journalistkursus havde i 1983 som et hovedpunkt i sit arbejde bestræbelser for at udvide Nordisk Journalistkursus til helårsdrift. Det nuværende tremåneders kursus ønskes bevaret i sin hidti-

dige form, men eventuelt således at undervisningsplanens tyngdepunkt skifter indenfor en to- eller treårig turnus. Herudover ønsker bestyrelsen at udvide virksomheden ved at anordne seminarier, konferencer og flere specialkurser om nordiske og mediemæssige emner. En forudsætning for at realisere disse planer er, at kursusledelsen fungerer på helårsbasis og på heltid. Bestyrelsens forretningsudvalg fremsatte i november 1982 ønske om, at der blev foretaget en evaluering af fremtidsplanerne. En sådan blev igangsat i oktober 1983, og resultatet ventes at foreligge ved udgangen af april 1984.

4. Bestyrelsen for Nordisk Journalistkursus fremsender hermed virksomhedsberetning for året 1983 til Nordisk Ministerråd.

Århus, den 30. april 1984

Per Winther

Formand for bestyrelsen

Erik Reske-Nielsen

Rektor

Nordiska högskolan för hushållsvetenskap (NHH)*Verksamhetsberättelse 1983**Namn och adress*

Nordiska högskolan för hushållsvetenskap (NHH)
Kungsporsavenyn 32
S-411 36 GÖTEBORG

1. Institutionens uppgifter

NHH har till syfte att såsom en samnordisk institution anordna och främja undervisning och forskning inom hushållsvetenskap i Norden. Verksamheten bedrivs på nivå som motsvarar den vid universitet och högskolor i övrigt.

2. Organisation

NHH leds av en styrelse bestående av en medlem från vart och ett av de fem nordiska länderna samt en studeranderepresentant.

*3. Verksamheter 1983**3.1 Ekonomiskt utfall*

Budget	Bokslut	Avvikelse
90 000 kr	96 000	./ 6 000*

* underskott i 1983 års verksamhet balanseras dels med överskott om 3 000 kr från tidigare år och med 3 000 kr ur 1984 års anslag.

3.2 Beskrivning av verksamheten

NHH bedriver undervisningsaktiviteter på tre linjer, *textillinjen* vid Chalmers tekniska högskola som med en tvåårig studietid leder till textilingenjörsexamen, *näringslinjen* vid universitetet i Oslo som omfattar 3 års studier utom för hushållslärare som får tillgodoräkna sig 1 termin för sina tidigare genomgångna studier, samt linjen för *näringsterapi* vid universitetet i Göteborg som omfattar 1 1/2 års studier.

I enlighet med NHH:s stadgar svarar det land där institutionen är belägen för utbildningens driftkostnader, förutom linjen för näringsterapi, som finansieras över den nordiska fasta kulturbudgeten.

Det för NHH:s verksamhet positiva beslutet om inrättandet av linjen för näringsterapi vid Göteborgs universitet har stimulerat till ett utvecklingsarbete rörande en överbyggande utbildning för danska dietassistenter och svenska kliniska dietister (och för motsvarande utbildningar i övriga nordiska länder när de inrättas). Dessa utbildningar ger behörighet för tillträde till tredje terminen på linjen för näringsterapi som i sin tur ger den särskilda behörighet som krävs inom forskarutbildningen i klinisk näringslära.

NHH-styrelsen undersöker för närvarande behovet av påbyggnadsutbildning i konsumentekonomi på högskolenivå för hushållslärare m. fl.

Under de senaste åren har ett närmare samarbete kommit till stånd mellan NHH och Nordiska samarbetskommittén för hushållsundervisning. Detta samarbete kommer att fördjupas.

Ett närmare samarbete håller också på att etableras med Nordiska textilläraryrkesförbundet.

Högskolan följer även i övrigt olika utvecklingstendenser inom högskolans område och beaktar behovet av samnordiska utbildningsaktiviteter som ej kan anordnas på annat sätt än inom högskolans ram.

4. *Beslut*

Verksamhetsberättelsen har fastställts genom per-capsulamförfarande inom styrelsen.

Härmed överlämnas på NHH-styrelsens vägnar verksamhetsberättelsen för 1983. Beslut har fattats genom per capsulamförfarande inom styrelsen.

Enligt uppdrag

Roland Rydin

Sekreterare

Nordiska institutet för samhällsplanering (NORDPLAN)

Verksamhetsberättelse 1983

A. Namn och adress

Nordiska institutet för samhällsplanering (NORDPLAN)
Skeppsholmen
STOCKHOLM
Postadress:
Box 1658
S-111 86 STOCKHOLM
Tel 08/24 63 00

B. Startår

1968

C. Syfte

Nordiska institutet för samhällsplanering har till uppgift att främja utbildning och forskning i Norden rörande samhällsplanering. I detta syfte skall institutet anordna fort- och vidareutbildning för yrkesutövare inom samhällsplanering och angränsande sektorer i de nordiska länderna samt bedriva forskning och forskarutbildning inom området.

Verksamheten skall bedrivas i samverkan med de myndigheter och forsknings- och utbildningsinstitutioner i de nordiska länderna som har uppgifter inom institutets område.

Verksamheten skall ges en sådan inriktning att institutet får en nordisk karaktär med balanserad avvägning mellan de olika sidorna av nordiskt samhällsliv och de enskilda ländernas särdrag.

Nordplan har närmare formulerat som mål att i vidareutbildningen ge överblick, fördjupad kunskap om planeringsprocessen, främja tvärfacklig förståelse och förmåga till tvärfackligt grupparbete. En kritisk syn på den rådande planeringen och dess förutsättningar skall eftersträvas.

D. Organisation

1. Administration

Institutet som är gemensamt för de nordiska länderna, ingår i det nordiska kulturavtalet och har tidigare haft status som svensk statlig myndighet. Från och med 1981-01-01 är institutet en nordisk institution under Kultur-

sekretariatet i Köpenhamn och med Nordiska ministerrådet som högsta beslutande organ.

Institutet leds av en styrelse med företrädare för de fem länderna samt av ett kollegium och en föreståndare. Styrelsen består av två ledamöter från vart och ett av länderna Danmark, Finland, Norge och Sverige samt en ledamot från Island. Dessutom ingår en representant för institutets personal samt två representanter för de studerande. Kollegiet, där löpande beslut fattas som rör undervisningen och institutets organisation, består av föreståndaren och övriga lärare vid institutet, tre representanter för övriga anställda samt tre representanter för de studerande. Vid institutet finns en utbildningsnämnd som utarbetar riktlinjerna för vidareutbildningen. Utbildningsnämnden består av representanter för lärare, assistenter och kursdeltagare. Ordförande i kollegium och utbildningsnämnd är institutets föreståndare.

E. Verksamhet

1. Ekonomiskt utfall (i tusental SEK)

Anslagspost	Budget	1983 Bokslut	Avvikelse
Löner	2 612 (+490 ³)	3 022	./. 80
Ovriga kostn.	1 101	1 246	197
./. Intäkter	20 ¹	./.92	./. 92
(Överfört från 1981)		51 ²	
Summa anslag	3 733 (+490 ³)	4 227	4

¹ Resultat 1982

² 1981 års överskridande

³ 1983 års lönekostn. uppräkn.

E. Verksamhet

Generellt

Nordplan präglas både av sin tvärfacklighet och nordiskhet och av att det varje år utgör träffpunkten för ett stort antal personer verksamma inom samhällsplaneringens område i Norden. Vid institutets tillblivelse var vidareutbildningen dess viktigaste uppgift, medan både forskarutbildningen och forskningen under åren ökat i betydelse och blivit lika viktiga. Vidareutbildningen och forskarutbildningen bedrivs genom medel över kulturbudgeten, medan Nordplans forskning bedrivs med externa medel, hittills huvudsakligen från svenska forskningsråd och fonder.

I tillägg till detta har det under åren 1980–83 pågått en försöksverksamhet vid Nordplan med "Integrering av erfarenheter från socialsektorn i samhällsplaneringen". Under denna period har en tredjedel av vidareutbildningskursens elever rekryterats från socialsektorn. Projektet finansierades 1980–82 av Nordiska socialpolitiska kommittén och har inneburit anställning av en projektledare (två personer på halvtid) och en institutionsassistent. Medel söktes för en ettårig förlängning av projektet vilket beviljades. Från och med 1984 skall dock verksamheten ingå som en del i

Nordplans ordinarie verksamhet. Projektet har ägnat sig såväl åt vidareutbildningen som mer utåtriktad verksamhet.

Vidareutbildning

Vidareutbildningen är ettårig och organiserad med tre kursperioder om vardera en månad då kursdeltagarna är samlade till gemensam undervisning medan övrig tid upptas av litteraturstudier och vissa andra arbetsuppgifter på hemorten. Av de tre månaderna med gemensam undervisning är den första och den sista förlagd till Stockholm medan den mellersta är förlagd till någon annan ort i Norden. 1983 års fältperiod var förlagd till Bergen, Norge.

Under den första kursmånaden i Stockholm läggs stor tonvikt vid att kursdeltagarna skall lära känna varandra och varandras planerarerfarenheter. Dessa erfarenheter skall sedan vara den utgångspunkt mot vilken kursens teoretiska innehåll skall ställas. Teman under den första perioden 1983 har bl. a. varit: planerarproblem i relation till samhällsutveckling; den ekonomiska situationen; stat, planering och demokrati; urbanteori; relationen samhälle och individ. Därtill har man arbetat i s. k. casegrupper kring temana: självbestämmande; teknologi och samhälle; ångest, kontroll och samhällsplanering respektive planering under nedskärning.

Under fältperioden är avsikten att i grupparbetsform studera en generell frågeställning, men med lokal förankring. Under 1983 då fältperioden tillbringades i Bergen anknöt grupparbetena till årets tema "Planeringsproblem och strategier inför 80- och 90-talet i nordiska större och medelstora tätorter".

Under den avslutande kursperioden i Stockholm är avsikten dels att summera erfarenheter från fältperioden, dels att fördjupa analysen av tidigare uppkomna problemställningar och med ett framtidsinriktat perspektiv diskutera potentialer, strategier och planerarnas egen roll.

Frågor som därvid togs upp till behandling var bl. a. följande: nordiska storstäder, problem och utvecklingstendenser; arbetslöshet – välsignelse och förbannelse; strategier för industriell omställning och förnyelse; vårt förhållande till naturen; sociala aspekter i planläggning; omställning och nytänkande inom äldreomsorgen; tvärsektorieell förbättringsplanering respektive handling och ansvar.

I kursen har deltagit 49 personer (av ca 80 sökande) varav 9 från Danmark, 12 från Finland, 1 från Island, 12 från Norge och 15 från Sverige. Ungefär hälften av deltagarna hade teknikerbakgrund och ungefär lika stor del hade social och samhällsvetenskaplig bakgrund. Dessutom har enstaka naturvetare och jurister deltagit. Beslut om antagning till 1984 års vidareutbildningskurs togs i september. Antalet sökande var 98, 50 personer antogs.

Forskarutbildning

Den forskarutbildning som bedrivs vid Nordplan regleras av en studieplan antagen av institutets kollegium. I denna anges följande allmänna riktlinjer beträffande studiernas innehåll och uppläggning:

Det förväntas av dem som antagits till Nordplans forskarutbildning att deras arbete skall avslutas med avläggande av filosofie doktorsexamen i samhällsplanering. Denna målsättning nås via tre steg, vart och ett kopplat till skriftliga och muntliga tentamina.

Den första delen sträcker sig över två och ett halvt år huvudsakligen bestående av seminarier och litteraturstudier. Studierna skall ha en tvärnordisk och tvärdisciplinär prägel omfattande för samhällsplaneringen relevanta delar av vetenskapsteori med idéhistoria samt övergripande samhällsvetenskaplig teori. Denna allmänna del avslutas med muntlig och skriftlig tentamen inför en kommitté av minst två personer utnämnda av kollegiet.

Utbildningens andra del överlappar i tiden den första och består av förberedande avhandlingsarbete utmynnande i framläggande av en avhandlingsplan avseende dels ämnets teoretiska förankring dels forskningens konkreta utförande. Den studerande förutsätts ha nära kontakt med två handledare varav en från Nordplan och en från den fackliga och nationella miljö som berörs av avhandlingen. Efter att dessa två handledare godkänt avhandlingsplanen kan den studerande erhålla intyg över genomgången forskarkurs.

Studiernas sista del utgörs av författande och offentligt försvar av en doktorsavhandling. Arbetet bedöms av en betygsnämnd bestående av fem personer varav högst två hämtats bland Nordplans lärare. Övriga ledamöter väntas komma från den studerandes egna fackliga och nationella miljö. Avhandlingens nivå skall motsvara den i de nordiska länderna gängse. Nordplans styrelse utfärdar bevis över godkänd doktorsexamen.

Under de fem terminer som avsatts för den allmänna kursen anordnas ungefär tjugo seminarier på vardera tre till fem dagar. En klar progression eftersträvas med hänsyn både till ämnesinriktning och till deltagarnas egna aktiviteter; gradvis utvecklas samtidigt ett gemensamt språk och förståelse för det egna avhandlingsarbetet. Strävan är sålunda att på samma gång befordra gemensamma förutsättningar och personligt annorlunda perspektiv. Detta sker i fem olika faser, var och en omfattande ungefär en termin.

Fas 1: Allmän introduktion till den aktuella nordiska idédebatten samt rika möjligheter dels att presentera egna intressen dels att få gruppen att fungera som ett öppet och kritiskt förstående intellektuellt forum.

Fas 2: Vetenskapsteoretiska problem har intagit en framskjutande plats redan från början, men under denna fas koncentreras föreläsningarna och litteraturen runt forskningsmetodik och -filosofi.

Fas 3: Tvärdisciplinär introduktion till samhällsvetenskaplig teori av speciell relevans för studiet av planering som mänsklig aktivitet i skärningslinjen mellan individ och samhälle.

Fas 4: Presentation av modernt tänkande inom statsteori speciellt rörande planeringens funktion i välfärdskapitalistiska samhällen av nordisk typ.

Fas 5: I denna sista fas görs speciella ansträngningar att se nutida samhällsplanering ur det filosofiska och teoretiska perspektiv som formats under de två föregående åren. Särskild vikt läggs vid utarbetandet av de enskildas avhandlingsplaner och vid frågan om hur väl dessa svarar mot de tidigare studierna.

Den allmänna kursen kräver förutom aktivt deltagande i seminarierna även inläsning av litteratur. Denna består av två delar, var och en på cirka 5000 sidor; den ena delen utgörs av ett för alla gemensamt pensum nära relaterat till och i regel behandlat under seminarierna, medan den andra delen är speciallitteratur bestämd i samråd mellan den studerande och examinator. Medan syftet med speciallitteraturen är att närma sig det individuella avhandlingsområdet, tjänar den gemensamma litteraturen som introduktion till de synsätt som präglar undervisningen som helhet. I speciallitteraturen skall även ingå arbeten om planeringsteori i snävare mening samt några av de originalverk som behandlas i den allmänna kursens översiktslitteratur.

Forskning

Vid institutet bedrivs ett antal forskningsprojekt inom samhällsplaneringens område. Huvudparten av dessa finansieras med särskilda projektinriktade och tidsbegränsade anslag.

Konferenser, seminarier och annat

Vid institutet har 3 större konferenser anordnats under 1983 och dessutom har en intern seminarierie hållits.

Styrelsen för Nordiska institutet för samhällsplanering överlämnar härmed verksamhetsberättelse för år 1983.

Astrid Bonesmo
Styrelsens ordförande

Eva Hedman
Föreståndare

Nordiska språk- och informationscentret*Verksamhetsberättelse 1983**Namn och adress*

Nordiska språk- och informationscentret
Hagnäsgatan 2
SF-00530 Helsingfors 53
Telefon 90-7061

1. Institutionens uppgift

Centret började sin verksamhet i augusti 1980. Centret skall enligt sina stadgar i första hand främja undervisningen i och kännedomen om de övriga nordiska ländernas språk, kultur och samhällsförhållanden. I detta syfte skall centret öka utbudet av vid undervisningen behövt tilläggsmaterial om Norden, effektivera informationen om de nordiska länderna, upprätthålla ett bibliotek med specifikt nordiskt material, anordna språkkurser och andra kurser samt föreläsningar, och utveckla tolknings- och översättningsverksamhet.

Centret skall därutöver sprida kännedom om det finska språket samt om finländska kultur- och samhällsförhållanden i de övriga nordiska länderna. Centrets kurs- och föreläsningsverksamhet bör dessutom omfatta språkkurser för lärare, kurser om kultur och samhällsliv, kurser för tjänstemän inom den offentliga förvaltningen, allmänorienterande föreläsningar, reselektorsverksamhet samt fortbildning och specialkurser för simultantolkare.

2. Organisation

Centrets styrelse består av fem medlemmar, en för varje nordiskt land. Styrelsen har sammanträtt den 14 april och den 29 september. Centrets personal består av fem tjänsteinnehavare. Centret har även en finsk referensgrupp som bidrar till planeringen.

*3. Verksamheten 1983**3.1 Ekonomiskt utfall*

Anslagspost	Budget	1983 Bokslut	Avvikelse
Löner	393 000	476 818	83 818
Övriga kostnader	377 000	475 936	98 936
(– härav projekt)	(243 069)	(334 856)	(91 787)
./Intäkter		./36 864	./36 864
Summa anslag	770 000	915 890	145 890

Bokslutet inkluderar projektmedel FIM 55 421,80, som undervisningsministeriet i Finland gett som bidrag för utställningen "Suomi-Finland". Projektet blev slutfört 29.2.1984. Verksamhetsperiodens underskott utan dessa projektmedel är FIM 18 558,13.

3.2 Beskrivning av verksamheten

Under det gångna året har centret fortsatt att utveckla verksamhetsformer inom ramen för de riktlinjer som stadgarna anger. Informations- och i synnerhet kursverksamheten har haft en framträdande plats i centrets arbete.

3.2.1 Informationsverksamhet

Information om de nordiska grannländerna samt om nordiskt samarbete har förmedlats till olika grupper inom utbildningsväsendet i Finland, bl. a. genom informationsmaterial för skolbruk, biblioteks-, kurs- och föreläsningverksamhet samt besök. Centret har även förmedlat information om Finland till relevanta mottagargrupper i övriga Norden.

Informationsbrev för svenskundervisningen i Finland

Basen för centrets materialservice utgörs av informationsbrev som distribueras till svensklärare i alla skolformer. Antalet adressater uppgår numera till närmare 3 700. Dessa brev består av informativt material, samt av material över ett visst tema, som lämpar sig att behandla i svenskundervisningen. Under året har två informationsbrev sänts ut, det första om alternativrörelser i Norden, det andra anknöt till den samtidigt inledda nordiska litteraturkampanjen.

Information om Finland

Centret har haft tre större informationsprojekt. I januari 1983 anordnades ett samnordiskt seminarium "Finskan som språk i Norden". I samarbete med Finlandsinformationen i Stockholm har centret producerat en Finland-utställning, som turnerar i Sverige fr. o. m. 10 mars 1984. Till utställningen har centret utarbetat en ljudbildserie om Finland för skolorna i övriga Norden. Det rikssvenska ljudbandet är färdigt, versioner på övriga nordiska språk håller på att utarbetas.

3.2.2 Seminarie- och kursverksamhet

Centrets seminarie- och kursverksamhet har varit omfattande, med fem seminarier som varit lagda till Finland, och 15 kurser varav åtta i Finland, fem i Sverige, en i Danmark och en i Norge. Sammanlagt deltagarantal i seminarierna var 150 och i kurserna 300.

Seminarier

Seminarierna genomfördes i samarbete med Hanaholmens kulturcentrum, Högskolornas språkcentral, Svenska institutet, Föreningarna Nordens Förbund, Nordisk språksekretariat, skolstyrelsen i Finland, Svensk-läraryrket i Finland och de nordiska ländernas ambassader i Helsingfors. Medarrangörerna har deltagit i planeringen och genomförandet av seminarier och i regel stått för en del av kostnaderna.

Tre av seminarierna var av fortbildningskaraktär och vände sig till olika kategorier av lärare. Två av seminarierna var samnordiska. Det ena behandlade finskan som språk i Norden och var det första arrangemanget någonsin i sitt slag. Medarrangörer var Föreningarna Nordens Förbund, Nordiska språksekretariatet och Hanaholmens kulturcentrum. Konferensen har dokumenterats i rapporten "Finskan som språk i Norden" (323 s.). Det andra dryftade differentieringsfrågor inom språkundervisningen, med företrädare för skolförvaltning, universitet samt försöks- och övningskolor i Finland och sakkunniga på området från övriga nordiska länder.

En specifiering av seminarieverksamheten finns i *Bilaga 1*.

Kursverksamheten

Kurserna har varit antingen fortbildningskurser eller språkkurser. Samarbetspartner för sommarkurserna i Finland var, Heinola kursinstitut, Helsingfors universitet och Hanaholmens kulturcentrum, för kurserna i Sverige Svenska institutet, för kursen i Danmark Den Internationale Højskole i Helsingør och för kursen i Norge Den Internationale Sommerskole vid Oslo universitet. Medarrangörerna stod för en del av kurskostnaderna. Till kurserna i Helsingør och Oslo erhöll centret anslag från Dansk-finsk respektive Norsk-finsk kulturfond.

Centret har dessutom förmedlat finska deltagare till Svenska institutets internationella sommarkurser i svenska och för Finlands del ombesörjt utlysning, ansökningsberedning, antagning samt beviljande av resebidrag i vissa fall.

Fortbildningskurser

Två lärarfortbildningskurser ägde rum i Sverige. Programmet vid dessa lärarkurser bestod av ämnesteorin, ämnesmetodik, språkträning samt kultur- och samhällsorientering.

För nordiska tolkar anordnades en fortbildningskurs vid Helsingfors universitets översättarutbildningsinstitution i Kouvola. Behovet av nordiska tolkar växer ständigt. Det är viktigt att genom kurser av detta slag öka de redan verksamma kompetens och rekrytera nya nordiskt inriktade tolkar.

Språkkurser

Språkkurser anordnades för flera olika målgrupper. För offentligt anställda tjänstemän hölls tre intensivkurser i svenska och en kurs i danska i Finland samt en kurs i svenska, danska och norska i Sverige. Den sistnämnda hade som speciellt syfte att göra deltagarna förtrogna med nordiskt mötesspråk. Till såväl tjänstemän som lärare vände sig kurserna i Helsingør och Oslo, som förutom övning i att förstå talad och skriven danska och norska också innehöll mycket kultur- och samhällskunskap.

För gymnasister anordnades en kurs i svenska i Sverige. För allmänheten hölls tre intensivkurser i svenska i Finland.

Bilaga 2 innehåller en specificering av centrets kursverksamhet 1983.

3.2.3 Reselektorer och föreläsare

Reselektorsturnéer är en dyrbar verksamhetsform. Centret kunde endast finansiera besök av en lektor, som under tre veckor turnerade i Vasa län. Dessutom har centret förmedlat reselektorer till förbundet Pohjola-Norden.

Liksom under tidigare år har centret bidragit med råd och dåd, då olika konferens- och kursarrangörer vänt sig hit för att få hjälp med föreläsare från andra nordiska länder. Centret har förmedlat lämpliga föreläsare och vid behov också bidragit till resekostnaderna.

3.2.4 Biblioteket

Nyanskaffningar och utlån

1983 har bibliotekets bokbestånd ökats med 288 böcker, varav 108 donationer, samt 109 AV-enheter, varav 36 donationer. Svenska ambassaden deponerade en svensk skivsamling. Centret prenumererar på 101 nordiska tidskrifter och 9 dagstidningar. Trots ringa anskaffning har utlåningen tredubblats under året: 1 500 utlån av böcker, tidskrifter och AV-material.

Information och annan verksamhet

Centrets bibliotek har besökts av flera finska och utländska grupper som informerats om centrets verksamhet. Biblioteket står för regelbunden information bl. a. genom att svara på förfrågningar per telefon. Materialanskaffningar till lärare utgör en viktig del av informationen.

På biblioteks- och litteraturområdet är olika samarbetsprojekt på gång:

I fråga om föreningen Nordens nordiska bokkampanj har bibliotekarien varit med i planeringsgruppen.

Finlands biblioteksforening tillsatte en referensgrupp för Sverigefinnarnas biblioteksservice. Gruppen har varit aktiv och centrets bibliotekarie arbetade som bibliotekskonsulent i Göteborgstrakten under 4 veckor bland biblioteksfolk, lärare och invandrare. Denna verksamhet behövs och man strävar efter att fortsätta med den 1984. Målet är att få igång en regelbunden bibliotekskonsulentverksamhet för förbättrad biblioteksservice för finskspråkiga i Sverige.

3.2.5 Fortbildning av nordiska tolkar

Centrets referensgrupp för fortbildning av nordiska tolkar har under året haft två möten. Då utarbetades en treårig långtidsplan. Ett första led i denna långtidsplan var den tolkkurs som under temat *Handeln* och det nordiska samarbetet genomfördes vid översättarutbildningsinstitutionen i Kouvola i juni 1983.

4. Beslut

Styrelsen för Nordiska språk- och informationscentret överlämnar härmed verksamhetsberättelsen för år 1983.

Magnus Kull
Styrelsens ordförande

Pirkko Ruotsalainen
Direktör

5. Språkkurser för allmänheten

5.1	Kursslag	Intensivkurs i svenska
	Målgrupp	Yrkesverksamma finsktalande
	Plats	Statens ämbetshus, Hagnäsgatan 2,
Helsingfors
	Tid	7–18 mars 1983
	Deltagarantal	16
5.2	Kursslag	Intensivkurs i svenska
	Målgrupp	Yrkesverksamma finsktalande
	Plats	Hanaholmens kulturcentrum
	Tid	1–5 augusti 1983
	Samarbetspartner	Hanaholmens kulturcentrum
	Deltagarantal	23
5.3	Kursslag	Intensivkurs i svenska
	Målgrupp	Yrkesverksamma finsktalande
	Plats	Statens ämbetshus, Hagnäsgatan 2,
Helsingfors
	Tid	12–23 september 1983
	Deltagarantal	21

*BILAGA 1***Seminarieverksamhet år 1983***1. Svenskundervisning vid språkcentret*

Tid	3–5 januari 1983
Plats	Hanaholmens kulturcentrum
Samarbetspartner	Svenska institutet Högskolornas språkcentral Hanaholmens kulturcentrum
Målgrupp	Lärare i svenska som främmande språk vid universitetens och högskolornas språkcenter i Finland
Antal medverkande och deltagare	63

2. Finskan som språk i Norden

Tid	28–30 januari 1983
Plats	Hanaholmens kulturcentrum
Samarbetspartner	Föreningarna Nordens Förbund Nordisk språksekretariat Hanaholmens kulturcentrum
Målgrupp	Lärare och forskare i finska språket från hela Norden
Antal medverkande och deltagare	136

3. Svenska som A-språk i gymnasiet

Tid	3–4 september 1983
Plats	Hanaholmens kulturcentrum
Samarbetspartner	Skolstyrelsen i Finland Svenskläraryöreningen i Finland
Målgrupp	Lärare i svenska som första främmande språk i gymnasiet i Finland
Antal medverkande och deltagare	70

4. Lektorsundervisning i nordiska språk i Finland

Tid	21–22 oktober 1983
Plats	Hanaholmens kulturcentrum
Samarbetspartner	Svenska institutet Danmarks, Norges och Sveriges ambassader i Helsingfors Hanaholmens kulturcentrum

Målgrupp	Från Danmark, Island, Norge och Sverige utsända lektorer i respektive språk, verksamma vid universitet och högskolor i Finland
Antal medverkande och deltagare	30

5. Differentiering i språkundervisningen II

Tid	21–23 november 1983
Plats	Heinola kursinstitut
Samarbetspartner	Skolstyrelsen i Finland
Målgrupp	Sakkunniga inom skolförvaltning, universitet, övnings- och försöksskolor i Finland samt ett antal sakkunniga föreläsare och deltagare från övriga nordiska länder
Deltagarantal	Ca 53

BILAGA 2

Kursverksamhet år 1983

1. Fortbildningskurser

1.1	Kursslag	Lärofortbildningskurs
	Målgrupp	Finska svensklärare
	Plats	Mora folkhögskola, Dalarna
	Tid	14–23 juni 1983
	Samarbetspartner	Svenska institutet Mora folkhögskola
	Deltagarantal	38
1.2	Kursslag	Lärofortbildningskurs
	Målgrupp	Finska och andra utländska svensklärare
	Plats	Bräkne-Hoby folkhögskola, Blekinge
	Tid	25 juli–13 augusti 1983
	Samarbetspartner	Svenska institutet Bräkne-Hoby folkhögskola
	Antal finska deltagare	5
1.3	Kursslag	Handeln och det nordiska samarbetet, tolkkurs
	Målgrupp	Simultantolkar mellan finska och skandinaviska språk
	Plats	Översättarutbildningsinstitutionen i Kouvola
	Tid	6–10 juni 1983
	Samarbetspartner	Helsingfors universitet
	Deltagarantal	12

2. *Språkkurser för lärare och tjänstemän*

- 2.1 Kursslag Norska och norsk landskänedom
 Målgrupp Finländska lärare och tjänstemän inom offentlig förvaltning
 Plats Oslo universitet, Blindern
 Tid 25 juli–6 augusti 1983
 Samarbetspartner Oslo universitets internationella sommarskola
 Deltagarantal 12
- 2.2 Kursslag Danska och dansk landkänedom
 Målgrupp Finländska lärare och tjänstemän inom offentlig förvaltning
 Plats Den Internationale Højskole, Helsingør
 Tid 31 juli–12 augusti 1983
 Samarbetspartner Den Internationale Højskole, Helsingør
 Deltagarantal 17

3. *Språkkurser för tjänstemän*

- 3.1 Kursslag Intensivkurs i svenska
 Målgrupp Finska tjänstemän inom offentlig förvaltning i Helsingforsregionen
 Plats Statens ämbetshus, Hagnäsgatan 2, Helsingfors
 Tid 7–18 mars 1983
 Deltagarantal 22
- 3.2 Kursslag Intensivkurs i dansk läs- och hörförståelse
 Målgrupp Finländska tjänstemän inom offentlig förvaltning i Helsingforsregionen
 Plats Statens ämbetshus, Hagnäsgatan 2, Helsingfors
 Tid 7–18 mars 1983
 Deltagarantal 19
- 3.3 Kursslag Intensivkurs i svenska
 Målgrupp Finska tjänstemän inom offentlig förvaltning
 Plats Heinola kursinstitut
 Tid 2–10 juni 1983
 Samarbetspartner Heinola kursinstitut
 Deltagarantal 29
- 3.4 Kursslag Kurs i svenska och i förståelse av danska och norska
 Målgrupp Finska tjänstemän inom offentlig förvaltning
 Plats Hampnäs folkhögskola, Örnsköldsvik
 Tid 4–15 juli 1983
 Samarbetspartner Svenska institutet
 Deltagarantal 28

3.5	Kursslag	Intensivkurs i svenska
	Målgrupp	Finska tjänstemän inom offentlig förvaltning i Helsingforsregionen
	Plats	Statens ämbetshus, Hagnäsgatan 2, Helsingfors
	Tid	12–23 september 1983
	Deltagarantal	21

4. *Språkkurser för gymnasister*

4.1	Kursslag	Intensivkurs i svenska
	Målgrupp	Finska gymnasister 16–19 år
	Plats	Hampnäs folkhögskola, Örnsköldsvik
	Tid	13 juni–2 juli 1983
	Samarbetspartner	Svenska institutet Hampnäs folkhögskola
	Deltagarantal	26
4.2	Kursslag	Mellanstadiekurs i svenska
	Målgrupp	Finska och andra utländska deltagare
	Plats	Bräkne-Hoby folkhögskola, Blekinge
	Tid	25 juli–13 augusti 1983
	Samarbetspartner	Svenska institutet Bräkne-Hoby folkhögskola
	Antal finska deltagare	2

Nordkalottmuseet

Verksamhetsberättelse 1983

1. Institutionens uppgift

Nordkalottmuseet är ett samarbetsorgan för de större museerna på Nordkalotten. Verksamheten består främst i produktion av vandringstställningar med nordkalotttema för i första hand turnéer på Nordkalotten. I Nordkalottmuseet ingår nu nio museer (1983).

2. Organisation

Beslutande organ är årsmötet, där representanter från medlemsmuseerna samlas varje höst och drar upp riktlinjerna för verksamheten. Mellan årsmötena representeras Nordkalottmuseet av sitt arbetsutskott, 1983 förlagt till Norrbottens museum.

3. Verksamheten 1983

3.1 Ekonomiskt utfall

Anslagspost	Budget	1983 Bokslut SEK	Avvikelse
Löner	—	—	—
Övriga kostnader (härav projekt)	146 000 (121 000)	178 779 (150 312)	32 779* (29 312)*
./Intäkter	./ 5 000	./ 9 055	./ 4 055
Summa anslag (DKK)	209 000	169 988	

* skillnad beroende på svenska devalveringen

3.2 Beskrivning av verksamheten

3.2.1 Medlemmar i Nordkalottmuseet

Antalet medlemsmuseer uppgår under 1983 till nio, nämligen

Finland: Pohjois Pohjanmaan museo, Uleåborg
Tornionlaakson maakuntamuseo, Torneå
Lapin Maakuntamuseo, Rovaniemi

Sverige: Västerbottens museum, Umeå
Skellefteå museum, Skellefteå
Norrbottens museum, Luleå

Norge: Rana museum, Mo i Rana
 Nordland Fylkesmuseum, Bodö
 Tromsø museum, Tromsø

3.2.2. Arbetsutskott

Arbetsutskottet (AU) har under 1983 bestått av Kjell Lundholm, ordförande, Margaretha Frostlid, kassör och Börje Ekström, sekreterare, samtliga Norrbottens museum, Luleå. AU har under året haft fem protokollförda sammanträden. Främst har ekonomiska frågor behandlats. Vidare har årsmötet förberetts av AU.

3.2.3 Produktion och utställningsturnéer

Nordkalottmuseet har för 1983 erhållit medel för följande produktioner: Studiepaketet "Nordkalotten 10 000 år" (Norrbottens museum), utställningen "Bära" (Västerbottens museum), utställningen "Sulitjelma" (Nordland fylkesmuseum) samt utställningen "Främre Lapplands bybebyggelse" (Lapin Maakunta museo).

3.2.3.1 Produktioner

Från och med verksamhetsåret 1982 har även andra produktioner än vandringsutställningar introducerats i verksamheten. En bidragande orsak till denna förändring är att ett alltför stort antal vandringsutställningar inte kan administreras/distribueras samtidigt.

En nyhet 1983 är dyrare produktioner som löper över flera år. Följande produktioner är upptagna även under 1984:

- informationspaketet Nordkalotten 10 000 år
- utställningen Bära
- utställningen Främre Lapplands bybebyggelse

En tendens till eftersläpning är dessvärre tydlig, varför åtskilliga produktioner redovisas som klara först i verksamhetsberättelsen året efter det år för vilket produktionen upptagits i budgeten.

3.2.3.1.1 Produktioner redovisade 1983

- Utställningen Kystsamisk bosättning (Tromsø museum), färdig.
- Informationshäftet Vandretstillinger på Nordkalotten, kontorsoffset (Tromsø museum), färdig.
- Utställningen Sulitjelma (Nordland fylkesmuseum), fältarbete och planering.
- Broschyren 100 sevärdheter på Nordkalotten (Norrbottens museum), färdig.
- Studiepaketet Nordkalotten 10 000 år (Norrbottens museum 83/84). Insamlingsarbetet har påbörjats under året och kontakter tagits med radio, TV och läns AV-central.
- Utställningen Bära (Västerbottens museum 83/84), research har gjorts under hösten 1983.

- Utställningen Främre Lapplands bybebyggelse (Lapin Maakuntamuseo 83/84), har påbörjats.
- Utställningen Smugglingstraditioner i Tornedalen (Tornionlaakson maakuntamuseo), färdig.

3.2.3.2 Utställningsturnéer

På grund av de enskilda museernas skilda redovisningsrutiner beträffande utställningsstatistik är det svårt att få en heltäckande bild av antal nedslag och besökare för respektive utställning. De nio nyare utställningar som turnéerat är följande: Duodji (Norge), Paulaharju: När fornt försvinner (Sverige/Västerbotten och Norge), Kystfolk og sjøfugl (Norge), Nordfinska evakueringen (Sverige/Norrbotten), Gränshandel (Norge), Kystsamisk bosättning (Norge), Norrbottensgrafik (Sverige/Västerbotten samt Sovjetunionen/Moldavien), Smugglingstraditioner (Finland) samt På snö/Skidhistoria (Sverige/Västerbotten).

Se vidare turnéplan (*Bilaga 1*).

3.2.4 Övrigt

Nordkalottmuseet var genom Kjell Lundholm representerat vid invigningen av Nordens Hus, Tórshavn, i början av maj 1983 och därvid fortsatt sonderingar beträffande samarbete med Nordatlantmuseet. Vid årets slut har dessa sonderingar ännu inte givit något konkret resultat.

Nordkalottmuseet var genom Börje Ekström representerat vid Nordiskt utställningsmöte i Århus i april 1983, där han väckte förslaget att Nordkalottmuseet skulle stå som värd för ett Nordiskt utställningsmöte förlagt till Luleå, förslagsvis 1986.

3.2.5 Årsmöte

Årsmöte hölls på Västerbottens museum, Umeå, 1983-08-30–31 med representanter från samtliga Nordkalottmuseets medlemsmuseer.

Luleå den 25 april 1984

Kjell Lundholm
Ordförande

BILAGA 1

Turnéplan för Nordkalottmuseet 1982–1989, fastställd av årsmötet 1982⁷

Utställning ⁶	Ht 82	vt 83	ht 83	vt 84	ht 84	vt 85	ht 85 ¹	vt 86 ¹	ht 86	vt 87	ht 87	vt 88 ³	ht 88	vt 89 ²
Duodji	Norge	Norge	Finl	Finl	Finl	Finl	S Nbm	S Nbm	S Vbm ⁵					
Paulaharju	S Vbm	S Vbm	Norge	Norge	Norge	Norge								
Sjøfugl & K	Norge	Norge	Norge ⁴	S Nbm ⁴	S Nbm ⁴	S Vbm	S Vbm	Finl	Finl	Finl	Finl	S Nbm	S Nbm	
Finska evak.	S Vbm	S Nbm	S Nbm	Finl	Finl	Finl	Finl	Norge	Norge	Norge	Norge			
Gränshand.	Norge	Norge	Norge	Norge	S Nbm	S Nbm	S Vbm	S Vbm	Finl	Finl	Finl	Finl		
Kustsamekultur		Norge	Norge	Norge	Norge	4/	4/	4/	S Nbm	S Nbm	S Vbm	S Vbm	Finl	Finl
Norrbottnensg.	S Nbm	S Vbm	S Vbm	Norge	Norge	Norge	Norge	Finl	Finl	Finl	Finl			
Smugglingst.			Finl	Finl	Finl	Finl	S Nbm	S Nbm	S Vbm	S Vbm	Norge	Norge	Norge	Norge
Skidhistoria		S Vbm	S Vbm	S Nbm	S Nbm	Norge	Norge	Norge	Norge	Finl	Finl	Finl	Finl	
Sulitjelma				Norge	Norge	Norge	Norge	S Vbm	S Vbm	S Nbm	S Nbm	Finl	Finl	Finl
Bära						S Vbm	S Vbm	S Nbm	S Nbm	Norge	Norge	Norge	Norge	Finl
Främre Lapplands bybebyggelse							Finl	Finl	Finl	Finl	S Nbm	S Nbm	S Vbm	S Vbm

Anm.:¹) Som mest kommer 11 produktioner att vara i cirkulation samtidigt!

²) I tid sträcker sig cirkulationen till och med våren 1991 för de senast producerade utställningarna.

³) Först till 1988 bör ytterligare "traditionell" produktion göras enl. AU sekr. förmenande.

⁴) Brytes ev. ur Nordkalott-turnén för att sändas till Nordatlantmuseet. Jfr årsmötesprotokoll § 13 mom. c.

⁵) Skellefteå har ej tidigare haft Duodji

⁶) Översyn vart annat år, i första hand producentmuseets ansvar.

⁷) Jfr årsmötesprotokollet § 13 mom. a: Beslutas vidare, att turnétablan bör ses över vid varje årsmöte.

BILAGA 2**Stadgar för Nordkalottmuseet**

§ 1 Nordkalottmuseet är ett samarbetsorgan för museer på Nordkalotten. Nordkalotten definieras i detta sammanhang som Nordland, Troms och Finnmark fylken i Norge, Västerbottens och Norrbottens län i Sverige samt Lapplands och Uleåborgs län i Finland.

Nordkalottmuseets mål är att

- stimulera till ökat kulturellt och musealt samarbete på Nordkalotten, inte minst genom produktion och distribution av vandringsutställningar, och härigenom stärka det nordiska kulturella samarbetet
- ge befolkningen på Nordkalotten bättre kunskaper om varandra och varandras landsdelar
- ge museernas forskningsresultat en populärvetenskaplig spridning på hela Nordkalotten
- stärka det vetenskapligt grundade förmedlingsarbetet vid medlemsmuseerna
- stimulera det vetenskapliga samarbetet mellan museerna

§ 2 Medlemskap i Nordkalottmuseet kan ges till alla museer på Nordkalotten (enl. definition ovan) med minst två heltidsanställda medarbetare med vetenskaplig kompetens. Med vetenskaplig kompetens avses i detta fall minst akademisk grundexamen med museiämnena.

§ 3 Nordkalottmuseets främsta syfte är att bedriva populärvetenskaplig museiförmedling på Nordkalotten, över riksgränserna. Ett viktigt medel härför är vandringsutställningen. För att realisera sina projekt kan Nordkalottmuseet också stödja forskningsarbete vid medlemsmuseerna.

§ 4 Nordkalottmuseets högsta organ är årsmötet
Årsmötet är beslutsmässigt, när hälften av medlemsmuseerna är representerade. Varje medlemsmuseum har en röst. Årsmöte hålls varje år före 15 oktober.

§ 5 Årsmötet

- väljer ordförande, sekreterare och valkommitté, som föreslår nytt arbetsutskott
- godkänner sin egen dagordning
- behandlar verksamhetsberättelse och räkenskaper från arbetsutskottet
- upprättar arbetsplaner och budget för nästa verksamhetsår
- väljer ordförande, sekreterare och kassör till nästa arbetsutskott
- behandlar från medlemmarna inkomna förslag
- godkänner nya medlemmar
- fastställer medlemsavgift
- fastställer stadgar och stadgeändringar med 2/3 majoritet

Förslag som skall behandlas måste vara insända till arbetsutskottet minst en månad före årsmötet. Kallelse till årsmöte sänds minst sex veckor i förväg. Årsmöteshandlingar utsänds minst 14 dagar före årsmötet.

Revision sker i enlighet med internordisk revisionsordning.

I samband med årsmötet bör museifackligt program genomföras.

- § 6 Medlemsmuseerna betalar medlemsavgift i förhållande till antalet fast anställda med vetenskaplig kompetens, upp till tio sådana medarbetare.
- § 7 Arbetsutskottet leder Nordkalottmuseet mellan årsmötena och representerar det utåt. Arbetsutskottet genomför årsmötets beslut och förbereder kommande årsmöte.
Arbetsutskottets kassör tecknar firman. Arbetsutskottets ordförande attesterar.
Arbetsutskottet för protokoll vid sina sammanträden.
- § 8 Medlemskap i Nordkalottmuseet erhålles efter skriftlig ansökan, som behandlas av årsmötet, eller efter inbjudan. Utträde ur Nordkalottmuseet skall anmälas skriftligen till Arbetsutskottet. Årsmötet kan konstatera att medlem utträtt om medlemsavgift ej betalats trots påminnelse.
- § 9 Medlemsmuseerna förutsätts bidra fackligt till Nordkalottmuseet genom produktion av vandringsutställningar, utlån av föremål, skriftliga bidrag, distribution och visning av vandringsutställningar i respektive distrikt, deltagande i årsmötet och på andra sätt som verksamheten föranlåter.
- § 10 Nordkalottmuseet kan upplösas efter 2/3 majoritet vid två på varandra följande årsmöten. Dock måste minst ett museum från varje land vara medlem, för att Nordkalottmuseet skall sägas äga bestånd. Vid upplösning av Nordkalottmuseet har Nordiska ministerrådet att fatta beslut om disposition av ev. kvarvarande medel.

BILAGA 3

Verksamhetsberättelse för Nordkalottmuseet 1982

1. Medlemmar

Antalet medlemmar har 1982 uppgått till 8, nämligen

Rana museum

Nordland Fylkemuseum

Tromsø museum

Pohjois-Pohjamaan museo

Tornionlaakson maakuntamuseo

Skellefteå museum
Västerbottens museum
Norrbottens museum

2. Arbetsutskott

Arbetsutskottet har under 1982 bestått av Kjell Lundholm, ordf., Börje Ekström, sekr., och Margaretha Frostlid, kassör, samtliga Norrbottens museum, Luleå. AU har under året haft sex protokollförda sammanträden. Främst har ekonomiska frågor behandlats. Vidare har årsmötet förberetts.

3. Utställningar och övrig verksamhet

Nordkalottmuseet har för 1982 erhållit medel för produktion av två utställningar, Smugglingstradition i Tornedalen (påbörjad 1981) och skidhistoria (På Snö), samt för två trycksaker, dels katalogen Vandringsutställningar på Nordkalotten, dels Sevårdheter på Nordkalotten.

Utställningar, turnéer och produktion

a/ Duodji

Visad i Alta, på Nordland Fylkemuseum och på flera platser i Troms fylke.

b/ När fornt försvinner

Under våren 1982 visad på följande platser i Norrbotten: Övertorneå, Malmberget och Arjeplog. Under hösten visad på Västerbottens museum.

c/ Kystfolk og sjøfugl

Visad i Nordland fylke (skolor & museer) efter visning i Bergen i mars på Norsk museipedagogmöte, därefter i Troms fylke.

d/ Nordfinska evakueringen

Visades först under hösten 1982 på Västerbottens museum, då produktionen av lådorna fördröjts.

e/ Gränshandelsutställningen

Färdigställdes i januari 1982. Visas våren i skolor i Rana kommun, därefter i Troms fylke.

f/ Norrbottensgrafik

Visad på sex platser i Norrbotten under 1982

g/ Smugglingstraditioner i Tornedalen

Insamlingsarbetet pågick till juni 1982 (produktionen färdig först i februari 1983).

i/ Skidhistoria (På Snö)

Utställningen producerad under året, dock ej helt färdigställd vid årsskiftet.

Anm. Det faktum att ingen Nordkalottmuseiproduktion under året turnerat i Finland har sin förklaring i produktionsland/distributionsekonomi: Norska utställningar turnerar först i Norge, går därefter till Sverige. 1983 är det emellertid åter aktuellt med turnéer i Finland.

Äldre utställningar

j/ Såväl Savio som Vargen visades under året i Troms fylke

Trycksaker

k/ Vandringsutställningar på Nordkalotten

Stencilupplaga för kommentarer, rättelser och tillägg förelåg vid årsmötet 1982

l/ 100 sevärdheter på Nordkalotten

Stencilupplaga för kommentarer, rättelser och tillägg förelåg vid årsmötet 1982

Övrigt

m/ Lägerskola i Umeå

Tryckt lägerskoleprogram förelåg vid årsmötet 1982. Programmet har provats av några inlandskommuner och fungerar bra.

n/ På klassetur till Tromsö

Lägerskoleprogrammet presenterades vid årsmötet 1982. Det har distribuerats till alla grundskolor och en del gymnasieskolor i Nord-Norge.

4. Ekonomi

Ministerrådet har för 1982 beviljat ett anslag till Nordkalottmuseet med 195 000 DKK (mots. 137 460 SEK).

Revisionen, som genomförts av Svenska kommunförbundet, var utan anmärkning. Medlemsavgiften under året uppgick till 200 SEK per fast vetenskaplig tjänst (upp till tio sådana tjänster per museum).

För verksamheten 1983 har till Nordiska ministerrådet ingivits ansökan om anslag med SEK 163 000. (Beviljat 209 000 DKK).

5. Stadgar

Efter vissa ändringar i förhållande till förslagstexten från 1981 godkände årsmötet 1982 stadgarna, vilka bifogades årsmötesprotokollet.

6. Övrigt

Ordf. har under året tagit kontakt med Nordatlantmuseet för ett samarbete med Nordkalottmuseet. För projektet Människor på Nordkalotten har DKK 150 000 erhållits från Nordisk kulturfond. Arbetet med skriften påbörjas under 1982 och manus beräknas föreligga färdigt för tryckning våren 1984.

Kjell Lundholm
Ordförande

Börje Ekström
Sekreterare

Margaretha Frostlid
Kassör

Nordiskt kollegium för marinbiologi*Verksamhetsberättelse 1983**Navn og adresse*

Nordisk kollegium for marinbiologi
 c/o Forskningsleder Torgeir Bakke
 Norsk institutt for vannforskning
 Boks 333 Blindern
 N-Oslo 3
 Tel. (2)-23 52 80

1 Institusjonens oppgave

Nordisk Kollegium for Marinbiologi (NKMB) har til oppgave å fremme det internordiske marinbiologiske samarbeid bl. a. ved å planlegge, organisere og/eller støtte kurser, konferanser og arbeidsmøter; utse nordiske utvekslingsstipendiater; og støtte studiereiser og planlegging av fellesnordiske forskningsoppgaver.

2 Organisasjon

Kollegiet består av inntil seks representanter for marinbiologiske institusjoner i hvert av de nordiske land, Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige. Medlemmene fra hvert land danner nasjonale seksjoner av kollegiet. Kollegiets styre består av de nasjonale seksjoners formenn. Kollegiet har deltidsengasjert en generalsekretær.

3 Virksomhet 1983*3.1 Økonomisk utfall*

Anslagspost	Budget	1983 Bokslut	Avvik
Styrelse	74 300	87 995	- 13 695
Kontor	11 200	20 933	- 9 733
Prosjekt	685 900	656 606	+ 29 294
Summa utgifter	771 400	765 534	+ 5 866
Anslag	730 000	740 000	
Tillatt anvendt overskudd	41 400	41 400	
Summa inntekter	771 400	781 400	10 000 ¹

¹ Dette er for sent ankommet anslag til seksjon IS for 1982, og går følgelig inn i anslaget for 1983.

3.2 Beskrivelse av virksomheten

Møter: Kollegiets styre har holdt to møter, 4 mai i Oslo og 22–23 september i Reykavík. Det første møtet var arrangert for å diskutere kollegiets holdning til den fremtidige organisasjon det nordiske samarbeid innen oseanografi, det andre møtet var kollegiets ordinære budsjettmøte. De nasjonale seksjonene har i tillegg holdt møter når nødvendig.

Spesialkurser: Kollegiet arrangerte et ca 2 uker langt spesialkurs ved de følgende institusjoner:

- Aarhus Universitets marinbiologiske station Rønbjerg (21–31 august). *''Biotiske og abiotiske interaksjoner mellom sediment og frit vand.''* Kursleder var lektor Erik Kristensen (Aarhus), lektor Niels Iversen (Aarhus) og dr Robert C. Aller (Univ. of Chicago). 10 deltakere (DK 3, N 3, S 4).
- Tvärminne Zoologiska Station, Finland (11–22 juli). *''Östersjöns växtplankton''*. Kursledere var fil.lic. Guy Hällfors, fil.kand. Seija Hällfors, prof. Åke Niemi, fil.dr. Lars Edler (Lund) og lic.sci. Helge A. Thomsen (København). 8 deltakere (DK 3, SF 2, S 2).
- Islands Universitet og Naturhistorisk Museum Reykjavík (4–14 juli). *''Sjófuglenes biologi.''* Kursledere var Arnthor Gardarsson, Ævar Petersen, J. Olafsson, O. Astthorsson og H. Viljamsson (Island), W. R. P. Bourne og P. G. H. Evans (Skottland) og R. G. B. Brown (Canada). 12 deltakere (DK 3, SF 2, IS 2, N 4, S 1). Kurset ble arrangert i samarbeid med Nordisk Kollegium for Ekologi (NKE) og fire av deltakerne var valgt ut av NKE.
- Sletvik, Universitetet i Trondheim (8–19 august). *''Trondheimsfjordens korallrevsfauna.''* Kursledere var førsteamanuensis Jon-Arne Sneli, førstekonservator Tor Strømgren, konsulent Astrid Langvatn og førsteamanuensis Torleif Holthe (Tromsø). 11 deltakere (DK 3, SF 1, IS 1, N 2, S 4).
- Askölaboratoriet, Trosa, Sverige (10–22 oktober). *''Akvatisk system-analys-modellering.''* Kursledere var prof. Bengt-Owe Jansson, doc. Fredrik Wulff, doc Ingemar Ahlgren, fil.dr. Sverker Evans, doc. Ann-Mari Jansson, fil.kand. Sture Hansson og fil.kand. Sture Nellbring. 12 deltakere (DK 3, SF 2, N 3, S 4).

Antallet deltakere siden kollegiets kurser startet i 1958 er 1256, dvs. gjennomsnittlig ca 50 deltakere pr år.

Utvexlingsstipendiater: Kollegiet har under året hatt følgende utvekslingsstipendiater:

<i>Aarhus.</i>	cand.real. A. Skadsheim (N), 15/4–15/8, (studier av Amphipoder).
<i>Helsingør.</i>	FK M. Oksama (SF), 10/5–9/11, (studier av sandreke), og FK E. M. Blomqvist (SF), 26/5–26/12, (oksygenforbruk hos fisk).
<i>Tvärminne.</i>	R. Bell M.Sc. (S), 3 mnd, (bakterieproduksjon).

- Reykjavík.* Cand.mag. K. Gudmundsson (N), 1/1–31/3, (pelagisk primærproduksjon), Stud.sci. S. Lundsteen (DK), 23/4–23/10, (flora og fauna i tomme muslingskall).
- Tromsø.* Stud.sci. H. Nicolajsen (DK), 1/1–31/7, (vinterfødeaktivitet hos *Metridia longa*).
- Bergen.* FK S. Agrenius (S), 1/9–31/12, (dyphavscumacéer fra Norskehavet), FK R. Johansson (S), 15/11–31/12, (marine parasittiske nematoder).
- Oslo* FK P. Nilsson (S), 15/11–31/12, (forurensningseffekter på bløtbunn).

NKMB har til nå hatt 117 stipendiater ved nordiske institusjoner.

Øvrig aktivitet: førsteamanuensis T. Brattegard (N) og professor J.-O. Strömberg (S) har vært NKMB's representanter i Planleggingsgruppen for koordinering av det nordiske havforskningssamarbeid nedsatt av Embedsmannskomiteen.

Åbo Akademi og Tvärminne Zoologiska Station arrangerte 8–10 desember kontaktmøte møte med tema "Eksperimentell benthosøkologi" med finansiering fra NKMB. 26 deltakere (DK 7, SF 12, N 5, S 2).

NKMB har gitt støtte til studie- og kontaktreiser innen Norden til 23 yngre marinbiologer i 1983.

Undertegnede har med fullmakt fra styret i NKMB utarbeidet virksomhetsberetningen for år 1983.

Oslo, 28. april 1984

Torgeir Bakke

Generalsekretær NKMB

Nordiska institutet för teoretisk atomfysik (NORDITA)*Verksamhetsberättelse 1983**Namn och adress*

Nordisk Institut for Teoretisk Atomfysik (NORDITA)
 Blegdamsvej 17
 DK-2100 København Ø
 Tel. (10) 42 16 16

1. Institutionens uppgift

NORDITA blev indrettet i 1957. Det har til formål at fremme videnskabeligt samarbejde mellem de nordiske lande inden for den grundlæggende teoretiske atomforskning. Institutet skal drive forskning og uddannelse samt fremme forskningen ved og samarbejde mellem de nordiske institutioner inden for området, f.eks. via udveksling af forskere, ved at arrangere og finansiere besøg af udenlandske gæsteforskere ved institutioner i Norden, og ved at anordne eller yde bidrag til symposier m. m.

2. Organisation

Institutets virksomhed, omfatter nu elementarpartikelfysik, kernefysik, astrofysik og faststoffysik. Det sidstnævnte område fra 1980, hvor der blev tilknyttet en professor og en lektor til instituttet med særlig henblik på varetagelsen af faststoffysikken. Institutet modtager stipendier fra de nordiske lande og udenlandske gæsteforskere. Endvidere organiserer instituttet bl. a. internordisk forskningsudveksling og videnskabelige konferencer. Kernen i virksomheden udgøres imidlertid af den fast ansatte videnskabelige stab, (for tiden seks fast ansatte professorer samt fire assisterende professorer (adjunkt/lektorer); som udnævnes for begrænset tid.

*3. Verksamheten 1983**3.1. Ekonomiskt utfall*

	Budget	1983 Bokslut	Avvikelse
Löner	5 007 239	4 550 084	+ 457 155
Övriga kostnader	6 524 119	7 450 379	- 926 260
Intäkter	475 528 ¹ överskott	6 423	
Summa anslag	12 006 886	12 006 886	

¹ Inkluderande överföringar från 1981 och 1983, ränteintäkter, bidrag från NOAC, pension från Statsanstalten, och lönerofundering från sjukkassan.

3.2. Inledning

Vid sidan av forskningsarbetet har under året betydande uppmärksamhet ägnats planerna för institutets framtida verksamhet. Under senare år har institutets aktivitet förlorat i flexibilitet. För en sund utveckling av NORDITA:s verksamheter är det av största betydelse att man utan större svårigheter kan anpassa sig till fysikens utveckling och snabbt pröva och förverkliga medarbetarnas tankar och idéer. I samråd med en rad forskare i norden har under året synpunkter på institutets verksamhet insamlats. Detta materiel kommer att kompletteras och bearbetas under 1984 i syfte att, förhoppningsvis redan under detta år, kunna förelägga styrelsen förslag till riktlinjer för den långsiktigare planeringen av institutets verksamhet.

Styrelsesmøde blev afholdt 7.–8. juni i Stockholm. Derudover har Norditas forretningsudvalg holdt møder den 1. marts, 19. maj i Oulu og 25. oktober.

4. Stipendiater

Nordita modtog 34 ansøgninger om stipendium for 1983/84.

I 1983 har Nordita haft følgende stipendiater

Danmark

J. Ambjørn	1.1 –31.12.83	E
J. Christensen-Dalsgaard	1.10–31.12.83	A
P.H. Damgaard	1.1 –31.12.83	E
B.J. Durhuus	1.1 –31. 1.83	E
H. Flyvbjerg	1.1 –31. 8.83	E
J. C. Beyer Nielsen	1.9 –31.12.83	F
O. Holm Nielsen	1.9 –31.12.83	F
P. Sibani	1.9 –31.12.83	F

Finland

A.-P. Jauho	1.1 –31.12.83	F
M.S.J. Lehto	1.1 –31. 8.83	E
E.V. Thuneberg	1.1 –31. 8.83	F
E.J. Valtaoja	1.1 –31.12.83	A

Island

T. Jonsson	1.1 –31. 8.83	E
------------	---------------	---

Norge

P.A. Amundsen	1.1 –31.12.83	E
J. Myrheim	1.1 –31. 8.83	E
S. Frøyen	1.9 –31.12.83	F

Sverige

P.O. Arve	1.1 –31.12.83	K
C.-I. Björnsson	1.10–31.12.83	A
L. O. Rydström	1.9 –31.12.83	K
B.-S. Skagerstam	1.1 –31.12.83	E
S. Roland Svensson	1.10–31.12.83	A
B. P.W. Söderberg	1.1 –31.12.83	E
S.G. Åberg	1.1 –31.12.83	K

A = astrofysik

B = elementarpartikelfysik

F = faststoffysik

K = kernefysik

5. *Gæsteforskere*

S. Landowne, München	V. Mishra, Stony Brook
T. Eguchi, Tokyo	N. Kawamoto, Japan
R. Bengtsson, Lund	J.L. Cooperstein, Stony Brook
O. Vilhu, Helsinki	

Til længere besøg ved andre nordiske institutioner har Nordita indbudt:

D. Baeriswyl, Zürich	T.T.S. Kuo, Stony Brook
G. Basbas, New York	K. Maki, Los Angeles
W. Götze, München	A. Schmid, Karlsruhe
F. Halzen, Madison	J. Sauls, Princeton
L.A. Kochbach, Bergen	

Endvidere har K. Bedell (Stony Brook), S. Ellis (Seattle) og N.D. Mermin (Cornell), foretaget længere rundrejser til nordiske institutioner.

6. *Symposier*

Nordita har i 1983 stået for arrangementet af følgende møder: 2.–3. marts en mindre workshop "Interaction of Hydrogen with Metals" arrangeret af J. Nørskov. 1.5.–30.9. "Chaos Workshop" et arrangement med mange deltagere fra udlandet og Norden, workshoppen var opbygget således at forskellige emner inden for området blev behandlet i forelæsningsrækker af 1–2 ugers varighed og deltagerne kunne så tilmelde sig de perioder de havde størst interesse i. Mødet var arrangeret af P. Cvitanovic og J. Hertz. 31.10.–5.11. "Workshop on Monopoles, Guts and the Early Universe", arrangeret i samarbejde med Niels Bohr Institutet af H. Bech Nielsen, J. Lyng Petersen, C. Pethick og B.-S. Skagerstam. 28.11.–2.12. "Nonperturbative QCD Week", arrangeret af G.E. Brown.

Nordita har endvidere ydet støtte til 6 symposier arrangeret af andre fysikgrupper i Norden. Det har her især drejet sig om tilskud til invitation af gæsteforelæsere og støtte til yngre nordiske fysikeres deltagelse i symposierne.

7. *Publikationer*

Der er udkommet 55 videnskabelige afhandlinger i form af preprints.

En fuldstændig oversigt over den videnskabelige aktivitet vil blive publiceret senere.

Styrelsen for NORDITA overdrager hermed virksomhedsberetningen for 1983.

M. Magnusson
Styrelsens formand

J. Hamilton
Direktør for NORDITA

Nordiska institutet för folkdiktning (NIF)*Verksamhetsberättelse 1983**A. Namn och adress*

Nordiska institutet för folkdiktning (NIF)
Fennicum, Henriksgatan 3
SF-20500 Åbo 50
tel 921-26206

1. Institutets uppgift

Institutets verksamhetsområde är nordisk folktradition, särskilt folkligt dikt, tro och sed.

Institutets uppgift är att främja och samordna traditionsvetenskaplig forskning, utbildning, insamling och arkivering i Norden. Institutet skall dessutom efter förmåga förmedla information om nordiskt stoff till forskare och institutioner i och utanför Norden.

2. Organisation

Institutet leds av en styrelse och en föreståndare.

Styrelsen bestod (t. o. m. 31.12.1983) av tre medlemmar från vart och ett av länderna Danmark, Finland, Norge och Sverige samt en medlem från Island. Dessutom väljer personalen en representant till styrelsen. Styrelsens medlemmar förordnas av Nordiska ministerrådet för en period av tre år i sänder. Vid utnämmandet tas hänsyn till det önskvärda att uppnå den bästa fackliga sammansättningen av styrelsen. För varje land förordnas en suppleant.

Styrelsen utser inom sig ordförande och viceordförande.

Styrelsen utser inom sig ett arbetsutskott bestående av en medlem från varje land. Nya stadgar för institutet gäller fr. o. m. 1.1.1984.

*3. Verksamheten 1983**3.1 Ekonomiskt utfall*

Anslagspost	Budget	1983 Bokslut	Avvikelse
Löner	345 000	383 711	
Ovriga kostnader	366 000	381 743	
(– härav projekt)	(229 000)	(243 143)	
./. Intäkter		2 300	
Summa anslag	711 000	763 154	

3.2 Beskrivning av verksamheten

Styrelsen har under året sammanträtt en gång, i Fakse (Danmark), 28–29.5.1983. Arbetsutskottet sammanträdde två gånger under året, nämligen 3.3.1983 och 23–24.9.1983.

Informations- och publikationsverksamhet

Informationsbladet *NIF Newsletter* utkommer i regel med 4 nummer per år. 1983 utkom 2–3/1983 som dubbelnummer. Distributionen är för närvarande (4/1983) följande: i Norden 984 ex., i Europa 692 ex. och i övriga länder 416 ex., sammanlagt 2092 ex.

NIF Newsletter informerar om aktuell traditionsvetenskaplig forskning, konferenser och symposier i och utanför Norden, undervisning och arkiv-samarbete i Norden, institutets egna forskningsprojekt samt om andra aktiviteter till nordiska och utomnordiska läsare på engelska. Dubbelnumret 2–3/1983 rapporterade bl. a. om den 23 nordiska folklorist- och etnologkongressen (30.5–3.6.1983) och i nr. 4/1983 redogjorde Lauri Honko för de kontakter som skapats mellan folklorister i folkrepubliken Kina och i Norden.

Som *NIF Publications No. 13* publicerades inläggen från den 22 nordiska folklorist- och etnologkongressen i Libelits (9–11.6.1981) i samråd med Finska litteratursällskapet. Volymen ingick i *Studia Fennica* 27 med titeln *Trends in Nordic Tradition Research*. Volymen redigerades av Lauri Honko och Pekka Laaksonen.

Inläggen från en forskarsammankomst med temat "Sångaktivitet som folkloristiskt forskningsobjekt" (i november 1980) har utgivits i Samfundets för svensk visforskning årsbok *Sumlen*, årg. 1982 (tr. 1983). En särtrycksupplaga ingår som Nr. 4 av NIF Reprints (200 ex.).

En uppdaterad utgåva av *NIF:s Adresskatalog* över folklorister, etnologer, institutioner och traditionsarkiv i Norden utkom i juni 1983.

Föreningarna Nordens förbund upptog på förslag av Norræna félagið "sögner" som tema för sin årsbok 1983. På rekommendation av NIF fick Bengt af Klintberg uppdraget att redigera boken *Nordsägner*, som innehåller avdelningar med danska, finlandssvenska, färiska, isländska, grönländska, norska, finska och svenska sägner med kommentarer av Bengt af Klintberg.

NIF Publications No. 14, "Glemmer lidt men lærer langsomt – edb i traditionsarkiven", rapport från NIF:s tredje arkiv- och dokumentationskonferens (21–23.9.1982) har redigerats av Carsten Bregenhøj och Gun Herranen och är under tryckning.

Konferensverksamhet

NIF anordnar konferenser som riktar sig till olika avnämargrupper, växelvis för traditionsarkivens forskare och tjänstemän och växelvis för universitetslärare inom ämnet folkloristik vid universitetet i de olika nor-

diska länderna. Dessutom ordnar NIF smärre forskarsymposier och sammankomster bl. a. inom projektverksamheten. Den senaste arkivkonferenser ("Ark&Dok III") hölls i september 1982 och nästkommande konferens är NIF:s fjärde folkloristiska ämneskonferens i februari 1984.

Under 1983 koncentrerades NIF:s konferensverksamhet till anordnandet av mindre projektsammankomster och till att stöda ett initiativ taget av en grupp forskare, den sk. "Liperigruppen", att anordna en konferens som behandlar frågor kring undervisning, forskning och förmedling av arbetarkultur och -folklore.

Gästföreläsare

På inbjudan av NIF:s styrelse företog professor Rudolf Schenda från universitetet i Zürich en gästföreläsningsturné i Norden i slutet av september och början av oktober 1983. Han föreläste vid 14 olika tillfällen vid åtta univeristetsinstitutioner.

En delegation från folkrepubliken Kina med professorerna Jia Zhi, Liu Kuili och Wang Chiwen besökte NIF 6–9.9.1983. Delegationens uppgift var att skapa kontakter med institutioner och forskare inom folkloristikens område, att bekanta sig med insamlingsmetoder, arkiveringsprinciper, forskning och publikationsverksamhet samt att informera om motsvarande aktiviteter i dagens Folkrepublik Kina.

Forskningsprojekt

Tradition och kulturell identitet. Projektledare: Lauri Honko. Arbetsgruppen, som består av åtta forskare från de olika nordiska länderna, höll ett projektmöte i samband med ett seminarium med temat "Tradition och kulturell identitet" i formen av en folkhögskolekurs på Nordens folkhögskola Biskops-Arnö 15–19.8.1983. Projektdeltagarna fungerade som föreläsare under kursen. Föredragen kommer att utges på engelska i tidskriften *Arv. Scandinavian Yearbook of Folklore*, Uppsala.

Traditionsvetenskaplig kvinnoforskning. Projektledare: Aili Nenola-Kallio (F). NIF:s andra kvinnoforskningsmöte hölls 15–16.12.1983 på Hässelby slott och hade temat "Kvinnoforskningens källor". I mötet deltog 17 kvinnoforskare av vilka 11 med inlägg. Arbetsgruppen "Kvinn-Folk" beslöt att i samband med internationella folkloristkongressen för ISFNR i Bergen i juni 1984 anordna en internationell kvinnokväll under vilken traditionsvetenskaplig kvinnoforskning i Norden presenteras av fyra av KvinnFolks deltagare (från D, F, N och S). En lärobok i kvinnoforskning för studerande inom ämnena folkloristik och etnologi ingår i projektets planer. Artiklarna för boken författas 1984–85.

Folklore och litteratur. Projektledare: Ebbe Schön (S). Projektsekreterare: Gun Herranen (F). Projektdeltagarna samlades till seminarium 23–25.9.1983 för att dryfta projektdeltagarnas insatser och diskutera projektets målsättning. Projektet täcker ett brett spektrum av spörsmål kring frågorna om folklorens och litteraturens växelverkan.

Framtidsplaner

Under åren 1984–86 kommer NIF:s nuvarande forskningsprojekt att avvecklas och deras resultat görs tillgängliga i bokform för nordiska och delvis även för utomnordiska folklorister.

Under 1984–85 prioriteras projektet Traditionsvetenskaplig kvinnoforskning. Arbetsgruppen KvinnFolk har planer på en avancerad lärobok om kvinnoperspektivet inom traditionsforskningen. Det andra prioriterade projektet under samma period är Folklore och litteratur, vars publikationsplaner för närvarande gäller en artikelsamling på nordiska språk.

En relativt viktig insats är att förvänta av NIF:s fjärde folkloristiska ämneskonferens arbete kring folklorens betydelse i februari 1984. Konferensinläggen publiceras som bok. Folklorens betydelse är tema även under den internationella ISFNR-kongressen i Bergen i juni 1984. Nordiska forskare kan anses vara rätt väl förberedda inför mötet med den mest internationella forskarpubliken som finns.

Konferensverksamheten 1985 koncentreras kring Kalevalas 150-årsjubileum med två huvudinsatser. I februari anordnas i Åbo ett ambitiöst symposium kring internationell och jämförande eposforskning "Kalevala and the World's Epics". Hösten samma år äger en annan konferens rum i Helsingfors "Författaren som folklivsskildrare – skönlitteraturen som källa för kulturforskningen". Konferensen är nordisk till sin karaktär. Finansiering söks av litteratursällskapen i Finland (SKS och SLS) hos NKF.

På konferensprogrammet 1986 står den fjärde nordiska arkiv- och dokumentationskonferensen, som antingen hålls i Norge eller i Island.

På projektsidan kommer arbetet med adb-baserad arkivering och indexering av traditionsmaterial att fortsättas på nationell bas med utgångspunkt i NTAI-gruppens arbete som rapporteras i boken från den föregående ark&dok-konferensen, där just adb var temat. Behovet av nordisk Kooperation på detta område är vida större än NIF:s begränsade resurser kan orka med. Trots detta är intresset stort att följa med den utveckling som tveklöst håller på att ske.

NIF Newsletter har fått god respons hos den internationella forskarpubliken. Det finns alla skäl att satsa på dess mångsidighet även under de kommande åren. NIF Newsletter utför en synnerligen viktig länk för informationsutbytet på global bas.

Det är beklagligt att NIF:s välmotiverade äskanden för en aktivitetsökning på verksamhetsbudgeten inte har kunnat vinna gehör under de ekonomiskt strama tiderna. Direkt oroande är det faktum att inflationskompensationen inte har kunnat förhindra en klar nedgång av det årliga ekonomiska anslagetets realvärde. Att vidta sparåtgärder och att söka extern tilläggsfinansiering har hittills räddat projekten, men ramen börjar bli alltför trång. I synnerhet skulle publikationsverksamheten kräva en modernisering av apparatur, det finns behov för en kännbar ökning i takt med stigande

översättnings- och tryckningskostnader och möjligheter att genomföra flera av de idéer som kommer NIF till del genom Nordens mycket samarbetskunniga folklorister.

Styrelsen för Nordiska institutet för folkdiktning överlämnar härmed verksamhetsberättelse för år 1983.

Bente G. Alver
Styrelsens ordförande

Lauri Honko
Institutföreståndare

Nordiska institutet för sjörett*Verksamhetsberättelse 1983**Navn og adresse*

Nordisk Institutt for Sjørett
Karl Johansgate 47
N-Oslo 1
Tel. 42 90 10

1 Formål

Nordisk Institutt for Sjørett har til formål å fremme forskning og undervisning i de nordiske land i sjørett og alminnelig transportrett, olje- og gassrett og andre med sjøretten beslektede fagområder, bl. a. ved å koordinere forskning, arrangere kurs og seminarier, utdele stipend, opprettholde et fagbibliotek og drive informasjons- og publiseringsvirksomhet.

2 Organisasjon

Nordisk Institutt for Sjørett har administrativt status som et institutt under det juridiske fakultet ved Universitetet i Oslo. Instituttet er representert i fakultetsrådet, i komitéer og andre fakultets- og universitetsorganer. En del av instituttets lønns- og driftsutgifter dekkes av Universitetet i Oslo.

Instituttet har en egen Avdeling for Petroleumsrett som er finansiert med bidrag fra norske og utenlandske oljeselskaper for 4 års-perioden 1981–84.

3 Virksomheten i 1983*3.1 Økonomi*

	Budsjett 1983	Bokslutt 1983	Avvikelse
<i>Utgifter:</i>			
Personale	768 000	896 643	(128 643)*
Styret	50 000	48 320	1 680
Kontorutg.	92 000	84 038	7 962
Bøker	136 000	155 651	(19 651)
Seminarier	92 000	83 397	8 603
Stipend	208 000	178 000	30 000
Sum kostnader	1 346 000	1 446 049	(100 049)
<i>Inntekter:</i>			
Tilldeling	1 346 000	1 346 000	
Lønnskomp.		100 563	
Sum inntekter	1 346 000	1 446 563	(100 536)

* Tallene i parentes indikerer overskridelse av det budsjetterte beløp.

Avdeling for Petroleumsrett

	Budsjett 1983	Bokslutt 1983	Avvikelse
<i>Utgifter:</i>			
Personale	449 000	502 754	(53 754)
Reiser, representasjon	23 000	37 946	(14 946)
Kontorutgifter	23 000	62 495	(39 495)
Bøker	30 000	30 333	(333)
Seminarer	20 000	20 000	
Stipend	20 000	13 500	(6 500)
Sum kostnader	565 000	667 029	(102 029)
<i>Inntekter:</i>			
Faste bidrag fra oljeselskapene	565 000	742 350	
Spesielle prosjektmidler		100 000	
Ekskursjonsmidler		15 000	
Sum inntekter	565 000	857 350	(292 350)

Avvikelsene i Avdeling for Petroleumsretts regnskap skyldes vesentlig at Avdelingen i løpet av året fikk bidrag fra nye oljeselskaper som gjorde det mulig å utvide virksomheten i forhold til budsjettet.

3.1.1 *Gaver og bidrag*

Instituttet har i 1983 mottatt gaver fra Assurans Föreningen i Göteborg og Sjøassurandörens Förening i Stockholm som vesentlig er brukt til stipendier i sjørett og petroleumsrett og fra Anders Jahres Fond til vitenskapens fremme til avlønning av vitenskapelige assistenter og til kontorhjelpe.

3.2 *Beskrivelse av virksomheten*3.2.1 *Undervisning*

Instituttet har både i vår- og høstsemesteret holdt tre måneders kurs i henholdsvis sjørett og petroleumsrett. Undervisningen består av forelesninger, seminarer, gruppevirksomhet og oppgaveskrivning. I tillegg gis det en omfattende individuell veiledning fra Instituttets side. Instituttet legger adskillig vekt på å sette undervisningstilbudet inn i en praktisk ramme. Det arrangeres derfor ekskursjoner og seminarer for studentene til oljeselskaper, rederier, departementer, direktorater m. v.

Undervisningen i sjørett og petroleumsrett følges såvel av norske som av andre nordiske studenter. Den spesialfagseksamen som studentene tar ved Instituttet, kan – foruten å være en del av studiene til norsk juridisk embedseksamen – godkjennes av de andre nordiske lands universiteter som en del av studiene til juridisk embedseksamen.

I 1983 tok 40 studenter eksamen i sjørett. Av disse var 16 norske og 24 studenter fra de øvrige nordiske land. 17 norske pluss en svensk og en dansk student tok eksamen i petroleumsrett.

Nordisk Institutt for Sjørett er det eneste lærested i Norden for spesial-

studier i sjørett og petroleumsrett. Instituttet deler ut stipend til forskere og studenter som ønsker å fordype seg i disse fagene. Også forskere fra land utenfor Norden oppholder seg på Instituttet i kortere eller lengre perioder. Instituttet har i 1983 hatt 2 564 studentgjestedøgn. Legger man til den tid gjesteforskere har oppholdt seg på Instituttet, kommer man opp i 3 348 gjestedøgn.

3.2.2 *Seminarvirksomhet*

Instituttet har sett det som viktig å opprettholde en omfattende kontakt med praktikere som arbeider innenfor de samme områder som Instituttets forskere. Et viktig ledd i denne kontaktvirksomhet er de seminarer Instituttet avholder. Seminarene tjener også som videreutdanning for praktikere og forskere i de nordiske land. I 1983 har Instituttet arrangert 10 såkalte "onsdagsseminarer" hvorav ett har vært heldagsseminar, to halvdagsseminarer og resten har vært to-timers seminarer. I tillegg har Instituttets forskere og vitenskapelige assistenter holdt foredrag eller deltatt i en rekke seminarer i Norge og andre land.

For nordiske dommere har Instituttet avholdt det 4. nordiske dommerseminar i sjørett i Helsingfors, i tillegg til flere eftermiddagsseminarer i tilknytning til "onsdagsseminarene". Instituttet har også arrangert et kontaktseminar for unge jurister i Stockholm.

3.2.3 *Forskning og publikasjoner*

Innenfor Instituttets sentrale forskningsfelt har Instituttets forskere og vitenskapelige assistenter publisert 11 større og mindre artikler samt to bøker på henholdsvis 650 og 250 sider. Ialt utgjør arbeidene ca. 1 400 sider. Videre forelå det ved årets utgang 10 arbeider i manuskript ferdig til publisering. Av disse arbeidene er én avhandling (650 s.) innlevert til bedømmelse for den juridiske doktorgrad og en annen avhandling (210 s.) innlevert til bedømmelse for den juridiske licentiatgrad. Instituttet har også i 1983 hatt to store forskningsprosjekter med deltagelse av flere forskere. En avhandling under ett av disse forskningsprosjektene ble tildelt H. M. Kongens Gullmedalje.

Småskriftserien *Marlus* som redigeres fra Instituttet, har publisert 12 hefter i 1983.

3.2.4 *Bibliotek*

Instituttet har et av verdens beste sjørettsbibliotek. Det arbeides nå for å etablere et petroleumsrettsbibliotek av tilsvarende standard. Pr. 31.12.1983 besto Instituttets samlede bibliotek av ca. 13 000 bind og ca. 780 småtrykk og 185 løpende periodika. I tillegg kommer diverse materiale som f. eks. årsmeldinger, pressemeldinger, statistikker og kontrakter.

3.3 Fremtidsplaner

Instituttet tar sikte på å opprettholde en aktivitet av samme omfang og innhold som idag, men likevel slik at nordisk seminarvirksomhet og forskerutdanning styrkes ytterligere. Videre vil Instituttets ledelse arbeide for å finne frem til en tilfredsstillende finansieringsordning for Avdeling for Petroleumsrett, slik at Avdelingens aktivitetsnivå kan opprettholdes også etter 1984.

Styret for Nordisk Institutt for Sjørett har godkjent årsberetningen for 1983.

Erling Selvig

Bestyrer,
Styrets formann

Nordiska geoeleksursioner till Island

Verksamhetsberättelse 1983

Navn og adresse

Nordiska geoeleksursioner till Island
 Sekretariatet för nordiskt kulturellt samarbete
 Snaregade 10
 DK 1205 København K
 Tel. (01)11 47 11

1. Institutionens opgave

De nordiske geologiske eksursioner til Island, der begyndtes i 1964, har til formål, at give forskere og studerende i de nordiske lande muligheder for at studere geologiske problemer på Island – i første række vulkanologi, glaciologi, geomorfologi og kvartærgeologi. Ekskursionernes emne skifter hvert andet år mellem de to hovedområder: Vulkanologi og Kvartærgeologi/geomorfologi. I det omfang, der er behov og ressourcer, kan islandske forskere og studerende få tilsvarende lejlighed til indenfor virksomhedens rammer at studere geovidenskabelige problemer og forhold i de øvrige nordiske lande.

2. Organisation

Virksomheden ledes af en styrelse bestående af to repræsentanter for hvert af de nordiske lande. De to styrelsesmedlemmer repræsenterer hver især virksomhedens to hovedområder. Ekskursionerne planlægges og ledes af en ekskursionsleder. Sekretariatsfunktionerne udføres af kultursekretariatet.

3. Virksomheden 1983

	Budget	1983 Bogslut	Afvigelse
Løn	–	–	–
Øvrige udgifter (–heraf projekt)	425 000	461 867,92*	– 36 867,92
Indtægter	–	–	–
Ialt	425 000		

Komm.:* Et underskud på driften 1982 er blevet dækket i 1983 ved en tillægsbevilling fra ministerrådet med 42 572,18 DKK, der indgik i bokslut 1983 udover årets drift.

3.2 *Beskrivelse af virksomheden*

3.2.1 *Ekskursionen på Ísland*

Geoekskursionen 1983 fulgte lignende mønster som i tidligere år. Dette var den første ekskursion som blev holdt efter Prof. Sigurdur Thorarinsons død, men han var hovedleder i alle tidligere ekskursioner, både den vulkanologiske og den kvartergeologiske. Denne vulkanologiske ekskursion blev ledet af Gudmundur E. Sigvaldason og Pall Imsland. Ekskursionsprogrammet fulgte et lignende mønster som i tidligere år, men større vægt blev lagt på undervisning i form af foredrag og diskussionsseminaria. Denne form for undervisning har stadig øget i de sidste år siden det har vist sig at ophold og observationer i felt bliver af adskillig større værdi hvis man følger op med foredrag og forklaringer som sætter observationerne i et større sammenhæng. Denne øgede betoning på mere formel undervisning har vækket positiv reaktion hos ekskursionsdeltagerne og det synes at være motiveret at bruge en hel dag i Østisland til dette formål. Fremtidsplaner for den vulkanologiske ekskursion inkluderer revision af det baggrundsmateriale som deltagerne får. Rask udvikling af nye ideer i vulkanologi har givet en dybere forståelse af vulkanske processer og materialer som burde præsenteres i organiseret form.

3.2.2 *Islandske geologers studierejser til det øvrige Norden*

I år blev "Rejsestipendiet til islandske geologer" brugt til at betale udgifter til busrejser i Oslo-området for 35 geologi- og geografistuderende fra Islands Universitet i Reykjavík. Ekskursionen foregik i perioden 1.–10. juni 1983. Under ekskursionen fik studenterne en god oversigt over de geologiske og geografiske forhold i Oslofeltet og omkring Mjøsa samt de geologiske forhold på Østfold og Vestfold. De geografistuderende tog endvidere på en 3 dages ekskursion til Telemark. Ekskursionen var planlagt af islandske geologi- og geografistuderende ved Oslo Universitet og ledet af norske geologer og geografer: Førstekonservator Johannes Dons i 2 dage, professor Steinar Skjeseth i 2 dage, førstekonservator David Bruton i 1 dag, førstelektor Arne Tormodsæter og lektor Tormod Klemsdal i 1 dag, førsteamanuensis Per Aagaard i 1 dag, videnskabelig assistent Tom Andersen i 1 dag og endelig lektorerne Dagfinn Trømborg og Svein Sturød i hver 1 dag. De islandske ledere var lektor Guðrún Olafsdóttir og amanuensis Leifur A. Símonarson.

4.

Styrelsen for de nordiske geo-ekskursioner til Ísland afgiver hermed sin virksomhedsberettelse for 1983.

Johannes A. Dons
Styrelsens formand

Gudmundur E. Sigvaldason
Ekskursionslederen

Nordiskt kollegium för ekologi

Verksamhetsberättelse 1983

1. Kollegiets uppgift

Kollegiets uppgift är att fungera för nordisk samordning av högre utbildning och forskning med ekologisk inriktning, framför allt inom limnisk och terrester ekologi.

Kollegiet skall inom sitt verksamhetsområde stimulera och stödja utbyte av yngre forskare mellan de nordiska länderna samt genom internordiska grupparbeten och kursverksamhet stödja ekologiska forskningsuppgifter och verka för ett effektivt utnyttjande av tillgängliga resurser.

Kollegiet har till uppgift att organisera gemensamma kurser, ordna konferenser, initiera aktuella forskningsuppgifter samt tillsätta nordiska utbytesstipendiater.

2. Organisation

Kollegiet består av en ledamot och en suppleant från varje nordiskt land.
Styrelsens sammansättning 31.12.1983:

Prof. Pétur M. Jónasson (v. ordf.)	D
Prof. Jorma Tahvanainen	F
Prof. Agnar Ingólfsson	Í
Prof. Arne Semb-Johansson	N
Prof. Per Brinck (ordf.)	S

Kollegiets sekreterare:

Pehr H. Enckell	S
-----------------	---

Kollegiets adress:

Ekologihuset

S-223 62 Lund, Sverige. Tel +46 46 148188.

3. Verksamheten 1983

3.1 Ekonomiskt utfall

Anslagspost	Budget	Bokslut 1983	Avvikelse
Löner	—	—	—
Övriga kostnader	473 990	467 794	-6 196
Varav projekt	363 780	366 871	+3 091
Intäkter	14 000	7 719	-6 281
Summa anslag	460 000	460 000	—

3.2 Beskrivning av verksamheten

Tendensen att Kollegiets tillgängliga medel är kraftigt översökta har under 1983 ytterligare förstärkts. Ansökningarna till Kollegiet omfattade totalt SEK 621.072, dvs. 170% av tillgängliga medel. Framför allt posten symposier/konferenser var kraftigt översökt (220% av tillgängliga medel).

Kollegiet har under året avhållit ett sammanträde i Trondheim. Den ovan nämnda tendensen förstärktes ytterligare då ansökningarna för 1984 behandlades (sammanlagt ansöktes om 828 873:–, dvs. 215% av tillgängliga medel. Posten symposier/konferenser var översökt till 575%).

Följande aktiviteter har stötts (avhållna eller initierade):

Kurser

Subarktisk vegetationsdynamik (Abisko)

Mating systems (Uppsala)

Ekologisk morfologi (Göteborg)

Ekologi i den fysiska planeringen (Trondheim)

Genetical constraints in evolution (Lund)

Analys av bryofytiska vegetationstyper: metoder, teori och praktik (Ísland)

Seabird ecology (Reykjavík; tillsammans med Nordiskt kollegium för marinbiologi)

Non-island biogeography: an ecological approach (Helsingfors)

Ytterligare stöddes två kurser med tilläggsanslag (i Trondheim och Lund).

Symposier/konferenser

Third European Ecological Symposium: plant-animal interactions (Lund)

Insular and patchy habitats (Uppsala)

11:e nordiska sedimentsymposiet (Oslo)

Ecotoxicology (tilläggsanslag)

Det förstnämnda symposiet, med stort internationellt deltagande, anordnades dessutom av NKE:s sekretariat, vilket helt stod för alla arrangemang.

Arbetsgrupper

Växter och växtätare (framför allt vide och dess herbivorer) (Umeå–Oulu–Åbo)

Thingvallavatns ekologi (Reykjavík–Hillerød–Uppsala–Drottningholm–Oslo)

Vegetation/växtätare/rovdjur (Umeå–Helsingfors)

Akustisk kommunikation och dess ekologiska betydelse (Odense–Uppsala–Öland)

Stipendier och enskilda arbeten

Sammanlagt tio stipendier av växande storlek har delats ut, varav några

inom ramen för samarbetet med British Ecological Society. Därtill har ett fåtal enskilda arbetsuppgifter fått stöd.

Övrig verksamhet

Informationsbladet NORDECOL har under året kommit ut med tre häften.

Kollegiets ordförande och sekreterare har deltagit i arbetsgruppen för rationalisering av det nordiska havsforskningssamarbetet.

Nordiskt kollegium för ekologi överlämnar härmed verksamhetsberättelse för år 1983.

Lund den 30 mars 1984

Per Brinck
Ordförande

Pehr H. Enckell
Sekreterare

Centralinstitutet för nordisk asienforskning (CINA)

Verksamhetsberättelse 1983

Namn och adress

Centralinstitut for Nordisk Asienforskning (CINA)
Kejsergade 2
DK-1155 København K
Tel. 11 1686 el. 11 1271

1. CINA's formål

Institutet, der blev oprettet i 1966, har til formål *at* styrke nordisk humanistisk og samfundsvidenskabelig asienforskning, *at* fremme kontakt og samarbejde mellem nordiske asienforskere og deres institutioner, *at* virke for udbredelsen af det almindelige kendskab til asiatiske forhold, samt *at* tilvejebringe de for forskning og undervisning nødvendige hjælpemidler.

Formålsparagraffens indhold realiseres gennem anskaffelse af dokumentation og faglitteratur, afholdelse af konferencer og seminarer, bistand til kurser og undervisning, uddeling af stipendier til studieophold i Asien og de nordiske lande og til indbydelse af asiatiske gæsteforskere, samt forskning og udgivelse af videnskabelige publikationer og informationsmateriale, jfr. nærmere nedenfor under 2.

Herudover har instituttet engageret sig i udviklingen af asiatiske områdestudier ved flere universiteter i de nordiske lande, ligesom der løbende er sket en tilpasning til det offentliges, herunder ikke mindst de officielle udviklingsbistandsorganers, og det private erhvervslivs behov for information om den asiatiske verden.

2. Organisation

Institutet ledes af en styrelse bestående af 2 medlemmer fra hvert af landene Danmark, Finland, Norge og Sverige samt 2 repræsentanter for instituttets personale. Island kan efter ønske blive repræsenteret i styrelsen med 1 medlem.

De nationale repræsentanter udnævnes af Nordisk Ministerråd. Personalets repræsentanter vælges af og blandt det fast ansatte personale ved instituttet, incl. forstanderen.

Udnævnelser og valg til styrelsen sker for en periode af 3 år. Genudnævnelse og genvalg kan finde sted. Styrelsen vælger selv sin formand og næstformand blandt de nationale repræsentanter. Styrelsen nedsætter blandt sine medlemmer et forretningsudvalg bestående af et medlem fra hvert land, herunder formanden som er født medlem, samt en repræsentant for personalet. Styrelsens formand er tillige formand for udvalget.

Instituttets forstander udnævnes af Nordisk Ministerråd efter indstilling fra styrelsen for en periode af indtil 4 år. Genudnævnelse kan finde sted. Forstanderen har ansvaret for instituttets daglige drift der i praksis varetages af forskningsleder, cand. jur. Poul Mohr.

I øvrigt er virksomheden organiseret på følgende måde:

(1) ledelse og administration varetages af forstanderen og to af de videnskabelige medarbejdere, (2) bibliotek og dokumentationsvirksomhed varetages sammen med (3) informations- og servicevirksomheden af samtlige videnskabelige medarbejdere i deres egenskab af fagreferenter og ansvarlige i øvrigt inden for det geografiske hovedområde, hvor de har deres videnskabelige speciale. For (4) publikationsvirksomhed, (5) konferencevirksomhed, (6) stipendievirksomhed og (7) områdestudier ligger ansvaret hos en eller i visse tilfælde to videnskabelige medarbejdere som sagsbehandlere. Hertil kommer forskningen, i form af egen forskning og den forskning der indgår i instituttets udadrettede virksomhed.

Den praktiske ledelse og administration af biblioteket forestås af et af Det Kgl. Bibliotek i København udstationeret personale.

Det teknisk-administrative personale varetager de almindelige sekretariatsforretninger og bestrider herudover en række selvstændige opgaver, herunder bogholderi, regnskab, budgettering, redaktion, oversættelse og forberedelse af styrelsesmøder i samarbejde med forstanderen og/eller en eller flere videnskabelige medarbejdere.

3. Virksomheden i 1983

3.1. Økonomi

Budgetpost	DKK Budget 83	Regnskab 83	Afvigelse
Lønninger	2 164 000	2 359 804	195 804
Øvrige udgifter (heraf projekt)	998 900 751 400	1 357 316 1 047 229	358 416 295 829*
	3 162 900	3 717 120	554 220
– Indtægter	15 000	547 549	532 549**
Ialt	3 147 900	3 169 571	–

* Heraf er 288 781 godkendte overførsler fra 1981 og 1982 (Nordisk Ministerråds skr. 1/7 83). Et beløb på 167 173 (bevilgede men ikke udbetalte stipendier for 1983 + tilgodehavende lønkompensation) er overført til 1984.

** De i * nævnte overførsler plus de i 1983 indgående beløb vedr. renter, kopiering, royalties, fondstilskud til publikationer, Archaeological Excavations in Thailand, erstatningsarbejde, kommunala refusioner, tilskud fra SAREC, samt diverse indtægter.

3.2 Beskrivelse

Billedet af virksomheden i 1983 er stort set det samme som i de foregående år. Væksten i dokumentations-, informations- og servicevirksomheden er uændret støt med et stigende antal ekspeditioner og henvendelser om udlån og læsesalslån samt bistand til løsning af konkrete opgaver. Tendensen går fortsat i retning af flere og flere henvendelser fra det offentlige og det private erhvervsliv, herunder ikke mindst henvendelser fra eksport-erhvervene, i disse år især koncentreret om ASEAN og Japan, samt henvendelser vedrørende udviklingsbistandsforhold. I den forbindelse bemærkes, at instituttet er ved at formulere et forslag til en vis formalisering af samarbejdet med de nordiske landes udviklingsbistandsorganer og -institutioner.

Skal man fremhæve et enkelt forhold af særlig betydning inden for denne gren af virksomheden, må det være, at henvendelsernes art og omfang klart understreger nødvendigheden af øgede bevillinger til dokumentation, dels til dækning af pris- og valutaudviklingen, og dels og navnlig til subscriptions på vigtige asiatiske dagblade og tidsskrifter, som i disse år skyder frem i stort tal, og til anskaffelse af faglitteratur i øvrigt.

CINA's medarbejdere deltager fortsat i udvikling af områdestudier ved forskellige nordiske universiteter, ligesom instituttet er repræsenteret i SIDA's kontaktgruppe for uddannelsesspørgsmål, i planlægningskomiteen for FN's første regionale kvindeforskningssymposium i Kuala Lumpur i 1984, i Skandinaviske Bibliotekarmøder om U-landsdokumentation, i Sveriges humanistisk-samfundsvidenskabelige forskningsråds programkomité for østasiatiske sprog, kulturer og samfundsforhold, samt i forskellige erhvervsorganisationer og -foreninger, herunder The ASEAN Business Club i København.

Instituttet har i 1983 afholdt og medvirket til afholdelsen af følgende konferencer: 8. Europæiske konference om Sydasiestudier i Sverige, 7. AKSE (Association for Korean Studies in Europe) konference i Danmark, 7. Internationale konference i Association of South Asian Archaeologists in Western Europe i Belgien, konference i Norge "Kina efter Mao" for nordiske Kinaforskere, samt Sydjysk Universitetscenters konference om integration af centralasiatiske, sovjetisk-muslimske grupper i det moderne samfund. Endelig har instituttet finansieret en række møder i Oslo og København med forskningsbibliotekar Howard Nelson, British Library, om anvendelse af edb ved katalogisering af kinesiske, japanske og koreanske bøger.

Publikationsvirksomheden har resulteret i udgivelse af 3 nye titler i "Monograph Series" og 2 i "Studies on Asian Topics", et nyt bind af tidsskriftet "Acta Orientalia", "Catalogue of the Holdings of the Scandinavian Institute of Asian Studies on Vietnam" og enkelte værker, herunder skolebøger, på private forlag, samt den af CINA udarbejdede oversigt for nordisk asienforskning, "Asienstudier i Norden". Samarbejdet

med Odense Universitets Center for Arabiske Områdestudier om udgivelsen af "Arab Studies in Scandinavia" fortsætter, og CINA har i 1983 efter en pause genoptaget udgivelsen af "Asienstudier i Skandinavien" under titlen "CINA-NYTT". Medarbejdernes publikationer og bidrag til den almindelige information om asiatiske forhold i form af dagbladsartikler, foredrag etc. er registreret i CINAs årlige "Newsletter".

I 1983 uddeltes ét forskerstipendium for 1983/84 og ét for 1984/85, 15 stipendier til studierejser i Asien, 20 kontaktstipendier til kortere studieophold ved CINA og/eller andre institutioner i de nordiske lande, samt 4 stipendier til asiatiske forskere til ophold ved nordiske universiteter.

4. Ovenstående beretning er godkendt af CINA's styrelse på et møde i København fredag den 23. marts 1984.

Carl Thomsen

Formand

Søren Egerod

Forstander

Nordiskt kollegium för fysisk oceanografi*Verksamhetsberättelse 1983**Namn och adress*

Nordiskt kollegium för fysisk oceanografi
 Havsforskningsinstitutet
 Kundgatan 3/Postbox 33
 SF-00931 Helsingfors 93
 Tel. 90/33 10 44

1. Syfte

Kollegiets syfte är att ordna samarbete mellan de nordiska universiteten i frågor beträffande forskning och undervisning rörande fysisk oceanografi. Kollegiet arrangerar gemensamma nordiska forskningsprojekt, nordiska utbildningskurser, symposier och konferenser samt forskarutbyten. Kollegiet delar även ut stipendier åt yngre forskare.

*2. Organisation**2.1 Administration*

Kollegiet består av två representanter från varje deltagande land.

2.2 Kollegiets sammansättning den 31.12.1983:

Doc. Pentti Mälkki (ordförande)	F
Prof. Herman Gade	N
Lektor Niels Højerslev	D
Prof. Gunnar Kullenberg	D
Fil. dr Peter Lundberg	S
Prof. Odd Sælen	N
Prof. Gösta Walin	S
Prof. Juhani Virta	F
Fil. lic. Eeva-Liisa Poutanen (sekreterare)	F

2.3 Personal

Kollegiet har haft åtta stipendiater (motsvarande 5 stipendiatår), vars löner har betalats i enlighet med bestämmelserna vid det universitet där stipendiaten fått sin utbildning. Kollegiet har även en deltidssekreterare (motsvarar ca 2 månaders lön).

2.4 Revisorer

Statens revisionsverk granskar kollegiets räkenskaper.

3. Verksamheten 1983

3.1 Ekonomiskt utfall

Anslagspost	Budget	1983 Bokslut	Avvikelse
Löner	456 000	402 328.28	53 671.72
Ovriga kostnader (härav projekt)	22 000	24 885.14	2 885.14
Intäkter	150 000	233 215.51	83 215.51
	118 137	140 607.33	22 470.33
Summa anslag	628 000	660 428.93	

Överfört från 1982: 33 200 FIM

3.2 Beskrivning av verksamheten

Kollegiet har sammanträtt två gånger. Under mötet på Färöarna diskuterades symposier och projekt och under mötet i Helsingfors behandlades främst framtidsplaner på längre sikt.

Symposium Norska havet – Färöarna hölls på Färöarna i maj i samband med kollegiemötet. Det bildade en del av öppningen av Nordens Hus och arrangerades i samband med Nordens Hus och Fiskeriforskningsavdelningen i Tórshavn. I symposiet behandlades oceanografin i den nordligaste delen av Nordatlanten, speciellt fysisk oceanografi och dess betydelse för fiskeri och biologi. Kollegiet finansierade deltagandet av 27 nordiska forskare vid symposiet.

Symposium "Workshop on Straits: Their oceanography and influence on adjacent seas" arrangerades med stöd av IAPSO (International Association for the Physical Sciences of the Oceans) och NKFO i Köpenhamn i januari. Symposiet syftade till att få en helhetsbild av den nuvarande oceanografiska forskningen inom ovannämnda område. Kollegiet finansierade deltagandet av 7 nordiska forskare vid symposiet.

Symposium "Physical and chemical oceanography of the Arctic Ocean" hölls i Göteborg i juni. Vid symposiet behandlades bl. a. resultaten av YMER-80 expeditionen. Kollegiet finansierade deltagandet av 9 nordiska forskare vid mötet, i vilket ca 50 sakkunniga deltog.

Projekt Färö-Shetland kanalen: Syftet var att undersöka flödet av kallt och lågsalint djupvatten från Norska havet till Atlanten. De preliminära resultaten presenterades vid det ovannämnda symposiet. Dessutom bidrog kollegiet till finansiering av ett projekt över fiskevandring.

Kursverksamhet: I Bergen arrangerades en fältkurs ombord på ett oceanografiskt fartyg. Under fartygsexpeditioner fick studeranden bekanta sig med olika instrument. Dessutom deltog studenterna även i symposier och expeditioner som kollegiet arrangerade. Expeditionerna avslutades med ett seminarium.

Stipendiater: Kollegiet har haft 3 svenska heltidsstipendiater, 3 danska av vilka två på heltid och en på halvtid samt 2 norska heltidsstipendiater.

Finansiering och ekonomi: Kollegiets medel beviljas endast av Nordiska ministerrådet.

Pentti Mälkki
 Ordförande

Eeva-Liisa Poutanen
 Sekreterare

Nordiska samarbetskommittén för arktisk medicinsk forskning (NoSAMF)

Verksamhetsberättelse 1983

Namn och adress

Nordiska samarbetskommittén för arktisk medicinsk forskning
Sekretariatet
Aapistie 3
SF-90220 Uleåborg 22
Tel. 981-334202

1. Institutionens uppgift

Medicinska anpassningsproblem i Norden anknyter sig till de stora årstidsbundna förändringarna i temperatur och ljusstyrka i omgivningen, glesbygder samt industrialiseringen, vilka eventuellt har lett till den högre förekomsten av hjärt-, blodkärls- och andningsorganssjukdomar på vintern och till vissa psykiska rubbningar och ärftliga sjukdomar i Norden.

NoSAMF har till uppgift att främja arktisk medicinsk forskning i nordiska länder för att hjälpa människans anpassning till Nordens förhållanden. NoSAMF definierar årligen viktiga medicinska problem inom arktiska områden och områden med liknande förhållanden, koordinerar arktisk medicinsk forskning i de nordiska länderna, anordnar kurser, seminarier och möten till vilka nordiska och internationella forskare, i nordliga områden arbetande läkare och hälsovårdspersonal kan delta.

NoSAMF dokumenterar litteratur och skrifter relevanta till arktisk medicin och publicerar en vetenskaplig serie "Arctic Medical Research" med 2-4 nummer årligen.

2. Organisation

NoSAMF grundades år 1969 och består av 1-3 medlemmar från varje deltagande land. Under 1983 bestod kommittén av 12 medlemmar. NoSAMF har ett permanent sekretariat, som är förlagt till Uleåborg (F). På sekretariatet har under 1983 arbetat en generalsekreterare/forskare och två byråsekreterare. Därtill har sekretariatet avlönat en informatiker med stöd från det finska undervisningsministeriet.

3. Verksamheten 1983

3.1 Ekonomiskt utfall

Anslagspost	Budget	1983 Bokslut	Avvikelse
Löner	332 147	341 392,04	- 9 245,04
Övriga kostnader	318 900	264 440,33	+54 459,67
(- härav projekt)	(253 900)	(208 528,61)	+45 371,39)
./ Intäkter	0		+ 1 116,41 ^b
Summa anslag	651 047	605 832,37	+46 331,04 ^a

^a Denna summa har använts för att täcka överskridningen FIM 57 604,87 från föregående år.

^b Räntan år 1983.

Förutom ovannämnda medel har NoSAMF från det finska undervisningsministeriet erhållit FIM 60 000, med vilka medel en informatiker har avlönats för att åstadkomma en sovjet-rysk bibliografi om arktisk medicin.

3.2 Beskrivning av verksamheten

NoSAMF har hållit två plenarmöten och ordnat ett vetenskapligt möte "Cold Hazards and Survival" i Reykjavík under ledning av ledamot professor Johann Axelsson (I). Två nummer av Arctic Medical Research utkom år 1983:

Nr 35 Health problems caused by air pollution and water regulation och

Nr 36 Women diseases in northern sparsely populated areas.

Ett manuskript för den sovjetryska bibliografin om arktisk medicin med 818 referenser har producerats.

NoSAMF har deltagit i förberedelserna för "The VI International Symposium on Circumpolar Health" som anordnas i Anchorage maj månad 1984 och i förberedelserna för symposiet om medicinska och tekniska problem inom dykning och undervattensk aktivitet i arktiska förhållanden som anordnas i Stockholm juni månad 1984.

NoSAMF:s ledamöter har deltagit även i planeringsmöten för gemensamma kurser med Nordiska hälsovårdshögskolan och Nordisk federation för medicinsk undervisning samt WHO. Båda kurserna har planerats att anordnas åren 1984-1985.

Generalsekreterarens, biträdande professor Juhani Leppäluotos forskningsverksamhet har inriktats på medicinska anpassningsproblem i Norden och ger vid handen att utomhusarbetare i norra Finland har en oväntat hög årstidsvariation i blodtrycket. Detta kan förklara den höga frekvensen av hjärt-, blodkärls- och andningsorganssjukdomar på vintern i Norden. Förebyggande åtgärder såsom blodtryckskontroller och fastställandet av lägre köldgräns vid arbete i kyla har föreslagits.

Nordiska samarbetskommittén för internationell politik, inklusive konflikt- och fredsforskning*Verksamhetsberättelse 1983**Namn och adress*

Nordiska samarbetskommittén för internationell politik, inklusive konflikt och fredsforskning

c/o Utrikespolitiska institutet

Lilla Nygatan 23

S-111 28 Stockholm

Tel 08/23 40 60

1. Kommitténs uppgift

Kommitténs uppgift är att främja forskning inom ämnet internationell politik, inklusive konflikt- och fredsforskning, genom att (a) samordna nordisk forskning, (b) arrangera nordiska seminarier och konferenser, (c) befrämja forskarutbyte samt (d) stödja publikationsverksamhet.

2. Organisation

Kommittén består av högst 15 medlemmar, högst tre från ett och samma land. Medlemmarna utses av sina respektive länders utbildningsministerier. Kommittén sammanträder minst en gång om året. För mellanperioderna kan den delegera sina befogenheter till ett arbetsutskott bestående av en representant för vart land.

Kommitténs sekretariat är beläget i Stockholm. Det består av en forskningssekreterare (heltidstjänst) och en informationssekreterare (halvtidstjänst).

*3. Verksamhet**3.1. Ekonomiskt utslag (tusental SEK)*

Anslagspost	Budget	1983 bokslut	Avvikelse
Löner	191	191	
Ovriga kostnader (härav projekt)	577 (427)	598 (505)	21 (78)
./ Intäkter (härav ränta)	5 (5)	43 (29)	38 (24)
(restituerade anslag)		(14)	(14)
Summa anslag	763	746	17

Av olika skäl blir denna uppställning delvis missvisande. Verksamheten under 1983 gav i själva verket ett underskott på ca 37 000 SEK. Kommittén har begärt tillstånd att få använda ränteöverskottet (24 000) till att täcka detta.

Avvikelsen för projektkostnader beror huvudsakligen på två faktorer. För det första har administrativa besparingar genomförts, vilka kommit projektverksamheten till godo. För det andra gav kommitténs tidskrift "Cooperation and Conflict" under 1982 ett underskott på ca 37 000 SEK, vilket betalades 1983. Detta underskott berodde till stor del på merkostnader för ett specialnummer om "Nordic Security Today", ett ämne som ansågs särskilt angeläget, varför man också var beredd att ådraga sig extrakostnader.

3.2 Beskrivning av verksamheten

Kommittén sammanträdde 15 mars i Stockholm, och 20 oktober sammanträdde arbetsutskottet i Köpenhamn.

En stor del av kommitténs verksamhet består i att ge ekonomiskt stöd till enskilda forskare och till forskargrupper. Under 1983 inkom anslagsansökningar till kommittén på sammanlagt ca 1 290 000 SEK. De anslag kommittén beviljade uppgick inalles till ca 375 000 SEK. De beviljade medlen fördelade sig på olika typer av verksamhet enligt följande.

Initiering av forskningsprojekt	10 000
Konferenser och seminarier	64 000
Studieresor inom Norden	4 350
Studieresor utom Norden	72 240
Gästföreläsningar	3 000
Publikationer	20 000
Deltagande i konferenser	116 795
Arbetsstipendier	84 000

Utöver uppgifterna som anslagsbeviljande organ bedriver kommittén också en betydelsefull egen verksamhet. Bl. a. publicerar den en samnordisk vetenskaplig tidskrift kallad "Cooperation and Conflict", i vilken ett vitt spektrum av frågor behandlas, nordiska såväl som allmänt internationella. Under 1983 utkom tidskriften som vanligt med fyra nummer. Kostnaderna för den var under året ca 130 000 SEK, en ovanligt hög summa. Orsakerna till fördyringen har behandlats under punkt 3.1.

Kommittén publicerar även en informationsskrift – "International Studies in the Nordic Countries, Newsletter" – vilken utkommer två gånger om året. Den innehåller upplysningar om nya böcker, forskningsrapporter och artiklar inom kommitténs ämnesområde, liksom om forskningsprojekt, planerade konferenser samt rapporter från hållna konferenser och seminarier. Kostnaderna för denna skrift uppgick 1983 till ca 24 000 SEK. (I budgeten förs skriften under "kontorskostnader", varför kostnaderna för den inte räknats in bland projekten i uppställningen under punkt 3.1.)

Kommittén ser det som en mycket viktig uppgift att arrangera nordiska konferenser och seminarier. Möjligheterna att fullgöra denna har dock under senare år blivit alltmer beskurna, då kommitténs anslag i realiteten minskat ganska kraftigt. I anslutning till sitt sammanträde i mars höll emellertid kommittén tillsammans med Utrikespolitiska institutet i Stockholm ett seminarium om "Norden och supermakterna – ömsesidiga säkerhetspolitiska perceptioner". Kommittén var också en drivande kraft bakom ett symposium i Lund om "Religion och samhälle i Mellanöstern" liksom även bakom en konferens i Höör om "Nordisk fredspolitik och fredsforskning".

Sekretariatet fyller, utöver sina administrativa uppgifter, en viktig funktion som kontakt- och informationscentrum. Ett stort antal enskilda och institutioner, från såväl nordiska som utomnordiska länder, har under året vänt sig till sekretariatet med olika förfrågningar. Personalen har också deltagit i konferenser och annan form av mötesverksamhet i syfte att etablera och utvidga kontakter med forskare i Norden och för att informera om kommitténs verksamhet.

Nordiska samarbetsorganet för vetenskaplig information (NORDINFO)

Verksamhetsberättelse 1983

Namn och adress

Nordiska samarbetsorganet för vetenskaplig information, NORDINFO
c/o Tekniska högskolans bibliotek
Otnäsvägen 9
SF-02150 ESBO 15

Beskrivning av verksamheten

Genom inrättandet av NORDINFO år 1977 tillkännagavs den betydelse som tillmättes informationsförsörjningen som en förutsättning för vår materiella och kulturella levnadsstandard. Genom NORDINFOS försorg har det varit möjligt att bedriva försöksprojekt, initiera nya aktiviteter och producera nya hjälpmedel inom biblioteks-, dokumentations- och informationsområdet. NORDINFOS verksamhet omfattar alla vetenskaps- och fackområden och riktar sig mot personer verksamma inom forskning, högre undervisning, offentlig förvaltning, näringsliv och kulturliv.

NORDINFO är inne i sin tredje mandatperiod och 1983 var NORDINFOS sjunde verksamhetsår. 39 olika projekt har trots en knapp budgetsituation beviljats medel inom något av NORDINFOS delområden: Allmän utveckling och samordning, Litteratur- och dokumentförsörjning. Databaser och nätverksamhet samt Utbildning (*Bilaga 1 och 2*).

Helt nya projekt startades och en del av medlen gick till tilläggsbeviljningar för vidareutveckling av redan pågående aktiviteter (*Bilaga 3*). Slutrapporter har under året erhållits från 18 projekt.

Allmän utveckling och samordning

Vid sidan av de samordnande uppgifter, som handhas av NORDINFOS valda organ, dess sekretariat och de kommittéer och rådgivare som NORDINFO utsett, är finansieringen av samnordiska projekt det viktigaste hjälpmedlet som NORDINFO har för att sätta igång, stimulera och genomföra nya och nödvändiga företag. NORDINFO lägger ner mycket arbete på att kartlägga den nuvarande situationen och värdera möjligheterna för ny verksamhet, som kan förbättra den nordiska informationsförsörj-

ningen. Detta är speciellt värdefullt i ett skede då den snabba utvecklingen inom ny teknik medfört såväl nya möjligheter som nya problem för hanteringen av informationen. NORDINFO har år 1983 stött en kartläggning, som utreder möjligheterna för informationstjänsterna att förmedla datoriserad bildinformation och utarbetandet av en översikt över mikro- och minidatortillämpningar vid bibliotek i Norden.

Speciellt viktigt är det att se informationen – insamlingen, analysen, registreringen, lagringen, lokaliseringen och förmedlingen av den – från användarnas synpunkt. Kontakten med nya användargrupper har betonats allt starkare. NORDINFOS expertnät har därför utvidgats med fler sakkunniga inom näringsliv, offentlig förvaltning etc. Ad hoc grupper har tillsatts och kommer att tillsättas för att utföra specialgranskningar av särskilt aktuella BDI-områden. Ett sådant är informationsförmedlingen till mindre och medelstora företag. Huvudsyftet med projektet "Information till små företag" är att förbättra kontakten mellan universitet och näringsliv i Island.

För NORDINFO är det en central uppgift att organisera det nordiska samarbetet mellan de nationella BDI-enheterna. Genom att inom olika ämnesområden stöda konferenser och möten mellan representanter, både för BDI-institutioner och de, som använder den dokumenterade informationen, stimuleras dessa till ett mer konkret nordiskt samarbete. NORDINFO har beviljat medel till möten som bl. a. berört fjärrlån mellan de tekniska biblioteken, förhandskatalogisering i ännu inte utgivna publikationer, forskningsbiblioteksbyggnader och nordiska insatser inom området teknisk terminologi.

De internationella kontakterna (UNESCO/PGI, FID, IFLA, LIBER, CIDST och SCONUL) möjliggör bevakning av utvecklingstendenser som stöd för planeringsverksamheten och anpassning mellan den utomnordiska och nordiska informationsförsörjningen. För att öka BDI-personalens kunskaper har utomnordiska experter inbjudits till nordiska kurser och seminarier inom snäva specialområden.

För att sprida information om NORDINFOS verksamhet och projekten har informationsbladet NORDINFO-NYTT distribuerats till hundratals BDI-enheter i Norden. NORDINFO har 1981 startat en egen publikationsserie för rapporter från både avslutade och pågående projekt. Den sjätte rapporten i serien ger idéer och instruktioner i hur informationstjänsternas nyttjare skall vägledas och aktiveras. För att få en uppfattning om informations-spridningen inom NORDINFOS arbetsfält har en kartläggning gjorts om BDI-tidskrifterna i Norden.

Litteratur- och dokumentförsörjning

Inom detta programområde är verksamheten inriktad på de nordiska biblioteksenheterna och informationscentralernas dokumentbestånd, deras förvärv och utveckling. Till detta hör även aktiviteter, som bedrivs

och hjälpmedel, som finns, för att bibliografiskt kontrollera och innehållsmässigt beskriva dokumenten och förbättra lokaliseringen och leveransen av dem.

NORDINFOs största satsning inom denna sektor är NOSP-nordisk samkatalog över periodica. Lokaliseringsregistret NOSP för tidskrifter och seriepublikationer i nordiska bibliotek är resultatet av ett mångårigt målmedvetet nordiskt samarbete. NOSP-registret finns på mikrokort och man kan söka direkt i registret via terminal. Situationen idag är att NOSP är en databasproducent. I uppbyggnaden av databasen deltar omkring 450 bibliotek i Norden. Antalet förtecknade tidskrifter i NOSP har ökat till 60 000 och man satsar nu på förbättringar som skulle medföra ännu större tillgänglighet, tillförlitlighet och aktualitet. NOSP:s nyaste produkt, registret eller delar av registret i maskinläsbar form, utvecklas som bäst. NOSP-banden har sänts till nationella enheter, vilka har kört in dem i sina egna databasystem. Ett stort diskussionstillfälle om NOSP anordnades hösten 1983, där man betonade vikten av ett så fullständigt och aktuellt gemensamt lokaliseringshjälpmedel som möjligt.

NORDINFO har tidigare gjort omfattande utredningar beträffande fjärrlånetrafiken, och försökt beskriva bristerna i den. Ett hjälpmedel för det internordiska lånesystemet är den nordiska fjärrlånehandbok, som kommer att utges inom en snar framtid, ett annat än en handbok över nordiskt parlamentstryck. Försök har gjorts för att göra låneleveranssystemen smidigare med hjälp av ny teknik inom det biomedicinska och tekniska området.

En ändamålsenlig beskrivning (katalogisering, klassificering och indexering) av dokumenten är ett villkor för god återgivning av dokumentmaterialet. NORDINFO har stött uppbyggnaden av en isländsk tesaurus inom BDI-området och vidareutveckling av ett samnordiskt klassificeringssystem inom företagsekonomisektorn.

Databaser och nätverksamhet

För att medverka till att informationen om dokumenterade forsknings-, utrednings- och därmed jämförbara resultat sprids inom och utom Norden, stöder NORDINFO etableringen och uppbyggnaden av databaser med specifik nordisk information. Fortsatt stöd har beviljats till nordiska databaser inom energiområdet samt inom pedagogik och psykologi.

De flesta nordiska databaser är ofta små och starkt specialiserade. Idag verkar SCANNET för sammanhållningen, koordineringen och marknadsföringen av dessa tjänster. Under år 1983 har Stiftelsen SCANNET, som helt finansieras av NORDINFO, ändrat inriktningen på sin verksamhet. Det ekonomiska ansvaret för de gamla SCANNET-noderna, som ursprungligen ingick i det av televerken övertagna telekommunikationsnätet, har praktiskt taget avvecklats. Från att tidigare ha varit en organisation som primärt ägnat sig åt datakommunikation, har SCANNET numera som

huvuduppgift att hjälpa och stöda informationssökare, databasuppbyggare och värdeorganisationer. I nyhetsbladet SCANNET Today finns översikter och specifik information om tillgängliga nordiska online databaser. Mottagandet av bladet har varit mycket positivt och antalet abonnenter har tredubblats. I SCANNETs nya funktioner ingår att följa med utvecklingen på databasområdet och att ge förslag till och att själv utföra projekt. År 1984 kommer SCANNET bl. a. att ansvara för uppföljningen av den nordiska databasinventeringen, som år 1981 publicerades av NORDINFO. Stödet till SCANNET i detta skede är enligt NORDINFO nödvändigt för att man överhuvudtaget skall kunna upprätthålla konkurrenskraftiga nordiska databastjänster och för utvecklingen av en effektiv nordisk informationsförsörjning.

För att ytterligare understöda utnyttjande av befintliga nordiska system finansierade NORDINFO under det gångna året förbättringar, utveckling och sammankoppling av olika typers system.

Utbildning

De stora litteraturmängderna, de många samarbetande enheterna och den nya teknologin har utvecklat ett växande behov för utbildning av informationsförmedlare och informationsanvändare. Norden utgör en lämplig region för starkt specialiserad utbildning. NORDINFO har t. ex. varit med om att subventionera utomnordiska gästföreläsares resor och arvoden i sammanhang där nationella resurser har varit svåra eller omöjliga att uppbringa. År 1983 har internationella experter inbjudits till kurser som anknyter sig till tillämpning av ny teknik, användarnas informationsbehov och former för kunskapssökande, bedömning av speciella indexeringspråk osv.

Genom att, förutom med hjälp av SCANNET-funktionen, separat stöda marknadsföring av existerande datorbaserade informationstjänster och utveckling av hjälpmedel, som vägleder användarna i sökning och utnyttjande av dokumenterad information, bidrar NORDINFO till att öka användarnas förutsättningar att tillgodogöra sig informationen. Marknadsföringsstöd har 1983 tilldelats flera nordiska tjänster. En lärobok i informationssökning online håller på att slutföras.

*BILAGA 1***Projektbidragen uppdelade mellan programområdena under perioderna 1977–1979 och 1980–82, 1983**

(1 000 FIM)	Bevilj. bel. 1977–79	Ant. bevilj. 1977–79	Bevilj. bel. 1980–82	Ant. bevilj. 1980–82	Bevilj. bel. 1983	Ant. bevilj. 1983	Bevilj. bel. 1977–83
1 Allmän utveckling och samordning	348	16	403	21	145	7	896 (44)
2 Litteratur och dokumentförsörjning	1 277	28	1 411	17	548	13	3 236 (58)
3 Databaser och nätverksamhet	1 530	34	2 542	39	1 041	9	5 113 (82)
4 Utbildning	330	17	460	20	281	10	1 071 (47)
TOTALT	3 485	95	16	97	2 015	39	10 316 (231)

*BILAGA 2***Beviljningar till projekt fördelade mellan de nordiska länderna under 1977–79 och 1980–83**

	1977–79	1980	1981	1982	1980–82	1983	1977–83
Danmark	13	5	5	8	18	6	37
Finland	17	3	8	7	18	5	40
Island	–	–	–	1	1	2	3
Norge	18	5	6	9	20	5	43
Sverige	34	7	5	5	17	15	66
Nordiska	13	6	7	10	23	6	42
Totalt	95	26	31	40	97	39	231

*BILAGA 3***Beviljade projektmedel 1983****I Allmän utveckling och samordning**

<i>Projekt</i>	<i>Beviljat (FIM)</i>
1. Ad hoc grupp för information till små och medelstora företag	20 000
2. Adb-register över NORDINFO-projekt	24 000
3. NORDINFOs expertnät	24 000
4. NORDINFOs informationsverksamhet	27 000
5. Nordiska BDI-tidskrifter – utredning	18 000
6. TD-temanummer: "Biblioteket som arbetsmiljö"	18 000
7. Teknisk terminologi – nordisk insats inom ISO/TC 37	14 000
Totalt	145 000

II Litteratur- och dokumentförsörjning

<i>Projekt</i>	<i>Beviljat (FIM)</i>
1. NOSP	146 500
2. Dokumentmaterialets arkiveringsbeständighet	65 000
3. Evaluering av NOSP	35 000
4. Fjärrlånekommunikationen mellan de tekniska biblioteken i Norden – förundersökning och rundabordskonferens	21 000
5. Handbok över nordiskt parlamentstryck	29 000
6. Informationssystem och handbok för småföretag	35 500
7. Isländsk tesaurs för bibliotekstermer/ Index BDI-isländsk inmatning	12 000
8. Nordisk fjärrlånehandbok	7 500
9. Nordisk konferens om CIP-katalogisering	30 000
10. Nordisk List Tech i ALIS	95 000
11. NVBF:s konferens om forskningsbiblioteksbyggnader	10 800
12. Samnordisk "online"-beställning av biomedicinsk litteratur – förstudie och försöksverksamhet	36 000
13. Samnordiskt företagsekonomiskt UDK-system-tilläggsansökan	25 000
Totalt	548 300

III Databaser och nätverksamhet

<i>Projekt</i>	<i>Beviljat (FIM)</i>
1. SCANNET	488 300
	216 135
2. Behandling av isländska tecken i Polydoc	8 000
3. Bildinformation i internationella databaser	80 000
4. Databas för nordisk verkstadsindustri-förundersökning	36 500
5. Datorbaserad informationssökning för vetenskaplig journalistik	49 500
6. Länk mellan informationssökningssystem och teledata tilläggsansökan	36 000
7. Nordiskt Energi Index (NEI)	35 000
8. Nordisk databas för pedagogik och psykologi vidareutveckling	41 000
9. Översikt av mikro- och minidatortillämpningar vid bibliotek i Norden	50 600
Totalt	1 041 035

IV Utbildning

<i>Projekt</i>	<i>Beviljat (FIM)</i>
1. Adb-baserad utbildning i online-sökning	45 000
2. Lärobok för interaktiva informationssökningssystem	30 000
3. Marknadsföring av Datacentralens databaser i Norden	18 700
4. Marknadsföring av en teknisk datatjänst i Norden	32 000
5. Mikrodatorer i biblioteksnyttjarundervisning	15 000
6. Nordisk bibliotekarieutbildningshandbok	10 000
7. NUI-kurs: Biblioteket i problemlösningsprocessen	44 000
8. Planering av ny teknologi i bibliotek	70 000
9. RECODEX-kurser i Norden	9 000
10. Sommarskola i högskole- och fackbiblioteks- administration	7 346
Totalt	281 046
Beviljat totalt 1983	2 015 381

Nordiska forskarkurser

Verksamhetsberättelse 1983

Namn och adress

Nordiska forskarkurser
c/o Fil. lic. Barbro Bryngelsson
Chalmers tekniska högskola
S-412 96 Göteborg
Tel 031-81 01 00

1. Institutionens uppgift

Syftet med kursverksamheten är att genom gemensamma kurser inom utvalda områden främja forskarutbildningen i Norden. Avsikten är därvid att dels tillgodogöra sig speciella kunskaper eller metoder och utnyttja unik apparatur vid vissa institutioner, dels genom samordning av resurser garantera medverkan av särskilt framstående experter och forskare från skilda delar av världen.

De nordiska forskarstipendierna syftar till att möjliggöra för forskare att vistas vid vetenskaplig institution i annat nordiskt land och därmed berika och fördjupa sin forskning.

Nordiska forskarsymposier är ämnade att främja det vetenskapliga utbytet i Norden. Med hjälp av dessa medel skall det också skapas möjligheter att ge bidrag till regelbundet återkommande symposier och konferenser.

2. Organisation

Verksamheten planeras och leds av en styrelse på upp till tio ledamöter, högst två från vardera av de fem nordiska länderna. Styrelsen representerar såväl aktiva forskare som forskningsadministratörer. Styrelsen utses för tre år i taget av Ämbetsmannakommittén för nordiskt kulturellt samarbete.

Styrelsens sammansättning 31.12.1983:
Universitetslektor Inger Dübeck, Danmark
Professor Bodil Jerslev-Lund, Danmark
Föredragande Ulla Ekberg-Piimies, Finland
Professor Mikko Niemi, Finland
Docent Örn Helgason, Ísland
Direktör Arvid Siljan, Norge

Fakultetssekreterær Ida Yttri, Norge
 Professor Birgitta Odén, Sverige
 Byråchef Hans Poppius, Sverige

Som forskarkursernas sekretariat fungerar Sekretariatet för nordiskt kulturellt samarbete i Köpenhamn. Styrelsens sekreterare har under 1983 varit fil. lic. Barbro Bryngelsson, Chalmers tekniska högskola, Göteborg.

3. Verksamheten 1983

3.1 Ekonomiskt utfall

Anslagspost	Budget	1983 Bokslut	Avvikelse
Löner		75 100	
Övriga kostnader (härav projekt)		5 540 300 (5 032 700)	
./ Intäkter			
Summa anslag	5 456 000	5 615 400	159 400 ¹

¹ överfört från 1982.

3.2 Beskrivning av verksamheten

a) Nordiska forskarkurser

Styrelsen har under 1983 disponerat ett anslag av 3 509 000 DKK för kursverksamheten. Inom denna anslagsram har genomförts sammanlagt 18 kurser. Till styrelsen har inlämnats 41 kursförslag. Vid kurserna har cirka 460 forskare deltagit. Kurserna har haft en jämn fördelning över såväl olika vetenskapsområden som geografiskt i Norden. De har gett kunskap om nya vetenskapliga metoder eller gällt nya forskningsområden vilket är en viktig målsättning för verksamheten. Flera av kurserna har haft tvärvetenskaplig karaktär. Vid bedömning av kursförslagen har styrelsen haft sakkunnig hjälp av forskningsråden vad beträffar det ämnesmässiga innehållet i förslagen. Den slutliga bedömningen har dock gjorts av styrelsen, som ensam ansvarar för det fastställda programmet. Styrelsen har liksom under tidigare år besökt de olika kurserna. Dessa besök är värdefulla för en fortlöpande utvärdering av verksamheten. De ger också tillfälle till ömsesidig information mellan styrelsen, kursarrangörerna och kursdeltagarna.

Under 1983 har styrelsen även utarbetat en sammanfattande rapport över verksamheten avseende perioden 1978–1983. Rapporten väntas utkomma våren 1984.

Programmet har under 1983 omfattat följande kurser:

1. Receptionsproblem inom konst och litteratur
(10 dagar, 20 deltagare)
2. Nordisk personnamnsforskning
(8 dagar, 20 deltagare)
3. Kvinna och teater i Norden
(8 dagar, 25 deltagare)

4. Bruk av rationalitetsmodeller i studiet av politik
(12 dagar, 29 deltagare)
5. Tillämpning av matematiska modeller i ekonomisk och historisk demografi
(12 dagar, 16 deltagare)
6. Manlig reproduktionsbiologi: från molekylära mekanismer till kliniska tillämpningar
(11 dagar, 23 deltagare)
7. Den motoriska enheten hos människan
(5 dagar, 44 deltagare)
8. Odontologisk epidemiologi och dess metoder
(8 dagar, 21 deltagare)
9. Metodkurs i case-kontroll undersökningar
(5 dagar, 26 deltagare)
10. Biologisk röntgenmikroanalys
(12 dagar, 20 deltagare)
11. Separation av biomolekyler och cellpartiklar med fäsfördelning
(9 dagar, 21 deltagare)
12. Mesometeorologi
(12 dagar, 26 deltagare)
13. Minsta kvadratförfiningsmetoder för kristallografer
(12 dagar, 26 deltagare)
14. Mikroskopiska teorier för kollektiva fenomen i atomkärnor
(12 dagar, 30 deltagare)
15. Strålnings- och spridningsprocesser i rymdplasma
(10 dagar, 22 deltagare)
16. Algebra, algebraisk topologi och deras växelverkan
(13 dagar, 30 deltagare)
17. Resistens mot växtpatogen
(8 dagar, 36 deltagare)
18. Ergonomiska mätmetoder i lantbruket
(10 dagar, 22 deltagare)

b) Nordiska forskarstipendier

Denna aktivitet startade som en försöksverksamhet 1979. Försöksperioden skulle pågå t. o. m. 1982. Utvärderingen av denna period redovisades i en rapport från styrelsen i slutet av 1982. Därefter har Nordiska ministerrådet beslutat att verksamheten skall fortsätta med styrelsen för Nordiska forskarkurser som administrativt ansvarig. För 1983 har 1 079 000 DKK stått till förfogande. Totalt under året inlämnades ansökningar motsvarande 672 stipendiemånader. Därtill kommer ansökan om resebidrag. Inom ramen för tillgängliga medel kunde 233 stipendiemånader beviljas, fördelade på 49 stipendiater. Härutöver beviljades 91 600 DKK som resebidrag. De beviljade stipendiernas fördelning på länder och ämnesområden framgår av nedanstående tabeller.

Tabell 1. Antalet beviljade stipendier fördelade på länder (hemmainstitution) och ämnesområden

	D	F	I	N	S	
Humaniora	2	3	2	1	3	11
Samhällsvetenskap	1	4		2	1	8
Medicin	1	6	1	1	1	10
Naturvetenskap	1	10	1	1	3	16
Teknik						
Jordbruksvetenskap			2	2		4
	5	23	6	7	8	49

Tabell 2. Antalet beviljade stipendier fördelade på länder (mottagarinstitution) och ämnesområden

	D	F	I	N	S	
Humaniora	4	2	1		4	11
Samhällsvetenskap	2			2	4	8
Medicin	1			1	8	10
Naturvetenskap	5			2	9	16
Teknik						
Jordbruksvetenskap					4	4
	12	2	1	5	29	49

c) Nordiska forskarsymposier

Även verksamheten med nordiska forskarsymposier startade 1979 som en fyraårig försöksperiod. Efter försöksperiodens utgång beslöts att medel fortsättningsvis skall ställas till förfogande för symposier och att styrelsen skall ansvara för denna aktivitet. För 1983 har budgeten omfattat 868 000 DKK. 76 ansökningar inlämnades varav 35 kunde beviljas. Beviljade anslag utgjorde sammanlagt 837 500 DKK vilket motsvarar 23% av det totala ansökta beloppet.

Beviljade symposiemedel (DKK) fördelade sig på länder och ämnesområden enligt följande tabell (antalet symposier inom parentes).

	D	F	I	N	S
Humaniora	10 000 (1)	55 000 (2)			95 000 (4)
Samhällsvetenskap	70 000 (3)	50 000 (1)		70 000 (2)	60 000 (3)
Medicin	30 000 (2)	85 000 (3)		65 000 (2)	52 000 (3)
Naturvetenskap	25 000 (1)		25 000 (1)	10 000 (1)	20 000 (1)
Teknik	5 500 (1)			15 000 (1)	
Jordbruksvetenskap				20 000 (1)	75 000 (2)

Styrelsen för Nordiska forskarkurser överlämnar härmed verksamhetsberättelse för år 1983.

Örn Helgason

Ordförande

Barbro Bryngelsson

Sekreterare

Nordiskt vulkanologiskt institut

Verksamhetsberättelse 1983

1. Institutionens opgift

Nordisk Vulkanologisk Institut (NORDVULC), indledte sin virksomhed i efteråret 1973. Det har til opgave at udføre forskning med sigte på vulkanologiens vigtigste sektorer: petrografi, geokemi, geofysik og vulkanhistorie. Instituttet skal give forskere og studerende – i første række fra de andre nordiske lande – mulighed for at studere vulkanologi og dertil knyttede videnskabelige problemer.

2. Organisation

Instituttet ledes af en styrelse og en direktör, der udnævnes af Nordisk ministerråd. Til instituttet er knyttet en videnskabelig stab, der for tiden består af to geologer, en geofysiker og fem forskningsstipendiater. Herudover er der en teknisk-administrativ stab, der består af to tekniske assistenter, en designer, en kontorfuldmægtig, samt en ökonoma og en biblioteksassistent (på deltid).

3. Virksomheden 1983

3.1 Ökonomisk udfald

Anslagspost	Budget	Bogslut 1983	Afvigelse
Lön	1 961	3 963	2 002
Andre udgifter	3 121	3 550	429
(– heraf projekt)	(300)	(316)	(– 16)
Summa anslag	5 082	7 513	2 431

- a) En ekstra bevilgning på 914 tus. ISK dækkede opsamlet underskud fra tidligere år.
- b) Afvigelse fra budget udover lønkomensation (kr. 2002 tus.) forklares på følgende måde:

1. Lönskomensation fra 1982	154
2. Kursdifference og renter	293
3. Overskud 1983	– 18

429

3.2 Beskrivelse af virksomheden

Forskning

I årene 1975 til 1983 gjorde instituttet en større indsats i undersøgelse af vulkansk og tektonisk aktivitet i Nord-Island. For første gang var det

muligt at udføre direkte observationer af de processer som foregår når en sektion af det verdensomfattende oceaniske riftsystem springer i aktivitet med betydelig udvidelse af jordskorpen såvel som intrusion og ekstrusion af smeltede bjergarter. I løbet af de 7 år, som denne proces varede, blev en stor del af instituttets midler satset på at opnå mest mulig faktuel data. Når denne vulkaniske aktivitet nu synes afsluttet, så begynder instituttet at omorganisere sin virksomhed. Samtidigt med at de i de sidste år indsamlede oplysninger bliver bearbejdede og publicerede, så er nye projekter påbegyndt. Følgende er få eksempler på forskningsprojekter som blev udført i 1983.

1. Spørgsmålet om temperatur og trykforhold under smeltning af basalter i jordens kappe bearbejdes ved undersøgelse af primitive basalter. Óskarsson, Grönvold og Risku-Norja (F-stip.) udfører detaljerede mineralogiske studier såvel som kemisk analyse af gaser som er opløste i mikroskopiske glasintrusioner i krystaller.

2. Bjergarter som kommer til overfladen i vulkanudbrud blev før udbruddet samlede i smeltebeholdere på 3–10 km dybde i skorpen under vulkanen. Komplicerede processer bl.a. kristallisering, konvektion og diffusion foregår i smeltebeholderen før udbruddet. Disse processer kan føre til systematisk variation i den kemiske sammensætning af de vulkanske produkter. Sverrisdóttir (I-stip.) studerer to store prehistoriske askelag fra Hekla med det formål at definere processer som førte til lagdeling i Heklas smeltebeholder.

3. Målinger af jordskorpens deformation giver oplysninger om skorpens spændingsforhold og bevægelse af smeltede bjergarter dybt i skorpen. Instituttet udfører slige målinger omkring flere aktive vulkaner.

Selv om den vulkanske aktivitet synes at være overstået i Krafla området, måler vi betydelige bevægelser af skorpen som kan antyde en ny ligevægtsindstilling efter de store ændringer som skete i 1975–1981.

I Askja-vulkanen i det centrale Island foregår store og raske bevægelser med bevægelsescentrum inde i Askja nedsenkningen (calderaen).

På Vestmannaöerne har man ikke fundet nogen målbare bevægelser siden projektet begyndte i 1978.

Stipendiater

Prof. Carl Ehlers (Finland)

Mag.scient. Jakob Høj (Danmark)

Cand.real. Ole Lutro (Norge)

B.Sc. Guðrún Sverrisdóttir (Island)

Fil. lic. Helmi Risku-Norja (Finland)

B.Sc. Gretar Ívarsson (Island)

Fil.lic. Jouko Parviainen (Finland)

Ökonomi

Budget for 1983 var urealistisk på grund af den høje inflation i Island som nåede op på 130 procent i begyndelsen af året. Året markeredes af økonomisk usikkerhed og som følge af dette måtte instituttets udgifter kontrolleres med stor forsigtighed. Som resultat af en økonomisk evaluering blev instituttets budget korrigeret ved at regne 1977 års budget frem til 1983 i reel værdi og trække 13 procent fra som skulle repræsentere den generelle erodering af det nordiske kulturbudget.

Instituttets styrelse er for så vidt tilfreds med at instituttet blev reddet fra økonomisk katastrofe. En anden og for instituttet gunstigere fremgangsmåde ville have været at basere det nye budget på faktiske udgifter i stedet for at bruge en matematisk fremregning af et budgetår, med forskellige projekter og forskellig aktivitet fra året 1983.

Endvidere synes styrelsen at reduktion af det fremregnede budget med 13 procent ikke er baseret på klare argumenter. Derimod foreligger at instituttets budget blev stærkt reduceret i længere tid med de følger at instrumenter og andet udstyr ikke kunne vedligeholdes.

Publicationer og rapporter (1983)

- Einar Kjartansson og Karl Grönvold: Location of a magma reservoir beneath Hekla Volcano, Iceland. *Nature*, Vol. 301, 5896, pp. 139–141.
- Páll Imsland: Iceland and the Ocean Floor. Comparison of Chemical Characteristics of the Magmatic Rocks and Some Volcanic Features. *Contrib. Mineral. Petrol.* 83: 31–37.
- Páll Imsland: Biased chemical Range of Icelandic and oceanic Basalt Analyses: The Result of different sampling Methods and compositionally selective kinematic Evolution within Rift Zones. *Jökull* 33, pp. 33–38.
- Sigurður Steinhórsson og Niels Óskarsson: Chemical Monitoring of Jökulhlaup Water in Skeidara and the geothermal system in Grimsvotn, Iceland. *Jökull* 33, pp. 73–86.
- Páll Imsland: Um náttúrufarslegar ógnir. *Almenn samantekt*. Tímarit VFI, 68. árg. 1, pp. 8–10.
- Peter Thy: Phase Relations in Transitional and Alkali Basaltic Glasses from Iceland. *Contrib. Mineral. Petrol.* 82: 232–251.
- Peter Thy: Spinel Minerals in Transitional and Alkali Basaltic Glasses from Iceland. *Contrib. Mineral. Petrol.* 83: 141–149.
- A. Tarantola, E. Tryggvason and A. Nercessian: Volcanic or seismic prediction as an inverse problem. *Annales Geophysicae*, 1983, 1, 6, 443–450.
- M. Condomines, K. Grönvold, P. J. Hooker, K. Muelenbachs, R. K. O'Nions, N. Óskarsson and E. R. Oxburgh: Helium, oxygen, strontium and neodymium relationships in Icelandic volcanics. *Earth and Planetary Sci. Lett.*, 66 (1983), 125–136.

Eysteinn Tryggvason: Distance measurements in the Gjástykki-Krafla-Mývatn area 1979–1982.

Eysteinn Tryggvason: Accuracy of tilt observations through optical leveling.

Halldór Ólafsson: Jarðhallamælar Norrænu eldfjallastöðvarinnar: bygging þeirra og uppsetning á þeim stöðum þar sem þeir hafa verið reyndir.

Eysteinn Tryggvason: The widening of the Krafla fissure swarm during the 1975–1982 volcano-tectonic episode.

Frans Erik Wickman
Styrelsens formand

Guðmundur E. Sigvaldason
Instituttets direktör

Nordiska samarbetskommittén för acceleratorbaserad forskning

Verksamhetsberättelse 1983

A. Namn och adress

Nordiska samarbetskommittén för acceleratorbaserad forskning
att. Finn Ingebretsen
Blegdamsvej 17
DK-2100 København Ø

1. Kommitténs uppgift

Komiteen, som blev oprettet 1974, har til formål at fremme nordisk samarbejde inden for acceleratorbaseret forskning og medvirke til nordisk samarbejde i forskningsprogrammer ved accelerators uden for Norden. Komiteen betjenes sekretariatsmæssigt af Nordisk Institut for teoretisk atomfysik.

Komiteens hovedopgave er at fremme en samordning og dermed en mere effektiv udnyttelse af de nordiske landes samlede forskningsressourcer inden for dette område personale- såvel som udstyrmæssigt. Efterhånden som kravene til eksperimentelt udstyr ikke kan opfyldes ved forskningscentre inden for Norden, har komiteen også samordnet de nordiske forskningsaktiviteter ved accelerators uden for Norden.

2. Organisation

Styrelsen består av två ledamöter från vardera Danmark, Finland, Norge och Sverige. Sekreteraren administrerar anslagen men är ej medlem av styrelsen. Ordföranden, v. ordföranden och sekreteraren bildar ett arbetsutskott, som behandlar ansökningar, som inkommer mellan styrelsemötena. Styrelsen mötes normalt en gång per år.

3. Verksamhet

3.1 Ekonomiskt utfall

Anslagspost	Budget	1983 Bokslut	Avvikelse
Löner			
Övriga kostnader	482 000	510 260	-28 260
(-härav projekt*)	(427 000)	(427 295)	(-295)
Intäkter	28 260		
Summa anslag	510 260	510 260	

* Överföring från 1982+räntor 4063 DKK. Ett "överskott" i bokslutet på 76 509 DKK. inklusive räntor beror på projekt som framflyttats i tiden av tekniska skäl.

From: Finn Ingebretsen (ordfører)

Date: 27.1.1984

I den følgende oversikt er det lagt størst vekt på samarbeidsaspekter og faglige motiver bak komiteens arbeide i 1983. Det er viktig å understreke at de midler NOAC årlig disponerer har vært helt vesentlige for det utstrakte samarbeidet som tradisjonelt har særpreget akseleratorbasert forskning i Norden. NOAC er godt innarbeidet i de aktuelle forskningsmiljøer, og kan ved sin brukerorienterte organisasjon gi effektiv støtte til samarbeidsprosjekter der behovet er størst og der det gjerne trengs raske avgjørelser.

Den største delen av virksomheten gjelder støtte til aktuelle forskningsprosjekt med deltagere fra to eller fler nordiske land. Vi vil peke på at denne type prosjektstøtte, spesielt i begynnerfasen, gir en god utnyttelse av kostbart forskningsutstyr. Det er ikke uvanlig i dag at prosjektene gjennomføres med utrustning fra flere laboratorier innen Norden. Det er vanskelig å gi et rent økonomisk anslag over denne form for kombinert ressursbruk. Den er ikke ubetydelig, og overskrider langt NOAC's årlige budsjett. Den viktigste effekten er imidlertid den forsterkede virkning dette har på den faglige utvikling og progresjon.

Denne måten å fremme samarbeid på er i virkeligheten ganske unik, og vekker positiv oppmerksomhet i utenomnordiske forskningsmiljøer.

Antall deltakere på prosjektene kan variere fra to til over ti, gjennomsnitt rundt fem. Støtten gis til prosjektreiser, vesentlig til planlegging og utførelse av eksperimenter, men også noe til etterfølgende databehandling.

I tillegg har komiteen støttet tre symposier og arbeidsmøter ("workshops"), samt gjesteforelesere som er invitert etter felles nordisk initiativ.

4. Støtte til samarbeidsprosjekter

4.1 Atomfysikk

Nordisk samarbeid innen eksperimentell atomfysikk har hatt en gledelig vekst og intensivering i de aller siste år. Det er gitt støtte til fire prosjekt. Komiteen har forsøkt å prioritere disse prosjektene for derved å bidra til veksten. Prosjektene er generelt meget omfattende, og kan mer karakteriseres som felles forskningsprogrammer konsentrert om eksisterende eller kommende utrustning. Den geografiske plassering av de deltakende institusjoner er vist på figur 1.

Atomfysikk har en lang tradisjon i Norden, og ved moderne akselerator-teknologi er de eksperimentelle muligheter utvidet vesentlig. Prosjektene omfatter studier av molekylioner, høgioniserte eksiterte atomer, atomære kollisjoner og laseratom vekselvirkning. Spesielt nevnes CRYEBIS ione-kilden som om ca. et år installeres ved AFI, Stockholm. Forskere fra de nordiske land har etablert et meget godt miljø som samarbeider om planer for utnyttelse av denne installasjonen. Prosjektet omfatter også faglig og teknologisk samarbeid med utenomnordiske grupper, spesielt i Frankrike, England og USA.

Komiteen ser det også som meget positivt at samarbeidsprosjektene innen atomfysikk trekker inn forskere fra mindre institusjoner som selv ikke disponerer eksperimentelt utstyr. Dette bidrar derfor til en god geografisk spredning innen de nordiske landene, en klar politisk målsetning i Norden generelt.

4.2. Kjernefysikk

Komiteen har gitt støtte til tretten prosjekt innen dette feltet, hvorav det i fem prosjekt helt eller delvis er benyttet utrustning i utenomnordiske laboratorier. I dag er det ikke tilgjengelig partikkelstråler av høgenergetiske tunge ioner, samt høgenergetiske lette partikler for eksperimenter i grenseområdet mot elementærpartikkelfysikk i Norden. Samtidig deltar nordiske fysikere i utvikling og bruk av "state of the art" spektroskopisk utrustning, kanskje spesielt innen gammaspektroskopi. Dette er viktig av to grunner. For det første har det en rent faglig verdi, der nordiske fysikere aktivt deltar i en viktig faglig progresjon. For det andre høstes erfaring i instrumentering og teknologi som overføres til nordiske miljøer.

Utenlandske laboratorier som er benyttet er:

Oak Ridge, Nasjonalt laboratorium, USA.

Daresbury laboratorium, UK.

GANIL, Nasjonalt laboratorium, Frankrike.

SATURN, Nasjonalt laboratorium, Frankrike.

Det er gitt støtte til ni samarbeidsprosjekt der det er benyttet nordiske akseleratorinstallasjoner. Deltakende institusjoner er vist på figur 2. Disse prosjektene representerer en stor faglig spredning innen kjernespektroskopisk grunnforskning. Typisk for dette samarbeidet er en stor grad av

instrumentell samkjøring over landegrensene. Der er ikke uvanlig at spektroskopisk utrustning bygges opp et sted og transporteres til den aktuelle akseleratorinstallasjon. Komiteen ser denne arbeidsform som meget verdifull.

Eksperimentene er utført ved følgende nordiske akseleratorer:

Syklotronlaboratoriet ved AFI, Stockholm.

Syklotronlaboratoriet ved Universitetet i Jyväskylä.

Syklotronlaboratoriet ved Universitetet i Oslo.

Tandemlaboratoriet ved NBI, Risø.

Tandemlaboratoriet ved Universitetet i Uppsala.

4.3. Faste stoffer, fysikalsk elektronikk og biofysikk

Det er gitt støtte til fire samarbeidsprosjekter innen disse faglige kategorier. Komiteen ser disse prosjektene som støtteverdige av to hovedgrunner. For det første er prosjektene ofte av mer anvendt karakter, og gir verdifulle tverrfaglige impulser. De demonstrerer at partikkelstråler fra et variert utvalg av moderne akseleratorer ofte gir unike muligheter innen mange fag. For det andre er også her ofte forskere fra mindre institusjoner med på prosjektene, slik at ønsket om god geografisk spredning ivaretas.

4.4. Instrumentutvikling og metodeorientert samarbeid

Det foregår til enhver tid en teknologisk og metodisk utvikling på akseleratorteknikk og på tilknyttet spektroskopisk utrustning. De aller fleste prosjekt komiteen støtter har slike tekniske utviklingsaspekter. I innværende periode er det gitt noen støtte til rene instrumenterings- og utviklingsprosjekt. Støtten er gitt i form av reiser. Spesielt nevnes ionekildeutvikling, som er meget viktig for akseleratormiljøene i Norden.

Komiteen forventer sterk øking i aktiviteten innen dette felt. Komiteen har også gjennom årene gitt støtte til samarbeid og informasjonsvirksomhet innen databehandling. I 1983 er det distribuert en oversikt og rapport over tilgjengelig datautrustning og eksisterende programvare: B. Skaali, "Data Acquisition facilities and computer systems in Nordic Nuclear Physics Laboratories".

Komiteen ønsker fortsatt å oppmuntre til teknisk samarbeid på alle nivå. Dette kan også forhåpentligvis gi den tekniske stab ved de forskjellige nordiske laboratorier inspirasjon og støtte til faglig samarbeid og utvikling.

5. Symposier og arbeidsmøter ("workshops")

Det er gitt støtte til tre møter i 1983. Disse er:

5.1. "The 5th Nordic Meeting on Intermediate and high Energy nuclear physics". Januar 1983 Geilo Norge

Det vitenskapelige program for dette møtet var konsentrert om grenseområdet mellom kjerne- og partikkelfysikk. Et hovedmotiv har vært å

belyse problemstillinger av spesiell interesse for nordiske samarbeidsprosjekter. Symposiet gir samtidig en forbindelse mellom kjernestrukturforskning og elementærpartikkelfysikk i CERN miljøet spesielt, der samtlige nordiske land er engasjert.

5.2. *"Perspectives on Synchrotron Radiation Research at a small storage ring". April 1983 Lund Sverige*

Arbeidsmøtet ble arrangert ved MAX-laboratoriet, Lund Universitet. Ved MAX vil det i ca. 1985 bli tilgjengelig synkrotronstråle for første gang i Norden. Denne type stråling er av meget stor interesse innen en rekke fag som atom- og molekylfysikk, biofysikk, kjemi og biologi. Komiteen har støttet arbeidsmøtet, og bifaller sterkt den store vekt Lund Universitet har lagt på nordiske samarbeidsaspekter ved denne installasjonen allerede på dette stadium. Samtidig vil komiteen understreke viktigheten av å følge opp støtte til felles nordiske prosjekt ved MAX i framtiden.

5.3. *"Workshop on Nuclear Structure at high spin". Mai 1983 NBI Risø Danmark*

Studiet av sterkt roterende kjerner har lang tradisjon blant nordiske kjernefysikere, og er i dag et av de største og mest aktive felt innen faget. Arbeidsmøtet, som også har utenomnordiske deltakere, er det tredje i rekken, og virker som en inspirerende katalysator på de nordiske samarbeidsprosjekt. Samtidig konsolideres den gode kontakten med utenomnordiske forskningsgrupper, og er med på å ivareta nordiske fysikers muligheter til fortsatt bruk av akseleratorutstyr utenfor Norden.

6. Akseleratorplaner i Norden

Komiteen følger kontinuerlig med i og deltar fortløpende i diskusjonen og planlegging av akseleratorer i Norden. Medlemmer av komiteen har deltatt i "Symposium on international facilities for Physics Research", Mai 1983, København, og "Workshop on the physics program at CELSIUS", Nov. 1983, Uppsala. Det er ingen grunn til å skjule at den løpende planlegging generelt koster forskningsmiljøene mye tid og arbeid, og komiteen ser det som viktig at arbeidet koordineres.

Komiteen vil derfor også sterkt fremme ønske om å få remisstatus vis.a.vis. NOS.

Følgende planer for nye større installasjoner foreligger i dag:

Utstyr/laboratorier vedtatt utbygget, ca. første bruksår:

– Oppradert syklotron, GWI, Uppsala.	1985
– Kjølring (CELSIUS) ved syklotronen i Uppsala.	1987
– Post-akselerator ved NBI, Risø.	1985
– CRYEBIS ionekilde ved AFI, Stockholm.	1985
– Elektron lagringsring (synkrotronstrålekilde) Lund.	1985

Utstyr/laboratorier på forslag/utredningsstadium:

- Elektronkjølering, Aarhus/CERN.
- Akselerator for tunge ioner, Sverige (AFI, GWI ...)
- Syklotron for tunge ioner, Jyväskylä, Finland.
- Lagringsring (CRYRING), AFI, Stockholm.

Innen akseleratorfysikk generelt har det internasjonale miljø alltid vært samarbeidsorientert når det gjelder tung og kostbar utrustning. Den modellen som nå ser ut til å finne anvendelse inne Norden er en hovedsakelig nasjonal satsing på grunninvesteringer, med nordisk samarbeid på tilknyttet spektroskopisk utrustning og på prosjektnivå. Modellen har den fordel at investeringer utnyttes optimalt, samt gir en god geografisk spredning. På den annen side gir det enkelte lands muligheter og forskningspolitiske intensjoner begrensninger på ressursatsingen. Denne modellen er en klar dreining bort fra det felles nordiske NORDAC forslaget fra slutten av 60-tallet.

I tillegg til de Nordiske prosjekt og planer er det derfor viktig å følge med på den utvikling og oppbygging som skjer forøvrig innen akseleratorfeltet, spesielt innen Europa. Det er av helt avgjørende betydning at nordiske fysikere tilbys mulighet til å benytte utstyr av en størrelse som ikke lar seg realisere i Norden innen overskuelig framtid.

Styrelsen för Nordiska kommittén för acceleratorbaserad forskning överlämnar härmed verksamhetsberättelsen för år 1983.

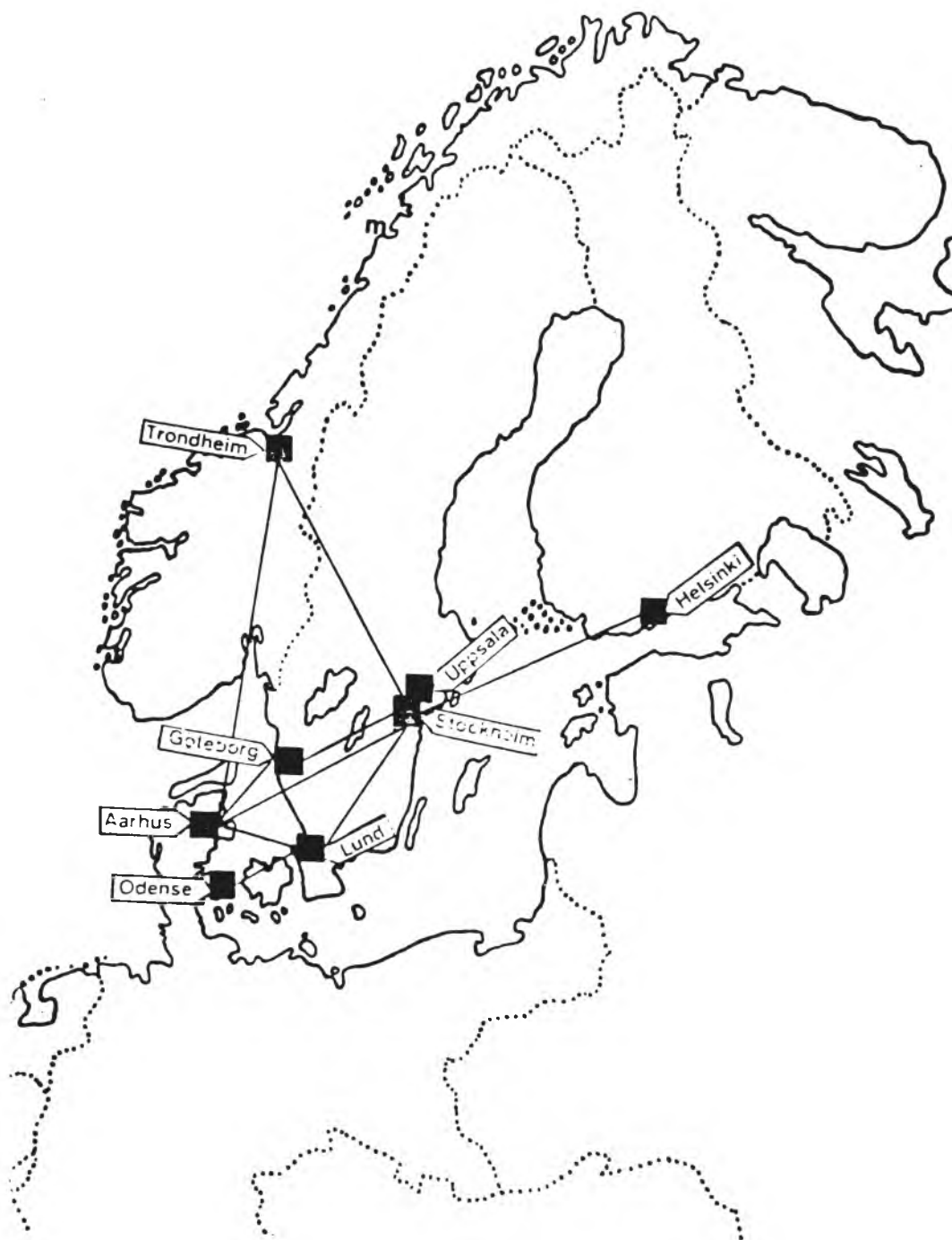
F. Ingebretsen

Ordförande

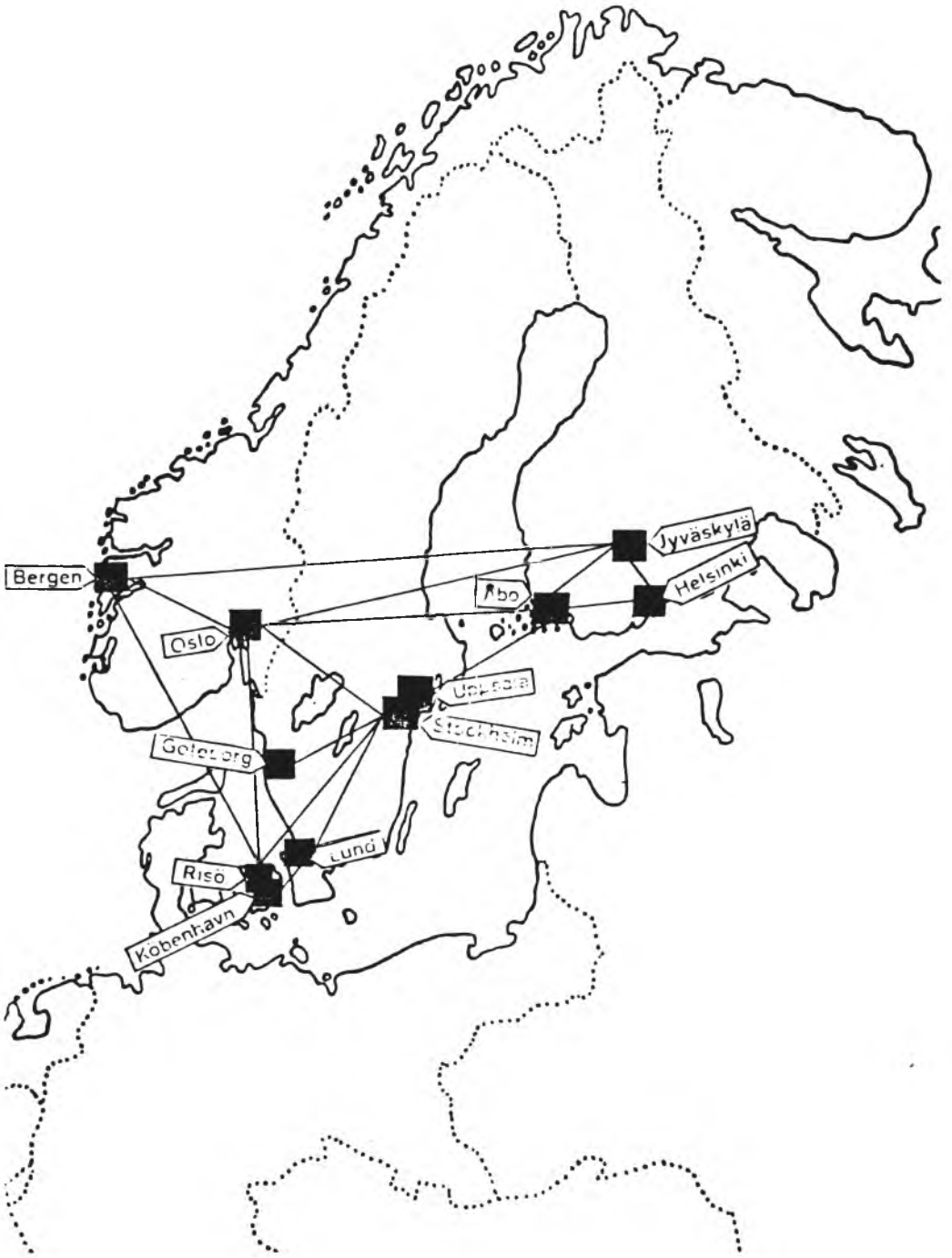
N.R. Nilsson

Sekreterare

**Deltakende Institusjoner i
atomfysikkprosjekt støttet av NOAC**

Deltakende institusjoner i kjernefysikk-prosjekter støttet av NOAC

Nordiskt samarbejde inom massmediaforskning (NORDICOM)

Verksamhetsberättelse 1983

Navn og adresse

NORDICOM
Statsbiblioteket
Universitetsparken
DK-8000 Århus C
Tel.: (06) 12 20 22

1. Formål

Formålet er at udvikle, effektivisere og lette den nordiske massemedieforskning. Massemedieforskningens opdagelser og resultater skal gennem nationale og nordiske indsatser i øget udstrækning gøres tilgængelige for nordiske forskere og aftagere af forskningsresultater samt for den interesserede almenhed. I formålet indgår også at formidle kendskab og kontakter mellem nordiske og internationale forskningsmiljøer.

2. Organisation

Det grundlæggende registrerings- og informationsindsamlingsarbejde udføres af dokumentalister, der er placeret i hvert af de nordiske lande og som betales over domicillandets budgetter. Den fællesnordiske virksomhed varetages dels af NORDICOMs sekretariat, der er placeret i Århus, dels af NORDICOMs nyhedsbrevsredaktion, der er placeret i Göteborg.

NORDICOMs sekretariat varetager, foruden administrationen af den nordiske bevilling, koordineringen af dokumentationsarbejdet, inddateringen til og produktionen af den årlige trykte bibliografi over nordisk massekommunikationslitteratur samt opdatering og administration af NORDICOMs online-database, NCOM.

NORDICOMs nyhedsbrevsredaktion forestår redigeringen og produktionen af NORDICOMs nordisk-sprogede nyhedsbreve (4 nr. pr. år) samt de engelsk-sprogede resumédugaver (2 nr. pr. år).

NORDICOMs nordiske virksomhed, der betales over kulturbudgettet, ledes af en styrelse på seks medlemmer, der er udpeget af Nordisk Ministerråd. Styrelsens sammensætning var pr. 31.12.83:

Professor H. P. Clausen, formand, D

Universitetslektor Lennart Weibull, næstformand, S
 Professor Pertti Hemánus, F
 Docent Thorbjörn Broddason, Í
 Avdelningsbibliotekar Nils Gram, N
 Soc. lic. Mariam Ginman, NORDINFO

3. Virksomheden 1983

3.1 Økonomisk årsresultat

Anslagspost	Budget	1983-bokslut	Avvikelse
Løner	294	328	-34
Aut. løn. reg.	23		+23
Rest særbevilling	67		+67
Øvrige kostnader	346	364	-18
(-hårav projekt)	(222)	(182)	(+40)
./ Intægter	-	./21	./21
Summa anslag	730	671	+59

3.2 Beskrivelse af virksomheden

NORDICOMs virksomhed har i 1983 været karakteriseret af 3 forhold: 1. en rutinemæssig drift af de tjenester, der fungerer i faste rammer, 2. test, m. m. af NORDICOMs online-database, NCOM og 3. evalueringen af NORDICOMs virksomhed.

1. Etablerede tjenester

Dokumentationsvirksomheden

NORDICOMs årlige *bibliografi*, der udkom planmæssigt i juni måned 1983, er den 8. i rækken. Bibliografien omfatter ca. 1 050 nye referencer over nordisk massekommunikationslitteratur. Der er hermed i alt siden 1975 registreret og dokumenteret ca. 7.400 nordiske dokumenter (bøger, tidsskriftsartikler, forskningsrapporter, studentspecialer, stencilater, konferencebidrag, m. m.).

Informationsvirksomheden

NORDICOMs *nyhedsbreve*, det nordisk-sprogede: NORDICOM-Information og det engelsk-sprogede: The NORDICOM Review, udkom planmæssigt i 1983 med hhv. 3 nordiske numre (heraf eet dobbeltnummer) og 2 engelske udgaver. Nyhedsbrevene bringer en bred vifte af informationer om nordisk medieforskning, som f. eks. artikler, anmeldelser, aktuelle litteraturoversigter, igangsatte forskningsprojekter, oplysninger om konferencer og seminarer, m. m.

NORDICOM har konstateret en stadig stigende interesse for nyhedsbrevene. Antallet af udsendelser pr. nordisk nyhedsbrev er steget fra ca. 1 300 i 1981 til ca. 1 800 i 1983. Det engelsk-sprogede nyhedsbrev udsendes nu i ca. 800 eksemplarer mod ca. 400 stk. i 1981. Med nyhedsbrevene har NORDICOM kunnet sprede informationer om nordisk medieforskning til

et meget bredt sammensat publikum, hvilket bl. a. kan aflæses af at sammenholde oplaget for det nordiske nyhedsbrev med antallet af aktive medieforskere i Norden.

NORDICOMs nyhedsbreve baserer sig på de nationale dokumentationscentralers informationsindsamling og dokumentationsarbejde, men også på et udstrakt samarbejde med nordiske medieforskere.

Dette samarbejde manifesterede sig i 1981 i, at NORDICOM, i samarbejde med arrangementskomiteen, redigerede og udgav afrapporteringen fra den V. Nordiske medieforskerkonference i Reykjavik i form af et nummer af det nordisk-sprogede nyhedsbrev. Igen i 1983 afrapporteredes fra den VI. nordiske konference, der blev holdt i Volda i Norge, i form af nr. 3–4 1983 af det nordiske nyhedsbrev.

2. NORDICOMs online-tjeneste, NCOM

NORDICOM implementerede i løbet af 1982 et søgesystem for den datamængde, der siden 1975 har udgjort grundlaget for produktionen af NORDICOMs årlige bibliografi. Takket være en bevilling fra Nordisk Ministerråd blev online-tjenesten d. 01.12.82 gjort gratis tilgængelig for litteratursøgninger via DC-Host Centre, Datacentralen i København. Formålet var at teste systemet samt indhente erfaringer med henblik på en evt. permanentning af en online-tjeneste. Det ansøgte og bevilgede beløb var beregnet til at kunne opretholde online-databasen som en gratis tjeneste indtil 30.06.83, i forventning om, at det planlagte evalueringsarbejde vedr. NORDICOMs samlede virksomhed ville være tilendebragt inden denne dato.

Da evalueringsarbejdet ikke var afsluttet pr. 30.06.83, opnåede NORDICOM ved en forhandling med Datacentralen en aftale om, at videreføre tjenesten som en betalingsdatabase, uden udgift for NORDICOM, frem til 31.12.83. Dette arrangement var baseret på en forventning om, at evalueringsarbejdet (se nedenfor) og deraf følgende beslutninger vedr. NORDICOMs fremtidige virksomhed, ville være afsluttet inden dette tidspunkt. Hensigten med aftalen med Datacentralen var at undgå en afbrydelse i driften og marketingsarbejdet, indtil der var taget endelig stilling til online-databasens fremtid som en af NORDICOMs tjenester.

I løbet af efteråret blev det klart, at der ikke ville finde en endelig stillingtagen sted til NORDICOMs fremtid før i løbet af foråret 1984, hvorfor NORDICOM har besluttet at holde online-tjenesten på markedet for egne midler frem til sommeren 1984, i forventning om, at der herefter vil være truffet en definitiv afgørelse om NORDICOMs fremtid.

3. Evalueringen af NORDICOMs virksomhed

NORDICOMs virksomhed blev i 1982–83 evalueret af en nordisk evalueringsgruppe. Den endelige rapport fra evalueringsarbejdet forelå i september måned 1983. NORDICOMs styrelse drøftede rapporten på et møde

11. 10. 83. Ca. 1. november sendte NORDICOM en skriftlig gennemgang af evalueringsrapporten til Sekretariatet for nordisk kulturelt samarbejde.

NORDICOM konstaterede med stor tilfredshed, at evalueringsrapporten anbefalede en fortsættelse af NORDICOMs nordiske virksomhed, der, som rapporten bl. a. udtrykte det, "var et af de nordiske samarbejdsprojekter, der fungerede godt". Mht. de tjenester der er etableret i NORDICOM, herunder den allerede omtalte online-database, anbefalede rapporten ligeledes en uændret fortsættelse.

Der var forskellige kritikpunkter af visse forhold i virksomheden. NORDICOM har gennemdrøftet disse kritikpunkter og har senere i en rapport til Sekretariatet for nordisk kulturelt samarbejde peget på løsningsmuligheder. Bl. a. vil der være behov for tilførsel af ekstra ressourcer til organisationen for at løse dele af de anførte kritikpunkter.

NORDICOM havde, som det tidligere er påpeget i denne beretning, forventet, at der var truffet en definitiv afgørelse om NORDICOMs fortsatte virksomhed allerede medio 1983. Men da evalueringsarbejdet først blev tilendebragt i efteråret 1983 måtte NORDICOM se i øjnene, at de nødvendige beslutninger først ville blive truffet omkring årsskiftet 1984. (Det er senere blevet meddelt NORDICOM, at der ikke vil blive taget stilling til NORDICOMs fremtidige virksomhed før medio 1985.)

Den successive udsættelse af evalueringsarbejdet, og dermed beslutninger vedr. NORDICOMs fremtid, har præget NORDICOMs arbejde i 1983, dels ved at organisationen har forholdt sig afventende mht. nye initiativer og anden udadvendt virksomhed, dels ved en beslaglæggelse af organisationens sparsomme ressourcer især sidst på året, således, at f. eks. planlagte dokumentalitmøder måtte udsættes og til sidst helt aflyses. Dette er baggrunden for, at der i den økonomiske oversigt er et overskud på posten projekter på ca. DKK 40 000.

Beslutning

Styrelsen for NORDICOM afgiver hermed virksomhedsberetning for 1983.

f. H. P. Clausen

Formand for NORDICOMs styrelse

Claus Kragh Hansen

e. b.

Sekretær for NORDICOMs styrelse

**Nordiska språksekretariatet och de nordiska språknämndernas sam-
arbeide***Verksamhetsberättelse 1983**Navn og adresse*

Nordisk språksekretariat
Postboks 8107 Dep (Drammensveien 158)
N-Oslo 1
Telefon (02) 55 64 94

1. Institusjonens oppgave

Nordisk språksekretariat begynte sin virksomhet 1. juli 1978. Ifølge instruksjonen er Språksekretariatet et samarbeidsorgan for språknemndene og tilsvarende organer i de nordiske landene. Sekretariatet skal arbeide for å bevare og styrke det språklige fellesskapet i Norden og for å fremme den nordiske språkforståelsen. Dette skal sekretariatet gjøre blant annet ved å være rådgivende og koordinerende organ i nordiske språkspørsmål, ta initiativ til forskningsprosjekter, følge grannespråkundervisningen på alle utdanningsnivåer, samarbeide med massemediene, medvirke ved ordboksprosjekter, gi ut skrifter og arrangere nordiske møter om språkspørsmål.

2. Organisasjon

Nordisk språksekretariat blir ledet av et styre på tolv personer som representerer samtlige språknemnder i Norden. Styret utpeker blant sine medlemmer et arbeidsutvalg med en representant fra Dansk Sprognævn, en fra Forskningscentralen för de inhemska språken i Norden, en fra Norsk språkråd og en fra Svenska språknämnden. Formannen i styret er samtidig formann i arbeidsutvalget. Sekretariatets fellesnordiske administrasjon er plassert ved Norsk språkråd i Oslo.

*3. Virksomheten 1983**3.1 Økonomisk utfall*

(Beløpene avrundet til nærmeste hele tusen nkr)

	Budsjett	Regnskap	Avvik
Lønner (inkl. sos. avg.)	273	371	+55
Automatisk lønnskompensasjon	43		
Andre utgifter	374	333	-41
Overført fra 1982 (inkl. ekstrabevilgninger)	91		
	781	704	77

Avviket under lønninger skyldes at utgifter til ekstrahjelp og honorarer er ført opp her.

Av overskuddet for 1983 på 77 000 NOK utgjør ca. 50 000 NOK rest av ekstrabevilgning til en symposieserie om de nordiske skriftspråkenes utvikling på 1800-tallet og ca. 12 000 NOK rest av ekstrabevilgning til prosjektet "Barn i Norden".

3.2 *Beskrivelse av virksomheten*

3.2.1 *Møter og konferanser*

Det årlige styremøtet i Nordisk språksekretariat ble holdt i Marstrand 12.–13. september i tilknytning til det 30. nordiske språkmøtet 13.–15. september. Hovedemnet for det nordiske språkmøtet var "Vad önskar språkvården av språkforskningen?" Dessuten vedtok møtet å tilrå overfor språknemndene i Danmark, Norge og Sverige å endre skrivemåten av en del fremmedord med sikte på å komme fram til størst mulig nordisk samsvar.

Arbeidsutvalget og de nordiske medarbeiderne i Dansk Sprognævn, Forskningscentralen för de inhemska språken i Finland, Norsk Språkråd og Svenska språknämnden har hatt fire møter.

I 1983 arrangerte Språksekretariatet disse konferansene: "Finskan som språk i Norden", Helsingfors 28.–30. januar (sammen med Foreningene Nordens Forbund, Nordiska språk- och informationscentret i Helsingfors og Hanaholmen kulturcentrum), "Second International Conference on Minority Languages", Åbo 6.–11. juni, "Skolens og lese- og skriveferdighetens betydning for de nordiske skriftspråkenes utvikling på 1800-tallet", Sundvollen 16.–19. november.

Sekretariatet planlegger to konferanser til om skriftspråkenes utvikling på 1800-tallet. Den første konferansen vil ta opp skriftspråkenes utvikling i forvaltning, næringsliv og privatkommunikasjon (Finland september 1984), den andre ideologiens betydning for skriftspråksutviklingen (København høsten 1985). I mai 1984 vil sekretariatet arrangere en konferanse om de nordiske skriftspråkenes utvikling etter 1945 sett på bakgrunn av forandringene i samfunnsforholdene.

Representanter for Språksekretariatet deltar også på andre møter, kurs og liknende, og orienterer da om det nordiske språksamarbeidet og om nordiske språkspørsmål. I 1983 har sekretariatet blant annet deltatt på de nordiske terminologisentralenes kontaktmøte – Nordterm – som blir holdt annethvert år. Sekretariatet er også representert med en observatør på de årlige møtene i Nordspråk (morsmåslærernes samarbeidsorgan).

3.2.2 *Skrifter*

I 1983 gav Språksekretariatet ut fire skrifter: *Språkene i Norden*, *Språk i Norden 1983*, *Finskan som språk i Norden* (jf. ovenfor) og en bibliografi over læremidler til grannespråksundervisningen i grunnskolen (sammen med Forsøksrådet for skoleverket i Norge).

Språkene i Norden er kommet ut som nummer 1 i sekretariatets nye skriftserie, med Bertil Molde og Allan Karker som redaktører. Boka gir den første samlede oversikten over alle språkene i Norden bortsett fra innvandrerspråkene. Artiklene om de enkelte språkene er skrevet på dansk, norsk og svensk, og bortsett fra artikkelen om grønlandsk er de alle skrevet av styremedlemmer i Språksekretariatet.

Hovedemnet for sekretariatets og språknemndenes felles årsskrift – *Språk i Norden 1983* – er fagspråk og terminologi. Dessuten inneholder skriftet som vanlig rapporter om språksamarbeidet i Norden, kommenterte bibliografier over ny nordisk litteratur om språkspørsmål og lister over nye ordbøker.

Språksekretariatet har også administrert og deltatt i arbeidet med en tekstantologi for grannespråkundervisningen i grunnskolen – *Barn i Norden*. Manuskriptet er ferdig, og boka vil trolig bli gitt ut i 1984 med Språksekretariatet som en av utgiverne.

Sammen med Nordiska språk- och informationscentret er Språksekretariatet i gang med å utarbeide et supplement til det populære heftet *Att tala nordiskt*. Tittelen på det nye skriftet vil bli *Att forstå varandra i Norden*. Skriftet vil gi praktiske råd om hvordan en bør legge opp nordiske møter for at kommunikasjonen skal bli best mulig.

3.2.3 Språkdok

I samarbeid med Språkdata ved Göteborgs Universitet gjennomførte Språksekretariatet 1980–82 et prøveprosjekt med sikte på å utvikle en nordisk dokumentasjonsentral for språkvitenskap – Språkdok. Med tanke på en eventuell videreføring sendte sekretariatet i 1983 et spørreskjema til de forskerne som hadde deltatt i prosjektet, for å få vite om de hadde hatt noen nytte av det. På grunnlag av det positive resultatet av denne undersøkelsen har sekretariatet bestemt at prosjektet bør føres videre under forutsetning av at det blir bevilget nødvendige midler til det.

3.2.4 Grannespråkundervisningen i den videregående skolen

Som et ledd i handlingsprogrammet for bedre språkforståelse i Norden har Nordisk ministerråd bevilget 180 000 DKK til et prosjekt som skal kartlegge grannespråkundervisningen i den videregående skolen (gymnasieskolan), og eventuelt foreslå tiltak som kan styrke denne undervisningen. Språksekretariatet er representert i den arbeidsgruppen som er nedsett, sammen med Nordiska språk- och informationscentret og Nordspråk. Arbeidet kom i gang høsten 1983.

3.2.5 Uttalelser

I 1983 uttalte Språksekretariatet seg til Nordisk ministerråd om islandske navn i nordiske skrifter, om bruken av Å/å og Aa/aa i danske stedsnavn og om faren for inndraging av nordiske lektorstillinger ved

universitetene i Norden. I den siste uttalelsen ber sekretariatet Nordisk ministerråd om å vurdere muligheten for å få opprettet en nordisk kulturavtale for å sikre et minstemål av nordiske lektorstillinger ved universitetene.

3.2.6 Ordbøker

I 1983 uttalte Språksekretariatet seg om to ordboksprosjekter i forbindelse med søknader til Nordisk kulturfond: Ivar Orkland og Frederik Raastad: *Islandsk-norsk ordbok* og Mirja Azeem: *Dansk-finsk ordbog*. Sekretariatet deltok også i 1983 i arbeidet med *Nordisk forvaltningsordbok* og *Nordisk skolterminologi*, som begge kom ut i løpet av året.

3.2.7 Kortarkiv over ordbøker

Språksekretariatet fullførte i 1983 arbeidet med et emnesortert kortarkiv over ordbøker som er kommet ut i Norden etter 1955. Ved hjelp av arkivet kan en få oversikt over eksisterende én- eller flerspråklige allmennordbøker eller ordbøker innenfor et bestemt fag. Ved utgangen av 1983 inneholder arkivet vel 2000 kort.

3.2.8 Den nordiske nyordsundersøkelsen

De nordiske språknemndene registrerer nye ord og uttrykk som blir brukt i massemedier, faglitteratur o.l. I 1982 gav Norsk språkråd ut "Nyord i norsk" med et utvalg av ord som er kommet til i perioden 1945–75. Tilsvarende ordbøker vil bli gitt ut av Dansk Sprognævn og Svenska språknämnden som ledd i et nordisk samarbeidsprosjekt. Når disse ordbøkene er kommet, vil det videre nyordsarbeidet bli drøftet på nordisk basis.

3.2.9 Språkspørsmål

I samarbeid med språknemndene behandlet Språksekretariatet i 1983 flere språkspørsmål med sikte på å komme fram til fellesnordiske anbefalinger. Sekretariatet har også behandlet en del spørsmål om skrivemåten av geografiske navn.

Bertil Molde

Formann

Ståle Løland

Sekretariatssjef

Nordens Hus i Reykjavik

Verksamhetsberättelse 1983

1. Institutionens uppgift

Nordens hus skall fungera som ett nordiskt kulturcentrum och förbindelseled mellan Island och de övriga nordiska länderna. Institutionens verksamhet är mångsidig och omfattar föredrag, utställningar, musik- och litteraturprogram, kurser och konferenser, film- och teaterverksamhet samt informationsförmedling. Särskild vikt läggs på biblioteksverksamheten.

Nordens hus medverkar också till att sprida kunskap om isländsk kultur i övriga Norden, och samarbetar med kulturinstitutioner och -organisationer i alla nordiska länder.

2. Organisation

Institutionen leds av en styrelse bestående av 7 av Nordiska ministerrådet utnämnda medlemmar, av vilka Islands regering utnämner 3 och regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige en medlem var. En av de isländska medlemmarna utses av Islands universitet och en av isländska Föreningen Norden. Medlemmarna utnämns för tre år i sänder. Den dagliga ledningen handhas av en av Nordiska ministerrådet på förslag av styrelsen utnämnd direktör.

Institutionen, som inledde sin verksamhet år 1968, finansieras sedan 1973 över den nordiska kulturbudgeten.

3. Verksamheten 1983

3.1 Ekonomiskt utfall (se också 3.2)

Anslagspost	Budget	Bokslut 1983	Avvikelse
Löner	2 672 000	3 106 277	-434 277
Övriga kostnader	6 154 000	6 142 537	11 463
./. Intäkter	./. 1 480 000	./. 2 226 697	./. 746 697
Summa anslag	7 346 000	7 829 364	-483 364

3.2 Beskrivning av verksamheten

I årets början var institutionens ekonomiska situation osäker beträffande budgetmedel till verksamhet och fastighetens skötsel, men förbättrades

under åren bl. a. tack vare en stabil kursutveckling och en extra beviljning från Islands regering om ISK 400 000. Därtill erhöll Nordens hus diverse bidrag för speciella projekt och anskaffningar, drygt 397 000 ISK. Som en följd av detta kunde verksamheten, som under årets första tre månader varit ytterst begränsad, bedrivas på en i förhållande till åren före 1981 normal nivå under årets senare del och vissa större reparationer och anskaffningar verkställas.

Den normala aktivitetsnivån medförde å sin sida stor press på husets personal, och mot årets slut framstod klart behovet av återinrättandet av den programsekreterartjänst, som strukits år 1982 som en följd av husets ekonomiska problem.

Programverksamhet (se Tabell 1)

Eftersom programutbudet i årets början kvantitativt inte var stort, var strävan att kring de enskilda programmen bygga upp kompletterande aktiviteter och i så hög grad som möjligt utnyttja gästerna också för arrangemang utanför Reykjavík. Härvid bistods institutionen av det fortsatta goda samarbetet med nordiska organisationer i Island. I samarbetet med Föreningen Norden genomfördes tre större programblock, *Grönlandsutställningarna* i augusti, *Grundtvigsminne*-serien i september samt flera program och författarbesök i anslutning till *Nordiskt litteraturår 1983–84*.

Ett av Danmarks kulturministerium beviljat bidrag möjliggjorde en högklassig serie med dansk kultur under vårmånaderna. I den medverkade *Trille*, *Suzanne Brøgger* samt skådespelarna *Erik Mørk* och *Folmer Rubæk*. Speciellt de två förstnämnda gav en mycket stor publikrespons. Detsamma kan sägas om den svenske tusenkonstnären *Hasse Alfredssons* besök, med film och litterärt program.

En återkommande publikframgång är sommarprogrammen med serien *Öppet hus*. De är, tillsammans med sommarutställningarna – denna gång de isländska klassikerna *Ásgrímur Jónsson* och *Isländskt fågelberg* – avsedda särskilt för nordiska besökare till Island och fyller uppenbarligen ett stort behov. Årets stora publiksuccé var emellertid en serie *svampprogram*, ledda av lektor *Bertil Thors* från Finland. Den omfattade svampråd-givning, kurser, föredrag och exkursion.

Filmaktiviteten var under året stor i Nordens hus. Särskilt bör nämnas grundandet av den nordiska *filmklubben Nordurljós*, som på sitt program har både filmvisningar, information om och distribution av nordisk spelfilm. I begynnelseskedet administreras och finansieras filmklubben genom Nordens hus, men förväntas efter det första försöksåret kunna fortsätta sin verksamhet självständigt. En förutsättning för filmklubben var anskaffandet av en professionell 16 mm:s filmprojektor, vilket möjliggjordes genom ett bidrag från Letterstedtska föreningen.

Betr. föredragsverksamheten var en strävan under året att bredda utbudet, och också ta upp intressanta frågor utanför kultursektorn. Dylika har

varit bl. a. fredsfrågor, dels i anslutning till en utställning av *Den illegale presse i Norge 1940–45* och dels vid *Maj-Britt Theorins* besök i maj, och aktuella politiska översikter som ett föredrag av partiordf. *Pär Stenbäck*.

Institutionen medverkade till spridning av isländsk kultur i Norden genom *tre utställningar av isländska tecknare*, som under höstmånaderna visades i Åbo konstmuseum i Finland. Därtill pågick under året intensiva förberedelser av en stor nordisk vandringsutställning FORM ISLAND, där Nordens hus är en av arrangörerna.

Året avslutades med utställningen *Färöarnas konst* från Nordiskt konstcentrum. Till vernissagen i Nordens hus, som var starten på utställningens nordiska turné, medverkade också Nordens hus på Färöarna. Nordens hus i Reykjavík å sin sida uppmärksammade Färö-institutionens öppnande i maj med en *programafton om Färöarna* och genom att till öppningen producera utställningen *Isens land*, med grafik och fotografi från Grönland.

Biblioteket (se Tabell 2)

Bibliotekets öppethållningstider var under året de samma som tidigare, läsplatserna var tillgängliga vardagar 9–19 och söndagar 14–17 och under sommarmånaderna var biblioteket därtill öppet 19–22 på torsdagskvällar i anslutning till programserien Öppet hus. Biblioteksstatistiken visar ökade utlån, bl. a. interurbana lån och lån ur artoteket. Det sistnämnda utbyggdes något, med bl. a. finsk, färöisk och grönländsk grafik.

Bokutställningar sattes upp i samband med institutionens programverksamhet. Bl. a. visades i april, vid en *Finlandsvecka* i Reykjavík, finska böcker, skivor, resebroschyrer, affischer och annat finskt material. *Marja-Leena Rautalin* från Informationscentralen för Finlands litteratur var rådgivare. I september arrangerades en unik utställning med originalutgåvor av Grundtvig och om Grundtvig; en stor del av böckerna var inlånade från privatpersoner och andra bibliotek. I november gjordes en stor utställning i anslutning till invigningen av det Nordiska litteraturåret. *Nyförvävslistor* uppgjordes och distribuerades, skiv- och tidskriftssamlingarna gallrades, kortkatalogerna omdisponerades i samband med inköp av katalogskåp.

Två *studenter* på bibliotekslinjen vid Íslands universitet pryade i biblioteket. *Informationsverksamheten* var intensivare än någonsin, och skolbesöken var ovanligt talrika. En elektronisk skrivmaskin, främst avsedd för skrivning av katalogkort, inköptes.

Biblioteket fick tre stora bokgåvor under året, från Grönlands landsbibliotek, från Universitetsbiblioteket i Göteborg och Ålands landskapsstyrelse. Dessutom erhöles gåvor från flera privatpersoner och förlag, främst LT i Stockholm.

Fastigheten

Fastighetens tillstånd förbättrades något under året, dels tack vare det gynnsammare ekonomiska läget mot årets slut och dels en av Nordiska ministerrådet godkänd överföring av medel från 1982, drygt 300 000 ISK, för vissa reparationer och anskaffningar.

En stor reparation av husets yttre trävirke kunde genomföras under sommaren. Den nya metod som tillämpats, garanterar förhoppningsvis en större hållbarhet och mindre behov av årlig översyn än hittills.

En annan stor reparation, husets tak och tätning av läckage, kunde på grund av mycket dåliga väderleksförhållanden inte genomföras. De härför avsedda medlen måste därför överflyttas till 1984.

Också institutionens AV-utrustning kunde till vissa delar förbättras. På AV-sidan anskaffades utöver en ny filmprojektor också en videobandspelare med tillhörande TV-apparat. Den gamla telefonväxeln ersattes med ny apparatur, och en ny kopieringsmaskin inköptes.

Utöver ovannämnda utfördes bl. a. mindre målnings- och lackningsarbeten, och diverse mindre anskaffningar såsom möblemang. Fortfarande återstår dock flera stora problem, däribland ventilationen. Frågan om direktörsbostaden och nödvändiga tilläggsutrymmen för bl. a. kontor, är också olöst.

Efter utförliga diskussioner med husets arkitekt Maggi Jónsson och andra fackmän, utarbetades en prioriterad förteckning med kostnadsberäkning över det årliga underhållsbehovet samt det uppsamlade behov, som uppstått då åtgärder uppskjutits på grund av institutionens ekonomiska problem. Förteckningen har tillställts Nordiska ministerrådet.

4. Beslut

Styrelsen för Nordens hus i Reykjavík överlämnar härmed verksamhetsberättelsen för år 1983.

Reykjavík den 27 april 1984

Guðlaugur Thorvaldsson

Styrelsens ordförande

Ann Sandelin

Direktör

Tabell 1

Programverksamheten 1983

	Antal	Besökare ca
Konserter	21	1 790
Föredrag	27	1 385
Litteraturprogram	6	590
Filmvisningar	21	925
Teater	3	190
Dans	1	80
Utställningar i NH:s regi	23	19 400
Kurser	3	90
Programserier	3	1 550
Annat (Färöprogram, midsommar, svamprådgivning, Lucia)	4	1 980
Totalt	112	27 980 pers.
Program utanför NH	14	
Program i Norden	4	
Gäster i gästrummen	64	
Utställningar arr. av andra än NH	13	
Medeltal besökare/utställning ca		843
Medeltal besökare/övr. program ca (Nordens hus' auditorium rymmer 133 pers.)		96
Medeltal besökare/dag i NH ca		250

Tabell 2

Biblioteket*Besök och utlån i biblioteket 1983*

	1983	1982
Antal besök:	17 858	17 679
Nya låntagare:	976	917
Hemlån:		
Skönlitteratur	10 930	10 106
Facklitteratur	6 210	6 995
Tidskr./årsböcker	1 403	1 387
Grammofonskivor	1 377	1 662
Noter	141	298
Grafik	2 046	1 623
Interurbana lån:	304	224
Utlån totalt:	22 411	22 295
Bokbeståndet	22 712	21 693
Tidskrifter	181	178
Nordiska dagstidningar (inkl. några veckotidningar)	44	44
Skivsamlingen	1 215	1 182
Antal grafiska blad (samt grönl. fotografier)	378	320

BILAGA I

Program i Nordens Hus 1983

- 6.2 *Operasångaren Caj Ehrstedt*, Finland: Konsert med anledning av Suomi-föreningens Runebergsdag.
- 12.2 *Björn Eklund*, Sverige: Föredrag om hyresfrågor, arr. Leigusamtökin (hyresgästfören.).
- 26.2 *Bokpresentation I: Sveriges och Danmarks bokutgivning 1982*, lektorerna Lennart Pallstedt och Bent Chr. Jacobsen.
Gäst: författaren *Hasse Alfredsson*, Sverige. I samband med Hasse Alfredssons besök visades också 2 av hans spelfilmer samt arr. "världspremiär" på hans svenska TV-film "Fröken Fleggmans mustascher". Biografen Regnbogin hade Islandspremiär på hans film "Den enfaldige mördaren".
- 1.3/4.3 *Trille och Hugo Rasmussen*, Danmark: Visafton.
Trille uppträdde också i Akranes och Gardabæ i Föreningen Nordens regi samt hos Islands Visans vänner. I samarbete med de danska föreningarna.
- 5.3 *Bokpresentation II: Finlands och Norges bokutgivning 1982*, lektorerna Helena Porkola och Tor Ulset.
- 16.3 "Bo Widerberg" och "Drottningholms Slottsteater", 2 filmer från Svenska Institutet, i samarbete med det svenska lektoratet.
- 17.3 *Lektor Maija-Leena Seppälä*: Föredrag "Finlands folkliga broderitradition".
- 9.4 *Författaren Suzanne Brøgger*, Danm.: Uppläsning och presentation av eget författarskap. Introduktion: Lektor Claus Lund. I samarbete med de danska föreningarna.
- 13.4 "Vem älskar Yngve Frej", spelfilm från Svenska Institutet. I samarbete med svenska lektoratet.
- 12-22.4 *Kortfilmer om norsk motståndsrörelse 1940-45*, i samband med bl. a. skolbesök vid utställningen "Den illegale presse".
- 18-20.4 *Lektor Helga Stene*, Norge: 3 föredrag "En ny sagatid i Norge 1940-45", "Kvinnors innsats i norsk politisk motstånd 1940-45" och "Från Abraham till Alva Myrdal", det sistnämnda i samarbete med kvinnornas fredsgrupp.
- 23-30.4 *Finsk vecka*
Två föredrag av *Matti Tuloisela* och *Gustav Djupsjöbacka* om finländsk vokalmusik och opera.
Konsert med Tuloisela/Djupsjöbacka.

- Viskonsert med *Barbara Helsingius*, som också uppträdde vid andra evenemang under veckan samt hos Visans vänner.
- Kortfilmer om Finland.*
- 3.5 *Prof. Juha Pentikäinen*, Finland: föredrag om Kalevala och finländska klippmålningar.
- 4.5/10.5 "*Historien om en moder*", en film baserad på H. C. Andersens saga. I samarbete med Danmarks ambassad.
- 5.5 *Sven Hagman*, Sverige: Föredrag "Sällsamheter i Sverige".
- 8–10.5 *Skådespelaren Erik Mørk*, Danmark: tre föreställningar med H. C. Andersen program, de två första för vuxna i Nordens hus och Reykjavíks stadsteater, det tredje för barn. I samarbete med de danska föreningarna.
- 9.5 *Sven-Ole Mogensen*, Danmark: föredrag om danskans ställning i den europeiska gemenskapen. I samarbete med danska lektoratet.
- 14.5 *Handelstandens sangforening*, Norge: konsert.
- 15.5 *Färöafton*, med anledning av Färöföreningens 40-års jubileum och invigningen av Nordens hus på Färöarna. I samarbete med föreningen Norden och Färöföreningen.
- 18.5 *Sven-Olof Lyngstad*, Norge: Konsert och föreläsning om hardangerfelan.
- 19.5 *Arkitekt Curt von Jessen*, Danmark: Föredrag om restaurering av gamla byggnader. I samarbete med Årbæjarsafn.
- 24.5 *Vissångerskan Therese Juel*, Sverige: Viskonsert i samarbete med Visans vänner.
- 27.5 *Maj-Britt Theorin*, Sverige: Föredrag "Kvinnors kamp för fred". I samarbete med Kvinnornas fredsgrupp.
- 6.6 *Kompositören Lauri Nykopp*, Finland: Konsert "Y-ritual för saxofon och andra instrument".
- 13.6 *Partiordförande Pär Stenbäck*: Föredrag "Finland under Koivisto".
- 23.6 *Midsommarvaka*, i samarbete med de nordiska föreningarna i Island.
- 20.6 *Skådespelaren Folmer Rubæk*, Danmark och *Sigrún Björnsdóttir*, Island: Två konserter i Nordens hus och en konsert i Selfoss med isländsk och dansk dikt och sång.
- 2/9/12/16/
23/26 o.
- 30.6 *Unnur Guðjónsdóttir*: Islandsprogram samt två program om Sverige på isländska.
- 27.6 *Konstnären Lars Hofsjö*, Sverige: "Konst i skolorna – erfarenheter i Sverige".

- 30.6, 7/14/
21/28.7 o.
4/11/18/25.8 "Öppet hus".
- 6.7 *Cand. mag. Vagn Andersen*, Danmark: "Brugen af ældre dansk litteratur i undervisningen i dag".
- 17 och 18.7 *Yggdrasil, Färöarna*: Musik och diaprogram med Kristjan Blak m. fl.
- 5–21.8 *Lektor Berit Thors*, Finland: Två kurser i svampkunskap, två svamprådgivningsdagar samt föredrag om matsvamp och svampkonsulentverksamhet i Finland.
- 8.8 *Hanne Juul*, Sverige och *Vísnavinir*: Viskonsert.
- 15.8 *Författaren Hans Lynge*, Grönland: Föredrag om äldre eskimokultur, i anslutning till utställningar om Grönland.
- 22.8 *Museiföreståndare Göte Sundberg*, Åland: "Sjöfartsmuseét i Mariehamn o. åländsk seglation", i samarbete med Finlands ambassad.
- 5.9 *Konstnär Scott Thoe* Norge: "Konstnärer på Lofoten".
- 8–10.9 *Grundtvigsminne*, programserie med anl. av 200-årsminnet av N. F. S. Grundtvigs födelse, i samarbete med Föreningen Norden. Festtal av undervisningsminister *Ragnhildur Helgadóttir*, och föredrag av prästerna *Sigurjón Guðjónsson*, *Heimir Steinsson*, *Kolbeinn Þorleifsson* o. *Eiríkur Eiríksson*. Programledare rektor *Gylfi Jónsson*.
- 17.9 *Finska folkdanser*, med folkdansgrupp från Iisalmi och kantele- och dragspelsmusik. Arr. Föreningen Nordens ungdomssektion.
- 19.9 *Birgitta Lundkvist*, sång och *Carl-Otto Erasmie*, piano, Sverige: Konsert med nordisk musik i Nordens hus samt turné till Akureyri, Hveragerði och Mosfellssveit, i samarr. med Föreningen Norden.
- 20.9 *Symre-Musikkteater*, Norge: Viskonsert.
- 27.9 *Sven Nyhus*, Norge: Konsert med folkmusik.
- 4 och 5.10 *Finlandia-trio*, Ulf Hästbacka, violin, Veikko Höylä, cello och Izumi Tateno, piano: Konserter i Nordens hus samt i Akranes och hos Tónlistafélagið i Reykjavík.
- 8.10 *Nordiskt litteraturår* – öppningsprogram med presentation av Karin Boyes och Edith Södergrans diktning. Arr. den isländska litteraturårskommittén.
- 12 och 13.10 *Mag. art Lars Christiansen*, Danmark: två föredrag om den europeiska världsbilden samt om Søren Kierkegaard.
- 25.10 *Fil. dr Ulf Hård af Segerstad*, Sverige: "Moderna möbler som kulturföremål", i samarbete med Sveriges ambassad.
- 6.11 *Tuulikki Lehtinen*, Finland: Pianokonsert.

- 15.11 *Andre ambassadesekr. Ariel Rimon: "Finska utrikespolitikens historia". Film "Urho Kekkonen – luova valtiomies"*.
- 17.11 *Filmregissör Søren Kragh-Jacobsen, Danm.: Föredrag om dansk film.*
- 19.11 *Författaren P. C. Jersild, Sverige: Författarpresentation, i samarbete med förlaget Mål og menning.*
- 3.12 *Författaren Kjartan Fløgstad, Norge: Författarpresentation, i samarbete med Nordiskt författarcentrum.*
- 6.12 *Skådespelerskan Sinikka Sokka och Eero Ojanen, piano, Finland: Viskonsert i anslutning till Suomiföreningens självständighetsdagsfest.*
- 11.12 *Finn Kalvik, Norge: Viskonsert i anslutning till Nordmanslagets 60-års jubileum.*
- 12.12 *Konstnär Bardur Jakúpson, Färöarna: Föredrag om färöisk konst.*
- 13.12 *Luciafest i samarr. med Svensk-isländska föreningen och Sveriges ambassad.*
- 29.10–17.12 *Filmklubben Nordurljós visar filmerna: Höjdhoppar'n, Blomstrande tider, Sally och friheten, Bomsalva, Uppdraget och Färödokument, utlånade från Svenska Filminstitutet samt de danska filmerna Per och Blind makker.*

Utställningar

I utställningshallen

- 13.1 *"Vi är på väg" – nordiska skolbarns teckningar. I samarbete med Islands teckningslärares förbund.*
- 15–17.1 *"Masker" fotografi av Kjetil Berge och Göran Ohldeick, Norge.*
- 5–12.2 *Félag áhugaljósmyndara – Islands amatörfotografers förbunds utställning.*
- 19.2–1.3 *"Artisaanit" – utställning av finländskt konsthantverk.*
- 5–20.3 *Jóhanna Bogadóttir, Island: Grafik och målningar.*
- 26.3–9.4 *Arni Ingólfsson, Daði Guðbjörnsson, Helgi Þorgils Friðjónsson, Kjartan Ólason, Kristinn G. Harðarsson, Tumi Magnússon og Valgarður Gunnarsson, Island: Målningar och experimental konst.*
- 16–30.4 *Þórður Hall, Island: Målningar och grafik.*
- 2–15.5 *"Svenska kulturbilder" – målningar och teckningar av Sven Hagman, Sverige.*
- 21.5–12.6 *Sven Havsteen-Mikkelsen – en nordisk konstnär. 70-års jubileumsutställning producerad av Fondet for dansk-norskt samarbejde.*

- 18.6–24.7 *Ásgrímur Jónsson*, Island: Nordens hus' sommarutställning 1983.
- 26.7–7.8 ''*Ungdom i Norden*'', en utställning från Nordiskt fotograförbund.
- 14–31.8 *Grönlandsutställningar* producerade av Danmarks Nationalmuseum och Lokalmuséet i Qaqortoq, ''*Hövdingesäte och biskopsstol*'', ''*Kyrkan vid havet*'' och ''*Invandrare*'' (som visades som diaserie). Av utställningarna görs ett paket med dias, referat, böcker och plakat, som utlånas till skolor, bibliotek och föreningar. I samarbete med Föreningen Norden.
- 3–13.9 ''*2 × Thoe*'', textilier och oljor av *Vebjörg Hagene-Thoe* och *Scott Thoe*, Norge.
- 17.9–2.10 *Henri Clausen*, Danmark: målningar.
- 8–23.10 *Öriken*, en utställning om *Shetland* och *Orkney-öarna*, från Statens Historiska museum, Stockholm.
- 29.10–13.11 *Íslensk grafík*.
- 19.11–4.12 ''*100 dynor – 100 ár*'' en utställning från Finska Handarbetets Vänner och Nordiskt konstcentrum.
- 11.12–8.1.84 *Färöarnas konst* en utställning från Nordiskt konstcentrum.

I foajén

- 5.1 ''*Nobel*'' – en utställning från svenska Institutet. Ut-sändes under året 1983 som vandringsutställning till isländska skolor. I samarbete med Sveriges ambassad.
- 5–13.1 ''*Stadsplanering i Reykjavík*'' – en utställning av isländska och norska arkitektstuderande.
- 21.1–17.3 ''*Gilitrutt*'' – sagoboksillustrationer av Brian Pilkington, Island.
- 19–31.3 *Sigríður Gunnarsdóttir*, Island: Fotografier.
- 9–30.4 ''*Den illegale presse i Norge 1940–45*'' – en utställning från Oslo universitetsbibliotek och Den illegale presses forening. I samarbete med Norges ambassad och Landsbókasafn Íslands.
- 4–15.5 ''*Litteraturen på Färöarna, Grönland och i Sameland*'' – en utställning producerad av Sekr. för nordiskt kult. samarbete.
- 24–31.5 ''*Scandinavia today*'' – en utställning av pressklipp och bilder från den nordiska kultursatsningen i U.S.A, producerad av Amerikanska kulturcentret i Reykjavík.
- 2–15.6 *Carl-Erik Ström*, Finland/Sverige – fotografi. Visades även i biblioteket i Isafjörður.

- 16–28.6 *''Isens land''* – grafik och fotografier av Aka Høegh och Ivars Silis, Grönland.
- 30.6–30.7 och
22.8–14.9 *''Isländsk fågelberg''* – en utställning från Islands naturhistoriska museum.
- 2–21.8 *Kistat Lund*, Grönland – akvareller och pasteller.
- 16.9–2.10
(i cafeteria) *Ingunn Benediktsdóttir*, Island – glasmålningar.
- 15.9–2.10 *Kristján Jón Guðnason*, Island – teckningar.
- 6–23.10 *Nordiska rådets litteraturpris* och *Same-, grönländsk- och färöisk litteratur*, plakatutställningar från Sekr. för nord. kulturellt samarbete, i anslutning till öppnandet av Nordiskt litteraturår i Island. Utställningarna utlånas till skolor och bibliotek.
- Fotoutställning* ur nordiska pjäser, som uppförts i Island. I samarbete med Föreningen Norden, m. fl.
- 26.10–15.11 *Jón Laxdal*, Island – collage *''Myndþankar''*.
- 15.11–30.11 *Hans Hammarskiöld*, Sverige – fotografier från Gotland.
- 3–17.12 *Poul Eje*, Danmark – akvareller och teckningar.
- 17.12–15.1.84 *''Martin Luther – liv och verk''*, utställning från föreningen Island-DDR.

I maj och september visades på Färöarna och i Nordens hus i Tórshavn utställningen *''Isens land''*, producerad av Nordens hus i Reykjavik för invigningen av Nordens hus på Färöarna.

I oktober, november och december presenteras tre isländska tecknare *Gylfi Gíslason*, *Valgerður Bergsdóttir* och *Edda Jónsdóttir* i Åbo konstmuseum, Finland. Utställningarna är ett samarbete mellan muséet och Nordens hus.

2 utställningar av *Ragnar Lindén* från Sverige och *Amariel Nordoy* från Färöarna har visats på olika orter i Island, i samarbete med Föreningen Norden.

BILAGA 2

Gästrumförteckning i Nordens Hus gästrum 1983

Operasångaren Caj Ehrstedt och fru, Finland
 Konstnären Pekka Heimola, Finland
 Arkitekt Olli Tamminen, Finland
 Författaren Hasse Alfredsson, Sverige
 Vissångerskan Trille, Danmark
 Basisten Hugo Rasmussen, Danmark
 Bibliotekarie Jørgen Risø, Danmark
 Lektor Maija-Leena Seppälä, Finland
 Författaren Hannu Mäkelä och fru, Finland

Bibliotekarie Erling Grønland och fru, Norge
 Författaren Suzanne Brøgger, Danmark
 Kjell Larsgård, Norge
 Lektor Helga Stene, Norge
 Bibliotekarie Marja-Leena Rautalin, Finland
 Vissångerskan Barbara Helsingius, Finland
 Professor Juha Pentikäinen, Finland
 Konstnären Sven Hagman, Sverige
 Skådespelaren Erik Mørk, Danmark
 Violinisten Sven Olav Lyngstad, Norge
 Satu Mattila från Alvar Aalto muséet
 Markku Tapaninen från Alvar Aalto muséet
 Komponisten Lauri Nykopp, Finland
 Skådespelaren Folmer Rubæk och Grethe Toft, Danmark
 Cand.mag. Vagn Andersen, Danmark
 Fil.kand. Markku Ikäheimo, Finland
 Författaren Jan Mårtensson, Sverige
 Britta och Kurt Forsman, Finland
 Journalist Harald Hedquist, Sverige
 Grafiker Kistat Lund, Grønland
 Olav Sunnanå, Norge
 Kirsten Malling, Danmark
 Museumleder Joel Berglund, Grønland
 Fotograf Bent Næsby, Danmark
 Lektor Bodil Rosengren, Danmark
 Konstnären Scott Thoe, Norge
 Bibliotekarie Carl-Otto von Sydow, Sverige
 Konstnären Henri Clausen, Danmark
 Textilkonstnären Kirsti Rantanen, Finland
 Textilkonstnären Airi Snellman, Finland
 Lektor Lisa Schmalensee, Danmark
 Musikerna Ulf Hästbacka
 Izumi Tateno Finland
 Veikko Höylä
 Mag.art. Lars Christiansen, Danmark
 Konstnär Roy Friberg, Sverige
 Författaren Gunnar Hansen, Sverige
 Dr. Mikko Salo, Sverige
 Dr. Christofer Hodgman, England
 Fil.dr Ulf Hård af Segerstad, Sverige
 Avdelningschef Jakob Bull, Norge
 Prof. Pétur Jónasson, Island/Danmark
 Kassör Liisa Repo-Myllynen, Finland
 Författaren Pentti Saaritsa, Finland
 Konstnären J.O. Mallander, Finland
 Prof. Poul Westwind, USA
 Sångerskan Sinikka Sokka, Finland
 Pianisten Eero Ojanen, Finland
 Konstnärerna Amariel Nordoy, Färöarna
 Hans Pauli Olsen, Färöarna
 Torbjörn Olsen, Färöarna

Nordens Hus på Färöarna

Verksamhetsberättelse 1983

Nordens Hus på Færøerne åbnedes den 8. maj 1983 i overværelse af Nordisk Ministerråd, Færøernes Landsstyre, Nordisk Råds præsident, de nordiske rigsdages formænd, Færøernes Lagting og repræsentanter for de nordiske kultur- og undervisningsdepartementer og fællesnordiske kultur- og forskningsinstitutioner samt for de færøske kunstner- og forskerkredse. Selve det officielle åbningsarrangement omfattede taler af byggeriets styringsgruppes formand, Landsstyrets formand, Ministerrådets (kultur-/undervisningsministrene) formand, Nordisk Råds præsident og Torshavns borgmester. Programmet omfattede i øvrigt indslag med Sønderjyllands Symfoniorkester – indledende færøsk ordbillede v/Chr. Matras, illustreret af Zacharias Heinesen – kantate af Karsten Hoydal/Vagn Holmboe v/ færøsk kor dirigeret af Olavur Hátún. Åbningsarrangementet gentoges samme dag, åbent for offentligheden, og med tale af styringsgruppens færøske medlem.

Selve husets indvielse fulgtes af tre festuger med et omfattende program ud over landet (jfr. nedenfor) og herefter måtte huset i juni måned beklageligvis lukkes for færdigbyggeri. Færdiggørelse af bygningen fortsatte dog sideløbende med en til forholdene omdisponeret virksomhed frem til december, hvor huset igen måtte lukkes en måned for byggeri. Ikke desto mindre blev opslutningen om huset fra udøvende kræfter og daglige gæster og publikum så omfattende og konstant, at det (særlig set i sammenhæng med det efterfølgende halvår) som samlet første sæson kunne siges at have haft mulighed for at opbygge en naturligt funderet, omfattende og mangeartet virksomhed med færøsk og nordisk i samarbejde og vekselvirkning.

Åbningsprogrammet

(Støttet af Nordisk Kulturfond)

Fredag den 6. maj

- kl. 20 **Udstilling af "Thy-kunstnerne"** (i samarbejde med Torshavns Kunstmuseum, støttet af dansk-færøsk kulturfond og Hanstholm Kommune), åbnes på Sandø (forsamlingshuset i Sandur) – (særligt program udgives)

I forbindelse med åbningen afholdes en **kunstneraften** i forsamlingshuset, hvor Thy-kunstnerne fortæller om kunst i Nordvestjylland

- kl. 20 **Åbent hus i Nordens hus.** Gennemgang v/arkitekt Ola Steen, teaterteknisk konsulent Miklos Ölveczky, akustisk konsulent Niels Lassen Jordan, lys-rådgiver Erik Westerlund (Svenska Riksteatern) og filmteknisk rådgiver Lars Ekberg

Lørdag den 7. maj

- kl. 13.30–19 **Udflugt** for tilreisende med M/S Smyril
- kl. 16 **Islandsk grafikudstilling** åbnes i skolen i Trongisvágur (Suderø) (sammensættes af Kjarvarlsstaðir, Reykjavik) – (særligt program udgives)
- kl. 16 **Grønlandsk grafikudstilling** af Aka Høegh og fotografier fra Nordgrønland af Ivars Siilis (i samarbejde med Nordens Hus i Reykjavik), åbnes på Vågø (Centralskolen i Sandavágur/Miðvágur) – (særligt program udgives) (støttet af Grønlands Hjemmestyre)
- kl. 20 **Det nyombyggede Kunstmuseum i Tórshavn** har åbent omkring sin faste samling af færøsk kunst. Fra kl. 20 til kl. 22 opføres færøsk musik af Pauli í Sandgerði, Sunleif Rasmussen og Kristjan Blak i samarbejde med Føroya Jazztónleikarafelag
- kl. 20 **I Tórshavns Teater** opfører Havnar Sjonleikafelag nyt færøsk teaterstykke "Tilvildin" (Tilfældigheder) af Dagny Joensen, iscenesat af Ásdís Skúladóttir (Island) og med scenografi af Jórundur Guðjunsson (Island) (støttet af Nordens Hus på Færøerne)

Søndag den 8. maj

- kl. 14–15.30 **Den officielle indvielse I** (for indbudte)
- kl. 15.30–17 **Modtagelse i foyeren** (af indiv. I's deltagere)
- kl. 19–21 **Den officielle indvielse II** (åben for alle)

Mandag den 9. maj

- aften **Folkemusikarrangement** i Skálavik (Sandø) med Pernille Anker (Norge)
- kl. 20 **Den svenske film "Ingenjör Andréas Luftfärd"** af Jan Troell efter P. O. Sundmans roman med Max von Sydow i hovedrollen, vises i Runavik (Østerø) (Udlånt til åbningsugerne af Svenska Filminstitutet)

- kl. 20 **Sønderjyllands Symfoniorkesters koncert** i Nordens Hus.
 Dirigent: John Frandsen
 Solist: Terje Tønnesen, Norge
 Program:
 Aug. Södermann: Jomfruen fra Orleans
 Carl Nielsen: Koncert for violin og orkester, op. 33
 (pause)
 Johannes Brahms: Symfoni nr 4
 (Orkesterets besøg støttet af bl. a. Dansk-Færøsk Kulturfond)
- kl. 22–24 **Jazz-arrangement** for tilreisende samt Færøernes Jazzmusikerforening i dansesalen i Nordens Hus, herunder **viser** af Roi Patursson og Annika Hoydal v/Annika Hoydal og Lars Trier

Tirsdag den 10. maj

- formiddag Den svenske forfatter Per Olof Sundman (bl. a. romanen "Andréés luftfärd") holder **offentligt foredrag** i Lærerskolen, Tórshavn, om udviklingen fra virkelighed til fiktion i Andréehistorien
- formiddag **Dele af Symfoniorkesteret** spiller i skolerne i Fuglafjörður og Leirvík (under symfoniorkesterets tur til Klaksvík)
- eftermiddag Pernille Anker (Norge) med sin **børnemusikteaterforestilling** "Gutten og Nordavinden" på skolen i Skopun (Sandø)
- kl. 20 **"Fra Noreg til Færø og til Noreg att"**
 Åbningsperiodens største folkekulturelle indslag i Nordens Hus
 Arrangør: tidligere statsråd Kjølvs Egeland
 Støttet af flere norske fonds
 Projektet viser glimt fra folkeligt fællesskab mellem Færøerne og Vestnorge ved først og fremmest folklorestof, nyere viser, vers og toner fra Rogaland
 Deltagere: Ryfylke Visegruppe og Bondeungdomslagets Leikering, Stavanger, m. fl.
 Virkemidler: Leik, viser og vers, digt, prosa, billeder, fløjte- og fele-spil
 Grundsprog: Normaliseret eller dialektfarvet nynorsk
 (En del stof skrives til selve lejligheden.)
 (særligt program udgives)
- kl. 20 **Sønderjyllands Symfoniorkesters koncert** i idrætshallen i Klaksvík
Program: se 9/5

Onsdag den 11. maj

- formiddag **Friteatern (Sverige):** "Sista föreställningen" skolen i Giljanen (Vågø)
- eftermiddag Pernille Anker: "**børnemusikteaterforestilling** i Sumba (Suderø)
- aften Pernille Anker: **folkemusikarrangement** i Sumba
- kl. 20 **Den finske danseteatergruppe "Raatikko"**s opførelse i Nordens Hus af danseteaterforestillingen "Salka Valka" efter Laxness' roman:
Koreografi: Marjo Kuusela
Musik: Kari Rydman
Dansen af bl. a. Maria Wolska
(Støttet af Nordisk Teaterkomité's gæstespilmidler og det finske undervisningsministerium) (særligt program udgives)
- kl. 20 I Klaksvik **arrangement** i samarbejde med Klaksvik danseforening med Ryfylke Visegruppe og Bondeungdomslagets Leikering, Stavanger, m. fl.

Torsdag den 12. maj Kr. Himmelfartsdag

- kl. 16 **kirkekoncert** i Tórshavn Vestkirke med bl. a. Færøsk Kor (særligt program udgives)
- kl. 18–20 **Møde i Nordens Hus** mellem P. O. Sundman og Jan Troell og færøske forfattere og billedkunstnere med udgangspunkt i temaet: at vise handlingsforløb med billeder
- kl. 20 I Nordens Hus: visning af filmen "**Ingenjör Andréés Luftfärd**"

Fredag den 13. maj

- eftermiddag Pernille Anker: **børnemusikteaterforestilling** i skolen på Nólsoy
- kl. 17–19.30 **Møde i Mettestovan på Tinganes** mellem medlemmer af teaterforeningen og forfatterforeningen på Færøerne og bl. a. mag. art Jens Kistrup, Danmark, forfatteren P. O. Enquist, Sverige, og rigsteaterchef Gudrun Waadeland, Norge (Nordisk Teaterlederråd)
Med udgangspunkt i en kort gennemgang fra Færøernes Akademi om færøsk litteraturudvikling drøftes teaterets udtryksform og evt nødvendighed med anledning af, at et nyt teaterum åbnes

- kl. 20 I Nordens Hus:
 1) dansteaterforestilling af "Raatikko": "Varvastanssi"
 2) "Friteatern": "Sista föreställningen" (formidlet af Svenska Riksteatern)
 (Før, mellem og efter forestillingerne spiller færøske musikgrupper i foyeren)
- kl. 20 I Sandur (Sandø): "Ingenjör Andréés Luftfärd"

Lørdag den 14. maj

- kl. 15 **Børnemusikteaterforestilling** v/Pernille Anker i Nordens Hus (amfiteateret i foyeren)
- kl. 16 I Nordens Hus: **Møde mellem Ministerrådets nabolandslitteraturkomité** (som holder møde på Færøerne nævnte dage) og forfatterforeningen samt eventuelt nogle nordiske forlagsrepræsentanter om bogens (herunder børnebogens) vilkår og fremtid i små sprogområder og ved siden af nye medier
- kl. 19 I Nordens Hus: **Aftenarrangement** med de nordiske gæster og det færøske kunstnerråds medlemmer samt repræsentanter fra de færøske kulturinstitutioner. I løbet af aftenen en litterær kabaret med Annika Hoydal og Lars Trier i husets amfiteater med tekster af færøske forfattere, samt i øvrigt ved teatergruppen "Gríma" og amatørteateret. (Varighed i alt kl. ca. 21–22)
- kl. 20 I Sörvágur (Vågø): "Ingenjör Andréés Luftfärd"

Søndag den 15. maj

- kl. 20 "Fra regnormenes liv", Det kgl. Teater (Danmark) opførelse af P. O. Enquists stykke i Nordens Hus
 Medvirkende bl. a. *Ghita Nørby, Erik Mørk og Jørgen Reenberg*
 (Arrangeret og finansieret af Dansk-færøsk kulturfond)

Mandag den 16. maj

- kl. 16 I Nordens Hus: **Ungdomsteaterforestilling** med teatergruppen "Ednan" fra Oyrabakki (Østerø) med det norske ungdomsteaterstykke "Spytjifia"
- kl. 20 "Fra regnormenes liv" i Strendur (Østerø)
- kl. 20 I Vágur (Suderø): "Ingenjör Andréés Luftfärd"
- kl. 20 Nordens Hus: **Arrangement i samarbejde med Føroya Jazz-tónleikarafelag og "Gríma"**:

Ouverture af Hedin Meitil – viseprogram v/Hanus og Steintór, – teatergruppen "Grímas" produktion "Lagnuklingra" (Skæbneringe), – Suite, komponeret af Johannus á Rógvur Joensen

Tirsdag den 17. maj

- kl. 20 "Fra regnormenes liv" i Vágur (Suderø)
 kl. 20 Nordens Hus: **Jazzkoncert** med "Doug Raney's Nordic Quintet" – (Støttet af Nordjazz)

Onsdag den 18. maj

- kl. 20 "Fra regnormenes liv" i Nordens Hus

Torsdag den 19. maj

- kl. 19 "Fra regnormenes liv" i Nordens Hus
 kl. 20 I Tvöroyri (Suderø): "Ingenjör Andréés Luftfärd"

Fredag den 20. maj

- kl. 20 "Ingenjör Andréés Luftfärd" i Nordens Hus

Lørdag den 21. maj

- kl. 16 **Islandsk og grønlandsk grafikudstilling** åbner i Klaksvig

- Uge 21 Seminar**, arrangeret af Nordisk Kollegium for fysisk Oceanografi i samarbejde med færøske institutioner og Nordens Hus
Videnskabelig del:
 "Samspillet mellem fiskeribiologisk og fysisk-oceanografisk forskning i Nordatlanten"
Offentlig del:
 "Havsforskning og fiskerierhverv i Nordatlanten"

Mandag den 23. maj

- kl. 17 **Åbning af seminarets videnskabelige del**

Tirsdag den 24. maj

- kl. 9–12 **Videnskabelig del** i Nordens Hus (lille sal)
Offentlig visning af film om de berørte emner vist i samarbejde med skolerne, i Nordens Hus' store sal
- kl. 13–16 **Videnskabelig del** fortsat
 Samme film som om formiddagen
- kl. 19 **Åbning af seminarets offentlige del**, med modtagelse i Nordens Hus. Hertil bl. a. færøske fiskeriorganisationer og institutioner indbudt
- kl. 20 **Indledning** v/ledelsen af Fiskirannsóknarstovan og seminarets koordinator, professor Gunnar Kullenberg
Offentligt foredrag v/Jakob Jakobson (Island): "Variationer i fiskebestanden i Norskehavet: Miljøfaktorer og fiskerivirking"

Onsdag den 25. maj

- kl. 9–12 **Videnskabelig del** fortsat
- kl. 13–22 **Offentlig del** fortsat
 Foredrag med efterfølgende diskussioner:
 Lars Middtun (Norge): "Fysisk oceanografi i fiskeriforskningens tjeneste"
 Johan Blindheim (Norge): "Udbredelse af kulmule i relation til temperaturer"
 Gunnar Kullenberg (Danmark): "Fiskeri og forurening"
 G. Thorsteinsson (Island): "Virkninger af forskellige fiskeredskaber"
 Johs. Hamre (Norge): "Loddefiskeri i Barentshavet: Bestand og beskatning"
 Svend-Åge Malmberg (Island): "Vikingerne og landnamsmændenes viden om havstrømme"
- kl. 20 **Offentlig visning af samme film** som tidligere om **klima og strømforhold**

Torsdag den 26. maj

hele dagen **Videnskabelig del**

Fredag den 27. maj

eftermiddag **Seminarets offentlige del** sat i Klaksvig i samarbejde med kommunene og organisationer. Herunder foredrag og paneldebat vedrørende forskellige fiskeredskabers indflydelse på fisken og fiskeriets energiforbrug

Juni måned lukket.

- 1.-3. juli: Nordisk folkeretsseminar om de små nationers internationale stilling
- 5.-11. juli: Den færøske industriforenings udstilling "Føroya Vikan 1983", omfattende hele huset
- 15.-25. juli: Den islandske, grønlandske og nordjydske udstilling fra åbningsugerne ophængt i huset.
28. juli-1. aug.: Den traditionelle Olai-kunstudstilling i store sal og modelbådudstilling i lille sal.
- 1.-6. augusti: Nordisk Amatørteaters arbejdsseminar, afsluttende med offentlig forestilling.
12. august: Det nydannede symfoniorkesters første koncert (det benytter ellers husets store sal til fast månedlig prøve)
20. august: Havnakoridø koncert
31. aug.-5 sept.: Islandsk Kulturuge, omfattende:
 Islands Nationalteaters urpremiere på Svava Jakobsdottirs skuespil "Den sidste prøve" (2 forestillinger)
 Den islandske film "Med allt á hreinu" (2 opførelser)
 1 koncert i Nordens Hus og 1 i Våg (Suderø) med Bernhard Wilkinson (fløjte) og Anna Gudmundsdottir (piano)
 Udstilling o 2 forelæsninger (i samarbejde med aftensko-len) af væversken Ása Olafsdottir.
 (Desuden møde mellem forfatteren og herværende forfattere, møde med Torshavns Teater og instruktørens foredrag på gymnasiet)

I september måned ophængt nordisk børnebogsillustrationsudstilling, -forlænget til oktoberferien og knyttet til arrangementer med indbydelse af børnehave- og skolebørn. Afsluttet i oktober med 2 koncerter for børn, arrangeret af Kristian Blak.

I anledning af det nordiske studie "Børn før TV" panelmøde 14. sept.
 29. sept. koncert med musikgruppen "Tøbrud" i samarbejde med Jazzforeningen.

2. okt. Carl Nielsen-kvartetten (arr. Koncertforeningen).

19. okt. koncert med pianisten Kjell Bækkelund (Koncertforeningen).

22. og 23 okt. Ungdomsfelag Føroyas stævne, begge dage afsluttet med offentlig koncert.

Koncert (Sjómansrímur) i anledning af H. A. Djurhuus 100-årsdag og Regin Dahls 65-årsdag 3. nov.

3.-5. nov. nordisk seminar om reformationen og dens virkning på dagens nordiske samfund (anledning: Luthers 500-årsdag). Arrangeret i samarbejde med Færøernes akademi.

Hósdagin 3. november 1983

- kl. 09.00 Føroysk sum kirkjumál
- kl. 10.00 Jan Lindhardt, universitetslektor, Århus: Antropologi Luthers
- kl. 11.00 Bengt Hägglund, professari, Lund: Luther og Erasmus
- kl. 15.00 Svein Aage Christoffersen, professari, Oslo: Áskoðan Luthers á hjúnarlagið
- kl. 16.00 Orðaskifti

Fríggjadagin 4. november

- kl. 09.00 Petur M. Rasmussen, støðisleiðari, Tórshavn: Yvirlit yvir kirkjusøgu Føroya til umleið ár 1800
- kl. 10.00 Águst Sigurðsson, sendistovuprestur, Keyptmannahavn. Trúarskiftið í Íslandi
- kl. 11.00 Jesper Langballe, sóknarprestur, Thorning: Uppgerð Luthers við "sveimarnar" – aktuallir spurningar
- kl. 20.00 Willy August Linnemann, rithøvundur, Keyptmannahavn: Tær mentanarligu avleiðingarnar av trúbot Luthers – hugleiðingar hjá einum leikmanni

Leygardagin 5. november

- kl. 09.00 Jan Lindhardt, universitetslektor, Århus: Tann týðningur, sum endurføðingartíðin hevði fyri Luther
- kl. 10.00 Bengt Hägglund, professari, Lund: Trúarskiftisins og humanismunar frælsishugtak
- kl. 11.00 Orðaskifti
- kl. 15.00 Alfred Hauge, rithøvundur, Stavanger: Um Luther
- kl. 16.00 Orðaskifti
- kl. 20.00 Felags samvera

Sunnudagin 6. november

- kl. 12.00 Hátíðargudstænasta í Hvalvíkar kirkju Jesper Langballe, sóknarprestur úr Thorning prædikar

November i øvrigt: udstilling af maleren Fridom Joensens billeder (tilknyttet koncerten 3. nov.

10. nov. premiere på husets første egen teaterproduktion: John M. Synge's enaktere "The Shadow of the Glenn" og "Riders to the Sea", iscenesat af Tormod Skagestad, scenografi af Góran Wassberg og lys af Erik Westerlund. 7 forestillinger, heraf en i tilknytning til Det færøske Fiskeriråds møde i Huset.

26. nov. Koncertforeningens årskoncert med kor og solister fra hele landet.

Huset derefter lukket til 19. dec.

19. dec. Færøsk koncert (i forbindelse med pladeoptagelse) med gamle kongemelodier arrangeret af Kristjan Blak. Illustreret af Zacharias Heinesen.

28. dec. Klassisk koncert med unge færøske solister.

29. dec. Peter Watkins film om Edvard Munch, udlånt af Norsk TV.

Nordiska teaterkommittén*Verksamhetsberättelse 1983**Namn och adress*

Nordisk teaterkomité
 Postboks 611 Sentrum/Kongens gate 3
 N-0106 Oslo 1
 tel. 02-42 67 70

1. Institutionens uppgift

Nordiska teaterkommittén har till uppgift att främja nordiskt teatersamarbete genom att bevilja bidrag till nordiskt gästspelsutbyte samt genom att planera och genomföra nordiskt fortbildningsarbete. Verksamheten skall bedrivas i samverkan med den professionella teaterns institutioner och fackliga organisationer i de enskilda nordiska länderna.

2. Organisation

Kommittén har sex medlemmar, två från Finland (med en röst) och en från vart och ett av de övriga länderna. Varje medlem har en personlig suppleant. Kommitténs sekretariat ligger i Oslo. Personalen utgörs av en generalsekreterare och en konsulent.

*3. Verksamheten 1983**3.1 Ekonomiskt utfall*

BUDGET	I NOK
Löner	332 808
Övriga kostnader	2 130 692
INTÄKTER	2 610 140
 BOKSLUT 1983	
Löner	507 594
Övriga kostnader	1 908 065
INTÄKTER	2 393 561
 Överfört underskott från 1982	 140 633.00

3.2 *Beskrivning av verksamheten*

Nordiska teaterkommitténs verksamhet under 1983 skall ses i ett övergripande sammanhang.

Den nuvarande kommitténs förordnande gäller 1.1.1982–31.12.1985, således en fyraårsperiod. Dess medlemmar har tagit konsekvensen av detta och valt att arbeta i ett perspektiv av kontinuitet och metodisk vidareutveckling. Kalenderåret blir därmed ett i viss mån godtyckligt utsnitt ur en långtidsplanering vars enheter bygger på varandra. Bakom vissa av satsningarna under 1983 ligger sålunda åratals arbete. Omvänt kommer stora delar av verksamheten detta år att bära frukt först 1984 eller 1985.

Verksamhetsområdet (se ovan) regleras i stadgarna, men möjligheterna att verka bestäms i realiteten av det årliga anslaget. De medel, som kommittén disponerar, konfronteras alltid med ett mångdubbelt större behov. En aktuell beräkning visar att genomsnittligt tre av fyra ansökningar om gästspelsbidrag måste avslås. I regel kan heller inte den fjärde beviljas förrän den fått sin budget hårt reducerad.

Därmed tvingas kommittén till prioriteringar. Den ser det som ett självklart demokratiskt rättvisekrav att stödåtgärder i första hand riktas till de sämst ställda och mest behövande, vilket vill säga till geografiska randområden och/eller ekonomiskt eftersatta grupper. Sedan detta väl skett söker kommittén åstadkomma en fördelning av gästspelen, som är rimlig med hänsyn till regionerna i Norden, och en satsning på fort- och vidareutbildning som tillgodoser behoven hos samtliga yrkeskategorier inom teatern.

I brännpunkten för dessa överväganden står fortfarande frågan om rese- och uppehållsbidrag för seminariedeltagare. Ur budgeten får endast täckas direkta undervisningskostnader av typen lärararvoden, lokalhyror etc. Samtidigt som kommittén strävar att åstadkomma allt bättre seminarier finner den, paradoxalt nog, att allt färre nordiska teaterarbetare har råd att delta i dessa. Denna snedrekrytering innebär en social orättvisa. Kommittén anser att en ökning av anslaget krävs för att undanröja den och har 1983 liksom tidigare år framhållit detta i sina anslagsäskanden.

Nordiska teaterkommitténs största satsning under året var NoTT 83. Detta jätteevenemang på teater teknikens område ägde rum i Stockholm 13–16.5. Svensk teater teknisk förening (STTF) hade initierat projektet. Det omfattade förutom kongresser, utställningar m. m. framför allt en utbildningsdel, för vilken Nordiska teaterkommittén bar ansvaret. Denna bestod av elva seminarier för lika många yrkesgrupper på områdena arkitektur, scenografi och teater teknik jämte ett gemensamt diskussionsseminarium betitlat "Teaterrummet i centrum".

För de flesta teater tekniska yrken är skolningsmöjligheterna i de nordiska länderna dåliga eller obefintliga. Nordiska teaterkommitténs breda satsning i samband med NoTT 83 innebar ett nytänkande och ett ansvarstagande. Erfarenheterna härifrån kommer att analyseras och kommittén avser

att bygga vidare på dem i sin fortbildningsverksamhet. Som närmaste åtagande på området har kommittén redan beslutat anordna en kurs i patinering under januari 1984.

Ytterligare två yrkesseminarier ägde rum under 1983, avsedda för regipedagoger respektive teaterkritiker. Den sistnämnda kategorin tillgodosågs därmed för första gången, också detta ett led i strävan att vidga verksamheten. Det totala antalet fortbildningsseminarier under året uppgick sålunda till 14.

Kommitténs utbildningsverksamhet föregås av ett noggrant utredningsarbete. Särskilt nödvändigt är detta när nya områden skall täckas in. Under 1983 har kommittén låtit specialistgrupper utreda behovet av fort- och vidareutbildning dels inom dockteatern, dels på dansområdet. I förstnämnda fall har kommittén redan fattat beslut om ett kommande större skolningsprojekt, bestående av tre på varandra byggande seminarier under 1984 och 1985. Dansutredningens resultat kommer att bearbetas under 1984.

Närmast i tur står ett kartläggande av de samiska teaterarbetarnas utbildningsbehov. Mot bakgrund av de värderingar, som ovan redovisats, önskar kommittén ge en hög prioritering åt detta arbete. Inledningsvis har man sammankallat en konferens i Utsjoki 21.1.1984 mellan kommitténs medlemmar och företrädare för de existerande samiska teatergrupperna. Också representanter för berörda departement i Norge, Finland och Sverige samt för Nordisk Amatørteaterråd har inbjudits att delta.

Nordiska teaterkommitténs arbete på fort- och vidareutbildningens område sker också på andra sätt än genom kurser och seminarier. Sedan flera år har sålunda Svensk teater teknisk förenings tidskrift spridits över hela Norden genom kommitténs försorg. Kommittén har finansierat distributionen utanför Sveriges gränser samt översättningen av viktigare artiklar till finska.

Under 1983 har kommittén också i två fall satsat medel på översättningar från icke-nordiska till skandinaviska språk av sådan facklitteratur, som kan väntas bli en tillgång inom teaterutbildningen i de nordiska länderna. Detta är tänkt som ett första steg för att möta behovet av läromedel på området.

Under 1983 inkom totalt 66 ansökningar om bidrag för gästspel eller gästengagemang. Av dessa kunde kommittén stödja 19 projekt, som fick dela på sammanlagt 679 265 NOK. På detta sätt erhöll de olika länderna 3–5 gästspel vardera. Samtliga länder utom Island var också avsändare av två eller flera gästspel. Av de resande teatergrupperna var tre samiska. Två av gästspelen gick till Färöarna, närmare bestämt till det nyinvidga Nordens Hus i Tórshavn.

Under 1983 har vidare beslut fattats om och förberedelsearbetet inlett för den första samnordiska teaterfestivalen, som Nordiska teaterkommittén anordnar i Oslo 31.5–7.6.1984 i samarbete med Nordisk Teaterunion.

Kommittén skall därvid via sitt gästspelsanslag bestrida kostnaderna för de icke-norska produktioner som utses att delta. Vidare skall kommittén arrangera tre yrkesseminarier för respektive regissörer, skådespelare och dramatiker jämte tre allmänna föreläsningar, detta inom ramen för fort- och vidareutbildningsverksamheten. Festivalens tema blir "Ny nordisk dramatik".

Kommittén har under 1983 avhållit fem ordinarie möten samt ett telefonmöte.

Kommitténs sekretariat har under året flyttat från Helsingfors till Oslo. Bytet skedde 1.8.1983. Med denna åtgärd ville kommittén förstärka kontakten med Västnorden och stimulera teaterfältet i Norge, Danmark och Island till ökad aktivitet i samnordiska angelägenheter. Samtidigt beslöts att sekretariatets skandinaviska och finska språkservice skulle förstärkas med en isländskspråkig. Korrespondens med och information till Island sker nu på isländska.

Under året har generalsekreterartjänsten bytt innehavare. Den tidigare tjänsten som byråsekreterare omvandlades i samband med flyttningen till en konsulenttjänst, vilken också nybesattes.

4. Beslut

Nordiska teaterkommittén överlämnar härmed verksamhetsberättelsen för 1983.

Helsingfors/Oslo den 30 april 1984

Ritva Siikala
Ordförande

Gösta Kjellin
Generalsekreterare

NOMUS (Nämnderna för nordiskt musiksamarbete)

Verksamhetsberättelse 1983

A. Navn og adresse

NOMUS
Generalsekretariatet
Statens Musikråd
Nybrogade 2
DK-1203 København K.

B. Startår

1963, seneste vedtekter fastsatt 25. august 1980 av Nordisk Ministerråd.

C. Formål

NOMUS formål er å fremme utvikling av og utbre kjennskap til musikk- livet og musikk-samarbeidet i Norden og å styrke og utvikle det særegne i det nordiske og nasjonale musikk- liv.

D. Organisasjon

1. Administrasjon

Statens Musikråd i Danmark, som fungerer som generalsekretariat for NOMUS, ivaretar administrasjonen av prosjekter og bevilgninger.

Administrasjon vedrørende komposisjonsbestillinger, jfr. punkt E, har også i 1983 blitt ivaretatt av den svenske NOMUS-nemnden.

2. Sammensetning

NOMUS består av 2 representanter samt en vararepresentant fra hvert av de fem nordiske land, og hvert land har en stemme. Nemnden har i 1983 hatt følgende sammensetning:

Poul Jørgensen	D
Anna-Lise Malmros	
Harald Andersén/Henrik Otto Donner	F
Kaj Chydenius	
Arni Kristjánsson	I
Þorkel Sigurbjörnsson	
Reidun Berg	N
Judit Romuld	
Eskil Hemberg	S
Eva Schöld	

3. *Personale*

Sekretæren for Statens Musikråd i Danmark, Lasse Lindhard, har fungert som generalsekretær for NOMUS. Oppgaver i forbindelse med prosjektet komposisjonsbestillinger har blitt ivarettatt av svensk NOMUS. NOMUS har refundert til respektive departementer/institusjoner de personal- og kontorholdsutgifter disse har hatt i forbindelse med administrasjon av NOMUS. I henhold til gjeldende regler for Nordisk Ministerråds budsjett blir NOMUS regnskaper revidert av den danske riksrevisjonen.

E. Virksomhet

1. *Virksomhetsområde*

I henhold til det under C. nevnte formål er NOMUS virksomhetsområde av administrativ, rådgivende, iverksettende og informerende karakter. Området skal i så stor grad som mulig omfatte hele bredden av det nordiske musikkliv, dvs det kompositoriske, det improvisatoriske, det utøvende, det pedagogiske, det profesjonelle og amatørmusikklivet.

2. *Møter*

Det har i 1983 vært avholdt 2 plenumsmøter og 2 arbeidsutvalgsmøter.

3. *Prosjekter*

Av det vedlagte regnskap for 1983 fremgår det at av totale utgifter på DKK 1 940 715,88, ble DKK 1 491 720,58 eller ca. 77 %, i hovedsak brukt til å gjennomføre følgende prosjekter:

a) *Informasjon*

Det engelskspråklige NOMUS-tidsskriftet "Nordic Sounds" utkom i fire nr. i 1983. Hvert nr. i et opplag på 5 000 eks. Den danske musikkskribent Knud Ketting er redaktør av tidsskriftet og publikasjonsavdelingen ved Sekretariatet for Nordisk Kulturelt Samarbeid har ivarettatt den tekniske utgivelse samt distribusjon.

Hensikten med dette informasjonstidsskriftet er å informere om nordisk musikk og musikkliv, og man forsøker i hvert nr. å fokusere på spesielle tema og begivenheter i tillegg til den mer generelle informasjon.

Av spesielle tema tatt opp i 1983 kan nevnes:

Artikler om norske festpill i Bergen og Harstad, om musikere og musikkliv på Færøene, om Svenske Rikskonserter, om det finske musikkliv generelt og spesielt og en artikkel om det nordiske rock-seminaret som ble holdt av NOMUS i 1983.

b) *Komposisjonsbestillinger og Musikkfremførelser (turnéer)*

NOMUS yter hvert år støtte til komposisjonsbestillinger, og bestillingene har i 1983 i hovedsak omfattet verker for amatører og musikkskoler. NOMUS yter også støtte til musikkfremførelser, ofte i forbindelse med

turnéer hvor et ensemble fra ett land turnéer i ett eller flere av de andre nordiske land. Det er i 1983 gitt støtte til følgende ensembler: Bergen Domkantori (N), Kammerkoret Camerata (D) og Hamrahlidarkoret (ISL).

c) Presentasjon av unge nordiske solister

Prosjektet, som omfatter presentasjonskonserter med unge, utøvende nordiske solister, omfatter dels en samlet presentasjon av solister i en av de større nordiske byer og dels turnéaktiviteter i Norden det påfølgende år. Ved Solistbiennalen i Stockholm i 1982 ble det presentert 12 solister ved 12 konserter, og NOMUS har i 1983 ytet støtte til turnévirkosmhet i Norden for de samme solister. Nordisk Konservatorieråd står for gjennomføring av prosjektet.

d) Presentasjon av ny nordisk musikk

I prosjektet inngår aktiviteter som Nordiske Musikkdager og Ung Nordisk Musikk som har eksistert siden henholdsvis 1888 og 1945.

Begge festivaler har som oppgave å presentere ny nordisk musikk.

Nordiske Musikkdager (NM) finner sted hvert annet år på skift i de nordiske landene. De arrangeres av Nordisk Komponistråd og omfatter orkesterkonserter, kammerkonserter, korkonserter og seminarer.

Ung Nordisk Musikk (UNM) har som formål å skape et grunnlag for samarbeid på utdanningsnivå for komponister og utøvende kunstnere under 30 år. Festivalen avholdes hvert år og alternerer mellom de nordiske land, i 1983 i Oslo.

e) Nordisk rytmisk musikk

Rytmisk musikk formidles først og fremst gjennom organisasjonen NORDJAZZ som omfatter alle de nordiske landene. Aktivitetene er spesielt konsentrert om informasjon, turnéer med profesjonelle ensembler og undervisning i form av profesjonell gjesteinstruksjon av amatørensemble. NOMUS ytet, gjennom NORDJAZZ DKK 100 000, – i støtte for 1983.

f) Forsøksprosjekter, seminar m. m.

NOMUS skal i henhold til formålet bidra til et stadig bredere samarbeid innen nordisk musikkliv, og for å skaffe oversikt over behov og ønsker med hensyn til slikt samarbeid, arrangerer NOMUS seminarer. I 1983 ble det av NOMUS arrangert et seminar i Oslo med temaet samarbeid i nordisk rockemusikk.

NOMUS bidro, under avsnittet forsøksprosjekter, med støtte til en konsert med "Scandinavia Today Creative Musik Group" under festspillene i Bergen i 1983, hvor ensemblet fremførte nordiske bestillingsverker.

F. Fremtidsplaner

På bakgrunn av tidligere arbeid i form av drøftinger, undersøkelser og

seminarvirksomhet har NOMUS påpekt behovet for en utvidelse av det nordiske musikk samarbeidet på flere vesentlige områder som f.eks. musikkaktivitet blant barn og ungdom, herunder rock, frivillig musikkundervisning og folkemusikkområdet.

Videre ønsker NOMUS å bidra til utvikling av nordisk musikk samarbeid og musikkaktivitet på Nordkalotten. For at ovennevnte samarbeidsprosjekter skal kunne videreutvikles og gjennomføres trengs det en styrking av NOMUS økonomi da det ikke vil være mulig å gjøre dette med de nåværende tilskudd.

G. Økonomi

Se Bilaga 1

BILAGA 1

Regnskab for virksomhedsåret 1983

Indtægter

Overførte midler fra Nordisk Ministerråd	1 905 000,00
Overførte NOMUS-midler fra 1982	136 328,06
Renter postgirokonto	1 140,84
Ialt til disposition i 1983	2 042 468,90

Udgifter

Driftsudgifter	448 995,30
Projektudgifter	1 491 720,58
Udgifter ialt	1 940 715,88
Ikke anvendte midler, overført til 1984	101 753,02
Heraf af NOMUS bevilgede, men endnu ikke aktualiserede projektmidler	108 000,00
Merforbrug herefter ialt	6 246,98

*BILAGA 2***Specificeret regnskab for virksomhedsåret 1983****Udgifter**

<i>Driftsudgifter</i>	<i>B</i>	<i>R</i>	<i>mer/mindre (afrundet)</i>
1. Styrelse	119 000	258 675,71	+ 139 676
2. Personale	118 000	91 434,36	- 26 566
3. Kontorhold	68 000	40 329,05	- 27 671
0. Forskud (ikke afregnet i 1983)		58 556,18	+ 58 556
Driftsudgifter ialt	305 000	448 995,30	+ 143 995

Projektudgifter

1. Information	142 000	450 822,90	+ 308 823
2. Kompositionsbestillinger	353 000	248 000,00	- 105 000
3. Musikfremførelser	388 000	240 000,00	- 148 000
4. Anden musiksamarbejds- virksomhed	107 000	90 000,00	- 17 000
5. Større arrangementer til fremførelse af nyere nordisk musik	306 000	160 000,00	- 146 000
6. Forsøg, seminarer	63 000	202 897,68	+ 139 898
7. Rytmask musik	262 000	100 000,00	- 162 000
Projektudgifter ialt	1 621 000	1 491 720,58	- 129 279

*BILAGA 3***Kommentarer til regnskab og specificeret regnskab for 1983***Administration af bevillinger*

Med virkning fra 1. december 1980 administrerer NOMUS, v/generalsekretariatet, selv sit budget. Til dette formål er oprettet en postgirokonto, nr. 221 53 65. Generalsekretariatet fører løbende regnskab for dispositioner over de til rådighed værende midler.

Baggrunden for denne ændring er, at ministeriet for kulturelle anligenders bogholderi, som hidtil har varetaget den praktiske administration af NOMUS-bevillinger, den 1. december 1980 er underlagt Statens centrale Regnskab (SCR), og at ministeriet specielt på grund af de med NOMUS virksomhed forbundne, konverterede udbetalinger i udenlandsk valuta ikke har fundet det praktisk muligt at inkorporere NOMUS i SCR.

Specificeret regnskab

''B'' angiver de vejledende rammefordelinger på de enkelte underkonti, som NOMUS foretager med baggrund i det af Nordisk Ministerråd endeligt fastsatte budget.

Ikke anvendte midler for 1983

De ikke anvendte midler for 1983 på ialt kr. 101 753. – vedrører følgende igangsatte, men ikke som oprindeligt planlagt inden udgangen af 1983 endeligt afsluttede projekter:

- 1) 2 ud af 5 kors koncertturne i Norden er udskudt fra 1983 til våren/sommaren 1984 DKK 60 000
- 2) 3 kompositionsbestillinger vil først blive afleveret med deraf følgende honorering i foråret 1984 DKK 48 000

Midlerne til disposition i 1983, incl. de fra 1982 overførte midler til udskudte projekter, men excl. ikke anviste budgetmidler for 1983, er derfor i realiteten overskredet med kr. 6.246,98.

BILAGA 4**Regnskab for virksomhedsåret 1983***Afstemning*

Budget-midler 1983	1 926 000,00
heraf ikke anvist af ministerråd	21 000,00
Anvist af ministerråd ialt	1 905 000,00
Overført fra 1982	136 328,06
Renter postgirokonto	1 140,84
Ialt til disposition i 1983	2 042 468,90
Ialt udgifter i 1983	1 940 715,88
Ikke anvendt i 1983, overføres til 1984	101 753,02
Mer/mindre forbrug (afrundet) ifølge specificeret regnskab 1983, merforbrug	+ 14 716
Ikke anvendte budgetmidler 1983	+ 21 000
Renter postgirokonto	- 1 141
Overført fra 1982	-136 328
Ikke anvendt i 1983, overføres til 1984	-101 753

Nordiskt samiskt institut

Verksamhetsberättelse 1983

1. Generelle opplysninger

1.1 Nordisk samisk institutt

Postboks 220

9520 Guovdageaidnu/Kautokeino

1.2 Startår 1973

1.3 Formål

Instituttet har som formål å tjene den samiske befolkning i de nordiske land med sikte på å forbedre befolkningens stilling, sosialt, kulturelt, rettslig og økonomisk. Instituttet skal ta initiativ til, samordne og iverksette utredning, planlegging og forskning, samt gjennomføring av prosjekter. Det skal gjennom konsulent- og veiledningsvirksomhet yte bistand både i teoretiske og praktiske spørsmål.

2. Organisasjon

2.1 Administrasjon

Instituttet ledes av et styre som har tolv medlemmer. Medlemmene oppnevnes av Nordisk Ministerråd, fem oppnevnes etter forslag av regjeringene i de nordiske landene, sju etter forslag av Nordisk samekonferanse. Nåværende styrets mandattid er 1.1.82–13.12.84. Styremedlemmenes funksjonstid er tre år. Styret velger for hvert år formann og nestformann blant sine medlemmer. Den daglige virksomheten ledes av instituttlederen i overensstemmelse med retningslinjer og vedtak fattet av styret.

Nordisk Sameråd er instituttets rådgivende organ.

2.2 Styrets sammensetning pr. 31.12.1983

Assistent Nikolaus Kuhmunen, Sverige (formann)

Reineier Olle Omma, Sverige

Kanslirådet Carl-Erik Virdebrant, Sverige

Næringsdrivende Reino Holmberg, Finland (nestformann)

Regjeringsråd Pentti Laasonen, Finland

Lektor Nils Henrik Valkeapää, Finland

Dosent Haraldur Olafsson, Island
 Professor Robert Petersen, Danmark
 Gårdbruker Ole Henrik Buljo, Norge
 Førsteamanuensis Anton Hoém, Norge
 Lærer Anna Jacobsen, Norge
 Reineier Anders Oskal, Norge
 Arbeidsutvalget består av formann N. Kuhmunen, nestformann R. Holmberg, Pentti Laasonen og Anna Jacobsen.

2.3 Personale

Instituttbestyrer	Aslak Nils Sara
Førstesekretær	Isak J. Turi
Seksjon for næringsliv, miljø og rettigheter:	
– seksjonsleder	Leif Halonen
– sekretær	Else Turi
– forsker (miljøprogram)	Aslak M. Eira
(begynt 1.5.83 etter endt permisjon)	
Seksjon for utdanning og informasjon:	
– seksjonsleder	Samuli Aikio
– sekretær (helstilling igjen fra 1.8.83)	Laila Palojärvi
Seksjon for språk og kultur:	
– seksjonsleder (permisjon fra 1.8.81)	Alf Isak Keskitalo
– seksjonsleder (vikar fra 19.9.83)	Maj-Lis Skaltje
– forsker (fra 19.9.83)	Ole Henrik Magga
– forsker	John H. Eira
– prosjektmedarbeider (duodji)	Marianne Nilsson
– sekretær (engasjert)	Karen Ellen Gaup

Delprosjektet anses å være ferdig og sluttrapporten er fremlagt.

NAVF ved Rådet for forskning for samfunnsplanlegging har finansiert prosjektet.

Referansegruppen består av:

Amanuensis Trond Thuen	Tromsø Universitet
Professor Ottar Brox	Tromsø Universitet
Avdelningsdirektør Njål Arge	Rådet for samfunnsplanlegging
Konsulent Wenche Brenna	Kommunal- og Arbeidsdepartement
Jordskiftesjef Sverre Øvstedal	Landbruksdepartement
Fylkesplanlegger Sverre Brandser	Nordland fylkeskommune
Fil.dr. Nils Arell	Umeå Universitet
Seksjonsleder Leif Halonen	Nordisk Samisk Institutt

På svensk side

Utkast til sluttrapport for delprosjektet er fremlagt. Opprinnelig hadde delprosjektet formulert følgende problemstilling:

1. *Vilka* är de samiska behoven i planeringssammanhang?
2. *Hur* tillvaratas de samiska näringsintressena i samhällsplaneringen?
3. Varför är eventuella behov i planeringssammanhang inte tillvaratagna?
- 4a. *Hur* skall eventuella behov tillgodoses i planeringen?
- 4b. *Hur* kan en alternativ planeringsmodell utformas? Förutsatt att ett sådant alternativ kan skisseras blir frågan sedan: Kan alternativet anpassas till den traditionella planeringsformen?

På grunn av ressursituasjonen og problemene med tilgangen på data har problemstillingene måttet begrenses og i utkastet til sluttrapport har med tilslutning fra referansegruppen problemstillingen blitt formulert således:

- Hur tillvaratas renskötselns – samebyns – intressen i den kommande planeringen i dag?
- På vilket sätt kan renskötselns markanvändning beskrivas?

Sluttrappporten vil foreligge i 1984.

Prosjektet er finansiert av Statens råd för byggnadsforskning (Byggnadsforskningsrådet).

Referansegruppen består av:

Kanselsjef Folke Granström	Kiruna kommun
Fil.dr. L. Erik Borgegård	Statens institut för byggnadsforskning (SIB)
Professor Erik Bylund	Umeå universitet
Fil.dr. Kurt V. Abrahamsson	Umeå universitet
Fil.dr. Nils Arell	Umeå universitet
Sekreterare Ingemar Larsson	Svenska kommunförbundet
Förbundsjurist Jörgen Bohlin	Svenska samernas riksförbund (SSR)
Seksjonsleder Leif Halonen	Nordisk Samisk Institutt
Länsarkitekt Lars Johan Ekelöf	Länsstyrelsen i Norrbottens län
Departementssekr. Kaj Kronvall	Kommundepartement
Forskningssekr. Ingela Söderbaum	Statens råd för byggnadsforskning

På finsk side

Prosjektets målsetning:

1. Utreda i vilken mån de samiska näringsintressena beaktas i den lokala planeringen samt också planeringen på länsnivå, riksnivå och internationell nivå.
2. Utreda ev. konflikter mellan olika näringsformer.
3. Utreda de samiska näringarnas ställning i det moderna samhället.
4. Komma med förslag till alternativ planeringsmodell – såvitt behov föreligger.

En historisk-juridisk utgreiing om forskjellige sider ved retten til laksefiske i Tanaelva

Steinar Pedersen har hatt permisjon i år. I sin permisjonstid har han foretatt utredningsarbeide for Samerettsutvalget. Pedersen kommer til å være tilknyttet instituttet i 1984 for å avslutte sitt arbeide.

Prosjektet er finansiert med midler fra det norske Justisdepartement.

Kontorfullmektig

Finn Olav Nystad

Regnskapsassistent (Berit K. Paulsen

Kirsten Anna Utsi

til 10.04.83)

Elen J. E. Sokki

Renholdsbetjent

Under *personale* er også tatt med forskere og prosjektmedarbeidere som har sitt virke i Kautokeino. Forsker Aslak M. Eira begynte igjen sitt virke her 1. mai 1983, etter endt permisjon (fra 18.10.1982). Sekretær Laila Palojærvi har virket i halvstilling fra 1.8.82 til 31.7.1983. Kaisa Vuolab, som var engasjert som sekretær i denne seksjonen, sluttet 30.6.1983.

Seksjonsleder Alf Isak Keskitalo i seksjon for språk og kultur har fortsatt permisjon. Her har Ole H. Magga vært vikar til han ble avløst av ny vikar, Maj-Lis Skaltje, som begynte 19.9.1983. Ole H. Magga gikk tilbake til sin opprinnelige forskerstilling (språkforskning).

På regnskapsavdelingen har det vært større gjennomtrekk av personale de siste årene enn vanlig. Regnskapsassistentstillingen ble forsøkt som halvdagsstilling til og med april 1983 da Berit Karen Paulsen sluttet, men etter at Kirsten Anna Utsi begynte 24.5.1983 ble denne igjen til helstilling da det viste seg at man ikke maktet å holde regnskapet á jour bare med halvdagsstilling. Instituttets aktivitetsøkning medfører større press på regnskapsavdelingen. Denne stillingen må nå gjøres fast slik at den også kommer inn under ordningen med automatiske lønnsøkninger.

Instituttet har dessuten hatt periodisk kontorhjelpe av Ragnhild Bæhr og Josefine Somby. Midlene til utlønning av disse ble refundert 100% av Arbeidsformidlingen i Norge.

2.4 Revisorer

Riksrevisjonen i Norge reviderer instituttets regnskap.

3. Finansiering og økonomi

3.1 Utgiftsdekning

Utgiftene ved instituttets virksomhet blir dekket gjennom bidrag fra Danmark, Finland, Island, Sverige og Norge. Kostnadene fordeles mellom landene etter beslutning av Ministerrådet.

Instituttets styre kan også søke midler fra andre finansieringsinstanser.

3.2 Oversikt over regnskapsavslutning og budsjett

(i tusen kroner)

	Regnskap 1982	Budsjett 1983	Regnskap 1983	Budsjett 1984
<i>Utgifter:</i>				
Styreomkostninger	125	140	139	130
Personalomkostninger	1 374	1 461	1 718	2 560
Kontoromkostninger	337	155	296	167
Lokalomkostninger	446	544	566	544
Prosjekter i budsjettet	1 368	1 606	1 389	830
Prosjekter utenfor budsjettet	963		1 897	
Driftsomkostninger	55	56	97	57
Disposisjon	257	49	97	
	4 925	4 011	6 181	4 288
<i>Inntekter:</i>				
Nordisk Ministerråd	3 374	3 843	3 843	4 128
Lønnskompensasjon	141		181	
Andre instanser	128		204	
Renter m. v.	196	168	208	160
Prosjekt utenfor budsjettet	1 196		1 740	
	5 035	4 011	6 176	4 288
Overskudd/-underskudd	110		-5	

Da fristen for innsending av årsberetningen nå er forlenget til 1. april året etter, kan man nå for første gang presentere endelig regnskap for beretningsåret i årsberetningen.

3.3 Merknad hva angår 1983 års økonomi

Som tidligere, er det også i år bevilget midler fra andre instanser til ordinære prosjekter og til prosjekter utenfor det ordinære budsjett:

Av disse midler kan nevnes:

Studentutveksling:

– Svenska Institut	18 437:—	
– Opetusministeriö	15 000:—	
– Utenriksdepartementet	32 700:—	
– Norsk Sameråd	50 000:—	
– Lærerutdanningen i Alta	5 000:—	
– Fritt ord Forlag	17 000:—	
– Nordisk Sameråd	8 392:—	
– Kammarkollegiet	47 300:—	193 829:—

Samfunnsplanleggingen (Mortenhals):

– Kommunal- og Arbeidsdep.	150 000:—	
– NAVF	233 059:—	383 059:—

Samiske næringsinteressers plass i samfunnsplanlegging:

– Statens Råd for Byggnadsforskning	211 336:—	
– Samefonden	47 348:—	258 684:—

Duodji-prosjekt:

– Kommunal- og Arbeidsdepartementet	78 000:—	
– Industriverket (svensk)	10 067:—	88 067:—

Samiske Leseplaner:

– Kouluhallitus, Helsinki	30 000:—	
– Høgskolen i Alta	12 195:—	42 195:—

Samiske barns oppvekstvilkår:

– Høgskolen i Alta	27 805:—	
– FAD	90 000:—	117 805:—

UNESCO-Konferansen:

– Den norske Nasjonalkommisjon for UNESCO	14 200:—	
– Universitetet i Tromsø	15 000:—	29 200:—

Musikkseminar:

– Norsk Kulturfond	28 000:—	
– Statens kulturråd (svensk)	19 905:—	47 905:—

Diverse:

– Kommunal- og Arbeidsdepartement Trykking av "Rapport om de samiske kyst- og fjordområder"		15 000:—
– NSR tilskott til "Miniseminar"		5 000:—
– Den norske Stats Oljeselskap- ref. tolkeutgifter		14 965:—
		<u>kr 1 195 709:—</u>

4. Styret

Nordisk Ministerråd oppnevner instituttets styre. Styrets formann er Nikolaus Kuhmunen, nestformann Reino Holmberg. Styrets arbeidsutvalg består nå av: Nikolaus Kuhmunen, Reino Holmberg, Anna Jacobsen og Pentti Laasonen. Styrets sekretær instituttbestyrer Aslak Nils Sara og førstesekretær Isak J. Turi.

4.1 Styremøter

I 1983 er det avholdt 2 styremøter, 19. mai i Tromsø og 12. oktober i Kautokeino. Det er behandlet 31 saker.

Av de viktigste saker kan nevnes:

- instituttets økonomi
- forlengelse av 5-års kontrakter (ny behandling)
- Samisk arkiv
- Israel Ruongs stipend, opprettelse

- instituttets arbeidsmåte og planlegging av virksomheten – innledning v/Anton Hoém
- Nordisk Samisk Institutt 10-års jubileum
Etterslep av husleie som er nevnt i årsberetningen for 1982 er nå løst.
Styret har også i 1983 vært representert ved landsmøtene til de samiske hovedorganisasjonene.

4.2 Styrets arbeidsutvalgsmøter

Arbeidsutvalget har avholdt ett møte og ett forberedende møte. Det siste fordi bare 2 av medlemmene møtte.

Av de viktigste saker kan nevnes:

- Israel Ruongs stipend, opprettelse
- Samisk arkiv.

5. Kultur- og språkspørsmål

5.1 Arbeidet generelt

Seksjonen har avholdt musikkseminar den 08.–10.08.1983 i Utsjoki like før Samekonferansen hvor Sámi Musihkariid Searvi (Samisk musikkforening) ble stiftet. Rapport fra seminaret er skrevet etter bandopptak og under ferdiggjøring. Seminaret ble avholdt med midler bevilget fra Utbildningsministeriet i Finland, Statens Kulturråd i Sverige og Norsk Kulturråd.

NSI var også med på å forberede møtet som ble avholdt i regi av den Norske Unesco-kommisjonen i Karasjok 30.05.–02.06.1983.

Etter anmodning fra "Statistisk Sentralbyrå" har seksjonen (O.H. Magga) utarbeidet en lengre utredning om samiske navneskikker og utarbeidet en liste over samiske personnavn på nordsamisk.

Ole H. Magga er også med i arbeidet ang. bruk av samiske bokstaver i data.

Seksjonens folk har også dette år besvart masse forespørslers og holdt foredrag og forelesninger.

5.2 Duodji (= Samisk håndverk/husflid/sløyd)

Sløydprosjektet ble påbegynt i 1979 etter forslag fra Samisk Sløyd-nemnd.

I 1981 begynte Marianne Nilsson som prosjektleder og medarbeider.

Bakgrunnen for denne forskningen er å forbedre forholdet til samisk sløyd, fornye og øke sløydproduktene, få bedre vern og status til samisk sløyd.

Opplysninger til utredningen om sløydernes rettigheter er innsamlet og i prosjektets regi er det også utgitt et særskilt sløydmerke. En brosjyre om duodji er også utgitt som nå holder på å fornyes. Det er også innsamlet kursplaner til sløydopplæring og skinnberedningsseminar ble avholdt våren 1982.

Materiale om samiske klestradisjoner er også innsamlet.

I 1983 er opplysninger om sjøsamiske klestradisjoner blitt innsamlet i Loppa, Kvænangen og Kåkfjord området. Materialet om klestradisjonene er under avsluttende bearbeiding.

Prosjektlederen har i 1983 også igangsatt en granskning om sløydens økonomiske verdi og lønnsomhet med midler bevilget fra Norsk Sameråd og Svenska Hemslojdsnämnden. Hun har også begynt å undersøke om hvordan man kan forenkle skinnberedningsmetoden med f. eks. moderne redskaper og nye arbeidsteknikker.

Marianne Nilsson har også besørget for samenes deltagelse ved Unesco-utstillingen om de arktiske folk (i verden) i Paris høsten 1983.

Harry Johansen er engasjert med midler fra Svenska Arbetsmarknadsstyrelsen som fotograf for Instituttet i 8 måneder og han begynte høsten 1983. Bl. a. har han tatt bilder for sløydprosjektet av samiske arbeidsteknikker.

NSI har siden 1977 vært sekretær for Samerådets sløydnemnd.

5.3 Språkforskning

Språkforskning: Samisk syntaks og fraseologi prosjektet. Det var prof. Israel Ruong som allerede i 1973 tok initiativet til prosjektet. Han sa bl. a. under iverksettelsen av språkforskningen at det er nødvendig å få mer og dypere innblikk om oppbyggingen av språket. For å verne og utvikle språket er det nødvendig å bli bedre kjent med og teoretisk utrede særegenheten ved samisk språk.

I tillegg til det teoretiske forskningsarbeid er det transkribert innspilt språkmateriale innsamlet fra flere områder, fra flere dialekter.

I prosjektets regi er det utgitt både vitenskapelig forskningsrapporter og flere opplæringsbøker.

Prosjektleder er Ole Henrik Magga og han har utgitt bl. a.:

- Lokative læt-setninger i samisk (Dieđut 1978: 1)
- Oanehis sámegieloahppa/Kort språklære (for Samisk språknemnd) og
- Oanehis sámegiell cealkkaoahppa/Kort setningslære/er trykket på nytt i 1980 og kalles nå for
- Giellaoahppa – (Lyd-, form- og setningslære) Dieđut 1980: 3.
- Hárjehusat /Øvninger/ til setningslæreheftet.
- Modalverb og infinitiv innen verbalet. Dieđut 1982: 1.

Han har fra høsten 1983 igjen begynt med infinitivsyntaksarbeidet. Han har også utgitt artikkelen "Hjelpeverb i samisk" i Norsk Lingvistisk Tidsskrift 1/84. Han har også skrevet om setningslæren som blir å finne i opplæringsboken for videregående skolen, som er under utgivelse og forhåpentligvis ferdig i 1984. Og til boken "Språkene i Norden/Språken i Norden" har han bidratt med en artikkel om samisk språk og også en mindre artikkel om samisk språk til boken "Norges Atlas" for "Det-

Beste''-forlaget. Han har også vært behjelpelig med å skrive Samerettsutvalgets utredningens 3. kapittel. (Instituttet har utarbeidet 2 kapitler til denne utredningen).

John Henrik Eira, som er engasjert til prosjektet som forsker fra høsten 1982, holder på å utrede lydsystemet i Skånland-dialekten. Han har fortsatt med dette arbeidet i år. Denne forskningen blir hans hovedfag i samisk og ventes å bli ferdig i 1984. Han har også utgitt artikkelen ''Samiske dialekter – Sør-Troms dialekten'' i Hinnøy- og Omegn Sameforeningens årbok.

Språkmaterialet dette år er blitt innsamlet i kystområdene i Sør-Troms og Finnmark og i Tornesamiske områdene, i Karesuando og Soppero områdene.

Klemet Näkkäljärvi har vært behjelpelig med å ekserpere språkeksemplene i tekstene.

Karen Ellen Gaup, som er engasjert for prosjektets midler, fungerer som sekretær for Språk- og Kulturseksjonen.

5.4 Samisk språknemnd

Instituttet er sekretær for Samisk Språknemnd. Språknemnda har i år avholdt 3 møter.

SN har avgitt rapport om sin virksomhet i tiden 1980–83 til Samekonferansen. Den lulesamiske felles rettskrivning ble godkjent sluttlig av Samekonferansen 11. – 14.08.83.

NSI har søkt om midler fra Nordisk Ministerråd til samisk terminologiarbeid og sammen med SN også fra NAVF (Norges Almenvitenskapelige Forskningsråd), men midler til dette er ikke blitt anvist.

NSI og SN holder fremdeles på med å få igangsatt prosjektet ''Innsamling, systematisering og lagring av samisk terminologi''.

SN har behandlet den Svenske SOU 1982:45 ''Ortnamns värde och vård'' og gitt råd og veiledning til Samerådet som har gitt uttalelse i denne saken. Om samiske stedsnavn på norsk side har SN gitt råd og veiledning til Instituttet som har gitt uttalelse ang. NOU 1983: 6.

SN har også vedtatt retningslinjer til noen normspørsmål som har oppstått i nordsamisk ortografi. (F. eks. skrivning av fremmedord, o/u og a/á i trykklett stavelse og skrivning av enstavelsesord /ij/ og merking av k-, p-, t- og h-lyd mellom 2. og 3. stavelse etter trykklett stavelse).

SN har også påpekt for Samerådet og Samekonferansen (SNs rapport om sin virksomhet i tiden 1980–83) om behovet for styrking av sekretariatet. SN har også anmodet om arbeidsinstruks og klarere arbeidsmetoder.

SN er også med i referansegruppen til det samiske radiokurset DAV-VIN. Og videre er SN medlem av Nordisk Språksekretariat og har observatørstatus i Norsk Språkråd.

5.5 Israel Ruong stipend

Instituttets styre opprettet våren 1983 "Israel Ruong stipend" i forbindelse med hans 80-års dag. NSI vil på denne måten takke I. Ruong for hans arbeid med samisk kultur- og historieforskning og på samme tid hans innsats innen samisk samfunn og organisasjoner og ellers hans daglige arbeid innen samisk kultur.

Stipendet blir tildelt hvert år til en ung samisk forsker som har valgt en av de forskningsgrenene som I. Ruong arbeidet med.

NSI:s styre er ansvarlig for tildeling av stipendet og vedtar også stipendets størrelse.

6. Næringsliv

6.1 Fôringsforsøk av ferskvannsfisk

Samarbeid: Gårdbruker Anders P. Siri
Forsheim Forskningsstasjon, Skjomen
Forsker/medarbeider: Forsøksleder S. Slettjord, Skjomen
Prosjektansvarlig: Nordisk Samisk Institutt

Prosjektbegrunnelser og tidligere arbeid er beskrevet i Dieđut 1978: 2, 1978: 3, 1979: 2, 1980: 1 og årsberetningene for 1980, -81 og -82.

Utviklingsfondet for de sentrale bosettingsområder har stått for finansiering av prosjektet.

Forsøksvirksomheten for utvikling av fiskeoppdrett har foregått over to faser.

I første fase (1978–80) ville man få klarlagt om det forelå naturlige vilkår for en tilfredsstillende vekst ved oppdrett av edelfisk. Dette forsøket ga positive resultater.

I andre fase la man vekt på å finne fram til driftsformer som gir økonomisk utbytte. I disse forsøkene fant man ut at det er mulig å selvprodusere fôret ved ensilering av lokalt tilveiebragt kjøtt og fiskeavfall. (Dette er nærmere beskrevet i Rapporten fra forsøk med fiskeoppdrett for NSI, Kautokeino 1982).

En annen faktor som sterkt påvirker det økonomiske resultatet ved oppdrett av edelfisk, er omkostningene ved anskaffelse av smolt.

Det er i 1983 startet forberedelser til et 2-årig feltforsøk med produksjon av smolt.

Utviklingsfondet bevilget i 1982 kr 170.000,- til oppdrettsprosjektet. Av dette beløpet er kr 71.000,- benyttet i 1983.

6.2 Reindriftsterminologien

Prosjektledelse: Sámi Insittuhtta
Prosjektleder: Cand.mag. Nils Isak Eira
Samarbeidsorgan: Samisk Utdanningsråd
Prosjektmidler: Utviklingsfondet for reindrift (N) og Samefondet (S)

Bakgrunn

Kompensere forventet forverring i kunnskapsoverføringen mellom reindriftsgenerasjonene. Forsøke å tilgjengeliggjøre adekvat terminologi for interesserte.

Formål

Resultatene av undersøkelsen ønskes bl. a. brukt i pedagogisk øyemend. Etablere plattform for dialog mellom reindriftsutøvere, forskere og administrative personell i de tilfeller temaet er rein og reindrift.

Rapporten publiseres i Dieđut 1984: 1.

6.3 Reindriftens økosystem

A. N. Sara har i år arbeidet med analyse av de indre strukturer i reindriften, bl. a. på bakgrunn av det materialet som er samlet i prosjektet om reinen, dens liv og praktisk reindrift. Dette er en studie av samspillet mellom reinen, naturen og mennesket. I denne undersøkelsen betegnes dette samspillet for reindriften økosystem.

Som del i dette arbeid er det utarbeidet en skisse til en modell i reindriftsforskningen. Modellen er publisert i Dieđut nr 2, 1983, og er ment som en foreløpig presentasjon av problemstillingen i et større arbeid.

Dessuten er det utarbeidet planer for et annet delprosjekt innen dette arbeid. Prosjektet omfatter en sosioøkonomisk undersøkelse innen reindriften.

Midler for å gjennomføre prosjektet er søkt hos Reindriftsadministrasjonen.

I det videre arbeid for registrering av driftssystemet er det valgt en reindriftsgruppe. En del planlegging er allerede gjort i år, bl. a. oppsett av et totalt regnskapssystem, telling og registrering av flokksammensetning.

7. Miljø

7.1 Miljøprosjektet

Prosjektansvarlig: Nordisk Samisk Institutt
Prosjektmedarbeidere: Siv.agr. Aslak M. Eira
Adjunkt Sverre Fjellheim
Siv.ing. Lars Niia

Viser til tidligere redegjørelser i Diedut 1980: 1, samt årsberetningene for 1980, -81 og -82.

I 1983 har Sverre Fjellheim vært engasjert ved Nordisk Samisk Institutt for utarbeiding av bakgrunnsbeskrivelsen for Nord-Trøndelag. Nå er bakgrunnsbeskrivelsene for samtlige fylker i Norge og län i Sverige hvor det drives reindrift, ferdiggjort. I disse rapportene er reindriftsareal og arealbruk beskrevet.

Delprosjekter under miljøprosjektet

Samiske næringsinteressers plass i samfunnsplanleggingen

Prosjektmedarbeidere: Siv.agr. Jens H. Mosli
 Cand.mag. Arild Gjerde (gått over til petroleumsprosj. 1.10.83)
 Siv.ing. Lars Niia (gått over til petr. prosj. 1.10.1983)
 Siv.ing. Johannes Helander

På norsk side

Prosjektets mål:

1. Undersøke hva som er det økonomiske grunnlaget for vedlikehold av samiske lokalsamfunn og om det er forskjellig fra norske lokalsamfunn.
2. Undersøke samfunnsplanleggingens virkning på samiske lokalsamfunn.
3. Foreslå endring av eventuelt nye planmodeller for planlegging i samiske lokalsamfunn.

Det materialet som foreløpig er registrert, omfatter for det vesentligste dagens situasjon vedr. det samiske næringslivet innen Utsjoki kommune. Foreløpig rapport vil bli fremlagt i løpet av 1984.

7.2 Petroleumsvirksomheten i nord og samiske interesser

Prosjektansvarlig: Nordisk Samisk Institutt
 Prosjektmedarbeidere: Cand.mag. Arild Gjerde
 Siv.ing. Lars Niia
 Siv.agr. Aslak M. Eira
 Cand.jur. Leif Dunfjeld

Etter initiativ fra de samiske organisasjonene og NSI har instituttet iverksatt arbeidet med et forprosjekt om "Petroleumsvirksomheten i nord og samiske interesser".

Hovedmålsettingen er å få en oversikt over behovet for mer detaljerte og omfattende utredninger på de felter forprosjektet antyder.

Forprosjektet er delt i tre:

1. fysisk/teknisk kartlegging av anlegg m. v.
2. intern samfunnsmessig evaluering, og
3. erfaringer fra lignende prosjekter andre steder i verden.

Mer detaljert formulert skal prosjektet

- beskrive ulike typer samiske lokalsamfunn og elementer i forbindelse med petroleumsvirksomheten, og
- utarbeide en oversikt ("forskningskatalog") over behovet for forskning, og presentere for hvert enkelt prosjekt en plan som omfatter målsetting, metode, prioritering, tidsplan, personellbehov og kostnadsoverslag. Den endelige prioritering av hvert enkelt foreslått prosjekt skal foretas av NSI i samråd med samiske organisasjoner og organer.

Arbeidet med forprosjektet startet opp 4. oktober 1983 og skal være avsluttet 1. april 1984.

Prosjektet er finansiert av Olje- og Energidepartementet med kr 380000:–.

8. Rettigheter

8.1 Historisk/juridisk forskning

Prosjektansvarlig: Nordisk Samisk Institutt
Samarbeid: Samiske organisasjoner, Universiteter
og høyskoler
Prosjektmedarbeidere: Cand.jur. Arne G. Arnesen
Fil.kand. Johannes Marainen
Cand.mag. Steinar Pedersen

Prosjektet er tidligere beskrevet i Dieðut 1977:1, 1978:2, 1979:2, 1980:1, årsberetningene 1980, -81 og -82.

Konventionen mellan Sverige och Norge angående flyttlapparnas rätt till renbete – bakgrund og följer – 1919 års konvention.

Marainen har i løpet av året fortsatt sine arkivstudier og på bakgrunn av disse laget en fullstendig fortegnelse over samtlige samer i Karesuando mellom 1850 og 1945. Dette var nødvendig for å kunne identifisere de forskjellige personer og følge deres flytninger, bl. a. som direkte årsak til grensesperringen fra 1852 og også senere avledede årsaker. Det er også laget en tilsvarende, men noe mindre systematisk oversikt over Jukkasjärvi socken for perioden 1900–1945. Prosjektet er forutsatt avsluttet i 1986.

Samenes stilling i folkeretten

Arne G. Arnesens arbeid med "Samenes stilling i folkeretten" er publisert i Dieðut 1983: 4.

Formålet med prosjektet har vært å gi svar på hvordan andre urbefolkningsgrupper og/eller minoriteter blir behandlet i intern og internasjonal rett, og om det finnes folkerettslige regler for urbefolkninger, og eventuelt folkerettslige regler etablert spesielt for den samiske befolkning.

9. Utdanning og informasjon

9.1 Generelt om seksjonen

Seksjonen har 2 faste ansatte, seksjonsleder Samuli Aikio og sekretær Laila Palojarvi. Det har vært 12 personer som har arbeidet med prosjekter, hvorav 4 av disse har vært prosjektledere.

I begynnelsen av året hadde seksjonen flg. prosjekter under arbeid "Leseplaner", Voksenopplæringsprosjektets delprosjekter i Trøndelag og

Utsjoki og forprosjektet om "Samiske barns oppvekstkår før skolealderen" i Nesseby. I slutten av året hadde man 2 prosjekter fortsatt i gang, "Leseplaner og læremidler" (S. Guttorm og Berit Kallio) og "Samiske barns oppvekstkår før skolealderen" (delprosjektet i Jokkmokk, I.-B. Blindh).

Seksjonen har spesielt sørget for opprettholdelse av kontakten på finsk side. Seksjonen har også vært med på arbeidsmøte med Samerettsutvalget på norsk side, planleggingen av forprosjektet om petroleumsvirksomheten og på Norges Almenvitenskapelige Forskningsråds seminar.

9.2 Historieboken

Historieboken "Olbmot ovdal min" er ikke utgitt enda, men prøveeksemplarer kan fåes ved henvendelse til Instituttet. Også trykking av dokumentamslingen "Doložat" er blitt forsinket.

Fortsettelsen av historiebok-prosjektet var satt opp på budsjettforslaget for 1983 og 1984, men falt ut ved den sluttlige budsjettrevideringen. For 1985 er det igjen foreslått midler for to fortsettelsesprosjekt.

9.3 Voksenopplæring

Voksenopplæringsprosjektet er offisielt avsluttet i 1983. Arbeidet ble fortsatt til slutten av mai i Trøndelag og Utsjoki. Arbeidet i Trøndelag er utført av sosionom Ingegerd Blind-Jåma, og hun skriver også sluttrapporten. Det praktiske arbeidet i Utsjoki ble ledet av Niilo Vuomajoki.

Innom prosjektet er Inga Britt Blindhs rapport fra Stockholm (1978 og 1982) og Heikki Sarmajas rapport fra Utsjoki (1983) ferdiggjort. Både sluttrapporten fra Stockholm og utredningen fra Utsjoki blir utgitt i Dieđutserien. For-rapporten fra Stockholm "Samer i Stockholm – utflyttede samers kulturelle behov" (på svensk, sammendrag på finsk og samisk) ble utgitt i 1979 og nytt opplag i 1981.

Prosjektets målsetning var

- påbegynne opplysnings- og voksenopplæringsvirksomhet i ulike samiske områder
 - samarbeide med ulike utdanningsinstitusjoner og forsøke å tilpasse deres arbeidsmetoder til samenes situasjoner
 - inspirere lokalbefolkningen og foreninger til å sette igang å lede opplysnings- og opplæringsvirksomhet
 - undersøke befolkningens behov av ulike typer av opplysnings- og opplæringsvirksomhet
 - forsøke å finne tilpasselige arbeidsformer samt
 - å finne gunstige finansieringsmuligheter
- Opplysnings- og opplæringsvirksomheten skulle gi lære om
- samiske forhold
 - samiske steder og dens næringer, kultur, språk og historie osv. og
 - saker som folk anser som viktige og nødvendige.

- Nå som prosjektet holder på å avsluttes kan man bemerke at
- igangsettingen av opplysnings- og opplæringsvirksomheten har lyktes til en viss grad, unntatt i Utsjoki hvor det ikke har lyktes så godt,
 - inspireringen av lokalbefolkningen og foreninger har lyktes best i Stockholm, bl. a. har Stockholm sameforening stiftet et samisk kultursenter,
 - undersøkelser omkring opplærings- og opplysningsbehovene er gjort, men utgivelse av alle resultatene er ikke blitt gjort enda,
 - det i de samiske områder, når det gjelder samarbeid, kan være vanskelig å finne passende arbeidsformer og finansieringsmuligheter.

Det har fremkommet klart av forskningen og forsøkene at samene har stor interesse og også klare behov av å knytte til seg sine egne forhold og områder, tradisjoner og næringer. Den offentlige kulturpolitikken betydning blir sterkt understreket i Utsjoki-forskningen.

På grunn av økonomien har ikke instituttet hatt anledning til å arrangere et felles vurderingsmøte for disse prosjektene. Et slikt møte blir likevel kanskje aktuell nå da alle sluttutredningene er ferdige.

9.4 Leseplaner og lærematerialer

NSI fullførte arbeidet med samiske leseplaner for grunnskolen i perioden 1978–1982. Inga Guttorm har vært prosjektleder til midten av 1982. Manuskriptet er ikke blitt trykket enda, men det er meningen å gi den ut som offsetutgave.

Lærer Seija Guttorm har utarbeidet en lærebok i morsmål for 5. klasse. Boken heter "Oahpa giela" og er utarbeidet på grunnlag av ovenfornevnte plan. Boken vil bli testet og NSI vil gi den ut som hefteserie i 1984.

Kunstneren Trygve Lund Guttormsen fra Masi er engasjert til å lage bildene til "Oahpa giela"-boken. I tillegg er Harry Johansens fotografier brukt som illustrasjoner i boken.

Instituttet har dette år støttet arbeidet med skoltresamiske lærematerialer. Midler er gitt til to lesehefter ("Loussšii'llipä'rnn Mekk" og "Siom puäzzoomsaž", hver på 20 sider), som er utarbeidet i felleskap av lærere og elever ved Severtjärvi skole (Satu Mosnikoff, Minna Mosnikoff og Tuomo Sverloff).

Høsten 1982 foreslå NSI for samiske skolemyndigheter at en felles læreplanskomite burde opprettes mellom Finland, Sverige og Norge, som har oppgave å utarbeide samiskspråklige skoleplaner. Dette kunne erstatte en andel av instituttets leseplansprosjekt og dermed ville prosjektet ha mere midler til eksperimentering og forskning.

Til felleskomiteen er det i 1983 utnevnt medlemmer fra Finland og Sverige. Det er Iisakki Sara og Elna Pajuranta fra Finland, Mikael Svonni og Jon Ola Utsi fra Sverige. Medlemmer fra norsk side blir utnevnt av Samisk Utdanningsråd. Det første møtet avholdes i februar 1984. Til dette møtet kommer også *planleggingsgruppen for miljølære* (O-fag), som består av Elna Pajuranta, Svein-Birger Olsen og Kerstin Pittsa og sekretær Berit Kallio.

Til felleskomitéens arbeid er det søkt om eksterne midler fra Finland, Sverige og Norge. Alle tre land har gitt tilsagn om penger til innledningsarbeidet. *Planleggingsgruppen for miljølære (O-fag)* har vært i virksomhet med midler bevilget for 1982 og 1983 fra Skolestyrelsen i Finland. Første forslag fra gruppen er ferdig og blir behandlet av felleskomitéen.

9.5 Samiske barns oppvekstkår før skolealderen

NSI igangsatte ett nytt prosjekt "Samiske barns oppvekstkår før skolealderen" i 1983. Formålet med prosjektet er å klarlegge samebarnas kulturelle og samfunnsmessige forhold i ulike nivåer og fremme samiske barns oppvekstforhold bl. a. i barnehager og førskoler. Prosjektet er påbegynt i lulesamiske området Jokkmokk. Som forsker fra 1.4.1983 er Inga Britt Blindh engasjert som før har arbeidet som prosjektleder med instituttets voksenopplæringsprosjekt i Stockholm. Referansegrupper er utnevnt og består av Sosialstyret, Umeå Universitet, Jokkmokk kommune og representanter for lokale samebyer og foreninger. Det første møtet ble avholdt i desember 1983.

Instituttet fikk påbegynne forprosjektet allerede i 1982, da Samekulturkomitéen på norsk side ville gjøre tilsvarende granskning på norsk side. Komitéen anmodet instituttet om å ta seg av forskningen. NSI tok imot oppgaven og fikk midler til prosjektet for 1982 og 1983 fra departementet.

NSI valgte Nesseby kommune som prosjektområde og cand.mag. Liv Østmo og lærer Laila Somby Sandvik som forskere. De har arbeidet fra 1.8.82–30.6.83. Prosjektet hadde også referansegruppe bestående av Kjell Ballari, Inga Britt Blindh, Anton Hoém, Solveig Hætta, Siri Lavik Dikkanen og for instituttet Samuli Aikio. Forprosjektet ble avsluttet i 1983, men rapporten er ikke enda utarbeidet til slutlig form og heller ikke gitt til Samekulturkomitéen.

Instituttet har søkt om midler fra de øverste sosialinstansene til utvidet gjennomføring av prosjektet fra Finland, Sverige og Norge. Målet er å fortsette med Nesseby prosjektet og starte delprosjekter også i Inari området på finsk side, i Kautokeino på norsk side og et sydsamisk område i Sverige og Norge. Hvert delprosjekt varer ca. 3–4 år.

9.6 Samiske skolemyndigheters møter

De samiske skolemyndighetene har dette år avholdt to nordiske fellesmøter 18.1 og 5.10. i Kautokeino. På disse møtene har den finske Länstyrelsens skoleavdeling, Samisk Utdanningsråd i Norge, og Sameskolestyrelsen i Sverige vært representert.

På møtene har man behandlet bl. a. skolelovspørsmålet, stiftelse av felles læreplankomite, planlegging, utarbeiding og anvending av lærematerialer, stipendspørsmål og kurs for lærere. Felles avtale ang. læreplankomiteen er blitt grunnlag for instituttets virksomhet i dette arbeidet (se 9.3).

9.7 Annet undervisningsarbeid

Instituttet har fortsatt samarbeidet med kringkastingsinstitusjoner i Finland, Sverige og Norge ang. fullføring av samisk kursene DAVVIN og SÁMAS. Samuli Aikio har deltatt på ref.gruppens møter og har bl. a. vært med på DAVVIN-instruktørkurs i Karesuando 23.3.

NSI har også fortsatt arbeidet med Samisk Utdanningsråds prosjekt vedrørende K. P. Nickels "Samisk Grammatikk" og J. E. Einejords "Innføring i nordsamisk". Råd og veiledning er også gitt vedr. boken "Mennesker lengst mot nord" av Trond Gustavsen (Skoledirektøren i Finnmark, Emnehefte nr. 18).

Seksjonen har også bidratt med noen foredrag på tolkekurset i Kautokeino 5.-10.12.

9.7.1 Studentutveksling Sápmi-USA

Et stort oppdrag som seksjonen fikk var å anordne studentutvekslingsreisen til USA. Instituttet besørget for det praktiske gjennomføring ved utvekslingen, som Nordisk Sameråd hadde anmodet om, skaffet tilveie midler, valgte ut studenter, besørget for forsikringer, holdt regnskap osv.

Denne gangen var det samenes tur til å reise til USA. Man kunne velge mellom to alternativer, nemlig Alaska og Montana. Reisen var satt til 20.6.-25.7. 5 studenter fikk reise til Alaska og 6 til Montana. Leder for Alaska-gruppen var cand.ped.spec. (in spe) Jan Henry Keskitalo og for Montana-gruppen NSIs prosjektforsker John Henrik Eira.

De som deltok på reisen var Inger Kuoljok, Per Guttorm Kvenangen, Kerstin Labba og Ove Niia fra Sverige (4), Anne-Siiri Länsman og Merja Ranttila fra Finland (2) og John Henrik Eira, Gudrun E. Eriksen (til 10.7.), Jan Henry Keskitalo, Else Grete Rasmussen og Magne Ove Varsi fra Norge (5). Det var kommet inn over 50 søknader, 5 fra Finland, 14 fra Sverige og 33 fra Norge, og de representerte 24 forskjellige utdanningsinstitusjoner.

Midler til studentutvekslingen ble bevilget av Kommunal- og Arbeidsdepartementet/Norsk Sameråd i Norge, Utenriksdepartementet i Norge, Høgskolen i Alta, Norge, Utbildningsministeriet i Finland, Svenska Institutet og Utbildningsministeriet i Sverige. Samerådet bevilget tilleggsmidler til de finske deltagerne. Magne Ove Varsi finansierte mesteparten av reiseutgiftene sine med egne stipendmidler. Reisen kostet ialt over Nkr 192 000,-, gjennomsnittlig NOK 17 500,- pr. deltager.

Planen er å fortsette med utvekslingsvirksomheten, men det er enda ikke klart i hvilken utstrekning instituttet vil ta del i dette arbeidet. Neste gang er det indianernes og inuiternes tur til å komme til Sápmi (Sameland) og studieprogram for oppholdet deres må utarbeides i alle tre land.

9.8 Dieđut

Instituttet utgir tidsskriften "Dieđut". Målet med denne er å informere om all virksomhet ved instituttet.

Det er publisert 4 nummer av Dieđut i 1983:

1983: 1 De samiske kyst- og fjordområder.

1983: 2 A. N. Sara: Skisse til en modell i reindriftsforskning.

1983: 3 Petroleumsvirksomheten i Nord – samiske interesser.

1983: 4 Arne G. Arnesen: Samenes stilling i folkeretten.

Årsberetning for 1982 er publisert i offset utgave uten tilknytning til Dieđut-serien.

9.9 Annen informasjonsvirksomhet

Instituttet har fortsatt med informasjonsvirksomheten ved korrespondanse, møtearrangementer og forelesninger for bl. a. besøkende grupper.

Som informasjonsmateriale har instituttet distribuert Dieđut, årsberetninger og noen bok- og litteraturlister. Instituttet har også laget noen skrivi (notat) på engelsk, bl. a. i tilknytning til UNESCO:s generalforsamling i Paris høsten 1983.

Instituttet har også deltatt på møtet til redaksjonsrådet for bladet "Sápmelaš" i Inari 13.3. og Samerådets informasjonsseksjonens seminar om samiske aviser og blad i Enontekiö 14.4. S. Aikio holdt også foredrag om Samerådets og Instituttets virksomhet på Nordkalott bibliotekmøtet i Vadsø 25.8.

S. Aikio deltok på den finske Riksdags kulturseksjonens reise til Sápmi 5.–7.9. og i forbindelse med dette så ga han en bred orientering om samenes forhold i Finland og i de nordiske land. Arrangør for reisen var det finske Sameparlamentet.

10. Uttalelser

Instituttet har pr. 31/12-1983 mottatt 1258 saker og behandlet i alt 1558 saker. Av saker som instituttet har hatt til behandling og uttalelse, kan nevnes:

- 39/83 Finnmark Fylkesrederi og Ruteselskap. 9601 Hammerfest. Samiske navn på fartøy til forsyningsvirksomhet i oljevirkosomheten.
- 71/83 Institutt for Jordlære, Norges Landbrukshøgskole, Ås. Samiske stedsnavn med begrepet gift o. l.
- 81/83 Norsk Sameråd, 9730 Karasjok.
Uttalelse om to søknader.
1) Økonomisk modernisering, Norsk forvaltning og konsekvenser for Samisk reindrift og Kultur. (Ivar Bjørklund, ISV, Univ. i Tromsø)
2) Kulturell variasjon og interetniske prosesser. (Trond Thuen m. fl. ISV, Univ. i Tromsø)

- 143/83 Norsk Kulturråd, Trondheimsveien 84–86, Oslo 5. Uttalelse angående "Ságaid Muitalæddji".
- 144/83 Skoledirektøren i Finnmark, 9800 Vadsø. Nordboere før oss.
- 173/83 Botolv Helleland, Inst. for Namnegransking, Boks 1011, Blindern, Oslo 1. Handbok om nye Stadnamn.
- 198/83 Direktoratet for vilt og Ferskvannsfisk, Elgesetergt. 10, 7000 Trondheim. Forslag til nye forskrifter for fisket i vassdrag i Finnmark fylke.
- 316/83 Reindriftssjefen, Reindriftsadministrasjonen, 9500 Alta. Uttalelse om Ivar Bjørklunds søknad til Kommunal og Arbeidsdepartementet, Oslo, om forskningsmidler.
- 317/83 Harald Eidheim, Inst. for Sosialantropologi, Blindern, Oslo 3. Angående uttalelse til Norsk Sameråd, 9730 Karasjok om søknaden fra Ivar Bjørklund og Trond Thuen m. fl.
- 361/83 Bjørn Aarseth, 1343 Eiksmarka. Kommentar/antekninger til Anny Haugens Sløydbok.
- 459/83 Samisk Utviklingsfond, 9730 Karasjok. Uttalelse vedrørende Samisk matkjøkken.
- 465/83 Advokat Steinar Winther Christensen, Postboks 959, 9001 Tromsø. Uttalelse om Samisk Fond.
- 466/83 Nordisk Ministerråd, Sekretariatet for nordisk kulturelt samarbeide, Snaregade 10, DK-1205 København K. Samisk kulturliv – Førslag til åtgärder.
- 488/83 Det Kongelige Utenriksdepartementet, Oslo-Dep., Oslo 1. Utstilling av duodji – samisk husflid i USA.
- 622/83 Styrelsen for Samefonden, Kulturdelegationen, Stockholm. Ang. Dr. Per Jonas Blind – Medisinsk ordbok.
- 683/83 Sámiráđđi, SF-99980 Ohcejohka. SOU 1982:45 Ortnamns värde och vård.
- 684–686/83 Samisk Språknemds medlemmer: Lars H:Son Simma, Nils Erick Spiik, Lajla Mattsson Magga. SOU 1982:45 Ortnamns värde och vård.
- 757/83 Läntmäteriverket, Fastighetsavd. S-80112 Gävle. Ang. remiss svar om lulesamisk språkområde m. m.
- 759/83 Det Kongelige Landbruksdepartementet, Oslo-Dep., Oslo 1. Vedrørende oppnevning av en arbeidsgruppe for utarbeidelse av Langtidsplan (Samlet plan) for forskning, forsøk, undervisning og rettledning i reindriften.
- 773/83 Exellan Produkter, v/Stig Larsson, S-80006 Gävle 6. Angående Emblem, Flagg m. m.
- 1184/83 Kultur- og Vitenskapsdepartementet, Postboks 8030, Dep., Oslo 1. Uttalelse angående NOU 1983:6 Stadnamn.
- 1516/83 Det regionale høyskolestyret for Finnmark, Postboks 26, 9501 Alta. Uttalelse om kulturfagstudium ved Finnmark distrikthøgskole.

11. Møter og konferanser

Ansatte ved instituttet har deltatt i ulike møter og konferanser i 1983, bl. a.:

A. Prosjektmøter og styremøter

Samiske barns oppvekstvilkår

- Møte med NAVFs barneforskningscenter i Kautokeino 12/1.
- Prosjektmøte i Stockholm 8/12.

Samiske næringers plass i samfunnsplanleggingen

- Referansegruppe møte i Luleå 17/1.
- Referansegruppe møte i Kautokeino 12–13/9.
- Referansegruppe møte i Oslo 3/10.

Nordiske skolemyndigheter

- Møter i Kautokeino 18/1 og 15/10.

Språkprosjekt

- Feltarbeid i forbindelse med prosjektet i Skånland 14–20/2, 30/10, 5/11.

Samiske læreplaner og læremateriell

- O-fag arbeidsgruppe møte i Kautokeino 7/4, 27/5 og 18/10 og i Utsjok 22/6.
- Ref.gruppe møte om Seija Guttorms bok "Oahpa giela" i Kautokeino 21/4 og 17/8.
- Møte om samiske læremidler i Finland, Karigasniemi 14/10.

Duodji

- Møte i Nesseby om Duodji 12–15/4.
- Møte med Norsk Folke Museum Bygdøy, om prosjektet Klestradisjoner 14–17/11.

Føring av ferskvannsfisk

- Møte i Skjomen om føring av ferskvannsfisk 13–15/4.

Historiebok

- Møte om Historieboken 18/4.

Samisk Språknemnd

- Møte med Samisk Språknemnds medlem Lars H:son Simma i Kautokeino 2–3/5.
- Samisk Språknemnds møte i Hætta 30/6.
- Samisk Språknemnds møte i Utsjok 11–12/8.
- Samisk Språknemnds møte i Kautokeino 27/10.

Oljeprosjekt

- Møte med Olje og Energidepartementet i Oslo 5/5 og 22/9.
- Informationsreise med Statoil til Tromsø, Harstad, Stavanger, Hauge-sund og Oslo 16–23/9.
- Olje Workshop I i Kautokeino 9/12.
- Olje Workshop II i Kiruna 14/12.

Nordisk Samisk Instituttts arbeidsutvalgs- og styremøter

- Arbeidsutvalgsmøte i Tromsø 18/5.
- Styremøte i Tromsø 19/5.
- Arbeidsutvalgsmøte i Kautokeino 11/10.
- Styremøte i Kautokeino 12/10.

1919 Reinbeitekonvensjon mellom Sverige og Norge angående reindriffts-samenes rett til reinbeite – bakgrunn og følger

- Møte med Professor Magnus Mörner og Johannes Marainen i Gøteborg 4/9.

TV-film arbeid

- Møte med Sveriges TV Luleå sjef om samarbeidsprosjektet 3/10.
- TV-film redigeringsarbeid i Luleå 7/12.

Lokal kulturforskning

- Planleggings møte med sjefen for De Samiske Samlinger i Karasjok 12/10.

Fotoprojekt

- Møte med Harry Johansen i Kiruna 21/10.

*B. Organer som NSI deltar i.**Samekonferanse, Nordisk Sameråd og Nordisk Sameråds nemnder*

- Samekonferanse i Utsjok 11–14/8. SA/ANS/LH/MN/OHM/JHE.
- Nordisk Samerådsarbeidsutvalg møte i Gällivare 1/2. LH/MN.
- Nordisk Samerådsstyremøte i Gällivare 2–4/2. LH/MN.
- Nordisk Samerådsarbeidsutvalg møte i Stockholm 23–25/4. LH
- Nordisk Sameråds møte i Utsjok 26–29/5. MN
- Nordisk Samerådsarbeidsutvalgsmøte i Utsjok 26/5. LH
- Nordisk Samerådsarbeidsutvalgsmøte i Utsjok 10/6. ANS
- Nordisk Samerådsarbeidsutvalgsmøte og møte med russiske samer i Utsjok 10–11/6. LH
- Møte med Utenriksdepartementet i Oslo for Nordisk Sameråd 17/6. LH
- Nordisk Samerådsarbeidsutvalgsmøte i Utsjok 7–8/7. LH
- Nordisk Sameråds møte i Karasjok 28–29/9. MN
- Nordisk Samerådsarbeidsutvalg møte i Utsjok 9/10. LH

- Nordisk Samerådsarbeidsutvalg møte i Helsingfors 6–7/11. LH
- Nordisk Sameråds møte i Kiruna 12–14/12. MN/SA/LH/OHM.

Samerettsutvalgets møter

- Møte i Oslo 1–4/2, 30–31/5, 1–3/6, 14–20/11. ANS.
- NSI's seminar om Samerettsutvalgets forskningsbehov i Kautokeino 18–19/4-1983.

UNESCO-møter og konferanser

- Møte med Thorleif Berg i Kautokeino 8/2. SA
- Unesco konferanse i Karasjok 29/5–2/6. SA/IT/ANS/OHM/LH/ET.
- Unesco utstilling i Paris 19–29/11. MN.

John Eldar Einejords bok "Innføring i nordsamisk"/SUR

- Møte i Kautokeino 15/2 og 7/3.

Nordisk samisk radiokurs

- Referansegruppe møte i Oslo 18–20/3 og 22–24/8. SA
- Davvin-instruktørkurs i Karesuando 21–25/3. SA
- Referansegruppe møte i Hætta 27–29/7. SA
- Referansegruppe møte i Tromsø 20–21/10. SA
- Møte med Sveriges Utbildningsradioen m/ansvarlige for Davvin-Sámas radiokursen. Stockholm 2/12. MLS
- Møte om instruktørarbeid i Kautokeino 6/12. SA

Trond Gustavsens bok

- Møte med Skoledirektøren i Finnmark, Kautokeino 22/3. SA/JHE.

Nordisk Sameråds avisseminar

- Seminar i Hetta 14/4. SA

Klaus P. Nickel "Samisk grammatikk" og matematikk ordliste

- Møte i Kautokeino 15/4. SA

Språktest

- Språktest i Kautokeino 21/4. OHM.

Plangruppen for forskning, forsøk, undervisning og veiledning i reindriften. (Samla Plan)

- Møte med A.B. Borekgrevink 6/5.
- Møte i arbeidsgruppen på Røros 7–9/12. LH

Närp

- Ledningsgruppe møte i Levajok 18/5. (Tana-Karasjok-Utsjok) LH.

- Ledningsgruppe møte i Luleå 25/5. (Kautokeino-Muonio-Enontekiö-Karesuando-Storfjord) LH.

Studentutveksling Sápmi/USA

- Studentutvekslings reise til Montana i USA 20/6–24/7. JHE.

NAVF/RHF forskningsprosjekt for samer

- Seminar i Tromsø 8–10/11. SA/MLS.

Tolkekurs

- Foreleser på tolkekurs i Kautokeino 5–10/2. SA/OHM og Isak J. Turi som kurselev.

Møte med Studieförbundet Vuxenskolan i Storuman om et nytt sameprosjekt

- Møte om et nytt sameprosjekt 30/11. MLS.

C. Forelesninger, sammenkomster

- Folkhøgskolen fra Karasjok i Kautokeino 7/2. SA.
- Forelesning på Universitetet i Oslo 7–8/4. OHM.
- Møte med FN's generalsekretær i Oslo 20–21/4. ANS.
- Lærerhøgskolen fra Luleå i Kautokeino 24/5. SA.
- Rådet for Samfunnsvitenskapelig forskning i Kautokeino 4/8. SA/ANS.
- Amerikanske lærere i Kautokeino 4/8. SA.
- Nordkalott møte for bibliotek i Vadsø 25–26/8. SA.
- Finlands Riksdags kultur og informasjonsnemnds reise Inari-Neiden-Utsjok-Kautokeino 5–7/9. Same Parlamentet/SA.
- Det Norske Utenriksdepartements aspiranter i Kautokeino 20/9. OHM/LH/ANS.
- Kurs om samisk fonetikk og fonologi for lærere i Kautokeino barneskole 13/10. JHE.
- Seminar om næringsfiske i ferskvann i Finnmark, Karasjok 15/11. LH.
- Tromsø Lærerskolestudenter i Kautokeino 16/11. SA.
- M.M. Tatár i Kautokeino 27–30/11. SA.
- Forelesing for Davvin-kurs deltagere Samisk fonologi – sammenligning av norsk og samisk fonetikk 7/12. JHE.

D. Andre møter

- Norsk Sameråds møte i Tromsø 18–20/1. ANS.
- Norsk Sameråds møte i Kirkenes 27–29/4. ANS.
- Norsk Sameråds møte i Bodø 4–8/9. ANS.
- Norsk Samråds møte i Nesseby 24–26/11. ANS.
- Sparebanken i Nords møte i Sørkjosen 28/1. ANS.
- Møte i Tromsø med Samisk Utdanningsråd 26–30/1. OHM.

- Møte med Samisk Utdanningsråd og Kirke og Undervisningskomité 22/9. OHM.
- Møte i Alta med Samisk Utdanningsråd og Lærerutdanningsrådet 3-4/2. OHM.
- Samisk Utdanningsråds møte i Olderdalen 13/9. OHM.
- Nord Plan seminar i Oslo om oljevirksomheten 17-20/2. LH.
- WCIP styremøte og CISA's hovedforsamling i Bolivia 1-20/3. LH
- WCIP møte i Helsingfors 16-19/8. ANS.
- WCIP møte i Ottawa 3-15/12. ANS.
- Same Parlament møte i Inari. 12/3. SA.
- Same Parlament møte i Utsjok 18/12. SA.
- Styremøte i bladet Sápmelaš i Inari 13/3. SA.
- Styremøte i Samisk Forfatterforening i Kautokeino 30/3. SA.
- Årsmøte i Samisk Forfatterforening i Kautokeino 31/3. SA.
- Møte på Universitetet i Oslo, Ural-altaisk institutt 11-15/4. JHE.
- NSR's styremøte i Alta 15/4. OHM.
- NSR's styremøte i Oslo og møte med departementene 9-11/5. OHM.
- NSR's styremøte og årsmøte 14-18/6. OHM.
- NSR's styremøte i Karasjok 14-15/10. OHM.
- NSR's styremøte 28/10. OHM.
- NSR's styremøte i Kokelv 28-29/11. OHM. JHE.
- NSR møte i Karasjok 18/11. OHM.
- Møte med Kommunalministeren i Oslo 26/4. ANS.
- Møte med Forskningscentralen för den inhemska samiskspråknemnden i Oulu 16/5, i Utsjok 13/8, og i Hetta 11/11. SA.
- Møte om arbeid med TV-program om oljevirksomheten 20/5. OHM.
- Møte om akvakultur, Idivuoma-Karesuando 23-24/5. LH.
- NRL's årsmøte i Brekken 10-14/6. AME.
- Kurs i forvaltningsrett for ledere og saksbehandlere i Tromsø 13-15/6. F. o. n.
- SSR's årsmøte i Karesuando 14/6. ANS/LH/MN/SA/JHE.
- FN seminar i Genève 18-24/6. ANS.
- Seminar "Nordens Små Nasjoner i folkerettslig og statsrettslig lys" Færøyene 22-23/6. LH.
- Møte i Samisk Utviklingsfond i Tana 28/6. ANS.
- Sameradionen i Karasjok 24/8. ANS.
- Møte med Oslo Sámiid Searvi 23/9. OHM.
- Trajekt-gruppe Helsinki 26-30/9. SA.
- Høstseminar v/Universitetet i Tromsø. 24-25/10. LH/AME.
- Møte med Museumsnemnden i Umeå 30-31/10. MN.
- Møte om Lov om Statens Tjenestemenn i Tromsø 10/11. IT.
- Møte med Kvalsund kommune 22/11. LH.
- Møte med Kommunal og Arbeidsdepartementets folk på NSI 22/11. OHM.

- Møte med länsarbetsnämnden i Norrbottens län 18/11. MLS.
- SSR og Statens Kulturråds felles møte om finansieringen av samisk kulturforskning 30/11. MN/MLS.
- Seminar om arktisk kulturforskning 5–6/12. MN/MLS.
- Møte hos Norrbottens bildningsförbund Luleå 7/12. MLS.

12. Fremtidsplaner

Instituttets styre vil i løpet av året i forbindelse med at instituttet feirer 10-års jubileum i år, legge frem planer for den fremtidige utvikling for instituttet. Det som hittil har vært avgjørende for instituttets oppbygging, er:

1. Virksomhet/prosjekter
2. Personalutbygging
3. Behov for midler

12.1 Virksomhet/Prosjekter

Instituttets virksomhet må sees på bakgrunn av det formål og arbeidsområde som er pålagt instituttet i. h. t. statuttene. Instituttet må ta i betraktning de krav og forventninger som den samiske befolkning og de samiske organisasjoner stiller til samfunnet og instituttet. Virksomheten er også avhengig av de forventninger myndighetene stiller til instituttet. Instituttet vil være preget av forandringene i samfunnet.

De prosjekter som instituttet arbeider med og planlegger å sette igang i 1985 vil danne grunnlaget for instituttets videre arbeid, slik dette går frem av langtidsbudsjettet frem til 1987.

Erfaringer hittil viser at det under arbeidet med prosjekter dukker opp spørsmålstillinger som krever nærmere analyse og det oppstår behov for å sette igang nye delprosjekter. Den prosjektplanen som danner grunnlaget for søknaden i 1985 samt planer i langtidsbudsjettet må betraktes som styrets prioritering av arbeidsoppgaver i de nærmeste årene. Det er derfor sannsynlig at dersom noen av de oppsatte prosjekter faller ut under budsjettarbeidet, vil de bli satt opp igjen senere.

12.2 Personalutbygging

Instituttet har som kjent 8 faste stillinger i dag. Det er ikke gitt nye stillinger siden 1976. Allerede i 1974 ble det fra instituttets side utarbeidet en fremtidig ansettelsesplan som kan illustreres skjematisk på følgende måte:

Det som i planen er betegnet som "prosjektpersonalet og sakkyndige" er forskere, sakkyndige, ressurspersoner, intervju medarbeidere osv.

Av disse er 5 forskere ansatt på 4-års kontrakt og for øvrige er tiden for engasjement avhengig av prosjektets varighet. Engasjementene fornyes for de øvrige prosjektmedarbeidere med ett år frem etter som bevilgningene til instituttet er klare.

De fleste av forskere har vært tilknyttet instituttet i lengere tid. Instituttet har behov for å beholde en noenlunde stabil forskerstab og styret vil søke om å få opprette kontrakter for inntill 4 år for flere. Dette ville også sikre den enkeltes arbeidssituasjon på lengre sikt og sikre instituttet en viss forskningskvalitet.

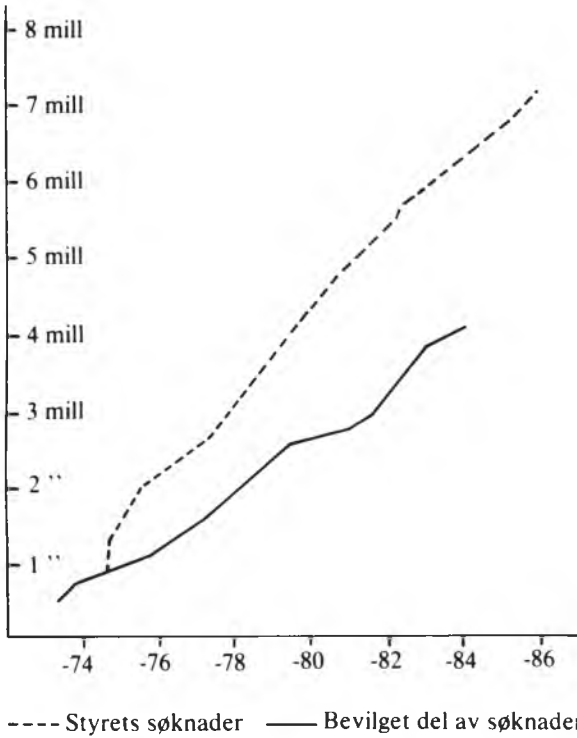
I forhold til denne planen har styret i flere år søkt om å få en sekretær og en konsulent/tolk stilling uten at dette har lyktes.

12.3 Boliger

Det er fortsatt behov for et samarbeid med kommunen for å løse boligbehov for de ansatte.

12.4 Behov av midler

Figuren viser bevilgninger til instituttet t. o. m. 1984 og de behov som styret har satt frem i sine søknader t. o. m. 1987. Det er vanskelig å antyde størrelsen eksakt på søknadene utover 1985, men ut fra erfaringene har

styret tatt i betraktning ved de fremtidige budsjettframleggene t. o. m. 1987

- at den pågående virksomheten sikres samtidig som det gis mulighet for utvidelse av prosjekter etter de behov som til enhver tid stilles til instituttet.
- at instituttet bygges ut personalmessig, og at det ved nyansettelser følger med merkostnader bl. a. av administrativ art, f. eks. husleiesubsidiering.
- at kostnader ved leie av kontorlokaler og boliger er høye.

Nordiska amatörteaterrådet

Verksamhetsberättelse 1983

Navn og adresse

Nordisk Amatørteaterråd (NAR)
Postboks 70
DK-6300 Gråsten

Startår

1967.

Institutionens oppgift

Formålet er gennem overordnede lederkursus, gæstespiludveksling, informativ virksomhed mv., at udveksle erfaringer, bearbejde nye nordiske og ikke-nordiske teaterfænomener, finde nye indfaldsvinkler for at teatret får befolkningsmæssig bredde og indflydelse på samfundsudviklingen, samtidig med at det nordiske arbejdsfællesskab fremmer følelsen af nordisk samhørighed.

Organisationen

Nordisk Amatørteaterråds øverste myndighed er det årlige rådsmøde, hvor hvert medlemsland har 6 stemmeberettigede repræsentanter, Færøerne dog to. Rådsmødet vælger styrelsen, der består af et medlem fra hvert land udover formanden.

Styrelsen nedsætter de fornødne udvalg, og ansætter (ulønnet) sekretariatsleder.

Styrelsen bestod i beretningsåret 1983 af flg.:

Ella Røyseng, Norge, formand,
Einar Njalsson, Island, næstformand,
Steen Noreen Larsen, Danmark,
Bernt Aanonsen, Norge,
Jan Wennergren, Sverige,
Marjatta Haapanen, Finland.

Leder af Nordisk Amatørteaterråds sekretariat er Asger Hulgaard.

Følgende udvalg var nedsat:

Internationalt udvalg:

Runo Hellvin, Norge, formand,
Bruno Gaston, Danmark,
Jan Wennergren, Sverige.

Uddannelsesudvalg:

Helle Arnfred, Danmark, formand,
Svea Hallin, Sverige,
Marjatta Haapanen, Finland.

Udvalg vedr. dramatisk arbejde med pensionister:

Arne Aabenhus, Danmark, formand,
Einar Bergvin, Sverige,
Gulla Øregaard, Færøerne.

Revisionen varetages af Sønderjyllands Revisionskontor, statsautoriseret revisionsfirma, mens den kritiske revision varetages af Steen Saxling og Poul Trier Hansen, begge Danmark.

*Virksomheden 1983**Økonomisk udfald*

Anslagspost	Budget	Bokslut 1983	Afvikelse
Løn	—	—	—
Øvrige omkostninger			
Råd og styrelse	70 000	88 004,46	18 004,46
Organisation	16 000	15 169,70	
Aktiviteter	264 000	262 872,60	
Bank og diverse	12 333	2 205,97	
Sammentælling	362 333	368 252,73	

Til ovenstående tal kommer egenfinansiering ved

a. konference, Husavík, 1.–4. juni 1983	164 133
b. Nordisk Ungdomskursus, Tórshavn 1.–8. august 1983	119 932
c. Gæstespil 1983	292 400
d. Nordisk Amatørteaterfestival, Oslo, 28.–31. juli 1983	166 227
i alt har deltagerne bidraget med kr.	<u>742 692</u>

Virksomhed

a. Konference i Husavík, Ísland. Tema. Kan vi med udgangspunkt i vor nordiske kulturarv skabe et nutidigt teater.

50 deltagere, heraf 6 fra Sverige, 3 fra Færøerne, 7 fra Norge, 17 fra Danmark og 11 fra Finland, mens der udover de 6 delegerede fra Ísland deltog en del medlemmer af Bandalag Islenskra Leikfelaga i selve konferencedelen.

b. Nordisk Ungdomskursus afholdes i dagene 1.–8. august 1983 på det nyindviede Nordens Hus i Tórshavn.

Deltagerantallet var 40, og heraf var 8 fra Danmark, 3 fra Finland, 7 fra Ísland, 3 fra Norge, mens 18 var fra Færøerne.

c. Nordisk Amatørteaterfestival afholdtes i Oslo 28.–31. juli 1983. I festivalen deltog en dansk gruppe, en svensk, en islandsk, to norske samt en svensksproget og en finsksproget forestilling fra Finland.

d. Gæstespiludveksling.

Nordisk Amatørteaterråd har i 1983 modtaget 12 ansøgninger om støtte til gæstespil samt 6 ansøgninger om støtte til gæstepædagoger.

Til gæstepædagoger bevilgedes DKK 30 000, mens der til gæstespil bevilgedes DKK 68 500, hertil kommer DKK 129 620 til støtte for nordisk amatørteaterfestival.

e. Internationalt samarbejde sker gennem Internationalt Amatørteaterforbund, der har sit sekretariat i København.

I samarbejde med Internationalt Amatørteaterforbund afholdes bl. a. et internationalt seminar i lokalspil i dagene 21. juni–4. juli 1984.

f. Informativ virksomhed sker gennem udveksling af materiale fra medlemsorganisationerne samt udsendelse af NAR-Nyt, der udsendes 10–15 gange årligt med kortere notitser af fællesnordisk interesse.

Nordisk Amatørteaterråd

Asgar Hulgaard

Sekretariatsleder

Nordiska konstförbundet (NKF)

Verksamhetsberättelse 1983

Namn och adress

Nordiska konstförbundet (NKF)
Förbundssekretariatet
Folkskolegatan 3 B, IV vån.
SF-00100 Helsingfors 10
Tel. (90)-694 8770

1. Institutionens uppgift

NKF grundades 1945. § 1 i förbundets stadgar, som senast reviderades år 1982 lyder: "Nordisk Konstförbund er et kontaktskapende samarbeidsorgan mellom billedkunstnerne i Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige. Forbundets formål er å virke til gagn for det nordiske kunstlivet og bidra til den nordiske samhörighet og kulturfelleskap. Forbundet skal virke som et idégivende, rådgivende og informativt organ innenfor billedkunstens områder."

2. Organisation

NKF består av sex sektioner, en för vart och ett av de nordiska länderna och en sektion för samerna. Förbundets styrande organ är förbundsrådet med tre delegater från varje land och en delegat för samerna. Delegationerna utses av sektionerna. Det koordinerande arbetet sköts av förbundssekretariatet, som för närvarande är beläget i Helsingfors.

Förbundsrådets sammansättning 1983:

Danmark: Jørgen Tang Holbek, Elisabet Delin Hansen, Louis Hersom.

Finland: Stig Fredriksson, Martti Aiha, Maaretta Jaukkuri.

Island: Sigrún Gudjónsdóttir, Valgerdur Bergsdóttir, Thordur Hall.

Norge: Thorstein Rittun, Anne Marie Komissar, Per Magnar Staurnes (suppleant för Nils Eger Pettersen).

Sverige: Leif Bolter, Pi Eriksson, Sonja Carlsson.

Samerna: Rose Marie Huuva (suppleant för Synnøve Persen).

Förbundsordförande: Matti Nurmi, Sverige.

Förbunds-kassör: Niilo Voipio, Finland.

Förbundssekreterare: Annemie Österberg, Finland.

Revisorer:

Statens revisionsverk: Anjel Hakulinen, Jan Svartström.

Konstnårsrevisorer: Kauko Räsänen, Heikki Somersalo.

Arbetsutskott:

Jørgen Tang Holbek, Stig Fredriksson, Sigrún Guðjónsdóttir, Nils Eger Pettersen, Leif Bolter, Synnøve Persen, Matti Nurmi, Annemie Österberg.

3. Verksamheten

3.1 Ekonomiskt utfall

Anslagspost	Budget*	Bokslut 1983	Avvikelse
Löner	65 000	62 000	3 000
Övriga kostnader	169 000	246 300	77 300
Härav projekt	91 800	160 300	68 500
./ Intäkter	—	4 700	4 700
Summa anslag	234 000	229 000	5 000
Nordisk Kulturfond		44 400	

* Reviderad budget efter att besked om årets bidrag hade getts.

3.2 Beskrivning av verksamheten

Beträffande en kommentar till verksamhetsperiodens räkenskaper hänvisas till den översikt, som bifogats förbundets resultat- och balansräkning.

Det gångna årets verksamhet har omfattat de stadgeenliga uppgifterna inom samarbets- och informationsområdet. I februari månad hölls *seminariet* "Bildkonsten i TV". Det genomfördes med stöd från Nordisk Kulturfond. 51 personer deltog i seminariet, bland dem representanter för de nordiska radio- och TV-bolagen.

Under seminariet visades ett 20-tal nordiska TV-program. Seminariet hade föregåtts av ett grundligt förberedelsearbete. Bl. a. kan nämnas den frågeenkät som anordnades under senare hälften av 1982. Ett antal programproducenter och konstnärer i varje land tillsändes ett frågeformulär gällande bildkonstens ställning inom programproduktionen i respektive land. Svaramaterialet sammanställdes till ett kompendium som sändes ut till deltagarna som förhandsmaterial. Likaså sammanställdes i förväg en förteckning över filmer om bildkonst(närer) i Norden. Förteckningen skall ses som ett första utkast till en fullständig inventering på området. Seminariet utmynnade i en resolution, som omedelbart sändes ut till de nordiska radio- och TV-bolagen samt till pressen. Resolutionen ingår i den rapport som gavs ut efter seminariet, se under information.

Inom ramen för *samarbete* med olika organisationer och institutioner var NKF representerad vid seminariet "Samisk kunst og media", som Sámi Daiddačephiid Searvi arrangerade i Karesuvanto i februari. I maj månad deltog förbundsordförande Matti Nurmi som NKF:s delegat vid den veckolånga världskonferens som UNESCO-organisationen International Association of Art höll i Helsingfors. I samband med IAA-konferensen som hölls på Hanaholmens kulturcentrum, anordnade Nordiskt konstcentrum två diskussionsmöten för de nordiska IAA-delegaterna kring frågor

som gällde minoritetskulturerna i Norden. NKF:s förbundssekreterare deltog i dessa möten.

Den 4–8 oktober deltog Matti Nurmi i de festligheter och möten som ägde rum i samband med att Skandinavisk Forening for Kunstnere og Videnskabsmænd i Rom firade sitt 150-årsjubileum.

Under sin Rom-vistelse deltog Nurmi även i möten där man ingående diskuterade lokalproblem, som föreningens kollegieverksamhet har ställts inför. Nurmi framförde de nordiska bildkonstnärernas åsikt att allt måste göras för att också i framtiden trygga möjligheterna för konstnärer från Norden att få vistas och arbeta i Rom. Upprätthållandet av Skandinavisk Forenings kollegium är en förutsättning för detta.

Förbundsrådets årliga möte hölls i september i Mariehamn, Ålands konstmuseum. I mötet deltog, förutom förbundsrådets sexton delegater jämte ordförande och förbundssekreterare, även ett tiotal observatörer, bland dem representanter för Ålands konstförening, med vilka diskussioner fördes kring frågor av särskilt intresse för de åländska bildkonstnärerna.

Förbundsrådet informerades också om den nygrundade Nordiska konstskolan i Karleby. På anmodan av den stiftelse, som upprätthåller skolan, utsåg förbundsrådet en representant för NKF till medlem i det ena av stiftelsens två förvaltningsorgan, delegationen.

Förbundsrådet diskuterade bland annat den på nytt aktualiserade frågan om förhållandet mellan Nordiskt konstcentrum och NKF. I ett uttalande, riktat till Nordiska ministerrådet framhöll förbundsrådet behovet av NKF som en kontaktlänk mellan bildkonstnärerna i Norden. Sektionerna utgör kanaler till "fältet" och de konstnärsmöten och seminarier som ordnas är viktiga fora, där konstnärerna sinsemellan och med representanter för närstående yrkesgrupper kan diskutera aktuella problem och frågor på bildkonstens område. Därtill kommer förbundets uppgift som idégivande och rådgivande organ, bl. a. för Nordiskt konstcentrum.

Informationen har – förutom gängse bulletiner till konstnärorganisationerna och till enskilda besökare på sekretariatet – omfattat några publikationer, främst i samband med seminariet "Bildkonsten i TV". I maj månad trycktes en kort engelsk-fransk presentation av seminariet. Den distribuerades till deltagarna i IAA:s världskonferens i Helsingfors. Vid samma konferens distribuerades också en informationspamflett om det nordiska samarbetet på bildkonstens område, "Let us introduce . . . Permettez-nous de vous introduire . . .". NKF medverkade med en presentation av förbundet.

I september låg rapporten från seminariet "Bildkonsten i TV" färdig i 800 exemplar. Den har distribuerats till berörda parter och andra intresserade runt om i Norden.

Vid Skandinavisk Forenings i Rom 150-årsjubileum informerade förbundsordförande Matti Nurmi om NKF och dess arbete.

Information har också getts besökande från de övriga nordiska länderna på förbundssekretariatet, som bl. a. skriftligt och per telefon har förmedlat information om nordisk utställningsverksamhet.

Övrig verksamhet. Under det gångna året har NKF dels hållit, dels deltagit i ett antal administrativa möten.

I slutet av mars hölls ett arbetsutskottsmöte i Oslo. I mötet deltog 8 personer.

I maj månad deltog NKF:s förbundsordförande och sekreterare i ett möte i Stockholm med ordföranden i ämbetsmannakommittén för nordiskt kulturellt samarbete jämte några representanter för det svenska utbildningsdepartementet.

I juni hölls ett möte i Köpenhamn mellan representanter för Kultursekretariatet, Nordiskt konstcentrums styrelse och NKF, som representerades av förbundsordföranden, den danska sektionens ordförande och förbundets sekreterare.

I november ägde ett möte rum på Nordiskt konstcentrum, Sveaborg mellan representanter för centrums styrelse och för NKF, nämligen förbundsordföranden, den finska sektionens ordförande och förbundssekretären.

Vid de tre sistnämnda mötena fördes diskussioner kring förhållandet mellan Nordiskt konstcentrum och Nordiska konstförbundet, sett ur olika synvinklar.

Följande *stöduttalanden* har gjorts: till Nordiska ministerrådet angående en samisk skola för bildkonst, till Íslands kulturdepartement angående upprättandet av en nordisk gästateljé i Island, till Karasjok kommun om en flyttning av de samiska bildkonstverkstäderna i Masi till Karasjok och till Norsk billedhoggerforening om ett utvidgande av det norska projektet "Månedens Skulptur" i Oslo till att bli ett samarbetsprojekt för de fem nordiska huvudstäderna, för vilket man enligt Billedhoggerforeningens planer skulle ansöka om ekonomiskt stöd av Nordisk Kulturfond i den inledande fasen.

Förbundets sektioner har avgett *utlåtanden* om de konstnärer som i respektive land har sökt om vistelse i gästateljéerna på Sveaborg. Likaså har uttalanden avgetts vad gäller de konstnärer som har sökt till Skandinavisk Forenings konstnärskollegium i Rom.

Beträffande det gångna året kan ännu nämnas, att förbundets sekretariat på grund av saneringsarbeten i det hus där kontorsutrymmet tidigare var placerat, igen har tvingats flytta, denna gång till utrymmen som hyrs av Finlands konstakademi.

På NKF:s vägnar överlämnas härmed förbundets verksamhetsberättelse för 1983.

Matti Nurmi

Förbundsordförande

Annemie Österberg

Förbundssekreterare

Nordiskt konstcentrum*Verksamhetsberättelse 1983**A. Namn och adress*

Nordiskt konstcentrum
Sveaborg B 44
SF-00 190 Helsingfors
Tel. 0/66 85 43

B. Startår

1978

C. Uppgift

Nordiskt konstcentrums uppgift är att utveckla och samordna det nordiska samarbetet inom bildkonsten i syfte att öka kännedomen om grannländernas konst inom Norden och om nordisk konst utanför Norden.

Centret började sin verksamhet i augusti 1978 på Sveaborg. Centret producerar egna utställningar för turné och för visning på Sveaborg samt förmedlar utställningar. Till dess uppgifter hör även att sprida information om nordisk konst och att främja kontakterna inom konstlivet genom möten och seminarier. Centret inledde sin verksamhet med gästateljéer för nordiska konstnärer år 1981 med fem ateljéer på Sveaborg. Ett ateljénät planeras för hela Norden, och 1984 tas ateljéer i Gerlesborgsskolan och på Hässelby Slott i Sverige, och i Hald Hovedgaard i Viborg, Danmark, i bruk. Till gästateljéerna kopplas en stipendieordning.

D. Organisation

Centret leds av en styrelse på tio medlemmar, med två representanter från varje nordiskt land, jämte personliga suppleanter.

Centrets fasta personal består av centrets ledare, utställningssekreterare, sekreterare, bokförare, kanslist, vaktmästare och från april 1984 informationssekreterare. Därtill kommer timanställd personal för specialuppgifter och projekt.

Styrelsen sammanträdde till möten den 11–12.4.1983 och den 30.9.–1.10.1983 på Sveaborg.

*E. Verksamheten**Ekonomiskt utfall (FIM)*

Anslagspost	Budget	Bokslut 1983	Avvikelse
Löner	527 400:—	605 513.10	78 113.10
Kostnader	1 162 600:—	1 234 185.62	71 585.62
(Projekt)	800 000:—	877 238.10	77 238.10
./. Intäkter	15 000:—	21 674.87	6 674.87
Anslag	1 675 000:—	1 756 416:—	

Utställningar

Ung dansk grafik (arr.: Pohjola-Norden r. f.)
Torneå, Saarijärvi, Äänekoski, Ekenäs.

Grafik från Finland
St. Michel

Grafik från Island
(arr.: NKC) Helsingfors
(arr.: Pohjola-Norden r. f.) Kuopio

Grafik från Norge
Distribuerad i Danmark av Sammenslutningen af Danske Kunstforeninger.

A Scandinavian View – Poesi och ekologi i nordisk grafik
Los Angeles, Torneå, Haparanda

Fem finska textilkonstnärer (distr. NKC)
Skövde, Moss, Södertälje, Örnsköldsvik, Reykjavík

100 dynor – 100 år (distr. NKC)
(arr.: Riksutställningar, Stockholm, prod. Textilkonstens Vänner r. f. i Finland) Linköping, Falköping, Sandviken, Hudiksvall, Bollnäs, Eskilstuna, Reykjavík

Samisk konst – Sámi Dáidda
Helsingfors, Seattle USA

Borealis
Helsingfors, København, Tønder

Føroysk list – Färöisk konst
Reykjavík

Utställningar i centrets galleri i Strandkasernen på Sveaborg
15.1.–19.2.1983 *Fåfänga bilder*, Markku Tantt
25.2.–28.3.1983 *Håkan Carlsson, Valands konsthögskola och Urban Engström, Konsthögskolan i Stockholm*
9.4.–8.5.1983 *Expo Palmstierna 2*
14.5.–14.8.1983 *Nordiskt landskap*
20.8.–18.9.1983 *Drakflygningskonst i Norden*
24.9.–27.11.1983 *Peter Dahl, Sverige*
5–31.12.1983 *IAAs kollektion av internationell grafik*

Informationsverksamheten

En fyrspråkig broschyr presenterande konstcentret och dess utställningar i Strandkasernen trycktes.

Ett informationsblad om Nordiskt konstcentrums aktiviteter och om

utställningar i Norden utgavs i april samt i november 1983 på finska, svenska, norska, danska och isländska.

Under året har samarbetet med F 15 Kontakt fortsatt. I ett antal av årets nummer har tidskriften tryckt material som producerats av konstcentret.

I maj premiärvisades multivisionsprogrammet "Sveaborg – Nordiskt konstcentrum", producerat på centrets beställning av professor Matti Saanio.

På våren färdigställdes "Nordisk museikatalog", för vilken ett kompletterande utskick gjordes i september 1983 (redigerad av Anders Derefalk).

Gästateljéverksamheten

Under året har 23 konstnärer bott och arbetat i ateljéhuset Palmstierna på Sveaborg. Sekretariatet för nordiskt kulturellt samarbete i Köpenhamn har arbetat för att få fram samnordiska gästateljéer även i de andra nordiska länderna. Tre konkreta förslag föreligger, ateljéer i Gerlesborgsskolan utanför Göteborg, i Hässelby Slott utanför Stockholm samt i Hald Hovedgård i Viborg, Danmark.

Seminarier, kontakter, förhandlingar, konferenser

Den 31.1.–2.2.1983 anordnade Nordiskt konstcentrum i samarbete med Hanaholmens kulturcentrum för Sverige och Finland ett nordiskt video-konstseminarium, som hölls på Hanaholmen. Cirka 150 nordiska konstnärer och kulturarbetare deltog. En rapport från seminariet utkom som nummer 3–4/1983 av den svenska tidskriften Kalejdoskop.

Den 18–20.4.1983 hölls ett nordiskt utställningsmöte i Århus, för vilket konstcentret bistått vid arrangemangen. Arrangörer var Århus Kunstforening af 1847 och Aarhus Kunstmuseum. Mötets tema var "Kommuners og amtskommuners rolle i kunstlivet".

Den 26.5.–1.6.1983 höll den internationella konstkritikerorganisationen AICA sin generalförsamling i Helsingfors. Mötets tema var detsamma som den internationella konstnärorganisationen IAAs, som höll sin generalförsamling i Helsingfors den 23.5.–1.6.1983, dvs. "Art in search of a new world order". Nordiskt konstcentrum arrangerade ett möte för deltagande nordiska konstnärer den 23.5.1983 samt ett möte för deltagande nordiska konstkritiker den 25.5.1983, samt därtill en nordisk dag för deltagarna i båda kongresserna den 30.5.1983, med ett möte på Hanaholmens kulturcentrum på dagen och en gemensam fest på Sveaborg på kvällen.

Styrelsen för Nordiskt konstcentrum överlämnar ovanstående berättelse över centrets verksamhet under 1983.

Sveaborg den 28 mars 1984

Anne Marie Komissar

Styrelsens ordförande

Erik Kruskopf

Centrets ledare

Nordiska sommaruniversitetet

Verksamhetsberättelse 1983

A. Navn og adresse

Nordisk Sommeruniversitet
 Generalsekretariatet
 Langagervej 6
 DK -9220 Aalborg Ø

B. Organisationens målsætning

Nordisk Sommeruniversitet (NSU) oprettedes i 1950. Det er en organisation som på nordisk basis samler forskere, studenter og andre erhvervsaktive, for at fremme kritisk indsigt i fælles videnskabelige problemer, tværvideenskabelige problemstillinger og forholdet mellem videnskab og samfund. Virksomheden er åben for alle.

C. Organisation

NSU's højeste myndighed er repræsentantskabet. Mellem repræsentantskabsmøderne, er det styrelsens opgave at lede og planlægge NSU's virksomhed.

Den løbende administration og koordinering af NSU's virksomhed udføres dels gennem et *generalsekretariat*, som for tiden er placeret i Aalborg, dels lokalt i lokalafdelingerne og studiekredsene.

I de fleste universitets- og højskolebyer i Norden findes der lokalafdelinger af NSU. I dag har NSU 21 lokalafdelinger.

Den faglige aktivitet i NSU foregår i *nordiske studiekredse* med lokalkredse i de enkelte lokalafdelinger. Desuden mødes repræsentanter for lokalkredsene på sommersessionen hvert år, samt i symposier – og arbejdsgrupper i vinterhalvåret.

Der deltager årligt ca. 2000 personer i virksomheden. I foråret 1983 havde NSU 12 nordiske studiekredse og 149 lokalkredse.

D. Virksomheden 1983

1. Økonomisk resultat

Bevillingspost	Budget	1983 regnskab	Afvigelse
Løn:	188 000	184 000	+4 000
Øvrige udgifter*	1 620 000	1 629 000	-9 000
Overførsel til 1984		4 000	
- Overførsel fra 1982		71 000	
- Indtægter	476 000	414 000	
Sum – bevilling:	1 332 000	1 332 000	

Konto 6.1 – Information fra NSU rummer lønudgifter der ikke i budgettet er specificeret. Lønudgiften på konto 6.1 var i 1983 kr. 21 000.

2. Faglig virksomhed i 1983

NSU's studiekredse i 1983 (i parentes er angivet det år, det blev vedtaget, at kredsen skulle medtages i NSU's studieprogram).

1. Alternativ journalistik, (1982)
2. END – nedrustning (1981)
3. Systemteori, datavidenskab og samfund (1980)
4. Bymæssiggørelse og byproblemer (1981)
5. Semiotik og kultur (1982)
6. Kropskultur (1981)
7. Kvindekultur og kvindekamp (1981)
8. Verdensøkonomi og nationalstat under forandring (1980)
9. Musikalternativer (1980)
10. Arbejdets fremtid (1982)
11. Socialisationsforskning og institutionsanalyse (1980)
12. Historie, historiefilosofi og historieskrivning (1981)

Generelt betragtet har aktiviteten i studiekredsene været meget tilfredsstillende. I foråret 1983 var der registreret 149 aktive lokalkredse (4 flere end året før).

De nye kredse i 1983 var kreds 1, Alternativ journalistik, kreds 5, Semiotik og kultur og kreds 10, Arbejdets fremtid. Alle tre er kommet godt i gang og har lokalkredse i henholdsvis 12, 15 og 14 byer i Norden.

Nye kredsemner på studieprogrammet for 1984

Ligesom i tidligere år blev NSU's lokalafdelinger, universiteterne og andre forskningsmiljøer i Norden opfordret til at komme med forslag til nye kredsemner. Ud af i alt 18 forslag, vedtog repræsentantskabet at sætte følgende nye kredsemner på programmet:

- Energiplanlægning og produktion af alternative energisystemer. Kredsen er forberedt gennem et ad-hoc symposium i marts 1983.
- Ungdomskultur, ungdomsoprør og ungdomspolitik.
- Musik og ny teknologi.
- Omstilling og konflikt – Problemer i gamle og nye industrilande.

Symposier

Alle studiekredsene i studieåret 1982–83 afholdt vintersymposier eller deltog på kredslederkonferencen for de nye studiekredse. Det virker befordrende for den faglige aktivitet i NSU, og mange af disse symposier har bidraget til en højere faglig kvalitet.

Siden 1980 har NSU arrangeret såkaldte "ad-hoc symposier". I løbet af 1983 er følgende symposier afholdt:

1. Energiplanlægning og produktion af alternative energisystemer.
2. Modaliteterne.

3. Minisymposium i Bergen om semiotik.
4. Natursyn og miljøadministration.

Disse seminarer fungerer godt i relation til fornyelsesprocessen i NSU, både emnemæssigt og miljømæssigt.

Sommersessionen

Sommersessionen blev i 1983 afholdt i Lövånger i Nordsverige. Deltagerantallet var som sædvanligt stort, 255 voksne og 40 børn.

Der er ingen tvivl om, at sommersessionen er det væsentligste formidlingssted og den vigtigste inspirationskilde i NSU's arbejde.

I forbindelse med 1983 -sommersessionen havde man fra kulturudvalgets side ønsket at stifte nærmere bekendtskab med NSU's aktiviteter. En gruppe fra Nordisk Råds kulturudvalg kom således til Lövånger d. 3.-5. august.

Gæsterne deltog særdeles aktivt i studiekredsens møder og i aftenarrangementerne. For NSU's vedkommende var det et hyggeligt og inspirerende møde med kulturudvalget.

Publikationer og anden virksomhed

NSU's blad "Information fra NSU" har som i de foregående år udkommet med 4 ordinære numre og et programhæfte.

En del af studiekredsene har systematiseret den faglige information i form af "kredsbulletiner", som sædvanligvis kommer 4 gange årligt.

I serien "arbejdsrapporter fra NSU" er følgende numre udgivet:

- 15: Mellem drøm og virkelighed
- 16: Alternative energisystemer

Som tidligere år er det faglige arbejde fra kredsarbejdet også blevet publiceret i tidsskriftet Nordisk Forum. I 1983 er følgende numre udgivet:

- 34: Evolutionsteori
- 38: Kritisk teori og sociale bevægelser
- 39-40: Musik - two for the show

Som det fremgår af denne årsrapport er NSU en organisation, der øger sin aktivitet uden at bevillingerne i reelle størrelser er blevet forøget. Vintersymposier, ad-hoc symposier, informations- og publikationsvirksomheden er sammen med sommersessionen alle enestående aktiviteter for en nordisk organisation. Få har som NSU reelt tag i tværnordiske faglige aktiviteter og få har et så socialt omspændende netværk.

Herved overdrager NSU's styrelse årsberetningen for 1983.

Ida Munk

Styrelsens ordførende

Randi Jacobsen

Fungerende generalsekretær

Nordisk federation för medicinsk undervisning

Verksamhetsberättelser 1983

Namn och adress

Nordisk federation för medicinsk undervisning
c/o Generalsekretær, læge Jørgen Nystrup
Rigshospitalet, Tagensvej 18
DK-2200 København N

1. Institutionens uppgift

Federationens ändamål är att befrämja den medicinska utbildningen och undervisningen i alla dess former och på alla nivåer av utbildning.

För att fylla detta sitt ändamål bör Federationen:

1. arrangera, stimulera till, medverka till och informera om symposier och seminarier rörande för medicinsk utbildning och undervisning centrala och aktuella problem, särskilt sådana, vars lösning befrämjas av nordiskt samarbete;
2. stimulera till beskrivning och dokumentation av medicinsk utbildnings- och undervisningsförhållande i Norden;
3. stimulera försöksverksamhet och forskning beträffande medicinsk utbildning och undervisning;
4. stimulera till och medverka vid anordnandet av sådan utbildning, som erfordrar nordisk samverkan;
5. etablera och upprätthålla utomnordiska kontakter samt
6. vidta andra åtgärder och framkomma med förslag, som befrämjar medicinsk utbildning och undervisning.

2. Organisation

Federationens beslutande organ utgörs av dess generalförsamling, som arrangeras vartannat år, såvida icke särskilda skäl lägger hinder i vägen. Denna har till uppgift att

- a. besluta i fråga om ansvarsfrihet beträffande styrelsens verksamhet och förvaltning;
- b. välja Federationens styrelse och suppleanter för dessa;
- c. i övrigt vidta åtgärder ägnade att gagna Federationens ändamål.

Följande institutioner, organisationer och myndigheter äger att vardera utse en representant som *delegat* till generalförsamlingen:

1. varje medicinsk fakultet eller motsvarande organ med ansvar för läkarutbildningen;
2. de medicinska studentorganisationerna vid varje medicinsk fakultet eller motsvarande organ med ansvar för läkarutbildningen;
3. det eller de centrala statsorgan i varje land, som har att besluta beträffande medicinsk utbildning och undervisning;
4. det eller de centrala statsorgan i varje land, som har att besluta beträffande hälso- och sjukvård;
5. det nationella läkarförbundet i varje land;
6. den nationella yngre läkarorganisationen i varje land.

Federationens styrelse består av sju medlemmar samt en personlig suppleant för varje ordinarie styrelseledamot. Två av styrelsens medlemmar representerar studenternas organisationer och väljes efter förslag av Nordiska medicine studerande. Fem av styrelsens medlemmar representerar var och en sitt lands övriga medlemsorganisationer och väljes efter förslag från ländernas övriga delegater vid generalförsamlingen.

Styrelsen utser inom sig ordförande.

Styrelsens funktionstid sträcker sig mellan två generalförsamlingar och under denna tid bör denna sammanträda två gånger per år.

1. Styrelsens sammansättning 31.12.1982.

Overlæge, dr. med. Hans Karle (næstformand)	D
Professor Onni Kari-Koskinen	F
Professor Vikingur Heidar Arnorsson	I
Professor, dr. med. Arne Nordøy (formand)	N
Professor Per-Gotthard Lundquist	S
Studenterrepresentanter:	
stud. med. Kari S. Lankinen	F
stud. med. Anne Berit Guttormsen	N

2. Personal

Generalsekretær

Projektansatte sekretærer

3. Revisorer

Revisionselskabet Friis, Carøe & Steinfeldt A/S, statsautoriserede revisorer, Havnegade 16, 8000 Århus C, Danmark.

Som parlamentarisk revisor speciallege Bjørn Østberg, Oslo, med professor Gunnar Ström, Uppsala, som suppleant.

3. Verksamheten 1983

3.1 Ekonomiskt utfall

Anslagspost	Budget	1983 Bokslut	Avvikelse
Löner	86 000	69 600	16 400
Övriga kostnader	464 500	475 299	10 799
(– härav projekt*)	(418 000)	(393 991)	(24 009)
./ Intäkter	./ 10 500	./ 4 899	./ 5 601
SUMMA anslag	540 000	540 000	
* Överfört från 1982	./ 49 330		
Överfört till 1984	28 105		

3.2 Beskrivning av verksamheten

1–4 februari 1983 deltog Federationen i et møde i København på WHO (World Health Organization, Regional office of Europe): Fifth Liaison Meeting with Nursing/Midwifery Associations on WHO's European Nursing/Midwifery Programme. Mødet drejede sig om at styrke samarbejdet og drøfte de nødvendige omprioriteringer i uddannelsesmål og uddannelsesstruktur for de forskellige sundhedspersonalegrupper i lyset af WHO's målsætning: Health for all by the year 2000. Mødet resulterede i en række rekommandationer til faglige organisationer og uddannelsesinstitutioner.

24–26 februar 1983, Kuopio universitet, Kuopio: Prov, Examination och bedömning av kliniska färdigheter.

Ca. 40 personer, hovedsagelig lærere ved Kuopio universitets medicinske fakultet, suppleret med interesserede nordiske gæster fra andre medicinske fakulteter, deltog i denne workshop. På baggrund af et udførligt skriftligt materiale om forskellige evalueringsformer, sammensat af pædagogisk konsulent Dick Mårtenson, Stockholm, arbejdede deltagerne dels i grupper og dels i plenum mod nogle konklusioner, der kunne tjene til mere nuancerede eksaminationsformer, der kunne bidrage til en ønsket styring af indlæringsituationen. Et relativt nyt eksaminationssystem OSCE (Objective Structured Clinical Examination) udviklet ved Centre for Medical Education i Dundee blev introduceret af Suezette Sowden fra centret. På mødet fremgik det, at langt de mest foretrukne eksaminationsformer i Norden var korte svar-essays, multiple choice og lange essays. De mundtlige eksaminer suppleres alle steder med en skriftlig eksamen. Kuopio-deltagerne besluttede sig til at gennemgå de prækliniske eksaminer og eksaminationerne i de forskellige organintegrerede kurser med henblik på at forbedre dem. Et hovedpunktsreferat fra workshop'en kan rekvireres fra Federationens sekretariat, ligesom et referat er offentliggjort i Ugeskrift for Læger.

17 marts 1983 afgik der fra Federationens sekretariat en omfattende historisk og aktuel redegørelse til helsedirektørerne i Norden om samarbejdsproblemer og samarbejdsperspektiver vedrørende lægers videreuddannelse i Norden i relation til den nordiske arbejdsmarkedsaftale, der nu

også omfatter speciallæger. Skrivelsen var en frugt af et længerevarende engagement fra Federationens styrelse, der har afholdt flere konferencer om problemkredsen tidligere. Henvendelsen er nu resulteret i, at helsedirektørerne har anmodet Federationen om at indgå i et sekretariat, som løbende kan drøfte samarbejdsmulighederne inden for videreuddannelsen af læger i Norden i relation til sundhedsvæsenets udvikling. Federationen har anmodet Nordisk Ministerråds dispositionsfond om særbevilling på DKK 70000,- for at kunne komme i gang med dette vigtige arbejde. Såfremt arbejdet ikke igangsættes, er den nordiske arbejdsmarkedsaftale på dette område truet.

1 juni 1983 udsendte Federationens sekretariat på baggrund af en nordisk arbejdsgruppes forslag en publikation til samtlige nordiske fakulteter og studienævn med titlen: Bedömning och betydelse av pedagogisk skicklighet. Publikationen indeholder retningslinier for bedømmelse af pædagogiske kvalifikationer til anvendelse ved stillingsbesættelse. Publikationen udsendes foreløbig gratis til stillingsbesættelsesudvalg, nedsat af medicinske fakulteter i Norden. De foreslåede retningslinier, der indeholder såvel kvantitative som kvalitative aspekter af pædagogiske kvalifikationer, har tilsyneladende vakt betydelig interesse, bedømt ud fra antallet af rekvirerede eksemplarer. Også internationalt har arbejdet haft interesse. Tidsskriftet *Medical Education* har offentliggjort en kort omtale af sagen og er i færd med at offentliggøre en mere omfattende beskrivelse af publikationen.

26–27 august 1983 afholdtes det IV Nordiske medicinske studienævns-møde i Oslo, der havde titlen: Evaluering af universitetsundervisning. Gunnar Handal og Per Lauvås fra Pædagogisk Forskningsinstitut i Oslo havde struktureret mødet. Handal pointerede indledningsvis, at evaluering af undervisning på linie med evaluering af behandlingstilbud til patienter ikke eksisterer. Han ønskede at komme ud over dagens situation, hvor medicinske faglærere kunne finde på at spørge fagpædagoger: "Hvordan skal vi evaluere dette kursus?" Det svarede til at gå ned på en jernbanestation og spørge: "Hvilket tog skal jeg tage?" Det kursus, der blev tilbudt om systemevaluering, lagde megen vægt på at skelne mellem de intentioner, man havde vedrørende forudsætninger, undervisningsproces og mål og de faktiske realiteter, der kunne undersøges vedrørende forudsætningerne, undervisningsprocessen og resultaterne af den meddelte undervisning. Ud over kurset havde repræsentanterne for de enkelte studienævn lejlighed til at udveksle meddelelser og erfaringer.

Medical Teacher, vol. 5, No 4, 1983 indeholder en omfattende præsentation af Federationens opbygning og hidtidige aktiviteter og vil i den nærmeste tid fremover kunne tjene som en hensigtsmæssig international præsentation og information om dette særlige nordiske projekt under det øvrige nordiske kulturelle samarbejde.

3–4 november 1983 deltog Federationens generalsekretær i et møde,

som WHO havde arrangeret i London: Forth Meeting of the Advisory Committee on the Health Manpower Development Medium-Term Programme. Ved disse årlige planlægningsmøder er der muligheder for at samarbejde og udnytte de til rådighed stående offentlige ressourcer på den mest hensigtsmæssige måde inden for en medicinsk pædagogisk referensramme, der tager hensyn til uddannelsernes mål i et stadigt forbedret sundhedsvæsen.

5–10 november 1983 deltog generalsekretæren i det årlige møde mellem de amerikanske lægeskoler i Washington. Mødets titel var i år: Creativity, The Keystone of Progress in Medicine. Talrige kontakter knyttes og en række samarbejdsopgaver aftales på disse møder om udveksling af lærerkræfter og medicinsk-pædagogiske forskningsinitiativer mellem amerikanske lægeskoler og nordiske medicinske fakulteter.

10–11 november 1983 mødtes 40 medicinske lærere i Lund for at diskutere "Läkarutbildning til morgondagens ögonsjukvård".

Mødet fandt sted på baggrund af en betydningsfuld historisk tradition for oftalmologisk samarbejde. Der blev udtrykt bekymring for oftalmologiens placering i lægernes grunduddannelse i dag med tendenser til nedskæringer af konkrete specialer, hvor man specielt kunne nære bekymring for, at netop små specialer kunne drukne i integrationstendenser. Undervisningens form og indhold drøftedes, og man konkluderede, at indøvning af praktiske kliniske færdigheder måtte forbedres. Målbeskrivelse i speciallægeuddannelsen blev anset for et af midlerne til at fastholde en nødvendig kvalitet af de kommende øjenlæger og muligheden af at bevare en ensartet kvalitet trods heterogenitet af uddannelsessteder. De finske erfaringer med evaluering af speciallægeuddannelserne vandt betydelig genklang hos de forsamlede, idet man anså det finske system som særdeles egnet til at motivere en teoretisk indlæsning, som måske ellers ville blive forsømt.

Den 5–6 december 1983 støttede Federationen et pilotkursus i pædagogik for lærere ved fagområdet i medicin ved universitetet i Tromsø. Emnerne omfattede indføringspsykologi, mundtlig fremstilling, kommunikation, engagement af publikum, AV-hjælpemidler. Kursusevalueringen var særdeles positiv.

Arne Nordøy

Professor, dr. med., formand

Jørgen Nystrup

Overlæge,
generalsekretær

Nordiska samarbetsnämnden för medicinsk forskning (NOS-M)

Verksamhetsberättelse 1983

A. Navn og adresse

Nordisk samarbejdsnævn for medicinsk forskning (NOS-M)
c/o Statens lægevidenskabelige Forskningsråd
Holmens Kanal 7
DK-1060 København K
Tlf.: (01) 11 43 00

B. Startår

1968

C. Formål

NOS-M har til formål at

- følge den medicinske forsknings og forskeruddannelses udvikling i Norden,
- fremme gensidig og international information om den medicinske forskning og forskeruddannelses udvikling,
- fremme udgivelsen af nordiske medicinske tidsskrifter,
- fremme og tage initiativ til konkrete samarbejdsprojekter inden for den medicinske forskning i Norden,
samt
- derved tage hensyn til det ønskelige i en rationel udnyttelse af de tilgængelige ressourcer

(Statut, § 3, 6. oktober 1978)

D. Organisation

1. Administration

De medicinske forskningsråd i Danmark, Finland, Norge og Sverige udpeger hver to medlemmer af NOS-M for en periode af tre år. Island repræsenteres ved møderne af en observatør. I møderne deltager desuden de medicinske forskningsråds sekretærer og ved behandlingen af særlige spørgsmål indkaldte sagkyndige. NOS-M vælger blandt sine medlemmer en formand for højst en treårsperiode. Formandskabet roterer mellem landene.

NOS-M:s sekretariat skal befinde sig i det land, hvorfra formanden kommer, Sekretæren udses af forskningsrådet i det land, hvor sekretariatet findes.

2. NOS-M's sammensætning 1983

Statens lægevidenskabelige Forskningsråd, Danmark:

Professor Gunnar Bendixen (fra 1/11, formand)
Professor Poul Kildeberg (indtil 1/11, formand)
Professor Bent Sørensen

Statens medicinska kommission, Finland

Professor Henrik Forsius
Bitr. professor Martin Panelius

Norges almenvitenskapelige forskningsråd, Norge:

Professor Knut Aukland (fra 1/5)
Professor Trond Eskeland (indtil 1/5)
Professor Erik Myhre

Medicinska forskningsrådet, Sverige:

Professor Ove Broberger (fra 1/7)
Professor Henry Danielsson
Professor Tore Scherstén (indtil 1/7)

Ísland (observatører):

Professor Ólafur Bjarnason
Professor Tómas Helgason

3. Personale

Sekretær: Fuldmægtig Thorkild Saxe, København

4. Revisorer

Ingen (NOS-M har ingen faste bevillinger eller tilskud)

E. Virksomhed i 1983

NOS-M er i 1983 trådt sammen to gange:

Den 18. april 1983 i København

Den 10. oktober 1983 i Stockholm

Ligesom i tidligere år har *udvekslingen af information* mellem medlemslandene i 1983 været af central betydning for virksomheden i NOS-M. Til støtte for denne informationsudveksling har de enkelte lande udarbejdet såkaldte landsrapporter, som omfatter en periode på ca. 6 måneder, og endvidere er der gennem NOS-M fordelt informationsmateriale ved-

rørende aktuelle publikationer m. v. samt vedrørende rådernes budgetter.

På baggrund af ovennævnte materiale har Nævnet blandt andet diskuteret spørgsmål om rådernes sammensætning og arbejdsform. Endvidere spørgsmål om prioriteringen af tildelingen af rådernes midler på enkelte fagområder og institutter og fordelingen mellem lønninger, apparatur, drift, medhjælp m. v. Man har særligt diskuteret spørgsmål om kostbart videnskabeligt udstyr og om anvendelsen af kønskvotering i tildelingen af forskerstipendier. Rådernes forskellige situation med hensyn til henholdsvis nedskæringer og udvidelser af budgetterne er berørt. Aktuelle forskningspolitiske redegørelser er gjort til genstand for drøftelser i Nævnet, og man har diskuteret spørgsmål vedrørende evaluering af lægevidenskabelig forskning.

Næstformanden i *Nordisk forskningspolitisk Råd*, professor Tove Birkelund, har mundtligt over for NOS-M redegjort for Rådets etablering og planlagte virksomhed.

Den af NOS-M nedsatte planlægningsgruppe for *forskning om selvmord i Norden* har i november 1983 afholdt et afslutningssymposium i Helsinki. Symposiet finansieredes af de enkelte landes medicinske forskningsråd efter antallet af deltagere fra det enkelte land med et samlet budget for omkring 50 deltagere på ca. 200 000 DKK. Rådene har stillet sig positivt til spørgsmålet om publicering af arbejdet i *Acta Psychiatrica Scandinavica*; publiceringen ventes at ske i løbet af 1984, hvorefter planlægningsgruppen vil kunne afslutte sit arbejde.

På NOS-M's initiativ nedsattes i 1978 en nordisk planlægningsgruppe for *helsetjenesteforskning (hälso- och sjukvårdsforskning)*. Det er endvidere nedsat en samarbejdsgruppe med repræsentanter for planlægningsgruppen og for sundhedsadministrationerne i Norden. Arbejdet i disse grupper skrider planmæssigt frem, og NOS-M har anbefalet, at arbejdet i planlægningsgruppen, som finansieres af Medicinska forskningsrådet, Sverige, fortsætter i perioden 1983–86.

Samarbejdsnævnet besluttede i 1982 at give en engangsbevilling til det nyetablerede *tidsskrift "Scandinavian Journal of Primary Health Care"* for perioden 1983–85. Tidsskriftet har i 1983 udsendt vol. 1. nr. 1, 2 og 3–4 og planlægger herefter at udsende bladet regelmæssigt hver tredje måned. En ansøgning om midler til et andet videnskabeligt tidsskrift inden for NOS-M's område er blevet afslået, idet Nævnet opretholdt sin praksis om kun at yde støtte til tidsskrifter i etableringsfasen.

NOS-M har afgivet udtalelse om et *medlemsforslag til Nordisk Råd om fremtidsforskning vedrørende Norden*. Nævnet fandt det vanskeligt at tage stilling til forslaget i dets foreliggende form og anbefalede nøjere behandling eksempelvis i *Nordisk forskningspolitik Råd*; der burde indtil videre ikke tages skridt til institutionalisering af fremtidsforskningen vedrørende Norden. Samarbejdsnævnet har endvidere behandlet et medlemsforslag om forstærket socialmedicinsk indsats og bemærkede blandt andet, at man

fundt, at de statslige forskningsråd i deres prioritering af de forskellige forskningsprojekter har ret gode muligheder for at imødekomme støtteværdige ansøgninger inden for det socialmedicinske område.

Nævnet har behandlet fire *ansøgninger om fællesnordiske projekter*: et projekt om handicappede børn i regie af Nordiska hälsovårdshögskolan, et projekt vedrørende psykoterapeutisk orienteret behandling for skizofrene patienter, afholdelsen af et forskersymposium om nyrecirkulation og afholdelsen af et internationalt symposium om neurobiologi. I hvert tilfælde tilkendegav NOS-M, at man fundt projektet værdifuldt, men at finansieringen måtte bero på kontakter mellem forskerne og de respektive nationale forskningsråd.

På finsk opfordring har Nævnet drøftet spørgsmålet om *udvekslingen af medicinske forskere* mellem de nordiske lande. Man tilsluttede sig det synspunkt, at en øget udveksling af medicinske forskere mellem de nordiske lande ville være ønskelig, men påpegede, at den økonomiske situation i flere af rådene vanskeliggør en "øremærkning" af særlige midler til formålet. Statens medicinska kommission, Finland, opfordredes til evt. at tage initiativ til bilaterale forhandlinger, og Nordisk forskningspolitisk Råd opfordredes til at undersøge mulighederne for at bedre situationen for den nordiske forskerudveksling.

NOS-M har endelig afgivet udtalelser til styrelsen for *Nordiska forskarkurser* vedrørende ansøgninger inden for medicin og tilgrænsende områder.

F. Fremtidsplaner

NOS-M vil i 1984 fortsat følge de igangsatte aktiviteter inden for helse-tjenesteforskning og forskning om selvmord. Samarbejdsnævnet vil endvidere diskutere spørgsmål om igangsættelse af forskning på nordisk basis i de tilfælde, hvor sådanne initiativer forekommer velmotiverede. NOS-M's indsats bør dog fremdeles koncentreres om informationsudveksling og samordning og kun i undtagelsestilfælde dreje sig om gennemførelse af forskningsprogrammer. Man har besluttet for fremtiden at holde Nordisk Kultursekretariats forskningssektion i København løbende orienteret om arbejdet i Nævnet.

Gunnar Bendixen

Formand

Thorkild Saxe

Sekretær

Nordiska kommittén för öststatsforskning

Verksamhetsberättelse 1983

Nordiska kommittén för öststatsforskning har till syfte att främja samverkan mellan öststatsforskare i Norden och mellan nordiska och icke-nordiska forskare med inriktning på Sovjetunionen och Östeuropa. Andra målsättningar som Kommittén har, är att verka för goda kontakter mellan öststatsforskare och forskare inom andra discipliner samt medverka till att vetenskapliga kontakter etableras med Sovjetunionen och Östeuropa.

Styrelse

I Nordiska kommitténs styrelse ingår följande personer:

- Ordförande: prof. Bjarne Nørretranders, Slavisk institut, Köpenhamn
- Vice ordförande: prof. Thorolf Rafto, Norges Handelshögskola, Bergen och dr Ilmari Susiluoto, Finlands Akademi, Helsingfors
- Övriga ledamöter: doc. Jan Åke Dellenbrandt, Institutionen för öststatsstudier, Uppsala, doc. Anders Fogelklou, Juridiska institutionen, Uppsala, prof. Sune Jungar, Åbo Akademi, Åbo, lektor Thomas Petersen, Slavisk institut, Århus samt prof. John Sanness, Norges Utrikespolitiska Institut, Oslo.

Informations- och publiceringsverksamhet

I syfte att främja kontakter och samarbete mellan nordiska öststatsforskare såväl som mellan forskare och en vidare krets intresserade, har Kommittén haft en omfattande informationsverksamhet. Information och kontakter har i första hand kanaliserats genom Kommitténs sekretariat och till Kommittén knutna skrifter.

Tidskriften *Bidrag till öststatsforskningen*, som ges ut av Nordiska kommittén, har utkommit med 4 nummer under 1983. I *Bidrag* har Kommitténs symposier dokumenterats och forskningsrapporter och uppsatser publicerats. Tillsammans med institutionen för öststatsstudier har 4 nr av *Bulletin för öststatsstudier i Norden* givits ut under 1983. I *Bulletin för öststatsstudier* har ingått kortare artiklar, recensioner och aktuell information. Liksom tidigare har Kommittén tillsammans med Slavisk institut i Köpenhamn givit ut tidskriftsdokumentationen *Østindex*.

Nordiska symposier

Nordiska kommittén anordnade under 1983 tre nordiska symposier. Dessa arrangerades i samarbete med lokala universitetsinstitutioner: Institutionen för öststatsstudier i Uppsala, Slavisk institut i Aarhus och Slavisk institut i Odense. Vid symposierna deltog ett 50-tal deltagare från alla nordiska länder.

Uppsalakonferensen "Nordens roll i Sovjetunionens säkerhetspolitik" syftade till att ge en överblick över det sovjetiska agerandet inom detta område, bl. a. avseende dess drivkrafter. Vid konferensen diskuterades såväl västliga som östliga bilder av den sovjetiska utrikespolitiken. Tyngdpunkten låg vid Sovjetunionens förhållande till de nordiska länderna och bl. a. konstaterades den höga aktivitetsnivån mot respektive nordiska land.

Konferensen "Utbildningspolitik i Sovjetunionen och Östeuropa" som avhölls i Sandbjerg behandlade sambandet mellan utbildningsnivå och ekonomisk effektivitet i framför allt Sovjetunionen, men även erfarenheter från bl. a. DDR diskuterades vid symposiet. Därvid uppmärksammades bl. a. att man i dessa länder via planeringssystemet försöker koppla samman utbildningens inriktning och omfattning med ekonomin. En viktig slutsats som framkom var en avtagande social mobilitet inom utbildningssektorn.

Vid symposiet "Sovjetunionen under Andropov" diskuterades aspekter av sovjetisk inrikes- och utrikespolitik, varvid särskild uppmärksamhet fästes vid problem och reformer samt vid tendenser till förändringar i det politiska systemet.

ICSEES

Nordiska kommittén är medlem i ICSEES, den internationella samarbetsorganisationen för öststatsforskare. Under 1983 har Nordiska kommittén bl. a. aktivt deltagit i planeringsarbetet inför den 3:e internationella öststatsforskningskongressen i Washington 1985. Liksom tidigare bidrar Kommittén till finansiering av ICSEES's newsletter.

Forskning och utbildning

Under 1983 har Kommittén varit direkt verksam inom forskning och utbildning. I samarbete med statsvetenskapliga institutionen vid Stockholms universitet anordnades en nordisk doktorandkurs om Eliter i Sovjetunionen och Östeuropa. I kursen, som gav värdefulla erfarenheter för framtida utbildningsverksamhet, deltog ett femtontal doktorander.

Inom ramen för pilotprojektet Kontinuitet och förändring i Sovjetunionen, som innehåller femton olika delprojekt, har en konferens avhållits i Köpenhamn. Projektet bygger dels på decentralisering dels på koordination. Det åligger varje enskild forskare att på egen hand via nationellt baserade fonder finansiera sitt delprojekt, medan Kommittén svarar för den övergripande vetenskapliga och praktiska samordningen.

Medlemmar

Vid utgången av 1983 hade Nordiska kommittén inalles 182 medlemmar, varav 94 ordinarie, 72 korresponderande och 16 institutionsmedlemmar. Nyrekryteringen har omfattat samtliga nordiska länder, bl. a. har en ny institutionsmedlem rekryterats i Norge, Institutt for Sammenliknende Politikk.

Anslag och medelsförvaltning

Nordiska kommitténs verksamhet under 1983 har huvudsakligen finansierats via att anslag på 321 000 DKR från Nordiska ministerrådet. Därtill har Kommittén erhållit anslag från Nordiska samarbetskommittén för internationell politik på 12 400 SEK.

Uppsala universitet har liksom tidigare förvaltat Kommitténs anslag. Vid sidan därav har Kommittén ett postgirokonto för medlems- och prenumerationsavgifter. Räkenskaperna har granskats av Nordiska kommitténs egen revisor.

Bjarne Nørretranders

Nordiska kommitténs för öststatsforskning ordförande

*BILAGA 1***Resultaträkning 1983-01-01–1983-12-31**

Resor inkl. kost och logi	165 222:00
Teleavgifter	2 201:00
Bidrag till öststatsforskningen och andra tryck	53 178:00
Bulletin för öststatsstudier	10 000:00
Østindex	5 000:00
ICSEES	1 630:00
Kontorsmaterial	14 305:00
Utrustning	41 096:00
Biträdande sekreterare	34 544:00
Kontorist	19 682:00
Översättning	3 452:00
Layout	3 000:00
Förvaltningsavgift	5 530:00
Övrigt	4 033:00
	<hr/>
	362 873:00
Balans	16 243:00
	<hr/>
	379 116:00 SEK

Nordiska ministerrådet	282 071:00
Nordiska ministerrådet e.o. anslag	57 560:00
Nordiska samarbetskommittén för internationell politik	12 400:00
Medlemsavgifter	9 876:00
Deltagaravgifter	13 204:00
Räntor	1 741:00
Övrigt	2 264:00
	<hr/>
	379 116:00 SEK

Kapitalstatus

Ingående saldo 1983-01-01	0:00
+ driftresultat 1983-12-31	16 243:00
Utgående saldo 1983-12-31	<hr/>
	16 243:00 SEK

BILAGA 2

Uppsala universitets redovisningsavd. har för Kommitténs räkning mottagit följande anslag:

Nordiska samarbetskommittén för internationell politik	1983	12 400:– SEK
Nordiska ministerrådet sekretariatet för nordiskt kulturellt samarbete	1983	321 000:– DKK

På uppdrag av Nordiska kommittén för öststatsforskning har utbetalning och bokföring utförts av Redovisningsavd. som därvid granskar betalningsunderlaget enligt för svensk statsförvaltning gällande regler. Redovisningsavd. förvarar originalverifikationerna i 10 år och redovisningshandlingarna granskas varje år av revisionskontoret. Ingen anmärkning har riktats mot de utbetalningar som belastat ovan nämnda anslag.

Uppsala den 22 mars 1984.

Lars Pousette
Avd.direktör
Uppsala universitet

Inger Ekberg
1:e byråsekr.

BILAGA 3**Revisionsberättelse**

Undertecknad, Kristian Gerner, har granskat räkenskaper och verifikationer för Nordiska kommittén för öststatsforskning för år 1983. Då räkenskaperna ej givit anledning till någon anmärkning, vill jag härmed tillstyrka ansvarsfrihet för kommitténs styrelse för räkenskapsåret 1983.

Lund den 1 april 1984

Kristian Gerner
Nyckelkroken 42
S-222 47 Lund
tel. 046/14 24 03 eller 10 79 53

Nordiska samfundet för Latinamerika-forskning (NOSALF)

Verksamhetsberättelse 1983

A. Namn och adress

Nordiska samfundet för Latinamerika-forskning (NOSALF)
Latinamerika-institutet
Box 6909
S-102 39 Stockholm

B. Startår

Samfundet bildades i maj 1973 vid den andra nordiska forskningskonferensen om Latinamerika (Kollekolle, Danmark). Det avlöste den s. k. Nordiska samarbetskommittén för Latinamerika-forskning, också förkortat NOSALF, som inrättades i september 1970 i enlighet med beslut fattat vid den första nordiska konferensen om Latinamerika i Åbo, Finland (augusti 1970).

C. Syfte

NOSALFs stadgar fastställer följande uppgifter för samfundet:

- a) att främja studier, forskning och spridande av kunskap rörande Latinamerika i Norden,
- b) att utgöra en samarbetsorganisation för på Latinamerika inriktade forskare och övriga latinamerikanister i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige,
- c) att tjäna som kontaktorgan för nordiska forskare med liknande sammanlutningar av forskare i andra delar av världen,
- d) att utge vetenskapliga och forskningsinformativa publikationer om Latinamerika,
- e) att organisera Latinamerika-konferenser.

D. Organisation

1. Administration:

NOSALF administreras av ett sekretariat, som enligt stadgarna skall vara förlagt till akademisk institution. Sekretariatstjänstgörande institution har alltsedan NOSALF:s bildande varit Latinamerika-institutet i Stockholm. Fr. o. m. 1979 regleras förhållandet mellan NOSALF och Latinamerika-institutet i särskilt avtal. I november 1981 förlängdes avtalet t. o. m. december 1984.

2. Styrelse:

Samfundet leds av en styrelse bestående av två valda representanter för Danmark, Finland, Norge och Sverige samt sekreteraren. Styrelseledamot väljs för högst tre år. Ordförande och vice ordförande utses av styrelsen inom sig. Sekreterare är tjänstgörande föreståndare för sekretariat-institutionen.

Styrelsens nuvarande sammansättning är följande:

- För Danmark: – Hugo Cancino, Romanska institutet, Århus universitet,
– Anders Christian Jensen, Centrum för utvecklingsforskning, Köpenhamn.
- För Finland: – Luis Herrera, Samhällsvetenskapliga institutionen, Universitetet i Tammerfors,
– Eeva-Liisa Myllymäki, Utrikesministeriet, Helsingfors.
- För Norge: – Eduardo Archetti, Institutet för socialantropologi, Universitetet i Oslo,
– Inger Elisabeth Hansen, Romanska institutet, Universitetet i Oslo.
- För Sverige: – Claudio Aguirre-Bianchi, Journalisthögskolan, Stockholm,
– Claes Brundenius, Forskningspolitiska institutet, Universitetet i Lund.
- Sekreterare: – Weine Karlsson, Latinamerika-institutet, Stockholms universitet.

Ordförande och vice ordförande för styrelsen är Luis Herrera respektive Claes Brundenius.

3. Personal:

Vid NOSALF:s sekretariat tjänstgör en assistent med halvtidstjänst (anställd vid Stockholms universitet). Därtill arvodas i begränsad utsträckning kontorspersonal för olika tillfälliga arbeten, bl. a. maskinskrivning.

4. Revisorer:

Fr. o. m. den 1 juli 1979 förvaltas NOSALF:s ekonomiska tillgångar enligt särskilt avtal genom Stockholms universitets redovisningssystem. För revision anlitas chefen för ekonomienheten vid Stockholms universitet.

E. Verksamhet

1. Studiestipendieprogrammet:

NOSALF:s stipendieprogram startades 1974 och har sedan dess så gott som oavbrutet utökats. Stipendier beviljas först och främst till studenter

och icke-etablerade forskare som behöver besöka en på Latinamerika inriktad nordisk institution i samband med forskningsarbete eller förberedelse av avhandlingar om Latinamerika. Stipendierna täcker faktiska resekostnader tur och retur på billigaste färd sätt – vanligast med studerandrabatt – mellan hemorten och staden där den besökta institutionen ligger samt logi under en vecka på pensionat eller motsvarande.

Under 1983 har 13 stipendier beviljats. Av stipendierna kom 8 från Norge, 3 från Finland, 1 från Danmark och 1 från Sverige. Latinamerikainstitutet i Stockholm var den besökta institutionen i samtliga fall. En förteckning över 1983 års NOSALF-stipendier återfinns i bilaga 1.

2. Konferenser, seminarier och symposier:

En av de viktigaste uppgifterna för NOSALF är enligt stadgarna att arrangera nordiska forskningskonferenser om Latinamerika. Detta bör ske åtminstone vart tredje år eftersom de ordinarie generalförsamlingarna, där bl. a. nya styrelseledamöter måste väljas, endast kan hållas vid dessa tillfällen.

NOSALF:s konferenser har hållits i Åbo 1970, Kollekolle (Köpenhamn) 1973, Bergen 1976, Kungälv (Göteborg) 1978, Murikka (Tammerfors) 1979 och den senaste, NOSALF:s sjätte konferens som med huvudämnet "Sociala rörelser och förändringsstrategier i Latinamerika" hölls i Karrebæksminde (Danmark) den 27–29 augusti 1982.

NOSALF:s sjunde Latinamerika-konferens kommer att hållas i Norge 1985. En kommitté ledd av Gudmund Stang och bestående av Eduardo Archetti, Vegard Bye, Inger-Elisabeth Hansen och Einar Sandved har av styrelsen utsetts för organisationsarbeten inför denna konferens.

1983 beviljade NOSALF ekonomiskt stöd till följande seminarier om Latinamerika:

- "Problemas socioeconómicos y perspectivas de democratización en el cono sur de América Latina". Seminariet arrangerades av Latinamerikainstitutet och hölls i Stockholm den 13–14 oktober 1983.
- "Första latinamerikanska exilteatermötet i Stockholm" ägde rum i denna stad den 16–23 oktober 1983. Arrangörer: Svensk teaterunion, Svenska ITI, ITI:s ny teaterkommitté i samarbete med CELCIT-Norden.
- "Mexico-seminariet" arrangerades av Latinamerika-gruppen vid Center för utvecklingsforskning i Köpenhamn den 2–3 december 1983.

Vidare beslöt NOSALF:s styrelse att organisera ett internationellt seminarium om "Massmedia-problematiken i Latinamerika" under försommaren 1984 i Stockholm. Medel ur 1983 års budget har anslagits för ändamålet.

3. *Publikationer:*

Fr. o. m. 1977 har NOSALF:s publikation "Ibero-Americana" omvandlats till en vetenskaplig tidskrift som tar med nordiska forskningsresultat i form av kortare artiklar och recensioner samt studier av icke-nordiska författare som bedöms ha stort värde för den nordiska Latinamerikaforskningen.

Fr. o. m. VIII:2–IX:1–2 har till namnet "Ibero-Americana" som undertitel lagts "Nordic Journal of Latin American Studies". En självständig redaktionskommitté har av styrelsen utsetts för tidskriften bestående av två ansedda latinamerikanister från vardera Danmark, Finland, Norge och Sverige, med olika vetenskapliga specialiseringar, och en koordinatör utsedd av föreståndaren för Latinamerika-institutet i Stockholm.

Nummer XII:1–2 av "Ibero-Americana" (182 sidor) utkom under sommaren 1983. Temat för detta dubbelnummer som förbereddes i samarbete med SAREC var "Military Expenditures in the Process of Development: The cases of Argentina, Chile and Peru". Ett ordinarie nummer av tidskriften, Vol. XIII:1 utkom vid månadsskiftet september–oktober 1983 och innehöll artiklar av historisk, ekonomisk och statsvetenskaplig natur. Vol. XIII:2 av "Ibero-Americana" med huvudämne "Argentina: Problemas políticos y económicos para la redemocratización" finns i skrivande stund under tryckning och beräknas utkomma i slutet av januari 1984.

Den informativa karaktär som "Ibero-Americana" tidigare haft har sedan 1978 upptagits av två nya publikationer. Den ena är "NOSALF-News", en nyhetsbulletin först och främst avsedd för NOSALF:s medlemmar. Den andra är "Latinoamericana" som utges av Latinamerikainstitutet med NOSALF:s medverkan när det gäller nordiska bibliografier. En översikt om Latinamerika i svensk bibliografi 1977–1980 utkom vid årsskiftet 1982–83 (Latinoamericana nr 12).

4. *Nordisk forskarkurs:*

I början av 1983 presenterade NOSALF tillsammans med Latinamerikainstitutet i Stockholm programmet för en tvärvetenskaplig nordisk forskarkurs över ämnet "Nyindustrialiserade länder i Latinamerika: konkurrenser till Norden eller samarbetspartners?" planerad att äga rum i Stockholm den 21–30 maj 1984. För finansiering av kursen inlämnades ansökan till Sekretariatet för nordiska forskarkurser som beviljade 192 000 DKK för dess anordnande.

5. *Internationellt samarbete:*

Under 1983 har NOSALF knutit nära kontakter med CEISAL (Consejo Europeo de Investigaciones Sociales sobre América Latina). Styrelseordföranden Luis Herrera deltog å samfundets vägnar vid CEISAL:s 7:e generalförsamling som hölls i Budapest den 27–29 januari 1983. Prof. Albrecht von Gleich, CEISAL:s styrelsemedlem och föreståndare vid

Hamburgs Ibero-Amerikanska Institut, deltog vid ett sammanträde med NOSALF:s styrelse i Köpenhamn senare samma år. Under mötet diskuterades förutsättningar för ett utvidgat samarbete som förväntas ta form av periodisk samordning när det gäller latinamerikanska forskares besök i Europa, upprätthållande av ett informationsflöde beträffande olika vetenskapliga sammankomster om Latinamerika förutom NOSALF:s medverkan i några av CEISAL:s permanenta arbetsgrupper.

Irène Svensson, f. d. styrelsemedlem, representerade NOSALF vid den 15:e Latinamerikanska Sociologikongressen som ägde rum i Managua, Nicaragua, den 10–14 oktober 1983.

Vidare har NOSALF:s sekretariat inlett de nödvändiga formaliteterna för att söka medlemskap i FIEALC (Federación Internacional de Estudios sobre América Latina y el Caribe).

F. Framtidsplaner

I långtidsbudget för 1984–1986 understryker NOSALF behovet av att arrangera en sjunde nordisk Latinamerika-konferens 1985, att utöka assistenttjänsten till heltid samt att utvidga stipendieprogrammet och upprätthålla publikationsverksamheten.

Fr. o. m. hösten 1977 har NOSALF anställt en sekretariatassistent på halvtid. Denne har haft hand om alla löpande ärenden med bl. a. redovisning, förberedelse av styrelsesammanträden, protokoll, skötsel av medlemsregister och information till medlemmarna, administrerat stipendieprogrammet samt svarat för redigering av "Ibero-Americana" och andra publikationer. NOSALF:s expanderande verksamhet har haft till följd att halvtidstjänsten visat sig helt otillräcklig. Mängden av obesvarade ärenden tenderar att stiga trots att assistenten ofta tillgripit arbete på övertid, delvis bekostat av Latinamerika-institutet i Stockholm. En utökning av assistenttjänsten till heltid är alltså nödvändig. Medel till en halvtidstjänst har varit ett återkommande förstarumprioriterat äskande i NOSALF:s anslagsframställningar under de senaste fem åren.

Ett utökat stipendieprogram skulle ge möjlighet för ett stigande antal på Latinamerika inriktade studenter och yngre forskare att besöka Latinamerika-institutet i Stockholm eller annan institution i Norden. Dessutom har det visat sig att många stipendiater skulle kunnat få ett bättre underlag för sin forskningsverksamhet om de kunnat besöka andra institutioner, utanför Norden. Medel har sökts i anslagsframställningarna för att möjliggöra dels sådana utomnordiska studiebesök, dels en ökning av antalet stipendier och en förlängning av stipendiet till två veckors studier (i stället för som för närvarande en vecka).

Det är NOSALF:s styrelses önskan att upprätthålla publikationsverksamheten. Detta innebär att "Ibero-Americana" ges ut två gånger per år. Ett sådant mål skulle uppnås om det sker en viss förstärkning av resurserna under denna budgetpost.

G. Finansiering och ekonomi

Översikt över bokslut och budget (1 000-tal SEK)

	Bokslut 1982	Budget 1983	Prel. ut- fall 1983	Budget 1984
<i>Kostnader</i>				
Personal	69.05	71.40	72.60	75.65
Styrelse	38.90	34.20	35.90	36.29
Kontor	8.57	8.90	8.00	9.43
Lokaler	5.60	6.00	6.00	6.36
Projekt	114.12	107.80	112.00	114.27
Övrigt: förvaltningsavgifter	2.31	4.70	4.80	5.00
Summa kostnader	238.55	233.00	239.30	247.00
<i>Intäkter</i>				
Anslag	213.00	226.00	226.00	240.00
Lönestegr.komp.	—	—	—	—
Övrigt: medlemsavgifter m. m.	24.20	7.00	13.00	7.00
Summa intäkter	237.20	233.00	239.00	247.00

Stockholm den 16 januari 1984

Weine Karlsson
Styrelsens sekreterare

Roberto Broschek
NOSALF-assistent

NOSALF-stipendiater 1983

Namn	Hemort	Resemål
Launy Gregersen	Århus	Stockholm
Siirka-Liisa Kokkola	Helsingfors	Stockholm
Annikki Koskinen	Helsingfors	Stockholm
Eduardo Soto	Tammerfors	Stockholm
Svein Berbu	Oslo	Stockholm
Jorunn Bye	Tromsø	Stockholm
Ellen-Merete Duvold	Oslo	Stockholm
Tor Gjertsen	Bergen	Stockholm
Randi Kaarhus	Oslo	Stockholm
Tor Martin Lien	Trondheim	Stockholm
Margrethe Siem	Oslo	Stockholm
Peter Sjøholt	Bergen	Stockholm
Paula Isaksson	Göteborg	Stockholm

Skandinavisk förening i Rom

Verksamhetsberättelse 1983

1. Institutionens uppgift

Föreningen har enligt stadgarna, paragraf 2, följande uppgift:

at være et kollegium for kunstnere fra de nordiske lande, fortrinsvis billedkunstnere under studie- og arbejdsophold i Rom af kortere varighet;

at bevare de institutionen tilhørende kunst- og indbogenstande samt biblioteket og at gøre dette sidste tilgængeligt for de i Rom eksisterende nordiske institutter;

at etablere et samarbejde med de nordiske institutter med henblik på gennemførelsen af foranstaltninger såsom kunstudstillinger, kunstnerisk optræden, foredrag m. v., der også kan henvende sig til et italiensk publikum;

at virke for et samarbejde i øvrigt mellem de nordiske institutter og foreningen, så disses beboere kan få størst muligt udbytte af opholdet i Rom.

2. Organisation

Föreningens styrelse: Kerstin Magnoni, ordförande (Svenska institutet, till 30.4.) Timo Keinänen (Finska institutet, från 1.5), Karen Ascani, skattmästare (Danska Akademien), Rasmus Brandt (Norska institutet, till 1.9) Birgitta Jordell, sekreterare (Svenska institutet), Erik Østby (Norska institutet från 1.9), Francisca Stenius, Kirsten Nørregaard-Rasmussen, Gunnar Granberg (representant för Vänföreningen).

Föreståndare för Föreningen har under verksamhetsåret varit:

1.1–31.8 Lise Ring, dansk bildhuggare.

1.9–31.12 Ola Stavseng, norsk bildhuggare.

Förståndarens uppgift är att sköta praktiska ärenden förknippade med gästhemmets dagliga drift. Han bor gratis samt uppbär ett stipendium (lire 170000/månad) som bekostas av Davids Legat for Slægt og Venner (dansk fond).

Bibliotek och kontor skötes av fru Marta Testa.

3. Verksamheten 1983

Beskrivning av verksamheten.

Föreningens huvudsakliga uppgift är att ge husrum till nordiska konstnärer som avser att studera och arbeta i Rom.

Två gånger per år utlyses bostäderna genom förmedling av Nordiska konstförbundet. Under 1983 har 36 konstnärer bott i Föreningens gästhem.

Föreningen firade detta år sitt 150-årsjubileum: först den 28 januari, dagen för grundandet, med en fest i föreningens lokaler för i Rom boende nordbor. Den officiella jubileumshögtiden firades den 4 oktober. Av utrymmeskäl ägde festligheterna rum på de danska och svenska instituten. Professor Hjalmar Torp, Norska institutet, höll festtalet, därefter följde ett musikprogram, den danske pianisten Jens Kaas ackompanjerade sångaren Ole Hvidman. Sålunda följde en middag på det Svenska institutet för cirka 120 gäster. Närvarande var italienska kulturpersonligheter samt representanter för nordisk konst och kultur. I samband med jubileet publicerades en historik över föreningen och dess betydelse för nordiskt konstliv: "Rom er et fortryllet bur". Styrelsen har medverkat till bokens tillkomst. Styrelsen har under 1982 försökt kontakta Roms kommunala myndigheter för att undersöka möjligheterna att få hyra nya lokaler. Då man inte erhållit svar från kommunens sida har de nordiska ambassadörerna i Rom ombetts att stödja ansökan genom direkt hänvändelse till Roms borgmästare. Förhandlingar pågår fortfarande mellan den danska ambassaden och borgmästarens kontor.

Styrelsen för Skandinaviska föreningen överlämnar härmed verksamhetsberättelse för år 1983.

Timo Keinänen

Ordförande

Birgitta Jordell

Sekreterare

Nordisk etnologisk-folkloristisk arbejdsgrupp (NEFA-Norden)

Verksamhetsåret 1983

Navn og adresse

NEFA-Norden
Nordisk etnologisk-folkloristisk arbejdsgruppe
Institut for europæisk folkelivsforskning
Brede Allé 69
DK-2800 Lyngby
Telefon (01) 85 44 77

Formål

NEFA-Norden, der startede i 1963, er en organisation som har til opgave, at udvikle samarbejdet i de nordiske lande indenfor disciplinerne etnologi, folkelivsforskning, folkedigtforskning, folkeminnevidenskab med flere.

NEFA-Nordens målsætning:

- a) at være samordnende organ for øget internordisk samarbejde.
- b) udtrykke og initiere forskningsopgaver og samordne disse på internordisk plan.
- c) virke for denne målsætning gennem publikationer og tidsskrifter.
- d) øge det faglige udbytte mellem de nordiske lande gennem feltseminarer og andre internordiske kurser.

Som medlemmer har NEFA-Norden hovedsageligt studerende og yngre forskere.

Organisation

1. Administration

Sekretariatet, 3 nordiske udvalg og 12 lokalafdelinger ved forskellige nordiske universiteter. Endvidere har NEFA-Norden kontaktpersoner ved yderligere 6 universiteter.

2. Sekretariatets sammensætning 31.12.1983

- Formand, Erik Kalsgård Poulsen, Danmark.
Næstformand, Jyrki Pöysä, Finland
1. sekretær, Kirsten Rykind Eriksen, Danmark
 2. sekretær, Virva Ohtonen, Finland

3. Personale

Ikke betalt personale

4. Revisorer

Finn Hansen, Norge

Antti Mäkinen, Finland

Virksomhed 1983

Økonomisk udfald (Se Bilaga)

Beskrivelse af virksomheden

Den vigtigste koordinerende funktion for NEFA-Nordens virksomhed har representantskabsmøderne, som afholdes to gange om året.

Representantskabsmøderne har i 1983 været afholdt dels i København 15–17/4, dels i Stockholm 7–9/10.

Virksomheden har foregået dels i de 3 udvalg og dels i lokalafdelingerne, hvor alle 12 afdelinger kan siges at være aktive for øjeblikket. De har haft egen virksomhed og har deltaget i representantskabsmøderne og i udvalgsarbejdet.

Arbejdet i NEFA-Norden har først og fremmest været koncentreret om publikationsvirksomhed og om de nordiske feltseminarer for etnologistuderende.

Dokumentationsudvalget

Udvalget består af medlemmer fra forskellige nordiske universiteter. Udvalget holder møde i forbindelse med repræsentantskabsmøderne og så vidt økonomien tillader det, afholdes halvårslige arbejds møder. Udvalget er ansvarlig for udgivelsen af "Nordisk bibliografi for folkelivsforskere" og forskellige specialbibliografier.

Tidsskriftsudvalget

Udvalget består for øjeblikket af 20 medlemmer fra forskellige nordiske universiteter. Som redaktører og lokalredaktører varetager de udgivelsen af det nordiske tidsskrift "Nord-Nytt".

Udvalget holder møde i forbindelse med repræsentantskabsmøderne.

Tidsskriftsudvalgets og dokumentationsudvalgets virksomhed finansieres hovedsageligt gennem abonnenter og ved tilskud fra forskellige fonds.

Kursusudvalget

Udvalget består af medlemmer fra forskellige nordiske universiteter og i 1983 holdt udvalget 2 møder i forbindelse med repræsentantskabsmøderne i april og oktober. Begge møder har været udvidende i forhold til tidligere mødepraksis, og dette skal opfattes som et udtryk for kursusudvalgets voksende aktiviteter.

1983 har været præget af de beslutninger, der blev taget i 1982 om en opstramning af kursusudvalget, en aktivitetsøgning og en etablering af en

enkel administration. Disse beslutninger var kursusudvalgets egne og på trods af de dårligst tænkelige økonomiske forhold, så har udvalgets arbejde ladet disse beslutninger blive til aktiviteter og ikke bare tomme ord. Der er dog en grænse for, hvor hurtigt tingene kan udvikle sig, når betingelserne for kommunikation ikke er bedre, end de er. Dette kræver en stor grad af solidaritet hos kursusudvalgets medlemmer. En sådan solidaritet kræver også kommunikation.

På baggrund af de indhøstede erfaringer omkring NEFA-Nordens feltseminarer har kursusudvalget udarbejdet nogle generelle retningslinjer for den profil, man bør stræbe efter at feltseminarerne skal indeholde. Ligeledes har den foregående planlægningsgruppe fra København udarbejdet en "køreplan" for planlægningsgrupper med vejledning og retningslinjer for et planlægningsforløb. Sådanne forløb har af og til været disponeret ret uhensigtsmæssigt, og det er meningen at disse vejledninger skal komme dette i møde.

I 1983 blev NEFA-Nordens feltseminar afholdt i Bagsværd ved København fra den 18/7 til den 5/8 med emnet "Boligens funktion i hverdagen". Der blev arbejdet med 4 temaer på feltseminaret: "Familie og hjem", "aldersgrupper i forstaden", "planlæggernes intentioner og virkeligheden" og "behovsdannelser – det frie valg". Ud fra dette øvedes i metode og teori. Postseminar afholdtes i oktober og rapport er under snarlig afslutning.

Kursusudvalget har endvidere indsamlet litteraturlister på 1.dels-niveau for fagene etnologi og folklorestik i Norden. Dette skal foregå med intervaller af passende størrelse og er af nødvendighed både for planlægningsgrupperne og for udvalget. Her igennem gives mulighed for at sammenligne den faglige profil på de forskellige institutioner og indrette aktiviteterne efter dette.

En anden opsamlende aktivitet er den afhandlingsregistrering, som udvalget har påbegyndt. Afhandlinger og doktorsafhandlinger siden 1970 registreres for fagene folklorestik og etnologi til information for både yngre forskere, institutioner og NEFA-Nordens lokalafdelinger. Her igennem vil man kunne få inspiration til kontakter, og den enkelte vil kunne finde andre forskere, der måske ikke ellers var til at få kontakt med.

Faglig kommunikation og kontakt har det været kursusudvalget magtpåliggende at fremme, og dette skal også tegne kursusudvalgets fremtidige profil. I den forbindelse har kursusudvalget også en internordisk foredragservice under udarbejdelse. En ansøgning til Nordisk Råd om økonomisk bistand blev desværre afvist, men projektet bliver ikke stoppet af den grund. En foredragservice ville være en af de få helt samlende aktiviteter, der virkelig kunne fremme den faglige nordiske kommunikation.

En Finlands-ekskursion blev foreslået i 1982, da det ofte er blevet erkendt, at kun få af NEFA-Nordens medlemmer er rigtig fortrolige med finsk kultur og finske kulturområder. Derfor anså udvalget en sådan eks-

kursion for ideel, og den er planlagt til en uges varighed i august 1984. Informationsmateriale er sendt ud til lokalafdelingerne og der er Tullikki Pirilä i Åbo, som er ansvarlig for ekskursionen.

Det er Sverige som står for at arrangere feltseminaret 1985, og en planlægningsgruppe er blevet etableret til dette formål. Planlægningsgruppen befinder sig i Stockholm, og feltseminar-projectskitsen er ligeledes indleveret til Nordisk Kultursekretariat i 1983. Titlen og tema for feltseminaret 1985 lyder: "Timmerflotning och folklorism" og skal omhandle den epoke, der kan karakteriseres som den romantisering timmerflotning er ude for når først erhvervet er ophørt. Dette er meget velkendt i Finland ligesom det er et emne, der både imødekommer etnologer og folklorister.

Kursusudvalget internt lider under de dårlige betingelser for kommunikation, men 1983 har under alle omstændigheder været et positivt år. Aktiviteten er steget selv om engagementet ikke er lige stort hos alle kursusudvalgets medlemmer. Kontinuitet er vigtig, og derfor er det også af betydning, at udvalget har fået etableret en enkel administration. Dette vil gøre det nemmere i fremtiden at sætte sig ind i udvalgets arbejdsmåde og aktiviteter.

For at styrke det faglige i udvalgets arbejde cirkuleres forskellige tidsskrifter blandt udvalgets medlemmer. Det er vigtigt at udvalgets medlemmer er fagligt aktive og kan virke som idegivere og initiativtagere i de respektive lande, som udvalgets medlemmer repræsenterer.

Dette arbejdes der på i kursusudvalget, og som 1983 er gået, kan det kun siges at være den rette kurs trods alle vanskeligheder med dårlig økonomi.

Fremtidsplaner

NEFA-Norden vil fortsætte sin virksomhed efter de samme retningslinjer som hidtil. Hovedvægten lægges på udvalgenes arbejde og på lokalafdelingernes aktiviteter. Der vil dog også i det kommende år blive gjort en ekstra indsats for at styrke sekretariatets og kursusudvalgets rolle som koordinerende og kontinuitetsfremmende organer.

NEFA-Nordens næste feltseminar kommer til at foregå i Sverige. En planlægningsgruppe i Stockholm har fået ansvaret for dette.

Finansiering og økonomi

NEFA-Nordens sekretariat og kursusudvalg har ikke egne midler. Løbende udgifter, som er små dækkes over feltseminarets budget.

Tidsskriftsudvalget og dokumentationsudvalgets virksomhed finansieres ved abonnentindtægter og ved tilskud fra fonds og fra nordiske forskningsråd.

NEFA-Nordens feltseminarer (Nordiske feltseminarer for etnologistuderende) finansieres over Nordisk Ministerråds budget.

Lokalafdelingerne har egen økonomi, som ikke går over representantskabsmøderne.

Erik Kalsgård Poulsen

Formand

*BILAGA***Økonomisk udfald**

Anslagspost	Budget	1983 Bokslut	Avvikelse
Løner	0	0	-
Øvrige kostnader	0	0	-
Project	118 000 DKK	105 500 DKK	12 500 DKK*
Intäkter	0	0	-
SUMMA anslag	118 000 DKK	105 500 DKK	12 500 DKK*

* Overført fra 1983 til 1984 til brug for trykning af feltrapport for Nordiske feltseminarer for etnologistuderende. (Se iøvrigt under afsnittet beskrivelse af virksomheden, kursusudvalget)

Nordiskt kollegium för viltforskning (NKV)

Verksamhetsberättelse 1983

NKV ble dannet 1971 på grunnlag av brev av 1 juli 1971 fra det danske Landbruksministerium og etter Nordisk Råds anbefaling nr. 1/1968.

Kollegiets oppgaver

NKV har til oppgave å:

- fremme samnordiske forskningsprosjekter innen viltforskning.
- forsøke å koordinere nasjonale prosjekter innen Norden.
- gi reisebidrag til forskere for besøk i annet nordisk land.
- arrangere symposier, kurs og arbeidsgrupper.

Kollegiets sammensetning

Følgende personer har vært representert i NKV i 1982:

- Danmark, dr. Helmuth Strandgaard, Vildtbiologisk Station, Kalø, Finland, prof. Teppo Lampio til hans død i juli 1983, hans etterfølger er dr. Paavot Rajala, begge tilknyttet Vilt- og fiskeriforskningsinstituttet, Viltforskningsavdelningen.
- Sverige, prof. Ingemar Ahlén, Sveriges lantbruksuniversitet, byråchef J.-O. Pettersson, statens naturvårdsverk,
- Norge, vit. leder Svein Myrberget, (formann), Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk, Viltforskningen
sekretær: konsulent Thrine Moen Heggberget (Norge) Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk, Viltforskningen.

Kollegiets møter

NKV's 24. møte ble holdt 7. og 8. mars, Tamsvik, Sverige. Det 25. møtet ble avholdt som telefonkonferanse 1. november.

Budsjett og regnskap for 1983

Årsbudsjetter for perioden 1982–84 ble planlagt ved møtet i Helsingfors i april 1981. I samsvar med dette ble det søkt om SEK 344 000 for 1983, fordelt slik:

	SEK
Kollegiets virksomhet	58 000
Symposier, arbeidsgrupper	88 000
Reisebidrag til forskere	52 000
Forskningsprosjekter	146 000
Sum	344 000

Fordelingen mellom landene er følgende: Sverige 40 %, Danmark, Finland og Norge 20 % hver. Følgende statlige institusjoner er bidragsytere: statens naturvårdsverk i Sverige, landbruksministeriet i Danmark, jord- og skogsbruksministeriet i Finland, Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk i Norge. De omsøkte beløp ble innvilget.

Oversikt over hvordan NKV's midler er benyttet finnes i vedlagte regnskaps sammendrag og spesifikasjoner av sammendragets poster.

Når regnskapets beløp for mottatte statlige bidrag er høyere enn det søkte beløpet skyldes dette visse tidsforskyvninger i utbetalingene. Sverige har betalt sitt bidrag for 1984 forskuddsvis i 1983 i tillegg til bidraget for 1983. Finland har betalt sine bidrag for 1982 og 1983 etterskuddsvis i henholdsvis 1983 og 1984. Dette, sammen med forskudd utbetalt av NKV men ikke oppgjort i 1983 forårsaker et regnskapsmessig overskudd som ikke står i forhold til årets bevilgning og forbruk. Kollegiet har tvert i mot hatt en virksomhet som oversteg bevilgningen fordi midler har vært oppspart i tidligere år.

Kollegiets virksomhet 1982

Reisebidrag

I 1983 bidro NKV til reiser til annet nordisk land for 18 personer, herav fikk 1 person støtte til 2 reiser.

Symposier, arbeidsgrupper og kurs

NKV bidro til arrangement av 4 symposier og forskermøter.

1. Hjortedyrmøte. Møtet ble holdt 7.–9. mars på Grimsö forskningsstasjon, Sverige. Det ble særlig lagt vekt på investeringer og beskatningsmodeller for elg.

2. Det 3. europeiske økologiske symposium, arrangert 22.–26. august i Lund, Sverige. Emnet for symposiet var samspill mellom planter og dyr. NKV bidro med delfinansiering.

3. Fjellrevmøte. Møtet ble arrangert 8.–9. september på Ottsjø fjällgård, Sverige. Møtets overordnede mål var diskusjon av behov og muligheter for nordisk samarbeid angående forskning om fjellrevens biologi. Fjellrevens status og behov for vernetiltak ble også behandlet.

4. Rovfuglmøte. Møtet ble arrangert 15.–17. september på Finse høyfjellsøkologiske forskningsstasjon, Norge. Møtet behandlet en lang rekke arter og problemer, med særlig vekt på oppsummering av eksisterende kunnskap og diskusjon av framtidige forskningsretninger.

5. Feltviltsymposium, holdt 19.–21. oktober på Stensoffa ekologiska fältstation, Sverige. Det ble orientert om pågående forskning angående jordbruksområdenes miljø og om pågående og planlagte forskningsprosjekter angående feltvilt.

6. Rypemøte. Møtet ble arrangert 15.–19. november på Hjerkin Fjellstue, Norge. Møtet la særlig vekt på oppsummering av eksisterende kunnskap fra rypeforskningen i Norden. De fleste foredragene vil bli publisert i en egen bok.

Forskning

1. Gåseprosjektet

I løpet av året ble arbeidet gjort klart for trykking i Swedish Wildlife Research, Viltrevy. Publikasjonen får trykkingsår 1984.

2. Ærfuglprosjektet

Prosjektets 3. del ble igangsatt i 1982 og omfattet alle de nordiske land. Det ble arbeidet med følgende delprosjekter:

Delprosjekt I: Fordeling av ærfugl i tid og rom utenom hekketid ved analyse av gjenfunn fra ulike nordiske populasjoner. Hensikten er å kunne bedømme hvilke populasjoner som risikerer å utsettes for ulike miljøforandringer, jakt og forstyrrelser. (Finansieres i alt vesentlig utenom bevilgningen fra NKV).

Delprosjekt II: Beregning av hekkebestandens størrelse i Østersjøen og deler av Skagerak gjennom telling av hanner. Bestandsutviklingen i Østersjøen de siste 10 år forventes å kunne belyses ved sammenlikning med resultater fra 1973.

Delprosjekt III: Kartlegging av myteplasser for ærfughanner i Østersjøen og farvannene mellom Danmark, Norge og Sverige.

Diverse

Formannen deltok i møte i Jönköping i Sverige med Samarbeidsnemnden for Nordisk Skogforskning (SNS) for å diskutere et mulig samarbeid om forskningsprosjekter.

Planlegging for virksomheten 1984

1. Møtevirksomhet: Et NKV-møte planlegges holdt på Island i mai for å knytte landet nærmere til virksomheten i NKV. I tilknytning til Nordisk Viltforskerkongress i Danmark i september blir det også holdt et NKV-møte. Dessuten holdes trolig et telefonmøte senere på høsten.

2. Reisebidrag til forskere er planlagt utlyst som tidligere, gjennom direkte utsending av informasjon til personer/institusjoner som etter personlig initiativ eller NKV's initiativ er oppført på NKV's adresselister. Desuten vil søknadsfristene og søknadsbetingelsene bli annonsert i NORDECOL.

3. Symposier, arbeidsgupper, kurs over emnene:

- a. Symposium om de isolerte Pusa- selene.

- b. Nordisk elgforsker møte i tilknytning til internasjonal elgforskerkongress.
 - c. Arbeidsseminar fjellrevforskning.
 - d. Arbeidsseminar om skogsfugl/skogbruk.
 - e. Arbeidsseminar hubroforskning.
4. Nordisk Viltforskerkongress vil motta økonomisk støtte fra NKV til administrasjonsutgifter, eventuelt også til spesialsymposier.
5. Forskning
- a. Gåseprosjektet avsluttes med publisering av alle resultater.
 - b. Ærfuglprosjektet fortsetter hovedsakelig med sammenstilling av resultatet. Supplering av feltarbeid i mindre omfang kan bli aktuelt.
 - c. Nye prosjekter. Flere grupper er i gang med å lage forslag til NKV-finansierte nordiske prosjekter. Forslagene vil bli behandlet på NKV's møte i mai.

Trondheim, 30 april 1984

Svein Myrberget

Nordiska afrikainstitutet

Verksamhetsberättelse 1982/83

Namn och adress

Nordiska afrikainstitutet
Box 2126 (Sysslomansgatan 7)
S-75002 UPPSALA
Tel.018/15 5480

1. Uppgift

Nordiska afrikainstitutet har till uppgift att inom Norden främja studiet av afrikanska förhållanden. Det åligger institutet särskilt att (1) främja och driva vetenskaplig forskning och undervisning om Afrika (2) utgöra ett dokumentationscentrum för afrikaforskningen, (3) genom kurser, föreläsningar, seminarier och eljest sprida information om Afrika och afrikanska förhållande, (4) stödja utbildningen av personal för u-landsuppdrag i Afrika.

2. Organisation

2.1. Administration

Institutet leds av en styrelse. Chef för institutet är dess föreståndare.

2.2. Styrelse

Institutets styrelse har under tiden 1 juli 1982–30 juni 1983 bestått av följande ordinarie ledamöter (suppleanter):

rektor Martin H:son Holmdahl
överbibliotekarie Thomas Tottie
institutets tf. föreståndare Michael Ståhl
professor Sofus Christiansen
(kontorchef Jens Ostenfeld –1983-04-30, kontorchef Erik Fiil 1983-05-01–)
professor Stig Jaatinen
(mag Hilikka Pietilä)
ambassadör Benedikt Gröndal
(ambassadrådet Hjalmar W Hannesson)
professor John Sanness –1982-12-31, forskningssjef Olav Stokke 1983-01-01–
(forskningssjef Olav Stokke –1982-12-31, kontorsjef Helge Kjerckshus 1983-01-01–)

internationelle sekreteraren Thorbjörn Carlsson –1982-12-31, ombudsman Hans Fogelström 1983-01-01 –
 (direktör Alf Carlsson)
 professor Claes Fredrik Claeson
 (professor Ulf Hannerz)
 kanslirådet Sten Rylander
 (departementsrådet Désirée Edmar –1982-12-31, departementssekreterare Kerstin Eliasson 1983-01-01 –)
 avdelningschef Lars Olov Edström
 (fil mag Åsa Dalmalm –1982-12-31, forskningschef Lars Anell 1983-01-01)
 forskarasistent Arne Tostensen –1982-12-31, forskarasistent Hans-Otto Sano 1983-01-01 –
 (bibliotekarie Birgitta Fahlander –1983-12-31, forskarasistent Zdenek Cervenka –1983-01-01 –)
 fil dr Åke Magnusson
 (bankdirektör Bo Thomé)
 författare Per Wästberg 1983-01-01 –
 (fil mag Åsa Dalmalm 1983-01-01 –)
 Styrelsen har hållit sammanträde 3 november 1982 i Uppsala samt 4 maj 1983 i Köpenhamn.

2.3. Personal

Föreståndare: Carl Gösta Widstrand, tjänstledig
 tf. föreståndare: Michael Ståhl
 bibliotekarie: Birgitta Fahlander

Övriga anställda har varit 25 personer. Därav är 5 nordiskt finansierade (3 forskare och 2 sekreterare)

3. Verksamheten 1982/83

3.1. Ekonomiskt utfall

Finansierings- och verksamhetsöversikt, budgetåret 1982/83

Verksamheten

Utgifter

1) Forsknings- och seminarieverksamhet	3 682 840
2) Biblioteks- och dokumentationsverksamhet	1 048 557
3) Publikationsverksamhet	1 133 673
	<hr/>
	5 865 070

Finansiering

Anslag III C 7 (svenskt myndighetsanslag)	2 418 559
Inkomster av publikationsverksamhet, bidrag till publicering och xeroxkopiering	460 140

Anslag från de nordiska länderna till forskarassistenter, resestipendier och studiestipendier	890 363
Bidrag från biståndsmyndigheterna i Norden till seminariet Africa – Which Way Out of the Recession?	318 259
Lönebidrag Arbetsmarknadsstyrelsen	771 572
Bidrag SAREC	837 615
Bidrag SIDA	18 336
Hum.-Samhällsvetenskapliga Forskningsrådet	146 816
NORDINFO, Esbo, Finland	3 402
	<hr/> 5 865 070

3.2. Verksamheten

A. seminarier och kurser

Den 20–23 september 1982 arrangerades en internationell konferens under temat "Africa – Which Way out of the Recession?" i samarbete med Center for Udviklingsforskning i Köpenhamn och Institute of Development Studies i Brighton. Ett femtiotal inbjudna personer deltog. De nordiska biståndsmyndigheterna var representerade på hög nivå. Konferensens bakgrundsuppsatser publicerades hösten 1983 i en bok med titeln "Recession in Africa".

I januari 1983 arrangerade institutet i samarbete med de nordiska biståndsorganen ett seminarium om nyhetsrapportering från Afrika. 24 journalister från Danmark, Finland, Norge och Sverige deltog.

Den 15 mars deltog personal från institutet som informatörer i en studiedag för grundskole- och gymnasielärare från Enköpings kommun. Institutet ansvarade för två heldagsprogram: "Perspektiv på Afrika" och "Livsmedelsförsörjning".

I april 1983 arrangerade institutet ett seminarium under rubriken "Peasants and Agricultural Production". Deltagare var nordiska forskare och biståndsadministratörer.

Institutet har för SIDA:s Kursgårds räkning arrangerat 5 seminarier och kurser.

B. föreläsungsverksamhet

Under 1982/83 har institutets personal givit sammanlagt ca 50 föreläsningar på olika platser i Norden. Vid institutet har inbjudna gästföreläsare hållit omkring 20 seminarier/föreläsningar.

C. biblioteksverksamhet

Biblioteket kan för perioden uppvisa följande siffror:

	Antal lån	Fjärrlån	Lokala lån
1982/83	4 801	1 056	3 745
1981/82	5 222	1 308	3 914
1980/81	5 070	1 782	3 288

Bibliotekets accession har uppgått till 1257 volymer inklusive statstryck, därav

köp 390, (därav 76 statstryck)

byten 373, (därav 37 statstryck)

gåvor 484, (därav 52 statstryck)

1982 utgavs, med ekonomiskt stöd av Nordinfo, en bibliografi *Litteratur om Afrika utgiven i Norden 1975–78*.

D. publikationsverksamheten

Under perioden har institutet publicerat följande skrifter:

Africana i Nordiska afrikainstitutets bibliotek, nr 43, 19 s.

Newsletter, No. 21, Annual Report 1982/83, 12 s.

Nytt från Nordiska afrikainstitutet, nr. 10, 1982, 56 s.

Nytt från Nordiska afrikainstitutet, nr. 11, 1983, 54 s.

Research Report

No. 62, Tostensen, Arne, *Dependence and Self-Reliance in Southern Africa. The Case of the Southern African Development Coordination Conference (SADCC)*. 170 s. Uppsala 1982. 40 kr.

No. 63, Rudebeck, Lars, *Problèmes de pouvoir populaire et de développement. Transition difficile en Guinée-Bissau*. 73 s. Uppsala 1982. 20 kr.

No. 64, Nobel, Peter, *Refugee Law in the Sudan. With the Refugee Conventions and the Regulation of Asylum Act of 1974*. 56 s. Uppsala 1982. 20 kr.

No. 65, Sano, Hans-Otto, *The Political Economy of Food in Nigeria 1960-1982. A Discussion on Peasant, State, and World Economy*. 108 s. Uppsala 1983. 20 kr.

No. 66, Kjaerby, Finn, *Problems and Contradictions in the Development of Ox-cultivation in Tanzania*. 164 s. Uppsala 1983.

No. 67, Kibreab, Gaim, *Reflections on the African Refugee Problem: A Critical Analysis of Some Basic Assumptions*. 154 s. Uppsala 1983. 40 kr.

No. 68, Haarløv, Jens, *Labour Regulation and Black Workers' Struggles in South Africa*. 80 s. Uppsala 1983. 20 kr.

No. 69, Matshazi, Meshack Jongilanga & Tillfors, Christina, *A Survey of Workers' Education Activities in Zimbabwe, 1980–1981*. 85 s. Uppsala 1983. 20 kr.

Böcker

Enge, Marianne, *Självständig och beroende. Kvinna i Botswana*. 131 s. Uppsala 1982. 37 kr.

Evers Rosander, Eva och Sjödahl, Anna, *Kärleksdrömmen. Kvinna i Marocko*. 166 s. Uppsala 1982. 43 kr.

Halldin Norberg, Viveca, *Litteratur om Afrika utgiven i Norden 1975–78*. En annoterad bibliografi. 81 s. Uppsala 1982. 20 kr.

Håkansson, Maith och Svensson, Irene, *Sandinós döttrar*. Kvinna i Nicaragua. 115 s. Stockholm: SIDA 1982. 20 kr.

Mascarenhas, Ophelia & Mbilinyi, Marjorie, *Women in Tanzania*. An Analytical Bibliography. 256 s. Uppsala 1983. 75 kr.

South-South Relations in a Changing World Order. Ed. by Jerker Carlsson. 166 s. Uppsala 1982. 90 kr.

Wiking, Staffan, *Military Coups in Sub-Saharan Africa*. How to justify illegal assumptions of power. 144 s. Uppsala 1983. 63 kr.

Dessutom har institutets personal publicerat ca 30 artiklar i främst nordiska tidningar och tidskrifter.

E. resor och konferensdeltagande

Under perioden 1982/83 har institutets personal företagit ett antal resor för deltagande i konferenser och seminarier. Av dessa resor har ca 20 varit utomnordiska, medan ca 10 varit inomnordiska.

F. gästforskare

Under 1982/83 har följande gästforskare vistats vid institutet under någon eller några månader:

Dessalegn Rahmato, Institute of Development Research, Addis Abeba;

Ibrahim Shao, Institute of Development Studies, Dar es Salaam;

Ahmed Hassan El Jack, Faculty of Economic and Social Studies, Khartoum;

Toumo Melasuo, Institutet för politisk historia, Turun Yliopisto, Åbo.

G. resestipendier

Styrelsen för Nordiska afrikainstitutet utdelade i november 1982 resestipendier för forskning och förberedelse av forskningsprojekt i Afrika om sammanlagt SEK 215000 till 23 nordiska forskare (därav 7 danska, 3 finländska, 3 isländska, 5 norska och 5 svenska).

H. studiestipendier

Under 1982/83 har 55 personer erhållit sk studiestipendier för en månads vistelse vid institutet. Dessa 55 stipendier har utfallit enligt följande: 16 Danmark, 23 Finland, 9 Norge och 7 Sverige.

Social- och miljöutskottets betänkande

över berättelserna på utskottets verksamhetsområde 1983

(Berättelserna C 13/s 1–8, se s. 2041)

Social- och miljöutskottet har genomgått berättelserna från nordiska institutioner och organ på utskottets område (C 13/s 1–8) och noterar följande beträffande verksamheten vid dessa institutioner:

Berättelse om Nordiska läkemedelsnämndens verksamhet 1983 C 13/s: 1

Nämnden har under året arbetat med en långtidsplan för att närmare utveckla samarbetet på registreringsområdet dvs. myndigheternas kontroll av läkemedel före och under marknadsföringen.

Gemensamma nordiska riktlinjer för ansökan om registrering har efter remissbehandling hos bl. a. industrin färdigställts och publicerats. Dessa siktar i likhet med tidigare utarbetade riktlinjer för klinisk prövning av läkemedel och registrering av allergenextrakt mot det konkreta målet att ge anvisningar för industrin så att en och samma ansökan skall kunna användas för värdering i alla fem nordiska länder.

Arbetet med nordisk läkemedelsstatistik ger arbetet möjlighet till jämförelser mellan regioner och mellan länder samtidigt som det inspirerar andra länder att ta fram motsvarande statistik. Arbetet har internationellt blivit mycket uppmärksammat. Metodologin med klassificering och dygnsdos rekommenderas av WHO. Slutmålet är bättre läkemedelsanvändning.

Nämndens arbete på farmakopé- och standardiseringsområdet syftar bl. a. till gemensamma kvalitetskrav på läkemedel i Norden. Samarbetsmöjligheterna inom biverkningsområdet har värderats och ett försöksprojekt har startat. Vidare sker uppföljning av antagna rekommendationer t. ex. "Trafikmärkning" på läkemedel.

Berättelse om Nordiska hälsovårdshögskolans verksamhet 1983 C 13/s: 2

Nordiska hälsovårdshögskolans utbildning är ej knuten till något universitet men skall motsvara den som förekommer vid anglo-amerikanska "Schools of public health" och på detta område ligga på en nivå ovanför vad vart och ett av de nordiska länderna kan anordna nationellt.

Undervisningen är tvärfacklig och till största delen gemensam för olika elevkategorier såsom läkare, sjuksköterskor, tandläkare, administratörer, veterinärer, socialvårdstjänstemän, ingenjörer, fysioterapeuter, hälsovårdsinspektörer m. fl. Huvudvikten läggs på sådant som har generell betydelse för befolkningens hälsa, dvs. epidemiologi, sjukdomsförebyggande, planeringsmetodik, hälsoekonomi, peronsalplanering samt fysikaliska, kemiska och biologiska hälso- och miljöfaktorer.

Berättelse om Nordiska nämnden för alkohol- och drogforsknings verksamhet 1983 (NAD) C 13/s: 3

Nordiska nämnden för alkohol- och drogforskning började sin verksamhet 1979 och har till uppgift att:

- främja och utveckla tvärvetenskapliga kontakter inom alkohol och drogforskningen i Norden;
- initiera och planera samnordiska forskningsprojekt som syftar till att belysa viktiga alkohol- och drogpolitiska frågor;
- främja nordiskt informations- och dokumentationssamarbete;
- arrangera nordiska forskarkonferenser och stimulera forskarutbildning och forskarutbyte.

Verksamheten skall i huvudsak inriktas på den samhällsvetenskapliga forskningen, inklusive socialmedicin och socialpsykiatri. Bland verksamheten kan särskilt noteras seminarier om "Alkohol och samhälle", "Alkohol och massmedia" och med biologiska alkoholforskare .

Det nordiska forskningsprojektet om alkoholbruk, alkoholattityder- och konsekvenser, som påbörjades 1979 har under år 1983 fortsatt.

Den samnordiska alkoholskadeunder sökning strävar till att belysa de nordiska ländernas "alkoholskade profiler" i relation till alkoholbruket bland befolkningen.

En arbetsgrupp kring de medicinska verkningarna av cannabisbruk tillsattes 1982 på uppdrag av ett nordiskt ministermöte. Gruppens arbete har resulterat i två rapporter varav den första tillställdes utskottet under 1984.

En arbetsgrupp med temat "Kvinnoforskning kring alkohol och droger" tillsattes 1982 för att arrangera ett forskarseminarium med samma tema. Arbetsgruppen har fortsatt samarbetet och arbetar med en nordisk antologi om kvinnors rusmedelsmissbruk.

NAD har under året låtit göra en översikt på området uppsökande verksamhetsformer inriktade på ungdom med rusmedelsproblem. NAD har under året samarbetat med det svenska CAN (Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning) som utrett möjligheterna att ge CAN:s dokumentationscentral en nordisk utvidgning. NAD har samarbetat med det finska alkoholmonopolets tidskrift *Alkoholpolitik* som numera fungerar som tidskrift för den nordiska alkoholforskningen. Utskottet har noterat att en rapport om skattefri försäljning i Norden kommer att publiceras i denna tidskrift.

Berättelse från Nordiska institutionen för vidareutbildning inom arbetsmiljöområdet (NIVA) C 13/s:4

Institutionens uppgift är att arrangera vidareutbildning för specialister inom arbetsmedicin, yrkeshygien och företagshälsovård. Institutionen grundades 1.3.1982 och är en fortsättning på ett nordiskt projekt för vidareutbildning.

NIVA finns i Helsingfors, Finland, vid Institutet för arbetshygien. Enligt avtal får NIVA både materiellt och administrativt underströd från Institutet för arbetshygien samt framför allt planerings- och experthjälp för sin kursversamhet.

Berättelse från Nordiska nämnden för handikappfrågor (C 13/s:5)

Nämnden har bland sina uppgifter att främja hjälpmedelsförsörjningen i de nordiska länderna genom att följa, initiera och vidareutveckla nordiskt samarbete inom området. Nämnden har också att i övrigt stimulera nordiskt samarbete inom sitt ansvarsområde, exempelvis i forsknings- och utvecklingsfrågor.

Den hittillsvarande verksamheten försigår i stort inom tre huvudområden: hjälpmedelsförsörjning, forskning och utveckling samt enskilda grupperns specifika behov av samhällsservice.

Under 1983 har verksamheten koncentrerats på hjälpmedels-, informations- och utbildningsfrågor.

Berättelse från Nordiska institutet för odontologisk naturprovning C 13/s:6

Institutet har till uppgift att genom systematisk utprovning och målinriktad forskning arbeta för att material som används inom tandhälsovården i de nordiska länderna fyller hälsomässiga och tekniska krav. Därtill kommer arbetet med utveckling av bättre material och metoder samt upplysningsverksamhet. Institutets arbetsuppgifter kan indelas i standardisering, materialprovning, forskning och upplysningsverksamhet. Standardiseringsarbetet har till väsentlig del skett i International Organization for Standardization regi, samt i Federation Dentaire Internationale.

Materialprovningen bygger på ett frivilligt avtal mellan NIOM och producenterna, där producenten garanterar att produkten tillfredsställer de kvalitetskrav som är specificerade i gällande ISO-standard. Stickprovskontroller genomförs genom inköp på den öppna marknaden i Norden av produkter som sedan testas. I och med att en produkt står på en av NIOM:s lister, är detta en försäkring om att produkten håller en viss minimumkvalitet. Under 1983 publicerades 13 listor.

I forskningsverksamheten har tyngdpunkten legat på att få fram data som kan ligga till grund för materialprovning, standardisering och utvecklingsarbete.

Berättelse från Nordkalottens arbetsmarknadsutbildningscenter, C 13/s:7

Sedan 1970 pågår ett praktiskt nordiskt samarbete om arbetsmarknadsutbildning vid Nordkalottens arbetsmarknadsutbildningscenter i Övertorneå. Mot bakgrund av Nordiska rådets anmärkning till verksamhetsberättelsen för 1981, har NAUT och centrets ledning och styrelse diskuterat olika möjligheter till uppföljning av rådets förslag samt för ventilationsplåtslagare. Svenska läroplaner ligger till grund för undervisningen vid samtliga kurser. I erforderlig grad har dessa anpassats till de finska och norska särbehoven. Rekryteringen av lärare från Norge och Finland har hämmats på grund av ålderstilläggsplacering, behörighetsregler m. m. De ogynnsamma effekterna som framkommit under årens lopp har föranlett planeringsgruppen att föreslå en undersökning huruvida någon typ av stimulansåtgärder kan vara befogade.

Beläggningsen på respektive avdelningar har varit synnerligen god. Speciellt har Norges beläggning ökat kraftigt. Vid kungörandet av de lediga platserna har dessa meddelats så att varje land kunnat besätta en tredjedel av platserna. Allteftersom behovet av utbildningen inom olika yrken växlat mellan länderna har byte av kursdeltagarplatserna företagits. Systemet medför ett gott resursutnyttjande med ett minskat antal outnyttjade platser.

Det svåra ekonomiska läget i Sverige har medfört att stor uppmärksamhet har ägnats åt kostnaderna i verksamheten. På grund av snävare budgetramar har utnyttjandet av tillgängliga resurser intensifierats. Besparingsåtgärderna har inte medfört någon kvalitetsförsämring av utbildningen; dock har vissa utbildningsstationer inom el, tele- och verkstadsmekanikblocken haft provisoriska lösningar i avvaktan på en sedan fyra år väntad ombyggnad.

Berättelse från kommittén för Bottniska viken C 13/s:8

År 1972 undertecknades mellan myndigheter i Sverige och i Finland ett samarbetsavtal angående samordning och initiering av forsknings- och utredningsarbete om föroreningsförhållandena i Bottniska viken. Avtalet baserade sig på Nordiska rådets rekommendation år 1970 angående åtgärder mot föroreningen i Östersjön. För ändamålet upprättades en kommitté, Kommittén för Bottniska viken, med uppgift att koordinera forskningen och observationsverksamheten för att påvisa långsiktiga förändringar i Bottniska vikens hydrografiska, hydrokemiska, biologiska och sedimentologiska förhållanden. Kommittén utarbetar årligen ett arbetsprogram för samordning av pågående och framtida forskningsverksamhet och rapporterar om sin verksamhet och om forskningsresultaten i en årsrapport.

Förutom den sedvanliga verksamheten har planeringen av det tredje Bottniska viken-seminariet år 1984 i Björneborg spelat en stor roll i kommitténs arbete under verksamhetsåret. Ändamålet med seminariet är att följa upp utvecklingen och att sammanfatta nuvarande kunskap, forskning

och problematik kring Bottniska vikens tillstånd och eventuella förändringar. Kommitténs temagrupper har samlat in underlagsmaterial för seminariets översiktsföredrag m. m. medan arbetsutskottet har svarat för koordineringen av seminariets planering.

1983 beslöts att hålla ett särskilt naturskyddsseminarium i anslutning till Bottniska viken-seminariet i Björneborg. Detta seminarium koncentrerar sig kring frågor om de vetenskapliga aspekterna på naturskyddet i Bottniska viken, med syfte att få fram fakta och synpunkter på skyddets målsättning. Seminariet har förberetts i en särskild arbetsgrupp som under året har utarbetat seminariets program.

Kommittén bedriver vidare bl. a. ett arbete genom fyra arbetsgrupper, hydrografigruppen, belastningsgruppen, biologigruppen och miljögiftsgruppen. Av verksamhetsberättelsen framgår arbetsgruppernas uppgifter.

Med hänvisning till ovanstående föreslår utskottet

att plenarförsamlingen lägger de till social- och miljöutskottet hänvisade berättelserna till handlingarna.

Borgå den 22 augusti 1984

Margrete Auken (SF)

Kaj Bärlund (Sdp)

Fung. förman

Hannu Kemppainen (K)

Astrid Murberg Martinsen (A)

Helena Pesola (Kok)

Pétur Sigurðsson (Sj.)

Lilly Bergander (s)

Rune Gustavsson (c)

Lars Lefdal (H)

Helge Adam Møller (KF)

Kaj Poulsen (S)

Odd With (Kr. F.)

Innehåll

C13/s:	1	Nordiska läkemedelsnämnden	2042
	2	Nordiska hälsovårdshögskolan	2046
	3	Nordiska nämnden för alkohol- och drogforskning (NAD)	2052
	4	Nordiska institutionen för vidareutbildning inom arbets- miljöområdet (NIVA) (Nordisk arbetsmiljöutbildning)	2056
	5	Nordiska nämnden för handikappfrågor	2060
	6	Nordiska institutet för odontologisk materialprovning ..	2064
	7	Nordkalottens arbetsmarknadsutbildningscenter	2068
	8	Kommittéen för Bottniska viken	2080

Nordiska läkemedelsnämnden

Verksamhetsberättelse 1983

Namn och adress

Nordiska läkemedelsnämnden
Box 607
S-751 25 Uppsala

1. Institutionens uppgift

Nordiska läkemedelsnämnden upprättades den 5 december 1974 och infördes på ministerrådets budget 1975. Nämndens uppgift är att verka för harmonisering av lagstiftning och administrativ praxis på läkemedelsområdet i Norden.

2. Organisation (organisationsschema, se *Bilaga*)

Samtliga nordiska länder deltar i nämndens arbete. Nämnden har 10 ledamöter, 2 från varje land med ersättare. Ledamöterna utses för högst 4 år i sänder.

Huvuddelen av verksamheten genomföres med hjälp av underutskott. Dessa har vanligen en eller i vissa fall två medlemmar från varje land och mandat för ett avgränsat uppdrag. För närvarande finns 6 sådana utskott.

Nämnden biträdes av ett sekretariat med 4 anställda och är placerat i Uppsala, Sverige.

3. Verksamheten 1984

3.1 Ekonomiskt utfall (1 000 SEK)

Anslagspost	Budget	1983 Bokslut	Avvikelse
Löner	702	769	-67
Varor och tjänster	307	289	+18
Projekt	386*	305	+81
Summa	1 395	1 363	+32

* Överfört från 1982 65 854:97 SEK
Överfört till 1984 80 580:03 SEK

3.2 Beskrivning av verksamheten 1983

Nämnden har under året arbetat med en *långtidsplan* för att närmare utveckla samarbetet på registreringsområdet dvs. myndigheternas kontroll av läkemedel före och under marknadsföringen.

Gemensamma nordiska riktlinjer för ansökan om registrering har efter remissbehandling hos bl. a. industrin färdigställts och publicerats. Dessa siktar i likhet med tidigare utarbetade riktlinjer för klinisk prövning av läkemedel och registrering av allergenextrakt mot det *konkreta målet* att ge anvisningar för industrin så att en och samma ansökan skall kunna användas för värdering i alla fem nordiska länder.

Arbetet med *Nordisk läkemedelsstatistik* har resulterat i utgivning av andra upplagan i tre delar med information för åren 1978–1980. Genom samarbetet utnyttjas och vidareutvecklas den unika erfarenhet och tillgång till information i de nordiska länderna så att den kommer alla länder till godo. *Konkret* ger arbetet möjlighet till jämförelser mellan regioner och mellan länder samtidigt som det inspirerar andra länder att ta fram motsvarande statistik. Arbetet har internationellt blivit mycket uppmärksammat. Metodologin med klassificering och dygnsdos rekommenderas av WHO. Slutmålet är bättre läkemedelsanvändning.

Vidare har en *Workshop om läkemedelsstatistik* med läkare från alla nordiska länder planerats och genomförs under hösten 1983. Det *konkreta målet* är att få fram instrument för analys av skillnader i läkemedelsanvändningen i och mellan länder. Dessutom att inspirera till ökad forskning på området.

Nämndens arbete på *farmakopé- och standardiseringsområdet* har evaluerats. Den löpande samordningen av de nordiska insatserna inom Europafarmakopéområdet har fortsatt. *Konkret* innebär detta samarbete bl. a. gemensamma kvalitetskrav på läkemedel i Norden.

Arbete med revidering av tidigare antagna gemensamma riktlinjer för *märkning* har resulterat i reviderad text som för närvarande remissbehandlas av bl. a. industrin. *Konkret* syftar arbetet till ökade möjligheter för gemensamma nordiska etiketter på läkemedel.

Samarbetsmöjligheterna inom *biverkningsområdet* har värderats och ett försöksprojekt har startat.

Genom nämndens *notifikationssystem* utväxlas löpande upplysningar mellan länderna om vidtagna och planerade lagstiftnings- och informationsåtgärder. Vidare sker uppföljning av antagna rekommendationer t. ex. "Trafikmärkning" på läkemedel.

Publikationer under året:

- Nordisk läkemedelsstatistik/Nordic Statistics on Medicines 1978–1980, del I–III
NLN publikation nr 8,9,10
- Clinical trials of drugs – Nordic guidelines
NLN publikation nr 11
- The Processing of Applications for the Registration of Medicines in the Nordic Countries, Marianne Granat, Bjørn Jøldal, Ture Sjöblom, Journal of Social and Administrative Pharmacy Vol 1, No 1, 1983
- Drug Application – Nordic guidelines
NLN publikation No 12

4. Beslut

Styrelsen för Nordiska läkemedelsnämnden överlämnar härmed verksamhetsberättelse för år 1983.

Uppsala den 5 april 1984

Ebba Lund

Styrelsens ordförande

Marianne Granat

Generalsekreterare

*BILAGA***Verksamhetsberättelse 1983**Organisationsschema

Styrelse

Danmark	2	Norge	2
Finland	2	Sverige	2
Island	2	_____	_____
			10

Sekretariatschef	1
Projektsekreterare	1
Assistent	2
_____	_____
	4

Nordiska hälsovårdshögskolan*Verksamhetsberättelse 1983**Namn och adress*

Nordiska hälsovårdshögskolan (NHV)
Medicinaregatan
S-413 46 Göteborg

Härmed presenterar Nordiska hälsovårdshögskolan berättelsen över sitt 30:e verksamhetsår, det femte efter omorganisationen 1978.

Riktlinjerna från utredningen 1976 har följts – huvudinriktning på en samlad utbildning i folkhälsovetenskap (public health) kompletterad med specialkurser och konferenser. Budgetutvecklingen har dock tvingat fram en långsammare takt i kursutbudet än planerat och det i utredningen föreslagna antalet elevmånader har ännu ej uppnåtts.

Ansökningarna till högskolans utbildning ökar fortfarande kraftigt från alla nordiska länder och överstiger med bred marginal antalet tillgängliga platser. Som framgår av kurskritiken har eleverna genomgående givit undervisningen mycket högt betyg.

De forskningsprojekt som påbörjats har fortsatt planenligt.

En utvärdering av högskolans verksamhet under de senaste fem åren har igångsatts och skall ligga till grund för 1986 års budgetäskande.

Göteborg i mars 1984

Knut Munch-Søgaard
Styrelsens ordförande

Lennart Köhler
Professor, rektor

Allmänt

Nordiska hälsovårdshögskolan, Göteborg, är en samnordisk institution som startade sin verksamhet på initiativ av helsedirektör Karl Evang, Oslo och generaldirektör Axel Höjer, Stockholm, år 1953. Det första avtalet mellan de fyra nordiska länderna angående hälsovårdshögskolan träffades 1962. Efter en utredning godkändes nya riktlinjer för hälsovårdshögskolans verksamhet att tillämpas från och med 1978. Hälsovårdshögskolan underställdes samtidigt Nordiska ministerrådet.

Ledningen utövas av en styrelse, som består av en ledamot från varje deltagande land jämte en suppleant för varje ledamot. Vid högskolan finns också ett kursråd med representanter för de nationella huvudmannaorganisationerna inom hälso- och sjukvård samt för lärarna och för eleverna.

Högskolans årliga budget är ca 8 miljoner svenska kronor och delas av de fem nordiska länderna i förhållande till under året utnyttjade kursmånader.

Hälsovårdshögskolans nuvarande verksamhet

Från och med 1978 har skolans verksamhet utökats på ett betydande sätt och omfattar utbildning, forskning och olika inter- och utomnordiska kontakter. Utbildningen är ej knuten till något universitet men skall motsvara den som förekommer vid anglo-amerikanska "Schools of public health" och på detta område ligga på en nivå ovanför vad vart och ett av de nordiska länderna kan anordna nationellt.

Undervisning

Utbildningen vid högskolan är inriktad på att leda fram till examen, Master of Public Health, och omfattar fyra huvudkurser (var och en om två månader) i ämnena:

Epidemiologi och biostatistik
Socialmedicin och preventiv medicin
Hälso- och sjukvårdsadministration
Miljömedicin

Kursen i miljömedicin kan utbytas mot följande alternativa huvudkurser:

Samhällsodontologi	(2 mån)
Socialpediatrik	(1 mån)
Omvårdningsforskning (Nursing research)	(1 mån)
Hälsoupplýsning	(1 mån)

så att sammanlagda studietiden blir 8 månader. Härtill kommer ett examensarbete i form av en vetenskaplig uppsats. Kurserna kan genomgåas i valfri ordning och spridas över flera år. Den kan också genomgåas utan krav på examen. Tvåmånadskurserna är delade på en vårmånad och en höstmånad.

Undervisningen är tvärfacklig och till största delen gemensam för olika elevkategorier såsom läkare, sjuksköterskor, tandläkare, administratörer,

veterinärer, socialvårdstjänstemän, ingenjörer, fysioterapeuter, hälsovårdsinspektörer, m. fl. Huvudvikten läggs på sådant som har generell betydelse för befolkningens hälsa, dvs. epidemiologi, sjukdomsförebyggande, planeringsmetodik, hälsoekonomi, personalplanering samt fysikaliska, kemiska och biologiska hälso- och miljöfaktorer.

Vid undervisningen uppmärksammas sådana sociala och miljömässiga faktorer som kan påverka såväl befolkningens som den enskilde individens hälsa och välbefinnande. U-ländernas speciella problem tas också upp.

En bred utbildning i folkhälsovetenskap (public health) kan vara en lämplig bas för arbete i u-land, eftersom ämnena har giltighet i olika samhällen.

Förutom de kurser som ingår i masterexamen ger högskolan också kortare *specialkurser*, t. ex. socialpsykiatri, sjukhushygien, perspektiv på åldrandet. Några riktar sig till målgrupper utanför Norden och ges i samarbete med andra internationella organ.

Högskolan ger också kortare konferenser i aktuella ämnen, t. ex. Hälsoekonomi, Mätning av hälsa, Kost och cancer, Hälsa år 2000 och Barnens trafikmiljö.

Målet för undervisningen är

- I *för alla elever* – att ge en orientering om de olika ämnenas begrepp, principer och metoder,
 - att öka förståelsen för folkhälsovetenskapens betydelse för hälsoarbetet och skapa intresse för tvärfackliga hälsovårdsinsatser på lokalt, internordiskt eller internationellt plan,
 - att ge kunskap om neomenklatur, undersökningsprinciper, forskningsmetoder, så att eleverna kritiskt kan granska publikationer och debatter inom folkhälsovetenskapliga ämnen.
- II *för speciellt intresserade elever* – att ge metodkunskaper som möjliggör att eleverna aktivt kan delta i större nationella eller internationella projekt.
- III *för elever, som genomgått alla huvudkurserna* – att uppnå specialisering i folkhälsovetenskap – svarande till den internationella och av WHO erkända vetenskapliga graden Master of Public Health.

Undervisning sker i form av föreläsningar, demonstrationer, grupparbeten, rollspel, studiebesök, projektarbeten och utnyttjar ledande experter inom hälsovårdsområdet i Norden som lärare.

Eleverna får fria resor till och från Göteborg. För deltagare i huvudkurserna betalar högskolan dessutom inkvartering i enkelrum på hotell samt ett mindre kontant stipendium.

Forskning

Högskolan har också resurser för forskning, som enligt stadgarna skall inriktas på frågor av praktisk betydelse (tillämpad forskning) och berivs i samråd med andra myndigheter, organisationer och forskningsråd inom de nordiska länderna, i vissa fall på uppdrag av myndigheter.

Annonsering och ansökan

Kurserna annonseras av högskolan i fackpress och direkt till universitet, förvaltningar och organisationer i Norden. Blankett för ansökan kan rekvideras från högskolan, som också antar eleverna efter prioritering av respektive lands medicinalförvaltning.

Verksamheten 1983

Ekonomi

Nordiska hälsovårdshögskolan är underställd Nordiska ministerrådet som slutgiltigt fastställer skolans budget och bestrider dess kostnader över sin allmänna budget. Kostnaderna fördelas sedan på länderna i förhållande till utnyttjade elevplatser.

Utvecklingen av skolans sammanlagda kostnader och budgeterade medel i 1 000 SEK för åren 1982 och 1983 samt budgeterade medel för 1984 framgår av nedanstående tabell:

Benämning	1982		1983		1984
	Budget	Bokslut	Budget	Bokslut	Budget
Löner	3 606	3 593	4 095	3 933	4 081
Varor och tjänster	2 741	2 689	3 566	3 561	4 018
Projekt	380	380	415	415	450
Summa	6 727	6 662	8 076	7 909	8 549

Kostnadsfördelning (exkl. projektmedel) i förhållande till utnyttjade elevmånader för kalenderåret 1983.

Land	SEK	%	Fördeln. av minister- rådets totala budget, %
Danmark	1 273 980:–	17	23,7
Finland	1 423 860:–	19	16,0
Island	524 580:–	7	0,9
Norge	1 723 620:–	23	18,0
Sverige	2 547 960:–	34	41,4

Styrelsens sammansättning under verksamhetsåret:

	Ordinarie	Suppleanter
Danmark	Overlæge Mogens Kjærgård-Hansen Sundhedsstyrelsen Store Kongens gade 1 DK-1264 København	Kontorchef Steen Loiborg Indenrigsministeriet Christiansborgs Slotsplads 1 DK-1218 København
Finland	Avdelningschef Kimmo Leppo Medicinalstyrelsen Broholmsgatan 18 A SF-00530 Helsingfors 53	Överläkare Markku Murtomaa Medicinalstyrelsen Broholmsgatan 18 A SF-00530 Helsingfors 53

Island	Skolöverläkare Örn Bjarnason Hollustuvernd Ríkisins Skipholti	Sjukhusdirektör David A Gunnarsson Ríkisspítalar Raudararstig 31
Norge	ÍS-Reykjavík Ekspedisjonssjef Knut Munch-Sjøgaard Helsedirektoratet Akersgata 42 N-Oslo Dep	ÍS-Reykjavík Fylkeslege John W Syse Botnegata 19 N-3100 Tønsberg
Sverige	Expeditionschef* Sven-Olof Hedengren Riksmarskalksämberet Kungliga Slottet S-111 30 Stockholm	Professor** Ragnar Rylander Institutionen för Hygien Medicinaregatan S-413 46 Göteborg

* Ordförande

** Fr. o. m. 1 september 1983:

Förbundsdirektör
Walter Slunge
Landstingsförbundet
Box 6606
S-113 84 Stockholm

Förvaltning

Skolans styrelse har under året haft fem sammanträden, 28 januari, 2 mars (telefonsammanträde), 15 april, 15–16 september samt per capsulam vecka 9 och 43. Septembersammanträdet hölls i Helsingfors.

De viktigaste frågorna som behandlats vid dessa sammanträden var:

28 januari

1. 1984 års budget
2. Extern evaluering av högskolans verksamhet

2 mars (telefonsammanträde)

1. Evaluering av högskolans verksamhet
2. Kursutbudet för 1984

15 april

1. Förordnande av rektor för tiden t. o. m. juni 1986
2. 1984 års konferenser
3. Tillsättning av tjänsten i omvårdnadsforskning

15–16 september

1. 1985 års budget
2. Förslag från SIDA om samarbetsavtal inom ramen för biståndsverksamhet med anknytning till u-landshälsovård.
3. Diskussioner med representanter för medicinal- och socialförvaltningarna i Finland om hur högskolan motsvarar deras förväntningar och om de

behov man har vad gäller högre utbildning i hälso-, sjukvård- och socialsektorn.

4. Diskussion kring ämnet "NHV – 5 år från nu" (högskolans framtida verksamhet).

Per capsulam vecka 43

1. Tillsättning av en tjänst som forskarassistent i socialmedicin och preventiv medicin.

Nordiska hälsovårdshögskolans *kursråd* består av skolans rektor som ordförande samt två representanter för lärarna vid NHV, två representanter för de nationella huvudmannorganisationerna och två för de studerande vid skolan. Kursrådets sammansättning har under verksamhetsåret varit:

Ordförande	Lennart Köhler
Sekreterare	Thomas Hjortsjö
Lärrarepresentant	Göran Löfroth
Suppleant	Edgar Borgenhammar
Lärrarepresentant	Hans Wedel
Suppleant	Bo Eriksson
Amtsborgmästare, Danmark	Peter-Erik Eriksen, suppl.
Avelingssjef, Norge	Kjell Marcussen, suppl.
Planerare, Finland	Anita Kokkola
Avdelningschef, Sverige	Matts Nilsson
Elevrepresentant	Conny Persson
Elevrepresentant	Jens Misfeldt
Elevrepresentant	Ylva Strömgren, suppl.

Kursrådet har sammanträtt två gånger under verksamhetsåret.

27/1 1983

- 1) Budget för 1984
- 2) Förslag till 14-dagarskurser 1983
- 3) Förslag till 14-dagarskurser 1984
- 4) Förslag till konferenser 1984

14/9 1983

- 1) Budgetförslag 1985
- 2) NHV:s femårsplan
- 3) NHV-nytt
- 4) Nytt försök att sammanföra kursråd och styrelse
- 5) Annonsering efter förslag på nya elevrepresentanter i kursråd och styrelse

Nordiska nämnden för alkohol- och drogforskning (NAD)*Verksamhetsberättelse 1983**Namn och adress*

Nordiska nämnden för alkohol- och drogforskning (NAD)
Kalevagatan 28 B 23
SF-00 100 Helsingfors 10
Tel. 90-603 641, 644 358

1. Institutionens uppgift

Nordiska nämnden för alkohol- och drogforskning började sin verksamhet 1979 och har till uppgift att:

- främja och utveckla tvärvetenskapliga kontakter inom alkohol- och drogforskningen i Norden;
- initiera och planera samnordiska forskningsprojekt som syftar till att belysa viktiga alkohol- och drogpolitiska frågor;
- främja nordiskt informations- och dokumentationssamarbete;
- arrangera nordiska forskarkonferenser och stimulera forskarutbildning och forskarutbyte.

Verksamheten skall i huvudsak inriktas på den samhällsvetenskapliga forskningen, inklusive socialmedicin och socialpsykiatri.

2. Organisation

Nämnden består av 3 medlemmar från vardera Danmark, Finland, Norge och Sverige med personliga suppleanter. Island deltar med två medlemmar och en suppleant. Nämnden bistås av ett sekretariat med 3 anställda, som är placerat i Helsingfors.

*3. Verksamheten 1983**3.1 Ekonomiskt utfall (FIM)*

Anslagspost	Budget	Bokslut	Avvikelse
Löner*	360 994	332 555	+ 28 439
Varor och tjänster	263 000	276 433	- 13 433
Projekt**	457 242	327 139	+ 130 103
Summa	1 081 236	936 127	+ 145 109

* inkluderar lönereserven (37 325 FIM) och ett utlandstillägg för projektsekreteraren (7 669 FIM)

** inkluderar en extra beviljning för en utredning om cannabis medicinska skadeverkningar (65 242 FIM)

Kommentar: Underskottet på posten varor och tjänster (11) är en följd av att underposten 11-4, kontorstjänster (utgifter till postning, kopiering, telefon m. m.) överskridits, vilket delvis är en följd av de extra-utgifter på denna post som utredningen om cannabis medicinska skadeverkningar medfört.

Från år 1982 överfördes ca 38 000 FIM i projektmedel. Vid slutet av år 1983 kan ca 168 000 FIM överföras till 1984, vilket är en större summa än tidigare beräknats, beroende av att vissa seminarier och en anställning under 1983 blivit billigare än beräknat och att vissa andra mindre initiativ flyttats från 1983 till 1984.

3.2 Beskrivning av verksamheten 1983

Seminarier/kurser

1. NAD arrangerade tillsammans med Nordiska hälsovårdshögskolan i Göteborg en kurs om "*Alkohol och samhälle*" den 24.1-3.2.1983. Kursen strävade till att förmedla kunskap om alkoholbruk och alkoholskador, alkoholpolitiska frågor, vårdsystemets utveckling m. m. till personer anställda inom social- och hälsovård. Kursen finansierades av Nordiska hälsovårdshögskolan.

2. Den 5-6 september 1983 arrangerade NAD ett forskarseminarium med temat "*Alkohol och massmedia*" i Säby, Sverige. Seminariet strävade till att belysa samspelet mellan alkohol- och droginformation, massmedia och allmänhet, och vände sig till såväl massmedia- som alkohol- och drogforskare. Sammanlagt 29 personer deltog i seminariet. NAD finansierade deltagarnas uppehälle helt och resekostnader delvis.

3. De nordiska *biologiska alkoholforskarna* höll sitt årliga seminarium den 17-20 april i närheten av Köpenhamn. BAR-möte XIV samlade 81 deltagare. NAD finansierade deltagarnas uppehälle samt tryckning av "abstracts" från seminariet.

Arbetsgrupper

4. Det nordiska forskningsprojektet om *alkoholbruk, alkoholattityder och -konsekvenser*, som påbörjades 1979 har under år 1983 fortsatt. I projektet deltar sammanlagt 7 forskare från Finland, Island, Norge och Sverige. NAD har under året finansierat ett möte i arbetsgruppen.

5. Den *samnordiska alkoholskadeundersökningen (SAS)*, som påbörjades 1982, har fortsatt under året. SAS-projektet strävar till att belysa de nordiska ländernas "alkoholskadeprofiler" i relation till alkoholbruket i befolkningen. I arbetsgruppen deltar samtliga nordiska länder (9 forskare). NAD har under året finansierat 2 möten.

6. En arbetsgrupp kring de *medicinska verkningarna av cannabisbruk* tillsattes 1982 på uppdrag av ett nordiskt ministermöte/Nordiska kontaktmannaorganet. Arbetsgruppen har bestått av medicinska och farmakolo-

giska experter (7) från samtliga nordiska länder. Gruppen har under året sammanträtt fyra gånger och dess arbete har resulterat i två rapporter som utkommer 1984. Gruppens möten har till största delen finansierats genom en separat beviljning från Nordiska ministerrådet.

7. En arbetsgrupp med temat "*Kvinnoforskning kring alkohol och droger*" tillsattes 1982 för att arrangera ett forskarseminarium med samma tema. En rapport från seminariet (som hölls i Oslo i december 1982) har utgetts under året. Arbetsgruppen som består av sammanlagt 7 personer (från DK, F, N och S) har fortsatt samarbetet och håller på att skriva en nordisk antologi om kvinnors rusmedelsbruk. NAD har under året finansierat ett arbetsgruppsmöte.

8. NAD har under året låtit göra en översikt på området *uppsökande verksamhetsformer* inriktade på ungdom med rusmedelsproblem. Merete Posborg från Den opsøgende sociale hjælpetjeneste i Købehavn har varit anställd av NAD i två månader för att, på basen av litteratur och diskussioner med uppsökande vårdpersonal i de övriga länderna, sammanställa översikten (rapportering våren 1984).

9. NAD har under året samarbetat med det svenska CAN (Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning), som utrett möjligheterna att ge *CAN:s dokumentationscentral* en nordisk utvidgning. Den nordiska utvidgningen har diskuterats i en nordisk referensgrupp (5 personer), som representerar DK, F, N och S. NAD har finansierat ett möte i referensgruppen. En ansökan om medel för den nordiska utvidgningen har insänts till NORDINFO.

10. NAD har samarbetat med det finska alkoholmonopolets *tidskrift Alkoholpolitik* som numera fungerar som tidskrift för den nordiska alkoholforskningen. NAD har under året finansierat det samnordiska redaktionsrådets möte.

Dokumentation

NAD har under år 1983 utgett/finansierat följande rapporter/nyhetsbrev:
Behandlingsforskning. Rapport från Nordiskt samhällsvetenskapligt alkoholforskarmöte i Roskilde 31.8–3.9.1982. NAD-publication nr 7.1983

Kvinnoforskning kring alkohol och droger. Rapport från ett nordiskt forskarseminarium i Lysebu, Norge 1–3.12.1982. NAD-publication nr 8.1983

Abstracts of the XIV annual Nordic Meeting on *Biological Alcohol Research*. Rungstegaard, Denmark, April 17–20.1983. *Acta Pharmacologica et Toxicologica*, vol. 53, suppl.11.1983

NAD nyhetsbrev 1/1983, januari 1983

NAD nyhetsbrev 2/1983, april 1983

NAD nyhetsbrev 3/1983, november 1983

Sammanträden

Nämnden har sammanträtt tre gånger under år 1983, i Bergen i februari, på Åland i maj och i Stockholm i november 1983.

Nordiska nämnden för alkohol- och drogforskning överlämnar härmed verksamhetsberättelsen för år 1983.

Ole-Jørgen Skog

Ordförande

Margaretha Järvinen

Tf forskningssekreterare

Nordiska institutionen för vidareutbildning inom arbetsmiljöområdet (NIVA) (Nordisk arbetsmiljöutbildning)*Verksamhetsberättelse 1983**Namn och adress*

Nordiska institutionen för vidareutbildning inom arbetsmiljöområdet
(NIVA)

c/o Institutet för arbetshygien

Haartmansgatan 1

SF-00290 Helsingfors 29

1. Institutionens uppgift

Institutionens uppgift är att arrangera vidareutbildning för specialister inom arbetsmedicin, yrkeshygien och företagshälsovård. Institutionen grundades 1.3.1982. Den fortsätter det nordiska projekt för vidareutbildning, som startades år 1978.

NIVA finns i Helsingfors, Finland, vid Institutet för arbetshygien. Enligt avtal får NIVA både materiellt och administrativt understöd från Institutet för arbetshygien samt framför allt planerings- och experthjälp för sin kursverksamhet.

2. Organisation

Som den högsta administrativa ledningen har NIVA en nordisk styrelse. År 1983 var styrelsen sammansatt av följande personer med resp. suppleanter:

Ledamot

Dir. Erik Anderssen

Gen. dir. Jorma Rantanen

Överl. Vilhjalmur Rafnsson

Avd. chef Irma Åstrand

Överl. Aud Blegen Svindland

Suppleant

Institutchef Ib Andersen

Vetensk. dir. Sven Hernberg

Avd. chef. Pétur Reimarsson

Dep. sekr. Carl-Göran Högå

Ass. överl. Per Sollie

Styrelsen hade fyra möten år 1983. Två av dem var brevmöten och två personliga möten (12.4.1983 i Helsingfors och 1.9.1983 i Köpenhamn). Ordförandeskapet roterar årligen. Överl. Aud Blegen Svindland var ordförande under tiden 1.9.1982 – 2.9.1983, då avd. chef Irma Åstrand valdes till den nya ordföranden. I möten behandlades stadgeenliga ärenden. Verksamhetsplanen för år 1985 var den viktigaste punkten. Vid sitt senaste (brev)möte valde styrelsen institutionschef (halvdagstjänst/60 %). Av åtta

ansökanden valdes doc. Kari Eklund till institutionschef. Han har tidigare varit utbildningschef vid Institutet för arbetshygien i Helsingfors och har lett institutionens verksamhet vid sidan av sin egen tjänst redan från projektets början.

Outi Teperi fortsatte som sekreterare i NIVAs byrå. Efter att byråsekreteraren Leena Hirvonen slutade 27.12.1982 valdes i ett brevmöte (10.1.1983) Pirjo Turtiainen till byråsekreterare (halvdagstjänst/60 %) fr. o. m. 6.1.1983.

Samarbete med Institutet för arbetshygien har fungerat bra enligt det gjorda avtalet (6.9.1982).

3. Verksamheten

3.1 Ekonomiskt utfall

Anslagspost	Budget	1983 Bokslut	Avvikelse
Löner	410 000	302 000	108 000
Varor och tjänster	342 000	390 000	48 000
Summa	752 000	692 000	60 000
Deltagaravgifter	119 000	79 000	40 000
Ränteintäkter	— — —	4 000	4 000

Tre faktorer försvårade budgetkontrollen. För det första var budgeten gjord som projektbudget och således var det svårt att hålla alla konton inom budgetramarna. För det andra, måste underskottet, FIM 29 352, från år 1982 inbesparas. För det tredje, betydde minskningen av utomnordiska deltagare att inkomsterna från kursavgifter blev mindre än vad som budgeterats. Således började man strikt spara redan från början av året framför allt på arvoden och resor. På detta sätt fick man budgeten nästan att balansera. Institutionens totala kostnader var år 1983 FIM 692 000 och totala inkomster FIM 716 000. Ministerrådets understöd utgjorde FIM 633 000 och kursinkomsterna FIM 80 000.

3.2 Beskrivningen av verksamheten

I tabellen nedan redovisas data för åren 1982 och 1983. Båda åren arrangerades sex kurser. Antalet kursdeltagare var 234 resp. 209.

Fördelningen länderna emellan är likartad. Finländare utgör den största delen av deltagarna (47%). På andra plats ligger svenskarna med 22%. Danmark och Norge är på samma nivå med ca 12%. Islands andel är endast en halv procent.

Antal kursdeltagare per land under institutionsperioden

	1982 (6 kurser)				1983 (6 kurser)			
	delt. ant.	%	elev-dgr	%	delt. ant.	%	elev-dgr	%
Danmark	– 22	8,5	120	8,4	27	12,1	160	11,9
Finland	– 126	48,5	660	46,2	105	47,1	585	43,3
Island	1	0,4	5	0,4	1	0,5	5	0,4
Norge	23	8,9	135	9,4	26	11,7	135	10,0
Sverige	62	23,9	340	23,8	50	22,4	355	26,3
totalt	234	90,2	1260	88,2	209	93,8	1240	91,9
Belgien	1	0,4	10	0,7				
Frankrike	1	0,4	5	0,4				
Grekland	2	0,8	10	0,7				
Italien	5	1,9	50	3,5	7	3,1	65	4,8
Nederländerna	2	0,8	15	1,1	2	1,0	15	1,1
Polen					1	0,5	5	0,4
Storbritannien	2	0,8	10	0,7	1	0,5	10	0,7
Tyskland (BRD)	4	1,6	25	1,8	1	0,5	5	0,4
Tyskland (DDR)	1	0,4	5	0,4				
Ungern	1	0,4	5	0,4				
andra	7	2,7	35	2,5	2	1,0	10	0,7
totalt	26	10,2	170	12,2	14	6,6	110	8,1
Sammanlagt	260	100,0	1430	100,0	223	100,0	1350	100,0

År 1983 ordnades det enligt verksamhetsplanen följande kurser:

Occupational respiratory diseases 21–25.3.1983, kursledare: doc. Henrik Nordman, MD; 49 deltagare

Biometry in occupational health 23–27.5.1983, kursledare: Markku Nurminen, hälsovårdsdr.; 38 deltagare

Occupational genotoxicology, 13–17.6.1983, kursledare: forskarprof. Marja Sorsa, fil. dr.; 40 deltagare

Epidemiologic data analysis and inference 22.8.–2.9.1983, kursledare: Markku Nurminen, hälsovårdsadr.; 28 kursdeltagare

Human factors and ergonomics 17–21.10.1983, kursledare: Pentti Sepälä, soc. lic.; 42 deltagare

Evaluation of accident prevention 28.11.–2.12.1983, kursledare: Kari Häkkinen, tekn. lic.; 27 kursdeltagare.

4. Beslut

Styrelsen för Nordiska institutionen för vidareutbildning inom arbetsmiljöutbildning överlämnar härmed verksamhetsberättelsen för år 1983.

Irma Åstrand
Styrelsens ordförande

Kari Eklund
Institutionschef

*BILAGA***Kommentarer till 1983 års bokslut**

Skillnaderna är obetydliga och de beror på skillnaden mellan grupper i kontoplanet och i budgeten. De viktigaste skillnaderna är följande:

1. Inomkontogruppen

I budgeten har man satt utomstående personers resor i reseutgifterna emedan de har bokförts i övriga utgifter, totalt FIM 196 400.

2. Mellan kontogrupper

Ersättning för kursledarnas (från Institutet för arbetshygien) arbetstid har bokförts i övriga utgifter fast de var budgeterade i arvoden, totalt FIM 41 700. Detta beror på att budgeten gjordes under projektperioden.

Om det sistnämnda beloppet hade bokförts enligt budgeten hade budgetjämförelsen sett ut som följande:

	Utfall	Budget	Differens
01 Löner	344 000	410 000	- 66 000
11 Varor och tjänster	348 000	342 000	+ 60 000

Då det blev klart att deltagaravgifterna skulle bli mindre än budgeterat försökte man spara i 01 Löner så mycket som möjligt. Man lyckades med det så bra att ekonomin balanserades och underskottet från 1982 nu kan täckas på ett överenskommet sätt. Således är ekonomin nästan balanserad.

Överskridandet av 11 Varor och tjänster med FIM 6 000 beror på kostnaderna som uppkom i december och kunde man således inte förutspå och inte be om tillstånd till överskridandet.

Nordiska nämnden för handikappfrågor*Verksamhetsberättelse 1983**Namn och adress*

Nordiska nämnden för handikappfrågor
Box 303 (Ibsengatan 14, Blackeberg)
S-161 26 Bromma

1. Institutionens uppgift

Nordiska nämnden för handikappfrågor är ministerrådets samarbetsorgan för handikappfrågor inom det socialpolitiska området. Nämnden har bland sina uppgifter att främja hjälpmedelsförsörjningen i de nordiska länderna genom att följa, initiera och vidareutveckla nordiskt samarbete inom området. Nämnden har också att i övrigt stimulera nordiskt samarbete inom sitt ansvarsområde, exempelvis i forsknings- och utvecklingsfrågor.

2. Organisation

Nämnden har en styrelse med två ledamöter från vardera Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige. För varje ledamot finns en suppleant.

Nämndens kansli, som är placerat i Stockholm, består av fyra anställda.

*3. Verksamheten 1983**3.1 Ekonomiskt utfall*

1 000 SEK

Anslagspost	Budget 1983	Bokslut	Avvikelse
Löner och arvoden	690	633	+ 57
Varor och tjänster	376	397	- 21
Projekt	440	295	+145*
Summa	1 506	1 325	+181

* Överfört till 1984

3.2 Beskrivning av verksamheten

Nämnden bidrar till nationell utveckling inom handikappområdet genom att föra kunskap och erfarenheter mellan de nordiska länderna, samtidigt som den arbetar för att få existerande nationella resurser att samverka över gränserna med sikte på bästa möjliga utnyttjande av de samlade

resurserna. Samarbete och arbetsfördelning mellan de nordiska länderna kan på samma gång ge effektivare resursanvändning och bättre kvalitet i nationella program och åtgärder. Detta har också visats i nämndens hittillsvarande verksamhet.

1983 var nämndens sjunde hela verksamhetsår, varav det fjärde som permanent institution. Den hittillsvarande verksamheten faller i stort inom tre huvudområden:

- Hjälpmedelsförsörjning
- Forskning och utveckling
- Enskilda gruppers specifika behov av samhällsservice

Under 1983 har verksamheten koncentrerats på hjälpmedels-, informations- och utbildningsfrågor.

En slutrapport över projektet "Nordiskt register för handikapphjälpmedel" överlämnades i juni till social- och hälsovårdsministerierna i samtliga nordiska länder.

Projektet har sitt ursprung i ett uppdrag från Nordiska ministerrådet hösten 1979. Uppdraget till nämnden gick ut på att utveckla ett nordiskt system för klassificering och datorbaserad registrering av handikapphjälpmedel. Utvecklingsarbetet har genomförts i samarbete med centrala myndigheter i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige samt ett stort antal representanter för systemets potentiella användare.

I slutrapporten över projektet rekommenderade nämnden att en särskild organisation skulle bildas för driften av informationssystemet från och med den 1 januari 1984. I organisationen skulle ingå företrädare för fyra nationella organ – Dansk Hjälpeinstitut, Medicinalstyrelsen i Finland, det norska Rådet för tekniske tiltak for funksjonshemmede och Handikappinstituttet i Sverige – samt Nordiska nämnden för handikappfrågor.

Driftsorganisationen för det Nordiska hjälpmedelsregistret har sedermera fått den utformning som nämnden rekommenderade. Ansvaret för respektive nationellt register i den gemensamma databasen har därmed övergått till vederbörande nationella centralorgan.

Det nordiska klassificeringssystem för handikapphjälpmedel, som har utvecklats som en delaktivitet i projektet "Nordiskt register för handikapphjälpmedel", fick under 1983 ett internationellt genombrott. Det har sålunda lagts till grund för ett projekt inom Europakommissionen som går ut på att så långt möjligt implementera systemet i EG-länderna. En ad hoc-grupp för detta arbete och för ytterligare projekt på hjälpmedelsområdet har bildats under Europakommissionen. I gruppen ingår två representanter för vart och ett av EG-länderna samt en representant för Nordiska nämnden för handikappfrågor.

Det nordiska klassificeringssystemet kommer också att bilda grundval för det arbete som klassificerings- och terminologifrågor som påbörjades under 1983 inom den internationella standardiseringsorganisationen (ISO).

Också i detta arbete är nämndens kansli representerat, på ISO:s begäran.

Mot bakgrund av det stora internationella intresset för det Nordiska hjälpmedelsregistret fick nämnden under hösten 1983 i uppdrag av ministerrådet att se närmare på möjligheterna att bygga ett engelskspråkigt delregister med information om i första hand inomnordiskt producerade handikaphjälpmedel.

Det av nämnden initierade nordiska samarbetet om kontroll/testning av handikaphjälpmedel har under året vidareutvecklats på grundval av samarbetsöverenskommelse mellan Dansk Hjælpemiddel Institut, Statens tekniska forskningscentral i Finland, det norska Rådet for tekniske tiltak for funksjonshemmede samt Handikappinstituttet i Sverige.

En av nämnden arrangerad nordisk överläggning om provning av hjälpmedel för hörselskadade resulterade i en rekommendation från nämnden till vederbörande nationella myndigheter och provningsorgan att tillvarata de goda möjligheter som numera finns till ett på konkreta resultat inriktat samarbete. Utgångspunkten för nämndens rekommendation var den breda enighet som råder om att ett resurssparande och kvalitetshöjande nordiskt samarbete inom området provning av hjälpmedel för hörselskadade är både angeläget och möjligt att förverkliga.

Diskussionerna rörande förutsättningarna för nordiskt samarbete i prisavtalsfrågor fortsätter. Utbyte av information om hjälpmedelspriser inom ramen för arbetet med det nordiska hjälpmedelsregistret har under 1983 lett till betydande nationella besparingar.

Till ministerrådets kultursekretariat överlämnades i juni en rapport över en i nämndens regi genomförd förstudie rörande behovet av påbyggnadsutbildning för speciallärare för rörelsehindrade elever i Norden. Rapporten ger enligt nämndens uppfattning synnerligen goda argument för tanken att på samnordisk bas söka få till stånd en påbyggnadsutbildning för speciallärare som arbetar med gravt rörelsehindrade elever med tilläggshandikapp. Om förslaget efter utbildningsmyndigheternas prövning bedöms som tillräckligt intressant, borde det vara möjligt för någon speciallärarhögskola i Norden att arrangera en sådan påbyggnadsutbildning för samtliga nordiska länders räkning.

Publikationen om hjälpmedel för handikappade barn – "Ju mer vi gör tillsammans" – som utarbetades av en projektgrupp under nämnden under 1982 utgavs under 1983 på eget språk i Danmark, Norge och Sverige. En finsk utgåva färdigställs under våren 1984. Stort intresse har visats från bl. a. World Rehabilitation Fund för utgivning och distribution av en engelskspråkig utgåva.

Nämndens underutskott för handikappade barns behov av hjälpmedel och andra åtgärder har fortsatt sitt arbete i nära samverkan med arbetsgrupper på nationell nivå. En bärande idé i detta samarbete är att forsknings- och utvecklingsprojekt, som genomförs nationellt, skall planeras och genomföras på sådant sätt att resultaten kan användas också i övriga nordiska länder. Samarbetet bygger sålunda på arbetsfördelning.

På liknande sätt har samarbetet också fortsatt på dövblindområdet och i fråga om förståndshandikappades behov av hjälpmedel. Nämnden har genom sin kanslichef på nära håll följt utvecklingen av försöksverksamheten med nordisk utbildning av personal för dövblinda.

Under hösten 1983 inleddes ett projekt angående kläder och handikapp. Projektet avses resultera i ett samnordiskt utbildnings- och demonstrationsmaterial om måttsömnad och individuell anpassning av kläder, ett grundmaterial som efter viss anpassning i respektive land skall kunna användas i nationella kursaktiviteter.

Vid 1983 års session antog Nordiska rådet en rekommendation (*nr 25/1983*) om att Nordiska ministerrådet skall igångsätta ett nordiskt samarbetsprojekt för små och mindre kända grupper av funktionshämjade, och att detta projekt skall genomföras i regi av Nordiska nämnden för handikappfrågor. I avvaktan på att särskilda medel för projektet kan tas upp på nämndens budget från och med 1985, uppdrog ministerrådet hösten 1983 åt nämnden att genomföra en begränsad förstudie inom området.

Nämnden har under 1983 också yttrat sig och lämnat kompletterande upplysningar och synpunkter i samband med utarbetandet av ett ministerrådsförslag till nordisk handlingsplan på datateknologiområdet. I samband därmed beviljades nämnden förprojektmedel för att förbereda en egen insats inom området datateknologi och handikapp. Nämndens förstudie inleddes under hösten 1983.

Nämnden har under året haft två styrelsesammanträden, i Köbenhavn den 25–27 maj och i Åbo den 1–3 november. I samband med det sistnämnda mötet arrangerades i samarbete med Folkpensionsanstalten i Finland ett symposium om handikappforskning.

Nordiska institutet för odontologisk materialprovning*Verksamhetsberättelse 1983**A. Navn og adresse*

NIOM (Nordisk institutt for odontologisk materialprøving)
 Forskningsveien 1, Blindern
 N-Oslo 3
 Tel. 02/45 20 10

1. Instituttets oppgaver

Instituttet har til formål gjennom systematisk utprøving og dertil hørende målrettet forskning å arbeide for at materialer og andre bruksgjenstander som anvendes eller aktes anvendt i odontologisk virksomhet og tannhelsetjeneste i de nordiske land, fyller de helsemessige og tekniske krav som etter utviklingen til enhver tid må stilles. Instituttet skal også søke å utvikle bedre materialer og bruksgjenstander.

*2. Organisasjon**2.1 NIOM's styre*

NIOM's styre har en representant og en suppleant fra hvert av de nordiske land (10 stk.).

Representanter:

Overtandlæge Eli Schwarz, M. P. H.	D
T. f. professor, dr.odont. Lennart Forsten, nestformann	F
Professor Sigfús Þór Elfásson, M. S. D.	I
Professor, dr.odont. & cand.med. Ole T. Gilhuus-Moe	N
Professor, odont.dr. Per-Olof Glantz, formann	S
Suppleanter:	
Fuldmæktig Marianne Lauridsen (1/1–30/6)	D
Fuldmæktig Ulla Kallestrup (fra 1/7)	D
Medicinalrådet Helmer Nordling	F
Professor, dr.odont. Thordur Eydal Magnússon	I
Overtannlege Per Bærum, M. P. H.	N
Medicinalrådet, odont.dr. John Hedlin	S

Det har i 1983 vært avholdt 3 styremøter: 25. februar, 15. juni og 4. oktober.

2.2 NIOM's personale

Instituttet består av 2 avdelinger samt en administrativ enhet. Instituttet har 26 stillinger, inklusive 2 gjesteforskerstillinger.

Brune, Dag, tekn.dr., avdelingssjef (overingeniør fra 1/7)	N
Ekstrand, Jan, odont.dr., bitr.övertandläkare, gjesteforsker (1/1–1/2)	S
Enger, Sylvi E., ingeniør	N
Evje, Dag M., avdelingsingeniør	N
Follerås, Tone, førstelaborant	N
Gregersen, Egil, avdelingsingeniør	N
Herø, Håkon, tekn.dr., forsker	N
Holland, Roy I., M. Sc., dr.odont., forsker	N
Holm, Anne Merete, laborant	N
Hultquist, Gunnar, fil.dr., gjesteforsker (1/4–1/6)	S
Johansen, Åse, første-preparant	N
Jørgensen, Randi B., avdelingsingeniør	N
Kallevig, Margaret F., administrasjonssekretær	N
Kullman, Anette, avdelingsingeniør	N
Mjör, Ivar A., B.D.S., M.S.D., dr.odont., instituttssjef/avdelingssjef	N
Möller, Bengt, odont.dr., gjesteforsker (fra 1/7)	S
Niemi, Leif, tandläkare, gjesteforsker (1/1–1/6)	F
Nilner, Krister, odont.dr., gjesteforsker (fra 1/10)	S
Odden, Eli, ingeniør (midlertidig)	N
Pettersen, Arne Hensten, dr.odont., forsker	N
Pettersen, Jostein, bedriftsøkonom, kontorsjef	N
Rian, Gry, kontorfullmektig (midlertidig)	N
Ruyter, I. Eystein, dr.rer.nat., dr.philos., forsker	N
Sjøvik, Inger, avdelingsingeniør (permisjon fra 14/9)	N
Suoninen, Eero, professor Ph.D., gjesteforsker (1/4–1/6)	F
Syrjänen, Stina, doc., odont.dr., gjesteforsker (fra 1/10)	F
Syverud, Morten, siv.ing., avdelingsingeniør	N
Tønsberg, Anne, laborant (permisjon fra 1/12)	N
Wellendorf, Hanne, ingeniør (permisjon til 1/8)	N
Windsland, Gry S., kontorfullmektig (permisjon)	N
Waarli, Morten L., tanntekniker	N
Ørstavik, Dag, dr.odont., forsker	N
Øysæd, Harry, cand.real., avdelingsingeniør	N

3. Virksomhet 1983

3.1 Økonomi (i 1000 NOK)

Anslagspost	Budsjett	Regnskap 1983	Avvik
Lønninger	4 455	4 920	465*
Varer og tjenester	2 433	2 442	9
Prosjekt			
Sum	6 888	7 362	

* Grunnen til forskjellen mellom regnskap og budsjett for lønninger skyldes at lønninger ble i budsjettet fastsatt 1981 i satser, samt at det senere er foretatt tariffestede justeringer/normeringer.

3.2 *Beskrivelse av virksomheten*

NIOM's virksomhet vil på enkelte områder være den samme fra år til år, mens den på andre områder vil variere.

Inntil utgangen av 1983 har instituttet forskningsmessig fokusert på bestemte materialgrupper i 3-årsperioder. Nå avsluttes et slikt prosjekt på plastmaterialer som benyttes til tannproteser, reguleringsapparat, fyllinger og forsegling av tyggefletter. Sammendrag av dette 3-års prosjekt innleder rapporten om instituttets virksomhet. Forøvrig kan NIOM's arbeid inndeles i følgende hovedaktiviteter:

3.2.1 Materialprøvnig

NIOM publiserer lister over dentale produkter som oppfyller krav spesifisert i standarder utgitt av International Organization for Standardization (ISO). Produktene prøves av NIOM på frivillig grunnlag etter avtale med produsentene. I og med at et produkt står på en av NIOM's lister, er dette en forsikring om at produktet holder en viss minimumskvalitet. Listene tjener således som en veiledning for brukerne ved valg av dentale produkter. Sentrale produkter er legeringer for amalgam, polymere tannfyllingsmaterialer, sementer, polymere protesebasismaterialer og støpegull. I alt 13 lister ble publisert i 1983. I avtalen om takster/honorarer mellom offentlige myndigheter og tannlegeorganisasjoner i Danmark og Sverige forutsettes det at kun produkter som står på NIOM's lister blir benyttet.

3.2.2 Standardisering

NIOM deltar kontinuerlig i det viktige arbeidet med å utarbeide nye standarder og revidere foreldede på internasjonal basis innen ISO systemet. Derved får instituttet muligheter til å påvirke utformingen av standardene slik at de blir mest mulig hensiktsmessige. Når en standard er blitt formelt vedtatt, følger NIOM denne ved testing av produkter.

3.2.3 Forskning

Valg av tester og krav under utformingen av en standard bør skje på grunnlag av kliniske erfaringer og en best mulig forståelse av produktenes sammensetning og oppbygging. Det ansees spesielt viktig å forstå sammenhengen mellom målbare egenskaper på laboratoriet og materialenes oppførsel ved bruk i munnen. Forskning omkring dentale materialer gir den innsikt i disse forhold som er nødvendig under standardiseringsarbeidet og fremskaffer data som danner grunnlaget for standardene.

3.2.4 Opplysningsvirksomhet

Publisering av ny viten om dentale materialer og undersøkelsesmetoder som er knyttet til disse bidrar i seg selv og på litt lengre sikt til forbedrede produkter. I 1983 utgikk det fra NIOM 49 vitenskaplige artikler/bokka-

pitler. Temaene spenner vidt, men alle har tilknytning til dentale materialer, slik som misfarging av lav-gull legeringer, binding mellom legering og porselen, korrosjon av amalgamer, struktur og mekaniske egenskaper i polymere protesebasis-materialer, herding av polymere tannfyllingsmaterialer, sementers erosjonsegenskaper og estetikk, teknologiske og biologiske testmetoder som cellekulturer og implantater, vevsreaksjoner i dyr anvendt på såvel legeringer som på polymerer, bakterievekst på forskjellige materialer og kliniske utprøvningsprogrammer på amalgamer, tannfargede fyllingsmaterialer, sementering, fissurforsegling, og nye materialer til stiftkroner.

NIOM's personale deltar dessuten i videre- og etterutdanning av tannleger, tannteknikere, tannpleiere og tannlegeassistenter i Skandinavia ved foredrag og kursvirksomhet. NIOM's personale holdt i løpet av 1983 i alt 36 foredrag.

To gjesteforskerstillinger ved instituttet som innehas av forskere fra nordiske land i inntil ett år bidrar på en god måte til både en økning og spredning av instituttets kompetanse.

NIOM utgir hvert år en årsberetning som beskriver instituttets virksomhet. Årsberetningen inneholder også ajourførte lister over de produkter som inngår i instituttets materialprøveprogrammer.

Per-Olof Glantz
Styrets formann

Ivar A. Mjör
Instituttetsjef

Nordkalottens arbetsmarknadsutbildningscenter

Verksamhetsberättelse 1 juli 1981–30 juni 1983

A. Namn och adress

Nordkalottens arbetsmarknadsutbildningscenter
Box 42
S-950 94 Övertorneå
Tel. 0927-108 30

Verksamhet

Undervisningen har i likhet med tidigare år bedrivits utan traditionell terminsindelning. Under sommaren 1981 och 1982 har ett 2-veckors uppehåll gjorts i undervisningen. För de norska kursdeltagarna har särskild ledighet utgått under kortare tid i samband med jul- och nyår samt påskhelgen. Studiedagar för lärare och personal har förlagts i anslutning till vecka 42 varför samtliga kursdeltagare har kunnat beviljas ledighet i samband med studiedagarna.

Kursdeltagarbeläggningen och därmed kapacitetsutnyttjandet har ständigt förbättrats. Samordningen mellan avdelningarna inom samma eller närbesläktade utbildningsblock har i större grad aktualiserats vilket ökat kapacitets- och resursutnyttjandet. Saxad utbildning har bedrivits i kurs för storhushåll samt svetsare under 1981/82. Den saxade undervisningen i kurs för storhushåll har fortsatt även under budgetåret (bå) 1982/83.

Införandet av nya reviderade läro- och studieplaner har genomförts inom el-tele-, fordonsmekaniker- och storhushållsblocket, samt för ventilationsplåtslagare.

Läroplaner

Svenska läroplaner ligger till grund för undervisningen vid samtliga kurser. I erforderlig grad har dessa anpassats till de finska och norska särbehoven. Inom samtliga kurser har ämnet arbetslivsorientering och samhällskunskap anpassats så att kursdeltagarna studerar förhållandena i det egna landet. Likaså undervisas i ämnet "modersmål" på respektive kursdeltagares modersmål. Detta har dock ej gällt finska kursdeltagare (invandrare) som antagits på svensk kvot. Vidare har studier av lagar, säkerhetsföreskrifter och andra förordningar, som är specifika för de olika länderna, anpassats nationsvis.

Sakkunnigämnden har arbetat med revidering av läroplan ``Grundkurs i reseliv och turistnäring inom Nordkalottområdet``. Avsikten är bl. a. att förkorta kurstiden, att basera utbildningen på en grundutbildningsnivå, se över inträdesfordringen samt inrikta utbildningen till olika verksamhets-/utvecklingslinjer som ger större anpassningsmöjligheter till säsongsvariationerna inom näringen. Den nya försökläroplanen som togs i bruk hösten 1982 omfattar en rikt tid om 24 veckor mot den tidigare läroplanen på 40 veckor. Utbildningen indelas i två olika etapper varav den första utgör en allmän del på 16 veckor varav 6 veckor omfattar specialinriktad praktik. Etapp 2 utgörs av tre olika specialinriktade utbildningslinjer. Som sakkunnig och expert i Lp-arbetet har lärare Ursula Zitnick medverkat. Syftet efter utprövningen av den nya läroplanen är ett fortsatt utarbetande av nya moduler samt att så småningom komma fram till en successiv antagning av kursdeltagare i motsats till nuvarande klassintagning.

Planeringsgrupp

Styrelsen tillsatte våren 1981 en planeringsgrupp med uppgift att intensifiera utvecklingsarbetet och trelandssamarbetet vid centret. Planeringsgruppen lämnade in en rad konkreta förslag till styrelsen som berörde bl. a. kursutbud, läroplaner, lärarekrytering, översättning av läromedel samt budgetsystemets uppläggning vid centret. Åtgärdsförslagen syftade till att styrelsen skulle få den status i beslutshänseende som bör följa av artiklarna i trelandsöverenskommelsen. Förslaget i fråga om kursutbud gick ut på att styrelsen skulle få befogenhet att fastställa bas- och komplementutbildningen vid centret.

För att få en mer seriös behandling av utvecklingsarbetet som ytterligare skulle främja samarbetet mellan de tre nordiska länderna, inom styrelsens verksamhets- och behörighetsområde, lämnades förslag att styrelsen får ökade fullmakter att utarbeta egna läroplaner och besluta om kursstart.

Rekrytering av lärare från Norge och Finland har hämmats på grund av missgynnad ålderstilläggsplacering, behörighetsregler m. m. De ogynnsamma effekterna som framkommit under årens lopp har föranlett planeringsgruppen att föreslå en undersökning huruvida någon typ av stimulansåtgärder kan vara befogade.

Översättningsproblemen speciellt vid införande av nya reviderade läroplaner, studieplaner och därtill medföljande nya läromedel har under de senaste åren accentuerats kraftigt. Eftersom centret handhar (i viss mån) översättningsuppgifter har förslag framlagts att översättningsdetaljen av läromedel vid centret förstärks.

Eftersom styrelsen inte är handlingskraftig i beslutshänseende när budgeten skall fastställas har förslag väckts att styrelsen får befogenheter att utarbeta och bereda budgeten för centret samt att den separeras från det nuvarande beslutssystemet och inte behandlas utifrån den länsram som för närvarande tillämpas.

Styrelsens beredning

Styrelsen har vid skilda tillfällen i skrivelser, i sammanträden med centrala myndigheter och övriga kontakter med statsråd, generaldirektörer, undervisningsråd m. fl. behandlat ärende-frågorna som berör Nk-AMU-centers särställning. Budget- och besparingsfrågorna har dessutom varit föremål för Nordiska ministerrådets 29:e sessions behandling varvid statsrådet Karin Andersson som svar till Asbjørn Haugstvedt försäkrat att "någon nedskärning av verksamheten vid centret inte är aktuell så länge det kärva arbetsmarknadsläget råder på Nordkalotten".

Frågorna har dessutom bearbetats med Nordisk Arbeidsmarkedsutvalg (NAUT) som har lämnat rekommendationer för ärendenas fortsatta handläggning. Det kan klart konstateras att samarbetet är utomordentligt gott med Norge och Finland sedan också Nordiska ämbetsmannakommittén för regionalpolitik (NÄRP) aktivt tagit del (i ett utökat samarbete) för att ytterligare bredda utbudet av nya s. k. udda kurser som ett land ensamt har svårigheter att starta.

Den särställning som styrelsen så aktivt arbetat med har givit till resultat att "särskilda föreskrifter för Nordkalottens AMU-center" utarbetats. Även om styrelsen inte kan vara helt nöjd med textens utformning så markerar det ändå centrets särprägel av samarbete och utveckling över gränserna. Detta bör sporra alla anställda, kursdeltagare och övriga parter att med tillförsikt ytterligare förbättra utbildningsresultaten och kontakterna av ett center som en gränslös utmaning.

Riksyркesskolan (RYS) Hedenäset

Efter riksdagens beslut (1964 och 1977 behandl. av Gy-utredn. AMS och SÖ beslut 1979) om Rys avveckling har AMS och SÖ arbetat med att omorganisera riksyркesskolorna i landet till antingen AMU-filialer eller som egna AMU-center. Efter ett omfattande utrednings- och förhandlingsarbete där även de regionala och lokala organen medverkat, fattade AMS och SÖ 1982 beslutet att RYS Hedenäset skulle ingå som filial till Nordkalottens AMU-center i Övertorneå fr. o. m. 1983-01-01. Efter det att "särskilda föreskrifter --" utarbetades för Nordkalottens AMU-center fastställdes det att Hedenäset-Övertorneå skall bli en enhet från budgetårskiftet 1983/84 varvid filialbegreppet försvinner.

Planeringsgruppen har under 1982/83 aktivt arbetat med omorganisationsfrågor för att lösa den nya situationen. Utöver bas- och komplementplaneringen, 1983/84 och 1984/85, som planeringsgruppen i samråd med övriga parter i respektive land, samt med medverkan från NÄRP, utarbetat och som styrelsen ställt sig bakom, har en rad olika arbetsgrupper, under planeringsgruppen, tillsatt av lärare och personal från Hedenäset och Övertorneå utsetts. Arbetsgrupperna har utarbetat detaljerade förslag till

lämpliga lösningar för den framtida verksamheten. Alltefter det att arbetsgrupperna från givna förutsättningar blivit klara med sina förslag har styrelsen behandlat ärendefrågorna. Vissa av utbildningslinjerna blir föremål för omflyttningar, utökningar eller nedläggningar. Andra nya linjer har öppnats eller kommer att öppnas. Den fullständiga omorganisationen blir genomförd sommaren 1984, då de sista eleverna går ut från Riksyrkesskolan i Hedenäset. Under omorganisationsperioden kommer parallellutbildning att bedrivas i Hedenäset efter Riksyrkesskolans och AMU:s läroplaner (se planeringsplan), varför vakanserna kan begränsas till ett minimum.

Lokaler

I samband med omorganisationen har en lokal- och kontraktsrevision genomförts. Byggnadsstyrelsen övertar lokalansvaret från SÖ 1983-07-01. Vissa lokaler för bl. a. El-telegrund, Plåt- och svetsmekaniker och Verkstadsmekaniker har eller kommer att sägas upp i samband med omflyttningar, reparationer/ombyggnad. Ombyggnad av Hus 101 och Kalottgård 103, en gammal fråga, har ständigt stått på både kursledningens och styrelsens dagordning. Avsaknaden av beslut i ärendet har skapat mycket bekymmer för kursledning och besiktningsmyndigheter med ständiga dispenshandläggningar. Situationen för avdelningar och kansli i Hus 101 och kursdeltagare i 103 kännetecknas av allvarliga arbetsmiljö- och psykosociala störningar. Sedan ärendet överförts till byggnadsstyrelsen, har projekteringsarbetet påskyndats och arbetet med ombyggnad/reparation beräknas komma igång under 1983–84.

Under ombyggnadsperioden kommer omfattande störningar att uppstå i verksamheten på grund av omflyttningar till tillfälliga lokaler. Lokalerna för verkstadssnickarutbildningen i Hedenäset blir föremål för ändringar vad gäller maskinplaceringar, torkrum, spånrum, nya el-ledningar m. m. för ca 110000 kronor. Arbetet utförs under juni–juli 1983. I övrigt är lokalerna i Hedenäset i gott skick. Förändringar i utsugnings- och ventilationsanläggningar måste göras för att möta den nya situationen efter omflyttningarna.

Lokalytor och volymer framgår av tabell.

Bostäder

Under verksamhetsåret 1980/81 utökades nytillskottet av elevbostäder att omfatta en beläggning för 209 kursdeltagare. En ny inventering av bostadsbehovet i Övertorneå–Hedenäset gjordes 1982 av LAN och centret. LAN har utifrån denna inventering tillställt AMS en framställan om uppförande av ytterligare bostäder. AMS, som bifallit framställningen, har tecknat 10-åriga kontrakt på nytillskottet enligt följande.

	Övertorneå		Hedenäset	
	Bas	Kompl.	Bas	Kompl.
Kursdeltagare	280	44	96	48
Tillgängliga bostäder	203	bäddar	124	bäddar
Därav i paviljonger vilka bör avvecklas	20	bäddar	88	bäddar
<i>Behov av utbyggnad</i>				
Etapp I	64	bäddar	52	bäddar
Etapp II	23	bäddar	32	bäddar

Uppförandet av Etapp I är påbörjat och beräknas bli färdigställd under årsskiftet 1983/84. Etapp II beräknas bli färdigställd under hösten 1984. Paviljongerna avvecklas successivt.

Elevvård och fritidsverksamhet

Elevvården har ombesörjts av LAN-anställd personal vid centret. Den kurativa tjänsten, som under en period handhåfts av vikarier, har stabiliserats genom att en heltidsanställd vikarie tillträtt tjänsten i Övertorneå. Även arbetsförmedlingsdelen har förstärkts.

Fritidsassistenten har i samarbete med fritidsstyrelsen i Övertorneå organiserat och bedrivit en mycket omfattande fritidsverksamhet. Under 1982 har Skolidrottsföreningen 449 bokförda sammankomster medan Fritidsstyrelsen haft ansvaret för drygt 30-talet olika fritidskursaktiviteter. Fritidsstyrelsen är utsedd genom val och består av två (2) anställda och tre (3) elever, en från vardera landet. SÖ utbetalar särskilda medel månadsvis till Fritidsstyrelsen av 3 kr/inskriven kursdeltagare. Skolidrottsföreningens styrelse består av ordförande och sju (7) ledamöter. Av ledamöterna väljes två (2) från vardera landet medan ordförande väljs av samtliga. En ledamot utses, enligt gällande bestämmelser för skolidrottsföreningar, av skolledningen. Språkskillnader har gjort att studieverksamheten efter behov har delats i två språkgrupper. Utställningar av egna produkter från olika kurser (ex.vis målning) har arrangerats av kursdeltagarna i skolans lokaler.

Fredsmarscher och stafett för kärnvapenfritt Norden har arrangerats av elevrådet. Särskilda arrangemang på respektive lands nationaldagar anordnas. Varje land har egen elevrådsstyrelse. Respektive lands elevråd utser en representant till det gemensamma elevrådet som företräder elevernas intressen med en representant i styrelsen utan beslutsrätt.

Centret har två halvtidsanställda sjuksköterskor med placering i Övertorneå och Hedenäset som handhar skolhälsovården.

Översättning

För översättningsarbeten har, förutom den befintliga översättaren/kansliskrivaren, beredskapsarbetare anlitats fram till slutet av 1982.

Efter generaldirektör Ulvhammars och undervisningsrådet Mattsons besök samt den uppvaktning kursledningen gjort på Utbildningsministeriet och Yrkesutbildningsstyrelsen i Helsingfors har ett samarbete på central nivå kommit till stånd. Under 1981/82 har översättningen tillförts medel för extern översättning till ett belopp av ca 600 000 SEK. Under våren 1983 har 379 000 SEK avdelats för översättningsändamål inom Fordonsmekaniska utbildningen. Insatserna har koncentrerats till speciellt viktiga områden. Även om betydande insatser och framsteg har gjorts återstår en hel del att göra inom olika områden, speciellt då inom det träindustriella blocket. SÖ har under vårmånaderna 1983 tillsatt en lärare vid centret som expert för att dels katalogisera gjorda översättningar dels också göra en behovsinventering av ytterligare översättningar.

Läromedel

Lämpliga läromedel införs från Finland, i den utsträckning det är möjligt, till undervisningen på centret. Inom både den finska och norsk/svenska språkgruppen har bandade instruktioner med tillhörande skriven text använts i stor utsträckning.

Den maskinella utrustningen, hård- respektive mjukvara, har successivt kompletterats efter det föreliggande behovet för individuell undervisning och är av god kvalitet.

Svenska läroplaner med tillhörande kurslitteratur har tillämpats. De svenska och norska kursdeltagarna har i huvudsak använt svensk litteratur. Norska böcker används som referenslitteratur. Ett fortlöpande arbete pågår att i största möjliga utsträckning införa norsk litteratur så att norsk/svenska grupperna får blandat urval av kurslitteratur.

Kurslitteraturen är avpassad för individuell utbildning.

Personalfrågor

Under verksamhetsperioden 1981/82, 82/83 har personalfrågorna (gällande annan personal än lärare) varit föremål för (omfattande) diskussioner. Diskussionerna har främst berört förhållandena på grund av omorganisationen Rys Hedenäset och AMU Övertorneå. En tjänst som driftsingenjör blev tillsatt via SAMN och SÖ 1982-09-01. På detta sätt kunde en befattningshavare från Hedenäset tryggas fortsatt anställning. En köksföreståndare tillsattes 1983-02-01. Därmed kan också upphandlings- och köksrutinerna ägnas ökad uppmärksamhet. Efter bortgångne assistenten Kirsti Rahikainen indrog SÖ tjänsten. SÖ har dock sedermera återinrättat denna tjänst. En lönebidragstjänst med uppgifter som förrådsman har blivit inrättad. Kursföreståndartjänsten i Hedenäset upphörde 1982-12-31. Efter denna tid har kursföreståndaren i Övertorneå övertagit ansvaret för Hedenäset. En platschef i Hedenäset ansvarar för löpande arbetsuppgifter i Hedenäset till 1983-06-30. En tjänst som utbildningsman kommer att inrättas i Hedenäset. Tjänsten är dock ej ännu tillsatt.

En förstärkning av översättningsdetaljen har stått på dagordningen. Ambitionerna att få en översättningscentral förlagd till Övertorneå, som kunde utnyttjas för hela landets behov, särskilt som utbildning för finsktalande etableras även på andra orter i landet, har vi ej lyckats förverkliga. SÖ har delvis tillmötesgått centrets ambitioner genom att förstärka översättningen med en tjänst som assistent/byråassistent.

På grund av omorganisationen Övertorneå–Hedenäset har kanslieförståndartjänsten i Hedenäset blivit indragen 1983-06-30. Tjänsteinnehavaren har erbjudits assistenttjänst.

Eftersom omorganisationen Övertorneå–Hedenäset beräknas vara fullt genomförd budgetåret 1984/85, återstår vissa personalfrågor både för lärare och annan personal att klara av under den kommande verksamhetsperioden.

Under verksamhetsperioden har i enlighet med SÖ:s föreskrifter och anvisningar angående maximalt utnyttjande av AMU:s utbildningskapacitet även arbetsuppgifterna för lärare liksom förläggning av arbetstiden varit föremål för omfattande schemaändringar och förhandlingar. Detta har kunnat genomföras i en relativt lugn atmosfär.

Personalutbildning har bedrivits i SÖ:s regi. SÖ har ägnat betydande intresse åt fortbildning av speciellt lärarpersonal inom El-teleområdet, fordonsmekaniker och verkstadsmekaniker (grundläggande Ns-teknisk fortbildning pågår) men även inom andra områden. Annan administrativ och teknisk personal har i tillämpliga delar erbjudits utbildning bl. a. i nya upphandlingsförordningen, förrådsorganisation, redovisning etc. samt inom SLÖR.

Ledningspersonal har genomgått skolledarutbildning samt annan ledningspersonalutbildning. Studiedagarna under 1981 och 1982 har ägnats åt modulutveckling och läromedelsfrågor samt övriga interna utvecklings- och planeringsfrågor.

Ett flertal lärare har under verksamhetsperioden genomgått pedagogisk utbildning.

Rekryteringen av lärare från Sverige och Finland har varit god. Däremot har rekryteringen av lärare från Norge hämmats på grund av nedanstående orsaker:

- a) löneläget
- b) undervisningsskyldighet/vecka
- c) övriga orsaker

Annonseringen efter gästlärare från Norge har ej givit det resultat som skolan hoppats på.

Arbetsmarknadsläget

Arbetsmarknadsläget i Norrbotten och finska Lappland har kännetecknats av en hög och ökande arbetslöshet under verksamhetsperioden. Även Norge som tidigare haft en låg arbetslöshet i förhållande till Norrbotten

och finska Lappland har under verksamhetsperioden drabbats av en starkt ökande arbetslöshet. I Finnmarks fylke är arbetslöshetstalen jämförbara med Norrbottens och Lapplands siffror. Den kris som länderna drabbats av slår särskilt hårt inom Nordkalotten där arbetslösheten starkt överstiger riksgenomsnittet. Speciellt ger gruvnäringens krisen i Malmfälten och Sörva-ranger kraftiga utslag även inom andra näringsområden. Kravet från arbetsmarknadsmyndigheterna att utnyttja alla tillgängliga resurser och utbildningsplatser har centret på ett relativt tillfredsställande sätt försökt möta med olika slag av åtgärder. Kursdeltagarantalet har stadigt ökat och centret ligger nära ett hundraprocentigt utnyttjande av resurserna. Den utökning av beläggningen som styrelsen diskuterat har gett utslag i utvecklingen av bostadsprogrammet med Övertorneå kommun.

En rad omfattande förändringar i bas- och komplementutbildningen för 1982/83, 83/84 och 84/85 har upptagits i planeringen. Vissa speciella utbildningar av "udda" utbildningar har startats under bå 1982/83, andra kommer med all sannolikhet att startas under 83/84.

Förslag till nya utbildningar de kommande åren är föremål för AMS-handläggning och beslut. Den planeringsgrupp styrelsen tillsatt skall även fortsättningsvis initiera nya förslag. Samråd är etablerad med Nordiska ämbetsmannakommittén för regionalpolitik (NÄRP) för utveckling av kursutbudet. En arbetsförmedlarkonferens på trelandsbas med ett 40-tal arbetsförmedlare från hela Nordkalotten har avhållits vid centret aug. 1982. Denna konferens har speciellt synat Nk-AMU-centers verksamhet samt kommande behov av utbildning. Överensstämmelsen i initiering och behov av nya utbildningsinriktningar är mycket stor mellan länderna medan däremot styrelsens beslutsbefogenheter och att få gehör för mer anpassade läroplaner för Nordkalottens speciella behov är begränsade.

Informationsutbud

Det informationsmaterial i form av "Kurs- och yrkesbeskrivning", "Bra att veta om skolan" samt "Kort information" som centret utarbetade för några år sedan har varit en värdefull tillgång för centret. Materialet börjar bli föråldrat varför en översyn kommer att ske av materialet i samband med omorganisationen.

Nk-AMU-center har under verksamhetsperioden haft ministerbesök av Wirthén och Karin Andersson, SÖ:s generaldirektör Ulvhammar och Ore-hag samt undervisningsrådet Mattson och Franzén. Dessutom har experter från SÖ vid olika tillfällen studerat förhållanden vid centret. Från AMS har Håkansson, Cohn och Cavallius besökt centret. Besök från Yrkesutbildningsstyrelsen i Finland samt Yrkesopplæringen i Norge har förrättats. Nordisk Arbeidsmarkedsutvalg (NAUT) samt Nordiska ämbetsmannakommittén för regionalpolitik (NÄRP) har besökt centret. Dessutom har ett stort antal övriga besök av lärar- och elevgrupper gästtat centret från både Finland och Norge. Besöksutbytet har varit synnerligen livligt. En

rad studiegrupper från skolor i resp. land har besökt centret. Centrets lärar- och elevgrupper har gjort en rad studiebesök i Finland och Norge. I många fall har studiedagar bedrivits gemensamt med motsvarande lärar- och/eller läroanstalter i resp. land. Således lade bl. a. Troms fylkes Arbetsmarkedsoppläringslärare sina studiedagar 1982 vid centret. Alla dessa studie- och informationstillfällen på olika nivåer har gagnat samarbetet med utbyte av information och erfarenheter.

Pressen har ägnat stor uppmärksamhet kring olika frågor som berör centret och trelandssamarbetet. Trots det stora utbudet av information har inga anslag beviljats i 81/82 års budget för den externa informationen. För budgetåret 82/83 har centret beviljats 10 000 SEK för olika informationsinsatser. Marknadsföringen måste ägnas stor uppmärksamhet även i fortsättningen varför ambitionen bör vara att få årliga anslag för information.

En personaltidning "Gränslös kalott" har utkommit under perioden. SÖ:s informationstidning "AMU-Nytt" utkommer regelbundet med några nummer per år till de anställda.

Kursdeltagare

Kursdeltagarna har antagits till kurserna kontinuerligt varje vecka, med undantag för "Kurs i reseliv- och turismnäring" där klassintagning tillämpas.

Beläggningen på respektive avdelningar har varit synnerligen god. Beläggningen har ökat markant under verksamheten vilket framgår av särskilt diagram. Speciellt har Norges beläggning ökat kraftigt. Vid kungörandet av de lediga platserna har dessa meddelats så att varje land kunnat besätta en tredjedel av platserna. Alltefter som behovet av utbildning inom olika yrken växlat mellan länderna har byte av kursdeltagarplatserna företagits. Systemet medför ett gott resursutnyttjande med ett minskat antal outnyttjade platser.

Under sommaren har praktikanter från den svenska gymnasieskolan varit utplacerade på olika avdelningar.

Tabell och diagram visar antalet kursdeltagare vid centret den 1:a varje månad.

En omläggning av rutinerna som arbetsgruppen för intagning av kursdeltagare arbetat fram har resulterat i ett bättre flöde av kursdeltagare till de olika kurserna.

Systemet med successiv antagning medför en relativt jämn ström av kursdeltagare till arbetsmarknaden under året. De sociala problemen för kursdeltagarna har varit av mycket ringa omfattning.

Under verksamhetsåret 1981/82 har 295 kursdeltagare utskrivits från centret, varav 111 utgör finska, 71 norska och 113 svenska kursdeltagare. 28 finska, 13 norska och 31 svenska kursdeltagare har avbrutit utbildningen av olika skäl.

Under 1982/83 har 323 kursdeltagare utskrivits varav 119 utgör finska, 70

norska och 134 svenska kursdeltagare. 33 finska, 11 norska och 23 svenska kursdeltagare har avbrutit utbildningen.

Den 30 juni 1982 hade 1 627 kursdeltagare, som fullföljt utbildningen, utskrivits från centret. Den 30 juni 1983 utgjorde antalet 1 950 kursdeltagare sedan dess start den 1 dec. 1970. Den kvinnliga beläggningen utgör ca 25–30% av utbildningsplatserna.

Det övervägande antalet av kursdeltagare har varit i åldern 21–30 år.

Arbets- och studietakten har i genomsnitt varit mycket god. Samarbetet nationsgrupperna emellan har varit synnerligen gott både i studie- och fritidsmiljön.

Varje nations elevgrupp bildar eget elevråd. Ett gemensamt elevrådsorgan företräder samtliga kursdeltagare utåt. Särskild tid för elevrådsarbete har beviljats av SÖ.

Organisationsutveckling (OU)

Bra AMU-projekt förestås av en centergrupp med representanter för arbetsgivare och fackliga organisationer. SÖ har för projektets genomförande avsatt 4 tim/anställd med minst halv tjänstgöring under 1981/82. Under 1982/83 2 tim/anställd. Befattningsplan, bemanningsförteckning, bemannings- och åtgärdsplan utarbetas varje halvår. MBL-förhandlingar sker kontinuerligt allt efter behov. Skyddsorganisationen fungerar bra. Ämnes- och klasskonferenser samt kollegier m. fl. sammanträden förekommer med olika block-, ämnes- eller personalgrupper. I ett fall har utbyte av lärare mellan Alta videregående skola och centret skett. Samrådsplanering mellan Nk-AMU-center och Länsi-Pohjan Ak-keskus om lärar- och kursplanering, de finska kursdeltagarnas kostersättning samt rapportering har skett under verksamhetsperioden. Länsi-Pohjan Ak-keskus svarar för arbetsmarknadsutbildningen i finska Tornedalen. Med Troms Fylkeskollektor, Breivika och Nordreisa videregående skola har ett aktivt samarbete etablerats i Finnmarks Fylke med Alta videregående skola.

Ekonomi

Det svåra ekonomiska läget i Sverige har medfört att stor uppmärksamhet har ägnats åt kostnaderna i verksamheten. På grund av snävare budgetramar har utnyttjandet av tillgängliga resurser intensifierats. Besparingsåtgärderna har inte medfört någon kvalitetsförsämring av utbildningen; dock har vissa utbildningsstationer inom el-tele- och verkstadsmechanikerblocken haft provisoriska lösningar i avvaktan på den sedan fyra år väntade ombyggnaden av Hus 101.

Budgetårets (Bå) 81/82 utgifter uppgick till 11,4 miljoner mot 10,1 miljoner SEK för Bå 80/81.

Fr. o. m. 1983-01-01 har Riksyркesskolan i Hedenäset ingått som filial till Nordkalottens AMU-center.

Budgetutfall för Bå 82/83 center och filial:

<i>Övertorneå</i>	<i>Basutbildning</i>	
	Budgeterat	11 181 000:–
	Förbrukat	3 829 000:–
	<i>Komplementutbildning</i>	
	Budgeterat	874 000:–
	Förbrukat	791 000:–
	<i>Totalt</i>	
	Budgeterat	12 055 000:–
Förbrukat	4 620 000:–	
<i>Hedenäset</i>	<i>Basutbildning</i>	
	Budgeterat	5 235 000:–
	Förbrukat	4 965 000:–
	<i>Komplementutbildning</i>	
	Budgeterat	1 471 000:–
	Förbrukat	1 347 000:–
	<i>Totalt</i>	
	Budgeterat	6 706 000:–
Förbrukat	6 312 000:–	
<i>Övertorneå- Hedennäset</i>	<i>Totalt</i>	
	Budgeterat	18 761 000:–
	Förbrukat	10 932 000:–
Utbildningsintäkter för Bå 82/83		
	Norge	7 494 517:–
	Finland	3 812 387:–
	Summa	<u>11 306 904:–</u>

Budgetkommentar: I samband med övergång till nytt debiteringssystem av utbildningsintäkter från Norge och Finland har intäkter som skulle ha ingått i Bå 81/82 tillförts Bå 82/83, därför detta låga budgetutfall för Bå 82/83.

Norge och Finland har för Bå 81/82 debiterats utbildningskostnader med 1 165 698:– SEK resp. 2 009 321:– SEK.

Det nya debiteringssystemet innebär att utbildningsintäkter/kd från Norge och Finland tillförts de budgetår när kursdeltagaren är inskriven på utbildningen. Norge och Finland debiteras två gånger/år (januari, augusti) på de kursdeltagare som varit inskrivna föregående halvår. Tidigare debiterades Norge och Finland endast de kursdeltagare som avslutat sin utbildning föregående halvår.

Verklig intäktsfördelning/budgetår.

Finska	79/80	994 304:–
	80/81	1 492 965:–
	81/82	3 108 598:–
	82/83	2 523 803:–
Norska	79/80	698 779:–
	80/81	1 640 000:–
	81/82	3 564 095:–
	82/83	4 546 773:–

Kommittén för Bottniska viken*Verksamhetsberättelse 1983**1. Institutionens uppgift*

År 1972 undertecknades mellan myndigheter i Sverige¹ och i Finland² ett samarbetsavtal angående samordning och initiering av forsknings- och utredningsarbete om föroreningsförhållandena i Bottniska viken. Avtalet baserade sig på Nordiska rådets rekommendation år 1980 angående åtgärder mot föroreningen i Östersjön. För ändamålet upprättades en kommitté, Kommittén för Bottniska viken, med uppgift att koordinera forskningen och observationsverksamheten för att påvisa långsiktiga förändringar i Bottniska vikens hydrografiska, hydrokemiska, biologiska och sedimentologiska förhållanden. Kommittén utarbetar årligen ett arbetsprogram för samordning av pågående och framtida forskningsverksamhet och rapporterar om sin verksamhet och om forskningsresultaten i en årsrapport.

2. Organisation

Kommittén för Bottniska viken har under år 1983 bestått av följande ledamöter:

Finland

gen. dir. Simo Jaatinen (ordf.) VS
överdir. Runo Savisaari (suppl.) VS
byrådir. Reino Laaksonen VS
forskare Pentti Kangas (suppl.) VS
t. f. överdir. Pentti Mälkki HFI
avd. chef Paavo Tulkki HFI
forskare Juha-Markku Leppänen (suppl.) HFI
special forskare Lauri Niemistö (suppl.) HFI
Sekreterare för den finländska delen av kommittén har varit:
forskare Henrik Sandler
sekreterare för internationella ärenden Sirkka Haunia

¹ Statens naturvårdsverk, Box 1302, S-171 25 Solna

² Vattenstyrelsen, Box 250, SF-00101 Helsinki. Havsforskningsinstitutet, Box 33, SF-00931 Helsinki

Sverige

gen. dir. Valfrid Paulsson (ordf) SNV

avd. chef Arne Hanson (suppl.) SNV

avd. chef Göran Persson SNV

direktör Ulf Ehlin SMHI

lab. chef Stig Fonselius FS

Sekreterare för den svenska delen av kommittén har varit:

byrådir. Stig Norström SNV

Kommitténs arbetsutskott har under år 1983 haft följande sammansättning:

Finland

t. f. överdir. Pentti Mälkki, kontaktperson

forskare Pentti Kangas

forskare Henrik Sandler (sekr.)

sekr. för internat. ärenden Sirkka Haunia (sekr.)

Sverige

avd. chef Göran Persson, kontaktperson

direktör Ulf Ehlin

lab. chef Stig Fonselius

byrådir. Stig Norström (sekr.)

Till kommitténs arbetsutskott finns särskilda arbetsgrupper/kontaktpersoner anslutna. Gruppernas arbetsområden och sammansättning är följande:

*Belastning**Finland*

Emelie Enckell-Sarkola (ordf.)

Tarja Pyykkö

Heikki Pitkänen

Tuija Ruoho-Airola

Sverige

Birger Eriksson

*Biologi**Finland*

Juha-Markku Leppänen (ordf.)

Pentti Kangas

Veijo Miettinen

Ann-Britt Andersin

Sverige

Ulf Grimås

*Miljögifter**Finland*

Veijo Miettinen (ordf.)
 Rolf Kristoffersson
 Henrik Sandler
 Matti Verta
 Matti Perttilä

Sverige

Mats Olsson

Hydrografi (inkl. fysik, kemi, sediment och materialbalans)

Finland

Paavo Tulkki (ordf.)
 Lauri Niemistö
 Heikki Pitkänen
 Jouko Launiainen
 Juha Sarkkula
 Vappu Tervo

Sverige

Ulf Ehlin

3. Verksamheten 1983

Förutom den sedvanliga verksamheten har planeringen av tredje Bottniska viken-seminariet år 1984 i Björneborg varit central i kommitténs arbete under verksamhetsåret. Ändamålet med seminariet är att följa upp utvecklingen sedan seminariet i Luleå år 1981 och att sammanfatta nuvarande kunskap, forskning och problematik kring Bottniska vikens tillstånd och eventuella förändringar. Kommitténs temagrupper har samlat in underlagsmaterial för seminariets översiktsföredrag och postersessionen, medan arbetsutskottet har svarat för koordineringen av seminariets planering.

Vid kommitténs årsmöte 16 februari 1983 i Sundsvall beslöts att hålla ett särskilt naturskyddsseminarium i anslutning till Bottniska viken-seminariet i Björneborg. Detta seminarium koncentrerar sig kring frågor om de vetenskapliga aspekterna på naturskyddet i Bottniska viken, med syfte att få fram fakta och synpunkter på skyddets målsättning. Seminariet har förberetts i en särskild arbetsgrupp som under året har utarbetat seminariets program.

Under verksamhetsåret har vidare publicerats rapporten "The Gulf of Bothnia – discharges from land and air". Denna översikt av belastningen på Bottniska viken under åren 1980–1981 har sammanställts av kommitténs belastningsgrupp.

I Finland rapporterades den undersökningsserie i Bottenhavet som strävade till att förklara nedgången i strömmingsbestånden. Undersökningen bestod av 16 separata studier.

Arbetet i kommitténs fyra arbetsgrupper har under året omfattat följande uppgifter:

Hydrografigruppen har medverkat i det arbete, som syftar till den första resultatutvärderingen "First Periodic Assessment" av Helsingforskommissionens monitoringprogram.

Havsforskningsfartyget *Argos* har utfört två expeditioner till Bottniska viken, där även finska forskare deltagit. Det finska fartyget *Aranda* har varit dockat för renovering, och de finska undersökningarna har varit betydligt mer begränsade än tidigare. Det oaktat har ett minimiprogram utförts för att uppfylla de obligatoriska monitoringprogrammen. Slutligen har gruppen deltagit i förberedelserna för seminariet år 1984. Gruppens huvudtema behandlar långtidsvariationer i de hydrografiska förhållandena.

I Sverige fortsattes studierna av Bottniska vikens cirkulation med hjälp av numeriska modeller. En undersökning påbörjades rörande uppvällningsförhållandena i kustzonen liksom en omfattande undersökning, för att försöka relatera lokala hydrografiska och sedimentologiska parametrar till eutrofieringen.

Belastningsgruppen har fortsatt arbetet med den rutinmässiga sammanställningen över belastningen på Bottniska viken som redovisades första gången 1978. I enlighet med de diskussioner som fördes vid årsmötesförhandlingarna i Finland 1982 skall rapporterna fortsättningsvis sammanställas vartannat år. Den under 1983 färdigställda rapporten omfattar därför i huvudsak åren 1980 och 1981.

En betydande arbetsinsats har också gjorts för att ta fram det temakapital till årsrapport nr 11, 1983 som belastningsgruppen fick i uppdrag att ansvara för enligt beslut vid senaste årsmötet i Sverige. Temakapitlet ger en översikt av belastningsutveckling under tioårsperioden 1972–1982.

Projektet för att klarlägga den luftburna belastningen på Bottniska viken har fortsatt under år 1983.

Belastningsgruppen har träffats en gång i Finland samt dessutom haft ett flertal kontakter såväl skriftligen som per telefon.

Biologigruppens verksamhet har dominerats av planeringen av det tredje seminariet rörande Bottniska viken och seminariet för Bottniska vikens naturskydd i Björneborg 1984. Den biologiska monitoringen på de gemensamma stationerna i öppna havet i Bottniska viken har fortsatt enligt gällande riktlinjer. Inom ramen för den nationella övervakningen har monitoringprogrammet kompletterats med ett antal kustnära stationer, tre i Finland och två i Sverige för intensivprovtagning (15 provtagningar/år). En svensk-finsk interkalibrering av zoobenthosmetodik inleddes med provtagning i samband med monitoringprogrammet i öppna havet. En kontaktgrupp har bildats med fiskeribiologer från naturvårdsverket i Sverige och Vilt- och fiskeriforskningsinstitutet i Finland, för framtida utbyte av erfarenheter, referensdata, metodikfrågor etc.

Miljögiftsgruppen har hållit två möten år 1983. Vid mötena har behandlats bl. a. informationsutbyte och gemensamma projekt samt arrangerandet av ett litet symposium rörande tungmetallfrågor. Planeringen av symposiet har slutförts och ekonomiskt stöd för arrangemanget har sökts.

För att förklara vissa trender i PCB-halterna, har fågel- och fiskprov insamlats från norra Ålands skärgård med värdefull hjälp av Ålands landskapsstyrelse. Undersökningarna gällande ryggradsdefekter hos hornsimpa har framskridit planerligt.

Kommitténs finländska ledamöter har under år 1983 hållit 6 möten, medan den svenska delen av kommittén avhandlat ärenden per telefon eller korrespondens.

Kommitténs arbetsutskott har hållit ett gemensamt möte, där bl. a. behandlades lägesrapporterna för seminarieverksamheten och informerades om två nya stora forskningsprojekt i Bottniska viken.

Åbo den 31 januari 1984

Valfrid Paulsson

Simo Jaatinen

Trafikutskottets betänkande

över berättelserna på utskottets verksamhetsområde 1983

(Berättelserna C 14/t: 1–3 se s. 2086)

Trafikutskottet har genomgått 1983 års berättelser beträffande samarbetsorganens verksamhet på utskottets område (C I 14/t: 1–3) under 1983.

Utskottet följer med stort intresse den verksamhet som bedrivs inom samarbetsorganen och noterar med tillfredsställelse det arbete och de initiativ som varje organ för sig har visat under verksamhetsåret.

Beträffande den framtida rapporteringen anser utskottet att allt nordiskt samarbete inom utskottets område bör rapporteras i ministerrådets berättelse C 1. Detta betonades bl. a. i ordförandens inlägg på den 32:a sessionen samt i Nordiska rådets yttrande nr 5/1984 om Nordiska ministerrådets berättelse. Bakgrunden till denna åsikt är trafikutskottets önskan om en bättre överblick över samarbetsområdet i dess helhet samt finansieringen, inklusive finansieringen på nationell budget.

Med hänvisning till ovanstående föreslår utskottet att Nordiska rådet lägger de till trafikutskottet hänvisade berättelserna till handlingarna.

Stockholm den 29 januari 1985

Lilli Gyldenkilde (SF)

J. K. Hansen (S)

Margit Hansen-Krone (H)

Guðrún Helgadóttir (Ab.)

Karl-Erik Häll (s)

Olof Jansson (ÅC)

Kurt Ove Johansson (s)

Sakari Knuuttila (Sdp)

Bjarne Mørk Eidem (A)

Per Petersson (m)

Peder Sønderby (V)

Ole Gabriel Ueland (Sp)

Marjatta Väänänen (K)

Förman

NORDTEL – Nordiskt samarbete på telekommunikationsområdet

Verksamhetsberättelse 1983

A. Namn och adress

NORDTEL – Nordiskt samarbete på telekommunikationsområdet
Televerkets huvudkontor
S-123 86 FARSTA

B. Begynnelseår

Det nordiska telesamarbetet fick en fast form i och med att den nordiska telekonferensen 1917 instiftades som samarbetsorgan. 1972 ändrades konferensnamnet till styrkommittén för det nordiska telesamarbetet (NST). 1979 omorganiserades samarbetet ytterligare och namnet NORDTEL infördes.

Deltagande länder

Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige

D. Mål

Det nordiska telesamarbetet som kontinuerligt fortgår mellan post- och teleförvaltningarna i Danmark, Finland, och Island och teleförvaltningarna i Norge och Sverige har till uppgift att förbättra och utveckla teletjänsterna inom Norden samt mellan de nordiska länderna och övriga länder. Samarbetets mål är också att fastställa enhetliga regler för de nordiska ländernas teletjänster i så stor utsträckning som möjligt.

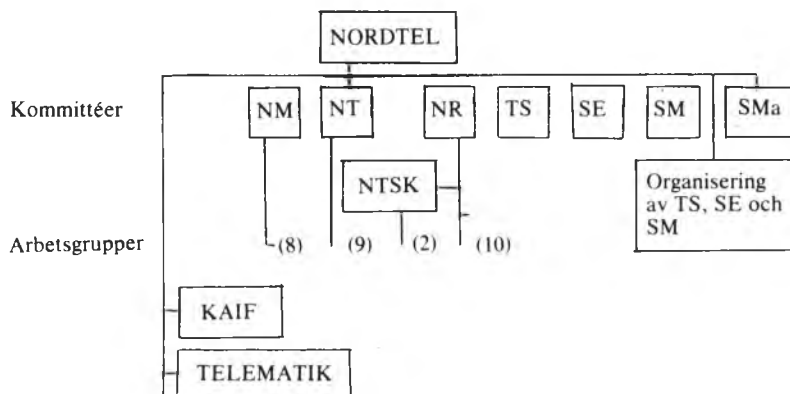
E. Organisation

1. Administration

Det fast organiserade nordiska telesamarbetet sker i:

- nordiska telekonferenser – NORDTEL, som består av generaldirektörerna för de nordiska teleförvaltningarna. NORDTEL håller sitt ordinarie möte i maj/juni varje år och sammanträder däremellan vid behov,
- kommittéer, som inom de av NORDTEL fastställda ramarna leder arbetet på de olika ämnesområden inom vilka de blivit tilldelade uppgifter,
- arbetsgrupper, som utför det arbete som de blivit ålagda av kommittéerna eller direkt av NORDTEL.

Det nordiska telesamarbetet är organiserat enligt följande:

- NORDTEL – Nordisk Telekonferens
 NM = Kommittén för marknads-, nätplanläggnings- och taxe-frågor
 NT = Kommittén för teletekniska frågor (exkl. radiotekniska)
 NR = Kommittén för radiotekniska frågor
 NTSK = Nordisk telesatellitkommitté
 TS* = Styrelsen för den nordiska jordstationen för satellittrafik Tanum/Bohuslän, Sverige
 SE* = Samarbetsorganet för den nordiska ECS-jordstationen
 SM* = Samarbetsorganet för den nordiska maritima jordstationen
 SMa* = Samarbetsorganet för Maritex
 KAIF = Kontaktgrupp för allmänna internationella frågor
 TELEMATIK = Expertgrupp för behandling av TELEMATIK-spörsmål

* Arbetet i TS, SE, SM OCH SMA är reglerat genom särskilda avtal

Under kommittéerna finns det för närvarande ca 30 arbetsgrupper med konkreta arbetsuppgifter. Härtill kommer ett större antal underarbetsgrupper.

På varje ordinarie NORDTEL-möte granskas rapporter från kommittéerna och de direkt under NORDTEL lydande arbetsgrupperna om samarbetets omfång och resultat under den föregående perioden.

På vartannat ordinarie NORDTEL-möte behandlas dessutom kommittéernas förslag till arbetsprogram för den kommande tvåårsperioden.

På huvudsakligen dessa grunder fastställdes ett generellt handlings- och verksamhetsprogram för det nordiska telesamarbetet under de kommande två åren. Ramarna för kommittéernas arbete framgår av följande sida.

2. Styrelsens sammansättning

NORDTEL består av:

Generaldirektör Hans Würtzen, Danmark

Generaldirektör Pekka Tarjanne, Finland

Generaldirektör Jón Skúlason, Ísland

Generaldirektör Kjell Holler, Norge

Generaldirektör Tony Hagström, Sverige (Ordförande)

Sekreterare:

Kanslichef Jan Nylén, Sverige

I NORDTEL kan, förutom generaldirektörerna, andra medarbetare från de nordiska teleförvaltningarna delta enligt varje förvaltnings bedömning.

Ordförande- och sekreterarfunktionen roterar mellan förvaltningarna enligt en bestämd rotationsplan, nämligen:

Danmark

Sverige

Finland

Norge

Ísland

3. Personal

Alla förvaltningarna är representerade i kommittéerna och arbetsgrupperna.

Under 1983 har fördelningen i kommittéer och arbetsgrupper varit följande:

Från Danmark	ca. 65 representanter
Från Finland	ca. 60 representanter
Från Ísland	ca. 20 representanter
Från Norge	ca. 74 representanter
Från Sverige	ca. 85 representanter

F. Verksamhet

1983 höll NORDTEL fyra möten. Bland viktiga frågor som behandlades kan nämnas:

- Resultat och följder av Internationella teleunionens, ITU:s plenipotentiärkonferens 1982.
- Infördran av anbud från amerikanska teletrafikföretag på förbindelser för transatlantisk trafik.
- Nordiska synpunkter på valet av ny generaldirektör för INTELSAT.
- Nordiskt samarbete om planering av utbildning för telepersonal (CODEVNOR-projektet).
- Användning av jordstationer i Norge och Sverige för satellittrafik över INMARSAT- och ECS-systemen.
- Införandet av ny teknik och nya teletjänster.

- Vidare utveckling av det nordiska datanätet och det nordiska mobiltelefonsystemet (NMT).
- Fastställande av arbetsprogram för kommittéerna fram till 1985.

Det bör slutligen framhållas att det nordiska telesamarbetet används som plattform för gemensamma insatser i europeiskt och övrigt internationellt telesamarbete, bl. a. inom ITU och inom den europeiska post- och telesammanslutningen (CEPT).

G. Framtidsplaner

De nordiska teleförvaltningarna är eniga om att ett effektivt nordiskt telesamarbete ger större genomslagskraft i de internationella organ där de deltar. Dessutom kan de totala personalresurserna och den fackliga expertisen därigenom utnyttjas bättre.

Samarbetet gagnar därför såväl den enskilda förvaltningen som Norden som helhet.

Bland speciellt viktiga arbetsuppgifter i den närmaste framtiden kan nämnas behandlingen av ärenden gällande:

- Fortsatt uppbyggnad av det nordiska datanätet och det automatiska mobiltelefonsystemet (NMT).
- Användningen av det europeiska satellitsystemet (ECS).
- Marknadspolicy och produktutbud.
- Koordinering av planer för införande av nya bredbandstjänster för stor-kunder (s. k. multi-services).
- Skilda spørsmål i samband med införandet av ny teknik och nya tele-tjänster.
- Fortsatt gemensamt bruk av jordstationer för olika slag av telesatellit- trafik.
- Gemensamma förberedelser för deltagandet i större internationella konferenser på televäsendets område exempelvis inom CEPT och ITU.

H. Finansiering

Teleförvaltningarna finansierar var för sig de utgifter som det nordiska telesamarbetet för med sig.

Nordiska postföreningen

Verksamhetsberättelse 1983

A. Navn og adresse

Nordisk Postforening

Adresse indtil medio september 1984:

Generaldirektoratet for Post- og Telegrafvæsenet

Tietgensgade 37, 2

DK-1530 KØBENHAVN V

B. Startår

1869

C. Deltagende lande

Danmark, Finland, Ísland, Norge, Sverige.

D. Mål

I henhold til den gældende "Overenskomst angående Nordisk Postforening" (indgået den 15. december 1980 og trådt i kraft den 1. januar 1981) har foreningen til formål at:

- fremme det postala samarbejde i Norden,
- forbedre og udvikle postforbindelserne mellem de 5 lande samt mellem disse og øvrige lande,
- samordne de nordiske poststyrelses holdninger i spørgsmål af større betydning, som behandles inden for internationale organisationer,
- fremme det internationale postale udviklingsarbejde.

E. Organisation

1. Administration

Samarbejdet i Nordisk Postforening foregår på følgende niveauer:

1. Det årlige møde i NORDPOST, der er et organ for informationsudveksling og samråd mellem de nordiske postvæseners generaldirektører.

2. I de 3 permanente komitéer

- Komitéen for almene og internationale spørgsmål (NA-komitéen)
- Komitéen for drifts- og markedsspørgsmål (ND-komitéen)
- Komitéen for giro- og banktjenester (NG-komitéen)

3. I ad hoc-arbejdsgrupper under komitéerne, samt i gruppen vedrørende nordisk samarbejde om langtidsplanlægning, der refererer direkte til NORDPOST.

Den styrelse, der efter et fast rotationsmønster har fået overdraget afholdelsen af det næste ordinære møde i NORDPOST, virker i den mellem-liggende periode som foreningens sekretariat.

Nordisk Postforening udgiver bladet "Nordisk Posttidsskrift", der udkommer med 8 numre om året.

2. Styrets sammensætning

Foreningens højeste organ er NORDPOST-mødet, der består af generaldirektørerne for de 5 landes postvæsenere.

3. Personale

Foreningens sekretariat varetages på skift af medlemslandene, og foreningen har derfor ikke eget personale.

F. Virksomhed

Det årlige møde i NORDPOST blev afholdt i Stykkisholmur i Island i dagene 28. – 30. juni 1983.

Samarbejdet inden for foreningen er i øvrigt foregået dels pr. korrespondance, dels gennem afholdelse af møder og seminarer, bl. a. følgende:

- Møder i ND-komiteéns kontaktgruppe for klassificering af brevforsendelser (indførelse af 1. – 2. klasses post), Helsingfors den 9. februar 1983 og Stockholm den 14. december 1983)
- Møder i gruppen vedrørende nordisk samarbejde om langtidsplanlægning, Stockholm den 14. – 16. februar 1983 og Helsingfors den 24. – 26. oktober 1983.
- Møde vedrørende internordisk testbrevundersøgelse, Oslo den 22. – 23. februar 1983 (NA-komiteén)
- Møde i den nordiske kontaktgruppe for internationale betalinger, Stockholm den 24. – 25. marts 1983 (NG-komiteén)
- Seminar om elektronisk post, herunder teletex, Stockholm den 19. – 20. april 1983 (ND-komiteén)
- Møde i ND-komiteén, Stockholm den 4. maj 1983
- Møde om pris- og rabatpolitik samt særlige servicetilbud til erhvervs-kunder, Helsingfors den 10. maj 1983 (ND-komiteén)
- Møde i NA-komiteén, Reykjavik den 25. – 26. maj 1983
- Møde om koordineret frimærkeudgivelse i anledning af 300-året for Ludvig Holbergs fødsel, Oslo den 27. juni 1983 (NA-komiteén)
- Møde mellem de 5 landsredaktører for Nordisk Posttidsskrift, Isafjörður den 23. – 25. august 1983
- Seminar om konsekvenserne ved den teknologiske udvikling, specielt inden for områder som produktion, drift og marked, Stockholm den 31. august – 2. september 1983 (NG-komiteén)
- Møde i NG-komiteén København den 20. – 21. oktober 1983

– Ekstraordinært møde i NA-komiteén, Tammerfors den 2.–4. november 1983 (forberedelse af de nordiske landes deltagelse i mødet i CEPT's "Commission Postes", Strasbourg 22. november–1. december 1983)

G. Fremtidsplaner

Samarbejdet inden for Nordisk Postforening forventes i det kommende år at forløbe på samme måde som hidtil. Der vil dog i forbindelse med Verdenspostkongressen i Hamburg i juni–juli 1984 og de forudgående møder inden for det europæiske post- og telesamarbejde CEPT ske en intensivering af kontakterne mellem de nordiske poststyrelser.

Efter afholdelsen af det næste møde i NORDPOST (Skagen, den 4.–6. september 1984) vil hvervet som sekretariat for foreningen overgå til Sverige.

H. Finansiering

Hver poststyrelse afholder selv sine udgifter i forbindelse med medlemsskabet af foreningen. Følgende udgifter fordeles dog:

- Udgifterne ved udgivelsen af Nordisk Posttidsskrift,
- Præmiebeløb ved eventuelle konkurrencer, som tilrettelægges i fællesskab,
- Udgifter i forbindelse med samordnede frimærkeudgivelser.

Ovennævnte udgifter deles mellem poststyrelserne i samme forhold, som gælder for landenes medlemsbidrag til Verdenspostforeningen (UPU), dvs. Sverige 32,7 procent, Danmark, Finland og Norge hver 21,7 procent og Island 2,2 procent.

Nordiska vägtekniska förbundet

Verksamhetsberättelse 1983

Namn och adress

Nordiska vägtekniska förbundet
Vägverket (Röda vägen 1)
S-781 87 BORLÄNGE

1. Förbundets uppgift

Förbundets ändamål är att främja utvecklingen inom vägsektorn genom samarbete mellan fackfolk inom väg- och trafikområdet i Danmark, Finland, Färöarna, Island, Norge och Sverige.

Detta sker genom nordiska väg- och trafiktekniska möten och utskotts- och projektverksamhet.

Dessutom anordnas vart fjärde år en samnordisk kongress.

2. Organisation

Förbundet består av en avdelning i varje nordiskt land. Varje avdelning har en nationell avdelningsstyrelse. Förbundsstyrelsen består av ordförande, vice ordförande och sekreterare från varje lands avdelningsstyrelse. Ledningen av förbundet cirkulerar mellan länderna. Under perioden 1981–84 är Sverige ledande land.

Förbundet utser utskott (för närvarande 14 st.) för olika arbetsuppgifter. De nationella utskotten bildar tillsammans förbundsutskott.

3. Verksamheten 1983

3.1 Ekonomiskt utfall

Förbundet har inga egna ekonomiska medel.

Respektive lands avdelning finansierar själv sin verksamhet exempelvis genom medlemsavgifter och statsbidrag.

3.2 Beskrivning av verksamheten

Förbundet har under 1983 haft följande fasta utskott.

Nummer	Namn	Ledande land
10	Administration	
11	Vägtrafikekonomi	Norge
13	Administration och arbetsorganisation	Danmark

20	Planläggning		
21	Planläggning av vägar och gator	Sverige	
22	Projektering av vägar och gator	Finland	
30	Byggande		
31	Vägens uppbyggnad	Sverige	
32	Cement och specialprodukter	Norge	
33	Asfaltbeläggningar	Danmark	
40	Drift		
41	Drift av vägar och gator	Finland	
50	Trafik och trafiksäkerhet		
51	Trafikanalys och trafikreglering	Finland	
52	Trafiksäkerhet	Danmark	
60	Tekniska specialfrågor		
61	Broar och färjor	Norge	
62	Databehandling och mätningsteknik	Sverige	
63	Vägmaskiner	Sverige	
64	Miljö	Danmark	

Följande rapporter har getts ut under 1983:

- 29: 1980 Motorredskap
 - 1: 1982 Arbetsmiljö och vägarbete
 - 5: 1982 Upprustning av vägars geometriska utformning
 - 6: 1982 Planering och uppföljning av vägunderhåll
 - 7: 1982 Projektering av vägar och gator
 - 1: 1983 Produktivitetens utvecklingen inom vägsektorn
 - 2: 1983 Recycling, återanvändning av gammal asfalt
 - 3: 1983 Kemisk halkbekämpning i Norden
- Övrig publikation: Rapport över svensk forskning inom beläggningsområdet.

Ekonomiska utskottets betänkande

över berättelserna på utskottets verksamhetsområde 1983

(Berättelserna C 15/e 1–15, se s. 2098)

Økonomisk utvalg har mottatt beretninger for virksomhetsåret 1983 fra følgende institusjoner:

- C 15/e:1/1985 Nordisk økonomisk forskningsråd
- C 15/e:2/1985 Nordisk statistisk sekretariat
- C 15/e:3/1985 Nordisk skattevitenskaplig forskningsråd
- C 15/e:4/1985 Fondet for teknologi og industriell utvikling (Industrifondet)
- C 15/e:5/1985 Fondet for svensk-norsk industrielt samarbeid
- C 15/e:6/1985 Nordtest
- C 15/e:7/1985 Nordel
- C 15/e:8/1985 Nordisk kontaktorgan for atomenergispørsmål (NKA)
- C 15/e:9/1985 Nordisk komité for byggebestemmelser (NKB)
- C 15/e:10/1985 Nordisk tolladministrativt råd
- C 15/e:11/1985 Nordisk institutt for regionalpolitisk forskning (Nord-REFO)
- C 15/e:12/1985 Nordisk kontaktorgan for fiskerispørsmål
- C 15/e:13/1985 Nordiske jordbruksforskernes forening
- C 15/e:14/1985 Samarbeidsnemden for nordisk skogsforskning (SNS)
- C 15/e:15/1985 Nordisk genbank for jordbruks- og hagevekster

Utvalget har behandlet beretningene på sine møter 8.–9. august 1984, 13. november 1984 og 31. januar–1. februar 1985.

Utvalget hadde på sitt møte 13. november 1984 et møte med representanter for *Nordisk økonomisk forskningsråd*. Utvalget konkluderte med at Forskningsrådets virksomhet kunne gjøres mere målrettet og anvendbar for Rådets medlemmer dersom Forskningsrådets formålsparagraf ble endret. Etter diskusjoner i utvalget kom utvalget fram til et forslag som utvalget har lagt fram for Nordisk Råd, se *Økonomisk utvalgs forslag til Rådets yttringer, punkt 9*. Forslaget lyder som følgende:

Nordisk Råd henstiller til Nordisk Ministerråd å endre Nordisk økonomisk forskningsråds formålsparagraf i samsvar med følgende forslag: Forskningsrådet har til oppgave å fremme Nordisk økonomisk samarbeid ved å gi støtte til analyser og utredninger om emner som står sentralt i nordisk økonomisk debatt og framlegge materiale på de vik-

tigste økonomiske områder med konsekvensvurderinger. Konsekvensvurderingene og eventuelle forslag kan inneholde alternative bidrag.

Nordisk statistisk sekretariat har en viktig funksjon som forum for samordning av statistikken i de nordiske land. Økonomisk utvalg har imidlertid merket seg at publiseringstiden for et av Sekretariatets publikasjoner, referatet fra det nordiske statistikermøtet i Helsingør i 1979 virket urimlig lang. Utvalget har bedt Nordisk Ministerråd om å undersøke årsaken til dette og sørge for at publisering av møterefater kan ta betydelig kortere tid.

Nordisk industrifond ble opprettet i 1973 og startet sin virksomhet i 1974.

I 1983 har fondet bevilget 34 millioner SEK og reservert 5,4 millioner SEK. Av de bevilgede midler ble 77 prosent gitt som bidrag mens resten ble gitt som lån.

I perioden 1980 til 1982 økte søknadsvolumet kraftig og var i 1982 ca 3,8 ganger større enn Fondets tilgjengelige midler. I 1983 sank søknadsvolumet noe. Dette skyldes at søknadsvolumet i 1982 var særlig høyt som følge av Industriforbundets aktive initieringsvirksomhet på elektronikkområdet det året.

38 prosent av de midler Industrifondet bevilget i 1983 gikk til industriforetak, 22 prosent gikk til bransjeorganisasjoner o.l., 21 prosent gikk til forskningsinstitutt og institusjoner og 14 prosent gikk til Nordforsk.

Nordisk industrifond er ofte bare en av flere finansieringskilder for et prosjekt. Av de prosjekter Nordisk industrifond deltok i i 1983 stod Industrifondet for 26 prosent av kostnadene. Største bidragsyter var industriforetak og bransjeorganisasjoner. Disse stod for 41 prosent av kostnadene. Nasjonale FoU-støttende organer stod for ca 30 prosent av kostnadene.

Av Fondets disponible midler i 1983 på i alt 37,9 millioner SEK var 30 millioner SEK bidrag fra Ministerrådet. Renteinntekter samt tilbakebetalte lån utgjorde 4,7 millioner SEK. 3,2 millioner SEK var tidligere bevilgede midler som ikke er blitt brukt og tilbakeført Fondet. Fondet hadde et kurstap på 1,1 millioner SEK.

Fordeelingen av prosjektstøtten på land er som følgende:

Danmark: 6,0 millioner SEK
Finland: 5,1 millioner SEK
Island: 1,1 millioner SEK
Norge: 9,9 millioner SEK
Sverige: 10,2 millioner SEK

Prosjekt vedrørende prøving, standardisering og måleteknikk samt utredninger og symposier er ikke tatt med i sammenstillingen ovenfor.

Økonomisk utvalg har merket seg at Nordisk industrifond i 1983 har fortsatt arbeidet med å vurdere den industrielle verdi av prosjekt som har mottatt midler fra Fondet. I alt er 100 prosjektforslag gjennomgått. Av disse er 38 prosjekt gjennomført. Særlig interessant er det å merke seg at

samarbeidet mellom deltakerne ofte har fortsatt etter at det aktuelle samarbeidsprosjektet er avsluttet. Dette er en indikasjon på at Nordisk industrifond er med på å frambringe en fruktbar integrasjon i Norden – en integrasjon som kan stå på egne ben.

Økonomisk utvalg vil også gjerne påpeke at den ovenfor nevnte gjennomgang er nyttig fra et kostnadskontrollsynspunkt. Selv om man ikke kan forvente at de midler Industrifondet og andre nordiske institusjoner fordeler alltid skal gi konkrete og målbare resultater, kan en gjennomgang av tidligere virksomhet gi signaler om hvor den framtidige innsats skal konsentreres.

Økonomisk utvalg har merket seg at Nordisk industrifond antar at samarbeid om områdene produktivitetshøyende teknikk, elektronikk og data-teknologi, materialteknikk, bioteknikk og energiteknikk vil gi best resultat. Utvalget har ingen bemerkning til dette.

Økonomisk utvalg har ved flere tilfeller uttalt at virksomheten i Nordisk industrifond må økes. Utvalget har med tilfredshet merket seg at dette etter all sannsynlighet vil skje som følge av gjennomføringen av handlingsplanen for økonomisk utvikling og full sysselsetting.

Økonomisk utvalg foreslår at

Nordisk Råd tar de til Økonomisk utvalg henviste beretninger for virksomhetsåret 1983 til etterretning.

Stockholm, 1. februar 1985

<i>Esko Aho (K)</i>	<i>Gunnar Berge (A)</i>
<i>Gro Harlem Brundtland (A)</i>	<i>Johan Buttedahl (Sp)</i>
<i>Ólafur G. Einarsson (Sj.)</i>	<i>Arne Gadd (s)</i>
<i>Carl I. Hagen (Fr.p.)</i>	<i>Karen Thurøe Hansen (KF)</i>
<i>Paul Jansson (s)</i>	<i>Jens Peter Jensen (V)</i>
<i>Elver Jonsson (fp)</i>	<i>Anker Jørgensen (S)</i>
<i>Arvo Kempainen (Skdl)</i>	<i>Preben Lange (Si)</i>
<i>Erkki Liikanen (Sdp)</i>	<i>Martti Lähdesmäki (Sdp)</i>
<i>Gunnar Nilsson (s)</i>	<i>Aase Olesen (RV)</i>
(Formann)	
<i>Pär Stenbäck (Sfp)</i>	<i>Jógvan Sundstein (Fkfl)</i>
<i>Ilkka Suominen (Kok)</i>	<i>Sten Svensson (m)</i>
<i>Karin Söder (c)</i>	<i>Petter Thomassen (H)</i>
<i>Hans Olav Tungesvik (Kr.F.)</i>	

Nordiska ekonomiska forskningsrådet*Verksamhetsberättelse 1983**A. Navn og adresse*

Nordisk økonomisk forskningsråd
Boks 1095, Blindern
N – Oslo 3

1. Institusjonens formål

Forskningsrådet har til oppgave å fremme nordisk økonomisk samarbeid. Dette skal blant annet skje ved at rådet gir støtte til analyser og utredninger om forutsetningene for et nærmere samarbeid.

2. Organisasjon

Forskningsrådet består av 15 medlemmer, 3 fra hvert av de nordiske land. Rådet har ansatt en forskningssekretær.

*3. Virksomheten i 1983**3.1 Økonomisk utfall*

	Budsjett	Utfall	Differanse
Lønnsutgifter	250 000	236 317,35	13 682,65
Varer og tjenester	435 000 ¹	400 390,12	34 609,88
Prosjektmidler	1 114 938 ²	1 013 384,-	101 554,- ³
Sum	1 799 938	1 650 091,47	

¹ Av dette var 30 000 reelt ikke disponibelt fordi en del av bevilgningen var øremerket til mulige økte kontorutgifter.

² Beløpet inkluderer 210 938 overført fra 1982.

³ Dette beløpet overføres til 1984, men 30 000 er allerede disponert til en utredning om "Årsakene til og virkningene av de nordiske lands devalueringer i 1982".

3.2.B Beskrivelse av virksomheten

I tilknytning til rådets vårmøte ble det arrangert et faglig-politisk seminar om det teoretiske grunnlaget for utforming av økonomisk politikk i de nordiske land. Seminaret hadde 38 deltakere, de fleste fra sentraladministrasjon, forskningsinstitusjoner og det politisk-økonomiske miljø ellers i de nordiske land. Foredragene fra seminaret er publisert i forskningsrådets årbok for 1983.

Forskningsrådet avholdt våren 1983 et forskerseminar om investeringspolitikk i stagnerende økonomier. Når etterspørselen ellers er svak, prøver gjerne myndighetene å stimulere investeringsetterspørselen. Seminaret diskuterte mulige forskningsprosjekter om effektiviteten av ulike virkemidler. En rapport fra seminaret er publisert i forskningsrådets årbok for 1983.

Forskningsrådet har i 1983 utgitt en bok om "Kommunenes rolle i stabiliseringspolitikken. Praktiske erfaringer fra de nordiske land." Boken gir en samlet oversikt over de forsøk staten har gjort på å styre kommunenes etterspørsel etter varer og tjenester i hvert av landene.

Etter henvendelse fra den nordiske embetsmannskomiteén for finans- og valutaspørsmål har rådet engasjert professor Johan Lybeck fra Göteborgs Universitet til å skrive en utredning om årsaker til og virkninger av valutakursendringer i de nordiske land. Utredningen behandler særlig landenes devalueringer i 1982. Den foreligger våren 1984.

6 av de forskningsprosjekter som har mottatt støtte fra forskningsrådet er avsluttet i 1983. Resultatene er presentert i artikler i forskningsrådets årbøker for 1982 og 1983. Ytterligere 12 prosjekter er i gang med støtte fra rådet. De fleste av disse prosjektene er presentert i artikler i forskningsrådets årbøker for 1982 og 1983. Rådet har innvilget støtte til 3 nye prosjekter som starter i 1984. En samlet oversikt over prosjektvirksomheten med korte omtaler av alle prosjekter er publisert i forskningsrådets årbok for 1983.

Forskningsrådet publiserte sin første årbok for 1982. Boken ble sendt til ca 1000 personer i de nordiske land. Mottakerne var vesentlig embetsmenn, politikere, forskere og andre som tilhører landenes politisk-økonomiske miljø. Årboken for 1983 foreligger i april 1984.

Nordisk statistisk sekretariat

Verksamhetsberättelse 1983

Namn och adress

Nordisk statistisk sekretariat
Sejrøgade 11/Postboks 2550
DK-2100 København Ø.

1. Institutionens uppgift

Nordiska statistiska sekretariatet har till uppgift att på uppdrag av cheferna för de statistiska centralbyråerna samordna den officiella statistiken i de nordiska länderna. Det utgör sekretariat för de nordiska chefsstatistikermötena och betjänar och samordnar verksamheten i de nordiska statistiska utskotten, som verkar i chefsstatistikermötets regi. Detta sker bl. a. genom att sekretariatet deltar i planläggningen av möten och seminarier samt utarbetar dokumentation till och rapporter från dessa.

Sekretariatet följer det internationella samarbetet avseende statistisk koordinering och standardisering samt initierar och medverkar i undersökningar till gagn för jämförbarheten av de nordiska ländernas statistik. Dessutom utarbetar och redigerar sekretariatet Nordisk statistisk årsbok och utger andra publikationer.

2. Organisation

Styrelsen består av cheferna för de statistiska centralbyråerna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige. Sekretariatet har 6 anställda och är beläget i Köpenhamn.

3. Verksamheten 1984

3.1 Ekonomiskt utfall

Anslagspost	Budget	1983 Bokslut	Avvikelse
Löner	1 204 000	1 255 383	+51 383
Varor och tjänster	526 000	525 448	÷552
Summa	1 730 000	1 780 831	+50 831

3.2. Beskrivning av verksamheten

Sekretariatet har under verksamhetsåret 1984 bl. a.

- sammanställt och utarbetat dokumentation till det nordiska chefsstatistikermötet 1983 samt svarat för rapporten från detta.

- i samråd med utskottsordförandena sammanställt och utarbetat viss dokumentation till möten med nordiska statistiska utskott (1983 – 17 utskott) samt svarat för rapporterna från dessa.
- deltagit i planläggningen och genomförandet av nordiska statistiska seminarier och kontaktmöten samt svarat för rapporterna från dessa.
- deltagit i planläggningen och genomförandet av vissa samnordiska projekt. Följande projekt har planlagts, pågått eller avslutats under verksamhetsåret 1983:
 - LIST STAT – samnordisk databas för statistikmaterial
 - Samnordisk rapport om levnadsförhållanden
 - Registerbaserad sysselsättningsstatistik i Norden
 - Halvårsstatistik om utvecklingen på arbetsmarknaden i de nordiska länderna
 - Jämförande nordisk inkomststatistik
 - Nordisk publikation med data från FoB 80/81
 - Yrkesödlighetsjämförelser i Norden.
- deltagit i möten med andra nordiska samarbetsorgan bland vilka kan nämnas Nordiska medicinalstatistikkommittén (NOMESKO), Nordiska socialstatistikkommittén (NOSOSKO) och NAUTs utskott för arbetsmarknadsforskning.
- deltagit i Europeiska statistikerkonferensens plenarsammanträde.
- utarbetat och redigerat Nordisk statistisk årsbok 1983.
- redigerat och utgivit publikationer i serierna Nordisk statistisk skriftserie och Teknische rapporter.

4. Beslut

Styrelsen för Nordiska statistiska sekretariatet överlämnar härmed verksamhetsberättelse för år 1983.

N. V. Skak-Nielsen
Rigsstatistiker

Harry de Shärengard
Sekretariatschef

Nordiska skattevetenskapliga forskningsrådet

Verksamhetsberättelse 1983

Namn och adress

Nordiska skattevetenskapliga forskningsrådet
S-171 94 Solna

1. Inledning

Nordiska skattevetenskapliga forskningsrådet bildades genom överenskommelse den 13 april 1973 mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige. Forskningsrådet har till uppgift att främja det nordiska samarbetet inom skatteforskningen, med inriktning särskilt på frågeställningar av gemensamt nordiskt intresse. Forskningsrådet försöker i första hand verka för ökade forskningsinsatser på detta område genom att dela ut anslag till externa forskningsprojekt. Vidare kan rådet bedriva forskningsprojekt i egen regi. För närvarande pågår två egna samnordiska undersökningar. Det ena behandlar de internationella koncernernas beskattning och det andra de nordiska ländernas skattestruktur. Forskningsrådet arrangerar även ett årligen återkommande seminarium om aktuella skatterättsliga och ekonomiska ämnen.

2. Organisation

Forskningsrådet består av tre medlemmar från varje medlemsland och har under året utgjorts av:

För Danmark:	Lektor Mogens Eggert Møller, lektor Aage Michelsen och departementschef Jens Rosman.
För Finland:	Professor Edward Andersson, professor Osmo Forssell och byråchef Lasse Aarnio.
För Norge:	Ekspedisjonssjef Hallvard Borgenvik, dosent Steiner Strøm och förstelektor Frederik Zimmer.
För Sverige:	Fd generaldirektör Gösta Ekman, professor Sven-Erik Johansson och professor Sven-Olof Lodin.

Varje medlem har haft en personlig suppleant. Under 1983 har följande personer varit suppleanter i forskningsrådet:

Lektor Kjeld Hemmingsen (för Møller), professor Thøger Nielsen (för Michelsen), afdelingschef Gudmund Jensen (för Rosman), professor Kari

S. Tikka (för Andersson), professor Aatto Prihti (för Forssell), finanssekreteraren Risto Suominen (för Aarnio) dommer Tove Friis-Petersen (för Borgenvik), forsker Inger Gabrielsen (för Strøm), försteamanuensis Knut Boye (för Zimmer), rättschef Kurt Malmgren (för Ekman), doktor Ulf Jakobsson (för Johansson) samt professor Gustaf Lindencrona (för Lodin).

Under verksamhetsåret har Gösta Ekman varit rådets ordförande och Mogens Eggert Møller dess vice ordförande. Forskningsrådets sekreteraruppdrag har skötts av tf universitetslektor Christer Silfverberg.

3. *Beviljande av forskningsanslag*

Forskningsrådet har som vanligt utlyst forskningsanslag lediga till ansökan inför sina ordinarie sammanträden i april och oktober. Vid det första tillfället hade sju ansökningar på sammanlagt ca 430 000 SEK kommit in. Rådet beslöt därvid att tilldela Susin Lindblom, Stockholm, ett anslag på 63 000 SEK till hennes projekt om kulturarbetarnas beskattning. Stefan Sandström, Uppsala, beviljades ett anslag på 15 000 SEK till ett projekt om beskattning och företagsinvesteringar i de nordiska länderna. Vidare beviljades Vesa Kanninen, Helsingfors, ett anslag på 27 000 FIM till en undersökning om beskattningens inverkan på företagets finansiering och investeringar. Slutligen erhöll Timo Viherkenttä, Helsingfors, 25 000 FIM till ett projekt om beskattningen av internationella företags operationer i u-länderna.

Vid det andra ansökningstillfället i oktober hade åtta ansökningar på sammanlagt ca 220 000 SEK inkommit. Peter Gårestad, Uppsala, tilldelades 11 000 SEK till hans projekt om industrialisering och beskattning i Sverige 1861–1914. Vidare erhöll Enrique Rodrigues, Uppsala, ett anslag på 4 100 SEK till hans projekt om skattesystem och ekonomisk stagnation. Leif Edvardsson, Umeå, tilldelades 6 100 SEK till sin undersökning om utskiftningsskatten vid fusion mellan moderbolag och helägt dotterbolag. Slutligen erhöll Tuovi Allén, Helsingfors, 12 000 FIM till en undersökning av den progressiva beskattningens inverkan på sysselsättningen och den allmänna prisnivån.

4. *Projektet "Internationella koncerners beskattning"*

Den svenska rapportören till den företagsekonomiska undersökningen har haft slutseminarium på sin studie, som skall bli hans doktorsavhandling. Disputation beräknas äga rum under höstterminen 1984. Arbetet på den nordiska slutrapporten har i princip legat nere under verksamhetsåret.

5. *Projektet "De nordiska ländernas skattestruktur"*

Frederik Zimmer och Gustaf Lindencrona har inlett ett gemensamt arbete med inriktning på den nordiska familjebeskattningen. Tonvikten i studien kommer att läggas på de olika systemen för sär- och sambeskattning i de nordiska länderna. Islands familjebeskattning kommer att ingå i

projektet. Eftersom rådet valt familjebesattningen som ämne för seminariet 1984 kommer de att avvakta utfallet av seminariet innan arbetet med projektet fortsätter.

Vidare har Maria Reh binder fortsatt arbetet på sin undersökning av förmögenhetsbesattningen i de nordiska länderna och Christen Amby har i princip slutfört sitt projekt om kommanditbolag.

6. *Seminarier*

I anslutning till forskningsrådets sammanträde i Oslo i april hade anordnats ett mindre seminarium om besattningen av oljeutvinning. I seminariet deltog forskningsrådets medlemmar och några särskilt inbjudna gäster. Direktör Arne Øien redogjorde för principerna för besattningen av oljeutvinning i Norge och konsulent H. K. Andersson och ligningschef Ole Kjær redogjorde för de danska erfarenheterna av detta besattningsområde.

Forskningsrådets årliga seminarium ägde rum i Saltsjöbaden utanför Stockholm och handlade om konflikten mellan besattningens fiskala och icke-fiskala ändamål. I seminariet deltog de flesta av rådets medlemmar och ett 40-tal särskilt inbjudna gäster från universiteten, administrationen och näringslivet. Seminariet öppnades av rådets ordförande Gösta Ekman. Den första seminariedagen ägnades sedan åt de ekonomiska effekterna av skattesystemets målkonflikter. Fil. dr Ingemar Hansson inledde diskussionen med att presentera sin sammanfattande generalrapport för detta avsnitt. Därefter följde en redogörelse för de nationella förhållandena av rapportörerna, konsulent Jan Steen Jensen (för Danmark), pol. dr Reino Hjerpe (för Finland) och förste konsulent Håvard Røyne (för Norge). Seminariets första dag avslutades med att professor Nils Mattsson lämnade några principiella synpunkter på vad som utgör besattningsutgifter (tax expenditures) och hur dessa skall kunna fastställas, varpå en livlig diskussion följde.

Andra seminariedagen ägnades åt de juridiska och administrativa aspekterna av skattesystemets målkonflikter. Professor Nils Mattsson, som upprättat generalrapporten för denna del, inledde diskussionen. Nationalrapportörer var konsulent Kaj Lotz (för Danmark), professorerna Edward Andersson och Kari S. Tikka (för Finland), kontorssjef Svein T. Sønning (för Norge) och skattedirektör Bo Norrman (för Sverige).

Rapporterna publiceras i rådets skriftserie NSFS nr 13.

7. *Informationstjänst*

Rådet har under året givit ut informationsbladet Nordiska skattenyheter, nsn, med två nummer. Nsn innehåller skattenyheter i notisform (ny lagstiftning, propositioner, utredningar, direktiv, tidskriftsartiklar m. m.).

8. *Publikationer*

Under året publicerades rapporter från seminariet i oktober 1982 på Hanaholmen, Helsingfors, om rättssäkerheten i beskattningen. Skriftserien NSFS består därmed av följande publikationer:

- NSFS Nr 1: Skatteharmoniseringen i EG
- NSFS Nr 2: Bolagsbeskattningen i Norden
- NSFS Nr 3: Kringgående av skattelag
- NSFS Nr 4: Personbeskattningen i högskattesamhället
- NSFS Nr 5: Skatteproblem vid generationsskifte i familjeföretag
- NSFS Nr 6: Internationella företags beskattning av Sven-Olof Lodin
- NSFS Nr 7: Skatteforskning och skattepolitik
- NSFS Nr 8: Från nettobeskattning till bruttobeskattning
- NSFS Nr 9: Skatter och inflation
- NSFS Nr 10: Beskattning av internationella transaktioner av Claes Söderström
- NSFS Nr 11: Inntecksbegrep og rettsutvikling av Frederik Zimmer
- NSFS Nr 12: Rättssäkerheten i beskattningen

9. *Finansiering*

Forskningsrådets verksamhet finansieras genom bidrag från medlemsländernas regeringar och har under året uppgått till sammanlagt 400 000 SEK, varav Danmark svarat för 23,925 % eller 95 700 SEK, Finland för 16,225 % eller 64 900 SEK, Norge för 18,225 % eller 72 900 SEK och Sverige för 41,625 % eller 166 500 SEK. Forskningsrådets ekonomiska förhållanden i övrigt framgår av rådets räkenskaper.

Köpenhamn den 9 april 1984

Gösta Ekman
Ordförande

Christer Silfverberg
Sekreterare

Fonden för teknologi och industriell utveckling

Verksamhetsberättelse 1983

Nordisk industrifonds styrelse överlämnar härmed till Nordiska ministerrådet sin verksamhetsberättelse med bokslut och revisionsberättelse avseende 1983. Fonden avser att i en tryckt publikation PROJEKT OCH VERKSAMHET 1983 lämna en utförlig beskrivning av fondens projektstödande verksamhet varvid även en sammanfattande beskrivning och utvärdering av denna verksamhet under tioårsperioden 1973/74–1983 kommer att lämnas.

Nordisk industrifonds uppgifter

Nordisk fond för teknologi och industriell utveckling – Nordisk industrifond – upprättades 1973 av de fem nordiska regeringarna som ett led i ett vidgat industripolitiskt samarbete. De nordiska industriministrarna har fastställt följande inriktning av verksamheten.

Fonden har till syfte att stödja ett mera effektivt utnyttjande av nordiska resurser för teknologi och industriell utveckling. Fonden skall lägga stor vikt vid att stimulera teknologiskt samarbete mellan nordiska industriföretag. Fondens verksamhet bör därvid inriktas på att stödja dels tekniska utvecklingsprojekt mellan ett fåtal industrier, dels bransch- eller teknikinriktade projekt som avser att lösa problem av central betydelse för viss industrisektor.

Utöver den industriellt inriktade verksamheten skall fonden ansvara för FoU-samarbete inom de sektorer av energiområdet där nordisk samverkan ej tillvaratas av andra organ.

Nordisk industrifond 1973/74–1983

År 1983 var Nordisk industrifonds tionde verksamhetsår. Under de första fem åren tillfördes fonden 10 MSEK/år. Efter denna igångsättningsperiod har tillförseln av medel till fonden ökat och Nordiska ministerrådet har för verksamheten 1983 tillfört fonden 30 MSEK och för verksamheten 1984 beslutat tillföra 35 MSEK.

Under tioårsperioden har till fonden totalt inkommit 538 projektförslag. Av dessa har 267 beviljats stöd med tillsammans 179 MSEK. För att säkerställa en nationell prioritering av aktuella samarbetsprojekt och för att samtidigt få möjlighet att stödja samarbete inom flera projekt beviljar

fonden normalt högst 50% av den totala projektkostnaden, till stora projekt ofta en väsentligt lägre andel. Detta har medfört att den totala projektvolymen för de 267 hittills beviljade projekten kan uppskattas till ca 575 MSEK.

De flesta av de projekt som fonden stöder är fleråriga. Detta medför att under ett visst år pågår samarbete inom betydligt fler projekt än de som beviljats stöd under året. Som ett mått på den nuvarande omfattningen av det nordiska FoU-samarbete som kommit till stånd genom fondens finansiella medverkan kan anges, att under 1983 pågick verksamhet inom drygt 100 projekt, av vilka många var stora samarbetsprojekt med ett flertal deltagare.

Fondens sekretariat har successivt utökats från två anställda till nuvarande åtta. Fonden har därigenom fått möjlighet att utöver bedömning av inkomna projektförslag och uppföljning av beviljade projekt ta initiativ till samarbete inom områden, där speciella förutsättningar för nordiskt samarbete bedöms föreligga. Fondens initiativ på elektronikområdet har sålunda medfört att ett omfattande samarbete har påbörjats, framför allt mellan olika forskningsmiljöer men även mellan industriföretag. För närvarande värderar fonden möjligheterna till ökat samarbete inom området bioteknik.

Fondens ekonomiska resurser 1983

Av Tabell 1 framgår vilka ekonomiska resurser som fonden har kunnat disponera 1983 samt hur dessa fördelats mellan projektstöd och administration. Som jämförelse anges budgeterade belopp inom parentes.

Tabell 1 FÖRDELNING AV TILLGÄNGLIGA MEDEL 1983 MSEK
Budgetsiffror inom parentes

Tillgängliga medel		Fördelning	
Anslag från NMR	30,0 (30,0)	Projektstöd	34,1 (30,1)
Bankräntor	3,2 (2,0)	Administration	2,7 (2,9)
Amorteringar + räntor (lån)	1,5 (1,0)	Kursdifferenser	1,1 —
Återförda (ej utnyttjade) projektmedel	3,2 —		
	37,9 (33,0)		37,9 (33,0)

Av tabellen framgår att fonden 1983 har kunnat utnyttja 4 MSEK mer till projektstöd än som budgeterats trots att fonden under året haft en kursförlust på 1 MSEK. Till stor del beror ökningen av disponibla medel på den ovanligt stora posten "återförda projektmedel", i vilken ingår under tidigare år beviljade medel som av olika anledningar ej blivit utnyttjade inom projekten. Återbetalning har skett på åtta tidigare beviljade lån. För tre av dessa påbörjades återbetalningen under året.

Fondens bokslut återfinnes på sidorna 8–9.

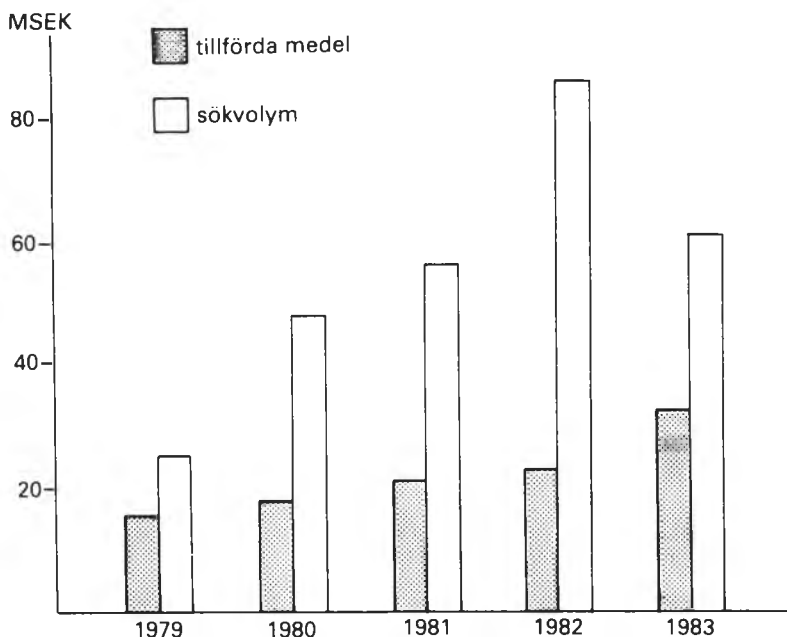
Efterfrågan på finansiellt stöd från fonden

Under 1983 inkom 65 nya projekt och 9 fortsättningsansökningar på tidigare beviljade projekt. Den sammanlagda sökvolymen utgjorde 61 MSEK.

Hur efterfrågan på fondens medel utvecklats under perioden 1979–1983 framgår av Fig. 1, vilken visar förhållandet mellan för varje år tillförda medel och den totala sökvolymen hos de projekt som inkommit till fonden samma år.

Såsom framgår har sökvolymen under perioden 1980–1983 i medeltal varit 2–3 gånger större än fondens tillförda medel. Den speciellt stora efterfrågan på projektmedel 1982 förklaras av fondens aktiva initieringsverksamhet på elektronikområdet detta år. Ett antal stora elektronikprojekt inkom i slutet av 1982 men behandlades först under 1983.

Fig. 1 SÖKVOLYM OCH TILLGÄNGLIGA MEDEL 1979–1983

Användningen av fondens medel

Utöver de 34 MSEK som under 1983 beviljats som projektstöd har fonden formellt reserverat 5,4 MSEK för stöd under 1984.

För att ge en uppfattning om hur fondens medel för projektstöd utnyttjats visas i följande tabeller och figurer hur de beviljade medlen fördelar sig på

Fig. 2 FÖRDELNING AV 1983 BEVILJADE MEDEL (34 MSEK) PÅ OLIKA MÖTTAGARKATEGORIER

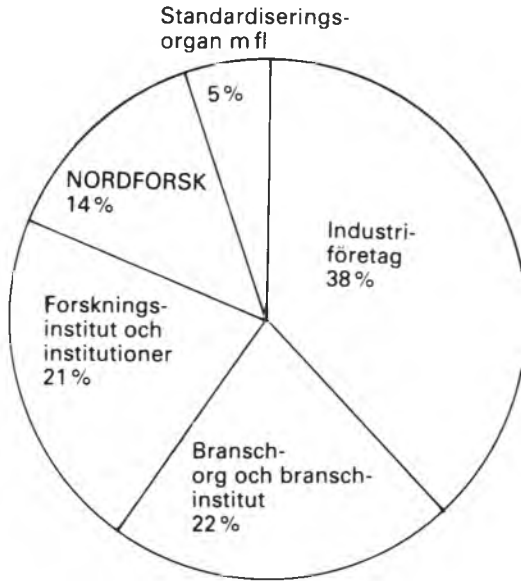
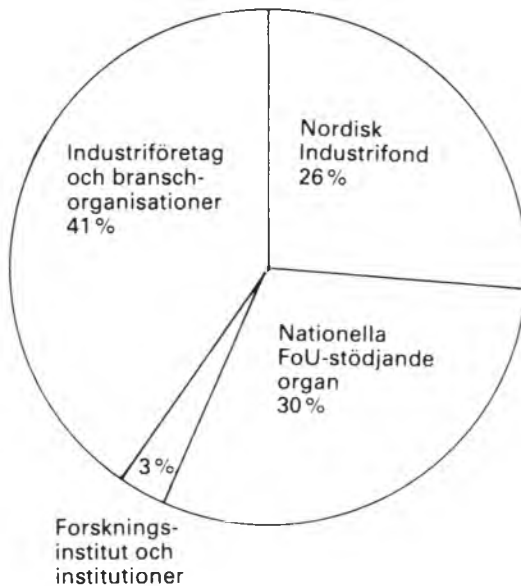

Fig. 3 DEN TOTALA FINANSIERINGEN (133 MSEK) FÖRDELAD MELLAN OLIKA FINANSIÄRER

Fondens beviljade medel (34 MSEK) utgör endast 26 % av den totala projektkostnaden för de projekt som beviljats stöd 1983. Av figuren framgår att knappt 60 % utgör offentlig finansiering och drygt 40 % medel från industriföretag och branschorganisationer.

- stödformer (Tabell 2)
- anslagsmottagare (Fig. 2)
- deltagande länder (Tabell 3)

Dessutom visas i Fig. 3 hur den totala projektkostnaden (133 MSEK) har fördelats mellan olika kategorier finansierare.

Tabell 2 FÖRDELNING PÅ OLIKA STÖDFORMER

Stödform	Beviljat	Beviljat		Under 1983	Totalt bev./res.	
	t. o. m. 1982	1983		reserverat	1973/74–1984	
	1 000 SEK	1 000 SEK	%	1 000 SEK	1 000 SEK	%
Bidrag	102 988	26 123	77	4 697	133 808	75
Lån	36 947*	7 910	23	750	45 607	25
Totalt	139 935	34 033	100	5 447	179 415	100

* Därutöver beviljad garanti på 1 253 000 SEK har ej behövt utnyttjas.

Fördelning av projektstöd på deltagande länder

Fördelningen av beviljat projektstöd på deltagande länder har gjorts på följande sätt. Om en fördelning av stödet mellan deltagarna har angivits i projektplanen har denna fördelningsplan följts. För ett mindre antal projekt, där fördelningsplan saknats, har beviljade belopp redovisats lika mellan deltagande länder.

Projekt inom provning, standardisering och mätteknik samt utredningar och symposier (1983 totalt 1,7 MSEK) har ej medtagits i sammanställningen).

Tabell 3 FÖRDELNING AV PROJEKTSTÖD PÅ DELTAGANDE LÄNDER MSEK

Land	Beviljat 1983	Beviljat 1981–1983	%
Danmark	6.0	13.7	19
Finland	5.1	13.6	18
Island	1.1	3.5	5
Norge	9.9	18.6	25
Sverige	10.2	24.8	33
Totalt	32.3	74.2	100

Projektuppföljning

För att kunna värdera effekten av FoU-stödjande verksamhet krävs uppföljning av avslutade projekt och värdering av i vilken omfattning projektresultaten kommer till utnyttjande. Mot denna bakgrund började fonden hösten 1982 en uppföljning av de projekt som beviljades stöd under fondens första verksamhetsår.

Fondens sekretariat har hittills gått igenom de första 100 projektförslagen, som alla kom in under fondens två första verksamhetsår. Av dessa projektförslag genomfördes 38 projekt, av vilka 3 beviljades lån och 35

bidrag. Det har därvid visat sig att industriellt intressanta resultat har framkommit i de flesta projekten samt att samarbete i olika former fortsatt mellan deltagarna i många av dessa projekt.

De närmaste årens verksamhet

Behovet av industriell utveckling och förnyelse är stort i alla de nordiska länderna. Kostnaderna för den tekniska utvecklingen har under senare tid ökat kraftigt bland annat till följd av alltmer komplex och systeminriktad teknologi och därmed krav på kompetens inom flera teknikområden. Det är svårt för små länder som de nordiska att ha en kvalificerad utveckling inom alla områden. Det internationella beroendet är därför starkt och det nordiska samarbetet är ett viktigt led i ett bredare internationellt samarbete och teknikutbyte.

Fondens styrelse framförde i sin budgetskrivelse i september 1983 att den bedömer att förutsättningarna för nordiskt samarbete under de närmaste åren är speciellt goda inom följande områden.

- Produktivitetshöjande teknik
- Elektronik och datateknologi
- Materialteknik
- Bioteknik
- Energiteknik

Nordisk industrifonds verksamhet beräknas under denna tid även påverkas av följande förslag.

En arbetsgrupp tillsatt av Ämbetsmannakommittén för industripolitik framlade i september 1983 i en rapport till Nordiska ministerrådet (industriministrarna) ett förslag till principprogram för ökat nordiskt tekniskt FoU-samarbete. Industriministrarna godkände i oktober 1983 detta program. För programmets genomförande förutsattes Nordisk industrifond och NORDFORSK få aktiva roller.

En särskild styrningsgrupp tillsatt av ministerrådet framlade i augusti 1983 ett nordiskt handlingsprogram inom datateknologiområdet. Programmet innehåller bland annat förslag om ett industriellt inriktat forsknings- och utvecklingsprogram. Nordisk industrifond och NORDFORSK föreslås bli involverade i programarbetet.

Administration

Styrelse

Fondens styrelse har under verksamhetsperioden haft följande sammansättning:

	Ordinarie ledamot	Suppleant
Danmark	Expeditionssekretær Eyvind Moe	Civilingeniør Gunner Lehmann Nielsen

Finland	Industrirådet Pekka Malinen	Industrirådet Björn Blomqvist
Island	Afdelingschef Kristmundur Halldórsson	Afdelingschef Hörður Jónsson
Norge	Underdirektør Andreas Mortensen	Avdelingsdirektør Per Gjelsvik
Sverige	Departementsrådet Thomas Sidenbladh	Överingenjör Lennart Lindeborg
NORDFORSK	Professor Sune Berndt	Direktör Erling Hagen

Styrelsens ordförande har under året varit industrirådet Pekka Malinen och vice ordförande underdirektør Andreas Mortensen.

Styrelsen har hållit sju sammanträden. I samband med möten i Roskilde och Tromsø arrangerades studiebesök på industrier och organisationer för fondens styrelse och sekretariat.

Sekretariat

Sekretariatet har haft följande personal:

Rut Bäcklund-Larsson, direktör	(S)
Marianne Andersson, handläggare (administration och ekonomi)	(S)
Ingvar Flink, handläggare (ekonomi och statistik)	(S)
Paul Holbye, sivilingenjör	(N)
Anna-Lisa Holmlund, assistent	(F)
Robert Ottosson, civilingenjör	(S)
Robert von Pfaler, diplomingenjör	(F)
Margareta Tiger, assistent	(S)

Remisser

Fonden har under året avgivit yttrande till Nordiska ministerrådet över utredningen "Datateknologi i Norden" (NU 1982:7) och över förslag till "Nordiskt samarbetsprogram på arbetsmiljöområdet" samt till Nordiska rådet över medlemsförslag om "Energibesparing inom transport- och trafiksektorn" (A 648/t).

Balansräkning per 31 december

	1983 (SEK)	1982 (KSEK)
<i>TILLGÅNGAR, not 3</i>		
Kassa o. bank	28 417 039	23 769
Inteckningslån	3 117 000	1 035
Bankcertifikat	2 411 325	2 129
<i>Fordringar</i>		
Beviljade lån, not 1		
Räntor	<u>118 074</u>	
	34 063 438	26 933
<i>SKULDER OCH EGET KAPITAL</i>		
<i>Skulder</i>		
Beviljade ännu ej utnyttjade projektmedel	33 987 081	26 867
Leverantörskulder, not 2	40 000	8
Räntor	<u>27 008</u>	
	34 054 089	26 875
<i>Eget kapital</i>		
Balanserat överskott	58 472	65
Redovisat årsresultat	<u>-49 123</u>	<u>-7</u>
	34 063 438	26 933

*Andreas Mortensen**Eyvind Moe**Pekka Malinen**Kristmundur Halldórsson**Lennart Lindeborg**Sune Berndt**Rut Bäcklund-Larsson**Resultaträkning*

	1983 (SEK)	1982 (KSEK)
<i>ANSLAG</i>		
Från NMR	30 000 000	20 045
<i>FINANSIELLA POSTER</i>		
Ränteintäkter	3 213 779	2 967
Kursdifferenser, not 3	<u>- 1 101 230</u>	<u>1 179</u>
Disponibelt efter finansiella poster	32 112 549	24 191
<i>PROJEKT</i>		
<i>Kostnader</i>		
Bidrag	-26 123 578	-12 228
Lån, not 1	<u>- 7 910 250</u>	<u>-11 098</u>
Styrgrupper m. m., not 4	83 566	86
Intäkter, not 5	<u>4 655 031</u>	<u>1 386</u>
Resultat före administration	2 650 186	2 147
<i>ADMINISTRATION</i>		
Kostnader, not 6	<u>- 2 699 309</u>	<u>- 2 154</u>
REDOVISAT ÅRSRESULTAT	- 49 123	- 7

Noter till bokslutet 1983

Not 1

Lån 1973/74-1983 (KSEK)

Bev. år	Beviljat belopp	Därav t. o. m. 83-12-31			Resterande fordran 1983-12-31
		Återfört	Amorterat	Avskrivet	
74	4 620	50	1 114	3 456	—
75	1 650	1 042	—	608	—
76	2 382	35	380	1 434	533
77	1 806	16	359	—	1 431
78	1 152	—	75	89	988
79	1 816	—	153	1 000	663
80	5 703	168	349	587	4 599
81	6 803	3 367	—	450	2 986
82	11 015	74	—	—	10 941
83	7 910	—	—	—	7 910
Totalt	44 857	4 752	2 430	7 624	30 051
Därav under 1983		2 758	1 111	1 621	

Not 2

I posten *Leverantörsskulder* ingår:

Ej fakturerade telefonkostnader

25 000 SEK

Beräknat revisionsarvode

15 000 SEK

40 000 SEK

Not 3

Tillgodohavanden i andra nordiska valutor än svenska kronor har värderats efter balansdagens kurser.

Not 4

I detta belopp ingår medel till externa aktiviteter såsom styrgrupper, projektuppföljning, utvärdering och motsvarande.

Not 5

I samband med att fonden beviljar lån med villkorlig återbetalning redovisas dessa som en kostnad. Vid återbetalning redovisas räntor och amorteringar som en intäkt.

I beloppet ingår:

amortering på lån

1 111 061 SEK

räntor på lån

389 878 SEK

återförda medel (lån o. bidrag)

3 154 092 SEK

4 655 031 SEK

Not 6

I posten *Administration* ingår:

Personalkostnader

1 677 112 SEK

Mötes- och styrelsekostn.

442 938 SEK

Lokalkostnader

247 532 SEK

Information

178 113 SEK

Övr. administrativa kostn.

153 614 SEK

2 699 309 SEK

Utöver beviljade medel för 1983 har i enlighet med fondens möjlighet att påta sig förpliktelser för kommande år formellt reserverats 5,4 MSEK för 1984. Av beloppet hänförs sig 0,8 MSEK till 1 lån för vilket låneavtalet ej var undertecknat vid årsskiftet.

*BILAGA 1***Revisionsberättelse för Nordisk industrifond**

Undertecknad revisionsbyrå som utfört detaljgranskning av fondens räkenskaper och förvaltning för år 1983, får efter fullgjort uppdrag avge följande berättelse.

Granskningen har omfattat genomgång av samtliga verifikationer samt kontroll av grundregistreringen.

Bokförda bidrag och lån har avstämts mot protokollförda styrelsebeslut. Samtliga noteringar i projektreskontran har kontrollerats.

Erhållna anslag och räntor har avstämts mot externa underlag.

Upprättat bokslut har avstämts mot grundnoteringarna. Samtliga tillgodohavanden hos banker och postgirokontoret har kontrollerats mot kontokuranter och saldobesked. Värderingen av behållningar i utländsk valuta har kontrollerats mot vid bokslutstillfället gällande köpkurser. Samtliga låneavtal har inventerats.

Kontrollsummering har skett av dagbok, huvudbok och årsbok.

Den sålunda utförda granskningen har inte givit anledning till anmärkning.

Stockholm den 20 februari 1984

Sjöåker revisionsbyrå AB
Auktoriserat revisionsbolag

U. Egenäs

*BILAGA 2***Skrivelse till statsrådet och chefen för industridepartementet från kammarkollegiet, revisionskontoret**

Regeringen har 1973-06-29 förordnat att kammarkollegiet från och med den 1 juli 1973 tills vidare skall svara för revision för den nordiska fonden för teknologi och industriell utveckling (Nordisk industrifond).

Fondens styrelse har efter kontakt med revisionskontoret vid kammarkollegiet uppdragit åt auktoriserade revisorn Ulf Egenäs, Sjöåker revisionsbyrå AB, att svara för detaljgranskning av fondens räkenskaper och förvaltning.

Revisionskontoret vid kammarkollegiet har granskat fondens verksamhetsberättelse för 1983, styrelseprotokoll och räkenskaper för verksamhetsperioden 1983-01-01 – 12-31 samt den av Sjöåker revisionsbyrå upprättade revisionsberättelsen.

Den utförda revisionen har inte givit anledning till anmärkning.

Stockholm den 14 mars 1984

Olle Hawor

Fonden för svensk-norskt industrielt samarbeite (SNIF)*Årsberättelse och räkenskaper för 1983*

I Fondets vedtekter § 17 er det fastsatt at styret årlig før 15. mars skal "avgi til regjeringene årsregnskap med resultatregnskap, balanseoppstilling og styrets beretning". I henhold hertil fremlegger herved styret årsberetning og årsregnskap for 1983 for den svenske og norske regjering.

Oslo, den 1. mars 1984

Gunnar Söder
Lennart Lübeck
Bengt Hökby

Rudolf Lindboe
Karen Helene Normann
Tor-Jørgen Thoresen

Jan Didriksen
Adm. direktør

Fondets opprettelse og formål

Den 25. mars 1981 inngikk den svenske og norske regjering en avtale om "økonomisk samarbeide, særlig på industri- og energiområdene".

I avtalens artikkel I er det fastslått at de 2 regjeringer "skal oppmuntre, fremme og lette utviklingen og styrkingen av det økonomiske samarbeide og de økonomiske forbindelser mellom de 2 land, særlig på industri- og energiområdene".

I tilknytning til denne avtale opprettet de 2 regjeringer en protokoll om "et fond for norsk-svensk industrielt samarbeide". Som bilag til denne protokoll ble det også fastsatt "vilkår for lån" og "vedtekter for Fondet for svensk-norsk industrielt samarbeide".

Fondets formål er i henhold til protokollens artikkel 2, følgende:
"Fondet skal ha som formål å yte støtte i form av lån til samarbeidsprosjekter mellom norske og svenske bedrifter til fremme av teknisk eller markedsmessig utvikling av slike bedrifter på industriområdet."

Den første andel av fondkapitalen ble innbetalt fra svensk side på nyåret 1982 og SNIF ble operativt under våren 1982. 1983 har derfor vært Fondets første fulle arbeidsår.

Fondets kapital

I henhold til artikkel III i protokollen om opprettelse av det norsk-svenske fond for industrielt samarbeide skal den svenske og norske regjering tilsammen innbetale 250 MSEK eller motverdien derav i norske kroner. Av beløpet skal man fra svensk side innbetale 37,5 MSEK årlig pr. 1 januar, første gang i 1982, deretter i 1983, 1984 og 1985. Det resterende beløp skal innbetales med 50% av Norge og 50% av Sverige til tidspunkter som de 2 regjeringer senere blir enige om. Utvidelse av fondskapitalen skal skje etter avtale og fordeles under hensyntagen til størrelsen av de 2 lands økonomier.

Den første andel av fondskapitalen, 37,5 MSEK, ble innbetalt fra svensk side ved inngangen til 1982, den neste andel ved inngangen til 1983.

Fondets midler er plassert på rentebærende konti, dels i Riksgäldskontoret, dels i Norges Bank.

Det er dessuten opprettet konti for administrative kostnader i PK Banken, Stockholm, og Christiania Bank og Kreditkasse, Oslo. Også disse konti er rentebærende.

Lånebetingelse

De nærmere betingelser for lån og de nærmere regler om hvilke prosjekter Fondet kan støtte, er inntatt i bilagene til protokollen om Fondets opprettelse.

I tillegg til disse bestemmelser har de 2 regjeringer etter forslag fra styret godkjent utfyllende retningslinjer for rente- og tilbakebetalingsvilkår. I henhold til disse retningslinjer skal lån til svenske bedrifter forrentes med 2% over den til enhver tid av Sveriges Riksbank fastsatte diskonto. Lån til norske bedrifter skal forrentes med den samme rentesats til enhver tid er fastsatt av Det norske Industrifond.

Efter de gjeldende retningslinjer skal Fondet som hovedregel yte kortfristige og mellomlange lån, dvs. lån med fra 4 til 8 års løpetid.

Det kreves ingen særskilt sikkerhet for lånene.

Tilbakebetalingsforpliktelsene kan helt eller delvis ettergis dersom låntagerne påviser at forutsetningene for å utnytte prosjektets resultater lønnsomt, åpenbart mangler. Slik ettergivelse har hittil ikke vært aktuell.

Fondets styre

Den svenske og norske regjering oppnevnte høsten 1981 Fondets styre for perioden frem til 31. desember 1983. Styret har i 1983 hatt følgende sammensetning:

Oppnevnt av den svenske regjering:

Generaldirektør Gunnar Söder, viseformann 1983

Direktør Lennart Lübeck

Direktør Bengt Hökby

Suppleanter

Direktør Sven-Ingvar Svensson

Docent Kerstin Sirvell

Departementssekretære Sten Henkow

Oppnevnt av den norske regjering:

Direktør Rudolf Lindboe, formann 1983

Soussjef Karen Helene Normann

Underdirektør Tor-Jørgen Thoresen

Suppleanter

Avdelingsdirektør Per Gjelsvik

Adm. direktør Kjell Roderburg

Førstekonsulent Bjørg Selås

Suppleantene deltar regelmessig i styrets møter.

Styret har i 1983 avholdt 8 styremøter. Møtestedene har alternert mellom Sverige og Norge.

Styret har i tillegg til å behandle lånesøknader avgitt uttalelse til de 2 industridepartementer om den nedre prosjektgrense på 3 MSEK i "Vilkår for lån" punkt 5, samt uttalelse till Nordisk Råd om "Samarbeide i Mitt-norden".

I forbindelse med styremøtene har styret hatt kontakt med representanter for myndigheter, forskningsinstitutter og bedrifter som er engasjert i Fondets prosjekter.

Revisjon

I henhold til Fondets vedtekter § 18 oppnevnte i januar 1982 det svenske industridepartement autorisert revisor Peter Sandell med autorisert revisor Sune Carlsson som personlig suppleant, og det norske industridepartement statsaut. revisor Yngvar Steinfeldt-Foss med statsaut. revisor Trond Tømte som personlig varamann. Oppnevningen gjaldt for regnskapsårene 1981–1983.

Fondets administrasjon

I henhold till Fondets vedtekter § 7 skal administrerende direktør være norsk statsborger. Styret ansatte på sitt møte 3. desember 1981 høyesterettsadvokat Jan Didriksen som Fondets administrerende direktør for perioden 1. januar 1982 til 15. mai 1984.

Det norske Industrifond stilte på nyåret 1982 en sekretær i fulldagsstilling til disposisjon for adm. direktør. Da denne sekretær ble sykepensjonert i 1983, ansatte SNIF Aira Hussein som fast sekretær for adm. direktør.

Adm. direktør har kontormessig tilknytning både til det norske Industrifond i Oslo og det svenske Industrifond i Stockholm.

De administrative funksjoner er basert på et nært samarbeide mellom SNIF og de 2 nasjonale fonds. Dette samarbeide er fastlagt i avtaler mellom SNIF og de 2 nasjonale fonds. Høsten 1983 ble det dessuten utarbeidet en Håndbok for SNIF's administrative rutiner og samarbeide med det svenske og det norske Industrifond.

Styret besluttet på sitt møte 14.12.83 at stillingen som adm. direktør skulle annonseres med henblikk på skifte av stillingen pr. 15. mai 1984.

Prosjekter – låneavtaler

Fondet har i løpet av 1983 mottatt 12 prosjekt-lånesøknader. Av disse er 1 avslått, 4 er ved utløpet av året under utredning og 7 prosjekter er godkjent av styret. De 7 søknader som er godkjent og låneavtalene som er inngått, refererer seg til følgende prosjekter:

1. Den svenske bedrift Tecator AB, Höganäs, og den norske bedrift Aksjeselskapet Mikro-Elektronikk, Horten, har inngått en samarbeidsavtale om utvikling, produksjon og markedsføring av måle-instrumenter.

2. Den svenske bedrift Forsheda Innovation AB, Forsheda, og den norske bedrift Mandals Reberbane, Christiansen & Co. A/S, Mandal, har inngått en samarbeidsavtale om å utvikle, produsere og markedsføre teknikk for renovering av kaldtvanns- og avløpsledninger.

3. Den svenske bedrift Sandvik AB, Sandviken, og den norske bedrift A/S Trondhjems Nagle og Spigerfabrik, Trondheim, har inngått en samarbeidsavtale om å utvikle, produsere og markedsføre systemer for passiv og aktiv demping av svingninger i forbindelse med sponfraskillende bearbeiding.

4. Den svenske bedrift Viio Design AB, Sollentuna, og den norske bedrift Norion A/S, Mosby, har inngått en samarbeidsavtale om utvikling, produksjon og markedsføring av arbeidsklær for det amerikanske marked.

5. Den svenske bedrift Pharmacia AB, Uppsala, og den norske bedrift Nyegaard & Co. A/S, Oslo, har inngått en samarbeidsavtale om utvikling, produksjon og markedsføring av insulinfrigjørende peptider.

6. Den svenske bedrift Pharmacia AB, Uppsala, og den norske bedrift Nyegaard & Co. A/S, Oslo, har inngått en samarbeidsavtale om utvikling, produksjon og markedsføring av hemoregulatoriske peptider.

Fondets styre har dessuten prinsipielt godkjent å yte et lån til et samarbeide mellom den svenske bedrift Ericsson Radio Systems AB, Möllendal, og den norske bedrift A/S Elektrisk Bureau, Oslo, vedrørende Tele-X-prosjektet. Lånet refererer seg til markedsføring i tilslutning till prosjektet. Låneavtalen er ved utløpet av 1983 ennå ikke opprettet.

Fondet har i 1982 og 1983 opprettet ialt 11 låneavtaler. Det samlede lånebeløp er på 42 567 000 kroner (ikke justert for kursdifferansen mellom svenske og norske kroner).

Av de 11 låneavtaler refererer 4 prosjekter seg til verkstedsindustri, 3 til farmasøytisk industri, 2 til kjemisk/teknisk industri, 1 til elektronisk industri og 1 til tekoindustri.

Informasjon

I løpet av 1983 har informasjon om Fondets virksomhet vært distribuert gjennom artikler og intervjuer i dagsaviser og fagtidsskrifter, og ved pressemeldinger om prosjekter som Fondet har finansiert.

Fondet har deltatt med presentasjon og foredrag på den svenske messe "Expo Sweden" i Oslo i mars og "Verkstadsindustrimässan" i Oslo i mai.

Adm. direktør har hatt kontaktmøter med Gränskomitéen for Østfold/N. Bohuslän, med det svenske Handelskontor i Oslo og det norske Handelskontor i Stockholm samt med Foretagsforeningene i Norge og Sverige.

Styret har i informasjonssammenheng drøftet om de ville være hensiktsmessig å etablere et kontaktorgan – et svensk-norsk næringslivs forum – hvor representanter fra svensk og norsk næringsliv i gang pr. år kunne møtes. Konferansen skulle dels ta sikte på å orientere om utviklingen av de svensk-norske økonomiske relasjoner, dels skape kontaktmuligheter for samarbeidsprosjekter. Underhåndsforespørsler i svensk og norsk industri viste imidlertid at det ikke var positiv tilslutning til forslaget om et svensk-norsk forum. Styret har derfor stilt forslaget i bero.

NORDTEST

Verksamhetsberättelse 1983

Namn och adress

NORDTEST

(gemensamt nordiskt organ inom provnings- och kontrollområdet)

Prästbordsgränden 2

SF-00340 Helsingfors 34

Tel. 90-48 05 88

1. Institutionens uppgift

Nordtest påbörjade sin verksamhet den 1 juli 1973 och fördes in på Nordiska ministerrådets allmänna budget fr. o. m. 1 januari 1979. Nordtest har till uppgift att

- utarbeta, rekommendera och registrera gemensamma nordiska provningsmetoder i syfte att uppnå jämförbara resultat vid provning av material, produkter, konstruktioner, anläggningar och tekniska system för förfaranden,
- ha ansvaret för ett kontinuerligt informationsutbyte på provningsområdet,
- utarbeta, rekommendera och registrera riktlinjer för provningsverksamhet,
- främja ett gemensamt nordiskt uppträdande i internationellt samarbete inom verksamhetsområdet,
- initiera och främja forskning på verksamhetsområdet.

2. Organisation

Nordtests verksamhet leds av en styrelse med 5 representanter, en för vart och ett av de nordiska länderna. Den fackmässiga verksamheten handhas av områdesvis utsedda fackgrupper, för närvarande 9 stycken. Sekretariatet, som har 3 anställda, är placerat i Helsingfors. Under 1984 kommer personalen att uppgå till 4 personer.

3. Verksamheten 1983

3.1 Ekonomiskt utfall

Anslagspost	1 000 FIM Budget	1983 Bokslut	Avvikelse
Löner	525	500	- 25
Varor och tjänster	330	385	+ 55
Projekt	4.500	4.610	+110
Summa	5.355	5.495	+140*

* Täckning genom ränteinkomst

3.2 Beskrivning av verksamheten

Verksamheten har skett i enlighet med Nordtest Långtidsplan 1983–87.

Nio fackgrupper har varit verksamma under året inom områdena Bygg, Brand, Akustik och buller, NDT, VVS, Elektronik, konsumentvaror, Me-kanik och Kemi.

Under året har 67 nya projekt initierats och 67 provningsmetoder har utsetts till Nordtest-metoder. På ministerrådets uppdrag har arbetet med framtagning av riktlinjer för provningsverksamhet intensifierats. Syftet är att frambringa kvalitetssäkringssystem för provningslaboratorier för erhållande av jämförbara provningsresultat. För denna verksamhet har tillsatts en ad hoc-grupp "Harmonisering".

4. Beslut

Styrelsen för Nordtest överlämnar härmed verksamhetsberättelse för år 1983.

Sakari Heiskanen
Styrelsens ordförande

Bo Lindholm
Institutionschef

Nordel

Verksamhetsberättelse 1983

Namn och adress

Nordel – organ för nordiskt elsamarbete
c/o Sydkraft AB (Carl Gustavs väg)
S-217 01 Malmö
Tel. 040/24 50 00

Nordel, som grundades 1963, är en sammanslutning för nordiskt elkraftsamarbete. Nordel består av ledande personer inom kraftförsörjningen i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige. Det är ett rådgivande och rekommenderande organ med syfte att befrämja internationellt, främst nordiskt samarbete, beträffande produktion, distribution och konsumtion av elenergi.

Nordel har följande fasta arbetsuppgifter:

- att kontinuerligt följa utvecklingen av produktionen av elenergi i de nordiska länderna, bl. a. genom publicering av lämplig statistik.
- att sammanställa inom respektive länder uppgjorda konsumtionsprognoser och utbyggnadsplaner.
- att publicera en årsberättelse, som förutom uppgifter om under året utfört arbete inom Nordel samt statistiska uppgifter angående elkraftförsörjningen i de nordiska länderna även kan innehålla speciella artiklar av intresse för nordiskt kraftsamarbete.

En stor del av Nordels arbete utförs av utskott och grupper. Genom dessa har man tillgång till specialister inom alla områden av elförsörjningen. För insamling av statistik och annan periodisk rapportering finns speciella kontaktmän i de olika länderna. Inom Nordel finns också kontaktmän i många internationella organisationer på energiområdet.

Nordels ordförande väljs för en period om tre år. Ordförandeskapet cirkulerar mellan länderna. Ordförande utser sekreterare och svarar för sekretariatet som alltså även det växlar vart tredje år.

Nordel har under året hållit årsmöte den 25 augusti i Bergen, Norge. Vid årsmötet lämnades rapporter om aktuell kraftsituation i Norden och om prognoserna för de närmaste åren. Arbetet i Nordels utskott och grupper rapporterades. Nordels kontaktmän och representanter i olika internationella organisationer redogjorde för sitt arbete.

Driftutskottets rekommendationer för koordinerat frekvensstyrt nätvärn i det synkrona Nordel-området godkändes. Specialartikeln nedan i denna årsberättelse beskriver frekvenshållning och är en god introduktion i ämnet.

Planeringsutskottet presenterade rapporten "Optimert utbygning av Nordelsystemet". Rapporten föranledde mycken diskussion. En mycket kort sammanfattning som kan ses som en komplettering till scenariorapporten "Nordenergi 2020".

Frågan om gemensamma nordiska normer för svavelutsläpp diskuterades och Värmeutskottet fick i uppgift att följa frågan, vilket man gör via en ad hoc-grupp.

Vid årsmötet avgick direktör Eiríkur Briem och som ny isländsk medlem invaldes direktör Halldor Jonatansson. Nordels ordförande Göran Ekberg framförde Nordels tack till Briem och önskade Jonatansson välkommen.

Under året har Nordel arbetat med att knyta kontakter och informera myndigheter, departement, Nordiska rådet och Ministerrådet. Informationsutskottet har tagit fram en serie nyhetsbrev och en ny version av Nordel-broschyren. Möten har hållits med ämbetsmän och nationella delegater i Nordiska rådet. Dessutom har representanter för Nordel haft nöjet att vid två tillfällen ha en dialog med Nordens energiministrar. Vid Nordiska rådets session i Stockholm visades en utställning som sammanfattade nyhetsbrev. Sveriges energiminister Birgitta Dahl invigde utställningen och en gemensam presskonferens hölls med de nordiska energiministerna och Nordel.

Driftutskottet

Utskottet har liksom tidigare fortlöpande behandlat aktuella samkörningsfrågor, såsom kraftsituationen i de nordiska länderna, kraftutbytena länderna emellan, driftsäkerhet och drifttekniska frågor, samt störningar inom det nordiska kraftsystemet.

För att kunna bedöma kraftsituationen under de närmaste tre åren har man upprättat effekt- och energibalanser avseende denna tidsperiod. Kraftbalanserna bedöms som mycket goda.

Inom Nordel har elförbrukningen klart ökat. Detta är speciellt markant i Finland, Norge och Sverige. En betydelsefull orsak till förbrukningsökningen är uppgången inom industrin. I Sverige är dessutom övergången från oljevärme till elvärme en bidragande orsak.

Vattenkraftsituationen i Nordelsystemet har under 1983 varit mycket gynnsam. Vårfloden inträffade något tidigare än normalt och blev större än normalt. Även höstfloden blev mycket stor. För Sveriges och Norges del betydde det att man efter höstfloden hade de högsta magasinlägena som man har haft i den sista tioårsperioden. Under 1983 spilldes förbi driftklara aggregat 4–5 TWh i Norge och Sverige.

Kärnkraften har fungerat mycket väl under 1983. Under året nedreglerades – av kraftbalansskäl – kärnkraftproduktionen med ca 2 TWh, främst i

Sverige. Detta med anledning av den mycket goda vattenkraftsituationen.

Kraftutbytena mellan länderna har under året varit mycket stora. Den höga vattenkraftproduktionen har medfört mycket stor export från Norge till Danmark och Sverige, samt från Sverige till Danmark. Relativt stor export har även förekommit från Sverige till Finland.

Driftutskottet har under 1983 för den aktuella kraftsituationen förordat att

- restmagasinen fördelas inom Nordel-systemet, så att bästa utjämning av överrinningsrisken erhålls
- produktion baserad på fossila bränslen minimeras
- mesta möjliga export till Danmark eftersträvas inklusive vidareexport till Tyskland
- leveranser till elpannor utnyttjas maximalt
- installation av ytterligare elpannor påskyndas och att skattereglerna anpassas härtill

Den 27 december 1983 drabbade en stor driftstörning i Sverige allvarligt den nordiska elkraftförsörjningen. Ett samlingsskenefel i en 400 kV transformatorstation nära Stockholm medförde att storkraftssystemet i södra och mellersta Sverige bröt samman. Samtliga kärnkraftblock i Sverige löste ut liksom de flesta av samkörningsförbindelserna mellan länderna. 11 400 MW förbrukning – av totalt 17 000 MW – kopplades bort. För de drabbade områdena varade avbrotten mellan en och sex timmar. 24 GWh elförbrukning avstängdes under störningen, vilket motsvarar 120 systemminuter enligt Nordels definition. Också delar av Danmark drabbades. I samband med bortkopplingen av Sverige-förbindelsen skedde ett produktionsbortfall på Själland. Därför kopplades automatiskt ca 30% av den aktuella förbrukningen bort. Vid återuppbyggnaden efter störningen bidrog import från Norge med 1 200 MW och från Danmark med 1 000 MW väsentligt till att minska avbrottstiderna i Sverige.

Driftutskottet kommer att följa upp de utredningar om storstörningen som kommer att göras i Sverige. Detta i avsikt att bedöma om det finns anledning att ändra tidigare avgivna rekommendationer angående störningsreserv, nätvärn och reglerstyrka.

Driftutskottet har under 1983 påbörjat en uppföljning mellan Nordel-länderna. Målsättningen är att analysera om optimala utbyten sker ur totalekonomisk aspekt. Resultatet avses utgöra underlag för en kommande översyn av 1971 års regler för nordiskt elkraftsamarbete.

Vid Nordels årsmöte 1983 godkändes Driftutskottets förslag till "Rekommendationer för frekvensstyrt nätvärn i det synkrona Nordel-området". Dessa rekommendationer omfattar regler för automatisk belastningsfrånkoppling i ett antal frekvenssteg samt automatisk ändring av överföring på likströmsförbindelser.

Utskottet har behandlat frågan om reglerstyrkans storlek under låglasttid. En provperiod med sänkt reglerstyrka har genomförts under sommaren 1983. På grund av den rika vattensituationen har det inte varit möjligt

att under provperioden i nämnvärd omfattning driva systemet vid reducerat reglerstyrkekrav. En motsvarande provperiod kommer därför att genomföras under 1984.

Prov med nya inställningar av dämp tillsatser i kraftstationerna har påbörjats. Nya inställningar som bidrar till bättre dämpning av kraftsystempendlingar kommer att idrifttas successivt.

Utskottet har beslutat att en studie av Nordel-systemets torrårsbalans 1990 skall genomföras.

I början av maj 1983 hade utskottet ett gemensamt möte i Frankrike med sin motsvarighet på kontinenten, UCPTE, varvid värdefullt erfarenhetsutbyte skedde. Nästa möte planeras ske i oktober 1984 i Sverige.

Direktör Roy Wiedswang avgick under året och överlämnade ordförandeskapet till driftchef Arne Ring-Nielsen.

Planeringsutskottet

1982 pekade Planeringsutskottet i *Nordenergi 2020* på att det kunde finnas ytterligare ekonomiska fördelar att vinna i Nordel-samarbetet om man kunde betrakta det samkörande nordiska elsystemet som en enhet utan nationsgränser. För att närmare analysera detta har en arbetsgrupp gjort en översiktlig studie om *fördelarna av ett utvidgat nordiskt elsamarbete*, (optimeringsstudien). Studien omfattar perioden fram till år 2000. Samordningen vad gäller högspänningsnäten har redan kommit så långt att man i huvudsak kan betrakta det samkörande systemet som en enhet. Den nu gjorda studien har därför koncentrerats till fördelarna av ytterligare samordning på produktionsområdet. Tre utbyggnadsalternativ för produktion har studerats. Alternativen belyser olika förutsättningar om utbyggnad av vattenkraft, kärnkraft och kolkondens. Vart och ett av alternativen behandlas vid förutsättning av 4%, 7% och 9% kalkylränta. Resultatet är att det i stadium år 2000 skulle finnas förutsättningar för att reducera produktionsutbyggnaderna i det samkörande Nordel-systemet i alla de tre studerade utbyggnadsalternativen. I det alternativ som förutsätter fortsatt vattenkraft- och kärnkraftutbyggnad är reduktionen liten. En kortfattad presentation av resultaten följer nedan.

I studien har man inte kunnat ta hänsyn till alla de väsentliga faktorer som kan antas påverka beräkningsresultatet. Planeringsutskottet förbereder noggrannare analyser av de osäkerheter som gäller.

En *arbetsgrupp för produktionsfrågor* har tillsats under hösten. Gruppen, som tills vidare har formen av en ad hoc-grupp, ersätter tidigare kontaktmän för produktionsfrågor. Produktionsgruppen kommer att starta sin verksamhet med insamling och systematisering av data för produktionsanläggningar i Nordel-systemet. Man skall också kartlägga olika beräkningsmodeller för produktionsstudier och bedöma dessa modellers användbarhet för olika slags undersökningar. En viktig uppgift för gruppen blir vidare att svara för erforderligt produktionsunderlag för nätundersökningsgruppens studier om överföringskapacitet på samkörningsförbindel-

serna. Produktionsgruppen skall också delta i arbetet med att analysera osäkerheterna i optimeringsstudien.

Arbetet inom *nätundersökningsgruppen* har under året i hög grad koncentrerats kring studier om lämpliga överföringskapaciteter på samkörningsförbindelserna i stadium 1990. En rapport med förslag till Nordelrekommendation planeras till Nordels årsmöte 1984. Bland övriga arbetsuppgifter för nätundersökningsgruppen är att göra analyser av de osäkerheter som gäller i optimeringsstudien med hänsyn till eventuellt erforderliga nätutbyggnader för att klara ökade transporter länderna emellan.

Planeringsutskottet har under året redovisat *rapporten HVDC Transmission in the Nordic Countries*. Den har i första hand tagits fram som ett underlag för pågående arbete inom ECE:s elkommitté (ECE = Economic Commission for Europe) om utökat elsamarbete mellan Väst- och Östeuropa. Likström är därvid ett attraktivt alternativ.

Nordel har uppdragit åt Planeringsutskottet att hålla sig à jour med utvecklingen inom nya förnybara energislag. Därför har utskottet redovisat en *kartläggning av projekt inom områdena vindenergi och geotermisk energi*, där kraftföretag deltar eller där de har god information om verksamheten. Rapporten godkändes vid Nordels årsmöte 1983.

En *ad hoc-grupp för värmepumpfrågor* har tillsatts för uppföljning av aktiviteter i de nordiska länderna inom värmepumpområdet.

Som svar på en förfrågan från Nordiska ministerrådets ämbetsmannakommitté för energipolitik pågår i samarbete mellan Planerings- och värmekraftutskotten arbete med att ta fram en rapport om *kostnader för olika slag av kraftproduktion*.

Arbete pågår inom Planeringsutskottet med rapporter dels om *kalkylränta och kalkylmetoder*, dels om *leveranssäkerhetskriterier för produktion* som används av kraftföretagen i de nordiska länderna. Rapporterna planeras framlagda till Nordel under 1984.

I samarbete mellan Planerings- och värmekraftutskotten och NKA (Nordisk Kontaktorgan for Atomenergispørgsmål) pågår förberedelsearbete för ett *seminarium om kärnkraftekonomi*. Planerad tidpunkt för seminariet är vintern 1984/85.

Inom Planeringsutskottet förbereds studier med anknytning till samlingsrubriken *Elenergens roll i totala energibilden*. Under 1983 har gjorts viss insamling och bearbetning av statistikmaterial om elenergi- och totalutvecklingen i de nordiska länderna.

Nätundersökningsgruppens ordförande deltar som Nordels representant i en *arbetsgrupp inom Unipede* som studerar verklig effektöverföring på samkörningsförbindelserna i Västeuropa i relation till den möjliga överföringen. Planeringsutskottet har redovisat underlag till denna grupp beträffande de nordiska samkörningsförbindelserna. Unipede-rapporten planeras bli klar hösten 1984.

Värmekraftutskottet

Under året har utskottet och dess undergrupper vid sammanträden och

genom seminarier befrämjat erfarenhetsutbytet inom värmekraftområdet i Norden. Frågor av större vikt har rönt särskild uppmärksamhet och hantering.

Kärnbränslegruppen konstaterar i sin årsrapport att tillgången på uran, anrikningskapacitet och resurser för bränsletillverkning i världen är gynnsam. Bränslecykelns slutsteg och kostnader för den totala bränslecykeln belyses speciellt i rapporten. Nivån på de kärnbränsleanknutna kostnaderna för ett kraftverk som tas i drift 1995 beräknas uppgå till 0,06 à 0,07 SEK/kWh.

Utskottets drift- och underhållsgrupp har under året behandlat skilda frågor. Tillstånds- och värmeförbrukningskontroll hos värmekraftverk har getts speciell uppmärksamhet. Genom arbetsgruppens försorg har den årliga publikationen *Tillgänglighetsstatistik för värmekraftverk* sammanställts. Denna redovisar tillgänglighets- och feldata för fossileldade kondens- och kraftvärmeverk, kärnkraftverk samt gasturbiner. Vid ett speciellt möte för underhållschefer utbyttes erfarenheter, bl. a. underhållsstrategier, ADB-baserade underhållssystem och underhållsrutiner för ångpannor och turbiner.

Utskottet har under året avhållit två seminarier. Vid det ena seminariet presenterades det svenska *Kol-Hälsa-Miljö*-projektet, vilket redogör för hur hälso- och miljöproblem skall angripas vid en omfattande användning av kolkraft i Sverige. Vid det andra seminariet, *Materialproblem inom värmekraftverken*, diskuterades frågor såsom livslängden hos kraftverkskomponenter, olika korrosionsproblem samt materialval.

Värmekraftutskottet har under året fått i uppdrag av Nordel att följa det nordiska arbetet om gemensamma normer för svavelutsläpp för att ge kraftindustrin möjlighet till vederbörlig insyn i det fortsatta arbetet inom Nordiska rådet.

Efter en framställan från Nordiska ministerrådet har utskottet tillsammans med Planeringsutskottet påbörjat en kartläggning åt Ministerrådet om förväntade kostnader för olika slag av kraftproduktion inom Norden.

Forsknings- och utvecklingsarbetet inom värmekraftområdet har fortsättningsvis följts upp av utskottet. Speciellt intresse har ägnats arbetet inom NKA (Nordiska kontaktorganet för atomenergifrågor), vars projekt *Mänsklig tillförlitlighet (LIT)*, diskuterats i utskottet. Vissa projekt inom kärnkraftområdet skall bevakas liksom projektet angående avsvavling och behandling av flygaska.

Bland övriga frågor som utskottet berört kan nämnas:

- användning av livstidskostnadsanalyser (LCC)
- information till allmänheten om kärnkraftens avfalls- och säkerhetsproblem

Under 1982 har Statskraftverken inom NVE i Norge på grund av ringa verksamhet inom området dragit sig ur Värmekraftutskottets arbete. Överingenjör T. Asvall lämnar därmed utskottet. Som ny medlem har under året tillkommit driftchef B. Møller Jensen från ELSAM.

Nordiska kontaktorganet för atomenergifrågor

Verksamhetsberättelse 1983

1. Kontaktorganets uppgift

Nordiska kontaktorganet för atomenergifrågor (NKA) upprättades år 1957 av de nordiska ländernas regeringar efter ett förslag av Nordiska rådet. NKA är ett permanent organ, som har till huvuduppgift att "noga följa planläggningen och verksamheten på atomenergiområdet samt främja de möjligheter till nordiskt samarbete som uppstått i detta samband, härunder bland annat industriellt samarbete på reaktorområdet".

2. Organisation

NKA:s ledamöter utses av regeringarna i Danmark, Finland och Norge samt av energiministern i Sverige. Under 1983 har personer från energimyndigheter, utrikesministerier, säkerhetsmyndigheter, forskningsinstitutioner och kraftproducenter deltagit.

En kontaktmannagrupp sammansatt av en representant från varje nordiskt land bereder i samarbete med NKA:s exekutivsekreterare kontaktorganets möten. Kontaktmannagruppen är även ansvarig för verkställighet och uppföljning av kontaktorganets beslut.

3. Verksamheten 1983

I likhet med tidigare år har man innanför NKA:s ramar diskuterat internationella frågor av gemensamt intresse. Sådana frågor har varit havsdumpningen av radioaktivt avfall, International Plutonium Storage (IPS), Internationella Atomenergiorganets (IAEA) budget etc. Även frågor inom IAEA:s Committee for the Assurances of Supply (CAS) samt inom OECD:s Nuclear Energy Agency (NEA) och Nuclear Subgroup vid OECD:s International Energy Agency (IEA) har diskuterats inom NKA.

En del frågeställningar som NKA utrett i samband med kärnbränslets kretslopp gäller de icke-tekniska förutsättningarna för nordiskt samarbete om kärnavfall. En rapport om dessa icke-tekniska förutsättningar har utarbetats av en arbetsgrupp inom NKA, som bland annat tagit upp de internationella kontrollaspekterna och problemen i anknäpning till kontrollbestämmelser i bilaterala avtal, när de tillämpas på internordisk överföring av kärnmaterial.

NKA stod delvis bakom ett seminarium om slutförvaring av kärnkraftens högaktiva avfallsprodukter som anordnades i Stockholm den 26–27

oktober 1983. På seminariet framkom att det bland de nordiska kärnavfallsexperterna råder en bred enighet om de metoder för slutförvaring av kärnavfall, som enligt dagens teknik kan anses vara möjliga, det vill säga förvaring i berggrunden och saltformationer.

I augusti 1983 avhölls det andra mötet inom Nordiskt avfallskontaktforum i Stockholm. Syftet med detta kontaktforum är att genomgå aktuella avfallsforskningsprojekt i Norden med avsikt att främja kontakten mellan forskare, myndigheter och kraftverkspersonal.

Kontaktorganet har besvarat Nordiska rådets medlemsförslag A 658/k angående nordiska framtidsstudier, och funnit förslaget mindre ändamålsenligt. Kontaktorganets egna projekt är redan i viss mån framtidsorienterade. Ett nordiskt samarbete kan göras mera givande om man lyckas knyta det till konkreta samarbetsprojekt. Härvid skapas en gemensam bakgrund, som sedan kan bidra till att likartade uppfattningar utvecklas i de olika nordiska länderna.

NKA:s ad hoc-kommitté för säkerhetsforskning (NKS) har avslutat sin evaluering av det fyraåriga kärnsäkerhetsprogram som slutrapporterades av NKA år 1981. NKS har utarbetat ett kylsystem med fackliga evalueringskriterier och därtill även funnit att projektresultaten har ett extra värde sedda i nordiskt sammanhang.

1983 var det tredje året inom NKA:s fleråriga program "Säkerhetsforskning inom energiproduktionsområdet" som skall avslutas år 1985. Under året har en lång rad av delresultat tagits fram i form av arbetsrapporter från projekten. Totalt 18 delprojekt har varit igång, och 90 personer var involverade i programmets styr- och projektgrupper. Härigenom är närmare 30 olika organisationer i Norden i direkt kontakt med säkerhetsprogrammet.

NKA har under år 1983 låtit utarbeta förslag till ett nytt fyraårigt nordiskt forskningsprogram på kärnsäkerhetsområdet, och en första programskiss har sänts av NKA till Nordiska ministerrådet. Detta säkerhetsprogram syftar till att ta fram ett bättre underlag för att bedöma säkerheten vid kärnkraftverken och avfallsanläggningarna i de nordiska länderna. Resultaten kan i viss utsträckning även tillämpas inom det övriga energiförsörjningsfältet.

4. Ekonomiskt utfall av NKA:s säkerhetsprogram

NKA:s allmänna verksamhet finansieras av de deltagande organisationerna och redovisas inte närmare här.

Till NKA:s program "Säkerhetsforskning inom energiproduktionsområdet" bidrar Nordiska ministerrådet med ungefär hälften av projektutgifterna. 1983 beviljade ministerrådet 5,5 milj. Härtil kom en reserv från 1982 på 0,220 milj. Vid slutet av 1983 kvarstod 0,230 milj. NOK. Nationella tillskott till säkerhetsprogrammet utgjorde 1983 9,2 milj. NOK. Den totala insatsen på säkerhetsforskningsprogrammet var således 14,7 milj. NOK.

Nordiska kommittén för byggbestämmelser (NKB)

Verksamhetsberättelse 1983

Namn och adress

Nordiska kommittén för byggbestämmelser
Eriksgatan 24 A VII
SF-00100 Helsingfors 10
Tel. 90-6946045

Institutionens uppgift

Nordiska kommitténs för byggbestämmelser (NKB) uppgift är att samordna byggbestämmelserna i de nordiska länderna inom områden där en samordning är angelägen samt främja nordiskt samarbete av väsentlig betydelse för en sund utveckling rörande byggbestämmelser i enlighet med vad som anges i NKBs arbetsprogram.

Organisation

NKB är ett samarbetsorgan för de fem nordiska ländernas centrala byggmyndigheter. Dessa myndigheter är:

Danmark: Byggestyrelsen
Finland: Miljöministeriet (till oktober 1983 Ministeriet för inrikesärendena)
Ísland: Skipulag Ríkisins
Norge: Kommunal- og arbeidsdepartementet
Sverige: Statens planverk

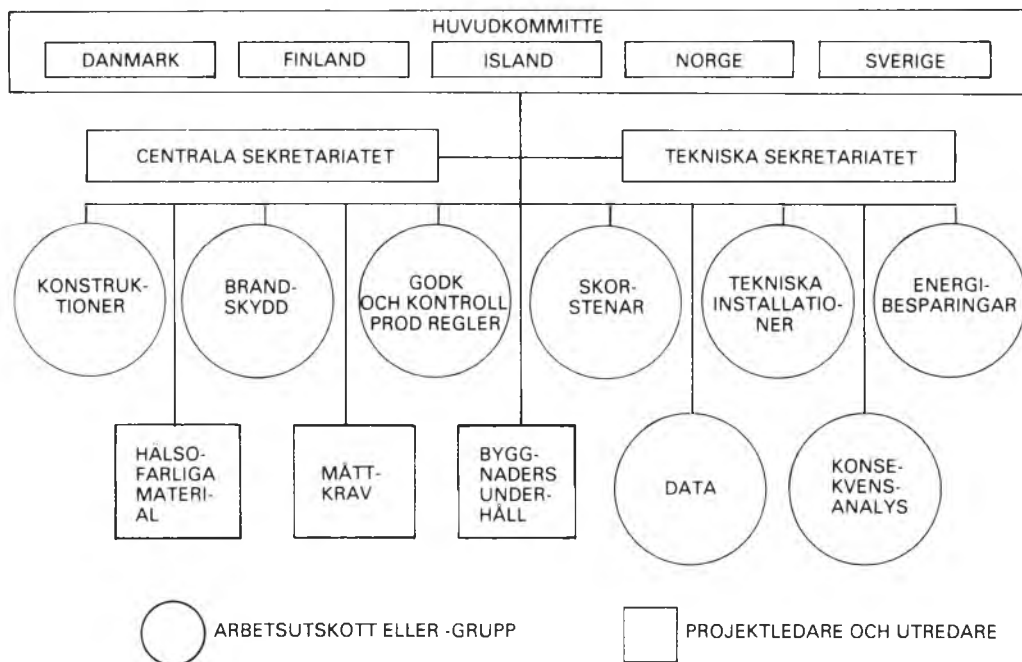
NKB består av en styrelse, huvudkommittén, som är dess beslutande organ och ett centralt sekretariat samt projektgrupper för avgränsade arbetsuppgifter och tekniska sekreterare utsedda av de enskilda länderna.

Huvudkommitténs sammansättning har under 1983 varit följande:

Danmark: Kontorchef Ella Blousgaard (ordf. från september 1983)
Direktør Marius Kjeldsen
Finland: Byråchef Esko Mononen (ordf. till 31 augusti 1983)
Äldre reg.sekr. Riitta Rainio
Ísland: Byplanchef Zóphónías Pálsson
Norge: Sjefarkitekt Odvar Hedlund
Direktør Odd Lyng
Sverige: Generaldirektör Lennart Holm
Teknisk direktör Ulf Thunberg

Sekreterare för kommittén har varit NKB:s centrala sekreterare, överingenjör Bengt-Göran Lindqvist. Som tekniska sekreterare har verkat: Civilingenjör Henning Ibsen (Danmark), tekn. dr. Tor-Ulf Weck (Finland), överingenjör Odd Zapffe (Norge) och civilingenjör Bengt Wahlström (Sverige).

Den organisatoriska uppläggningsen och de under 1983 inom NKB verkssamma utskotten och arbetsgrupperna framgår av nedanstående figur:

Sammanfattning av verksamheten 1983

Under verksamhetsåret har huvudkommittén bl. a. godtagit ett nytt arbetsprogram för NKB. I detta betonas särskilt ömsesidigt accepterande av centralt godkända byggprodukter och officiella kontrollordningar. I anslutning till detta verksamhetsområde kommer man att prioritera utarbetandet av s. k. produktregler för godkännande och kontroll av byggprodukter för att underlätta handelsutbytet mellan länderna. I arbetsprogrammet framhålls också att byggnadernas beständighet och underhåll har stor betydelse för resurstillgångarna inom byggsektorn och att dessa frågor kommer att uppmärksammas bl. a. i form av ett fortlöpande informationsutbyte.

Vid prioritering av arbetsuppgifter har NKB eftersträvat en prioritering av områden som har betydelse för en gemensam nordisk och internationell byggmarknad. Samarbetet mellan de nordiska länderna och ansträngningarna att harmonisera byggbestämmelserna i Norden konstateras ha medverkat till att ge en större tyngd åt harmoniseringsarbetet inom andra internationella organisationer.

Projektverksamheten har omfattat totalt 11 olika projektområden (*se figur*). Särskilt när det gäller den nya ADB-teknikens användning inom byggområdet har NKB:s styrelse kunnat konstatera att ett bättre samarbete behövs. Under år 1983 beslöt man därför igångsätta en förundersökning för ett helt nytt projekt "ADB-teknikens inverkan på byggbestämelseområdet". Avsikten är att klargöra de problem inför vilka byggmyndigheterna ställs då CAD (computer aided design) börjar tillämpas i större omfattning på byggområdet.

Större vikt har också lagts vid att informera varandra om aktuella åtgärder som vidtagits eller skall vidtas inom lagstiftning som berör NKB:s verksamhet och de projekt som är under arbete. Särskilt de nationella åtgärder som strävar till att förenkla bygglagstiftningen och med den sammanhängande byggnormer har varit föremål för huvudkommitténs intressen.

För att utreda effekten av harmoniseringsarbetet har sekretariatet utarbetat översikter om hur de riktlinjer som NKB utarbetat har implementerats i de nationella byggnormerna. Ett allmänt konstaterande i detta sammanhang har varit att samarbetet satt påtagliga spår i de enskilda ländernas byggbestämmelser.

Inom konstruktionsområdet har skillnaderna i de nordiska ländernas nyttolaster speciellt studerats. Bakgrundsmaterial har framtagits för att utarbeta ett förslag till harmonisering av de nordiska ländernas säkerhetskoefficienter och kombinationsregler för laster på konstruktioner under brandpåverkan.

I överensstämmelse med de av NKB utarbetade principerna för nordiska riktlinjer för ömsesidigt accepterande av centralt godkända byggprodukter och officiella kontrollordningar har arbetet inom godkännande- och kontrollområdet omfattat produktregler för bl. a. branddörrar, oljebrännare och preliminärt förslag till produktregler för spånskivor. En ny informationskrift "Godkendelse og kontroll af byggevarer og konstruktioner på byggeområdet i Norden. NKB-skrift nr. 47" har utgivits. Skriften kommer även att utges i engelsk språkdräkt.

Arbetet med revidering av den tidigare publikationen nr. 19 "Byggnaders tillgänglighet för handikappade" har under verksamhetsåret fortsatt och föreligger med kommentarer för utsändning till NKB-myndigheterna på remiss.

En inventering och sammanställning av gällande bestämmelser i de nordiska länderna för byggnaders beständighet, underhåll och ombyggnad har färdigställts och publicerats i NKB-skriftserien under rubriken "Beständighet och underhåll". Som pilotprojekt för det fortsatta arbetet har 1983 studerats avloppsinstallationer och hissar. En preliminär rapport om detta har redovisats i oktober 1983 med slutsatser betr. tillämpningen av de tidigare föreslagna allmänna grundprinciperna.

En utredning över möjligheter till gemensamma analysmodeller för ut-

redning av byggbestämmelsernas kostnadeskonsekvenser har publicerats under titeln "Arbetsrapport april 1983. Konsekvensanalys af bygningsbestämmelser. Forslag till analysmodell med tre eksempler på anvendelsen".

På energiområdet har utskottet fortlöpande utbytt erfarenheter beträffande utvecklingen inom området på det nationella planet. Härvid har en del överordnade spörsmål behandlats som haft principiell betydelse för det fortsatta samarbetet. Installationsgruppen, som verkar under utskottets ledning, har avslutat arbetet med produktregler för oljebrännare.

Inom installationssektorn har bl. a. åjourföringen av existerande och tänkta nya provnings- och godkännanderegler fortsatt när det gäller vatten- och avloppskomponenter. Likaså har man inom skorstensområdet arbetat vidare med ett gemensamt förslag till produktregler för tunnplåtsskorstenar. På värmeisolerationsområdet har man undersökt på sekretariatets försorg möjligheterna och behovet av harmoniserade provnings-, värderings- och godkännanderegler. Beträffande ett förslag till nya normer för ventilationsanläggningar har på basen av tidigare myndighetsremiss ett omarbetat förslag utgetts. Arbetet beräknas kunna slutföras under 1984 med ett manuskript till en NKB-skrift.

Internordiskt samarbete

Samarbete har fortlöpande skett med verksamheten inom INSTA/Bygg och NORDTEST, dels i anslutning till verksamma arbetsgrupper, dels i form av muntliga samråd.

Utomnordiskt samarbete

NKB har som tidigare aktivt medverkat i det pågående samarbetet inom ECE/HPB/Working Party on Building och regelmässigt presenterat föreliggande nordiska förslag på olika områden. NKB har även presenterat vid intersektariatmötet i Genève i maj 1983 en rapport om verksamheten inom NKB "Current trends regarding the activity of NKB".

Ekonomiskt utfall av verksamheten

Beträffande det ekonomiska utfallet hänvisas till särskild bilaga, sammanställning över överföringar i samband med årsredovisning.

Avvikelsen från fastställd budget skulle vara följande:

Anslagspost	Budget	Bokslut 1983	Avvikelse från budget
Löner (01)	270 000,00 FIM	212 537,20 FIM	57 462,80 FIM
Varor och tjänster (11)	220 000,00 FIM	119 243,02 FIM	100 756,98 FIM
Projekt (21) ¹	1 400 419,43 NOK	1 172 644,79 NOK	227 774,64 NOK
Totalt i NOK	2 052 210,08 NOK	1 613 973,86 NOK	438 236,22 NOK

¹ I budget för 1983 ingår 500 419,43 NOK överförda från 1982

Kurs NOK/FIM 1,330185

Nordiska tulladministrativa rådet (NTR)

Verksamhetsberättelse 1983

1. Uppgift

Samarbete mellan de nordiska centrala tulladministrationerna.

2. Organisation

Medlemmar i rådet är cheferna för tulladministrationerna:
tolldirektør C. A. Nielsen (D) (ordförande t. o. m. juni 1983)
generaldirektør J. Uitto (F)
tolldirektør B. Hermannsson (Í)
tolldirektør J. Sterri (N)
generaltulldirektør B. Eriksson (S), nuvarande ordförande.

Till rådet är ett permanent arbetsutskott knutet. Ordförande för detta var t. o. m. juni 1983 underdirektør B. Frederiksen (D). Denna uppgift har nu övertagits av tullrådet K.-E. Rydberg (S).

3. Verksamheten 1983

3.1 Finansiering

Det land som arrangerar möten står för kostnaderna.

3.2 Beskrivning av verksamheten

Ett nordiskt tullmöte har hållits i Köpenhamn den 6–8 juni 1983.

En jubileumsskrift hade utarbetats till detta möte, som var det 25:e i ordningen.

Temafråga vid mötet var tullverkens smugglingsbekämpning främst med avseende på narkotika.

Vid mötet lämnades rapport från en särskild arbetsgrupp, som hade fått i uppdrag av 1981 års tullmöte i Reykjavík att utreda tullbehandling och proviantering av fartyg.

Under 1983 hölls tre möten i arbetsutskottet, där man beredde ärenden för det nordiska tullmötet samt ett antal andra frågor av gemensamt intresse.

Vid mötet i Köpenhamn beslöt man att tillsätta en särskild arbetsgrupp, som fram till nästa nordiska tullmöte skall behandla tulltekniska frågor på flygtrafikområdet. Arbetsgruppen verkar under svenskt ordförandeskap.

Nästa nordiska tullmöte skall hållas i Sverige under 1985.

4. Beslut

Ordföranden för Nordiska tulladministrativa rådet överlämnar härmed verksamhetsberättelsen för år 1983.

Björn Eriksson
Generaltulldirektör

Lilian Hagström
Sekreterare i NTR

Nordiska institutet för regionalpolitisk forskning (NordREFO)

Verksamhetsberättelse 1983

Namn och adress

Nordisk institutt for regionalpolitisk forskning (NordREFO)

Postboks 15 Grefsen (Nycoveien 1)

N-Oslo 4

Tel: 02-15 53 10

1. NordREFO's uppgift

NordREFO's huvudsakliga arbetsoppgifter kan sammanfattas i följande punkter:

- NordREFO har som uppgift att *samordna* forskning inom det regionalpolitiska fältet. Till hjälp vid informationsöverföring mellan olika forskningsprojekt, eller mellan forskning och praktik har NordREFO en omfattande publiceringsverksamhet, där tidskriften har en central plats.
- En närliggande uppgift är att skapa en *nordisk infrastruktur* inom den regionala forskningen. Genom informella kanaler förutom den ordinarie informationsverksamheten länkas olika forskare till varandra, om de arbetar med liknande problem. Den huvudsakliga effekten blir kvalitetsförbättring på den redan pågående forskningen. Kontakter etableras också mellan forskare och användare.
- Institutet driver också *egen forskning* i forskningsgrupper, som rekryterats nordiskt. Intresset för nordiskt komparativa studier erhålles främst. Det kan gälla variationen mellan de nordiska länderna i utfall vid likartade typer av regionalpolitiska åtgärder, eller det kan gälla erfarenheter från olika typer av problem eller politik mellan de nordiska länderna.

2. Organisation

Institutet leds av en styrelse som är sammansatt av två representanter, en ledamot och en personlig suppleant, från samtliga fem nordiska länder, samt en representant från Nordiska ministerrådets sekretariat. De nationella ledamöterna utses av de ministerier som är ansvariga för regionalpolitiken.

Sekretariatet, som f. n. är placerat vid Norsk institutt for by- og regionforskning (NIBR) i Oslo, har två anställda: en instituttsjef och en förstesekretær.

I samarbete med forskningsgrupperna tillsätter och avlönar NordREFO sekreterare i dessa grupper. Ordförande, vanligtvis forskare, och ledamöter, forskare och praktiker, utses som regel av nationella organ. Eventuell ersättning bestäms av respektive nation. NordREFO kompletterar grupperna med konsultativa ledamöter.

3. Verksamheten 1983

3.1 Ekonomiskt utfall

Anslagspost	Budget	Utfall	Avvikelse
Löner	453 000	507 817:98	54 817:98 ¹
Varor och tjänster	526 000	703 923:47	177 923:47 ²
Projektverksamhet	892 000	1 069 067:64	177 067:64 ³

¹ Underskottet har täckts genom bidrag från lönereservfonden på 60 000 NOK.

² Underskottet finansierat genom bidrag från Miljövernedep. 50 000 NOK

Kommunal- og arbeid.dep. 127 923:47 NOK

³ Underskottet finansierat genom medel överförda från tidigare år 202 222 NOK. Ungefär 120 000 NOK kommer att överföras till 1984, varav ca 42 000 från Miljöverndepartementet och 11 000 ränta på bidragen från departementen.

3.2 Beskrivning av verksamheten

Projektverksamhet

Under 1983 har tyngdpunkten i arbetet legat vid de enskilda forskningsgruppernas verksamhet. Nedan ges en kortfattad beskrivning av de fyra *temaområden* som NordREFO's forskning är inriktad på under innevarande forskningsetapp, och under vilka de enskilda projekten bedrivs.

I. Regionalpolitikens förutsättningar

De ekonomiska och välfärdsmässiga förutsättningarna för dagens regionalpolitik undersöks. En uppdatering av den regionalpolitiska problembilden göres i sammanhanget. De regionalpolitiska åtgärderna analyseras i relation till den nya problembilden. Särskild uppmärksamhet ägnas små orters förutsättningar för näringsliv och annan verksamhet.

Inom temaområdet pågår två projekt: "Den välfärdsmässiga och ekonomiska förankringen av regionalpolitiken", och "Industrins utvecklingsbetingelser på mindre orter och i glest befolkade områden i de nordiska länderna".

II. Regional planläggning

Regional planering bedrivs i de nordiska länderna med olika former av administrativa institutioner. Läns-, amts- och fylkesplanering utgör sådana exempel, vars syfte är att samordna andra sektorsorgans agerande utifrån den geografiska enheten regionen. Korporativistiska inslag i samhällsplaneringen försvårar, eller omöjliggör ibland de regionala ambitionerna till samordning. De planerade institutionernas känslighet för nya sociala pro-

cesser som ger upphov till nya regionala problem varierar också. Demokratiska krav på medinflytande i samhällsplaneringen är ett annat område, som måste beaktas i analysen av det mycket komplexa planeringssystem den regionalpolitiska planeringen ingår i.

Inom temaområdet pågår ett projekt, "Administrativa betingelser för regional planläggning i Norden".

III. Regionala effekter av regionalpolitiska medel och av lagar och offentliga åtgärder

I samtliga nordiska länder pågår evalueringar av det traditionella regionalpolitiska stödet till näringslivet. NordREFO har tagit som sin uppgift att sammanföra undersökningarna, få till stånd ett erfarenhetsutbyte, samt utvärdera angreppssätt och metoder i respektive undersökningar. Under senare tid har den offentliga sektorns agerande allt mer betraktats som ett regionalpolitiskt medel. Evaluering av den offentliga sektorns roll i regionala utvecklingsförlopp har därför också uppfattats som en central uppgift för NordREFO.

Temaområdet bearbetas av två projekt: "Uppföljning och utvärdering av effekter av regionalpolitiska åtgärder", och "Regionala effekter av den offentliga sektorns lokalisering".

IV. Regionala konsekvenser av teknisk och ekonomisk utveckling. – Ett framtidsperspektiv

Ett långsiktigt perspektiv lägges på regional strukturuomvandling. Betydelsen av teknologi och tillämpningen av olika ekonomiska utvecklingsmodeller skall belysas. Teknologi uppfattas som kopplingen mellan teknik och social organisation, varav ingen faktor kan analyseras oberoende av den andra. Spekulative framtidsbilder skall produceras, för att stimulera fantasin vid diskussion om möjligheter och regionala konsekvenser av olika teknologival.

Inom temaområdet bedrivs projektet "Regionala konsekvenser av strukturuomvandling och teknisk utveckling".

Övrig verksamhet

a. Tidskriften

Tidskriften NordREFO är en viktig del av organisationens ansikte utåt. Det material som publicerats har inordnats i en redaktionell policy, och sträcker sig från strikt rapportering av forskning och vetenskaplig diskussion till aktuell debatt om regionalpolitik. Den redaktionella verksamheten omfattar också bidrag från enklare notiser av informationskaraktär till recensioner av aktuell litteratur.

Under 1983 har följande nummer publicerats:

1982: 1–2 Teknik och samhälle. Om teknologifrågor i regionalpolitiken

1982: 3–4 Lokal näringspolitik

- 1983: 1 Risker och möjligheter med ny teknik. Regionala analyser med tonvikt på informationsteknologi
- 1983: 2 Robusta regioner. Om självtillit i regionalpolitiken
- 1983: 3 Förvaltningsfrågor i regionalpolitiken

b. Forskningsrapporter

NordREFO medverkar till publicering av ett stort antal forskningsrapporter årligen. Huvudsakligen sker detta i anslutning till de deltagande forskarnas moderinstitutioner. Vid sidan av dessa rapporter har NordREFO dessutom publicerat följande rapporter:

- Nordiske data på mellomnivået, av Asbjørn Valheim
- Välfärd och regional utveckling, Nicke Andersson m. fl.
- Det lønnede og ulønnede arbejdes betydning for regionalpolitikken, Hans Kristensen
- Bosettingsmønsterets udvikling i Norden, Pål Damskau
- Sårbarhet och Självtilitt – tankar om krisen och lokalsamhället, Lars Dahlgren och Bo Mårtensson
- Regionalpolitiskt stöd – data och registerfrågor
- Region og sektor, Ragnar Nilsen
- Strategier för lokal och regional självutveckling, Bengt Johannisson och Olav R. Spilling
- Samhällskooperativ. – Nya lokala utvecklingsorganisationer, Bo Mårtensson och Lars Orrskog
- Om gränsorganisationers betydelse för lokal resursmobilisering, Pekka Karelmo
- Alternativ framtid – en förstudie, Olav Benestad
- Evaluering av regionalpolitik – en konferensrapport
- Sysselsättning på gott och ont, Mac Murray

c. Forskningssamordning

Styrelsen har under året följt regionalpolitiskt relevant forskning. Huvudsakligen har detta skett via projektgruppernas direkta eller indirekta kontakter med forskning på fältet i Norden. Dessutom har styrelsen under året informerats från ett antal institutioner som bedriver forskning eller utredning med anknytning till regionalpolitisk planering.

Symposier kring regionalpolitiska frågor bevakas av styrelsen. Se vidare under nästa rubrik.

d. Initiering

NordREFOS's huvudsakliga arbete när det gäller initiering av ny forskning sker direkt i anknytning till det forskningsprogram som beskrivits ovan. Utanför denna verksamhet förekommer dock också en initieringsverksamhet. Så har t. ex. samarbete förekommit vid uppstartande av regionalpolitiska projekt med Nordkalottuniversiteten, och påverkan har ut-

övats vid uppläggning av projekt med anknytning till Nordiska forskarkurser.

Symposier, seminarier, konferenser etc. med anknytning till för regionalpolitiken centrala frågor bevakas kontinuerligt. Härigenom skapas inte endast överblick av relevant verksamhet utanför NordREFO's direkta verksamhet. Genom plädering för hänsynstagande till regionalpolitiska aspekter utövas också indirekt påverkan på kommande forskning.

e. Informationsöverföring internationellt

En redaktionskommitté har utarbetat riktlinjer för produktion av en internationell vetenskaplig publikation, huvudsakligen baserad på NordREFO's tidigare forskning. Verksamheten har ej varit omfattande på grund av resursbrist.

f. Yttranden

NordREFO har under året yttrat sig över "Datateknologi i Norden. – På väg mot en nordisk datapolitik" (NU 1982:7), "NBS-samhällsplanering – förslag till samarbetsprogram", samt "Medlemsförslag A 663/t om transportekonomisk utredning av transportvägar mellan nordiska och utomnordiska länder".

4. Beslut

Verksamhetsberättelsen utgör ett sammandrag av verksamhetsberättelsen till NordREFO's budgetförslag för 1985, som styrelsen beslöt ställa sig bakom på styrelsemötet i Stavanger 20–21 september 1983.

De slutliga siffrorna är hämtade från NordREFO's årsräkenskaper som styrelsen beslöt ställa sig bakom på mötet i Århus den 14–15 mars 1984.

Styrelsen för NordREFO överlämnar härmed sin verksamhetsberättelse för år 1983.

Åsmund Sæther
Styrelseordf.

Leif Gramh
Inst.chef

*BILAGA***NordREFOS årsräkenskaper för 1983***Kommentarer*

1. En budgetprocess baserad på normala administrativa verksamheter utgår från att kostnader fördelas relativt jämnt mellan budgetåren. Succesiva och långsamma ökning eller neddragningar kan innefattas.

NordREFOs verksamhet är ej av denna karaktär. Möjligheten att ackumulera anslag till forskningen har dock gjort att övergången från en relativt liten resurskrävande initieringsfas till en mycket resurskrävande slutfas kunnat ske under förhållandevis jämn budgetering från år till år.

Under de två första åren av nuvarande forskningsetapp ackumulerade sålunda NordREFO medel på forskningskontona. Under det tredje och det här redovisade fjärde året har dessa ackumulerade medel använts.

Så har verksamheten 1983 förbrukat 161 275 NOK mer än budgeterat. Från tidigare år överförda medel uppgick till 202 222 NOK. (31 466 NOK av bokfört överskott för 1982 har återförts till Nordiska ministerrådet genom att utbetalningar av årets medel minskats motsvarande.) 16 587 NOK ränteintäkter under året skall återbetalas till Nordiska ministerrådet. Ränteintäkten från departementets bidrag överförs till nästa år.

Överskottet från forskningsmedlen som skall överföras till 1984 uppgår alltså till ca 120 000 NOK. Överskottet är dock i verkligheten ej av denna omfattning, eftersom några forskartjänster – det gäller framför allt gruppen "administrativa betingelser" – debiteras NordREFO i efterhand. Ett antal publikationer som hör till 1983 års produktion kommer också att bokföras under 1984.

2. Vid NordREFOs överflyttning till Norge 1980 avsåg de norska statsdepartement som ansvarar för regionalpolitiken att *under en övergångsperiod* finansiera olika dolda kostnader i den tidigare organisationen, som skulle bli synliga med den nya organisationsformen. Lokalkostnader, kostnader för räkenskapsföring, kontorskostnader och ett fåtal andra typer av kostnader uppfattades som möjliga att kalkylera. Kalkylerna visade sig dock senare ligga mycket för lågt – ej på grund av ökning av verksamhetens omfattning, utan på grund av svårigheten att beräkna även dessa.

Kostnader för tryckning av tidskrift och andra publikationer, portokostnader, personalkostnader i samband med distribution, men också för fackligt bistånd i olika frågor etc., ansågs från början ytterligt svårt att kalkylera. Endast praktiken i Norge skulle kunna ge ett konkret besked.

NordREFO har i budgetprocessen efter övergången rest krav på att de bidrag som lämnats direkt från departementen skall övertagas av ministerrådet, genom NordREFOs ordinarie budget. I sammanhanget har det varit viktigt att framhålla att det inte gällt en utvidgning av verksamheten, utan

ett överförande av kostnadsansvar från norsk till nordisk huvudman. NordREFO har inte fått gehör för dessa frågor i budgetprocessen. Departementen har emellertid även under 1983 givit bidrag som gjort det möjligt att driva verksamheten.

3. Post 01 har budgeterats till 453 000:– NOK. Kostnaderna uppgick under året till 507 817:98. Underskottet, 54 817:98, täckes med lönereservmedel 60 000:– NOK från Nordiska ministerrådet.

4. Post 11 budgeterades till 526 000:–. Kostnaderna uppgick under året till 703 923:47. Underskottet, 179 921:–, täckes av bidrag från Miljöverndepartementet 50 000:– NOK
Kommunal- och arbetsdepartementet 127 927:– NOK

Underskottet beror till större delen på kostnader i samband med tidskriftens produktion. Resekostnaderna blev också under 1983 väsentligt högre än budgeterat på grund av styrelsemöte i Island och närvaro vid ett NÄRPMöte i Island, samt ett extra styrelsemöte i Oslo. Under institutionschefens tjänstledighet 5 månader ersattes han av 2 vikarier, vilket också påverkade resekostnaderna.

NordREFO – resultatregnskap 1.1.–31.12.1983 (NOK)

Driftsintekter

Tilskudd fra Nordisk Ministerråd	anm. 1	1 899 534:–
Tilskudd fra Miljøvernedepartementet	anm. 2	50 000:–
Tilskudd fra Kommunaldepartementet	anm. 3	170 000:–
		<u>2 119 534:–</u>

Driftskostnader

			Post	Budget -83
Lönn og sosiale kostnader				
lönn, faste tjenester	373 621:31		01-1	305 000:–
lönn, andre tjenester	32 632:–		01-2	30 000:–
sosiale kostnader	<u>85 377:–</u>	491 630:31	01-8	98 000:–
Styrehonorar		16 187:67	01-7	20 000:–
Maskiner, inventarier		1 945:–	11-1	12 000:–
Kontormateriel		1 180:–	11-2	12 000:–
Reisekostnader	anm. 4	268 056:55	11-3	184 000:–
Kontorkostnader	anm. 5	394 941:92	11-4	260 000:–
Kostnader vedr. lokaler		37 800:–	11-9	58 000:–
Prosjektkostnader				
Den välfärdsmässiga och ekonomiska förankringen av regionalpolitiken		165 846:33	21-1	175 000:–
Industrins utvecklingsbetingelser i mindre orter		144 620:05	21-2	170 000:–
Administrativa betingelser för regional planläggning i Norden		124 958:71	21-3	145 000:–
Uppföljning och utvärdering av effekter av regionalpolitiska åtgärder		57 308:69	21-4	185 000:–
Regionala effekter av den offentliga sektorns lokalisering		306 146:45	21-5	170 000:–
Regionala konsekvenser av struktur- omvandling och teknisk utveckling		218 277:66	21-6	47 000:–
Övrigt prosjekt		<u>51 909:75</u>	21-7	–
		<u>2 280 809:09</u>		
<i>Driftsunderskudd</i>	anm. 6	161 275:09		
<i>Renteinntekter</i>	anm. 7	27 587:–		
<i>Årsunderskudd överfört kapitalkonto</i>		133 688:09		

Balanse pr. 31. desember 1983

<i>Omløpsmidler</i>		
Mellomværende med NIBR	544 662:99	
./ uavregnet fra NIBR pr 31.12.1983	<u>294 902:81</u>	
	249 760:18	249 760:18
<i>Egenkapital</i>		
Kapital 1.1.1983	383 448:27	
Underskudd 1983	<u>133 688:09</u>	
Egenkapital 31.12.1983	249 760:18	249 760:18

Oslo, 31. desember 1983 og 21. mars 1984

För styrelsen

Åsmund Sæther
ordförande

Leif Grahm
institutschef

Leif Bakos
regnskapsfører (NIBR)

Revidert Beretning avgitt

J. Burvang
Statsaut. revisor

Anmärkningar till NordREFOs årsräkenskaper 1983

1. Ordinarie budgetmedel har överförts från ministerrådets sekretariat den 17/1-83 (953 300 NOK) och den 22/6-83 (904 034 NOK). Den 4/11-83 överfördes 60 000 NOK för täckande av underskott på lönesidan.
2. Medel för täckande av merkostnader i samband med institutionens lokalisering i Oslo.
3. Se anmärkning 2
4. Därav representation 1 896 NOK.
5. Därav tidskriften NordREFO 218 850 NOK och administrativ ersättning till NIBR 114 029 NOK.
6. Underskott och budgeterade medel balanserar tillsammans med något överskott mot disponibla medel p. g. a. tidigare ackumulerat kapital. Se kommentar 1 i inledningen.
7. Därav ränta på medel från Kommunal- og Miljøverndepartementen, 11 000 NOK.

Nordiska kontaktorganet för fiskerifrågor

Verksamhetsberättelse 1983

A. *Navn og adresse*

Nordisk kontaktorgan for fiskerispørsmål
Den norske delegasjon
Fiskeridepartementet
Drammensveien 20 C
N-Oslo 1

B. *Startår*

1962

C. *Deltakende land*

Danmark, Finland, Grønland, Island, Norge, Færøyene, Sverige

D. *Mål*

Utveksling av informasjon og erfaringer i forbindelse med nasjonale og internasjonale fiskerispørsmål.

E. *Organisasjon*

1. *Administrasjon*

Kontaktorganets møter sammenkalles etter tur av ett nordisk vertsland, som også har sekretærfunksjonen for respektive møte.

2. *Styrets sammensetning*

Kontaktorganets nasjonale delegasjoner består ifølge vedtektene av maksimum fire medlemmer (to fra fiskeriforvaltningen, to fra fiskerinæringen) med en varamann hver.

3. *Personale*

Kontaktorganet har ingen permanente funksjonærer.

F. *Virksomhet*

Kontaktorganet har avholdt to møter i 1983, i Visby 25. mai og i Trondheim 26. og 27. oktober.

På det første møtet ble det i tråd med vanlig praksis lagt fram rapporter om fisket i 1982 samt orientert om aktuelle endringer i de nordiske lands fiskerilovgivning.

Av de saker man har drøftet på begge møter kan nevnes:

- aktuelle fiskerireguleringer
- fisket i Nordsjøen, Skagerrak, Kattegat, og i Østersjøen
- harmonisering av nasjonale bestemmelser i de nordiske land vedrørende håndhevelse av fiskeribestemmelsene i de utvidede fiskerisoner
- forberedelsene til den 19. nordiske fiskerikonferanse i Ålesund 13.–16. august 1984
- fiskeriutdanning/-undervisning i Norden

Kontaktorganet vedtok på møtet i Trondheim en uttalelse om fiskeriutdanningen i Norden, til oversendelse til Nordisk råds kultursekretariat. Møtet behandlet videre spørsmål om bilateralt fiskerisamarbeid i de nordiske land. Kontaktorganet ble gitt en orientering om det løpende arbeid i den nordiske arbeidsgruppe for fiskeoppdrett.

Neste møte i Kontaktorganet er lagt til Thorshavn i tiden 3.–4. mai 1984.

G. Fremtidsplaner

Utover en oppfølging av de fleste saker under F., vil Kontaktorganet på neste møte behandle nærmere spørsmål vedrørende strukturtilpasningstiltak og støtteordninger til fiskeriene i de nordiske land.

H. Finansiering

Kontaktorganet disponerer ingen felles midler.

Fiskerimyndighetene og fiskeriorganisasjonene i de enkelte deltakerland dekker selv de påløpende utgifter i forbindelse med reise og opphold for egne delegasjonsmedlemmer. Vertslandet dekker de øvrige utgifter.

Nordiska jordbruksforskarens förening

Verksamhetsberättelse 1983

Nordiske Jordbruksforskernes Forening (NJF) ble stiftet i 1918 og har til formål å fremme kontakten og samarbeidet mellom jordbruksforskere i de fem nordiske land til gagn for jordbruket.

NJF ledes av aktive forskere, og medlemmer av foreningen er jordbruksforskere, lærere, konsulenter og andre med spesiell interesse i jordbruksforskning. Medlemmene er innenfor de nordiske land fordelt på avdelinger, med en avdeling i Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige.

NJF er et kontaktorgan for jordbruksforskere i Norden og fungerer som formidlingsorgan for det nordiske samarbeidet på området. Foreningen har 11 fagseksjoner. En vesentlig del av foreningens faglige virksomhet foregår i disse. Seksjonene arrangerer bl. a. seminarer – hvor arbeidet på spesielle områder blir behandlet ved foredrag, diskusjoner og gruppearbeid – og forskerkurser. Hvert fjerde år arrangerer foreningen en kongress.

Foreningen gir ut tidsskriftene "Nordiske Jordbruksforskning" og "Acta Agriculturae Scandinavica". Det sistnevnte i samarbeid mellom Kungliga Skogs- och Lantbruksakademien i Sverige og NJFs nasjonale avdelinger. Dessuten utgir foreningen en utrednings- og rapportserie.

Foreningen ledes av et sentralstyre som består av formennene i de nasjonale avdelinger. NJFs høyeste myndighet er delegertforsamlingen, som er sammensatt av sentralstyret, seksjonsformennene og en representant utpekt av hver nasjonal avdeling. Dessuten kan det, uten stemmerett, delta ytterligere én representant fra hver seksjon.

Nordiske Jordbruksforskernes Forening finansierer sin virksomhet ved statsbidrag fra de nordiske land og kontingent som medlemmene betaler.

Delegertforsamlingens sammensetning i 1983

Delegertforsamlingen består av formennene i NJFs nasjonale avdelinger – som utgjør sentralstyret – og formennene i NJFs seksjoner, samt én representant utpekt av hver nasjonal avdeling.

Afdelingsleder Helge Holstener-Jørgensen	– formann i Den danske avdeling
Docent Erkki H. Oksanen	– formann i Den finske avdeling
Konsulent Óli Vádur Hansson	– formann i Den islandske avdeling

Direktør Ole Rømer Sandberg jr.	– formann i Den norske avdeling
Lantbruksrådet Nils-Erik Kasberg	– formann i Den svenske avdeling
Professor Paavo Elonen	– formann i Seksjon I
Professor Rolf Manner	– formann i Seksjon II
Professor Jaakko Säkö	– formann i Seksjon III
Statsagronom Bengt Leijerstam	– formann i Seksjon IV
Professor Kalle Maijala	– formann i Seksjon V
Docent Birger Svensson	– formann i Seksjon VI
Forskningsjef Lars Sjøflot	– formann i Seksjon VII
Professor Jussi Hooli	– formann i Seksjon VIII
Lektor Poul Erik Stryg	– formann i Seksjon IX
Lantbruksrådet Nils-Erik Kasberg	– formann i Seksjon X
Ugrasbiolog Arne Bylterud	– formann i Seksjon XI
Kontorchef Jørgen Christophersen	– sekretær i Den danske avdeling
Dr. Johan Korkman	– sekretær i Den finske avdeling
Konsulent Óttar Geirsson	– sekretær i Den islandske avdeling
Forsøksleder Lars Sogn	– sekretær i Den norske avdeling
Docent Ulf Wünsche	– sekretær i Den svenske avdeling

Delegertforsamlingens og sentralstyrets formann var docent Erkki H. Oksanen, med nestformann, afdelingsleder Helge Holstener-Jørgensen.

Foreningens generalsekretær er direktør Ottar Jamt.

NJFs æresmedlemmer

Finland:

- Kivinen, Erkki Oskar, professor – 1967
- Westermarck, Nils, professor, akademiker – 1971

Norge:

- Spildo, Lars S., direktør – 1963
- Ringén, John, landbruksdirektør – 1971

Sverige:

- Torssell, Robert, professor – 1963
- Åkerberg, Erik, professor – 1965
- Hjelm, Lennart, professor, rektor – 1973
- Fröier, Kåre, professor – 1975
- Granström, Birger, statsagronom – 1982

Foreningens virksomhet i 1983

Delegertforsamlingens og sentralstyrets møter

NJFs delegertforsamling, som er foreningens høyeste myndighet, har i 1983 hatt ett møte. Møtet ble holdt i Island 28. og 29. oktober. Til behandling forelå regnskap for 1982 for NJF og "Acta Agriculturae Scandinava-

vica'', og som ble enstemmig godkjent. Videre ble NJFs budsjett for 1984, NJFs langtidsplan og -budsjett for 1984–87, NJFs kongresser og NJFs publiseringsevne behandlet. Fra Nordisk Kontaktorgan for Jordbruksforskning forelå 2. handlingsprogram, for perioden 1983–1988, som ble gjennomgått av delegertforsamlingen. På møtet ble valgt revisorer for NJF for perioden 1. januar 1984 til 31. desember 1985.

Sentralstyret har i 1983 hatt 3 møter, hvor løpende saker er blitt behandlet. Dessuten har sentralstyret forberedt de saker som er behandlet i delegertforsamlingen.

Som formann for foreningen for perioden 1. januar 1984 til 31. desember 1987, valgte sentralstyret i møtet 27. juni 1983, afdelingsleder Helge Holstener-Jørgensen, som er formann i NJFs danske avdeling.

Det vil i egne avsnitt i årsmeldingen bli redegjort for en del av de saker som er behandlet i delegertforsamlingen og sentralstyret.

NJF-kongressen 1983

NJFs XVII kongress ble arrangert i Finland fra 28. juni til 1. juli 1983. Delegertforsamlingen, sentralstyret og seksjonene var ansvarlige for planleggingen og gjennomføringen av den faglige delen av programmet. De tekniske sider ved gjennomføringen av kongressen samt åpningen og de kulturelle og selskapelige aktiviteter var overlatt til NJFs finske avdeling. Kongressen samlet i alt 774 registrerte deltakere og 225 ledsagere. De tilsvarende tall for kongressen i 1979 var henholdsvis 626 og 162. Følgende oppstilling viser hvordan deltakerne i 1983 fordelte seg på land:

Land	Deltakere
Danmark	115
Finland	275
Island	18
Norge	161
Sverige	203
Sovjet Unionen	2

Som tidligere NJF-kongresser var også denne kongressen lagt opp som arbeidskongress. I likhet med kongressen i 1979 var det først et felles fagprogram med følgende foredrag:

''Energiforbruk og energiutnyttning ved bruk av nitrogengjødsel'',

ved professor Arnor Njøs, Norge,

''Växtförädlingens möjligheter'',

ved professor Erkki Kivi, Finland.

''Husdyrforedlingens muligheter''

ved professor A. Neimann-Sørensen, Danmark.

''Husdjursmiljöer'',

ved professor Rolf Henriksson, Sverige.

Samtlige seksjoner hadde deretter sine fagprogram, hvor en rekke emner ble tatt opp gjennom foredrag og etterfølgende diskusjoner. Utdrag av foredragene og en del av de forskningsrapporter som ble presentert under kongressen, ble trykt i "Nordisk Jordbrugsforskning", hefte nr. 2 og 3, 1983, og sendt NJFs medlemmer på forhånd.

For første gang under NJF-kongresser ble det presentert forskningsresultater ved hjelp av plakater – posters – til sammen 71.

I "Nordisk Jordbrugsforskning", hefte nr. 5, 1983, er det trykt en relativt fylldig beretning om NJFs XVII kongress. I dette heftet er det også tatt inn åpningsforedraget: "Tekniken och vetenskapen", av professor Erkki Laurila, og det foredrag professor Nils Westermarck holdt under avslutningshøytideligheten: "Jord, människa, utmaning". I samme hefte er inntatt referater fra seksjonenes møter under kongressen.

Ellers kan opplyses at delegertforsamlingen har vedtatt at NJFs XVIII kongress skal holdes i Danmark i 1987.

Avdelingene

NJF har i mange år ligget på vel 2 800 medlemmer, og disse er innenfor de nordiske land fordelt på avdelinger, med en avdeling i Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige. Følgende oversikt viser medlemstallet ved årsskiftet 1983/84 fordelt på de enkelte avdelinger. Tallene i parentes er tilsvarende tall for 1983:

	Medlemstall
Danmark	735 (734)
Finland	553 (530)
Island	152 (158)
Norge	670 (665)
Sverige	763 (693)
I alt	2 873 (2 780)

En avdeling ledes av et styre, som bl. a. behandler saker som sentralstyret og delegertforsamlingen henviser til avdelingene, samt drøfter saker som avdelingene mener er av betydning for foreningens virksomhet, og eventuelt fremmer disse overfor NJFs sentralstyre.

Avdelingene fungerer også som foreningens kontaktledd overfor myndighetene og institusjoner i sine respektive land, og dette har vist seg å være en meget hensiktsmessig ordning. Det er således avdelingene som søker om statstilskudd. Avdelingene forestår også innkreving av medlemskontingenten og delvis abonnementsavgiften for foreningens tidsskrift "Nordisk Jordbrugsforskning" og for "Acta Agriculturae Scandinavica". Til dekning av sine administrasjonsutgifter beholder avdelingene nærmere fastsatte beløp av den innbetalte medlemskontingent, mens statstilskudd og eventuelle andre tilskudd samt abonnementsavgiften for "Nordisk Jordbrugsforskning", overføres i sin helhet til NJFs sentralledelse.

Årsmeldinger fra avdelingene er inntatt fra side 243. Avdelingsstyrenes sammensetninger pr. 1. januar 1984 er tatt inn i vedlegg 1.

Seksjonene

NJF har 11 fagseksjoner, og følgende oppstilling viser medlemstallet i de enkelte seksjoner pr. 1. januar 1984 fordelt på land. Til sammenlikning er sum medlemmer i seksjoner pr. 1. januar 1983 satt i parentes:

Seksjon		Dan- mark	Fin- land	Is- land	Nor- ge	Sve- rige	I alt	(1983)
I	Jord og gjødsling	160	91	35	103	158	547	(526)
II	Plantedyrking	133	147	31	147	243	701	(667)
III	Hagebruk	64	87	9	85	95	340	(309)
IV	Plantepatologi og landbruks- zoologi	86	86	8	61	144	385	(361)
V	Husdyrbruk	171	128	61	160	172	692	(675)
VI	Næringsmiddel- teknikk	61	29	17	48	59	214	(218)
VII	Teknikk	78	63	26	91	111	369	(356)
VIII	Kulturteknikk	106	35	10	42	38	231	(235)
IX	Landbruksøkonomi	86	100	15	133	100	434	(451)
X	Undervisning og rådgivning	144	96	64	192	161	657	(656)
XI	Miljøvern	66	49	8	102	101	326	(319)

Medlemmene er tilsluttet én eller inntill tre av seksjonene, uansett hjemland. Summen av antall medlemmer i seksjonene vil derfor ikke være det samme som foreningens medlemstall.

Det er seksjonene som er foreningens faglige arbeidsorganer. Arbeidet i seksjonene tar sikte på å skaffe kontakt, koordinere og utvikle videre det nordiske samarbeidet på jordbruksforskningens område. Seksjonene forsøker å komme fram til ensartet teknikk, metoder og terminologi og tar opp til felles utredning spørsmål av betydning for jordbruksforskningen. I sitt arbeid med planlegging og gjennomføring av en del oppgaver, nedsetter seksjonene arbeidsgrupper, som er sammensatt av inntil fem spesialister. Arbeidsgruppene gis et konkret mandat og en bestemt funksjonstid.

I 1983 hadde seksjonene 52 arbeidsgrupper og 6 subseksjoner i virksomhet. I vedlegg I er seksjons- og subseksjonsstyrene og arbeidsgruppenes sammensetning, samt mandat, pr. 1. januar 1984, tatt inn. Det samlede medlemstall i seksjonenes underorganer er på i alt ca. 300.

Seksjonene har i året arrangert en del seminarer, der spesielle emner er blitt tatt opp til behandling gjennom foredrag, diskusjoner og gruppearbeid. Dessuten har seksjonene arrangert forskerkurser som ledd i forskeropplæringen i de nordiske land, foruten at de har nedlagt et stort arbeid som medansvarlige for gjennomføringen av det faglige program under NJFs XVII kongress.

Oversikt over seksjonenes arrangementer i 1983

Seksjon	Arrangementets tittel	Sekretær	Antall deltakere
I	– Fältforsøkens betydelse i forskning och kunskapsförmedling. Seminar nr. 60.	Professor Sven L. Jansson, Sveriges lantbruksuniversitet S-750 07 Uppsala	75
II	– Grasarter som ugras. Seminar nr. 52.	Førsteamanuensis Haldor Fykse, Norges landbrukshøgskole, Boks 70, N-1432 Ås-NLH	35
III	– Biologiska möjligheter för bättre energi-ekonomi i växthus. Seminar nr. 47.	Statshortonom Jan Johansson, SLU, Avd. för prydnaväxtodling, S-230 53 Alnarp	25
	– Produktion og etablering af landskabsplanter. Seminar nr. 54.	Lektor Erik Nymann Eriksen, Den kgl. Vet.- og Landbohøjskole, Rolighedsvvej 23, DK-1958 København V	33
IV	– Routivetests for plant viruser.	Försöksledare Mo Akius, Försöksavdeln. för virus-sjukdomar, Box 44, S-230 53 Alnarp	45
	– Stråsådens resistensbiologi.	Aino Laitinen, Hakkijan, Kasvinjalostuslaitos, SF-03400 Hyrylä	30
V	– Avlsmessige og reproduktionstekniske muligheder for å forbedre fruktbarheten hos svin. Seminar nr. 51.	Forskn.ass. Kjell Johansson, Funbo-Lövsta, S-755 90 Uppsala	86
	– Pälsdjursuppfödning. Avels-, utfodrings-, skötsel- och veterinärmedicinska aspekter. Seminar nr. 56	Agronom Anne-Helene Tauson, Funbo-Lövsta, S-755 90 Uppsala	120
VII	– Kobling og fjernbetjening af traktorredskaber. Seminar nr. 48	Vid.ass. Villy Nielsen, Statens jordbrugstekniske Forsøg, Bygholm, DK-8700 Horsens	43
	– Hydraulik for landbruksmaskiner. Seminar nr. 53.	Lektor Herman Qvam, Landbrugstekniske inst., Boks 65, N-1432 Ås-NLH	75
	– Ergonomiska metoder i lantbruket. <i>Forskarkurs</i> .	Bitr. professor Aarne Pehkonen, Helsingfors Universitet, SF-00710 Helsingfors 71	22
VIII	– "Dräningsdag" i forbindelse med NJF-kongressen.	Dipl.ing. Jussi Saavalainen, Dräneringscentralen, Simonsgatan 12 A, SF-00100 Helsingfors 10	81
	– Vanding i ressourcmæssig sammenheng	Dr.scient Steinar Dragland, Statens forskningsstasjon Kise, N-2350 Nes Hedmark	19
	– Seksjonens faglige møte under NJF-kongressen	Dipl.ing. Ilkka Rein, Jordbruksstyrelsen, Postbox 250, SF-00171 Helsingfors.	39
IX	– EDB for landmanden og rådgiveren – Den danske landbrugsterminal. Seminar nr. 49	Agr Dr Bo Öhlmér, Lantbruksdata, S-631 84 Eskilstuna	65
	– Ekonometri för lantbruks-ekonomer. <i>Forskarkurs</i>	Professor Viljo Ryyänen, Lantbruksekonomiska Institutionen, Helsingfors universitet, Viik, SF-00710 Helsingfors 71	25
	– Det kombinerade jord- och skogsbruksföretaget. <i>Forskarsymposium</i>	Statskonsulent Björn Sundell, Konsulentavdeln., SLU, S-750 07 Uppsala	22

Seksjon	Arrangementets tittel	Sekretær	Antall deltakere
X	– Seksjonens facklige møten under NJF-kongressen	Agr Dr Bo Öhlmér, Lantbruksdata, S-631 84 Eskilstuna	85
	– Teknikerutbildning inom jordbruk och trädgård. Seminar nr. 50		29
		Byråchef Marjatta Lahtinen, Yrkesutbildningsstyrelsen, Hagnäsgatan 2, SF-00530 Helsingfors 53.	

Oppstillingen viser at det er avholdt 16 seminarer og 3 forskerkurs med til sammen 954 deltakere. I 1982 var de tilsvarende tall 28 og 1700. Seminarvirksomheten er en meget betydelig del av NJFs virksomhet, og seksjonene legger ned mye arbeid i forberedelsene og gjennomføringen av disse. Det er prisverdig at seksjonene makter å holde oppe denne virksomhet i tillegg til det arbeid som er nedlagt i arrangementet av kongressen.

I forbindelse med seminarene utarbeides det som oftest fortrykk av foredragene, slik at deltakerne på forhånd kan få anledning til å sette seg inn i det stoff som blir lagt fram. Hvis ikke fortrykk lages, blir det som regel trykt en foredragssamling etter at seminarene er avholdt. Dessuten trykkes en rapport fra det enkelte seminar – med forord, et sammendrag av diskusjonen og de konklusjoner det var enighet om på seminaret, samt abstracts av foredragene – i foreningens tidsskrift "Nordisk Jordbrugsforskning". På side 240 er det tatt inn en oversikt over rapporter og foredragssamlinger fra seksjonene i 1983.

Publiseringsvirksomheten

Til fremme av kontakten mellom foreningens medlemmer og foreningens faglige organer utgir NJF "Nordisk Jordbrugsforskning" og dessuten det vitenskapelige tidsskriftet "Acta Agriculturae Scandinavica". Det sistnevnte i samarbeid mellom Kungliga Skogs- og Lantbruksakademien i Sverige og NJFs nasjonale avdelinger i Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige. Foreningen har også en utrednings- og rapportserie.

"Nordisk Jordbrugsforskning" (NJ)

Sentralledelsen legger stor vekt på at tidsskriftet skal være et bindeledd mellom foreningens medlemmer og NJFs forskjellige organer. Det tas sikte på å bringe ut til medlemmene aktuelt stoff direkte gjennom foreningens eget tidsskrift. Rapporter fra seksjonenes seminarer og andre større arrangementer utgjør hoveddelen av tidsskriftet. Tidsskriftet har to faste stoffspalter: "NJF-nytt" og "Nordisk FoU", hvor det tas sikte på å ta inn debattartikler innen forskningspolicy, organisasjon og administrasjon. Videre aktuell informasjon om virksomheten innen foreningens forskjellige organer og nytt innen forskningen i Norden. Dessuten inntas kunngjøringer av seminarer o. a. arrangementer.

Tidsskriftet har i dag et opplag på 3 200 eksemplarer. Medlemmene av NJF får tidsskriftet tilsendt uten ekstra kostnad. Institusjoner, organisasjoner og ikke-medlemmer av NJF har anledning til å abonnere på tidsskriftet. Abonnementsprisen er Nkr 150,- pr. år. Enkelthefter Nkr 40,-. Tidsskriftet kan bestilles gjennom NJFs nasjonale avdelinger eller NJFs generalsekretariat.

''Acta Agriculturae Scandinavica'' (ACTA)

ACTA utgis i samarbeid mellom Kungliga Skogs- og Lantbruksakademien i Sverige og NJFs nasjonale avdelinger i Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige.

ACTA er et vitenskapelig tidsskrift og inneholder vitenskapelige avhandlinger fra forskere i Norden, og hadde i 1983 et opplag på 1 400 eksemplarer.

De som ønsker en avhandling trykt i ACTA må sende manuskriptet i tre eksemplarer på engelsk, tysk eller fransk, til ''Acta Agriculturae Scandinavica'', Postbox 6806, S-113 86 Stockholm, Sverige. Forfatterne skal sende gjennpart av oversendelsesbrevet til NJFs nasjonale avdeling i det land hvor forfatteren er bosatt.

I 1983 kom ACTA ut med 4 hefter på til sammen 400 sider, samt supplement 23 på 151 sider. Det er i årgangen trykt 45 vitenskapelige avhandlinger. Disse fordeler seg med 15 for Danmark, 2 for Finland, 1 for Island, 16 for Norge og 11 for Sverige. I følgende oppstilling er avhandlingene trykt i 1982 og 1983 fordelt på de fagområder som NJFs seksjoner representerer:

Seksjon	1982	1983
I Jord og gjødsling	9	10
II Plantedyrking	7	3
IV Plantepatologi og landbrukszoologi	3	2
V Husdyrbruk	33	27
VI Næringsmiddelteknikk	0	3

Abonnementsprisen for ACTA er Skr 300,- pr. år. Tidsskriftet bestilles fra ''Acta Agriculturae Scandinavica'', Postbox 6806, S-113 86 Stockholm. For medlemmer av NJF er abonnementsprisen Skr 100,- eller motsvarende i de øvrige nordiske land. NJF-medlemmer kan bestille ACTA gjennom sine respektive avdelinger.

Redaktør av ACTA er den daglige leder av Kungliga Skogs- og Lantbruksakademien i Sverige, professor Olle Johansson. Redaksjonssekretær er Gunilla Agerlid.

NJFs utrednings- og rapportserie

I denne serien er til og med 1983 kun trykt rapporter fra arbeidsgrupper nedsatt av NJFs fagseksjoner, foruten NJFs langtidsplan og -budsjett. Arbeidsgruppene har et konkret mandat og en bestemt funksjonstid, hvor-etter rapport skal avgis. Under forutsetning av at innsenderen betaler trykningsutgiftene, er det fra 1. januar 1984 også anledning til å trykke foredragssamlinger fra NJF-seminar i denne serien. Dessuten samling av foredrag fra nordiske seminarer som er arrangert av en annen nordisk organisasjon eller gruppe oppnevnt av en slik. Videre kan inntas sammen- drag av oversikter av vitenskapelig originallitteratur.

I 1983 ble følgende utredninger/rapporter trykt:

Tittel:	Avgitt:
Nr. 11 "Familielandbrugets frem- tid"	NJFs seksjon IX – Landbruksøko- nomi
Nr. 12 "Landbrugsøkonomisk forskning i fremtiden"	NJFs seksjon IX – Landbruksøko- nomi

Nordisk samarbeid på landbruksforskningens område

NJF har fra Nordisk embetsmannskomiteé for jord- og skogbruksspørsmål. NEJS, fått oversendt til uttalelse to utredninger om muligheter for å utvikle og utvide nordisk samarbeid på jord- og skogbruksområdet, av henholdsvis fylkeslandbrukssjef Oskar Øksnes, Norge og f. d. överdirek- tör Jarl Eirik Arnkil, Finland. Til grunnlag for sentralstyrets behandling av saken i møtet 2. desember 1983 forelå uttalelser fra NJFs nasjonale avde- linger. I sentralstyret ble det gitt uttrykk for at det er mange interessante og verdifulle synspunkter som er fremkommet i innstillingene. For NJF var det naturlig å uttale seg om de forskningsmessige sider som var tatt opp, særlig i innstillingen fra fylkeslandbrukssjef Oskar Øksnes.

I den avgitte uttalelse er det konkludert med følgende:

- under NEJS bør det være ett organ som omfatter alle områder innen landbruksforskningen, slik det går fram av alternativ I. Det bør vurderes om NKJ kan utvikle seg til å bli et slikt organ under NEJS.
- det bør tas sikte på å bygge på og innpasse de bestående organer i det fremtidige organisasjonsmønster. Imidlertid bør det foretas en gjennom- gang av de nordiske organer, slik at man får et mest mulig naturlig og harmonisk apparat med organer som ikke overlapper hverandre.
- NJF er i tvil om det bør være en egen komité for forskerkurser, men at man heller trekker de nordiske Rektormøtene inn i dette arbeid.
- det frivillige og uformelle samarbeid mellom forskerne, som foregår gjennom NJF og lignende organisasjoner, er selve bærebjelken i det nordiske forskningssamarbeid, og som derfor særlig må styrkes.
- skal samarbeidet utvikle seg harmonisk innen de forskjellige områder, må de forskjellige organer ha mest mulig like økonomiske betingelser.

NJFs langtidspan og -budsjett for 1984–87

En sak som har stått sentralt i året, er utarbeidelsen av langtidspan og -budsjett for 1984–87. NJF mener at langtidspanlegging vil kunne få stor betydning for videreutvikling av det nordiske samarbeid på landbruksforskningens område. Langtidspanen er i store trekk lagt opp på samme måte som den forrige plan for 1980–83. Langtidspanen foreligger trykt i NJFs utredning/rapport nr. 13.

Foreningens regnskap (n. kroner) for 1983

Foreningens inntekter i 1983 var i alt kr. 1 756 798,08 og utgiftene på kr. 1 737 744,17. De tilsvarende tall for 1982 var henholdsvis kr. 1 304 543,96 og kr. 1 321 118,88. Økningen skriver seg særlig fra arrangement av NJFs XVII kongress, som ble arrangert i 1983.

Til de enkelte poster i regnskapet gis følgende kommentarer. Tallene i parentes gjelder for 1982. Regnskapet for kongressen og nordiske midler omtales særskilt.

Inntekter

I statsbevilgninger er inntektsført i alt kr. 742 991,91 (697 009,47) og i medlemskontingent kr. 172 614,15 (158 188,57). De tilsvarende budsjettposter for året var på henholdsvis 740 000,— og kr. 175 000,—.

Salg av bl. a. "Nordisk Jordbruksforskning" (NJ) og "NJF-utredninger/rapporter" og renter utgjør kr. 27 632,79 (60 831,70).

I deltakeravgifter for seminarier er innbetalt kr. 183 222,91 (344 514,22). På grunn av kongressen var aktiviteten på dette området noe redusert i forhold til 1982.

Utgifter

Utgiftene til generalsekretariatet beløper seg til kr. 135 654,62 (126 747,90) og til møtene i delegertforsamlingen og sentralstyret kr. 133 332,33 (104 263,55). De tilsvarende budsjettposter er på henholdsvis kr. 135 000,— og kr. 110 000,—.

Til avdelingenes administrasjonsutgifter er utgiftsført kr. 22 339,72 (31 637,71) mot budsjettet kr. 35 000,—. Tidligere beholdt avdelingene 20% av de innbetalte medlemskontingenter til sine administrasjonsutgifter. Fra 1. januar 1983 er dette endret, slik at det er et bestemt beløp av avgiften som beholdes. Dette beløp varierer noe fra land til land.

Foreningens utgifter til trykking av NJ og NJF-utredningar/rapporter m.m. beløper seg til kr. 138 417,95 (114 955,50). På budsjettet var det kalkulert med kr. 170 000,— til formålet. Det er i tillegg avsatt kr. 100 000,— for å dekke trykking m.m. av en del utredninger som er under utarbeidelse.

Kursdifferansen i forbindelse med overføring av midler fra de enkelte avdelinger er utgiftsført med kr. 6 868,82.

Seksjonenes regnskapsførte utgifter beløper seg til kr. 515 222,91 (749 514,22). I beløpet er inkludert seminarer og kr. 190 579,49 som er overført til 1984. Beløpet fordeler seg slik på seksjonene:

Seksjon	I	Jord og gjødsling	kr.	73 200,—
"	II	Plantedyrking	"	38 182,04
"	III	Hagebruk	"	44 593,20
"	IV	Plantepatologi og landbrukszoologi	"	28 000,—
"	V	Husdyrbruk	"	66 264,67
"	VI	Næringsmiddelteknikk	"	20 000,—
"	VII	Teknikk	"	111 183,—
"	VIII	Kulturteknikk	"	30 000,—
"	IX	Landbruksøkonomi	"	61 800,—
"	X	Undervisning og rådgivning	"	20 000,—
"	XI	Miljøvern	"	22 000,—

Den totale bevilgning til seksjonene eksklusiv kongressen var på i alt kr. 332 000,—.

Kongressen

Regnskapet for kongressen viser følgende:

Inntekter

Deltakeravgifter	kr.	309 889,52
Bidrag fra avdelingene	"	63 437,65
Avsetning i regnskapet for 1981 og 1982	kr.	200 000,—
+ utbetalt i 1982	"	<u>7 990,85</u>
Belastet	"	<u>192 009,15</u>
	kr.	<u>620 907,82</u>

Utgifter

Sentralledelsens arrangementsutgifter	kr.	160 000,—
Seksjonenes arrangementsutgifter	"	198 000,—
Kongressberetning	"	134 890,95
Hovedforedragsholdere	"	12 152,45
Utsendelse, program m. m.	"	59 213,50
Diverse	"	<u>56 650,92</u>
	kr.	<u>620 907,82</u>

Andre oppgaver

I tillegg til foreningens egen aktivitet har generalsekretariatet påtatt seg forvaltningsansvaret for prosjektet "Genbanksamarbete för husdjur" for Nordisk Ministerråd. Inntekt/utgift er bokført med kr. 65 000,—.

Kapitalkonto

Regnskapet er gjort opp med et overskudd på kr. 190 53,91, som er lagt til foreningens kapitalkonto, som etter dette utgjør kr. 105 814 (86 760,98) pr. 1. januar 1984.

Regnskapet er revidert uten merknader og revisjonsberetning er avgitt.

Foreningens budsjett (n. kroner) for 1984

I delegertforsamlingens møte 28. og 29. oktober 1983 ble budsjettet for 1984 vedtatt. Følgende oppstilling viser budsjettet, fordelt på hovedpostene:

	Budsjett 1984	
<i>Inntekter</i>		
Statsbidrag		
Danmark	}	kr. 785 000
Finland		
Island		
Norge		
Sverige		
Medlemskontingent	" 175 000	
Salg av NJ og utredninger	" 20 000	
Sum inntekter	kr. 980 000	
<i>Utgifter</i>		
Delegertforsamlingen og sentralstyrets møter	kr. 125 000	
Tidsskrifter	" 200 000	
Generalsekretariatet	" 150 000	
Avdelingene	" 35 000	
Seksjonene	" 400 000	
Kongressen	" 60 000	
Diverse	" 10 000	
Sum utgifter	kr. 980 000	

Til kongressen i 1983 ble det avsatt kr. 50 000 i to år og kr. 150 000 ett år. Delegertforsamlingen kom til at utgiftene til kongressen bør fordeles mest mulig likt fra år til år, og det ble derfor vedtatt å avsette kr. 60 000 til dette formål.

Medlemskontingenten til NJF for 1984 er følgende:

	Totalt		Derav til sentralledelsen	
Danmark	Dkr	150,-	Nkr	70,-
Finland	Fmk	70,-	"	70,-
Island	Isl. kr.	170,-	"	55,-
Norge	Nkr	100,-	"	70,-
Sverige	Skr	85,-	"	70,-

Sentralstyret ble av delegertforsamlingen gitt fullmakt til å fordele de budsjetterte midler til seksjonene ved at hver seksjon får et fast minimumsbeløp og at man utover dette forsøker å fordele midlene etter de dokumenterte behov og aktivitetsnivå i de enkelte seksjoner. Til disposisjon for seksjonene for 1984 er i budsjettet ført opp kr. 400 000. Sentralstyret fant å måtte overføre kr. 5 000 fra posten "diverse", og følgende beløp ble fordelt til de enkelte seksjoner:

Seksjon	I	Jord og gjødsling	kr.	42 200
"	II	Plantedyrking	"	40 000
"	III	Hagebruk	"	34 000
"	IV	Plantepatologi og landbrukszoologi	"	34 000
"	V	Husdyrbruk	"	60 000
"	VI	Næringsmiddelteknikk	"	30 000
"	VII	Teknikk	"	44 000
"	VIII	Kulturteknikk	"	35 000
"	IX	Landbruksøkonomi	"	44 000
"	X	Undervisning og rådgivning	"	22 000
"	XI	Miljøvern	"	20 000
			Kr.	<u>405 000</u>

Ved fordelingen av midlene ble det for hver seksjon stipulert et grunnbeløp på kr. 15 000.

I tillegg til de anførte beløp vil seksjonene kunne disponere deltakeravgifter ved seminarer og tilskudd av nordiske midler, som de mottar gjennom året.

Oslo, 31. desember 1983, 1. februar 1984

H. Holstener-Jørgensen

Öli Valur Hansson

Nils-Erik Kasberg

Johan Korkman

Ole Rømer Sandberg

Ottar Jamt

Acta Agriculturae Scandinavica

Vinst och förlusträkning för tiden 1.1. - 31.12.1983

Intäkter		Kostnader	
Tryckn. o. distr.		Bidrag från KSLA	105 000:—
Häfte 1	69 752:—	Bidrag från NJF-avd.	
Häfte 2	61 126:—	inkl. ab. o. försäljn.	
Häfte 3	56 437:—	Norge	58 385:—
Häfte 4	<u>72 812:—</u>	Sverige	60 250:—
Suppl. 23	60 816:—	Danmark	54 585:—
Redaktion	68 400:—	Finland	<u>37 000:—</u>
Revision	2 127:—	Försk. suppl. 23	210 220:—
Div. kostn.	15:—	Försäljn. red.	48 606:50
Avskrivn. Islands skuld	1 066:66	Räntor	18 325:60
Överskott	<u>26 337:37</u>	Annon	11 085:93
		Rest. suppl. 23	13 441:50
			<u>12 209:50</u>
Sv. kr.	418 889:03	Sv. kr.	418 889:03

Status 31.12. 1983

Tillgångar		Skulder	
Bank	78 609:02	Skuld till avd.	
Postgiro	6 368:40	Norge	5 198:66
Tillgodo hos avd.		Danmark	13 047:46
Sverige	2 716:35	Finland	<u>68 761:28</u>
Annon	13 441:50	I ny räkning	87 007:40
Rest. suppl. 23	<u>12 209:50</u>		<u>26 337:37</u>
Sv. kr.	113 344:77	Sv. kr.	113 344:77

Regnskapet er revidert og revisjonsberetning er avgitt.

Regnskapssammendrag for 1983

Vinnings- og tapskonto

<i>Utgifter:</i>				<i>Inntekter:</i>				
Generalsekretariatet	kr.		135 654,62	Statsbidrag				
Delegertforsamlingen og sentralstyret	"		133 332,33	Danmark	kr.	182 830,00		
Avdelingene	"		22 339,72	Finland	"	164 635,51		
Seksjonene	"		324 643,42	Island	"	8 526,40		
Publikasjoner	"		138 417,95	Norge	"	197 000,00		
Avsetning (publikasjoner)	"		100 000,00	Sverige	"	<u>190 000,00</u>	kr.	742 991,91
Kursdifferanse	"		6 868,82					
Nordiske midler og seminaravgifter:				Avdelingene			"	172 614,15
Nordisk Ministerråd	kr.	65 000,00		Diverse			"	27 632,79
Seksjonene	"	<u>190 579,49</u>	"	255 579,49				
NJFs XVII. kongress	"		"	620 907,82				
Balanse	"		<u>19 053,91</u>	Nordiske midler og seminaravgifter:				
				Nordisk Ministerråd	kr.	65 000,00	"	248 222,91
				Seksjonene	"	183 222,91	"	<u>565 336,32</u>
				NJFs XVII. kongress (inkl. tidligere avsetning)			"	
	kr.		1 756 798,08				kr.	1 756 798,08

Status pr. 31. desember 1983

<i>Eiendeler:</i>				<i>Forpliktelses:</i>				
Bankinnskudd				Kreditorer			kr.	193 079,49
Danmark	kr.	147 096,97		Avsetning publikasjoner			"	100 000,00
Finland	"	383,07		Nordisk Ministerråd			"	36 574,62
Island	"	1 177,25		Kapitalkonto:				
Norge	"	50 287,26		pr. 1. januar 1983	kr.	86 760,98		
Sverige	"	<u>10 725,09</u>	kr.	+ vinnings- og taps-				
			209 669,64	konto	"	<u>19 053,91</u>	"	105 814,89
Postgiro:								
Danmark	kr.	2 477,40						
Finland	"	98 565,83						
Norge	"	100 172,92						
Sverige	"	<u>1 383,21</u>	"					
			202 599,36					
Debitorer	"		<u>23 200,—</u>					
	kr.		435 469,00				kr.	<u>435 469,00</u>

Oslo, 31. desember 1983, 1. februar 1984

H. Holstener-Jørgensen

Óli Valur Hansson

Nils-Erik Kasberg

Johan Korkman

Ole Rømer Sandberg

Ottar Jamt

Samarbetsnämnden för nordisk skogsforskning (SNS)

Verksamhetsberättelse 1983

1. Institutionens uppgift

Samarbetsnämnden för nordisk skogsforskning (SNS) har till uppgift att samordna nordisk skoglig forskning, att prioritera och understödja dylik gemensam forskning samt att underlätta samverkan inom den skogliga forskarutbildningen. Institutionen upprättades år 1972 och infördes år 1978 på ministerrådets budget. År 1982 inordnades Nordiska skogsarbetsstudiernas råd (NSR), som därtills varit en självständig institution på ministerrådets budget, under SNS.

2. Organisation

SNS styrelse består av tre representanter för vardera Danmark, Finland, Norge och Sverige samt en observatör från Island. Sekretariatet består av ca 1/3 tjänst vid SNS och ca 1/2 tjänst vid NSR. SNS stödjer sig i sitt arbete på för närvarande 16 samarbetsgrupper (inkl NSR) representerande olika kompetensområden.

3. Verksamheten 1983

3.1 Ekonomiskt utfall (1.000-tal NOK)

Anslagspost	1983		
	Budget	Bokslut	Avvikelse
Löner	191	159	32
Varor och tjänster	265	307	./42 ¹
Projekt ²	5 156	4 918	238
Summa	5 612	5 384	228

¹ Kvittas mot positiv avvikelse för 1982 (10) och positiv avvikelse å Löner ovan (32) enl. beslut av NMR-sekretariatet.

² 19 överfört från 1982; 19 till SNS återbetalda, ej förbrukade projektmedel; 276 överfört till 1984.

3.2 Beskrivning av verksamheten

SNS har som målsättning att under styrelsens mandatperiod (t. o. m. 1984) träffa företrädare för var och en av samarbetsgrupperna för att med

dem diskutera forskningen och möjligheterna till nordiskt samarbete inom deras respektive område. Den bedömningen har gjorts, att de förda diskussionerna i flertalet fall skall resultera i, att man inom respektive område skall kunna identifiera en eller flera frågor med hög nationell prioritet i flera av de nordiska länderna, där ett nordiskt samarbete skulle innebära väsentligt ökad information för en given resursinsats. I dessa fall kommer – i den mån SNS har erforderliga resurser – projekt att initieras, varvid det är tänkt att SNS i första hand skall svara för finansieringen av de med samarbetet förbundna kostnaderna. Arbetet har hittills i stort fungerat på tilltänkt sätt.

Under året har SNS sammanträffat med företrädare för följande arbetsgrupper:

- Nordiska samarbetsgruppen för skogsentomologi
- Nordiskt kollegium för viltforskning
- Nordmus
- Nordiska samarbetsgruppen för produktionsforskning (inkl. de produktionsekologiska forskarna)
- Nordiska samarbetsgruppen för skogspatologi

I samband med sammankomsten med Nordiska samarbetsgruppen för skogsentomologi initierades ett projekt angående användning av feromoner för populationsuppskattning och prognoser över angreppsrisken (i första hand med avseende på barkborrar). Vid sammanträffandet med Nordiskt kollegium för viltforskning diskuterades bl. a. en närmare samordning av älgforskningen och önskvärdheten av ett gemensamt älgforskningsprojekt. Vid sammankomsten med Nordmus framkom det att smågnagarskadorna för närvarande bedömdes vara av begränsad betydelse i de nordiska länderna, men att pågående forskningsverksamhet inom området bör samordnas. I samband med sammanträffandet med Nordiska samarbetsgruppen för produktionsforskning framfördes önskemål om en sammankomst mellan företrädare för den traditionella skogsproduktionsforskningen och den produktionsekologiska forskningen för diskussion av och framtagandet av förslag till hur en bättre samordning – såväl nationellt som nordiskt – skall kunna komma till stånd mellan dessa båda forskningsområden. Vid sammankomsten med Nordiska samarbetsgruppen för skogspatologi prioriterade gruppen områdena "rottröta", "sjukdomar i plantskolor" samt "skott-, barr- och barksjukdomar i förnygringar och bestånd" för nordiskt samarbete.

Fr. o. m. 1982 har SNS beretts möjlighet att ekonomiskt stödja samarbetsgruppernas sammanträffanden. Stöd har under året utgått till nio dylika sammankomster. Vissa medel har även måst tas i anspråk för samarbetsgruppernas sammankomster med SNS.

För året har projektmedel tilldelats nedanstående pågående projekt (för mer specificerad information se *Bilaga*).

1. *Samspelseffekter mellan gödsling och gallring*. Projektet avser att

belysa hur gallringsingrepp i gran- och tallbestånd påverkar effekten av kvävegödsling på fastmark inom klimatiskt starkt avvikande områden samt hur de båda åtgärderna – gallring resp. gödsling – bör samordnas tidsmässigt för att bästa totalproduktion skall uppnås.

4. *Produktionsförluster vid mekaniserad gallring.* Projektet omfattar följande fyra delmoment:

- stickvägars inverkan på tillväxten i granbestånd
- körskadors inverkan på tillväxten hos gran
- rötangrepp i sårsador
- ekonomisk analys av olika gallringssystem

13. *Studier av selektionsmetoder på plantskolestadiet av gran med särskild inriktning på massframställning av sticklingar till praktiskt skogsbruk.* Projektet omfattar följande tre delmoment:

- studier av den förväntade effekten av ett kombinerat proveniens-, familje- och enkelträdsurval i ungdomsstadiet (plantskolestadiet)
- studier av fenotypisk stabilitet över ett brett register av växtplatser för kloner, klonblandningar, familjer och populationer (genotyp/växtplats- och genotyp/år-samspel)
- selektion av kloner för sammansättning av klonblandningar för praktiskt skogsbruk

16. *Undersökningar över växtplatsens och skogsskötselns inverkan på granens vedkvalitet.* Bakgrunden till projektet är att man till följd av ändrad skogsskötselpraxis (ökad gallringsstyrka och större plantavstånd) på längre sikt kan befara en försämring av granråvarans kvalitet samtidigt som det från avnämarsidan ställs krav på bättre och mer väldefinierade kvalitetsegenskaper. Projektet omfattar följande fyra delmoment:

- grantimrets styrkeegenskaper och dessas variation med växtplats och gallringsstyrka
- skogsskötselns och växtplatsens påverkan på densiteten
- styrkeegenskaper hos gran från Nordskandinavien
- plantavståndets betydelse för sågvarukvaliteten

19. *Trädslagens produktionsmöjligheter på olika växtplatser.* Projektet har till mål att fastställa de för de nordiska länderna mest betydelsefulla trädslagens volymproduktion och värdeavkastning på olika växtplatser.

NSR. Virkesdrivning på torvmark. Projektet omfattar följande två delmoment:

- olika faktorerers inverkan på transporter på torvmark
- utveckling av mätmetoder och utrustning som kan belysa torvens mekaniska egenskaper

NSR. Skogsvårdsteknik. Projektet är strukturerat i följande två delprojekt:

- arbetsteknik vid avståndsreglering och lövträdsbekämpning
- arbetsteknik vid fröinsamling och sådd

NSR. Arbetsorganisation i skogsbruket. Projektet syftar till att utveckla

skogsbrukets arbetsorganisation, så att denna medför ett ökat arbetsengagemang och en förbättrad samordning av verksamheten med bättre lönsamhet och arbetsmiljö som följd. Projektet omfattar följande tre delprojekt:

- arbetsformer och skogsarbete
- arbetsledning i skogsbruket
- lönesystem i skogsbruket

NSR. Bättre skogsteknisk arbetsstudieteknik. Projektet har till mål att samordna och vidareutveckla arbetsstudietekniken inom nordiskt skogsbruk genom utveckling av gemensam utrustning samt gemensamma metoder och behandlingsprogram.

NSR. Fjärrstyrning och automatisering av skogsmaskiner. Projektets mål är att förbättra existerande system och att klarlägga möjliga områden för automatisering och fjärrstyrning av skogsmaskiner samt att värdera vilka konsekvenser detta kommer att få. Dessutom är målet att komma fram till konkreta, generella styrsystem som skall kunna anpassas till existerande och framtida skogsmaskiner.

Förutom till pågående projekt har projektmedel tilldelats nedanstående nya projekt (för mer specificerad information se *Bilaga*).

21. Utnyttjande av den moderna fjärranalystekniken inom skogsinventering. Den moderna fjärranalystekniken innebär potentiella möjligheter att minska fältarbetet och därmed att sänka kostnaderna i samband med skogsinventeringar.

Projektets mål är

- att utveckla nya skogsinventeringsmetoder, vilka utnyttjar de potentiella möjligheter, som satellitbildtekniken kan erbjuda i Nordeuropa vid senare delen av 1980-talet
- att höja kunskapsnivån inom det skogsliga fjärranalysområdet i Norden.

NSR. Bättre lanbrukstraktor för skogen. Projektet syftar till att ta fram underlag för utveckling av såväl traktor som redskap. Därvid skall eftersträvas effektivare sätt att utnyttja dagens utrustning, nya kombinationer av basmaskin och redskap, kriterier för ändamålsenliga kombinationer av traktor och redskap m.m. Slutligen skall projektet ge ett kvantifierat underlag för framtagandet av en ny generation basmaskin (traktor) eller nya koncept för en dylik maskin, som till följd av sina egenskaper kan få en sådan marknad, att det bedöms lönsamt att investera i utvecklingskostnaderna.

NSR. Utveckling av metoder och utrustning för underhåll och upprustning av skogsbilvägar. Mycket tyder på att vägarna underhålls för dåligt. Om man med dagens teknik och metoder skulle underhålla vägarna till en rationell standard skulle detta innebära en kostnad av storleksordningen 300 milj. NOK per år. Projektets mål är att komma fram till bättre metoder och hjälpmedel för underhåll och upprustning av existerande skogsbilvägar. Med bättre menas enklare och mer effektiva metoder och hjälpmedel

som också leder till minskade kostnader för underhåll och vägupprustning så väl på kort (3–5 år) som på längre sikt.

NSR. Gallringsteknik i klen skog. Drivning av bestånd med små dimensioner, "klenskog", utgör ett stort gemensamt nordiskt problem med stora ekonomiska konsekvenser för skogsnäringen i respektive land. Ett ändamålsenligt tillvaratagande av dessa klenvirkeskvantiteter utgör även ett väsentligt råvarutillskott. Projektets mål är att skapa underlag för utveckling av effektivare och mer ändamålsenliga metoder och system för drivning av klen skog.

Förutom till projekt och samarbetsgruppernas resor har bidrag utdelats för nedanstående ändamål.

- Samordning av pågående, marknadsekonomiskt inriktad skogsforskning
- Projektering av tre forskningsprojekt inom områdena försurning, gödsling och dikning
- Sammanfattning och översättning av intressanta, finska skogsforskningsrön från finska till svenska och spridning av dessa sammanfattningar till de nordiska länderna
- Fortsatt stöd till Nordiska samarbetsgruppens för högre skogsutbildningsverksamhet.

SNS har vidare fattat beslut i två av NÄJS väckta frågor. NÄJS konstaterade sålunda vid sin behandling av SNS:s anslagsframställning för 1984 att man i SNS:s policydokument från 1981-04-29 saknade antydningar om särskilda tyngdpunktsområden för samarbetet och att man förväntade sig ett utkast till sådana i nästa budgetförslag. Man ansåg det vidare viktigt att det inom SNS utvecklas former för fortlöpande evaluering av samarbetsprojekt.

I samband med den mer "offensiva" roll som SNS tilldelades från 1981 (ny stadga) såg SNS det som sitt främsta mål att få till stånd ett närmare samarbete inom hela skogsforskningsområdet. Detta har skett dels genom de tidigare omnämnda sammanträffandena med samarbetsgrupperna, i samband med vilka samarbetsprojekt initierats inom delområden som tilldelats hög nationell prioritet i flera av de nordiska länderna och som lämpat sig för samarbete, dels genom tilldelning av bidrag till samarbetsgruppernas sammankomster. Mot bakgrund av detta mål har SNS bedömt det mindre lämpligt att peka ut vissa forskningsområden som mer intressanta ur samarbetsynpunkt än andra. SNS har vidare räknat med att det skulle vara lättare att göra en samlad prioritering sedan man träffat företrädare för samtliga samarbetsgrupper (klart om ett år). SNS har dock förståelse för NÄJS:s önskan om att erhålla en antydan om tyngdpunktsområden för bidragsgivningen. Mot bakgrund av de utmaningar som nordiskt skogsbruk nu står inför och de nationella forskningsprioriteringar som finns uttalade, vill därför SNS ange nedanstående delområden – utan inbördes rangordning – som särskilt högt prioriterade och lämpade för samarbete under den närmaste femårsperioden.

Biologisk forskning

- Olika skötselåtgärders inverkan på markens långsiktiga produktionsförmåga
- Försurningens orsaker och storlek samt dess inverkan på mark och vegetation
- Älg- och populationsdynamik, inventeringsmetoder och populationsreglering
- Skadeinsektsbekämpning med naturliga substanser
- Sticklings- och vävnadsförökning
- Frühtestmetodik inom skogsträdsförädlingen
- Ståndortsanpassade skogsföryngringssystem
- Lövträd – preventiva åtgärder och bekämpning av olämplig förekomst samt möjligheter att utnyttja trädslaget i det praktiska skogsbruket
- Biomassainriktad skogsproduktionsforskning

Inventeringsforskning

- Rationaliseringsmöjligheter genom tillämpning av fjärranalysteknik
- ### Ekonomisk/teknisk forskning
- Metoder för beräkning av konsekvenser för ekonomi och sysselsättning av beslut och åtgärder som påverkar markanvändning och skogsbruksätt
 - System för slutprodukthanpassad avverkning och sönderdelning
 - Rationaliseringsmöjligheter genom tillämpning av mät- och reglerteknik samt elektronik och databehandling
 - Gallringsteknik i klenskog
 - Avverkningsteknik för små driftsenheter.

Då det gäller utvärderingen av projektarbete tillämpar eller kommer SNS att tillämpa nedanstående förfarande.

- För pågående projekt avlämnas varje år en årsrapport
- För projekt med en löptid överstigande tre år avger projektledaren en muntlig rapport inför SNS efter tre år (i praktiken 2 3/4 år). Om SNS så finner motiverat kan lämplig person utses att närmare granska projektet, innan ställning tas till ev. fortsatt anslag
- För slutförda, större projekt sker en utvärdering i samband med ett seminarium och/eller en exkursion med deltagande av bl. a. sakkunniga forskare, som ej tidigare varit inblandade i projektet, samt företrädare för SNS.

För att säkerställa ett så bra "utgångsläge" som möjligt för ett projekt ger SNS vidare i vissa fall, framförallt då det gäller mera omfattande projekt, medel till pilotstudier, struktureringsarbete/planeringsarbete och/eller litteraturgenomgång.

Under året har SNS dessutom

- initierat ett sammanträffande mellan företrädare för den skogliga "försurningsforskningen" i de nordiska länderna, vilket i sin tur resulterat i en tilltänkt sammankomst mellan företrädare för nordiska "skogsskade-

forskare'' (inkl. luftförorenings- och klimatskador) för diskussion av och framtagande av förslag till hur en kontinuerlig uppföljning av dessa skadors omfattning och orsaker skall kunna ske

- utarbetat en broschyr angående SNS verksamhet och fattat beslut om en bred spridning av denna
- utarbetat anvisningar för de populärvetenskapliga artiklar som skall publiceras i samband med att projekten slutrapporteras
- utsett nya ledamöter i Nordiska samarbetsgruppen för högre skogsutbildning
- besvarat remiss angående Nordiska ministerrådets handlingsplan på datateknologiområdet.

Stockholm den 21 mars 1984

Bo S. Hedström
SNS:s ordförande

Kjell Hollender
SNS:s sekreterare

BILAGA

Sammanställning SNS-verksamhet 1983

	Deltagande länder ¹	Beräknad löptid	Anslag före 1983 1 000 NOK	Anslag 1983 1 000 NOK
<i>Forskningsprojekt</i>				
1. Gödsling och gallring	F, N, S	1976–1989	1 217,6 ²	140
4. Mekaniserad gallring	F, N, S	1978–1984	855	340
13. Selektionsmetoder	D, S	1980–1983	410	45
16. Granens vedkvalitet	D, F, N, S	1980–1983	902	320
19. Trädslagens produktion	D, N, S	1980–1984	593	330
21. Fjärranalysteknik	F, N, S	1983–1986	–	500
22. Effekter av helträdsutnyttjande	F, N, S	1983–1985	–	200
NSR Virkesdrivning på torvmark	F, S	1977–1983	1 252,8	233
NSR Skogsvårdsteknik	D, F, N, S	1981–1984	744	395,2
NSR Arbetsorganisation i skogsbruket	D, F, N, S	1981–1983	1 391	667
NSR Arbetsstudieteknik	D, F, N, S	1982–1985	160	188
NSR Fjärrstyrning och automatisering	D, F, N, S	1982–1984	197,2	240
NSR Bättre lantbrukstraktor	D, F, N, S	1983–1986	–	298,8
NSR Underhåll av skogsbilvägar	D, F, N, S	1983–1987	–	169
NSR Drivning av klen skog	D, F, N, S	1983–1985	–	488
<i>Övrigt</i>				
Samordning marknadsekonomisk forskning		1983	–	45
Projekteringsanslag		1983 t. v.	–	60
Översättning finska skogsforskningsrön		1983 t. v.	–	21
18. Skoglig forskarutbildning	D, F, N, S	1979 t. v.	115	60
Samarbetsgruppsresor		1982 t. v.	135	187
				4918

¹ Projektledande land understruket.² Därav 480 direkt från NMR.

Nordiska genbanken för jordbruks- och trädgårdsväxter

Verksamhetsberättelse 1983

Namn och adress:

Nordiska genbanken för jordbruks- och trädgårdsväxter
NGB
Box 1543
S-221 01 Lund

1. Institutionens uppgift

NGB:s målsättning är att bevara och dokumentera den genetiska variationen hos allt för Norden värdefullt material av jordbruks- och trädgårdsväxter. Detta gäller såväl ursprungligt material som förädlingsmaterial. Denna målsättning gör NGB till ett centralt intressecentrum för växtförädlare och andra växtforskare i Norden. Ett nära samarbete med dessa intressenter präglar verksamheten. Inlagrat material och dokumentation rörande detta är fritt tillgängligt. NGB utgör en viktig del av genbanksnätet i Europa samt deltar aktivt i det globala samarbetet. Detta är nödvändigt för att undvika dubbelarbete samt för att främja fritt utbyte av material och information.

2. Organisation

NGB började sin verksamhet 1979-01-01 med Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige som deltagande länder.

Verksamheten finansieras av Nordiska ministerrådet.

Administrationen av personalens löner handhas av statens utsädeskontroll.

Styrelsens sammansättning:

SKOV, Halvor, kontorchef, Danmark
ANDERSEN, Sigurd, professor, Danmark
MANNER, Rolf, professor, Finland
REKOLA, Olli, lantbruksråd, Finland
TOMASSON, Thorsteinn, vicedirektör, Island
HANSSON, Oli V., konsulent, Island
HANSEN, Leif Robert, seksjonsleder, Norge
WOLD, Arne, direktør, Norge
KÅHRE, Lennart, professor, Sverige
JUNBACK, Carl Gunnar, byråchef, Sverige

Personal:

KJELLQVIST, Ebbe, föreståndare, Sverige
 YNDGAARD, Flemming, bitr. förest., Danmark
 KURKI, Aune, försökstekniker, Finland
 HAGEN, Eva, assistent, Sverige
 PARDON, Monica, sekr./ass., Sverige (barnledig)
 LARSSON, Anita, vikarierande sekreterare, Sverige
 RYDSTRÖM, Gullan, ass. databehandling, 1/2-tid, Sverige
 JOHANSSON, Ulf, assistent, Sverige

3. *Verksamheten 1983*3.1 *Ekonomiskt utfall*

Anslagspost	Budget	1983 Bokslut	Avvikelse
Löner	1 014 493		
balanserade medel	4 000	1 017 779	714
Varor och tjänster	672 000	671 893	17
Projekt	810 000		
rest från 1982	126 893	796 778	140 115 överfört till 1984

3.2. *Beskrivning av verksamheten*

Verksamheten har varit koncentrerad till fröburna jordbruks- och trädgårdsväxter.

Arbetet med uppförkning och utvärdering har fortgått.

Påbörjade kartläggnings-, inventerings-, och insamlingsarbeten har fortsatt programenligt i samtliga nordiska länder.

En samnordisk arbetsgrupp för frukt och bär har redovisat ramprogram och delprojekt. Arbetet med inventering och beskrivning av släktena Ribes (vinbär, krusbär), Rubus (hallon, björnbär, hjortron, åkerbär) och Rheum (rabarber) har fortsatt. Inventering av släktet Prunus (körsbär, plommon) har fortsatt. Avtal rörande Klonarkiv för frukt har tecknats med tre institutioner i Sverige.

En samnordisk arbetsgrupp av potatisexperter med syfte att utarbeta förslag till åtgärder rörande bevaring av potatis har fortsatt sin verksamhet.

Samnordiska arbetsgrupper för vallväxter och självbefruktande stråsåd (korn, vete, havre) har etablerats och utarbetat ramprogram och delprojekt.

Korsbefruktande stråsåd (råg, rågvete) hanteras av en mindre arbetsgrupp, som utarbetat handlingsprogram.

En samnordisk NGB-arbetsgrupp har tillsammans med en arbetsgrupp under SNP börjat utreda frågor rörande vedartade prydnadsväxter.

Utredningsarbetet rörande dublettlagring av genbanksmaterial i tjälfrusen mark har fortskridit planenligt.

NGB:s aktiviteter koordineras med SNP, så att överlappning ej skall förekomma.

Fröhantering:

Vid NGB:s fryslager har under året registrerats och inlagrats 2 422 prov av stråsäd, vallväxter, oljeväxter, köksväxter och trindsäd. Materialet omfattar förädlade sorter, lokalsorter och vilt material. Totalt är 7190 prov inlagrade.

Efterfrågan på material från NGB har ökat. NGB har levererat frö till växtförädlare och -forskare både från eget fryslager och förmedlat material från andra genbanker och institutioner världen över.

En tillfredsställande förslutnings- och märkningsmetod för fröampuller har utvecklats.

Lagrings- och transportbehållare för transport av nedfruset material till Svalbard har tagits fram.

ADB:

Databehandlingen har avancerat tillfredsställande. Arbetet med registrering av kollektioner i alla fem nordiska länderna har påbörjats.

NGB är av NMR ombett att ställa ADB-utrustning och -kunskaper till förfogande för en uppbyggnad av ett centralt nordiskt register för mikroorganismer, som är relevanta för jord-, trädgårds- och skogsbruk. NGB ingår i styrgruppen för registret med observatörsstatus.

NGB har vid flera tillfällen assisterat det europeiska genbankssamarbetet, ECP/GR, på databehandlingsområdet.

Personal från NGB har företagit exkursioner och deltagit i möten i Danmark, Finland, Norge och Sverige tillsammans med nationella representanter. Inom det europeiska genbankssamarbetet har NGB spelat en mycket aktiv roll, som framgår nedan.

Symposier m.m.:

I nedanstående möten har NGB deltagit och ofta spelat en aktiv roll.

Ämne	Arrangör	Vecka	Land
Mikroorganismer ADB studiebesök från IBPGR	NMR	2	Finland
Vallväxt "Nord- gräs"	SNP/NGB	3	
Statistik/ADB ADB studiebesök från IAEA	NEUCC	4	Danmark
Gene Bank	NGB	4	
Pre-breeding	EUCARPIA	13	
Råg	IBPGR	15	Jugoslavien
Korn	ECP/GR	19	Polen
Prunus	ECP/GR	20	DDR
Råg	ECP/GR	21	Sverige (NGB)
Lantbruksforsk- ningssymposium	ECP/GR	22	Sverige (NGB)
Elektrofoessymp.	NJF	26	Finland
Genbank, studie- besök	ISTA	37	England
	NGB	37	England

Ämne	Arrangör	Vecka	Land
Genbank, studiebesök från ICARDA	NGB	38	England
ADB studiebesök från Frankrike	NGB	38	
Statistik-ADB konsult	IBPGR	39-40	Jugoslavien
Seminarium om NGB	Århus Universitet	42	Danmark
Kemisk och teknisk mäsas	Bella Center	46	Danmark
Studiebesök från IBPGR	NGB	46	
Elektrofores seminarium	NGB	47	
Genbank konsult	ICARDA	50	Syrien
Föreläsning om NGB	Landbohögskolen	47	Danmark
ECP/GR styrelsemöte	IBPGR	51	Schweitz

ECP/GR = European Cooperative Programme for Genetic Resources
 Eucarpia = European Association for Research in Plant Breeding
 IBPGR = International Board for Plant Genetic Resources
 NEUCC = Det regionale EDB-center ved Danmarks tekniske højskole
 NJF = Nordisk jordbruksforskning

4. Beslut

Styrelsen för Nordiska genbanken överlämnar härmed verksamhetsberättelse för år 1983.

L. Kåhre

Styrelsens ordförande

Ebbe Kjellqvist

Institutionschef

Meddelanden

om rekommendation nr 20/1971 angående utbyggt TV-samarbete mellan Finland och Sverige

(Överlämnade av Finlands och Sveriges regeringar)

Vid möte i Köbenhavn den 17 februari 1971 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Finland och Sverige att vidta åtgärder för att möjliggöra en utbyggnad av TV-samarbetet mellan länderna för att tillgodose den i Sverige bosatta finskspråkiga och den i Finland bosatta svenskspråkiga befolkningens intresse att tillgodogöra sig aktuella och mångsidiga program på sitt modersmål.

Sveriges regering (utbildningsdepartementet) meddelar den 10 januari 1985 å *Finlands och Sveriges regeringars vägnar*:

Den i Sverige bosatta finskspråkiga befolkningen kan i dag ta del av finskspråkiga TV-program. Det sker framför allt genom sändningar inom Sveriges Radio-koncernens programverksamhet. Det finskspråkiga programutbudet har under 1984 varit lika omfattande som tidigare år, dvs. mer än tre och en halv timme i genomsnitt per vecka. Utbudets omfattning skiljer sig inte heller nämnvärt från den redovisning som gavs i meddelande avseende denna rekommendation till Nordiska rådets session 1984.¹

Från svensk sida föreligger ett starkt intresse att finna lösningar som på sikt kan innebära vidaresändning av det finska radio- och TV-bolagets sändningar. Detta har varit ett tungt vägande skäl för Sveriges engagemang i Nordsat arbetet. Inom utbildningsdepartementet har därför utsetts en kontaktman för det vidare finsk-svenska televisionssamarbetet.

Det kan också tilläggas att i det meddelande som Nordiska ministerrådet lämnar om rekommendation nr 3/1982 angående ökat radio- och TV-samarbete i Norden redovisas, att i studiefasens rapporter presenteras planer som visar en ny och radikalt förändrad möjlighet för spridning av rundradioprogram i Norden.

Finlands regering (undervisningsministeriet) meddelar den 11 januari 1985:

I tillägg till det, som Sveriges regering (utbildningsdepartementet) den 10 januari å Finlands och Sveriges regeringars vägnar meddelat, konstateras för Finlands del vidare:

¹ Se Nordiska rådet, 32:a sess., s. 1790.

I Finlands sändes televisionsprogram på svenska sammanlagt cirka 15–16 timmar i veckan, vilket utgör cirka 16 procent av det totala programutbudet. Den svenska TV-enheten inom Oy Yleisradio Ab sänder merparten av de svenska programmen. Under verksamhetsperioden 1983–1984 sände den sammanlagt 605 timmar eller cirka 13 procent av samtliga televisionsprogram.

Finlands regering fattade år 1984 ett principbeslut enligt vilket staten i samråd med Oy Yleisradio Ab deltar i genomförandet av det målsättningsprogram som berör utvecklandet av den svenskspråkiga TV-servicen. Efter förhandlingar mellan staten och Oy Yleisradio Ab har det framlagts ett målsättningsprogram vars avsikt är att förbättra den svenskspråkiga TV-servicen sålunda, att samtidigt som de olika språkgruppernas jämställdhet förstärks, når utbudet av TV-program som förstås på svenska hela befolkningen. I detta syfte ökas det svenskspråkiga TV-utbudet till cirka 22 timmar i veckan före utgången av år 1988.

I enlighet med nämnda målsättningsprogram och motiveringarna i statsförslaget för år 1984 är man beredd att vidareutveckla den programservice som är avsedd för Finlands svenskspråkiga befolkning och för sverigefinländarna. Härvid är man redo att utnyttja Tele-X-satellitens kanalkapacitet under förutsättning, att man i fråga om satellitsamarbetet, utnyttjandet av satelliten och fördelningen av kostnaderna får till stånd ett avtal som tillfredställer Finland.

Enligt målsättningsprogrammet förutsättes ytterligare, att man på Bötomberget i Kristinestad bygger en sändare i försökssyfte. Avsikten är att man med hjälp av ifrågavarande station (sändare) skulle vidaresända Sveriges TV-program för att förbättra dess sebarhet i Syd-Österbotten. Om programmets sändningsrättigheter har underhandlingar förts mellan Oy Yleisradio Ab, Sveriges Television Ab, organisationer som representerar upphovsmän i Finland och Sverige samt representanter för kommuner i Syd-Österbotten.

Den av Finlands undervisningsministerium år 1982 tillsatta utredningsarbetsgrupp, vars uppgift bl. a. var att undersöka de juridiska förutsättningarna för vidaresändningar av grannlänernas TV-program, avgav sin rapport den 17 april 1984. (TV-distributionsarbetsgruppens promemoria. Distribution av utländska radio- och televisionsprogram till allmänheten via kabelnät. Undervisningsministeriets arbetsgrupps promemorior 1984: 18). Utredningen skedde till största delen i ett nära samarbete med den arbetsgrupp som Nordiska ministerrådet i början av år 1983 tillsatt med uppgift att utreda samma sak. ("Nabolands-TV i kabel" *NU* 1983: 12). Betänkandenas förslag är likartade. Vidaresändning kan enligt förslagen organiseras i sändarlandet antingen med användning av s. k. tvångslicens direkt med hjälp av lagstadganden eller med användning av s. k. avtalslicens dels med avtal och dels med lagstiftning.

Meddelande

om rekommendation nr 9/1972 angående flygtrafiken mellan Åland och stockholmsområdet

(Överlämnat av Finlands regering)

Vid möte i Helsingfors den 21 februari 1972 enades representanter för regeringarna om att Finland skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne i Finland og Sverige at tage spørgsmålet om flyvetrafikken mellem landskabet Åland og Stockholmsområdet op til fornyet undersøgelse.

Finlands regering (trafikministeriet) meddelar den 28 november 1984 å *samtliga regeringars vägnar*:

I tidigare sammanhang har regeringarna i Finland och Sverige bland annat konstaterat att det flygbolag (Finnair Oy) som upprätthåller flygtrafik mellan Åland och Stockholmsområdet bör ta upp frågan om en utökning av antalet flygturer till förnyad prövning när lämplig flygmateriel står till förfogande.

Anskaffandet av sådan ny materiel som eventuellt kunde insättas i ifrågavarande trafik har numera aktualiserats. Med anledning härav möttes företrädare för Finlands luftfartsstyrelse, Finnair Oy och vederbörande åländska myndigheter i Mariehamn i februari 1984 för att behandla denna fråga. Ett nytt möte avses hållas då Finnair Oy:s planer ytterligare har konkretiserats.

Det kan konstateras att förutom Finnair Oy även SAS har rätt att upprätthålla flygtrafik mellan Mariehamn och Stockholm.

Kulturutskottets betänkande

över meddelandet om rekommendation angående ökat nordiskt TV-samarbete

(Meddelandet, se s. 2177)

Till kulturutskottet har hänvisats av Nordiska ministerrådet till Nordiska rådets 33:e session avgivet meddelande om rekommendation nr 15/1973 angående ökat nordiskt TV-samarbete.

Utskottet noterar att ministerrådet i sitt meddelande om ifrågavarande rekommendation uttalar att ministerrådet inte anser det vara möjligt att ytterligare vidareföra arbetet med rekommendationen. Ministerrådet hänvisar i stället bl. a. till den rapportering som sker med anledning av *rekommendation nr 3/1982* om ökat radio- och TV-samarbete i Norden.

Utskottet konstaterar för sin del att rekommendation nr 15/1973 är riktad till Nordiska ministerrådet och således gäller alla de fem nordiska länderna, i motsats till rekommendation nr 3/1982 som endast är riktad till fyra av de nordiska ländernas regeringar. Utskottet anser det därför vara ändamålsenligt att ministerrådet fortsättningsvis redogör för arbetet för ökat nordiskt TV-samarbete även i ett särskilt meddelande med anledning av rekommendation nr 15/1973. Utskottet vill i detta sammanhang även hänvisa till Nordiska rådets *yttrande nr 6/1984*. Nordiska rådet ansåg att utvecklingen inom den elektroniska masskommunikationen borde ges större uppmärksamhet i det nordiska samarbetet och ett handlingsprogram för detta samarbete borde läggas fram till 33:e sessionen 1985. Utskottet har närmare berört denna fråga i sitt betänkande över ministerrådets berättelse (*C 1/1985*).

Utskottet föreslår

att Nordiska rådet lägger meddelandet om rekommendation nr 15/1973 till handlingarna i väntan på nytt meddelande till nästa ordinarie session.

Stockholm den 1 februari 1985

Georg Andersson (s)

Stefán Benediktsson (Bj.)

Kirsti Kolle Grøndahl (A)

Eiður Guðnason (A.)

Förman

Tytti Isohookana-Asunmaa (K)

Jens Peter Jensen (V)

Karen Højte Jensen (KF)

Tyra Johansson (s)

Gunnel Jonäng (c)

Hanna Kvanmo (SV)

Paavo Lipponen (Sdp)

Tore Nilsson (m)

Sture Palm (s)

Erlendur Patursson (Tvfl)

Robert Pedersen (S)

Håkon Randal (H)

Gunvor Schnitler (H)

Reiulf Steen (A)

Otto Steenholdt (At)

Pekka Tuominen (ÅSD)

Pirkko Turpeinen (Skdl)

Rek. 15/1973/k**D 1985**

Meddelande

om rekommendation nr 15/1973 angående ökat nordiskt TV-samarbete

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Vid möte i Oslo den 21 februari 1973 beslöts att Nordiska ministerrådet skulle vara koordinerande för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att skyndsamt

1. vidtaga åtgärder för att öka omfattningen av grannländernas TV-program i de nordiska länderna,
2. vidtaga åtgärder för att öka omfattningen av samnordisk distribution och produktion av TV-program och överväga möjligheterna att inrätta en särskild nordisk TV-institution för detta ändamål,
3. utreda de tekniska, ekonomiska och juridiska aspekterna på utbyggnad av kabel-TV-verksamheten i Norden,
4. vidtaga åtgärder för att åstadkomma en överenskommelse mellan berörda parter när det gäller upphovsmännens ersättningsanspråk vid återutsändning av TV-program i annat nordiskt land, samt utreda de ansvarsrättsliga och andra juridiska problem som kan uppstå, i syfte att nå fram till en snabb lösning,
5. vidtaga åtgärder för att öka möjligheterna att ta in ljudradioprogram från de nordiska grannländerna,
6. i samverkan med Nordiska rådet överväga en komplettering av det nordiska kulturavtalet med särskilda stadganden om samarbete på televisionens och ljudradions område.

Nordiska ministerrådet (kultur- och undervisningsministrarna) meddelar den 10 december 1984:

Pkt. 1, 2, 4 og 5 i rek. nr. 15/1973 om radio- og TV-samarbejde, er der redegjort for i forbindelse med rek. nr. 3/1982 om øget radio- og TV-samarbejde i Norden. Det er denne redegørelses konklusion, at arbejdet på pkt. 1, 2, 4 og 5 løbende foregår i forbindelse med rek. nr. 3/1982.

Pkt. 3 angående aspekterne ved udbygningen af kabel-TV-virksomheden i Norden er behandlet i ministerrådets udredning om nabolands-TV i kabel (NU 1983: 12). Udredningen er distribueret til nationale kultur- og mediein-

stanser. Dens konklusion og forslag angående udbygning af kabel-TV-virksomheden indgår i de nationale overvejelser og diskussioner.

Pkt. 6, som omhandler en evt. komplementering af kulturaftalen om samarbejde på radio- og TV-området indgår ligeledes i de overvejelser, der foregår på kultur- og massemedieområdet. For dette er der redegjort nedenfor.

Ministerrådet anser det på baggrund af ovennævnte arbejde i relation til punkterne 1-6 ikke for muligt yderligere at videreføre arbejdet på *rek. nr. 15/1973*.

Rek. nr. 8/1976, 4/1980, 13/1983 og 14/1983 behandles af ministerrådets arbejdsgruppe for kultur og massemedier. Gruppen skal ifølge sit mandat fungere som et rådgivende organ i mediespørgsmål, formidle en nordisk idé- og erfaringsudveksling, kontinuerligt vurdere de vedtagne rekommandationer samt igangsætte projektvirksomhed.

Arbejdsgruppen har fortsat den konkrete projektvirksomhed på kultur- og massemedieområdet, som blev igangsat i 1983.

I forlængelse af et idéseminar på Hässelby slott med repræsentanter fra de nordiske folkeoplysningsorganisationer, de nordiske radiofoniers undervisningsafdelinger og Nordisk Ministerråd, er der i januar 1984 udsendt en rapport fra seminaret.

I efteråret 1984 er der afholdt et seminar om medier og folkeoplysning på Nordens folkliga akademi.

Arbejdsgruppen har afholdt en TV-konference om det nordiske satellit-samarbejde i samarbejde med Studiefasen med henblik på at udvide kendskabet til TV-satellitudviklingen samt debattere planerne om nordisk TV-samarbejde via satellit. Konferencen fik stor opmærksomhed i de nordiske medier. En rapport med seminarets indlæg og den afsluttende debat er udkommet i maj.

Med udgangspunkt i Nordisk Råds rekommandationer, der omhandler TV-programmer for søfolk, fælles teknisk standard på videogramområdet, almenhedens tilgang til videogrammer med nordiske TV-programmer og film, samt erfaringsudveksling om konsekvenser af øget videogramdistribution (*rek. nr. 8/1976, 4/1989, 13/1983 og 14/1983*), afholdtes i samarbejde med den finske videokommission en konference om nordiske videospørgsmål på Hanaholmen kulturcentrum i april.

Hensigten med seminaret var at forberede de forskellige rekommandationers problemstillinger som udgangspunkt for Ministerrådets videre behandling af spørgsmålene. I konferencen deltog repræsentanter for kulturmyndigheder, sømandsserviceorganisationer, kulturarbejderorganisationer og videobranchen. En rapport fra konferencen er udsendt i juni.

Konferencens konklusioner er bl. a.:

at de juridiske og ophavsretsmæssige forudsætninger for at iværksætte nordisk distribution af TV-programmer til søfolk er tilstede, såfremt de involverede samarbejdspartnere på området ønsker det og træffer aftale herom,

at det på grund af de forskellige internationale videogramstandarder ikke er muligt at gennemføre en fælles nordisk standard på videogramområdet. Spørgsmålene bør diskuteres og løses i de konkrete samarbejdsprojekter på videogramområdet,

at der på nuværende tidspunkt savnes forudsætninger for en fælles nordisk videogramproduktion i større målestok,

at almenhedens tilgang til nordiske film og TV-programmer på videogram i større målestok forudsætter en national afklaring af spørgsmålet,

at der på nordisk plan er interesse for en begrænset forsøgsvirksomhed med videogramdistribution på forskellige steder gennem anvendelse af nordiske kulturinstitutioner, som f.eks. Nordens Hus, Reykjavik og Nordens Hus i Tórshavn og i samarbejde med en udvalgt svensk og finsk kulturforvaltning,

at det er muligt at opnå aftale med ophavsretshaverne i forbindelse med nordiske distributionsforsøg til et begrænset publikumsunderlag,

På baggrund af disse konklusioner anser Ministerrådet det på nuværende tidspunkt ikke for muligt at komme videre med arbejdet på rek. nr. 8/1976, 4/1980 og 13/1983.

Hvad angår rek. nr. 14/1983 angående en permanent nordisk erfaringsudveksling på videogramområdet, samt rek. nr. 21/1984 om reklamens placering i de elektroniske massemedier indgår disse problemstillinger i det fortsatte arbejde om kultur og massemedier.

Arbejdsgruppen diskuterer for øjeblikket indretningen af dette arbejde og har udarbejdet forslag til virksomheden på kultur- og massemedieområdet 1985–1987. Forslaget vil blive diskuteret af ministerrådet i begyndelsen af 1985. Det omfatter bl. a.:

- en kontinuerlig dokumentation og informationsformidling af udviklingen på kultur- og medieområdet,
- en nordisk erfarings- og idéudveksling på centrale medieområder, der bl. a. omfatter erfaringer med nærradio, lokal-TV, koncessionsordninger for satellit-TV samt reklamens placering i medierne,
- overvejelser om en begrænset forsøgsvirksomhed med nordisk videodistribution,
- at følge igangværende forskning af relevans for gruppens arbejde,
- andre opgaver, der er egnet til nordisk samarbejde i afventen på en mere fastlagt mediepolitik nationalt.

Ministerrådet har i første omgang fundet det hensigtsmæssigt at fiksere, diskutere og vurdere de specifikke problemstillinger på medieområdet på fælles basis gennem den konkrete indretning af ovennævnte konkrete arbejde på kultur- og massemedieområdet i stedet for at udarbejde et egentligt handlingsprogram.

Meddelande

om rekommendation nr 24/1973 angående förarskydd vid trafikförsäkring

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Vid möte i Oslo den 21 februari 1973 beslöts att Norge skulle vara koordinerande land för detta spørsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne i Danmark, Finland, Norge og Sverige

at lade foretage en undersøgelse af det hensigtsmæssige i, og af muligheden for at gennemføre en udvidelse af forsikring for motorkøretøjer til også at dække ejer/fører ved skadetilfælde i andet nordisk land.

Nordiska ministerrådet meddelar den 30 november 1984:

Udover spørgsmålet om erstatning til ejer/fører vedrører rekommandationen tillige spørgsmålet om objektivi ansvar for ejer/fører ved trafikskader. Såvel Finland som Norge har objektivi ansvar samt erstatningsdækning til føreren.

Med virkning fra 1976 ændredes reglerne i Sverige således, at man også der har erstatning på objektivi grundlag med dækning ligeledes for fører og ejer i tilfælde af personskaade.

I 1975 blev der i Danmark nedsat et udvalg med den opgave at foretage en revision af færdselslovens regler om erstatning og forsikring. Udvalget har beskæftiget sig med spørgsmålet, om der bør indføres en ordning med en tvungen førerpladsforsikringsdækning.

Udvalget vil afslutte sit arbejde og afgive betænkning i løbet af kort tid.

Når betænkningen foreligger, vil den blive sendt til høring, og der forventes herefter fremsat lovforslag på grundlag af betænkningen, formentlig i efteråret 1985.

Meddelande

om rekommendation nr 28/1973 angående flygtrafiken mellan de nordliga delarna av Finland, Norge och Sverige

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Vid möte i Oslo den 21 februari 1973 beslöts att Finland skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne i Finland, Norge og Sverige snarest at vedtage foranstaltninger for en hurtig etablering af tværgående flyforbindelser i landenes nordlige områder.

Nordiska ministerrådet meddelar den 30 november 1984:

I juni 1979 ble det startet opp en treårig forsøksperiode med flyforbindelse på strekningen Tromsø – Kiruna – Uleåborg. Årlige risikogarantier ble i forsøksperioden gitt av de berørte regjeringer.

Etter forsøksperiodens slutt er det etablert flyging på linjen Tromsø–Kiruna. Ruten betjenes av A/S Norving på egen konsesjon og eget økonomisk ansvar. Flyging på ruten Uleåborg–Luleå er nedlagt på grunn av sviktende trafikkgrunnlag.

Fram til 1. november 1983 hadde A/S Norving også konsesjon for å drive linjetaxitrafikk med småfly (under 5 700 kg) på linjen Tromsø–Rovaniemi.

A/S Norving har søkt om konsesjon for ruteflyging på strekningen Tromsø–Rovaniemi–Luleå–Evenes. Finske, svenske og norske myndigheter har nå gitt konsesjon for denne flygingen.

Evenes har ikke status som internasjonal lufthavn. Konsesjon fra norske myndigheter er gitt under forutsetning av at selskapet selv dekker utgifter til bl. a. tollklarering.

Meddelande

om rekommendation nr 24/1974 angående samnordisk insats för skydd av miljön i samernas kärnområden

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att utarbeta ett gemensamt program för att skydda och bevara miljön i de samiska kärnområdena, bestående av

1. en samnordisk utredning av frågan om rättslig reglering av användning av naturresurserna i de samiska områdena, syftande till att för framtiden och så snart detta är möjligt åstadkomma ett fastställande av omfånget av samernas rättigheter.

2. samordna de regionalpolitiska åtgärder som stöd för samernas näringar, samt

3. ett samordnat nordiskt forskningsprojekt som belyser den samiska befolkningens situation.

Nordiska ministerrådet meddelar den 30 november 1984:

Ad pkt. 1 och 3:

Allmänna sektorn

Ett omfattande nationellt utredningsarbete pågår som bekant i Finland, Norge och Sverige avseende samernas ställning som urbefolkning, rätten till mark och vatten m. fl. centrala frågor. Inför Nordiska rådets 32:a session lämnade ministerrådet en utförlig beskrivning av det tre samerättsutredningarnas mandat. I samband därmed framhöll ministerrådet att det saknas underlag för en samlad nordisk utredningsinsats i rekommendationens anda, så länge det nationella utredningsarbetet är i full gång. Denna situation råder alltjämt.

Under år 1984 har de nationella utredningarna gått vidare planenligt.

Samedelegationen i Finland (juridiska sektionen) har gått vidare med att utreda huruvida man i rättshistoriska källor kan finna grund för de rättigheter till land och vatten, som samerna gör anspråk på, och vilka dessa grunder i så fall är. Denna fas i arbetet beräknas vara avslutad under våren

1985. Därefter skall samedelegationen – efter samråd med Sameparlamentet – besluta om inriktningen av det fortsatta arbetet.

Det norska sameretsutvalget har under år 1984 lämnat sitt första delbetänkande (NOU 1984: 18). Det tar bl. a. upp frågorna om en grundlagsbestämmelse om samernas rättsliga ställning och om ett eget folkvalt organ för samerna. En betydande del av detta delbetänkande avser en bred redovisning av internationell och utländsk rätt med anknytning till sakområdet. Betänkandet är nu ute på remiss till den 1 augusti 1985.

Det fortsatta arbetet inriktas nu på frågor om rätten till mark och vatten i Finnmark. Man överväger f. n. resultatet av genomförda delutredningar om *dels* användningen av mark och vatten i Finnmark från historisk tid och fram till våra dagar, *dels* myndigheternas praxis när det gäller förvaltningen av statens oregistrerade (odokumenterade) markinnehav i Finnmark. Utvalgets fortsatta arbete kommer att bedrivas i nära kontakt med samerna själva och deras organisationer.

Den svenska samerättsutredningen har under 1984 kommit igång med sitt arbete på alla de huvudområden som ingår i dess uppdrag. Det gäller behovet av att stärka samernas rättsliga ställning i frågor som rör rennäringsen, frågan om ett nytt samiskt organ och insatser för att stärka det samiska språkets ställning. Utredningen skall också klarlägga vilka särskilda behov som kan härledas till samernas ställning som urbefolkning.

Under året har de samiska organisationerna stärkt sin representation i utredningen, genom att Svenska Samernas Riksförbund beslutat delta i utredningen. Fyra arbetsgrupper arbetar nu med att ta fram underlag för kommande ställningstaganden. Det gäller bl. a. frågan om vilka särskilda behov som kan härledas till samernas ställning som urbefolkning. Vidare bearbetas i dessa arbetsgrupper frågor om markanvändning, folkrättsliga frågor och frågor om det samiska språkets ställning.

Inför Nordiska rådets session 1984 i Stockholm anmälde ministerrådet sin avsikt att följa utvecklingen i de tre samerättsutredningarna och att verka för en nära samverkan dem emellan. Hösten 1983 hölls ett informellt samrådsmöte mellan företrädare för de tre samerättsutredningarna. Utredarna enades då om att fortsätta sina kontakter, bl. a. genom att göra studiebesök och att utbyta grundmaterial.

Samarbetet mellan utredningarna har under 1984 utvecklats i enlighet med vad ministerrådet uttalade inför förra rådssessionen. Företrädare för utredningarna har sålunda diskuterat gemensamma frågor och informella möten har hållits på sekretariatsnivå. Man har klart insett värdet av tät kontakt och enats om att fortsätta samverkan genom regelbundna möten. Ministerrådssekretariatet kan delta som observatör. Den första större konkreta uppgiften att lösa gemensamt blir en beskrivning av gällande rätt för rennäringsen och för skyddet av denna näring i de tre ländernas lagstiftning och lagtillämpning.

Ministerrådet bedömer att man härigenom har fått en garanti för att

arbetet i utredningarna får en så likartad utveckling och inriktning som de nationella förutsättningarna tillåter.

Samiskt kulturliv

Nordisk Ministerråd (kultur- och undervisningsministrene) vedtok høsten 1983 å bevilge midler slik at Nordisk Sameråd kunne engasjere en kultursekretær, som skal utrede mulighetene for utvikling av samiske kulturaktiviteter, samt hvordan aktivitetene kan finansieres med nordiske, nasjonale og regionale/lokale midler.

Kultursekretæren er engasjert for treårsperioden 1984–86 og de mest aktuelle utredningssaker er nå spørsmålet om et samisk teater, et felles sekretariat for de samiske kunstnerorganisasjonene, bedre distribusjon av samisk litteratur i samiskspråklige områder og stimulering av samiske kulturarbeidere i form av kultur-, arbeids- og reisestipend.

Ministerrådet har dessuten tatt opp spørsmålet om vedtektene for enkelte støtteordninger kan revideres slik at samiske aktiviteter kan tilgodeses med støtte. Et eksempel på dette er Ministerrådets vedtak høsten 1984 om at samisk idrettsvirksomhet fra 1985 kan få tilskudd fra den nordiske idrettsbevilgning. Det er også vedtatt av Ministerrådet at det nå kan nomineres et samisk skjønnlitterært verk til Nordisk Råds litteraturpris og at det er Den samiske forfatterforening som eventuelt skal foreslå et slikt bokverk.

Ad. pkt. 2:

Nordkalottkommittén (NKK) har till oppgift att främja samarbetet på det regionalpolitiska och arbetsmarknadspolitiska området på Nordkalotten i syfte att påverka sysselsättningen i området. NKK:s arbetsgrupp för rennärings-samarbetet på Nordkalotten, som tillsattes efter rekommendationer på ett seminarium om rennäringsens ekonomi år 1977, har fortsatt sin verksamhet, med inriktning på rensjukdomar och på renskötsel. Nordkalottkommitténs avsikt är att omorganisera rennärings-samarbetet på Nordkalotten med sikte på att samarbetet på detta område kan knytas närmare till de regionala branschorganen som också skall ha större ansvar för den fortsatta verksamheten. Kommittén betonar att genom en omorganisation bör samarbetstraditionen kunna förstärkas.

Nordiska ämbetsmannakommittén för regionalpolitik (NÄRP) har under 1984 fortsatt verksamheten i Norra försöksområdet för gränskommunalt samarbete i glesbygden. Verksamheten omfattar tre delområden med var sin ledningsgrupp. Inom dessa områden pågår flera projekt som är av intresse för den samiska befolkningen:

- Biblioteksbusssverksamheten, vars finansiering har fortsatt med nationella medel från och med 1983. Bussen går turer i alla tre länderna och har all litteratur som utgetts på samiska. Det arbetas för att få igång biblioteksbusssverksamheten också inom Karasjok och Utsjoki kommuner på basis av nationell finansiering.

- Under 1984 har en telefonkatalog getts ut för kommunerna Utsjoki, Tana och Karasjok. Katalogen som även innehåller information om serviceutbudet i regionen har tryckts på tre språk, dvs. norska, samiska och finska.
- Informations- och näringskontoret har arbetat i syfte att förbättra förutsättningarna för näringslivet i området samt utveckla samarbetet mellan kommunernas näringskonsulter/tiltaks konsulenter. Nordisk finansiering upphör i slutet av 1984 enligt principen att nordiskt bidrag beviljas under en period av högst tre år. De deltagande kommunerna har ansökt om nationell finansiering till fortsättning av verksamheten därefter.
- Gemensamma kultur- och idrottsaktiviteter har arrangerats med nordisk och nationell finansiering.
- Samarbete mellan skolväsendena (gemensamma lärartjänster, lägerskolor osv.) har fortsatt under året.
- Turismen har stor betydelse för ekonomin och sysselsättningen i området. Som ett led i arbetet har kartläggning och utveckling av traditionella marknader startats.
- Inom området Utsjoki, Tana och Karasjok har arbetet med en plan för sport- och näringsfiske i Tana-vassdraget startats.

Meddelande

om rekommendation nr 14/1975 angående språk- undervisning för finska barn i Sverige m. m.

(Överlämnat av Sveriges regering)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar

1. regeringen i Sverige att i samråd med Finlands regering vidtaga åtgärder för att öka möjligheten för de i Sverige bosatta finska barnen att erhålla undervisning i och på sitt modersmål samt
2. regeringarna i Finland och Sverige att vidtaga åtgärder för att trygga rekryteringen av tvåspråkiga lärare.

Sveriges regering (utbildningsdepartementet) meddelar den 11 januari 1985 å *Finlands och Sveriges regeringars vägnar*:

Sveriges regering har i budgetproposition för 1985/86 behandlat vissa av språk- och kulturarvsutredningens (SKU) förslag som har en mer principiell karaktär. I propositionen framhålls bl. a. att syftet med undervisningen av elever med annat hemspråk än svenska bör vara att stödja elevens språkutveckling med förankring i det egna modersmålet och därigenom främja utvecklingen mot aktiv tvåspråkighet. Därför förutsättes att barnet har etablerade kunskaper i ett annat språk än svenska genom att minst en förälder/vårdnadshavare har detta språk som sitt modersmål och använder det i sitt umgänge med barnet, dvs. att det är barnets dagliga umgänges-språk i hemmet.

I likhet med utredningen framhåller regeringen det önskvärda i att hemspråksundervisning, där så är praktiskt möjligt, skall kunna erbjudas elever utanför schemalagd tid. Härigenom går eleven inte miste om annan undervisning. Denna fråga bör avgöras på lokal nivå utifrån lokala behov och förutsättningar.

I propositionen föreslås att hemspråksklasser och sammansatta klasser skall få anordnas fr. o. m. läsåret 1985/86 med jämkade timplaner på grundskolans låg- och mellanstadier. Vilken organisationsmodell som skall väljas avgörs av skolstyrelsen (kommunen) utifrån de allmänna målen för skolan, elevens behov av språkstöd och lokala förhållanden. En förutsättning för att få anordna sådana klasser är att undervisningen i och på

svenska får en sådan omfattning att eleverna kan undervisas huvudsakligen på svenska på högstadiet.

I propositionen redovisas också de särskilda åtgärder för finskspråkiga elever i grundskolan som föreslås. Det konstateras att den finska gruppen intar en särställning med hänsyn till bl. a. den fria nordiska arbetsmarknaden och det till följd härav stora antalet finskspråkiga invandrare samt de nära banden mellan Finland och Sverige. Det förordas därför att en pedagogisk utvecklingsverksamhet inleds i några kommuner med ett stort antal finskspråkiga elever. Denna verksamhet bör kunna bedrivas antingen i form av utvecklingsenheter eller i annan lämplig form. Till denna utvecklingsverksamhet bör också knytas en försöksverksamhet med tvåspråkig utbildning på högstadiet.

Regeringen beslutar om i vilka kommuner verksamheten skall bedrivas och fastställer ramtimplaner för försöksverksamheten på högstadiet. En utgångspunkt är att kraven på färdigheter i svenska inte får sättas lägre än vad som i övrigt gäller för invandrarbarnens undervisning. En kontinuerlig utvärdering av verksamheten föreslås i förhållande till bl. a. tvåspråkighetsmålet och till hur eleverna klarar sig i fortsatta studier och vid inträde på arbetsmarknaden.

Genom omprioritering föreslås medel för särskilda insatser i samband med den pedagogiska utvecklingsverksamheten och för övriga förslag som t. ex. förbättrad information om finländska elevers skolgång i samband med flyttning mellan länderna.

När det gäller gymnasieskolan konstateras i propositionen att försöksverksamhet med finskspråkig gymnasial utbildning pågår i Stockholm. Den första kullen av eleverna har ännu inte hunnit avsluta sin utbildning och det är därför för tidigt att dra några slutsatser av försöksverksamheten. Verksamheten skall utvärderas och när resultatet föreligger kommer det att utgöra ett viktigt underlag för ställningstagande i frågan.

När det gäller lärarutbildningen har universitets- och högskoleämbetet (UHÄ) genomfört en utvärdering av hemspråksutbildningen och den särskilda klasslärarutbildningen för finskspråkiga studerande och föreslår därvid att dessa utbildningar slås ihop till en ny utbildning som ger kompetens att undervisa i och på hemspråket på grundskolans låg- och mellanstadier och att undervisa i hemspråket på högstadiet och i gymnasieskolan samt i hemspråksstöd i förskolan.

I budgetpropositionen föreslås att SÖ och UHÄ får i uppdrag att göra en analys av lärarbehovet innan regeringen tar ställning till UHÄ:s förslag.

Meddelande

om rekommendation nr 3/1976 angående inter-nordisk giltighet för körkort

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd anbefaler Nordisk Ministerråd

1. snarest mulig at gennemføre de forslag, som er fremført i Nordisk Trafiksikkerhedsråds rapport 6, Kørekort i Norden, således at førerbevis udstedt i ét nordisk land er gyldigt i et andet nordisk land, også når vedkommende tager fast bopæl, og

2. at gennemføre ensartede nordiske bestemmelser om gyldighed af førerbevis for erhvervsmæssig kørsel.

Nordiska ministerrådet meddelar den 30 november 1984:

Danmark, Norge, Sverige og Finland har gennemført ordninger, hvorefter et førerbevis udstedt i et nordisk land er gyldigt i et andet nordisk land – også når vedkommende tager fast bopæl i det pågældende land.

I Island vil der ved en forestående lovændring blive foreslået sådanne ændringer, at en tilsvarende ordning kan gennemføres i Island.

Nordisk Trafiksikkerhedsråd har anbefalet regeringerne i Danmark, Norge, Sverige og Finland at overveje med henblik på snarlig gennemførelse et forslag til en nordisk overenskomst om kørekort og bilregistrering. Forslaget indeholder en ajourføring af de bilaterale overenskomster fra 1956 med forskellige udvidelser. Samtidig har Nordisk Trafiksikkerhedsråd ligeledes anbefalet regeringen i Island at tilslutte sig en sådan fælles overenskomst. Det er oplyst, at de regler, der er foreslået i overenskomsten, vil kunne gennemføres i Island, når en forestående lovændring er gennemført.

Under hensyntagen til at forslaget om en inter-nordisk gyldighed for kørekort endnu ikke kan gennemføres i Island, er det ministerrådets hensigt, at Nordisk Trafiksikkerhedsråd fortsat skal følge bestræbelserne for at gennemføre rekommandationens forslag.

Meddelande

om rekommendation nr 7/1976 angående distribution av AV-material

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1. att fastställa regler som gör det möjligt för auktoriserade organ att utan tullgranskning in- och utföra AV-material av undervisnings-, informations-, kulturell och vetenskaplig karaktär mellan de nordiska länderna.
2. att vidtaga åtgärder i syfte att etablera ett effektivt nordiskt samarbete beträffande distribution av AV-material av undervisnings-, informations-, kulturell och vetenskaplig karaktär, varvid de språkliga minoriteternas och de små kulturområdenas möjligheter att erhålla förbättrad service beträffande AV-material särskilt bör beaktas.

Nordiska ministerrådet (kultur- och undervisningsministrarna) meddelar den 10 december 1984:

En udredning ved en sagkyndig, som har støttet sig på en nordisk referencegruppe, forventes at foreligge i begyndelsen af 1985.

Kulturutskottets betänkande

över meddelandet om rekommendation angående TV-program för sjöfolk

(Meddelandet, se s. 2191)

Till kulturutskottet har hänvisats av Nordiska ministerrådet till Nordiska rådets 33:e session avgivet meddelande om rekommendation nr 8/1976 angående TV-program för sjöfolk.

Utskottet noterar att en nordisk konferens om videofrågor har anordnats under 1984 och att en av konklusionerna under konferensen var att det finns juridiska och upphovsrättsliga förutsättningar för att verkställa nordisk distribution av TV-program för sjöfolk, men att involverade samarbetsparter på området bör träffa nödvändiga avtal härom.

Utskottet konstaterar att syftet med rekommendationen i viss mån har uppnåtts, och anser att det inte finns några skäl att kvarhålla rekommendationen på rådets dagordning.

Utskottet föreslår

att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser rekommendation nr 8/1976 för rådets del slutbehandlad.

Stockholm den 1 februari 1985

Georg Andersson (S)

Stefán Benediktsson (Bj.)

Kirsti Kalle Grøndahl (A)

Eiður Guðnason (A.)

Förman

Tytti Isohookana-Asunmaa (K)

Jens Peter Jensen (V)

Karen Højte Jensen (KF)

Tyra Johansson (S)

Gunnel Jonäng (c)

Hanna Kvanmo (SV)

Paavo Lipponen (Sdp)

Tore Nilsson (m)

Sture Palm (s)

Erlendur Patursson (Tvfl)

Robert Pedersen (S)

Håkon Randal (H)

Gunvor Schnitler (H)

Reiulf Steen (A)

Otto Steenholdt (At)

Pekka Tuominen (ÅSD)

Pirkko Turpeinen (Skdl)

Meddelande

om rekommendation nr 8/1976 angående TV-program för sjöfolk

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att utreda förutsättningarna och formerna för en samnordisk distribution och produktion av TV-program för sjöfolk.

Nordiska ministerrådet (kultur- och undervisningsministrarna) meddelar den 10 december 1984:

For dette arbejde er der redegjort i forbindelse med *rek. nr 15/1973*.

Meddelande

om rekommendation nr 6/1977 angående förkortning av arbetstiden

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att utreda de samhällsekonomiska och sociala konsekvenser som en betydande arbetstidsförkortning kommer att medföra.

Nordiska ministerrådet meddelar den 30 november 1984:

Från att tidigare ha behandlats inom arbetsmiljösektorn behandlas arbetstidsfrågor numera tvärssektoriellt i det nordiska samarbetet.

En översiktlig redogörelse för resultaten av samarbetet på området samt planer för fortsatta åtgärder lämnas i ministerrådets verksamhetsberättelse (CI, kapitel I, avsnitt 5 b).

Meddelande

om rekommendation nr 12/1977 angående handlingsprogram för förbättrad språkförståelse i Norden

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att snarast framlägga ett samlat handlingsprogram för förbättrad språkförståelse i Norden och i det nordiska samarbetet.

Nordiska ministerrådet (kultur- och undervisningsministrarna) meddelar den 10 december 1984:

Nordiska ministerrådet hänvisar till tidigare meddelanden till Nordiska rådet om åtgärder genomförda inom ramen för ökad språkförståelse i Norden samt till den årliga verksamhetsrapporteringen i C 1.

Litteraturantologin för årskurserna 4–6, "Barn i Norden", utkom under hösten 1984.

Arbetet med en kartläggning av det gymnasiala stadiet på området beräknas bli avslutat våren 1985. I samband med utredningsarbetet värderas frågan om en nordisk litteraturantologi för gymnasiestadiet (jfr. rek. nr 10/1981/k).

Kartläggningen av grannspråksundervisningen inom vuxenutbildningen och folkbildningen pågår och förväntas föreligga under 1985.

BILAGA

Fråga vid Nordiska rådets 33:e session angående genomföringen av handlingsprogrammet för förbättrad språkförståelse

(Se sak E 8, s. 2386)

Kulturutskottets betänkande

över meddelandet om rekommendation angående undersökning av utvecklingen av kulturkonsumtionen i de nordiska länderna

(Meddelandet, se s. 2196)

Till kulturutskottet har hänvisats av Nordiska ministerrådet till Nordiska rådets 33:e session avgivet meddelande om rekommendation nr 16/1977 angående undersökning av utvecklingen av kulturkonsumtionen i de nordiska länderna.

Utskottet konstaterar att ministerrådet i sitt meddelande hänvisar till en sammanfattande rapport, som har utkommit 1984 om de diskussioner om kulturindustri och nordisk kulturpolitik som fördes på ett av ministerrådet anordnat seminarium. Utskottet noterar att seminariet hölls redan 1982.

I meddelandet anges ett antal områden på vilka det finns ett behov av fortsatta insatser såväl nordiskt som nationellt. Utskottet noterar att ministerrådets arbetsgrupp för kultur- och massmedier kommer att arbeta vidare med uppföljningen av rekommendationen.

Utskottet finner det positivt att arbetet med en nordisk kulturstatistik har förts vidare.

Utskottet anser att syftet med rekommendationen i viss mån har kunnat förverkligas, och förutsätter att närmare information om aktiviteter på de områden som anges i meddelandet i fortsättningen ges i ministerrådets berättelse (C 1). Mot bakgrund härav anser utskottet att det inte längre

föreligger några skäl att kvarhålla rekommendationen på rådets dagordning, och föreslår,

att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser rekommendation nr 16/1977 för rådets del slutbehandlad.

Stockholm den 1 februari 1985

<i>Georg Andersson (s)</i>	<i>Stefán Benediktsson (Bj.)</i>
<i>Kirsti Kolle Grøndahl (A)</i>	<i>Eiður Guðnason (A.)</i>
	Förman
<i>Tytti Isohookana-Asunmaa (K)</i>	<i>Jens Peter Jensen (V)</i>
<i>Karen Højte Jensen (KF)</i>	<i>Tyra Johansson (s)</i>
<i>Gunnel Jonäng (c)</i>	<i>Hanna Kvanmo (SV)</i>
<i>Paavo Lipponen (Sdp)</i>	<i>Tore Nilsson (m)</i>
<i>Sture Palm (s)</i>	<i>Erlendur Patursson (Tvfl)</i>
<i>Robert Pedersen (S)</i>	<i>Håkon Randal (H)</i>
<i>Gunvor Schnitler (H)</i>	<i>Reiulf Steen (A)</i>
<i>Otto Steenholdt (At)</i>	<i>Pekka Tuominen (ÅSD)</i>
	<i>Pirkko Turpeinen (Skdl)</i>

Meddelande

om rekommendation nr 16/1977 angående undersökning av utvecklingen av kulturkonsumtionen i de nordiska länderna

(överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att låta utföra en undersökning av utvecklingen av kulturkonsumtionen i de nordiska länderna med särskild hänsyn till hur den internationella masskulturindustrin påverkar kulturlivet.

Nordiska ministerrådet (kultur- och undervisningsministrarna) meddear den 10 december 1984:

I 1984 er der udkommet en sammenfattende rapport om de diskussioner om kulturindustri og nordisk kulturpolitik, der fandt sted på ministerrådets seminar om dette emne på Örenäs slott i Sverige. I seminaret deltog repræsentanter fra Nordisk Råds kulturudvalg, de nationale parlamenters kulturudvalg samt nordiske kulturarbejdere, forskere og statistikere. Desuden blev der gennemført interviews med de daværende nordiske kulturministre om problemstillingen.

Seminarets konklusioner er:

at der er behov for nationalt som nordisk at igangsætte en grundlæggende kulturpolitisk diskussion i relation til de sociale og kulturelle konsekvenser af den informationsteknologiske udvikling.

at indsætterne for at opbygge og udvikle mediekundskab og en kreativ anvendelse af de nye medier i skole, voksenoplysning og gennem oplysning af lokale og centrale kulturinstitutioner, bør intensiveres.

at hverdags- og lokalkulturen i Norden bør stimuleres som alternativ til den kulturindustrielle udvikling,

at det er afgørende at forbedre de kunstneriske produktionsmuligheder i relation til den almindelige teknologiske udvikling,

at udviklingen på medieområdet har aktualiseret behovet for kulturforskning om relationerne mellem samfunds-, kultur- og medieudvikling samt opbygning af en kultur- og mediestatistik, der kan tilføre kvantitative informationer om udviklingen.

Af relevans for rekommandationen er også det arbejde, der foregår om

forbrugeren og de nye medier ved Nordisk Embedsmandskomité for konsumentspørgsmål (NEK).

I relation til rekommandationen er arbejdet på at udvikle en nordisk kulturstatistik videreført af en særskilt arbejdsgruppe i samarbejde med Nordisk udvalg for uddannelses- og kulturstatistik (NUUK) og Nordisk Statistisk Sekretariat.

Arbejdet har omfattet:

- udarbejdelse af nye tabeller på medieområdet til Nordisk Statistisk Årsbog for 1985,
- udarbejdelse af udkast til en fælles nordisk spørgeskemaundersøgelse om kulturel deltagelse,
- drøftelse af mulighederne for udvikling af individorienteret kulturstatistik samt statistik, der omfatter registrering af offentlige og private udgifter til kulturmål.

Endvidere har arbejdsgruppen indhentet synspunkter fra de nationale kulturdepartementer og mediekommissioner ang. behovet for statistik i relation til de nye medier. Konklusionen fra denne rundspørge er bl. a., at statistik ang. video, radio og TV må indgå som et af de vigtigste momenter i den fortsatte udvikling af kulturstatistik.

Ministerrådet har i 1984 deltaget i UNESCOs arbejde for at opnå en standardisering af den europæiske kulturstatistik.

Ministerrådet vil på baggrund af ovennævnte arbejde på rek. nr. 16/1977 vurdere, hvilke problemområder, der egner sig til fortsat undersøgelse og diskussion, blandt andet i relation til det arbejde, der foregår på det børnekulturelle område, samt gennem arbejdet om kultur og massemedier. Meddelelse om dette er givet i forbindelse med *rek. nr 15/1973*.

Ministerrådet skal på denne baggrund konstatere, at de spørgsmål, der er rejst i rekommandationen er ført så langt, som det er praktisk muligt.

Social- och miljöutskottets betänkande över meddelandet om rekommendation angående euro- peisk miljöskyddskonvention

(Meddelandet, se s. 2199)

Till Nordiska rådets social- och miljöutskott har hänvisats meddelande om rekommendation nr 7/1978 angående europeisk miljöskyddskonvention.

I meddelandet erinras om att internationella konventioner ingåtts om bl. a. naturskydd, havsföroreningar och senast på luftföroreningsområdet. Vidare erinras om de nordiska ländernas förslag om 30% minskning av utsläppen av svaveldioxid fram till 1993, som fått anslutning av 20 länder. Ministerrådet anser för sin del, att syftet med rekommendationen härigenom är uppnått och av svaret på en fråga vid förra sessionen framgick att ministerrådet ej ansåg det lämpligt att arbeta för en mer omfattande europeisk konvention än den som åstadkommits genom ECE-konventionen om långväga gränsöverskridande luftföroreningar.

Utskottet noterar, att rapportering om det internationella samarbetet sker i ministerrådets *berättelse C 1* och att ytterligare resultat av rekommendationen ej är att emotse.

Mot bakgrund av det ovan anförda föreslår utskottet

att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser att rekommendationen nr 7/1978 för rådets del är slutbehandlad.

Stockholm den 31 januari 1985

Margrete Auken (SF)

Poul Henrik Houe (KF)

Arne Andersson (m)

Timo Kietäväinen (K)

Jo Benkow (H)

Grethe Lundblad (s)

Förman

Dorte Bennedsen (S)

Astrid Murberg Martinsen (A)

Kaj Bärlund (Sdp)

Pétur Sigurdsson (Sj)

Rune Gustavsson (c)

Odd With (Kr. F.)

Meddelande

om rekommendation nr 7/1978 angående europeisk miljöskyddskonvention

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar att verka för utarbetande och antagande av en europeisk miljöskyddskonvention.

Nordiska ministerrådet meddelar den 6 december 1984:

Der foregår et omfattende samarbejde om miljøbeskyttelsesspørgsmål i Europa. Samarbejdet har forskellige mål og former og strækker sig fra informationsudveksling, forsknings- og udredningsvirksomhed, iværksættelse af bestemmelser og tiltag og til indgåelse af forpligtende konventioner.

På flere delområder af miljøbeskyttelsessamarbejdet er der indgået internationale konventioner, bl. a. om naturværn – og vand – og havforureningsspørgsmål. Senest er der på luftforureningsområdet indgået en konvention om langtransporteret grænseoverskridende luftforurening. Danmark, Norge, Sverige og Finland har ratificeret konventionen, som trådte i kraft 16. marts 1983. De nordiske lande har gjort en stor indsats på dette område, særlig med hensyn til "sur nedbør" – problemerne, hvor det nordiske forslag om en reduktion i udslippene med svovldioxid på mindst 30% før 1993 nu har fået tilslutning af 20 lande. Også med hensyn til problemerne med udstødningsgasserne – bilavgasserne – fra motorkøretøjer har de nordiske lande taget initiativer.

Der er i kapitlet om miljøbeskyttelse i ministerrådets årsberetning redegjort for de nordiske landes deltagelse i det internationale miljøbeskyttelsessamarbejde inden for forskellige områder som luftforurening, støjbekæmpelse og kontrol med kemiske stoffer og produkter.

På denne baggrund anses Nordisk Råds initiativ om etablering af en europæisk miljøbeskyttelseskonvention som værdifuld. Det må dog antages, at det er mere hensigtsmæssigt at satse på begrænsende løsninger inden for de enkelte dele af miljøbeskyttelsesområdet, som vil få størst praktisk betydning for forureningsproblemerne i Europa.

Ministerrådet mener på denne baggrund, for sin del, at hensigten med rekommendationen er opnået, og at den fremtidige rapportering kan gives i ministerrådets årlige beretning.

Meddelande

om rekommendation nr 9/1978 angående konvention till skydd för ozonskiktet

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar att verka för en internationell konvention till skydd för ozonskiktet.

Nordiska ministerrådet meddelar den 6 december 1984:

Spørsmållet om etablering af en international konvention for værn af ozonlaget – dvs. restriktioner mod udslip af clorfluorcarboner (CFC) til atmosfæren – er taget op til diskussion både i Organisationen for økonomisk samarbejde og udvikling (OECD) og FN's miljøbeskyttelsesprogram (UNEP).

I OECD har arbejdet ad hoc-karakter og drives ved hjælp af frivillige bidrag fra interesserede lande.

FN's miljøstyrelse besluttede ved sit niende møde (Nairobi 13–26. maj 1981) på nordisk initiativ at indlede forhandlinger om en global konvention til beskyttelse af ozonlaget. Beslutningen indebar at der nedsattes en mellemstatslig forhandlingsgruppe med teknisk og juridisk ekspertise med mandat til at påbegynde konventionsarbejdet. Den svenske regering var vært ved gruppens første møde den 20–29. januar 1982.

Den første rapport fra gruppen blev drøftet på FN's miljøstyrelses tiende møde den 20. maj–2. juni 1982. Rapporten indeholdt et udkast til konvention, og man drøftede almene foranstaltninger bl. a. udveksling af videnskabelig information. Møder har siden været holdt i december 1982, samt april og oktober 1983. Forhandlingsgrundlaget har bl. a. været et nordisk forslag om tiltag for at kontrollere, begrænse og reducere brugen og udslippene af CFC.

Efter nye forhandlinger i maj og oktober 1984 ser det ud til, at en konvention vil kunne vedtages i foråret 1985. Konventionen vil indeholde almene bestemmelser om bl. a. information og om videnskabeligt samarbejde med hensyn til spørsmållet om beskyttelse af ozonlaget. Der arbejdes endvidere på et fælles protokolforlag om tiltag for mindskning af udslippet af clorfluorcarboner. Sverige, Norge, Finland, USA og Canada står sammen om forslag til reduktioner på aerosolsiden og fortsatte udredninger af forudsætninger for begrænsning på ikke-aerosolområdet, f. eks. med hensyn til skumplast, køle- og løsningsmidler. Protokolforslaget har principiel støtte fra yderligere et antal lande, heriblandt Danmark.

Social- och miljöutskottets betänkande över meddelandet om rekommendation angående åtgärder mot uppkomsten av handikapp

(Meddelandet, se s. 2202)

Till Nordiska rådets social- och miljöutskott har hänvisats meddelande om rekommendation nr 13/1978 angående åtgärder mot uppkomsten av handikapp. Av meddelandet framgår bl. a., att Nordiska medicinalstatistikkommittén (NOMESKO) genomfört en kartläggning av bl. a. de nuvarande registren på området och till kartläggningen fogat flera rekommendationer, som berör det fortsatta utvecklingsarbetet i denna fråga. Bl. a. förordas ett nordiskt handikappregister. I samband därmed bör enligt kommittén en nordisk klassifikation av handikapp utarbetas.

Under ett seminarium behandlades frågor som rör tidig identifiering av handikapp, registrering, klinisk genetik samt fosterdiagnostik. En nordisk kontaktgrupp följer upp detta med regelbunden mötesverksamhet. Några generella riktlinjer för åtgärder i syfte att förhindra uppkomsten av handikapp är enligt meddelandet inte att vänta för närvarande.

Mot bakgrund av det ovan anförda finner utskottet att rekommendationen till väsentlig del är uppfylld och föreslår

att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser att rekommendationen nr 13/1978 för rådets del är slutbehandlad.

Stockholm den 31 januari 1985

Margrete Auken (SF)

Poul Henrik Houe (KF)

Arne Andersson (m)

Timo Kietäväinen (K)

Jo Benkow (H)

Grethe Lundblad (s)

Förman

Kaj Bärlund (Sdp)

Pétur Sigurdsson (Sj)

Rune Gustavsson (c)

Odd With (Kr. F.)

Meddelande

om rekommendation nr 13/1978 angående åtgärder mot uppkomsten av handikapp

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1. att låta utreda orsakerna till uppkomsten av handikapp under barns tidiga utvecklingsskeden samt
2. att på grundval av denna utredning dra upp riktlinjer för åtgärder för att förhindra uppkomsten av handikapp.

Nordiska ministerrådet meddelar den 30 november 1984:

Nordiska socialpolitiska kommittén har givit Nordiska medicinalstatistikkommittén (NOMESKO) i uppdrag att genomföra en kartläggning av bl. a. vad de nuvarande registren på området kan ge för kunskap. Den isländska delegationen i NOMESKO har genomfört en förstudie, som inriktats på födelseregistreringen i Norden.

NOMESKO har till kartläggningen fogat flera rekommendationer, som berör det fortsatta utvecklingsarbetet i denna fråga. Bl. a. förordas en fördjupad studie av registreringsfrågan. NOMESKO framför också tanken på ett nordiskt handikappregister. I samband därmed bör en nordisk klassifikation av handikapp utarbetas.

NOMESKO:s rapport har varit föremål för remissbehandling.

Ett nordiskt seminarium om fosterdiagnostik och förebyggande av uppkomsten av handikapp hos barn hölls i Helsingfors den 9–11 februari 1983 på initiativ av de nordiska medicinaldirektörerna och som ett led i det fortsatta uppföljningsarbetet.

Under seminariet behandlades frågor som rör tidig identifiering av handikapp, registrering, klinisk genetik samt fosterdiagnostik. Vid medicinaldirektörernas möte i Røros den 20–22 april 1983 beslöts bl. a. att den grupp som ansvarat för seminariets genomförande skall utgöra en nordisk kontaktgrupp med regelbunden mötesverksamhet. Gruppen har hållit två möten under år 1984. Några generella riktlinjer för åtgärder i syfte att förhindra uppkomsten av handikapp är inte att vänta för närvarande.

Meddelande

om rekommendation nr 1/1979 angående program för nordiskt regionalpolitiskt samarbete

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

(Ekonomiska utskottets betänkande över meddelandet, se C 1)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommenderer Nordisk Ministerråd å vedta et handlingsprogram for det nordiske regionalpolitiske samarbeid, vesentlig i samsvar med ministerrådsforslag B 28/e.

Nordiska ministerrådet meddelar den 30 november 1984:

Nordiska ministerrådet (de för regionalpolitiken ansvariga ministrarna) fastställde den 2 april 1979 gällande nordiska regionalpolitiska handlingsprogram.

Efter att ha arbetat med genomförandet av handlingsprogrammet i ca två år och som led i arbetet med att utveckla och effektivisera samarbetet företog NÄRP 1981 en grundlig genomgång och värdering av de olika verksamhetsområdena och utarbetade i detta sammanhang en omfattande rapport (*NU 1981:12* Gjennomføringen av det nordiske regionalpolitiske handlingsprogrammet 1979). Rapporten behandlades på det regionalpolitiska ministermötet i november 1981, i möte med Nordiska rådets ekonomiska utskott i december 1981 och på Nordiska rådets session i mars 1982. I alla organ fick NÄRP tillslutning till de riktlinjer och ramvillkor som har dragits upp för det fortsatta regionalpolitiska samarbetet.

Med utgångspunkt i handlingsprogrammet (*NU A 1978:11*) och statusrapporten om genomförandet av detta (*NU 1981:12*), har NÄRP löpande arbetat med programmets utveckling mot bakgrund av de erfarenheter som vunnits och de synpunkter som framkommit. Det har speciellt arbetats med följande element i handlingsprogrammet under år 1984. De två första har sitt ursprung i rekommendationer från Nordiska rådets session 1984. De gäller program för förstärkning och utveckling av Nordkalott-samarbetet samt vidareföring av Nordiska investeringsbankens regionallåneordning.

Arbetet med förstärkning och utveckling av Nordkalott-samarbetet har inletts i enlighet med ministerrådets beslut den 7 maj 1984. Nordkalottkommitténs sammansättning har förnyats enligt principen att få en starkare regional representation både från planerings- och arbetsmarknadsmyndigheterna. Kommittén har också utarbetat ett förslag till ny arbetsordning. Det hänvisas i övrigt till årsberättelsen för år 1984 (C1).

Nordiska investeringsbankens (NIB) regionallåneordning har vidareförts i enlighet med ministerrådets beslut den 25 juni 1984, vilket betyder att perioden har förlängts fram till den 1 april 1986 och att låneordningen har utvidgats geografiskt till att också omfatta Grönland. Låneramen för 1984 har fastställts till 80 milj. NOK. För perioden 1985–1986 har låneramen fastställts till 50 milj. SDR eller ca 400 milj. NOK. Mot bakgrund av de positiva erfarenheterna med låneordningen på Färöarna och Island, fördelas 40% av låneramen till Västnorden-området (Färöarna, Grönland och Island med en tredjedel vardera) samt till Finland, Norge och Sverige med 20% per land. Det hänvisas i övrigt till årsberättelsen för år 1984 (C1).

Utgående från regionalministrarnas beslut den 7 december 1983 har arbetet med utveckling av Västnorden-samarbetet varit centralt under 1984. Dels har Västnordenskommittén lagt fram ett förslag till hur Västnorden-samarbetet bör utvecklas innehållsmässigt samt vilka resurser detta kräver, och dels har en expertgrupp beskrivit behovet för och vilken roll en utvecklingsfond för Västnorden-området kan spela, samt lagt fram ett förslag därom. Det förstnämnda arbetet resulterar i ministerrådsförslag till Nordiska rådets session 1985.

NÄRP konstaterade i fjol i sitt förslag till budgetprogram för år 1985, att en grundlig revision av gällande handlingsprogram borde företas under år 1985. NÄRP påbörjade dock utvärderings- och revideringsarbetet redan våren 1984 för att få tillräckligt med tid för arbetet. Arbetet har lagts upp på inbegärda erfarenhetsrapporter och synpunkter/förslag på eventuell vida-reföring av verksamheten från de gränsregionala samarbetsområdena, utredningsprojekten och NordREFO. Därtill har engagerats en person för speciella utvärderingsuppgifter samtidigt som NÄRP:s arbetsutskott, i egenskap av styrgrupp för arbetet, även tillvaratar de nationella synpunkterna under det löpande arbetet. På detta sätt avser NÄRP gå igenom det gällande nordiska regionalpolitiska handlingsprogrammet, och lägga fram ett reviderat program för behandling på regionalministernivå och på Nordiska rådets session år 1986.

Meddelande

om rekommendation nr 17/1979 angående medicinsk genetik

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att på basen av genomförd utredning lägga fram förslag till ett organiserat nordiskt samarbete inom den medicinska genetiken med en särskild inriktning på genetiska skaderisker.

Nordiska ministerrådet (kultur- och undervisningsministrarna) meddelar den 10 december 1984:

Som anført i ministerrådets meddelelse vedr. rek. 17/1979 til Nordisk Råds 32. session har ministerrådet anmodet Nordisk forskningspolitisk Råd (FPR) om at vurdere rekommandationen ud fra en samlet forskningspolitisk vurdering.

Efter FPR's opfattelse må denne rekommandation ses i sammenhæng med to andre NR-rekommandationer, nemlig:

rek. nr 13/1978 om åtgärder mot uppkomsten av handikapp

rek. nr 18/1980 om arbetsmiljörisker i samband med graviditet m. m.

I anledning af disse to andre rekommandationer er der i ministerrådsorganernes regie gennemført forskellige specialanalyser og -udredninger om risici ved enkelte kemiske produkter.

Alle tre rekommandationer har imidlertid deres udgangspunkt i en mere almen bekymring for konsekvenserne af de sidste 10–20 års udvikling på det kemisk-tekniske og det biologisk/genetisk-tekniske område.

Samtidig er der en stor interesse for at udnytte den nye bioteknologiske viden i produktionen af f.eks. lægemidler, kemisk-tekniske produkter, levnedsmidler og energi.

Efter FPR's opfattelse er bioteknologi et område, hvor der vil være stor interesse for at udvikle et nordisk samarbejde på tværs af de traditionelle grænser mellem grundforskning og sektorforskning.

FPR har igangsat en udredning af mulighederne for et nordisk samarbejde indenfor forskning og forskeruddannelse på bioteknologiens område. Udredningen skal bl. a. kortlægge behovet for specialisering og arbejdsfordeling i de nordiske lande på baggrund af eksisterende nationale planer, samt fremlægge konkrete forslag til nordiske samarbejdsindsatser. Udredningen forventes at foreligge i løbet af foråret.

Ministerrådet vil tage spørgsmålet op til fornyet behandling, når resultatet af FPR's overvejelser foreligger.

Meddelande

om rekommendation nr 21/1979 angående en nordisk folkhögskola i Västnorge

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att utreda möjligheterna till att i Västnorge upprätta en nordisk folkhögskola eller annan lämplig institution med särskild vikt på det historiska och kulturella sambandet mellan Island, Färöarna och det övriga Norden.

Nordiska ministerrådet (kultur- och undervisningsministrarna) meddelar den 10 december 1984:

Nordisk Råd har tidligere fået meddelelse om, at der er nedsat en arbejdsgruppe til at gennemføre et udredningsarbejde om behov og forudsætninger for en evt. nordisk kulturinstitution i Vest-Norge. På anmodning fra arbejdsgruppen er tidsfristen blevet forlænget med yderligere et år til 1.3.1985.

Meddelande

om rekommendation nr 4/1980 angående samarbete på videogramområdet

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska regeringarna

1) att i nära kontakt med varandra genomföra massmedieutredningar i respektive land och

2) att i skyndsam ordning genomföra en samfällad teknisk granskning av olika videosystem i syfte att få fram underlag för beslut om gemensam nordisk standard och videogramdistribution samt

3) att över huvud taget sträva till samarbete och samordning på mediepolitikens område t. ex. ifråga om upphovsrätten, standardisering, gemensam produktion av videogram för små avnämargrupper, spridning av videogram mellan de nordiska länderna, spridning av videogram via gemensamma nät till nordbor utanför de nordiska länderna inklusive sjöfolk, forskning kring och tillämpning av nya tekniker.

Nordiska ministerrådet (kultur- och undervisningsministrarna) meddelar den 10 december 1984:

Arbejdet med videogramspørgsmål gennemføres i forbindelse med arbejdet for kultur og massemedier. For dette er der redegjort i forbindelse med *rek. nr 15/1973*.

BILAGA

Fråga vid Nordiska rådets 33:e session angående nordiskt samarbete på videogramområdet

(*Se sak E 7, s. 2385*)

Meddelande

om rekommendation nr 5/1980 angående gemensam nordisk bokmarknad

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att utreda möjligheterna att få till stånd en gemensam nordisk bokmarknad, dels för att därigenom öka utbudet av nordisk litteratur på originalspråket i samtliga nordiska länder, dels för att göra det möjligt att köpa nordiska böcker i hemlandet till samma pris som i ursprungslandet.

Nordiska ministerrådet (kultur- och undervisningsministrarna) meddelar den 10 december 1984:

Rekommandasjonen behandlar bl. a. fellesnordisk bokpresentasjon, nordisk bokmesse og samarbeid mellom bokklubber og distribusjon generelt av nabolandslitteratur i de enkelte land.

Embetsmannskomiteen behandlet 19.4.1983 en statusredegjørelse fra Kultursekretariatet om denne sak og konstaterte at Kultursekretariatet i sitt fortsatte arbeid med rekommandasjonen skulle ta utgangspunkt i nevnte statusredegjørelse. Det ble i oktober 1984 holdt et seminar på Håsselby slott der det deltok bl. a. representanter for myndigheter, forleggere, bokhandlere, forfattere og der man drøftet muligheten for å bedre distribusjonen av nabolandslitteratur, spesielt i de nordiske hovedsteder. Konferansen vil bli fulgt opp i form av en arbeidsgruppe der det deltar forleggere og bokhandlere og som konkret vil undersøke muligheten for å få etablert nordiske bokavdelinger i eksisterende bokhandlere i hovedstedene. Arbeidsgruppa tar sikte på å legge fram resultatet av arbeidet i løpet av våren 1985.

Etter de nye vedtekter for Nordisk råds litteraturpris kan Grønland, Færøyene og det samiske språkområdet (repr. ved de respektive forfatterforeninger) hver foreslå ett bokverk.

Trafikutskottets betänkande

över meddelande om rekommendation angående uppdatering av **NORDTRANS**-statistiken och produktion av löpande nordisk transportstatistik

(Meddelandet, se s. 2210)

Till Nordiska rådets trafikutskott har hänvisats meddelande om rekommendation nr 11/1980 angående uppdatering av **NORDTRANS**-statistiken och produktion av löpande nordisk transportstatistik. I rekommendationen hemställs till Nordiska ministerrådet att

1. låta utvärdera vilka statistiska uppgifter i **NORDTRANS**-utredningen som i första hand bör uppdateras,

2. möjliggöra produktion av löpande nordisk transportstatistik.

Av meddelandet till 33:e sessionen framgår att i januari 1983 förelåg rapporten "Behov for og organisering av en felles løpende nordisk transportstatistik" (NKTF-dokument av 13 januari 1983). På uppdrag av NÄT har NKTF i nära samarbete med NUSA arbetat vidare med dessa statistikfrågor, vilket har resulterat i publikationen "Transportarbeidet i Norden 1960–1982", som är en uppdatering av tidigare transportstatistiska publikationer. En avslutande del väntas föreligga vid årsskiftet 1984/1985. Vidare har NÄT och NKTF beslutat att en uppdatering av nordisk transportstatistik skall ske med två till tre års mellanrum.

Mot bakgrund av det ovan anförda föreslår utskottet

att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser rekommendation nr 11/1980 för rådets del slutbehandlad.

Stockholm den 29 januari 1985

Lilli Gyldenkilde (SF)

J.K. Hansen (S)

Margit Hansen-Krone (H)

Guðrún Helgadóttir (Ab.)

Karl-Erik Häll (s)

Olof Jansson (ÅC)

Kurt Ove Johansson (s)

Sakari Knuuttila (Sdp)

Bjarne Mørk Eidem (A)

Per Petersson (m)

Peder Sønnderby (V)

Ole Gabriel Ueland (Sp)

Marjatta Väänänen (K)

Förman

Meddelande

om rekommendation nr 11/1980 angående uppdatering av NORDTRANS-statistiken och produktion av löpande nordisk transportstatistik

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att

1. låta utvärdera vilka statistiska uppgifter i NORDTRANS-utredningen som i första hand bör uppdateras
2. möjliggöra produktion av löpande nordisk transportstatistik.

Nordiska ministerrådet meddelar den 30 november 1984:

I januari 1983 förelåg rapporten "Behov för og organisering av en felles løpende nordisk transportstatistikk" (NKTF-dokument av den 13 januari 1983).

Uppföljningsarbeidet som har utført av NKTF på oppdrag av NÄT och i nära samarbeide med Nordiska utskottet for samferdselsstatistikk har resulterat i publikasjonen "Transportarbeidet i Norden 1960–1982" (NKTF-publikasjon nr 43 – juni 1984) som er en oppdatering av tidligere transportstatistiske publikasjoner (NKTF:s rapporter nr 9, 31 og 38). En avsluttende del ventas foreligga ved årsskiftet 1984–1985.

Vidare har NÄT och NKTF beslutat att en uppdatering av nordisk transportstatistik skall ske med två till tre års mellanrum.

Mot denna bakgrunn bör rekommendationen, enligt ministerrådets mening, kunna anses sluttbehandlad.

Juridiska utskottets betänkande

över meddelandet om rekommendation angående upplysning och forskning om de mänskliga rättigheterna

(Meddelandet, se s. 2212)

Juridisk udvalg har den 29. januar 1985 afgivet betænkning over medlemsforslag A 687/j om samarbejde for de menneskelige rettigheder. Betænkningen indeholder forslag til rekommandation, og det er juridisk udvalgs opfattelse, at en vedtagelse af dette rekommandationsforslag bør erstatte rekommandation nr. 13/1980 på rådets sagliste.

Under henvisning hertil indstiller juridisk udvalg,

at Nordisk Råd tager meddelelsen om rekommandation nr. 13/1980 angående oplysning og forskning om de menneskelige rettigheder til efterretning og anser rekommandationen for færdigbehandlet for rådets vedkommende.

Stockholm, den 29. januar 1985

Lennart Andersson (s)

Flemming Hansen (KF)

Finn Kristensen (A)

Jan Petersen (H)

Heikki Riihijärvi (Smp)

Bernhardt Tastesen (S)

Formand

Mikko Elo (Sdp)

Guttorm Hansen (A)

Hans Nyhage (m)

Tuulikki Petäjänemi (Kok)

Jens Steffensen (KrF)

Friðjón Þórðarson (Sj.)

Meddelande

om rekommendation nr 13/1980 angående upplysning och forskning om de mänskliga rättigheterna

(Överlämnat av Danmarks, Finlands, Islands, Norges och Sveriges regeringar)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd opfordrar Nordisk Ministerråd til:

1. at undersøge mulighederne for på fællesnordisk grundlag og gennem udnyttelse i videst muligt omfang af bestående nationale og internationale organisationer og komiteer at koordinere og intensivere forskning og undervisning i samt udbredelse af kendskabet til og arbejdet med at udvikle menneskerettighederne og
2. at på denne baggrund undersøge behovet for et nordisk samarbejdsorgan.

Danmarks, Finlands, Islands, Norges och Sveriges regeringar meddelar den 20 december 1984:

De nordiska länderna har en gemensam syn på frågor som rör skyddet och främjandet av de mänskliga rättigheterna. Det är därför naturligt att länderna har ett nära och aktivt samarbete kring dessa frågor. Detta samarbete sker i olika former i samband med det internationella arbetet till förmån för de mänskliga rättigheterna i främst FN och – utan Finland – i Europarådet; (jfr. ministerrådets verksamhetsberättelse för 1984, kapitel I, avsnitt 2 a)).

Frågor om de mänskliga rättigheterna är regelbundet förekommande ämnen på dagordningen för de nordiska utrikesministermötena, senast vid utrikesministermötet i september 1984 i Reykjavík.

Inför de årliga sessionerna med FN:s kommission för de mänskliga rättigheterna anordnas nordiska samrådsmöten mellan ansvariga tjänstemän från utrikesministerierna/-departementen.

Detta samarbete, som i huvudsak får anses utgöra en del av de nordiska ländernas utrikespolitik, fungerar bra. Det finns, enligt regeringarnas bedömning, därför för närvarande inte något behov av en ytterligare institutionalisering i den riktning som anges i rekommendationen.

Därutöver bör framhållas att det nationellt vidtas en rad åtgärder i syfte att sprida kunskap om mänskliga rättighetsfrågor.

I *Danmark* har det internationella arbetet för mänskliga rättigheter diskuterats i en särskild kontaktgrupp mellan en rad ministerier och frivilliga organisationer. Särskilt ekonomiskt stöd ges till upplysnings- och dokumentationsprojekt på området. Det har t. ex. getts ut en vägledning om hur man klagar till Europarådets kommission för de mänskliga rättigheterna. Inom Köpenhamns universitet räknar man med att under 1985 starta en kurs om internationellt skydd av de mänskliga rättigheterna.

I *Finland* bedrivs upplysningsarbete om frågor rörande mänskliga rättigheter bl. a. inom ramen för skolundervisningen liksom genom utrikesministeriets och olika medborgarorganisationers försorg. På senare tid har dessa frågor varit föremål för ökad uppmärksamhet i finska massmedia, bl. a. i form av en serie radioprogram under hösten 1984.

I *Island* pågår omfattande upplysningsarbete, inte minst inom det fria föreningslivet. Som exempel kan nämnas det arbete som görs av Amnesty International's isländska avdelning, Röda Korset m. fl. Kunskap om mänskliga rättigheter sprids självfallet också inom skolans ram.

I *Norge* har man inrättat "Menneskerettighetsutvalget", som består av representanter från Stortinget, vissa departement, forskningsmiljöer och frivilliga organisationer. Utrikesdepartementet ger ekonomiskt stöd till ett särskilt projekt, som syftar till att bl. a. bedriva forskning och att sprida kunskap om de mänskliga rättigheterna. En särskild tidskrift ges ut. Frågan om att inrätta ett norskt institut för mänskliga rättigheter utreds. De som är ansvariga inom norsk förvaltning för detta arbete har fortlöpande kontakter med dem som arbetar med motsvarande frågor i de övriga nordiska länderna.

Såvitt gäller *Sverige* kan nämnas att ett forskningsinstitut för mänskliga rättigheter och humanitär rätt nyligen grundats vid Lunds universitet. Vidare kan nämnas att ett expertmöte om respekt för mänskliga rättigheter och grundläggande friheter skall hållas i maj 1985 inom ramen för Konferensen om säkerhet och samarbete i Europa (ESK). Inför detta möte har utrikesministern lett ett första möte med en rådgivande referensgrupp med företrädare för olika svenska frivilliga organisationer, som bedriver verksamhet som berör mänskliga rättigheter.

Som framgår av det föregående, bedrivs i alla de nordiska länderna ett aktivt arbete på de frågor om forskning och upplysning som Nordiska rådet tagit upp i sin rekommendation. Den samverkan och det erfarenhetsutbyte som redan pågår kommer att belysa i vilken mån det finns behov av ytterligare åtgärder på gemensamt nordiskt plan.

Mot denna bakgrund finner de nordiska regeringarna inte anledning att, inom ramen för ministerrådsorganisationen, nu företa några särskilda åtgärder med anledning av rekommendationen.

Meddelande

om rekommendation nr 18/1980 angående arbetsmiljörisker i samband med graviditet m. m.

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att i syfte att nå fram till enhetliga nordiska normer för i arbetslivet förekommande risker för kvinnor och män i fertil ålder och härvid särskilt i samband med graviditet skyndsamt få till stånd en samlad kartläggning av existerande information på området samt inleda ett forskningssamarbete för att nå fram till nya kunskaper.

Nordiska ministerrådet meddelar den 30 november 1984:

En ökad förekomst av fosterskador hos kvinnor inom vissa yrken ger anledning att förmoda, att det kan finnas faktorer i arbetsmiljön som är orsak till skadorna. För att klarlägga dessa faktorer inom en rimlig tid krävs omfattande observationer och ett stort underlagsmaterial. Ett nordiskt forskningssamarbete på området inleddes år 1979. Erfarenheterna av projektet har visat på ett behov av system för kontinuerlig övervakning av missfall hos kvinnor som arbetar inom vissa industrier. Projektgruppen förväntas i sin slutrapport föreslå att ett sådant system införs.

Det nu pågående projektet väntas bli avslutat under år 1985. Ett nytt projekt för att bl. a. undersöka olika arbetsmiljöers betydelse för reproduktionshälsa, spontanaborter och infertilitet planeras för eventuell start år 1987.

De aktuella problemområdena behandlas också bl. a. i ministerrådets projekt för att ta fram underlag för yrkeshygieniska gränsvärden och i ett nyligen avslutat projekt för kartläggning av hälsorisker vid bildskärmsarbete.

Meddelande

om rekommendation nr 23/1980 angående gemensamma industriella projekt

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

(Ekonomiska utskottets betänkande över meddelandet,
se C 1)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommenderer Nordisk Ministerråd å foreta en oversikt over de nordiske landenes lovgivning med sikte på å fremme felles prosjekt på det industrielle området.

Nordiska ministerrådet meddelar den 30 november 1984:

Ministerrådet har beslutat att i sitt arbete fokusera intresset på åtgärder som kan vidareutveckla Norden som hemmamarknad. Den översyn som rekommendationen efterlyser är ett centralt led i arbetet på att förverkliga detta mål. Ministerrådet tog under våren 1981 ställning till uppföljningen av denna rekommendation. I beslutet ingick att:

1. anmoda ämbetsmannakommittén för valutafrågor och finansiella frågor att foreta en genomgång av de nordiska ländernas valutalagstiftning och dess tillämpning, i den utsträckning den kan beröra industriella samarbetsprojekt över gränserna i Norden;
2. anmoda ämbetsmannakommittén för industri- och energipolitik att foreta en genomgång av de nordiska ländernas etablerings- och koncessionslagstiftning och dess tillämpning, i den utsträckning den kan beröra industriella samarbetsprojekt över gränserna i Norden;
3. återkomma till frågan om en motsvarande genomgång på det skatterättsliga området när resultatet av pågående norsk-svenska undersökningar studerats;
4. anmoda sekretariatet att med anlitande av erforderlig expertis låta utarbete en kortfattad analys av frågan om en nordisk aktiebolagsform;
5. anmoda ämbetsmannakommittén för industri- och energipolitik att ta upp till värdering de industripolitiska aspekterna av utredningen "Arbetskraftens och kapitalets rörlighet i Norden" (NU A 1980:11) och

dess slutsatser. Kommittén bör i detta sammanhang beakta den uppföljning av utredningen som pågår inom Nordiska arbetsmarknadsutskottet (NAUT).

Om uppföljningen av de enskilda punkterna i ministerrådets beslut kan följande upplysas.

Ad 1.

På grundlag av behandling i Nordisk Råds 30. session 1982 av rapporten "Tiltak på det valutapolitiska området för å fremme industrielle samarbeidsprosjekter over grenserne i Norden", ble Ministerrådet anmodet om å studere videre en harmonisering og liberalisering av valutareguleringen, og vurdere mulighetene for å innføre fribeløp og forenklede administrative ordninger, særlig for de mindre bedrifter.

Embetsmannskomiteén for valuta og finansielle spørsmål framla sin sluttrapport til Ministerrådet den 1. juni 1983. Ministerrådets sluttbehandling av rapporten fant sted den 15. – 16. november 1983, jfr. ministerrådsmedling om tiltak på det valutapolitiska området for å fremme industrielle samarbeidsprosjekter over grensene i Norden, vedlagt melding om rek. nr 23/1980 i 1983.

Om arbeidet siden da med å liberalisere valutareguleringene i de nordiske land og muligheten for å etablere et friere kapitalmarked i Norden, vises til melding om *rekommendasjon nr 3/1984*.

Ad 2.

Under Embedsmandskomiteén for industripolitik har arbeidet fortsatt gjennom 1984 med sigte på å analysere mulighetene for at lette etableringer i et annet nordisk land for nordiske statsborgere og virksomheder. Nordisk Ministerråd (industriministrene) vedtok den 27. oktober 1983:

"Nordiska medborgare, som flyttar till ett nordiskt land, kommer att i princip likställas med landets egna medborgare när det gäller rätten att driva självständig industri eller hantverksnäring, att förvärva fastighet för eget bostads- eller för näringsändamål och att stifta, vara verkställande direktör eller ingå i styrelsen för aktiebolag." Detta innebar, att vissa förändringar var nödvändiga i nationell lagstiftning i Finland, Island, Norge och Sverige.

Endringer er i ferd med å bli gjennomført i Finland, Norge og Sverige i lovgivningen som regulerer *enkelt-personers* adgang til å drive selvstendig næringsvirksomhet, erverve fast eiendom samt opprette aksjeselskap og delta i aksjeselskaps styre m. v. Lovendringene omfatter også visse forandringer vedrørende utlendingers rettighet til erhverv av aksjer fra annet nordisk land.

Det er derimot forbundet med store vanskeligheter å endre juridiske personers mulighet til å oppnå en særstilling ved etablering i annet nordisk land.

En samfällid nordisk liberalisering till förmån för *nordiska* företag så att dessa helt skulle befrias från nu gällande tillståndsplikt, tycks inte vara möjlig. Det beror på att OECD:s kode for kapital-liberalisering ikke tillater særbehandling av bedrifter i en begrenset gruppe OECD-land. Det er under utredning om det gjennom reglene for børsintroduksjon og den administrative behandling av etableringssøknader kan skapes en øket fleksibilitet på dette området.

Ad 3.

Som ledd i arbeidet med "Norden som hjemmemarked" anbefalte ministerrådet (industriministrene) i oktober 1983 at spørsmålet om bedriftsbeskatning ble tatt opp i ministerrådets arbeid.

I melding om rek. nr 23/1980 av 2. desember 1983, ble det opplyst at spørsmålet om å utrede lovbestemmelser om bedriftsbeskatning på nordisk basis ville bli behandlet av ministerrådet i 1984. Arbeidet skulle baseres på en utredning om dette emne som var under arbeid i OECD. Imidlertid foreligger resultatene av arbeidet i OECD ennu ikke, men så snart rapporten er tilgjengelig vil det bli overveiet å opprette en arbeidsgruppe for å utrede bedriftsbeskatning i nordisk sammenheng.

Ad 4.

Et ekspertnotat vedrørende spørsmålet om en nordisk aksjebolagsform var vedlagt meddelelse om rek. nr 23/1980 i 1982. På denne bakgrunn anså Ministerrådet at det ikke var formålstjenlig å utarbeide en særskilt nordisk aksjeselskapsform, men at man heller burde søke å gjennomføre reformer på de enkelte rettsområder hver for seg. Spørsmålet om en nordisk aksjeselskapsform har i løpet av 1984 vært gjenstand for ny diskusjon i Nordisk embetsmannskomiteé for industripolitikk. Embetsmannskomiteéen har fra rådet en slik ordning da den er teknisk komplisert. Flere av ministerrådene har konkludert med at det for tiden ikke er grunnlag for arbeid i retning av en felles nordisk aksjeselskapsform.

Ad 5.

Denne del av besluttet inngår som en del av det pågående arbeide i Embetsmannskomiteéen for industripolitikk med oppfølging av den av Ministerrådet i februar 1982 fastsatte arbeidsplan for oversyn av det nordiske industripolitiske samarbeidet.

Ekonomiska utskottets betänkande över meddelandet om rekommendation angående glas- industrin i Norden

(Meddelandet, se s. 2220)

Rekommandasjon nr 24/1980 om glassindustrien i Norden er henvist til Økonomisk utvalg.

Rek. nr. 24/1980 har følgende ordlyd:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd å la foreta en gjennomgang av problemene for glassindustri i Norden med sikte på å motvirke monopoltendenser og å undersøke mulighetene for å bevare nordisk glassindustri.

Nordisk Ministerråd har helt siden denne rekommandasjon ble vedtatt av Nordisk Råd, ment at det har vært lite man fra myndighetenes side har kunnet gjøre på nordisk plan for å bevare nordisk glassindustri. Et forslag fra en rekke av arbeidsmarkedets parters organisasjoner om en forstudie om nordisk glassyrkesutdanning ble opprinnelig avvist av Ministerrådet. Etter gjenntatte henstillinger fra Økonomisk utvalg ble dette prosjektet gitt økonomisk støtte fra Nordisk Ministerråds side.

Økonomisk utvalg har mottatt sluttrapporten av denne forstudie.

Av denne rapport framgår det at man fra bransjehold ønsker å fortsette arbeidet med å styrke glassindustrien. Dels ønsker man å spille inn en videofilm som dokumenterer manuell glassframstilling. Dels ønsker man å sette igang videreutdanning av yrkesvirksomme glassfaglærte og for lærere og instruktører. Til førstnevnte formål er den beregnede kostnad 340.000 SEK. Den beregnede kostnad for det andre prosjektet er på 60.000 SEK. Disse kostnader dekker utvikling av utdanningsopplegget samt seminarmaterial.

Økonomisk utvalg mener begge forslag er vel verdt å gjennomføre og har merket seg at en bredt sammensatt gruppe bestående av ulike representanter for arbeidsmarkedets parter står bak disse forslag.

Samtidig vil utvalget påpeke at det første forslaget vil kreve såvidt store budsjettmidler at det vanskelig kan forsvares å anvende de knappe ressurser som finnes på Nordisk Ministerråds allmenne budsjett til å finansiere hele prosjektet. Det kan i høyden bli tale om en delfinansiering av prosjektet. Forøvrig vil utvalget oppfordre Nordisk Ministerråd til å se med velvilje på de framlagte forslag.

Økonomisk utvalg foreslår at

Nordisk Råd tar melding om rek.nr. 24/1980 om glassindustrien i Norden til etterretning og imøteser ny rekommandasjon til neste år.

Oslo, 15. februar 1985

<i>Gunnar Berge (A)</i>	<i>Johan Buttedahl (Sp)</i>
<i>Ólafur G. Einarsson (Sj.)</i>	<i>Arne Gadd (s)</i>
<i>Carl I. Hagen (Fr.p.)</i>	<i>Karen Thurøe Hansen (KF)</i>
<i>Paul Jansson (s)</i>	<i>Heikki Järvenpää (Kok)</i>
<i>Anker Jørgensen (S)</i>	<i>Anfinn Kallsberg (Fkfl)</i>
<i>Arvo Kemppainen (Skdl)</i>	<i>Peter Muurman (Sdp)</i>
<i>Gunnar Nilsson (s)</i>	<i>Åse Olesen (RV)</i>
Formann	
<i>Páll Pétursson (F.)</i>	<i>Sten Svensson (m)</i>
<i>Karin Söder (c)</i>	<i>Petter Thomassen (H)</i>
<i>Hans Olav Tunesvik (Kr.F.)</i>	

Meddelande

om rekommendation nr 24/1980 angående glasindustrin i Norden

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommenderer Nordisk Ministerråd å la foreta en gjennomgang av problemene for glassindustrien i Norden med sikte på å motvirke monopoltendenser og å undersøke mulighetene av å bevare nordisk glassindustri.

Nordiska ministerrådet meddelar den 4 december 1984:

Ministerrådets bedömning av behovet av ytterligare utredning av glasindustrin i Norden eller gemensamma nordiska industripolitiska åtgärder på detta område meddelades i ministerrådets svar den 10 december 1980 på denna rekommendation. Då ej något framkommit sedan dess som föranlett ministerrådet att på nytt ta upp saken står bedömningen tills vidare fast.

Ett projektförslag framställt av en rad fackliga och arbetsgivarorganisationer på glasindustriområdet avseende en förstudie om nordisk glasyrkesutbildning har under 1983, efter att Nordiska rådets ekonomiska utskott tillstyrkt förslaget, erhållit visst ekonomiskt stöd via ministerrådets allmänna budget.

Slutrapport for prosjektet vil bli utarbeidet i løpet av desember 1984 og vil bli oversendt Nordisk råds organer.

Meddelande

om rekommendation nr 27/1980 angående gemensamma åtgärder beträffande stadsforskning

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

(Ekonomiska utskottets betänkande över meddelandet, se C 1)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommenderer Nordisk Ministerråd

at først å sammenstille en rapport om byutviklingenes nåværende situasjon for OECD's byprosjekt, og deretter på grunnlag av denne rapport og de erfaringer man vinner fra Nordisk Ministerråds storbyprosjekt overveie behovet av et problem- og programorientert forskningsprogram om byutviklingen.

Nordiska ministerrådet meddelar den 30 november 1984:

Nordiska ämbetsmannakommittén för regionalpolitik (NÄRP) beslöt på sitt möte i maj 1980 att översända rekommendationen till NÄRP:s storstadsprojekt. Storstadsprojektet jämför bystrukturproblem och utvecklingstendenser i 13 nordiska storstäder, d. v. s. sammanhanget mellan städernas utveckling och omstrukturering. Huvudvikten ligger på en beskrivning av de regionalpolitiska åtgärder som för närvarande brukas på statlig, regional och kommunal nivå.

I april 1982 förelåg rapporten "Nordiska storstäder – problem och utvecklingstendenser". I rapporten analyseras den reduktion i industri-sysselsättningen som har ägt rum i storstäderna, sviktande möjligheter för expansion inom servicenäringarna, växande problem på bostadsmarknaden för utsatta befolkningsgrupper, skärpt segregation mellan olika stadsdelar och kommuner samt raskt växande kommunalekonomiska problem. Rapporten omfattar också en första översiktlig beskrivning och diskussion av en rad offentliga åtgärder som har betydelse för storstadsutvecklingen.

I förbindelse med avslutningen av fas 1 och påbörjandet av fas 2 avhölls en nordisk storstadskonferens i Stockholm i oktober 1982. Fas 2 omfattar

perioden 1982–85. Det arbetas vidare på tre huvudfält: a) näringsutveckling och näringspolitik, b) bostadsmarknad och bostadspolitik och c) offentlig ekonomi i storstäderna. Delprojekten skall försöka besvara följande överordnade frågor:

- Hur uppkommer problemen i storstädernas näringsutveckling, hur kan man styra en mer storstadsanpassad statlig näringspolitik och hur kan storstädernas näringspolitik förbättras internt, d. v. s. på regional och kommunal nivå.
- Hur existerar det och hur kommer det att uppstå problem på bostadsmarknaden i storstäderna, hur kan attraktiviteten och levnadsvillkoren förbättras för befolkningen i storstäderna samtidigt med att bostads-sociala mål respekteras.
- Hur ser den offentliga uppgiftsfördelningen ut i storstäderna idag, hur skiljer den kommunala utgiftsstrukturen sig mellan storstadskommuner och andra kommuner i landet samt hur ändamålsenliga är de nuvarande kommunala finansieringsordningarna i förhållande till storstädernas speciella utgiftsbehov.

Resultat av arbetet publiceras löpande i mindre notat eller rapporter. Under år 1984 har rapporter utkommit om bl. a. inkomstförhållandena i städerna, regionala konsekvenser av ny teknologi samt fysiska och sociala insatser i bostadsområdena i nordiska storstäder. Notat har utkommit bl. a. om nordiska storstäder – stagnerande arbetsmarknader i förhållande till industrispridning-industrikoncentration. En slutrapport från arbetet med fas 2 kommer att publiceras första halvåret 1985.

Det kan konstateras att kommun- och arbetsministrarna diskuterade storstadsproblematik (i första hand sysselsättnings- och arbetslöshetsfrågor) som ett centralt tema vid sitt gemensamma möte i Stavanger i augusti 1984.

Ekonomiska utskottets betänkande

över meddelandet angående samordning av FoU-insatser och kartläggning av miljökonsekvenser vid framställning och bruk av alternativa drivmedel

(Meddelandet, se s. 2225)

Til Økonomisk utvalg er henvist melding om rekommandasjon nr. 2/1981 om samordning av FoU-innsatser og kartlegging av miljøkonsekvenser ved framstilling og bruk av alternative drivmidler.

De nordiske energiministrene har godkjent rapporten "Alternative drivmidler i Norden" (NU 1982: 14). Rapporten inneholder en kartlegging av bruken av alternative drivmidler i Norden og en kartlegging av bestemmelsene i de enkelte land på området. I rapportens beskrivelse av fordeler og ulemper ved bruken av alternative drivmidler inngår også de miljømessige konsekvenser.

Økonomisk utvalg har tidligere konstatert at arbeidet med oppfølgingen av rekommandasjonen har tatt en noe annen retning enn det rekommandasjonens ordlyd tilsier. Utvalget mente likevel at dette var forsvarlig. Ved utvalgets behandling av meldingen om rekommandasjonen i 1983 la utvalget vekt på at Ministerrådet måtte vurdere de forslag som ble framlagt i rapporten og gjennomføre de forslag som ble funnet hensiktsmessige før utvalget avskrev rekommandasjonen.

Av årets melding går det fram at rapporten har gitt et felles grunnlag for de enkelte nordiske lands myndigheter i deres vurderinger og gjennomføring av de endringer som er nødvendige for harmonisering av bestemmelsene på området. Det opplyses videre at Nordisk Ministerråd i begynnelsen av 1985 vil utarbeide en oversikt over de endringer som er gjennomført. Utvalget ser fram til å motta denne oversikten.

Med dette anser Økonomisk utvalg at rekommandasjonens intensjoner er oppfylt.

Utvalget foreslår at

Nordisk Råd tar melding om rek. nr. 2/1981 om samordning av FoU-innsatser og kartlegging av miljøkonsekvenser ved framstilling og bruk av alternative drivmidler til etterretning og anser rekommendasjonen for ferdigbehandlet for Rådets vedkommende.

Stockholm, 1. februar 1985

<i>Esko Aho (K)</i>	<i>Gunnar Berge (A)</i>
<i>Gro Harlem Brundtland (A)</i>	<i>Johan Buttedahl (Sp)</i>
<i>Ólafur G. Einarsson (Sj.)</i>	<i>Arne Gadd (s)</i>
<i>Carl I. Hagen (Fr. p.)</i>	<i>Karen Thurøe Hansen (KF)</i>
<i>Paul Jansson (s)</i>	<i>Jens Peter Jensen (V)</i>
<i>Elver Jonsson (fp)</i>	<i>Anker Jørgensen (S)</i>
<i>Arvo Kempainen (Skdl)</i>	<i>Preben Lange (Si)</i>
<i>Erkki Liikanen (Sdp)</i>	<i>Martti Lähdesmäki (Sdp)</i>
<i>Gunnar Nilsson (s)</i>	<i>Aase Olesen (RV)</i>
Formann	
<i>Pär Stenbäck (Sfp)</i>	<i>Jógvan Sundstein (Fkfl)</i>
<i>Ilkka Suominen (Kok)</i>	<i>Sten Svensson (m)</i>
<i>Karin Söder (c)</i>	<i>Petter Thomassen (H)</i>
	<i>Hans Olav Tunesvik (Kr.F)</i>

Meddelande

om rekommendation nr 2/1981 angående samordning av FoU-insatser och kartläggning av miljökonsekvenser vid framställning och bruk av alternativa drivmedel

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommenderer Nordisk Ministerråd

(1) å vedta tiltak for samordning av iverksatte og planlagte forsknings- og utviklingsinnsatser for fremstilling av alternative drivmiddel innen Norden

(2) å kartlegge miljøkonsekvensene ved produksjon og bruk av alternative drivmiddel.

Nordiska ministerrådet meddelar den 30 november 1984:

De nordiske energiministre godkente på deres møde den 8. juni 1983 rapporten "Alternative drivmidler i Norden" (NU 1982:14). I denne rapport er der redegjort for en lang række aspekter vedrørende brugen af alternative drivmidler i de nordiske lande, herunder produktionsmulighederne, distributionsmulighederne, forbrugsmønstret, sundheds-, miljø- og sikkerhedsaspekter samt systemomkostninger.

I et særligt afsnit er der givet en redegørelse for de bestemmelser, der gælder i de enkelte nordiske lande vedrørende eksternt miljø, arbejdsmiljø, giftlovgivning, brandlovgivning, transportlovgivning, afgifter og produkt-specifikationer. Der er endvidere anført forslag til samordning af disse, ligesom der er givet en teknisk redegørelse for mulige bestemmelser.

Dette oplæg giver et fælles grundlag for de enkelte nordiske landes myndigheder i deres vurdering og gennemførelse af de ændringer som er nødvendige for harmoniseringen af bestemmelser på området. Nordisk ministerråd vil i begyndelsen af 1985 udarbejde en oversigt over de ændringer der er blevet gennemført.

I rapportens beskrivelse af fordele og ulemper ved brugen af alternative drivmidler indgår også de miljømæssige konsekvenser. Rapporten peger endvidere på de virkemidler, som kan benyttes såfremt man ønsker at fremme brugen af alternative drivmidler. Den seneste udvikling på olie-markedet medfører imidlertid at brug af alternative drivmidler i stor skala

vil være forbundet med store nationale omkostninger set i forhold til sædvanlige drivmidler. De gennemførte forsøg har dog øget det nordiske know-how på feltet således at man har bedre mulighed for at vurdere om man ønsker at satse yderligere på disse drivmidler.

Nordisk Ministerråd anser hermed, for sin del, hensigten med rekommandationen for opfyldt.

Meddelande

om rekommendation nr 5/1981 angående initiativ för att avhjälpa tynande gruvsamhällets svårigheter

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

(Ekonomiska utskottets betänkande över meddelandet, se C 1)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommenderer Nordisk Ministerråd, med sikte på å avhjälpe de vanskeligheter som gruvsamfunnene møter når malmforekomstene minsker eller tar slutt, eller når gruvedriften av annen årsak bygges ned, å ta initiativ til

- at det blir vurdert f.eks. gjennom konsesjonslovgivningen å stille krav om at nedbyggingen/avviklingen skjer i planlagte former innenfor tlfredsstillende tidsrammer,
- at myndigheter og regionale utviklingsinstitusjoner i god tid utreder behovet for og planleggingen av alternative virksomhet,
- at det skjer utveksling av erfaringer vedrørende ulike sider ved avvikling av gruvedrift,
- at samarbeidsmulighetene mellom nordiske gruveforetak utredes.

Nordiska ministerrådet meddelar den 30 november 1984:

Nordiska ämbetsmannakommittén för regionalpolitik (NÄRP) beslöt på sitt möte i maj 1981 att översända rekommendationen till NÄRP:s Basprojekt för vidare behandling.

Basprojektet har till uppgift att kontinuerligt sammanställa och analysera grundlagsmaterial om de regionala förhållandena i Norden som bakgrund för utveckling av det regionalpolitiska samarbetet. Verksamheten omfattar löpande rapporteringsarbete (bl. a. utarbetande av årsrapporten som behandlar den regionala befolknings- och sysselsättningsutvecklingen i Norden), olika typer av specialutredningar osv.

Basprojektet har under 1981 och 1982 genomfört en utredning om hur svårigheterna i tynande gruvsamhällen kan avhjälpas. Rapporten "Tynan-

de gruvsamhällen i Norden'' förlåg färdigtryckt i NORD-serien i februari 1983 och översändes genast till Nordiska rådets organ. Den innehåller en översikt över existerande gruvsamhällen i Finland, Norge och Sverige samt de samhällen där gruvorna lagts ned efter 1970. Samtidigt innehåller rapporten en översikt över vilka slags åtgärder man i de olika länderna satt in för att stödja gruvsamhällena. Utredningens mål har varit att bidra till informations- och erfarenhetsutbyte mellan de berörda länderna för att man på ett nationellt plan lättare skall kunna komma fram till åtgärder för de utsatta orterna.

Under 1983 har man arbetat vidare med utredningen och utvidgat den till att omfatta ensidiga industriorter mer generellt. Denna fas av studien omfattar även Danmark. NORD-rapporten ''Ensidiga industriorter i Norden'', som blev klar i juni 1984, innehåller en sammanställning av huvudkonklusionerna i de utredningar som har genomförts nationellt på detta område. Rapporten innehåller vidare en genomgång av vilka erfarenheter man har av planläggning och olika åtgärder för att reducera ensidiga industriorters svårigheter. Rapporten innehåller slutligen diskussioner och påpekanden om nödvändigheten av fortsatta utredningar på olika samhällseliga plan kring behovet för och planläggningen av alternativa verksamheter.

NÄRP har i kontakt med ÄK-industri kommit överens om att ÄK-industri på sin dagordning tar upp frågan kring värderingen (''när malmförekomsterna minskar eller tar slut, eller när gruvdriften av annan orsak byggs ned'') av alternativet att ställa krav om att nedbyggningen/avvecklingen sker i planlagda former inom tillfredsställande tidsramar.

Vad beträffar samarbetsmöjligheterna mellan gruvföretag i Norden äger kontakter i olika frågor fortlöpande rum mellan företagen som ett led i deras normala kommersiella verksamhet. Möjligheterna till samarbete torde härigenom kontinuerligt bevakas.

Med hänvisning till ovan redovisade utredningar och vidtagna initiativ och åtgärder anser ministerrådet, för sin del, att syftet med rekommendationen är uppnått.

Meddelande

om rekommendation nr 6/1981 angående utveckling av samsarbetsåtgärder rörande fiskodling

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

(Ekonomiska utskottets betänkande över meddelandet, se C 1)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommenderer Nordisk Ministerråd å vedta tiltak for å utvikle det nordiske samarbeidet på fiskeoppdrettsområdet.

Nordiska ministerrådet meddelar den 30 november 1984:

Ministerrådet har låtit Nordiska kontaktorganet för fiskerifrågor utföra en utredning om samsarbetsmöjligheterna på området (*se Bilaga*). Utredningen slutfördes sommaren 1984.

Nordiska ämbetsmannakommittén för jord- och skogsbruksfrågor har efter detta beslutat, att utredningens förslag skall utvärderas och att förslag till konkreta åtgärder med början år 1986 skall läggas fram.

Under år 1985 fortsätter genbanksarbetet om fisk, som inleddes år 1981, samt anordnas ett symposium mellan nordiska fiskeriekonomer. Det nordiska regionalpolitiska samarbetet omfattar likaledes element med anknytning till inlandsfiske och akvakultur.

*BILAGA***Rapport til Nordisk Ministerråd fra Nordisk arbeidsgruppe om samarbeid på fiskeoppdrettsområdet.**

1. Som en oppfølging av rekommandasjon på Nordisk Råds 29. sesjon i mars 1981 om at Nordisk Ministerråd skulle vedta tiltak for å utvikle det nordiske samarbeidet på fiskeoppdrettsområde, vedtok Nordisk kontaktorgan for fiskerispørsmål på møte 13.–14. oktober 1981, etter en henvendelse fra Nordisk Ministerråd, å opprette en nordisk arbeidsgruppe for å vurdere passende områder for et nordisk samarbeid innen fiskeoppdrett.

2. Arbeidsgruppen avholdt sitt første møte i Bergen 11.–12. februar 1982. Følgende spørsmål ble da behandlet:

- a. Orientering om fiskeoppdrett i de enkelte nordiske land.
- b. Drøftelse av aktuelle samarbeidsområder innen fiskeoppdrett.
- c. Spørsmål om finansiering.

I tilknytning til orienteringen om fiskeoppdrett i de enkelte nordiske land presenterte deltakerne i arbeidsgruppen en oversikt over oppdrettsnæringen i de ulike hjemland. Disse oversikter inneholdt opplysninger bl. a. om arten og omfanget av produksjonsanlegg og produksjonsvolum, offentlig styring og forvaltningsplaner vedrørende oppdrettsnæringen, og pågående og planlagt forsknings- og utredningsvirksomhet vedrørende fiskeoppdrett.

Arbeidsgruppen drøftet en definisjon av begrepet fiskeoppdrett, som grunnlag for en nærmere presisering av hvilke aktiviteter som fiskeoppdrett vil omfatte. Arbeidsgruppen definerte begrepet oppdrett som tilsvarende det internasjonale ordet akvakultur. I henhold til arbeidsgruppen vil oppdrett således omfatte oppdrett av fiske, muslinger, krepsdyr og alger, foruten kulturbetinget fiske som baserer seg på fangst av organismer som på et stadium i sin livssyklus har vært gjenstand for metodisk oppdrettsbehandling.

Med utgangspunkt i denne begrepsavklaring anbefalte arbeidsgruppen at et fremtidig nordisk samarbeide innen fiskeoppdrett skulle konsentreres om følgende områder, som vil omfatte samarbeid både innen administrasjon og forskning:

- a. Kartlegging av miljø- og forurensningsproblem i forbindelse med oppdrett av laksefisk. Identifikasjon av metoder for å begrense forurensning, særlig ved oppdrett i ferskvann.
- b. Utvikling av undervisningstilbud for fagkonsulenter, samt teknisk og administrativt personell innen fiskeoppdrett. Systemer i formidling av fagkunnskap til næringens utøvere.
- c. Identifikasjon av årsaker til patologi på oppdrettsfisk og utvikling av vaksiner for bekjempelse av sykdommer i fiskeoppdrett.

- d. Næringsfysiologiske forsøk, særlig utvikling og testing av fórtyper for bruk i oppdrett av laksefisk under ulike miljøforhold.
- e. Gjensidig informasjon og samarbeid om tekniske og økonomiske spørsmål i forbindelse med settefiskoppdrett for matfiskproduksjon og kulturbetinget fiskeri.
- f. Statistikk om produksjonsvolum i fiskeoppdrett i de ulike nordiske land, basert på definerte målsettinger fra det Internasjonale råd for havforskning (ICES).

Arbeidsgruppen ga uttrykk for at en oppfølging av disse målsettinger ville forutsette etablering av regelmessige kontakter mellom eksperter innen oppdrett i de enkelte nordiske land. Et samarbeidsforum ble anbefalt opprettet. Et slikt forum skulle ha som oppgave å koordinere og tilrettelegge det nordiske samarbeidet. Arbeidsgruppen tok i denne forbindelse til etterretning at arbeidsgruppen selv gjennom sin sammensetning av eksperter fra hvert av de nordiske land kunne utgjøre et slikt samarbeidsforum. Arbeidsgruppen besluttet derfor at det skulle rettes en henvendelse til Nordisk Ministerråds sekretariat om økonomisk bevilgning derfra som grunnlag for fremtidig virksomhet, under forutsetning av at Nordisk Kontaktutvalg for fiskerispørsmål var enig i dette.

På møte i Nordisk Kontaktorgan for fiskerispørsmål i Fredrikshavn 22. april 1982 uttalte kontaktorganet støtte til det arbeidsopplegg og de fremdriftsplaner, herunder finansiering, som arbeidsgruppen for fiskeoppdrett hadde anbefalt på sitt første møte.

På denne bakgrunnen sendte Fiskeridepartementet i Oslo, som sekretariatet for arbeidsgruppen, søknad til Nordisk Ministerråd om en prosjektbevilgning for 1983 på 75 000 NOK. Ved brev av 22. desember 1982 fra Nordisk Ministerråd mottok man meddelelse om at Nordisk Ministerråd hadde bevilget 82 000 NOK for arbeidsgruppens virksomhet i 1983.

Forvaltningskontrakt mellom Fiskeridepartementet og Nordisk Ministerråd ble inngått, pengene overført Fiskeridepartementet, som forvaltningsinstans for arbeidsgruppen.

3. På grunnlag av Nordisk Kontaktorgan for Fiskerispørsmåls støtte til arbeidsgruppens anbefalinger fra sitt første møte, og prosjektbevilgningen fra Nordisk Ministerråd, ble det avholdt et annet møte i arbeidsgruppen i Brøns i Danmark 9.–11. mai 1983. Arbeidsgruppen drøftet med utgangspunkt i sine tidligere tilrådingen mulige tiltak for å videreføre det nordiske samarbeidet på fiskeoppdrettsområdet. Sakslisten for møtet var følgende:
- a. Orientering om utviklingen på fiskeoppdrettsområdet i de enkelte nordiske land.
 - b. Prioriteringen av samarbeidsområder.
 - c. Arbeidet fremover.

Arbeidsgruppens representanter konkluderte med at landrapporter om utviklingen på oppdrettsområdet i de enkelte nordiske land burde inngå

som en regulær del av gruppens virksomhet. Det ble i denne forbindelse lagt vekt på at slike rapporter vil representere et nyttig bakgrunns- og informasjonsmateriale for alle som arbeider med spørsmål i tilknytning til fiskeoppdrett. Det var videre enighet om at landrapportene fortrinnsvis skulle inkludere følgende elementer:

Produksjonstall og verdi.

Avsetningsforhold for oppdrettsprodukter.

Arter som oppdrettes.

Typer og antall anlegg.

Forvaltnings, undervisnings- og forskningsinstitusjoner.

Problemområder.

Fremtidsperspektiver.

Oversikt over aktuelle publikasjoner.

Det ble forøvrig besluttet at nye ajourførte oversikter med slike informasjoner skulle presenteres i tilknytning til et neste møte i arbeidsgruppen.

4. Med utgangspunkt i de mulige samarbeidsområder som ble referert på arbeidsgruppens første møte, mente medlemmene det nå ville være hensiktsmessig og nødvendig å foreta en nærmere avgrensning av aktuelle samarbeidsområder med sikte på å legge forholdene best mulig til rette for konkrete felles nordiske tiltak. På dette grunnlag ble det anbefalt at man umiddelbart skulle konsentrere oppmerksomhetene om ulike spørsmål vedrørende produksjon av egg og yngel for oppdrett av laksefisk. Det var videre enighet om at dette tema kunne danne utgangspunkt for et kurs/seminar med deltagelse fra praktiske yrkesutøvere ved oppdrettsanlegg, samt forskningspersonell som arbeider med disse spørsmål. Kurset/seminaret burde kunne avholdes ved eller i tilknytning til en forskningsstasjon.

I tillegg til det planlagte kurs/seminar om produksjon av egg og yngel for oppdrett av laksefisk anbefalte arbeidsgruppen at det også ble avholdt et forskningsseminar, i form av en work shop om "genmanipulering i laksefisk med sikte på å unngå eller forsinke kjønnsmodning". Arbeidsgruppen mente i denne forbindelse at den selv kunne påta seg ansvaret for den faglige og administrative tilrettelegging av et slikt arrangement.

Arbeidsgruppen har understreket behovet for samordning av pågående nordisk forskningsinnsats innen fiskeoppdrett, og dermed nødvendigheten av kontakt mellom arbeidsgruppen og andre nordiske arbeids- og forskningsfora. Det ble på dette grunnlag besluttet å etablere kontakt med formennene i arbeidsgruppen for fisk nedsatt av Nordisk Jordbruksforskernes Forening og arbeidsgruppen nedsatt av Nordisk Ministerråd om "gensamarbeid i Norden om fisk". Spesielle kontaktpersoner ble utpekt for dette formål.

Arbeidsgruppen mottok forøvrig invitasjon til symposium og åpning av den svenske fiskeristyrelsens forsøksstasjon i Kälarna i august 1983. Arbeidsgruppen var representert ved det svenske medlem.

Arbeidsgruppen avholdt sitt tredje møte i Torshavn, Færøyene 9.–11. november 1983. De enkelte lands representanter presenterte en nasjonal oversikt over fiskeoppdrett. Oversiktene tok utgangspunkt i de retningslinjer som var vedtatt på arbeidsgruppens annet møte. På bakgrunn av de nasjonale rapporter drøftet arbeidsgruppen aktuelle problem i de enkelte land. Det ble anbefalt at miljøforholdene omkring og miljøpåvirkningene av fiskeoppdrett er spørsmål som bør gis høy prioritet i de enkelte land.

Arbeidsgruppen fremhevet at utdanning innen akvakultur er av stor betydning. Arbeidsgruppen mente derfor at man skulle undersøke mulighetene for å innlede et nordisk samarbeid på dette området.

Når det ellers gjaldt arbeidsgruppens videre virksomhet, sluttet man seg til de prioriteringer som var vedtatt på møtet i Brøns i mai 1983. Arbeidsgruppen fikk imidlertid ikke tid og anledning til å foreta en konkret planlegging av de kurs/seminarer som tidligere var anbefalt avholdt. Arbeidsgruppens drøftelser begrenset seg til de finansielle sider vedrørende disse engasjementer.

I tilknytning til behovet for utdanning innen fiskeoppdrett mente arbeidsgruppen det ville være nyttig med en oversikt over tilgjengelige kurs i de enkelte nordiske land. Arbeidsgruppen anbefalte at aktuelle oversikter utarbeides av hvert land. Arbeidsgruppen har anført at et viktig element i slik utdanning vil være å stille til disposisjon praksisplasser ved oppdrettsanlegg.

Arbeidsgruppens virksomhet hittil har i hovedsak vært begrenset til å skissere målsettinger, utarbeide planer for virksomheten, samt foreta en løpende informasjon og rapportering om oppdrettsutviklingen i de enkelte nordiske land. Arbeidsgruppens medlemmer har forøvrig vært representert ved faglige arrangementer som har vært arrangert av andre nordiske samarbeidsfora som også behandler spørsmål i tilknytning til fiskeoppdrett. Representanter for arbeidsgruppen som har deltatt i slike sammenhenger har avgitt rapport til arbeidsgruppen.

Arbeidsgruppen har således etablert seg som et nyttig kontaktorgan.

På grunn av begrenset administrativ kapasitet, og de økonomiske rammer som er satt for virksomheten, har den konkrete oppfølging av de foreliggende arbeidsplaner vært mangelfull. Det kan vises til at det pr. idag gjenstår 29 000 NOK av arbeidsgruppens prosjektbevilgning på 82 000 NOK.

Flere prosjektbevilgninger fra Nordisk Ministerråds sekretariat vil være en forutsetning for en oppfølging av de foreliggende målsettinger og arbeidsplaner, som også Nordisk kontaktutvalg for fiskerispørsmål har gitt sin tilslutning til.

Oslo, 4. juni 1984

Kulturutskottets betänkande

över meddelandet om rekommendation angående de nordiska författarstipendierna

(Meddelandet, se s. 2235)

Till kulturutskottet har hänvisats av Nordiska ministerrådet till Nordiska rådets 33:e session avgivet meddelande om rekommendation nr 9/1981 angående de nordiska författarstipendierna.

Utskottet konstaterar med tillfredsställelse att meddelandet denna gång innehåller uppgifter om åtgärder i alla fem länder med anledning av rekommendationen.

Utskottet noterar att bidragen till författarstipendier i länderna i viss mån har ökat, trots att man inte i alla länder har kunnat öka antalet författarstipendier.

Utskottet noterar vidare att bl. a. Nordiska kulturfonden 1984 har beviljat 300 000 DKK till nordiska författarturnéer.

Utskottet anser att syftet med rekommendationen i viss mån har uppnåtts, varför det inte enligt utskottet finns några skäl att kvarhålla rekommendationen på rådets dagordning. Utskottet föreslår

att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser rekommendationen nr 9/1981 för rådets del slutbehandlad.

Stockholm den 1 februari 1985

Georg Andersson (s)

Stefán Benediktsson (Bj.)

Kirsti Kalle Grøndahl (A)

Eiður Guðnason (A.)

Förman

Tytti Isohookana-Asunmaa (K)

Jens Peter Jensen (V)

Karen Højte Jensen (KF)

Tyra Johansson (s)

Gunnel Jonäng (c)

Hanna Kvanmo (SV)

Paavo Lipponen (Sdp)

Tore Nilsson (m)

Sture Palm (s)

Erlendur Patursson (Tvfl)

Robert Pedersen (S)

Håkon Randal (H)

Gunvor Schnitler (H)

Reiulf Steen (A)

Otto Steenholdt (At)

Pekka Tuominen (ÅSD)

Pirkko Turpeinen (Skdl)

Meddelande

om rekommendation nr 9/1981 angående de nordiska författarstipendierna

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska regeringarna att utöka antalet författarstipendier för studieresa till annat nordiskt land.

Nordiska ministerrådet (kultur- och undervisningsministrarna) meddelar den 10 december 1984:

Rekommandasjonen er rettet til de nordiske regjeringer, ettersom disse stipend bevilges nasjonalt. Situasjonen i de enkelte land er nå følgende:

I Norge er bidraget til nordiske forfatterstipend økt fra 1984, slik at man i år får ytterligere ett større eller to mindre stipendier.

I Finland ble stipendbeløpene fra og med 1983 økt fra 5.000 SEK til 5.000 FIM.

I Danmark er det opprettet et nytt stipend på 9.600 DKK fra 1984.

For Islands og Sveriges vedkommende har man ikke hatt mulighet for å øke antall forfatterstipend. I Sverige er det dog foretatt en viss prisjustering av stipendbeløpene.

Både nasjonalt og nordisk fins det ytterligere støttemuligheter til forfatterutvekslinger ut over stipend til forfattere. Bl. a. kan nevnes at Nordisk kulturfond i 1984 har bevilget 300.000 DKK til nordiske forfatterturneer i regi av Nordisk Forfattersentrum.

Meddelande

om rekommendation nr 10/1981 angående nordisk litteraurantologi för gymnasiestadiet

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att låta utarbeta en nordisk litteraurantologi för gymnasiestadiet.

Nordiska ministerrådet (kultur- och undervisningsministrarna) meddelar den 10 december 1984:

Beträffande behandlingen av denna rekommendation hänvisas till meddelande om *rekommendation nr 12/1977/k*.

Kulturutskottets betänkande

över meddelandet om rekommendation angående utbytes- och stipendieordning för bildkonstnärer

(Meddelandet, se s. 2238)

Till kulturutskottet har hänvisats av Nordiska ministerrådet till Nordiska rådets 33:e session avgivet meddelande om rekommendation nr 11/1981 angående utbytes- och stipendieordning för bildkonstnärer.

Utskottet noterar att det i tillägg till ateljéerna på Sveaborg i Finland har upplåtits ateljéer på Hässelby slott och Gerleborgsskolan i Sverige och Hald Hovedgård i Danmark. Vidare har Nordiska kulturfonden beviljat medel för en gästateljé i det sydgrönländska kulturhuset i Julianehåb. Ur meddelandet framgår även att ministerrådet har för avsikt att verka för att ytterligare utöka antalet ateljéer.

Utskottet noterar vidare att det i budgeten för Nordiskt konstcentrum 1985 ingår ett anslag på 150 000 FIM till en stipendieordning.

Utskottet anser att syftet med rekommendationen har förverkligats. Några skäl att kvarhålla rekommendationen på rådets dagordning föreligger inte längre. Utskottet föreslår

att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser rekommendationen 11/1981 för rådets del slutbehandlad.

Stockholm den 1 februari 1985

Georg Andersson (s)

Stefán Benediktsson (Bj.)

Kirsti Kolle Grøndahl (A)

Eiður Guðnason (A.)

Förman

Tytti Isohookana-Asunmaa (K)

Jens Peter Jensen (V)

Karen Højte Jensen (KF)

Tyra Johansson (s)

Gunnel Jonäng (c)

Hanna Kvanmo (SV)

Paavo Lipponen (Sdp)

Tore Nilsson (m)

Sture Palm (s)

Erlendur Patursson (Tvfl)

Robert Pedersen (S)

Håkon Randal (H)

Gunvor Schnitler (H)

Reiulf Steen (A)

Otto Steenholdt (At)

Pekka Tuominen (ÅSD)

Pirkko Turpeinen (Skdl)

Meddelande

om rekommendation nr 11/1981 angående utbytes- och stipendieordning för bildkonstnärer

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att upprätta en utbytes- och stipendieordning för nordiska bildkonstnärer.

Nordiska ministerrådet (kultur- och undervisningsministrarna) meddelar den 10 december 1984:

På Ministerrådets møte 1.6.1982 ble det vedtatt å be de nasjonale myndigheter om å undersøke muligheten for å skaffe fram atelierer i hvert enkelt land, som supplement til atelierene på Sveaborg i Finland.

Atelierer er stilt til rådighet i 1984 på Hässelby slott og Gerleborgsskolan i Sverige og Hald Hovedgård i Danmark. I de øvrige land arbeides det fortsatt med konkrete planer for atelierer. Nordisk kulturfond har i 1984 bevilget tilskudd til innretting av et gjesteatelier i det sydgrønlandske kulturhus i Julianehåb. Ministerrådet vil fortsatt undersøke mulighetene for ytterligere å utvide antallet gjesteatelierer, idet det er vist stor interesse i kommuner, fylker og organisasjoner for å medvirke i gjesteatelierordningen.

I Nordisk Konstcentrums budsjett for 1984 er det ført opp et beløp på 150.000 DKK til stipendordning for billedkunstnere som skal disponere atelierene på Sveaborg og i de øvrige nordiske land. På Konstcentrums 1985-budsjett er det bevilget ytterligere 150.000 FIM (= ca. 250.000 DKK) til stipendordningen.

Spørsmålet om ytterligere midler til formålet vil bli vurdert ved de årlige budsjettbehandlinger.

Trafikutskottets betänkande

över meddelande om rekommendation angående turismens skadeverkningar på naturen och de traditionella näringarna

(Meddelandet, se s. 2241)

Till trafikutskottet har hänvisats av Nordiska ministerrådet till Nordiska rådets 33:e session meddelande om rekommendation nr 13/1981 angående turismens skadeverkningar på naturen och de traditionella näringarna.

Det anförs av ministerrådet att projektet "Toleransnivå för reiseliv i lokalsamfund" är inarbetat i en handbok som presenterats och diskuterats på ett seminarium i Åland i maj 1984. Handboken skall vara ett verktyg för samhällsplanerare. I handboken har inarbetats ett särskilt kapitel som behandlar de miljömässiga sidorna av turistutvecklingen.

Mot bakgrund av det ovan anförda anser ministerrådet för sin del att avsikten med rekommendationen är uppfylld.

Trafikutskottet behandlade meddelandet på sitt möte i Stockholm den 28–29 januari 1985 och ansåg att rekommendationens avsikter icke var helt uppfyllda. Utskottets åsikt grundade sig på följande skäl.

Eftersom man kan vänta sig en stor ökning av turistströmmen till Norden till följd av ökade nordiska insatser på turistområdet, måste man ta hänsyn till de speciella förhållanden som råder i den nordiska naturen. Här kan nämnas den skandinaviska och finska skärgården samt de arktiska regionerna med sin ömtåliga natur. För att förhindra oersättliga skador anser utskottet att man särskilt bör studera hur en ökad turism skall kunna utvecklas utan att detta sker i strid med behovet att bevara skyddsvärda eller miljömässigt känsliga områden.

Mot bakgrund av det ovan anförda föreslår utskottet att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna i avvaktan på nytt meddelande till nästa ordinarie session.

Stockholm den 29 januari 1985

Lilli Gyldenkilde (SF)

J.K. Hansen (S)

Margit Hansen-Krone (H)

Guðrún Helgadóttir (Ab.)

Karl-Erik Häll (S)

Olof Jansson (ÅC)

Kurt Ove Johansson (S)

Sakari Knuuttila (Sdp)

Bjarne Mørk Eidem (A)

Per Petersson (m)

Peder Sønnerby (V)

Ole Gabriel Ueland (Sp)

Marjatta Väänänen (K)

Förman

Meddelande

om rekommendation nr 13/1981 angående turismens skadeverkninger på naturen och de traditionella näringarna

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att ställa nödvändiga resurser till förfogande för att skyndsamt kunna slutföra pågående utredningar samt vidta därav påkallade åtgärder i syfte att minimera turismens skadeverkningar på naturen och de traditionella näringarna.

Nordiska ministerrådet meddelar den 30 november 1984:

Prosjektet "Toleransenivå for reiseliv i lokalsamfunn" er innarbeidet i den håndbok for turistplanlegging som ble lagt fram og drøftet på seminaret på Åland i mai 1984. Håndboken er ment å skulle være et verktøy for samfunnsplanleggere. I håndboken er det innarbeidet et opplegg for å kunne håndtere de miljømessige sider ved turistutvikling. Håndboken vil videre bli oversatt til engelsk.

Prosjektet "Toleransenivå for reiseliv i lokalsamfunn" ansees som slutført.

Nordisk Ministerråd anser, for sin del, at hensikten med rekommendasjonen er oppfylt.

Meddelande

om rekommendation nr 14/1981 angående åtgärdsprogram för miljösäkra sjötransporter

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att utarbeta ett åtgärdsprogram med syfte att åstadkomma miljösäkra sjötransporter.

Nordiska ministerrådet meddelar den 30 november 1984:

Nordiska ämbetsmannakommittén för transportfrågor (NÄT) påbörjade under år 1981 en kartläggning av vad som hittills gjorts och vad som planeras i de olika nordiska länderna i syfte att öka miljösäkerheten vid sjötransporter. Kartläggningen syftar till att klargöra om något särskilt projekt behöver inledas för att uppnå ändamålet med rekommendationen. Kartläggningen visade sig kräva en större arbetsinsats än vad ursprungligen planerades. Under år 1983 tillkallades därför en arbetsgrupp för att avsluta kartläggningen och göra en sammanställning över den. Arbetsgruppen räknar med att redovisa sitt arbete före årsskiftet 1984–1985.

Meddelande

om rekommendation nr 15/1981 angående internationella åtgärder för miljösäkra sjötransporter

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar att inom internationella samarbetsorgan samfällt verka för ökad miljösäkerhet vid sjötransporter.

Nordiska ministerrådet meddelar den 30 november 1984:

Det hänvisas till meddelande om *rek. nr 14/1981*.

Meddelande

om rekommendation nr 16/1981 angående internationell harmonisering av bestämmelser för transport av farligt gods

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar att internationellt arbeta för att internationella bestämmelser för transport av farligt gods med olika transportmedel harmoniseras.

Nordiska ministerrådet meddelar den 30 november 1984:

Det finns internationella överenskommelser med bestämmelser om transport av farligt gods för alla transportslag. De nordiska länderna tillämpar i stor utsträckning bestämmelserna i de överenskommelser som har betydelse för respektive land.

Under Nordiska ämbetsmannakommittén för transportfrågor (NÄT) pågår sedan år 1982 ett projekt som syftar till att underlätta säkra transporter av farligt gods mellan de nordiska länderna. Bl. a. arbetar projektgruppen med att finna former för ett ökat nordiskt samarbete i de större internationella organisationerna, framför allt de organisationer som arbetar med de två väg- och järnvägsöverenskommelserna ADR och RID.

Projektet kommer att slutföras under år 1984.

Meddelande**om rekommendation nr 17/1981 angående nordisk harmonisering av bestämmelser för transport av farligt gods**

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att arbeta för harmonisering inom Norden av bestämmelser för transport av farligt gods.

Nordiska ministerrådet meddelar den 30 november 1984:

Det hänvisas till meddelande om *rek. nr 16/1981*.

Meddelande

om rekommendation nr 18/1981 angående vägbeleggning och trafiksikkerhet

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet:

1. att i syfte att öka trafiksikkerheten i Norden arbeta för att vägarna i Norden förses med vägbeleggning med goda ljusreflexionsegenskaper, exempelvis ljus vägbeleggning och beleggning med grov yttextur och
2. att intensivföra pågående forskning om vägbeleggningens betydelse ur trafiksikkerhetssynpunkt.

Nordiska ministerrådet meddelar den 30 november 1984:

På møte i Nordisk Embetsmannskomite for Transportspørsmål (NET) høsten 1981 ble det besluttet å igangsette en undersøkelse for å få klarlagt hva Nordisk Råds rekommandasjon om lyse vegdekker vil innebære i forhold til nåværende praksis, hvilke erfaringer man har når det gjelder de ytringer som framkom til medlemsforslaget og på hvilke områder man mener forskningen bør intensiveres.

Ved henvendelse til NET's planeringsutskott for väg- och trafikforskning ble det fremskaffet en promemoria med sammenfatning av synspunkter som kunne gis uten tids- og kostnadskrevende utredninger. Denne promemoria, datert 5. mai 1982, bygger for en overveiende del på materiale fra en uformell internordisk samarbeidsgruppe for mørketrafikk. Planeringsutskottet ga samtidig uttrykk for at hele komplekset vedrørende mørketrafikk er et av de mest vesentlige i diskusjonen om trafiksikkerhet og så seg beredt til, sammen med nevnte arbeidsgruppe, å legge fram konkrete forslag til felles nordiske prosjekt.

NET diskutere disse spørsmålene på sin ekspertkonferanse i januar 1983. Det var der enighet om at planeringsutskottet skulle vurdere rekommandasjonen i lys av andre prosjektidéer som planeringsutskottet skulle ta opp. I en prosjektsøknad til NET har planeringsutskottet fremmet forslag om et større prosjekt om trafiksikkerhet og vegdekkets egenskaper (TOVE). Det er for 1985 bevilget midler til prosjektet – som forventes å gå over 3 år.

Innenfor rammen av dette prosjektet skal man spesielt studere betydningen av lyse vegdekker.

Social- och miljöutskottets betänkande över meddelande om rekommendation angående reviderat samarbetsprogram på arbetsmiljöområdet

(Meddelandet, se s. 2248)

Till Nordiska rådets social- och miljöutskott har hänvisats meddelande om rekommendation nr 19/1981 angående reviderat samarbetsprogram på arbetsmiljöområdet.

Av det om rekommendationen avgivna meddelandet framgår, att ministerrådet (arbetsmiljöministrarna) 1981 i enlighet med rekommendationen antog ett reviderat nordiskt samarbetsprogram på arbetsmiljöområdet. Samarbetsprogrammet reviderades genom beslut av ministerrådet (arbetsmiljöministrarna) den 9 maj 1984 i enlighet *med rek. nr 13/1984* angående samarbetsprogram på arbetsmiljöområdet. Utskottet noterar, att det vidare arbetet inom ramen för samarbetsprogrammet följs i ministerrådets årliga berättelse C 1.

Mot bakgrund av det ovan anförda föreslår utskottet

att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser att rekommendationen nr 19/1981 för rådets del är slutbehandlad.

Stockholm den 31 januari 1985

Margrete Auken (SF)

Poul Henrik Houe (KF)

Arne Andersson (m)

Timo Kietäväinen (K)

Jo Benkow (H)

Grethe Lundblad (s)

Förman

Dorte Bennedsen (S)

Astrid Murberg Martinsen (A)

Kaj Bärlund (Sdp)

Pétur Sigurdsson (Sj)

Rune Gustavsson (c)

Odd With (Kr. F.)

Meddelande

om rekommendation nr 19/1981 angående reviderat samarbetsprogram på arbetsmiljöområdet

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att med beaktande av de synpunkter som framförts av Nordiska rådet antaga ett reviderat program för samarbete i arbetsmiljöfrågor samt att kontinuerligt och i fortlöpande kontakt med Nordiska rådet och arbetsmarknadens parter vidareutveckla och fördjupa det nordiska arbetsmiljö-samarbetet.

Nordiska ministerrådet meddelar den 30 november 1984:

Ministerrådet (arbetsmiljöministrarna) antog i juli månad år 1981 i enlighet med Nordiska rådets rekommendation ett reviderat nordiskt samarbetsprogram på arbetsmiljöområdet.

Samarbetsprogrammet reviderades genom beslut av ministerrådet (arbetsmiljöministrarna) den 9 maj 1984. En närmare redogörelse för programmet lämnas i ministerrådets meddelande om rek. nr 13/1984 angående samarbetsprogram på arbetsmiljöområdet.

Ministerrådet anser, för sin del, att syftet med rek. nr 19/1981 därmed är uppnått.

Meddelande

om rekommendation nr 22/1981 angående intensifierat samarbete för att bekämpa rusmedelsmissbruket

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att i skyndsam ordning vidtaga åtgärder för ett fördjupat och vidareutvecklat nordiskt samarbete avseende förebyggande åtgärder, behandling och information i syfte att bekämpa missbruket av alkohol, narkotika och psykofarmaka.

Nordiska ministerrådet meddelar den 30 november 1984:

De nordiska social- och hälsovårds- samt justitieministrarna möttes i Oslo den 16–17 februari 1984 för att diskutera narkotikasituationen i Norden.

Vid ett motsvarande möte i Stockholm två år tidigare fick det Nordiska kontaktmannaorganet för narkotikafrågor i uppdrag att anordna nordiska seminarier för narkomanvårdspersonal och för personal verksam med informations- och upplysningsfrågor beträffande missbruk av bl. a. cannabis. Kontaktmannaorganet fick vidare i uppdrag att ta fram statistik i syfte att jämföra utvecklingstendenser i de nordiska länderna. En särskild styrgrupp inrättades dessutom för att förstärka samarbetet inom polis- och tullområdet.

Rapporterna från dessa två grupper utgjorde underlag för mötet i Oslo. Vid detta möte fattade ministrarna beslut om konkreta samarbetsåtgärder inom följande områden.

- Samarbete mellan polis- och tullmyndigheter
- Läkemedelskontroll
- Åtgärder för att reducera efterfrågan på narkotika
- Forskning
- Internationellt samarbete

En sammanställning av forskningsresultat betr. skadeverkningar av cannabismissbruk har utarbetats av en särskild arbetsgrupp under Nordiska nämnden för alkohol och drogforskning (NAD) på uppdrag av ministrarna

vid Stockholmsmötet. Rapporten presenterades vid mötet mellan Nordiska ministerrådet (social- och hälsovårdsministrarna) och Nordiska rådets social- och miljöutskott i augusti 1984.

Nordisk samverkan mot alkoholmissbruk sker bl.a. inom ramen för NAD. Det nordiska forskningsprojektet kring alkoholkonsumtion och alkoholskador syftar till att analysera ländernas "alkoholskade profiler" och hur dessa utvecklas över tid.

Ett annat projekt syftar till att belysa alkoholbruk, alkoholattityder och konsekvenser av alkoholbruk.

Det nordiska samarbetet mot rusmedelsmissbruk måste huvudsakligen ske genom samordning av nationella insatser. Detta gäller såväl tull- och polissamarbete som insatser på det sociala och medicinska området. Det föreligger en klar ambition att successivt förbättra detta samarbete.

Social- och miljöutskottets betänkande

över meddelande om rekommendation angående internationellt samarbete på rusmedelsområdet

(Meddelandet, se s. 2252)

Till Nordiska rådets social- och miljöutskott har hänvisats meddelande om rekommendation nr 24/1981 angående internationellt samarbete på rusmedelsområdet.

Av det om rekommendationen avgivna meddelandet framgår att ministerrådet för sin del anser att rekommendationens syfte är uppnått. Sålunda erinras om den samordning som sker av de nordiska ländernas agerande inom världshälsoorganisationen (WHO) – främst inför dess årliga församling.

Även beträffande andra internationella organisationer förekommer ett informellt samrådsförfarande. Såväl departement/ministerier som myndigheter deltar i detta arbete. Såsom omtalas i *ministerrådsförslaget B 57/s* om en handlingsplan mot narkotika spelar det nordiska kontaktmannaorganet för narkotikafrågor en viktig roll när det gäller agerandet inom FN:s narkotikakommission.

Utskottet finner mot bakgrund härav att ytterligare åtgärder från rådets sida med anledning av denna rekommendation inte synes påkallade och föreslår

att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser att rekommendationen nr 24/1981 för rådets del är slutbehandlad.

Stockholm den 31 januari 1985

Margrete Auken (SF)

Poul Henrik Houe (KF)

Arne Andersson (m)

Timo Kietäväinen (K)

Jo Benkow (H)

Grethe Lundblad (s)

Förman

Dorte Bennedsen (S)

Astrid Murberg Martinsen (A)

Kaj Bärlund (Sdp)

Pétur Sigurdsson (Sj.)

Rune Gustavsson (c)

Odd With (Kr. F.)

Meddelande

om rekommendation nr 24/1981 angående internationellt samarbete på rusmedelsområdet

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar att uppträda gemensamt i internationella organisationer samt att verka för att effektiva åtgärder vidtages för att stävja missbruket av alkohol, narkotika och psykofarmaka.

Nordiska ministerrådet meddelar den 30 november 1984:

Samordning av de nordiska ländernas agerande inom världshälsovårdsorganisationen (WHO) – främst inför dess årliga församling – sker bl. a. genom de nordiska medicinaldirektörmötena. Detta har resulterat i ett väl samordnat agerande i församlingen och andra WHO-möten.

Även beträffande andra internationella organisationer förekommer ett väl utvecklat informellt samrådsförfarande. Såväl departement/ministerier som myndigheter deltar i detta arbete.

Inom narkotikaområdet spelar det nordiska kontaktmannanätet för narkotikafrågor en viktig roll. Detta gäller inte minst agerandet inom FN:s narkotikakommission.

Ministerrådet anser, för sin del, att syftet med rekommendationen är uppfyllt.

Meddelande

om rekommendation nr 25/1981 angående förebyggande fritidsverksamhet för barn och unga

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar att bygga ut den förebyggande fritidsverksamheten för barn och unga genom att bland annat upprätta flera fritidsklubbar samt att få till stånd ett erfarenhets- och informationsutbyte på nordiskt plan beträffande efter- och vidareutbildning av ungdomsledare.

Nordiska ministerrådet meddelar den 30 november 1984:

Ett nordiskt projekt under rubriken "Fritidsaktiviteter för barn och ungdom" inleddes år 1983. Projektet syftar till att belysa skillnader och likheter i fråga om utbudet av förebyggande fritidsaktiviteter för barn och ungdom i åldersintervallet 10–14 år. Genom ett erfarenhets- och informationsutbyte kan man utveckla nationella aktiviteter inom detta område.

Projektet kommer att avslutas under år 1985.

Meddelande

om rekommendation nr 26/1981 angående internationella begränsningar beträffande skattefria alkoholförsel

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i de nordiska länderna att genom samfällt uppträdande på internationellt plan verka för enhetliga regler som innebär begränsningar i rätten att tullfritt införa skattefria alkoholvaror.

Nordiska ministerrådet meddelar den 30 november 1984:

Det i rekommendationen rejste spørgsmål blev behandlet i en särskild arbetsgrupp under ministerrådet. Heri deltog experter fra de i landene berørte ministerier.

Arbejdsgruppens rapport, som blev afgivet i efteråret 1982, havde som hovedkonklusioner, at alle nordiske lande allerede har indført begrænsninger i adgangen til told- og skattefrie indførsel. Der gælder således blandt andet krav om fravær i et vist tidsrum, ligesom de rejsende skal opfylde visse alderskrav i henhold til den nordiske provianteringsaftale. Mulighederne for salg på de såkaldte korte ruter er endvidere begrænset.

De nordiske lande har tilstræbt udarbejdelse af fælles bestemmelser. Hvis et nordisk land uanset dette skulle finde det nødvendigt at vedtage bestemmelser med henblik på at begrænse adgangen til told- og afgiftsfri indførsel af alkoholvarer, der er købt uden afgifter, fandt arbejdsgruppen, at dette måtte overvejes i relation til det pågældende lands egne forhold. Sådanne skridt forudsatte imidlertid forhandlinger med de øvrige berørte nordiske lande. Endvidere pegedes på at der vil kunne opstå ganske betydelige kontrolproblemer ved indrejse, såfremt sådanne foranstaltninger ikke sker i et samarbejde mellem de nordiske lande.

Det fremgik endvidere, at der efter arbejdsgruppens opfattelse ikke findes et sådant internationalt forum, hvor en drøftelse om det i rekommendationen rejste spørgsmål vil kunne føres med noget resultat på baggrund af de internationale reglers udvikling, som går i retning af en øget liberalisering. Dette vanskeliggør i nogen grad mulighederne for specifikke nordiske initiativer i sådant øjemed.

Social- och miljöutskottets betänkande

över meddelandet om rekommendation angående åtgärder för att minska ungdomsarbetslösheten

(Meddelandet, se s. 2257)

Till Nordiska rådets social- och miljöutskott har hänvisats meddelande om rekommendation nr 28/1981 angående åtgärder för att minska ungdomsarbetslösheten.

Meddelandet innehåller fylligare upplysningar och resonemang kring ungdomsarbetslösheten än både ministerrådsförslaget om reviderat samarbetsprogram på arbetsmarknadsområdet (*B 56/s*) och ministerrådets berättelse *C 1*.

Utskottet vill i samband härmed erinra om sin vid flera tillfällen framförda ståndpunkt att ungdomens arbetslöshet måste ges särskild prioritet då den innebär stora risker både för individ och samhälle. Även om, som sägs i meddelandet, ökningen i ungdomsarbetslösheten stannat upp under 1984 är totalt 200 000 arbetslösa i åldrarna 16–24 år ett helt oacceptabelt högt antal. Bland de möjliga effekter av arbetslöshet som påpekats av utredningen om arbetslöshetens kostnader talas särskilt om sådana som värst drabbar individer i yngre årgångar, såsom isolering, missbruksproblem, mindrevärdeskänsla, kriminalitet samt inom det samhällseliga området tendenserna till radikalisering och/eller passivitet, båda symptom på att man känner sig utanför samhället.

Utskottet ser därför med tillfredsställelse på de projekt, t. ex. ungdomsgarantiförsöken i fyra lokalområden och SKOLARB-projektet, som skall behandlas vidare av de båda berörda ämbetsmannakommittéerna under våren 1985. Utskottet noterar även att ministerrådet ger utsatta grupper hög prioritet i det föreslagna samarbetsprogrammet på arbetsmarknadsområdet och att pilotprojekt om nya sätt att bekämpa ungdomsarbetslösheten ingår i handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning. Utskottet vill i detta sammanhang framhålla att en realistisk lösning på sikt endast kan åstadkommas genom att ungdomarna bereds fast avlönad anställning och vill även erinra om den i samarbetsprogrammet uttalade målsättningen att upprätthålla och vidareutveckla den gemensamma nordiska arbetsmarknaden som ett realistiskt komplement till de nationella

marknaderna för arbetssökande. Ungdomen med sin större rörlighet borde kunna dra särskild nytta av den nordiska arbetsmarknaden.

Mot bakgrund av det ovan anförda föreslår utskottet att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och emotser nytt meddelande till nästa ordinarie session.

Oslo den 8 februari 1985

Margrete Auken (SF)

Elver Jonsson (fp)

Arne Andersson (m)

Grethe Lundblad (s)

Jo Benkow (H)

Astrid Murberg Martinsen (A)

Förman

Dorte Bennedsen (S)

Helena Pesola (Kok)

Kaj Bärlund (Sdp)

Odd With (Kr. F.)

Meddelande

om rekommendation nr 28/1981 angående åtgärder för att minska ungdomsarbetslösheten

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar att snarast möjligt vidtaga alla åtgärder som kan medverka till att minska arbetslösheten bland de unga.

Nordiska ministerrådet meddelar den 6 december 1984:

Væksten i ungdomsarbetslösheden i Norden er i 1984 stagneret på det relativt høje niveau på ca 200.000 arbejdsløse i aldersgruppen 16–24 år.

I alle lande er den aktive indsats til bekæmpelse af ungdomsarbetsløsheden fortsat.

På nordisk plan har regeringerne gennem Nordisk Ministerråd tidligere afsluttet en udredning om beskæftigelsessituationen for unge med psykosociale adfærdsvanskeligheder.

Endvidere blev iværksættelsen af ungdomsgarantiforsøgene i fire nordiske lande fulgt op med en rapport, der belyste de arbejdsmarkedspolitiske problemstillinger i forbindelse med garantibegrebet.

For at understøtte de nationale arbejdsmarkedsmyndigheders intensiverede indsats mod ungdomsarbetsløsheden gennemførte det nordiske arbejdsmarkedsudvalg (NAUT) et emneseminar for medarbejdere i de nationale forvaltninger i 1983 med følgende tema: "Arbejdsformidlingen og ungdomsarbetsløsheden".

Rapporten fra seminaret indeholder en oversigt over regler, foranstaltningstyper og omfanget af de tiltag, der sættes ind i ungdomsarbetsløshedsbekæmpelsen i de enkelte lande.

I form af et paraplyprojekt under NAUT og Embedsmandskomitéen for nordisk kulturelt samarbejde er de nationale ungdomsgarantiforsøg blevet knyttet sammen i en direkte kontakt mellem fire lokalområder (Århus amtskommune i Danmark, Jakobstad i Finland, Trondheim i Norge, Karlstad i Sverige). Det lokale projektsamarbejde er afsluttet med en opfølgingskonference med repræsentanter fra lokalområderne og de centrale myndigheder i 1984. På nordisk plan bearbejdes erfaringer fra 4-by-projektet med henblik på en afsluttende rapport, der vil blive udsendt i begyndelsen af 1985.

Det tværsektorielle samarbejde mellem NAUT og kultursektoren videreføres i et nyt paraplyprojekt, SKOLARB-projektet, der vedrører de nationale aktiviteter til støtte for unge ved overgangen fra uddannelse til arbejde. Erfaringerne fra 4-by-projektet og perspektiverne for SKOLARB-projektet indgår som tema for et fællesmøde mellem NAUT og Embedsmandskomiteen for nordisk kulturelt samarbejde som vil blive afholdt i foråret 1985. I mødet vil derudover indgå spørgsmål om uddannelse til beskæftigelse med ny teknologi, anerkendelse, der vil kunne bidrage til en bedre tilpasning af unge til arbejdslivet.

Vurderes ungdomsarbejdsløshedsniveau og andel af den samlede ledighed i forhold til effekten af de generelle tiltag til bekæmpelse af ledigheden vil situationen i 1985 fortsat være alvorlig og urovækkende. Den hidtidige indsats vil derfor blive fastholdt og yderligere udviklet. I den forbindelse kan peges på det nye samarbejdsprogram på arbejdsmarkedsområdet, hvor både den generelle indsats i ungdomsarbejdsløshedsbekæmpelsen og udvikling af nye former for tiltag, der er rettet til særligt udsatte grupper, er givet en høj prioritet. Endvidere kan der peges på handlingsplanen for økonomisk udvikling og fuld sysselsætning, hvor arbejdsministrene stiller forslag til udvikling af nye former for tiltag til bekæmpelse af ledigheden, der rammer særligt udsatte grupper. I den forbindelse stilles bl. a. forslag om et pilotprojekt hvor nye former for tiltag for unge arbejdsløse kan afprøves med henblik på udvikling af de nationale ungdomsarbejdsløshedsprogrammer.

Social- och miljöutskottets betänkande

över meddelandet om rekommendation angående forskning om fordonsavgasernas inverkan på hälsa och miljö

(Meddelandet, se s. 2260)

Till Nordiska rådets social- och miljöutskott har hänvisats meddelande om rekommendation nr 29/1981 angående forskning om fordonsavgasernas inverkan på hälsa och miljö.

I det om rekommendationen avgivna meddelandet hänvisar ministerrådet bl. a. till ett projekt om beräkningsmodell för bilavgaser och anser att rekommendationens syfte är uppnått. Meddelandet innehåller i övrigt redogörelse för den s. k. bilavgasgruppens arbete. Vidare erinras om att de nordiska miljöministrarna 1984 enades om att de nordiska länderna snarast bör skärpa kraven vad gäller förorenande utsläpp från fordon och att blyfri bensin bör göras tillgänglig i de nordiska länderna.

Utskottet uttalade i sitt betänkande över *C 1/1984* att det för sin del ansåg att de nordiska länderna borde ingå en överenskommelse om blyfri bensin. Denna uppfattning framfördes även i plenum i samband med en fråga mot bakgrund av denna rekommendation. I årets yttrande över *C 1* uppmanas ministerrådet att förverkliga de uttalade intentionerna om blyfri bensin.

Mot bakgrund av det ovan anförda föreslår utskottet

att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser att rekommendationen nr 29/1981 för rådets del är slutbehandlad.

Stockholm den 31 januari 1985

Margrete Auken (SF)

Poul Henrik Houe (KF)

Arne Andersson (m)

Timo Kietäväinen (K)

Jo Benkow (H)

Grethe Lundblad (s)

Förman

Dorte Bennedsen (S)

Astrid Murberg Martinsen (A)

Kaj Bärlund (Sdp)

Pétur Sigurdsson (Sj.)

Rune Gustavsson (c)

Odd With (Kr. F.)

Meddelande

om rekommendation nr 29/1981 angående forskning om fordonsavgasernas inverkan på hälsa och miljö

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att vidareutveckla och fördjupa samordningen av i Norden förekommande forskning om fordonsavgasernas inverkan på hälsa och miljö.

Nordiska ministerrådet meddelar den 6 december 1984:

Arbetet med att opfylle rekommendationerna finder sted i en styringsgruppe under Nordisk Embedsmandskomité for miljøbeskyttelsesspørgsmål.

Gruppen har en række aktiviteter igang, bl. a. gennemførelse af projektet: "Nordisk beregningsmodel for bilavgasser." Projektets hovedmålsætning er at videreudvikle et svensk udkast til beregningsmetode, og at samordne pågående national virksomhed.

Spørgsmålet om sammenhængen mellem bilgasser og langtidsvirkninger i form af kræft og skader på arveegenskaber anses for en væsentlig del af problematikken. I Nordisk regie foregår samarbejdet om disse spørgsmål inden for rammerne af projektprogrammet om miljøeffekter af energiproduktion, MIL-2 projektet. Bilavgasgruppen følger dette arbejde nøje og vil om nødvendig foreslå supplerende projektarbejde.

Gruppen har udarbejdet sammenstillingsrapporter dels over status for situationen i de nordiske lande angående bilavgasser dels over drivstoffernes miljøpåvirkninger. Endvidere har gruppen udarbejdet en samlet rapport med oplæg til en nordisk målsætning og strategi til begrænsning af forureningen fra biltrafik. Området har ligeledes en høj prioritet i det reviderede samarbejdsprogram på miljøområdet, som ministerrådet vedtog i foråret 1983.

Ministerrådet (miljøministrene) behandlede bilavgasspørgsmålet på møde i februar 1984, hvor der var enighed om at de nordiske lande så snart som muligt bør skærpe kravene til forurenende udslip fra køretøjer, og at blyfri benzin bør være tilgængelig i de nordiske lande. Der henvises i øvrigt

til kapitlet om miljøbeskyttelse – luftforurening – i ministerrådets årsberetning.

På internationalt plan samarbejdes på det forskningsmæssige område inden for blandt andet OECD om at udnytte resultater fra andre lande. Endvidere kan der henvises til det arbejde, som gennemføres inden for ECE-konventionen om grænseoverskridende luftforurening i Europa, jvf. meddelelse om rek. nr 7/1978. Ministerrådet henviser til de internationale møder angående samarbejdet om nye skærpede avgasreningskrav for motorkøretøjer, som finder sted i Stockholm på initiativ af den svenske regering. Ved disse møder deltager foruden de nordiske lande Vesttyskland, Schweiz, Østrig, Holland, Canada og Liechtenstein.

På denne baggrund mener ministerrådet, for sin del, at hensigten med rekommandationerne er opnået.

Social- och miljöutskottets betänkande

över meddelandet om rekommendation angående internationellt forskningssamarbete beträffande fordonsavgaser

(Meddelandet, se s. 2263)

Till Nordiska rådets social- och miljöutskott har hänvisats meddelande om rekommendation nr 30/1981 angående internationellt forskningssamarbete beträffande fordonsavgaser.

I det med rekommendation nr 29/1981 gemensamma meddelandet redogörs bl. a. för de nordiska regeringarnas internationella agerande. I meddelandet erinras om att de nordiska miljöministrarna 1984 enades om att de nordiska länderna snarast bör skärpa kraven vad gäller förorenade utsläpp från fordon och att blyfri bensin bör göras tillgänglig i de nordiska länderna. Dessa åsikter framförs också internationellt.

På internationellt plan samarbetas dels inom OECD, dels genom en serie möten om skärpta avgaskrav med deltagande av de nordiska länderna samt Västtyskland, Schweiz, Österrike, Nederländerna, Canada och Liechtenstein. Samarbetet bl. a. inom OECD avser utnyttjande av forskningsresultat mellan länderna.

Mot bakgrund av det ovan anförda föreslår utskottet

att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser att rekommendationen nr 30/1981 för rådets del är slutbehandlad.

Stockholm den 31 januari 1985

Margrete Auken (SF)

Arne Andersson (m)

Jo Benkow (H)

Förman

Dorte Bennedsen (S)

Kaj Bärlund (Sdp)

Rune Gustavsson (c)

Poul Henrik Houe (KF)

Timo Kietäväinen (K)

Grethe Lundblad (s)

Astrid Murberg Martinsen (A)

Pétur Sigurdsson (Sj.)

Odd With (Kr. F.)

Meddelande**om rekommendation nr 30/1981 angående internationellt forskningssamarbete beträffande fordonsavgaser**

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar att på internationellt plan verka för att fordonsavgasernas inverkan på hälsa och miljö blir föremål för intensifierad forskning och att enhetliga regler fastställs.

Nordiska ministerrådet meddelar den 6 december 1984:

Ministerrådet hänvisar till sitt meddelande med anledning av *rek. nr 29/1981*.

Meddelande

om rekommendation nr 32/1981 angående antagande av nordisk språkkonvention

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne i Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige, at der mellem disse lande indgås en konvention om nordiske statsborgeres ret til at anvende deres sprog i andet nordisk land i overensstemmelse med det udkast til konvention, der er optaget som bilag til ministerrådsforslag B 32/j om en nordisk sprogkonvention.

Nordiska ministerrådet meddelar den 30 november 1984:

Konventionen undertecknades av alla de nordiska länderna den 17 juni 1981. Konventionen har ratificerats av Finland, Norge och Sverige.

De isländska myndigheterna arbetar för närvarande med ett förslag om ratifikation av konventionen. Förslaget kommer sannolikt att föreläggas Alltinget under januari månad 1985. Beslut kommer, enligt nuvarande planer, att fattas senast under våren 1985. Därmed kommer Island som fjärde land att ratificera konventionen, varmed konventionen kan träda i kraft.

I Danmark övervägs fortfarande frågan om vilken extra belastning som kravet på tolkservice enligt konventionen innebär för kommunerna. Denna fråga ses i sammanhang med införandet av en ny förvaltningslag i Danmark. Ett förslag till sådan lag – som också berör den kommunala förvaltningen – har förelagts Folketinget och väntas bli behandlat under sommaren 1985. Därefter får man ett bättre underlag för att bedöma förutsättningarna för en ratifikation av språkkonventionen.

Juridiska utskottets betänkande över meddelandet om rekommendation angående lagstiftningssamarbetet på arbetsrättens område

(Meddelandet, se s. 2266)

Det fremgår af meddelelsen, at der i løbet af kort tid vil foreligge en jævnførende oversigt over arbejdsretten i Norden. Juridisk udvalg tager dette til efterretning samtidig med at udvalget konstaterer, at samarbejdet om de lovgivningsmæssige aspekter af arbejdsretten endnu ikke har fået den fremtrædende plads i det nordiske samarbejde, som var sigtet med rekommendationen.

Juridisk udvalg vil søge det rekommanderede samarbejde fremmet og vil udnytte den kommende tids ændringer af samarbejdsformerne i det nordiske samarbejde hertil.

Udvalget har samtidig i sin betænkning over ministerrådets beretning om det nordiske samarbejde – C 1/1985 – udtrykt sit ønske om et stærkere engagement fra ministerrådets side vedrørende harmonisering af lovgivningen på arbejdsrettens område og gentaget sin tilkendegivelse om, at der i den årlige ministerrådsberetning bør rapporteres fyldigere om disse spørgsmål.

Under henvisning hertil skal juridisk udvalg indstille,

at Nordisk Råd tager meddelelsen om rekommendation nr. 2/1982 angående lovgivningssamarbejde på arbejdsrettens område til efterretning og afventer ny meddelelse til næste ordinære session.

Stockholm, den 29. januar 1985

Lennart Andersson (s)

Mikko Elo (Sdp)

Flemming Hansen (KF)

Guttorm Hansen (A)

Finn Kristensen (A)

Hans Nyhage (m)

Jan Petersen (H)

Tuulikki Petäjaniemi (Kok)

Heikki Riihijärvi (Smp)

Jens Steffensen (KrF)

Bernhardt Tastesen (S)

Friðjón Þórðarson (Sj.)

Formand

Meddelande

om rekommendation nr 2/1982 angående lagstiftningssamarbetet på arbetsrättens område

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at give de arbejdsretlige spørgsmål en mere fremtrædende placering i det nordiske samarbejde,

at etablere et samarbejde mellem de nordiske landes regeringer og organisationerne på arbejdsmarkedet med henblik på gennem lovgivning eller på anden måde at gennemføre ensartede løsninger på arbejdsretlige spørgsmål af større rækkevidde og

at udvide det nordiske lovgivningsprogramms katalog af lovgivningsprojekter med lovgivning på arbejdsrettens område,

for herigennem på fællesnordisk grundlag *blandt andet* at videreudvikle demokratiet i arbejdslivet og løse de arbejdsretlige problemer, der er forbundet med indførelse og anvendelse af ny teknik.

Nordiska ministerrådet meddelar den 14 december 1984:

Ministerrådet hänvisar till sitt meddelande den 2 december 1983 om rubricerad rekommendation¹ där en redovisning lämnas över samarbetet på det arbetsrättsliga området. I meddelandet anges bl. a. att ministerrådet avser att fortsätta och utveckla det samarbete som redan har etablerats.

Ett formellt lagstiftningssamarbete försvåras bl. a. av de olika traditioner som råder på det arbetsrättsliga området när det gäller att reglera frågor genom lagstiftning eller genom kollektivavtal mellan arbetsmarknadens parter. Mot bakgrund av de skilda traditionerna, framstår alltför långt gående ambitioner i fråga om harmonisering av den arbetsrättsliga lagstiftningen som negativa, sett både från regeringarnas och avtalsparternas sida.

I föregående års meddelande anmälde ministerrådet att beslut hade fattats om att bidra med medel för att publicera en bok med en jämförande översikt av arbetsrätten i Norden. Arbetet med boken har numera framskridit så långt att boken väntas kunna bli publicerad vid årsskiftet 1984–85 (*Nu 1984: 10*).

¹ Se Nordiska rådet, 32:a sess., s. 1930.

Kulturutskottets betänkande

över meddelandena om rekommendation nr 3/1982 angående ökat radio- och TV-samarbete i Norden

(Meddelandena, se s. 2270)

Till kulturutskottet har hänvisats av Nordiska ministerrådet till Nordiska rådets 33:e session avgivet meddelande och tilläggsmeddelande om rek. nr 3/1982 angående ökat radio- och TV-samarbete i Norden.

Ur ministerrådets meddelande framgår att ministerrådet i sammansättningen industri-, kommunikations- och kulturministrar har genomfört en studiefas under tiden april 1982 – augusti 1984 som led i utvecklingen av ett nordiskt radio- och TV- samt telesamarbete via satellit. Resultaten från studiefasen har varit föremål för fortsatta överläggningar under tiden fram till Nordiska rådets 33:e session. En särskild arbetsgrupp, med en representant för varje land, har förberett ett beslut av ministerrådet om ett satellitsamarbete samt formerna för detta. Arbetsgruppens förslag har även varit föremål för förhandlingar inom Nordiska ministerrådet/TV. För detta arbete redogörs i tilläggsmeddelandet.

Ur tilläggsmeddelandet framgår att de deltagande länderna har kunnat enas om lämpligheten av att TELE-X satelliten under en treårig försöksperiod från mitten av 1987 skulle användas för överföringen av TV-program mellan länderna. Vidare har de deltagande länderna under överläggningarna utarbetat preliminära överenskommelser om programsamarbetets inriktning, fördelning av sändningstid, översättning till grannlandsspråk och rättsliga principer.

Det har vidare framgått att de tekniska frågorna i anslutning till användningen av TV-kapaciteten i TELE-X inte heller har ställt hinder i vägen för en lösning av denna fråga, och att förslag även har utarbetats om sändningar till och från Island. Arbetet utformades även så att Danmark skulle ges möjlighet att ansluta sig till projektet.

Trots samstämmighet kring huvuddelen av de frågor som aktualiseras av ett satellitsamarbete, har de deltagande länderna emellertid inte kunnat enas om principerna för beräkningen av kostnaderna för projektet. Något förslag om ökat radio- och TV-samarbete i Norden har därför inte avgivits till Nordiska rådets 33:e session 1985.

Kulturutskottet beklagar att de deltagande länderna inte, trots tidigare utfästelser, har lagt fram något förslag angående radio- och TV-samarbete via satellit till 33:e sessionen. Utskottet finner alla dröjsmål med att inleda ett radio- och TV-samarbete via satellit beklagliga, dels för att de nordiska ländernas beredskap att möta de kulturpolitiska utmaningarna på detta område ständigt försämras, dels för att dessa dröjsmål överhuvudtaget i negativ riktning påverkar de nordiska medborgarnas uppfattning om möjligheterna att uppnå konkreta resultat i samarbetet.

Utskottet har slagit fast att de syften som finns inskrivna i det nordiska kulturavtalet, även kan betjänas av en spridning av ländernas radio- och TV-program via satellit över Norden. Utskottet har även uttalat att de kulturpolitiska motiven för ett utvidgat nordiskt radio- och TV-samarbete väger tyngre, ju fler utomnordiska TV-program som genom användning av satellittekniken blir tillgängliga i Norden. Den senaste tidens utveckling på detta område förstärker enligt utskottet ytterligare de kulturpolitiska motiven för ett utvidgat nordiskt TV-samarbete.

Utskottet anser att ett radio och TV-samarbete via satellit under en försöksperiod bör kunna genomföras utgående från de riktlinjer som har gjorts upp under arbetet på det förslag om ökat radio- och TV-samarbete genom användning av TELE-X satelliten, för vilket nu redovisas i ministerrådets tilläggsmeddelanden om rek. nr 3/1982.

Utskottet konstaterar att det, frånsett kostnaderna för samarbetet, har varit möjligt att utarbeta förslag på alla andra för projektet väsentliga punkter. Utskottet anser därför att ytterligare ansträngningar måste göras för att utarbeta ett förslag, som kan accepteras av alla parter, angående kostnaderna för och finansieringen av projektet. De deltagande ländernas regeringar bör visa den politiska vilja som behövs för att ett radio- och TV-samarbete via satellit skall bli verklighet.

Utskottet förutsätter att ett slutligt förslag om radio- och TV-samarbetet via TELE-X i brådskande ordning utarbetas, och att ett sådant förslag föreläggs Nordiska rådet *senast den 15 maj 1985*. Utskottet förutsätter vidare att förslaget även innehåller uppgifter om hur programservicen till Island skall genomföras, att förslaget beaktar det kommande ljudradiosamarbetet och att man i förslaget utgår från att samarbetet är avsett bli permanent. Utskottet ansluter sig till det i tilläggsmeddelandet redovisade önskemålet om dansk medverkan i samarbetet.

Principiellt anser utskottet att förslag som gäller en fråga av den storleksordning som ett radio- och TV-samarbete via satellit utgör bör behandlas vid Nordiska rådets session. Men hänsyn till att arbetet nu i första hand inriktas på en försöksperiod och att frågan har utretts under en lång tid föreslår utskottet emellertid att Nordiska rådets presidium, för att ytterligare dröjsmål i handläggningen av denna fråga inte skall uppstå, bör bemyndigas att, på förslag av kulturutskottet, avge rådets yttrande över förslaget till Nordiska ministerrådet.

Med hänvisning till vad som ovan anförts föreslår utskottet,
 att Nordiska rådet lägger meddelandet och tilläggsmeddelandet om
 rekommendationen nr 3/1982 till handlingarna i väntan på nytt
 meddelande till nästa ordinarie session, och
 att Nordiska rådet bemyndigar presidiet att på rådets vägnar, och på
 grundval av förslag från kulturutskottet, avge yttrande till Nordis-
 ka ministerrådet om ett förslag om ökat radio- och TV-samarbete
 i Norden genom användning av TELE-X satelliten.

Reykjavik den 5 mars 1985

<i>Stefan Benediktsson (Bj.)</i>	<i>Kirsti Kolle Grøndahl (A)</i>
<i>Eiður Guðnason (A).</i>	<i>Elsi Hetemäki-Olander (Kok)</i>
Förman	
<i>Per Olof Håkansson (s)</i>	<i>Tytti Isohookana-Asunmaa (K)</i>
<i>Karen Højte Jensen (KF)</i>	<i>Tyra Johansson (s)</i>
<i>Gunnel Jonäng (c)</i>	<i>Paavo Lipponen (Sdp)</i>
<i>Sture Palm (s)</i>	<i>Robert Pedersen (S)</i>
<i>Oddrun Pettersen (A)</i>	<i>Håkon Randal (H)</i>
<i>Gunvor Schnitler (H)</i>	<i>Reiulf Steen (A)</i>
<i>Ingrid Sundberg (m)</i>	<i>Pekka Tuominen (ÅSD)</i>

Reservation

Kulturutskottet har inte behandlat det nuvarande läget i Tele-X-förhandlingarna. Sålunda har utskottet inte kännedom om innehållet i sitt förslag. Enligt min uppfattning kan kulturutskottet enbart fatta beslut om den första delen i sitt beslutsförslag, vilket betyder att ett nytt meddelande bör lämnas till rådets nästa session.

Slutdelen i kulturutskottets beslutsförslag, som innebär att Nordiska rådet bemyndigar presidiet att på förslag av kulturutskottet till Nordiska ministerrådet avge yttrande över förslag om en ökad radio- och TV-verksamhet via Tele-X, är omöjlig. Den är omöjlig därför, att kulturutskottet – för att inte tala om hela Nordiska rådet – inte alls har behandlat den sak som utgör grund för beslutsförslaget.

På ovannämnd grund kan jag inte ansluta mig till kulturutskottets beslut om att lägga fram ett dylikt förslag, och föreslår

att Nordiska rådet lägger meddelandet och tilläggsmeddelandet om rekommendationen nr 3/1982 till handlingarna i väntan på nytt meddelande till nästa ordinarie session.

Reykjavik den 5 mars 1985

Pirkko Turpeinen (Skdl)

Meddelanden

om rekommendation nr 3/1982 angående ökat radio- och TV-samarbete i Norden

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Finland, Island, Norge och Sverige att uppta förhandlingar i syfte att träffa avtal om den fortsatta utvecklingen av ett radio- och TV- samt telesamarbete baserat på överföring via ett satellitsystem. Nordiska rådet förutsätter att utvecklingen av samarbetet sker inom ramen för Helsingforsavtalet, att Nordiska rådet hålls informerat om denna utveckling samt att en eventuell realisering av ett radio- och TV- samt telesamarbete via satellit underställs Nordiska rådets session.

Nordiska ministerrådet (industri-, kommunikations- och kulturministrarna) meddelar den 12 december 1984:

Avslutad studiefas

Nordiska ministerrådet i sammansättning industri-, kommunikations- och kulturministrar genomförde under tiden april 1982 – augusti 1984 en studiefas som led i utvecklingen av ett nordiskt radio- och TV- samt telesamarbete via satellit.

Ministerrådet tog emot beredningsgruppernas rapporter vid möte i Helsingfors den 27 augusti. Rapporterna är publicerade i Nordiska utredningsserien (*NU 1984:8*).

Studiefasen bedrevs som ett projektsamarbete mellan televerken, radioföretagen och berörda departement i Finland, Island, Norge och Sverige i tre beredningsgrupper; en för teknisk-ekonomiska frågor, en för programmässiga frågor och en för juridiska frågor. Danmark har deltagit i arbetet under studiefasen som observatör. Studiefasens förslag har bland annat tagit utgångspunkt i att ett eventuellt danskt tillträde till samarbetet skall möjliggöras om så önskas.

Ministerrådet har under studiefasen fastställt vissa riktlinjer avseende ett permanent nordiskt satellitsamarbete – Nordsat.

Satellitssystemet skall under ett första inledande skede ha kapacitet för tre TV-programkanaler till det så kallade östnordiska serviceområdet (Danmark, Finland, Norge och Sverige) och en TV-programkanal till det så kallade isländska serviceområdet (Island och Färöarna). Etableringen av ett permanent satellitsystem skall ses i sammanhang med utvecklingen och användningen av Tele-X-satelliten.

Ministerrådet har uppdragit till de nordiska televerken att pröva möjligheten med ett för Norden gemensamt serviceområde för upp till fyra TV-programkanaler. Detta kräver förhandlingar med de enligt den internationella frekvensplanen berörda länderna. Televerken har som målsättning att kunna återrapportera till ministerrådet under januari 1985.

Ministerrådet har vidare under studiefasen fattat beslut om att som tekniskt överföringssystem använda det så kallade C-MAC/PACKET i nordiska satellitsändningar.

I beredningsgruppernas uppgifter ingick att presentera förslag avseende såväl en användning av Tele-X-satelliten under ett inledande så kallat preoperativt skede som formerna för ett samarbete i ett operationellt permanent system.

Den programmässiga gruppen utgår ifrån användningen av Tele-X i ett inledande skede. Gruppens principiella ställningstagande gäller dock även ett permanent samarbete.

Tele-X är den enstaka satellit som utvecklas i samarbete mellan Norge, Sverige och Finland och beräknas kunna överföra TV-program från mitten av 1987 till det östnordiska serviceområdet. Tele-X-satelliten är utrustad med tre sändarrör för rundradio och tre sändarrör för så kallade andra tjänster (dataöverföring och videokonferenser). Satelliten har en begränsad livslängd på cirka 7 år.

Programgruppens förslag innebär att Finland, Norge och Sverige skulle disponera vardera en satellitkanal samt att Island skulle beredas möjlighet att sända sitt program i den av Norge disponerade kanalen.

Den finska respektive den svenska kanalen föreslås innehålla ett urval av de båda ländernas vardera två nationella TV-program. Den norska kanalen föreslås innehålla huvuddelen av de norska och isländska nationella TV-programmen.

Programmen skulle sändas över satellit samtidigt med distribution över marknätet i respektive land. Utbudet förutsätts i princip vara det bästa av ländernas egenproducerade program dock med viss möjlighet till inslag av främmandeproduktion. Vidare skulle nyproduktion särskilt avsedd för satellitdistribution kunna förekomma. Nyhetsprogram föreslås ingå i utbudet som centrala program.

Programmen föreslås översatta och textade till och från finska samt från isländska. Inledningsvis översätts 40 procent av utbudet varefter översättningsnivån successivt skulle öka.

TV-ljudet föreslås sänt i stereo. Inom varje TV-programkanal föreslås

även finnas utrymme för två högkvalitativa ljudradiokanaler. Förslag om hur dessa skall användas ges inte av studiefasen. En gemensam nordisk musikradiokanal nämns dock som särskilt intressant.

Används de tre tillgängliga sändarrören för TV i Tele-X-satelliten finns ingen reservkapacitet i satelliten om något av sändarrören skulle bli funktionsodugligt. Därför föreslås att hög programmässig beredskap skall finnas för att eventuellt sätta samman två program av de i Finland, Island, Norge och Sverige existerande programmen. Urvalet föreslås ske så, att resultatet blir ett representativt urval av det bästa ur de nationella radioföretagens utbud. Såväl utländsk serieproduktion som särskild nyproduktion föreslås kunna ingå för att öka den publika attraktionskraften. De båda kanalerna kan profileras så att den ena kanalen har en markerat publiktillgånglig karaktär, medan den andra kanalen har tyngdpunkten på kulturpolitiska mål.

Ett alternativ är att en enstaka sammansatt kanal kompletteras med en kanal som sänder så kallad betal-TV.

Olika finansieringsmetoder anges som möjliga såsom generell höjning av mottagaravgifter, statsbidrag, reklam och abonnemangsavgift eller kombinationer av dessa. Väljs en generell licenshöjning kan denna beräknas uppgå till ca 60 svenska kronor per år och TV-hushåll i Norden. I beloppet ingår då kostnader för det tekniska systemet utöver Tele-X-satelliten, programmässiga kostnader såsom kostnader för översättning och upphovsrättsliga ersättningar men inte kostnader för nyproduktion av program. Ersättningarna till rättighetshavarna förutsätts fastställda efter förhandlingar.

Fortsatta överläggningar

Före studiefasens slut beslöt ministerrådet att resultaten från denna skulle bli föremål för fortsatta överläggningar. En särskild arbetsgrupp, med en representant för varje land, har tillsatts med uppdraget att förbereda ett beslut av ministerrådet om ett satellitsamarbete samt formerna för detta. Slutliga resultat av arbetsgruppens arbete föreligger ännu inte.

Ytterligare information

Nordiska ministerrådet i sammansättning industri-, kommunikations- och kulturministrar avser att till Nordiska rådets ordinarie session 1985 återkomma med ytterligare information om den fortsatta inriktningen på radio- och TV- samt telesamarbetet via satellit i Norden.

Nordiska ministerrådet (industri-, kommunikations- och kulturministrarna) meddelar den 28 februari 1985.

Hittillsvarande överläggningar

Finland, Island, Norge och Sverige har sedan december 1984 diskuterat en försöksmässig användning av Tele-X-satelliten för radio- och TV-samarbete i Norden under minst tre år. Danmark har deltagit i överläggningarna som observatör.

Överläggningarna har tagit utgångspunkt i användning av två s. k. TV-programkanaler (transpondrar) i satelliten, i vilka huvudsakligen egenproducerade program från de deltagande ländernas nationellt verkande radioföretag skall ingå.

Överläggningarna har förts med sikte på att underställa Nordiska rådets session den 4–8 mars 1985 ett förslag om ökat radio- och TV-samarbete i Norden.

Från isländsk, finsk, norsk och svensk sida har redovisats en stark önskan om dansk medverkan i samarbetet.

Vid ministerrådets möte den 20 februari 1985 behandlades ett utkast till ministerrådsförslag. I fråga om uppläggningsen av programsamarbetet kunde konstateras att samstämmighet rådde kring huvuddelen av de frågor som aktualiseras av ett satellitsamarbete. Däremot kunde inte samstämmighet uppnås vad gäller kostnaderna för samarbetet, däribland kostnaden för användning av TV-kapaciteten i Tele-X-satelliten.

Inriktningen av programsamarbetet m. m.

Tele-X-satelliten beräknas tas i bruk för radio- och TV-sändningar under andra halvåret 1987. Satelliten medger överföring av program till det s. k. östnordiska serviceområdet, dvs. Danmark, Finland, Norge och Sverige. Satelliten är utrustad med två transpondrar för radio och TV (rundradio) med en i reserv.

Följande är de viktigaste momenten ifråga om programsamarbetet:

En målsättning med programverksamheten via satellit är att den skall utgöra ett attraktivt alternativ till andra satellitsända TV-kanaler samtidigt som de nordiska sändningarna skall främja den nordiska samhörigheten och ge olika grupper tillgång till program på det egna språket. Det har förutsatts att samarbetet skall planeras på sådant sätt att de två kanalerna får olika profiler. Den ena kanalen skulle därvid kunna inriktas på i första hand nyhets- och aktualitetsprogram och den andra kanalen i första hand på kultur- och underhållningsprogram. Det har vidare förutsatts att programmen skall översättas till grannlandsspråk med utgångspunkter i de principer som redovisats i rapporten om studiefasens arbete (*NU 1984:8*).

Omfattningen och inriktningen av samarbetet i fråga om ljudradioprogram har inte behandlats i överläggningarna. Det har emellertid förutsatts att denna fråga skall tas upp senare.

Täckningsområdet för sändningar över Tele-X-satelliten medger som redovisats inte mottagning i Island. Mot denna bakgrund har diskuterats att söka åstadkomma en programservice till Island genom användning av kommunikationssatellit.

För att få en precisering av formerna för ett programsamarbete av skisserat slag har ministerrådet haft för avsikt att anmoda de nationella radioföretagen att utarbeta närmare riktlinjer. Kontakter med radioföretagen i frågan har förekommit.

Vid överläggningarna har vidare utarbetats preliminära överenskomelser i fråga om de juridiska principer som tänkes ligga till grund för samarbetet, vidare vilka kostnader som skall täckas gemensamt respektive nationellt samt principer för fördelning av gemensamma kostnader mellan de deltagande länderna. För det senare har förutsatts en fördelning baserad på respektive lands andel av den samlade bruttonationalintäkten.

Försöksverksamhet och eventuellt permanent samarbete

Programsamarbetet med sändningar över Tele-X-satelliten har förutsatts få karaktären av en försöksverksamhet under minst tre år under vilka erfarenheter skall inhämtas som underlag för ett nytt särskilt beslut om ett eventuellt permanent radio- och TV-samarbete i Norden. Ett sådant beslut skall i så fall fattas senast två år efter att försöksverksamheten inletts. Överläggningar om formerna för ett permanent samarbete efter försöksperioden har förutsatts inledda senast ett år efter det att verksamheten startats. Motsvarande förutsätts gälla för ett beslut om fortsatt användning av Tele-X-satelliten intill ett permanent samarbete eventuellt realiserar.

Danmark har inte deltagit i beslutet.

Meddelande

om rekommendation nr 5/1982 angående ett gemensamt program för den acceleratorbaserade forskningen i Norden

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att intensifiera bevakningen av det arbete som bedrivs på nationellt plan för att utveckla samarbetet inom den acceleratorbaserade forskningen i Norden, i syfte att åstadkomma ett gemensamt program för detta samarbete.

Nordiska ministerrådet (kultur- och undervisningsministrarna) meddelar den 10 december 1984:

I 1974 oprettede ministerrådet den nordiske samarbejdskomité for acceleratorbaseret forskning (NOAC), der bl. a. har til opgave at virke for en samordnet udnyttelse af ressourcerne til acceleratorbaseret forskning i Norden samt medvirke til nordisk samarbejde i forskningsprojekter ved accelerators udenfor Norden. NOACs budget for 1985 er 586.000 DKK.

Spørgsmålet om nordisk samarbejde indenfor den acceleratorbaserede forskning har haft særlig aktualitet i de seneste år gennem planer i såvel Finland som Sverige om opførelse af en tungion-accelerator, således som der blev redegjort for i meddelelsen til 32. session.

Fra svensk side meddeltes det dog i november 1983, at man ikke i de nærmeste år vil bygge en tungionaccelerator i Sverige.

I Finland har Jyväskylä universitet i foråret 1984 afleveret en detaljeret projektbeskrivelse som opfølgning af forslaget fra 1983 om opførelse af en tungionaccelerator. Den finske regering har endnu ikke taget stilling til om acceleratoren skal opføres, idet man vil afvente resultatet af en international evaluering af den kerne- og partikelfysiske forskning i Finland, der gennemføres på initiativ af det naturvidenskabelige forskningsråd.

Når den finske regering har taget stilling til spørgsmålet om opførelsen af en accelerator i Jyväskylä, vil ministerrådet i givet fald undersøge mulighederne for et nordisk samarbejde om udnyttelsen og driften af acceleratoren. Et sådant samarbejde vil formentlig hensigtsmæssigt kunne foregå dels direkte mellem de relevante forskningsinstitutioner i de enkelte nordiske lande, dels gennem NOAC, der er en fast institution på det nordiske kulturbudget.

Meddelande

om rekommendation nr 7/1982 angående produktion och distribution av talböcker och punktskriftsböcker i Norden

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att vidta åtgärder för att öka det nordiska samarbetet om produktion och distribution av talböcker och punktskriftsböcker.

Nordiska ministerrådet (kultur- och undervisningsministrarna) meddelar den 10 december 1984:

Det ble 1983 engasjert to sakkynndige til å utrede mulighetene for utvidet nordisk samarbeid på dette område. Utredningen forelå våren 1984 og er deretter sendt på remiss til relevante nasjonale og nordiske institusjoner/organisasjoner. Remiss-uttalelsene understreker bl. a. behovet for å få holdt et arbeidsmøte som kan foreslå gjennomføring av konkrete nordiske samarbeidsprosjekter på dette felt. Statens bibliotek og trykkeri for blinde i Danmark har på vegne av de interesserte parter søkt om midler til et slikt arbeidsmøte i 1985. Spørsmålet om tilskudd til dette formål vil bli vurdert i forbindelse med Ministerrådets disposisjonsmidler for 1985.

Meddelande

om rekommendation nr 8/1982 angående stöd till regionalt kultursamarbete i Norden

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att, utan att inrätta någon särskild fond, ställa ökade medel till förfogande för kultursamarbetet på Nordkalotten genom att på den nordiska kulturbyggen inrätta ett särskilt anslag för regionalt kultursamarbete.

Nordiska ministerrådet (kultur- och undervisningsministrarna) meddelar den 10 december 1984:

Rekommandasjonen pekar på to forhold, det ene gjelder økte midler til kultursamarbeidet på Nordkalotten spesielt og for det andre spørsmålet om å opprette en spesiell tilskuddsordning for regionalt kultursamarbeid i Norden.

Når det gjelder kultursamarbeidet på Nordkalotten er det mulig å søke om tilskudd fra de enkelte støtteordninger, for idrett, folkeopplysning, ungdomsarbeid, teater. Dessuten kan det søkes om tilskudd fra Nordisk kulturfond og de bilaterale fond.

Støtten fra Ministerrådet til samisk kulturliv bør også nevnes i denne forbindelse. Samiske kulturtiltak støttes med en egen avsetning over disposisjonsmidlene. Tilskuddet var i 1983 200.000 DKK og er økt til 400.000 DKK i 1984. Dessuten har Ministerrådet vedtatt å gi tilskudd til engasjement av sakkyndig person tilknyttet Nordisk Sameråd, som skal utrede mulighetene for økt nordisk og nasjonal støtte til samiske kulturprosjekt. Ministerrådet har vedtatt nye retningslinjer for bevilgningen til nordisk idrettssamarbeid slik at det heretter kan søkes om tilskudd til samisk idrettssamarbeid. For 1985 har samisk idrettsforbund mottatt 60 000 DKK fra idrettsbevilgningen.

Nordisk kulturfond har i 1983 pekt på at det er fondets oppgave å stimulere et så bredt samarbeid som mulig mellom de nordiske land. Fondets styre har sagt seg villig til å gi et visst tilskudd til grenseregionalt samarbeid og til bilaterale prosjekt.

Meddelande

om rekommendation nr 10/1982 angående barns miljö

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1. att införa likartade lagbestämmelser om förbud mot kroppslig åga eller annan kränkande behandling av barn,
2. att samarbeta i syfte att vidareutveckla föräldrabildningen i de nordiska länderna samt
3. att särskilt beakta de handikappade barnens situation.

Nordiska ministerrådet meddelar den 30 november 1984:

I *rekommendation nr. 10/1982* oppfordrer Nordisk Råd ministerrådet til å innføre ensartede regler i Norden om forbud mot fysisk avstraffelse eller annen krenkende behandling av barn.

I Danmark har børnekommissionen i sin betænkning fra maj 1981 foreslået en sådan bestemmelse optaget i myndighedsloven.

Justitsministeriets arbejdsgruppe vedrørende forældremyndighed m.v. har derimod i sin betænkning fra august 1983 ikke fundet tilstrækkeligt grundlag for at foreslå en sådan regel indført. For tiden behandles i folketinget et privat forslag om, at revselsesretten ved lov skal afskaffes.

I Finland antog riksdagen våren 1983 lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt (361/83). Enligt denna lag, som trädde i kraft den 1 januari 1984, får barnet inte undertryckas, ågas eller utsättas för annan kränkande behandling. Enligt barnskyddslagen (683/83), som också den trädde i kraft den 1 januari detta år, är barnskyddets syfte att trygga barnets rätt till en trygg och stimulerande uppväxtmiljö samt till en harmonisk och mångsidig utveckling. Barn har enligt lagen företrädesrätt till särskilt skydd. Dessa rättigheter bör tryggas genom att påverka de allmänna uppväxtförhållandena, genom att stödja vårdnadshavarna vid fostern av barn samt genom att genomföra familje- och individriktat barnskydd. Målet är att barnet under alla förhållanden får en sådan vård varom stadgas i lagen om vårdnad om barn och umgängesrätt.

I Norge la et utvalg under Sosialdepartementet våren 1982 fram en

innstilling om barnemishandling og omsorgssvikt. Utvalget foreslår at det tas inn i barneloven et forbud mot fysisk avstraffelse eller annen krenkende behandling av barn. Dette forslaget vil bli behandlet i Regjeringen med det første. De øvrige forslag i innstillingen vil bli behandlet i en stortingsmelding om barnevernet som forutsettes lagt fram for Stortinget våren 1985.

Den svenska föräldrabalken innehåller sedan år 1979 ett förbud mot kroppslig aga eller annan kränkande behandling av barn.

När det gäller de handikappade barnens situation sker stora och för de enskilda individerna betydelsefulla insatser på nationellt plan. På nordiskt plan utgör projektet "Kroniskt sjuka barn i Norden", som bedrivs i Nordiska hälsovårdshögskolans regi, ett viktigt inslag på detta område.

Meddelande

om rekommendation nr 11/1982 angående internationell konvention om barnens rättigheter

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar att på internationellt plan samfällt verka för ingåendet av en internationell konvention till skydd för barnens rättigheter.

Nordiska ministerrådet meddelar den 30 november 1984:

Som framgår av remissbehandlingen av medlemsförslaget som ligger till grund för denna rekommendation, förekommer redan nordiskt samarbete i denna fråga inom ramen för FN:s kommission för de mänskliga rättigheterna.

Finland är för närvarande medlem i kommissionen och bevakar frågan i nära samråd med övriga nordiska länder, vilka deltar som observatörer i arbetet. Under kommissionen verkar en särskild arbetsgrupp, som bereder ärenden rörande denna konvention. Arbetsgruppen sammanträder årligen.

På norskt initiativ anordnade Europarådet ett expertmöte om barnkonventionen i november 1984. Avsikten med mötet var att diskutera frågor av gemensamt intresse vad gäller konventionens innehåll och möjligheterna att påskynda konventionsarbetet.

De nordiska länderna tar gemensamt upp frågan under FN:s generalförsamling hösten 1985 och i det sammanhanget föreslå att konventionsarbetet ges högre prioritet samt att ovannämnda arbetsgrupp får utökade sekretariatsresurser.

Meddelande

om rekommendation nr 12/1982 angående färdtjänstservice för handikappade

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1. att i samarbete med berörda kommunala organ verka för samordning av principerna för färdtjänst,
2. att utreda möjligheterna för att etablera internordisk färdtjänstservice, med särskilt beaktande av behoven i gränstrakterna samt
3. att samarbeta om regler för utformning och utrustning av specialtransportfordon som är avsedda att användas vid färdtjänst för handikappade.

Nordiska ministerrådet meddelar den 30 november 1984:

Utbyggnadsgraden inom färdtjänsten varierar kraftigt mellan de nordiska länderna. Ansvar för verksamheten ligger i huvudsak på kommunerna. Statligt stöd utgår i varierande grad.

Färdtjänsten är för närvarande mest utbyggd i Sverige där det även pågår en försöksverksamhet med s.k. riksfärdtjänst som innebär samordning över kommun- och länsgränser.

En väl utbyggd nationell färdtjänst utgör en grundläggande förutsättning för en samordnad nordisk dito. Man bör vid utbyggnad av den nationella färdtjänsten planera verksamheten så att man underlättar en utveckling mot en samordnad nordisk färdtjänstservice.

Vad gäller anpassning av fordon för handikappades behov inom färdtjänsten pågår nationellt utvecklingsarbete i flera nordiska länder. Bevakningen av de nordiska aspekterna sker genom Nordiska nämnden för handikappfrågor.

BILAGA

Fråga vid Nordiska rådets 33:e session angående färdtjänstservice för handikappade

(Se sak E 9, s. 2387)

Social- och miljöutskottets betänkande

över meddelandet om rekommendation angående effektivare insatser mot narkotikamissbruket

(Meddelandet, se s. 2283)

Till Nordiska rådets social- och miljöutskott har hänvisats meddelande om rekommendation nr 14/1982 angående effektivare insatser mot narkotikamissbruket.

I meddelandet hänvisas till det av ministerrådet framlagda förslaget om en nordisk handlingsplan mot narkotika (*B 57/s*). Utskottet behandlar detta förslag i ett separat betänkande som utmynnar i förslag till en rekommendation till ministerrådet. Innehållet i rekommendation nr 14/1982 kan anses ingå i det vidare arbetet med en handlingsplan mot narkotika i enlighet med ministerrådsförslag *B 57/s* och de synpunkter utskottet ger i sitt betänkande över ministerrådsförslaget.

Mot bakgrund av det ovan anförda föreslår utskottet

att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser att rekommendationen nr 14/1982 för rådets del är slutbehandlad.

Stockholm den 31 januari 1985

Margrete Auken (SF)

Poul Henrik Houe (KF)

Arne Andersson (m)

Timo Kietäväinen (K)

Jo Benkow (H)

Grethe Lundblad (s)

Förman

Kaj Bärlund (Sdp)

Pétur Sigurdsson (Sj)

Rune Gustavsson (c)

Odd With (Kr. F.)

Meddelande

om rekommendation nr 14/1982 angående effektiva insatser mot narkotikamissbruket

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1. att aktivt arbeta för att de nordiska länderna ej accepterar någon form av narkotika som inte är medicinskt betingad och att bekämpningen av narkotikamissbruket sker med denna målsättning som grund,
2. att öka resurserna för tull och polis samt att intensifiera samarbetet mellan tull- och polismyndigheterna på nationellt och nordiskt plan i syfte att komma till rätta med narkotikamissbruket och narkotikabrottsligheten samt
3. att verka för att en enhetlig rättstillämpning på narkotikalagstiftningens område kommer till stånd.

Nordiska ministerrådet meddelar den 30 november 1984:

Ministerrådet hänvisar till ministerrådsförslaget om en nordisk handlingsplan mot narkotika (*B 57/s*).

Meddelande

om rekommendation nr 15/1982 angående epidemiologiskt bevakningssystem

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet,

1. att utarbeta riktlinjer för etablerandet av nationella epidemiologiska bevakningssystem samt
2. att inleda ett erfarenhetsutbyte beträffande vetenskapliga och praktiska metodproblem.

Nordiska ministerrådet meddelar den 30 november 1984:

Frågan övervägs av de nationella myndigheterna inom området.

En kartläggning av cancerförebyggande åtgärder i Norden har genomförts i ministerrådets regi. Rapporten kommer att ligga till grund för diskussioner om ökat nordiskt samarbete kring dessa frågor inom flera samskilda sektorer.

Meddelande

om rekommendation nr 17/1982 angående nordisk utbildning för exportmarknadsföring

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

(Ekonomiska utskottets betänkande över meddelandet, se C 1)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommenderer Nordisk Ministerråd å vedta samarbids-tiltak med sikte på å styrke utdannelsestilbudet innen faget eksportmarkedsføring.

Nordiska ministerrådet meddelar den 30 november 1984:

Nordisk embedsmandskomiteé for handelspolitiske spørsmål har på baggrund af denne rekommandation opfordret de nordiske eksportskoler til at udbygge sit indbyrdes samarbejde, der indledtes i 1979.

Samarbejdet formaliseredes i 1982 gennem etablering af et nyt organ, NUREX, omfattende Exportskolan AB Stockholm. Finska Exportinstitutet i Helsingfors og Norges Eksportskole i Oslo. Industrirådets kursusafdeling, København, står formelt set udenfor dette organ, men deltager rent faktisk i det konkrete samarbejde. Industriens Eksportbyrå i Reykjavik er med på observatørbasis.

Ministerrådet har i 1984 ydet et tilskud på 151 000 NOK til udarbejdelse af kursusmateriale (tekst og billeder), der skal kunne benyttes i undervisningsøjemed samt til afholdelse af en eksportchefkonference som fandt sted i oktober 1984. Materialet omfatter "betalings- og leverancevilkår".

For 1985 er det bevilget 100 000 NOK som primært vil gå til å gjøre ferdig prosjektet om kursmateriell.

Det er tanken også att yde tilskud i 1986.

Ministerrådet avser att redovisa för projektets utveckling i årsberättelsen.

Ministerrådet anser på denne baggrund, for sin del, at hensigten med rekommandationen må anses for at være opfyldt.

Meddelande

om rekommendation nr 18/1982 angående samarbete inom nordisk möbelindustri

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

(Ekonomiska utskottets betänkande över meddelandet, se C 1)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommenderer Nordisk Ministerråd, i närt samarbete med berörte parter, å konkretisere behovet for økt nordisk samarbeid innen møbelbransjen.

Nordiska ministerrådet meddelar den 5 december 1984:

Med anledning av rekommendationen arrangerade ministerrådet hösten 1982 ett möte med berörda branschorganisationer och Nordiska byggnads- och träarbetarefederationen i syfte att få belyst den aktuella situationen för möbelindustrin i de nordiska länderna och de berörda organisationernas syn på behovet av och förutsättningarna för ett ökat nordiskt samarbete inom möbelindustrin. Ministerrådets syn på behovet av och möjligheterna till ett ökat nordiskt samarbete inom möbelbranschen redovisades i ett meddelande till rådet den 3 december 1982.

I meddelandet konstaterades bl.a. att ett nordiskt samarbete på branschnivå i en lång rad år har bedrivits ifråga om bl.a. marknadsinformation, marknadsföring, samt formgivning och kvalitetskontroll av produkter. Detta samarbete utvecklas i den takt berörda företag och organisationer är intresserade och har resurser. Samarbeidet drives bl. a. gjennom Nordiske møbelprodusenters råd, Nordisk møbelhandlerforbund og mellom de tekniske institutter i Norden på møbelområdet angående produktkrav. Møbelbransjens organisasjoner er tilfreds med det eksisterende samarbeidet.

Bransjeorganisasjonene har i det siste øket samarbeidet på 3. landsmarkeder, både tradisjonelle og mer fjerne områder. En felles markedsførings-''paraply'' er under planlegging. Det arbeides også med omstrukturering og teknisk utvikling av produksjonen. Det er i denne forbindelse ikke ønske om tiltak fra det offentliges side. Ministerrådet har tatt denne holdning til etterretning.

Meddelande

om rekommendation nr 1/1983 angående enhetliga villkor för reserabatter

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1. att göra en översyn av rabattsystemen i järnvägs-, buss-, färj- och flygtrafiken i Norden i syfte att harmonisera villkoren för att erhålla reserabatter, förenkla rabattsystemen och göra dem mer överskådliga

2. att regelbundet publicera en broschyr om gällande priser och rabatter i den nordiska järnvägs-, buss-, färj- och flygtrafiken samt villkoren för att erhålla dessa.

Nordiska ministerrådet meddelar den 30 november 1984:

Det er utarbeidet en oversikt over og sammenstilling av rabattsystemene i de nordiske land. Oversikten ble sendt Nordisk Råds trafikktvalg 21.9.84.

Som understreket i melding om rekommendasjonen av 2. desember 1983, vil en harmonisering, på grunn av ulike markedsforhold, ikke alltid gavne det formål de rutegående transportmidler har med slike rabatter, nemlig å styrke sin økonomi ved utnyttelse av ledig kapasitet og markeds-tilpasning under ulike forhold.

En oversikt over rabattsystemene er også å finne i brosjyren "Res i Norden" utgitt av de nordiske turistbyråer i 1984. Brosjyren er utgitt med støtte fra Nordisk turistråd.

Utgivelse av en regelmessig, oppdatert oversikt over de nordiske reisera-batter bør etter NET's oppfatning for fremtiden være en oppgave for de nordiske turistbyråer.

Mot denne bakgrunn bør hensikten med rekommendasjonen, enligt ministerrådets mening, kunne anses oppnådd.

Meddelande

om rekommendation nr 2/1983 angående bilbälte i bilens baksäte

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1. att medverka till att de länder i Norden som för närvarande inte har bestämmelsen att nya bilar skall vara utrustade med bilbälte också i baksätet inför sådan bestämmelse samt

2. att informera om värdet av att använda bilbältet i bilens baksäte och därefter företa en utvärdering av betydelsen av dessa åtgärder.

Nordiska ministerrådet meddelar den 30 november 1984:

I Finland, Norge og Sverige kræves, at nye biler skal have monteret sikkerhedssæle til alle siddepladser på bagsædet. I Danmark kræves, at nye biler er forsynet med forankringspunkter til sikkerhedssæler på bagsædet.

I Danmark overvejes det – med virkning fra 1. januar 1985 – at udforme en ordning med afgiftslempelse således, at der herigennem tilskyndes til i højere grad at montere sikkerhedssæler på bagsæder.

Spørgsmål om sikkerhedssæler har gennem årene indtaget en central plads i NTR's drøftelser om færdselssikkerhedsmæssige initiativer. NTR's rapport 2 om bilbælter havde således afgørende indflydelse på vedtagelsen af krav om sikkerhedssæler på forsæder. Dette arbejde er fortsat med hensyn til bagsædesæler, hvor der i 1984 i Nordisk Trafiksikkerhedsråds rapportserie er offentliggjort rapporten: "Sikring af børn og voksne i personbilers bagsæde – en beregning af virkningen af alternative bestemmelser". Rapporten er udfærdiget af en særlig arbejdsgruppe, der blev nedsat i 1980. Rapporten indeholder en analyse af den færdselssikkerhedsmæssige værdi ved anvendelse af sikkerhedsudstyr på bagsæder.

Norge har blandt andet på baggrund af denne rapport med virkning fra den 1. marts 1985 fastsat regler om, at bagsædesæler skal anvendes i nye biler.

Under hensyntagen til, at den nævnte rapport vil være et velegnet grundlag for fortsat information om sikkerhedssæler i de respektive lande anser Nordisk Ministerråd, for sin del, formålet med rekommendationens punkt 2 for opfyldt.

For så vidt angår rekommendationens punkt 1 anser ministerrådet, for sin del, at forudsætningerne for videre tiltag ikke foreligger.

Meddelande

om rekommendation nr 3/1983 angående viltolyckor i vägtrafiken

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att utföra en översyn av genomförd forskning om viltolyckor i vägtrafiken i syfte att koordinera och systematisera information om resultaten av den forskning som har genomförts.

Nordiska ministerrådet meddelar den 30 november 1984:

Foranlediget af denne rekommandation er der iværksat en nærmere udredning af den foreliggende viden om mulige initiativer mod vildtulykker i de nordiske lande. Samtidig undersøges behovet for forskning inden for dette område. Der søges i denne udredning inddraget materiale om vildtulykker fra Danmark, Finland, Norge og Sverige.

Resultaterne af den nævnte undersøgelse vil blive drøftet såvel i Nordisk komité for trafikksikkerhedsforskning som i Nordisk Trafiksikkerhedsråd.

Meddelande

om rekommendation nr 4/1983 angående räknecenter för väderprognoser

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att kartlägga möjligheterna för upprättandet av ett gemensamt räknecenter för väderprognoser i Norden samt undersöka om en samkörning av de meteorologiska institutionernas datakapacitet eventuellt redan i ett tidigt skede kunde genomföras.

Nordiska ministerrådet meddelar den 30 november 1984:

Ett nordiskt projekt inom meteorologi har satts igång hösten 1984, som omfattar utvecklande av en matematisk-dynamisk väderprognos-modell med hög upplösning samt tillhörande datasystem för assimilering av observerade meteorologiska data.

Man räknar med att projektet pågår till slutet av år 1987 och kostnaderna bestrids till största delen över de nationella budgetarna. Från Nordiska ministerrådets budget har man för avsikt att ansöka om 1,8 milj. NOK totalt för hela projektiden.

Meddelande

om rekommendation nr 11/1983 angående ökat domicillandsstöd till institutioner på den nordiska kulturbudgeten

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar att öka domicillandsstödet till institutionerna på den nordiska kulturbudgeten.

Nordiska ministerrådet (kultur- och undervisningsministrarna) meddelar den 10 december 1984:

Som ett led i beredningen av rekommendationen har ministerrådets budgetutskott anmodats yttra sig angående frågan om ökat domicillandsstöd. Utskottet har i november 1984 avgett sitt yttrande.

Utskottet avråder, nu som tidigare, bestämt från ökad domicillandsfinansiering av fasta kostnader eftersom detta ur budgetsynpunkt skapar en oklar bild över vad som finansieras nordiskt och det skulle också försvåra avvägningarna mellan olika samsamarbetsområden. Tillämpningen av en sådan princip kan också medverka till en på sikt icke avsedd fördelning av kostnaderna mellan länderna. Den nordiska fördelningsnyckeln fungerar enligt utskottet som ett riktigt instrument för att fördela kostnaderna efter de olika ländernas bärkraft. Mot bakgrund av utskottets principiella syn på finansieringen av det nordiska samarbetet finns det inget utrymme för en vidgning av de nordiska verksamheterna utöver vad som följer av medvetna politiska ställningstaganden på sakliga grunder. Utrymme för reformer i det nordiska samarbetet bör inte tillskapas genom mer eller mindre svåröverskådliga budgettekniska lösningar. Utskottet ifrågasätter också om inte domicillandsfinansiering strider mot grunderna för det nordiska samarbetet i den meningen att det bör vara en strävan att länderna skall ta ett gemensamt finansiellt ansvar för gemensamma nordiska aktiviteter.

Utskottet konstaterar att de verksamheter som nu finansieras över de nordiska budgetarna har tillkommit vid olika tidpunkter och med olika syften och att kostnaderna fördelas olika från institution till institution mellan nationella och nordiska finansieringskällor. Enligt utskottets upp-

fattning är det inte nödvändigt att vid ett samlat tillfälle övergå till fullständig, gemensam finansiering av dessa verksamheter.

Utskottets överväganden kommer att ingå i den fortsatta beredningen av rekommendationen.

BILAGA

Fråga vid Nordiska rådets 33:e session angående domicillandets stöd till kulturinstitutioner på den nordiska kulturbudgeten

(Se sak E 2, s. 2377)

Kulturutskottets betänkande

över meddelandet om rekommendation angående Nordens institut på Åland

(Meddelandet jämte Vedtekter for instituttet, se s. 2295)

Till kulturutskottet har hänvisats av Nordiska ministerrådet till Nordiska rådets 33:e session avgivet meddelande om rekommendation nr 12/1983 angående Nordens institut på Åland.

Utskottet konstaterar att Nordiska ministerrådet i juni 1984 fattade beslut om att från den 1 januari 1985 etablera ett nordiskt institut på Åland.

Utskottet uttrycker sin stora tillfredsställelse över att Nordens institut på Åland har upprättats.

Utskottet konstaterar att syftet med rekommendationen har förverkligats. Några skäl att kvarhålla rekommendationen på rådets dagordning föreligger inte längre.

Utskottet föreslår

att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser rekommendation 12/1983 för rådets del slutbehandlad.

Stockholm den 1 februari 1985

Georg Andersson (s)

Stefán Benediktsson (Bj.)

Kirsti Kalle Grøndahl (A)

Eiður Guðnason (A.)

Förman

Tytti Isohookana-Asunmaa (K)

Jens Peter Jensen (V)

Karen Højte Jensen (KF)

Tyra Johansson (s)

Gunnel Jonäng (c)

Hanna Kvanmo (SV)

Paavo Lipponen (Sdp)

Tore Nilsson (m)

Sture Palm (s)

Erlendur Patursson (Tvfl)

Robert Pedersen (S)

Håkon Randal (H)

Gunvor Schnitler (H)

Reiulf Steen (A)

Otto Steenholdt (At)

Pekka Tuominen (ÅSD)

Pirkko Turpeinen (Skdl)

Meddelande

om rekommendation nr 12/1983 angående Nordens institut på Åland

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att upprätta ett Nordens institut på Åland.

Nordiska ministerrådet (kultur- och undervisningsministrarna) meddelar den 10 december 1984:

Nordisk Ministerråd vedtok i juni 1984 at det fra 1.1.1985 skal etableres et nordisk institutt på Åland. Samtidig ble det fastsatt vedtekter for instituttet. De vedlegges.

Utgiftene til driften skal dekkes henholdsvis over det nordiske kulturbudsjett og av Ålands landskapsstyrelse. Styre for instituttet er oppnevnt høsten 1984 av Ministerrådet, som tidlig i 1985 vil ansette daglig leder etter forslag fra styret.

Spørsmålet om tilskudd til instituttet vil bli vurdert ved de årlige budsjettbehandlinger.

*BILAGA***Vedtekter for Nordens institutt på Åland**

Godkjent av Nordisk Ministerråd den 12–13.6.1984

I Alment

§ 1 Nordens institutt på Åland er en nordisk institusjon oppført på det nordiske kulturbudsjett. Instituttet er plassert i Mariehamn. Virksomheten drives i lokaler som Ålands landskapsstyrelse stiller til disposisjon i Mariehamn.

§ 2 Instituttets oppgave er å styrke det ålandske kulturliv og å opprettholde og utvikle egne kontakter med de andre nordiske land/selvstyrende områder. Virksomheten bør hovedsakelig omfatte aktiviteter innenfor det almenkulturelle området, samt visse arrangementer med tilknytning til undervisning og forskning. Instituttet bør dessuten ivareta informasjonsarbeid om nordisk samarbeid.

Instituttets virksomhet bør forankres gjennom kontakt med organisasjonslivet på Åland.

§ 3 Midler til instituttets virksomhet bevilges av Nordisk Ministerråd innenfor rammen av budsjettet for nordisk kulturelt samarbeid.

Landskapsstyrelsens forpliktelser fastlegges i en særskilt avtale mellom landskapsstyrelsen og Ministerrådet.

II Styre for instituttet

§ 4 Instituttet ledes av et styre som oppnevnes av Nordisk Ministerråd (eller den som ministerrådet bemyndiger) for en periode på fire år.

§ 5 Styret består av fire medlemmer fordelt med en representant for Ålands landskapsstyrelse, en for de øvrige selvstyrende områder og to fra de nordiske land. Det oppnevnes suppleanter for styremedlemmene.

§ 6 Ministerrådet oppnevner formann og nestformann i styret.

§ 7 Styret kan, om nødvendig, delegere avgjørelsesmyndighet til formannen og daglig leder.

§ 8 Styret er beslutningsdyktig når minst tre medlemmer er til stede. Beslutning foretas med alminnelig flertall. I tilfellet like stemmetall, avgjør formannen spørsmålet gjennom sin dobbeltstemme.

III Styrets oppgaver

§ 10 Det er styrets oppgave:

- hvert år å sende inn budsjett forslag til ministerrådet vedrørende instituttets virksomhet,
- å fastsette detaljbudsjett for instituttet og ha ansvaret for den økonomiske forvaltning,
- hvert år å avgi beretning til kultursekretariatet om virksomheten,
- hvert år å avgi fullstendig regnskap for instituttet, jfr § 15.

IV Personalet

§ 11 Daglig leder for instituttet tilsettes av Nordisk Ministerråd etter forslag av styret for en periode på fire år. Styret ansetter øvrig personale eller delegerer slik avgjørelsesmyndighet til daglig leder.

§ 12 Daglig leders oppgave er å forestå instituttets løpende virksomhet og å gjennomføre styrets beslutninger. Lederen forestår den daglige økonomiforvaltning.

Lederen deltar i styrets møter uten stemmerett og fører styrets protokoll.

§ 13 Lønns- og arbeidsforhold for det ansatte personale reguleres i samsvar med avtale om de ansattes rettslige stilling ved nordiske institusjoner, og ifølge Ministerrådets vedtak av 1.12.1982 om ansettelsesvilkår ved nordiske institusjoner eller hva Ministerrådet for øvrig beslutter.

V Regnskap og revisjon

§ 14 Virksomhetens regnskapsår følger kalenderåret.

§ 15 Regnskap og årsberetning skal utarbeides i samsvar med det nordiske reglement for budsjett, økonomiforvaltning, regnskap og revisjon, eller i samsvar med hva Ministerrådet for øvrig bestemmer.

§ 16 Instituttets regnskap revideres av Landskapsrevisorerna og i samsvar med de internordiske revisjonsordninger.

VI Øvrige bestemmelser

§ 17 Nordisk Ministerråd beslutter om virksomhetens opphør.

§ 18 Vedtektene trer i kraft fra 1.1.1985.

Meddelande**om rekommendation nr 13/1983 angående videogram med nordiska TV-program och filmer**

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar att vidta åtgärder för att åstadkomma överenskommelse med upphovsmännens organisationer i syfte att bereda allmänheten tillgång till videogram med nordiska TV-program och filmer.

Nordiska ministerrådet (kultur- och undervisningsministrarna) meddelar den 10 december 1984:

Arbejdet med videogramspørgsmål gennemføres i forbindelse med arbejdet for kultur og massemedier. For dette er der redegjort i forbindelse med *rek. nr 15/1973*.

BILAGA**Fråga vid Nordiska rådets 33:e session angående nordiskt samarbete på videogramområdet**

(Se sak E 7, s. 2385)

Meddelande

om rekommendation nr 14/1983 angående erfarenhetsutbyte om konsekvenserna av en ökad videogramdistribution

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att etablera ett permanent nordiskt erfarenhetsutbyte om de juridiska, kulturella, tekniska och ekonomiska konsekvenserna av en ökad videogramdistribution samt om åtgärder i syfte att skapa möjligheter att positivt utnyttja det nya mediet.

Nordiska ministerrådet (kultur- och undervisningsministrarna) meddelar den 10 december 1984:

Arbejdet med videogramspørgsmål gennemføres i forbindelse med arbejdet på kultur- og massemedieområdet. For dette er der redegjort i forbindelse med *rek. nr 15/1973*.

Meddelande

om rekommendation nr 15/1983 angående arktisk forskning

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att undersöka förutsättningarna för gemensamma insatser inom den arktiska forskningen.

Nordiska ministerrådet (kultur- och undervisningsministrarna) meddelar den 10 december 1984:

I begyndelsen af august i år har der været afholdt en konference om mulighederne for et øget nordisk samarbejde om arktisk forskning. Konferencen, der var arrangeret af Komiteen for miljøvårnsforskning ved Trondheim universitet (Kommit) i samarbejde med repræsentanter for dansk og svensk polarforskning, fandt sted på Norsk Polarinstituts forskningsstation i Ny Ålesund på Svalbard med deltagelse af omkring 40 forskere og administratorer fra hele Norden.

På konferencen blev der nævnt forskellige mulige samarbejdsprojekter, hvoriblandt kan nævnes:

- et fælles luftkvalitetsmåleprogram i det arktiske område (primært på Grønland og Svalbard) med henblik på at følge og kortlægge luftforureningen i de arktiske områder,
- fælles uddannelser af forskere om de særlige arktiske problemer, med det britiske "Scott Polar Institute" i Cambridge som forbillede,
- samarbejde om forskning i og udvikling af teknologi, der kan anvendes ved en eventuelt kommende udnyttelse af naturressourcerne i det arktiske område.

Disse og andre samarbejdsprojekter er siden da blevet nærmere bearbejdet og drøftet ved en nordisk konference i midten af november 1984 arrangeret af Norges Almenvitenskapelige Forskningsråd og samarbejdsnævnet for de nordiske naturvidenskabelige forskningsråd (NOS-N).

I Norge fremlagde rådet for naturvidenskabelig forskning tidligt i 1984 en plan for polarforskning, der bl. a. indeholder et særligt rammeprogram for marinøkologisk forskning i Arktis. Dette særlige program finansieres i

samarbejde mellem Rådet for naturvidenskabelig forskning, Norges fiskeriforskningsråd og miljøverndepartementet med ca 35 millioner NOK over de næste 6 år, hvortil kommer en forventet finansiering fra de deltagende forskningsinstitutioner, universiteter o.l. på omkring 55 millioner NOK.

Endvidere har den norske regering besluttet at Norsk polarinstitut fremover skal arrangere en norsk ekspedition til Antarktis med regelmæssige mellemrum, første gang nu i 1984-85, hvori forskere fra andre nordiske lande er inviteret til at deltage.

I Sverige har regeringen besluttet at oprette et særligt tværgående embedsmandsudvalg indenfor regeringskansliet om arktiske spørgsmål, ligesom man har besluttet at oprette et særligt polarforskningssekretariat med en mindre bevilling til fremme af svensk polarforskning. Det kan endvidere nævnes at der ved Umeå universitet er oprettet et særligt center for arktisk kulturel forskning, hvor man efter den første opbygningsfase ønsker at udbygge tværfaglige studier af mennesket i relation til omgivelserne i de arktiske områder.

I foråret 1984 har både Sverige og Finland tilsluttet sig den internationale traktat om Antarktis, hvorefter alle nordiske lande bortset fra Island er tilsluttet denne traktat med de rettigheder det giver til at deltage i udforskningen af Antarktis og i forhandlingerne om en revision af traktaten i forbindelse med dens udløb i 1989.

I Finland er der i foråret på Statens tekniska forskningscentral nedsat en intern arbejdsgruppe, der skal vurdere mulighederne for yderligere at udvikle arktisk teknologi i et samarbejde mellem industri og forskere i Finland.

I Danmark har statens samfundsvidenskabelige forskningsråd igennem de seneste 2 år haft "Grønlandsforskning" som et særligt initiativområde, der ledes af et underudvalg med repræsentanter for såvel danske som grønlandske forskerkredse og myndigheder.

Resultaterne af de nævnte nordiske konferencer og de samarbejdsmuligheder som kan ligge i de igangværende nationale aktiviteter behandles for tiden af Nordisk Forskningspolitisk Råd (FPR). FPRs overvejelser strækker sig over et bredt spektrum af forskningsområder og omfatter udover teknisk-naturvidenskabelig forskning såvel arktisk medicin som arktisk forskning indenfor samfundsvidenskaber og humaniora.

Spørgsmålet om et øget nordisk samarbejde omkring arktisk forskning er endvidere blevet drøftet som led i overvejelserne omkring opfyldelsen af Nordisk Råds *rekommendation nr 1/1984*. Resultatet af disse overvejelser vil fremkomme i forbindelse med ministerrådets forslag på baggrund af rek. nr 1/84.

Meddelande

om rekommendation nr 17/1983 angående intensifierat nordiskt forskningssamarbete på energi- och miljöområdet

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet:

- a. att genom förbättrad och mera jämförbar statistik och framläggandet av prognoser över de samlade energitillgångarna och över den förväntade energiförbrukningen i Norden låta utarbeta en nordisk energiförsörjningsmodell,
- b. att intensifiera och vidareutveckla forskningssamarbetet om utnyttjandet av nya och förnybara energikällor,
- c. att samarbeta om etablerandet av demonstrationsanläggningar i full skala för provning av bland annat alternativa energikällor,
- d. att förstärka Nordiska samarbetsorganets för vetenskaplig information resurser på energi- och miljöområdet,
- e. att samordna de nationella energiinstitutens verksamhet i Norden i syfte att nå fram till en ändamålsenlig arbetsfördelning och bättre utnyttjande av redan befintliga resurser samt
- f. att samarbeta på forskarutbildningens område inom energi- och miljöområdet.

Nordiska ministerrådet meddelar den 30 november 1984:

A. Med henblik på at udarbejde en forbedret og mere sammenlignelig energistatistik har en særlig energiplanlægningsgruppe under Nordisk Ministerråd etableret kontakt mellem de statistiske centralbureauer samt Nordel og de der er de ansvarlige for energistatistik hos de nationale myndigheder. Der er endvidere igangsat et projekt, der skal kortlægge den nuværende form for udarbejdelse af statistik samt give anvisninger på, hvorledes der skabes bedre overensstemmelse mellem de nordiske landes energistatistikker. Der afholdes endvidere et nordisk seminar om udarbejdelse af langtidspgnooser i Finland i midten af 1985.

B. De nordiske energiministre behandlede på et møde i august 1984 samarbejdet på energiforskningsområdet. Grundlaget for dette samarbejde

er en række initiativer iværksat af repræsentanter fra den nordiske kontaktgruppe for energiforskning. Disse projekter omfatter blandt andet fælles registrering af projekter og energilitteratur, støtte til forskerrejser, specialkurser på olie- og gasområdet, fælles seminarer m.v. Særligt er området nye og fornybare energikilder blevet undersøgt og der er blevet afholdt fælles seminarer blandt andet om bioenergi, sæsonlagring og anvendelse af ny energiteknologi. Endvidere er der udgivet publikationer om vindmøller og bølgeenergi ligesom der er arrangeret udstillinger om disse temaer på samtlige tekniske højskoler i de nordiske lande og i Nordens Hus i Reykjavík og på Færøerne.

C. I forbindelse med samarbejdet på dette område har den nordiske kontaktgruppe for energiforskning diskuteret øget samarbejde angående etablering af 15 konkrete større energiforskningsprojekter.

D. Med henblik på at øge informationsudvekslingen mellem de nordiske lande på energiforskningsområdet har Nordisk Ministerråd finansieret opbygningen af et registreringssystem således, at alle energiforskningsprojekter i Norden, der modtager støtte, registreres centralt. Dette system tillader udarbejdelse af samlede oversigter, kataloger m.v. samt udsendelse af projektlister inden for de enkelte fagfelter. Systemet er databaseret og administreres af bibliotekerne ved de nordiske energiinstitutter, Risø i Danmark, VTT i Finland, Studsvik i Sverige og Institutet for energiteknik i Norge. Også inden for sikkerhedsforskningsprogrammets miljøeffektudval – der involverer en lang række forskningsinstitutioner – er der skabt et forum for udveksling af information og videnskabeligt materiale.

E. På baggrund af erfaringerne med det hidtidige energiforsknings samarbejde har man besluttet at prioritere udbygningen af institutionssamarbejdet mellem en række institutioner og universitetsmiljøer i de nordiske lande. Af mulige samarbejdsområder kan allerede nu nævnes olieteknologi, oliegeologi, fjernvarme, kulleteknologi og bioenergi. Et nordisk oplæg om dette forventes endeligt behandlet af de nordiske energiministre på deres næste møde i begyndelsen af 1985.

F. Med henblik på at støtte forskeruddannelsen i de nordiske lande har den nordiske kontaktgruppe for energiforskning udarbejdet et system, der åbner muligheder for at give bevillinger til finansiering af kontakt og projektopfølgingsaktiviteter for forskere fra de nordiske lande. Der ydes således ikke alene rejsestøtte til dækning af omkostninger ved deltagelse i seminarer, efteruddannelseskurser m.v. til de enkelte forskere, men også til kontaktrejser med henblik på at sætte forskere i stand til at følge projektarbejdet inden for et givet fagfelt i et andet nordisk land.

Nordisk Ministerråd anser hermed, for sin del, hensigten med rekommandationen for opfyldt.

Social- och miljöutskottets betänkande

över meddelandet om rekommendation angående data och statistik på energi- och miljöområdet

(Meddelandet, se s. 2305)

Till Nordiska rådets social- och miljöutskott har hänvisats meddelande om rekommendation nr 18/1983 angående data och statistik på energi- och miljöområdet.

Av det om rekommendationen avgivna meddelandet hänvisas till pågående arbete med koordinering av de nordiska ländernas energistatistik samt till att man vid utarbetandet av jämförbar statistik tar hänsyn till den rapportering som erfordras till EG, OECD, ECE och IAEA.

Utskottet finner mot bakgrund härav att ytterligare åtgärder med anledning av rekommendationen från rådets sida ej är påkallade och föreslår att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser att rekommendationen nr 18/1983 för rådets del är slutbehandlad.

Stockholm den 31 januari 1985

Margrete Auken (SF)

Poul Henrik Houe (KF)

Arne Andersson (m)

Timo Kietäväinen (K)

Jo Benkow (H)

Grethe Lundblad (s)

Förman

Dorte Bennedsen (S)

Astrid Murberg Martinsen (A)

Kaj Bärlund (Sdp)

Pétur Sigurdsson (Sj.)

Rune Gustavsson (c)

Odd With (Kr. F.)

Meddelande

om rekommendation nr 18/1983 angående data och statistik på energi- och miljöområdet

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar att på internationellt plan verka för enhetliga metoder för insamling av data och statistik på energi- och miljöområdet.

Nordiska ministerrådet meddelar den 30 november 1984:

Nordisk Ministerråd har nedsat en grupp, der varetager samarbejdet inden for energiplanlægningsområdet. Denne grupp har igangsat et projekt med henblik på koordinering af de nordiske landes energistatistikker, ligesom der er udarbejdet sammenlignelige energistatistikker i overensstemmelse med anbefalingerne i *rekommendation nr. 17/1983*. Dette arbejde videreføres således, at der ved udarbejdelsen af sammenlignelig statistik tages hensyn til den indrapportering, som kræves til EF, OECD, ECE og IEA.

Nordisk Ministerråd anser hermed, for sin del, hensigten med rekommendationen for opfyldt.

Meddelande

om rekommendation nr 19/1983 angående gemensamma nordiska normer för svavelutsläpp

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att på basen av den studie som utförs inom ramen för ECE-konventionen angående gränsöverskridande luftföroreningar utarbeta en överenskommelse om gemensamma normer för svavelutsläpp i de nordiska länderna.

Nordiska ministerrådet meddelar den 6 december 1984:

De nordiske lande har både nationalt og i internationalt samarbejde intensiveret indsatsen for begrænsning af luftforureningen herunder specielt begrænsning af udslippene af svovldioxid (SO₂).

I marts 1983 trådte ECE-konventionen om langtransporteret grænseoverskridende luftforurening i kraft. De nordiske landes samarbejde bærer en del af æren for tilkomsten af konventionen og landene satser nu store ressourcer i opfølgingsarbejdet. Konventionen følges op ved gennemførelse af effektstudier og ved etablering af bindende aftaler mellem landene om reduktioner i udslippene først og fremmest af SO₂.

De nordiske lande har stillet forslag om at konventionens deltagerlande før 1993 reducerer udslippene af SO₂ med mindst 30%. Dette forslag har vundet stigende tilslutning og tæller nu 20 både øst- og vesteuropæiske lande. Landene er af den opfattelse, at en sådan procentvis reduktion er et bedre forhandlingsgrundlag og indebærer mere realistiske gennemførelsesmuligheder end forslag knyttet til normer for svovludslip på enkelte anlæg eller anlægstyper. Et afgørende hensyn er her at landenes energisystemer, industristruktur og geografi er meget forskellig, og at det derfor vil være mest omkostningseffektivt at overlade til de enkelte lande selv at tilrettelægge forholdene for en procentvis reduktion af udslippene.

Det forsknings- og udredningsarbejde, som er nødvendigt for at få et relevant beslutningsgrundlag i spørgsmålet om reduktioner af udslippene gennemføres dels nationalt, dels i nordisk samarbejde, og visse spørgsmål udredes specielt i tilknytning til sekretariatet for ECE-konventionen.

På nordisk plan gennemføres for tiden projektprogrammet om miljøeffekter af energiproduktion (MIL-projekterne), som vil give et værdifuldt bidrag til belysningen af deponering af flyveaske fra forbrænding af kul og tørv, cancerogene og mutagene stoffer fra energiproduktion og bilavgasser, forureningens indvirkning på metaltransport i miljøet, relative tilskud af forurening til menneske og miljø og miljøkonsekvenser af energiformer baseret på fornybare energikilder.

I 1984 har ministerrådet igangsat et nyt projektprogram angående luftforurening. Dette program skal gennemføres over årene 1984/85 og 1986 og behandler såvel langtransporteret luftforurening (måleprogram, modeller/meteorologiske forhold, virkninger og tiltag) som luftforurening i byer (bilavgasser, helseeffekter, eksponering) og problemer i relation til den administrative styring på området (tilsyn og kontrol, retningslinier for luftkvalitet).

På lidt længere sigt vil det materiale, som de nordiske lande således udarbejder, sammen med materiale udarbejdet i energisektoren og andre berørte sektorer, kunne danne baggrunden for bedømmelsen af forskellige energikilders miljøskadelige effekter.

Ministerrådet henviser i øvrigt til afsnittene om luftforurening og miljøeffekter ved energiproduktion i årsberetningens kapitel om miljøbeskyttelse.

Meddelande

om rekommendation nr 20/1983 angående intensifierat arbete på internationellt plan för begränsning av svavelutsläppen

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar att samfällt på internationellt plan intensifiera arbetet för en begränsning av svavelutsläppen.

Nordiska ministerrådet meddelar den 6 december 1984:

Ministerrådet hänvisar till sitt meddelande med anledning av *rek. nr 19/1983*.

Meddelande

om rekommendation nr 21/1983 angående program för mätning och evaluering av olika energislags miljöskadliga effekter samt förutsättningar för förebyggande av miljöskadlig verksamhet i annat nordiskt land

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att

- a. utarbeta långsiktiga program för mätning och evaluering av olika energislags miljöskadliga effekter,
- b. utreda förutsättningarna för att ekonomiska resurser för forskning och expertis skall kunna ställas till förfogande för att förebygga miljöskadlig verksamhet i annat nordiskt land.

Nordiska ministerrådet meddelar den 6 december 1984:

Ministerrådet hänvisar till sitt meddelande med anledning av *rek. nr 19/1983*.

Meddelande

om rekommendation nr 22/1983 angående miljö- vårdsaspekternas beaktande i internationella sammanhang vid utformningen av energipoliti- ken

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar att i internationella sammanhang t. ex. inom UNEP, OECD och ECE föra fram krav på att miljövårdsaspekterna beaktas vid utformning av energipolitiken.

Nordiska ministerrådet meddelar den 30 november 1984:

I alle de nordiske lande sker udformningen af energipolitikken under hensyntagen til de øvrige sektorer der berøres, herunder miljøsektoren. Denne opmærksomhed overfor miljøeffekterne videreføres også, som en naturlig følge, i international sammenhæng. Inden for det nordiske samarbejde er man ligeledes opmærksom på miljøaspekterne. Således tager en del af de aktiviteter som er iværksat i henhold til arbejdsplanen for et intensiveret energisamarbejde, sigte på at udvikle energiformer som tilgodeser nye miljøkrav. I den forbindelse kan det oplyses at konklusioner fra energirapporter udarbejdet i Nordisk Ministerråd efter konkret vurdering af deres internationale relevans oversættes til engelsk, således at det kan benyttes i forbindelse med samordningen af de nordiske landes energi- og miljøpolitik i internationale fora, blandt andet i EF, IEA, OECD, UNEP samt ECE.

Endvidere lægges der i forbindelse med udformningen af energiforskningsprojekter særlig vægt på miljøspørgsmål herunder det internationale aspekt på dette område.

Endelig skal det nævnes at de nordiske lande i 1983, i det organ som blev oprettet for at gennemføre ECE-konventionen om grænseoverskridende luftforureninger, har foretaget et intensivt arbejde for at nå en generel reducering af svovludslip i Europa.

Nordisk Ministerråd anser hermed, for sin del, hensigten med rekommendationen for opfyldt.

Meddelande

om rekommendation nr 23/1983 angående bevarande av naturmiljön i de arktiska farvattnen

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar att ge ett aktivt stöd i strävandena för att bevara naturmiljön i de arktiska farvattnen.

Nordiska ministerrådet meddelar den 6 december 1984:

De nordiske landes regeringer har i mange år aktivt arbejdet med spørgsmål omkring beskyttelse af naturmiljøet i Arktis, herunder de arktiske farvande. De nordiske lande er således involveret i arbejdet i den internationale hvalfangstkommission, Washington-konventionen om forhindring af handel med truede dyr og i FN's havretskonvention. Landene er enkeltvis og i samarbejde med både de øvrige nordiske lande og andre interesserede og berørte lande indstillet på at dette arbejde skal følges aktivt op.

Norge og Danmark har specielle interesser og forpligtelser i de arktiske farvande.

Norge har således udarbejdet forskrifter om regulering af naturindgreb på Svalbard og Jan Mayen, med det formål at værne naturen på land og i territorialfarvandene mod forurening eller anden påvirkning, som kan volde skade eller ulemper for mennesker eller miljøet. Der fastsættes bl. a. meldepligt ved en række indgreb. Der er også udarbejdet udkast til nye sikkerhedsforeskrifter for undersøgelser og boring efter petroleumskomster på Svalbard.

Såvel Norge som Danmark og en række andre involverede lande er med i isbjørnaftalen, hvorved isbjørnen fredes (indgået 1973 – bekræftet 1981).

Danmark har endvidere været involveret i en dialog med den canadiske regering om havmiljøet mellem Canada og Grønland. Dette har i 1983 resulteret i en aftale mellem de to lande til imødegåelse af den risiko for skader på miljøet, som kan følge af udvidelse af de økonomiske aktiviteter i området. Aftalen afløser tidligere midlertidige aftaler og fastsætter retningslinier for at imødekomme anmodninger fra hvert af landene om at undersøge overtrædelser af bestemmelser om forureningsforebyggelse,

-mindskelse og -kontrol, som måtte indtræffe i området. Aftalen omhandler også retningslinier for samarbejde om at fastlægge, overvåge og kontrollere ruteområder for skibe uden for territorialfarvandene. Formålet med dette er beskyttelse af havmiljøet til gavn for de økonomiske og sociale forhold i området. Endelig omfatter aftalen videnskabeligt samarbejde.

Baggrunden for aftalen er bl.a. planerne om transport af gas og olie gennem farvandene mellem Canada og Grønland. De canadiske føderale myndigheders behandling af et projekt om skibstransport af flydende naturgas fra et anlæg på en af de canadiske arktiske øer og sydpå (det såkaldte "A.P.P.") er blevet stillet i bero på ubestemt tid. Imidlertid har man fra canadisk side opereret med andre olie- og gasudvindingsmuligheder, og der vil i forbindelse dermed eventuelt kunne blive iværksat et betydeligt antal helårstransporter med olie med isbrydende supertankskibe fra Beauforthavet gennem Nordvestpassagen og sydpå. Dette projekt har været genstand for nærmere overvejelser og analyser, og man har i den forbindelse fra den danske regerings side gjort Canada opmærksom på, at man også må nære stærke bekymringer over for denne mulighed, da den vil indebære alvorlige forstyrrelser og risici for grønlandsk område.

Den norske regering har udarbejdet en melding til Stortinget om miljøværn, kortlægning og forskning i polarområderne, hvor bl. a. principperne for naturforvaltningen på Svalbard lægges op. Meldingen er for tiden til behandling i Stortinget.

I Norge er et stort tværfagligt forskningsprogram "pro mare" startet op i Arktis for at fremskaffe ny kundskab om arktiske økosystemers struktur og funktion. Formålet er at øge forståelsen for hvordan disse systemer styres af naturforholdene, og hvordan de kan påvirkes af planlagt og igangværende menneskelig virksomhed. Programmet skal gå over 6 år og har et totalt budget på op imod 100 mill. NOK.

Meddelande

om rekommendation nr 24/1983 angående klimatologisk vård av psoriasispatienter samt likartade principer för ersättning av kostnader för vården

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att låta utreda förutsättningarna för ett utvidgat och intensifierat nordiskt samarbete kring vårdcentra på kurorter för psoriasis sjuka samt möjligheterna till att skapa likartade principer för ersättning av kostnaderna för denna vårdform.

Nordiska ministerrådet meddelar den 30 november 1984:

Med hänvisning till rekommendationen har de nordiska centralorganisationerna för psoriasispatienter anhållit om medel från ministerrådet för att genomföra en utredning. Nordiska nämnden för handikappfrågor och 1984 års medicinaldirektörsmöte har yttrat sig över ansökningen, som kommer att behandlas i samband med fastställandet av 1986 års budget.

Meddelande

om rekommendation nr 25/1983 angående samarbetsprojekt för små och mindre kända grupper av funktionshämjade

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att igångsätta ett nordiskt samarbetsprojekt för små och mindre kända grupper av funktionshämjade och att detta projekt utförs i regi av Nordiska nämnden för handikappfrågor.

Nordiska ministerrådet meddelar den 30 november 1984:

Nordiska nämnden för handikappfrågor har fått i uppdrag att inom området genomföra ett förprojekt under år 1984 med sikte på en enkel publikation/guide, som kortfattat beskriver de aktuella grupperna samt organisationerna för små och mindre kända grupper av funktionshämjade. Publikationen skall även innehålla en redovisning av särskilda nationella resurser och åtgärder för respektive grupp. Arbetet med huvudprojektet inleds år 1985.

Social- och miljöutskottets betänkande över meddelandet om samarbete på sjömansservicens område

(Meddelandet, se s. 2316)

Till Nordiska rådets social- och miljöutskott har hänvisats meddelande om rekommendation nr 26/1983 angående samarbete på sjömansservicens område.

Av det om rekommendationens avgivna meddelandet framgår att ministerrådet efter att ha studerat saken anser att några särskilda åtgärder inte behöver vidtas från regeringarnas sida. Inga lagstiftningsmässiga hinder torde föreligga mot ett utvidgat samarbete vad gäller välfärdsåtgärder för sjöfolk. Vidare hänvisas till att det nordiska samarbetet mellan välfärdsorganisationerna pågått i över 30 år och därmed är väl förankrat. Det bör vara en garanti för att organisationerna själva skall kunna utreda och precisera sina önskemål såvitt gäller eventuella nya samarbetsformer etc.

Utskottet finner mot bakgrund härav att ytterligare åtgärder från rådets sida ej är påkallade och föreslår

att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser att rekommendationen nr 26/1983 för rådets del är slutbehandlad.

Stockholm den 31 januari 1985

Margrete Auken (SF)

Poul Henrik Houe (KF)

Arne Andersson (m)

Timo Kietäväinen (K)

Jo Benkow (H)

Grethe Lundblad (s)

Förman

Dorte Bennedsen (S)

Astrid Murberg Martinsen (A)

Kaj Bärlund (Sdp)

Pétur Sigurdsson (Sj.)

Rune Gustavsson (c)

Odd With (Kr. F.)

Meddelande

om rekommendation nr 26/1983 angående samarbete på sjömansservicens område

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att företa en gemensam nordisk utredning om vilka lagstiftnings- och andra åtgärder som kan vidtas för att främja det nordiska samarbetet på sjömansservicens område, särskilt i fråga om verksamhetscentra i utom-nordiska länder.

Nordiska ministerrådet meddelar den 30 november 1984:

Ett praktiskt samarbete på nordiskt plan äger rum, för att främja sjömännens trivsel och möjligheter till sociala aktiviteter. Detta sker bl. a. genom regelbundna överläggningar mellan ledningarna för de nationella välfärdsorganisationerna. Dessutom anordnas vartannat år konferenser för organisationernas styrelser och ledningar.

Under hösten 1983 hölls ett särskilt ad hoc-möte mellan företrädare för ansvariga departement och ministerier m. fl., för att klargöra vilka konkreta uppföljningsåtgärder som kunde anses lämpliga med anledning av rådets rekommendation.

Ministerrådet har efter mötet konstaterat att det inte kan anses nödvändigt att utreda möjligheterna för harmonisering av lagstiftningen på området, eftersom det inte tycks finnas några lagstiftningsmässiga hinder mot ett utvidgat samarbete i fråga om välfärdsåtgärder för sjöfolk.

Det nordiska samarbetet mellan välfärdsorganisationerna har nu pågått i över 30 år och är därmed väl förankrat. Det bör vara en garanti för att organisationerna själva skall kunna utreda och precisera sina önskemål såvitt gäller eventuella nya samarbetsformer etc.

Mot den bakgrunden anser ministerrådet, för sin del, inte att några särskilda åtgärder behöver vidtas från regeringarnas sida med anledning av rekommendationen.

Meddelande

om rekommendation nr 31/1983 angående kartläggning och samordning av utbudet och behovet av u-landsutbildning

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

(Ekonomiska utskottets betänkande över meddelandet, se C 1)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommenderer Nordisk Ministerråd å foreta en kartlegging av tilbudet av og behovet for u-landsutdanning i de nordiske land. Ut fra kartleggingen rekommenderes Nordisk Ministerråd å sette iverk hensiktsmessige samordningstiltak.

Nordiska ministerrådet meddelar den 30 november 1984:

Der er udarbejdet oversigter over uddannelses tilbud mv. i Danmark, Finland, Norge og Sverige. Oversigterne, som er sendt Økonomisk Udvalg i november 1984, viser følgende:

Bistandsforvaltningerne i alle fire lande har tilrettelagt periodiske *forberedelseskurser* for bistandspersonale, som står umiddelbart foran udsendelse. I Finland, Norge og Sverige strækker kurserne sig over 2 uger, medens DANIDA's orienteringskurser varer 3 uger. Ægtefællerne til bistandspersonale har adgang til at deltage.

Et hovedformål med kurserne er at fremme deltagernes forståelse af og solidaritet med de mennesker, som de kommer til at arbejde iblandt.

De centrale temaer på forberedelseskurserne er:

- u-landenes økonomiske forhold og deres muligheder for selv at afhjælpe deres situation;
- målsætningerne for det pågældende nordiske lands samarbejde med udviklingslandene;
- det kulturelle, sociale og faglige miljø i udstationeringslandet.

Herudover arrangeres i hvert af de fire lande *sprogkurser* som supplement til den ordinære statslige/kommunale voksenundervisning. Ofte sker dette i form af intensivkurser af nogle ugers varighed, men der kan også

være tale om selvstudium. For de fleste sprogs vedkommende sker undervisningen i Norden; dette gælder eksempelvis m. h. t. engelsk, fransk og spansk. I visse sprog foretages undervisningen imidlertid helt eller delvis udenfor Norden; dette kan således gælde swahili og portugisisk.

Endvidere afholdes i Norge og Sverige *orienteringsdage* af to dages varighed.

I Sverige arrangeres tillige forskellige kortvarige kurser for potentielle ansøgere til stillinger i udviklingslande ("*rekrutteringsfremmende kurser*"), og i Finland afholdes årligt "*afrapporteringsseminarer*", hvor hjemvendt bistandspersonale fortæller om deres erfaringer.

– Som det fremgår af foranstående, er uddannelsesprogrammerne i de nordiske lande forholdsvis ensartede, hvilket vidner om det eksisterende nære samarbejde mellem de ansvarlige på uddannelsesområdet i bistandsforvaltningerne. De forskelle, som forekommer, skyldes navnlig forskelle m. h. t. valg af samarbejdslande, bistandsmetoder og arbejdsmetoder hos de respektive bistandsforvaltninger.

Med hensyn til spørgsmålet om at iværksætte hensigtsmæssige samordningstiltag henholder Ministerrådet sig til, hvad der blev udtalt herom i meldingen om rek. 31/1983 til Nordisk Råds 32. session.

Ministerrådet anser på denne baggrund, for sin del, at hensigten med rekommandationen må anses for at være opfyldt.

Meddelande

om rekommendation nr 32/1983 angående samarbete om energi- och miljörelaterad industri- och regionalpolitik

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

(Ekonomiska utskottets betänkande över meddelandet, se C 1)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommenderer Nordisk Ministerråd å

1. vedta tiltak for å fremme energisamarbeidet med sikte på sikre leveranser av såvel energi som andre viktige råvarer,
2. fortsette vurderingen av mulighetene for utvidet el-kraftsamarbeid,
3. vedta tiltak for å styrke energi- og miljøindustrien samt å
4. fremme samarbeidet om lokalisering av energianlegg.

Nordiska ministerrådet meddelar den 30 november 1984:

Sikre leveranser af såvel energi som andre vigtige råvarer har stor betydning for alle de nordiske lande og indgår derfor også i de samarbejdsinitiativer, der er igangsat på energiområdet.

På kulområdet har en arbejdsgruppe undersøgt muligheden for fælles nordisk import af kul. Resultaterne af undersøgelsen findes i rapporten "Gemensam nordisk kolimport?" (*NU 1983:3*).

Olie- og gasområdet er et andet område der har tiltrukket sig opmærksomhed. Med udgangspunkt i rapporten "Nordiskt samarbete om olja och gas" (NORD-serien 1983) undersøges nu mulighederne for nordisk kortlægning af raffineringsindustrien og oliehandelen mellem de nordiske lande. I den forbindelse kan det nævnes at ministerrådet har gennemført en udredning "Spildolie i Norden" (*NORD, Miljørapport 1983:3*) der belyser de tekniske og økonomiske muligheder for øget reraffinering af spildolie. Mulighederne for en udbygning af denne industri vil senere blive drøftet med de involverede brancher.

Med hensyn til samarbejde på elkraftområdet, herunder lokalisering af energianlæg, har Nordel udarbejdet et studie, det såkaldte "Nordenergi

2020'', med en række anbefalinger til, hvorledes det allerede eksisterende samarbejde mellem de nordiske lande på elkraftområdet kan udvides. Disse planer er genstand for drøftelser i Nordisk Ministerråd, hvor repræsentanter fra Nordel sammen med repræsentanter fra energimyndighederne drøfter, hvorledes det er muligt at gennemføre de foreslåede anbefalinger i praksis.

Meddelande

om rekommendation nr 33/1983 angående åtgärder för att stimulera innovationer inom näringslivet i Norden

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

(Ekonomiska utskottets betänkande över meddelandet, se C 1)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd å tillegge arbeidsgruppen for fremme av teknisk FoU, oppgaven med å utrede tiltak for å stimulere innovasjoner innen næringslivet i Norden.

Nordiska ministerrådet meddelar den 4 december 1984:

Den nämnda arbetsgruppen blev under vintern 1982–1983 oppmärksam på det medlemsforslag (A 630/e) som föregick rådets rekommendation och blev mot bakgrund härav ombedd att i sitt arbete även beakta de frågeställningar som berörs i medlemsforslaget och i rådets rekommendation. Arbetsgruppens rapport lades fram för Nordiska ministerrådet i september 1983 och godkändes vid industriministrarnas möte den 27 oktober 1983. Rapporten har överlämnats till Nordiska rådet och är publicerat i NORD-serien.

I rapporten behandlas olika muligheter til og former for att främja nordiskt samarbete på det tekniska FoU-området. Flera av de förslag som läggs fram i rapporten tar sikte på frågeställningar som berörs i medlemsforslaget och i ekonomiska utskottets betänkande över medlemsforslaget. Nordiska ministerrådet tillstyrkte 1983 att de nordiska medel, som bedöms nödvändiga för att realisera de förslag arbetsgruppen prioriterat, ställs till förfogande över ministerrådets budget. Rapporten ble positivt mottatt på Nordisk råds sesjon i 1984, men de midler som behøves for realisering av programmet kunne ikke stilles til disposisjon. Samarbeidsministrene har i 1984 vedtatt at 5 mill. NOK av midlene til datahandlingsplanen kan benyttes til delvis igangsettelse av det tekniske FoU-programmet. Nordisk ministerråd (industriministrene) har anbefalt at det for 1986 og 1987 blir

bevilget nødvendige midler til realisering av FoU-programmet. Nordisk industrifond skal sammen med NORDFORSK få ansvar for gjennomføring av programmet.

Ministerrådet kan også peka på projektet "Nordinnovation 83" som enligt ministerrådets oppfatning utgör ett intressant och lovvärt initiativ att på kommersiell grund angripa några av de frågeställningar som aktualiseras i medlemsförslaget. "Nordinnovation 1983" följs nu upp genom bildandet av ett särskilt utvecklingsbolag, Nord-invent, med aktieägare från alla nordiska länder.

Ministerrådet vil dessuten understreke den stimulerende innvirkning Nordisk industrifond og Fondet for svensk-norsk industrielt samarbeid har på innovasjoner innen næringslivet i Norden.

Ministerrådet har i 1984 diskutert forslag til ny låneordning i Nordisk investeringsbank, Nordisk innovasjons- og markedsutviklingslån, til små og mellomstore bedrifter. Det var imidlertid ikke mulig å oppnå enighet i ministerrådet ut fra en industripolitisk synsvinkel å fremme et ministerrådsforslag om ordningen.

Stimulering av innovasjoner innen næringslivet i Norden vil også i fremtiden være en viktig del av ministerrådets arbeid. Framtidig avrapportering om arbeidet på dette området vil framgå av den årlige beretning om det nordiske samarbeidet.

Ministerrådet anser hermed for sin del at hensikten med rekommandasjonen er oppnådd.

Meddelande

om rekommendation nr 34/1983 angående stärkande av det regionalpolitiska samarbetet i Norden

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

(Ekonomiska utskottets betänkande över meddelandet,
se C 1)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommenderer Nordisk Ministerråd å intensivere arbeidet med å forenkle administrative, skattemessige o.l. bestemmelser for å styrke det regionalpolitiske samarbeidet i Norden.

Nordiska ministerrådet meddelar den 30 november 1984:

Mittnordenkommittén (MNK) som är styrorgan för ett av NÄRP:s elva gränsregionala samarbetsområden tillsatte våren 1983 en ad hoc-grupp som skulle kartlägga existerande hinder för ett konkret och praktiskt näringslivssamarbete i gränsregionen. Gruppen skulle vidare komma med förslag om vad som kan göras på lokal, regional, nationell och nordisk nivå för att lösa dessa problem. En delrapport förelåg till MNK:s möte 31.10–2.11 1983. Slutrapport förelåg vid MNK:s möte 7–9.5 1984. Båda rapporterna har efter behandling i MNK översänts till NÄRP.

I enlighet med vad som tidigare bestämts har slutrapporten tillsammans med delrapporten sänts på remiss till NÄRP:s övriga gränsregionala samarbetsområden samt till olika fackliga organ (t. ex. Nordiska tulladministrativa rådet) för synpunkter. Därefter har saken fått en samlad behandling i NÄRP och STF.

Delrapporten från Mittnordenkommitténs arbetsgrupp behandlade bl. a. översiktliga problemställningar från olika områden såsom transporter, taxor/avgifter, tullfrågor, valutafrågor m. m.. samt en översikt över pågående arbete inom området handelshinder eller motsvarande.

Arbetsgruppen har vidarbearbetat problemområdena genom en fördjupning av vissa problemskrivningar och genom exemplifiering. Redovisningen omfattar:

- Hinder för transporter i Mittnorden innehållande:
 - övergripande transport- och handelspolitik
 - administrativa frågor
 - skatte- och avgiftsfrågor
 - tekniska frågor
- Tullbehandling och problem vid temporär införsel av skogsmaskin
- Tull- och momsfrågor vid förhyrning av byggnadsutrustning till Norge
- Typgodkännande av byggmaterialprodukter från Norge till Sverige.

Valet av ovanstående exempel har gjorts främst utifrån möjligheten att beskriva situationerna så detaljerat som möjligt, men också utifrån övertygelsen om att åtgärder för att förenkla och förbättra är fullt möjliga i dessa fall.

Remissvaren från de övriga gränsregionala och gränskommunala samarbetsområdena liksom från berörda nordiska ämbetsmannakommittéer och bl. a. Nordiska tulladministrativa rådet visar att de frågor som tagits upp i Mittnordenrapporten i de flesta fall är generella och ofta förekommande även i de andra gränsregionala och gränskommunala områdena.

MNK:s arbetsgrupp konstaterar att de problem med åtgärdsförslag som gruppen presenterar bör föras upp på ett högre plan för att lösningar skall uppnås.

Rapporten har genom MNK:s och NÄRP:s försorg delgetts olika berörda nordiska kommittéer, institutioner och organ för kännedom och eventuella åtgärder.

Det kan konstateras att MNK arbetar vidare med frågorna kring handelshinder och har i oktober 1984 med hjälp av nordiska medel genomfört en konferens kring dessa frågor. Såväl den svenska som norska regeringen var representerad vid konferensen. De var eniga om att i positiv anda studera MNK:s förslag. Finlands regering var inte representerad. Sedermera har MNK i Jyväskylä beslutat att nationellt ta fram förslag till försöksprojekt.

Även i andra gränsregionala och gränskommunala samarbetsområden arbetas det i olika former aktivt med handelshinderfrågorna.

Det kan för övrigt även hänvisas till det arbete kring icke-tullmässiga handelshinder som pågår inom ämbetsmannakommittén för handelspolitik och inom ramen för arbetet med *rek. nr 1/1984* samt i anslutning till arbetet för "Norden som hemmamarknad".

Ministerrådet har sört för en löpande koordinering av arbetet i de olika organen.

Ekonomiska utskottets betänkande

över meddelande angående handlingsplan för ekonomisk utveckling och full sysselsättning

(Meddelandet, se s. 2326)

Til Økonomisk utvalg er henvist melding om rekommandasjon nr. 1/1984 om handlingsplan for økonomisk utvikling og full sysselsetting.

Økonomisk utvalg konstaterer at rekommandasjonen er fulgt opp ved det framlagte ministerrådsforslag B 59/e om en handlingsplan for økonomisk utvikling og full sysselsetting.

Rekommandasjonen anses dermed for oppfylt.

På denne bakgrunn foreslår Økonomisk utvalg at

Nordisk Råd tar melding om rek. nr. 1/1984 om handlingsplan for økonomisk utvikling og full sysselsetting til etterretning og anser rekommandasjonen for ferdigbehandlet for Rådets vedkommende.

Stockholm 1. februar 1985

Esko Aho (K)

Gunnar Berge (A)

Gro Harlem Brundtland (A)

Johan Buttedahl (Sp)

Ólafur G. Einarsson (Sj.)

Arne Gadd (s)

Carl I. Hagen (Fr. p.)

Karen Thurøe Hansen (KF)

Paul Jansson (s)

Jens Peter Jensen (V)

Elver Jonsson (fp)

Anker Jørgensen (S)

Arvo Kempainen (Skdl)

Preben Lange (Si)

Erkki Liikanen (Sdp)

Martti Lähdesmäki (Sdp)

Gunnar Nilsson (s)

Aase Olesen (RV)

Formann

Pär Stenbäck (Sfp)

Jógvan Sundstein (Fkfl)

Ilkka Suominen (Kok)

Sten Svensson (m)

Karin Söder (c)

Petter Thomassen (H)

Hans Olav Tungesvik (Kr.F.)

Meddelande

om rekommendation nr 1/1984 angående handlingsplan för ekonomisk utveckling och full sysselsättning

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd å konkretisere retningslinjene for økonomisk politikk og nordisk økonomisk samarbeid med det siktemål å framlegge en handlingsplan for økonomisk utvikling og full sysselsetting i samsvar med Nordisk Råds synspunkter, ved Rådets 33. sesjon.

Nordiska ministerrådet meddelar den 30 november 1984:

Uppföljningen av Nordiska rådets rek. nr 1/1984 har varit en av huvuduppgifterna för ministerrådet under 1984. Ett omfattande beredningsarbete har bedrivits. Arbetet har letts av en särskild arbetsgrupp på statssekreterarnivå. Ett ministerrådsförslag om en nordisk handlingsplan för ekonomisk utveckling och full sysselsättning kommer att läggas fram till Nordiska rådets 33:e session.

Meddelande

om rekommendation nr 2/1984 angående handlingsplan på datateknologiområdet

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

(Ekonomiska utskottets betänkande över meddelandet, se C 1)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommenderer Nordisk Ministerråd å vedta en nordisk handlingsplan på datateknologiområdet i samsvar med ministerrådsförslag B 53/e og de synspunkter som er framført av Nordisk Råd.

Nordiska ministerrådet meddelar den 30 november 1984:

1 Bakgrund

Nordiska ministerrådet antog den 10 april 1984 den nordiska handlingsplanen på datateknologiområdet. Planen och det bakomliggande underlaget för den har publicerats särskilt (*NU 1984:1*). I handlingsplanen har ministerrådet – med beaktande av Nordiska rådets synpunkter på ministerrådsförslaget – formulerat ramarna för en nordisk samarbetspolitik på dataområdet. Handlingsplanen skall – under fem år fr. o. m. 1985 – vara ett instrument, för att få fram lämpliga nordiska samarbetsprojekt inom sammanlagt sju prioriterade områden. Det är samarbetsministrarna och ställföreträdarkommittén som har det övergripande samordningsansvaret för handlingsplanen. Det löpande arbetet med att förverkliga dess intentioner bedrivs i tre huvudsakliga block:

- Industriell forskning och utveckling
- Utbildning och grundläggande forskning
- Övriga prioriterade områden.

Ansvar för det konkreta arbetet med att förverkliga handlingsplanens intentioner inom dessa tre block vilar på olika organ. Det är Nordisk industrifond som, tillsammans med NORDFORSK, har fått uppdraget att – under ämbetsmannakommittén för industripolitik – driva delprogrammet för stöd till industriell forskning och utveckling.

Den s. k. DAKU-gruppen (Styringsgruppen för nordisk samarbete om datateknologi indenför kulturområdet) och kultursekretariatet i Köpenhamn svarar för huvuddelen av samarbetet inom områdena utbildning och grundläggande forskning. Här spelar också Nordiska forskningspolitiska rådet (FPR) en betydelsefull roll.

Slutligen administreras det löpande arbetet inom de övriga prioriterade områdena – under ministerrådets ställföreträdarkommitté (ÄK-STF) – av ÄK-STF:s rådgivande utskott i datafrågor. Utskottet får sin sekretariats-service från ministerrådssekretariatet i Oslo.

Nedan följer en redogörelse för genomförda, aktuella och planerade aktiviteter i syfte att ge innehåll åt den datateknologiska handlingsplanen. Redogörelsen följer den uppläggning som just angetts med beskrivningen av samarbetets organisation. Vid sidan härav lämnas i viss utsträckning sektorsvisa redogörelser i ministerrådets verksamhetsberättelse (CI).

2 Industriell forskning och utveckling

2.1 Program för stöd till industriell FoU

I handlingsplanen har ministerrådet förklarat sig berett att under en femårsperiod satsa i storleksordningen 100 milj. NOK på ett särskilt program för stöd till industriell forskning och utveckling. För det första året (1985) hade ministerrådet indikativt avsatt 20 milj. NOK. Genom senare beslut har ministerrådet anslagit 15 milj. NOK till programmet, medan 5 milj. NOK avses bli använda för att starta arbetet med industriministrarnas principprogram om tekniskt FoU-samarbete.

I enlighet med handlingsplanen har ansvariga samarbetsorgan inom industrisektorn under hösten 1984 lämnat ett underlag för ministerrådets beslut om närmare riktlinjer för programmet. Sådana riktlinjer har godkänts av industriministrarna den 8 oktober 1984 och fastställts av samlagsministrarna den 27 november 1984.

Det bör framhållas att de medel som ministerrådet siktar på att satsa under hela femårsperioden inte utgör mer än 3% av den sammanlagda nationella offentliga insatsen på området enbart under 1985. Härav följer att medlen inte kan räcka till för något väsentligt fristående nordiskt utvecklingsarbete. Däremot kan den nordiska satsningen skapa samverkan mellan nationella program och därigenom bidra till bättre resursutnyttjande och i vissa fall möjliggöra gemensamt deltagande i större internationella program.

Målen för det nordiska programmet är:

- det skall bidra till att höja kompetensnivån och konkurrenskraften i nordisk industri; programmet skall vända sig främst till elektronik- och dataindustrin men även annan industri, som tillämpar avancerad elektronik- och datateknologi i sina system och produkter skall kunna omfattas av programmet;

- det skall i första hand utgå från pågående och planerade nationella program; genom insatser med nordiska medel skall man sträva till att relevanta delar av dessa program genomförs i nordisk samverkan; i andra hand skall programmet kunna inrymma kompletterande insatser,
- det skall bilda grund för ett mer långsiktigt nordiskt industriellt samarbete.

Ansvar för att administrera verksamheten åligger Nordisk industrifond. Arbetet med att ta fram underlag för programförslaget utförs gemensamt av NORDFORSK och Nordisk industrifond. För detta arbetet finns en planeringsgrupp med representanter för nationella organ. Arbetet skall ske i samråd med företrädare för elektronik- och dataindustrin. Ett programförslag avseende år 1985 skall läggas fram för Nordiska ämbetsmannakommittén för industripolitik snarast efter årsskiftet 1984–1985.

En förutsättning för stöd enligt programmet är att deltagare från minst två nordiska länder aktivt samarbetar inom varje projekt. För att säkra projektens industrirelevans, skall i normala fall industriföretag delta i varje projekt. I vissa fall skall projektstöd kunna ges, om ett brett industriintresse kan dokumenteras på annat sätt. Stödet skall i första hand utgå som *bidrag* utan krav på återbetalning.

Andelen medel över den nordiska budgeten skall inte för något projekt överstiga 50%. Med hänsyn till att det nordiska stödet skall utgå som bidrag och endast komplettera nationella satsningar, förutsättes den nordiska procentuella andelen normalt bli lägre. När projektstöd ges, skall de regler som gäller för Nordisk industrifond tillämpas.

Med hänsyn till att normalt endast en mindre andel av projektkostnaderna täcks med nordiska medel, skall man i första hand tillämpa nationella regler när man bedömer kraven på publiceringen av och rättigheter till projektresultaten. I de fall där nationella regler inte överensstämmer i de deltagande länderna, måste särskild överenskommelse träffas mellan de berörda parterna.

Nordisk industrifond skall administrera och förvalta de nordiska medel som satsas i programmet. Fondens styrelse beslutar om beviljningar till projekt. För stöd till fleråriga projekt skall Nordisk industrifond kunna ingå flerårsförpliktelser på motsvarande sätt som inom sin ordinarie budget. För enskilda projekt, där det nordiska stödet från programmet överstiger 6 milj. SEK, skall beslutet underställas Nordiska ministerrådet (industriministerrådet) för godkännande.

2.2 *Annat industripolitiskt samarbete*

Embetsmannskomiteen for industripolitikk har i handlingsplanen fått i oppdrag av Ministerrådet å utrede mulighetene for et nordisk samarbeid om tilgang på komponenter til data- og elektronikk-industrien. Embetsmannskomiteen besluttet i denne forbindelse å arrangere en konferanse for nærmere å belyse mulighetene for et slikt samarbeid.

Konferansen ble holdt 17 august 1984 i København. Deltakere var representanter fra industribedrifter på bruker- og produsentsiden, bransjeorganisasjoner, forskningsinstitusjoner og myndighetene i de nordiske land.

Formålet med konferansen var å diskutere tilgang på komponenter til data- og elektronikk-industrien i fredstid.

Hovedkonklusjoner fra konferansen var følgende.

- Det er viktig å ha en etablert komponentproduksjon i Norden for å avhjelpe forsyningsproblemer. Sikkerhet for levering av komponenter er av stor viktighet for industrien i de nordiske land.
- Utbygging av komponent-industri i de nordiske land, både standard og kunde-spesifiserte komponenter, krever betydelige finansielle ressurser. Industrien må selv ta initiativ til eventuelt samarbeid.
- Det var enighet om viktigheten av videre satsing på NORCHIP-prosjektet samt samordning og utbygging av aktivitetene ved de ulike testsentre i Norden; (NORCHIP er et nordisk samarbeid bl. a. om utvikling av prototyper til data-industrien).
- Viktigste er satsing på utbygging av mulighetene for utdanning og etterutdanning ved høyskoler, institutter og universiteter av spesialister på alle nivåer innen mikro- og dataelektronikk.

Nordisk Ministerråd ga dessuten embetsmannskomiteen i oppdrag i samarbeid med berørte embetsmannskomiteer å følge opp spørsmålet av utvidet samarbeid om "teknikkupphandling" (utviklingskontrakter) på datateknologiområdet.

Nordisk Ministerråd har oppfordret berørte nasjonale myndigheter og organer til å styrke samarbeidet mellom de nordiske lands tekniske attachéer. Det er holdt møte der slikt samarbeid ble diskutert. Enkelte felles rapporter er senere presentert.

Oppfølging av disse spørsmål pågår i embetsmannskomiteen for industripolitikk, nærmest på komitéens møte i februar 1985.

3 Utbildning och grundläggande forskning

3.1 DAKU-gruppens virksomhed

3.1.1 Alment

Nordisk Ministerråd (kultur- og undervisningsministrene) nedsatte allerede høsten 1983 en styringsgruppe for den del af datahandlingsplanen som finansieres over kulturbudgettet. Styringsgruppen for nordisk samarbejde om datateknologi indenfor kulturområdet (DAKU-gruppen) består af én repræsentant fra hvert af de nordiske lande.

DAKU-gruppen har til opgave på grundlag af den nordiske handlingsplan på datateknologiområdet og ud fra prioriteringssynspunkter at bistå Kultursekretariatet med at udarbejde forslag om enkeltprojekter, deres indhold og udformning.

Gruppen har fulgt følgende retningslinjer i sit arbejde:

1. Gruppen har systematiseret de tre ansvarsområder undervisning, forskning og almen kultur i delområder den vil søge at arbejde i:
 - folkeoplysning
 - grundskoleundervisning
 - videregående almen undervisning
 - erhvervsrettet undervisning
 - højere undervisning
 - specialundervisning
 - udvikling af datateknologiske hjælpemidler for kulturområdet
 - forskning om brug af datateknologi i kulturområdet
 - formidling af kulturel information
 - kunst
 - underholdning
 - anden kulturel virksomhed.
2. Gruppen tager i størst mulig grad sigte på at initiere samarbejdsvirksomhed i de fleste af de ovennævnte områder, men må med de begrænsede midler prioritere:
 - de områder som specielt er nævnt i handlingsplanen
 - områder som det allerede foreligger vel begrundede ansøgninger for
 - områder som synes at ligge særlig tilrette for nordisk samarbejde.

3.1.2 Enkeltprojekter

Til projektvirksomhed i 1984 har ministerrådet bevilget DKK 500 000 af de nordiske dispositionsmidler. På sit møde den 13. januar 1984 bemyndigede Embedsmandskomiteen DAKU-gruppen at disponere over bevillingen. Gruppen har valgt at bruge midlerne til at initiere enkeltprojekter med hovedvægt på policy spørgsmål og erfarings- og informationsudveksling. Det henvises til følgende sammenstilling.

Projekt	Beløp (DKK)
1. Datateknologi i samfundsfag for 16–19-årige (seminar)	50 000
2. Kundskabsformidling i 1995	
– sagkyndig	50 000
– konference 1985	
3. Brug af datamaskiner i fremmedsprogsundervisning	
– arbejdsgruppe	50–60 000
4. Brug af edb-tekniske hjælpemidler ved styring af værktøjsmaskiner	
– arbejdsgruppe	50–60 000
5. Datateknologi og folkeoplysning	
– sagkyndig	30 000
– seminar december 1984	60 000
6. Dataformidlet undervisning	
– sagkyndig	30 000
– konference 1984	70 000
7. Uppfostran och informationssamhället	
– konference 1985	100 000
Summa	490–510 000

3.2 Övrig verksamhet

3.2.1 Datateknologisk programvaruproduktion

I september 1984 tillsatte ministerrådet (kultur- och undervisningsministrarna) en arbetsgrupp med uppgift att etablera ett nordiskt samarbete beträffande datateknologisk programvaruproduktion på skolans område innefattande koordinering och arbetsfördelning inom denna sektor. Verksamheten skall omfatta såväl förskola och grundskola som gymnasieskola och yrkesutbildning. Även lärarutbildningen för hela området bör ingå. Samarbetet inom de olika sektorerna kan försiggå i olika former och med större eller mindre satsningar på enskilda projekt. Arbetsuppgiften gäller bl. a. design av prototyper på olika områden, distribution av programvara, kravspecifikation för hardware och software, copyrights, utvärdering av programvara, gemensam know-how, utbildning etc.

3.2.2 Datateknologi i erhvervsuddannelsen

I föråret 1984 har en projektgrupp om erhvervspedagogisk forsknings- og udviklingsarbejde inden for nordisk skolesamarbejde igangsat en kursusserie i datateknologi for erhvervslæreruddannere. Formålet er at kvalificere nøglepersoner i de nordiske lande til at forestå læreruddannelse og programudvikling nationalt. Gennem møde med udvalgte kreative miljøer i de enkelte nordiske lande inspireres deltagerne til medvirken i udviklingen af undervisningen i datalære/datateknologi, og de får ajourført deres viden om undervisningens status i de enkelte lande.

Projektgruppen planlægger at afholde nogle tema-seminarer vinteren 1984–85 samt én sammenfattende stor konference hen mod sommeren 1985. Enmet for konferencen – og dermed det overordnede tema – er "’80’ernes erhvervspedagogiske didaktik som en styrende forestilling i uddannelsesplanlægningen og som grundlag for læreruddannelsen". Dette emne deles op i 4–5 del-temaer, komponenter eller indfaldsvinkler, som hver for sig behandles på et indledende tema-seminar.

3.2.3 FPR:s verksamhet på dataområdet

I den särskilda handlingsplanen för FPR:s verksamhet understryks vikten av att få till stånd ett mer långsiktigt nordiskt forskningssamarbete när det gäller datateknologi.

Under 1984 har FPR arrangerat två nordiska forskarsymposier kring datateknologiska frågor. Avsikten är att härigenom stimulera till ökat informationsutbyte, till konkret projektforskningssamarbete och till en bättre samordning av kommande forskningsinsatser på området. Ett centralt syfte med forskarsymposierna är också att bidra till internationell kunskapsöverföring till de nordiska länderna. Det skedde bl. a. genom att internationell expertis deltog i symposierna. Det ena symposiet behandlade VLSI-teknikens roll inom datateknologin (Very Large Scale Integration). Det andra symposiet gällde tillämpad, datororienterad matematik, systemanalys och datormjukvara.

Engelskans dominerande roll inom databehandlingen riskerar att få kulturellt likriktande effekter i det framtida informationssamhället. Det är därför särskilt angeläget att främja nordiskt samarbete inom datalingsvistik. FPR har avsatt medel för en arbetsgrupp som skall initiera nordiskt forskningssamarbete på detta fält. I första omgången behandlar gruppen metoder för informationssökning på de nordiska språken samt teorier för igenkänning av ordformer med datormetoder.

En väsentlig uppgift för FPR är att främja nordiskt samarbete omkring forskarutbildning. Mot denna bakgrund har FPR inlett planering av försöksverksamhet med systematiserade nordiska forskarkurser på bl. a. datateknikområdet. Här planeras kursverksamheten i första hand inriktad på digitalsignalteknik.

4 Övriga prioriterade områden

4.1 Inledning

Det tredje huvudsakliga blocket omfattar följande i handlingsplanen prioriterade områden:

- Byggsektorn
- Teknikupphandling (utvecklingskontrakt)
- Data- och telekommunikationer
- Standardisering; handelsprocedurer; lagstiftning
- Arbetslivet
 - Arbetsmarknad, sysselsättning, yrkesutbildning m. m.
 - Arbetsmiljö och medbestämmande
 - Regionalpolitik
- Den sociala sektorn inkl. hjälpmedel för handikappade
- Den offentliga förvaltningen.

Arbetet med dessa områden följs och samordnas, som nämnts tidigare, av Nordiska ministerrådets ställföreträdarkommitté (ÅK-STF), som bistås av det rådgivande utskottet i datafrågor (RU-DATA).

För olika ändamål inom dessa områden har ministerrådet under år 1984 avsatt sammanlagt 2 milj. NOK. Motsvarande belopp för år 1985 är 6,4 milj. NOK. Dessa resurser, som också skall täcka behovet av sekretariatsresurser, måste anses som mycket begränsade i relation till behoven. De är i första hand avsedda som en stimulans till att starta samarbetsprojekt, som successivt kan övergå i fastare former med huvudsaklig finansiering från andra källor än den gemensamma nordiska budgeten.

4.2 Arbetet under 1984

De medel som stått till förfogande på 1984 års allmänna ministerrådsbudget (2 milj. NOK) har fördelats genom skilda beslut av ministerrådet (samarbetsministrarna) på det sätt som framgår av följande sammanställning.

Sektor/ämnes- område	Projekt/ändamål	Belopp (ca i 1 000 NOK)
Arbetsmiljö och medbestämmande	Personsäkerhet vid mikroprocessorstyrning	254
	Hälsorisker vid bildskärmsarbete	98
	Jobkonstruktion i kontrol- rum/Standarder för värde- ring och godkännande av kontrollrum	150
	Framtidens kontor – framtidens varuhandel	63
Arbetsmarknad	Symposium om datateknologi, sysselsättning och kvalifi- kationskrav	180
Regionalpolitik	Datateknologins inverkan på perifera regioner	272
Socialpolitik	Kartläggning av datateknologi- användningen inom social- och hälsovårdssektorn	90
	Kunskapsbaserade system (s. k. expertsystem) i hälso- och sjukvården	200
Offentlig förvaltning	Förberedelser för samarbete inom handikappområdet	150
	Förberedelser för projekt- samarbete i regi av de nordiska rationaliserings- myndigheterna	100
Standardisering	Förberedelser för projekt- samarbete inom det inter- nordiska standardiserings- samarbetet (INSTA)	30
Övrigt	Framställning av datorstött undervisningsmaterial för industrins yrkesutbildning och fortbildning	250
	Sekretariatsändamål	163
Summa		2 000

Till betydande del har det under 1984 varit fråga om finansiering av förstudier och andra förberedande insatser. Inga beslut om tilldelning av projektmedel under 1984 kan betraktas som prejudicerande för eventuell uppföljning av nu pågående samarbetsprojekt.

4.3 Arbetet under 1985

4.3.1 Allmänt

Sökandet efter lämpliga samarbetsprojekt på dataområdet måste ske på två plan samtidigt – nordiskt och nationellt. Det ankommer alltså både på fasta nordiska samarbetsorgan och på ländernas företrädare i ämbetsmannkommittéer (motsv.) att bidra till att handlingsplanens intentioner kan förverkligas.

På 1985 års ministerrådsbudget (reserven) finns alltså totalt 6,4 milj. NOK avsatta för de ändamål som ovan angetts under rubriken "Övriga prioriterade områden".

I den mån planerade samarbetsprojekt inom handlingsplanens ram till någon del behöver finansieras från den gemensamma nordiska budgeten, finns alltså möjlighet att särskilt ansöka om medel från ministerrådsreserven.

4.3.2 *Preliminär inriktning av insatserna*

Det är önskvärt med en satsning som är *balanserad* över de i handlingsplanen prioriterade områden. Samtidigt behöver insatserna *koncentreras*. Om de begränsade resurser, som står till förfogande delas upp på alltför många poster, finns det en risk för sämre effektivitet än annars.

Mot den bakgrunden, med kännedom om planeringsläget inom prioriterade samarbetssektorer och med resultatet av 1984 års arbete för ögonen, har ÄK-STF gjort en preliminär bedömning av inriktningen av insatserna under 1985. Bedömningen är att behovet av ekonomiskt stöd och beredskapen att presentera underlag för konkreta insatser är särskilt betydande inom följande områden:

- Samarbete kring datoriserade handikapphjälpmedel; (beslut har fattats om att reservera intill 2 milj. NOK under 1985)
- Standardiseringsaktiviteter
- Data- och telekommunikationer
- Arbetsmarknad, sysselsättning etc.
- Offentlig förvaltning.

4.3.3 *Planering*

Det är avsikten att fördelningen under 1985 av projektmedel skall koncentreras till två huvudsakliga tillfällen – ett snarast efter årsskiftet 1984–85 och ett senare på året.

Ansökningar, som skall kunna behandlas vid den *första* fördelningen av 1985 års projektmedel, skall ha kommit in till Nordiska ministerrådets sekretariat i Oslo senast den 15 februari 1985.

Ekonomiska utskottets betänkande

över meddelandet om rekommendation angående en friare kapitalmarknad

(Meddelandet, se s. 2339)

Meldingen om Rek. nr 3/1984 er henvist til Økonomisk utvalg. Rekommandasjonen har følgende ordlyd:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att främja ekonomisk och industriell utveckling i Norden genom åtgärder för friare kapitalrörelser och valutapolitiskt samarbete samt initiativ som syftar till en friare nordisk aktiemarknad.

Økonomisk utvalg konstaterer at rekommandasjonen er fulgt opp ved at den svenske finansminister har hatt en samtale med OECD:s generalsekretær, om mulighetene for å unnta de nordiske land fra prinsippet om ikke-diskriminerende kapitalliberaliseringstiltak. Utvalget er kjent med at resultatet av møtet var negativt.

Ministerrådet har på denne bakgrunn kommet til at et isolert nordisk aksje- og kapitalmarked antagelig ville være i strid med OECD:s gjeldende kapitalliberaliseringskode og dens krav om likebehandling av landene innenfor OECD-området.

Økonomisk utvalg vil understreke at en mer liberal og åpen økonomi i det enkelte nordiske land kan gi viktige stimulanser for ytterligere etableringer over landegrensene, for Norden som hjemmemarked og dermed også for det nordiske samarbeid. Det må derfor fortsatt være en sentral nordisk samarbeidsoppgave å fjerne hindre for et samarbeid når det gjelder kapitalbevegelser og valutaspørsmål. Landene bør også søke å unngå en avgifts- og subsidiepolitikk som i praksis virker konkurranseforvridende.

Økonomisk utvalg konstaterer imidlertid at det for tiden ikke synes å være grunnlag for å be om unntak fra OECD-reglene med sikte på nordiske særordninger for kapitalbevegelser. Det kan i den sammenheng vises til den forholdsvis åpne økonomi man har i det nordiske området og den tildels betydelige avhengighet av utenrikshandelen. Spørsmålet kan likevel vurderes senere.

Økonomisk utvalg har merket seg at det av Ministerrådets forslag til handlingsplan for økonomisk utvikling og full sysselsetting fremgår at friere kapitalbevegelser mellom de nordiske land kan gi betydningsfulle bidrag til den økonomiske og industrielle utvikling i Norden. Atskillige skritt er også tatt de senere år, i retning av en liberalisering av kapitalbevegelser til og fra de nordiske land. I Danmark, og langt på vei også i Norge,

er det i 1983 og 1984 gjennomført en forholdsvis vidtgående avskaffelse av restriksjoner på kapitalbevegelser til og fra utlandet. Disse endringer er gjennomført på ikke-diskriminerende basis overfor hele OECD-området. Også i Finland, Island og Sverige foregår det for tiden en grundig gjennomgang av valutilovgivningen. Økonomisk utvalg håper dette arbeid vil gi snarlige og positive resultater, som bringer de nordiske land mer på linje med hverandre og dermed skaper et bedre utgangspunkt for Norden som hjemmemarked.

Selvom det som nevnt ikke nå antas å være grunnlag for et nordisk aksje- og kapitalmarked gjennomført ved unntak fra OECD-reglene, er det etter Økonomisk utvalgs syn viktig å arbeide videre med disse spørsmål, med sikte på en liberalisering i hele OECD-området. Arbeidet med sikte på et friere marked må i Norden for eksempel kunne følges opp med samarbeid om bedre muligheter for verdipapirhandel og investeringer i og mellom landene. Det bør innen det nordiske samarbeidets ramme arbeides med sikte på bl. a. å harmonisere lovgivningen i de nordiske land, herunder børsløvene, og harmonisere regler for utenlandske eierandeler i selskaper.

Det vises i denne sammenheng til endringer som allerede er foretatt i Danmark og Norge, og som bør kunne være et egnet utgangspunkt også for de øvrige nordiske land. Et utvidet samarbeid om skatt og skattekontroll kan også gi aksje- og kapitalmarkedet større praktisk verdi i Norden, uten at man derved kommer i konflikt med OECD:s krav om likebehandling.

Økonomisk utvalg finner at det bør arbeides videre bl. a. med ovennevnte hensyn for øye, og foreslår derfor at meldingen om rek. nr.3/1984 tas til etterretning og at ny melding imøteses til neste år.

Oslo, 15. februar 1985

Johan Buttedahl (Sp)

Ólafur G. Einarsson (Sj.)

Carl I. Hagen (Fr.p.)

Karen Thurøe Hansen (KF)

Heikki Järvenpää (Kok)

Anfinn Kallsberg (Fklf)

Aase Olesen (RV)

Páll Pétursson (F.)

Sten Svensson (m)

Karin Söder (c)

Petter Thomassen (H)

Hans Olav Tungesvik (Kr. F.)

Reservasjon

Undertegnede medlemmer mener Nordisk Ministerråd har gjort det som er praktisk mulig i denne sak og slutter seg til Ministerrådets bedømmning: OECD:s kapitalkode er et hinder for et særskilt nordisk kapitalmarked og hensynet til de nordiske lands internasjonale forpliktelser må veie tungt. Det vil i alle tilfelle neppe være i de nordiske lands interesse å få istand en "regionalisering" av OECD-området. Man kan da risikere at de fordeler de nordiske land oppnår ved økt nordisk økonomisk samarbeid, oppveies

av ulempene ved at grupper av andre OECD-land tilsvarende øker sitt samarbeid, på en ekskluderende måte overfor de nordiske land.

Det framtidige arbeidet med å liberalisere kapitalreglene bør konsentreres til generelle tiltak under hensyn til betalingsbalansesituasjonen og pengepolitikken. Disse spørsmål blir det årlig redegjort for i meldingen om rek. nr. 23/1980 om industrielle samarbeidsprosjekt. Undertegnede medlemmer ser følgelig ingen grunn til å motta flere meldinger om den her behandlede rekommendasjon.

Det foreslås derfor at

Nordisk Råd tar melding om rek. nr. 3/1984 om et friere kapitalmarked til etterretning og anser rekommendasjonen for ferdigbehandlet for Rådets vedkommende.

Oslo, 15. februar 1985

Gunnar Berge (A)

Paul Jansson (s)

Arvo Kempainen (Skdl)

Gunnar Nilsson (s)

Formann

Arne Gadd (s)

Anker Jørgensen (S)

Peter Muurman (Sdp)

Meddelande

om rekommendation nr 3/1984 angående en friare kapitalmarknad

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att främja ekonomisk och industriell utveckling i Norden genom åtgärder för friare kapitalrörelser och valutapolitiskt samarbete samt initiativ som syftar till en friare nordisk aktiemarknad.

Nordiska ministerrådet meddelar den 13 november 1984:

I framför allt Danmark men även i Norge har omfattande liberaliseringar i valutareglerna genomförts under de båda senaste åren. Liberaliseringarna av de danska valutabestämmelserna innebär att samtliga in- och utgående portföljinvesteringar – med ett par undantag – nu är fria. Vidare har reglerna rörande terminsaffärer i valutor uppmjukats. Kvarstående restriktioner avser främst kortfristiga kapitaltransaktioner.

Ändringarna i den norska valutareglerna innebär bl. a. en liberalisering av in- och utgående portföljinvesteringar i aktier, ökade möjligheter att ta upp varukredit i såväl norska som utländska banker och dessutom upphävda beloppsgränser för resevaluta och för köp av fritidsbostad utomlands. Vidare har den tidigare tillståndsordningen för ingående direkta investeringar ersatts av ett rapporteringssystem.

Övriga nordiska länder har av olika skäl inte varit beredda att genomföra så omfattande liberaliseringar. Vissa liberaliseringsåtgärder har vidtagits, men dessa har varit av klart mera begränsad karaktär än i Danmark och Norge. Det bör också noteras att det i Finland, Island och Sverige pågår en omfattande översyn av valutalongstiftningen.

För att få till stånd en friare kapitalmarknad i Norden har man emellertid på svensk sida ånyo övervägt möjligheterna att genomföra en selektiv liberalisering, vilken skulle begränsas till Norden. En central fråga har därvid varit huruvida en sådan liberalisering kan göras förenlig med åtagandena enligt OECD:s kapitalstadga.

Enligt denna stadga, vilken undertecknats av de nordiska länderna, är selektiva åtgärder förbjudna på grund av deras diskriminerande karaktär. Eventuella liberaliseringsåtgärder när det gäller kapitalrörelser måste där-

för införas på ett icke-diskriminerande sätt gentemot samtliga OECD-länder. Undantag kan dock göras för länder som ingår i ett monetärt system eller i en tullunion. Det har emellertid ej ansetts att det nordiska samarbetet är så långtgående att det skulle kunna falla under denna undantagsregel.

Detta framgick bl. a. vid den kontakt som togs med OECD på tjänstemannanivå i juni 1982 i samband med en tidigare nordisk utredning. OECD-sekretariatets representanter ställde sig därvid avvisande till en nordisk särordning.

Oklarhet har emellertid bestått, i varje fall i den allmänna debatten, om den exakta innebörden av OECD-stadgans bestämmelser. Från vissa håll har hävdats att stadgan skulle ge utrymme för åtgärder, som syftar till att etablera en gemensam nordisk eller exempelvis norsk-svensk aktiemarknad.

Den svenske finansministern tog därför upp frågan direkt med OECD:s generalsekreterare vid ett besök i Paris i oktober 1984. Det svar som erhöles var entydigt och innebär att undantagsbestämmelserna ej kunde tillämpas för selektiva åtgärder inom Norden. Även om en svensk selektiv liberalisering gentemot Norden uttryckligen gavs karaktären av ett första steg i riktning mot en generell liberalisering, skulle en sådan stå i strid med stadgans bestämmelser och inte ha några utsikter att accepteras av övriga OECD-länder.

Mot bakgrund av ovanstående får det nu anses till fullo klarlagt, att det inte finns möjlighet att åstadkomma någon nordisk särordning inom kapitalliberaliseringsområdet utan att direkt bryta mot OECD:s regler. I enlighet med Nordiska ministerrådets (finansministrarna) uttalande den 16 november 1983 skall den nordiska ämbetsmannakommittén för valutafrågor och finansiella frågor behålla ärendet rörande kapitalliberaliseringsåtgärder på dagordningen, så att nya överväganden om *generella* liberaliseringar kan inledas, om nuvarande hänsyn till betalningsbalanssituationen och penningpolitiken skulle få mindre betydelse. Detta uttalande gäller fortfarande.

Ministerrådet anser därmed att syftet med rekommendationen har tillgodosetts.

Meddelande

om rekommendation nr 4/1984 angående nordiska mjuka projektinvesteringslån

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

(Ekonomiska utskottets betänkande över meddelandet, se C 1)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommenderer Nordisk Ministerråd å utrede mulige former for en ordning med nordiske myke prosjektinvesteringslån.

Nordiska ministerrådet meddelar den 30 november 1984:

Et mandat for en utredning av myke prosjektinvesteringslån er godkjent og det er videre utpekt en utreder som vil forestå arbeidet. Til å bistå utrederen er det videre utpekt en særlig referansegruppe.

Arbeidet med utredningen skal avsluttes i løpet av våren 1985.

Økonomiska utskottets betänkande

över meddelandet angående vidareutveckling av Nordiska investeringsbankens regionallåneordning

(Meddelandet, se s. 2344)

Til Økonomisk utvalg er henvist melding om rekommandasjon nr. 5/1984 om videreutvikling av Nordisk investeringsbanks regionallåneordning.

Økonomisk utvalg konstaterer at

- de nasjonale/regionale kredittinstitusjoner som hittil har forvaltet NIB's regionallånemidler får forlenget mandat for perioden 1984–1986. Forvaltning av NIB's lånemidler på Grønland ivaretas av den institusjon som Grønlands hjemmestyre utpeker.
- lånerammen på 80 millioner NOK for 1984 fordeles med 40 prosent på Vestnorden samt 20 prosent på Finland, Norge og Sverige.
- lånerammen på 392,5 millioner NOK for årene 1985–1986 fordeles på samme måte som i 1984.

Utvalget går ut fra at Ministerrådet for framtiden vil melde om NIB's regionallåneordning i sin årlige virksomhetsberetning og/eller NIB's virksomhetsberetning.

Utvalget vil videre minne om sin oppfordring til Ministerrådet om stimulering av framveksten av nye foretaksprosjekter i utbyggingsområder i Norden, se utvalgets betenkning til ministerrådsforslag B 48/e om videreutvikling av Nordisk investeringsbanks regionallåneordning. Den her behandlede melding opplyser ikke om denne oppfordring er fulgt opp. Utvalget forutsetter at det særlig meldes om denne side av saken i Ministerrådets beretning til neste år.

Utvalget mener at rekommandasjonens intensjoner i hovedsak er oppfylt.

På denne bakgrunn foreslår Økonomisk utvalg at

Nordisk Råd tar melding om rek. nr. 5/1984 om videreutvikling av

Nordisk investeringsbanks regionallåneordning til etterretning og anser rekommandasjonen for ferdigbehandlet for Rådets vedkommende.

Stockholm 1. februar 1985

<i>Esko Aho (K)</i>	<i>Gunnar Berge (A)</i>
<i>Gro Harlem Brundtland (A)</i>	<i>Johan Buttedahl (Sp)</i>
<i>Ólafur G. Einarsson (Sj.)</i>	<i>Arne Gadd (s)</i>
<i>Carl I. Hagen (Frp)</i>	<i>Karen Thurøe Hansen (KF)</i>
<i>Paul Jansson (s)</i>	<i>Jens Peter Jensen (V)</i>
<i>Elver Jonsson (fp)</i>	<i>Anker Jørgensen (S)</i>
<i>Arvo Kempainen (Skdl)</i>	<i>Preben Lange (Si)</i>
<i>Erkki Liikanen (Sdp)</i>	<i>Martti Lähdesmäki (Sdp)</i>
<i>Gunnar Nilsson (s)</i>	<i>Aase Olesen (RV)</i>
Formann	
<i>Pär Stenbäck (Sfp)</i>	<i>Jógvan Sundstein (Fkfl)</i>
<i>Ilkka Suominen (Kok)</i>	<i>Sten Svensson (m)</i>
<i>Karin Söder (c)</i>	<i>Petter Thomassen (H)</i>
<i>Hans Olav Tungesvik (Kr.F.)</i>	

Meddelande

om rekommendation nr 5/1984 angående vidareutveckling av Nordiska investeringsbankens regionallåneordning

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommenderer Nordisk Ministerråd å vedta en vidareutveckling av Nordisk Investeringsbanks regionallåneordning i samsvar med ministerrådsförslag B 48/e.

Nordiska ministerrådet meddelar den 30 november 1984:

Nordiska ministerrådet har den 25 juni 1984 beslutat att slutligt fastställa vidareutvecklingen av Nordiska investeringsbankens regionallåneordning i enlighet med ministerrådsförslaget B 48/e innefattande följande preciseringar:

- De nationella/regionala kreditinstitutioner som hittills förvaltat NIB:s regionallånemedel får förlängt mandat för perioden 1984–1986. Förvaltningen av NIB:s lånemedel på Grönland sköts av institution som Grönlands Hjemmestyre utpekar.
- Låneramen på 80 milj. NOK för år 1984 fördelas enligt följande procentsatser: Västnorden 40 % (intern fördelning: Färöarna 1/3, Grönland 1/3 och Island 1/3 av totalbeloppet till Västnorden) samt Finland, Norge och Sverige 20 % per land.
- Låneramen på 392,5 milj. NOK för åren 1985–1986 fördelas mellan länderna och regionerna enligt samma procentsatser som för år 1984.

En redogörelse för verksamheten under 1984 finns i kapitel XVIII om regionalpolitik i Nordiska ministerrådets årsberättelse (C 1) till Nordiska rådets 33:e session.

Meddelande

om rekommendation nr 6/1984 angående Nordkalottsamarbetet

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

(Ekonomiska utskottets betänkande över meddelandet,
se C 1)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd å forsterke og videreutvikle Nordkalottsamarbeidet, vesentlig i samsvar med retningslinjene som trekkes opp i ministerrådsforslag B 49/e.

Nordiska ministerrådet meddelar den 30 november 1984:

Nordiska ministerrådet har den 7 maj 1984 beslutat

- att slutligt fastställa programmet för förstärkning och utveckling av Nordkalottsamarbetet enligt ministerrådsförslaget B 49/e och
- att ge Nordiska ämbetsmannakommittén för regionalpolitik (NÄRP) i uppdrag att i nära samarbete med Nordkalottkommittén stå för genomförande av programmet samt fortlöpande arbeta med dess utveckling på bakgrund av de erfarenheter som vinnes och de synpunkter som framkommer.

En redogörelse för arbetet med programmets genomförande under 1984 finns i kapitel XVIII om regionalpolitik i Nordiska ministerrådets årsberättelse (C 1) till Nordiska rådets 33:e session.

Meddelande

om rekommendation nr 7/1984 angående kontroll av nordiska projekt

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

(Ekonomiska utskottets betänkande över meddelandet, se C 1)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommenderer Nordisk Ministerråd å sette iverk tiltak for å få istand en mer effektiv kontroll av sin prosjektvirksomhet.

Nordiska ministerrådet meddelar den 30 november 1984:

Huvudsyftet med rekommendationen synes vara att åstadkomma en förstärkning av den s.k. förvaltningsrevisionen vid kontroll av projektverksamheten. Efter den reformering av redovisningssystemet i sekretariatet i Oslo, som genomförts, har revisionen och boksluten kunnat förbättras.

Som ett ytterligare steg har ställföreträdarkommittén beslutat att regelbundet gå igenom projekträkenskaperna. Enligt beslutet kommer väsentliga avvikelser från projektplanerna att behandlas av ministerrådet.

När man nu har god översikt över de faktiska ekonomiska dispositionerna finner ministerrådet det naturligt att fortsätta med den mer innehållsmässiga kontrollen av projektverksamheten.

Projektkontroll är en gemensam fråga för båda ministerrådssekretariaten. På grund av projektverksamhetens omfång gäller dock detta först och främst den allmänna budgeten.

Projektadministrationen i sin helhet ingår i arbetsplanen för den organisationskommitté, som skall förbereda sammanläggning av ministerrådsbudgetarna och sammanslagning av sekretariaten. Den fortsatta beredningen av frågan om kontrollsystem för projektverksamheten kommer att ske som en del av detta arbete.

Meddelande

om rekommendation nr 8/1984 angående förbättrade förhållanden för de genom trafikolyckor hjärnskadades ställning

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att

1. företa en utredning av de genom olyckor i trafiken hjärnskadades livssituation, omfattande arbetslivet, den sociala situationen, inkomstnivån, rehabiliteringsmöjligheterna och familjelivet. Som ett första steg i en sådan utredning bör resultaten av eventuellt redan befintliga eller pågående nationella undersökningar inom området kartläggas,

2. på grundval av denna utredning föreslå åtgärder på nordiskt och nationellt plan i syfte att förbättra de genom trafikolyckor hjärnskadades ställning.

Nordiska ministerrådet meddelar den 30 november 1984:

Att särskilja de genom trafikolyckor hjärnskadade från andra traumatiskt hjärnskadade på det sätt som sker i rekommendationen anser ministerrådet inte vara ändamålsenligt. Detta innebär på intet sätt en nedvärdering av problemet med hjärnskador genom trafikolyckor. Av ovannämnda skäl avser ministerrådet dock för närvarande inte vidta några åtgärder med anledning av rekommendationen.

BILAGA

Fråga vid Nordiska rådets 33:e session angående förbättrade förhållanden för de genom trafikolyckor hjärnskadades ställning

(Se sak E 25, s. 2414)

Social- och miljöutskottets betänkande över meddelandet om rekommendation angående handlingsprogram mot narkotika

(Meddelandet, se s. 2349)

Till Nordiska rådets social- och miljöutskott har hänvisats meddelande om rekommendation nr 9/1984 angående handlingsprogram mot narkotika.

I det om rekommendationen avgivna meddelandet hänvisas till det av ministerrådet framlagda förslaget om nordisk handlingsplan mot narkotika (B 57/s). Utskottet behandlar detta förslag i ett separat betänkande till sessionen, som utmynnar i förslag till en rekommendation till ministerrådet. Det vidare arbetet med en handlingsplan mot narkotika kan sålunda följas genom denna nya rekommendation.

Mot bakgrund av det ovan anförda föreslår utskottet

att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser att rekommendationen nr 9/1984 för rådets del är slutbehandlad.

Stockholm den 31 januari 1985

Margrete Auken (SF)

Poul Henrik Houe (KF)

Arne Andersson (m)

Timo Kietäväinen (K)

Jo Benkow (H)

Grethe Lundblad (s)

Förman

Dorte Bennedsen (S)

Astrid Murberg Martinsen (A)

Kaj Bärlund (Sdp)

Pétur Sigurdsson (Sj.)

Rune Gustavsson (c)

Odd With (Kr. F.)

Meddelande

om rekommendation nr 9/1984 angående handlingsprogram mot narkotika

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att utarbeta ett gemensamt nordiskt handlingsprogram mot narkotika och

att utreda förutsättningarna för ett gemensamt data- och informationssystem med sikte på att få ett bättre beslutsunderlag för att bekämpa narkotikasituationen.

Nordiska ministerrådet meddelar den 30 november 1984:

Ministerrådet hänvisar till ministerrådsförslaget om en nordisk handlingsplan mot narkotika (*B 57/s*).

Meddelande

om rekommendation nr 10/1984 angående beräkning av naturresurser

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att vidtaga åtgärder i syfte att åstadkomma en gemensam nordisk beskrivningsmodell för naturresurser.

Nordiska ministerrådet meddelar den 6 december 1984:

Arbetet med att opfylla rekommendationen er taget op i to arbejdsgrupper under Nordisk embedsmandskomité for miljøbeskyttelsesspørgsmål: kontaktgruppen for miljødataspørgsmål og arbejdsgruppen for naturværns-spørgsmål.

Det undersøges for tiden nationalt, hvad der nu foregår i landene med hensyn til naturressourceregnskab, bl. a. med henblik på at vurdere vanskelighedsgraden ved at etablere en fælles nordisk beskrivelsesmodel. På denne baggrund vil der blive taget stilling til iværksættelse af et projekt på området.

Meddelande

om rekommendation nr 11/1984 angående förstärkt socialmedicinsk insats

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar att kunskapsområdet socialmedicin som en del av samhällsmedicinen får en starkare ställning i såväl grundutbildningen som i efter- och vidareutbildningen av hälso- och sjukvårdspersonal.

Nordiska ministerrådet meddelar den 30 november 1984:

For så vidt angår kulturaftalens område er rekommendationen oversendt til de nordiske landes regeringer med anmodning om at melde tilbage til Nordisk Ministerråd, om hvad rekommandationen har givet anledning til i det enkelte land.

Betydelsen av Nordiska hälsovårdshögskolans insatser i sammanhanget har framhållits i förarbetena till rekommendationen. Skolans verksamhet har utvärderats under året. Utvärderingsrapporten är för närvarande föremål för remissbehandling och diskussion bland berörda parter.

Meddelande

om rekommendation nr 12/1984 angående handlingsprogram för läkemedelsregistrering

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att låta utarbeta ett handlingsprogram för läkemedelsregistrering.

Nordiska ministerrådet meddelar den 30 november 1984:

Det kan konstateras att flera delfrågor, som enligt förarbetena till rekommendationen bör tas upp i handlingsplanen, redan har åtgärdats. Av Nordiska läkemedelsnämndens (NLN) budgetförslag för år 1986 framgår också att en ökad satsning på registreringsarbetet är planerad inom en totalt sett oförändrad resursram.

Inom NLN pågår ett kontinuerligt samarbete på registreringsområdet. Mellan nationella kontrollmyndigheter diskuteras även förutsättningarna för ett närmare samarbete på detta område. Pågående och planerad verksamhet på registreringsområdet kommer vidare att redovisas i en statusrapport till Nordiska socialpolitiska kommitténs vårmöte 1985.

I rådande läge anser ministerrådet därför, för sin del, inte att en nordisk handlingsplan skulle föra registreringsarbetet framåt.

Social- och miljöutskottets betänkande över meddelandet om rekommendation angående samarbetsprogram på arbetsmiljöområdet

(Meddelandet, se s. 2354)

Till Nordiska rådets social- och miljöutskott har hänvisats meddelande om rekommendation nr 13/1984 angående samarbetsprogram på arbetsmiljöområdet. Av meddelandet framgår, att ministerrådet (arbetsmiljöministrarna) 1984, i enlighet med rekommendationen fastställde ett nytt samarbetsprogram på arbetsmiljöområdet. Beslutet föregicks bl. a. av överläggningar med rådets social- och miljöutskott och med representanter för parterna på arbetsmarknaden. Det nya programmet skiljer sig från de tidigare både när det gäller disposition och innehåll. Sambanden mellan den tekniska utvecklingen, arbetsmiljön och arbetsmiljöpolitiken utgör genomgående temata i programmet.

Ämbetsmannakommittén för arbetsmiljöfrågor genomför programmet och rapporterar årligen i ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet (*C 1*). Utvecklingen på området kan således följas via berättelsen.

Ministerrådet har förklarat sig berett att löpande värdera målsättningarna och prioriteringarna i programmet. Programmets struktur, principer och målsättningar samt innehåll i övrigt skall värderas senast år 1987. Utskottet ser fram mot att medverka häri.

Mot bakgrund av det ovan anförda föreslår utskottet

att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser att rekommendationen nr 13/1984 för rådets del är slutbehandlad.

Stockholm den 31 januari 1985

Margrete Auken (SF)

Poul Henrik Houe (KF)

Arne Andersson (m)

Timo Kietäväinen (K)

Jo Benkow (H)

Grethe Lundblad (s)

Förman

Dorte Bennedsen (S)

Astrid Murberg Martinsen (A)

Kaj Bärlund (Sdp)

Pétur Sigurdsson (Sj.)

Rune Gustavsson (c)

Odd With (Kr. F.)

Meddelande

om rekommendation nr 13/1984 angående samarbetsprogram på arbetsmiljöområdet

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att med beaktande av de synpunkter, inte minst vad gäller jämställdhet och arbetstider, som framförts av Nordiska rådet antaga ett reviderat program för samarbete i arbetsmiljöfrågor samt att kontinuerligt och i fortlöpande kontakt med Nordiska rådet och arbetsmarknadens parter vidareutveckla och fördjupa det nordiska arbetsmiljösamarbetet.

Nordiska ministerrådet meddelar den 30 november 1984:

Det första nordiska handlingsprogrammet på arbetsmiljöområdet fastställdes år 1977. I enlighet med Nordiska rådets *rekommendation nr 19/1981* angående reviderat samarbetsprogram på arbetsmiljöområdet antog ministerrådet år 1981 ett reviderat program för samarbetet på området.

Programmet var under åren 1983 och 1984 föremål för en omfattande bearbetning. I arbetet deltog främst berörda departement/ministerier, myndigheter och forskningsinstitutioner i de olika länderna. Synpunkter på utformningen av programmet lämnades också av parterna på arbetsmarknaden och olika frivilliga organisationer på arbetsmiljöområdet.

Ministerrådet (arbetsmiljöministrarna) fastställde den 9 maj 1984, i enlighet med Nordiska rådets rekommendation, ett nytt samarbetsprogram på arbetsmiljöområdet. Beslutet föregicks bl. a. av överläggningar med rådets social- och miljöutskott och med representanter för parterna på arbetsmarknaden.

Det nya programmet skiljer sig från de båda tidigare både när det gäller disposition och innehåll. I programmet drar ministerrådet upp riktlinjerna för det kommande samarbetet inom tolv prioriterade samarbetsområden. Sambanden mellan den tekniska utvecklingen, arbetsmiljön och arbetsmiljöpolicen utgör ett genomgående tema i programmet.

Ämbetsmannakommittén för arbetsmiljöfrågor har i uppdrag att genomföra programmet. Rapporter om genomförandet lämnas årligen i ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet (C1).

Ministerrådet har förklarat sig berett att löpande värdera målsättningarna och prioriteringarna i programmet. Programmets struktur, principer och målsättningar samt innehåll i övrigt skall värderas senast år 1987.

Social- och miljöutskottets betänkande

över meddelandet om rekommendation angående reviderad överenskommelse om förmåner vid arbetslöshet

(Meddelandet jämte bilaga med nordisk överenskommelse om förmåner vid arbetslöshet, se s. 2357)

Till Nordiska rådets social- och miljöutskott har hänvisats meddelandet om rekommendation nr 14/1984 angående reviderad överenskommelse om förmåner vid arbetslöshet. Till meddelandet har fogats texten till en Nordisk överenskommelse om förmåner vid arbetslöshet som är en reviderad version av den text som framlades vid 32:a sessionen i ministerrådsförslag B 52/s. Det framgår av meddelandet att ministerrådet med den reviderade texten anser sig ha tillmötesgått de ändringsförslag som rådet framförde i rekommendation nr 14/1984. I artikel 2 i den nya texten har en förenkling åstadkommit genom en strykning i stycket om "kvalifikationsperioder" och i artikel 3 om kvalifikationsperioder vid flyttning har avsevärda förenklingar företagits.

Artikel 5 om sammanboende har ändrats i enlighet med utskottets önskemål, dvs. den föreslagna tvåårsregeln har ersatts med hänvisning till nationell lagstiftning.

I sitt betänkande över ministerrådsförslaget beklagade utskottet att det reviderade förslaget ej på ett godtagbart sätt kunnat lösa problemet med ersättningsregler för de arbetstagare som permitteras från sitt arbete och där det fortsatt finns ett kontraktsförhållande mellan arbetstagare och arbetsgivaren. Dessa arbetstagare kunde bara få arbetslöshetsförsäkring i den utsträckning de stod till disposition för arbetsmarknaden i sysselsättningslandet. De kunde således inte resa till hemlandet i permitteringsperioden och mottaga arbetslöshetsersättning.

I den nya avtalstexten har en ny artikel 13 införts enligt vilken två eller fler länder kan träffa överenskommelse om utbetalning av arbetslöshetsersättning till arbetstagare som efter att ha blivit helt eller delvis arbetslös utan att anställningen upphört återvänder till bosättningslandet.

Utskottet anser på grund av ovanstående att rekommendationen kan anses uppfylld men vill erinra om att alla problem i sammanhanget inte är lösta härmed. Som utskottet påpekade redan i förra årets betänkande faller veckopendlarna i den nya överenskommelsen utanför begreppet "gränsarbetare", något som kan begränsa rätten att ta arbete i annat nordiskt land.

Vidare påpekas i en skrivelse från Sømændenes Arbejdsløshedskasse i Köpenhamn brister i gällande bestämmelser om ersättningsmöjligheter för nordiska medborgare som är anställda på danska fartyg och blir arbetslösa. Enligt kassan bör de få räkna sig som bosatta i Danmark i ersättningshänseende ett år efter avmönstringen.

I utskottets betänkande över medlemsförslaget A 682/s om nordiskt program för stöd och hjälp till utförsäkrade arbetslösa påpekas att i förslaget till revidering av 1976 års överenskommelse om förmåner vid arbetslöshet inte anges hur utförsäkrade arbetslösa skall få sin försörjning, även om den arbetsgrupp som behandlat revisionen ansett det viktigt att förhindra att en person som flyttar från ett nordiskt land till ett annat helt ställs utanför utkomstskyddet. Detta problem bör enligt utskottets mening lösas med prioritet.

Utskottet utgår från att dessa problem senast tas upp när det blir aktuellt att inarbeta den här föreslagna överenskommelsen i den nordiska överenskommelsen om social trygghet, dvs. vid första tillfälle då denna skall revideras.

Mot bakgrund av att arbetet med tillämpningsföreskrifter, informationsmaterial etc. redan pågår i avsikt att den reviderade överenskommelsen om förmåner vid arbetslöshet kan träda ikraft i slutet av 1985 har utskottet ingen erinran mot att överenskommelsen nu antas i föreliggande form men vill påpeka att ovannämnda problem bör beaktas vid första tillfälle.

Mot bakgrund av det ovan anförda föreslår utskottet

att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser att rekommendationen nr 14/1984 för rådets del är slutbehandlad.

Stockholm den 31 januari 1985

Margrete Auken (SF)

Poul Henrik Houe (KF)

Arne Andersson (m)

Timo Kietäväinen (K)

Jo Benkow (H)

Grethe Lundblad (s)

Förman

Dorte Bennedsen (S)

Astrid Murberg Martinsen (A)

Kaj Bärlund (Sdp)

Pétur Sigurdsson (Sj.)

Rune Gustavsson (c)

Odd With (Kr. F.)

Meddelande

om rekommendation nr 14/1984 angående reviderad överenskommelse om förmåner vid arbetslöshet

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att anta en reviderad överenskommelse om förmåner vid arbetslöshet med de förändringar som social- och miljöutskottet föreslagit.

Nordiska ministerrådet meddelar den 6 december 1984:

Forslag til en revideret overenskomst om ydelser ved arbejdsløshed er behandlet af Nordisk Ministerråd (arbejdsministrene) efter Nordisk Råds 32. session i Stockholm.

Der er opnået enighed om forslaget som indeholder de ændringer som Social- og miljøudvalget har foreslået.

Det kan nævnes at teksten er blevet omskrevet og udvidet med bestemmelser vedrørende grænsearbejdere, permitterede og samboende. Vedrørende spørgsmålet om overenskomstens indarbejdelse i den nordiske overenskomst om social tryghed, vil dette ske ved den først givne lejlighed, hvor denne overenskomst underkastes en revision.

Den endelige tekst til revideret overenskomst vedlægges til orientering (*Bilaga*). Arbejdet med tillemplingsforskrifter og informationsmateriale er igangsat med henblik på overenskomstens ikrafttræden medio 1985.

*BILAGA***Nordisk överenskommelse om förmåner vid arbetslöshet**

Regeringarna i Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge, som konstaterar att bestämmelserna i den nordiska konventionen den 5 mars 1981 om social trygghet i tillämpliga delar gäller förmåner vid arbetslöshet, har med beaktande härav slutit följande överenskommelse om sådana förmåner.

Artikel 1

Denna överenskommelse tillämpas på den i de nordiska länderna vid varje tillfälle gällande lagstiftningen om arbetslöshetsförsäkring och annat kontant stöd vid arbetslöshet som anges i den bilaga som är fogad till denna överenskommelse (se *Bihang*).

Om den lagstiftning som avses i första stycket skulle ersättas av lagstiftning av liknande slag, skall överenskommelsen tillämpas även på den nya lagstiftningen.

Artikel 2

I överenskommelsen förstås med

a) "kvalifikationsperioder" arbets- och avgiftsperioder som får tillgodoräknas enligt lagstiftningen i det land där de har fullgjorts samt alla därmed jämställda perioder.

b) "gränsarbetare" arbetstagare som arbetar i ett av de nordiska länderna men är bosatta i ett annat nordiskt land, till vilket de vanligen återvänder varje dag. Gränsarbetare som av det företag i vilket de är fast anställda tillfälligt får en stationeringsort, varifrån de inte varje dag kan återvända till bosättningsorten, anses ändå som gränsarbetare under en tid av högst fyra månader. Detta gäller även om arbetet under denna tid har förlagts till bosättningslandet.

Artikel 3

De som flyttar från ett nordiskt land till ett annat har rätt att tillgodoräkna sig kvalifikationsperioder som har fullgjorts i de övriga nordiska länderna. Detta gäller dock endast under förutsättning att perioderna är tillgodoräkningsbara enligt lagstiftningen i det land där ersättningsanspråket framställs.

Samma rätt gäller även för dem som enligt artikel 7 har rätt till förmåner vid arbetslöshet.

Artikel 4

Den som vill tillgodoräkna sig kvalifikationsperioder enligt artikel 3 första stycket skall omedelbart före arbetslösheten ha utfört arbete under minst fyra veckor i det land där ersättningsanspråket framställs. Arbetet skall kunna godtas enligt detta lands lagstiftning.

Om arbetet har upphört utan förmånstagarens vållande, får han eller hon ändå tillgodoräkna sig kvalifikationsperioderna under förutsättning att arbetet varit avsett att pågå under längre tid.

Artikel 5

Kravet på arbete under minst fyra veckor gäller inte den som i det land, där ersättningsanspråket framställs, antingen har arbetat i sådan utsträckning att han eller hon har haft rätt till förmåner vid arbetslöshet eller har uppburet arbetslöshetsersättning. Dock skall arbetet ha utförts eller arbetslöshetsersättningen ha uppburits inom fem år från ansökan om arbete hos den offentliga arbetsförmedlingen och, i förekommande fall, om medlemskap i vederbörande arbetslöshetskassa.

Kravet gäller inte heller den som har flyttat med sin make, om maken har fått ett arbete på minst två år i det land där ersättningsanspråket framställs. I detta sammanhang jämställs sammanboende under äkten-skapsliknande former med sammanboende äkta makar i den utsträckning som nationell lagstiftning eller praxis medger.

Artikel 6

Till gränsarbetare, som blir helt eller delvis arbetslösa utan att anställningen har upphört, utgår förmåner vid arbetslöshet enligt lagstiftningen i sysselsättningslandet som om de hade varit bosatta där, under förutsättning att de är anmälda hos den offentliga arbetsförmedlingen i sysselsättningslandet.

Detsamma gäller även andra arbetstagare, som under anställningen har varit bosatta i ett annat land än sysselsättningslandet, om de uppehåller sig i sysselsättningslandet.

Artikel 7

Till gränsarbetare, vars anställning har upphört, utgår förmåner vid arbetslöshet enligt lagstiftningen i bosättningslandet som om de hade omfattats av detta lands lagstiftning under anställningen. Detta gäller dock endast under förutsättning att gränsarbetaren anmäler sig som arbetssökande hos den offentliga arbetsförmedlingen i bosättningslandet.

Detsamma gäller även andra arbetstagare, som under anställningen har varit bosatta i ett annat land än sysselsättningslandet, dock endast under förutsättning att de sammanhängande bott där under de två år som har föregått arbetslöshetens inträde.

Artikel 8

För att bestämmelserna skall vara tillämpliga måste de ansökningar och anmälningar som avses i artiklarna 5–7 ske inom åtta veckor räknat från

- a) flyttningen i de fall som avses i artikel 5 och
- b) arbetslöshetens inträde i de fall som avses i artiklarna 6 och 7.

Det förvärvsarbete som avses i artikel 4 skall ha påbörjats inom åtta veckor från den tidpunkt då förmånstagaren upphörde att omfattas av förmånerna vid arbetslöshet i det land som han eller hon har flyttat ifrån.

Artikel 9

Denna överenskommelse hindrar inte att ett nordiskt land tillämpar för förmånstagarna förmånligare bestämmelser för rätt till ersättning än de som anges i artiklarna 4–8.

Artikel 10

Förmåner som utgår i ett nordiskt land skall sammanräknas med förmåner som har utgått i andra nordiska länder.

Artikel 11

Om lagstiftningen i ett nordiskt land föreskriver att förmåner vid arbetslöshet skall beräknas på grundval av tidigare förvärvsinkomst, skall den inkomst som uppburits i andra nordiska länder likställas med inkomst i det land där ersättningsanspråket framställs. Beräkningen görs enligt reglerna i det landet.

Artikel 12

Ersättning för ett och samma arbetslöshetsfall kan inte samtidigt utgå från mer än ett nordiskt land.

Artikel 13

Mellan två eller fler av de fördragsslutande länderna kan träffas överenskommelse om utbetalning av arbetslöshetsersättning till arbetstagare, som efter att ha blivit helt eller delvis arbetslös utan att anställningen upphört återvänder till bosättningslandet.

Artikel 14

Denna överenskommelse gäller inte i fråga om förmåner som avser tiden före dess ikraftträdande.

Vid bestämmande av rätt till förmåner på grund av denna överenskommelse skall även ersättnings- och kvalifikationsperioder före överenskommelsens ikraftträdande beaktas.

Artikel 15

Förbindelseorgan vid tillämpningen av denna överenskommelse är
i Danmark Direktoratet for arbejdsløshedsforsikring,
i Finland Social- och hälsovårdsministeriet,
i Island Atvinnuleysistryggingasjodur,
i Norge Arbeidsdirektoratet,
i Sverige Arbetsmarknadsstyrelsen.

Artikel 16

Om ett av de fördragsslutande länderna önskar säga upp överenskommelsen, skall skriftligt meddelande härom tillställas det utrikesministeriet som har att underrätta de övriga nordiska ländernas regeringar om uppsägningen.

Uppsägningen gäller endast det land som har verkställt densamma och är giltig från och med ingången av det kalenderår som inträffar minst sex månader från det att det utrikesministeriet har mottagit meddelande om uppsägningen.

Om överenskommelsen sägs upp, skall rättigheter som har förvärvats på grund av överenskommelsen alltjämt bestå.

Artikel 17

Denna överenskommelse skall ratificeras och ratifikationshandlingarna deponeras hos det utrikesministeriet.

Överenskommelsen träder i kraft första dagen i den månad som infaller två hela kalendermånader efter den dag, då samtliga länders ratifikationsinstrument har deponerats.

Artikel 18

När denna överenskommelse träder i kraft, upphör överenskommelsen den 28 juni 1976 mellan Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige om bestämmelser för tillgodoräknande av kvalifikationsperioder m. m. i samband med rätt till ersättning för arbetslöshetsförsäkrade samt slutprotokollet till nämnda överenskommelse att gälla.

I fråga om den som vid ikraftträdandet har börjat uppbära ersättning med stöd av artikel 2 andra stycket i den upphävda överenskommelsen gäller nämnda stycke under återstoden av ersättningsperioden.

Till bekräftelse härav har undertecknade, därtill befullmäktigade ombud, undertecknat denna överenskommelse.

Som skedde i den 198 i ett exemplar på svenska, danska, finska, isländska och norska språken, vilka samtliga texter har samma giltighet.

För Danmark:

För Finland:

För Island:

För Norge:

För Sverige:

BIHANG

Förteckning över lagstiftning som avses i artikel 1

Danmark

Lov (bekendtgørelse nr. 444 af 28. juli 1982) om arbejdsformidling og arbejdsløshedsforsikring m. v.

Finland

Lag om riksomfattande arbetslöshetskassor (125/23.3.1934)

Lag om sysselsättning (946/23.12.1971) – och till dem ansluten lagstiftning

Island

Lov nr 64 af 2 juni. 1981 om arbejdsløshedsforsikring

Norge

Lov 17 juni 1966 nr 12 om folketrygd, Kapitel 4, Stønad under arbeidsløyse m. v. § 4–1, bokstav a

Sverige

Lag den 5 juni 1973 (nr 370) om arbetslöshetsförsäkring

Lag den 5 juni 1973 (nr 371) om kontant arbetsmarknadsstöd

Juridiska utskottets betänkande

över meddelandet om rekommendation angående arbetsformerna i det nordiska samarbetet

(Meddelandet, se s. 2364)

Nordisk Ministerråde har den 27. november 1984 fremsat ministerrådsforslag *B 55/j* om arbetsformerne i det nordiske samarbejde.

Juridisk udvalg har behandlet ministerrådsforslaget og foreslåe i sin betænkning af 29. januar 1985, at Nordisk Råd vedtager en rekommandation i overensstemmelse med ministerrådsforslaget.

Rekommandation nr. 15/1984 er dermed opfyldt, og juridisk udvalg indstiller,

at Nordisk Råd tager meddelelsen om rekommandation nr. 15/1984 angående arbejdsformerne i det nordiske samarbejde til efterretning og anser rekommandationen for færdigbehandlet for rådets vedkommende.

Stockholm, den 29. januar 1985

Lennart Andersson (s)

Mikko Elo (Sdp)

Flemming Hansen (KF)

Guttorm Hansen (A)

Finn Kristensen (A)

Hans Nyhage (m)

Jan Petersen (H)

Tuulikki Petäjaniemi (Kok)

Heikki Riihijärvi (Smp)

Jens Steffensen (KrF)

Bernhardt Tastesen (S)

Friðjón Þórðarson (Sj.)

Formand

Meddelande

om rekommendation nr 15/1984 angående arbetsformerna i det nordiska samarbetet

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd opfordrer Nordisk Ministerråd til inden den 1. september 1984 at fremlægge de forslag vedrørende ministerrådets virksomhed, som udredningen om samarbejdsformerne i nordisk samarbejde (*NU 1983:9*) giver anledning til.

Nordiska ministerrådet meddelar den 30 november 1984.

Nordisk Ministerråd fremsendte den 27. november 1984 til Nordisk Råd et ministerrådsforslag om samarbejdsformerne i det nordiske samarbejde. Forslaget baserer sig på de forslag, der kom til udtryk i den i rekommandationen nævnte betænkning om samarbejdsformerne.

Forslaget indebærer bl. a. ændring af Helsingforsaftalen og af aftalen om kulturelt samarbejde med henblik på at der fremtidig skabes ét fælles nordisk budget og ét fælles ministerrådssekretariat.

Juridiska utskottets betänkande

över meddelandet om rekommendation angående reviderat samarbetsprogram på konsumentområdet

(Meddelandet, se s. 2366)

Det fremgår af meddelelsen, at Nordisk Ministerråd i maj måned 1984 har fastlagt et revideret samarbejdsprogram på konsumentområdet, og at årlig rapportering om samarbejdsprogrammets gennemførelse vil blive givet i ministerrådets årlige rapportering om det nordiske samarbejde – C I.

Hermed er sigtet med rekommandationen opfyldt, og juridisk udvalg indstiller:

at Nordisk Råd tager meddelelsen om rekommandation nr. 16/1984 angående revideret samarbejdsprogram på konsumentområdet til efterretning og anser rekommandationen for færdigbehandlet for rådets vedkommende.

Stockholm, den 29. januar 1985

Lennart Andersson (s)

Mikko Elo (Sdp)

Flemming Hansen (KF)

Guttorm Hansen (A)

Finn Kristensen (A)

Hans Nyhage (m)

Jan Petersen (H)

Tuulikki Petäjämäki (Kok)

Heikki Riihijärvi (Smp)

Jens Steffensen (KrF)

Bernhardt Tastesen (S)

Friðjón Þórðarson (Sj.)

Formand

Meddelande

om rekommendation nr 16/1984 angående reviderat samarbetsprogram på konsumentområdet

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at vedtage et revideret samarbejdsprogram på konsumentområdet under hensyntagen til de synspunkter og præciseringer, som Nordisk Råds juridiske udvalg har udtrykt i sin betænkning af 24. januar 1984 over ministerrådsforslag *B 50/j*.

Nordiska ministerrådet meddelar den 30 november 1984:

Ministerrådet fastställde i maj 1984 ett reviderat nordiskt samarbetsprogram på konsumentområdet. Ministerrådet uppdrog samtidigt åt Nordiska ämbetsmannakommittéen för konsumentfrågor att genomföra programmet.

Rapportering om genomförande av samarbetsprogrammet ges årligen i ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet (*C 1*).

Syftet med rekommendation nr 16/1984 bör, enligt ministerrådets mening, därmed vara uppnått.

Meddelande

om rekommendation nr 17/1984 angående genomförande av forsknings-, utrednings- och upplysningsarbete inom gällande lagar rörande homosexuella

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommenderer Nordisk Ministerråd inden for de gældende loves rammer i de enkelte nordiske lande at gennemføre forsknings-, udrednings- og oplysningsarbejde vedrørende homoseksuelles stilling i de nordiske lande samt at undersøge mulighederne for at ophæve lovgivning, som diskriminerer homoseksuelle, og for gennem lovgivning at fremme homoseksuelles ligestilling og beskyttelse mod forskelsbehandling.

Nordiska ministerrådet meddelar den 30 november 1984:

De frågor som tas upp i rekommendationen är föremål för betydande politiskt intresse i de nordiska länderna.

I *Finland* har man från statligt håll bidragit till finansieringen av en brett upplagd undersökning om homo- och bisexuellas levnadsvanor och om diskriminering mot dem. De preliminära resultaten av undersökningen, som genomförts inom Helsingfors universitet, har nyligen publicerats i en bok ("Rakkauden monet kasvot" – "Kärlekens många ansikten"). Undersökningen visar bl. a. att en betydande del av de homosexuella upplever diskriminering i sin närmaste omgivning och att homosexualitet i många fall döljs av rädsla för sådan diskriminering. Frågan om att upphäva strafflagens bestämmelser om förbud mot uppmaning till homosexualitet och om särskilda åldersgränser övervägs f. n. inom Justitieministeriet.

I *Norge* gäller sedan 1981 ett särskilt straffrättsligt skydd för homosexuella. Det är straffbart att fälla grovt kränkande yttranden om personer p. g. a. deras homosexuella läggning eller levnadssätt. Vidare är det straffbart för näringsidkare att av motsvarande skäl neka någon varor eller tjänster på samma villkor som gäller för andra. I fråga om sexualbrott gäller samma regler för homosexuella förhållanden som för heterosexuella. Vidare syftar den förda politiken i Norge till att sprida kunskap om homosexuella relationer för att åstadkomma större öppenhet och förståelse från

omgivningen. Målet är att främja likställdhet mellan homosexuella och heterosexuella parförhållanden.

För *Sveriges* del gäller att de frågor, som berörs i rekommendationen, har behandlats av en offentlig utredning. Dess slutbetänkande (SOU 1984: 63) "Homosexuella och samhället" har presenterats under hösten 1984. Där föreslås lagstiftning som bl. a. innefattar skydd mot diskriminering av homosexuella. Utredningen har också låtit genomföra en omfattande sociologisk undersökning av det slag som nämns i rekommendationen. Vidare föreslår utredningen att undervisningen och informationen om homosexualitet måste förbättras. Betänkandet remissbehandlas f. n.

I *Danmark* har nyligen tillsatts en kommission med uppdrag att belysa de homosexuellas situation i samhället. Bakgrunden är ett beslut i folkettingen som togs med hänvisning bl. a. till Nordiska rådets rekommendation. Kommissionen skall försöka kartlägga de homosexuellas levnadssätt och livsvillkor. Kommissionen skall härvid överväga i vilken omfattning det material, som har lagts fram i det svenska betänkandet, kan bilda utgångspunkt för utredningsarbetet i Danmark. Kommissionen skall också ta utgångspunkt i de överväganden om reglering av fasta samlevnadsförhållanden mellan homosexuella, som görs i övriga nordiska länder.

Utvecklingen är alltså inte helt parallell i de nordiska länderna. Det är dock naturligt att man i det nu pågående nationella utrednings- och beredningsarbetet fortsätter att hålla nära kontakt med varandra. Behovet och lämpligheten av konkreta gemensamma insatser bör kunna bedömas säkrare, när utredningsarbetet i Danmark kommit en bit på väg och när det svenska betänkandet har remissbehandlats.

Meddelande

om rekommendation nr 18/1984 angående samarbete inom FN och andra internationella organ rörande homosexuellas mänskliga rättigheter

(Överlämnat av Danmarks, Finlands, Islands, Norges och Sveriges regeringar)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd opfordrer de nordiske landes regeringer til inden for FN og andre internationale organer at samarbejde i spørgsmål, som berører homoseksuelles menneskerettigheder, med henblik på at hindre diskriminering.

Danmarks, Finlands, Islands, Norges och Sveriges regeringar meddelar den 20 december 1984:

Regeringarna hänvisar till sitt meddelande med anledning av Nordiska rådets rek. nr 13/1980. Den samverkan mellan de nordiska länderna, som förekommer inom ramen för arbetet för mänskliga rättigheter i främst FN och Europarådet, syftar bl. a. till att eliminera diskriminering och omfattar självfallet också frågor och initiativ som specifikt tar sikte på de homosexuellas situation. Regeringarna är beredda att, om och när det visar sig nödvändigt, stärka denna samverkan till skydd för de homosexuellas mänskliga rättigheter.

Regeringarna anser, för sin del, inte att några särskilda åtgärder nu är påkallade med anledning av Nordiska rådets rekommendation.

Meddelande

om rekommendation nr 19/1984 angående ökad harmonisering av transportpolitiken i Norden

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att snarast tillställa rådet en sammanställning över gällande riktlinjer för de nordiska ländernas trafik- och transportpolitik för att skapa underlag för framtida överväganden om ytterligare harmonisering av transportpolitiken i Norden.

Nordiska ministerrådet meddelar den 30 november 1984:

I anledning av rekommendationen har Nordiska ämbetsmannakommittén för transportfrågor (NÄT) tillsatt en arbetsgrupp med uppgift att genomföra en jämförande undersökning av trafikpolitiken i de nordiska länderna med särskild vikt på de aktuella problemen och tyngdpunkterna i det trafikpolitiska utvecklingsarbetet.

Utredningen beräknas omfatta följande delar:

1. Skatte-, avgifts- och taxepolitik
 - 1.1 Allmänna principer för trafiksektorns kostnadstäckning
 - 1.2 Nuvarande beskattning och taxor
 - 1.3 Utvecklingstendenser av skatte- och taxepolitiken
2. Investeringspolitik
 - 2.1 Ansvarsfördelning i trafikinvesteringar mellan staten, länen och kommunerna
 - 2.2 Jämförelse av investeringsvolym och -politik
3. Direkta regleringar
 - 3.1 Tillståndspolitik
 - 3.2 Mått- och viktbegränsningar

Utredningen beräknas kunna färdigställas under loppet av 1986.

Meddelande

om rekommendation nr 20/1984 angående samarbeide rörande turistguider

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1. att utreda möjligheterna att införa likartade bestämmelser för utbildning av turistguider i de nordiska länderna,
2. att verka för att man i det nordiska trafiklagstiftningssamarbetet tillvaratar turistguidernas trafiksäkerhet och arbetsmiljö.

Nordiska ministerrådet meddelar den 30 november 1984:

Nordisk Ministerråds Turistutvalg har i 1985 bevilget 70 000 NOK til et seminar for guider. Seminaret vil særlig behandle spørsmålet omkring guidenes trafikksikkerhet og arbeidsmiljø i busser samt ta opp spørsmålet om hvordan man eventuelt på nordisk basis kan utarbeide like bestemmelser for utdanning og autorisasjon av guider.

Meddelande

om rekommendation nr 21/1984 angående reklamen i de elektroniska massmedierna

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar att i samråd ta ställning till frågan om reklamens plats i de elektroniska massmedierna.

Nordiska ministerrådet (kultur- och undervisningsministrarna) meddelar den 10 december 1984:

Spøragsmålet om reklamens placering i de elektroniske massemedier behandles i relation til arbejdet om kultur og massemedier. For dette er der redegjort i forbindelse med *rek. nr 15/1973*.

Meddelande

om rekommendation nr 22/1984 angående stöd till nordiskt utställningsutbyte

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att på den nordiska kulturbudgeten innta ett särskilt anslag till stöd till nordiskt utställningsutbyte.

Nordiska ministerrådet (kultur- och undervisningsministrarna) meddelar den 10 december 1984:

Rekommandasjonen reiser spørsmålet om det på det nordiske kulturbudsjett kan gis et særskilt tilskudd til nordisk utstillingsutveksling. Som kjent gis det i dag gjennom bevilgningen til Nordiskt Konstcentrum støtte til utstillingsvirksomhet innen billedkunstområdet (maleri, skulptur, tegning, grafikk, tekstilkunst, kunsthåndverk, kunstindustri, formgivning, foto, arkitektur etc.). Konstcentrum viser utstillinger på disse felt både på sitt faste utstillingssted på Sveaborg og på turneutstillinger i Norden.

Sentrets styre vil i den nærmeste framtid vurdere mulighetene for et utvidet utstillingssamarbeid med andre organisasjoner som f. eks. Riksutstillinger i Sverige og Riksgalleriet i Norge. Kunstsentret skal også arbeide for å utvikle samarbeid med andre kulturaktiviteter gjennom tiltak innen et bredt kulturområde.

Spørsmålet om det framtidige tilskudd til den nordiske textiltiennale er aktualisert ved at tilskuddsmuligheten gjennom Nordisk Kulturfond nå er uttømt etter at fondet har gitt tilskudd til den fjerde nordiske textiltiennale som skal arrangeres i 1985/86. Arrangørene har dessuten søkt nasjonale myndigheter om tilskudd, men totalfinansiering av neste tiennale er ikke ordnet på det nåværende tidspunkt.

I arbeidet med 1986-budsjettet vil man vurdere nærmere spørsmålet om utvidede funksjoner for Nordiskt Konstcentrum i forbindelse med dette spørsmål.

Meddelande

om rekommendation nr 23/1984 angående vidareutbildning av lärare i Montessori-pedagogik

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att undersöka behovet av fort- och vidareutbildning av lärare i Montessoripedagogik.

Nordiska ministerrådet (kultur- och undervisningsministrarna) meddelar den 10 december 1984:

Ministerrådet har anmodat de enkelte landes respektive myndigheder om at give oplysning om behovet for efter- og videreuddannelse af lærere i Montessoripædagogik.

Meddelande

om rekommendation nr 24/1984 angående ökat stöd till nordiskt idrottsutbyte

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att fortsatt förbättra förutsättningarna för ett ökat nordiskt idrottsutbyte.

Nordiska ministerrådet (kultur- och undervisningsministrarna) meddelar den 10 december 1984:

Støtteordningen for nordisk idrettssamarbeid skal stimulere til økt idrettssamarbeid mellom Grønland, Island, Færøyene og Svalbard på den ene side og det øvrige Norden på den annen, samt mellom de førstnevnte områder innbyrdes. Det kan også gis tilskudd til samisk idrettsvirksomhet og nordisk skoleidrettssamarbeid. Tilskudd kan gis til å redusere de frivillige idrettsorganisasjonenes reiseutgifter i forbindelse med nordiske idrettsarrangement, leiropphold, kurs- og møtevirksomhet.

Bevilgningen til nordisk idrettssamarbeid er i 1984 540 000 DKK og ble i 1985-budsjettet økt til 856 000 DKK, som innebar en aktivitetsøkning på 300 000 DKK. Også i 1984-budsjettet ble det gitt en aktivitetsøkning til formålet. Spørsmålet om det kan oppnås spesielle rabatter ved reiser til de nordiske idrettsarrangement er gjentatte ganger blitt tatt opp med myndigheter i de enkelte land uten at det har gitt prisreduksjoner ut over de generelle rabatter som gjelder for de respektive transportmidler.

Spørsmålet om ytterligere tilskudd til formålet vil bli vurdert ved de årlige budsjettbehandlinger.

Fråga

vid Nordiska rådets 33:e session angående effek- tiverandet av det praktiska nordiska samarbetet vid oljekatastrofer

Till Nordiska ministerrådet

Den 31 augusti 1984 gick det finska fraktfartyget Eira på grund i Kvarken på svenskt territorialvatten. Fartyget sprang läck och olja började rinna ut. På finskt håll meddelade man omedelbart om olyckan till den svenska kustbevakningen samtidigt som man erbjöd att ställa sin hjälp till förfogande i enlighet med samarbetsavtalet om oljebekämpning från 1971. På svenskt håll svarade man att man inte behövde någon hjälp.

Uppgifterna om sakens fortsatta förlopp är på en del punkter motstridiga men däremot är det uppenbart att oljebekämpningsåtgärderna kom igång skrämmande långsamt. Utrustningen kom först i efterhand ut till olycksplatsen och var i inget skede ens tillnärmelsevis tillräcklig.

På grund av dröjsmålet samt den undermåliga och otillräckliga utrustningen spred sig stora mängder brännolja över vida områden. Fåglar dog och måste avlivas i tusental, fiskarnas livsförutsättningar är hotade, stränderna är nedsmutsade men ännu är det för tidigt att uppskatta katastrofens hela vidd. Med ett bättre samarbete länderna emellan skulle katastrofens skadeverkningar sannolikt kunnat begränsas betydligt.

Med hänvisning till ovanstående vill jag ställa följande fråga till ministerrådet:

Vad ämnar Nordiska ministerrådet göra för att effektivera det praktiska nordiska samarbetet vid oljekatastrofer för att hindra en upprepning av misstagen i samband med Eirakatastrofen?

Helsingfors den 5 oktober 1984

Kaj Bärlund (Sdp)

Fråga

vid Nordiska rådets 33:e session angående domicillandets stöd till kulturinstitutioner på den nordiska kulturbudgeten

(Meddelandet om rek. 11/1983/k, se s. 2294)

Till Nordiska ministerrådet

Nordiska rådet har år 1983 i ett medlemsförslag (A 647/k) ansett att man bör fästa särskild uppmärksamhet vad gäller domicillandets stöd till de på kulturbudgeten uppförda nordiska institutionerna.

Nordiska ministerrådet har i sitt meddelande år 1984 (Rek. nr 11/1983/k) meddelat att en kartläggning har påbörjats för att få fram underlag för en behandling av rekommendationen.

En tidskrävande undersökningsfas inom Nordiska ministerrådet och det strama ekonomiska läget inom en del nordiska kulturinstitutioner leder till att institutionernas verksamhet försvåras emedan en betydelsefull del av institutionernas totalbudget går till de höga hyreskostnaderna.

Exempelvis må nämnas det nordiska sameinstitutet i Kautokeino, vars hyreskostnader för år 1984 är budgeterade till 544 000 NOK. De tämligen höga hyreskostnaderna bidrar till att underskott ständigt uppkommer om ej verksamheten skärs ned. Förutom att en del av underskottet kan anses tillhöra hyreskostnaderna bidrar hyreskostnaderna direkt till att verksamheten tillstramas och måste skäras ned emedan andra medel inte kan inkasseras på annat håll. Nya projekt kan ej heller påbörjas.

I dylika fall är domicillandets direkta stöd för fasta kostnader såsom hyra etc. av största betydelse för institutionens fortsatta verksamhet eftersom de medel som fördelas över den nordiska kulturbudgeten då kan användas till sådana syften som de i främsta rummet är avsedda att användas till.

Med hänvisning till ovanstående vill jag ställa följande fråga till ministerrådet:

Vad ämnar Nordiska ministerrådet göra för att domicillandet skall ta över de kostnader som direkt kan hänföras till upprätthållandet av respektive institution på dess placeringsort?

Helsingfors den 30 november 1984

Elsi Hetemäki-Olander (Kok)

Fråga

vid Nordiska rådets 33:e session angående regelsamling om nordiska medborgares rättigheter i annat nordiskt land

Till Nordiska ministerrådet

Vid den 31:a sessionen 1983 i Oslo tog jag upp initiativet om att man på nordiskt plan mera målmedvetet skulle systematiskt sammanföra regelverk, överenskommelser och konventioner till en "Codex Nordicus". En sådan samling skulle göra det enklare för nordbor att se vilka förpliktelser vi åtagit oss i förhållande till varandra och våra medborgare.

Senare tog Nordiska rådets presidium under sommaren 1983 initiativet om en undersökning i ministerrådets regi av vilka svårigheter som i dag föreligger för att ingångna konventioner och överenskommelser för den enskilde nordbon skall kunna användas på avsett sätt. Presidiet har vidare föreslagit att Nordiska ministerrådet samtidigt ser över möjligheterna att sammanställa en publikation om nordiska medborgares rättigheter i ett annat nordiskt land.

Utgångspunkten för en undersökning av denna karaktär och för en konkretisering av begreppet "nordiskt medborgarskap" finns i Helsingfors-avtalet av år 1962. Där förbinder staterna sig att besvara och ytterligare utveckla samarbetet på det rättsliga, kulturella, sociala och ekonomiska området samt i fråga om samfärdsel och miljövård. Enligt Helsingforsavtalet bör de fördragsslutande parterna verka för största möjliga rättsliga och sociala likställdhet mellan medborgare i nordiskt land, som vistas i ett annat nordiskt land än det egna, och vistelselandets medborgare. Utöver Helsingforsavtalet regleras de nordiska medborgarnas rättigheter i kulturavtalet. I överenskommelsen om gemensam nordisk arbetsmarknad, den nordiska konventionen om social trygghet och avtalet om fri nordisk arbetsmarknad för vissa yrkesgrupper inom hälsovården. Dessa basavtal kompletteras även med andra avtal.

Nordiska ministerrådet har beslutat vid sitt möte i november 1983 i Stockholm att inleda ett kartläggningsarbete i ovannämnda syfte. I första hand skulle en inventering göras av vad som enligt gällande avtal och beslut kan sägas innefattas i begreppet "nordiskt medborgarskap". En sådan inventering skulle också innefatta hur länderna har omsatt gällande

avtal i nationell lagstiftning samt hur de olika avtalsbestämmelserna harmonierar med bestämmelserna i andra avtal.

Med hänvisning till ovanstående vill jag ställa följande fråga till Nordiska ministerrådet:

Vilka åtgärder ämnar Nordiska ministerrådet vidtaga för att få till stånd en samling, "Codex Nordicus", om nordiska medborgares rättigheter i ett annat nordiskt land och när tänker ministerrådet få denne samling till stånd?

Helsingfors den 11 december 1984

Marjatta Väänänen (K)

Fråga

vid Nordiska rådets 33:e session angående Gyllenhammargruppen

Til Nordisk Ministerråd

Under Nordisk Råds session i Stockholm i 1984 blev det nok så uventet meddelt, at de nordiske statsministre så med største tilfredshed på Pehr G. Gyllenhammars og Ulf Sundquists initiativ til at komme rådet til undsætning i det økonomiske samarbejde i Norden. Det blev endvidere meddelt at initiativtagerne ville danne en arbejdsgruppe bestående af førende ledere inden for landenes arbejdsliv, som skulle fungere uafhængigt af Nordisk Råds virksomhed. Statsministrene ventede store resultater fra industriledernes erfaringer og impulser ifølge deres meddelelse til rådsmedlemmerne og mente at retningslinjerne for det økonomiske samarbejde i Norden som statsministrene og ministerrådet blev enige om i december 1981 ville kunne danne et udgangspunkt for gruppens arbejde.

Dagen efter stillede jeg bl. a. følgende spørgsmål:

1. Af hvilke budgetter skal dette arbejde finansieres?
2. Skal denne gruppe indgå i det nordiske samarbejdsprogram på arbejdsmiljøområdet som vi lige har vedtaget?

Dagen derpå blev minister Svante Lundkvist betroet at præsentere statsministrenes svar. Svaret var for det meste en gentagelse af meddelelsen to dage før, men een ting var helt klar: "Nogen finansiering af denne gruppes virksomhed af nationale, statslige eller nordiske midler er ikke krævet," sagde minister Lundkvist. Endvidere kom det frem at gruppen skulle arbejde uafhængigt af nordiske samarbejdsorganer.

I Nordisk Investeringsbanks delårsrapport 1. januar–31. august 1984 er det oplyst, at på grund af henvendelse fra Gyllenhammar-gruppen er der blevet bevilget betydelige beløb til nogle udredningsprojekter som gruppen har besluttet at udføre. Projekterne anser banken for at ligge indenfor dens interessefelt og vil samarbejde om udførelsen. Banken har allerede udbetalt 750,000 NOK til udredningen af tre projekter:

- Undersøgelse af ejendomsfællesskab inden for nordiske foretagender
- relative fordele deri
- oprettelse af en idé-bank (Think-tank).

Men derved er ikke alt sagt: Endvidere har Nordisk Investeringsbank

lovat att bevilge yderligere 750,000 NOK på sag-til-sag basis, hvis Gyllenhammargruppen behøver pengene.

Disse oplysninger i tilslutning til de mest fantastiske erklæringer fra gruppens pressesekretær om dens planer angående alt mellem himmel og jord, gigantiske kulturfonder med vor egen præsident i spidsen, kvindekonferencer og Nordjob-projektet, og yderligere 20 projekter som siges at være under diskussion, synes jeg giver anledning til adskillige spørgsmål. Ikke mindst med hensyn til at gruppens medlemmer oftest udtaler sig som et sidestykke til Nordisk Råd i nært slægtskab med rådet.

Om gruppens tilblivelse synes der at herske tvivl til trods for minister Lundkvists påstand om Gyllenhammars og Sundquists initiativtagen dertil. I det islandske dagblad Morgunblaðið 19. dec. 1984 oplyser den islandske repræsentant i gruppen, at "Olof Palme i de nordiske statsministres navn henvendte sig til Dr. Pehr G. Gyllenhammar, Volvo-koncernens direktør, om at tage initiativ til dannelse af gruppen." Den påstand har vor repræsentant, Erlendur Einarsson, bekræftet privat.

Med hensyn til statsministrenes svar under sessionen i 1984 tillader jeg mig at stille følgende nye spørgsmål til ministerrådet:

- 1) Hvem tog initiativet til Gyllenhammar-gruppens oprettelse?
- 2) Hvilke opgaver skulle gruppens virksomhed omfatte?
- 3) Hvilke kriterier lagde Den nordiske Investeringsbanks bestyrelse til grundlag for bevillingerne?

Reykjavík, den 22. januar 1985

Guðrún Helgadóttir (Ab.)

Fråga

vid Nordiska rådets 33:e session angående oljeborrningar utanför östra Grönland och deras miljömässiga konsekvenser

Til Danmarks regering

Boringer efter olie i Østgrønland vil fra i sommer være en realitet. De danske og grønlandske myndigheder og det amerikanske olieselskab ARCO underskrev i december 1984 koncessionsaftale desangående. Det er Jameson Land, som i første omgang er aktuelt.

Denne aktivitet rejser mange principielle spørgsmål, som det er nødvendigt at få klarlagt, og som kræver visse mellemstatslige foranstaltninger. Der er her nemlig ikke blot tale om grønlandske eller grønlandsk-danske interesser. Islandske interesser er også involveret, ikke mindst, hvis aktiviteterne udvides med flere boringer, evt. produktion på land og til havs, sejlads med isbrydende olietankere osv.

Havområdet langs den sydlige del af Østgrønlands kyst, netop fra Jameson Land og Scoresbysund i nord til f. eks. Angmagssalik i syd, grænser op til nogle af Islands allervigtigste fiske- og gydepladser. På visse steder er der kun tale om ca. 80 sømil til midterlinjen mellem de to landes økonomiske zoner. Fra Grønlandshavet i nord bevæger den østgrønlandske polarstrøm sig med en hastighed af 5–10 knob i døgnet mod syd. Ud for Scoresby Sund tvinges en stor del af denne kolde strøm og det meste af den fra syd kommende varme understrøm bort fra kysten for derefter sammen at udgøre hovedparten af den østislandske polarstrøm, som passerer nord og øst om Island igennem vigtige fiske- og gydepladser. Den øvrige del af den østgrønlandske polarstrøm fortsætter mod syd ned igennem Danmarksstrædet imellem Grønland og Ísland.

Alene hensynet til de islandske fiskeressourcer tilsiger et nært samråd og samarbejde mellem de dansk-grønlandske og islandske myndigheder angående olieboringer mv. i Østgrønland. Disse aktiviteterets konsekvenser, specielt mht. deres sikkerhed samt almindelige miljøforstyrrelser og forureningsbekæmpelse er også et islandsk anliggende.

I den forbindelse vil jeg også henvise til de Forenede Nationers Havretskonvention, art. 197–199, hvor det bl. a. hedder:

''Section 2. Global and regional co-operation

...

Article 199

Contingency plans against pollution

In the cases referred to in article 198, States in the area affected, in accordance with their capabilities, and the competent international organizations shall co-operate, to the extent possible, in eliminating the effects of pollution and preventing or minimizing the damage. To this end, States shall jointly develop and promote contingency plans for responding to pollution incidents in the marine environment.''

(Third United Nations Conference on the Law of the Sea. A/CONF.62/122. 7 Oct. 1982, p. 87 f.)

Iøvrigt er der for os islændinge generel grund til at følge med aktiviteterne i det meget følsomme arktiske miljø i Østgrønland. Den mindste forstyrrelse af økosystemerne der på land og til vands vil kunne slå tilbage på os.

Under henvisning hertil stiller jeg således følgende spørgsmål til Danmarks regering:

- 1) Er der foretaget alsidige konsekvensanalyser af de forestående aktiviteter på land, vand og hav ved Jameson Land og Scoresby Sund mht. plante- og dyreliv, forurening samt miljøforstyrrelse i almindelighed? I bekræftende fald ønskes oplyst hvornår, af hvem og hvor disse konsekvensanalyser er tilgængelige.
- 2) Er der foretaget specielle konsekvensanalyser for de pågældende, forestående aktiviteter mht. forskellige former for utilsigtet forurening, alt fra mindre olieudslip fra borer og tankskibe til rent ''blow-out'' og tankskibsforlis? I bekræftende fald ønskes ligeledes oplyst hvornår og af hvem, disse konsekvensanalyser er blevet foretaget, og hvor de er tilgængelige. Hvis nogle sådanne konsekvensanalyser ikke foreligger, ønskes oplyst om de vil blive foretaget og hvornår de da vil foreligge og være tilgængelige.
- 3) Vil Danmarks regering og Grønlands landsstyre foranledige, at alle relevante oplysninger i denne sag automatisk stilles til de islandske myndigheder rådighed som et første skridt til at etablere det forureningsberedskab, som omtales i art. 199 i FN's Havretskonvention?

Reykjavik, den 24. januar 1985

Guðrún Helgadóttir (Ab.)

Fråga**vid Nordiska rådets 33:e session angående direkta flygförbindelser till Johannesburg**

Til Danmarks, Norges og Sveriges regjeringer

Har Danmarks, Norges og Sveriges regjeringer til hensikt å medvirke til at SAS's direkte flyforbindelser til og fra Sør-Afrikas hovedstad Johannesburg avvikles?

Oslo, 1. februar

Johan Buttedahl (Sp)

Fråga

vid Nordiska rådets 33:e session angående nordiskt samarbete på videogramområdet

(Meddelandena om rek. nr 4/1980/k och rek. nr 13/1983/k, se s. 2207 och 2298)

Till Nordiska ministerrådet

Nordiska rådet antog 1980 en rekommendation om samarbete på videogramområdet och 1983 en rekommendation angående videogram med nordiska TV-program och filmer.

Avsikten med dessa rekommendationer har varit att få till stånd ett långtgående och omfattande nordiskt samarbete på området, bl. a. i fråga om gemensam produktion av videogram, spridning av videogram mellan de nordiska länderna samt till nordbor utanför de nordiska länderna, inom forskningen och tillämpningen av ny teknik samt beträffande upphovsrättsliga frågor.

Av de meddelanden ministerrådet har avgivit till årets session om arbetet med ifrågavarande rekommendationer framgår att vissa åtgärder har vidtagits, bl. a. meddelas att det är möjligt att uppnå avtal med upphovsrättsinnehavare i anslutning till nordiska distributionsförsök som riktar sig till en begränsad publik. De konkreta resultat som hittills har uppnåtts inom samarbetet på videogramområdet är dock blygsamma i synnerhet om man ser arbetet i relation till de rekommendationer som Nordiska rådet har antagit på området.

Med hänvisning till ovanstående ställer jag följande fråga till ministerrådet:

Vilka nya åtgärder avser ministerrådet vidta för att intensiviera samarbetet på videogramområdet?

Reykjavík den 8 februari 1985

Eiður Guðnason (A.)

Fråga**vid Nordiska rådets 33:e session angående genomföringen av handlingsprogrammet för förbättrad språkförståelse i Norden**

(Meddelandet om rek. nr 12/1977/k, se s. 2193)

Till Nordiska ministerrådet

Ett förslag till handlingsprogram för förbättrad språkförståelse i Norden diskuterades mellan Nordiska rådets kulturutskott och Nordiska ministerrådet (kultur- och undervisningsministrarna) 1980, och handlingsprogrammet antogs av ministerrådet 1981.

Kulturutskottet har tidigare påtalat det faktum att ministerrådets beslut att anta handlingsprogrammet inte innehöll någon tidsplan för förverkligande av programmet eller några utfästelser om det ekonomiska ansvaret för programmet.

Vid sidan av det meddelande som till denna session har avgivits om rekommendation *nr 12/1977* angående handlingsprogram för förbättrad språkförståelse i Norden ingår även en översikt över uppföljningen av handlingsprogrammet i ministerrådets berättelse C 1. Den information som ges innehåller även vissa tidsangivelser för genomföringen av enskilda delprojekt inom handlingsprogrammet samt vissa uppgifter om anslag till institutioner som arbetar med planen.

Någon tidsplan för förverkligandet av hela programmet har emellertid fortfarande inte presenterats för Nordiska rådet och det har inte heller angivits hur stora resurser ministerrådet har för avsikt att anvisa för genomföringen av programmet.

Med hänvisning till ovanstående ställer jag följande fråga till ministerrådet:

Inom vilken tidsram avser ministerrådet genomföra de åtgärder som ingår i handlingsprogrammet för förbättrad språkförståelse i Norden, och på vilket sätt avser ministerrådet trygga finansieringen av handlingsprogrammet?

Reykjavík den 8 februari 1985

Eiður Guðnason (A.)

Fråga

vid Nordiska rådets 33:e session angående färdtjänstservice för handikappade

(Meddelandet om rek. nr 12/1982/s, se s. 2281)

Till Nordiska ministerrådet

Under det internationella handikappåret 1981 väcktes i Nordiska rådet frågan om nordiskt samarbete rörande färdtjänstservice för handikappade i form av ett medlemsförslag, som efter en allsidig behandling i social- och miljöutskottet ledde fram till att rådet enhälligt antog en rekommendation i ämnet 1982 (*rek. nr 12/1982*).

Ministerrådet har 1983, 1984 och 1985 avgivit identiskt likalydande meddelanden om rekommendationen.

Av meddelandena kan utläsas att syftet med rekommendationens punkt 3 om samarbete om anpassning av specialfordon för färdtjänst anses uppnås genom arbetet inom Nordiska nämnden för handikappfrågor.

Däremot ges inte något besked om på vilket sätt ministerrådet avser att hantera rekommendationens två övriga punkter dels om samordning av principerna för färdtjänst dels om en utredning om möjligheterna för en internordisk färdserviceordning. Hänvisning ges till nationella förhållanden. Några initiativ på nordiskt plan i överensstämmelse med rekommendationens punkt 1 och 2 syns dock inte ha tagits under de tre år som gått sedan rekommendationen antogs.

Mot bakgrund av vad som anförts här ovan får jag ställa följande fråga till Nordiska ministerrådet:

Vad är skälet till att ingenting har gjorts med anledning av rekommendationen nr 12/1982 angående färdtjänstservice för handikappade och vilka åtgärder avser ministerrådet att vidta för att genomföra en sådan färdtjänstservice?

Stockholm den 6 februari 1985

Rune Gustavsson (c)

Fråga

vid Nordiska rådets 33:e session angående privata skolors och utbildningsinstitutioners fortbestånd och utbyggnad

Till Nordisk Ministerråd

Til Nordisk Råds sesjon i Reykjavik i 1975 vart det fremja eit medlemsforslag "Om privata skolors og utbildningsinstitutioners fortbestånd och utbyggnad".

Nordisk Ministerråd vart i framlegget oppmoda om å utforma retningsliner for sikring og utbygging av dei private skule- og utdanningsinstitusjonane på alle undervisningssteg i Norden.

Kulturutvalet peika i sine merkneder m.a. på at det på den tid føregjekk eit omfattande reformarbeid i alle nordiske land vedrørende skuleverkets struktur og omfang, og dessutan om utdanningspolitikken innhald og målsetting. Det var noko av bakgrunnen for at framlegget den gongen vart avvist.

Det er no gått 10 år sidan Nordisk Råd drøfta spørsmålet om friskulane sin plass i skuleverket i dei nordiske land, og dei store reformarbeida i skuleverket er for det meste fullførte.

Når det gjeld dei frie (private) skulane si stilling, er vilkåra framleis svært ulike i dei nordiske landa. Dei ulike politiske parti sine holdningar til frie skular er også svært ulike, og søsterparti i ulike land har forskjellig syn på dette saksområdet.

Vil Nordisk Ministerråd ta initiativ til ei utgreiing (utredning) vedrørende dei frie skulane sin rettslege og økonomiske situasjon i dei nordiske landa, med det føremål å arbeida for ei meir likeverdig og trygg stilling for dei frie skulane i Norden?

Oslo, 8. februar 1985

Hans Olav Tungesvik (Kr. F.)

Fråga

vid Nordiska rådets 33:e session angående minskat stöd till Nordiska sommaruniversitetet

Till Nordiska ministerrådet

Nordiska rådets kulturutskott har under de senaste åren nedlagt mycken tid och möda på undersökning av dess underordnade institutioners betydelse och funktionsduglighet. Med allra största omsorg har kulturutskottet gjort sig förtroget med Nordiska sommaruniversitetet, som besiktigades av en arbetsgrupp, som bestod av fyra riksdagsmän, som hade valts mångsidigt med avseende på partierna och medlemsländerna. Arbetsgruppen tillbringade tre dagar på resan, deltog i talrika arbetsgrupper och bekantade sig med hur verksamheten hade arrangerats. Varje riksdagsledamot var uppriktigt förtjust över verksamheten, dess samnordiska anda och skapande atmosfär.

Arbetsgruppen avgav utskottet sin eniga rapport. Kulturutskottet har inte prioriterat institutioner vad finansieringen beträffar. Nordiska sommaruniversitetet är dock den enda institution, till vilken kulturutskottet har tagit en tydligt positiv ställning: Sommaruniversitetets verksamhet understöds varmt. Denna positiva, från andra urskiljbara ställning har man inte tagit till någon annan institution.

Vid mötet med kulturutskottet den 31 januari 1985 meddelade minister Lena Hjelm-Wallén en ändring till budgeten för kulturbudgetens del. Hon sade, att budgeten för Nordiska sommaruniversitetet minskas med 400 000 kronor, vilket i sin storlek innebär nästan en dödsstöt på institutionen.

Med hänvisning till ovanstående frågor jag Nordiska ministerrådet, hur det begrundar ovan nämnda åtgärd, som strider mot kulturutskottets enstämmiga vilja, och vilka åtgärder ämnar ministerrådet skrida till för att avskaffa beslutet?

Helsingfors den 7 februari 1985

Pirkko Turpeinen (Skdl)

Fråga

vid Nordiska rådets 33:e session om detektivromanens ställning inom den nordiska litteraturen

Till Nordiska ministerrådet

En litterär genre med betydande genomslagskraft och med ett anmärkningsvärt brett läsarunderlag är detektivromanen. Om vi håller oss till den i Norden producerade litteraturen av detta slag, kan vi lägga märke till att handlingen ofta tilldrar sig på nordisk mark och att stor vikt i allmänhet fästs vid miljöskildringen. Sålunda bibringas läsaren utöver spänning och ledtrådar som ställer den egna slutledningsförmågan på prov även inblickar i levnadssättet i de miljöer som skildras och som bildar ram för handlingen. Detektivromanen förmedlar således även värdefull nordisk kunskap.

Nordiska krimförfattare har dock en liten och begränsad marknad jämfört med anglosaxiska deckarförfattare. Sålunda stöter också de nordiska författarna på ställvis svårt överkomliga problem eftersom det ofta inte är lönsamt att, i dagens läge, varken skriva eller trycka deckare enbart för den nordiska marknaden. Det är således uppenbart att något slag av produktionsstöd behöves.

I fråga om den s. k. nabolandslitteraturstödordningen riktas blickarna på önskvärdheten att översättningsstöd i större utsträckning skulle komma i fråga vid översättning av nordiska deckare. Ett motiv härtill är att de ofta innehåller värdefulla miljöskildringar och stärker den nordiska identiteten.

Det finns trots allt ännu möjligheter att utvidga deckarmarknaderna i Norden bl. a. med hjälp av de nya medierna. Redan nu finns det inslag av nordiska deckarproduktioner i de nordiska radioföretagens TV-utbud och efterfrågan på goda nordiska deckare i TV växer ständigt.

Också i skolarbetet kan detektivromanen spela en betydande roll som hjälpmedel i skolans undervisning i grannländernas språk. Ungdomens längtan efter spänning kan här utnyttjas på ett positivt sätt.

Emedan Nordiska rådets litteraturpris dock inte synes komma i fråga för deckarförfattare, vore det tänkbart att – såvida inte synsättet på detektivromanen inom litteraturen undergår en förändring – utlysa särskilda nordiska pris och stipendier för deckarförfattare.

Den stora frågan för deckarlitteraturens del i Norden förefaller dock vara denna genres ställning och status överhuvud inom det litterära fältet,

något som kommer fram bl. a. vid utdelningen av litterära pris. Gränsdragningen förefaller numera oftast konstlad. Ett tecken på ett nytt betraktelsesätt är att Matti Yrjänä Joensuu med sin polisroman Stamfejden var en av huvudkandidaterna för det i januari 1985 i Finland utdelade Finlandiapriset i sällskap med bl. a. Nordiska rådets tidigare pristagare Bo Carpelan.

Med hänvisning till ovanstående vill jag ställa följande fråga till ministerrådet:

Vilka möjligheter till ökat översättningsstöd o. a. åtgärder står till buds för främjandet av kännedomen om den nordiska detektivromanen med tanke på denna genres betydelse för den nordiska identiteten och vilka utsikter har denna litteraturart att bli beaktad vid utdelandet av nordiska pris?

Helsingfors den 6 februari 1985

Paavo Lipponen (Sdp)

Fråga

vid Nordiska rådets 33:e session angående organiserat samarbete mellan Nordiska unionen för arbetsledare, tekniska funktionärer och andra chefer (NAU) och Nordiska ministerrådet samt Nordiska akademikerrådet (NAR) och Nordiska ministerrådet

Till Nordiska ministerrådet

Nordiska unionen för arbetsledare, tekniska funktionärer och andra chefer (NAU) är en samarbetsorganisation för fackliga organisationer för dessa yrkesgrupper. NAU:s medlemsorganisationer i de nordiska länderna är:

- Finlands Tekniska Funktionärsorganisationers Centralförbund (FTFC)
- Sveriges Arbetsledareförbund (SALF)
- Fællesrepræsentationen (FR)
- Norges Arbeidslederforbund (NALF)
- Verkstjórasamband Islands (VSI)

NAU har nu 250 000 medlemmar.

NAU arbetar bl. a. med frågor gällande utvecklandet av arbetsorganisation i samband med tekniska förändringar, demokratiserandet av arbetslivet och ett ökat inflytande för de anställda, arbetsledningsfrågor samt frågor beträffande arbetsmiljö och anställningsskydd. NAU intresserar sig vidare bl. a. för frågor gällande möjligheterna att påverka den ekonomiska tillväxten i de nordiska länderna och ländernas skattesystem.

NAU står alltså för en betydande verksamhet som tangerar ministerrådets arbetsfält på samma sätt som t. ex. NFS:s motsvarande verksamhet. Ett liknande organiserat samarbete som idag existerar mellan NFS och ministerrådet bör därför skyndsamt etableras mellan NAU och ministerrådet.

Redan i fjol ställde jag en fråga om ett motsvarande samarbete mellan Nordiska akademikerrådet (NAR) och ministerrådet, och erhöll ett allmänt positivt svar men några åtgärder har veterligen fortfarande inte vidtagits.

Med hänvisning till det anförda får jag till Nordiska ministerrådet ställa följande fråga:

Vilka åtgärder ämnar Nordiska ministerrådet vidtaga för att etablera ett organiserat samarbete mellan Nordiska unionen för arbetsledare, tekniska funktionärer och andra chefer (NAU) och Nordiska ministerrådet samt mellan Nordiska akademikerrådet (NAR) och Nordiska ministerrådet?

Helsingfors den 4 februari 1985

Pär Stenbäck (Sfp)

Fråga

vid Nordiska rådets 33:e session angående vidare-sändning av Finlands TV-program i Sverige

Till regeringarna i Finland och Sverige

Nordiska rådet rekommenderade år 1971 regeringarna i Finland och Sverige att vidta åtgärder för att möjliggöra en utbyggnad av TV-samarbetet mellan länderna för att tillgodose den i Sverige bosatta finskspråkiga och den i Finland bosatta svenskspråkiga befolkningens intresse att tillgodogöra sig aktuella och mångsidiga program på sitt modersmål (*rek. 20/1971*). Denna rekommendation är för närvarande den äldsta ikraftvarande rekommendationen inom rådet.

Under de senaste åren har särskilt möjligheterna att via länk föra över TV-program mellan Finland och Sverige diskuterats.

Det konkreta resultat som hittills har uppnåtts är ett beslut om att vidareända Sveriges TV-program i Sydösterbotten. Däremot har det fortfarande inte varit möjligt att lösa frågan om uppförandet av en sändare i Stockholmsområdet i anslutning till en länkförbindelse som skulle ge en stor del av de i Sverige bosatta finländarna möjligheter att se Finlands TV-program.

Förslaget att genom länk och sändare i försökssyfte sända Finlands TV-program i Sverige har även diskuterats mellan svenska och finska myndigheter, men några närmare uppgifter om detta alternativ ges inte i det meddelande om rekommendation 20/1971 som har avgivits till denna session.

De utredningar som har gjorts visar att en sändare i Stockholmsområdet vore ett snabbt och billigt sätt att förmedla Finlands TV till Sverige. Denna kombination av länk och sändare bör inte ses som enbart ett alternativ till ett utvidgat nordiskt radio- och TV-samarbete via satellit, utan som ett komplement till det planerade satellitsamarbetet. Ett satellitsamarbete torde i ett inledande skede innebära ett relativt begränsat programutbud och man kan anta att programutbudet först på lång sikt blir så omfattande att en separat förbindelse mellan Finland och Sverige inte mera skulle behövas.

Ett principbeslut om vidare-sändning av Finlands TV i Sverige borde därför fattas så fort som möjligt för att de tekniska, ekonomiska och upphovsrättsliga frågorna skall kunna lösas och sändningar utan ytterligare dröjsmål inledas.

Man borde också allvarligt överväga att omedelbart, som ett inledande skede, gå in för en försöksverksamhet där man sänder program över denna länkförbindelse i syfte att uppmäta erfarenheterna.

Med hänvisning till ovanstående ställer jag följande fråga till regeringarna i Finland och Sverige:

Vilka åtgärder avser regeringarna i Finland och Sverige vidta för att möjliggöra vidareändning av Finlands TV-program i Stockholmsområdet via en länkförbindelse?

Helsingfors den 8 februari 1985

Paavo Lipponen (Sdp)

Fråga

vid Nordiska rådets 33:e session angående den nordiska demokratins läge och speciellt de nordiska företagens odemokratiska förhållande till länder i utveckling

Till Nordiska ministerrådet

Som nordbor är vi ofta stolta över vår demokrati. Ofta kommer vi inte ihåg, att jordarbetare och torpare först för en tid sedan befriades från sina "bojor". De medborgare utan jord- och rösträtt, som levde under första delen av vårt århundrade, finns bland oss, dels själva, dels genom sina barn. Vid sidan av den politiska demokratin har inget nordiskt land ännu fått en ekonomisk demokrati. Beslut om en stor del av nationalprodukten, som fått till stånd genom medborgarnas arbete, fattas av det privata näringslivet.

Privata storföretag deltar förutom i styrandet av de nordiska länderna genom sin ekonomiska makt också i det ekonomiska livet i andra länder. Nordiska fabriker grundar dotterbolag t.ex. i Portugal. Där betalar de arbetstagarna betydligt lägre löner än i det egna landet. Vad får oss nordbor att tänka, att Portugal är ett mindre värt land än vårt eget och att vi kan dra nytta av portugisiska arbetares arbetsinsats genom att betala dem mindre än våra egna arbetare.

Eftersom det privata kapitalets åtgärder till stor del är utanför den demokratiska kontrollen anser jag, att det enda medlet att göra nordbornas inställning till andra länders invånare mer mänsklig är att utvidga demokratin. Endast det socialistiska perspektivet i de nordiska länderna kan göra våra attityder mera mänskliga. Till detta syfte tjänar inte att vi sörjer för kapitalets rörlighet, något som vi har bevittnat i Nordiska rådet.

Med hänvisning till ovanstående frågar jag, vilka åtgärder ministerrådet ämnar vidta för att utveckla och utvidga den nordiska demokratin till att gälla också vår inställning till invånarna i andra länder med särskild hänsyn till att privata företag undertrycker invånarna i utvecklingsländer i syfte att få ekonomiska vinster?

Helsingfors den 7 februari 1985

Pirkko Turpeinen (Skdl)

Fråga

vid Nordiska rådets 33:e session angående att fästa uppmärksamhet vid missbruket av psykiatrin i Norden

Till Nordiska ministerrådet

Förra socialminister i Finland Vappu Taipale har i sin bok *Rauhan lapset* (Fredens barn) konstaterat, att barnen i Finland uppfostras till att känna inlevelse för den egna familjens medlemmar och utanför familjen för skogens puppekaniner, men att man de facto inte lär dem leva sig in i andra människors ställning. Som psykiater har jag konstaterat, att man i de nordiska länderna anpassar barnen att uppleva orättvisan som normal. Man lär barnen att skolkamraternas olikvärdiga ekonomiska bakgrund är rättvis och naturlig. Vad styrandet och makten beträffar heter det i skolböckerna, att statsmakten hör till folket. Dock nämner man inte, att den ekonomiska makten, varav annan makt följer, till stor del hör till det privata näringslivet.

Till en verklig demokrati hör, att envars människovärde erkänns som lika stort. I den verkliga demokratin lever man också in i hur man bättre kan beakta en individs ofullständiga förmåga. Till den verkliga demokratin hör, att man såväl i familjen som i samhället gemensamt beslutar om penningangelägenheter.

Då en människa blir mentalt sjuk i en ännu ofullständig demokrati, som utvecklats till den nordiska nivån, försöker man anpassa henne till de rådande förhållandena. Då man i vårt samhälle inte officiellt erkänner den väldiga ojämlikheten mellan människor, har detta fördunklats med olika förklaringar. En människa, som faller samman psykiskt, vårdas emellertid så, att hon anpassas till denna fördunklade verklighet, där orättvisan förklaras som rättvisa och där sunda missanpassningsreaktioner förklaras som en sjukdom.

I den psykiatriska vården erkänns inte värdekonflikten. De rådande värden, som betraktar den ekonomiska och annan orättvisa som godkändbar, ligger till grund för vården. Människornas skuld känslor och sexualitet grundar sig på accepterandet av ojämlikheten och dess antagande. I vården försöker man endast återställa balansen utan att man hjälper patienten till mera äkta värden som utvecklar sig.

Med hänvisning till ovanstående frågor jag, vilka åtgärder ministerrådet ämnar vidta för att ändra den psykiatriska vårdens karaktär från sådan vård, som förolämpar människorättigheter och människans infödda rättskänsla och som anpassar människor till ojämlikheter, till sådan vård, som hjälper människor till en mänsklig tillväxt, mänskligare rättigheter och till den verkliga demokratins praxis?

Helsingfors den 7 februari 1985

Pirkko Turpeinen (Skdl)

Fråga

vid Nordiska rådets 33:e session angående verkställande av överenskommelsen om folkregistrering

Til Nordisk Ministerråd

Under Nordisk Råds 2. session i Oslo 1954 blev det enstemmigt vedtaget at rekommandere de nordiske regeringer til at give flytteattester internordisk gyldighed og i den forbindelse undersøge muligheden af gensidig ordning af flytteattester og -beviser.

Det juridiske udvalg udtalte sig i august 1954 på følgende måde:

I praksis burde i de nordiske lande en flytteattest fra et nordisk land godtages af vedkommende folkeregistreringsmyndigheder i et andet nordisk land ved flytning til landet. Om dette burde der udarbejdes regler.

Under et møde den 17. august 1954 med Nordisk Råds præsidium og landenes regeringsrepræsentanter blev man enig om at den norske regering skulle påtage sig ansvaret for den videre behandling af sagen. Efter en henvendelse til vedkommende myndigheder i de fire af de nordiske lande – Finland var på det tidspunkt endnu ikke med i Nordisk Råd – antog Statistisk sentralbyrå i Oslo at det ville være muligt at anpasse ordningen af flytteattester med internordisk gyldighed uden at det blev nødvendigt at ændre gældende registreringssystemer i Danmark, Norge og Sverige på væsentlige punkter.

I 1956 blev der nedsat et udvalg bestående af alle de fem landes repræsentanter. Det udvalg underskrev en udtalelse i januar 1961.

En overenskomst mellem Norge, Danmark, Finland, Island og Sverige om folkeregistrering blev underskrevet i Oslo den 5. december 1968.

I artikel 2 i overenskomsten hedder det at den der har til hensigt at flytte fra et af de kontraherende lande til et andet af disse lande, skal melde dette til vedkommende lokale registreringsmyndighed i udflytningslandet. Det påhviler nævnte myndighed straks at udlevere den flyttende internordisk flytteattest med vedhæftet blanket for internordisk flyttebevis.

I artikel 3 hedder det at det er den lokale registreringsmyndighed i indflytningslandet der træffer beslutning om registreringen, og om den flyttende skal regnes som bosat eller ikke, ifølge vedkommende lands gældende lov.

Denne ordning har nu været fungerende i adskillige år. For islandske

statsborgere har det i hvert fald vist sig at en varierende definition ifølge artikel 3 skaber problemer. Som et eksempel kan man påpege at en islænding som opholder sig i Danmark, selv om det er for en kortere tid eller som studerende, bliver afkrævet en internordisk flytteattest. Derved falder vedkommendes navn ud af det islandske folkeregister, og som følge heraf mister vedkommende adskillige borgerlige rettigheder, f. eks. valgret, ret til selvangivelse samt ret til fast bopæl i Island.

Jeg har en begrundet formodning om at disse problemer ikke opstår i alle de andre nordiske lande under de samme omstændigheder, på grund af at i de diverse lande gælder der forskellige regler om bosættelse og/eller midlertidigt ophold.

Af den grund stiller jeg hermed Nordisk Ministerråd følgende spørgsmål:

1. Nyder alle nordiske statsborgere de samme rettigheder ved flytning til et af de nordiske lande fra et andet?
2. Hvis ikke, anser så de nordiske landes regeringer det nødvendigt at sikre nordiske statsborgere de samme rettigheder ved lovgivning i de respektive lande?

Reykjavík, den 9. febrúar 1985

Guðrún Helgadóttir (Ab.)

Fråga

vid Nordiska rådets 33:e session angående handel med fast egendom samt regler för fastighetsmäklare

Til Nordisk Ministerråd

En væsentlig del af vore landes nationalformue er at finde i fast ejendom. Heraf er boligerne det, som angår borgerne mest i deres daglige liv. Køb og salg af fast ejendom, specielt boliger, involverer omsætning af meget store summer i nationaløkonomisk sammenhæng, ligesom der for hver enkelt handels vedkommende er tale om betydelige beløb. Mange familiers velfærd afhænger af, at særlig bolighandelen foregår på et veldefineret juridisk og forretningsmæssigt sundt grundlag.

Rådgivning mht. og formidling af køb og salg af fast ejendom bør derfor ikke være overladt til tilfældighederne. At der fra lovgivernes side foreligger klare retningslinjer for handel med fast ejendom, minimums aftalevilkår og ejendomsrådgiveres uddannelse, ansvar og erstatningspligt overfor køber og sælger bør i et forbrugervenligt samfund anses for at være en selvfølge.

Nordisk Ministerråd har tidligere beskæftiget sig med denne sag, jfr. ministerrådets beretninger fra december 1982 (CI/1983, kap. XIV 2.5) og fra december 1983 (CI/1984, kap. III 2.5). Heraf fremgår det, at forskellige nordiske lande nyligt har gennemført udredningsarbejde og delvis lovgivning på området, ligesom de sædvanlige departementsdrøftelser mellem de nordiske lande har fundet sted.

Da jeg anser en samordnet, nordisk lovgivning på dette område, som alle nordiske lande tager del i, for yderst væsentlig, stiller jeg derfor følgende spørgsmål til Nordisk Ministerråd:

1. I hvilken udstrækning har de enkelte nordiske lande lovgivet *specielt* med hensyn til:
 - a) handel med fast ejendom, særlig boliger, heri indbefattet minimums aftalevilkår?
 - b) ejendomsrådgiveres uddannelse, betingelserne for at kunne nedsætte sig som sådan, foruden ejendomsrådgiverens ansvar og erstatningspligt overfor køber og sælger af fast ejendom?
2. I hvilken udstrækning er i de enkelte nordiske lande ejendomsrådgiverens respektive brancheorganisationer forpligtet til at have

en garantifond eller enkelte ejendomsmæglere, som betingelse for deres erhvervsudøvelse, forpligtet til at være behørigt forsikret til dækning af fejl, skader og tab, som deres kunder kan udsættes for pga. deres dispositioner?

3. Vil Nordisk Ministerråd gå skridtet videre end internordiske departementsdrøftelser og foranledige en sammenfatning af det nu og i nærmeste fremtid foreliggende udredningsmateriale fra de respektive lande omkring de i spørgsmål 1–2 nævnte aspekter med henblik på at finde et fællesnordisk grundlag for lovgivning på området?

Reykjavík, den 9. febrúar 1985

Guðrún Helgadóttir (Ab.)

Fråga**vid Nordiska rådets 33:e session angående permanent boende utlänningars rättssäkerhet***Til Nordisk Ministerråd*

Det er en grundholdning og -tendens i vores borgerlige demokratis udvikling at sikre borgernes ligestilling for loven og at sikre at alle myndighedernes administrative beslutninger sker på grundlag af veldefinerede retningslinjer i loven, med mulighed for borgerne til at få sagsbehandlingen og myndighedernes beslutninger prøvet for domstolene.

Med den stadig voksende kontakt over landegrænserne, som kendetegner vores tid, har vi i de nordiske lande i stigende grad forsøgt at sikre at i det mindste alle nordiske statsborgere nyder flest mulige rettigheder på linje med indenlandske statsborgere, hvis han/hun bosætter sig i et andet nordisk land.

Jeg har imidlertid begrundet formodning om, at fastboende udlændinge, nordiske såvel som ikke-nordiske statsborgere, stadigvæk er underlagt mere eller mindre administrative bestemmelser og beslutninger fra myndighedernes side, hvor de – uden fornuftig grund – er udsat for forskelsbehandling og ikke nyder almindelig retsbeskyttelse.

Af den grund stiller jeg hermed Nordisk Ministerråd følgende spørgsmål:

1. I hvilken udstrækning er i de enkelte nordiske lande udlændinge, dvs. nordiske henholdsvis ikke-nordiske statsborgere, med lovligt ophold og fast bopæl i vedkommende land, underlagt administrative beslutninger fra myndighedernes side, som enten ikke er lovregulerede eller bliver foretaget på grundlag af summariske fuldmagter i loven, hvor på den anden side indenlandske statsborgere i tilsvarende eller lignende sager nyder anden behandling på grundlag af almindelige retningslinjer i loven og dermed retsbeskyttelse med mulighed for at få sagen prøvet ved domstolene?
2. Vil de enkelte nordiske landes regeringer forøge de i spørgsmål 1 nævnte udlændinges retssikkerhed ved systematisk at fjerne den forskelsbehandling, som de i ovennævnte sammenhæng evt. måtte være udsat for?

3. Vil de enkelte nordiske landes regeringer ved lovgivning sikre, at udlændinge med lovligt ophold og fast bopæl i vedkommende land ikke kan udvises, medmindre for det første at vedkommendes skyld i grov kriminalitet er bevist ved almindelig retssag og for det andet at udvisningskendelsen kan indankes for domstolene og prøves ved flere retsinstanser?
4. Hvornår forventer de enkelte nordiske regeringer at deres lande tiltræder og ratificerer den nyeste tillægsprotokol til Den europæiske Menneskerettighedskonvention, som bl. a. handler om øget retssikkerhed for udlændinge med lovlig bopæl m. h. t. udvisning?

Reykjavík, den 9. februar 1985

Guðrún Helgadóttir (Ab.)

Fråga

vid Nordiska rådets 33:e session angående kommersiell valfangst

Til Norges regering

I 1982 vedtog den internationale hvalfangstkommission (IWC), hvoraf samtlige nordiske lande er medlemmer, med mere end 3/4 flertal et midlertidigt stop for al kommerciel hvalfangst (moratorium) fra og med 1986.

De 3 af de største hvalfangstlande: Japan, Sovjetunionen og Norge har dog nedlagt protest (veto) mod det vedtagne fangststop, hvilket i praksis betyder, at disse tre hvalfangstlande kan fortsætte deres fangst på fredede og udryddelsestruede hvaler, efter at moratoriet er trådt i kraft i 1986.

I et forsøg på at kunne fortsætte sin kommercielle hvalfangst efter 1986 og samtidig trække den noget belastende protest mod moratoriet tilbage, foreslog de norske myndigheder i 1983, at man ligestillede den norske hvalfangst med den hvalfangst, der drives af urbefolkningerne i Alaska, Sibirien og Grønland, dette ville man gøre ved at omdefinere den norske hvalfangst fra kommerciel til såkaldt "traditionel hvalfangst", et for IWC ganske ukendt begreb.

IWC opererer i dag med 2 kategorier af hvalfangst: "den kommercielle hvalfangst", sådan som den i det sidste århundrede har været drevet af de store hvalfangstlande som Norge og Japan, og den "oprindelige/livsnødvendige hvalfangst", som den drives af urbefolkningerne i Alaska, Sibirien og Grønland. Moratoriet omfatter kun den kommercielle hvalfangst.

Norge har været det absolutte foregangsland i den kommercielle hvalfangst og har i højeste grad været medvirkende til, at de fleste hvalarter i dag er på randen af udryddelse, selv om Norge ikke længere anvender de såkaldte fabrikksskibe, er den norske hvalfangst uden tvivl kommerciel. En stor del af produkterne fra hvalfangsten eksporteres til Japan, den norske eksport af hvalkød steg således i 1983 med mere end 50 pct.

En omdefinering af den norske hvalfangst vil få alvorlige konsekvenser for både IWCs vedtagne moratorium og for urbefolkningernes fremtidige muligheder for fortsat hvalfangst:

Det vil åbne mulighed for, at andre hvalfangstlande, også de der noget modvilligt har accepteret moratoriet, på samme måde kan kræve deres hvalfangster ligestillet med urbefolkningernes for at omgå moratoriet, idet disse hvalfangster har mange lighedspunkter med den norske. En omdefi-

nering af Norges kommercielle hvalfangst og en ligestilling af denne med urbefolkningernes hvalfangster vil dertil også få alvorlige konsekvenser for urbefolkningerne, for hvem hvalfangsten er af største nødvendighed for fangersamfundene. Det vil ikke længere være muligt klart at skelne mellem den kommercielle hvalfangst og den hvalfangst, der drives af urbefolkningerne.

Selv om Norges forsøg på en omdefinering af sin hvalfangst blev stærkt kritiseret af en række nordiske politikere på Nordisk Råds session i Stockholm sidste år, og Norge bl. a. af den grund ikke som ventet stillede forslaget på sidste års IWC-møde i Buenos Aires, er der meget, der tyder på, at det stadig er de norske myndigheders intentioner at foreslå en omdefinering af den norske hvalfangst. Desuden har den norske fiskeriminister i et interview med det norske nyhedsbureau NTB omkring nytår udtalt, at man forventer, at den norske hvalfangst på længere sigt vil kunne øges.

Kan den norske regering på den baggrund oplyse, om Norge, som et af verdens rigeste, højest teknologisk udviklede lande, stadig har intentioner om at ligestille sin kommercielle hvalfangst med den fangst, der drives af urbefolkninger for på den måde at omgå IWCs besluttede stop for al kommerciel hvalfangst fra og med 1986?

København, den 8. februar 1985

Margrete Auken (SF)

Fråga

vid Nordiska rådets 33:e session angående förorening från titandioxidindustri

Til Norges regering

Den norsk/amerikanske titandioxidproducent, Kronos Titan (N. L. Industries), fik i 1974 Statens Forureningstilsyns (SFT) tilladelse til udledning af 47 000 tons svovlsyre/år, 42 000 tons jernsulfat/år, 7 300 tons magnesiumsulfat/år, 2 200 tons titandioxid/år, 3 640 tons ilmenitslam/år, og omkring 210 tons/år opløste tungmetaller, til Glomma-elvens estuarie, tæt ved den svenske grænse. I tilladelsen krævedes, at Kronos Titan inden 1983 skulle reducere udledningen af svovlsyre med 95 % og jernsulfat med 75 %, mens udledningen af tungmetaller skulle elimineres.

I 1978 kom der internationale aftaler på området, da EF vedtog et titandioxid-direktiv, og Pariskonventionen vedrørende landbaseret havforurening trådte i kraft. Et harmoniseringsprogram for stop for udledning og dumpning af affald fra titandioxid-industrien inden for EF er siden blevet forsøgt i det uendelige på grund af modstand fra den engelske regering, og Pariskommissionen er først i 1984 begyndt at interessere sig aktivt for denne forurening.

Uanset at der var bragt internationale retningslinjer til veje for landbaseret forurening gennem Pariskonventionen, og uanset at Statens Forureningstilsyn i 1979 konstaterede, at der var teknik tilgængelig, til at de krævede reduktioner kunne opnås i 1983, imødekom myndighederne virksomhedens ønske om udsættelse af rensningen.

I 1983 var svovlsyremængden reduceret med 9 % og jernsulfatmængden med 38 %. Samtidig konstateredes overskridelser af de tilladte slam-mængder med 40 % og de tilladte tungmetalmængder med 9–25 % i forhold til tilladelsen fra 1974. Statens Forureningstilsyn lovliggjorde i slutningen af 1984 forholdene ved at udstede en ny tilladelse til udledning af slam og tungmetalmængder, der svarer til produktionen. Fabrikken udleder derfor i dag mængder på over 80 % af niveauet i 1974, mens reduktionen på mindre end 20 % kun består af de mængder jernsulfat, det er lykkedes at sælge.

Tidligere miljøvernminister Wenche Froghn Sellæg har i Aftenposten, 6. maj 1982, i et indlæg til mig forklaret, at norsk industri må regne med at få stillet krav, der er fuldt på højde med de krav, der stilles ellers i Europa.

I Vesttyskland påbegyndes bygning af genanvendelses anlæg i fuld skala i år på Kronos Titans vesttyske søsterbedrift i Nordenham, der er 2,5 gange større end den norske bedrift. Dumpning af fast affald fra vesttysk industri stopper helt i år. Dumpningen fra hele den vesttyske industri stopper fuldstændigt i 1988–1989. Den hollandske regering har meddelt, at udledningen fra hollandsk industri stopper i 1988.

Det norske bidrag til det internationale arbejde for at nedbringe forureningen fra titandioxid-industrien har været en reservation over for EFs – meget brede – udkast til et harmoniseringsprogram.

Kronos Titan har meddelt SFT, at man kan rense i 1990–1995. Der er dog ingen tekniske årsager til, at den norske industri ikke skulle kunne stoppe forureningen senest samtidig med Vesttyskland og Holland. På denne baggrund stilles følgende spørgsmål:

Vil den norske regering følge den vesttyske og hollandske regering og stoppe forureningen fra norsk titandioxidindustri senest i 1989?

København, den 8. februar 1985

Margrete Auken (SF)

Fråga

vid Nordiska rådets 33:e session angående avfall från deponering av förorenat stenslam

Til Norges regering

I 1980 gav Statens Forureningstilsyn (SFT) det norsk/amerikanske titanmalmbrud, Titania A/S (N. L. Industries), tilladelse til at deponere 2,2 mill. tons forurennet stenslam på Dyngadypet, en forsækning i havbunden ud for det hidtidige deponeringsområde, Jøssingfjorden, der efter 20 års udledning er fyldt op fra gennemsnitligt 90 meters dybde til gennemsnitligt 20 meters dybde.

Tilladelsen blev anket af fiskeri- og miljøorganisationer og stillet i bero, mens en arbejdsgruppe, der var sammensat af industrien og miljømyndighederne, men uden deltagelse fra ankeparten, gennemgik forudsætningerne for udledningstilladelsen og alternativerne til en havbaseret løsning.

Arbejdsgruppen konkluderede i 1981, at det samfundsøkonomisk bedst kunne betale sig at udlede affaldet til det havbaserede deponeringsområde, forudsat de vigtige fiske- og gydepladser, Siragrunnen og Båen, ikke skades af udledningen.

I 1982 stadfæstede miljøverndepartementet SFTs tilladelse, under forudsætning af, at Siragrunnen og Båen ikke skades af udledningen. Dyngadypet blev afskrevet som fiskeplads for en ukendt årrække.

I begyndelsen af 1984 påbegyndtes udledningen til Dyngadypet. Efter omkring et halvt års udledning indløb talrige klager fra fiskere, der havde fået fangster og redskaber tilsølet af slam uden for Dyngadypet. Miljøverndepartementet og SFT reagerede ved at henvise til, at udledningstilladelsen forudsætter en vis belastning af områderne umiddelbart uden for Dyngadypet.

Fiskeridirektoratets Havforskningsinstitut i Bergen har i 1984 grundigt undersøgt forholdene i og omkring Dyngadypet. Rapporten er endnu ikke offentliggjort, men ifølge presseomtale regner instituttet med, at spredningen er omkring 10 gange større end beregnet og forudsat, og at omkring 120 000 tons forurennet slam vil føres uden for Dyngadypet.

På denne baggrund stiller jeg følgende spørgsmål:

Vil den norske regering trække udledningstilladelsen tilbage, hvis Havforskningsinstituttets rapport viser, at affaldet spredes til Si-ragrunnen eller Båen, og vil den norske regering informere Paris-kommissionen om erfaringerne fra udledningen?

København, den 8. februar 1985

Margrete Auken (SF)

Fråga

vid Nordiska rådets 33:e session angående översyn av regler för studiestöd till nordiska medborgare

Til Nordisk Ministerråd

Etter vedtak i Nordisk Ministerråd har det siden 1975–1976 vært felles regler for studiestøtte til nordiske borgere som studerer i et annet nordisk land enn hjemlandet.

Grunnprinsippet i regelverket er at den som studerer enten kan betraktes som gjestestudent, eller som innvandrер i studielandet. Studiestøtten utbetales så etter de regler som gjelder i hjemlandet. Den bevilgende myndighet i hjemlandet avgjør hvilken utdanning det skal betales støtte for. Studielandets studiestøtte kan gis bl. a. til den som har vært bosatt og arbeidet i studielandet sammenhengende i minst to år, og til den som er under 20 år og har fulgt med sine foreldre som har bosatt seg i studielandet.

I praksis har det imidlertid vist seg at kan være vanskelig å avgjøre hvilket land som skal påta seg ansvaret for å utbetale studiestøtten. I slike tilfeller kan tolkningen av de nåværende reglene i siste omgang ramme den enkelte student. Dette gjelder spesielt dersom en person kan betraktes både som gjestestudent og som innvandrер.

Som det fremgår av dette gjelder de nordiske reglene bare i de tilfeller en studerer i et annet nordisk land. Reglene gjelder altså ikke i de tilfeller nordiske borgere studerer i land utenom Norden. Også her har det, på grunn av uklare regler, oppstått vanskeligheter med utbetaling av studiestøtten.

Utifra ønsket om å få klare regler og å utvikle systemet med studiestøtte bør en få en samlet oversikt over det regelverk som finnes. I denne sammenheng bør en være spesielt oppmerksom på at mange av problemene kunne vært unngått, om en ved utbetaling av studiestøtte hadde tillempt prinsippet om at nordiske medborgere skal likestilles med borgerne i det land de besöker.

Med henvisning til det som er sagt ovenfor, stiller jeg følgende spørsmål til Ministerrådet:

Hvilke tiltak tenker ministerrådet å iverksette for å forbedre mulighetene for de nordiske borgere til å få studiestøtte og for å forbedre det felles regelverk som nå gjelder?

Oslo, 11. februar 1985

Gunvor Schnitler (H)

Fråga**vid Nordiska rådets 33:e session angående enhetligt uppträdande om värdland för Vinter-OS 1992***Till Nordiska ministerrådet*

Platsen för 1992 års Vinter OS är alltså en öppen fråga. Både Sverige och Norge har anmält sitt intresse för att få förekomma som värdnation för dessa spel.

Enligt min mening vore det olyckligt om två nordiska länder – som är små i internationella sammanhang – skulle ställas mot varandra när Olympiska kommittén skall fatta sitt beslut i oktober 1986. Mot denna bakgrund vill jag ställa följande fråga:

Är något initiativ att vänta från ministerrådet för att söka åstadkomma ett enhetligt uppträdande av de berörda nordiska länderna när det slutgiltiga beslutet skall fattas om värdland för Vinter OS 1992?

Stockholm den 8 februari 1985

Sture Palm (s)

Fråga**vid Nordiska rådets 33:e session angående förbättrade förhållanden för de genom trafikolyckor hjärnskadades ställning**

(Meddelandet om rek. nr 8/1984, se s. 2347)

Till Nordiska ministerrådet

Det är med förvåning vi i Nordiska rådet läser meddelandet om rekommendation nr 8/1984 som antogs av ett enigt Nordiskt råd. Av meddelandet framgår helt enkelt att ministerrådet inte har någon avsikt att för närvarande vidta några åtgärder med anledning av rekommendationen.

Detta svar på en av rådets rekommendationer är anmärkningsvärt. Det kan i och för sig vara riktigt att det inte är ändamålsenligt att skilja på hjärnskador genom trafikolyckor och av andra orsaker. Detta argument anfördes också av några av remissinstanserna. Social- och miljöutskottet fann dock skäl att förorda den undersökning som skisserats i medlemsförslaget. En utredning av de genom olyckor i trafiken hjärnskadade och deras möjligheter att klara sig i sin sociala miljö, arbetslivet och i sin livsmiljö skulle kunna bidra till ökade kunskaper om vilka åtgärder som borde vidtas, särskilt inom det rehabiliterande arbetet. Den övervägande delen av traumatiskt hjärnskadade var just trafikoffrer. En utredning borde ske i skyndsam ordning.

Bakom rekommendationen stod ett enhälligt Nordiskt råd. Rekommendationen var resultatet av ett utskottsbetänkande där synpunkter både för och emot medlemsförslaget hade vägts in.

Mot bakgrund av vad jag ovan anført får jag ställa följande fråga till ministerrådet:

Tänker ministerrådet överhuvudtaget företa sig något med anledning av rekommendation nr 8/1984 angående förbättrade förhållanden för de genom trafikolyckor hjärnskadades ställning?

Stockholm den 8 februari 1985

Arne Andersson (m)

Fråga

vid Nordiska rådets 33:e session angående upp- rätthållandet av finskspråkiga radiosändningar i Sveriges lokalradio

Till Sveriges regering

Enligt tidningsnotiser i Finland har ledningen för Sveriges lokalradio föreslagit att den andra av redaktörstjänsterna vid de 16 lokalradiostationer som haft finskspråkiga redaktörer dras in. Detta kraftiga ingrepp skulle innebära förkortad sändningstid och drabba populära sändningar. Förverkligandet skulle innebära att de finskspråkiga lyssnarna ytterligare skulle avskärmats från samhället. Utvecklingen är den motsatta till den som sker i Finland där de svenskspråkiga radio- och TV-sändningarna hela tiden byggs ut.

Lokalradios sparsamhetsåtgärder beror förutom på licensavgifterna även på det anslag som hittills kommit från statens budget. Den svenska regeringen tänker upphöra med sitt stöd via budgeten och ämnar också betunga licensavgifterna med att finansiera lokalradion. De inskränkningar som föreslås för de finskspråkiga redaktionerna är sålunda i sista hand inbesparingar i statens budget. Sådana sparåtgärder skulle rikta sig mot ett livsviktigt intresse för en stor arbetande och skattebetalande minoritet. Detta är dessutom ett område som bäst underlättar minoritetens sociala och kulturella anpassning till livet på boningsorten.

Med hänvisning till det ovan sagda vill jag ställa följande fråga till den svenska regeringen:

Vilka åtgärder ämnar den svenska regeringen vidtaga för att upprätthålla den nuvarande verksamheten med finskspråkiga radiosändningar i Sveriges lokalradio?

Helsingfors den 11 februari 1985

Paavo Lipponen (Sdp)

Fråga

vid Nordiska rådets 33:e session angående en uppföljning av verksamhetsprogrammet för slutkonferensen under FN:s kvinnodecennium

Till Nordiska ministerrådet

Slutkonferensen för det av FN förklarade kvinnodecenniet äger rum i Nairobi 15–26.7.1985. Decenniets teman är jämställdhet, utveckling och fred. Syftet med konferensen är att kritiskt bedöma utvecklingen hittills och förverkligandet av decenniets syftemål samt att komma överens om verksamhetsstrategier, som sträcker sig ända till år 2000.

Slutkonferensen är endast en milstolpe för en bedömning av det hittills utförda arbetet och för en utvärdering av en fortsättning på detta arbete. De för konferensen i olika länder utarbetade utredningarna och rapporterna visar, att en del av de ärenden, som är viktiga för kvinnorna och deras ställning har gått framåt under decenniet. Å andra sidan kan man klart se, att till exempel inom jordbruket har utvecklingen gått förbi kvinnorna. En världsomfattande undersökning visar tydligt, att man i många ärenden har stampat på stället eller till och med gått tillbaka bl. a. på grund av den ekonomiska depressionen.

Vid godkännandet av en strategi för kvinnornas framtid är det centralt, att den innehåller en kvinnosynvinkel på utvecklingen. Slutdokumentet om kvinnodecenniet kan inte utarbetas så, att kvinnornas behov och synpunkter skulle förbigås.

Genom att verksamhetsprogrammet godkänns kan man komma högst halvvägs när det gäller att framföra ärenden. Först dokumentets genomförande i olika länder medför verkliga reformer och förbättringar i kvinnans ställning. Därför är det ytterst viktigt att bedöma hur den strategi som skall accepteras i Nairobi, förverkligas efter det att kvinnodecenniet har utgått. En uppföljning av förverkligandet kunde ske i FN:s regi exempelvis genom att man avkräver medlemsländernas rapporter om varje femårsperiod och genom att man på grundval av de insamlade kunskaperna bedömer utvecklingen.

De nordiska länderna har bl. a. inom Nordiska rådet förberett sig gemensamt för konferensen i Nairobi. Ett gemensamt uppträdande i konferensen är naturligt och därav har man erfarenheter redan vid tidigare kvinnokon-

ferenser. De nordiska länderna kunde ge en betydande insats för att kvinnodecenniet blir lyckat genom att de vid slutkonferensen gör ett förslag om en uppföljning och bedömning av verksamhetsprogrammet inom FN.

Med hänvisning till ovanstående ställer jag till ministerrådet följande fråga:

Vilka åtgärder avser Nordiska ministerrådet vidta för att inom FN anordna en uppföljning av verksamhetsprogrammet för FN:s kvinnodecenniums slutkonferens?

Helsingfors den 8 februari 1985

Tuulikki Petäjaniemi (Kok)

Fråga**vid Nordiska rådets 33:e session angående intensifierad bekämpning av narkotikamissbruket i Norden***Till Nordiska ministerrådet*

Vid Nordiska rådets 30:e session i Helsingfors år 1982 antogs med överväldigande majoritet en rekommendation om effektivare insatser mot narkotikamissbruket i Norden. Men 64 röster mot 8 hemställde Nordiska rådet att ministerrådet aktivt skulle arbeta för att i de nordiska länderna ej acceptera något som helst bruk av narkotika som inte är medicinskt betingat, att samarbetet mellan tull och polis i de nordiska länderna förbättrades samt att en enhetlig rättstillämpning eftersträvas i Norden.

Den i ministerrådsförslagsform framlagda nordiska handlingsplanen mot narkotika kan enligt min uppfattning knappast ses som ett svar på de utomordentligt konkreta åtgärdsförslag som den år 1982 antagna rådsrekommendationen ställde. Vilka konkreta åtgärder har de nordiska regeringarna samfällt vidtagit?

Uppgifter i höstas i den danska Berlingske Tidende tyder på att rättstillämpningen i Norden på narkotikaområdet inte förenhetligats. I Danmark tillåtes t. ex. innehav av upp till två kilo hasch utan att domstolarna utdömer fängelsestraff. Enligt samma tidning kan innehav av ett kilo hasch i Norge ge ett års fängelse. I Danmark däremot, betraktas förseelsen som ringa, och leder om det är en förstagångsförbrytelse till blott ett par månaders fängelse. Kan det kallas enhetlig rättstillämpning?

Också samarbetet mellan polisen i de nordiska länderna i narkotikabekämpande syfte synes ha trappats ned. De svenska polismän s. k. narkotikasambandsmän som varit stationerade i Köpenhamn har dragits in. Likaså har den danska polisens narkotikaspaning i Helsingör minskats.

Helhetsintrycket blir inte att ökade utan snarast minskade ansträngningar gjorts för att komma till rätta med narkotikamissbruket i Norden från regeringens sida.

Under hänvisning till vad som anförts ber jag att få ställa följande frågor till Nordiska ministerrådet:

1. Vilka åtgärder har ministerrådet vidtagit för att åstadkomma en enhetlig rättstillämpning i de nordiska länderna vad gäller innehav av narkotika?

2. Anser ministerrådet att samarbetet mellan tull- och polismyndigheterna i Norden intensifierats på det sätt som efterlysts i rekommendation nr 14/1982.

Stockholm den 8 februari 1985

Rune Gustavsson (c)

Fråga

vid Nordiska rådets 33:e session angående ungdomsrabatt för tågresor i Norden

Til Nordisk Ministerråd

Som bekendt er året 1985 af De Forenede Nationer proklameret som internationalt ungdomsår, og Nordisk Råd gennemfører i 1984 og 1985 en særlig ungdomskampagne. Bl. a. på baggrund heraf har Nordisk Råds præsidium foranlediget af en udtalelse fra rådets trafikudvalg rettet en henvendelse til ministerrådet om iværksættelse af en nordisk ungdomsrabat.

I denne anledning stiller jeg følgende spørgsmål til Nordisk Ministerråd:

Har ministerrådet besluttet at tage skridt til gennemførelse af et ungdomsrejserabatkort for togrejser med virkning fra sommeren 1985 for derigennem at bidrage til øget forståelse for det nordiske samarbejde?

København, den 15. februar 1985

Dorte Bennedsen (S)

Fråga**vid Nordiska rådets 33:e session angående
nordiskt industriellt samarbete**

Till Norges regering

Norsk Data och Ericsson Information Systems A/S har ingått ett samarbete för att bli i stånd till att leverera dataterminal och dylikt för en modernisering av det norska postverket.

Vilket värde i dag och för framtiden ser Norges regering i att samarbete mellan företag i våra nordiska länder blir framgångsrikt?

Reykjavík den 6 mars 1985

Arne Gadd (s)

Fråga**vid Nordiska rådets 33:e session angående deponering av mikroorganismer i samband med patentärenden***Till Nordiska ministerrådet*

Genom en överenskommelse i Budapest år 1977 har man gjort det möjligt att deponera mikroorganismer i samband med patentärenden. Enligt överenskommelsen erkänns sådana depositioner internationellt.

Arbetet på den lagstiftning som behövs för att genomföra Budapestkonventionen har antingen bringats till sitt slut eller pågår i de olika länderna. Arbetet innebär att patentlagarna ändras. Ändringen är framför allt av betydelse för innovationer i allt som gäller läkemedel. För att ändringen skall få största möjliga verkan borde man skapa en möjlighet att deponera mikroorganismer i Norden. Därför borde en gemensam nordisk institution för deposition av sådana mikroorganismer tillskapas.

Vilka åtgärder ämnar de nordiska regeringarna vidta för att bygga ut samarbetet på patentlagstiftningens område så att Norden skulle få en institution för deposition av mikroorganismer i samband med patentärenden?

Reykjavík den 4 mars 1985

Tuulikki Petäjaniemi (Kok)

Fråga

vid Nordiska rådets 33:e session angående fortsatt resultatrik fortbildningsverksamhet

Till Nordiska ministerrådet

Med stöd av samnordiska medel har det under en lång rad år arrangerats fortbildningskurser inom fack där den samnordiska gemenskapen har motiverat det. Kursens ämnesområde har varit sådant, att den har främjat nordiskt kultursamarbete och gett speciellt lärarna samt de blivande idkarna inom nordisk historisk metodlära, etnologi, arkeologi, samhällsvetenskap, journalistik och idrott, färdigheter och nordiskt synsätt.

Speciellt för representanter för historisk metodlära, etnologi, arkeologi och journalistik har dessa kurser varit ytterst viktiga och utgjort en särskild del av den kompetens som kan uppnås i Norden. Här är det således fråga om det nordiska samarbetets fundamentala verksamhetsformer. Erfarenheterna av detta fortbildningsarbete har också varit synnerligen positiva.

Det kan som exempel nämnas, att samnordiska kurser i historisk metodlära har arrangerats under många år från 1981 och finansierats över kulturbudgeten i syfte att skapa ett debattforum för teoretiska och metodiska frågor inom historievetenskapen samt att samnordiska journalistseminarier har arrangerats ända sedan år 1965 och i sin nuvarande institutionaliserade form vartannat år sedan Rektorskommittén för de nordiska journalisthögskolorna officiellt grundades år 1972 och påtog sig de praktiska arrangemangen och utvärderingen av kurserna.

Det är självklart, att de lärare och studerande som bereds möjlighet att delta i dessa i regel vartannat år återkommande fortbildningskurser därefter för de nya rönen vidare. T. ex. för journalistundervisningens del är detta viktigt i ett läge som i dag, då massmediesituationen utvecklas mycket snabbt.

Det oaktat har i Nordiska ministerrådets budgetförslag för 1986 begärda anslag för dessa båda samnordiska utbildningsverksamheter helt och hållet strukits.

Planeringen för båda dessa kurser är i full gång. Det skulle vara synnerligen olyckligt att nu plötsligt avbryta den, även om det skedde med hänvisning till ministerrådets budgettal för 1986, där ökningen av kulturbudgeten enligt uppgift har stannat vid 5,8 procent, medan budgetökningen i snitt är 17,8 procent. I totalökningen på kulturbudgeten ingår även anslaget för

den ekonomiska handlingsplanen. Den egentliga realltillväxten i kulturbudgeten är endast 2,7%

Med hänvisning till § 15 i Nordiska rådets arbetsordning vill jag ställa följande fråga:

Vilka åtgärder ämnar Nordiska ministerrådet vidta för att undvika, att en önskvärd och resultatrik samnordisk fortbildningsverksamhet för studerande och lärare i bl. a. historisk metodik, etnologi, arkeologi och samhällsvetenskap samt journalistik stryps på grund av en ur kulturell synvinkel illa uppbyggd budget?

Reykjavík den 4 mars 1985

Marjatta Väänänen (K)

Fråga

vid Nordiska rådets 33:e session angående regional nordisk informationsverksamhet

Till Nordiska ministerrådet

De regionala nordiska informationskontoren som verkat sedan år 1981 på försök fram t. o. m. år 1984 fick förlängd finansiering t. o. m. den 30 juni 1985.

Nordiska rådets kulturutskott har i sin nya behandling av medlemsförslaget (A 660/k) tillstyrkt nordisk delfinansiering under ytterligare en övergångsperiod åren 1985–1987. Detta helt i riktning med majoritetsuppfattningen på sessionen i Stockholm senaste år.

Kulturutskottet föreslår vidare att den nordiska delfinansieringen skall läggas på Nordiska ministerrådets allmänna budget. Problemet är sannolikt att detta inte finns beaktat i ministerrådets budget för varken år 1985 eller 1986.

Detta kan lätt innebära att pengar ej fås fram för den nordiska delfinansieringen eftersom ingen tycks ta ansvar för att frågan löses.

Problemet är att den nordiska delfinansieringen upphör den 30 juni 1985. Det finns möjlighet att regionalt/lokalt ta över Nordiska ministerrådets finansieringsandel. Därför är det viktigt att Nordiska ministerrådet löser frågan snabbt så att det ej uppstår något interregnum med ty åtföljande nedläggning av något kontor.

Med anledning av ovanstående ställer jag följande fråga:

Hur ämnar Nordiska ministerrådet och dess sekretariat för sin del bidra till att trygga de regionala nordiska informationskontorens verksamhet så att ej något avbrott uppstår efter den 30 juni 1985?

Reykjavík den 5 mars 1985

Esko Aho (K)

Fråga

vid Nordiska rådets 33:e session angående Nordiska rådets litteraturpris och i anslutning till detta de fördelar de författare har som skriver på danska, norska eller svenska

Til Nordisk Ministerråd

På det islandske Alting er blevet forelagt et forslag til altingsbeslutning om dette spørgsmål, hvorved den islandske regering opfordres til at gøre en indsats for, at de regler, der gælder om tildelingen av Nordisk Råds litteraturpris, ændres således at islandske forfattere og digtere kan nyde samme rettigheder som andre nordiske forfattere på dette forum.

I nævnte forslag, som er fremsat af altingsmand Halldór Blöndal og flere andre altingsmedlemmer, hedder det bl. a.:

”Nordisk Råds litteraturpris tildeles en gang om året, og hvert af landene skal indstille to litterære værker på de sprog, der tales i Danmark, Norge eller Sverige. Finland indtager den særstilling, at landet har to rigsmål, svensk og finsk, mange finner behersker begge sprog lige godt, og landet har da også en rig litterær tradition bag sig. På Færøerne skriver man endnu på såvel dansk som færøsk. Af disse grunde kan finske eller færøske forfattere uden vanskeligheder lade deres værker oversættes til svensk eller dansk og rette og udbedre oversættelserne i det omfang, det gøres nödig.

For os islændinge er forholdet et andet. Dansk har aldrig slået rødder her, og der er intet der tilkendegiver, at vi er mere fortrolige med dette sprog end for eksempel engelsk, fransk eller tysk, om vi så også har delt konge med danskerne i flere århundreder.”

Fra islandsk side vil vi erindre om, at det islandske sprog, sådan som det endnu tales, gemmer de nordiske folks ældste litterære værker i poesi og prosa. Alle de nordiske nationer burde derfor sætte en ære i, at islandsk ligestilles med de andre nordiske sprog ved tildelingen af Nordisk Råds litteraturpris. Befolkningstallet bör ikke være relevant i denne sammenhæng.

En forfatters særkende svækkes uvægerligt eller går endog tabt ved, at en anden person oversætter hans værker, om end der findes eksempler på det modsatte, at et litterært værk vinder ved at blive oversat. I det oprinde-

lige forslag til litteraturprisen tales der ikke om at prisbelønne oversættelser, men værker på originalsproget.

Ville det ikke være muligt at komme til enighed om, at det tillades at indsende litterære værker til bedømmelse på islandsk, eller alternativt på engelsk, fransk eller tysk, på lige fod med værker på dansk, norsk eller svensk?

Reykjavík, den 6 mars 1985

Árni Johnsen (Sj)

Fråga

vid Nordiska rådets 33:e session angående betalning av kostnader för behandling av alkoholister

Till Nordiska ministerrådet

I Island har goda resultat uppnåtts när det gäller behandling av alkoholister och narkomaner. Det är en förening i Island som kallas Intresseföreningen för lösning av alkoholproblem (SÁÁ) som står för behandlingen. Föreningen har 9000 medlemmar och driver 3 behandlingsinstitutioner som kan ta hand om 2000 patienter årligen. SÁÁ började sin verksamhet för 8 år sedan och vid årsskiftet 1984/1985 hade 7000 patienter undergått behandling. Behandlingstekniken bygger på ett samarbete mellan läkare och före detta alkoholister och den baseras delvis på AA:s (Anonyma alkoholisters) ideologi och erfarenheter.

Kostnader för behandlingen vid SÁÁ:s behandlingsinstitutioner betalas i Island av Almannatryggingar (Folkförsäkringen) på samma sätt som kostnader för sjukhusvistelse.

Det föreligger bevis på att alkoholism kan botas vilket framgår av SÁÁ:s rapport om att 60% av de alkoholister och narkomaner som undergått behandling har botats.

Nyligen har ett nytt behandlingscentrum byggts där nordbor bereds möjlighet att undergå behandling för alkoholism och narkomani. I detta behandlingscentrum används skandinaviska språk vid behandlingen. Avsikten är att patienter som undergått behandling kan ta med sig erfarenheter till sina respektive hemländer och att de sedan kan bilda motsvarande behandlingsinstitution där. Vidare erbjuds utbildning av arbetskraft vid institutionen. Färöiska patienter har redan utnyttjat detta erbjudande och den färöiska försäkringskassan kommer att betala den kostnad som uppstår vid behandling av färöiska alkoholpatienter vid behandlingsinstitutionen.

Under hänvisning till 15:e artikeln i Nordiska rådets arbetsordning skulle jag vilja ställa följande fråga:

Hur ställer sig ministerrådet till att andra nordiska länders försäkringskassor betalar kostnaden för behandlingen av alkoholister och narkomaner vid ett isländskt behandlingscentrum?

Reykjavík den 7 mars 1985

Stefán Benediktsson (Bj)

Rapport från Nordiska rådets presidium

I överensstämmelse med § 22 i Nordiska rådets arbetsordning överlämnas härmed en verksamhetsberättelse från Nordiska rådets presidium till plenarförsamlingen vid Nordiska rådets 33:e session. Rapporten omfattar verksamheten sedan Nordiska rådets 32:a session.

Stockholm i januari 1985

För Nordiska rådets presidium

Karin Söder

President

Ilkka-Christian Björklund

Presidiesekreterare

Innehållsförteckning

1. Inför Nordiska rådets 33:e session	2431
1.1. Dialog med ministerrådet om nordiska handlingsprogram ...	2431
1.2. Oro för ytterligare dröjsmål i TV-samarbetet	2432
1.3. Effektivare arbetsformer och ökat parlamentarikerinflytande	2433
1.4. Växande intresse för internationella kontakter	2433
1.5. Nya inslag i den nordiska idédebatten	2434
2. Plenarförsamlingen	2435
2.1. Rådets möten och rådets medlemmar	2435
2.2. Rekommendationer och yttranden vid 32:a sessionen	2435
2.3. Rådets ärenden inför 33:e sessionen	2438
2.4. Förberedelser inför 33:e sessionen	2439
3. Presidiet	2442
3.1. Presidiets sammansättning och möten	2442
3.2. Presidiets tvärfackliga arbetsgrupp	2442
3.3. Presidiets beslut angående sakområdenas fördelning	2442

4.	Utskotten och budgetkommittén	2443
4.1.	Juridiska utskottet	2443
4.2.	Kulturutskottet	2444
4.3.	Social- och miljöutskottet	2448
4.4.	Trafikutskottet	2450
4.5.	Økonomisk utvalg	2452
4.6.	Budgetkommittén	2455
5.	Kontakt- och seminarieverksamhet	2456
5.1.	Kontakter med regeringarna och med organisationer m. m. . .	2456
5.2.	Seminarier	2458
5.3.	Ungdomens Nordiska Råd 1984 och 1985	2458
6.	Informations- och publikationsverksamheten	2459
6.1.	Informationsverksamheten	2459
6.2.	Utredningar och arbetsgrupper	2461
6.3.	Publikationsverksamheten	2461
7.	Sekretariatsorganisation och budget	2463
7.1.	Presidiesekretariatet och utskottssekretariaten	2463
7.2.	Sekreterarkollegiet	2464
7.3.	Rådets budget	2465
8.	Delegationerna	2466
8.1.	Danmarks riges delegation	2466
8.2.	Grønlands delegation	2468
8.3.	Finlands delegation	2469
8.4.	Ålands delegation	2472
8.5.	Islands delegation	2475
8.6.	Norges delegasjon	2477
8.7.	Sveriges delegation	2479
9.	Partigrupperna	2482
9.1.	Den konservativa gruppen	2482
9.2.	Mittengruppen	2482
9.3.	Den socialdemokratiska gruppen	2484
9.4.	Den vänstersocialistiska och kommunistiska gruppen	2485
9.5.	Sekretariatskontakter	2486
10.	Särskilda verksamhetsformer	2486
10.1.	Nordiska kulturfonden	2486
10.2.	Nordiska investeringsbanken	2487
10.3.	Nordiska rådets litteraturpris	2487
10.4.	Nordiska rådets musikpris	2488
10.5.	Nordiska rådets journaliststipendier	2489

Bilagor

1.	Nordiska rådets sammansättning; delegationerna och partierna representerade i rådet	2491
2.	Utskottens och kommittéernas sammansättning och möten .	2495
3.	Presidiesekretariatets budget för 1985 och 1986 samt förteckning över befattningar vid Nordiska rådets presidiesekretariat	2502
4.	Förteckning över särskilda skrivelser till Nordiska ministerrådet och de nordiska ländernas regeringar	2503
5.	NU-serien och NORD-publikationerna 1984	2504
6.	Förteckning över aktuellt informationsmaterial	2508

1. Inför Nordiska rådets 33:e session*1.1. Dialog med ministerrådet om nordiska handlingsprogram*

Parlamentarikernas kraftfulla engagemang för samnordiska lösningar på aktuella samhällspolitiska problem har under tiden efter 32:a sessionen satt sin prägel på växelspelet med regeringssidan.

Nordiska rådets initiativtagande, pådrivande och kontrollerande funktioner har på ett verkningfullt sätt kommit till uttryck i en intensiv dialog med ministerrådet om utformningen av centrala nordiska handlingsprogram. Ett exempel på detta är handlingsplanen på datateknologiområdet (rek. 2/1984/e) som antogs i april 1984 efter hård påtryckning från Nordiska rådets organ.

Dialogen mellan presidiet och samarbetsministrarna samt mellan rådets utskott och fackministrarna har likaså varit betydelsefull exempelvis när det gäller revideringen av samarbetsprogrammet på arbetsmarknadsområdet (B 56/s) och utarbetandet av ett förslag till handlingsprogram på jord- och skogsbruksområdet (B 54/e).

Huvudintresset under verksamhetsåret kan dock sägas ha riktats på förslaget till handlingsplan för ekonomisk utveckling och full sysselsättning (B 59/e), som efter flera förhandlingsomgångar och med betydliga förseningar överlämnats till rådet i slutet av januari 1985. Upprinnelsen till denna plan var en rådsrekommendation (rek. 28/1983) som kom till stånd genom initiativ från tre av rådets fyra partigrupper. Därmed demonstrerade rådets politiska huvudgrupperingar såväl sina olika utgångspunkter som sin förmåga att samla sig till en gemensam parlamentarikeraktion över parti- och nationsgränser för att råda bot på arbetslösheten och övriga ekonomiska krisföreteelser genom samnordiska åtgärder.

När Nordiska rådet vid 32:a sessionen enhälligt förkastade det då framlagda ministerrådsförslaget och krävde ett nytt (rek. 1/1984/e), var det också en påminnelse om att Nordiska rådets medlemmar vill slå vakt om det pragmatiska och resultatintriktade. Övergripande handlingsprogram på olika samarbetsområden skall ange principiella riktlinjer men även innehåll-

la förslag till konkreta åtgärder. Innehållslösa resolutioner, som alltför ofta utmärker arbetet i internationella organisationer, har varit och skall förbli främmande för nordiskt samarbete.

Handlingsprogrammets verkställighet står och faller med de medel som ministerrådet och regeringarna är beredda att anvisa för ändamålet. En tryggad finansiering är därför ett grundvillkor för att de nordiska handlingsprogrammen inte urartar till tom fraseologi. Eftersom gemensamma satsningar i allmänhet innebär betydande rationaliseringsvinster och därigenom inbesparingar på de nationella budgeterna, har det nordiska samarbetet därigenom också ett egenvärde för de enskilda länderna.

1.2. Oro för ytterligare dröjsmål i TV-samarbetet

Etermediernas betydelse för den nordiska kulturgemenskapen har fortsatt att vara ett centralt diskussionsämne både nationellt och inom Nordiska rådets organ. Nordiska rådet har under årens lopp antagit ett flertal rekommendationer angående TV-samarbetet, den första redan för trettio år sedan. Den äldsta i kraft varande rekommendationen är från år 1971.

Debatten har efter Nordsat-rekommendationen (rek. 15/1973/k) i mer än ett decennium kommit att påverkas av satellitteknikens snabba utveckling. Trots att Nordsat-planen efter flera omfattande utredningar och ett antal seminarier och konferenser avfördes från dagordningen 1981–1982, har tanken på en gemensam TV-satellit fortsatt att inta en framträdande plats i den kulturpolitiska debatten i rådet.

Vid 32:a sessionen uttalade ministerrådet i ett tilläggsmeddelande om rekommendation 3/1821/k förhoppningen, att de program- och innehållsmässiga frågorna kring ett framtida radio- och TV-samarbete skulle bli föremål för en bred nationell och nordisk debatt. Under verksamhetsåret har såväl rådspresidiet som kulturutskottet upprepade gånger understrukt att denna debatt – som berikats ytterligare med ett nytt, omfattande utredningsarbete som slutförts under sommaren 1984 – borde ha kunnat slutföras under hösten 1984 för att därmed ge 33:e sessionen underlag för att fatta nödvändiga beslut.

De aktuella planerna har varit inriktade på en stegvis uppbyggnad av TV-samarbetet med utnyttjande av Tele-X-satelliten som möjlig inledningsfas. Då det i början av december 1984 stod klart, att de förhandlingar som inletts mellan regeringarna i mitten av november inte skulle kunna utmytna i ett utlovat ministerrådsförslag, fann Nordiska rådets presidium, på förslag av kulturutskottet, det nödvändigt att vid sitt årliga möte med statsministrarna den 13.12 1984 starkt vädja om deras insats för att säkra en framgångsrik lösning av TV-frågan. Presidiet gav uttryck för sin starka oro för den minskade trovärdighet för hela det nordiska samarbetet som upprepade misslyckanden på detta område skulle kunna komma att innebära.

1.3. Effektivare arbetsformer och ökat parlamentarikerinflytande

32:a sessionen gav sitt principiella stöd till Benkow-kommitténs förslag att effektivisera det nordiska samarbetets organisation och arbetsformer (Rapport avgitt av Komiteen för vurdering av arbetsformene i nordisk samarbete, NU 1983: 9). Rådets presidium och samsarbetsministrarna har utgående från sessionsbesluten därefter, gemensamt och var för sig, utarbetat sina förslag till reviderade arbetsformer (A 692/j och B 55/j).

Presidiet strävar i sitt medlemsförslag efter att göra rådsarbetet mer effektivt. Samtidigt vill presidiet öka det faktiska parlamentariska inflytandet i beslutsprocessen. Detta gäller såväl parlamentarikersidans förhållande till ministerrådet som de förtroendevalds styrning och kontroll av sekretariatsorganisationen.

Presidiet har särskilt beaktat de senaste årens utveckling mot ett närmare partipolitiskt samarbete i rådet genom att föreslå förbättrade arbetsvillkor för de fyra partigrupperna och deras medarbetare. Dessa arbetsvillkor kommer även att behandlas vid 33:e sessionen i samband med ett medlemsförslag om ekonomiskt stöd till partigruppernas verksamhet (A689/j).

Benkow-kommittén ville ge presidiet en aktivare roll som ledande och koordinerande organ i rådsarbetet. Detta har i presidieförslaget ytterligare förstärkts genom att inom rådet påyrka en utökning av antalet presidie-medlemmar från fem till tio. Därmed skulle presidiet genom sin sammansättning kunna återspegla de partipolitiska styrkeförhållandena inom rådet.

Ju mer det officiella nordiska samarbetet har utvecklats från enstaka sporadiska initiativ till en målmedveten och långsiktig verksamhet som inbegriper de flesta samhällsområden, desto viktigare styrinstrument har de samnordiska budgeterna blivit. Därför är det naturligt att det parlamentariska inflytandet över budgetprocessen ägnats särskild uppmärksamhet under de allra senaste åren. Förslaget att ombilda budgetkommittén till ett fast utskott med utökad sammansättning och befogenhet får sin förklaring mot denna bakgrund.

Genom de förslag som nu presenteras har 33:e sessionen förutsättningar att slutföra de senaste årens omfattande översyn av den centrala samsarbetsapparaten. Härefter torde den återstående uppgiften i detta sammanhang vara att förbättra beredningen och uppföljningen av nordiska ärenden på nationellt plan.

1.4 Växande intresse för internationella kontakter

På senare tid har Nordiska rådet visat ett ökande intresse för en samordning av de nordiska ländernas uppträdande i relevanta frågor i internationella fora. Debatten vid 31:a sessionen spelade t. ex. en avgörande roll för att möjliggöra en samlad nordisk hållning vid OECD:s ministermöte i maj 1983.

Behovet av gemensamt internationellt agerande även i andra sammanhang har fortsatt att röna ett starkt intresse inom rådet även under det gångna verksamhetsåret. Det mest uppmärksammade beslutet har härvid varit den begäran om en minskning av gränsöverskridande luftföreningar som statsministrarna överlämnade i december 1984 till Storbritanniens regering med stöd från medlemmarna av Nordiska rådets presidium.

Mindre uppmärksammas, men med tanke på rådets agerande i framtiden möjligen mera betydelsefull, torde vara den diskussion som förts inom rådets utskott om hur rådet bättre skulle kunna bevaka de nordiska ländernas handlande i internationella organisationer speciellt i sådana frågor som även är aktuella i rådet. Kulturutskottet har exempelvis därför önskat få en närmare redogörelse för hur de nordiska ländernas samverkan inom UNESCO fungerar och vilka frågor länderna samarbetar kring.

Social- och miljöutskottet har för sin del genom deltagande vid en förberedande nordisk konferens i maj 1984 konstaterat behovet av att delta i debatten om och utformningen av en nordisk strategi inför FN:s kvinno-konferens 1985 i Nairobi

Den anknytning som arbetet inom Nordiska rådet kan ha till aktiviteter inom internationella organisationer, illustreras av att de nordiska delegationerna vid Internationella arbetskonferensens 70:e möte i Genève i juni 1984 fört fram frågan om en internationell konvention om arbetstider, med utgångspunkt i bl. a. en rekommendation från Nordiska rådet (rek. 12/1978/s). Rådet självt har dock redan avskrivit denna rekommendation vid 30:e sessionen 1982, vilket kan tolkas som resultatet av en bristande bevakning av frågans framskridande inom internationella arbetsorganisationen ILO.

Särskilt ekonomiska utskottet har kunnat dra nytta av lämpliga kontakter med relevanta internationella organisationer. Sålunda har utskottet bl. a. under tre år i följd till sina februarimöten inför sessionen inbjudit experter från vissa ekonomiska samsamarbetsorganisationer (1983: OECD, 1984: EFTA och EG, 1985:IMF).

1.5 Nya inslag i den nordiska idédebatten

Inför deltagarna vid ett seminarium om nordiska framtidsfrågor i Kalmar i juli 1984 framhöll rådspresidenten Karin Söder:

”Det nordiska samarbetet försiggår inte enbart på det officiella planet. Minst lika viktig är den nära samverkan över de nordiska nationsgränserna som utvecklats mellan intresseorganisationer, företag eller föreningar. Att de stora fackliga organisationerna gått samman och bildat Nordens fackliga samorganisation, NFS, ger stor tyngd och styrka. Med den starka inriktning på ekonomiska frågor som det nordiska samarbetet på gott och ont nu fått i den ekonomiska krisens spår krävs en slagkraftig och väl sammanhållen nordisk motpart till NFS på arbetsgivar- och industriförbundssidan. På ett mera idéellt plan utför Föreningen Norden en viktig uppgift”.

Nordiska rådets presidium har med tillfredsställelse noterat det ökade intresse som även nya kretsar – alltifrån de sk. alternativrörelserna till

etablerade representanter för näringslivet – börjat visa för det nordiska samarbetet och dess framtida utveckling.

Presidiet vill tolka detta som en välkommen vitalisering av den nordiska idédebatten. Såväl föreningslivet som intresseorganisationer och fristående arbets- och aktionsgrupper har här en naturlig pådrivarroll att spela. Denna kan komma att utgöra ett viktigt stöd för de folkvalda politikerna som genom Nordiska rådet och ministerrådet samt genom sina riksdagar och regeringar har det yttersta parlamentariska ansvaret för det officiella samarbetets utveckling och framgång.

2. Plenarförsamlingen

2.1. Rådets möten och rådets medlemmar

Nordiska rådets 32:a session hölls i Stockholm den 27 februari till den 2 mars 1984. Rådets 33:e session kommer att hållas i Reykjavik den 4–8 mars 1985.

Plenarförsamlingen består av valda medlemmar och regeringsrepresentanter. Vid 32:a sessionen deltog 68 regerings-, landstyre- och landskapsstyrelserepresentanter. Antalet valda medlemmar är 87 och väljs enligt följande:

<i>Danmark:</i>		<i>Färöarna:</i>		<i>Grönland:</i>	
Folketinget	16	Lagtinget	2	Landstinget	2
<i>Finland:</i>		<i>Åland:</i>		<i>Island:</i>	
Riksdagen	18	Landstinget	2	Altinget	7
<i>Norge:</i>		<i>Sverige:</i>			
Stortinget	20	Riksdagen	20		

Ändringarna i Helsingforsavtalet och rådets arbetsordning, som trädde i kraft den 28 januari 1984, medförde att antalet valda medlemmar i rådet vid förra sessionen utökades från 78 till 87 och att en grönländsk delegation för första gången deltog i arbetet.

2.2. Rekommendationer och yttranden vid 32:a sessionen

Med stöd av tidigare fattat principbeslut vid möte mellan de nordiska statsministrarna, Nordiska rådets presidium och Nordiska ministerrådet (samarbetsministrarna) har beslutats att Nordiska ministerrådet skall svara för behandlingen av nedanstående rekommendationer.

Nr 1. Handlingsplan för ekonomisk utveckling och full sysselsättning

Nr 2. Handlingsplan på datateknologiområdet

Nr 3. En friare kapitalmarknad

Nr 4. Nordiska mjuka projektinvesteringsslån

- Nr 5. Vidareutveckling av Nordiska investeringsbankens regional-låneordning*
- Nr 6. Nordkalottsamarbetet*
- Nr 7. Kontroll av nordiska projekt*
- Nr 8. Förbättrade förhållanden för de genom trafikolyckor hjärnskaddades ställning*
- Nr 9. Handlingsprogram mot narkotika*
- Nr 10. Beräkning av naturresurser*
- Nr 11. Förstärkt socialmedicinsk insats*
- Nr 12. Handlingsprogram för läkemedelsregistrering*
- Nr 13. Samarbetsprogram för arbetsmiljöområdet*
- Nr 14. Reviderad överenskommelse om förmåner vid arbetslöshet*
- Nr 15. Arbetsformerna i det nordiska samarbetet*
- Nr 16. Reviderat samarbetsprogram på konsumentområdet*
- Nr 17. Genomförande av forsknings-, utrednings- och upplysningsarbete inom gällande lagar rörande homosexuella*
- Nr 18. Samarbete inom FN och andra internationella organ rörande homosexuellas mänskliga rättigheter*
- Nr 19. Ökad harmonisering av transportpolitiken i Norden*
- Nr 20. Samarbete rörande turistguider*
- Nr 21. Reklamen i de elektroniska massmedierna*
- Nr 22. Stöd till nordiskt utställningsutbyte*
- Nr 23. Vidareutbildning av lärare i Montessori-pedagogik*
- Nr 24. Ökat stöd till idrottsutbyte*

Rådet antog ett yttrande av budgetkommittén i anledning av Nordiska ministerrådets allmänna budget och kulturbudget 1985 (C 2) och fem yttranden på förslag av utskotten i anledning av Nordiska ministerrådets berättelse (C 1).

I yttrande 1 – budgetkommittén – föreslås en höjning av budgeten på det allmänna området med 7 350 000 NOK och att höja kulturbudgeten för 1985 1 900 000 DKK.

I yttrande 2 – ekonomiska utskottet – hemställs att Nordiska ministerrådet till nästa session framlägger ett förslag till handlingsprogram för Norden som hemmamarknad,

stärker det nordiska exportsamarbetet,

föreslår åtgärder för en offensiv satsning på kapital- och teknikintensiva branscher,

stärker FOU-verksamheten för att främja industriellt samarbete,

intensifierar arbetet för att stärka energi- och miljöindustrin,

lägger fram en arbetsplan på det biståndspolitiska området samt

förbättrar finansieringsmöjligheterna för små och medelstora företag att främja innovationsverksamheten i Norden.

I yttrande 3 – social- och miljöutskottet – föreslås

att utökad nationell uppmärksamhet ägnas de nordiska avtal och överenskommelser som träffats,

att den tekniska utvecklingen styrs så att dess mänskliga konsekvenser blir positiva,

att ministerrådet till nästa session redovisar de hinder som finns för att anta en nordisk arbetsmiljökonvention,

att goda villkor skapas för nyföretagande och för små och medelstora företag,

att ökad uppmärksamhet ägnas handelstekniska problem på livsmedelsområdet,

att ge hög prioritet åt bekämpning av luftföroreningar,

att intensifiera insatserna mot ungdomsarbetslöshet,

att utvidga samarbetet på rusmedelsområdet,

att analysera orsakerna till födelsetalens förändring samt

att förbättra samarbetet om barns miljö och uppväxtvillkor.

I yttrande 4 – juridiska utskottet – uppmanas Nordiska ministerrådet att undersöka erfarenheterna av umgängesrätt mellan skilda föräldrar och barn,

att värdera behovet av regler om kreditköp med kontokort,

att påskynda utarbetandet av en ny köplagstiftning,

att utarbeta regler för produktansvar och ansvar för skador vållade av mediciner och

att till nästa session redogöra för förhandlingsresultaten om regler för ersättning för miljöskador.

I yttrande 5 – trafikutskottet – hemställes att ministerrådet

förbättrar rapporteringen om samarbetet och finansieringen av transportöverenskommelsen,

tillvaratar de kommunikationsmässiga intressena inom datateknologin,

utvärderar den effektivisering och besparing inom kommunikationssektorn som blir följden av ökad datorisering och ny teleteknik,

redogör för harmoniseringen av trafiklagstiftningen och

prioriterar arbetet med seminariet om kultur och turism.

I yttrande 6 – kulturutskottet – uppmanas ministerrådet

att ge större uppmärksamhet och framlägga ett handlingsprogram till nästa session om den elektroniska massmediakommunikationen,

att initiera en debatt om ungdomspolitik och ordna en nordisk konferens under det internationella ungdomsåret 1985,

att skapa en beredskap för gemensamma kulturprojekt utanför Norden,

att ge större uppmärksamhet åt samarbetet om tung vetenskaplig utrustning,

att kartlägga lärar- och elevutbyten,

att bättre samordna informationen inom det officiella nordiska samarbete samt

att på annat sätt tillfredsställa de behov som de rådgivande kommittéerna hade ansvar för då kulturavtalet trädde i kraft.

2.3. Rådets ärenden inför 33:e sessionen

De ärenden, som nordiska rådet har på sin saklista, benämns enligt följande: A-saker är medlemsförslag, B-saker är ministerråds- eller regeringsförslag, C-saker är berättelser, D-saker är meddelanden med anledning av tidigare rekommendationer och E-saker är frågor till ministerrådet eller regeringarna.

Vid rådets 32:a session hade rådet sammanlagt 32 *medlemsförslag* och 7 *ministerrådsförslag* på saklistan. 30 av medlemsförslagen och samtliga 7 *ministerrådsförslag* togs upp till behandling på sessionen. Rådet beslöt fortsätta behandlingen med 3 av medlemsförslagen och slutbehandla alla övriga 34 förslag. I samband med sessionen väcktes 11 nya medlemsförslag. I perioden fram till årsskiftet 1984/85 har ytterligare 15 nya medlemsförslag och 4 ministerförrådsförslag väckts. Ytterligare ministerrådsförslag är att vänta före 33:e sessionen.

Inför 32:a sessionen hade rådet 128 *rekommendationer* på saklistan och efter sessionen 107. Vid sessionen antogs 24 nya och slutbehandlades 45 tidigare rekommendationer.

Vid sessionen antogs 6 *yttranden* med anledning av ministerrådets berättelse (C 1) och ministerrådets budgetredogörelse och -förslag (C 2).

Vid sessionen ställdes 31 *frågor* (E-saker) till ministerrådet eller regeringarna. 22 av frågorna hade lämnats inom den ordinarie tidsfristen tre veckor före sessionen och 9 var s. k. snabbfrågor under sessionen.

Ärendenas *fördelning mellan utskotten*, om man bortser från berättelserna, framgår av följande uppställning:

	Juridiska utsk.	Kultur-utsk.	Social- o miljö utsk.	Trafik-utsk.	Ekonomiska utsk.	Totalt
Medlemsförslag	7	10	8	2	4	31
Ministerrådsförslag	1	—	2	—	1	4
Rekommendationer inför 32:a sessionen	9	32	42	24	21	128
Slutbehandlade rek. vid 32:a sessionen	6	8	14	9	8	45
Nya rek. antagna vid 32:a sessionen	4	4	7	2	7	24
Rek. på saklistan inför 33:e sessionen	8	27	35	17	20	107

2.4. Förberedelser inför 33:e sessionen

Generelt

Tidspunktet for Rådets 33. sesjon ble besluttet av plenarforsamlingen ved 32. sesjon og finner sted i Reykjavik den 4–8 mars 1985.

Presidiet har i løpet av 1984 fortsatt arbeidet med å effektivisere gjennomføringen av Rådets sesjon og å gjøre den mer oversiktlig. I generaldebatten vil det som tidligere bli foreslått taletidsbegrensning, men at de nordiske partigrupperes talesmenn skal få noe lengre tid til sitt hovedanførende. Medlemmene vil bli oppfordret til hyppigere å gå i replikkordskifte.

Presidiet vil foreslå at bare spørsmålet fremføres i plenarforsamlingen og at det vedrørende motiveringen vises til det skriftlige materiale.

Presidiet har besluttet at i tillegg till de fire nordiske partigruppeseekretærer skal også fra og med sesjonen 1985 partisekretærer for de partier som er representert i vertskapslandets parlament, få delta.

Valgspørsmål

I Helsingforsavtalens artikkel 47 uttales at det ved valg skal tilses at ulike politiske meningsretninger blir representert i Rådet. Ifølge Fagerholmkomiteen (NU 1969: 20, s. 39) bør dette prinsipp anvendes slik at man streber etter å oppnå en representasjon som så nær som mulig svarer mot styrkeforholdet mellom ulike partier i de nasjonale folkerepresentasjonene.

Siden Rådets 30. sesjon 1982 er valg av fortroendeposter skjedd på basis av partigruppenes forholdsmessige størrelse. Retningslinjene for valgene innebærer at Rådets 24 fortroendeposter deles i to grupper, en gruppe med 12 primærposter (5 medlemmer av presidiet samt 7 formenn) og en gruppe med 12 sekundærposter (suppleanter og nestformenn) og at fordelingen mellom partigruppene er den samme innen hver gruppe.

Presidiet besluttet 11–12 november 1984 at det i likhet med tidligere år skulle utgjøre valgkomite og forberede de samlede arbeidsutvalgs forslag till valg av fortroendeposter i Rådet ved 33. sesjon 1985. De nordiske partigruppene vil uttale seg og fremlegge sine nomineringsforslag till presidiet som vil komme med sin innstilling den 4 mars 1985.

Presidiet diskuterte den 30 januar 1985 valgspørsmålene foran Rådets 33. sesjon. Presidiet konstaterte at en rekke forandringer i Rådets arbeid vil finne sted ved ikrafttredelsen av de foreslåtte endringer av samarbeidsformene i det nordiska samarbeid. På denne bakgrunn vil presidiet anbefale at for valgene av fortroendepostene ved sesjonen 1985, skal gjelde samme partipolitiske og nasjonale fordeling av fortroendepostene som ved sesjonen 1984. Presidiet presiserte at denne løsning avhenger av den konservative partigruppens samtykke.

Presidiet har drøftet rotasjon mellom landene av formannspostene i utvalgene. Presidiet besluttet 30 januar 1985 å ikke foreta noen endringer i

landfordelingen av formannspostene ved Rådets 33. sesjon, men vil forbedre en rotasjon av formannspostene til Rådets 34. sesjon 1986.

Replikkordskifte

Reglene for å avgi replikk i de nordiske lands nasjonalforsamlinger er høyst forskjellige. Varigheten av replikkene varierer i hovedsak mellom 2 minutter (Danmark, Finland og Norge) og 3 minutter (Sverige). I Island bestemmer Altingets president taletidens lengde.

Rådets arbeidsordning §9 medgir replikkrett. Det finnes imidlertid ingen tidsbegrensning for replikkene ei heller hvor mange ganger en taler kan få replikk.

Presidiet ønsker hyppigere bruk av replikker i debatten for derved gjøre denne mer livlig. På denne bakgrunn vil presidiet ved 33. sesjon 1985 foreslå en tidsbegrensning på 2 minutter per replikk. I regel vil et medlem få høyst to replikker under et og samme replikkordskifte. Hele replikkordskiftet vil bli forsøkt begrenset til høyst 10–15 minutter. Presidiet vil søke å praktisere reglene slik at den som replikken stilles til får anledning til å svare med en gang. Hensyn til fordelingen av partigruppene vil også bli tatt, når medlemmer begjær replikk.

Budsjettbehandlingen

Nordisk Ministerråd (Samarbeidsministrene) og Budsjettkomiteen kom den 9. juni 1982 overens om den nye budsjettprosedyren som ble benyttet i forbindelse med 1984 års budsjettarbeid. Prosedyren er å betrakte som en forsøksordning. Ved Rådets 31. sesjon 1983 ble Ministerrådets budsjett for første gang underkastet plenarforsamlingens granskning.

I februar 1984 la Ministerrådet frem forslagene til det allmenne budsjett og kulturbudsjettet for 1985 (C 2). Plenarforsamlingen besluttet på sesjonens åpningsdag i henhold til Rådets arbeidsordning § 50 at Budsjettkomiteen kunne legge frem en betenkning. Rådet uttalte seg om budsjettforslagene 29. februar 1984.

Den arbeidsgruppe som forberedte den nye budsjettprosedyre møttes den 19. mars 1984 for en gjennomgang av det budsjettopplegg. Gruppen konstaterte bl.a at prosedyren motsvarte forventningene om å gi parlamentarikerne økt innflytelse over budsjettbehandlingen.

På møtet 11. april 1984 kom presidiet og samarbeidsministrene overens om at for arbeidet med det allmenne budsjett og kulturbudsjett for 1986, skal gjelde den prosedyre som ble prøvet i forbindelse med utarbeidelse av 1985-års budsjett.

På møtet 22. august 1984 mellom presidiet og samarbeidsministrene ble det dessuten konstatert at beretningen C 2 skulle omfatte både Ministerrådets budsjett og Ministerrådets kommende planer.

På møte 30. januar 1985 mellom Budsjettkomiteen og samarbeidsministrene ble forslaget for det allmenne budsjett for 1986 presentert.

Arbeidsformene i det nordiske samarbeidet

Komiteen for vurdering av arbeidsformene for nordisk samarbeid, som Nordisk Råds presidium og de nordiske lands statsministre nedsatte i november 1982, avga sin betenkning (NU 1983: 9) (Benkowkomiteens rapport) den 30. november 1983. På grunnlag av denne rapporten fremmet presidiets medlemmer et forslag om hvorledes den videre oppfølging av rapporten skulle skje (A 676/j). Rådets plenarforsamling besluttet ved 32. sesjon 1984 å oppfordre Nordisk Ministerråd samt å pålegge Nordisk Råds presidium å fremlegge forslag innen 1. september 1984 vedrørende henholdsvis Ministerrådets og Rådets virksomhet som rapporten gir anledning til.

På møtet 11. april 1984 mellom presidiets og Nordisk Ministerråd (Samarbeidsministrene) var det enighet om at ovennevnte tidsfrist skulle holdes.

Etter et tett samarbeid med Juridisk utvalg og Rådets delegasjoner, fremmet presidiets medlemmer den 31. august 1984 et forslag (A 692/j) om arbeidsformene i det nordiske samarbeid. I dette foreslås bl. a. at antall medlemmer av presidiet økes fra 5 til 10, at Informasjonskomiteen skal nedlegges og at Budsjettkomiteen avløses av et Budsjett- og kontrollutvalg bestående av fjorten medlemmer herav ni uavhengige medlemmer og formennene for Rådets fem utvalg. Videre foreslås at Rådets sekretariatsfunksjoner i stort beholdes uendret, men at presidiesekretariatet styrkes.

I vedlegg till forslaget foreslås endringer i Helsingforsavtalen og i Nordisk Råds arbeidsordning.

Ministerrådet fremmet den 27. november 1984 sitt forslag (B 55/j) om samarbeidsformene i det nordiske samarbeidet. I dette foreslås bl. a. at Ministerrådets kultursekretariat i København og det generelle sekretariat i Oslo, slås sammen til et sekretariat med plassering i København. Videre foreslås at Ministerrådets Kulturbudsjett og Allmenne budsjett slås sammen til et budsjett.

For å kompensere bortfallet av Ministerrådets sekretariat i Oslo, foreslås det at Nordisk Industrifond skal flyttes fra Stockholm til Oslo og at det skal skapes et nordisk senter for industriell forskning og utvikling. Regjeringene vil dessuten arbeide for en flytning av Nordforsks hovedkontor til dette nye senter.

I vedlegg til forslaget foreslås endringer i Helsingforsavtalen og i Kulturavtalen.

I særskilte notater redegjør regjeringene for hvorledes det nasjonalt skal følges opp de forslag som er lagt frem i Benkowkomiteens rapport.

Både medlemsforslaget og Ministerrådets forslag har vært sendt til uttalelse till Rådets delegasjoner, utvalg og komiteer.

Juridisk utvalg som har forslagene til behandling, vil til Rådets 33. sesjon 1985 fremlegge betenkning for endelige vedtak.

3. Presidiet

3.1. Presidiets sammansättning och möten

Vid 32:a sessionen den 27 februari–2 mars 1984 i Stockholm valdes Karin Söder (c), Sverige, till rådets president. Till vice presidenter valdes Anker Jørgensen (S), Danmark, Elsi Hetemäki-Olander (KOK), Finland, Páll Pétursson (F), Island och Jo Benkow (H), Norge.

Suppleanter för presidiets medlemmar har varit: Margrete Auken (SF), Danmark, Peter Muurman (Sdp), Finland, Ólafur G. Einarsson (Sj), Island, Guttorm Hansen (A), Norge och Gunnar Nilsson (S), Sverige.

Presidiet har sedan 32:a sessionen hållit följande möten: den 27 januari per capsulam, den 26 och 27 februari i Stockholm, den 29 februari i Stockholm, den 2 mars i Stockholm, den 10 och 11 april i Helsingfors, den 25 juni i Oslo, den 22 augusti i Köpenhamn, den 12 september per capsulam, den 8 oktober per capsulam, den 11 och 12 november i Helsingör, den 13 november i Helsingör, den 13 december i Reykjavik och den 30 januari i Stockholm.

Presidiet och ordförandena i rådets utskott och kommittéer höll ett gemensamt möte den 10 april i Helsingfors.

Presidiet och samarbetsministrarna höll gemensamma möten den 11 april i Helsingfors och den 22 augusti i Köpenhamn. Den 13 december hade presidiet och de nordiska ländernas statsministrar gemensamma överläggningar.

3.2. Presidiets tvärfackliga arbetsgrupp

Presidiet har under året tillkallat en särskild arbetsgrupp – Tvärfackliga arbetsgruppen – med uppgift att koordinera ärenden av tvärfacklig art som berör fler än ett utskott. Tvärfackliga arbetsgruppen har inför 33:e sessionen sammanträtt tre gånger. Frågor som behandlats har främst varit ansvarsfördelningen mellan utskotten vid beredningen av ministerrådets förslag till handlingsplan för ekonomisk utveckling och full sysselsättning, det reviderade arbetsmarknadsprogrammet, genomförandet av den data-teknologiska handlingsplanen samt det aviserade ministerrådsförslaget om utvecklat samarbete inom radio- och televisionsområdet.

Tvärfackliga arbetsgruppen har bestått av rådets president, ordförande, och ordförandena i rådets utskott. Arbetsgruppens mandat upphör i och med den 33:e sessionen. I presidiets medlemsförslag A 692/j föreslås att koordineringsfrågor av tvärfacklig art i framtiden skall handläggas av det föreslagna budget- och kontrollutskottet.

3.3. Presidiets beslut angående sakområdenas fördelning

Presidiets og formennene i utvalg og komiteer drøftet den 10. april 1984 fordelningen av sakområder mellom utvalgene. Spørsmålet om fordelingen av sakområder mellom utvalgene, er reist av den ulike arbeidsbyrde som

eksisterer mellom utvalgene dels av medlemsforslaget (A 675/j) om å endre nevnet på Trafikkutvalget. Presidiet ga presidiesekretæren i oppdrag i samråd med utvalgssekretærene å utarbeide et underlagsmateriale for sammensetningen av utvalgenes sakområder. På dette grunnlag uttalte Rådets utvalg seg i saken. Utvalgenes standpunkter er i korthet at intet utvalg ønsker å gi noe sakområde fra seg.

Presidiet besluttet å la delegasjonene uttale seg om saken. I det notat som ble forelagt delegasjonene ble foreslått at Trafikkutvalget skulle bli ansvarlig for teknikkspørsmål, herunder dateteknikk, det regionalpolitiske område skulle flyttes fra Økonomisk utvalg til Trafikkutvalget samt at Likestilling og Livsmiddelsaker skulle flyttes fra Sosial- og miljøutvalget til Juridisk utvalg.

Den *danske* delegasjon utsatte saken til 3. mars 1985, mens den *finske* delegasjon ikke hadde noen endringsforslag til den foreslåtte sakfordeling. Den *islandske* delegasjon anså at Trafikkutvalget burde få hovedansvaret for det tekniske området inklusive datateknologiområdet. Likestilling og livsmiddelsaker burde flyttes til Juridisk utvalg. Intet ble uttalt om regionalpolitikk. Den *norske* delegasjon gikk inn for at Trafikkutvalget burde styrkes i overensstemmelse med medlemsforslaget A 675/j. Den *svenske* delegasjon støtter forslaget, men anså at regionalpolitikken burde forbli i Økonomisk utvalg.

Presidiet besluttet 30. januar 1985, under forutsetning av at delegasjonene ikke har noen innvendinger innen 10. februar, at Trafikkutvalget blir det hovedansvarlige utvalg for å følge teknikkspørsmål og på sikt dessuten mer spesielt datateknologispørsmål. Likestillingsspørsmål og livsmiddelsaker overføres til Juridisk utvalg.

4. Utskotten och budgetkommittén

Sammansättningen av rådets fem utskott, budgetkommittén och informationskommittén framgår av bilaga 2 till denna rapport. Ur bilagan framgår också när och var sammanträdena hållits och vilka förändringar som inträffat i sammansättningen sedan föregående session, då utskotten och kommittéerna konstituerat sig.

4.1. Juridisk udvalg

Juridisk udvalg har siden sessionen i 1984 holdt seks møder, et af disse med Nordisk Ministerråd (justitsministrene). Udvalgets formand har været Bernhardt Tastesen og næstformand Friðjón Þórðarson.

Vigtige samarbejdsspørgsmål

Arbejdet i juridisk udvalg har i 1984 i meget betydelig grad været præget af behandlingen af spørgsmålet om ændring af arbejdsformerne i det nordiske samarbejde. De to forslag om dette emne, præsidiemedlemmernes

medlemsforslag A692/j og ministerrådsforslag B 55/j, har med udgangspunkt i rapporten fra komiteen vedrørende udredning af samarbejdsformerne i nordisk samarbejde (NU 1983:9), været behandlet af delegationer, udvalg og komiteer i Nordisk Råd. Det omfattende materiale herfra er i juridisk udvalg blevet bearbejdet og drøftet, hvorefter udvalget i betænkninger af 29. januar 1985 har afgivet sine sammenfattende vurderinger og begrundet indstillinger til rekommandationer og udtalelser.

Herudover har juridisk udvalg afgivet betænkninger over fire medlemsforslag og yderligere behandlet to medlemsforslag henhørende under det juridiske område. Udvalget har fortsat arbejdet med det nordiske lovgivningsprogram og på et møde med de nordiske justitsministre drøftet følgende spørgsmål: Brug af provokatører, telefonaflytning og rumaflytning i efterforskningen af narkotikaforbrydelser. Samfundstjeneste som alternativ straffeform, særlig for ungdommen, Inseminationsvirksomhedens retlige konsekvenser, Produktansvar, Narkotikakriminalitet, Sameretsforhold, Økonomisk kriminalitet, Den nordiske købelovgivning og Ægteskabets økonomiske retsvirkninger.

Bl. a. konsumentområdets henførelse under juridisk udvalgs forretningsområde har krævet et stærkere engagement i forhandlingerne om Nordisk Ministerråds budgetter, end det tidligere har været tilfældet. Udvalget har fortsat sin kontrollerende virksomhed gennem arbejdet med de til udvalget henviste meddelelser om rekommandationer samt virksomhedsberetninger fra organer og institutioner på det juridiske samarbejdsområde.

I samarbejde med Nordisk Samarbejdsråd for Kriminologi har juridisk udvalg planlagt seminaret "Narkotika og kontrolpolitik", der skall afholdes i april måned 1985.

4.2 Kulturutskottet

Under tiden sedan föregående session fram till januari 1985 har kulturutskottet hållit fem möten, samt ett möte med Nordiska ministerrådet (kultur- och undervisningsministrarna). Utskottets ordförande har varit Eiður Guðnason och viceordförande Ingrid Sundberg.

Viktigare samarbetsfrågor

Arbetet i kulturutskottet har under året präglats av frågan om det officiella nordiska samarbetets framtida organisation.

Utskottet avgav i maj ett yttrande över den av Kommittén för värdering av arbetsformerna i det nordiska samarbetet (Benkow-kommittén) framlagda rapporten. Behandlingen av organisationsfrågan fortsatte i utskottet under hösten, då utskottet avgav yttranden över medlemsförslaget A692/j om arbetsformerna i det nordiska samarbetet och ministerrådsförslaget B55/j om samarbetsformerna inom det nordiska samarbetet.

Kulturutskottet har vid behandlingen av organisationsfrågan uttalat tillfredsställelse över de nuvarande arbetsformerna inom det nordiska kultur-

samarbetet och över det arbete Sekretariatet för nordiskt kulturellt samarbete har utfört. Utskottet har därför på många centrala punkter haft en kritisk inställning till de förslag som har lagts fram angående en sammanslagning av Nordiska ministerrådets allmänna budget och kulturbudget samt till en sammanslagning av de båda ministerrådssekretariaten och särskilt till förslaget om ett nytt organ för behandling av budget- och kontrollfrågor inom Nordiska rådet.

Utskottet har i sina ställningstaganden starkt betonat betydelsen av att utskottet även i fortsättningen har möjligheter till direkta överläggningar med Nordiska ministerrådet i sammansättningen kultur- och undervisningsministrarna om utformningen av och prioriteringen inom det nordiska kultursamarbetet. Vidare har utskottet understrukit att kultur- och undervisningsministrarna även efter en eventuell omorganisering bör ha ett direkt inflytande över budgetfrågorna. I det förslag till budgetordning som ingår i ministerrådsförslaget B 55/j kommer även dessa för utskottet viktiga principer till uttryck. Beträffande frågan om en sammanslagning av de båda ministerrådssekretariaten har kulturutskottet förutsatt att en sådan organisationsplan för det nya sammanslagna sekretariatet görs upp, som ger sekretariatet den slagkraft som är nödvändig för att intentionerna i det nordiska kulturavtalet skall kunna uppfyllas.

Utskottet har noggrant bevakat frågan om ett utvidgat nordiskt radio- och TV-samarbete via satellit (rek. nr 3/1982). Inför det möte Nordiska rådets presidium höll med de nordiska ländernas statsministrar i december 1984 föreslog utskottet att presidiet i sina överläggningar med statsministrarna skulle aktualisera frågan om ett utvidgat radio- och TV-samarbete i syfte att från statsministrarnas sida få en politisk viljeförklaring angående betydelsen av att ett samarbete på detta område snabbt förverkligas utgående från kulturpolitiska målsättningar. Utskottet ansåg att dessa målsättningar borde överordnas de tekniska lösningarna.

Vid sitt möte i januari 1985 fick utskottet närmare information av Nordiska ministerrådet/TV om arbetet med det förslag till nordiskt radio- och TV- samt telesamarbete via satellit som ministerrådet avser lägga fram för Nordiska rådet inför rådets 33:e session 1985. Utskottet inväntar detta förslag.

Utskottet fortsatte under verksamhetsåret behandlingen av medlemsförslaget om regional nordisk informationsverksamhet (A 660/k) som vid Nordiska rådets 32:a session återremitterades till utskottet. Utskottet noterade i sitt betänkande att en evaluering av Föreningarna Nordens informationskontor har inletts och ansåg att en evaluering utgör ett nödvändigt underlag för framtida beslut angående kontorens verksamhetsförutsättningar och verksamhetsformer. Utskottet utgick från att Föreningarna Norden även i fortsättningen skall kunna bedriva regional informationsverksamhet. Utskottet vidhöll emellertid sin principiella uppfattning att finansieringen av informationskontoren är en nationell uppgift. Med hänsyn till de

svårigheter som finns att omedelbart efter försöksperiodens utgång vid årsskiftet 1984 – 1985 övergå till nationell finansiering av informationskontoren beslöt utskottet dock förorda en fortsatt nordisk delfinansiering av kontorens verksamhet för en förlängd övergångsperiod på maximalt tre år.

Utskottet har ytterligare behandlat bl. a. ett medlemsförslag om framtidsforskning rörande Norden (A 658/k), i vilket föreslås en plan för nordiska framtidsstudier inriktad på alternativa framtidsscenarier. Vidare har utskottet behandlat ett förslag om det nordiska stoffet i läromedel och läroplaner (A 674/k), i vilket föreslås åtgärder för att utöka och fördjupa det nordiska stoffet i läromedel och läroplaner. Dessutom ett medlemsförslag om stöd till Nordiska konstskolan i Karleby (A 679/k). I sitt betänkande föreslog utskottet en utredning angående ett enhetligt system för ersättning till kommuner för specialutbildning av elever från annat nordiskt land. Slutligen ett medlemsförslag om Norden som hemmamarknad för fonogram med nordisk musik (A 693/k), i vilket föreslås en undersökning av möjligheterna att främja en samordnad inspelning och utgivning av fonogram med nordisk musik.

Kontakter med ministerrådets organ

Vid kulturutskottets möte i januari 1984 deltog, på inbjudan av utskottet, förmannen i Nordiska ministerrådet (kultur- och undervisningsministrarna) för att informera om arbetet med kulturbudgeten för 1985.

Som ett resultat av behandlingen av ministerrådets förslag till kulturbudgeten för 1985 i kulturutskottet och budgetkommittén i samband med 32:a sessionen 1984, beslöt ministerrådet att öka anslaget till nordiskt idrotts-samarbete med 150.000 DKK och anslagen till Nordiska forskarkurser, forskarstipendier och forskarsymposier med 250.000 DKK. Vidare höjdes ministerrådets dispositionsmedel, aktivitetsökningen bands dock till samarbetet på datateknologiområdet.

Den 24 september 1984 hölls gemensamma överläggningar mellan utskottet och ministerrådet om det nordiska kultursamarbetet 1986 och budgeten för detta. Inför denna överläggning hade kulturutskottet på sedvanligt sätt lagt fram en promemoria om aktuella frågor inom nordiskt kultursamarbete (bihang till utskottets betänkande C 1/1985), vartill kom en av kultursekretariatet utarbetad lägesrapport sommaren 1984. Under överläggningarna fortsatte den utbildningspolitiska diskussionen som utskottet initierade vid överläggningarna med ministerrådet hösten 1983. Utskottet fann det viktigt att även utbildningsfrågorna beaktas i konkretiseringen av den gemensamma handlingsplanen för den ekonomiska politiken. En utgångspunkt i diskussionen om kulturbudgeten för 1986 och möjligheterna att fortgående utveckla och utvidga det nordiska kultursamarbetet var för kulturutskottet att realökningen för den nordiska kulturbudgeten i princip bör vara minst lika stor som realökningen för den allmänna budgeten. Utskottet såg så stora behov av satsningar på kultursamarbete i framtiden

att en sådan ökning över den tidigare nivån ansågs nödvändig. Utskottet pekade vidare på de behov av nya anslag under år 1986 som kan uppstå för samarbetsprojekt t. ex. inom ramen för ett utvidgat nordiskt radio- och TV-samarbete. Utskottet utgick från att sådana projekt även i fortsättningen finansieras med tillskott av nya medel.

Beträffande de enskilda samsarbetsområdena framhöll utskottet att stödet till bl. a. ungdomssamarbetet borde ökas och att den första uppbyggnadsperioden av det Nordiska forskningspolitiska rådet bör kunna slutföras under år 1986.

Vid överläggningarna med kulturministrarna berördes vidare radio- och TV-samarbetet via satellit, kulturförbindelserna till Grönland, samarbetet på datateknologiområdet och möjligheterna till ökat samarbete kring de nordiska ländernas utlandsinformation.

På inbjudan av utskottet har ledningen för och ibland enskilda tjänstemän från Sekretariatet för nordiskt kulturellt samarbete deltagit i utskottets möten, för att vid behov kunna lämna upplysningar om arbetet i kulturavtalets organ.

Kontrollerande verksamhet

På förslag av kulturutskottet avskrevs under 32:a sessionen åtta rekommendationer på kulturområdet.

Utskottets arbetsgrupp för granskning av kulturbudgetens institutioner avgav under året en rapport till utskottet. På basen av arbetsgruppens förslag beslöt kulturutskottet att inte i detta skede företa någon omprioritering av institutionerna på kulturbudgeten och att vid behandlingen av initiativ som syftar till etableringen av nya institutioner iaktta restriktivitet. Vidare beslöt utskottet att kontinuerligt följa med utvecklingen inom kulturbudgetens institutioner och att från fall till fall ta ställning till anslagen till enskilda institutioner utgående från de av utskottet fastslagna prioriteringsområdena.

Utskottets arbetsgrupp för kontrollfrågor (C- och D-saker) som består av förmannen och viceförmannen genomgick de till 33:e sessionen avgivna och till kulturutskottet hänvisade berättelserna och meddelandena och lade för utskottet fram förslag till åtgärder med anledning av dessa. På förslag av arbetsgruppen diskuterade utskottet även frågan om behandlingen av berättelserna på utskottets område. Utskottet framförde i sitt betänkande över berättelserna förslag som innebär en närmare precisering av utskottets kontrollfunktion.

Övrigt

Utskottet tillsatte under hösten en särskild arbetsgrupp som gavs i uppdrag att ansvara för planeringen och genomföringen av utskottets seminarium om lärar- och elevutbyte. Seminariet äger rum den 21–23 oktober 1985 i Ålesund i Norge.

4.3 Social och miljötuskottet

Under tiden efter 32:a sessionen t.o.m. januari 1985 har utskottet hållit 7 möten varav två med nordiska ministerrådet, ett med social- och hälsovårdsministrarna och ett med arbetsmarknadsministrarna. Utskottets ordförande från och med sessionen 1984 är Jo Benkow.

Viktigare samarbetsfrågor

En stor del av utskottets arbete under året har varit inriktat på förberedelser inför möten med nordiska ministerrådet, dels social- och miljöministrarna, dels arbetsmarknadsministrarna. Förberedelsearbetet har ägt rum inom två arbetsgrupper inom utskottet, som sammanträtt den 21 maj respektive den 12 september och 22 oktober 1984. Arbetet med ett reviderat nordiskt samarbetsprogram som utgjort ämnet för mötet med arbetsmarknadsministrarna och som tillställts Nordiska rådet i form av ett ministerrådsförslag (B 56/s) är ett av de viktigaste sakområdena inför 33:e sessionen.

Under året har utskottet slutbehandlat fyra medlemsförslag. Vid den 32:a sessionen väcktes medlemsförslag A 680/s om åtgärder mot drogmisbruk i trafiken. Det behandlades i sin helhet av social- och miljöutskottet med underremiss till juridiska utskottet och trafikutskottet. Förslaget avsåg rekommendation till Nordiska ministerrådet att bl. a. låta utreda omfattningen av drogproblemet i trafiken i de nordiska länderna, samt utveckla metoder för rutinemässig analys av förekomsten i organismen av narkotika såsom cannabis och andra medel som verkar på det centrala nervsystemet. Däremot ställde sig utskottet inte bakom medlemsförslagets tredje yrkande, nämligen att verka för att i de nordiska ländernas lagstiftning fastställa en koncentrationsgräns för även andra droger än alkohol, främst narkotika, som verkar på det centrala nervsystemet. Utskottet ansåg det inte lämpligt att fastställa en koncentrationsgräns, som dessutom indirekt kunde ge intrycket att en viss mängd narkotika var acceptabel.

I medlemsförslag A 682/s hemställdes att rådet måtte rekommendera Nordiska ministerrådet att utreda hur stöd och hjälp till utförsäkrade arbetslösa bör kunna utformas på den gemensamma nordiska arbetsmarknaden.

Trots att remissinstanserna hade helt olika uppfattning om förslaget fann utskottet det väsentligt att rikta politisk uppmärksamhet på denna mycket betydelsefulla fråga och föreslår därför en rekommendation i enlighet med medlemsförslagets yrkande.

I medlemsförslag A 683/s om harmonisering av miljölagstiftningen i Norden hemställdes att rådet måtte rekommendera ministerrådet att till prövning ta upp frågan om en övergripande nordisk ramlagstiftning på miljöskyddsområdet. Utskottet noterade att många förändringar skett i de nordiska ländernas miljölagstiftning sedan den nordiska miljöskyddskonventionen antagits och att vissa delområden lättare torde kunna harmoni-

seras än andra. För att inte arbetet med en harmonisering av lagstiftningen skulle få en ensidigt teknisk karaktär borde det förankras i en parlamentarisk grupp med representanter för vart och ett av de nordiska länderna.

Med anledning av medlemsförslag A 695/s om minskande av rollbundenheten inom utbildning och yrkesval, föreslår utskottet en rekommendation till ministerrådet att genomföra åtgärder för att minska rollbundenheten.

I januari 1985 överlämnade ministerrådet ett förslag till nordiskt handlingsprogram mot narkotika. Utskottet föreslår en rekommendation i huvudsak i enlighet med ministerrådsförslaget.

Kontakter med ministerrådets organ

Utskottet höll ett möte med Nordiska ministerrådet (social- och hälsovårdsministrarna) i Tavastehus den 23 augusti 1984 om samarbetsprogrammet på social- och hälsovårdsområdet samt om tillämpningen av den nordiska konventionen om social trygghet.

Från utskottets sida framhölls bl. a. att erfarenhetsutbytet mellan de nordiska länderna borde kunna öka inom hälso- och sjukvårdens och familjepolitikens områden. Vidare borde informationsinsatserna förbättras så att de reellt nådde den enskilde nordbon som ämnade flytta, arbeta eller studera i annat nordiskt land, särskilt vad gällde socialförsäkringssystemets regler samt bostadssituationen.

Den 13 november 1984 mötte utskottet arbetsmarknadsministrarna i Helsingør och framförde sina synpunkter på ett utkast till samarbetsprogram på arbetsmarknadsområdet, som med vissa korrigeringar därefter framläggs till sessionen som ministerrådsförslag B 56/s. Bland de synpunkter utskottet framförde märks särskilt att de äldres situation på arbetsmarknaden borde tas upp samt att beslut om ändringar av arbetstiden borde tas med av hänsyn till social välfärd, jämställdhet, familjepolitik, arbetsmiljö etc. och inte som ett situationsbetingat medel för att öka sysselsättningen. Utvecklingen gick mot flexibla arbetstider anpassade efter individuella behov. Utskottet underströk den offentliga sektorns roll för sysselsättningen, men noterade att olika politiska grupperingar företrädde olika strategier vad gällde den offentliga sektorn.

Den 2 maj 1984 och den 15 februari 1985 mötte representanter för utskottet jämställdhetsministrarna. Februarimötet förbereds av en arbetsgrupp inom utskottet som mötts den 18 december 1984 och den 30 januari 1985 och utarbetat förslag till utskottets synpunkter inför FN's kvinnokonferens i Nairobi i juli 1985.

Kontrollerande verksamhet

Utskottets granskande och kontrollerande funktion utövas medelst genomgång av ministerrådets berättelse (C 1) och övriga berättelser, uppföljning av ministerrådets handlingsprogram, genomgång av meddelanden (D-saker) samt inom budgetkommittén. Utskottets arbetsområden täcks

med undantag av livsmedelsområdet helt av olika samarbetsprogram under ministerrådet som utformas efter överläggningar mellan utskottet och respektive fackministrar. Till sessionen framläggs ministerrådsförslag om reviderat samarbetsprogram på arbetsmarknadsområdet och om en handlingsplan mot narkotika. Ordningen med program inom olika sektorer har förbättrat kontrollmöjligheterna, i synnerhet i de fall där programmet innehåller en projektkatalog, då projektbudgeten genomgås av utskottet och budgetkommittén. Den nya budgetproceduren som i år tillämpas för andra året i följd har givit utskottet bättre möjligheter att delta i behandlingen av ministerrådets rambudget och dess projektbudget. Vid behandlingen av ministerrådets allmänna budget för 1986 har utskottet förordat en reell ökning strax under 3%, vilket möjliggörs genom en hård prioritering mellan och inom de olika delområdena. Med hänsyn till det framlagda reviderade samarbetsprogrammet har utskottet särskilt velat prioritera arbetsmarknadsområdet. Den av ministerrådet framlagda handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning (B 59/e) innebär stora satsningar på arbetsmarknadsområdet, vilket utskottet noterade med tillfredsställelse.

Övrigt

Utskottets ordförande Jo Benkow samt Grethe Lundblad, Astrid Murberg Martinsen, Helge Adam Møller och utskottssekreteraren deltog den 2–4 maj 1984 i en nordisk kvinnokonferens i Göteborg inför FN's kvinnokonferens i Nairobi 1985.

Utskottets sekreterare deltog som observatör i ILO's session under fyra dagar i juni 1984.

4.4 Trafikutskottet

För den tid som denna rapport avser har trafikutskottet hållit fem ordinarie möten och ett arbetsgruppsmöte.

Vid sitt konstituerande möte den 28 februari valde utskottet till ordförande Marjatta Väänänen och till vice ordförande Bjarne Mørk Eidem.

Medlemsförslag

Två medlemsförslag har hänvisats till utskottet under verksamhetsåret; A 685/t om nordiskt samarbete beträffande handelssjöfarten och A 691/t om skattefri försäljning för flygpassagerare vid inresa inom Norden. Trafikutskottet har vidare beretts tillfälle att yttra sig över två medlemsförslag; A 690/e om nordiskt datasamarbete och A 680/s om åtgärder mot drogmissbruk i trafiken samt ministerrådsförslag B 59/e om ekonomisk utveckling och full sysselsättning.

Medlemsförslag A 685/t om nordiskt samarbete beträffande handelssjöfarten slutbehandlas på utskottets möte den 28–29 januari 1985. Utskottet kommer att föreslå att förslaget utmynnar i en rekommendation vid rådets 33:e session.

Seminarieriet "Trafiksäkerhetsarbetet i framtiden mot bakgrund av Nordiska trafiksäkerhetsåret 1983"

Idén om ett nordiskt trafiksäkerhetsår väcktes vid ett möte som trafikutskottet hade i Island 1979.

Vid Nordiska rådets 28:e session antogs rekommendation nr 10/1980 om ett nordiskt trafiksäkerhetsår som skulle förberedas i nära samarbete med berörda organ inom Nordiska rådet och igångsättas snarast möjligt på nordiskt och nationellt plan. Efter överläggningar med Nordiska rådet beslöt sedan Nordiska ministerrådet i mars 1981 att 1983 skulle bli ett nordiskt trafiksäkerhetsår (NTÅ-83). En nordisk huvudkommitté samt ett arbetsutskott upprättades med representanter från Nordiska ministerrådet och Nordiska rådet. Uppgiften var att koordinera förberedelserna och genomföra NTÅ-83. Nationella kommittéer etablerades i samtliga nordiska länder.

Med hänsyn till det viktiga material som togs fram under NTÅ-83 beslöts, efter anmodan från huvudkommittén, att trafikutskottet skulle arrangera ett seminarium om trafiksäkerheten mot bakgrund av en kritisk granskning av de erfarenheter som vunnits under NTÅ-83. Med parlamentariskt och sakkunnigt deltagande skulle seminariet staka ut målet för det framtida nordiska samarbetet samt eventuella arbetsmetoder för att nå dit.

Seminarieriet hölls sedan den 24–26 september 1984 i Bodø, Norge med ungefär 80 deltagare.

Det kan konstateras att alla seminarieinlägg var goda och relevanta och att man helhjärtat strävade efter förbättring av trafiksäkerheten i Norden. Slutrapport från seminariet föreligger som NORD-publikation.

På trafikutskottets möte i Helsingør den 13 november 1984 redogjorde rättschefen Sven-Erik Sigfridsson, ordförande i huvudkommittén för NTÅ-83, för de erfarenheter som dragits av NTÅ-83. Han tog upp en idé som uppkommit under seminariet som gick ut på att man skulle ha nordiska trafiksäkerhetsdagar vartannat eller vart tredje år. Trafikutskottet beslöt att stödja idén om nordiska trafiksäkerhetsdagar och föreslog att medel skulle beviljas för denna verksamhet i 1985 års budget. Det beslöts vidare att utskottet skulle delta i en arbetsgrupp som skulle förbereda de nordiska trafiksäkerhetsdagarna och utskottets vice ordförande Bjarne Mørk Eidem utsågs att representera utskottet i arbetsgruppen med Olof Jansson som suppleant.

Samarbete med Nordiska ministerrådet och dess organ

I slutet av oktober 1984 mottog trafikutskottet från Nordiska ministerrådet ett utkast till verksamhetsberättelse rörande det nordiska arbetet inom områdena transport, kommunikation och trafiksäkerhet.

Trafikutskottet och Nordiska ministerrådet – trafikministrarna – möttes i Helsingør den 13 november 1984. Vid mötet diskuterades verksamhetsberättelsen och övrig nordisk verksamhet på trafikområdet.

Utskottet uppskattar att få del av dessa berättelser under oktober månad, och finner det värdefullt att regelbundet få möta ministerrådet för överläggningar om angelägna samarbetsfrågor.

Överläggningarna i Helsingør gjaldte huvudsakligen rekommendation 19/1984 om harmonisering av transportpolitik i Norden, nordisk transportstatistik, NORDTEL:s verksamhet samt øvrige frågor, dæribland ulike avgiftssystem for lastbiler i Norden, oppbyggnad av det nordiske data-nættet, rabatter for ungdomsresor og anvændning av Nordkolt-utredningens forskningsresultat. Vidare opprepade utskottet sin åsikt om omværding av den nordiske transportøverenskommelsen.

Øvrige kontakter

Under 1984 har utskottet haft kontakter med flere nordiske samarbeidsorgan, foretak og nasjonelle myndigheter. Utskottet anser dette viktig t bl. a. for att utrøna på vilka områden som behov foreligger av forstærkte nordiske insatser og for att utøve sin kontrollerende verksamhet.

Vid utskottets møte den 18–20 juni i Island orienterte direktør Sigfús Erlingsson från Icelandair og Jóhann Jónsson, administrativ og økonomisk chef for Islands luftfartsstyrelse, om inrikesflyget i Island, en orientering som bl. a. visade en stadig økning av passagerarantal passagerarkategorier, fordelningen av små og store flygbolag, spesielle islændske væderforhållanden og dessas inverkan på flyget, post- varu- og ambulansflyg, trafiksækerhet, flygplats- og flygplanstyper, navigasjons- og pilotutbildning m.m.

Utskottets medlemmer og sekreterere har dessutom deltagit i seminarier og konferenser samt gjort studiebesøk på foretak verksamma inom utskottets sakområde.

4.5. Økonomisk utvalg

Økonomisk utvalg har avholdt 4 møter i tiden mellom 32. og 33. sesjon. I tillegg har utvalgets 9-mannakomite hatt 2 møter. Utvalget har dessuten arrangert et større seminar. På utvalgets møter har man behandlet 5 medlemsforslag, 4 ministerforslag, saker aktualisert av tidligere rekommendasjoner, beretninger fra nordiske institusjoner og Nordisk Ministerråds almenne budsjett. Utvalget, og også 9-mannakomiteen, har møtt Nordisk Ministerråd (finansministrene), representant for Nordisk Ministerråd (jordbruksministrene), representanter for arbeidsgruppen til oppfølging av rek. nr. 1/1984 (om en handlingsplan for økonomisk utvikling og full sysselsetting), representanter for arbeidslivets parter og enkelte nordiske institusjoner. Utvalget har også møtt den nordiske representant i IMF's styre. Utvalgets viktigste sak har vært oppfølgingen av handlingsplanen for økonomisk utvikling og full sysselsetting samt arrangementet av seminaret om økonomiske samfunnsmodeller.

Utvalget valgte ved 32. sesjon Gunnar Nilsson til formann og Ivar Hansen til nestformann.

Medlems- og ministerrådsforslag

Ministerrådsforslag B 59/e om en handlingsplan for økonomisk utvikling og full sysselsetting ble lagt fram kort tid før utvalgets møte i januar 1985. Ministerrådsforslaget var en oppfølging av Rådets rekommandasjon nr 1/1984 om saken. Denne rekommandasjon ble vedtatt på bakgrunn av Rådets misnøye med ministerrådsforslag B 47/e om retningslinjer for økonomisk politikk og nordisk økonomisk samarbeid som ble framlagt til sesjonen i 1984. Rådets holdning var at man ønsket en mer konkret handlingsplan og en økning av ambisjonsnivået i det nordiske økonomiske samarbeidet. Økonomisk utvalg uttalte ved behandlingen av ministerrådsforslag B 59/e at Ministerrådet nå hadde lagt fram et forslag til en handlingsplan som langt på vei oppfylte utvalgets ønsker. Utvalget mente at det nordiske samarbeidet om investeringsprosjekter, eksporttiltak, teknisk FoU, energi, regionalpolitikk og turisme hadde tatt et stort skritt framover i og med framleggelsen av forslaget til handlingsplanen for økonomisk utvikling og full sysselsetting.

Ministerrådsforslag B 54/e om et handlingsprogram på jord- og skogbruksområdet ble lagt fram for utvalget på møtet i august 1984. I ministerrådsforslaget tok man opp samarbeid om næringspolitikk, om bevaring, styrking og utvikling av primærproduksjonen, markedsmessig samarbeid på jordbruksområdet, samarbeid på tilgrensende områder, forskningsmessig samarbeid, samarbeid på Nordens nordområder og samarbeid i internasjonale fora. Økonomisk utvalg mente ministerrådsforslaget var preget av realisme og gjennomtenkte prioriteringer, men at Ministerrådet kunne ha vært mer nytenkende på området.

Ministerrådsforslag B 58/e om en forsterking og utviding av Vestnordensamarbeidet ble overlevert utvalget i januar 1985. Forslaget innebærer en sterkere satsing på det nordiske samarbeidet i Vestnorden, særlig på det økonomiske området.

Et ministerrådsforslag om et Vestnordenfond ventes framlagt i den nærmeste framtid med sikte på sesjonsbehandling i 1985.

Medlemsforslag A 681/e om felles nordisk konjunkturbedømmning fikk en positiv mottaking i utvalget. Utvalget sluttet følgelig opp om nåværende samarbeid med informasjon og samråd om konjunkturbedømmninger med sikte på at regjeringene regelmessig presenterer en felles nordisk konjunkturbedømmning.

Utvalget har hatt medlemsforslag A 685/t om nordisk samarbeid vedrørende handelssjøfart på underremiss. I sin uttalelse gikk utvalget inn for å få igangsatt nordisk samarbeid om forskning og utvikling vedrørende handelssjøfarten, et tettere samarbeid i internasjonale fora og at også arbeidstakersiden måtte bli representert ved de nordiske skipsfartspolitiske møter.

Medlemsforslaget A 690/e om nordisk datasamarbeid kan sees på som et komplement til den handlingsplan på datateknologiområdet som utvalget behandlet forut for sesjonen i 1984.

Medlemsforslag A 700/e om høyde og harmoniserte beløpsgrenser ved innførsel av varer for eget bruk ved reiser samt A 702/e om utredning av den offentlige sektorens rolle i økonomien ble lagt fram for utvalget i januar. Utvalget har følgelig ennå ikke ferdig diskutert forslagene.

Utvalgets kontakter utad

Ved utvalgets møte i august 1984 møtte utvalget representanter for Nordisk Ministerråd, landbruksminister Finn Isaksen. Landbruksministeren la fram forslag til handlingsprogram på jord- og skogsbrukssektoren.

Ved samme tilfelle foretok utvalget et besøk ved næringsmiddel-fabrikken Daggård samt bilfabrikken Volvo. Landshøvdingen i Skaraborgs län orienterte om länet og dets næringsliv.

Utvalget fikk ved møtet i august en første orientering om oppfølgingen av rek. nr. 1/1984 om en handlingsplan for økonomisk utvikling og full sysselsetting av statssekretær Erik Åsbrink.

I november 1984 møtte utvalget formannen i Nordisk økonomisk forskningsråd, Lars Lindberger. Diskusjonen gjaldt forskningsrådets virksomhet.

Senere under møtet diskuterte utvalget aktuelle saker med representanter for h.h.v. De nordiske industriforbunds fellesorgan og Nordens faglige samorganisasjon (NFS). Representanten for industriforbundene var særlig opptatt av spørsmålet om et friere nordisk kapitalmarked, mens NFS la fram en utredning om tiltak for å øke produksjon og sysselsetting i Norden.

Ved samme møte møtte utvalget Nordisk Ministerråd (finansministrene). Emne for møtet var i første rekke handlingsplanen for økonomisk utvikling og full sysselsetting, men også andre aktuelle emner ble berørt.

9-mannakomiteén møtte Nordisk Ministerråd (finansministrene 23. januar 1985 i Helsingfors. Ministerrådet orienterte ved dette tilfelle om ministerrådsforlaget om en handlingsplan for økonomisk utvikling og full sysselsetting.

På utvalgets møte 31. januar og 1. februar 1985 i Stockholm møtte utvalget en representant for de nordiske lands arbeidsgiverforeninger. Møtet dreide seg om handlingsplanen for økonomisk utvikling og full sysselsetting. Handlingsplanen ble på møtet framlagt av finansminister Feldt.

Senere under møtet fikk utvalget en orientering om prosjektet "Arbeidsløshetens kostnader" fra representanter for Nordisk Ministerråds sekretariat.

Til utvalgets møte i februar 1985 i Oslo vil utvalget få treffe den nordiske representant i styret for Det internasjonale Pengefondet (IMF), direktør Lundstrøm.

Utvalget skal også treffe representanter for Nordisk investeringsbank og Nordisk prosjektportfond for å drøfte deres årsrapporter for 1984.

Utvalgets sekretær foretok i juni 1984 et besøk i EFTA's sekretariat i Geneve for å orientere seg nærmere om EFTA's virksomhet. Besøket kom istand som følge av et besøk EFTA's generalsekretær avla hos bl. a. Rådets president i mai 1984. Det ble konstatert at både Rådet og EFTA la ned mye arbeid på å fjerne tekniske handelshindringer.

Utvalgets seminar

Økonomisk utvalg arrangerte et seminar om Økonomiske samfunnsmodeller 18.–20. september 1984 i Esbo i Finland. Seminaret var delt i to deler. Første del omhandlet samfunnsmodeller for de nordiske land. Hovedpunktet i denne emnegruppe var fire foredrag om Norden i et framtidsperspektiv. Andre del av seminaret omhandlet økonomisk utvikling og full sysselsetting. Hovedpunktet i denne emnegruppe var en serie foredrag der innleiderne ga sitt syn på hvordan de nordiske land i fellesskap, på nasjonalt, nordisk og internasjonalt plan burde løse sine problemer.

Seminaret samlet ca 90 deltakere fra alle de nordiske land. En rapport fra seminaret er publisert i *NORD*-serien.

4.6. Budsjettkomiteen

Budsjettkomiteen har i 1984 hatt seks møter med Nordisk Ministerråd (samarbeidsministrene). Komiteen avgir egen årsberetning (Dokument 2) til sesjonen.

Komiteen valgte ved 32. sesjon Bjarne Mørk Eidem og Hanne Severinsen til henholdsvis formann og nestformann. Den 12. november ble Jens Peter Jensen valgt til ny nestformann etter Severinsen som hadde trått ut av Rådet.

Komiteens arbeidsordning er fastsatt av Nordisk Råds presidium den 27. januar 1976 etter beslutning på Nordisk Råds 23. sesjon 1975 om opprettelse av et permanent budsjettorgan. Arbeidsordningen pålegger komiteen følgende oppgaver:

- a) å ivareta de budsjett- og kontrollfunksjoner som framgår av denne arbeidsordning, eller som blir pålagt av rådets plenarforsamling eller presidiet,
- b) kontinuerlig og pragmatisk å søke de kontrollmuligheter den anser vesentligst,
- c) å representere rådet under drøftinger med Nordisk Ministerråd om fellesnordiske budsjett- og kontrollspørsmål m.v.
- d) som koordinerende organ å samarbeide med rådets faste utvalg og presidium.

5. Kontakt- og seminarieverksamhet

5.1 Rådets kontakter med regeringarna och med organisationer m. m.

Kontakter med de nordiske statsministrene

Det årlige møtet mellom presidiet og de nordiske statsministrene fant sted i Reykjavik den 13. desember 1984. Presidiet og statsministrene drøftet bl. a. grenseoverskridende luftforurensninger og en uttalelse til den britiske regjering om en minskning av svovelutslippene. Uttalelsen ble avgitt på vegne av statsministrene og med støtte av Rådets presidiemedlemmer. Ingen pressemelding ble sendt ut fra møtet. I pressemelding fra møtet mellom samarbeidsministrene og statsministrene som ble holdt samme dag, ble bl. a. den økonomiske situasjon i de nordiske land diskutert. Statsministrene konstaterte at den økonomiske utvikling i Norden i de siste par år hadde vært mer fordelaktig enn i resten av Europa, men at ytterligere reduksjon av inflasjonstakten er nødvendig om sysselsettingssituasjonen skal bedres. Statsministrene drøftet dessuten grensehandel og anmodet samarbeidsministrene særskilt å vurdere regelverket vedrørende Nordkalotten.

Kontakter med Nordisk Ministerråd

Presidiet har i 1984 holdt to møter med Nordisk Ministerråd (samarbeidsministrene), den 11. april i Helsingfors og den 22. august i København. Møtene har omfattet følgende saker:

- Erfaringene fra Nordisk Råds 32. sesjon 1984
- Budsjettprosedyren for Ministerrådets budsjett
- Forbedring av arbeidsformene i det nordiske samarbeid
- Symbol for nordisk samarbeid
- Endring av rettsstillingsavtalen
- Foreningene Nordens informasjonskontor
- Flygtrafikk på Nordkalotten
- Språkkonvensjonen

Rådets utvalg har i 1984 hatt i alt 10 møter med Ministerrådet i dets forskjellige sammensetninger. Budsjettkomiteen har møtt Ministerrådet (samarbeidsministrene) en gang samt hatt et møte med representanter for Ministerrådet (samarbeidsministrene).

Kontakter med ideelle- og interesseorganisasjoner

Rådet var representert på Foreningene Nordens vennsbykongress i Jönköping 15.–17. august 1984 ved Rådets visepresident Elsi Hetemäki-Olander og utvalgssekretær Guy Lindström.

Rådets utvalg har i løpet av 1984 hatt kontakt med riksidrettsforbund, næringslivsrepresentanter, de nordiske lands arbeidsgiverorganisasjoner, Nordens faglige samorganisasjon. De nordiske industriforbunds fellesorgan og representanter for nordiske politiske ungdomsforbund.

Rådet benytter ideelle- og interesseorganisasjoner som remissinstanser ved behandlingen av forslag som er fremmet i Rådet, ifall disse forslag berører organisasjonenes interesseområde.

Kontakter med internasjonale organisasjoner

Presidiet har konstatert at det er et behov for å øke Nordisk Råds internasjonale kontakter. Økt internasjonal kontaktvirksomhet kan gi nye impulser for rådsarbeidet. Presidiet anser at det er naturligt med kontakt, besøksvirksomhet og utveksling av synspunkter med andre internasjonale organisasjoner. Som passende måter å øke de internasjonale kontaktene har bl. a. ansett å være a) å holde regelmessige møter med representanter for europeiske institusjoner, b) å innby skandinavisktalende eksperter fra slike institusjoner til utvalgsmøter, og c) å opprette kontakter på sekretariatsnivå.

Rådet var representert på møtet i Komiteen for beskyttelse av Østersjøens marine miljø 13.–16. mars 1984 i anledning av 10-års jubileet for undertegning av konvensjonen (Østersjøkonvensjonen), ved Rådets vise-president Elsi Hetemäki-Olander og stedfortredende generalsekretær Dag Lindberg.

På Økonomisk utvalgs møte i februar 1984 deltok bl. a. EFTA's generalsekretær Per Kleppe. På utvalgets møte i februar 1985 vil delta Nordens direktør i Det internasjonale valutafond (IMF).

I forbindelse med Europarådets minisesjon i Oslo 25.–29. juni 1984, møtte Nordisk Råds presidium Europarådets president Karl Ahrens med flere den 25. juni i Oslo.

Nordisk Råds president Karin Söder og andre svenske rådsmedlemmer møtte EFTA's generalsekretær Per Kleppe og hans medarbeidere 23. mai 1984 i Presidiesekretariatet for å bli orientert om bl. a. resultatene fra EFTA's toppmøte 21.–23. mai 1984.

På Økonomisk utvalgs seminar om Økonomiske samfunnsmodeller i september 1984 deltok Europarådets president Karl Ahrens og EFTA's generalsekretær Per Kleppe.

Budsjettkomiteens formann Bjarne Mørk Eidem og nestformann Jens Peter Jensen samt komiteens sekretær avla et besøk i Europaparlamentets Budsjettutvalg i Strasbourg 10.–11. desember 1984 for å få førstehåndskunnskap om EF's budsjettprosedyre.

Økonomisk utvalgs sekretær avla et besøk i EFTA-sekretariatet, Genève i juni 1984.

Sosial- og miljøutvalgets sekretær deltok som observatør under en tid av ILO's 70. sesjon av International Labour Conference i Genève.

Blant utenlandske besøkere på presidiesekretariatet kan nevnes bl. a. en sydkoreansk delegasjon som orienterte seg om samarbeidsformene i Norden. En representant for Europaparlamentets seksjon for bl. a. de nordiske land, avla et besøk i sekretariatet.

Av *övriga kontakter* kan nämnas de föredragningar, studiebesök m. m. som ingår i utskottens verksamhet och beskrivs i kapitel 4. På presidiesekretariatet företas dessutom en ökande mängd besök från myndigheter i de nordiska länderna samt från nordiska samarbetsorgan, representanter för organisationslivet i Norden, utländska beskickningar, internationella organisationer, massmedia samt privatpersoner med intresse för nordiska samarbetsfrågor. Motsvarande besöksverksamhet försiggår vid delegationernas kanslier. Rådets parlamentariker och tjänstemän håller dessutom ofta föredrag och ger information vid olika arrangemang runt om i Norden.

5.2 Seminarier

Under 1984 har två seminarier arrangerats i trafikutskottets respektive ekonomiska utskottets regi.

Den 18–20 september arrangerade ekonomiska utskottet ett seminarium om *Ekonomiska samhällsmodeller* med ett 90-tal deltagare. Syftet med seminariet var dels att stimulera den ekonomiska diskussionen om den nordiska samhällsutvecklingen, dels att tillsammans med fackekonomer, arbetsmarknadens parter m. fl. diskutera de dagsaktuella ekonomiska problemen. Fyra inledningsanföranden rörde Norden i ett framtidsperspektiv. Andra seminarieanföranden gällde möjligheterna att nationellt, nordiskt och internationellt lösa akuta ekonomiska problem. Seminariet finns dokumenterat i en rapport utgiven som NORD-publikation.

Seminariet Trafiksäkerhetsarbetet i framtiden mot bakgrund av Nordiska trafiksäkerhetsåret 1983 hölls i Bodö, Norge, med ett 80-tal deltagare den 24–26 september. Syftet var att med parlamentariker och sakkunniga göra en kritisk granskning av erfarenheterna från trafiksäkerhetsåret och med detta som utgångspunkt värdera behovet av kommande trafiksäkerhetsarbete på nordiskt plan. Vid seminariet föreslogs bl. a. att nordiska trafiksäkerhetsdagar borde arrangeras vart annat eller vart tredje år. Trafikutskottet har redan tillsatt en förberedelsekommitté för detta ändamål. Seminariet finns dokumenterat i en rapport utgiven som NORD-publikation.

Under 1985 kommer juridiska utskottet respektive kulturutskottet att arrangera två seminarier. Juridiska utskottets seminarium avses genomföras under första halvåret och handla om narkotikakriminalpolitik. Kulturutskottets seminarium som planeras till hösten 1985 kommer att behandla lärar- och elevutbyte i Norden.

5.3. Ungdomens Nordiska råd 1984

För 1984 hade Landsrådet för Sveriges ungdomsorganisationer, LSU, sökt ett bidrag på 344.503 SEK från Nordiska rådet för finansiering av UNR-seminariet 1984. Nordiska rådets presidium beslöt bevilja 185.000 SEK för seminariet, varav 35.000 öronmärktes för tre deltagare från Grönland.

Seminarieret hölls i Stockholm i samband med Nordiska rådets session och hade följande teman för diskussionerna:

- Nordiskt samarbete i biståndsfrågor
- Miljöpolitik
- Försvars- och säkerhetspolitik
- Nordiska framtidsalternativ
- Nordisk ekonomisk politik och ungdomsarbetslöshet

Omkring 65 representanter för de nordiska partipolitiska ungdomsorganisationerna, Föreningen Nordens Ungdomsrepresentantskap och nationalkommittéerna deltog i seminariet.

För UNR-seminariet 1985 har Dansk Ungdoms Fellestråd ansökt om ett bidrag på 180.000 SEK.

6. Informations- och publikationsverksamhet

6.1 Informationsverksamheten

Informationskommittén

Nordiska rådets informationskommitté består av 10 valda medlemmar av Nordiska rådet och har till uppgift att fungera som sakkunnigorgan i informationsfrågor och som redaktionskommitté för tidskriften **Nordisk Kontakt**. Informationskommitténs sammansättning framgår av bilaga 2. Informationskommitténs roll och uppgifter har varit under diskussion och ett förslag till ny arbetsordning för en redaktionskommitté har utarbetats. Frågan kommer upp under rådssessionen 1985 i samband med behandlingen av rådets arbetsformer.

Planeringen av informationsverksamheten sker genom antagande av årliga informationsplaner. Gemensamma informationsplaner för Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet arbetas också fram.

I mitten av november fastställde Nordiska rådets informationskommitté uppdraget för en arbetsgrupp inom kommittén. Arbetsgruppen skall diskutera den framtida informationsverksamhetens innehåll och inriktning med utgångspunkt från de antagna informationsplanerna och utreda frågan om informationsverksamhetens organisation särskilt vad gäller samordningen mellan Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet. Arbetsgruppen skall presentera sitt resultat senast i juni 1985.

Ungdomskampanjen

Den opinionsanalys som genomfördes under våren 1983, gav som resultat att Nordiska rådets presidium under hösten samma år fattade beslut om att genomföra en kampanj riktad mot nordiska ungdomar i åldern 14–19 år.

Kampanjens målsättning är att ge ungdomar vissa baskunskaper om nordiskt samarbete, skapa ett intresse hos ungdomarna för att vilja lära sig mer och slutligen får dem att själva medverka i kampanjen genom att bl. a. tala om vad de anser att det nordiska samarbetet skall handla om.

Informationsavdelningens arbete under 1984 har varit starkt präglat av arbetet med ungdomskampanjen. Under förberedelsearbetet har det förekommit flera kontakter med representanter för ungdomsorganisationer och skolväsendet i de nordiska länderna. Under försommaren hölls bland annat ett seminarium i Malmö för att diskutera innehållet i och uppläggningsen av kampanjen. I seminariet deltog ett 80-tal representanter för ungdomsorganisationer och lärare.

Under sommaren och hösten har materialet i kampanjen producerats och distribuerats till skolor och ungdomsorganisationer i hela Norden. Intresset för materialet har varit mycket stort och den från början beräknade upplagan av materialet har mer än fördubblats.

Kampanjen kommer att fortsätta under 1985 och avslutats med ett ungdomsmöte i Lund i december 1985, då även en NORD-publikation med uppsatser av ungdomar kommer att ges ut.

Nordisk Kontakt

Nordiska rådets tidskrift, Nordisk Kontakt, kommer ut med 16 nummer per år. Tidskriftens upplaga är 10 000 ex. För att diskutera Nordisk Kontakts framtid, tillsatte informationskommittén i september 1983 en arbetsgrupp med uppgift att lämna en rapport till kommitténs sommarmöte 1984.

Rapporten innehöll förslag till förändringar beträffande tidskriftens innehåll, målgrupper, utseende, redaktionell uppbyggnad m.m.

Informationskommittén godkände rapporten med några smärre korrigeringar och presidiet fastställde under hösten 1984 en nyordning som bland annat innebär att Nordisk Kontakt efter 1 januari 1986 får ett nytt utseende, utkommer med 17 nummer per år och får en heltidsanställd chefredaktör.

Symbol

Vid sitt möte i Helsingör i november, beslöt presidiet att godkänna en symbol för det officiella nordiska samarbetet som formgivits av den finländske professorn Kyösti Varis. Symbolen finns på denna publikations omslag.

Massmedia

Den försökverksamhet med nordiska korrespondenter vid de nordiska nyhetsbyråerna, som pågick från hösten 1982 med ekonomiskt bidrag från Nordiska rådet, har från och med hösten 1984 permanentats och nu svarar nyhetsbyråerna själva för alla kostnader.

Till Nordiska rådets 32:a session i Stockholm hade cirka 240 journalister från hela Norden ackrediterats. Servicen till massmedia fungerade mycket bra under sessionen och mängden publicerade artiklar före, under och efter sessionen var den största någonsin i Nordiska rådets historia.

Informationssektionen har på olika sätt hållit kontakt med journalister

under det gångna året, speciellt i samband med utskotts- och presidiummöten. Den dagliga kontakten med massmedia har enligt praxis skötts av de nationella sekretariatens informationsansvariga.

I början av december arrangerades ett seminarium för journalister i ansvarig ställning. Seminariet hölls i Stockholm för ett 20-tal deltagare från samtliga nordiska länder. De ämnen som diskuterades var nutida och framtida nordiskt samarbete, begreppet "Nordisk nyhet" och likriktning- en i massmedierna.

6.2 Utredningar och arbetsgrupper

Utöver arbetsgruppen inom informationskommittén beträffande organi- sationen av informationsverksamheten, samt förslaget till förändringar beträffande tidskriften *Nordisk Kontakt*, har Nordiska rådets och Nordiska ministerrådets publikationsverksamhet diskuterats mellan sekretaria- ten.

Under sommaren 1984 tillsatte sekretariatscheferna en arbetsgrupp med uppgift att kartlägga problemen med publikationsverksamheten och lägga fram förslag till förbättringar. Arbetsgruppen presenterade sin rapport i september och pekade speciellt på att en sammanslagning av publikations- verksamheten inom Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet skulle ge stora ekonomiska och rationella fördelar.

Vid ett möte i september beslöt sekretariatscheferna att initiera ytterliga- re en arbetsuppgift på publikationsområdet. De publikationsansvariga vid de tre sekretariaten fick i uppdrag att föreslå hur bristerna i den överens- komna registreringen av utkommande publikationer och i de så kallade kommissionärsavtalen skall avhjälpas. I samband med årsskiftet förelåg resultatet från arbetsgruppen.

6.3 Publikationsverksamheten

Rådsförhandlingarna

Förhandlingarna vid 32:a sessionen har redigerats av redaktör Åke Ed- wall och byråsekreterare Ingegerd Wahrgren.

32:a sessionens förhandlingar har uppdelats i två band om tillsammans 2 306 sidor. Remissyttrandena samlas från 1981 inte i någon bok, men trycks som supplement till sakerna inför sessionen.

Rådsförhandlingarna har tryckts av Norstedts Tryckeri, Stockholm. För inbindningen har Hässler Sambok AB, Farsta, svarat. Förhandlingarna har bundits i en upplaga på 1 520 exemplar. Utsändningen av rådsböckerna från 32:a sessionen ägde rum under oktober 1984.

Förhandlingarna utdelas till delegationernas medlemmar och supplean- ter samt överlämnas till parlamenten i de nordiska länderna, ministe- rier/departement, Nordiska ministerrådet, Sekretariatet för nordiskt kultu- rellet samarbete och olika ämbetsverk, offentliga bibliotek och politiska partier, folkhögskolor, tidningar m.fl. institutioner samt vissa enskilda

personer i de nordiska länderna. Vidare har förhandlingarna tillställts andra parlament, utländska bibliotek, vetenskapliga institutioner i utlandet, internationella organisationer m.fl.

Rådsförhandlingarna innehåller rådets dokumentation på danska, norska eller svenska, beroende av på vilket språk dokumentet är författat. Vissa av dokumenten såsom medlems- och ministerrådsförslagen, utskottsbetänkanden, ministerrådsberättelsen samt viss övrig dokumentation föreligger även på finska och kan erhållas genom Nordiska rådets Finlands delgation.

NU-serien och NORD-publikationer

Vid möte den 4 mars 1981 mellan Nordiska rådets presidium och de nordiska samarbetsministrarna träffades överenskommelse om en gemensam utgivning av Nordisk utredningsserie (NU-serien) och de nordiska organens rapporter och publikationer (NORD-publikationer). I samband med denna överenskommelse upphörde den tidigare uppdelningen av NU-serien i en A- och B-serie.

Riktlinjer för denna utgivning finns tryckta i rådsförhandlingarna från 30:e sessionen på s. 2782.

Publikationsansvariga från Nordiska rådets presidiesekretariat och Nordiska ministerrådets båda sekretariat har under verksamhetsåret haft två möten, den 3 december och den 18 december. Vid dessa möten diskuterades i första hand hur bristerna i den överenskomna registreringen av utkommande publikationer kan avhjälpas.

En annan punkt på dagordningen var kommissionärsavtalen om försäljning av NU-serien och NORD-publikationer. Presidiesekretariatet har gällande avtal med Statens tryckericentral i Finland, Universitetsforlaget genom Trykksaksekspedisjonen i Norge samt Liber distribution i Sverige. Avtalet med Schultz Forlag i Danmark har sagts upp av Schultz Forlag, men gäller tills sekretariatet funnit en annan lösning för försäljning av publikationer i Danmark.

Nordiska ministerrådets sekretariat i Oslo har aldrig tecknat några försäljningsavtal, då försäljning tidigare skedde genom ett separat avtal med Sekretariatet för nordiskt kulturellt samarbete. Kultursekretariatet sade emellertid i somras upp sina kommissionärsavtal, vilket hade till följd att saluföringen av ministerrådssekretariatets skrifter upphörde.

Vid ovan nämnda möten träffades en uppgörelse om att ministerrådets publikationer kan säljas via ett s. k. hängkontrakt på presidiesekretariatets försäljningsavtal. Denna uppgörelse skall gälla tills utredningarna om den framtida publikationsverksamheten avslutats.

I NU-serien ingår som årliga utgåvor Nordisk statistisk årsbok och Nordiska samarbetsorgan.

Nordisk statistisk årsbok har enligt presidiebeslut utkommit årligen sedan 1962. Sedan 1972 redigeras årsboken av Harry de Shårengard vid

Nordisk statistisk sekretariat i Köpenhamn. Årsboken utkommer i februari 1985. (NU 1984: 16) i 12 000 exemplar. Årsboken har tryckts i Stockholm av Norstedts Tryckeri. Från och med 1972 utges årsboken gemensamt av Nordiska rådet och Nordiskt statistiskt sekretariat i Köpenhamn.

Publikationen *Nordiska samarbetsorgan* skall fungera som en nordisk statskalender. Här har innehållet koncentrerats till att omfatta upplysningar om det offentliga nordiska samarbetet: Nordiska ministerrådet, Nordiska rådet, olika nordiska institutioner och kommittéer m. m. som är permanenta och huvudsakligen finansieras över hela den nordiska budgeten. Nordiska samarbetsorgan (NU 1984: 6) har tryckts i en upplaga av 10 000 exemplar.

Porträttmatrikeln utges numera som NORD-publikation. Den presenterar i text och bild de vid sessionen närvarande rådsmedlemmarna och regeringsrepresentanterna. Till 32:a sessionen trycktes porträttmatrikeln i 2 300 exemplar. Publikationen har redigerats av informationsassistent Renée Sundberg.

Förteckning över publikationer utgivna i NU-serien och som NORD-publikationer återfinns i *Bilaga 5*.

7. Sekretariatsorganisation och budget

7.1 Presidiesekretariatet och utskottssekretariaten

Presidiesekreterare har sedan september 1982 varit Ilkka-Christian Björklund, Finland. Kjell Myhre-Jensen, Norge och Åke Pettersson, Sverige har varit ställföreträdande presidiesekreterare. Dorrit Seest, Danmark har varit informationschef. Hon slutade sin tjänst i november 1984. Tillförordnad informationschef har därefter ordinarie informationssekreteraren Staffan Björck, Sverige, varit. Under samma tid har Renée Sundberg, Sverige varit tillförordnad som informationssekreterare.

Kulturutskottets sekretariat flyttades i mars 1984 från Helsingfors till presidiesekretariatets lokaler i Stockholm. Kulturutskottets sekreterare Kristian Slotte, Finland slutade sin tjänst under juli 1984. Efterträdaren Guy Lindström, Finland började sin anställning som kulturutskottets sekreterare i maj 1984.

Social- och miljöutskottets sekreterare Sara Lönnblad, Sverige slutade sin tjänst i augusti 1984. Efterträdaren Eric Hultén, Sverige tillträdde under oktober 1984.

Trafikutskottets sekreterare Birgir Gudjonsson, Island slutade sin tjänst i november 1984. Efterträdaren Tómas H. Sveinsson, Island började sin anställning som trafikutskottets sekreterare under september 1984.

Sekreterare för ekonomiska utskottet har varit Folke With, Norge. Sekreterare för juridiska utskottet har varit Peter Lilholt, Danmark med placering i Viborg. Presidiet har under 1984 beslutat att juridiska utskottets sekretariat under 1985 skall flyttas från Danmark till presidiesekreta-

riatets lokaler i Stockholm. Härigenom blir under 1985 samtliga utskottssekretariat samlade i Stockholm. Befattningen som sekreterare vid juridiska utskottet kommer i samband med flyttningen att utvidgas från halvtid till heltid.

Av *bilaga 3* framgår vilka befattningar som finns på presidiesekretariatet. Vid personalrekrytering eftersträvas att samtliga nordiska länder skall vara representerade bland personalen.

Presidiesekretariatet inrättades 1971 och har status som internationellt sekretariat. Ett särskilt avtal om de anställdas rättsliga ställning vid Nordiska ministerrådets sekretariat ingicks mellan länderna den 12 april 1973. Avtalet utvidgades till att gälla för presidiesekretariatet genom ett tilläggsprotokoll den 15 maj 1973. Arbetsordningen för Nordiska rådets sekretariat är från 1972 med ändringar 1974.

Sekretariatets dagliga arbetsspråk är danska, norska och svenska, men även övriga språk förekommer.

Ett särskilt avgiftssystem tillämpas, som innebär att de anställda istället för nationell statlig och kommunal skatt betalar en motsvarande avgift direkt till sekretariatet. En särskild avgiftsgranskningsgrupp bistår såväl presidiet som ministerrådet med avgiftsgranskningen.

Personalen vid presidiesekretariatet är organiserad i en personalförening som under 1984 bl. a. deltagit i löneförhandlingar och som samrådspartner vid nyrekrytering av lediga tjänster. Personalföreningens stadgar antogs 1980.

7.2 Sekreterarkollegiet

Sekreterarkollegiet har under 1984 och 1985 bestått av generalsekretare Axel Gormsen, Danmark t. o. m. augusti, därefter generalsekreterare Henrik Hagemann, Danmark fr. o. m. oktober generalsekreterare Håkan Branders, Finland, Kontorschef Friðjon Sigurdsson, Island t. o. m. december, därefter generalsekreterare Snjolaug Olafsdóttir, Island, generalsekreterare Gudvin Láder Ve, Norge, kanslichef Christer Jacobson, Sverige samt presidiesekreteraren. Ordförandeskapet i sekreterarkollegiet har sedan år 1979 i tur och ordning innehaft av sekreteraren för den nationella delegation som innehar presidentposten i rådet. Sålunda har kanslichef Christer Jacobson varit kollegiets ordförande sedan den 32:a sessionen.

Kollegiet har hållit följande möten: den 9 januari, den 15, 26 och 28 februari och den 21 mars i Stockholm, den 10 april i Helsingfors, den 11 maj, 7 juni, 14 augusti, 1 och 29 oktober och den 26 november i Stockholm, den 12 december i Reykjavik, den 7 och 30 januari samt den 19 februari i Stockholm.

Sekreterarkollegiet har haft gemensamma överläggningar med utskottssekreterarna den 21 mars i Stockholm och med samarbetsministrarnas ställföreträdarkommitté den 13 december i Reykjavik.

7.3 Nordiska rådets budget

Kostnader

De samnordiska kostnaderna för rådets verksamhet redovisas i den budget som fastställs av presidiet varje år. Härtill kommer kostnader för de nationella delegationerna och sekretariaten.

I den budget för år 1985 som fastställts av presidiet under 1984 uppgår bruttokostnaderna till 20 020 000 SEK. Häri ingår 325 000 SEK för andra årets insatser i den särskilda informationskampanj om nordiskt samarbete som främst riktas till ungdom i den nordiska länderna. Nettokostnaderna efter intäkter beräknas till 17 270 000 SEK. Dessa fördelas mellan medlemsländerna efter den fördelningsgrund som redovisas nedan

De huvudsakliga kostnadsposterna är rådets tryck, inklusive utgivning-
en av publikationer i NU-serien, NORD-publikationer och Nordisk statis-
tisk årsbok, information, inkl. kostnaderna för utgivningen av Nordisk
Kontakt, seminariekostnader samt förvaltningskostnader, resekostnader
och personalkostnader.

Intäkter

De samnordiska intäkterna består i huvudsak av inkomster från försälj-
ningen av rådets publikationer, interna avgifter från de anställda och
finansiella intäkter från likvida medel.

Intäkterna har i budgeten för 1985 beräknats till 2 750 000 SEK.

Fördelning av de gemensamma utgifterna

Av Helsingforsavtalets artikel 58 som behandlar fördelningen av rådets
gemensamma utgifter framgår att plenarförsamlingen, eller efter plenarför-
samlingens bemyndigande presidiet, fattar för varje budgetår beslut om
hur de gemensamma utgifterna skall fördelas mellan delegationerna. Presi-
diet kan i särskilda fall fatta beslut om att ändra denna fördelning.

Presidiet beslöt den 23 augusti 1982 att samma fördelningsnyckel skall
gälla för rådet som för ministerrådet.

Ministerrådet beslöt den 10 november 1982 att ländernas bruttonational-
intäkt skall ligga till grund för beräkningen av fördelningsnyckeln på basis
av två års rullande genomsnitt. Detta innebär att för varje år fastställs en
bestämd fördelningsnyckel. Denna ordning träder i kraft för första gången
budgetåret 1985.

För 1985 har presidiet och ministerrådet fastställt följande fördelnings-
nyckel:

	1985	(1984)
Danmark	19,9%	(21,3%)
Finland	18,3%	(17,0%)
Island	0,9%	(1,1%)
Norge	21,0%	(19,2%)
Sverige	39,9%	(41,4%)

8. Delegationerna

8.1. Danmarks riges delegation

Den danske delegations beretning til folketinget om Nordisk Råds 31. session, 21. –25. februar 1983 i Oslo, der blev afgivet den 9. december 1983 bilagt kapitel 1 i Nordisk Ministerråds beretning til 31. session, blev behandlet i folketingets udenrigsudvalg, der afgav betænkning den 9. februar 1984. Udvalget henstillede, at folketinget tager den danske delegations beretning til efterretning.

Folketinget behandlede beretningen den 14. og den 17. februar. Ved anden (sidste) behandling af beslutningsforslaget udtalte John Arentoft fra fremskridtspartiet:

”Fremskridtspartiet er ikke repræsenteret i Nordisk Råd længere, og vi agter at stemme imod beretningen.

Vi synes nok, det er udmærket, at vi har en form for samarbejde mellem de nordiske lande, men desværre har Nordisk Råd udviklet sig sådan, at det er blevet så bureaukratisk og så fyldt med papir, at det hele næsten drukner.

Endvidere synes vi, at man faktisk går den omvendte vej. Først laver man national lovgivning i de forskellige lande, og derefter prøver man at koordinere disse lovgivninger. Vi mener, det ville være riktigere, hvis man gik den anden vej og først snakkede om tingene, før man lavede national lovgivning, og derefter koordinerede dem, og så kunne man føre den nationale lovgivning igennem.

Derfor agter fremskridtspartiet at stemme imod beretningen”.

Ved afstemningen blev forslaget om, at beretningen tages til efterretning, vedtaget med 124 stemmer mod 4 (fremskridtspartiet).

Den danske delegations beretning til folketinget om Nordisk Råds 32. session, 27. februar –2. marts 1984 i Stockholm, blev afgivet den 1 februar 1985 bilagt kapitel 1 i Nordisk Ministerråds beretning til 32. session.

Ændring i loven om nordisk samarbejde

Ministeren for nordiske anliggender, Christian Christensen, fremsatte den 28. marts 1984 forslag til lov om ændring af lov nr. 185 af 28. april 1971 om nordisk samarbejde, som ændret ved lov nr. 263 af 22. maj 1974. Lovforslaget blev fremsat som en konsekvens af ændringen af den nordiske samarbejdsoverenskomst af 23. marts 1962 mellem Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige, der efter folketingsbeslutning den 17. november 1983 ratificeredes og trådte i kraft den 28. januar 1984. Overenskomsten om ændringen, der blev undertegnet i Reykjavik den 15. juni 1983, havde til formål at styrke Færøernes repræsentation i Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd og at give Grønland samme mulighed for repræsentation.

Lovforslaget blev behandlet i folketinget den 4. april, den 4. maj og den 11. maj 1984.

Ved førstebehandlingen talte Chr. Kelm-Hansen – i Robert Pedersens fravær – på socialdemokratiets vegne. Han understregede, at forslaget var nødvendiggjort af, at folketinget den 17. november 1983 ratificerede den nordiske samarbejdsoverenskomst, som blev ændret den 15. juni 1983, for

at Færøerne, Grønland og Ålandsøerne kunne få en stærkere position i det nordiske samarbejde. Han fortsatte:

”Socialdemokratiet tilslutter sig med glæde denne konsekvenslovgivning, der vedrører Færøerne og Grønland, så meget som det var daværende statsminister Anker Jørgensen, der stillede forslag om denne styrkelse af det nordiske samarbejde.

I et år, hvor der vil blive gjort meget ud af Danmarks medlemskab af Det europæiske Fællesskab, kan der være god grund til at understrege, at netop EF-medlemskabet ikke må afsvække vores engagement i det nordiske samarbejde, nærmest tværtimod, fordi Danmark jo rent faktisk har en mulighed for at fungere som brobygger mellem det nordiske og det europæiske”.

Også Viggo Fischer fra det konservative folkeparti, Peder Sønderby fra venstre, Leif Hermann fra socialistisk folkeparti og Jørgen Estrup fra det radikale venstre meddelte deres partiers tilslutning til lovforslaget, medens John Arentoft fra fremskridtspartiet motiverede partiets afvisning af forslaget ved bl. a. at sige:

”Vi mener ikke, at Nordisk Råd står mål med det kæmpeapparat, der er sat på benene, og som stadig vokser, og hvor papirdyngerne vokser, mens resultaterne bliver mindre og mindre. Lad mig bare i den forbindelse nævne, at man end ikke har kunnet finde ud af et så aktuelt og prekært emne som vejafgifter for lastbiler mellem de nordiske lande”.

Minister for nordiske anliggender Christian Christensen takkede for ”den helt overvældende tilslutning, som jo kom fra alle partier bortset fra et enkelt. Det er også rigtigt, som det er sagt heroppefra, at lovforslaget lovfæster den ændring, der er sket i sammensætningen af Danmarks Riges delegation til Nordisk Råd som følge af Færøernes udvidede og Grønlands nyerhvervede ret til repræsentation i rådet.”

Ved tredjebehandlingen blev lovforslaget vedtaget med 111 stemmer mod 5 (fremskridtspartiet og frie demokrater).

Af loven fremgår nu,

at Danmarks Riges delegation til Nordisk Råd består af:

- 1) 16 medlemmer valgt af folketinget,
- 2) et antal medlemmer af regeringen, udpeget af denne, og
- 3) Færøernes og Grønlands delegationer.

at Færøernes delegation består af 2 medlemmer valgt af lagtinget og et antal medlemmer udpeget af landsstyret.

at Grønlands delegation består af 2 medlemmer valgt af landstinget og et antal medlemmer udpeget af landsstyret.

Informationsvirksomhed

Nordisk Råds danske delegation har foruden pressemøder i forbindelse med Nordisk Råds præsidie- og udvalgmøder samt forud for sessionen på en pressekonference præsenteret Nordisk Råds ungdomskampagne og delegationens forsøgsprojekt vedrørende nordiske undervisningsmaterialer.

Dette projekt omfatter undervisningshæfter, der under fællestitlen "nordpå" udsendes med nordisk oplysning for skoleelever i 8.-10. skoleår. Projektet omfatter orientering om væsentlige nordiske samarbejdsemner udarbejdet af professionelle forfattere af undervisningsmateriale på grundlag af foreliggende nordisk materiale i NU- og NORD-serierne. I de første fire hæfter behandles etniske minoritetsproblemer, miljøproblemer, den nordiske velfærdsstat og udviklingen af det nordiske samarbejde. Undervisningsmaterialet blev over for skolerne introduceret af delegationens formand, fhv. statsminister Anker Jørgensen og af undervisningsminister Bertel Haarder. Materialet er rekvireret af skolerne i betydeligt omfang.

Delegationen har udsendt en rapport om det seminar om nordiske samarbejdsspørgsmål, der blev afholdt i februar 1984 for de politiske ungdomsorganisationer.

8.2. Grønlands delegation

De af landstinget valgte repræsentanter i Nordisk Råd var indtil 15. juni 1984: *Medlemmer*: Preben Lange (Siumut) og Otto Steenholdt (Atassut). *Suppleanter*: Hans-Pavia Rosing (Siumut) og Lars Chemnitz (Atassut).

Med virkning fra 15. juni 1984 er følgende valgt af landstinget: *Medlemmer*: Preben Lange (Siumut) og Otto Steenholdt (Atassut). *Suppleanter*: Henriette Rasmussen (Inuit Atagatiit) og Peter Ostermann (Atassut).

Funktionerne som samarbejdsminister har både før og efter valget til landstinget den 6. juni 1984 været henlagt til landsstyreformand Jonathan Motzfeldt.

Landsstyreformanden har under landstingets forårssamling i sin åbningstale den 9. marts afgivet en redegørelse om Grønlands deltagelse i det nordiske samarbejde.

Landsstyreformand Jonathan Motzfeldt oplyste, at Grønlands tilknytning til Nordisk Råd fandt sin afklaring med underskrivelsen af Helsingforsaftalen i Reykjavik den 15. juni 1983 og med ikrafttræden den 28. januar 1984. Landsstyreformanden orienterede om deltagelsen i Nordisk Råds 32. session i Stockholm. Her deltog de to af landstinget udpegede medlemmer Preben Lange og Otto Steenholdt, som var blevet medlemmer af henholdsvis det økonomiske udvalg og kulturudvalget. Endvidere deltog landsstyremedlemmet for kultur, kirke og undervisning, landsstyremedlemmet for økonomi og boliger samt landsstyreformanden, som deltog i sessionen i sin egenskab af ansvarlig for Grønlands indpasning i det øvrige nordiske samarbejde. Landsstyreformanden gav over for landstinget udtryk for håb og tro på, at det nordiske samarbejde må blive til fælles gavn for Grønland og de nordiske samfund. Endelig overbragte landsstyreformanden landstinget en hilsen fra Nordisk Råds præsident.

8.3. *Finlands delegation*

Riksdagens behandling av delegationens berättelse

Delegationens berättelse över Nordiska rådets verksamhet och rådets 31:a session i Oslo överlämnades den 6 januari 1984 till riksdagen. Utskottet för utrikesärenden avgav sitt betänkande över berättelsen den 17 februari 1984 (UtUB nr 2/1984 rd). I betänkandet framhöll utskottet bland annat följande:

Vid sessionen i Oslo godkändes vissa ändringar i rådets arbetsordning som gäller de självstyrande områdenas representation i rådet. Det kan anses att det nordiska samarbetet har stärkts när Åland, Färöarna och Grönland nu binds fastare till det nordiska samarbetet. Riksdagen godkände den 7 december 1983 regeringens proposition med förslag till en härtill syftande ändring av lagen om delegationen. Rådets medlemsantal ökar från 78 till 87. Antalet medlemmar i Finlands delegation liksom i Danmarks, Norges och Sveriges stiger från 18 till 20. Åland får nu ytterligare en medlem, även om båda medlemmarna hör till Finlands delegation. De självstyrande områdenas representationer gavs formen av delegationer inom moderlandets delegationer. Utrikesutskottet noterar utvecklingen med tillfredsställelse. Utskottet anser det vara viktigt att också samernas andel i Nordiska rådets framtida verksamhet vederbörligen utvecklas.

En arbetsgrupp på hög nivå, den s.k femmankommittén som Nordiska rådets presidium och de Nordiska ländernas statsministrar gemensamt tillsatte i slutet av år 1982, fick sitt arbete klart i slutet av verksamhetsåret och överlämnade sitt betänkande till uppdragsgivarna. I detta betänkande, som är av central betydelse med tanke på utvecklandet av de nordiska samarbetet i framtiden, föreslog kommittén bl. a. att Nordiska rådets och Nordiska ministerrådets ställning i det nordiska samarbetet bör stärkas och samarbetsministrarna ges tillräckliga koordineringsfullmakter. Vidare bör beslutanderätt överföras från administrativa till politiska organ. Enligt utrikesutskottets mening underströk kommittén alldeles riktigt vikten av att beredningen och uppföljningen på det nationella planet förbättras. Många av kommitténs förslag kommer att debatteras i rådet redan vid följande session. Utrikesutskottet anser att detta erbjuder ett gott tillfälle att ingående granska Nordiska rådets och Nordiska ministerrådets arbete och organisation hittills samt dra de nödvändiga slutsatserna av detta. Redan i sitt betänkande över Nordiska rådets Finlands delegations föregående berättelse konstaterade utrikesutskottet att man bör söka stärka Nordiska ministerrådets beslutsfattande och verkställighetsbefogenheter samt Nordiska rådet verksamhet i fråga om initiativ och uppföljning.

Utrikesutskottet har också gett akt på försöket med en ny procedur för behandlingen av ministerrådets budgeter i Nordiska rådet och lagt märke till att de första erfarenheterna verkar vara uppmuntrande. Försöksperioden fortgår likväl och man har för avsikt att göra de slutliga bedömningarna inom Nordiska rådet efter budgetperioden 1985. I detta sammanhang framhåller utrikesutskottet nordiska statsministermötetets ställningstagande i december 1981 då statsministrarna var ense om att när man avtalar om större nya nordiska samarbetsprojekt bör man försöka ordna finansieringen genom tillägg i de gemensamma budgeterna. Om de nordiska länderna tillsammans ordnar en stor kampanj, såsom "Scandinavia Today" (Skandinavien i dag) som ordnades i Förenta Staterna, borde den kunna finansieras utan att Nordiska rådets och Nordiska ministerrådets normala verksamhet belastas alltför mycket. "Scandinavia Today" presenterade på ett mycket positivt sätt kulturen i Norden.

Utrikesutskottet noterar med tillfredsställelse Nordiska rådets ansträngningar att underlätta sysselsättningsproblemen som belastar alla de nordiska länderna och speciellt för att lindra ungdomsarbetslösheten bl.a med hjälp av ett projekt under Nordiska arbetsmarknadsutskottet om ungdomsgarantin. Utrikesutskottet anser också att det på basis av tre medlemsförslag godkända förslaget att utarbeta en nordisk handlingsplan för ekonomisk utveckling och full sysselsättning är av central betydelse.

Utrikesutskottet anser det vara viktigt att man också inom Nordiska rådet arbetar vidare på att öka de nordiska ländernas möjligheter att uppträda gemensamt på internationella fora, såsom OECD, GATT och EG. Också de nordiska ländernas valutapolitiska samarbete bör kunna effektiviseras. Vidare noterar utrikesutskottet med intresse den i Nordiska rådet under verksamhetsåret framförda tanken på en effektivare koordinering av utvecklingshjälpen de nordiska länderna emellan.

Med tanke på främjandet av det nordiska samarbetet på forskningens område anser utrikesutskottet att Nordiska forskningspolitiska rådet är ett viktigt framsteg. Det inledde sin verksamhet i början av året och bör enligt utskottets mening anvisas tillräckliga resurser för en framgångsrik verksamhet.

Utrikesutskottet stöder tanken på ett särskilt uppföljningsseminarium för Nordiska trafiksäkerhetsåret NTÅ-1983. Vidare konstaterar utrikesutskottet att Nordiska rådet har debatterat frågan om att på nordisk nivå reda ut möjligheterna att genomföra någon form av nordisk rösträtt också i statliga val.

Utrikesutskottet noterar med tillfredsställelse att Nordiska investeringsbanken, som arbetat framgångsrikt också under verksamhetsåret, i sin upplåning uppnått en hög kreditvärdighet på den internationella kapitalmarknaden. Då bankens grundkapital fördubblades från ingången av 1984 fördubblades också bankens utlåningsmöjligheter. Utrikesutskottet anser det vara viktigt att möjligheterna att utveckla samarbetet mellan Nordiska investeringsbanken och utvecklingsbankerna alltjämt undersöks.

Verksamhetsåret var Nordiska projektexportfondens första hela år. Fondens verksamhet börjar småningom komma igång med full effekt och de möjligheter den erbjuder börjar bli kända inom näringslivet. Utrikesutskottet förutsätter att utvecklingen av denna fond, som har betydelse med tanke på de nordiska ländernas exportansträngningar, liksom utvecklingen av Nordiska investeringsbankens system med projektinvesteringsslån noga följs upp och att de uppmärksammas tillräckligt i de berättelser som avges av Finlands delegation i Nordiska rådet.

Betänkandet låg till grund för riksdagsbehandlingen, som ägde rum vid plenum den 24 februari 1984. Delegationens ordförande riksdagsledamot Elsi Hetemäki-Olander berörde i sitt inlägg bl. a. femmankommitténs rapport om arbetsformerna i det nordiska samarbetet, partipolitiseringen av arbetet i Nordiska rådet, nordisk rösträtt också i nationella val och finska språkets ställning i undervisningen i Sverige. Också riksdagsmännen Mikko Elo, Ensio Laine och Ole Norrback samt riksdagsledamoten Marjatta Väänänen behandlade språkfrågan och efterlyste därvid en starkare ställning för finska språket i Sverige, Laine och Väänänen berörde även frågan om nordisk rösträtt vid nationella val och Väänänen föreslog härvid att man borde överväga ett invandrarparlament, som skulle väljas i samband med val av respektive parlament och som skulle utgöra ett samarbetsorgan för invandrare. Utöver detta berörde Väänänen bl. a. femmankommitténs förslag och deras konsekvenser närmast för det välfungerande kultursamarbetet. Laine behandlade nordiskt samarbete i olika internationella organ.

Delegationens verksamhet

Delegationen har under året hållit 15 möten och delegationens arbetsutskott 15 möten. Antalet möten har i synnerhet påverkats av de aktuella frågorna om samlingsformerna, vilka särskilt på våren krävde flera möten inom såväl arbetsutskottet som delegationen.

Vid delegationens möte den 4 januari 1984 hördes i organisationsfrågan den nordiska samlingsministern, kulturminister Gustav Björkstrand samt

konsultative tjänstemannen Magnus Kull och byråchefen Tapani Brotherus som sakkunniga. Vid delegationens möte den 1 mars 1984 under rådets 32:a session hördes presidiesekreteraren Ilkka-Christian Björklund som sakkunnig. I samma ärende hördes vid delegationens möte den 15 mars justitiekanslern Kai Korte samt på delegationens möte den 8 november avdelningschefen Kalervo Siikala och byråchef Tapani Brotherus som sakkunniga.

Vid ett möte under rådets 32:a session hördes representanter för finländare bosatta i Sverige i de under sessionen aktuella frågorna om sverigefinernas skolgång, vilka frågor också spelade en viktig roll under diskussionerna vid sessionen.

Vid sitt möte den 10 maj 1984 avgav delegationen ett utlåtande till utrikesministeriet om betänkande avgivet av utrikesförvaltningskommittén 1983.

Delegationen avgav den 23 maj 1984 till rådets presidium ett inbegärt yttrande om medlemsförslaget A 689/j om införande av partistöd i Nordiska rådet.

Vid delegationens möte den 1 juni 1984 avgav delegationen ett yttrande, som riksdagens kanslikommission inbegärt om den s. k. rättsställningskommitténs förslag om det förhandlingsförfarande, som iaktas vid bestämmande av anställningsvillkoren för riksdagens personal.

Vid möte den 19 december 1984 avgav delegationen ett yttrande som riksdagens kanslikommission inbegärt om betänkande avgivet av en arbetsgrupp för utvecklande av riksdagens förvaltning. I detta underströk delegationen bl. a. att vid ärendets fortsatta behandling bör beaktas delegationen och dess kanslis ställning och förpliktelser som en del av en på en internationell överenskommelse baserad internationell organisation.

Personalstyrkan vid delegationens sekretariat var densamma som föregående år, dvs. 9 personer. För personalens del har följande förändringar skett. Sedan biträdande generalsekreterare Dag Lindberg bett om befrielse från sin tjänst för att övergå till andra uppgifter, utnämnde delegationen till tjänsten som biträdande generalsekreterare biträdande sekreteraren Greta Lohiniva räknat från 1 augusti 1984. Sedan biträdande sekreteraren Guy Lindström blivit utnämnd till sekreterare för rådets kulturutskott, utnämnde arbetsutskottet till befattningen som biträdande sekreterare (informationssekreterare) fil.kand. Kari Salo, som sköter befattningen som tillförordnad under 3 år, dvs. under den tid, som Guy Lindström, är tjänstledig. Till befattningen som biträdande sekreterare (translator), som blivit ledig efter biträdande sekreteraren Lohiniva, utnämnde arbetsutskottet fil.lic. Risto Nieminen räknat från den 8 oktober 1984.

Ett möte med kontaktmännen för Nordiska rådets ärenden och de nordiska tjänstemannakommittéernas finska medlemmar, vilket leddes av samarbetsminister Gustav Björkstrand, hölls den 9 februari 1984 i statsrådets festvåning. På mötet, i vilket 50 tjänstemän deltog, presenterades

aktuella frågor inom Nordiska ministerrådet och Nordiska rådet. Föremål för en särskild diskussion var aktuella utredningar och förslag om arbetsformerna i det nordiska samarbetet. Delegationens sekretariat upprätthåller kontinuerliga kontakter med kontaktmännen för Nordiska rådets ärenden inom ministerierna och de centrala ämbetsverken, i synnerhet med sådana, vilkas verksamhetsområden är centrala med hänsyn till rådets verksamhet.

Försäljningen av nordiska publikationer och utredningar, främst NUSerien och "NORD", handhas i Finland av Statens tryckericentral genom dess publikationsförråd i överensstämmelse med de bestämmelser som gäller för dess verksamhet.

8.4 Ålands delegation

Redogörelser

I enlighet med 6 § landskapslagen om Ålands deltagande i Nordiska rådet avgav landskapets företrädare Olof Jansson och Folke Woivalin den 28 mars 1984 till landstinget "Nordiskt samarbete 1983, landskapet Åland", som bilaga till Nordiska rådets Finlands delegations berättelse över Nordiska rådets verksamhet år 1983.

Berättelsen antecknades till kännedom av landstinget den 25 april 1984, I debatten yttrade sig landstingsmännen Olof Jansson och Roger Jansson. Landstingsman *Olof Jansson* konstaterade att berättelsen för år 1983 innehöll de händelser vilka ledde fram till den nya plattformen som landskapet fick vad beträffar det nordiska samarbetet. Han framhöll vikten av att arbetet skulle komma att utvecklas på två plan dels det inre med en samordning mellan landstinget och landskapsstyrelsen och dels det yttre. En central insats inom det inre arbetet hoppades han att den egna åländska delegationen skulle utgöra. Han konstaterade härvid att ländernas delegationer endast formellt består av representanter både från parlamentariker sidan och från regeringssidan. För Ålands del ansåg han dock att medlemmarna i rådet, deras suppleanter och samtliga av landskapsstyrelsen utsedda representanter skulle delta i delegationens arbete eftersom det skulle utgöra en styrka i arbetet.

Han ansåg det vara önskvärt att få till stånd en större aktivering både från landskapsstyrelsens sida och också inom landstinget. Han hänvisade här till rådspresdidenten Karin Söders uttalande vid sessionen i Stockholm då hon sade att det nordiska samarbetet skulle aktivieras, inte bara på det gemensamma samlade planet utan också inom hemmaparlamenten.

Beträffande det yttre arbetet konstaterade han att man här fått en ny bas att stå på i och med den egna delegationen. I sammanhanget nämndes också delegationens behov av att få en sekreterare på heltid. Slutligen berörde han frågan om partipolitiseringsen i Nordiska rådet. Han sade sig inte vilja påskynda politiseringsen men ansåg samtidigt att det i vissa fall

kunde vara en styrka att man från åländsk sida gick ut med samma budskap till flera olika grupper samtidigt.

Vidare berörde han arbetet inom Nordiska rådet med den s. k. femmannakommitténs betänkande. Han konstaterade härvid att det från åländsk synpunkt skulle vara angeläget att få en direkt kanal till presidiet på samma sätt som man medgetts rätt att närvara och yttra sig i utskott där Åland saknar egen medlem.

Landstingsman *Roger Jansson* anlade en del kritiska synpunkter på det partipolitiska samarbetet inom Nordiska rådet och då särskilt det åländska deltagandet. Tidigare representerades Åland av talmannen som inte deltog i partiarbetet men i och med den utökade representationen fick nu två fraktioner möjlighet att vara representerade medan de andra två fick suppleantplatser. Han ansåg det därför finnas skäl att inför framtida val till rådet diskutera principerna för de åländska medlemmarnas partipolitiska engagemang inom Nordiska rådet.

I landskapsstyrelsens redogörelse över självstyrelsepolitiska frågor avgiven den 10 januari 1984 omnämnes ändringarna av Helsingforsavtalet, kulturavtalet och transportavtalet.

I självstyrelsepolitiska nämndens utlåtande över redogörelsen konstaterades att de inre organisationsformerna för deltagandet i det nordiska samarbetet utreds inom Ålands delegation och nämnden förutsatte att arbetsfördelningen mellan landstinget och landskapsstyrelsen vad gäller nordiska ärenden löses så att dubbelarbete undviks.

Landstinget behandlade utlåtandet den 30 april varvid vicetalman *Karl-Gunnar Fagerholm* i debatten sade att landstinget efter delegationens utredning skulle ta ställning till storleken av det nordiska engagemanget.

Framställningar

Till landstinget har under året kommit två framställningar med nordiskt innehåll. Den första var framställningen med förslag till landskapslag angående Ålands representation i Nordiska rådet. Anledningen till framställningen var naturligtvis de ändrade förhållanden som inträtt genom godkännandet av ändringarna i Helsingforsavtalet. Ändringarna ansågs så omfattande att den gamla lagen borde upphävas och en ny stiftas. Bland de nyheter som intogs i lagen kan nämnas rätten att välja två medlemmar till rådet, rätten för landskapsstyrelsen att utse ett valfritt antal representanter, landskapsstyrelsens anslutningsrätt vad gäller beslut som fattas av Nordiska ministerrådet och regler för Ålands delegations sammansättning. Vid debatten i landstinget yttrade sig flera talare som bl. a. diskuterade reglerna för val av landstingets representanter, val av presidium i delegationen, behovet av att anställa en delegationssekreterare på heltid, sekreterarens arbetsuppgifter i förhållande till landskapsstyrelsen och landstinget samt informationen från delegationen till landstinget och då med särskilt beaktande av utformningen av delegationens årsberättelse. Lagen antogs den 16 januari 1985.

Den andra framställningen som behandlades innehöll ett förslag till landskapslag om rättsställningen för landskapstjänsteman som anställs vid nordisk institution. En motsvarande lag har funnits i riket sedan 1976 men det hade tidigare inte ansetts finnas behov för en sådan lag på Åland. I framställningen sades dock att "...eftersom det är att vänta att landskapets ökade deltagande i det nordiska samarbetet även leder till ökat engagemang på tjänstemannaplanet så kan det vara motiverat att redan nu införa regler härom". Bestämmelserna i lagen överensstämde med de regler som finns intagna i en nordisk överenskommelse från år 1974 i samma fråga. Beslut om antagande av lagen fattades den 20 januari 1984 utan att föranleda någon debatt i landstinget.

Framställningar med nordiska avtal

Den 16 januari behandlade landstinget två framställningar från republikens president till landstinget angående regeringens till riksdagen överlämnade proposition med dels förslag till lag om godkännande av vissa bestämmelser i överenskommelsen mellan de nordiska länderna om gemensam nordisk arbetsmarknad för klasslärare i grundskolan och dels om godkännande av en överenskommelse om ändring av samarbetsöverenskommelsen mellan Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige. Båda framställningarna godkändes till den del de innebar avvikelse från självstyrelselagen.

I lagutskottets betänkande över den förstnämnda framställningen konstaterades med tillfredsställelse att landskapsstyrelsen beretts tillfälle att avge yttrande över överenskommelsen innan denna slöts. Vidare noterades att det sedan länge anställts lärare från andra nordiska länder inom det åländska skolväsendet och att överenskommelsen för deras del skulle innebära en ökad anställningstrygghet.

I lagutskottets betänkande över den andra framställningen konstaterades att ändringen av Helsingforsavtalet är väsentlig ur åländsk synvinkel eftersom de av landstinget valda medlemmarna utökas från en till två. Landskapsstyrelsen får tillsätta önskat antal medlemmar i ministerrådet och får möjlighet att medverka i ställföreträdakommittén och vissa ämbetsmannakommittéer samt att landstinget och landskapsstyrelsen får självständig initiativrätt till rådet och ministerrådet. Vidare konstaterades att Åland tillsammans med övriga självstyrande områden i Norden nu får de länge eftersträfvade förutsättningarna för att utöka och förstärka sin medverkan i det nordiska samarbetet och att Åland härigenom torde få bättre möjligheter att i ett tidigt skede bevaka för landskapet väsentliga frågor inom ramen för samarbetet.

Den 20 januari godkände landstinget, till de delar fråga var om avvikelse från självstyrelselagen, republikens presidents framställning angående regeringens till riksdagen överlämnade proposition med förslag till lag om godkännande av vissa bestämmelser i avtalet med Danmark, Island, Norge

och Sverige för undvikande av dubbelbeskattning beträffande skatter på inkomst och förmögenhet.

Ärendet genomgick en omfattande behandling i lagutskottet och i stora utskottet på grund av dess nära anknytning till frågan om kompensation till de åländska kommunerna för den frångångna kommunalskatten till följd av att åländska sjömän på svenska fartyg beskattas i Sverige.

Delegationens verksamhet

Ålands delegation i Nordiska rådet hade två möten innan den nya landskapslagen trädde i kraft. Den 16 maj 1984 hölls det konstituerande mötet då landstingsman Olof Jansson valdes till ordförande och lantrådet Folke Woivalin till viceordförande. Därefter har sju möten hållits. I delegationens arbete har de två rådsmedlemmarna, deras ersättare och landskapsstyrelsen deltagit. T. f. landstingsnotarie Elisabeth Nauclér har fungerat som delegationens sekreterare.

Delegationen har främst behandlat frågor rörande organiserandet av det inre arbetet och därvid utarbetat en särskild organisationsplan för delegationen och sekreteriatet samt en arbetsinstruktion för delegationssekreteraren.

Utredningen över "Arbetsformene i nordisk samarbeid" (NU 1983:9) behandlades av delegationen som beslöt att inte avge något eget utlåtande utan medlemmarna framförde sina åsikter till Finlands delegation. Beträffande medlemsförslaget om arbetsformerna i det nordiska samarbetet (A 692/j) däremot avgav delegationen ett eget utlåtande till juridiska utskottet vari särskilt poängterades vikten av att de självstyrande områdena får en reglerad möjlighet till direkta kontakter med presidiet, närmast då på konsultationsbasis i likhet med vad som gäller för de utskott där de självstyrande områdena inte har någon egen medlem. Vidare behandlas frågan om rätten för sekreterarna vid de självstyrande områdenas delegationer att även i fortsättningen närvara och yttra sig vid rådets utskottsmöten. Den gällande bestämmelsen har medgett en sådan rätt men enligt den i medlemsförslaget ingående nya lydelsen skulle så inte bli fallet i framtiden.

Representanter för delegationen har vid två tillfällen (i samband med sessionen i Stockolm och utskottsmötena i Helsingör) sammanträffat med representanter för Färöarnas och Grönlands delegationer, varvid frågor som särskilt rör de självstyrande områdena behandlats. Vid Helsingörmötet överlämnades en gemensam skrivelse till juridiska utskottet vilken anslöt sig till ovan relaterade synpunkter i Ålandsdelegationens skrivelse.

8.5. Islands delegation

Delegationen har hållit tio möten sedan rådets 32:a session. Vid delegationens möten har bl. a. diskuterats de ändringar av samarbetets struktur och innehåll som följer av genomförandet av de förslag som har framlagts i rapporten om arbetsformerna i det nordiska samarbetet (NU 1983:9).

Delegationen har vid behandling av rapporten haft nära samarbete med samarbetsminister Matthías Á. Mathiesen. Delegationen hade tveksam inställning till vissa delar av rapporten men finner de ändringar som tillkommit under rådets behandling under året vara till fördel.

Delegationen har hållit två presskonferenser under året där bl. a. rådets planerade ungdomskampanj har presenterats.

Delegationens berättelse till Alltinget

Delegationens berättelse över Nordiska rådets verksamhet och nordiskt samarbete under år 1983 behandlades i Alltinget och lades till handlingarna den 17 maj 1984.

Páll Pétursson, förman för Nordiska rådets Íslands delegation, betonade när berättelsen framlades bl. a. att Island tillhör Norden och har sin naturliga plats bland de nordiska länderna snarare än de anglosaxiska länderna. Hänvisade han i sitt anförande till utrikesminister Geir Hallgrímssons årsrapport om utrikespolitik och konstaterade att nordiskt samarbete är så nära och viktigt och medför så konkreta resultat att det ofta blir ett mönster för andra suveräna stater som förenas om samarbete för att främja fred och vänskap och gemensamma intressen. Nordiskt samarbete är ett exempel för andra nationer och innebär en uppfordring om fred och god grannsämja nationer emellan.

Den 2 maj 1984 framlade utrikesminister Geir Hallgrímsson ovan anförda årsrapport om utrikespolitik. Rapporten innehåller bl. a. följande avsnitt om Norden och nordiskt samarbete.

”Ibland hörs här i landet röster om att nordiskt samarbete inte är annat än prat, möten, fester, byråkrati och pappersflod. Men de konkreta resultaten bevisar det motsatta. Som exempel kan nämnas trygghetskonventionen, den gemensamma nordiska arbetsmarknaden och rösträtt i kommunalval för nordbor som har flyttat till ett annat nordiskt land. Som ytterligare exempel på fördelar som samarbetet har medfört för Island kan man nämna Nordiska industrifondens och Nordiska investeringsbankens verksamhet och vidare Nordiska vulkanologiska institutet och Nordens Hus. Under innevarande år har det beslutats att bevilja Island ett betydande stöd för att vinna marknad för isländska produkter i Norden. Närmare förklaring på detta finns i kapitlet om utrikeshandel. Detta visar att nordiskt samarbete är annat och mera än tomma ord. Nu riktas uppmärksamheten på ett nytt och ytterst viktigt område, nämligen samarbete på energiområdet. Detta samarbete kan komma att betyda mycket för Island. Islands intressen sammanfaller till stor del med våra närmaste grannar färingarnas och grönlänningarnas intressen. Samarbetet med färingarna har också varit nära, särskilt i fiskerifrågor, men detta berörs i ett annat avsnitt av rapporten. Ett formellt samarbete mellan Grönland och Island kan sägas ha stiftats när representanter för Grönlands landsstyre i regi av landsstyreförman Jonathan Motzfeldt besökte Island år 1980. De diskus-

sioner som då ägde rum tydde på att samarbetet mellan oss och grönlänningarna skulle öka under kommande år. Diskussionerna visade vidare grönlänningarnas stora intresse av att dra nytta av våra kunskaper och erfarenheter på olika områden bl. a. på fiskeri- och jordbruksområdet. Alltinget följde upp saken och tog initiativet till bildandet av Grönlandsfonden. Vidare upprättades en kommitté för att öka samarbetet mellan islänningar, färinger och grönlänningar.

När Danmark fick inträde i EG följde Grönland automatiskt med som en del av Danmark. Grönlänningarna har nu begärt utträde ur EG efter folkomröstning. De har gjort avtal med EG om bl. a. tullfrihet inom EG. I stället får EG-länderna vissa fiskerirättigheter som de även har betalat för. Islänningarna hyser bekymmer över denna överenskommelse om fiskerättigheterna på grund av att EG-ländernas fiskeri inom Grönlands fiskegränser kan leda till minskning av fiskestammarna på Islands fiskebankar''.

På ett möte mellan statsminister Steingrímur Hermannsson och landsstyreformand Jonathan Motzfeldt under Nordiska rådets 32:a session diskuterades möjligheterna att uppnå enighet om gemensamma intressen främst rörande skydd av fiskestammarna och om fiskeriet. Från båda håll visades stort intresse av att samarbeta om forskning på området och om begränsningar av fisket.

8.6. Den norske delegasjon

Utenriks- og konstitusjonskomiteen i Stortinget avga sin innstilling om Regjeringens årlige Stortingsmelding om nordisk samarbeid og om delegasjonens rapport fra 31. sesjon, den 15. februar 1983.

I innstillingen bemerker komiteen at initiativene fra partigruppene har medvirket til en positiv utvikling av samarbeidet i en periode som mer enn tidligere krever samarbeid over landegrensene.

Om bestrebelsene på å få til en samlet handlingsplan for økonomisk trygghet og full sysselsetting understreket komiteen nødvendigheten av at de retningslinjer som regjeringene hadde lagt frem, blir presisert og konkretisert, såvel i nasjonal politikk som i nordiske fellestiltak. Arbeidet med å trygge sysselsettingen må også i 1984 være en av de aller viktigste oppgaver innen Nordisk Råd, og komiteen legger stor vekt på de muligheter de nordiske land har ved felles opptreden i internasjonale fora og organisasjoner.

Fordi det er delte oppfatninger om de initiativer som er tatt fra parlamentarisk hold for å liberalisere kapital- og valutamarkedet, likeledes forslaget om et friere nordisk aksjemarked, unnlater komiteen å kommentere selve saken. Den viser imidlertid til at statsministrene har presisert at eventuelle særordninger i Norden må være forenlige med OECD-forpliktelsene.

Det er etter komiteens oppfatning viktig å organisere en effektiv utnyttelse av de ressurser som stilles til disposisjon for teknisk forskning og

utvikling, nasjonalt og nordisk. Også de små og mellomstore bedrifter må gis muligheter til å dra fordeler av dette samarbeid. Komiteen viser ellers til finansieringsproblemene knyttet til handlingsplanen på datateknologiens område, og går ut fra at det ikke oppstår nye forsinkelser som hindrer Stockholm-sesjonen å behandle et konkret forslag.

Regjeringen hadde i sin melding gitt uttrykk for at det for tiden ikke er aktuelt med ensartede regler i Norden for inngåelse og oppløsning av ekteskap. Komiteen viser imidlertid til den familierettslige konferanse delegasjonen hadde rapportert fra, og som bekreftet et mer optimistisk syn på mulighetene for at landenes familierettslovgivning etterhvert følger mer parallelle grunnoppfatninger.

Debatten i Stortinget fant sted 23. februar 1984, med Johan *Buttedahl* som komiteens saksordfører. Ytterligere elleve representanter deltok i debatten. Fra Regjeringen deltok samarbeidsministeren, statsråd Asbjørn *Haugstvedt*, som med henvisning til utenrikskomiteens bemerkninger bl. a. kunne meddele Stortinget at finansieringen av datateknologiplanen var ordnet.

Samarbeidsministeren har to ganger i løpet av året besvart spørsmål i Stortinget om de nordisk sekretariatsansattes arbeidsrettslige stilling. I tillegg til å redegjøre for rettsstillingsavtalen, som medfører at de ansatte ikke er underlagt nasjonal lovgivning, har *Haugstvedt* holdt Stortinget orientert om Ministerrådets vedtak om tilbakegangstrygghet til nasjonal stilling.

Delegasjonen har foruten morgenmøtene under sesjonen, hatt seks *delegasjonsmøter* i løpet av 1984, arbeidsutvalget åtte, hvorav to med deltakelse av berørte utvalgsmedlemmer.

Samarbeidsministeren deltok i to av delegasjonsmøtene, sammen med sine nærmeste medarbeidere.

Tre *uttalelser* er avgitt om saker som står på juridisk utvalgs dagsorden, via presidiet: om Benkow-komiteens rapport (foreløpig, april), om en støtteordning for partigruppene i Nordisk Råd (juni) og om de to forslag om arbeidsformene i nordisk samarbeid (desember).

Delegasjonens medlemmer i presidium, utvalg og komiteer har redegjort for aktuelle saker på delegasjonsmøter før sesjonen og foran høstmøtene. Arbeidsutvalget har drøftet hastesaker og er holdt orientert om viktige spørsmål av politisk og administrativ art. Delegasjonens formann orienteres jevnlig om presidiets saksbehandling og følger viktige saker også fra utvalgene og komiteene.

Delegasjonens sekretariat har et nært samarbeid med stedfortrederkontoret i Handelsdepartementet i saker av felles interesse og under løsningen av felles arbeidsoppgaver. Det formidler kontakten med organisasjoner, forvaltningen forøvrig, institusjoner o.a. og bistår med dokumentasjon til og redegjørelser på møter og konferanser utenfor Nordisk Råd, foruten til medarbeidere i massemedier og fagtidsskrifter. Informasjonsfunksjonene

inngår i sekretariatets generelle arbeidsoppgaver, i samråd med delegasjonens ledelse, og uten spesialavsatt informasjonsmedarbeider.

Statens Trykksakekspedisjon og Universitetsforlagets avdeling for offentlige publikasjoner står for distribusjon og salg av nordiske utredninger og publikasjoner. Delegasjonen bærer produksjonsomkostningene for samtlige utredninger i NU-serien, også når den "selges" via forlag og bokhandel. De øvrige nasjonale delegasjoner og nordiske sekretariater søkes holdt løpende informert om Stortingets behandling av saker av bilateral eller nordisk interesse.

Delegasjonen avgir sin *rapport fra 32. sesjon* og en redegjørelse for virksomheten frem til årsskiftet 1984/85 på et møte 15. januar. Stortingets behandling forventes å finne sted ca. 27. februar.

8.7 Sveriges delegation

Delegationens berättelse till riksdagen

Sveriges delegation överlämnade berättelse till riksdagen den 18 oktober 1984 (redog. 1984/85: 4) angående sin verksamhet från rådets trettioförsta till och med den trettioandra sessionen, som ägde rum den 27 februari–2 mars 1984 i Stockholm.

Utrikesutskottet behandlade berättelsen den 4 december 1984 (UU 1985/85: 7). Utskottet konstaterade med tillfredsställelse att berättelsen gav en fyllig och allsidig redovisning av verksamheten i Nordiska rådet. Utskottet hade fäst uppmärksamhet vid det ekonomiska samarbetet och kommenterade särskilt rådets uppmaning till ministerrådet att vid 1985 års session framlägga konkreta riktlinjer för ekonomisk politik och nordiskt ekonomiskt samarbete. Utskottet fann också anledning att beröra rådets nya budgetprocedur och ansåg för sin del att den nya ordningen borde leda till en effektiviserad budgetbehandling med klarare markering av parlamentariskernas prioriteringar, samtidigt som den parlamentariska insynen och inflytandet över den nordiska budgeten ökade. Utskottet anförde avslutningsvis att bland de frågor på rådets dagordning som utskottet fann av särskilt intresse inför kommande session var det aviserade ministerrådsförslaget angående principbeslut om satellitsamarbete samt det fortsatta arbetet på en effektivisering av det nordiska samarbetet.

Riksdagens behandling av utrikesutskottets betänkande ägde rum den 12 december 1984. Riksdagen beslöt i enlighet med utrikesutskottets förslag att delegationens berättelse skulle läggas till handlingarna.

Narkotikasamarbete

Behovet av samarbete för att bekämpa narkotikamissbruket i Norden har vid ett flertal tillfällen starkt understrukits i riksdagen. Såväl Rune Gustavsson som Karin Söder har i fråga till justitieminister Sten Wickbom uttryckt sin oro över att det polisiära samarbetet på narkotikaområdet mellan Danmark och Sverige höll på att försämrats och därmed skulle få till

följd att införseln av narkotika via Helsingör–Helsingborg ökade. Justitieministern ansåg inte att det fanns anledning att befara att samarbetet mellan polismyndigheterna skulle komma att bli sämre i framtiden. Samarbetsfrågor inom narkotikabekämpningen skulle tas upp vid ett gemensamt nordiskt rikspolischefmöte.

Vidare ställde Rune Gustavsson frågan i en interpellation till den svenske samarbetsministern Svante Lundkvist om vad den svenska regeringen gjort för att följa upp 1982 års beslut i Nordiska rådet angående bekämpningen av narkotikamissbruket. Han underströk härvid vikten av att Nordiska ministerrådet visade handlingskraft och vilja att genomföra de rekommendationer som rådet antagit för att bekämpa narkotikamissbruket.

Miljövårdssamarbete

Den svenske samarbetsministern Svante Lundkvist har i samband med besvarandet av ett antal interpellationer som samtliga berörde problem med utsläpp av luftföroreningar betonat värdet av det nordiska samarbetet och särskilt det gemensamma agerandet i internationella sammanhang. Mot bakgrund av att flertalet länder i Europa får huvuddelen av sitt nedfall av luftföroreningar från källor utanför det egna landet behövs samordnade åtgärder i hela Europa. Svante Lundkvist framhöll att de nordiska regeringarna gemensamt utformat ett program om en 30-procentig minskning av svavelutsläpp under en tioårsperiod. Programmet lades fram vid ECE-konventionens möte i juni 1983 och skulle ses som en första etapp i arbetet med att radikalt minska luftföroreningsutsläppen över Europa och Nordamerika. Det nordiska förslaget omfattas idag av totalt 20 länder. Vid ECE-konventionens möte i september 1984 påbörjades arbetet med att folkrättsligt binda länderna till det politiska åtagandet att uppfylla 30-procentsförslaget. Protokollet skall förhoppningsvis undertecknas 1985. Även Grethe Lundblad har i riksdagsdebatten framhållit det nordiska miljövårdssamarbetet inom Norden där miljövårdskonventionen 1974 om ömsesidigt hänsynstagande över gränserna i Norden spelar en viktig roll. De nordiska miljövårdsministrarnas gemensamma agerande internationellt utgör en viktig faktor för att kunna lösa luftföroreningsproblemen.

Norden som hemmamarknad

I två motioner om riktlinjer för Sveriges handelspolitiska agerande anförs att Norden måste utvecklas till att bli en hemmamarknad för företag i alla de nordiska länderna. Härigenom skulle en framgångsrik konkurrens med utomnordiska producenter underlättas. Vidare understryks vikten av ett intensifierat nordiskt samarbete mot bakgrund av att de nordiska länderna utgör varandras viktigaste handelspartner inom ett flertal områden. I näringsutskottets betänkande (NU 1984/85:2) ansluter sig utskottet till bedömningen att det är viktigt att Norden utvecklas till att bli en hemma-

marknad. En betydelsefull komponent i detta arbete var undanröjandet av tekniska och administrativa hinder för handeln mellan länderna. Utskottet anförde att det inom en rad områden pågick ett arbete inriktat på att de nordiska företagen skall ges fri tillgång till den nordiska marknaden. Arbetet rörde bl. a. valutamässiga hinder för industriellt samarbete i Norden, näringsrättslagstiftning samt investeringar och etableringar över gränserna. Utskottet noterade med tillfredsställelse att en aktivering av samarbetet delvis redan skett och att en fördjupning av det också var aviserad. Konkreta förslag syftande till att främja arbetet med Norden som hemmamarknad förväntades bli presenterade vid Nordiska rådets session år 1985. Utskottet noterade dock att internationella förpliktelser i vissa fall begränsade möjligheterna att förverkliga gemensamma nordiska lösningar. Motionerna avslogs av riksdagen med hänsyn till att ett omfattande nordiskt samarbete pågår i frågor av betydelse för skapandet av en nordisk hemmamarknad. Näringsutskottet, som också avstyrkt motionerna, uttryckte förhoppningen att tiden snart skulle vara mogen att undersöka förutsättningarna för en reell nordisk hemmamarknad baserad på en utökning av de nordiska ländernas inbördes förpliktelser och härtill anpassade institutionella lösningar.

Öresundsförbindelserna

Frågan om Öresundsförbindelserna har varit föremål för uppmärksamhet under mycket lång tid. Kommunikationsminister Curt Boström anförde i ett svar på en fråga om planerna på en bro mellan Malmö och Köpenhamn att den danska regeringen liksom den svenska tillsatt en ämbetsmannadelegation med uppdrag att utarbeta ett gemensamt förslag till regeringsöverenskommelse om fasta förbindelser över Öresund. Delegationens arbete förväntades vara klart under våren 1985. Utgångspunkter för förhandlingarna mellan den danska och den svenska regeringen var att tillskapa fasta förbindelser över Öresund, såväl en broförbindelse mellan Malmö och Köpenhamn som en järnvägstunnel mellan Helsingborg och Helsingör.

Delegationens utåtriktade verksamhet

- Den 22 februari 1984 hölls ett möte mellan representanter för delegationen och kontaktmännen för nordiska frågor i departementen.
- Den 23 februari 1984 hölls ett möte mellan delegationen och Föreningen Nordens Ungdomsrepresentantskap.
- Den 17 maj 1984 anordnade delegationen ett seminarium om "Nordiskt kultursamarbete" för folkbildningsförbunden i Sverige.
- Svenska delegationen var representerad av riksdagsledamoten Rune Gustavsson vid svenska samernas landsmöte i Vilhelmina den 13–15 juni 1984.

- Den 4–5 oktober 1984 anordnade delegationen ett seminarium för lärare i samhällskunskap.
- Under verksamhetsperioden har kansliet tagit emot ett stort antal studiebesök. Enskilda och grupper av studerande på olika utbildningsnivåer, ambassadanställda, kontaktmän för nordiska frågor i departementen, journalister m. fl. har besökt kansliet.
- Mot bakgrund av riksdagsbeslut att utöka den praktiska arbetslivsorienteringen har elever från såväl gymnasie- som grundskolan beretts tillfälle att följa och deltaga i arbetet vid delegationens kansli.

9. Partigrupperna

9.1 Den konservative gruppen

Den konservative gruppen i Nordiska rådet består för tiden av representanter og suppleanter for

Danmark:	Det konservative folkeparti (KF)
Færøylene:	Folkeflokken (F) (Fólkaflokkurin)
Finland:	Samlingspartiet (Kok)
Island:	Selvstændighetspartiet (Sj.) (Sjálfstæðisflokkurinn)
Norge:	Høyre (H)
Sverige:	Moderata samlingspartiet (m)

Den konservative gruppen møtes minst tre ganger pr. år. I 1984 har gruppen hatt møter den 25. januar i Stockholm, den 27. februar – 2. mars under den 32. sesjon i Stockholm, samt den 12. november i Helsingør. I tillegg har de konservative medlemmer av Nordisk Råds ulike komiteer og utvalg hatt møter i tilknytning til arbeidet i disse organer.

Sentrale saker i løpet av året har vært oppfølgingen av Benkowkomiteens utredning med sikte på en effektivisering av arbeidsformene i det nordiske samarbeid, Nordisk Råds budsjett for 1986, handlingsplan på datateknologiområdet, handlingsplan for bekjempelse av narkotika og arbeidet for et friere nordisk aksjemarked. Stor interesse har også vært knyttet til oppfølgingen av rekommandasjonen om et program for økonomisk utvikling og full sysselsetting i Norden.

Sekretær for den konservative gruppen er for tiden sekretariatsleder Eirik Moen, Høyres Stortingsgruppe.

9.2 Mittengruppen

Enligt antagna riktlinjer består mittengruppen av valda medlemmar och suppleanter i Nordiska rådet från följande partier:

<i>Danmark:</i>	Det radikale Venstre (RV), Centrum-Demokraterne (CD), Kristeligt Folkeparti (KrF) och Venstre (V).
<i>Grönland:</i>	Atassut (At).
<i>Finland:</i>	Centerpartiet (K), Finlands kristliga förbund (Skl) och Svenska folkpartiet (Sfp).

- Åland:* Åländsk Center (ÅC).
Island: Framskridtspartiet – Framsóknarflokkurinn (F.).
Norge: Kristelig folkeparti (Kr.F.), Senterpartiet (Sp) och Venstre (V).
Sverige: Centerpartiet (c) och Folkpartiet (fp).

Mittengruppen som helhet har hållit möten vid tre tillfällen år 1984: den 25 januari i Stockholm, den 27 februari och den 1 mars i Stockholm i anslutning till Nordiska rådets 32:a session samt den 12 november i Helsingör.

Mittengruppens ordförande har under år 1984 varit riksdagsledamot Karin Söder (c). Vice ordförande har alltingsmand Páll Pétursson (F) varit. Förutom ordförande och vice ordförande har folketingsmedlem Peder Sønderby (V), riksdagsledamot Marjatta Väänänen (K) och stortingsrepresentant Odd With ingått i arbetsutskottet.

Arbetsutskottet har sammanträtt vid tre tillfällen: den 24 januari 1984 i Stockholm, den 26 februari 1984 i Stockholm och den 11 november 1984 i Helsingör.

Vid mittensgruppens möte i Helsingör framlades utkast till program för mittengruppen i Nordiska rådet. Programkommitténs arbete leds av riksdagsledamot Rune Gustavsson (c).

Under året har Det radikale Venstre antagit ett nordiskt program. Arbetet med ett motsvarande program håller på att slutföras inom Svenska folkpartiet.

Mittengruppen har väckt medlemsförslag om gemensam nordisk arbetsmarknad för fria näringsidkare (A 698/s), om utvidgade rättigheter för nordiska medborgare vid flyttning eller resa inom Norden (A 699/s) samt om höjda och harmoniserade beloppsgränser vid införsel av varor för eget bruk vid resa (A 700/e). Därtill har medlemmar av gruppen väckt förslag om familjepolitiska insatser (A 701/s).

Mittengruppen har fortsatt lagt stor vikt vid konkretiseringen av det parlamentariska handlingsprogrammet på temat Nordiskt medborgarskap samt vid fullföljandet av ministerrådets handlingsplan Norden som hemmamarknad.

Förutom initiativ i form av medlemsförslag och utarbetandet av ett nordiskt mittenprogram har gruppen eftersträvat en effektiviserad uppföljning på nationellt plan av inom Nordiska rådet initierade och av Nordiska ministerrådet eller de nordiska regeringarna beslutade nordiska samarbetsfrågor. Uppföljningen har bl. a. skett genom interpellationer och inlägg i riksdagens plenardebatter i riksdagen samt genom artiklar i tidningar och tidskrifter.

Fil.kand. Claes Wiklund arbetar på deltid som mittengruppens gemensamma sekreterare. Gruppsekretariatet är lokalmässigt förlagt till det svenska centerpartiets riksdagskansli.

9.3 Den socialdemokratiska gruppen

Den socialdemokratiska partigruppen i Nordiska rådet (bildad år 1972) har enligt stadgarna till ändamål bl. a. att verka för ett nordiskt samarbete präglad av den samhällssyn som företräds av partierna i de fem berörda länderna och att samordna gruppledammarnas insatser i rådet och dess organ.

I den socialdemokratiska gruppen i Nordiska rådet ingår parlamentari-ker och regeringsmedlemmar tillhörande:

- Danmark: Socialdemokratiet (S)
- Finland: Finlands socialdemokratiska parti (Sdp) (Suomen sosialide-mokraattinen puolue)
- Island: Det socialdemokratiske parti (Alþýðuflokkurinn) (A.)
- Norge: Det norske arbeiderparti (A)
- Sverige: Sveriges socialdemokratiska arbetareparti (s)

I partigruppen innefattas även de socialdemokratiska representanterna från Åland och Grönland. Under 1984 har en vidareutveckling skett av kontakterna med den socialdemokratiska rörelsen på Färöarna. Den poli-tiska situationen efter valet där i senare delen av 1984 kan innebära att också Färöarnas socialdemokrater får en anknytning till den socialdemo-kratiska partigruppen.

Partigruppen höll under 1984 tre sammanträden. Dess arbetsutskott var samlat till överläggning vid fem tillfällen. Också s-ledamöterna i rådets olika utskott har vid flera tillfällen överlagt om gemensamma angelägenhe-ter.

Partigruppens arbete under det gångna året har i betydande utsträckning kretsat kring femmannakommitténs rapport samt handlingsplanen för eko-nomisk utveckling och full sysselsättning.

Vid sessionen i Stockholm väcktes en rad medlemsförslag, bakom vilka partigruppen ställt sig. Exempel härpå var förslagen om gemensam nordisk konjunkturbedömning, harmonisering av miljöskyddslagstiftningen i Nor-den, införande av partistöd i Nordiska rådet, nordiskt program för stöd och hjälp till utförsäkrade arbetslösa samt stöd till rehabilitering av tortyroffer. Med bred förankring i partigruppen initierades också medlemsförslag om samarbete för hävdande av de mänskliga rättigheterna samt om förbud mot krigs- och våldleksaker. Bakom några av dessa medlemsförslag har också representanter för andra partigrupper ställt sig. Så är också fallet beträffande ett medlemsförslag om utredning av den offentliga sektorns roll i ekonomin, vilket framlades i november i samförstånd med rådets vänstersocialistiska och kommunistiska grupp.

Partigruppens arbetsutskott har fått en utförlig föredragning av det i Sverige framlagda förslaget "Rösträtt och medborgarskap".

Partigruppens sekretariatsfunktion är knuten till den socialdemokratiska riksdagsgruppens kansli i Stockholm. Den nuvarande – provisoriska –

ordningen innebär att ansvaret för att följa rådsarbetet, ge viss service till medlemmarna, ta erforderliga initiativ etc är delat mellan Sven Dahlin (samordnare och partigruppens sekreterare), Malin Olsson, Christer Ahlén och Inga-Lisa Lundin. De fullgör sina uppgifter på deltid. Som kontaktpersoner fungerar nationellt i första hand Jytte Andersen (DK), Torstein Moland (NO), Ulpu Iivari (FI) och Eiður Guðnason (ISL).

9.4 Den vänstersocialistiska och kommunistiska gruppen

Den vänstersocialistiska och kommunistiska gruppen i rådet representeras av följande partier:

- Danmark: Socialistisk Folkeparti (SF)
- Färöarna: Det republikanske parti (Tjóðveldisflokkurin) (Tvfl)
- Finland: Demokratiska förbundet för Finlands folk (Suomen Kansan Demokraattinen Liitto) (Skdl)
- Island: Folkeförbundet (Alþýðubandalagið) (Ab.)
- Norge: Socialistisk Venstreparti (SV)
- Sverige: Vänsterpartiet kommunisterna (vpk)

Under 1984 har gruppen sammankommit fyra gånger. Centrala frågor som behandlats har bl. a. varit rapporten om arbetsformerna i Nordiska rådet, arbetslösheten och förkortandet av arbetstiden samt säkerhetsfrågor framförallt verksamheten för en kärnvapenfri zon i Norden.

När det gäller rapporten om arbetsformerna i rådet anser gruppen de väsentligaste frågorna vara utökningen av presidiet vilket man stöder och utgår ifrån att alla politiska inriktningar bör vara representerade i presidiet. Däremot motsätter man sig bildandet av en budget- och kontrollkommitté i den form det föreslås och anser att kontrollen och uppföljningen av besluten bör handhas av presidiet och presidiesekretariatet. Gruppen fäster också stor vikt vid att man går in för att ge partigrupperna rimligare arbetsvillkor inom rådet bl. a. i form av ekonomiskt stöd, vilket väsentligt skulle förbättra partigruppernas arbetsförutsättningar.

Man har också diskuterat arbetslöshetsproblematiken i Norden och åtgärder som borde vidtas för att åstadkomma en förändring. Gruppen ställer sig mycket kritisk till att det planerade handlingsprogrammet för ekonomisk utveckling och full sysselsättning inte avancerar i en riktning som skulle utmyнна i konkreta åtgärder för att råda bot på arbetslösheten, som fortsättningsvis tilltar i alla nordiska länder.

Frågan om verksamhet och åtgärder för bildandet av en kärnvapenfri zon i Norden anser gruppen vara en alltmer aktuell fråga, som i någon form bör tas upp inom ramarna för Nordiska rådet.

En allt större folkopinion i hela Norden ger tanken om en kärnvapenfri zon sitt stöd. Detta bevisar bl. a. de åsikter som framkom på mötet i Köpenhamn i november där zonfrågan behandlades. Gruppen har tidigare bl. a. föreslagit inrättandet av ett interparlamentariskt organ som skulle

behandla zonfrågan och anser fortfarande att detta vore en form för att föra frågan vidare.

Medlemsförslag som gruppen inlämnat är:

- Utredning av den offentliga sektorns roll i ekonomin
- Samarbete på olika nivåer när det gäller sysselsättning för ungdomen inom kultursektorn.

Härutöver har man inlett behandlingen av flera andra frågor och några av dem torde framläggas före sessionen i Reykjavik.

Som sekreterare för gruppen har verkat Pia Keränen funktionär vid Finlands kommunistiska parti.

9.5 Sekretariatskontakter

Sedan 1983 har de fyra nordiska partigruppernas sekreterare hållit två gemensamma möten med presidiesekreteraren. Dessa möten (den 22 mars och den 28 september 1984) har åter bekräftat det ömsesidiga behovet av dessa sammankomster som led i förberedelserna inför och uppföljningen av råds-sessionen.

Utöver de nordiska gruppsekreterarna, som redan tidigare erhållit officiell status vid sessionerna, har presidiet den 13 december 1984 beslutat att även inbjuda partisekreterarna för de partier, som är representerade i värdlandets parlament, att närvara vid 33:e sessionen.

10. Särskilda verksamhetsformer

10.1 Nordiska kulturfonden

Nordiska kulturfonden upprättades 1966 genom en överenskommelse mellan de nordiska länderna. Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet utser vardera fem ledamöter. För varje ledamot utses en suppleant. För verksamhetsperioden 1985–1986 utsågs ledamöterna av plenarförsamlingen vid rådets 32:a session den 27 februari 1984. De av Nordiska rådet valda medlemmarna är följande:

<i>Danmark</i>	Svend Jakobsen med Karen Thurøe Hansen som suppleant
<i>Finland</i>	Elsi Hetemäki-Olander med Pirkko Turpeinen som suppleant
<i>Island</i>	Pétur Sigurðsson med Guðrún Helgadóttir som suppleant
<i>Norge</i>	Kirsti Kolle Grøndahl med Georg Apenes som suppleant
<i>Sverige</i>	Bengt Wiklund med Ingrid Sundberg som suppleant

Nordiska rådet utser även revisorerna. Vid 31:a sessionen utsågs Otto Mørch och Jørgen Bredsdorff till revisorer med Povl Brøndsted resp Ib Gerner Hansen till suppleanter.

För att behandla fondens och revisorernas berättelser väljer Nordiska rådet årligen ett granskningsutskott. Ledamöterna är:

<i>Danmark</i>	Robert Pedersen med Karen Højte Jensen som suppleant
<i>Finland</i>	Pekka Tuominen med Tuulikki Petäjaniemi som suppleant

<i>Island</i>	Eiður Guðnason med Páll Péturson som suppleant
<i>Norge</i>	Arne Skauge med Reiulf Steen som suppleant
<i>Sverige</i>	Gunnel Jonäng med Arne Gadd som suppleant

Sekreteraren för rådets kulturutskott är sekreterare i granskningsutskottet.

Vid 32:a sessionen 1984 beviljades fondstyrelsen ansvarsfrihet för år 1982 (C 4/k). Den berättelse som inlämnats till rådets 32:a session avser verksamheten år 1983 (C 4/k).

Fondens styrelse och dess sekretariat, som finns vid Sekretariatet för nordiskt kulturellt samarbete i Köpenhamn, har under året löpande hållit Nordiska rådets organ underrättade om aktuella frågor inom fonden.

10.2 Nordiska investeringsbanken

Nordiska investeringsbanken upprättades 1975 genom en överenskommelse mellan de nordiska länderna. Samtidigt fastställdes stadgar för verksamheten. Stadgarna har kompletterats och ändrats 1981/82 samt 1983. (Se Nordisk statsutställning 1975, 1982 samt 1983.)

I enlighet med stadgarna utser länderna en styrelse bestående av tio ledamöter. Dessutom utses en kontrollkommitté som svarar för revisionen. Av kontrollkommitténs ledamöter utses fem av Nordiska ministerrådet och fem av Nordiska rådet.

De av Nordiska rådet valda medlemmarna i kontrollkommittén för perioden den 1 maj 1983 till den 30 april 1985 valdes den 21 februari 1983:

Jens Steffensen, Danmark

Ulf Sundqvist, Finland

Stefán Jónsson, Island

Håkon Kyllingmark, Norge

Paul Jansson, Sverige

Investeringsbankens verksamhetsberättelse över föregående år inlämnas till Nordiska rådet i februari månad årligen och behandlas av ekonomiska utskottet. Utskottet behandlar även kontrollkommitténs berättelse.

10.3 Nordiska rådets litteraturpris

Nordiska rådets litteraturpris inrättades av de nordiska ländernas regeringar i enlighet med Nordiska rådets rekommendationer nr 1/1961. Statuter och instruktion fastställdes 1961 och ändrades åren 1964 och 1971. Nordiska ministerrådet fastställde nya statuter den 8 maj 1983. Dessa trädde i kraft den 1 juni 1983 och kommer att publiceras i Nordisk statsutställning 1983, del II. Priset har delats ut årligen sedan 1962. Prissumman höjdes från 50 000 DKK till 75 000 DKK 1976.

Som en följd av de nya statuterna kan numera – utöver de tio verk som nomineras av de nationella delegationerna – även ett verk på färöiska, ett på grönländska och ett på samiska nomineras.

Nordiska rådets litteraturpris för år 1984 tilldelades den svenske författaren Göran Thunström för hans roman "Juloratoriet" (Bonniers 1983). Professor Irmeli Niemis presentation av pristagaren finns publicerad i Nordiska rådets förhandlingar från 1984 års session.

Bedömningskommittén, som består av tio ledamöter (två från varje land), har vid möte den 21 januari 1985 i Oslo beslutat att till pristagare för år 1985 utse den finske författaren Antti Tuuri för hans roman Pohjanmaa (En dag i Österbotten) "som i en knapp, humorfylld stil och med bakgrund i konfliktfyllda skeden i Finlands historia beskriver kontrasten mellan en gammal samhällsordning och en ny samt motsättningar mellan generationer och mellan man och kvinna."

Priset kommer att överlämnas vid en högtidlighet i Reykjavik tisdagen den 5 mars 1985 i anslutning till Nordiska rådets 33:e session.

Följande övriga verk var nominerade till 1985 års pris:

<i>Danmark</i>	Cecil Bødker	"Marias Barn". 1. "Drengen", 1983 2. "Manden", 1984, romaner, Gyldendal
	Henrik Nordbrandt	"84 Digte", 1984, Gyldendal
<i>Finland</i>	Claes Andersson	"Under", digte, 1984, Söderström & Co
<i>Island</i>	Hannes Petursson	"36 ljóð", digte
	Kristján Karlsson	"New York", digte
<i>Norge</i>	Edward Hoem	"Prøvetid", roman, Oktober Forlag, 1984
	Eugene Schoulgin	"Minner om Mirella", roman, Gyldendal, Norsk Forlag 1984
<i>Sverige</i>	Sun Axelsson	"Honungsvargar", roman, 1984, Bonniers
	Torgny Lindgren	"Bat Seba", roman, 1984, Norstedt

Desuden foreligger følgende indstillinger fra forfatterorganisationerne i de respektive områder:

<i>Færøerne</i>	Regin Dahl	"Efirtorv", digte, 1981, Forlaget Ord og lög
<i>Det samiske sprogområde</i>	Hans-Aslak Gut- torm	"Golgadeamen" (på finsk "Kulkuttamassa". "Kulkutaa" er en metode til laksefiskeri med drivgarn), roman, 1983, Jårgaleaddjii

10.4 Nordiska rådets musikpris

Nordiska rådets musikpris inrättades 1964 av de nordiska ländernas regeringar i enlighet med Nordiska rådets rekommendation nr 25/1964.

Statuter och instruktion fastställdes 1965. Priset utdelades första gången 1965 och skulle till en början delas ut vart tredje år. Denna bestämmelse ändrades dock och priset utdelas vartannat år sedan 1969. Prissumman höjdes från 50 000 till 75 000 DKK från och med 1978 års pris.

Följande tonsättare har tilldelats Nordiska rådets musikpris sedan priset inrättades:

1965	Karl Birger Blomdahl, Sverige
"Aniara" (opera)
1968	Joonas Kokkonen, Finland
"Symfoni nr 3"
1970	Lars Johan Werle, Sverige
"Drömmen om Thérèse" (opera)
1972	Arne Nordheim, Norge
"ECO"
1974	Per Nørgård, Danmark
"Gilgamesh" (opera)
1976	Atli Heimir Sveinsson, Island
"Koncert for fløjte og orkester"
1978	Aulis Sallinen, Finland
"Ratsumies"
1980	Pelle Gudmundsen-Holmgren, Danmark
"Symfoni" og "Antifoni"
1982	Åke Hermansson, Sverige
"Utopia"
1984	Sven-David Sandström, Sverige
"Requiem"

10.5 Nordiska rådets journaliststipendier

Stipendierna är instiftade för att öka journalisternas intresse för och möjligheter att skriva om förhållandena i de andra nordiska länderna samt om nordiskt samarbete. Stadgarna trädde i kraft i januari 1981. Stadgarna reviderades 1983, och publiceras i Nordisk statutsamling 1983, del II.

Följande journalister har erhållit Nordiska rådets journaliststipendier år 1984:

Danmark	<i>Poul Soelberg Christensen</i> , Flensborg Avis, 5.000 SEK.
<i>Rosa Krotoschinsky</i> , Politiken, 5.000 SEK.
<i>A. Bro Rasmussen</i> , Kristeligt Dagblad, 5.000 SEK.
Finland	<i>Redaktionssekreterare Leena Etu-Seppälä</i> , Diabetes-Lehti, 3.000 SEK.
<i>Redaktionschef Pekka Kivioja</i> , Pohjois-Karjala, 4.000 SEK.
<i>Redaktör Ukko Martikainen</i> , Itä-Savo, 2.000 SEK.
<i>Redaktör Heini Moisio</i> , Finlands rundradio (free lance), 4.000 SEK.
<i>Redaktionssekreterare Irma Salonen</i> , Insinööriutiset-Ingenjörssnytt, 2.0000 SEK.

- Island *Freelance journalist Halldór Halldórsson, Radio/TV, 7.500 SEK.*
Journalist Omar Valdemarsson, Morgunbladid, 7.500 SEK.
- Norge *Redaktør Gunnar Bodahl-Johansen, Fredriksstad Blad, 15.000 SEK.*
- Sverige *Redaktör Björn Axel Johansson, Nämnden för fortbildning av journalister (FOJO), 5.000 SEK.*
Redaktionssekreterare Kurt Lundgren, Östra Småland, 5.000 SEK.
Redaktör Birgit Tyréus, Smålands-Tidningen 5.000 SEK.

Nordiska rådets journaliststipendier för 1985 har anslagits lediga att sökas. Beloppet har höjts till 40.000 SEK per land. Bevillningen sker inom maj månad.

BILAGA 1

Nordiska rådets sammansättning. Delegationerna och partierna representerade i Nordiska rådet

DANMARKS RIGES DELEGATION

Valgt af folketinget den 3. oktober og senere.

Medlemmer

Auken, Margrete (SF)
 Bennedsen, Dorte (S)
 Gyldenkilde, Lilli (SF)
 Hansen, Flemming (KF)
 Hansen, Ivar (V)
 Hansen, Karen Thurøe (KF)
 næstformand
 Jensen, Egon (S)
 Jensen, Jens Peter (V)
 Jensen, Karen Højte (KF)
 Juncker, Bente (CD)
 Jørgensen, Anker (S) formand
 Olesen, Aase (RV)
 Pedersen, Robert (S)
 Steffensen, Jens (KrF)
 Sønderby, Peder (V)
 Tastesen, Bernhardt (S)

Stedfortrædere

Harms, Inger (SF)
 Jakobsen, Svend (S)
 Jacobsen, Hanne (SF)
 Kirkegaard, Knud E. (KF)
 Brøndsted, Povl (V)
 Møller, Helge Adam (KF)
 Hansen, J.K. (S)
 Tørnæs, Laurits (V)
 Fischer, Viggo (KF)
 Krog, Elisabeth (KF)
 Jensen, Henning (S)
 Bilgrav-Nielsen, Jens (RV)
 Stahr, Jimmy (S)
 Pedersen, Inger Stilling (KrF)
 Nielsen, Bente M. (V)
 Hjørtnæs, Karl (S)

Partierne

CD Centrum-Demokraterne
 FP Fremskridtspartiet
 KF Det konservative Folkeparti
 KrF Kristeligt Folkeparti
 RV Det radikale Venstre
 S Socialdemokratiet
 SF Socialistisk Folkeparti
 V Venstre

FÆRØERNES DELEGATION

Valgt af Færøernes lagting den 14. januar 1985.

Medlemmer

Patursson, Erlendur (Tvfl)
 Sundstein, Jógvan (Fkfl)

Stedfortrædere

Kjølbros, Karin (Tvfl)
 Kallsberg, Anfinn (Fkfl)

Partierne

Tvfl Tjóðveldisflokkurin (Det republikanske parti)

Fkfl (Fólkaflokkurin (Folkeflokken))

GRØNLANDS DELEGATION

Valgt af Grønlands landsting den 26. juni 1984.

Medlemmer

Lange, Preben (Si)

Steenholdt, Otto (At)

Stedfortrædere

Rasmussen, Henriette (Si)

Ostermann, Peter (At)

Partierne

Si Siumut

At Atássut

FINLANDS DELEGATION

Valda av riksdagen den 7 februari 1984, med senare ändringar.

Medlemmar

Aho, Esko

Bärlund, Kaj

Elo, Mikko

Hetemäki-Olander, Elsi

Ordf.

Isohookana-Asunmaa, Tytti

Kanerva, Ilkka

Kempainen, Arvo

Kempainen, Hannu

Knuuttila, Sakari

Liikanen, Erkki

Lipponen, Paavo

Muurman, Peter Viceordf.

Petäjaniemi, Tuulikki

Riihijärvi, Heikki

Stenbäck, Pär

Suominen, Ilkka

Turpeinen, Pirkko

Väänänen, Marjatta

Suppleanter (personliga)

K

Sdp

Sdp

Kok

K

Kok

Skdl

K

Sdp

Sdp

Sdp

Sdp

Kok

Smp

Sfp

Kok

Skdl

K

Pelttari, Seppo

Nyby, Mats

Järvisalo-Kanerva, Riitta

Louvo, Anna-Kaarina

Kietäväinen, Timo

Pesola, Helena

Jokinen, Anna-Liisa

Almgren, Esko

Paakkinen, Saara-Maria

Kalliomäki, Antti

Starast, Pekka

Lähdesmäki, Martti

Hilpelä, Liisa

Ratu, Martti

Westerlund, Henrik

Järvenpää, Heikki

Söderström, Sten

Alaranta, Juhani

K

Sdp

Sdp

Kok

K

Kok

Skdl

SkI

Sdp

Sdp

Sdp

Sdp

Kok

Smp

Sfp

Kok

Skdl

K

Partierna

K	Centerpartiet (Keskustapuolue)
Kok	Nationella samlingspartiet (Kansallinen kokoomus)
Sdp	Finlands socialdemokratiska parti (Suomen Sosialidemokraattinen puolue)
Sfp	Svenska folkpartiet (Ruotsalainen kansanpuolue)
Skdl	Demokratiska förbundet för Finlands folk (Suomen Kansan Demokraattinen Liitto)
SkI	Finlands kristliga förbund (Suomen Kristillinen Liitto)
Smp	Finlands Landsbygdsparti (Suomen Maaseudun Puolue)

ÅLANDS DELEGATION

Valda av Ålands landsting den 7 november 1984.

<i>Medlemmar</i>	<i>Suppleanter</i>
Jansson, Olof (ÅC) ordförande	Jansson, Roger (FS)
Tuominen, Pekka (ÅSD)	Fagerholm, Karl-Gunnar (lib)

I delegationen ingår också de avlandskapsstyrelsen den 10 maj 1984 utsedda representanterna.

Partierna

FS	Frisinnad samverkan
lib	Liberalerna på Åland
ÅC	Åländsk center
ÅSD	Ålands socialdemokrater

ISLANDS DELEGATION

Vald av Altinget den 21 december 1984.

<i>Valda medlemmar:</i>	<i>Suppleanter:</i>
Benediktsson, Stefán (Bj.)	Agnarsdóttir, Guðrún (SK)
Einarsson, Ólafur G. (Sj.)	Pálsson, Þorsteinn (Sj.)
Guðnason, Eiður (A.)	Sigurðardóttir, Jóhanna (A.)
Helgadóttir, Guðrún (Ab.)	Guttormsson, Hjörleifur (Ab.)
Pétursson, Páll (F.)	Aðalsteinsson, Davíð (F.)
Sigurðsson, Pétur (Sj.)	Þorkeldsdóttir, Salome (Sj.)
Þórðarson, Friðjón (Sj.)	Johnsen, Árni (Sj.)

Partierne

A.	Alþýðuflokkurinn (Det socialdemokratiske parti)
Ab.	Alþýðubandalagið (Folkeforbundet)
Bj.	Bandalag jafnaðarmanna (Det socialdemokratiske forbund)
F.	Framsóknarflokkurinn (Fremskridtspartiet)
Sj.	Sjálfstæðisflokkurinn (Selvstændighedspartiet)
SK	Samtök um kvinnalista (Kvinneliste forbund)

DEN NORSKE DELEGASJON

Valgt av Stortinget 5. desember 1984.

<i>Medlemmer</i>	<i>Suppleanter</i>
	<i>(A) og (SV)</i>
Benkow, Jo (A) formann	Nordli, Odvar
Berge, Gunnar (A) næstformann	Pettersen, Oddrunn
Brundtland, Gro Harlem (A)	Faremo, Osmund
Buttedahl, Johan (Sp)	Bakke, Hallvard
Eidem, Bjarne Mørk (A)	Jørgensen, Ragna Berget
Grøndahl, Kirsti Kolle (A)	Rotnes, Marit
Hagen, Carl I. (Fr.p.)	Blankenborg, Haakon
Hansen, Guttorm (A)	Stubberud, Liv
Hansen-Krone, Margit (H)	Verdal, Sigurd
Kristensen, Finn (A)	<i>(H) og (Fr.P.)</i>
Kvanmo, Hanna (SV)	Løvvig, Marit
Martinsen, Astrid Murberg (A)	Apenes, Georg
Petersen, Jan (H)	Lowzow, Wenche
Randal, Håkon (H)	Lowzow, Carl Fredrik
Schnitler, Gunvor (H)	Koppernæs, Inger
Steen, Reiulf (A)	Lefdal, Lars
Thomassen, Petter (H)	Talleraas, Anders
Tungesvik, Hans Olav (Kr.F.)	<i>(Kr.F.)</i>
Ueland, Ole Gabriel (Sp)	Synnes, Harald
With, Odd (Kr.F.)	Haus, Knut
	<i>(Sp)</i>
	Velsand, Lars
	<i>(V)</i>
	Rossbach, Hans Hammond

Partiene

A	Det norske Arbeiderparti
Fr.p.	Fremskrittspartiet
H	Høyre
Kr.F.	Kristelig folkeparti
Sp	Senterpartiet
SV	Sosialistisk Venstreparti
V	Venstre

SVERIGES DELEGATION

Vald av riksdagen den 4 oktober 1984.

<i>Medlemmar</i>	<i>Suppleanter</i>
Andersson, Arne (m)	Fridolfsson, Filip (m)
Andersson Georg (s)	Oscarsson, Berit (s)
Andersson, Lennart (s)	Johansson, Kurt Ove (s)

Gadd, Arne (s)	Östrand, Olle (s)
Gustavsson, Rune (c)	Jonasson, Bertil (c)
Häll, Karl-Erik (s)	Bergander, Lilly (s)
Jansson, Paul (s)	Håkansson, Per Olof (s)
Johansson, Tyra (s)	Ulander, Lars (s)
Jonäng, Gunnel (c)	Björk, Gunnar (c)
Lundblad, Grethe (s)	Öhrsvik, Lena (s)
Nilsson, Gunnar (s) vice ordf.	Flodström, Karin (s)
Nyhage, Hans (m)	Häggmark, Siri (m)
Palm, Sture (s)	Exner, Lahja (s)
Petersson, Per (m)	Nilsson, Tore (m)
Sundberg, Ingrid (m)	Adelsohn, Ulf (m)
Svensson, Sten (m)	Rydle, Birgitta (m)
Söder, Karin (c) ordf.	Fälldin, Thorbjörn (c)
Werner, Lars (vpk)	Hjelmström, Eva (vpk)
Westerberg, Bengt (fp)	Jonsson, Elver (fp)
Wiklund, Bengt (s)	Nilsson, Barbro (s)

Partierna

c	Centerpartiet
fp	Folkpartiet
m	Moderata samlingspartiet
s	Sveriges socialdemokratiska arbetareparti
vpk	Vänsterpartiet kommunisterna

BILAGA 2

Utskottens och kommittéernas sammansättning och möten

JURIDISKA UTSKOTTET

Medlemmar vid konstituering den 28 februari 1984

Danmark	Flemming Hansen (KF) Jens Steffensen (KrF) Bernhardt Tastesen (S)
Finland	Mikko Elo (Sd) Tuulikki Petäjaniemi (Kok) Heikki Riihijärvi (Smp)
Island	Friðjón Þórðarson (Sj.)
Norge	Guttorm Hansen (A) Finn Kristensen (A) Arne Skauge (H)
Sverige	Lennart Andersson (s) Hans Nyhage (m) Lars Werner (vpk)

Förändringar under året

Den 24 oktober Jan Petersen (H) efter Arne Skauge

Ordförandeskap

Ordförande Bernhardt Tastesen
 Vice ordförande Friðjón Þórðarson
 Sekreterare Landsdommer Peter Lilholt

Möten

Den 26 och 28 februari i Stockholm

Den 29 mars i Oslo

Den 21 juni i Dragør

Den 29 augusti i Stykkishólmur

Den 13–14 november i Helsingør

Den 14 november med Nordiska ministerrådet/justitieministrarna i Helsingør

Den 9 januari 1985 arbetsgruppen i Helsingfors

Den 10 januari i Helsingfors

Den 28–29 januari i Stockholm

KULTURUTSKOTTET

Medlemmar vid konstituering den 28 februari 1984

Danmark Karen Højte Jensen (KF), Robert Pedersen (S),
 Hanne Severinsen (V), Erlendur Patursson (Færøerne)
 (Tvfl), Otto Steenholdt (Grønland) (At)

Finland Elsi Hetemäki-Olander (Kok), Tytti Isohookana-Asunmaa
 (K), Paavo Lipponen (Sdp), Pekka Tuominen (ÅSD), Pirkko
 Turpeinen (Skdl)

Island Eiður Guðnason (A.)
 Stefán Benediktsson (Bj.)

Norge Kirsti Kolle Grøndahl (A)
 Hanna Kvanmo (SV)
 Håkon Randal (H)
 Gunvor Schnitler (H)
 Reiulf Steen (A)

Sverige Georg Andersson (s)
 Tyra Johansson (s)
 Gunnel Jonäng (c)
 Sture Palm (s)
 Ingrid Sundberg (m)

Förändringar under året

Den 3 oktober Jens Peter Jensen (V) efter Severinsen

Ordförandeskap

Ordförande Eiður Guðnason
 Vice ordförande Ingrid Sundberg
 Sekreterare Kristian Slotte, fil.kand. (t. o. m. den 1 juli 1984)
 Guy Lindström, pol.mag. (fr. o. m. den 1 maj 1984)

Möten

Den 26 och 28 februari i Stockholm
 Den 5–6 maj i Stykkishólmur
 Den 23–24 september i Köpenhamn
 Den 13 november i Helsingör
 Den 31 januari–1 februari 1985 i Stockholm

SOCIAL- OCH MILJÖUTSKOTTET

Medlemmar vid konstituering den 28 februari 1984

Danmark Margrete Auken (SF)
 Helge Adam Møller (KF)
 Inge Fischer Møller (S)
 Finland Kaj Bärlund (Sdp)
 Ilkka Kanerva (Kok)
 Hannu Kemppainen (K)
 Island Pétur Sigurðsson (Sj.)
 Norge Jo Benkow (H)
 Astrid Murberg Martinsen (A)
 Odd With (Kr.F.)
 Sverige Arne Andersson (m)
 Rune Gustavsson (c)
 Grethe Lundblad (s)

Förändringar under året

Den 3 oktober Dorte Bennedsen (S) efter Inge Fischer Møller
 Bente Juncker (CD) efter Helge Adam Møller (KF)

Ordförandeskap

Ordförande Jo Benkow
 Vice ordförande Kaj Bärlund
 Sekreterare Jur. kand. Sara Lönnerblad (t. o. m. augusti 1984)
 Fil.kand. Eric Hultén (från oktober 1984)

Möten

Den 26 och 28 februari i Stockholm

Den 21–22 augusti i Borgå

Den 23 augusti i Tavastehus med Nordiska ministerrådet/social- och hälsovårdsministrarna

Den 11 september i Stockholm

Den 13 november i Helsingør

Den 13 november i Helsingør med Nordiska ministerrådet/arbetsmarknadsministrarna

Den 31 januari 1985 i Stockholm

Den 8 februari i Oslo

TRAFIKUTSKOTTET

Medlemmar vid konstituering den 28 februari 1984

Danmark	J.K. Hansen (S)
	Ole Henriksen (SF)
	Peder Sønderby (V)
Finland	Olof Jansson (ÅC)
	Sakari Knuuttila (Sdp)
	Marjatta Väänänen (K)
Island	Guðrún Helgadóttir (Ab.)
Norge	Bjarne Mørk Eidem (A)
	Margit Hansen-Krone (H)
	Ole Gabriel Ueland (Sp)
Sverige	Karl-Erik Häll (s)
	Per Petersson (m)
	Bengt Wiklund (s)

Förändringar under året

3. oktober	Lilli Gyldenkilde (SF) efter Ole Henriksen
	Egon Jensen (S) efter J.K. Hansen
8. februari	Kaj Paulsen (S) efter Egon Jensen

Ordförandeskap

Ordförande	Marjatta Väänänen
Vice ordförande	Bjarne Mørk Eidem
Sekreterare	Cand.jur. Birgir Guðjónsson (t. o. m. november 1984)
	Cand.oecon. Tómas H. Sveinsson (från november 1984)

Möten

Den 26 och 28 februari i Stockholm

Den 18–20 juni i Reykjavik

Den 13 november i Helsingør

Den 13 november i Helsingør med Nordiska ministerrådet (trafik- och kommunikationsministrarna)

Den 28–29 januari i Stockholm

Den 11 februari på Arlanda

Seminarium

Den 24–26 september "Trafiksäkerhetsarbetet i framtiden mot bakgrund av Nordiska trafiksäkerhetsåret 1983" i Bodø

EKONOMISKA UTSKOTTET

Medlemmar vid konstituering den 28 februari 1984

Danmark	Lone Dybkjær (RV), Ivar Hansen (V), Karen Thurøe Hansen (KF), Anker Jørgensen (S), Agnar Nielsen (Sb), Preben Lange (Si)
Finland	Esko Aho (K), Arvo Kempainen (Skdl), Erkki Liikanen (Sdp), Peter Muurman (Sdp), Ilkka Suominen (Kok), Pär Stenbäck (Sfp)
Island	Ólafur G. Einarsson (Sj.), Páll Pétursson (F.)
Norge	Gunnar Berge (A), Gro Harlem Brundtland (A), Johan Buttedahl (Sp), Carl I. Hagen (Fr.p.), Petter Thomassen (H), Hans Olav Tungesvik (Kr.F.)
Sverige	Arne Gadd (s), Paul Jansson (s), Gunnar Nilsson (s), Sten Svensson (m), Karin Söder (c), Ola Ullsten (fp)

Förändringar under året

Den 21 mars	Aase Olesen (RV) efter Lone Dybkjær
Den 31 juli	Jógvan Sundstein (Fkfl) efter Agnar Nielsen
Den 4 oktober	Bengt Westerberg (fp) efter Ola Ullsten

Ordförandeskap

Ordförande	Gunnar Nilsson
Vice ordförande	Ivar Hansen
Sekreterare	cand. oec. Folke With

Möten

Den 9 februari i Köbenhavn

Den 26, 27 och 28 februari i Stockholm

Den 8 och 9 augusti i Skövde och Mariestad

Den 18 september i Esbo (niomannakommittén)

Den 13 och 14 november i Helsingør

Den 14 november i Helsingør med Nordiska ministerrådet (finansministrarna)

Den 23 januari 1985 i Helsingfors med Nordiska ministerrådet (finansministrarna (niomannakommittén))

Den 31 januari och 1 februari i Stockholm

Den 15 februari i Oslo

Seminarium

Den 18–20 september "Økonomiske samfunnsmodeller" i Esbo

INFORMATIONSKOMMITTÉN

Medlemmar valda av rådet den 27 februari 1984

Danmark	Karen Thurøe Hansen (KF) Robert Pedersen (S)
Finland	Paavo Lipponen (Sdp) Marjatta Väänänen (K)
Island	Guðrún Helgadóttir (Ab.) Stefán Benediktsson (Bj.)
Norge	Håkon Randal (H) Reiulf Steen (A)
Sverige	Rune Gustavsson (c) Sture Palm (s)

Ordförandeskap

Ordförande	Guðrún Helgadóttir
Vice ordf	Rune Gustavsson
Sekreterare	Informationschef Dorrit Seest

Möten

Nr 1	25 januari, Stockholm
Nr 2	29 februari, Stockholm
Nr 3	6 augusti, Stockholm
Nr 4	22 oktober, Köpenhamn
Nr 5	12 november, Helsingør

Seminarium

Nr 1	12–13 maj, Malmö Nordiska rådets ungdomsseminarium
Nr 2	4–5 december, Stockholm Seminarium för chefredaktörer och nyhetschefer

BUDGETKOMMITTÉN

Medlemmar valda av rådet den 27 februari 1984

Juridiska utskottet	Bernhardt Tastesen (S), Danmark Hans Nyhage (m), Sverige
Kulturutskottet	Eiður Guðnason (A.), Island Hanne Severinsen (V), Danmark
Social- och miljö- utskottet	Jo Benkow (H), Norge Kaj Bärlund (Sdp), Finland
Trafikutskottet	Marjatta Väänänen (K), Finland Bjarne Mørk Eidem (A), Norge
Ekonomiska utskottet	Gunnar Nilsson (s), Sverige Ólafur G. Einarsson (Sj.), Island

Förändringar under året

Den 3 oktober Jens Peter Jensen (V) efter Severinsen

Ordförandeskap

Ordförande	Bjarne Mørk Eidem
Vice ordförande	Hanne Severinsen fram till 3 oktober Jens Peter Jensen från 12 november
Sekreterare	Stf. presidiesekreterare Kjell Myhre-Jensen

Möten

Den 27 februari i Stockholm

Den 14 maj i Oslo

Den 14 maj i Oslo med representanter för Nordiska ministerrådet

Den 12 och 14 november i Helsingör

Den 27 november i Stockholm

Den 27 november i Stockholm med Nordiska ministerrådet (samarbetsministrarna)

Den 30 januari i Stockholm

BILAGA 3

Presidiesekretariatets budget för 1985 och 1986 (i 1 000-tal SEK) samt förteckning över befattningar vid Nordiska rådets presidiesekretariat per den 1 januari 1985

<i>Kostnader</i>	Budget 1985	Preliminär budget 1986
A. Personalkostnader	7 680	8 219
B. Resekostnader	1 300	1 300
C. Förvaltningskostnader	3 000	3 240
D. Finansiella kostnader	1	1
E. Information	3 469	3 400
F. Rådets tryck	3 800	4 180
G. Till presidietts förfogande	770	850
Medelsreserv	—	1 500
Summa kostnader	<hr/>	<hr/>
	20 020	22 690
 <i>Intäkter</i>		
H. Interna avgiftssystemet	1 350	1 400
I. Finansiella intäkter	130	130
K. Rådets tryck m. m.	1 270	1 400
Summa intäkter	<hr/>	<hr/>
	2 750	2 930
 Summa nettokostnader	17 270	19 760

Förteckning över befattningar

Presidiesekretariatet

Presidiesekreterare
 Stf. presidiesekreterare (2)
 Informationschef
 Redaktör
 Informationssekreterare
 Kamrer
 Byråsekreterare (2)
 Byråassistent
 Assistent (7)
 Expeditionsföreståndare
 Expeditionsassistent (2)
 Lokalvårdare

Utskottssekretariatet

Utskottssekreterare (5)

BILAGA 4

Förteckning över särskilda skrivelser till Nordiska ministerrådet och de nordiska ländernas regeringar sedan januari 1984

Datum	Mottagare	Ärende
30 januari	NMR	Nordiska rådets arbetsordning
6 februari— 7 februari	Danmarks regering, Norges regering och NMR och de nordiska ländernas regeringar	Frågor (E-saker) att besvaras på 32:a sessionen
7 mars	NMR	Vedtatte rekommendationer og uttalelser ved Rådets 32. sesjon 1984
13 mars	NMR	Slutbehandlade rekommendationer vid NR:s 32:a session
14 mars	NMR	Återgångstrygghet för de anställda vid de samnordiska sekretariaten
21 mars	NMR	Särskilda synpunkter från NR med anledning av vissa rekommendationer
16 april	NMR	Rekommendationer och yttranden vid Nordiska rådets 32:a session
23 maj	NMR, regeringarna	Kallelse till session i Reykjavik 4–8 mars 1985
20 juni	De nordiska ländernas regeringar	Förbättrad rapportering om enskilda regeringars åtgärder med anledning av Nordiska rådets rekommendationer
16 oktober	NMR	Ändring av Rättsställningsavtalet
16 oktober	NMR	Prosjektbudget 1984, Disponeringsförslag nr 8

23 oktober	NMR	Fråga att besvaras vid 33:e sessionen
23 oktober	NMR	Meldinger og beretninger til Nordisk Råd
20 december	NMR	Frågor att besvaras vid 33:e sessionen

BILAGA 5

NU-serien 1984

1. Nordisk handlingsplan på datateknologiområdet
- 1E. Nordic Plan of Action in the Field of Computer Technology
2. Straffutmåling
3. Den offentliga sektorns effekter på sysselsättningen
4. Norden og de globale miljø
- 4E. The Nordic Countries and the Global Environment
5. Nordiska köplagar
- 5F. Pohjoismaiset kauppalaat
6. Nordiska samarbetsorgan 1984–1985
7. En budget – ett sekretariat? Nordiska ministerrådets budget och sekretariatsorganisation
8. Nordiskt radio- och TV- samt telesamarbete via satellit
9. Arbejdsløshedens omkostninger i Norden. 2. delrapporten
10. Arbetsrätten i Norden
11. Norden – Grønland
12. Ekonomisk brottslighet
13. Nordiskt projektarbete inom kärnsäkerhetsområdet 1985–1989
14. Vestnordenfremtid
15. Økonomisk udvikling i Vestnorden
16. Nordisk statistisk årsbok 1984/Yearbook of Nordic Statistics 1984

NORD-publikationer 1984

Arbetsmarknad

Arbetsmarknadsmyndigheter i Norden 1984

(NAUT-rapport 1984: 1)

NAUT-katalogen 1984 (NAUT-rapport 1984: 2)

Arbetsförmedlingens operativa planering (NAUT-rapport 1984: 3)

Töynvälityksen operatiivinen suunnittelu (NAUT-rapport 1984: 3F)

Emneseminar 1983: Arbejdsformidlingen og ungdomsarbejdsløsheden

(NAUT-rapport 1984: 4)

Analys av marginella lönesubventioner (NAUT-rapport 1984: 5)

Offentlig sektor och sysselsättning (NAUT-rapport 1984: 6)
Arbetsmarked og arbeidsmarkedspolitikk i Norden i 1983
(NAUT-rapport 1984: 7)
Fællesmødet mellem NAUT og arbejdsløsheds-kasserne i Norden i 1983
(NAUT-rapport 1984: 8)
Teknologi og beskæftigelse (NAUT-rapport 1984: 9)
Användning av ADB inom yrkesvägledningen
(NAUT-rapport 1984: 10)
Nordiskt förmedlingssamarbete – Arbetsförmedlingens service (NAUT-
rapport 1984: 11)
Arbetsmarknadsmyndigheter i Norden (NAUT-rapport 1985: 1)

Arbetsmiljö

Datateknologi og arbeidsmiljø
Stress og belastning bland procesovervågere
Kromosomförändringar orsakade av faktorer i arbetsmiljön
Fellesnordisk kodesystem for arbeidsrelaterte sykdommer
Nordiskt samarbetsprogram på arbetsmiljöområdet
Nordisk samordning av produktkontroll inom arbetsmiljöområdet

Ekonomi

Elektroniske betalingssystemer i Norden
Nordisk økonomisk forskningsråd. Årbok 1983
Forskning om lønnsdannelsen i de nordiske land
Økonomiske samfunnsmodeller

Energi

Olie og gas i Norden 2 – Rapport fra seminar om off-shore forsikring
Energy Research and Development Projects in the Nordic Countries.
Directory 1984
Vågenergiteknik
Målemetode for energiøkonomisering
Energiøkonomisering i trælastindustrier
Energibesparing i gjutier
Energiøkonomisering på teglværker
Energiplanlægning under usikkerhed
Prøvestationer
Taxor, abonnentcentralteknik och körstrategier för fjärrvärmesystem
Energiøkonomisering på slagterier
Modelspecifikationer til energimodeller som anvendes i Norden
Nordisk energiforsknings-samarbejde. Samarbejdsprogram
Nordisk Ministerråd. Energiinformation
Kärnsäkerhetsprogrammet 1981 – 1985. Slutrapporter
Feasibility of Nina – Nordic Institute for Natural Resources

Jordbruk (SNP-rapporter)

Forædling av frugt og bær i Norden
Samarbete i nordisk potatisförädling
Årsberetning for 1983 for samnordisk planteforædling
Växtförädlingens kvalitetsproblem

Jämställdhet

Det nya vardagslivet
Organisering av jämställdhets-/kvinnoforskning i Norden
Vold i parförhold

Konsumentområdet

Registrering av ulykker (NEK-rapport 1983: 16)
Nordisk seminar om forbrugerjournalistik (NEK-rapport 1983: 17)
Produktions- och boendekostnadskalkyl för småhus
(NEK-rapport 1984: 1)
Symboler som informationsmedel (NEK-rapport 1984: 2)
Tvättmaskinens sparprogram (NEK-rapport 1984: 3)
Reparationsprocessen for udvalgte varige forbrugsgoder (med Bilag)
(NEK-rapport 1984: 4)
Analyse av reklame i Norden (NEK-rapport 1984: 5)
Spare- og låneatferd i nordiske hushold (NEK-rapport 1984: 6)
Forbrugernes problemer med dagligvareservice
(NEK-rapport 1984: 7)
Konsumentfrågor i lærarutbildningen (NEK-rapport 1984: 8)
Forbrukerspørsmål i høgskoleutdanningen av sosialarbeidere
(NEK-rapport 1984: 9)
Suggestiv reklame (NEK-rapport 1984: 10)
Reklam i satellitsendingar (NEK-rapport 1984: 11)
Beklådnadstextilier och brännskador (NEK-rapport 1984: 12)

Kultur

Nordisk kulturelt samarbejde 1983
Guide to Nordic Bibliography
Kulturindustri og nordisk kulturpolitikk
Marja-Leena Strandström: Nordisk fjärrlånehandbok
Läs något nordiskt

Miljö

Metoder til overvågning af fuglelivet i de nordiske lande (Miljörapport
1983: 1)
Seminar om forskning vedrørende friluftsliv og rekreation (Miljörapport
1984: 1)
Minskade miljöstörningar från batterier (Miljörapport 1984: 2)

Bilavgaser och framtida drivmedel i Norden (Miljörapport 1984: 3)
Genanvendelse af plastaffald (Miljörapport 1984: 4)
Reraffinering af spildolie i Norden (Miljörapport 1984: 5)
Nitrogenreduktion ur avloppsvatten, FoU och använd teknik i Norden
(VA-projekt 1984: 4)
Adverse Effects of Community Noise – Research Needs

Regionalpolitik

Ensidiga industriorter i Norden

Social- och hälsovård

Utdannelse af tolke indenfor hørehandicapområdet
Methods and Experience in Planning for Family Health
(Report NHV 1983: 2)
Methods and Experience in Planning for Accident Prevention
(Report NHV 1983: 3)
Methods and Experience in Planning for Health. Intersectoral Action for
Health (Report NHV 1984: 2)
Barns hälsotillstånd i Norden (Rapport NHV 1984: 3)
Gammal i Norden. Boende och service 1965–1982
Kvinne, misbruker – og mor
Cannabis och medicinska skador: en nordisk värdering (NAD-publikation
nr 10 1984)
Förskola i Norden

Turism och trafik

Stughandbok
Byggelsestrukturens indvirkning på persontransportarbejde og ener-
gianvendelse
Trafiksäkerhetsarbetet i framtiden mot bakgrund av Nordiska trafiksäker-
hetsåret 1983

Varia

Nordic Views and Values
Rapport om finsk-svenskt samarbete i arbetsförmedlingsfrågor
Skal vi samarbejde?
Tarvitaanko yhteistyötä?
Working Together?
Global framtid i Norden

BILAGA 6

Fortegnelse over aktuelt informationsmateriale

- Norden samarbejder, almen brochure (da, fi, isl, no, sv, eng, fra, ty)
Norden og vi, almen kortfattet brochure udarbejdet af Nordisk Ministerråd
(da, fi, isl, no, sv, eng)
Nordisk Råd 1952–1978, Frantz Wendt (da, eng)
Nordiske samarbejdsaftaler (da, fi, sv)
Nordiska rådets presidiesekretariat
Arbejdsformene i nordisk samarbeid (Femmandskomiteéns rapport) NU
1983: 9 (fi, no)
Nordisk informationspersonal, råd och ministerråd
Att tala nordiskt
Nordisk forvaltningsordbog NU 1982: 12
Skal vi samarbejde – Opinionsanalyse fra de nordiske lande, foråret 1983
NORD (da og eng, fi)
Nordens partisekretærer i Tórshavn, juni 1983, NORD
The other European Community, Turner og Nordquist, gennem Nordisk
Ministerråd
Nordic Views and Values (Nord) (eng)
- Periodisk:
Nordisk Kontakt
Kalendarium över möten
Tryckt & Utgivet, NU og NORD-publikationer
Nordiska samarbetsorgan (sv, delvis fi og eng)
Nordisk statutsamling
Porträttmatrikel
Nordisk Statistisk Årsbok (sv, eng)

DOKUMENT 2

Budgetkommitténs verksamhet 1984**1. Mandat**

Budsjettkomiteen avlegger i henhold til sin arbeidsordning, punkt 2, beretning til presidiet om sin virksomhet i hvert kalenderår. Presidiet besluttet i 1980 at Budsjettkomiteens beretning skulle fremlegges for sesjonen som Dokument 2 og behandles i tilslutning til Dokument 1 som siste punkt under generaldebatten. Denne ordning trådte i kraft ved Rådets 29. sesjon 1981.

Til medlemmer av komiteen valgte Rådet etter forslag fra de samlede arbeidsudvalg den 27. februar 1984 i Stockholm følgende:

Juridisk utvalg:	Bernhardt Tastesen (S) og Hans Nyhage (m)
Kulturutvalget:	Eiður Guðnason (A) og Hanne Severinsen (V)
Sosial- og miljø- utvalget:	Jo Benkow (H) og Kaj Bärlund (Sdp)
Trafikkutvalget:	Marjatta Väänänen (K) og Bjarne Mørk Eidem (A)
Økonomisk utvalg:	Gunnar Nilsson (s) og Ólafur G. Einarsson (Sj.)

Komiteen konstituerte seg den 27. februar 1984. Bjarne Mørk Eidem ble valgt til formann og Hanne Severinsen til nestformann. Den danske delegasjon valgte 3. oktober 1984 Jens Peter Jensen (V) til nytt medlem etter Hanne Severinsen som trådte ut av Rådet. Komiteen valgte 12. november 1984 Jens Peter Jensen til nestformann.

Komiteen har i løpet av 1984 holdt følgende møter: Den 25. januar i Stockholm, den 27. februar i Stockholm, den 14. mai i Oslo, den 12. og 14. november i Helsingør og den 27. november i Stockholm. Komiteen møtte dessuten representanter for Nordisk Ministerråd (Samarbeidsministrene og Kultur- og undervisningsministrene) den 14. mai i Oslo og Nordisk Ministerråd (Samarbeidsministrene) den 27. november i Stockholm.

Komiteens formann, nestformann og sekretær avla den 10. og 11. desember et besøk i Strasbourg hos Europaparlamentets Budsjettutvalg.

Komiteens arbeidsordning er fastsatt av Nordisk Råds presidium den 27. januar 1976 etter beslutning på Nordisk Råds 23. sesjon 1975 om opprettelse av et permanent budsjettorgan. Arbeidsordningen pålegger komiteen følgende oppgaver:

- a) å ivareta de budsjett- og kontrollfunksjoner som framgår av denne arbeidsordning, eller som blir pålagt av rådets plenarforsamling eller presidiet.
- b) kontinuerlig og pragmatisk å søke de kontrollmuligheter den anser vesentligst,

c) å representere rådet under drøftinger med Nordisk Ministerråd om fellesnordiske budsjett- og kontrollspørsmål m. v.

d) som koordinerende organ å samarbeide med rådets faste utvalg og presidium.

2. Budsjettsamråd mellom Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd

Nordisk Ministerråd (samarbeidsministrene) og Budsjettkomiteen kom den 9. juni 1982 overens om den nye budsjettprosedyren som anvendes i forbindelse med 1984 års budsjettarbeid. Presidiet godkjente den 22. juni 1982 denne overenskomst. Overenskomsten innebar at den nye prosedyren var å betrakte som en forsøksordning. Ministerrådets budsjett ble første gang underkastet plenarforsamlingens granskning ved sesjonen 1983.

Til Rådets 32. sesjon 1984 ble Ministerrådets budsjettforslag for 1985 (Det allmenne budsjett og Kulturbudsjettet) lagt fram i beretningen C 2. På grunnlag av utvalgenes behandling av budsjettene avga Budsjettkomiteen en betenkning som lå til grunn for plenarforsamlingens stillingstaken. Plenarforsamlingen hadde på sesjonens åpning i henhold till Rådets arbeidsordning, paragraf 50, besluttet at komiteen kunne legge frem en slik betenkning.

Budsjettdebatten under 32. sesjonen varte i likhet med debatten i 1983 ca. 1 time. Samtlige talere som uttalte seg om budsjettprosedyren anså at den styrket den parlamentariske innflytelse over budsjettene og at den hadde innført en større realisme i budsjetthåndteringen.

Den arbeidsgruppe som forberedte den nye budsjettprosedyre møttes den 19. mars 1984 for en gjennomgang av det gjennomførte budsjettopplegg. Gruppen bestod av representanter for Stedfortrederkomiteen, Ministerrådets sekretariat og Presidiesekretariat samt en representant for sekretærkollegiet.

Arbeidsgruppen konstaterte at

- erfaringene fra budsjettprosedyren som er praktisert i to år, er gode.
- Den innførte budsjettprosedyre har motsvart forventningene om å gi parlamentarikerne økt innflytelse over budsjettbehandlingen,
- budsjettdebatten under sesjonen bør søkes utviklet slik at den blir mer livlig,
- budsjettdebatten under sesjonen synes å passe best onsdag eller torsdag,
- budsjettbehandlingen vil bedres om budsjettforslaget presenteres av Ministerrådet til Budsjettkomiteen og Kulturutvalget i uke 5,
- budsjettberetningen C 2 bør bli et mer fremadskuende dokument.

På møtet den 10. april 1984 ble gruppens resultater diskutert mellom presidiet og formenn i Rådets utvalg og komiteer. Det ble konstatert at budsjettprosedyren fungerte bra samt at endringene med presentasjon av

budsjettet av Ministerrådet i uke 5 og deltakelse av en representant for Ministerrådet (samarbeidsministrene) på Budsjettkomiteens møte i mai, ville representere en klar forbedring.

På møtet 11. april 1984 kom presidiet og samarbeidsministrene overens om:

1. For arbeidet med Nordiska ministerrådets allmänna budget og kulturutbudet for 1986 skall gälla den procedur som prövades i samband med utarbetandet av 1985 års budget.
2. Till höstmötet 1984 mellan samarbetsministrarna og Nordiska rådets budgetkommitté inbjuds en representant för ministerrådet (kultur- och undervisningsministrarna) att delta.

På møtet 22. august 1984 mellom presidiet og samarbeidsministrene ble det dessuten konstatert at beretningen C 2 skulle omfatte både Ministerrådets budsjett og Ministerrådets kommende planer.

Komiteen hadde den 27. november 1984 diskusjoner med samarbeidsministrene om budsjettopplegget for 1986. Samarbeidsministrene konstaterte at den nye budsjettprosedyre har bestått sin prøve og at det er svært nyttig for ministerrådet å bli kjent med komiteens ønsker og prioriteringer på et tidlig tidspunkt. Komiteen uttrykte også tilfredshet med budsjettprosedyren, men anså at Ministerrådet ikke godt nok tar hensyn til hva komiteen – og parlamentarikerne – fremfører.

Presidiet besluttet på sitt møte 13. desember 1984 at budsjettdebatten under 33. sesjon 1985 skal finne sted på sesjonens siste dag (fredag).

3. De nordiske budsjetter for 1985

På grunnlag av Budsjettkomiteens betenkning over Ministerrådets budsjettforslag for 1985 (C 2), uttalte Rådet den 29. februar 1984 følgende:

1. Nordisk Råd henstiller til Ministerrådet å øke det fremlagte budsjett for det allmenne området for 1985 med 7.350.000 NOK i overensstemmelse med Budsjettkomiteens spesifisering samt vedta det justerte budsjett under hensynstaken av Budsjettkomiteens merknader og foreslåtte om-disponeringer.
2. Nordisk Råd henstiller til Ministerrådet å øke det fremlagte budsjett for kulturelt samarbeid for 1985 med 1.900.000 DKK i overensstemmelse med Budsjettkomiteens spesifisering samt vedta det justerte budsjett under hensynstaken av Budsjettkomiteens merknader.

Kulturbudsjettet

Nordisk Ministerråd (kultur- og undervisningsministrene) fastsatte den 1. mars 1984 budsjettet for kulturelt samarbeid til 148.583.000 DKK, hvorav 9.600.000 DKK utgjør en reserve for beregnede lønns-, pris- og valutajusteringer. Dette er en økning på 7,7% i forhold til budsjettet for 1984. Landenes bidrag utgjør 141.613.000 DKK.

Kulturutvalget, som særskilt følger kulturbudsjettet, uttalte 2. mars 1984 tilfredshet over at Ministerrådet bevilget ytterligere 900.000 DKK til forsterkningen på bl. a. sektorene ungdomsarbeid, idrett og forskning selv om finansiering skjedde delvis ved omdisponeringer av reserver. Utvalget beklaget imidlertid at kulturdelen av det datateknologiske program skulle finansieres innenfor de tradisjonelle rammer, mens på det allmenne budsjett skjedde finansieringen med friske penger.

Kulturutvalget hadde et samrådsmøte med Ministerrådet (Kultur- og undervisningsministrene) i september 1984. I møtet deltok også Budsjettkomiteens formann og nestformann. På dette møtet ble det ført en første diskusjon om kulturbudsjettet for 1986. Kulturutvalget fremholdt at det forutsatte aktivitetsnivå innen kultursamarbeidet må trygges samt betonet ungdomssamarbeidets rolle.

Det allmenne budsjett

Nordisk Ministerråd (Samarbeidsministrene) fastsatte den 15. mars 1984 budsjettet for det allmenne område til 211.369.000 NOK, hvilket er en økning i reelle termer på nesten 18%. Av denne realforbedring kan 16 prosentenheter henføres til igangsetting av datahandlingsprogrammet og fast etablering av utdanning av personal for døvblinde.

På møtet med samarbeidsministrene den 27. november 1984 konstaterte komiteen at Ministerrådet ikke hadde tatt hensyn til Rådets anbefaling om økning av budsjettet for bl. a. å finansiere oppstarting av et teknisk FoU-program.

På møtet ble disponeringsforslag nr. 1 for 1985 diskutert. Komiteen foreslo at det skulle avsettes 140.000 NOK til finansiering av "nordiske trafikksikkerhetsdager" som skal arrangeres hvert andre år, første gang i 1985. Komiteen noterte seg dessuten at det vil bli forskuttert 5 millioner NOK fra handlingsplanen for datateknologiområdet for oppstarting av programmet for teknisk FoU. Komiteen pekte på at datateknologiområdet ikke må bli skadelidende og at nødvendige midler bevilges slik at hele programmet kan gjennomføres. Komiteen anså dessuten at tilstrekkelige midler til gjennomføringen av handlingsplanen for økonomisk utvikling og full sysselsetting må bli tilført budsjettet for 1985 i form av tilleggbevilgninger, og noterte med tilfredshet at en betydelig del (6 millioner NOK) av 1983-overskuddet vil bli benyttet til dette formålet.

Komiteen minnet om de kritiske merknader som både komiteen og Rådet ved 31. sesjon i 1983 fremførte mot handlingsprogrammet på bolig- og byggsektoren og etterlyste en bedre respons på de parlamentariske organs uttalelser.

4. Komiteens behandling av særskilte saker

Etter anmodning fra presidiet uttalte komiteen seg den 14. mai om medlemsforslaget A 660/k om støtte til regional informasjonsvirksomhet. Komiteen foreslo at virksomheten ved kontorene i 1985 burde finansieres over det allmenne budsjett samt at finansieringen av virksomheten i 1986 og 1987 burde drøftes i løpet av 1985. I løpet av den forlengede forsøksperiode, burde virksomheten evalueres og ulike former for finansiering drøftes.

Ved samme møte avga komiteen foreløpige synspunkter om hvorledes arbeidsformene i det nordiske samarbeid bør utvikles, og uttalte bl. a. at det foreslåtte Budsjett- og kontrollutvalg bør bestå av i alt 14 medlemmer: 9 medlemmer som ikke er med i annet utvalg samt formennene i Rådets øvrige utvalg. Komiteen presiserte dessuten at fagutvalgene skal stå for prioriteringen innen sine sektorer, mens komiteen skal prioritere mellom sektorene.

Komiteen avga på sitt møte 27. november sine endelige uttalelser om arbeidsformene i det nordiske samarbeid. Vedrørende medlemsforslaget A 692/j viste komiteen bl. a. til at ifølge eksisterende arbeidsordning for Rådet skal presidiet fastsette særskilt arbeidsordning for Budsjettkomiteen. Komiteen foreslo en generell formulering om at "Presidiet kan fastsette arbeidsordning for utvalgene".

Vedrørende ministerrådsforslaget B 55/j om samarbeidsformene i det nordiske samarbeid, uttalte komiteen bl. a. at Ministerrådets forslag om sammenslåing av det allmenne budsjett og kulturbudsjettet, faller sammen med det syn komiteen allerede i lang tid har hevdet. Komiteen deler imidlertid ikke ministerrådets forslag om at disponeringsforslagene innen det allmenne budsjett skal avskaffes. Komiteen fremholdt at det er over denne budsjett del – ca. 100 millioner NOK til prosjekt – som de parlamentariske organ kan utøve en særskilt innflytelse for å nå de mål plenarforsamlingen har satt.

Komiteen drøftet på samme møte et forslag til arbeidsordning for det foreslåtte Budsjett- og kontrollutvalg. Komiteen anså at arbeidsordningen burde være generell og oversiktlig. Forslaget ble oversendt til presidiet.

Komiteen ved dens formann uttalte seg 16. oktober om disponeringsforslag 8 for prosjektbudsjettet 1984. Komiteen uttalte angående en foreslått bevilgning til "Komparativt studie af sygehusforbruget i de nordiske land", at dette prosjekt er prinsipielt viktig og at Rådets organer nøye vil følge den videre utvikling på denne sektor. Likeledes anså komiteen at prosjektet "Hvordan rekruttere flere kvinner til databransjen" kan sees som et eksempel på hvorledes et realistisk likestillingsprogram kan legges opp.

5. Kontroll og granskning

Ifølge arbeidsordningen punkt 7 skal komiteen "gjennomgå det materiale vedrørende budsjetter og fordeling av disponeringsmidler som ministerrådet oversender gjennom presidiet samt koordinere de uttalelser og ønsker som rådets utvalg og komiteer avgir om materialet".

Komiteen har ved flere anledninger drøftet med samarbeidsministrene kriteriene for prosjekt og for prioritering mellom sektorer. I disponeringsforslag nr. 1 for 1985, fremla ministerrådet et sett kriterier for prosjekt. Komiteen konstaterte på møtet 27. november med samarbeidsministrene, at disse kriterier svarer til de krav komiteen tidligere har stillet. Komiteen gikk imidlertid ut fra at det ikke skjer en for ensidig prioritering av de tekniske og økonomiske sektorer.

Ifølge arbeidsordningens punkt 8 skal komiteen "følge disponeringen av de bevilgede midler under nordiske budsjetter og til nordiske institusjoner. Den skal påse at den regnskapsmessige revisjon av midler til fellesnordiske formål utføres som forutsatt, og at uttalelser fra de nasjonale revisjonsinstanser om nordiske budsjettposter legges frem for komiteen".

Komiteen har i 1984 behandlet Årsregnskap for 1983 for Nordisk Ministerråds allmenne budsjett og revisjonsberetningene hertil, og har ikke hatt noen bemerkninger til gjennomføringen av samarbeidsprosjektene eller institusjonenes virksomhet.

Komiteen har dessuten fått seg forelagt fra den danske Rigsrevisjon, Årsregnskap for 1983 for Nordisk Ministerråds kultursekretariat. Komiteen har ved flere anledninger overfor Ministerrådet påtalt den sene revidering av kulturbudsjettet og at dette er i strid med Budsjettreglementet. For å imøtekomme komiteens ønske har den danske riksrevisjon avgitt en særskilt revisjonsberetning over Kultursekretariatets regnskap, men revisjonsberetningen over alle institusjoner på kulturbudsjettet kommer senere.

Komiteen uttrykte tilfredshet over at komiteens ønske delvis er imøtekommet, men gjentok sitt krav om at revisjonen av hele Kulturbudsjettet bør skje i overensstemmelse med Budsjettreglementet.

Stockholm, 30. januar 1985

Bjarne Mørk Eidem

Formann

Förslag

från Nordiska rådets presidium en försöksordning om budgetproseduren

Den 9. juni 1982 ble det på grunnlag av samråd mellom Nordisk Råds Budsjettkomite og Nordisk Ministerråd (samarbeidsministrene) besluttet en preliminær overenskommelse om en ny budsjettprosedyre for Nordisk Ministerråds allmenne budsjett. Samtidig ble det understreket at denne prosedyre er å betrakte som en forsøksordning. Nordisk Råds presidium godkjente den 22. juni 1982 ovennevnte overenskommelse.

Nordisk Ministerråd (kultur- og undervisningsministrene) besluttet 18. oktober 1982 at den nye budsjettprosedyre også skal tillempes på kulturbudsjettet som en forsøksordning.

Rådets plenarforsamling bemyndiget den 27. februar 1984 Budsjettkomiteen til under Rådets 32. sesjon å legge frem en betenkning over Ministerrådets budsjettforslag for 1985.

På grunnlag av erfaringene med behandlingen av budsjettene for 1985, kom Nordisk Råds presidium og Nordisk Ministerråd (samarbeidsministrene) den 11. april 1984 overens om at for arbeidet med Nordisk Ministerråds allmenne budsjett for 1986 skal gjelde den prosedyre som ble benyttet i forbindelse med utarbeidelsen av budsjettet for 1985 og med det tillegg at Ministerrådet skal presentere budsjettforslaget for 1986 overfor Budsjettkomiteen og Kulturutvalget i januar 1985.

Nordisk Ministerråd (kultur- og undervisningsministrene) har ikke hatt noen bemerkninger til at samme prosedyre skal tillempes på kulturbudsjettet for 1986.

Budsjettkomiteen har i henhold til Nordisk Råds arbeidsordning til oppgave å ivareta de budsjett- og kontrollfunksjoner som fremgår av særskilt arbeidsordning eller som pålegges komiteen av Rådets plenarforsamling eller presidium. Rådets arbeidsordning gir imidlertid ikke mulighet til andre enn utvalg å legge frem betenkning med forslag til beslutning eller uttalelse til plenarforsamlingen. Imidlertid kan plenarforsamlingen i henhold til Rådets arbeidsordnings paragraf 50 i særskilt tilfelle med 2/3 flertall beslutte avvik fra arbeidsordningens bestemmelser.

Presidiet foreslår at plenarforsamlingen beslutter at Nordisk Råds Budsjettkomite bemyndiges til under Rådets 33. sesjon å legge frem en betenkning med motivert forslag til uttalelse over Nordisk Ministerråds forslag til budsjett for 1986.

BESLUT

Lista över rekommendationer och yttranden vid Nordiska rådets 33:e session i Reykjavik den 4–8 mars 1985

Rekommendationer

- Nr 1. Handlingsplan för ekonomisk utveckling och full sysselsättning*
- Nr 2. Gemensam nordisk konjunkturbedömning*
- Nr 3. Nordiskt datasamarbete*
- Nr 4. Höjda och harmoniserade beloppsgränser vid införsel av varor för eget bruk vid resa*
- Nr 5. Den offentliga sektorns roll i ekonomin*
- Nr 6. Handlingsprogram på jordbruks- och skogsbruksområdet*
- Nr 7. Handlingsprogram för förstärkning av Västnordensamarbetet*
- Nr 8. Västnordfond*
- Nr 9. Samarbete om handelssjöfarten*
- Nr 10. Samarbete om framtidsforskning*
- Nr 11. Interimt stöd till regional nordisk informationsverksamhet*
- Nr 12. Permanent stöd till regional nordisk informationsverksamhet*
- Nr 13. Nordiska stoffet i läromedel och läroplaner*
- Nr 14. Ersättning för specialutbildning av elever från annat nordiskt land*
- Nr 15. Hemmamarknad för fonogram med nordisk musik*
- Nr 16. Ändring i Helsingforsavtalet om arbetsformerna i det nordiska samarbetet*
- Nr 17. Ändring i Helsingforsavtalet och kulturavtalet om arbetsformerna i det nordiska samarbetet*
- Nr 18. Stöd till Internationella rehabiliterings- och forskningscentret för tortyroffer (RCT) i Köpenhamn*
- Nr 19. Samarbete för de mänskliga rättigheterna*
- Nr 20. Reviderat samarbetsprogram på arbetsmarknadsområdet*
- Nr 21. Program för stöd och hjälp till utförsäkrade arbetslösa*
- Nr 22. Åtgärder mot drogmissbruk i trafiken*
- Nr 23. Handlingsplan mot narkotika*
- Nr 24. Harmonisering av miljöskyddslagstiftningen i Norden*
- Nr 25. Minskande av rollbundenhet inom utbildning och yrkesval*

Yttranden

- Nr 1. Nordiska rådets yttrande över Nordiska ministerrådets berättelse (ekonomiska utskottet)*
- Nr 2. Nordiska rådets yttrande över Nordiska ministerrådets berättelse (trafikutskottet)*
- Nr 3. Nordiska rådets yttrande över Nordiska ministerrådets berättelse (kulturutskottet)*
- Nr 4. Nordiska rådets yttrande över Nordiska ministerrådets berättelse (juridiska utskottet)*

- Nr 5. Nordiska rådets yttrande över Nordiska ministerrådets berättelse (social- och miljöutskottet)*
- Nr 6. Nordiska rådets yttrande över Nordiska ministerrådets budgetförslag för 1986 (budgetkommittén)*

Nordiska rådet har tillstållt Nordiska ministerrådet nedanstående rekommendation angående *handlingsplan för ekonomisk utveckling och full sysselsättning*

REKOMMENDATION nr 1/1985

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 6 mars 1985 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av ekonomiska utskottet (B 59/e) med 66 röster mot 2 . 19 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommenderer Nordisk Ministerråd å vedta og gjennomføre en handlingsplan for økonomisk utvikling og full sysselsetting i samsvar med Nordisk Råds synspunkter og ministerrådsforslag B 59/e.

De 66 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

<i>Esko Aho</i>	<i>Liisa Hilpelä</i>
<i>Esko Almgren</i>	<i>Per-Olof Håkansson</i>
<i>Arne Andersson</i>	<i>Karl-Erik Häll</i>
<i>Lennart Andersson</i>	<i>Tytti Isohookana-Asunmaa</i>
<i>Margrete Auken</i>	<i>Olof Jansson</i>
<i>Stefán Benediktsson</i>	<i>Karen Højte Jensen</i>
<i>Gunnar Berge</i>	<i>Tyra Johansson</i>
<i>Johan Buttedahl</i>	<i>Anna-Liisa Jokinen</i>
<i>Kaj Bärlund</i>	<i>Bertil Jonasson</i>
<i>Bjarne Mørk Eidem</i>	<i>Elver Jonsson</i>
<i>Ólafur G. Einarsson</i>	<i>Gunnel Jonäng</i>
<i>Mikko Elo</i>	<i>Ilkka Kanerva</i>
<i>Lahja Exner</i>	<i>Sakari Knuuttila</i>
<i>Karl-Gunnar Fagerholm</i>	<i>Erkki Liikanen</i>
<i>Arne Gadd</i>	<i>Paavo Lipponen</i>
<i>Kirsti Kolle Grøndahl</i>	<i>Grethe Lundblad</i>
<i>Eiður Guðnason</i>	<i>Astrid Murberg Martinsen</i>
<i>Lilli Gyldenkilde</i>	<i>Peter Muurman</i>
<i>Carl I. Hagen</i>	<i>Helge Adam Møller</i>
<i>Ivar Hansen</i>	<i>Bente Moustén Nielsen</i>
<i>Margit Hansen-Krone</i>	<i>Gunnar Nilsson</i>
<i>Guðrún Helgadóttir</i>	<i>Hans Nyhage</i>
<i>Elsi Hetemäki-Olander</i>	<i>Aase Olesen</i>

<i>Sture Palm</i>	<i>Ingrid Sundberg</i>
<i>Jan Petersen</i>	<i>Jógvan Sundstein</i>
<i>Per Petersson</i>	<i>Ilkka Suominen</i>
<i>Oddrunn Pettersen</i>	<i>Sten Svensson</i>
<i>Páll Pétursson</i>	<i>Karin Söder</i>
<i>Kaj Poulsen</i>	<i>Bernhardt Tastesen</i>
<i>Håkon Randal</i>	<i>Petter Thomassen</i>
<i>Heikki Riihijärvi</i>	<i>Ole Gabriel Ueland</i>
<i>Gunvor Schnitler</i>	<i>Bengt Wiklund</i>
<i>Jens Steffensen</i>	<i>Marjatta Väänänen</i>

De medlemmar, som röstade mot rekommendationen, var *Eva Hjelmström* och *Pirkko Turpeinen*.

Reykjavík den 6 mars 1985

Páll Pétursson

Ilkka-Christian Björklund

Nordiska rådet har tillstått Nordiska ministerrådet nedanstående rekommendation angående *gemensam nordisk konjunkturbedömning*

REKOMMENDATION nr 2/1985

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 6 mars 1985 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av ekonomiska utskottet (A 681/e) med 63 röster mot 1. 23 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommenderer Nordisk Ministerråd successivt å utvide det näværende samarbeid med informasjon og samråd om konjunkturbedømninger med sikte på at regjeringene regelmessig presenterer en felles nordisk konjunkturbedømning.

De 63 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

<i>Esko Aho</i>	<i>Karl-Erik Häll</i>
<i>Esko Almgren</i>	<i>Tytti Isohookana-Asunmaa</i>
<i>Arne Andersson</i>	<i>Olof Jansson</i>
<i>Lennart Andersson</i>	<i>Karen Højte Jensen</i>
<i>Margrete Auken</i>	<i>Tyra Johansson</i>
<i>Stefán Benediktsson</i>	<i>Anna-Liisa Jokinen</i>
<i>Gunnar Berge</i>	<i>Bertil Jonasson</i>
<i>Johan Buttedahl</i>	<i>Elver Jonsson</i>
<i>Kaj Bärlund</i>	<i>Gunnel Jonäng</i>
<i>Bjarne Mørk Eidem</i>	<i>Ilkka Kanerva</i>
<i>Ólafur G. Einarsson</i>	<i>Sakari Knuuttila</i>
<i>Mikko Elo</i>	<i>Erkki Liikanen</i>
<i>Lahja Exner</i>	<i>Paavo Lipponen</i>
<i>Karl-Gunnar Fagerholm</i>	<i>Grethe Lundblad</i>
<i>Arne Gadd</i>	<i>Astrid Murberg Martinsen</i>
<i>Kirsti Kolle Grøndahl</i>	<i>Peter Muurman</i>
<i>Eiður Guðnason</i>	<i>Helge Adam Møller</i>
<i>Lilli Gyldenkilde</i>	<i>Bente Mousten Nielsen</i>
<i>Carl I. Hagen</i>	<i>Gunnar Nilsson</i>
<i>Ivar Hansen</i>	<i>Hans Nyhage</i>
<i>Margit Hansen-Krone</i>	<i>Aase Olesen</i>
<i>Guðrún Helgadóttir</i>	<i>Jan Petersen</i>
<i>Elsi Hetemäki-Olander</i>	<i>Per Petersson</i>
<i>Liisa Hilpelä</i>	<i>Oddrunn Pettersen</i>
<i>Per-Olof Hökansson</i>	<i>Páll Pétursson</i>

Kaj Poulsen
Håkon Randal
Heikki Riihijärvi
Gunvor Schnitler
Jens Steffensen
Ingrid Sundberg
Jógvan Sundstein

Ilkka Suominen
Bernhardt Tastesen
Petter Thomassen
Friðjón Þórðarson
Ole Gabriel Ueland
Marjatta Väänänen

Den medlem, som röstade mot rekommendationen, var *Eva Hjelmström*.

Reykjavík den 6 mars 1985

Páll Pétursson

Ilkka-Christian Björklund

Nordiska rådet har tillstått Nordiska ministerrådet nedanstående rekommendation angående *nordiskt datasamarbete*

REKOMMENDATION nr 3/1985

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 6 mars 1985 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av ekonomiska utskottet (A 690/e) med 58 röster. 29 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommenderer Nordisk Ministerråd i sitt vidare arbete med sin handlingsplan på datateknologiområdet

- a) å styrke arbeidet med utvikling av nordisk programvare,
- b) å virke for standardisering av datainformasjon
- c) å utvikle sikkerhetssystemer for å muliggjøre økt datakommunikasjon i Norden,
- d) etter behov å utarbeide oversikter over nordiske ressurser på datateknologiområdet.

De 58 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

<i>Esko Aho</i>	<i>Liisa Hilpelä</i>
<i>Esko Almgren</i>	<i>Karl-Erik Häll</i>
<i>Arne Andersson</i>	<i>Tytti Isohookana-Asunmaa</i>
<i>Lennart Andersson</i>	<i>Olof Jansson</i>
<i>Margrete Auken</i>	<i>Karen Højte Jensen</i>
<i>Stefán Benediktsson</i>	<i>Tyra Johansson</i>
<i>Dorte Bennedsen</i>	<i>Anna-Liisa Jokinen</i>
<i>Gunnar Berge</i>	<i>Elver Jonsson</i>
<i>Johan Buttedahl</i>	<i>Gunnel Jonäng</i>
<i>Kaj Bärlund</i>	<i>Anker Jørgensen</i>
<i>Bjarne Mørk Eidem</i>	<i>Ilkka Kanerva</i>
<i>Ólafur G. Einarsson</i>	<i>Sakari Knuuttila</i>
<i>Lahja Exner</i>	<i>Preben Lange</i>
<i>Karl-Gunnar Fagerholm</i>	<i>Peter Muurman</i>
<i>Kirsti Kolle Grøndahl</i>	<i>Helge Adam Møller</i>
<i>Eiður Guðnason</i>	<i>Bente Moustén Nielsen</i>
<i>Lilli Gyldenkilde</i>	<i>Gunnar Nilsson</i>
<i>Carl I. Hagen</i>	<i>Hans Nyhage</i>
<i>Guttorm Hansen</i>	<i>Jan Petersen</i>
<i>Ivar Hansen</i>	<i>Per Petersson</i>
<i>Margit Hansen-Krone</i>	<i>Páll Pétursson</i>
<i>Guðrún Helgadóttir</i>	<i>Kaj Poulsen</i>
<i>Elsi Hetemäki-Olander</i>	<i>Håkon Randal</i>

Heikki Riihijärvi
Jens Steffensen
Jógvan Sundstein
Ilkka Suominen
Sten Svensson
Karin Söder

Bernhardt Tastesen
Petter Thomassen
Friðjón Þórðarson
Ole Gabriel Ueland
Bengt Wiklund
Marjatta Väänänen

Reykjavík den 6 mars 1985

Páll Pétursson

Ilkka-Christian Björklund

Nordiska rådet har tillstållt de nordiska ländernas regeringar nedanstående rekommendation angående *höjda och harmoniserade beloppsgränser vid införsel av varor för eget bruk vid resa*

REKOMMENDATION nr 4/1985

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 6 mars 1985 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av ekonomiska utskottet (A 700/e) med 57 röster. 30 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommenderer de nordiske lands regeringer å innføre økte og harmoniserte beløpsgrenser ved innførsel av varer for eget bruk i forbindelse med reiser.

De 57 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

<i>Esko Aho</i>	<i>Karen Højte Jensen</i>
<i>Esko Almgren</i>	<i>Tyra Johansson</i>
<i>Arne Andersson</i>	<i>Anna-Liisa Jokinen</i>
<i>Lennart Andersson</i>	<i>Bertil Jonasson</i>
<i>Margrete Auken</i>	<i>Gunnel Jonäng</i>
<i>Stefán Benediktsson</i>	<i>Anker Jørgensen</i>
<i>Dorte Bennedsen</i>	<i>Ilkka Kanerva</i>
<i>Gunnar Berge</i>	<i>Sakari Knuuttila</i>
<i>Johan Buttedahl</i>	<i>Erkki Liikanen</i>
<i>Kaj Bärlund</i>	<i>Grethe Lundblad</i>
<i>Ólafur G. Einarsson</i>	<i>Peter Muurman</i>
<i>Mikko Elo</i>	<i>Helge Adam Møller</i>
<i>Lahja Exner</i>	<i>Bente Mousten Nielsen</i>
<i>Arne Gadd</i>	<i>Gunnar Nilsson</i>
<i>Kirsti Kolle Grøndahl</i>	<i>Hans Nyhage</i>
<i>Eiður Guðnason</i>	<i>Aase Olesen</i>
<i>Lilli Gyldenkilde</i>	<i>Jan Petersen</i>
<i>Carl I. Hagen</i>	<i>Kaj Poulsen</i>
<i>Guttorm Hansen</i>	<i>Heikki Riihijärvi</i>
<i>Ivar Hansen</i>	<i>Gunvor Schnitler</i>
<i>Elsi Hetemäki-Olander</i>	<i>Jens Steffensen</i>
<i>Liisa Hilpelä</i>	<i>Ingrid Sundberg</i>
<i>Per-Olof Håkansson</i>	<i>Jógvan Sundstein</i>
<i>Karl-Erik Häll</i>	<i>Ilkka Suominen</i>
<i>Tytti Isohookana-Asunmaa</i>	<i>Sten Svensson</i>
<i>Olof Jansson</i>	<i>Karin Söder</i>

Bernhardt Tastesen
Friðjón Þórðarson
Ole Gabriel Ueland

Bengt Wiklund
Marjatta Väänänen

Reykjavík den 6 mars 1985

Páll Pétursson

Ilkka-Christian Björklund

Nordiska rådet har tillställt Nordiska ministerrådet nedanstående rekommendation angående *den offentliga sektorns roll i ekonomin*

REKOMMENDATION nr 5/1985

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 6 mars 1985 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av ekonomiska utskottet (A 702/e) med 59 röster. 1 medlem avstod från att rösta och 27 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommenderer Nordisk Ministerråd å stimulere en bred meningsutveksling om den offentlige sektors rolle i de nordiske lands økonomier ved å ta initiativ til forskning, utredning og konferanser om emnet.

De 59 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

<i>Esko Aho</i>	<i>Liisa Hilpelä</i>
<i>Esko Almgren</i>	<i>Per-Olof Håkansson</i>
<i>Arne Andersson</i>	<i>Karl-Erik Häll</i>
<i>Lennart Andersson</i>	<i>Tytti Isohookana-Asunmaa</i>
<i>Margrete Auken</i>	<i>Karen Højte Jensen</i>
<i>Stefán Benediktsson</i>	<i>Tyra Johansson</i>
<i>Gunnar Berge</i>	<i>Anna-Liisa Jokinen</i>
<i>Johan Buttedahl</i>	<i>Bertil Jonasson</i>
<i>Kaj Bärlund</i>	<i>Elver Jonsson</i>
<i>Bjarne Mørk Eidem</i>	<i>Gunnel Jonäng</i>
<i>Ólafur G. Einarsson</i>	<i>Ilkka Kanerva</i>
<i>Mikko Elo</i>	<i>Sakari Knuutila</i>
<i>Lahja Exner</i>	<i>Finn Kristensen</i>
<i>Karl-Gunnar Fagerholm</i>	<i>Erkki Liikanen</i>
<i>Arne Gadd</i>	<i>Grethe Lundbland</i>
<i>Kirsti Kolle Grøndahl</i>	<i>Peter Muurman</i>
<i>Eiður Guðnason</i>	<i>Helge Adam Møller</i>
<i>Lilli Gyldenkilde</i>	<i>Bente Moustén Nielsen</i>
<i>Carl I. Hagen</i>	<i>Gunnar Nilsson</i>
<i>Guttorm Hansen</i>	<i>Hans Nyhage</i>
<i>Ivar Hansen</i>	<i>Aase Olesen</i>
<i>Margit Hansen-Krone</i>	<i>Sture Palm</i>
<i>Guðrún Helgadóttir</i>	<i>Jan Petersen</i>
<i>Elsi Hetemäki-Olander</i>	<i>Kaj Poulsen</i>

Jens Steffensen
Ingrid Sundberg
Ilkka Suominen
Sten Svensson
Karin Söder
Bernhardt Tastesen

Petter Thomassen
Friðjón Þórðarson
Ole Gabriel Ueland
Bengt Wiklund
Marjatta Väänänen

Jógvan Sundstein *avstod från att rösta.*

Reykjavík den 6 mars 1985

Páll Pétursson

Ilkka-Christian Björklund

Nordiska rådet har tillstållt Nordiska ministerrådet nedanstående rekommendation angående *handlingsprogram på jordbruks- och skogsbruksområdet*

REKOMMENDATION nr 6/1985

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 6 mars 1985 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av ekonomiska utskottet (B 54/e) med 55 röster. 32 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommenderer Nordisk Ministerråd å utarbeide et handlingsprogram på jordbruks- og skogbruksområdet i samsvar med ministerrådsforslag B 54/e og Økonomisk utvalgs synspunkter.

De 55 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

<i>Esko Almgren</i>	<i>Olof Jansson</i>
<i>Lennart Andersson</i>	<i>Karen Højte Jensen</i>
<i>Margrete Auken</i>	<i>Bertil Jonasson</i>
<i>Stefán Benediktsson</i>	<i>Anker Jørgensen</i>
<i>Dorte Bennedsen</i>	<i>Sakari Knuutila</i>
<i>Gunnar Berge</i>	<i>Finn Kristensen</i>
<i>Johan Buttedahl</i>	<i>Paavo Lipponen</i>
<i>Kaj Bärlund</i>	<i>Astrid Murberg Martinsen</i>
<i>Bjarne Mørk Eidem</i>	<i>Helge Adam Møller</i>
<i>Ólafur G. Einarsson</i>	<i>Bente Mousten Nielsen</i>
<i>Mikko Elo</i>	<i>Gunnar Nilsson</i>
<i>Karl-Gunnar Fagerholm</i>	<i>Aase Olesen</i>
<i>Kirsti Kolle Grøndahl</i>	<i>Sture Palm</i>
<i>Eiður Guðnason</i>	<i>Seppo Pelttari</i>
<i>Lilli Gyldenkilde</i>	<i>Jan Petersen</i>
<i>Carl I. Hagen</i>	<i>Per Petersson</i>
<i>Flemming Hansen</i>	<i>Oddrunn Pettersen</i>
<i>Ivar Hansen</i>	<i>Kaj Poulsen</i>
<i>Guðrún Helgadóttir</i>	<i>Heikki Riihijärvi</i>
<i>Elsi Hetemäki-Olander</i>	<i>Gunvor Schnitler</i>
<i>Liisa Hilpelä</i>	<i>Jens Steffensen</i>
<i>Per-Olof Håkansson</i>	<i>Ingrid Sundberg</i>
<i>Karl-Erik Häll</i>	<i>Jógvan Sundstein</i>
<i>Tytti Isohookana-Asunmaa</i>	<i>Ilkka Suominen</i>

Karin Söder
Bernhardt Tastesen
Petter Thomassen
Friðjón Þórðarson

Pirkko Turpeinen
Ole Gabriel Ueland
Bengt Wiklund

Reykjavík den 6 mars 1985

Páll Pétursson

Ilkka-Christian Björklund

Nordiska rådet har tillstållt Nordiska ministerrådet nedanstående rekommendation angående *handlingsprogram för förstärkning av Västnordensamarbetet*

REKOMMENDATION nr 7/1985

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 6 mars 1985 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av ekonomiska utskottet (B 58/e) med 55 röster. 32 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommenderer Nordisk Ministerråd å vedta et handlingsprogram for en forsterking og utvikling av Vestnordensamarbeidet, vesentlig i samsvar med ministerrådsforslag B 58/e samt Nordisk Råds synspunkter.

De 55 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

<i>Esko Almgren</i>	<i>Karen Højte Jensen</i>
<i>Lennart Andersson</i>	<i>Tyra Johansson</i>
<i>Margrete Auken</i>	<i>Anna-Liisa Jokinen</i>
<i>Stefán Benediktsson</i>	<i>Bertil Jonasson</i>
<i>Dorte Bennedsen</i>	<i>Anker Jørgensen</i>
<i>Gunnar Berge</i>	<i>Ilkka Kanerva</i>
<i>Johan Buttedahl</i>	<i>Erkki Liikanen</i>
<i>Kaj Bärlund</i>	<i>Paavo Lipponen</i>
<i>Bjarne Mørk Eidem</i>	<i>Astrid Murberg Martinsen</i>
<i>Ólafur G. Einarsson</i>	<i>Helge Adam Møller</i>
<i>Lahja Exner</i>	<i>Bente Moustén Nielsen</i>
<i>Karl-Gunnar Fagerholm</i>	<i>Gunnar Nilsson</i>
<i>Arne Gadd</i>	<i>Aase Olesen</i>
<i>Kirsti Kolle Grøndahl</i>	<i>Seppo Peltari</i>
<i>Eiður Guðnason</i>	<i>Jan Petersen</i>
<i>Lilli Gyldenkilde</i>	<i>Kaj Poulsen</i>
<i>Carl I. Hagen</i>	<i>Heikki Riihijärvi</i>
<i>Ivar Hansen</i>	<i>Gunvor Schnitler</i>
<i>Margit Hansen-Krone</i>	<i>Jens Steffensen</i>
<i>Elsi Hetemäki-Olander</i>	<i>Ingrid Sundberg</i>
<i>Liisa Hilpelä</i>	<i>Jógvan Sundstein</i>
<i>Per-Olof Håkansson</i>	<i>Ilkka Suominen</i>
<i>Karl-Erik Häll</i>	<i>Sten Svensson</i>
<i>Tytti Isohookana-Asunmaa</i>	<i>Karin Söder</i>

Bernhardt Tastesen

Petter Thomassen

Friðjón Þórðarson

Pirkko Turpeinen

Ole Gabriel Ueland

Bengt Wiklund

Marjatta Väänänen

Reykjavík den 6 mars 1985

Páll Pétursson

Ilkka-Christian Björklund

Nordiska rådet har tillställt Nordiska ministerrådet nedanstående rekommendation angående en *Västnordenfond*

REKOMMENDATION nr 8/1985

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 6 mars 1985 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av ekonomiska utskottet (B 60/e) med 54 röster. 33 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommenderer Nordisk Ministerråd å opprette et nordisk utviklingsfond for Vestnorden i samsvar med ministerrådsforslag B 60/e samt Nordisk Råds synspunkter på dette forslag og på det kommende forslag om Fondets statutter.

De 54 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

<i>Esko Almgren</i>	<i>Bertil Jonasson</i>
<i>Arne Andersson</i>	<i>Elver Jonsson</i>
<i>Lennart Andersson</i>	<i>Anker Jørgensen</i>
<i>Margrete Auken</i>	<i>Ilkka Kanerva</i>
<i>Stefán Benediktsson</i>	<i>Sakari Knuuttila</i>
<i>Dorte Bennedsen</i>	<i>Grethe Lundblad</i>
<i>Gunnar Berge</i>	<i>Astrid Murberg Martinsen</i>
<i>Johan Buttedahl</i>	<i>Bente Mousten Nielsen</i>
<i>Kaj Bärlund</i>	<i>Gunnar Nilsson</i>
<i>Bjarne Mørk Eidem</i>	<i>Seppo Peltari</i>
<i>Ólafur G. Einarsson</i>	<i>Jan Petersen</i>
<i>Karl-Gunnar Fagerholm</i>	<i>Oddrunn Pettersen</i>
<i>Arne Gadd</i>	<i>Páll Pétursson</i>
<i>Kirsti Kalle Grøndahl</i>	<i>Kaj Poulsen</i>
<i>Eiður Guðnason</i>	<i>Heikki Riihijärvi</i>
<i>Lilli Gyldenkilde</i>	<i>Gunvor Schnitler</i>
<i>Carl I. Hagen</i>	<i>Jens Steffensen</i>
<i>Ivar Hansen</i>	<i>Ingrid Sundberg</i>
<i>Guðrún Helgadóttir</i>	<i>Jógvan Sundstein</i>
<i>Elsi Hetemäki-Olander</i>	<i>Ilkka Suominen</i>
<i>Liisa Hilpelä</i>	<i>Sten Svensson</i>
<i>Per-Olof Håkansson</i>	<i>Karin Söder</i>
<i>Tytti Isohookana-Asunmaa</i>	<i>Bernhardt Tastesen</i>
<i>Olof Jansson</i>	<i>Petter Thomassen</i>
<i>Karen Højte Jensen</i>	<i>Friðjón Þórðarson</i>

2536

Rekommendation 8/1985

Pirkko Turpeinen
Ole Gabriel Ueland

Bengt Wiklund
Marjatta Väänänen

Reykjavík den 6 mars 1985

Páll Pétursson

Ilkka-Christian Björklund

Nordiska rådet har tillställt Nordiska ministerrådet nedanstående rekommendation angående *samarbejde om handels sjöfarten*

REKOMMENDATION nr 9/1985

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 6 mars 1985 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av trafikutskottet (A 685/t) med 53 röster. 1 medlem avstod från att rösta och 33 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1. att inom Norden samordna och stimulera forskning och utveckling av sjöfartsteknologiska och övriga driftsekonomiska vinnningar för utvecklandet av en konkurrenskraftig nordisk handelssjöfart;
2. att verka för ett enhetligt nordiskt uppträdande internationellt i frågor av gemensamt nordiskt intresse inom handelssjöfarten;
3. att utreda behovet av ett gemensamt nordiskt forum för samordning och utveckling av sjöfartspolitiska frågor.

De 53 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

<i>Esko Almgren</i>	<i>Olof Jansson</i>
<i>Margrete Auken</i>	<i>Karen Højte Jensen</i>
<i>Stefán Benediktsson</i>	<i>Tyra Johansson</i>
<i>Dorte Bennedsen</i>	<i>Anna-Liisa Jokinen</i>
<i>Gunnar Berge</i>	<i>Bertil Jonasson</i>
<i>Johan Buttedahl</i>	<i>Anker Jørgensen</i>
<i>Kaj Bärlund</i>	<i>Sakari Knuuttila</i>
<i>Bjarne Mørk Eidem</i>	<i>Paavo Lipponen</i>
<i>Ólafur G. Einarsson</i>	<i>Grethe Lundblad</i>
<i>Lahja Exner</i>	<i>Astrid Murberg Martinsen</i>
<i>Karl-Gunnar Fagerholm</i>	<i>Peter Muurman</i>
<i>Arne Gadd</i>	<i>Bente Moustsen Nielsen</i>
<i>Kirsti Kolle Grøndahl</i>	<i>Gunnar Nilsson</i>
<i>Eiður Guðnason</i>	<i>Aase Olesen</i>
<i>Ivar Hansen</i>	<i>Sture Palm</i>
<i>Margit Hansen-Krone</i>	<i>Seppo Pelttari</i>
<i>Elsi Hetemäki-Olander</i>	<i>Jan Petersen</i>
<i>Karl-Erik Häll</i>	<i>Per Petersson</i>
<i>Tytti Isohookana-Asunmaa</i>	<i>Oddrunn Pettersen</i>

Páll Pétursson
Kaj Poulsen
Heikki Riihijärvi
Gunvor Schnitler
Jens Steffensen
Ingrid Sundberg
Jógvan Sundstein
Sten Svensson

Karin Söder
Bernhardt Tastesen
Petter Thomassen
Pirkko Turpeinen
Ole Gabriel Ueland
Bengt Wiklund
Marjatta Väänänen

Carl I. Hagen *avstod från att rösta.*

Reykjavík den 6 mars 1985

Páll Pétursson

Ilkka-Christian Björklund

Nordiska rådet har tillstållt Nordiska ministerrådet nedanstående rekommendation angående *samarbete om framtidsforskning* **REKOMMENDATION nr 10/1985**

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 7 mars 1985 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av kulturutskottet (A 658/k och A 705/k) med 53 röster mot 1. 1 medlem avstod från att rösta och 32 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att följa det arbete med framtidsstudier som pågår i de nordiska länderna och presentera en översikt över aktuella projekt samt förslag till nordiskt erfarenhetsutbyte utgående från det arbete som bedrivs nationellt.

De 53 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

<i>Esko Aho</i>	<i>Tyra Johansson</i>
<i>Arne Andersson</i>	<i>Anker Jørgensen</i>
<i>Lennart Andersson</i>	<i>Sakari Knuuttila</i>
<i>Margrete Auken</i>	<i>Paavo Lipponen</i>
<i>Stefán Benediktsson</i>	<i>Peter Muurman</i>
<i>Jo Benkow</i>	<i>Helge Adam Møller</i>
<i>Dorte Bennedsen</i>	<i>Bente Moustén Nielsen</i>
<i>Gunnar Berge</i>	<i>Hans Nyhage</i>
<i>Johan Buttedahl</i>	<i>Aase Olesen</i>
<i>Kaj Bärlund</i>	<i>Berit Oscarsson</i>
<i>Ólafur G. Einarsson</i>	<i>Jan Petersen</i>
<i>Mikko Elo</i>	<i>Per Petersson</i>
<i>Kirsti Kollé Grøndahl</i>	<i>Oddrunn Pettersen</i>
<i>Eiður Guðnason</i>	<i>Kaj Poulsen</i>
<i>Lilli Gyldenkilde</i>	<i>Håkon Randal</i>
<i>Flemming Hansen</i>	<i>Gunvor Schnitler</i>
<i>Karen Thurøe Hansen</i>	<i>Reiulf Steen</i>
<i>Margit Hansen-Krone</i>	<i>Otto Steenholdt</i>
<i>Elsi Hetemäki-Olander</i>	<i>Jens Steffensen</i>
<i>Karl-Erik Häll</i>	<i>Ilkka Suominen</i>
<i>Tytti Isohookana-Asunmaa</i>	<i>Sten Svensson</i>
<i>Olof Jansson</i>	<i>Karin Söder</i>
<i>Karen Højte Jensen</i>	<i>Bernhardt Tastesen</i>

Friðjón Þórðarson
Pekka Tuominen
Pirkko Turpeinen
Ole Gabriel Ueland

Lars Werner
Bengt Wiklund
Odd With

Den medlem, som röstade mot rekommendationen, var *Ingrid Sundberg*.

Ilkka Kanerva avstod från att rösta.

Reykjavík den 7 mars 1985

Páll Pétursson

Ilkka-Christian Björklund

Nordiska rådet har tillställt Nordiska ministerrådet nedanstående rekommendation angående *interimt stöd till regional nordisk informationsverksamhet*

REKOMMENDATION nr 11/1985

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 7 mars 1985 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av kulturutskottet (A 660/k) med 53 röster mot 1. 33 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar att Nordiska ministerrådet under en övergångsperiod på maximalt tre år från den 1 januari 1985 deltar i finansieringen av Föreningarna Nordens regionala informationskontor.

De 53 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

<i>Esko Aho</i>	<i>Ilkka Kanerva</i>
<i>Arne Andersson</i>	<i>Hannu Kemppainen</i>
<i>Lennart Andersson</i>	<i>Sakari Knuuttila</i>
<i>Margrete Auken</i>	<i>Erkki Liikanen</i>
<i>Stefán Benediktsson</i>	<i>Grethe Lundblad</i>
<i>Jo Benkow</i>	<i>Peter Muurman</i>
<i>Gunnar Berge</i>	<i>Helge Adam Møller</i>
<i>Johan Buttedahl</i>	<i>Bente Moustén Nielsen</i>
<i>Kaj Bärlund</i>	<i>Hans Nyhage</i>
<i>Ólafur G. Einarsson</i>	<i>Aase Olesen</i>
<i>Mikko Elo</i>	<i>Jan Petersen</i>
<i>Arne Gadd</i>	<i>Tuulikki Petäjäniemi</i>
<i>Kirsti Kalle Grøndahl</i>	<i>Kaj Poulsen</i>
<i>Eiður Guðnason</i>	<i>Håkon Randal</i>
<i>Lilli Gyldenkilde</i>	<i>Gunvor Schnitler</i>
<i>Flemming Hansen</i>	<i>Jimmy Stahr</i>
<i>Karen Thurøe Hansen</i>	<i>Otto Steenholdt</i>
<i>Margit Hansen-Krone</i>	<i>Jens Steffensen</i>
<i>Elsi Hetemäki-Olander</i>	<i>Ingrid Sundberg</i>
<i>Karl-Erik Häll</i>	<i>Ilkka Suominen</i>
<i>Tytti Isohookana-Asunmaa</i>	<i>Sten Svensson</i>
<i>Olof Jansson</i>	<i>Karin Söder</i>
<i>Karen Højte Jensen</i>	<i>Bernhardt Tastesen</i>
<i>Anna-Liisa Jokinen</i>	<i>Friðjón Þórðarson</i>

Pekka Tuominen
Pirkko Turpeinen
Lars Werner

Bengt Wiklund
Odd With

Den medlem, som röstade mot rekommendationen, var *Elver Jonsson*.

Reykjavík den 7 mars 1985

Páll Pétursson

Ilkka-Christian Björklund

Nordiska rådet har tillstållt de nordiska ländernas regeringar nedanstående rekommendation angående *permanent stöd till regional nordisk informationsverksamhet*

REKOMMENDATION nr 12/1985

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 7 mars 1985 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av kulturutskottet (A 660/k) med 58 röster. 29 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar att de nordiska ländernas regeringar skapar förutsättningar för Föreningarna Norden att efter övergångsperiodens utgång bedriva regional informationsverksamhet i därför lämpliga former och lämplig omfattning.

De 58 medlemmar, som röstade för rekommendationen var:

<i>Esko Aho</i>	<i>Karen Højte Jensen</i>
<i>Arne Andersson</i>	<i>Tyra Johansson</i>
<i>Lennart Andersson</i>	<i>Elver Jonsson</i>
<i>Margrete Auken</i>	<i>Anker Jørgensen</i>
<i>Stefån Benediktsson</i>	<i>Ilkka Kanerva</i>
<i>Jo Benkow</i>	<i>Arvo Kempainen</i>
<i>Dorte Bennedsen</i>	<i>Hannu Kempainen</i>
<i>Gunnar Berge</i>	<i>Sakari Knuutila</i>
<i>Johan Buttedahl</i>	<i>Erkki Liikanen</i>
<i>Kaj Bärlund</i>	<i>Astrid Murberg Martinsen</i>
<i>Ólafur G. Einarsson</i>	<i>Peter Muurman</i>
<i>Mikko Elo</i>	<i>Helge Adam Møller</i>
<i>Lahja Exner</i>	<i>Bente Moustsen Nielsen</i>
<i>Arne Gadd</i>	<i>Aase Olesen</i>
<i>Eiður Guðnason</i>	<i>Jan Petersen</i>
<i>Lilli Gyldenkilde</i>	<i>Tuulikki Petäjaniemi</i>
<i>Flemming Hansen</i>	<i>Kaj Poulsen</i>
<i>Karen Thurøe Hansen</i>	<i>Håkon Randal</i>
<i>Margit Hansen-Krone</i>	<i>Gunvor Schnitler</i>
<i>Elsi Hetemäki-Olander</i>	<i>Jimmy Stahr</i>
<i>Per-Olof Håkansson</i>	<i>Reiulf Steen</i>
<i>Karl-Erik Häll</i>	<i>Jens Steffensen</i>
<i>Tytti Isohookana-Asunmaa</i>	<i>Ingrid Sundberg</i>
<i>Olof Jansson</i>	<i>Jógvan Sundstein</i>

Ilkka Suominen
Sten Svensson
Bernhardt Tastesen
Friðjón Þórðarson
Pekka Tuominen

Pirkko Turpeinen
Lars Werner
Bengt Wiklund
Odd With
Marjatta Väänänen

Reykjavík den 7 mars 1985

Páll Pétursson

Ilkka-Christian Björklund

Nordiska rådet har tillställt Nordiska ministerrådet nedanstående rekommendation angående *nordiska stoffet i läromedel och läroplaner*

REKOMMENDATION nr 13/1985

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 7 mars 1985 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av kulturutskottet (A 674/k) med 64 röster. 23 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att vidta åtgärder för att utöka och fördjupa det nordiska stoffet i läromedel och läroplaner.

De 64 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

<i>Esko Aho</i>	<i>Karen Højte Jensen</i>
<i>Esko Almgren</i>	<i>Tyra Johansson</i>
<i>Arne Andersson</i>	<i>Anna-Liisa Jokinen</i>
<i>Lennart Andersson</i>	<i>Bertil Jonasson</i>
<i>Margrete Auken</i>	<i>Elver Jonsson</i>
<i>Stefán Benediktsson</i>	<i>Gunnel Jonäng</i>
<i>Jo Benkow</i>	<i>Anker Jørgensen</i>
<i>Dorte Bennedsen</i>	<i>Illka Kanerva</i>
<i>Gunnar Berge</i>	<i>Sakari Knuuttila</i>
<i>Johan Buttedahl</i>	<i>Erkki Liikanen</i>
<i>Kaj Bärlund</i>	<i>Grethe Lundblad</i>
<i>Ólafur G. Einarsson</i>	<i>Astrid Murberg Martinsen</i>
<i>Mikko Elo</i>	<i>Peter Muurman</i>
<i>Arne Gadd</i>	<i>Helge Adam Møller</i>
<i>Kirsti Kolle Grøndahl</i>	<i>Bente Moustén Nielsen</i>
<i>Eiður Guðnason</i>	<i>Aase Olesen</i>
<i>Rune Gustavsson</i>	<i>Jan Petersen</i>
<i>Lilli Gyldenkilde</i>	<i>Per Petersson</i>
<i>Flemming Hansen</i>	<i>Páll Pétursson</i>
<i>Karen Thurøe Hansen</i>	<i>Tuulikki Petäjäniemi</i>
<i>Margit Hansen-Krone</i>	<i>Kaj Poulsen</i>
<i>Guðrún Helgadóttir</i>	<i>Håkon Randal</i>
<i>Elsi Hetemäki-Olander</i>	<i>Gunvor Schnitler</i>
<i>Karl-Erik Häll</i>	<i>Jimmy Stahr</i>
<i>Tytti Isohookana-Asunmaa</i>	<i>Reiulf Steen</i>
<i>Olof Jansson</i>	<i>Otto Steenholdt</i>

Jens Steffensen
Ingrid Sundberg
Jógvan Sundstein
Ilkka Suominen
Sten Svensson
Friðjón Þórðarson

Pekka Tuominen
Pirkko Turpeinen
Lars Werner
Bengt Wiklund
Odd With
Marjatta Väänänen

Reykjavík den 7 mars 1985

Páll Pétursson

Ilkka-Christian Björklund

Nordiska rådet har tillställt Nordiska ministerrådet nedanstående rekommendation angående ersättning för specialutbildning av elever från annat nordiskt land

REKOMMENDATION nr 14/1985

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 7 mars 1985 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av kulturutskottet (A 679/k) med 47 röster. 40 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att utreda möjligheterna att utforma ett enhetligt system för ersättning till kommuner för specialutbildning av elever från annat nordiskt land.

De 47 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

<i>Esko Aho</i>	<i>Olof Jansson</i>
<i>Arne Andersson</i>	<i>Karen Højte Jensen</i>
<i>Lennart Andersson</i>	<i>Tyra Johansson</i>
<i>Margrete Auken</i>	<i>Gunnel Jonäng</i>
<i>Jo Benkow</i>	<i>Ilkka Kanerva</i>
<i>Dorte Bennedsen</i>	<i>Sakari Knuuttila</i>
<i>Gunnar Berge</i>	<i>Astrid Murberg Martinsen</i>
<i>Johan Buttedahl</i>	<i>Bente Mousten Nielsen</i>
<i>Kaj Bärlund</i>	<i>Jan Petersen</i>
<i>Ólafur G. Einarsson</i>	<i>Per Petersson</i>
<i>Mikko Elo</i>	<i>Páll Pétursson</i>
<i>Arne Gadd</i>	<i>Tuulikki Petäjäniemi</i>
<i>Kirsti Kolle Grøndahl</i>	<i>Kaj Poulsen</i>
<i>Eiður Guðnason</i>	<i>Gunvor Schnitler</i>
<i>Lilli Gyldenkilde</i>	<i>Reiulf Steen</i>
<i>Flemming Hansen</i>	<i>Otto Steenholdt</i>
<i>Karen Thurøe Hansen</i>	<i>Jens Steffensen</i>
<i>Margit Hansen-Krone</i>	<i>Ingrid Sundberg</i>
<i>Elsi Hetemäki-Olander</i>	<i>Ilkka Suominen</i>
<i>Per-Olof Håkansson</i>	<i>Sten Svensson</i>
<i>Karl-Erik Häll</i>	<i>Karin Söder</i>
<i>Tytti Isohookana-Asunmaa</i>	<i>Bernhardt Tastesen</i>

Friðjón Þórðarson
Lars Werner

Bengt Wiklund

Reykjavík den 7 mars 1985

Páll Pétursson

Ilkka-Christian Björklund

Nordiska rådet har tillstållt Nordiska ministerrådet nedanstående rekommendation angående *hemmamarknad för fonogram med nordisk musik*

REKOMMENDATION nr 15/1985

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 7 mars 1985 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av kulturutskottet (A 693/k) med 62 röster. 1 medlem avstod från att rösta och 24 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1. att utge en katalog över nordisk musik,
2. att lägga fram förslag till åtgärder för att förbättra distributionen av nordisk musik inom och utom Norden, och
3. att utreda frågan om ökad samordning av produktionen av fonogram med nordisk musik.

De 62 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

<i>Esko Aho</i>	<i>Karl-Erik Häll</i>
<i>Arne Andersson</i>	<i>Tytti Isohookana-Asunmaa</i>
<i>Lennart Andersson</i>	<i>Olof Jansson</i>
<i>Margrete Auken</i>	<i>Jens Peter Jensen</i>
<i>Stefán Benediktsson</i>	<i>Karen Højte Jensen</i>
<i>Jo Benkow</i>	<i>Tyra Johansson</i>
<i>Dorte Bennedsen</i>	<i>Bertil Jonasson</i>
<i>Gunnar Berge</i>	<i>Anna-Liisa Jokinen</i>
<i>Johan Buttedahl</i>	<i>Elver Jonsson</i>
<i>Kaj Bärlund</i>	<i>Gunnel Jonäng</i>
<i>Bjarne Mørk Eidem</i>	<i>Anker Jørgensen</i>
<i>Ólafur G. Einarsson</i>	<i>Ilkka Kanerva</i>
<i>Arne Gadd</i>	<i>Hannu Kemppainen</i>
<i>Eiður Guðnason</i>	<i>Sakari Knuutila</i>
<i>Rune Gustavsson</i>	<i>Finn Kristensen</i>
<i>Flemming Hansen</i>	<i>Erkki Liihanen</i>
<i>Karen Thurøe Hansen</i>	<i>Astrid Murberg Martinsen</i>
<i>Margit Hansen-Krone</i>	<i>Bente Moustén Nielsen</i>
<i>Guðrún Helgadóttir</i>	<i>Hans Nyhage</i>
<i>Elsi Hetemäki-Olander</i>	<i>Berit Oscarsson</i>
<i>Per-Olof Håkansson</i>	<i>Sture Palm</i>

<i>Jan Petersen</i>	<i>Jens Steffensen</i>
<i>Per Petersson</i>	<i>Ingrid Sundberg</i>
<i>Oddrunn Pettersen</i>	<i>Ilkka Suominen</i>
<i>Tuulikki Petäjaniemi</i>	<i>Sten Svensson</i>
<i>Kaj Poulsen</i>	<i>Friðjón Þórðarson</i>
<i>Håkon Randal</i>	<i>Hans Olav Tunesvik</i>
<i>Gunvor Schnitler</i>	<i>Pirkko Turpeinen</i>
<i>Jimmy Stahr</i>	<i>Lars Werner</i>
<i>Reiulf Steen</i>	<i>Bengt Wiklund</i>
<i>Otto Steenholdt</i>	<i>Marjatta Väänänen</i>

Lilli Gyldenkilde avstod från att rösta.

Reykjavík den 7 mars 1985

Páll Pétursson

Ilkka-Christian Björklund

Nordiska rådet har tillstått regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige nedanstående rekommendation angående *ändring i Helsingforsavtalet om arbetsformerna i det nordiska samarbetet*

REKOMMENDATION nr 16/1985

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 7 mars 1985 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av juridiska utskottet (A 692/j) med 82 röster. 5 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommenderer regeringerne i Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige at ændre Helsingforsaftalen i overensstemmelse med forslagene i bilag 1 til medlemsforslag A 692/j om arbejdsformerne i det nordiske samarbejde.

De 82 medlemmer, som röstade för rekommendationen, var:

<i>Esko Aho</i>	<i>Guttorm Hansen</i>
<i>Arne Andersson</i>	<i>Karen Thurøe Hansen</i>
<i>Lennart Andersson</i>	<i>Margit Hansen-Krone</i>
<i>Margrete Auken</i>	<i>Guðrún Helgadóttir</i>
<i>Stefán Benediktsson</i>	<i>Elsi Hetemäki-Olander</i>
<i>Jo Benkow</i>	<i>Per-Olof Håkansson</i>
<i>Dorte Bennedsen</i>	<i>Karl-Erik Häll</i>
<i>Gunnar Berge</i>	<i>Tytti Isohookana-Asunmaa</i>
<i>Johan Buttedahl</i>	<i>Olof Jansson</i>
<i>Kaj Bärlund</i>	<i>Jens Peter Jensen</i>
<i>Bjarne Mørk Eidem</i>	<i>Karen Højte Jensen</i>
<i>Ólafur G. Einarsson</i>	<i>Tyra Johansson</i>
<i>Mikko Elo</i>	<i>Elver Jonsson</i>
<i>Lahja Exner</i>	<i>Gunnel Jonäng</i>
<i>Filip Fridolfsson</i>	<i>Anker Jørgensen</i>
<i>Arne Gadd</i>	<i>Ilkka Kanerva</i>
<i>Kirsti Kolle Grøndahl</i>	<i>Arvo Kemppainen</i>
<i>Eiður Guðnason</i>	<i>Hannu Kemppainen</i>
<i>Rune Gustavsson</i>	<i>Sakari Knuuttila</i>
<i>Lilli Gyldenkilde</i>	<i>Finn Kristensen</i>
<i>Carl I. Hagen</i>	<i>Preben Lange</i>
<i>Flemming Hansen</i>	<i>Erkki Liikanen</i>

<i>Paavo Lipponen</i>	<i>Reiulf Steen</i>
<i>Grethe Lundblad</i>	<i>Otto Steenholdt</i>
<i>Astrid Murberg Martinsen</i>	<i>Jens Steffensen</i>
<i>Peter Muurman</i>	<i>Ingrid Sundberg</i>
<i>Helge Adam Møller</i>	<i>Jógván Sundstein</i>
<i>Bente Moustén Nielsen</i>	<i>Ilkka Suominen</i>
<i>Hans Nyhage</i>	<i>Sten Svensson</i>
<i>Aase Olesen</i>	<i>Karin Söder</i>
<i>Berit Oscarsson</i>	<i>Bernhardt Tastesen</i>
<i>Sture Palm</i>	<i>Petter Thomassen</i>
<i>Robert Pedersen</i>	<i>Friðjón Þórðarson</i>
<i>Jan Petersen</i>	<i>Hans Olav Tungesvik</i>
<i>Oddrunn Pettersen</i>	<i>Pekka Tuominen</i>
<i>Páll Pétursson</i>	<i>Pirkko Turpeinen</i>
<i>Tuulikki Petäjämäki</i>	<i>Ole Gabriel Ueland</i>
<i>Kaj Poulsen</i>	<i>Lars Werner</i>
<i>Håkon Randal</i>	<i>Bengt Wiklund</i>
<i>Heikki Riihijärvi</i>	<i>Odd With</i>
<i>Gunvor Schnitler</i>	<i>Marjatta Väänänen</i>

Reykjavík den 7 mars 1985

Páll Pétursson

Ilkka-Christian Björklund

Nordiska rådet har tillställt regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige nedanstående rekommendation angående *ändring i Helsingforsavtalet och kulturavtalet om arbetsformerna i det nordiska samarbetet*

REKOMMENDATION nr 17/1985

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 7 mars 1985 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av juridiska utskottet (B 55/j) med 83 röster. 4 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommenderer regeringerne i Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige at ændre Helsingforsaftalen og Kulturaftalen i overensstemmelse med forslagene i bilag A til ministerrådsforslag B 55/j om arbejdsformerne i det nordiske samarbejde.

De 83 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

<i>Esko Aho</i>	<i>Karen Thurøe Hansen</i>
<i>Arne Andersson</i>	<i>Margit Hansen-Krone</i>
<i>Lennart Andersson</i>	<i>Guðrún Helgadóttir</i>
<i>Margrete Auken</i>	<i>Elsi Hetemäki-Olander</i>
<i>Stefán Benediktsson</i>	<i>Per-Olof Håkansson</i>
<i>Jo Benkow</i>	<i>Karl-Erik Häll</i>
<i>Dorte Bennedsen</i>	<i>Tytti Isohookana-Asunmaa</i>
<i>Gunnar Berge</i>	<i>Olof Jansson</i>
<i>Johan Buttedahl</i>	<i>Jens Peter Jensen</i>
<i>Kaj Bärlund</i>	<i>Karen Højte Jensen</i>
<i>Bjarne Mørk Eidem</i>	<i>Tyra Johansson</i>
<i>Ólafur G. Einarsson</i>	<i>Arni Johnsen</i>
<i>Mikko Elo</i>	<i>Elver Jonsson</i>
<i>Lahja Exner</i>	<i>Gunnel Jonäng</i>
<i>Arne Gadd</i>	<i>Anker Jørgensen</i>
<i>Kirsti Kolle Grøndahl</i>	<i>Ilkka Kanerva</i>
<i>Eiður Guðnason</i>	<i>Arvo Kempainen</i>
<i>Rune Gustavsson</i>	<i>Hannu Kempainen</i>
<i>Lilli Gyldenkilde</i>	<i>Sakari Knuuttila</i>
<i>Carl I. Hagen</i>	<i>Finn Kristensen</i>
<i>Flemming Hansen</i>	<i>Preben Lange</i>
<i>Guttorm Hansen</i>	<i>Erkki Liikanen</i>

<i>Paavo Lipponen</i>	<i>Reiulf Steen</i>
<i>Grethe Lundblad</i>	<i>Otto Steenholdt</i>
<i>Astrid Murberg Martinsen</i>	<i>Jens Steffensen</i>
<i>Peter Muurman</i>	<i>Ingrid Sundberg</i>
<i>Helge Adam Møller</i>	<i>Jógvan Sundstein</i>
<i>Bente Mousten Nielsen</i>	<i>Ilkka Suominen</i>
<i>Hans Nyhage</i>	<i>Sten Svensson</i>
<i>Aase Olesen</i>	<i>Karin Söder</i>
<i>Berit Oscarsson</i>	<i>Bernhardt Tastesen</i>
<i>Sture Palm</i>	<i>Petter Thomassen</i>
<i>Robert Pedersen</i>	<i>Friðjón Þórðarson</i>
<i>Jan Petersen</i>	<i>Hans Olav Tunesvik</i>
<i>Per Petersson</i>	<i>Pekka Tuominen</i>
<i>Oddrunn Pettersen</i>	<i>Pirkko Turpeinen</i>
<i>Páll Pétursson</i>	<i>Ole Gabriel Ueland</i>
<i>Tuulikki Petäjaniemi</i>	<i>Lars Werner</i>
<i>Kaj Poulsen</i>	<i>Bengt Wiklund</i>
<i>Håkon Randal</i>	<i>Odd With</i>
<i>Heikki Riihijärvi</i>	<i>Marjatta Väänänen</i>
<i>Gunvor Schnitler</i>	

Reykjavík den 7 mars 1985

Páll Pétursson

Ilkka-Christian Björklund

Nordiska rådet har tillstållt Nordiska ministerrådet nedanstående rekommendation angående *stöd till Internationella rehabiliterings- och forskningscentret för tortyroffer (RCT) i Köpenhamn*

REKOMMENDATION nr 18/1985

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 7 mars 1985 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av juridiska utskottet (A 686/j) med 65 röster. 1 medlem avstod från att rösta och 21 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommenderer Nordisk Ministerråd at give økonomisk støtte over det nordiske budget til Internationalt Rehabiliterings- og Forskningscenter for torturofre (RCT) i København.

De 65 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

<i>Esko Aho</i>	<i>Karen Højte Jensen</i>
<i>Arne Andersson</i>	<i>Tyra Johansson</i>
<i>Lennart Andersson</i>	<i>Anker Jørgensen</i>
<i>Margrete Auken</i>	<i>Ilkka Kanerva</i>
<i>Stefán Benediktsson</i>	<i>Arvo Kempainen</i>
<i>Jo Benkow</i>	<i>Hannu Kempainen</i>
<i>Dorte Bennedsen</i>	<i>Sakari Knuuttila</i>
<i>Gunnar Berge</i>	<i>Finn Kristensen</i>
<i>Ólafur G. Einarsson</i>	<i>Preben Lange</i>
<i>Mikko Elo</i>	<i>Paavo Lipponen</i>
<i>Lahja Exner</i>	<i>Grethe Lundblad</i>
<i>Arne Gadd</i>	<i>Astrid Murberg Martinsen</i>
<i>Kirsti Kolle Grøndahl</i>	<i>Peter Muurman</i>
<i>Eiður Guðnason</i>	<i>Bente Moustén Nielsen</i>
<i>Rune Gustavsson</i>	<i>Hans Nyhage</i>
<i>Lilli Gyldenkilde</i>	<i>Aase Olesen</i>
<i>Flemming Hansen</i>	<i>Berit Oscarsson</i>
<i>Karen Thurøe Hansen</i>	<i>Sture Palm</i>
<i>Margit Hansen-Krone</i>	<i>Robert Pedersen</i>
<i>Guðrún Helgadóttir</i>	<i>Jan Petersen</i>
<i>Per-Olof Håkansson</i>	<i>Per Petersson</i>
<i>Karl-Erik Häll</i>	<i>Oddrunn Pettersen</i>
<i>Tytti Isohookana-Asunmaa</i>	<i>Páll Pétursson</i>

Tuulikki Petäjämäki
Kaj Poulsen
Håkon Randal
Gunvor Schnitler
Reiulf Steen
Otto Steenholdt
Jens Steffensen
Ingrid Sundberg
Sten Svensson
Karin Söder

Bernhardt Tastesen
Petter Thomassen
Friðjón Þórðarson
Hans Olav Tunesvik
Pirkko Turpeinen
Ole Gabriel Ueland
Lars Werner
Bengt Wiklund
Odd With

Carl I. Hagen avstod från att rösta.

Reykjavík den 7 mars 1985

Páll Pétursson

Ilkka-Christian Björklund

Nordiska rådet har tillstållt Nordiska ministerrådet nedanstående rekommendation angående *samarbete för de mänskliga rättigheterna*

REKOMMENDATION nr 19/1985

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 7 mars 1985 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av juridiska utskottet (A 687/j) med 53 röster. 34 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommenderer Nordisk Ministerråd

1. nærmere at prøve mulighederne for at gøre det i Oslo planlagte forskningsinstitut for menneskelige rettigheder til et samnordisk institut, samt
2. inden for rammerne af C 1 at redegøre for de nordiske regeringers indsatser for at hævde de menneskelige fri- og rettigheder.

De 53 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

<i>Esko Aho</i>	<i>Tyra Johansson</i>
<i>Arne Andersson</i>	<i>Anker Jørgensen</i>
<i>Lennart Andersson</i>	<i>Ilkka Kanerva</i>
<i>Margrete Auken</i>	<i>Hannu Kemppainen</i>
<i>Stefán Benediktsson</i>	<i>Sakari Knuuttila</i>
<i>Jo Benkow</i>	<i>Finn Kristensen</i>
<i>Dorte Bennedsen</i>	<i>Astrid Murberg Martinsen</i>
<i>Gunnar Berge</i>	<i>Peter Muurman</i>
<i>Mikko Elo</i>	<i>Bente Mousten Nielsen</i>
<i>Arne Gadd</i>	<i>Hans Nyhage</i>
<i>Eiður Guðnason</i>	<i>Aase Olesen</i>
<i>Lilli Gyldenkilde</i>	<i>Berit Oscarsson</i>
<i>Carl I. Hagen</i>	<i>Oddrunn Pettersen</i>
<i>Flemming Hansen</i>	<i>Páll Pétursson</i>
<i>Margit Hansen-Krone</i>	<i>Tuulikki Petäjaniemi</i>
<i>Guðrún Helgadóttir</i>	<i>Kaj Poulsen</i>
<i>Elsi Hetemäki-Olander</i>	<i>Håkon Randal</i>
<i>Per-Olof Håkansson</i>	<i>Gunvor Schnitler</i>
<i>Karl-Erik Häll</i>	<i>Reiulf Steen</i>
<i>Tytti Isohookana-Asunmaa</i>	<i>Jens Steffensen</i>
<i>Olof Jansson</i>	<i>Ingrid Sundberg</i>
<i>Karen Højte Jensen</i>	<i>Sten Svensson</i>

Karin Söder

Bernhardt Tastesen

Friðjón Þórðarson

Hans Olav Tungesvik

Pirkko Turpeinen

Ole Gabriel Ueland

Lars Werner

Bengt Wiklund

Odd With

Reykjavík den 7 mars 1985

Páll Pétursson

Ilkka-Christian Björklund

Nordiska rådet har tillstållt Nordiska ministerrådet nedanstående rekommendation angående *reviderat samarbetsprogram på arbetsmarknadsområdet*

REKOMMENDATION nr 20/1985

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 8 mars 1985 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av social- och miljöutskottet (B 56/s) med 52 röster. 1 medlem avstod från att rösta och 34 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1. att fastställa ett reviderat samarbetsprogram på arbetsmarknadsområdet med beaktande av de synpunkter som framförts av social- och miljöutskottet;
2. att ställa tillräckliga ekonomiska och personella resurser till förfogande för samarbetsprogrammets genomförande, samt
3. att kontinuerligt och i fortlöpande samverkan med Nordiska rådets organ och berörda parter vidareutveckla och fördjupa det nordiska samarbetet på arbetsmarknadsområdet.

De 52 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

<i>Esko Aho</i>	<i>Tytti Isohookana-Asunmaa</i>
<i>Lennart Andersson</i>	<i>Olof Jansson</i>
<i>Margrete Auken</i>	<i>Karen Højte Jensen</i>
<i>Stefán Benediktsson</i>	<i>Tyra Johansson</i>
<i>Dorte Bennedsen</i>	<i>Bertil Jonasson</i>
<i>Gunnar Berge</i>	<i>Anker Jørgensen</i>
<i>Johan Buttedahl</i>	<i>Ilkka Kanerva</i>
<i>Bjarne Mørk Eidem</i>	<i>Sakari Knuutila</i>
<i>Ólafur G. Einarsson</i>	<i>Erkki Liikanen</i>
<i>Kirsti Kolle Grøndahl</i>	<i>Paavo Lipponen</i>
<i>Eiður Guðnason</i>	<i>Grethe Lundblad</i>
<i>Lilli Gyldenkilde</i>	<i>Astrid Murberg Martinsen</i>
<i>Flemming Hansen</i>	<i>Peter Muurman</i>
<i>Guttorm Hansen</i>	<i>Aase Olesen</i>
<i>Karen Thurøe Hansen</i>	<i>Robert Pedersen</i>
<i>Margit Hansen-Krone</i>	<i>Jan Petersen</i>
<i>Elsi Hetemäki-Olander</i>	<i>Oddrunn Pettersen</i>
<i>Karl-Erik Häll</i>	<i>Páll Pétursson</i>

Tuulikki Petäjaniemi
Kaj Poulsen
Heikki Riihijärvi
Otto Steenholdt
Jens Steffensen
Jógván Sundstein
Ilkka Suominen
Sten Svensson

Karin Söder
Bernhardt Tastesen
Friðjón Þórðarson
Hans Olav Tungesvik
Ole Gabriel Ueland
Bengt Wiklund
Odd With
Marjatta Väänänen

Carl I. Hagen avstod från att rösta.

Reykjavík den 8 mars 1985

Páll Pétursson

Ilkka-Christian Björklund

Nordiska rådet har tillstållt Nordiska ministerrådet nedanstående rekommendation angående *program för stöd och hjälp till utförsäkrade arbetslösa*

REKOMMENDATION nr 21/1985

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 8 mars 1985 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av social- och miljöutskottet (A 682/s) med 65 röster mot 1. 1 medlem avstod från att rösta och 20 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att utreda hur stöd och hjälp till utförsäkrade arbetslösa bör kunna utformas på den nordiska arbetsmarknaden.

De 65 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

<i>Esko Aho</i>	<i>Anker Jørgensen</i>
<i>Arne Andersson</i>	<i>Ilkka Kanerva</i>
<i>Lennart Andersson</i>	<i>Arvo Kemppainen</i>
<i>Margrete Auken</i>	<i>Sakari Knuutila</i>
<i>Stefán Benediktsson</i>	<i>Finn Kristensen</i>
<i>Jo Benkow</i>	<i>Erkki Liikanen</i>
<i>Dorte Bennedsen</i>	<i>Paavo Lipponen</i>
<i>Gunnar Berge</i>	<i>Grethe Lundblad</i>
<i>Kaj Bärlund</i>	<i>Astrid Murberg Martinsen</i>
<i>Bjarne Mørk Eidem</i>	<i>Peter Muurman</i>
<i>Ólafur G. Einarsson</i>	<i>Helge Adam Møller</i>
<i>Mikko Elo</i>	<i>Bente Mousten Nielsen</i>
<i>Arne Gadd</i>	<i>Gunnar Nilsson</i>
<i>Kirsti Kolle Grøndahl</i>	<i>Hans Nyhage</i>
<i>Eiður Guðnason</i>	<i>Aase Olesen</i>
<i>Rune Gustavsson</i>	<i>Sture Palm</i>
<i>Guttorm Hansen</i>	<i>Jan Petersen</i>
<i>Guðrún Helgadóttir</i>	<i>Per Petersson</i>
<i>Elsi Hetemäki-Olander</i>	<i>Oddrunn Pettersen</i>
<i>Karl-Erik Häll</i>	<i>Páll Pétursson</i>
<i>Tytti Isohookana-Asunmaa</i>	<i>Tuulikki Petäjäniemi</i>
<i>Olof Jansson</i>	<i>Kaj Poulsen</i>
<i>Jens Peter Jensen</i>	<i>Heikki Riihijärvi</i>
<i>Tyra Johansson</i>	<i>Gunvor Schnitler</i>
<i>Bertil Jonasson</i>	<i>Pétur Sigurðsson</i>

Otto Steenholdt

Jens Steffensen

Pär Stenbäck

Ingrid Sundberg

Ilkka Suominen

Sten Svensson

Karin Söder

Bernhardt Tastesen

Friðjón Þórðarson

Hans Olav Tungesvik

Pirkko Turpeinen

Ole Gabriel Ueland

Bengt Westerberg

Bengt Wiklund

Odd With

Den medlem, som röstade mot rekommendationen, var *Carl I. Hagen*.
Jógvan Sundstein avstod från att rösta.

Reykjavík den 8 mars 1985.

Páll Pétursson

Ilkka-Christian Björklund

Nordiska rådet har tillstållt Nordiska ministerrådet nedanstående rekommendation angående åtgärder mot drogmissbruk i trafiken **REKOMMENDATION nr 22/1985**

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 8 mars 1985 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av social- och miljöutskottet (A 680/s) med 66 röster. 21 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att

- a) låta utreda omfattningen av drogproblemet i trafiken i de nordiska länderna, samt
- b) utveckla metoder som ger möjligheter för snabb och effektiv analys av förekomsten i organismen av narkotika såsom cannabis och andra medel som verkar på det centrala nervsystemet.

De 66 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

<i>Esko Aho</i>	<i>Tytti Isohookana-Asunmaa</i>
<i>Arne Andersson</i>	<i>Olof Jansson</i>
<i>Lennart Andersson</i>	<i>Jens Peter Jensen</i>
<i>Margrete Auken</i>	<i>Tyra Johansson</i>
<i>Stefán Benediktsson</i>	<i>Bertil Jonasson</i>
<i>Jo Benkow</i>	<i>Elver Jonsson</i>
<i>Dorte Bennedsen</i>	<i>Anker Jørgensen</i>
<i>Gunnar Berge</i>	<i>Ilkka Kanerva</i>
<i>Kaj Bärlund</i>	<i>Arvo Kempainen</i>
<i>Bjarne Mørk Eidem</i>	<i>Sakari Knuutila</i>
<i>Ólafur G. Einarsson</i>	<i>Erkki Liikanen</i>
<i>Mikko Elo</i>	<i>Grethe Lundblad</i>
<i>Lahja Exner</i>	<i>Astrid Murberg Martinsen</i>
<i>Arne Gadd</i>	<i>Peter Muurman</i>
<i>Kirsti Kolle Grøndahl</i>	<i>Helge Adam Møller</i>
<i>Eiður Guðnason</i>	<i>Bente Moustén Nielsen</i>
<i>Rune Gustavsson</i>	<i>Gunnar Nilsson</i>
<i>Carl I. Hagen</i>	<i>Hans Nyhage</i>
<i>Guttorm Hansen</i>	<i>Aase Olesen</i>
<i>Guðrún Helgadóttir</i>	<i>Jan Petersen</i>
<i>Elsi Hetemäki-Olander</i>	<i>Per Petersson</i>
<i>Per-Olof Håkansson</i>	<i>Oddrunn Pettersen</i>
<i>Karl-Erik Häll</i>	<i>Páll Pétursson</i>

Tuulikki Petäjämäki
Kaj Poulsen
Heikki Riihijärvi
Gunvor Schmitler
Pétur Sigurðsson
Jens Steffensen
Pär Stenbäck
Ingrid Sundberg
Jógvan Sundstein
Ilkka Suominen

Sten Svensson
Karin Söder
Bernhardt Tastesen
Friðjón Þórðarson
Hans Olav Tungesvik
Pirkko Turpeinen
Lars Werner
Bengt Wiklund
Odd With
Marjatta Väänänen

Reykjavík den 8 mars 1985

Páll Pétursson

Ilkka-Christian Björklund

Nordiska rådet har tillstållt Nordiska ministerrådet nedanstående rekommendation angående en *handlingsplan mot narkotika* **REKOMMENDATION nr 23/1985**

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 8 mars 1985 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av social- och miljöutskottet (B 57/s) med 56 röster. 31 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att fastställa en handlingsplan mot narkotika, i enlighet med ministerrådsförslag B 57/s och med beaktande av de synpunkter som framförts av social- och miljöutskottet.

De 56 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

<i>Arne Andersson</i>	<i>Finn Kristensen</i>
<i>Lennart Andersson</i>	<i>Erkki Liikanen</i>
<i>Margrete Auken</i>	<i>Paavo Lipponen</i>
<i>Stefán Benediktsson</i>	<i>Grethe Lundblad</i>
<i>Dorte Bennedsen</i>	<i>Astrid Murberg Martinsen</i>
<i>Gunnar Berge</i>	<i>Helge Adam Møller</i>
<i>Kaj Bärlund</i>	<i>Gunnar Nilsson</i>
<i>Bjarne Mørk Eidem</i>	<i>Hans Nyhage</i>
<i>Mikko Elo</i>	<i>Per Petersson</i>
<i>Lahja Exner</i>	<i>Oddrunn Pettersen</i>
<i>Kirsti Kolle Grøndahl</i>	<i>Páll Pétursson</i>
<i>Eiður Guðnason</i>	<i>Tuulikki Petäjäniemi</i>
<i>Rune Gustavsson</i>	<i>Kaj Poulsen</i>
<i>Carl I. Hagen</i>	<i>Heikki Riihijärvi</i>
<i>Guðrún Helgadóttir</i>	<i>Gunvor Schnitler</i>
<i>Elsi Hetemäki-Olander</i>	<i>Pétur Sigurðsson</i>
<i>Per-Olof Håkansson</i>	<i>Otto Steenholdt</i>
<i>Karl-Erik Häll</i>	<i>Jens Steffensen</i>
<i>Tytti Isohookana-Asunmaa</i>	<i>Pär Stenbäck</i>
<i>Olof Jansson</i>	<i>Ingrid Sundberg</i>
<i>Jens Peter Jensen</i>	<i>Jógvan Sundstein</i>
<i>Tyra Johansson</i>	<i>Ilkka Suominen</i>
<i>Bertil Jonasson</i>	<i>Sten Svensson</i>
<i>Elver Jonsson</i>	<i>Karin Söder</i>
<i>Arvo Kempainen</i>	<i>Bernhardt Tastesen</i>
<i>Sakari Knuutila</i>	<i>Friðjón Þórðarson</i>

2566

Rekommendation 23/1985

Pirkko Turpeinen
Lars Werner

Bengt Wiklund
Marjatta Väänänen

Reykjavík den 8 mars 1985

Páll Pétursson

Ilkka-Christian Björklund

Nordiska rådet har tillstållt Nordiska ministerrådet nedanstående rekommendation angående *harmonisering av miljöskyddslagstiftningen i Norden*

REKOMMENDATION nr 24/1985

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 8 mars 1985 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av social- och miljöutskottet (A 683/s) med 54 röster. 33 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att genom en parlamentariskt förankrad kommitté utreda möjligheterna för en mer omfattande harmonisering av de nordiska ländernas lagstiftning på miljöskyddsområdet.

De 54 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

<i>Arne Andersson</i>	<i>Arvo Kemppainen</i>
<i>Lennart Andersson</i>	<i>Sakari Knuutila</i>
<i>Margrete Auken</i>	<i>Finn Kristensen</i>
<i>Dorte Bennedsen</i>	<i>Erkki Liikanen</i>
<i>Gunnar Berge</i>	<i>Paavo Lipponen</i>
<i>Johan Buttedahl</i>	<i>Grethe Lundblad</i>
<i>Kaj Bärlund</i>	<i>Astrid Murberg Martinsen</i>
<i>Bjarne Mørk Eidem</i>	<i>Helge Adam Møller</i>
<i>Mikko Elo</i>	<i>Gunnar Nilsson</i>
<i>Lahja Exner</i>	<i>Hans Nyhage</i>
<i>Arne Gadd</i>	<i>Sture Palm</i>
<i>Kirsti Kolle Grøndahl</i>	<i>Per Petersson</i>
<i>Eiður Guðnason</i>	<i>Oddrunn Pettersen</i>
<i>Carl I. Hagen</i>	<i>Tuulikki Petäjäniemi</i>
<i>Guðrún Helgadóttir</i>	<i>Kaj Poulsen</i>
<i>Elsi Hetemäki-Olander</i>	<i>Heikki Riihijärvi</i>
<i>Per-Olof Håkansson</i>	<i>Gunvor Schnitler</i>
<i>Karl-Erik Häll</i>	<i>Pétur Sigurðsson</i>
<i>Tytti Isohookana-Asunmaa</i>	<i>Otto Steenholdt</i>
<i>Olof Jansson</i>	<i>Pär Stenbäck</i>
<i>Tyra Johansson</i>	<i>Ingrid Sundberg</i>
<i>Bertil Jonasson</i>	<i>Jógván Sundstein</i>
<i>Elver Jonsson</i>	<i>Ilkka Suominen</i>
<i>Ilkka Kanerva</i>	<i>Sten Svensson</i>

Karin Söder

Ole Gabriel Ueland

Friðjón Þórðarson

Lars Werner

Pirkko Turpeinen

Bengt Wiklund

Reykjavík den 8 mars 1985

Páll Pétursson

Ilkka-Christian Björklund

Nordiska rådet har tillställt Nordiska ministerrådet nedanstående rekommendation angående *mins-kande av rollbundenhet inom utbildning och yrkesval*

REKOMMENDATION nr 25/1985

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 8 mars 1985 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av social- och miljöutskottet (A 695/s) med 54 röster mot 2. 1 medlem avstod från att rösta och 30 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att genomföra åtgärder för att minska rollbundenheten inom utbildning och yrkesval i de nordiska länderna.

De 54 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

<i>Arne Andersson</i>	<i>Ilkka Kanerva</i>
<i>Lennart Andersson</i>	<i>Arvo Kemppainen</i>
<i>Margrete Auken</i>	<i>Sakari Knuuttila</i>
<i>Stefán Benediktsson</i>	<i>Finn Kristensen</i>
<i>Dorte Bennedsen</i>	<i>Erkki Liikanen</i>
<i>Gunnar Berge</i>	<i>Paavo Lipponen</i>
<i>Johan Buttedahl</i>	<i>Grethe Lundblad</i>
<i>Kaj Bärlund</i>	<i>Astrid Murberg Martinsen</i>
<i>Bjarne Mørk Eidem</i>	<i>Gunnar Nilsson</i>
<i>Ólafur G. Einarsson</i>	<i>Hans Nyhage</i>
<i>Mikko Elo</i>	<i>Sture Palm</i>
<i>Lahja Exner</i>	<i>Per Petersson</i>
<i>Arne Gadd</i>	<i>Oddrunn Pettersen</i>
<i>Kirsti Kolle Grøndahl</i>	<i>Tuulikki Petäjäniemi</i>
<i>Eiður Guðnason</i>	<i>Kaj Poulsen</i>
<i>Guðrún Helgadóttir</i>	<i>Gunvor Schnitler</i>
<i>Elsi Hetemäki-Olander</i>	<i>Pétur Sigurðsson</i>
<i>Per-Olof Håkansson</i>	<i>Reiulf Steen</i>
<i>Karl-Erik Häll</i>	<i>Otto Steenholdt</i>
<i>Tytti Isohookana-Asunmaa</i>	<i>Pär Stenbäck</i>
<i>Olof Jansson</i>	<i>Ingrid Sundberg</i>
<i>Jens Peter Jensen</i>	<i>Jógván Sundstein</i>
<i>Tyra Johansson</i>	<i>Ilkka Suominen</i>
<i>Bertil Jonasson</i>	<i>Sten Svensson</i>
<i>Elver Jonsson</i>	<i>Karin Söder</i>

Pirkko Turpeinen
Ole Gabriel Ueland

Lars Werner
Bengt Wiklund

De medlemmar, som röstade mot rekommendationen, var: *Carl I. Hagen* och *Heikki Riihijärvi*.

Helge Adam Møller avstod från att rösta.

Reykjavík den 8 mars 1985

Páll Pétursson

Ilkka-Christian Björklund

Nordiska rådet har avgivet yttrande till Nordiska ministerrådet över *berättelse rörande det nordiska samarbeidet*

YTTRANDE nr 1/1985

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 6 mars 1985 besluttat åge yttrande till Nordiska ministerrådet över berättelse rörande det nordiska samarbeidet (C 1) i överensstømmelse med vad som foreslagits i økonomiske utskottets betømmkande. 51 medlemmar røstade for yttrandet og 36 medlemmar var frømmvarande.

Yttrandet har føljende lydelse:

1. Nordisk Råd henstiller til Nordisk Ministerråd å undersøke mulighetene for økt fellesnordisk representasjon i internasjonale fora.
2. Nordisk Råd henstiller til Nordisk Ministerråd å bedre det valutapolitiske samarbeidet i Norden.
3. Nordisk Råd henstiller til Nordisk Ministerråd å foreta en gjennomgang av de nordiske lands skattelovgivning for å fremme industrielle samarbeidsprosjekter i Norden.
4. Nordisk Råd henstiller til Nordisk Ministerråd å utbygge det nordiske energiforsknings samarbeidet.
5. Nordisk Råd henstiller til Nordisk Ministerråd å vurdere en utvidelse av det nordiske olje- og gass samarbeidet til også å omfatte Vestnorden.
6. Nordisk Råd henstiller til Nordisk Ministerråd å framlegge ministerrådsforslag om det nordiske energisamarbeidet til Nordisk Råds sesjon i 1986.
7. Nordisk Råd henstiller til Nordisk Ministerråd å vurdere å sette igang et regionalt samarbeid i Skagerak/Oslofjordområdet.
8. Nordisk Råd henstiller til Nordisk Ministerråd å legge fram et ministerrådsforslag som trygger et fortsatt konkret prosjektsamarbeid i u-landene mellom de nordiske land innenfor rammen av en arbeidsplan på det bistandspolitiske området.
9. Nordisk Råd henstiller til Nordisk Ministerråd å endre Nordisk økonomisk forskningsråds formålsparagraf i samsvar med følgende forslag: Forskningsrådet har til oppgave å fremme nordisk økonomisk samarbeid ved å gi støtte til analyser og utredninger om emner som står sentralt i nordisk økonomisk debatt og framlegge materiale på de viktigste økonomiske områder med konsekvensvurderinger. Konsekvensvurderingene og eventuelle forslag kan inneholde alternative bidrag.

De 51 medlemmar, som röstade för yttrandet, var:

<i>Arne Andersson</i>	<i>Tyra Johansson</i>
<i>Lennart Andersson</i>	<i>Gunnel Jonäng</i>
<i>Jo Benkow</i>	<i>Ilkka Kanerva</i>
<i>Dorte Bennedsen</i>	<i>Arvo Kempainen</i>
<i>Gunnar Berge</i>	<i>Sakari Knuuttila</i>
<i>Gro Harlem Brundtland</i>	<i>Grethe Lundblad</i>
<i>Johan Buttedahl</i>	<i>Astrid Murberg Martinsen</i>
<i>Kaj Bärlund</i>	<i>Peter Muurman</i>
<i>Bjarne Mørk Eidem</i>	<i>Helge Adam Møller</i>
<i>Mikko Elo</i>	<i>Bente Mousten Nielsen</i>
<i>Lahja Exner</i>	<i>Gunnar Nilsson</i>
<i>Karl-Gunnar Fagerholm</i>	<i>Hans Nyhage</i>
<i>Filip Fridolfsson</i>	<i>Sture Palm</i>
<i>Rune Gustavsson</i>	<i>Páll Pétursson</i>
<i>Flemming Hansen</i>	<i>Håkon Randal</i>
<i>Guttorm Hansen</i>	<i>Gunvor Schnitler</i>
<i>Ivar Hansen</i>	<i>Pär Stenbäck</i>
<i>Karen Thurøe Hansen</i>	<i>Jógvan Sundstein</i>
<i>Margit Hansen-Krone</i>	<i>Ilkka Suominen</i>
<i>Guðrún Helgadóttir</i>	<i>Sten Svensson</i>
<i>Elsi Hetemäki-Olander</i>	<i>Karin Söder</i>
<i>Liisa Hilpelä</i>	<i>Hans Olav Tungesvik</i>
<i>Per-Olof Håkansson</i>	<i>Bengt Westerberg</i>
<i>Karl-Erik Häll</i>	<i>Bengt Wiklund</i>
<i>Tytti Isohookana-Asunmaa</i>	<i>Marjatta Väänänen</i>
<i>Karen Højte Jensen</i>	

Reykjavík den 6 mars 1985

Páll Pétursson

Ilkka-Christian Björklund

Nordiska rådet har avgivit yttrande till Nordiska ministerrådet över *berättelse rörande det nordiska samarbetet*

YTTRANDE nr 2/1985

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 6 mars 1985 beslutat avge yttrande till Nordiska ministerrådet över berättelse rörande det nordiska samarbetet (C 1) i överensstämmelse med vad som föreslagits i trafikskottets betänkande. 50 medlemmar röstade för yttrandet och 37 medlemmar var frånvarande.

Yttrandet har följande lydelse:

1. Nordiska rådet hemställer till Nordiska ministerrådet att se över transportöverenskommelsen i syfte att få fram helhetsrapportering om samarbetet inom transportområdet och dess finansiering.
2. Nordiska rådet hemställer till Nordiska ministerrådet att prioritera projekt som handlar om datakommunikation och modern telekommunikation.
3. Nordiska rådet hemställer till Nordiska ministerrådet att ytterligare intensifiera arbetet för att öka trafiksäkerheten i Norden. Den negativa inverkan som narkotikan och vissa läkemedel har på trafiksäkerheten bör särskilt beaktas.
4. Nordiska rådet hemställer till de nordiska ländernas regeringar att genomföra en effektiv uppföljning av slutförda utredningar.
5. Nordiska rådet hemställer till Nordiska ministerrådet att verka för att nordisk ungdom får möjlighet att resa inom Norden så billigt att ungdomen motiveras att välja Norden som sitt resmål.
6. Nordiska rådet hemställer till Nordiska ministerrådet att vidta åtgärder för att öka turistnäringens utvecklingsmöjligheter i Norden och därvid särskilt beakta behovet av överensstämmelse mellan marknadsföring och den miljö och de rekreativmöjligheter som turisterna möter.

De 50 medlemmar, som röstade för yttrandet, var:

Esko Almgren
Arne Andersson
Lennart Andersson
Margrete Auken
Stefán Benediktsson
Dorte Bennedsen

Gunnar Berge
Kaj Bärlund
Bjarne Mørk Eidem
Ólafur G. Einarsson
Karl-Gunnar Fagerholm
Arne Gadd

Kirsti Kolle Grøndahl
Eiður Guðnason
Lilli Gyldenkilde
Carl I. Hagen
Ivar Hansen
Margit Hansen-Krone
Elsi Hetemäki-Olander
Karl-Erik Häll
Tytti Isohookana-Asunmaa
Karen Højte Jensen
Tyra Johansson
Anna-Liisa Jokinen
Bertil Jonasson
Anker Jørgensen
Sakari Knuuttila
Erkki Liikanen
Paavo Lipponen
Astrid Murberg Martinsen
Peter Muurman

Bente Mousten Nielsen
Gunnar Nilsson
Hans Nyhage
Aase Olesen
Seppo Peltari
Jan Petersen
Páll Pétursson
Kaj Poulsen
Heikki Riihijärvi
Gunvor Schnitler
Jens Steffensen
Ingrid Sundberg
Jógvan Sundstein
Sten Svensson
Bernhardt Tastesen
Petter Thomassen
Pirkko Turpeinen
Bengt Wiklund
Marjatta Väänänen

Reykjavík den 6 mars 1985

Páll Pétursson

Ilkka-Christian Björklund

Nordiska rådet har avgivit yttrande till Nordiska ministerrådet över *berättelse rörande det nordiska samarbetet*

YTTRANDE nr 3/1985

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 7 mars 1985 beslutat avge yttrande till Nordiska ministerrådet över berättelse rörande det nordiska samarbetet (C 1) i överensstämmelse med vad som föreslagits i kulturutskottets betänkande. 57 medlemmar röstade för yttrandet och 1 mot. 29 medlemmar var frånvarande.

Yttrandet har följande lydelse:

Nordiska rådet anser att

1. en analys av möjliga åtgärder bör genomföras på såväl det allmänkulturella området som inom utbildning och forskning i syfte att öka sysselsättningen och utveckla det ekonomiska samarbetet och att ett förslag till handlingsplan på detta område bör läggas fram till 34:e sessionen 1986
2. produktionen och distributionen av nordiska filmer såväl nordiskt som nationellt bör ges större uppmärksamhet
3. arbetet för ökad språkförståelse i Norden bör intensifieras på alla utbildningsnivåer och att särskilt undervisningen i nordiska språk vid universitet och högskolor i Norden bör ges större uppmärksamhet
4. arbetet för att möjliggöra ökad rörlighet för studerande och lärare i de nordiska länderna bör ges större uppmärksamhet
5. behandlingen av Nordiska ministerrådets utredning om utvecklingen av kulturförbindelserna mellan Grönland och det övriga Norden bör föras vidare så att ministerrådet kan lägga fram förslag till 34:e sessionen 1986.

De 57 medlemmar, som röstade för yttrandet, var:

Arne Andersson
Lennart Andersson
Jo Benkow
Dorte Bennedsen
Ólafur G. Einarsson
Mikko Elo
Lahja Exner
Arne Gadd
Kirsti Kolle Grøndahl

Eiður Guðnason
Rune Gustavsson
Guttorm Hansen
Margit Hansen-Krone
Elsi Hetemäki-Olander
Per-Olof Håkansson
Karl-Erik Häll
Tytti Isohookana-Asunmaa
Karen Højte Jensen

<i>Tyra Johansson</i>	<i>Heikki Riihijärvi</i>
<i>Anna-Liisa Jokinen</i>	<i>Gunvor Schnitler</i>
<i>Gunnel Jonäng</i>	<i>Jimmy Stahr</i>
<i>Anker Jørgensen</i>	<i>Reiulf Steen</i>
<i>Ilkka Kanerva</i>	<i>Jens Steffensen</i>
<i>Sakari Knuuttila</i>	<i>Pär Stenbäck</i>
<i>Paavo Lipponen</i>	<i>Ingrid Sundberg</i>
<i>Grethe Lundblad</i>	<i>Jógvan Sundstein</i>
<i>Astrid Murberg Martinsen</i>	<i>Ilkka Suominen</i>
<i>Bente Mousten Nielsen</i>	<i>Sten Svensson</i>
<i>Hans Nyhage</i>	<i>Karin Söder</i>
<i>Aase Olesen</i>	<i>Bernhardt Tastesen</i>
<i>Berit Oscarsson</i>	<i>Friðjón Þórðarson</i>
<i>Sture Palm</i>	<i>Pekka Tuominen</i>
<i>Seppo Pelttari</i>	<i>Pirkko Turpeinen</i>
<i>Per Petersson</i>	<i>Ole Gabriel Ueland</i>
<i>Oddrunn Pettersen</i>	<i>Bengt Wiklund</i>
<i>Tuulikki Petäjaniemi</i>	<i>Odd With</i>
<i>Kaj Poulsen</i>	<i>Marjatta Väänänen</i>
<i>Håkon Randal</i>	

Den medlem, som röstade mot yttrandet, var *Karen Thurøe Hansen*.

Reykjavík den 7 mars 1985

Páll Pétursson

Ilkka-Christian Björklund

Nordiska rådet har avgivit yttrande till Nordiska ministerrådet över *berättelse rörande det nordiska samarbetet*

YTTRANDE nr 4/1985

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 7 mars 1985 beslutat avge yttrande till Nordiska ministerrådet över berättelse rörande det nordiska samarbetet (C 1) i överensstämmelse med vad som föreslagits i juridiska utskottets betänkande. 78 medlemmar röstade för yttrandet. 1 medlem avstod från att rösta och 8 medlemmar var frånvarande.

Yttrandet har följande lydelse:

1. Nordisk Råd uttrycker tilfredshed med oplysningerne om gennembruddet i forhandlingerne om nye harmoniserede lovregler om ægteskabets økonomiske retsvirkninger og tilskynder til, at disse regler søges gennemført så vidt muligt samtidigt i de nordiske lande og udtrykker endvidere forventning om, at arbejdet vil fortsætte med henblik på at nå en ensartet retstilstand om de økonomiske retsvirkninger for personer, der samlever under de nye familiestrukturer, som gennem en årrække er blevet mere udbredte.
2. Nordisk Råd tager oplysningerne om samarbejdet vedrørende ensartede regler om produktansvar til efterretning men betoner vigtigheden af, at det nordiske samarbejde må genoptages, så snart muligheden for en bredere international løsning er afklaret.
3. Nordisk Råd opfordrer Nordisk Ministerråd til at fortsætte de nordiske bestræbelser for at opnå fælles regler om erstatning for miljøskader og anmoder Nordisk Ministerråd om til næste session at afgive en mere fyldig redegørelse for mulighederne og vanskelighederne i de nordiske forhandlinger.
4. Nordisk Råd opfordrer Nordisk Ministerråd til på grundlag af det omfattende udredningsmateriale, der foreligger, snarest muligt at iværksætte konkrete samarbejdsprojekter vedrørende bekæmpelsen af økonomisk kriminalitet.
5. Nordisk Råd gentager sin opfordring til Nordisk Ministerråd om at udvide det nordiske lovgivningsprograms katalog af samarbejdsprojekter med lovgivning på arbejdsrettens område og redegøre for samarbejdet herom i ministerrådets årlige beretning.

De 78 medlemmar, som röstade för yttrandet, var:

<i>Esko Aho</i>	<i>Sakari Knuutila</i>
<i>Arne Andersson</i>	<i>Finn Kristensen</i>
<i>Lennart Andersson</i>	<i>Preben Lange</i>
<i>Margrete Auken</i>	<i>Erkki Liikanen</i>
<i>Jo Benkow</i>	<i>Paavo Lipponen</i>
<i>Dorte Bennedsen</i>	<i>Grethe Lundblad</i>
<i>Gunnar Berge</i>	<i>Astrid Murberg Martinsen</i>
<i>Johan Buttedahl</i>	<i>Helge Adam Møller</i>
<i>Kaj Bärlund</i>	<i>Bente Mousten Nielsen</i>
<i>Bjarne Mørk Eidem</i>	<i>Hans Nyhage</i>
<i>Ólafur G. Einarsson</i>	<i>Aase Olesen</i>
<i>Mikko Elo</i>	<i>Berit Oscarsson</i>
<i>Lahja Exner</i>	<i>Sture Palm</i>
<i>Filip Fridolfsson</i>	<i>Robert Pedersen</i>
<i>Arne Gadd</i>	<i>Jan Petersen</i>
<i>Kirsti Kalle Grøndahl</i>	<i>Oddrunn Pettersen</i>
<i>Eiður Guðnason</i>	<i>Páll Pétursson</i>
<i>Rune Gustavsson</i>	<i>Tuulikki Petäjäniemi</i>
<i>Lilli Gyldenkilde</i>	<i>Kaj Poulsen</i>
<i>Carl I. Hagen</i>	<i>Håkon Randal</i>
<i>Flemming Hansen</i>	<i>Heikki Riihijärvi</i>
<i>Guttorm Hansen</i>	<i>Gunvor Schnitler</i>
<i>Karen Thurøe Hansen</i>	<i>Reiulf Steen</i>
<i>Margit Hansen-Krone</i>	<i>Otto Steenholdt</i>
<i>Guðrún Helgadóttir</i>	<i>Jens Steffensen</i>
<i>Elsi Hetemäki-Olander</i>	<i>Ingrid Sundberg</i>
<i>Per-Olof Håkansson</i>	<i>Jógvan Sundstein</i>
<i>Karl-Erik Häll</i>	<i>Ilkka Suominen</i>
<i>Tytti Isohookana-Asunmaa</i>	<i>Sten Svensson</i>
<i>Olof Jansson</i>	<i>Karin Söder</i>
<i>Jens Peter Jensen</i>	<i>Bernhardt Tastesen</i>
<i>Karen Højte Jensen</i>	<i>Hans Olav Tunesvik</i>
<i>Tyra Johansson</i>	<i>Pekka Tuominen</i>
<i>Elver Jonsson</i>	<i>Pirkko Turpeinen</i>
<i>Gunnel Jonäng</i>	<i>Ole Gabriel Ueland</i>
<i>Anker Jørgensen</i>	<i>Lars Werner</i>
<i>Ilkka Kanerva</i>	<i>Bengt Wiklund</i>
<i>Arvo Kempainen</i>	<i>Odd With</i>
<i>Hannu Kempainen</i>	<i>Marjatta Väänänen</i>

Peter Muurman avstod från att rösta.

Reykjavík den 7 mars 1985

Páll Pétursson

Ilkka-Christian Björklund

Nordiska rådet har avgivit yttrande till Nordiska ministerrådet över *berättelse rörande det nordiska samarbetet*

YTTRANDE nr 5/1985

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 8 mars 1985 beslutat avge yttrande till Nordiska ministerrådet över berättelse rörande det nordiska samarbetet (C 1) i överensstämmelse med vad som föreslagits i social- och miljöutskottets betänkande. 67 medlemmar röstade för yttrandet. 1 medlem avstod från att rösta och 19 medlemmar var frånvarande.

Yttrandet har följande lydelse:

1. Arbetsmarknadssamarbetet bör intensifieras bl. a. genom utökad användning av datateknik i arbetsförmedlingen. Förslaget om en nordisk databank för lediga platser bör tas upp till prövning.
2. Arbete för en nordisk arbetsmiljökonvention bör inledas.
3. En tvärfacklig undersökning om allergifrågor bör inledas i samarbete mellan miljö-, hälsovårds- och livsmedelsområdena.
4. De nordiska länderna bör förverkliga de uttalade intentionerna om blyfri bensin.
5. Möjligheten att engagera fler ämbetsmannakommittéer än jämställdhetskommittén i aktivt jämställdhetsarbete bör tas till vara. Rapportering härom skall ske regelbundet till jämställdhetskommittén.
6. Ministerrådet bör rikta en uppmaning till regeringarna att medverka till en jämnare könsnämsig fördelning i nordiska ämbetsmannakommittéer m. fl. organ.
7. Samarbetet för att kartlägga befolkningens kostvanor i Norden bör fullföljas genom projekt om friskvård, hälsokost m. m.
8. Arbetet med att kartlägga bestämmelser m. m. på livsmedelsområdet som kan innebära handelshinder bör intensifieras.

De 67 medlemmar, som röstade för yttrandet, var:

Esko Aho

Lennart Andersson

Margrete Auken

Stefán Benediktsson

Jo Benkow

Dorte Bennedsen

Gunnar Berge

Johan Buttedahl

Bjarne Mørk Eidem

Ólafur G. Einarsson

Lahja Exner

Arne Gadd

Kirsti Kolle Grøndahl

Eiður Guðnason

Lilli Gyldenkilde

Flemming Hansen

<i>Karen Thurøe Hansen</i>	<i>Sture Palm</i>
<i>Margit Hansen-Krone</i>	<i>Robert Pedersen</i>
<i>Guðrún Helgadóttir</i>	<i>Jan Petersen</i>
<i>Elsi Hetemäki-Olander</i>	<i>Oddrunn Pettersen</i>
<i>Karl-Erik Häll</i>	<i>Páll Pétursson</i>
<i>Tytti Isohookana-Asunmaa</i>	<i>Tuulikki Petäjämäki</i>
<i>Olof Jansson</i>	<i>Kaj Poulsen</i>
<i>Jens Peter Jensen</i>	<i>Heikki Riihijärvi</i>
<i>Karen Højte Jensen</i>	<i>Pétur Sigurðsson</i>
<i>Tyra Johansson</i>	<i>Otto Steenholdt</i>
<i>Bertil Jonasson</i>	<i>Jens Steffensen</i>
<i>Elver Jonsson</i>	<i>Pär Stenbäck</i>
<i>Anker Jørgensen</i>	<i>Jógvan Sundstein</i>
<i>Ilkka Kanerva</i>	<i>Ilkka Suominen</i>
<i>Arvo Kemppainen</i>	<i>Sten Svensson</i>
<i>Sakari Knuuttila</i>	<i>Karin Söder</i>
<i>Finn Kristensen</i>	<i>Bernhardt Tastesen</i>
<i>Erkki Liikanen</i>	<i>Friðjón Þórðarson</i>
<i>Paavo Lipponen</i>	<i>Hans Olav Tungesvik</i>
<i>Grethe Lundblad</i>	<i>Pirkko Turpeinen</i>
<i>Astrid Murberg Martinsen</i>	<i>Ole Gabriel Ueland</i>
<i>Peter Muurman</i>	<i>Lars Werner</i>
<i>Bente Moustén Nielsen</i>	<i>Bengt Wiklund</i>
<i>Gunnar Nilsson</i>	<i>Odd With</i>
<i>Hans Nyhage</i>	<i>Marjatta Väänänen</i>
<i>Aase Olesen</i>	

Carl I. Hagen *avstod från att rösta.*

Reykjavík den 8 mars 1985

Páll Pétursson

Ilkka-Christian Björklund

Nordiska rådet har avgivit yttrande till Nordiska ministerrådet över *Nordiska ministerrådets budgetförslag för 1986 (allmän budget och kulturbudget)*

YTTRANDE nr 6/1985

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 8 mars 1985 beslutat avge yttrande till Nordiska ministerrådet över förslag angående Nordiska ministerrådets allmänna budget och kulturbudget 1986 (C 2) i överensstämmelse med vad som föreslagits i budgetkommitténs betänkande. 72 medlemmar röstade för yttrandet och 1 mot. 1 medlem avstod från att rösta och 13 medlemmar var frånvarande.

Yttrandet har följande lydelse:

1. Nordisk Råd henstiller til Nordisk Ministerråd å øke det fremlagte budsjett for det allmenne område for 1986 med 500 000 NOK i overensstemmelse med Budsjettkomiteens spesifisering samt vedta det justerte budsjett under hensynstaken av Budsjettkomiteens merknader.
2. Nordisk Råd henstiller til Nordisk Ministerråd å øke det fremlagte budsjett for kulturelt samarbeid for 1986 med 1 700 000 DKK i overensstemmelse med Budsjettkomiteens spesifisering samt vedta det justerte budsjett under hensynstaken av Budsjettkomiteens merknader.

De 72 medlemmar, som röstade för yttrandet, var:

<i>Esko Aho</i>	<i>Eiður Guðnason</i>
<i>Arne Andersson</i>	<i>Rune Gustavsson</i>
<i>Lennart Andersson</i>	<i>Lilli Gyldenkilde</i>
<i>Margrete Auken</i>	<i>Flemming Hansen</i>
<i>Stefán Benediktsson</i>	<i>Guttorm Hansen</i>
<i>Jo Benkow</i>	<i>Karen Thurøe Hansen</i>
<i>Gunnar Berge</i>	<i>Margit Hansen-Krone</i>
<i>Johan Buttedahl</i>	<i>Guðrún Helgadóttir</i>
<i>Kaj Bärlund</i>	<i>Elsi Hetemäki-Olander</i>
<i>Bjarne Mørk Eidem</i>	<i>Per-Olof Håkansson</i>
<i>Ólafur G. Einarsson</i>	<i>Karl-Erik Häll</i>
<i>Mikko Elo</i>	<i>Tytti Isohookana-Asunmaa</i>
<i>Lahja Exner</i>	<i>Jens Peter Jensen</i>
<i>Arne Gadd</i>	<i>Karen Højte Jensen</i>
<i>Kirsti Kalle Grøndahl</i>	<i>Tyra Johansson</i>

<i>Elver Jonsson</i>	<i>Oddrunn Pettersen</i>
<i>Gunnel Jonäng</i>	<i>Páll Pétursson</i>
<i>Anker Jørgensen</i>	<i>Tuulikki Petäjaniemi</i>
<i>Ilkka Kanerva</i>	<i>Kaj Poulsen</i>
<i>Arvo Kempainen</i>	<i>Håkon Randal</i>
<i>Sakari Knuutila</i>	<i>Heikki Riihijärvi</i>
<i>Finn Kristensen</i>	<i>Gunvor Schnitler</i>
<i>Erkki Liikanen</i>	<i>Pétur Sigurðsson</i>
<i>Paavo Lipponen</i>	<i>Reiulf Steen</i>
<i>Grethe Lundblad</i>	<i>Jens Steffensen</i>
<i>Astrid Murberg Martinsen</i>	<i>Ingrid Sundberg</i>
<i>Peter Muurman</i>	<i>Ilkka Suominen</i>
<i>Helge Adam Møller</i>	<i>Sten Svensson</i>
<i>Bente Mousten Nielsen</i>	<i>Karin Söder</i>
<i>Gunnar Nilsson</i>	<i>Bernhardt Tastesen</i>
<i>Hans Nyhage</i>	<i>Petter Thomassen</i>
<i>Aase Olesen</i>	<i>Pirkko Turpeinen</i>
<i>Sture Palm</i>	<i>Ole Gabriel Ueland</i>
<i>Robert Pedersen</i>	<i>Lars Werner</i>
<i>Jan Petersen</i>	<i>Bengt Wiklund</i>
<i>Per Petersson</i>	<i>Odd With</i>

Den medlem, som röstade mot yttrandet, var *Dorte Bennedsen*.

Carl I. Hagen *avstod från att rösta*.

Reykjavík den 8 mars 1985

Páll Pétursson

Ilkka-Christian Björklund

Övriga beslut

A. Beslut att icke företaga sig något i anledning av

(7 mars)

1. medlemsförslag om ett fredscentrum i Norden (A 678/k)
2. medlemsförslag om krigs- och våldsleksaker (A 684/j)

B. Beslut att lägga till handlingarna

a. Som slutbehandlade spörsmål

(6 mars)

1. berättelse från Nordiska ministerrådet, de till ekonomiska utskottet hänvisade kapitlen (C 1985/1)
2. meddelande om rekommendation nr 3/1984 angående en fria kapitalmarknad (D 1985/3/1984/e)
3. berättelse från Nordiska investeringsbanken (C 1985/3/e)
4. berättelse från Nordiska projektexportfonden (C 1985/4/e)
5. berättelser tillhörande ekonomiska utskottets sakområde (C 1985/15/e)
6. meddelande om rekommendation nr 2/1981 angående samordning av FoU-insatser och kartläggning av miljökonsekvenser vid framställning och bruk av alternativa drivmedel (D 1985/2/1981/e)
7. meddelande om rekommendation nr 1/1984 angående handlingsplan för ekonomisk utveckling och full sysselsättning (D 1985/1/1984/e)
8. meddelande om rekommendation nr 5/1984 angående vidareutveckling av Nordiska investeringsbankens regionallåneordning (D 1985/5/1984/e)
9. berättelse från Nordiska ministerrådet, de till trafikutskottet hänvisade kapitlen (C 1985/1)
10. berättelser tillhörande trafikutskottets sakområde (C 1985/14/t)
11. meddelande om rekommendation nr 11/1980 angående uppdatering av NORDTRANS-statistiken (D 1985/11/1980/t)

(7 mars)

12. berättelse från Nordiska ministerrådet, de till kulturutskottet hänvisade kapitlen (C 1985/1)
13. berättelse från Nordiska kulturfonden (C 1985/5/k)
14. berättelser tillhörande kulturutskottets sakområde (C 1985/12/k)
15. meddelande om rekommendation nr 8/1976 angående TV-program för sjöfolk (D 1985/8/1976/k)
16. meddelande om rekommendation nr 16/1977 angående undersökning av utvecklingen av kulturkonsumtionen i de nordiska länderna (D 1985/16/1977/k)

17. meddelande om rekommendation nr 9/1981 angående nordiska författarstipendier (D 1985/9/1981/k)
18. meddelande om rekommendation nr 11/1981 angående utbytes- och stipendieordning för bildkonstnärer (D 1985/11/1981/k)
19. meddelande om rekommendation nr 12/1983 angående Nordens institut på Åland (D 1985/12/1983/k)
20. berättelse från Nordiska ministerrådet, de till juridiska utskottet hänvisade kapitlen (C 1985/1)
21. berättelser tillhörande juridiska utskottets sakområde (C 1985/11/j)
22. meddelande om rekommendation nr 13/1980 angående upplysning och forskning om de mänskliga rättigheterna (D 1985/13/1980/j)
23. meddelande om rekommendation nr 15/1984 angående arbetsformerna i det nordiska samarbetet (D 1985/15/1984/j)
24. meddelande om rekommendation nr 16/1984 angående reviderat samarbetsprogram på konsumentområdet (D 1985/16/1984/j)

(8 mars)

25. berättelse från Nordiska ministerrådet, de till social- och miljöutskottet hänvisade kapitlen (C 1985/1)
26. berättelser tillhörande social- och miljöutskottets sakområde (C 1985/13/s)
27. meddelande om rekommendation nr 7/1978 angående europeisk miljökonvention (D 1985/7/1978/s)
28. meddelande om rekommendation nr 13/1978 angående åtgärder mot uppkomsten av handikapp (D 1985/13/1978/s)
29. meddelande om rekommendation nr 19/1981 angående reviderat samarbetsprogram på arbetsmiljöområdet (D 1985/19/1981/s)
30. meddelande om rekommendation nr 24/1981 angående internationellt samarbete på rusmedelsområdet (D 1985/24/1981/s)
31. meddelande om rekommendation nr 29/1981 angående forskning om fordonsavgasernas inverkan på hälsa och miljö (D 1985/29/1981/s)
32. meddelande om rekommendation nr 30/1981 angående internationellt forskningssamarbete om bilavgaser (D 1985/30/1981/s)
33. meddelande om rekommendation nr 14/1982 angående effektivare insatser mot narkotikamissbruket (D 1985/14/1982/s)
34. meddelande om rekommendation nr 18/1983 angående data och statistik på energi- och miljöområdet (D 1985/18/1983/s)
35. meddelande om rekommendation nr 26/1983 angående samarbete på sjömansservicens område (D 1985/26/1983/s)
36. meddelande om rekommendation nr 9/1984 angående handlingsprogram mot narkotika (D 1985/9/1984/s)
37. meddelande om rekommendation nr 13/1984 angående samarbetsprogram på arbetsmiljöområdet (D 1985/13/1984/s)
38. meddelande om rekommendation nr 14/1984 angående reviderad överenskommelse om förmåner vid arbetslöshet (D 1985/14/1984/s)

b. I avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet till nästa ordinarie session*(6 mars)*

1. meddelande om rekommendation nr 1/1979 angående program för nordiskt regionalpolitiskt samarbete (D 1985/1/1979/e)
2. meddelande om rekommendation nr 23/1980 angående gemensamma industriella projekt (D 1985/23/1980/e)
3. meddelande om rekommendation nr 27/1980 angående gemensamma åtgärder beträffande stadsforskning (D 1985/27/1980/e)
4. meddelande om rekommendation nr 5/1981 angående initiativ för att avhjälpa tynande gruvsamhällens svårigheter (D 1985/5/1981/e)
5. meddelande om rekommendation nr 6/1981 angående utveckling av samarbetsåtgärder rörande fiskodling (D 1985/6/1981/e)
6. meddelande om rekommendation nr 17/1982 angående nordisk utbildning för exportmarknadsföring (D 1985/17/1982/e)
7. meddelande om rekommendation nr 18/1982 angående samarbete inom nordisk möbelindustri (D 1985/18/1982/e)
8. meddelande om rekommendation nr 31/1983 angående kartläggning och samordning av utbudet och behovet av u-landsutbildning (D 1985/31/1983/e)
9. meddelande om rekommendation nr 32/1983 angående samarbete om energi- och miljörelaterad industri- och regionalpolitik (D 1985/32/1983/e)
10. meddelande om rekommendation nr 33/1983 angående åtgärder för att stimulera innovationer inom näringslivet i Norden (D 1985/33/1983/e)
11. meddelande om rekommendation nr 34/1983 angående stärkandet av det regionalpolitiska samarbetet i Norden (D 1985/34/1983/e)
12. meddelande om rekommendation nr 2/1984 angående handlingsplan på datateknologiområdet (D 1985/2/1984/e)
13. meddelande om rekommendation nr 4/1984 angående nordiska mjuka projektinvesteringar (D 1985/4/1984/e)
14. meddelande om rekommendation nr 6/1984 angående Nordkalottsamarbetet (D 1985/6/1984/e)
15. meddelande om rekommendation nr 7/1984 angående kontroll av nordiska projekt (D 1985/7/1984/e)
16. meddelande om rekommendation nr 24/1980 angående glasindustrin i Norden (D 1985/24/1980/e)
17. meddelande om rekommendation nr 13/1981 angående turismens skadeverkningar på naturen och de traditionella näringarna (D 1985/13/1981/t)

(7 mars)

18. meddelanden om rekommendation nr 3/1982 angående ökat radio- och TV-samarbete (D 1985/3/1984/k)

19. meddelande om rekommendation nr 15/1973 angående ökat nordiskt TV-samarbete (D 1985/15/1973/k)
20. meddelande om rekommendation nr 2/1982 angående lagstiftningsarbetet på arbetsrättens område (D 1985/2/1982/j)

(8 mars)

21. meddelande om rekommendation nr 28/1981 angående åtgärder för att minska ungdomsarbetslösheten (D 1985/28/1981/s)

c. Anmälningar om fortsatt utskottsbehandling

(7 mars)

1. meddelande om rekommendation nr 4/1980 angående samarbete på videogramområdet (D 1985/4/1980/k)
2. meddelande om rekommendation nr 13/1983 angående videogram med nordiska TV-program och filmer (D 1985/13/1981/k)
3. meddelande om rekommendation nr 12/1977 angående handlingsprogram för förbättrad språkförståelse i Norden (D 1985/12/1977/k)

(8 mars)

4. meddelande om rekommendation nr 8/1984 angående förbättrade förhållanden för de genom trafikolyckor hjärnskadades ställning (D 1985/8/1984/s)

d. Bemyndigande åt utskotten att lägga meddelanden till handlingarna

(4 mars)

1. meddelande om rekommendation nr 20/1971 angående utbyggt TV-samarbete mellan Finland och Sverige (D 1985/20/1971/k)
2. meddelande om rekommendation nr 9/1972 angående flygtrafiken mellan Åland och Stockholmsområdet (D 1985/9/1972/t)
3. meddelande om rekommendation nr 24/1973 angående förarskydd vid trafikförsäkring (D 1985/24/1973/t)
4. meddelande om rekommendation nr 28/1973 angående flygtrafiken mellan de nordliga delarna av Finland, Norge och Sverige (D 1985/28/1973/t)
5. meddelande om rekommendation nr 24/1974 angående samnordisk insats för skydd av miljön i samernas kärnområden (D 1985/24/1974/j)
6. meddelande om rekommendation nr 14/1975 angående språkundervisning för finska barn i Sverige m. m. (D 1985/14/1975/k)
7. meddelande om rekommendation nr 3/1976 angående internordisk giltighet för körkort (D 1985/3/1976/t)

8. meddelande om rekommendation nr 7/1976 angående distribution av AV-material (D 1985/7/1976/k)
9. meddelande om rekommendation nr 6/1977 angående förkortning av arbetstiden (D 1985/6/1977/s)
10. meddelande om rekommendation nr 9/1978 angående konvention till skydd för ozonskiktet (D 1985/9/1978/s)
11. meddelande om rekommendation nr 17/1979 angående medicinsk genetik (D 1985/17/1979/k)
12. meddelande om rekommendation nr 21/1979 angående en nordisk folkhögskola i Västnorge (D 1985/21/1979/k)
13. meddelande om rekommendation nr 5/1980 angående gemensam nordisk bokmarknad (D 1985/5/1980/k)
14. meddelande om rekommendation nr 18/1980 angående arbetsmiljörisiker i samband med graviditet (D 1985/18/1980/s)
15. meddelande om rekommendation nr 10/1981 angående nordisk litteraturologi för gymnasietadiet (D 1985/10/1981/k)
16. meddelande om rekommendation nr 14/1981 angående åtgärdsprogram för miljösäkra sjötransporter (D 1985/14/1981/t)
17. meddelande om rekommendation nr 15/1981 angående internationella åtgärder för miljösäkra sjötransporter (D 1985/15/1981/t)
18. meddelande om rekommendation nr 16/1981 angående internationell harmonisering av bestämmelser för transport av farligt gods (D 1985/16/1981/t)
19. meddelande om rekommendation nr 17/1981 angående nordisk harmonisering av bestämmelser för transport av farligt gods (D 1985/17/1981/t)
20. meddelande om rekommendation nr 18/1981 angående vägbeläggning och trafiksäkerhet (D 1985/18/1981/t)
21. meddelande om rekommendation nr 22/1981 angående intensifierat samarbete för att bekämpa rusmedelsmissbruket (D 1985/22/1981/s)
22. meddelande om rekommendation nr 25/1981 angående förebyggande fritidsverksamhet för barn och unga (D 1985/25/1981/s)
23. meddelande om rekommendation nr 26/1981 angående internationella begränsningar beträffande skattefri alkoholförsel (D 1985/26/1981/s)
24. meddelande om rekommendation nr 32/1981 angående antagande av nordisk språkkonvention (D 1985/32/1981/j)
25. meddelande om rekommendation nr 5/1982 angående ett gemensamt program för den acceleratorbaserade forskningen i Norden (D 1985/5/1982/k)
26. meddelande om rekommendation nr 7/1982 angående produktion och distribution av talböcker och punktskriftsböcker i Norden (D 1985/7/1982/k)
27. meddelande om rekommendation nr 8/1982 angående stöd till regionalt kultursamarbete i Norden (D 1985/8/1982/k)

28. meddelande om rekommendation nr 10/1982 angående barns miljö (D 1985/10/1982/s)
29. meddelande om rekommendation nr 11/1982 angående internationell konvention om barnens rättigheter (D 1985/11/1982/s)
30. meddelande om rekommendation nr 15/1982 angående epidemiologiskt bevakningssystem (D 1985/15/1982/s)
31. meddelande om rekommendation nr 1/1983 angående enhetliga villkor för reserabatter (D 1985/1/1983/t)
32. meddelande om rekommendation nr 2/1983 angående bilbälte i bilens baksäte (D 1985/2/1983/t)
33. meddelande om rekommendation nr 3/1983 angående viltolyckor i vägtrafiken (D 1985/3/1983/t)
34. meddelande om rekommendation nr 4/1983 angående räknecenter för väderprognoser (D 1985/4/1983/t)
35. meddelande om rekommendation nr 11/1983 angående ökat domicillandsstöd till institutioner på den nordiska kulturbudgeten (D 1985/11/1983/k)
36. meddelande om rekommendation nr 14/1983 angående erfarenhetsutbyte om konsekvenserna av en ökad videogramdistribution (D 1985/14/1983/k)
37. meddelande om rekommendation nr 15/1983 angående arktisk forskning (D 1985/15/1983/k)
38. meddelande om rekommendation nr 17/1983 angående intensifierat nordiskt forskningssamarbete på energi- och miljövårdsområdet (D 1985/17/1983/s)
39. meddelande om rekommendation nr 19/1983 angående gemensamma nordiska normer för svavelutsläpp (D 1985/19/1983/s)
40. meddelande om rekommendation nr 20/1983 angående intensifierat arbete på internationellt plan för begränsning av svavelutsläpp (D 1985/20/1983/s)
41. meddelande om rekommendation nr 21/1983 angående program för mätning och evaluering av olika energislags miljöskadliga effekter samt förutsättningarna för förebyggande av miljöskadlig verksamhet i annat nordiskt land (D 1985/21/1983/s)
42. meddelande om rekommendation nr 22/1983 angående miljövårdsaspekternas beaktande i internationella sammanhang vid utformningen av energipolitiken (D 1985/22/1983/s)
43. meddelande om rekommendation nr 23/1983 angående bevarande av naturmiljön i de arktiska farvattnen (D 1985/23/1983/s)
44. meddelande om rekommendation nr 24/1983 angående klimatologisk vård av psoriasispatienter samt likartade principer för ersättning av kostnader för vården (D 1985/24/1983/s)
45. meddelande om rekommendation nr 25/1983 angående samarbetsprojekt för små och mindre kända grupper av funktionshämjade (D 1985/25/1983/s)

46. meddelande om rekommendation nr 10/1984 angående beräkning av naturresurser (D 1985/10/1984/s)
47. meddelande om rekommendation nr 11/1984 angående förstärkt social-medicinsk insats (D 1985/11/1984/s)
48. meddelande om rekommendation nr 12/1984 angående handlingsprogram för läkemedelsregistrering (D 1985/12/1984/s)
49. meddelande om rekommendation nr 17/1984 angående genomförande av forsknings-, utrednings- och upplysningsarbete inom gällande lagar rörande homosexuella (D 1985/17/1984/j)
50. meddelande om rekommendation nr 18/1984 angående samarbete inom FN och andra internationella organ rörande homosexuellas mänskliga rättigheter (D 1985/18/1984/j)
51. meddelande om rekommendation nr 19/1984 angående ökad harmonisering av transportpolitiken i Norden (D 1985/19/1984/t)
52. meddelande om rekommendation nr 20/1984 angående samarbete rörande turistguider (D 1985/20/1984/t)
53. meddelande om rekommendation nr 21/1984 angående reklamen i de elektroniska massmedierna (D 1985/21/1984/k)
54. meddelande om rekommendation nr 22/1984 angående stöd till nordiskt utställningsutbyte (D 1985/22/1984/k)
55. meddelande om rekommendation nr 23/1984 angående vidareutbildning av lärare i Montessori-pedagogik (D 1985/23/1984/k)
56. meddelande om rekommendation nr 24/1984 angående ökat stöd till nordiskt idrottsutbyte (D 1985/24/1984/k)

C. Beslut i interna spörsmål

(4 mars)

1. försöksordning om budgetproceduren (Dokument 3)
2. att lägga sådana meddelanden till handlingarna vilka ej upptagits på saklistan för sessionen eller vilka ej slutbehandlats på sessionen

(5 mars)

3. att lägga rapport från Nordiska rådets presidium till handlingarna (Dokument 1)
4. att lägga verksamhetsberättelse från Nordiska rådets budgetkommitté till handlingarna (Dokument 2)

(6 mars)

5. bemyndigande åt presidiet att yttra sig om förslag till stadgar för Västnordenfonden (B 60/e)

(7 mars)

6. bemyndigande åt presidiet att yttra sig om förslag om radio- och TV-samarbete via Tele-X (D1985/3/1982/k)
7. ändring av "Trafikutskottet" till: "Kommunikationsutskottet" (A 675/j)
8. ändring i arbetsordningen om arbetsformerna i det nordiska samarbetet (A 692/j)
9. ikraftträdande av ändringarna i arbetsordningen (A/692/j)
10. uppdrag till presidiet om införande av partistöd i Nordiska rådet (A 689/j)

(8 mars)

11. bemyndigande åt presidiet att tillsätta kommittéer
12. bemyndigande åt presidiet att besluta om fördelningen av gemensamma utgifter mellan delegationerna för 1986 (art. 58 i Helsingforsavtalet)
13. fastställande av tidpunkt och plats för nästa ordinarie session

Val

(4 mars)

1. val av presidium
2. val av suppleanter för presidiemedlemmarna
3. val av budgetkommitté
4. val av informationskommitté
5. val av medlemmar till Nordiska investeringsbankens kontrollkommitté för perioden 1 maj 1985–30 april 1987
6. val av revisorer och revisorssuppleanter för Nordiska kulturfonden för åren 1985–1986
7. val av särskilt utskott för granskning av Nordiska kulturfondens förvaltning

(5 mars)

8. val av förmän och vice förmän i utskotten
9. val av förman och vice förman i budgetkommittén

(7 mars)

10. val av förman och vice förman i informationskommittén

**PRESIDIUM, ARBETSUTSKOTT,
SEKRETARIAT, SAKKUNNIGA m. m.**

Presidium

Páll Pétursson, Ísland, president
 Anker Jørgensen, Danmark, vicepræsident
 Elsi Hetemäki-Olander, Finland, vicepresident
 Gunnar Berge, Norge, vise president
 Karin Söder, Sverige, vice president

Suppleanter för presidiemedlemmarna

Margrete Auken, Danmark
 Peter Muurman, Finland
 Ólafur G. Einarsson, Ísland
 Jo Benkow, Norge
 Gunnar Nilsson, Sverige

Arbetsutskott*Danmark*

Margrete Auken
 Ivar Hansen
 Karen Thurøe Hansen
 Anker Jørgensen

Finland

Elsi Hetemäki-Olander
 Olof Jansson
 Peter Muurman
 Heikki Riihijärvi
 Pär Stenbäck
 Pirkko Turpeinen
 Marjatta Väänänen

Ísland

Stefán Benediktsson
 Ólafur G. Einarsson
 Eiður Guðnason
 Guðrún Helgadóttir
 Páll Pétursson

Norge

Jo Benkow
 Gunnar Berge
 Johan Buttedahl
 Kirsti Kolle Grøndahl
 Hans Olav Tungesvik

Sverige

Grethe Lundblad
 Gunnar Nilsson
 Sture Palm
 Per Petersson
 Karin Söder

De nationella delegationernas sekretariat

Danmark

Beierholm, Bente, overassistent
 Goldenbaum, Ole, vagtmester
 Gottlieb, Niels Ove, stf. generalsekretær
 Hagemann, Henrik, generalsekretær
 Holbech, Peter, overvagtimester
 Kejlbo, Elsa Rønne, assistent
 Madsen, Grethe, assistent
 Svendsen, Annelise, overassistent

Færøerne

Klett, Julianna, fuldmægtig

Grønland

Christensen, Bo, afdelingsleder

Finland

Branders, Håkan, generalsekreterare
 Brantberg, Gösta, vaktmästare
 Eriksson, Magnus, biträdande sekreterare
 Husman, Paula, avdelningssekreterare
 Kakko, Leea, byråsekreterare
 Lindroos, Kristiina, byråsekreterare
 Lindström, Seppo, translator
 Lohiniva, Greta, biträdande generalsekreterare
 Nieminen, Risto, biträdande sekreterare
 Pimenoff, Berith, avdelningssekreterare
 Salo, Kari, biträdande sekreterare
 Talvitie, Ossi, vaktmästare

Åland

Naucclér, Elisabeth, sekreterare

Island

Aðalheiður Birgisdóttir, sekreterare Alltinget
 Aðalsteinn Maack, konsult
 Áslaug Skúladóttir, sekreterare
 Friðjón Sigurðsson, konsult, f. d. kontorchef
 Alltinget
 Friðrik Ólafsson, Alltingets kontorchef

Haraldur Guðmundsson, vaktmästare Alltinget

Helgi Bernódusson, avdelningschef Alltinget

Hörður Bjarnason, konsult, f. d. Statsarkitekt

Jóhannes Halldórsson, konsult, f. d. avdelningschef Alltinget

Ólafur Ólafsson, avdelningschef Alltinget

Páll Guðmundsson, konsult

Sigríður Jónsdóttir, sekreterare Alltinget

Sigríður Sævarsdóttir, sekreterare

Snjólaug Ólafsdóttir, generalsekreterare

Stefán Sigurðsson, bitr. arkivarie Alltinget

Vigdís Jónsdóttir, arkivarie Alltinget

Þorfinnur Kristjánsson, vaktmästare Alltinget

Þorvaldur Guðmundsson, Alltinget

Norge

Baunan, Anne, betjent

Braaten, Else Marie, administrasjonssekretær

Grønneflåta, Alf, førstekonsulent

Gullteig, Ingar, betjent

Jensen, Kristine Hauer, kontorsekretær

Pedersen, Lisa Trolle, førstesekretær

Strand, Allaug, kontorfullmektig

Ve, Gudvin Låder, generalsekretær

Sverige

Andersson, Eivor, byråsekreterare

Björklund, Eva, byråassistent

Edström, Pierre, expeditiönsassistent

Forsberg, Bertil, utredningssekreterare

Holm, Lars, byrådirektör

Jacobson, Christer, kanslichef

Kaupila, Ingrid, byråassistent

Linder, Lisette, byråassistent

Malmros, Birgitta, byråchef

Nilsson, Ann-Kristin, assistent

Smekal, Eva, avdelningsdirektör

Stenberg, Marianne, kamrer

Tjernström, Vanni, informationssekreterare

Presidiesekretariatet

Andersson, Pia, kamrer	Ländin, Ove, expeditjonsassistent
Björklund, Ilkka-Christian, presidiesekreterare	Miskar, Lillemor, assistent
Edwall, Åke, redaktör	Munk Carlsson, Inge, assistent
Hagen, Gro, assistent	Myhre-Jensen, Kjell, stf. presidiesekreterare
Jacobsen, Claus, programsekretær	Pettersson, Åke, stf. presidiesekreterare
Johansson, Birgitta, assistent	Stenberg, Stig, expeditjonsföreståndare
Koumí, Margaretha, assistent	Wahrgren, Ingegerd, byråsekreterare
Lindfors, Viveca, byråassistent	Wiklund, Viveca, redaktionsassistent

Utskottssekreterare

Sveinsson, Tómas H., utskottssekreterare, trafikutskottet	Lindström, Guy, utskottssekreterare, kulturutskottet
Liholt, Peter, utskottssekreterare, juridiska utskottet	Nielsen, Hanne, utskottssekreterare, juridiska utskottet fr. o. m. 1.4.1985
Hultén, Eric, utskottssekreterare, social- och miljöutskottet	With, Folke, utskottssekreterare, ekonomiska utskottet

Informationssektionen

Björck, Staffan, t. f. informationschef	Sundberg, Renée, t. f. informationssekreterare
Juhlin, Rune, expeditjonsassistent	Vauhkonen, Sirkku, assistent

Nordiska ministerrådets sekretariat

Aintila, Soili, konsulent	Milne, Karen, sekretær
Andersen, Poul, konsulent	Mortensen, Kirsten, konsulent
Arnstrup, Steen, konsulent	Pesola, Tauno, budgetchef
Berger, Maritha, sekretær	Romantschuk, Thomas, informationschef
Björk-Pedersen, Flemming, afdelingschef	Rønningen, Inge, sekretær
Einarsson, Ingimar, konsulent	Sohlman, Ragnar, generalsekreterare
Frandsen, Ib, konsulent	Sperstad, Jørn, konsulent
Hallgrímsson, Hrafn, konsulent	Tveito, Terje, avdelingssjef
Hellstrøm, Aud, konsulent	Tyndal, Anders, konsulent
Kristoffersen, Ragnar, administrasjonssjef	Wenström, Anders, konsulent
Laakkonen, Risto, avdelningschef	Wickell, Anita, avdelningssekreterare
Laudal, Birgit, konsulent	Övelius, Pia, konsulent
Lumes, Marja-Leena, administrationssekreterare	

Sekretariatet för nordiskt kulturellt samarbete

Edam, Carl Tomas, sektionschef
 Enggaard, Petter, fuldmægtig
 Granerud, Ib, sektionschef
 Lie, Oddvar, direktør

Persson, Jerker, informationschef
 Stenroth, Ove, byråchef
 Ståhle, Bertel, sektionschef

Stenografer

Danmark

Grünwald, Jytte, assistent
 Holle, Finn, referent
 Johansen, Birte Hjorth, assistent
 Jørgensen, Birthe, referent
 Ricci, Birthe F., assistent
 Styrmer, Aase, overassistent

Finland

Askolin, Lenita, maskinskriverska
 Karrento, Anita, stenograf
 Kirstua, Anneli, maskinskriverska
 Krause, Helene-Sophie, maskinskriverska
 Meinander, Ragnar, stenograf
 Niittuiperä, Jari, stenograf
 Rätty, Unto, stenograf

Norge

Hammerstad, Anne Lise, referent
 Hylback, Lisbeth, referent
 Kleppe, Elisabeth, referent
 Limseth, Synnøve, referent
 Lønset, Klara Marie, referent
 Raanes, Gudrun Strand, referent

Sverige

Carlbohm, Majken, förste stenograf
 Djurström, Stig, förste stenograf
 Nilsson, Lars, förste stenograf

Tolkar

Andersson, Pirkko-Liisa
 Hafrén, Fredrik

Kaljunen, Riitta
 Laakso, Ritva

Partigruppsekreterare

Nordiska

Dahlin, Sven, Socialdemokratiska partigruppen
 Keränen, Pia, Vänstersocialistiska och kommunistiska partier
 Moen, Eirik, Konservativa partigruppen
 Wiklund, Claes, Mittenpartier
 Ahlén, Christer, Socialdemokratiska partigruppen
 Lundin, Inga-Lisa, Socialdemokratiska partigruppen
 Olsson, Malin, Socialdemokratiska partigruppen

Wall, Björn, Socialdemokratiska partigruppen

Isländska partigruppsekreterare

Einar Karl Haraldsson, Folkalliansens Alltingsgrupp
 Jónína Leósdóttir, Socialdemokratiska förbundets Alltingsgrupp
 Kristín A. Árnadóttir, Kvinnolistaförbundets Alltingsgrupp
 Kristín Guðmundsdóttir, Socialdemokratiska partiets Alltingsgrupp

Sakkunniga

Nordiska

Bergh, Fredrik, generalsekretär, NORD-LEK

Bäcklund-Larsson, Rut, direktör, Nordiska industrifonden

Dryselius, Harald, byråchef

Good, Hans, förhandlingsdirektör, Statens arbetsgivarverk

Kjærnested, Borgþór, förbundssekreterare, Föreningarna Nordens Förbund

Laurson, Peter, direktör, NIB

Lennerhagen, Jan, direktör, NIB

Lindström, Bert, verkställande direktör, NIB

Löfgren-Mäenpää, Monica, informationschef, NIB

Montelius, J.-C., expeditjonschef, finansdepartementet

Ødegård, Knut, direktör för Nordens Hus

Danmark

Andersen, Erik, generalsekretär

Andersen, Lis Lerche, kontorfuldmægtig

Andersen, Niels Ole, kontorchef

Baruah, Monica, kontorfuldmægtig

Brynskov, Bjørn, kommitteret

Christensen, Erling, kontorchef

Christensen, Ruth, ministersekretær

Halck, Jørgen L., departementschef

Hansen, Troels Werner, fuldmægtig

Hindkjær, Lars, fuldmægtig

Hugau, Anita, fuldmægtig

Jensen, H.C., kontorchef

Kapel, Klaus Otto, kontorchef

Kjølby, Birgit, fuldmægtig

Leth, Tage, konsulent

von Linstow, Bent, fuldmægtig

Lygum, Hanne, ministersekretær

Mikkelsen, Anne-Mette, overassistent

Moe, Eyvind, ekspeditjonssekretær

Moltke-Leth, Kjeld, fuldmægtig

Nehring, Niels-Jørgen, kontorchef

Nielsen, J. Nørup, fuldmægtig

Ovesen, Finn, fuldmægtig

Rasmussen, J. Harder, departementschef

Skaftø, Søren, ministersekretær

Steenberger, Poul D., ambassadør

Sørensen, Poul Henrik, fuldmægtig

Vigh, Gert, forvaltningschef

Westerbye-Juhl, Karen, kontorchef

Wiese, Peter, departementschef

Færøerne

Djurhuus, Johan, kontorchef

Klett, Julianna, fuldmægtig

Olafsson, Arni, konsulent

Grønland

Abelsen, Emil, økonomidirektør

Andersen, Danny, konsulent

Christensen, Bo, afdelingsleder

Dall, Jens Ove, fuldmægtig

Møller, Aqigssiaq, kultur- og undervisningsdirektør

Nielsen, Lars Birger, ledende konsulent

Olsen, Ida, overassistent

Steenholdt, Alibak, kontorchef

Finland

Brotherus, Tapani, byråchef

Bäckman, Matti, överinspektör

Forsberg, Fredrik, regeringssekreterare

Forsman, Eeva-Kristiina, utrikesråd

Gustafsson, Paul, kanslichef

af Hällström, Gustav, verkställande direktör

Koli, Ilse, byråchef

Korpela, Tapio, överdirektör

Korpelainen, Lauri, avdelningschef

Krokfors, Karl-Johan, sekreterare för internationella ärenden

Lehtinen, Markku, överinspektör

Liedes, Jukka, konsultativ tjänsteman

Mattlin, Håkan, tf. konsultativ tjänsteman

Ojala, Olli, avdelningschef

Ollikainen, Reijo, statsministerns sekreterare

Ottelin, Hans, utrikessekreterare
 Park, Sickan, pressattaché
 Pänkäläinen, Erkki, politisk sekreterare
 Raunio, Riitta, byråchef
 Rauvanto, Valto S., kanslichef
 Saari, Rauno, politisk sekreterare
 Sevón, Leif, landstingsdirektör
 Siikala, Kalervo, avdelningschef
 Slotte, Per-Håkan, överinspektör
 Sorsa, Pertti, överdirektör
 Standertskjöld, Holger, utrikessekreterare
 Sundbäck, Veli, byråchef
 Tuomi, Hannele, regeringssekreterare
 Uronen, Reino, kanslichef
 Vesa, Hannu, överinspektör
 Westergård, Tom, statsrådets inf.chef
 Åström, Henrik, tf. byråchef

Åland

Lindholm, Göran, kanslichef

Ísland

Almar Grímsson, konsult i internationella
 frågor
 Atli Guðmundsson, departementssekreterare
 Árni Þ. Arnason, bitr. departementschef
 Árni Gunnarsson, bitr. departementschef
 Birgir Guðjónsson, avdelningschef
 Bjarni Einarsson, direktör
 Björn Lindal, avdelningschef
 Davíð Á. Gunnarsson, statssekreterare
 Eyjólfur Sæmundsson, direktör
 Geir Haarde, statssekreterare
 Guðmundur Benediktsson, departements-
 chef
 Guðríður Þorsteinsdóttir, ordf. för Jämställd-
 hetsrådet
 Gylfi Kristinsson, avdelningschef
 Halldór S. Kristjánsson, bitr. departements-
 chef
 Hallgrímur Dalberg, departementschef
 Hallgrímur Snorrason, direktör
 Helgi Gíslason, ambassadråd
 Hjalmar W. Hannesson, ambassadråd

Hólmfriður, Snæbjörnsdóttir, avdelningschef
 Inga Jóna Þórðardóttir, statssekreterare
 Ingvi S. Ingvarsson, kabinettssekreterare
 Jón Ingimarsson, bitr. departementschef
 Jón Júlíusson, avdelningschef, samarbets-
 ministerns ställföreträdare
 Jón Sigurðsson, direktör
 Knútur Hallsson, departementschef
 Magnús Torfi Ólafsson, regeringens informa-
 tionschef
 Magnús Pétursson, direktör
 Margrét Margeirsdóttir, avdelningschef
 Ólafur Egilsson, bitr. kabinettssekreterare
 Ólafur W. Stefánsson, bitr. departements-
 chef
 Ólafur Steinar Valdimarsson, departements-
 chef
 Óskar Hallgrímsson, avdelningschef
 Páll Flygenring, departementschef
 Páll Sigurðsson, departementschef
 Sighvatur Björgvinsson, direktör, Förening-
 en Norden Island
 Sigurður Þórðarson, avdelningschef
 Sveinn Björnsson, bitr. departementschef
 Þorsteinn Geirsson, departementschef
 Þórhallur Ásgeirsson, departementschef
 Þórður Friðjónsson, statssekreterare
 Þórólfur Matthíasson, avdelningschef

Norge

Arnesen, Gerhard, adm. direktør
 Benterud, Marit, førstekonsulent
 Dyr Dahl, Tore, informasjonssekretær
 Eide, Kjell, ekspedisjonssjef
 Erlandsen, Hans Christian, personlig sekre-
 tær
 Grue, Per Harald, landbruksdirektør
 Grydeland, Bjørn T., byråchef
 Hagen, Erling, direktør
 Helgerud, Frode, personlig sekretær
 Hestnes, Egil, personlig rådgiver
 Husebø, Tore, statssekretær
 Høgetveit, Einar, førstekonsulent
 Ingeborgrud, Anne-Olaug, statssekretær

Josefson, Øystein, ekspedisjonssjef
 Jørgensen, Karen, konsulent
 Levy, Jan S., statssekretær
 Løvseth, Brit, konsulent
 Mork, Torbjørn, helsedirektør
 Nessheim, Erik, statssekretær
 Nilsen, Per E., byråsjef
 Norstein, Ingrid, konsulent
 Nyhamar, Olav, byråsjef
 Opdahl, Øystein, byråsjef
 Reiten, Eivind, statssekretær
 Ribu, Erik, departementsråd
 Saxrud, Gudmund, underdirektør
 Synnes, Arne, statssekretær
 Sætersdal, Olaf, departementsråd
 Sønneland, Helge M., underdirektør
 Udgaard, Nils Morten, statssekretær
 Vea, Jon, byråsjef
 Øvergaard, Tomas, førstekonsulent
 Aanderaa, Johs., ekspedisjonssjef

Sverige

Carlsson, Per, departementssekreterare
 Croneborg, Rutger, departementsråd
 Dahlgren, Hans, departementsråd
 Ehnmark, Ernst Erik, departementsråd
 Ericson, Jan Olov, kansliråd
 Falk, Anders, departementssekreterare
 Fälth, Harald, statssekreterare
 Gurinder, Jan Olof, sakkunnig
 Hedenström, Kerstin, kanslisekreterare
 Holmgren, Peter, departementssekreterare

Hägerhäll, Bertil, kansliråd
 Isaksson, Bert, departementsråd
 Jacobsson, Ranveig, sakkunnig
 Karlsson, Jan O., statssekreterare
 Landqvist, Åke, direktør
 Lagerfelt, C.-H., byråchef
 Larsson, Ulf, statssekreterare
 Lindberg, Jacob, departementsråd
 Lindström, Kjell, pressekreterare
 Ljungdahl, Claes, departementssekreterare
 Lund, Gunnar, departementsråd
 Lundström, Stig, departementsråd
 Löfgren, Torsten, kansliråd
 Niklasson, Sten, förhandlingschef
 von Otter, Birgitta, informationssekreterare
 Persson, Sture, departementsråd
 Rahm, Håkan M., departementsråd
 Ringborg, Erland, statssekreterare
 Sigfridsson, Sven-Erik, rättschef
 Striby, Christina, hovrättsassessor
 Sundström, Monica, statssekreterare
 Svensson, Gunnar, statssekreterare
 Söderberg, Jan, kansliråd
 Thelin, Krister, hovrättsassessor
 Unger, Lisbeth, departementssekreterare
 Vahlquist, Magnus, departementsråd
 Westergren, Stefan, informationssekreterare
 Wretborn, Christer, sakkunnig
 Zachrisson, Ann, departementssekreterare
 Zetterquist, Urban, departementsråd
 Åsbrink, Erik, statssekreterare

SUPPLEMENT:
UTDELNING AV NORDISKA
RÅDETS LITTERATURPRIS

Háskólabíói

5 mars 1985

DAGSKRÁ

**Blásarakvintett Reykjavíkur flytur „Burtflogna pappírsfugla“
eftir Gunnar Reyni Sveinsson.**

- I Con moto
 II Intermezzo
 III Vivace — Lento — Vivace
- Flauta *Bernharður Wilkinson*
 Óbo *Daði Kolbeinsson*
 Klarinett *Einar Johannesson*
 Horn *Jose Ognibene*
 Fagott *Hafsteinn Guðmundsson*

Forseti Norðurlandaráðs flytur ávarp.

Hamrahliðarkórinn flytur

Ísland, farsælda frón	<i>Íslenskur tvisöngur</i>
Tróllaslag	<i>Porkell Sigrurbjörnsson (f. 1938)</i>
Íslenskt vögguljóð	<i>Jón Þorarinsson (f. 1917)</i>
Limrur	<i>Páll Pampichler Pálsson (f. 1928)</i>
Vagnar á skólalóð	
Öld hraðans	
Þvi er hljóðnuð þyða raustin	<i>Jean Sibelius (1865–1957)</i>
Tuoll'on mun kultani	<i>Finnskt þjóðlag</i>

Stjórnandi: *Þorgerður Ingólfsdóttir.*

Bókmenntaverlaunin afhent.

Mette Winge dagskrárstjóri kynnir rithöfundinn.

Forseti Norðurlandaráðs afhendir verðlaunin.

Rithöfundurinn Antti Tuuri flytur ávarp.

Hamrahliðarkórinn flytur

Mansikka	<i>Finnskt þjóðlag</i>
Heilræði	<i>Atli Heimur Sveinsson (f. 1938)</i>
Gakktu hægt	
Ég vil kenna þér óskarad	
Haldiðún Gróa hafi sko	<i>Gunnar Reynir Sveinsson (f. 1933)</i>
Smávini fagra	<i>Jón Nordal (f. 1926)</i>

PROGRAM

Reykjavíks bláskvintett framför "Bortflugna pappersfåglar" av Gunnar Reynir Sveinsson.

- I. Con moto
- II. Intermezzo
- III. Vivace — Lento — Vivace

Flöjt *Bernharður Wilkinson*
 Oboe *Daði Kolbeinsson*
 Klarinett: *Einar Johannesson*
 Horn *Jose Ognibene*
 Fagott: *Halsteinn Guðmundsson*.

Hälsningsanförande av Nordiska rådets president.

Hamrahlíðarkören framför

Island, signade land	<i>Isländsk tvåstämmig sång i parallella kvinter</i>
Jättedans	<i>Porkell Sigurbjörnsson (f. 1938)</i>
Isländsk vaggång	<i>Jón Þórarinnsson (f. 1917)</i>
Limericks:	<i>Páll Pampichler Pálsson (f. 1928)</i>
Vagnar på skolplatsen	
Fartens tidsålder	
Sortunut ääni	<i>Jean Sibelius (1865–1957)</i>
Tuoll'on mun kultani	<i>Finsk folkvisa</i>

Dirigent: *Þorgerður Ingólfssdóttir*.

Utdelning av Nordiska rådets litteraturpris.

Presentation av pristagaren	Programchef Mette Winge.
Prisutdelning	Nordiska rådets president.
Pristagarens tal	Författaren Antti Tuuri.

Hamrahlíðarkören framför

Mansikka	<i>Finsk folkvisa</i>
En uppmaning	<i>Atli Heimir Sveinsson (f. 1938)</i>
Festina lente	
Jag vill ge dig ett gott råd	
Dansvisa	<i>Gunnar Reynir Sveinsson (f. 1933)</i>
Vackra små vänner	<i>Jón Nordal (f. 1926)</i>

Nordisk Råds præsident Páll Pétursson:

Forseti Íslands, fru Vigdis Finnbogadóttir, ærede litteraturpristager, mine damer og herrer!

På vegne af den islandske delegation i Nordisk Råd er det mig en stor glæde at få lov til at ønske jer alle velkommen her til denne festaften, der traditionelt holdes i forbindelse med overrækkelsen af Nordisk Råds litteraturpris.

Nordisk Råds litteraturpris blev indstiftet i året 1962 og uddeles hvert år. Det er således den fireogtyvende gang, litteraturprisen uddeles. Ni gange er prisen gået til Sverige, fire gange til Danmark og desuden delte en gang en dansker og en svensker prisen imellem sig. Tre gange er prisen gået til Norge, to gange er prisen gået til islandske digtere, Olafur Johann Sigurdsson og Snorri Hjartarson, og vi har den store glæde, at Snorri Hjartarson har lejlighed til at være her i aften. I år er det femte gang prisen er gået til Finland, denne gang til den finske forfatter Antti Tuuri.

Det er altid en stor begivenhed, når Nordisk Råds litteraturpris uddeles, ikke mindst i Island. Vi har her i Island en lang litterær tradition. Vor kulturarv er først og fremmest bevaret i litteratur, i bøger. Vi har ikke her i landet prægtige historiske bygninger præget af en lang arkitektonisk kulturarv, men man har i Island digtet, helt fra begyndelsen af landets bebyggelse, og vi har vore sagaer, og på det felt tror vi at vi kan stå mål med hvem som helst.

Vor største nulevende forfatter, nobelpristageren Halldór Kiljan Laxness, sagde i et af sine mest imponerende værker noget i denne retning:

Der har aldrig eksisteret noget Island undtagen i bøger.

Vi har altid været stolte af vore forfattere, vore digtere, de er vores helte, ikke de rige, ikke de som har den verdslige magt i besiddelse, men de som har ordets magt. Derfor er det også en stor ære for os, når vi har anledning til at tage imod forfattere fra de andre nordiske lande og deres litterære værker belønnes her i Island.

Kritikere har for resten også påpeget, at Antti Tuuri tit udtrykker sig i en stil, som er beslægtet med de gamle islandske sagaers "økonstlad men expressiv prosa, en korthuggen och fyndig stil, men kryddad med situationskomik och ironi". Dette kan man også godt sige om den gamle islandske fortællekunst.

Mine damer og herrer! Vi har allerede her i aften lyttet til Reykjaviks blæserkvintet og jeg takker varmt for dens præsentation.

Nu vil vi lytte til Hamrahlíðarkórinn, dirigeret af fru Þorgerður Ingólfssdóttir.

Hamrahlíðarkórinn er dannet af elever fra et gymnasium her i Reykjavík, hvor fru Þorgerður Ingólfssdóttir er lærer. Alle, som er i dette kor, har været elever dér, i Menntaskólinn ved Hamrahlíð. Det har en vis interesse i nordisk sammenhæng, at sidste sommer fik koret støtte fra Kulturfonden

til en rejse til Japan til en sangfestival som ét af fem europæiske kor og som Nordens eneste repræsentant. Det blev meget varmt modtaget i Japan og fik en vældig succes. Sidste sommer vandt det førsteprisen i den internationale sangkonkurrence *Let the People sing*, som hvert år arrangeres af forbundet af radiostationer i Europa.

Fru Þorgerður Ingólfssdóttir har været en meget højt anerkendt dirigent næsten helt fra sin barndom. Hun fik optimistprisen i Danmark i 1983. Det er også af nordisk interesse, at nu er Þorgerður fru i Nordens Hus i Reykjavík. Knut Ødegård er hendes mand.

Musikken, som de fremfører, er fra Island og Finland.

Programchef Mette Winge, Danmark:

Fru præsident, kære nordiske venner, ærede prismodtager! Litteraturkomiteen har valgt at tildele Antti Tuuri Nordisk Råds litteraturpris 1985 for romanen *''Pohjanmaa''* (på svensk *''En dag i Österbotten''*). Det er under alle synsvinkler en usædvanlig og mangefacetteret bog, som kan læses på mange måder og af mennesker med mange forskellige forudsætninger; det er ingen svær bog. *''Pohjanmaa''* indledes med en replik: *''Åh, Herre Jesus, jeg skal hugge jer begge to i småstumper''*, og med den nærmest sparkes læseren ind i handlingen. Nu er det ikke noget usædvanligt i sig selv at begynde en roman med en replik – det gjorde allerede Tolstoj – men det særlige ved denne replik er, at den foruden at være den første også er den sidste i hele romanen. Alt det personerne herudover siger, gengives konsekvent i referat, refereret af bogens fortæller.

Fortælleren hedder Erkki, og han er den yngste af fire brødre, og han beretter om, hvad der sker i løbet af en lang sommerdag på slægtens hjemsted i Österbotten. Erkki er både jeg-fortæller og aktivt handlende person. Faktisk er han meget handlende, han er intriganten, idet han gang på gang sætter skub i handlingen. Bl. a. finder han netop på denne dag, hvor hele slægten er samlet, ud af, hvor en gammel pistol fra krigens tid er gravet ned. Han får fisket den op af dens skjul, og herved bidrager han til både løjerne og problemerne.

Hakala-familien er på denne sommerdag, som starter i strålende sol og ender i kaskader af vand, kommet sammen for at dele bedstefaderens arv. Der er foruden de fire brødre, de tre's koner og deres børn. Der er den religiøse mor og den senile mormor, som ikke længere lever i tiden, men uden for den. Og bag familien synger ikke alene skovene og Finlands natur, men også historien. Ikke kun familiens historie, men Finlands i vort århundrede med Lappo-bevægelse, borgerkrig og vinterkrig, de krige, hvis ar endnu værker, og som ligger under Hakala-brødrenes handlinger og forestillingsverden.

Familien er trommet sammen for at dele en arv. Det er ingen stor arv, idet den kun består af bedstefaderens efterladenskaber sendt med bureau-

kratisk akkuratesse hjem fra USA, hvortil bedstefaderen stak af for mange år siden. Han havde lovet at skrive og at komme tilbage, men holdt intet af løfterne. Drømmen om den amerikanske mulighed og formue, som engang skulle blive til en arv, har dog levet i familien. Nu er den kommet og består foruden af nogle få klædningsstykker af nogle fotografier, en nysølvtaalerken og et lommeur i stål, der ikke kan gå, og så endelig af udenrigsministeriets deklarationsbrev, hvoraf det fremgår at afdødes ejendele består af det tilsendte. Men en arv er det, og både denne latterlig lille, men konkrete arv og så den bevidsthedsarv, de alle bærer rundt på, og som især mændene har svært ved at håndtere, udgør drivhjulet i romanen.

Antti Tuuris skrivemåde i "Pohjanmaa" er nøgtern og opregnende. Den kan virke omstændelig, fordi han med stor konsekvens overholder sine egne spilleregler, nemlig at lade sin fortæller være den, som helt ned i detaljen netop fortæller om, hvad der sker, og hvad de forskellige personer siger. Spillereglerne overholdes også sådan, at fortælleren ikke på noget tidspunkt fortæller noget om, hvad personerne tænker eller overvejer. Det er kun det, de siger, og det de foretager sig, læseren stifter bekendtskab med. Tuuri anvender en tilsyneladende primitiv additiv teknik, hvor handling lægges til handling. Så gjorde Markku det, så sagde Veikko det, og så advarede mor imod det og det, og derved kastes et enfoldigt skær over personerne. De virker på én gang komplicerede og naive, og det er tydeligvis mændene, der ikke kan klare at fylde deres roller ud. Tiden er løbet fra dem, og de forestillinger om mænd og deres værk, de bærer rundt på. De er blevet hjælpeløse i det nye samfundsmønster med dets voldsomme kontraster mellem et åbent landsbymiljø og et trangt fabriksmiljø.

Kvinderne derimod er mindre utilpassede. Rollerne passer dem bedre. De virker mere sjæleligt intakte og hviler mere i sig selv. Og modsætningerne mellem kvinders og mænds måde at anskue tilværelsen på viser sig gang på gang i romanens forløb. Kvinderne er i tættere forbindelse med den natur, "Pohjanmaa" også handler om. Det er især moderen, som står for det positive i arven fra fortiden, og som giver udtryk for, at den natur man har fået overleveret skal man også værne. Hun protesterer mod mændenes moderne metoder at dyrke jorden på. Den udpines og nedbrydes, og hvad skal menneskene så gøre?

Nordisk Råds litteraturpris er i årenes løb blevet tildelt den ene fremragende bog efter den anden, men jeg tror, det er længe siden, den er gået til en bog, der så hyppigt får det til at rykke i læserens smilebånd, som læsningen af "Pohjanmaa" gør. Den rummer, når man først får fanget dens tone, en særegen humor, der så at sige gennemgarver næsten hver sætning og gør den til en forsonende bog, selv om den er fuld af grotesk tragik. Dødsfald, forretningskrak, invaliditet, anholdelser og en masse druk udgør et inventarium, der nok kunne have afstedkommet et sorttegnat, problemtyngt resultat, men som i Antti Tuuris hænder er blevet til et underfundigt, varmt og humorfyldt værk.

Tuuri anvender en metode, hvor han hele tiden lægger låg på, men netop ved at dæmpe ned forstærkes virkningen. Vanviddet, vreden, volden og smerten filtreres gennem fortællerjaget, og selv om det hele ikke bliver mindre eller lettere at overkomme af denne grund, får det gennem dette specielle fortællerjag med dettes helt specielle bevidsthed en grotesk dimension, der har en voldsom effekt.

Antti Tuuri er ingen nybegynder i skrivefaget. Han blev født i 1944, debuterede i 1971 og har efterhånden udsendt, jeg har fået det til 14 bøger, noveller og romaner så at sige skiftevis. Hertil kommer en række dramatiske arbejder, fortrinsvis radio- og TV-spil, men også scenespil.

De gamle krige og de gamle sår udgør ét tema i forfatterskabet, et andet udgør den moderne ødelæggelse af naturen. Tuuri har et sikkert blik for det moderne menneskes veludviklede evne til at gøre øde om sig i den natur, som vi burde vide at vi ikke kan leve foruden. Tuuris egen uddannelse og arbejde som ingeniør har gjort ham specielt optaget af civilisation/natur-konflikten, som vel heller ikke har været mere alvorlig og mere påtrængende end netop i vores år.

Antti Tuuri er selvfølgelig sin egen som forfatter. Skal man alligevel prøve at pege på noget som "Pohjanmaa" kan siges at minde om, må det være den amerikanske forfatter Hemingway og nogle af de islandske sagaer. Det er den konsekvent behavioristiske fortællestil, der giver associationer såvel til Hemingway som til de gamle islændingesagaer. Den måde, Tuuri anvender humoren på, forstærker fornemmelsen af, at der er en form for slægtskab mellem denne moderne finske forfatter og så de gamle nordiske.

"Pohjanmaa" handler om nogle mennesker på en bestemt lokalitet, men den breder sig ud, sådan at Hakala-familien i Österbotten med sin tunge fortid og truende nutid bliver til Familien Enhver, og Österbotten fra at være et sted i Finland til at blive et billede på den hårdtprøvede, mishandlede jord – vores arv til kommende generationer.

Antti Tuuri viser i sin bog, hvor grotesk, tragisk og alligevel rig tilværelsen er. Han spiller på mange strenge, og han demonstrerer, hvilke muligheder en forfatter har for ved hjælp af sproget at trænge ind under overfladen.

Tuuri har i en anden sammenhæng udtalt: "Sproget er det bedste af alle redskaber. Det er mere effektivt og nøjagtigt end nogen vægt, noget mikroskop eller kernefysikkens laboratorier. Ved hjælp af sproget kan man komme nærmere til virkelighedens grænser end med noget andet redskab".

I "Pohjanmaa" viser han hvordan. Det er en meget fascinerende bog.

Nordisk Råds præsident Páll Pétursson:

Jeg takker programchef Mette Winge for denne interessante præsentation af pristagerens forfatterskab.

Jeg vil bede forfatteren Antti Tuuri komme herop og tage imod prisen: 75 000 danske kroner.

Komiteen, som har bedømt de værker, der er indkommet, har givet følgende indstilling: "Tuuri har i en knapp, humorfyldt stil och med bakgrund i konfliktfyllda skeden i Finlands historia beskrivit kontrasten mellan en gammal samhällsordning och en ny samt motsättningar mellan generationer och mellan man och kvinna".

Antti Tuuri, vær så god!

Författaren Antti Tuuri, Finland:

Forsæti Íslands, fru Vigdis Finnbogadóttir, mina damer och herrar!

Jag vill uttrycka mitt uppriktiga tack av den anledningen att Nordiska rådet's litteraturpris det här året har tilldelats mig.

Jag inbillar mig inte att jag är Nordens bästa författare, inte ens det här året. Litteraturen är en sådan genre, där det är svårt att ställa upp kriterier för vem som är bäst, eftersom det är omöjligt att finna ett gemensamt mätningssystem för helt olika böcker. Och just i olikheten, i ämnenas, behandlingssättens och stilarnas olikhet finns litteraturens rikedom.

Ég gleðst yfir þessum verðlaunum og þá ekki síður yfir því, að þau eru afhent hér í Reykjavík. Íslenskur vinur minn fullyrti einu sinni, að Íslendingum og Finnum væri svo vel til vana vegna þess að hjá báðum þessum þjóðum mætti enn finna þá upprunalegu klikkun, sem gerir lífið vert að lifa því í þessum heimi. Ég held að bæði Finnar og Íslendingar séu í nánum tengslum við náttúróflin, og báðar eiga þjóðirnar að baki þrengingartíma og hafa þurft að heyja baráttu fyrir tilveru sinni, sem hefur mótað líf okkar. Þessar þjóðir hafa líka sterka tilfinningu fyrir þjóðlegum einkennum sínum og þá sérstaklega tungu sinni.

Av en författare från ett litet språkområde frågar man ofta om de svårigheter som språkområdet förorsakar honom som författare. Jag tror att man mera borde tala om de svårigheter, som våra små språkområden förorsakar böckernas läsare. Urvalet av översättningslitteratur tycks i alla nordiska länder vara likadant. Och i detta urval saknas nästan helt böcker från de övriga små språkområdena. Det här kommer i längden att verka begränsande på människornas världsbild. Man har sett, inte minst här på Island, att ett litet lands litteratur som skapats utgående från de egna nationella utgångspunkterna kan bli hela världens gemensamma egendom. Och man har också sett hur denna litteratur djupt kan påverka människornas tänkande: att göra världen till en litet bättre plats att leva på.

Det här torde vara allas vårt gemensamma mål.

Hyvät naiset ja herrat! Kiitän vielä kerran Pohjoismaiden neuvostoa palkinnosta. Toivotan teille kaikille kaikkea hyvää.

Mina damer och herrar! Jag tackar ännu en gång Nordiska rådet för priset. Jag önskar er alla allt gott.

Kiitos! Tack! Takkir!

REGISTER

Översikt

över sakernas behandling

nr	Sak
nr	rubrik
	<i>A. Medlemsförslag</i>
A 658/k	Medlemsförslag om framtidsforskning rörande Norden
A 660/k	Medlemsförslag om stöd för regional nordisk informationsverksamhet
A 674/k	Medlemsförslag om det nordiska stoffet i läromedel och läroplaner
A 675/j	Medlemsförslag om ändring av "Trafikutskottet" till "Kommunikations- och teknologikutskottet"
A 678/k	Medlemsförslag om ett fredscentrum i Norden
A 679/k	Medlemsförslag om stöd till Nordiska konstskolan i Karleby
A 680/s	Medlemsförslag om åtgärder mot drogmisbruk i trafiken
A 681/e	Medlemsförslag om gemensam nordisk konjunkturbedömning
A 682/s	Medlemsförslag om nordiskt program för stöd och hjälp till utförsäkrade arbetslösa
A 683/s	Medlemsförslag om harmonisering av miljöskyddslagstiftningen i Norden
A 684/j	Medlemsförslag om krigs- och våldsleksaker
A 685/t	Medlemsförslag om nordiskt samarbete beträffande handelssjöfarten
A 686/j	Medlemsförslag om stöd till rehabilitering av tortyroffer
A 687/j	Medlemsförslag om samarbete för de mänskliga rättigheterna
A 689/j	Medlemsförslag om införande av partistöd i Nordiska rådet
A 690/e	Medlemsförslag om nordiskt datasamarbete
A 692/j	Medlemsförslag om arbetsformerna i det nordiska samarbetet
A 693/k	Medlemsförslag om Norden som hemmamarknad för fonogram med nordisk musik
A 695/s	Medlemsförslag om minskande av rollbundenhet inom utbildning och yrkesval
A 700/e	Medlemsförslag om höjda och harmoniserade beloppsgränser vid införsel av varor för eget bruk vid resa
A 702/e	Medlemsförslag om utredning av den offentliga sektorns roll i ekonomin
A 705/k	Medlemsförslag om nordiskt samarbete om framtidsforskning
	<i>B. Ministerrådsförslag</i>
B 54/e	Ministerrådsförslag om ett nordiskt handlingsprogram på jordbruks- och skogsbruksområdet
B 55/j	Ministerrådsförslag om samarbetsformerna i det nordiska samarbetet
B 56/s	Ministerrådsförslag om reviderat samarbetsprogram på arbetsmarknadsområdet
B 57/s	Ministerrådsförslag om nordisk handlingsplan mot narkotika
B 58/e	Ministerrådsförslag om handlingsprogram för förstärkning av Västnordensamarbetet
B 59/e	Ministerrådsförslag om handlingsplan för ekonomisk utveckling och full sysselsättning
B 60/e	Ministerrådsförslag om upprättande av en nordisk utvecklingsfond för Västnorden

Tryckt	Behandling		Rekommendation		Annat beslut	Sak
s.	s.	s.	nr	s.	innehåll	nr
417	287		10	2539		A 658/k
423	289		11	2541		
			12	2543		A 660/k
430	291		13	2545		A 674/k
444	322				namnändring; omedelbart ikraftträdande utan åtgärd	A 675/j
450	295					A 678/k
457	291		14	2547		A 679/k
464	373		22	2563		A 680/s
478	230		2	2523		A 681/e
487	372		21	2561		A 682/s
496	379		24	2567		A 683/s
510	342				utan åtgärd	A 684/j
517	256		9	2537		A 685/t
528	338		18	2555		A 686/j
533	340		19	2557		A 687/j
540	332				uppdrag åt presidiet	A 689/j
550	231		3	2525		A 690/e
559	323		16	2551	ändringsförslagen godtagna	A 692/j
593	293		15	2549		A 693/k
604	380		25	2569		A 695/s
621	233		4	2527		A 700/e
625	234		5	2529		A 702/e
630	287		10	2539		A 705/k
633	235		6	2531		B 54/e
662	323		17	2553		B 55/j
681	361		20	2559		B 56/s
711	376		23	2565		B 57/s
729	245		7	2533		B 58/e
739	185		1	2521		B 59/e
897	247		8	2535	bemyndigande åt presidiet	B 60/e

Sak	
nr	rubrik
	<i>C. 1985 Berättelser</i>
I	Berättelse rörande det nordiska samarbetet
2	Nordiska ministerrådets budgetredogörelse och -förslag för 1986
3/e	Berättelse från Nordiska investeringsbanken 1984
4/e	Berättelse från Nordiska projektexportfonden 1984
5/k	Berättelse om Nordiska kulturfonden inkl. revisionsberättelse (1983)
11/j: 1	Berättelse från Nordiska samarbetsorganet för samespörsmål och renskötsel-frågor
2	Berättelse från Nordiska utlänningsutskottet
3	Berättelse från Nordiska samarbetsrådet för kriminologi (NSfK)
4	Berättelse från Nordiska straffrättskommittén
12/k: 1	Berättelse från Nordens folkliga akademi
2	Berättelse från Nordiskt samarbete inom skolområdet
3	Berättelse från Nordiska journalistkursen
4	Berättelse från Nordiska högskolan för hushållsvetenskap (NHH)
5	Berättelse från Nordiska institutet för samhällsplanering (NORDPLAN)
6	Berättelse från Nordiska språk- och informationscentret
7	Berättelse från Nordkalottmuséet
8	Berättelse från Nordiskt kollegium för marinbiologi
9	Berättelse från institutet för teoretisk atomfysik (NORDITA)
10	Berättelse från Nordiska institutet för folkdiktning (NIF)
11	Berättelse från Nordiska institutet för sjörätt
12	Berättelse från Nordiska geoexkursioner till Island
13	Berättelse från Nordiskt kollegium för ekologi
14	Berättelse från Centralinstitutet för nordisk asienforskning (CINA)
15	Berättelse från Nordiskt kollegium för fysisk oceanografi
16	Berättelse från Nordiska samarbetskommittén för arktisk medicinsk forskning (NoSAMF)
17	Berättelse från Nordiska samarbetskommittén för internationell politik, inklusive konflikt- och fredsforskning
18	Berättelse från Nordiska samarbetsorganet för vetenskaplig information (NORDINFO)
19	Berättelse från Nordiska forskarkurser
20	Berättelse från Nordiskt vulkanologiskt institut
21	Berättelse från Nordiska samarbetskommittén för acceleratorbaserad forskning
22	Berättelse från Nordiskt samarbete inom massmediaforskning (NORDI-COM)
23	Berättelse från Nordiska språkcentret och de nordiska språknämndernas samarbete
24	Berättelse från Nordens Hus i Reykjavík
25	Berättelse från Nordens Hus på Färöarna

Tryckt	Behandling		Rekommendation/ Yttrande		Annat beslut	Sak
s.	s.	s.	nr	s.	innehåll	nr
1321	157		1	2571	(ekon.)	1
1313	251		2	2573	(trafik)	
1375	269		3	2575	(kultur)	
1305	317		4	2577	(jur.)	
1349	348		5	2579	(soc. o. miljö)	
1697	403		6	2581	(budgetkom.)	
1406	403				till handlingarna	2
1715	251				till handlingarna	3/e
1748	251				till handlingarna	4/e
1754	278				till handlingarna	5/k
1783	342				till handlingarna	11/j: 1
1785	342				till handlingarna	2
1787	342				till handlingarna	3
1804	342				till handlingarna	4
1810	298				till handlingarna	12/k: 1
1817	298				till handlingarna	2
1837	298				till handlingarna	3
1840	298				till handlingarna	4
1842	278				till handlingarna	5
1847	298				till handlingarna	6
1856	298				till handlingarna	7
1864	298				till handlingarna	8
1867	298				till handlingarna	9
1871	298				till handlingarna	10
1876	298				till handlingarna	11
1880	298				till handlingarna	12
1882	298				till handlingarna	13
1885	298				till handlingarna	14
1889	298				till handlingarna	15
1891	298				till handlingarna	16
1893	298				till handlingarna	17
1896	298				till handlingarna	18
1903	298				till handlingarna	19
1907	298				till handlingarna	20
1911	298				till handlingarna	21
1919	298				till handlingarna	22
1923	298				till handlingarna	23
1927	298				till handlingarna	24
1940	298				till handlingarna	25

nr	Sak
	rubrik
26	Berättelse från Nordiska teaterkommittén
27	Berättelse från Nämnderna för nordiskt musiksamarbete (NOMUS)
28	Berättelse från Nordiskt samiskt institut
29	Berättelse från Nordiska amatörteaterrådet
30	Berättelse från Nordiska konstförbundet (NKF)
31	Berättelse från Nordiskt konstcentrum
32	Berättelse från Nordiska sommaruniversitetet
33	Berättelse från Nordisk federation för medicinsk undervisning
34	Berättelse från Nordiska samarbetsnämnden för medicinsk forskning (NOS-M)
35	Berättelse från Nordiska kommittén för öststatsforskning
36	Berättelse från Nordiska samfundet för Latinamerikaforskning (NOSALF)
37	Berättelse från Skandinavisk förening i Rom
38	Berättelse från Nordisk etnologisk-folkloristisk arbetsgrupp (NEFA-Norden)
39	Berättelse från Nordiskt kollegium för viltforskning (NKV)
40	Berättelse från Nordiska afrikainstitutet
13/s: 1	Berättelse från Nordiska läkemedelsnämnden
2	Berättelse från Nordiska hälsovårdshögskolan
3	Berättelse från Nordiska nämnden för alkohol- och drogforskning (NAD)
4	Berättelse från Nordiska institutionen för vidareutbildning inom arbetsmiljöområdet (NIVA) (Nordisk arbetsmiljöutbildning)
5	Berättelse från Nordiska nämnden för handikappfrågor
6	Berättelse från Nordiska institutet för odontologisk materialprovning
7	Berättelse från Nordkalottens arbetsmarknadsutbildningscenter
8	Berättelse från Kommittén för Bottniska viken
14/t: 1	Berättelse från NORDTEL – Nordiskt samarbete på telekommunikationsområdet
2	Berättelse från Nordiska postföreningen
3	Berättelse från Nordiska vägtekniska förbundet
15/e: 1	Berättelse från Nordiska ekonomiska forskningsrådet
2	Berättelse från Nordisk statistisk sekretariat
3	Berättelse från Nordiska skattevetenskapliga forskningsrådet
4	Berättelse från Fonden för teknologi och industriell utveckling
5	Berättelse från Fonden för svenskt-norskt industriellt samarbete (SNIF)
6	Berättelse från NORDTEST
7	Berättelse från Nordel
8	Berättelse från Nordiska kontaktorganet för atomenergifrågor
9	Berättelse från Nordiska kommittén för byggbestämmelser (NKB)
10	Berättelse från Nordiska tulladministrativa rådet (NTR)
11	Berättelse från Nordiska institutet för regionalpolitisk forskning (Nord-REFO)
12	Berättelse från Nordiska kontaktorganet för fiskerifrågor
13	Berättelse från Nordiska jordbruksforskarens förening
14	Berättelse från Samarbetsnämnden för nordisk skogsforskning (SNS)
15	Berättelse från Nordiska genbanken för jordbruks- och trädgårdsväxter

Tryckt	Behandling		Rekommendation/ Yttrande		Annat beslut	Sak
s.	s.	s.	nr	s.	innehåll	nr
1950	298				till handlingarna	26
1954	298				till handlingarna	27
1960	298				till handlingarna	28
1987	298				till handlingarna	29
1990	298				till handlingarna	30
1994	298				till handlingarna	31
1997	298				till handlingarna	32
2000	298				till handlingarna	33
2005	298				till handlingarna	34
2009	298				till handlingarna	35
2014	298				till handlingarna	36
2020	298				till handlingarna	37
2022	298				till handlingarna	38
2027	298				till handlingarna	39
2031	298				till handlingarna	40
2042	382				till handlingarna	13/s: 1
2046	382				till handlingarna	2
2052	382				till handlingarna	3
2056	382				till handlingarna	4
2060	382				till handlingarna	5
2064	382				till handlingarna	6
2068	382				till handlingarna	7
2080	382				till handlingarna	8
2086	257				till handlingarna	14/t: 1
2090	257				till handlingarna	2
2093	257				till handlingarna	3
2098	251				till handlingarna	15/e: 1
2100	251				till handlingarna	2
2102	251				till handlingarna	3
2106	251				till handlingarna	4
2116	251				till handlingarna	5
2121	251				till handlingarna	6
2123	251				till handlingarna	7
2129	251				till handlingarna	8
2131	251				till handlingarna	9
2135	251				till handlingarna	10
2136	251				till handlingarna	11
2144	251				till handlingarna	12
2146	251				till handlingarna	13
2160	251				till handlingarna	14
2168	251				till handlingarna	15

nr	Sak
nr	rubrik
	<i>D. 1985 Meddelanden i anledning av tidigare rekommendationer</i>
*20/1971/k	Meddelanden om rekommendation nr 20/1971 angående utbyggt TV-samarbete mellan Finland och Sverige
* 9/1972/t	Meddelande om rekommendation nr 9/1972 angående flygtrafiken mellan Åland och Stockholmsområdet
15/1973/k	Meddelande om rekommendation nr 15/1973 angående ökat nordiskt TV-samarbete
*24/1973/t	Meddelande om rekommendation nr 24/1973 angående förarskydd vid trafikförsäkring
*28/1973/t	Meddelande om rekommendation nr 28/1973 angående flygtrafiken mellan de nordliga delarna av Finland, Norge och Sverige
*24/1974/j	Meddelande om rekommendation nr 24/1974 angående samnordisk insats för skydd av miljön i samernas kärnområden
*14/1975/k	Meddelande om rekommendation nr 14/1975 angående språkundervisning för finska barn i Sverige m. m.
* 3/1976/t	Meddelande om rekommendation nr 3/1976 angående internordisk giltighet för körkort
* 7/1976/k	Meddelande om rekommendation nr 7/1976 angående distribution av AV-material
8/1976/k	Meddelande om rekommendation nr 8/1976 angående TV-program för sjöfolk
* 6/1977/s	Meddelande om rekommendation nr 6/1977 angående förkortning av arbetstiden
12/1977/k	Meddelande om rekommendation nr 12/1977 angående handlingsprogram för förbättrad språkförståelse i Norden
16/1977/k	Meddelande om rekommendation nr 16/1977 angående undersökning av utvecklingen av kulturkonsumtionen i de nordiska länderna
7/1978/s	Meddelande om rekommendation nr 7/1978/s angående europeisk miljöskyddskonvention
* 9/1978/s	Meddelande om rekommendation nr 9/1978/s angående konvention till skydd för ozonskiktet
13/1978/s	Meddelande om rekommendation nr 13/1978 angående åtgärder mot uppkomsten av handikapp
1/1979/e	Meddelande om rekommendation nr 1/1979 angående program för nordiskt regionalpolitiskt samarbete
*17/1979/k	Meddelande om rekommendation nr 17/1979 angående medicinsk genetik
*21/1979/k	Meddelande om rekommendation nr 21/1979 angående en nordisk folkhögskola i Västnorge
4/1980/k	Meddelande om rekommendation nr 4/1980 angående samarbete på videogramområdet
* 5/1980/k	Meddelande om rekommendation nr 5/1980 angående gemensam nordisk bokmarknad
11/1980/t	Meddelande om rekommendation nr 11/1980 angående uppdatering av NORDTRANS-statistiken och produktion av löpande nordisk transportstatistik
13/1980/j	Meddelande om rekommendation nr 13/1980 angående upplysning och forskning om de mänskliga rättigheterna

Tryckt	Behandling		Rekommendation/ Yttrande		Annat beslut	Sak
s.	s.	s.	nr	s.	innehåll	nr
2172	59				(till handlingarna)	*20/1971/k
2174	59				(till handlingarna)	*9/1972/t
2175	278				nya meddelanden	15/1973/k
2180	59				(till handlingarna)	*24/1973/t
2181	59				(till handlingarna)	*28/1973/t
2182	59				(till handlingarna)	*24/1974/j
2186	59				(till handlingarna)	*14/1975/k
2188	59				(till handlingarna)	*3/1976/t
2189	59				(till handlingarna)	*7/1976/k
2190	316				slutbehandlad	8/1976/k
2192	59				(till handlingarna)	*6/1977/s
2193	300				fortsatt behandling	12/1977/k
2194	316				slutbehandlad	16/1977/k
2198	403				slutbehandlad	7/1978/s
2200	59				(till handlingarna)	*9/1978/s
2201	403				slutbehandlad	13/1978/s
2203	157				nya meddelanden	1/1979/e
2205	59				(till handlingarna)	*17/1979/k
2206	59				(till handlingarna)	*21/1979/k
2207	299				fortsatt behandling	4/1980/k
2208	59				(till handlingarna)	*5/1980/k
2209	261				slutbehandlad	11/1980/t
2211	346				slutbehandlad	13/1980/j

	Sak
nr	rubrik
*18/1980/s	Meddelande om rekommendation nr 18/1980 angående arbetsmiljörisker i samband med graviditet m. m.
23/1980/e	Meddelande om rekommendation nr 23/1980 angående gemensamma industriella projekt
24/1980/e	Meddelande om rekommendation nr 24/1980 angående glasindustrin i Norden
27/1980/e	Meddelande om rekommendation nr 27/1980 angående gemensamma åtgärder beträffande stadsforskning
2/1981/e	Meddelande om rekommendation nr 2/1981 angående samordning av FoU-insatser och kartläggning av miljökonsekvenser vid framställning och bruk av alternativa drivmedel
5/1981/e	Meddelande om rekommendation nr 5/1981 angående initiativ för att avhjälpa tynande gruvsamhällens svårigheter
6/1981/e	Meddelande om rekommendation nr 6/1981 angående utveckling av samarbetsåtgärder rörande fiskodling
9/1981/k	Meddelande om rekommendation nr 9/1981 angående de nordiska författarstipendierna
*10/1981/k	Meddelande om rekommendation nr 10/1981 angående nordisk litteraturantologi för gymnasiet
11/1981/k	Meddelande om rekommendation nr 11/1981 angående utbytes- och stipendieordning för bildkonstnärer
13/1981/t	Meddelande om rekommendation nr 13/1981 angående turismens skadeverkningar på naturen och de traditionella näringarna
*14/1981/t	Meddelande om rekommendation nr 14/1981 angående åtgärdsprogram för miljösäkra sjötransporter
*15/1981/t	Meddelande om rekommendation nr 15/1981 angående internationella åtgärder för miljösäkra sjötransporter
*16/1981/t	Meddelande om rekommendation nr 16/1981 angående internationell harmonisering av bestämmelser för transport av farligt gods
*17/1981/t	Meddelande om rekommendation nr 17/1981 angående nordisk harmonisering av bestämmelser för transport av farligt gods
*18/1981/t	Meddelande om rekommendation nr 18/1981 angående vägbeläggning och trafiksäkerhet
19/1981/s	Meddelande om rekommendation nr 19/1981 angående reviderat samarbetsprogram på arbetsmiljöområdet
*22/1981/s	Meddelande om rekommendation nr 22/1981 angående intensifierat samarbete för att bekämpa rusmedelsmissbruket
24/1981/s	Meddelande om rekommendation nr 24/1981 angående internationellt samarbete på rusmedelsområdet
*25/1981/s	Meddelande om rekommendation nr 25/1981 angående förebyggande fritidsverksamhet för barn och unga
*26/1981/s	Meddelande om rekommendation nr 26/1981 angående internationella begränsningar beträffande skattefri alkoholförsel
28/1981/s	Meddelande om rekommendation nr 28/1981 angående åtgärder för att minska ungdomsarbetslösheten
29/1981/s	Meddelande om rekommendation nr 29/1981 angående forskning om fordonsavgasernas inverkan på hälsa och miljö

Tryckt	Behandling		Rekommendation/ Yttrande		Annat beslut innehåll	Sak nr
	s.	s.	nr	s.		
2214	59				(till handlingarna)	*18/1980/s
2215	157				nya meddelanden	23/1980/e
2218	185				nya meddelanden	24/1980/e
2221	157				nya meddelanden	27/1980/e
2223	251				slutbehandlad	2/1981/e
2227	157				nya meddelanden	5/1981/e
2229	157				nya meddelanden	6/1981/e
2234	316				slutbehandlad	9/1981/k
2236	59				(till handlingarna)	*10/1981/k
2237	316				slutbehandlad	11/1981/k
2239	257				nya meddelanden	13/1981/t
2242	59				(till handlingarna)	*14/1981/t
2243	59				(till handlingarna)	*15/1981/t
2244	59				(till handlingarna)	*16/1981/t
2245	59				(till handlingarna)	*17/1981/t
2246	59				(till handlingarna)	*18/1981/t
2247	403				slutbehandlad	19/1981/s
2249	59				(till handlingarna)	*22/1981/s
2251	403				slutbehandlad	24/1981/s
2253	59				(till handlingarna)	*25/1981/s
2254	59				(till handlingarna)	*26/1981/s
2255	361				nya meddelanden	28/1981/s
2259	403				slutbehandlad	29/1981/s

nr	Sak
nr	rubrik
30/1981/s	Meddelande om rekommendation nr 30/1981 angående internationellt forskningssamarbete beträffande fordonsavgaser
*32/1981/j	Meddelande om rekommendation nr 32/1981 angående antagande av nordisk språkkonvention
2/1982/j	Meddelande om rekommendation nr 2/1982 angående lagstiftningssamarbetet på arbetsrättens område
3/1982/k	Meddelanden om rekommendation nr 3/1982 angående ökat radio- och TV-samarbete i Norden
* 5/1982/k	Meddelande om rekommendation nr 5/1982 angående ett gemensamt program för den acceleratorbaserade forskningen i Norden
* 7/1982/k	Meddelande om rekommendation nr 7/1982 angående produktion och distribution av talböcker och punktskriftsböcker i Norden
* 8/1982/k	Meddelande om rekommendation nr 8/1982 angående stöd till regionalt kultursamarbete i Norden
*10/1982/s	Meddelande om rekommendation nr 10/1982 angående barns miljö
*11/1982/s	Meddelande om rekommendation nr 11/1982 angående internationell konvention om barnens rättigheter
12/1982/s	Meddelande om rekommendation nr 12/1982 angående färdtjänstservice för handikappade
14/1982/s	Meddelande om rekommendation nr 14/1982 angående effektivare insatser mot narkotikamissbrukare
*15/1982/s	Meddelande om rekommendation nr 15/1982 angående epidemiologiskt bevakningssystem
17/1982/e	Meddelande om rekommendation nr 17/1982 angående nordisk utbildning för exportmarknadsföring
18/1982/e	Meddelande om rekommendation nr 18/1982 angående samarbete inom nordisk möbelindustri
* 1/1983/t	Meddelande om rekommendation nr 1/1983 angående enhetliga villkor för reserabatter
* 2/1983/t	Meddelande om rekommendation nr 2/1983 angående bilbälte i bilens baksäte
* 3/1983/t	Meddelande om rekommendation nr 3/1983 angående viltolyckor i vägtrafiken
* 4/1983/t	Meddelande om rekommendation nr 4/1983 angående räknecenter för väderprognoser
11/1983/k	Meddelande om rekommendation nr 11/1983 angående ökat domicillandsstöd till institutioner på den nordiska kulturbudgeten
12/1983/k	Meddelande om rekommendation nr 12/1983 angående Nordens institut på Åland
13/1983/k	Meddelande om rekommendation nr 13/1983 angående videogram med nordiska TV-program och filmer
*14/1983/k	Meddelande om rekommendation nr 14/1983 angående erfarenhetsutbyte om konsekvenserna av en ökad videogramdistribution
*15/1983/k	Meddelande om rekommendation nr 15/1983 angående arktisk forskning
*17/1983/s	Meddelande om rekommendation nr 17/1983 angående intensifierat nordiskt forskningssamarbete på energi- och miljövårdsområdet
18/1983/s	Meddelande om rekommendation nr 18/1983 angående data och statistik på energi- och miljöområdet

Tryckt	Behandling		Rekommendation/ Yttrande		Annat beslut	Sak
s.	s.	s.	nr	s.	innehåll	nr
2262	403				slutbehandlad	30/1981/s
2264	59				(till handlingarna)	*32/1981/j
2265	342				nya meddelanden	2/1982/j
2267	278				bemyndigande åt pre- sidiet; nya meddelanden	3/1982/k
2275	59				(till handlingarna)	*5/1982/k
2276	59				(till handlingarna)	*7/1982/k
2277	59				(till handlingarna)	*8/1982/k
2278	59				(till handlingarna)	*10/1982/s
2280	59				(till handlingarna)	*11/1982/s
2281	388				fortsatt behandling	12/1982/s
2282	403				slutbehandlad	14/1982/s
2284	59				(till handlingarna)	*15/1982/s
2285	157				nya meddelanden	17/1982/e
2286	157				nya meddelanden	18/1982/e
2288	59				(till handlingarna)	*1/1983/t
2289	59				(till handlingarna)	*2/1983/t
2290	59				(till handlingarna)	*3/1983/t
2291	59				(till handlingarna)	*4/1983/t
2292	59				(till handlingarna)	11/1983/k
2294	316				slutbehandlad	12/1983/k
2298	299				fortsatt behandling	13/1983/k
2299	59				(till handlingarna)	*14/1983/k
2300	59				(till handlingarna)	*15/1983/k
2302	59				(till handlingarna)	*17/1983/s
2304	403				slutbehandlad	18/1983/s

nr	Sak rubrik
*19/1983/s	Meddelande om rekommendation nr 19/1983 angående gemensamma nordiska normer för svavelutsläpp
*20/1983/s	Meddelande om rekommendation nr 20/1983 angående intensifierat arbete på internationellt plan för begränsning av svavelutsläpp
*21/1983/s	Meddelande om rekommendation nr 21/1983 angående program för mätning och evaluering av olika energislags miljöskadliga effekter samt förutläggningarna för förebyggande av miljöskadlig verksamhet i annat nordiskt land
*22/1983/s	Meddelande om rekommendation nr 22/1983 angående miljövårdsaspekternas beaktande i internationella sammanhang vid utformningen av energipolitiken
*23/1983/s	Meddelande om rekommendation nr 23/1983 angående bevarande av naturmiljön i de arktiska farvattnen
*24/1983/s	Meddelande om rekommendation nr 24/1983 angående klimatologisk vård av psoriasispatienter samt likartade principer för ersättning av kostnader för vården
*25/1983/s	Meddelande om rekommendation nr 25/1983 angående samarbetsprojekt för små och mindre kända grupper av funktionshämjade
26/1983/s	Meddelande om rekommendation nr 26/1983 angående samarbete på sjömansservicens område
31/1983/e	Meddelande om rekommendation nr 31/1983 angående kartläggning och samordning av utbudet och behovet av u-landsutbildning
32/1983/e	Meddelande om rekommendation nr 32/1983 angående samarbete om energi- och miljörelaterad industri- och regionalpolitik
33/1983/e	Meddelande om rekommendation nr 33/1983 angående åtgärder för att stimulera innovationer inom näringslivet i Norden
34/1983/e	Meddelande om rekommendation nr 34/1983 angående stärkandet av det regionalpolitiska samarbetet i Norden
1/1984/e	Meddelande om rekommendation nr 1/1984 angående handlingsplan för ekonomisk utveckling och full sysselsättning
2/1984/e	Meddelande om rekommendation nr 2/1984 angående handlingsplan på datateknologiområdet
3/1984/e	Meddelande om rekommendation nr 3/1984 angående en friare kapitalmarknad
4/1984/e	Meddelande om rekommendation nr 4/1984 angående nordiska mjuka projektinvesteringsslån
5/1984/e	Meddelande om rekommendation nr 5/1984 angående vidareutveckling av Nordiska investeringsbankens regionallåneordning
6/1984/e	Meddelande om rekommendation nr 6/1984 angående Nordkalottssamarbetet
7/1984/e	Meddelande om rekommendation nr 7/1984 angående kontroll av nordiska projekt
8/1984/s	Meddelande om rekommendation nr 8/1984 angående förbättrade förhållanden för de genom trafikolyckor hjärnskadades ställning
9/1984/s	Meddelande om rekommendation nr 9/1984 angående handlingsprogram mot narkotika
*10/1984/s	Meddelande om rekommendation nr 10/1984 angående beräkning av naturresurser

Tryckt	Behandling		Rekommendation/ Yttrande		Annat beslut	Sak
s.	s.	s.	nr	s.	innehåll	nr
2306	59				(till handlingarna)	*19/1983/s
2308	59				(till handlingarna)	*20/1983/s
2309	59				(till handlingarna)	*21/1983/s
2310	59				(till handlingarna)	*22/1983/s
2311	59				(till handlingarna)	*23/1983/s
2313	59				(till handlingarna)	*24/1983/s
2314	59				(till handlingarna)	*25/1983/s
2315	403				slutbehandlad	26/1983/s
2317	157				nya meddelanden	31/1983/e
2319	157				nya meddelanden	32/1983/e
2321	157				nya meddelanden	33/1983/e
2323	157				nya meddelanden	34/1983/e
2325	251				slutbehandlad	1/1984/e
2327	157				nya meddelanden	2/1984/e
2336	175				nya meddelanden	3/1984/e
2341	157				nya meddelanden	4/1984/e
2342	251				slutbehandlad	5/1984/e
2345	157				nya meddelanden	6/1984/e
2346	157				nya meddelanden	7/1984/e
2347	398				fortsatt behandling	8/1984/s
2348	403				slutbehandlad	9/1984/s
2350	59				(till handlingarna)	*10/1984/s

nr	Sak
	rubrik
*11/1984/s	Meddelande om rekommendation nr 11/1984 angående förstärkt socialmedicinsk insats
*12/1984/s	Meddelande om rekommendation nr 12/1984 angående handlingsprogram för läkemedelsregistrering
13/1984/s	Meddelande om rekommendation nr 13/1984 angående samarbetsprogram på arbetsmiljöområdet
14/1984/s	Meddelande om rekommendation nr 14/1984 angående reviderad överenskommelse om förmåner vid arbetslöshet
15/1984/j	Meddelande om rekommendation nr 15/1984 angående arbetsformerna i det nordiska samarbetet
16/1984/j	Meddelande om rekommendation nr 16/1984 angående reviderat samarbetsprogram på konsumentområdet
*17/1984/j	Meddelande om rekommendation nr 17/1984 angående genomförande av forsknings-, utrednings- och upplysningsarbete inom gällande lagar rörande homosexuella
*18/1984/j	Meddelande om rekommendation nr 18/1984 angående samarbete inom FN och andra internationella organ rörande homosexuellas mänskliga rättigheter
*19/1984/t	Meddelande om rekommendation nr 19/1984 angående ökad harmonisering av transportpolitiken i Norden
*20/1984/t	Meddelande om rekommendation nr 20/1984 angående samarbete rörande turistguider
*21/1984/k	Meddelande om rekommendation nr 21/1984 angående reklamen i de elektroniska massmedierna
*22/1984/k	Meddelande om rekommendation nr 22/1984 angående stöd till nordiskt utställningsutbyte
*23/1984/k	Meddelande om rekommendation nr 23/1984 angående vidareutbildning av lärare i Montessori-pedagogik
*24/1984/k	Meddelande om rekommendation nr 24/1984 angående ökat stöd till nordiskt idrottsutbyte

E. Frågor

- 1 Fråga till Nordiska ministerrådet angående effektiverandet av det praktiska nordiska samarbetet vid oljekatastrofer
- 2 Fråga till Nordiska ministerrådet angående domicillandets stöd till kulturinstitutioner på den nordiska kulturbudgeten
- 3 Fråga till Nordiska ministerrådet angående regelsamling om nordiska medborgares rättigheter i annat nordiskt land
- 4 Fråga till Nordiska ministerrådet angående Gyllenhammargruppen
- 5 Fråga till Danmarks regering angående oljeborrningar utanför östra Grönland och deras miljömässiga konsekvenser
- 6 Fråga till Danmarks, Norges och Sveriges regeringar angående direkta flygförbindelser till Johannesburg
- 7 Fråga till Nordiska ministerrådet angående nordiskt samarbete på videogramområdet (D 1985/4/1980/k och D 1985/13/1983/k)
- 8 Fråga till Nordiska ministerrådet angående genomförandet av handlingsprogrammet för förbättrad språkförståelse i Norden (D 1985/12/1977/k)

Tryckt	Behandling		Rekommendation/ Yttrande		Annat beslut	Sak
s.	s.	s.	nr	s.	innehåll	nr
2351	59				(till handlingarna)	*11/1984/s
2352	59				(till handlingarna)	*12/1984/s
2353	403				slutbehandlad	13/1984/s
2355	403				slutbehandlad	14/1984/s
2363	346				slutbehandlad	15/1984/j
2365	346				slutbehandlad	16/1984/j
2367	59				(till handlingarna)	*17/1984/j
2369	59				(till handlingarna)	*18/1984/j
2370	59				(till handlingarna)	*19/1984/t
2371	59				(till handlingarna)	*20/1984/t
2372	59				(till handlingarna)	*21/1984/k
2373	59				(till handlingarna)	*22/1984/k
2374	59				(till handlingarna)	*23/1984/k
2375	59				(till handlingarna)	*24/1984/k
2376	382					1
2377	298					2
2378	384					3
2380	261					4
2382	386					5
2384	257					6
2385	299					7
2386	300					8

nr	Sak
	rubrik
9	Fråga till Nordiska ministerrådet angående färdtjänstservice för handikappade
10	Fråga till Nordiska ministerrådet angående privata skolor och utbildningsinstitutioners fortbestånd och utbyggnad
11	Fråga till Nordiska ministerrådet angående minskat stöd till Nordiska sommaruniversitetet
12	Fråga till Nordiska ministerrådet angående detektivromanens ställning inom den nordiska litteraturen
13	Fråga till Nordiska ministerrådet angående organiserat samarbete mellan Nordiska unionen för arbetsledare, tekniska funktionärer och andra chefer (NAU) och Nordiska ministerrådet samt Nordiska akademikerrådet (NAR) och Nordiska ministerrådet
14	Fråga till Finlands och Sveriges regeringar angående vidaresändning av Finlands TV-program i Sverige
15	Fråga till Nordiska ministerrådet angående den nordiska demokratins läge och speciellt de nordiska företagens odemokratiska förhållande till länder i utveckling
16	Fråga till Nordiska ministerrådet angående uppmärksamhet vid missbruket av psykiatri i Norden
17	Fråga till Nordiska ministerrådet angående verkställande av överenskommelsen om folkregistrering
18	Fråga till Nordiska ministerrådet angående handel med fast egendom samt regler för fastighetsmäklare
19	Fråga till Nordiska ministerrådet angående permanent boende utlänningars rättssäkerhet
20	Fråga till Norges regering angående kommersiell valfångst
21	Fråga till Norges regering angående förorening från titandioxidindustri
22	Fråga till Norges regering angående avfall från deponering av förorenat stenslam
23	Fråga till Nordiska ministerrådet angående översyn av regler för studiestöd till nordiska medborgare
24	Fråga till Nordiska ministerrådet angående enhetligt uppträdande som värdland för Vinter-OS 1992
25	Fråga till Nordiska ministerrådet angående förbättrade förhållanden för de genom trafikolyckor hjärnskadades ställning
26	Fråga till Sveriges regering angående upprätthållandet av finskspråkiga radiosändningar i Sverige
27	Fråga till Nordiska ministerrådet angående uppföljning av verksamhetsprogrammet för slutkonferensen under FN:s kvinnodecennium
28	Fråga till Nordiska ministerrådet angående intensifierad bekämpning av narkotikamissbruket
29	Fråga till Nordiska ministerrådet angående ungdomsrabatt för tågresor i Norden
30	Fråga till Norges regering angående nordiskt industriellt samarbete
31	Fråga till Nordiska ministerrådet angående deponering av mikroorganismer i samband med patentärenden

Tryckt	Behandling		Rekommendation/ Yttrande		Annat beslut	Sak
s.	s.	s.	nr	s.	innehåll	nr
2387	388					9
2388	301					10
2389	303					11
2390	304					12
2392	389					13
2394	306					14
2396	264					15
2397	391					16
2399	342					17
2401	265					18
2403	343					19
2405	392					20
2407	395					21
2409	396					22
2411	307					23
2413	309					24
2414	398					25
2415	310					26
2416	400					27
2418	400					28
2420	259					29
2421	267					30
2422	345					31

Sak	
nr	rubrik
32	Fråga till Nordiska ministerrådet angående fortsatt resultatrik fortbildningsverksamhet
33	Fråga till Nordiska ministerrådet angående regional nordisk informationsverksamhet
34	Fråga till Nordiska ministerrådet angående Nordiska rådets litteraturpris och i anslutning till detta de fördelar de författare har som skriver på danska, norska eller svenska
35	Fråga till Nordiska ministerrådet angående betalning av kostnader för behandling av alkoholister
	<i>Utanför saklistan förelägges rådet:</i>
Dokument 1	Rapport från Nordiska rådets presidium
Dokument 2	Verksamhetsberättelse från Nordiska rådets budgetkommitté
Dokument 3	Förslag angående försöksordning om budgetproceduren

Tryckt	Behandling		Rekommendation/ Yttrande		Annat beslut	Sak
s.	s.	s.	nr	s.	innehåll	nr
2423	311					32
2425	312					33
2426	313					34
2428	402					35
2429	60					Dokument 1
2509	154					Dokument 2
2515	59					Dokument 3

Personregister

(Siffrorna hänvisar till sidor)

Aho, Esko, Finl. del. (K)

Vald medlem

Medlemsförslag:

framtidforskning: 417 och 630

Nordiska konstskolan i Karleby: 457

Yttranden:

generaldebatt: 144

höjda och harmoniserade beloppsgränser vid införsel av varor för eget bruk vid resa: 233

handlingsprogram på jordbruks- och skogsbruksområdet: 240

nordisk regional informationsverksamhet (fråga): 312, 313

Andersson, Arne, Sv. del. (m)

Vald medlem

Yttranden:

förbättrade förhållanden för de genom trafikolyckor hjärnskadades ställning (fråga): 398, 399

Andersson, Lennart, Sv. del. (s)

Vald medlem

Medlemsförslag:

fredscentrum i Norden: 450

harmonisering av miljöskyddslagstiftningen: 496

Yttranden:

partistöd i Nordiska rådet: 332, 335, 336

Åsgrímsson, Halldór, Isl. del. (F.)

Regeringsrepresentant

Vald medlem till 26 maj 1983

Medlemsförslag:

framtidforskning: 417 och 630

Auken, Margrete, Danm. Riges del. (SF)

Vald medlem

Medlemsförslag:

partistöd i Nordiska rådet: 540

offentliga sektorns roll i ekonomin: 625

framtidforskning: 417 och 630

Yttranden:

generaldebatt: 92, 93, 141

berättelse från Nordiska ministerrådet (ekonomiska utskottet) samt program för nordiskt regionalpolitiskt samarbete; gemensamma industriella projekt; stadsforskning; tynande gruvsamhällen; fisk-

odling; utbildning för exportmarknadsföring; möbelindustri; u-landsutbildning; energi- och miljörelaterad industri- och regionalpolitik; innovationer inom näringslivet; regionalpolitiska samarbetet; handlingsplan på datateknologiområdet; nordiska mjuka projektinvesteringslån; Nordkalottsamarbetet; kontroll av nordiska projekt: 170, 172

flygförbindelse till Johannesburg (fråga): 258

framtidforskning: 287

handlingsplan mot narkotika: 378

minskande av rollbundenhet inom utbildning och yrkesval: 381

kommersiell valfångst (fråga): 392, 393, 394, 395

förening från titandioxidindustri (fråga): 395, 396

avfall från deponering av förorenat stenslam (fråga): 396, 397, 398

Benediktsson, Stefán, Isl. del. (Bj.)

Vald medlem

Medlemsförslag:

rehabilitering av tortyroffer: 528

mänskliga rättigheterna: 533

Yttrande:

betalning av kostnader för behandling av alkoholister (fråga): 402

Benkow, Jo, Norges del. (H)

Vald medlem

Medlemsförslag:

arbetsformerna i det nordiska samarbetet: 559

Yttranden:

generaldebatt: 69, 110

friare kapitalmarknad: 183

arbetsformerna resp. samsamarbetsformerna i det nordiska samarbetet: 330

partistöd i Nordiska rådet: 337

berättelse från Nordiska ministerrådet (social- och miljöutskottet): 349

Bennedsen, Dorte, Danm. Riges del. (S)

Vald medlem

Yttranden:

handlingsplan för ekonomisk utveckling och full sysselsättning: 222

ungdomsrabatt vid tågresa i Norden (fråga): 259, 260
 rehabilitering av tortyroffer: 339
 program för stöd och hjälp till utförsäkrade arbetslösa: 372

Berge, Gunnar, Norges del. (A)

Vald medlem

Medlemsförslag:

gemensam nordisk konjunkturbedömning: 478
 program för stöd och hjälp till utförsäkrade arbetslösa: 487
 harmonisering av miljöskyddslagstiftningen: 496
 rehabilitering av tortyroffer: 528
 mänskliga rättigheterna: 533
 partistöd i Nordiska rådet: 540

Yttranden:

generaldebatt: 65
 friare kapitalmarknad: 176, 182, 183, 184
 handlingsplan för ekonomisk utveckling och full sysselsättning: 227, 228
 gemensam nordisk konjunkturbedömning: 230

Björkstrand, Gustav, Finl. del. (Sfp)

Regeringsrepresentant

Yttranden:

generaldebatt: 115
 handlingsplan för ekonomisk utveckling och full sysselsättning: 219
 radio- och TV-samarbetet: 280, 285
 handlingsprogram för förbättrad språkförståelse i Norden (fråga): 300
 vidaresändning av Finlands TV-program i Sverige (fråga): 306
 enhetligt uppträdande om vördland för Vinter-OS 1992 (fråga): 309
 Nordiska rådets litteraturpris – fördelar för författare som skriver på danska, norska eller svenska (fråga): 313
 överenskomsten om folkregistrering (fråga): 342, 343
 permanent boende utlänningars rättssäkerhet (fråga): 344, 345
 uppmärksamhet vid missbruket av psykiatri i Norden (fråga): 392

Bondevik, Kjell Magne, Norges del. (Kr. F.)

Regeringsrepresentant

Yttrande:

handlingsplan för ekonomisk utveckling och full sysselsättning: 219

Brundtland, Gro Harlem, Norges del. (A)

Vald medlem

Yttrande:

generaldebatt: 85

Buttedahl, Johan, Norges del. (Sp)

Vald medlem

Yttranden:

generaldebatt: 112

berättelse från Nordiska ministerrådet (ekonomiska utskottet) samt program för nordiskt regionalpolitiskt samarbete; gemensamma industriella projekt; stadsforskning; tynande gruvsamhällen; fiskodling; utbildning för exportmarknadsföring; möbelindustri; u-landsutbildning; energi- och miljörelaterad industri- och regionalpolitik; innovationer inom näringslivet; regionalpolitiska samarbetet; handlingsplan på datateknologiområdet; nordiska mjuka projektinvesteringar; Nordkalottsamarbetet; kontroll av nordiska projekt: 174

friare kapitalmarknad: 181, 182

flygförbindelse till Johannesburg (fråga): 257, 258

arbetsformerna resp. samsamarbetets formerna i det nordiska samarbetet: 327

Bärlund, Kaj, Finl. del. (Sdp)

Vald medlem

Medlemsförslag:

program för stöd och hjälp till utförsäkrade arbetslösa: 487
 harmonisering av miljöskyddslagstiftningen: 496
 minskande av rollbundenhet inom utbildning och yrkesval: 604

Yttranden:

handlingsplan för ekonomisk utveckling och full sysselsättning: 206
 berättelse från Nordiska ministerrådet (social- och miljöutskottet): 350
 harmonisering av miljöskyddslagstiftningen: 379
 samarbetet vid oljekatastrofer (fråga): 382, 384

Christensen, Christian, Danm. Riges del. (KrF)

Regeringsrepresentant

Yttranden:

generaldebatt: 72

handlingsprogram på jordbruks- och skogsbruksområdet: 243
 Västnordensamarbetet: 245
 utvecklingsfond för Västnorden: 248
 samarbetet vid oljekatastrofer (fråga): 382, 383
 intensifierad bekämpning av narkotikamissbruket (fråga): 400, 401
 budgetförslag för 1986 från Nordiska ministerrådet: 406, 408

Dahl, Birgitta, Sv. del. (s)

Regeringsrepresentant

Yttranden:

berättelse från Nordiska ministerrådet (ekonomiska utskottet) samt program för nordiskt regionalpolitiskt samarbete; gemensamma industriella projekt; stadsforskning; tynande gruvsamhällen; fiskodling; utbildning för exportmarknadsföring; möbelindustri; u-landsutbildning; energi- och miljörelaterad industri- och regionalpolitik; innovationer inom näringslivet; regionalpolitiska samarbetet; handlingsplan på datateknologiområdet; nordiska mjuka projektinvesteringsslån; Nordkalottsamarbetet; kontroll av nordiska projekt: 164, 171

Dam, Atli, Danm. Riges del. Färöarna, (Tvfl)

Regeringsrepresentant

Yttranden:

generaldebatt: 89, 93

Danielsen, Niels Pauli, Danm. Riges del.

Färöarna (Fkfl)

Regeringsrepresentant

Yttrande:

generaldebatt: 154

Dybkjær, Lone, Danm. Riges del. (RV)

Vald medlem till 4 oktober 1984

Medlemsförslag:

framtidforskning: 417 och 630

Eidem, Bjarne Mørk, Norges del. (A)

Vald medlem

Medlemsförslag:

ändring av "Trafikutskottet" till "Kommunikations- och teknologiutskottet": 444

drogmissbruk i trafiken: 464

Yttranden:

verksamhetsberättelse från Nordiska rådets budgetkommitté: 154
 handlingsplan för ekonomisk utveckling och full sysselsättning: 228
 kommersiell valfångst (fråga): 394
 budgetförslag för 1986 från Nordiska ministerrådet: 403

Einarsson, Ólafur G., Isl. del. (Sj.)

Vald medlem

Yttranden:

offentliga sektorns roll i ekonomin: 234
 utvecklingsfond för Västnorden: 247

Elo, Mikko, Finl. del. (Sdp)

Vald medlem

Medlemsförslag:

minskande av rollbundenhet inom utbildning och yrkesval: 604

Yttranden:

enhetligt uppträdande om vördland för Vinter-OS 1992 (fråga): 310
 mänskliga rättigheterna: 340

Enggaard, Knud, Danm. Riges del. (V)

Regeringsrepresentant

Yttrande:

berättelse från Nordiska ministerrådet (ekonomiska utskottet) samt program för nordiskt regionalpolitiskt samarbete; gemensamma industriella projekt; stadsforskning; tynande gruvsamhällen; fiskodling; utbildning för exportmarknadsföring; möbelindustri; u-landsutbildning; energi- och miljörelaterad industri- och regionalpolitik; innovationer inom näringslivet; regionalpolitiska samarbetet; handlingsplan på datateknologiområdet; nordiska mjuka projektinvesteringsslån; Nordkalottsamarbetet; kontroll av nordiska projekt: 162

Gadd, Arne, Sv. del. (s)

Vald medlem

Medlemsförslag:

nordiska stoffet i läroedel och läroplaner: 430
 fredscentrum i Norden: 450
 gemensam nordisk konjunkturbedömning: 478

Yttranden:

nordiskt industriellt samarbete (fråga): 267

radio- och TV-samarbetet: 279, 280
fredscentrum i Norden: 296

Gradin, Anita, Sv. del. (s)

Regeringsrepresentant

Yttranden:

berättelse från Nordiska ministerrådet (social- och miljöutskottet): 352
regelsamling om nordiska medborgares rättigheter i annat nordiskt land (fråga): 385
uppföljning av verksamhetsprogrammet för slutkonferensen under FN:s kvinno-decennium (fråga): 400

Grøndahl, Kirsti Kalle, Norges del. (A)

Vald medlem

Medlemsförslag:

nordiska stoffet i läromedel och läroplaner: 430
krigs- och våldsleksaker: 510

Yttranden:

generaldebatt: 117
handlingsplan för ekonomisk utveckling och full sysselsättning: 203
berättelse från Nordiska ministerrådet (kulturutskottet): 277

Guðnason, Eirur, Isl. del., (A.)

Vald medlem

Medlemsförslag:

nordiska stoffet i läromedel och läroplaner: 430
gemensam nordisk konjunkturbedömning: 478
program för stöd och hjälp till utförsäkrade arbetslösa: 487
harmonisering av miljöskyddslagstiftningen: 496
rehabilitering av tortyroffer: 528
mänskliga rättigheterna: 533
partistöd i Nordiska rådet: 540
hemmamarknad för fonogram med nordisk musik: 593
offentliga sektorns roll i ekonomin: 625

Yttranden:

generaldebatt: 90, 92
berättelse från Nordiska ministerrådet (kulturutskottet): 269
radio- och TV-samarbetet: 279
fredscentrum i Norden: 296, 297
samarbete på videogramområdet (fråga): 299
handlingsprogram för förbättrad språkförståelse i Norden (fråga): 300

Nordiska rådets litteraturpris – fördelar för författare som skriver på danska, norska eller svenska (fråga): 315
arbetsformerna resp. samarbetsformerna i det nordiska samarbetet: 328
partistöd i Nordiska rådet: 334
budgetförslag för 1986 från Nordiska ministerrådet: 405

Gustafsson, Hans, Sv. del. (s)

Regeringsrepresentant

Yttrande:

berättelse från Nordiska ministerrådet (ekonomiska utskottet) samt program för nordiskt regionalpolitiskt samarbete; gemensamma industriella projekt; stadsforskning; tynande gruvsamhällen; fiskodling; utbildning för exportmarknadsföring; möbelindustri; u-landsutbildning; energi- och miljörelaterad industri- och regionalpolitik; innovationer inom näringslivet; regionalpolitiska samarbetet; handlingsplan på datateknologiområdet; nordiska mjuka projektinvesteringar; Nordkalottsamarbetet; kontroll av nordiska projekt: 172

Gustavsson, Rune, Sv. del. (c)

Vald medlem

Medlemsförslag:

framtidsforskning: 417 och 630
handelssjöfarten: 517
höjda och harmoniserade beloppsgränser vid införsel av varor för eget bruk vid resa: 621

Yttranden:

handlingsplan mot narkotika: 376, 378
färdtjänstservice för handikappade (fråga): 388, 389
intensifierade bekämpning av narkotikamissbruket (fråga): 400, 401

Gyldenkilde, Lilli, Danm. Riges del. (SF)

Vald medlem

Medlemsförslag:

framtidsforskning: 417 och 630

Yttranden:

handlingsplan för ekonomisk utveckling och full sysselsättning: 223, 225

Göransson, Bengt, Sv. del. (s)

Regeringsrepresentant

Yttranden:

generaldebatt: 123

radio- och TV-samarbetet: 282
 samarbete på videogramområdet (fråga):
 299, 300
 vidareändring av Finlands TV-program i
 Sverige (fråga): 306
 upprätthållandet av finskspråkiga radio
 sändningar i Sverige (fråga): 310

Haarder, Bertel, Danm. Riges del. (V)

Regeringsrepresentant

Yttranden:

handlingsplan för ekonomisk utveckling
 och full sysselsättning: 225, 226
 berättelse från Nordiska ministerrådet
 (kulturutskottet): 277
 översyn av regler för studiestöd till nordis-
 ka medborgare (fråga): 307, 308

Hagen, Carl I., Norges del. (Fr. P.)

Vald medlem

Yttranden:

generaldebatt: 131
 friare kapitalmarknad: 181
 handlingsplan för ekonomisk utveckling
 och full sysselsättning: 191, 192, 200, 202
 höjda och harmoniserade beloppsgränser
 vid införsel av varor för eget bruk vid
 resa: 233
 offentliga sektorns roll i ekonomin: 235
 partistöd i Nordiska rådet: 335
 reviderat samarbetsprogram på arbets-
 marknadsområdet samt åtgärder för att
 minska ungdomsarbetslösheten: 369, 371

Hallgrímsson, Geir, Isl. del. (Sj.)

Regeringsrepresentant

Yttrande:

generaldebatt: 134

Hansen, Flemming, Danm. Riges del. (KF)

Vald medlem

Yttrande:

generaldebatt: 145

Hansen, Guttorm, Norges del. (A)

Vald medlem

Yttrande:

arbetsformerna resp. samarbetsformerna i
 det nordiska samarbetet: 324

Hansen, Ivar, Danm. Riges del. (V)

Vald medlem

Yttrande:

generaldebatt: 98

Hansen, Karen Thurøe, Danm. Riges del.
 (KF)

Vald medlem

Yttrande:

generaldebatt: 93

Hansen-Krone, Margit, Norges del. (H)

Vald medlem

Yttrande:

handlingsprogram på jordbruks- och skogs-
 bruksområdet: 239

Haugstvedt, Asbjørn, Norges del. (Kr. F.)

Regeringsrepresentant

Yttranden:

generaldebatt: 78
 handlingsplan för ekonomisk utveckling
 och full sysselsättning: 216, 218, 219
 den nordiska demokratins läge och speci-
 ellt de nordiska företagens odemokrati-
 ska förhållande till länder i utveckling
 (fråga): 264, 265
 handel med fast egendom samt regler för
 fastighetsmäklare (fråga): 265
 nordiskt industriellt samarbete (fråga): 267
 nordisk regional informationsverksamhet
 (fråga): 313
 arbetsformerna resp. samarbetsformerna i
 det nordiska samarbetet: 327
 kommersiell valfångst (fråga): 392, 394, 395

Heilmann, Stephen, Danm. Riges del. Grön-
 land (Si)

Regeringsrepresentant

Yttrande:

generaldebatt: 82

Helgadóttir, Guðrún, Isl. del. (Ab.)

Vald medlem

Medlemsförslag:

ändring av "Trafikutskottet" till "Kom-
 munikations- och teknologiutskottet":
 444

handelsjöfarten: 517

hemmamarknad för fonogram med nordisk
 musik: 593

offentliga sektorns roll i ekonomin: 625

framtidforskning: 417 och 630

Yttranden:

generaldebatt: 70, 90

Gyllenhammargruppen (fråga): 261, 262,
 263

handel med fast egendom samt regler för
 fastighetsmäklare (fråga): 265, 266

detektivromanens ställning inom den nordiska litteraturen (fråga): 305
 Nordiska rådets litteraturpris – fördelar för författare som skriver på danska, norska eller svenska (fråga): 315
 överenskommelsen om folkregistrering (fråga): 342, 343
 permanent boende utlänningars rättssäkerhet (fråga): 343, 345
 oljeborrningar utanför östra Grönland och deras miljömässiga konsekvenser (fråga): 386, 387

Helgadóttir, Ragnhildur, Isl. del. (Sj.)

Regeringsrepresentant

Yttranden:

berättelse från Nordiska ministerrådet (kulturutskottet): 271
 domicillandets stöd till kulturinstitutioner på den nordiska kulturbudgeten (fråga): 298
 samnordisk fortbildningsverksamhet (fråga): 311, 312

Helgason, Jón, Isl. del. (F.)

Regeringsrepresentant

Yttrande:

handlingsprogram på jordbruks- och skogsbruksområdet: 236

Hellström, Mats, Sv. del. (s)

Regeringsrepresentant

Yttrande:

generaldebatt: 129

Heløe, Leif Arne, Norges del. (H)

Regeringsrepresentant

Yttranden:

förbättrade förhållanden för de genom trafikolyckor hjärnskadades ställning (fråga): 399
 betalning av kostnader för behandling av alkoholister (fråga): 402

Henriksen, Ole, Danm. Riges del. (SF)

Vald medlem till 3 oktober 1984

Medlemsförslag:

ändring av "Trafikutskottet" till "Kommunikations- och teknologiutskottet": 444
 handelssjöfarten: 517
 partistöd i Nordiska rådet: 540

Hermannsson, Sverrir, Isl. del. (Sj.)

Regeringsrepresentant

Yttranden:

berättelse från Nordiska ministerrådet (ekonomiska utskottet) samt program för nordiskt regionalpolitiskt samarbete; gemensamma industriella projekt; stadsforskning; tynande gruvsamhällen; fiskodling; utbildning för exportmarknadsföring; möbelindustri; u-landsutbildning; energi- och miljörelaterad industri- och regionalpolitik; innovationer inom näringslivet; regionalpolitiska samarbetet; handlingsplan på datateknologiområdet; nordiska mjuka projektinvesteringsslån; Nordkalottsamarbetet; kontroll av nordiska projekt: 169
 deponering av mikroorganismer i samband med patentärenden (fråga): 345

Hermannsson, Steingrímur, Isl. del. (F.)

Regeringsrepresentant

Yttrande:

generaldebatt: 83

Hetemäki-Olander, Elsi, Finl. del. (Kok)

Vald medlem

Medlemsförslag:

regional nordisk informationsverksamhet: 423
 Nordiska konstskolan i Karleby: 457
 handelssjöfarten: 517
 arbetsformerna i det nordiska samarbetet: 559
 hemmamarknad för fonogram med nordisk musik: 593
 minskande av rollbundenhet inom utbildning och yrkesval: 604

Yttranden:

generaldebatt: 77, 80
 regional nordisk informationsverksamhet: 289
 domicillandets stöd till kulturinstitutioner på den nordiska kulturbudgeten (fråga): 298, 299

Hjelm-Wallén, Lena, Sv. del. (s)

Regeringsrepresentant

Yttranden:

berättelse från Nordiska ministerrådet (kulturutskottet):
 privata skolors och utbildningsinstitutioners fortbestånd och utbyggnad (fråga): 301, 302

Håkansson, Per-Olof, Sv. del. (s)

Suppleant

Yttrande:

samarbetet vid oljekatastrofer (fråga): 383

Häll, Karl-Erik, Sv. del. (s)

Vald medlem

Medlemsförslag:

ändring av "Trafikutskottet" till "Kommunikations- och teknologiutskottet":
444

datasamarbete: 550

Høyem, Tom, Danm. Riges del. (CD)

Regeringsrepresentant

Yttranden:

oljeborrningar utanför östra Grönland och deras miljömässiga konsekvenser (fråga): 386, 388

Isaksen, Finn T., Norges del. (Sp)

Regeringsrepresentant

Yttrande:

handlingsprogram på jordbruks- och skogsbruksområdet: 241

Isohookana-Asunmaa, Tytti, Finl. del. (K)

Vald medlem

Medlemsförslag:

Nordiska konstskolan i Karleby: 457
minskande av rollbundenhet inom utbildning och yrkesval: 604

Yttrande:

Nordiska konstskolan i Karleby: 291

Jakobsen, Johan J., Norges del. (Sp)

Regeringsrepresentant

Yttranden:

generaldebatt: 138

ungdomsrabatt vid tågresa i Norden (fråga): 259, 260, 261

Jansson, Olof, Finl. del. (ÅC)

Vald medlem

Medlemsförslag:

ändring av "Trafikutskottet" till "Kommunikations- och teknologiutskottet":
444

handelssjöfarten: 517

Yttranden:

generaldebatt: 120

handelssjöfarten: 256

fredscentrum i Norden: 297

Jansson, Paul, Sv. del. (s)

Vald medlem

Medlemsförslag:

fredscentrum i Norden: 450

program för stöd och hjälp till utförsäkrade arbetslösa: 487

Jensen, Egon, Danm. Riges del. (S)

Vald medlem

Medlemsförslag:

ändring av "Trafikutskottet" till "Kommunikations- och teknologiutskottet":
444

Jensen, Karen Højte, Danm. Riges del. (KF)

Vald medlem

Yttrande:

radio- och TV-samarbetet: 283

Johansen, Lars Emil, Danm. Riges del.

Grönland (Si)

Regeringsrepresentant

Yttranden:

Västnordensamarbetet: 246

utvecklingsfond för Västnorden: 249

Johansson, Tyra, Sv. del. (s)

Vald medlem

Medlemsförslag:

fredscentrum i Norden: 450

harmonisering av miljöskyddslagstiftningen: 496

Yttrande:

berättelse från Nordiska ministerrådet (kulturutskottet): 276

Johnsen, Árni, Isl. del. (Sj.)

Suppleant

Yttranden:

Nordiska rådets litteraturpris – fördelar för författare som skriver på danska, norska eller svenska (fråga): 313, 314, 315

Jonasson, Bertil, Sv. del. (c)

Suppleant

Yttrande:

handlingsprogram på jordbruks- och skogsbruksområdet: 242

Jonsson, Elver, Sv. del. (fp)

Suppleant

Medlemsförslag:

drogmissbruk i trafiken: 464

höjda och harmoniserade beloppsgränser vid införsel av varor för eget bruk vid resa: 621

Yttranden:

privata skolors och utbildningsinstitutioners fortbestånd och utbyggnad (fråga): 302

drogmissbruk i trafiken: 374

Jonäng, Gunnel, Sv. del. (c)

Vald medlem

Medlemsförslag:

framtidsforskning: 417 och 630

handelssjöfarten: 517

mänskliga rättigheterna: 533

höjda och harmoniserade beloppsgränser vid införsel av varor för eget bruk vid resa: 621

Yttranden:

generaldebatt: 139

arbetsformerna resp. samarbetsformerna i det nordiska samarbetet: 329

Jørgensen, Anker, Danm. Riges del. (S)

Vald medlem

Medlemsförslag:

regional nordisk informationsverksamhet: 423

gemensam nordisk konjunkturbedömning: 478

rehabilitering av tortyroffer: 528

mänskliga rättigheterna: 533

arbetsformerna i det nordiska samarbetet: 559

Yttranden:

generaldebatt: 108, 110

friare kapitalmarknad: 184

handlingsplan för ekonomisk utveckling och full sysselsättning: 199

ungdomsrabatt vid tågresor i Norden (fråga): 259

tidpunkt och plats för nästa session: 410

Kanerva, Ilkka, Finl. del. (Kok)

Vald medlem

Yttrande:

generaldebatt: 147

Kemppainen, Arvo, Finl. del. (Skdl)

Vald medlem

Medlemsförslag:

Nordiska konstskolan i Karleby: 457

krigs- och våldsfleksaker: 510

partistöd i Nordiska rådet: 540

offentliga sektorns roll i ekonomin: 625

Yttranden:

generaldebatt: 88

berättelse från Nordiska ministerrådet (ekonomiska utskottet) samt program för nordiskt regionalpolitiskt samarbete; gemensamma industriella projekt; stadsforskning; tynande gruvsamhällen; fiskodling; utbildning för exportmarknadsföring; möbelindustri; u-landsutbildning; energi- och miljörelaterad industri- och regionalpolitik; innovationer inom näringslivet; regionalpolitiska samarbetet; handlingsplan på datateknologiområdet; nordiska mjuka projektinvesteringar; Nordkalottsamarbetet; kontroll av nordiska projekt: 167

Kemppainen, Hannu, Finl. del. (K)

Vald medlem

Yttrande:

handlingsplan för ekonomisk utveckling och full sysselsättning: 214

Knuutila, Sakari, Finl. del. (Sdp)

Vald medlem

Medlemsförslag:

Nordiska konstskolan i Karleby: 457

Yttranden:

generaldebatt: 95

handlingsplan för ekonomisk utveckling och full sysselsättning: 216

handlingsprogram på jordbruks- och skogsbruksområdet: 238

reviderat samarbetsprogram på arbetsmarknadsområdet samt åtgärder för att minska arbetslösheten: 367

Kristensen, Finn, Norges del. (A)

Vald medlem

Yttrande:

generaldebatt: 146

Kvanmo, Hanna, Norges del. (SV)

Vald medlem

Medlemsförslag:

partistöd i Nordiska rådet: 540

offentliga sektorns roll i ekonomin: 625

framtidsforskning: 417 och 630

Laine, Jermu, Finl. del. (Sdp)

Regeringsrepresentant

Yttranden:

generaldebatt: 135

handlingsplan för ekonomisk utveckling
och full sysselsättning: 221

Lange, Preben, Danm. Riges del. Grönland
(Si)

Vald medlem

Medlemsförslag:

partistöd i Nordiska rådet: 540

Langslet, Lars Roar, Norges del. (H)

Regeringsrepresentant

Yttranden:

radio- och TV-samarbetet: 283

minskat stöd till Nordiska sommaruniversitetet (fråga): 303, 304

detektivromanens ställning inom den nordiska litteraturen (fråga): 304

enhetligt uppträdande om världsländ för Vinter-OS 1992 (fråga): 310

Leijon, Anna-Greta, Sv. del. (s)

Regeringsrepresentant

Yttranden:

generaldebatt: 106

handlingsplan för ekonomisk utveckling
och full sysselsättning: 212

reviderat samarbetsprogram på arbetsmarknadsområdet samt åtgärder för att minska ungdomsarbetslösheten: 364, 371

Leppänen, Urpo, Finl. del. (Smp)

Regeringsrepresentant

Yttranden:

handlingsplan för ekonomisk utveckling
och full sysselsättning: 209

reviderat samarbetsprogram på arbetsmarknadsområdet samt åtgärder för att minska ungdomsarbetslösheten: 364

Liikanen, Erkki, Finl. del. (Sdp)

Vald medlem

Medlemsförslag:

gemensam nordisk konjunkturbedömning:
478

rehabilitering av tortyroffer: 528

partistöd i Nordiska rådet: 540

Yttrande:

handlingsprogram på jordbruks- och skogsbruksområdet: 243

Lipponen, Paavo, Finl. del. (Sdp)

Vald medlem

Medlemsförslag:

ändring av "Trafikutskottet" till "Kommunikations- och teknologiutskottet":
444

Yttranden:

generaldebatt: 122

detektivromanens ställning inom den nordiska litteraturen (fråga): 304, 305

vidaresändning av Finlands TV-program i Sverige (fråga): 306, 307

finskspråkiga radiosändningar i Sverige (fråga): 310, 311

Lundblad, Grethe, Sv. del. (s)

Vald medlem

Medlemsförslag:

fredscentrum i Norden: 450

program för stöd och hjälp till utförsäkrade arbetslösa: 487

rehabilitering av tortyroffer: 528

mänskliga rättigheterna: 533

Yttranden:

generaldebatt: 133

handlingsplan för ekonomisk utveckling
och full sysselsättning: 200, 212

reviderat samarbetsprogram på arbetsmarknadsområdet samt åtgärder för att minska ungdomsarbetslösheten: 362, 371

Lundkvist, Svante, Sv. del. (s)

Regeringsrepresentant

Yttranden:

generaldebatt: 86

handlingsplan för ekonomisk utveckling
och full sysselsättning: 194, 196, 197, 218
Gyllenhammargruppen (fråga): 261, 263,
264

berättelse från Nordiska ministerrådet (social- och miljöutskottet): 355

regelsamling om nordiska medborgares rättigheter i annat nordiskt land (fråga): 384

Martinsen, Astrid Murberg, Norges del. (A)

Vald medlem

Yttrande:

handlingsplan för ekonomisk utveckling
och full sysselsättning: 204

Mathiesen, Matthías Á., Isl. del. (Sj.)

Regeringsrepresentant

Yttrande:

generaldebatt: 60

Melchior, Arne, Danm. Riges del. (CD)

Regeringsrepresentant

Yttranden:

handlingsplan för ekonomisk utveckling

och full sysselsättning: 199

berättelse från Nordiska ministerrådet (trafikutskottet): 253

flygförbindelse till Johannesburg (fråga): 257, 258, 259

Motzfeldt, Jonathan, Danm. Riges del. Grönland (Si)

Regeringsrepresentant

Yttranden:

generaldebatt: 100, 101

Muurman, Peter, Finl. del. (Sdp)

Vald medlem

Medlemsförslag:

regional nordisk informationsverksamhet: 423

Nordiska konstskolan i Karleby: 457

gemensam nordisk konjunkturbedömning: 478

handelssjöfarten: 517

offentliga sektorns roll i ekonomin: 625

Yttranden:

generaldebatt: 82

friare kapitalmarknad: 182

Møller, Helge Adam, Danm. Riges del. (KF)

Regeringsrepresentant

Yttrande:

generaldebatt: 76

Møller, Inge Fischer, Danm. Riges del. (S)

Vald medlem till 4 juni 1984

Medlemsförslag:

harmonisering av miljöskyddslagstiftningen: 496

krigs- och våldleksaker: 510

Nilsson, Gunnar, Sv. del. (s)

Vald medlem

Medlemsförslag:

fredscentrum i Norden: 450

gemensam nordisk konjunkturbedömning: 478

partistöd i Nordiska rådet: 540

offentliga sektorns roll i ekonomin: 625

Yttranden:

generaldebatt: 94

berättelse från Nordiska ministerrådet (ekonomiska utskottet) samt program för nordiskt regionalpolitiskt samarbete; gemensamma industriella projekt; stadsforskning; tynande gruvsamhällen: fiskodling; utbildning för exportmarknadsföring; möbelindustri; u-landsutbildning; energi- och miljörelaterad industri- och regionalpolitik; innovationer inom näringslivet; regionalpolitiska samarbetet; handlingsplan på datateknologiområdet; nordiska mjuka projektinvesteringar; Nordkalottsamarbetet: kontroll av nordiska projekt: 158, 172

handlingsplan för ekonomisk utveckling och full sysselsättning: 185, 192, 202

Nordman, Gunnevi, Finl. del. Åland (lib)

Regeringsrepresentant

Yttrande:

generaldebatt: 137

Nyby, Mats, Finl. del. (Sdp)

Suppleant

Medlemsförslag:

Nordiska konstskolan i Karleby: 457

Nyhage, Hans, Sv. del. (m)

Vald medlem

Yttranden:

partistöd i Nordiska rådet: 334, 336

Olesen, Aase, Danm. Riges del. (RV)

Vald medlem

Yttranden:

handlingsplan för ekonomisk utveckling och full sysselsättning: 198, 200

Oscarsson, Berit, Sv. del. (s)

Suppleant

Medlemsförslag:

krigs- och våldleksaker: 510

Paakinen, Saara-Maria, Finl. del. (Sdp)

Suppleant

Medlemsförslag:

krigs- och våldleksaker: 510

Palm, Sture, Sv. del. (s)

Vald medlem

Medlemsförslag:

nordiska stoffet i läromedel och läroplaner: 430

- fredscentrum i Norden: 450
krigs- och våldsleksaker: 510
- Yttranden:
generaldebatt: 119
fredscentrum i Norden: 295, 297
enhetligt uppträdande om världsländ för
Vinter-OS 1992 (fråga): 309, 310
- Palme, Olof, Sv. del. (s)*
Regeringsrepresentant
Yttranden:
generaldebatt: 73, 77
- Patursson, Erlendur, Danm. Riges del. Fär-
öarna (Tvfl)*
Vald medlem
Medlemsförslag:
partistöd i Nordiska rådet: 540
framtidforskning: 417 och 630
Yttrande:
generaldebatt: 118
- Pedersen, Robert, Danm. Riges del. (S)*
Vald medlem
Medlemsförslag:
nordiska stoffet i läromedel och läroplaner:
430
- Peltari, Seppo, Finl. del. (K)*
Suppleant
Yttrande:
handlingsprogram på jordbruks- och skogs-
bruksområdet: 244
- Petersson, Per, Sv. del. (m)*
Vald medlem
Medlemsförslag:
ändring av "Trafikutskottet" till "Kom-
munikations- och teknologiutskottet":
444
Yttrande:
budgetförslag för 1986 från Nordiska mi-
nisterrådet: 408
- Pettersen, Oddrunn, Norges del. (A)*
Suppleant
Yttrande:
generaldebatt: 96
- Pétursson, Páll, Isl. del. (F.)*
Vald medlem
Medlemsförslag:
framtidforskning: 417 och 630
- regional nordisk informationsverksamhet:
427
handelssjöfarten: 517
arbetsformerna i det nordiska samarbetet:
559
höjda och harmoniserade beloppsgränser
vid införsel av varor för eget bruk vid
resa: 621
- Yttranden:
inledningsanförande: 57
avslutningsanförande: 410
- Petäjänieni, Tuulikki, Finl. del. (Kok)*
Vald medlem
Medlemsförslag:
Nordiska konstskolan i Karleby: 457
minskande av rollbundenhet inom utbild-
ning och yrkesval: 604
Yttranden:
generaldebatt: 132
berättelse från Nordiska ministerrådet (ju-
ridiska utskottet): 320
partistöd i Nordiska rådet: 336
rehabilitering av tortyroffer: 338
deponering av mikroorganismer i samband
med patentärenden (fråga): 345
uppföljning av verksamhetsprogrammet
för slutkonferensen under FN:s kvinno-
decennium (fråga): 400
- Poulsen, Kaj, Danm. Riges del. (S)*
Vald medlem
Yttrande:
handlingsplan för ekonomisk utveckling
och full sysselsättning: 229
- Presthus, Rolf, Norges del. (H)*
Regeringsrepresentant
Yttrande:
generaldebatt: 121
- Puhakka, Matti, Finl. del. (Sdp)*
Regeringsrepresentant
Yttranden:
berättelse från Nordiska ministerrådet (so-
cial- och miljöutskottet): 357
färdtjänstservice för handikappade (fråga):
388, 389
- Randal, Håkon, Norges del. (H)*
Vald medlem
Medlemsförslag:
hemmamarknad för fonogram med nordisk
musik: 593

- Yttranden:
radio- och TV-samarbetet: 279, 280
- Riihijärvi, Heikki*, Finl. del. (Smp)
Vald medlem
Medlemsförslag:
Nordiska konstskolan i Karleby: 457
Yttrande:
partistöd i Nordiska rådet: 335
- Schlüter, Poul*, Danm. Riges del. (KF)
Regeringsrepresentant
Yttrande:
generaldebatt: 113
- Schnitler, Gunvor*, Norges del. (H)
Vald medlem
Medlemsförslag:
hemmamarknad för fonogram med nordisk musik: 593
Yttranden:
översyn av regler för studiestöd till nordiska medborgare (fråga): 307, 308
- Sigurdson, Gertrud*, Sv. del. (s)
Regeringsrepresentant
Yttranden:
rehabilitering av tortyroffer: 339, 340
handlingsplan mot narkotika: 378
uppmärksamhet vid missbruket av psykiatri i Norden (fråga): 391
- Simonsen, Palle*, Danm. Riges del. (KF)
Regeringsrepresentant
Yttrande:
handlingsplan för ekonomisk utveckling och full sysselsättning: 192
- Sorsa, Kalevi*, Finl. del. (Sdp)
Regeringsrepresentant
Yttrande:
generaldebatt: 102
- Stahr, Jimmy*, Danm. Riges del. (S)
Suppleant
Medlemsförslag:
krigs- och våldleksaker: 510
Yttranden:
radio- och TV-samarbetet: 286
detektivromanens ställning inom den nordiska litteraturen (fråga): 305
berättelse från Nordiska ministerrådet (juridiska utskottet): 321
- Steen, Reulf*, Norges del. (A)
Vald medlem
Medlemsförslag:
nordiska stoffet i läromedel och läroplaner: 430
rehabilitering av tortyroffer: 528
männliga rättigheterna: 533
offentliga sektorns roll i ekonomin: 625
Yttranden:
radio- och TV-samarbetet: 280
framtidforskning: 288
arbetsformerna resp. samarbetsformerna i det nordiska samarbetet: 330
- Steenholdt, Otto*, Danm. Riges del. Grönland (At)
Vald medlem
Yttrande:
generaldebatt: 101
- Stefánsson, Alexander*, Isl. del. (F.)
Regeringsrepresentant
Yttranden:
reviderat samarbetsprogram på arbetsmarknadsområdet samt åtgärder för att minska ungdomsarbetslösheten: 363
organiserat samarbete mellan Nordiska unionen för arbetsledare, tekniska funktionärer och andra chefer (NAU) och Nordiska ministerrådet samt Nordiska akademikerrådet (NAR) och Nordiska ministerrådet (fråga): 390
- Steffensen, Jens*, Danm. Riges del. (KrF)
Vald medlem
Medlemsförslag:
handelssjöfarten: 517
hemmamarknad för fonogram med nordisk musik: 593
höjda och harmoniserade beloppsgränser vid införsel av varor för eget bruk vid resa: 621
Yttranden:
generaldebatt: 152
krigs- och våldleksaker: 342
- Stenbäck, Pär*, Finl. del. (Sfp)
Vald medlem
Medlemsförslag:
regional nordisk informationsverksamhet: 423
Nordiska konstskolan i Karleby: 457
handelssjöfarten: 517

- minskande av rollbundenhet inom utbildning och yrkesval: 604
höjda och harmoniserade beloppsgränser vid införsel av varor för eget bruk vid resa: 621
- Yttranden:
generaldebatt: 107
berättelse från Nordiska ministerrådet (ekonomiska utskottet) samt program för regionalpolitiskt samarbete; gemensamma industriella projekt; stadsforskning; tynande gruvsamhällen; fiskodling; utbildning för exportmarknadsföring; möbelindustri; u-landsutbildning; energi- och miljörelaterad industri- och regionalpolitik; innovationer inom näringslivet; regionalpolitiska samarbetet; handlingsplan på datateknologiområdet; nordiska mjuka projektinvesteringar; Nordkalottssamarbetet; kontroll av nordiska projekt: 161
organiserat samarbete mellan Nordiska unionen för arbetsledare, tekniska funktionärer och andra chefer (NAU) och Nordiska ministerrådet samt Nordiska akademikerådet (NAR) och Nordiska ministerrådet (fråga): 390
- Sundberg, Ingrid, Sv. del. (m)*
Vald medlem
Yttranden:
generaldebatt: 81, 124
hemmamarknad för fonogram med nordisk musik: 293
- Sundstein, Jógvan, Danm. Riges del. Färöarna (Fkfl)*
Vald medlem
Yttranden:
generaldebatt: 127
Västnordensamarbetet: 245
utvecklingsfond för Västnorden: 250
- Suominen, Ilkka, Finl. del. (Kok)*
Vald medlem
Yttranden:
generaldebatt: 150
friare kapitalmarknad: 175
- Surlien, Rakel, Norges del. (Sp)*
Regeringsrepresentant
Yttranden:
berättelse från Nordiska ministerrådet (social- och miljöutskottet): 354
- förening från titandioxidindustri (fråga): 395, 396
avfall från deponering av förorenat stenslam (fråga): 396, 398
- Svensson, Sten, Sv. del. (m)*
Vald medlem
Medlemsförslag:
hemmamarknad för fonogram med nordisk musik: 593
- Yttranden:
friare kapitalmarknad: 177
handlingsplan för ekonomisk utveckling och full sysselsättning: 226, 227, 228, 229
handlingsprogram på jordbruks- och skogsbruksområdet: 235
hemmamarknad för fonogram med nordisk musik: 293
- Sæthun, Ambjørn, Norges del. (Sp)*
Vald medlem till 14 juni 1983
Medlemsförslag:
framtidforskning: 417 och 630
- Söder, Karin, Sv. del. (c)*
Vald medlem
Medlemsförslag:
framtidforskning: 417 och 630
handelsjöfarten: 517
arbetsformerna i det nordiska samarbetet: 559
höjda och harmoniserade beloppsgränser vid införsel av varor för eget bruk vid resa: 621
- Yttranden:
öppningsanförande: 53
generaldebatt: 63
handlingsplan för ekonomisk utveckling och full sysselsättning: 188, 196
partistöd i Nordiska rådet: 336, 337
- Söderström, Sten, Finl. del. (Skdl)*
Suppleant
Medlemsförslag:
Nordiska konstskolan i Karleby: 457
- Sønderby, Peder, Danm. Riges del. (V)*
Vald medlem
Medlemsförslag:
ändring av "Trafikutskottet" till "Kommunikations- och teknologiutskottet": 444

höjda och harmoniserade beloppsgränser vid införsel av varor för eget bruk vid resa: 621

Tastesen, Bernhardt, Danm. Riges del. (S)

Vald medlem

Medlemsförslag:

regional nordisk informationsverksamhet: 423

gemensam nordisk konjunkturbedömning: 478

program för stöd och hjälp till utförsäkrade arbetslösa: 487

harmonisering av miljöskyddslagstiftningen: 496

rehabilitering av tortyroffer: 528

mänskliga rättigheterna: 533

partistöd i Nordiska rådet: 540

offentliga sektorns roll i ekonomin: 625

Yttranden:

generaldebatt: 80

handlingsplan för ekonomisk utveckling och full sysselsättning: 222

radio- och TV-samarbetet: 286

berättelse från Nordiska ministerrådet (juridiska utskottet): 318, 321

partistöd i Nordiska rådet: 337

rehabilitering av tortyroffer: 339

budgetförslag för 1986 från Nordiska ministerrådet: 407, 409

Thomassen, Petter, Norges del. (H)

Vald medlem

Medlemsförslag:

ändring av "Trafikutskottet" till "Kommunikations- och teknologiutskottet": 444

handelssjöfarten: 517

Yttranden:

generaldebatt: 143

handlingsplan för ekonomisk utveckling och full sysselsättning: 190, 196, 197

datasamarbete: 231

Pórðarson, Friðjón, Isl. del. (Sj.)

Vald medlem

Yttrande:

arbetsformerna resp. samarbetsformerna i det nordiska samarbetet: 325

Tungesvik, Hans Olav, Norges del. (Kr. F.)

Vald medlem

Medlemsförslag:

handelssjöfarten: 517

höjda och harmoniserade beloppsgränser vid införsel av varor för eget bruk vid resa: 621

Yttranden:

handlingsplan för ekonomisk utveckling och full sysselsättning: 207

privata skolors och utbildningsinstitutioners fortbestånd och utbyggnad (fråga): 301

Tuominen, Pekka, Finl. del., Åland (ÅSD)

Vald medlem

Medlemsförslag:

gemensam nordisk konjunkturbedömning: 478

harmonisering av miljöskyddslagstiftningen: 496

handelssjöfarten: 517

partistöd i Nordiska rådet: 540

minskande av rollbundenhet inom utbildning och yrkesval: 604

Yttrande:

fredscentrum i Norden: 295

Turpeinen, Pirkko, Finl. del. (Skdl)

Vald medlem

Medlemsförslag:

krigs- och våldsleksaker: 510

partistöd i Nordiska rådet: 540

minskande av rollbundenhet inom utbildning och yrkesval: 604

Yttranden:

generaldebatt: 149

handlingsplan för ekonomisk utveckling och full sysselsättning: 220

den nordiska demokratins läge och speciellt de nordiska företagens odemokratiska förhållande till länder i utveckling (fråga): 264, 265

minskat stöd till Nordiska sommaruniversitetet (fråga): 303

uppmärksamhet vid missbruket av psykiatrin i Norden (fråga): 391

Ueland, Ole Gabriel, Norges del. (Sp)

Vald medlem

Medlemsförslag:

ändring av "Trafikutskottet" till "Kommunikations- och teknologiutskottet": 444

höjda och harmoniserade beloppsgränser vid införsel av varor för eget bruk vid resa: 621

Yttranden:

handlingsplan för ekonomisk utveckling
och full sysselsättning: 213
berättelse från Nordiska ministerrådet (so-
cial- och miljöutskottet): 360

Vennamo, Pekka, Finl. del. (Smp)

Regeringsrepresentant

Yttrande:

generaldebatt: 142

Werner, Lars, Sv. del. (vpk)

Vald medlem

Medlemsförslag:

rehabilitering av tortyroffer: 528
mänskliga rättigheterna: 533
partistöd i Nordiska rådet: 540
offentliga sektorns roll i ekonomin: 625
framtidforskning: 630 och 417

Yttranden:

generaldebatt: 97

ändring av "Trafikutskottet" till "Kom-
munikations- och teknologiutskottet":
322

Westerberg, Bengt, Sv. del. (fp)

Vald medlem

Yttranden:

generaldebatt: 111

friare kapitalmarknad: 178, 183

Wiklund, Bengt, Sv. del. (s)

Vald medlem

Medlemsförslag:

nordiska stoffet i läromedel och läroplaner:
430
ändring av "Trafikutskottet" till "Kom-
munikations- och teknologiutskottet":
444
fredscentrum i Norden: 450
datasamarbete: 550

Wiklöf, Lasse, Finl. del. Åland (ÅSD)

Regeringsrepresentant

Yttrande:

generaldebatt: 151

Willoch, Kåre, Norges del. (H)

Regeringsrepresentant

Yttrande:

generaldebatt: 103

With, Odd, Norges del. (Kr. F.)

Vald medlem

Medlemsförslag:

handelsjöfarten: 517
höjda och harmoniserade beloppsgränser
vid införsel av varor för eget bruk vid
resa: 621

Yttranden:

generaldebatt: 128

drogmissbruk i trafiken: 373

Väänänen, Marjatta, Finl. del. (K)

Vald medlem

Medlemsförslag:

ändring av "Trafikutskottet" till "Kom-
munikations- och teknologiutskottet":
444
Nordiska konstskolan i Karleby: 457
handelsjöfarten: 517
höjda och harmoniserade beloppsgränser
vid införsel av varor för eget bruk vid
resa: 621

Yttranden:

generaldebatt: 67, 153

handlingsplan för ekonomisk utveckling
och full sysselsättning: 206
berättelse från Nordiska ministerrådet (tra-
fikutskottet): 252
turismens skadeverkningar på naturen och
de traditionella näringarna: 257
ungdomsrabatt vid tågresor i Norden (frå-
ga): 261
samnordisk fortbildningsverksamhet (frå-
ga): 311, 312
regelsamling om nordiska medborgares rät-
tigheter i annat nordiskt land (fråga):
384, 385

Ämnesregister

(De kursiverade saknumren hänvisar till översikten över sakernas behandling, s. 2609–2629. Övriga siffror hänvisar till sidor. Med * markerade saker har ej upptagits till behandling under sessionen. NU hänvisar till ett nummer i NU-serien – se även förteckning i NU-serien).

- Acceleratorbaserad forskning: *C 12/k:21*, 1911, **D 5/1982/k*, 2275
 ADB: 978
 Af: se Av
 Afrikainstitutet: *C 12/k:40*, 2021
 Akademin, folkliga: *C 12/k:1*, 1810
 Alkohol, skattefri införsel: **D 32/1981/s*, 2254
 Alkoholforskning: se NAD
 Alkoholister, kostnader: *E 35*, 2428
 Allmänkulturell verksamhet: 1024
 Amatörteaterrådet: *C 12/k:29*, 1987
 Arbetsformerna i det nordiska samarbetet: 931, *D 15/1984/j*, 2363, NU 1983:9
 Arbetsledare, samarbete: *E 13*, 2392
 Arbetslöshet: NU 1983: 15, 1984: 9
 försäkring, revision av 1976 års överens-
 kommelse: *D 14/1984/s*, 2355
 ungdoms-: *D 28/1981/s*, 2255
 utförsäkrade, stöd till: *A 682/s*, 487
 Arbetsmarknad: 941, 1034
 medicinalpersonal: 1064
 samarbetet framöver: 1045
 samarbetsprogram: *B 56/s*, 681
 utbildningscenter, Nordkalotten: *C 13/s:7*, 2068
 överenskommelser: 1037
 Arbetsmiljö: 1047
 vid graviditet: **D 18/1980/s*, 2214
 samarbetsprogram: *D 19/1981/s*, 2247, *D 13/1984/s*, 2353
 utbildning: se NIVA
 Arbetsrätt: *D 2/1982/j*, 2265, NU 1984: 10
 Arbetstiden, förkortning: **D 6/1977/s*, 2192
 ARKO (Arvika-Kongsvinger regionen): 1203
 Arktisk forskning: **D 15/1983/k*, 2300
 medicinsk forskning (NoSAMF): *C 12/k:16*, 1891
 Arktiska farvatten, naturmiljön: **D 23/1983/s*, 2311
 Asienforskning: *C 12/k:14*, 1885
 Atomenergifrågor, Nordiska kontaktorganet: se NKA
 Atomfysik, institutet för teoretisk (NOR-DITA): *C 12/k:9*, 1867
 Automobiler: se Förare, Körkort och Motorfordon
 Atomvapen: 71
 Avfall
 från förorening av stenslam: *E 22*, 2409
 återanvändning: 1075
 Avgaser från fordon
 inverkan på hälsa och miljö: *D 29/1981/s*, 2259
 internationell forskning: *D 30/1981/s*, 2262
 AV-material, distribution: **D 7/1976/k*, 2189
 Avtalsrätt: 962
 Barn
 och familjepolitik: 1062
 och unga, fritidsverksamhet: **D 25/1981/s*, 2253
 och miljön: **D 10/1982/s*, 2278
 och deras rättigheter: **D 11/1982/s*, 2280
 språkundervisning för finska: **D 14/1975/k*, 2186
 Bevakningssystem, epidemiologiskt: **D 15/1982/s*, 2284
 Bilar: se Motorfordon
 Bildkonstnärer, utbytes- och stipendieordning: *D 11/1981/k*, 2237
 Bilbälte i bilens baksäte: **D 2/1983/t*, 2289
 Biståndssamarbete: 923, 1218, 1291; se även Utvecklingsländerna
 Bohuslän-Østfold: 1203
 Bolagsrätt: 977
 Bokmarknad: **D 5/1980/k*, 2208
 Bornholm-Sydöstra Skåne: 1205
 Bostads- och byggsektorn: 954, 1241
 Bottniska viken, kommittén för: *C 13/s:8*, 2080
 Budgetkommittén: 57, 126, *Dokument 2*, 2509
 Buller: 1075, NU 1983: 13
 Byggbestämmelser: se NKB
 Böcker: se Talböcker
 Børn: se Barn
 CINA (Centralinstitutet för nordisk asienforskning): *C 12/k:14*, 1885

Data och statistik på energi- och miljöområdet: *D 18/1983/s*, 2304

Datasamarbete: *A 690/e*, 550

Datateknologi: 926

handlingsplan: *D 2/1984/e*, 2327, NU 1984: 1, 1984: 1E

Demokrati, nordisk i förhållande till utvecklingsländerna: *E 15*, 2396

Detektivromanen i nordisk litteratur: *E 12*, 2390

Domicillandsstöd till nordiska kulturbudgeten: *D 11/1983/k*, 2292, *E 2*, 2377

Drivmedel, alternativa: *D 2/1981/e*, 2223

Drogforskning: se NAD

Drogmissbruk i trafiken: *A 680/s*, 464

EDB: se ADB

Ekologi, kollegium för: *C 12/k:13*, 1882

Ekonomisk brottslighet: NU 1984: 12

Ekonomisk utveckling, handlingsplan: *B 59/e*, 739, 924, NU 1983: 11; se även Generaldebatten

Ekonomiskt samarbete: *C 1*, 906

Eksport: se Export

El-samarbete: se Nordel

Energi

forskning: **D 17/1983/s*, 2302

och miljöområdet, data och statistik: *D 18/1983/s*, 2304

och miljörelaterad industri- och regionalpolitik: *D 32/1983/e*, 2319

mätning och evaluering av miljökadliga effekter: **D 21/1983/s*, 2309, **D 22/1983/s*, 2310

politik: 949, 1144

Epidemiologiskt bevakningssystem: **D 15/1982/s*, 2284

Erstatning: se Skadestånd

Etnologisk-folkloristisk arbetsgrupp: se NEFA-Norden

Exportmarknadsföring, utbildning: *D 17/1982/e*, 2285

Familjepolitik: 1062

Familjerätt: 957

Farligt gods, transport: **D 16/1981/t*, 2244, **D 17/1981/t*, 2245

Fastighetsmäklare, regler: *E 18*, 2401

Fartygsregistrering: se Skibsregistrering

Finans- och valutapolitik: 947, 1118

Finska barn, språkundervisning: **D 14/1975/k*, 2186

Finskspråkiga radiosändningar: *E 26*, 2415

Fiskerifrågor, kontaktorganet för: *C 15/e:12*, 2144

Fiskodling: *D 6/1981/e*, 2229

Fjernsyn: se TV

Flygförbindelser till Johannesburg: *E 6*, 2384

Flygsäkerhet: 1099

Flygtrafik

mellan de nordliga delarna av Norden:

**D 28/1973/t*, 2181

mellan Åland och stockholmsområdet:

**D 9/1972/t*, 2174

Flyv: se Flyg

FN:s kvinnodecennium, uppföljning: *E 27*, 2416

Folkdiktning: *C 12/k:10*, 1871; se även NEFA-Norden

Folkhögskola i Västnorge: **D 21/1979/k*, 2206

Folkliga akademien: *C 12/k:1*, 1810

Folkregistrering: *E 17*, 2399

Fonogram, hemmamarknad med nordisk musik: *A 693/k*, 593

For: se För

Forbruger: se Konsument

Fordonsavgaser

och hälsa och miljö: *D 29/1981/s*, 2260

internationell forskning: *D 30/1981/s*, 2262

Forskarkurser: *C 12/k:19*, 1903

Forskning: 937, 1008

acceleratorbaserad: *C 12/k:21*, 1911, **D 5/1982/k*, 2275

arktisk: **D 15/1983/k*, 2300

arktisk medicinsk: *C 12/k:16*, 1891

asienforskning: se CINA

drog-: se NAD

energi- och miljöområdet: **D 17/1983/s*, 2302

fordonsavgaser: *D 29/1981/s*, 2259, *D 30/1981/s*, 2262

framtid-: *A 658/k*, 417, *A 705/k*, 630

freds- och konflikt-: *C 12/k:17*, 1893

Latinamerika: *C 12/k:36*, 2014

massmedia-: se NORDICOM

medicinsk: se NOS-M

miljökonsekvenser vid drivmedel: *D 2/1981/e*, 2223

mänskliga rättigheterna: *D 13/1980/j*, 2211

skogs-: se SNS

stads-: *D 27/1980/e*, 2221

och utvecklingssamarbete: 1066

vetenskaplig: se NORDINFO

öststatforskning: *C 12/k:35*, 2009

Forskningsrådet

ekonomiska: 1126, *C 15/e:1*, 2098

- skattevetenskapliga: *C 15/e:3*, 2102
 Fortbildningsverksamhet: *E 32*, 2423
 Framtidsforskning: *A 658/k*, 417, *A 705/k*, 630
 Fredscentrum i Norden: *A 678/k*, 450
 Friluftsliv och naturskydd: 1077
 Fritidsverksamhet för barn och unga: **D 25/1981/s*, 2253
 Funktionshämmande, samarbetsprojekt:
**D 25/1983/s*, 2314
 Fællesmarked: se Ekonomiskt samarbete
 Färdsel: se Trafik
 Färdtjänstservice för handikappade: *D 12/1982/s*, 2281, *E 9*, 2387
 Färöarna, Nordens Hus: *C 12/k:25*, 1940
 Försäkring vid trafikförsäkring: **D 24/1973/t*, 2180
 Førerbevis: se Körkort
 Författarstipendier: *D 9/1981/k*, 2234
 Förening från titandioxidindustrin: *E 21*, 2407
- Genbank
 för jordbruks- och trädgårdsväxter:
C 15/e:15, 2168
 samarbete: 1235
 Genetik, medicinsk: **D 17/1979/k*, 2205
 Geoexkursioner till Island: *C 12/k:12*, 1880
 Glasindustrin: *D 24/1980/e*, 2218
 Gravitet, arbetsmiljörisiker: **D 18/1980/s*, 2214
 Gruvsamhällets svårigheter: *D 5/1981/e*, 2227
 Guider, turist-: **D 20/1984/t*, 2371
 Gyllenhammargruppen: *E 4*, 2380
 Gymnasiestadiet, litteraturantologi för:
**D 10/1981/k*, 2236
 Grönland
 – Norden: NU 1984: 11
 oljeborrningar: *E 5*, 2382
 Grönlandsscalops: 1195
- Handelspolitik: 950, 1162
 Handikapp: 1063; se även Funktionshämmande
 färdtjänstservice: *D 12/1982/s*, 2281, *E 9*, 2387
 förebyggande av: *D 13/1978/s*, 2201
 nämnden för: *C 13/s:5*, 2060
 Handelssjöfarten: *A 685/t*, 517
 Handlingsprogram
 på datateknologiområdet m. m.: *D 2/1984/e*, 2327
- ekonomisk utveckling och full sysselsättning: *B 59/e*, 737, *D 1/1984/e*, 2325, NU 1985: 1
 för läkemedelsregistrering: **D 12/1984/s*, 2352
 mot narkotika: *B 57/s*, 717, *D 9/1984/s*, 2348
 för språkförståelse i Norden: *D 12/1977/k*, 2193, *E 8*, 2386
 förstärkning av Västnordensamarbetet:
B 58/e, 729, NU 1984: 14, 1984: 15
 Hjärnskadade genom trafikolyckor: *D 8/1984/e*, 2347, *E 25*, 2414
 Homosexuella, åtgärder mot diskriminering:
**D 17/1984/lj*, 2367, **D 18/1984/lj*, 2369
 Hushållsvetenskap: *C 12/k:4*, 1840
 Hälsovårdshögskolan: *C 13/s:2*, 2046
- Idrottsutbyte: **D 24/1984/k*, 2375
 Immaterialrätt: 970
 Industri-
 fond, nordisk: *C 15/e:4*, 1139, 2106
 politik: 948, 1128
 projekt: *D 23/1980/e*, 2215
 Industriellt samarbete, fonden för svensk-norskt (SNIF): *C 15/e:5*, 1143, 2116, *E 30*, 2421
 Informations- och dokumentationssamarbete: 1068
 Informationsverksamhet, regional nordisk:
A 660/k, 423, *E 33*, 2425
 Införsel av varor för eget bruk: *A 700/e*, 621
 Internationell politik, inklusive konflikt- och fredsforskning: *C 12/k:17*, 1893
 Investeringsbank, nordisk: *C 3/e*, 1142, 1718, 2487
 kontrollkommitté: 59
 regionallåneordning: *D 5/1984/e*, 2342
 Island, geoexkursioner: *C 12/k:12*, 1880
- Johannesburg, flygförbindelser: *E 6*, 2384
 Jord- och skogsbruk: 953, 1229, NU 1983: 15
 handlingsprogram: *B 54/e*, 633
 Jordbrukares förening: *C 15/e:13*, 2146
 Jordbruksväxter: se Genbank
 Journalistkursen: *C 12/k:3*, 1837
 Journaliststipendier, Nordiska rådets: 2489
 Jämställdhet: 944, 1079, 1250
 Järnvägstrafik, säkerhet: 1103

Kapital

- marknad, friare: *D 3/1984/e*, 2336
- rörelser mellan de nordiska länderna: 1261

Kolimport: NU 1983: 3

Kommunikation: 945, 1089

Konjunkturbedömning, gemensam: *A 681/e*, 478

Konst-

- centrum: *C 12/k:31*, 1994
- förbundet (NKF): *C 12/k:30*, 1990
- skolan i Karleby, stöd till: *A 679/k*, 457

Konsument-

- området, samarbetsprogram: *D 16/1984/j*, 2365
- politik: 936, 987
- rätt: 990
- skydd: 962

Konvention om

- barnens rättigheter: **D 11/1982/s*, 2280
- europesisk miljöskydds-: *D 7/1978/s*, 2198
- ozonskiktet: **D 9/1978/s*, 2200
- social trygghet: 1058
- språk: **D 32/1982/j*, 2264

Kraftsamarbejde: se Energi

Krigsleksaker: *A 684/j*, 510Kriminologi, samarbetsrådet: *C 11/j:3*, 1787

Kultur: 937

- budgeten, stöd till: *D 11/1983/k*, 2292, *E 2*, 2377
- fond: se Nordiska kulturfonden
- konsumtion i Norden: *D 16/1877/k*, 2194
- samarbete: **D 8/1982/k*, 2277

Kulturellt samarbete: 992

Kvarken: 1198

Kvinnodecennium: *E 27*, 2416

Kärnsäkerhet, projektarbete: NU 1984: 13

Köplagar: NU 1984: 5, 1984: 5F

Köprätt och konsumentskydd: 962

Körkort, internordisk giltighet: **D 3/1976/t*, 2188

Lagstiftningssamarbete: 935, 956

- arbetsrättens område: *D 2/1982/j*, 2265, NU 1984: 10

Landbrug: se Jordbruk

Latinamerikaforskning: *C 12/k:36*, 2014Leksaker, krigs- och vålds-: *A 684/j*, 510

Levnedsmedler: se Livsmedel

Likestilling: se Jämställdhet

Litteratur

- antologi för gymnasiestadiet: **D 10/1981/k*, 2236

-pris, Nordiska rådets: *E 34*, 2426, 2487, 2599

Livsmedelsfrågor: 1084

Lovgivning: se Lagstiftning

Luftförorening: *D 29/1981/s*, 1069

Läkemedels-

- nämnden: *C 13/s:1*, 2042
- registrering: **D 12/1984/s*, 2352
- samarbete: 1060

Läromedel och läroplaner, nordiskt stoff i: *A 674/k*, 430Marinbiologi: *C 12/k*, 1864

Massmedia

- forskning: se NORDICOM
- reklam i: **D 2/1984/k*, 2372

Materialprovning, odontologisk: *C 13/s:6*, 2064

Medborgare, nordiska: 68

- rättigheter: *E 3*, 2378
- studiestöd: *E 23*, 2411

Meddelanden, Nordiska ministerrådets och nordiska regeringars om rekommendationer: 2172

Medicinalpersonal

- arbetsmarknad: 1064
- efter- och vidareutbildning: 1064

Medicinsk: se även Socialmedicinsk

- forskning: se NOS-M
- genetik: **D 17/1979/k*, 2205
- undervisning: *C 12/k: 33*, 2000

Mikroorganismer, deponering vid patentärenden: *E 31*, 2422

Miljö

- för barn: **D 10/1982/s*, 2278
- och bistånd: NU 1984: 4, 1984: 4E
- data: 1078
- fordonsavgasens inverkan: *D 29/1981/s*, 2259, *D 30/1981/s*, 2262, NU 1983: 14
- forskning: 1072, **D 17/1983/k*, 2302
- och energirelaterad industri- och regionalpolitik: *D 32/1983/e*, 2319

Miljöskydd: 942, 1069

- konvention, europeisk: *D 7/1978/s*, 2198
- lagstiftning, harmonisering av: *A 683/s*, 496
- i samernas kärnområden: **D 24/1974/j*, 2182

Miljösäkra sjötransporter: **D 14/1981/t*, 2242, **D 15/1981/t*, 2243

Ministerrådet, Nordiska

- berättelse: *C 1*, 906
- budget: *C 2*, 1406

- allmän: 1415
 kultur: 992
 kulturellt samarbete: 1547
 sekretariatssammanslagning: NU 1981: 10, 1984: 7
 Missbruk, rusmedels-: **D 22/1981/s*, 2249, *D 24/1981/s*, 2251
 Mittnorden: 1200
 Mjuka projektinvesteringsslån: *D 4/1984/e*, 2341
 Montessori-lärare: **D 23/1984/k*, 2374
 Motorfordon, avgaser från: se Miljö
 Musik
 hemmamarknad för nordisk: *A 693/k*, 593
 pris, Nordiska rådets: 2488
 -samarbete: se NOMUS
 Mänskliga rättigheter: *A 687/j*, 533, *D 13/1980/j*, 2211
 Möbelindustri, samarbete: *D 18/1982/e*, 2286
- NAD (Nordiska nämnden för alkohol- och drogforskning): *C 13/s:3*, 2052
 Nairobi, FN:s kvinnokonferens: 1083
 Narkotika
 handlingsplan mot: *B 57/s*, 717
 åtgärder mot missbruk: *D 14/1982/s*, 2283, *E 28*, 2418
- Natur
 miljö i de arktiska farvattnen: **D 23/1983/s*, 2311
 -resurser, modell för beräkning: **D 10/1984/s*, 2350
 skadeverkningar genom turismen: *D 13/1981/t*, 2229
 -skydd: 1077
- NEFA-Norden (Nordisk etnologisk-folkloristisk arbetsgrupp): *C 12/k:38*, 2022
 NET: se NÄT
 NIB: se Investeringsbanken, Nordiska
 NIVA (Nordiska institutionen för vidareutbildning inom arbetsmiljöområdet): *C 13/s:4*, 2056
 NKA (Nordiska kontaktorganet för atomenergifrågor): 1159, *C 15/e:8*, 2129
 NKB (Nordiska kommittén för byggbestämmelser): *C 15/e:9*, 2131
 NKV (Nordiskt kollegium för viltforskning): *C 12/k:39*, 2027
 NOMUS (Nämnden för nordiskt musiksamarbete): *C 12/k:27*, 1954
 Nordel: *C 15/e:7*, 2123
- Nordens Hus
 på Färöarna: *C 12/k:25*, 1940
 i Reykjavík: *C 12/k:24*, 1927
 Nordens institut på Åland: *D 12/1983/k*, 2294
 NORDFORSK (Nordiska samarbetsorganet för teknisk-vetenskaplig forskning): 1142
 NORDHAND-gruppen: 1280
 NORDICOM (Nordiskt samarbete inom masskommunikationsforskning): *C 12/k:22*, 1919
 NORDINFO (Nordiska samarbetsorganet för vetenskaplig information): *C 23/k:18*, 1896
 Nordisk Kontakt: 2460
 Nordisk statistisk årsbok: 2462, NU 1983: 18, 1984: 16
 Nordisk statutsamling: NU 1983: 17, del 1 och 2
 Nordiska industrifonden: se Industrifond
 Nordiska investeringsbanken (NIB): se Investeringsbank
 Nordiska kulturfonden: 2486
 berättelse: *C 5/k*, 1754
 revisorer: 59
 utskottet för granskning av berättelse: 59
 Nordiska rådet
 arbetsutskott: 2592
 budget: 2465
 budgetkommittén: 57, 126, 2455, 2501, *Dokument 2*, 2509
 budgetproceduren, försöksordning: *Dokument 3*, 59, 2515
 ekonomiska utskottet: 126, 2452, 2499
 frågeinstitutet: 60
 informationskommittén: 59, 2500
 informationsverksamhet: 2459
 journaliststipendier: 2489
 juridiska utskottet: 125, 2495
 kulturutskottet: 125, 2496
 litteraturpris: *E 34*, 2426, 2487, 2599
 medlemmar: 9
 musikpris: 2488
 nationella delegationerna: 2466
 sammansättning: 2491
 sekretariat: 2593
 NORD-publikationer: 2462, 2504
 NU-serien: 2462, 2504
 partistöd: *A 689/j*, 540
 personregister: 2656
 porträttmatrikel: 2463
 presidierapport: *Dokument 1*, 2429
 presidiet: 2442
 kontakt med ministerrådet: 2451

sammansättning: 56
 sekretariat: 2594
 publikationsverksamhet: 2461
 rekommendationer: 2521
 meddelanden om: 2172
 översikt över 1984 års: 2435
 rådsförhandlingarna: 2461
 register över: 2607
 sekreterarkollegium: 2462
 social- och miljöutskottet: 126, 2497
 trafikutskottet: 126, 2498
 yttranden: 2571
 33:e sessionen
 arrangemang, särskilda: 50
 avslutningsanförande, presidentens: 410
 berättelser till: 906
 generaldebatt vid: 60–154
 kallelse till: 7
 medlemslista vid: 9
 namnupprop: 55
 presidium vid: 56, 2592
 protokoll vid: 51–413
 regeringsrepresentanter och valda medlemmar: 12
 sakernas fördelning på utskott: 7
 sakkunniga vid: 2596
 saklista vid: 23
 sekretariat vid: 2093
 sessionssal, placering av regeringsrepresentanter och rådsmedlemmar: 2654
 suppelanter för presidiemedlemmarna: 56
 utskott: 125
 öppningsanförande, presidentens: 53
 översikt över: 49
 övriga beslut: 2583
 Nordiskt samarbete, arbetsformer: *A 692/j*, 559, *B 55/j*, 669
 ekonomiskt samarbete och full sysselsättning: *D 1/1984/e*, 2326
 Nordkalotten
 arbetsmarknadsutbildningscenter: *C 13/s:7*, 2068
 flygtrafiken inom, utbyggnad av: **D 28/1973/t*, 2181
 museum: *C 12/k:7*, 1856
 samarbete, förstärkning och utveckling: 1192, *D 6/1984/e*, 2345
 NORDPOST: 1109
 NORDTEL (Nordiskt samarbete på telekommunikationsområdet): 1110, *C 14/t:1*, 2086
 NORDTEST (Nordiskt organ inom provnings- och kontrollområdet): *C 15/e:6*, 2121

NORDTRANS-statistik: *D 11/1980/t*, 2209
 NOS-M (Nordiska samarbetsnämnden för medicinsk forskning): *C 12/k:34*, 2005
 NTR (Nordiska trafiksäkerhetsrådet): 1104
 Näringslivet, innovationer: *D 33/1983/e*, 2321
 Näringsmiddelsspörgsmål: se Livsmedelsfrågor
 NÄT (Nordisk ämbetsmannakommitté för transportfrågor): 1091
 NÄVF: 1118

Oceanografi, fysisk: *C 12/k:15*, 1889
 Odontologisk materialprovning: *C 13/s:6*, 2064
 Offentlig rätt: 985
 Offentliga sektorns roll: *A 702/e*, 627
 Oljeborrningar utanför östra Grönland: *E 5*, 2382
 Oljekatastrofer: *E 1*, 2376
 Ozonskiktet, konvention om: **D 9/1978/s*, 2200

Partistöd i Nordiska rådet: *A 689/j*, 540
 Patentärenden, deponering av mikroorganismer: *E 31*, 2422
 Porträttmatrikel: 2463
 Postföreningen: *C 14/t:2*, 2090; se även NORDPOST
 Privata skolors fortbestånd: *E 10*, 2388
 Processrätt: 985
 Produkt
 - information: 989
 - kontroll: 1075
 - säkerhet: 988
 Projekt
 - exportfond, nordisk: *C 4/e*, 1748
 industriella: *D 23/1980/e*, 2215
 - investeringslån, mjuka: *D 4/1984/e*, 2341
 nordiska, kontroll av: *D 7/1984/e*, 2346
 Psoriasispatienter, klimatologisk vård: **D 24/1983/s*, 2313
 Psykiatrin, missbruk: *E 16*, 2397
 Publikationsverksamhet, Nordiska rådets: 2461
 Punktskriftsböcker: **D 7/1982/k*, 2276

Radio och TV: se även TV
 samarbete: *D 3/1982/k*, 2267
 - sändningar, finskspråkiga: *E 26*, 2415
 Regionalpolitik: 951, 1187

- energi- och miljörelaterad: *D 32/1983/e*, 2319
 samarbete: *D 1/1979/e*, 2203, *D 34/1983/e*, 2323
- Reklam i de elektroniska massmedierna:
 **D 21/1984/k*, 2372
- Renskötsel: se Samespörsmål
 Reserabatter: **D 1/1983/t*, 2288
 Reykjavík, Nordens Hus: *C 12/k:24*, 1927
 Rollbundenhet inom utbildning och yrkesval:
A 695/s, 604
- Rom, skandinavisk förening i: *C 12/k:37*, 2020
- Rusmedel
 bekämpning av missbruk: 1067, **D 22/1981/s*, 2249
 internationellt samarbete: *D 24/1981/s*, 2251
- Samarbete, nordiskt: *C 1*, 906
 Samarbetsorgan, nordiska: NU 1984: 6
- Samerna
 institut: *C 12/k:28*, 1960
 miljön, skydd för: **D 24/1974/j*, 2182
 och renskötselfrågor: *C 11/j:1*, 1783
- Samhällsplanering, institut för (NORD-PLAN): *C 12/k:5*, 1842
- Selskabsret: se Bolagsrätt
- Sjö-
 fart, handels-: *A 685/t*, 517
 folk, TV-program för: *D 8/1976/k*, 2190
 mansservice, samarbete: *D 26/1983/s*, 2315
 rätt, institutet för: *C 12/k:11*, 1876
 säkerhet: 1101
 transporter, miljösäkra: **D 14/1981/t*, 2242, **D 15/1981/t*, 2243
- Skadeståndsrätt: 973
 Skadeverkningar, turismens: *D 13/1981/t*, 2239
- Skandinavisk förening i Rom: *C 12/k:37*, 2020
 Skattefri alkoholförsel: **D 26/1981/s*, 2254
 Skattevetenskapliga forskningsrådet: *C 15/e:3*, 2102
- Skibsregistrering, fri: 1127
 Skogsbruk: 1229
 handlingsprogram: *B 54/e*, 633
 samarbete: NU 1983: 16
- Skolområdet, samarbete: *C 12/k:2*, 1817
 Skov: se Skog
 Skåne–Bornholm: 1205
 Skärgårdssamarbetet: 1202
 SNIF (Fonden för svensk-norskt industriellt samarbete): 1143, *C 15/e:5*, 2116
- SNS (Samarbetsnämnden för skogsforskning): *C 15/e:14*, 2160
- Social
 - medicinsk insats, förstärkt: **D 11/1984/s*, 2351
 - politik: 941, 1055
 trygghet, konvention: 1058
 - vårdare: 1061
- Sommaruniversitetet: *C 12/k:32*, 1997, *E 11*, 2389
- Sprog: se Språk
- Språk-
 förståelse, förbättrad i Norden: *D 12/1977/k*, 2193, *E 8*, 2386
 och informationscentret: *C 12/k:6*, 1847
 konvention, nordisk: **D 32/1981/j*, 2264
 sekretariatet och de nordiska språknämndernas samarbete: *C 12/k:23*, 1923
 undervisning för finska barn i Sverige: **D 14/1975/k*, 2186
- Stadsforskning: *D 27/1980/e*, 2221
- Statistik och data på energi- och miljöområdet: *D 18/1983/s*, 2304
- Statistisk årsbok, nordisk: se Nordisk statistisk årsbok
- Statistiskt sekretariat: *C 15/e:2*, 2100
- Statutsamling, nordisk: se Nordisk statutsamling
- Stenslam, förening: *E 22*, 2409
- Stipendier
 bildkonstnärer: *D 11/1981/k*, 2237
 författare: *D 9/1981/k*, 2234
- Storstadsprojektet: 1213
- Straffrätt: 981, NU 1984: 2
 - kommittén: *C 11/j:4*, 1804
- Studiestöd till nordiska medborgare: *E 23*, 2411
- Støj: se Buller
- Sundheds-: se Hälso-
- Svavelutsläpp, normer för: 73, **D 19/1983/s*, 2306, **D 20/1983/s*, 2308
- Syge-, Syke-: se Sjuk-
- Sysselsättning och ekonomisk politik: *B 59/e*, 739, 924, *D 1/1984/e*, 2325, NU 1984: 3; se även Generaldebatten
- Sø: se Sjö
- Talböcker och punktskriftsböcker, distribution: **D 7/1982/k*, 2276
- Teater
 amatörteaterrådet: *C 12/k:29*, 1987
 - kommittén: *C 12/k:26*, 1950

Teknologi och industriell utveckling, fonden för: se Industrifond, nordisk

Telekommunikationssamarbete: se NORD-TEL

Television: se TV

Tele-X: 1032; se även Generaldebatten

Titandioxidindustrin, förening: *E 21*, 2407

Tortyroffer, rehabilitering: *A 686/j*, 528

Trafik

drogmissbruk: *A 680/s*, 464

- försäkring, förarskydd vid: **D 24/1973/t*, 2180

- kort: se Körkort

utskottet, namnändring: *A 675/j*, 444

och vägbeläggning: **D 18/1981/t*, 2246

Transport: 945, 1089; se även Sjötransport internationella bestämmelser: **D 16/1981/t*, 2244

nordiska bestämmelser: **D 17/1981/t*, 2245

- politiken, harmonisering: **D 19/1984/t*, 2370

- statistik: *D 11/1980/t*, 2209

Trädgårdsväxter: se Genbank

Tulladministrativa rådet: *C 15/e:10*, 2135

Turism: 946, 1112

skadeverkningar på naturen: *D 13/1981/t*, 2239

Turistguider: **D 20/1984/t*, 2371

TV

- program för sjöfolk: *D 8/1976/k*, 2190

- program, vidaresändning av Finlands: *E 14*, 2394

- program på videoband: *B 13/1983/k*, 2298, *E 7*, 2385

- samarbete: **D 15/1973/k*, 2175, NU 1983:12, 1984:8

- samarbete mellan Finland och Sverige: **D 20/1971/k*, 2172

ökat nordiskt radio- och TV-samarbete: *D 3/1982/k*, 2267

Tågresor, ungdomsrabatt: *E 29*, 2420

U-landsutbildning: *D 31/1983/e*, 2317

U-länderna: se Utvecklingsländerna

Ud-: se Ut-

Uddannelse: se Utbildning

Undervisning

medicinsk: *C 12/k:33*, 2000

i språk för finska barn i Sverige: **D 14/1975/k*, 2186

Ungdom

arbetslöshet: *D 28/1981/s*, 2255

fritidsverksamhet: **D 25/1981/s*, 2253

rabatt vid tågresor: *A 695/s*, 604

samarbete: 1062

Utbildning: 927, 997; se även Vidareutbildning

i exportmarknadsföring: *D 17/1982/e*, 2285

av Montessori-lärare: **D 23/1984/k*, 2374

rollbundenhet vid val: *A 695/s*, 604

u-lands-, samordning av utbud och behov: *D 31/1983/e*, 2317

Utbytes- och stipendieordning för bildkonstnärer: *D 11/1981/k*, 2237

Utdannelse: se Utbildning

Utlännigars rättssäkerhet: *E 19*, 2403

Utlänningsutskottet, nordiska: *C 11/j:2*, 1785

Utställningsutbyte: **D 22/1984/k*, 2373

Utvecklingsländerna, biståndssamarbete: 952

Valfångst: 92, *E 20*, 2405

Valutapolitik: 947, 1118, NU 1983:4, 1983:5

Varor, införsel för eget bruk: *A 700/e*, 621

Vatten och avlopp: 1073

Vedtægter: se Statutsamling

Veg, Vej: se Väg

Vetenskaplig forskning: se NORDINFO

Vidareutbildning

arbetsmiljö: se NIVA

lärare i Montessori-pedagogik: **D 23/1984/k*, 2374

medicinalpersonal: 1064

Videoband och videoskivor med nordiska filmer och TV-program: *D 13/1983/k*, 2298, **D 14/1983/k*, 2299, *E 7*, 2385

Vilt-

forskning: se NKV

olyckor i trafiken **D 3/1983/t*, 2290

Vinter OS 1992: *E 24*, 2413

Vulkanologiskt institut: *C 12/k:20*, 1907

Våldsleksaker: *A 684/j*, 510

Vägbeläggning och trafiksäkerhet: **D 18/1981/t*, 2246

Vägtekniska förbundet: *C 14/t:3*, 2093

Västnorden: 72, NU 1984: 14, 1984: 15

samarbete: *B 58/e*, 729

utvecklingsfond: *B 60/e*, 897

Västnorge, nordisk folkhögskola: **D 21/1979/k*, 2206

Växtförädling: 1238

Yrkesval, rollbundenhet: *A 695/s, 604*

Åland

och stockholmsområdet, flygtrafiken:

**D 9/1972/t, 2174*

Nordens institut: *D 12/1983/k, 2294*

Økonomisk: se Ekonomisk

Öresundsregionen: 1197

Østfold–Norra Bohuslän: 1203

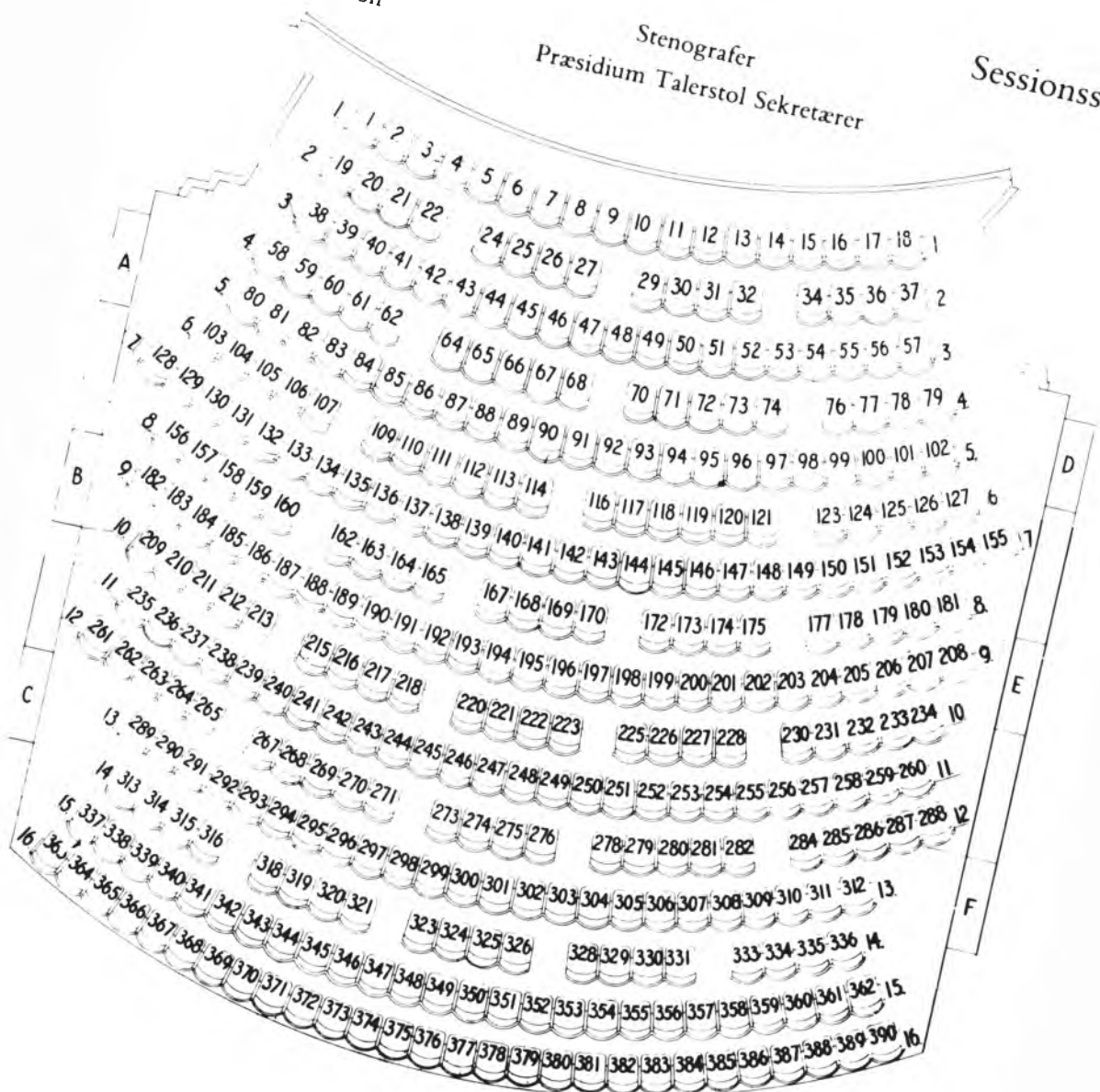
Öststatforskning: *C 12/k:35, 2009*

Regeringsrepresentanternas och rådsmedlemmarnas placering i sessionssalen

33. session

Stenografer
Præsidium Talerstol Sekretärer

Sessionssalen

Regeringsrepræsentanter

<i>Ásgrímsson, Halldór</i> , Ísland	19	<i>Johansen, Lars Emil</i> , Grønland	156
<i>Bjarnason, Matthías</i> , Ísland	20	<i>Klein, Lasse</i> , Færøerne	157
<i>Björkstrand, Gustav</i> , Finland	21	<i>Laine, Jermu</i> , Finland	158
<i>Bodström, Lennart</i> , Sverige	22	<i>Langslet, Lars Roar</i> , Norge	159
<i>Bondevik, Kjell Magne</i> , Norge	24	<i>Leijon, Anna-Greta</i> , Sverige	160
<i>Boström, Curt</i> , Sverige	25	<i>Leppänen, Urpo</i> , Finland	162
<i>Christensen, Christian</i> , Danmark	26	<i>Lundkvist, Svante</i> , Sverige	163
<i>Dahl, Birgitta</i> , Sverige	27	<i>Mathiesen, Matthías Á.</i> , Ísland	164
<i>Dam, Atli</i> , Færøerne	58	<i>Melchior, Arne</i> , Danmark	165
<i>Danielsen, Niels Pauli</i> , Færøerne	59	<i>Motzfeldt, Jonathan</i> , Grønland	209
<i>Enggaard, Knud</i> , Danmark	60	<i>Nordman, Gunnevi</i> , Åland	210
<i>Flodin, May</i> , Åland	61	<i>Olsen, Moses</i> , Grønland	211
<i>Gradin, Anita</i> , Sverige	62	<i>Palme, Olof</i> , Sverige	212
<i>Guðmundsson, Albert</i> , Ísland	64	<i>Presthus, Rolf</i> , Norge	214
<i>Gustafsson, Hans</i> , Sverige	65	<i>Puhakka, Matti</i> , Finland	215
<i>Göransson, Bengt</i> , Sverige	66	<i>Purkhus, Jongerð</i> , Færøerne	216
<i>Hallgrímsson, Geir</i> , Ísland	67	<i>Raatikainen, Kaisa</i> , Finland	217
<i>Haugstvedt, Asbjørn</i> , Norge	68	<i>Røkke, Mona</i> , Norge	218
<i>Heilmann, Stephen</i> , Grønland	103	<i>Salmén, Olof</i> , Åland	261
<i>Helgadóttir, Ragnhildur</i> , Ísland	104	<i>Schlüter, Poul</i> , Danmark	262
<i>Helgason, Jón</i> , Ísland	105	<i>Sigurdson, Gertrud</i> , Sverige	263
<i>Hellström, Mats</i> , Sverige	106	<i>Simonsen, Palle</i> , Danmark	264
<i>Heløe, Leif Arne</i> , Norge	107	<i>Sorsa, Kalevi</i> , Finland	265
<i>Hermannsson, Steingrímur</i> , Ísland	109	<i>Stefánsson, Alexander</i> , Ísland	267
<i>Hermannsson, Sverrir</i> , Ísland	110	<i>Stray, Svenn</i> , Norge	268
<i>Hjelm-Wallén, Lena</i> , Sverige	111	<i>Surlien, Rakel</i> , Norge	269
<i>Haarder, Bertel</i> , Danmark	112	<i>Syse, Jan P.</i> , Norge	270
<i>Høyem, Tom</i> , Danmark	213	<i>Vennamo, Pekka</i> , Finland	271
<i>Isaksen, Finn T.</i> , Norge	113	<i>Wiklöf, Lasse</i> , Åland	313
<i>Jakobsen, Johan J.</i> , Norge	114	<i>Willoch, Kåre</i> , Norge	314

Valgte medlemmer

<i>Aho, Esko</i> , Finland	29	<i>Lipponen, Paavo</i> , Finland	222
<i>Andersson, Arne</i> , Sverige	30	<i>Lundblad, Grethe</i> , Sverige	223
<i>Andersson, Lennart</i> , Sverige	31	<i>Martinsen, Astrid Murberg</i> , Norge	225
<i>Auken, Margrete</i> , Danmark	32	<i>Muurman, Peter</i> , Finland	226
<i>Benediktsson, Stefán</i> , Ísland	34	<i>Møller, Helge Adam</i> , Danmark	227
<i>Benkow, Jo</i> , Norge	35	<i>Nielsen, Bente Mousten</i> , Danmark	228
<i>Bennedsen, Dorte</i> , Danmark	36	<i>Nilsson, Gunnar</i> , Sverige	230
<i>Berge, Gunnar</i> , Norge	37	<i>Nyhage, Hans</i> , Sverige	231
<i>Brundtland, Gro Harlem</i> , Norge	70	<i>Olesen, Aase</i> , Danmark	232
<i>Buttedahl, Johan</i> , Norge	71	<i>Palm, Sture</i> , Sverige	234
<i>Bärlund, Kaj</i> , Finland	72	<i>Patursson, Erlendur</i> , Færøerne	273
<i>Eidem, Bjarne Mørk</i> , Norge	73	<i>Pedersen, Robert</i> , Danmark	274
<i>Einarsson, Ólafur G.</i> , Ísland	74	<i>Petersen, Jan</i> , Norge	275
<i>Elo, Mikko</i> , Finland	76	<i>Petersson, Per</i> , Sverige	276
<i>Exner, Lahja</i> , Sverige	233	<i>Pettersen, Oddrunn</i> , Norge	278
<i>Gadd, Arne</i> , Sverige	77	<i>Pétursson, Páll</i> , Ísland	279
<i>Grøndahl, Kirsti Kolle</i> , Norge	78	<i>Petäjäniemi, Tuulikki</i> , Finland	280
<i>Guðnason, Eiður</i> , Ísland	79	<i>Poulsen, Kaj</i> , Danmark	281
<i>Gustavsson, Rune</i> , Sverige	116	<i>Randal, Håkon</i> , Norge	282
<i>Gyldenkilde, Lilli</i> , Danmark	117	<i>Riihijärvi, Heikki</i> , Finland	284
<i>Hagen, Carl I.</i> , Norge	118	<i>Schnitler, Gunvor</i> , Norge	285
<i>Hansen, Flemming</i> , Danmark	119	<i>Sigurðsson, Pétur</i> , Ísland	286
<i>Hansen, Guttorm</i> , Norge	120	<i>Steen, Reiulf</i> , Norge	287
<i>Hansen, Ivar</i> , Danmark	121	<i>Steenholdt, Otto</i> , Grønland	288
<i>Hansen, Karen Thurøe</i> , Danmark	123	<i>Steffensen, Jens</i> , Danmark	318
<i>Hansen-Krone, Margit</i> , Norge	124	<i>Stenbäck, Pär</i> , Finland	319
<i>Helgadóttir, Guðrún</i> , Ísland	125	<i>Sundberg, Ingrid</i> , Sverige	320
<i>Hetemäki-Olander, Elsi</i> , Finland	126	<i>Sundstein, Jógvan</i> , Færøerne	321
<i>Håkansson, Per-Olof</i> , Sverige	127	<i>Suominen, Ilkka</i> , Finland	323
<i>Häll, Karl-Erik</i> , Sverige	167	<i>Svensson, Sten</i> , Sverige	324
<i>Isohookana-Asunmaa, Tytti</i> , Finland	168	<i>Söder, Karin</i> , Sverige	325
<i>Jansson, Olof</i> , Åland	169	<i>Tastesen, Bernhardt</i> , Danmark	326
<i>Jensen, Jens Peter</i> , Danmark	170	<i>Thomassen, Petter</i> , Norge	328
<i>Jensen, Karen Højte</i> , Danmark	172	<i>Þórðarson, Friðjón</i> , Ísland	390
<i>Johansson, Tyra</i> , Sverige	173	<i>Tungesvik, Hans Olav</i> , Norge	329
<i>Jonäng, Gunnel</i> , Sverige	174	<i>Tuominen, Pekka</i> , Åland	330
<i>Jørgensen, Anker</i> , Danmark	175	<i>Turpeinen, Pirkko</i> , Finland	331
<i>Kanerva, Ilkka</i> , Finland	177	<i>Ueland, Ole Gabriel</i> , Norge	333
<i>Kemppainen, Arvo</i> , Finland	178	<i>Werner, Lars</i> , Sverige	334
<i>Kemppainen, Hannu</i> , Finland	179	<i>Westerberg, Bengt</i> , Sverige	335
<i>Knuuttila, Sakari</i> , Finland	180	<i>Wiklund, Bengt</i> , Sverige	336
<i>Kristensen, Finn</i> , Norge	181	<i>With, Odd</i> , Norge	388
<i>Lange, Preben</i> , Grønland	220	<i>Väänänen, Marjatta</i> , Finland	389
<i>Liikanen, Erkki</i> , Finland	221		

Regeringsrepresentanternas och rådsmedlemmarnas placering i sessionssalen

Sessionssalen

33. session

Stenografer

Præsidium Talerstol Sekretärer

